

PERILLVSTRIS
DOMINI PETRI
FRANCISCI
DE TONDVTI,
SANLEGERII,

QVÆSTIONVM ET RESOLUTIONVM
Canonicalum & Civilium,

VOLVMEN SECVNDVM.

1975/13
vell 2. 10
QVÆSTIONVM,
ET

RESOLVTIONVM LEGALIVM VOLVMEN SECVNDVM,

In duas Partes diuifum:

QVARVM PRIOR RESOLVTIONES
BENEFICIALES, CANONICAS, ET REGVLARES;

Posterior CONTROVERSIAS CIVILES determinat.

AVTHORE PERILLVSTRI DOMINO PETRO FRANCISCO

DE TONDVTI, SANLEGERII

Domino & Toparcha, Comite Palatino,

Et Sancti Officij Inquisitionis Auenionenf. Consultorum Decano,

Nunc primum in lucem prodit.

LVGDVNI.

Sumptibus Philippi Borde, Laurentij Arnaud,
& Claudij Rigaud.

M. DC. LVII.

CVM APPROB. ET PERMISSV.

2115

1915

AD SACRATISSIMAM

ET

Gloriosissimam semper Virginem

MARIAM,

MATREM DEI,

REGINAM COELI

ET TERRÆ;

DOMINAM ET PATRONAM

meam colendissimam.

INGRATI animi notam non effugerem, si post tot, tantæque suscepta summæ bonitatis & misericordiæ tuæ dona, quæ mecum tacitus ipse mente reuoluo, postremos qualiscunque ingenij mei fœtus, quos irrequieta an-

norum sexaginta propemodùm studia pepererunt, ad MAIESTATIS TVÆ sacrarium, supplex non appenderem, cui primos consecraui. Tu siquidem illa es, VIRGO GLORIOSISSIMA, quam ab ipso studiorum meorum exordio, singularem delegi Dominam atque Patronam; cuius ope, atque fauore maximo, bonorum euentuum

ã 3

rektor,

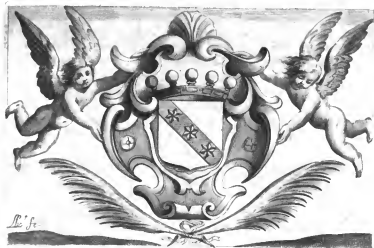

rektor, & malorum victor ad longævam istam ætatem inoffensâ existimatione perueni. Et vt paucis multa complectar, Tu ipsa es, cui me, & omnia mea, post Deum, debere, non vereor profiteri. Facessant igitur perituri omnes mortalium fauorum ambitus, quibus vel solus temporis cursus finem ponit, vel instabilis occasio adiuuandi præripit facultatem, vel naturæ proteruia benefaciendi potestatem reddit euanidam. Æterna sunt, & nunquam intermoritura tuæ authoritatis auxilia: In his tota spes, totaque fiducia mea firmissimo veluti nititur fundamento: In his vitæ mea inclinata recumbit. Patere igitur, **VIRGO BENIGNISSIMA**, vt gloriosum Nomen tuum, Angelis & hominibus venerabile, Dæmonibus formidabile, huic Operi meo præponam; & ad sacratissimos pedes tuos beneficiorum mole prostratus, tuam supplex implorem clementiam; vt cuius influxus per tot annorum curricula beneficos expertus sum, sentiam quoque in eo quod mihi superest vitæ, ad vltimum vsque finem proficuos.

Vestræ Augustissimæ Majestatis

Abiectissimus & indignissimus seruus,
PETRVS FRANCISCVS DE
TONDVTI, SANLEGERIVS.

PERILLV

PERILLVSTRI

ET EXCELLENTISSIMO DOMINO,
DOMINO PETRO FRANCISCO

DE TONDVTI,
DOMINO DE SAINT LEGIER,
Comiti Palatino.

ELOGIVM

X cribrata PLANITIEI sterilis arena,
Non infesta oculorum obstacula, sed Triumphatoris olympici
Gloriosa virtutis additamenta colligantur.

Redit enim ad Palmas

PETRVS FRANCISCVS DE TONDVTI

*Nobilis ille Auenionensis SANCTI LEGERII Dominus, atque
Iuris Consultus eximius,*

*Qui frontem iam dudum lauris onustam, nouis premit,
Nunquam satis laudando operum celeberrimorum incremento.*

PETRVS inquam,

Dum iactis solidissimis Iurisprudentie fundamentis,

Vt omnium oculis, ita omnium applausu;

Vt omnium audisati, ita omnium admirationi;

Aeterna in dies exponit incessantis virtutis adificia.

Vnde non sator legalis seminis in PETRA,

Amibuz

Anibus huius Cæli dumtaxat modica proicit dici vnius alimenta;
Sed astuans erga Sapienciam pietate, super fortissima studiorum PETRA
Templa immortalitatis publico & Patria, ac Exterorū commodo construxit:

Dum PETRI clauēs Canonum fulgore, legum armis,
Imò Diuina edoctus sapientia profert, & sustinet:
Et ut magis omnium Principes ostendat iuxta diuinos affatus,
beneficas demonstrat.

O verè equidem PETRVS!

Qui non tertio surgens, sed primo expergesactus Gallicinio,
Gloriosas virtutis excubias oleo non deperdito custodiuit.
Quid ergo mirum? si PETRVS iste nunquam nec plorauit, nec pœnituit,
debita Sapientia obsequia denegasse.

Et si in delubro virtutis PETRVS alter,
Non simplex, sed maximus, non simulata, sed vera Philosophia,
Ac ut de veris Iuris-Consultis loquitur Vlpianus,

Æqui & boni Sacerdos.

Nedum tanquam PETRVS ob Calicas virtutis clauēs
Thesauri aternitatis non tam custos, quàm & dispensator copiosissimus
Sapiens inter astra dominator enitet:

Sed PETRVS vna, & FRANCISCVS alterius
FRANCISCI adinstar

Inter Iudiciorū nubila nō ab aliquibus discipulis, quia omnes ab eo addiscunt,
super fulgidissimo Sapientia plaustro

Leuis fama alis, ut LEGERII nomine exprimitur,
Quamuis doctrina grauis;

Summo omnium non stupore, quia non ampliùs insolita eius ingenij portenta,
sed omnium exultatione ac iubilo conspicitur.

Immo quid in Plaustro si secum aternos desert splendores,
si non mutuata luce,

Non lethæas temporis, non Eridanias detractorum aquas,
non ob difficultatum monstra dilapsus,
non pœnalia temeraria ignorantia fulmina
pertimescit.

Sed luce equidem propria Clarissimus,
Sol ipse inter cætera Iurisprudencia sydera,
qua ei tanquam luminis largitori famulantur,
Lucidissimus effulget.

Si ex eius litterariis radiis nubila Iudiciorum dissoluuntur,
si ad omnium productionem Iudiciorum,
si beneficialia scilicet, vel ciuilia exoptes,

Vel si denique Principes ipsi, Primates, ac Iudices Zelotipas
Iurisdictionum lites instituant;

Splendore sapientia, atque authoritatis calore præuenit, atque concurrat.

*Si aquatis, seu tondatis distinctione atque interpretatione
discordantibus Legibus, ut nomen ipsum TONDVTI designat,
Nostram Legalem messem penitus implet, & absolvit.*

Atque tandem

*Si ex arenosa imbecillitatis mea P^{ER}ANITIE,
Non turgidos imbrium ac nebularum parentes,
Sed fulgidas sua lucis impressiones exponit,
Sed clara sua fama excitat tonitrua,
Sed nitidos vapores in dulcem sua laudis rorem exprimit, atque distillat.*

*Imò quid magis, si eius fecundata in fluxibus,
Non amplius hac mea deserta Arena solitos siccitatis dactylos parit;
Sed Hesperidum adinstar poma, qua olim pulchriori, modo doctiori
qua iam celeri Atlante Athleta fortissimo producit.
Si non amplius ut Lybica ventorum sufflatu debiles inscriptiones recipit.
Sed inuida alterius fabulosa Tagi, vel potius ditioris ac vera qua Pelagi
verticibus insidet,*

*• vel grana igni quoque resistentia, & sic perpetua,
vel solidiores gemmas ad tuorum meritorum aeterna germinat
Hieroglyphica.*

*Vel potius Te Promethei atque Caelici claroris partes effungente animata
Non amplius è stylo inscriptiones expectat, quia stylo imprimis
inscriptiones:*

*Nec pulverei horroris amica, non ex nigro atramento;
Ut seuca Ditis pauida mortis immania decreta praefigurat;
Sed Parnassi auida ad eius similitudinem erupta in fontes,
Limpidis laudibus iubilans gloriosi tui Nominis debitam Immortalitatem extollit:*

*Et non Aegyptias mumias in aenum inloquaces,
Sed ad tui radios Memnonem saltem incompositis laudibus exultantem,
in marmore hoc aeternitatis ostendit, atque*

Consecrat.

*Vale itaque non amplius prodigiosus prodigiorum continuorum
Parens.*

*Et ne tam citò orbatus lumine Iurisprudencia nostra Orbis pereat,
Vive Nestoreos.*

I. P. D.

MONOSTICON ANAGRAMMATICVM.

In quo alluditur ad Arma, & Opera Legalia Authoris.

PETRVS FRANCISCVS DE TONDVTI
D. DE SANCTO LEGERIO.
ANGELVS ASTRAFERIS SAPIENS
FRANCISCE DOCENDO.

EPIGRAMMA.

Alludens ad Arma & Anagramma.

FIXAS ZONÆ Stellas vel stemmate gestas,
Vel Zonas ipsas Calcare iustus agis.
Si Stellas, meritò Sapiens dominaberis ASTRIS:
Si voluis Cælos, ANGELVS alter ades.
Pareat ergo forus, nam Tu FRANCISCE DOCENDO,
Astræam, SAPIENS sydera sique FERIS.

I. P. D.

IN LIBRVM BENEFICIALIVM ET CIVILIVM
QVÆSTIONVM EXCELLENTISSIMI I. C.

Auen. ac Parentis Colendissimi,

D. D. PETRI FRANCISCI DE
TONDVTI, TOPARCHÆ
SANLEGERIL

EPIGRAMMA.

NONNE pio deerat, Natos ditasse, Parenti
Diuite perpetui Nominis ære sui.
Hinc neque debilitas, prouecta nec obstitit aetas,
Quin luci tandem proderet istud Opus.
E variis, quæ per varios hic reddidit annos
Responsis, pauca hæc, sed bona, Lector, habes.
Hoc Opus ipse, decem per lustra, coëgit in vnum,
Clamosi soluens iurgia magna fori.
O Liber, eiusdem facunda mente Parentis
Progenite! alterius mihi fratris instar eris.
Nominis æterni samâ post funera vives,
Accipiesque inter sydera fixa locum.

P. PEREGRINVS DE TONDVTI
Eccles. S. Pauli Tricastrinen. Præpositus;
Authoris filius.

NOBILI.

NOBILI, ET AMPLISSIMO DOMINO MEO,

D. PETRO FRANCISCO DE TONDVTI, SANLEGERII

DOMINO ET TOPARCHÆ,

EPIGRAMMA.

ACTENVS alma Themis, crudelibus
anxia curis,

Pone modum lacrymis, desine iusta
queri.

Tutor adest Author, calamo qui protegat
ensem,

Et cuius tua sit recta statera Libro.

Illum iam prudens Italus iure Ingeniosum

Suspexit, Doctum Gallia consuluit.

Si tua cesserunt auti statuta valori.

Er clauæ argenti sit referata domus,
Amborum vincet pretium pretiosior omni

Argento, ac auro, legifer iste Liber.

Culus apud Genetem meritis iam parata fu-
turam

Est fama, in nullos haud abolenda dies.

Nec mirum, si cuncta Liber per sæcla legendus

Sir, dum operi nullum suppar a desse poresti

Sic debebat enim Cygnus finire canendo,

Er resonare seni gutture dulce melos.

FRANCISCVS MARIA PISTARELI

I. V. D. Auenionensis.

AMPLISSIMO, CLARISSIMOQUE D.

DOMINO PETRO FRANCISCO DE TONDVTI, SANLEGERIO.

I. C. CELEBERRIMO.

CARMEN.

ERRARYM pertasa Themis cul-
tûsque negati,

Scandere ad Astra parant, exosis au-
xia demum

Sedibus errabat, si quem sibi fortè videret

Cultorem superesse aqni de tramite recto,

Quem non sacrilega flexis contagio turba.

Iamquæ emensa solum, tractûsque vagata per
omnes,

Indignans terris vacuum per inane volabat,

Cum SANLEGERII venientis imagine
capta,

Continuò ad notos stertens vestigia vultu,

In castos ruit amplexus, ac plurima libat

Oscula, & his dulcem distis affatur Alumnus:

Salve, ait, ò nostri solamen dulce laboris,

Cuius lactentes etiam formamini annos,

Et cui non parco eratere haurisse liquorem

Fatalem dedimus, sed prona insudimus urna:

Tu lateri mihi inultus eris, dum sancta su-
perbis

Iura dabo populus, tibi nostra arcana patebunt.

Eja igitur Themidis mortales Tempia quid
ultra

Pergitis, & vanis animum consumere votis,

Dum SANLEGERIUM producit Auenio,
Templum

In Ritia in terris nullum est Divinius ipso.

ÆGIDIVS GENET Auen.

I. V. D.

AL SIGNOR PIER'
FRANCESCO DE TONDVTI,
Nobile Auignonefe , Signore di Sanlegier ;
Alla Gloria della Francia :
SONETTO.

*S'allude alle sue opere de Preuentione , è alle queſtioni Ciuili, è Beneficiali , con
l'occaſione della ſtampa dell'altre ſue noue queſtioni parimente Ciuili è Bene-
ficiali.*

PER REVENNE la doue conſeſſe il fatto
La luce à mè con più Monarchi eguale,
Pria ch'aggiungeſſe tante penne all'ale
Del tuo gran merito il Meſſaggero alato.
Quindi nel Campidoglio il ſil cangiato
Se lo ſtopito già pianſe fatale
La Gallia a Breno a te trono Reale
Dal ſtrepitoſo ſoro ammira alzata.
E con ragion' ſe de tuoi detti all'orme
Qual del Retore greco , è a Giano il velo
Scopre la lite , è ſi compone , è dorme
Anzi che più ſe ricogneſce il Zelo
Dè ſenſi tuoi a i ſcritti tuoi conforme
Se dona è niega i benefittj il Cielo.

G. P. D.

PERILLVSTRI ET MAGNIFICO DOMINO
D. PETRO FRANCISCO DE
TONDVTI, SANLEGERII
TOPARCHÆ, COMITI PALATINO,

THEMIDIS VTRIVSQVE MYSTÆ

Toto Orbe Celeberrimo.

ELOGIVM.

Quæ magis in Te Virtus eluceat, dictu facile non est.

Omnes colis in summo; nullam in temisso:

Trepidum nescit Amor, quod avertatur Deus.

Pietas tua latebras quærit; sed *Lux in tenebris lucet.*

Ignis est,

Vehementius erumpens, quod altius humilitate comprimitur.

Charitas tua in proximum, novit hominem à te abstrahere:

Miseriam quæris, ut subleues, non præconium.

Lacet in causa, sed effectu publicam facis:

Ternul. Decet quippe *Larnatis Diis* lacuata etiam manu opem ferre,

Ut nesciat *Sinistra* quid *Dextra* faciat.

Vicia omnia, vel levissima, Domo tua procul exulant;

Nisi quod dissidus alienis ingressum permittis,

Ut ea, sapientiâ tuâ componas,

Tribuendo cuique quod suum est;

Omnibus Æqualis.

Infulas Primariorum Supremi Senatus Præsidum obtulit

Purpuratus Regni Minister,

Ut in Te quoque, Purpuram, Virtutis esse colorem demonstraret:

Sed recusasti,

Quia, in senilibus annis, Tibi satis fuit meruisse.

Et dum Vni Oracula tua subtrahis, Omnibus communia facis.

Scribis enim sapientiam in tempore otij,

Quod negotia prope infinita denegarent.

Fixisti Clavum in ROSA,

Nam amas Sapientiam, & Ipsa amplexatur Te:

Pandis eius Oracula, non dedignatur Tua,

Quia sunt *Vtraque Pnum,*

nampe Iustitiz.

Hanc & ore & opere sic suades Mortalibus,

Cassider. Ut & qui nesciunt lura, rationem tamen veritatis per Te agnoscant:

Vnde non immerito COMITIS PALATINI prærogativam adeptus es,

Qui Virtutis fuit semper individuus COMES,

Ut quod aliis est præmium, Tibi sit retributio meritorum.

Sileo Profapiam,

Xenophon. Quia vix diligis gloriam pro qua non laborasti.

Auitam Tibi infusam Virtutem, acquisita cunctulasti;

Et Nobili traduce transmisti ampliozem:

Ut Tuum, Prolesque tuæ completum iam fuerit elogium,

Augustin.

Gell.

Quod sint *Ars Patris & Sapientia*,
Transuersali quoque fulges splendore;
Nam & *Frater* ferè alter est, imò verè.
Maioris natu Domini de Blauuac, heu! factio fundi iustum Epitaphium est,
In memoria aeterna erit Illius.
Minoris natu, sed virtutibus non imparis, vita
Etiam continuus est iustitiz actus;
Qui in sacro Rotæ Auenionensis Auditorio Canonicam & Ciuilem exerceat,
In Vicariatu, Pontificiam,
In Thesauraria Ecclesiæ Metropolitanæ, Oeconomicam,
In sacra Pœnitentiaria, Diuinam.
Sic vndequeque micat,
Vt ad veram gloriam nihil sit quod possis desiderare.
Hæc Tua sunt;
Omnibus nota, omnibus vtilia, & felicia.
Sed & nostra vota sunt, vt nostra nunquam esse desinant.

NICOLAVS ANTONIVS

LOTHARINGVS, I.V.D.
& Professor.

LECTORI IVRIDICO
EPIGRAMMA.

*E iura in cassum queras, hunc consule Librum;
Quærit & Ipsa sibi, datque reperta tibi.
Doctrinam & Meritum Auctoris, Responsa resoluent,
Oraculum duplex sic dabit iste Liber.*

Idem

APPRO

APPROBATIO DOCTORVM THEOLOGIE.

EGO infra signatus Theologus perlegi libenter cum gustu & fructuosè *Tertiam Partem Quaestionum Beneficialium, Canonicarum, & Regularium, & Additiones notabiles, in Primam & Secundam Partem*, eiusdem materię iampridem in lucem publicam editas, cum magna omnium approbatione, *Perillustres & Eruditissimi Domini PETRI FRANCISCI DE TONDVTI SANLEGERII*, in quibus suspexi eminentiam & vbertatem mentis, ingenij solertiam, acumen, & inuentionem, iudicij accurationem in distinctionibus, prudentiam in delectu, soliditatem in conclusionibus, æquitatem in regulandis actionibus singularibus, in explicatione & stylo expressionem facilem omnium, breuiter, plene, & intelligibiliter, factam, doctrinam reconditam, variam, sanam, communem, sæpius ipso vsu probatam, conformem placitis Romanorum Iudicum, & vtilissimam in vtroque foro: proindeque iudico dignam omnino, quæ quantocyùs Typis mandetur, & in lucem publicam prodeat ad bonum priuatum, & commune: in Collegio Auenionensi die Sancti Dionysij, in mense Octobri, anno 1656.

DESIDERIVS CHEMINOT.
Societatis IESV.

ALIA APPROBATIO.

VOLUMEN istud cùm fidei, Canonibus, legibus apprimè sit consentaneum; cùmque in præiùo Volumine, cuius istud est Pars altera, publicæ vtilitatis præiudiciũ luculentum & illustre testimonium Romæ, per Italiam, & Galliam iampridem obtinueris dignissimum Prælo iudico, Auenione 16. Octobris 1656.

IACOBVS ROCHETTE Theologus,
Societatis IESV.

APPROBATIO R. P. Inquisitoris.

Imprimatur. Fr. PETRVS DV FOVR,
Inq. Generalis.

APPROBATIONES.

QUESTIONES hæc, Ciuiles, Beneficiales, Canonicas, & Regulares optimè adeoque Orthodoxè in fide & moribus, Resoluit Dominus D. PETRVS FRANCISCVS DE TONDVTI SANLEGERIVS; proindeque prælo mandandas in publicam vtilitatem Censuimus. Lugduni prima Maij 1657.

Fr. PAVLVS LOMBARD Doctor Theologus
Facultatis Parif. & Prior Carmelitarum.

Fr. ALEXANDER RICHARD Doctor Theologus
Facultatis Parisiensis, & Prior Fratrum Prædicatorum.

CONSEN

CONSENSVS.

HVNC librum qui inscribitur: *Questionum & Resolutionum Legalium* Authore **D. PETRO FRANCISCO DE TONDVTI SANLEGERIO**, Volumen Secundum, Doctorum sacre Theologiæ approbatione munitum Typis mandari, & in lucem edi Sumptibus **PHILIPPI BORDE**, **LAVRENTII ARNAVD**, & **CLAVDII RIGAVD**, Bibliopolarum Lugdunensium, Ego Regis in Præfectura Lugdunensi Procurator non impedio: die 3. Maij 1657.

VINCENT DE PANETTE.

PERMISSIO.

VISO Procuratoris Regis consensu, hunc Librum typis mandari, supradictis Lugdunensibus Bibliopolis concedimus, & ne quis citra facultatem denuo excudat prohibemus, Lugduni die 3. Maij 1657.

DVS AVZEY.

INDEX

INDEX CAPITVM TERTIÆ PARTIS

QVÆSTIONVM BENEFICIALIVM *Canonicarum, & Regularium.*

CAP. CXXI. **M**ONIALES translatæ
vtrùm fiant filiz se-
cundi monasterij,
ad quod translatæ

fuertint. Vtrùm sic translatæ teneantur
nouam in secundo monasterio emitere
professionem. Quando monasteria di-
cantur esse sub eadem, vel diuersa Regu-
la. Moniales translatæ ad instructionem
vtrùm possint cogi vt redeant ad primum
monasterium. Quæ sit differentia inter
Regulas Ordinis, & constitutiones parti-
culares: Et quod in istis non sit opus con-
firmatione Sedis Apostolicæ, sed tantum
in electione monasterij, sub nouæ Reli-
gionis Regula. pag. 1

CAP. CXXII. De monasterio Monialium
ad egestatem redactò: Et qua ratione illi
succurrendum sit: Et vtrùm monialibus
alimenta assignari debeant pro rata re-
dituum; an vero pro rata dotis oblatæ.
Vtrùm hoc casu monasterium inops sit
transferendum ad aliud in quo maiores
adsunt facultates? Et an liceat hoc ca-
su monialibus ex opere manuali habere
peculium, & recedere à communi vi-
ta? Et alia de translatione monialium.
pag. 3

CAP. CXXIII. In resignatione pura statim
resignans ius amittit. Ostenditur secus
esse in conditionali. Regressum obtinens
ad beneficium resignatum non annullat
gesta per resignatarium in præiudicium
Tertij. Qui resignauit purè, amittit ius
conferendi sibi competens occasione be-
neficij resignati. Pensio pro persona in-
certa vtrùm validè referuari possit. pa-
gin 6

CAP. CXXIV. De iure visitandi alia mo-
nasteria præterito per Abbatissam. Et de
obedientia illi præstanda per eam quæ
inferiori monasterio præstet. Et vtrùm ea

de causa licitum sit exire à monasterio.
Quid si agatur de iuramento fidelitatis,
aut subiectionis, præstando Regi, aut al-
teri Domino temporali. p. 7

CAP. CXXV. De electione Prouincialis
in Ordine Minorum: & de electo admi-
nistrante ante confirmationem: nec non
de eo qui propter infirmitatem non po-
test exercere functiones sui officij. De
Disquisitionibus interuenientibus in ele-
ctione, & eorum votis collegialiter dan-
dis. De electione facta per subornatio-
nem: & de interuentione Patrum pro-
uinciarum ordinis Minorum in electionibus
per constitutiones Pontificias abrogata,
vel reformata: & vtrùm pendente quæ-
stione nullitatis electionis, interim Pro-
uincialis sit manutenendus in officij exer-
cicio, & in obedientia sibi præstanda per
Religiosos. p. 10

CAP. CXXVI. De Canonico per Episcopum
excommunicato, vtrùm amittat sua
beneficia, vel fructus, aut distributiones
quotidianas, seu annuarias, & alia emo-
lumenta incerta, quæ dantur pro serui-
tio personali; si excommunicatio fuerit
iusta, vel iniusta: Et vtrùm excommuni-
catus amittat ius operandi. Quid dicen-
dum sit de eo qui est suspensus, vel inter-
dictus: Ab excommunicatione quando
appellari possit, etiam suspensiuè. Iudi-
cem ad quem teneri confestim appellan-
ti cum grauiamine concedere absolutio-
nem ab excommunicatione. p. 13

CAP. CXXVII. Episcopo recusante ali-
quem ad sacros Ordines admittere, quo-
modo procedendum sit. Possessor bene-
ficij manualis qua ratione remouendus
sit, tam de iure Gallico, quàm ex iuris
communis dispositione. Epistolam de-
cantare, vtrùm Subdiaconus cogi possit
per Episcopum. Consuetudo potest in-
roduci

Index Capitum III. Partis

- roduci super inobseruantia statuti Ecclesie: Et vtrum Episcopus illam reuocare possit, aut Synodus. Consuetudo quid possit circa collationem beneficiorum. Et cause Episcoporum coram quibus iudicibus tractandæ sint, siue ciuilitè, siue criminaliter agatur. p. 14
- CAP. CXXXVIII. Ad quem spectet collatio beneficiorum in Ecclesiis exemptis vacantium, sicut & illorum vnio, aut vnionis reuocatio. In beneficiis habentibus iurisdictionem annexam, quæ ætas requiratur. Quando Episcopus semel nulliter, aut inuoliter beneficium contulit, vtrum possit variare, & ad secundam collationem procedere. p. 16
- CAP. CXXXIX. De translatione Sedis Episcopalis, vel Abbatialis ab vna Ecclesia ad aliam, cuius auctoritate fieri debeat; & cuius ad id consensus requiratur; & quibus ex causis fieri debeat, & vtrum in illa requiratur citatio Consulum loci. Quæ sint iustæ cause huiusmodi translationis? Et quod solus Episcopus illam facere non possit, præsertim quando agitur de Ecclesia exempta. pag. 17
- CAP. CXXX. De possessione beneficii viuo resignante capiendi, & quod attendatur Data appulsus Curatoris ad Urbem in beneficiis Gallie. De differentia patroni Ecclesiastici, & laici, circa præsentationem indigni ad beneficium, & priuatione iniis ex tali præsentatione. Quid operetur Clausula, *Et aliis quouis modo*, in rescriptis apposta. Et de clausula, *Ex alterius cuiuscunque persona*. p. 18
- CAP. CXXXI. De Constitutione cuiusdam Ordinis religiosi, quod vno, aut duobus Definitoribus absentibus; Procurator Generalis, & eo absente alij Definidores subrogentur. Quid si Procurator Generalis non fuerit absens, sed mortuus fuerit. Vtrum casus mortis & absentie æquiparentur; Generales Ordinum an possint leges in Ordine condere, aut constitutiones dubias declarare. De electione facta ab eo qui est in quasi possessione eligendi. Quod occultè censuris irretitus sit eligibilis. p. 21
- CAP. CXXXII. De priuilegiis Equitum Hierosolymitanorum, ratione exemptionis à solutione collectarum, & aliarum impositionum, nec non etiam Decimarum, tam quoad ipsos, quàm quoad illorum colonos; & vtrum illis renuntiare censeantur per solutiones factas per aliquot annos: Et vtrum ille qui habuit iura Principatus in aliquo loco, post factam cessionem illorum iurium, retineat pristinarum exemptionem in memoriam antiquæ Dignitatis. p. 22
- CAP. CXXXIII. Parochus, aut populus, vtrum teneantur ad conseruationem & reparationem campanarum, siue ex necessitate sint, siue superflue: Et explicantur dicta superius *part. 1. c. 38.* circa contributionem forensium ad expensas campanarum: & quid in hoc possit consuetudo. Denique vtrum ad euitandum strepitum campanarum possit impediri constructio campanilis Ecclesie in loco vicino. p. 24
- CAP. CXXXIV. Promissio dotis spiritalis facta per Patrem intuitu alicuius certi & determinati monasterij; vtrum possit demandari executioni contra patrem, si filia emittat professionem in alio diuerso monasterio? Et vtrum professio monialis sit nulla, si durante anno nouitatus remanserit extra claustra per aliquod tempus cum licentia Superiorum. Vtrum defectus explorationis reddat professionem nullam in femina sicut in masculo? Et quod professio monialis non possit probari nisi per descriptionem illius in numero monialium: quod tamen non ita est, si agatur de professione masculorum: Et inseritur decisio Rotæ Romanæ circa hanc materiam. p. 26
- CAP. CXXXV. Confidentialitas vtrum probeatur ex sola vicinitate duorum mandatorum ad resignandum: & quid iuris in permutatione. De conuentione super fructibus beneficij vacantis per Regem alicui condonatis. Constringentes licem simulatam super aliquo beneficio, illud amittunt; sed non alia beneficia super quibus lis simulata non interuenit. Qui committit confidentialiam in vno beneficio, redditur inhabilis quoad alia: Sed tamen quoad alia iuuatur Regula de Triennali: Et illa retinere potest in conscientia, antequam fuerit priuatus per sententiam, ex vetiori opinione. p. 29
- CAP. CXXXVI. De constitutione cuiusdam Ordinis religiosi, quod qui officium exercuit non possit ad illud, aut aliud ebigi elapso anno; vtrum habeat locum in eo, qui per renunciationem, aut aliquod accedens superneniens fuit impeditus in exercitio, & administratione primi officij? Et quid sit statuendum in Confessariis monialium Sanctæ Claræ Ordinis Minorum, nempe vtrum is qui tanquam Confessarius habuit vocem in vltimo Capitulo provinciali, possit eligi in Guadianum, etiam si tempus vacationis in constitutione contentum nondum fuerit elapsum. p. 32

Quæstion. Benefic. Canonic. & Regular.

CAP. CXXXVII. Vtrum solemnitates requiritur in alienatione bonorum Ecclesiasticorum requirantur in bonis quæ non sunt Ecclesiæ sunt incorporata; siue agatur de bonis in quibus Ecclesiæ solum habet dominium directum, siue de illis in quibus habet vtrumque dominium, videlicet tam directum, quàm vtile; siue de illis in quibus solum habet vtile dominium, sub directo dominio alterius, qui non vult Ecclesiæ inuestire; adeo vt Ecclesiæ cogatur alteri vendere: Et vtrum hoc casu ex tali venditione coacta debeatur laudemium, aut sielocus iuri prælationis in fauorem Domini directi. *pagina 34.*

CAP. CXXXVIII. De concursu testigarij in impetratione beneficij, cum eo qui præsentatur fuit patrō Ecclesiastico, & cum tercio impetrante per obitum: Et de possessione capra in Gallia post mortem resignantis: Et quod ex consuetudine Galliarum attendi debeat tempus, quo tabellarius appulit Romam. De præsentatione incapacis facta per Patronum: Et de certo modo vacationis expetendo in impetratione, & quid operetur clausula, *Et alijs quous modo vacet.* *pag. 36*

CAP. CXXXIX. Vtrum præbenda Theologalis possit permutari? Et si super ea pensio fuerit imposita contra formam iuris, vtrum ad eius solutionem resignatarius cogi possit in Gallia. De mutua resignatione seu permutatione, quando compermutante mortuo alter superstes possit gaudere sua bona fortuna, & vtrumque beneficium obtinere? Et quid super hoc fuerit decretum per editum Ludouici XIII. Magister in Theologia quis dicatur, & qualitas magisterij seu Doctoratus vtrum sufficiat quod interueniat tempore examinis, & collationis factæ per Episcopum vigore mandati Apostolici; an verò debeat interuenire tempore provisionis factæ in forma, *Dignum.* *p. 38*

CAP. CXL. Copiosius explicantur ea quæ *part. 1. quæst. benefical cap. 73.* tradita fuerunt circa ius sepeliendi: Et tractatur materia sepulchri familiaris, & hereditarij; & ex quibus illorum qualitas dignoscatur? Et an ius sepulchre transeat ad solos adgnatos & descendentes, an verò etiam ad cognatos vel ad hæredes extraneos? Et ex quibus coniecturis transeat ad fideicommissarios? Quid si testamentum alioqui nullum, sustineatur per clausulam codicillarem, vtrum hoc ius remaneat apud eum qui fuit institutus in

tali testamento? Vxor conuolans ad secunda vota an possit in sepulchro primi mariti habere ius sepulchre. *p. 40*

CAP. CXLI. De diuersis cuiusdam prioratus impetrationibus, quarum vna facta fuit vri de beneficio curato, alia verò tanquam de simplicij. Quomodo inter se differant beneficium Parochiale & Curatum? Et ex quibus istæ qualitates probentur & dignoscantur, veluti per decimarum perceptionem longo tempore factam, per enunciariarum antiquas, vel per deputationem Vicarij? Et quod natura beneficij non alteretur per Ecclesiæ secularisationem, nisi in iis, in quibus per Bullam secularisationis fuit prouisum. *pag. 41*

CAP. CXLI. In fideicommissis vtrum Monachus, aut Monialis extra Galliam, in locis in quibus Religiosi sunt capaces successione, seu Monasterium ex illorum persona, admittendum sit monasterium saltem durante illorum vita, & quomodo probanda sit quoad hoc consuetudo regionis. Renunciationes factæ causa ingressus in Religionem, vtrum sint reales, an personales, & extendendæ ad bona fraterna, vel etiam ad auita fideicommissa, quorum in renunciatione mentio facta non fuerat. *p. 43*

CAP. CXLI. Monasterio ex persona Monachi legitimam, cui renunciatum non est, deberi; ei que competere ius querelandi testamentum in locis vbi monasteria sunt capacia successione. Quod etiam in Equitibus Hierosolymitanis obtinet, qui sunt verè Religiosi. Monialis quæ renunciavit, *salua legali eschenta*, non succedit stantibus masculis, immò & stantibus filiabus, ipsius monialis sororibus: sed nullis existentibus liberis, monasterium succedit vigore illius clausulæ, ad exclusionem hæredum extraneorum, vel collateralium, nullo per parentes condito testamento. *p. 46*

CAP. CXLIV. Vtrum vnio beneficij fieri possit in fauorem monasterij, seu conuentus nondum fundati, auctoritate Ordinarij, aut saltem Summi Pontificis. Quid iuris de vnione facta Seminatio nondum erecto? Et vtrum legatum fieri possit monasterio erigendo, & quid tunc fieri debeat de fructibus legati. De consensu omnium Patronorum in facienda vnione requisito. Quid si agatur de iure patronatus Ecclesiastico. Quomodo cognoscatur ius patronatus gentilitium, in quo nemo prædicare potest sequentibus gradibus: & alia ad materiam. *p. 48*

Index Capitum III. Partis

CAPVT CXLV. Quod in beneficialibus reus nihil reneatur probare, quando opponit de non iure actoris. Solam accusationem, etiam in criminibus privationem inducentibus ipso iure, non sufficere ut possessor lite pendente amoveatur à sua possessione beneficij, præterquam in notoriis delictis. Quæ ad hunc effectum dicantur notoria? Quid si reus fuerit condemnatus per Iudicem, qui non habet facultatem declarandi penam privationis. De resignatione beneficij facta per eum, qui constitutus erat in carceribus & de revocatione mandati ad resignandum. p. 49

CAPVT CXLVI. In quibus casibus moniales possint cogere vicinos ut sibi domum vendant pro ampliacione sui monasterij. Quomodo & quibus casibus possit quis cogi ad vendendum domum suam sub prætextu boni publici. Item vtrum, & quibus concurrentibus circumstantiis vicini possint cogi ad claudendas fenestras respicientes in Collegium vel Monasterium, siue de Monialibus agatur, siue de Religiosis masculis; & quæ hoc casu adhibendæ sint per Iudicem considerationes. p. 51

CAP. CXLVII. De validitate matrimonij contracti, non obstante lite mora ratione alterius matrimonij prius cum alia contracti, quod primum matrimonium per sententiam fuerat declaratum nullum, à qua sententia non fuerat intra legitima tempora appellatum, non obstante recursum, aut restitutione in integrum proposita post consummatum secundum matrimonium: Et quod liberi ex illo secundo matrimonio procreati sint legitimi ob bonam fidem vnus, immò vtriusque ex coniugibus. Querelam aduersus sententiam in iudicatum transactam non posse tractari, nec in Gallia committi alteri, quàm illi qui sententiam tulit. Et de variis causis metus, ob quas matrimonium nullum declarari debet. p. 52

CAP. CXLVIII. De pluribus impetrantibus per obitum beneficium, tempore quo ciuitas Auenionensis erat peste afflicta, quorum aliqui Datam acceperunt intra ciuitatem, illi quæ tempore anteriorem; alius verò licet tempore posterior, illam accepit in oppido, ad quod Vicelegatus cum suis Officialibus ob pestis merum aufugerat, vtrum hæc posterior sit alius præferenda. p. 54

CAP. CXLIX. An, & quomodo Capitulum possit facere constitutiones contrarias alijs iam factis, & à Sede Apostolica

confirmatis? Commissarius Generalis in tota provincia vtrum possit à Proninciali deputari contra formam constitutionum Ordinis. Receptio nouitiorum ad professionem ad quos spectent & vtrum Capitulum in ea habeat vorum consultium & deliberatium; & professio facta coram eo qui non habet auctoritatem, vtrum possit postea ratificari, & quomodo? Constitutio an reddatur nulla si non fuerit publicata. De diuisione provinciarum inter Regulares facta contra formam constitutionum: & de recursum, seu appellacione extraiudiciali interponenda à grauamine per nouas constitutiones illato. pag. 56

CAPVT CL. Exemptio Domino loci per transactionem cum Priore initam concessa à solutione quoræ partis Decimarum, pro prædijs quæ in illo territorio habet & possidet, vtrum ad prædia post transactionem acquisita extendatur; & vtrum ius istud exemptionis transeat ad hæredes & successores Domini, etiam quoad prædia per ipsos acquirenda? Et ad quem spectet onus probandi prædia fuisse ab antiquo, & tempore transactionis possessa, vel post ipsam quæsitæ, nempe vtrum ad Dominum aut eius successores, an vero ad Priorem. p. 57

CAPVT CLI. De vnione facta per Episcopum in fauorem Domus regularis habentis priuslegium exemptionis ab eius iurisdictione. Quid statuendum sit de vnione beneficij habentis curam animarum, tam ex dispositione Concilij Tridentini, quam ex obseruantia Tribunalium Galliarum. De resignatione conditionali ob causam vnionis valida, etiam coram Ordinario. Denique quomodo sit procedendum in Gallia, quando quis vult impetrare beneficium male vnitum. p. 59

CAP. CLII. Vtrum Vicelegatus Auenionensis possit conferre primas Dignitates post Pontificalem maiores in Ecclesijs Cathedralibus; & vtrum derogare possit regulis Cancellariæ? Maxime quando agitur de Vicelegato à Summo Pontifice immediatè deputato. Indultum conferendi beneficia reservata vtrum extendi possit ad duplicem referuarionem, siue ambæ reales sint, siue personales, siue eiusdem, siue diuersi generis? Et vtrum Legatus sit Ordinarius ad effectum, ut fauore indulti ampla debeat fieri interpretatio. Maior reservatio an & quando absorbeat & offuscer minorem. p. 60

CAPVT CLIII. De facultate Testandi, & disponendi de fructibus beneficiorum Eccle

Quæstion. Benefic. Canonic. & Regular.

Ecclesiastici Status Auenionensis, per summos Pontifices concessa; Et vtrum facultas illa extendatur ad successiones ab intestato? Quæ sit differentia inter reservationem ab eo factam, qui tem suam donauit, & concessionem facultatis disponendi factam à Principe in fauorem Terrij? vtrum per similem facultatem Clerici ex usufructuariis fiant Domini honorum intuitu Ecclesiæ acquiritorum? Appellatione *Successorum* contineri etiam successores ab intestato. p. 62

CAP. CLIV. De nullitate matrimonij ecclelebrati sine assistentia proprij Parochi, & sic contra formam sacri Concilij Tridentini, in vnicenitæ à Parocho datæ minùs legitime, & cum expressione incerta & dubia personæ contracturæ: Et de licentia à Parocho per dolum extorta. Appellatione *personæ nobili & militaris*, non comprehendi Duces exercitus, & personas in altiori Dignitatis gradu constitutas: Et de variis circumstantiis matrimonium meticulosum & clandestinum inferentibus: Et inferitur decisio Rotæ Romanæ in causa grauissima. pag. 65

CAP. CLV. Vtrum Fratres laici cuiusdam Ordinis regularis vocandi sint in omnibus actibus capitulatis, vigore constitutionum Apostolicarum, & statutorum illius Ordinis, maxime quando agitur de alienatione bonorum immobilium Conuentus, vel pecuniarum notabilis quantitatæ, seu destinatarum ad emptionem bonorum stabilium. Et vtrum in omnibus aliis actibus interuenire debeant vigore dictarum constitutionum. pag. 72

CAP. CLVI. An, & quando Episcopus, cui permittum est beneficia vnire ex iusta causa, & vnita separare seu dismembrare, cum causæ cognitione possit beneficium semel vnitum alicui separatim conferre, & vtrum talis collatio sit valida? Et qui iubente Episcopo seruitium alicuius Ecclesiæ fecit, an petere possit à Parocho salarium sibi ab Episcopo taxatum & adiudicatum? Et quo remedio sibi consulere possit Parochus in Gallia hac in re grauatus. p. 74

CAP. CLVII. Copiosius explicantur tradita superius cap. 32. *part. 1.* & ostenditur ex quibus iuspatronatus familiare, vel hereditarium discernatur; & quæ verba sint apta vt ex eis inducatur iuspatronatus hereditarius, aut mixtum ex hereditario & familiari. Quibus modis fiat computatio vocum in gentilitio, hereditario,

vel mixto ex vtroque; Et vtrum filius representet personam Patris in transuersalibus, an verò proximior excludat remotiorem; & quæ proximitas attendi debeat? Quomodo succedatur extincta familia; Et vtrum deficiente vna linea transeat ad aliam, vel ad hæredes extantes; Et quid possit obseruantia ad mutandam naturam iuspatronatus. pagina 76

CAP. CLVIII. Proponitur casus cuiusdam iuspatronatus mixti ex gentilitio & hereditario, & ad praxim reducuntur multa, decisa in *capite præcedenti*, tam super iuspatronatus mixto, quam super reiectione vnius lineæ, in cuius præiudicium alia per plures annos, & sæpius adueniente casu vacationis præsentauit iure & nomine proprio; & de scemina illius lineæ hoc casu masculis alterius lineæ præferenda. p. 86

CAP. CLIX. Quando iuspatronatus relictum fuit Consulibus, vtrum præsentatio debeat fieri collegialiter, an verò fieri possit per singulos separam? De præsentatione infantis ad beneficium, vtrum per eam Patronus priuetur iure præsentandi; Et quando Patronus præsentans indignum priuetur iure suo pro illa vice; & vtrum per simplicem nominationem? Et quomodo differant nominatio, & præsentatio; Et quando, ac quomodo Episcopus possit vtî gratificatione. pag. 88

CAP. CLXI. De simonia tam in foro conscientie, quam in foro exteriori iudicanda, dum eodem tempore resignatio ex vna parte, & venditio prædiorum pretio excessiuo interuenit, & de consuetione ante resignationem facta, à qua partes recesserunt te integra, vel quæ fuit adimpleta tantum ex vna parte, vtrum ex ea incurrat poena censurarum, & amissionis beneficiorum, obtentorum, vel obtinendorum? Et vtrum sola simonia consuetudinaria, maxime confidentialis subiaceat dictis poenis? Et de resignatione nulliter facta in *fauorem*, coram Legato, completa, vel incompleta. p. 90

CAP. CLXI. De possessione beneficii capta non vocato possessore; Et quæ hac in te sit praxis in Gallia. De præsentatione facta de Clerico qui non est capax ordinis sacerdotalis suscipiendi, intra tempus à fundatore definitum. Quæ sit vis illorum verborum in fundacione appositorum, *Quod Patronus præsentare possit & valeat, casu quo præsentatus sacrum Presbyteratum ordinem non susceperit*, vtrum

Index Capitulum III. Partis

vrũm ex illis arguatur vacatio beneficij Vtrũm ex facultate data per fundatorem. vt capella per substitutum deferui possit, censeatur substitutum à præcedentibus verbis Sacerdotium in prouiso requirere. Et ex quibus verbis colligatur requiri sacerdotium actuale, vel saltem habituale in prouiso, vel præsentato. Et vtrum collatione facta illi, qui non est habilis iuxta fundationem, beneficium sit vacans ipso iure; an verò requiratur monitio? Quid si sit habilis, sed non promotus intra annum, aut aliud tempus à fundatore designum? Quomodo annus iste computetur in Gallia. pag. 91

CAP. CLXII. Facta fundatione certi numeri Missarum, si successu temporis victualium & aliarum rerum ad Sacerdotis sustentationem necessarium pretium augeatur, in quibus casibus procedi debeat ad reductionem numeri Missarum: Et cuius autoritate id fieri debeat? In quibus verò casibus, retento eodem Missarum numero, possit Ecclesia petere sibi augeri stipendium, seu veriũs elemosynam pro Missis fundatis: Et quando verba piz fundationis taxatiue, vel demonstratiue facta censeantur. pagina 96

CAP. CLXIII. Litrem super possessione manutenendz, vel adipiscendz, non reddere beneficium litigiosum, sed tantũ possessionem; adeo vt illa alteri cedi non possit. Et vtrum possessio post litem alteri cessã reuocari in primis debeat tanquam attentatoria? Quid si Tertius iste fuerit prouisus ab Ordinario, an dici possit legitimus contradicitor aduersus prouisum Apostolicum. Beneficia litigiosa esse improprè reseruata; sed tamen ab Ordinario collatore conferri non posse. Beneficium vtrũm desinat esse litigiosum per cessionem iuris, & litis; siue cessio seu renunciatio facta fuerit simpliciter, siue in fauorem alterius. pag. 98

CAP. CLXIV. Ex generali Galliz consuetudine possessores beneficiorum Ecclesiasticorum possunt disponere de fructibus suorum beneficiorum, & illos ad hæredes transmittere tam ex testamento, quàm ab intestato: ideo redditus decursi nondum tamen exacti spectant ad illorum hæredes: Et successores in beneficio nihil super illis prærendere possunt. In Ciuitate autem & Straro Auenionensi, ex consuetudine, & approbatione Summorum Pontificum, bona Clericorum

secularium, qui Episcopis sunt minores, etiam ad hæredes transeunt. Quomodo autem diuidendi sint fructus illi, qui tempore mortis Clerici nondum exacti fuerunt, ostenditur. pag. 99

CAP. CLXV. Matrimonia præsumpta, quæ olim admittentur, hodie non posse subsistere; sed necessitati pro validitate matrimonij adhibendam esse Parochi præsentiam. Vtrum in quasi possessione concubinæ manuteneri non posse. Mulierem, pendente lite super matrimonio, si dubitetur de illius voluntate, in loco tuto reponendam pro exploratione, & illa facta pristinz libertati restituendam. Impedimentum Matrimonij vnico teste probari ad illud impediendum ne contrahatur: sed quæ in tali teste concurrere debeant, vt eius dictum fidem faciat? De Legitimatione liberorum per Principis testcriptum: quæ sit illius vis, & quis effectus: & quomodo libetis sic legitimatis consulatur, vt patri naturali succedere possint. pag. 101

CAP. CLXVI. Beneficium ex quibus probetur esse Regulare: & si de eius primæuo statu constet, quid requiratur vt fiat Seculare? Quando attendatur status vltimus, quo beneficium ex sui origine fuit collatum vti seculare? Quæ sit natura Commendæ, & illa finiente quomodo dicatur beneficium vacare? Manutentio vtrũm detur collatori in quasi possessione conferendi in præiudicium Tertij, qui clarè probauit primæuum statum contrarium beneficij. Prouisus vigore indultu concessi Cardinali, vtrũm dicatur prouisus Apostolicus, ad hoc vt sententia in eius fauorem lata mandetur executioni aduersus prouisum ab Ordinario? Et quando quæstio super secularitate remittenda sit ad petitorum. pag. 103.

CAP. CLXVII. De transactione inita inter Priorem & populum; & de eius validitate; & vtrũm ratione iuris decimandi facta sine autoritate Summi Pontificis obliget successores ad illius obseruationem. Longa & immemorialis possessio vtrũm suffragetur laicis quoad ius decimas percipiendi, vel immunitatem ab ipsis obtinendis; & quæ ad id necessaria sint, tam de iure communi, quàm ex obseruantia tribunalium Gallic? Quomodo ius decimandi concessum censetur quando verò sola decimarum temporalitas. De Ecclesiis succursalibus, & deputacione Vicarij in ipsis, siue perpetui, siue amouibiles: & quibus concurren-

tibus

Question. Benefic. Canonic. & Regular.

tibus talis deputatio fieri debeat. pagina 106

CAP. CLXVIII. Quando beneficium impetrari possit propter non residentiam in beneficiis, quibus cura animarum immineret, stante consuetudine antiquissima non residendi; quamvis ex fundatione requiratur residentia in tali beneficio. Quid iuris si beneficium curatum adeo esset tenue, ut ex illius redditibus Sacerdos non possit habere necessaria pro suae vitae sustentatione; aut si vel nulli, vel admodum pauci incolae in loco remanerent. Temporis diuturnitatem operari posse, ut Ecclesia parochialis reduceretur ad simplex beneficium: Et utrum Episcopus possit dispensare in aliquo casu à residentia. pag. 108

CAP. CLXIX. De materia Regulae de infirmis resignantibus, quae est regula. 19. S. D. N. Alexandri Papae VII. concluditur, illi locum esse in collationibus Ordinariorum, quamvis contrarium servetur in Gallia. Item huic Regulae locum esse in mutuis resignationibus, seu permutationibus; & quae hoc in capite sit observantia supremorum Tribunalium, praesertim circa probationem fraudis in permutatione ex coniecturis in odium Graduatum, siue equalis, siue inequalis sit permutatio. Et utrum in materia huius Regulae collatio ex permutatione censetur potius voluntaria quam necessaria. Si collatio facta fuerit in terris summo Pontifici immediate subiectis de beneficio fito in Gallia, utrum debeat quoad hanc Regulam observari consuetudo, vel praedicta Tribunalium Galliae. In Legatione huic Regulae derogari posse, & debere; non tamen in praedictum indulti Cardinalis, & in cuiuscumque generis beneficiis huic Regulae locum esse, nisi illi per habentem potestatem fuerit derogatum. p. 110

CAP. CLXX. De impetrantibus per obitum beneficia venientium, & illorum poenis; & quando reddantur inhabiles ad illud idem beneficium male impetratum obrinendum; & à quo desuper dispensari possit? Utrum iusta & probabilis ignorantia ab his poenis excuset? Quomodo differat Regula de impetrantibus beneficia venientium, à Regula de verisimili notitia. Regulae huic de verisimili notitia, subiaci Legatos; & Ordinarios, quoad collationes per eos faciendas; non autem collationes factas in Regalia. In quibus casibus admittatur in Gallia

derogatio illius Regulae? Quid de presentationibus Patronorum ante tempus verisimilis notitiae factis? Quae sit poena occultantium corpus defuncti? Quomodo computari debeat tempus verisimilis notitiae, ratione distantiae locorum? Episcopus utrum possit conferre beneficium sub illa conditione si vacat? Eandem regulam etiam locum habere in concessionibus factis per Papam notu proprio. p. 113

CAP. CLXXI. Electionibus capitularibus interueniente non potest qui non fuit adeptus sacros Ordines, quamvis Canonici illum admittere vellent; idque non obstante consuetudine contraria, vel etiam dispensatione Pontificia ad obtinendum Canoniarum. Dispensatum aucte etiam ad obtinendum sacerdotium, non censeri dispensatum ad obtinenda beneficia curam animarum habentia. Electionem nullam esse quando vota eligentium sunt paria; & si in noua electione adsit aequalitas, recurrendum est ad Superiorem. Quid si Canonici tempore vacationis non esset in Sacris constitutus, sed tantum tempore electionis? Absentes quomodo vocandi sint in electione. p. 117

CAP. CLXXII. De rebus diuersis praefactionibus, quarum prima facta fuit per venditorem Castris, à quo ius patronatus dependebat; Secunda vero; & Tertia per emptorem; sed vltima facta per emptorem non cumulatiue sed priuatiue facta fuerat, & re non integra, nempe post institutionem factam ab Episcopo. Quomodo concipiendus sit contractus, ad hoc ut ius patronatus valide transferatur in emptorem cum vniuersitate bonorum. p. 118

CAP. CLXXIII. Episcopo Sacra facienti nemo assistentiam facere potest, qui non sit in ordine Sacerdotali constitutus; qui vero in ea aetate non est ut ad sacerdotium promoueri queat, si ex dispensatione Apostolica primam Dignitatem obtineat, quamvis assistentiam facere non possit, non tamen cogendus est ad functiones Diaconales, vel Subdiaconales dum Episcopus celebrat, nec inferioris officium cogendus est superior vnumquam exercere. Capitulum non posse quidquam statuere ad suam vtilitatem, minusque in praedictum Praepositi, tam circa praecedentiam, quam circa Ecclesiae emolumenta. pag. 120

CAP. CLXXIV. De irregularitate incurfa

Index Capitum III. Partis

- ante impetrationem beneficij, & utrũ indigeat dispensatione quando Regularis vult promoueri. Alitens bello iusto utrũ incurrit irregularitatem, & utrũ illi suffragetur possessio decennalis? Quomodo sit verum quod dicitur, illum, qui militat seculari se adscribi fecit, eo ipso priuandum esse suis beneficijs; & utrũ idem ius statuendum sit quando agitur de pensione alicui referuata? Penæ priuationis utrũ locus sit ob non delationem habitus clericalis. pag. 121.
- CAP. CLXXV.** Quando Testator fecit legatum alicui monasterio sub onere, vel modo per eum præscripto, nec potest executioni demandari secundum regulas illius Ordinis, legatum non vititur, sed modus, aut onus adiectum debet adimpleri ad fauorem eiusdem monasterij alio modo aequipollenti, recedendo quanto minus fieri potest à voluntate Testatoris. p. 124
- CAP. CLXXVI.** Si Princeps, Ecclesiæ, vel alteri concedat castrum, vel ciuitatem, utrũ simul censeatur concessisse iurisdictionem; & utrũ talis iurisdicção sit priuata? Quomodo inter se differant iurisdicção actiua, & passiua; & quomodo Episcopus retineat iurisdictionem vniuersalem in tota ciuitate, quamuis Capitulum exerceat actus iurisdictionales in solo Capitulo proprio, vel conducto; & erga personas capitulares, seu in Capitulo habitatas? Quomodo concessio castro censeatur facta concessio iure vniuersali, vel particulari? Concessio iurisdictionis facta Episcopo, & eius Ecclesiæ, utrũ censeatur facta etiam Capitulo. p. 125
- CAP. CLXXVII.** Capitulum concedens prædium in emphyteusm tribus personis, & illorum descendentibus, cum pacto reversionis casu quo non extaret progenies ex ipsis; utrũ extincta linea vnus ex tribus possit petere portionem lineæ extinctæ, an verò alij descendentes ex alijs lineis admittendi sint iure accrescendi. p. 128
- CAP. CLXXVIII.** Resignans beneficium, si dumtaxat fecerit mandatum ad resignandum, cuius originale penitencia ductus lacerauit, si Tabellio copiam dicti mandati resignatario tradiderit, ipsèque prouisiones in vim illius mandati obtinuerit, etiam si beneficij possessionem adeptus sit; non est amouendus à suo beneficio, & potest vii remedijs possessoris aduersus prætensum resignatarium, & extractus ille mandati est iuuandus, nullamque fidem facit præsertim in Gallia, ex constitutionibus Regijs. pag. 130.
- CAP. CLXXIX.** Sententia, seu arrestum prolatum in Suprema curia Parlamenari contra resignantem, utrũ præiudicet resignatario, præsertim si lara fuerit contra procuratorem duminum litis effectum? Et in quibus casibus sententia noceat successori in officio, vel beneficio, tam de iure communi, quàm ex speciali constitutione felicis recordationis Gregorij XIII. summi Pontificis? Quid dicendum sit quando condemnatus, per triennium & amplius remansit in possessione beneficij post laram sententiam condemnatoriam. p. 131
- CAP. CLXXX.** De resignatione beneficij triangulari, qua quis resignat alicui suum beneficium vt resignatarius aliud quod obtinet resignet suo consanguineo, vel alteri. Mutuas resignationes esse validas, siue exprimaturs titulus permutationis, siue non exprimaturs. Summum tamen Pontificem triangulares, aut quadrangulares resignationes ex certa scientia admittere posse: Et ex quibus coniecturis colligi possit resignationem esse triangularem. pag. 132
- CAP. CLXXXI.** Abbas Commendatarius quam potestatem habeat in beneficijs regularibus sibi commendatis? Liberam illi administrationem competere in beneficijs commendatis, nec non ius præsentandi, quod est in fructu? Utrũ possit instituere, vel destituere Priores, vel nouitios recipere, aut iurisdictionem in monachos exercere, aut monachos coarctare? Quid si Abbas commendatarius sit Cardinalis, cuius potestas maior est alijs Commendatarijs inferioribus? Utrũ professus alterius Ordinis, aut secularis possit præesse Capitulo, præcedere in Clero, beneficia conferre, Sacristam perpetuum deputare, & similia peragere, & deficientibus Religiosis illius Regularis alios Regulares, aut in subsidium alios seculares deputare? Et quod iura competentia non reformatis, transcant ad reformatos in illorum locum à summo Pontifice subrogatos. p. 135
- CAP. CLXXXII.** De matrimonio contracto inter Catholicos & hæreticos, in locis vbi vtriusque religionis professores permixtim viuunt: & quale peccatum committant Catholici contrahentes cum

Quæstion. Benefic. Canonic. & Regular.

cum hæreticis in locis, vbi exercitium prætenzæ religionis non est licitum: Et de validitate Ediſti generalis facti per Episcopum, quo prohibentur similia matrimonia? Vtrum matrimonium contractum contra prohibitionem Episcopi sit validum, & quæ pœna imponi debeat contravenientibus. De matrimonio contracto in præiudicium litis pendens super illius validitate. Si contrahentes mutauerint domicilium animo fraudandi dispositionem Concilij, vtrum matrimonium in illo domicilio contractum sit validum. p. 117

CAP. CLXXXIII. Quamvis concordiz factæ cum reservatione pensionis, super beneficiis sint nullæ, nisi interueniat authoritas Sedis Apostolicæ; tamen si præcedat generalis licentia Summi Pontificis, hoc sufficit pro validitate conuentionis. Translatio monasterij totius, an & quomodo fieri possit? Clausula *Sub beneplacito Sedis Apostolicæ*, quomodo intelligi debeat? Exceptionem non implenti non nocere quoad capita separata: & vtrum talis exceptio impediat mentionem. p. 138

CAP. CLXXXIV. Committens stuprum cum virgine tenetur illam ducere, vel dotare; non autem precisè cogendus est illam ducere. Promissio matrimonij, copulâ subsequutâ, non facit vt matrimonium contractum fuisse dicatur. Raptus an & quando impediat matrimonium inter Raptores & Raptam. Probatio per testes an & quando admittatur in causa matrimoniali. Declaratio Puellæ iurantis se fuisse à tali corruptam non probat: Sufficit tamen ad probandam virginitatem si iuraret se fuisse virginem. Probatio per testes quando admittatur in causis matrimonialibus. pag. 140

CAP. CLXXXV. Error in diœcesi impetrantis non vitiat concessionem, si aliunde constet de veritate & identitate personæ; secus tamen est si addit error in diœcesi, in qua beneficium situm est; illa autem diœcesis exprimenda est à qua impetrans originem duxit. Incompatibilitas beneficiorum inducit priuationem si sit præcisâ, secus si sit causatiua; videlicet si consistat in sola iactura lucris fructuum. Si nepos nullo præcedente pacto patrum suum resignantem in domo canonicali receperit, non potest ex eo solo argui de simonia, vel confidentialia. Irregularitas incurta propter malam pro-

motionem ad sacros Ordines, vtrum operetur priuationem tam ratione beneficiorum obtentorum, quàm obtinendorum. Rehabilitatus ad beneficium vtrum indigeat adeptione nouæ possessionis. pag. 141

CAP. CLXXXVI. De impetratione beneficij aduersus illum, qui prouisus fuerat non habens ætatem, & Ordinem ad illud beneficium requisitum ex statuto Ecclesiæ collegiatæ: Et vtrum sic prouisus excusetur propter ignorantiam dicti statuti; vel si prouisus fuerit ex causa permutationis. Aëratis dispensationem non sufficere ad obtinendum Canonicatum, quando certus Ordo requiritur ex statuto. Possestio triennis inducit præsumptionem tituli validi, & præsumptæ dispensationis. Negatiua dispensationis non obtinetur quomodo probari possit. p. 143

CAP. CLXXXVII. Ad quem spectet cura in Ecclesia parochiali & collegiata, & nominatio Vicariorum ad curam exercendam. Quomodo fieri debeant prouisiones Vicariorum in Ecclesijs vnitatis Dignitatibus, vel Capitulis; & quod concursus in illis non sit necessarius. Prouisio parochialium, quæ sunt de iure patronatus Ecclesiastico, quomodo fieri debeat secundum Concilium Tridentinum? Quomodo differant inter se, vnam Ecclesiam esse alteri subiectam, & alteri esse vnitam? Similiter quomodo differant ius præsentandi, quod competit ratione subiectionis, & ratione iuris patronatus? Subiectio vnius Ecclesiæ alteri ex quibus probetur Et de impetratione Bullæ Pij V. quæ incipit, *Ad exequendum*; & vtrum illi Bullæ derogari possit, aut saltem requiratur illius specialis derogatio. p. 145

CAP. CXXXVIII. Cui competat ius conferendi beneficia à collatione Decani dependentia, si ipse suum Decanatum resignauerit, vel mandatum fecerit ad resignandum? Ostenditur hac in re differentia inter resignationem puram, & conditionalem. Expresse vno vacationis modo qui verus non sit, vtrum prouisio sustineatur per clausulam, *Et aliis quouis modo vacet*. Litem motam per Tertium non impedire, quominus inter alios colligantes quilibet vtatur iure suo. Beneficium quomodo impetrari possit ex defectu cantus requisiti à Statuto. pag. 147

CAP. CLXXXIX. Explicantur variz quæstiones circa Regulam *de iure quæsitæ non tollendo*.

Index Capitulum III. Partis

tollendo. Quid sit ius ad rem; quid verò ius in re: & quomodo inter se differant? Iuri ad rem derogari non posse si de eo specialis mentio non fiat in rescripto. Ius ad rem acquiritur per electionem, non autem per postulationem: Acquiri quoque per præsentationem patroni etiam Ecclesiastici, exceptis certis casibus. De Canonicis ad effectum; & vtrum illis acquiratur ius ad rem, vel in re? Nominatis ab Vniuersitatibus acquiri ius ad rem; & per collationem absentis factam, & nondum acceptam; & pluribus aliis modis: Et vtrum per ademptionem iuris ad rem beneficium incompatible vacare censetur. p. 149

CAP. CXC. Declaratur Regula Cancellariz *de iure quasito non tollendo*: & ostenditur illius derogationem non esse necessariam, quando agitur de re, quæ ex sui natura præiudicat Tertio; nisi præiudicium aliunde procederet quàm ex narratis ab impetrante: sufficit autem quod intentio derogandi summi Pontificis colligatur ex verbis, quamuis huic Regule non fuerit expresse derogatum. Derogatio autem requiritur quando agitur de iure quasito ex Statuto, vel privilegio. Non derogat autem Papa iuri quasito ex pacto. Quid in iure quasito ex Officio alicui concessio? Et ponuntur plures alij casus, in quibus derogatio specialis requiritur, vel non requiritur. Et quid quando in rescripto adest clausula, *Anteferri*. p. 151

CAP. CXCI. Religiosi Societatis IESV, post emissã vota biennij, licet sint verè religiosi, tamen bonorum suorum dominium retinent, sed illorum administrationem non habent; testari, & aliter disponere de bonis propriis possunt de licentia Superiorem, & seruata forma constitutionum Societatis. Dimissus autem post vota biennij, donationes antea factas in Gallia non reuocat. Ex approbatione verò eiusdem Societatis constitutionibus, qui dimissus est, bona Societati donata reuocat. Vtrum reuocato testamento fructus per hæredem institutum testimenti sint, titulo videlicet redacto ad non titulum: & explicatur quæ sit differentia inter fructus per legatarium, consentiente testatore, eoque viuente perceptos, & eos qui per hæredem percepti fuerunt in vim testamenti reuocati. p. 154

CAP. CXCI. Iuspatronatus concessum ex privilegio, potius esse ius præsentan-

di, quàm iuspatronatus, & ideo illi facilius derogari posse. Verum & proprium iuspatronatus illud esse, quod alicui competit de iure communi, nimirum ex fundatione, vel dotatione: quòd si tale non sit, illi derogari posse, nisi competeret ex causa verè onerosa, vel cum privilegio concurreret causa dotationis, vel fundationis: veluti si ageretur de fundante, vel dotante Ecclesias Regulares, tunc enim Papa non solet derogare: & si derogeret, requiritur derogatio specialis. Quid si in privilegio dictum sit, quod *perinde habeatur ac si ex fundatione, vel dotatione procederet*? Quomodo differant inter se iuspatronatus, & ius præsentandi. In Gallia non admitti derogationem iuspatronatus ex privilegio, vel præscriptione, sicut nec in Hispania. Hoc tamen casu verius est prouisionem cum derogatione subsistere, si patronus intra quadrimestre non reclamet. pagina 157

CAP. CXCI. De vicario deputando in Ecclesiis quæ sunt vniuersitatibus monasteriis monialium, quibus cura animarum imminet: Et de monialibus manutenendis in quali possessione deputandi, seu eligendi, aut nominandi Vicarium, qui curam animarum exerceat. Et quod non solum electio Vicarij, sed etiam in certis casibus collatio beneficiorum ex concessione Pontificia monialibus competere possit. Patroni Ecclesiastici nominationem habere vim electionis. Cardinales habere indultum, ut ipsi soli, & priuatiue suæ dioceseos beneficia conferant. Præuentionem patroni etiam Ecclesiastici impedire, ne in præiudicium præsentationis admittat collatio alteri quàm præsentato fieri possit. Electio Ecclesiæ in Collegiata maius auctoritate fieri queat. Et quod hoc casu ille cui prima Dignitas adiudicabitur, debet habere ætatem requisitam tempore prouisionis. p. 159

CAP. CXCI. Coadiutorem Episcopo etiam cum futura successione datum, non posse facere solemnem ingressum in Ciuitate, vel Diocesi, quando viuat Episcopus coadiutus, cum sit tantum possessor officij Coadiutoris, non autem Prælatum illius Ecclesiæ. Inuito Principali non potest Coadiutor exercere, quando Principalis potest, & vult ipse exercere. Beneficia solus Coadiutor confert, etiam sine consensu Coadiutoris. Pensionem Coadiutori assignatam illi

Quæstion. Benefic. Canonic. & Regular.

illi non debent nisi à die exercitij coadiutoriz. Et eum, qui semel ob infirmitates Coadiutorem obtinuit, non posse preterire sub prætextu sanitatis recuperatae. pag. 161

CAP. CXCIV. De quatuor ad idem beneficium concurrentibus, quorum Primus impetravit per resignationem, Secundus ob incapacitatem resignatij, Tertius per obitum vicini possessoris resignantis, Quartus ob præsentationem patroni. Possessionem intra triennium viro resignante capi posse; & quomodo intelligenda sit Regula de publicandis resignationibus, quoad praxim Gallie; & quæ conditiones ad illam Regulam requirantur. Notarius Regius Lingue Occitanæ vtrum possit recipere instrumentum missionis in possessionem in Delphinatu, & è contra? Patronum non impediri iterum præsentare, si malè præsentauerit, adueniente nouo genere vacationis. Si ius præsentandi competat Laico, & ius nominandi Ecclesiastico, vel è contra? vtrum ius patronatus sit Laicale, vel Ecclesiasticum. p. 163

CAP. CXCV. Beneficia regularia Regularibus esse conferenda: & quæ clausula ponatur dum super hac re dispensatur. Professionem autem sufficit emitte post collationem beneficij, nec requiritur quod is cui confertur sit actu professus; & hoc casu non est necessarius annus nouitatus completus, quia professio fit coram excoꝛatoribus ad id per Sedem Apostolicam deputatis. In beneficiis tamen administrationem habentibus, si collatio fiat per Ordinarium, requiritur actualis professio tempore collationis. In Religionibus autem militaribus, annus probationis integer non requiritur. Per professionem Religionis, beneficia amittuntur, sicut per matrimonium; nec non pensiones Ecclesiasticæ. Quid de Religionibus militaribus? Negamus non factæ professionis, à quo, & quomodo probanda? Quid statuendum de beneficiis nouitiorum? Quid in Societate Iesv? Quid denique de beneficiis Ecclesiasticarum exemptarum? p. 165

CAP. CXCVII. Spolia monachorum extra claustra degentium, etiam cum licentia Superiorum, spectant ad Cameram. Spoliorum nomen quæ bona contineantur. Bona patrimonialia obuenta monacho acquiri monasterio, nec sub nomine spoliatorum comprehendij etiam agatur de bonis, in quibus Religiosus ante

professionem hæres institutus fuit. Quæuis Religiosus condendo testamentum reliquerit certam summam pro omnibus iuribus; non prohibetur monasterium petere iura materna post professionem obuenientia. Legatum factum animo compenſandi sic intelligi, vt compenſatio non censetur comprehendere iura postea delata. Facultas testandi data Religioso non continet bona patrimonialia illius, quæ spectant ad monasterium, sed tantum quæſita intuitu Ecclesiæ. Et ideo non potest sine monasterio transigere super illius iuribus. p. 167

CAP. CXCVIII. Explicatur intentio quarundam Bullarum Summorum Pontificum, Urbani VIII. & Gregorij XIII. circa caducitatem feudorum sub dominio Cameræ existentium, ob non solum canonem: Et quomodo quis excusetur à caducitate ob iustam ignorantiam, aut etiam propter non obentam inuestituram? Caducitatem viuo auctore incurſam, & non declaratam, non posse postea contra illius hæredes declarari. Mortæ purgationi locum esse, facta celeri satisfactione, dictis bullis non obstantibus. Scientiam Officialium Principis sufficere, illamque coniecturis probari. Vassallum ignorantem rem esse feudalem, excusari, maxime attenda generali Patris consuetudine. p. 169

CAP. CXCI. Alienationem bonorum Ecclesiæ, temporis diuturnitate, & rei iudicatæ, ac transactionis legitime confirmatæ auctoritate muniam, in dubium reuocari non posse. Transactionis titulum esse sufficientem ad corroborandam præscriptionem validitatis alienationis bonorum Ecclesiæ spatio quadraginta annorum, cum sufficiat titulus aliqua ratione coloratus. Læſionem in transactione interuenisse quomodo probari possit, & quàm difficilis sit hoc casu probatio. Titulum cum longissimo tempore non requirit ad acquirendam exceptionem. p. 171

CAP. CC. De potestate & auctoritate Legati, tam de latere, quàm missi, vel nati. Quando finiatur illorum potestas. Vtrum Legati dicantur collatores ordinarij; & quomodo concurrant cum Ordinariis? Vtrum Legati possint dispensare extra prouinciam, vel personam exterram, & absoluerè excommunicatum in loco extero. Vicelegatos habere eandem potestatem quam habent Legati. Subiunguntur omnes facultates Legationis Auenionensis, & nominatim tractatur

Index Capitum III. Partis

statum de creatione Protonotariotum.
De vicariatu Summi Pontificis concesso
Legato Auenionensi. De collatione be-
neficiorum facienda per Legatum Aue-
nionensem, non obstante quacumque
reservatione. De derogatione iurispatro-
natus Ecclesiastici, vel laicalis. De col-
latione beneficiorum reservatorum du-
plici reservatione. De beneficiis Fami-
liarum Papæ, & Cardinalium, reservatis.
De absolutione à censuris, & quem effe-
ctum pariat. Dispensatio cum illegiti-
mis quem effectum producat in Gallia.

De absolutione à iuramento. De facul-
tate restandi, & restitutione aduersus in-
famiam, & Apostasiam. Et vtrum Lega-
tus possit committere appellationes à
sententiis Delegatorum Papæ interpo-
sitas, aut euocare causas spirituales à Tri-
bunalibus Ecclesiasticis in vim *leg. unicae*,
Cod. quando Imperator inter papulum &
viduam. Et quod non possit conferre
Doctoratum, vel alium gradum, in præ-
iudicium Vniuersitatis Auenionensis.
pag. 173.

QVÆSTIO

QVÆSTIONVM BENEFICIALIVM, CANONICARVM, ET REGVLARIVM TERTIA PARS.

CAPVT CXXI.

Moniales translatæ utrùm fiant filiz secundæ monasterij, ad quod translatæ fuerunt. Utrùm sic translatæ teneantur nouam in secundo monasterio emitteze professionem. Quando monasteria dicantur esse sub eadem, vel diuersa regula. Moniales translatæ ad instructionem, utrùm possint cogi vt redeant ad primum monasterium. Quæ sit differentia inter regulas Ordinis, & constitutiones particulares: & quod in istis non sit opus confirmatione Sedis Apostolicæ, sed tantum in erectione monasterij sub nouæ Religionis regula.

SVMMARIVM.

- 1.^a Professio semel facta non debet reuocari.
- 2.^a Limitatur vt non procedat, quando monasterio sunt diuersi Ordinis, seu Regule, & ad ea sit translatio.
- 3.^a Aliud est, Regula Religionis, aliud constitutiones particulares, quæ lucè diuersitatem continent, non constitunt diuersitatem Regule.
- 4.^a Monialis euocata ad secundum monasterium ad exercendum aliquod officium, statim efficitur filia secunda monasterij.
- 5.^a Elitio publica & executioni demandata non potest reuocari.
- 6.^a Monialis translatio conceditur absque spe redeundi ad primum monasterium.
- 7.^a Monialis translata ad exercendum officium, quibus concurrentibus possit ad primum monasterium reperi.
- 8.^a Nemo potest nouum Religionem regularem intrudere absque speciali Summi Pontificis confirmatione.

Sanlegetij Pars III.

- 9.^a Regula Sancti Augustini est vna ex quatuor antiquissimis.
- 10.^a Quomodo dignoscatur differentia inter regulas Ordinis, & constitutiones particulares.
- 11.^a Quando constitutiones particulares Religiosos obligent sub poena peccati mortalis.
- 12.^a Confirmatio Pontificia constitutionum particularium Religionum, non impedit quin corrigi aut alterari possint, si ad sibi Religiosi referantur.
- 13.^a Confirmatio ex quibus dicatur in forma specifica, vel in forma communi: & quis sit utriusque effectus.
- 14.^a Constitutiones iuri contrariæ non obligant si confirmata fuerint in forma communi.
- 15.^a Confirmatio in forma communi, non est in totum inutilis, cum adiciat aliquid rebus confirmatis.

TRA hanc materiam translationis monialium, notabilis casus aliàs propositus fuit, qui talis est: Venerabiles Religiosæ Sanctæ Vrsulæ sub regula sancti Augustini ciuitatis Massiliensis, petebant homologationem eiusdem deliberationis per ipsas capitulariter factæ die 18. Ianuarij, ann. 1647. pro vniõne sui monasterij cum monasterio Sanctæ Vrsulæ ciuitatis Auenionensis eiusdem Ordinis & Regule Sancti Augustini, sub diuersis articulis: & nominatim quod filiz, quæ ex ciuitate Auenionensi niterentur ad monasterium Massiliense, erunt affiliatæ in dicto monasterio Massiliensi, & adoptatæ perinde ac si essent filiz eiusdem monasterij: quam conclusionem Illustrissimus Massiliensis Episcopus approbavit, & confirmauit die 12. eiusdem mensis, mandans & ordinans vnam ex monialibus Auenionensibus euocari, quæ Superiorem munere in hoc monasterio fungeretur, & alias Religiosas quæ exercebant munera tres demandanda, prout io effectui vocatæ fuerant tres Auenionenses, quarum prima, Abbatissæ, secunda, Altitentis, Tertia, sancticis manus per multos menses exercuit. Quibus sic suppositis;

Dixi in præmis, penfatas moniales euocatas verè
A
elle

Quæst. & Res. benef. & c. Pars III. Cap. CXXI. 3

Non potest villa Religio subistere sine Regula, sicut nec corpus sine anima: potest tamen Religio suas habere regulas particulares, ex quibus Religiosi, aut Religiosæ obligantur in conscientia ad peccatum mortale, vel veniale, secundum intentionem illorum, qui tales constitutiones fecerunt, explicatam in dictis Regulis, dummodò implicite, vel explicite Regulam respiciant. *¶* Quod si in dictis constitutionibus particulibus non fuerit expressum, verum obligent sub pena peccati mortalis, vel venialis; hoc debet iudicari secundum consuetudinem ipsius Ordinis, & iuxta gravitatem, vel leuitatem negotij, pro ut hæc omnia subis explicat Lexan. in *sum. Regul. tom. 1. cap. 8. numero 1. 4. & 8.*

Constitutiones particulares non exigunt de necessitate confirmationem Summi Pontificis: exigunt tamen illam ad bene esse, quia non possunt sine Summi Pontificis autoritate revocari, si ab eo confirmatae fuerint.

¶ Quod si Religiosi, aut Religiosæ velint sibi restituere facultatem tales constitutiones particulares corrigendi, vel reformandi, quamvis accedente Pontificis approbatione, id facere poterant, nec noceret confirmatio Pontificia, quia hoc casu concessio censetur facta veluti per viam privilegij, in fauorem Ordinis, qui constitutiones fecit; & per consequens idem Ordo privilegio, & favori suo remanere potest. *Rodrig. tom. 1. quæst. Regular. q. 10. art. 4. Mirand. tom. 2. q. 29. art. 8. Lexan. tom. 1. Summ. regul. cap. 8. num. 22.*

¶ Quotid sciendum est, duo esse confirmationum genera: quædam enim fit in forma specifica, quando Summus Pontifex habuit cognitionem particularem constitutionum confirmatarum, quas vidit, aut videndas commisit, scilicetque fuit confirmatio ad relationem Commissariorum, aut etiam si Summus Pontifex expresse se confirmare ex certa scientia. Altera est confirmatio in forma communi, quando videlicet Summus Pontifex confirmat constitutiones non visas, nec examinatas, & tunc solet poni clausula confirmationis, *quatenus fiat iuxta & honeste*. Primo casu, confirmatio magis producit effectus, quia reddit actum validum quamvis ex se esset invalidus, & habet vim nonne concessiois: sed secundo casu, quando scilicet confirmatio facta fuit in forma communi, petinde est ac si actus confirmaretur talis, qualis reperiatur, & sic remanet validus, si ex se sit validus, sin minus remanet nullus. Hæc est communis Doctorem resolutio in rubric. de confirmatione vni. vel iuni. in verbo, *Confirmatum, verisimiliter ergo valet. & in cap. cum dilecta q. c. dicit. ubi fulidissime Barbof. alios Doctores allegans.*

¶ Cetum est igitur, quod si dictæ constitutiones continerent aliquod caput contrarium dispositioni iuris communis, vel sacri concilij Tridentini, confirmatio in forma communi obiecta à Summo Pontifice nihil prodesse potest; imò neque stante clausula illa, *quatenus fiat iuxta & honeste*, & constitutioni Concilij non aduersetur: vt fuit decisum apud Bonac. decis. 798. num. 5.

¶ Non tamen in totum est inutilis confirmatio in forma communi facta, cum aliquid roboris adiciat constitutionibus confirmatis, vt per Gloss. in cap. 1. de confirmat. vbi. vel iuni. Barbof. dicto cap. 4. num. 12.

Concluditur itaque dictas moniales Sanctæ Vrsule ciuitatis Massiliensis, & Auenionensis esse sub eadem Regula, quamvis sub duobus constitutionibus

particularibus regantur: & per consequens moniales euocatas à monasterio Auenionensi non indiguisse noua professione, & effectus fuisse filias dicti monasterij Massiliensis.

CAPVT CXXII.

De Monasterio monialium ad egestatem redacto, qua ratione illi succurrendum sit: & verum monialibus alimenta assignari debeant pro rara redituum, an veto pro rata dotis oblaræ: Verum hoc casu monasterium inops sit transferendum ad aliud, in quo maiores adfunt facultates: Et an liceat hoc casu ex opere manuali monialibus habere peculium, & recedere à communi vita: Et alia de translatione monialium.

SVMMARIVM.

1. *Monialium recepta vltra numerum proportionatum ad reditu monasterij, de iure nulla est. Constatum tamen seruas contrarium: vide num. 3.*
2. *Referuntur super hoc decreta quadam sacra Congregatio Regularium, qua vniuersum in his partibus fuerunt obseruata.*
3. *Professio monialium vltra numerum valida est.*
4. *Quod multo magis locum habet, si moniali vltimo loco recepta congrua sitem dotem attulerit.*
5. *Moniales aequaliter alende ad ratam redituum monasterij, non autem ad ratam dotis altaræ: & num. 7.*
6. *Abbas iuxta vultum & vestium debeat monacho, si monasterium inopia laboret.*
7. *Monasterij reditu non peruenit ad singulares personas monialium.*
8. *Si Religiosa transferatur de consensu sui monasterij, bene illius ad secundum monasterium transferuntur.*
9. *Vnde desum debent alimenta monialium indigentium.*
10. *Moniales veniunt appellatione pauperum, & illi potius quam alij pauperibus subueniendum est.*
11. *Vniuersitate destrutta, diuisio bonorum fieri debet ad ratam patrimonij cuiuslibet particularis.*
12. *Collegio dissoluto, quid fieri debeat de bonis illius, resoluuntur cum distinctione.*
13. *Monasterio succurrendum est non expellata omni modo illius egestate.*
14. *Monasterij indigentia consili potest per translationem statui monasterij ad aliud.*
15. *Translato integro monasterio, transferuntur quoque etiam illius bona.*
16. *Si monialis fuerit translata, ad quem spectent eius bona? remissum.*
17. *Translatio inde fieri non solet sine licentia Episcopi, & de consensu primi monasterij.*
18. *Monialis sine dote recepta, euocanda ex eo non est.*
19. *Moniali vltimo loco recepta cum dote, nihil impetandum est, si dote illius consumpta fuerit.*

4 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

20. Quamvis saepe pauperum paupertate labores, non est ad illius distractionem de minimis.
21. Quando adeo legitime causas, moniales non tenentur ad observationem voti voti communis, & quomodo fiat distributio reddituum hoc casu.
22. In casu inopia monasterij, moniales ex opere manuali sibi succurrere possunt.
23. In parva causa subueniendum parvis est monialibus illius propriis laboribus.
24. Quando monialibus permittitur peculium separatum, illud semper subiacet dispositioni Abbatis.
25. Bona inuenta, quorum dominum ignoratur, potest Episcopus adducere monasterio monialium egellate laboranti.
26. Possunt etiam adducere monasterio incerta male oblata.
27. A moniales gaudent beneficio cap. Odoardus, de solationib.
28. Propinqua monialium capi possunt ad constitutionem domi iuxta consuetudinem loci, iam des per eos non fuerit constituta.

QUODAM monasterio monialium ad summam egellatam redacto, dubitatum fuit quibus remediis illi succurrendum esset: Et ex duobus in deliberationem adductis;

Conclusum fuit primo, quod licet per text. in cap. periculis, §. 1. de stat. regul. in 6. professio monialium receptam ultra numerum proportionatum ad redditus monasterij, nulla sit & invalida, pro ut vnanime consensu tradunt Doctores in d. §. 1. Tamen stante generali consuetudine in contrarium, professiones huiusmodi monialium ultra numerum competentem receptarum, non sunt irritanda: ut tradit Mirand. in trall. de sac. monial. q. 3. art. 6.

Propter quam consuetudinem generalem, videtur etiam, saluo beneplacito facie Congregationis Regularium, quod non sit locus hodie declarationi eiusdem Congregationis, cuius meminit Campanil. in diversis iura canonici, rubric. 1. cap. 16. num. 1. 4. & Barbos. in trall. de Episcop. part. 3. allegat. q. 3. num. 4. per quam dicitur, in quolibet monasterio certum numerum monialium prescribendum esse ab Episcopis, nec vllas ultra numerum nisi cum duplicata dote recipiendas esse, & si quid contra fiat, irritum, & inane, nulliusque roboris & momenti esse decernitur. Quia nec in monasterijs diocesis, de qua agebatur; nec in alijs quibuscumque per sententiam Status, predicta constitutio vquam executioni devotanda fuit. Idem receptio & professio monialium ultra numerum proportionatum ad redditus monasterij, irritum non debet: ex notatis per Sanch. in precept. de stat. lib. 7. c. 2. §. 1. n. 4. vbi concludit dictum decretum hodie ex consuetudine esse abrogatum: & ideo si moniales commode alii non possint, non noxe monialis adiunctioni, sed anteriori vice sumptibus presentem rei familiaris difficultatem acceptum referendum esse.

Quod maxime locum habet, si moniales ultimo loco recepti congruam secum dotem attulerint, ut idem Sanch. notat loco citato, num. 5. versio. Quod si monasteria.

Secundo, quod attinet ad ratam alimentorum monialibus p. x. andorum, illa non ad quantitatem dotis, quam quilibet ex monialibus attulit, sed potius ad numerum monialium deferenda est: quia cum monasterium inopia liboret, & de suis redditibus, alimentum monialium subuenire non possit, iuste potest denegare alimenta monialibus iuxta primo,

sive ultimo loco receptis, quatenus excedunt valorem reddituum, ut dicit Bald. in l. 1. §. sed scimus, in fine, C. de Latina libertate testanda. Vbi dicit, quod propter paupertatem monasterij, Abbas potest coegere monachum quod transat ad aliud monasterium, & quod monachus potest petere ab Abbate quod induat ipsum more consueti, expensis monasterij, nisi propter inopiam excusetur. Et ratio est, quia quamvis monasterium haberet bona illius monachi, vel monialis, illa tamen non sunt auferenda à monasterio, quamvis alimenta propter paupertatem prestare non possit, cum excusetur propter inopiam: ut dicit ibid. Bald. & tradit Benincasius in trall. de primis pauperis, q. 7. in secundo speciali indicium, n. 5. Simil. in trall. de aliment. l. 1. q. 7. §. 1. num. 5. Et cum redditus pertineant ad monasterium, non autem ad singulares personas monialium, quare propter votum paupertatis bona possidere non possunt, consequens est quod in praestatio alimentorum ratio habeatur ad redditus, & ad illorum ratam: ex notatis per Coss. in trall. de ratione rata, §. 3. n. 1.

Tertio dum quaeritur quomodo providendum sit indigentis monasterij: Nonnulli Doctores voluerunt posse monasterium coegere Religiosos vt se transferant ad aliud monasterium, ut post Baldum ostendit Sanch. loc. citato, dicta q. 7. Sed hoc casu si iustant monasterio fieret translatio monialium, peculium esset ne secundum monasterium vindicaret bona monialis translatæ, & ita primum monasterium, non solum nullam inde reciperet utilitatem, sed imò priuaretur commodo dotis quam attulerat Religiosa translatæ, iuxta ea quæ diximus in 1. par. quæst. beneficii. cap. 65. vbi fuit de hac materia actum fuit.

Et ideo hoc casu recurrendum est ad remedia contenta in constitutione sapientis memoris Pij V. quæ incipit, Cora Falloribus, & Gregorij XIII. quæ incipit, Deo sacris virginitatibus, videlicet vt stante monasterij paupertate recurratur ad fidelium elemosynas: quæ si non sufficiant, iuncto opere manuali ipsarum monialium, possit Episcopus tanquam Sedes Apostolica delegatus applicare monasterio omnes elemosynas consentientes iuxta pactum, farina, vino, oleis, pecunia, seu aliis ad victum vel vestitum pertinentibus, quæ praestati consueverant à quibuscumque Collegijs, aut Capitulis, vel similibus; nec non ab Hospitalibus, quatenus servata actuali hospitalitate superflue; necnon diuisam partem omnium elemosynarum, quæ fieri & distribui debent in viam vltimarum voluntatum, aut aliarum dispositionum, dummodo non in personas certas, aut in alios vsus, quam in alimenta pauperum destinatur: quæ constitutio iuri communi conformata est, cum moniales ipsæ & monasterium, pauperum appellatione continentur, & monialibus potius quam alijs quibuscumque subueniendum sit: vt bene comprobatur Feder. de Senis cons. 18. per tot.

Quarto, licet destructa vniuersitate, diuisio bonorum facienda sit habita ratione ad quantitatem patrimonij, ut dicit Coss. de ratione rata, quæst. 3. 4. Tamen quando agitur de diuisione bonorum facienda propter dissolutionem monasterij, veluti si monasterium omnino dissipetur, & personæ monialium ad alia monasteria transferantur; tunc obsequanda est distinctio, quam assert Abbas in c. recedentes, de statu monach. Vbi concludit n. 3. quod intans hodie monasterium, tantum habet participationem bonorum, quantum ille qui intrauit à longo tempore: quia inter Religiosos non debet notari discretus; & ideo si Collegium dissoluatur, bona

bona dividantur inter illos collegistas: sed si Collegio remanente, aliquis inde exiret, solum repeteret ea quæ fecerunt portavit; dicens ita communiter transiit Doctores; qui tamen sic simpliciter intellecta, dicit esse falsa; & ideo concludit post Bartolum in l. final. ff. de colleg. schol. quod si collegia sunt talia, quæ non possint possidere bona particulari, vel Religiosorum; Superior disponet de illis tanquam vacantibus; & sic aliis fuit observatum in dissolutione collegij Templano-rum. Quod si collegia possint possidere bona in particulari, qualia sunt collegia secularia, tunc dissoluto collegio, poterit quilibet habere quod contulit; bona tamen collegij remanebunt apud Superiorem. Quod si collegia habeant bona ad usum singulorum, tunc si quilibet contulit pro vi-su communi, collegio dissoluto, bona dividun-tur inter collegistas. Et ideo cum in casu propo-siti moniales cedant, monasterio dissoluto, spe-ctabit ad Superiorem distributio bonorum mona-sterij; ita tamen ut quod singule moniales attri-buerunt, restituantur monasterio, ad quod moniales transierunt: videmus in d. cap. 6. quæstion. bene-fic. & plenissime explicat Abbas in cap. quod d. de, de clerice. coniugato, maxime num. 8.

13 Quinto notandum est, non esse hoc casu respec-tiendam ad omnimodam egestatem monasterij, sed etiam ad commoditatem, quando videlicet mona-sterij cõpetant aliqui redditus, qui tamen sunt tales, ut Religiosi non possint ex iis commodi sustentari, quia hoc casu licet monasterium non sit redactum ad omnimodam egestatem, illi tamen subuenien-dum est, per text. in d. cap. periculis, §. fac. ibi, ab-sque periculis. & in Concil. Trident. sessio. 13. cap. 3. vbi adest verbum commode. Et ideo hoc casu, si fiant articuli, deducendum est in factu quod ex fa-cultatibus monasterij non possunt tunc moniales sustentari, ut post Glossam in d. §. fac. ostendit Falc. in tract. de visis. & regimine Ecclesiarum, cap. 18. num. 1.

14 Sexto notandum est, quod ultra remedia superius deducta, ad consulendum monasterio redacto ad inopiam, potest illi etiam provideri per translatio-nem totius monasterij ad aliud monasterium eius-dem Ordinis: per text. in c. 2. de relig. dom. b. Chopia.

15 Ibi. 1. monasterij. §. num. 10. fol. 110. ¶ Et hoc casu, quando totum monasterium transfertur, et ascen-sunt etiam omnia bona monasterij, ut deciditur per Roman. decis. 193. n. 7. p. 5. recentior. Abbas in c. 2. de relig. dom. b. vbi num. 2. dicit quod iusta causa faciendi unioem vnius monasterij cum altero, est quando monasterium reperitur desolatum, veluti dum perdidit bona temporalia, vel destitutum est à Religiosis, & quod hanc unio nem ex causa facere potest Episcopus loci, per text. in cap. siene omne, de excessib. Prælati.

16 Si autem fiat translatio alicuius Religiosi, vel Religiose ad aliud monasterium, quid hoc casu statuendum sit, si fuit per nos fuit expressum dicto cap. 6. quæst. canoniar. num. 11. & sequentibus post Sanctific. decis. 32. num. 12. & 13. Tamburin. de iur. Abbatis. & monasterij, distat. 21. quæst. 8. Quod variis distinctionibus exornatur per Rot. decis. 109. & decis. 115. per. 2. recentior.

17 Verum hodie huiusmodi translationes monialium fieri non solent nisi cum licentia Episcopi, & de-cessu primi monasterij: ut notavit Cortad. in prax. dist. peritum, lib. 5. cap. 15. num. 12. vbi dicit quod praxis, dum petitur similis translatio, etiam observatur per Damasum, Apostolica est, ut ex

voto sacre Congregationis commissio fiat Ordina-rio, qui de licentia Superioris primi monasterij, ora-tori de primo ad secundum translationem permit-tit, imò in quacunque translatione monialium, & monasteriorum, siue domorum, adhiberi solet illa clausula, Abbas & conventum dictorum monaste-riorum expresso ad id accedente consensu, ut ostendit Le-zan. in summa Regul. in verbo; Monasteria regula-rium, num. 40.

Septimo, quod licet in monasterio, quod pau-18 perare laborat, aliqua moniales sine dote fuerint receptæ, non tamen propterea cicienda sunt à mona-sterio: ut testatur Zetola in prax. Episc. part. 1. in verbo, Meniales, versio. Ad decimumnumum, circa finem: allegans ad hoc declarationem sacre Congregationis. ¶ Eodem modo, moxiam vltimò 19 loco receptæ oibilibus impetandum est, si dotem com-petentem afferat, quoniam illa cum sumptibus fuerit: ve superius comprobabimus ex his, quæ notavit Sancti. in prax. decalog. lib. 7. cap. 2. n. 5.

Superflua igitur in casu proposito videtur illa 20 questio, cui applicanda sunt bona Collegij, vel mona-sterij destituti, vel destituti, de qua ultra supra citatos agit Menoch. de arbit. cap. 57. Quia quom-vis monasterium paupertate laboret, non est deuo-tiendum ad illius destructionem neque ad cictio-nem monialium, siue dotem competentem attri-bueint, siue non; & siue agatur de monialibus primo; siue vltimo loco receptis; sed ad alia remedia supra dicta deveniendum est, ut monialium alimentis & necessitatibus succurratur: quia cum profectio sit va-lida, non obstante impotencia monasterij, ut supra ostensum fuit, stant generalis consuetudine om-nium monasteriorum; lequirit non esse locum de-structioni monasterij: de qua consuetudine testatur Sanchez in Decalog. d. lib. 7. c. 1. n. 4. & Murad. de sacris monialibus, §. 3. art. 3.

Octavo, est etiam notandum, quod licet monia- 21 les teneantur regulariter ad obsequium com-munis vite; illa tamen obligatio locum non habet quando adest legitima causa separationis viuendi: hoc enim casu datur vnicuique moniali tantum pro victu & vestitu, quantum sufficere possit: quid vero residuum sit, debet relinquere monasterio: ut no-tavit Zetola in praxi Episcopali. p. 2. in verbo, Menia-les, §. 1. & §. 4. Quod intelligendum est, ut mona-sterium pro victibus suarum facultatum contribuat, re-siduum vero aut ætificio manuali, aut ex elemofy-nis, alitve legitimis modis obueniat. ¶ Et ideo mo-niales hoc casu si moribus suis laborantes aliquid emant, vel videntur, ut sunt necessitates subue-niæ, non delinquant, ut dicit Zetola d. p. 2. in verbo, Me-niales, §. 6. ¶ Ita ut quando monasterium non habet facultates sufficientes, prius subueniendum sit mo-nialibus victum suis labore quærentibus, ut in sacra Congregatione decissum testatur Barbo-sa in decis. Apostol. collect. §. 11. num. 3. & super concil. Trident. sess. 15. de regulat. c. 2. num. 12.

Verum licet data paupertate monasterij, permis-sum sit monialibus habere peculium separatim, hoc tamen intelligitur ut sit semper sub potestate & autoritate Superiorum, ut comprobatur Lexana lib. 1. Summa regularis, cap. 6. num. 2. & 18. vbi dicit quod in monasteriis, in quibus ob nimiam pauper-tatem non potest observari vita communis, potest permitti Religiosis aliquod peculium etiam rei ita-bilis, vel annuus redditus, in ordine ad vius necessa-rios: quod ibidem fultus comprobatur & testatur etiam Sanchez in Decalog. lib. 7. cap. 12. numer. 10. Tamburin. de iur. Abbas, part. 2. dist. 22. quæstio 5.

6 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

nam. 7. ubi dicit ita observari de consuetudine, ut moniales peculium aliquod, seu annuus redditus ad parentibus & propinquis habere possint.

15. Poterit etiam Episcopus applicare monasteriis egestate laborantibus bona inuenta, quorum dominus facta sufficienti diligentia ingeneratur, cum enim talia bona restitui debeant pauperibus, sed inter illos distribui, subducendum potius est monasteriis moialium indigentibus, quam aliis quibuscumque, ex notat. per Federic. de Sen. *conf.* 182. Bonac. de *restituendo, deserv.* 1. *quest.* 3. *puncto* 4. n. 5. Idem dicendum est de aliis bonis incertis male ablati, acquisitis ex contractu doloso, furto, vel alia defraudatione, ut per Bonac. *de puncto* 4. *num.* 8. & 9. Poetel. in *dubij regular.* in verbo, Bona *num.* 3.

17. Possunt etiam moniales se tueri adversus creditores, quibus molestantur, remedio *cap. Obedientia, deserv.* ut scilicet non teneantur ultra quam facere possunt, cuius textus dispositio extendenda est ad moniales, cum in ipsi eadem militet ratio, quæ in Clericis: ut decidit testatur Barboz. in *d.c. Obedientia, num.* 5.

18. Denique monasterium agere potest adversus propinquos monialium, ut dorem competentem constituere cogantur, iuxta consuetudinem regionis, & monasterium illius, si iam constituta dos non fuerit: Zetola *d. p.* 1. in verbo, *Moniales*, § 18. Afflictus in *constitutionibus regis*, lib. 3. *tit. de aduentis extendens*, n. 33. *fol.* mibi 184. & *dec.* 348. Vincent. de Franch. *dec.* 44.

CAPVT CXXIII.

In resignatione pura statim resignans ius amittit: Ostenditur secus esse in conditionali. Regressum obtinens ad beneficium resignatum, non annullat gesta per resignatum in præiudicium tertij. Qui resignavit purè, amittit ius conferendi sibi competens occasione beneficii resignati. Penfio pro persona incerta utrùm validè testuari possit.

SVMMARIVM.

1. In beneficiis, qui prius possessionem adeptus est, debet in dubio preferri castru.
2. Resignationes conditionales in Legatione non admittuntur.
3. In resignationibus conditionalibus, ius non abdicatur à resignante, donec conditio fuerit adimpleta. Id puri autem, resignanti, post adimpletionem resignationis, statim dicitur mortuus in illo beneficio.
4. Resignatum in Gallia ad beneficium sinore mortis resignatum, non restituitur quoad gesta per resignatum ante resignationem, resignantem, quando agit de præiudicio tertij.
5. Ius præsentationis quoad collationem beneficiarum spectat ad solum Sedem Apostolicam, non autem ad collatores inferiores.
6. Data tamen iurisdictione collatoris ordinarij, ius conferendi devolvitur ad Superiorem.
7. Post resignationem quæ concepta ratione beneficii, resignans amittit ius conferendi dependens a beneficio.

8. Clausula, siue alio quovis modo: & ex cuiuscumque persona, comprehendunt omnem voluntatem modum.
9. Pensionem collator inferior sine causa reservare non potest.
10. Reservatio pensionis pro persona nominanda non valet, nisi saltem in luctu persona exprimat.
11. Pensionis reservatio nullius iuris, non reddit collam collationem.

NOTA hæc super canonizatæ cuiusdam Ecclesiæ collegiatæ in provincia Provincie, qui collatus fuerat tanquam vacans per obitum Federici, ultimi illius possessoris; triplex diversæ collationis; quarum una facta fuerat post duas horas ab obitu dicti possessoris, per quemdam Priorem, qui se dicebat collatorem ordinarium, in favorem Egidij sui nepotis, qui in possessionem fuisse inmissus, & capitulariter receptus asseruit. Secunda verò collata facta fuerat eadem die, & hora, per Vicarium generalem Episcopi, in favorem Philippi, qui posterioriorem adeptus est possessionem, siquæ illi datus in competetorem per Capitulum præfatus Egidij. Tertia verò collatio facta fuerat in Legatione Avenionensi, in favorem Augustini, propter inhabilitatem, incapacitatem, nullitatem provisionum, & aliis quovis modo vacaret, nulla tamen facta mentione collationis factæ per Vicarium generalem: cui quidem Augustino datus etiam fuit per Capitulum in competetorem præfatus Egidij. Dubietum fuit quantum ex dictis provisionibus & possessionibus prævalere deberet: Cui quidem dubio responsum in premis fuit, quod licet per Bullam erectissimam in collegiatam factæ in dicta Ecclesia, & concordatorum inter Episcopum & Capitulum eiusdem Ecclesiæ factorum, præfatus, collator, & omnimoda dispositio canonizatæ dictæ Ecclesiæ fuerit prædictum Priori reservatæ, & idem videretur dicendum, quod Egidij tanquam legitime provisionis præferendus erat; & maxime cum prius adeptus esset possessionem: & in dubio qui prius est in possessione præferri debeat, ut testatur Scholasticus ad Lauet, *littera P. num.* 1. & quod dictus Prior tempore collationis suum preiudicium purè, & simpliciter resignaverat in Legatione, & eius resignatio fuerat admissa, & collatio subsequens in favorem alicuius Tertij, quoniam iste Tertius nondum adeptus fuisset possessionem; magna siquidem est differentia inter resignationes puras, & conditionales quæ sunt in favorem certæ personæ, cum clausula, non aliter, nec alio modo: & quæ licet in curia Romana hanc quondam dictæ resignationes in favorem, tamen in Legatione non hant; nec, hæc etiam in Gallia admittuntur.

In resignationibus conditionalibus factis in favorem certæ personæ, ius non abdicatur à resignante donec resignatarius adeptus fuerit possessionem; & ea mediante, resignatio suum plenum fortitæ fuerit effectum. In punctis verò resignationibus ius abdicatur à resignante, statim ubi resignatio fuit admissa à Superiore; & tunc resignans dicitur mortuus civiliter in illo beneficio: Gratian. *deserv. forens. cap.* 127. *num.* 36. & *sepp.* & *cap.* 139. *num.* 14. & 15. *Cual. canon. apud. quest.* 561. *num.* 46. Paris. *de resignat. beneficiar.* lib. 11. *quest.* 6. *num.* 27. & *quest.* 16. *num.* 12. *ead.* lib. 1. *Postius in tract. de maxime. observat.* 57. *num.* 5. Rot. apud Cencium. *dec.* 358. *numero* 4. Cui igitur propter resignationem purè factam

factam dictas Prior nullum amplius ius haberet in illo beneficio, & petinde esset quoad hoc, ac si mortuus fuisset, gesta per eum ut beneficij possessorem sine nulla, ætenuo maxime quod dictas Prior verisimiliter ignorare non poterat admissionem suæ resignationis, propter modicam locorum distantiam.

Neque obstat poterat reintegratio eisdem Prioris ad suam beneficium, ex eo quod resignatio facta in infirmitate ob imminente mortis periculum, pro ut similis reintegratio passim concedi solet in Gallis, & tunc resignans, sicut ad sanitatem, ita ad beneficium resignans restituitur. † Quia huiusmodi restitutio non potest operari effectum retroactionis in præiudicium Tertij, videlicet eorum qui obtinuerunt sibi poudendi de illo beneficio, ab alio legitimo collatore, eo tempore quod dictas Prior amiserat titulum & possessionem sui beneficii, propter admissionem à Superiore illius renunciationem: & sic cum non esset in possessione beneficii, non poterat conferre, cum collatio sit factus possessionis, namquam enim sit retroactio in præiudicium iuris quæstij Tertij. Decus in l. pecuniam, column. final. ff. si cert. petatur. Suid. conf. 38. n. 79. Alexand. conf. 218. column. 2. vol. 6. Cost. de retroact. cap. 8. conf. 2. n. 10. & 11. Rot. decis. 174. n. 18. part. 6. recentior.

Secundo loco fuit conclusum, collationem factam per dictum Vicarium generalem Episcopi, non posse sortiri effectum, quia potestas conferendi fuerat abdicata ab Episcopo, per concordiam eorumdem in Bulla exactionis dictæ Ecclesiæ in collegiatam, quæ facit ius inter Episcopum & Priorem: † cum Episcopus non habeat ius præventionis ad electos collatores ordinarios, & talis facultas præveniendi spectet dumtaxat ad Summum Pontificem, aut alios, qui ab eo habent hanc facultatem, nec possit vnus ex collatoribus ordinariis acquirere ius conferendi in præiudicium alterius, nisi in casu negligentie collatoris inferioris, iuxta formam præscriptam in constitutionibus Concilij Lateranensis, quo cauetur, Episcopum, aut alium collatorem superiorem, non posse conferre beneficia, † donec collator inferior fuerit per sex menses in negligentia confertus: per text. expressum in exp. 2. de concess. præbende, & expressè cautur in cap. 5. de Sede 31. & ibi Gloss. in verbo, legato, in fine, versic. in Archiepiscopo, de præbende in 6.

Neque poterat dictus Vicarius prætendere ius conferendi dictum canonicatum, sub eo prætextu quod Prior suam beneficium resignauerat: quia in omnem euentum tenebatur expectare lapsum sex mensium, qui de iure conceditur collatoribus inferioribus, quod tempus nondum erat elapsum in præiudicium illius qui prioratum habitus erat, ex resignatione dicti Prioris: ad hunc enim resignationis Prioris spectabat intra tempus legale ius conferendi, ita ut locus esset in hoc negotio sequenti dilemmatizans Prior prius erat iure conferendi per resignationem sui beneficii, aut non: primo casu, ius competebat intra sex menses dicto resignatorio: secundo casu, collatio facta per Priorem esset valida ad exclusionem dicti Vicarij.

Constat igitur ex præmissis, solam provisionem Sedis Apostolicæ in Legatione factam, suam debere sortiri effectum, alijs prioribus exclusis, præsertim stantibus clausulis contractis, sine præiudicio, sine alio quouis modo: & ex consuetudine personarum tenet beneficium: quarum vigore comprehenditur omne genus vacationis, & personarum, quousque non est impianitur

in Bullis: vt notatur in Cod. Fabrian. definit. 1. de sacrosanct. Ecclesiæ. Barbo. de elaus. cap. 17. n. 1. a. Rot. recentior. decis. 69. n. 1. part. 2. & per consequens dicta provisio Apostolica non poterit impugnari, quousque in illa non fuerit facta uentio vacationis procurentis ex persona illius, qui à Vicario Episcopi provisiones obtinebat.

Allegabatur quidem in hoc casu alia nullitas collationis factæ per Priorem, quia videlicet collatio facta fuerat sub reservatione pensionis, quem inferior collator reservare non poterat: præsertim sine causa: vt vocat Paris. de consuetud. q. 28. n. 120. Barbo. de Episcop. allegat. 69. n. 1. §. 14.

Verum, hoc fundamentum erat quinfolium, quousque reservationis pensionis facta fuisset pro persona nominanda, & sic pro persona incerta: nam habet vtum sit, quod mox ex Parisio dictum est, vt collator ordinarius beneficium sine pensione, aut sine aliqua diminutione conferre teneatur, cap. vnic. de Ecclesiæ beneficiis sine diminutione. cap. 8. de collatione. ad collationem bonam, n. 6. adeo vt secundum opinionem quorundam Doctorem similes collationes continentur simoniam: Loquet, de re beneficii. l. 1. q. 1. n. 4. † Præsertim quando reservatio facta fuit pro persona incerta, & nominanda, iuxta constitutionem Pij V. de consensu, quæ in Gallia recepta est, (intelligendo tamen quod sufficiat quod persona nominetur in litteris collationis, pro vt factum fuerat in casu de quo agebatur, ex notat per Farin. in dec. crimin. decis. 104. n. 6.) & ideo supererat dumtaxat ad annullandam collationem Prioris, nullitas petita ex defectu potestatis, † Præsertim verò quia negotio alijs in Rota Romana proposito, fuit decisum, similes reservationes pensionum non reddere collationem nullam: quia cum reservatio pensionis, sit cum separatam à collatione beneficii, vtile per inutile non vitiatur in iis quæ separationem recipiunt: maxime verò, quia dicta reservatio pensionis facta fuerat sub beneplacito Sedis Apostolicæ, & non alijs, alijs, nec alio modo: atque ita decisum fuit in Rota coram Illustrissimo Domino Marquemonio Archiepiscopo Lugdunensi, die 6. Martij ann. 1606. vt habetur decis. 166. n. 1. §. 6. & 7. part. 2. recentior. Remanet ergo sola nullitas ex defectu potestatis, tam Vicarij, quam Prioris, & sola collatio Vicelegati subsistit.

CAPVT CXXIV.

De iure visitandi alia monasteria prætenso per Abbatissam, & de obedientia illi præstanda per eam quæ inferiori monasterio præest. Et vtrum ea de causa licitum sit exire à monasterio. Quid si agatur de iuramento fidelitatis, aut subiectionis, præstando Regi, aut alteri Domino temporali.

SVMMARIVM.

1. Visitatio est actus iurisdictionis.
2. Mulieres sunt incapaces exercendi iurisdictionem: intellige vt n. 10.
3. Antequam Concilium Tridentinum sit visitandi competeret Abbatissæ, & per consequens illud competeret in locis ubi Concilium non est receptum.

8 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

4. *Ius visitandi dum competit Abbatis, non prius tunc ad Episcopum, sed capitaliter competit.*
5. *Fallit quando aliter fundatione, vel translatioe causatur.*
6. *Non tamen potest Episcopus Abbatissa sententiam revocare, aut hoc, res indicatas per Episcopum retrahere, in casibus, in quibus iurisdictionem potest exercere: de quibus infra numero 10.*
7. *Ius nomenque Priorissam in monasterio inferri, potest competere Abbatissa monasterij superioris.*
8. *Abbatissa potest habere ius & exercitium conferendi beneficia à sua Abbatis dependentia, cum illis annexa sui cura committitur.*
9. *Abbatissa potest generaliter facere omnia, quae Abbat, exceptis iis quorum exercitium mulieribus prohibetur.*
10. *In quibus casibus mulier iurisdictionem exercere possit.*
11. *Papa regulariter omnes collatores ordinarios praenotat potest.*
12. *Abbatissa per se visitare non potest, secundum aliquos Doctores. Alij vero existimant id facere posse.*
13. *Monialibus regressus à clausura quibus ex casibus concedi possit.*
14. *Egressus temporalis à monasterio concedi potest in Goliis, iussu ex casibus, in constitutionibus Pontificis expressis: sicut in locis ubi concilium Tridentinum receptum est.*
15. *Ius visitandi adiacentium Episcopo non excludit visitationem, quae inferioribus competit.*
16. *Quando fidelitas & obedientia non potest praestari per proximam, Episcopus tenetur concedere Abbatissae licentiam extendendi à clausura, dummodo sit in rebus.*
17. *De iuramento fidelitatis & subiectionis, remissum fuit.*

QUADAM Abbatissa nomine suae dignitatis praetendebat ius superioritatis, obedientiae, & visitationis super quodam monasterio, per multa millia distant sub praetextu plurium transactionum, quas dicebat fuisse observatas per tempus immemorabile, sibique redditum obedientiam, pluresque actus superioritatis fuisse gestas per eius praedecessores: & idco dubitatum fuit de multis.

Primo, verum dicta Abbatissa haberet ius visitandi dictum monasterium longe distans? Et casu quo tale ius illi competeret, verum illud haberet prius, vel cumulatim cum Episcopo. Ordinatio loci illius, in quo monasterium visitandum existit.

Secundo, verum dicta Dom. Abbatissa haberet ius nominandi Priorissam dicti monasterij inferioris: & verum ius illud posset alterari per praeventiones Apostolicas.

Tertio, verum Episcopus, Ordinarius loci, in quo existit monasterium superioris, possit impedire Abbatissam nec exeat à suo monasterio ad visitandum personaliter monasterium inferioris, & corrigendum illud, seu Religiosas in eodem existentes.

Quarto, verum Episcopus, Ordinarius monasterij inferioris, possit impedire Priorissam illius monasterij: accedat ab Abbatissa monasterij superioris, ad fines reddendi illi debitam obedientiam.

Ad primum caput responderetur, quod quavis de iure visitatio sit actus iurisdictionis, cap. cum venerabilis 2. 1. de censib. cap. 1. 5. hanc autem de censibus, in 6. 7. cuius iurisdictionis femine sunt incapaces, cap. mulierem, 3. 3. quesi. 5. cap. de mensalib. 3. 3. & ibi Gloss. in verbo, per Episcopum, de sent. excomm. Mirand. in tract. de sac. mensalib. quesi. 6. articulo, 5. cunctis. 1.

Nihilominus tamen ante concilium Tridentinum, Abbatissae poterant visitare monasteria dependentia ab illarum abbatissis, aut existente legitimo impedimento, ad illa mittere personam aliquam capacem, quae illarum nomine procederet ad omnes actus à visitatione dependentes: ut notat Hieronym. Roderic. quesi. regul. 2. num. 1. 5. & ante eum Emmanuel Roderic. tom. 2. quesi. regul. art. 10. versic. Abbatissa veri. Barbosa de iur. Eccles. tom. 1. lib. 1. cap. 45. num. 38. Falsch. de visitat. & regim. Eccles. lib. 1. cap. 2. num. 15. & per consequens, in locis, in quibus concilium Tridentinum non est receptum, ius visitationis competere potest Abbatissae, prout expresse tenet Emmanuel Roderic. d. 9. 5. articulo. in fine. Itaque nisi probetur, concilium Tridentinum in hoc capite receptum fuisse in Galia, poterit Abbatissa petere se manuteneri in quasi possessione visitandi, maxime cum esset fundata in instrumentis antiquissimis, per multa tempora absetuatis, etiam post concilium Tridentinum.

Ista tamen possessio, alio non apparente, non privatur quoad Episcopum transmissa est, sed cumulatim, stat nulla adit praeventio inter Episcopum & Abbatissam, quomodo alias regulariter possessio cumulatim praeventione inducat, ut iam praesentem in tractat. de praesent. per nos ostensum fuit, & nominatim par. 2. c. 45. num. 1. & seq. & alibi possum. Sed in casu isto praeventio vni non impediri visitationem alterius, prout dictum fuit in Rota contra Gregorio XV. decis. 8. ubi affertur declaratio sacrae Congregationis concilij, 7. nisi in fundatione taceum esset, aut alias per legitimam transactionem conventum, quod Episcopus visitare non posset, aut fuisset dictum quod sola Abbatissa, & nullus alius visitationem exercere posset: 7. docet Gare. de benef. par. 1. cap. 2. num. 99. & 3. an. ergo potest tam Abbatissa, quam Episcopus visitare, non obstante praeventione vni: 7. ita tamen ut vovus non possit revocare gesta per alium, nec ponere, seu corrigere post visitationem alterius, sicut generaliter constitutum est, ut iam aliquibus competit cumulatim ius visitandi, vni non possit revocare gesta per alium, neque dum alteri ius ferendum sententiae competit, iudicare super rebus decisis, aut sententis latis per alium, huc sententia lata fuisse absolutio, huc condemnatio: ut notat Barbosa. de praesent. Episcop. par. 3. allegat. 7. 3. n. 3. & dictum fuit per nos dictis tractat. de praesent. par. 2. cap. 45. n. 14. ad 38.

Secundum caput in duos articulos subdividitur, quorum alterum concernit nominationem Priorissae in monasterio inferiori: alterum vero praeventionem Apostolicam, videlicet verum Papa possit praeventire Abbatissam in depuratione Priorissae monasterij inferioris.

In primo articulo concludendum est: ius nominationis Priorissae, posse pertinere ad Abbatissam superioris monasterij pro regimine inferioris: ut tradit Mirand. in tract. de sac. mensalib. qu. 6. art. 5. in quarta conclusione: 7. Et quod plus est, de iure Abbatissa potest esse capax conferendi beneficia dependentia à suo monasterio, etiam si talia beneficia haberent

habere annexam curam animarum, Marius Antonin. lib. 1. resolut. 63. Racc. collect. 1675. & nos ostendimus in quæstionibus beneficiis lib. 1. cap. 3. §. 9. num. 41. ¶ Et generaliter receptum est, Abbatibus habere eandem facultates, quæ competunt Abbatibus, exceptis dumtaxat calibus, quorum lex prohibet mulieribus exercitum, teste Barbof. de iur. Eccl. summi. vniuers. lib. 1. c. 4. §. 38.

10 Neque obstat quod supra dictum est, mulieres esse iurisdictionis incapaces. Quia respondetur, quod ista visitatio Abbatissæ est impropria, & non solemnitas, nisi consuetudine immemoriali, aut legitima transactione, seu ex Pontificis concessione ius Abbatissæ quæritur fuerit: ut dicit Fuf. de iur. loci. lib. 1. cap. 2. num. 16. & bene explicat Mirand. in tractat. de sac. monialib. quæst. 6. artic. 5. conclus. 4. versicula secundum. Quibus celsantibus non potest Abbatissæ esse capax iurisdictionis spiritualis, veluti laxandis censuris, aut aliud faciendi dependens à potestate clauium, Mirand. locat. cit. 1. c. 2. conclus. 5. ubi tamen speciali summi Pontificis concessione, ut notat Idem, in prima conclus. versicula. quæ omittit. De iurisdictione autem temporalis aliter statuendum est: illius enim Abbatissæ capax esse potest, si annexa sit feodo, dignitati, vel hereditati Alexand. conf. 2. q. 1. 1. vol. 5. c. conf. 1. n. 14. et vol. Tusch. littera F. conclus. 9. q. 1. 16.

11 In secundo articulo verum est, quod Summus Pontifex, seu Sedes Apostolica præuenire potest Abbatissam in depuratione Prioratûs in monasteriis inferioribus dependentibus, cum clausulis derogatoriis requisitis, quia Summus Pontifex per quamcumque concessionem nunquam censetur voluisse præiudicare iuri suo circa collationem quomuncunque beneficiorum, aut officiorum spiritualium: Locut. in sua recessione arreffer. littera P. n. 43. column. 1.

12 Ad Tertium quæstionem respondetur, plerimos Doctores existimasse, Abbatissam teoreti mutare visitatorem, quando ipsa personaliter ad visitandum accedere non potest: nisi verò accedere possit, id facere posse per se ipsam, ex dispositione iuris antiqui quod tamen correctum est ex concil. Trident. sess. 25. de regul. cap. 5. ut ostendit Hieronym. Roderic. resolut. 2. num. 1. §. Barbof. de iur. Eccl. summi. lib. 1. cap. 45. num. 38. & Gloss. ibi clement. 1. de stat. monach. in verbo, Aliis: quam sequitur Imola ibid. n. 9. & Anchawan. num. 1. ubi voluit, Abbatissam teneri mittere visitatorem ad monasterium inferius, ad evitandum violationem clausuræ, quæ seruati debet ex dispositione iuris in cap. periculis, de stat. regular. lib. 6. & in Gallia ex ordinatione Regis Christianissimi.

13 Sanè quæstio ista clausuræ in Gallia difficilè ad præxim reduci potest: quia licet præfata sit ordinatio Regia, quæ habetur ex la conference des ordonnances, lib. 1. tit. 3. artic. 1. §. 1. 17. & alibi passim: nihilominus tamen ordinatio illa non ita stricte in suo rigore obseruatur: idè dum quaeritur quibus ex causis Episcopi, aut alij Superiores permittere possint monialibus egressum extra clausuram, Doctores fateantur illum posse concedi per Prælatum, non solum propter causas expressas in Bulla sanctæ memorie Pij V. & in dilo cap. periculis, de stat. regular. v. etiam etiam propter alias causas in dictis constitutionibus non expressas. Inter cæteras autem causas istæ recensentur, nempe dum aliter receptum est, vel dum aliter ex rationabili Superioris voluntate faciendum iudicatur: dum eadem, vel maior ratio militat: ut dicit Bonacin. in tractat. de

clausura monial. quæst. 1. punct. 9. num. 6. ¶ Ita ut an- 14 triqua conductio suffragari possit Abbatissæ, vt à suo Episcopo obtinere possit egressum temporalem à suo monasterio, ad fines procedendi personaliter ad dictam visitationem, nisi secus particularis aliquæ circumsstantie Episcopum moueant. Quia certum est hac in re multum deferendum esse Episcopo, qui notitiam habet omnium circumsstantiarum, ad quas concedi, vel denegari debet egressus peccatus à monasterio, dicit Abbatissæ: & hæc in Gallia procedunt in locis vbi Concilium Tridentinum in hoc capite receptum non est: nam apud nos, & aliis in locis vbi Concilium obseruatur, non potest recedi à dispositione dicti Concilij sess. 25. de regularib. cap. 5. ut aduertit Barbof. & Hæcynum, Roderic. locis supra citatis, & Emmanuel. tom. 1. quæstionum regularium. §. 5. art. 10.

Proponitur quidem aduersus Abbatissam articulus quoddam magni Consilij Regij, per quod declaratum fuerat, præfatum monasterium inferius subesse directioni & correctioni dictæ Abbatissæ, ins verò visitandi ad Episcopum loci Ordinarius pertinere. Verum reticere poterat Abbatissæ pro interpretatione dicti articuli ad idem magnum Regium Consilium, ad fines obtinendi declarationem, vtrum illud visitandi competat Episcopo priuatiue, vel cum alio: quia visitandi preterea ad Episcopum non propterea excludit visitationem Prælatorum inferiorum: teste Gratian. dist. c. 1. superius cap. 1. §. 4. num. 40. Consil. ad regul. abbatum Cancell. §. 2. proem. n. 21.

Ad quartam & vltimam quæstionem responde- 16 tur, vix obtineri posse licentiam ab Episcopo Ordinario monasterij inferioris, vt Prioratûs possit accedere ad monasterium superius, ad fines ibidem præfandi obedientiam Abbatissæ superiori: imò talem licentiam illi omnino denegandam esse, cum agatur de obedientia præfanda Superiori spirituali: si enim ageretur de Domino temporali, aut de obedientia præfanda Domino feudi, superiori, habenti dominium temporale, quæ non possit præfari per procuratorem, tunc non feodum possessionem per monasterium incidere in caducitatem, & Episcopus teneretur dare licentiam Abbatissæ, vt decerneret, & honestè comitata accederet ad præfandum iuramentum fidelitatis, quando non potest effici vt illud præfetur per procuratorem, vt dictum est: statim antem præfatio iuramentum fidelitatis, Abbatissæ ad suum monasterium redire teneret: ita docet Sanch. in suo opere morali. tom. 2. lib. 6. cap. 15. n. 51. Bonacin. in tractat. de clausur. monial. quæst. 1. punct. 9. num. 9. Barbof. de iur. Eccl. lib. 1. cap. 44. n. 79. dicens hoc casu Episcopum teneri concedere licentiam petitam: quod probatur per textum in dilo cap. periculis, §. Perim. de stat. regularium, lib. 6. & ibi Glossa in verbo, Desine temporalis. Vnde sequitur quod quando iuramentum fidelitatis seu obedientiæ præfari potest per procuratorem, non debet concedi licentia monialibus, vt exant à clausura pro præfatione dicti homagij seu fidelitatis, peccat concludunt omnes Doctores superius citati.

Vtrum autem iuramentum huiusmodi præfari 17 possit per procuratorem? docet Rosellat. de feud. cap. 6. conclus. 37. in glossa. Iacobin. de feud. in §. qui quidem inuestitur. num. 21. in fine, Challaneus in consuet. Burgund. rubric. §. 5. 2. in verbo, faire hommage, num. 3. c. 1. §. 9. & de materia huius iuramenti Guald. Pap. deris. 307. Suet. conf. 171. Rosellat. de cap. 6. conclus. §. 5. Thesaur. iur. lib. 1. quæst. 38. Guald. de arreptis Imper.

Imper. cap. 7. num. 10. & sequens. Sola in consil. Sabaudat. de iur. employeur. decret. Respublicam, p. 1. gloss. 1. Rota. Auzon. decis. 157. Cancr. lib. 3. iur. resal. cap. 10. num. 43. & 44.

CAPVT CXXV.

De electione Provincialis in Ordine Minorum: & de electo administrante ante confirmationem: nec non de eo qui propter infirmitatem non potest exercere functiones sui officij. De Disquisitionibus interuenientibus in electione, & eorum votis collegialiter dandis. De electione facta per subordinationem: & de interuentione Patrum provincie Ordinis Minorum in electionibus per constitutiones Pontificias abrogata, vel reformata: & vtrum pendente questione nullitatis electionis, interim Provincialis sit manutenendus in officij exercitio, & in obedientia sibi prestanta per Religiosos.

SYMMARIUM.

1. *Electus administrans ante confirmationem efficitur incapax.*
2. *Electus per electionem acquirit habitum per confirmationem vtri altius & exercitium.*
3. *Per electionem acquiritur ius ad rem, per confirmationem vero ius in re.*
4. *Beneficium mortuo electo ante confirmationem vacat vi prius.*
5. *Confirmatio electionis sine mora faciunda est.*
6. *Electus administrans ante confirmationem dicitur intrusus.*
7. *Ergo non potest persona qua propter continuam infirmitatem numeri suo satisfacere non potest.*
8. *Electus Provincialis non adhibetur Disquisitionibus, ex regulis Ordinis requisitis, est nulla.*
9. *Consensus Disquisitionum debet capitaliter prestari, alius nullus est.*
10. *Quiescentique ad plures vti collegium alius restitutum collegialiter fieri debet.*
11. *Electio facta per clandestinas representationes, nulla est, & sic eligentes sunt inhabiles.*
12. *Patres provincie qui dicantur in Ordine Minorum.*
13. *Quid statuerint summi Pontifices circa interuentionem Patrum provincie, in Ordine Minorum.*
14. *Legislatoris intentio est, vt lex non intendatur executioni, si iussu in contrarium causa proponatur.*
15. *Constitutiones vti non recepte non ligant.*
16. *Quomodo differant inter se legi iussus, & publicatio.*
17. *Aliud est, legem non obligare quia non publicata, aliud, quia non recepta, seu moribus vniuersum non confirmata.*
18. *Quando lex non fuit vti recepta, non est opus probare contrarium vti.*
19. *Quando non constat de iussu recipientis legem, presumunt quod nunquam vti recepta fuit.*

20. *Perinde est altum esse nullum, vel non ferri vti effectum.*
21. *possum quaedam constitutiones vti recepta esse in vno loco, seu promissa, & non recepta in alio.*
22. *Quando vna constitutio dependet ab alia, si hac non subsistat, pariter nec secunda subsistit.*
23. *Alius semper tribuitur prima causa quando sine ea operari non potest.*
24. *Procurium de votis causam finalem constitutionis.*
25. *Constitutio capitularis non afficit eos qui in Capitulo interuenire prohibiti sunt.*
26. *Publicatio constitutionis facta cum auctoritate, qui ad hoc non habebat potestatem, non ligat.*
27. *Si Breue sit in forma commissaria, illius forma stricte seruanda est.*
28. *Consensus particularium Religiosorum non potest praeiudicare iuribus totius Ordinis, vel promissa.*
29. *Electus manutenendus est interim dum de electionis nullitate post adeptum possessionem contenditur.*
30. *Etiā intrusus licet pendente in sua possessione manutenendus est.*

VARIÆ questiones propolite fuerant per insignis cuiusdam Ordinis Religiosos, circa electionem Patris Provincialis tunc temporis factam. Et primi quidem, vtrum dicta electio valida esset, an verò inualida, fluctibus variis facti difficultatibus tunc propolitis. Secundis quibus remediis agendum esset, vt talis oulitas declarari posset. Tertiis vtrum interim, dum de electionis nullitate contendebatur, Provincialis cogendus esset, vt ab officij sui exercitio desisteret, & vtrum pendente dubio & controuersia super nullitate electionis, Religiosi tenebantur obedire dicto Provinciali.

Ad primam questionem responsum fuit, supposita veritate eorum, quæ in factis propolitis sunt electionem illam provincialis oulita esse, & inualidam. Primo quidem quia dictus Provincialis nullam obtinuit suæ electionis confirmationem; sicut illam obtinuit, prius se in exercitio sui muneris ingressus, quàm confirmationem obtineret; quo redditus fuit incapax ad huiusmodi Dignitatis assumptionem, & possessionem: vt probatur per textum expresse, in cap. auaritia 5. de electione, in 6. io illis verbis: *Omnes illi qui secum fecerint, communi iure, (si quod illi per electionem quasitum fuerit) decernentes eo ipso priuati.* Quod etiam probatur in cap. qualiter 17. eod. tit. in Decret. & tradit Lezana in Summa quest. regul. lib. 1. cap. 13. num. 36. ¶ Electus siquidem per electionem acquirit solum habitum, per confirmationem verò ad eam & exercitium administrationis: Gloss. in cap. quante, dist. 6. 3. Abb. in cap. missi, de electione. Oldrad. cons. 146. num. 4. Franc. in cap. quem sit, in verbo, *Electus, de elect. in 6. num. 1.* ¶ Et sic per electionem solum acquiritur ius ad rem, at verò per confirmationem acquiritur ius in re: cap. in qui donat, de elect. in 6. Rot. decis. 6. eod. titulo, in nouo. Vnde eodem modo in beneficiis secularibus acquiritur solum ius ad rem: ¶ & ita beneficium tunc vacans, omni vacat per obitum electi, qui non habet ius in re, sed vacat vt prius: Garc. de beneficiis p. 4. c. 3. n. 3. & 6.

Quæ cum ita se habeat secundum iuris communis dispositionem, nullo magis locum habere debent secundum regulas, & constitutiones dicti Ordinis,

Quæst. & Res. benef. Pars III. Cap. CXXV. 11

Ordinis, quibus caperet quod electus, quicumque ille sit, præter Generale Ministerium, nullam habet auctoritatem quousque fuerit confirmatus ab eo, qui præfuit electioni: & quæ confirmatio, & electionis acceptio confilij & incontinenti fieri debet: nempe post decanatum *Te Deum laudamus*, ut addicit Mizaud. *in manual. Prælator. Regularum. part. 2. quæst. 16. artic. 3. conclus. 7.* ¶ Cum itaque dictus Pater exegerit Provincialis nomen ante confirmationem, aut omnino sine confirmatione, dicunt intrusus, & inhabilis ad illud exercendum, ut videri DD. omnes *in dicto cap. moris*, decisum est in Rota Romana *decis. 741. n. 2. in fine part. 2. recent.*

Præterea dicta electio nulla erat propter inhabilitatem personæ ipsius in Provinciali electio, propter magnas & continuas infirmitates, quibus continue detinebatur, propter quas munus sibi iniunctum exercere non poterat, quia nequidem quantam provincie pacem visitare poterat, quam tamen totum diligens animus secundum constitutiones dicti Ordinis accurate visitare tenebatur. ¶ De iure autem electio nulla est, si fiat de tali persona, quæ muneri iniuncto prælatæ satisfacere non possit. Tambur. *de iur. Arch. lib. 1. dist. 5. quæstio 21. num. 44.* ubi dicit talem sic valedicturatum teneri in conscientia muniti suorum iurium, nec aliter absolvi posse: ad hoc allegat Nazzari, Caetan. & alios, quibus annuunt constitutiones eiusdem Ordinis, quibus ordinatur, quod Ministri sint cum Fratribus in coenanti, in Ecclesia, in mensa, & cibis, vestibus & lectis, & quandoq; fortes & firmi foveant, ipsam Fratribus se conferant, & vitam communem sequantur, sin minus, officii priucentur. Si verò infirmitatis causa id agere non possint, & infra quinque menses non fuerit spes roboris & firmæ valedictinis ad communem vitam sequendam, ab officio omnino arceantur. Quod fusiùs comprobatur Laurent. de Peyron. *tom. 2. de Prælat. qu. 2. cap. 4. per totum.*

8 Tertiò dicta electio nulla erat, uti facta non servata forma constitutionum, & laudabilium consuetudinum dicti Ordinis seu provincie, quibus canetur quod electiones huiusmodi sint à Præside, & Discretis provincie, de corpore Capituli, cum vno Secretario & duobus testibus, qui & Disquisitores solent appellari: quæ electio sine huiusmodi Disquisitoribus facta, nulla est: ut habetur *in dictis constitutionibus cap. 7. §. de elect.* ut refert Mizaud. *in manuali Prælator. Regularum part. 2. quæst. 16. artic. 3. in 5. conclusioe.*

9 Neque sufficeret consensus Disquisitorum, nisi præfuit fuisset capitulariter: quia omnia vota data extra Capitulum, pro nihilo habentur in materia electionis: ut docet Petrus de Bixio *in directoria decis. part. 3. cap. 7. num. 4.* ¶ Quod locum habet in quibuscumque adibus collegialiter explicandis: Burat. *decis. 151. & ibi Adrien. n. 11. & 13.*

11 Quarta nullitas consistit in eo quod lupponitur, dictam electionem factam fuisse per subornationes, preces, & clandestinas officiosas promissiones, factas illis, qui vocem in electione habere poterant: ex quibus non solum electio iuratur, sed etiam electas ad futura quæcumque officia inhabilis reddunt, per Decretum *per presumptione Regularum* in Clemente VIII. summo Pontifice factum, & in Sacra Congregatione iussu sanctæ memorie Urbani VIII. approbatam, quod refert Lexana *in Summ. quæst. p. 1. lib. 1. c. 13. n. 14.*

Quarta proposita fuit nullitas, petita ex eo

quod Patres provincie ad dictam electionem vocati fuerint, & in ea vocem habuerint, quod tamen ex constitutione dicti summi Pontificis Urbani VIII. prohibentur: et circa quam electionis nullitatem, multa pro utraque parte allegabatur.

Et primò quidem supponebatur, verum esse, quod in hoc præclaro Ordine constitutum erat, ut illi qui Patres Ordinis nunciantur, sique qui Ministri Provincialis munus exercent, si præfentes fuerint, vocem habent in definitorio, in Capitulo provinciali, cui interesse possunt, si velint, & in omnibus congregationibus & definitis, etiam capitularibus, voce decisa gaudeant in eadem provincia, in qua Provincialis munus functi sunt: ut notat Mizaud. *in manual. Prælator. Regular. part. 2. §. 17. artic. 1. in secunda conclusioe.*

Verùm Summus Pontifex Gregorius XV. per suam constitutionem 21. quæ incipit *Postmodum*, sub die 3. Februarii 1623. Fratribus prædictis quascumque præcedentes, seu patentes concessas, præter constitutiones Ordinis Apostolica auctoritate firmatas reuocavit, scilicet Barthol. *in decis. Apost. coll. 186. num. 32.* & dictus Urbanus VIII. per suam constitutionem, anno 1639. & die 23. Iulij eam, providendo super requisitionibus sua factis ad instantiam Capituli generalis tunc proximè congregati, quod non obstantem dicta constitutione Gregorij XV. Patres provincie ad ipsum statum & potestatem restituerentur, seu verius super deliberatione in Definitorio generali facta statuit, ut duo tantum Patres provincie in Definitorio introducti, iuxta modum, & formam in illa constitutione contentam.

Supponebatur etiam, quod neutra constitutio videbatur Urbani, aut Gregorij, summorum Pontificum in provinciis Gallicæ fuerat hæcenus publicata, aut vñ recepta: immò illis non obstantibus coitione in Capitulis iuxta antiquum morem Patres provincie ioretuerant: & quod vñ est, Patres Galli in illo generali Capitulo, in quo deliberatio prædicta facta fuit, nec præfentes fuerant, nec interesse poterant, ob factas sibi Regia auctoritatis inhibitiones de interponendo in dictis Capitulis: & idem gesta in illis ipso non afficeret prætendebant, eaque de causa recitete volebant ad summum Pontificem mediis informandum, petita interim suspensione executionis prædictæ constitutionis, donec summus Pontifex auditis partibus suam intentionem declarasset: ¶ tunc interuenio Le-gillatoris ea sit, ut si iusta causa proponatur, legis promissio careat executione, ex notat, per Dianam *part. 1. tractat. 10. de legib. res. 6.* quia cum dictæ constitutiones nunquam fuerint vñ receptæ in Gallia, immò illis non obstantibus Patres provincie, qui Capitulis interesse voluerunt, semper adfuerunt, & vocem habuerunt: ¶ sequitur, dictas constitutiones, quæ vñ receptæ non fuerant, non ligaret Nanari. *caus. 1. de constit. n. 23. ad 33. Say. in florib. decis. p. 2. de constitutionib. decis. 10.* & idem non obstantes legem, aut constitutionem omnibus ventium non approbant, non dicuntur illius transgressores: *cap. in off. §. leges, & ibi Gloss. dist. 4. 4.* ¶ Duo enim in legibus & constitutionibus considerantur, nempe iustitio seu publicatio, & exceptionis institutio eorum leges enim publicantur, si promulgantur: firmantur verò, cum moribus veterum comprobantur, *de legib. §. summe-rata, ff. de legibus. ubi, non cum cap. leges nulla alia de consensu tenentur, quam quod iudicio populi receptæ, sicut: Fairfax in fragmentis, per verbo Lex. n. 1. parte 2.* ¶ Aliud

12 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- 17 † Aliud enim est legem non ligare, quia non publicata; aliud vero quia non recepta. Est igitur quod ligaret non publicata, non tamen ligat si non sit recepta: Insuper *in l. si filius qui, num. 2. ff. de liber. & posthum.* Oldrad. *conf. 2. §. 9. Insuper quoniam electus, n. 1.*
- 18 *verfic. Secunda quia subdistinguitur, & num. 5.* † Adeo ut non sit opus probare contrariam vsum, quando lex non fuit vbi recepta: quia quod nunquam viguit, non potest dici interruptum: Roland. *caus. 8. n. 30. & 54. lib. 3.* † Lex autem postulat quod vbi recepta non fuerit, quando non constat de initio receptionis: Menoch. *lib. 2. presump. 2. num. 4.* Si igitur confirmatio Gregoriana non fuit sortita effectum; † perinde est ac si facta non fuisset: quia non discent inter se, actus nullus, & actus qui non habuit effectum: *4. §. condemnatum, & ibi DD. ff. de re iudicata, Sord. conf. 3. num. 30. & conf. 37. 3. num. 25. & desic. 5. 1. num. 22.* † Nec est inconueniens, quod ratione duarum personarum, & duarum regionum, aut etiam regnorum, quorundam constitutiones Pontificie sint recepte in vno loco, & non recepte in alio: ut quotidiana docet experientia: & quod actus sit validus respectu quarundam personarum, & locorum, & invalidus respectu aliorum: ex notat. per Gabriel. *conf. 16. n. 45. lib. 1.* *Cyriaq. caus. reuerf. 18. 1. num. 46.* Supposita autem inobstantia Gregoriana constitutionis, sequitur quod confirmatio Urbani fundata super ea non possit executioni demandari. † Quando enim secunda confirmatio habet necessarium dependentiam à prima, si hæc non subsistat, non subsistit patet & secunda; quia actus refulans ex alio principaliter conceptus, non est habendus in consideratione: *l. 1. ff. de arbitris, iuxta l. quartus. 3. Cod. de iudic. l. 1. in principio, ff. si testis fructus petatur, Sord. dec. 138. num. 1. §.* † Vbi quod actus tributur primæ causæ, quando nihil operaretur sine prima: Bartol. *in l. 1. num. 1. ff. de constit. princip. & semper causa originalis actus est attendenda:* Baroz. *desic. 377. n. 5.* Datand. *desic. 127. §. num. 9.* & actus secundus qui sit in executionem aliorum, regulatur secundum actum illum antecedentem: Alexand. *conf. 90. an sine, lib. 3. & conf. 156. lib. 6.* Cæset. *conf. 135. n. 15.* Menoch. *lib. 3. presump. 49. num. 9.* quos citat & sequitur Datan. *desic. 125. num. 48.* Ergo sublatæ constitutione Gregorij ob non receptionem, sequitur sublatam esse eadem ratione constitutionem Urbani, scilicet in illius consequentiam.
- 14 Et prædicta verba magis procedunt, quia præmissum dictarum constitutionum (quod causam finalem denotat ex Ludov. *desic. 53. 1. num. 5.*) non potuit unquam verificari in provinciis Gallie, in quibus nunquam defuerunt Patres provincie: qui tamen defectus fuit causa finalis dictarum constitutionum: qua cessante, cessare etiam debet dispositio. † Præmissis addidit quod acta illa capitularia super quibus nituntur dictæ constitutiones, non possint afficere Religiosos Gallos, qui ex præcepto Regis prohibiti erant ad Capitulum illud accedere: Tuscham *verbo, Citatio, conf. 12. §. 6. num. 6.* Et præterea publicatio constitutionis Urbani commissa fuerat per Breue Ministri Vicario, & Commissario Generalibus, † & tamen contra formam Brevis, absque illorum autoritate facta fuit, & sic non ligat tantum facta à non habentibus potestatem: Bald. *in cap. 3. de consue. num. 5. an sine, Roland. conf. 38. n. 27. lib. 3.* Fatim. *an fragmentum in verbo, Constitutio, num. 650.* † Et generaliter innumera vbi publicatio facta contra formam Brevis, in forma commissaria concessa, non valet: Rot. *desic. 16. 1. num. 1. part. 7. recent.*

nior. Et ideo ex prædictis fundamentis fuit aliis oblatum in eodem Ordine, quod Patres provincie habuerunt in Gallia interueniendi in dictis Capitulis, pro ut in effectu interuenirent, non obstantibus dictis constitutionibus Pontificis tunc nondum receptis: Ex propterea, fundamentum nullitatis electionis in hoc capite, non potest aliquam habere certitudinem, nisi probetur summum Pontificem suam de super intentionem declarasse, & etiam Patres provincie ab electionibus in Gallia remissis, prout magis postea scilicet fuit; hoc igitur pendet ex facto: sufficit igitur quod electio ex prædictis aliis rationibus nulla est, prout talis declarata fuit.

Ad secundam questionem, responsum fuit recurrendum esse ad summum Pontificem, ut ipsi placeat deputare Commissarium, Sanctitati sua beneuolam, qui facta Capituli, cuius consensus in electionibus interuenire solet, legitima congregatione, & auditis in ipsa Religiosorum querelis, rationibus, & probationibus, summarie, simpliciter, & de plano, ac more Religiosorum omnibus examinatis, ad noui Provincialis electionem procedi faciat, prout sibi melius videbitur expedire. Neque obstat hoc casu consensus expresse vel tacite præstitus in personam dicti Provincialis: quia dicta supplicatio non potest per summum Pontificem nomine particularium Religiosorum, sed nomine totius provincie, † cui nullus particularium consensus, nullisque temporis lapsus præiudicare potest: ut in istis terminis declarat Rot. Romana *desic. 189. num. 7. 2. & 7. part. 6. recentior, & num. 78.* vbi quod electio potest impugnari nomine Capituli, quando fuit facta contra dispositionem iuris, vel statutorum.

Ad ultimam questionem Respondetur, dictum Patrem Provinciale, intercedenti de electionis nullitate contendenti, in officio sui exercitio, & administratione manutenedum esse: cap. *indemnitate, 48. §. Sane, verfic. auctoritas de elect. in 6. & ibi Gloss. & communiter DD. vbi dicitur quod electio si fuerit facta à maiori parte, & super ea oritur controversia, electus interim durante lite administrat: textus est in *cum nobis 19. an sine, de elect. ibi subleuam administrationem ei tam in spiritibus, quam temporalibus, &c. Rot. desic. 139. num. 1. & a. p. recent.* † Quod procedit non obstante allegata intrusione dicti Provincialis, quia donec introitus, vel nullitas fuerit declarata, interim possessor manutenedus est: *Post. de manutent. obseruat. 4. n. 105.**

Vnde sequitur quod dicti Religiosi tenentur eidem Provinciali per hanc obedientiam, donec electionis nullitas detecta fuerit, & declarata: ut bene explicat Sauch. *in opere moralis, tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 29. & 30.* Et ita conclusum &c.

CAPVT CXXVI.

De Canonico per Episcopum excommunicato, vtrum amittat sua beneficia, vel fructus, aut distributiones quotidianas, seu annuaria, & alia emolumenta incerta, quæ dantur pro seruitio personali, si excommunicatio fuerit iusta, vel iniusta: & vtrum excommunicatus amittat ius optandi? Quid dicendum sit de eo qui est suspensus,

suspensus, vel interdictus? Ab excommunicatione quando appellari possit, etiam suspensus iudicem ad quem teneri confestim appellanti eum gravamine concedere abolutionem ab excommunicatione.

1. *Excommunicatus arceatur à beneficiis obtinendis, sed non ideo privatur iam obtentis.*
2. *Insuperdesens per annum in excommunicatione privatur beneficiis obtentis, & obtinendis.*
3. *Clericus excommunicatus non amittit distributiones quotidianas, & alia emolumenta incerta, quæ dantur pro labore personali.*
4. *Interveniente culpa Capituli, Canonici iussu excommunicatus si consilium fuerit ut ad Curiam pro causa huiusmodi propugnetur, non amittit fructus sui beneficii.*
5. *Ad lucrum fructuum beneficii non sufficit Canonici iussu tamen absentia, sed præterea debet intervenire licentia Episcopi, vel Capituli.*
6. *Iussu excommunicatus lucratur omnes fructus, & distributiones quotidianas, dummodo tamen ante excommunicationem solutus esset inferiorem Ecclesie, & lucratur.*
7. *Ius optandi competens Canonici virum compatitur excommunicatus? diversa referuntur sententia.*
8. *Quando per optionem acquiritur dignitas, aut novus titulus in Ecclesia excommunicatus optare non potest, sed si novus non acquiritur titulus.*
9. *Suspensus, aut interdictus arceatur à beneficiis obtinendis.*
10. *Suspensus, aut interdictus si ministraverit in Ecclesia, efficitur irregularis.*
11. *In provincialibus Apstolicis opposuit absolutio à censuris, quæ reddit habilem eum qui censuras irritum eff.*
12. *Excommunicatio, aut prohibitio ingressus Ecclesie si in iussu fuit, non producit aliquem effectum.*
13. *Accusationis pendente nemo excommunicandus est.*
14. *Reverentia delicti delegata non iustificat excommunicationem, quando agitur de delicto facti etiam consensu, sed de eo prius constare debet in alio.*
15. *Quando appellatio præcedit excommunicationem habet effectum suspensivum.*
16. *Si excommunicatio lata fuerit ab non pariterem præcepto, ab ea licet appellare etiam suspensus.*
17. *Index ad quem appellatur ab excommunicatione, potest statim ab alio appellare, nisi constiterit sententiam esse iudicem.*

CANONICO cuidam, qui iniussu à suo Episcopo fuerat excommunicatus, dixi nullam subesse causam cur de sui canonici iactura dubitaret, quomais excommunicatio publicè in Ecclesia significata, & publicata fuisset.

1. *Prima & fundamentalis ratio est, quia licet beneficium excommunicato valde confectum non possit, tamen propter excommunicationem ipsam non incurritur privatio beneficiorum iam obtentorum: cap. propositus 8. & ibi Barboz. 2. de clerico. v. r. quoniam. ministr. DD. in cap. 1. de iudic. & maxime Abb. 2. q. 2. Dec. 8. 1. Rip. n. 78. Gas. de benef. p. 7. c. 1. n. 90. Seraphin. decif. 1285. Racciol. de pers. extra. gem.*
2. *Eccles. existent. lib. 4. c. 1. n. 8. Ad hoc etiam ut quis beneficium iam obtentis prout possit propter excommunicationem, requiritur indifferencia in*

excommunicatione per annum: Francisc. Marc. dec. 920. n. 3. p. 1. Goulares ad reg. 8. Cancellus. gloss. 15. n. 10. 1. sequens.

Non hæc quæritur de distributionibus quotidianis: quia quod illas alio modo concludendum est, ut per Seraphin. decif. 1098. n. 5. Gas. d. p. 7. c. 1. n. 90. & sequens maxime n. 103. ubi concludit distributiones quotidianas, & alia similia emolumenta incerta, quæ dantur pro labore & servitio personali, pertinere ad Clericum, etiam excommunicatum, non autem fructus & redditus certos beneficii. Si tamen excommunicatio esset iniusta, & Clericus coactus fuisset ut ad Curiam pro prosecutione latis super nullitate dictæ excommunicationis, & adiudicatione fructuum sui beneficii, torquentem culpa Capituli, hoc casu lucraretur omnes fructus, & distributiones quotidianas, quia habuisset iustam causam non recedendi: ut per Seraphin. decif. 1098. n. 5. Quod intelligendum est, dummodo obtinuisset licentiam recedendi à Capitulo, vel ab Episcopo suo Ordinario, quia utrumque copulativè requiritur ad hoc, ut quis fructus & distributiones in absentia acquirat, nempe iusta causa, & licentia cap. relatum in verbo, prelatus. & ibi Abb. in 4. notat. de clerico. non resident. Rot. decif. 689. n. 1. p. 3. recenset. ubi n. 2. explicatur dictæ decisio Seraphini 1098. & declinatur quomodo, & quibus in casibus procedat. Et si excommunicatio fuerit iniusta, non amittit distributiones quotidianas, probat Barboz. in tract. de Episcop. delegat. 5. 3. n. 17. 4. ubi dicit hoc procedere, si eo tempore, quo excommunicatio iniusta in eum lata fuit, erat præfens in loco sui beneficii, etiam quæ solitas divinis officiis ante impedimentum excommunicationis interesse. Quod ex supradictis eadem ratione locum habet, si fuerit abiens à loco beneficii ex iusta causa, veluti pro negotiis suæ Ecclesie, vel pro necessaria sui defensione contra Capitulum ab eis censum: immò in quacunque excommunicatione iniusta statuendum est, locum esse lucro fructuum & distributionum quotidianarum, eodem modo quo lucratur alij legitime impediti: Gas. p. 7. c. 1. n. 18.

Inter cætera autem iura canonicas, recensetur ius optandi: quod utrum excommunicatus competere possit, dubitatum fuit inter Doctores, quorum aliqui ius huiusmodi etiam excommunicatis competere censuerant, quia optio non tribuit novum titulum, & consistit in solo facto, quod explicatur in vim tituli iam quesiti; qui quidem titulus non tollitur, nec minuitur per excommunicationem superuenientem: & ita censuit Rebuff. in cap. pessimalis, n. 13. 1. de cleric. excommunicat. ministr. Rot. decif. 5. in fine, de concess. præbend. in novis. & decif. 8. de sentent. excommunicat. in antiquis. Alij verò ius optandi excommunicatis non competere existimant, quos citat Racciol. de pers. extra. gem. Eccles. existentibus, lib. 4. c. 1. n. 8. 1. qui hanc controversiam ita dirimit. *nam. 4.* ut prima opinio procedat quando optatur sola temporalitatis absque titulo: secunda verò procedat quando optatur titulus, veluti quando portio natus optat Canoniciatum, vel Canonici Dignitatem: & ita opiniones conciliandi distinguit Couart. in cap. alma mater, part. 1. §. 7. sub numero 4. de sentent. excommunic. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 34. numero 65. & in hac distinctione tædet Mont. in tractat. de opt. canonie. capite 4. quæstion. 1. numero 30. versicul. non tertium, & versic. limitando tertium. Quando enim nova dignitas, vel novus titulus acquiritur per optionem, excommunicatus repellendus est;

est; quia licet non amittat beneficia iam obventa, inhabilis tamen est ad obtinenda: idem Ricciul. lib. 4. cap. 6. n. 27. per textum cap. postulat, de clerico. excommunicat. manifestante.

9 Quod autem de excommunicato dictum est, eadem ratione procedit in eo qui fuerit suspensus, vel interdictus: Barbof. alleg. 7. n. 97. & 98. hi enim à beneficiis obtinendis arcentur: ita ut nec eligi nec præsentari possint; † aut Ecclesie servare, aut administrare; quia administrando sunt irregulares: vt ibi probat Barbof. & Garc. de benef. part. 7. c. 14. n. 1. & sequentib. † Sed tamen in promotionibus Apostolicis fit absolutio non solum ab excommunicatione, sed etiam à suspensione, & interdicto, ad effectum consecutionis illius gratia.

11 Secunda ratio principalis, quæ proderat dicto Canonico, quem Episcopus excommunicauerat, ea est, quod quando excommunicatio nolla est, & iniusta, nullum potest producere effectum: Couar. in dicto c. alma mater. n. 3. Garc. d. p. 7. c. 13. n. 118. Idem procedit in eo cui iniuste facta fuit prohibitio ingressus Ecclesie, Barbof. dicta alleg. 33. n. 176. Sanchez. consil. moral. lib. 2. c. 2. dub. 10. n. 9.

13 Iniustitia autem, & nullitas excommunicationis, & interdicti à choro, in casu de quo agitur, consistit in eo quod præcipiente, sine causa cognitione, nullis legitimis informationibus præcedentibus, sub prætextu delicti notorii, de quo non constabat, & in spem appellacionis se pius interposuit, Episcopus, seu eius Vicarius processit ad interdicendum choro, donec dictus Canonicus se super delicto, de quo accusabatur, purgasset; & vltimus videns dictum Canonicum qui appellauerat, & per appellacionem suspendebat effectum sententia, seu declarationis interdicti, inodauit vt ab officiis diuini super federetur, tandemque ad declarationem & denunciacionem publicam dixit excommunicationis processit: quia omnia manifestam continent iurisdictionem; nemo siquidem pendente accusatione suspensio debet cap. amptetur 4. cum ibi notatis, de accusat. † Adeo vt nec prætextu delicti notorie hanc suspensionem iustificare poterit; quia cum ageretur de delicto facti transiens, de eo constare debebat per informationes apud alia: Patinac. q. 21. n. 38. & 99.

15 Immo tenebatur Episcopus, seu eius Officialis defendere appellacionem per Canonicum interpositam: quia licet regulariter à sententia declarationis excommunicationis, vel interdicti, non detur appellacio suspensio, sed tantum deuolutio; tamen hoc non procedit quando appellatio præcedit excommunicationem, pro vt io hoc casu cap. dilecti, de appellat. cap. lucas, de sentent. excomm. in 6. cap. prætextu 40. de appellat. Szoch. consil. moral. lib. 3. cap. unico, dubi. 33. n. 217.

16 Rursus à declaratione excommunicationis, aut interdicti, datur appellacio suspensio, si lata fuerit non pro panitionem præcepto, facto sub comminatione excommunicationis, vel interdicti, à quo præcepto & comminatione fuerat appellatum: est enim hoc casu huiusmodi suspensio, aut interdicti declaratio nulla processus, & iniusta: Salgad. de reg. protest. p. 2. c. 5. n. 18. per textum cap. dilecti 52. & ibi Abbas de appellat.

17 Hæc cum ita se habeant, conclusum fuit, dictum Canonicum non debere non huiusmodi excommunicationem tunc iudicem tamen absolutionem ad causalem petere debere à Iudice ad quem, qui illam confestim requirenti concedere potest, si constiterit excommunicationem esse iniustam: vt potat Barbof.

in cap. per textum 40. n. 2. & 3. de sentent. excomm. Couar. in dicto cap. alma mater. p. 1. §. 1. n. 7. verfic. immò licet, vbi dicit fauore animæ, absolutionem concedi posse non obstantem appellacione.

CAPVT CXXVII.

Episcopo recusante aliquem ad sacros Ordines admittere, quomodo procedendum sit. Possessor beneficii manualis qua ratione remouendus sit, tam de iure Gallico, quam ex iuris communis dispositione. Epistolam decantare, vtrum eogi possit Subdiaconus per Episcopum. Consuetudo potest introducti super inobseruantia statuti Ecclesie: & vtrum Episcopus illam reuocare possit, aut Synodus. Consuetudo quid possit circa collationem beneficiorum. Causæ Episcoporum eorum quibus ludiebus tractandæ sunt, siue ciuilibet siue criminaliter agantur.

1. Ab Episcopo recusante aliquem ad sacros Ordines admittere datur appellatio.
2. In beneficiis manualibus non licet in Gallia possessor sine causa remouere.
3. De iure communi, licet remouere possessor beneficii manualis, cessante solo.
4. In beneficiis certum Ordinem requirentibus sufficiens habilitas haberi licet non alia.
5. Epistola de iure cantari debet per Subdiaconum.
6. Sed consuetudo est in contrariis, quæ seruanda est.
7. Episcopus, & Synodus derogare possunt consuetudini Ecclesie, si non sit rationalis.
8. Promissio Pape de beneficiis manualibus ad vitam, reddit beneficium perpetuum si fiat ex certa scientia, & cum derogationibus opportunis.
9. Statutum Capituli per contrarium usum potest transire in desuetudinem.
10. Ampliatur, vt procedat etiam si statutum esset auctoritate Apostolica confirmatum.
11. In possessore iuræ conferendis beneficiis, attenditur consuetudo, & vicinior alia.
12. Pro fabrica, & ornamento Ecclesie, & iure capite pro illis soluitur, quolibet particularis agere potest.
13. Archiepiscopus non potest cognoscere de causis criminalibus maioribus, aduersus Episcopos, eorumque suffraganeos intentatis.
14. Causæ Episcoporum ciuiles, vel minores criminales tractari possunt coram Concilio provinciali, vel deputatis per ibidem.

ORTA controuersia inter capitulum Ecclesie cuiusdam Cathedralis, super diuersis prætextibus Capituli, & particularium: Quælitum in primis fuit quomodo sibi consulere deberet Clericus, qui in eadem Ecclesia beneficium obtinens ad sacros Ordines promoueri desiderabat, quos Episcopus ipsi conferre recusabat, sub diuersis prætextibus minus tamen iudicis. Cui responsum fuit, ipsum debere formiter coram Episcopo comparere, ipsumque requirere de sibi sacros Ordines conferendo, aut è quo quod si minores fuerat legitime cõsequutus, offerendo se subicere cuiuscumque, examini: & in casum recusationis, aut denegationis appellare, & recurrere ad Legationem, in quæntinebatur commissio directæ alicui ex vicinis Episcopis, atreò quod Ecclesia

erat

Qu. & Res. benef. Pars III. Cap. CXXVII. 15

esse sita in provincia, ad quam extendeantur facultates Legationis; hanc enim appellationem admittenda esse testatur Rot. decis. 10. p. 2. dicitur for. Massob. in prelati consensu, & requisito 3. dubio 3. per totam. Gonzales ad regul. 8. in annotat. ad glossam 9. §. 1. m. 8. 4. & sequentibus.

3. Secundum dubium verificatur circa destinationem Diaconi, & Subdiaconi dictæ Ecclesiæ capitulariter factam cum subrogatione alioeum, in locum ipsorum: In qua questione certum est, quod si beneficium sita essent perpetua, talis destinationi fieri non potest; sed solum quæstio esse potest, casu quo huiusmodi beneficia essent masculia, & amovibilia: hoc enim præsupposito, potuit Diaconus, vel Subdiaconus amoveri, dummodo iusta adesset causa; si enim causa desisset, non potuisset Diaconus, aut Subdiaconus amoveri, prout in Gallia plurimis præiudiciis declaratum fuit: & nos diximus rem. c. quæst. benef. pars. 1. c. 1. §. 6. n. 1. Verum cessante dolo, ex dispositione iuris communis admittetur revocatio, cum revocatus veritate iure suo, Geminian. in cap. cum singula, v. 10. de prebendis, in 6. Gratian. discept. forens. cap. 167. n. 17.

4. Supposita autem iusta revocatio in causâ, sufficit quod subrogati sint in tali statu, ut possint ad subdiaconatum, & respectu diaconatum promoveri nisi aliud resisteret ex statuto, maxime si talis sit Ecclesiæ constructio: sufficit enim in quibuscumque beneficiis Ordinem certum requentibus, quod quis sit capax habitor, licet non actu: cap. commissa 35. de elect. in 6. Paris. de reposit. lib. 4. quæst. 9. num. 36. c. 37. Seraphin. decis. 1318. num. 4. Preteritum verò prædictalocum habent ex eo, quod tales subrogati erant in statu promotionis; nec per eos statuitur, sed per Episcopum; qui sine legitima causa promotionem recusabat: ut probatur in Concilio Tridentino, sess. 4. cap. 12. de reformat. ibi: *ut in tali statu, ut iura tempus à iure, & ab hoc sancta Synodo statuta iniuriari valent.* & tradit Barbof. ad dictum Concil. c. 12. n. 32.

5. Tertium dubium verificatur circa decretum factum per Episcopum, quomodo dicitur quod Subdiaconos tenentes cantare epistolam in Massis maioribus. Circa quod notandum est, quod minus cantantes epistolam de iure ad solos Subdiaconos, non autem ad constitutos in minoribus Ordinibus spectat: cap. si subdiaconus, §. 4. dist. 1. c. 3. de vita & honest. clericor. & ibi Gloss. in verbo, Epistolam. Hollenac. Innocent. Abb. & Anchar. qui tamen dicunt hoc male servari; prope non servatur in effectum, maxime ubi desunt Subdiaconi; possit tamen per simplices clericos dici lectiones mazarinas, & prophetias, sed hoc debere esse sine solemnitate apparata. † Verum probata consuetudine in contrarium, illa servanda est: ex Barbof. de iure Ecclesiæ vinctus lib. 1. cap. 37. numer. 1. ubi dicit aliquibus in locis epistolam cantari per Acolyptos, quod apud nos in multis Ecclesiis inferioribus observari videmus. † Supposita autem hac consuetudine, nihilominus potuit Episcopus contra talem consuetudinem decretum, & pater Synodus in qua potest derogari consuetudini particulari aliquis Ecclesiæ: testatur Massobianus in tract. de synodo, cap. 4. dubio 33. (dummodo tamen talis consuetudo non esset rationabilis:) quoniam etiam fuisse iuramento firmata, ut docet Massob. loc. cit. num. 4. Sed ista consuetudo satis rationabilis videtur, propter generalem observantiam in his partibus in pluribus Ecclesiis, nisi tamen statuta Ecclesiæ esset in contrarium.

Sanctiery Pars III.

Potest apertim dictus Subdiaconus sibi consilium, quatenus Subdiaconatus sit amovibilis, recedendo ad summum Pontificem, & ab eo obtinendo provisiones dicti beneficii ad vitam, quocumque non poterit per Episcopum, vel Capitulum removere: Paris. de reposit. benef. lib. 2. quæst. 11. n. 8. dummodo provisioni Pontifici facta fuerit ex certa scientia, cum derogatione statuti & consuetudinis Paris. ibid. num. 10. Gagas de personis. quest. 15. numero 3. c. 4.

Superveni alia difficultas petita ex statuto dictæ Ecclesiæ, quo cerneretur quod ius patris natus, seu institutio Diaconi, & Subdiaconi, remaneret apud Capitulum, nec Episcopus eos sine Capitulo, nec Capitulum sine Episcopo possit instituere villo modo: & propterea cum dubitaretur verum solus Episcopus, aut solum Capitulum sine Episcopo possit instituere Diaconum, vel Subdiaconum, ex eo quod dictum statutum non fuerit per plures annos usu receptum, quoniam solum Capitulum abique insequentibus Episcopi solitum erat instituere huiusmodi Diaconos, vel Subdiaconos: Pro huius dubij resolutione distinguendum est possit locum à penitorio. Siquidem in penitorio, necessarii probandus erit non usus statuti: † cum de iure statutum Capituli tolli possit per contrarium usum, & transeat in desertudinem: Tusch. in verbo, Statutum, censens: 454. n. 1. † Quod procedit etiam si statutum fuerit auctoritate Summi Pontificis confirmatum: ut testatur Gratian. discept. forens. cap. 96. num. 1. quia omnes constitutiones per Papam confirmatæ, consentunt sub illa conditione, *quatenus moribus ipsarum recipiantur*: ut ibid. probat Gratian. † In penitorio tamen, attendendus erit vltimus status: cap. consuetudinibus, de iur. personar. Duran. decis. 177. n. 6. & consuetudo magnam vim habet in materia collationis beneficiorum: ut tradit Rot. decis. 100. n. 7. p. 4. recent. rem. 2.

In eadem causa dubitatum fuit, verum daretur actio pro solutione iuris capæ, quod datur per ingredients pro ornamentis Ecclesiæ: de quo nos composuimus superius p. 1. c. 47. Addendo quod, pro istis iuribus Ecclesiæ competentibus, pro fabrica & ornamentis ipsius, quilibet particularis agere potest nomine Ecclesiæ, ex notatis per Gratian. discept. forens. c. 35. §. 1. n. 1. §. 1. c. 14. Ideo pro decisione huius questionis videnda sunt tradita d. c. 47.

Similiter dubitatum fuit verum Episcopus possit ad instantiam Capituli conveniri coram Archiepiscopo: Cui dubitationi responsum fuit affirmativum, quia Archiepiscopus est ordinarius iudex omnium Episcoporum sine provincie, in causis tamen civilibus: nam quoad criminales, obsecrari debet decretum Concilii Tridentini, sess. 24. de reformat. c. 5. videlicet ut causæ maiores criminales ab ipso solo Romano Pontifice cognoscantur: minori vero in Concilio tantum provinciali terminentur. Quamvis etiam quod civiles causas aliqui Doctores dixerint, Archiepiscopum in Suffraganeos nullam habere potestatem: ut adducit Quatran. in Summ. Bulgarum, in verbo, Archiepiscopi auctoritas, n. 18. vers. Non desunt tamen: & videtur sentire Barbof. d. c. 5. §. 1. n. 24. cancell. Trad. n. 7. Idem Barbof. in tract. de Episcop. c. 11. n. 15. † Vera resolutio est, causas criminales maiores, quales sunt ex, in quibus Episcopi depositio, seu privatio intervenire potest; ad solum summum Pontificem pertinere; civiles vero, vel criminales minores illorum, in Concilio tantum provinciali, vel à Deputatis per illud cognoscendas esse, & terminandas; quamvis in tali

B 2 consilio

concilio minor quam decem Episcoporum numerus interveniret cocludit idem Bachel. in decis. Apostol. in verbis, *Causa collectanea* 139. n. 6.

CAPVT CXXVIII.

Ad quem spectet collatio beneficiorum in Ecclesiis exemptis vacantium; sicut & illorum vnio aut vnionis reuocatio. In beneficiis habentibus iurisdictionem annexam quæ ætas requiratur. Quando Episcopus semel nulliter, aut inutiliter beneficium contulit, vtrum possit variare, & ad secundam collationem procedere.

1. *Promissio & collatio beneficiorum in Ecclesiis exemptis spectat plem iure ad summum Pontificem.*
2. *Papa est Diocesanus in Ecclesiis exemptis, & solus Papa subiectionis.*
3. *Legatus tamen de latere beneficiorum exemptionem conferre potest.*
4. *Vnus, & remissio vocatus in beneficium Ecclesiæ exemptæ, ad solam Sedem Apostolicam pertinet.*
5. *Etiam viginti quatuor annorum completorum requiritur in Dignitate habente curam animarum annexam, quæ tempore collationis.*
6. *In Gallia iudicatum fuit in Regula super beneficiis, locum etiam habere in prouincie regno nonnullis.*
7. *Quando Episcopus contulit indigno, non preest alteri idem beneficium conferre.*
8. *Latus in hoc dumtaxat locum habeat, quando collatio facta fuit ab eodem Ordinario, & eadem iure.*
9. *In solatione necessaria Episcopus post primam collationem inuoluntariam factam, non prohibetur facere secundam.*
10. *Item si agatur de diuerso vacationis genere superueniente post primam collationem.*
11. *Variatio non est permissa Episcopo quando res non est integra: quod quando procedat exponitur.*

VACANTE Decanatu, qui prima Dignitas est in quadam Ecclesia Collegiali, apud Sebastianos, siue *caput de Bresse*, Dyocesis Lugdunensis, aderant tres concurrentes, quorum Primus fuerat prouisus per Eminentissimum Cardinalem Archiepiscopum Lugdunensem, qui prouisus erat dumtaxat in ea ætate, in qua in capax erat ad suscipiendum sacram presbyteratus ordinem intra annum; Secundus prouisus erat per bullas Summi Pontificis Tertius vero electus fuerat à Capitulo eiusdem Ecclesiæ, post duos circiter menses, à dictis prima & secunda prouisionibus elapsis: cumque de vitibus dictarum prouisionum dubitaretur, Censui primus prouisus ab Archiepiscopo reiiciendum esse duplici fuodamento. Primo, ex defectu potestatis dicti Domini Archiepiscopi, quia per bullam electionis dictæ Ecclesiæ in collegiatam declaratur, Ecclesiam illam esse integrè & pleno iure exemptam ab omni potestate & iurisdictione Archiepiscopi, sui Ordinarii: & ratione cuius exemptionis collatio beneficiorum eiusdem Ecclesiæ spectat ad summum Pontificem praxi in Gloff. & DD. in Clement. *vnica de suppl. neglig. pralat. & in Clement. vnica de rer. perm.* Rebut in *praxi, ut de perm.* n. 10. vers. si verò Ecclesia permissa. Paris. de *resignat.* lib. 3. q. 1. n. 2.

Cochier de iurisdict. in exemptis p. 4. q. 25. & 27. & in *tratt. de perm.* benefic. p. 1. e. 34. n. 1. Aeneas de Falconib. in *tratt. de reseruat.* p. 1. princip. n. 12. vers. Sexta de beneficiis. & Quod intelligendum est de beneficiis exemptis, & soli Papæ subiectis, quia Papa dicitur istorum Ordinarius: *cap. auctoritate* 4. de *præleg.* in 6. *cap. anula, de iustit.* g. 3. & ibi Gloss. Cochier *de c. 34. de perm.* & Si tamen ageretur de beneficiis sitis intra Legationem, collatio posset fieri per Legatum etiam de beneficiis exemptis: *Gloss. in verb. Sedes Apostolica, dist. c. 4. de primleg.* DD. in *cap. si Abbatem* 36. de electione in 6. ibi, & tamen ab alio. Paris. in dicto *tratt. de reseruat.* lib. 7. q. 1. n. 37. & Si cuius vnio beneficiorum exemptionis, & reuocatio illius, spectat ad solam Papam: Rebut in *praxi, ut de vocat. reuocat.* n. 12. & *Super concordat. Germana*, g. 12. n. 3. quia Superior exemptionem est solus Papa, vel Legatus de latere. Supradicta tamen intelligenda sunt, quatenus D. Cardinalis non habet indultum sufficientem, aut illo vius non fuisse.

Secundus defectus dictæ prouisionis consistebat in defectu ætatis: quia per statuta eiusdem Ecclesiæ, seu per Bullam electionis illius in Collegiatam consistat Decanum habere iurisdictionem in hoc iurisdictionis & extenore, ita vt prouisus debuisset habere ætatem viginti quatuor annorum completorum tempore prouisionis: cum tamen esset in viginti mense condico hæc ætatis anno constitutus: *cap. cum in causis* 7. §. *inferius*, de elect. & ibi Barbo. n. 30. *Gate de benefic.* p. 7. d. 4. n. 63.

Ita vt non sit opus recurrere ad alias quæstiones, quæ in facto proponebantur, nempe vtrum regulæ Cancellariæ locum habeant in dicta patria de la Bresse; & vtrum in ipsa locus sit refectionis vniuersitatis Apostolicæ, in qua tamen quæstione, negotio distincto ageretur, fuit alia declaratum, prouinciam regno annexam eodem iure nati, qui antequam regni positiones: ideo in Regaliæ locum habere etiam in dicta prouincia de la Bresse, vt videre est apud Louet, & ibi. Addunt. *littera R. n. 38.* & apud Louet in sua collectione *arrestor. littera R. n. 38.* adeo vt prohibetur foetus Aduocatus, & contrarium de cætero consulerent: quod vtrum bene, vel male fiat, meum non est iudicare.

Similiter inutilis etiam erat hoc casu alia quæstio propofita, vtrum Archiepiscopus possit factam semel collationem nullam, vel inutilem, posset procedere ad secundam validiorem? In qua quæstione Additio ad Louet. *littera P. n. 25. in fine, vers. de collatione ordinariæ*, dicit, quod si collator ordinarius contulerit beneficium personæ indigne, consumpsit ius suum conferendi pro illa vice, adeo vt non possit amplius conferre alicui digniori: *cap. cum in causis* 7. §. *final. de electione, cap. auter dilectus* 11. de *excessib. pralat.* & Quod est verum, quando amba collationes factæ fuerint ab eodem Ordinario, & eodem iure; tunc enim prima collatio impedit secundam: Rebut in *tratt. inuolunt.* q. 17. n. 21. vers. *aut obest.* Sed hoc procedit cū distinctione per nos allata *supra*, p. 1. e. 33. n. 19. ubi hæc quæstio diffusius explicata fuit: & si enim agatur de collatione necessitaria, qualis est ea quæ fieri debet in fauorem Graduatorum, & aliorum expectantium, admittitur variatio: & secundo collatio Episcopi. & Si nulliter agitur de diuerso genere vacationis superueniente permutatione, aut per mortem titularis, velus si Ordinarius consuleret alicui, qui pulchra in ius vocatus fuisset ab alio prouiso de eadem beneficium, qui postea decederet hic pendente, posset Ordinarius iterum conferre alicui Tertio capax, absque eo quod

cum ipi agatur de erectione secularis in Regularem, quod tamen etiam regulariter Episcopus prohibetur: est: et quia mutari status Ecclesie dicitur, quando contra Ecclesiam, aut beneficium fundationem, Ecclesia regularis in seculari, vel secularis in regulari mutatur: ut patet Monet. *in ult. de comm. vltim. volun. cap. 1. num. 60. & 61.* ubi allegat Glossam in cap. *inter quatuor, de rebus domi.* quae tamen dicit contrarium; nempe quod licet Ecclesia secularis in regulari transire possit, non tamen regularis in seculari: quod & notavit in d. cap. *penult. de eccles. adificand.* Ideo solum remanet responsio, quod in casu dicti cap. *penult.* Episcopus non poterat mutationem illam facere propria auctoritate, & ideo opus fuit commissione specialis summi Pontificis: ut patet ex verbis d. cap. *penult. ubi auctoritate Apostolica videmus.* & hanc responsionem affert Rebuffus d. *tit. de translationibus Episcoporum, num. 11.* dicens, *quod si Papa videt Episcopum, ergo Episcopus sine Papa indolo hoc facere non poterat.* Igitur in casu nostro verius est, Episcopum non potuisse inconsulto Summo Pontifici facere translationem Ecclesie in alium locum, cum in ipsa resideret Sedes Abbatialis, quae per Bullam dictae erectionis & secularisationis fuerat reservata cum omnibus eius prerogativis, & praerogativis, in sacrosanctam primam Dignitatem dictae Ecclesiae: Adde, Episcopus non habuerit iurisdictionem in transferendo Sedem Abbatialem in alium locum; cum haec sit de causis maioribus, & Sedi Apostolica reservata: per text. in d. cap. 1. *in verbo, Sedam mutationem de translat.* Episcopus, quem etiam in Sede Abbatiali locum habere assent Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 1.2. num. 38.*

10 Quod ex eo multo magis procedit, quia per dictam Bullam Apostolicam, Abbas, seu prima Dignitas habens iura Abbatis, nec non Capitulum & Ecclesiam praedicta eximuntur ab omni, & quacumque iurisdictione, & superiorem quoruncumque Archiepiscoporum, & aliorum Ordinariorum: unde nullus alius potest ordinare dictam translationem ex defectu iurisdictionis, excepto solo Summo Pontifice, ut aduertit Hostiens. *in summa de translatione Episcoporum, volum. 2. num. 4. vers. accipe exemptas amos:* & nullus praeter Summum Pontificem, Abbatem exemptum ex Abbatia alio transire potest: Petr. Gregorius in *tit. de scriptis, cap. 3. num. 12.* & consuetudines omnes contrariae sunt nullae & invalidae, Glossa in cap. *cum venerabilis, 7. in verbo, in grasse, de consuetudine.* per text. in c. *ut de renunti.*

11 Accedit praemissis, quod cum iam semel dicta Ecclesia auctoritate Summi Pontificis fuisset translata ad locum illum, in quo repetebatur tempore prolationis sententiae Episcopalis, non poterat Episcopus per suam sententiam ordinare translationem illius Ecclesiae, quae iam antea ad locum illum translata fuerat auctoritate Summi Pontificis, quia inferior non potest revocare ea, quae Superioris auctoritate stabilita sunt: per *anferri, 21. dist. 11. Clemen. de Roman. de elect. 1. finali, Cod. de legib. c. 1. & 2. de confirmat. nisi vel iustis, Moneta de comm. vltim. volun. cap. 5. num. 102.* praesertim statibus clausulis iuramentibus appositus in dicta Bulla erectionis, & translationis Apostolicae, olim facta per summos Pontifices tunc existentes: quae clausulae tam vim habent, ut omnia per inferiores gesta in praedictum dictarum Bullarum sint ipso iure nullae: notatis per Rebuffum in *Concordat. an ut. de firma & irrevocab. concordat. stabilit. vers. solutio notanda est.*

Negue poterat aliqua translatio fieri per modum provisionis, donec aliter per Regem fuisset ordinatum: quoniam debet in primis & ante omnia consensu regis obtineri, cum ageretur de Sede Abbatiali, cuius nominatio ad Regem pertinet, & ideo de eius interesse agitur tanquam fundatoris: ut notat Rebuffus d. *tit. de translat. Episcoporum, num. 13.* Requiritur etiam consensus ipsius Abbatis tanquam habentis praecipuum interesse: et licet ciues & habitatores loci non essent requirendi, aut citandi, dum facta fuit translatio, tamen illorum rationes erant audiendae, & considerandae tanquam habentium interesse in augmento cultus divini, & pro eorum consolatione spirituali, quo casu debent audiri in suis rationibus ad impediendam translationem in eorum praedictum: sicut essent etiam rudendi ad impediendam violationem dictae Ecclesiae, quae etiam est parochialis, ut testatur Garc. de *benefic. p. 1. c. 1. n. 103.* Boncheli in *summa benefic. c. 1. in verbo Translatio, in fin.* in illis verbis, *apellez ceux qui y ont interest, vbi allegat Cened. Trident. sess. 1. c. 7.* & loquitur in casu simili, nempe dum agitur de translatione Ecclesiae dicatur. Praesertim vero, quia tantum abest ut ad ista iusta causa translationis, quin potius illa cederet in ruinam Catholicae Religionis, & satisfactionem haereticorum in dicto loco, in quo Ecclesia ante sententiam Episcopalis repetebatur, existitum; nullaque adeat iusta causa dictae translationis: ex his quae enumerat Rebuffus *loc. cit. in n. 3. offere ad 10.* Ex propterea conclusum fuit, dictam translationem, uti nullam, & sine iurisdictione factam, nullo modo posse subsistere.

Ad secundam questionem responsum fuit paucis, quod nulla existeret legitima causa supplicationis dictorum beneficiorum, poterunt imperari in Curia Romana tanquam ad Sedem Apostolicam devoluta, propter magnam negligentiam collatorum ordinariorum, & lapsum tot annorum, quibus durante beneficia huiusmodi fuerunt vacantia, & collatores ordinarii illa conferre neglexerunt, & sic collatio fuit ad Sedem Apostolicam devoluta: cap. 2. de *cess. praebend. cap. 1. de rebus sup. negligent. prelat.* nisi tamen status beneficiorum ex perpetuo mutatus fuisset in amovibilem, ex legitimis titulis.

Ad ultimam questionem responsum etiam fuit breviter ex ordinatione Aulicani in 9. articulo, praebendam praepetorialem non posse obtineri tanquam beneficium; immo praepetorem, qui in suo munere negligens est, destitui posse ab Episcopo, vocatis Consulibus, & Capitulo Ecclesiae illius loci; cum huiusmodi praebendae non sint beneficia: cap. *quia nonnulli 4. de magist. Blynian. de benefic. tit. de locis collegialibus n. 9.* Quia de re nos copiose egimus *supra c. 17. per totum p. 1. & alibi* subdistinguitur.

CAPVT CXXX.

De possessione beneficij viuo resignante capiendi; & quod attendatur Data appulsi cursoris ad Urbem in beneficiis Gallicis. De differentia patroni ecclesiastici, & laici, circa praesentationem indigni ad beneficium, & praesentatione iuris ex tali praesentatione. Quid operetur clausula, & alia quovis modo, in scriptis apposita: & do

de clausula, ex alterum cuiuscumque personæ.

SUMMARIVM.

1. *Intra quod tempus ex regis ordinationibus possessio beneficii resignatus capienda sit.*
2. *In Beneficio Gallicis attenditur data illius temporis quo cursum appulit Romam: Et sub eo tempore expeditio datur.*
3. *Beneficiarius non vacat per resignationem, sed per obitum, si resignaturus non fuerit adeptus possessionem vivente illo, qui resignavit in favorem alterius.*
4. *Patronus Ecclesiasticum privatum pro illa vice iure presentandi, si iudicium presentaverit, vel iuris idoneum.*
5. *Patroni laici possunt communitate presentare si minus idoneum presentaverint, dummodo defuit non sit super idoneitate requisita in fundatione.*
6. *Limitatur ut non procedat, si presentatio indigne indignitatis criminosa fuerit scilicet facta.*
7. *Idem dicendum, si laici fuerit presentatus ad beneficium, scilicet.*
8. *Presentatio facta de clericis qui habet aliquem defectum est valida, si facta fuerit sub conditione obvienda dispensationis.*
9. *Si plures fuerint patroni, illi qui non consenserint presentatum indigne, non privantur iure presentandi pro illa vice.*
10. *Imperatio beneficii est valida, quamvis alius quam verum vacationis modum fuerit expressus, propter clausulam qua solem apponi in supplicationibus.*
11. *Beneficiarius resignans in favorem, vacat per obitum resignantis, si resignaturus non fuerit adeptus possessionem vivente resignante.*
12. *Regula Canonica 46. non observatur in Gallicis.*
13. *De iure communis sufficit narrare in genere quod beneficium vacet.*
14. *Quomodo differat inter servatio de iure, & vacatio de facto.*
15. *Nullo vacationis modo expresso omnis vacandi modus continetur.*
16. *Falsis in imperatione gratia si notati, in qua certetur vacationis modus exprimentus est.*
17. *Clausula quovis modo, respectu beneficii, & non personam: idem elucidanda est clausula, & ex alterius cuiuscumque persona.*
18. *Clausula quovis modo, comprehendit etiam vacationem per obitum.*

VARIÆ & diversæ imperationes cuiusdam beneficii facti in diocesi Viariensi factæ fuerunt, ex quibus magna pars, & insolutio oriebatur sequens in primis quæstio erat de imperatione facta in curia Romana ab eo, qui intra legitimam temporis possessionem adeptus non fuerat: *Secundo*, agebatur de alio qui post obitum resignantis, à patrono Ecclesiastico fuerat presentatus: *Tertio*, comparabatur quidam alius qui post obitum resignantii, illud idem beneficium impetraverat certo modo, tam ob defectum adeptus possessionis, quam ob nullitatem presentationis factæ per patronum Ecclesiasticum, qui quidem eodemmodum ius suum confirmare prætendebat, mediante quadam concordia inter eum eo, qui ius habebat à resignante, quæ concordia fuerat à Summo Pontifice confirmata.

et sub reservatione pensionis Soli beatum in favorem dicti impetrantis certo modo.

Verum, quia dictus resignatus vita sanctus fuerat intra tres menses à die concordati, nondum capta possessione in vim huius novi iuris: successit quarta difficultas videlicet ex eo quod superveniret quartus impetrans ad presentationem dicti patroni Ecclesiastici, prætendens beneficium vacare per obitum dicti resignantii.

Videndum igitur est primo, utrum dictas resignationes esset fundatas, non capta possessione nisi post septimum mensem à die datæ, & post obitum resignantii.

Secundo, utrum respiciendum sit tempus datæ supplicationis, an verò tempus quo expeditio, aut receptus epistolæ, instructiones, & scripturæ necessarias pro expéditione.

Tertio, utrum mores resignantii superveniens ante adeptam possessionem, eidem resignantii nocere possit.

Quarto, utrum patronus Ecclesiasticus occiderit à iure suo, solum pro illa vice, ob factam presentationem personæ inaptas.

Quinto, utrum impetratio illa certo modo, subsistere possit sub ea forma sub qua facta reperitur.

Sexto, utrum impetratio postea per obitum resignantis, possit nocere dicto impetranti certo modo.

Septimo, utrum mores resignantii superveniens post trimestre à die dicti concordati, præiudicare possit dicto impetranti certo modo.

Octavo, utrum reservatio pensionis facta in favorem dicti ceteromodii, subsistere possit, aut utrum ipse possit remanere in sua possessione, aut illam recuperare, attento quod dictus transiens, & respectu resignantis, nundum accepit possessionem dicti beneficii.

Pro clariores explicatione dictarum difficultatum, singula capita separatim exponenda sunt: Et primo quidem advertendum est quod ex edictis Regis, & nominatim ex ordinatione facta anno 1639. constitutum fuerat, quod si possessio beneficii non fuisset capta infra sex menses, & registrata intra duos dies integros ante obitum resignantis, beneficium vacabat per obitum ipsius resignantis: & sic petende erat ut si resignatio facta non fuisset: quod tamen deinde correctum fuit per declarationem anni 1647. art. 14. per quam fuit ordinatum, quod quilibet resignatarius teneatur capere possessionem beneficii resignati intra triennium, vivente dicto resignante; alioquin lapsa dicto tempore, resignationes omnes etiam admittæ in Curia Romana, nullæ & invalidæ declarantur.

Vnde sequitur quod cum resignatarius iste, vivente resignante nonquam possessionem adeptus fuerit, illius resignatio nulla & invalida remanet, dictusque resignatarius omni & quocunque iure sibi competenti destituitur, cum beneficium non amplius vacet per resignationem, sed dumtaxat per obitum resignantis: & sic expedita est prima difficultas.

Secundæ verò quæstionis resolutio non erit difficilis, inspecta observatione inuolubili omnium Curiarum Galliarum, in quibus non inspicitur data supplicationis, sed potius tempus, dies, & hora quibus cursum missus ad Urbem appulit: quod speciale esse Gallicis privilegium testatur Additio ad Louet *libra 1. num. 10. col. 4. vers. ca. les François ont ce privilege: Et libra 2. num. 13. Et in effectu hanc vii curatores appulerunt Romam, sollicita-*

20 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

tores Galli defuncti ad Datatium Urbis conuam, seu listam suarum expeditionum, quas Datarius registrare solet sub illa eadem die, dummodò defunctus ante horum medietatem noctis: quod tamen non eadem ratione observatur in beneficiis aliarum Nationum, in quibus data non deferribitur, nisi postquam expeditio facta fuerit per Officiares, & temis-
3 tis in manibus Datarii, vt testatur Pithæus in lib. de primis, Eccles. Galliar. c. 11. et de probantibus.

Tertia difficultas resolutio dependet ex traditis in primo capite; videlicet quod cum possessio non capta fuerit, viuente resignante; beneficium vacat per obitum resignantis, atque ita resignatio remanet sine effecta; cum incompatible sit vt idem beneficium eodem tempore sit vacans per resignationem, & per obitum.

Ad quartam questionem respondetur, eum, qui scienter presentatur indignum, priuati iure suo: quia patroni Ecclesiastici dicuntur eligere, & ideo sicut eligentes, ita & ipsi patroni Ecclesiastici si inhabiles, vel non idoneum presentantur, priuati iure presentandi pro illa vice: per text. in cap. cum in cunctis 7. §. final. de elect. probatur etiam per tractatum & Gloss. in cap. cum per 4. de offic. ordinar. & ibi DD. ¶ Patroni vero laici, vel Clerici ratione proprii patrimonij si minus idoneum presentent, possunt alium idoneum cumulatione presentare, dummodò defectus non sit super idoneitate requisita in fundatione, quia patronus laicus illam non seruando videtur delinquere, & abest iure fundatoris, vt fufius explicat Viuius, de iur. patronat. lib. 6. cap. 7. num. 67. & seq. ¶ Nisi tamen tales patroni laici scienter presentauerint indignum indignitate criminosa, tunc etiam priuatur pro illa vice: vt per Viuium ibidem, 71.

Veluti si scienter fuerit presentatus laicus, qui dicitur indignus: cap. cum adus de rescriptis, ¶ Valere tamen presentatione facta de Clerico, qui habet aliquem defectum, si fiat sub conditione obtinendæ dispensationis à Papa, vt decisum est apud Seta-
9 phinum, decis. c. 73. num. 1. & 2. ¶ Quod si plures fuerint patroni, & aliqui non consentiant presentationi factæ de indigno, tales non consentientes non peccant iure presentandi pro illa vice: vt testatur Viuius disto lib. 6. cap. 7. num. 75. vers. Adde prædicta.

Resolutio Quintæ questionis dependet ex lectura promissionum: nihilominus tamen generaliter loquendo videtur dicendum, impetrationem certo modo, validam esse aduersus resignatarios, qui nullam ius habebat, stante maxime nullitate allegata presentationis factæ per patronum Ecclesiasticum. Quia cum soleant in impetrationibus apponi clausulæ, siue per obitum disti resignantis, siue alio quouis modo vacet, ideo impetratio erit valida, quomodo alius vacandi fuisset expressus, vt per Rebuff. in forma signaturæ, in verbo, siue præmissis.

Et per eandem rationem resoluenda est Sexta questio: quia sufficit quod in supplicatione obtenta per certum modum, modus vacationis per obitum fuerit expressus saltem tacite, in vni clausulam in supplicatione appositam, quæ reddunt dictum impetrantem certo modo fundatum aduersus impetranter per obitum posteritatem in data; quibus clausulis deficientibus, impetrans posteritatem esse præferendus, vt impetrans per verum vacationis modum; cum vt dictum est beneficium non alio modo vacaret, quam per obitum resignantis: præferimus si resignatio (propterea in Curia Romæ

fieri solet) facta fuerit cum clausula in fauorem, & non alius: quia propter dictam clausulam ius remanet apud resignantem, donec resignatarius acceptetur possessionem; quam si non fuerit adeptus, & ante illius ademptionem mortuus fuerit, & postea resignans monatur post obitum ipsius resignantis, beneficium vacat per obitum ipsius resignantis, & per consequens vacatio per obitum est versus vacationis modus: Rebuff. in praxi, tit. de resignat. condit. num. 13. Dicit in primo tomo quest. benefic. part. 2. cap. 4. §. 7. n. 3. vers. Et quod resignatarius vbi plures retuli.

Ad Septimam & vltimam questionem respondetur, quod impetrans certo modo non potest fundare ius suum super cessione sibi facta per dictam resignatarius, cui cum nullum ius competere, non poterat ea vulgata iuris regula dicere quod non habebat: sed debet præceptum atri proprio iure propter impetrationem ab ipso factam, & clausulas in ea contentas comprehendentes vacationem per obitum resignantis. ¶ Licet enim ex regula Cancellaria 46. non valeat impetratio beneficii facta per modum in Cancellaria exprimentum, sed debeat impetratio fieri cum expressione certi modi vacationis, ad evitandam incertitudinem; ¶ Tamen ea dispositione iuris communis, quod observatur in Gallia, sufficit vt exprimat in genere beneficium vacare, absque expressione alicuius certi modi vacationis: vt notat Lopus allegat. 6. num. 5. Lotter. de re beneficiaria lib. 3. quest. 8. num. 19. ¶ Vbi ostendit differentiam inter vacationes de iure, & de facto: Menoch. de arbitrar. cas. 201. n. 100. ¶ Vbi ostendit, nullo vacationis modo expresso, omnem vacandi modum contineri: quod tamen limitat num. 101. ¶ Vt locum non habeat, quando impetratur rescriptum gratiæ si memini; tunc enim vacationis modus exprimentus est: vt bene explicat Selua in tract. de benefic. part. 3. quest. 12. num. 21. vers. 15. qualitas, vbi hoc fufius explicatur: Et supradicta maxime procedunt, si in supplicatione apposita fuerit clausula generalis, & alius quocunque modo vacet: nam eo casu impetratio erit valida si exprimat certum modum vacationis, quia tunc vigore ipsius clausulæ generalis comprehenditur omnis modus vacationis: vt dicit antiquus Glossator ad dictam regulam 46. ¶ Sed quia dubitari potest vtrū illa clausula sit sufficientis ad validandam impetrationem, quando beneficium vacat ex persona alicuius, quam illius, de quo dictum est; quia illa clausula generalis quouis modo, respicit beneficium, & non personam; ideo solet apponi alia clausula, aut alterius cuiuscunque persone, quæ reddit validam gratiam, quomodo beneficium vacaret ex persona alicuius, quam illius, de quo natiuum est: vt bene ostendit Selua disto lib. 3. quest. 12. num. 21. vers. Decima quinta qualitas, limit. 5.

Et quod dicta clausula quouis modo vacet, sit valida, & comprehendat omne genus vacationis, etiam per obitum; docet Rebuff. conf. 73. & super Concordantia in forma mandati Apostol. in verbo, Immo datum, vers. Intellige prædicta. Præferetur igitur is, qui impetravit certo modo, & ceteris omnibus posterioribus impetrantibus beneficium vbi vacans per obitum, quia impetratio facta certo modo quæ est anterior comprehendit etiam modum vacationis per obitum, ex supradictis; & ex notatis per Gunc. de benefic. part. 1. cap. 1. num. 4. Præferetur etiam priuilegiatus ad presentationem patroni, qui cum sit Ecclesiasticus, fundus est officio suo, & exclusus ab vltiori presentatione, per presentationem factam de

de persona incapaci, ut supra ostensum fuit; & per consequens valida etiam erit referatio pensionis in eius fauorem facta, & à Summo Pontifice confirmata, poteritque vigore provisionum, de quibus facta fuit mentio, capi possessio, vel si capitalem fuerit confirmari.

CAPVT CXXXI.

De constitutione cuiusdam Ordinis Religiosi, quod vno, aut duobus Definitoribus absentibus, Procurator generalis; & eo absente alij Definitores subrogentur. Quid si Procurator generalis non fuerit absens, sed mortuus. Vtrum casus mortis, & absentie, æquipotentur. Generales Ordines an possint leges in Ordine condere, aut constitutiones dubias declarare. De electione facta ab eo, qui est in quasi possessione presentandi. Quid occurrere censuris irretitus, sit eligibilis.

SVMMARIVM.

1. *Constitutio loquens de casu absentie alienius electoris, habet etiam locum in casu mortis illius.*
2. *Observantia declarans constitutionem dubiam, absque eo quod sit opus recurrere ad prescriptionem.*
3. *Generales Ordines non possunt condere leges generales in Ordine, sed multo magis constitutiones dubias declarare.*
4. *Electio facta per eum, qui est in possessione eligendi, est valida; quamvis in illo iure fundatus non esset.*
5. *Fructus spectant ad bonæ fidei possessorem, quamvis verè dominus non sit.*
6. *Presentatus ab eo, qui est in quasi possessione presentandi, instituendus est; licet presentatus non esset fundatus in illo iure.*
7. *Qui incurrit excommunicationem occultam, est eligibilis, quamvis postea impedimentum excommunicationis designatur.*
8. *Gesta per Superiorem sunt valida, quamvis de iustis eius sit oculum, vel reuocatio illius non datur in notitiam deducta.*
9. *Episcopus occultè excommunicatus si conferat beneficium, collatio est valida.*
10. *Si appellatum fuerit ab electione, talis appellatio tamquam extraiudicialis non impedit quam electus capias possessionem.*

IN celeberrimo quodam Religiosorum ordine constitutum est, quod in Definitorio generali bis in anno celebrando (quod ordinarium vocant) sit vnus, vel duo Definitores ab iustitiali casu Procurator generalis, vel eo absente alius, seu alij, si plures fuerint, Definitores, illicum loco substituantur.

Mortuo vno ex quinque Definitoribus aetate quam aduenisset tempus Definitorij, seu capituli generalis provincie, quod quolibet triennio celebrari solet, alij quatuor Definitores superfluitate conueniunt, & ad aliorum Definitoris deputationem possident, & Reuerendum Patrem Priorem com-

uentus Sanctæ Anastasie in Definitorium elegerunt Patres Definitores congregati elegerunt in Priorem Sanctæ Anastasie in locum noui Definitoris Reuerendum Patrem Italianum, Priorem Sancti Ioannis, & in huius locum R. Patrem Bernardum, statim reuocatione ducti Patris Italiani.

Super quibus dubitatum fuit, vtrum Capitulum provinciale fuerit postea legitime congregatum, interveniente Procuratore generali tanquam Definitor; cum tamen allegentur quedam constitutiones Ordinis volentes ipsum non posse exercere officium Definitoris, nisi ad hoc per secreta suffragia fuerit à reliquis Definitoribus electus.

Secundò dubitatum fuit, vtrum electiones, & conclusiones, omniæque græta capitulo provinciali, sint nulla; etiam posito quod illius R. Patris Procurator generalis non debeatur officium Definitoris exercere.

Tertiò, vtrum electio R. Patris Isidori in socium conventus Sancti Sebastiani sit valida, supposito quod fuerit interitus aliqua censura non probata, quæ tamen postea probari possit.

Quartò vtrum electiones, & processus facti post appellationem quorundam ex Patribus, qui recesserunt à Capitulo, declarantes se nolle illi assistere, sint nullæ & attentatorie.

Ad quas difficultates singulariter respondendo, secundum ea quæ proponuntur super interpretatione dictarum constitutionum, concludendum est, nullam fieri debere differentiationem inter casum mortis, & absentie; ita ut constitutio quæ mandat ut Procurator generalis interveniat sine alia electione in locum Definitoris absentis, effectum quoque sortiri debeat in casum mortis, quia non est omnium in iure quod statutum loquens de casu absentie, locum etiam habeat in casu mortis; mortui enim sunt absentes, quia nullibi sunt: videlicet Archidiaconi in cap. si de leg. num. 1. de off. delegat. in 6. & absentia ob mortem, est absentia perpetua: ut notat Geminian. in d. cap. si delegat. num. 1. ubi loquitur in terminis statuti loquentis de absentia: & faciente tradita per Menoch. conf. 5. 2. num. 7. 6. ubi loquitur de eo, qui deparatus est, absente Episcopo, quod eius subrogatio habeat locum eo mortuo.

Cum igitur per constitutionem prædictam Procurator generalis, omnino in casu absentie iotervenire debeat in Definitorio, etiam nullis adhibitis suffragiis, quæ per constitutionem non requiruntur; loquitur congregationem capituli provincialis ex hoc capite non posse de nullitate argui, eam facta fuerit servata forma dictæ constitutionis.

Sed posito quod aliqua alia adesset constitutio, quæ hanc veritatem dubiam & incertam redderet: plures alie concurrunt circumstantie pro validitate congregationis capitularis.

Primò observantia constitutionis interpretativa, cum supponatur bis, & ter sic fuisse prædictam, ut Procurator generalis locum demortui Definitoris interveniret: quæ quidem observantia est vera interpres cuiuslibet constitutionis: cap. cum dilectus 8. de consuetudine. Ceter. conf. 101. num. 4. adeo ut non sit opus prescriptione; sed sufficiat ita fuisse observatum per duos, vel tres actus: Decius in cap. Cum M. Ferrarier. column. 2. vers. ex supradictis, de consuet. Menoch. conf. 1. 1. num. 15. & in quolibet de dubia semper ad consuetudinem recurrendum est, cap. 1. cum Glossa in verbo, Episcopus, 60. dist. 11. Abb. in cap. cum in verbis, 5. infirmitas, 11. in fine, de elect. Mancie. decis. 119. n. 3.

Secundò adesset declaratio R. Patris Generalis, qui

re manet considerata, interuentionem dicti Procuratoris ordinis, validam & legitimam declarabit; quod Generalis facere potest iurisdictionem eius in illo Ordine etiam leges generales promulgare, ut testatur *Lexan. in finem. quæst. Regular. pars. 1. cap. 1. §. num. 14.* multoque magis leges & constitutiones Ordinis, & capitulum generalium; nec non dubitaculis interpretari, & declarare; cum etiam de iure communi hoc spectet ad Generales quoniamque Ordinum; imò hoc necessarium est pro bono illorum regimine; ut testatur *Portel. in dub. Regular. in verbo, Generale Ordinis. n. 6.* & post ipsam *Lexan. dictæ cap. 1. §. num. 14. ibi. 2.*

Ad secundam questionem Respondetur, quod cum Procurator generalis, cuiusque in officio antecessoris finit in illa quasi possessione interueniente in Definitione, et in electionibus, omnes electiones, et alij actus per ipsos facti, sunt validi et legitimi; quia quando quis est in quasi possessione eligenda, electio per eum facta est valida, quoniam talis eligens non est fundatus in petitorio, sed in iure eligendi: textus est expressus in cap. *querelam* 34. de elec. cui concordant textus in cap. *querelam* 19. de iure patronatus.

3 † Quia cum electio sit fructus iuris eligendi, a quemadmodum ad bonæ fidei possessionem fructus rei temporalis pertinet, quævisque vera dominus non sit, ve notatur in *cap. in litteris s. de reſcript. glitius*. Sælus in *tract. de beneficiis. part. 1. c. 7. num. 1*. & est textus in *Liberia fidei, s. de acq. rer. dom. in illi* quali fructus debent pertinere ad eos, qui sunt in possessione eligendi, aut similes ædus faciendi; ve notatur omnes *DD. in d. cap. pœterea. c. de nominatim Abb. num. 3*. Quibus non abunde est quod dicitur: † de eo, qui est in quasi possessione præsentandi: quia præsentatio ab eo facta sufficit, quævis postea probetur oculum has illi competere: Abb. in *d. cap. consuetudines. num. 2. de iure parronatus*. Rotic. *dec. 137. § 60. num. 6. Casaler. dec. 609. num. 6. Mant. dec. 174. num. 1. & § 62. num. 3. pag. 3. recent.* Adde. ad Burat. *dec. 776. num. 11. Lotter. de re beneficiar. lib. 1. cap. 1. § 4. & 6.*

Ad tertium difficultatem respondetur, irritum censura, vel excommunicatione occultam, esse eligibilem, & illius electionem tenere, & esse validam, quoniam potest impedimentum excommunicationis, aut aliud simile fuerit detectum & verificatum. Hæc est communis Doctorum resolutio in cap. cum Ecclesia Sororia 3. de causa p[ro]cessuum & p[ro]prietatibus in cap. ad probandum 24. & ibi maxime Felinus. num. 1. & 3. de re iudic. qui hoc præcipue locum habere asserit, quando agitur de publica utilitate, vel officio publico: per text. in l. Bartholus Philippus, ff. de iust. Præterea cum odiosum & durum esset in hoc prædico Ordine, res vniuers gestas, & executioni demandatas, & ab omnibus fere approbas, non sine publica quietis perturbatione reuocari, facient tradita per Saech de maxim. lib. 2. distus 2.

quod gesta per Episcopum sunt valida, & collatio
beneficij per eum facta sustinetur, ratione publici
officij, quamvis esset excommunicatus, quando ex-
communicatio est occulta.

Ad vltimam questionem responsu fuit, appellationem ad actum electionis interpositam non impedire quin procedatur ad vltiora, & quin electi accipiant possessionem illius officii, muneris, vel beneficii, ad quod electi sunt, quia cum ad electionem non proceditur in forma iudicii, huiusmodi appellationes dicuntur extraiudiciales, pro ut sic nominatae fuerint ab appellatantibus, quae propterea non habent effectum suspensionis, nec impediunt quin electi possessionem assequantur: *Lancelotti de attent. part. 2. cap. 1. d. 1. vltim. 3. vltim. 4. & Janus. 40. num. 6. & 7. Gonzal. ad regul. 8. glossa 5. §. 1. in annotat. num. 17. vbi sic scriptum in Rota decusum fuisse testatur Martellus. Idem 3. variat. refut. cap. 6. §. 1. num. 10. & dixi in tractat. de praenotandis. p. 1. §. 1. num. 18. Et ita fuit obseruatum.*

CAPVT CXXXIL

De privilegijs Equitum Hierosolymitanorum, ratione exemptionis à solutione collectarum, & aliarum impositionum, nec non etiam decimarum; tam quoad ipsos, quàm quoad illorum colonos: Et verum illis renunciare censentur per solutiones factas per aliquot annos: Et verum ille qui habuit iura principatus in aliquo loco, post factam cessionem illorum iurium retineat pœstim exemptionem, in memoriam antiquæ Dignitatis.

SUMMARY

1. Imperficia collectarum est alius iurisdictionis.
2. Subditi non possunt impingere collectas in praedictis Principibus, immo Principes in easum necessitatis possunt colligere subditi suos.
3. Immunitas beneficiorum Principis est realis.
4. Immunitas beneficiorum Principis remanet, si bona peritum alienata postea ad ipsum redeant.
5. Habetur iurisdictionem aliam & hostem in aliquo territorio sunt immunes à collectis.
6. Domini iurisdictionales succedunt in iuribus Principis, idcirco non tenentur ad expensas extraneorum Communitatum.
7. Bona dependentia ex fendo sunt immunia à collectis.
8. Privilegium est reale quando non conceditur immittis personae, sed principis intuitu rei.
9. Quando Officium, vel Dignitas expirat consuetudine Principis, privilegia Dignitatum vel Officij remanent, & durant.
10. Eques Hierosolymitanus suus tunc relictus, & gaudent immunitate Ecclesiastica.
11. Exemptio Ecclesiasticorum fundata est in Scriptura sacra, & emittunturibus civibus, & canonicis.
12. Eques Hierosolymitanus plerumque habuit privilegia exemptionis, à Summis Pontificibus, Regibus, & Principibus concessa, & nominatim à Principibus Aegyptiorum.

13. Equites predicti sunt exempti à solutiōe Decimarum, & tales per plurima arresta Curiarum declarati: & num. 15.
14. Equites predicti sunt exempti à Decimis, etiam quoad personam colarum, & firmariorum.
16. Solutio facta in vim decretorum promissionum, non preiudicat soluti.
17. Exemptio concessa propter merita, censetur facta rursus introitu, & ideo non fit preiudicium illi qui soluit per aliquos annos.
18. Solutio facta per monachos, & procuratores, aut etiam per Religiosos particulares, non preiudicat Ordini.
19. Exemptus licet sibi preiudicet renouando exemptionem, non tamen preiudicat Tercio qui non renouat.
20. Solutio casella non preiudicat soluti.
21. Solutio facta per aliquos annos non preiudicat quoad solutionem futuram.
22. Clausula decreti irritantis opposita in privilegio, facit ut illi non preiudicetur per solutionem.

EQUITES Hierosolymitani propter magna in Christianam Republicam merita, varia obtulerunt à Summis Pontificibus, & à Supremis Principibus, ac Regibus privilegia: & nominatim exemptionis à quibuscunque oneribus, & impositionibus publicis: super quorum executione orta fuit controversia in Curia Parlamenti Auzacensis, in qua examinata fuerunt tria fundamenta dictæ incltæ Religiois: quorum Primum pendebat ex eo, quod anno 1507. die 21. Octobris dictam fuit excambium inter Carolum I. Regem Siciliæ, & Hierusalem, Comitum provincie Forcalquerij, & Pedemontium, & Venerabilem Fratrem Fmleone de Villaret tunc magnum Magistrum Hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, nomine eiusdem Hospitalis, de medietate iudiciali ciuitatis Auzacensis, territorij & tenementi illius, nec oon domus nuncupatæ de la foreste, horti, & curiæ contiguar, non tamen comprehensis in dicto excambio rebus per dictum Magnum Magistrum reuerentis, videlicet Beati nuncupato de France, Ecclesia sancti Ioannis, cum domo de horto conuictus, & omnibus possessionibus, ac seruitutibus, in blado, & pecunia, furnis, domibus, & aliis possessionibus, tresenis, & laudemis, quæ dictam Hospitale habebat intra dictam ciuitatem, & territorium; quæ res reuerentis oon comprehendebantur in dicta permutatione: remittendo tamen, & cedendo dicto Regi & Comiti omne, ius quod competebar dicto Hospitali in dicta Ciuitate, territorio, & districtu; etiam si consisteret in meto & mixto imperio, iurisdictione alia & bassa, pedagijs &c. nec non seruitutibus spectantibus in communi ad Curiam dicti Hospitalis & Principis & vicissim dictus Rex cessit & remisit dicto Hospitali castra, & iurisdictiones, & alia bona designata in instrumento publico sumpto per Peregrinum de Gansio Notarium publicum.

Vnde Domini Præceptores dictæ Religiois fundabant primum caput exemptionis, & immunitatis à quibuscunque collectis, telis, & impositionibus dictæ Ciuitatis Auzacensis, saltem quoad bona quæ ab antiquo pertinebant ad dictam Religionem, reuerentis per dictum excambium (quæ dicuntur esse eadem, quæ hodie per ipsam possidentur) quia supponitur quod ab antiquo titulus Principis in dicta ciuitate præfere Religionem competebar, quamuis non dubitetur quin illum ho-

die amiserit propter tanti temporis diuturnitatem, quod à tempore permutationis lapsus est.

Siquidem impositio collectarum est quidam actus iurisdictionis, saltem in l. neminem, Cod. de in eversis. Eccles. Angel. & Imol. in l. 4. §. aliter ff. de re iudic. Caldestin. conf. 8. in fine sub tit. de consuet. Alexand. conf. 78. n. 8. in fine lib. 6. Narra. conf. 26. n. 78. & per consequens cum subditi nullam habeant iurisdictionem, maxime supra Principem, non possunt aliquam collectam imponere in preiudicium ipsius. Immo in contrarium, permittitur Principi impositiones facere super suis subditis in casum necessitatis: vradmone Pet. Gregor. de Republica lib. 24. cap. 5. num. 3. neque enim quies gratum sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi possunt: vt dicit Corael. Tacit. lib. 4. hystoria, & tradit Diana part. 1. tract. 3. resolut. 12. & copiose comprobatur Sandelic. de scriptis anica, de donatione tempore belli, per totum, & in propriis terminis Boet. de conf. 11 §. num. 1. per totum in l. iudicium, §. si quis ff. de publican. & vellejal. ibi, si quis ab omnino veligatium praestationibus immunitus est. Peregrin. de iur. his. lib. 6. tit. 5. num. 24. & Cyriac. contrar. conf. 141. n. 68. & 69. ubi vult hanc immunitatem esse realem. & Quod locum habet etiam si res immunitas esse alienata à Principe, & ad eam postea iurium redierit: Cyriac. contrar. conf. 1297. num. 34. & 38.

Verum quia qualitas Principis nondum erat probata respectu temporis dictæ permutationis, saltem ex actis tunc per parte Religiois exhibitis, consultius fuit recurrere ad alia fundamenta.

Secundum igitur pro exemptione fundamentum petarum fuit ex eo, quod certum est, dictam Religionem tempore excambij habuisse medietatem iurisdictionis alie & bassæ in dicta Ciuitate, eiusque territorio: & per consequens fuisse exemptam à quacunque præstatione collectarum ipsius Communitatis, quamuis impositæ fuissent ex causa belli: vt testatur Brun. conf. 103. per totum, Alciac. conf. 8. num. 4. vol. 3. & quia Domini iurisdictionales succedunt in iuribus Principis, qui non tenetur contribuere ad expensas, quantumvis extraordinarias ex causa belli: Bertaazol. conf. 42. n. 1. lib. 1. ciuitatem, Cyriac. contrar. conf. 1297. num. 1. & eademque ratio refertur per Solam in consuet. Sebard. tit. de iur. emphyteu. in decreto, Licet iure, part. 3. gloss. 2. num. 8. quoniam sequitur Theaur. iun. lib. 1. quæst. farsen. 8. num. 3. & attento quod bona, de quibus agitur, sunt de pendencia ex feudo, & ea ratione immunita à collectis: Sord. conf. 423. n. 16. versic. remouetur quintum.

Neque obstat illi opponarur, quod Domini Equites amittendo iurisdictionem mediante dicta permutatione, amiserunt etiam privilegium quod sibi competebar ratione illius. Quia non obstant remissione, & cessione iurisdictionis, retineant bona, cum iuribus & privilegijs realibus concessis potius naturæ & qualitati bonorum, quam qualitati personarum; & quia personæ non erant causæ proxima, & immediata exemptionis: vnde inferre privilegium esse reale, iuxta distinctionem Oldeld. conf. 224. n. 38. versic. post hoc ad argumenta: & Baldi. conf. 355. Præmittendum est, num. 5. conf. 91. præmissa, lib. 1. Tusch. iur. P. consuet. 746. num. 6.

Et de iure, quando Officium, vel Dignitas expirauit cum voluntate, & beneplacito Principis, privilegia & exemptiones concessæ ratione Dignitatis remanent in statu, & robore suo in memoriam prius: Dignitatis: Lameia, Cod. de curat. qui prouoc. reg. lib. 1. l. eam legem 45. Cod. de excusat. mouer. lib. 10.

24 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

*lib. 10. Boet. de res. 1246. num. 4. verfic. quoniam videtur quod si reueret. Bar. de res. 840. num. 2. vbi dicit Abbatissam, quae renunciauit Abbatiæ sub beneplicito Summi Pontificis, retinere omnia privilegia, quibus prius gaudebat: Goid. *pub. de res. 1377. vbi dicit Consiliarium, qui dimisit officium suum cum beneplicito Principis, gaudere eisdem immunitatibus, quibus antea gaudebat, licet ibid. Mathaeus asserat hanc Gallico illud non obsequi quoad Consiliarios.**

- 10 Tertia ratio dictæ exemptionis, quæ præcipua & inexcusabilis est, petitur ex origine & qualitate dictorum Equitum, ac privilegii per omnes Principes terræ, illorum Ordini concessa. In primis siquidem certum est, illos gaudere immunitate Ecclesiastica, eam sicut verè Religiosi, & tales habiti per totum mundum: Maynard. *lib. 1. cap. 17. num. 1. Bar. de res. 2. num. 11. & 10. vbi plures decisiones allegantur, & hanc sententiam communi Doctorum calculo receptam esse ostenditur. † Exemptio autem Ecclesiasticorum fundata est in Scripturis sacris, & constitutionibus civilibus & canonicis: vt videtur *cap. 37. Genesius, & apud Ioseph. lib. 2. antiquit. Iudas. cap. 4. & 7. & lib. 1. Esdræ cap. 7. & in Concilio Larentensi, cap. non minus, de immunit. Ecclesiarum. Plura tradit Londen. *cap. 135. per 1. & 2. part. 6. recent. vbi plures decisiones iura, & auctoritates allegantur. † Et quomodo cesset generalis illa consideratio, dicti Equites habent privilegia magis specialia, propter magna merita dictæ Religionis: vt ostendit Decian. *conf. 51. num. 19. & sequentibus, vol. 1. & fusc. comprobatur Bar. de res. 1391. per totam: quorum meritorum intuitu Summi Pontifices Clemens VII. Pius IV. & Pius V. Gregorius XIII. & Gregorius XIV. Clemens VIII. & plures alij Summi Pontifices concesserunt dicto Ordini Sancti Iohannis Hierosolymitani exemptionem generalem ab omnibus collectis, & impositionibus prædicto Ordini concesserant pæmi Reges, & Supremi Principes, & nominatim Raymundus de Baricio tunc Princeps Austraensis, pro vt legitur in *historia Meliten. *lib. 1. dea privilegia dedit Ordini, fol. 3. & seq.******

- 13 Et in Gallia, dicti Equites per plures Supremorum Curiarum auctoritate declarati fuerunt exempti, non solum à ecclesiæ & impositionibus Civitatum, sed etiam quod plus est à Decimis quibuscunque, testis Chopin. *de sacra potestate, lib. 3. tit. 2. n. 9.*
- 14 † Et hoc non solum quod apud ipsos, sed etiam quod ipsorum colonos, & firmarios ad modicum tempus, in vim ordinationis Caroli VI. & VII. quoniam Decimæ sint de iure diuino, iuxta communem resolutionem, quatenus concernunt necessariam Parochi sustentationem, quæ quidem immunitatem, ultra Chopin. *loc. citato, fusc. comprobatur Louer. in sua recitat. arreptur. *littera D. num. 57. vbi fusc. agitur de exemptione Equitum prædictorum à solutione decimarum.**

- 15 In executionem quorum privilegiorum Senatus Parisiensis in usu occurrenti, dum ageretur, de contributione scienda pro quoniam Regij exercitus, declaravit dictos Equites exemptos ab omni modi contributione, in persona Commanditoris de Laon, qui indebit fuisse collectus pro contributione

summa 10000. scutorum concernentium dictam Civitatem de Laon, post illius reductionem ad obedientiam Regiæ Maestatis: eademque ratione labatum fuit simile arefium in fauorem Commendatoria d'Auxerre contra clerum eiusdem loci *mensis Maij anno 1601. vt testatur Chennu addit. ad Papen. lib. 5. tit. 1. arrept. 15.*

Neque nocere potest dicta Equitibus solutio dictarum impositionum facta per plures annos. Quia tales solutiones factæ fuerant in vim decretorum provisionum, sine attributione alienum noui in his ipsis partibus, & ita dicti Equites non præiudicat: ex notatis per Rebault. *in conf. 288. tit. de sentent. provisionalis. in præfat. n. 35. nec non art. 1. gloss. 12. per totum.*

Præterea cum privilegium exemptionis concessum fuerit Equitibus intuitu meritorum, & particularium, quæ ipsi quotidie subeunt contra communes fidei nostræ hostes; non potest illi præiudicare solutio per aliquot annos facta: proinde decisum fuit apud Massill. *de res. 96. numero 8. quia tali casu concessio exemptionis habet vim contractus onerosi, Peregrin. *conf. 7. num. 16. vol. 3. & de iur. *lib. 1. tit. 1. num. 29. Clar. in §. Denario, quest. 3. num. 1. Menoch. *conf. 307. n. 7. & conf. 378. n. 1. & 13. Roland. *conf. 13. vol. 3. per totum. † Item quia solutiones factæ per economos & procuratores non possunt præiudicare Religionis, & privilegij ipsius, nisi ipsi quidem particulares Religiosi per actus aliquos possunt præiudicare privilegiis in fauorem Ordinis concessis: vt decidit Rot. *causam Melin. apud Tamburin. *de iur. Abbatis. *de res. 104. n. 53. & 14. † Licet enim renuntiatio privilegij sit valida in præiudicium exempti, ex traditis per Felin. *in cap. cum necessitas, de conf. tamem hoc non habet locum, quando privilegium respicit fauorem alterius, quæ renuntiationis: Rot apud eundem, *de res. 81. num. 14. & sequentibus, † Præterim verò cum non agatur de solutione voluntaria, sed coacta, quæ dicta Equitibus præiudicare non potest: Olaf. *de res. 91. n. 19. verfic. Secundo. † Et in omnem euentum, non nocet pro solutionibus in futurum faciendis: Vopscus. *conf. 39. n. 26. † sed stantibus clausulis decreti instantis, appositis in privilegiis dicto Ordini concessis, non potuit per tales solutiones, Ordini, & particularibus illius præiudicari: vt notatur apud Bar. *de res. 704. num. 10.*************

CAPVT CXXXIII.

Parochus, aut populus vtrum teneantur ad conferuentionem & reparationem campanarum, siue ex necessitate sint, siue superflue. Et explicatur dicta superius *part. 1. cap. 38. circa contributionem forensium ad expensas campanarum. Et quid in hoc possit conferuendo. Denique vtrum ad euitandum strepitum campanarum possit impediri constructio Ecclesiæ in loco vicino.*

SVMMARIVM.

1. Salarium illius qui pulsat campanas ad expellendum tempestem, alij debet per eas, qui possident bene in territorio.
2. Expensæ

2. *Expensa refectiois campanæ necessaria ad convocandum populi, pro accedendo ad divinum officium, pertinet ad Parochum.*
3. *Populus tenetur concurrere pro aliqua parte ad expensam campanæ, licet illa necessaria sit ad convocandum ibidem ad cultum divinum.*
4. *Aliæ campanas superfluas, & non necessariae, populus contribuere non tenetur, sicut nec ad superflua Ecclesiæ ornamenta.*
5. *Refectorius arceps in Curia parliamenti Aquisiti.*
6. *Posset argumentum ab expensa ornamentorum Ecclesiæ ad expensam campanarum.*
7. *Ecclesiæ parochialis, aut alia, plures campanas habere possit.*
8. *Circa expensam campanarum multum valet constructio.*
9. *Quando adest aliqua fundatio, aut redditus destinatus pro consecratione campanarum, Parochum ad illius expensam non tenetur.*
10. *Explicatur arceps Expilli circa materiam campanarum.*
11. *Explicatur dicta superius cap. 38. p. 1.*
12. *Ad & quando possit impediri constructio Ecclesiæ in loco vicario, ad evitandum spiritum campanarum turbationem divinum officium.*

DIXIMVS in prima parte q. 3. de iur. c. 38. n. 1. 4. Parochum regulariter teneri ad expensas constructionis, consecrationis, & refectiois campanarum contribuere eodem modo quo contribuere tenetur in expensis fabricæ, ornamentorum, & luminarium Ecclesiæ: per textum in c. finalis de testament. & ex Bartrando conf. 5. n. 5. versic. & item vide in v. 1. part. 1. Verum quia super eadem questione, nuper ortæ sunt controversiæ inter Capitulum causidam Ecclesiæ, cui vnita est Ecclesiæ parochialis certi Loci sita in Provincia prouincie: & super hoc emouerunt quendam arteſſa Curie parliamenti Aquisiti, ideo istæ maiori indiget explanatione.

Sane quodvis ista ex proſſo tractare, & deciditur apud Genueſem in prædictis Ecclesiæ, quæ. 149. n. 6. & in veritate partem non deſunt rationes & argumenta. Vera tamen reſoluto eſt, quod si agatur de ſalario ſitus, cui demandata eſt cura pſalmiſ campanas, tempore exortæ tempeſtatis, ſolutio huiusmodi ſalarij pertinet ad poſſeſſores bonorum, ad quorum vtilitatem tendit campanarum pulſatio; dæmones enim auditus tubis Ecclesiæ militantis, ſcilicet campanis, timent, & à tempeſtatis concitatione queſcunt: ideo onus ſoluendi illud ſalarium ſpectat ad poſſeſſores fundorum, qui vtilitatem inde percipiunt: vt concludit Aucdan. de exequend. mand. part. 1. cap. 10. mon. 19. versic. & ubi ſequitur.

Secundo, ſi agatur de refectioe campanæ neceſſariæ ad convocandum populi, quæ non ſit in quantitate ſuperflua, cum non ſit in numero neceſſario, tunc Reſtor Ecclesiæ qui decimas percipit, tenetur ad illas campanæ refectioem, cum illa ſit neceſſaria ad ſeruicium divinum, & ad fines ad quos Ecclesiæ campanas inſtituit: qua de re loquitur Extraneus Joannis XXII. de offi. cultodis, in communibus, & Sclaa in tract. de benef. part. 1. q. 5. n. 81. & DD. in cap. patenſium 10. de privileg. & Equitari tamen conuenit vt parochiani etiam pro aliqua parte contribuere teneantur, cum illis vtiatur pro aliis talibus extra cultum divinum, veluti ad perſequendos hoſtes, & alijs quæ principaliter reſpiciunt vtilitatem laicorum, vt bene conſiderat Genueſ. loc. cit. versic. & heri.

Sanlegetti Pars III.

Tertio, cum multitudo campanarum non ſit in Ecclesiæ abſolūtè neceſſaria, ſequitur, Piores ſcu Parochos, dum contribuere tenentur, non obligari oſi ad vnā conſiderandam vel reſcindendam, cum alie ſint ſuperflue, ſicut diſtinguit de ornamentis ſuperfluis, ad quorum pſtationem Parochos non tenetur, vt aduertit Barba. conf. 29. n. 5. vltima, versic. nec intendo hic de ornamentis ſuperfluis, vbi. 3. Surt. conf. 61. n. 5. ¶ Et ideo eſſet, per arteſſum Curie parliamenti Aquisiti, Prior fuit dumtaxat condemnatus ad refectioem vnus campanæ, & non plurium; imo & per illud arteſſum, ordinatum quod ſi populus campanam maiorem eſſicere, & illam in quantitate augere vellet, hoc faceret ſuis expenſis. ¶ Quod autem ab ornamentis ſuperfluis ad campanas ſuperfluas valeat arguor, probatur ex notatis per Surt. dicto conf. 61. n. 5. & ita quaſtione ſitam decidere videtur Pechius in tract. de Ecclesiæ adſcrip. & reparand. n. 4. vbi dicit, quod licet Ecclesiæ parochialis plures campanas habere poſſit, & ſicut & alia quælibet Ecclesiæ, vt ait Ioann. de Anan. ad cap. Ioannes, in principio, de homicidis, exceptis priuatis Oratorij, cap. patenſium 10. de privileg. aſſent tamen communiter parochum non teneri ultra vnus maioris campanæ conſecrationem, & ſufficere vt ex talibus que lo eo loco facile per habitatores audiri queat.

Negari tamen non poteſt, quin hac in re malem valere conſuetudo, quæ legis inſtit eſt, vt tradunt DD. in cap. 1. de Ecclesiæ adſcrip. Surt. conf. 61. n. 16. D. Ludovic Belli. conf. 144. n. 1.

Obſeruandum quoque eſt, quod ſi pro conſecratione campanarum addit aliqua fundatio, vel redditus ad id deſtinatus, Parochus non tenetur ad aliquam illarum refectioem, aut conſecrationem vt docet Auſtre. ad decr. Capell. Tolofan. quæſ. 499. Surt. conf. 61. n. 12. Bellus dicto conf. 144. numero 2.

Non ignoro quod Expilli in play. 9. n. 10. 10 expreſſe reprobat Bartrando ſententiam in dicto conf. 53. ſuperius allegatam. Sed ipſe loquitur in diuerſo caſu, cum tractet de forenſibus; in Loco, vbi eſt Ecclesiæ reparanda, bona poſſidentibus; & concludit forenſes ad Ecclesiæ reparationem teneri, & de campanis etiam agit ibid. n. 28. versic. quando non ſunt les elcher.

Sed nos tractamus de ipſis Parochijs, ſive Reſtoribus Ecclesiæ parochialis, qui non tenentur contribuere ad refectioem, ſeu conſecrationem campanarum ſuperfluarum. De forenſibus verò, nos egimus copioſe part. 1. cap. 36. per totum, vbi offendimus hanc receptionem eſſe ſententiam, vt forenſes ad illarum conſecrationem, aut reparationem non teneantur, ex Bartrando, Narza, Theſaur. patr. & filio, Peckio, & Ludouico Bello, qui tamen contra forenſes ſcribat: ad voius tamen campanæ conſecrationem & refectioem Parochum teneti, diximus ibidem n. 16. quod tamen intelligendum eſt iuxta ea, quæ mox in præſenti capite dicta ſunt.

Vtrum autem poſſit impediri edificatio Ecclesiæ, in loco non multum remoto ab Ecclesiā iam conſtructa, tractat Genueſ. in præſent. Ecclesiæ. 5. 17. a. 5. vbi concludit quod ſi ſuperius campanarum talis ſit, vt impediat celebrationem diuinorum officiorum, poteſt hoc impediri per Eccleſiam prius conſtructam, niſi aperte liqueat ex hac cauſa non turbati diuina officia; maxime ſi permittatur vna campana preterigua, nempe pondetis viginſi quinque librarum.

autem transmissibile est ad hæredes extraneos, est etiam cessibile; Roland. *conf. 28. num. 27. vol. 2.* post Glossam in l. ex pluribus. ff. de administr. r. tator. & alia lura per ipsum allegata; sequitur Noal. in d. l. de reat. de transmiss. casu 23. numero 23.

Ad secundam questionem respondetur, moniales recedentes sine licentia ex sacris constitutionibus requisiti, peccare quidem; & subici poenis in istis constitutionibus contentis: sed tamen erroneum est dicere, quod ex eo professio illarum reddatur invalida; quia hoc constitutiones non dicunt. Verum in casu proposito, res erat extraneum difficultatis aliam: quia constitutiones Apostolicæ loquuntur de monialibus professis, nos autem agimus de novicia ante professionem recedente, quæ dictis constitutionibus non ligatur: quod certum sit novitias casualque Ordinis monialium, legibus clausuræ non ligari: ut testatur Sancti. in *specul. in lib. 6. cap. 1. §. 1. num. 26.* quia omnes textus loquentes de clausura, illam dumtaxat indicant monialibus solis tacite, vel expresse professis: ut testatur Thom. Zeol. in *prax. Episcop. par. 1. in verbo, Admittit. in 16. dubio.* Imò si ageretur de Religiosis professionem emittentibus ea lege, ut in domo propria remanerent, propter periculum in se. *final. qui clerici, vel voventes.* non teneantur ad clausuram, quia constitutiones loquuntur dumtaxat de monialibus in congregatione viventibus: ut tradit Sancti. in *specul. in verbo, de clausura. cap. 16. num. 17.* multo igitur magis excludenda erunt novitæ ab observatione dictarum constitutionum super clausuræ tuitate, ut advertit Bonacini. in *stat. de clausura. quest. 1. par. 1. num. 3.* qui etiam num. 5. loquitur de professis ea lege, ut in monasterio non remaneret, quas ad clausuram non teneri probat.

Ad tertiam questionem respondetur, illius decisionem esse dubiam propter diversitatem opinionum inter Doctores: quorum aliqui existimant novitiam adeo debere esse continuam, ut minima quælibet illius interruptio in monialibus, per quamlibet moram extra clausuram, nullam præbeat occasionem reclamandi adversus professionem; cum ad hoc non sufficiat licentia Abbatis, sed præterea debeat concedi ab habente potestatem, qualem non habet sola Abbatis: ut probat Gratian. in *specul. in verbo, de clausura. cap. 16. num. 15.* & 16. Quod sacis rationi consentaneum videtur, quia cum præcipit monialium assensum consistat in clausura, eius rei que ad professionem validitatem est necessaria faciendæ experientia, propter etiam advertit Roderic. *com. 5. quest. 78. quest. 78. §. artic. 10. c. 1. ubi.* ubi. *vers. ad advertendum denique.* & Vbi tamen subdit, quod si post peractum probationis annum, novitia cum Superioris licentia egrediatur, dum dō constituitur, & procuratur, vel vi gravis eius infirmitas curetur, si postea renatur, potest statim ad professionem admitti, cum per integrum annum continuam in probatione permaneat.

Sed tamen advertendum est, quod Rodericus non negat, quin novitia extent ad monasterio cum habita, & licentia Superioris, iusta de causa, veluti ob curationem morbi, censetur commutare annum probationis: & sic admitti possit ad professionem; sed tamen consilium ne id fiat propter rationes superius deductas: ita ut videatur quodammodo innuere, quod si de facto exeat cum prefatalibus, valide continet suam novitiam.

Sanleghy Pars II.

Ego sententiam hanc sequutus sum *lib. 1. quest. 2. bene. cap. 24. num. 9.* Sed tamen contra sententiam mutares te maturius consideras; & concludere continuum dici, & non interruptum novitiam, quæ annis novicia per aliquod tempus, veluti per spatium vives, aut duorum mensium, extra clausuram remanent, cum licentia fuit Abbatis ex iusta causa, veluti ob curandam valetudinem, aut ob licitam peregrinationem: & cognoscitur enim nos sequi decreta Sacre Congregationis Regularium, quæ huc ita determinavit his verbis: *Amo probatio durans, si novicia curandæ valetudinis causa de licentia Superiorum à monasterio exierit, & postea revertatur, eademque tempore professionem emittat, perinde est ac si nunquam egressa fuisset.* Quam declarationem testatur Hieronym. Roderic. *quest. 78. par. 1. num. 44.* Postel. in *dub. Regal. in verbo, Novitia.* num. 4. Barbo. de iure Ecclesiast. *novit. lib. 1. cap. 42. num. 127.* & in *diff. Apostol. cap. 24. num. 10.* Sanch. in *præcept. Decal. lib. 5. cap. 4. n. 27.* & 28. ubi hanc sententiam probat, hæc tamen declarationem mentionem declarationis: quæ tamen opinionem impugnare Hieronym. Roderic. *diff. quest. 78. par. 1. num. 44. vers. circa supradicta.* in eo capite, in quo videtur sentire quod sufficit, novitiam, qui extra clausuram commoratur de licentia Superiorum, maiori tempore quam duorum mensium, legitimam professionem non emittit; & bene, meo quidem iudicio, loquitur dictus Author prædicta reseruatione 101. *vers. ad hoc tempo.* quia testatur in *cap. ad Apostolicam, de Regali.* quem sequi videtur Concilium Tridentinum, non solum fauorem conventui considerat, sed etiam monasterij: ut & ille aspernit istius: & illud mores illius valeat expectari: quod vitium fieri non potest, nisi novitia intra septem monasterij remanente: quod idem dictus Author falsus comprobatur. Sed in hoc episcopo videtur esse decisio Rote Romanæ in *fine huius capituli inserta.*

Ad quartam questionem respondetur defectum explorationis in monialibus ad professionem recipiendis, non reddere prohibitionem nullam: & posse quidem Episcopum prohibere Superioribus monialium, ne aliquam sine exploratione recipiant ad professionem, sed sine ea receptas in suam permittendas & retinendas esse: ut concludit Campanil. in *diff. in canon. rubric. c. 1. cap. 16. numero 17.* quem sequitur Barbo. de *Episcop. allegat. 100. num. 9.* Licet enim defectus in formationum præcedentium in novitiis nullus sit substantialis, in feminis tamen non nocet validitatem professionis: ut docet Lecan. in *sum. quest. Regal. par. 3. in verbo, novit. & novitia.* num. 24. & ita intelligenda sunt quæ diximus *par. 1. quest. 78. num. 18.* ubi diximus professionem esse nullam ex defectu in formationum præcedentium: quæ verum est, dum agitur de professione masculinorum: cum alind sit in professione monialium: ut præfati Doctores testantur.

Si tamen professio pacis admitti fuisset eo tempore, quo novitia erat infirma, ac veluti moribunda, & omnino incapax ad extendendas functiones Religiosis, & similes fraudes concenterent coniectione, valida quidem erit professio quoniam conscientiam sed non quodammodo conscientiam, quia non præiudicabit foretioribus ab interdicto, cum emendetur facta in fraudem ipsorum: ut bene probat Ricetol. in *prax. auct. resolut. 493. à num. 6. §. que ad 10.* & nos probavimus copiose *par. 1. cap. 64. per totum.*

C 1 Ad

28 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

18 Ad ultimum dubium responsio est in promptu, videlicet Professionem monialis non probari nisi per scripturam authenticam, desumptam ex libro monasterij, in quo describuntur nomina professarum, & tempus receptionis illarum; adeo ut non sufficiat quod puella fuerit descripta in libro administratricis tanquam professa, aut aliter fiat fides de professione: cap. *omnes famula*, 27. *quasi*, 1. cap. *vidua* 20. *quasi*, 1. & fusi probat Gratian. *discept. serens.* cap. 540. *nom.* 5. & 7. & per totum. Eandemque differentiam inter probationem professionis masculinam & femininam probant Franc. *decis.* 384. *nom.* 5. quia textus in dicto cap. *omnes famula*, loquens de mulieribus, non debet extendi ad masculos probantes: quod & voluit Ricc. in *prax. rer. fori Eccles.* *decis.* 417. *numera* 8. quia licet professio non sit de substantia voti, tamen ad professionem facti, si reuocetur dubium, probatio debet fieri per scripturam eo modo quo *supra* dictum est.

DECISIO S.

ROTÆ ROMANÆ

Coram R. P. D.

ROIAS, IN CAUSA

Meleuitana nullitatis Professionis.

Pueris 10. Decembris 1649.

B defectum integri anni Nouitiatu requisi à Sacro Concilio Tridentino, *sess.* 25. cap. 15. de *Regul.* & per statutum Religionis Hierosolymitanæ cap. 28. *supra* ut. de *recept. frat.* ac ob omissionem ornatus Cinguli Militaris contra dispositionem dicti Statuti sub cap. 2. *redant.* diu controuerfa professione D. Petri Corsini coram Eminentiſſimis DD. Gineto, Caxio, & Valsam, placuit Sanctissimo committere, ut ipsi procederent de voto Rotæ, & hodie discussa & aſa professionem esse validam DD. respondemur.

Nam defectus integri anni Nouitiatu ex facto tollitur, dum certum est proficentem permansisse antequam professionem non solum spatio vnius anni, iuxta disposita per Sacrum Concilium Tridentin. & Statutum prædictum, sed spatio 21. mensium, ex quo admissus fuit in Conuentu 6. Februarij 1637. à quo solum discessit 4. Nouembriſ 1638. Et licet dicatur à Petro, quod post dictum tempus discessit à Conuentu, non emissa professione, cum licentia Magni Magistri habeat conditionem reduciendi infra terminum duorum annorum ad Nouitiatu annum peragendum, & cum tempus probationis fuerit præterminatum, debebat ante professionem octauum annum perficere; Nihil obstat, dum prædicta conditio in omnibus licentiis apponi solita non importat obligationem peragendi novum annum, sed solum illum perficendi, quatenus non esset completus, cum hoc denotet verbum *peragere*, quod significat perfectionem, & complementum anni suscepti, non autem reiterationem, ut notat Gloss. *vel.* qui *procuratorem*, sub verb. *peragere*, & ibi Angel. & Casti. ff. de *procurat.* & probat text.

in *Leon distinguimus*, §. *Item si quis Roma*, ff. de *recept. arbit.* l. *ſilum*, §. *multi magis de iussu. ſellum*. Rebuff. *in l. 3. verb. peragendum*, ff. de *verb. ſignif.* Stante perfectione anni Nouitiatu, & vltima, valide poterat professionem emitte, 7. maxime quia re- cellus à Conuentu, etiam sine licentia Superioris, non tamen annu dimittit de habitu, non obligat ad reiterandum annum nouitiatu, vt ſeruant ſilueli. in verb. *Religio* §. 4. Rodetic. *quasi. regul.* 15. *art. 10. ad fin.* Sanch. *ad decalog.* lib. 5. c. 4. n. 34. sed admittitur ad professionem qui peracto Nouitiatu anno extra Conuentum commoratus fuit, nisi aliud obſtet, vt cenſuit Sacra Congregatio Concilij relata per Barb. de *im. Eccles.* lib. 1. c. 42. n. 129. & *quasi. decis.* *colleſ.* §. 25. n. 8. & *colleſ.* 61. 2. n. 4. Imo nec minus per huiusmodi recellum annus interuenit, vt admittit Suarez de *Religion.* tom. 3. lib. 5. c. 1. n. 6. ad fin. Dian. p. 3. ar. 2. *reſol.* 64. ad fin. & p. 5. ar. 5. *reſol.* 19. circa fin. *verſ.* ſi *verò*. Bordon. de *proſſ.* *reg.* 4. 14. q. 13. *sub verſ.* *Galmarus*, & q. 19. Hocque comprobatur ex fide æquum attestantium huiusmodi licentia cum hac conditione solitas esse capere, tam pro Nouitiatu, qui impleuerunt annum Nouitiatu, quam pro illis, qui eum non perfecterunt; sed illa conditio attendat solum eos ad Nouitiatu annum perficiendum, qui eum non compleuerunt, non autem alios, qui illum iam perfecterunt, Idcirco non obligat in casu proposito, dum prædictus annus perfectus est manet.

Defectus vero Cinguli Militaris, quem præterdebant esse necessarium in acta professionis emittenda, nullo modo illius omissione reddere potest inuálidam ipsam professionem ex duplici ratione. Primo quia dictus Cingulus non est de substantia professionis, quæ consistit solum in obligatione dicta Deo per emissionem trium votorum, non autem in habitu, vel aliis adibus extrinsecis: l. *portellum*, de *regul.* vbi Abb. n. 13. Suarez de *relig.* tom. 3. lib. 6. c. 12. *num.* 24. Castropal. *oper. moral.* p. 3. tit. de *ſuſcep.* *reſol.* *ſtat. diſſ.* 2. pu. 8. 1. n. 1. in fin. & pu. 8. n. 9. cum aliis relatis per Rotam *dec.* 216. n. 1. p. 2. *adverſ.* & in *Vlrichen.* *nullitatis* *proſſionis* 29. *January* 1646. coram R. P. D. *meo Arguelles*.

Nec refert, quod statutum in d. c. 2. de *recept. frat.* disponat, quod Eques ante receptionem habitus, & emissionem professionis, necesse est, vt decoratus ſit Cingulo militari, vnde dicta ſolemnitas ornata vel de necessitate requiritur omitti non poterat absque vitio nullitatis, attento prædicto decreto irritantæ appoſito in *ordinatione* 2. de *recept. frat.* Tum quia dicta verba vt præcepta non ſufficiunt pro nullitate professionis, Abb. in c. *quia in ſuſſolu*, n. 4. & c. *portellum*, *num.* 13. de *reg. ar. ot. ſuſſuſ. moral.* p. 1. lib. 12. cap. 5. *quasi*, 7. in fin. Sanch. in *decalog.* lib. 5. cap. 3. n. 4. Suarez de *legib.* lib. 5. cap. 29. n. 7. *Mitand.* in *manuſ.* *Pralat.* q. 14. *conſol.* 2. n. 2. cum aliis per Modernum, de *proſſ.* c. 2. q. 49. & hanc ſententiam amplecti fuit S. Congregatio Concilij Tridentini, vt reſert Peyrin. de *Pralat.* *reg. quasi.* 3. cap. 1. §. 6. *num.* 178. *tom.* 2. Barbol. de *proſſ.* *Epſc.* *pari.* 3. *ad legat.* 101. n. 105. & in *colleſ.* *ad Concil. diſſ.* *ſeſſ.* 25. c. 13. n. 12. & *ſeq.* 7. vt in ſimili dicitur de *Conſuſ.* 21. bus absque licentia Epſcopi proficentibus, contra diſpoſitionem c. *ſi ver.* & *ver.* 27. q. 1. vbi prohibetur huiusmodi proſſio ſine licentia; & tamen absque illa facta valet, vt reſert Sanchez de *matrim.* lib. 7. *diſſ.* 3. 2. *num.* 3. *verſ.* *quoniam non ad primum*, 7. & 22. de *Nouina* *proſſionem* *emittente*, non præcedente examine ſuz voluntatis, contra ſententiam traditam à Sacro Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. c. 17. de *regul.* & tamen dicta proſſio eſt valida, vt aduertit Menoch.

noche. *cap. 396. n. 17. Sanch. in decal. lib. 3. c. 4. n. 84. Pelizzari de moral. c. 33. fol. prima p. 3.*

Tam etiam quia dicta solemnitas Cinguli, vt Domini ponderant, inducitur duntaxat fuit ad distinctionem graduum Militum, non autem pro validitate professionis, dum in c. 1. dicti statuti, de recepti. *frat. vbi tribuitur certa forma in professione facienda à Militibus, nunquam legitur, quod professio debeat esse Cingulo militum decorata, vel decoratius; in secundo vero capite ordinato loquimur ad distinctionem graduum Militum dicitur, quod solam Eques Iusticie decoratus sit dicto Cingulo, quem non requirit in aliis Equitibus Sacerdotibus, & Secularibus. Vnde inferret, quod dictus Cingulus requiritur solum ad distinguendos milites, vt apparet ex lectura tam *rubricæ dicti c. 1. ubi, dicitur de gradibus de Fratre de nostro Ordine, ex hac enim colligitur quænam fuit mens dispositionis & causa dispositionis, vt fiant Roman. cap. 16. nom. 4. Curtida. consil. 107. nom. 1. Honded. consil. 14. n. 13. lib. 1. Mascard. de gener. statuti. interpret. consil. 3. nom. 19. & dixit Rota coram me in Fane. nodatus. apud 13. Martii 1648. §. Prima enim, Quam ex verbis dicti c. 1. ubi, Triplex est in differentia de nostro Fratre, patet, quod alii, sicut Sacerdotes, alii Sacerdotes, & alii Canones, Huiusmodi gradum solum in honore demandant, & esse recipient in gradu si Canones, prima de p. h. ubi, & inter alia, quod sit ornatu del Cingulo de illa reglata, per h. Capellani, & Sacerdoti non est necessarius ornatu del soli Insigne militari. Idcirco dicitur, quod ornatu Cinguli necessarius non est pro validitate professionis faciendæ, sed solum ad distinctionem militum maxime quia de illo nulla potius sit mentio in dicto primo c. quod daturam formam professioni: Ideo non potest ex illius omissione iudicari nullitas professionis, vt dicitur de professante absque habitu Religiosis, cuius ommissio non invalidat professionem, cum non habitis, sed professio faciat Monachum, ad text. in d. cap. pertractum, de regular.**

Itaque non afficit decretum irritans appositum in ordinis, prima de recepti. *frat. ubi cum decreto irritans prohibetur, ne aliquis ad habitum admittatur, nisi in tribus distinctis gradibus recensitis in d. c. 1. ac factus, & exhibitis probationibus Nobilitatis, & legitimis. Quia dictum decretum respicit solum casum admissionis in alio, quam in tribus gradibus relatis, & non facta legitima, & valida probatione Nobilitatis, & legitimis, de quibus duntaxat in illo fit mentio, ideo dictum decretum non est extendendum ad omissionem Cinguli, sed solum ad casum expellendi; cum agatur de annullatione actus, in qua firmissima fides debet interpretari. Id. sancimus, C. de testam. Duran. dec. 48. n. 14. Scaphim. dec. 627. n. 10. §. Præscriptum quia decretum irritans non egreditur terminos casus expressi, sed regulatur secundum naturam dispositionis, cui adiectum: *Pot. dec. 307. n. 1. lib. 1. Mentica dec. 359. lib. 4. Comitol. dec. 19. n. 11. Duran. dicta dec. 48. n. 12. & dec. 632. n. 43. p. 3. d. inoff. ac finitum fuit in Tarracena. P. in d. lib. 1. 10. Novembri 1634. coram Em. n. iusticia. P. in d. lib. 5. quibus non obstat in Hippalen. Matrimoni. 12. Iunij 1644. coram R. P. d. n. Curia, §. Quoniam ille, ac in Monasterio. Casu coram 10. Iunij 1648. coram Reverend. D. Terracena. §. non obstat, loquitur comprobatur ex fide Episcopi Melitæ, & Petri Ecclesiæ, ac ex depositionibus Testium attestantium, professio, omnia etiam dicta solemnitate ornatu Cinguli, pro vna Religiosis habitus fuisse, & haberi.**

Santlegeri Pars III.

Secundo, quia quamvis omisso prædictæ solemnitate recitaret professionem factam, quod tamen ex deductis expresse refellitur, nihilominus prædicta locum sibi vindicant solummodo in solis professionibus faciendis in Conventu; non autem in hac professione in Urbe emissa coram Eminentiissimo Cardinali Antonio Barberino Delegato Apostolico, in qua satis fuit pro eius validitate observare formam præscriptam in Pontificali Romano confirmato per Clementem VIII. de anno 1596. in quo sub tit. de creat. nalar. regul. non requiritur dicta solemnitas in actu professionis, quod comprobatur subsequente obedientia, vt testatur Magister Cereemoniarum. Quapropter quomodo non interveniat dicta solemnitas Cinguli, illa tamen necessaria non erat ex recepta conclusionem, & quod in solemnitatibus attendenda est dispositio Constitutionis illiusmodi, ubi actus celebratur: Anchar. in rep. c. 1. de Constit. d. 1. 2. n. 1. Mascard. de gener. statuti. interpret. consil. 7. nom. 41. vbi, sexto quia solemnitas.

Et ita utraq; &c.

CAPVT CXXXV.

Confidentia utrum probeatur ex sola vicinitate duorum mandatorum ad resignandum. Et quid iuris in permutatione: De conventionem super fructibus beneficii vacantis per Regem alicui condonatis. Confingentes licem simulatam super aliquo beneficio, illud amittunt, sed non alia beneficia super quibus lic simulata non interuenit. Qui committit confidentiam in vno beneficio reddidit inhabilis quoad alia: sed tamen quoad alia iuuatur Regula de triennali, & illa retinere potest in conscientia, antequam fuerit priuatus per sententiam, ex vetiori opinione.

SVMMARIVM.

1. Ex sola vicinitate inter mandatum ad resignandum, & possessionem, non tenet presumptio confidentia, nisi probeatur pactis precedentem.
2. Alium non ducuntur contractus quando partes dixerint ut ad extraneos actus.
3. Simonia probatur ex ipso conventionem præcedenti.
4. Quomodo resignans habeat intentionem, ut beneficium resignatum alicui certis personis conferatur, non est simonia neque dicitur mentalis, si calor veri iuris necessitas imponitur.
5. Inter permutationem pactis absque simonia metu, interuenire pactis precedentem super permutatione facienda.
6. Intelligit hoc procedere, dummodo simul utraq; collatio expellatur. Et alia, ad intellectum eorum, quæ dicta sunt supra p. 1. c. 7. §. 5. n. 8.
7. Contra illud do vt des, est illicitum in beneficiis, etiam si dicitur formale pro spirituali.
8. Super fructibus beneficii vacanti per Regem cum donatu non cadit simonia, nisi probeatur translatio factam fuisse propter promissionem beneficii resignantis.
9. Simonia non committitur in venditione fructuum gradata.

30 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

10. Simulacram litem confingens super beneficio, illo privandus est.
11. Intellexit, quod primario non fiat ipso iure, sed regnatur sententia declaratoria.
12. Annullatur, ut procedat etiam si collatio fiat alia iurisdictione, quam sit beneficium per ipsum gratetur.
13. Propter collationem incurritur privationis pena quoad aliud beneficium, super quo lites per collationem instaurata sunt, non quoad alia.
14. Regula de trienniali solam excipit simoniam, & violentiam ingressam.
15. Confidentiarum redditus inhabilis tam ad beneficia obventa, quam obtinenda.
16. Constitutio Pij V. super confidentiis est recepta in Gallia.
17. Constitutio super confidentia non habet locum in simplici gratificatione.
18. Regula de trienniali non immutatur confidentiarum ratio, & aliorum beneficiorum, super quibus confidentia commissa sunt, ex opinione Parisij & Rebusij.
19. Contrarium alij tenent, nempe Regulam de trienniali immutari confidentiarum quoad alia beneficia, super quibus simonia non fuit commissa.
20. Regula de trienniali non immutatur possessorum beneficij referuntur reservatione clausa in corpore iuris.
21. Regula idcirco inappropinquat personam.
22. Falset in eo qui est omnino & funditus incapax, veluti laicus, fornicarius, & similes; in eum non immutatur Regula de Trienniali.
23. Possessor beneficij tunc est in confidentia, quando alia beneficia, in quibus nullum commissum simoniam, antequam prius per sententiam.
24. Privationem beneficiorum ob simoniam non induci ipsi iure quoad alia beneficia, in quibus non fuit commissum simonia, verum est.

Cum quidam provincie Gubernator erga duos ex suis domesticis gratificatione uti veller, pro eo quod possidet, auctoritate apud Regem Christianissimum, obtinuit Bene pro quodam Episcopo vacante per obitum vicem illius possessoris in fauorem vnius ex dictis domesticis, cui nomen erat Petrus, qui quae possidebat Dignitatem in quadam Ecclesia Metropolitana, quem induxit ut promitteret se nullum praestitutum impedimentum, quin dicta Dignitas seu beneficium alteri domestico conferretur, qui Franciscus concepit, quique iser peregit ad Curiam Regiam, ut dicti Bene pro Episcopo in fauorem Petri expeditionem obtineret, pro eo in effectum obtinuit, vna cum dono Regio suum decessorum, & decedentorum in fauorem eiusdem Petri, durante vacatione Episcopatus.

Dictus Gubernator misit propositiones ad Petrum, quem rogavit ut videretur gratificatione erga Franciscum, qui propositiones Regis deferrebat, & ad hunc fines permittere ut Franciscus perciperet summam trium millium librarum ex fructibus sibi per Regem condonatis, quin in effectum Franciscus percipit, & quantum concessit, ultra quam summam Franciscus habuit sex mille libras per restitutionem summi tantum de expensarum per ipsum factarum in prosequutione dictae suae propositionum.

In consequentiam praedictarum, Petrus propter incompatibilitatem Dignitatis praedictae cum Episcopatu, resignauit puer, & simpliciter Dignitatem,

quam prius possidebat in manibus Ordinarij, qui illam de sequenti Francisco contulit.

Ex qua facti sensu plerumque quaestiones & difficultates proponebantur.

Primo, vtrum propterea illa collatio Dignitatis cum praedictis circumstantiis, producat sufficientem confidentiam, aut praesumptionem confidentiae inter dictos Dominos Petrum, & Franciscum.

Secundo, vtrum quatenus 3000. librarum receptum ab arceommo suorum intermedium dicti Episcopi, & 6000. librarum receptarum a dicto Petro, vno ex tribus mensibus post dictas provisiones, infirmitat quendam praesumptionem promissionis, vel conventionis inter ipsos praecedentis.

Tercio, vtrum possessor vnius beneficij dubitans de validitate suarum provisionum, volens obtinere resignatam, quod vocatur perinde valde, sed procurator sibi sulcatum quandam litem simulatam, postea vero faciens translationem illam, & cumque a Summo Pontifice confirmari obtinens cum clausula nouae provisionis, potuerit incurtere quandam penam vel privationem.

Quarto, casu quo incident in penas confidentiae, vtrum prius, vel prius datus sit omnibus beneficiis obventis, & obtinendis, etiam illis super quibus nulla commissum fuit confidentia.

Quinto, vtrum confidentia occulta possit producere effectum privationis beneficiorum obventorum, & obtinendorum.

Sexto, vtrum facta resignatione primi beneficij male quaeritur, parit, & sine conditione, & contenta possessione trienniali, locus erit Regulae de praescriptis possessoribus, in casum impetrationis.

Prima quaestio resolutio pendet ex decisionibus Rotae Romanae factis in causa Catalogana Confidentiae, coram Pegna die 14. Decembris 1592. & coram Paulino die 25. Iunij 1592. quarum altera repetitur apud Garciam de beneficiis, l. 1. c. 1. m. 169. altera vero apud Farnac. conf. 75. ann. 3. lib. 1. quarum etiam meminit Paulus in tract. de confidentia benefic. q. 3. v. Illarum autem decisionum casus erat, quod Franciscus Canonicus constituerat procuratorem in Romana Curia ad consentiendum coadiutoris sui canonicatus in fauorem filij consilii Sanctonij, qui etiam erat Canonicus eiusdem Ecclesiae, & post duos dies idem Sanctonus eodem modo procuratorem constituerat ad consentiendum coadiutoris sui canonicatus, ad fauorem filij eiusdem Francisci, & amba supplicationes eadem die fuerant subsciptae, & uterque possessionem acceptat, vnius die 7. Iunij, alius vero die 23. eiusdem mensis.

Et cum disputaretur, vtrum id esset confidentia propter vicinitatem mandatorum, & correptionem tamen supplicationum & possessionum, fuit decisum per Rotam, nullam adesse confidentiam, quia non apparebat Franciscum, prius resignantem, ad id illud mandatum sub confidentia, vel praecedente passionem, ut Ioannes postea simile mandatum daret ad resignandum suam canonicatum filio dicti Francisci, adeo cum potuerit fieri ut dicta duo mandata fuerint facta gratuita, & sine passionem praecedenti, in dubio tam interpretationem accipere oportuit, quae delictum excluderet. Nec obstat dictum fuit, quod mandata inter modicum trium dierum intervallo ad resignandum data fuerint, quasi ex eorum vicinitate correptionem praesumenda foret: † Quia quando inter duos actus, contrahentes digressi fuerint ad alios extraneos actus, tunc illi duo actus non censentur curespectui: ex traditis per Virall. decis. 197. n. 1.

part. 1. ubi deciditur, quod si vnum mandatum vno die fuit confectum, & aliud die tunc sequenti, non oritur primum psumptio conspectuaria. Ex quibus decisionibus inferitur, quod cum non confet de aliquo pactione precedente in casu de quo agitur, imo insignitio Dignitatis facta fuit pue & libere in manibus Ordinarii, non potest aliqua delicti psumptio oriri, quia sola vicinitas actuum sine pactione & conuentione precedente, per quam imponatur necessitas collationis facienda in fauorem certe personarum, non est simonia: Felinus in cap. ad audiendum 31. num. 3. vers. quod autem, de rescriptis. Rebuff. de pacific. possessione. num. 145. vers. non tamen est simonia. Callidor. decis. 2. de simonia. Rot. decis. 166. num. 9. part. 2. recitat. Sanch. consil. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 36. num. 12. ubi probat, quod si quis libere resignet, nullam imponens necessitatem Ordinario, licet in anno habeat vt conferatur certe personarum, & alias non renunciet, non est simonia etiam mentali, quia nullum interuenit pactum tacitum, nec expressum. Et ideo permittentes possunt mutuo resignare sua beneficia etiam precedente tractatu de penultimo, vt diximus part. 1. cap. 7. num. 8. ubi addo Pasquium de confident. q. 40. num. 39. Gualde de benef. part. 1. tit. 4. num. 56. Barbof. de iur. Ecclesiasticis lib. 3. cap. 15. num. 163. Quod intelligit verum esse, dummodo ambe resignationes competentium simul empuantur, vt dicit Vgolin. de Episcop. cap. 50. §. 10. num. 3. vers. 3. Barbof. de lib. 3. vers. Ecclesiasticis c. 15. num. 183. ubi alia ad validitatem huiusmodi mutuarum permutationum enoncat, quae ad casum postum non pertinent. Quod si in casu proposito interueniat pactum, vel conuentio de mutua resignatione facienda in fauorem tertiarum personarum, veluti in fauorem alicuius nepotis, vel amici, tunc efficit contractus de re, qui non est licitus in beneficiis, imo simonia continet, etiam si dictus spiritualis pro spirituali: Pasqu. de resignat. lib. 1. q. 4. n. 5. & communiter Doctores in element. 1. de res. permitt. Et ex his et peditur et prima questio.

Ad secundam questionem respondetur, nullum communiu fuisse simoniam super fructibus per Regem condonatis, cum sint merè temporales, vt probat Pasqu. in dicto tractatu de confident. quest. 27. num. 10. 4. & sequenti. dummodo non appareat talem gratificationem fructuum factam fuisse io executionem promissionis pro resignatione & collatione, nam id solum prohibetur, & indicitur confidentia: cap. Episcopus, & ibi Abb. & alij de probat. cap. postulat. inde rescript. & ibidem Doctores de benef. probatur ex traditis per Pasqu. loco citato. Tunc si simonia non constituitur in venditione fructuum ptebende, quia sunt merè temporales: Verill. decis. 317. part. 3. quod per nos explicatum fuit sup. p. 1. cap. 5. §. 1. num. 7. dummodo, vt iam dictum est, hoc non fit, ut factum cum conuentione respiciendae causam resignationis: Et ideo etiam hoc casu debet ret consistere de conuentione precedente ad arguendam confidentiam: Ludou. Lacus. 318. n. 10. & 317. n. 30. Fatima. conf. 75 per totum.

Ad tertiam questionem respondetur, quod quando his simulata sit super beneficio, ille qui in vno huiusmodi litis beneficium obtinuit, illo priuandus est, per textum in cap. audiendum 3. de celof. de regenda. Sed tamen ista priuatio non fit ipso iure, sed per sententiam, vt probatur ex verbis illius textus: non differat perpetuo soluit, & notatur Hostien. in dicto cap. audiendum au verbo, non differat, & in vltimo non reducantur, vers. priuatur, ergo. Idem

erat Abb. in dicto cap. audiendum. & Clotus in practica criminali §. final. quest. 73. num. 7. vers. statem Clericis colludent. Et quomodo Anchana dicto cap. audiendum, num. 1. dicat dictam priuati non esse intelligendam, quando collatio non fit eo animo vt beneficium penione grauetur, tamen eius limitatio est contra mentem Glossae, & aliorum Doctorum in dicto cap. audiendum, qui non solum considerant grauen beneficij, sed etiam interesse collatorum, quibus sic grauidicium per huiusmodi simulatas transacciones.

Vnde inferatur resolutio Quarta dubij, nempe quod donec ratione collationis, in dicta fuerit priuatio per sententiam, non debet quis a suo beneficio amoueri, cum priuatio non fuerit indulta ipso iure, vt nos probatum fuit, multoque minus per priuationem ad alia beneficia, super quibus collatio facta non fuit, extendi debet: cum pena dicti scripti, audiendum, sit restricta ad illud beneficium, super quo collatum fuit, vt patet ex verbis illius textus, ibi, et ben. & sic, super quibus collatum fuit, non differat perpetuo soluit.

Similiter ex praemissis sequitur resolutio Quinta dubij: cum superius probatum fuerit nullam huiusmodi confidentiam, nec per consequens priuationem beneficij quomodo beneantur, aut obtinendum, sed tamen illius super quo sententia priuationis in futurum fieri possit. Et eodem modo collaturus Sexta questio, nempe quod cum nulla addit confidentia, nec simonia, possessor immutatus Regula de 14. triennali, quae solum excipit simoniam, & violentum ingrellum: vt diximus supra part. 1. quest. 85. num. 37. & sequenti. & est communis omnium resolutio.

Verum circa supra dicta, fuit vltetius dubitatum, vtrum posito quod adesset vera confidentia, quae tamen in foro exteriori probari non poterat, saltem eo casu in foro consuetit possessor pollet retinere tam beneficium iam obtentum, quam adsequi & obtinere alia beneficia de nouo conquirenda, aut saltem quoad iam obtenta ipuaretur Regula de triennali in foro consuetit.

Pro vera resolutione certum est, cum, qui confidentiam veram commisit, non solum inhabilem esse ad possidendum illud beneficium, in quo simonia commissa fuit, vel confidentia, sed etiam ad alia omnia postea obtinenda, nisi legitime fuerit dispensatus: vt patet ex constitutione Pij V. quam ad hoc recitet Pasqu. de confident. quest. 58. num. 43. Quae constitutio fuit recepta in Gallia, & innotata inter constitutiones regni, vt testatur Scholasticus ad Louet. littera B. n. g. au. f. 10. & intelligitur tamen de vera confidentia, non autem de ea quae interuenit sine expressa pactione, sed dumtaxat per viam simplicis gratificationis, vt constat ex supra dictis, & ex notatis per Sanches consil. moral. lib. 1. cap. 3. dubio 34. num. 31.

Sed magna est controuersia inter Doctores, vtrum Regula de triennali, locum habeat in fauorem illius, qui confidentiam commisit, non quidem ratione eiusdem beneficii, in cuius adpatione interuenit simonia, seu confidentia, sed respectu alterius beneficii postea obtenti sine illa confidentia, vel simonia in illius adpatione commissa.

In hac questione Pasquius dicta quest. 58. num. 49. & 50. existimat Regulam non ruare confidentiarum, etiam quoad alia beneficia postea obtenta: fundatur super doctrina Rebuffi in tractatu de pacific. possessione lib. 1. num. 172. qui in libro meo est 206. & multis sequentiibus: ex ratione quia inhabilitas ista respicit

aspiciat personam, & non beneficium; & non eadem est ratio hoc casu, sicut dum agitur de illa inhabilitate quæ volum respicit beneficium, & non personam; qualis est ea quæ propter collusionem in beneficiis factam imponitur; de qua nos *supra* diximus n. 10. & *sequens* sub. & per consequens cum per confidentiam persona reddatur inhabilis, non iuvatur Triennaliter quoad alia beneficia, propter incapacitatem suæ personæ; sicut nec infans, aliæve similes personæ ad obtinenda beneficia inhabiles.

Verum aduersus Rebuffi sententiam concludit Sanchez lib. 1. *consil. moral. cap. t. dub. 31. num. 10.* ubi per multas rationes probat, quod licet inhabilitas ratione personæ careat titulo colorato quoad alios effectus, tamen quoad effectum Regule de *triennali* inhabilitas non consideratur nisi pronuntiat ex simonia, vel violentia in beneficio: si enim agitur de alia incapacitate, veluti si agatur de illegitimo, aut de quocunque irregulari, & aliis similibus, illos triennales possessio tunc tenet: quia cum Regula de *triennalibus* tantum casus excipiat, oempe simoniam, violentiam, & reservationem in corpore iatis clausam; in reliquis remanet firma: atque ipsa tenet Philippus Probos ad *præsentiam sententiam*, titulo de *pactis. possessio. in verbis. Adolefcent. gloss. 3. Gonet. in regul. de triennali, quest. 264. quibus non obstantibus, & *sed ibi* verus, & alij DD. ibi allegati. Unde inferri potest, quod qui non commisit simoniam, aut non est intusus in illo beneficio, iuvatur Regula de *Triennali* quoad alia beneficia; & nisi agatur de beneficio reservato reservatione clausa in corpore totis; & sicut illa Regula iuvatur illegitimus & irregularis, *num. 14.* aut ille qui non habet qualitatem requisitam ex fundatione, & similes, ut ibi per eum. & fatetur tamen (& verum est) quod si agatur de incapaciis beneficii omnimoda incapacitate, ut de laico, Iudæo, femina, & similibus, tunc nullo unquam tempore collatio contahidari potest, ut in dicto *num. 10. versic. & eadem quæstione, & n. 11.**

²⁹ Sed cum multi Doctores magnæ autoritatis existimauerint, confidentiarum non priuari in foro confidentiarum beneficiis postea obtentis, in quibus nullam commisit confidentiam, nisi post subsequutam sententiam Iudicis, quæ sententiam nos complexi sumus *superius* lib. 1. *cap. 97. num. 12.* concludendum omnino est possessionem beneficii, in quo nulla simonia commissa fuit, tantum esse in foro totam, quamvis prius confidentiam commisisset in alio & diverso beneficio: ut determinat Lessius lib. 2. de *instit. & iure, c. 15. dubit. 26. n. 147. versic. 4.* ubi citat Glossam communiter receptam in *cap. fraternitatis, 2. quest. 2.* Scott. in *select. Pontific. consil. theorum, 10. 3. versic. 2a.* & alios citat Cotral. in *præf. dispensationum, lib. 5. cap. 10. num. 10. versic. ceterum.* Sanchez de *matrim. lib. 3. disp. 30. n. 1. versic. si ergo sit paria, & versic. deinde inhabilitas, adeo ut non sit in conscientia requisita aliqua dispensatio summi Pontificis ad obtinenda beneficia, super quibus confidentia commissa non fuit. Eiusdem sententia fuit Nauar. *consil. 2. de simonia.* Emmanuel Sæ, in *verbo Simonia, num. 9.* Paulus Layman. lib. 4. *cap. 10. c. 2. num. 3. & 74.* & quamvis contrarium sententiam, nempe poenam inhabilitatis ad futura beneficia contra ipsos iure, etiam ante aliquam iudicis declarationem, veniorem & in præxi receptam existimet Bonacin in *tratt. de simonia, q. 7. parit. 2. in secunda difficultate, num. 3. versic. sed ubi dicendum videtur.* ubi alios Doctores allegat; & vi-*

detur eiusdem sententia Gass. *part. 3. cap. 1. num. 72.* Sed verior est nostra sententia quæ pro se tot habet Doctores magnæ autoritatis, & reprobato Gaspari non induci punitionem, ipso iure quoad alia beneficia, super quibus non fuit commissa simonia, tenet Lotter. de *re benefic. lib. 3. c. 29. num. 161.* Ex ista cum Vice doctissima fuit conclusum.

CAPVT CXXXVI.

De constitutione cuiusdam Ordinis religiosi, quod qui officium exercuit, non possit ad illud, aut aliud eligi nisi elapso anno, vtrum habeat locum in eo, qui per renunciationem, aut aliquid accedens superueniens fuit impeditus in exercitio, & administratione primi officij? Et quid sit statuendum in Confessariis monialium sanctæ Claræ, ordinis Minorum; nempe vtrum si qui tanquam Confessarius habuit vocem in ultimo Capitulo provinciali, possit eligi in Guardianum, etiam si tempus vacationis in constitutione contentum nondum fuerit elapsum.

SVMMARIVM.

1. *Qui fuit impeditus sine culpa sua exercere officium non potest duci illud exercisse durante tempore impedimenti.*
2. *Religiosus diuersæ Regulæ, seu diuersi modi viuendi, non debet profici magisterio.*
3. *Hominis diuersæ professionis coniungi non debent.*
4. *Officium continuari non debet, sed quando illud intelligitur.*
5. *Tempus officij censetur continuatum, non obstat cessante alium pronuntiente ex facto hominis.*
6. *Officium non censetur continuatum quando illius exercitum fuit impeditum ex legis dispositione.*
7. *Tempus incipit in iudicio non habetur pro completo.*
8. *Inhabilitas debet considerari tempore pronuntiationis.*
9. *In ordine Minorum non potest exercere guardianatum, nisi per annum expulsum a simili magno vocatus.*
10. *In eodem ordine Anthonium manus Provincialis non ultra triennium exercere potest.*
11. *Confessarius monialium sanctæ Claræ habet vocem in electionibus ex privilegio.*
12. *Confessarius monialium sanctæ Claræ, lapsus triennium successu, statim postquam electus in Guardianum non expellitur a iure.*

IN constitutionibus cuiusdam Religionis *part. 3. cap. 2. §. 10.* canetur quod qui per duo capitula immediate subsequenter, & completa, ad aliquod officium habens votum pronuntiationis, aut officij renunciauert, quibus perles menses, intra supradictum tempus, in eadem provincia sancti fuerint, ineligibiles ad simile officium per biennium remaneant, sub poena nullitatis.

Contigit,

Contigit quod R. P. B. in uno Capitulo provinciali electus in Priorem conventus sancti Augustini inter civitates Massilienses existens, munus Prioris quod biennio durare debebat, per annum citius exiret, et ideo, electio videlicet conventus, ex ordinatione Sacre Congregationis Regularium, alius Patris Augustiniani laxiorum Regularium proficiendis; ita ut manus suam dictus pater B. continuare, & usque ad finem exercere non potuerit.

Cumque idem pater B. in Capitulo provinciali tunc immediatè sequenti electus fuisset in Priorem conventus Tolonenis, & rursus in alio Capitulo tunc immediatè sequenti in eodem Prioris munere confirmatus, Dubitatum fuit utrum illa vltima electio, seu confirmatio sit valida, stantibus dictis constitutionibus?

Dubium consistit in eo, quod sequeretur ipsum in tribus capitulis immediatè sequentibus fuisse electum; cum tamen ex dicta constitutione post duo capitula eligi non possint, immo ab omni officio per biennium vacare debeat.

Negotio diligenter perpenso cum suis circumstantiis omnino concludendum est, dictum Patrem B. potuisse eligi in Priorem, aut confirmari, non obstante prima illa electione ad prioratum conventus Massiliensis, quia prima illa electio non fuit plenam effectum sortita; & intentio statueretur illa fuit, quod nemo posset triplici officii functione honorari, atqui dictus Pater B. verè non potest dici exercuisse officium Prioris Massiliensis, cum exercitium illud non duraverit, immò magna ex parte temporis impeditus fuisse, ne illud exercere de iure verò factum non dicitur, quod factum non durat: *Item 6. §. quod si aliter ff. quod cuiusque vniuers. nom. l. si pro parte 10. §. versum ff. de iur. iur. vers. l. Celsus. §. item. ff. de arbit. neque dicitur acquisisse possessionem dicti officii, qui tenebatur ad restitutionem illius dicti Patris laxioris Regulæ faciendam: *Item non videtur, ff. de acquir. poss. ff. de non præstat impedimentum quod de iure non sortitur effectum tempore prædicti, de regul. an. 6. c. 6. cum dictus Pater coactus fuerit ad restitutionem dicti officii, per decretum Sacre Congregationis, sequitur pennde esse, ad effectum de quo agitur, ac si illud nunquam exercuisset.**

Secundò, quia suspensio seu remotio à dicto officio non solum proveniat ex facto hominis, sed etiam ex dispositione legis, quia cum Religiosi Sancti Augustini restituti ad conventum Massiliensem, in quo dictus pater B. præfidebat, non eandem proficeretur Regulam, quam dictus Pater, sed laxiorem; non poterat ex dispositione legis præfere dicto monasterio diversam Regulam observanti: *cap. ut pro defectu 41. & ibi Gloss. in verbo ipsius de elect. & ibid. DD. & maxime Innocent. in gloss. ordin. t. cum non conveniat rationi ut homines dispares professione in vnum socientur: ut dicitur in clement. 1. de elect. & copiose ostendit Rodene. tom. 2. quæst. regulas. q. 52. art. 9.*

Cum igitur suspensio ab officio Prioris facta fuerit ex dispositione legis, sequitur electionem postea factam ad Conventum Tolonensem non esse continuatam officii, quod tam prius omnino exercuerat, & per consequens cessare regulam leg. 1. c. 2. Cod. de monachis & benef. cum contrahunt. lib. 10. f. Debet enim fieri distinctio inter cessationem officii provenientem ex facto hominis, & ex facto legis: dum enim provenit ex facto hominis, impeditur est ei qui potest officium continuare

& non continuatur, postquam semel possessionem accepit, veluti si quis post captam officii possessionem fuerit per renunciationem exclusus, vel per proprium delictum ab officio suspensus; in quibus terminis loquitur Novat. *part. 2. decis. 66. ubi tractat de Correctore Minimorum, qui possessionem sui officii nunquam fuerat consecutus, vel post adeptam possessionem fuerat ab officio suspensus; & propterea prudenter illi, qui dictum statutum seu constitutionem fecerunt, specialiter providuerunt circa casum renunciationis.*

Vnde cum illas similes quæstiones superuenisset apud Minimos, qui habent constitutionem, ut nemo eligatur ad Correctionis munus, nisi prius per annum vacaverit, & subiectas permaneret, Eminenti Cardinali Abbondantius Protector relictus die 1. Aprilis 1616. his verbis: *Nos Hippolytus &c. Decernimus & declaramus, quod quicumque Frater dicti Ordinis, ius ad aliquam Dignitatem vel Officium fuerit assumpturus hinc renuntiaverit, ad aliud æquale, vel etiam superiorem dignitatem officium toto tempore ad Regulam præfixam assum non possit, ut apud Peyrin. tom. 2. de præd. quæst. 1. cap. 4. num. 104. Quod intelligendum est de illis, qui adepti munere renuntiavit, non de his qui ante acceptum munus: prout declaravit Sacra Congregatio Regularium mens. Januarij 1611. teste Peyrin. d. l. eum. 10. ad finem, & est confirmata dictæ decisioni Nouarij. 2. decis. 66.*

Quando autem suspensio exercitii alicuius muneris vel officii provenit ex facto legis, movet in casu illo, tempus electionis secundum est quid dixerimus à tempore primæ electionis, neque potest dici continuatum: sed per consequens cessat dispositio de muneribus non continuandis: ex notatis per Casalcan. *decis. 16. num. 37. part. 2. ubi dicit quod tempus non dicitur prorogatum, sed omnino dicitur, quando suspensio provenit à lege, & non ab homine; tamen enim tempus prorogatum, est quod separatim & diversum: per text. in cap. quia diversitatem 5. de concess. præbend. & ibi Gloss. in verbo suspensionis.*

Tertiò, quia tempus incipitur non habetur per completo quando agitur de edictis, quidquid aliud sit in favorabilibus: ad notata in l. qui ante 5. ff. de testament. & est Gloss. in l. 3. §. minorem, ff. de minoribus. Quod præsertim procedit stantibus verbis expressis dictæ constitutionis, in qua consideratur tempus duorum Capitaliorum immediatè subsequen-
7
tium, & completorum: & sic cum dictus Pater B. non exercuerit officium Prioris, per spatium duorum Capitaliorum, nempe per duo biennia completa, quando fuit confirmatus ultimo loco in Priorem Conventus Tolonenis, sequitur ipsum non esse comprehensum in constitutione declarante illos ineligibiles, qui per duo biennia completa ad Officium promoti fuerint.

Neque obstat si dicatur, dictam constitutionem solum respicere promotionem ad Officium, non autem illius exercitium. Tum quia mox obiensum fuit, illud non dici promotum, cuius promotio non habuit effectum continuatum, propter superuenientis iuris impedimentum: tum etiam quia verba debent intelligi cum effectum, 1. §. hoc autem verbum, ff. quod quisque iuris, l. penult. de iure, ff. si quis eum qui non vocatus est cum similibus.

Denique quia negotium, de quo agitur, iam fuit decisum inter dictos R. R. Patres cum enim d. Pater B. contenderet se posse, & debere vti & sui variis, quibus vtrunque Prioris dicti Ordinis, quomodo nullum haberet Conventum, R. P. Patres inter se sedandas

34 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

ludandas controuersias declarant, ipsum nec esse Priorem, nec iuribus ac privilegiis Priorum gaudere posse, sed simplicem inferiorum: cui declarationi acquiescens dictus P. B. per annum continuum in simplici inferioritate permansit, & cum alius Religiosus in Capitulo contentualli, in quo erat de familia, pro electione Discreti uocatur, & in Capitulo provinciali nullum habuit uotum, ut dubitari non possit quin tempore electionis in Capitulo provinciali factæ de eius persona, fuerit simplex Religiosus, & ex ratione habilis ad exercendum officium sibi conferendum, eadem habilitate, qua simplices Religiosi, & in nullo officio constituti possunt, & per consequens quin potuerit secundo loco eligi seu confirmari, non obstante statuto seu constitutione, quæ refertur ad personas tempore Capituli qualificatas: sicut regulariter, dum quis habilis, aut inhabilis declaratur, habilitas considerari debet de tempore promotionis: cap. cum sit 7. de scriptis. c. p. si ex tempore 9. ad tit. in 6. Franc. in cap. si pro Clerico, column. 1. numero 1. in princip. de prebend. in 6.

Ex causa finalis dictæ constitutionis uidetur consistere in eo, quod non sit rationi consonum, quod quis in tertio Capitulo immo diuersi sequenti uotum habent, dum in duobus præcedentibus uoti capax fuit, ut patet ex illis uerbis, *ad aliquod officium habentem*: & per consequens cum dictus P. B. in primo Capitulo uotum non habuerit, illumque uoti incapacem fuisse, declaratum fuit per P. Provinciale, sequitur eum in tertio Capitulo (quod quoad ipsam erat secundum) non fuisse ineligibilem.

9 In eadem propemodum materia constitutionis prohibentis electionem illius, qui ab Officio durante tempore non vacauit, proposita fuit alia dubitatio circa Confessarios monialium Sanctæ Clare, ordinis Sancti Femici. Siquidem in dicto Minorum ordine, Tolitana constitutione cautum, neminem ex iis qui Guardianatum exerceant, lapso triennio in eodem, aut alio Conuentu, continuari posse, nisi prius per annum explicitum vacauerint, ut testatur Mian. *quest. regul. part. 2. quest. 19. artic. 8.* sicut & Provinciales non ultra triennium exercere possunt officium huiusmodi ut per eundem, *id. part. 2. quest. 16. artic. 4. & 5.* qua de re etiam Hieronym. Rodric. *quest. 69. nom. 7.*

11 Cum autem Confessarii monialium Sanctæ Clare præsentis Ciuitatis, habeant ex speciali privilegio vocem in electionibus, dubitatum fuit, verum ille qui tanquam Confessarius, in ultimo Capitulo provinciali post finitum triennium suofficij uocem habuit, possit lapso anno eligi in Guardianatum. Ratio dubitandi petitur ex eo, quia posset fieri frons legi, nem lapso triennio Guardianus interueniret per annum in Capitulo provinciali, & lapso anno iterum eligeretur in Guardianatum, & ita continuo uocem haberet, contra mentem & intentionem constitutionis.

12 Existimauit nihilominus dictum Confessarium interuenire posse in electionibus, & habere uocem vigore dicti privilegij, quia constitutio non prohibet quin lapso triennio possint Religiosi, non excepto anno deputari Confessores monialium: quin imo hoc uidetur permissum per Bullam Pauli IV. apud Rodricum in Bullarum, in bulla quinta Pauli IV. pag. 193. sub dat. 23. Aprilis 1559. his uerbis: *In Guardianum eligi non possit, sed tantum in Priorem dilectum licetum, vel Confessorem monialium,*

durante officio Definitarius &c. & constitutio non prohibet Guardianos esse vocales alio modo, & alia via quam via officij Guardiani: & sic dum Guardianus lapso triennio admittitur tanquam vocalis, non admittitur tanquam Guardianus, sed tanquam Confessarius, & sic non contrahitur dictæ constitutioni Tolerantia.

CAPVT CXXXVII.

Verum solemnitates requisitæ in alienatione bonorum Ecclesiasticorum requiruntur in bonis, quæ nondum Ecclesiæ sunt incorporata, siue agatur de bonis in quibus Ecclesiæ solum habet dominium directum, siue de illis in quibus Ecclesiæ habet utrumque dominium, uidelicet tam directum quam utile; siue de illis in quibus Ecclesiæ solum habet utile dominium, sub directo dominio alterius qui non uult Ecclesiam inuestire, adeo ut Ecclesiæ cogatur alteri vendere: & utrum hoc casu ex tah venditione coacta debeat laudemium, aut sit locus iuri prelationis in fauorem domini directi.

SVMMARIVM.

1. Bona Ecclesiæ non incorporata, seu uita mensa capitulari, regulariter possunt alienari sine solemnitatibus.
2. Quando bona non dicuntur incorporata Ecclesiæ.
3. Quando Ecclesiæ habet solum dominium directum, si deinde ex aliqua causa dominium directum sint constitutum cum uita, obsequio incorporationis potest fieri alienatio sine solemnitatibus.
4. Bona in quibus Ecclesiæ habet utrumque dominium scilicet directum & utile, cum sint de mensa non possunt alienari sine solemnitatibus.
5. In dubio iuris est in alienatione bonorum monasterij acquisitorum per Ecclesiam adhibere iuris solemnitates.
6. Hereditas delati Religioso, ipso iure acquiritur monasterio.
7. In quibus casibus bona ueniret acquisita Ecclesiæ possint alienari sine solemnitatibus: & numero 8.
8. Virum Ecclesiæ possit per transfusionem dimittere bona in manibus transigentium & resoluatur negatiua, ut uerius sententia.
9. Titulus, uel Prelatus non possunt transigere rem dimittendo sine solemnitatibus.
10. Ecclesiæ ut minus mortui cogitur per dominum directum vendere bona monasterij acquisita.
11. Ex alienatione necessaria non debetur laudemium.
12. Debetur tamen Domino sui prelationis si uoluerit, ex tali alienatione necessaria secundum mentem Rite Romanæ.
13. Quando Ecclesiæ cogitur alienare per dominum directum, nullum debet laudemium.

Ad emendas et penās, quæ facti solent in peccelluria solemnitas de iure requisitum in alienatione bonorum Ecclesiasticorum; quidam Religiosi querebatur aliis, utrum sibi liceret absque solemnitatibus alienare bona hereditatis sibi relicta pro solutione ætis alieni hereditarii, & pro vigentibus Consuetudinibus necessitatibusque duplici fundamentis. Primo, quia agebatur de bonis nondum Consuetudini incorporatis: Secundo, quia tractabatur de alienatione coacta, ex eo quod domini directi prædiorum, de quibus agebatur, recusabant illas dare inuestituram, cum essent manus mortuæ, quibus & de iure, & ex pactis iouellituræ, bona emphiteutica vendi, aut aliis alienari non poterat invito domino directo, qui propterea illos cogere poterat ad alienanda bona emphiteutica.

1 Pro cuius dubij resolutione hoc in primis statuendum est, quod quando bona non sunt incorporata Ecclesie, possunt alienari sine solemnitatibus aliis de iure requisitis: vt notant omnes DD. in cap. vi super 8. de reb. Eccles. non alienand. Vincentot de Franch. decis. 1.4. n. 16. & plures citat Barbos in cap. nullo 3. non. 9. de iudic. nullo. ¶ Non dicuntur autem bona incorporata sine voita mensis Consuetudinis, vel Capituli, quæ ipse Consuetudinis, vel eius Superior declarant de nolle incorporare: Redoan. de reb. Eccles. non alienand. q. 62. Menoch. de arbit. cap. 433. n. 4.

Sed tamen illa generalis regula maiori indiget interpretatione: & ideo plures casus ad illius declarationem sunt considerandi.

3 Primus casus est, quando agitur de bonis Ecclesiæ, vel monasterij, in quibus Ecclesia solum habet dominium directum, quia repetuntur data in emphiteusimam alicui particulari, necesse Ecclesiæ domino directo: Quæ bona cum vacis de causis ad Ecclesiam reuertere possint quoad dominium vile, illudque in fauorem Ecclesiæ cum directo consolidari, veluti ob finem generationem, pro qua concessio emphiteutica facta fuit, & ad illam restricta, vel propter caducitatem & commissam, aliisve modis; si quæratæ verum Ecclesiæ de huiusmodi bonis ad se reuertere disponere, & illa alienare possit sine solemnitatibus: distinguendum est, vt valeat quidem alienatio sine solemnitatibus quando bona illa nondum fuerint incorporata mensi Capituli, vel Monasterij: quod colligitur ex circumstantiis facti, & maxime ex declaratione facta per Prælatum, aut Ecclesiam, quod non vult bona illa suæ mensi incorporare; aut ex aliis similibus circumstantiis, ex quibus probatur bona non fuisse incorporata; de quibus Menoch. de arbit. decis. 433. Quando vero Prælatus, aut Ecclesiæ illa bona incorporavit, veluti iuxta expressæ declarando, aut inter bona & fundos Ecclesiæ describendo, aut aliis similibus modis, tunc omnino in bonorum illorum alienatione omnes iuris, & constitutionum Pontificiarum solemnitates requiruntur: vt distinguit Menoch. decis. 433. & de preiur. lib. 6. præsumpt. 87. Redoan. q. 62. Cavalcan. decis. 32. alibi 76. non. 14. part. 1. & decis. 31. numero 169. eod. part.

4 Secundus casus, quem à primo distinguit, & bene explicat Abbas in d. l. cap. vi super, de reb. Eccles. non alienand. non. 9. & non. 11. versit. quædam sunt bona. est, quando agitur de bonis quorum dominium tam vile quam directum pertinet ad Ecclesiam, & longissimi temporibus fissent in bonis Ecclesiæ, & ista in dubio dicuntur de Mensa, quia deficiunt necessitates Mensæ, & utilitatis

Ecclesiæ, & aliorum indigentium, con. videtur, 12. quest. 1. Et sine dubio in alienationibus huiusmodi bonorum, requiruntur solemnitates iuris, & constitutionum, & si illæ non ioterueniant, alienationes vitiatur & corrumunt.

Tertius casus est, quando agitur de bonis nouiter acquisitis Ecclesiæ, veluti ex donatione, aut hereditis iohannis, aut alio simili titulo. Et quodam hæc bona licet dabitur possit verum sint de Mensa, & per consequens inalienabilia, iuxta notata in cap. finali, de fund. an vero sint alienabilia tanquam mensæ nondum vitiata; tamen quia in tali occasione fieri debet interpretatio, sanum & necessarium est consilium, vt bona illa non alienentur sine solemnitatibus, vt prudenter monet Innocent. in d. l. cap. vi super, in verbo, de mensa, quem sequitur Abbas ibid. non. 12. Mascard. de probat. decis. 103. n. 6. & 7. Et propterea si non adfuerit necessitas & coactio alienandi in casu proposito per dictos Religiosos, non ausus fuisset consuleri alienationem sine solemnitatibus: quia qui donat Ecclesiæ, hæc illam hereditem relinquit, non alia intentione donat, quam vt ea sint de mensa Ecclesiæ, & illi in corpore aut; quod possimilium in casu proposito procedebat: ¶ quia agebatur de hereditate delata cuidam Religioso, & ex eius persona acquisita monasterio, tunc enim ipso iure censetur incorporata, & acquisita ipsi monasterio: vt concludit Raccius in prax. alien. reb. Eccles. decis. 103.

Ego tamen in certis casibus particularibus sæpius consulus diuersis Capitulis, tam Regulationum, quam secularium Ecclesiarum, vt in nouis acquisitionibus, in quibus non sit incorporatio ipso iure, processerint se non habere animum incorporandi; veluti dum in publica sollicitatione, bona debitoris propter penuriam licitatorum, Capitulis tanquam plus offerentibus aduocabantur, eo animo vt commodius aliis possent vendere, pro satisfactione summorum sibi debitæ pro fructibus decoris, qui in distributionibus Canonicorum, vel alimentis Religiosorum conueniri debebant: hoc enim casu cum clare constaret nullam adfuisse necessitatem, vel voluntatem incorporandi, porxit fieri alienatio talium bonorum absque solemnitatibus, cum talia bona non sint Ecclesiæ pleno iure acquisita per Redoan. decis. quest. 62. n. 1. Mascard. decis. conclus. 103. Menoch. de arbit. d. cap. 433. & consil. 79. per rationem.

Sunt tamen nonnulli casus, in quibus bona quantamvis incorporata alienari possunt, quos ad longum recenset Rebuff. in compend. alienationum rerum Ecclesiæ, n. 14. vers. sunt tamen quidam casus, & non sequuntur. Quatuor in sum. Bullar. in verbo, Alienatio. per titulum.

Ad autem per transactionem bona Ecclesiæ alteri remitti possunt, dubitatur à nonnullis, & committitur Nat. cons. 441. non. 12. Mascard. cons. 17. non. 8. lib. 1. ex ratione, quia non dicitur abrenuntium, quod penes aduersarium dimittitur, & omni quæ sunt ab Ecclesia possessum. Verum hæc sententia est contra mentem Rotæ Romanæ, & plurius DD. quos refert Addido ad Buzat. decis. 690. littera B. Quia quidquid sit de parte, qui est legitimus administrator bonorum filij, tamen quando agitur de reote, vel Prælatu, qui non totum habet potestatem, non possunt transigere dimittendo rem apud possessorem, nisi seruis iuris solemnitatibus: vt probat Surd. cons. 431. n. 23. & 16. Gratian. disp. c. vers. cap. 476. non. 16.

Quartus casus est, quando agitur de bonis, in quibus

quibus Ecclesia solum habet utile dominium depredos à domino directo alienius domini superioris; tunc enim si dominus nolit dare inuestituram, ex eo quod Ecclesia, vel monasterium est manus mortua, & de iure prohibita acquirere cetera voluntatem domini directi, praeter scriptis statibus patris quae solent apponi in inuestitura de non alienando in manus mortuas, qualis est Ecclesia, quae nunquam moritur. *1 cap. 1. de alienat. feud. & propterea Ecclesia, & quicquid alia manus mortua cogitur vendere emphyteum quoad illam pervenit. Ludov. decif. 3. 10. & 3. 19. & ibi Addent. Rot. decif. 368. part. 1. & cetera. Bonat. decif. 394. cum ibi citatis; ideo talis alienatio dicitur necessaria, adeo ut ex ea nullum debeant laudemium: Amode. à Pont. quest. laudim. 16. Niget in trall. de laudem. 1. part. 2. quest. 4. n. 63. & seg. 7. Immo secundum aliquos non potest vti iure praetensionis: ut tradit Roman. conf. 1. 107. incip. Circa id quod queritur. cum pluribus citat. per Berlich. nom. 1. conclus. 39. n. 65. & per eundem decif. 98. Tiraquell. de retrat. confanguinit. 5. finali. nom. 3. & 5. gloss. 4. num. 8. & sequentibus: Quod tamen non transit sine difficultate, quia Tiraquellus d. 5. finali. nom. 8. & sequentibus, nihil determinat; & Amodeus d. quest. 17. nom. 1. 1. inclinat in contrariam sententiam, licet loquatur in casu diverso, nempe in casu alienationis necessitate ex causa subhallationis: & ideo contraria sententia verior est, & apud nos tenenda, propter auctoritatem Rotae Romanae apud Seraphin. decif. 808. n. 3. post Bald. conf. 305. incip. Verba inuestiturae, n. 1. vers. sed certe illud. vol. 1.*

14 Quando igitur Ecclesia ad instantiam domini directi compellitur vendere bona, ab illius dominio dependentia, tunc Ecclesia potest liberè alienare, nulla adhibita iura solemnitate: quia necessitas facit licitum, quod alias fuisset illicitum. *Rip. in l. filiusfamilias. 5. Dui. nom. 40. ff. de legat. 2. & in terminis Redoan. de reb. Eccles. non alienand. quest. 5. 1. nom. 12. vbi quod solemnitas quae exigitur in alienatione rerum Ecclesiae, non requiritur quando sit alienatio rei, quam Ecclesia retinere non potest: Odd. de prohib. alienat. quest. 3. 1. artic. 5. n. 124. vbi infinitos allegat: Niget in trallat. de laudem. 4. 4. n. 2. 5. part. 2.*

Et quia negotium dictorum Religiosorum versatur circa quantum calum, quia domini directi volebant illa inuestire, sed volebant cogere ad vendendum, quia erant manus mortuae; ideo fuit per eos processum ad alienationem bonorum hereditarium quae deueuerant ad Monasterium, nullis propterea adhibita iura solemnitate, & talis alienatio plenum fuit sortita effectum.

CAPVT CXXXVIII

De concursu resignatarij in impetratione beneficij, cum eo qui praesentatus fuit à patrono Ecclesiastico, & cum tertio impetrante per obitum. Et de possessione capta in Gallia post mortem resignantis: Et quod ex consuetudine Galliae attendi debeat tempus, quo tabellarius appellat Roman. De praesentatione incapacis facta per patronum: Et de certo modo va-

cationis exprimendo in impetratione: Et quid operetur clausula, Et alias quoniam modo vacet.

SVMMARIVM.

1. In beneficijs Gallia possessio capienda est intra triennium per resignatarium, & vbi resignat.
2. In beneficijs Gallia attenditur tempus, quo tabellarius appellat Roman.
3. Patronus Ecclesiasticus prius iure suo, si non idoneum praesentauerit, pro illa vice.
4. Patronus, laicus praesentans non idoneum ignoranter, potest variare, intra quadringentes.
5. Praesentans idoneus potest fieri sub conditione impetrandi dispensationem.
6. Certo modo vacationis non expresso, sufficit clausula generalis, Et alias quopus modo vacet, & non 9. maxime in beneficijs Gallia, infra num. 10.
7. Impetratio per modum in Cancellaria exprimentum, non valet, ex regula 46. Cancellariae.
8. Quomodo contrarium verius sit secundum nos communis, cum sufficit narrare in genere quod beneficium sit vacans.
9. Prior impetrans certo modo scilicet praesentans alij postulat.
10. In Gallia simplex signatura sufficit, ubi tamen est producenda, vel sumptum ex registro Vrbis.
11. Si resignatarius acceptus possessionem non resignante, beneficium non valet amplius per resignationem, sed per obitum.
12. Resignatur, impetrans certo modo est praesentandum, cum praesentatus à patrono non current, & resignatarius possessionem debita tempore non accepit.

CONCURRENTIBUS pluribus impetrantibus ratione cuiusdam beneficii, curam animarum habentis, in diocesi Viuariensi, multis propositae fuerunt difficultates, ut sciri possit quoniam inter praetendentes meliori iure niteretur.

Et primo quidem doctissimum fuit, verum resignatarium, qui prouisiones obtinuerat in Curia Romana, possessionem tamen non facit adeptus, nisi septimo post datam prouisionum mensis, & resignante tunc vita fundit: Et verum possessio capta per resignatarium mortuo resignante sit valida.

Secundo, verum debeat haberi ratio date habito respectu ad tempus supplicationis, an vero ad tempus quo expeditionaria Urbis Romae recepit mandata, & instructiones negotij cum commendatione expediedi supplicationem.

Tertio, verum praesentatus à patrono Ecclesiastico, sit fundatus in sua impetratione, anoto quod antea personam incapacem praesentauerat.

Quarto, verum praesentatio illius qui post mortem resignatarij impetraverat beneficium certo modo, tam ob defectum possessionis non captae, quam propter nullitatem praesentationis factae per patronum, sit valida, & alia impetrantibus praeterea: maxime quia iste certomodarius ius suum confirmauerat per concordatum factum cum eo, & ius habebat à resignante, quod concordatum fuit homologatum per summum Pontificem, sub reservatione pensionis coeuentae.

Quotid, regum impetratio postea facta per obitum resignantis, nocere possit impetranti certo modo. Sexto, verum mori resignanti; quia si pervenit post tres menses, nocet validitas concordati, facti quoniam dicto terminario, & illi praejudicet.

Prima quæstionis resolutio dependet ex edictis, & ordinationibus Regis Christianissimi, quibus auctoritate prima, quod omnes resignantes tenebuntur ad ipsam possessionem beneficii resignanti ad summam intra annos, post illorum provisionem, alius post debitum tempus, huiusmodi provisiones erunt nullæ, etiam si resignans sit adhuc vivens, qui non poterit amplius resignare directè, vel indirectè idem beneficium in fauorem illius, qui intra triennium possessionem non accepit: vt patet ex *edicto publico die 7. Septembris 1618.* quod postea fuit declaratum anno 1647. art. 14. quod fuit ordinatum similiter, quod resignanti tenebuntur capere possessionem vivente resignante, intra triennium a die date provisionis, expedit in Curia Romana; & dicto tempore elapso, tales provisiones nullæ erant & invalidæ.

Cum igitur resignantibus in casu proposito possessionem non accepisset vivente resignante, non poterat ius aliquod præterire, vigore dictæ resignationis: quod fuit per nos expressum fuit c. 13. n. 16. quæst. benef. part. 1.

Ad secundam quæstionem respondetur, quod iocententia Gallie, non solum haberi ratio date contentæ in supplicatione, quando constat de die & hora, quia nuncius seu tabellarius apparet ad urbem Romanam, enim est præcariæ beneficiorum Gallie privilegium: vt notatur Brodeau ad Louet *Littera M. n. 10. colum. 4. versio.* Car les Francois ont ce privilege, & l'utera R. n. 13.

Ad tertiam quæstionem respondetur, quod si patronus Ecclesiasticus minus idoneum, vel indignum præsentaverit, priusquam per eam viam præsentandæ eodem modo quod eligentes indignum: quia patronus Ecclesiasticus tenetur eligere, cap. cum vis 4. & ibi Glof. in verbo, minus idoneus de offic. Ordinarii: ideo locum habet dispositio c. cum in cunctis 7. §. vide de elect. t.

Si enim ageretur de patrono laico præsentante minus idoneum, locus esset variationi intra quadrimelre, intra quod potest alius idoneus præsentari, in eodem modo quod agitur de idoneitate requisita in fundatione, veluti si præsentatus deberet esse actus Sacerdos, aut alia simili qualitate; quia tunc devolutio fieret ad Superiorem, & eodem modo, si lapsus esset quadrimelre, aut etiam si intra quatuor menses præsentatio de iudicio facta fuerit scienter, quia tunc patronus laicus priuaretur illa vice sine præsentandi, quia abiret iure suo; vt bene per Barbof. de Episcop. alleg. 7. n. 105. t. 1. Si tamen præsentatio facta fuerit in habili, sub conditione impetrandi dispensationem, non prius tamen patronus faciliore præsentandi, & tempus devolutionis incipit a die obtentæ nullitæ dispensationis, quando is ad quem fit devolutio habet notitiam nullitatis dictæ dispensationis: vt fuit decisum contra Seraphin. dec. 173. sequitur Barbof. d. n. 105.

Ad quartam respondetur, impetrationem certo modo factam esse validam, cum nec resignantibus, nec nominatus a patrono nisi aliquod præterire possint, & sic beneficium rectè fuit impetratum; quamvis certis vacationis modis expressus non fuerit: quia propter clausulam, *Et alio quovis modo* tenet impetratio esse validam quovis beneficio ad hoc vacante per obitum resignantis: Rebuff. in præf. in forma signaturæ, in verbo, sine præmissis.

Quoniam enim per regulam Cancellaria 46. non

valeat impetratio beneficii vacantis per modum in Cancellaria exprimentum, & impetratio certo modo facta, non expressum aliqua specie, & modo vacationis, non possit. Iustitæ propter incertitudinem; tamen regula illa est contra dispositionem iuris communis, iuxta quam sufficit exprimeret in genere quod beneficium sit vacans, etiam nulla facta expressione certi & determinati modi vacationis: Lap. alleg. 6. n. 5. Lotret de reg. benef. lib. 3. tit. 8. §. Menoch. de arbit. cap. 20.1. n. 10. §. 6. & 7.

Quod si in supplicatione nullus fuerit expressus modus vacationis, sed tamen sit apposta clausula, quæcumque modo vacet, hoc sufficit pro validitate provisionis, vt tenet Glossator antiquus ad *dist. 1. reg. 46.*

Sed quia agitur de beneficiis Gallie, cessat omnis difficultas: quia clausula generalis, quæcumque modo vacet, comprehendit etiam vacationem per obitum, vt expressè consilium Rebuff. in suo cons. 73. Et in concordantia in forma mandati Apostolice, in verbo immediatus, vt sic intellige prædicta.

Itaque in viam impetrationis certo modo factæ, impetrans præferendus est omnibus postrioribus, etiam per obitum impetrantibus, cum prima impetratio certo modo facta comprehendat vacationem per obitum, notatis per Garc. de benef. p. 1. t. 1. c. 4.

Advertendum tamen quod dicto impetranti non sufficeret producere copiam provisionum extractam ab officio Gratiffarij, sed vel ipsam originale rescriptum productum debet, vel sumptum ex registra Curie Romanæ, quia hoc habet pressis Gallia, vt sola quidem signatura sufficit, sed ipsam rescriptum produci debet, & in debita forma recognoscitur, quod super copia extracta à gratiffariis fieri non potest, sed sumptum registri idem facit: vt notatur in præf. Sixti de fœtal. & tradit Bouchet in summ. benef. in verbo signatura, colum. 2. versio. antienne megr. versio. la verification d'une signature.

Quintæ quæstionis resolutio pendet ex mori traditis: quia licet non capeat possessionem per resignatum, in cuius fauorem, & non aliis facta fuit resignatio, quomodolibet resignans, sed tantum post eius obitum, beneficium non vacet amplius per resignationem, sed per obitum ipsius resignantis: ex traditis per Rebuff. in præf. in verbo, rescriptum, colum. 18. & probauimus supra part. 2. cap. 4. §. 7. n. 3. versio. Et quod resignantibus: ubi plures citantur huius veritatis auctores: & eum impetratio certo modo facta comprehendat vacationem per obitum, & sit anterior, consilium quens est vt dictus impetrans per obitum sit posterioribus impetrantibus præferendus.

Ad sextam quæstionem pauca responderetur, dictum impetrantem certo modo non posse nec debere fundare ius suum super cessione sibi facta per resignationem: quia eum omni iore esset destitutus, non potuit quidquam transferre, quia nemo dat quod non habet, iuxta vulgarem iuris regulam: & ideo debet ipse ius suum fundare in propria impetratione certo modo facta: neque ipse nocere potest patronum, cum iam incapax prætorauerit, & sic ceciderit a iure suo rescripta probatum fuit.

CAPVT CXXXIX.

Verum præbenda Theologalis possit permu-
tari: Et si super ea pensio fuerit imposita
contra formam iuris, verum ad eius solu-
tionem resignatarius cogi possit in Gallia.

D De

De mutua resignatione seu permutatione : Quando compermutante mortuo, alter superflus possit gaudere sua bona fortuna, & vtrumque beneficium obtinere : Et quid super hoc fuerit decretum per edictum Ludouici XIII. Magister in Theologia dicti dicatur : Et qualitas Magisterij, seu Doctoratus, vtrum sufficiat quod interueniat tempore examinis, & collationis factæ per Episcopum, vigore theodori Apostolici; an verò debeat interuenire tempore prouisionis factæ in forma Dignum.

SVMMARIVM.

1. Regulariter omnia cuiuscumque generis beneficia permuati possunt.
2. Præbenda Theologalis permuati potest cum ea, qui habet qualitates requisitas.
3. Pensio super præbenda Theologali imponi non potest.
4. In Gallia resignans cogit resignaturum ad soluendum pensum impositum super præbenda Theologali in ordinem suum.
5. Item resignaturum cogitur ad soluendum resignanti pensum super beneficio curato impositum in Gallia, quamuis aliqui nolit laborare.
6. Conscriptum tamen est, ut imposita pensio super Theologali approbetur à Summo Pontifice.
7. Si pensio conditionaliter in resignante reseruata non subsistat, non habet effectum resignans.
8. Resignans datur actus solus contra resignaturum, si conditiones non adimpletur.
9. Resignatione mutua facta, seu permutatione, si unus possessionem beneficii permuati adeptus fuerit, & compensatus qui fuit negligens in capiendo possessionem mortuus, superueniens gaudet sua bona fortuna, & vtrumque beneficium obtinet.
10. Si unus ex mutuis resignantibus recusauerit re integræ, beneficium illud vacauerit, non dicitur vacare per resignationem sed per obitum.
11. In mutuis resignationibus, vtriusque separabilis ab alia, & quando hoc procedat.
12. Imperandum est illi, qui fuit delegatus in adimplendo permutationem.
13. Si unus ex permuantiibus non publicauerit, permutatione est valida quoad alium publicantem.
14. Ex edicto Ludouici XIII. licet non habet illud quod dicitur de bona fortuna permuanti, contra eum qui fuit negligens, reseruatur verba dicta constitutionis.
15. Magister in Theologia dicitur esse qui Doctoratus gradum effugit.
16. Præbenda Theologali requiritur altissimè qualitatem Doctoratus.
17. Mandatum de providendo cum commissione in forma Dignum, continet gratiam conditionalis, & est in suspensio donec Episcopus prouisionem suam declarauerit.
18. Clausula la per diligentiam &c. reddit gratiam conditionalis.
19. Quodvis Doctoratus videtur sufficere quod interueniat eo tempore, quo alius exercetur, per implicationem ad personam, sed contra, infra. n. 21.
20. Gratia conditionalis sufficit quod purificata sit tempore conuentionis conditionis.

21. Mandatum de providendo sufficit tempore mortui, quod habilitatem personæ non continet tempore conuentionis mortui.
22. In mandatum de providendo insufficientem est tempore data rescripti.
23. Quando à principio requiritur habitus, non sufficit quod postea interueniat.
24. Explicatur dicta superior cap. 17. & 95. p. 1.
25. Quando agitur de literarum sufficere quod capax interueniat tempore examinis, quamuis prouisus non esset capax tempore data.
26. In rescriptis Summi Pontificis narrata sunt verificanda.
27. In rescriptis conditionalibus habitus requiritur tempore rescripti, quando constat de mente Summi Pontificis.

CLARA permutationem cuiusdam prioratus cum præbenda Theologali Ecclesiæ Cathedralis, vacare proposuit fuerunt controversiæ: quædam Prima cõsultabat in eo, vtrum præbenda Theologali titulo permutationis cederi posset: in qua responsum fuit affirmatiue, dummodo is cui remittebatur Theologalis, haberet omnes qualitates ad illud beneficium requisitas, tum ex regula generali quod cuiusvis generis beneficium regulariter licita est permutatio: ut testatur Gate. de benef. p. 11. c. 4. n. 1. Et ordinatum quod præbenda Theologalis permuati possit, testatur Rebouss. in concord. sit. de collat. §. 1. in verbo, alteri, versis. & si quando fieret permutatio, sol. mibi §. 16. Boet. decis. 226. n. 1. versis, quia talis Theologalis præbenda.

Secundo loco fuit quæsitum, vtrum pensio super præbenda Theologali imponi posset: Et conclusum fuit non possit: Boet. decis. 226. n. 1. Louet. littera p. n. 46. & ibi Addeot. Rebouss. in concord. sit. de collat. §. 1. in verbo, annu. versis. & idem non potest.

In Gallia tamen, quando agitur de resignatione, prout in casu isto, in quo agitur de resignatione ex causa permutatiois, suprema Tribunalia solent cogere resignaturum ad solutionem pensionis, quæ alias peti ooo possunt: ut notat Addeot. Louet. littera C. n. 40. versis. Mais il est à noter, quod ita observatur in odium perfidie & ingrati tudinis: & in specie, de pensione reseruata super præbenda Theologali, quæ alias debita non fuisset, sic iudicatum testatur Motnac. ad l. venditur §. 14. f. comm. prædior. in præbenda Theologali Ecclesiæ Lingonensis, die 6. Maij 1609. Idemque iudicatum est sepius addeotus eoi, qui cum eis beneficium catarum resignatum fuisset, sub pacto pensionis non ux, illud ete postea pactuoo inire conati sunt; ex eo, quod huiusmodi sacerdotia libera omni pensione esse debeant: condemnatus quippe fuit resignaturus ad seruandam conuentionis legem: is enim qui contra ius publicum pactus est, tamen ex bona fide legem conuentionis in illis Tribunalibus seruare cogitur: ut notat idem Motnac. ad l. ius publicum, §. de pact. Melius tamen est, dum permuatio ooodum facta est, not ab huiusmodi pacto abstinere, aut illius approbationem obtinere à Summo Pontifice, ex notatis per Boet. decis. 226. n. 1. versis, & sequent.

Quod si pensio sic reseruata in resignatione conditionalis ex causa permutatiois, & non alibi, aliter, nec alio modo, subsistere non possit, nec similiter resignatio possit fortiri effectum: quia ita non abdicatur à resignante, ois conditio sub qua resignatio facta fuit, si veniente, neque abdicatur possessio à resignante: & immo competet illi actio spoli contra resignationem declinatem, seu possidentem beneficium resignatum: Pant. decis. 5. ann. 7. & 8. lib. 4. Buzac. decis. 42. ann. 9. & 10. Et

Et si resignans moriatur ante adimpletas condiciones in resignatione contentas, beneficium non vacat per resignationem, sed per obitum resignantis. Addit ad Louet l. 1. §. 1. col. 1. 1. 3. vers. Et neamplius ila esse iussit. fol. 10. 1. 8.

- 9 Tertio, cum supponatur in facto resignante mortuum fuisse post provisionem factam a summo Pontifice, dubitatur fuit quid fieri deberet de beneficio dicti resignantis per permutationem vite sancti Responsum fuit, resignationem debere fieri beneficio resignato seu permutato, quantum resignans aut permutans non acceptavit, nec possessionem accepit beneficii, compendit, quia resignans debet gaudere sua bona fortuna: quando enim mandata sunt tradita & expedita, & provisiones ex utraque parte subsistunt, si vnus ex co permutantibus mortuus fuerit ante capam possessionem, locus est bonae fortunae pro alio, qui debita vius est diligentia: Quod tamen locum non haberet in terminis simplicis permutationis, vel mandati ad permutandum eundem admitti per collatorum ordinarium, vel per summum Pontificem: vt ostendit Adit. ad Louet. l. 1. §. 1. 1. 3. an. 5. col. 1. 1. 3. vers. Et recte regle, & vers. Et idem eundem fol. 5. col. 1. 1. 4. qui addit, quod in resignationibus ex causa permutationis, si permutatio non sequatur, puta vtroque, vel altero mortuo ante adimpletionem possessionis, perinde est ac si neutrobique foret resignatus, & alter compendit debet gaudere de bona fortuna, & reingredi, seu potius remanere in suo antiquo beneficio, quia verum est dicere, quod ipse nunquam fuit priuatus sua possessione, & per colegendes vtroque beneficium gaudere debet. Quod anam firmat Rebuff. in prox. tit. de perm. n. 28. p. 1. Qui tamen dicit, quod si resignatio fuerit facta, & ab altera parte recitata, tunc quia in remanet in possessione in qua moritur, ideo beneficium censetur vacare per obitum, neq. enim intelligitur amissum quod alteri ablatum non est. Et ratio praemissa non est, quod eadem vna collatio facta ex causa permutationis, sit separabilis ab alia, licet altera non habeat effectum, non ideo desinit valere permutatio quoad aliam, quia vtile per iocunde vitari non debet. Gonzal. ad regl. 8. cl. 1. §. 5.
- 10 1. 1. n. 48. qui permutandum est illi, qui huc negligens in adimplendo permutationem: Gonzal. ibid. n. 37. vers. 1. & n. 38. anst. d. n. 48. 1. Vnde si alter ex permutantibus omisit facere publicationem, non ideo permutatio est nulla, sed corrumpit collatio illius qui oon publicat, non vero illius qui publicationem fecit: Parif. de resig. lib. 1. §. 1. n. 25. & segg. quem sequitur Gonzal. ibid. n. 50.

- 11 Est tamen aduertendum, quod per constitutionem Ludouici XIII. in Editio facto sur le Contreleur, sub anno 1637. verificata postea in Curia Parliamentaria, & in privato Consilio Regio art. 1. fuit declaratum, & ordinatum omnes provisiones factas ex causa permutationis, nullas esse & inualidas, & sine effectibus, si ille qui vnus vt talibus provisionibus non fuerit vius omni diligentia possibili ad hoc vt eas compenditantes obtineat beneficium sibi assignatum ex causa dictae permutationis: & nihilominus si postquam vnus ex permutantibus fuit prouisus alter decedat, beneficium quod resignatio debebatur propter bonam eius fortunam, non amplius ad ipsum spectabit, sed vacabit per obitum illius sic mortui, & resignatus superueniens fuerit prouisus, siue non abique eo quod talis superueniens possit vtroque beneficium retinere sub praetextu dictae bonae fortunae.

Et iterum per declarationem Regis continenter in ordinationem praefati Edicti, factam anno 1646.

Sanctiary Pars III.

& verificata in Curia Parliamentaria art. 1. 4. ad tollendum notabilem abusum, qui intrepide in quibusdam prouincijs regni Galliae, in quibus indicabatur permutationes bonas & validas, quantum non fuissent effectus, nec adimpletas per vnum ex partibus, quod tamen est contra naturam, & formam essentiali permutationum, fuit ordinatum siue derogatione regali de publicandis, quod casu quo vnus ex permutantibus moriatur post tempus dictae regulae, non dum capta possessione beneficii permutati, eo casu superueniens dictorum permutantium remaneat integre priuatus beneficio per eundem dato, & iure quod habebat in ipso, nec possit in illud reingredi sine noua provisione, siue dicta permutatio facta fuerit in iohannem, siue aliam, quod permutationes sint effectus, & ex utraque parte, & provisiones recalcantibus Ordinariis expeditur ante obitum vnus ex permutantibus, si contingat.

Ex quibus Edictis apparet, regulam illam, qua olim permutantes gaudebant bona fortuna, si altes ipsorum negligens fuisset in capendis provisionibus, & vita functus esset, hodie propter dictam constitutionem non habere locum in Gallia.

Quarto, quia situm fuit, quid intelligatur per Magistrum in Theologia, & vtrum qualitas illa debeat interuenire tempore resignationis, vt sufficit quod interueniat tempore approbationis factae per Episcopum, & in consilio dato fuerit in forma Dignum.

Resolutum fuit quod primum caput, nomen Magistri in Theologia intelligi debere cum, qui Doctoratus gradu insignitus esset, notat Rebuff. in concordat. de Reg. ad prelat. nomen. §. 1. in verbo, Magistrum, & in verbo, Doctorem, & in tit. de collationib. §. 1. in verbo, Magistrum. Quae qualitas Doctoratus requiritur actualiter ex dispositione iuris, & ex Regia ordinationibus, vt notat Theaetani in cons. Reg. lib. 1. tit. 7. art. 1. in verbo, qui ne soli de la qualite, quod de rebus per nos actum c. 97. n. 27. & 28. & 29. par. 1.

Quoad secundam partem dubij, videbatur primo intuitu sufficere quod prouisus esset Doctor, eo tempore quo Episcopus illum declarauit capacem vigore mandati de prouidendo sibi facti, per summum Pontificem, cum commissione in forma Dignum: cum hoc casu giaria sit conditionalis, & per consequens non sit acquiritum vi prouisionis, sed Episcopus illum capacem declarauit, & illi beneficium contulerit: Abb. in cap. inter ceteros, de proband. n. 5. 1. 3. multoq. magis dicta gratia censetur conditionalis, attenta clausula si per diligentiam in ea apposita, ex notatis per Garc. de benef. p. 1. c. 4. n. 83. & 86. Barbosa de iur. Eccles. in vers. lib. 1. c. 1. n. 183. Et ideo videtur sufficere quod qualitas Doctoratus interueniat eo tempore, quo actus ille exercetur, per applicationem ad personam: Innoc. in clement. vt i quo lib. n. 27. vers. ex praedictis nota, de atq. & qualib. Lottet. de re benef. lib. 2. §. 47. n. 3. & de iure, §. 2. quod quod gratia conditionalis sit peracta tempore euenientis conditionis: Roc. decif. 602. n. 19. p. 5. recent. 10. 2.

Constat in tholomien sententia vera est, nempe quod si prouisus non fuerit actualiter Doctor Theologus tempore datae supplicationis, non possit pretendere ius super dicto beneficio Theologico, quia de iure inspicitur tempus datae receptae, quo factus fuit mandatus de prouidendo; non autem tempus executionis mandati: textus est expellens in cap. si tempore, de rescriptis in 6. Rebuff. in concordat. tit. de mandatis. Anstol. §. 1. in verbo, dare pass. §. 1. vbi dicit, quod si Papa mandauit de aliquo beneficio prouideri, in fauorem alicuius personae in capacita, non debet illi eui mandatum est discutere, prouidere, nisi consistat de intentione summi Pontificis dispensam

- dispensare volens ut bene decisum fuit in Capella Tolofana. q. 488. & semper tempore datur testis in inspicuum est: Pars de resignat. benefic. lib. 4. c. 1. n. 1. r. & sequentibus quia quousque a principio requisitus habilitas non sufficit quod postea interveniat, sed debet adesse illo tempore. Pars. ibid. n. 14. Gratian. discept. forens. c. 108. n. 10. & ita intelligenda sunt quae diximus supra per. 1. c. 7. n. 19. & c. 99. n. 6. semper enim debet esse habilitas prout, tempore datur testis. Rot. decis. 125. n. 4. p. 4. recitat. rem. 1. & Modest. de stylo datur. c. 6. n. 18. in fine, ubi hoc limitat nisi ageretur de capacitate quoad literaturam, quam sufficit intervenire tempore examinis.
26. Neque obstat quod dicitur, gratiam esse conditionalem: duplici ratione; Primum quia in ipsa supplicatione, seu testamento obsequio a summo Pontifice, expresse ostentatum fuerat, ipsum impetratum esse Magistrum in Theologia, & sic tenebatur probare qualitatem illam expressam in litteris, seu testamento Pontificis: quia de iure omnia narrata summo Pontifici sunt verificanda, maxime quando talia sunt, ut in his Summus Pontifex gratiam suam suaduerit, Rot. decis. 642. n. 2. p. 4. recitat. rem. 3. Ludouic. decis. 13. n. 8. & hoc est indubitatum.
27. Secundo, quia cum consistet de mente summi Pontificis, qui intendebat providere de persona idonea, & de Magistro in Theologia, etiam si ageretur de actu conditionali, debet intervenire habilitas tempore provisionis ex mente Papae, quae etiam in actu conditionali primum locum obtinere debet: Cassiodor. decis. 3. de prebend. n. 15.

CAPVT CXL.

Copiosius explicantur ea, quae p. 1. quae. benefic. c. 73. tradita fuisse circa ius sepeliendi: & tractatur materia sepulchri familiaris, & hereditarij ex quibus illorum qualitas dignoscatur: Et an ius sepulchrae transeat ad solos adgnatos & descendentes: an verò etiam ad cognatos vel ad haeredes extraneos: Ex quibus etiam coniectura transeat ad fideicommissarios. Quid si testamentum alioqui nullum sustineatur per clausulam codicillarem, vtrum hoc ius remaneat apud eum qui fuit illegitimus in tali testamento. Vxor conuolans ad secunda vota, an possit in sepulchro primi mariti habere ius sepulchrae.

SVMMARIVM.

1. Explicatur Theauri inuicij sententia, constitutis differentiis inter ius Canonicum & Civile in materia sepulchri familiaris, vel hereditarij: & expenditur text. io l. ius sepulchri § 3. Cod. de religiof.
2. Proponitur vera resolutio ad quas transeat ius sepulchri tam familiaris quam hereditarij.
3. Ius sepulchro non possit cedi extraneo.
4. In sepulchro familiaris haeredes extranei ius non habent.
5. Filij licet succedant in sepulchro patris, quamvis non sint haeredes universales, tamen non succedunt in iura Capellani nisi sint haeredes.
6. Ex quibus probatur sepulchrum esse familiare, vel hereditarium.
7. Descendens ex linea familiaris, vtrum possit arma sua apponere in lapide sepulchri.

8. Spury an succedat in iure sepeliendi.
9. Quo casu descendens ex femina succedat in iure sepeliendi.
10. Ius sepulchri non tranfit ad fideicommissarios. Lamea num. 11. ubi ad hoc coniectura in contrarium, quia hoc est coniectura.
11. Insuper in testamento nullo, quod sustinetur in omni codicillis non succedit in iure sepulchri.
12. Quid statuantur iura canonica familiaris, quoad succedendum in iure sepeliendi.
13. Inter ius Canonicum, & Civile, non debere fieri differentiationem quoad successum sepulchri. Et respondetur obijectionibus, num. 15. & 16.
14. Mulier quae conuolans ad secunda vota videtur se indignam sepulchro primi mariti, quamvis maritus secundo marito, iurum videtur solus fuerit.
15. Extincta descendens, postquam Religiof. sepulchra concedere quilibet personae eius extraneae.

OCASIONUM, quae non alias diximus lib. 1. resol. benefic. c. 73. cum de sepulchro iuribus tractarem, moba fuit coequerentia inter Domum quoadem regularem, & haeredes fundatores vnius Capellae: siquidem fundator qui Capellam edificari fecerat, in eadem sua sepulchrum elegerat, & pro salute animae suae & uxoris, & amicorum vita functionum, quidam Missas, & Officia diuina cum congrua dotis assignatione ordinauerat: post cuius obitum, vxor, quae ab eo haeres fuerat instituta, ad secunda vota conuolauerat, & tandem ad humanis excesserat, relicto haerede extraneo.

Quaeritur igitur fuit, vtrum ius Capellae, aut etiam sepulchrae posset per Religiosos ad alias personas extraneas impungi & licite transferri.

Cuius quidem quaestioni resolutio, aliter de iure civilialiter verò secundum ius Canonicum functiones facienda est: si vera sit sententia Theauri in iuris lib. 1. quae. forens. c. 11. n. 3. Nam si iuris civilis functiones sequimur, concludendum est ius illud sepulchrae transire ad quoscumque haeredes, etiam extraneos: l. ius sepulchri, § 3. C. de religiof. & sumptib. funer. Adde ut ius sepulchri familiaris, non transeat ad cognatos, nisi sint haeredes: l. ius familiaris, § 6. C. de iur. Unde Castr. in l. ius sepulchri, § 4. C. de iur. § 4. dicit, quod in sepulchro familiaris omnes de familia, id est de cognatione, habent ius sepeliendi, licet non sint originaliter de familia, id est de agnatione; sed extraneum in l. familiaris, § 6. sequens, recitat. sed in sepulchro hereditario, quod quis fecit pro se, & suis haeredibus, non habent ius sepeliendi, nisi illi qui sunt haeredes, quamvis essent de familia, id est de agnatione, praeterquam liberi & descendentes, hi enim ius habent sepulchrae, quamvis non sint haeredes vniuersales: Quamvis simpliciter iura sepulchro cum ad haeredes extraneos transire, licet extraneis cedi non possint, voluerit Turq. de retrall. comm. sumpt. § 1. § 6. glof. a. n. 55. & Quod tunc loco non habere, quando agitur de sepulchro familiari, pro sanguine vel descendencia consuetudo, hoc enim non admitti haeredes extraneos ostendit Gratian. discept. forens. c. 110. n. 37. Idem fecit tradit Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. c. 14. n. 40. & Aduertendum tamò ad id quod superius dictum est ex Castr. l. ius sepulchri, § 4. C. de religiof. & sumptib. funer. quod in sepulchro hereditario illi dometur ius habent, qui sunt haeredes vniuersales, nisi tamen essent de liberis, quia illis competit ius sepulchri patris, quamvis sint tantum legatarij, aut instituti in re certa: Quia hoc verum est, quoad ius sepeliendi, sed non quoad ius Capellae, quod non competit filijs ex sola sanguinis conuolutione, nisi sint haeredes.

redes: ut dictum fuit in Cnd. Fabrian. lib. 3. tit. 25. *famil. erof. cand. def. in. fequitur Bacti. de fucces. lib. 8. c. 10. n. 3. fol. 129.*

- 6 Ex quibus autem probetur sepulchrum esse familiare, aut hereditarium, docet Castren. in dicta l. si sepulchrum. n. 5. Cod. de religiof. nempe ex infcriptione lapidis, aut ex amorum fculptura: quod etiam tradit Anan. conf. 86. Ancharan. confil. 1. t. 3. & post ipfos Thelau. in lib. 1. quæst. forens. 1. n. 3. verfic. an autem. ¶ Vbi addit quod descendentes ex linea feminina non possunt eorum arma in fculpere, & remouere: iam in fculpta, nisi de confensu Prælati Ecclesiæ. ad quem hacum rerum cura spectat. ¶ Ad filios autem ipsius ius sepulchri non spectat, cum sint ab omni agnationis & cognationis priuilegio exclusi. Spin. in speculo reffem. gloss. 1.6. n. 27. ¶ Quod autem actinet ad illos, qui ex feminis descendunt, illis ius sepeliendi competere affert, si nulli alij super sint ex agnatione illi alioquin agnati, in gentilitin sepulchrum præferendi funt. ¶ De fideicommissis etiam egimus dicta p. 1. quæst. benef. c. 7. n. 17. & 18. & conclusam ibi fuisse ius sepulchrorum ad fideicommissarios non tranfire, quod euidenter dictum est in l. qua perinde 4. 2. ff. de iura. & Trebellianum, ubi sic loquitur L. C. Restituta hereditate, iura sepulchrorum apud heredem remanent.

- 7 Venit conclusio huius firmata, non adeo certa est, quin aliquando ex variis circumstantiis, etiam fideicommissarius, huiusmodi iura honorifica supremorum Tribunalium Magistratus adiudicaretur, prout alias in facti conringentia faie iudicatum in Rota Romana, propter concursus multarum pæsumptionum: i quas ego singulas fepaciatin, non omnes admittetem, vitas tamen, poffum fubfuituto per fideicommissum prodesse censetem. Et hæc decisio facta fuit coram Illustriffimo & eruditiffimo Domino meo Bichio in Bononiensi, Illustratissimus, die 23. Januarij 1640. Primo quia hæres fuerat grauatius de restituendo, omnino, bona & hereditatem prædictam: Quod verbum, omnino, significat nihil remanere debere apud heredem grauatum. Secundo quia etiam fructus per grauatum perceptis fubfuituto restitui testator mandauerat. Tertiò, prælegata à fideicommissio exceptetur, & sic omnia alia restitui voluerat. Quarto, Trebellianicæ detractionem prohibuerat. Quintò, quas pro fubfuituto concurrebat obferuantia. Ex quibus Rota fubfuituto ius patronatus adiudicauit, ut spod Viarian. foff eius trail. de iure patronat. deff. 1. n. 1.

- 8 Sed pulchra occurrit dubitatio, quid si testamentum alioqui nullum fustineatur per clausulam codicillari: quo casu hæres ab intestato censetur grauatius de restituendo hereditatem nominatis in testamento per fideicommissum, verum hoc casu iura sepulchrentum, patronatus, & alia honorifica remaneant penes fuccessorem ab intestato, an vero ad intestatum transeat, cui fit restitutio per fideicommissum vigore clausule codicillaris. In quo articulo Rota Romana iudicauit, trãfite huiusmodi iura honorifica ad eos, quibus hereditas restituitur, idque ex præfumpta mente testatitici, cuius primordialis intentio fuit, ut omnia iura directã in herede intestato tranfirent: & ita decisum p. 7. recent. dec. 170. in qua declaratur dicta decisio in eadẽ causa dec. 7. a. ad. p. 7.

- 9 Sed fecundum dispositionem iuris Canonici, idem Thelau. de quo fuprà, lib. 1. quæst. forens. q. 11. n. 1. existimat ius funerandi, seu sepeliendi non tranfire ad extraneos, quamuis sint hæredes, sed ad solos fuccessores sanguinis, seu descendentes, quia debet quis sepeliri in sepulchro Maiorũ: scilicet de fuprà, & cum

Sanlegerij Pars II. l.

mulietes non habeant sepulchra, nisi vicorum, earum. Ebron. 13. q. 2. de fcedetẽs ex fœminis etiã si hæredes sint, nõ poterunt occupare sepulchra alterius agnationis, pæfertim ne inducatuẽ cõfufio in fepulchris. 14

Ego tamen ne maturè confiderara, non recedo à prædicta diffinitione fepulchri familiaris, & hereditarij, ita vt in illo fuccedant foli agnati, nõ autem cognati: in hoc verò nempe hereditario, foli fuccedant hæredes, quamuis non fint agnati: verò videlicet agnati nõ fuccedant nifi fint hæredes licet fint de familia & agnatione, præterquam liberi & descendentes, quia illi habent ius fepeliendi etiam fi non fint hæredes vnuerfales, vt dictum est, fed tantum inftituti funt in re cetra, seu etiam non mala mente exheredatĩ, vt per Castren. in dicta l. si fepulchrum, C. de religiof. p. 4.

Non enim huic conclufioni obftat confilium 15 Ioan. de Anan. 86. cum additum. Ludonico Bologn. Quia ab fimpliçiter dicitur quod ius fepeliendi, non tranfit ad hæredes extraneos, fed ad descendentes, etiam fi non fint hæredes: & allegatur text. in l. pro herede 20. 5. fed & qui. & 3. final. ff. de acquir. heredit. in quibus locis fit diffinitio fepulchri hereditarij, vt etiã patet in Glo. in dictis 5. fin. in verbo hereditary. 16

Nec etiam obftat doctrina Lambert. in trail. de inrepatronat. lib. 1. p. 1. q. 1. n. 1. & 1. n. 3. quem citat & fequitur Laurent. de Peyrin. in addit. ad confil. Leonu. X. c. 4. n. 48. Quia Lambertinus in dicto loco, nec non lib. 3. q. 5. art. 4. n. 10. & alij, qui cum fequuntur, debent intelligi, vt procedant quando agitur de fepulchro familiaris: nam fi efferet hereditarium, tranfiteret ad quofcumque etiam extraneos hæredes, vt ipfemet Lambert. explicat lib. 1. trail. de inrepatron. part. 2. q. 2. art. 1. c. 3. n. 4.

Ceterum in casu propofito ceffabat omnis con- 17 troverfia, nec opus erat diffinitione prædicta, cum ageretur de fepelienda vxore fundatoris, quæ per tranfitum ad fecunda vota, omne ius fepulchre, fi quod in Capella & fepulchro mariti habere potuiffet, amitteretur: enim mulier biuibus indignam fe reddat domicilio mariti, cuius offendiit memoriam, ideo non debet maritus in ipfius tumulo fepeliri, etiam fi ex pofferiori matrimonio vidua permãfiffet, quia debet accedi caufa proximitatis & immediata, non autem remotior, & mediata: vt refertur Sebafi. Medic. in trail. de fepul. q. 7. n. 26. verfic. Quoniam declaratur, Portel. in dub. regul. in verbo fepulchra, poff Sylueft. in verbo Sepulchra 4. n. 8. verfic. Quoniam.

Et ex fopacitatis conclufum fuit primò, dictum ius fepulchre & Capellæ finitum efferet, per tranfitum dictæ vxoris ad fecundas nuptias. ¶ Secundo ius illud per Religiofos alteri concedi potuiffet, attento quod nulli repeniebantur ex fundatoris agnatione & descendentes, ad quos potius quàm ad hæredes extraneos fundator refpexerat: vt probauimus in quæst. benef. c. 1. p. 1. cap. 7. n. 6. & tradit Laurent. de Peyrin. in addit. ad confil. Leonu. X. c. 4. n. 49.

***** CAPVT CXLI.

De diuerfis cuiusdam Prioratus impetratioribus: quarum vna facta fuit vti de beneficio curato: alia vero tanquam de fimpliçi. Quomodo inter fe differant beneficium parochiale, & curatum: Et ex quibus illæ qualitates probentur; & dignificentur: veluti per decimarum pæcepionem longo tempore factam, per euuincia-

tias antiquas, vel per deputationem Vicarij. Et quod natura beneficij non alteretur per Ecclesie secularisationem, nisi in iis in quibus per bullam secularisationis fuit prouisum.

SYMMARIVM.

1. Imperatrici beneficij curam nulla est, si hac qualitas non fuerit expressa.
2. Omnia beneficia presumuntur simplicia: ideo qui dicit esse curatum, tenetur probare.
3. Beneficium parochiale, & curatum, inter se differunt.
4. Que probanda sunt ad decidendum, Ecclesiam esse parochialem.
5. Quomodo probetur, curam animarum alicui Ecclesie inuenerit.
6. Probata parochialitate probatur cura animarum, sed non e contra.
7. Perceptio decimarum longo tempore continuata probat parochialem statum.
8. Enunciatio plurium instrumentorum antiquorum docet arguere non parochialem statum.
9. Dilectio, societas, non docet certam assertionem, sed dubiam.
10. Deputatus Vicarij, aut substituti, pro exercitio curae, inferunt decimarum curam aqua deputatum visulere.
11. Vicarij amovibiles deputantur in parochialibus vicariis Monasteriis.
12. Religiosi non possunt curam animarum exercere sine dispensatione, exceptio monachorum in monasterio dependentium.
13. Reductio Ecclesie regularis ad statum secularis, nihil immutat de antiquis Ecclesiis iuribus, excepta regularitate, & alio per bullam secularisationem.

PRIORATVS quidam, olim, ante collegiatam Ecclesie regularis ad statum secularem reductionem, ab Archidiazcono eiusdem Ecclesie dependebat, postea vero illum ab Abbatiis digoitate dependere fuit declaratum per arrestum magno Consilij Regij: inter duos prouisos in litem deductis erat, quorum alter ipsum vñ simplex beneficium, alter vero tanquam habens curam animarum, obtinebat: Ideo dum quaereretur, vter ex duobus potiora iura foueret;

1. Dixi in primis supponendum esse, quod & alio loco probauimus, beneficij curam animarum habentis collationem nullitatis violari laborare, si hac qualitas curae animarum summo Pontifici expressa non fuerit, teste Felio. in cap. in nostra 31. in decimo corollario de rescriptis.
2. Secundo supponendum est, omnia beneficia praesumi simplicia, & non onerata cura animarum: & ideo eum, qui allegat curam beneficio incumbere, teneri illud probare, cum habeat contra se iuris praesumptionem, quae ideo aduersarium transferret onus probandi: Rot. decif. 233. n. 4. p. 1. recent. Bellamer. decif. 676. Rebuff. in praes. rural. seculare beneficium quocumque n. 31.
3. Tertiò supponendum est, magnam esse differentiam inter beneficium parochiale, & illud quod habet curam animarum. Ad hoc enim vt probetur Ecclesiam esse parochialem, multa requiruntur, ex Scaphulan tract. de lateris gra. in tit. de qualitate & statu benef. §. circa secundum, n. 7. 8. 9. & 10. Gomez ad regul. de idemone, p. 11.

• Primo siquidem probandum est, eos qui huiusmodi beneficia possederunt, adiuuasse confessiones, & habuisse praesentem absoluentem in foro poenitentiali. Secundo, ad stabilendum parochiam, oportet vt adit locus limitatus, & suis confrontationibus designatus. Tertiò, quid is qui curam exerceat, illam exerceat proprio nomine, non autem tanquam ab alio deputatus, non tamen qualiter parochiali fieri praedictum, quamuis Parochus primarius aliquem sibi adiunxerit adiutorem, pro commodiori sacramentorum administratione, cum hoc ei de iure permittitur sicut notat Cardin. in clement. 1. in princip. q. 11. n. 1. de primis. & alij citati per Rotam decif. 52. n. 25. p. 2. diuers.

At vero quando non de probanda parochialitate agitur, sed de simplici cura alicuius beneficii annexa, sufficere probare quod talis beneficij possessor, habebat forum poenitentiale cum distinctione limitatum: Rot. dila. decif. 92. n. 26. p. 2. diuers.

Est quidem ideo iure verum, quod omnis Ecclesia parochialis habet annexam curam animarum: sed non sequitur e conuerso. quod Ecclesia omnis curam animarum habens, sit propterea parochialis vt docet Ioann. And. & alij in cap. super eo de proband. in 6. Rebuff. in concordia tit. de collat. §. statim n. 2. in verbo, Parochiales, fol. mbi 102. Et in forma mandati Apollatus, in verb. Parochialis Ecclesia, fol. 1086. Rot. decif. 380. n. 14. p. 1. recent.

Negari tamen non potest, quin parochialis Ecclesiae qualitas variis modis probari possit: veluti si verificetur ab omni tempore Ecclesiam solitam esse percipere decimas, & alias obuentiones spirituales, quae non nisi à veris Parochijs percipi solent: cap. nobis, cap. cum contingat, de decimis: Scraphio. decif. Rot. 1127. n. 2. Gregor. decif. 387. n. 6. cum sequentibus.

Item, condidua bitur probatio qualitates Parochialis, per plures enunciatus antiquorum instrumentorum, in quibus Ecclesia illa, Parochialis nominatur: per Gloss. in cap. cum olim, in verbis in instrumentis, de censibus. Felio. in cap. cum canon 13. n. 5. de probat. quia tales enunciationes si excedant metram centum sonorum, habent vim fune: Rot. decif. 472. n. 1. p. 1. recent. vbi plures DD. allegantur.

Aduerteodo tamen quod oportet, vt tales enunciationes vtantur verbis assertiuis, & non loquantur dubitatis, veluti si vterentur dictione, *forfan*, quae nihil certi determinat: vt per Rotam decif. 550. n. 2.

Similiter si probetur, possessionem beneficij solitam esse deputare Vicarios, seu presbyteros amovibiles, qui curam exerceant nomine ipsius: tunc enim huiusmodi Vicarij solum habent exercitium curae, sed cura primordialis remanet apud deputantem: siquidem ideo beneficiis vicariis & annexis Monasterio, aut Dignitati, vel Capitulo, deputandis est Vicarius ex Concilio Tridentino, sess. 7. de reformat. c. 7.

Praecipue vero deputantur Vicarij amovibiles, quando beneficia fuerint annexa monasterio pleno iure: Abb. in cap. de monach. n. 9. de proband. & ibid. alij DD. Rot. decif. 2. 4. de proband. an mon. de quo diximus rem. 1.

Cum enim Religiosi non possint percipere curam animarum exercere, excepto casu in quo agitur de membris, aut aliis quomodolibet dependentibus à monasterio; vt ostendit Garf. in tract. de benef. part. 1. cap. 2. n. 14. tenentur exerceat per substitutos. Quod tamen non habet locum, quando loquerentur dispensatio Apostolica, permittens monacho ademptionem beneficiorum curam animarum habentium: vt probauimus part. 1. cap. 80. n. 15. Quidquid sit de praemissis, hoc certum est, quod licet

liet exercitium corz aomaram factum fuisse per substitutos hoc noo derogat qualiter beneficij curati, non obstant reductione Ecclesie regularis ad statum secularium : ¶ Quia talis deductio nihil immutat preter statum regularem Ecclesie, cetera autem omnia remanent in eodem statu in quo erant ante secularisationem, quoad illa, in quibus Bulla secularisationis non prouidet : vt decessum fuit per Rotam Romanam deess. 25. 2. n. 2. p. 5. recent. & aduertit Abb. Panormit. in 2. n. 9. de capell. monachor.

Et ex his conclusum fuit, illum, qui beneficium vti curatum impetrauit, meliora iura fouere, si vera sint quæ in facto supposita fuer.

CAPVT CXLII.

In fideicommissis, vtrum extra Galliam, in locis in quibus Religiosi sunt capaces successionis, admitendum sit monasterium, saltem durante illorum vita : Et quomodo probanda sit quoad hoc consuetudo regionis. Renunciationes factæ causa ingressus in Religionem, vtrum sint reales, an personales, & extendendæ ad bona fraternæ, vel etiam ad auita fideicommissa, quorum in renunciatione mentio facta non fuerat.

SVMMARIVM.

1. Agnationis ratio habita non præsensitur quando testator feminam vocauit.
2. Quamuis ratio agnationis habita fuerit, monasterium succedat dum vivit monachus.
3. Quando testator loquutus est de liberis ex proprio alicuius corpore procreatis, monasterium non admittitur, quicquid aliqui dixerint in contrarium, num. 4.
4. Ad hoc vt monasterium excludat substitutum, sufficit illud esse capax successionis.
5. Monialis præsensitur prædicta a testatore, & monasterium ex eius persona.
6. Moniales per professionem non amittunt iura sanguinis.
7. Clausula si sine liberis, debet considerari respectu illius gradus cui adicitur, non autem respectu gradus anterioris, in quo non fuit oppositum, si agatur de filia posita in conditione, in primo gradu diuersa.
8. Consuetudinem allegans debet illam probare specificè in casu de quo agitur.
9. Consuetudo probanda est per actus non facultativos, indicenda consuetudinem destinatos.
10. Consuetudinis probatio valde difficilis est.
11. Renunciatio est strictè interpretanda, nec extendenda de casu ad casum.
12. Simplex filij renunciatio non priuat eum fideicommissi paterni.
13. Renunciatio etiam amplissima verbis facta, non extenditur ad successores in ea non comprehensos.
14. Renunciatio beneorum paternorum & maternorum non extenditur ad fraternæ.
15. Renunciatio non potest comprehendere fideicommissum, quod non poterat obtineri nisi post mortem fratris.

17. Renunciatio in dubio potius personalis censenda est, quam realis.
18. Verum est, & sententia Rota Romana conformis, quod renunciatio non fiat realis, ex eo quod facta fuerit intra ingressum in Religionem.
19. In renunciatione successuum paternæ & maternæ, non includuntur bona fraternæ, quamuis renunciatio sit moniti clausulis amplissimis.
20. Renunciatio non trahitur ad fideicommissum ignoratum, nisi adeo esset ampla, vt ad illud ex verbis referri posset.
21. Facilius substitutum excluditur a monasterio temporaliter, quam si monasterium peteres se admitti ad effectum succedendi etiam mortua moniali, & in totum.
22. Monialis renunciatio habetur pro mitta quoad successionem.
23. Renunciatio non datur regressus ad bona renuntiata.
24. Renunciatio facta favore agnationis non extenditur ad cognatos nec ad extraneos.
25. Si in cuius favore renunciatio facta fuit decedat intestatus, non rediens ad renunciationem, Contrarium num. 26.
26. Si renunciatio facta fuerit favore alicuius stipulantis pro heredibus & successoribus quibuscunque, arguitur ex eo renunciationem non fuisse factam favore agnationis.
27. Ingressus monasterij quando non sit causa finalis renunciationis.
28. Distin. quibusdamque, etiam heredes extraneos comprehendit.
29. Nomen hæredis, non comprehendit solum heredes sanguinis, quando agitur de morte transmissa ad heredes extraneos.

CVM Nobilis quidam puella, unicuique habens fratrem diuitem, ingressa esset monasterium quod bonorum in communem capax erat, ante ingressum bonis paternis, & maternis renuntiasset; mortuo fratre sine liberis, & sine aliis fratribus aut sociis, sed sola moniali superstitie, variz extortæ fuerunt dubitationes circa successionem istius fratris.

Primo, vtrum durante vita istius monialis, monasterium admitti deberet ad fructum bonorum fideicommissi paterni suppositorum.

Secundo, quia allegabatur, Moniales in his partibus ex generali consuetudine oco admitti ad fideicommissa, nec pro eis monasteria etiam durante vita Religiozæ, quæsum fuit vtrum legitime videretur de tali consuetudine.

Tertio, vtrum renunciatio Monialis prædictæ esset realis, adeo vt omnes successiones etiam fideicommissarias quamvis nondum delatas comprehendere; etiam si tempore renunciationis casus fideicommissi nondum euenisset.

Quarto, vtrum saltem casus fideicommissi non dum delati in dicta renunciatione contineretur, vigore referendum, & clausuram in iuramento renunciationis appositum.

In prima questione, concludendum est pro monasterio in hisce partibus, in quibus monasteria sunt capacia successionum: nam in Gallia, & aliis locis, in quibus ex generali consuetudine monasteria oon succedunt, quæstio ista esset superflua. Ratio autem huius conclusionis est, ¶ quia testator qui fideicommissum instituit, formam in certis casibus vocauit ex qua vocatione resultat probatio, quod non fuit per eam habita ratio conferuande

44 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

agnationis: Rot. decif. 667. n. 10. p. 1. recent. & decif. 486. n. 4. p. 1. recent. ¶ Et tamen, quomodo habita fuisset ratio agnationis, monasterium succederet durante vita monialis, vel monachi; & substitutus non admitteretur nisi post mortem Religioſæ grauata: Sanch. in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 16. n. 20. inſolito num. 34. verſic. ſed ex generali. & num. 43. & 54. Hicronym Rodric. reſoluit. regul. 72. num. 4. in fine, verſic. huiusmodi. Rot. decif. 118. & 131. p. 1. recent. Peregrin. de fideicommiſſo. artic. 28. num. 81. inſolito numeris præcedentibus, & ſequentibus; Maſtril. decif. 65. num. 3. part. 1. plures citat Fulaſ. de ſubſtitu. queſt. 4. §. 10. n. 2.

3 Necque obſtat ſi dicatur, teſtatoſem voluiſſe excludere dictum monaſterium, dum loquutus eſt de liberis naturalibus & legitimis, ex proprio corpore & legitimo matrimonio procreatis, per quæ verba monaſterium excludi voluit Rot. decif. 179. num. 16. p. 6. recentior. & decif. 106. num. 11. part. 5.

4 Quia reſpondetur quod contrarium tæcet Fulaſ. per Rot. allegatus, §. 429. n. 3. quod tamen vix admittitur propter enixam teſtatoſis voluntatem, ex verbis illis, de legatis matrimonio & ex proprio corpore: Ideo non inſiſtendo in opinione contraria, Dixi nos non verſari in terminis illius quaſitionis, vtrum Monaſterium excludat ſubſtitutum non in totum, ſed dimittat vtrum monaſterium capax bonorum admittatur durante vita monachi, vel monialis, ad fideicommiſſum; excludo temporaliter ſubſtituto, nempe quando videret monialis: qui termini ſunt omnino diuerſi; ¶ quia ve ſubſtitutus excludatur durante vita grauati, qui Religioſum bonorum capax ingreſſus eſt, non eſt neceſſarium quod monaſterium ſuccedat, ſed ſufficit quod habuit & potentia ſit ſucceſſibile: l. ſiluiſfamilias, §. cum qui rogatus, & ibi Gloſſ. Bart. & alij, ff. de legat. 2. quia etiam ſi monaſterium capax bonorum ſuccedere non poſſet, tamen ſiſa monialis vel naturaliter extans, impedit purgationem fideicommiſſi: cum vtrum ſit dicere, ipſam eſſe ſiliam naturalem & legitimam teſtatoſis: vt dicit Rot. dicta decif. 151. num. 3. part. 3. recent. Caſan. conf. 26. num. 5. ¶ & teſtator ex iuris præſumptione, ita cenſetur dilexiſſe monaſterium, ſicut ſiliam in conditione poſitam, ad excluſionem ſubſtitutorum, ſaltem durante vita Religioſæ: Rot. dicta decif. 151. n. 3.

7 ¶ Monialis enim per profeſſionem non annuit iura ſanguinis, nec deſinit eſſe de familia, & generatione illius, qui inſtruit fideicommiſſum; ideo ſaltem durante vita Religioſæ, monaſterium debet ſui bonis fideicommiſſo ſuppoſitri: Barboſ. de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib. 3. cap. 81. num. 9.

8 Nec obſtat dixi da bñ petinam ex claſſula, ſi ſine liberis naturalibus & legitimis, & ex proprio corpore procreatis, & ſimilibus. Quia duo caſus ſunt diſtinguendi ad euitandū æquiuocum, quod ex tali obſeque oriri poſſit. Primus caſus eſt, quando claſſula illa reſpicit vitium grauatum. Secundus, quando reſpicit patrem ipſius vltimi grauati. Exemplum ſit; Franciſcus fideicommiſſo Petrum ſilium ſuom grauauit, ſi ſine liberis naturalibus & legitimis ex ſuo proprio corpore procreatis decederet: Petrus autem reliquit Ludouicum, & Magdalenam: Ludouicus ſine liberis decederet, reliquit ſuperſtite Magdalena religioſa. Sanè cum cõditio adiecta fuerit Petro ſilio, & iſtelleque Magdalenam, legitimam & naturalem, & ex ſuo proprio corpore procreatam, negari non poſſet quin Magdalena ſuccedere debeat to fideicommiſſo: cum conditio reſpiciat perſonam Petri filij grauati, & decederet ob perſonam Magda-

lenæ. Sed ſi conditio fuiſſet adiecta reſpectu perſonæ Ludouici nepotis ex ſilio; vt potè quod dictum eſſet, ſi Ludouicus ſine liberis ex ſuo corpore &c. decederet, hoc caſu non eſſet tractandum de monaſterio, quia Ludouicus oſſes reliquit liberis, & per conſequens conditio fuit verificata etiam ad excluſionem monaſterij. Itaque Magdalena ſuccedit, ſaltem excludit ſubſtitutum, vn ſiſa Petri, & etas reſpectu poſita in conditione, & ex eius proprio corpore procreata.

Ad ſecundum dubium reſpondetur, conſuetudinem probandam eſſe ſpecificè in caſu de quo agitur: Rot. decif. 422. num. 35. part. 3. recent. cum non trahatur de vno ad alium caſum: Mareſcot. lib. 2. cap. 100. num. 4. Caualet. decif. 638. num. 3. conſuetudo enim non plus habet potentiam quàm vſus illi conſentit: Mantica. decif. 10. num. 10. & 11. ¶ Immo dictam conſuetudinem probandam eſſe 10 per actus non facultatiuos, Mantica. dicta decif. 10. num. 11. & quod talis actus facti fuerint aſoimo inducendi conſuetudinem, ſed in vim illius conſuetudinis. Abb. in cap. ſim. 12. de conſuetud. Crauet. conf. 171. num. 14. Decius. conf. 115. Caſan. Sord. conf. 25. 4. num. 30. Butar. decif. 19. num. 12. ¶ Et conſuetudinis probatio eſt admodum diſſicilis, cum multa ad eam requirantur, vt docet Theſaur. decif. 183. Gratian. decif. 148. n. 11. & 15. vbi dicit hanc probationem eſſe quaſi impoſſibilem: Footanell. decif. 338. n. 10. & decif. 361. n. 8.

In tertio dubio minor videtur addeſſe difficultas, 12 & in eo conſiſtere cardo negotij. Pro cuius deciſione aduertendum io primis eſt, renunciationes eſſe ſtricti iuris, & in ipſis non eſſe aduertendam extensionem ultra caſus, & hereditates in ipſis ſpecificatas: Sord. conf. 451. num. 32. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 565. num. 63. ¶ Et ideo repudiatio non 13 tollit ſilio ſus fideicommiſſi debiti io paterna hereditate, Dec. conf. 512. n. 1. verſic. hoc præmiſſo, Peregrin. de fideicommiſſo. artic. 52. num. 25. verſic. idcirco repudiatio. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 67. num. 28. Illa ſiquidem paterne hereditatis repudiatio non poſſet comprehendere iura que extrinſecus renuncianti obueniunt, ſed ea tantum que iure ſanguinis & ſucceſſionis paterne ad ſilium obuenire poſſunt: Pegauer. decif. 146. num. 16. ¶ Quod pro 14 cedat etiam ſi talis renunciatio ſub ampliffimis claſſulis facta fuerit, ſi ſit reſtricta ad certa bona, ſeu certas hereditates; non enim extenditur ad alia bona: Cyriac. eueni. conf. cap. 292. num. 12. & multi ſeqq. maximè n. 15. 17. & 18. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 685. num. 2.

In caſu autem propoſito renunciatio reſtricta 15 erat ad bona & iura paterna & materna, ergo ad fraterna non debebat extendi: Cyriac. vbi ſuprà, num. 7. Gratian. cap. 67. num. 27. Rot. decif. 543. num. 26. part. 5. recent. & 144. num. 9. part. 6. recent. & per totam illam diſcuſſionem, in cuius caſu renunciatio facta fuerat, cum vtrius ampliffimis. ¶ Vnde ſequitur quod in renunciatione monialis, fideicommiſſum autem non continebatur, nec contineri poterat: quia cum ipſa vocata eſſet poſt mortem fratris, non poterat fratris cedere illi ius, quod eo viuente nunquam obuenire poterat: quæ ratio non ponderatur Rot. dicta decif. 543. num. 25. p. 5. recent. Cyriac. dicto c. 292. n. 22.

Hæc ita ſuppoſitis, dum quaeritur vtrum renun- 17 ciatione monialis ſit realis, reſpicient totam abdicatorem omnium bonorum; an verò perſonalis, reſpicient certarum perſonarum hereditates, & certarum perſonarum ſuorum: ¶ Statuendum eſt in caſu

causa dubio, renunciationem potius censendam esse personalem, quam realem: Galster. de renunciat. lib. 1. cap. 10. numero 5. nec minus est personalis, quoniam in ea fit receptio hereditum: Suid. conf. 544. num. 4.

18. Neque realis dici debet, quoniam facta fuerit contemplatione ingressus in Religionem, quidquid in contrarium facere videatur decisio Rotæ 587. part. 1. recent. & decis. 714. part. 2. quibus addi potest Francisc. Merlin. Pignatelli. in propriis terminis *causæ* forensis. t. cap. 5. per totum. Quia veritas est in contrarium, cum non debeat hoc casus fieri differentia inter renunciationes secularium, & contemplationem ingressus in Religionem, quos verisimile est habuisse quidem intentionem defendendi bona, sed voluisse etiam sanare & acquirere monasteria: ut bene probat Rot. coram Merlin. inter alios *impres. f. 62. num. 1. §. 16.* quæ decisio inferitur etiam apud Merlin. *post. tract. de legitimis. decis. 47. §. 48.* & optime declaratur *decis. 543. per totum. part. 5. recent.* ubi respondetur ad declarationes in contrarium allegatas, & nominatim ad *decis. 144. t. part. 5. recent.* quibus etiam plenè satisfaciunt Merlin. *dicta decis. 67.* ad quos recurandum est. Ideo declarationes Rotales prævalere debeant opinioni Merlini Pignatelli *dictæ decis. 543.*

19. Et in casu proposito res erat extra difficultatem, quia cum pater esset vita functus, & filius illi successisset, non agebatur amplius de hereditate paterna; sed de fraterna, cui non fuerat renunciatum: Roman. conf. 168. num. 1. hæc enim est communis DD. resolutio, quod filia renuncians bonis paternis, non excluditur ab illis, si frater successerit patri; quia tunc non sunt amplius paterna, sed fraterna, quibus renunciatum non est: Rot. *decis. 77. n. 18. part. 3. recent. & decis. 48. post. tractat. Merlini de legitimis. num. 22. §. 23.* ubi ampliatur hoc procedere, etiam si pro hereditibus & successoribus stipulatio interposita sit: immò hoc procedit etiam si renunciatio per filiam favore agnationis facta fuerit, cum ipsa etiam sit de agnatione: Rota *dicta decis. 543. num. 4. §. 3. part. 5. recent.*

20. Præmissis addeendum est, renunciationem illam realem minus ad fideicommissum autem extendi potuisse, cum ageretur de puella quæ illius nullam prorsus notitiam habebat, & sic ad incognita renunciatum extendi non poterat: ut decisum testatur Fontanelli. *de post. nupt. tom. 2. claus. 4. gloss. 28. n. 39. & tom. 2. claus. 9. gloss. unica part. 1. num. 79. fol. 601.* qui tamen statuit quod aliud dicendum esset, si verba renunciationis valde ampla essent, & omnia complecterentur: quod est verisimile.

21. Ad quantum dubium respondetur, dictam monasterium sibi tantum referuisse summam 1200. scutorum super bonis maternis, casu quo frater & pater sine liberis decederent, ut summa illi sibi, seu monasterio quaereretur: quod nihil habet commune bonis auiti fideicommissi. Et ideo casu quo talis reservatio solum ipsi concederetur pro 1200. scutis super bonis frateris, non tamen illam repelleret ad fideicommissum auiti, de quo in reservatione cognitum non fuerat, & quod erat ignoratum, idque saltem ad effectum exclusionis temporalis substitutorum durante vita monialis, iuxta supra dicta ex Peregrin. *conf. 13. n. 5. vol. 5.*

22. Ideo omnibus consideratis, si beneque sunt transactio inter substitutum & monasterium, per quam fuit congrua pensio moniali durante vita, promissa loco fructuum bonorum fideicommissi suppositorum.

R. P. D. BICHIO

ARIMINEN. SVCCSSIONIS,

Lan. 26. Ianuarij 1634.

VERANI Melij hereditatem à Monasterio, & Monialibus Sancti Matthei de Arimano ex perloso Mariz Lucratie ibidem Profellæ, & defuncti Sororis germanæ possessione denegavit Iulius primæ Inltaotie Hyacintho Martinello, cui in gradu appellacionis coram me interposuit illam debet decisum hodie fieri, cum Anunculo, qualis ille est, hereditas defunctæ non existitibus proximioribus, ex dispositione Incis in l. Anunculo, C. Commun. de success. † & Soror germana ob renunciationem amplissimam ab ea factam in Ingressu Religionis habebatur, ac si in rerum oaruta non esset, Calceio. in l. plani §. si dubium, num. 9. f. legat. 1. Neapod. in Consuetudines Neapoli. cap. 5. qui, vel si quoniam 5. relatus à Moder. Neapolitan. de Success. ab intestato, part. 2. num. 4. & 5. Minad. Conf. 22. num. 3. & in fine. Menoch. conf. 401. num. 102. & segg. † nec ad iur. renunciatia datur regressus: Aym. conf. 260. num. 1. Gutier. in repetenda cap. quoniam postum, verb. duo nupti, num. 3. de post. in 6. Rot. *decis. 587. n. 10. part. 2. recent. Decis. 125. num. 16. §. 5.*

Neque obstat quod renunciatio huiusmodi, uti facta contemplatione agnationis, ubi, ut igitur prædicti sui Fratres duntaxat & Familiam sacculis sustentare, & manutenerent qualis considerat, & ceterum de iure habeat in se condictionem, duntaxat scilicet aliquæ de agnationis supernioribus, & extendi non possit ad cognatos, vel extraneos ibidem non nominatos: Hond. conf. 29. num. 107. lib. 1. Suid. conf. 431. num. 3. & segg. Rot. *decis. 47. num. 7. apud Modet. Forolius de legitimis. Decis. 543. num. 31. & segg. part. 5. recent. Decis. 894. num. 7. & segg. coram Merlino, & in Romana Successione de Comitibus 25. Ianuarij 1642. §. hic tamen coram Renerendiss. D. meo Delatio, eo minus ultimo agnato decedente ab intestato, quia Cusus ille non confertur in renunciatione comprehensus, etiam si renunciatio stipulata fuisset pro renunciatario, cuiusque hereditibus, ac successoribus, & renunciatario decedens ab intestato præsumitur renunciationem iterum velle ad bona renunciatia reuocare, dum non superest persona comprehensa in renunciatione, licet secus esset si testatus obisset: Baldus conf. 417. num. 2. *versus contrarium videtur, lib. 1. Canceg. ver. ref. tom. 1. cap. 15. num. 40. & segg. Merlin. d. Decis. 894. num. 6. Rota d. Decis. 543. n. 41. & 42. part. 5. & in Maceratensi primaria, 20. Iany 1644. §. primo, ac tribus segg. coram Eminentijs. D. Cardin. Otthebon.**

Mox eodem allegati, quique ad id allegari possent, 26 loquuntur in renunciatione facta favore familie duntaxat, & simpliciter cap. clausula pro se, hereditibus, & successoribus, unde non applicatur; quando, ut in casu nostro renunciatum fuit Fratribus pro se, hereditibus, & successoribus quibuscumque, verum enim quibuscumque comprehenditur ob sui latitudinem est etiam hereditum extraneorum. Roland. conf. 96. n. 28. & 29. lib. 1. Dec. conf. 294. fol. n. 2. in fine, post Bact. in l. Galus §. etiam, sub n. 5. f. de libet.

46 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

liber. & posth. Rota in Sarfinsen, fudi 22. Iulij 1645. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & demonstrat renunciationem non emanasse contemplatione solius Agnationis: Aym. conf. 188. num. 3. Ludovic. Bell. conf. 118. num. 7. Montec. deriv. Aragon. 19. num. 14. Rot. decif. 252. sub num. 4. part. 5. recitat. & in Ausimian. Fideicom. 30. Aprilis 1646. §. 1. vers. cum ex his, coram R. P. D. meo Perosij 22. Aprilis 1651. §. in contrarium, & §. seq. coram R. P. D. meo Cysio, & renunciationem fuisse voluisse renunciationis hereditatis, nonum ex Testamento, sed etiam ab intestato, ut in puncto ita distinguendo, & respondendo contrarius, decidit Molina de rit. nupt. quæst. 85. num. 60. & seq. Anton. Faber in Cod. lib. 2. tit. 2. §. de iur. 22. post princ. vers. sed si ne plerumque. ubi ait quod isto casu nullus præsum ptionis locus relinquatur, nec prouide dubitationi, quin etiam pro extraneis hereditas renunciationis stipulatus fuerit: Rouit. conf. 44. num. 8. lib. 1. Rot. in Romana Successionis de Comitibus 23. Iunij 1642. §. nec refragatur. & §. seq. per totam Reuerendiss. D. meo Decano, ubi eccedendo à precedenti Decisione edita de mense Ianuarij allegata in obiecto, distinctio hæc solidissime consumatur, omnibusque contrariis singulariter respondetur, & hanc vltimam Decisionem recedendo à Decisionibus Merl. ex adu. allegat. sequuta fuit Rota in Maceraten. pecuniaria, 20. Iunij 1644. Coram Eminentijs. D. Card. Orsibebano in Romana Fideicomissi, de Cesciatis 16. Martij 1648. §. quia in fuit, coram Eminentijs. D. Card. Corrado.

18 Facilius accedente primò, quòd etiam in proximo renunciationis enunciata fuerit ratio conferendi bona in familia, infra tamen in parte dispositiua, quæ potius attendenda est, ibi: & predicta, & infra decedenda quæque & facere declarauit dicta Sacer Alaria Lucania erga filios tunc Fratres, & heredes, &c. Affertur solam ratio dotis, & annua præstationis à Fratribus promissa: quod in puncto ponderat Molina de rit. nupt. quæst. 92. num. 49. & §. 10. aliique relati à Moder. Neapolit. de renunciat. c. 19. n. 48. & in fortioribus terminis Rot. in d. Romana Successionis de Comitibus. Consellarij coram Reuerend. D. meo Decano: & in dicta Maceraten. Pecuniaria §. vltimo, coram Eminentijs. Orsibebano dixit quod ubi plures causæ renunciationis faciunt expressa, cæq; facta sunt ab ingressu Religionem, ingressus fuit causa finalis; agnatio verò impulsus, defecitque agnitione durat adhuc renunciatio: quod in similibus terminalis rationis conferendi agnationem emissa in proximo instrumenti decifum fuit etiam in Romana Confus 12. Iunij 1651. §. non obstat donationis præsumptum, coram D. Card. Orsibebano, ponderando præsertim, quod in proximo non fuit contemplata absolutè consecratio in familia, sed solum quod fratres possent consecrare familiam; & sic testis est, id effectum habuisse personam fratrem: ut in puncto aduertit Rot. Decif. 561. n. 70. part. 4. rem. 3. recitat.

19 Secundo, quod fuit renunciatum explicite hereditatibus etiam Fratrum, ibi: etiam ad dictam Parentum, & Fratrum, &c. sive ex Testamento sive ab intestato, &c. & sic vocatio hæredum restringi non potest ad hæredes ex testamento, iuxta Decisiones 543. part. 5. recitat. & in Romana Renunciationis de Perotto impressi, apud Moder. de Iur. Abbatis. Decif. 6. ex aduerso allegatis, in quibus talis expressio non aduertitur, nec prouideret verbum quibuscumque, ut aduertit Rot. in sapè citata Romana Successionis de Comitibus, §. neque applicatur, idemque respondetur

ad dictam decisionem in Maceraten. Pecuniaria, in ea parte, quæ solis hæredibus ex testamento renunciationem suffragari firmatur: nam ibi renunciatio concepta erat solùm pro hæredibus, & successoribus sine aliquo signo vniuersali, vel mentione successionis ab intestato, quæ mentio factus operatur extraneorum inclusionem ab intestato, cum directè sit etiam ad successionem fratrum paulò ante nominatorum, de quorum hereditate hodie agitur.

Quatenus verò replicatur, hæredum applicatione venire tantum hæredes sanguinis; eadem Decifio Maceraten. Pecuniaria §. neque obstat, bene respondetur, id non procedere in materia de sui natura ad hæredes transitorie, eoquæ minus quando stipulatum fuit pro hæredibus quibuscumque, adestque clausula ad habendum, ac per verba donationem inter vivos importanti renunciatum fuit etiam hereditatibus renunciationum, sive ex testamento, sive ab intestato, additis vltis distinctioibus omne tempus successionis deferendæ completentibus, Ibi, Quæcumque, &c.

Et ita Decifum veraque Parte informante.

CAPVT CXLIII.

Monasterio ex persona monachi legitimam, cui renunciatum non est, deberi; eique competere ius querelandi testamentum in locis, ubi monasteria sunt capacia successionis. Quod etiam in Equibus Hierosolymitanis obtinet, qui sunt verè Religiosi. Monialis, quæ renunciauit *salua legali escheuta*, non succedit stantibus masculis: immò & stantibus filiabus, fororibus ipsius monialis: sed nullis existentibus liberis, monasterium succedit vigore illius clausulæ, ad exclusionem hæredum extraneorum, vel collateralium, nullo per parentes condito testamento.

SVMMARIVM.

1. Monasterio debetur legitima ex persona monachi super bonis parentum: & num. 5.
2. Religiosi renuntia iura suarum etiam post professionem, & monasterium habetur loco liberarum ipsorum monachi.
3. Filium per professionem eximium à potestate patris in demonstrat, non enim dum agitur de vilitate monasterij.
4. Filius religiosus præsertim, numpit testamentum.
5. Equites Hierosolymitani sunt verè religiosi, & ipsi, seu pro eis Ordo habet ius petendi legitimam in bonis parentum defunctorum.
6. Religiosi faciunt partem in calculo legitimæ: & quid si agatur de monasterio bonorum incapaci, num. 8.
7. Filia renuncians facit numerum, & partem in supputatione legitimæ.
8. Reformatio legalis escheuta, aperit plura renuncians viam ad successionem ab intestato.

Additio ad deff. 1. eiusdem Rotæ apud Batav.
nam. 20.

Et propterea isti Religiosi faciunt partem, quia
admonerunt ad partem, in suppuratione legitimæ:
Bat. in *l. huiusmodi*, §. si Titus & Matius, nam. 1. ver-
sit. Secunda, & ibi Angel. Iason & Caltrenf. de leg-
at. 1. idem Iason conf. 65. m. 1. lib. 1. Boet. deff. 104.
nam. 5. & 6. Bellon. de iure accrescend. 7. quest. 36.
nam. 6. Quod verum est, si agatur de monasterio
bonorum capaci: cum si bonorum incapax sit, tum
in communi, quàm in particulari, filia monasterii
ingressa partem non facit, ex venio sententia,
quam probat Bellon. de iur. accrescend. cap. 6. qu. 6.
vbi bene distinguit, sic explicando quod proponit
Cytias. *controverf.* 7. 1. nam. 5. & 7. ut partem faciat
si proficiatur post mortem patris: Melin. de legiti-
ma lib. 1. tit. 4. quest. 3. nam. 13. & 4. Et geoterialiter
quod filia renuncians faciat numerum & partem
in suppuratione legitimæ, tradit Bellon. de iur.
accrescend. cap. 6. quest. 1. 4. nam. 13. Qua de re videndus
Guid. Pap. deff. 19. 5. Galeat. de renunciat. lib. 1. c. 3.
nam. 23. Grinnell. deff. 14. Quæ fusius explicat
Bellon. de iur. accrescend. cap. 6. quest. 6. & sequen-
tibus, iuxta cuius resolutiones quæ max. docta sunt
debent intelligi: & per Melin. loco citato.

In secunda quaestione dubium facit quod de-
terminat Expilli, *arrest.* 1. 4. nam. 9. vbi docet, filiam
renunciantem bonis paternis vel maternis, refer-
vata sibi legali escheata, succedere in bonis patris
vel matris, si intestati decederint, & per consequens
videtur monasterium esse persona renunciantis suc-
cedere debere in bonis paternis, quando legalia
escheata referuata fuit in ipsa acta renuncia-
tionis.

Sed tamen Doctores in contrariis abeunt senten-
tiam, nempe quod stantibus masculis, per sumen-
dum est, non ad alios fines procuratam fuisse à pa-
tritis filiarum renunciationem, quam ut bona in
familia & masculis conservarentur: Caltrenf. in *l.*
Patrum dotati, sub num. 6. Cade collationibus Gabriel.
conf. 135. nam. 18. vol. 1. Honded. consil. 19. n. 79.
vol. 1. Cytias. *controverf.* 473. nam. 2. Galeat. de re-
nunciat. lib. 3. cap. 2. nam. 44. Melin. *controverf.*
cent. 1. c. 31.

Et licet doctrina illa vera sit geoterialiter dum agi-
tur de filia renunciante: tamen magis obtinere
debet quando agitur de renunciantione facta ex
causa matrimonii spiritualis, illa siquidem censetur
facta patri stipulanti, non solum in suum
masculorum fructum, sed etiam in fructum aliorum
suorum, ut congruentius nūbere & dotari possint:
& ideo tam fratres quàm fratres hoc casu exten-
dunt monasterium in successione ab intestato, pro-
pter parentum vestimentum intentionem: cum non
sit probabile ipsos voluisse præferre monasterium
propter liberos, & maxime masculis. † Vnde do-
ctrina Expilli non nocet, stante hac communi Do-
ctorum resolutione: nec ipse loquatur de renuncia-
tione facta propter ingressum monasterii, cum hæc
conventio incum habere non possit in Gallia,
vbi ex geoteriali consuetudine monasteria non suc-
cedunt ab intestato: Et ideo non obstant re-
solutione legalis escheatæ, monasterium esse exclu-
dendum à successione intestati, siquidem liberis
decisum fuit in Senat. Germinopolitano apud
Guid. Pap. deff. 191. nec non in Senat. Sebustiano
apud Anton. Fab. in *l. fin. Cod. lib. 2. tit. 3. de post. de-
finit.* 12. & 14. vbi est decisum in propriis terminis.
Quam etiam sequitur Fontanell. de post. mpr.
claus. 9. quest. vltim. part. 1. nam. 74. & 75. nam. 2. fol.
miki

Cum autem in hac quaestione de renun-
tiatione agatur de alienam persona-
ram, & de monasterio, non aspirantium, dux
resoluitur in duas quaestiones. Prima
est, quomodo in hac causa filius patris, non
tamen matris, vivum mortui manere debet legiti-
mus monasterii, aut illis quibus iura monialis
sui monasterii cessa fuere. Idem de masculis qui
non renunciant, statuendum est: cum eadem in
utroque casu militet ratio.

Secunda, quid possit præstare filia vel mona-
sterium pro ea, quando renunciationi adiecta est
clausula, *salva legali escheata*.

Ad primam quaestionem respondetur affirmati-
ve, & hoc indubitatum esse quoad bona sibi in ter-
ritis, in quibus Religiosi ut plurimum sunt capaces
successionis in communi: oam in Gallia, & in prin-
cipatu Auranenfi, statum esset consuetudini.

† Ratio autem conclusiva est, quia Religiosi non
obstant professione retinent omnia iura suarum
& agnitionis, & succedunt tanquam sui hæredes,
& monasterium habetur loco liberorum ipsius mona-
chi: §. sed & hoc præsentis, in authent. de sanctiss.
Episcop. & in authent. miserrati, C. ad Trebell. & pro-
bat in *l. fin. Cod. de Episcop. & clericis*. Inam. Anton.
Bellon. de iur. accrescend. cap. 7. quest. 44. nam. 38.
& 59. Grinnell. lib. 1. versar. resolut. cap. 3. nam. 20.

3. Ratio autem conclusiva est, quia Religiosi non
obstant professione retinent omnia iura suarum
& agnitionis, & succedunt tanquam sui hæredes,
& monasterium habetur loco liberorum ipsius mona-
chi: §. sed & hoc præsentis, in authent. de sanctiss.
Episcop. & in authent. miserrati, C. ad Trebell. & pro-
bat in *l. fin. Cod. de Episcop. & clericis*. Inam. Anton.
Bellon. de iur. accrescend. cap. 7. quest. 44. nam. 38.
& 59. Grinnell. lib. 1. versar. resolut. cap. 3. nam. 20.

4. Et propterea filius religiosus præteritis recipit
testamentum, seu eius nomine monasterium: cum
sibi non obstant ingressu omnia iura filij retineat:
Sanch. in præcept. Decret. lib. 7. c. 1. n. 10.

5. Et in propriis terminis, quod mortuis parentibus
legitima filij acquiritur monasterio, seu Reli-
giosio bonorum capaci, probat Roderic. nam. 1. quest.
regul. 128. art. 1. Hæron. Roderic. quest. regul. 139.
nam. 1. Claud. Barandier de legitima cap. 4. nam. 16.
Mantic. de consuet. lib. 3. tit. 2. nam. 34. & 35. in
addit. non impressis. Francisc. de Barti, de success.
lib. 1. c. 6. nam. 6. fol. 211. Accac. in tract. de privileg. Pa-
rentum, præf. 1. 4. part. 1. cap. 5. nam. 66. & eadem
parte cap. 1. 3. nam. 7.

6. Et quod in genere de Religiosis dictum est, eod-
em modo statuendum est in Equitibus sancti
Romani Hierosolymitani, qui sunt vere Religio-
si: & quidquid acquiritur, Monasterio & Ordini ac-
quiritur: sic superius de illis loquitur Rot. Roman.
in *l. fin. Cod. de post. definit.* 12. & 14. vbi est decisum in propriis terminis.

- mihi 601. Barry de success. lib. 11. tit. de post. de non succedendo, mon. 16. & 17. Dupon. lib. 16. tit. 4. ar. rest. 18. versic. le fuisse est. & ubi dicit, clausulam illam reservationis legalis efficitur, locum dumtaxat habere quando patens moritur, nullis aliis relictis libetis, sola relicta filia, quæ renouavit, suscepit: Claud. lè Bon in precess. civil. lib. 1. tit. du mariage, versic. Nous auons cy deuant faict. fol. 15.
- 15 & 16. † Add. ad Louet. litera K. mon. 17. column. 5. in princip. versic. Que la clause contenant la reserve de monast. succession, & legale est, n'est point autre chose, si ce n'est, qu'admettant le precedent des freres, la fille qui a renoué peut succeder à son pere, à l'exclusion des heritiers collateraux. Guillel. Benedict. in exp. Raynarius, de testam. in verbo, deux habens filias, n. 197. & 298. Ceterum si non fuisset testuata legalis efficitur, & renunciatio facta esset verbis simplicissimis, adacta stipulatione pro fratribus, & illorum heredibus & successoribus quibuscunque, hoc casu heredes excluderent monasterium: ut in precedenti Rotæ Romanæ decisione fuit indicatum superiori cap. in fine.

CAPVT CXLIV.

Vtrum vnio beneficii fieri possit in fauorem Monasterij, seu Conuentus nondum fundari, autoritate Ordinarij, aut saltem Summi Pontificis. Quid iuris de vnione facta Seminarij nondum erecto: & vtrum legatum fieri possit Monasterio erigendo: & quid tunc fieri debeat de fructibus legati. De consensu omnium patronorum in faciendi vnione requisito. Quid si agatur de interpatronatus Ecclesiastico. Quomodo cognoscatur interpatronatus gentilitium, in quo nemo prouidetur potest sequentibus gradibus, & alia de materiis.

SUMMARIVM.

1. Vnio fieri potest futuræ monasterio, seu nondum erectæ.
2. Donatio fieri potest futuræ monasterio ad effectum dotis ipsius.
3. Interpatronatus acquiritur ex fabricatione Ecclesiæ statim ubi caput edificari.
4. Donatio inter vnio futuræ collegio, seu monasterio facta, non potest in dubium reuocari, quando interuenit auctoritas Sedis Apostolicæ.
5. Vnio fieri non potest futuræ seminarij: Et quæ sit ratio differentia inter futurum monasterium, & futurum seminarium, num. 6.
6. Legatum futuræ monasterio non solum est validum, sed etiam fructus medijs temporis conuertendi sunt ad illius utilitatem.
7. Vnioulla est si non interueniat consensus patronorum.
8. Amplius ut locum habent in patronis Ecclesiasticis, cum. 9.
9. Quando sunt plures patroni, vnioulla est si consensus consensus non interueniat.
10. Vnio sine consensu patroni Ecclesiastici est valida, si facta fuerit auctoritate Summi Pontificis.

11. Patronus laicus filij prouidendi, si inter quadri-mense à die scientiæ non proclamauerit adversus vnionem, secundum sententiam Parisij: de qua videndi DD. citati.
12. Legatum etiam potest vbi non adhibetur consensu patris Ecclesiastici.
13. Si inter patronatus gentilitij antiqui vnio non potest prouidendi gradibus sequentibus: potest tamen si sit prima de quærent.
14. Vocari laici ad interpatronatus, venientes descendentes per prius, & collaterales per posterius.
15. Falsis si cum ditione, suos aduella sit ditione heredes.
16. Observantia probat interpatronatus familiarem seu gentilitium: si ad presentationem abmissi fuerint consanguinei excludit heredes.
17. Si presentantur facta fuerint in stirpes, probat interpatronatus hereditarium: si vero in capita presentantur familiarem.
18. In interpatronatus hereditario prouidendi potest vnio sequentibus heredibus.

Cum fundatrix cuiusdam perpetuæ Capellaniæ disposuisset, quod ius patronatus eiusdem Capellaniæ pertineret ad eum quem ipsa nominaret, & ad suos consanguineos ipsius fundatrix, & ad operarios cuiusdam Ecclesiæ qui pro tempore futuri erant; & tractaretur de vnione eiusdem Capellaniæ pro fundatione cuiusdam Conuentus R.R. Patrum Ministrorum Ordinis Sancti Francisci de Paula: Dubitatum fuit vtrum rectè fieri posset illa vnio ad fauorem monasterij nondum erecti: & vtrum consensus omnium patronorum necessarius interuenire deberet ad validitatem huiusmodi vnionis: Et vtrum consensus ille interueniens prouideret successoribus in illo interpatronatus.

Dixi in primis, licet ageretur de monasterio nondum edificato, nihilominus in fauorem monasterij capax bonorum constituendi vnionem fieri posse, prout in effectu obstatum fuerat in eadem provincia in fauorem R.R. P. Oratorij, nec non Societatis I. A. S. V. cum oibis repugnet pro fabricando monasterio fundacionem, aut vnionem alicuius beneficii fieri posse, dummodo ab sit fraus, & reditus beneficii vnici effectualiter coeuantur ad illos vsus: ut notat Gonzal. ad reg. 8. §. 5. gloss. 7. num. 76. 82. & sequentibus, Gratian. discept. 158. num. 8. † Et futuro monasterio rectè donationem fieri posse probauimus per. 1. de benef. quest. cap. 8. num. 1. Et licet aliquis hanc propositionem in dubium reuocet, vt Rotapad Metlio. decis. 83. n. 1. in fine; tamen contrarium omnino tenendum est, quando donatio facta fuit ad effectum dotis constitutionis, pro fundatione monasterij nondum fabricati, & erecti; quod valde fieri potest, non solum quando donator seu fundator promittit se duraturum & traditurum, sed etiam quando & tradendo bona pro dote, non vt ita acquirantur Ecclesiæ, sed tunc demum quando fuerit edificatum, aut saltem ceperit edificari: vt bene probat Garf. de benef. part. 3. cap. 9. num. 49. † Sicut edificanti Ecclesiæ, vel Capellam acquirunt statim interpatronatus, quando capta est edificari de consensu Ordinarij, quod tamen interpatronatus euangelicæ, si edificatum non periclitatur: Garf. ibid. num. 45 & 46.

Præterea non solum donatio, sed etiam vnio futuro Collegio, Ecclesiæ, aut Monasterio fieri potest, quando fit auctoritate Sedis Apostolicæ: vt sæpius in Rota decisum testatur Beltramio. ad Ludouic. decis. 158. in fine, versic. illud autem.

Et licet magna alias faciat controuerſia, verum vno fieri poſſit in fauorem Seminarij nondum erecti: In qua differunt Gonzales, & Garcias: ille ad reg. 8. gl. 1. §. 2. num. 68. & multis ſequenti- bus. & maxime num. 75. & ſequentibus deſicientibus ſupradictis, hic de benef. part. 4. cap. 1. num. 19. §. & aduerſus Seminarium concludat Lotter. reprobat Gonzales ſententia, lib. 1. de re benef. g. 19. n. 47. & nullo modo vnionem fieri poſſe Seminario nondum erecto, ſapientia Rota Romana declarauit, vt in decif. 374. part. 4. tenet, tom. 1. & diſta decif. 837. apud Meſlin. ¶ Tamen diuerſa eſt in Seminario conſideratio, propter fraudes quæ fieri poſſent contra intentionem Concilij, quod hac in re conſiderare voluit integritati Episcoporum: vt dicitur in diſta decif. 375. in additione Rubi, num. 24. cum permittat applicationem fructuum eorum menſe: poſſet autem fieri vno, & abſque eo quod fructus applicarentur Seminario, ſed per Episcopos perciperent per multos annos, prout factum fuerat in caſu diſta decif. 837. eorum Meſlino, in quo vno facta fuerat iam à ſepuaginta annis, & Seminarium nondum erectum fuerat, vt aduertit Rub. loco citato.

Ad tollendam tamen omnem difficultatem, conſultum fuit quibus Patribus Minimis, de faciendis diſtam vnionem auctoritate Sedis Apoſtolice, cuius validitas in dubium vocari non poteſt, ſui fuerit obſtentum fuit, num. 4.

7. Eſt etiam aduertendum, omne dubium ceſſare quando ſtatuitur de legato relicto futuro monaſterio conſtruendo: quia tunc non ſolum legatum eſt validum: ſed etiam fructus medijs temporis ſunt illi assignandi: vt ſuſe probat Gratian. diſcept. forenſ. cap. 35. §. per ratum.

8. Secundo loco, dixi in vnione faciendâ requiri conſenſum patronorum, & vnionem illis non conſentientibus factam nullius eſſe momenti: Clement. vnic. 5. ad hac, de ſtat. monaſt. Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 15. de reſcriptis, ibi, cum patronorum conſenſu: ¶ non ſolum quando agitur de patronatu laicali, Rot. diſta decif. 837. n. 8. eorum Meſlino, ſed etiam ſi ageretur de Eccleſiaſtico, Gode. de benef. part. 1. cap. 1. num. 102. Viuian. de iur. patronatus, lib. 1. cap. 1. num. 5. §. 8. ¶ Et ſi ſint plures patroni, vno nullus eſt ſi non interueniat conſenſus omnium Rot. apud Verall. decif. 346. part. 3. Lotter. lib. 1. g. 28. n. 170. Gode. diſta cap. 1. n. 103.

9. Quod verum eſt, oſi agatur de vnione facta per Papam, qui poſſit derogare iuri patronatus Eccleſiaſtico: & ideo vno facta auctoritate Sedis Apoſtolice valida eſt, etiam non interueniente conſenſu patroni Eccleſiaſtici, quando Papa derogauit: vt determinat Pariſ. conſil. 128. maxime n. 14. & 15. & 16. patet ex Rebuff. conſil. 10. verſe. Quæſtione reſpondetur & Garl. diſta c. 1. n. 102. qui ſequitur Rebuffum.

10. Plus dicit Pariſ. diſta conſil. 128. n. 13. quod vno eſt valida, ſi patronus laicus illi intra quatuor menſes non contradixerit: & ad hoc allegat Cardin. Zabarell. in clement. 1. de ſuppl. negligent. prelatorum, n. 11. verſe. ſed poſt longam negotiationem, qui tamen ſupponit ſcientiam patroni cum non contradictione: neque loquitur in terminis vnionis. Vide in Cod. Fabrizio. lib. 6. tit. 1. deſign. 8. Toruet littera F. num. 44.

11. Sed quaeritur, vtrum Legatus faciendâ vnionem poſſit derogare iuri patronatus Eccleſiaſtici? Reſpondendum eſt affirmatiue: ideo valet vnio facta, modo adhibito conſenſu patroni Eccleſiaſtici: Barboſ. de iur. Eccleſiaſt. lib. 3. c. 16. n. 30. cum ibi citatur Saſlegery Paris 111.

tatis. Quod multo fortius procederet in Legato Auenionenſi, cuius ampliffimæ ſunt facultates.

Vltimo dixi, quod ſi iur. patronatus, de quo ſig- 14 tur, eſſet familiare, ſeu gentilitium, non poterat conſenſus patronorum ſane vniuentium perniciatice vocatus in lequentibus gradibus, cum fundatrix ad ſuos ipſius fundatrices, poſt obitum primi patroni, ſuccelluſe pertineret voluiffet: & ſic cum ageretur de iure patronatus ſane vnio, non poterat vno ex deſcendentibus aut ſuis fundatricis, illud in alios tranſferre in præiudicium vocatorum. ſolus enim primus acquirens alijs perniciatice poſſet: vt bene diſtinguit, & explicat Viuian. de iur. patronatus, lib. 4. c. 2. n. 12. & ſeq. ¶ Siquidem cum vocati fuerint ſui 15 ipſius fundatrices, ius quæſitum fuit deſcendentibus illius per prius, & collateralibus per poſterius: ex Caſteln. conſil. 374. n. 4. lib. 1. & conſil. 404. n. 1. volam. 1. Caneſ. lib. 3. c. 10. de legat. n. 199.

Quod maxime procedit, quia ſuorum nomen 16 ſimpliciter fuit appoſitum, nulla facta mentione hereditatis, vel ſuccellorum: & notatur per Duran. decif. 647. n. 3. & 7. quo ſit vt ſoli ſanguine vincti vocati ceſſantur ordine ſupradicto.

Attamen hac in re primum locum obinet ob- 17 ſeruantiaſi enim adueniente vacatione huius Capelle caſu, ſui diſta fundatricis ad præſentationem admiſſi fuerint non vt heredes, & iure hereditatis, ſed vt conſanguinei, & iure conſanguinitatis, ius patronatus ſine dubio dicitur familiare ſeu gentilitium: ſicut e conuerſo ſi admiſſi fuerint heredes, excluſis alijs conſanguineis non habentibus qualiterum hereditariam, ius iſtud patronatus non amplius erit gentilitium, ſed hereditarium: Peregrin. conſ. 33. num. 25. & 26. vol. 1. Gratian. diſcept. forenſ. g. 127. num. 19. ¶ Quenadmodum probatur hereditarium 18 præſentationes factæ fuerint in ſimples gentilitium verb, ſi factæ fuerint in capita: Barbat. decif. 647. num. 10. ¶ Et ſi iur. patronatus eſſet hereditarium, poſſet patrem conſentire vnioni, aut illi renuntiare in præiudicium ſequentium: Viuian. diſta lib. 4. cap. 1. n. 18. Roch. de Cure de iur. patronatus part. 9. verb. quomodo tranſferatur, n. 17. Rot. decif. 377. n. 1. & 376. reuertitur.

CAPVT CXLV.

Quod in beneficalibus reus nihil teneatur probare, quando opponit de non iure actoris. Solam accusationem etiam in criminibus priuationem inducentibus ipſo iure non ſufficere, vt poſſeſſor lire pendente amoueatur à ſua poſſeſſione beneficii, præterquam in notorijs delictis. Quæ ad hunc effectum dicantur notoria? Quid ſi reus fuerit condemnatus per Iudicem, qui non habet facultatem declarandi penam priuationis. De reſignatione beneficii facta per eum, qui conſtitutus erat in carceribus. Et de reuocatione mandati ad reſignandum.

1. In beneficalibus ſufficit poſſeſſori dicere per non im actoris.
2. Etiam in delictis, in quibus interuenit pena priuationis ipſo iure, accuſatio non ſufficit ſententiam à ſua poſſeſſione remouendam.

1. *Limita nisi ageretur de delicto notorio.*
4. *Notorium dicitur, ad hoc ut late pendente possessor priuatur, & auocatur, quod in dubium non potest reuocari.*
5. *Notorium non dicitur delictum, ad effectum ut quis priuatur, licet declaratio facti fuerit subsequenda per Iudicem, qui non habet facultatem imponendi hanc penam priuationis: sed nona etiam requiritur coram iudice competente.*
6. *Resignatio facta in carcere est valida, quando facta fuit in fauorem alius, qui illum non tenebat in carcere.*
7. *Actum non sufficit probare in genere, sed probari debet quod illatus fuerit in specie, ex causa illius alius, qui rescindi potestur ex causa maius.*
8. *Actus resignationis purgatur per mandatum novum factum a resignante in plena libertate constituto.*
9. *Mandati reuocatio facta per resignantem non suffragatur, si fuerit processum ad resignationis actum, antequam mandati reuocatio fuerit intimata. Et quomodo fieri debeat illa intimatio mandati, remissum.*

IMPETRATO ex capite hæreticos, simoniacos, & alios cento modo beneficio, Franciscus impetrans petebat sibi aduocari recedentem tam aduersus Nicolaum resignantem, quam aduersus Davidem resignatum: & sui iuris fundamentum ex eo deducebat, quod Nicolai beneficia propter eius crimina ipso iure vacabant, ut nec ipsi, nec resignatio ius aliquod competere posset.

David se manutentionem asseribat, cum per decretum iudicialiter manutentionem obtrahisset: & sic cum ipse esset possessor illius beneficii, sufficiebat illi dicere aduersario, *Tu non habes ius in hoc beneficio*: nam in beneficiis, sufficit possessor soci vincere ob non ius actoris: Cod. Fabrian. lib. 1. tit. 2. de finit. 23.

Non ius Francisci impetrantis clarum erat, quia ipse nullam fidem faciebat condemnationis; immo ne quidem accusationis propter hæresim, vel simoniam dicti Nicolai resignantis. Quamuis enim renunciatio beneficii facta fuisset per Nicolaum intra carceres, non ex eo probabatur accusatio, multoque minus condemnatio, cum non constaret de causa carcerationis. Neque enunciativa Vicarij generalis in quibusdam prouisionibus contra, ratio nocere poterat; maxime quia nulla coram eo pro similibus delictis introducta fuerat lis, vel accusatio.

3. Sed quamuis verum esset, accusationem eorum Vicario institutam fuisse pro hæresi, aut aliis delictis beneficii vacationem importantibus ipso iure; certum est quod pendente lite, & antequam lata fuerit sententia declaratoria facti, dictis Nicolaus, seu eius resignatio, interm sunt in beneficii possessione manutentendi: si coim statim facta accusatione possessor amittendus esset, daretur occasio malignandi aduersus probos quoscumque viros expectanda est ergo sententia declaratoria facti: cap. cum secundum 19. de heret. in 6. Gloss. in Clement. praefati, in verbo *confutatio*, de consensu, Clement. 2. de par. Ioann. Andrin. c. 1. n. 9. & ibi Geminian. in 5. finali. n. 10. de heret. in 6. late Felin. inc. Rodolphus 45. n. 3. vers. *sed declaratoria de rescripto*. DD. in dicta Clement. 2. de par. Rot. decis. 255. n. 2. p. 3. recent. & decis. 179. n. 9. post consilia Firmitati: Lorret. de re benef. lib. 3. p. 18. n. 18. Et licet non modica sit inter

Doctores altercatio super hoc articulo; tamen in possessione non est recedendum à mox deductis: & nisi tamen factum adeo esset notorium, vt de eo nullo modo dubitari posset: vt per Felin. in dicta cap. Rodolphus 35. n. 17. & 39. vers. *sed non iurimur*, Abb. in cap. cum non de heret. par. 2. de indic. vers. *procedit enim*. & Notorium intelligi id quod in dubium reuocari, aut cuius veritas celari non potest; veluti si beneficii possessione publicè fidem abutisset, aut apud hæreticos actus hæreticos in publica concione fecisset, tunc enim verè diceretur notorium, & expectanda non esset sententia: Sord. consil. 188. n. 13.

Præterea hoc quoque norandum erat in casu proposito, vt non sufficeret sententia declaratoria facti, ad hoc vt quis priuationem beneficii incurrat, quando iudex qui profert sententiam facti declaratoriam, non habet iurisdictionem ad priuationis penam intelligendam; tunc enim solam facti declarationem non sufficeret ad priuandum, etiam si delictum factum fuerit per eius sententiam notorium in illo tribunali, tradit Innoc. in cap. qualiter & quando n. 2. vers. *credendum tamen de accusantibus*. Debet igitur post huius sententiam citari & audiri coram suo iudice: Lessed. consil. 47. n. 10. Sed de hac materia videri poterunt dicta superius c. 27. part. 1. ad n. 19.

Neque validitati resignationis nocebat, quod facta fuisset eo tempore, quo Nicolaus erat in carceribus constitutus. Quia dispositio l. qui in carceribus, ff. de eo quod met. causa, non habet locum, quando ille qui constitutus est in carceribus contrahit cum tertio, qui ipsum in carceribus non detinet; vt expressè declarat Gloss. in dicta l. qui in carceribus, & ibi Barol. lib. 1. Baldus prima lectura, vers. *secus si cum Tertio*. Idem Barol. in l. qui in carceribus, post n. 2. Alberic. n. 1. in fine, vers. *& sic inuestigat*. Castren. n. 3. de rescriptis. Et communem hanc esse opinionem testatur Fatinas, de carceribus, & carceribus, quest. 3. n. 32. & Quod confirmatur ex eo, quod dom. contenditur aliquem actum fuisse gestum per metum, non sufficit causam metus probare; sed omnino constare debet metum illatum fuisse in specie propter actum illum, de quo tractatur: vt probauimus superius cap. 1. 20. n. 25. part. 1.

Sed & postea quod de metu constitutis, ille purgatus erat per nouam prouocationem ad resignandum factam per Nicolaum extra carceres constitutum; ex quo non solum schinur purgatio metus praesentis, cap. 1. in fine, & ibi Gloss. & DD. de eo quod metus causa, l. 2. C. quod metus causa, sed etiam apparet nullam factum fuisse condemnationem super delicto hæretico, quia si hoc fuisset factum, reus non fuisset extra carceres constitutus; cum in simili extreme non concedatur delinquentis relaxatio à carceribus.

Et quamuis idem Nicolaus secundo, vel tertio, post huiusmodi secundum mandatum, die, illud reuocasset; hoc non nocebat resignatio: cum illa reuocatio nec in Camera, nec in Cancellaria, nec ipsius resignatio fuisset intimata: & sic admissa post reuocationem mandati resignatio, erat valida: iuxta notata per Paris. de resignat. lib. 9. quest. 25. n. 17. & quest. 26. n. 8. qua de re fuimus egimus supra, cap. 26. nov. 10. & sequentibus part. 1.

CAPVT CXLVI.

In quibus casibus moniales possint cogere vicinos ut sibi domum vendant, pro ampliatione sui monasterij. Quomodo & in quibus casibus possint quis cogi ad vendendum rem suam sub pretextu boni publici. Item verum, & quibus concurrentibus circumstantiis vicini possint cogi ad claudendas fenestras respicientes in Collegium, vel Monasterium; siue de monialibus agatur, siue de masculis. Et quæ hoc casu adhibende sint per iudicem considerationes.

SVMMARIVM.

1. Nemo iniuncti propriam rem vendere cogitur, etiam soluto sibi iusto pretio: quod tamen solvit, dum agitur de bono publico.
2. Dum quis rem propriam vendere cogitur, debet illi datum vel recipi, solvi vel verum valorem.
3. Ut quis rem suam monasterio vendere cogatur, debet constare de pressura morali necessitate monasterij.
4. Exerctium spiritus, vel caputale, est quidem licitum, sed in eo non versatur moralis publicæ necessitas, ut fiat in ea verbum, & in certo loco.
5. Nemo cogitur alieni quam præstare si illam habere potest in alio loco, quamvis remotiori, vel longiori.
6. Nemo vendere cogitur domum monasterij, si monasterium potest habere domunculæ vicinæ, pro ampliatione illius.
7. Nemo cum maximo suo incommodo cogitur domum suam vendere.
8. Quando vicinus præsentis moniales, difficultas cogitur ad vendendum.
9. Virum propositum in Collegium, aut Monasterium vicinum, præsumitur ad emulationem capere, an verè probanda sit emulatio.
10. Quando grana præcedunt: iam fieret monasterium, impedirentur fenestras; quamvis non fierent, ad emulationem illius, & damnum illius.
11. Facilius impedirentur fenestras faceretur, quam obveniret rem facta.
12. Iudex considerare debet in obstruendis fenestris, verum sit minus damnum vicinis quam visus in Ecclesia.
13. Quamvis via sit intermedia prohiberi debet propositum in monasterio.
14. In casibus in quibus quis cogitur servitutem in suo parci, debet illi solvi iustum pretium illius servitutis.
15. Regulares non possunt habere propositum in monasterio aliorum Regularium.
16. Quando aliquid committitur iudici arbitrio illud debet esse regulatum ad formam iuris.

Moniales quædam panis ab hisce annis ad presentem diuturnam accedentes, electa quadam domo in qua monasterium adhiberent, pro illius ampliatione cogere volebant quadam vicinam.

Santlegery Pars II. f.

duam, non multum diuitem ad sibi vendendum domum, quam illi monasterio contiguum habebat: qua de se interrogatus, Respondit questionem plus habere facti, quam varietate ratione loquatur Cyrtac. *contraverf.* 2. §. 1. in princip. Non licet neminem propriam iniunctis vendere cogatur, l. *vacuam* 1. *Cad. de contrahend. empt.*

Tamen pro bono publico, veluti pro monasterio constituendo, vel constituendo ampliando, quemlibet ad rei propriæ venditionem cogi posse videtur, iusto pretio persoluto per l. *si quis* §. *sepulchrum*, in princip. ff. de relig. & *sumpt. funer.* Bald. & Angelus in l. 1. §. *solus*. *marim.* Receditur enim hoc casu propter publicam utilitatem à regula dicta *vacuam*. Rot. apud *Ducas. dec.* 47. n. 3. Et licet ibi Rota iustum pretium determinat, ad illud, quo domus vendi posset, Tamen hac in re ex quo & bono agendum est: ut scilicet, ultra pretium commune, solvatur etiam venditori damnum, & de casum fuit apud *Guch.* dec. 86. n. 1. *ad illud* n. 1. *Conat. lib. 3. res. sol.* 1. n. 8. in princip. *Roder. Sues. alleg.* 10. n. 1. *Boet. dec.* 12. n. 11. *Thefant. in lib. 1. q. 6. n. 10.* *Barbo. in lib. 1. q. 10. n. 7. 3.* in fin. §. *solus marim.* *Goncl. ad l. 46. Tauri.* n. 9.

Sed tamen ut ad hanc venditionem inuito domino procedatur, duo possimim interuenire debent. In primis probari debet pro parte Ecclesiæ, vel monasterij, necessitas moralis pro præfatione, dum agitur de Ecclesiæ parochiali, vel Episcopali; pro sacramentorum administratione necessitas, ut tradit *Conat. lib. 3. var. res. sol.* 1. n. 8. *verf. secundo* cum sit videtur. Non enim indulgendum est appetitui Religioforum, nisi concurrente morali necessitate: *Cyrtac. contraverf.* 2. §. 1. n. 17. *Rot. dec.* 67. n. 2. p. 1. *re. cent.* quia cum dispositio *si quis* §. *sepulchrum*, sit exorbitans, non est trahenda ad quemcumque casum, sed restringenda est ad necessitatem moralem, pro cultu divino. *Gratvan. disp. de p. servit.* c. 7. n. 2. n. 2. §. 1. n. 2.

Vnde in simili casu alias confutis, quod Societas exercitij catapulta non poterat cogere quandam particularem, ad patendum quod illud exercitium heret iuxta domum & horum suorum: quia licet illud exercitium de iure sit permissum, l. *qua aliam*, §. *si in cultu*, ff. ad l. *Aquil.* *Menoche. de arbit. casu* 400. n. 2. §. 1. *Fatin. q. 109. n. 106.* Tamen non agebatur de favore publicæ utilitatis & necessitatis, cum illud exercitium habetum in alio loco commodiori, & minus periculoso factum fuisset: & tamen ad hoc, ut quis cogatur rem suam vendere etiam pro bono publico, non solum interuenire debet publica utilitas, sed etiam moralis necessitas: *Conat. ad lib. 3. var. res. sol.* c. 4. n. 3. *verf. Secunda ratio*, *Conat. lib. 1. c. 1. n. 1. §. 1.* Vnde nec potest quis cogi præstare viam, si aliunde etiam in loco remotiori, vel prolixiori haberi potest: *Boet. dec.* §. 12. n. 1. *verf. Et istam pariem.* Quia modica utilitas publica non debet prævalere magno incommodo privati: *Goncl. ad l. 46. Tauri.* n. 8. §. 9. *verf. sed pro vicinis.* *Thefant. in lib. 1. q. 6. n. 9.*

Redeundo ad casum propositum, non constabat in facto de magna necessitate monasterij, quod poterat acquirere sine gravi incommodo alias domunculæ vicinæ: quod etiam Rota considerandum existimavit, *dec.* 17. *l. 1. n. 7. p. 1. re. cent.* quæ est repetita *dec.* 46. c. 1. §. 1. *re. cent.* & apud *Mangil. de substat. dec.* 87. n. 1. §. 1.

Secundum requisitum, quod interuenire debet, ad hoc ut quis dominum suum vendere cogatur, est, quod id fiat sine magno venditoris incommodo, & cum paruo illius detrimento: ut bene probat *Guch.* *dec.* 86. n. 1. *E* 1. n. 1. *ad illud*

52 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

dicta decif. 86. num. 10. Theſaur. iur. lib. 1. quæſt. ſo-
renſ. 64. num. 9. per textum dicta l. ſi quis ſepulchrum,
§. Preſent. ff. de legiſi. Fontan. de poſt. nupt. clauſ. 4.
gloſſ. 12. num. 16. Cynac. dicta conuerſia 231.
num. 19. Rot. dicta decif. 676. num. 2. part. 1. recent.
Detractionem autem viduæ, ad quam domus ſpe-
ctabat, futurum erat maximum, & in factio ſuppo-
nebatur. Quod maxime conſiderandum ſapienter,
petebatur ex eo quod vidua iam à multis annis
domum poſſidebat, & in ea ex hoſtito exercitio,
ſibi, liberiſque ſuis, & familia viduam quærebatur.

8 ¶ Et cum moniales à paucis tantum menſibus ad
locum illum acceſſiſſent, præcenſio viduæ multum
operabatur ad excluſendas moniales ab illarum
pretentione: Mangil. dicta decif. 87. num. 1. 4. & in
recent. dec. 402. n. 6. verſ. ſuit etiam, part. 3. recent.

9 Sed vltimus dubitatum fuit, vtrum ſaltem mo-
niales cogere poſſent dictam viduam ad obtinendam
fenestras ſuæ domus, per quas poterat ipſa,
vel domeſtica habere proſpectum ad monaſterium.
Hæc quaſtio fuit æcriter diſputata Romæ, de fe-
neſtris habentibus aſpectum intra Collegium adole-
ſcentium: & fuit decifum non habere locum,
quia non eſt eadem ratio prohibendi aſpectum in
collegio iuuentutis, quæ in domo Religioſarum, vt
paret ex decif. Butari 631. & adeſt alia decifio Pro-
uincial. apud Theod. Ruban. ſus ſepulchrorum ad de-
ciſ. Rot. Rom. ſol. 518. & 519. vbi videtur euenire
diſtinctionem Capole, & alioquin diſtinguentium,
vtrum fenestra aperta fiat ad æmulationem, an
non: vt primo caſu non liceat illum aperire, ſecun-
do vero liceat, quando videlicet id non fit ad æmu-
lationem: dum vult ex eo ſolo præſumi æmu-
lationem, quod per fenestram datur proſpectus in
monaſterium monialium: vt dicta ſol. 519. col. 1.
verſ. non obſtat ratio. Eandem diſtinctionem, quan-
do agitur de monialibus, reſcit Butar. dicta decif.
631. num. 21. quidquid aliud ſit quando ageretur
de mulieribus ſecularibus, aut de adoleſcentibus
maſculis, vt ibi in additis nonnulli.

10 Tamen diſtinctionem illam amplius dicitur Couar.
dicta lib. 3. var. reſolm. cap. 14. num. 8. verſ. vltima
præſent ſententia argumentata & Mar. Butar. decif.
ſecit. 8. num. 4. Vtill. ad Aſſiſt. decif. 225. num. 1.
Alexand. conf. 174. num. 4. & ibi Addit. lib. 2. Hoc
tamen limitat (& recte, meo iudicio) niſi mona-
ſterio inferretur graue præiudicium: tunc enim et-
ſi ad æmulationem id non fieret, poſſet impediri:
Cabel. decif. 152. num. 2. part. 1. & de materia decif.
105. num. 4. end. part. 1.

11 Vera igitur reſolutio eſt, Iudicem, qui huius rei
cognitionem habet, negotium ex facti circumſtan-
tiis terminare debere: conſiderando an præmiſ-
ſum agatur de fenestra, aut ædificio iam à lon-
go tempore conſtituto: cum facilius ſit impedire
quod faciendum eſt, quam factum deſtruire: & in
eſſectu Doctores ſere omnes loquantur de fenestra
ut cienda, non autem de iam à multo tempore
aperta vbitanda. Neque conſiderationi æmu-
lationis locus eſt hoc caſu poſſet, cum iam nihil
opus ſit, & ſic nihil ad æmulationem conſtituat.
12 Secundo conſiderandum eſt, vtrum ex tali ædi-
ficio plus detrimendi adueniat vicino, quam
commodum monaſterio: vel e contra: quod notat poſt
aliqua Butar. decif. 8. num. 1. & 6.

13 Tertio adiciendum, quod privilegium monia-
lium vt impediant proſpectum in eorum monaſte-
rio, locum habet, etiam ſi via ſit præmediata Vincent.
de Franch. decif. 323.

14 Quarto, quod etiam ad æmulationem non

ſit eleuatio ædificij, vel aperta fenestra: tamen
impediri debet, quando graue detrimentum im-
mineret monaſterio: Cabel. dicta decif. 152. part. 1.
& poſt eum Barboſa in l. alius B.C. de feruit. & cogn.

Quinto, quod ſi dominus ædificij vicini cogatur
vendere monaſterio, aut illi concedere ſeruitutem
aliis non tollendi, aut fenestram vſus impediri,
debet vicino perſolui iſtius pretium talis iuris,
quod dimittit: vt poſt Molinam diſſert. 709. num. 6.
tradit Barboſa dicta Latius, num. 8.

Sexto, quod non ſolum ſeculares, ſed nec ipſi
monet Regulares poſſant habere proſpectum in alie-
na monaſteria: & hoc caſu privilegium agit contra
patet privilegium: Lexan. in ſumma. Regal. in ver-
bo, Maſſaſſera regularium, num. 23. cum pluribus
pet cum citatis, Barboſa de iur. Eccl. ſeſ. conuerſia lib. 2.
cap. 1. num. 79.

His omnibus conſideratis index ſuum declarabit
arbitrium, non ex proprio capite, ſed regularum
iuxta ſocinianum: Gabriel. conf. 17. num. 6. lib. 1. &
in noſtris terminis Tambacina de iur. Abbas part. 3.
diſſert. 5. quæſt. 2. num. 6.

CAPVT CXLVII.

De validitate matrimonij contracti, non
obſtante lite mora ratione alterius ma-
trimonij prius cum alia contracti: quod
primum matrimonium per ſententiam
fuerat declaratum nullum: à qua ſenten-
tia non fuerat intra legitima tempora ap-
pellatum: non obſtante reſcurſu, aut re-
ſtitutione in integrum propoſita poſt
conſummatum ſecundum matrimonium.
Et quod liberi ex ſecundo procreati ſint
legitimi ob bonam fidem vnius, immo
vtriuſque ex coniugibus. Quæſtiam ad-
uerſus ſententiam in iudicium trans-
actam non poſſe tractari, nec in Galia com-
mitti alteri, quam illi, qui ſententiam tu-
lit. Et de variis cauſis metus, ob quas ma-
trimonium nullum declarari debet.

SVMMARIVM.

1. Ad legitimatam liberorum ſufficit bona fides
alterius ex coniugibus.
2. Inobſtante reſcurſu in integrum non ſuffragatur
ſi ſciſciſmatur, aut interdicta poſt ſententiam
excoſatione demandant.
3. Sententia lata in cauſa matrimoniali ſemper re-
tractari poſſet, non per viam appellationis, ſed
per viam quæſtiam.
4. Cauſa quæſtiam, vel reſcurſum, aut reſtitutionis in
integrum tractari debet coram eodem iudice, de
cuius ſententia agitur: C. num. 5.
5. Summus Pontifex ad reſcurſum per viam quæſti-
am: ſed in Galia cauſam matrimonij reſcurſum iudi-
ci quæſtiam non ſoluit, à qua reſcurſum interpo-
nunt.
6. Libertas excoſationem in matrimonio eſt ſingula-
riter requiſita.
7. Metus probatur ex vtriuſque ſententia: C. num. 1.
8. Quando agitur de metu illato a patre in filium,
facile eſt illum probare: & præſumitur.
9. Probatio metus perdet maxime ex iudicio arbitrio.
Alia.

12. *Mater parentis, quomodo in absentia filij facta, profuturior ad notitiam filij demerit.*
13. *Protestationes licet non probent metum, alias tamen probationes condonant & adinvalidentur.*
14. *Protestatio metu facta in presentia partis & Patris, probat metum, & arguit nullitatem matrimonij.*
15. *Idem si protestatio facta fuerit in absentia partis, ad eam tamen notitiam pertinet.*
16. *Multo magis dum facta fuit averse animi declaratio in ipso alim matrimonij.*
17. *Protestatio metu non relesam suam facta in presentia partis si postea copula subsequatur fuerit.*
18. *Defectus denunciacionum uoluntatis condonant alias probationes super nullitate matrimonij factas.*

MATRIMONIALIS qæstio in diversis Gallicæ Tribunalibus diutius agitata fuit: & per duersas ac contrarias sententias intricata, quadam muliere agente pro validitate, viro autem acriter matrimonium ex defectu consensus nullum sustinente. Primum quidem in Curia spiritali Valentie itum in Prælatiis Viennæ: Deinde in Curia Parlamenti Gratianopolitani, ratione abusus per mulierem prætexti: tunc in Officialata Vapincens, per viam commissionis Apostolicæ: Denique per viam similis commissionis, coram Officiali Tricastrensi; qui cum votum reorum desiderasset, dixi matrimonium esse nullum; & vitum rectè cum alia muliere contraxisse, illudque secundum coniugium verum esse, & legitimum, & liberos ex eo procreatos, aut procreandos, legitimos & naturales esse declarandos, pro ve ita per Dominum Officialem iudicatum fuit: & sic sententiam Iudicis Prælatialis Viennæ, per quam primum matrimonium fuit declaratum inualidum, confirmandam, iuxta arctum Curie Parlamenti: illam verò, quæ lata fuerat per Officialem Valentie, reuocandam; declarandam malè per ipsum fuisse iudicatam.

Pro fundamento huius voti & sententiæ inde sequitur, supponendum est in primis, sententiam in Curia Viennensi latam transiisse in rem iudicatam, cum ab ea intra legitima tempora non fuisset appellatum, sed tantum tanquam ab abusu recursum fuisset ad Curiam Parlamenti, quæ per suum arctum, non solum declarauit nullum in tali sententia interuenisse abusum, sed etiam causam & partes remisit ad eundem Iudicem Viennensem pro sententiæ suæ executione: in viam cuius, dictus vie secundum conuenerat cum alia muliere matrimonium; & sic in bona fide erat tam ipse, quam hæc secunda mulier, constitutus, ad omnes effectus veri matrimonij, & nominatim ad effectum legitimacionis liberorum, & ad quam sufficit bona fides alterius ex coniugibus, multo magis quando adest bona fides utriusque: cap. cum inter, cap. ex parte, qui filij sunt legitimi. D. Ludouicus Bellus consil. 66. num. 7. plures allegat Barbosa d.c. cum inter, & cap. ex parte, ubi dicit hos liberos esse legitimis, quoad vitæ tempore parentem, etiam si vnus tantum illorum esse in bona fide.

Neque inhibitor obtemperare commissionis Apostolicæ, primæ mulieri potest suffragari, cum illa fuerit executioni demandata post impios mentis hæc frequentie Viennæ lata, ac etiam à die actus Curie Parlamenti; intra quæ tempora vir

habebat liberam potestatem contrahendi matrimonium cum alia, vigore dictæ sententiæ & arcti, cum non esset illorum executio suspensa per aliquam inhibitionem: & siquidem nec inhibitor subsequens post sententiam executioni legitime demandatam, sicut nec restitutus in integrum potest impedire effectum sententiæ, iam executioni legitime demandatæ: Vincent de Franch. dec. 660. & decis. 120. numero 8. Scacc. de appellat. questio. 19. rem. 2. numero 110. Lancelot. de attest. cap. 18. num. 153.

Secundo supponendum est, quod appellatio obtemperata in Curia Romana non tangit arctum Curie Parlamenti, sed solum sententiam Viennensem, à qua, ut dictum est, non fuerat intra legitima tempora appellatum. Et hæc sententia lata in causa matrimoniali, numquam transiit in iudicatum, cap. inter, de sentent. & re iudic. Tamen post rem iudicatam, non aduenitur appellatio à tali sententia; sed is qui se lesam putat, debet venire per viam recursum, vel restitutionis in integrum: cap. 1. de offic. Legat. cap. pastoralis, in princip. de offic. Ordinari. cap. venerabilibus, eodem in de offic. Ordin. lib. 6. & illa causa recursum, vel restitutionis in integrum, non potest tractari coram alio Iudice, quam coram eo, aduersus cuius sententiam petitur restitutio, seu recursum: Sanchez de matrim. lib. 7. dist. 100. num. 9. & 10. Dixit tractat. de prelat. part. 2. cap. 24. numero 4.

Eandemque ratione, causa restitutionis in integrum aduersus sententiam in iudicatum transactam, debet tractari coram eodem Iudice, de cuius sententia agitur: sic non coram alio, quam coram Primare Viennæ: Scac. de appellat. q. 19. rem. 2. n. 54. & multi sequenti.

Non negatur quin Summus Pontifex possit adici, etiam per viam simplicis querelæ, ut ostendimus dista cap. 24. de prelat. part. 2. Sed quia ex Concoratis, commissiones non dantur in Gallia aliis, quam illis, ad quos de iure causæ pertinet; oportebat commissionem dari Iudici Viennensi, de cuius sententia agebatur, ut mos dictum est: cap. 1. de offic. Legat. & aliis iuribus supra adductis, & in dista caput 24. part. 2. de prelat. numero 2. & sequentibus.

His ita suppositis, pro iustificacione sententiæ Viennensis, & sic nullitæ primi matrimonij, consideratum fuit, quod sicut in omnibus contractibus libera debet esse contrahentium voluntas, ita & multo magis in matrimonio: cap. cum locum, & ibi Glossa, cap. Gremus, de sponsalib. & ideo qui extra statum libere voluntatis matrimonium contraxit, post ad aliud conuolare: Menoch. lib. 3. presumpt. 4. num. 2. Abb. in dicta cap. cum locum, num. 2. & cap. mulierum, n. 2. de sponsalib. Rot. decis. 643. n. 28. & 29. part. 1. recentior.

Quod autem vir non esset in plena libertate constitutus, immo quod per metum cadente in constantem vicium matrimonium illud contraxisset, probatum erat ex variis facti coniecturis, quæ res ultabant ex depositionibus testium in illa causa examinatorum; cum enim metus sit difficilis probationis, probatur ex coniecturis, & facta de iurimilitudine, Couar. de sponsalib. part. 1. cap. 3. §. 5. numero 10. & Maxime quando agitur de metu illaro filio per patrem Ludouici, decis. 326. numero 4. & 5. & ita ut vis & effectus probationum hoc casu dependet ex arbitrio Iudicis: l. 3. in fin. ff. ex quib. caus. maior. in integr. restit. Gail. lib. 2. el. 1. c. 9. numero 6. & 7.

15. Constabat enim de magna & argua lire criminali, instante muliere aduersus virum, eiusque patrem; ex qua verisimilis erat uicdio animumque quæ verisimilitudo multum in hac materia attendenda est: Ludon. l. decif. 316. n. 11.
12. Constabat etiam de minis atrocibus patris erga filium: quia pater desiderabat eximi à dicto processu criminali: quæ minæ factæ fuerant, tam in præsentia filij, quam in eius absentia; & tamen ad filij noticiam deuenisse præsumebantur: Ludon. l. dicta decif. 316. n. 18. & sequentib.
13. Concutebant continuæ protestationes filij de metu, quæ licet non faciant plenam metus probationem, illam tamen coadiuvant: Seraphin. decif. 819. n. 4. & 863. n. 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 4. n. 15.
14. Sed præmissis accedebat alia consideratio, quæ apud me magni momenti fuit: si quidem vir ipse dum in Ecclesia coram Parocho constitutus esset, ad fines huiusmodi matrimonij contrahendi, ab eodem interrogatus virum hanc mulierem sibi in uxorem caperet, in ipso actu celebrationis declarauit se illud facere per vim & metum. Hæc autem declaratio sine dubio insinuat non nullitatem matrimonij, ¶ cum simplex protestatio viri de vi & metu facta in præsentia mulieris, aut etiam in eius absentia, quando ad illius noticiam devenit, reddat nullum matrimonium, etiam si facta fuerit ante matrimonium contra dictum: Sanch. de matrimon. lib. 2. distict. 45. quest. 2. n. 17. & seq.
16. Quod si hoc obtinet in protestatione facta ante matrimonium, multo magis obtinere debet, quando protestatio facta fuit in ipso actu matrimonij, coram præsentia uxore, & Parocho, ut hoc casu factum probatur: Couat. super 4. Decret. de sponsalib. parte 2. cap. 3. §. 5. n. 12. Gutierrez. de matrim. cap. 52. n. 9.
17. Maxime cum istam vir ab Ecclesia recesserit, nec illam amplius alloquutus fuerit, nec cum ea cohabitauerit: nam si subsequuta fuisset copula, metus esset purgatus: Sanch. dicta distict. 45. numero 25. quem sequitur Gutierrez. dicto cap. 52. n. 10.
18. His concurrentibus, præsertim attenta præcipatione matrimonij facti nullis legitimis præcedentibus denunciationibus, cum Episcopus non debuisset ab illis dispensationem concedere, nisi vna saltem denunciatione præmissa, iuxta ordinationem Blasensium Henrici III. artic. 24. & 40. relatum apud Theveneam. lib. 1. c. 2. art. 1. nam licet non ita receptum sit ubique, ut defectus denunciationum matrimonium nullum reddat; hoc tamen saltem sufficit, ut illud valde sit suspectum, ut bene aduertit Gouagnon. conf. 67. n. 54. 40. & 64. lib. 1.
- His viis, fuit iudicium primum matrimonium nullum esse, & dictum virum legitimè contrahere potuisse postea coniugium, & prolem ex eo suscipere, & suscipiendam legitimam esse declarandam; per hoc declaratum fuit.

CAPVT CXLVIII.

De pluribus impetrantibus per obitum beneficium, tempore quo ciuitas Auenionensis erat peste afflictæ: quorum aliqui datam acceperunt intra ciuitatem, illamque tempore anteriorem; alius verò licet

tempore posterior, illam accepit in oppido, ad quod Vicelegatus cum suis Officialibus ob pestis metum aufugerat; verum hæc posterior sit aliis præferenda.

SVMMARIVM.

1. In beneficijs Gallie summus Pontifex primopetens confert beneficia.
2. Expeditionarij beneficiorum Gallie tentant votare tempus appulsus cursoris ad Urbem.
3. Gestæ omnia post tempus parua retrahuntur ad tempus illius.
4. Etiam in beneficijs consistorialibus attenditur tempus datæ, & non præconiuationis.
5. Parua Data quare sic dicta, & quomodo differat à magna.
6. Sicut parua Data, ita & datur paruum consensui, & quia ille sit.
7. Quæ sit vis parui consensui, & quomodo differat à formalis permissione.
8. Quæ sint negotia qua tempore pestis fieri possunt per Canonicos in maiori numero presentes in loco persistere, & quæ per presentes etiam numero minores.
9. Parua Data quomodo capiendi sit in Legatione pro beneficijs suis intra regno Franciæ.
10. Pro beneficijs suis intra diuisionem temporalem summus Pontifex, nihil prædestinatæ parua Data.
11. Qui prius adeptus fuit possessionem, præferendus est in dubio, & ceteris paribus.
12. In iudicio pleni possessorij admittuntur in Gallia non per obtinere, seu per testes, seu per instrumenta.
13. In Gallia semper attenditur tempus Data, & qui prior est in Data, ceteris est præferendus.
14. Data beneficiorum Gallia tempore pestis capienda est in loco ubi Dataria exercitur.

QVASTIO ista disputata fuit in Curia Parlamenti Aqnenfis, quia agebatur de Prioratu sito in Gallia: & duo quidem, qui intra ciuitatem peste afflictam Datam acceperant, inter se concordauerunt, & res ad vnum putà Franciscum redacta erat, qui contendeat se Roderico domestico Vicelegati viri in Data posteriori præferendum: siquidem die 11. Jun. anni 1630. vacante prioratu per obitum illius vltimi possessoris, Primus impetrans qui remanserat intra ciuitatē peste afflictam, adiuit Datarium, & non inuenito Datario petit actum de hora. Secundus verò qui prius iura habuerat, reperit personalem Datario, qui etiam intra ciuitatem manserat, eodem die circa horam octauam post meridiem Datam assumpsit. At die seq. 12. eiusdem mensis Vicelegatus eidem Roderico beneficium contulit, & hic possessionem adeptus est. Franciscus se potiorē contendebat, quia in Gallia hoc obseruatur quod summus Pontifex, vel Legatus non potest alteri beneficium conferre in præiudicium primi impetrantis. ¶ Datur enim summus Pontifex, vel Legatus teneri conferre beneficium illi, qui primus ad Urbem accesserit, vel qui primus Datam acceperit, & quod talis promissio debet expediri sub illa Data, sub qua requisitio facta fuit, & in casum denegationis solet ille, qui prior est in Data, libellum supplicem offerre Curie Parlamen., quæ decernit, ut vicinior Episcopus vel Diocesanus concedat eiusdem beneficii promissiones supplicanti, quæ eundem

eadem vim habent ac si à Sede Apostolica concessa fuissent, ut dicuntur, qui de Gallia privilegia tractant, & post ipsos Scholasti. ad Louet *littera M. nom. 10. celum. penult. versic. aux libertez du Royaume.*
 1. † Quod adeo verum est, ut ordinatione Regia sancitur fuerit, quod omnes expeditionis Curie Romane tentantur notae tempus & datam ad octos cursoris ad Vibem, & retinere regulam expeditionis, ad hoc vt partes ad illum habeant recursum: vt patet ex ordinatione Henrici II. *anno 1150. art. 5. 6. 7. 9. 11. 12. 13. apud Fontanon. tom. 4. fol. 49. 5. & Theveneau. lib. 1. tit. 27. art. 1.*

3. Neque potest expediri signatura, aut bulla, nisi sub illa Data; quamvis die sequenti, aut longo etiam tempore post datam Datum subscriptio facta fuerit; adeo vt non admittantur probationes per testes, dicentes quod alio die signatura facta fuerit: quia omnia quae post datam Datum facta sunt, quoad signaturam Papae, vel Legati, retrahuntur; & perinde est ac si omnia, ipsamet die datae Datae, facta fuissent: Gabriel *Leoff. 1. 9. 3. nom. 2. & sequentibus, vol. 2. 1. 1. ubi loquitur in fortioribus terminis.* Agit enim de beneficio consistoriali, in quo contendit inspicendum esse parum Datum, etiam si postea praenotario in Consistorio facta fuerit, & supplicatio signaturae cuius dicta refert & sequitur Gratian *discept. forens. c. 19. 1. 2. c. 2. a. qui attestatur de stylo Curiae qui pro lege habetur.*

5. Dicitur autem parva Data, quia parvis characteribus in extremo supplicationis margine apponitur hoc modo: Datum Roma 13. Kalend. Octobris anno 1. Et parva dicitur, ad differentiam magnae seu extensae, quae apponitur in supplicatione per Datum, iuxta tenorem parvae Datae, extendendo tamen locum, & locum loci, veluti Datum Roma apud Sanctam Mariam Maiorem 13. Kalend. Octobris, anno 1. nisi summus Pontifex esset extra Vibem, tunc enim locus loci non potest, sed solum simpliciter dicitur: Datum Ferraria. Datum Avenioni &c. absque expectatione alicuius alterius loci particularis.

6. Sicut autem datur parva Data, ita & parvus coo-
 scensus: in resignationibus enim datur supplicatio, & ipse resignans si praesens sit, aut eius procurator cum legitimo & speciali mandato praestet consensum qui non extenditur, sed solum in tergo mandati dies notatur, in quo consensus praestatur, qui dies vocatur *parvus consensus*; qui postea extenditur sub eadem de parvi consensu, vel de nouo praestatur: vt aduertit Gratian. *discept. forens. c. 1. 9. 1. n. 3. 1. De cuius parvi consensu vitibus, & quomodo differat à consensu formali, tractat Cokiet. ad regul. 41. aliis 44. Cancell. n. 4. & seq. Lotter. de re benef. lib. 3. g. 2. m. 17.*

7. Cum igitur Franciscus primus esset in Data, seu se prior coram Datario in ciuitate Auenionensi praesentasset, sibi plenum possessionum adiudicandum esse contendebat iuxta Galliae consuetudinem. Nam licet illi opponeretur, Officialis Datae vna enim Vicelegato lese consensisse ad locum Pontis-forgiae propter maximam pestem tunc in dicta ciuitate Auenionensi seuerientem, & sic Datam accipi debuisse, in loco vberat Curiam; tamen respo-
 ndebatur officium Datarii coherere personae illius, nec loco circumscripti: & in effectum si quis in loco Pontis-forgiae Datam acciperet, non subscriberetur per alium, quam per substitutum ipsius Datarii, neque Officialis Cancellariae Legationis constituta ali-
 quod certum Corpus in faciendis expeditionibus conseruandam, sed quilibet ipso loco separatim &

per se manus suam exerceret: vnde licet aliquomnes Officialis abessent à ciuitate propter morbum contagiosum, tamen Datarius in ciuitate existens poterat ibidem Datas concedere, vel denegare, iuxta distinctionem, quam affert Rip. in *tratt. de peste in 2. parte prima partis princip. de praeiud. tempor. poss. privileg. 8. nom. 1. 2. 4. & 1. 2. 5. fol. 16. ubi 28. versic. 1. Vbi dicit, quod licet maior pars Capitoli residere extra ciuitatem tempore pestis, & sic electio ab illis qui sunt extra ciuitatem fieri debeat; tamen adus qui non exercentur capitularet, veluti receptio Canonici in possessionem, & assignatio stalli in choro, & vocis in Capitulo, & responsio de fructibus, hae omnia fieri possunt à singulis personis, non obstat quod maior pars Capituli residere extra locum pestiferum. Eadem ergo ratione videbatur dicendum de domino Datario, licet maior pars Officialium extra ciuitatem resideret: † maxime cum officium Datarii nihil habeat commune cum ceteris Officialibus Cancellariae Apostolicae: in hac praesenti ciuitate, in quo loco parva Datae, quae capitur Romae, sufficit scribere in libro publico Datae, beneficium quod imperatur, & modum, ac personam, & tempus, & alia requiritur: & qui prior est in scriptura, sit prior quoad beneficia Galliae: nam quoad sita in locis immediatè subditis Sanctissimo, solum inspicitur data supplicationis, & bullarum.*

Quamuis igitur Rodericus fuerit prior in data recepti & bullarum, dicebat sufficere quod prius sit descriptus in libro Datarii, aut quod per ipsum non steterit quod prior scriberetur, vt notoria est Galliae consuetudo.

Adeo vt nec cotandum videatur, quod promissus post Datam prius adeptus fuerit possessionem illius beneficii, ideo fit praeteritus: per text. in *cap. si à Sede, de praebend. in 6. 1. quia* textus ille intelligendus est ceteris paribus: ideo licet Rodericus obtinuerit in summum possessionem, quod in Gallia, Mantentio vocatur, poterat tamen eius aduersus ex testibus, scripturis, aut aliis probationibus docere de anterioritate sui iuris, seu promissiois, quae mensuratur à die & hora Datae concessae, vel iniuste denegatae: vt fuit dictum apud Toros *littera B. nom. 3. 3. & casus editio Henrici II. art. 11. in fine, 1. Cum ergo attendendum sit tempus Datae, pro vt etiam testatur Louet, littera M. nom. 10. colum. 4. versic. Et ne seruiret de dure, videbatur, Franciscum esse praeteritum, & ille dandum esse mantentionem.*

Sed praetextibus non obstantibus, petitis per Vicelegatum obtinuit in supremo Senatu Aqueosi adiudicationem plenariam possessionis propter varias facti circumstantias: & nomioxim quia verè Datae exercebatur in dicto loco Pontis-forgiae, extra ciuitatem Auenionensem propter occurrere subsiditum Regis, qui ob Datas & promissiones beneficiorum non poterat accedere ad ciuitatem pestis infectam, & ille ad quem Datarii manus spectabat, illud exercebat per substitutum in dicto loco Pontis-forgiae, ubi Vicelegatus, cum suis Officialibus residere, nec intra ciuitatem manebat Datarius pro exercitio illius officij, sed taquam Commissarius generalis ad institutum, & alio pro ciuitatis conseruatione necessaria: vnde Data sic obtepta per Franciscum, illi prodesse non poterat, vt mihi loquimur capta: & ita fuit iudicatum.

CAPVT CXLIX.

An, & quomodo Capitulum possit facere constitutiones contrarias aliis iam factis, & à Sede Apostolica confirmatis. Commissarius generalis in tota prouincia, vtrum possit à Prouinciali deputari contra formam constitutionum Ordinis. Receptio nouitiorum ad professionem ad quos spectet; & vtrum Capitulum in ea habeat votum consultium & deliberatum: Et professio facta coram eo, qui non habet authoritatem, vtrum possit postea ratificari, & quomodo. Constitutio an reddatur nulla si non fuerit publicata. De diuisione prouinciarum inter Regulares facta contra formam constitutionum. Et de recursu, seu appellatione extraiudiciali interponenda à grauamine per nouas constitutiones illato.

SVMMARIVM.

1. Capitulum generale nihil potest statuere contra constitutiones à Sede Apostolica confirmatas.
2. Statutum à Papa confirmatum, sine eius auctoritate reuocari non potest.
3. Quando aduersus tertij contradicentes, tunc maxime irrita est constitutio facta contra confirmationem Apostolicam.
4. Constitutiones auctoritate Apostolica confirmata habent vim legis.
5. Professio religionis facta coram eo qui non habet potestatem obligandi Religionem, est nulla.
6. Solum Superior regularum non potest nominis ad professionem admittere.
7. Vota Religiosorum in admittendis nominis ad professionem, non solum sunt consultiua, sed etiam deliberatiua.
8. Interceptus ad professionem nominis consuetudo seruanda est in vnaquaque Religione.
9. Professio admissa à non habente potestatem ratificari potest. Intelligi si professus in eadem voluntate permanet. num. 10.
10. Si ante ratificationem legatum, sic nulliter professus coram non habente potestatem, contra huiusmodi nullum erit iudicium.
11. Si professus sit nulla ex parte proficiens, quomodo ratificari possit. remissum.
12. Professio facta coram non habente potestatem, non potest ratificari, nisi recipiens processerit nomine Ordinis.
13. Constitutio ab omnibus acceptata non indiget alia publicatione.
14. Actus spiritualium sunt inuisibilium, delegabili est.
15. Sigilla, & inuisibilia sigillandi, pertinent ad Superiorem, & eorum quo est Caput Capituli, collegij, vel senatus.
16. Diuisione prouinciarum contra formam constitutionum Ordinis, nulla est.
17. Appellatio extraiudiciali interponi potest à statuto seu constitutionibus, per eos qui se gravatos putant.

PROPOSITA fuerunt per quosdam Religiosos sequentes quaestiones pro veritate resolueudæ.

Prima, vtrum Capitulum generale poterit facere ordinationes, quæ constitutionibus Ordinis à Sede Apostolica confirmatis aduersentur.

Secunda, vtrum Prouincialis possit, vigore decreti facti in eodem Capitulo geerali, Commissarium generalem ad omnia, & pro toto tempore sui officij constituere, contra formam constitutionum prædictarum à Sede Apostolica confirmatarum.

Tertia, vtrum Commissarius ille generalis sic constitutus possit nominis admittere: & si de facto admittat ad professionem, vtrum professio illa successu temporis nulla, & inualida possit declarari.

Quarta, vtrum decreta illius Capituli generalis impugnari possint ex defectu publicationis.

Quinta, vtrum sigillum prouincie remitti possit huiusmodi Commissario geerali.

Sexta, vtrum noua diuisione prouincie fieri poterit in illo Capitulo generali.

Septima, quomodo se gerere debeant Religiosi qui aduersus decreta illius Capituli geeralis reclamant: & quibus remediis illis vtendum sit.

Ad primam difficultatem responsum fuit, non posse Capitulum generale quidquam statuere aduersus constitutiones Ordinis à Sede Apostolica confirmatas: non solum ex constitutionibus eiusdem Ordinis, part. 3. cap. 4. §. 16. sed etiam ex dispositione iuris communis. † Quia à statuti auctoritate Papa confirmatis recedi non potest, nec illis derogari hoc auctoritate eiusdem Summi Pontificis: vt docet Barol. in *Lauer populi*, num. 33. ff. de insti. & iur. Abb. in *cap. dilectus*, num. 10. de prebend. Et in simili casu fuit decisum per Rotam Romanam, de quadam constitutione facta in Religione Hierosolymitano, quæ erat contraria statuti seu constitutionibus à Sede Apostolica confirmatis; & fuit decisum illam non subsistere: decis. 8. §. 1. p. 7. recent.

Secundi articuli resolutio deperdet ex primo: quia cum in dicti Ordinis constitutionibus cauetur part. 3. cap. 1. §. 4. fol. 170. Prouincialcm non posse Commissarium generalem pro tota prouincia constituere, nisi quoad exit à prouincia cum licentia Vicarij geeralis, vel quoad accedit ad Capitulum generale, vel denique pro certis particulatibus negotijs, & casibus in constitutione expressis sequatur, deputationem illam esse inualidam, vt factam contra formam legis, & constitutionis à Sede Apostolica confirmatæ; cui, vt mox dictum est, derogari non potest: † maxime in prædictionibus illorum, qui non modo non consenserant, sed fornicari se se opposuerunt:ideo requiritur per derogationem auctoritatis Pontificæ, vt decisum est apud Scraphio. decis. 5. §. 8. num. 1. & sequens. † Huiusmodi enim constitutiones auctoritate Pontificia roboratæ, maxime cum clausula decreti irritantæ, habent vim legis, & faciunt ius commune: Sanch. de matrimen. lib. 8. disp. 17. num. 30. & traduo emoes in *cap. cum accessisset*, de constitutionibus, præsertim Felin. & Decius; maxime cum in aliis Religionibus similis adit constitutio, quæ in eo casu obferuat, veluti in Ordine Minorum, vt testatur Mirand. in *manual. Prælator. regul. quæst. 15. per totam, libro Primo*.

Ad Tertiam quaestionem respondetur, admissionem oppositionum ad professionem factam per Commis-

indulgentiam generaliter, ex tunc in suis libris & an-
thoritate, esse nullam, vi potest factum ab eo qui Re-
ligionem equivoce obligat non potest: cap. *forre-*
non abbi & recipitur ab Abbate & caput Apostoli-
idem ibi: Abbat per se, et per alium, professionem reci-
piente de Regulari. Sancti in preceptis, decalog. lib. 3,
cap. 4. num. 6. 2.

Intimo solus Superior regularis non potest ho-
mionem recipere ad professionem sine consensu ma-
joris partis Capituli, ut superius ostendimus cap. 14.
num. 7. Et capitulum vota non sunt consuli-
tuta, sed decernunt ex *Tombur de iur. Abbat. tom. 3,*
diff. 6. q. 15. num. 7. & 8. Qui tamen ibidem docet
monet, num. 12. 3. constitutiones consuecuntque
Religionis attendendas esse & illis deficientibus,
ferendum censuram Ordinis consuetudinem, in
receptione non tunc ad professionem.

Verum quid sit, et quod, quando professio est
nulla ex defectu potestatis illius, qui monachum
sui religionis admittit ad professionem, sufficit ad
illius validitatem ratificationem legitimi Superioris,
qui ad hoc auctoritatem habet: teste Emmanuel.
Rodericus, quib. regul. num. 3. quib. 17. art. 12. Sancti
in preceptis, Decalog. lib. 3. cap. 4. num. 8. & 81. Bo-
bol. in cap. parcellum, num. 7. de regularibus. Quod
verum est, immo modo ante ratificationem Prouin-
cialis, aut alicuius legitimi Superioris, non fuerit
mutata voluntas profecti per actum contrarium: ut
dicat Barbos, in d. cap. parcellum, num. 7. Quia hoc
causae profecti non fedatur valida, vi ex nunc, nempe
ad ratificationem, ergo ante ratificationem, locus
est pœnitentiae: Immo illo tempore intermedio si
profectus contrahat matrimonium, illud erit vali-
dum. Sancti, in preceptis, Decalog. lib. 3. cap. 4. num. 80.

¶ Quomodo, si querat an quando profectio nulla est
ex parte profectus, si ipse velit illam ratificare, re-
quiratur nomen Superioris consensus: & se legitime
ad tradenda per ipsum in *trattat. de matrim. lib. 7. dis-*
posit. 17. a. num. 59. ¶ Præterea quod dicitur, validam
esse ratificationem profectus factam à Superiore
potestatem habente, si sine eius consensu prius facta
fuisse, debet intelligi ut locum habet, quando
prima professio nulliter facta, accepta fuit ab ali-
quo, nomine legitimi Superioris: quia quod suo
nomine gestum non est, ratificare non possumus. Ita
Sancti, loco mox citato: & Nauas, conf. 6. de Regularib.
m. 7. lib. 3. in aut. p. 11.

Ad quartam questionem respondetur, non esse
præcise necessarium publicacionem constitutionis,
sed sufficere quod illa faciat à Capitulo congrega-
to, & post Missam, publice acceptata, quando non
indiget alia Superioris confirmatione: Angelus in 3.
finalis, in *authentic. de non elig. secund. nob. c. 1. n. 2. Ro-*
land. conf. 39. num. 37. vol. 2. Alciat. conf. 2. n. 30. lib. 3,
Rut. diff. 39. S. in p. 2. articulo.

Ad quintam responderetur, quod Commendarius
non potest præterire las sigilla, tanquam Com-
missionarius generalis, cum nullum illius muneris sibi
adferre non possit, ut superius dictum est: potest ta-
men tanquam particularis, & ut simplex deputa-
tus à Prouinciali, sigilla apud se habere, & sigillare
quod solus sigillantis actio est: quia actus si-

gillantis sine inscriptione, delegabilis est: Baldus
in l. d. *trahente C. de rebus alienis ad alienand. quoniam*
sequitur, licet actum in rebus sigillatio, non. 18. & 18.
post Innocent. in cap. cum glossa in verbo, sigillatus, de
habe. in rebus.

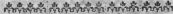
¶ Et ad id in O. sine Minorum, dñi de paratam
Eius Generalis per Vicesum VIII. l. ante in memo-

ria de 21. *Mus 1559. mandatum fuit in vicesum*

sancti obediencie, ut sigilla Religionis eidem Ge-
nerali statim remitterentur scdm de iure sigilla, seu
ius sigillandi pertinet ad eum, qui Caput est Ordinis,
scdm Collegii: ut testatur Thestur. iun. lib. 2.
quest. forens. 100. num. 1. 1. & de dicta ordinatione
Minorum Peyrin. in constitutionibus Urbani addu-
ctis fol. 4. 4.

Ad Sextam: Nulla prouincia nulla est, ut facta
contra formam constitutionum Ordinis, quibus
cauetur *par. 3. cap. 14. §. 18. ut dicitur prouin-*
ciam fieri non posse, nisi ad minus in quacunque
prouincia sine octo Conuentibus: cum tamen in di-
uisione, de qua agebatur, fuerit ecclesia prouincia
vna, ibi quia tres duntaxat alicuius Conuentus: & sic
nulla est.

Ad Septimam respondetur, consilium fore Re-
ligiosis oppositis, si coram Superiore, aut in
casum iusti timoris coram pœnitenti hâc dignis, pro-
ficerent, se non essentientes diuersis constitutionibus
& decretis: & ab illis cum debitis honoris & reue-
rentia, recurrere & appellare ad quos de iure appella-
tio & recursus de iure potest, aut debet: quæ ap-
pellatio, vocatur extraiudicialis: ut notatur in cap.
bonæ memorie 5. 2. & in cap. cum sit Romanus 5. & utro-
bique Franc. extra de appellat. & in cap. conuentus in 3.
condit. lib. 6. & de hac appellatione aliquid dixi
in meo tractat. de preiur. in fine parte 1. caput 3. articulo
3. §.

CAPVT CL.

Exemptio Domino loci per transactionem
cum Priore instam concessa, à solutione
quoræ partis decimarum pro prædiis, quæ
in illo territorio habet, & possidet: verum
ad prædia post transactionem acquisita
extendatur. Et verum ius illud exemptio-
nis transeat ad hæredes, & successores
Domini, etiam quoad prædia per ipsos
acquirenda: Et id quæ post obitus pro-
hibendi prædia fuisse possessa, & tempo-
re transactionis possessa, vel post ipsam
quæ sita nempe verum ad Dominum, aut
eius successores, an verò ad Priorem.

SVMMARIVM.

1. Verba contractus transactionis facta super exem-
ptione in solutione quoræ partis decimarum
verum ad futurum tempus potest extendi.
2. Exemptio à solutione decimarum, in rebus futu-
rum tempus non comprehendit.
3. Verba transactionis adeo generalia esse possunt, ut
etiam ad prædia in futurum acquirenda tra-
hantur.
4. In casibus in quibus exemptiones à decimarum so-
lutione prædia in futurum acquirenda com-
prehendunt, non intelliguntur de acquisitionibus
faciendis per heredes alios, cum concessio facta
est.
5. Ex eo quod quæ aliquæ bene tempore transactio-
nis possederunt in aliquo loco, non parum inferri
emina bene possessa, fuisse tempore transactio-
nis possessa per eum.
6. In dispositionibus fideicommissariis si continet de-
finitum

Anterem tempore testamenti plurima bona in aliquo territorio possidisse, contra que hodie idem possidentur, presumuntur ab eodem testatore processisse.

7. Qua enim, presumptio cessat, quando heredes sunt indolitos & saluti molas acquisitiones fecerit.
8. Res sufficit dubium alterius intentionem reddere, & illam probantis destituit.
9. Res licet suam exceptionem probare teneatur, tamen hoc est verum, quando probatus alterius est clarus, seu si sit dubia.
10. Dubia reddunt probatus alterius ratione bonorum omnino aliqui loci, si rem probaverit aliqua bona fuisse post illam transactionem acquisita.
11. Adversus eum, qui omnia singularia esse prætendit, sufficit res probare aliqua adesse aliud alia.
12. Identitatis bonorum probatur ex generalitate sumpta, si cum sit constet alia fuisse scilicet acquisiverit.
13. Cum de probanda bonorum identitate agitur, non sufficit probatio generica.

CONCESSIO exemptionis, facta per transactionem olim intam inter Priorum, & loci Dominum, per quam loco vigesima, redemptio decimarum ad quadragesimam fructuum partem facta fuit; de illis tamen modis prædictis intelligenda est, quæ Dominus tempore transactionis possidebat, nec ad bona post transactionem acquisita, extendenda est; ut clare colligitur ex præfatione contractus, in quo Dominus prætendebat, se non teneri ad solutionem decimarum pro bonis & prædictis quæ habet in territorio eiusdem loci, nisi ad rationem quadragesimæ partis. Ex quibus verbis præfationis colligitur mens, & intentio partium contrahentium quoad dispositum: *Id est in principio, & ibi Bartol. ff. ad Adacced. l. fin. vbi idem Bart. ff. de hered. institut. Ludov. dec. 158. num. 2. cum aliis volgaris.*

1. Rursus dum dicitur in parte dispositiva huius resolutionis decime, pro omnibus ipsius Domini possessionibus, nulla facta mentione, aut habito respectu ad possessiones in futurum acquirendas, cum verba futurum respiciantur non essent appropinquata respectu prædictorum acquirendorum, sed respectu fructuum ex prædictis per Dominum tunc possessis percipiendorum, & per consequens verba illa debent intelligi de prædictis per Dominum loci tempore transactionis possessis. *Rot. in Pella. ff. de curat. cap. 1. & ibi Gloss. in verbo tunc fuit l. 2. §. 1. ff. de heredit. vel actione vend. ¶ Et in terminis decimarum tradit Abb. in cap. cum contingat, de decim. quem sequitur Gratian. discept. forens. cap. 425. numer. 2. & probatur per text. in capite 1. in vers. privilegia, de censur. Gloss. in cap. cum capella, de privilegiis.*

2. Neque addeatur ea quæ diximus part. 1. cap. 10. num. 1. & sequentibus, vbi tractavimus utrum concessio exteriori debeat ad pendia postea acquisita. Et quod in partem affirmativam inclinet Rota, in decis. 17. Archiepiscopi, de appell. per. 1. dec. 167. m. 4. vbi hoc multis rationibus comprobatur. Quia nos agimus de transactione restricta ad prædicta, quæ tempore Dominus possidebat, ut mox dictum est.

3. Sed posito quod verba transactionis essent ad generalia, ut veram, futuras acquisitiones comprehendere deberent, debita potest etiam extendi debere,

non solum ad bona per ipsum Dominum transigentem acquirenda, sed etiam ad acquisitiones faciendas per illius heredes. Veritas est, quod intelligi debet de acquisitionibus prædictorum in futurum facieodis per ipsum transigentem, quia essent exempta, tam in eius finem, quam heredes & successorum, quando conventio non est personalis, & ad finem stipulatio pro hereditibus & successoribus quibuscumque; non tamen de bonis per ipsos heredes acquirendis; ut probatur per text. in l. Paulus, §. ff. de pigorat. Bald. cons. 132. num. 4. vers. dici potest, vel. 4. vbi dicit quod in casibus, in quibus conventio immunitatis trahitur ad bona in futurum acquirenda, non censetur facta favore acquisitionum per heredes in futurum faciendam.

Supposito igitur, pro ut verissimum est, quod illa transactio non comprehendat bona per Dominum, & multo minus per illius heredes postea acquisita, dubitatur tunc ad quem spectare onus probandi identitatem bonorum, & quod tempore transactionis essent iam quæsitæ, & per Dominum loci transigentem possessæ.

Omissis altercationibus, Dixi quod si pro parte Prioris probaretur, Dominum ipsum post transactionem, aut etiam ipsius heredes plurima & diversa bona in territorio illius loci acquisivisse, onus probandi reiciendum esse in successores dicti Domini transigentis tunc vice functis; non enim sequitur omnia fuisse per Dominum loci possessa, quamvis aliqua tempore transactionis possederit; *Gratian. discept. forens. cap. 193. num. 9. vbi plures allegat. ¶ Et quomodo occurrat aliqua presumptio, quod omnia bona ab eodem autore processerint, quando constat cum plurima in eodem loco possessa, ut per Peregrin. de fideicom. artic. 64. numer. 22. ¶ Tamen presumptio illa eliditur si probatum fuerit quod illius successores industrii erant, & soluti multa æquiverit, & quod in loco illi multas fecerant acquisitiones. Sura. cons. 105. num. 6. vers. nec dicatur, & num. 7. ¶ Quia cum Prior hoc casu, & in hac parte vices se sustinuerit, sufficit illi dubium reddere actoris probationem; *Cruet. cons. 6. m. 1. 27. Nat. cons. 32. in fine vers. sufficit. ¶ Nam si actor plene suam probet intentionem, veluti si actor plene probet mutuum, reus vero alleget solutionem, tunc reus suam intentionem plene probare debet. Secus est quando probatio reitendit, non ad offensandam petitionem actoris, sed ad dubium addendam eius probationem, ut in hoc casu, in quo actor præterdit omnia bona nunc per eum possessa, esse de bonis quæ per eius autorem possidebantur tempore transactionis; reus vero probat aliqua fuisse post transactionem quæsitæ; hoc stante dubia redditur actoris probatio. Rota. cons. 13. num. 11. vers. Tercio principaliter, vel. 4. ¶ Vbi conclusit dubium reddi actoris probationem, si reus doceat aliqua ista bona habuisse, quæ non erant comprehensa in illo instrumentis, in quo fundata est intentio actoris. Idem docet Sura. cons. 410. num. 19. & 34. ¶ Vbi dicit reo sufficere quod ostendat actori bona omnia certi loci tunc fructibus præcedenti, eius autorem in eodem territorio bona aliqua aliud alia, fructibus permixta possidisse; hac enim ratione adeo dubia redditur, & incerta actoris probatio, ut inde pro eo nihil decernere queat. ¶ Et quod identitatis probatio elidatur per probationes aliarum acquisitionum in eodem loco factarum, fuit decisum in Rota dec. 195. num. 21. per 1. recent. ¶ Si quidem nimis incerta est, & generalis illa probatio, quæ desumitur, ex eo quod ille de cuius successoribus tractandum**

fidei commisso agitur, bona in aliquo loco possident, ad probandum omnia illius loci bona, esse fidei commisso posposita: ideo necessaria est alia magis specifica probatio: vt ostendit Marefcot. *lib. i. var. resolut. cap. 11. §. 10. m. 50.* Vnde cum in casu de quo agitur, successores transigentis non probarent in specie quid bona, pro quibus exemptionem precedebant, fuissent possessa per transigentem eorum auctorem tempore transactionis, Censui illos excludendos donec probarent in specie, quod bona illa, de quibus agebatur, erant de comprehensis in transactione, possessis per Dominum transigentem.

CAVPT CLI.

De vnione facta per Episcopum in fauorem domus Regularis habentis priuilegium exemptionis ab eius iurisdictione. Quid statuendum sit de vnione beneficij habentis curam animarum, tam ex dispositione Concilij Tridentini: quam ex obseruantia Tribunalij Gallic. De resignatione conditionali ob causam vnionis valida etiam coram Ordinario. Denique quomodo sit procedendum in Gallia, quando quis vult impetrare beneficium malè vnitum.

SVMMARIVM.

1. Episcopi possunt auctoritatem interponere in vnionibus beneficiorum.
2. Quomodo vnio fiat in fauorem Monasterij, Episcopus potest illam confirmare.
3. Quomodo agatur de monasterio exempto, potest Episcopus auctoritate vnionem beneficij facere in eum seruare.
4. Beneficia, quibus annexa est cura animarum, regulariter non possunt vniri monasterijs.
5. Vnde beneficiorum fieri potest loci pue, etiam si parochialis sit, vel pro fidei propagatione, vel inuenturum iustitiam.
6. Resignatio beneficij ad effectum vnionis, non est vera & propria resignatio, sed ideo sub conditione vnionis est valida etiam coram Ordinario.
7. Consensus possidentis beneficium fieri potest etiam coram Ordinario, cum reservatione fructuum, vnde dictum.
8. Resignatio facta sub conditione que inest de iure, habetur pro pura: & valida est coram Ordinario.
9. Quomodo procedere debeat ille qui impetrat in Gallia beneficium propter nullitatem vnionis.
10. Ad quos appelletur in Gallia ratione vnionis vnionis.

DVBITATVM fuit de validitate vnionis cuiusdam Prioratus secularis, factæ in fauorem Domus regularis, que priuilegium exemptionis habebat iurisdictione Episcopi, loci Ordinarij, & tamen vnio illius auctoritate facta fuerat cum consensu Decani, Canonicoe, & Capituli illius Ecclesie Cathedralis. Quem prioratum ob vnionis preteritum nullitatem, rectius quidam impetra-

uerat, & de eo in Curia Romana sibi prouident fecerat.

Ego vnionem validam esse censui, & impetrandum non esse in sua impetratione fundatum. Non enim impugnari poterat vnio ex defectu auctoritatis & potestatis Episcopi vnientis: cum de iure permissum sit Episcopis confirmare & autorizare vniones beneficiorum non exemptorum suar dioccescos, *cap. si vnire, de excess. prelat. v. q. vnienti potestas adeo Episcopis permissa seu concessa est, vt ad illam procedere possint, etiam in fauorem monasteriorum, & locorum Regularium, cap. consilium, & cap. palteralis, de donat. Clem. si vnire, de rebus Ecclesie alienand. Garc. de benef. p. 12. cap. 2. v. 77.* Immo potest etiam Episcopus ad vnionem procedere in fauorem monasteriorum ab illius iurisdictione exemptorum, *Garc. loc. citat. v. 78.*

Verum quidem est, quod ista potestas vnienti beneficia sunt restricta per Concilium Tridentinum ad simplicia beneficia, quibus cura non imminet animarum vt aduertit Garc. *de benef. dicta part. 12. cap. 2. numero 86.* & patet in dicto Concilio sess. 24. cap. 13. in illis verbis: *dammodo curata non sint.*

Sed tamen in casu proposito non fuit habitatio dicti Concilij, cum ageretur de beneficijs Gallicis, in qua Concilium nondum fuit in multis eius capitulis receptum.

Et in omnem euentum, vniones Ecclesiarum parochialium sustentantur, etiam in terminis dicti Concilij, quantum sub Episcopi auctoritate ad eas processum fuerit, quando sunt pro dotatione, fundatione, augmentatione seu confirmatione Collegiorum, & aliorum locorum piorum, pro defensione seu propagatione fidei Catholice, vel in futurum pro institutione inuentus ad scientias: prout aduertit Gonfal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. numero 46.

Cum igitur de loco pio & monasterio ageretur habere omnes qualitates per Concilium requisiti, non erat dubitandum de validitate vnionis: maxime cum ista fuisset facta vocatis vocandis, & de consensu Capituli Ecclesie Cathedralis: vnde per archiepiscopum supreni Senatus Tolosani fuit declarata valida, & sine abusu facta.

Neque validitati vnionis obstabat, quod illa coram Episcopo facta esset sub conditione reservationis fructuum beneficij vniti, quando vixeret ille, qui resignauit ad effectum vnionis; Episcopus autem non potest admittere huiusmodi reservationes conditionales, vt notorium est, & sæpe ostendimus. Quia regula illa restringens auctoritatem Episcopalem ad resignationes puras & simplices, & absque vlla conditione factas, non habet locum in resignationibus factis ad effectum vnionis. Item hæc sit impropra resignatio: & ideo etiam sub conditione huiusmodi postposita fieri potest: Garc. de benef. part. 1. cap. 3. de reuincas. num. 158. & 159. Item certum quippe est, vnionem fieri potuisse etiam absque consensu illius, qui beneficium vnientum possidebat: quo casu vnio illi, durante eius vita, non preiudicaret: sed semper quando possessor viuisset, fructus beneficij vnienti ad ipsum possiderem pertinuerunt: ergo dum possessor vnionis suam preteritæ consensum sub reservatione fructuum, vita sua durante, apposuit conditionem quæ de iure inerat, recte Rebusio in praxi, tit. de vnionib. gloss. 1. t. v. §. 9. cum plurib. ibi citatis, Rot. decis. 13. §. 1. §. 14. p. 2. dicitur.

Vnde

8. Vnde sequitur, vnionem ex illo capite impug-
nari non posse: eam conditionalis etiam renun-
ciatio beneficii eam Ordinario admittatur, quan-
do facta est sub conditione quæ de iure incit, &
quomais expressa non fuisset, tamen de iure subin-
telligitur: Scilicet, in *trakt. de benef. part. 3. q. 10. num. 1. & 3.* quia quæ tacite insunt, non videntur
expressimantur; nec immutatur actum: *l. 3. ff. de lega-
tor. l. cum similibus, Pacif. de resignat. lib. 3. quest. 2. num. 8.*
9. Tandem vt monasterium sciret, quæ esset praxis
obseruanda in Gallia pro impetratione beneficii
malè & nulliter vniti: Dixi hoc ita obseruari, vt fiat
impetratio ex illo capite vnionis nulliter facta, &
obtentis prouisionibus Apostolicis, & capta per
impetantem possessione illius beneficii, intente-
tur eius nomine iudicium maintenanceis: & si mo-
nasterium, aut is, cuius beneficio facta fuit vnio,
opponat de ipsa vnione, impetrans ab ea appellet
ad Curiam Parliamenti tanquam ab abusu, ob
quem sibi pertinere contendunt Parliamenta hu-
iusmodi causarum cognitionem, vt notat Papon
lib. 3. tit. 8. arresi. 3.
10. Neque admittitur in Gallia hoc casu appella-
tio ad Sanctissimum D.N. Papan, ratione istius be-
neficii. Quia appellationes quæ interponuntur tan-
quam ab abusu in similibus causis, non recipiuntur
in Gallia, si fiat ad Papam, nisi ageretur de vnio-
nis factis ante Consecrationem Constantinensem, quod
factum fuit ante Domini 1317. vt aduertit Papon
lib. 3. tit. 8. De l'union des benefices, arresi. 3. & 6.
quem sequitur Fabric. Bley. de *beneficiis de mona-
lib. & temporal. vniuersique benefice. num. 38. in gloss. 3. fol. 322.*

CAPVT CLII.

Vtrum Vicelegatus Auenionensis possit con-
ferre prius Dignitates post Pontificalem
maiores in Ecclesiis Cathedralibus: Et
vtrum derogare possit regulis Cancellariae:
Maximè quando agitur de Vicelega-
to à summo Pontifice immediate depu-
tato. Indultum conferendi beneficia re-
seruata, vtrum extendi possit ad duplicem
reseruacionem, siue reales sint, siue perso-
nales, siue eiusdem, siue diuersi generis. Et
vtrum Legatus, sit Ordinarius, ad effe-
ctum vt favore indulti ampla debeat fi-
eri interpretatio. Maior reservatio an
& quando absolbeat, & offuset mino-
rem.

SUMMARIVM.

1. Legatus Auenionensis habet amplissimam facul-
tatem omnia cuiusvisque generis beneficia con-
ferendi.
2. Vicelegatus eandem habet in collatione benefico-
rum facultatem, quam Legatus.
3. Legatus, seu Vicelegatus Auenionensis derogare
potest regulis Cancellariae.
4. Potestatem iure iuratur facultatis Vicelegati ad ip-
so summo Pontifice immediate deputati.
5. Legatus Auenionensis, seu Vicelegatus potest

conferre Dignitates prius post Pontificalem
in Cathedralibus Ecclesiis.

6. Indultum conferendi beneficia reservata non
comprehendit ea quæ sunt reservata duplici re-
seruatione.
7. Indultum conferendi reservata comprehendit ea-
rum duplici reservatione, quando concessum
fuit illi, qui confert iure proprio, & tanquam or-
dinarius collator.
8. Collatio competens iure proprio, est facienda
secus si iure iuratur, & est privilegium.
9. Legatus veri & propriè est collator ordina-
rius.
10. Indultum concessum Cardinali vt conferre possit
beneficia reservata, comprehendit reservata
duplici reservatione.
11. Idem est quando indultum concessum fuit iure
proprio.
12. Legatus, aut Vicelegatus Auenionensis conferre
potest beneficia duplici, & triplici reservationi
supposita: & vnum. 15.
13. Indultum extraordinarium quod dicitur.
14. Legatus habet à iure facultatem conferendi bene-
ficia.
16. Quando agitur de duobus reservationibus, quarum
vna est maior altera, maior extinguitur & assu-
cat minor: quod & exemplis declaratur.
17. Reservacionem quatuor species explicatur: nempe
ratione personarum, loci, & temporis.
18. Quando agitur de pluribus reservationibus diuersi
generis, potest indultarius conferre reservata
duplici reservatione, si reservata conferendi
simpliciter habeat facultatem.
19. Clausula facultatem Legationis adeo ampla sunt,
& praeponderant, vt omnia ac comprehendant,
quæ alias non essent comprehensa.
20. Exceptio vacationis apud Sedem, & per prae-
sentem, apposta in facultatibus Legationis,
ostendit omnia non excepta conferri posse.
21. Clausula, & aliis quomodolibet, comprehendit
omnem modum vacationis etiam geminam.
22. Observantia Legationis probat quid sit in facul-
tate conferendi beneficia comprehensum.

CIRCA collationem in Legatione factam eu-
iusdem Dignitatis, quæ prima erat post Pon-
tificalem, duæ proposuit sermo quæstiones exa-
minandæ: Prima, vtrum Legatus, vel Vicelegatus
Auenionensis conferre possit prius Dignitates
post Pontificalem.

Secunda difficilis est, vtrum licet ex suis fa-
cultatibus possit conferre beneficia reservata, fa-
cultas illa extendatur ad ea, quæ sunt reservata du-
plici reservatione, veluti si vltimus beneficii posses-
sor etiam collector, aut subcollector Cameræ, & pro-
tectoris Apostolicos, quorum beneficia sunt re-
servata, & si non agatur de collatione primæ Digni-
tatis post Pontificalem, quæ similiter cadit sub re-
seruationem.

Primæ quæstionis resolutio facilis est, & indu-
bitata, ob verba facultatum Legationis: quia Sixtus
IV. tempore sui Pontificatus, Iuliano Cardinali de
Ruoto cooressor facultatem conferendi omnia, &
quæcumque beneficia secularia, vel regularia, &
Dignitates, etiam in Menopoliis, & post Pon-
tificalem maiores, cum cuiusque bene cuiusque: vt patet ex
Bolla super hoc edita anno 1475. decimo Calendæ
Martii. † Omnes item facultates concessæ Emi-
nentissimis Cardinalibus Legatis transferantur ad
Vicelegatos: vt notat Bertrand. Carpentierensis
conf. 117.

causa 17. mmi. 2. vol. 1. part. 1. Rot. Romana decis. 908. n. 1. p. 4. recent. Et eadem facultates concedantur modernis Legatis, & Vicelegatis, quae antiquis concessae fuerunt; nempe eidem bonae memoriae Iuliano, nec non Cardinali de Claro more, & aliis.

- 3 Unde & in Legatione derogatur ex facultatibus, regulari Cancellariae, pro ut eidem Cardinali de Claro more concessum fuit per Leonem X. tunc summum Pontificem anno 1514. quod etiam testatur Rota dist. decis. 938. n. 1. part. 1. recent. Quae decisio fuit postea per eandem Rotam confirmata, & decis. 109. ead. parte 4. mmi. 2. † Quod multo magis locum habere debet in Vicelegato, ab ipso summo Pontifice immediate deputato, quando videlicet nullus adest Legatus ex notatis per Bertrandum decis. 117. mmi. 3. vol. 1. part. 1. & per D. Ludovicum Bellarmum, meum olim praeceptorem, circa annum Domini 1600. in fine consil. 63. mmi. 21. versio. postrema.
- 5 † Et in consilio praedicto Bertrandi, concluditur in propriis terminis, Vicelegati collationem factam de Propositione Ecclesiae Valoniensis fuisse validam, vigore facultatum Legationis, quae ibi per extensam referuntur, quoniam obstante quod illa sit prima Dignitas post Pontificalem, & non similitudinem Dignitatum collationis sapienter factas in eadem Legatione videmus, easque effectivas, & executioni demandatas; ita ut in hoc capite nullus adesse possit dubitandi locus.

- 6 In secunda questione, negari non potest quin is, cui concessum fuit indultum conferendi beneficia referuntur, illa conferre nequeat, quod duplici substantia reservationis: hanc enim generalem regulam consignavit DD. & nominatim Gonzal. ad reg. 8. gloss. 1. §. in 101. Canalicus decis. 2. 3. n. 6. Duran. decis. 68. mmi. 7.

Sed tamen haec regula non ita simpliciter intelligenda est, nec collationibus in Legatione factis applicari potest, ex multis:

- 7 Primò, quia illi regulae locus non est, quando agitur de indulto concessio illi, qui collator est ordinarius; sed tantum quando agitur de eo qui ordinarius non habet conferendi facultatem: ut post Anastas. German. in tract. de indulto. Card. tradit Bellarmum. ad decis. Ludovici. 19. t. versio. Alio etiam modo, mmi. 11. vel ut dicit Moder. in tract. de stylo Dantes. 3. §. 1. n. 7. 4. versio. magis placet, quando agitur de collatore inferiori, qui non confert iure proprio, sed iure ordinario, sed ex iure mutuo: † et ratione, quia privilegium, cui innititur tale ius conferendi, est stricti iuris, & non adeo favorabile, sicut potestas ordinaria conferendi cap. cum clericus, §. si uol. de prebend. in 6: Quod intelligendum est, de collatore inferiori, qui non confert iure proprio, sed ex privilegio, ut adnotat Seraphinus, decis. 140. 2. mmi. 1. ubi probat appellationem Ordinariorum, venire inferiori collatores, quando confirmant iure proprio, & non ex privilegio: ideo in similibus, indultum favoreabiliter etiam intelligi, & explicari debet.

- 9 Legatus autem verè & proprie est collator ordinarius cap. 1. & 2. de elec. §. in 6. Franciscus Mar. decis. 86. mmi. 1. lib. 2. Pars de resignat. lib. 8. quest. 9. mmi. 24. Garf. de benef. part. 3. cap. 3. mmi. 5. & 6. & mmi. 9. in fine, ubi reprehendit Gonzalem dicentem, Legatos esse impropre Ordinariorum. Cum ergo Legati sint collatores ordinarii, non impediantur conferre beneficia duplici reservatione supposito: praefertim cum Legati Cardinalia auctoritate, ut plerumque dignitate fulgere: dum autem agitur de indulto illi concessio, qui Cardinalis est, facultas conferendi reservata extenditur ad casum duplicis

reservationis: Gomez. ad reg. de impetr. per obitum famul. Cardus. q. 15. Pelens in regul. Cancr. cap. 2. 1. versio. Papa concedens. † Multoque magis vigore clausulae *motus proprii* apponae in bullis Apostolicis continentibus facultates Legationis clausula si quidem *motus proprii* facit ut amplissima fieri debeat interpretatio: Monet de commut. ult. vol. tit. 6. c. 2. n. 79. Barbos. de claus. cap. 78. n. 16. Garf. de benef. p. 1. d. 6. mmi. 57. & 64. † Et ne ad remota recurremus argumenta, habemus decisionem punctualiter Stephani Bertrandi loquentis de facultatibus Legationis, quod etiam stante duplici reservatione, veluti dum concurret in eodem beneficio vacante quod agatur de familiaribus Cardinalis, & de Dignitate post Pontificalem maiore, Legatus, aut Vicelegatus habet conferendi potestatem, propter vim & efficaciam clausulae *motus proprii*, & alia verba facultatis amplissima aut fuit per eundem dist. decis. 117. lib. 1. part. 2. mmi. 8. & sequenti mmi. versio. sic videtur etiam, & mmi. 10. in fine, versio. praeterea cum facultas, & mmi. 11. versio. praeterea & ubi, & mmi. 11. versio. & si forte, ubi respondet ad obiectam duplicem, & triplicem reservationem, Anastas. German. in tract. de indulto. Cardinal. in §. commendare, n. 3. 2. versio. quidquid dicit & n. 33.

Conferat ad praemissa, quid posito quid facultates Legationis possent venire sub nomine Indulti, tamen non potest praetendi quod tale indultum esset indultum extraordinarium, quod desinitur, ut sit concessio illi cui a Papa conferendi beneficia, super quibus nullum ius, nullamque conferendi potestatem ordinariam ipse habet: pro ut per Germonium definit Massob. in prax. concr. praed. 26. in principio, n. 12. † Cum igitur Legatus habeat potestatem conferendi beneficia à iure, ut dicit Rota dist. decis. 908. n. 2. versio. & hinc famul. p. 4. recent. † Bene applicatur doctrina praedicta, quod duplex reservatio non aduersat collationi factae in Legatione, immò nec triplicata reservatio illam inficeret, ut testatur Bertrandum loco citato, & Anastasius Germanus dist. tract. de indulto. Card. dist. in verbo, commendare, numero 32. & 33. versio. quidquid dicit.

Praeterea regula illa generalis de beneficiis duplici reservatione reservatis, locum duntaxat habere potest, quando agitur de duabus reservationibus personalibus & coequalibus, veluti si defunctus sit familiaris Papae & Protoconarius: quia tunc duplex reservatio obstat collationi, secus si reservationes sint disparates, veluti si vnus sit realis, alia vero personalis; vna tamen sit altera inferior: verbi gratia, si de fundus, de cuius beneficio conferendo agitur, sit familiaris Papae, & familiaris quoque Cardinalis, hoc enim casu familiaritas Cardinalis, uti minus, extinguitur & aboletur seu absorbetur per familiaritatem Papae, quae maior est: sicut lumen Solis obscurat alia sidera minora: & ideo sola maior attenditur, & perinde est ac si vnica duntaxat esset reservatio.

Pro cuius distinctionis intelligentia, scicendum est, quatuor esse reservationum species. Prima est ea, quae oritur ratione rei, veluti si agatur de Dignitate prima, & post Pontificalem maiore. Secunda, ratione personae, veluti si agatur de familiaribus Cardinalis, vel de collectore, aut subcollectore, & similibus. Tertia, ratione loci, veluti si beneficium vacet in Curia. Quarta, ratione temporis, veluti si vacatio beneficii contingat in mense reservato: ita distinguit Massobius in prax. concr. praed. 26. dist. 16. mmi. 11.

18 Hoc ita supposito, si agatur de pluribus reservationibus, quarum una est realis, alia vero personalis; tunc personalis tanquam principalis debet esse in consideratione, vtilis attrahat aliam rationem accessoriam: itaque dispositio loquens de personali reservatione, comprehendit sub se realem, si cum ipsa concurrat. Licet enim aliqua personalis reservationes sint rebus fortiores; tamen personalis semper est dignior: cum non sit inconueniens, quod una res sit fortior altera, etiam maioris comprehensionis, quod & patet in actionibus realibus, & personalibus, & in iudice ordinario, & delegato: personalis ergo dignior est ratione personae, quae realem de se trahit, sed quando concurrunt in eadem persona duae reservationes personales, vel duae reales, minor utraque est aequi principalis de se, & non veniunt in dispositione loquente de una reservatione. Quod intelligendum est ut procedat, quando duae reservationes eiusdem generis sunt coalescentes: nam si una sit alteri potentior, hae sola debet attendi in fauorem Pontificis conferentis. Exemplum habemus apud Scaphin. *decis.* 127. l. n. 20. ubi deciditur concurrente familiaritate Papae, & familiaritate Cardinalis, & sic duplici reservatione personali; illam quae in surgit ex familiaritate Papae, solum esse attendendam; & ideo collationem Pontificis esse validam: cum familiaritas Papae sit potentior, & per eam alia minor, quae oritur ex familiaritate Cardinalis, maneat otiosa. Quod etiam probat Cicer. *ad reg.* 30. de *impetr. benefic. vacationum per obitum famul. Cordun. num.* 41. Cum igitur in casu, de quo agitur, ex duabus reservationibus una esset personalis, quia vltimus beneficii possessor erat subcollector, & ideo eius beneficiarius reservationum ratione personae, & praeterea agebatur de Dignitate prima post Pontificalem, & ea ratione reservata erat reservatione reali; sequitur duplicem illam diuersae speciei reservationem non obstat collationi factae in Legatione: ut notant Aduer. *ad Gerger. XV. de iuris decis.* 129. l. num. 11. Ricc. *collet.* 125. 6. *versif. nec etiam comprehendit.* Gomez. *ad dist. reg. de impetr. vacat. per obitum famul. quest.* 13. num. 7. & 8. *versif. circa intellectum, & versif. modo ad propositum.*

19 Sed ultra praemissa, adhibenda hic alia est consideratio, nempe quod facultates Legationis clausulas continent amplissimas, cum in ipsis detur potestas Legatis, seu (quod idem est) Vicelegatis conferendi omnia, & singula, etiam quocumque & quatuorcumque beneficia Ecclesiastica, secularia, & Ordinum quoruncumque regularia, cum cura, & sine cura; cuiuscumque annui valoris, illorumque finctas, redditus, & proventus faciant, intra limites Legationis constituta; etiam si canonicatus ac praebendae, dignitates, personatus, administrationes, & officia in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, & Dignitates ipsae in Cathedralibus, & Metropolitanis, etiam post Pontificalem maiores, vel in collegiatis Ecclesiis huiusmodi, principales, aut monasteria, priores, aut perpostrum etiam conventuales, seu officia etiam claustralia fuerint, & ad eos, vel ad ea conferuerint per electionem assumi, eiusque cura imminuat animarum, ac dispositioni Sedis Apostolicae, atque nostrae, ex quavis causa, etiam ratione personae illi obtemperantis, vel qualitate ipsorum beneficiorum, aut aliis quomodolibet etiam cum decreto irritanti, vel specialiter (illis tamen quae apud Sedem Apostolicam, vel promotionem quoruncumque ad quascumque Me-

tropolitanas, seu Cathedrales Ecclesias, & Momasteria vacare contingit, aut per gratias expectantias, vel species reservationes contemplatione personae per Nos pro quibuscumque personis reservauimus, aut in posterum reservauimus, dumtaxat exceptis) reservata, vel affecta fuerint &c. etiam in quibuscumque mensibus vacantia &c.

Ex quibus verbis amplissimis constat in facultate ea omnia comprehendit, quae alias non comprehenderentur: ut de voto maioris partis Auditorum conclusum in Rota fuisse testatur Bellanet. *conf.* 19. *colam.* 1. *versif. ceteri amos Domini Auditoris*, & propter eandem clausulam, & verba dictae facultatis Legationis, probat Bertrand. *dist. conf.* 117. *superius citata*, ubi fuit hac de re agit.

Maximè cum in dictis facultatibus excepta fuerint duo reservationum genera, nempe vacantia apud Sedem, & per promotionem; cum exceptio fietur regulam in calibus non exceptis, ut in hac materia fuerat Modera. *de syle. Datarum*, *cap.* 19. *quest.* 37. *numero* 77. Innod. in calibus, & terminis similibus adest decisio Rorae 17. *de probend.* alias *in antiquis*, ubi deciditur quod si Papa faciat alicui gratiam de beneficio reservato cum clausula, & alias quomodolibet, censetur comprehendit quodcumque aliud etiam geminatum vacationis genus: & Felin. *in cap. nostra, de rescriptis, in sexto carollens. versif. 6.* limitat, nisi duxerit quod se committit Lotrec. *de re benefic. lib.* 2. *quest.* 17. *num.* 47. & melius *lib.* 3. *quest.* 9. *numero* 17. Acquirat propterea per dictam clausulam, ex quibus *dist.* & per hanc, & alias quomodolibet, duplicem reservationem in facultate Legationis contineri.

Et hoc multo magis obtinere debet, stante obseruantia quae talis est, ut passim fiant in Legatione, & effectum sortiantur similes collationes beneficiorum duplici reservationi suppositum: Quod facile apparebit ex testibus Legationis, & nos vidimus obseruatum. Quae obseruantia in hac materia multum attendenda est: ut in terminis Legationis Auenionensis, dicit Ror. *decis.* 109. *art.* 7. *p.* 4. *recent. rom.* 1. Unde in fauorem Legationis super collatione Praepositurae Vasionensis, quae prima est Dignitas post Pontificalem, & in qua plures concurrunt reservationes, plenè consulit Bertrand. *conf. supra citata* 117. *art.* 11. *vsque ad finem, lib.* 1. *p.* 2.

CAPVT CLIII.

De facultate testandi, & disponendi de fructibus beneficiorum Ecclesiasticis Status Auenionensis, per summos Pontifices concessa. Et vtrum facultas illa extendatur ad successiones ab intestato. Quae sit differentia inter reservationem ab eo factam, qui rem suam donauit, & concessione facultatis disponendi factam à Principe in fauorem tertij. Vtrum per similem facultatem Clerici ex usufructuariis, sicut Domini honorum inquit Ecclesiae acquiritorum. Appellatione *successorum*, contineri etiam successores ab intestato.

SYMMA

SVMMARIVM.

1. Qui habet concessionem facultatis testandi, non potest talis concessio illi suffragari, nisi testamentum condiderit, & potestatem redarguit ad alium.
2. Clerici Auenionenses habent ex antiqua transactioe potestatem testandi de bonis inuicem Ecclesie quiescentis, subsequente confirmatione Apostolica.
3. Quibus in arelinquis successibus ab intestato, de illis rebus disponere videtur.
4. Quando facultas testandi non comprehendit clauitulas immunitatis in casum confirmationis, facultas dicitur extenuata demandata per tacitam dispositionem.
5. Magna est differentia inter reservationem testandi a testatore factam per cam, qui est damnum, & per eam qui facultatem aliam tertio concedit, ut disponat.
6. Quando facultas disponendi Clerici concessa est, in re de bonis inuicem Ecclesie quiescentis disponere possunt, sicut de aliis eorum bonis patrimonialibus.
7. Facultate disponendi aliquid concessa cum distinctione libere, censetur dispositio, tunc, relinquendo ab intestato suis legitimis successoribus.
8. Qui nondum habet suam, non censetur rediisse ad alium facultatem testandi, nisi expresse disposuerit: quod tamen reuocatur in dubium, num. 9.
9. Clerici per facultatem disponendi, ex usu suorum, vel usufructu suorum efficiuntur domini.
10. Verba ampla & generalia transactiois, ostendunt in facultate testandi comprehendere etiam causam intestatam.
11. Verba proxima denotant causam finalem transactiois.
12. Distinctiones aduersariae augent praecedentem dispositionem.
13. Successorum nomen comprehendit successores ab intestato.

VITA sancto Canonico quodam Auenionensi, dubitatum fuit, utrum Officiales R. Camere Apostolicae pretendere possent ius spolijs super bonis illius ab intestato defuncti; ea ratione quia facultas testandi Clericis Auenionensibus à summis Pontificibus concessa, videtur restricta ad dispositionem testamentariam, & per consequens non comprehendere successores ab intestato, in cuius casu res verificabatur: quod cum in iure certum sit, illum, cui testandi facultas data est, bona sua ad successores ab intestato non transmittere, & facultatem illam euanescentem, nisi ad actum deducatur per dispositionem expressam in testamento factam: ideo incertus vident Clericos, qui testamentum non condiderint tempore opportuno ex nobis per Nauar. in trakt. de test. cler. c. 1. §. 2. Rot. dec. 15 §. 10. & sequentibus p. 4. recentior. 2.

His tamen non obstantibus, verissimum est eas factas de quo agitur, circumstantiis, nullum fuisse locum spolio; quoniam Canonici ille facultate testandi vti non fuisse, nullumque testamentum condiderit. Supponendum quippe est quod alias anno 1553 & die 5. mensis Iunii, inter fuit transactio quodam inter Clerum praedicti civitatis Auenionensis, & tunc existentem Legatum, per quam concessum fuit, quod omnes & quaecumque persona

Clerici, seu vniuersitatis Clericorum, tunc existentes, & qui pro tempore futuri essent, abique alioquin Supplicis, aut Legati pro tempore existentes licentia, consensu, dispensatione, vel beneficio, de quibuscumque bonis suis mobilibus, vel immobilibus, iuris & actionibus, quomodocumque competentibus, etiam ex fructibus beneficiorum Ecclesiasticorum, aut illorum contemplatione quicquid, possessis & possidendis, testari, donare, disponere, & erogare libere & licite possint, & valeant, ut constat ex Instrumento publico sumpto per D. quondam Gulielmum de Mareis, notarium publicum dictae civitatis, anno & die praedictis: quae quidem transactio cum fuisse per summos Pontifices confirmata, & nominatim per felices recordari. Iulium III. & Pium V. & alios ipsorum successores, & nominationem per Clementem VIII. in Bulla de saepe emanata sub Datum Romae apud sanctum Marcum sub anno praedictis, die 24. Iulij 1553. ac deinde per Vibanum VIII. die 19. Februarii 1633. quae confirmatione mediante transactioe auctor & ligae omnes successores: exp. omnibus, cum ibi notatis, de transact.

Si verba transactiois & confirmationis concederent simpliciter Clericis Auenionensibus facultatem testandi, res esset dubia, & forsitan procedere posset doctrina Nauarri superius allegata, sub n. 1. Sed cum verba sint amplissima, nec simpliciter data fuerint facultas testandi, sed etiam donandi, disponendi, & erogandi comprehendit quoque censetur facultas etiam disponendi in fauorem successorum, Clericis sine testamento morientibus: per regulam testam. l. confirmatur. ff. de iure codicill. 3. Igitur bona suarumque successores ab intestato, tunc de illis disponere videtur: Menoch. conf. 210. n. 70. & melius non. 30. Cum enim disponendo potuissent Clerici bona sua aliter licet extraneis relinquere, non disponendo expresse, videtur illa successores ab intestato reliquisse per quendam vtilitatem dispositionem: Sord. conf. 57 §. 2. num. 19. Et 30. Manticae consuet. lib. 7. tit. 7. num. 14. dicens ita bus fuisse indicatum, Peregr. de fideicom. ar. 40. num. 59. & sequentibus. Tulas. conf. 9 §. 2. num. 33. Bara. dec. 1. Romae 96. num. 30. Maritus Bulla dec. Sicil. 49. n. 4. Vincent. de franch. dec. Neapol. 43. & dec. 600. num. 2. Canez. lib. 1. resolut. c. 2. n. 1. Gratian. de test. forens. §. 6. c. 11.

Prae maiori huius conclusionis confirmatione, notandum est, quod facultas testandi, de qua agitur, non habet annexam clausulam negatiuam, videlicet quod casu quo Clerici non expresse disposuerint, bona Ecclesiae intuitu quaelibet ad haereditariam transmittant: si enim talis adesset clausula, non esset fundata praetentio succedendum ab intestato, sed opus esset, ad hoc ut illi admittentur, quod interueniret specialis & expressa dispositio teste Cynac. contr. conf. 7 §. 2. n. 58. & sequentibus. Hodiern. ad Sord. dec. 17 §. 2. n. 2.

Item advertendum est, magnam esse differentiam inter eum, qui de re sua disponens, vellet per donationem, referre sibi facultatem disponendi de ceteris bonis; & eum, qui concedit alicui facultatem disponendi de bonis, de quibus cessante facultate disponere non posset, & propterea si aliqui DD. in medium adducunt de reservatione loquentes, non sunt ad praesentem casum trahendi. Dum enim agitur de concessione huiusmodi facultatis, sufficit generalis dispositio, ad hoc ut facultati satisfactum videatur, etiam per solam, & simplicem haereditatem interuentionem: quod si est,

F. 2 quando

importat: Castill. contravers. lib. 1. cap. 4. n. 95. Sanch. de matrim. lib. 6. dist. 12. n. 18. & ego notavi in quest. similib. 47. n. 1.

Denique si attendamus verba confirmationis Urbanus VIII. apparet in illa expressam fieri mentionem illius clausulae contentae in praefata Epistola, sed illi qui desuper amica observant fuerat notandum, de cetero servatur. Praeterea per dictum Urbanum summum Pontificem; omnia alia per Clementem VIII. concessa confirmantur, cum inhibitionibus de contrahendo concessis ad instantiam dictorum Ecclesiasticorum, dicitur heredem & successorum ipsorum, seu ab eis casum habentium: 84. quod nomen successorum, proprie comprehendit successores sanguinis. Menoch. lib. 4. praesumpt. 89. num. 37. & cons. 958. numero 11. & sic summus Pontifex habuit etiam respectum ad successores ab intestato.

Cum igitur per transactionem contentum fuerit, nullum amplius locum fore spoli; & ius super eo, si quod Camera competere, tunc sine reservatione translatum in Ecclesiasticos praesentis status, dictaque censuatio & translatio per plures Romanos Pontifices confirmata, dictique Clerici fuerint in pacifica & inhumorali possessione impediendi spolia, & ita obtinuerit obtinuerint proventus fuerat factum; & observatum; & generaliter summi Pontifices nullum in his partibus fieri spoliū decreverint; sequitur Ecclesiasticos praedictos in sua quasi possessione manutendos; & quare non opus est conferendos, etiam quoad successores ipsorum ab intestato; qui, ut dictum est, ex tacita & praesumpta dispositione succedere dicuntur. Ex ita fuit observatum. Quamvis haec Canonici coacti fuerint componere cum Camera propter alias causas, quas hic referre nec opus est, nec ob honorem quarundam personarum expedit.

CAPVT CLIV.

De nullitate matrimonij celebrati sine assensu proprii Parochi, & sic contraformam sacri Concilij Tridentini, in vim licentiae à Parocho datae minus legitime, & cum expressione incerta & dubia personae contracturae & de licentia à Parocho per dolum extorta. Appellatione personae Nobilis & militaris, non comprehendit Duces exercitus, & personas in altiori Dignitate gradu constitutas. Et de variis circumstantiis matrimonium metriculosum & clandestinum inferentibus.

SUMMARIVM.

1. Licentia concessio strictam admittit interpretationem, & regulari debet secundum mentem & intentionem concedentis.
2. Licentia à proprio Parocho alieni Sacerdoti concessa ad coniungendum aliquam personam matrimonio, si nulla fuerit, ipsam quique matrimonium nullo nulloque laborabit.
3. Sub nomine Nobilium, Comites, Marchiones, & Principes non continentur in odioso; sed solum in favorabilibus.

Sancti Pars III.

4. Principes sunt specialiter nota digni, nec simpliciter Nobilium appellatione continentur.
5. In dispensationibus seu diversa denominatione Nobilium, & Magnarum, seu Illustrium personarum.
6. Episcopus non videtur appellatione Dignitatis, cum sit culmen Dignitatum.
7. Militia Generales Praefecti non comprehenduntur sub nomine militum, cum sine capite militum.
8. Inter milites, & personas militares, quae differunt.
9. Episcopi sunt specialiter nota digni, nec in generali dispositione continentur.
10. Officialium appellatione, non continentur Advocati.
11. Constitutio in excessu Dignitatis non comprehenditur in generali dispositione, si in ea non fiat illorum specialiter mentio.
12. Licentia generalis non comprehendit personas, quarum expressio difficultatem residisset concessioni.
13. Dum descriptur de nullitate matrimonij, nullum debet admittitur considerari.
14. Matrimonium nullum praecedentibus praenotionibus fuisse celebratum, de iure non reddit illud nullum; deservit tamen pro admixtione nullitatis.
15. Inaequalitas conditionis personarum deservit pro admixtione nullitatis matrimonij.
16. Clandestinitas matrimonij probatur si extorsio fuerit, data opera affinis, & amici pariter, & res secretae sit.
17. Ex quibus concessio metu in matrimonio arguitur.
18. Conciliatio metu probatur ex circumstantiis, veluti ex conditionis personarum inaequalitate. Item ex domesticorum extorsione. num. 19. Et ex eo quod secretum contrahit fuit in domo ipsius militis: num. 20. Item si clam, & festinante: num. 21. Item si in clausis: num. 22. Item propter inaequalitatem: num. 23. Et ex magna reditum iocunda pronuntians ex illo matrimonio: num. 24.
19. Principes, Duces, & Parei Francia non possunt ex consuetudine regni contrahere matrimonia sine assensu Regis.
20. Ratificatio subsequens matrimonij illud reddit validum ex tunc, & ideo requirit omnes solemnitates requisitas dato illud ab initio contrahitum fuit.
21. Licentia ad matrimonium contrahendum data à Parocho per fraudem, & dolum; perinde est ac si data non fuerit.
22. Parochi licentia generalis, & incerta, aut dubia, ad matrimonium contrahendum concessa, in quibus casibus non suffragatur.
23. Diversae personarum & graduum, diversitatem concessionis arguit.
24. Dispositio generalis non comprehendit nisi nominatos, quando agitur de concessione, vel delegatione.
25. Licentia Parochi datae alieni in assensu matrimonio, debet esse expressa, nec sufficit tacita.
26. Divisio spargi vocis in charta, consensum excludit.
27. Suppressio nominis personae contracturae, & immutatio qualitates in concessione seu licentia, praedictae quales in causa finit illam concessione.
28. Causae impulsivae, vel finalis, ex quibus digne agitur.

F 3 Dum

66 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij.

35. *Item deditur verum causa sit impulsiva, vel finalis ad iudicium arbitrium recurrendum est.*
36. *Licentia per Parochum alteri Sacerdoti concessa, debet pro illius validitate procedere matrimonium.*
37. *Scriptura redditor suspecta ex ordinis praepositione.*
38. *Scriptura alterum, quoniam natus (cum testibus) manu conscripta non probat in praesentibus terris, quoad privilegium temporis.*
39. *Matrimonium mutuo consensu celebratum iuxta formam in dispensatione prescriptam, est validum.*
40. *Matrimonium pendens ex mutuo coniugum consensu, vel verbis expressis, vel per alium extorres demonstratio.*
41. *Denunciatio defectus non reddit matrimonium nullum.*
42. *Amortatio in libro Parochi defectus non est substitutio.*
43. *Matrimonium probatum non requirit scripturam, sed per testes sicut patet.*
44. *Præsentia Episcopi etiam casualia & fornicia supplet defectum assensu proprii Parochi in matrimonio.*
45. *Exemptio capelle Divali, non comprehendit curam animarum.*
46. *Exemptio generaliter concessa non liberat à substitutione quoad Sacramentum administrationem.*
47. *Parochum in subditis extra propriam diocesim habet ius administrandi sacramenta.*
48. *Metus non probatur per testes mulieres examinatos domesticos, &c.*
49. *Metus generica probatio non releuat.*
50. *Parochum licentiam est liberis incitare ad matrimonium suum.*
51. *Testis deponens de metu non sufficit si deponat tantum de propria credulitate.*
52. *Metus probationes in questione matrimonialis debent concludere de metu cadente in constantem virum.*
53. *Metus reverentialis solum non sufficit ad irritandum matrimonium.*
54. *Misus non sufficiens ad probandum metum, quoad potest est benignum erga liberum.*
55. *In probatione metus, qualitas etiam persona metum parientis est consideranda.*
56. *Metus non probatur per summam concurrentium requisitorum, & cum, &c.*
57. *Fama metus eliditur per testes de libera voluntate deponentes.*
58. *Alitum metuens debet respicere tempus alitum.*
59. *Lex dissidia, & per subsequens reconciliationem subsistens irritat matrimonium.*
60. *Dubio testibus de metu deponentibus magis creditur, quoniam illi ipsi metum voluntatem affirmantibus, quomodo intelligatur.*
61. *Ex quibus conjecturis excluditur praesumptio metus in matrimonio.*
62. *Præsentia Episcopi, vel viri Religiosi, & longa cohabitatio, & similes alii positi excludunt probationem metus.*
63. *Mulieris declarationi standum est, si affirmet se non fuisse per metum inducitur ad matrimonium.*

concessit alteri presbytero licentiam assistendi oculum matrimonio, his verbis: *Inscriptum Plebanus concedit R.D.N. licentiam & facultatem assistendi matrimonio cuiusdam Nobilis famina, parochiana sua, quod contrahitur est cum quidam Nobili Viri militari: quorum nomina, contractus matrimonij, in hoc albo à dicto Domino assistente deferbantur. Datum N. die 16. mensis N.*

Dicitur delegatus attestatur sub die 30. eiusdem mensis & anni, quod videtur supradicta licentia & facultas, tam gratiam honoris sui, quam fungatur in omnes militares in illis partibus, se nullum invenisse impedimentum, quominus dictus Dominus N. cognoscere posset matrimonium cum Domina N. & proinde facta per ipsum dispensatione publicationum, matrimonio per verba de praesenti inter dictas partes adhibitis, una cum testibus in illa attestatione nominatis.

Matrimonium illud repetitur legitimum in libro Paschi sub die, & eiusdem mensis, post scripturam annotationis aliorum matrimonij in eodem libro registrati, sub data, die 29. eiusdem mensis, & sic praeposito descriptionis ordinis. Cum autem de illius matrimonij validitate disputaretur: Censui illud nullum esse, & invalidum, & Supposito in prima generali illa regula. Actus agentium non posse quidpiam operari ultra illorum theotem, & intentionem, non omni, si si corrumpatur. praesentem dam agitur de concessione facta ab aliquo de eorum ab illius potestate deproderentibus: ut in terminis de licentia alieni coacta, probat Mantie, decis. 167. n. 4. Quia licentia causa limitatum producit effectum in agro, si de acquiritur domino.

Supposito etiam generali illo axiomate, quod licentia & commissio alicui data aliquid facienda, est stricti iuris, & strictum recipit interpretationem, & licet illi, & p. 6. recent. Cyiac. contravenit, 17. 8. num. 65. nec extendi debet de persona ad personam idem Cyiac. contravenit, 31. 3. n. 2. & sequentibus. nec etiam extenditur ad incognita, & oon considerat Rot. decis. 7. 3. n. 19. part. 5. recent. nec fortius effectum ultra personas in ea nominatas, vel comprehensas: Rot. decis. 167. num. 3. & sequent. eadem p. 3. recent. Mantie. 7. 3. n. 8. & 9.

Vnde si probetur, praedictam licentiam per Parochum alteri Sacerdoti concessam, non comprehendere personam dicti domini N. & non eam fuisse Pstrochi intentionem, ut persona illius domini N. in licentia comprehendere: concludendum erit per necesse, matrimonium illud esse nullum, uti factum coram Sacerdote ad illud acceptandum legitimum personam oon habere. Cum enim Sacerdos ille qui dicto matrimonio adfuit, non haberet ex proprio capite talem potestatem: & sequitur, illom necessario pro validitate actus debuisse habere licentiam à proprio viuis ex coactantibus Parochio, quae requiritur pro forma vigore sacri Concilij Tridentini, quod in illa civitate observabatur; sess. 24. cap. 1. de matrim. cuius defectu matrimonium nullum est omnino, ut fereptis determinavit Rota, & oomioatim in Telerana Matrimonij, decis. 629. part. 4. recent. item, 3. & decis. 656. & 657. n. 1. part. 1. diuersi.

Quod autem persona dicti Domini N. non esset comprehensa in dicta licentia, sua commissione data illi presbytero, probatur, quia in tali commissione datur facultas praefato presbytero assistendi matrimonio cuiusdam Nobilis Viri militaris. Quae verba non possunt referri ad personam dicti Domini N. qui nec Viri nobilis simpliciter, nec Viri militaris appella

PAROCY: eiusdem Ecclesiae, in qua viget stricta sacri Concilij Tridentini oblectantia,

- appellatione contineri poterat, propter altissimam illius qualitatem, quæ titulos illos honorificos excedebat. ¶ Quod enim attinet ad qualitatem Nobilitatis, quamvis illa in fuorabilibus, Viros in excelso Dignitate gradu constitutos complectatur, veluti Comites, & Marchiones, & Geniti. in cap. grandis. 2. num. 1. de supplend. negligent. prælatus. in 6. Tamen in istis quæ sitis tractati sunt, & in quibus de illorum principio tractari potest, illi non comprehenduntur nomine Nobilitatis: ¶ eodem modo quo Secussumi Principes, qui aliis maioribus titulis digni sunt: vt dicit Roch. de Curte, in tract. de nobilitate. part. 5. num. 49. & 50. Georg. Euerard. consil. 2. n. 5. vbi quod sub simplici Nobilitatis appellatione, Viri Illustres non continentur: Mare. conf. 7. num. 43. & 44. vbi id comprobatur ex antiqua regala Cancellarie de expellendis, in qua fit differentia inter Nobiles, & eos qui sunt de genere Magnatum: & mino minus sub tali nomine comprehenduntur Principes, & Duces, qui dicuntur constituti in Regali Dignitate, vbi per Mart. n. 43. & probatur per text. in cap. fundamenta. §. promissio. de elect. in 6. vbi fit separata mentio Nobilium, & eorum qui ex Principibus, & similibus progeniti sunt: quod etiam aduertit Barbat. consil. 7. num. 5. vbi. 1. ¶ Vnde in dispensationibus fieri solet differentia inter expressionem Nobilitatis, & Illustrius, seu de illustri genere: hoc enim de Ducibus, Comitibus, &c. intelligi solet; & qualitas personæ Illustris expressa probanda est omnino, tanquam causa concessiois: Corrad. in p. de dispensat. lib. 7. cap. 2. num. 120. vbi etiam num. 185. quia Capita non veniunt sub simplicibus dignitatibus; ¶ sicut Episcopos non continetur appellatione Dignitatis, eum sit culmen Dignitatum: fuit Magn. Frecc. de feud. lib. 2. tit. quia dicuntur Comes. n. 49.
- 7 Sed & is qui exercitum præfuit, non miles, sed Magister militum nuncupatur. i. Cod. de exhibend. reu. sed Clarissimus Nobilissimus, Gloriosissimus, & Illustissimus nomine solet decorari: vt probat Titaeus. in tractat. de nobilitate. §. 8. n. 1. §. 16.
- 8 Præterea, magna est differentia inter milites, & milites personas: propter enim militares personæ dicuntur, qui non actu, sed habita militiam exercere: eodem plane modo quo Consules, à Viris consularibus distinguuntur; vt bene distinguant, & bene aduertit Francisc. de Ponte in tract. de potest. Prærog. tit. 7. §. 7. num. 31. vbi dicit quod personæ militares, non sunt milites, quia actu militiam non exercent. Non poterat ergo Vir Excellentissimus sub personæ militaris appellatione contineri, qui & exercitus Generalis Dux & Præfectus erat, & Alacritudinis nomine donabatur.
- 9 Sicut dicimus generaliter de personis speciali nota dignis, quæ in generali dispositione minime continentur, vt de Episcopis max. dictum est: & tradit Lyp. allegat. 7. 1. Sepi. vbi. num. 7. vers. Et quæ textus est in l. apud Leobenem. §. ut Prætor. ff. de iur. Mancie. de iact. error. vbi. §. ut. 2. n. 40.
- 10 Similiter appellatione Officialium, non continentur Antiani, vt dicit Ioann. de Anso. consil. 7. vers. ut possit dici. Rationem redditur, quia dispositio loquens simpliciter, non comprehendit in notoria et p. c. i. & nominatim quando agitur de Episcopis, vel Archiepiscopis, qui speciali nota digni sunt: Ioann. de Scoto de benef. p. 1. q. 3. n. 12. Bonob. de appell. verbor. §. 1. n. 4. & 5.
- 11 Quod generaliter locum habet in quibuscunque personis in excelsa Dignitate constitutis: Corrad. consil. 76. n. 7. 1. Tufch. in l. N. consil. 68. n. 20. & 64.

Et sane in quacunque concessione licentia, non continentur personæ, quæ si specialiter designate fuissent, licentia data non fuisset, aut saltem distinctior fuisset concessio: Pedetic. de Sen. conf. 129. num. 2. Certum est autem, quod si concedens licentiam, notitiam habuisset personæ, quæ contraria erat, licentiam non dedisset, aut ad illum concedendam se diffiditorem reddidisset: Tufch. l. terra. N. consil. 68. n. 7.

His sic stantibus, conclusum fuit, matrimonium ex defectu assentientis proprii Parochi, aut alterius ab eo legitimum mandatum habentis, nullum esse, propter expressam dicti Concilij Tridentini constitutionem, cum licentia illa personam Secussumi perfonæ minime contineret.

Addebatur planius alia adinuclea in facto allegata, ex quibus illius matrimonij nullitas arguebatur, aut saltem confirmabatur; cum in questione oullitatis matrimonij, nullum conferant adinuclea: vt aduertit D. Ludouic. Bell. consil. 124. n. 10. Giouagnon. consil. 67. n. 39. & 40. vbi. 1.

Inter adinuclea primum locum obtinet clandestinitas, quia matrimonium factum fuit nullis precedentibus denunciationibus, quare defectus licet ex dispositione Concilij non præiudicet omnino validitati matrimonij, tamen inferuit pro adinucleo: cum matrimonium clandestinum quædam sit valida, alia verò inualida: Cens. canon. consil. 9. n. 5. num. 8. & sequentibus. Gratian. de conce. forens. 8. §. num. 17. Quia licet opinio, quam sequitur Caphal. consil. 42. 1. lib. 5. Menoch. consil. 69. lib. 1. & alij quos refert Gratian. dist. cap. 8. §. num. 6. non sit vera, ad effectum, vt matrimonium declararet nullum, ab non factis denunciationibus; negari tamen non potest, quin saltem ex tali defectu oriatur adinucleum oullitatis matrimonij: vt considerat D. Ludouic. Bell. consil. 124. num. 10. & Giouagnon. consil. 67. num. 40. lib. 1.

Considerabatur etiam præsupposita personarum in æqualitas, quæ facit adinucleum ad nullitatem: vt probat D. Bellus dist. consil. 124. num. 10. & Giouagnon. dicto consil. 67. num. 40.

Tertio, quia ad hoc vt matrimonium non dicatur clandestinum, oportet vt illud factum fuerit in facie Ecclesiæ, præteritis pluribus consanguineis, & nemine serioso exclusis, & quod agatur inter personas conditione pares: Rot. decis. 273. num. 19. part. 6. recent. Illud autem matrimonium celebratum fuerat secretè, oullis presentibus amicis, nec affinibus, aut domesticis Viri, illiusque opera exclusis, & sic clandestinitatis præsumptio resultabat: Rot. apud Giouagnon. dicto consil. 67. num. 64. repetita apud Barbat. decis. 86. num. 19. vbi de excludendo famulorum.

Quarto, quia ultra clandestinitatem multæ mentis coniecturæ concurrebant. Ille enim Vir insignis in vigesimoquinto suæ ætatis anno tuoc constitutus à patria profugus, ab inimicorum persecutionibus, & in temetis regionibus, tanquam in refugio coadunatus, adeo vt magno in discrimine futurus fuisset, illi tale matrimonium recusasset: quibus sic stantibus, & concurrente allegata parum comprehensum in æqualitate, non leuis oritur metus præsumptio: Giouagnon. dicto consil. 67. n. 11. lib. 1. Menoch. lib. 3. præsumpt. 4. n. 16.

Rursum metas præsumptio resultat ex domesticorum exclusione, & ex matrimonij celebratione, solis mulieris affinis interuentibus: Barbat. decisum. 86. numero 19. Seraphin. decis. 859. num. 70.

- 20 Item, quia contractum fuit in domo ipsos molieris: ut per Baraz. *dicta decif. 86. num. 1.* sed hæc coniectura apud nos non subsisteret, cum ferè omnia matrimonia in domo mulieris solènt celebrari.
- 21 Item, quia contractum fuit clauis, & festinanter Baraz. *dicta decif. 86. num. 18.* Rot. *decif. 643. n. 20. part. 1. recent.*
- 22 Item, quia ianuis clausis: Lodouif. *decif. 326. num. 17.*
- 23 Præterea metus in matrimonio colligitur ex inuicem similitudine, ut per Baraz. *dicta decif. 86. n. 16.*
- 24 Quæ vel ex eo maximè oriebatur in casu proposito, quia Viti iste Eximilis habebat proneus Ecclesiasticos excedentes annuos redditus quadringentarum millium librarum; quos non ita distulisset, nisi prius vel per designationem, vel alio modo sibi præcussisset: quod in simili casu ponderauit Rot. *decif. 643. numero 19. part. 1. recent.* Baraz. *decif. 86. num. 13. vers. sed aliam.* quæ est repetita *dicta decif. 643. §. 1.* & vltra iustitiam illorum iudicium, concurrebat indignatio Regis, & contrauentio mandatorum ipsius; cum talis sit consuetudo & obseruantia in Gallia, vt non possint personæ illius conditionis matrimonio sine Regis beneplacito & consensu contrahere: quod in Gallia Notorium est, adeo vt non sit verisimile Generosissimum hanc Vim, si plenam habuisset libertatem, matrimonium illud sic contractum fuisse.
- 25 Neque per cohabitationem coniugum metus purgari potuit, cum quia semper durauit eadem causa metus, tum etiam quia vltra iudicium alie concurrebant nullitates, de quibus supra actum est: ideo ad satisfactionis validitatem requirebatur reiterationio solemnium iuris, & Concilij, quia ratificatio non operatur vt ex tunc, sed vt ex nunc, & perinde est ac si matrimonium nunquam contractum fuisset: Lodouif. *decif. 195. part. 1. recent.*
- 26 Præmissis accedit, quod licet inter DD. disputatum fuit, vtum licentia contrahendi, à Parochis per dolam obtenta, necesse validitati matrimonij, omnes tamen conueniunt quod si licentia obtenta fuerit cum expresse eorum, quæ non ita se habebant, circa ea quæ concueant substantia, & causam finalem concessiois, matrimonium redditur inualidum; Sanchez. *lib. 3. de matrim. 39. num. 13. in tract. de matrim. Guttier. in tradit. cap. 69. n. 14. & 15.* Bonacio de matrim. *quest. 2. punct. 8. n. 17.* Barbol. de offic. Episcopi *allegat. 3. n. 133.*
- 27 Vt autem de maiore exceptione circa substantia in casu proposito appareat; supponendum est, magnam esse differentiam inter concessionem quæ fit generaliter, in qua personæ qualitas non est considerabilis: & concessionem illam, quæ fit particulariter, ratione certæ personæ: nam quando concessio fit pro certâ personâ, cum factum sit vnicuique, super quo fit concessio, illud dicitur causa finalis concessionis: vt dicit Barbol. in *extravag. ad reprimendum, in verbo, ne ac errent, num. 12. & 13.* Talsch. *littera C. conclus. 41. num. 1.* hic autem, licet non fuerit nominata certâ personâ, tamen concessio non dicitur generalis, nec iocerta, quia non fuit facta sine ratione plurius Baraz. *decif. 192. num. 8. & 9.* & facta est respectu personarum demonstrationem per designationes, quæ non veritatem, immo per qualitates omnino diuersas, & gradus Dignitatis personarum non conuenientes. Debet ergo consensus Parochi circa personam matrimonio coniungendam, ratione cuius nullam habuit intentionem concedendi licentiam. Vnde
- cum intentio concedentis non verificetur, nullum habebit locum dispositio: ex his quæ copiose tradidit Talsch. *littera D. conclus. 49. §. 494.*
- Siquidem diuersitas personarum & graduum, diuersam facit dispositionem: Semaphin. *decif. 940. num. 5.* Et commissio non capit nec nominatio: Idem *decif. 109. num. 7.* & generale est, vt dispositio ad certum personarum genus restricta, non capiat nisi illos, qui in ipsâ continentur; præsertim quando agitur de delegatione alicuius, quæ est stricti iuris, & strictam admittit interpretationem: c. P. & G. ap. Alex. de offic. delegat. Faciunt testia per Rotam *decif. 8. part. 2. d. in super. §.* & nominatum agitur de licentia alteri data per Parochum, ad assistendum matrimonio, quæ debet esse expressa: Sanchez. de matrim. *lib. 3. disp. 33. n. 16.*
- Non parum etiam confert ad arguendam defectum concessus illius Parochi, iustissimus modus dimittendi ipsi alio nomine partium contrahentium, seu in charta vacua, quæ modus arguit defectum consensus; ex Mascardo de probat. *conclus. 1347. num. 13. & 18.* Rebuffi. in consuet. Reg. in de obitograph. *retrogr. in prefat. numer. 102.* cum pluribus citatis per Gratian. *discept. forens. capite 162. num. 4. & 5.*
- Denique dubitari non potest, quin defectus consensus circa personas contrahentes, respiciat causam finalem, & non impulsivam concessionis: nam licet, si quis rogasset Parochum viuparto falso Magnatis nomine, vt licentiam concederet; talis licentia non esset inualida, quia preces Magnatis non sunt causa finalis, sed tantum impulsio concessiois: & sic error in persona rogantis non redderet concessioem inefficacem; ex Sanchez. de matrim. Guttier. & Bonacio. in locis *superius citatis*; Tamen quando fit prætextu matrimonij inter Nobiles contrahendi, datur licentia ratione personæ, quæ supereminet, & maioribus titulis digna est, quam summa Condicio taceret, vt Parochus illo errore deceptus licentiam concedat, quam alioquin non est verisimile ipsum fuisse concessurum; hoc casu dicendum est, errorem consistere in causa, quæ omnia coheret dispositioni, & totam dispositionem respicit, & ad illam totaliter influit, & sic causa finalis est: vt docet Mancic. de iur. & ambig. *convent. lib. 3. tit. 12. num. 35. & sequentibus.* Gratian. *discept. forens. cap. 824. num. 45. & 46.*
- † Causa enim impulsiva dicitur, quæ præbet occasionem: finalis verò, quæ mouet principalem dispositionem, veluti in dispositionibus matrimonialibus, in quibus præcipue personarum contrahentium haberi solet, & debet, ratio; in quas concedentis intentio præcipue dirigitur: Couin. *lib. 2. variat. resol. cap. 20. num. 2.* Gratian. *discept. forens. cap. 97. num. 46.*
- In omnem euentum, dum queritur vtum causa sit finalis, vel impulsiva; recurrendum est ad indicia arbitrij; quæ consideratis facti circumstantiis, considerabit principalem licentiæ finem fuisse obfoppositum & qualitatem nobilitatis, & conditionis, & ad alias rationes, quæ in casu de quo agitur mouere debent ius dicentis arbitrium, ad iudicandum hic defuisse causam finalem licentiæ concedendæ: quod arbitrium hac in re considerandum monet Socin. sen. in *l. de nominat. falsa, §. quod amissionem. §. ff. de condit. & demonst. rat.* quem sequitur Rota *decif. 389. n. 3. p. 1. d. in super.*
- Vltimo loco aduertendum sit, quod non constabat, vtum licentia præcederet contractum matrimonij, cum tamen certum sit illam præcedere debuisse:

debuisset Menoch, *caus.* 188. *num.* 8. Sanch. de *matrimoniis*, 3. *diff.* 3. §. 2. Barbol. de *Episcop. alleg.* 3. §. 1. *num.* 1. 6. & 1. 9. & in simili, Rot. *decis.* 167 *num.* 9. *part.* 2. *recept.*

37 Non autem probatur precessisse ex libro Parochi: cum nota matrimonij scripta fuerint manu alterius quam Parochi, seu eius substituti, & cum prepositione temporis & ordinis, quæ scripturam reddit suspensam: ex Cynac. *contravers.*

38 163. *num.* 3. † Maxime quia dum agitur de probanda temporis anterioritate, talis scriptura non probat in preiudicium recti, ut per Rosam *decis.* 730. *num.* 8. *part.* 1. *diuers.* licet ibidem concludatur pro validitate licentiae, & matrimonij, propter alias rationes quæ in casu isto non concurrunt: & nominem suspicio scripturæ factæ in libro Parochi propter prepositionem ordinis, & nomen partium contrahentium in eadem charta relictum, & alia multa quæ in casu illius decisionis non concurrerant. Et ita Ego, & multi insignes Viri, tam Theologi, quam Iurisperiti concludimus hic, & Roenæ, pro nullitate illius matrimonij.

DECISIO S.

ROTÆ ROMANÆ.

Coram R. P. D.

ALBERGATO

IN CAUSA

Tullen. Matrimonij.

Mercurij 15. Ianuarij 1653.

SVMORVM Pontificum monitis, & aliorum Principum suasionibus indulgens, hinc Henricus II. Lotharingæ, & Bati Dux Serenissimus D. Nicolaus iphus filium primogenitam Ludouico Guisio sponsum, ad tollendam dulsam, quæ inde ex futura Duchatus successione excitari poterant, nupti tradere promisit Serenissimo D. Duci Carolo, Francisci Principis Vallesmontani sui fratris filio, primogenito, & dotalem delapsæ confectio instrumentum, vices Parochi gerente Pastore Dominico Ordinis Discalceatorum viro eximio pietatis, & de mandato felicis record. Pauli V. & Greg. XV. in illis partibus ad hunc effectum degente, fuit inter eosdem, adstantibus Serenissimis utriusque Parentibus, multisque Principibus sanguine coniunctis, cum nobiliori Procuretorum ceterorum contractum die 25. Maij 1621. per verba de presenti matrimonium, quod hilari consensu, populiq; plausu excepimus, in festo Sanctissimæ Trinitatis proximo, præstita dispensatione Apostolica repetimus, ac denovo in Capella Ducalis Reuerendissimo Episcopo Tullen. solemnizatum fuit, & licet illud per subsequantiam quoque copulam consummatum, ex individua vite consuetudine usque ad nouissima Lotharingie bella, ac postmodum ex literis, aliisque actibus maritali affectionem redolentibus videretur à Domino Duce Carolo comprobatum, ipse tamen de anno 1646. variis causis deducendo, & præcipue

metum sibi à Parte incursurum, dedit de nullitate matrimonij, & eius validitate tueri D. Ducis Nicolaus ad probandum incumbenda, fuerunt vigore reuissoriae utique ab hoc Sacro Tribunali concessæ, hinc inde plures examinati testes, quorum depositionibus hodie diligenter excussis, & mature consideratis, Domini vnanimes consensum constituit de validitate matrimonij, † quandoquidem seuita forma tam in dispensatione Apostolica, quam in Sacro Concilio Tridentino præscripta *sess.* 24. *cap.* 1. de *reform. matr.* apparet celebratum, ac initum mutuo amorum coniugum interueniente consensu, ex quo pioinde validum censeri debet, ad text. in *cap. suffrag.* 57. *quæst.* 2. *cap.* 1. *inter virum, cap. cum apud, cap. tunc, de sponsalibus, cap. licet, de spons. diuersim.* Sanch. de *matrim.* lib. 1. *disp.* 18. *num.* 55. Rot. coram Barato *decis.* 713. *decis.* 893. *per. or.* & *decis.* 197 *part.* 4. *decis.* 30. *num.* 15. *per. 6. reuer.* † Matrimonium enim à consensu in totum dependet, ab eoque sua veritas, vel falsitas exteriocibus expresso formam recipit: D. Thom. in 4. *sent. disp.* 26. *quæst.* 2. *art.* 1. & ex eo notat Suar. ad 3. *part. tom. 3. de Sacram. disp.* 2. *sect.* 1. Paludam. in 4. *dist.* 1. *quæst.* 4. Card. Bellarm. de *Sacram. matr.* lib. 1. *controuers.* 2. *cap.* 6. Calliopas. *oper. moral. part.* 3. *diff.* 2. *prin.* 3. *num.* 1. Rot. *decis.* 124. *num.* 1. & 2. *part.* 7. *rec.* & in Neapolitana matrimonij 1. Iunij 1650. in princip. coram Reuerendissimo D. meo Tarracoen. confirmata 13. Maij 1651. coram Eminentijs. D. Card. Corrado.

Nec vrger quod omnis solitis denunciationibus fuerit contractum, nec in libro Parochi legatur descriptum, quia ad verumque facilis patet responsio: Denunciationes enim in indolito dispensationis expressæ remittuntur, & cum non sint de substantia, sed ad bene esse, eorum defectus matrimonium non linitat, ut sapienter censuit Sac. Conc. Congregatio, & tradunt Hond. *caus.* 7. 1. *num.* 23. lib. 2. Sanch. de *matr.* lib. 3. *diff.* 5. *num.* 3. Guisiam. *disp.* 83 *num.* 7. Nauar. in *moral.* *cap.* 1. 2. *sub.* 2. *num.* 70. Barbol. de *offic. & potest. Episcop. alleg.* 3. *num.* 1. Rot. coram Seraph. *decis.* 1099. *num.* 4. coram Caul. *decis.* 444. *num.* 1. coram Barato *decis.* 530. *num.* 15. in *recept.* *decis.* 71. *num.* 11. *part.* 1. *de.* 5. *part.* 2. *diff.* 450. *hinc.* 1. *part.* 4. *num.* 2. *diff.* 49. 3. *num.* 16. *part.* 5. *decis.* 273 *num.* 5. *part.* 6. in *Valentia illegitimitatis*, 16. *Maris.* 1612. citam Sanctissimum Dominum Nostrem Innocentium X. & in Romanen. si de *conuictis Boribulamae de Bolognisi*, 12. *May* 1645. & nec quicquam coram Reuerendiss. Tarracoen. † propt. nec omnia illius adnotatio quicquam facit, nam licet ob huiusmodi incursam Parochus incurrat culpam lethalem, Sanch. de *matr.* lib. 3. *diff.* 15. *num.* 25. Barbol. de *off. & potest. Paroch.* *cap.* 7. *num.* 8. & de *offic. & potest. Episcop. alleg.* 3. *num.* 174. non tamen exinde aliquid pactus resultat preiudicium, quæ non prohibentur alijs documentis matrimonium iustificare: Gratian. *disp.* 633 *num.* 63. & fuit dictum in *Rectore Callistrum* 3. *Iulij* 1651. nec refragatur coram Reuerendiss. Decano *meo Decano*, vel testium depositionibus, ut hic, 43. *had* probare: *super eo* al. 1. ubi Abbates testis. Sanch. de *matrim.* lib. 3. *diff.* 41. *num.* 1. & licet Dec. *caus.* 163. Socin. *lib.* 1. *conf.* 3. 1. *num.* 3. lib. 2. Roland. *caus.* 93. *num.* 4. vel. 3. Rot. *decis.* 26. *part.* 1. *art.* 1. *diuers.* *decis.* 772. *num.* 1. *part.* 2. *recept.* coram Verali *decis.* 203. *part.* 2. coram Seraph. *decis.* 1099. *num.* 1. coram Barato *decis.* 143. *num.* 1. *de.* 5. 30. in princip. *cum alia* in illa Neapolitana Matrimonij, 13. *May* 1651. coram Eminentijs. Dominus Card. Corrado.

Corrado, & in Bononiensi. fideicommissi Bartholomei de Bologna, s. i. iuxta eundem actum coram Eugenio. D. Cord. Ostoboni.

- 44 Minus officii, quod matrimonij solemnia non à proprio Parocho, sed à Domino Episcopo Tulen. pectata fuerint: quia illius pectentia, de qua deponunt plures testes, omni (si quis adesse) supplet defectum, etiam si fuerit casualis, & formatas. *Gouango. conf. 59. num. 1. lib. 8. Boil. de matrim. c. 3. num. 6. Gortier. coll. trakt. cap. 69. num. 10. Sanch. vbi supra d. lib. 3. diff. 39. num. 11. Bonac. de Sacram. matrim. quest. 2. parit. 8. num. 18. Cruz. comm. contr. quest. 604. num. 66. Barbol. de offi. & potest. Paroch. part. 2. c. 21. num. 10. de offi. & potest. Episc. d. allegat. 12. num. 88. Rot. coram Seraph. d. decif. 1099. sub num. 5. coram Buratto decif. 713. n. 10. decif. 124. num. 17. part. 7. recent. & in Placibus, matrim. 16. Nomenclat. 622. coram bo. me. Patriarcha Manzanares, Cessante difficultas, quia Ordinationis, vti Parochus Parochorum, quemadmodum animaduertit decifio super testifloria edita 26. Iunij 1648. coram Reuerendiss. Terraceni, tunc potuit huiusmodi minus obire iuxta dispositionem Sac. Concilij Tridentini d. diff. 34. cap. 1. de reform. Sanch. de matrim. lib. 3. diff. 38. num. 1. Ponc. eod. tract. lib. 3. cap. 10. num. 5. Bull. vbi supra cap. 4. §. 18. num. 49. Layman. lib. 4. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 5. vers. adde 3. Vgolini. de offi. & potest. Episc. cap. 15. §. 10. num. 2. Barbol. eodem tract. allegat. 32. n. 127.*
- 45 & de iur. Eccles. vni. lib. 1. cap. 27. num. 89. ¶ Esto quod Capella Ducalis ab eius iurisdictione data, ut exempta, exemptio enim, vt patet ex lectura, Praepositi, Canonici, & bona eiusdem Ecclesiae dumtaxat respectu, non autem comprehendit coram auctoritate, nec Populum sub ea dependentem ad eam. in cap. cum Capella, vers. quicquid de prouid. Lsp. alleg. 139. num. 13. Tambon. de iur. Abb. diff. 15. quest. 7. num. 54. Cokier. de iurisd. in exempt. part. 1. qu. 13. num. 4. Lottet. de re benef. lib. 1. quest. 14. num. 11. cum segg. & signatur. num. 118. Rot. coram Seraph. decif. 1098. num. 6. coram Penna decif. 462. num. 13. in recent. decif. 354. num. 6. part. 1. & in Relegant. exemptorum 7. Iunij 1643. coram Reuerendissimo Sacerdotio. ¶ Et illa etiam de iure communis libera tantum à lege Diocesana, quae consistit in recipiendo cathedratico, decimas, & similibus, non autem à lege iurisdictionis circa subordinationem Sacramentorum versatioris, Cokier. vbi supra part. 1. quest. 16. num. 1. & part. 2. qu. 45. num. 17. Bellincin.
- 47 de Charit. subdit. quest. 28. & 29. ¶ quae propterea in subditis extra propriam quoque Diocesim exerceri potest, Bonac. de Sacram. matrim. d. quest. 2. parit. 8. num. 13. & 14. Coniack. eodem tract. diff. 27. num. 22. Sanch. d. lib. 3. diff. 39. num. 19. cum aliis congeffis per Barbol. de offi. & potest. Episc. citata allegat. 32. num. 95. de offi. & potest. Parochi part. 2. cap. 21. num. 8.
- 48 His ita constitutis, & validitatem matrimonij praesentibus, non obstat motus ad illud infringendum deductus, quia non probatur ex testibus ad instantiam D. Ducis Caroli examinatus, nam ferè omnes sunt eius domestici, famuli, vel io ipsius Callis mercatores, ad text. in cap. de litteris de testib. l. 1. Cod. eodem. Alex. conf. 150. num. 1. lib. 5. Ruin. conf. 129. num. 5. lib. 5. Menoch. conf. 714. n. 5. Fario. de testib. quest. 55. num. 1. & segg. Rot. coram Buratto decif. 553. num. 7. coram Durano decif. 148. num. 5. in recent. decif. 156. num. 8. part. 6. & in Relegant. diff. paritatem 18. Martij 1639. coram bo. me. Cardinali Patarolo, aliqui non fuerunt induci in Cu-

ria, & sic contra formam in literis testimonialibus praesentibus statutus, §. in nullo quoque. vbi DD. de rescript. n. 6. Rot. decif. 1466. num. 1. decif. 65 §. 5. num. 3. part. 2. decif. 356. num. 6. part. 6. recent. alij cum extra locum io eis praesentibus fuerint recepti, nulliter de iure ex animati, vt firmant relati per Modern. de mat. obseru. 94. n. 28. vers. prope nec testes: Rot. decif. 30. de rescript. in n. coram san. me. Greg. XV. decif. 312. n. 10. coram Causale. decif. 410. num. 5. & consequenter mentum articulationem non probant, Rot. coram Mant. decif. 142. n. 4. vers. sed non magis: coram Cegino. decif. 319. in princ. & decif. 430. num. 18. decif. 516. num. 16. p. 5. recent. Eoque minus quia sunt de auditu, cap. licet ex quadam, cap. cum litteris, de testib. Bald. conf. 406. sub num. 1. vel. 4. Aym. conf. 311. num. 15. Verall. decif. 264. num. 8. part. 3. cum congeffis in Bononiensi. separatum 100. Iunij 1650. & ab informantib. coram R. P. D. meo Rubino, & in Tridentina Matrimonij, 11. Martij eiusdem anni, §. 1. quae veri, coram Ate, nec specificè qualitates, & circumstantias mentis assignant, vt necessarium est: omnes enim (primo excepto, pluries vt infra, parientes exceptiones) depouunt dumtaxat D. Ducem Carolum, vi, seu iussu Patris fuisse ad matrimonium impulsam, quae generica probatio non suffragatur: l. 2. c. 3. l. ad inuendum 6. vbi Bart. l. 1. sequenti, l. 1. de iurisd. C. de no. gnu. nec. caus. l. 1. timorem 7. ff. eodem. l. interposita 13. Cod. de transact. Alex. in l. si cum dote 23. §. 5. de ante tempore, num. 11. ff. soluto matrimonio, Facin. part. 2. fragm. verb. meum, num. 168. Mongol. de mat. cap. 10. §. 2. n. 3. Afflicti. decif. 140. num. 15. Caputaquon. decif. 221. num. 2. part. 1. Buratt. decif. 623. num. 3. Rot. decif. 463. num. 3. part. 2. decif. 156. num. 17. part. 3. recent. & in Coleman. seu Treuren. nullatenus professum, 14. Decembris 1648. coram R. P. D. meo Ceres, ¶ siquidem impulsio oib. aliud est, quam incitatio, & foasio ad contrahendum, licita Parentibus, ac permilla, vt ex D. Thom. in 3. part. summa, de addit. quest. 47. art. ult. in resp. & Sor. in 4. diff. 29. qu. 1. art. 4. tradit Menoch. conf. 69. num. 41. Sanch. de matrim. lib. 4. diff. 22. num. 4. Card. Bellarm. lib. 1. eo tract. cap. 19. prop. 3. Gurtier. vbi supra cap. 79. num. 5. Goffred. in summa. tit. de despons. impub. num. 12. Sperelli. decif. 75. n. 2. & 75.

Primus verò testis, praeterquam quod est vnicus, cubicularius D. Ducis Caroli, in Curia non inductus, & extra locum remissus ex aminatus, non reuenit, dum ait per D. Franciscum patre fuisse vi & contra expulsiōis ē domo, & priuationis bonorum coactum D. Ducem Carolum ad inuendum huiusmodi matrimonium: ¶ quia ogo deponit de certa scientia, sed propriis tantum credulitatis iudicia, & coniecturas assignat, Couar. de matrim. part. 2. cap. 3. §. 5. num. 9. aliquae relati per Sperelli. decif. 79. num. 47. & segg. Rot. decif. 36. part. 3. decif. 589. part. 2. decif. 206. vtriusque nam. 2. part. 3. decif. 380. num. 17. part. 5. decif. 259. num. 12. part. 6. recent. & ipse quoque cum alijs est de auditu ad eodem D. Duce Carolo, de minis praedictis, vt afferitur, coquerente, vnde inerat vulgatum axioma, quod non praestiter fides testibus, quoniam repelluntur auctorēs c. fraternitatis, de hereticis, cap. nullus, 3. quest. 4. cap. licet ex quadam de testib. Gloss. & DD. in auth. si quis in aliquo, C. de eadem. Aym. conf. 417. num. 2. cap. 112. num. 13. Rot. coram sanctissimo. Gregor. XV. decif. 570. n. 2. coram Buratto decif. 313. n. 12.

Et quidem cum verumtamen in matrimonio sollemniter io facie Ecclesiae contractio, negari non potest, quia

quod ad illud distendunt domos obiecti timoris expulsi sunt probatores; & talis qui constanti viro formidinem incutiat. *cap. significavit, de eo, qui daret in uxorem, cap. memens, absecundo, de sponsal. Laderch. conf. 17. num. 1. Menoch. lib. 3. presump. 4. num. 3. Dechet. dist. 1. in l. 1. dist. 9. num. 5. Bonac. de sacram. matrim. quest. 3. par. 8. num. 8. Sanchez. cod. trail. lib. 4. dist. 1. a. num. 10. cum aliis per Add. ad Buzatt. decif. 628. num. 9. Rota coram Penia, decif. 1140. num. 5. & 6. dist. 300. num. 1. part. 4. decif. 516. num. 1. part. 5. recent. post secundum vol. conf. Farina. decif. 118. num. 2. & in Messian. nulli. au. professio. 5. Decembris 1640. coram R. P. D. meo Penia. Item; adeo ut solius metus reverentialis nullal ad effectum, de quo agitur, sit habenda ratio, nisi sit quilibet minus; ut verberibus, vel gramonibus circumstantiis; *cap. ex litteris, de spons. in pub. cap. consilium, de sponsal. l. si pater cogit 22. ibique Bald. & Salicet. ff. de regu. iur. Felin. in cap. consilium matrimonij, num. 3. ubi Det. num. 8. de offic. deleg. Adob. conf. 94. num. 6. Sanchez. de matrim. lib. 4. dist. 16. num. 7. Gortier. cod. trail. cap. 77. num. 2. Bonac. dist. 3. par. 8. a. 7. Gual. trail. absteru. lib. 1. c. 147. num. 17. Part. de resignat. benef. lib. 1. quest. 1. m. 172. Retill. de oblig. iust. part. 1. 2. quest. 11. fell. 1. num. 10. Gramm. decif. 103. num. 49. Boet. decif. 100. num. 11. Capic. decif. 159. num. 23. Vercell. decif. 121. num. 9. part. 1. Barz. ff. decif. 63. num. 5. & post**

14 Tomburin. de iur. Adv. decif. 1. num. 10. † Ille autem in presentem non concurrat, & simplices minuz, quatenus hic probantur, nullius essent momenti, tam attentio nuz, & suavit ingenio, ac indulgenti natura ipsius Francisci erga filios, ac alios, nec solius illius execratione demandare: ad text. in d. l. marian. g. C. de his que vel. l. com. C. si quis Imperator. l. simon. ff. ad l. l. Ind. Marf. Felin. in d. cap. consilium matrimonij, num. 4. vers. si vaquid, de offic. deleg. Sanchez. de matrim. lib. 4. dist. 1. num. 10. Ponc. eodem trail. lib. 4. cap. 3. num. 7. Specul. d. decif. 79. num. 43. Vercell. d. decif. 321. num. 7. part. 2. Penia decif. 1140. num. 7. Rota decif. 463. num. 3. part. 2. decif. 516. num. 18. part. 5. recent. quoniam respectu magnanimitate Domini Ducis Caroli, qui vsque tunc bello incumbens amorum studiosus, & postea tot exercituum strenuus Imperator, non ita de facili recitari poterat, & insinuas paternis mandatis ad contentandum matrimonium vegeti;

15 † Qualitas autem metum patientis est consideranda, ut ad propositum animadverteret Gloss. in cap. eam locum, verb. meum, de sponsal. Albret. à Rotale in l. meum autem, causa 3. in princip. ff. ex quib. caus. mar. Sanchez. de matrim. dist. lib. 4. dist. 3. num. 4. Coninck eodem trail. dist. 28. num. 30. Gortier. ubi supra cap. 77. num. 12. & 13. Pont. d. lib. 4. cap. 3. num. 10. Menoch. de arbit. cap. 135. num. 4. Sot. de iust. & iur. lib. 7. quest. 2. Campani. in suo dicer. arbor. 12. cap. 1. Boet. decif. 100. num. 2. Rota coram sanct. mem. Gregor. XV. decif. 316. numero 15. decif. 374. numero 7. & decif. 115. numero 12. part. 7. recent.

16 Nec vis aliqua fieri potest in publica voce, & sic ut, quum de coactio matrimonio prescribi testes afficerentur; nam illi non est adhibenda fides, nedum ex eo, quod illius archieps, & à quibus audiuerunt, non tulerunt; Innoc. in cap. qualiter & quando, de actio. Bart. in l. de minor. 10. §. plurim. num. 3. de quest. Alex. conf. 79. num. 9. lib. 1. conf. 25. num. 6. lib. 4. Ruin. conf. 51. num. 14. conf. 52. num. 7. lib. 3. Valenzuel. conf. 169. n. 109. Cephal. conf. 65. num. 49. Cynac. contrer. 488. n. 90. Rota decif. 239.

num. 9. decif. 359. num. 2. part. 6. recent. † Sed etiam 17 quia eorum dicta elisa penitus remaneant ex testibus pro Domina Ducissa Nicolæ exanimatis, de spontaneo, & libero consensu deponentibus: idem Valenzuel. conf. 92. num. 109. Rota decif. 182. num. 7. part. 1. prima. decif. 276. num. 15. decif. 299. num. 3. part. 4. tem. 2. decif. 205. n. 10. part. 6. recent. † Fama enim, ut sit attendenda, debet esse perpetua, illa & consensu apud omnes: Bald. in l. commercialis 15. C. de Episcop. & Cler. Roland. conf. 3. num. 85. & 45. vol. 1. Surd. conf. 151. num. 79. Rota decif. 277. num. 3. decif. 335. num. 5. part. 2. recent. eorum sanctæ mem. Gregor. XV. decif. 445. num. 6. decif. 498. num. 13. & 14. coram Causali. decif. 6. num. 5. & in Teleiara decimarum de Capitulo 4. Julij 1640. coram bon. mem. Card. Hieronymo Verolijno.

Præterea animadvertit DD. quod testes non 19 percutitur tempus secundi matrimonij à Domino Episcopo Tulien. cum dispensatione Apostolica subinde celebrati; quapropter impulsiones, patetne, si qui antea fuerant, & autiones animi Domini Ducis, cum potuerant tractu temporis pigrescere, in illud non infundunt, nec eius nullitatem important, cum in ipsius acta meus non probatur innullus; ad text. in l. 1. §. meum, d. l. marian. g. in princip. ff. quod met. caus. & in terminis obferunt Neuzan. conf. 46. num. 29. & segg. Part. Conf. 10. num. 56. lib. 1. Linderch. conf. 17. sub num. 4. vers. quan. & si aliquem. Ricc. decif. Archiep. Neapol. 110. num. 10. part. 4. segg. 2. Rota coram Mautic. dec. 142. n. 4. vers. prout, & det. 600. n. 2. p. 4. dec. 516. n. 19. p. 4. recent.

Nec releuante dissidia, quæ consummato iam matrimonio inter hos Comites dicuntur intercessisse, prout nos protelario antea per Dominum Ducem Carolum vna cum Patre facta: ista si quidem, ut ex eius lectura dignoscitur, conuentiones tantum doctales, & pætentiam in Ducibus successionem continet; non autem tangit fœdus matrimonij; cuius respectu, si quis metus illatus fuisset, de facili Dominus Dux eadem protelatione declarasset: ut in terminis ponderat Laderch. d. conf. 17. num. 3. vers. quarta verba minet. Aynon. conf. 120. n. 3. & 4. † Illa verò ut potè leuata, & per subsecutum 20 reconciliationem sublata, matrimonium non restant, nec ad hunc effectum sunt in aliqua consideratione habenda: Gloss. in cap. plerumque, verb. nec recedat, a. de dñor. inter. vir. & vxor. Berozot. conf. crimin. 228. n. 1. lib. 1. primò. Rimin. iun. conf. 174. num. 28. Rota coram Seraphin. decif. 1315. num. 3. in Hahalen. separatus inter, 27. February 1627. coram Eminentissimo Domino Cardinali Marchese in Bononem. Separatus inter, 21. February 1660. §. quæcumq. vera, coram R. P. D. meo Buzio, & n. Tridestina Matrimonij, 11. Martij consilium anni, §. fin. terat. Me.

Et hanc non applicatur regula, quod maius creditur duobus testibus de metu deponentibus, quam mille spontaneum voluntatem affirmantibus ex doct. Innoc. in cap. super hoc, de reuincit. Quia non procedat, quando pro validitate matrimonij, & libero consensu præsumptiones concurrunt, & coniecturæ Dec. in cap. final. num. 25. & 26. de appell. Buzat. conf. 72. num. 48. lib. 1. Capol. conf. num. 14. Partim. de probat. lib. 1. cap. 50. num. 26. Sanchez. de mari. in lib. 4. dist. 17. num. 2. & 7. Boff. eodem trail. cap. 12. num. 397. & segg. Part. de resignat. lib. 1. 3. quest. 1. num. 89. & 90. Gabr. de testib. causel. 4. n. 16. & segg. Fatinac. part. 2. fragment. verb. meum, num. 157. & num. 174. † Plures autem in presentem, & vrgentiſſime affectantur, quia vitia præsumptionem

nem iuris, quæ fiat pro excludione metus, *Interposita* 13. C. de transact. 1. 2. C. de his qui vi &c. pte-
ferunt in Patre eiga filium, Sanchez ubi supra, di-
cto lib. 4. distict. 6. n. 3. vers. verum ferè omnes, Rici,
dilla decif. 110. n. 3. Rota coram Verall. dec. 121. n. 3.
part. 1. coram Mantie. decif. 141. n. 1. coram Bu-
ratto decif. 618. n. 4. Coccurent mutua utriusque
Coniugis in acta de spoliatiõis hileitas, quam pro
libertate consensus ponderat Paris. conf. 170. n. 1.
21. & 22. lib. 4. Menoch. lib. 5. præsumpt. 4. n. 19.
matrimonij geminatio, idem Paris. conf. 10. n. 57.
lib. 1. Aym. conf. 114. n. 8. Mandell. conf. 4. n. 10. 37.
Principum consanguineorum, & aliorum Proce-
rum presentia, *transactio* 55. vbi lat. n. 1. C.
de transact. Bart. in frater à fratre 38. n. 5. 1. ff. de
condictio. Roin. conf. 170. post n. 17. lib. primo,
Sancho de matrim. lib. 4. distict. 27. n. 1. Menoch.
lib. 3. præsumpt. 126. n. 4. Malcoid. de probat. con-
clus. 1053. n. 1. Rota coram sanct. mem. Gregor.
decif. 120. n. 14 coram Buratto decif. 783. n. 12.

61. Domini Episcopi Tullich, & Patris Dominici af-
fidentia, & cooperatio, ut in terminis, quod ex in-
teruentu Episcopi, seu alicuius Viri Religiosi, om-
nis in matrimonio cesset metus suspicio, tradit
Cephail. conf. 91. n. 40. Caball. conf. 176. n. 10.
vol. 1. Grammat. decif. 66. n. 64. Sperell. decif. 5.
n. 16. Rota coram sanct. mem. Gregor. XV.
decif. 188. n. 9. sublequuta copulata, *cap. significans*,
de ex qui duxit &c. cap. n. qui fidei de sponsal. Abb.
in cap. veniens, il primo, n. 7. eodem tit. Paris. d.
conf. 170. n. 13. lib. 4. Sancho de matrim. dilla lib. 4.
distict. 18. n. 2. & 11. Buratto. dilla decif. 618.
n. 7. longæ cohabitatio per spatium quindecim
annorum, *cap. ad id de sponsal. Ferret. conf. 340.*
n. 11. lib. 1. Neuiz. conf. 46. n. 3. 2. Menoch. lib. 3.
præsumpt. 4. n. 24. Boil. de matrim. cap. 12. n. 390.
Buratto. ubi supra. Mantie. dilla decif. 141. n. 13.
vers. Tertio. Edicta utriusque nomine publicata,
monetæ utriusque imagine cunctæ, lictæ Domini
Ducis Caroli, in quibus Domina Ducissa Nicolæ
sepius amantissima sponsa, & coconi nuncupatur
Rici. in collect. 119. vers. item probari, Cœlestent.
decif. 22. de probat. Rota decif. 772. n. 7. & 8.
p. 2. recent. coram Cardinali Millino, decif. 75. n. 4.
vers. 5. ex pluribus litteris: eorum Buratto, dec. 143.
n. 1. & 24. decif. 192. n. 6. alique actus positivi
longè per informantes recentis, qui post obitu
Patris ab eodem gesti, & maritalem affectum
perferentes, omne præcedentis metus suspicio-
nem excludunt: Bariz. conf. 98. n. 7. lib. 1. Me-
noch. conf. 15. n. 11. & 12. Petr. Albignin. inter
conf. matr. in dicit. conf. 67. n. 9. lib. 1. Malcard. de
probat. conclus. 1023. & cand. seg. Gutti. de ma-
trim. c. 40. n. 6. vers. verum, & c. 71. n. 12. Rota coram
Conale. decif. 444. n. 1. coram Buratto decif. 530.
n. 6. & decif. 463. n. 3. vers. quicquid, p. 2. recent.

62. Ita vero cum milient etiam pro libertate con-
sensu Domine Ducisse Nicolæ, cuius suspicia, &
laccyine ad altam exosam per testes assignatam re-
ferti debent, non autem ad vim aliquam, quæ ei, vt
huiusmodi spoualibus assentiret, fuerit illata, quia
hæc non probatur, idè vteriori non indigere di-
finitione, quæ de præterito metu illi inculco obli-
cuntur: præsertim quia ipsa matrimonium spon-
dè, ac libere initum proficitur, & mulieris declara-
tioni se non fuisse timore inductam affirmantis
standum est, vt in terminis dixit Rota coram Bu-
ratto dilla decif. 618. n. 8.

Et nã decalam utraque parte accitit infor-
mante.

CAPVT CLV.

Vtrum fratres laici cuiusdam Ordinis regu-
laris vocandi sint in omnibus actibus ca-
pitularibus, vigore constitutionum Apo-
stolicarum & statutorum illius Ordinis:
maximè quando agitur de alienatione
bonorum immobilium Conuentus, vel
pecuniarum notabilis quantitatibus, seu de-
stinatarum ad emptionem bonorum sta-
bilitum. Ex vtrum in omnibus aliis acti-
bus interuenire debeant vigore dictarum
constitutionum.

SUMMARIVM.

1. Quamvis ex statu præscribatur certa forma in celebratione contractuum, non propterea excluditur forma & solemnitas à iure continere requisita.
2. In alienatione bonorum Conuentus, requiritur tractatus præcedens capitulum ad sententiam campam.
3. Pecunia notabilis quantitas, maximè ad bonorum stabilitum acquisitorum destinare, alienatio, assensum exigit solemnitates, quas alienatio bonorum immobilium.
4. Dilectus, solus, omnes aliam personam excludit.
5. Dilectus, itaque, est continuatus, & repetitus.
6. Quando statum est clarum, non est recurrendum ad interpretationem iuris communis.
7. Consecutio non suffragatur si non sit uniuscuius.

PROPOSITVM fuit dubium, vtrum fratres laici cuiusdam Ordinis regulares, possint & debeant interuenire in contractibus alienationum bonorum Conuentus, in quo existentiũ sunt & alij Presbyteri, & Religiosi illi sacris Ordinibus constituti ex Pontificiis constitutionibus interuenire debeant.

Proculus debij resolutione supponendum est in prius, quod sanctæ memoriæ Pontificis Verbanus VIII. & Innocent. X. per Breue Apostolicum statuerunt, quod omnes & singuli huius Ordinis Fratres laici, post quantum professionis annum, habeat votum decilium in omnibus contractibus, & aliis actibus temporalibus grauioris momenti, tam intra, quàm extra Conuentum incandis, in quibus omnes Sacerdotes, & alij in sacris Ordinibus constituti, ex statuti ordinibus, seu ex laudabili consuetudine interuenire solent aut debent: vt legitur in constitutione desuper edita die 6. Aprilis 1642.

Secundo supponendum est, quod in constitutionibus generalibus eiusdem Ordinis ab eodem S. P. Verbanus confirmatis anno 1626. sub titulo de perpetuitate, scilicet 6. §. 1. sic ordinatur in materia alienationum. Immo bilis vero bona absque Capituli generalis, aut regenti de consensu Pifactoru generalis permiffu, & Definitorum generalium consensu dari, vendi, aut quouis modo alienari nequeant. Qui licet bonorum huiusmodi venditionem, aut alienationem permiserint, in generali concilio Capituli sequenti, venditionem, aut alienatio

alienationem huiusmodi instrumentis confirmatur, vel irritatur.

Ex quibus videtur dicendum, quod Fratres laici non possunt; nec debent intervenire in talibus alienationibus; & illarum instrumentis, cum certa forma præscripta sit in dictis constitutionibus: adeo vt non modo Fratres laici, sed ne ipsi quidem Sacerdotes, aut Religiosi in sacris Ordinibus constituti, in illis intervenire non debeant; sed solum Capitulum, aut Visitator generalis consensum præstare debeat.

Sed non obstante hac constitutione, Ego censui omnino Fratres laicos in alienationibus bonorum immobilium Consensus vocandos esse, & vocem habere: quia licet certa forma in prædictis constitutionibus demandata fuerit; per eam tamen non fuerunt exclusæ aliæ solemnitates à iure communi requisitæ. ¶ Est quippe certissima iuris regula, quod licet statutum præscribat certam aliquam formam in celebratione contractuum, non ex eo debet excludi solemnitas à iure communi requisita, quia forma statuti censetur adhibita potius ad augendum, quam ad minuendum formam & solemnitatem iuris communis; & sic utriusque forme tam iuris, quam statuti intervenientis exigitur: Titaequell. de legib. consueitudib. gloss. 8. num. 49. Dec. cons. 110. sub nom. 1. versic. sed tamen hoc non obstante. Casteen. cons. 106. in primo dubio, lib. 2.

Atqui de iure communi, in alienatione bonorum Consensus, inter cetera requiritur, quod interveniant tractatus præcedentes, in quo interveniente debent omnes Religiosi, & convocati ad sonum campanæ, ut moris est: Tamburin. de iur. Abb. disp. 13. quest. 4. numero 5. Hieronym. Rodetic. quest. regul. resolut. 7. numero 1. Ergo cum huic iuris communis dispositioni nun censetur derogatum per illas constitutiones, & ultra assensum Capituli generalis, seu in suo casu Visitatoris, debet intervenire tractatus Capitali, sine quo nec Visitator, nec Capitulum generale possent scire necessitatem, aut utilitatem ipsius Consensus; sequitur, Fratres laicos in huiusmodi conclusionibus capitulatis vocem & suffragium habere debere.

Et hoc confirmatur ex verbis dictæ constitutionis, quæ solum vult vt permissio contractus, non autem illius celebratio ad Capitulum generale, vel Visitatorem pertineat; vt patet ex verbis dictæ constitutionis, *Qui licet huiusmodi alienationem permiserim, &c.*

Quod autem de alienatione bonorum immobilium dictum est, eadem ratione dicendum est de pecunia in locum bonorum immobilium subrogata, quæ pro immobili habetur; præcipue quando est notabilis quantitas; & debet converteri in emptionem bonorum immobilium: hoc enim casu solemnitates iuris in bonorum Ecclesiasticorum alienatione requisitæ intervenire debent, vt decidit per Lezan. in Summa quest. regul. tom. 2. c. 19. n. 19.

Sed dubitatur ulterius, utrum in hac Religione Fratrum laicorum consensus intervenire debeat in aliis omnibus contractibus, ultra bonorum alienationem.

Supponendum est in hoc dubio, quod per constitutiones eiusdem Ordinis scilicet 6. §. 4. cautus, quod nullus, Provincialis inferior, possit aliquem contractum transigere solus. Itaque Guardianus cum Provisor, & localibus Discretis, ad contractus interveniendi Sanlegny Pars III.

simul personaliter intererunt, pro reliquis fratribus dispensantes, & obligationem acceptantes. Quod si in loco à Consensu valde distans contrahendum sit; Guardianus cum Provisor, accepto in scriptis Fratrum consensu, ad locum prædictum se conferens intendit contractus gratis, qui terminus à Fratrum Consensu consensu præscriptis prætergredi non poterit. Omitti vere contractus, & instrumenta in perpetuum obligantia, in Capitulo provinciali confirmantur, nulliusque valent erui absque dicti Capituli auctoritate.

Ex qua constitutione, & illius verbis colligitur, Fratrum consensum tunc requiri, quando contractus in loco remoto à Consensu celebrandus est, & quod solus Provincialis potest contractum facere, seu (vt ibi dicitur) transigere: Alij vero Provinciales inferiores, non quidem soli, sed cum assensu Provisoris & Discretorum localium; quando in loco à Consensu longè remoto contrahitur.

Vnde sequitur Fratrum consensum tunc requiri, quando contrahitur in loco à Consensu valde remoto, propter illa verba, *accepto in scriptis Fratrum Consensu consensu*: scilicet quando in loco non valde remoto: ¶ quod probatur ex dictione illa, *solus*, quæ omnem aliam personam excludit: Rot. dec. 426. num. 5. part. 1. recent. Quæ dictio licet non sit repetita in clausula sequenti; tamen debet haberi pro repetita: ¶ propter dictionem, *Itaque*; quæ est continuativa, & repetitiva: & sic dicitur, quod Guardianus cum provisor, & discretis localibus contractus facere poterant, debet intelligi, quod illi soli contrahere possint, propter vim dictionis repetitivæ: Barbos. de test. cap. 181. num. 1. & ideo hoc caput tanquam dependens à præcedentibus, debet secundum illa regulari, & intelligi. Rota dec. 129. n. 17. p. 6. recentior.

Nec in casu isto locus erit axiomati superius deducto, nempe quod pro interpretatione constitutionis, recurrendum est ad formam & solemnitatem iuris communis: Cùm habeamus claram & expressam itaeventum mentem, qui in hoc voluerunt derogare iuri communi, vt Guardianus solus, Provisor, & discreti locales contractus celebrare possint, cùm in clavis ad consuetudinem, & ad extralecales interpretationes recurri non debeat: Gratian. discept. forens. cap. 91 §. 3. num. 17. & 18.

Necque vis fieri debebat in allegata consuetudine: Quia quamvis Fratres laici in aliquibus contractibus vocati, & præsentem fuerint; tamen in multis aliis, imò & in maxima illorum parte processum fuit ad contractus absque illorum Fratrum laicorum interfectione: quando autem constat de aliquibus actibus contrariis, non dicitur probata consuetudo: DD. & maxime Bald. in l. 1. Cod. de probat. Cramer. cons. 96. num. 5. Rot. dec. 136. n. 14. part. 6. recent.

Item ad destruatendam consuetudinis probationem, sufficit unus actus contrarius, seu dissimilis: Bart. in l. semper in stipulationibus, in fine, ff. de regul. iuris, & ibi Cagnol. num. 12. Surd. cons. 393. num. 24. multo igitur magis in casu proposito, cùm supponatur laicos maiori ex parte in similibus actibus non fuisse præsentem, nec vocatos. Illi tamen actus ex constitutione indigent approbatione Capituli generalis totius provincie, in quo vocem habebunt omnes in illo Capitulo interveniente debentes.

CAPVT CLVI.

An, & quando Episcopus, cui permiffum est beneficia vnita ex iusta causa, & vnita feperate feu difmembrare cum caufæ cognitione, poffit beneficium femel vnitum alicui feperatim confectre: & vtrum talis collatio fit valida. Et qui iubente Epifcopo feruitium alicuius Ecclefie fecit, an petere poffit à Patrocho falutium fibi ab Epifcopo taxatum, & adiudicatum: Et quo remedio fibi confulete poffit in Gallia Patochus hac in re grauatus.

SVMMARIVM.

1. Epifcopi beneficia vnire poffit ex iusta causa.
2. Vnius validitas poffit lapfum temporis immemorialis, quo dicitur fuit obferuata, in dubium reuocari non poffit.
3. Epifcopi ficut vnita & vniorem iam factam diffoluerè poffit.
4. Vnius reuocari non poffit fieri per Epifcopum, nifi adhibita causa cogitatione, & vocata parte.
5. In vnione facienda Reitor non efl vocandus facies autem in vnione reuocanda: & qua fit ratio differentia.
6. Per vniorem beneficij vniens, non fit illius poffeffori pæfentium; quia illius iura pæferuantur, donec per ceffum, vel decessum, beneficium ipfius vacauerit.
7. Reitor beneficij, quod eius vita durante, & fit ante vacationem vnium fuit, poffit non obftante vnione illud refigere in fauorem tercij adhibitis claufulis neceffarijs: & ratio redditur.
8. Collatio beneficij, quod non efl vacans, non fubfiftit.
9. Beneficium quandiu remanet vnitum, non poffit conferri: quia ftatus collationis efl contrarius vnioni: Et tale beneficium non vacat de per fe.
10. Quo feruitium præftitit in Ecclefia ad exemptionem alterius, quia voluerit gelfit, poffit petere falutium alicuius negotiorum cellarum.
11. Ex immemorabili præftatione præfentit ritulus aduerfus eum, qualescunq; Ecclefia inferunt: quem ritulum allegare fufficit, quauis non probetur.
12. Amplius etiam fi poffeffio non fit immemorialis, fed centenaria, qua immemorabili minor efl.
13. Alium non dicitur fuculationem, quando falutium fuit in vim rituli præcedentis.
14. Quod per fpecificum temporis immemorialis factum fuit, non poffit dici factum iure faculationis.
15. Poffit quis exerceat curam animarum, absque eo quod propterea de neceffitate inferatur, illum efl Patrochum illius loci, vel illi competere iura Patrochia.
16. Qua fit differentia inter difmiffionem Ecclefie, & illius difmembrationem.
17. Difmembratio beneficij non poffit fieri, nifi propter Ecclefie neceffitatem, vel vtilitatem, cum folemnitatibus requifitis.

TRAS à Parocho cuiusdam Ecclefie fuit in Gallia propofitæ fuerunt quæftiones decedendæ.

Prima, vtrum Epifcopus loci Ordinarius poffit conferre beneficium habens curam animarum; quod à tempore omnium hominum memoriam excedente fuerat vnitum, & itaq; tale poffeffum à Parocho Ecclefie principalis; & vtrum ille poffit collationem illam impugnare vti iocandam, & quæ io fui præiudicium fieri oen poffit.

Secunda, vtrum decretum Epifcopi fubfiftat, quo falutium cuidam Sacerdoti aduocauit ob feruitium præftitum in quodam rote, feu Grangia dependente ex illa paroehia principali; quomodo à tempore immemorabili ipfe Sacerdos, cui falutium Epifcopus aduocauit, nullo tamen fibi foluto falario, defendere folitus effer.

Tertia, quo remedio Parochus hic principalis fibi confulete poffit, aduerfus proceffus, & ordinationes Domini Epifcopi.

Ad primam quæftionem fupponendum efl, quod alijs ante 1259. & 15. Kalendas Augufti, facta fuit quædam tranflectio, & ad hæc vique tempora continuò, & fine controuerfa obferuata, cui authoritatem interpoſuit Epifcopus loci Ordinarius, oec noo Archiepifcopus Metropolitani, per quam pro vtilitate dicte Ecclefie principalis fuis bene cogita, (quo quidem Ecclefia erat Prioratus regularis, & curatus) eidem Ecclefie regulari aduocaturalia Ecclefia, cum fuis decimationibus & prædijs in tranſfectioe dignoſtis, cum onero tamen curæ animarum io illa Ecclefia annexa. Quibus hæc ftantibus, reſultat vera quæſtio reſolutio, nempe prouifiones & collationem Epifcopi de beneficio annexo ſeparatim factas, vizio nullitatis laborare. † Quia licet de iore permiffum fit Epifcopis beneficia ad iocum vnire cum iusta, & rationabili causa; cap. ſicut vnire, de exceſſ. prælat. cap. expoſuisti, & ibi DD. de præbend. cap. paltoralis, & conſultationibus, de donat. Clem. 1. §. ad hæc, de ſtat. monach. Garçias de benefic. p. 12. c. 2. num. 6. ‡ Didicique vnionis validitas in dubium reuocari non poſſit, tam ob tanti temporis interuallum, quo fuit obſeruata; quon ob emancipationem cognitionis caufæ in ea narratam i ex quibus iunctis, integra validitatis probatio reſultat: Lotter. de re benefic. lib. 1. quæſt. 28. n. 164. Bucat. decr. 734. num. 6. & 7.

Quauis etiam Epifcopus ficut vnire ex causa beneficia poffit, ita & vnionem iam factam diffoluerè & reuocare; vt per Garç. dilla parti. 12. cap. 2. num. 301. & 302. Barbos. de iure Ecclef. vniuerſo, lib. 3. c. 16. num. vltimo.

Ilia tamen vnionis reuocatio fieri non poffit, nifi adhibita caufæ cogitatioe, iustique & legitima de caufâ, & vocata parte: Gloſſ. in Clement. finali, in verbo, vacabit, de reb. Ecclef. non alienand. Petr. de Perufio, in tractat. de reuocac. vnion. cap. 3. & ſequentibus, Rebuff. in præſent. de vnionis reuocac. num. 13. Garç. dilla parti. 12. cap. 2. num. 307. Cùm itaque Epifcopus conſulerit beneficium vnitum, & annexum curæ Ecclefie principalis, grauamen intulit per talem collationem factam vti de beneficio ſeparato, quod non poterat ſeparare, oeq; ſeparatim conferre, non præcedente decreto reuocationis vnionis; pro cuius validitate neceſſaria erat citatio Reditoris dicte Ecclefie principalis. † Quauis enim io vnioe faciendæ,

potuit, nisi subsistente legitima causa, & cum solemnitatibus requisitis, Rot. decis. 6. num. 1. & seqq. p. 7. recent. videlicet propter necessitatem aut utilitatem Ecclesie: quod cum factum non fuerit, constat de gratitudine per Episcopum illarot. decis. 68. n. 9. part. 7. recent. Et ex his resoluta etiam manet secunda dubitatio.

Adtertiam questionem Respondetur, posse Patrochum à dictis provisionibus, & decreto appellare à die notior; quæ appellatio suspendit executionem attentæ inhiisita dictarum provisionum, & decreti.

CAPVT. CLVII.

Copiosius explicatur tradita superius cap. 34. pars. 1. & ostendatur ex quibus iuspationatus familiaritè, vel hereditarium discernatur: Et quæ verba sint apta vt ex eis inducatur iuspationatus hereditarium, aut mixtum ex hereditario & familiari. Quibus modis hæc iuspationatus vocum in gentilitio, hereditario, vel mixto ex utroque: Et verum filius representet personam patris in transiuctionibus: an verò proximior excludat remotiorem: & quæ proximior attendi debeat. Quomodo succedatur extincta familia, & verum deficiente vna linea transeat ad aliam, vel ad hæredes extraneos. Et quid possit obseruantia ad mutandam iuspationatus.

SUMMARIUM.

1. In dubio iuspationatus presumitur potius hereditarium quam gentilitium.
2. Quando fundator reservauit iuspationatus pro suis omnibus personis, & ex propria suorum corpore descendentes, est familiaritè, & pro eo succedatur iuspationatus.
3. Si fundator fuerit de familia sua reservauit distinetur, tunc miles magis succedat in capita.
4. Plures hæredes succedunt in stirpem hereditariam, quod fecit est in gentilitio.
5. Si nominati fuerint quique patris, quilibet ex illis transiit in omni vocem, & non tamen sui descendentes ex tribus, prædictæ vel descendentes ex duobus quousque essent plures numeri.
6. Quod patris quousque gradus iustitiae est quæritur utrum iuspationatus sui gentilitium, vel hereditarium.
7. Enclausura dicta Gratiani cap. 3. ad iudicium 3. & dist. 11. num. 11.
8. Filii actor in illa supra cap. 32. n. 14. & 19. ostendunt quilibet heredes casibus in iuspationatus hereditario, vel mixto, succedatur in capite.
9. Plures hæredes in patris succedunt in capita, si sint heredes in gentilitio.
10. In iuspationatus iuramentum semper est ad primam vocem.
11. In hereditario, proximior in gradu excludit remotiorem.

12. Nepos succedit representatiue cum patre in iuspationatus.
13. Representatiue esset in collateralibus alterioris gradus in iuspationatus.
14. Quando dispoisio legitima habuit in filio, cum extenditur ad nepotes, nisi in contrarium adfuerit conuictura, vel repugnans verba representati, non agitur de successione iurisdictionis.
15. Reservatio iuspationatus pro successoribus, refertur in hereditarium, & succedatur iure hereditario in stirpem, siem & iur. mixto.
16. Idem dicendum est si reservatio fuerit simpliciter facta pro successoribus, vel pro heredibus & successoribus, etiam cum distine in perpetuum: vt ibid. num. 18.
17. Si in illo descendentes iustitiae sit cum distine successoribus, iuspationatus est mixtum.
18. Vocatus descendens per lineam masculinam, vel si fundator loquatur factus de descendens ex genere suo, vel de consanguinitate, vel de parentibus suis, vel de consanguinitate, verum iuspationatus sit familiaritè.
19. Vocatus proximioribus, proximior consideratur respectu ultimi possessoris.
20. Si iuspationatus fuerit simpliciter reservatum descendens, est gentilitium, sed finita familia sit hereditarium.
21. Fundator facta in iuspationatus seniorum, solentatis materiam attenditur.
22. Familia tam effluua, quam contentia, censetur vocata in iuspationatus.
23. Facta vt num. 25. si ad sint distine respectu. Et quod si vocatus fuerit linea, num. 26.
24. Maritus senior vocatus, iur. transiit ad alium seniorum, quousque sit ex alia linea.
25. Extincta familia iuspationatus transiit ad hæredes extraneos.
26. Filiorum appellatio quando veniat in potestatem, in iuspationatus.
27. Clausula pro filiis & descendens, an faciat iuspationatus mixtum: & explicatur decisio Rota 350. post consil. Ferraria.
28. Reprehensio sententia Lambertini, volens iuspationatus sibi & suis filiis masculis reservatum, posse transiit in extraneos.
29. Absentia masculinorum, respicit potius sexum, quam agnitionem.
30. Verum sententia Lambertini masculinis admittenda sunt in iuspationatus, pendet ex verbis fundationis. Quid si nomen masculinorum facta sit casuum, num. 34.
31. Absentia taxatiue vocatus, utrum heredes extranei succedat in defensionibus masculinis; an verò Ecclesia legatur libertatem.
32. Status status excludit factum non admittit non ad actum ad iuspationatus, nisi defensionibus masculinis.
33. Vocatus linea, utrum si sit deficiat admittitur heredes potius sit stirps, & an transiit de una linea ad aliam iuspationatus.
34. Verum iuspationatus potius est hereditarium quoad vocem, & agnitionem quoad alium: & explicatur contraria decisio.
35. In iuspationatus agnitionis, deficiente vna linea, admittitur alia: idem in iuspationatus, nisi vocatus sit restricta ad certam lineam.
36. Si ex duobus partibus eius sit nominatus vocem propriam, & alii collectus, illi prima tantum voce reputatur.
37. Obseruantia multum perest, ad discernendum utrum

verum iustpatronatus sit gentilitium, & hereditarium.

41. Iustpatronatus tale presumitur constitutum ab initio, quale suis observationum per longum tempus.
42. In dubio prius est observantia iustpatronatus hereditarii.
43. Ex quibus inferatur qualitas hereditaria iustpatronatus.
44. Observantia iustpatronatus derogat fundationi, vel testamento contrario.
45. Quis habet maiorem partem vocis Patronorum, institutus est perinde ac si haberes integram vocem.
46. Patronus, qui promissus cum iuramento alium non nominat, non potest cumulari alium presentare.
47. Admissio nona presentationis per collatorem, qui ignorans praecedentem promissionem iuratum de non nominando alium, non suffragatur.
48. Qualitas Sacerdotis debet intervenire tempore presentationis, si verba fundationis ad illud tempus referantur.
49. Quando fundator vult quod presentetur Sacerdos, requiritur sacerdos alius, qui ignorans praecedentem promissionem iuratum de non nominando alium, non suffragatur.
50. Qualitas Sacerdotis debet intervenire tempore presentationis, si verba fundationis ad illud tempus referantur.
51. Quando fundator vult quod presentetur Sacerdos, requiritur sacerdos alius, qui ignorans praecedentem promissionem iuratum de non nominando alium, non suffragatur.
52. Si fundator mandaverit presentari Capellanum, qui Aditus celebrat, non requiritur sacerdos alius.
53. Clausula Quomodo aliter non sit ut quatuor, non suffragatur illi, qui non habet qualitatem in fundatione requisitam.
54. Illa clausula non suffragatur illi, qui non suis presentatus a mediocritate patronorum.
55. Qui non habet partem tantum, non est legitimus contrarius aduersus promissum Apostolicum.
56. Simonia non probatur per verba curialis, & assertionem denuntiantis.
57. Exemptio litterarum Apostolicarum non debet retardari nisi per exceptiones.
58. Presentatus a maiori parte patronorum, omnino instituitur est.
59. Presentatus qui solus narravit Papa se habere medietatem vocem non est institutus.
60. Praescriptio inducit inter comparatos statum quodraginta annorum.
61. Legatarius potest presentari antequam iustpatronatus fuerit confirmatus ab Ordinario si tunc voluerit.
62. Presentatio facta ab eo, qui est in quasi possessione presentandi, vel illius hereditas, est valida.
63. Haeres Patroni, ex ipso quod presentatum, censetur illius hereditatem admississe.
64. Haeres semel aditus non potest repudiari, quia semel heres semper est heres.
65. Administratores operis, non possunt repudiare hereditatem semel aditus, sine solemnitate requisita.
66. Maior pars Capituli attenditur habito respectu ad praesentes, non autem ad absentes, ac auctores de Capitulo.
67. Absens a Capitulo, qui non sunt vocati, possunt dare de contemptu: vales tamen presentatio facta a praesentibus.
68. Consumendo non vocandi absentes de Capitulo attendenda est.
69. Iustpatronatus Gentilitium post defectum lites efficitur hereditarium.
70. Qui plura habet patronorum suffragia institutus est.
71. Derogatio iustpatronatus pro medietate ista computari debet, ut habeatur ratio vocis illius qui renuntiavit non transmissit hereditatem rem ad-

Sanlegerij Pars III.

tam, nisi facta fuerit in renuntiatione, seu cessante hereditate, specialiter menti iustpatronatus.

72. Cessio iustpatronatus non est valida, nisi interueniat consensus Ordinarii.
73. Confessio testonarij hereditatis, assertis eadem esse Patronum illi praesentem.
74. Ex mandato, quod non fuit acceptatum, neque in alio deductum, nulla potest deduci observantia.
75. Ex praesentatione aliorum patronorum, censetur reservata iura comparatio.
76. Iustpatronatus nominibus propriis assignatus, emilibet ex nominatis acquiritur pro virili, seu aequaliter.
77. Ex incremento personarum descendendum, non augetur numerus vocum, quia inter haereses primus vocatus successio deuolvitur in stirpes, non in capita, quando iustpatronatus est hereditarium.
78. Qui habet medietatem vocem cum derogatione Apostolica, institutus est.
79. Qui primus obtinuit gratiam derogationis iustpatronatus pro medietate, non est institutus, si una gratia non suffragatur.

VALDE practicabilis est controversia de successione in iustpatronatus, & quomodo debeant computari voces patronorum quando diuersi concurrunt in presentatione facienda: circa quam, quia materia est utilis, variae considerationes adhibendae sunt.

In primis supponendo, quod in dubio omne iustpatronatus potius presumitur hereditarium, quod ad quoscunque haereses etiam extraneos descendit, quam gentilitium seu familiare, quod non transit ad extraneos haereses, sed solum ad haereses sanguinis, aut alios existentes de familiaritate probauimus p. 1. quae. benef. c. 3. n. 3. Quae autem ex quibus dignoscatur qualitas iustpatronatus hereditarij, vel familiaris.

Primo igitur obsequendum est, ius familiaris seu gentilitij patronatus produci, quando fundator illud reseruauit pro suis omnibus presentibus & ex proprio suorum genere descendentibus: & idem sub tali verborum conceptione omnes descendentes admitti ad presentandum in capitulum in hereditario succedatur in stirpes, & determinatur Rotae decisio inserta apud Vianen. de iustpatron. lib. 4. c. 1. post n. 7. t.

Quod multo magis locum habet, quando testator vult aliquo verbo deoatante, quod omnes illi qui sunt de una stirpe, singulariter sine patoni, tunc enim non habebuntur pro vno, sed succedent in capita: veluti si fundator vult verbo distributi uo, quilibet, vel alio simili iuxta consilium. Anchar. 355. de primo dubio. Gratian. de iustpatron. c. 3. n. 1. t.

Sed si simpliciter plures haereses succedant alicui patrono in patronatu hereditario, computatio sit in stirpes, & plures habebuntur loco vnius: vt concludit Gratian. d. c. 3. n. 60. Quod intelligi propterea infra melius explicauit, maxime n. 9.

In gentilitio autem si vocati fuerint proximiores, illi succedunt, & vocem habent in capita: nec habetur consideratio stirpis: Rotae decisio. 43. 2. t. 1. p. 1. recent. & decis. 47. p. 4. recent. tom. 2. n. 1. & 4. quae decisio in hoc capite odo fuit reuocata, sed in ceteris tantum capitibus.

Sed si nominati fuerint plures patoni, exempli gratia, quinque, & descendentes ex tribus de quibus vnum presentauerint, descendentes vero ex duobus aliis de quinque patronis, alium presentauerint, praefertendus erit presentatus per descendentes ex tribus, quamvis alij descendentes ex duobus essent ouero plures. Ratio est, quia descen-

G 3

dentes ex tribus constituunt tres voces, quoniam
sunt in minori numero; descendentes verò ex duo-
bus, quomodo essent mille, faciunt tantum duas vo-
ces, quia notata in Clement. plures, de iure patron.
& decif. 27. §. num. 3. part. 7. recent. & decif. 2. num. 9.
& 10. eadem part. 7. quæ decisio declaratur apud
Visian. decif. 13. §. n. 16. ab ea tamen non receditur
in capite prælois conclusionis.

6 Et quoniam aliis inquirendum sit, verum ius pa-
tronatus sit hereditarium, vel familiare; tamen
quoad illos primos quinque vocatos, indagatio il-
la inutilis est, quia illi quinque, siue agatur de ius-
patronatus gentilitio, siue hereditario, siue mixto
ex utroque, admittuntur in capita: descendentes
verò ab eis admittuntur in stirpes: Rot. decif. 2. n. 8.
part. 7. recentior.

7 Notandum etiam est, quòd licet Gratiani. *dillo*
cap. 21. num. 1. & sequenti. videatur testificare vo-
cationem per capita, etiam in gentilitio, ad casum
quo distribuitur descendentes, vel collaterales vo-
cari sunt: & quamquam tamen etiam *dillo cap. 32.*

8 *num. 19. part. 1.* dixerimus in iurepatronatus, quod
ex hereditario & familiari mixtum est, computa-
tionem fieri in capita, & non in stirpes; tamen &
doctrina Gratiani versat, ut propter verba distri-
butionis succedatur in capita, & id quod *illo loco* di-
ximus, verumumquid est in suo casu, & eo mo-
do quo antea dictum fuerat in *eod. cap. 32. num. 14.*
ut etiam in iurepatronatus vocum fiat in capi-
ta, & non per stirpes, quando heredes ex familia
vocati sunt, tanquam unum corpus & collegialiter;
veluti in casu mox proposito, illi quinque primò
vocati admittuntur in capita, descendentes verò ab
eis in stirpes: dicit Rot. *dillo decif. 2. num. 8. p. 7.*
recentior.

9 Vel si ageretur de unico patrono, tunc illius hæ-
redes immediati, singuli habent unam vocem, &
sic succederent in capita & non in stirpes; sed illo-
rum filij & heredes succedunt in stirpes: ita ut hoc
casu voces sic computari debeant, ut pro qualibet
stirpe, una vox computetur, non habita ratione ma-
ioris, vel minoris numeri cuiuslibet stirpis: ut ex-
plicat Visian. de *iurepatronatus lib. 12. cap. 8. num. 7.*
Gabriel. *conf. 19.6. num. 3. & 5. lib. 2.* & ea ratione
intelligenda sunt quæ diximus *dillo cap. 32. n. 19.*
& quæ tradit Barz. *decif. 647. num. 10. & 679. nu-
mero 8.*

10 Recurrendum est igitur in hac materia semper
ad primas voces, ut sciatur quomodo alij succedere
debeant: Lambertini. de *iurepatronatus lib. 1. part. 2.*
quest. 1. princip. artic. 25. num. 18. Causalean. *decif.*
32. n. 2. part. 5. Anagnini. de *Anat. lib. 1. resolut. 108.*
num. 50.

11 Doctrina verò Gratiani, qui videtur requirere
quod fundator vsus fuerit verbis distributivis, ut
voces computentur per capita, locum habere po-
tuit in iurepatronatus hereditario; scilicet est in fa-
miliari: quia in dubio, illud compendii patrimonij de
familia, ut singulis, & ideo quilibet potest separa-
tim præsentare, nec opus est ut in simul conveniant
& præsentatio sit per capita, adeo ut voces maioris
partis prævalerent, ut ipsemet Gratianus testatur *dillo*
cap. 21. n. 45. & 46.

12 Est tamen verum, quod si concurrant descen-
dentes disparibus gradibus, in iurepatronatus non hæ-
reditario: qui proximiores sicut in gradu, remotiores
perferendos sunt, iuxta textum in *l. cum 10. §. in fideicom-
missis ff. de legat. 2. iuxta Gabriel. conf. 196. n. 3. lib. 2.*
Rot. *decif. 288. n. 9.* Francisc. Marc. *decif. 1135. n. 4.*
p. 1. Merlin. *decif. 793. num. 21.* & semper hoc casu

proximiores remotioribus præferantur: Rot. apud
Visian. *lib. 4. cap. 9. in secunda decif. Firmiana iurif. pa-
tronatus 10. July 1602. coram Litta, v. r. f. sed non
ad omnes similes.*

Quod intelligendum est, salus representatione; &
quia quando agitur de filio fratre præmorteo con-
currente cum patruo, tunc nepos in iusmodi
successione iurispatronatus, representat perfontem
patris, & illius locum ingreditur: ut probat Gratian.
de iur. forens. d. cap. 3. n. 1. num. 1. 6. & quæ tamen re-
14 *prælois locum non habet in transmissilibus vl-*
terioris gradus, nec illo casu nepotes continentur
appellatione filiorum, ex proprietate sermionis; nisi
alia verba concurrant, ex quibus colligatur habi-
tam fuisse rationem agnationis, & consuetudinis
iurispatronatus in familia: quam questionem in
aliis terminis optime declarat Rot. *decif. 379. per*
istam part. 6. recent. Merlin. decif. 460. Rot. decif.
473. num. 19. part. 4. recent. num. 1. ubi quod quan-
15 do dispositio fuit fortiter effectum in filiis, non ex-
tenditur ulterius ad nepotes, maxime si filij propria
nominibus sint vocati, & non ad alia verba
tractum temporis indolentia: ut dicitur *ibid. num.*
22. & 30. ita ut totum dependeat ex verbis testa-
menti, & interpretatione voluntatis testatoris, seu
fundatoris.

Secundo loco considerandum est, quod si funda-
16 tor ordinavit iurispatronatus pertinere ad filios, & suos
etiam presentes, & successores, sub tali verbo con-
ceptione continetur iurispatronatus hereditarium,
scilicet mixtum; etiam si dictum fuerit, iuncta fuerit per
copulam, & cum dictione *suos*, iuncta fuerit per
contrariam opinionem Bartoli qui communiter reprobat, ut tes-
tatur Seraphin. *decif. 604. num. 5.* & apud Marchef.
part. 2. fol. 506. num. 1. & in terminis iurispatrona-
tus, Paris. conf. 48. num. 3. in fine iuncta num. 10. d. h. 4.
Ex quo duo resultant effectus. Primus est, quod in
eò nemo succedit, nisi sit hæres bonorum; nec ad-
mittitur hæres sanguinis, nisi simul succedat in
bonis hereditariis. Secundus effectus est, quod suc-
cessio hoc casu fit in stirpes, sicut regulariter fieri
debet in iurepatronatus hereditario, vel etiam in
mixto; hoc est partim hereditario, partim gentili-
tio, ut decifum fuit apud Barz. *decif. 647. & 679.*
intelligendo tamen prout superius dictum est.
numero 7. & supra, capite 32. numero 14. ad quem
numerum referenda sunt dicta in *eod. capite 32. nu-
mero 19.*

Similiter si fundator reservaverit iurispatronatus
17 pro filijs hæredibus & successoribus, erit hæredita-
rium, vel mixtum: dicitur *decif. 94. n. 3. v. r. f. nec non*
etiam ex instrumentis, & non 4. post Rot. *in recent.*
decif. 707. n. 6. & 10 p. 1.

Idem dicendum est, si iurispatronatus fuerit reser-
18 vatum simpliciter pro successoribus: cum appellatione
successorum in materia de sui natura transitoria ad
hæredes extraneos, quale est iurispatronatus, veniant
quicumque hæredes: Alexander *conf. 193. n. 1.*
lib. 2. Menoch. conf. 680. numero 19. Rot. decif. 207.
numero 7. part. 6. recent. maxime ita ut dictione in
perpetuum, pro ut Rota considerat, dicta decif.
207. numero 8. ubi subditur numero 9. hoc in casu
donationum; vniuersalem esse loco hæredis: ut *ibid.*
num. 1. & 12.

Quando autem dictio *descendentes*, iuncta est
cum dictione *successores*, sine copula, & tunc multo
magis iurispatronatus dicitur mixtum ex gentilitio,
& hereditario; & in eo succedere volentes debent
habere utramque qualitatē, nempe quod sint de-
scendentes, & simul hæredes bonorum: Barz. *dillo*
decif. 679.

80 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

aliorum, qui post ipsum succedere deberent; illorum tamen sententia non est vera, sed illam mentio reprobat Couart. lib. 2. capite 18. numero 10. in fine.

32 Contra hanc tamen limitationem Peregrini tenent Rot. decif. 350. num. 7. & 8. post 2. vol. consil. Farinus, quia mentio masculorum censetur facta potius propter sexum, & affectionem ad illum, quam ratione conservandæ agnationis; ut fasè etiam comprobatur Rot. coram Illustriss. Domino Conrado in *Cremoen. Prepositura*, 13. May 1644. n. 7. quæ est apud Viuiam. decif. 139.

33 Hac in re verba dispositionis consideranda sunt: si enim nullus fuit habitus respectus ad agnationem, aut formæ non fuerint expresse exclusivæ, ipsæ admittendæ sunt, cum sint capaces iuspatronatus. 1. cap. fin. de concess. prebenda. cap. ex literis, de iure patronatus, Garl. de benefic. part. 3. cap. 9. num. 144. etiam si iuspatronatus transire debeat ad primogenitos, quia cessante concursu masculi, succedit femina, nisi sit expresse exclusio: Molin. de primogen. lib. 3. cap. 4. num. 4. Couart. lib. 3. resolut. capite 5. n. 5. Rot. decif. 69. n. 2. & 3. apud Viuiam. Ex contrarium

34 tradita hic capite numero 20. ¶ Sed si mentio masculorum, facta fuerit taxatiuè, tunc deficientibus masculis, ius patronatus transit ad hæredes extraneos; & eodem modo si fundator de suis descendentes taxatiuè loquutus fuerit, ut pote quod descendentes tantum vocauit, tunc deficiente descendencia, iuspatronatus transit ad hæredes extraneos: Scaphin. dicta decif. 364. per tot. & decif. 178. & sic extincta familia seu deficienteia, ex familiari seu gentilitio hæreditatium: Rot. decif. 327. n. 4. & 8. part. 7. recent.

35 Est quidem verum, quod quando mentio masculorum facta fuit taxatiuè, quidam consueverunt, patronatum non transire ad extraneos, & Ecclesiam tunc acquirere libertatem: ut apud Antonin. lib. 1. resolut. 42. num. 2. Qui tamen eodem loco respondet taxatam dispositionem nihil operari, quando consistat de contraria mente testatoris, quem obseruandam esse asserit, etiam si dictum fuerit, quod masculi tantum succedant: ut bene & clare ostendit d. numero 2. versic. dictum fuit tertio, & paulo post, numero 6. in princip. & versic. 4. & numero 7.

Ego totam hanc controuersiam dirimendam esse censco ex verbis testamenti, seu fundacionis, & ex obseruantia vocatorum ad iuspatronatus. Si enim appareat ex verbis fundatoris, ipsum limitare voluisse iuspatronatus, ita ut ad alios non transiret quàm ad expellios, & sic tacite excludere voluisse hæredes, tunc illis deficientibus, Ecclesia acquirat libertatem, alioquin si quis diceret cessante contraria voluntate fundatoris, vel obseruantia, non transire ad hæredes, loqueretur contra communem opinionem: ut dicit Scaphin. dicta decif. 364. num. 8. & ideo apud eundem in decifione 378. numero 4. & sequenti. fuit recursus ad coniecturas voluntatis testatoris: quæ tamen in illo casu fuerunt reiectæ. De obseruantia verò, paulo post agemus.

36 Sexto obseruandum est, quod in locis ubi viget statutum excludens feminas propter masculos, feminæ non admittantur ad iuspatronatus hæreditarium, quando extat masculus: Antonin. resolut. 60. numero 3. lib. 1. itud etiam in non hæreditario, quando fundator simpliciter de descendentes loquutus est: ut determinat Rot. coram Eminentiſſ. Corrado in *Cremoen. Prepositura*, 23. May 1644.

apud Viuiam. decif. 139. numero 9. Sed tamen deficientibus masculis, feminæ admittuntur: Gratian. discept. 218.

Septimò aduertendum est, quod in successione iuspatronatus non considerari possunt. Primò, linea secundò, gradus. Tertiò, sexus, nam ætas hic non consideratur, nisi fundator seniore vocauit, quo casu sola ætatis prerogatiua consideratur, ceteris postpositis, ut supra dictum est: & hæc tria suo ordine consideranda esse tradit Molin. de primogen. lib. 3. cap. 4. num. 15. & faciunt tradita per Mantie. de consil. lib. 8. tit. ult. num. 59. & per Rot. apud Viuiam. decif. 69. numero 9. Cæterum deficiente linea vnus ex familia, non admittitur hæres illius, qui vicino loco mortuus est, quando extat agnati de agnatione fundatoris: Couart. lib. 2. var. resolut. cap. 17. num. 10. Molin. de primogen. lib. 1. capite 24. num. 31. Lotter. lib. 2. quest. 11. num. 10. Viuiam. lib. 4. cap. 9. Stich. resolut. moral. lib. 2. cap. 3. dubi. 9. a. num. 3. & Rot. apud Viuiam. coram Illustriss. Dño Bichio in *Casuarquilana Beneficij de Linaris*, decif. 134. n. 4. ubi subditur, numero 5. quod si tota familia esset extincta, succederet hæres vltimi grauati: quod etiam voluit Merlin. decif. 368. n. 18. cum pluribus per eum citatis. Et ratio est, quia in ordine succedendi quoad iuspatronatus, attendi debet ius persona, cui eius liberi substituantur: ut tenet Rot. apud Viuiam. decif. 139. num. 10. & 11. & huius doctrinæ fundamentum deducitur in d. decif. 134. n. 6. ¶ Quod si admittetur hæres vnus ex patronis, dum iuspersonæ aliæ de agnatione fundatoris, sequetur iuspatronatus pro vna parte esse hæreditarium, & pro alia gentilitium: quod fieri non potest, si verum est quod dicitur in prædicta decif. 134. numero 6.

Sed tamen scriptum mouet, quod apertè decisum fuit per eundem Rotam apud Merlin. decif. 79.8. num. 23. ubi dicitur quod vltimus in sua linea, qui sine liberis decisset, ponitur transire in extraneum suam vocem: & quod descendentes alienius lineæ non datur ius accrescendi, seu non decrescendi, quia videntur tunc esse duo patronatus, & sic pro vna parte remanet gentilitium, & pro alia parte fiet hæreditarium.

Ego tamen, saluo iudicio cuiuslibet melius sentientis, credo veriorē esse priorem sententiam, & iuspatronatus, quando datur familia vocata per testatorem, etiam si constitutur ex duabus lineis, non posse regulariter transire ad extraneos in præiudicium aliorum vocatorum, existentium de familia testatoris: quia in iuspatronatus semper locus est iuri accrescendi, seu non decrescendi: ut docet Belon. iun. in tract. de iur. decrescendi, cap. 6. quest. 48. num. 1. & 17. decisiones verò in contrarium allegatæ locum habere possunt in suo casu particulari, veluti in dicta decif. 79.8. apud Merlin. in qua supponitur, quod erant duo patroni, nempe quia quilibet erat patronus pro medietate, & sic videbantur quodammodo constituti duo separati patronatus: & in decif. 79.0. apud Viuiam. fuit dictum quod vnus & idem iuspatronatus erat pro parte hæreditarium, & pro parte gentilitium, quia extranei semper faciant admitti ad præsentandum, cum hæreditibus, per longi temporis spatium: & sic conueiebat longissima obseruantia, quæ, ut mox dicitur, potest mutare naturam gentilitij in hæreditarium; præferent accedente tolerantia Episcopi per longissimum tempus. ¶ Ex præmissa comprobatur, quia in hæditatibus agnatiis, licet regulariter non fiat transitus de vna linea ad aliam; tamen si emnet vnus lineæ

R. P. D.

CELSO

Sulmonen. Beneficij.

Mercurij 23. Martij 1650.

17 **P**OST fequentiam Rotalem, in qua pro-
nunciatum fuit, Fabium de Sanitate
eius instituendum, emanavit decifio
sub die 10. Martij 1649. coram ben.
mem. Algidio pro illius confirmatione, & hodie
Reproposita causa, iterum DD. perstiterunt in re-
folutione; moti ex eo, quia Fabij prefentatus fuit à
maiori parte Patronorum, itave meritis conceden-
da ut illi institutio: iuxta tex.in cap. quoniam, & ibi
Gloss. ubi loquitur de maioribus, de ineparr. Lambert.
traill. part. 3. lib. 2. quest. 4. et. 1. per tot. Garz. de benef.
part. 9. cap. 1. num. 157. Gortier. canon. quest. lib. 2.
cap. 1. num. 10. Rot. in Lucana Iurisparratum, 25.
Iunij 1638. coram Reverendiff. Salamantino, in Nea-
politana Iurisparratum 27. Iun. 1644. coram Emi-
nentiff. Card. Ottoboni, in Cemen. Capelle, 27. April.
1648. & 26. Febr. 1649. coram Reverendiff. D. meo
Decano, in Piscinen. beneficij 26. Novembri 1650. cor-
ram me, 21. April. 1651. coram R. P. D. meo Roia, &
10. Novembri eiusdem anni, coram R. P. D. meo
Zanari, & in Craconen. Proposita Sancti Flavian, 28.
Iunij 1651. coram R. P. D. meo Verrifin.

Quod autem huiusmodi fundamentum subli-
stat, patet manifestè; quia ex quatuor partibus spe-
ctantibus olim ad Catharinum de Aristocile, quod
ex aduerso non controuertitur, & desumitur ex
fequentia Ordinarij lata de anno 1552. ipse habet
duas penultimas Ioannem Carolum de Nigris, &
eius heredes, & quartam partem totius huius patro-
natus competentem Capitulo Cathedralis Sulmo-
nen. ita ut Taballius, qui solum habet duas perti-
nentes ad Margaritam, & alias duas præsentias à
Cælestinis, non possit cum eo concurrere, & falsò
narravit Papæ, se habere medietatem vocum iux-
ta in cap. si non proprio 2. de præben. in 6. Rot. post
Garz. de benef. part. 10. c. 3. num. 12. vers. narratum
quoque, lan. men. Greg. decif. 45. 2. sub num. 3. Barz. de
decif. 326. n. 13. Duran. decif. 100. n. 6. & firmatum
fuit in Aquilana Iurisparratum, 24. Ian. & 4. Iun.
1646. coram R. P. D. meo Corrado.

59 Maximè, quia vox Cælestiorum, quos ab anno
1552. non apparet vquam præsentale, suble-
ta fuit per præscriptionem, quæ inter Compationos
inductæ etiam per spatium 40. ann. ut notat Bald.
in l. 1. num. 10. C. de seruit. & aqua, Rot. du. decif. 129.
à num. 1. part. 1. coram Duran. decif. 125. num. 6. &
in recen. decif. 146. sub num. 3. vers. unde passet. part. 2.
& decif. 191. num. 13. part. 5. & latè in Aluinen.
beneficij, 27. Martij 1648. coram ben. mem. Ar-
genbe.

Nec facit, quod Hercules legatarius præfati
Ioannis Caroli præsentauerit ante confirmationem
obtentam ab Ordinario, quæ licet postmodum su-
perueniret, non possit tamen retrotrahi ad diem
præsentationis in præiudicium Taballij, cui me-
dio tempore fuit ius quaesitum. Nam aut talis præ-
sentatio est attendenda, etiam si confirmatio po-

stea superueniret, cum emanauit intra quadtime-
ste, & agatur de legato, & fauore vltimæ volunta-
tis, ut probat Roch. de ineparr. verb. pro eo, sub n. 9.
vers. ut contrarium, Sanch. conf. moral. lib. 2. cap. 3.
du. 77. n. 9. & summae Rot. coram. Duran. decif. 10.
n. 10. & 11.

Aut verò non est attendenda, & adhuc suffraga-
tur Fabio præsentatio obtenta à Gubernatoribus,
& Officialibus Suediffimæ Annunciate hæredis
Ioannis Caroli de Nigris, existentis in quasi pos-
sessione præsentandi, penes quos hæredes reman-
sit dictam Iurisparratum, & præsentandi facultas:
iux. doct. Abb. in cap. cum sacrum, in fin. de ineparr.
Roch. ad. traill. verb. ipse, vel n. 9. num. 1. vers.
hinc dicitur, & num. 16. Rot. coram Put. decif. 18. per
tot. lib. 2. Pen. decif. 3. n. 4. & in recen. decif. 337. n. 7.
part. 2.

Obiectum verò, quod Officiales præfari non adi-
uerunt illius hæreditatem, cessat ex facto, & ex
Summ. dato in calce responsionis numero 1. & dum
ipsi uti tales præsentant, consentit hæreditatem
eiusdem Ioannis Caroli adiuuare: ita probare 20. &
1. geria 77. ff. de acq. heredit. & in his terminis Rot.
in Auerfana Iurisparratum 23. Iunij 1603. coram
Litta, & decif. 359. num. 8. in fine, coram Melino, &
in recen. decif. 165. num. 2. p. 3. & decif. 77. ad. num.
part. 4.

Nec obstat præsentati repudiatio deducta ex qua-
dam comparatione, & declaratione facta coram
Commisario Fabricæ, Nam cum hæreditas iam ef-
ferat adita, amplius repudiari non valuit, licet, C. de
repud. heredit. Dec. conf. 1. 4. sub num. 6. vers. & reten-
ta, Rot. decif. 495. num. 7. in fine. part. 1. recen. & semel
hæres per repudiationem non definit esse hæres,
Rot. coram Barz. decif. 847. n. 10. & in Romanæ,
hereditatis de Gabriellibus, 20. Febr. & 1. Decemb.
1617. coram S. D. N. Innocentio X.

Præfatum cum talis declaratio fuerit simplex sub-
terfugium, ad euitandas molestias, quæ inferchantur
ab eodem Commisario Fabricæ, & emanauerit
absque beneplacito Apostolico, & alij solemnita-
tibus omnino requisitis, ut tradit Bald. in l. pub-
licam, num. 2. C. de repud. heredit. Redon. de reb. Eccl.
non alien. verb. pariter repudiano. c. 1. num. 10. in fine,
& num. 6. ff. de iudi. lib. 1. 4. Sued. conf. 501. num. 11. &
plene firmatum fuit in Cæsten. hereditarij 1. Febr.
1638. coram R. D. meo Verrifin. Imò dum postea iu-
dem Officialis uti hæres præsentatur, & con-
sentit præfati repudiationem reuocasse, Rot. decif.
165. num. 2. part. 1. recen. & decif. 96. num. 10. & seq.
part. 6. & coram Medino decif. 339. sub numero 8.
vers. ultra quod, & num. seqq. & decif. 798. num-
ro 18. & 19.

Minus releuat, quod ex vndecim Canonice di-
ctæ Cathedralis Sulmonen. quinque tantum Fa-
bium præsentauerint, qui non constitunt maio-
rem partem, ut est necesse ex adductis per Rot. decif.
809. coram Barz. Nam cum in Capitulo habito
pro huiusmodi præsentatione, & legitime congre-
gato, non interuenierint omni numero Canonici, di-
cti quinque faciunt maiorem partem, cum maior
pars attendatur habito respectu ad præfentes, non
autem ad abfentes, ac omnes de Capitulo iux. not.
per Abb. in cap. licet 6. num. 1. 4. & in cap. Comen. 30.
num. 9. vers. pro declaratione, & in cap. Ecclesia vltra
57. numero 6. de elect. Feder. de Senia conf. 65. num. 1.
vers. ad id quod dicitur, Lap. alleg. 131. n. 3. Lambert.
de ineparr. lib. 2. p. 3. 4. 4. n. 2. Rot. in recen. dec.
10. n. 4. & seqq. p. 6. coram Barz. decif. 215. n. 2. cum
alijs per Alden. ad eundem decif. 57. n. 22.

Nec

66 Nec dicatur, quod saltem duo absentes erant vocandi; quia nihilominus valet presentatio facta à presentibus; quamvis non vocati possint stare de contemptu: Innocent. in cap. eo generi 55. numer. 8. vers. *asti computatur*, ubique Abb. n. 10. de elect. Calder. conf. 11. de iurepatr. Lambert. eod. tract. lib. 2. part. 1. art. 19. numer. 15. post med. & numer. segg. Gonzal. super reg. 8. gl. 56. n. 79.

67 Quæ conclusio eo facilius procedit in presenti casu, quia constat de consuetudine non vocandi absentes, de qua restantur omnes Canonici eiusdem Ecclesiæ, illa enim in hac materia plurimum attendi debet, ut est ex. in cap. cum in Ecclesiis 33. de preben. & explicat Gloss. in cap. coram dilecto 33. verb. in premissis, vers. in talibus, & in dicto can. Genesi 55. verb. de consuetudine, de elect. & ultra adductos per Barboz. de iur. Eccl. univers. cap. 19. numero 89. firmat in Rot. coram Pat. decis. 14. sub n. 5. lib. 1.

68 Denum non obstat, quod Iuspatronatus, de quo agitur, sit Gentilium, quia defecta linea de Aristotile fuit effectum hæreditarium iuxta conf. Anchin. 81. numer. 1. & per tot. Part. conf. 48. numero 21. lib. 4. Rot. din. decis. 385. numer. 1. & per tot. part. 1. & coram Mechino decis. 450. numer. 14. & decis. 798. numer. 25.

Et ex his, & aliis deductis in decisionibus huius causæ ita resolutum fuit, informantem veracem parte coram bon. mem. Argutiles, in cuius locum ego subrogatus de ordine Revertend. D. mei Decani Decisionem extendi &c.

R. P. D.

ALBERGATO

Comen. Iurispatronatus.

Lun. 12. Jun. 1651.

 ONSTARE de bono iure Nicolai Tenacalis, etique vti presentato à patronis maiorem calculum vocum habentibus debet institutionem, consuevit DD. 7. Februarij 1650. coram bon. mem. Arguelles, & coram me in illius locum particulariter sussepto, hodie causa super isdem reposita, ex eisdem perquisi steterunt in decis. Quia Iuspatronatus, de quo agitur, per dispositionem Petri de Bonitate fundatoris, delatum fuit ad Bernardum eius abnepotem; ab isto ad Lazarotum, & Petrum Martyrem eius filios & hæredes; Vox Petri Martyris deinde ad Thomam devenit, de Thoma vero ad Franciscum, à quo Nicolaus presentatus fuit. Vox vero Lazaroti devenit pro medietate ad Anastasiam, deinde ad Prædientem, & Mariam, à quibus idem Nicolaus presentatus fuit; pro alia vero medietate ad Catharinam, ab ista ad Lucretiam, à Lucretia vero ad quinque eius filios, ad Nicolaum nempe presentatum ad Casatam qui eundem presentavit ad Carolum Antonium, Elisabetham, & Catharinam, qui ins presentandi sibi competens donavit Petro Martyri Juniori à quo Ioan. Baptista Polarta presentationem habet minimè attendendam in concursu Nicolai Tenacalis, † qui maiori-

bus suffragiis honoratus iustitiam, & prefertur debet: cap. 3. & ibi Gloss. in verb. *qui maioribus*, de iurepat. Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 11. numer. 112. & seg. Rot. coram Mantie. decis. 86. n. 4. coram bon. mem. Argelles. decis. 94. numer. 8. in Pampilonen. parochialis de Anker, 3. Decembris 1646. 5. certissima; coram R. P. D. meo Mellis in Maimen. beneficij, 17. Martij 1648. 4. nec relevat, in Salomon. beneficij 10. Martij 1649. 5. de infamia, coram bon. mem. Argelles in Cracovien. Proposita Sancti Floriani, 27. Maij 1650. 5. versatur, coram R. P. D. meo Richu, & in Piscien. beneficij 29. Novembris proximi præteriti, 5. nec refert, coram R. P. D. meo Celfo.

Nec derogatio Sanctissimi præmedietate patronorum (ut in altera decisione poederatum fuit) dicto Ioanni Baptiste suffragari potest, quicquid acriter ipse contendat gratiam illustrari ex renunciatione hæreditaria patris facta per Anastasiam Nicolao Bagato Catharinæ sororis viro, illiusque filiis, apta videlicet comprehendere etiam Ius patronatus, quod transiit cum universitate bonorum: cap. ex literis, cap. cum faculum, de iurepatr. Rot. coram Seraph. decis. 725. in recent. decis. 98. numero 8. part. 6.

Responsum enim fuit, quod adita tum per Anastasiam hæreditate, ubi, *Anastasia filia*, & hæres 9. Lazaroti de Bonitate, Rot. decis. 339. numer. 50. part. 5. decis. 74. numero 6. part. 7. recent. illius cessio quamvis amplissimis concepta verbis resoluatur in singulantes, ac propterea non continet Iuspatronatus, cuius respectu vira universitatem verborum concreta etiam debet universitas rei, ut probat Bald. in l. fin. numero 40. C. de edit. din. Adr. telen. & conf. 1. numero 4. & 5. vol. 3. Peregr. conf. 11. numer. 1. & segg. vol. 4. Garz. de benef. parte 5. capite 9. numero 13. & 14. Barboz. de poff. Episc. decis. 71. numero 8. Rot. decis. 115. numer. 4. part. 3. sub. 3. divers. adeo ut post adiam hæreditatem in illius cessione, cum Iuspatronatus consideretur tanquam vnum ex iuribus cessis, de eo fieri debeat specialis mentio: Coll. in cap. Pater, verb. Trebellianica, numero 7. de testam. in 6. Rota in Lucana Iurispatronatus, sen Capellania 6. Novembris 1598. coram Latta penes Garz. ubi supra, numero 12. 7. & adhiberi etiam com 72 sensus Ordinarij Lambert. de Iurepat. parte 2. lib. 1. quest. 1. art. 19. per tot. Rota coram bon. mem. Argelles. decis. 463. n. 1. in recent. decis. 555. numer. 1. part. 3. & in Cracovien. Proposita 4. May 1646. 5. nullitas vero, coram R. P. D. meo Perofio.

Ex hanc intellectum comprobavit ipsiusmet 72 Bagati renunciatarij confessio, qui post præsentiam renuntiationem de anno videlicet 1613. coram Vicario Comen. instruit Anastasiam declarari Patronam huius beneficij pro sua rata, quæ confessio omnino venit attendenda, ne dum in præiudicium consentirent, sed omnium ab eo causam habentium, ut in his terminis resoluat Rota coram Bucat. decis. 185. numero 6. decis. 79. numero 4. in Aquilana beneficij, 15. Martij coram Reverendissimo Terracinen. in Salomon. beneficij 25. Junij 1646. coram R. P. D. meo Peussigero, & in d. Piscien. beneficij, 26. Novembris 1650. coram R. P. D. meo Celfo confirmata 11. April. proximi præteriti coram R. P. D. meo Romæ.

Nec vis huiusmodi confessionis elidi visa est ex mandato procurat. de anno 1603. per eundem Bagatum facto, in quo instrumentum dictæ cessionis enunciando constituit Procuratorem quandam Ioannem Petrum Gogium, contra Alexandrum Iouium prouisum Apostolicum: Quia dictum mandatum

73 mandatum non fuit in actis exhibitum, † & procurator in eo constitutus numquam in iudicio comparuit, neque illo vfus fuit; ex quo proinde non potest deduci aliqua obfcuritas: Rota decif. 120. n. 2. p. 2. decif. 154. n. 30. p. 4. tom. 2. recent. & in Recanaten. huiusmodi 29. Aprilis 1641. §. que verro. rram R. P. D. iure Crrro. Imo confitit de obferuatione contraria ex acta confessionis dicti Bagata de anno 1624.

74 Non obstat quod in fententia defuper prolata, nulla Anastafia habita fuerit mentio, quia ex illa nullum eidem non citate oriri potuit prauitatem; l. de vniuerfque, ff. de re iudicat. quinimod ex ipfa, † ficuti ex prefentatione aliorum patronorum, prefentata confentit iura dictæ Anastasie: Abbas decif. 54. n. 3. p. 1. Garz. de benef. p. 9. c. 5. n. 125. Rota coram Iudicem. Greg. XV. dec. 417. & decif. 152. vbi quæ n. 9. & decif. 174. n. 10. p. 5. recent.

DECISIO S.

ROTE ROMANÆ.

Coram R. P. D.

OTTHOBONO

IN CAUSA

Fefulana Parochialis.

Veneris 1. Iulij 1644.

Vix anno 1600. vacasset Parochialis Ecclesia S. Stephani à Turri Fefulanae Diocesis, Philippus, & Benedictus de Talducci, qui pro vna parte habebant ius prefentandi; & Iulius, Ioannes, Hieronymus, & Nereus de Zanchinis, ad quos pro altera parte ius prefentandi preferebatur, deueniunt ad infrascriptam concordiam, videlicet, quod prefentatio Retorum pro temporibus futuris facienda pro vna vice in totam pertineat ad predictos viros domus de Zanchinis, & eorum heredes, & pro altera subsequenti vice ad prenotatos Philippum, & Benedictum de Talducci, & eorum heredes, & sic permutum, itavt alterius vicibus in subsequenti vicibus vacationibus modis nominationes, & prefentationes servetur.

Anno 1639. per obitum Augustini de Longis vacavit dicta Ecclesia in Turno illorum de Zanchinis, & fuit à Ioanne Baptista, & Nicolao filijs de hereditibus dicti Hieronymi prefentatus ad illam Maioribus de Guidottis, qui obtinuit promissionem Apostolicam cum derogatione alterius medietatis, à Cuno vero & L. Baptista filius, & hereditas dicti Nerei fuit prefentatus Andreas de Martis, qui etiam obtinuit promissionem Apostolicam cum derogatione alterius medietatis, cum data tamen auctoritate, Orta inde controuersia inter prefentatos eorum Ordinario Fefulano, fuit ad fauorem Andree pronuntiatum; Sed causa per appellacionem ad Rotam deuoluta, inique commissa, dedit dubium, quis sit prefertendus, & Domini Maioribus prefertendum esse responderunt.

Beneficia Iurispatronatus, vacatio Beneficij, habilitas vniuerfque prefentandi, & promissiones Apostolicæ hinc inde obtinent, cum derogatione iudiciali vtrumque, non controuertunt inter partes;

Sacregreg. Pars III.

Pertinentia pro hac vice ad fauorem illorum de Zanchinis, est pariter in confesso, & satis colligitur ex diuisione facta in dicta concordia Summario Mariotti num. 6. Ideo cum difficultas solum reudicatur ad patronos prefentantes, & de quibus ex prefentantis habeat maiorem partem vocum; Dominus visum fuit plures voces concurrere pro Maioribus, quia ex testibus Summario num. 9. fuit plene probatum, quod Hieronymus de Zanchinis fuit heres Ioannis, & eidem Hieronymo successores Io. Baptista & Nicolaus filij, qui prefentantur Mariotti; Vnde patet, Maiorem habuisse vocem Ioannis, & vocem Hieronymi, qui pro duobus partibus ex quatuor interuenient in d. concordia, & sic medietatem vocum; nam vt dictis est, hoc ius prefentandi, quoad exercitium & actum prefentationis in quatuor voces diuisum fuit, quot erant viri domus de Zanchinis, qui cum fuerint nominibus propriis in dicta diuisione nominati, confentit patroni æqualiter pro vniuersis in capita: Dec. conf. 321. num. 1. & 1. Part. conf. 4. num. 15. lib. 2. & in terminis Iurispatronatus Peteg. conf. 32. num. 15. & seg. lib. 1. Lotter. de re benef. lib. 2. c. 11. num. 128. Buratt. decif. 481. n. 1. & in Pefcen. Beneficij 14. Decembris 1635. coram R. P. D. meo Rotam.

Io. Baptista, & Curtius vero, qui prefentant Andream, licet sint filij, & heredes dicti Nerei de Zanchinis; nihilominus habent veluti quatuor partem iuris prefentandi, quæ erat penes Nereum, qui pro vna tantum parte ex quatuor interuenit in dicta concordia; † Neque ex incremento personarum descendendum augetur numerus vocum, quia inter heredes primò vocatorum successio deuolutur in fuppes, & non in capita, quando prout in hoc casu Iurispatronatus est hereditarius: Clem. plures, vbi notant Doctores omnes de iurispatronatu, Lambert. ind. trañ. lib. 1. p. 2. c. 1. art. 15. n. 7. & seg. n. 16. fol. 290. Buratt. dec. 647. n. 4. & 11. dicta Pefcen. Beneficij coram R. P. D. meo Rotam, & in Horetana Iurispatronatu 14. February 1639. coram ibo. me. Merito, §. hoc etiam.

Remanet itaque ius Iulij, qui pro altera quarta parte interuenit in dicta concordia, quam Andreas ad sui fauorem pretendit, nõ potestquam nullibi probatur, quod Ioannes Baptista, & Curtius filij dicti Nerei successerint Iulio; immò datur hies contraria, quod illi successerint filij Hieronymi auctores Mariotti Summario n. 1. & propterea cum Andreas prefentatus à filijs dicti Nerei non probet, se habere duas ex quatuor partibus, hoc est, medietatem vocum, vt Pape narrat, nullo modo obtinere potest, vt dixi Rota coram Pat. dec. 402. n. 3. lib. 1. in recent. dec. 68. n. 1. & dec. 25. n. 1. p. 2. Sed Maior-77 tus est prefertendus, tanquam prefentatus à filijs Hieronymi patronis pro medietate, vt est tractus in e. quoniam de iurispatronatu, Gutier. in causa, quæ lib. 1. c. 1. n. 20. Garz. de benef. p. 9. c. 3. n. 157. Duran. dec. 938. n. 1. Coccin. dec. 464. n. 5. in recent. dec. 718. n. 1. p. 1. & dec. 180. n. 1. p. 7. Maxime cum habeat promissionem Apostolicam continentem derogationem alterius medietatis, quam derogationem Summus Pontifex paffim concedere solet, quia nemini prauideat, aut enim altera medietas patronum non prefentat, & eorum ius accipit prefentanti, aut prefentat, & statim discordia, & paritate, est locus gratificationis: cum autem, vbi Gloss. verba dicunt de iurispatronatu. Innoc. c. 1. n. 2. c. 2. in titulo, Peteg. conf. 33. n. 28. lib. 1. & bene ponderant Rota in Burgi Sacelli Sepulchri Iurispatronatu 19. Decembris 1639. coram ibo. meo Coccino.

II Non

78 Non obstat, quod Andreas habet provisionem Apostolicam anteriorem cum derogatione medietatis iurispatronatus; quia eius gratia non fuit iustificata in rationem, sed fuisse presentatum à medietate patronorum, & tamen ut dictum est, non probatur, Io. Baptistam, & Curium, qui illum presentarunt, esse patronos pro medietate, sed solum pro una parte ex quatuor, & ideo prioritas temporis non attenditur, ubi gratia non iustificatur. *Guz. de benef. part. 5. c. 3. num. 192. Gregor. decis. 314. num. 1. & seq. Butart. decis. 17 §. numer. 1. Canale. decis. 166. num. 4. & in recens. decis. 87. num. 17. part. 7.*

Et ita fuit decisum utraque &c.

CAPVT CLVIII.

Proponitur casus cuiusdam iurispatronatus mixti ex gentilitio & hereditatio: & ad praxim reducuntur multa decisa in Capite precedenti, tam super iure patronatus mixto, quàm super reiectione vnius lineæ, in cuius præiudicium alia per plures annos, & sæpius adueniente casu vacationis presentavit, iure & nomine proprio: Et de femina illius lineæ, hoc casu masculis alterius lineæ præferenda.

SUMMARIVM.

1. In iurispatronatu gentilitio, seu agnatio famine non succedunt.
2. Femina non admittitur ad presentandum, statibus masculis; si per longissimum tempus sola masculi presentaverunt: maxime si in fundatione masculi præferantur.
3. Comparatus presentans nomine proprio, acquirit sibi possessionem privativam iure presentandi.
4. Virum comparativum ignerantibus nocet presentatio ab alio facta.
5. In possessione nocet presentatio facta à comparatu qui sola presentavit.
6. Virum statim in presentationibus attendi debet.
7. Si una linea per longissimum tempus sola iure proprio presentaverit, præscribit adversus aliam lineam.
8. Quo paternam repudiavit hereditatem, non admittitur ad presentandum in iurispatronatu hereditario, vel mixto.
9. Filius viuento patre non presentat in patronatu hereditario, quia non potest esse heres patris viuentis.
10. Ampliatur, ut procedat, etiam si à patre emancipetur.
11. In patronatu mixtum requiritur qualitas hereditaria.
12. Deficientibus masculis, quibus simpliciter iurispatronatus fuit reformatum, admittuntur feminae, maxime deficientibus masculis, socera.

C A S V S.

1

Antonius Fulcodius, Testator.

2

Lucia Fulcodia, eiusdem filia, & Bartholomæus D'Aliberti, coniuges.

3

Iacobus D'Aliberti. ————— Bernardinus D'Aliberti.

Andreas, & Petrus. ————— Guillelmus.

14

Christophorus, Paulus, & Iacobus. ————— Andreas, & Matthæus.

Petrus ————— Petrus. Iacobus ————— Guillelmus.

17

Spiritus, & frater. ————— Germana, Spiritus.

1. Antonius Fulcodius fundator.

2. Lucia filia fundatoris,

3. Iacobus, & Bernardinus D'Aliberti, filij Lucie, & heredes Antonij fundatoris:

4. Andreas, & Petrus, fratres; filij Iacobi: nec non Guillelmus filius Bernardini.

5. 6. & 7. sunt descendentes à Iacobo in latere sinistro scripturæ, & descendentes Bernardini fratris Iacobi, in latere dextro scripturæ.

Supponi

CAPVT CLIX.

Quando iuspatronatus relictum fuit Consulibus, vtrum presentatio debeat fieri collegialiter: an verò fieri possit per singulos separatim. De presentatione infantis ad beneficium, vtrum per eam patronus priuetur iure presentandi? Et quando patronus presentans indignum, priuetur iure suo pro illa vice? Et vtrum per simplicem nominationem? Et quomodo differant nominatio, & presentatio? Et quando, ac quomodo Episcopus possit vti gratificatione.

SUMMARIVM.

1. Iuspatronatus si pluribus Consulibus competat, vtrum possint separatim presentare; an verò debeant communiter id facere, & eadumari.
2. Observantia attendenda est quando agitur de presentatione simul, vel separatim facienda.
3. Quando plures patroni presentant vni singuli, possunt separatim presentare.
4. Si vni ex pluribus patronis requiratur euaduationem aliorum, non debet denegari, quantum illis im competat singulariter.
5. In dubio ius presentandi competit patrum vni singulis, quam collegialiter.
6. Iuspatronatus non competit Consulibus iure collegii.
7. In iurepatronatus relicto Consulibus, singulorum persona considerata censetur.
8. Presentatio facta de persona infanti, nulla est.
9. Patronus presentans infansem, amittit ius presentandi pro illa vice.
10. In quibus casibus patronus tam Ecclesiasticus, quam laicus, amittit ius presentandi, ob presentationem factam de indigno, vel non idoneo.
11. Patronus presentando eum qui non est clericus, amittit ius presentandi, vel infansem, vel infansem, amittit ius presentandi pro illa vice.
12. Presentatio facta contra legem fundationis, est nulla.
13. Presentatio, que fit per patronum, videtur quodammodo electio, sed improprie.
14. Presentatio facta contra formam fundationis, cum sit nulla, non priuat patronum iure presentandi pro illa vice; nisi presentatio sit culpata.
15. Simplex nominatio non adimit facultatem variandi electionem, vel presentationem.
16. In capax tempore nominationis, sufficit quod sit capax tempore presentationis.
17. Pura primatum non est extendenda ad casum non expressum.
18. Mandatum ad presentandum non effectiuum, nullum est consideratione.
19. Quando voces sunt aequales, & merita aequalia, Episcopus potest vti gratificatione.
20. Quando vni est maioris iurisi, quam alius, Episcopus tenetur illam insinuare; alius potest appellare.

Cum iuspatronatus cuiusdam Capellaniae ad Consules certi loci pertineret, quilibet ex tribus separationem suam nominationem fecit: & Primus quidem; Thomam; Secundus, Michaelem;

Tertius, Bonifacium infantem: & deinde variando, Ludovicum eiusdem Bonifacii fratrem presentauit, seu nominauit: vltimo vero loco, idem Tertius Consul approbauit, & tertio nominauit dictum Thomam, quem primus Consul nominauerat: & ideo dubitatum fuit, quis ex nominatis meliora iura foueret.

Concludebant aliqui ex Dominis consentibus in patria Linguz Occitanæ, nullam ex tribus nominationibus seu presentationibus subsistere posse, ex eo quod Consules debebant insimul conuenire, non autem separatim presentare: neque sufficiebat quod primus Consul tam proprio, quam aliorum Consulum nomine presentationem fecisset; sed debebant interuenire voces maioris partis patronorum: *Id est duo ex tribus, & inter pares, si de re iudic. Roch. de Cuct. in tract. de iurepatron. in verbo, Haussseum. n. 9. & 94.*

Hanc tamen resolutionem ego simpliciter approbare non potui, nisi probaretur consuetudo Consulum collegialiter nominandi, seu presentandi: cum in his consuetudo potissimum sit attendenda: *Lambertini. de iur. patronat. l. 2. p. 2. l. 6. g. 2. art. 8. n. 8. fol. 140. vers. limitat tamen ipse Roth. ubi alios allegat: idem Lambertini. d. l. 2. p. 2. q. 2. n. 1. g. 2. n. 2. & art. 8. n. 8. vers. que tamen dicit limitanda, d. l. 2. fol. 140. Viniani. de iurepatron. in l. 8. cap. 2. n. 13.*

Cessante autem consuetudine, aut ea non probata, existimo non esse necessariam ut interueniat condonatio trium Consulum ad faciendam presentationem: cum generalis sit regula, quod quando plures patroni presentant tanquam singuli, possunt separatim presentare, nec opus est ut alij patroni vocentur: per textum in *l. per fundum, ff. de form. iust. p. edict. & l. final. ff. de communis praedictio. Lambertini. loco citato, vers. monetur etiam. Riccius in praxi iurispatronatus, decis. 177. Viniani. de iurepatronat. l. 8. cap. 2. n. 5. & n. 10. Quamuis n. 1. dicat cautius effectus simul patroni conueniant. Imò quoddam Doctores Gallos praefati Domini consules allegabant, qui existimant, si ex pluribus patronis vult petat ut alij congregentur, omnes congregandos esse ad congregandum: & allegabant doctrinam ad regulam de infirmis, n. 5. vers. quod si sint plures patroni, multo summaria d. n. 5. in secunda illius parte. Didi vero Consules non habent iuspationatus collegialiter, cum non faciant collegium: & in dubio ius presentandi praefinitur potius competere vti singulis, quam vti vniuersis: *Felini. in cap. cum vniuersi, sub n. 29. de constitut. c. 2. & l. 2. de Grassi. decis. 1. de iurepatron. n. 1. & dec. 2. n. 2. Lambertini. d. l. 2. n. 14. & cum nullum exter signum vniuersitatis, vel collegii, in persona trium Consulum, non potest dici quod iuspationatus ad illos spectet iure collegii: Abbas in cap. dilecti, n. 1. de excessu. prelat. C. l. de Grassi d. l. 2. dec. 2. n. 2. in fine.**

Et hoc multo magis consumatur ex eo, quod dum iuspationatus daturum fuit Consulibus, non censetur relictum ipsi communitati, seu vniuersitati, in qua consistit collegium: sed solum ipsis Consulibus pro tempore existentibus, vti soli debeant presentare: *Bald. in l. 6. quia 4. 8. 5. in consensu, n. 19. C. de Episcop. & cleric. Rot. dec. 574. n. 8. p. 1. divers. Duran. dec. 285. n. 12. & Rot. dec. 144. n. 8. p. 5. recent.* Cum igitur Consules principaliter fuerint considerati ratione officij quod exercent; sequitur in iure presentandi, illos non vti collegium, sed particulariter in fundatione ipsius consideratos. Et sic quilibet potest suam presentationem facere

facee separatim, absque coadunatione aliorum.
Deuotendum igitur fuit ad alias rationes, nempe
examinando singulas presentationes separatim.
Vnde incipiendo à presentatione facta per ter-
tium Consulem, non solum nulla est, cum facta
fuerit de persona infantis septennio minoris; cum
tamen, tam ex Concilio Tridentino sess. 23. de re-
form. cap. 6. quod requirit ætatem quatuordecim
annorum, ab obtinenda quolibet etiam simplex
presentatione, quàm ex iuris communis dispositione,
saltem requiratur ætas septem annorum: Gloss. in
cap. si eo tempore, in verbo, etiam, & ibi DD. de res-
criptis an. 6. & per consequens, cum dictus nomina-
tio non esset clericus tempore ordinationis, nec
talis esse poterit tempore presentationis, quia
erat in ætate infanti constitutus, dicta presenta-
tio nulla est.

- 9 Et præterea si dictus tertius Consul vltra nomi-
nationem procedit etiam ad actualem presenta-
tionem coram Episcopo, amittit sui presentandi pro
illa vice. Quod ut melius ostendatur, cum Vira-
nus hinc coactus, queramus non satis explicatè vide-
atur, in dicto tract. de iure patronat. lib. 6. cap. 7. n. 68.
& seqq. fieri debet differentia inter patronos Ec-
clesiasticos & laicos. † Ecclesiastici si quidem indi-
gnos præfatos, aut minus idoneum, priuantur
ea vice facultate presentandi, cum decantent eli-
gere, Viranus ibid. n. 67. In laicis verò distinctio hæc
adhibenda est: Aut enim præfatus indignum, vel
minus idoneum aliquo notari; & tunc priuantur fa-
cultate nominandi pro illa vice: aut verò minus
idoneum, & hoc casu non priuantur iure presen-
tandi etiam pro illa vice, sed possunt variare, &
aliud nominare, dummodo hoc faciant intra qua-
drimestre, & dummodo incapacitas non proce-
dat ex eo, quod præfatus non habet qualita-
tes requisitas ex fundatione, veluti si non esset Sa-
cerdos, & sic puer; & sic evidens & culposa fuisset
contumacia, cum sacerdotium requireretur tem-
pore præfationis, ex tenore ipso fundationis.
Quod autem diximus patronum laicum priuari
præfationis indignum, intelligi debet quando
præfatus sciens: eam si indignum præfatus
uocet ignorante, non priuatur, sed intra quadri-
mestrem variare potest: ita distinguit Lambertini. in
dicto tractatu, prima parte, lib. 2. quest. 10. eademque
differentiam inter patronum Ecclesiasticum
& laicum, in hac materia proponit Ioann. Baptista
Cossin tract. de falsi scientia, centur. 1. distict. 90. &
Didac. Spino in specul. testamenti gloss. 4. num. 86. &
sequentib.

- 11 Videndum igitur est, utrum iste Tertius Con-
sul amiserit sui presentandi, præfationis facta
de infante, & sic de eo qui non erat clericus: &
Lambertini loco citat. nempe prima parte lib. 2. an. 4.
articul. 10. quest. princip. numero 12. in fine, versic.
Et idem dicendum, manifestè censu præfentan-
tem laicum priuari iure presentandi pro illa vice,
cum iniuriam faciat Ecclesiæ, & abutatur gra-
tia sibi concessa, volendo laicum spiritualibus præ-
ficere; cum laicus prohibitus sit tractare spiritualia:
& numero 23. idem dicit de eo, qui præfata-
re mulierem, quia censetur id iudicio factum
esse: quod eodem ratione locum habere debet in
præfatione infante. Verum ibidem existimatur,
etiam indignum in hac materia dicendum esse,
quando præfatus sit contra dispositionem tes-
tatoris, veluti si præfatus debeat Sacerdos, &
præfatus præfatus potest, tunc enim præfatus abute-
tur coactione sibi facta à fundatore: ut per
Santalemy Pars 144.

cum dicto numero 23. versic. Et idem dicendum si ex
dissensione: quod nos etiam mox dicebamus;
cuius tamen sententia in hoc vltimo capite non
transit sine difficultate: † nam quando præfata-
tio sit contra formam fundationis, est omnino
nulla; & ideo propter eam, patronus non priuatur
facultate presentandi consensu Collæ in tractat. de
falsi scientia, centur. 1. distict. 90. numero 22. qui
ad hoc allegat Cuiac. conf. 63. numero 4. & 10.
vbi concludit patronum, qui nulliter præfata-
tur, & contra formam fundationis, posse variare
& iterum præfatare; non censuatur, propter
nullitatem primæ presentationis, sed recedendo
in totum à præcedenti presentatione: ad hoc
etiam allegat Masciad. de probat. consil. 1217.
numero 10. & sequent. quæ in libro meo est cor-
rect. 1213. vbi solum dicit præfentantem scienter
indignum, priuari potestatem presentandi pro
illa vice, & præfentantem perperam scire qualita-
tes præfationis etiam Cossin. conf. 346 n. 3.
vbi. 1. vbi tamen non loquitur de præfatione,
sed de electione: † quamquam præfatio, quæ
fit per patronum, videatur quædam species elec-
tionis; & dispositio circa electionem, videatur
enim locum habere in presentatione: ut docet
Lambertini. in dicto tractatu de iure patronat. lib. 2.
part. 1. quest. 1. artic. 4. per totum, & solum me-
moro t. & 14. vbi ostendit quod potest dici præfatio
laico modo eligere presbyterum: & quod non
quantitas de electione, plerumque procedunt in
presentatione: sed tamen statetur quod istud pro-
cedit improprie, & laico modo; cum præfatio,
non electio, spectet ad patronos: ut in dicto arti-
culo 4. fol. 1. † Ego exultum doctrinam Lambertini
posse concordari cum sententia Cuiacæ, &
Cossin; nempe ut istorum sententia locum ha-
beat generaliter, quando defectus forme funda-
tionis non erat adeo euidentis & notorius: opinio
verò Lambertini locum habet in suo casu, in
quo aderat non solum contrauentio, sed etiam
contemptus fundationis; quia præfatus fue-
rat puer, cum tamen ex fundatio debuisse præ-
fatare sacerdos. Cum igitur iste computronis in-
stantem, & sic notorie indignum (quia propter in-
stantiam characterem clericum insigniri non poterat)
præfatus sit, clarum est ipsam priuatum fuisse iure
presentandi pro illa vice, & per consequens
eius variationem, & nouam præfationem admi-
ni non potuisse.

Si tamen non fuisset deuentum ad præfata-
tionem, sed sola intervenisset coactione, non vi-
deretur quod iste computronis priuatus fuisset iure
suo; cum talis coactione valde differat à præ-
fatione, & in ea facillius admittatur variatio
patroni, quando non est deuentum ad actum
præfationis; sicut dicitur de electione, in qua
simplex nominatio non admittit facultatem va-
riandi: Viranus. de iure patronat. lib. 3. capite 1.
numero 50. ita à simili simplex coactione per pa-
tronum non est attendenda: † Quia antequam
illa Superiori præfateretur, non tribuit aliquid
ius in re, nec ad rem, & ideo sufficit ut nomina-
tus sit capax tempore presentationis, licet incapax,
vel inhabilis sit tempore nominationis: Cuiac.
de benef. parti. 7. capite 1. num. 13. & sequenti-
bus. † Non enim debemus extendere priuationem
penam ad casus in iure non expressos; nec per
consequens ad simplicem nominationem: Lam-
bertini de iure patronat. lib. 2. parte 1. quest. 10. articulo 4.
numero 27. fol. 116. Et licet forsitan in instrumento
nomina

nominationis fuisset insertum mandatum ad præsentandam, hoc non fufficit ad privandum patronum in re suo, cum non fuerit decernit ad actuali præsentationem, & mandatum non effectuum nullus sit considerandus: Lambertini. in dolo tractat. lib. 2. parte 2. in prima quæstione principali, art. 21. & 22. num. 1. Posito igitur quod ille tertius Consul deuenit ad actuali præsentationem eam Episcopo, præsentatio fuit nulla, nec amplius vocem habere possit pro hac vice.

Deueniendo ad vocem secundi Consulis, cum illa sit destituta auxilio alius ex compætionis, non potuit obligare Episcopum ad iustitandum illum, quem iste Secundus præsentavit: poterit tamen uti gratificatione in concursu Primi & Secundi Consulis, quorum duorum duarum voces sunt considerandæ, ob exclusionem Tercij, qui indignum præsentavit, ut probavimus, *sup. cap. 18. p. 1.*
 19. n. 33. ¶ Cui gratificationi locus est quando voces sunt æquales, & meritis æqualia: nam si unus sit alio dignior, & maioris meriti, Episcopus tenetur illum instituire, nec locus est gratificationi: & si minus dignus fuerit institutus, dignior appellare poterit eum Barbof. de Episcop. par. 3. allegat. 7. a. n. 199. 200. & 201.

Denique quoad primum Consulem, eius etiam vox erat solitaria, & sic dux aderant voces, vel ad summum tres discretae: ideo locus fuit gratificationi, ut dictum est: ¶ nisi præsentatus à primo Consule doceret se maioris esse meriti: quia esset de familia fundatoris, & doctior, alique concurrerent qualitates de quibus Barbof. de Episcop. allegat. 7. a. n. 102. & sequentibus. Hoc enim casu, Episcopus non debuisset gratificari, imo tenebatur istum instituire, ut dictum est: alioquin exclusus potest appellare ab institutione minus digni.

CAPVT CLX.

De simonia tam in foro conscientie, quam in foro exteriori iudicanda: dum eodem tempore resignatio ex vna parte, & venditio prædiorum pretio excessivo interuenit. Et de conuentione ante resignacionem facta, à qua partes recesserunt re integra, vel quæ fuit adimpleta tantum ex vna parte, verum ex ea incurrat pena censurarum, & amissionis beneficiorum obtentorum, vel obtinendorum: Et verum sola simonia conuentionalis, maxime confidentialis subiaceat dictis penis: Et de resignatione nulliter facta in fauorem coram Legato, completa, vel incompleta.

SYMMARIVM.

1. Simonia iudicium in foro conscientie dependet ex animo, & intentione partium.
2. Promittenti filie rem temporalem pro beneficio, incidit in crimen simoniae, propter cooperationem ad peccatum adque in foro conscientie.
3. In foro exteriori filia veniens non excusatur, quia in eo indicatur taciturnitas exterioris.
4. De triplici simonia, naturali, conuentionali, & reali.
5. Simonia recipi suam formalitatem à conuentione,

ne, ita ut rei mala sine conuentione præcedenti non inducat simoniam, & contra rei bona, promissa pro beneficio per conuentionem præcedentem, illam inducat.

6. Simonia conuentionali efficitur realis per receptionem pretij, vel partem ipsius.
7. Qui fecit chirographum promissionis rei temporalis resignanti, non incidit in simoniam, si promissa dictum illud lacerant re integra.
8. Conuensio simoniaca secundum multorum sententiam non nocet, si non fuit deducta ad effectum.
9. Contrarium multis verum esse existimatur, quia simonia conuentionalis tam promittendo, quam recipiendo.
10. Proponuntur tres casus, in quibus simonia incompleta nocet, aut non nocet, ad privationem beneficii.
11. Quando agitur de simonia confidentiali, illa dicitur completa per solum promissionem, & ex ea sola infigitur pena privationis.
12. Secundum sententiam aliquarum non inducitur privatio beneficiorum obtentorum, sed solum obtinendorum.
13. Sed contra à sancto num. 14.
14. Si nihil interuenit nisi solum tractatum, non incurrat pena simoniae.
15. Perim est, ex sola simonia conuentionali induci privationem, & inhabilitatem, si resignans subsequuta fuerit, præsertim iuxta constitutiones Apostolicas, idque tam quoad beneficia obtenta, quam in futurum obtinenda.
16. Constitutiones Pauli II. & Pij V. sunt receptæ in Gallia, quoad penas contra simoniam etiam conuentionalem.
17. Venditio facta resignanti pretio excessivo, probat argumentum simoniae.
18. Simoniaci potest rehabilitari ad idem, vel alia beneficia, per summum Pontificem, aut etiam in Legatione.
19. Resignans in fauorem coram Legato, licet conditionaliter amittit titulum & possessionem, si de iuramento fuerit ad traditorem & possessionem resignatary.

PROPONEBATUR io facto, Franciscum priortum, quem obtinebat, resignasse: eodemque tempore quoddam sui patrimonij prædium, pretio satis excessivo, vendidisse, præcedente pacto de faciendæ venditionem: resignatary tamen nunquam habuisse intentionem prædium illud sub illo pretio, sed tantum sub eius vero & legitimo valore acquiescendi, statim pretij partem iam exsoluisse. Et ex his dubitabatur primò, verum dictus resignatary argui posset de simonia: & per consequens, verum beneficii sui iuramentum incurrit. Secundo, quibus remediis sibi consequere posset ad eandem simoniam penas, in utroque foro.

Ad primam quæstionem dixi, quod si negotium in foro poli decidendum sit, nullus melior iudex adeundus est quam propria ipsius resignatary conscientia, qui magis sciens debet verum verè habuerit mentem, & intentionem simoniam faciendi, aut ad aliquos actus procedendi, ex quibus simonia oriri posset: *cap. 2. a. n. 34. de simon. vers. si licet auctorem.* Vbi dicitur quod licet pacto simoniaca non appareat, si tamen intentio occulta fuerit, non aliter quam sub illa conditione beneficium dimittendi, incurrit vitium simoniae: quod etiam dixit Bonacin. in tract. de simon. g. 1. §. a. n. 1.

Quamvis autem, secundum multorum opinionem,

nem, resignatarius fidei promittens summam excedentem iustum & legitimum pretium rei venditæ, non incidat in crimen simoniæ; tamen contrarium sententiam veritiorem esse existimat Bonac. in d. tr. de simonia, post Nauar. & Suarez quem allegat, nempe etiam hoc casu fidei promissionis, locum esse in foro conscientie crimini simoniæ, vt per eum distat. 1. quest. 1. num. 5. contra Caetan. & alios quos allegat: quia licet reuera qui promittit rem temporelem animo decipiendo resignantem, non sit formaliter simoniacus, & ex intentione formali, & per consequens non videatur ligari censuris contra simoniacos latis, non tamen excluditur quin reus sit simoniæ ob cooperationem ad peccatum simoniæ.

3 In foro autem exteriori sequitur multo magis, fidei promittentem incidere in crimen simoniæ, nec aliquam excusationem posse pretendere, quia forus externus non iudicat de internis, sed solum de externis: vt ident. Autho. proficitur dist. num. 5. vers. in foro tamen externo, & eodem distat. t. g. 2. num. 8. & dicit sequitur prima, vers. negandum tamen non est.

4 Et cum triplex sit simonia, nempe mentalis quæ in sola intentione consistit, conventionalis, quando deuentum est ad pactum & conuentionem; & realis, quando processum est ad executionem conuentionis, vel traditionem pretij; constat in casu isto non tractari de sola mentali, cum deuentum fuerit ad conuentionem & pactum præcedens;

5 † quia simonia recipit formalitatem à conuentione idè quamuis agatur de re quæ se esse bona, tamen si deducta fuerit ad conuentionem, ex ea inducitur simonia: vt per Mohed. de simon. decis. 1. Ita & est contra, super re prohibita & iniusta, non præcedente tractatu & conuentione, non potest simonia induci, vt contrarium eadem sit disciplina: Rot. decis. 358. num. 12. part. 2. recentior. Ludouic. decis. 17. num. 32. & 33. & decis. 238. num. 9.

6 † Immo constat non tractari de sola conuentionali, sed de reali simonia, cum conuentio & pactio præcedens de vendendo ultra legitimum pretium, fuerit deducta ad actum per solutionem partis pretij bonorum venditorum; quod resignans recepit, & sic interuenit simonia vera & realis, quæ inducitur per solam receptionem partis pretij, licet rotine non fuerit solutum: vt per Pyr. Cotad. in praxi distat. lib. 5. c. 9. n. 5. & 6.

Sed pone quod ante resignationem, resignatarius promissit resignanti, dimittere illi fructus sui beneficij quod resignauit, durante vita ipsius resignantis, sed conuentio illa non habuit effectum, quamuis de ea scriptura publica, vel priuata facta fuisset; sed resignans aliquot post resignationem diebus mortuus esset, & sic nullos fructus perciperet, nec percipere propter obitum posuisset; ideo quaeritur, vtrum iste resignatarius in crimine confidentiæ, vel simoniæ incideret; cum conuentio non fuerit effectus per traditionem aliquius rei temporalis.

7 Ista quaestio videtur decisa apud Nauar. conf. 48. de simon. alias 33. vbi supponit quod resignatarius penitentis ductus chirographum lacerauit, agnoscens conuentionem hanc esse simoniacam, sed postea resignatio pure & libere facta fuit, & conclusit hanc resignatarij liberè, & sine scrupulo conscientie beneficium resignatum obtinere potuisse, cuius sententiam sequitur, & multis rationibus comprobatur Pasq. in tractat. de confidentia, p. 19. per totum, vbi hoc ampliat vt locum habeat quan-

uis resignans promissionis suæ chirographum resignatarij ante resignationem tradidisset, & generaliter non esse simoniam locum, quando non fuit completum id, quod fuit deductum in pactum. Quod & Nauar. eodem tr. confil. 42. alias 39. obseruauit; & ipsenit Pasq. dist. quest. 39. num. 18. & 19. post Rebuff. confil. 63. num. 13. vbi dicit conuentionem super certo beneficio non esse simoniacam, quando non est deducta ad effectum: idem Pasq. de resignat. lib. 1. c. 7. num. 7. 2. vbi dicit hanc conclusionem esse notandam, quia se peccat, & secundum eam videt iudicari.

Verum contrarium regulam proponit ipsenit Pasq. eodem lib. 1. c. 4. quest. 7. num. 30. vers. Decens casus, vbi dicit quod si sola adit promissio aliquid temporale dandi pro beneficij allocatione, incurritur simonia; & quod simoniacus est qui promittit, sicut qui dat: allegans Bald. Francum, & Anchar. in cap. 1. de testib. dicens ex sola promissione de dando aliquid temporale pro beneficio consequendo, promittentem esse simoniacum, & priuati beneficio, quod consequutus fuit per solam promissionem de dando: vt per Gloss. Abb. & Felin. in cap. 1. de testib. de simonia.

Vera resolutio huius quaestiones hæc est, vt si simonia realis incompleta dicatur, dum ex vna parte tantum adimpleretur, veluti si tradatur res spiritualis, veluti beneficium, interueniente solo pacto & conuentione absque traditione reali aliquis rei temporalis: completa verò dicatur, dum ex vtraque parte deuectum fuit ad traditionem, nempe sublequuta fuit resignatio ex vna parte, & traditio rei temporalis ex alia: atque ita discordantes Doctorum sententias conciliat Bonacin. in d. tractat. de simon. distat. 1. quest. 2. num. 5. Sed hæc distinctio non soluit nondum difficultates: melius ergo Sanch. in confil. moralib. lib. 2. cap. 3. dub. 106. num. 4. concludit. Primi, quod quando simonia est incompleta ex vtraque parte, quia scilicet nec tradita est res spiritualis, nec pretium, non incurritur excommunicatio, nec alia poenæ contra simoniacos lata. Secundo, quod similiter non incurritur poenæ simoniæ, quod simonis est completa ex parte solius promittentis, quia scilicet dedit pretium, & aliter non dedit beneficium. Tertio, quando conuentio fuit completa ex parte promittentis beneficium, quia illud resignauit, sed resignatarius non soluit pretium, tunc dicit verius esse quod non incurritur poenæ simoniæ, nec resignatarius tenetur dimittere beneficium, sed ad incurrendum poenæ ac obligationem dimittendi beneficium cum fructibus, requiritur simonia completa ex vtraque parte, dicens quod ita feruat Stylus; de cuius dicti veritate moragemus. † Quarto, in casu proposito cessat omnis dubitatio, quia agitur de simonia confidentiæ, quæ lubiacet poenis & censuris, quamuis nondum sit completa; vt patet ex verbis constitutionis Pij V. vbi etiam sola dimittens interuenire reperiatur: vt probat Bonacin. de simon. dist. 1. quest. 7. post. 1. §. 1. num. 4. Sanch. dist. lib. 2. confil. moral. cap. 3. dub. 106. num. 5. & bene explicat Pasq. in tractat. de confidentia, quest. 1. num. 30. vbi dicit confidentiam adimpleri per solam promissionem, & sic interpositionem fidei, cum tota in fide sit posita: de m. c. 19. vbi dicit quod eo ipso quod quis accepit beneficium in confidentiam, antequam impleat quod promissit, est ipso iure excommunicatus, & ipso iure collatio facta, est nulla; & tenetur resignatarius ad restitutionem omnium fructuum, quos percipit, quamquam etiam cessante confidentia,

11

CAPVT CLXI.

De possessione beneficii capta non vocato possessore: Et quæ hac in re sit praxis in Gallia. Et de presentatione facta de clerico, qui non est capax ordinis sacerdotalis suscipiendi intra tempus à fundatore definitum. Quæ sit vis illorum verborum in fundacione appositorum. *Quod patronus presentare possit & valeat casu quo presentatus sacrum presbyteratus ordinem non susceperit*, vtrum ex illis arguatur vacatio beneficii. Vtrum ex facultate data per fundatorem Capellæ, vt per substitutum deferri possit, censetur recessum à precedentibus verbis sacerdotium in promisso requirentibus. Et ex quibus verbis colligatur requiri sacerdotium actuale, vel saltem habituale in prouiso, vel presentato. Et vtrum collatione facta illi, qui non est habilis iuxta fundacionem, beneficium sit vacans ipso iure, an verò requiratur monitio. Quid si sit habilis, sed non promotus intra annum, aut aliud tempus à fundatore definitum. Quomodo annus iste computetur in Gallia.

SVMMARIVM.

1. In Gallia possessio beneficii capi solet, non vocato possessore.
2. De iure canonico possessio beneficii non vocato possessore non est inane et inutilis.
3. Quando qualitas sacerdotij habitualis requiritur, prout debet esse in ea aetate, vt intra annum promoueri possit.
4. Qui non habet aetatem requisitam, non est intus in verroque foro, etiam si illi ad legitimum tempus aliquid vel minimum desit.
5. Si collatio beneficii facta fuerit personæ inhabilibus, iam conferenda ad Superiorem deuoluatur.
6. Habilis post tempus requisitum superueniens non suffragatur.
7. Dicitio potest, affirmatiue prolata, meram significat facultatem.
8. Sed tamen aliquando importat necessitatem, secundum subiectam materiam, maxime in ultimis voluntariis.
9. Dicitio potest, importat necessitatem respectu illius, cui adimplendum est.
10. Dicitio potest, importat necessitatem, quando agitur de destitutæ personæ inhabilitate.
11. Beneficium supponitur vacare, quando alicui competit in presentando in certo casu.
12. Ferri debet differentia inter omni celebrationis Missarum relectura ad personam, & illud quod habet relationem ad beneficium: nam in primo casu institutio debet esse habilis ad celebrandum tempore presentis.
13. Quæ sit vis illius verbi, Cleric celebrant; vel

dom fundator ordinis quod presentatus tot Missas celebret: & num. 13.

14. Ex quibus verbis sacerdotium altitudo, vel habituale requiratur in presentando.
16. In beneficiis simplicibus, ex generali consuetudine, preest quis deferre per substitutum: de quo tamen videnda sunt dicta, parte 1. capite 31. num. 13.
17. Ex eo quod quis possit Missas celebrare per substitutum, non tamen ideo generaliter beneficium conferri posse simplici Clerico, si fundator voluit presentandum illum qui sit Sacerdos.
18. Ob omni promissionem intra annum non inducitur vacatio ipso iure, sed debet precedere monitio, nisi agatur de Ecclesia parochiali, in qua incurretur priuatio ipso iure.
19. Possidens Capellaniam non priuatur ipso iure ob non promotionem.
20. Quæ est inhabilitas ad Ordinem in fundacione requisitam, priuatur ipso iure.
21. In beneficiis illis semper attenditur ultimus status.
22. Datur alicui illi qui debet promoueri, à die pacifica possessionis: sed in Gallia datur biennium.

CONTINERAT Episcopus loci Ordinatus quandam Capellaniam vacantem per obitum ultimi illius possessoris, subleuata ademptione possessionis, scilicet post collationem diei, quam quidem Capellaniam tertius quidam in Legatione impetrauerat, certis post collationem mensibus, propter dicti promissi inhabilitatem, incapacitatem, provisionum nullitatem, & qualitatem ex fundacione requisitam inobseruantiam: & nominatim ex eo quod dictus prouisor ab Ordinario non erat Sacerdos actus, neque habitus, cum non esset in ea aetate, vt intra biennium ad sacrum sacerdotij Ordinem promoueri possit, propterea fundacionis instrumentum cauebatur.

Tertium istum impetrantem dixi in possessione manutendæ non esse fundatum, sed in possessione adipiscendæ ius illi competere aduersus primum prouisum: quia licet in Gallia, in qui impetrat certo modo, soleat possessionem adipisci non vocato possessore, adeo vt recedentia vel manentia postea illi adiudicentur, cuius iura meliora & potiora cognoscentur, quæ praxis est in Gallia: totum tamen quia beneficium erat consuetum in loco summo Pontifici immediate subiecto, & possessio erat iam plenam, & illique primus prouisor in effectu dictam Capellaniam possidebat, si dictas tertius impetrans in Legatione possessionem accepisset, non vocato dicto primo prouiso, possessio huius impetrantis nulla esset, & inuálida: cap. licet Episcopus, de prebendis in 6. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 9. in annotat. num. 127. Rot. dec. 476. part. 3. recent. & alibi passim.

In negotio principali tam ratione possessionis adipiscendæ, quam ratione petitionis coincidebam dictum certomodarium esse fundatum in sua impetratione: quia licet dicta Capellania non esset sacerdotalis actus, ita quod tempore presentationis non esset necessarium, quod presentatus esset actus Sacerdos, propter verba fundacionis, in qua dicitur quod presentatus debeat esse presbyter, aut Clericus idoneus & sufficientis ad sacros Ordines promouendi desiderans, tamen ex sequentibus fundacionis verbis requirebatur facendorum habitus, ita quod presentatus esset talis Clericus, qui intra duos

annos à tempore suæ præsentationis computandos ad sacrum presbyteratus Ordinem promoueri possent; quia licet aliis regulariter quando requiritur sacerdotium habituale infirmitas quod præsentatus sit in tali ætate & statu, vt intra annum promoueri queat, tamen fundator annum legale extendere ad biennium ita vt si quis in ea esset ætate vt intra terminum præfixum promoueri non posset, præsentatio nulla esset, & inualida; & per consequens etiam infirmitas: *cap. si canon. de elect. in 6. cap. si pro clerico, de prebendis in 6. cap. 2. de institutionibus cap. si eo tempore, de rescript. in 6. & ibid. DD. Cardinal. conf. 69. col. 3. Garc. de benef. p. 7. c. 4. n. 85. inuol. mon. 8. 2. Parif. de regest. benef. lib. 4. q. 9. num. 20. & sequentibus.* ¶ adeo vt qui beneficium obtinere non habens ætatem requisitam, non sit tutus in conscientia, etiam si ad ætatem requisitam aliquid vel minimum desit, veluti vnus dies, vel hora; quia in iis, quæ à iure sunt limitatæ, non licet arbitrari: vt per Garc. loc. citato, n. 85. & 84. Cum igitur promissus ab Ordinario in ea esset ætate, vt intra biennium ex fundatione requiritum non posset ad sacerdotium promoueri, concludendum est collationem illi factam, nullitatis vitio laborare, & locum esse denolutioni, ¶ propter collationem factam contra formam & tenorem fundationis; attento quod putari intra dilationem iuris minus legitime præsentantur, & si ius deuolutorum est ad Superiorem: *cap. 1. in verbo. personæ quæ dignæ admodum valeant, de censur. prebend. cum ibi notatis: ¶ adeo vt licet sic promissus per Ordinarium assequutus fuerit sacerdotium post tempus à fundatore præscriptum, talis perposita habitas illi non suffragetur, cum illa requiratur de tempore actus: Peret. sub distinctione conf. 305. num. 2. & sequent. Lambertin. de irregulat. part. 1. lib. 2. quest. 7. principal. art. 27.*

Accedat præmissis, quod fundatoris intentio in casu proposito, satis euidenter colligebatur ex verbis eiusdem fundationis, in qua fundator nominabat per punctum vice quendam oon presbyterum, ea tamen conditione quod ipse omnipotens, intra tres annos Missam celebraret, & in defectum dictæ celebrationis nominaret alium, qui actualiter tunc erat sacerdos Missam celebrans: ex quo constat, quod eius intentio fuit, vt Clericus præsentandus esset talis, qui intra tempus ab eo præfixum, Missam in effectu celebrare posset, & ad sacerdotij Ordinem promoueri.

Neque obstat dixi, quod postea fundator videtur remississe arbitrio & voluntati patronorum denolutionem præsentati in inhabili, dum dicit, quod casu quo dicta Capellania conferretur clerico non presbytero, & ipse clericus non celebraret Missam intra duos annos postquam ipsa Capellania sita collata fuerit, quod dicti patroni possunt & valeant alium presbyterum sufficiens & idoneum in Rectorem eiusdem Capellanie eligere, & præferre. Ad hanc enim obiectionem dux datur responsio.

- 7 Primæ, quod licet regulariter verbum potest, affirmatiue proferatur, sit tamen facultatiuum, vt per Gratian. lib. 1. resolut. res. 1. 46. n. 1. & plures alios quos congerit Barbos. inuol. de dist. in lib. cap. 268. num. 1. ¶ aliquando tamen importat necessitatem, non præcisiu, sicut casu istiusmodi, secundum subiectam materiam; maxime in vicinis voluntatibus: Bartol. in l. Gallus in princip. num. 4. ff. de liber. & posthum. ¶ præsertim quando tractatur de interesse illius, cui aliquid fieri vel tradi debet, (propter in casu isto) ratione beneficii, vel presbyteri,

qui ad illud præsentari debet: ex notatis per Bart. in l. unica, num. 3. & 4. ff. de eod. ex lege, quem citat & sequitur bene explicans Foran. Garc. in dicta l. Gallus in princip. num. 68. ff. de lib. & posthum. Ludouic. de res. 85. num. 7. ¶ Quod præteritum locum habet, quando agitur de destitutione illius, qui inhabilis est ad munus, de quo agitur, exequendum, vt bene explicat Socin. sen. conf. 193. num. 1. vol. 2. vbi quod quando dispositio facta fuit per verbum potest, & mandat alium subrogari in officio, illud verbum potest, inducit necessitatem, quando ille, cui exercituum munitis compert, non est sufficiens seu idoneus; quem sequitur Burt. de res. 89. num. 3. & 9. vbi quod licet etiam dicat, quod inter plures tutores potest alius locum de mortui subrogari, vt io l. si quis sub custodia in verbo plane, in illis verbis, potest dari alius, ff. de testam. tut. tamen verbum illud potest, intelligitur vt iudex teneatur alium subrogare, quando is qui remansit non est sufficiens, nec idoneus.

Secunda responsio est, quod imò facultas præsentandi sic concessa patronis facit: vt per necesse inferri debeat vacatio Capellanie in casum non assumpti Ordinis sacerdotialis, tempore per fundatorem præfixo: non enim dictum est facultas præsentandi patronis, si Capellania non vacaret; cum certum sit præsentationis locum esse non posse nisi supposita beneficii vacatione præcedente: *cap. illud, de irregulat. cap. final. de censur. prebend. Visian. in praxi iurisdictionum part. 2. lib. 5. cap. 5. num. 1. & sequentibus.* nec ad rem facit, si dicatur quod verba illa, quod præsentandi intra biennium Missam celebraret, sic interpretari debeant, nempe vt per alium celebrare faciat.

Siquidem qualitas illa celebratiois Missarum, 12 duobus modis explicari potest. Primo quidem, quando verba referantur ad seruitiuum Capellanum: & hoc casu cum fundatoris intentio solum respiciat seruitiuum beneficii, cui statim celebrando, siue perse, siue per alium; tunc sufficit vt seruitiuus har per substitutionem notata in cap. super eo, de prebend. in 6. Lap. allegat. 35. monito 4.

Secundo, quando fundator habuit directè respectum ad personam illius, qui ad beneficium præsentari debet, nullo habito respectu saltem principaliter ad Capellaniam, sed potius ad personam præsentandam; tunc dicendum est, quod licet beneficio per substitutionem deferui possit, tamen quoad personam præsentandam, qualitas celebrationis ad eius personam relata, in eius persona verificari debet, secundum modum & tempus à fundatore requisitum; sicut in casu proposito, ¶ dum fundator voluit quod præsentaret Presbyter, vel Clericus, qui intra biennium Missam celebraret; vt dicitur de eo, qui voluit quod præsentaretur vn Clero celebrans, quod apud Hispanos dicitur, Clergo de Missa, vt aduertit Garc. in tractat. de benef. part. 7. cap. 1. n. 8. Quæ ratione fuit aliàs decum in Rotæ, Capellaniam esse sacerdotalem, in cuius fundatioe dictum fuerat, quod ille Sacerdos, siue Capellanus teneretur singula hebdomada celebrare tres Missas, vt habetur in decisione 570. part. 4. inuol. idemque fuit decum in Valentini iurisdictionum, inserta apud Garc. dicta part. 7. cap. 1. num. 1. 3. in fine, vbi loquitur de fundatore volente quod præsentetur, qui tot Missas celebraret: & dicit sufficere quod sit sacerdos habitus: licet oon actu, & sic patet quod illa qualitas celebrationis relata ad personam, intelligenda est de sacerdote habituali existente tempore

tempore praesentationis: quod melius explicatur ex traditis per Rot. in *Romana Capellania*, quae reperitur apud Garc. *dicta pars 7. cap. 1. num. 94. versic. non obstat quod in hoc casu*, & *versic. ultra quod in casu resolutionis*: ubi clare fit differentia inter actum celebrationis Missarum relictum ad personam praesentem; & eum, qui refertur ad Capellaniam, & eius servitium.

14. Et in effectu post plurimas Rotae Romanae decisiones, quae inter se pugnare videntur, qualitatem sacerdotij actualis requiri in praesentato, quando mandatur praesentari Capellanum, qui Missam celebrabit; vel quando non facta mentione Missarum, mandatur praesentari presbyterum, *Qui suis praesentem vel Praefrre*, concludit Modernus in *tractat. de stylo Datariae lib. 1. cap. 6. num. 27. & 28.* & deinde *num. 29. versic. unde remanet firma conclusio*, dicens illi fuisse agitari styliam Datariae, in qua si exponatur quod ex fundatore debeat eligi Sacerdos, siue Praefrret, vel Capellanus qui Missam celebrabit, semper derogat sine dispensatione: quod tamen non faceret, nisi dispensatio sua derogatio esset necessaria, quia in litteris Apostolicis nihil ponitur frustra: ex *Parisi. de resignat. lib. 8. quest. 7. num. 148.* Sed de hac quaestione, satis copiose per nos actum fuit superius in *prima parte, cap. 1. §. 1. cap. 3. per tot.* & videtur potius Rot. *decis. 216. pars. 2. recent. cap. 496. num. 3. pars. 1. recent. Gratian. discip. forens. 2. 133. num. 11. Buzac. decis. 92. num. 4.* quamvis casus propolitus versetur in fortioribus terminis: quia cum in fundacione non fuerit dictum, quod praesentaretur aliquis qui Missam celebraret, quae verba adaptari possunt ad tempus futurum; sed quod dictum fuerit, quod praesentaretur *vel Praefrre celebrare*, vel *vel Clero celebrare*, cum verballiter non possint referri nisi ad tempus praesens; & ita possit praetendi ex vi illorum verborum quod condicio celebrationis respiciens actum praesentationis, debuisse intervenire tempore actus, nisi fundator expressis verbis tempus promotionis amplificallet ad biennium.

16. Et licet praetendi possit, quod ex generali consuetudine huiusmodi praesentatio deferretur per substitutum in omnibus defectibus simplicibus, curam animarum non habentibus; de qua consuetudine generali testatur Ludovici. *decis. 108. num. 4. & dec. 175. num. 1. & ibi Adden. Loet. de re benef. lib. 1. quest. 36. num. 39. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 5. num. 80.* quod tamen fuit per nos in dubium revocatum, quando agitur de eo, quem fundator visus est ad per se celebrandum cogere: ut diximus *dicto c. 3. 1. num. 1. pars. 1.*

17. Tamen etiam positum quod praesentatus possit Missam celebrare per substitutum, vigore dictae consuetudinis generalis; non propietera inferri potest quod Capellania conferri possit illi, qui non est habilis ad praesbyteratus Ordinem suscipiendum, tempore per testatorem definitum: quia in casu fortiori quamvis fundator voluisset praesentari presbyterum, qui per se, vel per alium Missam celebraret, non ideo minus intervenire debet qualitas sacerdotij intra tempus a fundatore praefixum: quia per illa verba non voluit suam dispositionem ampliare, ut praesentandus ad dictam Capellaniam non sit actu Sacerdos, aut saltem habuit intra tempus requisitum; sed voluit ampliare dumtaxat, ut si forte esset impeditus alio impedimento, quod tunc posset celebrare per substitutum: ut bene explicat *Barbaz. conf. 33. num. 9. versic. & si quidem dixeris, vol. 2. & bene Modern. de stylo Datariae dicta lib. 1. cap. 6. num. 29. versic. non improbo*: ubi concludit

quod generalia consuetudo deferendi per substitutum, non impedit quominus proutvis debeat habere habilitatem, ut si velit, per se ipsum deferre possit; praesertim cum in casu isto tractetur de promotione facta per Ordinarium, per quam proutvis Ecclesiae, & non personis.

Non etiam minus resolutionem praedictam, si 18 opponatur, beneficium ob non promotionem intra tempus requisitum, non vacare ipso iure, sed per via tantum monitione: ex notata per Marefcor. *lib. 1. varior. resolut. cap. 35. num. 96.* Quia licet quando agitur de Ecclesiis parochialibus, inducatur prius ipso iure propter non promotionem intra annum, *cap. licet canon. de elect. in 6.* tamen hoc est speciale in Ecclesiis parochialibus; nam in aliis non occurrit prius ipso iure, sed tantum per via monitione: quia cum dispositio dicti *cap. licet canon.* sit personalis, non est ad alios casus extendenda: veluti si ageretur de obtrusente Dignitate, Canonicali, vel praebendam, aut aliud beneficium, cui Ordo sacerdotij annexus est, is enim non est ipso iure prius, sed tantum per via monitione, & per sententiam priusandus est: Garc. *de benef. part. 3. cap. 4. num. 0. 11. & 16. & in terminis Capellaniae sacerdotium exigens, addit decis. Rot. 3. aliis 3. 10. sub tit. de pen. an. antiqui*, quam requirit Rebuff. in *prax. tit. de non promotis curat. an. num. 6. 1. & Ricc. collectan. 1988. in 1. limit. Marefcor. lacusato*, & in beneficiis Galliae ita indistincte observatur, ut ob non promotionem non imponatur prius, nisi per via monitione: ut testatur Additio ad Loet. *littera B. num. 4. column. ult.* Et sic cum dictus impetrans non doceat proutvis fuisse monitum, neque per sententiam priusandus, videbatur dicendum illum non esse in sua impetratione fundatum.

Quia dubium procedere posset, si ageretur de 10 persona quae haberet aetatem requisitam, & esset habilis ad Ordinem suscipiendum, quod fundatio requirit tempore praefixo; sed aliud dicendum est, quando praesentatus non est in tali aetate, ut infra tempus a testatore designatum promoveri queat, tunc enim collata facta est, qui non habet aetatem requisitam, & ipso iure nulla: *dicto cap. licet canon. ibi, viribus omnino carere de elect. in 6. Patiti de resignat. lib. 4. quest. 9. num. 24. Garc. dicta pars 7. c. 4. num. 8. & 85. Visian. de iure patronat. lib. 6. cap. 7. num. 69.*

Confirmantur praedicta ex vitio iam dictae 12 Capellaniae, quae collata fuit Sacerdotibus, & per eos possessa, qui vitium status attendendum est, quando res esset dubia: *cap. consultatus ibi, de irregularitat. Oldrad. conf. 312. in fine. Dec. conf. 26. in princip. & de praesenti statu praesumitur in praesentem*, praesertim ubi adest probabilis causa ita praesumendi: *DD. in l. ex persona, Cod. de probat. Alciat. de praesumpt. reg. 2. praesumpt. 16.*

Advertendum tamen est, quod si sacerdotium 13 habituale requiratur, oculo per fundatorem termino praefixo; is qui proutvis esset, tunc quidem intra annum ad praesbyteratus Ordinem promoveri, ut mox dictum fuit; quia dispositio *cap. licet canon. de elect. in 6.* locum habet etiam in istis Capellanis, ut notat Rebuff. in *praxi, tit. de non promotis curat. an. num. 17.* non tamen ad effectum priuationis ipso iure, ut supra dictum est *num. 18.* sed annus iste computatur dumtaxat a die ad praepacificam possessionem: & quia in Gallia, non dicitur quis habere pacificam possessionem ante annum, ideo post annum pacificae possessionis, alterum habet

habet annum ad promouendum; ne si promoueretur in primo anno, & deinde in fine anni beneficium ab eo euinceretur, temeretur siue beneficio, & in dedecus Ordinis clericalis iudicium cogerebatur: ut testatur Reboull. in d. tit. de non promouendi intra annum, n. 45. quem citat Sanch. in consuetud. lib. 2. c. 2. 13. dicit. 2. ann. 9. ¶ Quamuis de iure communis possessio dicatur pacifica, quando prout possedit per aliquod tempus; quamuis postea intra annum illa mora fuerit: unde si possessio sine lite continuata fuerit per unum, aut duos menses, tempus anni ad promotionem datum curat: Sanch. lib. 2. cap. 2. dicit. 7. num. 10. § 13. & nos diximus p. 2. c. 5. §. ultimo, num. 21.

CAPVT CLXII.

Facta fundacione certi numeri Missarum, si successu temporis victualium, & aliarum rerum ad Sacerdotis sustentationem necessarium pretium augetur, in quibus casibus procedi debeat ad reductionem numeri Missarum; & cuius autoritate id fieri debeat. In quibus verò casibus, retento eodem Missarum numero, possit Ecclesia petere sibi augeri stipendium, seu verius eleemosynam pro Missis fundatis. Et quando verba pie fundationis taxariue, vel demonstratiue, prolata censentur.

SUMMARY.

1. Missarum reductioni ubi locus est, summus Pontifex illas reduciendas esse censet ad rationem 50 vel 60. centorum annuorum pro qualibet Missa durans.
2. Olim redactis Missis unius fieri poterat auctoritate Ordinarii, hodie tamen summus Pontifex aduocandus est.
3. Missarum uerbum acceptum Episcopus ad Capitulum requisitum etiam inconsulto Romano Pontifice reducere potest ad maiorem numerum.
4. Legatum taxamine relictum, non adiuuat augmentum salary Missarum.
5. Si testator legat verba uocis operis à numero Missarum, & postea aduectus quantuam eleemosynam, seu stipendium, censetur loquutus demonstratiue: & ideo remanente eodem Missarum numero, stipendium augeri debet.
6. Dispositio facta favore pie cause, petiti demonstratiue quam taxamine facta censetur.
7. In iudicio Senatus Teleseani indicatis distinctionem illam taxatiue, vel demonstratiue, in legatis prius non esse admittendam; sed indistincte fundatiuam in totum exequendam super omnibus bonis fundatoriis.
8. Quando agitur de quibuscumque hereditate, Missarum ordinatum numerum adimpleri debet assignato competentis stipendio, nec illarum redactio fieri debet.
9. Regulariter dispositio debet taxari secundum tempus, quo illa effectum sortitur, nempe tempore facienda fundationis.
10. Augeri debet stipendium Missis non fundatarum,

quando talis est verisimilis voluntas fundatoris.

11. Quando tractatur de hiis qua successu temporis variantur, debet etiam ad futurum haberi respiciendum.
12. Si pecunia propter fructus soluenda sit, attenditur tempus solutionis, non dispositio.
13. Quicquid sit ab aliquam causam, regulari debet secundum illam causam.
14. Per receptionem solutionum prateritarum, Ecclesia sibi non prouideat quod solutiones futurarum, seu decursarum à die latæ sententiae.

Testatrix mandauerat super omnibus bonis suis fundari vnâ Missam, singulis diebus, perpetuò in certa Ecclesia celebrandam: quam voluit bene & decenter fundari super omnibus bonis suis, infra vnum annum à die sui obitus computandum, & acquirit census pro prædicta fundatione, ut in perpetuum illius fundationis memoria temeretur.

Et post eius obitum, eius hæres motus deuotione voluit in eadem Ecclesia fundari vnam Missam semper & in perpetuum singulis diebus celebrandam: pro qua quidem fundacione illius Missæ legauit quingentos florenos, monetæ carentis, semel per hæredem soluendos intra annum sui obitus, volens quod emanaret census pro dicta fundacione.

Cum autem dicta Ecclesia; in qua fundatio facta fuerat, per plures annos contenta fuisset solutione annua 36 librarum pro dictis duabus Missis; illius administratores illa non contenti quæsierunt vtrum de iure petere posset augmentum stipendij, seu eleemosynæ pro dictis Missis; atque quod summa illa solui consueua non esset sufficiens; cum rerum omnium pretia, propter multas causas extrinsecas, mirum in modum hodiernis temporibus aucta fiant: an verò duxerant agere possint ad reductionem numeri Missarum, iuxta summam quæ tempore præsentis Sacerdotibus Missam celebrantibus præstari solet.

Et quidem quoad Missas, per dictum hæredem fundatas, maior erat difficultas: non quidem eua Missarum reductionem ad competentem numerum faciendam, quatenus Ecclesia tali reductione esset conuicta, quia reductio Ecclesiæ denegari non posset, habita ratione & ad proportionem eleemosynarum, quæ hodiernis temporibus præstari solent pro qualibet Missa; videlicet ad rationem sexaginta scutorum pro quolibet anno pro taxatione Missæ singulis diebus celebrande, quod ascendit ad decem huiusmodi pro qualibet Missa, pro ut ordinatum fuit per Vrbani VIII. in fauorem Fratrum conuentualium ordinis Minorum sub die 6. Augusti 1639. quæ constitutio est inserta apud Laurent. de Peyrin. inter constitutiones nouissimas, constit. 17. fol. 436. vel saltem ad rationem 50. scutorum quolibet anno pro qualibet Missa quotidiana perpetua, pro ut reductio facta fuit per eundem summum Pontificem, in fauorem RR. PP. Minorum die 13. Iulij 1626. quæ reductio ascendit ad octo solidos cum tertia parte vniuius solidi pro qualibet Missa, ut habetur in constitutione 5. apud eundem Authorem, fol. 178. ita tamen ut æquus iudex semper rationem habeat loci, temporis, & consuetudinis regionis. ¶ Quæ reductio Missarum licet fieri posset per Episcopos, vel Abbates, aut Generales Ordinum, iuxta Concilium Tridentinum, sess. 25. de reformat. cap. 4. sicut etiam reductio Anniversariorum fieri posset per Episcopum ad certum numerum Missarum, vigore facultatis illi à Conclio

lio in d. 38 cap. 4. concessa, quod intelligi debet de oneribus Missarum ante Concilium impositis, ut testatur Barbof. in *notis ad dictum caput 4. n. 1. t. post* plures ab eo citatos, de qua materia copiose tractat Garz. de benef. p. 7. c. 1. n. 1. §. 1. *modi sequentis*. Moneta de commut. ultimar. voluit. c. 5. n. 165. §. sequent.

Hodie tamen propter constitutionem Urbani VIII. sub die 21. Iulij 1615. constituendum est ad Sedem Apostolicam, & illius auctoritatem faciendum est reductio testatur Barbof. in *decisionibus Apostolicis*, c. 47. §. 1. n. 5. qui dictam constitutionem refert in *tractatu de iur. Eccles. omnino lib. 1. c. 17. n. 91.* quod constitutio Urbani intelligenda est de Missis, quae fuerunt acceptatae: & si enim agatur de fundatione Missarum nondum acceptata per Capitulum, vel Ecclesiam, posse Episcopum solum illas reducere, & moderari; cum ad id facultatem haberet de iure communi ante Concilium, ut refert Diana *resolut. moral. p. 6. tract. 6. §. solm. 10.*

Sed dubium principaliter in eo consistit, utrum si Ecclesia nolit agere ad reductionem Missarum, sed illas celebrare velit iuxta tenorem fundationis, & ideo petat annuam praestantionem pro dictis Missis faciendam augeri ad competens salarium, seu elemosynam, veluti ad rationem octo, vel decem solidorum pro qualibet Missa, aut aliis arbitrio iudicis, debeat lites augere dictam elemosynam, an vero numerum Missarum dimittat reducere? Difficultas oritur ex eo, quod summa per testatorem legata pro Missis recitandis, limitata est ad quingentos florenos, quos testator voluit converti ad censum annuum pro securitate fundationis: unde & cum taxatiue relictum videtur legatum, non debet augeri, quominus Missarum stipendia carui temporis aucta sint, & praestari soleant: ut testatur Castill. *conf. 338 lib. 1. Gigas de pens. §. 6. n. 1. c. 3. Monet. de commut. ultimar. voluit. d. 1. c. 5. n. 571. Castill. lib. 4. centur. c. 54. n. 11. Causale in iudic. decisionum primae part. in versis. verba in dubio. Rot. decis. 1. de testamentis, in antiquis Durand. de ar. testand. sit. 6. de legat. censet. 59.*

Contrarium nihilominus verius esse existimus, videlicet Ecclesiam fundatam esse petendo augmentum stipendij Missarum: quae sententia in eo fundata est, quia in casu proposito non taxationis, sed demonstrationis gratia summa quingentorum florenorum per fundatorem relicta fuit: & cum ipse non duxit legat quingentos florenos pro celebratione Missarum, nec incepit à legato quantitati, sed incepit suam dispositionem à numero Missarum: addendo quod pro illarum dotatione, legabat quingentos florenos: atque ita non adiecit praestantionem illius summae substantiae legati, sed dimittat illius executioni: cum igitur demonstratione, non autem taxatiue loquutus fuerit, & summa legata non sit sufficiens ad numerum Missarum à testatore ordinatarum, habito respectu ad tempus praesens, numerus Missarum non debet diminui, sed illarum dotatione potius augeri: iuxta distinctionem superius allatam ex Castell. *dicto conf. 338 lib. 1. c. 3.* alio superius allegato, & nominatim Monet. *dicto c. 5. de commut. ultimar. voluit. n. 571. c. 572.* ubi bene distinguit utrum dispositio incepat ab onere; an vero à quantitate: ut primo casu augeretur stipendium, remanente eodem numero Missarum: secundo vero casu remanet quidem stipendium in eadem quantitate, sed numerus Missarum minuitur, & reducat ad legitimum modum.

Præsertim cum agatur de causa pia, & favorabilis: quo casu designatio illius summae censetur facta

demonstratiue, non autem taxatiue: & per consequens legatum augeri debet: ut fusiùs comprobauimus superius in s. p. c. 90. n. 1. ubi plures allegauimus, sed nominatim Ferrer. ad *Guid. Pap. n. 8.* ubi dicit indistincte, siue gratia taxationis, siue demonstrationis, summa relicta fuerit: & siue ab onere, siue à quantitate incepitum fuerit: siue in eadē siue in diuersis orationibus semper debere fieri augmentum stipendij Missarum, nec locum esse illarum reductioni: & atque ita in Senatu Tolosano iudicatum testatur D. Dolive *lib. 1. quest. c. 6.* ubi deciditur in similibus legatis distinctionem illam taxationis, aut demonstrationis, locum non habere.

Sed hic cessabo omnis difficultas: quia agebat de hereditate opulentissima, & de fundatione quam testator voluit esse perpetuam: & sic non reductioni Missarum, sed augmento salarj locus esse debet: ut bene determinat Genuenf. in *practicab. Eccles. quest. 180. num. 3.* Diana in *resolut. moralib. part. 2. tractatu 14. de celebrat. Missar. resolut. 17.* quia testator habuit praecipuum intentionem ut Missae perpetuis temporibus celebrarentur, quominus praedidisset numerum Missarum maius salarium exigere: quia hereditas erat sufficiens: Barbof. de *praest. Episcop. allegat. 19. n. 7. & ad Concl. Trident. sess. 25. de reformat. c. 4. n. 6.*

Quod autem attinet ad fundationem contentam in priori testamento, facili propositi dubij resolutione colligatur ex praecedentibus: cum enim facta certa summa designatione in testamento haereditas superius ostensum fuerit, auctis successu temporis rerum pretijs, Missarum augenda esse stipendia, multo magis huiusmodi augmento locus erit in casu prioris testamenti, in quo simplex Missarum fundatio, absque ulla certa summa determinatione facta fuit, cum principalis testatoris intentio fuerit, ut Missa illa perpetuis temporibus celebraretur, & ageretur de opulenta hereditate: nec fit verisimile eam habuisse intentionem, quid in futurum numerus Missarum per eam ordinatus reduci, aut minus posset: ut ostendunt Genuenf. Dian. Barbof. & alij superius allegati.

Et quominus ex dispositione testamenti Missarum dotalio intra annum fieri debuisset, ita ut obligatio haereditum non videtur taxationis, ultra suos terminos temporales, & sic restringenda ad statum, qui erat tempore faciendae fundationis: ex notatis per Mantuc. *de testat. comment. lib. 3. tit. 15. n. 3.*

Illam tamen generalis regula locum non habet, si quando in contrarium adeit verisimilis voluntas testatoris: tunc enim non solum attenditur tempus, intra quod ipse voluntati satisfieri debet; sed etiam ad futura tempora respectus habendus est: Mantuc. *de censet. lib. 1. tit. 3. n. 12.* & per hanc rationem, in terminis casus propositi ita determinat Genuenf. *practicab. Eccles. quest. 180. n. 3.* ut etiam futuri temporis habenda sit ratio pro augenda Missarum elemosyna.

Immo neque solum tempus obligationis respiciendum est, sed etiam ad futura tempora respectus haberi debet, quando agitur de eis in quibus successu temporis variatio coniungitur, veluti dum agitur de alimentis, quae quominus iudicialiter taxata fuerint, nouam tamen successu temporis, iudicis expostulante taxationem: Mantuc. *decis. 331. num. 1.* tempus enim in his, quae tempore variantur, subintelligitur clausula, Rebus sic stantibus: l. *quod Seruus. ff. de censu. ob causam*, Mantuc. *dicta decis. 331. num. 6.* Rip. in *l. ex foeto, n. 38. ff. de vulgari, Roland. conf. 39. num. 54. c. 55. lib. 4. Surd. conf. 335. num. 21. & proba*

- probat per text. in *Clement. 2. de decim.* ¶ ubi si pecunia propter fructus soluenda sit, attendatur tempus solutionis; non dispositio: *Geminio. conf. 137. ed. 2. versic. & pensio est ordinata.* ¶ Et quicquid sit ob aliquam causam, regulatur secundum illam causam: *Bartol. in l. 1. de annu. legat. Casanat. conf. 44. in n. 16. ad 40. Geminio. conf. 70. quem citat & sequitur Tusch. l. 1. de l. 1. c. 1. 7. 2.*
14. Neque per receptionem solutionum pœteritarum Ecclesia sibi pœstuidicauit quoad decursu à die huiusmodi, vel quoad eas que in futuram decurrerent: *cap. cum accessissent, de constit. cum ibi sententia per Doctores, qui regulariter concludunt oon censum Canonicos renunciant quoad futura, quando agitur de re tractum successuum habente. Et ex his concludendum est, in vtroque casu, non nullam reductionem, sed augmento salarii locum esse: & ita his fuit iudicatum; licet nunc casus pendeat in terna instantia ex aliis fundamentis in factu deductis.*

CAPVT CLXIII.

Litem super possessorio manutenendæ, vel adipiscendæ, non reddere beneficium litigiosum; sed tantum possessionem: adeo ut alteri cedi non possit. Et vtrum possessio post litem alteri cessa, reuocari in primis debeat, tanquam attentatoria. Quod si tertius iste fuerit prouisus ab Ordinario, an dici possit legitimus contraditor aduersus prouisum Apostolicum. Beneficia litigiosa esse improprè reſeruata, sed tamen ab Ordinario collatore confecti non posse. Beneficium vtrum destinat esse litigiosum per cessionem iuris, & litis; siue cessione seu renunciatione facta fuerit simpliciter, siue in fauorem alterius.

SYMMARIVM.

1. *Possessio efficitur litigiosa per litem motam super possessore.*
2. *Possessio litigiosa in alium transferri non potest.*
3. *Solus super possessore non efficit, ut beneficium dicatur litigiosum, etiamsi esset possessorem adipiscenda: & num. 15.*
4. *Beneficia litigiosa Ordinarius conferre non potest, quia sunt Sedi Apostolicæ reſeruata, licet reſervatio sit impropria.*
5. *Reſervatio beneficii litigiosi locum non habet, nisi sit super titulo.*
6. *Possessio capta, litem pendente, super possessore dicitur attentatoria.*
7. *Qui possessionem habuit, vel collationem obtinuit à non habente potestatem, dicitur intrusus, & non est legitimus contraditor aduersus prouisum Apostolicum.*
8. *Qui prouidetur sine per subrogatum Apostolicum, ad hoc ut eius subrogatus formatus efficitur.*
9. *In Gallia collatores ordinarii conferre solent beneficia quædammodo litigiosa.*
10. *Reſervatio beneficiorum litigiosorum est periti in iudicio rēpualis litem pendente, quam reſervatio.*
11. *In dotalium conferendi beneficia reſervata, non tollit inopetiam litem pendente.*

12. *Patroni non possunt alium præsensare in præsensum litem pendente.*
13. *Presumitur, Patronum minus nocere velle patroni, quam collatoribus ordinariis.*
14. *Ad hoc ut collatoribus obtineat subrogationem, sufficit summus Pontifex narrare litem prout est, veluti si sit tantum super possessore; quia obtinebat subrogatio quoad possessionem.*
15. *In materia subrogationis, alia facta ad instantiam vni ex colligatoribus, suffragatur alteri colligatori.*
16. *Per renunciationem factam liti & causa, liti finitur: & potest Ordinarius conferre antequam summus Pontifex manum apposuerit.*
17. *Per cessionem iuris, & beneficii factam, liti cessat extinguitur, si parè & simpliciter cessio facta fuerit, & non in fauorem alicuius.*
18. *Quando cessio facta fuit in fauorem alicuius tertij curata Papa, ille cessionarius vigore prouisionis Pontificæ subrogatur in locum alterius, & liti adhuc durat, & beneficium adhuc dicitur litigiosum.*

PROVISVS Apostolicus fuit impetratus ab alio, qui etiam obtinuit prouisionem Apostolicam, & obtinuit se immitti prius in possessionem beneficii collatorumque primus prouisus oulliter curasset se immitti in possessionem, videlicet non vocato secundum prouisum, contra formam textus in *cap. licet Episcopus, de prebend. in 6.* postulat appellationem interpositam ab huiusmodi processibus: sed primus prouisus comparuit petens causam ad iudicem ordinarium remitti: et tamen io Signarius disputata, fuit cognitum procedi debere io causa appellationis cum toto negotio principali. His peractis, iste appellans vita functus est: & Ordinarius illud idem beneficium eisdem tertio contulit.

Quærebatur vtrum prouisio facta huic tertio esset valida; an verò primus prouisus, vel vigore primæ prouisionis Apostolicæ sibi coexistat; vel vigore subrogationis per eum obtentæ io ius & locum colligatoris; vel deniq; vigore oonæ prouisionis contentæ in litteris dictæ subrogationis præterea datus esset huic tertio, cui vicino loco collatio facta est, tam quoad petitorium, quam quoad possessorem.

Quoad possessionem dubium faciebat coacta primæ impetrantem; quod licet possessio efficiatur litigiosa per litem interortam super solo possessore, ex notatis per *Parisi. de reſignat. lib. 1. c. 3. n. 32.* ¶ adeo ut talis possessio litigiosa oon possit alteri cedi, nec ius ad illam adipiscendam tunc *Parisi. loco citato, n. 54.* ¶ Tamen ex sola lre super possessore, beneficium non fuit effectum litigiosum, non solum ratione lris super summarissimo possessore, sed etiam super possessore adipiscendæ: super quo licet litem pendat, non tamen impedit Ordinarius conferre, quomodo tale possessorem dicitur quodammodo habere admixtam causam proprietatis: vt de summarissimo possessore testatur *Bartol. decy. 139. n. 11.* & de possessione adipiscendæ, *Addent. ad Ludouic. decy. 335. n. 19.* & licet cum beneficium non esset litigiosum, cellat reſervatio: ¶ cum de iure omnia beneficia litigiosa sint Apostolicæ Sedi reſeruata: *cap. 1. & 2. v. lit. pend.* licet illa sit impropria reſervatio, vt mox dicemus; & per consequens Ordinarius illa conferre non possit: *Parisi. de reſignat. lib. 2. quest. 3. numero 1.* ¶ Sed illa regula locum non habet, nisi litem adhuc super titulo; non autem super sola possessione; vt diximus superius *pari. 2. capite 3. §. 3. numero 37.* ergo videtur quod

quod prout ab Ordinario sit immittendus in possessionem beneficii.

Nihilominus contrarium vetus esse existimamus quia causa appellationis secundi prout commissa fuerat cum clausula, *quia cum incidentibus & dependentibus*: que facit ut lis censetur introducta etiam super petitorio, maxime ad effectum subrogationis, quia cum ageretur de iure reali, scilicet de collatione primo loco facta, beneficium fuit effectum litigiosum. Rot. decif. 342. num. 2. part. 1. recens. ut & in omnemque modum ad effectum ut possit sibi ius tertij dicere ut attestatoria, satis erat quod possessio caperetur in praejudicium liti pendentes super ipsa possessione: ut decrevit Rot. decif. 148. num. 8. & 10. part. 5. recens. ¶ Unde quod tertius diceretur intulit, cuiusque titulus & possessio infecta procedens ab eo, qui non habebat potestatem conferendi; & ideo iste tertius nullo modo potest dari legitimis contradicitor aduersis primum proutum Apostolicum, & subrogatum in locum renunciantis liti: Gue. de benef. part. 6. cap. 4. per tot. Ang. de legum. contradic. quest. 15. num. 19. & sequentibus. maxime num. 121. ubi dicit quod iste proutus ab Ordinario dicitur intulit, cuiusque titulus & possessio infecta, & nullo modo potest esse legitimis contradicitor aduersis colligantem auctoritate Apostolica proutum, & subrogatum; ¶ probato tamen clericum dicti primi prouti, & alius requisitis, de quibus Angelus loco citat. num. 121. Ludouic. decif. 32. Rot. decif. 72. num. 8. part. 7. recens.

¶ Quae quidem superius dicta non obstat ut quoad beneficia Galliae, quae subiaceant collationi Ordinarii, non obstante litis pendente, ut diximus superius p. 1. c. 28. m. 6. & testatur Lancellot. de attestat. p. 1. c. 3. num. 141.

¶ Quod ad petitorium actinet, dicendum est similiter, dictam tertium impetantem non esse fundatum propter nullitatem tituli ex defectu potestatis collatoris ordinarii, qui beneficium litigiosum conferre non poterat, ut mox dictum est quia quamvis ex lite propter non oriant reservationi, resolat tamen inhibito temporalis, per quam inferior prohibetur conferre beneficium lite pendente: Duran. dec. 68. m. 6. ¶ Et ideo indultum conferendi beneficia reservata, remouet quidem obstatulum reservationis, non tamen remouet impedimentum liti pendentes, ut Duran. ibid. probat: Seraphin. decif. 990. num. 5. ubi dicit quod hoc casu Ordinarius habet manus ligatas, neque conferre potest beneficium

tunc vacans, ne detur nouus colligans, ¶ & in fortioribus terminis dicit num. 6. quod neque patroni possunt alium praesentare durante lite, non obstante ¶ quod Papa minus velit praedicare patroni laici, quam Ordinarius: addens sufficere, quod his verificetur eodem modo, quo fuit narrata,

¶ nempe etiam si narrata fuerit his super possessione tantum; ut per Gouet. de triennali, quest. 1. c. 1. §. non quidem ad effectum, ut ex eo beneficium dicitur litigiosum, ¶ quia sola lis super possessione ad hoc non sufficit, ut supra diximus; & bene testatur Lancellot. de attestat. p. 1. c. 3. num. 141. Sed ad hoc ut obtineri possit subrogatio etiam quoad possessionem, & ius super ea competens colliganti mortuo, ut per Gouet. dicto n. 1.

¶ Nec obstat quod commissio appellationis data fuerat ad instantiam defuncti colligantis, non autem ipsius primi prouti: quia in materia subrogationis, acta facta ad instantiam vnus partis, tantum suffragantur alteri parti colliganti: ut post Paul. Sacregr. Pars III.

teum decif. 459. lib. 2. in correctis, & alios, probat Rot. decif. 72. num. 1. part. 7. recens.

Sed quid dicendum, si colligans non quidem mortuus fuerit, sed ius de beneficio remoueretur, utrum hoc casu lis censetur extincta, & beneficium adhuc dicatur litigiosum.

In hac questione certum est, quod si colligans 17 cesset seu remoueretur liti & cause, lis finitur, & non incurritur amplius nullitas prouisionis factae per Ordinarium: & ideo si prius Ordinarius contulerit antequam colligans a summo Pontifice sui iuris confirmationem legitime obtineret, collatio Ordinarii est valida, quia tunc non est locus regulae de subrogando colligantibus: Cokier. ad regul. de subrogand. 28. n. 39. vix per remouet.

Sed si colligans fecerit cessionem iuris & beneficii, lis non censetur extincta, & beneficium remanet adhuc litigiosum, ut probat Lancellot. de attestat. l. ut. p. d. n. cap. 4. num. 304. sed tamen hoc cum distinctione intelligendum est: ut enim cessio, vel renuncatio facta fuit simpliciter, aut in fauorem alicuius: si simpliciter tunc lis cessat, & per consequens non tenet regula, de subrogandis: ¶ si verum in fauorem; lis durat, & locus est praedictae Regulae. Quando enim quis est subrogatus alicui viventi per viam cessionis quoad possessionem possessionis, totum ius tranfit in cessionarium, maxime si Papa talem cessionem approbet; quamvis alius reglaret successorem in beneficio non censetur succedere in parte competenti illi: quo ius meretur, & creetur novus ius ex persona successoris; tamen ille subrogatus in ius alterius potest proficui litem; & sic non dicitur lis finita, nec beneficium desinit esse litigiosum notatis per Gouet. de triennali dicta quest. 1. v. se. secundum casum est. Et hanc distinctionem refert Additio ad Burz. decif. 307. num. 11. allegans Rot. decif. 883. num. 1. & sequent. part. 1. recens. & coram Vbaldo in Reversis Insuperatibus, die 5. Martij 1645. decif. 599. n. 27. parte 4. Recens. nemo 3.

¶ Quod ad petitorium actinet, dicendum est similiter, dictam tertium impetantem non esse fundatum propter nullitatem tituli ex defectu potestatis collatoris ordinarii, qui beneficium litigiosum conferre non poterat, ut mox dictum est quia quamvis ex lite propter non oriant reservationi, resolat tamen inhibito temporalis, per quam inferior prohibetur conferre beneficium lite pendente: Duran. dec. 68. m. 6. ¶ Et ideo indultum conferendi beneficia reservata, remouet quidem obstatulum reservationis, non tamen remouet impedimentum liti pendentes, ut Duran. ibid. probat: Seraphin. decif. 990. num. 5. ubi dicit quod hoc casu Ordinarius habet manus ligatas, neque conferre potest beneficium

tunc vacans, ne detur nouus colligans, ¶ & in fortioribus terminis dicit num. 6. quod neque patroni possunt alium praesentare durante lite, non obstante ¶ quod Papa minus velit praedicare patroni laici, quam Ordinarius: addens sufficere, quod his verificetur eodem modo, quo fuit narrata,

¶ nempe etiam si narrata fuerit his super possessione tantum; ut per Gouet. de triennali, quest. 1. c. 1. §. non quidem ad effectum, ut ex eo beneficium dicitur litigiosum, ¶ quia sola lis super possessione ad hoc non sufficit, ut supra diximus; & bene testatur Lancellot. de attestat. p. 1. c. 3. num. 141. Sed ad hoc ut obtineri possit subrogatio etiam quoad possessionem, & ius super ea competens colliganti mortuo, ut per Gouet. dicto n. 1.

¶ Nec obstat quod commissio appellationis data fuerat ad instantiam defuncti colligantis, non autem ipsius primi prouti: quia in materia subrogationis, acta facta ad instantiam vnus partis, tantum suffragantur alteri parti colliganti: ut post Paul. Sacregr. Pars III.

¶ Quod ad petitorium actinet, dicendum est similiter, dictam tertium impetantem non esse fundatum propter nullitatem tituli ex defectu potestatis collatoris ordinarii, qui beneficium litigiosum conferre non poterat, ut mox dictum est quia quamvis ex lite propter non oriant reservationi, resolat tamen inhibito temporalis, per quam inferior prohibetur conferre beneficium lite pendente: Duran. dec. 68. m. 6. ¶ Et ideo indultum conferendi beneficia reservata, remouet quidem obstatulum reservationis, non tamen remouet impedimentum liti pendentes, ut Duran. ibid. probat: Seraphin. decif. 990. num. 5. ubi dicit quod hoc casu Ordinarius habet manus ligatas, neque conferre potest beneficium

tunc vacans, ne detur nouus colligans, ¶ & in fortioribus terminis dicit num. 6. quod neque patroni possunt alium praesentare durante lite, non obstante ¶ quod Papa minus velit praedicare patroni laici, quam Ordinarius: addens sufficere, quod his verificetur eodem modo, quo fuit narrata,

¶ nempe etiam si narrata fuerit his super possessione tantum; ut per Gouet. de triennali, quest. 1. c. 1. §. non quidem ad effectum, ut ex eo beneficium dicitur litigiosum, ¶ quia sola lis super possessione ad hoc non sufficit, ut supra diximus; & bene testatur Lancellot. de attestat. p. 1. c. 3. num. 141. Sed ad hoc ut obtineri possit subrogatio etiam quoad possessionem, & ius super ea competens colliganti mortuo, ut per Gouet. dicto n. 1.

¶ Nec obstat quod commissio appellationis data fuerat ad instantiam defuncti colligantis, non autem ipsius primi prouti: quia in materia subrogationis, acta facta ad instantiam vnus partis, tantum suffragantur alteri parti colliganti: ut post Paul. Sacregr. Pars III.

¶ Quod ad petitorium actinet, dicendum est similiter, dictam tertium impetantem non esse fundatum propter nullitatem tituli ex defectu potestatis collatoris ordinarii, qui beneficium litigiosum conferre non poterat, ut mox dictum est quia quamvis ex lite propter non oriant reservationi, resolat tamen inhibito temporalis, per quam inferior prohibetur conferre beneficium lite pendente: Duran. dec. 68. m. 6. ¶ Et ideo indultum conferendi beneficia reservata, remouet quidem obstatulum reservationis, non tamen remouet impedimentum liti pendentes, ut Duran. ibid. probat: Seraphin. decif. 990. num. 5. ubi dicit quod hoc casu Ordinarius habet manus ligatas, neque conferre potest beneficium

tunc vacans, ne detur nouus colligans, ¶ & in fortioribus terminis dicit num. 6. quod neque patroni possunt alium praesentare durante lite, non obstante ¶ quod Papa minus velit praedicare patroni laici, quam Ordinarius: addens sufficere, quod his verificetur eodem modo, quo fuit narrata,

¶ nempe etiam si narrata fuerit his super possessione tantum; ut per Gouet. de triennali, quest. 1. c. 1. §. non quidem ad effectum, ut ex eo beneficium dicitur litigiosum, ¶ quia sola lis super possessione ad hoc non sufficit, ut supra diximus; & bene testatur Lancellot. de attestat. p. 1. c. 3. num. 141. Sed ad hoc ut obtineri possit subrogatio etiam quoad possessionem, & ius super ea competens colliganti mortuo, ut per Gouet. dicto n. 1.

¶ Nec obstat quod commissio appellationis data fuerat ad instantiam defuncti colligantis, non autem ipsius primi prouti: quia in materia subrogationis, acta facta ad instantiam vnus partis, tantum suffragantur alteri parti colliganti: ut post Paul. Sacregr. Pars III.

¶ Quod ad petitorium actinet, dicendum est similiter, dictam tertium impetantem non esse fundatum propter nullitatem tituli ex defectu potestatis collatoris ordinarii, qui beneficium litigiosum conferre non poterat, ut mox dictum est quia quamvis ex lite propter non oriant reservationi, resolat tamen inhibito temporalis, per quam inferior prohibetur conferre beneficium lite pendente: Duran. dec. 68. m. 6. ¶ Et ideo indultum conferendi beneficia reservata, remouet quidem obstatulum reservationis, non tamen remouet impedimentum liti pendentes, ut Duran. ibid. probat: Seraphin. decif. 990. num. 5. ubi dicit quod hoc casu Ordinarius habet manus ligatas, neque conferre potest beneficium

tunc vacans, ne detur nouus colligans, ¶ & in fortioribus terminis dicit num. 6. quod neque patroni possunt alium praesentare durante lite, non obstante ¶ quod Papa minus velit praedicare patroni laici, quam Ordinarius: addens sufficere, quod his verificetur eodem modo, quo fuit narrata,

¶ nempe etiam si narrata fuerit his super possessione tantum; ut per Gouet. de triennali, quest. 1. c. 1. §. non quidem ad effectum, ut ex eo beneficium dicitur litigiosum, ¶ quia sola lis super possessione ad hoc non sufficit, ut supra diximus; & bene testatur Lancellot. de attestat. p. 1. c. 3. num. 141. Sed ad hoc ut obtineri possit subrogatio etiam quoad possessionem, & ius super ea competens colliganti mortuo, ut per Gouet. dicto n. 1.

¶ Nec obstat quod commissio appellationis data fuerat ad instantiam defuncti colligantis, non autem ipsius primi prouti: quia in materia subrogationis, acta facta ad instantiam vnus partis, tantum suffragantur alteri parti colliganti: ut post Paul. Sacregr. Pars III.

CAPVT CLXIV.

Ex generali Galliae consuetudine possessores beneficiorum Ecclesiasticorum possunt disponere de fructibus suorum beneficiorum, & illos ad haeredes transmittere tam ex testamento, quam ab intestato; ideo reditus decursi, nondum tamen exacti, spectant ad illorum haeredes, & succedentes in beneficio nihil super illis pretendere possunt. In Civitate autem, & Sra. Avenionensi, ex consuetudine & approbatione summorum Pontificum, bona Clericorum secularium, qui Episcopis sunt minores, etiam ad haeredes transeunt. Quomodo autem diuidendi sint fructus illi; qui tempore mortis Clerici nondum exacti fuerunt, ostenditur.

SVMMARIVM.

1. In Gallia, ex generali regni consuetudine, Clerici bona sua in quocunque quiescit transmittunt ad haeredes: nec in illis succedores in beneficio quodpiam pretendere possunt.

1. A. 2. F. 1.

2. Fallit, si nomine Ecclesie facta fuerit acquisitio: tunc enim sine dubio Ecclesia succedit.
3. In Gallia fructus illius anni, quo Clericus obiit, dividuntur pro rata temporis inter heredes, & successores in beneficio. & annus computatur a die prima Januarii: & num. 4.
5. Fructus civiles non excluduntur a heredes gravati, sed ad fideicommissarium.
6. Que sit differentia inter usufructuarium, & heredem gravatum, dum tractatur de divisione fructuum anni obitui.
7. In Civitate, & Ratu Avenionensi, Clerici habent heredes tam ex testamento, quam ab intestato, in bonis etiam inusu Ecclesie acquisitis.
8. Locus locatio facta fuerit in pecunia, tamen attendi debet tempus perceptuum fructuum, quorum loco pecunia solvitur.
9. Fructuum divisi in naturales, industriales, & civiles.
10. Fructus civiles venimus appellationem fructuum solum impropi.
11. Differentia fieri debet inter pensionem impositam super beneficio, & redditus seu pensiones domorum, & similes fructus civiles, qui debentur possessori beneficii.
12. In vacatione necessaria qua convegit propter obitum illius, qui beneficium possidet, fructuum anni obitus divisio fieri debet pro rata temporis, quo beneficium vacat.
13. Resignatus censetur omne in fructuum illius anni transiisse in resignatarium, nisi aliud sibi expressit reservaverit.
14. Si tamen facta fuerit resignatio in favorem, non amittit resignatus fructus usque ad die acceptationis factae pro resignatario.
15. Fructus pendentes, & novum percepti, spectant ad successorem in beneficio, ad instar usufructuarii: exacti vero, & a solo separati ad heredes spectant.
16. In loco ubi Bulla Iulij III. non est recepta, fructus non exacti spectant ad heredes tam ex testamento, quam ab intestato.
17. Fructus percepti ex iudicij possessorij beneficii, veluti distributiones, spectant ad alios heredes.

MARTINO quodam presbytero in fine meo-
 Maij, qui praevidendam possidebat fundatam
 in terris Regis Christianissimi, cuius fructus consi-
 stebant partim in granis, partim in censibus, & re-
 ditibus domorum sub annua locatione concessis,
 soluta metcede in duobus terminis videlicet pro
 medietate in festo Omnium Sanctorum, & pro alia
 medietate in festo Paschatis, possidebat etiam quasi-
 dam Capellanas in Comitatu Venissino, & sic in
 terris summi Pontificis, quarum proventus partim
 in granis, partim in domorum redditibus consistebant.

Dubitatum fuit quid & quantum pretendere
 possent heredes, & successores dicti presbyteri, &
 utrum in totum succederent, vel pro rata.

In hac questione diversimodè considerandi sunt
 redditus existentes in Gallia, & redditus qui perci-
 piuntur in terris summi Pontificis: siquidem in Gal-
 lia certissimum est, ex generali regni consuetudine,
 non solum Clericos de fructibus suorum benefi-
 ciorum testari & disponere posse, sed etiam illos
 transmittere ad suos heredes & successores: ut patet
 ex Additione ad Alexand. conf. 101. n. 2. lrr. B.
 vers. sed in aliam consuetudinem, vol. 7. Additio ad Lquet,
 lrr. E. n. 4. fol. 3. velle. l'Arreget rapport, ubi testatur

quod ex generali regni consuetudine affines, con-
 sanguinei, & alij successores Presbyterorum, Cura-
 torum, Episcoporum, & aliorum Ecclesiasticorum
 facultatum decedentium ab intestato, illis succedunt
 in omnibus, & singulis eorum bonis, tam pro-
 priis seu patrimonialibus, quam mobilibus, & ac-
 quisitionibus, vnde cumque bona quæ sita sint,
 etiam in fructibus beneficiorum, cuiuscunque sint
 qualitatis, tam perceptis, quam percipiendis: quia
 receptum est, ut in illis sacerdotis iuratur, vel
 commendatarius equiparentur usufructuarius, adeo
 ut in illis bonis Ecclesia, vel successor in beneficio
 nihil prætereundum possit. ¶ Quod tamen sic accipi
 debet testatur, vbi dicitur, vel Clerici suum tan-
 tum faciant, quod ex fructibus Ecclesie suo iure
 privato nomine acquirunt: non etiam si nomine
 Ecclesie.

Hoc etiam certum est, quod fructus beneficii in
 Gallia existentes, quamvis nondum percepti, divi-
 di debent pro rata temporis inter heredes Clerici,
 & successorem in beneficio: eodem plane modo quo
 soluto matrimonio per mortem viam, diuiduntur pro
 rata temporis inter viduum, & heredes mariti; quæ
 rata ita computari debet, ut annus incipiat à mense
 Januarii, usque ad ultimum diem mensis Decem-
 bris: propterea fuisse iudicatum testatur Additio
 ad Lquet lrrera Faen. 1. quod propterea sic
 iudicabitur in Gallia.

Supposito igitur pro vero, quod Clerici in Gal-
 lia habuerint pro usufructuarius, non autem pro
 simplicibus usufructuariis; sequitur quod fructus & re-
 ditus decursi durante vita Ecclesiasticorum, trans-
 mittantur ad illorum successores: ut bene de usufructuarius loquens comprobatur D. Lodericus Bell.
 conf. 151. num. 4. & 5. concludens quod etiam redi-
 tus ultimi anni prorata diuidendi sunt. ¶ Et quam-
 vis fructus civiles non exacti (veluti fructus an-
 nuorum reddituum, vel mercedes domorum, quæ in-
 ter fructus civiles numerantur, teste Cens. in tractat.
 de censib. quest. 70. num. 12.) pertineant ad fidei-
 commissarium, non autem ad heredem heredis
 gravati, teste Vincent. de Franch. decis. 13. Rot.
 apud Cens. decis. 45. & idem Cens. dicta quest. 70.
 num. vlt. Peregrin. de fideicommiss. lrr. 49. num. 66.

¶ Tamen differentiam inter heredem gravatum, &
 usufructuarium bene explicat D. Bell. loco citato:
 quia fructus, seu redditus maturati statim atque de-
 beri incipiunt, non sunt amplius de corpore, seu re
 principalis sed sunt tanquam proprietates separatae: &
 per consequens in Gallia spectant ad successorem
 legitimum Clerici.

Deveniendo ad Beneficia constituta intra monar-
 chiam summi Pontificis, pro vera resolutione quæ-
 dam supponenda sunt.

In primis quod in civitate Avenionensi Bulla
 felic. record. Iulij III. super fructibus beneficiorum,
 nunquam fuit visu recepta; quinimo ex consuetu-
 dine generali omnes Ecclesiastici Episcopi minores
 libere disponere possunt de fructibus suorum
 beneficiorum, & bonis inde quæritis, & nulla facta
 dispositione, illa transmittunt ad successores ab in-
 testato: ut per plures summos Pontifices declaratum
 fuit, & per nos solius comprobatum superius c. 153.

Secundo supponendum est, quod cum agitur de
 tempore perceptionis fructuum beneficii, non debet
 haberi ratio illius temporis, quo redditus in pecunia
 pro fructibus solvi debet; sed dumtaxat il-
 lius temporis, quo fructus ipsi percipiuntur: veluti
 si solutio destinata sit ad diem festum Omnium
 Sanctorum, non tempus illud, sed tempus percep-
 tionis.

peionis granorum, vel respectu vindemiz, attendendum erit: quia pecunia succedit loco fructuum, & per consequens fructuum tempus inspicit debet ut in simili per nos conclusum fuit superius, c. 2. n. 7. part. 1. & probatur per text. in l. si merces, ff. de pet. heredit. & l. diuortio, §. item si merces, ff. sol. matrim. ubi dicitur, quod si agatur de colono qui nunguis colit, diuortio subsequuto post tempus messium, & ante tempus vindemiz, pecunia messium veniet in computationem: sed quoad vindemiam habebunt ratio solius spei future percceptionis: & ita tenet Honded. conf. 85. n. 13. & 23. lib. 2. Alex. iud. conf. 28. n. 1. vol. 1. Rot. decif. 278. n. 1. part. 2. recent. Tufch. in verbo, fructus, conclus. §. 17. n. 1.

9 Terribi supponendum est, inter varias fructuum diuisiones, hanc precipuam a Doctores admitteri, ut aliqui sint fructus naturales, alij industriales, alij vero ciuiles. Naturales dicuntur, quos natura ipsa producit absque eo quod hominis industria aliquid operetur, aut saltem accedente parua hominis industria, quales sunt nuges, poma, glandes, fenum, & similia: i. fructus percipiendi 45. ff. de usufr. l. bona fidei emptor, §. de acquir. rer. domum: fructus industriales sunt, quos hominis industria, & labor consueuante natura producit, veluti frumentum, vinum, & similia: Ciuiles sunt qui non erit aliquo corpore, sed iure personarum, quales sunt vecturæ nauium, & lumentorum, & pensiones urbanorum prædiorum, & reddituum: quam diuisionem licet aliqui commentitiam existant, ut ostendit Castil. de usufr. cap. 36. n. 64. tamen verissimum est, hanc fructuum denominationem saltem improprie, & ideo amplia significatione sumpto fructuum vocabulo, recipiendam esse: quam admittunt in hoc sensu omnes Doctores, ut per Castil. loco citato, n. 65. & multis seqq. quam diuisionem fructuum ioter naturales & ciuiles, eleganter more suo exponit Clarissimus Dominus Senator Leotaudus in suis tractat. de usufr. quest. 50. n. 11. & seqq.

10 Quibus ita præsupposita, hoc constituendum est, quod ratioe fructuum ciuiliu, qui consistunt in censibus annuis, aut pensionibus domorum, diuisio debet fieri pro rata temporis inter hæredem defuncti & successorem in beneficio. Aduertendo tamen, nos modò non loqui de pensione imposta super beneficio, de qua fuit per nos copiose actum dicto cap. 2. vbi explicauimus quomodo illius fieri debeat diuisio, mortuo beneficij possessore: sed nos hic tractamus quæ ratione fieri debeat diuisio fructuum & reddituum, qui beneficij possessori defuncto in gravis, vel pecunia, aut ex censibus annuis (qui apud nos etiam pensiones vocantur) solui debeant. t Exemplum igitur huius rei est, si beneficij possessor obierit die 25. Maij, & terminus solutionis annuicensus cesserit die 25. Aprilis, hæredes beneficiari defuncti integram habebunt terminum marcatum die 25. Aprilis, & per totam partem portionem vnius mensis, qui lapsus est à die terminis usque ad diem mortis defuncti, quando agitur de successore per obitum, quia datur tunc vacatio necessaria. Si enim ageretur de successore per viam resignationis, distinguendum esset: nam si resignatio facta fuisset & simpliciter resignans videtur à se totum ius abdicasse, nisi aliquid sibi reseruauerit. Et ratio diuersitatis est, quia in mortente nullus potest considerari adhuc positurus, per quem, vel vel actio- nem ad fructus illius remissile videtur. t At vero

Sanctiary Pars III.

dina agitur de resignante, censetur totum ius remissile, si nihil sibi reseruauerit. t Quod si resignatio facta fuerit in fauorem certæ personæ, fructus pro rata temporis debentur resignanti, vsque ad tempus acceptationis, quia non antea resignans possidebim aut dominium amittit: Puteus decif. 14. lib. 3. & optime explicat Rot. decif. 278. per totum, & maxime n. 7. p. 2. recent. Louet. de re benef. lib. 1. §. 44. n. 31. & seqq.

15 Maior difficultas est circa fructus consistentes in gravis: super quibus dux fuit Doctorem contrariæ sententiz. Aliqui enim existimant fructus diuidi debere pro rata temporis: Alij vero fructus à solo separatos, quamuis nondum exctos, nec io horreo recoonditos, ad hæredes Clerici defuncti pertinere; fructus autem nondum percceptos, sed pendentes tempore mortis, pertinere ad successorem io beneficio, quia beneficiarius in vita usufructuario comparatur, qui solum fructus iam collectos suos facit, iuxta text. in l. defuncta, ff. de usufructu, Anton. de Marin. resolut. cap. 1. §. 2. n. 11. t. 2. & 13. & hanc Doctorem diuersitatem ostendit Garc. de benef. part. 2. cap. 1. n. 96. 97. & 98. Verum nos errare non possumus, si Rota Romanæ sententiam sequamur, videlicet ut soli fructus excti, & à solo separati, si naturales sicut, ad beneficij successorem pertineant: ut fuit dictum per Rot. coram Causlerio decif. 104. vbi tamen loquitur de successore voluntario per viam resignationis, & ideo melius facit ad propositum Buzat. decif. 85. a. n. 6. vbi Addeotes.

16 Sed tamen notandum est, quod in Rota loquitur in terminis Bullæ Iulij III. Contrarium sentiens si agatur de locis, vbi dicta Bulla recepta non est: in illis eodem locis, prout in præfati Statu Auenionensi, & Coniunctu Venasino, fructus beneficiorum tam ab intestato, quam ex testamento decedentium, transmittuntur ad hæredes beneficiarii: & per Rotam decif. 19. n. 1. a. part. 6. recent. Et ideo verius est, cessante dicta bulla, ut fructus in excti ad hæredes transmittantur, pendentes vero dentur pro rata temporis: ut per Anton. de Mar. loco citato, n. 11. Rot. dicta decif. 19. n. 11. t. Quod sine dubio multo magis procedit, quando agitur de fructibus industria & labore per Clericum acquisitis, ad instar distributionum quotidianarum, quæ pertinent ad hæredes Clerici defuncti, tam ex testamento, quam ab intestato: ut per Rot. dicta decif. 19. part. 6. recent. & generaliter itante dicta consuetudine, decem fructus recollectos, non tamen exctos, ad hæredem beneficiarii pertinere, apud Duran. decif. 304. n. 2. Et facit etiam per Bertrand. consil. 114. vol. 7. Atque ita sæpius in diuersis causis consulti, & nominati die 1. Octobris 1625. pro hæreditibus Domini de Noui Canonici Cassallien. Et deinde die 30. Ianuarij 1631. pro hæreditibus Domini Vicarij perpetui loci Flavian, & alijs sæpi.

CAPVT CLXV.

Matrimonia præsumpta, quæ olim admitterentur, hodie non possunt subsistere, sed necessariò pro validitate matrimonij adhibendam esse Parochi præsentiam. Virum in quasi possessione concubinæ manutenti non posse. Mulierem, pendente

1 3 lre

lire super matrimonio, si dubitetur de illius voluntate, in loco tuto reponendam pro exploratione; & illa facta, pristina libertati restituendam. Impedimentum matrimonij vnico teste probari ad illud impedendum ne contrahatur: sed quæ in tali teste concurrere debeant, vt eius dictum fidem faciat? De legitimatione liberorum per Principis rescriptum: Quæ sit illius vis, & quis effectus? Et quomodo liberis sic legitimatis consulari, vt patri naturali succedere possint.

SUMMARIUM.

1. *Matrimonia præsumpta hodie locum non habent, ex Concilio Tridentino, quod in Gallia hoc in partem receptum est.*
2. *Defectus denunciationum, vitium reddat matrimonium in Gallia invalidum.*
3. *Nemo censendus est in quasi possessione iuris improbi, & peccati.*
4. *Mulier de cuius voluntate dubitatur circa matrimonium contrahendum, potest debet in loco tuto ad explorandum illius voluntatem, quo facto remanere debet in sua pristina libertate.*
5. *Ad impedendum matrimonium nondum contrahitum, sufficit vnus iustus deponens de impedimento.*
6. *Depositi, seu declaratio vnius personæ, non sufficit ad impedendum ne matrimonium contrahatur, quando illa personæ habet interesse, & desiderat matrimonium non celebrari.*
7. *Quamvis testibus fides adhibenda sit, iudicium arbitrio committitur.*
8. *Qui non vocatus se se ingerit ad faciendam declarationem, seu depositionem aduersus matrimonium contrahendum, ut illud impediat, vel suspensum remoueat, est.*
9. *Confessio extraiudicialis mulieris dicentis se commississe adulterium, renouari potest.*
10. *Confessio impedimenti matrimonij facta per mulierem, non necesse viro, quando præcessit instrumentum, quo ambo seu coniuges accipere promiserunt.*
11. *Mulier quæ fecit confessionem impedimenti matrimonij potest illam renouare.*
12. *Legitimatio liberis quidem legitimis nondum natis per rescriptum Principis prauindicare potest: sed non iam natis.*
13. *Ad validitatem legitimationis, quæ fit per rescriptum Principis, consensus filiorum iam natorum requiritur.*
14. *Legitimatio per rescriptum Principis, præstest filijs legitimatis ad honores, & quoad integrum statum, non quoad successionem, non prauindicationem iuris quasi liberi iam nati.*
15. *Legitimatis non competit ius primogenituræ in prauindicatione liberorum legitimorum, etiam nasciturorum.*
16. *Quæ cuncta vis debeat pater, si velit liberis legitimatis per rescriptum Principis succedere in bonis suis.*

Nobilis quidam Vir pretendebat matrimonium legitimum, & validum per ipsum fuisse contractum cum quadam muliere, quam ipse per aliquos annos fornicari habuerat, & liberos inde su-

ceptos legitimos debere declarari: aduersus quam prætensionem, Nobilis & valde Geoerofus filius pro suo & familiaris interesse acriter se opponebat: quæ de causa pater instabat, vt si matrimonium legitime factum non fuisset, verum foret, te pugnante filio, & allegante impedimentum, ob copulam quam ipse asseribat se cum dicta muliere habuisse. Dubitarum fuit quid iuris.

Dixi in primis iustum non esse Patris prætensionem, qui cum dicta muliere matrimonio legitime contractum esse crederet: quia licet iure antiquo admitteretur matrimonium præsumptum, & promissum matrimonij, subsequuta copula carnali, transiret in verum matrimonium, cap. 11. quæ fides 30. de sponsalib. tamen ex constitutione sacri Concilij Tridentini, sess. 24. de reform. c. 1. defectu proprii Parochi vnus ex contrahentibus, matrimonium omino nulla & irrita redduntur: quod Concilium hoc in capite receptum est in Gallia, attento maxime edicto Blesensi Henrici III. auctoritate promulgato: vt copiosè comprobatur Dominus Ludovic Bellou. c. 2. 4. per tot. Quod adeo verum est, vt sæpi in Gallia solus denunciationum defectus attendatur, ad declarandum matrimonij nullitatem: vt testatur idem D. Bellou. c. 2. 4. num. 8. quod per nos alibi declaratum fuit, nec est prætextus speculationis. Sufficit quod in Gallia, ex dicta constitutione Regiæ art. 40. matrimonium probari non possit nisi ioterueniente benedictione sacerdotis, vt sæpius iudicatum fuisse testatur Louet lib. 1. tit. 1. §. 1. 6. & ibi Addit. Et eadem littera, n. 6. vbi in Additione dicitur matrimonia altera quam ioterueniente Ecclesiæ benedictione contracta, esse ioualida; non solum ratione Sacramenti, sed etiam ratione collusionis, & aliorum effectuum matrimonij. ↑ Et in eodem num. 6. latius tractata materia dictarum denunciationum in Gallia.

Secundò dixi, dictum patrem non esse suadatum; pretendendo se manentem in possessione dictæ mulieris: quia nemo in peccato consensuendus est, neque in possessione illicita manutentendus: Gratian. disp. 810. n. 6. Pol. de manent. obser. 10. n. 97. Et idco lite pendente, inuicem separari debent ex iudicis officio: Geminian. c. 76. in princip. Tusch. littera P. c. 10. §. 4. 1. num. 14. Bouet dec. 815. num. 22. vbi quod si dubitetur de validitate matrimonij propter ioteruenientem amentem, contrahentium, partes lite pendente separari debent.

Tertiò, quia cum dubitaretur de voluntate mulieris circa celebrationem dicti matrimonij, siquidem ipsa modò declararet se velle contrahere, modò contrarium declararet; dixi ipsam reponendam esse in loco tuto, & libero, ad explorandum eius voluntatem: ex iorariis per Guttier. in tractat. de matrim. cap. 37. num. 5. Statuimus facta declaratione, dictam mulierem ad pristinam libertatem reponendam esse; non tamen epud dictum Dominum prætendentem, vt docet Guttier. loco citato: cum tamen alioquin sequeretur durare debeat lite pendente, & donec sententia fuerit executioni demandata, si fieret diuitiæ pro secutate executionis: textus est expellus, in cap. cum lacum, de sponsalibus.

Quartò dixi, declarationem factam per filium non posse impedire matrimonium contrahendum inter eius patrem & istam mulierem: quia licet regulariter verum sit, quod ad impedendum matrimonium, noudum contractum, sufficit vnicus testis; quia tunc agitur de vitando peccato: textus est in cap. præterea 1. 2. de sponsalibus, vbi Barbo. l. 2. pluræ

plures erat Idem in cap. in omni negotio 4. num. 9. de testib. Farnac. de testib. quest. 6 §. m. 4. 8. Tamen hoc locum non habet quando agitur de persona quæ se opponit adactus matrimonium, & quæ habet interesse ne matrimonium contrahatur: probat Gloss. in dicto cap. praterea 12. in verbo publicæ de sponsalib. & ibidem tradunt Hostiensis, Ancharam. & alij quos citat & sequitur Sanch. lib. 1. disp. 7. 1. num. 12. versic. hinc inferno, vbi citat prius dixit num. 4. testem vnicum sufficere, quominus esset denunciator, vel accusator, & allegaretur praesentiam suam, subdit iudicem debere considerare qualitates personarum testificantis, an sibi displiceat matrimonium, nec ne, & alias circumstantias: quia quænam sint vere probationes, & quæ testibus fides adhibenda sit, multum dependet ex iudicis arbitrio: vt ibid. Sanch. probat, & num. 8. Quod maxime locum habet, quando agitur de declaratione facta per eum, qui seipsum ingerit ad faciendam talem declarationem: ille enim tamquam suspectus repellendus est: vt post Mascard. de probat. conclus. 1035. num. 10. probat Guetier. de matrimonio cap. 36. num. 4. vbi alios allegat, & num. 19. vbi id maxime locum habere ait, quando contra sic declarantem adsunt aliquæ præsumptiones, & coniecturæ.

Quintò dixi, quod licet excocta fuisset ab ista muliere declaratio, & confessio circa factum superius allegatum, illa tamen huic mulieri non noceret, quominus aspirare posset ad istud matrimonium: ¶ tam quia erat sola confessio extrajudicialis, quæ non nocet mulieri dicenti se adulterium, aut similem actum illicitum commisisse: Gloss. in cap. penult. de adulter. & ibi Hostiens. & in cap. 1. in verbo patrem, §. 2. quest. 1. ¶ tamen quia constabat dictam promissionem factam fuisse per vim & metum, cum ipsa iam promississet per instrumentum publicum iurisdictionis religione vallatum, se cum dicto Viro Nobili matrimonium contrahaturam, quo casu confessio impedimento non nocet viro matrimonium contracturo: ¶ præsertim dum mulier declarat confessionem esse falsam, illamque reuocat, & aspicat ad matrimonium: Guetier. dicto cap. 36. num. 18. versic. confessio verò impeditur. Sanch. de matrimonio, lib. 1. disp. 7. 2. num. 3. vbi probat confessionem vnius ex sponsois, alteri ad matrimonium aspiranti non præiudicantem: cum ergo fortius, dum uterque ad illud aspicat.

Sextò quia dicta mulier decesserat lite pendente, & ex ea supererat liberi naturales, vt ore ex soluto & soluta progeniti: desiderabatque pater illos per scriptum Principis legitimare. ¶ Dixi legitimatorem illam, liberis quidem legitimis non dum esset præiudicium aliteri, quod non illis qui tam tempore scripti in locum editi erant: vt aduertere Baquet in tractat. du droit de bastards cap. 12. num. 7. & 10. ¶ Ideo consensus filiorum legitimorum tunc natorum, ad validatorem legitimatorem est necessarius: vt Idem ostendit dicto num. 10. ¶ Illa igitur legitimatio procedit liberis naturalibus ad alios effectus, nempe quoad honores, & adfectionem macule ipsorum legitimatorum, & quoad iocundum illorum statum, vt pluribus citatis probat Lup. in tractat. de illegitim. comment. 3. §. 4. num. 12. Et quoad honores Chailan. in consuet. Burgund. rubric. 3. §. 3. in verbo, ab intestat, num. 32. Et de hac materia fasci tractat Barry in tractat. de success. lib. 18. §. 1. 1. num. 14. ¶ Non tamen quoad ius primogenituræ, etiam in præiudicium liberorum nasciturorum. Baquet dicto §. 12. n. 7.

Igitur si pater velit liberos suos naturales sibi succedere, consilium illi datur, vt ipsi legitimatis donationem faciat: Baquet dicto cap. 1. 2. num. 10. versic. partant le meilleur sera. Qui plura vult, adcat Louet, & eius Scholastem littera L. m. 7. cum pluribus ibi citatis.

CAPVT CLXVI.

Beneficium ex quibus probetur esse Regulare: Et si de eius primæuo statu constet, quid requiratur vt fiat seculare. Quando attendatur status vltimus, quo beneficium ex sui origine Regulare, fuit collatum vt seculare. Quæ sit natura Commendæ: Et illa finiente quomodo dicatur beneficium vacare. Manutentio vtrum detur collatori existenti in quali possessione conferendi, in præiudicium retri, qui clare probauit primæuum statum contrarium beneficij. Prouisus vigore indulti concessi Cardinali, vtrum dicatur prouisus Apostolicus, ad hoc vt sententia in eius fauorem lata mandetur executioni aduersus prouisum ab Ordinario. Et quando questio super seclularitate remittenda sit ad petitorium.

SVMMARIVM.

1. Beneficium seculare si per longissimam temporis spatium fuerit collatum tanquam Regulare, mutatur in Regulare, & fit Regulare.
2. Enunciatio antiquissima probatur statum beneficij, & habet vim famæ, & privilegij.
3. Beneficium si concessum fuerit in Commendam, ex eo arguitur esse Regulare: & infra numero 9.
4. Idem si datum fuerit tanquam dependens ab alio beneficio Regulari.
5. Collatio facta ab eo, qui est in quasi possessione confectæ, non reuocatur pro illa voce: & infra numero 12.
6. Ad introducendum statum beneficij mutationem que requiritur.
7. Summus Pontifex nunquam censetur derogare iuri conferendi, quod inferius à se compressum.
8. Collatio beneficij facta tanquam de libero, non præiudicat potestati, nisi data illorum scientia & patientia.
9. Commenda probat regularitatem beneficij: & supra numero 3.
10. Vacante beneficio commendatus, inducitur vacatio prius, id est eo modo quo vacabat ante Commendam.
12. Quando inter duas collatores, non valet collatio facta in præiudicium vni conferendi vni ex illis competentis.
13. Manutentio in quasi possessione iuri conferendi non datur in præiudicium illius, qui probante anteriorem statum contrarium.
14. Collatio beneficij Regularis facta seculari, est nulla ipso iure, & non excusat à desolatione collationis ad Superiorem: & omni 14.

15. *Quasi possessio conferendi non excusat, nisi continuata fuerit per quadraginta annos, quando constat de statu anteriori exclusivum illius iuris.*
16. *Promissa facta vigore indultus Cardinalis habet vim promissionis Apostolicæ in casibus, in quibus Cardinalis providere non potest iure ordinario, remota scilicet impedimenti reservationum.*
17. *Promissum ab Ordinario est legitimum contradicitor promissioni Apostolicæ, dummodo titulum suum producat ante sententiam; nec sufficit productum postea facta.*
18. *Promissum ab Ordinario, & possidentis, est legitimum contradicitor adversum promissum Apostolicum.*
19. *Per traditionem possessionis ab eo, qui habet potestatem conferendi, probatur collatio; sed ex collatione non probatur possessio: & numero 20.*
21. *Promissum ab Ordinario, & possidentis, non est legitimum contradicitor adversum promissum Apostolicum, nisi suum titulum producat ante sententiam.*
22. *Dispositio titulorum facit, ut qui non sit legitimus contradicitor.*
Idem, si titulus sit nullus: num. 23.
24. *Collatio de beneficio curato tanquam de simplicibus, est ipso iure nulla.*
25. *Pendente lite super regularitate beneficii, interim possessores secularis mandantur esse, & quæstio regularitatis ad iudicium posterius remittenda.*
26. *Intellige, si secularis constaret de anteriori statu regularitatis.*
27. *Explicatur decisio Seraphin. 287. & in quibus terminis procedat.*

Cum supponeretur, Prioratum quendam ex primævis sui origine esse Regularem, & habere totam animarum annos am, vt constabat ex variis bullis summorum Pontificum; quorum affectionem, præsertim in hac materia beneficii, standum esse, teste Mascard. *de probat. cont.* 622. num. 6. & seqq. præsertim cum dictæ affectiones summorum Pontificum essent antiquissimæ, & sæpius repetitæ per longam & multiplicatam annorum seriem; ex notatis per Mascard. *loc. citato*, num. 15. Marius Antonip. lib. 1. *variar. resolut.* cap. 20. num. 2. & 3. quæ Pontificæ affectiones confirmabantur per multas & repetitas enunciationes, ex quibus constabat dictum prioratum semper fuisse collatum tanquam Regularem; adeo vt, si secularis fuisset ab initio, tamen per tanti temporis præscriptionem fuisset effectus Regularis: *cap. cum de beneficio, de proband.* in 6. Rebuff. *in praxi* 211. *regularia beneficia*, num. 1. Mascard. *de probat. conclus.* 172. num. 14.

Antonin. *dicti* lib. 1. cap. 20. n. 1. ¶ cum dictæ enunciationes antiquissimæ, per longam annorum seriem continuatæ, probent verum & antiquum statum Regularem dicti beneficii: *Butat. decis.* 636. num. 4. quia tales enunciationes habent vim famæ & præiudicij ad effectum regularitatis probandæ: *Rot. decis.* 161. num. 2. *part. 1. recent.* ¶ Quibus accedit, quod istud beneficium sæpius datum fuit in commendam, ex quo illius qualitas Regularis comprobatur: *Rot. decis.* 102. num. 4. *etiam part. 1. recent.* ¶ Item quia collatum fuit tanquam dependens ab alio beneficio cuiusdam domus Regularis: ex Ludovif. *decis.* 170. num. 3.

Dubitatum fuit primò, vtum per provisiones

de dicto prioratu factas ab annis quinquaginta, & amplius, tanquam de beneficio seculari, status eiusdem beneficii fuerit legitime præscriptus, ita vt hodie verè dici possit beneficium secularis.

Secundò, vtum attento quod pœnovis eiusdem prioratus vltimo loco, ante collationem de qua erat quæstio, facta, sola Episcopi loci Ordinarii auctoritate nititur, illa quæ facta fuit etiam auctoritate Episcopi loci Ordinarii, de qua erat quæstio, subsisteret saltem pro hac vice, sine præiudicio iuris conferendi competentis Domino Abbati in prioratu, iuxta *decis.* 70. num. 3. & 4. *part. 4. recent.* vbi dicitur quod licet prioratus à primævis sui origine esset Regularis, nihilominus ad effectum sustinendi collationem factam ab Ordinario, sufficit quasi possessio, & vltimus status secularitatis.

Ad primam quæstionem responderetur, statum Regularem semper in suo robore permanisse, neque præscriptionem vllam introductam fuisse in casu, de quo agitur, ad mutandum qualiter beneficij regularis in secularis. ¶ Ad hoc enim vi status beneficii mutatio fiat per præscriptionem, non solum requiritur lapsus quadraginta annorum, sed etiam alia concurrere debent, nempe quod ille qui possidet beneficium, illud obtineat titulo institutionis; & quod ille qui vult mutare statum beneficii, habeat potestatem & intentionem mutandi illum; & quod talis mutatio facta fuerit bona fide: ex notatis per Ricc. *collet.* 784. *Rot. in recent. part. 1. decis.* 163. num. 3. & 4. vbi hoc intelligendum esse dicitur, quando de legitimo statu anteriori regularitatis euidenter constat: Ludovif. & ibi Addent. *decis.* 434. num. 16. & 20. & ideo provisiones Pontificæ non mutant statum beneficii: ¶ quia Papa nunquam censetur voluisse præiudicare iuri conferendi quod competit tertio: vt in *dicta decis.* 163. num. 5. *part. 1. recent.* & *decis.* 380. num. 7. *part. 1. recent.* & fasè in *Lucana Iurisdictionem de Podis*, quam allegat Beltram. *ad dictam decis.* 434. num. 20. vbi dicitur quod debet etiam interuenire scientia & patientia illorum, qui ex tali statui mutatione præiudicium recipiant: ¶ Eadem plane ratione qua requiritur scientia patronorum, ad hoc vt collatio beneficii facta per Ordinarium tanquam de libero, illis præiudicet, sicut in simili dicitur de quasi possessione præsentandi, quæ non acquiritur sine scientia & patientia illorum, quibus præiudicatur: *Post. de mament. obseruat.* 33. n. 3. *Vltim. de lito lib. 5. c. 4. num. 55.*

¶ Erlic cum non constaret de prædictis requisitis ad immutandum statum beneficii, sed solum ad esset lapsus plusquam quadraginta annorum, intra quod temporis intervalum aderant varæ provisiones Apostolicæ, sequeretur beneficium retinuisse suam naturam Regularem: vt vltra citatos, ostendit Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 31. n. 12.* *Rot. decis.* 221. n. 20. *part. 6. recent.* & *decis.* 401. num. 16. *part. 5. recent.*

Neque commenda potest mutare statum beneficii Regularis, immò potius ostendit illud semper fuisse Regulare; cum commenda solet concedi à summo Pontifice, vel vt quis duo beneficia secularia insimul tenere possit, vel vt secularis beneficium Regulare teneat, aut contra Regularis beneficium secularis: ita dicit Rebuff. *in praxi*, *ut de commenda*, numero 8. & cum commenda nihil aliud sit quàm depositum, ex Rebuff. *loc. citato*, num. 15. Gambaz. *de potestate Legati, ut de potestate in commenda beneficiorum*, lib. 4. n. 10. ¶ sequitur, cessante 10 commenda,

commenda, propterea cessavit per collationes factas personis secularibus per Ordinarios, & sic nulliter, beneficium remanere in pristina parochia, & vacationem inducendam fuisse ut prius, id est eo modo quo vacabat ante commendam, & sic per obitum ultimi illius possessoris Religiosi, qui illud ante vacationem obtinebat, cum beneficium esset iterum in Communitate Venialium: Garc. *de benef.* part. 4. cap. 4. num. 64. Commenda igitur tantum abest ut probeat qualitatibus beneficij secularis, quin potius arguat irregularitatem: ut in *dila. decis.* 163. n. 1. & 8. & *decis.* 102. n. 4. p. 1. recent.

11 In secundo capitulum maiorem videretur adesse difficultatem, quia licet verum sit quoad quasi possessionem consecrati manentem esse, & preferendum prout ab eo, qui pro se habet ultimam statum, & qui ultimam collationem fecit effectuatam, & executioni demandatam, quamvis talis consecratus non sit suadetur in titulo nec in prescriptione: cap. *consuetudinibus* 19. *de iur. patron.* qui textus quoniam loquitur de quasi possessione iuris presentandi, tamen ex communi Doctorum intentione extendi debet etiam ad non consecratos: Loet. *de re benefic. lib. 1. quaest. 14. n. 26.* dummodo tamen collatio, cui innotuit ille, qui habet quasi possessionem consecratus, fuerit sortita effectum, aliis non tenetur: teste Posto *de manent. obsequat.* 33. numero 7. Rot. apud eundem, *decis.* 155. numero 4.

12 Tamen regula illa generalis limitatur, ut non habeat locum quando non agitur dumtaxat inter duos prout, sed propterea tractatur de duobus collatoribus de statu beneficij disceptantibus, & de petitione collationis; quiaambo collatores erant iure mediatores procuratores per eos constitutus quoad speret voluit Rot. *decis.* 154. n. 4. part. 1. recent.

13 Item quia manentio in quasi possessione conferendi non datur ius praedictum tertij qui probant anteriorem statum legitime impressum, quia cum ultimis status sit tantum praesumptus, non debet considerari in praedictum illius tertij, qui habet pro se clarum & indubitatum probationem regularitatis: Rot. *decis.* 15. numero 2. *de praebend.* in noua, ubi ostenditur necessarium esse probationem temporis quadragenarii, quando constat legitime de statu anteriori, & agitur de praedictum Religiosus, Ordinis, vel Ecclesiae: & facit *decis.* 172. apud Bellam. f.

14 Bellam. f. Quia collatio beneficij Regularis facta seculari est nulla ipso iure, propter incapacitatem & inhabilitatem illius cap. *super eo de regularib. cap. cum singulari*, 5. *prohibemus de praebend.* in 6. Clement. 1. *de electio. Concil. Trident. sess. 14. cap. 10. & 11 de reformat.* & per regul. *Canonicos* 42. Et cum talis collatio sit ipso iure nulla, sicut non excusat negligentiam conferre vel praesentare debentis, quominus devotio ad Superiorem locum habeat, ut

15 per Bellam. *dila. decis.* 172. f. ita non sufficit ad acquiescendum quasi possessionem conferendi considerabilem in ista materia, nisi bona fide fuerit constituta per 40. annos: Rot. *decis.* 108. numero 6. & 7. part. 1. recent. & *decis.* 717. numero 6. part. 2. Maxime ubi agitur de praedictum tertij, qui probant anteriorem statum, & sequens non est legitime praescriptus: Rot. *decis.* 717. numero 6. part. 2. recent. Loet. *de re benefic. lib. 1. quaest. 14. num. 44.* Ludouic. *decis.* 112. numero 5. *lib. 1. vbi sequitur dictam decis.* 717. part. 2. recent. Rot. *decis.* 188. numero 1. part. 1. recent. ubi clare deciditur quod quando constat de contrariis statu praecedenti regularitatis, prout ab

Ordinario ad suam provisionem sustinendam contra provisionem Apostolicam, adstringitur hoc casu ad probandum statum secularitatis habile obsecratum per 40. annos: ut in *dila. decis.* numero 2. Idem tradit Gratian. *discept. forens. cap. 54. num. 1. & sequens.* & per *sectum* num. 16. Ad id Burat. *decis.* 776. numero 19. per text. in *cap. cum de beneficiis de praebend.* in 6. quia textus ille procedit in re dubia, non autem quando clare constat de statu anteriori: Rot. *decis.* 138. numero 4. & 5. part. 1. recent. & dicta decisio 70. part. 4. recent. in contrarium allegata, quae est in *Ferrariensi Promotui coram Penia* 17. *Mayi* 1608. & est repetita *decis.* 154. in *recentiorib.* part. 1. fuit postea per eandem Rotam reuocata, ut videtur *est dicta decis.* 188. part. 1. recentior. num. 2. *versic. prima decisio*: & in pluribus aliis decisionibus eodem causa factis, & superius id diffusum allegatis.

Cum autem vigore dictarum rationum, prout fuit de beneficio tanquam regulari sibi commendato fauorabilem sententiam obtinuerit, & quia fuerat appellatum pro parte prout ab Ordinario multum fuit disputatum, verum sententia innotificationis deberet mandari executioni aduersus prout ab Ordinario, non obstante appellatione per eum interposita.

Super hoc dubio respondi, sententiam executioni non obstante appellatione, demandandam esse: supponendo in primis, quod licet appellatus interitus promissione facta vigore iudicis Cardinalis Abbatis, quod indultum solum remouet obicula reservationum; adeo ut promissiones factae auctoritate Abbatis, dicantur Ecclesiae auctoritate ordinaria, & per consequens non habeant privilegium prout ab Apostolicis, ut probauimus superius p. 26. 3. 5. 5. n. 10. Burat. & ibi Addit. *dec.* 622. n. 10. & 11. tamen in casibus, in quibus cessante indulto Cardinalis non posset consentire tamquam Ordinarius, veluti quando indultum continet maiorem vim quam remotionem impedimenti, tunc non dicitur collatio fieri auctoritate ordinaria, sed auctoritate Papae, & promissio dicitur Apostolica, ut eodem loco ostendimus n. 12. quae hic non repetemus: agebatur enim de coactione facta in commendam, quae auctoritate ordinaria fieri non poterat, & propterea non obstante appellatione sententia debet demandari executioni.

Necque obitare dixi quod opponeretur, prout fuit ab Ordinario esse legitimum contradicentem aduersus prout ab Apostolicum: cap. *si a Sede de praebend.* in 6. Argel. *de legum. contradicent.* q. 15. n. 10. 3. si habeat titulum coloratum.

Quia Responderetur illud non habere locum, quando talis prout ab Ordinario non produxit suum titulum ante sententiam: quia productio tituli facta post sententiam, non impedit quominus immixtio coacta prout ab Apostolico, demandetur executioni non obstante appellatione: i. Rot. apud Marchesio. *de commiss.* part. 1. *decis.* 19. numero 3. fol. 350. Gonzal. *ad regul.* 3. gloss. 11. n. 108. Argel. *de legum. contradicent.* q. 15. art. 5. n. 10. 5.

Non etiam dixi obitare replicationem, quod prout ab Ordinario videbatur obtinuisse possessionem, & propterea talis prout possidens esse legitimus contradicent aduersus prout ab Apostolicum ex notatis per Argel. *dila. quaest.* 15. numero 99. & sequens. f. possessio vero prout ab Ordinario videbatur probata, ex eo quod Ordinarius habebat potestatem conferendi, & sic eius collatio habebat vim possessionis adeptae: ex Burat. *decis.* 746. n. 1. & 2.

vbi possessionis traditio facta ab habente potestate conferendi, habet vim collationis: Boet. *decis.* 308. *num.* 3. & de adoptione possessionis videbatur constare per confessionem dicti prout Apostolici, quae ipsi perhibebatur traditum *decis.* 738. *num.* 1. & 3. *part.* 2. *recens.* quia responsum fuit nec de tali confessione constare, & nec possessionem probari per titulum, illiusque concessionem; licet & contra per inuestituram & concessionem possessionis facta ab eo, qui conferre potest. censetur facta collatio: videtur in decisionibus in contrarium allegatis: & Sed quomodo de tali possessione constaret, sola possessio non sufficeret prout ab Ordinario ad constituendum illum legitimam contradictionem adversus prout Apostolicum, nisi etiam doceret de titulo legitimo: Bartol. in l. finali, §. *fin* ante aliquid, C. de edicto domi Adriani, *num.* 2. & *versic.* aut comparat aliquis: & *versic.* vero aliquid generat possessionem. Facit de Soliman, inter dicta *decis.* 12. *cap.* 1. *num.* 1. Campanil. in *diversis* *recens.* canonici, *republica* 1. *cap.* 1. §. *num.* 124. Neque fieri debet differentia inter materiam beneficiorum, & ea quae traduntur per dictos Doctores, loquentes de dicta l. finali, Cod. de edicto domi Adriani. Quia materia beneficiorum eisdem regulis regitur, & limitatur; quibus tradita in dicta l. finali, ut per Coccin. *decis.* 347. *num.* 1. Et non solum productio tituli est necessaria, sed etiam debet intervenire ante sententiam, ut mox diximus, & aduertit Campanil. dicta *republica* 1. *cap.* 1. §. *num.* 124. & 232. Verall. *decis.* 346. *num.* 4. *part.* 1. vbi dicit quod remedium immisionis iuxta dictam legem finalem Cod. de edicto domi Adriani, datur etiam contra possidentem, qui non potest immisionem impedire, nisi producat talem titulum, per quem in dicta immisione obtinere possit: Rot. *decis.* 711. *num.* 3. *part.* 1. *recens.* & 641. *num.* 1. *part.* 1. *recens.*

23. Quod maxime procedit, data disparitate titulorum inter duos prout, non solum quia unus procedit ab Ordinario, & alter a Papa, ut dictum est, sed etiam quia tituli non sunt eiusdem speciei: cum prout ab Ordinario facta fuerit in titulum, & per obitum ultimi possessoris; & prout Apostolica facta fuerit in commendam, & per vacationem vel prius; & sic cum tituli sint a diversis fontibus, & diversae speciei, tituli non dicuntur pares ad effectum de quo agitur: Duran. *decis.* 430. *num.* 9. & 10.

23. Addatur praemissis, quod data nullitate tituli provenientis ab Ordinario, prout non dicitur habere parem titulum: Rot. *decis.* 310. *num.* 17. *p.* 4. *recens.* *tem.* 3. & nullitas autem consistit ultra superius dicta, in eo quod beneficium fuit collatum tamquam simplex, cum tamen haberet curam adiunctam; ex oratione per Sclav. de *benefic.* *part.* 3. *q.* 1. *num.* 42. Gonzal. ad *regul.* 8. *gliss.* 9. §. *num.* 50. & diximus superius *part.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 11. & 12. & sequens. non enim potest Episcopus alterare qualitatem beneficij, & ex curato illud convertere in simplex: ut statutum fuit in Concil. Trident. *sess.* 25. *de reformat.* *cap.* 6.

24. Et cum secularis sit omnino incapax beneficij Regularis sine dispensatione, Clemens. 1. *de sane priuilegiis de statu monachorum*, *cap.* cum de beneficio, de *prebendis* 6. Mant. *decis.* 68. *num.* 5. Seraphin. *decis.* 1165. *num.* 12. & 13. ex hoc etiam capite testatur nullitas tituli allegati.

Denique dixi non obitare decisionem Seraphini 187. *num.* 4. vbi dicitur, quod licet allegetur, possessionem & titulum esse infectum, ex eo quod se-

cularis possidebat; cum tamen praeponderet beneficium esse Regulare: quæstio illa remittenda erat ad iudicium petitorum: quia cum super hac re lis penderet, non erat possessor lite pendente amovendus a sua possessione: quod sequutus est Positum in *re tractat.* de *manent.* *obseru.* 46. *num.* 19. & Fuit enim responsum, obiectum non procedere ex eo quod prout ab Ordinario, non solum non produxerat titulum ante sententiam, sed etiam constabat titulum illum non esse legitimum, posito quod illum suo tempore produxisset: quod non erat in casu dictae decisionis Seraphini, in qua non constabat de antecioni statu regularitatis, qui tamen in casu proposito fuerat bene verificatus: & ideo non poterat impediri immissio prout Apostolici, cum de iure beneficium Regulare callatum fuerit seculari: licet secularis non sit tutus, nisi sit triennalis possessor: Rot. *decis.* 129. *num.* 4. *part.* 1. *recens.* & Si tamen docuisset ante sententiam de titulo, & claret non constitisset de statu anteriori regularitatis; possessor fuisset manutendus lite pendente, iuxta dictam *decis.* 187. Seraphini, & doctrinam Positi dicto *tractat.* de *manent.* *obseru.* 44. *num.* 3. *ut fuit* *versic.* sed *dicto* de *titulo*.

Ex his, dictis prout praefati prioratus in commendam obtinuit prædictum prioratum, quem adhuc hodie possidet.

CAPVT CLXVII.

De transactione inita inter Priorem & populum, & eius validitate, & vtrum conuenio ratione iuris decimandi facta, sine auctoritate summi Pontificis, obliget successores ad illius observationem. Longa & immemorialis possessio vtrum suffragetur laicis, quoad ius decimas percipiendi, vel immunitatem ab ipsis obtinendis: & quæ ad id necessaria sit, tam de iure communi, quam ex obseruantia tribunalium Galliae. Quando ius decimandi concessum censetur; quando vero sola decimarum temporalitas. De Ecclesiis succursalibus, & deputatione Vicarij in ipsis, siue perpetui, siue amouibiles; & quibus concurrentibus talis deputatio fieri debeat.

SVMMARIVM.

1. Transactio facta super decimis non obligat successorem in beneficio, si non interveniat in ea summi Pontificis auctoritas.
2. Per confirmatio transactio sit realis, requiritur quod fiat cum cognitione causae.
3. Si confirmatio facta fuerit auctoritate Superioris minus legitime, debet adversus eam obtrahi re tractans in integrum.
4. Laici non possunt allegare possessionem iuris decimandi.
5. Concilium Lateranense quando factum sit, & cur sit auctoritativum.
6. Tempus immemorialis lapsus non iuvat ad prescriptionem iuris decimandi, in fauorem laicorum.

7. *Exemptionem totalem à solutione decimarum nullo tempore, etiam immemoriali, laicus prescribit.*
8. *Laicus qui decimas acquisiuit ante Concilium Lateranense, debet maneri in sua possessione, si concors fama privilegij.*
9. *Quibus concurrentibus laici sui fundatus in decimis ante Concilium Lateranense concessus.*
10. *In Gallia quid observetur circa possessionem decimarum in fauorem possessorum laici.*
11. *In Gallia feuda decimarum sunt ad instar aliorum feudorum domanialium. & num. 13.*
12. *Qua sit ratio differentia inter concessionem decimarum factas ante, vel post Concilium Lateranense.*
13. *Prodicto titulo invalido concessionis decimarum, cessat omnis praesumptio tituli validi.*
14. *Laici sine capace decimarum quoad temporalitatem illarum.*
15. *Ex quibus probetur, concessum fuisse solum decimarum temporalitatem, vel ius ipsum decimandi.*
16. *Uicarius peremptus in beneficiis vicarij Episcopum deputare possit.*
17. *In Ecclesia nimis remotis deputandus est Sacerdos amovibilis pro administratione sacramentorum.*
18. *Deputatio sacerdotis in capellis remotis ab Ecclesia principali, debet fieri sine dismembratione parochiae.*
19. *Parochiani qui promiserunt suis expensis manutene- re presbyteros, servantes, consentiunt ad observationem pacti.*
20. *In diffinitione faciente mentionem Ecclesia principalis, comprehenduntur Ecclesia annexa.*
21. *Ecclesia succursalis, quantum fieri possit, constituenda sine sine praevincio Ecclesia principalis.*
22. *Expensa presbyteri amovibilis debet fieri sine incommodo Parochiae principalis.*
23. *Populus, si necesse sit, cogi possit ad expensam presbyteri Ecclesia succursalis.*

INTER Priorum cuiusdam Ecclesiae parochialis, quae plures sub se habebat filias, seu Ecclesias succursales, & populum oppidi principalis, ante annos septuaginta insti fuerat quoddam transactio, per quam conuenerunt fuerat quod habitatores dicti loci exigere in futurum decimas, & iura decimalia ad ipsos pertinerent, & de illis ad libitum disponent possessione tamen conditione, quod dicti parochiani tenerentur recondicare, & manutene- re propriis expensis in perpetuum dictas Ecclesias, & presbyteros capaces ad faciendam totam semitum, & de ornamentis providere; resecuto tamen dicto Priori iure praestotandi Presbyteros pro ser- uicio dictae Ecclesiae, & his mediantibus, dicti pa- rochiani promitterent solvere Priori, & eius succes- soribus in dicto beneficio quibuscunque quanti- tatem annuam quinquaginta trium salutarum bladi, francam & immunitam ab omnibus decimis tam Pontificis, quam Regis, & sub aliis oneribus, & pactis in transactione contentis.

Cum autem Episcopus loci Ordinarius man- dasset deputari vnum novum Presbyterum in vna ex Ecclesiis dependentibus à dicta parochiali, du- bitatum fuit Primo, de vtriusque dictae transactio- nis. Secundo, de iustitia dictae ordinationis Episcopi. Tercio, cuius expensis dictus Sacerdos adhaerens manutendendus esset, & stabilendus.

Circa primum dubium constat evidenter, suc- cessorem in beneficio non teneri ad observationem transactionis factae per eius praedecessorem super decimis, & iure decimandi, cum non interuenerit auctoritas Summi Pontificis: cap. de catera 5. de transactio. Abbas cap. multiplici, cum 2. de deci- mis, Rebuff. in tractat. de decimis, quest. 1. §. cum, 25. Coccin. decr. 279. num. 7. textus est in cap. veniens 8. de transact. §. item ad hoc ut confirmatio, & ap- probatio transactionis efficiatur realis, non sufficit quilibet confirmatio simplex, sed necesse est, vtil- la facta fuerit cum cognitione causae, & ex causa rationabili, ad utilitatem Ecclesiae, teste Barboian. si filio familiaris 26 §. fin. ff. solut. matrim. num. 20. vers. quomodo adnotat. §. Quamuis hoc casu, pro- pter auctoritatem Superjonis, petenda sit restitutio in integrum nomine Ecclesiae dictae §. finali, n. 25. an sine, vers. item quod licet.

Neque obstat obstantia dictae transactio- nis per longum tempus continuata: quia cum vtriusque, & homines praefati oppidi, sunt laici, non pos- sunt allegare possessionem percipiendi decimas: cap. causam qua, & ibi Glolla & DD. de praescrip. Beccand. cons. 116. num. 4. vers. non quia cum tem- poris, vol. 1. praer. Habent enim laici contra re- sistentiam iuris communis quoad perceptionem decimarum: cap. praebemus 19. de decim. dependent enim decimae ab administratione Sacramentorum: dicto cap. causam qua 7. de praescrip. & dicuntur con- cedere in casum pietatis: cas. decimas, 16. q. 7. praescrip. post Concilium Lateranense, §. sic nancu- parum, quia fuit habitum intra Ecclesiam sancti Iohannis Lateranensis Urbis Romae anno 1179. sub Alexandro III. quod Concilium differt ab alio con- uocato anno 1215. sub Innocentio III. §. adeo vt non obstat quocunque tempore immemorialis lapsa, non possit allegari praescriptio infundatio- nis; quia alioquin dispositio dictorum iurum red- deretur illusoria, vt dicit Rot. apud Duran. decr. 205. num. 15. Addunt ad Louet. littera D. circa fi- nem, vers. ita mass quod voc persone laique, num. 9. §. ubi dicit, quod immunitas à solutione decima- rum non potest prescribi spatio temporis quan- tumvis immemorialis: & quod eadem ratione con- cello decimarum nulla temporis longissimi pos- sessione tobocari possit.

Verum quidem est, quod si laici à tempore im- memoriali decimas possederint, & praeterea allegent communis famam & optimo, quod laici ille posses- sor, seu quasi, decimarum, mediante persona suo- rum Maiorum, & hinc consequutus fuerit ante Con- cilium Lateranense, tali casu in suo iure & posses- sione conseruandus erit: vt testatur Menoch. lib. 6. praesumpt. 86. num. 4. & 5. & ita intelligendus est Monet. in tractat. de decim. cap. 5. quest. 3. num. 7. 4. quod ipse etiam explicat ibid. vers. potius tamen re- quirir. §. Vbi tamen debet sufficere, quod laici ali- quod soluerit Ecclesiae per tempus immemoriali in recognitionem: ad quod conferunt tradita per eundem num. 118. ubi dicit sufficere, quod ad hanc immemorialem praescriptionem accessit fama pri- uilegij, seu feudi obtenti ante Concilium Lateranense, vel etiam fama feudi absoluti: & quod tunc laici- ritus erit. Quod etiam decretum fuit per Rot. decr. 125. p. 2. diuerf. per inuon.

Sed quia negotium decidendum erat in Gallia, supponendum fuit quod ex observatione generali totius Galliae, conseruata per superantem Cuius- que auctoritate, non ita praecise cum immemoriali pos- sessione iungenda est probatio famae privilegij, item

- immò sola possessio immemoralis sufficit ad præsumendam infundationem, si producantur aliqui antiqui tituli: quibus deficiuntibus, Parochus obtinebit in supremis illis Tribunalibus adiudicationem decimarum, non quidem pro tempore præterito, sed pro futuro: vt explicat Brodeus ad *Lo. ut. l. inter d. sum. g. iuncto num. 35. §. Vbi dicitur*, quod in feudis decimarum, siue ante, siue post Concilium Lateranense, idem ius obtinet quod in aliis feudis domanialibus, seu patrimonialibus; & quod ad similitudinem aliorum feudorum reguntur. Quamvis igitur Concilium Lateranense solum prohiberet infundationes, & concessiones decimarum faciendas laicis in futurum, tolerando illas, quæ factæ fuerant ante Concilium; quæ est ratio, propter quam fit distinctio inter concessiones & infundationes factas ante, vel post dictum Concilium, *dicto cap. præbendam*, cum ibi notatur, *de decim.* In Gallia tamen aliter iudicatur, vt mox dictum est, propter infinitas casuum fortuitorum varietates, Belli, incendia, & alia inconuenientia, quæ nimis frequenter accidunt in Gallia, ob multa & continua dissidia propter diuersitatem Religionis, aliisque causas exorta, ne aliquo Domini temporales ob defectum titulorum siuore priuari remaneant: vt testatur Grimaudet in *tratt. de decimis, lib. 2. cap. 6. num. 32. & 41. §. sequens*, & maxime *num. 47. §. Vbi dicit* sufficere recognitionem, vel præstationem homagij obedientie, vel dinumerationis factæ alicui Domino feudum, iuncta temporis immemoralis diuturnitate, ad hoc vt Dominus temporalis obtineat adiudicationem iuris decimandi: quod etiam bene explicat Forget, in *tratt. de decim. c. 3. n. 4. §. 5.* quem refert Bouchel in *summa beneficii*, in verbo, *Diximus*.
- 14 In casu tamen proposito, non poterat Communitas desumere aliquod fundamentum ex dicta transfectione: cum quicquid constabat illam fuisse factam longe post Concilium Lateranense; & tantum abest vt allegari posset aliqua præsumptio rituli legitimi, quam potius constabat de titulo vitioso & inualido, per productionem & inspectionem dictæ transfectionis, per quam cessabat omnis præsumptio tituli melioris: vt nominatim probat Grimaudet in *dicto tratt. de decim. cap. 6. numero 32. vers.* Parquoy s'il apparoissoit du titre vicieux, *lib. 2.*
- 15 Neque est quod dicatur, solum fructuum temporalitatem per dictam transfectionem fuisse translatam, non autem ius decimandi, cuius temporalitatis laici fuot incapaces: Abb. in *cap. ad hoc n. 4. de decimis*.
- 16 Quia constat ex verbis transfectionis, non solum fructus decimales fuisse translatos per transfectionem, sed ipsum etiam ius decimandi, siue aliquo temporis præstatione: quod summè norandum est; dicitur autem ius decimandi translatum in eum, qui propria auctoritate & de manu excolectorum prædia decimas percipere potest: Rebuff. in *tratt. de decim. quest. 10. num. 34. in fin.* Gratian. *discept. forens. l. 38. num. 21. §. sequens*, & iudicant Rot. in *Ferrariensi. seu Rostomaten. Decimarum, coram Melio*, & nos fassus exposuimus in *tratt. de præsent. part. 2. capite 25. numero 8. §. sequens*, ideo hic non repetimus.
- 17 Posito igitur quod Priores moderni velint stare dictæ transfectioni, nec illam impugnent concludendum est, quod licet permillum sit Episcopis constituere Vicarios perpetuos in beneficiis votis coram animarum habentibus, quale erat illud de quo tractabatur; siue vnio facta fuerit in fauorem Monasterij, siue Dignitatis, vel Capituli, ex dispositione Concilii Tridentini, *sess. 7. c. 7. de reformat. Barbof. in cap. extendende §. 10. §. qui vero, in verbis qui idem, de præbend.*
- Tamen deputatio ista Vicarij perpetui facta per Episcopum in dicto priore, locum habere non potest in casu, de quo agitur: solum enim permillum est Episcopis deputare vnum sacerdotem simplicem, presbyterum, amouibilem, per eundem Episcopum approbatum, pro administratione Sacramentorum parochianis residentibus in loco satis remoto ab Ecclesia principali, stante difficultate & incommoditate itinerum; qui tamen deputatus non erit Vicarius perpetuus: vt probatur in *cap. ad audientiam, §. de Ecclesijs adificandis*, & siue tamen *19* diffinitione, dismembratione, & separatione parochiarum, quæ semper remanere debet vnita, & depeccans ab Ecclesia matrice: Abb. in *dicto cap. ad audientiam, n. 16.* Menoch. *conf. 477. per totum*, & Sed tamen cum conuentum fuerit, quod parochiani oppidi principali tenerentur propriis sumptibus manutene in perpetuum presbyteros capaces ad faciendum totum seruitium; talis expensa non debet fieri per Priores, sed tantum per populum, qui illam facere promittit: & ita in terminis huius pacti, de quo agitur, tradit Menoch. *dicto conf. 477. num. 2.* Et licet conuentio illa simpliciter loquatur de expensis pro administratione Sacramentorum dictæ Ecclesiæ, tamen eadem ratione locum habere debet quoad Ecclesias annexas & dependentes, quæ comprehenduntur in quolibet dispositione faciente mentionem de Ecclesia parochiali: *cap. si metu proprio, de præbend. in 6. Gloss. in cap. gratia in verbo, de iure, de rescript. in 6. fin. Barbof. de iur. Eccles. lib. 3. capite 6. numero 7. §. sequens*, & nominatim *num. 18.*
- Semper autem istæ Ecclesiæ succursales sic constitui debent, vt quantum fieri possit non fiat præiudicium Ecclesiæ principali, seu matri, sed omnes teneantur dictam Ecclesiam matricem agnoscere, illamque adire: argumento *cap. significatum de præbend. Rebuff. in praxi, tit. de erectione Ecclesiæ in curiam & parochialem, num. 20. §. Et expensa*, *13* illius presbyteri amouibilis ita fieri debet, vt non oriatur incommodum Parocho primitiuo: *dicto cap. ad audientiam, §. cap. de monachis de præbend. c. 1. eod. tit. in 6.* Rebuff. loco citato *n. 5. §. Quod conforme*, *14* est dispositioni Concilij Tridentini *sess. 21. cap. 4. vers.* Et si necesse fuerit compellere possit populum: atque ita declaratum fuit per sacram Congregationem Concilij apud Barbof. in *not. ad dictum caput 4. Coll. de subsidij remedi. c. 75. n. 3.*
- Et ex his resoluuntur manente omnia dubia propositiones: & concludendum Primò, transfectionem esse nullam: Secundò, Episcopum grauiè, infirmando Vicarium perpetuum: Tertio, Vicatum seu presbyterum amouibilem constituendum esse expensis populi, non autem Priores.

CAPVT CLXVIII.

Quando beneficium impetrari possit proter non residentiam in beneficiis, quibus cura animarum imminet, stante consuetudine antiquissima non residentis; quamuis ex fundatione requiritur residentia in

in tali beneficio. Quid iuris si beneficium curatum adeo esse tenet, ut ex illius redditibus Sacerdos non possit habere necessaria pro suae vitae sustentatione, aut si vel nulli, vel admodum pauci incolae in loco remanent. Temporis diuturnitatem operari posse, ut Ecclesia parochialis reducat ad simplex beneficium. Et utrum Episcopus possit dispensare ab hoc casu à residentia.

SUMMARIVM.

1. *Consuetudo generalis, qua nemo regulariter tenetur residere in simplicibus beneficiis, non habet locum quando fundatur residentiam indixit.*
2. *Consuetudo non residendi in beneficiis curatis non valet.*
3. *In beneficiis simplicibus consuetudo non residendi admittenda est, si ex legitima causa introducta fuerit; quoniam fundatur mandaverit beneficium conferri alicui, qui quoties celebraret.*
4. *Tenentur reddituum beneficii praeberi iustam causam introducta consuetudine non residendi in beneficiis simplicibus, non obstante dispositione fundatoris in contrarium.*
5. *Quando subsistat consuetudo non residendi in beneficiis curatis canonice habentibus.*
6. *Residentia in beneficiis curatis est de iure divina.*
7. *Etiam si redditus beneficii curati sint tenuis, ex veriori sententia non valet consuetudo non residendi.*
8. *Curatum tenetur ad residentiam, quamvis tres vel quatuor tantum incolae in loco remanerint: non tenetur tamen, si omnes recesserint.*
9. *Possident beneficium curatum non tenetur promereri intra annum, si omnes incolae à loco illo recesserint.*
10. *Beneficium curatum non inducit incompatibilitatem, si omnes incolae à loco illo recesserint.*
11. *Ecclesia statim curam potest, ut parochialis Ecclesia fiat simplex beneficium, ex longissimi temporis diuturnitate, vel ex summi Pontificis privilegio.*
12. *Solus Episcopus in simplicibus beneficiis servitio, potest beneficium ex iusta causa eximere à residentia, absque alterius Superioris dispensatione.*
13. *Stans reddituum tenuitate Episcopus potest eximere à residentia, non obstante fundatione in contrarium in beneficiis simplicibus.*
14. *Distributiones quotidianae non debentur Communi cum interefferendum.*
15. *Capitulum non potest habitare Canonicum adfocensu periprii distributiones quotidianae nec consuetudine contraria sustineri potest.*
16. *Adaptari ut nec valeat huiusmodi habitatio, etiam per viam donationis.*
17. *Quando distributiones accersunt alii Canonicis, possunt illas eundem possessione sibi facere acquirere.*
18. *Iusta necessitas, aut Ecclesiae evidens utilitas praebet Capitulo auctoritatem eximendi aliquem à residentia.*

Sanlegij Pars III.

PROPOSITVM si ad dubium per Rectorem eundem Capellanum super eo quod post fundationem, & institutionem illius, facta fuerat alia praefundatio in augmentationem cultus divini, pro celebratione certi Missarum numeri per alium particularitatem, qui certa praedia ad hunc effectum donaverat; sub ea tamen conditione, quod quicumque prout esset de dicto beneficio, teneretur continuam residentiam facere in illo loco, & esset alia sacerdos; alioquin dedit potestatem Sacristae, & curato Ecclesiae dicti loci, faciendi per se servitium dictarum Missarum, & accipiendi propria auctoritate possessionem praedictorum eidem Capellanum relictorum. Qua fundatione non obstante, duo ultimi dicti beneficii possesores, & alij illorum antecessores illud possederant tanquam exemptum à residentia, & servitium scribebant per substitutos, & nominatum dictum vicarium possessor durante spatio 29. annorum, supponendo quod redditus dicti beneficii non erant sufficientes ad sustentationem unius sacerdotis, & quod praedia relictis Ecclesiae, fuerant pro maiori parte, illiusdem impetu confusa.

Dixi dictum possesorem Capellanum non posse, nec debere cogi ad dictam residentiam, nec illius effectum incurrisse pernam privationis reddituum dictae augmentationis: non quidem ex eo quod omnia beneficia simplicia ex generali consuetudine admittunt servitium per substitutos faciendum, ut aliis diximus, & tradit inter ceteros Lotter. de re benef. lib. 1. cap. 36. n. 39. cum generalis illa consuetudo locum non habere videretur, quando residentia ex lege fundationis requiritur, perferam in Gallia, ubi fundatio ita debet observari debet ex Regis constitutionibus.

Sed ex eo, quod consuetudo per longissimum tempus observata talis erat, quod huius beneficii possesores non tenebantur ad residentiamque consuetudo de non residendo, licet non valeat quando agitur de beneficiis, quibus cura imminet animarum, cum licet nimis sit Ecclesiae & animabus damnosum, cap. licet canon. de electione, in 6. Gloss. Pragmatica sanctionis in praem. in §. nam Ecclesiam, in verbo, resident. Tamen aliud dicendum est, quando agitur de beneficio simplici non habente annexam curam animarum; tunc enim consuetudo non residendi valida est, & observanda, si introducta fuerit ex legitima causa: cap. cum omnes, de excessu, cap. ad audientiam, de clericis non residentibus. Reboli. in praem. part. 2. cap. 2. de dispensatione de non residendo, n. 65. & tradens D.D. omnes in d. cap. cum omnes, de comprehensionibus, super gloss. finali, maxime stante tenuitate reddituum, ex quibus Capellanus commode vivere non potest: quae causa iustam & validam redditur consuetudinem: Reboli. loco citato, numero 67. Quod procedit etiam si ex ordinatione rectoris, Ecclesia deberet confecti vni, ut ibi quotidie celebraret, quia valet consuetudo ut per alium celebraretur: iuxta Lap. alleg. n. 36. num. 1. & 2. ut expresse tradit loquim. de Sclis in tractat. de benef. part. 4. quest. 2. numero 3. verbi. & hoc procedit etiam si ex ordinatione testatoris. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 5. in princip. numero 107. ubi expresse dicitur talem consuetudinem valere, quomodo in fundatione contrarium disponatur. Idem tenet Añsa. de res. 189. n. 11. ubi tamen dicit, illum consuetudinem non valere, nisi introducta fuerit ex iusta causa, de qua tamen consistit in praesenti casu iam demonstratum fuit: Nam. in re. de clericis non residentibus, consil. 7. numero 1. atque ita saepe declaratum fuisse per sacrum Concilium Tridentinum.

K

Coegrega

- Congregationem, testatur Gonzales *dello numero 107. an sine*, Moneta *de commun. ultimar. volunt. cap. 11. quest. 137. & 238. †* Licet ipse hoc videatur ampliare, ut procedat etiam in beneficiis curatis, ut in illis deinceps possit per Vicarium substitutum, si talis sit consuetudo ex illa causa introducta, quae sit utilis, vel necessaria ipsi Ecclesiae: post Angel *in Summa, in verbo, Clericum, §. 1. numero 7. Ioann. de Selua in dicto tractatu de benef. part. 4. quest. 2. & alij per eum relati: cuius tamen contrariam supra diximus ex Rebuffo *dello tit. de dispensatione de non residendo, numero 66. quoniam sententiam sequitur & comprobatur Covarr. lib. 3. variat. resolut. capite 13. numero 9. versis, ceterum in sacerdotibus †* Cuius rei ratio est, quia residens est introducta de iure diuino in huius generis beneficiis: & ideo contra illam consuetudinem introduci non potest, nec per illam legi diuinae derogari *cap. quarto, de consuetudine, & facit Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. de reformat. in verbo, cum consuetudinem, & ibi Barbof. numero 70. Tamen Selua loco citato, existimat sententiam Angeli posse locum habere, si beneficium curatum adeo esse tenue, ut ex eius redditibus presbyteri alii non possit, nec populus sufficeret ad dandum Curato alimentum necessaria. † Verum contrarium tenet, nempe Parochum teneri ad residendum etiam si parochialis Ecclesia sit tenuis, Barbof. *de offic. parochi cap. 8. numero 4. †* Vbi hoc ampliat per locum habere, etiam si in illa parochia remanserint tanquam terti, vel quatuor incolae: ut fuit decisum per Sacram Congregationem, apud Garz. *de benef. part. 3. capite 2. numero 179. in decima quarta declaratione. Quamuis si omnes parochiales recessissent, ita quod nullus remaneret, non teneatur quis personaliter residere, cum tale beneficium hoc casu habeatur tamquam simplex: est enim tunc beneficium curatum habitum, sed non actum † Riccius in tractatu de iur. personar. extra. grem. Ecd. cap. libro 1. capite 14. numero 12. vbi dicit taliter prouisum non teneri personaliter residere, † neque promoueri ad sacerdotium intra annuum: per eundem, *dello cap. 14. n. 4. †* sicut pariter tale beneficium non inducit incompatibilitatem cum alia parochiali: ut in *dello cap. 14. num. 5.****
- 11 Potest tamen statu Ecclesiae mutari longissimi temporis praescriptione, & ex parochiali Ecclesia fieri beneficium simplex: ut per Monet. *dello c. 11. num. 237. in princip. si interueniat immemorialis consuetudo, vel summi Pontificis privilegium, ut probat Monet. in dicto tractatu de commun. ultimar. volunt. quest. 11. num. 107. & num. 110. versis: & in specie, & hoc casu sine dubio Parochus non tenetur ad residendum, quia beneficium efficitur simplex, & liberum a residentia.*
- Multo igitur magis in casu proposito valida erit consuetudo non residendi: cum non agatur de beneficio curato, sed de simplici beneficio seruitorio;
- 12 † in quo, propter diminutionem reddituum beneficii, potest Episcopus solus exonerare possessorem a censibus & oneribus in fundatione contentis: Roch. de Curt. in tractatu de iur. patronat. in verbo, *Et quod de diuersis consensu, quest. 15. in princip. †* Lombert. in eodem tractatu lib. 3. quest. 6. art. 7. † Immo cessante consuetudine potest Episcopus propter solam tenuitatem reddituum tollere obligationem residentiae, quoniam Capellania sit fundata cum obligatione residendi personaliter: ut per Garz. *de benef. part. 7. cap. 1. n. 126. & sequent. maxime n. 129.*

Et per consequens dictus Capellanus non potest penari beneficio propter non residentiam, stante dicta consuetudine antiquissima non residendi in dicta Capellania, cum tolerantia & scientia Episcopi diocesani, attenta potissimum dicta huiusmodi tenuitate: ut *supra* ostensum fuit.

Sed hic opportunè dubitari potest, verum Capitulum possit absentem, & non residentem dispensare, seu illi condonare distributiones quotidianas: In hac questione cerum est, distributiones illas non deberi nisi interuentibus, tam ex dispositione iuris communis, quam sacri Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 12. §. distribuentibus, Seraphin. de res. 11. §. 1. numero 1. & 1140. †* Et ideo regulariter Capitulum non potest habere absentem, & non residentem, ad percipiendas distributiones: non obstante quacunque contraria consuetudine, quae est occupata: Garz. *de benef. p. 3. c. 2. n. 401. 407. & 423. & ex mente sacrae Congregationis n. 427. †* dicens quod nec etiam sustineri illa exemptio per viam donationis: Sed tamen quando distributiones amittit accesserint aliis Canonici, & postquam illas fuerint acquisiti, possunt consentire quod absens portione suam habeat: Rot. *de res. 6. l. 1. n. 4. part. 1. reuert. †* Excipio tamen casum infirmitatis, seu iustae & rationalis necessitatis, aut condantis Ecclesiae utilitatis: de quibus in *cap. unico de cleric. non resident. in 6. & vide quae dixi supra cap. 10. n. 47. part. 1.*

CAPVT CLXIX.

De materia Regulæ, de infirmis resignantibus, quæ est Regula 19. Sanctissimi D. N. Alexandri Papæ VII. concluditur illi locum esse in collationibus Ordinariorum. Quamuis contrarium seruetur in Gallia. Item huic Regulæ locum esse in mutuis resignationibus, seu permutationibus: Et quæ hoc in capite sit obseruantia supremorum Tribunalium Galliae: praesertim circa probationem fraudis in permutatione, ex coniecturis, in odium Graduatorum, siue aequalis, siue inaequalis sit permutatio: Et verum in materia huius Regulæ, collatio ex permutatione censetur potius voluntaria, quam necessaria. Si collatio facta fuerit in terris summo Pontifici immediatè subiectis, de beneficio sito in Gallia, verum debeat quoad hanc Regulam obseruari consuetudo, vel praedicta tribunalium Galliae. In Legatione huic Regulæ derogari posse, & debere: non tamen in praedictum indulti Cardinalis. Et in cuiuscunque generis beneficiis huic Regulæ locum esse, nisi illi per habentem potestatem fuerit derogatum.

SVMMARIVM.

1. Regula de infirmis S. P. Alexandri VII. tenet inferuere.

2. Regula

2. Regula de infirmis locum est etiam in collatura ordinaria.
3. In Gallia Episcopi, & alii collatores ordinarii non subducuntur Regula de infirmis resignantibus, & non sequuntur.
4. Si resignatarius, cum Episcopo consultis in Gallia, moritur intra viginti dies post resignationem, beneficium non vacat per obitum, sed per resignationem.
5. Extra Galliam Regula de infirmis locum habet in permutatione.
6. Mortuus permittente intra viginti dies, eius beneficium Ordinarius conferre potest uti vacans per obitum.
7. Hinc Regula de infirmis, de cure loci est etiam in permutatione aequali.
8. Fructus ecclesiarum quae suis dum agitur de permutatione beneficiorum.
9. Permutationes beneficiorum fieri etiam possunt coram Ordinariis.
10. In Senonensi & in hac Regula de infirmis locum est, quando agitur de collatione necessaria, seu ex causa permutationis.
11. Ex veteri consuetudine apud Gallos permittitur dicere petens, spontanea, quam necessaria collatio.
12. Graduali, vel Indultarij in Gallia non admittuntur ad probationem fructus, quando agitur de simplici resignatione, mortuus intra viginti dies resignans, si est si agatur de mutua resignatione ex causa permutationis.
13. Si collatio beneficij existens in Gallia facta fuerit in terra subditis immediatis summo Pontifici, observanda sunt Curiarum Galliarum praedictarum.
14. In dubio non attenditur persona conferentis beneficium, sed potius locus in quo beneficium situm est.
15. Legatus Antiochenus potest derogare Regula de infirmis, immo requiritur derogationem denegare non potest.
16. Derogatio facta in Legatione Regula de infirmis, servatur effectum, etiam in praedictis Graduatorum nominationibus in ibidem mensibus.
17. Derogatio Regula de infirmis operatur etiam in praedictis Indultariis Curiarum Galliarum.
18. Regula de infirmis locum etiam habet in Cardinalibus in infirmitate resignantibus: & coram familiaribus in. 19.
19. Hinc Regula de infirmis derogari non potest in praedictis Indultariis Cardinalibus concessis: & ita iudicatur in Gallia.
20. Informans Curia resignans, & intra viginti dies decrevit, beneficium vacat quidem in Curia, non tamen est resignatum, & potest a quocumque Ordinario conferri. Sed contrarium verius est ex mente Rota Romana.
21. Sub hac Regula comprehenduntur beneficia parochiales quae filius naturalis certi loci conferenda sunt.
22. Item Praeceptoria perpetua, si data sint in titulum beneficij.
23. Item Curatorum, & quaecumque alia beneficia, quorum largitio, reservata ecclesiae, sacralia, & etiam regularia.
24. Item hac Regula de infirmis observanda etiam est in beneficiis universitatium.
25. Mortuus resignante intra viginti dies petens conferri per obitum, nec Papa nec alius conferri

Sanlegenj Pars III.

nisi tanquam vacans per obitum. & ad praesentationem patroni.

17. Regula de infirmis locum habet etiam in Dignitatibus.
18. Si Abbat, vel Abbatissa infirma resignans moritur intra viginti dies de eadem infirmitate, poterunt Monachi, vel Moniales procedere ad electionem.
19. De materia Regula de infirmis, fuit tractatus Parisius.

QVIA Regula Cancellariae de infirmis resignantibus, una est illis quae acceptae sunt in Gallia, praecipuas difficultates, quae circa illius praetium occurrunt, paucis explanandas esse existimus.

Primo igitur notandum est, hanc Regulam hanc de viginti diebus, sic simpliciter fuisse nominatam, ita ut omnes resignationes comprehenderet, siue in infirmitate, siue in sanitate factis: sed postea felix memoriae Bonifacius VIII. anno cunctis 1295. Regulam de viginti diebus, instituit de infirmis resignantibus, licet utroque nomine se prius promiscue utamur: ut ostendit Louet in suis recollectis, & in assertoribus, littera B. n. 15. cui Regulae alij Successores aliquid semper addiderunt. Ea autem talis est quae sequitur, iuxta publicationem factam per Sanctissimum D. N. Papam Alexandrum VII. in consuetudinem suam assumptionis ad Pontificatum, nempe die 7. Aprilis anni 1655. & est in ordine Regula 19.

Item voluit quod si quis in infirmitate constitutus resignaret, siue in Romana Curia, siue extra illam, aliquod beneficium; siue simpliciter, siue ex causa permutationis; vel alias dimiserit, aut illius commendam esset; seu ipsum beneficium vnicuique dissolutum conferret, etiam viginti supplicantis, dum esset sanus, si gnatus; & postea infra viginti dies a die per ipsum resignantem praestanda consensu computas dat, de ipsa infirmitate deservisset, & ipsum beneficium quomodo auctoritate conferatur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi sit nulla, ipsi quoque beneficium in illiusmodi per obitum conferatur vacare.

Notandum secundo, quod diutius aliis dissectum fuit, utrum hac Regula de infirmis locum haberet in collationibus factis per Episcopos, aut alios ordinarios collatores: Verum tamen resolutio est hinc Regulae locum esse, etiam in collationibus factis per Ordinarios: docet Gomez ad hanc regulam, p. 126. Paris. de resignat. lib. 1. c. 5. n. 3. quos citat & sequitur Barbol. de iur. Eccles. v. v. n. 13. c. 15. n. 130. Cokier ad dictam regulam, p. 10.

In Gallia tamen contrarium iudicatur, & observatur; nempe resignationem potam & simplicem factam coram Ordinario non subiacere dispositioni huius Regulae: quidquid in contrarium dicitur Reduff. in praedicta hanc regulam, gloss. 1. n. 2. m. 3. & in tractat. nominat. quest. 16. n. 18. eius enim opinio non admittitur in Gallia. Sed quomodo resignans moritur intra viginti dies infirmus, ab ipsa resignatione computandos beneficium non vacat per eius obitum, sed remanet penes resignatium superstitem: Addit ad Paris. de resignat. lib. 1. c. 5. n. 3. Papon lib. 3. tit. 1. assertor. Louet littera L. n. 5. & ibi addit.

Notandum tertio, quod sepius fuit dubitatum utrum collationes Ordinariorum, vigore resignationem coram ipsis per constitutos in infirmitate factarum, eximantur in Gallia ab huius Regulae observatione, quando agitur de mutua resignationibus ex causa permutationis factis: Pro cuius quaestione decisio ne.

- 5 Supponendum est primum, quod extra Galliam, ubi Regula ista observatur secundum eius tenorem, indubitatum est, illi locum esse in permutatione, propter verba illa Regulae, *sive simpliciter, sive ex causa permutationis*: per quod verba cessant omnes controuersie de quibus tractat Cokier. in *tit. de perm. benef. cap. 3. lib. 1.* § Si igitur testigantur ex causa permutationis monatur intra viginti dies praestiti consensus, beneficium illius permutationis alteri libere conferri poterit. Cum eorum sint causae finales huius Regulae, nempe ut fraudes evitentur, quae fieri possunt in praedictis Ordinamentis, & ne detur successio quasi hereditaria in beneficiis; substat prima causa, remanet secunda, nempe vitanda successio in hereditariis, ut Cokier loco citato dicitur n. 3.

7 Quae rationes cum locum etiam habeant, siue permutatio sit aequalis, siue inaequalis; dicendum est etiam in permutatione aequali hunc Regulae locum esse, potest enim fieri fraus, etiam si beneficia permixta sint aequalia, seu parit valoris; quia infirmi ad fraudandum Ordinarios, vel Graduatios, quibus officio beneficium agrotantis, in eo mensis, tunc, vel articulo, non autem beneficium competenturatum, quod solet esse de iurisdictione

8 in locis, faciente talem permutationem: § Ideo hoc casu non est recipiendum ad coniecturas fraudis, de quibus Glossam dictam cap. 1. in verbo, *ut alias*, aut ad similes, de quibus Cod. Fabrian. lib. 1. tit. 2. de *sacrosanctis Ecclesiis*, definit. 88. & Rebuff. conf. 22. Quamvis etiam eo solo iuramento non esse collationem asserat Faber. Non inquam erit ad coniecturas fraudis hoc casu recurrendum; quia quomodocumque locus erit Regulae, siue aequalis, siue inaequalis sit permutatio; cum non solum inaequalitas fraudem arguat, sed in permutatione aequali fraudem etiam fieri possit; ut dictum est: quod bene probat Paris. de *regul. lib. 1. c. 1. quod. 5. numer. 15.* & ab hac opinione recedendum non existimo, cum propter generalia verba dictae Regulae, tum etiam propter Rotae auctoritatem apud Puc. decis. 234. alias 235. lib. 3. Ideo non est admittenda diffinitio, quam asserit Petr. Gregor. in *instit. res benef. cap. 11. numer. 15.* & in nostram sententiam inclinat Cokier ad hanc regulam 18. quae hodie est 19. numero 29. & clare probat Rot. apud Achill. de Grassi. decis. 376. aliis decis. 1. ad regulam de *infirmis*, in fine suarum decisionum, quem citat Goozal. ad regul. 8. gloss. 14. numero 57.

9 Secundò supponendum est, etiam coram Ordinariis fieri posse beneficiorum permutationes, non obstantibus constitutionibus Pij V. quae in contrarium allegari possent; ut observat Cokier in dicto *tit. de perm. lib. 1. cap. 2. numer. 4. & 5.* quod potissimum in Gallia locum habet, adhibita tamen causa cognitione: Louet. ad regulam de *infirmis*, numero 31.

10 Tertio sciendum est, ad hanc decisionem quaestionis principalis, non solum apud Doctores Gallos, sed etiam apud ipsas supremas Centias Parlamentum vatum fuisse: siquidem in Senatu Tolosano decisum fuit, Ordinarium collatorem subiaci huius Regulae, quando agitur de collatione necessaria, qualis est permutatio, cum non possit beneficium permutatum alteri conferri quam competentanti. Maynard. lib. 1. cap. 3. 4. ubi allegatur Chopin. de *sacra polite. lib. 1. tit. 6. numer. 3.* Sed tamen Chopinus probat contrarium: facit enim Regulam de *infirmis*, asserit Ordinarium, quando agitur de collatione necessaria, quod exemplificari potest in

collatione beneficiorum, quae Graduatius nominatis, vel Indultariis confertenda sunt: in his siquidem non est admittenda permutatio per infirmum, etiam coram Ordinario facta in illorum praedictis: ut fuit decissum apud Papon, lib. 1. *arrestor. tit. 2. arrest. 3.* nisi probatis infra requisitis. § Ipse autem Chopinus loco citato, dicit numer. 3. *versic. ne tamen huius occasione decreti*, dicit spontaneas potius, quam necessarias hac in materia per Senatum Parisiensem fuisse declaratas permutationes beneficiorum: unde Regulae de *infirmis*, quoad permutationes coram Ordinariis factas, locum non esse; eodem plane modo quo in simplicibus, & pueris resignationibus superius ex iure Gallico constitutum est: & ideo si permutans intra viginti dies decederit, substat nihilominus permutationem, nec per obitum permutantis infirmus.

Ego hanc Chopini sententiam veritatem existimo, nisi per Graduatium, aut Indultarium proponeretur fraudis coniectura: nam licet quando agitur de simplici resignatione non admittatur similis persona ad probationem fraudis desumpta ex dicto capite 2. & Gloss. *ibid. de renuntiatio. lib. 6.* veluti quod resignans esset infirmus, & quod resignatio facta sit in fauorem coniunctae personae, & quod agatur de beneficio affecto Graduatius, & similes; sed debeat hoc casu probari fraus extra regulam de *infirmis*, veluti illicita monachatio, aut quod simile: ut per Scholia. ad Louet littera P. numero 42.

Licet etiam quando agitur de permutatione facta coram Ordinario, & probatur permutationem non solum fuisse factam in fraudem, sed etiam factam & simulatam, veluti si probaretur permutationem fuisse per infirmum factam de beneficio pingui, cum alio pauci rediens; & resignatarius pinguis beneficii illius possessionem caperet, & eo, qui tenne accepit, illius possessionem adipisceretur negligenter; & similia concuterent simulationis argumenta; possit impetrans per obitum resignantis pingue beneficium contra resignationem intra viginti dies decedentem, obtinere; ut notat Addic. ad Louet littera I. numero 5.

Tamen probatis simpliciter fraudis coniecturis per Graduatium, vel Indultarium, mortuo intra viginti dies permutante, Graduatius, vel Indultarius impetrans per obitum fundatus erit: ex notatis per Louet littera G. numero 8. Quod intellige ut locum habeat quando agitur de permutatione: nam si de simplici resignatione ageretur, non admittetur Graduatius ad fraudis probationem: nam Graduatius nullam ius habet in beneficio, quod per alium possideret, propter spem mortis, cuius tempus adeo incertum est, ut si quis beneficii mortem expectabat, periret quandoque moriatur; nullum quoque locum à beneficiario vel collatore accipiat, nec dampnum patiat, cum agatur de re prioris incerta: ut paucis & bene explicat Peleus in notis ad regulam Cancell. capite 31. fol. 72. *versic. contra, & versic. res praesumptiores.* Et haec factus de praxi Gallicae.

Notandum est quartò, quod facti alii dabitur circa collationem Archiepiscopi Auenionensis, factam de beneficiis suis intra suum duodecim in tertis Christianissima Francorum Regis, vtrum Regula ista de *infirmis resignantibus*, locum habeat in collationibus extra Galliam: cum certum sit collationem

hironem beneficij, quæ est adus voluntatis in-
stitutionis, fieri posse ubiqueque, etiam extra
territorium, 1. 2. *de offic. procen. sul. Dominian. in cap.
final. de offic. vicar. Gloss. pragmatice functionis
tit. de collationibus, §. item voluit, in verbo Vicarius,
numero 10.* & sic an attendatur locus collationis
subditus immediatè summo Pontifici, etiam in
temporalibus, an verò locus ubi situm est benefi-
cium: Vera resolutio est, attendendum locum, in
quo situm est beneficium: & sic Archiepiscopum
Avenionensem, quoad beneficia quidem Avenio-
nensia, & alla sita in tertia Pontificis, subici huic
Regulæ, sed quoad beneficia Galliz illis non sup-
poni. † Ratio est, quia in dubio non attenditur
persona concedentis; sed locus, in quo situm est
beneficium: Paris. *de resignat. libro 1. questio. 8.
num. 1.* & certum est quod in tribunalibus Galliz,
curiam quibus similibus beneficiorum controversiæ
tractantur, non aliter quàm iuxta proprium sty-
lum iudicatura sunt.

- 15 Notandum quintò, quod licet aliàs inter Do-
ctores Galliz fuerit dubitatum, utrùm Legatus
posset huic Regulæ derogare; Hodie tamen res
est expressa; adeo ut non solum possit, sed etiam
teneatur Legatus huic Regulæ derogare requisi-
tus: ut superius probavi, in *quest. benef. parte 2.
capite 4. §. 7. numero 29.* † Postea verò dubitatum
fuit, utrum illa derogatio admittenda esset in præ-
iudicium Graduatorum nominatorum in illorum
mensibus? Sed Senatus Parisiensis sustulit dubi-
um, dum talem derogationem valere statuit,
† ex quo prætoriani Iudices adversus Senatores
idem ius statuere æquum putant, teste Adriano Lac-
quesiot in *compend. benef. numero 92.* æque super
hoc arreftum allegabatur sub die 2. Junij 1536. apud
Pithæum in *trattat. de libertate &c. art. 43.* quod
Rebuff. bene comprobavit in *concordat. tit. de collatio-
nibus & præfatione Ordinarii in verbo, valere contigerit,
fol. mibi 950.*

- 18 An autem hæc Regula locum habeat in Car-
dinalibus infamis resignantibus? Affirmativè con-
cludit Paris. *de resignat. lib. 1. 2. questio. 4. numero 7.*
† dicens † idem fortius obtinere in eorum familia-
ribus, *ibidem, numero 20.* & hanc veritatem esse sen-
tentiam dicit Cokiet. *ad regul. t. 8. numero 10.
versic. curia tamen opinio, & numero. 11.* Intel-
lige cessante privilegio Pontificio, † In præiudi-
cium tamen iudicis Cardinalium huic Regulæ de-
rogari ooo posse, decisum fuit apud Lovæ litteræ B.
num. 15.

- 21 Notandum sextò, quod beneficium vacans per
obitum iuxta dispositionem huius Regulæ, quavis
resignatum fuerit in Curia, non tamen est re-
servatum; sed potest à quocumque etiam ordina-
rio collatione conferri: ut concludit Cokiet. *ad di-
stam regulam, numero 23.* quem tamen reprobat
Lotter. *de re benef. libro 3. questio. 15. numero 66.
post Rotem decis. 419. in fine parte 1. divers.* Ab
hac igitur Rote sententia non est apud ooo recen-
dendum.

- 22 Notandum septimò, quod sub hac Regula om-
nia beneficia comprehenduntur, nempe beneficia
patrimonialia, idest quæ conferri debent filiis na-
turalibus certi loci: † Præceptiæ, si sint perpe-
tuæ, & datæ in titulum peritum beneficii: Com-
mendæ, & quæcumque beneficia etiam litigiosa,
reservata, & electiva, regulata, & secularia: ut pro-
bat Barbof. in *trattat. de iure Ecclesiast. vicar. lib. 3.
cap. 15. num. 129.* † Item locum etiam habet Re-
gula in beneficiis in iurisdictionibus: Paris. *de resign.
Sanctegery Pars III.*

lib. 12. quest. 3. numero 22. † Mortuo igitur resignan-
te intra viginti dies, vacabit quidem per obitum
beneficium in iurisdictionibus, non tamen statim
conferre poterit Papa, vel Ordinarius, libere; sed
tantum ad presentationem patronatus, qui præ-
sentabatur per obitum: teste Paris. *disto lib. 12.
quest. 3. num. 37. & 38. †* Quod autem de benefi-
ciis dictum est, locum etiam habet in Dignitati-
bus, ut si illas resignans intra viginti dies moria-
tur, beneficium vacet per obitum; & non per resi-
gnationem: † Ideo si Abbas, vel Abbatissa infirma 28
resignaverit, & moriatur intra viginti dies, de eo-
dem infirmitate; poterunt Moniales, vel Mona-
chi procedere ad electionem: Cokiet. *ad regulam
prædictam n. 13.*

Reliqua, quæ ad huius Regulæ materiam per-
tinent, videri poterunt apud Paris. *lib. 12. de
resignat. benef. tit. 1.* Hæc præcipua dixisse suffi-
ciat.

CAPVT CLXX.

De impetrantibus per obitum beneficia vi-
uentium, & illorum pœnis: Et quando
reddantur inhabiles ad illud idem benefi-
cium malè impetratum obtinendum:
Et à quo desuper dispensari possint.
Vtrum iusta & probabilis ignorantia ab
his pœnis excuset. Quomodo differat
Regula de impetrantibus beneficia viuen-
tium, à Regula de verisimili notitia. Re-
gulæ huic de verisimili notitia subici Lega-
ros, & Ordinarios, quoad collationes
per eos faciendas, non autem collationes
factas in Regalia. In quibus casibus ad-
mittatur in Gallia derogatio illius Regu-
læ. Quid de presentationibus patrono-
rum ante tempus verisimilis notitiæ fa-
ctis. Quæ sit pœna occultantium corpus
defuncti. Quomodo computari debeat
tempus verisimilis notitiæ, ratione di-
stantiæ locorum. Episcopus utrùm possit
conferre beneficium sub illa conditione,
si vacat. Eamdem regulam etiam locum
habere in concessionibus factis per Pa-
pam motu proprio.

SVMMARIVM.

1. Quæ sit pœna impetrantis beneficium viuentis do-
iure communis.
2. Quid commutatio appellationis communionis Ec-
clesiasticæ.
3. Impetrans beneficium viuentis non potest illud
amplius obtinere, nisi dispensetur à Papa.
4. Ordinarius qui censuit beneficium viuentis, non
potest illud amplius conferre, nisi probabilem
habuerit ignorantiam; sed tamen requiritur
declaratoria.
5. Non sufficit ad incurrendam illam pœnam præ-
sentatio supplicationis, nisi fuerit damnæ & re-
gestrata.
6. Probandum est, impetrationem beneficii viuentis
fuisse factam de mandato impetrantis, quod

K 3 præf.

præsumitur, si impetranti erat presens in Curia, aut concurrant alia iudicia, nisi probetur contrarium.

7. Obtinuit mandatum de providendo in forma Dignitatis, super beneficio vacantis, subiacens penam iuris introductam contra impetrantes per obitum beneficia vacantium.
8. Impetranti beneficium vacantis per obitum excusatur aliquando à penâ, sed per illum collationem non acquiritur illi ius super beneficio sic impetrato.
9. In quibus differat Regula de verisimili notitia, ab alia Regula de impetente beneficium vacantis per obitum.
10. Tempus verisimili notitia non incipit ab optione, sed à vera vocatione.
11. Littera privata non excusat impetrantem beneficium vacantis propter sufficientem antidatam.
12. Impetrans beneficium vacantis ignoranter debet illud exprimere in supplicatione parvella summo Pontifici.
13. Quid continet Regula de verisimili notitia.
14. Regula de verisimili notitia, secundum aliquos, non habet locum in promotione Legatorum, sed sufficiens quod possessor beneficii, esset re vera mortuus tempore promotionis, licet mors propter locorum distantiam fieri verisimiliter non possit.
15. Censuratum verum est, nempe Regulam illam habere locum in promotionibus Legatorum.
16. Papa censetur deesse Legato suo facultatem conferendi eodem modo quo ipse solentis est.
17. Regula de verisimili notitia, habet etiam locum in collationibus Ordinariarum, saltem ex dispositione iuris communis.
18. In Tribusulibus Gallie indicatur, Regulam verisimilis notitiae procedere in collationibus Ordinariarum, nisi præcedat mandatum ad resignandum, & interim resignans moriatur, ad illa in Curia Romana clausula, etiam si per obitum.
19. Regula illa non habet locum in collationibus familiaris per Regem iure Regalia.
20. Promissus ab alio quam à Rege de beneficiis Regalia suppositus, ex nova Gallia transfrondenda, imitatur Regula de trienniali, quamvis alias Regalia daretur per triginta annos.
21. In interpretationem non consideratur verisimilis notitia: & ideo sufficit quod tempore presentationis possessor beneficii esset mortuus, quamvis verisimiliter illius obitus sciri non posset.
22. Requiritur tamen quod tempore presentationis beneficium sit vacans, quia non convalidatur per mortem supervenientem.
23. Regula de verisimili notitia quomodo locum habet contra recusatam corpus defuncti.
24. Collatio Ordinarii posterior præferatur anteriori facta in favorem illius, qui corpus defuncti occupavit.
25. Penam contra recusatam corpus defuncti, quoad validitatem collationis locum habet, si parentes vel amici impetrantis reculantur.
26. Privata Papa possit derogare Regula de verisimili notitia.
27. In Gallia non admittitur derogatio Regula verisimilis notitiae, nisi principum vacationis inciperet à resignatione.
28. Tempus verisimilis notitiae accenditur à iudicio Indici per iudicia & coniecturas, quia tamen locum

non habent quando confus de contrario per se et probationem.

29. Quasi dies computentur à Parisiis, Lugduno, & Tolosa ad Urbem.
30. Sede Apostolica vacante, Episcopus potest in quibuscunque mensibus etiam reservatus conferre beneficia.
31. In collatione Episcoporum non est necessaria verisimilis notitia mortis Papae.
32. Ordinarius totum possit conferre beneficium sub conditione si vacet.
33. Illa collatio sub conditione si vacet, non habet locum in vacatione per obitum.
34. Regula de verisimili notitia habet etiam locum in promotionibus factis per suamum Pontificem iure proprio: & non. 35. procedit in Commendis, Dignitatibus, & Officiis.
36. Impetrans beneficium vacantis per obitum non mittit tractandi possessionem.

DVA sunt regulæ Cancellariæ, quæ magnam iurisdictionem conseruatatem habent, & quæquam vltuse frequentissimas: quarum vna est de impetrantibus beneficia vacantia per obitum, & est ordine, vigesima prima, inter constitutiones seu Regulas S. D. N. Alexandri VII. nunc felicissime regnantis. Altera est de verisimili notitia, & est ordine, Trigesima, inter easdem Regulas. Cuius quæ variaz sæpius occurrunt difficultates: pro quarum explanatione,

Notandum est primum, quod ex dispositione iuris communis, si quis beneficium vacantis impetraverit, Ecclesiastica communione privandus est in penam textus est in cap. 1. de concess. prebend. & Communis autem Ecclesiasticæ appellacione, Sacramentorum perceptionem intelligit Rebuff. in praxi, p. de reprobata beneficii vacantis impetratione, n. 1. fol. mibi 253. & Et talis sic impetrans efficitur infamis, & est deponendus; nec illud idem beneficium potest unquam habere, etiam si postea vacaverit, quamvis libi ab Ordinario, aut etiam à summo Pontifice collatum fuerit, nisi tamen summus Pontifex ex certa scientia, hoc est incapacitate incurrit libi expolitâ contulerit: Rebuff. ibidem, n. 1. 1. & que ad 18. & Ordinarius autem nisi probabilem habuerit ignoranciam, non potest illud idem beneficium amplius conferre, circa quod deliquit: Rebuff. ibidem, n. 19. & a 1. Sed hanc penam non incurrit, nisi prævia declaratione: Idem n. 20. Sed vis est vt Ordinarius sic conferat sine probabili ignorantia.

Secundò notandum est, quod ad incurtendas supradictas penas introductas contra impetrantes per obitum beneficia vacantium, non sufficit quod supplicatio presentata fuerit, sed oportet quod fuerit signata, & data in ea appolata; quamvis non fuerit registrata: Seraphin. de off. 973. n. 1. & Probandum autem est, impetrationem factam fuisse de mandato illius, ad cuius favorem collatio facta fuit, quod præsumitur si sit presens in Curia: Seraphin. ibidem de off. 973. n. 1. vel si supplicatio manu impetrantis conscripta fuerit, vel subscripta mandaverit, aut si expensa notabilis intervenierit: Gouet. ad dictam regulam de impetrat. benef. vacant. q. 5. vbi tamen dicit hoc casu illum, cuius nomine facta fuit impetratio, admittendum esse ad probandum contrarium.

Notandum est tertio, huic regulæ & penis in ea contentis locum esse, etiam in obtinente mandatum de providendo in forma Dignitatis super beneficio vacantis. Quia verba Regulæ comprehendunt hunc

hunc casum, cum dicitur: *si quis supplicaverit sibi promovere*: & sic comprehenduntur mandatum de providendo, quia militat eadem ratio prohibitionis per Seraphin. *dilla decis. 97 §. non. 4.*

- 8 Notandum est quarto, quod licet iusta & probabilis ignorantia excuset cumque viuentis beneficium per obitum impetraverit; Rebuff. *in practica de reprobat. benefic. viuentis impetrat. n. 52.* Quæ excommunicat. producti, vt excommunicat. ad incursum suspensæ per purgationem, ac etiam ad inhabilitatem ad illam idem beneficium; sed tamen ius illi per talem collationem non acquiritur: Cokier *ad regulam 10. sen. 21. de impetrando per obitum &c. non. 14.* ¶ Et in hoc differt ista Regula 21. a Regula de *versimili mortis*, quia in hac postea mortis, nulla debet fieri distinctio scientiæ, vel ignorantie; cum illi locus sit quantumvis impetrans, aut etiam collator iustam causam credulitatis habuerit, quod beneficium esset vacans: ¶ tempus enim verisimilis mortis nunquam incipit ab opinione quantumvis publicæ, & iustæ; sed diuturnatà vera vacatione, vt postea ostendimus.

- 21 Ceterum ad iustam credulitatis causam requiritur saltem Censura publica: nec sufficit ostendere literas quibus impetranti mortis significatur, propter suspicionem antea: Seraphin. *dilla decis. 97 §. non. 6 & 7.*

- 22 Et hæc insignis ignorantia licet excuset à pœna, non tamen excusat ab onere exprimendi talem impetrationem nullitatem fidam in postea: supplicatio summo Pontifici potest: Rebuff. *dilla decis. de impetr. benefic. viuentis. non. 53.* Est igitur hoc onus, sed non pœna: ita quomodo debeat hoc casu concepisse clausula derogationis super inhabilitate huiusmodi incurra, docet Cokier *ad dillam regulam 21. non. 21.*

- 23 Notandum quintò, quod Regula de *versimili mortis*, quæ hodie est trigessimam constitutionem summi Pontificis & Domini Nostri Alexandri Papæ VII. hoc habet; Quod de omnibus gratiis, quas de quibuslibet beneficiis Ecclesiasticis, cum cura, vel sine cura, secularibus vel regularibus, per obitum quorumcumque personarum vacantibus, summus Pontifex in antea fecerit, nullus toribus vel momenti sunt, nisi post obitum, & ante datam gratiarum huiusmodi, tantum tempus effluerit, quod interim vacationes ipse de locis, in quibus personæ prædictæ decederint, ad notitiam eiusdem Domini nostri verisimiliter potuerint pervenire.

- 24 Notandum sextò, rem esse satis dubiam, utrum hæc constitutio super verisimili mortis obitus, locum habeat in provisione Legati: nam verba Regule soli summo Pontifici consentiunt: & ideo illam non habere locum in Legato tenuit Mohedao. *de prebend. decis. 30.* Et secundum hanc opinionem collatio Legati subsisteret, dummodum tempore collationis verè beneficium vacaret, etiam si tempus sufficiens ad mortis notitiam habendam non intervenisset: quam sequitur etiam Bertrand. *conf. 128. lib. 1. parte 2. Gues. decis. part. 5. cap. 1. n. 47. & 49.* nec quidquam certi determinat. *Rot. decis. 344. n. 8. part. 5. recent.*

- 25 Contrarium tamen, nempe quod collationes factæ per Legatum subsistant huic Regule, verius esse existimus; prope reoritur multi, & nomen pluris, & inter ceteros, Alфонso Soto in *explicatione huius Regule. non. 3.* Schæa *de benefic. part. 3. qu. 46. non. 1.* Gloss. pragmat. *simil. in tit. de collationib. & neque etiam collationes, in verbo, faciendas: & ibi Additio, non. 5.* & ita per attestum Curie fuisse iudi-

catum testatur Petr. Gregor. *in solutio. rer. benefic. cap. 31. non. 4.* & sequuntur plures alij quos refert Cokier *ad dillam reg. de versimili mortis. non. 19.* ¶ non enim censetur Pontifici Legato suo concessit reddi potestatem alter concessisse, quoniam eo modo, quo ipse facturus esset: *Lex universorum, ff. de purgatione. ad hunc.* Et hæc hæc optimo videtur fundata in æquitate & ratione naturali, scilicet vt tollatur occasio alienæ mortis captandæ, & ne detur occasio delinquendi.

Et quod plus est, iob eandem rationem verior est sententia excommunicatum hanc Regulam locum etiam habere in collationibus Ordinationum, non tam ex vi ipsius Regule quæ de solo summo Pontifice loquitur, quam ex dispositione iuris communis, in *cap. de restando, de concess. sp. ab eadem 6.* vt dicit Rip. *in l. 1. non. 6 §. si certum petatur. & in cap. 1. non. 8. de re scriptis. & rescript. 7. de re scriptis.* Gloss. pragmat. Sandion. *max. allegata, & ibi Additio, non. 5.* dicens hanc esse magis communem sententiam: quia etiam hoc casu militat votum capteandæ mortis, & fraudis suspicio: nam vt dicit Selus *laco extante*, nisi dicta Regula locum haberet in Ordinationis, quotidie fraudaretur Papa per prebendas illorum collationes: atque ita decemum fuit in Cod. Fabian. *lib. 1. tit. 2. de sacros. Eccles. definit. 8. Francisc. Marc. libro 1. decis. 381. & 1000.* ¶ Sane in Gallia quæstio hæc nullam profus habet difficultatem, cum per plures archiepiscopos fuerit decidum, illam locum habere, tam in collatione Ordinationis quam Legati; vt in Senatu Gratianopolitano la pte decimam refert Expilly *arrest. 2. non. 12.* Idem Addit. *id. Louet. lettera P. non. 1. verfic. ceste regle est enregistrée.* Totum in son collectione *arrestationum, lettera R. non. 113.* eandemque sententiam ego probavi superius, *part. 2. c. 3. §. 6. non. 8.* quam tamen ibidem iuxta *non. 9.* vt locum non habeat si mandatum factum fuerit ad resignandum, & interea resignans moriantur appolins in Curia Romana clausulis contractis, veluti etiam *per obitum dilli resignanti, non sursum extra Romanam Curiam defuncti, & similibus.*

Notandum septimò, quod cum Regula de *versimili mortis*, non habeat locum in collationibus per Regem factis in Regalia, vt dixi superius *p. 1. cap. 3. §. 3. non. 13.* vbi addo Nicol. Fretot in *collatione ordinationum Regum, lib. 10. tit. 4. §. non. 5.* ¶ Tamen si promissus ab alio quam à Rege de beneficio in Regalia vacante possideret per triennium pacifice, non debet à sua possessione dinumerari, non obstante quod aliis Regula prædicta de *versimili mortis*, & alie similes non habeant locum in provisionibus factis in Regalia: & quod ius Regaliz daret per triginta annos, ex ordinatione, de qua Theven. *in ordan. Reg. lib. 1. tit. 2. art. 3.* Quia Rex ita declaravit ad instigantiam totius Cleri Gallie *anno 1606.* vt dicit Th. uenan *dillo loco*, in verbo, *triginta annos*: Addit. ad Louet *lettera P. non. 2. circa finem, verfic. mais auant d'icy.*

Notandum octavo, hanc Regulam non habere effectum in presentatione patroni: qui licet non habuerit verisimilem notitiam mortis illius, qui beneficium patronatum possidebat, tamen presentatione per eum facta, valida est, si possideret tunc te vera mortuus erat, & sic beneficium vacabat. Ratio est, quia Regula solam loquitur de gratis, seu provisionibus factis per summum Pontificem: & licet ad Legatos, & Ordinarios extendatur; non tamen ad presentationes patronorum: ita decidit Rota apud Pat. *decis. 146. & 238. in nova impress. lib. 1.*

quia Regula loquitur de gratia tribuente los in te, quod non tribuit presentatio. Cessat etiam ratio praeventionis; quia patronus non solet praeveneri per Papam. Item cessat Ratio ambitionis; quia patronus utilitatem ex praesentatione non consequitur. Denique cessat ratio voti captandae mortis, quia patronus, non ad suam utilitatem praefertat, sed pro consecratione iuris sui durat.

12. Quod est verum, supposito quod tempore praesentationis, beneficium in effectu vacaret per obitum, quomodo patronus verisimiliter non habuisset notitiam vacationis: sed si beneficium tunc nondum fuisset vacans, non valeret praesentatio, nec consularetur per vacationem postea supervenientem: Barbol. de Episcop. allegat. 72. num. 3. 4. 5. & 6. Vian. de iurperpetrat. lib. 5. capite 3. numero 3.

13. Notandum non, Regulam de verisimili notitia, locum etiam habere in eo, qui ad impediendum Ordinarij, aut Legati collationem, quae in fauorem alterius praecurrentis fieri posset, corpus beneficii mortui occurrat: non enim valebit impetratio, nisi à die quo reuelata & manifesta fuerit mors, quia ante illud tempus cessat verisimilis notitia: Clem.

14. unica, in fine, de concess. praebend. † Ideo si ante verisimilem notitiam obitus, à die reuelationis mortis defuncti computando, facta fuerit collatio beneficii alicui impetranti, & postea Ordinarius alteri per obitum cooptaverit, praesentanda est collatio Ordinarij, quamvis posterior: Boet. decis. 287. Et de hoc io Gallia adeit expressa Regis consuetudo, de qua Rebuff. in consuet. Regum. 2. tit. Ne defunctorum cadavera collationem, gloss. 3. in fine, tom. 2. Petr. Gregor. de benef. cap. 32. num. 5. consuet. ex-

15. trausg. Decretanda fratris, de sepul. † Et hoc procedit, siue impetrans fuerit cooptus occultationis, siue cui amici eo inscio occultauerunt: Peleus ad reg. Consuet. cap. 33. versio. demitur ex verisimili notitia, fol. 101. versio. Papon lib. 1. tit. 4. arrest. 4.

16. Notandum decimò, quod licet dubitatum fuerit, verum summus Pontifex deroget huic Regulae, & Rebuff. ad hanc regulam. gloss. 1. num. 2. dicat illi per summum Pontificem derogari non posse: In contrarium tamen Mandol. dista regul. 29. quest. 5. num. 3. & sequent. & Gomel. ad hanc regulam. q. 4. existimant Papam huic Regulae 10. certis casibus derogare; id tamen ratio facere, & ex magna causa, veluti in fauorem praeforum de Sede Apostolica bene meritarum: vt dicit Cokier ad hanc regulam. num. 18. Modero. de stylo datariae, lib. 1. cap. 31. num. 14.

17. In Gallia verò, non admittitur derogatio huius regulae: vt testatur Rebuff. in notis ad hanc Regulam. & Papon dista lib. 1. tit. 4. num. 5. Excepe casum, quo resignans post missum Roenam, vel ad Legationem mandatum ad resignandum, mortuus fuerit, vt explicauimus part. 2. c. 3. §. 6. num. 10. & si quando. & hic non repetimus. Quibus addo Gregor. de benef. dista cap. 32. num. 6.

18. Notandum vndecimò, quod cum tempus verisimilis notitiae, arbitrio iudicis taxandum sit, ex notariis per Menoch de arbit. cap. 106. hac in re inspicendum est illud tempus spirituum, quo verisimiliter nuntius accessit concitatis equis veniens à loco, in quo mors conrigit: quamvis Menoch. dicat computationem hinc debere à fine diocesis, dista cap. 106. De quo tamen ego dubitarem, quia notitia obitus inspicitur, quae non potest haberi nisi in loco obitus, non autem in fine diocesis: illa ergo sententia Menochij in aliis casibus proce-

dere potest; sed meo iudicio dum agitur de verisimili notitia obitus, debet attendi locus, in quo mors conrigit, à quo ad locum, ubi collatio facta est, accedere potuit, ab ipso die obitus computando. Qua in re Iudices considerate debent locorum interstitia, & temporis aestui vel hybernij diuersitatem, ac regionum consuetudinem, & ipsius cursoris probatam in indiuiduo diligentiam: veluti si probetur curesorem eodem obitus die à loco mortis profectum fuisse, & verè in loco collationis eodem etiam die, quo collatio facta est, fuisse praesentem; hoc enim casu veritas perualdebit praesumptio: vt explicat Petr. Gregor. lib. 17. synagoga. cap. 27. quem citat Peleus in notis ad hanc regulam, cap. 33. fol. 101. † Regulariter autem dies septem à Cuiusdam Parisiensis ad Romanam Urbem esse computandos, consuevit Peleus loci citati, fol. 103. sed Cokier ab eadem Cuiusdam computat dies sex: à Lugduno quique: à Tolosa septem: à Leodio verò decem.

Notandum est duodecimò, quod cum Sede Apostolica vacante, Episcopus possit etiam in mensibus reuerentis conferre beneficia etiam in mensibus Apostolica, vt probat Gonzal. ad regul. 8. §. 5. praem. num. 2. & multum sequenti, ubi si Episcopus beneficium collatur in mense reuerentis, cum tamen non potuisset habere verisimilem notitiam mortis Papae, sed tamen tempore collationis esset re vera mortuus, collatio Episcopi sustinetur, non obstantia Regula hac de verisimili notitia, quae hoc casu locum non habet: quia Regula haec non extenditur de casu ad casum, nec militat eadem ratio fraudis, nec voti captandae mortis: ita concludit Gonzal. dista §. quinto praem. num. 122.

Notandum est decimotertiò, quod licet multi Doctores dicant Episcopum, aut alium collatorem ordinarium conferre potest beneficium, sub illa conditione si vacet, vt Coarct. lib. 3. versio. fol. 16. n. 2. & plures quos refert & sequitur Guc. de benef. p. 8. cap. 2. num. 4.

Illud tamen locum non habet io prouisione Ordinarij, quae fit per obitum: quia requiritur etiam io Ordinario certa notitia obitus, per distam regulam Cancellariae: atque ita expressè tenet Gomel. ad distam regulam quest. 1. & expressè Additio parua marginalis ad Scliam de beneficiis, part. 3. q. 10. num. 3. his verbis, *sumus collator debet esse certum an vacet per mortem: & collatio sub hac verbo, si vacet, ambigua est.* Et sane si aliter diceremus, semper possent Ordinarij fraudem huic Regulae facere in praedictum summum Pontificem, aut Legati, quod non est dicendum: nec est adeo certum quod dicitur collationem beneficii fieri posse sub conditione si vacet: vt testatur Antonio. lib. 1. resolut. vlt. cas. 60. versio. tom. quia supradicta. Et adeo quamvis ocella non sit, collatorem ordinarium scire vtrum beneficium vacet, & ex qua causa vacet; tamen necesse est, vitium ambitionis impetrantis coferre, siue ibi Ordinario, siue à Legato, siue à Papa impetret; & est obuiandum fraudibus, & praevencionibus eorum, qui captant beneficia non vacantia; & sic in odium antequietoris nulla est collatio, etiam iure communi: capite 1. de concess. praebend.

Notandum est decimoquarto, Regulam hanc procedere etiam in gratia concessa motu proprio Pontificis: Gomel. in hoc regula, quest. 2. idque etiam si constet de bona fide, & ignorantia eius, cui concessio facta est: quia motus proprius non operatur in iis, in quibus Princeps cooceedens non est.

est bene informatus, & quæ constituent in facto:
 35 *Cokierkie*, *nom.* 15. † Item procedere in Commendis, & Dignitatibus, acolicis Ecclesiasticis: Idem *nom.* 16. *Rebois*, in *mem.* ad *litem* *gulum*, *gloss.* 5. & 6. † ubi dicit huiusmodi provisiones adeo nullas esse, vt ne quidem post triennium iuuant, quia Regula de *exemplis* requirit titulum coloratum, qui non producat: ex collatione ante tempus veritatis non ex obitu facta, idque sine impetrata fidei fuerit à malè impetratore, siue ab alio qui currens impetraret alteri, & postea *ibi*, quia fraudibus obviandum est: vt ibi pet eum.

CAPVT CLXXI.

Electionibus capitularibus interuenire non potest, qui non fuit adeptus sacros Ordines, quamvis Canonici illum admittere vellent: idque non obstante consuetudine contraria, vel etiam dispensatione Pontificia ad obtinendum canonicatum. Dispensatum ante ætatem ad obtinendum sacerdotium, non censi dispensatum ad obtinenda beneficia curam animarum habentia. Electionem nullam esse quando vota eligentium sunt paria: & si in noua electione adit æqualitas, recurrendum est ad Superiorem. Quid si Canonicus tempore vacationis non esset in Sacris constitutus, sed tantum tempore electionis? Absentes quomodo vocandi sint in electione.

SVMMARIVM.

1. Canonem qui non est constitutus in sacris Ordinibus non est capax vocis capitularis.
2. Ampliatur vt procedat tam in Ecclesiis collegiatis quam Cathedralibus.
3. Ampliatur secundo, vt non possit dare vocem, etiam si alij Canonici consenserint.
4. Ampliatur tertio, non obstat ante quauisque consuetudine in contrarium.
5. Ampliatur quarto, quod dispensatus ad canonicatum super ætate, non censetur dispensatus ad dandum vocem in Capitulo, donec sacros Ordines susceperit.
6. Dispensatum ad suscipiendum sacerdotium ante legitimam ætatem, non censetur dispensatus ad obtinenda beneficia curata.
7. Electionibus interesse non potest, qui non est in Sacris.
8. Ceteris paribus, semper locum est gratificationi.
9. Differentia consensui debet inter paritatem vocum in presentiam, & tam qua interuenit in electione.
10. Solum Papa potest gratificari quando voces eligentium sunt æquales.
11. In electionibus non sufficit vota esse æqualia, sed requiritur maior numerus, aliquo electio nulla est.
12. Publicato seruitus nuntius procedere ad nouam electionem.

13. Limitatur nisi prima electio esset notorie nulla, tunc etiam proceditur ad nouam electionem.
14. Quando voces eligentium sunt æquales, deueniendum est ad secundam electionem: & si interea adfuerit paritas vocum, recurrendum est ad Superiorem.
15. Sufficit quid eligens sit constitutus in sacris Ordinibus tempore electionis, quamuis non esset tempore vacationis beneficii: Capitulum tamen non tenetur illum expellere, si dicat se paratum ad suscipiendos Ordines.
16. Absentes, qui volunt & possunt assistere electioni, debent omnes citari particulariter, nec sufficit citatio per sonum compara.
17. Electio non valet, si facta fuerit ante corpus defuncti sepultura traditum.
18. Absentibus duri debet tempus congruum vt venire possint ad electionem.

Cum Capitulo cuiusdam Ecclesiæ collegiatæ, sita in partibus Galliarum, legimus congregato die 20. Iunii, fuisse Canonicoeum vota diuisa, quorum medietas favebat cuidam Sephano, huiusmodi literas sub illa data suæ provisionis abtortio: ab eadem Ecclesiæ Præposito, qui erga istum gratificatione vius fuit, data vocem pariter: sed idem Præpositus, iternum congregato Capitulo, collectis vocibus, ex pluralitate vocum alteri posteriori alius provisiones concessit, sub eo prætextu quod Ludouicus quidam in electione interueniens de nouo, vocem dedit in suo ore posteriori, quæ super addita secundæ nominationi (qua in prima non interuenisset) effecit vt votorum æqualitas cessaret, & vna voce addita posterior in vocum numero prior repetitur. Nitebatur etiam iste posteriori data capta in Legatione: cui replicabat Primus, quod illa non solum erat inutilis, verum etiam nocebat posteriori prout, cum eam prætextu adhibere videretur ultimo beneficii possessore: vnde quæsitum fuit vter ex duobus esset præferendus.

Dixi in primis, prætendi non posse quod posterior esset fundatus in pluralitate vocum: quia Ludouicus ille, qui æqualitati superadditus fuerat, non erat capax vocis capitularis, ex eo quod non erat tunc in aliquo sacro Ordine constitutus: iuxta Clem. 2. de *acate*, & qual. 6. Cooc. Trid. sess. 22. c. 4. † cuius concilij dispositio obseruanda est tam in Ecclesiis Cathedralibus, quam in Collegiatis. Quamuis enim in Collegiatis sufficiat ætas: quatuordecim annorum, ad obtinendum illorum canonicatus: non tamen admittendi sunt ad vocem capitularem, nisi sint constituti in sacris Ordinibus, ad quantum susceptionem necessaria est ætas a 21. annorum: ita declarauit sacra Congregatio, vt refert Barbof. in *tractat. de Canonis & Dignitatibus*, *nom.* 10. † Quid procedit, quamuis alij Canonici libere talem Canonicum in sacris Ordinibus non constitutum ad dandum in adibus capitularibus vocem admitterent: Garz. in *tractat. de benef.* p. 1. cap. 4. *nom.* 24. † Idque non obstante quacunque consuetudine in contrarium, quæ tali Canonico minime suffragari potest, vt censuit sacra Congregatio Concilij, teste Garz. *diff.* cap. 4. *nom.* 25. Barbof. de *Canonis*, *diff.* c. 137. *nom.* 6. † Immo quamuis probatum fuisset, dictum Ludouicum fuisse dispensatum ad obtinendum canonicatum, qui ex fundatione, statuto, vel alia ratione sacros Ordines in Canonici requireret: non tamen ideo censetur dispensatus, vt vocem in Capitulo, antequam sacros Ordines

Ordines

Ordines habuisset, dare posset, nisi verba dispensationis adeo amplectent, ut hunc etiam casum vocis danda in Capitulo comprehendanturque ita pugnantibus inuicem sententis ad concordiam rediret Barbof. *disto cap. 37. num. 13*. Et sic intelligenda sunt dicta per ipsum in *disto tractat. cap. 19. num. 18*. ¶ Prove in simili videmus, quod dispensatus ad suscipiendum sacerdotium ante legitimam aetatem, non adeo censetur dispensatus ad obtinendam beneficia, quibus cura animarum immunit. Rebuff. *de privileg. scholastic. privileg. 36. n. 139*. Garf. *de benefic. part. 1. cap. 6. num. 72*. Pysch. *Contad. in praxi dispensat. Apostolic. part. 1. cap. 5. num. 15*. Sed ut dictum est, tunc hoc pendet ex verbis & renore dispensationis, quæ adeo ampla esse possent, ut utroque casum comprehendere.

7 Cum igitur dictus Ludovicus Canonici, non constitutus in Sacris, nullam habere potuisset vocem in Capitulo, & nominatum in electionibus, prove prædictæ declaravit sacra Congregatio apud Garf. *disto part. 3. cap. 1. num. 25*. Monet de *distib. quotidian. part. 2. quæst. 10. num. 3*, sequitur illius vocem non esse considerandam, & sic voces capitulares fuisse hinc inde æquales, & per consequens prætendebatur locum fuisse gratificationi, & primam electionem ac possessionem inde sequarum, validam & legitimam fuisse: ¶ semper enim locus est gratificationi, cæteris paribus, ex novatis per Vian. in *praxi jurisprævent. lib. 1. c. 9. n. 1*.

9 Verum, hic sufficiens est quia verius est, primam illam electionem nullam esse, & invalidam, atque tantæ votorum: neque locum esse gratificationis respectu Capituli, sed tantum respectu Superioris, nempe Sædis Apostolicæ, non etiam alterius Prælati inferioris, qui gratificatione vti non potest hoc casu, quidquid sit de præsentatione facta à patrono, in qua diversæ est ratio. ¶ Ideo stante paritate votorum, recurrendum erat ad Papam, ut adiecit Francisc. Masc. *decis. Delphin. 134. n. 4. part. 1*. & post eum Tusch. *lucra Ecclesiæ. 80. n. 7*. Qui recusus, cum non fuerit interpositus, nec interponi potuisset in tempore, sequitur concludendum prius illam electionem capitularem nullam esse, cædo facta fuerat non interveniente maiori numero vocum, ¶ qui tamen ad electionis validitatem erat necessarius, nec sufficiebat quod vota essent æqualia: *cap. Ecclesia vestra 37. & ibi Gloss. vltima in versu, sed si omnia, de elect. & ibid. Abb. num. 13. versu. si autem omnia hinc inde sint paria*, Rota in *Nullus canonizatus, De Recessuall. a. 2. May 1628. coram eruditiss. Domino & patrono meo, Domino de Nozetto infesta apud Tambatin de iure Albarum. decis. 19. n. 1*.

11 Et quomais aliis, publicato scrutinio, non possit Capitulum variare, & ad novam electionem procedere, *cap. publicata 58 de electione*, & ibi DD. 13 omnes, ¶ tamen hoc locum non habet, quando prima electio notorie nulla est, tunc enim ad secundam electionem deveniendum est, nisi oblate intermedia summi Pontificis auctoritas: ut bene explicat Ioann. Baptist. Cost. in *tract. de re integra, dist. 107. num. 2*. ¶ Et in specie casus nostri, quando in prima electione voces fuerant æquales, quod sit deveniendum semel tantum ad secundam electionem, ita tamen ut si hac secunda vice ad fuerit æqualitas, seu paritas vocum, tunc recurrendum sit ad Superiorem, qui poterit gratificari vni ex electis: tradunt DD. ad *dist. c. Ecclesia vestra 37. de electione*, & ibid. Gloss. vltima, & Barbof. *n. 8*. Tercio de iure *primogen. g. 17. in 2. supponere. n. 7. & in 6. supponere. n. 10*.

Sed circa præmissa dubitari potest, quid dicendum sit de eo, qui tempore vacationis non erat in sacris Ordinibus constitutus, illos tamen tunc suscepit ante electionem: Respondeo sufficere quod initiatus sit sacris Ordinibus tempore electionis, licet talis non fuerit tempore vacationis: Gloss. in *Clement. vi. q. 2. c. de elec. & quod in verbo, confirmatus*, Monet de *distib. quotidian. p. 2. q. 20. n. 8*, quomodo Capitulum non tenetur illum ex peccatore, dicentem se paratum esse ad suscipiendum Ordines: Imol. in *dist. Clement. n. 13*.

Præterea dubitatur, utrum electio fuerit nulla ex alio capite, nempe quia non omnes abentes ad illam vocati fuerint: Responsio est in promptu, nempe quod pro validitate actuum capitularium, vocandi sunt omnes, etiam abentes, in tribus casibus de quibus per Gloss. in *cap. 2. in verbo, appropinquat de testibus in 6*, inter quos, actus electionis recensetur: intelligendo de illis qui debent, volunt, & possunt assensu electioni: *cap. quia propter in princip. de elect. cap. caritas, eodem tit. Tambutin. de iur. Abb. num. 20. 2. dist. 5. q. 2. 3*. Ideo cessante consuetudine in contrariam, vocandi sunt omnes qui sunt in provincia, siue directi, non tantum per sonam campanæ, qui non sufficit, sed etiam per nuncios: Castellan. in *tractat. de elect. cap. 8. num. 7*. Mantie. *decis. 185*. Debent ergo abentes citari personaliter, si id commodè fieri potest: *cap. cum simo, & ibi Gloss. in verbo, hyberne, de dele. & excom. cap. reverentia, eodem titulo*. Reliqua ad hanc questionem spectantia tradit Barbof. in *tract. de Canon. & Dignitat. cap. 59. & de iure Ecclesiæ. numeris, lib. 1. c. 19. numero 88. & numero 44. & multu sequentibus*.

Denique non sine ratione dicebatur præcipitatum fuisse electionem, quia non solum debet expectari quod corpus defuncti fuerit traditum sepultura, alioquin electio nulla esset per text. in *cap. nona memoria 35. de elect.* ¶ Sed etiam debet dari tempus congruum abentibus, ut vocare possint, nisi in contrarium addit consuetudo, cum nihil vigeat, quia Capitulo datur tempus unus mensis ad eligendum: Mantie. *dist. decis. 188*. præsertim cum beneficium situm esset in loco, ubi Legationis facultates receptæ non sunt, & ideo non erat timendum de præventionem. Quod si legitime citati intra convenientem terminum non venerint, non sunt amplius expectandi: Barbof. *disto lib. 1. iuris Ecclesiæ. numeris, cap. 19. n. 96. vbi in num. 91. ponit formam dictæ citationis*.

CAPVT CLXXII.

De tribus diuersis præsentationibus, quarum Prima facta fuit per venditorem Castri, à quo ius patronatus dependebat: Secunda verò, & Tertia per emptorem: sed vltima facta per emptorem, non cumlatiue, sed priuatiue facta fuerat, & re non integra, nempe post institutionem factam ab Episcopo. Quomodo concipiendus sit contractus, ad hoc ut ius patronatus validè transferatur in emptorem cum vniuersitate bonorum.

SVMMARIVM.

1. In Vrbe non solet extendi Data post quatuor menses ex decretis summorum Pontificum. Quod tamen in beneficijs Gallie non aduersus Rebus sit.
1. Insulpatronatus transire cum vniuersitate bonorum, dummodo illius mentio in contractu venditionis non fuerit facta committitur, sed tamen declaratur: quod ibi explicatur.
3. Quando ex conventionione, contractibus non potest fieri sine presentia alienius, talis presentia debet esse personalis.
4. Si patronus commendat de insulpatronatu, aut illius quasi possessione, Episcopum promittere potest: si post quadringente non fuerit terminata.
5. Episcopi auctoritas non est necessaria in insulpatronatu translatore, quia sit cum vniuersitate bonorum.
6. Presentationis questione inter duos presentatos pendente, Episcopus alij conferre, & tertium presentatorem admittere non potest.
7. Latitendens inter patronos non reddit beneficium litigioso; secus est si introducta fuerit inter presentatos.
8. In Gallia, Episcopi non prohibentur conferre beneficium litigioso.
9. Patronus laicus videri non potest, seu nomen suum praesentationem quando res non est interposita est postquam Episcopus processit ad iustitiam: cuiusmodi, qui fuit presentatus.
10. Varietas licita quidem est patroni laici cumulatione, scilicet si priuati: & sic non potest patronus remittere primam presentatorem, sed tantum nomen addere primae: & aliter facta presentatio, nulla est.

VACANTIA quadam Capellanis in diocesi Gratianopolitana, per obitum vltimi illius possessoris, duz diuersis subsequente fuerant presentaciones, & collationes presentaciones quidem per duos patronos, quorum alter sibi ius competere pretendebat, vigore reservationis per eum factae in venditione Castri, a quo insulpatronatus dependebat: alter vero vigore venditionis, (dicta reservatione non obstante, quam variis modis impugnabat) collationes vero auctoritate Episcopi in defectum Capituli collationis ordinarij. Sed quia Secundus promissus non habebat qualitates requisitas ex fundatione, dimisit illud beneficium, dictaque dimissio dedit locum nouae presentacioni factae per emptorem castri, & collationi per eundem Episcopum factae, cum interim Primus promissus rescriptum si uerui, cum noua prouisione in Legatione obtinisset ante dictam tertiam presentacionem.

Quibus sic suppositis, dubitatum fuit vtrum grata facta in Legatione in fauorem Primus subsisteret, & valida esset, cetero quod Data fuerat capitulum ante quatuor menses absque expeditione bullarum: quae in Legatione solent expediri, quamuis Romae expeditiones simplicium beneficiorum sunt sub simplici signatura.

Cui dubio fuit Responsum, quod in beneficiis Galliae sufficit quod Data extendatur intra annum, esse Rebus sit *in praesentia de par. Data. 4.* Quamuis in Vrbe sit regulanentum, quod Data non extendatur post quatuor menses elapsos, esse Rebus sit *in eodem loco & Modum de stylo dicitur cap. 3. o. 1.*

16. sed dicto Primo prius sufficere, si bullae in Legatione sub illa prima Data fuerint expeditae, quod in beneficiis praesentem Galliae fieri solet.

Secundum dubitatum fuit, quoniam ex istis duobus presentacionibus praesulceret, vtrum videbatur ea, quae facta fuerat per venditorem Castri, an vero per coemptorem? Qua in re considerandum censui primo, vtrum insulpatronatus vendito castro transiret ad emptorem? Regula est transire cum vniuersitate bonorum, & sic cum castro, quod est quod vniuersale: cap. de iure 16. de insulpatronatu. Quod si insulpatronatus expressum fuerit in ipsa venditione, talis venditio est nulla, quod insulpatronatus: cap. cum de insulpat. in 6. Sed hoc cum distinctione intelligendum est, ut enim mentio insulpatronatus facta fuit coniunctiue in contracta venditionis, aut declaratiue: coniunctiue facta dicitur venditio, quando dictum est, vendidit castrum, & insulpatronatum illi antea: declaratiue, quando dictum est, Vendo tibi tale castrum cum annexo est insulpatronatu. Venditio in qua facta est mentio insulpatronatus coniunctiue, nulla est: quando vero declaratiue, subsistit, nec impugnari potest. Hanc distinctionem amplectitur, atque ita resoluit Kot. decis. 399. n. 4. & 5. part. 2. recent. post Ioann. Andream, & Caldein. in dicto capitulo, de insulpatronatu, libro 6. Viuum. in praxi insulpatronatu. lib. 4. cap. 5. numero 14.

Sed supposito quod in venditione fuerit facta mentio insulpatronatus declaratiue, pro ut fieri debet: presentatio tamen per emptorem facta non subsistebat, quia facta fuerat sine interuentione, consensu, & presentia venditoris, contra reservationem expressam in dicto contractu venditionis requisitam, & reservationem: quia quando ex statuto, vel conventionione requiritur presentia alicuius in certo actu, illa debet esse personalis: Tiraquell. ad 6. de emul. n. 31. vbi id fuit de clero.

Et propterea bene dictus Primus promissus, clausus quatuor mensibus obtinuit sibi de dicto beneficio in Legatione prouident, iuxta notata per Cardinalem Zabari. in clement. plures, §. fin. non. 1. versic. Tertio casu, vbi dicit, quod si patroni contendunt de iure, vel quasi possessione insulpatronatus, si intra quatuor menses quod patronos laicos, conuenit illa non fuisse finita, Episcopus ordinabit Ecclesiam sine praedictio amittentis, dicens hunc esse casum, in quo tempus carit impedito.

Nullum tamen fieri debet fundamentum aduersus praedictam insulpatronatus translationem, sub eo pretextu quod in ea Episcopi auctoritas non interueniens, pro ut regulariter requiritur: quia quando insulpatronatus transferretur in aliquem cum vniuersitate bonorum, veluti cum castro, cui tale ius annexum est, non requiritur auctoritas Episcopi: cap. ex literis 7. de insulpatronatu, & ibi Bartholin. 2. Mistic. decis. 140. n. 2.

Tertio dubitatum fuit, vtrum tertia presentatio facta per emptorem castri, (quae quod istum Castri emptorem est secundum) esset valida, attento quod Primus promissus declararetur si dimittere beneficium, de quo agebatur fuerit enim, vt diximus, facta tres presentaciones: vna, per Castri venditorem; alia, nempe secunda & tertia, per dictum Castri emptorem.

Super quo dubio fuit conclusum, nec ex iure communi, nec ex stylo Galliae, secundum hanc emptoris presentacionem, & institutionem subsistere possit. De rare quidem communis aequa Episcopus non potest instituere presentatum legatione

caudo

cuo loco per patronum, quando lis introducta fuit inter utrumque presentem, pro ut hic factum fuerat: *cap. 1. de lue pend. in 6. & per dens.*
 7. Cretentij 10. de *interp. patron.* † Quia licet sola lis introducta inter patronos non reddat beneficium litigiosum, tamen aliud est, quando est etiam introducta inter presentes, pro ut hoc casu: *Rot. decis. 599. num. 17. partis 4. recent. tom. 3. Roch. de Curt. in trall. de interp. patron. in verbo, honorificum, quest. 23. num. 33. Lambertini lib. 2. part. 1. quest. 6. art. 13. fol. mibi 55. & per consequens beneficium istud litigiosum non poterat subiacere provisioni Ordinarij.*

8. Verum, quia in Gallia Episcopi non prohibent conferre beneficia, ut alibi diximus, & refert Peleus in *Analyti. ad regul. Cancell. cap. 37. versic. in hoc regno, fol. mibi 131.* ideo ex alio etiam capite, collationem hanc recto loco factam ad presentem secundum istius imperiois Castri, subsistere non posse existimamus quoniam presentatio intra quadamvis facta fuisset. Licet enim patrono penitus esse variationem cumulationem verisimilem sit, † tamen hoc ius variandi cessabat hoc casu, quia res non erat integra, cum ultra patroni presentationem, fuisset subsecuta institutio Episcopi; quo casu non est licita patroo laico variatio: *cap. cum antem, 14. de interp. patron. & in Gloss. post figuratorem casu, ibi: antequam presentatio fuerit admissa, Barboz. de Episcop. allegat. 7. 2. num. 15. 1. Ricc. in praxi ver. for. Eccles. decis. 173. in princip. Gasc. de benefic. part. 1. cap. 9. num. 211. Viuian. in praxi inter patronos. lib. 10. c. 1. num. 1. Lambertini. lib. 2. part. 2. q. 7. art. 1. num. 2. versic. alia ratione, fol. 177. alia 829.*

10. Addatur, quod dum variationi locus est, patronus illam facere non potest privative, sed rationem cumulationis: ut dicunt omnes DD. *supra* citati, & nos alios ostendimus.

Illa autem secunda emptoris presentatio, in cuius sequela tenus provisus comparat, non erat cumulationis, sed privativa, cum expressa revocatione primæ nominationis per eum factæ: & per consequens nulla, & contra formam iuris Lambertini. lib. 2. part. 2. quest. 7. art. 21. & 22. Unde stante nullitate presentationis, institutio subsecuta coarctatur, & Primus provisus, saltem vigore gratiæ si tenetur, non quæ provisionis obtinetur in Legatione, preferendus.

CAPVT CLXXIII.

Episcopo Sacra facienti nemo assistentiam facere potest, qui non sit in Ordine sacerdotali constitutus. Qui verò in eazate non est, ut ad Sacerdotium promoveri queat, si ex dispensatione Apostolica primam Dignitatem obtineat, quamvis assistentiam facere non possit, non tamen cogendus est ad functiones Diaconales, vel Subdiaconales, dum Episcopus celebrat; nec inferioris officium cogendus est superior utrumque exercere. Capitulum non posse quidquam statuere ad suam utilitatem, minusque in preiudicium Præpositi, tam circa precedentiam, quam circa Ecclesiæ emolumenta.

1. Præpositi ex dispensatione Apostolica Dignitatem illam obtinent, & ex ratione si non possit exercere suum officium sacerdotale, non potest cogi ad exercitium functionum Diaconalium.
2. Prima Dignitas nunquam cogi debet ad minoris Diaconi dum Episcopus celebrat, sed istud onus pertinet ad duas Canonice: Et quomodo id fieri debeat iuxta Canonem de Remanen ostenditur.
3. Affertur declaratio sacre Congregationis Rituum, quod Dignitates non debent supplere vices inferiorum, sed potius inferiores vices Superiorum.
4. Prima Dignitas quando ex isto impedimento non potest facere assistentiam Episcopo, potest esse presens in choro, & lucrari quatuordecim distributiones.
5. Absordum est, Superiorem cogi exercere officium inferioris.
6. In materia precedentie, seu honoris, consuetudo maxime attendenda est.
7. In materia honorifica, consuetudo attenditur, quamvis non sit prescripta.
8. Qui est in quasi possessione precedentis, potest intentare remedium possessionis, probando quod erat in possessione tempore liti motæ.
9. Statuere, est alibi non solum.
10. Ad validitatem sibi sibi facti per Capitulum requiritur confirmatio Episcopi.
11. Coactio Capituli facta ad propriam utilitatem, & in preiudicium teris, non valet.
12. Decreta Capituli facta in preiudicium certe personæ, nullatenus non possunt.
13. Adversus conclusiones capitulares datur revocatio appellations intra decem dies; & in eius defectum, remedium querere intra annum.
14. Pro consuetudine precedentie competens remedium possessionis.
15. Quasi possessio precedentie universalis tribuit revocatio possessionis, pro alijs actibus precedentie particularibus.
16. Distributionum quotidianarum portio consuetudine facta, ut si nobis aliud probetur in contrarium, eadem proprio servatur in alijs Ecclesiis emolumentis, veluti mortuariis, & anniversariis, qua eodem iure reguntur.
17. Capitulum non potest minus consuetudinem in Ecclesia introducere, maxime sine consensu Episcopi.
18. Non licet Præpositis, nec Canonice, Missam celebrare volumine, inducere ornamenta sacerdotalia in Altari, sed tantum in Sacristia.
19. Conservando Capituli non subsistit adversus translationes auctoritate Apostolica confirmatas.

Vo Præpositi, unus Metropolitano, alter Cathedrali Ecclesiæ, cuius liti Capitulis contententes, diversas separatum difficultates proferunt; quarum resolutioni sæpius in praxi occurrere, & vultu esse potest. Et quidem quoad Præpositum Metropolitano, supponebatur quod illius Ecclesiæ statutus cautum est, Præpositos, & Archipresbyteros teneri assistentiam facere Archiepiscopo celebranti intra illam Ecclesiam: Archidiaconum vero, & Sacristam, fungi onere Diaconi, & Subdiaconi. Cum autem Præpositi non habens etatem de iure requisitam, dignitatem illam possideat ex dispensatione Apostolica, constitutum tamen sit

fit in Diaconatu, debitum fuit, utrum qui ex defectu ætatis, & Ordinis sacerdotalis assistentiam Archiepiscopo figere non potest, saltem Diaconi, vel Subdiaconi officium, illo celebrante, exercere teneatur.

Super hoc dubio, hic in primis pro fundamento constituendum est, illam qui in ordine Sacerdotali constituta non est, Episcopo celebranti auctoritatem facere non posse. Quod clare probatur ex Cælestinali Episcopo parum illi, *1. cap. 7. in principio*, his verbis: *Inter omnes Episcopos manifestum quia et in divinis officiis, & sacramentis primum & dignius est Presbyter officium, qui idcirco debet esse dignior ex Privilegio, & paulo post subiunguntur verba sequentia: si dignior omnino ex omnibus, in Sacerdoti constituta, atque in Sacerdotali officio experiri.*

Hoc fupposito, Dico Pzopolitum ex difpenfatione Apoftolice, etatis defectum habentem, & ordine Sacerdotali minime conftitutum, quantum a. i. i. curam facere nequit, non propterea cogendum eife ad functiones Diaconales, aut Subdiaconales tempore officij Archiepifcopalis. Quod probabit *Pzmo*, ex dicto Ceremoniali: *Secundo*, ex iuribus dicte Ecclefie: *Tertio*, ex confuetudine illius Ecclefie: *Quarto*, ex ratione naturali.

Quod attinet ad Cæroniale, constat ex vi. suo illius capitulo, quod nungum habuit intentionem obediendi primam Dignitatem ad assidentem Episcopo in habitu Diaconali, cum exordibus deli capiti, quæ loquuntur de assidentia duorum Canonico-rum in habitu Diaconali, quæ ex corpore eiusdem capitis 8, in quo dicitur, quod duo Canoni-ci assidere debeant; videlicet duo Canonici ex ordine Diaconali; quod si forte Ordines distincti non essent, ovis illud incombere duobus primis Canonici, vel Dignitatibus sedentibus post pri-mam Dignitatem, vel primum Canonicum. Ex quibus verbis evidenter apparet primam Dignitatem exiui ab hoc Diaconi munere exercendo.

Arque ita declaratum fuit per facram Rituum Congregationem die 3. Aug. 1617. referente Barb. de iure Eccl. univ. fol. 1. c. 1. n. 93. nempe Dignitates non supplere vices Canoniconum, & aliorum inferiorum, sed bene inferiores pro Dignitatibus.

¶ Iamò statim huiusmodi notorio, & non fraudu-
lento impedimento, potest Pieposus, qui prima
Dignitas est, tunc ad eum in choro, & lucrati suos di-
stributiones, vt decem testatur Barthol. *distolab. 1.*
cap. 11. *num. 104.*

Ex statuto vero predictæ Ecclesiæ constat eundem, officium Diaconi, & Subdiaconi spectare in Nullis Pontificalibus ad Archidiaconum & Sacristam, non autem per consequens ad Præpositum, vti easdem abdicant, quod nascitur, si Superior congeritur exercere officium inferioris *consuet. 23. §. abdicandum, C. de reformat.* Abdicatum enim est si promissoris actibus tenum turbetur officia, *dist. 6. abdicatum.*

[illegible]

actus possessorij fufficiant: Rip. in cap. cum Ecclesia, immo, § 2. de causa poss. & proprietat.

Ratio huiusmodi concipitur pro Domino Præposito; cui indecorum sit turbare ordinem præcententiarum; et inferiorum præcedere eum, qui suis superior est: ideo recte Dominus Præpositus potest intentare remedia possessionis, ut manifestetur in suis quali possessione procedendi: *Schedæ, Instr. de interd. l. cūm ali* sufficiat probare, quod erat in hac quali possessione tempore liti mortæ: Batol. in l. l. §. hoc inferat, l. non. i. l. §. final. num. 18. f. *non possidet*, Coccin. dec. 452. num. 3. Postius de mortem. dec. 73. c. 101. c. *et obscur.* l. n. l. c.

Quod autem attinet ad Propositum Ecclesie Cathedralis, questio vertebatur super quibusdam conclusionibus capitularibus, quæ sine dubio fieri non poterant in præiudicium auctoritatis præeminentiam illi competentem; quia Capitulum non poterat has conditiones facere, quia non habet iurisdictionem in Propositum; quæ tamen statueret, si nichil iurisdictionis: Bart. in l. omnes populi, num. 3. vers. aut cum interuente, ff. de iustis, et iure, quem ibi omnes Doctores sequuntur: Sord. conf. 4. n. 10. et conf. 12. num. 6. ¶ Ideo requirebatur ad eos validitatem auctoritatis, fide confirmatio Episcopi: cap. cum amos, et ibi Abb. num. 6. et alij, de constitutis. ¶ Multo magis inuolunda declarauit breue conclusio Capituli, cum facta fuerit ad propriam conclusionem vitariam, et in præiudicium tertij: Dec. in cap. cum accessisset, numero 24. et ibi Felini: num. 12. de consuet. Abb. in cap. in Genesio, numero 2. de electio. ¶ Et huiusmodi decreta facta in odium certæ personæ, vocantur ambigua: leg. ambigua, et ibi Bart. ff. de decretis ad ad. sacra. Abb. in d. cum accessisset, num. 6.

Propter aduersus huiusmodi decreta Capituli, potest Praepositus ad Superiorem recurrere per viam quæritæ, quæ durat per annum: Ro. dec. 2. §. 9. num. 5. 4. iuncto num. 57. *part. 6. recent. per text. in L. qui g. mater, C. de censibus, lib. 1. §. c. concertationi, & c. §. DD. de appellat. in 6. ubi dicitur, quod in scribendis istis extenuatibus appellatio debet interponi intra decem dies tempore notitæ: quod si non fuerit appellatum, vitandum est alius iuris remedium, quæ competunt; non obstantibus lapsu decem dierum.*

Vltra nollentem, id est in iulicia conclusivum,
in quibus Dominus Præpositus præparavit scribas
infecte præminente in nonnullis actibus ex-
tra iudicia: et pro quibus illi competens teme-
ritas positorum, propter competere iudicantia fuit per
Rotam super dictorum locorum coheret apud Bu-
densem, dec. 604. et sola positorum universalis præce-
dentis suffragator Præpositus in actibus particu-
laribus: Secundum, § 13 n. 44. Rot. dec. 17 n. 1 p. 2. di-
versior. Scraph. dec. 1295 n. 6. Buxit. dist. dec. 604.
11. Poff. de mavor. c. 16 n. 10, 78.

Similiter non obstantibus predictis conclusionibus, prepositus manducandus erat in quali possessione exigenda certam portionem maiorem por-
tione Canoniceorum, in omnibus emolumentis, tam distributionum, quam candelarum & emolu-
mentorum ex funeralibus, quia talis erat antiquis-
sima Ecclesie consuetudo, cui Canonici per suas
conclusiones capitulares derogare non poterant:
iuxta constitutionem Bonifacii VIII. de cleric. non
presuleat in 6. maxime cum de iure portiones emolu-
mentorum proveniantium ex immobilitatibus, & annu-
ariis, eodem iure regantur, quo distributiones
quotidianae: DD. in d. de c. l. c. Glof. pragmat.

sanction. in rubric. quo tempore quis debeat esse in choro, & ubi etiam, in verbo, distribuitur.

- 17 Non potuit igitur Capitulum novum introducere consuetudinem in Ecclesia, maxime sine consensu Episcopi. *cap. novum, c. 1. dist. 1. cap. cum consuetudine, de consuetud. Franc. in dicto cap. vico, §. statum, num. 11. de cleric. non resident. lib. 6. Gemman. ibid. num. 4.*
- 18 Quod autem obiciebatur Domino Praeposito, non licere ipsi pro Missis celebrandis, induere in ipso Altari vestimenta sacerdotalia, iuxta declarationem sacre Congregationis Rituum, confirmatam per felic. recordat. Urbani VIII. cuius sit mentio in Missali Romano, & notat Barbof. in dec. Apostolic. *cap. 133. n. 1.* Sanè huius decreti obtemperare debet Praepositus, nisi contrarium in Gallia consuetudinem vigere doceat, & constitutiones praedictas non esse vsa recepat, vel alibi de constitutionibus vsa non receptis ostendimus.
- 19 In praedictum vero aliorum iurium Domino Praeposito competentium, vigore transactionum antiquissimarum, Apostolica auctoritate confirmatarum cum clausula decreti irritantis, nulla ponitur fieri conclusio, aut introducta consuetudo: DD. in *cap. cum de beneficio, de prebend. in 6. nominatim Ciceroniam. Anchar. Franc. & alij* quos citat & sequitur Ro. apud Vetal. *dec. 104. part. 1.* cum pluribus citatis per Barbof. in *tratt. de clausul. cap. 40. num. 34. & 35. Monac. de comm. ultimar. volut. cap. 7. n. 243. & 244.*

CAPVT CLXXIV.

De Irregularitate incurta ante impetrationem beneficii: Et vtrum indigeat dispensatione, quando irregularis vult promoueri. Assistens bello iusto vtrum incurrat irregularitatem: Et verum illi suffragetur possessio decennalis. Quomodo sit verum quod dicitur, eum, qui militiz seculari se adscribi fecit, eo ipso priuandum esse suis beneficiis: Et vtrum idem ius statuendum sit, quando agitur de pensione alicuius teleruati. Penae priuationis vtrum sit locus ob non delationem habitus clericalis.

SVMMARIVM.

1. Qui existens in statu laicali incidit in irregularitatem, si velit beneficium obtinere tenetur habere dispensationem super tali irregularitate.
2. Qui homicidium commisit, non solum non debet promoueri, sed etiam in perpetuum debet depu.
3. Clausula generalis absolutiorem à censuris non comprehendit irregularitatem.
4. Assistens bello, siue iusto, siue iniusto, efficitur irregularis, si aliqui huius iude interfecti fuerint: quod tamen inferius declaratur.
5. Clericus in minoribus ordinibus constitutus non fit irregularis assistens bello iusto, quauis propria manu pugnet, dummodo neminem occiderit, aut membro mutilauerit.

6. Clericus in minoribus ordinibus constitutus, si neminem occiderit, non priuatur beneficio, sed tamen si habeat beneficium, peccat mortaliter.
7. Qui beneficium possidet per spatium decem annorum, praesumitur dispensatus ab irregularitate, & illud beneficium impetrari non potest.
8. Clericus in sacris Ordinibus constitutus, si neminem occiderit, aut mutilauerit in bello, non efficitur irregularis.
9. Clericus assistens bello iusto, non fit irregularis si non deseruet, aut occiderit, seu si bellum esset iniustum.
10. Amplius ut procedat, quantum plures in conflictu mortui fuerint, si ipse non occiderit, nec mutilauerit.
11. Qui dicit clericum occidisse, vel mutilasse in bello, debet hoc probare.
12. Clericus accedens ad bellum, vel permittens se adserui in militum facinori, ipso iure priuatur beneficio.
13. Sola descriptio in militia sacrali, non priuat beneficium, nisi quis alium militum exerceat.
14. Militia solo iure postremo interdicta est Clericis.
15. Si Clericus alla militiam non exercuerit, non amittit sua beneficia.
16. Qui profectum est ad bellum, si beneficia resignauerit concurrendum alij conciliari, facilius praesumatur committere confidentiam.
17. Pensio aliquot alium in stipendium non amittitur propter assistentiam in bello.
18. Incapacitas ad beneficia non infert per uicisse incapacitatem ad pensiones.
19. Laicum exerceat militiam, si fuerit monitus ut desisteret, amittit pensiones.
20. Vtrum ex dimissionibus habitus clericali amittatur beneficium.

SACERDOS quidam beneficium curatum per plures annos pacifice possederat, sed tamen antequam sacros Ordines suscipere, Transiit tamen interfuit iustissimo bello per Regem Christianissimum contra rebelles instituto, dubitans ne sub irregularitatis praetextu deuolutus quispiam beneficium illud tanquam vacans, non obstant sua plurimum triennali, imo plurimum decennali possessione, impetrare contenderet. Quae huius vtrum ex illo capite impetrationi locus esset, sub eo praetextu quod ipse incurrisset irregularitatem, & de beneficio per eum possessio nulla obtenta dispensatione prouisus fuisset: et cum de iure etiam si quis in statu laicali incurreret irregularitatem, teneatur obtinere dispensationem super tali irregularitate antea contracta, antequam beneficium aliquot: *cap. si quis 6. §. fin. iuncta Gloss. in verb. censuram, de homicid. et ubi dicitur quod si quis commiserit homicidium, non solum non debet promoueri, sed in perpetuum debet deponi. Card. in Clem. 1. eod. tit. et Nec sufficit quod impetrans beneficium habeat to suis prouisionibus clausulam cum absolutione: Quia irregularis non potest gaudere hac clausula, cum irregularitas non sit censura: *cap. quareni, de verbor. significat. & ideo per absolutionem à censuris, non censetur dispensatum cum irregulari: Nauar. in manuali cap. 14. §. 1. num. 26. Rec. dec. 44. num. 4. & §. 1. recent. et arqui assistens bello, siue iusto, siue iniusto, irregularitatem incurrit, si aliqui huius inde interfecti fuerint, teste Nicolao Plouso in *tratt. de irregul. num. 10. Regul. 33.***

Sed tamen verius est, dictam Sacerdotem tunc in sacris ordinibus nondum constitutam nullam inconstituti irregularitatem notam. In primis quidem admodum est. Clericis in minoribus ordinibus constitutis, nondum sacra initiata, polle abique peccato in bello iusto propria pugnare manus, sicut et laicos, nec esse irregularem, quantum propria pugnare manus; dammodo necem non occiderit, ut membro mutilante: v. ex clem. in *clem. si furro*, *de homici.* p. 2. §. 3. v. 2. *Quia, nefas, morsu, manu, & mach. a. nefas* p. 2.

† ubi patet Molinam dicitur verendum esse, nec Clene-
tine in monachis constituti peccent mortaliter
afflictiore bello, si acta habeant tunc beneficium
Ecclesiasticum, quia reddunt se ad officium, ad
quod obligantur, inidoneos: si vero beneficium
non habeant, nec ministerio Ecclesiastico deputati
sint, non peccare, quia habentur quasi laici: in vero
accident, beneficium propria manu aliquem oc-
cidere, vel mutilare, beneficium resignare debet,
vel dispensationem super irregularitate impetire:
Romano, de irregulari. dist. 7. quæst. 4. par. 4.
c. 1. c. 10.

Cum igitur in casu propofito, poffeffor dicti beneficii nullam incurrit irregularitatem, non indiget difpenfatione, & ideo omni ex parte tunc erat in fuo beneficio, praeteritum autem illius poffeffione pacifica plufquam decennali, quae facit ut praeteritum difpenfatio, aut alius quilibet legitimus titulus, etiam non effet tantum triennalis: Notapud Manes. *deff.* 90. *non.* 10. Non enim praeteritum dicitur, quod Epifcopus tanto tempore irregularitatem tollat: Loreti. *de re benef.* lib. 3. *quaeft.* 11. *non.* 33. ideo ob longam poffeffionem inlicitam non potest in fuo beneficio, nec impetratio beneficii non tam tempore poffeffi fuiffintur: Rebuffi. *in praxi.* in 3. parte *figurae*, in verbo, *de rege de annali.* & Ricci. in *praxi*, *re. fer.* Eccles. *deff.* 397. ubi loquitur de poffeffore decennali.

Et ad maiorem predictorum corroborationem notandum est, quod nam si quis in factis ordinibus fuerit constitutus, cui non licet propria pugnam manu, quamvis bello iusto interfuerit, & eo pugnauerit, non efficitur irregularis, si nemini occiderit, aut membro mutilauerit; quamvis in illo conflictu plures occisi fuerint, aut membris mutilati: Cuiusmodi. In dicta Clement. §. fursum, de homicid. parti. 1. §. 3. non. a. S. Antonin. Archiepiscopo. Florent. universalis de irregul. cap. 1. non. 37. Addebat. ad Bernard. Diaz in practis. criminal. canonis. cap. 101. Graff. de effectib. clericat. effect. 18. ubi tamen contra Dd. dispersas allegat, probat quod Clerici interdum esse propria manu, & per se ipsos pugnare, quamvis essent in minoribus ordinibus constituti, quia sunt vere Clerici, adeo vt nec eam possint esse Duces belli; quamvis tunc casu propria manu non pugnent: c. de doctrina Abbatis. in cap. sententiam, numero 16. de cleric. ubi monach. caput. non. 16.

humilis. Dicit tamen *humilis* 13. † Quod Clemens adiutens bello iusto, non sit irregularis, etiam periclitando; si per se non deformat, aut occidat; secus tamen dicit esse, si bellum esset iniustum.

ris minime abstinere debere, si ipsum de intentione in illo confidit conscientia remoueat: vnde colligant DD. omnes communiter veluti Abb. Felin. Henric. & alij, quod si Clericus neminem occiderit mulierem, nullum incurrit irregularitatem, etiam si in conflictu plures mortui fuerint: propterea iam citatos concludit Diana *resolus. moral. part. 6. tractat. 4. resolus. 38. vers. non nego*. Campani: *in duerfor. mor. canonice. rubric. 11. cap. 24. num. 10*. Bonacin. *De irregulari. dist. ultimus. question. 4. resol. 4. num. 10*. Rot. *decis. 3. numero 3. pag. 12. recte*: ubi quod Clerici excusant multum in bello iusto, etiam adhortando ad victiam maioris generalitatis & perniciem, non efficiunt irregulares: nisi ipse occidat, vel deforme: & ideo licet probetur aliquem in tali bello Interuenisse, non tamen ideo dici potest eum incurrisse irregularitatem, quod tantum incurritur in cibus à iure expressis: *cap. ubi de sentent. excommunicatis. in 6.*

Nou loais tamen esse dubitatio, si dictus beneficiarius eo tempore, quo ad bellum accessit, possederet dictum beneficium: quia eo ipso, quod quis militat seculari de sacerdotio facit, non solum censetur renunciare privilegio clericali, quod forum; veretatur etiam de Gual. de effectib. clericali. effect. 1. m. 365. *verbe. aliquo tempore*, quia factum est cum clericali contrarium; sed etiam privatur ipso iure beneficiis per eum obtentis: secundum sententiam Gual. ad regul. 8. gloss. 15. numero 54. et gloss. 14. m. 63. ubi quod si quis efficiatur miles secularis, videtur renunciare beneficio, et illud vacat ipso iure: Paris. de resignat. lib. 1. questus. 1. m. 11. Clar. in pract. criminal. § final. quest. 73. numero 6. *verbe. item clericus*, Rebut. in errorat. nominat. quest. ultim. m. 18. qui tamen id limitat in *verbo. item tunc*, si talis miles factus arma militaria exerceat: quasi velit dicere, quod si non exerceat militiam, non prius beneficii. nec illis facit renunciare censetur.

tati. Quæ limitatio confirmatur ex eo, q̃ quod
 militia Clerici solo iure potius et Ecclesiastico
 intenditur esse: vt constat ex cap. clericum, ca-
 pitule de hie clericis, capite vii qm, 10. quæstion. 3.
 et alius iugibus allegatis per Diaman tom. 6. tra-
 ctat. 4. resoluçion. 35. verficul. ducentum qm. Et
 idem quænam Glolla in cap. finol. de clericis, non re-
 quiritur, in verbo, redierit, dicat, quod ex eo
 quod quis factus est miles, censetur habere Ec-
 clesiasticum pro derelicto, & quod Episcopus statim
 eius beneficium consecraret potest tamen hoc de-
 bet intelligi cum effectu, nempe quando exer-
 cet in effectu militiam; ita vt sola descriptio
 non sufficit ad piandum ipso iure: ex nota-
 tis per Chalfaneum in consuetudin. Burgund. titu-
 lul. des Justices, Rubric. 1. §. 5. in verbo, s'il n'a
 guerre, numero 32. & 54. Vnde non immenito
 Lotter. de re benefic. lib. 3. quæstion. 36. nu-
 mero 90. dicit illam penam amissionis benefi-
 cii ipso iure, non ita facile admittendam esse,
 nisi ad sæua etiam per Clericum deuenire
 esset: cum quo temperamento existimo senten-
 tiam Gonzales in præcaus locis intelligendam
 esse.

Negari tamen non potest, quin una ex causis 16
committendi confidentiam illa sit, nempe cum
aliquis existens in manibus ordinibus habet be-
nefactum, & vult ad bellum proficisci, ne amittat
illud potest confidere de amico circa fructus, vel
nemum ipsius beneficii; quo casu etiam commissa

confidentia: vt notat Pafif. in *trattat. de confident. quæst. 9. num. 24. & 25.*

17. Non eadem est ratio pensionis beneficiæ, quæ non eodem modo amittitur propter assumptam militiam seculari, neque propter irregularitatem, præsertim si agatur de pensione reſeruata alicui in stipendium: quia reſeruata cenſetur pro ſeruicio temporalis vti laico, veluti pro patrocinio, pro pulſandis campis, pro aperiendo fores Eccleſiæ, vel alias pro remuneratione laborum; iſta enim eſt omnino proſana, quæ laico competere poſſet: Garc. de *benefic. part. 1. cap. 5. num. 8. ¶ & ideo ſacra Congregatio declarauit incapacitatem ad beneficia, non extendi ad penſiones: Garc. diſſe. cap. 5. num. 136. & 137. qui ſubdit, num. 138. quod licet iſta declaratio difficultatem patiat, tamen illi ſtandum eſt propter authoritatem ſacre Congregationis. ¶ Si tamen taliſciens morbus eſſet, vt à militia deſiſſet, & id non faceret, tali caſu amitteret etiam penſionem ſibi in titulum beneficii assignatam: vt reſtat Gigas in *tratt. de penſionib. cap. 5. num. 3. 4. & 5.**
20. Poſſet etiam hoc caſu contra beneficiarium opponi, quod propter ſolam clericalem habitum abiectionem amittit ſuum beneficium, iuxta Bullam Sixti V. editam anno 1589. quæ, in Bullario, eſt ordine 92. qua cautum vt Clerici beneficia, vel penſiones obtinentes, conſuetudine & habitu clericalem ac veſtes tales deſerant, & contrarietibus poenam amillionis beneficiorum imponit, eorūque beneficia tanquam vacantia impetrari poſſe, & penſiones extinctas eſſe declarat. Sed hæc Bulla non eſt recepta in Gallia, & extra eam difficultas eſſet ex hoc capite impetratio propter multas exceptiones, & cauſas rationabiles, quas reſcit Loetter. lib. 3. *qualit. 26. numero 26. & ſequenti. quæ per beneficii poſſeſſorem probati poſſunt.*

CAPVT CLXXV.

Quando teſtator fecit legatum alicui monaſterio, ſub onere, vel modo per eum præſcripto, quod onus, ſeu modus non poſſet executioni demandari ſecundum regulas illius Ordinis, legatum non vitatur; ſed modus, aut onus adiectum debet adimpleri ad fauorem eiſdem monaſterij, alio modo æquipollenti, recedendo quantumminus fieri poſſet à voluntate teſtatoris.

SYMMARIUM.

1. Quando legatum fuit reſtitum ſub conditione impoſſibili impoſſibilitate iuris, quam tamen teſtator poſſibilem eſſe credebat, legatum eſt validum, & conditio habetur pro non ſcripta.
2. Legatum libertatis, & legatum pium æquiparantur.
3. Conditio contraria conſtitutionibus Ordinis religioſi, habetur pro impoſſibili.
4. Conditio impoſſibilis de iure vitatur, & non vitatur, niſi agatur de legato reſtituto pro cauſa.

5. Quando agitur de conſtitutione, vel ſtatuta particulari, præſertim quod teſtator ſolam conſtitutionem ignorauerit, ſi talis conſtitutio non ſit inſerta in corpore iuris.
6. Opinio teſtatoris in explicando teſtamento præuolare debet, & haberi pro veritate.
7. Non præſumitur quod teſtator voluerit facere alium nuptiarum in ſuo teſtamento.
8. Conditio impoſſibilis in contradiſtinctione variæ diſpoſitionem, non autem in teſtamento, & vltimæ voluntatis.
9. Quando legatum pium non poſſet adimpleri in totum, & conditio non eſt in totum impoſſibilis, debet adimpleri eo modo quo poſſet.
10. Legatum pium ſoluum ad certum uſum, ſi non poſſit ualere ad illum uſum, conuertitur debet ad alium ſimilem.
11. Modus, vel conditio prohibita reſciuit, & legatum remanet validum: quod adhibita tamen cauſam diſtinctionis explicatur.
12. Legatum pium conſeſcente herede commutandum eſt ad alium ſimilem uſum.
13. Quando agitur de mutanda teſtatoris voluntate, quantumuis fieri poſſet, debet hoc fieri cum conſentimento ad voluntatem teſtatoris.
14. Alteratio voluntatis teſtatoris fieri debet mutata forma, ſed non mutata ſubſtantia.
15. Requiſitus Eccleſiæ, ſuper commutatione velutatus teſtatoris, præuolare debet conſenſus ſui requiſiti heredis.

RELIETVM fuit Reuendiss PP. Carmelitaniſ diſcalceatis legatum certæ pecuniarum ſummæ, ſub onere celebrandi quædam numerum Miſſarum maiorum, ſeu conuentualium: quod tamen legatum executioni demandare nequeunt ſecundum formam à teſtatore præſcriptam, cum per conſtitutiones illius Ordinis prohibitum illis ſit onus ſimilium Miſſarum conuentualium ex fundatione acceptare. Vnde quaſitum fuit vtrum dictum legatum pium conmutari debeat in fauorem eiſdem Conuentus, ad quem teſtator affectionem habebat, ad certum numerum Miſſarum priuatarum Super quo dubio Reſpondi, dictum legatum conuertendum eſſe ad alium pium uſum, & dictam conuersionem fieri debere in fauorem, & ad utilitatem eiſdem Conuentus, cui legatum reſtitutum fuit, & non alterius.

Prima pars huius reſolutionis probatur ex eo, quod licet onus celebrandi Miſſas cantatas, & conuentuales, fuiſſet legato adiectum per viam conditionis, aut modi; & ſic modus, vel conditio adimpleri non poſſet tanquam continens tem impoſſibilem impoſſibilitate iuris, attento quod ſecundum conſtitutiones dicti ordinis Carmelitarum diſcalceatorum, quæ faciunt ius quoad Religioſos eiſdem Ordinis, ſimilia onera huiusmodi Miſſarum acceptari non poſſunt; non tamen ideo dicti Patres legari commodò priuandi erant. ¶ Quando enim conditio quæ eſt impoſſibilis impoſſibilitate iuris, ſi teſtator illam poſſibilem eſſe credebat, vitatur conditio, firma tamen & valida remanet diſpoſitio, præſertim fauore piz cauſæ: vt probatur per text. in *leg. cum ita datur. ff. de condition. & demonſtrat. quæ ad id allegat Ludouic. Roman. in leg. impoſſibiles, num. 14. ff. de verbor. obligat. ¶ vbi licet loquatur de legato libertatis, idem tamen obtinere debet in legato piz, quæ eodem iure vituor, vt explicat Laſon in *leg. ſermo manuſcripto, Digreſſ. de condition. indub.**

in prima limitat. ut in specie casus nostri determinat Menoch. conf. 1014. num. 3. ubi dicitur, quod conditionem, quae obligat ad faciendum actum contrarium constitutionibus Ordinis religiosi, esse de iure impossibilem, & haberi pro impossibili, quando agitur de legato relicto Ecclesiae, vel piae causae: 7. & ideo conditionem vitari, & legatum valere, & deberi: eisdemque sententia est Tiracquel. in tractat. de primis, p. 1. cap. 1. privilegio 75. dicens, quod licet aliis conditio impossibilis, quam testator putabat esse possibilem, non habeatur pro impossibili, & ideo defuncto testatore legatum quoque dehere, & ita non vitari conditionem, sed eam vitare dispositionem: per text. singularem in dicta L. cum iussu, ff. de testib. videbitur hoc tamen fallere in legato relicto piae causae, quod non vitatur propter conditionem impossibilem, quam testator putabat esse possibilem.

Quod autem testator in casu isto eximiarit conditionem esse possibilem, probatur ex eo quod illa impossibilitas non resultat ex aliqua lege universali, sed ex particulari quadam Ordinis illius constitutione, prohibente acceptationem oneris similibus Miliarum, quam testator ignorabat, & scire non poterat: 7. & dum agitur de probanda scientia, non ignorantia testatoris, inspicendum est quod est veniale: praeterea quia in dubio praesumitur ignorantia: L. verum, ff. de probat. cap. 1. assumimus, de reg. iur. in 6. Quod sine dubio procedit quando agitur de ignorantia statuti particularis, quam quilibet ignorare praesumitur, quia habetur pro ignorantia facti: Alexand. conf. 1165. Dubium, num. 11. versic. quoniam, lib. 6. Tusch. in verbo, Ignorantia, conclus. 10. num. 2. Et idem dicendum est de qualibet alia constitutione extravaganti, non inserta in corpore iuris: quia illius praesumptio ignorantia: Geminian. conf. 78. colum. 1. versic. nec obstat si dicatur. Tusch. loco citato, conclus. 11. numero 5. Gabriel. conf. 178. numero 26. & num. 54. & seq. lib. 2. 7. Semper enim debemus potius attendere mentem, & opinionem testatoris, & debere haberi pro vero illud quod testator verum esse credebat: per text. in l. qui loco, §. 1. & ibi DD. maxime Cassen. ff. de heredib. instituend. Mantica. de consuet. lib. 3. tit. 10. num. 2. 7. Nec praesumendum est, quod testator voluit facere actum frustratorium in te magis momenti, nempe in testamento; quidquid sit in contractibus: ut bene explicat Duran. in tractat. de conditione impossibili, part. 2. cap. 1. numero 1. & 46. Cum enim res dependat ex animo & voluntate testatoris, eius intentio ex coniecturis, & facti qualitate colligitur: capite 1. de praesumpt. l. 4. §. pua. ff. de heredib. instituend. atque ita ultra praeteritos 7. concordat Cauter. lib. 5. verbor. resolut. 22. num. 156. ubi bene compebat dictam distinctionem inter contractus & victimas voluntates: dicens hanc esse communem, & veterum opinionem; nempe quod conditio impossibilis, in contractibus vitat dispositionem, non autem in testamentis, & victimis voluntatibus.

Secunda pars dictae resolutionis probatur ex illa regula generali, quod quovisquoque legatum pium non potest adimpleri in totum, secundum voluntatem testatoris, & sic conditio non est in totum impossibilis, debet adimpleri eo modo quo potest: Cauter. conf. 1. numero 5. & sequent. versic. Secundo respondet. 7. & quando legatum pium factum fuit ad certum usum, si non possit valere ad illius usum, contracti debet ad alium si-

milem: cap. 3. de testament. l. legatum, ff. de testib. legat. 7. Unde legatum, quomodo factum fuerit 11. ad usum prohibuitur, remanet nihilominus validum, sed onus renitit: & habetur pro non adiecto: Caldein. conf. 343. alias 14. de testament. Nec displicet distinctio trium casuum, quam affert Pet. de Vblad. in tractat. de canonica Episcopali, cap. 7. num. 35. Primus casus est, quando ille usus potest adimpleri de iure & de facto: Secundus est, quando potest adimpleri de iure, & non de facto: Tertius casus est noliter, quando non potest adimpleri de iure: & hoc casu, si eius usus ad quem legatum factum fuit, est licitus & honestus, tunc legatum valet, & convertendum est ad alium sivei honestum & licitum: ut bene etiam explicat Monc. in tractat. de comment. ultimar. voluntat. capite 4. numero 130. & sequent. 7. Quod maxime procedit si ante consensu heredium & requiritioe facta per heredes, qui petebant Missas cantatas, converti ad certum numerum Miliarum priuarum: ex notatis per Barbos. de Episcop. alleg. 83. n. 5. 6. & 8.

Neque audiendus erat vnus ex executoribus testamenti, qui volebat dictas Missas, & legatum transferri in conventum Camelitarum interrogatum, qui non prohibentur acceptare similia legata secundum suas regulas, seu constitutiones. Quia quantum fieri potest, voluntas testatoris observanda est, nec ab eius intentione recedendum: Monc. de comment. ultimar. voluntat. cap. 4. num. 175. & sequentib. Mantica. de consuet. lib. 3. tit. 3. numero 6. 7. ita tamen ut mutata forma remaneat substantia: Menochius conf. 199. numero 10. & 11.

Ergo posito quod onus celebrandi praedictas Missas cantatas, non haberetur pro non scripto; quod tamen ita haberi superius demonstratum fuit; locus nihilominus esset conversioni dicti oneris in aliud onus simile, in suorum eiusdem Conventus, ut quantum fieri potest, non recederetur à voluntate & affectu testatoris: & licet quodammodo recederetur à forma, non tamen recederetur mente: Mantica. loco citato, n. 8. Consecutionem quidem haec hic commutationi; sed quamvis ipse consensum non perhibuisset, poterat tamen ad istam commutationem procedi, requirente Ecclesia, cui reliquum fuit: 7. Quia consensus, seu requisitio Ecclesiae praesumere debet consensum heredis: Barbos. de Episcop. dicta alleg. 83. num. 6. in fine, versic. si haec contradiat.

Et his rationibus motus Illustrissimus Dominus Vicelegatus, relicto apud eundem Conventum Patrum Camelitarum discessionem legato, Missas conventuales reduxit ad certum numerum Miliarum priuarum, quarum fundationis capax est dictus Conventus: & ita fuit executioni demandatum.

CAPVT CLXXVI.

Si Princeps Ecclesiae, vel alteri concedat Castrum, vel Civitatem, vtrum simul censetur concessisse iurisdictionem: Et vtrum talis iurisdicatio sit priuativa. Quomodo inter se differant iurisdicatio adiuua, & passiva: Et quomodo Episcopus retineat iurisdictionem vniuersalem in

tota Ciuitate; quamuis Capitulum exerceat actus iurisdictionales in solo Capituli proprio, vel conducto, & erga personas capitulares, seu in Capitulo habitatas. Quomodo concessio Castro, censetur facta concessio, iute vniuersali, vel particulari. Concessio iurisdictionis facta Episcopo, & eius Ecclesie, vtrum censetur facta etiam Capitulo.

SYMMARIVM.

1. *Concessio per Principem Castro, censetur concessa iurisdictione cum iure & mixto imperio.*
2. *Concessio Ciuitatis facta a Principe, censetur facta primariè quoad omnes, quando adest clausula quod nullus alius illam exercere possit.*
3. *Concessio Capitulo nominatione Baidi, non fit prauiduam iurisdictionem vniuersali Episcopi, sed concessio totum censetur iurisdictione passiva: & num. 2.*
4. *Iurisdiclio passiva donata censetur concessa Capitulo, non obstante facultate nominandi Baidum, quando confirmatio illam spectat ad Episcopum.*
5. *Qui non habet facultatem deputandi Iudicem, seu Potestatem, non habet iurisdictionem astrictam.*
6. *Iurisdiclio inhaeret personis, & personarum est, in territorio autem consideratur tanquam nebula supra paludem.*
7. *Iurisdiclio potest esse separata à territorio.*
8. *Dominium ciuitatis potest esse vniuersale, & iurisdictionis alterius.*
9. *Vnus potest habere iurisdictionem in aliquo loco, quando aliquam speciem, alius autem quoad alia.*
10. *Quando Imperator, aut Princeps habebat iurisdictionem tempore concessum in aliquo ciuitate, vel loco; concedendo ciuitatem, censetur etiam concessisse iurisdictionem.*
11. *Concessio, vel venditio castri potest fieri tanquam de iure vniuersali, vel tanquam de re particulari: prima casu censetur concessa iurisdictione cum castro, non autem secundo.*
12. *Concessio Principis multis modis comprehendit iurisdictionem, quando facta est cum clausula amplissima.*
13. *Concessio facta Episcopo, & eius Ecclesie, non comprehendit Capitulum, quod aliquando iurisdictionem exercuit.*
14. *Nomen Ecclesie est ambiguum, & varias habet significationes, sicut nomen Ecclesia Matris.*
15. *Res iussit debilitare probariet alterius, quamuis ipse verus suam intentionem plene non iustificauerit.*
16. *Verba ambigua concessione interpretationem recipiunt sub obseruatione longissimi temporis.*
17. *Si in concessione adest lectio discretiva inter Episcopum & Ecclesiam, appellatione Ecclesie, Capitulum non continetur.*
18. *Ordinarium habet iuris iurisdictionem pro exercenda iurisdictione in toto territorio.*
19. *Mantentio conceditur illi, qui praese habet iuris iurisdictionem.*
20. *Aliis iurisdictionales personarum facti auctoritate ordinaria.*

21. *Causa vniuersalis possessionem conseruat per alium particularem.*
22. *Aliis possessori facti per antecessorem in beneficio, suffragantur successores.*
23. *Aliis turbatum non nocet. Dominus habens iurisdictionem iurisdictionem, maxime eo iugitante facti.*

Cum in quadam controversia iurisdictionis inter Episcopum & Capitulum, oppellum fuisse quod aliis Capitulum deputauerat Baidum, qui exercebat iurisdictionem super habitantibus in solo Capituli proprio; vel conducto: Dixi ex eo non fieri prauiduam vniuersali iurisdictioni, quæ competebat Episcopo ex antiquis concessionibus Imperatorum, quibus inter cetera cauebatur, quod nullus vnquam præter Episcopum in dicto loco, seu Ciuitate dominium & possessionem haberet. † Quando enim Princeps concedit Castram, vel Ciuitatem, censetur etiam concedere omnimodam iurisdictionem: vt dicunt omnes DD. in l. 1. ff. de iurisdic. omni. iudic. Imò ex tali concessione censetur etiam translatum merum & mixtum imperium, iuxta doctrinam Purpuræ. in l. final. num. 1. 61. cod. tit. † Quæ iurisdiclio censetur concessa proutuè tam quoad Capitulum, quàm quoad omnes alios, excepto supremo Principi, attendita clausula, quod nullus excepto Episcopo dominium habeat: quæ verba continent iurisdictionem priuatiuam: Menoch. lib. 1. præsumpt. 18. num. 13. Tenetacioq. lib. 1. de iurisdic. resolat. 1. num. 2. versic. hoc secunda opinio.

Ratio autem, cum per dictam deputationem Baidi non fuerit factum praeiudicium iurisdictioni vniuersali Episcopi, est quia facultas Baido concessa respectu iurisdictionem, & ad iurisdictionem illius passiuè; id est quæ coheret solo ipsius Capituli proprio, vel conducto limitatur; ita quod Baidus Episcopi possit iurisdictionem vniuersalem exercere in omnes habitantes dicti loci, nec de eis Baidus Capituli se interomittere valeat; ita vt Capitulum non competat iurisdiclio in dominium, sed dependet ex iurisdictione vniuersali Episcopi, & lic non potest prætendi à Capitulo iurisdiclio actiua, sed tantum passiva, videlicet quæ exercetur in solo Capituli proprio, vel conducto: vt bene explicat Albert. Brun. conf. 120. in princip. lib. 2. & post eum Cancet. lib. 3. variæ resolat. cap. 3. de primilegijs, num. 410. & sequen. † Sed tamen talis iurisdiclio passiva dependet à iurisdictione vniuersali Episcopi, ad quem pertinet confirmatio Baidi, ad Capitulum verò sola nominatio. † Non potest autem iurisdiclio esse apud aliquem, qui non deputer Potestatem, seu Iudicem Locii illius, ad exercendam iurisdictionem: vt testatur Brun. dicto conf. 120. in princip. quia vt dicunt DD. & nominatim Bartol. in dicta l. 1. ff. de iurisdic. omni. iudic. † Iurisdiclio inhaeret personis, & personarum est, licet coheret territorio; & tunc iurisdiclio consideratur tanquam nebula supra paludem: † Licet possit esse iurisdiclio separata à territorio: vt explicat Camill. de Carte in diuers. iur. feudol. 3. perit quoque feudum, num. 9. & 10. fol. 28. † Quod confirmatur ex notatis per Alexand. conf. 35. numero 1. & 2. libro 4. vbi dicit quod merum & mixtum imperium ac simplex iurisdiclio coheret territorio materialiter, siue passiuè; actiuè autem est apud eum, qui per se, vel per Magistratus ab iplo deputat iurisdictionem exercet.

cet. Itaque iurisdicctio Episcopi actiue & passiue
est in toto territorio Capituli: in solo autem Ca-
pituli proprio, vel conducto, iurisdicctio respectu
Capituli passiuia duntaxat est, cum sola nomenclatio
Barali spectet ad Capitulum, confirmatio vero ad
Episcopum: ut bene per Cancr. dicto cap. 3. n. 4. 12.
lib. 1.

Et licet donatum Civitatis, vel Castri, possit
esse utrumque, tamen verò alterius, secundum Bal-
don. rubric. de iur. iur. Guillem. Benedic. an cap. Reg-
um. an verb. & sacrum nomen ad clausuram. num. 307.
& 308. Castren. cap. 56. num. 2. vel. 1. Alexand.
cap. 96. num. 5. vel. 1. Cuius in cap. peccatorum. pat. 2.
9. num. 8. de regul. iur. l. 6. Hicronym. de Mont an

tractatu de finib. regund. cap. 11. num. 14. † Sicut unus potest habere jurisdictionem in aliquo loco, quoad unum, vel aliquas species, & alius in eodem loco jurisdictionem quoad aliam speciem: Capuc. decif. 96. num. 9. Hieronym. de Mont. in *de off. trall.*

cap. 78. *num.* 14. † Tamen in eadem proposito aliud
pendendum erat favore Episcoporum, tum ex eo quod
imperator concessit Episcopis, et eius successores
dictam Civitatem, habebat in ea iura suprema
imperij, et jurisdictionis: qua de causa, concessa
Civitate censetur etiam concessa jurisdictione: vide
notae Paris. *conf.* 20. *num.* 59. lib. 1. *Bald.* *cons.* 245. *et.*

ref. 3. † Praeterea vero quando Princeps concedit Locum, seu Civitatem cum clausulis respectibus universalitatem : quae si castrum concederetur tanquam aedificium particulare, non contineretur

mundicho, vt dicit ad longum Parsi. diſſe conf. 30.
num. 30. & ſequenti lib. 1. Cancer. lib. 3. var. reſolue.
cap. 13 de varib. caſſor. num. 30. & 31. Sed in caſu,

de quo agitur, concessio Imperatoris hactenus erat iure
vincendi, & cum clausulis amplissimis, & tamen
generaliter simpliciter concessione Crustatis etiam
iurisdictionem continens, multi verius existimant,
propterea concessione supremi Principis loquens,
multis rationibus probat Blandus. C. 1. §. 1. p. 1.

immunitationibus propriis Roden. *Sum. argum.* 7.
num. 9. † Quia concessio Principis largum & libe-
ralem adiuvant interpretationem: Capblanc. *de*
imp. Statut. primum 8. part. t. *novum* 4. vbi propterea
concludit iurisdictionem in tali concessione con-
tineri maxime transibus clausula amplissima in

concellione contentis: Oldrad. *supl.* 13 § n. 8.º y 9.º
cum plurib. aliis citatis per Barbof. *de appellat. ver-
bor.* c. 41. num. 7.

Neque oblatæ poterat Episcopo, quod in quibusdam concessionis partibus fiebat mentio, quod concessio non solum fiebat Episcopo, sed etiam ipsi Ecclesiæ his verbis: *Concedimus tibi, & tui Ecclesiæ* alius in locis, *Ecclesiæ Asturæ*: ex quibus videbatur, utrum concessio fieret Episcopo, Cathedrali

Aliquando enim significat Ecclesiam Cathedralem, ut *actum*, de *rebus sacris*.

lumine hunc Episcopum, ap. nomen eodem tit. cap.
exco. non auctum, prout verisimiliter veris per Ec-
clesiasticis ha. ere. Aliquando vto nomen Ecclesia
significat Praetorium cum Capitulo, & omnibus,
qui ibi in Corpore cum Canonis consequentia cap.

Per exemplum, de privilegijs. 6. cum ibi notatis, & cap. requiristi, de testamentis, ubi nomen Ecclesie sumitur pro Ecclesia Cathedrali, seu principali. Eademque ratione nomen Ecclesie maris, est ambiguum, & sumi potest pro Episcopo solo, vel Capitulo.

culo loco, ut pro utroque coniunctum : et adiectis
Gloss. in cap. 1. de sentent. excommunic. in Clementin.

in verbo matrem, Barboſ. de iur. Eccleſiaſt. univ. ſ. lib. 2. c. 1. n. 18.

Vnde inferitur, quod cum Episcopus esset in possessione parochiarum iurisdictionis, et regularum, si Capitulum praetenderet excludere Episcopum, debet fuisse intentionem concludens probare, non per probationes quocumque, quia ratio et positio sufficit aliquo modo debiliare, et labefactare probationes actoris, Barroli, *lib. 2. in l. non solus, §. sed ut probat §. de non app. non cit. 2.* Vnde quod si aliquo addit ambiguitas, illa declarat ut longius sit temporis obsecutus, cum in dubio pro possessoris iudicandum sit, *apud de verborum signific. 6. cum ibi notatus de iniust.*

Vltmō res erat extra dubium ex eo, quod in concessione Imperatoris semper ideat discretiva loquutio inter Episcopum, et eiusque Ecclesiam, et Capitulum, quod discretiva loquutio in Mandatum de Ecclesia facta fuit mentio, Capitulum non esse compendium: vt in finali arguit Bertrand. *conf. 276. num. 2. col. 3. par. 1.* vbi quod verbe debent intelligi in eo sensu, quod per concessorem probatur, sumē de discretiva loquutione, quod ex ea colligitur discretiva dispositio, tradit Merlin. *decif. 800. n. 1. et 815. n. 20.*

[illegible]

R. P. D.
CORRADO

Piscien. Jurisdictionis.
Veneris 24. Martij 1651.

Reo D. Marcolino informante fuit resolutum concedendum illi esse maintenancem in quasi possessione extendendi iurisdictionem in Castro Colla, & in Ecclesia Parochiali Sancti Laurentij in co-
fira, ac iura confutendi, siue institutiendi in eadem Ecclesia.

Quia cum ille sit Ordinarius in eius territorio,
quod iulius est Diocesis, intra cujus fines est Ca-
stillon, & Ecclesia predicta, ut alias dictum fuit in
Piscina, seu natus, Insuper dictum. 27. Octobris 1534.
coram beato. Cardine. decr. Bo. 3. sub numero 4.
versus. et in hoc capitulo. parte 3. dicitur. & in illa Pi-
scina, seu natus, Insuper dictum. 16. Decembris 1535. co-
ram Gypso decr. 7. 98. parte 4. eorum. habet ita-
sufficientiam pro te tam quoad iurisdictionem, ac
cuius executionem, iuxta. et in cap. consequente de offi.
Ordin. cap. cum Episcopus, contra. et in cap. eorum ve-
nerabile, ibique Glod. in verb. Episcopus in de.
de Religiosis fundat. & cap. cum profectus in fin. de promul-
et in 6. ad dispositionem 3. Concil. sess. 4. de reformat.
cap. 10. et fuit dictum in Urben. Insuper dictum. 18.
Martii 1536. coram recem. Card. Pampili. apud
Marchiam de concess. parte 3. fol. 601. Mantu. decr.
322. sub nom. 1. & in recent. decr. 653. numero 2. vers.
huiusmodi sunt parte 3. & penes Card. decr. 26.
sub numero 1. & seq. Quam quoad Beneficiorum
collationem, hoc institutum, cap. cum de Basilica,
16. q. 7. d. cap. congruente, de offi. Ordin. cap. qua
dum fuerit, de concess. proband. Ruc. in d. Urben. In-
super dict. & penes Card. Causale. decr. 19. 3. sub nom. 1.
Duzan. decr. 326. sub nom. 1. vers. quod ubi concess. nob.
L. 4. &c.

*Et de decif. 441. num. 1. verf. quia vifa fuit: ac in re-
cent. decif. 382. fub num. 1. p. 1. & decif. 41. fub n. 1.
verf. unde confequitur Et. & feq. parte 5. & decif.
147. fub n. 1. verf. ea moti praponebat ratioue Et. cum
feq. p. 11. 7.*

- 10 *Quæ quædam iuris affiftentia fufficit in iurifdi-
ctionalibus pro mantentione iux. tex. in d. cap.
cum perfonâ. 5. ubi vero privilegium fit. vbi DD. ad
primileg. in 6. Rot. penes Verall. decif. 306. parte 1.
& decif. 103. parte 2. Card. Seraph. decif. 1499. fub
numero 1. verf. unde quædam iurifdictio Et. ac in d. Pe-
trant. iurifdictio fub numero 3. & penes Card. Mantici. d.
decif. 322. numero 2. verf. Et quod Epifcopum. Cauza-
let. d. decif. 193. fub numero 1. & in recent. d. decif.
382. parte 2. & d. decif. 353. fub numero 2. verf. unde
ex fola hac affiftentia. i. iuris. parte 3. & penes Burat.
decif. 140. numero 2. verf. unde cum Epifcopum. ac feq.
& Duran. d. decif. 226. numero 2. verf. unde ex fola iurif-
affiftentia. Etiam ordinarij Epifcopo inferioribus.
Rot. d. decif. 798. numero 3. verf. quandoquidem Et.
cum feq. parte 4. d. decif. & penes Card. Seraph. decif.
1052. & decif. 1402. numero 5. verf. & fuit laud
comprobatum Et. Mantici. decif. 391. numero 2. verf.
unde cum Abbate. Burat. decif. 827. fub numero 1. &
Coccini. decif. 346. fub n. 1. verf. Et ratio prima p. 11.
Et.*

- Eoque magis quia concurrunt plures adus fa-
cti. quibus illius quafi poffeffio in ipfa comproba-
tur. cum in exercenda iurifdictione in dicto Caftrio.
ut apparet ex adus. processibus. & fententiis iudici-
alibus exhibitis ab anno 1556. ad annum 1646.
& citras ad ap. conueniente. de off. Ord. Rot. penes
Card. Mantici. d. decif. 361. fub numero 3. verf. de tem-
poris etiam iurifdictione: & fan. mem. Greg. decif.
315. fub numero 19. verf. probatur autem Et. & Bur-
at. decif. 219. numero 3. verf. ex ea uaque. & decif.
478. fub numero 2. verf. nam ex diuersis actus Et. cum
feq. parte 4. n. 2. Ac in eadem Ecclefia ex pluribus
vifitationibus continuatis ab anno 1572. ad an-
num 1634. d. cap. conueniente. vbi DD. de off. Ord.
cap. 15. hanc autem de censibus 6. Rot. decif. 196. fub
numero 2. verf. cum vifitatio Et. parte 2. diuerf. & pe-
nes Card. Seraphin. decif. 615. fub numero 2. verf.
cum vifitatio. & decif. 1008. numero 4. verf. in qua
emittitur Et. fan. mem. Greg. decif. 104. fub num. 2.
verf. cum altum vifitandi Et. & in recent. decif. 168.
fub numero 2. verf. fequidem Et. & decif. 398. num. 4.
verf. prout parte 1. & decif. 577. fub numero 12.
verf. per quod. parte 5. & decif. 118. fub numero 14.
verf. prout deq. parte 7. † Quæ ordinaria etas au-
dientie factæ confentit. Rot. penes fan. me.
Greg. d. decif. 325. numero 24. verf. cum autem Et. &
in Adren. iurifdictio. 30. Januarij 1623. coram bon.
num. Peruenit. & comprobant in decif. 145. num. 4.
verf. adus etiam Et. parte 1. recent. tum in conferen-
do. fuit inftituyendo in dicta Ecclefia. ac Beneficiis
in ea fundatis de anno 1576. 1609. 1613. & 1643.
cul. cap. conueniente. de off. Ord. cap. ex frequen-
tibus. & cap. cum veniffent. ut princip. de influ. Rot. pe-
nes Burat. d. decif. 378. fub n. 2. verf. quia conferre. &
inftituere Et. & in recent. decif. 214. fub n. 7. verf. id
etiam magis procedit Et. p. 5.*

- 11 *Ac prout efficitur concluditur. & iustificatur
illius quafi poffeffio etiam vniuerfalis. tanquam ab
vniuerfali causa proptiens: iux. theor. Bald. in re-
p. d. 1. fub numero 24. verf. in die quod magis eff. con-
fideranda causa altum. quoniam exercitium ifius. C. de
emancip. lib. 1. & respondit Rot. in d. decif. 273. fub
numero 2. in fine. verf. verum etiam. & decif. 501. fub
numero 3. verf. ficut obftat quod non doceatur de poffef-*

*fione Et. parte 2. & decif. 22. fub numero 2. verf. fed
quod Archiepifcopum Et. cum feq. parte 7. recent. &
penes Burat. decif. 427. fub numero 11. verf. nam ex
actibus fequens Et. & Duran. d. decif. 126. fub
num. 3. verf. ex qua inferitur. & Coccini. decif. 154.
num. 1. verf. quo runde. Et propterea facilis manu-
tenti debet. iux. tex. in §. remittenda. Inftit. de interd.
& fub 1. ac tunc ite ff. & C. vbi poffidet. Card. Mantici.
d. decif. 322. fub num. 2. verf. quod multis modis Et.
Card. Cavalet. d. decif. 193. fub numero 3. verf. pra-
terea Et. & Duran. d. decif. 226. numero 3. verf. &
tanta magis Et. ac in recent. d. decif. 273. & decif. 382.
& d. decif. 501. parte 2. & d. decif. 41. fub num. 2. verf.
& hac ipfa iuris affiftentia Et. cum feq. parte 5. Etto 23
quod actus illi fuerint antecessoribus moderum
Præpofiti facti. cum ei proculdubio fuffragetur
etiam ad hunc effectum illorum quafi poffeffio.
quoniam potius ipfius Ecclefia. vt in specie respondit
Rot. penes Coccini. decif. 26. n. 3. verf. cum natifi-
mum fu Et. Burat. decif. 478. fub numero 3. verf. ul-
tra quod. cum feq. & in recent. d. decif. 501. fub n. 2.
verf. & cessat omni difficultas. Et. p. 2.*

*Hæc autem quafi poffeffio Ordinarij præpofiti 24
contrariis actibus turbatis aduersarij. iux. tex. in
d. cap. cum perfonâ. 5. fub vbi DD. de primileg. in 6.
& respondit Rot. penes Card. Seraphin. decif. 1473.
in princip. verf. nam in tali cafu Et. & Comitul. d.
decif. 26. numero 3. verf. & præfertur debet Et. cum feq.
per tot. & Cavalet. d. decif. 193. fub numero 1. verf. an-
teferat. & fub numero 5. verf. præterea. cum feq. 7. verf.
in fin. & d. decif. 382. parte 2. & d. decif. 41. n. 6. verf.
quia non fufficit Et. & numero 17. verf. ac demum. p. 5.
& d. decif. 147. numero 19. verf. quia depositio teftium.
parte 7. recent. Præfextum cum gelfis fuerint poffi-
tenti vique de anno 1584. interductam. & emana-
tam contra Præpofitum. feu Commendatarium il-
lius temporis decif. 803. parte 1. diuerf. Vel abfente.
ac infcio Præpofito. Rot. penes Comitul. d. decif.
158. fub numero 12. verf. nam & fi habent teftes.
Coccini. d. decif. 26. fub numero 4. verf. non obftat.
& decif. 60. fub numero 1. verf. quoniam ad teftes.
& d. decif. 65. fub numero 3. verf. præfertur cum Ab-
bate. parte 3. & d. decif. 41. fub numero 11. verf. vifi-
tationes. cum feq. parte 5. Vel eo contradicente. ac
teftificante ad l. 2. vbi Glof. in verb. fciens. ac DD. C. de
feruis. & aqua. Rot. penes Pot. decif. 169. numero 3.
verf. cum in illu incorporatib. & feq. lib. 1. in correcti.
Rot. d. decif. 803. fub numero 7. verf. tum etiam &
quarto. parte 1. diuerf. & in recent. d. decif. 501. fub n. 4.
verf. non obftat quod affiftentia iuris Et. parte 2. &
d. decif. 41. fub numero 11. verf. vifitationes cum feq.
& decif. 546. fub num. 15. verf. quia cum altum Et.
parte 5.*

*Et ita fuit refolutum informant tantum Præpo-
fuit. Altera tamen parte pluries citata. & requifita.*

CAPVT CLXXVII.

*Capitulum concedens prædium in emphy-
teufim tribus perfonis. & illorum descen-
dentibus. cum pacto reuerfionis. cafu quo
non extaret progenies ex ipfis: vtrum ex-
tincta linea vnus ex tribus. poffit Ecclefia
petere portionem lineæ extinctæ. an verò
alij defcendentes alterius lineæ admit-
tendi fint iure accrefcendi.*

S Y M M A

SUMMARIVM.

1. Vocata progenies, omnes ex eadem familia descendentes admittuntur, vni post alterum.
2. Vocata progenies, admittuntur etiam transversales: & similiter vocata prole.
3. Vocata prole, vel progenies in infinitum, omnes admittuntur, etiam transversales.
4. Quando agitur de emphyteusi assigna, videlicet qua habet originem à patre, aut alio vlterioris gradus, non deficiente, alij admittuntur, excluso domino.
5. Differentia constitui debet inter emphyteusim hereditariam, & eam qua est ex pacto & providentia, seu conuentionalis: in hac enim excludatur dominus, quando extat aliquis ex illa progenie.
6. In emphyteusi noua conuentionalis verius est locum esse iuri accrescendi inter nominatos, ad exclusionem domini directi.
7. Quæ sit vltima clausula, ita quod aliquis non testetur ex illa progenie.
8. Emphyteusim non reuertitur ad dominum, quando patium reuersionis conceptionem est per verba absolute absolutam, vel aliter, deficientibus descendentes.

CAPITVLVM cuiusdam Ecclesiæ Regularis concesserat à longissimo tempore in emphyteusim Raymundo, & Iohanni ac Michæli, Raymundi filijs, quadam prædia, cum pacto expresso in dicto contractu conuento, quod si contingeret futuris temporibus, dictos Raymundum, Iohannem & Michælem filios suos prædictos, vel suos hæredes & successores, aut liberos liberorum in infinitum decedere, ita quod de ipsis non restaret progenies, quod dictæ possessiones seu prædia reuertantur, & reuerti debeant ad dictos Religiosos, aut successores eorumdem in dicto monasterio.

Item fuit actum, & in pactum expressè deductum, quod dicti Raymundus, Iohannes, & Michæli, & sui, non possint dare alicui personæ dicta bona immobilia, nisi de voluntate & consensu dictorum Religiosorum, seu eorumdem successorum, nec etiam aliquis aliter alienare, nec aliquem seu aliquos ibidem associare, nisi de voluntate & consensu, quibus supra.

Nunc autem extincta linea vnus ex dictis emphyteutis supra nominatis, per obitum vnus filius ab illo descendens absque liberis, dubitatum fuit, vtrum portio dictæ emphyteuticæ, quæ per dictum Raymundum possidebatur, reuertatur sit ad alios ex progenie Iohannis & Michælis prouenientes, qui adhuc sunt in rerum natura.

In hoc dubio, Ego in hac fide sententia, dictum vocabile Monasterium fundatum non esse in iure reuersionis, sed dictam portionem emphyteuticam, quam Raymundus possidebat, deuolutam esse ad alios descendentes ex progenie Iohannis, & Michælis, in concisione emphyteuticæ comprehensos, & superuenientes: cum enim concessio facta fuisset sub pacto reuersionis, casu quo dicti emphyteutæ, vel eorum hæredes & successores, aut liberi liberorum in infinitum decederent, ita quod de ipsis non restaret progenies: † sequitur omnes descendentes ex eadem familia & progenie, vni post alterum, ordine successu ad bona emphyteuticæ esse vocatos: Franc. in cap. si pater, cum t. 1. o. versic. Quarta qui veniat, de testam. in 6. vbi dicit quod dum partes loquuntur de progenie, hoc nomen contine-

tur tota linea descendens: idem dicit Peregrin. de fideicom. artic. 2. 2. numero 23. addens, † quod si vocati essent omnes de prele, aut progenie, contineretur etiam transversales, in vim generalis locutionis: Fulat. de substat. quest. 335. numero 1. & num. 4. versic. sed fursen verum est. † Quod maxime procedit stante clausula de infinitum, adiecta in dicta concessione, quæ operatur suum effectum absolute præfinitione temporis: Barbof. de distict. cap. 163. n. 1. & 2. Fulat. de substat. q. 381. n. 3. cum pluribus per eum citatis.

Neque poterat præterire dictum Capitulum quod pluralitas refoveretur in suis singularitatibus, ita quod ius reuersionis competat Capitulo domino directo quando vna linea deficit, ita quod non reuertatur ad aliam lineam: quia contrarium verius est, quando agitur de feudo vel emphyteusi antiqua, vt pote quia habuerit exodium à patre, vel avo, aut alio vltioris gradus, & vnus ex eius descendentes vocatus deficiat, purâ si mortuus sine liberis, feudi, vel emphyteutis capitibus, portionem sic mortuus non reuertit ad dominum, sed deuoluit ad alios ex eadem progenie, & ab eodem acquirentes descendentes, vt decisum fuit in feudo, siue talis mortuus ante acquisitionem, sine post illam deficiat: vt ex text. in cap. 1. an agnatus, vel filij: & tradit Alexand. consil. 30. numero 9. versic. Quia volumus ne 1. Menoch. h. 20. fil. 378. numero 39. versic. quæ sententia. † Et quod in emphyteusi dominus excludatur, & superstities ex familia admittantur, verius & receptius esse docet Bartol. in l. finib. & Tino, numero 1. & 8. Caltrenf. numero 3. Iafon numero 1. 2. Alexand. numero 13. ff. de verbor. obligat. Quod quid in contrarium dixerit Bald. in interpretatione eiusdem legi, versic. sed quid in emphyteusi, cuius opinio forsitan procedere posset si ageretur de emphyteusi hereditaria: secus est in casu proposito, in quo tractatur de emphyteusi ex pacto & providentia; quo casu dominus excludatur in emphyteusi à superstitibus de familia existentibus: vt declarat idem Bald. in l. vnica, cum. 30. versic. quid discernit, C. quando non parent. partes presentib. accrescant, & propterea in terminis questionis noluit hanc sententiam aduersus dominum directum reuerti Gratian. discept. forens. 122. numero 14. & sequentib. vbi hanc questionem bene examinat: Honded. consil. 36. numero 1. vbi loquitur de emphyteusi antiqua: & hanc esse communem sententiam profertur, post Iul. Clar. in 5. Emphyteusis, quest. 39. versic. scilicet tamen, & fuit Petrus Bellon. de iur. accresc. cap. 6. quest. 38. numero 5. vbi ad vniuersum examinata questione, concludit dominum directum excludi, quando remanet aliquis ex progenie primi acquirentis, in emphyteusi antiqua & conuentionali ex pacto & providentia, qualis erat illa de qua agebatur.

Immo etiam si ageretur de emphyteusi noua, duobus vel pluribus simpliciter concessa, cum pacto quod post mortem ipsorum, aut filiorum ab eis prouenientium, reuertatur ad Ecclesiam, si quis ex ipsis sine liberis defecerit, eius portio accrescit alijs, neque reuertitur ad Ecclesiam, etiam si non fuerit expressum quod de vno ad alterum reuertatur: quia hoc tacite intelligitur, quod quando extat aliquis ex nominatis ad emphyteusim, seu illorum liberis, dominus directus maneat exclusus: vt post plures concludit Mantus. de iur. & ambig. comment. lib. 22. tit. 34. n. 24.

Quod indubitatum est in casu de quo agitur, etiam si ageretur de emphyteusi noua, attenta illa clausula

clausula appositae in concessione facta per Ecclesiamata quod de ipso non restaret progenia: quae re-
fertur ad progeniem cuiuslibet ex tribus inuestitis,
adeo quod aliquis in progenie ipsorum,
& cuiuslibet eorum fuerit in humanis, dominus di-
rectus patrum reuerentium, extorere non possit: ex
notatis per Mantie. dicto lib. 11. tit. 34. num. 30. &
bene per Gabriel. conf. 88. num. 6. vol. 1. Cum gene-
ratio non possit dici finita, quocircaque adeo
aliquis ex acquirentibus, aut illorum descendenti-
bus: ut ait Gratian. discept. forens. capite 451. nu-
mero 9.

8. Quod procedit, etiam si dictum non fuisset, quod
emphyteus post mortem omnium reuertetur ad
dominum, sed simpliciter pactum reuerentiam fuisse
conceptum per albanos absolutos, hoc modis
Et ipsi, aut illorum filii descendentes, aut non extan-
tibus bona ad Ecclesiam reuertantur: hoc enim casu
locus est iuri accrescendi inter inuestitos, & eo-
rum descendentes inter se: Gabriel. dicto conf. 88.
n. 6. vol. 1. & consil. 66. n. 1. versic. deum, vol. 2.
& in similibus terminis fuit decisum apud Seta-
plum. decis. 161. n. 1. & 2. ubi testatur hanc esse ma-
gis receptam opinionem, & Gratian. discept. forens.
cap. 707. num. 1. & n. 7. §. 9.

CAPVT CLXXVIII.

Resignans beneficium, si domtaxat fecerit
mandatum ad resignandum, cuius origi-
nale penitentia ductus lacerauit, si Ta-
bellio copiam dicti mandati resignatorio
tradiderit (ipseque provisiones in vim il-
lius mandati obtinuerit, etiam si benefi-
cij possessionem adeptus sit) non est amo-
uendus à suo beneficio, & potest vi re-
mediis possessoris aduersus praetensum
resignatorium: & extractus ille mandati
est inualidus, nullamque fidem facit,
praesertim in Gallia ex constitutionibus
Regiis.

SUMMARIVM.

1. Mandatum ad resignandum est inualidum, quan-
do in extracto instrumenti dicti mandati re-
peritur nomen eiusdem procuratoris diuersum
ab eo quod est in originali.
2. Reuocatio mandati ad resignandum sufficit quod
fuit notario, qui illud rogauit, antequam copiam
parti traderet: si enim eo non oblatante copiam
expediat, incidit in crimen falsi.
3. Resignatio facta in vim mandati renocari non est
ualida.
4. Regulariter extractum instrumenti mandati fidem
facit, quoniam eiusdem non reperitur, quia
culpa notarii non debet necesse partibus, licet
contrarium intui tentant: num. 5.
6. Probabiliter est sententia, extractum fidem face-
re, quoniam notarium culpa sua, vel dolo, amissi-
sit originale.
7. Qui producit extractum instrumenti, si habeat
patrum se originale, tenetur illud exhibere, vel
iurare si non habeat quod dolo non de suo pos-
sederit.

8. Extractum si petatur collationari cum originali,
vel si parti contra quam produciatur declaret
se velle impugnare de falso, omnino origi-
nalem exhibendum est.
9. In Gallia mandata ad resignandum non valent,
nisi in scriptis repositis antea formam à
Regia ordinatione prescriptam.
10. Quando agitur de contractis in scriptis celebratis,
qui ad sui essentiam requirunt scripturam, ex-
tractum nullam fidem facit si originale non re-
peritur.
11. Ex Regia constitutione Ludouici XIII. Tabel-
liones tenentur mandata ad resignandum in
scriptis reuocare, & originale custodire,
nec illud possumus partem trahere sub pena
falsi.

PRIORITVM suum patrum nepoti resignauit,
seu mandatum ad resignandum in fuorem ne-
potis fecit, qui statim, ubi notarius publicasset, pen-
nitentia ductus illud reuocare voluit, eundemque
notarium requisivit, vt instrumentum publicum
illius reuocationis conficeret, quo facilius de ea
constare posset. Cui notarius respondit non esse
opus instrumento reuocationis, sed sufficere quod
mandatum, quod originaliter conscriptum erat,
ipsi resignanti traderetur, prout in effectu traditum
fuit, & ab ipso resignante, vt creditur lacerauit, sed
tamen post aliquot menses nepos iste inficio pa-
truo, copiam mandati misit ad Vrbem, & prouiso-
nes dicti prioratus obtinuit, & vigore commissionis
in forma Dignum, approbatus fuit: quod sciens pa-
truis litestas conclusas à Curia Parliamenti obti-
nuit, & nepotem citari fecit: Vnde quaesivit vtrum
aduersus nepotem fundatus esset?

Dixi in primis, consultum fuisse patriuo, si origi-
nale dicti mandati sibi afferuisset, illudque non la-
cerasset? Quia in similibus mandatis nomen procu-
ratoris solet omitti, sed relinquatur dumtaxat spa-
tium in charta vacua, vt illius, qui procurator cli-
gitur, nomen in illo spatio conscribatur: hac liqui-
dem ratione patriuus alienus quam illius qui ad
consentendum resignationi fuit adhibitus, nomen
in originali apposuisse, & ea ratione resignatio
seu consensus praestitus per eum, qui in originali
non fuit nominatus, nulla esset: quod notat Bon-
chelus in sua summa beneficii, in verbo, Resignatione,
versic. ce qui se fâit, fol. 986.

Secundo, hoc etiam certum est, quod si patriuus
veritate posset, se Tabellioni statim post instru-
mentum confectum significasse voluntatem suam
circa reuocationem mandati, & eundem sibi in con-
sequentiam talis declarationis instrumentum origi-
nale mandati restituisse, omnia gesta in exequu-
tionem talis mandati, nulla essent, dum de iure suf-
ficiat mandati reuocationem significari Tabellioni,
instrumentum recipienti. antequam copiam illius
parti traderet. Si enim Tabellio, post factam sibi
talem significationem, instrumentum mandati, seu
copiam illius parti tradiderit, reputabitur tanquam
falsarius: Rebuff. in praxi, tit. de reuocat. procur. ad re-
signandum, numero 9. Paris. de resignat. benef. lib. 9.
quæst. 17. numero 10. ¶ Et resignatio facta in vim
mandati reuocari, aut laceri, nulla est omni-
no, & inualida: Paris. de resignat. libro 9. quæst. 7.
numero 44. Rebuff. in praxi, loco mox citato, nu-
mero 33.

Tertio, casu quo patriuus non possit verificare
dictum reuocationem, & cancellationem, seu laca-
tionem mandati ad resignandum originalis,
sciens

ficente Tabellione prædicto, magna est in iure quaestio, utrum copia seu extractus ab eodem notario subscrip- tus fidem faciat, quando originale illud non reperitur; In qua, Baldi sententia fuit in *Robrica de fide instrumentorum*. *num. 20.* extractum, fidem facere, quomodo originale non reperitur, quem sequuntur plures allegant per Gratian. *discepta. forensi. cap. 877. num. 25. & c. 468. num. 41.* Ea ratione, quia incuria, non malicia Tabellionis, qui originale vel amisit, vel amittere voluit, partibus contrahentibus nocere non potest.

5 Verùm contrariam sententiam plures amplexi sunt, existimantes extractum mandati fidem non facere, si originale illud non reperitur: quos ad longum refert Fatinae. *in tractat. de falsis & simulat. q. 153. n. 136.*

6 Generaliter tamen loquendo, probabilius esset Curiam Parliamenti, in quo negotiosius terminati deoet, amplectentiam esse priorem sententiam: quam veritatem existimant Scholliaſtes ad Alexand. *conf. 175. num. 4. in verbo, Rogatus. volum. 7.* dicens instrumentum non vitiat, quomodo rogatus, hoc est protocol- lum inter scripturas notarij non reperitur.

7 ↑ Putat tamen, quod si producens instrumentum, habeat etiam penes se protocol- lum, vel antigraphum, quam vocant *curia-literam*, teneat edicte, vel se purgare medio iuramento, indistinctè repro- bans in hoc sententiam Ioann. Ferrar. *in practica, tit. de opposit. contra instrumentum, in verbo, dignificatur esse falsum. num. 7.* qui tenet non debere quempiam cogi ad exhibendum instrumentum edocto sc. Ea hæc sententia quæ vult eam, qui dicitur habere protocol- lum, teneat illud edere, vel se purgare medio iuramento se illud nec habere, nec dolo deſuisse possidere, nullo magis obtinebit ius sapientis Tribu- nalis, in quibus iudicatur secundum æquita- tem. Item & in Rota Romana, ex stylo illius Cur- iæ, qui habet penes se aliquod instrumentum, cogitur ad illius editionem: ut apud Ludouic. vbi Ad- duto, *decis. 129.*

8 Hæc cum generaliter sic se habeant, multo magis attentis factis huiuscircumſtantis obtinere de- bent, & Tabellio cogi ad declarandum utrum origi- nale nundari penes se habeat, & quatenus ha- beat, illud exhibere; attento quod dictus Prior vult impugnare extractum tanquam falsum, ex eo quod de eo nullum adeſt originale: ut dicit Alexand. *de his conf. 175. numero 4. lib. 7.* Fatinae, plures alle- gans dicta *quæſt. 153. de falsis & simulat. num. 136.*

9 Quod potissimum in Gallia obtinere debet, vbi ex Regis constitutionibus precesiones ad tes- tigandum non valent, nisi in scripturam redigantur, & per resignantem subscribantur in præſentia duo- rum testium, qui habeant qualitates per Ordina- tionem requisitas: sic enim tenet Theoricus II. *in constitutione edita anno 1530. artic. 3.* quæ est forma essentialis, ut testatur Thevenaud ad *constitut. Reg. 156. tit. 10. art. 1.* ↑ Quando autem agitur de contractibus in scriptis celebrando, qui ex forma substan- tiali, requirit scripturam, & lineæ consistere oon possunt, talis casus si nota originals deperdita fuerit, extractus nullam fidem facit: teste Alexand. *de his conf. 175. num. 4. vol. 7.* Roman. *conf. 174. n. 7.* & hanc esse communem Doctorum sententiam testa- tur Menoch. *remed. 3. ad spec. posſess. num. 742.* Farinae. *de falsis & simulat. quæſt. 153. n. 242.* vbi alios allegat. Ex hæc si aliter diceremus, hoc esset dare animum Notariis, qui male versari vellent, disponendi ad libitum de beneficiis, libellando

copiam resignationis, cuius nullum esset originale; in præiudicium publicæ fidei, & eorum qui bene- ficia possident.

Denique ut omnis tollatur difficultas, recurren- dum erit ad edictum Ludouici XIII. feliciſis memo- riæ, sub die 7. Septembris, anno 1638. confirmatum die 5. Ianuarij 1647. primum quidem, *art. 10.* se- cundum vero *art. 8.* in quibus adſunt verba se- quentia:

Iniungimus Notariis de ſeruetudo ſollicitè origi- nale dictorum mandatorum ad resignandum, cum inhibitionibus de illa remittendo partibus contrahentibus sub pena falſi, & nullitatis dic- torum instrumentorum, & omnium damno- rum, intereſſe, & expenſarum erga partes intereſſe habentes.

Vnde cum Tabellio non poſſet exhibere notam originalem dicti mandati, tunc conſeclum, illud non poſſe ſuſtingari præſentis resignatio: quæ viſis ſupradictis rationibus, & habito peritotum conſilio, renouauit iudicis prouiſionibus, & ſuam re- nouocationem patris intimæ cuiusvis, ad euan- dam expenſarum condemnationem.

CAPVT CLXXIX.

Sententia, seu attestum prolatum in ſupre- ma Curia Parliamenti contra resignan- tem, utrum præiudicet resignatario, præ- fertim ſi lata fuerit contra procuratorem domini litis effectum. Et quibus in ca- ſibus ſententia noceat ſucceſſori in offi- cio, vel beneficio tam de iure communi, quam ex ſpeciali conſtitutione felic. re- cordat. Gregorij XIII. ſummi Pontificis. Quid dicendum ſit, quando condemnatus, per triennium & amplius teneatur in poſſeſſione beneficij, poſt latam ſenten- tiam condemnationis.

SVMMARYM.

1. Sententia lata contra resignantem antequam resignauerit, nocet resignatario, ſecus ſi poſt resignauit: ſed vide infra num. 5. & 11.
2. Resignans dicitur mortuus ciuilit in beneficio resignato, & quando mortis ciuilit habet eandem effectum quem mors naturalis.
3. Sententia lata contra mortuum eſt nulla, aut ſolu- tem contra ipſam datur reuocatum reſtitutionis ius integrum.
4. Sententia contra mortuum eſt valida, ſi procurator fuerit licet conſtitutus, quia datur mandatum. Intellige demandando ſententia ferri in perſonam domini.
5. Hoc non procedit in beneficiis, immò ſenten- tia lata contra procuratorem qui licet conſtitutus eſt, non afficit resignatarium.
6. Amplius ut procedat in Reſtoribus Holſtan- tium, & ſimilibus adminiſtratoribus, quorum morte mandatum expirat.
7. Amplius iterum ut procedat tam in morte ciuili, quam naturali.
8. Litemur ut locum habeat ſi in morte fuerit nomine Eccleſiæ, ſecus ſi preſenteſſe priuato Pra- lati, vel adminiſtratori.

g. Inſtan

9. *Instantia liris transijt in resignatarium; necesse tamen est quod ipse citetur, ut alia illius afficiat: & hoc casu omnia alia repetuntur vincto contextu.*
10. *Sententia contra resignatarium lata mox resignatario sciens, & nihil opponens, ad impedendam illius probationem.*
11. *Ex constitutione summi Pontificis Gregorij XIII. sententia lata contra resignatarium, ad illius officij resignatarium, cui post litem motam facta fuit resignatio.*
12. *Qui per sententiam fuit declaratus inhabilis ad beneficium, non imatur Regula de Trecentis.*
13. *Causa ad Curiam deuoluta per appellacionem extraiudicalem, possessio semper remanet litigiosa; ideo possessor non potest dici pacificus triennalis, donec lis per sententiam fuerit terminata.*
14. *Quando possessor beneficij obtinuit pro se sententiam fauorabilem, & transactam in iudicatum, finem efficitur pacificus.*
15. *Si possessor obtinuit sententiam contra se, non dicitur pacificus, quoniam uelut litem non fuerit persequutus, nisi sententiam illam possessor remoueret coram iudice.*
16. *Titulus dicitur desolatus, quando possessor beneficij habet contra se sententiam legi, vel iuranti.*

PROPOSITA fuerunt quædam dubia super impetratione cuiusdam beneficij regularis in Gallia, & inter cætera dubitatum fuit, utrum actum litem contra resignantem infuso resignatio, illoque non vocato, eidem resignatio nocere possit; atque utrum maxime quod resignans post actum litem semper remanet in pacifica possessione sui beneficij.

Hoc dubium resoluatur sub hac distinctione: Aut enim actum litem fuit ante resignationem, vel post: primo casu, nocet resignatio; secundo casu, non nocet, nisi ipso legitime citato litem fuerit cum petende sit ac si sententia, seu arrestum litem fuisset contra mortuum; & cum resignans, facta & admissa resignatione, illaque perfecta, censetur uelut mortuus in illo beneficio: Paul. de resign. lib. 1. quest. 16. num. 15. §. 10. & sequentibus. hæc enim videtur quædam mors civilis, quæ naturali æquiparetur: element. fin. de procurat. & Ergo licet sententia coacta mortuum naturaliter, est nulla. Gratian. de excep. forens. cap. 18. num. 24. aut saltem aduersus talem sententiam competet remediarius restitutionis in integrum; idem Gratian. de excep. forens. cap. 24 §. 3. num. 10. post Gabriel. conf. §. 10. num. 1. lib. 1. ubi loquitur de sententia lata contra totum iuramentum, aduersus quam datur restitutio; Ita & sententia contra resignantem mortuum civiliter in illo beneficio. & Est tamen verum, quod si procurator fuerit litem constitutus, & ratione effectus dominus litem, valet sententia contra illum lata, & afficit domum: Ludouic. de res. §. 36. num. 1. dummodo verba sententia concipiatur in personam procuratoris, & non in personam domini: Gratian. disto capite 24 §. 1. num. 1. §. 3. Quod licet procedat in casibus prius, tamen in beneficijs aliud dicendum est: nam si Prelatus nomine suæ Ecclesiæ, vel beneficiatus nomine sui beneficij litem moueat, & sententia profuerit contra procuratorem ab ipso constitutum, qui factus sit dominus litem per constitutionem, si sententia contra procuratorem sic constitutum profuerit mortuo constituyente, ta-

lis sententia non afficiet successorem in beneficio, nec illi præiudicabit, quia mandatum expirat mortuo Prelato, vel beneficiario constituyente: Moit. de test. co. art. lib. 7. tit. 2 §. 3. num. 30 per text. in element. final. de procurat. Trentacin. lib. 1. cap. resolut. de procurat. resolut. 4. n. 4. & Qui hoc amplius num. 5. & sequentibus. In locum etiam habeat in Rectoribus Hospitalium, Vicariis perpetuis, Rectoribus & Gubernatoribus Ciuitatum, & Vniuersitatum tutoribus, & aliis similibus, quorum morte expirat mandatum ad lites petere factum: & quod iterum extendit num. 9. ut locum habeat non solum in morte naturali, sed etiam in morte civilis, veluti in Prelato reuocante, deposito, vel transgato, post Cardin. in disto Clement. dicentem ita iudicatum fuisse in Rota Auentensi. & Et quoniam prædicta locum habeant, dum lis incerta fuit nomine Ecclesiæ, tamen si actum fuerit pro iocellæ particulari ipsius beneficij, & contingat ipsum mori postquam lis fuit contestata, & sic res non est integra, tunc mandatum non expirat, & per consequens sententia lata contra procuratorem mortui, est valida: Cardin. in disto Clement. final. num. 3. Ceterum & cautius est, & secundum plurimum tribunali stylium obseruatum, ut successores citentur ad reuersionem causæ, ut testatur Barboz. post Bonacollam petem citatum in Lancia dubitatio 23. Cod. de procurat. lib. 1. num. 3. & Et licet instantia liris transijt ad resignantem in resignatarium in coactu, in quo reputatur; & ideo resignatarium non possit mutare iudicem in causa, quæ contra resignationem fuerat intentata, sed teneatur causam persequi in terminis in quibus reputatur: Paul. de resign. lib. 1. quest. 16. num. 10. & 14. Tamen instantia non transijt ipso iure, sed necesse est ut successor citetur, ad hoc ut in eum transierit instantia: per text. in l. edictum ff. de iudic. & l. rationi ff. de seru. & tunc vno contextu repetuntur omnia acta, ut docet Marth. consil. 83. num. 7. §. 9. Dux in tractat. de præsent. iudic. parte 1. cap. 10. num. 21. & Concludendum ergo est quod sententia, seu arrestum de quo agitur, si litem fuerit contra resignantem post resignationem perfectam, & publicatam, fuit publicè notum, non nocet resignatario, qui litem ignorabat; nam si litem notitiam habuisset, & oihil distulisset illi impurandum esset; quia sententia inter alios lata, nocet tertio scienti litem agitari, & oihil dicentis l. sepe ff. de re iudicata, cap. penult. eod. tit. Menoch. conf. 3. 19. n. 5. Duenn. Regul. 274. iunior. 1.

Ceterum si negotium in tribunalibus nostris decidendum esset, omne dubium cessaret, & processus factus etiam post cessionem, seu beneficij resignationem, contra cedentem, afficeret etiam resignatarium, propter verba expressa Bullæ hęc. recordat. Gregorij XIII. super forma publicationis beneficij, cuius hæc sunt verba:

Sed in beneficijs super possessione vel proprietate litigatis, litem proferat iudex valeat, vel differat, in casu huiusmodi contra cedentem ad vltimam, etiam ad sententiam definitiue, & rem iudicatam ac illius executionem (quæque illi, qui gratia ex resignatione sua cessant, qui in omni forma publicationis huiusmodi obtinuit ad causam per se vel per procuratorem legitimum accesserit, litemque huiusmodi susceperit) eodem modo & ordine procedi possit quo promissæ legitime, si cessio huiusmodi facta non fuisset: ac quidquid interius sic procedente decretum & expeditum fuerit, sine eam cadente sine eorum eam, etiam postquam ipse, vel quilibet alius, interueniens sub secundum prædicta præstiterit, non solum circa factum, sed etiam circa possessionem

possessionem, & ipsum in quod cessum est valeat annuere, & cum obineat, rationem ipsam, cui gratia facta est, non minus officiat, quam si ipso legitime curate contrarium decessum, & executionem fuisset, nec ipse adversus hoc preceptum non acceptum gratis, vel illum ignorare, aut custodire vel executionem adversus ipsum minime dimittenda, aliunde ratione valeat excusari. Possit tamen ipse, etiam si in lue & causa huiusmodi subrogatus non sit, quandoque ad illam profecturum, & terminationem venire, & a iudice, eorum quo causam ipsam etiam ex delegatione pendere contigerit, in illis ipsis statu & terminis, in quibus tunc eum esse repererit, etiam aliquo respectu specialis admitti. Hactenus summus Pontifex.

1. Sed tamen quantum resignans per plures annos post condemnationem, beneficii de quo agitur pacifice possederit, non obstante aresio condemnationis, non ex eo condempnatur eius titulus cum enim per aresium Cap. fuerit declaratus inhabilis ad hoc beneficium, illius titulus non omnino discoloratur, adeo ut illius possessio non possit dici pacifica ad effectum, ut ipse regula de terminali frui possit: ex notatis per Comel. ad regul. de terminali. q. 4. §. 4. Vbi dicitur, quod si causa per appellacionem etiam extra iudicalem intimatam fuerit ad curiam deuoluta, quantum appellatio fuerit deserta, possessio tamen non desinit esse legitima, nec dici pacifica, nisi per sententiam fuerit finis, vel sententiarum fuerit super desolatione appellacionis.
2. Quod tamen ut melius explicetur, duo casus distinguendi sunt, 1. Primus est, quando possessor beneficii sententiam obtulit in fauorem: & hoc casus, ex tunc dicitur pacificus, etiam si sententia non fuerit aliter executioni demandata, dummodo ab ea non fuerit appellatum, aut aliter transiit in rem iudicatam: quia satis est executio respectu possessionis de qua agitur, quam pones se habet, & tueri potest: alius non potest dici pacificus, nisi possessor lis aduersus perempta est, vel appellatio eius deserta: Papon. lib. 2. tit. 9. ar. 1.
3. Secundus casus est, quando possessor condemnatus fuit per sententiam definitam contra se prolatam: & hoc casus non dicitur pacificus, etiam si videtur sententiam executam non fecerit, quoniam lapsus fuerit triennium: ex de cur. lit. adhuc daret, possessio non potest dici pacifica, nec possessor condemnatus potest se innuere Regula de terminali, alioquin videtur sententia contra ipsam iudicem proficere, quod esset iniquum: l. eundem, ff. de re iudic.
4. Ratio est, quia titulus dicitur incolatus, quando quis licet titulum habeat ab eo, qui habet potestatem conferendi, & eligendi, tamen iure suo priuatus est per sententiam iuratis, vel hominis: Papon. in cap. de multis, l. 1. c. 1. de censu. proband. Gloss. pragmat. function. in iud. pacific. poss. §. 2. in verbis, coloratum.

CAPUT CLXXX.

De resignatione beneficii triangulari, qua quis resignat alicui suum beneficium, ut resignatarius aliud, quod obtinet resignet suo consanguineo, vel alteri. Mutuas resignationes esse validas, siue exprimitur titulus permutationis, siue non exprimitur. Summum tamen Pontificem

Sancti Pars III.

triangulares, aut quadrangulares resignationes ex certa scientia admittere possit. Et ex quibus coniecturis colligi possit resignationem esse triangularem.

SUMMARIVM.

1. Mutuas resignationes sunt species permutationis.
2. Mutuas resignationes fieri possunt exprimens, vel non exprimens, illam fieri ex causa permutationis.
3. Verum mutuas resignationes fiunt ex causa permutationis, siue illud colligi ex coniectura.
4. Non presumitur, quod quis suas beneficia renunciet sine causa.
5. Resignatio aut permutation triangulari, aut quadrangulari, est valida.
6. Hoc est verum, si ad hoc procedente firmiter communiatur.
7. Expressum cap. penult. de res. penult.
8. Resignationes triangulares summus est.
9. Resignationes triangulares, aut quadrangulares sunt validae, si interueniat auctoritas summi Pontificis.
10. Papa non solet hodie concedere pensionem sub beneficio terrae, nisi sub certis conditionibus.
11. In Gallia non admittuntur triangulares resignationes, nec illas facile summus Pontifex concedit.
12. Confidentia probatur per leniores probationes, quando agitur de repellendo illum, qui vult impetrare causam possessionis beneficii.
13. Presumptio confidentiae resultat ex diuersis attributis eodem tempore, & eodem in loco, & eadem eodem Tabellario, si de quoque testibus, si nulla temporis intervallo, & non diuerendo ad extraneos alios.
14. Qui profectus ad bellum resignat, ut tertius aliud a resignato beneficium consequatur, scilicet presumitur id facere per confidentiam.
15. Confidentia presumitur in resignante, si aliquid inueniatur, praeter quod ipse resignans statim aliquid facere volebat, tamen priuationem sui beneficii, quam sciebat se inueniatur.

CONTERENDANT inuicem Basilus, & Antonius, super quodam Canonico: quia Basilus in Legatione promissus se potiorum esse uidebat, ob nullitatem tituli quod Antonius nitebatur, cum fundatur esset in resignatione quadam triangulari facta per Petrum eludens Antonij auctorem.

Iste siquidem Petrus fecerat mandatum ad resignandum, & ego cuius Antonij fuerat prouisus provisione tamen triangulari, quia eodem die quo Petrus mandatum fecerat ad resignandum Antonio, & eorum eodem notario, in idemque testibus: Antonius fecerat mandatum ad resignandum quodam Capellano in fuorem patris eiusdem Petri: quia cum Petrus iturus esset ad bellum, & multas seculari assignendus, & sic nec Capellanus, nec Canonici possidere possent, Canonici vero patris resignare non possent, quia iam in eadem Ecclesia Canonici erant, procurauit ut suis resignationibus in compensationem Canonici, duas Capellanas ipsius resignantis patris resignaret. Idcirco propositum fuit dubium, verum collatio illa triangularis facta Antonio iustitiam possit.

Super quo dubio dixi, regulam generalem esse huiusmodi resignationes triangulares esse nullas, &

M de

134 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

1 de iure sustineri non posse: † Mutuæ siquidem re-
signationes sunt species quædam permutationum,
ve docet Garz. *de benef. part. 1. c. 4. num. 2.* & bene
decrimant. Glossa in *clenat. 1. in verbo, ex causa*,
2 *de rer. perm. 1.* † Vbi dicit quod mutuæ resignatio-
nes fieri possent exprimendo, vel non exprimendo il-
lem fieri ex causâ permutationis: quia si non expri-
mitur, sufficit illud colligi ex coniecturis. Imolius
3 *in d. clenat. unica, num. 7.* † Vbi dicit quod licet
non exprimat, mutuæ resignationes fieri ex cau-
sâ permutationis, sufficit tamen id colligi ex præ-
cedentibus gestis, vel dictis: Anchutan. *ibid. num. 3.*
Hoc etiam probari potest per textus, vel per instru-
menta: Cardinal. Zabarell. *in d. clenat. unica*,
4 *in fine.* † quia non est verisimile quod quis bene-
ficio suo renunciet sine causa: *cap. sine, cap. ven-
nari, cap. super hoc, de reuoc.*

5 Cum igitur consistet ex facti circumstantiis, &
nominatum ex identitate temporis, loci, horarij, &
testium, hanc resignationem mutuam esse veram
permutationem triangularem, sequitur illam esse
priorius nullam & invalidam: Pet. de Vbald. *in d. clenat. tractat. de perm. benef. part. 1. in verbo, c. 6.* di-
cens quod si renuncio tibi meum beneficium, vel
6 tibi confectur, & tu tuam beneficium, non mihi,
sed meo nepoti, aut consanguineo resignes,
permutatio non subsistit: verum autem debet esse
hoc casu ex præiudiciis, propter simoniam, dicitur,
7 & concludit pro negatua, allegans Gloss. *in cap. ex parte 1. de off. delegat. in gloss. 1.* † quæ loquitur
in casu, quo nulla facta est firma conventio de re-
signando Tertio: † *cap. non venimus, de reuoc. penult.*

8 In quo compertum nullum fecerat pactum, nec expressum, nec præsumptum; pro
beneficium sibi resignatum proprio nepoti remis-
sit, & recitabat beneficium suum: compertum tan-
tas resignare; ideo dictum, primam resignationem ad
beneficium resignatum redire debere. Qui casus
9 non pertinet ad resignationem triangularem: † &
propterea similes resignationes triangulares, vel
quadrangulares, simoniacas esse asserit Paris. *de re-
signat. lib. 1. c. 4. q. 7. n. 63.* Verall. *de off. 125. p. 2.* Achill.
de Grail. *de off. 2. de rer. perm. Coluier. in tractat. de*

10 *perm. benef. part. 2. c. 15.* † Quod intelligendum
est de permutationibus factis coram collatoribus
ordinariis: aliud dicendum est de mutuis resignatio-
nibus coram summo Pontifice factis: si enim illas
quantumvis triangulares, aut quadrangulares ex
certa scientia admittit, purgat omne vitium si-
monie, propter summam Pontificis auctoritatem: ve
testator Cokier *in d. clenat. de perm. benef. lib. 2. c. 15. n. 1.* dicens idem esse, quando tractatur
de permutatione facta sub reservatione pensionis in
favorem Tertij super beneficio compensatum,
dummodo ille sit præsens, & consentiret, super cu-
11 bus beneficio imponitur pensio. † Et quod hodie
Papa non solum facit admittit reservationem pen-
sionis in favorem Tertij non resignantis, nisi hu-
diorum causa in favorem pauperis, & de consensu
possessoris beneficii: sed nec solum hodie summus
Pontifex similes triangulares, aut quadrangulares
resignationes admittit: ve aduertit Gonfial. *ad re-
gul. 8. gloss. 14. n. 59. 2. vers. immo nec Papa.* † Et tales
12 reservationes pensionum in favorem Tertij, nec
permutationes triangulares, quibus beneficium da-
mittitur, vel Tertio confertur, recipiuntur in Gal-
liæ ab eis appellatur tamquam ab abusu, & abu-
suæ declarantur: resiste Moden. *in tractat. de benef. lib. 3. tit. 11. n. 10.*

Vnde sequitur hinc conclusio, dictam mutuam

resignationem subsistere non posse: sed Basilium
beneficij possessionem, in Legatione promissam, ex-
cludere debere prædictum Antonium. Cum enim
Basilium non agat de acquirendo beneficio, quod
iam possidet, sed de repellendo Antonium afortem,
sufficiunt illi leuiotes probationes confidentie di-
cti Antonij: † pro cuius verificatione, licet regula-
riter exacta, & concludens probatio regulariter, ta-
men secus est si agatur ad effectum repellendi il-
liquem ab affectione beneficii obtinendi, vel quan-
do plures inter se contendunt de prælatione: tunc
enim sufficiunt leuiotes probationes: Seraphin. *de
off. 16. n. 3. c. 4.* Addeat. ad Ludovici. *de off. 13. n. 13. vers. quod tamen procedat.* Addeat. ad Buratt. *de
off. 44. n. 15.*

13 Multo igitur magis remouenda erit Antonius,
stantibus tot coniecturis triangularitatis & considen-
tialis. Et primo quidem, quia verumque mandatum
ad resignandum, tam per Basilium quam per Pe-
terum, factum fuerat in domo Antonij potestatis viri,
& coram eodem Notario, iisdemque testibus, eo-
dem anno, & die, & hora, & abique vilo tempore
intervallo, aut diuersione, ad extraneos actus, quod
est magnum argumentum simonie, vel confidentie.
Paris. *de resignat. lib. 1. c. 4. q. 9. n. 19.* Vbi loquitur de si-
monia: de confidentia vero loquitur *in tractat. de con-
fidentia, q. 3. n. 9.* Garz. *de benef. p. 1. c. 3. n. 69.*
Vnde nec prædictis refragatur *2. vers. quod a Fran-
cesco.* Vbi dicit, quod licet ex contræspectante non
oriatur præsumptio confidentie, vel simonie,
quando inter verumque actum addit tempore in-
tervallum, secus tamen est, quando verumque actus
eodem tempore, nullo alio extrinseco adu-
erentente, gestus est: idem tenet Ros. apud Farnac.
14 *consil. 75. n. 4.*

Præmissis accedit alia coniectura, nempe quod
agebatur de patuo resignantis, vide licet Petri, qui
cum non possit beneficii compertum certiora pos-
sidere, cum ille clericum desideret, & militis fa-
culari quamprimum adscribendus esset, & quæ de
causa beneficii suum resignaret, quod patuo suo
resignare non poterat, quia iam in eadem Ecclesia,
in qua consistebat Canonizatus per Basilium resi-
gnatus, idem patuo alium Canonizatum habebat,
hanc excogetur cautelam, ve alteri Canoniza-
tum suum remitteret, qui non sibi, qui locuplex
futuus erat, sed patuo alia beneficii in compen-
sationem suæ resignationis remitteret: ex quo ori-
tur præsumptio confidentie, tam ex consanguini-
tate dictæ patris; Paris. *de resignat. lib. 1. c. 4. q. 4. n. 11.*
c. 12. quæ ex futura simoniam in capitate dicti Ba-
silij, ex qua fraudis oritur coniectura: ve testatur
Cokier *de perm. benef. part. 3. cap. 2. n. 7.* † Vbi
15 dicit, quod fraudulenter permutationis coniectura
oritur, si aliquid imminere tempore renunciatio-
nis, propter quod beneficium resignantis de proxi-
mo erit vacaturum: Quod potissimum locum ha-
bere asserit n. 8. si agatur inter patrum & nepotum,
vt in specie casus nostri, determinat Paris. *in tractat. de confidentia. q. 9. n. 24. c. sequens.* Vbi dicit quod si
aliquis existens in minoribus ordinibus habeat be-
neficium, & velit ad bellum proficisci, ne illud
amittere possit & considerare de amico circa fructus, vel
cruciatum sui beneficii, quo casu esset commissa con-
fidentia. Et ex his conclusum fuit in favorem Ba-
silij possessoris.

CAPVT CLXXXI.

Abbas commendatarius quam potestatem habeat in beneficiis regularibus sibi commendatis. Liberam illi administrationem competere in beneficiis commendatis, nec non ius presentandi, quod est in fructu. Vtrum possit instituere, vel destituere Priores; vel nouitios recipere; aut iurisdictionem in Monachos exercere, aut Monachos corrigere. Quid si Abbas commendatarius sit Cardinalis, cuius potestas maior est aliis commendatariis inferioribus. Vtrum professus alterius Ordinis, aut secularis, possit praeesse Capitulo, praecedere in cleto, beneficia conferre, Sacristiam perpetuum deputare, & similia peragere; & deficientibus Religiosis illius Regularis, alios Regulares, aut in subsidium alios seculares deputare. Et quod iura competentia non Reformatis transseant ad Reformatos in illorum locum à summo Pontifice subrogatos.

SVMMARIVM.

1. Ius presentandi, eligendi, & instituendi, numeratur inter fructus beneficii.
2. Abbas commendatarius potest locare praedia sui beneficii.
3. Idem Abbas potest nominare, eligere, & praesentare ad beneficia.
4. Abbas commendatarius habet liberam administrationem in spiritualibus & temporalibus.
5. Abbati commendatario possunt delegari causa à summo Pontifice, sicut & titulari.
6. Abbas commendatarius non potest instituere, aut destituere Priorem obedientiarum.
7. Vtrum possit nouitios recipere, & in Monachos iurisdictionem exercere.
8. Commendatarius habetur pro vero Praeposito, & in Gallia iurisdictionem exercet saltem correctionem; maxime si sit Cardinalis.
9. Abbas commendatarius Cardinalis habet iurisdictionem in Monachos, quoniam recipi, & alia facere potest quae ceteris commendatariis non competunt.
10. Simplex Abbas commendatarius si non sit Cardinalis, non succedit in penitus monachorum.
11. Abbas commendatarius, quoniam praefectus alterius Ordinis regularis, est veri Praeui, & est caput Capituli.
12. Abbas commendatarius surgens ex eodem honoribus quibus Titularis, & praecedunt in comitiis generalibus Galliae, iuxta ordinem antiquatum.
13. Commendatarius Cardinalis deputat Sacristiam perpetuam.
14. Consuetudo obferuanda est, aut etiam fundatio, quando agitur de potestate Abbatis commendatarii.
15. De fructibus Monachis aliter non monasterii possunt deputari Monachi ex alio monasterio, & in eorum defectum seculares.

Sanctegry Pars 111.

16. Quantum fieri potest, Superiorem Commendam deputari debent ex eodem Ordine, & eodem habitu.
17. Clerici seculares possunt compelli ad acceptandum beneficium regulare in subsidium, deficientibus Monachis.
18. Quando facta fuit reformatio alicuius monasterii, etiam iura non Reformatum transseant ad Reformatum.
19. Nominatio facta per Reformatum, debet fieri eo modo quo antea fiebat per non Reformatum.

VNIUS quodam prioratu ordinis sancti Benedicti cuiusdam Domini Regulari, dum ageretur de nominatione Monachorum claustralium, videlicet Sacristae perpetui, & etiam amonibilibus, quorum fuit in primis, vtrum ius nominandi & deputandi praefatum Sacristam perpetuum, & monachos amonibiles, spectaret ad Abbatem commendatarium, qui Cardinalitatu dignitate fulgebatur, an vero ad Priorem Ordinis, qui hoc uicarius dictam uocationem suebat.

Secundo quaerimus fuit, vtrum posito quod Cardinalis Abbas habeat ius nominandi, vtrum possit nominare Religiosos profectos, aliter non monasterii, eiusdem tamen Ordinis, si non repetantur aliqui profecti eiusdem monasterii.

Tertio, si in toto Ordine non repetantur aliqui Monachi capaces ad dicta beneficia exercenda, aut si capaces sint, tamen exercere nolint, aut non possint, vtrum deputari possint presbyteri seculares in locum ipsorum.

Quarto, quatenus ius nominandi pertineat ad Regulares, vtrum ius illud translatum fuerit ad Reformatos eiusdem Ordinis, & sub quibus formis & conditionibus.

Super quibus dubiis respondendo dixi in primis, ius presentandi, eligendi, & instituendi pertinere ad Abbates commendatarios; quia iura huiusmodi sunt in fructu: cap. consuetudinem, & ibi Glossa de uocacione, Glossa cap. cum olim, de maiori, & ibidem, Rebuffi in praxi, ut de commend. m. 6. & 61. post Anclat. in cap. m. de elect. lib. 6. ¶ Unde licet potest locare fructus & praedia, cap. vltima, de locat. cap. si ne prelati uoces suas, cap. cum rebus olim, de electione, Rebuffi loco citato, m. 62. ¶ Ita & nominare, eligere, vel praesentare: Gonzales regul. 8. gloss. 5. §. 8. m. 12. ¶ ubi dicit tales Abbates commendatarios liberam habere potestatem in spiritualibus, & temporalibus; post Panorm. in dicto cap. cum nobis olim, de elect. in ultimo notabili, Rebuffi de pacific. possess. nouer. 45. & apud alios nouer. 52. & §. 3. ¶ dicens Abbati commendatario posse delegari causas à Romano Pontifice, sicut Abbati Titulari; & hoc in Gallia obseruari; quibus addi potest Barbof. de iur. Eccles. nouer. lib. 3. c. 9. n. 41. Parisiade resignat. lib. 2. q. 17. n. 13. & 14. apud quos Anthoies tota materia commendae perpetue copiose declaratur.

Et licet Abbas commendatarius non possit instituere, vel destituere Priorem obedientiarum, sed haec facultas pertineat ad Vicarium ipsius Abbatis, ut uidetur fuisse in Parlamento Parisiensi die 20. Iunii 1521. testatur Codex de cels. foren. lib. 2. ut. 11. decr. 3. ¶ sicut nec potest talis Abbas nouitios ad professionem admittere, cum non habeat spiritalem censuram in Religiosos; Clement. quia regularis, de supplend. negligent. prelati, c. p. final. §. praecipimus, de statu monachorum, potest tamen 10. Clericos Ecclesiae sibi commendatae, non solum apud Gallos, sed etiam in Italia, & aliibi.

M 2 secundum

secundum aliquos, in iurisdictionem exercere: ut per Boët. *decif. 27. num. 3. versic. sed correctis*, Cod. Fabrian. *lib. 1. tit. 3. dist. 34. §. catione*, quia commendatarius pro vero Prelato & Titulari habetur; quandoquidem commenda ipsa, titulus est dispensationis bene probat *ibid. num. 1. dicens* quod cum quidam Abbas commendatarius iurisdictione sua in Monachos usus esset ad morum correctionem, illi autem tamquam ab abusu appellarent, Senatus celeberrimo strefo pronuntiavit reuocandam esse appellationem, Abbatique tam ex iure, quam ex consuetudine permittendam esse morum correctionem: Sed tamen Chopin. *lib. 3. de sacra potestate, tit. 8. numer. 13. & 26. & lib. 2. tit. 7. num. 10. & lib. 3. tit. 1. num. 19.* contrarium verius esse existimat, videlicet iurisdictionem correctionalem ad Abbatem commendatarium non spectare; quamvis in hoc attendendam esse consuetudinem, verius suffragique cessante, doctae experientia opinionem Boëtii & Fabri veniorem esse, & observari saltem in Gallia: & annis praeteritis, Eminentiſſimus Cardinalis de Richelieu varias fieri mandavit processuras & citationes contra quendam Monachum Ordinis Cluniensis sancti Benedicti, quem ego aliter defendere non potui, quam propter decrepitam illius aetatem, & infirmitates varias, ob quas dictus Eminentiſſ. Cardinalis illum ad citationibus personalibus reteratis exemit, & exemptam declinauit.

Sed quomodoque res se habeat, intra Abbatibus commendatarij maiora sunt, & certiora, quando agitur de Cardinali Abbate commendatario; is enim & novitior potest ad professionem admittere, ut decisum fuit apud Peleum *lib. 1. altem. ferens. cap. 17. Chopin. lib. 1. monastic. tit. 2. numer. 2.* clauſicali praefecture Praepositos temerare, idem Chopin. *de clauſicis, lib. 1. tit. 29. num. 6.* item & Monachos corrigere quoad mores, ut contrarias opiniones conciliando tradit Ferrer. *in nova addit. ad Guid. Pap. decif. 599.* Berynan. *in trakt. de benefic. in canonic. & commend. num. 24. in gloss. F.* Quamvis Chopini veriorum esse sententiam, existimet Ferrer. *leco citato*, ut scilicet Abbas commendatarius, qui non est Cardinalis, non habeat in monachos correctionem, nec novitiorum professionem recipere possit: §. sicut non potest etiam talis Abbas succedere in peculo monasterii, ut allegans ad hoc Chopin. *de sacra potestate, lib. 3. tit. 1. num. 10. & 21.* Quae autem mox diximus de Abbatibus Cardinalibus, latius comprobatur apud Torneum *in sua reſolutive arreſtor. littera Anna. 9. versic. l'est une maniere*.

In actibus vero capitalibus potest Abbas commendatarius, licet sit profectus alterius Ordinis regulam, aut etiam secularis, illa omnia exercere quoad actus capitulares, quae potest proprietarius, in cuius locum subrogatur; quandoquidem est verè Prelatus: Hieron. Roderic. *quod. regul. cap. 1. num. 15.* Emmanuel Roderic. *num. 4. quod. regul. §. 1. art. 7.* ubi isti Abbates commendatarij perpetui, sunt caput Capituli, sine quo gesta finitatem minime obtinent.

Fulgent etiam isti Abbates commendatarij solus honorebus, & ius habent suffragij in comitatibus gentilibus Cleri Gallici, Louët *littera B. n. 12.* & habent praecedentiam in Clero, sicut veri Titularij, secundum ordinem antiquitatis sine receptione. Loyſeu *tit. des officier, lib. 5. cap. 6. des officier Ecclesiastiques, num. 15.* ubi tamen denegat iurisdictionem correctionum huiusmodi Abbatibus, eadem

ratione qua ipsis denegantur insignia Episcopalia.

Redeundum itaque ad decisionem dubij propositi, concludendum est, ius nominandi, & deputandi Sacristam perpetuum ad Dominum Abbatem Cardinalem Commendatarium pertinere; nisi in contrarium adestet consuetudo, seu fundatio, cuius tenorem omnino inspicendum esse concludit in simili casu Rebuff. *confil. 77. num. 1.* ubi dicit Abbatem commendatarium, beneficia conferre posse sine consensu monachorum, nisi consuetudo vel fundatio sit in contrarium: stante enim diuturna consuetudine nominandi iurisdictione in favorem Superiorum Regularium aduersus Abbatem commendatarium, illandum esset illi consuetudinis, & attendendas vituas actus possessorios: *cap. consuetudinibus, de iure patronatus, cap. quodam, de electio. in cap. cum olim, de causa possessionis & proprietate, adeo ut talis consuetudo sit obſervanda, quamvis non fuerit praescripta.* Rot. *decif. 57. num. 4. part. 2. recent.* Addit. ad Ludouic. *decif. 7. 7. & 11. a.*

Secundo respondendo ad secundum, & tertium dubium, dixi, deficientibus Monachis illius monasterij, nominari posse Religiosis, aut alio monasterio, & deficientibus personis Religiosis, nominari & deputari posse presbyteros seculares, quia necessitas non habet legemina probat Rebuff. *in concordat. in tit. de collationib. §. volumus autem in verbo, & confirmatorem*: §. ubi dicit quod regulariter nominatio & collatio fieri debet personis eiusdem Ordinis, & Religiosis: *cap. Item quod dicitur & huiusmodi clerici, cum non sit convenientes ut inter Monachos, aliqui gerant habitum nigrum, alij vero albeum*, sed tamen deficientibus Monachis nigris, beneficia conferri possunt Monachis albis: ut deficientibus Regularibus, possunt beneficia Regularia conferri personis secularibus; quia necessitas facit licitum quod alias esset illicitum: ut bene probat Rebuff. *leco citato, fol. 101. 2. col. 2.* Pyet. Coetad. *in praef. dispensat. Apostolicarum, lib. 6. 2. m. 23. versic. & hec.* ubi ponit formam provisionis sacrae Regulari propter defectum personae secularis. Idem probat Gonſal. *ad reg. 8. gloss. B. n. 43.* §. Imo deficientibus Monachis, poterunt Clerici seculares compelli ad acceptandum beneficium Regulari: Gonſal. *dicta gloss. 8. num. 45.* Et supradicta probantur etiam ex traditis per Garz. *de benefic. part. 7. capite 10. numero 16.*

Ad quartam quaestionem respondetur, totum illud ius nominandi, quod non Reformatis competebat, translatum fuisse ad Reformatos, nisi in contrarium obtinet Bullae Apostolicae super reformatione emanatae: quia Reformati non constituunt novam Regulam, cum non differant in tribus votis substantialibus, videlicet paupertatis, castitatis, & obedientiae, in quibus tribus votis consistit essentia professionis Religioſae: Rot. *decif. 33. 3. m. 1. & 2. p. 6. recent.* Quam nominationem casu quo illis competeret (quam tamen illos facere non posse superius *num. 13. & 14.* ostensum fuit, nisi obſtaret consuetudo, vel Bulla,) facere debent sub eisdem modis, forſus, & conditionibus, sub quibus antiqui facere debuissent, tanquam in eorum locum subrogati: argumento *leg. cum qui inuenerunt, & ibi DD. cum alij vulgaris §. §. qui causam*.

CAPVT CLXXXII.

De Matrimonio contracto inter Catholicos & hæreticos, in locis ubi vtriusque religionis professores permixti viuunt: Et quale peccatum committant Catholicicontrahentes cum hæreticis, in locis, ubi exercitium præsentis religionis non est licitum: Et de validitate edicti generalis facti per Episcopum, quo prohibentur similia matrimonia, vtrum matrimonium contractum contra prohibitionem Episcopi, sit validum: & quæ pœna imponi debeat contrahentibus. De matrimonio contracto in præiudicium lris pendens super illius validitate. Si contrahentes mutauerint domicilium animo fraudandi dispositionem Concilij, vtrum matrimonium in illo domicilio contractum, sit validum.

SVMMARIVM.

1. *Matrimonium inter Catholicos & hæreticos est validum, sed regulariter sit contrahentes peccati mortalis.*
2. *Quod distat est de matrimonio contracto cum infidelis, locum etiam habet in matrimonio contracto cum apostata & fidei vel schismatico.*
3. *Ecclesia dispensare potest ex fidei matrimonium contrahens cum infideli ex iusta causa.*
4. *Pœna excommunicationis datur non habet locum quando mulier Catholica contrahat ignoranter cum hæretico.*
5. *In locis, ubi liberum est commercium inter Catholicos & hæreticos, Catholicus contrahens cum hæretica non peccat.*
6. *Pœnam quoque expellitur quilibet ex matrimonio cum hæretica contrahens preceatendo, educari debet in hæresim, si impius & irrisor.*
7. *Si puella hæretica sit parata nubere, matrimonium est validum.*
8. *Nullus Prelatus summus Pontifex inferior potest imponere impedimentum matrimony ultra impedimenta iuris.*
9. *Pœnam, vel Prelatus possunt suspendere ad tempus matrimonium ex causa.*
10. *Matrimonium contractum contra prohibitionem Episcopi, est validum: sed in penam contemptus coniugij separantur ad tempus, non in perpetuum.*
11. *Quando adeit periculum incontinentie in coniugibus contra prohibitionem contrahentibus, pœna separationis temporalis commutanda est in aliam penam arbitriam.*
12. *Pœna suspensioe vsu matrimonij non debet imponi ex causis, quæ ignorant contrahentes contra prohibitionem Episcopi.*
13. *Matrimonium contractum lre prudente super validitate alterius matrimonij propter impedimentum diuocens, aut etiam pendens appellatur, est nullum.*
14. *Licetum est transferre domicilium ad alienam diocesis, vt ibi contrahatur matrimonium secundum Sanleugij Pæc III.*

cumdem metes illius regionis, quamvis id sit in fraudem.

15. *Fallit ubi partes non habuerint verum & firmum consentiendum contrahendi domicilium in illo loco.*

DUÆ difficultates propolite fuerunt circa matrimonium, quod celebrandum erat inter puellam quæ prohibebatur præsentiam hæreticorum religionem, & vicum Catholicorum; quod impediebat Episcopus loci Diocesanus, qui per decretum generale prohibuerat matrimonium celebrari inter viros Catholicos & summas hæreticas; quamuis ipse declararet se velle admitti ad Religionem Catholicam, nisi ipse in tali voluntate duratibus tribus mensibus persisteret.

In hac quaestione caute omnino procedendum est: cum in his partibus summo Pontifici iurisdictione subiectis quaestio decidenda esset, non admitteretur huiusmodi matrimoniorum apud nos, hæreticis non sit licentia continuam habitationem facere: sed quia agebatur de matrimonio in Gallia contrahendo, ubi liberum est exercitium præsentis religionis; & Concludendum est in prius, ex iuris communis dispositione matrimonia inter Catholicos & hæreticos esse valida, quomodo generaliter loquendo, illi qui similia matrimonia contrahunt, committant peccatum mortale, tamen nihilominus homo & valido matrimonio: vt testatur Ruccial. de iur. personar. c. xix. gregorius Ecclesia exilientium lib. 2. cap. 2. n. 24. & Vbi idem dicit de matrimonio contracto cum schismatico, vel apostata & Religione, & de alio quocumque baptizato, & ubi amplius dicit Ecclesiam posse dispensare vt fidelis contrahat matrimonium cum infideli, vt per eundem ibid. num. 25. post Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 33. num. 40. afferentem summum Pontificem hoc non concessum sine viginti illius causis; tamen si concedat, validum erit omnino matrimonium; idque ratione potestatis quam Ecclesia habet erga personam fidelem, vt post illius matrimonium cum infideli irritaret: Ideo cum huiusmodi matrimonium iure solo Ecclesiastico irritum sit, non frustratur sua validitate, quamuis dispensatio sine legitima causa facta fuerit: & eandem sententiam sequitur Gutierrez. in trakt. de matrimonio, cap. 104. num. 6. iuncta plurimorum contrariarum sententiarum, dicens hoc bene probari in cap. de cret. c. r. s. q. quod in agendum de hæretico in 6. vbi nisi forte mulieres ipse cum viis matrimonij contrahant, quos hæreticos nunc sciant, ubi constat, non iuras nuptientia inter Catholicos & hæreticos, sed solum imponi penam confiscationis decem annorum tamen locum non esse decernitur, quando mulier Catholica cum hæretico agnoscit: contra hoc idem docet Bonacini. in trakt. de matrim. quaest. 1. p. 1. q. 7. n. 1. ubi confirmat hanc sententiam locum habere iure Ecclesiastico, cum non intercedat disparitas cultus inter fidelem, & hæreticum, vel apostatam, vel excommunicatum; cum omnes isti sint baptizati: committitur tamen graue peccatum, quando contrahitur matrimonium cum hæretico, tunc propter prohibitionem Ecclesie; cap. non oportet, cap. ead. 28. quaest. 1. tum propter periculum peruersionis: Sanchez dist. lib. 7. disp. 72. numer. 4. nec non etiam ob periculum proles, quam hæreticus contingeret trahere ad suam fidem, vt per Sanch. dist. disp. 7. 1. numer. 7. Prædictis accedit Basili. Pont. in trakt. de matrim.

Ita, quomodo intelligi debeat. Exceptio- nem non implementi non nocere quoad capita separata: Et verum talis exceptio impediat manutentionem.

SUMMARIVM.

1. Concordata super beneficiis fieri non possunt nisi inter omnes auctoritates Sedis Apostolicæ.
2. Si præcedat generalis licentia Sedis Apostolicæ, non requiritur specificæ confirmationis possessum impo- sita super beneficiis.
3. Transfere- re monasterium de loco ad locum fieri non potest sine licentia summi Pontificis, suffi- cienti tamen licentia generali.
4. Monasterium reformatum monachiculus est in possessione iurium proprii monasterij, cui suc- cessit.
5. Clausula, sub beneplacito, intelligitur quatenus de iure beneplacito non requiritur, nisi ad illa sit transmissio non aliis.
6. Contrarium in capitulo separatur, & non con- veniunt, uti contrarium principali, non impedit manutentionem.
7. Quando implementum non debet fieri ipsi negotio, sed alio, nec qui opposit de illa nega- tiva, tenetur ipsam probare.
8. Quando negatum est, si datur tamen intentionis alteri, debet illud probare.
9. Exceptio non ad implementum, non retardat indi- cium in iure in iure.

SUMMVS Pontifex Gregorius XV. per suas litteras Apostolicas sub die 19. May anni 1621. quas confirmavit Urbanus VIII. sub die 12. Cal. February 1622. fuisse voluit per intentionem nonnullorum Ordinis sancti Benedicti Monachorum, reformationem amplius desiderantem, concessit, ut Congregationi s. Mauri ordinis sancti Benedicti erigere possent in Gallia, ad requisitionem quorundam monasteriorum iam reformatorum, etque etiam quorundam aliorum monasteriorum prædicti Ordinis, ut dictum est, in Gallia, ita quoad dicta Congregatio in conventibus, & locis conventualibus ac locis, ac portuibus monachalibus, nec non officia clericalibus ipsorum, & pro tempore aggregatorum monasteriorum locum haberet.

Et per dictam constitutionem seu ampliatio- nem Urbanus VIII. concessit facultatem dictis Mo- nachis disponendi de redditibus temporalibus dicto- rum officiorum chathedralium, cum permissione eidem Congregationi sancti Mauri data, admittendi, & acceptandi dimissiones illorum officiorum, sub reformatione, concessione, & præstatione cer- tæ summe sue præcuriam, & quantitatis vini, fructuum, & aliarum rerum ipsius pro eorum portio- nibus monachalibus, siue aliis eorum debitis per dictos Reformatos dandi & similis licentia data fuit non Reformatis, ut huiusmodi conventiones facere possent.

Cum autem possessor Cometarie, valus ex mo- nasterijs antea non reformatis, suum officium di- mississet, alius monachus eiusdem Ordinis & do- mus Regularis, illud idem officium Camerarie uti vacans per obitum, qui post dictam dimissionem succederet, impetravit, & victore sanctæ obe- dientie acceptatum à præfata sancti Mauri Con- gregatione suaviter præcedebat, Prime propter

nullitatem reservationis pensionis sine auctoritate Sedis Apostolicæ. Secundo, quia monasterium, de quo agebatur, dependebat immediate à sancta Se- de Apostolica. Tertiò, quia in concedendis factis inter Religiosos illius monasterij Reformatos, & non Reformatos, aderat clausula, sub beneplacito Sedis Apostolicæ, quod cum non fuisset obtentum, dic- tum monasterium remanebat in primario statu, & sic dictum beneficium dimissum vacabat per obitu- tum. Quarta, quia non fuerat adimplere diversæ conditiones in dictis litteris Apostolicis contentæ, ob quarum defectum, cessabat tota vis dictarum lit- terarum Apostolicarum, & per consequens benefi- cium vacabat per obitum eiusdem ultimi possessoris.

Consideratus nihilominus prædictis rationibus, census impetrationem dictæ Camerarie non esse fundatam, nec in dubium revocari posse dimissio- nem dictæ Camerarie, factam per præfatum vici- num possessorum. Quamvis enim regulariter con- ventiones omnes, & concordatæ super benefi- cijs factæ cum reservatione pensionis, aut alterius non temporalis, sine speciali Sedis Apostolicæ li- centia, nullæ sint & invalidæ. Camen, quem pro, pri- mo, quæst. 2. Loret litteræ C. ann. 40. & ibi Adde- unt, tamen conventio de qua agitur, & reservatio pensionis non indigebat alia homologatione, pro- pter generalem licentiam concessam per litteras summi Pontificis Urbani VIII. quibus similes con- ventiones faciendi facultatem dedit.

Necque obstat dixi quod oppocebatur, mono- sterium de quo agitur non esse de ordine sancti Mauri, nec de Cluniacensi, sed immediate depen- dere à sancta Sede Apostolica, & sic sub dictis Bul- lis minime contineri, & per consequens viciorem eiusdem monasterij dictæ Congregationi factam iure impugnari posse. Quia cum per dicta ar- restata Curie Parliamenti Tolosani, etiam instante Procuretor Regio lara, declaratum fuerit dictos Religiosos cogendos esse ad acceptandam dictam viciorem, quæ valida fuit declarata, non est amplius de hoc dubitandum propter vim arrestorum tanti Senatus.

Et hoc verum sit in iure, quod Monachi col- legaliter se transferre possunt quoad personas dumtaxat, non tamen, quoad loca sua, ut est text. in cap. vinctus, ad hoc, de religiosis, de iur. lib. 6. in illis verbis: ita quod nullus Ordo ad alium, vel Conventum ad Conventum se, ac loca sua totaliter transfert, Sedis eiusdem super hoc permissio specificatur non ob- stante: & ibi d. traditur Glossæ & DD. Sanchez in præceptis, Dialog. lib. 6. cap. 7. num. 7. Bonacius in tractat. de clausura, quæst. 2. par. 1. q. 5. 2. num. 5. Tamburini de iur. Abbatis, tom. 3. diffinit. 7. quæst. 1. num. 1. 4. Barbosa de iure Ecclesiastico, lib. 1. cap. 42. num. 49. & iocet DD. Gallos Gonsil. Pap. consil. 13. q. 1. num. 3. Tamen difficultas illa in casu proposito locum ha- bere non potest, in quo summus Pontifex genera- lem omnibus monasterijs Ordinis prædicti sancti Benedicti, concessit facultatem se transferendi ad Ordinem sancti Mauri in Gallia reformatum.

Et cum de presenti Congregatio sancti Mauri sit in quâ possessione dicti monasterij, ac iurium & reddituum ipsius, illudque monasterium subit effe- ctualiter præfate Congregationi, quando est in dicta possessione, frui & gaudere debet omnibus privilegijs illi à summo Pontifice concessis, quia in istis casibus attenditur præfatus & vicinus status: cap. cum de beneficiis de prebendis 6. cap. ex consuetudine, de iure parrochiarum, & antequam dimissio, seu con- ventione illa, nulla & invalida declararetur, necessitas

precedere deberet sententia declaratoria nullitatis dictæ unionis: interim tamen licet pendente, manu-tenio concedenda esset congregationi prædictæ: *protenenda, infra de interdict.*

- 5 Non obstat clausula, *sub beneplacito Sedis Apostolicæ*, contenta in concordia facta inter Religiosos reformatos, & non reformatos.

Quia clausula illa, *sub beneplacito, &c.* quando non est coniuncta cum clausula annullatiua, & non alia, intelligitur si & quatenus de iure beneplacitum Apostolicum sit necessarium: ut bene explicat Addent. ad Rot. coram Gregorio XV. tunc eiusdem Andatore, *decis. 19. l. n. 1. & 3.*

Non obstat denique quod per Bullam Gregorij XV. cautum fuerit, quod in euentum quod reformatio in dictis monasteriis esset, vel extinguatur, officia prædicta clausula eisdem monasteriis vniuersa in primum statum ipsius iure conuenerant, ita quod vt prius in regulam confecti, & de illis eorundem monasteriorum monachis respectiue promittere debeat, & propter inobseruantiam quamdam condonatum in dictis bullis contentatum, videntur debere reformatio regulati-

- 6 Respondetur enim, dictam præsentem contentationem, & inobseruantiam conditionum non obstat: tum quia dicta asserta contrauentio, & erat in capitulis omnino separatis, & nullo modo connectis cum negotio principalis, & cum facultate, de qua agitur, referenda pensiones. Quando autem agitur de non implemento in capitulis separatis, & nullo modo connectis, non impedit mutationem: *Natt. consil. 13. l. n. 5. Suth. consil. 10. l. n. 25. Mantie. de iac. comment. lib. 3. tit. 16. n. 2.* Idem *decis. 1. l. n. 2.* quauis in materia simoniarum aliud sit statuendum, ex notatis infra *cap. 18. l. n. 10.* Maxime quia pro parte dicti Domini impetrantis, non fuit probata contentio, seu non adimplementum condicio omnium requisitarum: quod tamen probare tenebatur, cum implementum non deberet fieri ipsi impetranti. ¶ Quando enim adimplementum non debet fieri ipsi neganti, tunc ille qui opponit de non implemento, tenetur probare illam negantiam: *Rot. apud Mathesam. part. 1. cap. 2. n. 17. in princip. fol. 13. 2.* quocumque impetrans fundit intentionem suam in negatione, & que est causa finalis sue petitionis, debet illam concludenter probare: vt dicitur in *dolla decis. &* probat
- 9 Additio ad Ludouic. *decis. 26. l. n. 7. in fine.* ¶ Imo quod exceptio non adimplementum non recedit iudicium intentionis, probat *Post. in trall. de iur. iur. obseruat. 6. l. n. 4. in nouo, allegans Thom. decis. 7. n. 24.* Idem dicti Reformati manotendi sunt in dicta quasi possessione acceptandi donationes dictorum Officiorum claustralium, cum reservatione pensionis: atque ita fuit exequutum, & dimissio est, cum sortita fuit.

CAPVT CLXXXIV.

Committens stuprum cum virgine, tenetur illam ducere, vel dotare, non autem præcisè cogendus est illam ducere. Promissio matrimonij, copula subsequuta, non facit vt matrimonium contractum fuisse dicatur. Raptus an & quando impediatur matrimonium inter raptores, &

raptam. Probatio per testes an & quando admittatur in causa matrimoniali. Declaratio puellæ iurantis se fuisse à tali corruptam, non probat. Sufficit tamen ad probandam virginitem, si iuraret se fuisse virginem Probatio per testes quando admittatur in causis matrimonialibus.

SVMMARIVM.

1. Qui commisit stuprum, non tenetur præcisè puellam ducere: sed liberatur dotem illi constituerendo.
2. Promissio matrimonij, subsequuta copulâ, non operatur mutatio matrimonij ex constitutionibus qua vigent iudicium temporibus.
3. Qui promissum cum aliqua contraxit, & supra promissum, cogi potest ad nubendum: sed si persistat in pertinacia, dimittendus est soluta dote.
4. Matrimonia contra falsos, & plurimum sunt innotata.
5. Matrimonium adolescenti, qui promissum aliquam ducere in uxorem, non est retardandum cum alia: cum non possit præcisè cogi ad nubendum primam uxorem.
6. Inter raptores, & raptam non potest consistere matrimonium, ex deserviente uirginitate, & Concilio Tridentino.
7. Causa criminalis quando sit principalis causæ, ratione inconspicibilis.
8. Probatio per testes quando admitti potest dam agitur de causa matrimoniali.
9. Probatio per testes non debet regri quando agitur de causa criminali.
10. Probatio per testes non est admittenda quando probatio fuit ex non resisteret, si probatio esset uiralis.
11. Probata inobsequitate uiræ mulieris cessat actio criminalis contra stupratorem.
12. Statu iuramento mulieris iurantis se fuisse virginem tempore fignri.
13. Probatio virginis per iuramentum mulieris cessat, si probetur uirginitas esse in contrarium, & quod ab alio, vel aliis fuerit cognita.
14. Non creditur testis accusans certam personam de stupro curia se commisso.

DVM Nobilis quidam adolescens esset in provincia contrahendi matrimonio, factis de more deuocationibus, fuit impedita per oppositionem factam pro parte Margarete, & eius matris, que futurum illum sponsam accusauit de rapto, & stupro: parentes illum cogi puericè ad ducendum dictam Margaretam in uxorem: Cum autem hoc negotium in suprema Curia Paclamenti decidendum esset; supponendum fuit primo loco, quod per Legem antiquam in libro Exodus, 16. cautum erat, quod si quis seduxerit virginem necdum desponsatam, dormietque cum ea, dotabit eam, & habebit illam in uxorem: quod etiam ordinatum fuit in *Deuteronomio, c. 22. n. 29.* nempe quod in tali casu, si qui delictum huiusmodi commiserit, dabit patri puellæ quinquaginta siclos argenti, & habebit eam uxorem: cui decreto conformis est dispositio iuris Canonici in *cap. 1. de adul. & stupr.* ¶ Super interpretatione quorum verbo

ve, hocum, DD. vnanimi consensu dixerunt verba illa: *Ducis*, & *Ducet*: intelligenda esse alternatiue, nempe *Ducis*, vel *Ducet*: attento maximè, quod in cap. 1. *ed. tit.* summus Pontifex loquitur alternatiue, nempe quod aut ducat, aut pumat: Vnde DD. in dicto cap. 1. nempe Innocent. Host. Ioann. Andr. Henric. Bohic. & omnes alij dicta verba intelligunt alternatiue, nempe quod aut doret, aut ducat, teste Claro in §. *Suprum*, num. 3. Gomel. *ad legem* 80. *Tauri*, num. 7. in fine, Chalfan. *confil.* 40. num. 1. Le Brun, *an proce criminel*, lib. 1. *tu. de la formation*, verfic. *est remarquable*, Cod. Fabn. lib. 9. *tit. 7. ad leg. Jul. de adul. defuit.* §. *num.* 5. & 8. & ita dictum fuit in Roma Romana dec. 779. *part. 4. diuerser.* repetita decr. 74. *inter decisiones criminales*: Farinacij, & tradit idem Farinac. *de delict. crim. q. 147. num.* 98.

Et prædicta locum habent, non obstante promissione matrimonij & subsequata copula carnali: quia hodie ex dispositione Concilij Tridentini, & ex edicto Leonici III. *sub anno* 1585. simul matrimonium præsumpta per copulam subsequantur locum non habent: & dispositio iuris Canonici in cap. *in qui sedem* 30. *de sponsalib.* est abrogata.

Poteft quidem ratione fidei datæ cogi sponsus per censuras Ecclesiasticas, si sit Catholicus: vel per incarcerationem suæ personæ, ad contrahendum sponsalia cum illa, contra deflorauit cap. *ex literis*, *de sponsalib.* Rota in *Collegiata matrimonij*, 13. *Marzj* 1641. coram D. Atelio. sed coactio ista non debet esse præfusa: imò stante pertinacia præfusi sponsi, tenetur illum contrahere recusantem abfoluere, & relaxare: atque ita concordantur textus in dicto cap. *ex literis* 10. & in cap. *requisiti* 17. *de sponsalib.* † quia matrimonia coacta malos & infelices vt plurimum sortientur euentus: vt dicunt DD. in cap. *requisiti*, & dicto cap. *ex literis*, Menoch. *confil.* 786. D. Bell. *confil.* 32. n. 11. Buzat. decr. 3. 11. & ibi Addit. Mant. *de tacit. comment.* lib. 3. *tit.* 17. *num.* 16. & 11.

Quibus ita suppositis sequitur matrimonium dicti adolescentis cum illa, quam uxorem habere desiderat, non posse retardari per oppositionem dictæ Margarete, nec per processum criminalem contra illum intentatum: cuius dicta oppositio sit inutilis: non enim poteft impedire dictum matrimonium, cum illi danteat ut competat ad petendam dotem, non autem ad impediendum dictum matrimonium: vt pæter DD. suprà citatos, tradit Thesaur. decr. 3. n. 3 in §. *conclus. vers. tamen hodie*. Cane. lib. 3. cap. 1. n. 16.

Similiter non poteft impediri dictum matrimonium sub prætextu rapus allegati, cum licet verus iocuetueller rapus, non tamen cum dicta Margareta posset contrahi matrimonium per dictum Adolescentem: cum in eo: raptorem & rapram matrimonium subsistere non possit, tam ex dispositione Concilij Tridentini, quam ex antiquis Canonum constitutionibus cap. *de puelis*, cap. *si autem*, & cap. *si placuit*, 36. *quæst.* 2. 1. *trunc.* §. *si autem*, C. *de rapto virginum*, notat Gloss. in cap. *fin. de raptu raptum*.

Neque causa criminalis poteft dici pernicietialis ad civilem, cum vna non sit pernicietialis alteri, & possint simul se compati, quod dictus Adolescent possit nubere cum sua sponsa, & simul coedemari ad dorandum Margaretam, aut ad pormam aliquam extorrendam, quatenus stuprum cum illa commissum probaretur: ex notat per Bart. in

l. fundam. ff. de exceptiomb. & per Coccin. decr. 3. c. 8. *num.* 7.

Negati autem non poteft, quod si tractaretur de funder matrimonij consummati, probatio per testes esset admettenda: Addit. ad Louet. *intra M. num.* 126. col. 1. verfic. *ex notantur*. † Sicut etiam in causa criminali stupri, non esset teitice nota probatio per testes, quia Ordinatio Regia reiciens probationem per testes faciendam, loquitur tantum de causis civilibus, non autem de criminalibus: vt videre est in *collationi Ordinationum Regiarum*, lib. 4. *tit.* 3. §. 17. Cod. *de iuramentis* forens. lib. 3. *tit.* 20. decr. 1. 2. n. 2. verfic. *de iuramentis*. † Sed in casu de quo agitur, probatio per testes non est admittenda, cum etiam probato stupro non possit impediri matrimonium: cum dicta sponsa futura, & sic frustra admittetur probatio, que facta non releuaret: l. *hæc stipularis*, §. *Diom.* ff. *de legator. num. caucat*.

Hoc etiam certum est, quod si dictus Adolescent probaret vitam inhonestam dictæ Margarete, liber esset ab omnibus impetitionibus illius: quia vna ex præcipuis circumstantiis in huiusmodi negotiis hæc est, vt illa que petit se dotata, fuerit virgo: Mant. lib. 1. *de consensu*, *ultimar. volunt. tit.* 1. 2. *num.* 28. verfic. *secundo est aduertendum*, Farinac. *de delict. carn. quæst.* 147. *num.* 82. §. *item lex Julia*, & ibi DD. *testit. de public. indec.* † Verum etiam tamen, quod habuit illius iuramentum, si aliter se tempore stupri fuisse virginem, cum habeat pro se præsumptionem iuris naturalis: Farinac. *de delict. carn. quæst.* 147. *num.* 35. Pacian. *de probat. lib.* 1. c. 2. *num.* 6. † Si tamen ex aduerso probaretur illam fuisse ab aliis cognitam, non crederetur tali iuramento, quia præsumptio cedit veritati: Clar. in §. *suprum*, *num.* 4.

Si verò etiam cum iuramento dicat se fuisse à tali, vel tali persona stupratam, illi non creditur: quoad hoc: Thesaur. *dicta decr.* 3. *num.* 4. in §. *conclus.* post Alexand. Bald. & Boet. *ibid.* allegatos, Cod. Fabian. lib. 9. *tit. 7. definit.* 6.

CAPVT CLXXXV.

Error in diocesi impetrantis vitæ concessionem, si aliunde non constet de veritate & identitate personæ: secus tamen est si adsit error in diocesi, in qua beneficium situm est: Illa autem diocesis exprimenda est, à qua impetrans originem ducit. Incompatibilitas beneficiorum inducit priuationem si sit præfusa, secus si sit casualia: videlicet si consistat in sola iactura lucris fructuum. Si nepos, nullo præcedente pacto, patrum suum resignantem in domo canonicali receperit, non potest ex eo solo argui de iurmonia, vel confidentia. Irregularitas incurta propter malam promotionem ad sacros Ordines, vtrum operetur priuationem tam ratione beneficiorum obtentorum, quam obtinendorum. Rehabilitatus ad beneficium vtrum indigeat ademptione nouæ possessionis.

S V M M A

SUMMARIVM.

1. Error in diocesi impetrantis verum proximatus volentibus promissionem.
2. Error in diocesi beneficii non nocet impetranti.
3. Si conflictus de identitate persona impetrantis, ex variis circumstantiis in promissionem exprefserit, error in diocesi non nocet impetranti.
4. Quis beneficium obtinet in aliquo loco, dici potest illius loci, & diocesis.
5. Diocesis exprimenda ab impetrantibus intelligitur de diocesi originis.
6. Beneficium simplex possidens sub eodem titulo, tenetur illud narrare in impetratione.
7. Incompatibilium non nocet quando non est precisa, sed casistica, ratione fructuum diuturnorum.
8. In Gallia beneficia incompatibilia non vacant nisi post annum a die adepti pacifice possessionis.
9. Clausula, ius iuri addendo, praeservat omnia pristina iura in suo primario statu.
10. Concordia debet acceptari in totum, tam quoad partem confirmationem, quam quoad partem revellendam, aliquando incurritur simonia.
11. Propter contrarietatem unius capituli, etiam maximam, tota concordia corripitur.
12. Patruus post resignationem canoniciatus, remanent in possessione domus canoniciatus, censetur ad facere iure familiaritatis.
13. Quando alius possidet iure propria, non datur momentum illi, qui possidet iure familiaritatis.
14. Ad excludendum delictum, praesumendum est quod possessio facta fuerit iure familiaritatis.
15. Suscipiens ordinem ante aetatem requisitam, efficitur irregularis.
16. Solum Papa, aut is cui specialiter concessum fuit, dispensat ab hac irregularitate promotus ante aetatem.
17. Irregularitas prius ipso iure à beneficio elidenda, sed non ab obtinenda.
18. Ignorantia excusat male promissionem.
19. Rehabilitatus ad beneficium non indiget nova possessione.
20. Altera decenteria contrarij potest in possessionem momentum habere, per acquisitionem nova titulo validiora.
21. Canonici non indigent nova installatione, si novum & validum titulum acquisierint, quatenus prius esset invalidus.

INITA concordia inter patruum & nepotem super canoniciatu per patruum alijs oepoti resignario, per quam patruus nepoti canoniciatum dimittet; in cuius concordie executionem, oepos obtinuerat provisionem Sedis Apostolicæ, præcedente alio respectu Pontificio continente confirmationem dictæ concordie, cum tamen tunc illius clausula, nec non alius domus canoniciatus, & dubitante nepote, ne quis alius suum canoniciatum impetraret, diuersas proposuit difficultates, quarum decisionem enixe postulavit.

Et primo quidem dubitavit vidum recurandum esset ad trucidium nouæ provisionis, aut aliud, pro maiori validitate suarum provisionum, & possessionis inde sequitur, ex eo quod dictus nepos se nominavit diocesis Arelatenfis, cum tamen esset alieus diocesis; & sic videbatur quod illa pro-

visio esset onila, tamquam erronea: ex notatis per Rebuffi. in praxi, in tit. forma Signatura, in verbo, Magalensis, & in verbo, eiusdem diocesis: ubi dicit omnino in impetratione expremendum esse, cuius diocesis sit is qui petit, id est in qua diocesi oatus sit: quia Papa facilius promittit occidendo, quam alius: & ita vult quod si fuerit erratum in nomine diocesis impetrantis, non valet impetratio: † Si tamen fuerit error in nomine diocesis, ubi situm est beneficium, ille error non vincit impetranonem; secus in errore propriæ diocesis impetrantis: & ideo in respectu apponitur sapius illa clausula, vel alteram diocesis.

Verius tamen est in causa proposito, errorem illum in designatione diocesis non vincit rescipuum: argumento legi sunt in vinctum 34 ff. de acquir. vel amitt. possess. & l. si quis in fundo vocabulo, 4 ff. de legat. 1. Ricc. Collectanea 1496. Barbof. in cap. in iura, num. 6. & 7. de rescript. maxime quia constabat de identitate persone ex variis circumstantiis, quod dictus nepos, vocabatur nepos Nicolai patris, & sacre Theologie Magister, & sic persona eius erat certa & indubitata: quod sufficit pro validitate provisionis: ex notatis per Ricc. dicta collectanea, 1496. Paris. de rescriptis lib. 1. q. 6. n. 3. & sequentibus.

Quod autem dicebatur dictum nepotem potius se dici diocesis Arelatenfis, ex eo quod in illa ciuitate iam aliud beneficium obtineret, præsertim quia beneficium quod antea possidebat, requiebat residentiam, unde domicilium in illa ciuitate acquisivisse censebatur; ex notatis per Tufch. in verbo, domicilium, conclus. 396. num. 1. & sequentibus. & cum nepos iste per plures annos in eadem ciuitate habitasset animo ibidem faciendi continuam residentiam, cum domicilium solo animo habitantis acquireretur; Leius Cde incol. lib. 10. non tollit difficultatem.

Quia dum dicitur, expremendum esse diocesis impetrantis, intelligitur de diocesi originis: Rebuffi. loco citato, in verbo, Magalensis, versic. quia dum dicit, & sic nisi aliunde constaret de identitate persone, provisio non subsisteret, & recurandum esset ad novam provisionem.

Secunda difficultas propoebatur, quod in posteriori provisione, quam dictus nepos obtinuit, non fuit narratum illum possidere aliud beneficium simplex sub eodem titulo: cap. de multa, vers. addentes, de prebend. & sic secunda provisio non videbatur subsistere, cap. litteras, de concess. prebend. Clement. fin. de prebend.

Sed ad hoc fuit responsum non induci incompatibilitatem ratione existentie sub eodem titulo; quia duo beneficia non erant vniformis, neque requiebat residentiam ratione tituli, seu ex natura ipsius beneficii, sed tantum casuatiue, hoc est ratione fructuum: quo casu non inducitur incompatibilitas: ut per nos probatum fuit superius lib. 1. cap. 17. num. 42. post Garc. part. 1. cap. 3. num. 182. & iterum part. 2. quæstionum benef. cap. 5. §. 6. n. 7. & 10. † Iuno in Gallia, primam incompatibile non vacat nisi post annum: Looet in recoll. arreffer littera Gn. 5 an fin. & ibi Additio.

Sed præterea, considerandum fuit, quod ista secunda provisio fuit obtenta per dictum nepotem, cum clausula, ius iuri addendo, & quatenus opus est per quam clausulam fuit præfixum ius omne illi competens, tam in peritorio, quam in possessio, vigore primæ provisionis, in qua omnia narrata fuerant: & ideo impugnata secunda provisio-

ne.

ne remaneret prima in suo robore vigore clausula predicta: vt bene explicat Barbo. in tractat. de clausul. cap. 103. cum pluribus per eum citatis.

10 Tertia proposita fuit difficultas, ex eo quod non obstante cassatione testamenti habitationis domus in. fuisset patris, & de qua in dicta concordia patris ipso perseverant in possessione domus canonialis: & sic videtur probata confidencia interposita nepotem per executionem illius capituli concedit a Sede Apostolica reiecti; cum concordia sit indissolubilis, & pro parte acceptam non possit, sed debeat adimpleri tam quoad partem confirmatam, quam quoad partem cassatam, alioquin esset iniquitas. Verall. decis. 106.

11 *part. 1.* & adeo vt propter contraventionem vnius capituli etiam minime, tota concordia corruat, vt per Verall. *ibid.* num. 4. Lotter. de re benef. lib. 3. quest. 29. num. 182. quantum aliud sit, dum agitur de implemento & inauentione contractus: ex dictis supradictis cap. 183. num. 6. Et adeo cum patris post cassationem emoueret semper remaneret in possessione domus canonialis: videtur simoniam contractu: Menoch. lib. 5. de presumpt. 14.

12 Sane hac obiectio subleuare possit, aut saltem difficultatem mouere, nisi constaret nepotem in dicta sua domo canonicali manentem, patrum suum ad illam domum admisisse iure amicitiae, familiaritatis & consuetudinis, sic enim de iure factum fuisse praesumitur: *legi iure familiaritatis, & ibi Gloss. ff. de acquir. posses. Secuplin. decis. 18.* num. 1. Vbi dicit hoc maxime procedere ad excludendam praesumptionem delicti: Rot. coram Durano decis. 45. num. 11. 1. & 13. & cum possidere vno, vel alio modo, dependat ab animo, & non cadat sub sensu corporali, difficile probari poterit, quod alio modo quam iure familiaritatis possessio fuerit contraria per patrum: vt in dicta decis. quae est reperta apud Postum decis. 206. num. 14. & fuit idem Post. in tractat. de manum. obseru. 54. num. 8. & sequi Gratian. decept. sens. cap. 45. om. 5. & sequent. nec debet possessor appellari, qui non

13 sibi, sed alteri possidet: Gratian. *ibid.* num. 17. Et quando alius possidet iure proprio, non potest dari manutentio illi, qui possidet iure familiaritatis: Guozagnoni cons. 1. num. 2. lib. 1. Et cum nepos haberet titulum, licet paruas haberet possessionem, tamen de iure & praesumitur possidere iure familiaritatis, praesertim ad excludendum delictum, vt dictum est: Postum dicta obseru. 54. num. 12. Et per consequens non potest aliquid obici, nec aliqua confidencia praesumi aduersus patrum, ex habitatione dictae domus canonialis continuata cum nepote Canonico: Propterea datum fuit illi consilium, vt non recurreret ad aliam nouam praesumptionem, non obstantibus praedictis oppositoribus.

14 Secundo loco resignationis iure dubitauit, verum alio ex capite beneficium illud impetrari posset, videlicet quod cum ipse sacrum Diaconatus ordinem ante viginti annos cum aetatis annuuli factio f. id. Conc. requisitus suscepisset, nec non ad Sacerdotium ante viginti annos scienter, vt credebatur, promotus fuisset, & in illo Ordine mansisset, incurerat irregularitatem: ideo canonizatus vt vacans impetrari posse videbatur.

15 Respondi verum quidem esse, ipsum in irregularitatem incidisse, & in penam suspensionis ab officio, coram causa datur beneficium: ideo beneficium illi conferri non potuisse, ex notatis per Ricc.

in prax. iur. iur. arronatus, decis. 185. num. 174. iuxta constitutionem Pij Papae II. cuius meminit idem Ricc. in prax. vniuers. resolut. exp. 105. num. 2. & qui 16 habetur, dum existimat Episcopum super hac irregularitate dispensare posse: hoc enim expresse prohibuitur est per constitutionem Sixti V. cuius meminit Maceratoe lib. 3. resolut. 6. num. 10. in 4. off. & adde Regula Cancell. 24. & nunc 24. Alexandri VII. nunc felicitet regnantis, per quam innovatur constitutio Pij V. inducens peruationem beneficiorum ipso iure, a qua absoluti possunt a solo Papa, (salus facultatis particularibus ab ipso Pontifice concessis) teste Coker ad dictam regul. 23. sublaia videlicet constitutione Sixti V. quae priuationis ipso iure penam in medio subleat. Has bullas inserit Quirant. in sum. Bullar. in verbo, Ordo, fol. m. 436.

Si talis irregularitas fuisset incurta post collationem canonizatus, non priuaretur ipso iure prouisus: quia irregularitas prius ipso iure ab obrinentis, sed non ab obtentis: Rot. decis. 236. num. 2. *part. 2. recent.* In obtentis liquidum non inodicitur priuatio nisi per sententiam: Garg. de benef. *part. 1. capite 10. numero 47.* Vgolin. de regulis. cap. 65. 6. 2.

Similiter exonerat sic promotum probabilis irregularitas: Canales decis. 1. per totum, repetita de 200. *parte 2. recent.* Lotter. de re beneficiaria, lib. 2. quest. 47. num. 88.

Tertio dubitauit, verum obtenta per Sedem Apostolicam dispensatione, & quatenus opus est rehabilitatione, indigeret noua adeptio possessionis. Responso est facilis, cum non indigere noua adeptio possessionis. Quia ex superueniente nouo titulo, licet mutare causam possessionis: l. 3. §. aliud, l. qui bona fide, §. quod scriptum, ff. de acquir. posses. Insuper licet possessio capta fuisset pendente appellatione, & sic attestatoe, tamen superueniente nouo titulo subrogationis conuadatur, & non possit opponi de antiquis: Mant. decis. 97. num. 1. & 10. Rot. decis. 97. num. 1. 3. 4. & sequent. *part. 5. recent.* quae habetur apud Postum decis. 37. 7. Et ex nouo titulo valioe su-

10 perueniente, etiam meta deterioratio conuerti potest in possessionem manutentibilem: Postum decis. 25. num. 1. & 11. repetita decis. 08. *part. 5. recent.* Ad quod optimè conferunt tradita per Bald. in l. 2. num. 57. C. de seru. & ager. vtriusq. sed post aliquos, & vbi dicit, quod si aliquis diu steterat in choro tanquam Canonicus, & tamen non erat, sed Papa illius dispensauit, & contulit illi canonizatum, non requiritur noua installatio; quia ipso iure fit quidam conuersio, & quidam mutatio ex causa superueniente: Rebuff. in prax. tit. de rescriptis, Etiam, & Perinde valere, num. 32. secunda parte, Quia licet prima causa possidendi fuerit inuoluta, & non verum ipsa tamen possessio vera est: Rot. decis. 273. num. 5. *part. 1. recent.* Suid. consil. 93. num. 11. & 12. & Rot. dicta decis. 97. num. 11. *part. 5. recent.* Et ex huiusmodi resolutis omnes praedictae difficultates.

CAPVT CLXXXVI.

De impetratione beneficij aduersus illum, qui prouisus fuerat non habens xratem, nec Ordinem ad illud beneficium requisitum

strum ex statuto Ecclesie Collegiatæ. Et
vtrum tale beneficium in casu illo vacet
ipso iure. Et vtrum sic proutus execu-
tetur propter ignorantiam dicti statuti:
Vel si proutus fuerit ex causa permuta-
tionis. Etatis dispensationem non suffi-
cere ad obtinendum Canonicatum,
quando certus Ordo requiritur ex statu-
to. Possessio triennalis inducit præsump-
tionem tituli validi, & præsumptæ dis-
pensationis. Negativa dispensationis non
obtenet quomodo probari possit.

SUMMARIVM.

1. Beneficium illius qui non habet Ordinem requi-
situm ex statuto Capituli, vocat ipse iure, &
statum imperari potest.
2. Qui non habet qualitates requisitas ex statu-
to Capituli, non excusatur prætextu igno-
rantie.
3. Obtenens dispensationem etatis requisita à sta-
tuto Ecclesie, non potest allegare ignorantiam
statuti.
4. Qui tenetur intra certum tempus promoveri, ex-
cusatur si factus impeditur, sed tamen cessante
impedimento, statim tempus illi currit.
5. Per clausulas generales non censetur derogatum
statuto particulari Ecclesie.
6. Promotio sine imperationem tenetur est, si pro se
habet triennalem possessionem.
7. Possessio triennalis inducit præsumptionem ti-
tuli validi, etiam si constaret de alio titulo in-
valido.
8. Productus dispensationem invalidam facit ces-
sare præsumptionem alterius dispensationis
validæ.
9. Qui non sit promotus, & ea ratione prius
ipso iure, solat triennalis possessionis præsumptio-
ne tenetur est.
10. Negativa non obtinet dispensationis quomodo
probari possit.
11. Quomodo ex regulis Curie, non censetur aliquem
dispensationem fuisse obtentam à duobus promou-
is, tamen hoc non sufficit, quia ante dictam
promotionem dispensatio potius obtineri.

STATUTO Ecclesie cuiusdam Collegiatæ cau-
sum est, neminem ad illam admitti posse, nisi
fuerit actu celebrans. Cum autem quidam ob-
tinisset provisionem in dicta Ecclesia,
credebat se tamen propter dispensationem etatis
quam obtinuerat, nulla tamen facta mentione di-
cti statuti requisitis actuali sacerdotium: qua de
causa, tertius quidam eundem Canonicatum im-
petrauit propter inhabilitatem dicti prouti. Super
quo requisitus pro parte dicti Canonici, & Dixi in
primis, supposito inhabilitate prouti, beneficium
illud recte impetrari potuisse, propter privationem
inductam ipso iure ex dispositione dicti statuti:
quo casu impetratio valida est, etiam non vocato
possessore, & nulla expectata sententia: ut in cap.
licet Episcopus de prebend. in 6. & in Gloss. in ver-
bo, te non vocato, Gau. de benef. part. 21. cap. 10.
num. 15. cum pluribus citatis. Et licet aliqui
Doctores dicant contrarium, nempe requiri sen-
tentiam privationis, tamen hoc debet intelligi ut
sententia declaratoria requiratur dumtaxat ante

executionem & ablationem possessionis: sed hoc
non impedit quin impetratio statim fieri possit,
sicut dicitur de hæreticis, in cap. cum secundum leges,
de hæreticis, & traditur in cap. licet Episcopus de pre-
bend. in 6. Potest igitur beneficium ipso iure va-
cans alteri conferri ante sententiam, & possessor
non habet in eo titulum in præiudicium impe-
trantis: Gau. dicto cap. 10. num. 24 & 26.

Neque potest dictus proutus excusari sub pe-
textu ignorantie dicti statuti: quia quocumque
beneficium, ex sui fundatione habet hoc onus annu-
um, ut sit actu Sacerdos celebrans, cum poena ex-
pectata quod alias puerat ipso iure, vel sit inhabi-
lis: si non habeat qualiterum requisitam amitti
beneficium ipso iure, nec illam ignorantia excu-
sat, etiam si obtinisset huiusmodi beneficium ex
causa permutationis: quia qui cum alio contrahit,
debet scire qualiterum contrahentis, & conditi-
onem rei super qua contrahitur: Staph. de iur.
jur. sub tit. de variis modis vacationis, in 4. modo prin-
cipalium, 4. & 5. fol. multi 158.

Et hoc maxime procedit, quia in bullis & re-
scripto dicti Canonici possessoris, non continetur
aliqua dispensatio, aut dilatio alicuius tempo-
ris ad se promovendi faciendum, sed nuda & sim-
plex dispensatio ratione etatis, ex eo quod ipse
erat in vigesimo tertio sue etatis anno constitutus:
ex quo duo resultant effectus,

Primus est, quod hæc dictum fuerit ignorantiam
statuti illius non excusare, posito circa præ-
iudicium veritatis, quod possit sub eo prætextu
excusari, tamen colligitur ipsam non ignorasse
statutum, quia nisi illius habuisset notitiam, etatis
dispensationem non obtinisset, quæ alio-
quin non fuisset necessaria, cum Canonicatus
esset in simplici Ecclesia Collegiali, in qua regu-
laretur sufficere ætas quatuordecim annuorum: cap.
super inordinata, de prebend. Gamb. de effe. &
potest. Leg. sub 7. num. 428. non poterat igitur igno-
rare adeo deficiente ætate nisi dicti statuti noti-
tiam habuisset.

Secundus effectus resultans ex supradictis consi-
stet in eo, quod cum dictus Canonicus possessor
obtinuisset dumtaxat dispensationem super defe-
ctu etatis, non potest dici dispensationem super defe-
ctu non promotionis, ut prius ad inducendum per sta-
tutum, non per viam extensionis, sed per viam
comprehensionis firma remaneat. Certum enim
est, quod quando quis tenetur intra certum tem-
pus promoveri, si durante illo tempore oriatur ali-
quod impedimentum, propter quod non fuit fa-
cta promotio, tempus datum ad promovendum in-
cipit currere à die cessantis impedimenti: Rebuff.
in praxi, tit. de non promotis intra annum, num. 45.
& 48. Effic posito quod statutum non requireret
actuale sacerdotium tempore collationis, sed con-
cederet tempus ante ad dictam promotionem, sta-
tum finito anno etatis vigesimo-quarto complero,
fuisse obligatus ad illius sacrum presbyteratus or-
dinem, aut ad minus, cessante quoque alio im-
pedimento, tempus ad promotionem conuenit.

Nec iuvare potest dictus Canonicus, si oppo-
nat fuisse derogatum statuto dictæ Ecclesie per
clausulas generales, Rebuff. conf. 40. num. 16. Rot.
decis. 375. p. 4. recent. Quia contrarium verius est,
nempe quod per clausulam generalem, non est deroga-
tum, &c. non censetur derogatum statuto particulari
Ecclesie: Felin. in cap. nonnulli, num. 25. de rescript.
Mart. de clausul. part. 1. cap. 79. num. 4. Bulcol. de
clausul. cap. 82. num. 16.

6 Prædictis omnibus consideratis, Dixi consultius fore huic Canonico, ut si non posset verificari inobtemperantiam dicti statuti, recurreret ad beneficium Regule de triennali possessore, cuius opus totus esse posset, attenta sua triennali possessione: fufficit enim, quod promouus fuerit ante impetrationem ab aduersario factam: Maynard. lib. 1. cap. 55. Louet liure 8. & ibi Addeat. non. 4. Rec. collect. 2. 195. versic. amplius tertio, faciunt etiam per Saach. in consil. moralib. lib. 2. cap. 1. dubi. 3. 1. non. 20. 15. & 27. ubi sic tenet coorta Rebuffi.

7 † Et hoc procedit quantum aliunde constaret de titulo inualido, quia possessio triennalis inducit presumptionem alterius tituli validi, etiam si constaret de alio: Ludouic. decif. 57. non. 9. Gomez. in reg. de Trimm. quæst. 10.

8 Quod tamen intelligendum est, ut locum habeat si ipse possessor non produxisset titulum dispensationis inualidæ, quia ex huiusmodi productione cessaret presumptio alterius tituli validæ dispensationis: Gomez. ad reg. de triennal. qu. 10. cit. a. fiam. versic. sed aduertendum. In hoc tamen non est diutius immorandum, cum hæc questio tituli in materia triennalis possessionis, bene per nos explicata fuerit supra, lib. 1. cap. 85. non. 40. & sequentib. ibi igitur videtur poterit resolutio. † Hoc fufficit, quod Regula de triennali inducit presumptionem dispensationis, & cuiuscumque melioris tituli, etiam favore eius qui ob non promotionem, ipso iure primatus fufficit: Cod. Fabricio. lib. 1. tit. 2. defuit. 7. a. Sanch. dicto lib. 2. consil. mor. d. cap. 1. dubi. 3. non. 29.

9 Erit ergo totus possessor triennalis aduersus impetrantem, non obstante defectu promotionis, propter presumptionem dispensationem: Et licet impetrans possit assumere onus probandi negatiuum, hoc est nullam factam fuisse dispensationem, nempe per diligentias & perquisitiones in registris: ex Vercell. decif. 44. part. 1. & decif. 45. ubi apparet quod possessor debet fundare in titulo presumptionem dispensationis, & ouallum alium dispensationis titulum producere.

10 Sed ista diligentia & perquisitio etiam ioualis impetranti, quamuis doceret Canonicum istum à tempore suæ provisionis nullam obtinisse dispensationem, quia illam potuit obtinisse ante suas provisiones: Ludouic. decif. 242. n. 8. & sic probatio Negatiue non resultaret concludenter.

Itaque Canonici iste solo triennalis possessionis beneficio tutus fuit, & impetrantem exclusit.

CAPVT CLXXXVII.

Ad quem spectet cura in Ecclesia parochiali & collegiata: Et nominatio Vicariorum ad curam exercendam: Quomodo fieri debeant provisiones Vicariorum in Ecclesiis vniuersis Dignitatibus, vel Capitulis: Et quod concursus in illis non sit necessarius. Prouisio parochialium, quæ sunt de iure patronatus Ecclesiastico, quomodo fieri debeat secundum Concilium Tridentinum. Quomodo differant inter se, vnam Ecclesiam esse alteri subiectam, & alteri esse vnitam.

Samlery Pars III.

Similiter quomodo differant ius presentandi quod competit ratione subiectionis, & ratione iurispatronatus. Subiectio vniuers Ecclesiæ, alteri, ex quibus probetur. Et de interpretatione Bullæ Pij V. quæ incipit *Ad exequendum*: Et verum illi bullæ derogari possit, aut saltem requiratur illius specialis derogatio.

SVMMARIVM.

1. In Ecclesiis parochialibus & collegiatis, cura habitualis spectat ad primam Dignitatem.
2. Ecclesia Parochialis promissa qua forma fieri debet iuxta Concilium Tridentinum.
3. Dispositio Concilij Tridentini circa promissiones parochialium, locum etiam habet in provisionibus fontis Pontificis, nisi facta fuerint per resignationem in fauorem certæ personæ: quod non habet locum in Legatione.
4. Quando Papa prouidet sine concursu, necessaria est derogatio Concilij.
5. Parochialis emittens de iurispatronatu Ecclesiasticis subiacet concursui: & qua forma tunc adhiberi debeat.
6. Nominatio qua spectat ad Dignitatem, cui parochialis est vnitæ, non ducit procedere ex iure patronatus, sed ex iure subiectionis.
7. Subiectio vniuers Ecclesiæ, alteri, quomodo probetur.
8. Quomodo differant ius presentandi ratione subiectionis, & quod competit ratione iurispatronatus.
9. Ad probandum subiectionem Ecclesiæ, non est opus producere instrumentum vniuersæ, sed sufficiunt concilia & quæ.
10. Licet Episcopus Vicarius annuibus fecerit perpetuus, non præiudicat vniuers primæ Dignitatis Ecclesiæ.
11. Ex perceptione omnium decimarum præsumitur subiectio Vicariorum in parochialibus.
12. Nudum exercitium cura spectat ad illos, qui nunquam in provisionibus vocati fuerant Reiores.
13. Non fit præiudicium Dignitati, quævis promissa Vicariorum ab illa dependentium fuerit senel, & pluries facta per concursum.
14. Vicelegatus Annonensis vniuers possit derogare bullæ Pij V. Ad exequendum: Et verum illi bullæ requiratur specialis derogationem: Et quid in beneficiis Gallie.

IN Ecclesia parochiali & collegiata, cura habitualis spectat ad Præpositum, tam ex dispositione iuris, cum sit prima Dignitas in Ecclesia Parochiali: Cardin. Zabarell. consil. 30. in princip. ubi dicit quod satis expressum est beneficium esse curatum, si fuerit natus, esse primam Dignitatem in parochiali: sed etiam ex antiquissima consuetudine, & statuti eiusdem Ecclesiæ, ut copiosius paulo post ostendemos. Vnde dubitatum fuit utrum collatio beneficii vniuers, ex duobus curatis à Præposito dependentibus, qui olim vocabantur *Seruitores Præpositi*, & erant amouibiles, facta aliter quàm ad ipsius Præpositi nominationem, esset valida: Et ego pro nullitate provisionum concludendum existimai.

N

Soppe.

2. Supponendo io primis, quod ex dispositione sacri Concilij Tridentini *sess. 14. de reformatione, cap. 18.* quocumque contingit vacatione Ecclesie parochialis, siue per obitum, siue per resignationem, etiam in Curia Romana, seu aliter quomodocumque contingit, etiam si Ecclesia affecta, vel deserta fuerit, prout illius fieri debet prout concursu, iuxta formam in Concilio præscriptam: aliis provisionibus omnes, seu institutiones, præter datam formam factæ, subepricæ esse censentur.

3. Secundò supponendum est, constitutionem illam Concilij comprehendere omnes provisiones, etiam ab ipso summo Pontifice factas, nullo dignitate magis factas in Legatione: *Rot. decis. 48. num. 1. p. t. d. uersor. vbi hoc ex verbis & mente Concilij huc comprobatur.*

Quod tamen limitandum est, vt non procedat quando agitur de provisionibus parochialium factis coram Papa, per resignationem factam in fauorem certæ personæ, & cum commissione in forma *Dignæ*; tuoc enim concursus non est necessarius in Ecclesiis parochialibus: vt testatur *Gonzal. ad regul. 8. gloss. 6. numero 1. t. t.* sed si agatur de resignatione pura, concursus necessarius est, etiam si prout fuerit facta per Papam: *Gonzal. ibid. num. 1. t. t.* & sic cum coram Legato resignationes in fauorem non admittantur, sequitur in quacumque resignatione parochialium Ecclesiarum, necessariò adhibendum concursum, si prout in Legatione facta fuerit.

4. Quando autem Papa prouidet sine concursu, necessarium esse Concilij Tridentini derogationem, affectis *ibid. Gonzal. n. 120. Rot. dicta decisio 48. part. 1. d. uersor.*

Ex per consequens, si ad Præpositum spectaret in patronatus Ecclesiasticum dictorum beneficiorum, quibus annexum est exercitium actuale curæ, constat quod prout facta in Legatione, nullus esset momenti, quia facta non adhibito concursu, qui tamen omnino necessarius est, etiam si agatur de parochialibus existentibus de simili iure patronatus seruata forma Concilij nimirum vt patronus præsentet Episcopo vnum ex illis, qui digniores reperi fuerint, quando institutio ad Episcopum, & non ad alium pertinet.

5. Quando verò institutio ab alio, quàm ab Episcopo faciendæ est, tunc Episcopus solus, ex iis qui digni habiti sunt, eligit digniorem, quem patronus ei præsentat, ad quem spectat institutio: vt statuitur in dicto Concilio *sess. 14. capite 18. versic. si vero in patronatus* & tradit *Guz. de benef. part. 9. capite 2. numero 263. versic. Quia dubitatio.*

6. Sed tæ vera potius ad primam Dignitatem spectat ius nominandi huiusmodi Curatæ, quàm ius patronatus: magna siquidem est inter hæc duo differentia, quia nominatio, & presentatio competens Dignitati, vel si nulla sit Dignitas, Capitulo, vt dicit *Lores. de re benef. lib. 1. quest. 20. numero 118. non competit ratione patronatus, sed solum ratione subiectionis* & vt bene explicat *Lambertin. de iure patronatus. part. 3. lib. 2. quest. 10. princip. artic. 1. versic. quorum modum* & *versic. & sic conclusio*, quem ad hoc citat *Rot. decis. 101. numero 6. part. 1. recent. repetita decis. 99. part. 3. numero 5. versic. nec presentatio.* ¶ Siquidem subiectio probatur ex perceptione omnium decimarum, sustentatione cœnæ, & assignatione congruæ portiones Vicario, ratione cuius subiectionis competit Præposito ius nominandi, seu presentandi Vicarium,

seu Curatam, cui nudum exercitium curæ competit, cuius institutio spectat ad Superiorem sine ulla coactione: *de iure eadem, repetit. decis. 133. part. 1. recent. pro nec presentatio*, n. 4. & per errorem Typographi, ponitur dicto, *nec presentatio* & quis in hoc DD. omnes conueniunt, quod ex totali decimarum perceptione, & aliis, de quibus supra, constat eandem probatio subiectionis Ecclesie: quod & probatur *Rot. decis. 53. numer. 8. p. 4. recent.*

Eandem differentiam inter ius presentandi ratione subiectionis, & illud quod competit ratione ius patronatus, agnoscit *Rot. decis. 795. n. 5. p. 1. d. uersor. versic. & presentatio non dicit* & *decis. 710. n. 6. part. 1. recent. Caualer. decis. 593. n. 5. versic. neque visum fuit oblatæ* & *decis. 599. versic. nec oblatæ visæ fuerunt.*

Ratione cuius subiectionis non debet ius beneficiorum parochialium subiectorum provisione concursus adhiberi, sicut in aliis dependentibus à iure patronatus Ecclesiastico adhibendus esset; sed institutio fieri debet ad nominationem eorum, quorum Dignitatis, vel Capituli, tales Ecclesie subiectæ sunt: *Rot. dicta decis. 102. num. 1. part. 1. recent. vbi generaliter fit mentio de Ecclesia subiecta, seu annexa, vel quæ est de mensa* & idem deciditur *part. 6. recent. decis. 16. num. 1. t. t. Caualer. dicta decis. 595. n. 3. Baidol. plures allegans de offic. paroch. c. 1. n. 19. Mallob. in præxi. concurs. prelati. 14. dub. 1. num. 2. & 6. Baidol. decis. 114. n. 3.*

Ad probandum autem, Ecclesiam esse annexam, seu vocatam alicui, seu Dignitati, vel Capitulo, non est necesse producere instrumentum vniuersi seu annexionis, immò sufficit ad hoc signa & coniecturæ: vt bene per *Scrapium. decis. 304. num. 1. versic. ultimum non obstat*, *Rot. decis. 102. n. 1. p. t. recent. versic. Ecclesiam esse subiectam.*

Vnde in casu proposito probationes subiectionis erant clæræ. Primò, quia ab antiquissimo tempore cura habebatur ad illum spectabat, vnde illo loquens testatur *Ripari spoli. 16. numero 33.* Deinde verò exercitium curæ fuit translatum in duos Seruatores Præpositi, amouibiles, licet ex ordinatione Episcopi facti fuerant perpetui, sine præiudicio nominationis ad Præpositum spectantis: quæ antiqua Vicarij amouibiles nominatio arguit illius subiectionem: *Scrapium. dicta decis. 304. num. 1. versic. Tertiò* & Nec iuribus primariis Præpositi fuit 10 per illam perpetuitatem præiudicatum; maxime siante expressa refectione facta per Episcopum in suo decreto: *Caualer. dicta decis. 595. n. 2. Rot. dicta decis. 102. num. 1. p. t. recent. Mallob. de concursu prelati. 14. dub. 1. n. 6. Rot. decis. 710. n. 5. p. 2. recent.*

Secundò, subiectio Parochorum erga Præpositum probatur ex eo quod Præpositus omnes decimas percipit, & Vicariis suis portionem ex ipsius suis decimis assignat: *Catdin. in elem. vniuers. de offic. vicarij. n. 10. quest. 9. Gloss. in element. sequent. in verbo, ad mensam, de excess. p. alatur* & *ibi Imol. num. 16. Scrapium. dicta decis. 304. num. 1. versic. hincque resultat*, & habetur in omnibus scet decisionibus supra citatis.

Tertiò, quia parochiales illæ nunquam collatæ fuerant in titulum Rectoris: ex quo colligitur ad illos nudum duntaxat curæ exercitium spectare: *Caualer. dicta decis. 599. n. 7. Rot. dicta decis. 102. n. 7. Mallob. dicta prelati. 14. dub. 1. num. 8.* Et alia plura dedoccebantur in facto, propter quæ negari non poterat, quin cura habebatur illius Ecclesie

Ecclesie ad Præpositum pertineret, distique vicariatus illi subiecti & ab eo dependentes essent.

- 13 Nec nocet hoc Præpositio, quod aliquando in illis beneficiis factus fuisse concursus: quia per tales actus non potuit fieri præiudicium Domino Præposito, nec in petitione, nec in possessione; propter decretam irritans contentum in bulla summi Pontificis, quæ dat nominationem Præposito: quæ est Bulla, *Ad exequendum*, felicis recordat. Pij V. cuius meminit Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 3. §. 3. num. 48. & sequentibus*. ita determinavit Rot. apud Cauale. *decis. 595. num. 3. versio. nequissimum*: & *decis. 599. num. 7. versio. nec obstat*: & *decis. 710. num. 6. p. 2. & decis. 16. num. 1. versio. cum non constet de tali irreparabilitate: part. 6. verum*.

- 14 Et ex his indubitanter concludebam in fauorem prouisi ad præsentationem Præpositi. Verum quia auditio in Rota Romana negotium disputari, & ibi morari difficultatem, verum Vicelegatus Auenionensis potuerit huic constitutioni Pij V. derogare; licet ego crediderim ipsum nec potuisse, nec voluisse derogare, cum hæc constitutio sit explicatio, & veluti pars Concilij Tridentini, cui ipse non derogat, nec vniquam ab ipso derogatum videtur: & cala quo voluisset derogare, requireretur specifica mentio & derogatio dictæ constitutionis, quæ est specialis nota digna, cum facta fuerit per viam legis: ut dicit Rota in *Trafan. Vicaria sancti Michaelis, coram Orato die 13. Octobris, 1595. in fine, versio. & dum dicebatur*: & in eadem 4. *Decembre, 1595. versio. & ad illud, quod regula*: quæ duæ decisiones sunt apud Garc. *de benefic. lib. 9. c. 2. n. 109. & 110.* tamen nihil determino expectans sapientissimum eiusdem Rotæ iudicium: Censeo tamen Vicelegatum posse huic constitutioni derogare quoad beneficia Galliarum, cum hæc constitutio Pij V. in Gallia non sit recepta, nec obstat.

CAPVT CLXXXVIII.

Cui competat ius conferendi beneficia à collatione Decani dependentia, si ipso suum Decanatum resignauerit, vel mandatum fecerit ad resignandum. Ostenditur hac in re differentia inter resignationem puram, & conditionalem. Expresso vno vacationis modo, qui verus non sit, vitium prouisio fultineatur per clausulam, & alias quous modo vacet. Litem motam per tertium, non impedire quominus inter alios colligantes quilibet utatur iure suo. Beneficium quomodo impetrari possit ex defectu cantus requisiti à statuto.

SVMMARIVM.

1. *Resignatarius nullum ius habet, si resignanti ius non competat*: & num. 10.
2. *Qui potest resignare, si resignatio fuerit admissa per Superiorem, non potest conferre beneficia dependentia à collatione beneficii resignati*.
3. *Quando resignatio non admittitur, beneficium non vacat*.
4. *Solum mandatum ad resignandum non nocet possessori beneficii, nec alium priuat sua possessione*.
5. *Resignans dicitur mortuum ciuilem in beneficio* Sanlegenij Pars III.

resignatus: quod tamen locum non habet si solum mandatum fuerit factum, & non fuerit processum vltimum.

6. *Mandatum faciens ad resignandum, potest licite perire per fructus sui beneficii*.
7. *Ius conferendi, quod beneficium annexum est, pertinet ad eum qui solum mandatum facit ad resignandum, non sequens effectum*.
8. *Resignatio conditionalis non impedit resignantem quominus utatur iure suo, donec resignatio perfecta sit fuerit quædam*.
9. *Regressus infirmo resignanti, & ad sanitatem redenti non datur in Gallia, nisi in resignatione conditionalis*.
10. *In mandato de promouendo in forme Dignum, resignatus remanet scilicet in possessione, donec resignatus fuerit receptus idoneus*.
11. *Cetero facta de eo, qui est in quasi possessione conferendi, alij proualere debet*.
12. *Expresso vno modo vacationis, qui non est verus, quid operetur clausula, & alius quous modo vacet: & quomodo hæc clausula intelligenda sit*.
13. *Sufficit impetranti quod modus vacationis expressus sit verus de facto, licet non sit verus de iure*.
14. *Qui qua vertitur cum tertijs personis, non nocet colligantibus*.
15. *Quando ex statuto requiritur quod prouisus de Canonatu sit prius in cantu missis, si prouisus sit inhabilis ad canendum, eius beneficium impetrari potest*.
16. *Habitat prouisus requiritur, si non tempore prouisionis, saltem tempore examinationis*.

DECANVS cuiusdam Ecclesie, qui in vim suæ Dignitatis ius conferendi Canoniciatui subiacere assererat, contulerat vni, qui vocabatur per obitum Henrici ultimi possessoris de fundis, die 17. Maij: sed tamen adfectus prouisus à Decano, seu eius resignatario, tertius quidam eundem Canoniciatum in Legatione impetravit ob primi prouisi inhabilitatem, oulilitatem prouisionem, & eius regnantis incapacitatem: & alius quous modo, aut ex alterius causâ cumque persona vacet dictum beneficium.

In specie autem iste tertius impetrans ius suum fundabat ex eo, quod Decanus ille tempore obitus dicti ultimi possessoris, & collationis pet ipsum factæ, iam resignauerat suum Decanatum mense Februarij tunc antecedentis, per quam resignatio eam amiserat possessionem sui Decanatus, & per consequens non habebat ius conferendi ergo nulla existente prouisione Decani ex defectu potestatis, corraebat collatio per Decanum primo loco facta, & per consequens corraebat etiam resignatio facta per dictum primum prouisum: Quia dictus resignatarius nullum ius habebat, si ipsi resignanti nullum ius competebat: Rot. *decis. 189. n. 3. p. 5. recit. & decis. 110. n. 7. p. 4. recit.* corraebat etiam resignatio per ipsum facta, quia nemo dat quod non habet.

Secundò, opposebat ius conferendi non ad Decanum, sed ad Archidiaconum, & ex illius Capituli fundatione petioere.

Tertio, contendebat clausulas generales quous modo aut ex cuiuscumque alterius persona vacet, non posse comprehendere (in fauorem dicti resignantis) vacationem per obitum Henrici.

Quarto, quia lite pendente inter primum prouisum resignantem & quendam Coraelium, ci-

N 2 deinceps

démque Cornelio adiudicata per arrestum Curie recedentia, nullaque per dictum resignantem interposita appellatione, vel recesfu, videbunt resignationem illam in præiudicium dictæ liti subfistere non posse.

Vltimo, allegabat incapacitatem cantus musici dicti resignatarii, cuius tamen nō exercitium omnino erat requisitum ex statuto eiusdem Ecclesiæ.

- 3 Ad primam difficultatem fuit responsum, duos casus distinguendos esse: Primus est, quando agitur de pura & simplici resignatione, quam Superior admittit: & hoc casu verum est, collatorem à iure conferendi cecidisse, quia per talem resignationem dicitur mortuus in illo beneficio, nec fructus illius percipere potest, inter quos numeratur ius conferendi: & in his terminis procedunt dicta per Fabrum in *Cod. lib. 1. tit. 2. de iur. 54. versic. nam & hoc casu*, quia vt ait Gomel. *ad reg. de infirm. quæst. 29.* quando resignatio non admittitur, beneficium non vacat: *cap. quid in dubio, & cap. ad mortem, de renunciat.* Licet quando renunciatio facta est in manibus non Superioris, possit ipse Superior illam iurare. & renunciantem persuadere: vt probat *Pat. de resignat. lib. 7. quæst. 1. n. 35. & sequentib.* qui omnino videndum est circa illam questionem nullitatis resignationis à Superiori non admitti. Argue ita decisum fuisse in Senatu Tolosano testatur Maynard. *lib. 1. cap. 62.* eiusdémque sententiæ fuit Chemi in *addit. ad Papen. lib. 3. tit. 6. de Vacat. arrest. 2. versic. notes, aussy*, & ego probavi in *quæst. benefic. part. 2. c. 3. §. 7. n. 9.* post Gratian. *discept. forens. cap. 127. n. 34. & c. 159. num. 24. & 25.* Anton. de Marin. *quæstiones. resol. cap. 105. num. 7.*

- 4 Hoc autem multo fortius procedit, si dictas Decanus solum fecit mandatum ad resignandum, quod non fuit Superiori præsentatum, nec executioni demandatum: hoc enim casu ante præsentationem, & effectuationem mandati, nullum ius fuit abdicatum à volente resignare: † Vnde quamvis resignans post resignationem censetur mortuus ciuilitate in beneficio resignato, *cap. susceptionem, & ibi Gloss. in verbo, non morte, de rescript. n. 6. Pat. de resignat. lib. 1. quæst. 5. num. 4.* tamen mors illa ciuilis considerari non potest, quando resignatio consistit in solo mandato ad resignandum, nec vltimus progreditur: quia procurator non fuit vltus mandato, nec consensum præstitit, tunc enim adhuc remanet in suo beneficio, qui tale mandatum fecit: nec dicitur mortuus in illo: *Pat. dicta quæst. 5. num. 23. & 24. †* Et ideo resignans ante mandatum effectuum licet beneficii sui fructus percipit: *Geminian. in cap. 2. num. 10. versic. quid si, de renunciat. in 6. Pat. de resignat. lib. 1. quæst. 6. num. 78. Rebuff. conf. 2.2. num. 29. †* Inter ceteros autem beneficii fructus numeratur ius conferendi, quod beneficio annexum est: *Rebuff. in praxi iud. de finium in resignat. num. 27. & in tractat. de nouitat. quæst. 14. num. 57. Pat. dicta lib. 1. quæst. 7. n. 15. & sequentibus.* Rot. apud Gatc. *de benefic. part. 5. cap. 1. num. 249. versic. amissa itaque possessione*: per Gloss. in *cap. cum alium, & ibi DD. de maiorat. & obediatis, & alia iura ibidem allegata.*

- 8 Secundus casus est, quando agitur de resignatione condicionali, veluti de ea quæ facta est in fauorem ceteræ personæ, maxime cum clausula, *& non alius, &c.* & hoc casu non abdicat ius à resignante, donec condicio fuerit adimpleta, & ius resignatio perfectæ quæsitum, vt diximus loco mox citato.

ro, post Gratian. & Anton. de Marin. & decidit Rot. *decis. 635. num. 9. part. 3. recent.*

Et ideo, quamuis in Collati resignans tempore infirmitatis; si ad sanitatem redeat. habere regressum ad beneficium resignatum; hoc debet intelligi, vt locum habeat in resignatione condicionali facta in fauorem ceteri resignatarii: si enim facta esset pura & simplex resignatio, quamuis in infirmitate, non daretur ille regressus ad beneficium sic simpliciter: & parè resignatum: vt probat Louet *ad reg. de infirm. resignant. num. 90.*

Ceterum si agatur de prouisione facta resignatario, cum mandato de prouidendo in forma *Di-gnum*, præfatus Decanus non abdicauit à se ius, donec prouisio sortita fuerit effectum, & resignatario facta fuerit collatio vigore mandati de prouidendo; vterque quod fuerit repetens & declaratus idoneus: quia resignatarius solum fuit ius ad rem quæsitum, non autem ius in re: iuxta per nos tradita superius *part. 2. cap. 4. §. 2. num. 9. & sequentibus.* Barbof. *de clausul. cap. 66. num. 1. & 2.* Ideo interim donec resignatarius Decani fuerit repetens idoneus, & collatio illi facta, non abdicauit à se Decanus ius conferendi: Rot. *decis. 92. num. 14. part. 6. recent.*

Concluditur ergo quod si resignatio Decani fuerit admissa per Superiorem, & collatio facta resignatario eiusdem Decani, antequam ipse beneficium de quo agitur cõsulidat primo prouiso, prouisio illius nulla est, tanquam facta ab eo, qui non habebatur conferendi: † & hoc casu ille primus prouisus resignare non potuit, cum nullum ius haberet in illo beneficio: *Pat. lib. 2. q. 2. n. 2. & 3.*

Ad secundam questionem paucis responderet, attendendum esse, verum Decanus, an verò Archidiaconus sit in quasi possessione conferendi. Quia collatio facta ab eo qui est in illa quasi possessione, præuolere debet pro illa vice, collationi factæ ab eo, qui non habet possessionem, quamuis melius ius foueret in proprietate: *Lotet. de re benef. lib. 1. quæst. 34. num. 26. & sequent.* Adde. ad Ludouic. *decis. 77. num. 12.*

Ad Tertium, dico Regulam quidem generalem esse, quod expellit vno vacationis modo, non venit alius: *cap. susceptionem, & ibi Gloss. & DD. de rescript. in 6. Barc. decis. 162. num. 5.* sed tamen ad euitanda dubia apponi solet clausula, *& alius quouis modo*, aut etiam, *ex alterius cuiuscumque personæ*; quæ facit valere impetrationem, etiam si non fuerit expressus verus vacationis modus; quamuis vacatio contingerit ex persona alterius qualem resignantis: Rot. *decis. 605. num. 8. & 9. part. 2. recent.* Cod. Fabrian. *lib. 1. tit. 2. definit. 1.* & sic præcise concludit Gatc. *de benefic. part. 11. cap. 1. num. 33. & 34. †* Sufficit enim impetranti ex causa resignationis, quod modus vacationis expressus fuerit verus de facto, licet non esset verus de iure; scilicet quod primus per Decanum prouisus verè resignauerit, quamuis ius non haberet in beneficio resignato; & sic vacatio expressa esset de facto vera: tunc enim clausula prædictæ operatur quoad alium modum vacationis expressum per illas generalitates, per modum alternatiue aut alius &c. Gatc. *dicto capite 1. numero 68. & 69.*

Ad quartam responderet, quod non obstanter credentia adiudicata alteri eiusdem tertio, aduersus primum prouisum, eius resignatarius non potest impedire per illum impetranti: quia cum iste tertius non sit modò in lite, & non obstante recedat.

recedentis, primus ille proutis tempore resignatio-
nis possideret, fuit verum de facto quod resi-
gnatio erat vera, licet sodan de iure sustineri non
potuisset: ex notatis per Pot. decis. 390. aliis 400.
lib. 1. Gonz. de benef. dist. 1. cap. 1. num. 136.
Part. de resign. lib. 10. quæst. 3. num. 11. & 12.

13. Ad Quintam responsio est in promptu; quia
cùm proutis non haberet qualitates requisitas ex
fuoditione, per quam iste Canonicanus non po-
tuit conferri illi, qui non esset idoneus in cantu
musico, cuius supponebatur istum proutis, con-
tra quem facta fuit impetratio, non solum non esse
habilem, sed etiam omnino incapacem; sequitur
rectè ab alio capaci hunc Canonatum impetrari
potuisse; cùm agatur de qualitate requisita
non ad utilitatem personæ, sed ad utilitatem Ec-
clesiæ: Garg. de benef. part. 7. cap. 13. num. 10. Et
nominatus de beneficio affligitur Cantoribus, quod
non valet facta collatio illi, qui non est capax in
contra, determinat Chopin. de sac. potest. lib. 1.
tit. 3. num. 3. vbi ita decisum in Gallia testatur;
quomodo proutis, fuisset per summum Pontificem
ad lege foundationis dispensatus, quem refert &
sequitur D. Pastor. I. C. Aquen. in sac. tractat. de
benef. part. 3. tit. 30. num. 6. † Quæ capacitas de-
bet intervenire si non tempore proutis, saltem
tempore examinis: Modern. de sylo datar. 6. n. 18.
in fine, versic. qualitem vera.

CAPVT CLXXXIX.

Explicantur variz quæstiones circa Regu-
lam de iure quæsto non tollendo. Quid
sit ius ad rem, quid verò ius in re, & quo-
modo inter se differant? Iuri ad rem de-
rogari non posse, si de eo specialis men-
tio non fiat in rescripto. Ius ad rem ac-
quiri per electionem, non autem per po-
stulationem. Acquiri etiam per præsen-
tationem patroni, etiam Ecclesiastici, ex-
ceptis certis casibus. De Canonico ad
effectum, & verum illi acquiritur ius ad
rem, vel in re. Nominatis ab Vniuer-
sitatibus acquiritur ius ad rem: & per colla-
tionem absenti factam nondum accepta-
tam: & pluribus aliis modis. Et verum
per ademptionem iuris ad rem, beneficiatum
incompatibile vacare censetur.

SVMMARIVM.

1. Ius ad rem, & ius in re, quid sit? & quomodo in-
ter se differant.
2. Ius ad rem facilius amittitur, illique facilius de-
rogatur quam ius in re.
3. Non censetur derogatum ius ad rem per poste-
riorem concessionem, nisi de eo fiat expressa
mentio.
4. Per privilegium exemptionis à decimis non fit
præiudicium Parocho quoad novales.
5. Ius ad rem acquiritur per electionem etiam non
acceptatam.
6. Beneficiatum ad quod quis fuit electus, non vacat
per obitum electi, sed vacat ut prius si non fue-
rit subscripta confirmatio.

Santegerij Pars III.

7. Ius ad rem non acquiritur per postulationem. Et
quid sit postulatio.
8. Ius ad rem acquiritur per presentationem patro-
ni tam laici, quam Ecclesiastici.
9. Ius quæsitum ex presentatione patroni Ecclesia-
stici, est peccatum iure quæsitum per præsentati-
onem laici.
10. Amplius etiam si præsentatio non fuerit ad-
missa ab eo qui instituere potest.
11. In colligendo præsentatio est talis, ut per eam
præsentatus veniat omnino instituendus; ve-
luti si quis habeat maiorem partem vocum,
vel vocem vnius patroni qui alium non præ-
sentauerit.
12. Canonatus ad effectum quis dicatur, & quomodo
constituatur.
13. Si adhuc statutum requiratur, præteritum ad Di-
gnitatem Capituli debere prius esse Canoni-
cum, Papa deponere potest Canonum ad hunc
effectum, licet probare possit adeo consuetudi-
nem in contrarium.
14. Canonatus ad effectum non habet ius ad rem, nec
in re.
15. Si quis impetret Dignitatem in Ecclesia, non te-
netur facere mentionem quod in ea dispen-
tatur quod fuerit Canonicus filius ad hunc effe-
ctum.
16. Canonatus ad effectum non dicitur vacare, sed
potius desinere.
17. Nominatus Vniuersitatum in Gallia habent ius
ad rem, in beneficio, ad quod fuerint nomi-
nati.
18. Nominatus Vniuersitatum non competit ius ad
rem, nisi post factam informationem sua nomi-
natus.
19. Ius ad rem competit abstinenti, cui facta fuit collatio
beneficii, si nondum acceptum.
20. Ius ad rem variis modis acquiritur, de quibus re-
missum: & num. 23.
21. Ius ad rem acquiritur per optionem; per reserva-
tionem factam à Papa in fauorem certæ perso-
næ; per regressum ob non solutionem pensionis;
& per accessionem, & regressum ad beneficium. Et
quid sit accessio, & regressus, remissum.
22. Per mandatum de providendo acquiritur ius
ad rem, antequam mandati executio facta
faciatur.
23. Iuri ad rem censetur renunciatum per ademptionem
alterius beneficii incompatibilis, etiam si eoa sit
curatum, Dignitas, vel Personatus.
24. Per ademptionem iuris ad rem in aliquo beneficio,
non vacat ius in re alioque competens super alio
beneficio prius obtento, nisi post adeptam paci-
ficam possessionem secundam.

QVIA variz sæpius occurrunt in præti diffi-
cultates circa Regulam Cancellariæ de iure
quæsto non tollendo, & circa clausulam que in re-
scriptis beneficiis apponi solet, dammodo al-
teri ius aua sit quæsum. Ideo præcipuus cura ma-
teriam illius Regulæ observationes adducere, ope-
re prædium esse existimus.

In primis itaque supponendum est, magnam esse
difficultatem inter ius ad rem, & ius in re: siquidem
ius ad rem continet spem probabilem ad benefi-
cium ex causa de præterito, & dicitur ius considera-
bile: Menoch. conf. 36. num. 23. & ius ad rem dicitur
ius nondum consolidatum: ius autem in re dicitur
quoad est quæsitum & consolidatum: Gemini. conf. 307. in fine, versic. nec obstat, & post

N 3 eam

eum Cardin. Tufch. *littera 1. concl. 626. numero 8.* quam differentiam inter ius in re, & ad rem, agnovit Pontifex in *cap. fin. his verbis: In quibus ius non efficitur quæritur in re, sed ad rem: Et cap. si ubi obfervat 17. cap. si in cas. 39. Et cap. quodam 40. de proband. in 6. Et licet aliud est, beneficium esse meum, aliud mihi esse debitum, ita aliud est, habere ius ad beneficium, & habere ius in ipso beneficio: Bertraud. *confil. 292. num. 2. part. 1. lib. 3.* Vnde ius ad rem dicitur ius delatum, sed non quæritur: at verò ius in re, dicitur ius perfectè quæritur: Dec. *confil. 147. num. 4.**

Inter utrumque autem multæ sunt differentie, & multa etiam convenientia. In primis ius ad rem, seu quærendum, facilitas amittit, & illi facilitus derogatur, quàm ius quæritur, seu in re: Dec. *disto confil. 147. num. 4. vers. Et hinc ius: Tufch. dista littera 1. conclus. 626. numero 11. post Anchazan. confil. 59. numero 6.* Vbi dicit quod si facio alium incompatibilem iuri meo, videor illi renunciare, si agatur de iure quærendo; secus in iure quæritur: per text. in *cap. accedens. de privileg. in ultio cap. ut quis dicitur, de elect. in 6. Paritè de resignat. benefic. lib. 2. quest. 23. num. 18* vbi multa de resignatione ignis ad rem, de qua nos egimus superius, *part. 2. cap. 4. §. 8. num. 6.*

Sed tamen ius ad rem facienda, est expressio in coactione posteriori, ad hoc vt censetur derogatum concessioi priori: Menoch. *confil. 36. num. 12.* quia sicut non presumitur, Principem velle aliquem in iure suo ledere, ita pœnit non presumitur velle ledere in hac spe probabili; cùm adit patratio laudendi ius alterius: & ob hanc causam secunda impetratio recepti gratiosi non est valida, nisi in eo fiat mentio iuris ad rem, quod talis impetrans obtinet in alio beneficio: Felin. in *cap. in nostra, num. 4. de rescriptis.* Gomez. *ad regul. de non tollendo in c. quæritur, quest. 1. vers. tertius modus.* Sedus de *benefic. part. 3. quest. 11. numero 1.* Menoch. *disto confil. 36. numero 12. Et 25. Et numero 47.* ¶ Ito quo quidem consilio concludit per privilegium concessum Monialibus exemptionis à solutione decimarum, non præiudicari Parochia quomocumque decimas percipiat de novialibus, videlicet ex pœdis quæ de novo ad cultum reducuntur; quia non fuerat derogatum iuri ad rem, quod Parochia in illis decimis competebat.

Ius autem ad rem variis modis acquiritur: Primo per electionem, *cap. fin. de translat. Episcop. Paulus de resignat. lib. 2. quest. 23. num. 8.* & hoc procedit quàmvis electio non fuerit acceptata, Felin. in *cap. in nostra, corollario 28. de rescriptis.* ¶ Ideo beneficium ad quod quis fuit electus, tali casu non vacat per obitum electi, sed vacat vt prius: Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 15. §. 2. m. 2.* Et si electus ante confirmationem decedat in Curiam, non ideo beneficium dicitur vacare in Curia, nec extra Curiam, sed per obitum per nos possessionis, & sic ducit prima vacatio: Gonzal. *disto gloss. 15. §. 2. m. 3.*

Secundò, ius ad rem non acquiritur per postulationem Prelati, vt probauimus superius *part. 2. c. 4. §. 6. num. 9.* Est autem postulator, alicuius personæ, quæ eligi prohibetur, non propter vitium personæ, sed propter defectum, qui postulator non omnino inhabilem reddit ad providendum Ecclesiæ, concordes & cetera Capitali facta petitio: vt per Hostien. in *summa. tit. de postulat. prelator.*

Tertiò, per præsentationem patroni, non solum clericis, sed etiam laicis, acquiritur ius ad rem: Paul. *disto lib. 2. quest. 23. num. 12.* vbi docet hoc habere

locum quando præsentatus acceptavit, quia si non interueniat acceptatio præsentati, non est ius considerabile per Reg. Cancellariæ de non tollendo. *iure quæritur, Zetola in praxi Episcop. in vi. b. sup. ad rem, §. 2. vers. nec dicitur ius considerabile.* Et quod dictum est tam de patrono laico quàm Ecclesiastico, probat Gomez. *ad regul. de iure quæritur, quest. 1. vers. secundus modus.* Quamvis aliis ius quæritur ex præsentatione Clerici sit potentius, & magis radicatum, quàm illud quod quæritur ex præsentatione laici: quia laicus potest variare ante institutionem, & alium præsentare, quod non potest Clericus: Viuzan. *de iure patronat. lib. 8. cap. 8. num. 1.* Qui hoc ampliat *num. 3.* ¶ etiam si præsentatio non fuerit admissa ab illo, qui habet ius instituendi. Sed ne decipiamus, hoc procedit in vera præsentatione facta coram Superiore, quàmvis non admissa, quia alioquin non esset præsentatio, sed simplex nominatio: vt alio loco diximus. Intelligendo etiam dummodo sit præsentatus ab omnibus, vel maiori parte patronorum laicis si præsentatus sit à medicante, tunc enim non potest opponere de Regula de *iure quæritur non tollendo*, etiam si in secunda gratia fuerit inserta clausula, *Dummodo alteri non fuerit ius quæritur*, quia licet illa clausula præsentatus quæritur per præsentationem, vt mox dictum est; & probat Rot. *decis. 52. num. 3. part. 2. recent.* ¶ Hoc tamen procedit, quando præsentatio est talis, vt illa veniat præsentatus necessarius instituendus: Vnde si plures à diversis patronis, vel etiam ab eodem patrono laico fuerint præsentati, ita quod in præsentatione à plurius facta nullus habeat maiorem partem vocam, nulli acquiritur ius ad rem in beneficio: Mobedan. *decis. 1. de proband. num. 2.* vt notatur in *cap. cum autem, de iure patronat. Et in clement. plures, cod. tit.* Rota apud Garz. de *benefic. part. 4. c. 3. m. 14.* & refert Ricc. *collectio. 1661.* ille autem qui habet maiorem partem patronorum præsentantium, habet ius ad rem: Abb. in *cap. cum Bertoldus n. 9. de re iudic.*

Tertio dubitatum fuit, vtrum Canonici ad effectum habeat ius ad rem: Pro cuius rei intelligentia supponendum est, quod in multis Capitalibus Ecclesiis Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiarum, constitutum est, oemioque possessorum Ecclesiarum Dignitates consequi, qui non sit de gremio Capituli: & quia summus Pontifex solus est huiusmodi statuti derogare, & aliis non existentibus de Capitulo similes Dignitates concedere; ne summa illius authoritati præiudicium fieret, per bullam Leonis X. in *concordia Gallica* constitutum est, quod in similibus Ecclesiis, omneque Cathedralibus, Metropolitanis, & Collegiatis, in quarum statutis caueretur expresse, quod nullus Dignitatem, Personarum, Administrationem, vel Officium obtineat, nisi in illis actu Canonici existat; vt autem summus Pontifex iure alio minime præiudicet, statutum & commentum fuit, quod Ipse Canonicos creare possit ad effectum id ipsum Ecclesiis obtinendis Dignitates, Administrationes, Officia, vel Personatus; ita tamen vt tales Canonici nullum ius habeant ad consequendam prebendam vacantem: quod Ego alias praticas feci in Ecclesia Apenis, in qua adesset simile statutum, & creati obtinui Canonici solum ad effectum consequendi in eadem Ecclesia Dignitatem; ¶ Quamvis in terminis statuti eiusdem Ecclesiæ contrarium consuetudinem probari possit, dicat Bertraud. *confil. 195. lib. 1. postulat.*

Propterea dubitari potest, vtrum iste Canonici

ad effectum, habent ius aliquod in re, vel ad rem? Concludendum est, huic proutiam non habere ius in re, nec ad rem. Probatur, quia aut pretenditur illam habere ius in Canoniam, aut in Dignitate, seu Administratione Personarum, vel Officio vacante: non potest autem ius habere in dignitate vel officio, cum hoc proutiam sit tantum quid preparationis ad obtinendum Dignitatem, sitque inutilis, nisi summus Pontifex postea provideat de tali Dignitate: nec simile ius habet ad Canonizationem, cum, ut dictum est, sit Canonizationis levis & stertilis, ac quasi fictus, qui nullum ius tribuit ad

15 Canonizationem, vel prebendam vacantem: & Et propterea alius impetraret Dignitatem, non teneretur facere mentionem de hoc Canonizatione ad effectum concessio Bellamier. 34. c. 1. v. quod non est necessarium in impetratione facere mentionem Canonizationis superconsecrationi, qui nullam habet prebendam: maxime in Gallia, ubi secundum communem modum loquendi, illos duntaxat Canonicos omnino, qui aliquam habent prebendam: sequitur Rebuff. in concordat. tit. de reservatione. §. fin. versio. Secus. & Unde etiam sequitur quod si in vim huiusmodi Canonizationis assequatur Dignitatem, & deinde renunciat, vel moritur, non dicitur Canonizationis iste vacare, sed de iure se extingui, ut per Rebuff. loco citato, versio. Septimo.

17 Quod quæritur, verum Nominatis ad beneficia iuxta concordatam Gallie competat ius in re, vel ad rem in beneficio, ad quod vapor nominationis se possunt admittere? Paucis existimo, huiusmodi Nominatis Universitatem competere ius ad rem, quod quid dicit Gloss. pragmat. sancti. n. de collat. §. volens in verbo, nominatus, in fine versio. Alia sunt nominationes. Contrarium siquidem, nempe ius ad rem competere Nominatis legitime qualificatis bene probat, & verius Rebuff. in tract. nominat. §. 4.

18 §. 1. & Intelligi post factam insinuationem suæ nominationis, iuxta formam Ordinationum Regiarum. Ratio est, quia post factam debitam insinuationem per Nominatum, beneficium vacans tempore Nominatis præfixo, est illi affectum, per clausulam decreti irritantis appositam in concordatis, §. si quis vero, de collat. sub. Et licet per presentationem à patrono etiam laico factam, ius ad rem quæritur presentato, ut supra diximus, ita & Nominato ab Universitate, qui litteras suæ nominationis insinuat, & sibi de beneficio Nominatis affecto providendi petiit, ut filiis tractat Rebuff. loco citato.

19 Quod, ius ad rem competit absenti, cui facta fuit collatio beneficii, quam ipse nondum acceptavit, non tamen illi competit ius in re: cap. si tibi absenti 17. de prebend. in 6. & ibi Geminian. & Franc. non. 1. & sequens, quod ius est considerabile ad omnes Regulas loquentes de iure ad rem, & nominationem ad Regulam de iure quæro non tollendo: ideo Papa non confert, antequam tempus concessum ad consentiendum lapsum fuerit: Geminian. in dicto cap. si tibi absenti, n. 18. Rot. apud Garc. part. 4. cap. 3. n. 2.

20 Secus, ius ad rem variis aliis modis acquiritur, quos copiosius explicat Garc. dicto cap. 3. Gonzal. dicta gloss. §. 3. cum alius per eos citatis. Modi autem acquirendi ius ad rem, vltra supradictos enumerantur apud Garc. dicto cap. 3. videlicet per reservationem certi beneficii factam à Papa in favorem certæ personæ: Garc. ibid. non. 43. Item per optionem, ibid. non. 46. Et per regestum ob non

solutam pensionem: ibid. non. 47. Et per privationem iuris non. 53. Et per accessum, & regressum ad beneficium: ibid. non. 55. Quid autem sit accessus, & regressus ad beneficium, & quibus in casibus locum habeant, explicavimus superius p. 1. cap. 69. & part. 2. cap. 1. non. 24. & sequens, ideo hic non repetimus.

Poterat ius ad rem acquiri per gratiam à a forma Dignem, cum mandato de providendo, quia ante executionem mandati non acquiritur titulus, & ius in re: sed tantum ad rem: Garc. loco citato, non. 60. & eadem p. 4. c. 3. n. 17. Item per Condiuentionem cum futura loccellione: Garc. dicta part. 4. c. 3. non. 55.

Reliquos modos, quibus acquiritur ius ad rem, 23 filius explicat Garc. & Gonzal. loco superius citato, Paul. lib. 4. quaest. 23. per nos. & lib. 7. q. 1. a n. 78. apud quos alij allegantur.

Septimo advertendum est, quod iuri ad rem 24 censetur renunciatum, si alicui competat ad aliquod beneficium per allocationem alterius beneficii, quod de iure simul obtineri non potest cum beneficio, ad quod habebat ius, etiam si non sit Curatum, Dignitas, vel Personatus, ex Clement. prima, de rescriptis, & ibi Gloss. in verbo, beneficium, Garc. de beneficiis. t. 1. c. 5. n. 69.

E contra vero, si quis habet ius ad rem per collationem non acceptatam, vel presentationem patroni, aut alio modo, hoc non sufficit ad inducendum vacationem primi incompatibilis: quamvis per eum sit quominus habeatur ius in re, & possessionem adimplere, ut expresse docet Gratian. dicta part. 1. cap. 5. non. 101. Et ratio est, quia non inducitur vacatio primi, nisi post adeptam pacificam possessionem secundi: ut diximus part. 2. cap. 5. §. 6. non. 21. & sic ad inducendam incompatibilitatem requiritur ius in re, ut quis petatur primo beneficio per adeptionem secundi.

CAPVT CLXXX.

Declaratur regula Cancellatæ de iure quæso non tollendo: & ostenditur illius derogationem non esse necessariam, quando agitur de re, quæ ex sui natura præiudicat tertio, nisi præiudicium aliunde procedat quàm ex narratis ab impetrante. Sufficit autem quod intentio derogandi summi Pontificis colligatur ex verbis: quamvis huiusmodi Regulæ non fuerit expresse derogatum: Derogatio autem requiritur quando agitur de iure quæso ex statuto, vel privilegio. Non derogat autem Papa iuri quæso ex pacto. Quid in iure quæso ex Officio alicui concessio? Et ponuntur plures alij casus, in quibus derogatio specialis requiritur, vel non requiritur. Et quid quando in rescripto adest clausula Anreferri.

SYMMARIUM.

1. Quando agitur de concessione alicui rei, quæ ex sui naturâ præiudicium inferri non est necessaria, derogatio Regula de iure quæso non tollendo.

2. In translatione unius Ecclesie ad aliam, non est opus derogatione Regule.
3. Item in concessione usus Ecclesie parochialis, in favorem alterius Ecclesie facta, Regula derogatio non est necessaria.
4. In unionis, exemptionis, & erectionis non est necessaria Regule derogatio.
5. Si Papa non intellexerit saltem, ex quo prejudicium erit, debet derogari Regule, aliter non valet concessio.
6. Regula derogatio non est necessaria in reductione Ecclesie ad statum secularem.
7. In concessione, qua ex se prejudicialis est, non est necessaria derogatio Regule, sine prejudicium iuri competens de iure communi, sine, de iure speciali.
8. Derogatio Regule non est necessaria, quando prejudicium erit ex narratis in reservato.
9. Regula derogatio est necessaria, quando Papa derogat liberalitatem Generali que competit Capitulo.
10. Quando clare constat de intentione summi Pontificis, non requiritur alia derogatio.
11. Derogatio Regule requiritur, quando agitur de iure competenti ex statuto, vel privilegio.
12. Derogatio privilegii non sufficit si ad se clausa, Quocumque tenores &c.
13. Derogatio specialis Concilii Tridentini quando sit necessaria.
14. In concessionibus qua sunt ob publicam utilitatem non est necessaria Regule derogatio.
15. Regula de iure quæsitio non tollendo, locum habet quando agitur de iure futuro, quod habet eam de præterito.
16. Iuri quod erit ex testamento, vel ex contractu, Papa prædicare non solet.
17. Si agitur de officio in quo cadit hypotheca, Papa illi non prædicat sine speciali derogatione, sed cum est si agitur de officio petitorio. Quia autem summi officia in quibus cadit hypotheca, trahunt ibi remissionem.
18. Hodie fieri omnia officia Gubernia cadunt in commercium, etiam simplices Inducuntur, saltem quando pretium, & imputantur in legitimam.
19. Licet Papa non tollat ius ex contractu quæsitum, super eo tamen dilationem concedit.
20. Regula de iure quæsitio, derogatio dum requiritur illa debet esse specialis.
21. Clausula plenitudinis potestatis, non infert derogationem iuri quæsitio.
22. Regula de iure quæsitio, locum non habet nisi ius sit radicatum, & validum.
23. Nec locum habet in iuribus casualibus & incertis.
24. In concessione Condiutoria, non est opus derogare iuri quod competens Ordinario ad conferendum, quatenus beneficium vacaret.
25. Non requiritur derogatio Regule in iure condicionali, nec eueniunt conditionis.
26. Quando Papa non disposuit sed tantum declarat, non est opus derogatione huius Regule.
27. Clausula mota proprio, & ex certa scientia, non facit quin derogatio iuri quæsitio sit necessaria.
28. In dispensatione ad remouendum illam, non est necessaria derogatio huius Regule.
29. Derogatio iuri quæsitio non valet, quando gratia principalis est nulla.

30. Per clausulam Auctoritatis, prædicatur iuri ad rem quæsitio, non autem iuri in re.

EXPLICATIS illis, quæ pertinent ad ius ad rem, vel in re, quod materiam beneficiale; nunc sequitur videndum quomodo, & in quibus casibus locus sit Regule Cancellarie de iure alteri quæsitio non tollendo, quæ magnam connexitatem habet cum clausula, quæ in omnibus relictis apponi solet, dammodo tempore Data presentium, alteri non sit ius quæsitum. Dicta autem Regula, quæ apud eam, quæ summus Pontifex Alexander VII. in crastinum suæ assumptionis edidit, videlicet die 7. Aprilis 1655. est numero 18. clausula hæc sunt verba:

Item ne per vias, quæ pro commissionibus, seu mandatis, & declarationibus habendi, in casibus plerumque sunt, suggestentibus, infirmitate possint, idem Dominus noster decreuit, & declarat sine intentione fore, quod desuper per quæcumque Signaturam, seu concessionem aut gratiam, vel litteras Apostolicas pro commissionibus, seu mandatis, aut declarationibus huiusmodi, si non proprio, & ex certa scientia, ac etiam ante motum litem a Sanctissimis suis emanauerint, vel de eiusmodi dato faciendis, nulli nisi sibi quæsitum quomodo debet tollatur.

Quam Regulam isdem verbis inserit Lotter. de re benefic. lib. 2. quæst. 1. num. 1. etiam quæ plura non oratio digna, omittis superfluis & minus utilibus, hic recenlebitur.

In primis, quod licet summus Pontifex possit & soleat in certis casibus huius Regule derogare; tamen derogatio illa non est necessaria, quando concessio facta fuit de re, quæ ex sui natura est prejudicialis, quia Papa optime fecit prejudicium quod infertur alteri ex sua gratia, ideo non est opus alia derogatione. Exemplum habetur in decis. 11. m. 15. pars. 6. recent. ¶ vbi summus Pontifex mandauit legatum factum Ecclesie Trinitatorum transferri ad Ecclesiam Fratrum de Iheronima: ideo fuit decisum, non esse opus alia derogatione. ¶ Idem de usu Ecclesie cuiusdam parochialis concessio paribus Theatinis, quæ concessio erat prejudicialis parochie, quod non possit argui de subreptione, nec de derogatione huius Regule de iure quæsitio. decernit Gratian. discip. forens. cap. 99. num. 7. ¶ Eadem ratione quando agitur de vnione, exemptione, erectione, & similibus, in quibus non potest opponi de ignorantia Papæ, ex quo Papa fecit per similes actus alicui semper prejudicium, ideo non est opus derogatione huius Regule: Seraphio. decis. 1445. num. 6. ¶ Si tamen Papa non intellexerit factum, ex quo oritur prejudicium; tunc opus esset derogatione dictæ Regule: vt per Seraphin. in eadem decis. num. 6. vers. neque obstat. Idem fuit decisum decis. 114. num. 11. pars. 6. recentior. ¶ Similiter cum agitur de reductione Ecclesie regularis ad statum secularem, non est opus derogatione dictæ regulæ, veluti in casu decis. 108 p. 1. recent. in quægebat de re ex sui natura prejudiciali, quia auferrebat potestatem quam habebat Archiepiscopus, cum esset loco Abbatis Capituli regularis, de procedendo in delictis personarum capitalium sine adiunctis: sed tamen mandabatur quod non procederet nisi adiunctis sibi duobus de gremio Capituli, & a Capitulo nominandis: quibus additur Burs. decis. 191. num. 24. vbi idem deciditur in casu erectionis Prioris pro septima Ordinis, in Ecclesia Pistoriensis. ¶ Quod locum habet etiam si nulla facta fuerit mentio personarum, quibus prejudicium infertur, siue huiusmodi personæ ex iure communi, siue

fine iure speciali ius comperat: Merlin. *decis.* 143. *num.* 1. & 2. quia dom Papa facit actum de sui natura praedictum, virtualiter declarat adhaerere omnes personas, ad quas praedictum spectare potest. Gratian. *discepi. forensi. cap.* 438. *num.* 7. & sequentibus.

- 8 Ad hoc tamen ut non sit necessaria specialis derogatio huius Regulae in casu isto, necesse est ut praedictum aliunde proveniat, quum ex narratis ab impetrante: quilibet esset praedictus propter narrata ab eo, cui gratia concessa fuit, non sufficeret scientia Papae, sed requireretur specialis derogatio huius Regulae: ut explicat Rot. *decis.* 174. *num.* 3. *part.* 1. *recens.* quia quando agitur de scientia Papae, quae oritur ex natura ipsius rei, non potest allegari ignorantia; secus est in scientia desumpta ex narratis, circa quae Papa potest decipi ob involucrium verborum: Rot. *decis.* 208. *num.* 3. *part.* 3. *recens.* recepta *decis.* 174. *num.* 3. *p.* 1. *recens.*

- 9 Secundum inde sequitur, quod non est opus derogatione huius Regulae, quando Papa ex certa scientia derogat dispositioni iuris communis: veluti si Papa derogaret electioni Generalis actione & passiva libere spectatori ad totam Congregationem: ut per Rot. *decis.* 65. *num.* 4. *part.* 1. *recens.* quumvis contrarium fuerit de iudicio apud Puteum *decis.* 29. *num.* 1. & 3. *lib.* 1. adde quae deciditur apud Seraphin. *decis.* 310. *num.* 3. nempe necessarium esse huius Regulae derogationem, quando Papa praedictam libere electioni Capituli.

Similiter non est opus ut derogetur huic Regulae, quando verba constitutionis Pontificiae adeo sunt clara, ut de voluntate ipsius Pontificis dubitari non possit: Modern. de *symp. dicitur.* cap. 1. §. 10. *num.* 17.

- 10 Ratio est, quia haec Regula fundata est super defectu intentionis summi Pontificis: ideo si claret constet de illius intentione, non est necessaria vitiores illius derogatio: Seraphin. *decis.* 764. *num.* 3. Rot. *decis.* 407. *num.* 1. §. 1. *recens.*

- 11 Tertiò, in iure quæsitio est statuto, vel privilegio, omnino requiritur derogatio huius Regulae: ut fuit decisum apud Cæzarem de Grassi. *decis.* 193. *num.* 10. vbi dicit hoc iuriam habere locum, quumvis Papa iuribus suis quæsitus derogaret per verba amplissima: quia Regula ista requirit individuum mentionem. Dum autem huius Regulae requiritur derogatio, illa debet fieri in specie, nec sufficiunt clausulae generales derogationis: Rot. citam Cæsar. de Grassi. *decis.* 9. *num.* 6. & sequenti. Seraphin. *decis.* 1271. vbi hoc maxime locum habere dicitur, quando agitur de derogando iuri communi quæsitio ex causa publicae utilitatis: ut *ibid.* *num.* 4. Idem de iure quæsitio ex privilegio probat Seraphin. *decis.* 1031. *num.* 1. & sequenti. adeo ut non sufficiant clausulae generales, vel habetur *ibid.* *num.* 7.

- 12 Derogatur autem iuri quæsitio ex privilegio, absque dubio, quando cum expressa derogatione illius Regulae adiecta est clausula. Quamvis tenet & ut per Seraphin. *decis.* 1271. *num.* 6.

- 13 Quæritò, licet in dispositionibus quæ sunt vigore Concilii Tridentini, non sit necessaria huius Regulae derogatio; tamen hoc est verum, quando concessio fit ex necessitate secus si ex mera gratia: Seraphin. *decis.* 310. *num.* 3. vbi ponitur exemplum in casu, in quo Papa derogat libere electioni Capituli, quia hoc fit ex mera gratia.

- 14 Quæritò, non est necessaria huius Regulae derogatio in concessionibus, quæ sunt causa publicae utilitatis: quia per dictam Regulam, oco crescitur

praeservatum ius particulare in praedictum iuris publici, cui cedere debet Rot. *decis.* 208. *num.* 6. *p.* 3. *recens.* vbi de secularisatione quæ facta fuerat ob bonum publicum, ut constabat ex praemio illius, ideo non erat opus derogatione huius Regulae. Et *decis.* 759. *part.* 1. *divers.* *num.* 1. ex eo quod concessio facta fuerat favore studiorum, & sic ad publicum utilitatem; ideo non erat opus derogatione huius Regulae de iure quæsitio non tollendo: idem Seraphin. *decis.* 762. *num.* 5.

Secundò, iuri quæsitio ex pacto Papa non derogat, immò ne quidem iuri quærendo, quod fundatur in causa de praetextu, cui summus Pontifex non derogat: sed in eo locum habet haec Regula de non tollendo in quæsitio, ut probat Goncel. ad dictam regul. *quæst.* 4. *versic.* secundum casum est. vbi plus dicit, nempe dictam Regulam habere locum in iure conditionali, quod habet aliquum spem, vel respectum de praetextu: vel praesentem: vel veluti si agatur de iure, quod alicui quæritur per testamentum, propter spem ex illo resultantem ante mortem alicuius: quia ius illud habet fundamentum in firma & probabili spe de praesenti, & ex ea oritur quoddam ius ad rem, quo punitur est praedictum: & sequitur Rot. apud Seraphin. *decis.* 351. *num.* 1. rationem reddens, quia ius quod oritur ex contractu, est ius gentium, quod per consequens tolli non potest. Et ideo non tollitur creditoribus ius quæsitum ex contractu, non obstant quocumque Pontificis rescritto, nisi Papa specialiter derogaret huic Regulae de iure quæsitio non tollendo: per Seraphin. *decis.* 1294. *num.* 1. & vbi dicit rescritum oco suffragari, si concessum fuerit officium super quo competebar ius hypothecæ creditoribus; quumvis in illa facta specie conclusum fuerit non fuisse opus derogatione huius Regulae; quia Papa rescindebat super re propria, non autem super aliena, & omnino auferebat ius quæsitum, cum ageretur de officio quod erat perituum & resolvable, & sic hypotheca extingueretur statim vbi officium redibat ad Principem ius materiam maior resolutionis, cum non sit praesentis speculationis, videri poterit apud Pacin. *de Saluiano interdictis, in spec.* 3. *cap.* 3. *num.* 636. & sequenti. Louet *lib.* 2. *num.* 63. Loyseau *des offices, lib.* 3. *cap.* 6. *§.* 7. 8. & 9. Tolcan verbo *Officia Romana Curiae, conclus.* 105. *num.* 6. & 7. vbi dicit quod si Papa faciat gratiam alicui creditori posteriori, ut satisfiat de Officio, vel pretio Officii, non facit in iudicium prioribus creditoribus; quia in re sua potest facere quod sibi placet. *enim, si licet ff. solut. matrim. Ricc. collect.* 1498. vbi tamen concludit aliud dicendum esse, quando agitur de officiis perpetuis. Quod ego intelligo procedere, 18 quando agitur de officiis hereditariis, quæ tractantur ad haereditas, & cadunt in commercio, qualia sunt hodie fere omnia Officia Galliae, etiam simplices Iudicaturæ, quæ adeo sunt hereditariae, ut saltem quoad pretium & valorem cadant in legitimæ inpartationem: Barz. *lib.* 1. *de colat. cap.* 4. *titulo, ex quibus iudiciis praefectura conferatur, §.* 16. Addit ad Louet. *lett.* C. *num.* 23. *column.* 3. *in fine, verfic. cor. l'usage. Loyseau lib.* 4. *c.* 6. *num.* 43. in d. *statut. des offices.*

Ceterum quod superius diximus *num.* 17. Patet non posse tollere ius quæsitum creditoribus ex contractu, sic explicandum est, ut non possit quidem Papa ius totum ius illud tollere, possit tamen debito super illo dilationem concedere, facta in rescritto mentione iuramento, quatenus ageretur de contractu iurato: Felin. *in cap.* *Constitutum.*

tu, numero 18. versicul. secundum casum, de receptis.

- 10 Septimò, quando huius Regule derogandum est, requiritur ut derogatio sit specialis, nec sufficiant clausule generales: Put. decif. 157. numero 4. lib. 21.
- 11 Adeo ut nec inducatur sufficiens derogatio per clausulam, de plenitudine potestatis, adiectam in testamento: Antonin. lib. 1. var. resolut. 105. numero 6. Seraphin. decif. 108. numero 1. Barbol. de clausul. cap. 41. numero 42.
- 12 Octauò, dicta Regula non habet locum, nisi agatur de iure perfecto & radicato, ut illius necessaria sit derogatio: Rot. decif. 174. numero 3. part. 1. recent. Lotter. de re benefic. lib. 2. par. 17. numero 79. & de iure valido, Causaler. decif. 120. numero 1. & decif. 133. numero 1. non autem de iure euentuali: Rot. decif. 730. numero 4. part. 3. recent. & decif. 372. numero 3. part. 1. recent. Exemplum habetor. in dicta decif. 730. numero 3. in casu, quo Capitulum habebat ius periculi anotarum, quod ius cum sit euentuale, & consequitium, quando scilicet beneficia vacassent, propterea in vnionibus non erat facienda mentio de tali iure, nec opus erat derogare huic Regule. Similiter quando Papa decernit beneficium iurisdictionis non vacare per promotionem ad Episcopatum, non est opus derogare iuri patronatus, quod est euentuale, cum veniat in consequentiam illius vacationis quae impeditur: Rot. decif. 21. numero 5. versic. pro parte contraria, de prebend. in nouis. Et in dicta decif. 166. parte 3. recent. ponitur exemplum de concessione Coadiutoris cum futura successione, quae licet praedictor ordinario collatori, cum impediatur ne possit conferre post mortem coadiutoris, tamen non fuit necessaria derogatio Regulae, cum ius collatoris ordinarij esset euentuale, cum vacatione per mortem coadiutoris possit cadere in mense Apostolico, sicut in mense Ordinarij: ideo non iuratur Regula de iure quæstio ass. tollendo. Idem dicendum est de iure conditionali, in quo derogatio Regulae de iure quæstio non tollendo, oco est necessaria; quia potest Papa ius illud tollere absque derogatione dictae Regulae, anrequam via sit aperta parti ius illud deducendi in iudicio: Seraphin. decif. 922. numero 6. & decif. 1294. numero 8. Barbol. de clausul. cap. 44. numero 16.
- Quomodo autem debeat intelligi dictum ius formatum multis explicat Modern. de stylo datur. lib. 1. c. 3. m. 17. & sequentibus.
- 16 Nonò, non est opus derogatione illius Regulae, quando Papa nihil de nouo disponit, sed solum explicat & declarat rem dubiam, contentam in prima concessione: quia per declarationem non aufertur, sed patet illud quod obscurè continetur in prima concessione: ideoque declarans, nihil dicitur facere de nouo: l. heredes palam, §. si quis post factum, ff. de iuram. Rot. decif. 630. numero 4. part. 4. recent.
- 17 Decimò, necesse est ut interueniat derogatio specialis huius Regulae, etiam si concessio facta fuerit inter proprios, & ex certa scientia, ut patet ex verbis expressis dictae Regulae: propterea concludit Rot. apud Carfar. de Graff. decif. 9. numero 14.
- 18 Vndecimò, non est locus dictae Regulae, quando Papa disponit dumtaxat remouendo obiculus, quod aliquem impediens, ne aliquid obtineat possit. Exemplum dari potest, si Papa aliquem cum verbis & clausulis pregnantibus legitimaue-rit ad feudum ex pacto & prouidentia, cum tunc agatur de remouendo obiculus de oco tollendo iure

quæsitio: Paris. conf. primo, numero 75. & 76. lib. 1. Roland. conf. 3. numero 118. lib. 1. Seraphin. decif. 340. numero 21.

Duodecimò, clausula derogatoria dictae Regulae nihil operatur, quando gratia principalis est nulla, vel subreptitia, Mar. Antonin. lib. 1. resolut. 105. numero 7. sicut non ampliat, neque extendit principalem dispositionem; sed solum operatur respectu eorum quæ in principali dispositione, seu priuilegio sunt comprehensa: Seraphin. decif. 1293. numero 7. & non derogat priuilegio, & iuri speciali: ut in eadem decif. numero 8.

Decimotertio, dicta Regula videtur non habere locum, quando in testamento Potestatis adest clausula anteferri, non quidem ad tollendum ius quæsitum in re, sed quod ius ad rem: ex cap. penult. de prebend. in 6. Quod tamen non procedit sine difficultate, quia illud oco colligitur ex dicta cap. penult. Et contrarium ex prescripto tenet Felin. in cap. causam qua. de receptis. numero 16. dicens pro hac sententia scriptum fuisse iudicatum: quem refert Monet. de commun. vli. vltim. cap. 11. numero 459. Sed tamen quod per dictam clausulam anteferri, praedictum ius ad rem, non autem ius in re, deducitur sicut per Rot. apud Verall. decif. 337. part. 1. Ricc. in praxi. fer. Eccles. decif. 193. numero 207. Barbol. de clausul. cap. 8. numero 9. Vianin. de iure patronatus. lib. 13. capite 8. numero 102.

CAPVT CXCI.

Religiosi societatis IESU, post emissã vota biennij, licet sint verè religiosi, tamen bonorum suorum dominium retinent; sed illorum administrationem non habent. Testari, & aliter disponere de bonis propriis possunt de licentia Superiorum, & seruata forma constitutionum Societatis. Dimissus autem post vota biennij donationes antea factas in Gallia non reuocat. Ex approbatis autem eiusdem Societatis constitutionibus, qui dimissus est, bona Societati donata non reuocat. Vtrum reuocato testamento fructus per hæredem institutum restituendi sint, titulo videlicet redacto ad non ritulum. Et explicatur quæ sit differentia inter fructus per legatarium, consentiente testatore, eoque viuente perceptos, & eos qui per hæredem percepti fuerunt in vim testamenti reuocari.

SVMMARIVM.

1. Religiosi societatis IESU post emissã votabien-
nij, bonorum suorum administrationem admi-
nistrant, sed non dominium & possessionem: &
out. 9. & 14.
2. Post emissã vota biennij, Iesuita non sunt professi,
& penitus forma veterum dictae Societatis post
votum præstant.
3. Iesuita ante solennem professionem potius ac-
cedunt ad votum, quam ad professum.
4. Professus apud Iesuitas sunt bonorum incapaces.
5. Religiosi

5. Religiosi dictæ Societatis ante solemnem professionem possunt revocare testamentum antea conditum, servata forma constitutionum.
6. Iesuite ante solemnem professionem tenentur revocare testamentum antea conditum, si Superiores iubeant.
7. Bona Religiosorum dictæ Societatis non spectant ad heredes illorum, nisi post factum solemnem professionem.
8. Quamvis ex constitutionibus Societatis requiratur licentia Superiorum, ea tamen non adhibita validum est testamentum, sed qui illud sic condidit, peccat.
9. Iesuitæ post beatitatem retinent dominium bonorum.
Idem cum. t. 4.
10. In Gallia donatio inter vivos facta ante ingressum, non revocatur per dissolutionem à Societate post vota biennij.
11. Donatio facta causa ingressus in Religionem, æquiparatur donationis causa mortis, & revocatur non secus ingressu.
12. Donatio causa ingressus Religionis, non redditur nulla, quatenus donator nihil sibi reservaverit ad testandum.
13. Dimissus à Societate non recuperat bona per eam antea donata ipsi Societati: ipsi tamen ex eis aliena debentur, si aliunde non habeat.
14. Revocato testamento, titulus reducit ad non titulum, & fructus sunt restituendi.
15. Error iuris non excusat à restitutione fructuum, quando lex resistit.
16. Legatarius, qui consentiente testatore fructum percipit, non tenetur illos restituere, quia habet titulum profuso.
17. Quæ sit ratio differentia inter fructus legatorum vivo & consentiente testatore perceptos, & fructus bonorum hereditarium.
18. Donatio causa mortis revocabilis est, non solum quoad principale, sed etiam quoad fructum.
19. Traditio legati ut suffragetur quoad fructum percipere per legatarium, necesse est ut sit per aliquem alium alium post testamentum.
20. Etiam in terminis legati fructus sunt restituendi, ex novationis sententia.
21. Causa onerosa non datur, quævisque lucrum est moi in onere.

RELIGIOSVS Societatis IESV testamentum condidit antequam Religionem ingrederetur, illius tamen ingressus intuitu, sub ea veid condicione, quod si ipse propter solemnitatem, aut alia quavis de causa exiret à Societate, bona sibi redederent sine ulla fructuum restitutione, à quorum restitutione fructuum suum hæredem institutum liberavit.

Mortuo postea fratre, aliud condidit testamentum servatis regulis eiusdem Societatis, in quo iuter cetera legavit forori suæ fructus bonorum suorum, quos vidua & hæres fratris defuncti post mortem, de bonis ipsius testatoris perciperet. Ideo dubitatum fuit verum dictus Religiosus post emissâ biennij vota in dicta Societate potuerit aliud testamentum condere, & de fructibus per viduam perceptis in fauorem fororis disponente.

Repetenda sunt hic ea quæ iam diximus de Iesuitarum Societate superius lib. 1. cap. 5. licet ibi casus esset diuersus, quia agebatur de donatione

facta per Religiosum dictæ Societatis iuter vivos post emissâ biennij vota: ¶ Et supponendum est in hac Classifica, & toti Ecclesiæ vtilissima Religione, illos qui vota biennij emiserit, non amittere bonorum suorum possessionem nec dominium, sed duntaxat administrationem habere limitatam ad naturam, & voluntatem Superiorum, & in hoc differant ab alijs Religiosis, qui nec dominium, nec suum habent: Mirand. in manuali prelatorum. regul. lib. 1. quest. 10. art. 3. conclus. 2. in responsion. ad primum argumentum. Emmanuel. Roderic. tom. 2. quest. regul. t. artic. 4. ¶ Et ideo post emissâ vota biennij, Religiosi quidem sunt in dicta Societate, sed non sunt profecti, cum promittant solum se possessionem emissuros, dum & quando Superioribus ita placuerit, hoc modo:

Omnipotens sempiterna Deus, ego N. licet viderem quædam tuo conspectui indignissima, frece tamen tua pietas & misericordia infusa, & impulsus Tuis seruando desideris, Voto coram sanctissima Virgine MARIA, & Curia tua celesti vniuersa, Divina Maiestati tue, paupertatem, castitatem, & obedientiam perpetuam in Societate IESV: & promissa me eandem Societatem ingressurum: omnia intelligendo iuxta dictæ Societatis constitutiones &c.

Ideo tales sic vouentes potius accedant ad nouitos quam ad profectos, cum sint adhuc in statu probationis, & semper cum causa, etiam sine culpa sua, expelli possint: Rot. decis. 146. p. 4. recent.

Et ita differunt à verè profectis, qui bonorum retinendorum sunt incapaces, Gabriel. cens. 18 lib. 1. Matt. cens. 1. m. 4. 1. Duran. decis. 145.

Ponit igitur dictus testator de bonis suis disponente cum licentia suorum Superiorum, & alijs iuxta formam in constitutionibus dicti Ordinis prescriptam: & per consequens primum Testamentum reuocare: vt concludit Sanch. in præcept. Decalogi, lib. 7. cap. 3. numero 3. in fine, verfic. hoc autem intelligo: iuncto numero 6. ¶ Vbi dicit teneri sub præca peccati mortalis reuocare testamentum antea conditum, si Superiores eum ad id adstringere vellent. Faciunt tradita per Dominum Ludouicum Bell. cens. 40. n. 6. ¶ Vnde bona Religiosi dictæ Societatis, non spectant ad illos heredes, nisi post emissam solemnem professionem: Sanch. dicto lib. 7. c. 3. n. 70. verfic. exripe tamen.

Advertendo tamen quod licet in hoc testamento posteriori continetur reuocationem precedentium, requiratur ex dictis constitutionibus licentia Superioris, vt testatur Sanch. dicto lib. 7. cap. 8. n. 23. verfic. licentia: tamen si nullo adhibita huiusmodi solemnitate, testamentum fuerit conditum, peccabit testator, sed testamentum erit validum: Sanch. d. lib. 7. c. 8. n. 25.

Hoc igitur speciale est in hoc Ordine, vt post emissâ vota biennij, Religiosi dominium bonorum suorum retineant, Felician à Solis de censibus, lib. 1. cap. 10. num. 22. & sic ante edictum Henrici IV. iudicabatur in Gallia, Chopio lib. 1. monestice capite 3. numero 9. fol. 316. Chenu ad Papon. lib. 2. t. 1. art. 8. numero 9.

Hodie tamen quoad bona sita in Gallia, contrarium iudicatur: propterea in superiore Parlamento Gratianopolitani contra dictum fuit in causa Domini Marti Antony Lambert, teste Expilli in suis arripis capite 225. Is antequam emitteret vota biennij, bona sua inter vivos hæri suo donauerat, restituta in fauorem Collegij Auentionensis eiusdem Societatis summa 2400. librarum: Dimissus post aliquot

annos à dicta Societate bona sua repetebat; ex eo quod donatio facta intuitu ingressus in Religionē indueret naturam donationis causa mortis, & sic esset reuocabilis; præsertim cum in illa nihil potius sibi reseruasset ad testandum: ideo donatio erat reuocabilis, tanquam tollens liberam testandi facultatem, & sic facta contra bonos mores: cumque ipse dimissus esset à dicta Societate, cessante causa finali, propter quam donatio facta fuerat, locus erat illius reuocationi. Quibus tamen non obstantibus, fuit in suprædicta Cuzia iudicatum, donationem validam & irrevocabilem remanere, assignato tamen ipsi donanti annuo redditu 150. librarum loco alimentorum: vt fufius deducitur in dicto arrescto 115.

11 Cum autem iuxta dicto arrescto heredes præfati Domini Lambert postea vita functi, vellent agere contra dictos R.R. PP. Icfusius donataris dictæ summæ 1400. librarum, prætendentes quod donatio quamuis ex dispositione iuris communis subsisteret, & valida esset ex eo, quod non esset opus aliqua reservatione ad testandum, cum similes donationes quæ sunt intuitu ingressus Religionis, æquiparentur donationibus causa mortis, & hanc reuocabiles sit ingressus non sequatur, nec debent infirmari: Barate. *decis.* 461. Argell. *de acquirend.*

12 *posse. quest.* 11. *arres.* 2. *per 101.* ↑ & propterea talis donatio facta intuitu ingressus in Religionem non reddatur nulla, quia minus donator nihil sibi reseruauit ad testandum; Sanch. *ad præcept. Decalogi* lib. 7. cap. 1. num. 19. tamen de iure communi, erat reuocabilis ante factam professionem, non obstante dicto arrescto Cuziæ Parliamenti, quod tanquam contrarium dispositioni iuris communis & fundatum in particulari Gallicæ consuetudine, non poterat habere locum apud nos, vbi ius commune seruatur, & sic dictus Religiosus dimissus ante solemnem professionem debebat ad bona sua reintegrari, & sic ex eius persona poterant successores dictam summam 1400. librarum recuperare. Ego tamen contrarium consuli, & dixi Collegium Auenionense non posse molestari quoad illas 1400. libras, quia cum dicti successores Religiosi dimissi totis viribus tuerentur in Parlamento validitatem donationis, non poterant modò contrarium præterdere, & sub prætextu nullitatis dictæ donationis summam Collegio donatam reuocare.

13 Sed & hoc summe notandum, quod apud R.R. PP. Icfusius speciale est, quod si nouimus ante, vel post emissã votã simplicia biennij, bona sua, vel partem illorum Societati donauimus, non potest postea dimissus bona donata reuocare, nec ad illa reintegrari, sed illa debent spectare ad Societatem, vel Collegium cui donata sunt, assignata nihilominus certa annua solutione illi, qui dimissus est loco alimentorum: vt copiose descendit Sanch. in *præcept. Decalogi*, lib. 7. c. 1. §. 1. num. 31. vsque ad 39. vbi hanc alimentorum præstationem durare assent, quamdiu donatarus non habet aliunde ex quo vivere possit: enim habet aliunde, veluti ex beneficio, aut alia ratione, cessaret obligatio dictæ præstationis alimentorum.

14 Reducendo ad questionem propositam, hoc certum est, quod licet Religiosi non possint proprietatem & dominium bonorum suorum retinere, cum hoc sit contra votum paupertatis, tamen in dicta Societate hoc speciale est, vt post emissã votã biennij, sic vouentes, quamuis sint vere Religiosi, bonorum suorum dominium conservent: vt probat Felicianus Solis *in israel. de consil. lib.* 1. c. 10. n. 22. n. 2.

Vnde sequitur, quod dictus Religiosus potuit sine dubio reuocare testamentum, ante nouitatum conditum, & posteriori testamento legatum factum in primo testamento contentum reuocare: §. *posteriori*, *Instit. quib. mod. testament. infirmantur.*

Reuocato itaque priore testamento, titulus relictus fuit ad non titulum, & ideo bona restituta sunt cum fructibus: ex notatis per Sord. *decis.* 45. num. 10. 16. & sequens. Cuzic. *centumf.* 500. num. 48. & 49. quia nulli possunt esse fructus, cum principem ducant ex testamento quod non est, & non subsistit: Roderic. *de ann. reddit. lib.* 1. *quest.* 17. num. 83. ↑ Adeo vt error iuris non excuset quia lex restitit possidenti ex testamento reuocato: quo casu bona fides, & ignorantia non suffragantur ad fructuum perceptionem: Gamm. *decis.* 312. num. 1. & 2. Hodiet. *ad Sord. decis.* 1231. num. 16. Roman. *conf.* 454. num. 27. *Offic. decis.* 160. num. 12. Ruzinad. *lun. consil.* 333. num. 21. Garzian. *disceptat.* 824. numero 57.

Verum difficultatem faciebat, quod si testator viuens deueniret ad traditionem legati, censetur donare, & legatarius non teneretur fructus restituere, quia possidet pro suo: Gomel. *lib.* 1. *varior. resolut.* cap. 12. num. 4. & legatum sine fructibus, etiam quoad acquisitionem fructuum: Bar. & alij in *l. legatum* 37. §. *de legat.* 2. Caneel. *lib.* 5. cap. 10. n. 16. Grassin. §. *Legatum, quest.* 3. *versic. sed nonnulli talia legatum*: Magdon. *decis.* Lucen. 28. n. 11. Thelau. *inno. lib.* 3. §. 45. n. 11.

Illa tamen obiectio cessabat in casu proposito: quia dictus Religiosus statim vbi vidit factum suum vita sanctum esse, egit contra eius viduum pro petitione dictorum fructuum, & ita cessauit obiectum tacite illius donationis.

Præterea hic non agitur de legato, de quo tractant DD. in dicta *legatum* 37. & in *l. Lucum* 21. §. *de legat.* 1. sed de hæreditis institutione, quæ valde hac in re differt: quia legatum capitur de maiori hæreditate, & sic post mortem testatoris. Quando autem testator rem simpliciter tradit legatario, tunc mutatur natura legati, & ideo quando testator ipse tradit viuens, legatum transit in naturam donationis: Aliud est in hæreditate, quam viuens titulo donationis transferre non potest, cum titulus donationis non sit habilis ad transferendam hæreditatem, quæ postea dari non potest: & hanc differentiam agnouit Nat. in *trati. de modo condendi testamentum* *irrevocabili*, num. 89. & 91. dum in *primo capitulo*, loquitur de legato, in *secundo*, de hæreditis institutione, quam dicit numquam potest reuocari posse, nisi agatur de causa pira.

Quod patet ex eo quod si agatur de donatione causa mortis, traditio rei donata facta in vita reuocabilis est, non solum quoad principale, sed etiam quoad finitus qui per donationem repetitur: per text. in *l. cum quis* 12. §. *de conditi. caus. dat.* V. illud. *Afflic. decis.* 275. num. 5. & 4. Caneel. *lib.* 3. c. 7. 10. num. 57. Valsq. *de successum.* §. 17. *quest.* 28. n. 112. vbi quod donans causa mortis & simpliciter tradens in vita, præsumitur tradere vigore donationis causa mortis, & sic reuocabilis. Quod eodem modo procedere assentit, ac siogeretur de legato: & hanc communem de veriorum esse sententiam fateretur Sord. *confil.* 14. n. 14. *Maria de successum legat.* §. 4. *quest.* 8. *arres.* 106. num. 105. & 106. Francisc. *Cremens. singul.* 16.

Et hoc potissimum locum habet, quando, etiam si

agatur

ageretur de legato, non constat de alia traditione facta post testamentum conditum: vt docet Spin. de testament. c. 1. §. 4. in fine & num. 5. quia quando traditio sit in ipso actu testamenti, licet testamentum potest reuocari, ita & legatum: Coadi. in secunda parte Rubrica de testament. num. 81. Barry de successib. §. 11. 29. de adempt. legator. num. 1. ¶ qui contra Gomeium expressè tenet fructus vni cum legato reuocari posse per testatorem, adiungit donationis causam mortis, de qua vltima superius citatos agit Bald. consil. 194. Donatio causa mortis, num. 1. vol. 1.

11. Neque poterat hoc casu tradari de causa onerosa, propter solutionem legatorum in iunctam hereditatem quia non dicitur causa onerosa, quocirca, quod lucrum est maior onere: Seraphin. decr. 416. num. 11. & sequent. Tufch. l. 1. c. 1. conclus. 449. Rube. 11.

CAPVT CXCII.

Ius patronatus concessum ex privilegio, potius esse ius presentandi, quam ius patronatus; & ideo illi facilius derogari posse. Verum & proprium ius patronatus illud esse quod alicui competit de iure communi: nimirum ex fundatione, vel dotatione: quod si tale non sit, illi derogari posse; nisi competeret ex causa verè onerosa: vel cum privilegio concurreret causa dotationis, vel fundationis: veluti si ageretur de fundante, vel dotante Ecclesias Regulares; tunc enim Papa non solet derogare: & si deroget, requiritur derogatio specialis. Quid si in privilegio dictum sit, quod perinde habeatur ac si ex fundatione, vel dotatione procederet: Quomodo differant inter se ius patronatus, & ius presentandi? In Gallia non admitti derogationem iuris patronatus ex privilegio, vel prescriptione; sicut nec in Hispania. Hoc tamen casu, verius est provisionem cum derogatione subsistere, si patronus intra quadrimestrem non reclamet.

SVMMARIVM.

1. Iuripatronatus Domino Baroni Aleffi competere in Ecclesia istius loci ex privilegio Sixti IV. summi Pontificis.
2. Iuripatronatus ex privilegio competentis summi Pontificis derogat.
3. Iuripatronatus ex privilegio, potius est solum ius presentandi, cum Legatus ipse derogat.
4. Ius patronatus, & ius presentandi, possumus vtrum ab altero separari, & sunt inter se omnino distincta.
5. Iuripatronatus ex privilegio competentis est impropius.
6. Quamvis in privilegio dictum fuisset, quod iuripatronatus perinde conferretur ac si ex fundatione, vel dotatione competeret, est nihilominus improprius, & alii derogatur, etiam si esset laico concessum.

Sancti Gregorii Pars III.

7. Per Concilium Tridentinum fuit derogatum iuripatronatus ex privilegio competentis: quia consuetudine locum habet, etiam si dictum esset, quod esset iuripatronatus Regum & Principum.
8. Si patronatus concederetur ex privilegio ex causa onerosa, non derogatur illi, nisi cum sit illi Pontificis derogatione.
9. Iuripatronatus non temporis laico fundanti, vel dotanti Ecclesiam regulari, nisi ex privilegio summi Pontificis.
10. Privilegio iuncto cum fundatore non derogatur iuripatronatus.
11. Specialis derogatio iuripatronatus requiritur in privilegio quod habet pro se volentem testatorem.
12. Probata servitute beneficii, presumitur quod sit ex fundatione, vel dotatione.
13. Derogatio iuris presentandi non afficit iuripatronatus quod deducitur ex iuris presentacione, quia facit ut censatur quia verus patronus ex fundatione, vel dotatione.
14. Explicatur decisio Seraphini 191.
15. In Gallia iuripatronatus ex privilegio derogatio non adnotatur.
16. Si tamen patronus intra quatuor menses non reclamet, subsistit derogatio ex verborum sententia.
17. In Hispania non admittitur derogatio iuripatronatus ex privilegio.
18. Secundum Dolores Hispanos, iuripatronatus quassum ex temporis divinitate, gratiam procedere ex fundatione, vel dotatione.

SECTIO Concilij Tridentini decreto, sess. 23. de reformat. c. 9. constitutum est, ut ius iuripatronatus ex fundatione, vel dotatione admittendum esse, qui ex authentico documento, & alius à iure requisitis ostendatur, siue etiam ex multiplicatione presentationibus, per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliter, secundum iuris dispositionem. Requi vero patronatus, seu facultates, & privilegia concessa, tam in iure patronatus, quam alio quocumque iure nominandi, presentandi, seu eligendi ad eam vacant, in totum prorsus abrogata, & irrita, cum quibus possessione inde secuta intelligentibus beneficiisque huiusmodi tanquam libera à suis collatoribus conferantur, ac provisione s humiliori plenum effectum consequantur.

Ideo cum Dominus Baro Aleffi, ex bulla erectionis Ecclesie huius loci iussu Aleffi in Collegiatum, habuisset pro se, & suis in dicta Baronia successores, donationem à Sixti IV. iuripatronatus illius Ecclesie, concessa Capitulo beatorum eiusdem Ecclesie collatione, excepto tamen Decanatu, quem sibi, seu suæ provisioni Papa reservavit, ut constat ex teore Bullæ eiusdem erectionis, de qua etiam expressè loquitur Rebuff. in pract. in 3. parte Signatura, in verbo, nec non iuripatronatus, p. 11. ¶ opponatur ipsi, non solum huic iuripatronatus per summum Pontificem derogari posse, sed etiam provisiones, nulla illius iuripatronatus mentione, vel derogatione facta, validas esse, prout expressè determinat Pacif. de resignat. lib. 2. g. 4. n. 51. ubi plurimos DD. allegat. Et ratio est quia huic casu cessat consideratio, ob quam difficultas iuris patronatus derogatur: ne videlicet laici à iuris provisionibus retrahantur. Staphilide l. 1. c. 1. de modo & forma imperatoris, §. quarto principaliter, numero 4. ubi plus dicit post Federic. de Sen. cons. 63. ¶ quod etiam Legatus potest conferre talia beneficia, in quibus laici habent tantum ius presentandi: quod

annos à dicta Societate bona sua reperebat; ex eo quod donatio facta inritu ingressus in Religionē indueret naturam donationis causa mortis, & sic esset reuocabilis; præsertim cum in illa nihil profusus sibi reseruasset ad testandum: ideo donatio erat reuocabilis, tanquam tollens liberam testandi facultatem, & sic facta contra bonos mores: cumque ipse dimissus esset à dicta Societate, cessante causa finali, propter quam donatio facta fuerat, locus erat illius reuocationi. Quibus tamen non obstantibus, fuit in suprema illa Curia iudicatum, donationem validam & irrevocabilem remanere, assignato tamen ipsi donanti annuo redditu 15 o. ibratum loco alimentorum: vt fufius deducitur in dicto arresfo 125.

- 11 Cum autem lato dicto arresfo hæredes præfati Domini Lambert posses vita fundi, vellent agere contra dictos RR. PP. Iesuitas donatarios dictæ summæ 1400 librarum, prætendentes quod donatio quamvis ex dispositione iuris communis subsisteret, & valida esset ex eo, quod non esset opus aliqua reservatione ad testandum, cum similes donationes quæ sunt inritu ingressus Religionis, æquiparentur donationibus causa mortis, & fiant reuocabiles si ingressus non sequatur, nec debeant infirmari: Barate. *decis.* 461. Argell. *de acquirend. posses. quest.* 12. *arres.* 2. per res. ↑ & propterea talis donatio facta inritu ingressus in Religionem non reddatur nulla, quoniam donator nihil sibi reseruauerit ad testandum Sanch. *ad præcept. decalogi lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 19. tamen de iure communis, erat reuocabilis ante factam professionem, non obstantes dicto arresfo Curie Parliamenti, quod tanquam contrarium dispositioni iuris communis & fundatum in particulari Gallæ consuetudine, non poterat habere locum apud nos, vbius commune seruatur, & sic dictus Religiosus dimissus ante solemnem professionem debebat ad bona sua reintegrari, & sic ex eius persona poterant successores dictam summam 1400. librarum recuperare. Ego tamen contrarium consuli, & dixi Collegium Auenionense non posse molestari quoad illas 1400. libras, quia cum dicti successores Religiosi dimissi totis viribus tuerentur in Parlamento validitatem donationis, non poterant modo contrarium præterdere, & sub prætextu nullitatis dictæ donationis summam Collegio donare reuocare.

- 12 Sed & hoc summè notandum, quod apud RR. PP. Iesuitas speciale est, quod si nouitus ante, vel post emissã vora simpliciter biennij, bona sua, vel partem illorum Societati donauerit, non potest postea dimissus bona donata reuocare, nec ad illa reintegrari, sed illa debent spectare ad Societatem, vel Collegium cui donata sunt, assignata nihilominus cetera annua solutione illi, qui dimissus est loco alimentorum: vt copiose descendit Sanch. in *præcept. Decalogi, lib.* 7. *c.* 1. *num.* 31. *vsque ad* 39. vbi hanc alimentorum præstationem durare assent, quamdiu donatarius non habet aliunde ex quo vivere possit: etiam habere aliunde, veluti ex beneficio, aut alia ratione, cessat obligatio dictæ præstationis alimentorum.

- 14 Reducendo ad questionem propositam, hoc certum est, quod licet Religiosi non possint proprietatem & dominium bonorum suorum retinere, cum hoc sit contra votum paupertatis, tamen in dicta Societate hoc speciale est, vt post emissã vora biennij, sic volentes, quamvis sine verè Religiosi, bonorum suorum dominium conferant: vt probat Felician. à Solis *inter alia, de censib. lib.* 1. *c.* 1. *o.* 22. *n.* 2.

Vnde sequitur, quod dictus Religiosus potuit sine dubio reuocare testamentum, ante nouitatum coeditum, & posteriori testamento legatum fructuum in primo testamento contentum reuocare: §. *postulare, Insti. quib. mod. testament. infirmantur.*

Reuocato itaque priore testamento, titulus relictus fuit ad non tantum, & ideo bona restituenda sunt cum fructibus: ex notatis per Suid. *decis.* 45. *num.* 10. 16. & sequent. Cyriac. *centumv.* 500. *num.* 48. & 49. quia noli possunt esse fructus, cum progeniem ducant ex testamento quod non est, & non subsistit: Roderic. *de ann. reddit. lib.* 1. *quest.* 17. *num.* 83. ↑ Adeo vt error iuris non excuset, quia lex resistit possidendi ex testamento reuocato: quo casu bona fides, & ignorantia non suffragantur ad fructuum perceptionem: Gamus *decis.* 3. *12 num.* 1. & 2. Hodiern. *ad Suid. decis.* 281. *num.* 16. Roman. *conf.* 45. *num.* 17. Olaf. *decis.* 160. *num.* 12. Ruinold. *iun. conf.* 333. *num.* 21. Gratian. *disceptat.* 824. *numero* 57.

Verum difficultatem faciebat, quod si testator viuens deueniret ad traditionem legati, censetur donare, & legatarius non teneretur fructus restituere, quia possidet pro suo: Gomel. *lib.* 1. *varius respo. lre. cap.* 1. *num.* 4. & legatum sit reuocabile, etiam quoad acquisitionem fructuum: Bar. & alij in *l. legatum* 37. *ff. de legat.* 2. Canecl. *lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 6. Gratian. §. *Legatum, quest.* 5. *versic. fed nemoquid tale legatum*: Magon *decis.* Lucen. 18. *n.* 11. Thelau. *inn. lib.* 3. *q.* 45. *n.* 11.

Illa tamen obiectio cessabat in casu proposito: quia dictus Religiosus statim vbi vidit fratrem suum vita functum esse, egit contra eius viduum pro pætionem dictorum fructuum, & ita cessauit obiectum tacite illius donationis.

Præterea hic non agitur de legato, de quo tractant DD. in dicta *l. legatum* 37. & in *l. Lucrum* 22. *ff. de legat.* 2. sed de hæreditis institutione, quæ valde hac re differunt: quia legatum caput de manu hæredis, & sic post mortem testatoris. Quando autem testator rem simpliciter tradidit legatario, tunc mutatur natura legati, quod nemoquam capi potest ab ipso testatore, & ideo quando testator ipse tradidit viuens, legatum transit in naturam donationis: Aliud est in hæreditate, quam viuens titulo donationis transferre non potest, cum titulus donationis non sit habilis ad transferendam hæreditatem, quæ postea dari non potest: & hanc differentiam agnouit Natr. in *tratt. de modo condendi testamentum irrevocabile, num.* 89. & 91. dum in primo capite, loquitur de legato, in secundo, de hæreditis institutione, quam dicit nemoquam reuocari posse, nisi agatur de causa pia.

Quod patet ex eo quod si agatur de donatione causa mortis, traditio rei donatæ facta in vita reuocabilis est, non solum quoad principale, sed etiam quoad fructus qui per donationem reputantur: per text. in *l. cum quis* 12. *ff. de condit. caus. dat.* Vrsill. *ad Afflic. decis.* 17. *num.* 3. & 4. Canecl. *lib.* 3. *cap.* 7. *o.* 10. *num.* 57. Vsq. *de successione.* §. 17. *vsque.* 18. *n.* 12. vbi quod donans causa mortis & simpliciter tradens in vita, præsumitur tradere vigore donationis causa mortis, & sic reuocabilitate. Quod eodem modo procedere assentit, ac si ageretur de legato: & hanc communem de veteriore esse sententiam fateretur Suid. *conf.* 14. *n.* 14. Marta *de successione legat.* p. 4. *quest.* 1. *arres.* 100. *num.* 105. & 106. Francisc. Cremenf. *sentent.* 16.

Et hoc penissimum locum habet, quando, etiam si

agereatur

ageretur de legato, non constat de alia traditione facta post testamentum conditum: vt docet Spio, de testament. gloss. 8. num. 4. in fine & num. 5. quia quando traditio fit in ipso actu testamenti, sicut testamentum potest renouari, ita & legatum: Coozar. in secunda parte Rubricae de testament. num. 82. Barry de success. lib. 9. tit. 19. de adempto legator. num. 1. ¶ qui contra Comitiū expressē tenet fructus vni cum legato renouari posse per testatoris, adinstar doationis causa mortis, de qua vltra superius citatos agit Bald. consil. 194. Donatio causa mortis, num. 1. vol. 3.

12. Neque poterat hoc casu trahi de causa onerosa, propter solutionem legatorum iniunctam h. 2. cedi: quia non dicitur causa onerosa, quociescumque lucrum est maius onere: Seraphio. decif. 416. num. 11. & sequenti. Tufchi. littera L. consil. 449. num. 12.

CAPVT CXCI.

Ius patronatus concessum ex privilegio, potius esse ius praesentandi, quam ius patronatus: & ideo illi facilius derogari posse. Verum & proprium ius patronatus illud esse quod alicui competit de iure communi: nimirum ex fundacione, vel dotacione: quod si tale non sit, illi derogari posse: nisi competeret ex causa vetē onerosa: vel cum privilegio concurreret causa dotacionis, vel fundacionis: veluti si ageretur de fundante, vel dotante Ecclesias Regulares: tunc enim Papa non solet derogare: & si deroget, requiritur derogatio specialis. Quid si in privilegio dictum sit, quod perinde habeatur ac si ex fundacione, vel dotacione procederet? Quomodo differant inter se ius patronatus, & ius praesentandi? In Gallia non admitti derogationem iuris patronatus ex privilegio, vel praescriptione: sicut nec in Hispania. Hoc tamen casu, vetius est provisionem cum derogatione subsistere, si patronus intra quadrimense non reclamet.

SUMMARY.

1. *Ius patronatus Domino Baroni Aleffi competere in Ecclesia illius loci ex privilegio Sixti IV. summi Pontificis.*
2. *Ius patronatus ex privilegio competentis summi Pontificis derogat.*
3. *Ius patronatus ex privilegio, potius est solum ius praesentandi, cum Legatus ipse derogat.*
4. *Ius patronatus, & ius praesentandi, possunt vtrum ab altero separari, & sunt inter se omnino distincta.*
5. *Ius patronatus ex privilegio competentis est impropiū.*
6. *Quantum in privilegio dictum fuisse, quod ius patronatus perinde conferretur ac si ex fundacione, vel dotacione competeret, est nihilominus improprium, & illi derogationem si esset laico concessum.*

Saulegij Pars III.

7. *Per Concilium Tridentinum fuit derogatum iuri patronatus ex privilegio competentis: quia constitutio locum habet, etiam si dictum esset, quod esset instar ius patronatus Regum & Principum.*
8. *Si patronatus concederetur ex privilegio ex causa onerosa, non derogaretur illi, nisi cum speculali Pontificis derogatione.*
9. *Ius patronatus non competit laico fundanti, vel dotanti Ecclesiam regularem, nisi ex privilegio summi Pontificis.*
10. *Privilegio iuncto cum fundacione non derogatur iuri patronatus.*
11. *Specialis derogatio ius patronatus requiritur in privilegio quod habet pro se voluntatem testatoris.*
12. *Probatum servitium beneficij, praesumitur quod sit ex fundacione, vel dotacione.*
13. *Derogatio iuri praesentandi non efficit ius patronatus quod deducitur ex iura praesumptione, quae facta ut conferatur quis vtrum patronus ex fundacione, vel dotacione.*
14. *Explicatur decisio Seraphini 191.*
15. *In Gallia ius patronatus ex privilegio derogatio non admittitur.*
16. *Si tamen patronus intra quatuor menses non reclamet, subsistit derogatio, ex veteri sententia.*
17. *In Hispania non admittitur derogatio ius patronatus ex privilegio.*
18. *Secundum Doctores Hispanos, ius patronatus quod extempore diuinitate praesumitur procedere ex fundacione, vel dotacione.*

SCIENT Concilii Tridentini decreto, sess. 25. de reformat. c. 9. constitutum est, titulum ius patronatus ex fundacione, vel dotacione admittendum esse, qui ex authentico documento, & aliis à iure requisitis ostendatur, huc etiam ex multiplicatis praesentationibus, per antiquissimum tempore cursum, qui hominum memoriam excedat, aliaque, secundum iuris dispositionem. Reliqui vero patronatus, seu facultates, & privilegia concessa, tam in vim patronatus, quam alio quocumque iure nominandi, praesentandi, seu eligendi ad ea cum vacant, in totam prorsus abrogata, & irrita, cum quasi possessione inde secuta intelligantur; beneficiique huiusmodi tanquam libera à suis collationibus conferantur, ac provisiones huiusmodi plenum effectum consequantur.

Ideo cum Dominus Baro Aleffi, ex bulla erectionis Ecclesiae sancti Ioannis Aleffi Collegiatam, habuisset pro se, & suis in dicta Baronia successores, donationem à Sixto IV. ius patronatus illius Ecclesiae, concessa Capitulo beneficiorum eiusdem Ecclesiae collatione, excepto tamen Decanatu, quem sibi, seu suis prouisoribus Papa reseruauit, vt constat ex tenore Bullae eiusdem erectionis, & de qua etiam expressē loquitur Rebuff. in praxi in 3. parte Signaturae, in verbo, nec non ius patronatus, n. 1. ¶ opponere hoc ipsi, non solum huic ius patronatus per summum Pontificem derogari posse, sed etiam provisiones, nulla illius ius patronatus mentione, vel derogatione facta, validas esse: propterea expressē determinat Paulus de rescriptis, lib. 2. q. 4. n. 5. vbi plurimos DD. allegat. Et ratio est quia hoc casu cellat consideratio, ob quam difficilis ius patronatus derogatur: ne videlicet laici à piis fundacionibus retrahantur; Sephil. de iur. gratia, tit. de modo & forma impetranda, §. quarto principaliter, numero 4. vbi plus dicit post Federic. de Sen. consil. 63. ¶ quod etiam Legatus potest conferre talia beneficia, in quibus laici habent tantum ius praesentandi: quod

quod non potest quando habent infpationatus: *cap. de iur. de off. deleg. cum similibus.*

- 4 Si quidem ut bene Staphiluz probat, ius istud ex privilegio competens, proprie infpationatus non est, sed ius presentandi dumtaxat enim patronatus, & ius presentandi, inter se valde differunt, & separari possunt: Galatin. *conf. 19. incipiente, Concessum est, sub tit. de inepatronat.* ubi quod patronus potest aliter donare ius presentandi, relictum sibi iure patronatus quoad alia: unde quomodo in reservatione patronatus dictum fuerit, quod ius presentandi competere maiori nati, non propterea desineat alij esse patroni: quia presentatio est vnus ex effectibus iuris patronatus, & potest ab eo separari. Unde reservatio infpationatus fieri potest in fauorem vnus ex familia, ius vero presentandi in fauorem maioris nati de familia: Scaphin. *decif. 436. num. 2. & sequentib.* Ideo in casu proposito potius competeat domino Baroni ius presentandi, quam infpationatus, quamvis illud expresse reservatum esset in eius fauorem in bulla Sixti IV. quia hoc est ius patronatus improprium, quia non competeat ex fundatione, dotatione, vel constructione, sed ex retribus Ecclesie fundati erant canonici: Felin. *in cap. cum venerabile, num. 37. post medium, versic. & adde quod adscribitur, de exceptionib. Lambert. in tit. de inepatronat. lib. 1. part. 1. quest. 8. art. 1. num. 1. & 2.* Quod procedit etiam si alius fuisset dator, & non ille, cui ius ex privilegio concessum est: Felin. *de iur. citato, numero 32. & 33.*

- 6 Ex praemissa locum habent, etiam si in privilegio diceretur, quod infpationatus conceditur alicui, penitus ac si ex vera & reali fundatione, & dotatione competere, non ideo minus infpationatus retinetur naturam concessi ex privilegio, cum illa qualitas quod non dicatur ex privilegio, sed ex fundatione, sit apposta in ipso privilegio, & sine ipso, seu si privilegium cessaret, qualitas illa non adesset: unde licet habeat aliquam maiorem prerogativam, quam simplex infpationatus ex privilegio, semper tamen originem ducat a privilegio, & in eo fundetur: & ita fuit decifum per Rotam apud Garz. *de benef. part. 5. cap. 9. num. 117.* Quamvis contrariam doct. videatur Gonzales, *dicta gloss. 18. num. 99.* tamen loquitur in diverso casu, nempe dum queritur verum Regula mensium deroget iuri patronatus ex privilegio: qui non est casus noster: Immo concludit etiam hoc casu, simile privilegium fuisse sublatum per Concilium Tridentinum: vt patet *ibid. num. 97. & sequentib.* Et probat *num. 102. & hinc privilegio derogatum esse per Concilium, quomodo in illo dictum fuisset, quod patronatus eiusdem esset nature, cuius privilegia Regum: quibus non est derogatum per Concilium: sequitur Garz. dicta parte 5. capite 9. numero 118.*

- 8 Si tamen infpationatus esset ex causa vere onerosa, vel meritorum, aut servitij, & fuit soluta compositione, requiritur specialis derogatio, etiam si facta fuerit per viam privilegij: Mohedan. *decif. 11. de inepatronat. num. 1. versic. quando tamen, Rot. decif. 687. m. 2. versic. non obstat quod obicitur, part. 1. dicitur, ubi dicitur privilegium concessum Comiti, non obstat quomodo infpationatus censetur eodem iure, quo quicquid ex fundatione: quia Comes ius presentandi obtinuerat propter concessionem habentem originem ex privilegio temporalibus, quae ad ipsum spectabant tanquam dominum illius loci. Eademque ratione si privilegium alicui fuerit*

concessum propter reedificationem Ecclesie, quae iam destructa fuerat in totum, indigere speciali derogatione, ut presentations iuri fiat praedictum, fuit decifum apud Scaphin. *decif. 907.*

Vnde si derogatio facta fuerit infpationatus, praeterquam ex fundatione, & dotatione, aliis in totum, licet comprehendat competens ex privilegio, non comprehendit quando privilegium fuit concessum ex causa donationis, vel fundationis: Pat. *decif. 382. alias 391. lib. 2. Exemplum datur si tractetur de Ecclesia conventuali, in qua laicus non potest obtinere infpationatus sine speciali privilegio, Pot. decif. 356. alias 366. numero 3. lib. 2. per textum cap. nobis, 5. ceterum, de inepatronat. & ibi Gloss. in verbo, sua inuentione, Hostiens. collatum. 2. Ancharan. numero 16. Lambertin. lib. 2. parte 1. m. 5. quallione princip. artic. 1. numero 10. & sequentib.* Ii enim summus Pontifex privilegium illud concessit fundanti, vel donanti similem Ecclesiam conventualem, sive Regularem, & non potest huic privilegio perinducari sine speciali derogatione Pontificis. Quod sequitur Scaphin. *dec. 719. numero 3.* ubi facta diffinitio inter ius presentandi & ius patronatus, de quo superius actum fuit, & concludit etiam si alicui solum competeat ius presentandi, non ex fundatione, aut dotatione, sed ex praescriptione, quae habeat pro se voluntatem fundatoris: requiri illius ius specialiter derogationem, penitus ac si de vero iure patronatus ageretur. Et ratio petitur ex Puteo *decif. 394. alias 404. libro 2. & quia probata servitute Ecclesie, presumitur ex fundatione, & dotatione.*

Nec huic resolutioni aduersantur ea, quae superius dicta sunt ex Staphil. *de litter. grai. 5. quarri principaliter, num. 6.* non requiri mentionem, seu derogationem, si adint veri patroni, qui non sint in quasi possessione iuris presentandi, sed presentatio spectat ad alios qui non sunt veri patroni: quia casus iste valde differt ab eo qui tractatur ibi per Staphil. cum hic supponamus nullos adesse veri patronos qui praetendant hoc ius sibi competere, immo ex antiquitate temporis & diuturna obsequantia, quod ius fuerat ius presentandi, & ideo cum in gratia fuisset tantum derogatum iuri presentandi ex consuetudine competentem, non comprehendebatur ius, quod ex iuris praescriptione, & ex aliis facti circumstantiis ex fundatione, & dotatione ducebat originem: ut bene deducitur in dictis decifionibus.

Neque praedictis obstat decifio Scaphini 291. in qua dicitur quod dum in privilegio apposta fuit illa clausula, quod infpationatus habetatur ac si ex vera fundatione & dotatione competere, facit quod regulari debeat, pro regulari illud, quod ex fundatione, & dotatione competens, nisi consistat de contraria mente Papae: ideo in dubio non censetur illi derogatum: quia non obstante illa decisione contrarium Rota determinavit, etiam si terminis regulae reservatoriae mensium: & declaratum fuit tale ius patronatus censeri semper originem habere a privilegio, & non posse dici ex fundatione, seu dotatione, nisi per improprietatem: adeo ut necesse sit ut verè procedat ex fundatione, vel ex alia causa onerosa, videlicet si tantum fuerit impendium, quantum valet concessio: aliquando ex mera gratia facta dicente concessio: Rot. *decif. 88. m. 4. & sequentib. & decif. 88. m. 8. part. 1. recent.*

Ceterum licet praemissa omnia verissima sint in terminis Concilij Tridentini: in Gallia tamen, ubi

vbi Concilium nondum in omnibus sui partibus receptum est, contrarium observatum; nempe non admitti iurisdictionis derogationem, licet non ex fundatione, & donatione, sed ex privilegio vel prescriptione competat: vt DD. Galli testantur, vter Rebuff. in praxi in 3. parte Signaturæ, in verbo, nec non iurisdictionem, numero 23. & 24. Add. ad Alexand. conf. 74. numero 27. in verbo, potius, lib. 4. Illis tamen non assensior, qui existimant quod derogatio non conualefcit, si patronus potius negligens sit, & permittat lapi tempus quadrimestris ad præsentandum: † sed potius Ordinarius, lapsu quadrimestris, conferre iure deuoluto; & taliter prouisas iure deuoluto poterit opponere de nullitate prouisionis Pontificiæ, per viam exceptionis, vel appellare tanquam ab abusu. Hanc autem sententiam falsam esse, & erroneam, vt scilicet lapsu quadrimestris, Episcopus, seu alius collator ordinarius conferre possit iure deuoluto; constat, non solum quando Papa apposuit clausulam accedente consensu patronorum, quia tunc nullum sit patroni præiudicium, & sufficit quod consensus postea superueniat; sed etiam si simpliciter iuri patronatus fuerit derogatum, non solum si ex privilegio, sed etiam si ex fundatione competeret. Ratio est, quia licet prouisio & institutio facta specto patrono, sit ipso iure nulla, cap. decernimus, 16. quæst. 1. cap. cum dilectus de iure patronatus: hoc tamen potest dirreclamante, & contradicente patrono intra tempus datum ad præsentandum; aliis sustinetur, & valet prouisio & collatio facta specto patrono: Rebuffian praxi in 3. parte Signaturæ verbo, nec non iurisdictionem, num. 5. Rot. decis. 77. part. 1. diuers. num. 4. cum similibus Nullitas autem hæc iudicialis est in fauorem patroni, idcirco potest illi renunciare per lapsum temporis concessi ad præsentandum, & tunc i pendenti toto illo tempore collatio, & patrono non reclamante intra tempus, valida est vt ex tunc Lambert. de iur. patron. lib. 2. part. 1. quæst. 2. art. 1. num. 25. 26. & 27. Quod falius prosequitur Visian. de iur. patronatus lib. 1. c. 5. per totum.

17 In Hispania quoque non admittitur derogatio iurisdictionis ex privilegio quæsitæ, seu ex consuetudine, vel prescriptione: atque ita obuentum fuisse testatur Couar. practice, quæst. cap. 36. n. 6. versic. Terti. & versic. Quarte. † vbi probat quod in dubio iurisdictionis præsumitur acquisitum à laicis ex fundatione, & donatione; maxime si laicus solo temporis cursu nitatur, ex quo, & continuatis præsentationibus effectus oritur præsumptio iurisdictionis ex fundatione, & donatione quæriti: vt per eundem Couar. loco citato num. 6. versic. Primum. Quod est verum quando sumus extra casum præsumptæ usurpationis: Rot. spod Garz. de benef. part. 5. c. 9. numer. 87. versic. nec obitare quid in dictis instrumentis, & numero 141. in quarta declaratione.

CAPVT CXCIII.

De Vicario deputando in Ecclesiis, quæ sunt vniuersæ monasteriis Monialium, quibus cura animarum imminet. Et de Monialibus manutenuendis in quasi possessione deputandi, seu eligendi, aut nominandi Vicarium, qui eam animarum exerceat. Et quod non solum electio Vicarii, sed etiam in certis casibus collatio beneficiorum ad Moniales ex concessione Pontificia competere possit. Patroni Ecclesiastici nominationem habere vim electionis. Cardinales habere indultum vtriusque soli, & priuatiue, suæ dioceseos beneficia conferant. Præuentionem patroni etiam Ecclesiastici impedire, ne in præiudicium præsentationis admittat collatio alteri quàm præsentato fieri possit. Erectio Ecclesiæ in Collegiatam, cuius auctoritate fieri queat. Et hoc casu ille, cui prima Dignitas adiudicabitur, debet habere ætatem requisitam in tempore prouisionis.

SVMMARIVM.

1. Monasterium monialium competere potest cura animarum, per alium tamen exercenda.
2. Concessa monialibus Ecclesiæ, conferri etiam illis concessa cura animarum eidem Ecclesiæ annexa.
3. Cura animarum competere monialibus debet exerceri per Presbyteros faculares.
4. Moniales quæ sunt in quasi possessione nominationis Vicarii perpetui, sunt in illa manutenuenda.
5. Collatio beneficiorum spectare potest ad moniales, interueniente indulto Apostolico; aliquando femina sunt homines iuris incapaces.
6. Quando fundatio, seu dotatio facta fuit de bonis Ecclesiæ, iurisdictionem non potest esse laicale, quoniam fundatur sit laicum.
7. Ius eligendi cum sit spirituale, laici competere non potest.
8. Præsentatione solè per patronum Ecclesiasticum, quare non licet ipsi variare.
9. Cardinales Episcopi beneficia sua diuersi soli priuatiue conferunt ex indulto Pontificio.
10. Patronum Ecclesiasticum, si promeritis præsentando firmetur, & illa præsentatio fuerit acceptata, non potest Superior conferre.
11. Erectio Ecclesiæ in Collegiatam cuius auctoritate fieri possit.
12. In erectione in Collegiatam, & in qualibet mutatione status Ecclesiæ, requiritur consensus Patroni.
13. Dignitas, cui cura animarum imposita est, non potest conferri non habenti ætatem 25. annorum.
14. Cura animarum exigit ætatem 25. annorum, adeo vt si quid etiam minimum defuit ad illam ætatem, promissio sit nulla.
15. Qui debet promereri ad sacerdotium ex qualitate beneficii, sufficit quod promeretur intra annum: & in Gallia intra biennium.
16. Etiam si prouisus habeat annum, vel biennium, ad se promereri faciendum; tamen debet tempore prouisionis habere ætatem requisitam ad sacerdotium.
17. Annus, vel biennium quod conceditur prouiso, ad faciendum se promereri, non datur ad complendum ætatem, quæ debet adesse tempore prouisionis.

promissum, sed ad suscipiendum Ordinem, quousque fieri poterit. Sed tamen multi censere quod sufficit promissum esse in tali aetate, ut intra annum promittere possit.

DVRITATUM fuit de natura vicariæ perpetuæ, et de iure in quadam Ecclesiâ parochiali vnicæ monasterio monachalium, quam aliquis temporibus Comes provincie eidem monasterio concesserat. Super quo interrogatus. *† Dixi in primis, quod monasterio monachalium competere de iure potest cura animarum per Vicarios exercenda: Felin. in cap. cum venerabilis. num. 36. de exceptionib. Et probatur ex Concilio Tridentino. sess. 25. c. 5. 1. Regularibus, dum ibi fit mentio de cura animarum in monasteriis, seu domibus mulierum, & per consequens in illarum Ecclesiis. Quia Monasterij appellatione, etiam Ecclesiæ connotantur: Gloss. in cap. 5. in verbo, exemptis, de ibi communiter DD. de privileg. in 6. Rot. dec. 5. m. 2. p. 5. recent. & dec. 5. n. 3. eadem p. 5. *† Et concessa monialibus Ecclesiâ cum suis iuribus de peremptoriis, concessa quoque fuit illis cura animarum Ecclesiæ annexa: Innocent. in cap. cum ad Sedem. n. 2. & 3. de reg. iustit. Calderin. conf. 6. de verbis. signific. Rot. dec. 2. 1. num. 6. part. 6. recent. *† Et hoc casu deputari debent Vicarij singulares: per text. in cap. de capell. monach. Rot. diti. a dec. 2. 1. num. 8. Cuius textus dispositio locum etiam habet in Ecclesiis monialibus: vt in dicta dec. 2. 1. num. 10. *† Et cum Capitulum monialium ab antiquissimo tempore esset in quasi possessione nominandi, seu eligendi Vicarium perpetuum illius Ecclesiæ, vñ cum Priore qui vnicam vocem semper habuit in illa electione, debet omnino in sua quasi possessione manentem, cum constet de pluribus nominationibus, seu presentationibus dicti Capituli effectuat: cap. cum Ecclesiâ Sarrana, de causa poss. & propriat. Dat. ut liquet illis in autentico, probata illa quasi possessione: Rot. dec. 3. num. 1. & 2. part. 5. recent. *† Et non est mirum quod nominatio Vicarij spectet ad Moniales, cum etiam in ceteris casibus collatio beneficiorum spectare possit ad Abbatisas: Abb. in cap. cum dilectus. num. 10. de consuetud. Masc. Antonin. lib. 1. resolut. 6. 3. m. 5. Ricc. collectan. 1675. Quod intelligit, si interueniat privilegium, seu indultum summi Pontificis; nam alioquin summa, immo & masculus laicus, non est capax conferendi beneficia Ecclesiastica: quod copiosius probat & explicat Garz. de benefic. p. 5. c. 2. n. 33. & multis sequentibus.*****

Cum igitur ius nominandi ad Capitulum pertinere non dubitaretur, degenens id fuit ad aliam difficultatem, videlicet an ius istud nominandi Vicarium, dependeret à patronatu laicali, vel Ecclesiastico, & per consequens vñ hunc iuri derogari posset per summum Pontificem de potestate ordinaria, vel per Legatum? Sane ius patronatus Regi tanquam suffecto Comiti provincie super hoc vicaria non competere censui. In primis, si de Prioratu ageretur, Comes illum non fundavit de bonis propriis, sed per donationem monasterij, Ecclesiæ, & bona Ecclesiæ donavit: quando autem fundatio & dotatio facta fuit de bonis Ecclesiæ, non patet de propriis, eoq. potest fundator pretendere ius patronatus laicale: Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 28. numero 47. Non enim est ius patronatus laicale, nisi fundatum fuerit de bonis patrimonialibus fundatoris: Viulan. de irret. patronat. libro 1. capite 3. numero 11. *† Si verò non agatur de Prioratu, sed de Vicaria, pro vi hic age-*

batur, constat evidenter, hoc casu non de iure patronatus agi, sed de iure nominandi seu eligendi, quod est omnino spirituale, nec potest laici competere; & per consequens per provisiones præsentium Apostolicas illi derogari posse. Omnes equidem DD. reddentes rationem differencie, cur patronus laicus variare possit, & novam facere presentationem, in medium adducunt, *† quia videlicet presentatio Ecclesiasticorum habet vim electionis, quæ merè spiritualis est, & semel facta variari nequit: vt refert Barbos. de Episcopis, cap. 7. 2. numero 154. Viulan. de irret. patronat. lib. 10. capite 1. numero 3. Potest igitur Papa conferre spiritui patrono Ecclesiastico, & multo magis hunc iuri nominandi derogare, maxime in Gallia: ex Addit. ad Louet. littera P. num. 25. in gloss. C. & littera R. numero 47.*

Verum viz evitari posse existimari, quin ad Archiepiscopum collatore ordinatum pro obtinendis provisionibus esset recurrendum. Quia agebatur de Cardinali ordinario collatore, qui habebat indultum sibi à summo Pontifice concessum, ita ut ipse solus beneficia suæ dioceseos, per se, vel per alium conferre posset; cui tamen indulto summus Pontifex derogare poterat, quamvis non sufficeret derogatio generalis, sed illa fieri debet per verba & clausulas speciales veluti si diceretur, *non obstante indulto tali Cardinali concesso: vt testatur Anastas. Getmon. in tractatu de indult. Cardinal. §. aliquin, numero 28. fol. 505. Paris. conf. 79. numero 59. lib. 4. Pat. dec. 438. alijs 300. lib. 2. & dec. 190. lib. 3.*

Advertendum tamen est, quod posito quod non simplex nominatio, sortis presentandi Monasterio competere, sed ipsum quæ ius patronatus illius beneficij, pro vt fuerat iam per arrestum Curie Parlamenti declaratum; poterant Moniales hoc vti remedium, nempe quod eveniente casu vacationis, siue per obitum, siue per puram & simplicem resignationem, siue dimissionem, procederet ad nominationem, subsecuta effectuali presentatione nominari eorum Superiorem habente potestatem conferendi, talis enim presentatio formiter facta haberet vim præcautionis, ita vt alij quicumque collatores non possent illud beneficium conferre, quamvis derogare vellent, & possent iuri patronatus quia post presentationem formiter factam, etiam non subsecuta institutione, res desinit esse integra; & cum presentato fuerit questum ius ad rem, Viulan. de irret. patronat. lib. 3. capite 8. numero 9. non potest illi derogari: Ioann. de Selua in tractat. de benefic. parte 3. quest. 11. numero 44. & 45. vbi dicit hoc multo magis procedere in presentatione facta per patronos Ecclesiasticos, quæ formiter obtinetur electionis: cap. querelam, de elect. Innocent. in cap. cum auctem, de irret. patronat. Et per dicta copiosius confirmantur, ex iis quæ fuit deducta Brodeau in addit. ad Louet. littera P. numero 25. in gloss. C.

Sed prædictus Dominus Vicarius desiderans eisdem Ecclesiâ parochiam, ex fructibus pinguis sui beneficij erigere in Collegiatam, quælibet qua via ad hoc procedendum esset? Cui responsum fuit primò, controversiam esse inter DD. verum erectio illa fieri possit autoritate inferiori à Papa, vel à Sede Apostolica præcisè fieri debeat? Multi siquidem graves DD. existimant id licere autoritate Ordinarij, vt per text. in cap. quoniam, de vna & honest. cleric. & ibi Panormit. num. 2. & 6. & alij quos refert Addit. ad Butar. dec. 912. num. 14. Verum tu-

tius est, vt ad sanctam Sedem pro huiusmodi erectione recurratur: pro vt fieri debere testatur Garz. de benef. p. 12. cap. 5. n. 4. maxime stante declaratione expressa sacre Congregationis, quæ hoc clarè decernendo ad illa non est recedendum: Lotter. de re benef. lib. 1. g. 14. n. 49.

11. Vtrum dicti adhibendum quoque esse consensum patronorum, cum agitur de mutatione status Ecclesiæ, quæ fieri non potest, nisi interueniente patroni consensu: vt in propriis terminis tradit Lotter. dist. lib. 1. q. 1. g. 14. n. 53. Et probatur ex his, quæ tradit Moneta de commut. vltim. volunt. cap. 12. n. 126. vbi probat in suppensione beneficiorum, necessario interueniente debere consensum patroni, siue laici, siue Ecclesiastici, idè quæ generaliter obtinere in quacunque mutatione status Ecclesiæ patronatorum.

12. Possum autem quod procederet ad erectionem illius Ecclesiæ in Collegiatam auctoritate Sedis Apostolicæ, & interueniente consensu patronorum; prima Degras illius Ecclesiæ, siue Decanatus, siue Prepositura, aut alio nomine nuncupetur, conferri non poterit illi, qui non erit in vigesimo quinto saltem sæc. ætatis anno constitutus, sine dispensatione Apostolica; quatenus illi cura animarum iunietur: ¶ quia cura exerceri non potest nisi per eum qui actus sacerdotium obtinet: Datan. de off. 4. §. 1. n. 1. Idè vt plurimum ætatem viginti quinque annorum in Dignitatibus Ecclesiæ collegiatæ requiri ostendimus superius part. 1. cap. 59. n. 3. q. 4. Cum certum sit neminem ad sacerdotium promoueri posse, nisi illam ætatem obtineat: cap. cum in consiliis 5. inferiori, de election. cap. licet canon. g. 2. in 6. Adeo vt promissio illa sit, si ad illam ætatem quid minimum debet: per text. in dicto cap. licet canon. ubi, vtrūb. minime coarct. Paris. de resignat. benef. lib. 4. q. 1. g. 1. n. 14. Garz. de benef. part. 7. cap. 4. n. 4. iuncto n. 1. & 34. Viuiam. de interpretat. lib. 1. c. 1. n. 188. Petr. Gregor. de benef. c. 17. n. 5. vers. alia benef. c.

13. Quia habilitas & capacitas requiritur quod interueniat tempore promissionis, Rebuff. de pacif. possess. n. 118. non tamen requiritur quod promissus sit actus Sacerdos, sed sufficit quod intra annum promoueat: & in Gallia intra biennium, quia annus datus promissio ad se promoueri faciendum, non computatur in Gallia, nisi à die adeptæ pacificæ possessionis, non dicitur autem pacifica nisi post annum, & per consequens conceditur biennium: Rebuff. in praxi, tit. de non promotis intra annum, n. 45. Thomeau ad ordinat. Reg. lib. 1. tit. 4. art. 4. in verbo in dedans deux ans, Addeot. ad Paris. de resignat. lib. 1. g. 1. ad n. 20.

14. Semper tamen requiritur quod promissus habeat ætatem requisitam tempore promissionis, veluti in beneficio curato necesse est vt obtineat ætatem viginti quatuor annorum completorum. Duo enim hoc in reconsideranda sunt, quorum prius est ætas, postea Ordo sacerdotatus: primum, videlicet ætas debet interuenire tempore promissionis, Tournet in consiliis. arce. lib. 1. c. 23. Paris. de resignat. lib. 4. §. 1. n. 14. Gestian. de script. for. c. 108. n. 10.

15. Annus autem qui datur ad promouendum, aut in Gallia biennium, non datur ad complendum ætatem, quæ vt dictum est, debet esse pericula tempore promissionis, etiam si ante primam ordinationem promissus compleat ætatem necessariam, Ioann. And. in cap. cum, n. 5. de prebend. in 6. & post illum Lotter. de re benef. lib. 1. g. 1. n. 18. sed dantur tamen tempus illud datur ad suscipiendum Ordinem

Sauilegery Pars III.

quantocyùs fieri poterit: dicto cap. licet canon. de elect. an 6. Abb. in dicto cap. cum in consiliis 5. inferiori, n. 10. extra de elect. Sed tamen in contrarium adeft opinio Barboze in tract. de parochia. §. n. 1. & 2. asserens sufficere quod promissus de beneficio curato, sit in ea ætate, vt intra annum promoueri queat: quod ante eum voluit Rebuff. in praxi, tit. de requirit. ad collationem bonam, n. 33. & 34. Hoc tamen limitans, nisi ex lege fundationis actualis sacerdotium requiratur. Quod & voluit Bleyen. in tractat. de benef. in titulo, de simplicis & duplici benef. n. 8. in gl. B. post arrestum Senatus, de quo Louet lib. B. n. 4.

CAPVT CXCV.

Coadiutorem Episcopo etiam cum futura successione datum, non posse facere solemnem ingressum in Civitate, vel Diocesi quādiu viuit Episcopus coadiutus: cum sit tantum possessor officij Coadiutoris, non autem Prelatus illius Ecclesiæ. Inuito Principali non potest Coadiutor exercere, quando principalis potest & vult ipse exercere. Beneficia solus Coadiutus confert etiam sine consensu Coadiutoris. Pensionem Coadiutori assignatam non debet nisi à die exercitij coadiutorie. Et eum, qui semel ob infirmitates Coadiutorem obituit, non posse pernitere sub pretextu sanitatis recuperatæ.

SVMMARIVM.

1. Coadiutor vivente coadiuto non potest facere solemnem ingressum.
2. Coadiutor vivente principali solum habet ius ad rem in Episcopatu.
3. Coadiutor Episcopi non potest dici Prelatus illius Ecclesiæ, etiam si datus fuerit cum futura successione quādiu viuit coadiuto.
4. Coadiutor vivente principali non capis possessionem beneficij.
5. Afferitur decisio sacre Congregationis super questione proposita.
6. Coadiutor non potest exercere, si eius Principalis pessus & vult tractare spiritualia: ipso tamen impedito, non potest prohiberi Coadiutor quin exerceat.
7. Quæ sit differentia inter Coadiutorem Episcopi, & eum qui deputatus est Canonice coadiutor, qui non potest inuito Principali exercere: reprobat consilio Namurri in contrarium.
8. Explantur textus in cap. vlt. de offic. vicar. in 6.
9. Quando Episcopus non est sane mentis, eius Coadiutor beneficia confert, resignationes admittit, & cetera munera Episcopali iocundè præstat.
10. Collatis beneficiis non statim ad Coadiutorem quædam coadiuto est compos mentis.
11. Ampliatur vt procedat etiam si Coadiutori data sit facultas exerceendi omnia, quæ de iure, vel consuetudine ad Coadiutorem spectant.
12. Coadiutor non potest se ingerere in collationem beneficiorum, quia collatus est in fructu, fructus autem ad Coadiutorem spectant.
13. Reprobatur sententia illorum, qui censentur Coadiutorem non posse conferre beneficia sine consilio, & consensu Coadiutoris.

14. *Pensio assignata Coadiutori non currit, nisi à die adeptae pacificae possessionis officii Coadiutoris.*
 15. *Qui semel peritus Coadiutorem sub praetextu infirmitatis, non potest promittere sub praetextu adeptae sanitatis.*

EPISCOPVS coadiutor multa facere volebat contra sui Principalis voluntatem: super quibus requisitus, difficultates ad sequentia capita reduciendas esse existimauit.

Primo, utrum Episcopus titularis coadiutor à summo Pontifice datus cum futura successione, possit viuente Principali solemniter ingredi diocesium, cum pompa, & honoribus in primo ingressu consecutus, maxime inuito & tenuente Principali.

Secundo, utrum Episcopus coadiutor possit exercere functiones Episcopales, conferre beneficia, resignationes admittere, & similes actus facere contra voluntatem Coadiutori.

Tertio, à quo tempore currere incipiat pensio Coadiutori promissa per Coadiutum, illique debetur, ratione coadiutoris.

Quarto, utrum recuperata sanitate, possit Principalis impedire ne Coadiutor exercere actus ad Coadiutorem spectantes, saltem tempore aetatis, cum ipse Principalis non impediret habitare in Curia, à qua dimittatur ob hyemis rigores recedere compellitur.

1. Quod attinet ad primum caput, certum est, Episcopum coadiutorem, durante vita sui Principalis, non posse solemniter & pontificaliter ingredi Ciuitatem, seu Diocesim. Ratio est, quia Coadiutor, durante vita coadiuti, non habet in Episcopatu ius in re, sed dimittatur ius ad rem: vt post Nauar. probat Vriuan. *in tract. de insep. lib. 8. cap. 8. num. 32.* quod ius ad rem licet sit considerabile quoad dispositiones facientes mentionem de iure quod non tollendo; Gonzal. *ad regul. 3. gloss. 3. §. 9. n. 79.*
 2. Non tamen est tale ius ad quod operetur, vt beneficium dicatur spectare ad Coadiutorem; & vt ipse dici possit Praelatus illius Ecclesiae, siue simpliciter datus fuerit, siue cum futura successione: Vriuan. *de insep. lib. 3. tit. 1. n. 73.* siquidem Coadiutoria non dicitur beneficium, sed officium: Petr. Gregor. *de benef. c. 11. n. 2. vers. prima etiam tale;* Gonzal. *regul. 3. §. 9. num. 31.* & totum ius remanet penes coadiutum; & coadiutor habet quidem ius in officio coadiutoris, sed non in beneficio: DD. *in cap. de rectoribus, de clerico. agrot.* & nominatim Abbas. vlt. Anchutan. n. 3.

3. Vnde Coadiutor, viuente Principali, non capit possessionem beneficii, sed ipse coadiutus, quando viuunt, dicitur verus possessor: Garz. *de benef. p. 4. c. 5. num. 76. Rot. decis. 436. num. 5. part. 1. recent. c. n. 6.* & ea de causa dum summus Pontifex constituit coadiutorem Episcopo, solet ipsi Coadiutori dare Episcopatum in paribus infidelium, vt praes oblat, teste Barbo. *de Episcop. tit. 1. p. 6. n. 17.* Non potest igitur Coadiutor capere possessionem Episcopatus Coadiuti, sed tantum officii Coadiutoris; idcirco nec solemniter & pontificaliter ingredi Ciuitatem viuente Coadiuto; maxime quia multis posset contingere, propter quod, viuente Coadiuto, cessaret coadiutoria, veluti per obitum Coadiutoris, vel per illius inhabilitatem perpetuam. Sed non est opus recurrere ad argumenta, cum super hoc habeamus expressam determinationem Eminentiſſi Cardinalium sacri Concilij Interpretum, quod scilicet Coadiutus non possit solemniter & pontificaliter ingressum facere in Diocesim, durante

vita sui Principalis: quam refert Prosper de August. in addit. ad Vigerant, in summ. Bullar. in verbo, Archiepiscopi auctoritas, num. ca. in fine, Campanol. in diuers. iur. canonica, rubric. 2. 6. n. 107. Barbo. in decis. Apostolica. 173. n. 2. Palsacus in prax. Episcop. in prom. de elect. & plures alij.

Ad secundam quaestioem respondetur, non posse Coadiutorem se immiscere administrationi oegociorum spiritualium, quando Principalis potest & vult exercere: sed si Principalis non possit, aut nolit, non potest impedire quin Coadiutor exterceat; non obstantibus iis, quae, nemine citato, dicit Garz. *in tract. de benef. part. 4. cap. 4. numero 60.* vbi reprobat consilium a. Nauarri, quod in editione Lugdunensi est primum, sub titulo de clerico agrotante: vt ibi dicit quod coadiutor Archiepiscopi, in eius absentia sine eius consensu, inuito etiam illo inuito potest assistere Choro, Capitulo, & processioni: cuius contrarium tenet ipse Garzias. Illa siquidem quaestio procedere posset, si ageretur de Canonatu, vel Dignitate in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata; quia Ecclesia non patitur ob defectum voius Canonici, vel vnius Dignitatis; cum illius praesentia possit per alios eiusdem Ecclesiae Canonicos, vel Dignitates suppleri. Quod locum non habet in Episcopo, cuius absentia, vel impedimentum non potest suppleri per alios; & ideo datus est illi Coadiutor, oe Ecclesia, illo impedito, diutius patitur. Et hanc differentiam agnoscunt DD. & nominatim Thomas Campegius in tractatu de Coadiutore Episcoporum, vol. 1. §. Trullatum magnum, fol. 39. verso, n. 10. vbi explicat textum in cap. ultimo de officio vicarii in 6. ostendens differentiam inter Vicarium Episcopi, & Coadiutorem: ille enim beneficium sine speciali facultate, & sic inuito Episcopo conferre non potest, quia eo casu Episcopus ipse conferre potest beneficium, & sic Ecclesia diutius non patitur: vt Aliud dicendum est, quando agitur de Coadiutore dato Episcopo, qui propter defectum mentis, aut aliud simile impedimentum, non est capax collationis beneficiorum, tunc enim Coadiutor beneficium confert, & per consequens admittit resignationes ab ipso consensu sui Principalis.

In specie autem quoad collationes beneficiorum, verius est Coadiutorem, dementem, aut ob alium inuentis defectum inhabili existentem Principali, ad illas procedere posse, vt loce mox citato docet Campeg. ne videlicet contingat beneficia diutius vacare: Archidinc. in cap. pastoralis, de clerico agrotante, in 6. num. 9. an verbo, abstinere; Oldrad. conf. 44. §. Sed si alia de causa datus fuerit Coadiutor, & Principalis sit mentis sanus, collatio sine dubio spectat ad Principalem, nec eo inuito Coadiutor beneficia conferre, aut resignationes admittere poterit: sicut enim nuptiae non pertinet ad curatorem adulti, in copulandis, Cade nupt. ita nec collatio beneficiorum ad Coadiutorem: Oldrad. conf. 44. Paris. de resign. benef. lib. 7. cap. 20. numero 19. & sequentib. Nauar. conf. 2. iuxta impressionem Lugdunensem, quod incipit, An Coadiutor datus, numero 4. dicto tit. de clerico agrotante. vt qui loquitur de Coadiutore dato Episcopo, cum facultate exercendi omnia, quae de iure, & consuetudine, ad Coadiutorem spectant. De iure siquidem non pertinet ad Coadiutorem, seu eius officium, quod Principalis per se exercere vult & potest, quando non vult vt Coadiutoris consilio & auxilio. Et hanc esse constitutivis intentione, vt sub lex non imponatur per Coadiutorem; esse contra leges naturae, si quod

ad Principalem spectat, ab eo iniuncto auferretur quia id quod nostrum est, contra voluntatem nostram à nobis auferri non potest.

12. Cumque beneficiorum collatio sit in fructu, ut Capitis diximus, fructus autem ad Episcopum principalem spectent, assignata Coadiutori certa portio pro victu, ut per DD. in cap. de satisfactionibus, de cleric. agrotant. & maxime per Panoritanum in fine, sequitur non debere Coadiutorem se ingerere in collatione beneficiorum, quando id principalis Episcopus facere potest. Hoc enim tenuit Piazet. in praxi Episcopalis, in praxi. titul. de elect. num. 17. versio. si autem datur jeni. Barbol. de iure

13. Eccles. lib. 3. cap. 10. num. 24. & 25. ↑ Explodenda igitur est illorum sententia, qui censuerunt, nec ipsam Principalem sine consensu Coadiutoris beneficia conferre posse; quam tenuit Franc. in dicto cap. postulat. §. presentis, num. 3. de cleric. agrotant. 19. 6. & sequitur est Schuaz in tractat. de benef. p. 2. p. 4. quorum error procedit, ob non bene perceptum dictum consilium Oldradi 44. ubi denegatur Coadiutori collatio nisi eius Principalis animi infirmitate laboret; alioquin omnino solus Principalis confert, & resignationes recipit tanquam fructus beneficij ad se spectantes, siquidem Coadiutoria datur ad utilitatem & releuationem Coadiutori, non autem Coadiutoris. Rot. decis. 456. num. 3. p. 1. recentior. & apud Matchelan de consens. decis. 46. fol. 458. versio. supra dictis.

14. Ad tertiam questionem respondetur, pensionem assignatam Coadiutori, non deberi nisi à die quo possessionem adeptus est officij Coadiutoris, cuius dumtaxat consideratione datur pensio Coadiutori: Abb. in dicto cap. de rectorib. num. 5. de cleric. agrotant. Barbol. de iure Eccles. dicto lib. 3. cap. 10. num. 26. & 27.

15. Ad quartam & vltimam questionem difficilis non est responsio: cum enim Piazet, aut alius quilibet à summo Pontifice penie sibi daret Coadiutorem propter infirmitatem, non potest deinde pernitendo allegare se non amplius esse infirmum, quando Coadiutor deus est perpetuus, & cum futura successione: & sic Coadiutor semper officio suo fungitur potest, quous Principalis exerceat non potest: Rot. decis. 133. p. 6. recent.

CAPVT CXCV.

De quatuor ad idem beneficium concurrentibus, quorum Primus impetratur per resignationem, Secundus ob incapacitatem resignatarij, Tertius per obitum vltimi possessoris resignantis, Quartus ob presentationem patroni. Possessionem mera triennium viuo resignante capi posse: Er quomodo intelligenda sit Regula de publicandis resignationibus quoad praxim Gallie: Er quæ conditiones ad illam regulam requirantur, Notarius Regius Lingue Occitane vtrum possit recipere instrumentum missionis in possessionem in Delphinatu, & contra. Patronum non impediri iterum presentare, si male presentauerit, adueniente nouo genere vacante. Si ius presentandi competat

laico, & ius nominandi Ecclesiastico, vel contra, vtrum ius patronatus sit laicale, vel Ecclesiasticum.

SVMMARIVM.

1. Possessio beneficij, etiam si post sex menses capta fuerit, intra tamen triennium, est valida, dummodo viuo resignante capta fuerit.
2. Resignatio beneficij in Gallia facta Rome, publicari debet intra sex menses: in Legatione vero, intra mensem: lapsis tamen illis inducitur resignatio subijcti periculo resolutionis, si non fiat viuo resignante.
3. Beneficium non valet per alium, quamvis publicatione post sex, vel vnum mensem (dummodo viuo resignante fiat, & intra triennium) in beneficij Galia.
4. Tempus Regula de publicandis, non aduertitur in Gallia præcise ad limitandum publicationem, sed ad inducendum moram.
5. Tres conditiones copulationis requiritur ad effectum Regula de publicandis resignationibus, referuntur.
6. Notarius paria Delphinatu, potest recipere instrumentum missionis in possessionem beneficij in patria Lingue Occitane, quia instrumenta similium notariorum extra ressortum, saltem valent in vno scriptura priuata.
7. Quicunque Prebiter potest mutare in possessionem beneficij in vno commissaria Pontificia.
8. Patronus presentans inhabilem non priuatur iure presentandi, adueniente nouo genere vacante, etiam si sit patronus Ecclesiasticus.
9. Patronus Ecclesiasticus non potest secundum presentationem facere: Laici vero potest, re integra, intra quadrimestrem.
10. Impetrantis verum reuocari naturam Ecclesiasticam, si Laici Ecclesia concesserit ius presentandi, referuntur sibi inappropinquat.
11. Si quis habet ius nominandi tres, vel quatuor, ex quibus patronus teneatur vnum presentare, inappropinquat est laicale, si nominans sit laicus, quoniam presentans sit Ecclesiasticus.
12. De natura inappropinquat est, si sit liber in presentando personam idoneam.
13. Si Praeuerficus laicorum nominat, & Patronarij presentans, inappropinquat censetur laicale, & non Ecclesiasticum.

Quatuor diuersi impetrantes ad vnum beneficium situm in Gallia concurrebant. Primus per resignationem vltimi illius pacifici possessoris. Secundus impetrans certo modo contra resignatarium, & contra alium qui primò prouisus fuerat ad presentationem patroni, sed erat inhabilis; quia cum ageretur de beneficio requirente Ordinem sacerdotalem propter imminentem curam animarum, talis prouisus, & ad curam, & ad Ordinem sacerdotalem erat inhabilis. Tertius prouisus per obitum prædicti vltimi possessoris resignantis. Quartus ius suum petebat ex presentatione patroni, de quo dubitabatur vtrum laicale, an Ecclesiasticum ius patronatus dici deberet.

Quoad primum, nempe resignatarium; iustè & legitime à sua preensione repellabatur, quia eius possessio capta fuerat post mortem resignantis, & sic nullius, & contra formam ordinationum Regulae.

tum; quibus cauetur, possessionem beneficii resignati quodocunque intra triennium capi posse, dummodo viuo resignante, & intra tres dies ante eius obitum capiat, ut fuit per nos explicatum, & probatum fuit *part. 1. cap. 13. num. 10. & multis sequentiis*. Quod si possessio post sex menses capta fuisset, non ex hoc irrita fuisset, si resignante viuo capta fuisset, dummodo intra triennium, ut ibidem exposuimus: & notat Pelucus lib. 1. *alium. foref. cap. 19.* & probatur per text. in *cap. 1. de pacific. poss. in concordat.* & ibi Rebuff. in verbo, *triennium, versic. Item nota ex hoc text. fel. mibi 373.* ubi dicitur quod ex negligentia capiendi possessionis, non amittitur eius quæsitum in beneficio intra triennium, quia non inuenitur tempus præfixum à iure ad capiendum beneficii possessionem: Boët. *decif. 311. num. 1.*

2 Sed aduertendum est, aliam hic adhibendam esse considerationem, propter Regulam Cancellariæ de publicandis resignationibus, quæ vult ut resignatio facta, & admissa in Curia Romana, publicetur infra sex menses: quæ verò extra Curiam, velati in Legatione, debet publicari intra mensem: pendentebus ergo illis induciis, resignatio non periclitatur, sed illis elapsis, & resignante possidente, subest periculo resolutionis, si resignans moriatur in possessione antequam satisfacti illi Regulæ.

3 Sed tamen quamvis post sex menses fiat publicatio viuo resignante, dummodo hoc fiat intra triennium, & per tres, aut quatuor dies saltem ante obitum resignantis, tollitur illud periculum, & valet resignatio, neque beneficium vacat per obitum, sed acquiritur resignatio: ut ostendit Rebuff. in *dista. explicatæ regulæ, de publicandis resign. in verbo, vel possessio illarum, &c. fel. mibi 414.*

4 † Ratio est (loquendo semper de beneficiis sitis in Gallia) quia tempus sex, aut vnus mensis, non apponitur ad limitandum tempus publicationis prædictæ, & per se, neque ad indicandum formam, sed Primò ad suspendendum tempus moræ & periculi, ut intra illas velut inducias resignationis sit tutum à periculo & moræ, etiam si nulla diligentia per eum facta resignans moriatur in possessione beneficii resignati. Secundo ad limitandam penam & effectum totius Regulæ de publicand. resign. ut non habeat locum, resignante quodocunque moriente, sed dumtaxat si in possessione ante illud tempus decedat: & ita prædicatur & observatur in Gallia, per quam observantiam verba dictæ Regulæ declinantur. † Regula igitur de publicandis resignationibus, tres in beneficiis Galliarum requirit conditiones, quarum vna, nec dux sufficiens, sed tres copulatim concurrere debent, & ab obiciente probandæ sunt. Prima est, quod resignans mortuus fuerit. Secunda quod non mortuus fuerit intra sex menses post admissionem in Curia Romana resignationem computandos. Tertia quod illo tempore nempe post sex menses decederet in possessione beneficii resignati. Quibus conditionibus, si ea non aliqua deficiente, siue clausè & liquidè non probata, non est locus resolutionis prouisionis Pontificæ: ut omnes DD. Galli consentiunt. Cùm igitur in casu proposito resignans mortuus fuerit in possessione, beneficium non vacat per resignationem illius, sed per obitum.

Nulla tamen facta fuit consideratio alterius objectionis, quæ fuit hæc resignatario, quod possessio illius capta fuisset scribente Notario Regio extra fauorem suum: † qui cùm esset notarius Delphi-

oatus, instrumentorum inuisionem in possessionem rogauit in patria Linguae Occitanæ. Quia licet Notarii etiam Regij non possint recipere contractus extra rectoriam, ad quem fuit à Rege constitutus, sub pœna oulitanis instrumentis, ut fuit probatum in *trattat. de preuent. indic. lib. 1. cap. 7. num. 8.* hoc tamen locum habet quando agitur de contractu, in quo adest hypothecha, vel de testamento, aut concillio; sed dum agitur de simplicis instrumenti extradiuiciali, qualis est actus adscribendi possessionem, ubi nulla apponitur hypothecha, valet actus saltem in vim scripturæ primatæ: quod sufficit. Addit. ad Louet *litera N. column 5. in mea impressione, versic. et neantemais, fol. 331.* Motac. ad l. final. ff. de iurisdict. *num. indic. columna 1. versic. valet deinde.*

Eademque ratione nulla considerari potest inualiditas in eo, quod Presbyter Linguae Occitanæ misit prouisionem in possessionem intra patriam Delphinatui, vel è coorta: quia iurisdicchio sanctorum Pontificis committitur missionem in possessionem, extenditur in spiritualibus & beneficiis: quod per totum Orbem: *cap. exiit per mundum, 9. quæst. 3.*

Quod autem attinet ad secundum impetrantem per rescriptam si *memi*, fundata videbatur illius impetratio: nam resignatio nullam ius habebat, cùm viuo resignante possessionem adeptus non fuisset: præsentatus autem à patrono erat inhabilis; ergo ius præsentandi patronus amiserat pro illa vice, inhabilis scilicet præsentando; *cap. cum vis, de offic. Ordin. cùm ergo beneficium vacaret quoad vtique prouisionem, rectè putat ipse contra vtique impetrare.*

Tertius autem prouisus per obitum resignantis, si promissiones obtinuerat ante impetrationem Secundi, siue dubio præferendus erit, cum, ut supra ostensum fuit, non obstat resignatio beneficium vacaret per obitum, idque etiam non obstat iure patronatus, quatenus esset Ecclesiasticum, cui porit summus Pontifex decrogare: si verò prouisus rescripserit si *memi*, præcessit impetratio nem per obitum, ista non suffragaretur propter clausulam appositam in gratia, Si *neutri*: non *solum prouisus, sed alio quouis modo vacat, & ex cuiuscunque alterius persona*, de cuius clausula videtur supra egimus *hoc 3. parte, cap. 123. num. 8.* & copiose Barbof. in *trattat. de clausul. cap. 172.* Si ergo Secundus sit antecor, illius iura erant potiora vigore clausulam in similibus supplicationibus apponi solentium.

Quanti impetrantis ius in eo fundatum erat, quod Secundo illo, qui certo modo impetraret, post suam impetrationem vita suauis, patronus iterum præsentaretur: qui licet per primam præsentationem factam de persona inhabili cecidisset à iure suo, tamen hoc intelligendum erat de illa vacatione: sed adueniente noua vacatione per certomodum mortem, non impediebatur iterum præsentare, quod etiam in patrono Ecclesiastico obstat: *cap. cum vis, & ibi Barbof. de offic. ordin. R.* Remanebat tamen semper difficultas, quia si impetrans certo modo, non fuisset in sua impetratione fundatus, beneficium vacabat ut prius: † & sic quatenus ius patronatus esset Ecclesiasticum, non poterat patronus ad eorum præsentationem procedere: *dista. cap. cum vis, de offic. Ordin. R.* quatenus autem esset laicale, poterat intra quadrimensum variare, & novam facere præsentationem, cùm prima minus idonea præsentatio ignoranter facta suppo

supponeretur: ideo videndum est, verum ius patronatus esset Ecclesiasticum, vel laicale.

Dubium in eo consistebat, quia cum non sit inconueniens ius patronatus vni, & ius praesentandi alteri competere, vt superius ostendimus hac parte 3. cap. 192. non. 4. † In casu isto patronus laicus donatores Ecclesiae ius praesentandi, reueruato sibi iure patronatus: vnde dubia est questio, an ius patronatus retineat naturam laicalem, an vero sit effectum Ecclesiasticum ob translationem iuris praesentandi in Ecclesiam? Veritas tamen est, quod si donator laicus sibi ius patronatus reuocauerit, & solum ius praesentandi in Ecclesiam transulerit, retinet naturam laicalem. Secus est, si simplicitate ius praesentandi absque reuocatione iuris patronatus, in Ecclesiam translationem fuerint perpetuum, hoc enim casu induit naturam Ecclesiasticam, vt decisum fuit apud Buzat. decis. 103. non. 3. & seqq.

† Quarta est ratio, si vnus habeat nominationem, vbi quod possit nominare tres vel quatuor, & alius teneatur vnum ex nominatis praesentare; tunc enim ius patronatus relinquitur apud ponantem: quia licet alius praesentet, nominans potius dicitur praesentare, praesentans vero dicitur vnum ex nominatis, & praesentans a patrono eligere: † nam actus praesentandi vnum ex nominatis, non est liber, sed necessarius: quod est contra naturam iuris patronatus, quae est, vt patronus sit liber in praesentando idoneum: cap. pra. meum. cap. filius. 164. 7. & in his terminis firmat Gamb. de offic. & potest. legat. lib. 3. non. 397.

Atque ita decisum fuit per Rotam decis. 481. non. 6. part. 1. reuoc. vbi fuit conclusum, quod ius patronatus in quo nominat Vniuersitas laicorum, & Portionarius praesentat, censetur laicale ex persona nominantium, & non Ecclesiasticum ex persona praesentantium: quia Vniuersitas habet nominationem liberam, Portionarius vero praesentationem necessariam: quae repugnat naturae ius patronatus. Itaque cum ageretur in casu propolito de iure patronatus laicorum, sequitur & patronum re integra variare potuisse, & huic iuri patronatus in Gallia derogari non potuisse.

CAPVT CXCVI.

Beneficia regularia Regularibus, & secularia secularibus esse conferenda: Et quae clausulae ponantur, dum super hac re dispensatur. Professionem autem sufficere emittere post collationem beneficij, nec requiritur quod is, cui confertur, sit actu professus: & hoc casu non est necessarium annus nouitatus completus, quia professio fit coram executoribus, ad id per Sedem Apostolicam deputatis. In beneficiis tamen administrationem habentibus, si collatio fiat per Ordinarium, requiritur actualis professio tempore collationis. In Religionibus autem militaribus, annus probationis integer non requiritur. Per professionem Religionis beneficia amittuntur: sicut per matrimonium: nec non pensiones Ecclesiasticae.

Quid de Religionibus militaribus? Negatiua non facit professionis à quo, & quomodo probanda. Quid statuendum de beneficiis nouitatum? Quid in Societate I. E. S. V.? Quid denique de beneficiis Ecclesiarum exemptarum?

SYMMARIUM.

1. Beneficia non debent concedi personis diuersae professionis: & si concedantur in commendam, quae clausula apponenda sit.
2. Regularia beneficia conferri possunt, etiam non datus professus, dummodo habitum susceperit & professionem emittere teneatur.
3. Ampliatur ut hoc procedat non solum in promissionibus Apostolicis, sed etiam in collationibus Ordinariarum.
4. Annus probationis integer requiritur in promissionibus factis per Ordinarium, necdum professus.
5. In promissionibus Apostolicis sufficit, ad effectum affectionis beneficiarum, professionem emittere coram Executoribus, etiam nondum lapsi anno nouitatus.
6. Si in laicis certum tempus ad praesentandum assignatum fuerit, intra illud fieri debet professio: sin minus, dependet ab arbitrio Executorum.
7. Collatus ordinarius non potest conferre beneficia administrationem habentia, nisi, qui actualiter non sunt professi.
8. In Religionibus militaribus professio est valde, non expellit nouitatus annus integer.
9. Seculari, praesentando, amittit beneficia quae antea obtinebat.
10. Per contrahendum matrimonij amittuntur beneficia.
11. Amittuntur pensiones Ecclesiasticae per matrimonium, vel professionem, etiam si non habeant aliquod anni firmitate annexum.
12. Pensio per professionem non amittitur, sed monasterio acquiritur pro alimentis Monacho, quando fuit assignata pro aliquo seruitio temporalis.
13. Potest summus Pontifex concedere ut pensio per professionem non amittatur.
14. Pensiones, quae Religiosis per summum Pontificem conceduntur, illis dantur damtaxat sub titulo administrationis, & sub potestate Superioris ipsorum.
15. Religiosi Sancti Iohannis Hierosolymitani, non possunt sine dispensatione obtinere pensiones Ecclesiasticae: contra opinionem Sanchez.
16. Regularis dispensatus ad beneficium saculare, potest illud resignare sub reservatione pensionis, absque noua dispensatione.
17. Negatiua non facit professionis, probanda est ab eo, qui illam allegat: & quibus modis probari possit.
18. Negatiua non facit professionis salis conuicturis & praesumptionibus probatur.
19. Papa potest conferre ex certa scientia Monacho beneficium saculare, non solum in commendam, sed etiam in suum.
20. Nonnulli possunt obtinere, & retinere beneficia secularia.
21. Nouitum Canonici habet vocem in electionibus, non tamen vocandus est.

22. *Quid fieri debeat de beneficio, & pensionibus monasteriorum Societatis SESV, qui vota huiusmodi emiserunt.*
23. *Beneficia regularia secularibus, & e contra, conferri possunt in subsidium, quando alij capaces non reperiuntur.*
24. *Beneficia Ecclesiarum exemptarum, quae sunt sub immediata summi Pontificis iurisdictione, & collatione, per solam Sedem Apostolicam conferri possunt.*

Cum multae quotidie oriantur controversiae circa provisiones beneficiorum secularium factas Regularibus, & e contra; non incongruum fore censui, praecipuas quasdam conclusiones circa hanc materiam in medium adducere.

1. Primum igitur, Regula generalis haec est, ut beneficia regularia Regularibus, & secularia vero Secularibus conferenda sint: *cap. cum singula, de prebend. in 6. Clement. 1. de elect. clement. 1. de supplend. neglig. plures.* adeo ut nec beneficia huiusmodi professiois diuerse personis in commendam concedi possint, nisi in Signatura per clausulam ad partem super petitione commendae huiusmodi, de commendae ipsa mentio fiat: ut cauetur in *regul. cancell. 43. S.D.N. Alexandri Papae VII.*
2. Regularibus autem regularia conferri possunt, etiam si nondum sint actu professi, dummodo professionem Religiosam emittere teneantur: ut cauetur in Concil. Trident. sess. 14. cap. 10. his verbis: *Regularia beneficia in titulum Regularibus professis praeberi consuevit, si per obitum, vel resignationem, vel alias illa in titulum obtinenda vacare contigerit, Religiosi tamen illius ordinis, vel huius habitum omnino suscipere & professionem emittere teneantur, & non aliter.* Quae constitutio Concilij non solum habet locum in provisione facta per Legatam, vel Vicelegatum Aueniensem, ut scilicet beneficia regularia secularibus conferre possit, dummodo habitum suscipere, & lapsu probationis anno professionem emittere teneantur, ut decidit Rot. apud Burat. decis. 1463. sed etiam in ipsis collationibus ordinariis, pro ut fuit per sacram Congregationem determinatum, ex Barbof. in decis. Apostolicis cap. 65. num. 1. Hanc tamen est differentia inter provisiones Ordinariarum, & illas quae sunt auctoritate Sedis Apostolicae: ut prouisu Ordinariarum non substat, nisi prouisus per annum integrum in notitiam permanferit: ut supra probauimus part. 1. cap. 87. & 88. in questionibus beneficiarum.
3. Aliud est in prouiso Apostolico, in cuius litteris solet illa clausula apponi, ut prouisus, cotam certis Communitatibus ad hoc deputatis, intra tempus assignatum, vel statim, professionem emittere possit, & debeat. Quod enim dicitur professionem ante annum nouitium completum emissam, esse nullam; procedit in provisione emissam in Claustro, & coram Superiore Regulari: & de ea loquitur Concil. Trident. sess. 13. cap. 15. textum cap. officij, de elect. in fine. Sed quando ad effectum collationis beneficiorum deputantur Executores, qui ex Regula Cancellariae 59. possunt recipere prouisum ad professionem, etiam nondum lapsu probationis annos, non est expectandum aliquod tempus, sed est arbitrium Executori, ad quem spectat praeficere monasterio, ut hoc faciat secum dum rei, & personae qualitate: Adhuc dicto cap. officij, de elect. num. 5. in glossa finali. Quod si ad professionem certum tempus in refectio pro constitutum est illud obseruari debet, si minus tempus faciendae professionis depe-

debit ab arbitrio Executoris: ut patet ex verbis dictae reg. 59. de clausul. ponendis in litteris Religiosorum, ibi positisque Executores prouisum huiusmodi, ad receptionem emissionis professionis non expectare praehabere aucto procedere. Quae verba auctorem impediunt arbitrium, ut copiose resoluunt omnibus objectionibus probatur per Rotam decis. 329. part. 2. reuoc.

Quod autem dictum est de collatore ordinario, ut possit beneficia conferre sub conditione futurae professionis, non procedit quando agitur de beneficiis administrationem habentibus; quia in illis requiritur ex pectis professio tempore collationis factae per Ordinarium: prout declaratum fuit per Eminentissimos Cardinales sacri Concilij Tridentini Interpretes apud Gozual. ad regul. 3. gloss. 8. num. 78. verlic. Abbatias tamen, plures citat Barbof. ad cancell. Trident. sess. 13. de reformat. cap. 10. numero 10.

In Religionibus tamen militatibus, annis probationis necessarius non est: ut probat Gonzal. dicto loco gloss. 8. num. 5. & 37.

Ex praemissis inferitur, quod secularis transiens ad Religionem, & in ea professionem emittens, priuatur beneficiis, quae exsistent in saeculo obtinebat: *cap. beneficium, de regularibus.* Similiter per professionem admittuntur pensiones Ecclesiasticae: Gigas de pension. quest. 57. num. 5. & 6. Verul. decis. 223. p. 2. Anton. de Marinis resolu. 60. n. 9. ubi requiritur eum, qui professionem emisit, illi, qui contraxit matrimonium: & quod sicut per matrimonium oritur priuatio beneficiorum, Barbof. de Episcop. cap. allegat. 57. num. 206. Saach. de matrim. lib. 7. disputat. 44. ita & per ingressum Religionis post professionem emissam: Gaze. de benef. lib. 1. cap. 5. num. 114. Barbof. loco mox citato, num. 108. Et quod de pensione dictum est, locum habet etiam si pensio fuisset imposita absque aliquo onere spirituali: Facinus in fragment. litterae C. tencel. 331. Clar. in praxi, 5. finali. quest. 7. num. 5. in fine. Cum enim Religiosus sit mortuus mundo, sicut per mortem naturalem beneficium amittitur, & pensio extinguitur ita & per professionem, quae est mors ciuilis: Gig. de pensionibus quest. 59. n. 12.

Atque ex his constat, non esse admittendam Rebus sententiam in tractat. de pacifice. poss. n. 57. qui videtur voluisse ut pensio debeatur Monasterio pro alimentis Religiosi, nisi intelligatur de pensionibus temporali data in stipendium, non autem tantum quid spirituale: si enim data esset pro aliquo ministerio temporali, veluti pro pulsandis campanis, vel organis, non finiretur per professionem Religiosum: Rota decis. 1079. p. 1. lib. 3. diuersi. aut pro alio seruitio temporali ad utilitatem Ecclesiae, cuius seruitij Religiosus capax esset, vel respectu laicis matrimonium contrahens: Sanchez dicto lib. 7. de matrim. disp. 44. n. 3. & 4.

Similiter pensio non extinguetur, si ex tenore litterarum constaret talem fuisse mentem Pontificis, ut pensio, non obstante professione, vel respectu matrimonij, deberetur: Mantie. decis. 104. per totam, ubi loquitur de privilegio concessio per Summum Pontificem introitu militum, ut pensio retineri, vel transferri posset, non obstante matrimonio, vel Religiosis professione: Saach. dicta quest. 44. numer. 7. Caccabulo in tractat. de prof. quest. 30.

Soler autem summus Pontifex in his dispensationibus, quae conceduntur Religiosis professis, illas concedere sub titulo administrationis, & sub potestate

potestate sui Superioris: vt testatur Corradus in *praxi dispensat. Apostolic. lib. 6. capite 1. numero 37.*

15 Et quod de Regularibus in genere dictum est, locum quoque habet in Religiosis ordinis sancti Iohannis Hierosolymitani, nisi fuerint dispensati: cuius dispensationis formam ponit Corradus in *dis. praxi, lib. 6. cap. 1. numero 29.* Quidquid dicitur in contrarium Sanchez in *Decal. lib. 7. cap. 29. num. 103.*

16 Si tamen Regularis fuisset dispensatus ad obtinendum beneficium seculari, & postea illud resignaret cum reservatione pensionis, non indigeret noua dispensatione ad obtinendam pensionem: Corradus *loco citato, num. 38.* quia pensio illa subrogatur loco beneficii, licet dicat, Officiarios Romanæ Curie tenere, quod exigitur noua dispensatio.

17 Sed dubitatur verum impetrans beneficium ex capite non facit professionis: quæ, vt dictum est, requiritur ad obtinendum beneficium regulare, teneatur probare negariam illam non facit professionis? Ad quod dubium respondetur, negariam illam omnino probandam esse ab impetrante, cum sit fundamentum intentionis ipsius, etiam si illud probato sit difficultis: Ludouisi. *decis. 13. numero 8. & 12. & decis. 245. num. 2. & 10. & decis. 490. num. 7.*

Probari autem potest hæc negatiua per confessionem partis, Pacianus *de probat. lib. 1. cap. 38. num. 2.* sicut negatiua publicationis non facit, per confessionem partis probari potest: Ludouisi. *decis. 210. num. 4.* Eodem modo negatiua Clericatus: Boet. *decis. 171. num. 18.* idque etiam, si testes sint singulares, concurrentibus tamen adminiculis: Buzat. *decis. 228. num. 4. & decis. 38. num. 3. & 341. in addit. littera A.*

18 Immo & Negatiua solius præsumptionibus & coniecturis probatur: Pacianus *de probat. disto lib. 1. cap. 46. num. 55.* Item per actus positivos professionis contrarius: Pactuos *eodem lib. 1. cap. 49. num. 13.* aut per expressam declarationem animi: Rota *decis. 397. num. 1. part. 4. recent.*

19 Quod autem diximus de incapacitate professi ad beneficia secularia, sic intelligendum est vt procedat, nisi interueniat specialis summi Pontificis dispensatio, qui potest Monacho beneficium seculari ex certa scientia conferre, non solum in commendam, aut in simplicem administrationem, sed etiam in titulum: vt probat Garz. *de benef. p. 7. cap. 10. num. 39. & sequentibus.*

20 De Nouitis autem aliud dicendum est, illos videlicet & beneficiorum & pensionum ante factam professionem, esse capaces: ideo & beneficium seculari nouitio conferri potest, & illi antea collatum peripsum retineri: Lexana in *summ. quest. regul. lib. 1. cap. 24. num. 37.* Sanchez in *precepta Decalogi, lib. 7. cap. 4. num. 22.* textus est expressus in

21 *cap. beneficium, de reg. iur. in 6. ¶ Vnde Canonici nouitius non amittit ius eligendi, quod aliis Canonici competit: non tamen vocandus est in electionibus, quia habetur pro absente: Lexana disto tractatus questio. regular. lib. 2. cap. 2. numero 11.*

22 Sed quid dicendum de Religiosis Societatis Iesu, qui vota biennij emiserunt? Respondeo illos & beneficiorum secularium, & pensionum esse incapaces, sicut sunt alij Religiosi: quia licet votis simplicibus solum addicti sint, non minus tamen sunt professi, quam Religiosi clerici Ordini

nis: Sanchez. *ubi supra, lib. 7. cap. 29. num. 101.* non tamen vacant illorum beneficia pendente nouitatu: Idem *disto cap. 7. num. 3.* Quidquid enim in contrarium dici possit, in Quinta generali eiusdem Societatis Congregatione *cap. 5.* statutum est, vt nouitij beneficia possidentes, illa resignare teneantur antequam vota illa biennij emittant, vt testatur Sanchez. in *disto opere in precepta Decalogi, lib. 7. cap. 4. num. 7.* Quæ autem de beneficiis nouitiorum dicta sunt, eodem modo decidenda sunt, dum quæritur verum pensiones illorum per emissionem votorum biennij amittantur: vt probat Sanchez. *disto lib. 7. cap. 29. num. 101.*

Quamuis autem superius dictum fuerit, beneficia regularia secularibus non posse conferri: tamen in subsidium collatio seculari de beneficio regulari facta sustinetur, deficientibus personis capacibus, eodemque modo in subsidium secularia Regularibus conferri possunt: Gonfala *disto gloss. 8. n. 43. Garz. de benef. p. 7. c. 10. n. 16. ¶ Ita tamen vt si Ecclesia habeat priuilegium exemptionis, quale habent multa Ecclesie Regulares, immo & aliquæ seculares, quæ sunt sub immediata iurisdictione & protectione summi Pontificis, Ordinarius illas Ecclesias, seu ipsarum beneficia non possit conferre, sed collatio ad Sedem Apostolicam pertineat, cuius iurisdictioni immediate supponuntur, cum exemptione à iurisdictione Ordinarij: vt decisum fuit per Rotam *decis. 43. part. 6. recent. confirmata decis. 157. & 505. eadem parte, ex verbis generalibus dictæ exemptionis, quibus illa Ecclesia & illius Prioratus, Dignitates, Officia, loca, canonicales portiones, & beneficia ab omni iurisdictione & potestate Ordinarij erant exempta: cuius exemptionis forma latius extenditur disto decis. 57. ante num. 1.**

CAPVT CXCVII.

Spolia monachorum extra claustra degentium, etiam cum licentia Superiorum, spectant ad Cameram. Spoliorum nomine quæ bona contineantur. Bona patrimonialia obuenta Monacho, acquiri Monasterio, nec sub nomine *spoliorum* comprehenduntur: etiam si agatur de bonis, in quibus Religiosus ante professionem hæres institutus fuit. Quamuis Religiosus condendo testamentum reliquerit monasterio certam summam pro omnibus iuribus, non prohibetur monasterium petere iura materna post professionem obuientia. Legatum factum animo compensandi, sic intelligi, vt compensatio non censetur comprehendere iura postea delata. Facultas testandi data Religioso, non continet bona patrimonialia illius, quæ spectant ad monasterium: sed tantum quæ sita inuita Ecclesie. Ex ideo non potest sine monasterio transigere super illis iuribus.

SVMMARIVM.

1. Spolia Clericorum spectant ad Cameram, vel ad Abbatem.

2. Si Monachus decedat extra claustra, spolia spectant priuati ad Cameram.
3. Quando locus est spoli, hoc intelligitur de bonis intuitu Ecclesie questis.
4. Monachus quauis debeat extra claustra cum permissione Superiorum, non eximitur ab obligationibus sue Religionis.
5. Bona patrimonialia Monachi non subiacent spolio.
6. Bona delata Monacho ipso iure acquiritur Monasterio.
7. Monasterium pro hereditate Monacho delata interat remedium l. finalis Cod. edict. Diui Adrian. tollend.
8. Bona, in quibus Monachus ante ingressum fuit heres institutus, quaruntur monasterio post professionem.
9. Legatum solum Monasterio per Religiosum pro omnibus iuribus, non intelligitur solum animo compensandi cum iuribus maternis postea Monasterio delatis ex persona Monachi.
10. Renunciatio simpliciter facta refertur ad iura tempore renunciationis competentia, non autem ad futura.
11. Superiores Religionum non possunt sub aliquo pretextu concedere Religiosis facultatem possidendi bona immobilia.
12. Summus Pontifex non potest concedere Religiosis facultatem bonis immobilibus possidendi, nisi siunt dispenfati super voto paupertatis.
13. Monacho non potest dari licentia disponendi, testandi, vel contrahendi super bonis patrimonialibus iam Monasterio questis.
14. Nullus Prelatus summo Pontifici inferior potest Religiosum dispensare super voto paupertatis: etiam si interueniat consensus Abbatis, vel Capituli generalis.
15. Quauis Preteritus Antuerpiensis possit ex facultatibus Legationis concedere facultatem testandi Religiosis, illa tamen non extenditur ad bona patrimonialia Monachi, quae iam fuerunt delata, & questis Monasterio.
16. Facultas testandi non debet intelligi, ut quis disponeat testamentis possit de bonis & rebus alienis.
17. Transactio facta per Monachum de bonis iam Monasterio questis, non valet nisi interueniat consensus ipsius Monasterij.

IN TA transactio inter quendam Religiosum professum in Ordine Cluniacensi, & eius fratrem, super iuribus paternis, maternis, & fraternis, aliisque praeiensionibus, in sequelam facultatis testandi eidem Monacho concessae per Illustissimum Dominum Vicelegatum de bonis per ipsum ex successione paternae, vel maternae, aut ex sua industria, seu ex beneficiis, vel aliis legitime questis, vel in futurum acquirendis, usque ad summam 100. scutorum, semel aut pluries, cum potestate de illis bonis ad libitum disponendi, & omnes coneratus necessarios desuper celebrandi: cui facultati accessit etiam consensus Abbatis generalis dicti Ordinis Cluniacensis. Quarebatur utrum transactio illa de iure subsistere possit.

Pro totali resolutione huius questionis, supponendum in primis est, hoc in casu non tractari de spoliis Ecclesiasticis ad Cameram Apostolicam spectantibus, vel quae de iure ad Abbatem seu ad Monasterium ipsorum: iuxta notata per Legatum in

summa quest. regul. in verbo, Spolia Regularium.
 † Quia cum iste Monachus habitaret extra claustrum, † si locus esset spolio, illud ad Cameram, & non ad Abbatem, vel ad Monasterium pertinet, quoad bona ex fructibus beneficiorum acquisita, ex constitutione Gregorij XIII. quae nominatim de Monachis Cluniacensibus loquitur: quam constitutionem refert Tamburinus de iure Abbatum tom. 3. disp. 16. quest. 4. & 5. † Quia licet Monachus extra claustra degat cum licentia suorum Superiorum, non tamen eximitur ab obligationibus erga Monasterium: Ioann. Baptista Costa in tract. de reuocata, dist. 13. Non inquam agitur de spolio, siue Camerae, siue monasterio iure spoli debitor, † quia spoliatorum Ecclesiasticorum nomine continentur dumtaxat bona, ex redditibus Ecclesiarum, aut intuitu Ecclesiarum acquisita; non autem bona patrimonialia Clericorum: ut explicat Cordatus in praxi dispensat. lib. 1. o. c. r. n. 1. & segg. & Rota in Consuetudinibus Bonorum ibidem allegata, n. 6. quae est dec. 382. p. 3. lib. 3. Barbosa de iure Eccles. tom. 1. lib. 3. c. 17. n. 62. & per consequens non potest hoc casu venire in considerationem priuilegij, aut haec spoli Ecclesiastici: cum transactio facta fuerit super bonis patrimonialibus dicti Monachi.

Secundò supponendum est, omnia bona, quae obueniunt Religioso, acquiri ipso iure Monasterio, absque aliquo facto ipsius Monachi; ex dispositione sacri Concilij Tridentini sess. 23. c. 1. confirmata per summum Pontificem Clementem VIII. per decretum factum die 10. Maij anni 1601. Handed. cons. 94. n. 14. & sequentes lib. 1. Coact. in c. 1. de testament. non. 21. Sanchez in praecipue Decal. lib. 7. cap. 1. n. 36. † Ideo ad hereditatem Monacho delatam, competere Monasterio remedium l. fin. Cod. de edict. Diui Adrian. tollend. Menoch. remed. 4. ad. p. 1. c. 294. † Quod procedit etiam in bonis, in quibus Monachus ante professionem heres fuit institutus, aut aliis bona ei obuenientibus, dummodo constet euidenter de identitate persona Angel. de acquir. possess. q. 10. artic. 1. num. 5. & 13. Concilium enim, & decreta Pontificum conferunt Regularibus potestatem per se acquirendi, & Monasterio aut Superioribus praeiutendi, ut Monachus per se acquirat bona, sed tantum per incorporationem statim, & ipso iure, faciendam Monasterio: quia loquuntur per verba negatiua, & cum decreto irritanti. Ignor. hereditas paterna, & materna, ad dictum Religiosum profectum, sicut & omnia illius bona patrimonialia, fuerant ipso iure monasterio acquisita, tam quoad proprietatem, quam quoad possessionem.

Et in effectum, in facti contingentia cum dubitaretur de successione Monachi ad hereditatem matrem illius; dixi illam ad monasterium pertinere: quauis Religiosus ante professionem testamentum condidisset, in quo Conuentui legauit fumentum triem millium librarum, cum quibus volebat Monasterium esse contentum, & quod nihil aliud praeferre posset super bonis & hereditate sua, quocumque iure, vel causa: qua tempore testamenti, & professionis, mater Religiosi erat in humanis: ideo ipsa defuncta, Monasterium succedit ex persona Religiosi, ex testamento materno, vel intestato: & si aliquid Religioso legatum fuerit, minus legitima, potest petere supplementum, quoad bona sua extra Galliam: quia Monachus transmittit omnia iura sua cum illorum qualitatibus & praerogatiuis ad Monasterium, siue Conuentum: ut consilium ex lege fin. Cod. de Episcop.

¶ Clero, cum pluribus quos sequitur, & citat Sanchez in preceptis Decalogi lib. 7. c. 1. n. 5.

Neque obstat legatum factum per Religiosum Conuentum, cum clausula quod nihil pretendere possit, per quam videtur legatum factum fuisse animo compendii: vt bene tradit Martia de clausulis, part. 1. cap. 330. Quia hoc procederet, si tradatur de iuribus patensibus super hereditate dicti Religiosi conditoris testamentum; sed de his non agitur, imo de iuribus patensibus super hereditate materna, quae non solum nondum obueniant tempore testamenti, sed etiam casus euenire poterat, quod non obueniant Religioso, vt potest ipse in acta praetextus fuisse: vnde compendii animus non potest intelligi, nisi de iuribus tunc competentibus & patensibus, non autem de competitis in futurum: vnde Senior conf. 93. n. 13. vbi dicitur, Praxia sub 1. cum pluribus aliis citatis per Menoch. lib. 4. praesumpt. 109. n. 57. vbi etiam nullum est debitum, ibi non est de compensatione tractandum: atque tempore testamenti iura materna non erant dubia, quia casus mortis matris nondum eueniret, fuisse igitur patendum quod legatum fieri fecit in animo compendii cum iuribus, quae nondum erant in rerum natura. ¶ Et facit à simili quod dicitur, enunciationem intelligi debere de iuribus debitis de praesenti dumtaxat, non autem de his quae debentur in diem, vel sub conditione: Perign. de fidei iuramento, c. 1. n. 10. Remanet igitur summa conclusio, quod bona patrimonialis Monachi, acque iura monasterio ipso iure.

¶ Tertio loco supponendum est, quod non licet Superioribus Religiosum, etiam iusta de causa, quantum sub praetextu magis vitantis, vel necessitatis Monasterij, seu Ordinis, concedere Monacho licentiam possidendi bona stabilia, seu illorum bonorum administrationem priuatam, sed illam omnino ad Officialia Monasterij pertinere canonicis Concilio Tridenti sess. 23. de Regulari lib. 2. & tradit Emmanuel Rodete, quae. regul. tom. 3. q. 19. art. 12. vbi post Nansenium concludit contrarium fore voto paupertatis, & intentioni dicti Concilij, in Superiorum horum bonorum administrationem aliter, quam Officialibus Conuentus committeret: atque ita declaratum fuit per Congregationem Eminentissimorum Cardinalium, quam refert Quanta in summa Bullae in verbis, Casus reseruat, post num. 6. in reseruatione ad priorem quaestione: quod districtius praecipit felic. recor. Urbanus VIII. in summa Bullae, quam refert Lezana in summa quae. regul. lib. 1. c. 6.

¶ Num. 15. & n. 16. ¶ vbi dicit nunquam posse concedi Religioso per Superiorem, aliquam rem, quicumque illa sit, ad usum utiucabilem; quia hoc esset directè contra essentiam voti paupertatis, adeo vt nec summus Pontifex possit hanc licentiam Religioso concedere nisi cum ipso dispenset in voto paupertatis: Sanchez in praescriptis Decalogi lib. 7. c. 17. n. 29.

¶ Quarto supponendum est, quod ex praemissis inferatur, nempe, Monachum non testari, contrahere, aut aliquo modo disponere de bonis matris, aut aliis patrimonialibus, iam (vt dictum est) ipso iure Monasterio quæsitum; olim non possit Monachus per quauis que licentiam sibi datam, disponere in praedictum missam quæsitum Monasterio: vt probat Sanchez lib. 7. in preceptis Decalogi, cap. 8. n. 56. post Gamman de off. 103. n. 1. & 3. quia huiusmodi licentia non potest praeiudicare tunc terti, nec summi Pontifici valeat inquit illi derogare: vt bene declarat ibidem Sanchez.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Sancti Gregorius Pars III.

Quinto supponendum est, quod nullus Praelectus summi Pontificis inferior, potest dispensare super voto paupertatis, & concedere Monacho licentiam testandi, etiam si interueniret consensus Monasterij, vel etiam Capituli generalis: Sancti. Iero. enarr. lib. 7. cap. 8. n. 5. ¶ Et licet Vicelegatus suis facultatibus possit licentiam testandi concedere quibuscunque personis Regularibus, vel secularibus, de quibuscunque bonis, etiam ex presentibus Ecclesiae acquisitionis, vt patet ex bulla Sixti IV. sub to. Calend. Martij 1475. ¶ Tamen non habet facultatem derogandi iuri quæsitum Monasterio, quia hoc esset directè licentiam disponendi de re aliena; quod licet non debet: vt bene ostendit Sanchez dicto cap. 8. n. 5.

¶ Quamuis clarum est, contractum transactionis factum per dictum Monachum vni cum fratre super iuribus patris, vel matris, tam Monasterio acquisitionis, nullum esse, nec praedicare Monasterio, non obstantibus licentis illi per Vicelegatum vel Abbatem concessis, quae non possunt subsistere in praedictum iuris quæsitum Monasterio, neque permittere vt Monachus testetur de re aliena in praedictum terti.

Sancti Gregorius Pars III.

CAPVT CXCVIII.

Explicatur intentio quarundam Bullarum summorum Pontificum Urbani VIII. & Gregorij XIII. circa caducitates feudorum sub dominio Cameræ existentium, ob non solum canonem. Er quomodo quis excusetur à caducitate ob iustam ignorantiam: aut etiam propter non obtentam inuestituram. Caducitatem viuo auctore incursum, & non declaratam, non posse postea contra illius heredes declarari. Mortis purgationi locum esse, facta ceteri satisfactione, dictis bullis non obstantibus. Scientiam Officialium Principis sufficere, illamque coniecturis probari. Vassallum ignorantem rem esse feudalem, excusari, maxime attenda generali patris consuetudine.

SVMMARIVM.

1. Vassallus si non accepit inuestituram, postquam feudum sibi delatum est, feudum priuatum non tenet.
2. Caducitas per auctorem incursum, & eo viuente non declarata, non potest contra illius successores declarari.
3. Novus feudus possessor adnotandum est ad homagium, si paratus sit iuramentum cleri satisfactum peragere.
4. Dolus vassalli requiritur, & contentus Domini, ad hoc vt priuatus propter inuestituram non absteratur.
5. Mortis purgatio in vassallo admittitur antequam Dominus illam in ius transierit.
6. Scientia officialium Cameræ praesumitur, cum omni serginitas & clero praesentibus subest.
7. Scientia Officialium supposita, habetur praesumptio Domini.

Sancti Gregorius Pars III.

8. *Vassallus ignorans rem esse feudalem, iustitiam habet excusationis causam erga Dominum, cui homagium non prestavit.*
9. *Quod dicitur, alienatione feudum aperiri Domino, intelligitur quando à scientibus alienatur.*
10. *Vassallus iustitiam habet causam ignorantie, quando agitur de feudo alieno.*
11. *Bulla Urbani VIII. super caducitate feudorum, nihil de novo disponit, sed confirmat dumtaxat constitutiones summorum Pontificum prædecessorum.*
12. *Bulla Gregorii XIII. super caducitate feudorum incurrenda, in quibus casibus locum habet.*
13. *Bulla prædicta non habet locum, quando vassallus est in iusta & probabili ignorantia.*
14. *Bulla excludens ignorantiam, intelligitur de ignorantia constitutionis, sed non de iusta ignorantia feudi.*
15. *Dilectio tenet, requirit dolum & culpam illius, pena cuius infigitur.*
16. *Mora non incurritur per eum, qui ignorat se esse debitorem.*
17. *Durum patris observantia, qua vassalli admittuntur ad purgationem moræ, nulla ceteri satisfactioe, prodest illi qui paratus est facere ea, ad qua tenetur erga Dominum.*

EXCITATA fuit dubitatio super executione cuiusdam Bullæ felicis record. Urbani VIII. quæ est contenta in Bullario, inter eius constitutiones, sub Datione prædictæ Calend. Octobris, anni 1623. & Gregorii XIII. quæ est in Bullar. 63. Incipiens, *Ad Romanæ Pontificis*, anno 1580. Calendis Iuoi. Quibus cautus, feuda ad Cameram Apostolicam, defectu solutionis iurium eidem Camere debiturum devoluit. Siquidem cum ab antiquissimo, & plurimum centenario tempore, fuisset per Officiales Camere facta iofeudatio cuiusdam territorij cum suis pertinentiis in fauorem alieuius, pro se, & suis hæredibus, & successoribus quibuscumque stipulantis, reservato Sedi Apostolicæ homagio, & fidelitatis fœderamento, sub annua vnius nummi argentei solutione, quæ sub feudo nobili, & prope alia feuda nobilia teneti, & possideri consueverat, & canon ex solutis Camere, ac homagium in qualibet mutatione possessoris præstitum fuisset, vsque ad annum 1491. inclusivè: ab illo vero in hæc vsque tempora, nec homagium exhibitum, nec canon solutus fuisset. Dubitatum fuit, utrum hodie locus sit caducitati, & quo remedio huic possessor consilium esse possit; cum sit in probabili ignorantia, eo quod ille victimis qui censum persolverat, mortuus erat relicta unica filia hæredes, quæ ad aliam familiam huius rei nesciam per legitimas nuptias transierat.

Hæc questio in duas considerationes dividenda est, quarum prior iuris communis dispositionem respicit: posterior vero dictas bullas Pontificas.

In primo capite, hæc certa regula constituenda est, quod si vassallus postquam feudum ad ipsum devenisse, non accepit investituram, feudo priusquandus est, & locus est illius devolutioni: §. *præterea si quis in feudum, de probata feudi alienatione per Fidei, & cap. 1. de probat. feudi alienat. per Lathor. in fine, cap. 1. in princip. Quæ sunt prima conditio feudi novæ, cap. 1. de capitulo Corrado, Causas de iur. hypothec. lib. 1. quæst. 5. num. 1. Riccius collect. lib. 1. 53.*

Secundò dixi, caducitatem per auctores istius vltimæ possessoris incursam, hodie declarari non posse contra illius hæredes, sicut nec contra alios possesores bonorum; qui contra ipsorum auctores, dum viverent, nulla facta fuerit caducitatis declaratio per Cameram; prope fuit decisum per Causadocum decis. 2. & 3. sub tit. de locat. Benitendus decis. 37. num. 17. Et licet illi DD. loquantur de emphyteuta, idem tamen etiam obinet in feudatario: quia cum caducitas proveniat ex delicto, ættingitur per consequens cum morte delinquentis, & censetur remissa caducitas, si vivente vassallo perita non fuerit: Riminald. num. conf. 2. n. 16. & 27. Beloni. num. conf. 68. n. 15. Mantica de iur. comm. lib. 2. tit. 17. numero 34. Gratian. discept. 378. numero 9. & 10.

Tertio dixi, novum hunc feudum possessorem ex veteri & receptori sententia admittendum esse ad homagium, & fidelitatis præstationem, præterea mora per ceterum satisfactionem: ut de venon, & æquiori sententia testatur Rosental. de feud. cap. 6. conclus. 59. maxime in gloss. A & B. vbi plures in hanc sententiam allegat: Guid. Pap. decis. 166. vbi dicit moram purgari posse, & vassallum ad homagium præstationem admitti debere, si id petierit antequam in ius vocaretur: Theaur. decis. 227. num. 6. vbi dicit dolum esse necessarium ad hoc, ut, propter investituram non petitam, vassallus feudo privari possit; & quod ad hanc effectum contemptus Domini est necessarius: & ita in Camera Imperiali fuisse iudicatum testatur Rosental. discept. cap. 6. conclus. 56. numero 5. Menoch. conf. 132. num. 1. & 13. & 14. Iul. Clar. in §. *Feudum*, quæst. 49. numero 9. versic. sed non quid vassallus, Causas de iur. emphyteut. de renuat. emphyteutis, quæst. 5. num. 17. vbi dicit quod si Dominus lapsa tempore non declaraverit caducitatem, non est illi locus; & hanc sententiam æquorem esse testatur ibid. num. 18. versic. sed prior sententia: vbi tandem post longam disputationem, & discursum, ita concludit, & tenendum moræ, nempe quod in feudis purgatur mora vel intra mensem post annum & diem computandum, vel etiam post ceteri satisfactione, antequam Dominus caducitatis declarationem fecerit: Monach. de rella feud. iur. per cap. 47. num. 50. Riccius collect. 153. interius amplius. vbi quod admittitur mora purgatio antequam vassallus fuerit in ius vocatus.

Neque refragatur probabilis ignorantia summi Pontificis, & eius Officialium. Quia quoad Officialia Camere, non est dubitandum de illorum scientia, cum liberos & scripturas iurium Camere habeant, & semper præ manibus habuerint, ex quo præsumitur illos huiusmodi oegorii notitiam habuisse: Alexand. conf. 147. num. 5. versic. pro hoc etiam, lib. 2. Tusch. in verbo, *Scientia*, conclus. 64. num. 23. item 7. & eum ex officio tenerentur de similibus negotiis sese informare, præsumitur quoque illos fecisse: paria siquidem sunt scire, & scire debere: I. Iulianus ad Macedonian. Lindov. decis. 127. n. 7. vbi Scientia autem Officialium supposita, habetur pro scientia Domini: Riccius decis. 387. num. 6. part. 3. recentior. maxime stante duritie tempore, & aliis circumstantiis.

Quartò dixi, in omnem eventum ipsum feudatarium excusandum esse à caducitate, propter ignorantiam rei feudalis: quia inter cetera, quæ Dominus agens ad caducitatem probare debet, hoc est, nempe quod vassillus scire, ut scire debet hanc rem esse feudalem: Gloss. in cap. 1. in verbo, *utrum*

annum. Quando miles tenet, petere deb. In usibus feudorum, Gund. Pap. decis. 454. num. 5. Racc. collectan. 2150. versio. excusatur ad ius vassalli: & probatur in cap. vnde, de contrahent. inter Dominum & empheuticū fendi, ibi: Et quod dicitur, alienatione feudorum apertis Dominis, intelligendum est eum à scientibus alienari, tunc etiam in cap. beneficium, & ibi Gloss. in verbo, ignorans, & ibidem Bald. num. 24. & in cap. vnde, si vassallus, si de feudo defuncti sit contractus inter Dominum & agnatos vassalli, ibi: si vassallus feudum alienavit ignorans, non Dominus, sed ipsi vassallo restituendus est. Et in casu nostro, cum agatur de feudo alieno, probabilis est ignorantia: l. in 5. pro suo, l. plurimum, ff. de iuris & facti ignoran. 1. Suid. decis. 221. num. 1. & melius Caldas de venenat. emphyt. lib. 1. qu. 5. num. 29. Rota decis. 95. num. 1. part. 1. recitat. Mantica de tacti. couenit. lib. 2. tit. 38. num. 12.

Secundum huius questionis caput versatur circa interpretationem dictarum Bullarum Apostolicarum. Et quidem in Bulla Urbani VIII. non est dubium insitendum, cum nihil de nouo contineat, sed sit dumtaxat confirmatoria Bullarum per predecessores summos Pontifices factarum super infractione, & alienatione bonorum, & tertium ad Sedem Apostolicam spectantium; & super proratione, & extensione infractionum, & noua concessione feudorum iam deuolutorum, vel deuolutorum. Itaque dicta Bulla non nocet, si constituit locum non fuisse deuolutioni, & caducitati, in vim Bullarum & constitutionum precedentium.

Maior igitur ocri videtur difficultas ex Bulla Gregorij XIII. qua cauetur, omnes & singulos sanctæ Romanæ Ecclesiæ feudatarios teneri singulis annis iura consueta Camere persolvere; alioquin eorum fenda sint ad Cameram ipso iure deuoluta, & dominum vile consolidatum cum directo absque alia declaratione.

Sed hæc obiectio non debet nocere feudatario constituto in bona fide, propter iustam & probabilem ignorantiam, vt in terminis caducitatis feudi probat Ioannes Baptistæ Costa in tract. de facti scientia, in §. 1. cum consilio ibidem inserto: Menoch. conf. 865. n. 1. quod factum est in eadem causa, in qua Costa consulit. Quod præscriptum locum habet, quia agebatur de hæreditibus, & hæreditum hæreditibus, in quibus multò probabilius est ignorantia, ad effectum vitandæ caducitatis: Gloss. & DD. in l. 2. C. de iur. emphyteut. l. qui in alterius, & ibi Decius, & Cagnolus, ff. de reg. iur. l. ason in l. finali C. de iur. emphyteut. num. 127. Roland. conf. 66. n. 19. lib. 3. Honded. conf. 42. num. 13. & segg. vol. 3. qui saltem dicere debet, succurri emphyteutæ ignoranti, remedio restitutionis in integrum: Casale. decis. 94. n. 1. & segg. Rot. decis. 896. n. 2. p. 4. diuers.

Et hæc in dicta Bulla Gregorij XIII. dicitur locum esse deuolutionis adactus hæredes ignorantis: Hoc intelligitur de ignorantia constitutionis, sed sed non veritatis in ignorantia facti, de qua non loquitur Bulla; immò illam admittit, dum in §. 1. loquitur de illis, qui tamen & indebitè iura Camere decernunt: Et quia dictio illa tenetur, æquale dictionis sicuter & consuetudo Barboza de dictionibus. 4. 40. 4. Idem dicendum est de dictione morose, qua videtur Bulla in §. 5. & 7. Et quia moris non inuenitur per eam qui nesciebat esse debeatorem l. quod tibi DD. si certum petatur, Titiaquell. de retract. communi. §. 4. glossa 6. n. 5. ubi loquitur de hærede ignorantis, Suid. decis. 260. n. 16. Gratian. de seque. forens. 707. num. 13.

Et hæc multò magis procedunt, si re antiqua obferantia huius patriæ, qua omnes feudatarij semper admissi fuerunt ad purgationem moris, mediantem ceteri satisfactio, sancta præterit exceptione bullæ non publicatæ, quæ non ligat dum tractatur de incurrenda pena: Petrus decis. 274. lib. 1. Rot. decis. 578. n. 3. p. 1. diuers. Menoch. de arbitrar. cas. 185. n. 3. & 4. idque etiam si ageretur de bulla impressa in Bullario, & continente decretum irritans.

Et ita conclusum fuit in fauorem feudatarij propter iustam & probabilem illius ignorantiam.

CAPVT CXCIX.

Alienationem bonorum Ecclesiæ, temporis diuturnitate, & rei iudicariæ, ac transactionis legitime confirmatæ autoritate munitam, in dubium reuocari non posse. Transactionis ritulum esse sufficientem ad corroborandam præscriptionem validitatis alienationis bonorum Ecclesiæ spatio quadraginta annorum; cum sufficiat ritulus aliqua ratione coloratus. Lætionem in transactione interuenisse, quomodo probari possit: & quàm difficilis sit hoc casu probatio. Titulum cum longissimo tempore non requiri ad acquirendam exceptionem.

SVMMARIVM.

1. Sententia antiquissima sola probat sine alio sapientibus lata fuit.
2. Transactio longissimo tempore obseruata, non indiget iustificacione, sed omnia præsumuntur saltem iure gestis.
3. In præsumptione qua oriatur ex longissima transactione obseruata, non debet deduci temporis præscripti transigentis; quod tamen est deducendum quando agitur de præscripti.
4. Transactio super rebus Ecclesiæ, licet non efficiat successores in beneficio, afficit tamen si longissimo tempore fuerit obseruata, quia tunc efficitur realis.
5. Successores exigentes summi in transactione conueniunt, existunt illam tacite ratificare.
6. Contra Ecclesiam præscribitur spatium quadraginta annorum, interueniente titulo putativo, aut vero, & bona fide, qua præsumitur.
7. Titulus transactionis probat vsu capiendi possessionem.
8. Titulus inuolutus non sufficit ad præscribendum, sufficit tamen si aliquarum rerum sit coloratus.
9. Licet præscribitur aduersus Ecclesiam etiam sine titulo, nisi agatur de rebus in quibus adeo iuris resistunt.
10. Dominium probatur ex sola possessione triginta, vel quadraginta annorum, etiam si non constet de titulo.
11. Temporis diuturnitas, concurrente diuturna obseruacione, facit ut omnia præsumantur saltem iure gestis.
12. Qui vult allegare lætionem interuenisse in transactione, tenetur producere omnia acta, super quibus transactio facta fuit.

13. *Dubium litis eventum ad rescindendam transactionem probandum est, & quomodo probetur.*
14. *Deliberationes Capituli, ubi tres tantum capitulares interfuerint sunt validae; quando alij ob temporis immunitatem intervenire non possunt.*
15. *Ob temporis immunitatem presumitur intervenisse ratificatio aliorum, qui non interfuerint.*
16. *Possit non tenetur summi titulum producere, nisi prius alter suam intentionem proponat.*
17. *Titulus non est necessarius longissimi tempore proficisci, ad acquiescentem exceptionem contra alterum, quod quid sit agendo.*

Cum longa & diuturna fuisset controversia super nullitate alienationis facti inter Abbates, & illius possessores, tandem decentum ad transactionem, utrinque obtemperata à sancta Sede Apostolica commissio, seu evidentem, pro confirmatione illius concordie, quæ in effectu per Commissarios ad id deputatos, valida & legitima, sententia iudicialiter prolata, declarata fuit. Modernus Abbas videns fidum longe maiorem valoris effectum fuisse, tam beneficio temporis, quam ob industriam & melioramenta possessionis, unitatib. ad nullitatem transactionis, quæ ab annis septuaginta facta, & observata fuerat, super lite centenaria: Dixit Abbatem à sua pactione remouendum per exceptiones impediētes litis ingressum; Primo quidem, rei iudicatæ: *Item in iudicio, Instit. de except. c. 1. de liti. commist. in 6.* Et adeo ut sola sententia sufficeret absque productione actuum, super quibus lata fuit, cum ageretur de sententia antiquissima, quæ sine actis probat, & fidem facit, quia pro ea præsumendum est: maxime attentis tam diuturna illius observatione: *Puteus decif. 328 lib. 1. in correctis, Rot. dec. 143. numero 8. & 21. p. 2. decif. Ludovisi decif. 535. numero 8.*

1. Secundò, eidem Abbati obstat exceptio transactionis, quæ etiam est exceptio litis finitæ, & non minorem habet auctoritatem quàm res iudicata: *l. non minorum: Cod. de transact. ita ut non sit opus producere processum, quibus nititur illa transactio, propter tanti temporis cursum, ob quem omnia ritè & solemniter gesta præsumantur: Et Nec opus deducere tempus vitæ Prælati malè alienantis: quia illa deductio fieri deberet si ageretur de præscriptione; non autem in casu isto, in quo agitur de iustitæ de præsumptione: Seraphin. decif. 1027. n. 13. Marefcot. lib. 1. var. resolut. c. 13. numero 17. Addit ad Ludovisi. decif. 335. n. 18. Difficillima sanè est testificatio transactionis, quia ad finitendas, non autem ad instaurandas lites fiunt: quod potissimum obtinet, quando agitur de transactione per tanti temporis spatium observata, & executioni demandata: Rot. decif. 715. n. 6. p. 2. recentior.*

4. Tertiò adnendum est, quod illa præsumptio validitatis & solemnitatis de iudic. ex longissimi temporis cursu, tunc est efficacia, ut licet aliis transactio facta super rebus Ecclesiæ non afficiat successores, nisi fuerit à sancta Sede Apostolica confirmata, *cap. veniens, de transact. cum similib.* Tamen propter tantum diuturni temporis observantiam, transactio afficit successores in beneficio, & efficitur talis: *Rot. decif. 159. n. 4. p. 1. recent.* Addit ad Ludovisi. decif. 153. numero 4. & apud Butari. decif. 152. numero 1.

5. Maxime cum successores Abbatis transigeatis,

continuatis temporebus canonem annuum in transactione conventum semper exceperint: ex qua receptione oritur tacita transactionis ratificatio: *Decius in l. semper qui non probat, num. 7. ff. de reg. iur. Dican. dec. 216. n. 4. lalon ad l. 2. Cod. de iur. emph. n. 134. & 126. Crauet. conf. 1276. n. 6. Menoch. conf. 10. n. 58. Gratian. dispert. 644. n. 34.*

Quartò, etiam prædictis cessantibus, obstat Abbati præscriptio, cum adversus Ecclesiam præscribatur spatio 40. annorum: *cap. de quarte de præscript. pro cuius quidem præscriptionis fundamentum sufficit titulus putativus: cap. 1. iuncta Glossa verbo, legimus, de præscript. in 6. Coccin. decif. 295. numero 2. Celsus, & ibi Gloss. & DD. ff. de usucap. & sufficit quod titulus sit talis, qui si verus esset, iugubueret: Rot. decif. 91. numero 3. p. 1. recent.* Bona verò fides, absque alia probatione præsumitur: *Rot. decif. 145. numero 7. & 8. p. 1. recent.* Et quod titulus transactionis producat viceperpetuam potestatem, decisum est apud Seraphin. decif. 602. numero 12. & 14.

Et licet titulus invalidus nocet præscriptioni, propter malam fidem, quæ ex illo resultat; Butari. decif. 457. numero 6. Giozagnon. conf. 14. numero 59. libro 1. Tamen hoc non procedit quando titulus est aliqua ratione coloratus: *Rot. decif. 150. numero 5. parte 1. recent.* etiam si effectus nullitas, ex iusto tamen errore causata: iuxta notata in *dist. Celsus, ff. de usucap. & ibi Castren. numero 4.*

Immo ex solo temporis cursu laicus præscribit contra Ecclesiam, etiam sine titulo; nisi ageretur de rebus, in quibus laici iuris habent resistentiam veluti si ageretur de decimis; quarum ipsi sunt incapaces: *Barb. in tractatu de præscript. parte 2. 3. p. 1. princip. quasi 6. numero 9. & 10. Malicard. de probat. com. l. 1. c. 1003. cum pluribus aliis, quos citat & sequitur Barbof. in l. si quis emptor, in principio, numero 37. Condit. præscript. 30. vel 40. annorum, Alexander conf. 59. numero 11. & ibi Addit. in verbo, vel quadraginta, col. 1. Decius conf. 267. incip. Non excedit. num. 5. Rot. decif. 120. numero 7. parte 3. recentior.* Et unde videmus dominum probari per testes, aut alias probationes, ex quibus constet aliquem bona possedisse per spatium 30. vel 40. annorum; quamvis non constet de titulo, ex quo quis præscriperet: *Gratian. dispert. forens. cap. 29. 3. numero 14. & 15.*

Quintò, quia ultra temporis diuturnitatem, & longam sententiæ & transactionis observantiam, quæ sufficit ad præsumendum omnia legitime facta fuisse, ut mox dictum fuit; & probat Abb. conf. 41. n. 3. col. 1. Decius conf. 342. n. 13. & sequentibus, Seraphin. decif. 1080. n. 8.

Advertendum est, quod si Abbas (cessante præscriptione) vellet allegare & probare lesionem intervenientem in transactione, de qua agebatur, teneretur pro illius verificatione producere omnia acta, & processus factos in illa prima lite, super qua facta fuit transactio, ex quibus constaret de iustitia sententiæ late; pro confirmatione transactionis: quia non productis omnibus actis, non posset fieri affirmatio dubij lites eventus, habito respectu ad tempus transactionis; & qui tamen omnino probandus est, quando disputatur de lesione interveniente in transactione: *Rot. decif. 352. numero 2. parte 4. recentior. tom. 1.*

Neque nocet quod in congregatione Capituli transigeatis, tres tantum interfuissent Monachi, quia

quia hoc factum fuit ob temporis iniuriam, propter quam alij conuocari non poterant: & ideo valene gesta Capituli in quo tres saltem Monachi interfuertunt: Guld Pap. decis. 1. 59. n. 5. p. 1. recent. ¶ vbi dicitur, quod in omnem euentum ratificatione aliorum ex tanti temporis cursu præsumenda est.

15 determinat Rot. decis. 1. 59. n. 5. p. 1. recent. ¶ vbi dicitur, quod in omnem euentum ratificatione aliorum ex tanti temporis cursu præsumenda est.

16 Non tenetur autem possessor hoc casu producere suum titulum, sed illi sufficit allegare longissimi temporis possessionem: Seraphin. decis. 1. 42. n. 1. 2. vbi probandi onus ad possessorem non spectat: conclusit Rot. decis. 1. 30. n. 4. p. 1. recent. vbi dicitur quod possessor non tenetur suum titulum producere, nisi prius actor suam intentionem probauerit.

17 it. ¶ Et ideo licet inter Doctores controuertatur, verum possessor longissimo tempore præscribens acquirit actionem sine titulo, tamen facit ut omnes, quod ad acquiritur exceptionem aduersus antiquum dominum rem vindicantem, titulus non est possessioni necessarius, sed sufficit longissimi temporis cursus: Barboz. de dicta l. si quis emptio, n. 40. & 46. Cod. de prescriptio, 10. vel 40. annorum.

His rationibus visis, Dominus Abbas conquirit, & a iure desinit.

CAPVT CC.

De potestate & auctoritate Legati, tam de latere, quam missi, vel nati. Quando finitur illorum potestas. Verum Legati dicantur Collatores ordinarij, & quomodo concurreant cum Ordinarijs. Verum Legati possint dispensare extra prouinciam, vel personam exteram, & absoluere excommunicatum in loco extero. Vicelegatos habere eamdem potestatem quam habent Legati. Subiunguntur omnes facultates Legationis Auenionensis, & nominarim tractatur de creatione Protonotariorum. De Vicariatu summi Pontificis concessio Legato Auenionensi. De collatione beneficiorum facienda per Legatum Auenionensem, non obstante quacunque reservatione. De detogatione iurisdictionis Ecclesiastici, vel Laicalis. De collatione beneficiorum reservationum duplici reservatione. De beneficiis familiarium Papæ, & Cardinalium, reservatis. De absolutione a censuris & quem effectum pariat. Dispensatio cum illegitimis quem effectum producat in Gallia. De absolutione a iuramento. De facultate testandi, & restitutione aduersus infamiam, & Apostasiam. Et verum dispensatio facta per Legatum, vel Vicelegatum, possit mandari executioni, finita Legatione, vel post annum. Et verum Legatus possit committere appellationes a sententijs Delegatorum Papæ interpositas, aut euocare causas spirituales a tribunalibus

Saulegerij Pars. III.

Ecclesiasticis in vim L. vnica, C. quando Imperator inter pupilum & viduam. Et quod non possit confectio Doctoratum, vel alium gradum, in praeiudicium Vniuersitatis Auenionensis.

SVMMARIVM.

1. *Qui sint Legati de latere missi, vel nati, & quomodo inter se differant.*
2. *Appellatione Legati, continentur etiam nati, vel missi.*
3. *Legatus missus à Papa, seu Nuncius, nomine Papæ remanet Legatus Sedis Apostolicæ, & summi Pontificis.*
4. *Legati vtrius dicuntur Collatores ordinarij.*
5. *Quando agitur de Indulto, dicuntur Collatores extra ordinarij in iis, in quibus non habent potestatem conferendi tanquam Episcopi, nec vigere alterum similis Dignitatis.*
6. *Verum est, Legatus esse Ordinarij, & concurrere cum Ordinarij in collatione beneficiorum, vel confirmatione iurisdictionis, & similibus, dummodo sint intra suam Prouinciam.*
7. *Legatus potest exercere iurisdictionem voluntariam, & dispensare in suis personam alteram prouinciam.*
8. *Legatus non potest citare in Gallia, nisi seruatiis dicitur, & alius de quibus in Concordatis, &c. de Causis.*
9. *Legatus, qui dicitur habet prouincias, non potest citare de vna ad aliam, si dea illa prouincia sint sub diuersis Principibus.*
10. *Subditus iurisdictioni Legati potest absolui, etiamsi fuerit excommunicatus extra prouinciam, nisi facultates illius sint rescripte ad certum locum.*
11. *Vicelegatus gaudet eisdem facultatibus, quibus Legatus.*
12. *Facultates Legati dependet ex tenore concessionis sibi factæ a summo Pontifice.*
13. *Legatus, vel Vicelegatus Auenionensis habet facultatem,*
 1. *Commendandi beneficia.*
 2. *Concedendi Concessionale.*
 3. *Absoluedi super irregularitatibus.*
 4. *Concedendi licentiam ad studium.*
 5. *Creandi Protonotarios.*
 6. *Legationis ad Angliam.*
 7. *Dispensandi de beneficiis suorum familiarium.*
 8. *Legationis ad Sciam.*
 9. *Dispensandi a residentia.*
 10. *Habere limites declarationis.*
 11. *Potest vnu beneficium.*
 12. *Conferre quacunque beneficia etiam reservata.*
 13. *Admitti quoscunque resignationes, etiam cum reservatione personæ.*
 14. *Concedere clausulas absolutionis, & pro expressis.*
 15. *Dispensandi ad duo, vel tria incompatibilia, vel duo sub eodem titulo.*
 16. *Dispensandi super defectu aetatis.*
 17. *Dispensandi ad tria incompatibilia.*
 18. & 19. *Super defectu Natalium.*
 20. *Dispensandi super incompatibilitate etiam in claustralibus similibus, vel dissimilibus.*
 21. *Dispensandi cum regularibus ad beneficia.*
 22. *Absolui ad perjury in iure.*
 23. *Dispensandi super aetate ad Ordines, beneficia, & dignitates.*
 24. *Dispensandi cum non prouocatis intra tempus.*
 25. *Concedendi*

25. Concedit altare portatile.
26. Dispensat in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis, & aliis impedimentis.
27. Conciliat, vel confertur Ecclesiis.
28. Absolvit percuissores Clericorum.
29. Dispensat de aem promouendo.
30. Concedit licentiam testandi.
31. Absolvit Apostatas.
32. Dat facultatem transferendi de Ordine ad Ordinem.
33. Audiendo confessiones.
34. Relaxat vota peregrinationis.
35. Suspendit interdillum.
36. Dispensat super fornicia, & fructibus male perceptis.
37. Potest vis facultatibus extra limites Legationis in casibus ibi expressis.
38. Dispensat cum corpore viuis.
39. Concedit extra tempora, & non servatu interdictis promoueri.
40. Habet amplissimam facultatem in iudicialibus.
41. Absolvit non recitantes horas Canonicas.
42. Absolvit à votis, & perjuris.
43. Relaxat in iuramento Principem pro pace tractanda.
44. Suspenditur causa cum familiarium.
45. Compellit Cellitiores.
46. Erigit Ecclesias.
47. Absolvit à pœni Bulla Cœnz Domini.
48. Habet facultatem Maioris Permissarij.
49. Habet facultatem creando Doctores; sed hæc renovata est per Clementem VII.
50. Conferri beneficia suorum familiarium.
51. Concedit insignia Pontificalia.
52. Dispensat cum mali promeritis.
53. A Censuris incursis ob sententiam sanguinis.
54. & 55. Absolvit hæreticos, incendiarios, falsarios, & similes.
56. Potest subdelegare vices suas.
57. Visitat per Vicarium.
58. Creat Comes Palatinus.
59. Concedit facultatem alienandi si in evidentem &c.
60. Concedit Indulgentias.
61. Relaxat interdillum.
62. Dat facultatem mulieribus intrandi monasteria.
63. Concedit officia Tobellionatus.
64. Potest exire à Legatione, & reverteri.
65. Visitat quascunque Ecclesias.
66. Dissolvit uniones.
67. Visitat studijs, & Collegia.
68. Absolvit ab hæresi.
69. Prostat contra hæreticos.
70. Dat plenariam indulgentiam in certis casibus.
71. Dat licentiam audiendi confessiones, & absolvendi à quibuscunque casibus, & à votis.
72. Super interdillo.
73. Contra usurarios.
74. Super beneficiis suorum familiarium.
75. Conferri beneficia familiarium.
76. Iterum super interdillo.
77. Creat Rectorum Cancellarios, & derogat regulis Cancellarias.
78. Prænotarij creati à Legato que privilegia habeant.
79. Legatus Avenionensis est etiam Vicarius Papa.
16. Legatus de iure potest vñire beneficia, & erigere parochiales Ecclesias in Collegiatam.
17. Legatus conferre de iure, etiam devolutio processerit ex eius negligentia.
18. Legatus de latere potest supplere beneficia.
19. Item conferri beneficia iurisdictionis Clericorum, sed non mixti.
20. Legati missi, vel nati, non derogant patronatui Ecclesiasticis.
21. Legatus derogat patronatui competenti ex privilegio sed hoc in Gallia non admittitur.
22. Facultates legationis Avenionensis fuerunt approbata per plures decisiones Rota Romana.
23. Legatus Avenionensis conferri beneficia duplici reservatione reservata, remissis.
24. Legati ex solis facultatibus habent potestatem circa commendas & pensiones.
25. Reservatio beneficiorum familiarium Papa, de quibus intelligatur.
26. Facultas legitimatioris competis Legati ex concessione Pontificis, non autem de iure communi.
27. Episcopus quemodolibet, & quando possit dispensare cum illegitimis.
28. Quando Legatus de latere possit de iure absolvere à iuramento.
29. Licentia testandi data à Legato, que bene comprehendat.
30. Licentia testandi concessa à Legato non recipitur in Gallia.
31. Restitutio Legati adversus infamiam, quamvis habeat in Gallia.
32. Quid de dispensatione illegitimarum.
33. De dispensatione favore Apostatarum.
34. Facultas promouendi extra tempora, & similes, sortitur effectum etiam finita Legatione.
35. Non datur tempus limitatum pro executione iusmodi dispensationum.
36. Exemptores deputati in rescriptis Inlitiis, non possunt exire post annum.
37. Ordinatio Regis super auctoritate non extenditur ultra mandata ad resignandum.
38. Quando Legatus de iure possit evocare causas.
39. Legatus de iure potest commutare causas sine stipendio & figura iudicij.
40. Qua sit forma interponendi appellationem recurritur à Delegato Apostolico, & Vicerlegato seu Legato ad eundem est.
41. Appellantes à decreto Vicerlegati possunt coram eo appellationem introducere, tanquam ad iudicem ad quem.
42. Quamvis in regno Neapolitano Clerici tanquam miserabiles persona habeant privilegium l. vñice, C. quando Imperator int. populi & vid. hoc tamen locum non habet in alia Curia.
43. Si ageretur de Ecclesia ad pauperiam redacta, vel de Clerico papillari atque constituto, considerent privilegio d. l. vñice.
44. De potestate maiori Panuntiarj.
45. Legatus non potest creare Doctores, Magistros, vel Baccalarios in praesentibus Universitatibus Avenionensis, ex Bulla sel. rec. Clementis VII.

IN primis pro intelligencia totius quaestionis supponendum est, tria esse Legatorum genera. Primum genus est Legatorum de latere, quales sunt Cardinalis, qui de latere summo Pontificis assumuntur,

nuntur, cum illi semper assistant: *cap. decreto, cap. si quis Episcopus, 2. quæst. 6.* Soli igitur Cardinales nomen Legatorum de latere obtinent, *cap. 1. de officio Legati, & ibi Glossa in verbis Legationes.* Pacian. de probis lib. 2. cap. 33. n. 10. Bocc. in trall. de potest. Legati de latere n. 12.

Deposuit nihilominus summus Pontifex alios, qui non sunt Cardinales, adiecta clausula, *Cum possint Legati de latere: sed hi non Legati, sed Nuntij appellantur: Gossel. de infirmis resig. quæst. 3.*

Secundum genus est eorum, qui Legati missi, seu Nuntij nuncupantur, quos summus Pontifex ad certa negotia committit, qui non sunt Cardinales: *Francisc. c. de officio Legati, n. 3. du 6.*

Tertium genus est eorum, qui sunt Legati nati, eo quod aliquam obtinent Dignitatem, cui Legationis titulus annexus est; quales sunt Archiepiscopus Cantuariensis, Eboracensis, Remensis, & Pisani. His tres species Legatorum explicat Francisc. Marcus lib. 1. de off. c. 35. Barbof. de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 5. numer. 2. & sequentib. Sanchez consil. notat. lib. 6. caput 9. dub. 1. numero 13. Monet. de canonis. volum. 2. cap. 5. numer. 19. complutibus per eos citatis.

Legati tamen appellatione continentur tam is, qui est de latere, quam natus, vel missus: Gonsalvus in trall. de legat. quæst. 3. numer. 2. Barbof. de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 4. n. 99. Ideo familiares Nuntij, sicut & Legati, fruantur privilegio fori, & fructus sui beneficii licentiam, sicut illi qui sunt in servitio Episcoporum: Barbof. lib. 1. c. 97.

Legatus missus à Papa, morte Pontificis declinæ esse Legatus illius, remanet tamen Legatus Sedis Apostolicæ, & summi Pontificis. Quod eadem ratione de Nuntio descendit: *Rot. decis. 32. n. 1. c. 4. & 5. parte 2. c. 4. recent. n. 1.*

Verum autem Legati dicantur Collatores ordinarij, variatum est: nam aliqui dixerunt illos non esse Ordinarios, & ideo Legatos vigore indulgentia conferentes, non iure proprio conferre, sed vi Papæ Delegatos: *Burr. decis. 708. numer. 11.* Alij tamen volunt illum esse Ordinarium, & maiorem habere potestatem quam habeat ipse Ordinarius: *Lotter. de re benef. lib. 1. c. 28. n. 116. c. lib. 2. quæst. 1. §. n. 4. 3. Menoch. consil. 3. numer. 66 & 67. c. consil. 257. n. 88.* Et hoc verius est, ut probavimus sub c. 152. numer. 9. ¶ Verum est, quod quando agitur de indulto, tunc habentur tanquam Collatores extraordinarij, quia si non habeant aliunde ius conferendi nisi vigore suorum indultorum, non conferunt iure proprio, sed vi Delegati Papæ: *Burr. loco citato, & diximus supra parte 2. c. 3. §. 5. n. 7.*

Quidquid sit, negari non potest quin Legatus, sit Ordinarius, ut probavimus d. cap. 32. numer. 9. & fuit decretum in Rot. decis. 320. numer. 7. parte 4. recent. post Gambas. de officio Leg. lib. 8. numer. 6. Imo certum est, Legatum maiorem esse quolibet Ordinario: *Mohedan. de officio deleg. decis. 3. numer. 1. & in additione litterarum ad eundem modo intra provinciam sibi decretam potestatem suam veniunt: Rot. decis. 3. de officio Leg. in notis.* Non tamen comparatur cum Metropolitano, si provincia dicti Metropolitani non sit in eius Legatione comprehensa: *Mohedan. d. decis. 3. numer. 1. & in additione litterarum, præmissis.* Et concurrit Legatus cum quolibet Ordinario, teste Puteo decis. 335. lib. 2. dicente ita fuisse indicatum in secunda negotij propositione, ut ibi per eum in additione. Vnde quando agitur de constitutione donatorum satisfactionis, dante couocatione inter Legatum, & Ordinarium: *Verat. decis. 144. parte 2.*

Verum autem Legatus destinatus in una provincia, possit dispensare personam externam alienius provincie, ad obtinendum beneficia in provincia sibi non decretam, quæstio est ambigua: nam Ludov. in l. 1. c. 187. numer. 9. & ibi Beltramus. numer. 1. t. existimant Legatum id facere posse, cum agatur de negotio dependente à iurisdictione voluntaria, quæ ubique potest exerceri, idque etiam in non subditum: quod repetitur decis. 333. numer. 6. apud Eundem. Quod verum est in iurisdictione voluntaria; an autem locum etiam habeat in contentiosa, non ita constat. Quod enim non possit Legatus exercere iurisdictionem contentiosam in alia provincia, si duas sibi demandatas habeat, tenet Abb. in cap. noni. de officio Leg. & quæstio non esse dubiam dixit Francisc. Mar. c. quæst. 341. lib. 1. quem citat Gratian. decis. 113. numer. 4. ¶ In Gallia tamen servanda sunt concordata in titulo de Causis. Naque potest fieri citatio ultra vnum, vel duas dietas, nempe vnam, de iure Decretalium, cap. nonnulli 25. de rescriptis. vel duas secundum ius Sexu libri Decretalium in cap. statutus, §. cum verò, & §. cum autem, eod. tit. de rescriptis. Et in effectu, ne contentiose, fuit super causis quædam processu matrimonialis, propter citationem ad locum sermonum ultra duas, & amplius dietas factam. Super quæstione autem principali persistendum est in affirmativa, nempe posse Legatum ad diversas provincias destinatus cum potestate conferendi, ad quæ loca declinæ contingerit, posse in diversis provinciis eidem Principi ad quem destinatus est, subditis, beneficia conferre: ut fuit decretum per Rot. decis. 142. parte 3. divers. lib. 3. quia in qualibet parte suæ Legationis habet ordinariam potestatem, & quoad ipsum censetur una provincia, licet aliàs sint distinctæ quod limites, & prærogativas: quiddam dubitavit Franc. Mar. d. decis. 341. p. 1. Fulk. de visitat. lib. 2. cap. 26. n. 4. ad fin. & alij: quia contra eos est veteris opinio quando dux provincie sunt sub eodem Principe: *Guarian. de sept. 653. n. 13. & sequentib.*

Vnde licet subditi iurisdictionis Legati fuerint excommunicati in loco extra provinciam, & excommunicationem incurritur aliibi, tamen Legatus de latere potest illos absolvere, ut concludit Abb. in cap. p. ult. colum. 2. vers. tota se ad secundam speciem: & colum. fin. de officio Leg. Quod est verum quando in tali absolutione non est necessitas civile cognitionis: concludit Paris. consil. 28. n. 38. & 51. lib. 4.

Quod tamen limitandum est, nisi scilicet Legati sint restricti ad certum locum: quia cessante huiusmodi restrictione, potest iurdictio voluntaria ubique exerceri, & ideo potest Legatus ceteris Prototonariis extra provinciam, aut conferre beneficia suæ provincie vnicuique, etiam existentem extra provinciam, ex quo collatio est voluntarie iurisdictionis: ut decretum fuit per Rot. decis. 69. n. 1. parte 4. recent.

Ut autem sciatur quid possit Legatus Anienensis, aut eius Vicelegatus facere, secundum dispositionem iuris communis, & in quibus casibus gesta per eum subsistant demum vigore facultatum ipsius, sequentia notanda sunt.

Primo quidem supponendum est, quæ de Legato dicuntur, eadem ratione procedere in Vicelegato, curas eadem esse potestatis, & quoniam facultatibus vi potest, quibus ipsemet Legatus: *Bezzind. consil. 117. numer. 2. vol. 1. part. 2. Rot. decis. 328. in fine. vers. quoniam ad facultatem, ubi redintegratio, quia solent Legati omnes suas facultates nunciare in*

Vicelegatos, accedente summi Pontificis confirmatione: quod precipue locum habetio Vicelegato Auenionensi, qui immediatè à summo Pontifice deputatus est: ut diximus sup. d. capite 152. numero 4.

12. Secundo supponendum est, ut plurimum potestatem Legati dependere ex tenore facultatum illi per summum Pontificem concessarum: quia facultas quæ in eius concessionibus non est expressa, censetur illi denegata: Ludouic. decif. 287. num. 8. Seraph. decif. 772. num. 3. ubi dicit quod tenor litterarum Legati de latere, augeat, vel restringat potestatem, quæ ipsi de toto competet: Pat. decif. 144. v. 1. lib. 2. ubi quod potestas Legati, seu Nunciij, non extendatur ultra illi specialiter concessa.

His suppositis, paucis referemus facultates Legatis, seu Vicelegatis Auenionensibus concessas, quæ primùm à Sixto IV. anno 1475. Iuliano Cardinali Legato, deinde verò Francisco Guillelmo de Claremonte per Leonem X. concessæ sunt, & per famulos Pontifices successores omnibus aliis concedi soleant Legatis, eodem planè modo, & forma, quibus concessæ fuerant prædictis Cardinalibus Legatis antiquioribus: quas collegimus partim ex regulis authenticis, partim verò ex libello impresso R. D. Ioannis Nicolai tunc Auditoris Rotæ Auenionensis, cui nonnulla scitu necessaria adiunximus.

SUMMARIVM

Facultatum Legationis Auenionensis.

I.

13. **ONCESSA** est Legato Auenionensi facultas conferendi quacunq; beneficia in titulum, vel Commendam, & dispensandi cum quibusq; personis, ut quacunq; beneficia in commendam recipere possint, secularia, vel regularia, etiam si Monasteria fuerint: dummodò huiusmodi Monasteria valorem ducentorum florenorum aut non excedant, Dignitates Ecclesiarum Cathedralium, aut Collegiarum, etiam maiores post Pontificatam, aut in Ecclesijs Collegiatis principales conferendi.

II.

Concedendi Confessionale, etiam cum potestate absolvendi plenariè semel, & in mortis articulo, & eligendi Confessorem quemcumq; qui semel dispensare possit super casibus reservatis.

III.

Præsumi absoluti ab omni visitatione Liminum Apostolorum, intra tempus in facultate dispensandi cum eis super irregularitate incurfa, Divinis se immiscendo, & abolendi inhabilitatem, aut infamiam notam incurfas, & id tempus prorogandi ad septennium, dummodò interea per procuratorem &c.

IV.

Legatus concedit dispensationem, & licentiam quibuscumq; personis etiam Monachis,

aut Religiosis mendicantibus, & Canonici Regularibus, ut licentiâ casuisti alterius minime requisitâ possint ad generale studium accedere, & morari, & quod illi per quinque annuum necessaria ministrantur.

V.

Creare potest Proto notarios, Subdiaconos, Acolythos, & Capellanos Sedis Apostolicæ, cum illorum prerogatiivis, & præminentis præstito iuramento consueto: cuius iuramenti forma ponitur in Bulla.

NOta, quod isti Proto notarii creati à Legato, æquiparantur Proto notariis creatis ab ipso summo Pontifice, quoad hoc ut illorum beneficia sint Sedi Apostolicæ reservata, ut probauimus superius parte 2. c. 3. §. 2. n. 10. & sequenti. quod Rota voluit procedere, etiam ante acceptationem, & ipso Proto notario ignorante, & etiam ante assumptionem iolignium, ut habetur decif. 172. num. 4. part. 4. recent. rom. 2. Quamvis contrarium dixerimus d. cap. 3. §. 2. num. 2. a. iuxta decif. Burat. 706. numer. 10. Sed ista discretas conciliatur hoc modo, ut scilicet acceptatio tacita seu præsumpta, videlicet per expensam factam in expeditione Bullarum, propter quam præsumitur acceptatio iuxta decisionem 1. Crescentij sub tit. de præsumpt. & ita discretæ istæ decisiones concordantur in decif. 497. num. 43. p. 5. recent. & in addit. ad Burat. d. decif. 706. numer. 2. quæ reservatio durat etiam post dimissum Proto notarium, ut expressè cautus in regule prima Cancellariæ, & notatur in d. decif. 172. n. 17.

VI.

Legatus habet facultatem Legationis Angliæ, ac Insularum circumadiacentium. Quæ tamen hodiè locum non habet.

VII.

Potest Legatus disponere de beneficiis suorum familiarium vacantibus in Curia, etiam si ipse præsens non esset in Romana Curia.

PRO intelligentia notandum est, Cardinales non sui privilegio Indulti, nisi sint præsentes in Curia Romana; aut si abint, interueniat licentia summi Pontificis: ut diximus superius parte 2. c. 2. §. 5. num. 14.

VIII.

Habet facultatem Legationis ad Regem Scotia.

Sed hæc hodiè etiam est inutilis.

IX.

Concedit facultatem dispensandi super residua in beneficiis illam requiruntibus, in favorem existentium in studio generali, aut servitiis Principum, in altero ex beneficiis ipsorum ad tempus, vel quoad vixerint, & percipiendi fructus, non tamen distributiones quotidianas.

X.

Facultates Legationis extendit ad omnes provincias, per quas Legatus transfrat; est, & ad familiares ipsius continuos commensales, etiam sub dicta Legatione non comprehensos.

Et

ET præterea (quod valde notandum est) per Bullam concessam eidem Iuliano Cardinali Sancti Petri ad vincula, 4. Cui. Maij 1484. Summus Pontifex concecit Legato facultatem sui Vicarij generalis, his verbis:

Et visuper cupientes, ut opportuna tibi non desistat, si quæcumque alia occurrant que te impediant, seu ad quæcunque huiusmodi Legatio non extendatur, vices nostras tibi committimus per præfatos.

XI.

Quæcumque beneficia vñire potest, non excedentia tamen valorem ducentorum florenorum auri, quovis modo vacantia, etiam per cessum, vel decessum ea obtinentium, ad tempus, vel perpetuū, aut ad vitam obtinentium, cum omnibus necessariis, sublato appellacionis, aut alio iuris remedio.

XII.

Facultatem habet conferendi quæcumque, quodcumque, vel qualicunque beneficia secularia, & Ordinum quoruncunque regularia, cum cura, vel sine cura; personatus, officia, Canonici, prebendes, & dignitates, etiam in Cathedralibus, vel Metropolitanis, etiam post Pontificalem maiores, vel in Collegiatis principales, Prioratus, Præposituras etiam Conventuales, Officia etiam Claustralia, etiam si quis ad ea consueverit per electionem assumi; aut dispositioni Apostolica, vel ipsius Pontificis ex quavis causa, etiam ratione persona, vel qualitatis beneficiorum, aut aliis quomodolibet, etiam cum decretis irritantibus generaliter, vel specialiter affecta vel reservata fuerint; exceptis illis quæ apud Sedem Apostolicam, vel per promotionem ad quæcumque Metropolitanas, seu Cathedralis Ecclesias, aut Monasteria vacare contigerit, aut per speciales reservationes personarum contemplatione summi Pontificis reservantur, distictionem collationem faciendi in titulum, vel commendam, & de Ordine ad Monasterium, de loco ad locum, & de Ecclesia ad Ecclesiam, ipsique provisiones in Monasteriis seu regularibus locis, ad quæ translati fuerint, recipi faciendi; & reuocantur omnes reservationes, quarum vigore Dignitates, Canonici, & prebende, aliæque beneficia Ecclesiastica generaliter reservata huiusmodi unita, annexa, & incorporata acceptari, conservari, & assignari possent, seu de illis provideri possit in futurum, quæ suum effectum sortita non erant; quæ reservationes, & alia gratis expectantia reuocantur; & aliis prout latius continetur in facultatibus Iuliani Cardinalis Legati, per Sixtum IV. Anno 1475. concessis.

NOTANDUM est circa hunc vñdecimam, & 16 duodecimam articulum, quod Legatus de iure communi, etiam lepositis facultatibus hic expressis, potest vñire beneficia, & parochialem Ecclesiam erigere in Collegiatam; aut Parochialem vñire; aut erigendo Dignitatem vñire; quia vtrumque est in sua potestate: Gambac. de offic. Legati lib. 5. tit. de potest. Legati, in erigendo nona decif. num. 30. & in tit. de pusep. vñendi, num. 11. Rot. decif. 608. num. 4. & sequent. part. 4. recent. tomo 3. Lottet. de re benef. lib. 1. quæst. 28. num. 117. & 150.

Secundò, quod Legatus potest conferre deuoluta, etiam si deuolutio processerit ex propria ipsius negligentia. Quod cum aliis in Rota fuisset disputatum, & vota Dominorum fuissent diuisa, postea tamen negotio maturè discussio, conclusum fuit pro Affirmativa: quia si Legatus esset Episcopus, collatio eius negligentia deuolueretur ad Archiepiscopum, & tunc Legatus concurret cum eo: ita quândo deuoluitur ad Papam, Legatus iure Legationis concurret cum Papa: vt notatur apud Put. decif. 158. lib. 2. in correctio in nota marginali, post Sela. de benef. parte 2. quæst. 3. colum. vltima, versio. Item circa istum articulum, num. 42. Gondisal. in tract. de Legat. quæst. 9. col. 3. versio sedulius sententia, cum sequentibus.

Tertio, quod Cardinalis Legatus de latere, non solum beneficia de iure vñire potest, vt paulo post dictum est; sed etiam illa suppressere: vt decidit Rota apud Merlin. decif. 174. n. 6. post Nauarr. consil. 10. n. 1. de offic. deleg.

Quartò, quod Legatus de latere potest conferre beneficia iussu patronatus Clericorum: cap. cum dilectum, de iure patronatus. non tamen potest conferre beneficia iussu patronatus mixti: Pot. decif. 157. numero 2. lib. 3. Paris. conf. 55. num. 16. lib. 4. & monere 23.

Legati tamen nulli, vel nati, non derogant patronatui Ecclesiastico, nec beneficia conferunt nisi aliunde ius habeant tamquam Episcopi, aut iure alterius Dignitatis, aut nisi summi Pontificis illis ex speciali facultate concesserint: Monetian. tract. de communi. vlt. volum. c. 10. n. 315. & 318.

Si tamen ageretur de iure patronatus, quod competet laico ex privilegio, aut alio iure singulari, & non ex iure communi, veluti ex donatione & fundatione, posset Legatus de latere hanc patronatus derogare: Lottet. lib. 2. q. 10. n. 75. quod tamen in Gallia non seruatur, vt alio loco diximus.

XIII.

Concessa est Legatis facultas admittendi quæcumque resignationes, quoruncunque beneficiorum, reservationum etiam ratione personarum illa obtinentium, vel ex ipsorum beneficiorum qualitatis; aut aliis quomodolibet; quamvis generaliter vel specialiter reservata, vel affecta fuerint, aut etiam litigiorum, etiam si illi in Romana Curia pendeat, & illa conferendi simpliciter, vel ex causa permutationis, aut eadem commendare quomodolibet, necnon resignantibus seu cedentibus eisdem, ne nimirum dispendium patiantur, & aliis quibuscunque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quoruncunque Ordinum Regularibus, etiam Archiepiscopali, Episcopali,

pali, Abbatibus, aut aliu quacunque dignitate fulgentibus, ut se commodius sustinere valeant, aut aliu quavis de causa, ob quam ipsi Legatis expedire videbitur, super beneficiis, quorum iuri, vel Commenda cedent; etiam si in manibus ipsorum non resignentur: pensiones annuas de quibus sibi videbitur, & partes ipsa concordies fuerint, ipsi cedentibus, non aliis quibusvis personis, quando vixerint, vel ad certum tempus, per personas ipsos aut successores ipsorum beneficiorum possessores referendi.

21 Notandum est, quod ista facultas Legati Auenionensis, concessa, ut dictum est, Iuliano Cardinali de Ruette per Sixtum IV. & Francisco Guillelmo Cardinali de Claromonte per Leonem X. fuit expressis approbata per Rotam Romanam, ut in *Carpenar. Allen. Prioratus*, coram Buzeto inter eius decisiones in pressis, decis. 390. in princip. & in *Caval. lices. Communitatis*, coram Sacro decis. 508. per tot. parte 4. recent. & item in eorum eodem, decis. 109. per tot. parte 4. recent. anno 2.

23 Notandum est praeterea, fuisse nuper disputatum, verum facultas concessa Legato Auenionensi conferendi beneficia reservata, locum habere quando beneficium affectum duplici reservatione, cuius quatuorvis resolutio pendet ex his quae supra dicta sunt, c. 152. & ex notatis superius parte 2. c. 2. n. 35. quae hic repetenda non sunt.

24 Notandum tertio, quod Legati, si non habuerint facultatem à summo Pontifice superius expressam, non possunt commendare Ecclesias parochiales in perpetuum, neque Regulares commendare Clericis secularibus, vel è converso: ut testatur Barboza de iure Ecclesiast. lib. 1. num. 58. §. 9. & 60. Resignationes tamen beneficiorum admittere possunt, non tamen cum reservatione pensionis: quamquam non impediretur, si facta fuisset simpliciter resignatio, imponere pensionem super beneficiis non referatur, aut alias ad eius collationem spectantibus: Barboza de lib. 1. cap. 5. num. 68. 69. 70. & 71. Et huc omnia praestare potest Legatus Auenionensis, ut constat ex illius facultatibus superius expressis.

25 Notandum quarto, quod licet à facultate conferendi beneficia concessa Legatis Auenionensibus, & nominatim per Leonem X. excipiantur beneficia familiarium Papae, & Cardinalium, tamen Rotae hoc intellexit de veris familiaribus commendabilibus; non autem de illis qui ex privilegio pro tabilis habentur: ut videtur est apud Sciaephin. decis. 121. anno 6. & probantibus superius parte 2. cap. 5. §. 3. num. 11. & ita explicandum est quod dicitur per quicumque amplissimam facultatem datam beneficia conferendi, non cenferi comprehensa beneficia familiarium Cardinalis, vel Papae, ut probat Tusch. littera Capitul. 100. num. 47. post Bellam. decis. 19. n. 2. vorse. Quinto, quia. In aliis tamen casibus etiam ad effectum reservationis, familiaritas Cardinalis aliis modis probatur: de quibus Barbaez. decis. 217. 228. & 255.

XIV.

Conceditur Legato Auenionensi facultas concedendi clausulam absolutionis generalis à quibuscunque sententis, & censuris, etiam si ab eis non nisi per Romanum Pontificem

absolui possent, ad effectum dumtaxat litteralem consequendum: & clausulam, quod omnia beneficia per inspectantem obrepta habeantur pro expensis: & derogandi Conciliis generalibus, iuribus, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, statutis, & consuetudinibus, ac constitutionibus Ecclesiarum, etiam Metropolitannarum, Ordinum, Monasteriorum, & aliorum locorum, ac privilegiis eisdem concessis, ac exemptionibus & indulgentiis, pro ea vice, & huiusmodi facultatem potest committere.

Notandum est circa hanc facultatem, quod dicta Clausula absolutionis à censuris, derogationis iurium, & similis, suam operantur effectum quoad validitatem provisionis, non quoad alia: & ideo talis absolutio, & derogatio non suffragatur ad hoc ut excommunicatus, vel cunctis interitus, possit uti absolutione, aut aliis clausulis ad componenda alia beneficia, aut alias gratias: ut comprobatur Genc. in trall. de benef. parte 7. cap. 13. num. 62. Riccul. de iure pers. lib. 4. c. 9. n. 4. & copiosè Barboza in trall. de claus. cap. 179 per tot. omni alioquin Legatus etiam de latere nihil contra formam iuris facere, aut statuere potest: Rot. decis. 490. n. 7. parte 1. recent. & decis. 500. n. 4. in fine. part. 3. recent. neque potest rescindere contra constitutionem electum Papalem: Rot. decis. 67. n. 16. parte 4. recent. anno 2. Nec potest confirmare statuta iuri communi contraria: Rot. decis. 438. n. 41. & 43. parte 4. anno 2. & decis. 103. n. 18. Sciaephin. decis. 1306. n. 5. Gratiano de script. 245. n. 4. & de script. 300. n. 50. Potest tamen Legatus restituere in integrum non appellatam, comitito de litione: Petre. conf. 27. n. 1. Sed non potest cognoscere, vel committere causas, ordine iuris non servato, nisi illud habeat in facultatibus, prout habet Legatus Auenionensis, ut copiosè ostenderis inferius in 48. facultate. Si tamen statuta non sunt iuri communi contraria, potest illa Legatus condere, si sit Legatus de latere, ita ut dicunt perpetuo etiam finita Legatione, & statuta ab alio Legato facta reuocant: Barboza de iure Eccles. lib. 1. cap. 5. n. 84.

XV.

Legatus Auenionensis habet facultatem dispensandi in fauorem secularium, vel regularium quorumcumque Ordinum, super deservitis Natalium, ex quocunque eorum, seu alio vitio: etiam ad duo, vel tria incompatibilia, regularium, vel secularium: & ad duo sub eodem tetto, cum clausula permutandi, & commendae, cedendi secularium Sacralibus in titulum, & regularia Regularibus in commendam, & è contru, etiam si talis sint quod ad ea quis consueverit per electionem assumi.

Notandum est quod de iure communi, Legati non possunt dispensare cum illegitimis, ut sint habiles ad obtinendum Ecclesias curatas: Spec. in ut. de dispensat. Summe de Episcopis, n. 33. Rebuff. in prax. tit. de dispensat. super defectu natal. n. 45. nec etiam ad Conuocationes Ecclesiarum Cathedralium, qui in materia dispensationis passim ambulant cum Curatis: Rot. decis. 2. de filio presbyter. in nouis, & apud Ludouic. decis. 287. n. 5. & 6. Et ideo infectus

in *facultate* 18. generaliter conceditur Legato facultas dispensandi super quocunque defectu natalium, ad quocunque, quodcunque, & qualiacunque beneficia, quæ verba propter illam generalitatem, & specificam expressioem, omnia beneficiorum genera comprehendunt.

XVI.

Dispensat Legatus Avenionensis super atate, ad sacros etiam Presbyteratus ordines, & ad ministrandum in Ordinibus sic susceptis, & ad unum, vel duo, vel tria incompatibilia, & ad obtinendum quascunque Dignitates, etiam post Pontificalem maiorem.

XVII.

Dispensare potest ad tria incompatibilia secularia, vel Regularia in titulum, vel Commendam, etiam parochiales, vel in illarum Vicaria perpetua, & ad Dignitates post Pontificalem maiores.

XVIII.

Potest dispensare cum patientibus defectum Natalium, etiam si ex soluto & soluta, coniugato & soluta soluto & coniugata, aut Clerico in quocunque, etiam sacro, aut presbyteratus Ordine, aut Dignitate etiam Episcopali constituto, & soluta, vel coniugata, ut ad quascunque Dignitates etiam Archiepiscopales, Episcopales, vel Abbatiales promoveri possint: cum facultate derogandi dispositioni Pisanensis Concilii, statuti, & consuetudinibus Ecclesiarum, vel Monasteriorum quorumlibet.

17 **D**E materia huius facultatis videri poterunt tradita per Garc. de benef. parte 7. cap. 2. n. 45. & sequent. ubi ostendit Episcopum posse dispensare illegitimum ad minores Ordines, & ad beneficium sine cura, quando est honestæ vitæ quod non potest facere sine iusta causa: non tamen potest illum dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium. Ad maiores autem Ordines, & beneficia curata, & ad Dignitates, vel Personatus, etiam sine cura solus Papa, vel Legatus ab eo potestatem habens potest dispensare: ut probat Garc. d. parte 7. cap. 2. n. 51. & 53. & sequentibus. ubi tota hæc materia tractatur.

XIX.

Dispensat Legatus super defectu Natalium, ex quocunque, etiam damnato, vel successore coita, pro Ordinibus etiam sacris, & extratemporalibus, & ad beneficia quacunque, quodcunque, & qualiacunque: & pro quibuscunque Religiosis Ordinibus: ut recipiant dispensatam in Monachum, aut Canonicum, Militem, seu fratrem, cum facultate dandi habitum, & emittendi professionem.

XX.

Dispensare potest ad duo, vel tria incompatibilia quacunque, etiam consuetudinalia, aut simplicia sub eodem recto, similia vel dissimilia, & illa dimittendi, aut Commendam cedendi simpliciter, aut ex causa permutationis,

cum facultate derogandi statutis & consuetudinibus Ecclesiarum, aut Ordinum quorumcunque, & derogandi Concilio Pisanensi, & generali, & aliis quibuscunque talis, aut simili dispensationi obstantibus.

XXI.

Habet facultatem dispensandi cum Regularibus cuiuscunque Ordinis, etiam Mendicantibus, obtinendi beneficium regulariter, vel seculariter, sacrorum vel aliorum quorumcunque Ordinum, dammodo non sit officium Claustrale: & in illis beneficiis residendi, ac admissa dimittendi simpliciter, vel ex causa permutationis, & in locum dimissi aliud obtinendi.

XXII.

Relaxare potest iuramentum, & personam quæ illud præstitit absolvere, & super periculo incursi dispensare, dammodo talis dispensatio, vel absolutio in alicuius, vel aliquorum græ præiudicium manifestè non redundet.

Notandum est, quod Legatus de latere potest concedere absolutionem à iuramento, narratis sibi legitimis absolutiois causis: & hoc casu tollitur impedimentum iuramenti: ut testatur Marchesanus de commissionibus, tomo 2. tit. de commissione relaxationis iuramenti, parte 3. §. 2. n. 6. 9. & sequent. fol. 211. Quod procedit, etiam si agatur de relaxatione iuramenti Sedi Apostolicæ referata: quia non propterea deneganda est Legato de latere. Paris. consil. 28. num. 4. 2. vol. 4. en ratione, quia leuis est talis relaxatiois concessio, & io leuibus referuata Papæ, non censetur Legato deogata. Paris. loco cit. n. 43. Marchesanus d. tomo 3. in cit. præd. parte 3. §. c. n. 67. verificat si aliquis casus, pag. 196.

XXIII.

Dispensare potest cum patientibus defectum atatis, ut possint promoveri ad omnes, etiam sacros Ordines, & quacunque, & qualiacunque beneficia: duo vel tria: cum cura, vel sine cura obtinere queant, etiam Dignitates in Cathedralibus, etiam Metropolitanis maiores post Pontificalem: aut in Collegiatis principales: eaque beneficia dimittere, & in locum dimissi aliud obtinere, & recipere, cum derogationibus ad hoc opportunis.

XXIV.

Dispensat cum iis qui non fecerunt se promoveri intra tempus, & retinuerunt beneficia pacifice ultra annum, cum facultate abolendi notam inhabilitatis, & infamiam, & reabilitandi ad eandem, vel similia: & beneficia deuoluta, aut Sedi Apostolicæ referata propter eandem causam, vel aliam, licet de conferendis, cum facultate derogandi quibuscunque dispositionibus Conciliorum, ordinationibus Apostolicis, & statuti, ac consuetudinibus Ecclesiarum etiam iuramento roboratis.

XXV. Potest

XXV.

Potest concedere *Altare portatile* quibus-
cunque personis, & cum facultate celebrandi
etiam ante diem, circa tamen diurnam lucem,
dummodo cum debita reverentia & honore
in locis congruentibus & honestis; istud quod
hoc culpa non imputetur tilibus, aut Sacerdoti:
& quod rari hac facultate utatur: etiam
in locis interdicto suppositis, clausi tamen ia-
nibus, & non pulsatis campanis.

XXVI.

Potest Legatus Auchenionensis dispensare su-
per tertio, vel quarto consanguinitatis, vel
affinitatis gradu: & si de Regali, Ducali, vel
Comitum sanguine fuerint, super quoniam,
etiam secundo gradu consanguinitatis, vel
affinitatis, mixtum vel qualitercunque con-
iunctis, & super cognatione spiritali, & in-
iuria publica honestatis, & super iis qui se
posuerunt per adulterium scienter, vel igno-
rante, ut matrimonium contrahere possint,
aut nulliter contractum celebrare. Potest
etiam absolvere eos, qui iam scienter, vel igno-
rante contraxerunt in istis gradibus.

XXVII.

Legatus habet facultatem consecrandi
Ecclesias, aut illarum reconciliationem com-
mittendi.

XXVIII.

Absoluit percussores Clericorum, etiam si
mors casualis intervenierit: & potest habili-
tare ad quaecunque beneficia, nec non eos, qui
litteras processus, & sententiam sanguinis di-
ctarunt, subscripserunt, consecraverunt, publicè
legerunt: & cum his super irregularitate in-
cursa dispensat; & quod possint promoveri ad
sacros Ordines, & beneficia obtinere. Tollit
etiam inhabilitatem, & infamiam.

XXIX.

Dispensare potest ut quis non teneatur
promoveri ad certum tempus, & derogare in-
tribus, consuetudinibus, statutis, fundationi-
bus, & privilegiis huius dispensationi contrar-
iis.

XXX.

Habet facultatem concedendi Episcopis,
Archiepiscopis, Prelatis, & aliis quibuscun-
que personis Regularibus, vel secularibus, ut
possint disponere de quibuscunque bonis quan-
tumvis intuitu Ecclesiam acquisitis.

19 Notandum est primum, quod ista licentia testan-
di, non potest comprehendere bona, quae iam
sunt in incorporata Monasterio: quia facultas tes-
tandi debet intelligi de bonis, quae non fuerunt alie-
nati quocunque probato: fuit superius c. 197.

20 Notandum secundum, quod in Gallia non admit-
titur licentia testandi de fructibus beneficiorum,
concessis Regularibus, & Religiosis profectis, in
praeiudicium ordinationis Regium, & consue-

tudinum provinciarum: neque per tales licentias
testandi impediri proximos succedere in
bonis Monachorum, etiam in fructibus benefici-
orum: ut probat Pithaeus in tract. de libertat. Eccles.
Gallicanae, p. 128.

Similiter observandum est, quod restitutio ad-
versus infamiam facta per Legatum, non admit-
tat in Gallia quoad causas prophanas: quoad verò
Ecclesiasticas, gratia Summi Pontificis, vel Legati,
pro restitutione adversus infamiam, sive iur. suum
effectum in Gallia, quoad receptionem ad Ordines,
& Officia, & alia Ecclesiastica; & non aliis: ut
notat Pithaeus ibi, sup. n. 121.

Eademque ratione, si Legatus vigore scultra-
tum dispensaverit adversus illegitimos ad Ordines
sacros, vel beneficia: talis dispensatio admittitur:
non tamen quoad temporalia: sed hoc sine pra-
iudicio fundationum secularium, vel privilegio-
rum, statutorum, vel consuetudinum, aut constituta-
tionum laicalium: ut per Eundem n. 121.

XXXI.

Potest Legatus absolvere Apostatas: prius
tamen illis ad tempus, de quo sibi videbitur,
à suorum ordinum executione suspensissimam:
si Divinis se immiscuerint: cum facultate re-
cipiendi eos in Communionem: & quod quaecun-
que sui Ordinis beneficia obtinere possint.

Notandum est triplicem esse Apostasiam: pri-
mò à fide: secundo, ab obedientia: tertio, ab
Ordine, vel Religione. In hac tertia specie, de qua
loquitur hae facultas, dispensare per officium For-
nitentiarum in foro conscientiae tantum: in Dacia
verò in utroque foro: & de duobus his dispensatio-
nibus copiose agit Pyrrhus Corrad. in praxi dispen-
sat. Apostolic. lib. 3. cap. 13. & 14.

XXXII.

Legatus dat facultatem transferendi se de
Ordine ad Ordinem, & de Monasterio ad Mo-
nasterium, & admittendi cessiones Monaste-
riorum: dummodo non excedant in fructibus
valorem ducentarum librarum auri; cum po-
testate recipi facienda professiones Monacho-
rum, vel etiam recipienda.

XXXIII.

Dat facultatem audiendi confessiones per
se, vel per alium, & absolvendi, rehabilitandi,
& dispensandi super irregularitate, & super
quibuscunque criminibus, etiam ob simoniam
in Romana Curia, vel extra, falsificationem
litterarum Apostolicarum, homicidium casuale,
& alia: etiam si de illis Sedes Apostolica
consultenda esset: & absolutio Romano Pontifi-
ci dumtaxat pertinet: & in omnibus casibus,
in quibus Maior Praetoriarum in Roma-
na Curia praesens dispensare potest.

XXXIV.

Praeterea datur facultas relaxandi quacun-
que vota peregrinationis, & abstinentiae,
etiam ultramarinae, & Beatorum Petri
& Pauli, & Iacobi in Compellenda, quae commodè
adimpleri non possent; illique in alia pietatis
opera committendi.

XXXV. Habet

XXXV.

Habet facultatem suspendendi, & relaxandi interdictum laxatum auctoritate Apostolica, ad tempus etiam, in quibuscunque casibus, vel totaliter si, & prout sibi videbitur.

XXXVI.

Dispensat cum quibuscunque simoniaciis tam in Ordine, quam in beneficio, cum rehabilitatione & restitutione ad beneficia. Abolet infamiam, & tollit inhabilitatem, & habilitat ad quacunque beneficia, etiam vacantia per simoniam, per liberam renunciationem, per constitutionem Ioannis XXII. que incipit, Excecrabilis, per devolutionem vacantia apud Sedem, aut ratione persona reservata, aut quomodo vacantia.

XXXVII.

Potest Legatus vis omnibus facultatibus suis tam intra, quam extra limites sui Legationis, quoad personas intra illius limites comprehensas.

XXXVIII.

Dispensat cum corpore vitiatum, ut ad Ordines etiam sacros promoveri queant, & ad quacunque beneficia in Metropolitans, vel Cathedralibus Ecclesiis, etiam si sint Dignitates post Pontificalem maiores, dummodo non sit talis deformitas, & adeo notabilis, ut ex ea scandalum oriri possit.

XXXIX.

Potest Legatus concedere, ut quis extra tempora promoveri possit, & non servatis debitis interdictis, seu temporum intervalis.

34 Notandum est, quod super hoc articulo dubitatum fuit, utrum facultas promouendi extra tempora, & non servatis interdictis facta per Vicelegatum, possit sortiri effectum finita Legatione. Super quo dubio fuit conclusum, gratiam esse validam, & posse executioni demandari, etiam finita Legatione per mortem, aut revocationem Legati. Ratio est, quia gratia iam semel fuit perfecta, & in esse deducta; & per consequens durat finita Legatione: Gambas de potest. Legati, lib. 9. quæst. 36. num. 118. & lib. 4. quæst. 16. n. 20. Sanchi. de matrimonio lib. 8. disp. 28. num. 76. 8. & 86. & faciente per nos tradita superius parte 1. cap. 4. §. 2. num. 16. 17. & 18.

35 Præterea dicit, dispensationem prædictam debere sortiri effectum, etiam si concessa fuisset ante triduum: quia de iure nullum tempus est præfixum similibus dispensationibus: teste Rebuff. in tract. nominationum, quæst. 14. num. 12. quia similes gratiæ sunt perpetuæ: idem Rebuff. in concordat. in formam dandi. Apost. in verbo, presentare, vers. & in hac præsentatione.

36 Et quod dicitur, Executores Apostolicos non posse etiam post annum, cap. querens, de officio delegati, debet intelligi dumtaxat de recipienti substitui, & non de recipienti gratiæ, quæ sunt perpetuæ: sicut Sanelegry Parte III.

gratia ipsa: vetradit Nicolaus Garc. de benef. parte 6. cap. 1. n. 148.

Nec ordinatio Regia loquitur in casu isto, sed 37 dumtaxat procedit in procuracionibus ad eligendum: quæ non valent lapsio anno: Rebuff. in pract. tit. de procurator. ad resignand. confirm. num. 18. & patet in collatione ordinationum Regiarum, lib. 1. tit. 3. §. 19. art. 10.

XL.

Habet facultatem audiendi, cognoscendi, finiendi, & terminandi quascunque causas per viam simplicis querelæ, vel appellationis, etiam à Delegatis, vel Subdelegatis à Sede Apostolica, tam quoad causas motas, quam movendas, etiam simpliciter, & de plano, sine precepto & figura iudicij, sola facti veritate inspecta, etiam terminis substantialibus minime servatis, & unico excepto xxi. prout sibi visum fuerit, aut alios subdelegandi sub eisdem potestate, modo, & forma: adversus quoscunque facta, etiam ad unum, duos, vel plures annos, lapsa restitendi: causas etiam à Iudicibus à Sede Apostolica deputatis auocandi. Et in alia facultate, datur ei potestas committendi causas, appellatione postposita, & procedendi etiam sine scriptis: Statuta, constitutiones, & ordinationes pro bono pacis, & utilitate communis, & alias quomodolibet faciendi: & super his dispensandi omnes, eiuscunque dignitatis, & status: puniendi; officiis, & inquisitionibus, iuribus, & bonis privandis, &que confiscandi, & cum eis dispensandi: penam, & multam etiam ex quibuscunque delictis enormibus incurfas remittendi; vel super his componendis: omnes delinquentes carceratos ex quibuscunque delictis, etiam si crimen læsæ Maiestatis superent, relaxandi, & liberandi: saluos conductus & securitates concedendi perpetuam, ad beneplacitum, vel ad tempus; Rectores, Vicerectores, Potestates, Capitaneos, Vexilliferos, Castellanos, & quoscunque alios Officiarios, spirituales, vel temporales, & Indices suspendendi, privandi, restituendi; & aliis prout sibi videbitur providendi, eligendi, & confirmandi: Rebelles absolvendi, illisque restituendi &c. treugas & inducias inducendi &c. ut latius patet ex Bulla Sixti IV. concessa Iuliano de Rucere Cardinali sancti Petri ad vincula, Legato Anemouensi, sub Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, 10. Cal. Martij, 1475.

Notandum circa hanc facultatem primum, quod 38 Legatus sine specialitate non potest cognoscere de causis, ad quas alius fuit deputatus privatus, nisi data negligentia Delegati: Gambas de Legat. de latere, lib. 8. numero 100. ubi etiam limitat in eo, qui delegatus est ad vniuersitatem causarum: & ideo Legatus Antequienensis, vel Vicelegatus, stante negligentia vel culpa Communiarum Apostolicarum, potest cognoscere de causis delegata, præsertim superueniente noua causa à principio non

non cogitata: *l. si hominem, ff. mandati, Abb. in cap. studuisti, & ibi DD. de officio Leg. Garbini ad lib. 2. num. 100. Gratian. discept. foras, cap. 92. n. 19.* Sed vigore facultatum res est extra dubium.

- 39 Notandum secundò, quod de iore, Legatus de latere non potest committere causas sine scriptis, & figura iudicij: ut probat Gratian. *discept. foras, cap. 300. num. 1. t.* & ideo opus fuit ad hoc speciali lumen Pontificis facultate.

- 40 Notandum tertio, quod licet Legatus possit cognoscere de causis delegatis per summum Pontificem, & illas ad se auocare, & Delegatis Apostolicis inhibere propter praedictas facultates amplissimas superius relatas; tamen aduertendum est in modo appellandi & recurrendi; debet enim interponi appellatio ad Sanctissimum, non autem ad ipsum Legatum: quia per facultatem Legato concessam receditur quidem à iure communi quoad cognitionem appellationis interpositae ad Papam, sed quantum ad modum appellandi nihil est innovatum: ideo appellatio debet interponi ad Papam, de qua tamen postea Legatus, aut Vicelegatus cognoscit: *Ruin. consil. 3. numero 4. lib. 4. Gratian. decis. 14. num. 19.*

Et hoc casu Legatus, vel Vicelegatus vigore privilegij cognoscit tanquam Iudex ad quem: *Stacc. de appellat. q. 17. sumit. 2. n. 66.*

- 41 Notandum quarto, quod ex praemissis inferitur, quod etiam à decretis & sententiis Legati, vel Vicelegati, appellatione interposita ad Papam, potest appellari ad eundem Legatum, vel Vicelegatum redire, tanquam ad Iudicem ad quem, & ab eo iustitiam petere: *Ausier. ad decis. Capell. Tolos. 193. An per granatam, sumit. 3. Stacc. loco cit. n. 66.* Nec per hoc dicitur tenonisciam appellationis: *Felionca cap. grauium, sub n. 10. sumit. 3. de officio Delegat. Salgado in tract. de Reg. protell. parte 2. c. 13. n. 134.*
- 42 Notandum quinto, Legatum vigore Concilij Tridentini non posse auocare causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes, sed teneri eas remittere ad Curiam Episcopalem: per text. in *cap. cause amovet 20. sess. 14.*

Et cum nuper fuisset propositum dubium ex Nouario in *tract. de stell. & variat. fori*, ubi concludit Clericos, tanquam miserabiles personas, habere privilegium trahendi causas ad superius tribu-
na, ut ipse probare conatur *sess. 1. q. 3. t.* Tamen duxit doctrinam illum locum habere dumtaxat in regno Neapolitano propter specialem consuetudinem, & ritum illarum Curiarum; ut patet ex Vincent. de Franch. quem ipse allegat *decis. 397.* & ex ritu illius magnae Curiae 133. & ibi Carant. Covarra. *pract. quast. 2.7. n. 3.* & hoc esse speciale in illis Curis, & non procedere in aliis, probat Marchesan. *de commissis, ratio 2. sic. de commissione inuocationis causarum, p. 2. s. 2. n. 59. fol. 309.*

- 43 Si tamen ageretur de Ecclesia ad pauperem redunda, posse petere euocationem causae suae ad supremum tribunal Legati, vel Vicelegati: *Cancer. lib. 1. var. resol. cap. 2. n. 1. s.* vel si ageretur de Clerico pupillo, non ratione clericatus, sed ratione pupillaris aetatis: ut declarauit sacra Congregatio apud Barbois *decis. Apost. collectan. 157. n. 1.*

XLII.

Potest Legatus absolueri eos, qui omiserunt recitare horas Canonicas, & super fructibus male ea de causa perceptis componere, seu illos in parte, vel in totum remittere.

XLIII.

Absoluit à quibuscunque votis, periniis, & promissionibus, & illas relaxat, ac opportune super illas dispensat, etiam erga personas Regali dignitate surgentes.

XLIV.

Habet facultatem relaxandi iuramenta Principum, & aliorum quoruncunque, ad effectum pacis tractanda.

XLV.

Conceditur suspensio omnium causarum familiarium Legati, coram quibuscunque Iudicibus pendens, durante Legatione.

XLVI.

Compellere potest quoscunque Collectores, & illos priuare officiis, & de nouo promittere.

XLVII.

Habet facultatem erigendi Ecclesias, & illas dotandas sub forma in Bulla praescripta.

XLVIII.

Potest absolueri desertentes prohibita ad Infideles, & à quibuscunque censuris incurfis, etiam contentis in Bulla Coenae Domini.

XLIX.

Potest uti omnibus facultatibus competentibus Penitentiario Maiori Urbis.

Notandum est, Penitentiarii Maioris officium versari circa forum conscientiae, de cuius potestate agit Chassan. in *catol. glor. mundi, parte 4. consider. 17.* & alij citati per Barbois. *de iure Eccles. lib. 2. c. 4. n. 97.* & plura habet in diuersis locis Pyrchus Corrad. in *tract. de diffen. Apost.*

XLX.

Conferri insignia Doctoratus, & Magisterij in quacunque facultate, tam secularibus, quam Regularibus Ordinibus quoruncunque, necersitis duobus, tribus, aut pluribus in illa facultate Doctoribus, vel Magistris, & illorum secreto consilio petito.

Notandum est, quod ista facultas promouendi ad gradus Doctoratus vel Magisterij, fuit reuocata per Clementem VII. per Bullam sub Datum Romae apud sanctum Petrum sub annulo piscatorum die 10. Septembris 1531. Quae bulla inserta est in statuti Collegij dictae Vniuersitatis, fol. 42. pro-
sequitur.

*DILECTO FILIO NOSTRO HIPPOLITO,
Sanctæ Prædix Diacono Cardinali de Medicis.*

DILECTE fili noster, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum sicut accepimus quamplures à Comitibus Palatinis, & aliis etiam specialibus Commissariis Apostolicis, ad Magistratus, Doctoratus, Licentiatu, Baccalaureatus, & forsitan alios gradus in diuino & humano iuribus, Artibus, Medicina, & aliis scienciis, extra Vniuersitatem Generalis studij nostræ Ciuitatis Auenionensis; cuius Circumspectio tua, ratione Ecclesiæ Auenionensis, quam in administratione obtines, Cancellarius existis, in eadem Ciuitate, & Diocesi Auenionensi, in tui, & dictæ Vniuersitatis præiudicium, & graduum huiusmodi stipendium hætenus promoti fuerint, & in dies promoueantur. Nos ne id deinceps fiat prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra scientia, omnes & singulas facultates, priuilegia, concessiones, & indulta, quibuscumque personis, cuiuscumque gradus, status, dignitatis, & præminentie existentibus, etiam si Comites Palatini, aut Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & Legati de latere fuerint, per Prædecessores nostros, ac Nos, & Sedem Apostolicam, ac Legatos de latere, & alios quoscumque concessas, & concessa, quoad facultatem promouendi aliquem ad gradus prædictos in Ciuitate, & Diocesi Auenionensi, ac toto nostro Comitatu Venayssino, reuocamus, cassamus, & annullamus; ac nullo modo in dicta Ciuitate & Diocesi, ac Comitatu sibi locum vendicare posse, ac quoscumque quoquo modo qualificados in dicta Ciuitate, Diocesi, & Comitatu, ad aliquem ex gradibus prædictis extra Vniuersitatem huiusmodi pro tempore promouendos, nullo modo gradum, aut dignitatem acquirere, aut priuilegiis, fauoribus, immunitatibus, aut relationibus, & præminentis gradus huiusmodi uti, potiri, & gaudere posse: sicque per quoscumque Iudices & Commissarios iudicari, & definiri debere, sublata eis quauis aliter iudicandi, & definiendi facultate; ac quidquid secus contigerit attentari, irritum, & inane decernimus, & declaramus: & nihilominus vniuersis & singulis personis cuiuscumque gradus, & qualitatis fuerint, sub excommunicationis latæ sententiæ, ac duorum millium ducatorum auri de Camera, pro vna Cameræ Apostolicæ, & reliqua medietatibus ipsi Cameræ Archiepiscopali Auenionensi, ipso iure, absque aliqua declaratione incurrere. & applican. penis, districtius inhibemus, ne se ad aliquem ex gradibus prædictis in Ciuitate, Diocesi, & Comitatu prænominatis, ab alio quàm dicta Vniuersitate, peractis cursibus debitis, & aliis seruatis seruandis, quoquo modo promoueri faciant.

Non obstantibus præmissis, nec non Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac in prouincialibus, & synodalibus Conciliis editis, statutisque & consuetudinibus prædictarum, & quarumvis aliarum Ecclesiarum, Vniuersitatum, Ciuitatum, & locorum quorumcunque, etiam iuramento, etiam tuo, quod quoad effectum præmissorum relaxamus, confirmatione Apostolica, & quauis alia firmitate roboratis; priuilegiis quoque & indultis, ac literis

178 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

ET per dictas Bullas Clementis VII. confirmantur facultates aliis Legatis concessæ, cum clausulis amplissimis irritantibus, & derogatoriis: quæ facultates confirmatæ fuerunt in favorem Cardinalis de Farnesio per Iulium Papam III. anno 1552. & 1555. Eadẽque ratione similes facultates repetuntur in litteris Legatorum, qui successivè deputantur ad dictam Legationem Avenionensem.

Hic Tertia huius Parti Questionum & Resolutionum Beneficialium, Canoniarum, & Regularium, finem impono; ad Laudem Dei

Omnipotentis, & Gloriosissimæ Virginis MARIÆ Patronæ meæ: Omnia subiiciens correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ. Et quacunque à me ex Gallia moribus dictis suis approbare non intendens, & quatenus inrisditioni Ecclesiastica essent contraria: quod fiat potius illo casu referens, quàm quid fieri debeat. Protestans me semper amplecturum opiniones Sanctæ Sedis magis fauorabiles, summiq; Pontificis authoritati; cuius me fidelissimum Vassallum & Feudatarium esse profiteor, & usque ad mortem profitebo.

INDEX

INDEX

Eorum omnium, quæ in hac Tertia Parte
Quæstionum Beneficialium, Canonica-
rum, & Regularium, continentur.

A

Abbat.

Abbas commendatarius potest locare
predia sua beneficij: cap. 181. n. 2.
pag. 115

Habet liberam administrationem in
spiritualibus, & temporalibus: n. 4. ibid.

Habetur pro vero Prelato: & in Gallia iurisdic-
tionem exerceat saltem correctionalem, maxime si sit
Cardinalis: num. 8. p. 136

Potest nominare, eligere, & presentare ad benefi-
cia: ibid. num. 3. p. 135

Verum possit instituire, vel destituere Priorem obe-
dientiarum: num. 6. ibid.

Verum possit nuntios recipere, ibid. num. 7. ubi
etiam agitur de eius iurisdictione in Monachos.
ibid.

Abbat commendatarius possunt delegari causæ à
summo Pontifice, sicut Titulari: n. 5. ibid.

Abbas commendatarius Cardinalis habet iurisdic-
tionem in Monachos, recipit nuntios, & alia
facere potest quæ cæteris non competunt: ibid.
num. 9. p. 136

Simplex Abbas commendatarius non succedit in
peculio Monachorum, secus est si sit Cardinalis:
num. 10. ibid.

Quamvis Abbas Commendatarius sit professus al-
terius Ordinis, tamen est verè Prelatus, & caput
Capituli: num. 11. ibid.

Si sit Cardinalis, deputat Sacram perpetuum:
num. 12. ibid.

Abbas Commendatarius habet eosdem honores,
quos Titularis, etiam in Comitibus Generalibus
Galliæ: num. 13. ibid.

Nun potest Abbas Commendatarius habere ali-
quam potestatem, cui fundatio, vel consecratio
adscripta: num. 14. ibid.

Abbatissa.

Abbatissæ habent ius visitandi in locis, ubi Con-
cilium Tridentinum non est receptum: cap. 124.
num. 3. p. 8

Verum autem hoc possint facere per se, vel per sub-
rogatam personam: ibid. num. 1. p. 9

Ius visitandi competit Abbatissis cumulatione in-
fima cum Episcopo, nisi aliter transactio, vel
fundatione cautum: ibid. num. 4. & 5. p. 8

Licet Episcopus possit visitare post visitationem

Abbatissæ, aut aliâs cumulatione, unus tamen non
potest renovare sententiam alterius: ibid. num. 6.
& 10. p. 8 & 9

Abbatissa potest conferre beneficia etiam curam
animarum habentia: ibid. n. 8. p. 8

Intellige vt cap. 193. num. 5. p. 160

Ius nominandi Priorem in monasterio inferiori,
potest competere Abbatissæ monasterij superiori:
cap. 124. n. 7. ibid.

Abbatissa potest exire à clausura, quando non po-
test prestare iuramentum obedientie & fidelita-
tis per procuratorem, dommodo statim redeat
ibid. num. 16. p. 9

Absent.

Constitutio loquens de absentia alicuius, verum
extendatur ad casum mortis: cap. 131. numero 1.
p. 11

Absolutio.

Absolutio à censuris in provisionibus Apostolicis,
habilitat eum qui censuris interitus est: cap. 126.
num. 11. p. 14

Non tamen comprehendit irregularitatem: c. 174.
num. 3. p. 122

Accusatus.

In causis, propter quam locus est penæ privationis
beneficij, non est à sua possessione remouen-
dus, donec lata fuerit sententia declaratoria:
cap. 145. n. 2. p. 50

Limita nisi ageretur de delicto notorio: ibid.
num. 3. p. 50

Et quando dicatur notorium: ibid. num. 4.
p. 50

Actio.

Actio dotis transmittitur ad hæredes tam actiue,
quam passive: cap. 134. n. 3. p. 16

Actor.

Actoris probatio dubia redditur, quando ipse præ-
tendit vniuersitatem bonorum alicuius loci, si
reus probaverit aliqua bona alicunde obtinisse:
cap. 150. n. 10. p. 58

Actus.

Actus semper tribuitur primæ causæ, quando sine
ea non potest sortiri effectum: cap. 125. n. 23.
p. 12

Actus ultimus attenditur in beneficialibus: c. 161.
num. 11. p. 95

vid. *Collatio.*

Apostolicis, supradictis omnibus & singulis, etiam Legato nostro Auenionensi & Comitatus prædicti. & quibusvis aliis quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis; quibus, etiam si eis nullatenus, aut non nisi sub certis in eis expressis modis, & formis derogari posse videretur; tenores & causas concessionum illorum pro sufficienter expressis, ac modos, & formas in eorum sufficienti derogatione necessarias & requisitas, pro debite obseruatis habentes, ad effectum præmissorum derogamus, & sufficienter derogatum esse; & præsentibus intoto, vel parte nullatenus, derogari, nec ea reuocari, suspendi, aut limitari posse: Et si etiam cum earum totali insertione, etiam per Nos, aut Sedem Apostolicam quomodolibet fieri seu attentari contigerit, nullius penitus momenti esse volumus, & decernimus; nisi ad id tuus, & tuorum in dicta Ecclesia Successorum, ac totius Vniuersitatis Auen. prædictæ, per trinas tuas, & cuiuslibet eorum propriæ manus patentes literas, cum intervallo trium mensium inter datas earum, specialis, & expressus accedat assensus: ceterisque contrariis quibuscumque, aut si prædictis, & quibusvis aliis communiter, vel diuissim, à præfata sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima Septembris, 1531. Pontificatus nostri anno 8.

Extractum ex Bulla inserta post volumen Statutorum dictæ Vniuersitatis, folio 42. & 43.

L.

Legatus habet facultatem conferendi beneficia familiarium suorum, etiam apud Sedem Apostolicam per obitum, seu liberam resignationem, vel etiam extra limites Legationis per obitum vacantia.

L I.

Habet facultatem concedendi insignia Pontificalia Abbatibus.

L II.

Dispensat cum iis qui per saltum promoti sunt, vel à non suo Diocesano, vel minus ritè.

L III.

Absoluit à quibuscunque sententiis, & cursuris incursis, & enormibus ac manifestis offensis: & eos qui sententiam sanguinis dixerunt, vel scripserunt in causis sanguinis, cum facultate rehabilitandi ad Ordines, & ad beneficia.

L IV.

Absoluit sacrilegos, incendiarios, pradones publicos, eosque rehabilitat factâ restitutione damnam passim, & super irregularitate incursa, sic (non tamen in contemptum Clauium) celebrando.

L V.

Absoluit falsarios etiam quatuordecimque

litterarum Apostolicarum, hæreticos, schismaticos, usurarios, raptores, & rehabilitat eosdem.

L VI.

Potest subdelegare vices suas in omnibus negotiis suis & sibi commissis peragendis.

L VII.

Potest concedere omnibus habentibus ius visitandi, ut per Suffraganeum, aut Vicarium id facere possint.

L VIII.

Creare potest Comites Palatinos: legitime spurios, ballardos, manseros, & successores.

L IX.

Potest concedere facultatem alienandi bona Ecclesiastica tam secularia, quam regularia, si in euidenter & r. hypothecandi, pignori, obligandi &c.

Notandum est, quod nisi adesset huiusmodi facultas, non posset Legatus de latere authoritate alienationem bonorum Ecclesiæ: Rot. decis. 689 n. 7. parte 4. recent. sumo 3.

L X.

Concedit Indulgentiam decem annuorum quibuscunque Ecclesiis, & aliis piis locis septem, & totidem Quadragesimæ.

L XI.

Potest relaxare interdictum propter debitum non solutum imperium.

L XII. Potest

LXII.

Potest dare licentiam mulieribus intrandi in Monasteria semel, & bis in anno, deuotionis causa, dummodò ibi non pernolent.

LXIII.

Potest concedere officium Tabellionatus.

LXIV.

Potest exire limites Legationis, & iterum ingredi, ita quod propterea Legatio non censatur finita, donec omnia fuerint adimpleta.

LXV.

Habet facultatem visitandi quasunque Ecclesias per se, vel per alium, etiam Cathedrales, Metropolitanas, Collegiatas, Parochiales, Monasteria, Vniuersitates, Collegia exempta, & non exempta; ac personas & Prælatos ipsorum; & officium Iudicis ordinarij assumendi, statuta & consuetudines reformandi.

LXVI.

Habet facultatem renouandi uniones, Commendas, dispensationes ad incompatibilia, & beneficia sine vacatione conferendi personis idoneis, etiamsi sint inirrigationatus laicorum.

LXVII.

Habet facultatem visitandi quasunque studia, Collegia, Vniuersitates, Conuentus, & loca exempta, & non exempta, eorumque statuta & ritus moderandi, confirmandi, & de nouo statuendi per se, vel per alium.

LXVIII.

Habet facultatem absoluedi hereticos à quibuscunque censuris, etiam Delegatorum Apostolicorum, & super irregularitate dispensandi si redierint, & hoc petierint, & erroris abinire sint parati.

LXIX.

Potest procedere contra hereticos, schismaticos, & falsarios litterarum Apostolicarum.

NOtandum est quod hodie ex constitutionibus Apostolicis, cause hæreticorum tractandæ sunt in Tribunali sancti officij Inquisitionis.

LXX.

Habet facultatem concedendi Indulgentiam plenariam interuentibus in prima Missa ab ipso celebranda in Ecclesia Auenionensi: in alijs uero locis, dum solemniter celebrauerit, ad septem annos, in primo uero ingressu ad tres, & in qui in Benedictione interfuerint.

Sanctienj Pars III.

LXXI.

Habet facultatem concedendi licentiam Archidiaconis, Decanis, Archipresbyteris, & Rectoribus Ecclesiarum parochialium, audiendi confessiones parochianorum; illis tamen exceptis, de quibus Sedes Apostolica esset consulenda.

LXXII.

Dat facultatem interefferendi Diuinis tempore Interdicti.

LXXIII.

Potest compellere usurarios ut usuras restituant, iuramenta relaxent, & fideiussores absoluant, & ab obligationibus liberent.

LXXIV.

Dat facultatem etiam Mendicantibus visitandi Terram sanctam, & deferendis necessaria pro viatico.

LXXV.

Habet facultatem conferendi beneficia suorum familiarium simpliciter, vel causa permutationis pro alijs quomodocumque reservata, aut dispositioni Sedis Apostolicæ ex quauis causa reservata, etiam extra limites Legationis existentia; & dandi licentiam renouandi, tam dilectis familiaribus, quam alijs, sua beneficia intra limites Legationis existentia, vel ea permittendi.

LXXVI.

Potest concedere facultatem quibuscunque Capitulis, Collegijs, & Congregationibus, & quibuscunque secularibus, aut Regularibus celebrandi tempore Interdicti, iamvis apertis, & alta uoce, etiam in praesentia Interdictorum, dummodò Interdicto causam non dederint.

Hic maiori ex parte dependet ex concessionibus factis prefato Cardinali Iuliano de Ruuere per Sixtum IV. Pontificem Max.

LXXVII.

Per Bullam Clementis VII. ad Franciscum Guillelmum Episcopum Tusculanum, Cardinalem de Claremonte, sub die 29. Octobris 1528. & aliam die 6. Octobris 1529. datur facultas creandi Rectorem Comitatus Venassini, & per aliam Bullam concessam eidem Cardinali per Leonem X. anno 1514. derogare potest quibuscunque Regulis Cancellaria Apostolica: quod fuit approbatum per Rotam Romanam in pluribus decisionibus superius allegatis.

Q 3 Et

184 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Apostolicis, supradictis omnibus & singulis, etiam Legato nostro Auenionen. & Comitatus prædict. & quibuscumque aliis quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis quibus, etiam si eis nullatenus, aut non nisi sub certis in eis expressis modis, & formis derogari posse videretur; tenores & causas concessionum illorum pro sufficienter expressis, ac modos, & formas in eorum sufficienti derogatione necessarias & requisitas, pro debite obseruatis habentes, ad effectum præmissorum derogamus, & sufficienter derogatum esse; & presentibus in toto, vel parte nullatenus, derogari, nec ea reuocari, suspendi, aut limitari posse: Et si etiam cum earum totali insertione, etiam per Nos, aut Sedem Apostolicam quomodolibet fieri seu attentari contigerit, nullius penitus momenti esse volumus, & decernimus; nisi ad id tuus, & tuorum in dicta Ecclesia Successorum, ac totius Vniuersitatis Auen. prædictæ, per trinas tuas, & cuiuslibet eorum propriæ manus patentes literas, cum intervallo trium mensium inter datas earum, specialis, & expressus accedat assensus: cæterisque contrariis quibuscumque, aut si prædictis, & quibuscumque aliis communiter, vel disjunctim, à præfata sit Sede indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima Septembris, 1531. Pontificatus nostri anno 8.

Extractum ex Bulla inserta post volumen Statutorum dictæ Vniuersitatis, folio 42. & 43.

L.

Legatus habet facultatem conferendi beneficia familiarium suorum, etiam apud Sedem Apostolicam per obitum, seu liberam resignationem, vel etiam extra limites Legationis per obitum vacantia.

L.I.

Habet facultatem concedendi insignia Pontificalia Abbatibus.

L.II.

Dispensat cum iis qui per saltum promossi sunt, vel à non suo Diocesano, vel minus ritè.

L.III.

Absoluit à quibuscumque sententiis, & censuris incurfis, & enormibus ac manifestis offensis: & eos qui sententiam sanguinis distulerunt, vel scripserunt in causis sanguinis, cum facultate rehabilitandi ad Ordines, & ad beneficia.

L.IV.

Absoluit sacrilegos, incendiarios, pradones publicos, eosque rehabilitat factâ restitutione damnum passim, & super irregularitate incurfa, scilicet (non tamen in contemptum Clauium) celebrando.

L.V.

Absoluit falsarios etiam quatuorcumque

litterarum Apostolicarum, hæreticos, schismaticos, usurarios, raptores, & rehabilitat eosdem.

L.VI.

Potest subdelegare vices suas in omnibus negotiis suis & sibi commissis peragendis.

L.VII.

Potest concedere omnibus habentibus ius visitandi, ut per Suffraganeum, aut Vicarium id facere possint.

L.VIII.

Creare potest Comites Palatinos, legitime spurios, bastardos, manseros, & successores.

L.IX.

Potest concedere facultatem alienandi bona Ecclesiastica tam secularia, quam regularia, si in eundem &c. hypothecandi, pignori, obligandi &c.

NOtandum est, quod nisi adesset huiusmodi facultas, non posset Legatus de latere authoritate alienationem bonorum Ecclesiæ: Rot. decr. 689 n.7. parte 4. recent. anno 3.

L.X.

Concedit Indulgentiam decem annuorum quibuscumque Ecclesiis, & aliis piis locis septem, & totidem Quadragesimæ.

L.XI.

Potest relaxare interdictum propter debitum non solutum impostum.

L.XII. Potest

LXII.

Potest dare licentiam mulieribus intrandi in Monasteria semel, & bis in anno, de votio- nis causa, dummodo ibi non pernolent.

LXIII.

Potest concedere officium Tabellionatum.

LXIV.

Potest exire limites Legationis, & iterum ingredi, ita quod propterea Legatio non cen- setur finita, donec omnia fuerint adim- pleta.

LXV.

Habet facultatem visitandi quasunque Ecclesias per se, vel per alium, etiam Catho- drales, Metropolitanas, Collegiatas, Para- chiales, Monasteria, Vniuersitates, Collegia exempta, & non exempta, ac personas & Pra- latorum ipsorum, & officium Iudicis ordinarij assumendi, statuta & consuetudines refor- mandi.

LXVI.

Habet facultatem renouandi uniones, Commendas, dispensationes ad incompatibi- lia, & beneficia sic vacantia conferendi per- sonis idoneis, etiam si sint in iurisdictione lai- corum.

LXVII.

Habet facultatem visitandi quasunque studia, Collegia, Vniuersitates, Conuentus, & loca exempta, & non exempta, eorumque sta- tuta & ritus moderandi, confirmandi, & de nouo statuendi per se, vel per alium.

LXVIII.

Habet facultatem absoluedi hereticos à quibuscunque censuris, etiam Delegatorum Apostolicorum, & super irregularitate dis- pensandi si redierint, & hoc petierint, & erro- res abinurare sine parati.

LXIX.

Potest procedere contra hereticos schisma- ticos, & falsarios litterarum Apostolica- rum.

Notandum est quod hodie ex constitutionibus Apostolicis, causæ hæreticorum tradendæ sunt in Tribunali sancti officij Inquisitionis.

LXX.

Habet facultatem concedendi Indulgen- tiam plenariam interessentibus in prima Mis- sa ab ipso celebranda in Ecclesia Auentoris: in alia vero locis, dum solemniter celebrauerit, ad septem annos, in primo vero ingressu ad tres, & ut qui in Benedictione interfuerint.

Sanlegenj Pars III.

LXXI.

Habet facultatem concedendi licentiam Archidiaconis, Decanis, Archipresbyteris, & Rectoribus Ecclesiarum parochialium, an- diendi confessiones parochianorum, illis ta- men exceptis, de quibus Sedes Apostolica esset consulenda.

LXXII.

Dat facultatem interessendi Diuinis tem- pore Interdicti.

LXXIII.

Potest compellere usurarios ut usuras resti- tuant, iuramenta relaxent, & fideiussores ab- soluant, & ab obligationibus liberent.

LXXIV.

Dat facultatem etiam Mendicantibus vi- sitandi Terram sanctam, & deferendi neces- saria pro viatico.

LXXV.

Habet facultatem conferendi beneficia suo- rum familiarium simpliciter, vel causa per- mutationis pro aliis quomodoque reservata, aut dispositioni Sedis Apostolica ex quavis causa reservata, etiam extra limites Lega- tionis existentia, & dandi licentiam renun- ciandi, tam dilectis familiaribus, quam aliis, sua beneficia intra limites Legationis exi- stentia, vel ea permutandi.

LXXVI.

Potest concedere facultatem quibuscunque Capitulis, Collegiis, & Congregationibus, & quibuscunque secularibus, aut Regularibus celebrandi tempore Interdicti, ianuæ apertis, & alia voce, etiam in presentia Interdictio- rum, dummodo Interdictio causam non dede- rint.

Hæc maiori ex parte dependent ex concessio- nibus factis prefato Cardinali Iuliano de Ru- uere per Sixtum IV. Pontificem Max.

LXXVII.

Per Bullam Clementis VII. ad Franciscum Guillelmum Episcopum Tusculanum, Cardi- nalem de Claremonte, sub die 29. Octobris 1518. & aliam die 6. Octobris 1529. datur facultas creandi Rectorem Comitatus Ven- nassini, & per aliam Bullam concessam ei- dem Cardinali per Leonem X. anno 1514. derogare potest quibuscunque Regulæ Can- cellaria Apostolica: quod fuit approbatum per Rotam Romanam in pluribus decationi- bus superius allegatis.

Apostolicis, supradictis omnibus & singulis, etiam Legato nostro Auenionensi, & Comitatus prædicti, & quibuscumque aliis quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis; quibus, etiam si eis nullatenus, aut non nisi sub certis in eis expressis modis, & formis derogari posse videretur; tenores & causas concessionum illorum pro sufficienter expressis, ac modos, & formas in eorum sufficienti derogatione necessarias & requisitas, pro debite obseruatis habentes, ad effectum præmissorum derogamus, & sufficienter derogatum esse; & præsentibus in toto, vel parte nullatenus derogari, nec ea reuocari, suspendi, aut limitari posse: Et si etiam cum earum totali insertione, etiam per Nos, aut Sedem Apostolicam quomodolibet fieri seu attentari contigerit, nullius penitus momenti esse volumus, & decernimus; nisi ad id tuus, & tuorum in dicta Ecclesia Successorum, ac totius Vniuersitatis Auen. prædictæ, per trinas tuas, & cuiuslibet eorum propriæ manus patentes literas, cum interuallo trium mensium inter datas earum, specialis, & expressus accedat assensus: ceterisque contrariis quibuscumque, aut si prædictis, & quibuscumque aliis communiter, vel diuisim, à præfata sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima Septembris, 1531. Pontificatus nostri anno 8.

Extractum ex Bulla inserta post volumen Statutorum dictæ Vniuersitatis, folio 42. & 43.

L.

Legatus habet facultatem conferendi beneficia familiarium suorum, etiam apud Sedem Apostolicam per obitum, seu liberam resignationem, vel etiam extrinsecus Legationis per obitum vacantia.

LII.

Habet facultatem concedendi insignia Pontificalia Abbasibus.

LIII.

Dispensat cum iis qui per saltum promossi sunt, vel à non suo Diocesano, vel minus ritè.

LIII.

Absoluit à quibuscumque sententiis, & censuris incursis, & enormibus ac manifestis offensis: & eos qui sententiam sanguinis dixerunt, vel scripserunt in causis sanguinis, cum facultate rehabilitandi ad Ordinem, & ad beneficia.

LIV.

Absoluit sacrilegos, incendarios, pradones publicos, eosque rehabilitat factis restitutione damnum passis: & super irregularitate incursum, sic (non tamen in contemptum Clauium) celebrando.

LV.

Absoluit falsarios etiam quatuorcumque

litterarum Apostolicarum, hæreticos, schismaticos, usurarios, raptos, & rehabilitant eosdem.

LVI.

Potest subdelegare vices suas in omnibus negotiis suis & sibi commissis peragendis.

LVII.

Potest concedere omnibus habentibus ius visitandi, ut per Suffraganeum, aut Vicarium ad facere possint.

LVIII.

Crenre potest Comites Palatinos: legitime stirios, baillardos, manseros, & successores.

LIX.

Potest concedere facultatem alienandi bona Ecclesiastica tam secularia, quam regularia, si in eundem & hypothecandi, pignori, obligandi &c.

Notandum est, quod nisi adesset huiusmodi facultas, non posset Legatus de latere authoritate alienationem bonorum Ecclesiæ: Rot. decis. 689 n. 7. parte 4. recent. tome 3.

LX.

Concedit Indulgentiam decem annorum quibuscumque Ecclesiis, & aliis piis locis septem, & totidem Quadragesimæ.

LXI.

Potest relaxare interdictum propter debita non soluta temporarium.

LXII. Potest

LXII.

Potest dare licentiam mulieribus intrandi in Monasteria semel, & bis in anno, deuotionis causammodo ibi non pernolent.

LXIII.

Potest concedere officium Tabelionatus.

LXIV.

Potest exire limites Legationis, & iterum ingredi, ita quod propterea Legatio non censetur finita, donec omnia fuerint adimpleta.

LXV.

Habet facultatem visitandi quasque Ecclesias per se, vel per alium, etiam Cathedralis, Metropolitanas, Collegiatas, Parochiales, Monasteria, Vniuersitates, Collegia exempta, & non exempta, ac personas & Fratres ipsorum, & officium Iudicis ordinarij assumendi, statuta & consuetudines reformandi.

LXVI.

Habet facultatem reuocandi vniuersas, Commendas, dispensationes ad incompatibilia, & beneficia sic vacantia conferendi personis idoneis, etiam si sint iurisdictionis laicorum.

LXVII.

Habet facultatem visitandi quacunque studia, Collegia, Vniuersitates, Conuentus, & loca exempta, & non exempta, eorumque statuta & ritus moderandi, confirmandi, & de nouo statuendi per se, vel per alium.

LXVIII.

Habet facultatem absolucendi hereticos a quibuscunque censuris, etiam Delegatorum Apostolicorum, & super irregularitate dispensandi, si credierint, & hoc petierint, & errores abiurare sint parati.

LXIX.

Potest procedere contra hereticos, schismaticos, & falsarios litterarum Apostolicarum.

NOtandum est quod hodie ex constitutionibus Apostolicis, causae hereticorum tractantur sunt in Tribunali sancti officij Inquisitionis.

LXX.

Habet facultatem concedendi Indulgentiam plenariam interessentibus in prima Missa ab ipso celebranda in Ecclesia Auenionensi: in alijs vero locis, dum solemniter celebrauerit, ad septem annos; in primo vero ingressu ad tres, & ita qui in Benedictione interfuerint.

Sanlegij Pars III.

LXXI.

Habet facultatem concedendi licentiam Archidiaconis, Decanis, Archipresbyteris, & Rectoribus Ecclesiarum parochialium, audiendi confessiones parochianorum illis tamen exceptis, de quibus Sedes Apostolica esset consulenda.

LXXII.

Dat facultatem interessendi Diuinis tempore Interdicti.

LXXIII.

Potest compellere vsuarios ut vsuras restituant, iuramenta relaxent, & fideiussores absoluant, & ab obligationibus liberent.

LXXIV.

Dat facultatem etiam Mendicantibus visitandi Terram sanctam, & deferendi necessarii a prouinciae.

LXXV.

Habet facultatem conferendi beneficia suorum familiarium simpliciter, vel causa permutationis pro alijs quomodocumque reservata, aut dispositioni Sedis Apostolicae ex quacunque causa reservata, etiam extra limites Legationis existentia; & dandi licentiam renouandi, tam dilectis familiaribus, quam alijs, sua beneficia intra limites Legationis existentia, uel ea permuandi.

LXXVI.

Potest concedere facultatem quibuscunque Capitalis, Collegij, & Congregationibus, & quibuscunque secularibus, aut Regularibus celebrandi tempore Interdicti, ianujs apertijs, & alta voce, etiam in praesentia Interdicti, dummodo Interdictio causam non deducit.

HAEC maiori ex parte dependent ex concessionibus factis paxato Cardinali Iuliano de Ruuete per Sixtum IV. Pontificem Max.

LXXVII.

Per Bullam Clementis VII. ad Franciscum Guiselmum Episcopum Tuscanum, Cardinalem de Claremonte, sub die 29. Octobris 1518. & aliam die 6. Octobris 1529. datur facultas creandi Rectorem Comitatus Venassini, & per aliam Bullam concessam eidem Cardinali per Leonem X. anno 1514. derogare potest quibuscunque Reguli Camcellaria Apostolica: quod fuit approbatum per Rotam Romanam in pluribus decisionibus superius allegatis.

Apostolicis, supradictis omnibus & singulis, etiam Legato nostro Auenionensi, & Comitatus prædicti. & quibusvis aliis quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis; quibus, etiam si eis nullatenus, aut non nisi sub certis in eis expressis modis, & formis derogari posse videretur; tenores & causas concessionum illorum pro sufficienter expressis, ac modos, & formas in eorum sufficienti derogatione necessarias & requisitas, pro debite obseruatis habentes, ad effectum præmissorum derogamus, & sufficienter derogatum esse; & præsentibus intoto, vel parte nullatenus, derogari, nec ea reuocari, suspendi, aut limitari posse: Et si etiam cum earum totali insertione, etiam per Nos, aut Sedem Apostolicam quomodolibet fieri seu attentari contingerit, nullius penitus momenti esse volumus, & decernimus; nisi ad id tuus, & tuorum in dicta Ecclesia Successorum, ac totius Vniuersitatis Auen. prædictæ, per trinas tuas, & cuiuslibet eorum propriæ manus patentes literas, cum interuallo trium mensium inter datas earum, specialis, & expressus accedat assensus: ceterisque contrariis quibuscumque, aut si prædictis, & quibusvis aliis communiter, vel diuisim, à præfata sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima Septembris, 1531. Pontificatus nostri anno 8.

Extractum ex Bulla inserta post volumen Statutorum dictæ Vniuersitatis; folio 42. & 43.

L.

Legatus habet facultatem conferendi beneficia familiarium suorum, etiam apud Sedem Apostolicam per obitum, seu liberam resignationem, vel etiam extra limites Legationis per obitum vnicuique.

LII.

Habet facultatem concedendi insignia Pontificalia Abbatibus.

LIII.

Dispensat eum iis qui per saltum promoti sunt, vel à non suo Diocesano, vel minus ritè.

LIII.

Absoluit à quibuscunque sententiis, & censuris incursis, & enormibus ac manifestis offensis: & eos qui sententiam sanguinis distulerunt, vel scripserunt in causis sanguinis, cum facultate rehabilitandi ad Ordines, & ad beneficia.

LIV.

Absoluit sacrilegos, incendiarios, pradones publicos, eosque rehabilitat saltem restitutione damnum passis, & super irregularitate incursum, sic (non tamen in contemptum Clauium) celebrando.

LV.

Absoluit falsarios etiam quorumcunque

litterarum Apostolicarum, hæreticos, schismaticos, usurarios, raptores, & rehabilitat eosdem.

LVI.

Potest subdelegare vires suas in omnibus negotiis suis & sibi commissis peragendis.

LVII.

Potest concedere omnibus habentibus iura visitandi, ut per Suffraganeum, aut Vicarium id facere possint.

LVIII.

Creare potest Comites Palatinos: legitime spurios, balliados, manserres, & incestuosos.

LIX.

Potest concedere facultatem alienandi bona Ecclesiastica tam secularia, quam regularia, si in euidenter &c. hypothecandi pignori, obligandi &c.

NOtandum est, quod nisi adesset huiusmodi facultas, non posset Legatus de latere authoritate alienationem bonorum Ecclesiæ: Rot. decis. 629 n. 7. parte 4. recent. sumo 3.

LX.

Concedit Indulgentiam decem annorum quibuscunque Ecclesiis, & aliis piis locis septem, & totidem Quadragesimæ.

LXI.

Potest relaxare Interdictum propter debita non soluta imponit.

LXII. Potest

LXII.

Potest dare licentiam mulieribus intrandi in Monasteria semel, & bis in anno, demotionis causis, dummodo ibi non pernoctent.

LXIII.

Potest concedere officium Tabellionatum.

LXIV.

Potest exire limites Legationis, & iterum ingredi, ita quod propterea Legatio non censetur finita, donec omnia fuerint adimpleta.

LXV.

Habet facultatem visitandi quasvisque Ecclesias per se, vel per alium, etiam Cathedralis, Metropolitanas, Collegiatas, Parochiales, Monasteria, Universitates, Collegia exempta, & non exempta, ac personas & Praelatos ipsorum, & officium Iudicis ordinarii assumendi, statuta & consuetudines reformandi.

LXVI.

Habet facultatem renovandi uniones, Commendas, dispensationes ad incompatibilia, & beneficia sic vacantia conferendi personis idoneis, etiam si sint in iurisdictione laicorum.

LXVII.

Habet facultatem visitandi quacunque studia, Collegia, Universitates, Consensus, & loca exempta, & non exempta, eorumque statuta & ritus moderandi, confirmandi, & de novo statuendi per se, vel per alium.

LXVIII.

Habet facultatem absolvendi haereticos à quibuscunque censuris, etiam Delegatorum Apostolicorum, & super irregularitate dispensandi, si redierint, & hoc petierint, & errores abjurare sint parati.

LXIX.

Potest procedere contra haereticos schismaticos, & falsarios litterarum Apostolicarum.

NOtandum est quod hodie ex constitutionibus Apostolicis, causae haereticorum tractandae sunt in Tribunali sancti officii Inquisitionis.

LXX.

Habet facultatem concedendi Indulgentiam plenariam interessentibus in prima Missa ab ipso celebranda in Ecclesia Avenionis: in alijs vero locis, dum solemniter celebraverit, ad septem annos; in primo vero ingressu ad tres, & in qui in Benedictione interfuerint.

Sancti Petri Pass 111.

LXXI.

Habet facultatem concedendi licentiam Archidiaconis, Decanis, Archipresbyteris, & Rectoribus Ecclesiarum parochialium, audiendi confessiones parochianorum; illis tamen exceptis, de quibus Sedes Apostolica esset consulenda.

LXXII.

Dat facultatem interessendi Divinis tempore Interdicti.

LXXIII.

Potest compellere usurarios ut usuras restituant, iuramenta relaxent, & fideiussores absolvant, & ab obligationibus liberent.

LXXIV.

Dat facultatem etiam Mendicantibus visitandi Terram sanctam, & descendendi necessaria pro viatico.

LXXV.

Habet facultatem consecrandi beneficia suorum familiarium simpliciter, vel causa permutationis pro alijs quomodocunque reservata, aut dispositioni Sedis Apostolicae ex quavis causa reservata, etiam extra limites Legationis existentia; & dandi licentiam renunciandi, tam distillis familiaribus, quam alijs, sua beneficia intra limites Legationis existentia, vel ea permutandi.

LXXVI.

Potest concedere facultatem quibuscunque Capulis, Collegiis, & Congregationibus, & quibuscunque secularibus, aut Regularibus celebrandi tempore Interdicti, iannis apertiis, & alta voce, etiam in praesentia Interdictorum, dummodo Interdictio causam non dederint.

Haec maiori ex parte dependent ex concessionibus factis perfato Cardinali Iuliano de Ruvoe per Sixtum IV. Pontificem Max.

LXXVII.

Per Bullam Clementis VII. ad Franciscum Guillelmum Episcopum Tuscanum, Cardinalem de Claramonte, sub die 29. Octobris 1528. & aliam die 6. Octobris 1529. datur facultas creandi Rectorem Cameratus Venussini, & per aliam Bullam concessam eidem Cardinali per Leonem X. anno 1514. derogare potest quibuscunque Regulis Cancellaria Apostolica: quod fuit approbatum per Rotam Romanam in pluribus decisionibus superius allegatis.

ET per dictas Bullas Clementis VII. confirmantur facultates alias Legatis concessæ, cum clausulis amplissimis irritantibus, & derogatoriis: quæ facultates confirmatæ fuerunt in favorem Cardinalis de Farnesio per Iulium Papam III. anno 1552. & 1555. Eadẽque ratione similes facultates reperiuntur in litteris Legatorum, qui successivè deputantur ad dictam Legationem Avenionensem.

Hic, Tertia huic Parti Quæstionum & Resolutionum Beneficialium, Canonicarum, & Regularium, finem impono; ad Laudem Dei

Omnipotentis, & Gloriosissimæ Virginis MARIÆ Patronæ meæ: Omnia subiiciens correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ. Et quæcumque à me ex Gallia moribus dictis sunt approbare non intendens, s. & quatenus iurisdictioni Ecclesiasticæ essent contraria: quod fiat potius illo casu referens, quàm quid fieri debeat. Protestans me semper amplecturam opiniones Sanctæ Sedis magis favorabiles, summique Pontificis auctoritati; cuius me fidelissimum Vassallum & Fendatarium esse profiteor, & usque ad mortem profitebo.

INDEX

Eorum omnium, quæ in hac Tertia Parte
Quæstionum Beneficialium, Canonica-
rum, & Regularium, continentur.

A

Abbas.

Abbas commendatarius potest locare
prædia sui beneficii: cap. 181. n. 2.
pag. 135

Habet liberam administrationem in
spiritualibus, & temporalibus: n. 4. ibid.

Habetur pro vero Prelato: & in Gallia iurisdic-
tionem exerceat solum correctionalem, maxime si sit
Cardinalis: num. 8. p. 136

Potest nominare, eligere, & præsentare ad benefi-
cia: ibid. num. 3. p. 135

Verum possit instituere, vel destituere Priorem obe-
dientiarum: num. 6. ibid.

Verum possit nouitios recipere, ibid. num. 7. ubi
etiam agitur de eius iurisdictione in Monachos.
ibid.

Abbatii commendatario possunt delegari causæ à
summo Pontifice, sicut Titulari: n. 5. ibid.

Abbas commendatarius Cardinalis habet iurisdic-
tionem in Monachos, recipit nouitios, & alia
facere potest quæ ceteris non competunt: ibid.
num. 9. p. 136

Simplex Abbas commendatarius non succedit in
peculo Monachorum, secus est si sit Cardinalis:
num. 10. ibid.

Quamuis Abbas commendatarius sit professus al-
terius Ordinis, tamen est vere Prelatus, & caput
Capituli sui: num. 11. ibid.

Si sit Cardinalis, deputat Sacristam perpetuum:
num. 12. ibid.

Abbas commendatarius habet eosdem honores,
quos Titulari, etiam in Comitibus Generalibus
Galliæ: num. 12. ibid.

Non potest Abbas commendatarius habere ali-
quam potestatem, cui fundatio, vel consuetudo
aduerteret: num. 14. ibid.

Abbatissa.

Abbatissæ habent ius visitandi in locis, ubi Con-
cilium Tridentinum non est receptum: cap. 124.
num. 3. p. 8

Verum autem hoc possint facere per se, vel per sub-
rogatam personam: ibid. num. 2. p. 9

Ius visitandi competit Abbatissis cuiuslibet insti-
tuti cum Episcopo, nisi aliter transactione, vel
fundatione caueatur: ibid. num. 4. & 5. p. 8

Lacet Episcopus possit visitare post visitationem

Abbatissæ, aut aliis conuulsiuibus, non tamen non
potest reuocare sententiam alterius: ibid. num. 6.
& 10. p. 8 & 9

Abbatissa potest conferre beneficia etiam carum
animarum habentia: ibid. n. 8. p. 8

Intellige ut cap. 193. nou. 5. p. 160
Ius nominandi Priorem in monasterio inferiori,
potest competere Abbatissæ monasterij superio-
ris: cap. 124. n. 7. ibid.

Abbatissa potest exire à clausura, quando non po-
test præstare iuramentum obedientie & fidelita-
tis per procuratorem, dummodo statim redeat
ibid. num. 16. p. 9

Absens.

Constitutio loquens de absentia alicuius, verum
extendenda ad casum mortis: cap. 133. numero 1.
p. 11

Absolutio.

Absolutio à censuris in prouisionibus Apostolicis,
habilitat eum qui censuris interdictus est: cap. 126.
num. 11. p. 14

Non tamen comprehendit irregularitatem: c. 174.
num. 3. p. 122

Accusatus.

In causa, propter quam locus est penæ priuationis
beneficii, non est à sua possessione remouen-
dus, donec lata fuerit sententia declaratoria:
cap. 145. n. 2. p. 50

Limita nisi ageretur de delicto notorio: ibid.
num. 3.

Et quando dicatur notorium: ibid. num. 4.
p. 50

Actio.

Actio dotis transmittitur ad heredes tam actiua,
quam passiuè: cap. 134. n. 3. p. 26

Actor.

Actionis probatio dubia redditur, quando ipse præ-
tendit vniuersitatem bonorum alicuius loci, si
rens probauerit aliqua bona aliunde obuenisset
cap. 150. n. 10. p. 58

Actus.

Actus sumptus tribuitur primæ causæ, quando sine
ea non potest fortis effectum: cap. 125. n. 25.
p. 12

Actus ultimus attenditur in beneficialibus: c. 161.
num. 21. p. 95
vid. Collatio.

Index Rerum

Adversatima.

Adversatima de ditionis natura est vt comprehen-
dat diuersitatem dispositionis: cap. 155. n. 13.
p.64

Adulterium.

Adulterium non probatur per confessionem mul-
ieris dicentis se illud commisisse, si confessio
fuerit extraiudicialis, quæ reuocari potest: cap.
165. num. 10. p.103

Ætas.

Ætas ad beneficium sacerdotale talis requiritur, vt
prouisus intra annum promoueri possit; & si
quid minimum delit ad ætatem, prouisio non
valet: cap. 161. num. 3 & 4. p.94

Suscipiens Ordinem ante ætatem requisitam, effi-
citur irregularis: cap. 165. numero 15. & 16.
p.103

Ætas 14. annorum completorum requiritur tem-
pore collationis in Dignitatibus, habentibus
cuzum antmianum annexam: cap. 128. num. 5.
p.16. & c. 193. n. 13. p.161

Ætas requisita ad Sacerdotium, requiritur tempore
collationis in beneficiis sacerdotalibus; quam-
uis prouisus non tenetur promoueri nisi post
annum à die adeptæ pacificæ possessionis; & in
Gallia intra biennium: cap. 193. numero 16.
p.161

Quia tempus illud non datur ad complendam
ætatem requisitam, sed tantum ad promocio-
nem: num. 17. ibid.

Distingueno tamen vt ibi dicitur in fine.
ibid.

Agnatio.

Agnationis ratio habita non presumitur, quando
testator in aliqua parte testamenti feminas vo-
cauit: cap. 142. num. 1. p.43

Monasterium succedit durante vita Religiosi, quam-
uis fideicommissum factum fuerit favore agna-
tionis: cap. 142. n. 2. p.44

Alienatio.

Alienatio bonorum Ecclesiæ, quæ nondum sunt in-
corporata, potest fieri sine solemnitatibus: cap.
137. num. 1. p.33

Et quando dicantur incorporata n. 2. ibid.

Alienatio bonorum Ecclesiæ, ad eam spectantium
tam quoad dominium vtile, quam directum, non
potest fieri sine solemnitatibus: n. 4. ibid.

In dubio tutius est adhibere solemnitates in alie-
nationibus bonorum Ecclesiæ: n. 5. ibid.

Bona nouiter acquisita Ecclesiæ quando possint
alienari sine solemnitatibus: n. 7. & 8. ibid.

Ex alienatione necessaria non debetur laudemium:
ibid. num. 12. p.36

Debetur tamen in supradictis: n. 13. ibid.

Quando Ecclesiæ cogitur alienare instante Domi-
no directo, non debetur ei aliquod laudemium:
num. 14. p.36

In alienatione bonorum Consensus, requiritur
præcedens tractatus Capituli: cap. 155. num. 2.
p.78

Quando agitur de notabili quantitate pecuniarum
Ecclesiæ, vel Consensus, non potest alienatio
illarum fieri sine solemnitatibus: n. 3. ibid.

Alimenta.

Alimenta iuste denegantur Monacho, si monaste-
rium labore inopia: c. 122. n. 6. p.4

Moniales sunt æqualiter alendi ad ratum redi-
uum monasterij; & non ad ratum doris albari:
n. 5. & 7. ibid.

Alimenta monialium indigentium vnde defumi de-
beant: c. 122. n. 9. ibid.

Appellatio.

Appellatio admittitur, si Episcopus iniuste recusee
aliquem admittere ad sacros Ordines: cap. 127.
num. 1. p.14

Appellatio extraiudicialis interponi potest à statu-
tis vel constitutionibus Capituli, si grauamen
contineant: c. 149. n. 18. p.17

Appellatio in Gallia ad quos interponatur, quando
præstenditur vnus esse nullam: cap. 151. n. 10.
p.60

Archiepiscopus.

Archiepiscopus non potest cognoscere de causis
criminalibus maioribus, intentatis contra Epi-
scopos suos suffraganeos: cap. 127. numero 13.
p.15

Arbitrium.

Arbitrio alienius si quid committatur; illud intel-
ligitur iuxta formam iuris: cap. 146. num. 17.
p.52

Auinionenses.

Auinionenses Clerici habent ex antiquis titulis,
per Sedem Apostolicam confirmatis, facultatem
testandi de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis:
c. 153. n. 1. p.63

B

Bellum.

Bello assistens vtrum fiat irregularis: cap. 174.
n. 4 & 5. p.122. & 123

Et quid de Clerico in minoribus Ordinibus
constituto: ibid. n. 6. p.123

Beneficium.

Beneficia omnia præsumuntur libera: Et qui dicit
beneficium esse curatum, tenetur illud probare:
c. 141. num. 2. p.42

In beneficiis, sufficit teo & possessori vincere
per non ius actoris: c. 145. n. 1. p.50

Breuis.

Forma Breuis Apostolica ad vnguem seruanda est,
si illud concessum sit in forma Commissariacæ:
125. num. 27. p.12

Bulla.

Bulla Urbani VIII. nihil de nouo disponit super
caducitate feudorum, sed antiquas duntaxat
Pontificum constitutiones confirmat: cap. 198.
num. 1. p.175

Bulla Gregorij XIII. super hoc, in quibus casibus
locum habeat: num. 12. ibid.

Non procedit, quando vassallus est in ignorantia
iusta: n. 13. ibid.

Bulla prædicta, dum excludit ignorantiam, intelli-
gitur de ignorantia constitutionis, non de igno-
rantia facti: cap. 198. n. 14. ibid.

C

Caducitas.

Caducitas incurritur per auctorem, & eo viuente
non declarata, non potest illo mortuo de-
clarari contra successores illius: c. 198. num. 3.
p.170

Campana.

Campanas pulsant ad expellendos tempestates, à
quo salarium consequi possit: c. 153. n. 1. p.15

Refectio Campanarum cuius expensis fieri debeat:
num. 2. ibid.

Ad

& Verborum.

Ad vnam Campaniam necessariam, populus pro aliqua parte contribuere tenetur, non autem ad superfluas, nisi adiectione consuetudine in contrarium: ibid. num. 4. & 8. p. 25

Explicatur attestum Episcopi circa materiam campanarum, necnon dicta superius *part. 1. q. 1. h. m. p. c. 38. n. 10. & 11. ibid.*

Vtrum propter strepitum campanarum, possit impediri constructio Ecclesiarum in loco viciniorum. 12. ibid.

Valer argumentum ab episcopatu in mentem Ecclesiarum ad expensas campanarum: numero 6. ibid.

Canonicus.

Canonicus iniuste ecomunicatus non amittit fructus sui beneficii, interueniente culpa Capituli, quamvis coactus fuerit iter accipere ad Curiam: c. 126. n. 4. p. 13

De Canonico ad effectum, & quod non habeat ius ad rem, nec ius te: cap. 189. num. 1. & 13. Et de eodem num. 14. 15. & 16. p. 150. & 151

Cantus.

Cantus quando requiritur ex fundatione in certo beneficio, locus est impetrationis aduersus inopacem: Et cuius temporis habilitas ad hoc attendatur: c. 188. n. 15. & 16. p. 149

Capitulum.

Capitulum generale Religiosorum nihil statuere potest contrarium legibus, vel constitutionibus Apostolicis: c. 149. n. 1. p. 56

In Capitulum vocem non habet, qui non est constitutus in sacris Ordinibus: cap. 171. numero 1. p. 117

Quod procedit tam in Ecclesiis Cathedralibus, quam Collegiis. Item locum habet, etiam alij Canonici consentientes: & non obstante quacumque consuetudine in contrarium: n. 3. & 4. ibid.

Dispensatus ad Canoniam super etate, non potest dare vocem in Capitulo, donec sacros Ordines susceperit. ibid. n. 6. p. 118

Capitulum non potest novam consuetudinem introducere in Ecclesia sine consensu Episcopi: c. 173. n. 57. p. 122

Neque potest introducere consuetudinem contra constitutiones auctoritate Apostolica confirmatas: n. 19. ibid.

Capituli deliberationes sunt validae, quamvis tres tantum Capitulares interueniant alij propter temporis iniuriam interueniente non possunt: cap. 199. num. 14. p. 172

Capituli conclusiones censentur ratificatae per alios qui non interfuerunt, si per longum tempus fuerint observatae: non. 15. ibid.

Capituli maius pars consideratur respectu praesentium, non autem absentium a Capitulo: c. 157. num. 61. p. 83

Capituli praesentatio, in quo duo absentes erant vocandi, est valida, nisi absentes conuenerant: ibid. n. 66. p. 84

Sed hac in re potissimum attendenda est Capituli consuetudo: n. 67. ibid.

Capituli conclusio ad propriam utilitatem, vel ad praedictum tertij, non valet: Et quo remedio utendum: c. 173. n. 1. 1. 2. & 13. p. 121

Cardinalis.

Cardinales Episcopi beneficia suae diocesis conferunt priuative, exclusis omnibus alijs, propter iudicium Summi Pontificis: c. 193. n. 9. p. 160

Carceratum.

Carceratus si beneficium resignauerit in fauorem alius, qui illum non detinet in carceribus, resignatio erit valida: c. 145. n. 6. p. 50

Castnum.

Castnum si fuerit alicui concessum a Principe, censetur etiam concessa iurisdictione cum mero, & miato imperio: c. 176. n. 1. p. 126

Castri venditio continet iurisdictionem, quando facta fuit tamquam de re voluerali, secus est si fiat tamquam de re particulari: cap. 176. num. 12. p. 127

Catapulta.

Catapulta exercituum licitum est, & honestum: cap. 146. n. 4. p. 33

Causa.

Causa criminalis quando perit adiecta civili: c. 184. num. 7. p. 145

Quod fit ob aoriquam causam, regulatur debet secundum illam causam: cap. 162. n. 13. p. 98

Causa onerosa, quae dicatur: cap. 191. num. 22. p. 157

Vtrum Causa sit finalis vel impulsiva quando cognoscatur: c. 154. n. 34. p. 68
Et in hoc, ad iudicium arbitrium est recurrendum: eum. 35. ibid.

Celebrans.

Celebrans Missam, debet vestimenta sacerdotalia assumere in Sacrificiis, non in Altari: Praelatis exceptis: c. 173. num. 18. p. 122

Cessio.

Cessio fieri potest de quocumque iure, quod est transmissibile ad haeredes: cap. 134. numero 4. p. 16

Civitas.

Civitas si alicui donata fuerit a Principe, quando censetur illi concessa iurisdictione priuative: cap. 176. n. 2. p. 126

Clausula.

De Clausula, Et alius quomodo: & eius efficacia: Et de clausula, Et ex cuiusque persona: cap. 123. num. 8. p. 7. & cap. 150. eum. 17. p. 20. Et cap. 188. num. 12. p. 148

Clausula, si per diligentem & reddidit gratiam conditionalem: cap. 159. n. 18. p. 39

Clausula, si sine liberis, debet considerari respectu illius gradus cui adiacet, quando filia fuit posita in conditione in gradu diuerso: cap. 142. num. 8. p. 44

Clausulae facultatum Legationis Aueronensis adeo amplae sunt, ut comprehendat ea omnia quae alijs non competeoderentur: cap. 152. n. 19. p. 62

Clausula, Et alius quomodo libere, comprehendit omnia modum vacationis, etiam geminatum: cap. 153. num. 21. ibid.

Clausula, Dummodo alteri non sit in quiescentem, non suffragatur illi, qui non habet qualitates in fundat: one requisitas: cap. 157. n. 52. p. 82

Eadem clausula non suffragatur illi, qui non fuit praesentatus ad medietate patrimonium: eum. 33. ibid.

Clausula, sub beneplacito, intelligitur quatenus de iure beneplacitum requiritur, nisi adiecta fuerit clausula, & non alius: cap. 183. numero 3. p. 140

Clausula, In iuri addendo: praeservat omnia priuativa

Index Rerum,

Stina iura in suo primario statu: cap. 183. nom. 9.
p. 141

Clausula, *Mutu propria*; & *Ex certa scientia*, non impediunt quominus derogatio iuris quæsi sit necessaria: cap. 190. nom. 27.
p. 154

Clausula de plenitudine potestatis, non infert derogationem iuris quæsi: cap. 190. numero 21.
p. 154

Per clausulam, *anteferri*, præiudicat iuri ad rem; non iuri in re: num. 10.
ibid.

Clausula irritantes reddunt omnia gesta per inferiores, in præiudicium decreti facti per Superiorem: cap. 129. n. 2.
p. 17

Eadem clausula apposta in privilegio facit, ut illi non fiat præiudicium per solutiones: cap. 132. nom. 22.
p. 23

Clausura.

Clausura observatio in novitiis monialium, verum debeat esse per annum integrum sine interruptione: cap. 134. n. 8.
p. 27

Clausura legibus non ligatur, quæ non sunt veteris legis: n. 7.
ibid.

Interruptio clausuræ an & quando annullat professionem: num. 8. & sequetur, usque ad num. 13.
ibid.

Clericus.

Clerici qui habent facultatem disponendi, ex viciis, vel infirmitatibus, efficiuntur Domini: cap. 153. n. 10.
p. 64

Clerici *Celebrantes*, quomodo intelligatur: cap. 161. num. 13.
p. 94

Clerici, ex generali Galliarum consuetudine, transmittunt ad heredes omnia bona vnde cumque quæsi: cap. 164. num. 1.
p. 100

Limitatio nisi per eos acquisitio facta fuerit nomine Ecclesiæ: num. 2.
ibid.

Clerici Avenionenses transmittunt bona vnde cumque quæsi ad suos heredes: cap. 164. n. 7.
ibid.

Coadiutor.

Coadiutor, vivente Coadiuto, solum habet ius ad rem: cap. 194. num. 2.
p. 162

Coadiutor Episcopi non potest facere solemnem ingressum in Diocesi, quando vivit Principalis: num. 1.
ibid.

Amplius, etiam deputatus fuerit cum futura successione: num. 3.
ibid.

Neque capit possessionem, vivente coadiutore, nec dicitur Prælati illius Ecclesiæ: ibid. & num. 4.
p. 162

Quæ sit in hoc differentia inter Coadiutorem Canonicum, & Episcopum: num. 7.
ibid.

Collatio beneficiorum non spectat ad Coadiutorem, quando Principalis est capax: d. cap. 194. num. 10. & 11.
ibid.

Nec tenetur Principalis petere consilium à Coadiutore in collatione beneficiorum: ibid. num. 12. & 13.
p. 163

Qui petit Coadiutorem sub prætextu infirmitatis, non potest recedere sub prætextu recuperatæ sanitati: num. 15.
ibid.

Pensio assignata Coadiutori, non currit nisi à die adeptæ possessionis officii Coadiutoris: num. 14.
ibid.

Collatio.

Collatio beneficiorum Galliarum fit per summum Pontificem Primo potenter: cap. 148. numero 1.
p. 54

Collatio competens iuxta præceptum est favorabilis

secus si competat iure mutuo, & ex privilegio: cap. 152. num. 8.
p. 61

Collatio beneficij non vacantis, non est valida: cap. 156. num. 8.
p. 75

Collatio facta ab eo qui est in quasi possessione conferendi, præstat collationi factæ à vero proprietario: cap. 166. numer. 5. & 11. & 15.
p. 104. & 105. & cap. 188. n. 11.

Conferendi quasi possessio non suffragatur quando consuetudine statum antecorrespondens, nisi coactio fuerit per quadraginta annos: cap. 166. num. 15.
p. 105

Collatio probatur per traditionem possessionis ab eo qui habet potestatem conferendi, sed non è contra: n. 19.
ibid.

Collatio de beneficio curato tamquam de simplici, est ipso iure nulla: num. 14.
p. 106

Collatio facta Avenioni de beneficio sito in Galia, debet regulari iuxta leges Galliarum: cap. 169. num. 13.
p. 112

Locus, in quo situm est beneficium, regulatur quoad collationem secundum leges loci, in quo beneficium situm est: ibid. numero 14.
p. 113

Collatio beneficij viventis facta ab ordinario collatore, reddit illum inhabilem ad conferendum: cap. 170. num. 4.
p. 114

Intellige, dummodo supplexatio sit data, & registrata: num. 5.
ibid.

Qui resignavit parit beneficium, non habet collationem beneficiorum, ab eo, quod resignatum fuit, dependentium: cap. 188. n. 2.
p. 148

In collatione beneficiorum attenditur vitium actus: cap. 127. n. 11.
p. 15

Collatio facta per Episcopum indignum, impedit ne possit conferre alteri idoneo: cap. 128. n. 7.
p. 16

Intellige quando collatio fit ab eodem Ordinario, & eodem iure: num. 8.
ibid.

Papa non censetur voluisse derogare iuri conferendi, quod alicui competit: cap. 166. nom. 7.
p. 104

Io collatione necessaria, Episcopus post collationem iustuliter factam, non prohibetur facere secundam: cap. 128. n. 9.
p. 16

Item non prohibetur secundo conferre, adveniente novo genere vacationis: n. 10. ibid.

Collecta.

Collectarum impositio est actus iurisdictionis: cap. 152. num. 1.
p. 23

Princeps potest imponere collectas subditis in casum necessitatis, subditi vero non possunt Principem collectas: num. 2.
ibid.

A collectis immunes sunt, qui habent iurisdictionem in aliquo loco: num. 5.
ibid.

Bona feudalisa sunt immunia à collectis: num. 7. ibid.

Collegium.

Collegio dissoluto, quid fieri debeat de bonis illius: cap. 122. n. 1.
p. 4

Collegialiter fieri debent actus, qui pertinent ad plures tamquam collegium: cap. 125. nom. 10.
p. 11

Collegiarum Ecclesiarum erectio citius auctoritate fieri debet, & citius consensus requiratur: cap. 123. num. 11. & 12.
p. 160

Commenda.

Commenda probat beneficium esse Regulare: cap. 166. nom. 3. & 9.
p. 104

Commen

& Verborum.

Commendato beneficio vacante, inducitur vacatio
ut prius, id est eo modo, quo vacabat ante com-
mendam: n. 11. p. 105.

Communio.

Communio Ecclesiasticæ appellatione quid
conineatur cap. 170. n. 2. p. 114

Comparatus.

Inter comparatos præcipitur indicitur spatio
quadraginta annorum: cap. 157. num. 59.
p. 85

Iura comparatorum præservantur per præsen-
tationem factam per vsum, nomine aliorum: ibid.
num. 74. p. 85

Comparatus præsentans nomine proprio, acqui-
rit sibi quasi possessionem iuris præsentandi:
cap. 158. n. 3. p. 87

Quid si hoc fiat alius patronis ignorantibus: n. 4.
ibid.

Præsentatio ab aliquo ex comparatis facta, nocet
alio in iudicio possessione: num. 5. ibid.

Concessio.

Concessionis & graduum discretatem arguit di-
versitas personarum: cap. 154. n. 29. p. 68

Concordata.

Concordata super beneficiis fieri non possunt, nisi
interueniente auctoritate Sedis Apostolicæ: c.
183. num. 1. p. 159

Concordia.

Concordia debet acceptari in totum, tam quoad
partem confirmatam, quam quoad partem reie-
ctam: c. 185. n. 10. p. 143

Et tota concordia corruit propter contrauen-
tione vnius capituli: c. 11. ibid.

Concurfus.

Quando Papa prouidet sine concursu in parochia-
libus, si alioquin illi locus sit, necessaria est de-
rogatio ipsius ab eodem S. Pontifice: cap. 187.
num. 4. p. 146

Conditio.

Sufficit quod fuerit purificata. Conditio tempo-
re, quo illius casus euenit, ad validitatem gratiæ
conditionalis: c. 159. n. 10. p. 39

Conditio impossibilis in contractibus viciat dis-
positionem, non autem in ultimis voluntatibus:
cap. 175. n. 8. p. 125

Confessarius.

Confessarii monialium Sanctæ Clauæ, habent vo-
cem in electionibus Minorum, ex privilegio:
cap. 136. n. 11. p. 14

Iidem Confessarii statim finito triennio, possunt
eligi in Guardianos, non expectato anno: n. 12.
ibid.

Confessio.

Confessio impediens matrimonij facta per mu-
lierem, non nocet viro, quando præcedit iustu-
meorum promissionis matrimonij: c. 163. n. 10.
p. 103

Et mulier potest illam confessionem reuocare:
num. 11. ibid.

Confidentia.

Confidentia communis præsumitur, concurrenti-
bus aliis coniecturis, si religiosi profectus
erit ad bellum: c. 174. n. 16. p. 123

Confidentia probatur per leuiorem probargnes,
quando agitur de repellendo illum, qui im-
petrat contra potestatem beneficij: c. 180. num. 21.
p. 134

Confidentie præsumptio non oritur ex sola vici-

nitate actuum, nisi alia concurrant: c. 155. n. 1.
p. 30

Neque dicitur confidentia quando agitur de actu
facto per simplicem gratificationem: ibid. n. 17.
p. 31

Constitutio Pij V. super confidentis, est recepta in
Gallia: n. 16. ibid.

Confidentarius est inhabilis ad beneficia obli-
toroda, & obtenta: n. 15. ibid.

Confirmatio.

Confirmatio Pontificia constitutionum particu-
larum Religionis, non impedit illarum reuoca-
tionem, si facultatem reuocandi sibi Religiosi
reseruauerint: c. 121. n. 12. p. 3

Quando dicatur in forma specifica, vel in forma
communis: Et quis sit vtriusque effectus. n. 15.
ibid.

Confirmatio in forma communis, non est in totum
inutilis, cum aliquid roboris adiciat confirma-
to: c. 115. ibid.

Confirmatio in forma communis, oco reddit va-
lidas constitutiones iuri contrarias: num. 14.
ibid.

Confirmatio, si facta fuerit per Superiorem mi-
nus legitime, debet aduersus illam peti restituti-
o in totum: c. 167. n. 5. p. 107

Consensus.

Consensus parvus quid sit: Et quomodo differat
à consensu formali: c. 148. n. 7. p. 55

Constitutio.

Constitutiones vsu non receptæ non ligant: c. 125.
num. 15. p. 11

Constitutiones possunt esse vsu receptæ in vno
loco, & non in alio: ibid. n. 21. p. 12

Quando vna constitutio dependet ab alia, si pri-
ma non subsistit, nec patet secunda: num. 22.
ibid.

Constitutio capitularis non afficit illos qui
prohibiti sunt Capitulo interuocare. oum. 25.
ibid.

Constitutio confirmata auctoritate Apostolica ha-
beret legem: c. 149. n. 4. p. 56

Neque potest reuocari quando adfunt contradi-
ctores n. 5. ibid.

Consuetudo.

Consuetudini Ecclesiæ, si variabilis non sit, dero-
gare potest Episcopus cum Synodo: c. 127. n. 7.
p. 15

Consuetudinem allegans, debet illam probare spe-
cificè to casu, de quo agitur: cap. 142. n. 9. p. 44

Et per actus non facultativos: numero 10.
ibid.

Consuetudinis probatio difficilis est: numero 11.
ibid.

Consuetudo non suffragatur si non sit vniformis:
cap. 155. num. 7. p. 75

Consules.

Consules licet non sint citandi in vnione, ant
translatione Ecclesiæ, illorum tamen rationes
sunt considerande: c. 129. n. 15. p. 18

Consolibus relicto in inspirationibus, censetur reli-
ctum separatim, ideo præsentant vti singuli: cap.
159. n. 1. & 7. p. 88

Contradictor.

Contradictor legitimus non est aduersus pronisum
Apostolicum, qui non habet partem titulum: cap.
157. num. 54. p. 82

Prouisus ab Ordinario, habens titulum, est legiti-
mus

Index Rerum,

ius contradicitor, si producat suum titulum ante sententiam; neque sufficit productio postea facta: c. 166. n. 17. p. 105
 Si proutus ab Ordinario possideat, est legitimus contradicitor adversus proutum Apostolicum; sed si non possideat, debet producere titulum suum ante sententiam: ibid. numer. 20. & 21. p. 106
 Disparitas titularum facit ut quis non sit legitimus contradicitor: n. 22. ibid.
 Nullitas tituli facit ut quis non sit legitimus contradicitor: n. 23. ibid.

Contrahentio.

Contrahentio in capitulis separatis, & non con- nexis cum negotio principali, non impedit manutentionem: c. 183. n. 6. p. 140

Correspondentia.

Correspondentia non inducit ex vicinitate actuum, quando partes inter vicinque actum discesserunt ad extraneos actus: cap. 135. n. 2. p. 30

Cura.

Cura animarum alicui Ecclesie imminere, quo- modo probetur: c. 141. n. 5. p. 42
 Animarum cura probatur ex deputatione substitui- ti pro exercitio curæ: n. 10. ibid.
 Cura animarum potest residere penes unum, & res parochia penes alium: c. 156. n. 15. p. 75
 Cura habitabilis in Collegiatis spectat ad Ca- pitulum, & residet penes primam Dignitatem: cap. 187. n. 1. p. 145

Cura huiusmodi exercitium spectat ad illos qui num- quam vocati fuerunt Rectores: quia non habent curam alicuiam: capite 187. numero 12. p. 146

Cura animarum competere potest monialibus per alium tamen exercenda: capite 193. numero 1. p. 160
 Et tunc deputantur presbyteri seculares: n. 3. ibid.

Cura animarum exigit ætatem viginti quinque an- norum & proutio aliter facta nulla est, etiam si quid minimum desit ad illam ætatem: c. 195. num. 14. p. 161

Curatus.

Curati beneficii impetratio est nulla, si hac quali- tas non exprimat: cap. 141. n. 1. p. 42

Curfor.

Curforis ad Urbem appellus observant pro benefi- cii in Gallia sitis: c. 148. n. 2. p. 55

D

Data.

A Trendat Data in beneficiis Gallie de tem- pore aduentus tabellarum: c. 138. n. 2. p. 37
 Non solet extendi in Vibe nisi post quatuor men- ses; sed hoc non observatur in beneficiis Gal- lie: c. 172. n. 1. p. 119
 Parva data quid sit, & quis illius effectus: cap. 148. n. 3. & 5. p. 55
 Et quomodo capienda sit in Legatione quoad be- neficia Galliarum: c. 10. ibid.

Decima.

Decimam exemptio vtrum extendatur ad prædia futura: c. 150. n. 1. & 2. p. 58
 Et vtrum comprehendat prædia acquirenda per hæredes: n. 4. ibid.
 Per privilegium exemptionis à decimis, non sit

preiudicium Parochie quoad novallas: cap. 189. num. 4. p. 150

Transactio super decimis non obligat succellorem in beneficio nisi fuerit confirmata à Summo Pontifice: cap. 167. n. 1. p. 107

Laici non possunt allegare possessionem iuris de- cimarum: n. 4. ibid.

Quomodo probetur concessionem decimarum fa- ctam fuisse post Concilium Lateranense: n. 5. ibid.

Laici non iuvantur possessione immemoriali quo- ad decimas: n. 7. ibid.

Quibus concentribus Laici sit fundatus in de- cimis: n. 8. & 9. ibid.

Er quid observetur circa hoc in Gallia: n. 10. & 11. p. 107 & 108

Laici sunt capaces temporalitatis decimarum: Et quomodo probetur, solam temporalitatem fuisse concessam. n. 15. & 16. p. 108

Decretum.

Decretum irritans regulatur secundum naturam dispositionis, cui adducitur: cap. 134. numer. 23. p. 29

Denunciatio.

Denunciationum defectus licet non reddat matri- monium nullum, tamen corroborat alias nullita- tis probationes: cap. 147. num. 18. p. 54. Et cap. 154. num. 41. p. 69. Et cap. 165. numer. 2. p. 102

Derogatio.

Derogatio iurisdictionis pro medietate ita com- putari debet, ut habeatur ratio illius qui renun- ciavit, vel transiit hereditatem: c. 157. n. 70. p. 84

Derogatio medietatis vobum in iurisdictionis facta per Papam, est valida: cap. 157. num. 77. p. 85

Intellige hoc procedere, dummodo eius gratia iu- stificetur: n. 78. p. 86

Derogatio Regulæ de iure quæsitæ &c. non est ne- cessaria quando agitur de concessione quæ ex sui natura præiudicialis est: cap. 150. n. 1. & 7. p. 152

Nec in translatione vnius Ecclesie ad aliam: nu- mero 2. ibid.

Nec in concessione vsus Ecclesie parochialis facta alteri Ecclesie: n. 3. ibid.

Nec in vniione, exemptione, aut erectione Ecclesie: num. 4. ibid.

Nec in reductione ad statum secularem: num. 5. ibid.

Nec quando præiudicium oritur ex narratis in te- scripto: n. 8. p. 153

Nec quando clarè constat de intentione Summi Pontificis: n. 10. ibid.

Nec quando agitur de publica autoritate: nume- ro 14. ibid.

Nec quando agitur de officio perituro: num. 17. ibid.

Secus tamco est in officiis Gallie, quæ cadunt in commercium: n. 18. ibid.

Nec in iure incerto, nondum iudicato, vel casuali: n. 22. & 23. p. 154

Nec in concessione Coadiutorum, respectu præi- udicii, quod sit collatum ordinario: numero 24. ibid.

Nec quando agitur de simplici declaratione Papæ: num. 16. ibid.

Requirunt tamen derogatio, quando agitur de iure competenti

& Verborum.

competenti ex statuto, vel privilegio: cap. 190.
omn. 11. p. 153
Nisi in derogatione adesset clausula, *Quorum re-*
sponsio &c. n. 15. ibid.
Papa non derogat iuri competenti ex testamento,
vel contractu: n. 16. ibid.
Et licet non deroget, potest tamen dare dilationem:
num. 19. p. 154
Clausula, *De plenitudine potestatis*, vel, *Ex certa*
scientia, aut *motu proprio*; non inferunt derogationem
iuris quasi iuri: num. 21. & 27. ibid.
Derogatio iuris quasi iuri non valet, quando gratia
principalis est nulla: n. 19. ibid.
Derogatio (specialis Concilij) Tridentini quando
requiritur: n. 13. p. 153

Devolutio.

Devolutio fit ad Superiorem, si beneficium collatum
fuerit personae inhabili: c. 161. n. 5. p. 94

*Diffusio.

Solus, omnem aliam personam excludit: c. 155.
num. 4. p. 73
Itaque, est continuationis, & repetitiva: n. 5. ibid.
Potest, aliquando importat necessitatem; sed tamen
regulariter significat nudam facultatem:
c. 161. n. 7. 8. 9. & 10. p. 94
Tamen, requirit dolum, & culpam illius, cui pena
infigitur: c. 198. n. 15. p. 171

Dignitas.

Constituit in excessu Dignitatem non comprehendit
in constitutione generali, quia speciali
nota digni sunt: c. 154. n. 11. p. 67
Dignitas prima non potest cogi ut exerceat officium
Diaconi, sed illud spectat ad Canonicos:
c. 173. n. 2. p. 121
Prima Dignitas non debet supplere vices inferiorum:
n. 3. ibid.
Prima Dignitas quando non potest facere assistentiam
Episcopo propter aliquod impedimentum, potest
assistere in Choro, & tunc lucratur distributiones
quotidianas: n. 4. ibid.
Dignitati non fit praedictum ratione nominationis
Vicarii ad exercendam curam annexam, quamvis
aliis provisio facta fuerit per concatum
in dictis vicariis: c. 187. n. 13. p. 147

Dilatio.

Dilationem concedit Summus Pontifex in praedictum
iuris quasi iuri ex coarctata, licet ipsa illud
non tollat in totum: c. 190. n. 19. p. 153

Diocesis.

Diocesis exprimitur est in impetrationibus; sed
hoc intelligendum est de diocesis originis: cap.
185. n. 5. p. 142
Qui obtinet beneficium in aliquo loco, potest dici
de illa diocesi: n. 4. ibid.

Dismembratio.

Dismembratio beneficii non potest fieri nisi adhibitis
iuris solemnitatibus: c. 156. n. 17. p. 75
Quae sit differentia inter dismembrationem, & le-
tionem beneficii: n. 16. ibid.

Dispensatio.

In dispensationibus non solet specifica deominatio,
quando agitur de Magistris, & personis
illustribus: c. 154. n. 5. p. 67
Dispensationem inualidam producit facit cessare
praesumptionem alterius dispensationis validae:
cap. 186. n. 8. p. 145
Dispensatio per se facit, quando quis possidet pa-
triale beneficium per decem annos: c. 174. o. 7.
p. 113

Sanctiary Pars III.

Dispensatus.

Dispensatus ad suscipiendum sacerdotium ante legiti-
mam aetatem, non censetur dispensatus ad
obtinenda beneficia curata: c. 171. n. 6. p. 118

Dispensare.

Disponere tacite videtur, qui bona sua relinquit
successoribus ab intestato: c. 153. o. 3. p. 63
Disponendi facultas Clericis concessa cum verbo,
libere, comprehendit etiam successione ab in-
testato: c. 153. n. 6. & 7. p. 64

Dispositio.

Dispositio generalis solos nominatos comprehendit,
quando agitur de commissione, vel delega-
tione: c. 145. n. 30. p. 68

Disquisitor.

Disquisitorum consensus in electionibus debet ca-
pulariter praestari, aliter nullus est: c. 125. o. 9. p. 21

Distributio.

Distributiones quotidianae non debentur absentibus,
etiam interato interato consensu Capituli, vel
consuetudine quod debeantur: c. 168. num. 14.
& 15. p. 110

Non valet donatio distributionum facta absentibus,
nisi facta fuerit proprio nomine per Canonicos
singulariter, postquam ipsi acciverunt: n. 16. &
17. ibid.

Doctores.

Non sufficit quod Doctoratus interveniat tempore
examenis ad beneficia, sed debet intervenire
tempore collationis: c. 159. n. 19. p. 39

Domicilium.

Domicilium transferre licet ad alienam diocesim,
ut ibi contrahatur matrimonium: & quomodo
hoc intelligendum sit, cap. 182. num. 14. & 15.
p. 138

Domini.

Barones iurisdictionales succedunt in iuribus
Principis; ideo non tenentur ad expensas extraordi-
narias Communitatis, neque ad collatas
quoad bona feudalitatis: c. 132. n. 6. & 7. p. 23

Donarium.

Probatur ex sola possessione triginta, vel quadraginta
annorum; etiam si non constet de titulo:
c. 199. n. 10. p. 177

Donatio.

Donatio causa ingressus Religiosis, est veluti do-
natio causa mortis: c. 191. n. 11. p. 156
Et non redditur nulla quamvis in ea nihil fuerit
restitutum ad testandum: n. 12. ibid.
Donatio causa mortis revocabilis est tam quoad
fortem, principalem quam quoad fructus per do-
natarium perceptos: d. c. 193. n. 19. p. 156

E

Ecclesia.

Ecclesiae concessio vtrum censetur facta Episcopo,
vel Capitulo: cap. 176. n. 14. & 18. p. 127
Et de varia interpretatione omnino Ecclesia: n. 15.
ibid.

Electio.

Electio publicata, & executioni demandata, non
potest revocari: c. 121. n. 5. p. 2
Ab electione si fuerit appellatum, electus non im-
pediatur capere possessionem: c. 131. n. 10. p. 22
Qui est in quasi possessione eligendi manutene-
nda est: n. 4. ibid.

R. In.

Index Rerum,

In electionibus capitularibus non sufficit vota esse aequalia, sed requiritur maior numerus; alius electio est nulla: c. 171. n. 11. p. 118

Electio in capitularibus interesse non potest qui non est in Sacris: c. 171. n. 7. ibid.

Publicatio scrutinio, non licet procedere ad novam electionem, nisi prima electio esset notorie nulla: n. 12 & 13. ibid.

Eligendum vota si sint aequalia, proceditur semel ad novam electionem: & si in secunda ad sit iterum aequalitas, recurrendum est ad Superiorem: num. 14. ibid.

In electione absentes debent particulariter citari, nec sufficit citatio per sonum campanae: Et debet illis assignari tempus congruum. cap. 171. num. 16 & 18. ibid.

Ad electionem procedi non debet nisi post sepulcrum defuncti: n. 17. ibid.

Electio confirmatio, si non fuerit subsequens ante mortem electi, beneficium non vacat per obitum, sed vacat ut prius: c. 189. n. 6. p. 150

Per electionem acquiritur ius ad rem: c. 125. n. 3. p. 10

Electio confirmatio quanto citius fieri debet: ibid. num. 5. p. 11

Eligi non potest, qui patitur infirmitatem continuam, propter quam non potest muneri suo satisficere: n. 7. ibid.

Electio Provincialis non adhibitis Disquisitionibus est nulla n. 8. ibid.

Electio facta per clandestinas reprobationes, est nulla, & sic eligentes redduntur inhabiles: n. 11. ibid.

Electus.

Electus administrans ante confirmationem, dicitur intrusus: c. 125. n. 1 & 6. p. 10. & 11

Electus manutentendus est in rem dum disputat de validitate electionis, post adeptam ab eo possessionem: ibid. n. 19. p. 12

Eligens.

Eligens debet esse in Sacris, saltem tempore electionis: c. 171. n. 15. p. 118

Emolumenta.

Emolumenta Ecclesiarum tam per mortuarias, quam annuatarias, soluenda sunt sub eadem proportionem, sub qua praestantur distributiones quotidianae: c. 173. n. 16. p. 121

Emphyteusis.

In emphyteusi antiqua, quae habet ordinem a patre, aut alio veteriori gradus, vno deficiente, alij admittuntur, excluso domino: c. 177. num. 4. p. 129

Emphyteusis non tenetur ad Dominum, quando pactum reversionis conceptum fuit per verba ablativii absoluti, veluti *deficientibus descendenti*, ibid. num. 8. p. 130

Difference magna est inter emphyteusim hereditariam, & conventionalem: ibid. n. 5. p. 129

In emphyteusi conventionali etiam non locus est veri accedendi, in praedictum Domini dicitur: om. 6. ibid.

Enunciatio.

Enunciatio antiquissimae probat statum beneficij, & habent vim summi, & privilegij: cap. 166. num. 1. p. 104

Episcopus.

Non potest iudicare in causis civilibus, vel in minoribus criminalibus, nisi coram Concilio provinciali, vel eius Deputatis: c. 127. n. 14. p. 15

Ecclesiam secularem non potest convertere in Regularem, sine commissione Sedis Apostolicae: & reprobatur opinio Monetz in contrarium: c. 129. num. 8. p. 18

Non potest mutare statum Ecclesiae: numer. 7. ibid.

Ideo non potest transferre Sedem Abbatialem in aliam civitatem, sicuti neque Ecclesiam excomunicatam: n. 9 & 10. ibid.

Neque potest renovare translationem Summi Pontificis auctoritate fradem: n. 11. ibid.

Episcopus, Sede Apostolica vacante, potest conferre beneficia in quibusvisque mensibus, etiam referatis: c. 170. n. 30. p. 116

Epistola.

In Missa de iure canonicis debet per Subdiaconum: sed consuetudo est in contrarium. cap. 127. o. 5. & 6. p. 15

Equites.

Equites Hierosolymitani sunt vere Religiosi, & gaudent immunitate Ecclesiastica: c. 12. n. 10. p. 14

Et habent multa privilegia concessa a Summis Pontificibus, Regibus, & Principibus: n. 12. ibid.

Et sunt exempti a decimis: n. 13. ibid.

Etiam quoad eorum colonos: n. 14 & 15. ibid.

Profecto Equitum Melitensium non redditur nulla ob defectum cinguli: c. 134. n. 10. p. 18

Equites praedicti habent ius petendi Legitimum, seu Ordem pro ipsis, in bonis parentum de functione: c. 143. n. 6. p. 47

Equites praedicti non possunt habere pensiones Ecclesiasticas sine dispensatione: c. 196. n. 15. p. 167

Error.

Error in diocesi impetrantis verum perducit: c. 185. n. 1. p. 142

In diocesi beneficij, nocet impetranti: numer. 2. ibid.

Error autem quoad identitatem personae, non nocet, si abunde de ea constiterit: n. 3. ibid.

Exceptio.

Exceptio beneficiorum vacantium apud Sedem, & per promotionem, apposita in facultatibus Legationis, ostendit Legatum habere amplam facultatem in omnibus aliis: c. 15. n. 20. p. 62

Excommunicatus.

Excommunicatus accipit a beneficiis obtinendis, sed non praestat obtentis: c. 126. n. 2. p. 13

Si tamen per annum infodefecit in excommunicatione, praestat beneficiis obtentis, & obtinendis: num. 1. ibid.

Costante infodeficientia, non amittit distributiones quotidianas, & alia emolumenta quae dantur pro labore personali: n. 3. ibid.

Excommunicatus in iure omnia luatur sicut antea percipiebat: n. 6. ibid.

Excommunicatus verum amittit ius optandi: n. 7. ibid.

Accusatione pendente, nemo excommunicandus est: n. 13. p. 14

Non obstantie allegata notorietate delicti: n. 14. ibid.

Excommunicatio, aut suspensio iniusta remanet sine effectu: n. 12. ibid.

Quando appellatio praecedit excommunicationem, habet effectum suspensivum: d. cap. 126. n. 15. ibid.

Idem si facta fuerit excommunicatio ob non passionem praecipui: n. 16. ibid.

Index a quo appellatur ab excommunicatione, potest

potest statim absolvere excommunicatum, nisi
constiterit sententiam esse iustam : n. 7. *ibid.*
Occultè excommunicatus est eligibilis : cap. 131.
num. 7. p. 12

Episcopus occultè excommunicatus, si beneficium
conferat, collatio erit valida : c. 131. n. 9. *ibid.*

Executio.

Executio litterarum Apostolicarum non debet re-
tardari, nisi per exceptiones claras : c. 157. o. 5. 6.
p. 82

Exemptio.

Exemptum Ecclesiarum beneficia pleno iure con-
feruntur per Summum Pontificem : c. 128. n. 1.
p. 16. & cap. 196. n. 24. p. 167

Vel per Legatum : c. 128. o. 1. p. 16

Exemptio Ecclesiasticorum fundata est in Scriptu-
ris sacris : c. 132. n. 11. p. 14

Exemptioni concessa titulo oneroso non fit præ-
iudicium per solutiones aliquos annorum : cap.
132. n. 17. *ibid.*

Maximè, si solutiones factæ fuerint per econo-
mos : n. 18. *ibid.*

Præsertim in præiudicium Ordinis : n. 91. *ibid.*

Idem, si solutio coacta fuerit : n. 20. *ibid.*

Maximè, quoad solutiones futuras : n. 12. *ibid.*

Solutio facta in vim decretorum provisionum,
non præiudicat exemptioni Ecclesiarum : 16. *ibid.*

Exemptio Capellæ Ducalis non comprehendit
curam animarum : c. 154. n. 45. p. 70

Exploratio.

Exploratio debet fieri ante professionem Monialis,
sed ea deficiente non irritatur professio : c. 134.
num. 14. p. 17

Expressio.

Expressio fieri debet alterius beneficii simplicis,
quod possideret sub eodem titulo : cap. 185. o. 6.
p. 142

Extractus.

Extractus instrumenti mandati verum fidem faciat,
si non reperitur originale : c. 178. n. 4. 5. & 6.
p. 110. & 131

* Extractum qui prodicit alicuius instrumenti, tene-
re exhibere originale si illud habeat ; vel iurare
quod non dolo desit habere : *ibid.* n. 7. p. 131

Maximè si Adversarius declarat se velle impugna-
re originale de falso : n. 8. *ibid.*

Extractus solus sine originali non facit fidem,
quando agitur de contractu quod in scriptis ce-
lebrari debet : n. 10. *ibid.*

F

Facultativum.

Facultativum non dicitur, quod factum fuit in
vim rituli præcedentis : c. 156. n. 13. p. 57

Sicur nec illud, quod factum fuit durante tempore
immunitalis : n. 14. *ibid.*

Fenestra.

In obturatione fenestras recipientis ad Monasteri-
um, quæ considerantur ludez debeat : cap. 146.
n. 11. & 12. p. 52

Fendens.

Fendens omnia esse præcedens excluditur, si pro-
betur adesse aliqua allodialia : c. 150. n. 11. p. 58

Fendens alienatione Domino apertur, quando
alienatio facta fuit scienter, secus si ignoranter :
cap. 198. n. 9. p. 171

Filius.

Filius viuentis patris non præstat in patronatu
hæreditario, quia non potest esse hæres patris

• *Savilegy Pars III.*

viuentis : c. 158. n. 9.

Femina.

Non succedunt in iurepatronatus gentilitio : cap.
158. o. 1. p. 87

Non admittuntur ad præsentandum, stantibus mu-
sculis, si per longissimum tempus masculi soli
præstarentur, idque sine debito, si in fundatione
masculi præferantur ; deficientibus tamen ma-
sculis formæ eo admittantur : c. 12. *ibid.*

Firma Dignum.

Mandatum de providendo cum commissione in
forma *Digni*, continet gratiam conditionalem,
per quam non acquiritur ius in re, donec pro-
missum fuerit declaratur idoneum : c. 139. n. 17. p. 39

Intellige verbum. n. 26. & 27. p. 40. & vt tofi. c. 188.
omn. 10. p. 148

Forsan.

Dictio *forsan*, non dat certam affectionem, sed do-
bitam. c. 141. o. 9. p. 42

Frans.

Ad fraudis probationem non admittantur in Gal-
lia Graduati, vel Indultarii, quando agitur de
simplici resignatione ; quando resignans mor-
tuus est intra viginti dies ; secus est in muna
resignatione ex causa permutacionis : cap. 169.
num. 12. p. 112

Fructus.

Ad lucrum fructuum beneficii non sufficit causa
iustæ absentiae, sed præterea requiritur licentia
Episcopi, vel Capituli : c. 126. o. 5. p. 13

Fructus spectant ad bonæ fidei possessorem, quan-
vis verè non sit Dominus : c. 131. n. 5. p. 22

Fructus illius anni, quo possessor beneficii obiit,
dividuntur in Galia pro rata temporis inter suc-
cessorem in beneficio, & hæredes defuncti : cap.
164. n. 3. p. 100. Et hoc casu annus comparatur
à die prima Januarii : o. 4. *ibid.*

Fructus civiles non exacti pertinent ad fideicom-
missarium, non autem ad hæredes gratui : o. 5.
ibid.

Et in hac materia, quæ fit differentia inter vlti-
mum, & hæredem gratuum : n. 6. *ibid.*

Fructuum divisio inter naturales, industriales, &
civiles ; iuridica est : *ibid.* n. 9. p. 101

Fructus civiles veniunt appellatione *fructuum*, sal-
tem improprie : n. 10. *ibid.*

Fructuum divisio fit pro rata temporis obitus pos-
sessoris beneficii, quando agitur de vacatione
necessaria : c. 164. n. 12. *ibid.*

Resignans simpliciter statim amittit fructus, si illos
sibi non retineat ; sed si resignatio fuerit fa-
cta in fauorem, non amittit fructus nisi à die ac-
ceptionis factæ per resignatarium : cap. 164.
num. 13. & 14. *ibid.*

Fructus percepti ex industria possessoris beneficii,
veluti distributiones, spectant ad illius hæredes :
c. 164. n. 17. *ibid.*

Fructus non exacti spectant ad hæredes Clerici, in
locis ubi Bulla Iulij III. non est recepta : c. 164.
num. 16. *ibid.*

Fructus à solo separati de iure spectant ad hæ-
redes Clerici, prædentes verò spectant ad succef-
sores in beneficio : c. 164. n. 15. *ibid.*

Error iuris non excusat restitutionem fructuum,
quando lex resistit : c. 191. o. 16. p. 156

Legatarius, qui conscientie testatore fructus per-
cepit durante vita ipsius, non tenetur ad resti-
tutionem illorum, quia habet titulum *pro suo*.

Et quæ sit ratio differentia inter hos fructus, &
perceptos

K 2

Index Rerum,

perceptos ex hereditate : n. 17. ibid.
 Coactum tamen alij censuram, vt infr. n. 21.
 p. 157
 Donatio causa mortis reuocabilis est, tamquoad
 principale, quam quoad fructus : n. 19. p. 156
 Vt traditio legam viuo reuocare facta, excuset lega-
 tationem à restitutione finium, necesse est vt
 fiat per actum diuersum à testamento : d. c. 19. 1.
 num. 20. ibid.
 Ius praefectandi, eligendi, vel instituendi, nume-
 ratum inter fructus beneficij : c. 18. n. 1. p. 135

G

Generales Ordinum.

Generales Ordinum possunt condere leges ge-
 nerales in Ordine de quibus magis constitu-
 tionem dubias declarare. c. 13. 1. o. 3. p. 22

Gratificatio.

Quando voces sunt aequales, & merita aequalia,
 Episcopus potest vt gratificatione : cap. 159.
 n. 19. p. 90. & cap. 171. n. 8. p. 118
 Sed quando vnus est maioris meriti, quam alius,
 Episcopus tenetur illum instituere, alijs potest
 appellare. c. 159. n. 20. p. 90

Guardianatus.

In ordine Minorum, nemo potest exercere Guar-
 dianatum, nisi post annum expletum à simili
 munere vacante : c. 15. n. 9. p. 34

H

Habilitas.

Sufficit quod habilitas interueniat habita, tem-
 pore collationis beneficij, licet non actu :
 c. 17. num. 4. p. 15
 Habilitas debet interuenire tempore praesentis,
 neque sufficit quod postea interueniat : c. 159.
 n. 25. p. 40. & cap. 136. n. 8. p. 34
 I habilitas requiritur tempore recepti, etiam in re-
 ceptis conditionibus, quando constat de
 mente summi Pontificis : c. 139. n. 27. p. 40
 Quando sufficit habilitatem interuenire tempore
 examinis : c. 183. n. 16. p. 149.

Hareticus.

Matrimonium mulieris catholicae cum haeretico
 ignoscitur contrarium, non subiacet poenae
 amissionis dotis : c. 18. n. 4. p. 137
 Haereticorum matrimonium cum Catholicis per-
 mittitur in locis, in quibus liberam est cum ha-
 reticis communicatio : ibid. n. 5. p. 138
 Puella haeretica, si parata sit abdicare, potest liberè
 contrahere cum Catholico : n. 7. ibid.

Homagium.

Homagium praestare potest, & ad illud admitten-
 dus est nouus feudus possessor, si paratus sit mo-
 ram ceteri satisfactione purgare : c. 198. n. 3. p. 170

Homicidium.

Qui commisit homicidium non solum non debet
 ad sacros Ordines promoueri, sed etiam debet in
 totum deponi, nisi dispensationem obtineat :
 cap. 174. n. 2. p. 122

I

Identitas.

Identitatis bonorum probatio, ex eo desumpta,
 quod aliquis multa bona in certo loco possi-
 det, eliditur probando quod in eodem loco
 aliunde bona obtinuerunt : c. 150. n. 12. p. 58
 Identitas non probatur per probationes generi-
 cas. n. 15. ibid.

Iesuita.

Iesuitae post emissam vota biennij amittunt admi-

nistracionem bonorum suorum, non autem do-
 minium & possessionem : c. 191. n. 1. 9. & 14.
 p. 155. & 156

Pot emissam vota biennij non sunt professi : n. 2.
 ibid.

Quae sit forma votorum simplicium Societatis
 Iesv : n. 2. ibid.

Patres dictae Societatis, ante solemnem professio-
 nem, potius accedunt ad nouitios, quam ad pro-
 fessos : n. 3. ibid.

Professi in dicta Societate sunt incapaces bono-
 rum : ibid. num. 4. p. 155

Religiosi dictae Societatis, ante solemnem profes-
 sionem, possunt reuocare testamentum antea
 conditum, seruata forma constitutionum Socie-
 tatis : ibid. n. 5.

Imo reuocant reuocare testamentum antea condi-
 tum, si Superiores iubeant : ibid. n. 6.

Nec illorum haeredes succedunt, nisi post factam
 professionem solemnem : ibid. n. 7.

Iesuitae condentes testamentum sine licentia Su-
 periorum, peccant, testamentum tamen sentiet
 validum : ibid. n. 8.

Donatio inter viuos per religiosum dictae Socie-
 tatis ante ingressum facta, non reuocatur in Gal-
 lia, quantum ille dimissus fuerit post vota bien-
 nij : ibid. num. 10. p. 155

Dimissus dictae Societate, non recuperat bona per
 eum donata Societati, sed si aliunde non ha-
 beat, debentur illi alimenta : ibid. n. 13. p. 156

Quid fieri debeat de beneficijs, & praesentibus no-
 uitorum Societatis Iesv, qui vota biennij emi-
 serunt : c. 196. o. 22. p. 167.

Immunitas.

Immunitas bonorum Principis, est realis : cap. 152.
 num. 3. p. 23

Et reuocatur, si bona per eum alienata ad ipsum
 postea reuertantur : n. 4. ibid.

Impetrans.

Impetrans in Gallia beneficium, propter nullitatem
 vniuersi, quomodo se gerere debeat : cap. 151.
 num. 9. p. 60

Impetrans beneficium viuensis, non potest postea
 obtinere, nisi dispensetur : c. 170. n. 3. p. 114

Poenam impetrantis beneficium viuensis incurrit
 ille, qui obtinet mandatum de praesentando in
 forma *Dignum*. n. 7. ibid.

Excusatus tamen à poena aliquando, sed tunc non
 acquiritur illi ius super beneficio sic impetrato :
 ibid. n. 8. p. 115

Impetrans beneficium viuensis quibus poenis sub-
 iacet : ibid. n. 1. p. 114

Sed illae poenae non habent locum, nisi probetur
 impetrationem fuisse factam de mandato illius,
 de quo agitur : n. 6. ibid.

Impetratio.

Impetratio per modum in Cancellaria expimen-
 dum, est de iure valida : sed secundum *Regulam*
 Cancellariae 46. non valet : c. 138. n. 7. & 8. p. 37

Prior impetratio est valida & sustinetur, non ex-
 presso modo vacationis, propter clausulam, &
alias quous modo : maxime in Gallia. c. 138. n. 6.
 9. & 10. p. 37

Implementum.

Quando implementum non debet fieri ipsi negan-
 ti, sed tertio : tunc qui opponit de illa negatiua,
 tenetur ipsam probare : c. 183. n. 7. p. 140

Exceptio non adimplemanti non retardat iudi-
 cium inamirationis : n. 9. ibid.

Lacopo

& Verborum.

Incorporatio.

Quando bona non dicantur incorporata Ecclesiæ:
cap. 137. n. 1. p. 35

Quando Ecclesiæ habet solum domonium dictum, unde deinde ex aliqua causa dominium dictum fuit consolidatum cum vtili absque incorporatione, potest fieri alienatio sine solemnitatibus: n. 9. ibid.

Incompatibilitas.

Incompatibilitas non nocet, quando non est præcisæ, sed casuaria, ratione finium duntaxat: cap. 185. n. 7. p. 142

In Gallia beneficia incompatibilia non vacant nisi post annum, à die adeptæ pacificæ possessionis: num. 9. ibid.

Indignus.

In quibus casibus Patrons tam Ecclesiasticus, quam laicus, amittit ius presentandi, ob præsecutionem factam de indigno, vel non idoneo: cap. 159. n. 10. p. 89

Indultum.

Indultum conferendi beneficia reservata, non comprehendit ea quæ sunt reservata duplici reservatione: cap. 152. n. 6. p. 61

Indultum conferendi reservata, comprehendit casum duplicis reservationis, quando concessum fuit illi, qui confectus fuerit propriis, & tamquam ordinarius collator: num. 7. ibid.

Indultum concessum Cardinali, ut conferre possit beneficia reservata, comprehendit reservata duplici reservatione: n. 10. ibid.

Idem est, quando indultum concessum fuit motu proprio: n. 11. ibid.

Indultum extraordinarium quod dicatur: numero 13. ibid.

Indultum conferendi beneficia reservata, non tollit impedimentum litis pendens: cap. 163. numero 12. p. 99

Provisio facta vigore indulti Cardinalis, habet vim provisionis Apostolicæ in casibus, in quibus Cardinalis providere non potest iure ordinario, remota impedimenti reservationis: n. 166. numero 16. p. 105

Infans.

Præsentatio facta de persona infantis, non valet: c. 159. n. 8. p. 89

Patrons presentando eum, qui non est Clericus, aut mulierem, vel infantem; amittit ius presentandi per illa vicia: n. 9. & 11. ibid.

Inferior.

Absurdum est Superiorem cogi exercere officium inferioris: c. 173. n. 5. p. 121

Infidelis.

Ecclesiæ dispensare potest, ut fidelis matrimonium contrahat cum infideli, ex iusta causa: c. 181. cum. 3. p. 137

Infirmus.

Infirmus in Curia resignans & intra 30. dies decedens beneficium vacat quidem in Curia, non tamen est reservatum, & potest à quocunque Ordinario conferri: sed contrarium verum est ex more R. Rom. c. 169. n. 27. p. 113

Inhabilis.

Qui est inhabilis ad Ordinem in fundatione requiritur, prout ipse iure: c. 161. n. 10. p. 95

Inhibitio.

Inhibitio, aut restrictio in integram non suffragatur, nisi facta fuerit, aut iocotata post sententiam: *Sancti Pars III.*

tum executioni demandatam: c. 147. n. 2. p. 53

Instantia.

Instantia litis transit in resignationem, sed omnia acta unico contextu repetenda sunt: c. 179. numero 9. p. 12

Intentio.

In fore exteriori, ficta intentio non excusat, quia in iudicatur tanquam de externis: c. 160. numero 3. p. 91

Intrusus.

Qui possessionem habuit, vel collationem obtinuit à non habente potestatem, dicitur intrusus; & non est legitimus contradicere aduersus priussum Apostolicum: cap. 163. n. 7. p. 99

Inuestitura.

Si vassallus non acceperit inuestituram, postquam feudum sibi delatum est, feudi priuationis periculum incurrat: c. 198. n. 1. 170

Irregularitas.

Qui existens in statu laicali incidit in irregularitatem, si velat beneficium obtinere, tenetur habere dispensationem super tali irregularitate: c. 174. n. 1. p. 122

Clericus in facris Ordinibus constitutus, si neminem occiderit, aut mutilaverit in bello, non efficitur irregularis: ibid. n. 8. p. 123

Clericus assilens bello iusto non fit irregularis, si non deforinet, aut occidat, secus est, si bellum esset iniustum: n. 9. ibid.

Amplius ut procedat, quamvis plures in conflictu mortui fuerint, si ipse non occiderit, vel mutilaverit: n. 10. ibid.

Irregularitas privatur ipso iure à beneficiis obtinentibus, sed non ab obtentis: c. 185. n. 17. p. 143

Iuramentum.

De iuramento fidelitatis, & subiectionis, remissum: c. 124. n. 17. p. 9

Iuramentum de non nominando alium quem præsecutum, reddit novam presentacionem invalidam, etiam collatore ignorantem factam: c. 157. num. 48. p. 82

Iurisdiclio.

Concessa Capitulo nominatione Balii, non fit præiudicium iurisdictioni universali Episcopi, sed concessa tantum censetur iurisdiclio passiva: c. 176. n. 3. & 8. p. 126

Iurisdiclio passiva duntaxat censeatur Capitulo concessa, non obstat facultate nominandi Balium, quando confirmatio illius spectat ad Episcopum: n. 4. ibid.

Qui non habet facultatem deputandi Iudicem, seu Potestatem, non habet iurisdictionem activam: num. 5. ibid.

Iurisdiclio lohetur personis, & personarum est; in terminis autem consideratur tanquam nebulosa supra paludem: n. 6. ibid.

Iurisdiclio potest esse separata à territorium: n. 7. ibid. Dominium Civitatis potest esse voluit, & iurisdictionis alterius: ibid. n. 9. p. 127

Vnus potest habere iurisdictionem in aliquo loco quoad aliquam speciem, alius autem quoad alias: n. 10. ibid.

Quando Imperator, aut Princeps habebat iurisdictionem tempore concessionis in aliqua civitate, vel loco; concedendo civitatem censetur etiam concessisse iurisdictionem: n. 11. ibid.

Concessio Principis multo magis comprehendit iurisdictionem, quando facta est cum clausula amplissima: num. 13. ibid.

R 3 Im

Index Rerum,

Ius ad rem.

Ius ad rem, & ius in re, quid sit, & quomodo inter se differant. c. 189. n. 1. p. 149

Ius ad rem facilius amittitur, illique facilius derogatur quam iuri in re: ibid. n. 2. p. 150

N. in censuræ deogatum iuri ad rem per posteritorem concessionem, nisi de eo fiat expressa mentionem. ibid. n. 3. ibid.

Ius ad rem acquiritur per electionem etiam non acceptatam: n. 5. ibid.

Ius ad rem non acquiritur per postulationem; & quid sit postulatio: n. 7. ibid.

Ius ad rem acquiritur per presentationem patroni tam laici quam ecclesiastici. n. 8. ibid.

Ius ad rem competit abienti cui facta fuit collatio beneficii, si illud nondum accepit: ibid. n. 9. p. 151

Ius ad rem variis modis acquiritur, de quibus remissum ibid. num. 20. & 23. p. 151

Ius ad rem acquiritur per optionem; per reservationem factam à Papa in favore certæ personæ; per regressum ob non solutionem pensionis id per accessum, & regressum ad beneficium; & quid sit accessus, & regressus, remissum: n. 21. ibid.

Per mandatum de providendo acquiritur ius ad rem, antequam mandati executio facta fuerit: num. 22. ibid.

Iuri ad rem censetur renunciatum per ademptionem alterius beneficii incomparabilis, etiam si non sit Curam, Dignitas, vel Personatus. n. 14. ibid.

Per ademptionem iuris ad rem in aliquo beneficio, non vacat ius in re alicui competens super alio beneficio prius obtento, nisi post ademptionem pacificam possessionem secundi: num. 15. ibid.

Ius Cappe.

Pro fabrica, & ornamentis Ecclesiæ, & iure Cappe, quod pro illis soluitur, quilibet particularis agere potest: c. 127. n. 1. p. 15

Ius conferendi.

Quod beneficio annexum est, pertinet ad eum qui solum inuadatum fecit ad retinendum: c. 188. n. 7. p. 148

Ius eligendi.

Ius eligendi, cum sit spirituale, laicis competere potest: c. 193. n. 7. p. 160

Ius nominandi.

Si quis habeat ius nominandi tres, vel quatuor, ex quibus Patronus teneatur vnum presentare, ius patronatus est laicale si nominans sit laicus, quamvis presentans sit Ecclesiasticus: c. 195. num. 11. p. 165

Ius patronatus.

Acquiritur ex adificatione Ecclesiæ, statim ubi incipit edificari: c. 144. n. 3. p. 48

Io iure patronatus succedunt descendentes per prius, & collaterales per posterum, quando sui sunt vocati: c. 144. n. 15. p. 49

Fallit, si cum ditione, sua, adiecta sit dictio, heredes: num. 16. ibid.

Qui patrem repudiavit hereditatem, non admittitur ad presentandum in iure patronatus hereditario, vel mixto: c. 158. n. 8. p. 87

Si fondator singularis de familia ius reservavit distribuit, tunc molto magis in iure patronatus succeditur in capita: c. 157. n. 3. p. 77

Io iure patronatus hereditario plures heredes succedunt in stirpes, in gentilitio vero succedunt in capita: n. 4. ibid. Quod tamen melius explicatur

numetis sequentibus, maxime num. 8. ubi ostenditur quod in certis casibus etiam in hereditario vel mixto succeditur in capita. ibid.

Plures heredes immediati succedunt in capita in iure patronatus hereditario: c. 157. n. 9. p. 78

Præiudicatur in iure patronatus etiam gentilitio, sequentibus gradibus, per primum acquiescentem, secus est, si agatur de iure patronatus gentilitio antiquo: c. 144. n. 14. p. 49

In iure patronatus hereditario præiudicari potest sequentibus heredibus: n. 19. ibid.

Ius patronatus non potest transferri in extraneos, si fundator illud sibi reservaverit, & suis filius masculis: c. 157. n. 31. p. 79

Non potest transferri in alium nisi interveniat consensus Ordinarii: ibid. n. 7. p. 84

Ius patronatus est Ecclesiasticus, si dotatio facta fuerit de bonis Ecclesiæ, quamvis fundator sit laicus: cap. 193. n. 6. p. 160

Ius patronatus remanet laicale, si patronus laicus concesserit Ecclesiæ solum ius presentandi, reservato sibi iure patronatus: c. 195. n. 10. p. 165
Si nominans sit laicus, & presentans Ecclesiasticus, utrum ius patronatus sit laicale: c. 195. n. 11. & 13. ibid.

Ius patronatus presumitur potius hereditarium quam gentilitium: c. 157. n. 1. p. 77

Si reservatum fuerit pro successoribus, vel pro heredibus & successoribus, est hereditarium, etiam adiecta ditione, in perpetuum: ibid. num. 16. & 18. p. 78

Sed si cum ditione, descendentes, adiecta fuerit dictio, successoribus, est mixtum: c. 157. n. 1. ibid.

Facta mentione lineæ masculinæ, vel descendendum ex genere fundatoris, & similibus, utrum ius patronatus sit familiare: ibid. n. 10. p. 79

Chabala pro filio & descendens, utrum faciat ius patronatus mixtum: c. 157. n. 30. ibid.

Ius patronatus est familiare, seu Gentilitium, quando fundator illud reservavit pro suis omnibus presentibus, & ex proprio suorum corpore descendentes: ibid. n. 3. p. 77

Inutilis est questio ius patronatus hereditarij, vel mixti, quoad voces, quando agitur de patronis primi gradus: ibid. n. 6. p. 78

Et super hoc explicatur doctrina Gratiani: cap. 521. num. 13. ibid.

Heredes Patroni succedunt in capita, si sint heredes immediati: c. 157. n. 9. p. 78

Observantia multum potest, ad discernendum utrum ius patronatus sit agnaticum, vel hereditarium; quia si presentantur consanguinei exclusi heredibus, dicitur agnaticum: cap. 144. num. 17. p. 49

Item si voces admissæ fuerint in capita presumuntur familiares: ibid. n. 17. p. 49. & cap. 157. o. 42. & 44. p. 81

Observantia longissimi temporis derogat fundationi, vel testamento contrario: c. 157. n. 45. p. 81

Observatoria non potest deduci ex mandato, quod non fuit observatum, & effectum: c. 73. p. 85

Heredes patroni, eo ipso quod presentantur, censentur illius hereditatem aduissim: c. 61. p. 83

Heres hereditatem semel aditam repudiando, remanet nihilominus heres: n. 63. ibid.

Maxime quando agitur de administratoribus operis pii, qui non possunt hereditatem semel aditam repudiare sine solemnitate: ibid. n. 64. p. 83

Proximus in gradu remotiorum excludit in iure patronatus hereditario: c. 157. n. 12. p. 78

Proxi

& Verborum.

Proximioribus vocatis, inspicitur proximitas respectu ultimi possessoris: ibid. n. 1. p. 79

Senioribus vocatis, sola maiestas ætatis attenditur in iurepatronatus: cap. 157. numero 23. ibid.

Et mortuo seniore vocato, ius transit ad alium ætate maiorem, quamvis sit alterius lineæ: numero 17. ibid.

Familia tam effectiva, quam contentiva, censetur vocata in iurepatronatus, nisi adsint dictationes restrictivæ: cap. 157. num. 14. & 15. ibid.

Et quid si vocata fuerit linea: n. 26. ibid.

Linea, vel familia finita, iurepatronatus efficitur hæreditarium: num. 22. ibid.

Et deficiente vna linea, admittitur alia: ibid. n. 37. & 39. p. 80

Vtrum iurepatronatus possit esse hæreditarium quoad vnum, & agnaticum quoad alium: cap. 157. num. 38. ibid.

Mentio masculinum, respicit potius sexum, quam agnationem: num. 32. ibid.

Vtrum formine cum masculis succedant in iurepatronatus, maxime stante statu excludendo forminarum: num. 33 & 36. ibid.

Masculis taxativè vocatis, vtrum admittantur formine, an vero Ecclesia acquirat libertatem: numero 35. ibid.

Nepotes vtrum succedant in iurepatronatus, quando dispositio habuit locum in filiis: cap. 157. num. 15. p. 78

Nepos succedit in representatione cum patru in iurepatronatus, sed representatio cessat in collateralibus ulterioris gradus: numero 15. & 14. ibid.

Nomine proprio vocati admittuntur equaliter in iurepatronatus: cap. 157. n. 75. p. 85

Voces plures qui habet, insitruendus est in beneficiis patronatus: ibid. num. 69. p. 84

Nominatis quinque patronis, quilibet ex illis constituit vnam vocem, & vna trium, seu descendendum ex tribus, prævaleat voci descendendum ex duobus, quamvis essent plures numeri: ibid. num. 5. p. 77

Quando dabitur de natura iurepatronatus, semper recurrendum est ad primas voces: cap. 157. num. 12. p. 78

Nominatus nomine proprio tantum habet vocem, quantum plures nominari nomine collecti: cap. 157. n. 42. p. 81

Maior pars vnius vocis eandem habet potestatem, quam vna vox integritas: ibid. n. 76. p. 85

Qui habet medietatem vocum cum derogatione Apostolica, insitruendus est: numero 77. ibid.

Iurepatronatus competit Domino Baroni Alesti, in Ecclesia illius loci, ex privilegio: cap. 192. numero 1. p. 157

Iuri patronatus, quod ex privilegio competit, summus Pontifex derogare solet: nam. 1. ibid. Quia est iurepatronatus improprium: n. 5. p. 158

Ampliat, etiam si in privilegio dictum fuisset, quod esset eiusdem potentie, ac si esset ex fundatione: num. 6. ibid.

Iurepatronatus separari debet à iure præsentandi: num. 4. ibid.

Et iurepatronatus ex privilegio, potius est solum ius præsentandi: num. 3. p. 157

Ampliat, etiam si dictum fuisset in privilegio, quod esset instar iurepatronatus Regum: n. 7. p. 158

Fallit, nisi concessio esset ex causa onerosa: num. 8. ibid.

Iuri patronatus ex privilegio non derogatur, si iuratum fuerit cum fundacione: n. 8. ibid.

Specialis derogatio requiritur in iure patronatus, quod pro se habet voluntatem testatoris: n. 11. ibid.

Iurepatronatus non competit laico fundatori domus Regularis, nisi accedat privilegium Summi Pontificis: num. 9. ibid.

Probat iure patronatus seu senioritate beneficii, præsumitur quod sit ex fundatione: numero 12. ibid.

Iurepatronatus, quod probatur ex temporis longissimi diuturnitate, præsumitur quod sit ex fundatione, vel dotacione: num. 13. & 18. pag. 158. & 159

In Gallia non admittitur derogatio iurepatronatus ex privilegio, nec in Hispaniam: 15. & 17. ibid.

Si Papa derogaverit iuri patronatus ex privilegio, & patronus intra quatuor menses non reclamaverit, derogatio remanet valida: numero 16. p. 159

Ius præsentandi.

Ius præsentandi ratione subiectionis, quomodo differat à iure præsentandi ratione iurepatronatus: cap. 187. n. 8. p. 146

Ius quæsitum.

Ex præsentatione patroni Ecclesiastici, est potentia iure quæsitæ ex persona patroni laici: cap. 189. num. 9. p. 150

Ampliat, etiam si præsentatio non fuerit admissa ab eo qui instituitur potest: num. 10. ibid.

Intellige, quando præsentatus habet numerum vocum requisitum pro institutione: numero 11. ibid.

L

Laudimium.

Laudimium non debetur ex alienatione necessaria: cap. 137. n. 12. p. 35

Legalis escheuta.

Si fuerit reservata in renunciatione filie monasterii ingredientis, aperit illi viam ad successionem ab intestato: cap. 143. numero 50. & 54. p. 47. & 48

Si filia renunciaverit in ingressu monasterii, salua legali escheuta, non tamen admittitur ad successionem, quando extant fratres: ibid. num. 11. p. 47

Excluduntur tamen per illam clausulam, Collateralis: ibid. num. 15. p. 48

Intellige in successione ab intestato: eod. num. ibid.

Legatio.

Observantia Legationis probat quid sit in facultate conferendi beneficia comprehensum: cap. 152. num. 22. p. 62

Legatus.

Potest vnicè beneficia non adhibito consensu Patroni Ecclesiastici: cap. 144. n. 13. p. 49

Legatus Avenionensis potest derogare regulis Cancellarie: cap. 152. num. 3. p. 61

Et conferre omnia cuiuscumque generis beneficia: ibid. num. 1. p. 60

Et eadem facultas concessa est Vicelegato: num. 2. ibid. & cap. 100. num. 11. p. 175

R

Conferre

Index Rerum,

- Confert etiam primas Dignitates post Pontificatum in Cathedralibus Ecclesiis : ibid. n. 5. p. 61
- Legatus vere & proprie est collator ordinarius : cap. 15. a. num. 9. p. 61. & cap. 100. num. 4. & 6. p. 175
- Legatus, aut Vicelegatus Auenionensis confert potest beneficia duplici reservatione retentata : ibid. num. 12. & 15. p. 61. & cap. 100. numero 13. p. 178.
- Legatus habet à iure facultatem conferendi beneficia : num. 14. p. 61
- Legatus non potest admittere resignationem in fauorem : & si illas admittat, resignans perdit titulum & possessionem, si deuenum fuerit ad traditionem, & possessionem resignatarum : cap. 160. num. 8. p. 93
- Legatus Auenionensis derogat regulæ de infirmitate secundum aliquos derogare tenetur, si fuerit requisitus : cap. 169. num. 15. p. 113
- Papa censetur dedisse Legato suo facultatem conferendi beneficia, eodem modo quo ipse facit : cap. 170. n. 16. p. 115
- Legatus potest exercere iurisdictionem voluntariam, & dispensare in illa personam alterius provincie : cap. 100. n. 7. p. 175
- Non tamen potest citare de vna provincia ad aliam quando transiit fuit sub diuersis principibus : num. 9. ibid.
- Et citando in Gallia, tenetur seruare dietas, & alia, de quibus in Concordatis, n. 8. ibid.
- Et potest absolute excommunicatum extra provinciam : num. 10. ibid.
- Dummodo sit subditus suæ iurisdictioni : ibid.
- Legati de latere, missi, vel nati, quomodo inter se differant : num. 1. p. 174
- Appellationes Legati continentur etiam nati, vel missi : num. 2. p. 175
- Legatus Missus à Papa, seu Nuncios, mortuo Papa, remanet Legatus Sedis Apostolicæ, & futuri Pontificis : cap. 100. n. 3. ibid.
- Protonotarii creati à Legato æquiparantur creatis à summo Pontifice : Et utrum gaudeant privilegiis ante acceptationem : ibid. numero 14. p. 176
- Legatus, vel Vicelegatus Auenionensis est Vicarius summi Pontificis : Et ea ratione possunt malita, ad quæ eorum facultas non extendetur : ibid. num. 15. p. 177
- Legatus potest vnire & erigere Ecclesias in Collegatas : num. 16. ibid.
- Potest conferre decanatus etiam si deuolutio processerit ex propria illius negligentia : d. cap. 100. num. 17. ibid.
- Legatus Cardinalis potest beneficia supprimere : num. 18. ibid.
- Legatus de latere potest conferre de iure beneficia iurispatronatus Clericorum, non tamen iurispatronatus mixti : num. 19. ibid.
- Legati missi, vel nati, non derogant patronatui Ecclesiastico, nec beneficia conferunt, nisi hoc sibi concedatur in facultatibus : num. 20. ibid.
- Legatus de latere derogat iuri patronatus ex privilegio : num. 21. ibid.
- Legatus Auenionensis potest commendare beneficia, & penitus reservare, & alia facere vigore facultatum, quæ alijs ipsi non essent permixta : num. 24. p. 178
- Facultates Legati dependunt ex tenore concessionum sibi factarum per summos Pontifices : n. 22. p. 176
- Facultates Legationis Auenionensis approbantur per Rotam Romanam : num. 22. p. 178
- Reservatio beneficiorum familiarum Papæ, & Cardinalium, in facultatibus Legationis, quomodo intelligatur : num. 25. ibid.
- Legatus utrum aliquid possit contra dispositionem iuris communis : post num. 25. ibid.
- Legatus de iure communi quid possit dispensare circa illegitimos : cap. 100. numero 16. & 17. p. 178 & 179
- Quomodo Legatus possit dispensare super iuramentum : num. 28. p. 179
- Licentia testandi concessa à Legato, quæ bona comprehendat : num. 29. p. 180
- Io Gallia non admittitur licentia testandi concessa Monachis per Sedem Apostolicam : d. cap. 100. num. 30. ibid.
- Restitutio aduersus infamiam, vel dispensationes cum illegitimis, non possunt in Gallia, nisi quas spirituales, si factæ fuerint per Legatum : ibid. num. 31. & 32. p. 175 & 180
- De dispensatione super triplici apostasia : num. 33. p. 180
- Facultas promouendi extra tempora, vel non seruatis interstitiis, utrum fortius effectum finia Legationis : num. 34. p. 181
- Utrum autem sit valida elapsio triennio, num. 35. 36. & 37. ibid.
- Quomodo Legatus possit cognoscere de causis commissis per suum summi Pontificem : n. 38. ibid.
- Legatus, de iure non potest committere causas sine streptu, & figura iudicii, sed tantum vigore facultatum : num. 39. p. 182
- Qua forma interponi debeat appellatio ad Vicelegatum, vel Legatum à decretis Delegati Apostolici : num. 40. ibid.
- A decreto ipsius Legati, vel Vicelegati, ad eundem recursus potest tamquam ad iudicem ad quem : num. 41. ibid.
- Causæ ad forum Ecclesiasticum pertinentes, remittendæ sunt per Legatum, vel Vicelegatum, nisi tamen ageretur de pupillis & miserabilibus personis : num. 42. & 43. ibid.
- Quid possit Legatus ex facultate Maioris Penitentiarum sibi concessa : num. 44. ibid.
- Legatus Auenionensis non potest creare Doctores in prædicatione Vniuersitatis Auenionensis : Et Doctores, Magistri, vel Baccalaui per illam creati, non acquirunt gradum, nec Dignitatem, vigore Bullæ Clementis VII. sub anno 1531. relictæ : ibid. & p. 183
- Legatus, vel Vicelegatus Auenionensis habet facultatem,
1. Commendandi beneficia, numer. 13. p. 176. & seqq.
 2. Concedendi confessionale. ibid.
 3. Absoluendi super irregularitatibus. ibid.
 4. Concedendi licentiam ad studium. ibid.
 5. Creandi Protonotarios. ibid.
 6. Legationis ad Angliam. ibid.
 7. Disponendi de beneficiis suorum familiarum. ibid.
 8. Legationis ad Scotiam. ibid.
 9. Dispensat à residentia. ibid.
 10. Habet limites declaratos. ibid.
 11. Potest vnire beneficia. p. 177
 12. Confert quæcumque beneficia, etiam reservationis. ibid.
 13. Admittit quæcumque resignationes, etiam cum reservatione pensionis. ibid.
 14. Concepit

& Verborum.

14. Concedit claufulas *abfolucionis*, Et, *pro expreffis* &c. p.178
15. Difpenfat ad duo, vel tria incompatibilia, vel duo fub eodem tefto. ibid.
16. Difpenfat fuper defectu ætatis: ibid. p.179
17. Difpenfat ad tria incompatibilia. ibid.
18. & 19. Difpenfat fuper defectu oſtalium. ibid.
20. Difpenfat fuper incompatibilitate, etiam io clauſtralibus ſimilibus, vel diſſimilibus. ibid.
21. Difpenfat cum Regalibus ad beoſicia. ibid.
22. Abſoluit à petitorio incurſo. ibid.
23. Difpenfat ſuper ætate ad Ordines, beneficia, & Dignitates. ibid.
24. Difpenfat cum oon promotis intra tempus. ibid.
25. Concedit Altare portatile. p.180
26. Difpenfat in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, & aliis impedimentis. ibid.
27. Conſecrat, & conſecrat Eccleſias. ibid.
28. Abſoluit percuſſorem Clericorum. ibid.
29. Difpenfat de non promouendo. ibid.
30. Concedit licentias teſtandi. ibid.
31. Abſoluit Apoſtatas. ibid.
32. Dat facultatem transferendi de Ordine ad Ordinem. ibid.
33. Audiendi Confeſſiones. ibid.
34. Relaxat voces peregrinationis. ibid.
35. Suspendit interdichum. p.181
36. Difpenfat fuper ſimonia, & fructibus malè perceptis. ibid.
37. Potest vti facultatibus extra limites Legationis in caſibus ibi expreſſis. ibid.
38. Difpenfat cum corpore vitiatas. ibid.
39. Concedit extra tempora, & oon ſeruiſtis inſtitutis promoueri. ibid.
40. Habet ampliffimam facultatem in iudicialibus. ibid.
41. Abſoluit non recitantes horas Canonicas. p.182
42. Abſoluit à voto, & petitorio. ibid.
43. Relaxat iuramenta Principum pro pace tranquanda. ibid.
44. Suspenduntur cauſe eius familiarium. ibid.
45. Compellit collectores. ibid.
46. Ergit Eccleſias. ibid.
47. Abſoluit à penis Bullæ *Cum Domini*. ibid.
48. Habet facultatem Maioris Pœnitentiarij. ibid.
49. Habet facultatem creando Doctores: ſed hæc reuocata eſt per Clementem VII. ibid.
50. Conſecrat beneficia ſuorum familiarium. p.184
51. Concedit inſignia Pontificalia. ibid.
52. Difpenfat cum malè promotis. ibid.
53. A cenſuris incurſis ob ſententiam ſanguinis. ibid.
54. & 55. Abſoluit hæreticos, incendiarios, falſarios, & ſimiles. ibid.
56. Potest ſubdelegare vices ſuas. ibid.
57. Viſitat per Vicarium. ibid.
58. Cret Comites Palatinos. ibid.
59. Concedit facultatem alienandi *ſi in euidentem* &c. ibid.
60. Concedit Indulgentias. ibid.
61. Relaxat Interdichum. ibid.
62. Dat facultatem mulieribus intrandi monaſteria. p.185
63. Concedit officia Tabellionatus. ibid.
64. Potest exire à Legatione, & reuerti. ibid.
65. Viſitat quacunq; Eccleſias. ibid.

66. Diſſoluit voiones. ibid.
67. Viſitat Studia, & Collegia. ibid.
68. Abſoluit ab hæreſi. ibid.
69. Procedit contra hæreticos. ibid.
70. Dat plenariam indulgentiam in certis caſibus. ibid.
71. Dat licentiam audiendi confeſſiones, & abſoluen- di à quibcuſcumq; caſibus, & à votis. ibid.
72. Super interdichio. ibid.
73. Contra vſurarios. ibid.
74. Super beneficiis ſuorum familiarium. ibid.
75. Conſecrat beneficia familiarium. ibid.
76. Iterum ſuper interdichio. ibid.
77. Cret Rectorem Comitatus: & derogat Regalis Cancellarie. ibid.

Legatum.

Quando legato aditæ eſt conditio impoſſibilis de iure, legatum eſt validum, ſi teſtator ignorabat illam impoſſibilitatem: cap.175. ometo 1. p.124.

Legatum contrarium conſtitutionibus Ordinis regularis, dicitur impoſſibile impoſſibilitate iuris num.1. p.125

Quando agitur de legato pio, conditio vitiarat, & non vitiat: num.4. ibid.

Quod explicatur ſub titulum cauſam diſtinctione num.11. ibid.

Legatum pium, & Legatum libertatis, æquiparantur num.2. p.124

Legatum pium, ſi non poteſt impleri iuxta ſententiam à teſtatore præſcriptam, poteſt adimpleri per æquipolles: num.9. p.125

Et ad alium vſum ſimilem: nom.10. ibid.

Legatum pium, conſentiente hærede, commutari poteſt ad alium ſimilem vſum: numero 12. ibid.

Non recedendo tamen quantum fieri poteſt à voluntate teſtatoris: num.13. ibid.

Legitimatio.

Liberis naſcituris nocet legitimatio facta per teſcriptum Principis, ſed non natiſcap.165. n.12. p.103

Nili tamen liberi iam nati conſentiant, quorum conſenſus debet adhiberi: num.13. ibid.

Prodeſt tamen illa Principis legitimatio quoad honores, & ſtatum; non tamen quoad ſucceſſionem in prædictum liberorum tunc natorum: num.14. ibid.

Legitimationis non competit ius primogenituræ, etiam in prædictum liberorum naſciturorum, non obſtante Principis teſcripto: 165. n.15. p.103

Qua cauſa vti poſſit Patet, aliquid volens reliquere filius ſuus illegitimus: 16. ibid.

Lex.

Si Principi offendantur legis inſtituta, oon eſt eius intentio quod lex obſcuretur: cap.125. num.14. p.11

Legis inſtitutio, & publicatio, quomodo inter ſe differant: num.16. ibid.

Legis publicatio, & receptio, multum differunt: num.17. p.12

Si lex oon fuerit vſu recepta, non eſt opus probare contrarium vſum: num.18. ibid.

Quando non cooſtat de ſoleto receptionis, non præſumitur quod lex fuerit vſu recepta: num.19. ibid.

Licentia.

Licentia verbis generalibus conceſſa non comprehendit

Index Rerum,

hendi personas, quatum expellio difficultiorem
teditidit concedentem : cap. 134. numero 12.
p. 67

Licentia concessio strictam admittit interpretationem,
& regulari debet secundum mentem con-
cedentis: cap. 134. num. 1. p. 66

Matrimonium est nullum, si licentia à propin-
quato ad illud contrahendum concessa, sit nul-
la: ibid. num. 2. p. 66

Licentia Parochi dubia, & incerta, verum suffragetur
per validitatem matrimonij: num. 28. p. 68

Licentia Parochi non valet, nisi concedatur ante-
quam matrimonium celebratur: numero 36.
ibid.

Lit. Litigiosum.

Litem simulatam confingens super beneficio, illo
privari debet: cap. 135. num. 10. p. 31

Ampliat, etiam si id fiat alia intentione, quia ut
beneficium pensio grauetur: n. 12. ibid.

Sed hæc pena privationis non extenditur ad alia
beneficia diuturnum: n. 12. ibid.

Imò quoad illud beneficium, circa quod simulata
lis fuit introducta, non inducitur pena priva-
tionis, nisi præcedente sententia declarationis:
num. 11. ibid.

Lis finitur per renunciationem factam liti, & cau-
sa: potest Ordinarius conferre antequam Papa
manum apponere: capite 163. numero 17.
p. 99.

Lis finitur per simplicem beneficij cessionem, vel
dimissionem: num. 18. ibid.

Quid si in fauorem tertij: num. 19. ibid.

Lite pendente inter duos presentantes, Episcopus
aliam presentantem admittit non potest,
nec conferre: cap. 172. num. 6. p. 119.

Sed si lites pendat inter Patrones, beneficium non
reducitur propterea litigiosum: n. 7. p. 120

Litigiosa beneficia Ordinarij conferunt in Gallia:
n. 8. ibid. & cap. 163. n. 9. p. 99

Lites quæ agitur inter alios non nocet colligando
nunc: cap. 188. num. 14. p. 148

Lites eventus dubius debet probari, quando agitur
de rescissione transactionis: cap. 199. n. 13. p. 172

Quando lites inter duos collatores, non valet col-
latio in perniciem illius, cui competit ius con-
ferendi: cap. 166. n. 12. p. 105

Per litem motam super possessione ipsa possessio
efficitur iniqua: cap. 163. n. 1. p. 98

Et ipsa possessio in alium hoc casu transferri non
potest: num. 2. ibid.

Ipsam tamen beneficium non efficitur litigiosum,
etiam si agatur de possessione ad perscudum: n. 3.
& 15. ibid. & seq.

Litigiosa beneficia extra Galliam sunt reservata
Sedi Apostolicæ: cap. 163. n. 4. p. 98

Litigiosa beneficia reservatio non habet locum nisi
si sit super titulo: n. 5. ibid.

Lite pendente capta possessio est attentata: n. 6.
p. 99

Litigiosorum beneficiorum reservatio impiecia
est: num. 10. ibid.

Litigiosum dicitur beneficium quando quis sub-
rogatur in lite, quia tunc lites adhuc durat: n. 19.
ibid.

Litteræ.

Litteræ prioris non excusant impetrantem bene-
ficium viuentis, propter suspensionem antedatam:
cap. 170. n. 11. p. 115

Capacitas quoad litteraturam sufficit quod intel-

Litteraturæ.

ueniat tempore examinis, licet non adesset tem-
pore datus: cap. 139. n. 25. p. 40

M

Magister.

Magister in Theologia dicitur ille, qui Docto-
ratus gradum assecutus est: cap. 139. n. 13.
p. 39

Mandatum.

Mandatum ad resignandum est inualidum, quando
nomen procuratoris est diuersum in extracto ab
eo, quod reperitur in originali: cap. 178. num. 1.
p. 130

Revocatio mandati sufficit quod ostendatur Ta-
bellioni, qui non potest postea enipiam ex-
pedire, alias incidit in crimen falsi: num. 2.
ibid.

Revocato legitime mandato, resignatio subsedita
nulla est: num. 3. ibid.

Mandatum ad resignandum in Gallia non valet,
nisi redigatur in scripturam, iuxta formam Or-
dinationis Regiarum: n. 9. p. 131

Et notarius tenetur custodire originale illius, ex
Ordinatione Regia, sub pena falsi: numer. 11.
ibid.

Solum mandatum ad resignandum, nisi aliud se-
quatur, non prius possessione: cap. 188. num. 4.
p. 148

Nec impedit perceptionem fructuum beneficij: n. 6.
ibid.

Sicut mandatum solum ad presentandum non ef-
fectum, non est alicuius considerationis: cap.
159. num. 18. p. 92

Mandati revocatio quomodo intimari debeat: cap.
145. num. 9. p. 150

Manualia.

Beneficia manualia possunt concedi ad vitam per
summam Pontificem, cum derogationibus op-
portunitatis: cap. 127. n. 8. p. 15

Manualis beneficij possessio remoueri potest ad
libitum, cessante dolore: n. 3. ibid.

Sed in Gallia non remouetur sine causa: numer. 2.
ibid.

Manutentio.

In quasi possessione patris conferendi, non datur
manutentio aduersus eum, qui probauit ante-
cedentem statum contrarium: cap. 166. num. 13.
p. 105

Manutentio dari debet possessori, pendente lite su-
per regularitate beneficij, nisi euidenter constet
de antea statum contrarium: numero 25. & 26.
p. 106

Et super hoc explicatur decisio 287. Scraphini:
num. 27. ibid.

Matrimonium.

Matrimonium putatum facit ut liberi sint legiti-
mi, propter bonam fidem coniugum, seu alter-
ius ipsorum: cap. 147. n. 1. p. 53

In matrimonio libertas coniugum est maxime ne-
cessaria: num. 7. ibid.

Sententia lata in causa matrimoniali semper retrahitur
potest, non per viam appellationis, si lapsa
sint tempora: sed per viam querelæ: numero 3.
ibid.

Matrimonij nullitas in controuersiam deducta, re-
cipit probationem ex adminiculis: cap. 154.
num. 13. p. 67

Matrimo

& Verborum.

Matrimonium, nullis percedentibus proclamationibus celebratum, licet non reddatur nullum; tamen infertur pro adminiculo nullitatis: o. 14. ibid.

Inaequalitas conditionum praebet aliud adminiculum nullitatis matrimonij: numero 15. ibid.

Matrimonij clandestinitas probatur per exclusionem affinitatis, & domesticorum: numero 16. ibid.

Et aliae conjecturae afferuntur: n. 19. 20. 21. 22. 23. & 24. ibid. & p. 68

Matrimonij nulliter contracti ratificatio valet ut ex nuncquideo requirit reiterationem solemnitatum: cap. 154. n. 26. p. 68

Matrimonium in Gallia Principes sine consensu Regis non contrahunt: n. 25. ibid.

Licentia ad matrimonium per dolum obrepta, perinde est ac si nulla obrepta fuisset: numero 27. ibid.

Matrimonium mutuo consensu contractum iuxta formam in dispensatione praescriptam, est validum: numero 30. p. 69

Matrimonij probatio fieri potest per testes: n. 43. ibid.

Præsentia fornicata Parochi, vel Episcopi, sufficit pro validitate matrimonij: numero 44. p. 70

Parentibus licitum est liberos suos in nubibus incitare ad matrimonium: numero 50. ibid.

Matrimonia praesumpta hodie non admittuntur, nec etiam in Gallia: cap. 165. n. 1. p. 102

Si de mulieris voluntate quoad matrimonium contrahendum dubitetur, reponenda est in loco utriusque; sed facta declaratione voluntatis, non est amplius deponenda in sequestro: numero 4. ibid.

Matrimonium contrahendum vius testis depositio de impedimento retardatur: 5. ibid.

Iudex tamen debet habere respectum ad personam, & interesse testium: 6. p. 103

Matrimonium inter Catholicum & haereticum valet, sed sic contrahentes regulariter peccant mortaliter: cap. 182. n. 1. p. 137

Quid de matrimonio contracto cum infideli, vel apostata à fide: numero 2. ibid.

Matrimonij impedimentum dicimus nullus Praelatus summo Pontifice inferior decernere potest: numero 8. p. 138

Potest tamen ipse, vel Parochus, ex causa matrimonij suspendere ad tempus: n. 9. ibid.

Matrimonium contractum in spectum inhibitionis Episcopi, est validum; sed contrahentes incurrunt poenam separationis ad tempus: n. 10. ibid.

Nisi adsit periculum incontinentiae: numero 11. ibid.

Cessat ramentum propter ignorantiam: numero 12. ibid.

Matrimonium contractum in praesentia licet pendens super impedimento dicimenti, tamen erumpente appellatione, est nullum: n. 13. ibid.

Paupum matrimonij, quod liberi educari debeant in haereticis, est impium & illicitum: numero 6. ibid.

Promissio matrimonij, subsecuta copula, non transit in verum matrimonium hodiernis temporibus: cap. 184. n. 2. p. 141

Qui promissit matrimonium non impeditur contrahere cum alia: & si secuta fuerit sollicitudo, non

potest cogi precise ad ducendum; sed tamen ut poterant ducat: numero 5. ibid.

Matrimonia coacta iustitiales ut plurimum exitus sortiuntur: numero 4. ibid.

Per matrimonium beneficia amittuntur: cap. 196. numero 10. p. 166

Metu.

Metum non sufficit probare in genere, sed probandum est in specie respectu illius actus, de quo discipatur: cap. 145. numero 8. p. 50. & cap. 154. numero 49. p. 70

Metus religionis factus in carcere, purgatur per novum instrumentum factum in plena libertate: cap. 145. n. 8. p. 50

Metus probatur ex verisimilitudine: cap. 147. numero 8. & 11. p. 53. & 54. & cap. 154. n. 17. p. 67.

Metus illatus per Patrem facilius probatur censetur: numero 9. p. 53

Et in hac probatione multum valet iudicis arbitrium: numero 10. ibid.

Protestationes non probant metum, sed coadiuvant probationes metus: numero 13. p. 54

Si tamen has protestationes in praesentia partis, probatur metus; & matrimonium redditur nullum: numero 14. ibid.

Idem, si in absentia partis, si ad eius notitiam detineretur: numero 15. ibid.

Multoque magis si in ipso actu matrimonij: n. 16. ibid.

Metus probatio refultat ex pluribus conjecturis; veluti ex inaequali personarum conditione, ex domesticorum & affinitum exclusione, ex nimia festinatione, & aliis de quibus in cap. 154. numero 18. 19. & sequentibus usque ad 24. p. 67. & seq.

Metus non probatur per testes nulliter examinatos: numero 48. p. 70.

Testis deponens de propria credulitate, non probat metum matrimonij: numero 51. ibid.

Metus probationes ad irritandum matrimonium debent esse concludentes: numero 52. ibid.

Et deponere de metu cadente in constantem virum: ibid.

Metus reventialis solus non sufficit ad irritandum matrimonium: n. 53. p. 71

Metus non probatur ex minis paternis, quando patet esse benignae naturae: n. 54. ibid.

In probatione metus, qualitas etiam personae metum patientis est consideranda: numero 55. ibid.

Metus non probatur per famam, nisi concurrentibus requisitis ad probationem scilicet: n. 56. & 58. ibid.

Metus fama eliditur per testes deponentes de libera voluntate: dicto cap. 154. n. 57. ibid.

Metus probari debet habito respectu ad tempus actus: numero 59. ibid.

Reconciliatio subsecuta tollit praesumptionem metus, & levis dissidij: numero 60. ibid.

Duobus testibus de metu deponentibus magis creditur, quam mille deponentibus de libera voluntate, quomodo intelligitur: numero 61. ibid.

Metus praesumptio in matrimonio ex quibus excludatur: numero 62. p. 72

Præsentia Episcopi, vel viri valde Religiosi, probat liberam voluntatem contrahentium matrimonium: numero 63. ibid.

Muliers declarationi standum est, si dicat se non fuisse

Index Rerum,

fuisse meta coactam ad contrahendum matrimonium. num. 64. *ibid.*

Miles. Militia.

Inter milites, & personas militares, magna est differentia. cap. 154. num. 8. *p. 67*

Militia Generales Praefecti non veniunt sub appellatione militum: num. 7. *ibid.*

Militia seculari se adscribentes priuatur beneficiis: cap. 174. num. 12. *p. 123*

Sed tamen verius est, non induci priuationem per solam descriptionem, nisi quis etiam militum acta exerceat: num. 13. & 15. *ibid.*

Militia solo iure priuatur Clericis interdicta est: num. 14. *ibid.*

Qui dicit, Clericum aliquem occidisse, vel iniuriasse exerceendo militiam, tenetur illud probare: num. 11. *ibid.*

Mine.

Mine per patrem factae in absentia filij, per sumuntur ad illius notitiam deuenisse: cap. 147. n. 12. *p. 14*

Missa.

Missarum numerus ordinatur per testatorem debet adimpleri, si agatur de opulenta hereditate: & si saluum non sit sufficiens, debet augeri: cap. 161. num. 8. *p. 97*

Idem quando talis est testamenti voluntas fundatoris: num. 10. *ibid.*

Missarum reductionem hodie Ordinarij facere non possunt, sed recurrendum est ad Papam: num. 2. *p. 96*

Sed si ageretur de Missis nondum acceptatis, solus Episcopus reductionem facere potest: num. 3. *p. 97*

Et ad quam summam reductio fieri possit: num. 1. *p. 96*

Missarum celebrandarum onus, si fuerit relatum ad personam, prout debet esse actus Sacerdotis, leuatur si ad beneficium: cap. 161. numero 12. *p. 94*

Monachus.

Monachus transiens de consensu primi monasterij, transfert se cum bona sua: cap. 122. numero 8. *p. 4*

Monacho delata hereditas statim ipso iure acquiritur monasterio: cap. 137. n. 6. *p. 13*

Monachus aliquis monasterij deficientibus, possunt alium ex alio monasterio, & in illorum defectum, secularis: cap. 181. n. 13. *p. 136*

Monachus si decedat extra claustra, spolia priuatiue pertinent ad Cameram: cap. 197. num. 2. *p. 168*

Monachus si degat extra claustra cum licentia sui Superioris, non eximitur ab obligationibus suae Religionis: num. 4. *ibid.*

Monachi bona patrimonialia non subiacent spolio: num. 5. *ibid.*

Monacho delata hereditas acquiritur ipso iure monasterio, quod possit intestate remedium legi suae: Cod. de test. dim. Adrian. testend. cap. 197. num. 6. & 7. *ibid.*

Bona relicta Monacho ante professionem, acquiruntur monasterio, ipso professente, si de illis non disposuerit: n. 8. *ibid.*

In bonis matremis ex persona monachi post professionem delatis succedit Monasterium, non obstantem legato quod Religiosus fecerat Monasterio pro omnibus iuribus: quia tale legatum non debet intelligi factum animo comprehen-

di cum iuribus postea delatis: cap. 197. num. 9. *ibid.*

Monachus non potest obtinere licentiam disponendi, vel testandi in perigudicium iuris quatuor Monasterio: num. 13. *p. 169*

Transactio facta per Monachum super bonis patrimonialibus iam quatuor Monasterio, non valet sine consensu monasterij: n. 17. *ibid.*

Monasterium.

Monasterium si indigeat, illi consulendum est non expectata omni moda egestate: cap. 122. num. 13. *p. 5*

Monasterij indigentiae consuli potest per totalem illius translationem: num. 14. *ibid.*

Sed tamen non ideo destitui debet: numero 20. *ibid.*

Monasterium non adscribitur ad fideicommissum, quando restator locutus est de libens et proprio corpore proccuratis: cap. 142. n. 3. *p. 44*

Quidquid alij dixerint in contrarium: numero 4. *ibid.*

Monasterium facilius admittitur durante vita Monachorum: num. 21. *p. 45*

Ut Monasterium excludat substitutum, sufficit illud esse capax successorum: n. 5. *p. 44*

Monasterio debetur legitima super bonis patrimonialibus ex persona monachi: cap. 143. num. 1. & 5. *p. 47*

Futuro monasterio donatio fieri potest: cap. 144. num. 2. *p. 48*

Et fructus medij temporis conuertendi sunt ad vtilitatem monasterij: num. 7. *p. 49*

In monasterio monialium non debet permitti prospectus secularium, sed in monasterio viro-

rum, vel in Collegio adolescentum: cap. 146. n. 9. *p. 52*

Neque via intermedia impedit quominus prohibeatur prospectus in monasteria monialium: num. 13. *ibid.*

Monasterium reformatum manutenendum est in possessione iurium, quae illi competeant ante reformationem: cap. 183. n. 4. *p. 139*

Monialis.

Monialis euocata ad secundum Monasterium, ad exercendum aliquod officium, statim efficitur Religiosa illius Monasterij: cap. 121. numero 4. *p. 2*

Monialium translatio conceditur absque spe reuocandi ad primum Monasterium: numero 6. *ibid.*

Potest tamen Monialis, vel Religiosa redire, ali- quibus concurrentibus, de quibus numero 7. *ibid.*

Moniales non possunt recipi ultra numerum proportionatum ad redditus Monasterij, sed tamen contrarium seruatur: cap. 122. numero 1. & 3. *p. 4*

Maxime, si monialis congruum dotem attulerit: num. 4. *ibid.*

Moniales alenda sunt ad eam tamen tedium monasterij, non autem ad eam dotis: n. 5. *ibid.*

Moniales veniunt appellatione pauperum, & illis potius quam pauperibus subueniendum est: num. 10. *ibid.*

Monialis translata bona ad quem spectant: numero 16. *p. 5*

Monialis sine dote recepta non ideo excludenda est: num. 18. *ibid.*

Monialis vltimo recepta cum dote nihil imputandum

Index Rerum,

Obstantia transactionis longissimi temporis facit ut transactio non indigeat iustificatione, sed minima solemniter gesta presumantur: cap. 199. num. 1. p. 171

Occultans.

Corpus defuncti occultantes ponuntur etiam occultatio facta fuerit ab affinibus vel consanguineis pretendentes ad beneficium: cap. 170. num. 15. p. 116

Officium.

Qui fuit impeditus exercere Officium, potest opponere tempus sibi non cucurisse durante tempore impedimenti: cap. 136. n. 1. p. 33

Officialium appellatione non continentur Antiani: cap. 154. n. 10. p. 67

Officialium Camerae scientia presumitur, quando omnes scripturae & documenta habent per manus: cap. 198. n. 6. p. 170

Scientia Officialium habetur pro scientia Domini: num. 7. ibid.

Opinio.

Opinio Testatoris in explicando testamento debet prevalere, & habetur pro veritate: cap. 175. n. 6. p. 115

Optio.

Ius optandi competit excommunicatione, nisi tamen per optionem novus titulus, aut dignitas nova acquiritur: cap. 116. n. 8. p. 13

Ordinarium.

Collator ordinarius non potest conferre beneficia regularia administrationem habentia illis, qui vere non sunt profecti: cap. 196. n. 7. p. 166

Ordo.

Beneficium collatum illi qui non habet Ordinem requisitum ex statuto Capituli, vacat ipso iure, & statim impetrari potest: cap. 186. n. 1. p. 144

P

Papa.

Papa est Diocesanus in Ecclesiis exemptis, & soli Papae subiectis: cap. 118. n. 1. p. 16

Parochia, Parochus.

Beneficium parochiale, & curatum, inter se differunt: cap. 141. num. 3. p. 41

Et quid probandum sit, ad hoc ut Ecclesia dicatur parochialis: num. 4. ibid.

Omnis Ecclesia parochialis est curata, sed non e contra: num. 6. ibid.

Parochialis probatur ex diuturna decimarum perceptione, & ex pluribus antiquis enunciationibus instrumentorum: n. 7. & 8. ibid.

Parochialis Ecclesiae promissio sub qua forma fieri debet, iuxta Concilium Tridentinum, id est facta concursu: cap. 187. n. 1. p. 146

Qui tamen concursus non requiritur in provisionibus factis in favorem, coram Papa, secus est in Legatione, in qua non sunt resignationes in favorem: n. 3. ibid.

Concursus desideratur etiam in Parochialibus existentibus de iure patronatus Ecclesiastico: n. 5. ibid.

Parochi licentia data alteri Presbytero, ut assistat matrimonio, debet esse expressa, nec sufficit tacita: cap. 154. n. 31. p. 68

Et plura de tali licentia. ibid.

Parochus tenetur describere in libro omnia matrimonii, sed tamen defectus illius annotationis non est substantialis: cap. 154. n. 41. p. 69

Parochus potest administrare Sacramenta suis subditis extra proprium diocesim: n. 47. p. 70

Parochus tenetur ad residentiam, quamvis tres, vel quatuor incolae tandem in loco remanserint: secus si omnes recesserint: cap. 168. n. 8. p. 110

Et si omnes recesserint, non tenetur promoveri intra annum: num. 9. ibid.

Et illo casu tale beneficium non inducit incompatibilitatem: n. 10. ibid.

Patronus.

Patronus Ecclesiasticus presentando indignum, pro illa vice amittit ius presentandi: cap. 130. num. 4. p. 10

Si tamen plures sint patroni, illi tantum qui sunt in culpa, privandi sunt: num. 9. ibid.

Patronus laicus potest cumulativè alium presentare, quamvis iam presentaverit non idoneum, dummodo defectus non sit in qualitate requisita ex fundatione: num. 5. ibid. & cap. 138. n. 4. p. 17

Si presentans fuerit indignus in dignitate criminosa, etiam laicus Patronus privatur pro illa vice: num. 6. p. 10. & cap. 138. n. 3. p. 37

Aut si presentaverit scienter laicum ad beneficium: n. 7. p. 10

Valida tamen est presentatio facta sub conditione obviende dispensationis: num. 8. p. 10. & cap. 138. num. 5. p. 37

Patronus laicus sibi praeiudicat, si intra quadrimestre à die scientiae non reclamaverit adversus vocationem, secundum aliquorum sententiam: cap. 144. n. 1. p. 49

Presumitur, Papam minus voluisse nocere patronis, quam collatoribus ordinariis: cap. 163. n. 13. p. 99

Patronis non praeiudicat collatio beneficii facta tanquam de libero, nisi data illorum scientia & patientia: cap. 166. n. 8. p. 104

Patronis de iure patronatus contententibus, non de illius possessione, Episcopus providere potest, nisi lis sit finita intra quadrimestre: cap. 171. n. 4. p. 119

Patronus Ecclesiasticus si praenecit presentando formam, & illa per sententiam fuerit acceptata, non potest postea Superior beneficium conferre: cap. 193. num. 10. p. 160

Patronus presentans inhabilem, non privatur iure presentandi, adveniente novo genere vacationis: cap. 195. n. 8. p. 164

Patronus Ecclesiasticus non potest secundam presentationem facere, laicus vero potest, se integra, intra quadrimestre: n. 9. ibid.

Pensio.

Pensionem collator inferior sine causa reservare non potest: cap. 123. n. 9. p. 7

Reservatio pensionis pro persona nominanda, non valet, nisi saltem in litteris persona exprimitur: num. 10. ibid.

Pensionis reservatio nulliter facta non reddit nullam beneficium collationem: n. 11. ibid.

Differentia fieri debet inter pensionem impositam super beneficio, & redditus seu pensiones domorum, & similes fructus civiles, qui debentur possessori beneficii: cap. 164. n. 1. p. 101

Si praecedat generalis licentia Sedis Apostolicae, non requiritur specifica confirmatio pensionis impositae super beneficio: cap. 183. n. 1. p. 139

Amittuntur pensiones Ecclesiasticae per matrimonium, vel professionem, etiam si non habeant aliquod

& Verborum.

aliquod onus spirituale annexum : cap. 126. num. 11. p. 146

Pensio per professionem non amittitur, sed ministerio acquiritur pro alimentis monachi, quando fuit assignata pro aliquo servitio temporali : num. 12. ibid.

Potest summus Pontifex concedere, ut pensio per professionem non amittatur : n. 13. ibid.

Pensionem, quae Religiosis per summum Pontificem conceduntur, illis dantur dumtaxat sub titulo administrationis, & sub potestate Superioris ipsorum : num. 14. ibid.

Regularis dispensatus ad seculari beneficii, potest illud resignare sub celebratione pensionis absque nova dispensatione : num. 16. p. 167

Pensionem super beneficiis tertij Papa concedit sub certis conditionibus : cap. 180. num. 10. p. 134

Pensio quando amittitur propter assensum in bello : cap. 1. n. 17 & 19. p. 124

Ex eo quod quis sit incapax ad beneficia, non sequitur quod sit incapax ad pensiones : num. 18. ibid.

Resignatus cogitur ad solvendam resignanti pensionem super beneficio curato impositam in Gallia, quatenus aliqua nullitate laborat : cap. 139. n. 5. p. 38

Permutatio.

Inter permutantes potest absque simonia metu interveniente pactio praecedere super permutatione facienda : cap. 135. n. 5. p. 11

Intellige hoc procedere, dummodò simul utraque collatio expediat. Et alia ad intelligendum eorum quae supra part. 1. cap. 75. n. 8. dicta sunt : num. 6. ibid.

Contractus de vi det, est illicitus in beneficiis, etiam si detur spirituale pro spirituali : n. 7. ibid.

Regulariter omnia cuiuscumque generis beneficia possunt permutari : cap. 139. n. 4. p. 39

Imputandum est illi, qui fuit neglgens in administrando permutationem : n. 11. ibid.

Mortuo permutante intra viginti dies, eius beneficii Ordinarius consensere potest ut vacans per obitum : cap. 169. n. 6. p. 112

Fraus coniecturatur quae fit, dum agitur de permutatione beneficiorum : num. 8. ibid.

Permutationes beneficiorum licet etiam possint coram Ordinariis : num. 9. ibid.

Ex veteri sententia apud Gallos, penitatio dicitur potius spontanea, quam necessaria collatio : num. 1. ibid.

Mutuae resignationes sunt species permutationis : cap. 180. num. 1. p. 134

Pessis.

Quae sint negotia quae tempore pessis fieri possunt per Canonicos, in maiori numero praefertur in loco pessis : Et quae per praesentes, etiam numero minoris : cap. 148. n. 8. p. 55

Pana.

Pana privationis non est extendenda ad casus non expressos : cap. 139. n. 17. p. 89

Possessio.

In beneficiis, quae prius possessionem adeptus est, dubit in dubio praesertim ceteris : cap. 123. num. 1. p. 6

Etiam interius late pendente in sua possessione manutenendus est : cap. 123. n. 30. p. 11

Intra quod tempus ex variis ordinationibus possessionis beneficii resignati capienda sunt : cap. 130. n. 1. p. 39

Sanctegery Paris 111.

In beneficiis Galliae possessio capienda est intra triennium per resignatum, & viuo resignante : cap. 138. num. 1. p. 17

Si resignatus acceperit possessionem viuo resignante, beneficium non vacat amplius per resignationem, sed per obitum : n. 3. ibid.

Qui prius adeptus fuerit possessionem, praesertendus est in dubio, & ceteris paribus : cap. 148. num. 11. p. 55

In iudicio pleni possessorij, admittuntur in Gallia novae probationes, seu per testes, seu per instrumenta : num. 12. ibid.

Ex eo quod quis aliqua bona tempore transactionis possideat, in aliquo loco, non potest inferri, omnia hodie fuisse tempore transactionis possidenda per eum : cap. 150. n. 5. p. 38

In dispositionibus huiusmodi, si constet testatorem tempore testamenti plurima bona in aliquo territorio possidisse, omnia, quae hodie ibidem possidentur, per ipsum ab eodem testatore processisse : num. 6. ibid.

Quae tamen praesumptio cessat, quando heredes sunt industrii, & soliti multas acquisitiones facere : num. 7. ibid.

In Gallia possessio beneficii capi solet non vocato possessore : cap. 161. num. 1. p. 93

De iure communis possessio beneficii, non vocato possessore, non est manutenibilis : numero 2. ibid.

Petrus remansens in possessione domus Canonicae post resignationem, censetur ad facere iure familiaritatis : cap. 185. n. 12. p. 143

Possessio iure familiaritatis non datur, quando alius possidet iure proprio : n. 13. ibid.

Possessio praesumitur adepta iure familiaritatis ad excludendum dictum : n. 14. ibid.

Novae possessione non indiget qui est inhabilitatus ad beneficium : n. 19. ibid.

Mera detentio converti potest in possessionem manutenibilem per acquisitionem novae tituli validius : n. 20. ibid.

Possessio beneficii post sex menses capta, est valida, dummodò intra triennium, & viuo resignante capta sit : cap. 195. n. 1. p. 163

Quicumque Presbyter potest mittere in possessionem beneficii : n. 7. p. 164

Praecedentia.

In materia praecedentiae consuetudo maxime attenditur : cap. 173. n. 6. p. 121

Amplicius etiam consuetudo non sit praescripta : num. 7. ibid.

Qui est in possessione praecedentiae, in examinandus est : num. 8. ibid.

Et illi competant remedia possessoria : numero 14. ibid.

Praecedentia competens ex titulo universali, producit quoad actus particulares : n. 15. ibid.

Praepositionalis.

Praepositionalis, ex ordinatione Regiae, non confertur tamquam beneficium, sed tamquam quid temporale : cap. 129. n. 18. p. 18

Praescriptio.

Praescribitur contra Ecclesiam spatium 40 annorum, cum titulo vero, vel putativo : cap. 199. num. 6. p. 172

Ad praescribendum sufficit quod titulus sit aliquae ratione coloratus : n. 8. ibid.

Titulus transactionis est sufficiens ad praescribendum : num. 7. ibid.

Index Rerum,

Lacus præscribit aduersus Ecclesiam sine titulo, nisi ageretur de istius, in quibus illi relictur: num. 9. *ibid.*

Præpositus.

Præpositus dispensatus ante ætatem non potest cogi ad excendenda munera Diaconorum: cap. 173. num. 1. *p. 111*

Præsentia.

Præsentia alicuius quando requiritur ex conventionione, debet esse personalis: cap. 174. n. 3. *p. 119*

Præsentatio.

Præsentatio facta ab eo qui est in possessione præsentandi, prævalere debet: cap. 131. n. 6. *p. 122. & cap. 137. num. 61. p. 83*

Præsentatio inhabilis potest fieri sub conditione obtinendi dispensationem: c. 138. n. 3. *p. 37*

Præsentatus à maiori parte patronorum, omnino instituendus est: cap. 137. num. 57. *p. 83*

Præsentatus qui substatuatur Papæ se habere medietatem vocum, non est instituendus: num. 58. *ibid.*

Legatarius potest præsentare antequam in spatio natus fuerit confirmatum ab Ordinario, intra quadrimense, suorum virum voluntatis: n. 60. *ibid.*

Vide tamen Visiam. *de iur. par. lib. 4. cap. 1. n. 40. & 41. Caldein. dec. 6. de iur. par.*

Vna linea præfcripta ius præsentandi aduersus aliam, si præsentauerit priuatum per longissimum tempus: cap. 138. n. 7. *p. 87*

Præsentatio potest fieri separatim, quando plures patroni præsentant vti singuli: c. 139. n. 3. *p. 88*

Si tamen vnus ex illis requirit condonationem, denegari non debet: n. 4. *ibid.*

In dubio ius præsentandi competit vti singulis, non iure collegij: n. 6. *ibid.*

Infans præsentari non potest, & illo tempore præsentatus amittit ius pro illa vacante: n. 8. & 9. *p. 89*

Idem de præsentante muliere, vel aliam non idoneum: n. 10. & 12. *ibid.*

Præsentatio contra legem foundationis, est nulla: num. 12. & 14. *ibid.*

Præsentatio est quedam species electionis, sed improprie: num. 13. *ibid.*

Ius præsentandi non potest competere, nisi supponatur beneficium vacare: cap. 161. n. 11. *p. 94*

Neque præsentatio conuulsatur per mortem suppetuenientem: cap. 170. n. 22. *p. 116*

Præsentatione facta per patronum Ecclesiasticum, quare non liceat ipsi variare: cap. 193. n. 8. *p. 160*

Præsentio.

Ius præsentationis quoad collationem beneficiorum spectat ad solam Sedem Apostolicam, non autem ad collatores inferiores: cap. 123. n. 5. *p. 7*

Papa regulariter omnes collatores ordinarios præuenire potest: cap. 124. n. 11. *p. 9*

Principes.

Principes sunt speciali nota digni, nec simplici Nobilitate appellatione continentur: c. 134. n. 4. *p. 67*

Præiudicium.

Præiudicium est reale, quando præcipue conceditur iuribus rei, & non personæ: cap. 132. n. 8. *p. 13*

Præiudicia Dignitatis ducunt, quando Officium vel Dignitas finitur cum beneplacito Principis: n. 9. *ibid.*

Præmium.

Præmium denotat causam finalem constitutionis: cap. 125. num. 14. *p. 12. & cap. 153. n. 12. p. 64*

Professio.

Professio semel facta, non debet reiterari: cap. 121. num. 1. *p. 1*

Quod tamen locum non habet, quando quis est transibit ad aliam Regulam: n. 2. *p. 2*

Professio non annullatur, quamuis non ita renouetur extra clausura per vnum, aut alterum mensum: cap. 134. n. 12. *p. 27*

Secus si ultra duos menses: num. 13. *ibid.*

Professio puellæ non est nulla ob defectum explorationis: cap. 134. n. 14. & 15. & 22. *ibid.*

Professio fraudulenta non præiudicat successores: cap. 134. n. 17. *ibid.*

Professio puellæ non probatur nisi per scripturam, secus in professione masculi: num. 18. *p. 28*

Professio potest fieri, quamuis monialis per aliquod tempus recessit à monasterio sine animo dimittendi habitum: n. 19. *ibid.*

Professio coniugum non reddit nulla, quamuis facta fuerit sine licentia Episcoporum: n. 21. *ibid.*

Professio Religiosis extirpat filium à potestate patris, in dampnosis; non autem in vtilibus: cap. 143. num. 3. *p. 47*

Professio non est valida, si fiat coram eo, qui non potest obligare Religiosum: cap. 149. n. 5. *p. 6*

Sed tamen illa professio potest ratificari, si professus in eadem voluntate permaneat: num. 9. & 10. *p. 37*

Si verò non permaneat, potest libere contrahere matrimonium: illa autem ratificatio non valet, nisi recipiens professionem id fecerit nomine Religiosis: n. 13. *ibid.*

Solus Superior Religiosis, non potest admittere professiones: num. 6. *ibid.*

Sed debet adhibere vota Religiosorum, quæ non solum sunt consultiua, sed etiam deliberatiua: num. 7. *ibid.*

Seruanda tamen est in omnibus consuetudo cuiusque Religiosis: num. 8. *ibid.*

Diuersæ professiones Religiosis beneficia conferri non debent: cap. 196. n. 1. *p. 166*

Professio potest recipi ab executoribus Apostolicis, etiam non prædicto anno nouitatus: n. 3. *ibid.*

Et eo casu tempus professionis dependet ex arbitrio Executoris, si in provisionibus non sit præfixum: num. 6. *ibid.*

Professio in Religiosis Mulieribus, est valida non prædicto anno nouitatus: n. 8. *ibid.*

Per professionem regularem vacant beneficia secularia: num. 9. *ibid.*

Progenies.

Vocata progenie, omnes descendentes ex illa familia censentur vocati ad emphyteusim, vnde post alium: cap. 177. n. 1. *p. 129*

Et non solum descendentes vocati censentur, sed etiam collaterales: n. 2. *ibid.*

Maximè si adline verba infinitatem denotent: num. 3. *ibid.*

Quæ sit vis illius clausulæ, ita quid nullus remaneat ex illa progenie: n. 7. *ibid.*

Proles.

Proles si vocata fuerit, idem dicendum est, quod de progenie: cap. 177. n. 1. & sequent. *p. 129*

Promissio.

Promissio omnis, & obligatoria, regulariter transit ad hæredes aut successores: cap. 134. n. 1. *p. 26*

Promissio seu obligatio posita censetur realis quam personalis: ideo extenditur de persona ad personam ius habentem: n. 12. *p. 27*

Promissa.

& Verborum.

Promotio.

Ob non promotionem intra annum, non inducitur vacatio ipso iure in Ecclesia non parochiali, sed debet precedere monitio: c. 161. n. 18. p. 93
Ideo possidens Capellaniam, non peritatur ipso iure ob non promotionem: n. 19. ibid.

Illi, qui debet promoueri, datur annus à die apte pacifice possessionis; sed in Gallia datur biennium: cap. 161. n. 22. p. 93. & c. 193. n. 13. p. 161
Malè promouens excusatur propter ignorantiam: cap. 185. n. 18. p. 143

Qui tenetur infra certum tempus promoueri, excusatur si legitime fuerit impeditus; sed tamen cessante impedimento, statim tempus illi curret: cap. 186. n. 4. p. 144

Si quis ante non promotus, obtinuerit se promoueri, antequam eius beneficium impetraretur, rursus est aduersus eum qui post promotionem impetravit: n. 6. p. 145

Qui ipso iure ob non promotionem priuatus est, iurati tamen potest triennali possessione: n. 9. ib.
Quod quis ratione promotionis non fuerit dispensatus, non bene probatur ex sola inspectio-
ne regule Cumzimum. 11. ibid.

Prospicius

Regulares non possunt habere prospectum in monasteriis aliorum Regularium: cap. 146. n. 16. p. 52
Et de prospectu in monasteriis monialium agitur toto illo cap. 146. p. 52

Prouincia. Prouincialis.

In Ordine Minorum, Prouincialis munus nemo ultra triennium exerceat potest: cap. 136. n. 10. p. 34
Prouinciam diuisio contra fontem constitutionum Ordinis, est nullat: cap. 149. n. 17. p. 57
Patres prouincie qui dantur in Ordine Minorum, & quæ filiorum facultas: cap. 125. n. 22. & per tot. p. 11

Publicatio.

Publicatio constitutionis non ligat si facta fuerit à non habente potestatem: cap. 125. n. 16. p. 12
Publicatio non indiget constitutione ab omnibus acceptata: cap. 149. n. 14. p. 57

Beneficiorum resignationes admittit in Curia Romana, debent in Gallia publicari intra sex menses: quæ verò in Legatione factæ sunt, intra mensem; lapsis tamen illis temporibus, resignatio non annullatur, sed subest periculo resolutionis si non fiat viuo resignante: cap. 193. n. 2. p. 164

Ideo si possessio viuo resignante capta sit intra triennium, beneficium non vacat per obitum, sed per resignationem: n. 3. ibid.

Tempus ad publicandum in Gallia, non est præciuum ad limitandam publicationem, sed tantum ad inducendam mortem: n. 4. ibid.

Tres conditiones copulatiue requiritur in Gallia, ad effectum Regule de publicandis resignationibus, resignans: n. 5. ibid.

Q

Querela.

Querela, vel recursus iudicium, tractari debet coram eodem iudice, de cuius sententia agitur: cap. 147. n. 4. & c. p. 53
Sententia in causa matrimonij lata non transit in iudicium, non tamen rescinditur per viam appellacionis, sed per viam querelæ, vel recursus: n. 3. ibid.

Suscepit Pars III.

Papa potest semper adiri per viam querelæ: sed in Gallia causam committit eidem iudici, qui sententiam tulit: n. 6. ibid.

R

Ratificatio.

Ratificationis ratificatio inducit tacite in rebus Ecclesiæ, quando successores vigore illius exegerunt summas in illa promissas: cap. 199. n. 5. p. 172

Raptor.

Matrimonium inter raptorem & raptam contrahi non potest, ex dispositione iuris, & Concilij Tridentini: cap. 184. n. 6. p. 141

Recurus.

Querela.

Reformatio.

Quando facta fuit reformatio alicuius monasterij, omnia iura non Reformatum transiunt in Reformatos: cap. 181. n. 18. p. 136
Ius nominandi quod antea competebar non Reformatis, debet exerceri per Reformatos, eodem modo quo antea exercebat solent: n. 19. ibid.

Regalia.

Vetum Regalia locum habet in beneficiis de nouo vntis regno, indicatum fuisse affirmatque re-
tetur: cap. 118. n. 6. p. 16

Regula.

Religionis regulæ differunt à constitutionibus particularibus, quæ corrigi & alterari possunt: cap. 121. n. 5. p. 2

Regula S. Augustini est vna ex quatuor antiquissimis: cap. 121. n. 9. ibid.

Quomodo dignoscatur differentia inter regulas, & constitutiones particulares Religionis: n. 10. ibid.

Regula Cancellariæ 46. aliis 45. de consensu, non obstat in Gallia: cap. 130. n. 2. p. 10

Regula de infirmis, de iure locum etiam habet in ordinario collatione: cap. 169. n. 2. p. 111

Sed in Gallia hoc non obstat; in ordinarij collatores non subiacentur huic Regule: n. 3. ib.

Extra Galliam regula de infirmis, locum habet etiam in permutatione: cap. 169. n. 5. p. 112

Ideo motus permittitur intra viginti dies, eius beneficium vacat per obitum, & potest Ordinarius illud conferre: n. 6. ibid.

Amplius, etiam si permutatio esse æqualis: n. 7. ibid.

Atque ita iudicatur in Senatu Tolosano, quia talis collatio dicitur necessaria: n. 10. ibid.

Vetus tamen est illi magis accedere ad spontaneam: n. 11. ibid.

Regule de infirmis, derogari potest in Legatione Auenionensi, etiam in præiudicium Graduatorum, vel Nominatorum: cap. 169. n. 16. p. 113

Nec non in præiudicium Indulgentiarum Curie: n. 17. ibid.

Regula de infirmis, locum etiam habet in Cardinalibus in infirmatate resignantibus, & illorum familiaribus: cap. 169. n. 18 & 19. p. 113

Non tamen locum habet in præiudicium Indulgentiarum Cardinalibus concessarum; & ita iudicatur in Gallia: n. 20. ibid.

Infirma in Curia resignantis, & intra viginti dies decedentis, beneficium vacat quidem in Curia, sed non esse reuocatum aliqui existimant: sed contrarium est verum: n. 21. ibid.

S

Regula

Index Rerum,

Regula de infirmis, comprehendit etiam beneficium patrimonialis, quod filiis naturalibus certi loci concessenda sunt: n. 22. *ibid.*
 Nec non Preceptoris perpetuas, si datae sint in titulum beneficii; sicut etiam Commendas, est quaecumque alia beneficia, quoniam singula, referuntur electis, secularibus, vel Regularibus: cap. 169. num. 23. & 24. *p. 113*
 Regula de infirmis, observanda etiam est in beneficiis iurisdictionis; quia tunc Patronus praesentat ad beneficium uti vacans per obitum: n. 25. & 26. *ibid.*
 Regula de infirmis, locum etiam habet in Dignitatibus; ideo si Abbas infirma resignans moriatur intra 10. dies, procedi poterit ad electionem: n. 27. & 28. *ibid.*
 In quibus differat Regula de verisimili noticia, ab alia Regula de impetrando beneficio vivente per obitum: cap. 170. num. 9. *p. 115*
 Regula de verisimili noticia, quid contineat: n. 3. *ibid.*
 Regula de verisimili noticia, secundum aliquos non habet locum in provisione Legati: sed contrarium est verum: num. 14. & 15. *ibid.*
 Regula de verisimili noticia, habet locum in collationibus Ordinationum, etiam in Gallia: sed aliud est in Curia Romana, si in provisionibus per resignationem apposta fuerit clausula, *etiam per obitum*: n. 17. & 18. *ibid.*
 In beneficiis Regie collationis iure Regalia, locum non habet Regula de verisimili noticia: n. 19. *ibid.*
 Vtrum Papa derogare possit Regulae de verisimili noticia: num. 16. *p. 116*
 In Gallia, Papa non derogat illi Regulae, nisi priorum vacationis inciperet a resignatione: n. 27. *ibid.*
 Regula de verisimili noticia, quomodo locum habeat contra occultantes corpus defuncti: & quando potius contra occultantes locus sit: n. 23. 24. & 25. *ibid.*
 Verisimilis noticiae tempus quomodo computetur pro appulsu ad Romanam: & coinnatim a Civitate Passiensis, Lugdunensis, & Tolosana: num. 18. & 19. *ibid.*
 Regula de verisimili noticia, locum habet etiam in provisionibus Summi Pontificis *suum proprio facto*: num. 24. & 25. *ibid.*
 Et locum etiam habet in Dignitatibus, Officiis, & Commendis. *ibid.*
 Regulariter beneficium censetur ex eo quod datum fuit alicui in commendam: cap. 166. n. 3. & 9. *p. 104*
 Idem si datum fuerit tamquam dependens ab alio officio Regulari: num. 4. *ibid.*
 Regulariter beneficij collatio facta seculari, est ipso iure nulla: & non excusata a devolutione collationis ad Superiorem: n. 14. & 24. p. 105. & 106
 Regularia beneficia conferri possunt etiam non dum professi; dummodo tamen professionem emittere, & habitum suscipere teneantur. 196. n. 1. *p. 166*
 Quod locum habet tam in provisionibus Apostolicis, quam Ordinariarum. 3. *ibid.*
 Regularia beneficia conferri possunt secularibus, & contra in subsidium, si non repugnanti alij expectatione. 135. *p. 167*
 Regularis dispensatus ad seculari, potest illud resignare sub reservatione pensionis absque nova dispensatione: numero 18. *ibid.*

Religio.

Religionem novam regularem nemo potest introducere absque speciali Summi Pontificis approbatione: cap. 121. num. 8. *p. 2*
 Religiosi particulares non possunt aliquid facere in praedictum totius Ordinis, cap. 125. n. 28. *p. 12*
 Religiosus diversae Regulae, & diversae professionis, non debet praefici monasterio: cap. 136. n. 2. & 3. *p. 33*
 Religiosorum officia continuari non debent. Quid si interveniat impedimentum: cap. 136. num. 4. & 5. *ibid.*
 Et quid in hoc observetur in Ordine Minorum: num. 10. *ibid.*
 Religiosi non possunt curam animarum exercere sine dispensatione, exceptis membris à monasterio dependentibus: cap. 141. num. 12. *p. 44*
 Religiosi retinent iura suavitatis: cap. 143. n. 25. p. 47
 Filius Religiosus praeterea rumpit testamentum paternum: num. 4. *ibid.*
 Religiosi faciunt partem in calculo legitimarum: Quid si agatur de monasterio bonorum incapaci: n. 7. & 8. *ibid.*
 Religiosum Superiorem non possunt sub aliquo praetextu concedere Religiosis facultatem possidendi bona immobilia: cap. 197. n. 1. *p. 169*
 Religiosus non potest dispensari a Summo Pontifice ut possideat bona immobilia, nisi simul dispenseretur super voto paupertatis: n. 12. *ibid.*
 Renuntiatio.
 Renunciatio simplex filij non privat illum fideicommissum paternum: cap. 142. n. 13. *p. 44*
 Renunciatio hinc interpretanda est: n. 12. *ibid.*
 Nec extendenda ad successiones in ea non comprehensas: num. 14. *ibid.*
 Nec continet fideicommissum, quod non poterat obtineri nisi post mortem fratris: n. 16. *ibid.*
 Renunciatio bonorum paternorum & maternorum, non extenditur ad fraterna: cap. 141. n. 15. *p. 44*
 Aopliatur etiam si adint clausulae amplissimae: num. 19. *p. 45*
 Renunciatio in dubio, potius personalis censenda est, quam realis: num. 17. *ibid.*
 Etiam si facta fuerit intuitu ingressus in Religionem: num. 18. *ibid.*
 Renunciatio non trahitur ad fideicommissum voluntarium, nisi constaret de contraria voluntate, propter verba amplissima: num. 20. *ibid.*
 Filia renuncians facit numerum & partem in computatione legitimarum: cap. 143. n. 9. *p. 47*
 Renunciatio beneficii non praesumitur facta sine aliqua causa: cap. 180. n. 4. *p. 134*
 Renunciatio simpliciter facta intelligitur de iuribus praesentibus, non autem de futuris: cap. 197. num. 10. *p. 169*
 Reservatio.
 Reservatio maior extinguit minorem, illamque offuscata: cap. 152. n. 16. *p. 61*
 Reservationum quatuor sunt species, nempe ratione rei, personae, loci, & temporis: n. 17. *ibid.*
 Reservationes si plures sint diversae generis, non impediunt quominus Indultarius beneficia conferantur: n. 18. *p. 62*
 Residentia.
 In simplicibus beneficiis nemo residere tenetur ex generali consuetudine, nisi fundator specialiter residentiam indixerit: cap. 168. n. 1. *p. 109*
 Confus

Consecratio non residendi in simplicibus beneficiis introduci potest ex iusta causa, non obstante fundatione in contrarium: n. 3. *ibid.*

Velat propter tenuitatem reddituum beneficii: n. 4. *ibid.*

Io beneficiis autem curatis non valet consecratio non residendi: n. 2. *ibid.*

Nisi ex iusta causa deferretur per Vicarium substitutum, ad maiorem Ecclesie utilitatem: n. 5. p. 118

Residentia in beneficiis curatis est de iure Diuina: n. 6. *ibid.*

Diminutio reddituum beneficii curati non excusat a residentia: n. 7. *ibid.*

Nec sufficit quod maior pars populi recesserit, quia si omnes habitatores non recesserint, Parochus tenetur ad residentiam: n. 8. *ibid.*

Episcopus potest eximere a residentia beneficii simplicis ex iusta causa: n. 12. *ibid.*

Veluti propter tenuitatem reddituum, idque non obstante fundatione: n. 13. *ibid.*

Capitulum potest aliquem eximere a residentia, si adit iusta necessitas, vel eandem Ecclesie utilitas: n. 18. p. 110

Resignatio.

Resignatio conditionalis in Legatione non admittitur: c. 123. n. 2. p. 6

In resignatione conditionalis ius non amittitur nisi si euentum conditionis. In pura autem, statim post illam admittit resignans dicitur mortuus in illo beneficio: n. 3. *ibid.*

Resignans in Gallia metu mortis restituitur quidem si conualecat, sed interim gesta per resignationem non reuocantur io praeiudicium tertij: o. 4. p. 7

Qui habet ius conferendi tanquam possessor beneficii, si illud resignet amittit etiam ius conferendi: n. 7. *ibid.*

Resignantis in fauorem beneficii vacat per illius obitum, si resignatarius viuente resignante possessionem adeptus non fuerit: c. 130. n. 11. p. 20

Resignatio non subsistit, si pensio in resignatione conditionalis reuerata non subsistit: c. 139. n. 7. p. 38

Si conditiones non adimpleantur, datur resignanti actio spoli contra resignatarium: n. 8. *ibid.*

In resignatione mutua, si vnus est oegligens in possessione capiendi, & moriatur, superstes gaudet sua bona fortuna, & utrumque beneficium possidet: n. 9. p. 39

Sed hoc non seruatur io Gallia ex edicto Ludouici XIII. n. 14. *ibid.*

In resignationibus mutuis vna est superabilis ab alia, & quomodo hoc procedat: n. 11. *ibid.*

Si vnus ex mutuis resignatariis recusauerit adimplere, te integra, beneficium non vacat per resignationem, sed per obitum: n. 10. *ibid.*

In mutuis resignationibus, si vnus publicauerit, & aliter non; resignatio est valida quoad publicationem: n. 13. *ibid.*

Resignatio facta sub conditione quae inest de iure, valida est etiam coram Ordinario, quia habetur pro pura: c. 151. n. 8. p. 60

Resignante mortuo intra viginti dies Patronus praesentat ad beneficium tanquam vacans per obitum: c. 169. n. 26. p. 113

Contra Resignantem si fecerit sententia, non est resignatio: c. 179. n. 1. & 5. p. 132

Quod amplius ex constitutione Gregorij XIII.

quoties resignatio facta fuit post litem mortui num. 11. *ibid.*

Resignans dicitur mortuus ciuilitate in illo beneficio: o. 5. *ibid.*

Resignatarius nullum ius habet in beneficio si resignanti ius non competeat: c. 188. n. 1. p. 147

Resignatio conditionalis non nocet resignantido, nec resignatio perfecta fuerit ius quaeritaneum: n. 8. p. 148

Resignans in infirmitate non redit ad beneficium in Gallia, nisi quando resignatio est conditionalis: n. 9. *ibid.*

Resignans qui solum fecit mandatum ad resignandum, quod non fuit effectuum, non prius possessione, nec dicitur mortuus in illo beneficio: c. 188. n. 4. & 6. *ibid.*

Idem dicendum est quando resignatio non fuit admissa a Superiore: n. 3. *ibid.*

Resignationes mutuae fieri possunt, exprimens, vel non exprimens illas fieri ex causa permutationis: c. 180. n. 2. p. 134

Resignationes mutuae fieri ex causa permutationis sufficit colligi ex coniecturis: n. 3. *ibid.*

S

Sacerdos.

Quae sit vis illius verbi *Clerus celebrant*, vel dum fundator ordinat quos praesentat tot Missas celebrat: c. 161. n. 15. p. 95

Sacerdotium.

Ex quibus verbis Sacerdotium actuale, vel habituale requiratur in praesentato: c. 161. n. 14. p. 95

Qualitas Sacerdotis debet interuenire tempore praesentationis, si verba fundationis ad illud tempus referantur: c. 157. n. 49. p. 82

Quando fundator vult quod praesentetur Sacerdos, requiritur Sacerdotium actum: n. 30. *ibid.*

Si fundator mandauerit praesentari Capellanum, qui Missas celebrat, non requiritur Sacerdotium actum: o. 5. *ibid.*

Seculare.

Beneficium seculare, si per longissimum temporis spatium fuerit collatum tanquam Regulare, mutat naturam, & fit Regulare: c. 166. n. 1. p. 104

Seculares.

Clerici seculares possunt compelli ad acceptandum beneficium Regulare in subsidium, deficientibus monachis: c. 181. o. 17. p. 136

Secularisatio.

Reductio Ecclesiae regularis ad statum secularem, nihil immutat de antiquis Ecclesiae iuribus, excepta regularitate, & aliis per Bullam secularisationis immutatis: c. 144. n. 13. p. 43

Salarium.

Qui seuitium praestatur in Ecclesia ad exonerationem alterius, quia vtiliter gestis potest petere salarium actione negotiorum gestorum: cap. 156. num. 10. p. 75

Parochiani qui promiserunt suis expensis manutene Presbyteros seruitores, tenentur ad obsequium pacti: c. 167. n. 20. p. 108

Scriptura.

Scriptura redditus suspecta ex ordinis praeposteratione: c. 154. n. 37. p. 69

Scriptura alterius quam notarij manu, testibus adhibitis cooconsens, non probat in praeiudicium tertij quoad prioritatem temporis: n. 38. *ibid.*

Sententia.

Sententia lata contra mortuum, est nulla, aut saltem

Index Rerum,

contra ipsam datur remedium restitutionis in integrum: cap. 179. n. 3. p. 132
Sententia contra mortuum est valida, si procurator fuerit litem contestatus, quia duxit mandatum. intellige, dummodo sententia feratur in personam Domini: n. 4. ibid.
Hoc non procedit in beneficiis, imò sententia lata contra procuratorem qui litem contestatus est, non afficit resignatarium: n. 5. ibid.
Ampliat ut procedat in Rectoribus Hospitalium, & similibus administratoribus, quorum morte mandatum expirat: n. 6. ibid.
Ampliat ut procedat tam in morte naturali, quam civili: n. 7. ibid.
Limitatur ut locum habeat, si lis mora fuerit nomine Ecclesie; secus si pro interesse privato Prelati, vel Administratoris: n. 8. ibid.
Sententia contra resignantem lata nocet resignatio scienti, & nihil opponenti ad impediendam illius promotionem: n. 10. ibid.
Ex constitutoe Summi Pontificis Gregorij XIII. sententia lata contra resignantem indistinctè afficit resignatium, cui post litem motam facta fuit resignatio: n. 11. ibid.
Qui per sententiam fuit declaratus inhabilis ad beneficium, non iuratur regula de triennali: n. 12. p. 133
Quando possessor beneficii obierit pro se sententiam favorabilem, & transactam in iudicium, statim efficitur pacificus: n. 14. ibid.
Si possessor obtinuit sententiam contra se, non dicitur pacificus, quamvis videtur litem non fuisse prosecutus, nisi sententiam illam possessor reuocari curauerit: n. 15. ibid.
Sententia antiquissima sola probat sine actis super quibus lata fuit: c. 199. n. 1. p. 172
Sepulchrum.
Explicatur Theauri iunctio sententia, continuentis differentiam inter ius Canonicum, & Civile, in materia sepulchri familiaris, vel hereditarij: & expeditur text. in l. ius sepulchri 13. Cod. de Rebus: c. 140. n. 1. p. 40
Propositum vera resolutio, ad quos transeat ius sepulchri tam familiaris, quam hereditarij: n. 12. b. Iura sepulchrorum non possunt ecdi extrahi: n. 3. ibid.
In sepulchro familiari hæredes extranei ius non habent: n. 4. ibid.
Filij licet succedant in sepulchro paterno, quamvis non sint hæredes vniuersales, tamen non succedunt in iure Capelle nisi sint hæredes: n. 5. 7. b. Ex quibus probetur sepulchrum esse familiare, vel hereditarium: n. 6. p. 41
Descendentes ex linea feminina utrum possint arma sua ponere in lapide sepulchri: n. 7. ibid.
Spiritus succedant in iure sepulchri: n. 8. ibid.
Quo casu descendentes ex masculis succedant in iure sepulchri: n. 9. ibid.
Ius sepulchri non transit ad fideicommissarios: n. 10. ibid.
Limita nisi ad ius coniecturæ in contrarium, & quæ sint illæ coniecturæ: n. 11. ibid.
Institutus in testamento nullo, quod sustineatur in vim codicillorum, succedit in iure sepulchri: n. 12. ibid.
Quid sit iudicium iuxta Canonicas sanctiones, quoad successionem in iure sepeliendi: n. 13. b. Inter ius Canonicum, & Civile, non debet fieri differentia quoad successionem sepulchreæ: n. 14. ibid.

Respondetur obiectionibus: n. 15. & 16. ibid.
Mulier, quæ consolauit ad secunda vota, reddidit se indignam sepulchro primi mariti, quamvis mortuo secundo marito iterum vidua facta fuerit: n. 17. ibid.
Extincta descendentiæ, possunt Religiosi sepulchrum concedere quibuscumque personis, etiam extraneis: n. 18. ibid.

Sequitur.

Mulier, de cuius voluntate circa matrimonium dubitatur, debet significari, & facta declaratione, relaxari: c. 165. n. 4. p. 102

Servituti.

In casibus in quibus quis cogitur seruitutem in suo pati, debet illi solui iustum pretium illius seruitutis: c. 146. n. 13. p. 52

Signatura.

Io Gallia simplex signatura sufficit, illa tamen est producenda, vel sumptum ex regitro Vrbis: cap. 138. n. 12. p. 57

Signatio.

Actus sigillationis sine iurisdictione delegabilis est: c. 149. n. 15. p. 57
Sigilla, & iurisdiclio sigillandi pertinent ad Superiorem, & eum qui est Caput Capituli, Collegij, vel Senatus: n. 16. ibid.

Simonia.

Simoniæ probatio exigit conuentionem præcedentem: c. 135. n. 3. p. 38

Quamvis igitur habeat intentionem ut beneficium resignatum alicui certæ personæ conferatur, non est simonia ne quidem mentalis, si collatori nulla necessitas imponatur: n. 4. ibid.

Super fructibus beneficij vacantis per Regem condonatis non cadit simonia, nisi probetur traditionem factam fuisse propter promissam beneficij resignationem: n. 8. ibid.

Simonia non committitur in venditione fructuum præbendæ: n. 9. ibid.

Possessor beneficij tutus est in conscientia quoad alia beneficia, in quibus nullam commisit simoniam, atque tam prout per sententiam: n. 12. p. 32

Privationem beneficiorum ob simoniam non inducit ipso iure quoad alia beneficia, in quibus non fuit commissa simonia, verius est: n. 14. ibid.

Simonia non probatur per verba curialis, & solidam affectionem denotantia: c. 157. n. 55. p. 82

Simoniæ iudicium in foro conscientie dependet ex animo, & intentione partium: c. 160. num. 1. p. 90

Promittens sibi rem temporalem pro beneficio incidit in cimen simoniæ propter cooperationem ad peccatum, atque in foro conscientie: n. 13. b. De triplici simonia iuxta mentem, conventionalem, & realem: n. 4. p. 91

Simonia recipit suam formalitatem à conuentione: n. 5. ibid.

Simonia conuentionalis efficitur realis per receptionem pretij, vel partis ipsius: n. 6. ibid.

Qui fecit chirographum promissionis rei temporalis resignanti, non incidit in simoniam si penitentia ductus illud lacerauit, & integrum: n. 7. b. Conuensio simoniaca, secundum multorum sententiam, non nocet, si non fuit deducta ad effectum: n. 8. ibid.

Contrarium nulli verius esse existimant, quia simonia committitur tam promittendo, quam recipiendo: n. 9. ibid.
Prepo

& Verborum.

Proponitur varij casus, in quibus simonia incompleta nocet, aut non nocet, ad privationem beneficii: num. 10. ibid.

Quando agitur de simonia confidentiali, illa dicitur completa per solam promissionem, & ex ea sola insignitur pena privationis: n. 11. ibid.

Secundum intentionem aliquorum, non indocet priuatio beneficii obtentorum, sed solum obtinendorum: n. 12. p. 91

Sed contra: num. 14. p. 92

Si solus tractatus interuenit, non incurritur poena simoniaci: num. 13. ibid.

Constitutiones Pauli III. & Pij V. sunt receptæ in Gallia, quoad poenas contra simoniam etiam conuentionalem: num. 15. ibid.

Venditio facta resignanti pretio excessiuo, præbet argumentum simoniaci: n. 16. ibid.

Simoniace potest rehabilitari ad idem, vel alia beneficia, per summum Pontificem, aut etiam in Legatione: num. 17. ibid.

Solemnitas.

In solemnitatibus accedunt constitutio illius loci, in quo actus celebratur: cap. 134. n. 14. p. 92

Temporis diuturnitas, concurrente diuturna obsequia, facit ut omnia præsumantur solemniter gesta: cap. 139. n. 11. p. 172

Solutio.

Per perceptionem soluti onis præteritum, Ecclesia sibi non præiudicat quoad solutiones futuræ, sed tantum quoad decus: à die lris mortis: cap. 162. n. 14. p. 98

Spatium album.

Dimissio spatij vacat in charta consensum excludit: cap. 134. n. 32. p. 68

Spolia.

Clericorum spolia spectant ad Cameram, vel ad Abbatem: cap. 197. n. 1. p. 168

Quando locus est spolio, hoc intelligitur de bonis intuto Ecclesie quæ sitient: 3. ibid.

Si Monachus decedat extra claustra, spolia spectant priuatiue ad Cameram: num. 2. ibid.

Statuere.

Statuere est actus iurisdictionis: cap. 173. n. 9. p. 121

Status.

Vitimus status in presentationibus attendi debet: cap. 158. n. 6. p. 87

Ad introducendam status beneficii mutationem quæ requiritur: cap. 166. n. 6. p. 104

Ecclesie status mutari potest, vt ex parochiali fiat simplex beneficium, per longissimi temporis diuturnitatem, aut ex concessione summi Pontificis: cap. 168. n. 1. p. 110

Statutum.

Statutum Capituli per contrarium vsum potest transire in consuetudinem: cap. 127. n. 9. p. 15

Ampliat vt procedat, etiam si statutum esset authoritate Apostolica confirmatum: n. 10. ibid.

Statutum à Papa confirmatum, sine eius authoritate reuocari non potest: cap. 149. n. 2. p. 56

Quæ uisus statuto præscribat extra formam in celebratione contractus, non propterea excluditur forma, & solemnitas à iure communi requisita: cap. 153. n. 1. p. 73

Quando statutum est clarum, non est recurrendum ad interpretationem iuris communis: n. 6. ibid.

Qui non habet quædam requiritur ex statuto Capituli, non excusatur per textum ignorantie: cap. 186. num. 2. p. 144

Obtinens dispositionem ætatis requisitæ à statuto Ecclesie, non potest allegare ignorantiam statuti: n. 3. ibid.

Per clausulas generales non censetur derogatum statuto particulari Ecclesie: n. 5. ibid.

Stuprum.

Qui commisit stuprum, non tenetur præcisè puellam ducere, sed liberatur dotem illi constituendo: cap. 184. n. 1. p. 140

Qui promissum alia contrahere, & stuprum commisit, cogi potest ad nubendum; sed si persistat in pertinacia, dimittendus est soluta dote: n. 3. p. 141

Probat in honestate uitæ mulieris, cessat actio criminalis contra stuprantem: n. 1. ibid.

Statut iuramento mulieris iurans se fuisse virginem tempore stupri: num. 12. ibid.

Non creditur mulieri accusanti certam personam de stupro circa se commisso: n. 14. ibid.

Subiectio.

Subiectio vnius Ecclesie alteri, quomodo probetur: cap. 187. n. 7. p. 146

Ad probandam subiectionem Ecclesie, non est opus producere instrumentum unionis, sed sufficiunt coniecturæ, & quæ: n. 9. ibid.

Ex perceptione omnium decimarum præsumitur subiectio Vacacionum in parochialibus: num. 11. ibid.

Subrogatio.

Ad hoc vt colligatur obneat subrogationem, sufficit summo Pontifici narrare litteram pro vt est, veluti si sit tantum super possessione: quia obtrinebitur subrogatio quoad possessionem: cap. 163. num. 14. p. 99

In materia subrogationis, acta facta ad instantiam vnius ex collatuantibus, suffragantur alteri collatiganti: num. 16. ibid.

Subrogatus.

Quæ probanda sint per subrogatum Apostolicum, ad hoc vt eius subrogatio fortietur effectum: cap. 163. num. 8. p. 99

Substitutus.

In beneficiis simplicibus, ex generali consuetudine, potest quis deferre per substitutum de quo tamen vide dicta *part. 1. cap. 31. num. 13. quæst. benefic. cap. 161. num. 16.* p. 95

Successores.

Successorum nomen comprehendit successores ab interfectores: cap. 153. n. 14. p. 65

Superiores.

Gesta per Superiorem sunt valida, quamuis delictum eius sit occultum, vel reuocatio illius nondum in notitiam deducta: cap. 131. n. 8. p. 22

Quantum fieri potest, Superiores Comenatus deputari debent ex eodem Ordine, & eodem habitu: cap. 181. num. 16. p. 136

Suspensio.

Suspensus, ant interdictus, accedit à beneficiis obtinendis: cap. 136. n. 9. p. 14

Suspensus, aut interdictus, si minister in Ecclesia, efficitur irregularis n. 10. ibid.

T.

Taxatio.

Legatum taxatiue relictum non admittit augmentum salarii Missarum: cap. 161. n. 4. p. 97

Si Testator legari verba incepta à numero Missarum, & postea adiecit quantitatem elemosynæ, seu stipendij, censetur loquutus de monasterio: ibid.

Index Rerum,

stratuè, & ideo remanente eodem Missarum numero, stipendium augeri debet: n. 3. ibid.
 Dispositio facta favore pax causæ, potius demonstratiuè quam taxatiuè facta censetur. n. 6. ibid.
 Imo Senatus Tolofanus iudicauit distinctionem illam taxationis, vel demonstrationis, in legatis pax non esse admittendam, sed indistinctè fundationem in totam executionem super omnibus bonis fundationis: n. 7. ibid.

Tempus.

Regulariter dispositio debet taxari secundum tempus, quo illa effectum sortitur, nempe tempore faciendæ fundationis: c. 162. n. 9. p. 97
 Quando tractatur de iis, quæ successu temporis variantur, debet etiam ad futurum haberi respectus: n. 11. ibid.
 Si pecunia propter fructus soluenda sit, attenditur tempus solutionis, non dispositionis: n. 12. p. 98
 Habilitas post tempus requisitum superueniens non suffragatur: c. 161. n. 6. p. 94
 Licet locatio facta fuerit in pecunia, tamen attendit debet tempus perceptionis fructuum, quorum loco pecunia soluitur: c. 162. n. 8. p. 100
 Tempus incceptum, in odiosis, non habetur pro completo: c. 136. n. 7. p. 33
 In mandato de providendo inspicitur tempus mandati, quoad habilitatem personæ; non autem tempus executionis mandati: c. 139. n. 11. p. 39
 In mandato de providendo inspiciendum est tempus Date scripti: n. 12. ibid.

Testamentum.

Qui habet concessionem sacrarum testandi, non potest talis concessio illi suffragari, nisi testamentum condiderit, & potentiam reduxerit ad actum: c. 13. n. 1. p. 63
 Quando facultas testandi non comprehendit clausulas annullantes in casum contrarium, facultas dicitur executionis demandata per tacitam dispositionem: num. 4. ibid.
 Magna est differentia inter reservationem testandi, seu disponendi, factam per eum qui est Dominus, & per eum qui facultatem alicuius tenet concedit ut disponat: n. 5. ibid.
 Quando facultas disponendi Clericis concessa est, tunc de bonis intrinsecis Ecclesiæ quælibet disponere possunt, sicut de aliis eorum bonis patrimonialibus: n. 6. p. 64
 Facultate disponendi alicui concessa cum dictione *libere*, censetur dispositio tacite relinquendo ab intestato suis legitimis successoribus: n. 7. ibid.
 Qui nudum habet vsum, non censetur reduxisse ad actum facultatem testandi, nisi expresse disposuerit: num. 8. ibid.
 Clerici per facultatem disponendi, ex vsum, vel usufructu, etiam censentur Dominum: n. 10. ibid.
 Verba ampla & generalia transactionis ostendunt in facultate testandi comprehendendi etiam causam intestati: n. 11. ibid.
 Renouatio testamenti titulus deducitur ad non titulum, & fructus sunt restituendi: c. 19. n. 1. p. 14. & 15. p. 156
 Quamuis Vicelegatus Auenionensis possit, ex facultatibus Legationis, concedere facultatem testandi Religiosis; illa tamen non extenditur ad bona patrimonialia Monachi, quæ iam fuerant delata & quædam monasterio: c. 19. n. 15. p. 169
 Facultas testandi non debet intelligi, ut quis disponere testamento possit de bonis, & rebus alienis: num. 16. ibid.

Testis.

Quænam testibus fides adhibenda sit, Iudicis arbitrio committitur: c. 165. n. 7. p. 103
 Qui non vocatus sese ingerit ad faciendum declarationem, seu depositionem aduersus matrimonium contrahendum, ut illud impediat, vel sospicius remouendus est: n. 8. ibid.
 Probatio per testes non debet reuocari, quando agitur de causa criminali: c. 164. n. 9. p. 141
 Probatio per testes non est admittenda, quando probatio facta ius non resisteret, & sic probatio esset inuicilis: num. 10. ibid.
 Probatio per testes quando admitti possit, dum agitur de causa matrimoniali: n. 8. ibid.

Theologalis.

Præbenda Theologalis permixta potest cum eo qui habet qualitates requiritas: c. 139. n. 2. p. 38
 Pensio super præbenda Theologali imponi non potest: n. 3. ibid.
 In Gallia resignans cogit resignatarium ad solvendam pensionem impositam super præbenda Theologali, in odium perdidit: n. 4. ibid.
 Consultus est, ut inpositio pensionis super Theologali approbaretur a summo Pontifice: n. 6. ibid.
 Præbenda Theologalis requirit actualiter qualitates Doctoratus: n. 16. p. 39

Titulus.

Ex immemorabili præstatione præsumitur titulus aduersus eum, qui alicuius Ecclesiæ insequitur quem titulum allegare sufficit, quatenus non probetur: c. 156. n. 11. p. 75
 Amplius, etiam non sit immemorabilis, sed centenaria, quæ immemorabilis non est: n. 12. p. 72
 Titulus dicitur discoloratus, quando possessor beneficii habet contra se centenariam legis, vel hominum: c. 179. n. 16. p. 135
 Titulus non est necessarius longissimo tempore possidendi, ad acquirendam exceptionem contra adiectum, quidquid sit agendum: c. 199. n. 17. p. 173

Transactio.

Transactio longissimo tempore oblectata, non indiget ratificatione, sed omnia præsumuntur solemniter gesta: c. 199. n. 2. p. 172
 Transactio super rebus Ecclesiæ, licet non afficiat successores in beneficio, afficit tamen si longissimo tempore fuerit oblectata: n. 4. ibid.
 Qui vult allegare lesionem intempestivam in transactione, tenetur producere omnia acta super quibus transactio facta fuit: n. 12. ibid.
 Vtrum Ecclesia possit per transactionem dimittere bona in manibus transigentis, resolutus negatiuè ex veteri sententia: c. 137. n. 9. p. 35
 Verba transactionis adeo generalia esse possunt, ut etiam ad prædium futurum acquirenda referantur: c. 150. n. 3. p. 58
 Ut confirmatio transactionis sit realis, requiritur quod fiat cum cogitatione casus: c. 167. n. 1. p. 107

Translatio.

Translatio integro monasterio, transferuntur quoque omnia illius bona: c. 121. n. 15. p. 5
 Translatio hodie fieri non solet sine licentia Episcopi, & de consensu primi monasterii: n. 17. ibid.
 Translatio personæ Episcopi ab vna, ad aliam Ecclesiam, fieri non potest inconstituto Romano Pontifice: c. 129. n. 1. p. 17
 Vna Ecclesia, aut Sedes non potest in aliam transferri, ex sola Ordinatorij auctoritate: n. 2. ibid.
 Vtrum translatio Ecclesiæ Abbatis fieri possit auctoritate Ordinarij: n. 3. ibid.
 Solam

& Verborum.

Solus Ordinarij auctoritatem sufficere tenet Abbas, cuius opinio examinatur. n. 4. ibid.
Plus est Ecclesiam transferre, quam videri. n. 5. ibid.
Per translationem sua & privilegia Ecclesie transferre transferuntur in aliam Ecclesiam, per unionem vero retinentur. n. 6. ibid.

Quando agitur de translatione Sedis Abbatis, tractatur de interesse Regis uti fundatoris in Gallia. n. 13. p. 18

Translatio Sedis Abbatis exigit citationem Abbatis pro suo interesse. n. 14. ibid.

Quæ sint iustæ causæ translationis Ecclesie, remissæ. n. 16. ibid.

Trenario monasteriorum de loco ad locum fieri non potest sine licentia summi Pontificis, sufficit tamen licentia generalis. c. 18. n. 3. p. 139

Triangularis.

Resignatio, aut permutatio triangularis, aut quadrangularis, est nulla. c. 18. n. 5. p. 134

Hoc est verum, si id fiat præcedente firma conventionione. n. 6. ibid.

Explicatur caput pendit de res. perm. n. 7. ibid.

Resignationes triangulares simoniacæ sunt. n. 8. ibid.

Resignationes triangulares, aut quadrangulares, sunt validæ si interueniat auctoritas summi Pontificis. n. 9. ibid.

In Gallia non admittuntur triangulares resignationes, nec illas facile summus Pontifex concedit. num. 11. ibid.

Triennalis.

Regula de triennali non iuvat confidentiarum ratione aliorum beneficiorum, super quibus confidentia commissæ sunt, ex opinione Parisi. p. 31
Rebutti. c. 13. n. 18. p. 31

Contrarium alij tenent, nempe Regulam de triennali iuvare confidentiarum quoad reliqua beneficia, super quibus simonia non fuit commissæ. num. 19. p. 32

Regula de triennali non iuvat possessorem beneficii reservati, reservatione clausa in corpore iuris. num. 20. ibid.

Regula iuvat incapacem incapacitate personæ. n. 21. ibid.
Fallit in eo, quæ est omnino & fundata incapax, veluti Laicus, fornicia, & similes: hi enim non imitantur Regulam de triennali. n. 22. ibid.

Regula de triennali solam excipit simoniam, & violentum ingreditur. n. 24. ibid.

Promissus ab alio quam à Rege de beneficiis Regaliæ suppliciter, ex noua Gallie iurisprudentia innotat Regula de triennali, quamvis alia Regalia ducent per Trigaia annos. c. 17. n. 10.

Causa ad Curiam deuoluta per appellationem extraladicalem, possessio semper remanet longioris, ideo possessor non potest dici pacificus triennalis, donec les per sententiam fuerit terminata. c. 17. n. 15. p. 131

Possessio triennalis inducit præsumptionem tituli validi, etiam si constaret de alio titulo invalido. cap. 186. n. 7. p. 145

V.

Vacatio.

Impetratio beneficii est valida, quamvis alius quam verus vacationis modus fuerit expressus, propter clausulas quæ solent apponi in supplicationibus. c. 150. n. 10. p. 20

De iure communi sufficit narrare in genere quod beneficium vacat. n. 15. ibid.

Quomodo differant inter se vacatio de iure, & vacatio de facto. n. 14. ibid.

Nullo vacationis modo expresso, omnis vacandi modus continetur. n. 15. ibid.

Fallit in impetratione gratiæ si nentri, in qua certus vacationis modus exprimitur. c. 16. ibid.

Si resignatarius, cui Episcopus contulit in Gallia, moriatur intra viginti dies post resignationem, beneficium non vacat per obitum, sed per resignationem. c. 169. n. 4. p. 111

Quando resignatio non admittitur, beneficium non vacat. cap. 188. n. 3. p. 148

Sufficit impetranti quoddam modus vacationis expressus sit verus de facto, licet non sit verus de iure. num. 13. ibid.

Variatio.

Non est permessa Episcopo quando res non est integræ, quod quomodo procedat exponitur. cap. 128. n. 11. p. 17

Patronus qui promittit cum iuramento vnum nominare, non potest variare, & cumulari aliud præferre. c. 157. n. 47. p. 82

Patronus laicus variare non potest, seu nouam facere præsentationem, quando res non est integra. c. 172. n. 9. p. 20

Variatio licita quidem est Patronis laicis cumulari, scd si priuatiuè: & sic non potest Patronus reuocare primam præsentationem, sed tantum nouam addere primæ, & aliter facta præsentatio, nulla est. n. 10. ibid.

Vassallus.

Vassallus ignotans rem esse feudalem, iustam habet excusationis causam erga Dominum, cui homagium non præstauit. c. 158. n. 8. p. 170

Vassallus iustam habet causam ignocantiz, quando agitur de facto alioquin. n. 10. p. 171

Vendere.

Ecclesia, uti manus mortua, cogitur per Dominum directum vendere bona nouiter acquisita. c. 137. num. 11. p. 36

Nemo iniuriosus propriam rem vendere cogitur, etiam soluto sibi iusto pretio: quod tamen fallit, dum agitur de bono publico. c. 146. n. 1. p. 37

Dum quis rem propriam vendere cogitur, debet illi dampnum resciri ultra rei verum valore. n. 2. ibid.

Ut quis rem suam vendere cogatur, debet constare de præcisa morali necessitate Monasterij. n. 3. ibid.

Nemo vendere cogitur domum vicinam Monasterio, si Monasterium possit habere domunculas vicinas pro ampliatione illius. n. 6. ibid.

Nemo cum maximo suo incommodo cogitur domum suam vendere. n. 7. ibid.

Verisimilis notitia.

Tempus verisimilis notitiz non incipit ab opinione, sed à vera vacatione. c. 170. n. 10. p. 115

Via.

Nemo cogitur alicui viam præstare, si illam habere potest in alio loco, quamvis remotiori, vel longiori. c. 146. n. 5. p. 31

Vicarius.

Vicarij amouibiles deputantur in parochialibus vicis monasterij. c. 141. n. 11. p. 42

Vicarios perpetuos in beneficiis vicis Episcopos deputare potest. c. 167. n. 17. p. 108

In Ecclesiis nimis remotis deputandus est Sacerdos amouibilis pro administratione Sacramentorum. n. 18. ibid.

Deputatio Sacerdotis in Capellis remotis à Ecclesia principali, debet fieri sine difframbatione. n. 19. ibid.

Licet Episcopus Vicarios amouibiles fecerit perpetuos

Index Rerum,

- penos, non præiudicatus in iudiciis primæ Dignitatis Ecclesiæ: c. 137. n. 10. p. 146
- Vicelegatus.*
- Potentiori iore nuncius facultas Vicelegati ab ipso Summo Pontifice immediate deputari: cap. 152. num. 4. p. 61
- Vicelegatus Auenionensis verum possit derogare bullæ Pij V. *Ad exequendum*: & verum dicta bulla sequatur specialem derogationem? & quid in beneficiis Galliarum: 187. n. 14. p. 147
- Visitatio.*
- Visitatio est actus iurisdictionis: c. 124. n. 1. p. 8
- Ius visitandi adiudicatum Episcopo, non excludit visitationem quæ inferioribus competit: n. 5. p. 9
- Virginitas.*
- Probatio virginitatis per iuramentum mulieris, cessat, si probetur veritatem esse in contrarium; & quod ab alio, vel aliis fuerit cognitum: 184. n. 13. p. 141
- Viventis beneficium.*
- Impetrans beneficium viventis ignoranter, debet illud exprimere in supplicatione potestatis summo Pontifici: c. 170. n. 12. p. 115
- Impetrans beneficium viventis per obitum, non reuocatur triennali possessionem: 56. p. 117
- Vnio.*
- Vnio, & reuocatio vnionis in beneficiis Ecclesiarum exemptarum, ad solam Sedem Apostolicam pertinet: c. 128. n. 4. p. 16
- Vnio fieri potest futuro monasterio, seu nondum erecto: cap. 144. num. 1. p. 48
- Vnio fieri non potest futuro Seminario, & quæ sit ratio differentie inter futurum monasterium, & futurum seminario: 5 & 6. p. 49
- Vnio nulla est, si non interueniat consensus patronorum: num. 8. p. 11
- Ampliat, vt locum habeat in patronis Ecclesiasticis: n. 9. p. 11
- Quando sunt plures patroni, vnio nulla est, si omnium consensus non interuenit: n. 10. p. 11
- Vnio sine consensu Patroni Ecclesiastici est valida, si facta fuerit auctoritate summi Pontificis: num. 11. p. 11
- Episcopi possunt auctoritatem interponere in vnionibus beneficiorum: c. 151. n. 1. p. 59
- Quamuis vnio fiat in fauorem monasterij, Episcopus potest illam confirmare: n. 2. p. 11
- Quamuis agatur de monasterio exempto, potest Episcopus auctoritate vnionem beneficij factam in eius fauorem: n. 3. p. 11
- Beneficia, quibus annexa est cura animarum, regulariter non possunt vniri monasteriis: n. 4. p. 11
- Vnio beneficiorum fieri potest locis piis, etiam si parochialia sint, pro fidei propagatione, vel iuuentutis instructione: n. 5. p. 11
- Resignatio beneficij ad effectum vnionis, non est vera & propria resignatio; & ideo sub conditione vnionis, est valida etiam contra Ordinarios: num. 6. p. 11
- Episcopus beneficium vnire potest ex iusta causa: c. 156. num. 1. p. 74
- Vnionis validitas post lapsum temporis immemoralis, quo durante fuit obseruata, in dubium reuocari non potest: n. 2. p. 11
- Episcopus sicut vnire, ita & vnionem iam factam dissoluere potest: n. 3. p. 11
- Voluntatis reuocatio non potest fieri per Episcopum, nisi adhibita cause cognitione, & vocata parte: num. 4. p. 11
- In vnione facienda Rector non est vocandus, secus autem in vnione reuocanda: & quæ sit ratio differentie: num. 5. p. 11
- Per vnionem beneficij viuens, non fit illius possessor præiudicium; quia illius iura præseruantur, donec per cessum, vel decesum, beneficium illius vocauerit: n. 6. p. 75
- Rector beneficij, quod eius vita durante, & sic ante vacationem vnium fuit, potest non obstante vnione illud resignare in fauorem tertij, adhibitis clausulis necessariis, & ratio redditur: num. 7. p. 11
- Beneficium, quando iam remanet vnium, non potest conferri; quia status collatus est contrarius vnioni, & tale beneficium oio vacat de per se: n. 9. p. 11
- Vniuersitas.*
- Vniuersitate destructa, diuisio bonorum fieri debet ad ratam patrimonij cuiuslibet particularis: c. 122. n. 1. p. 4
- Voces.*
- Differentia constituit debet inter paritatem vocum in presentatione, & eam quæ interuenit in electione: 171. n. 9. p. 118
- Voluntas.*
- Quando agitur de mutanda testatoris voluntate, quantum fieri potest debet hoc fieri cum consensu ad voluntatem testatoris: cap. 171. num. 13. p. 125
- Alteratio voluntatis testatoris fieri debet mutata forma, sed non mutata substantia: n. 14. p. 11
- Requisitus Ecclesiæ super commutatione voluntatis testatoris, præualere debet consensus, seu sequens heredes: n. 15. p. 11

PERILLVSTRIS
DOMINI PETRI
FRANCISCI
DE TONDVTI,
SANLEGERII
DOMINI ET TOPARCHÆ;
*QVÆSTIONVM ET RESOLVTIONVM
CIVILIVM*
VOLVMINIS SECVNDI
PARS POSTERIOR.

Index Rerum,

- petros, non præiudicatur iuribus primæ Dignitatis Ecclesiæ: c. 187. n. 10. p. 146
- Vicelegatus.*
- Potentiori iure nileius facultas Vicelegari ab ipso Summo Pontifice immediatè deputari: cap. 152. num. 4. p. 61
- Vicelegatus Auenionensis verùm possit derogare bullæ Pij V. *Ad exequendum*: & verùm dicta bulla requirit specialem derogationem? & quid iobeneficiis Galliarum: 187. n. 14. p. 147
- Visitatio.*
- Visitatio est actus iurisdictionis: c. 124. n. 1. p. 8
- Ius visitandi adiudicatum Episcopo, non excludit visitationem quæ inferioribus competit: c. 15. p. 9
- Virginatus.*
- Probatio virginitatis per iuramentum mulieris, cessat, si probetur veritatem esse in contrarium; & quod ab alio, vel aliis fuerit cognitum: c. 84. n. 3. p. 141
- Viventis beneficium.*
- Impetrans beneficium vivotis ignoranter, debet illud expirare in supplicatione portecta Summo Pontifici: c. 170. n. 11. p. 115
- Impetrans beneficium viventis per obitum, non suavitati etiam possessionem: c. 36. p. 117
- Vnio.*
- Vnio, & revocatio unionis in beneficiis Ecclesiarum exemptarum, ad solam Sedem Apostolicam pertinet: c. 118. n. 4. p. 16
- Vnio fieri potest fusato monasterio, seu nondum erecto: cap. 144. num. 1. p. 48
- Vnio fieri non potest fusato Seminario; & quæ sit ratio differentie inter futuram monasterium, & futurum seminarium: c. 5 & 6. p. 49
- Vnio nulla est, si non interueniat consensus patronorum: c. 8. ibid.
- Ampliat, ut locum habeat iob patronis Ecclesiasticis: n. 9. ibid.
- Quando sunt plures patroni, vno nulla est, si omnium consensus non interuenit: c. 10. ibid.
- Vnio sine consensu Patroni Ecclesiastici est valida, si facta fuerit autoritate Summi Pontificis: num. 11. ibid.
- Episcopi possunt auctoritatem interponere in unionibus beneficiorum: c. 151. n. 1. p. 59
- Quomodo vno fiat in sanctorum monasterij, Episcopus potest illam confirmare: n. 2. ibid.
- Quamvis agatur de monasterio exempto, potest Episcopus autorizare unionem beneficij factam in eius sanctorum: n. 3. ibid.
- Beneficia, quibus annexa est cura animarum, regulariter non possunt vniri monasteriis: n. 4. ibid.
- Vnio beneficiorum fieri potest locis piis, etiam si parochialis sint, pro fidei propagatione, vel iouentutis instructione: n. 5. ibid.
- Resignatio beneficij ad effectum unionis, non est vera & propria resignatio; & ideo sub conditione unionis, est valida etiam coram Ordinario: c. 6. ibid.
- Episcopus beneficia vnire potest ex iusta causa: c. 156. num. 1. p. 74
- Unionis validitas post lapsum temporis immemorialis, quo durante fuit obsecrata, in dubium reuocari non potest: c. 2. ibid.
- Episcopus sicut vnire, ita & unionem iam factam dissolvere potest: n. 3. ibid.
- Unionis reuocatio non potest fieri per Episcopum, nisi adhibita causa cognitione, & vocata paret num. 4. ibid.
- In vnione faciendi Rector non est vocandus; sed antem in vnione reuocanda: & quæ sit ratio differentie: num. 5. ibid.
- Per unionem beneficij viuentis, non fit illius possessori præiudicium: quia illius iura præseruantur, donec per cessum, vel decessum, beneficium illius vocauerit: n. 6. p. 75
- Rector beneficij, quod eius vita durante, & sic ante vacationem vnium fuit, potest non obstante vnione illud resignare iob sanctorum testij, adhibitis clausulis necessariis; & ratio redditur: num. 7. ibid.
- Beneficium, quandiu remanet vnium, non potest conferri; quia statim collatus est contrarius unioni, & tale beneficium non vacat de per se: n. 9. ibid.
- Vniuersitas.*
- Vniuersitate destructa, diuisio bonorum fieri debet ad ratum patrimonij cuiuslibet particularis: c. 122. n. 15. p. 4
- Voces.*
- Diffinitio coactiui debet inter pacitatem vocum in præsentatione, & eam quæ interuenit iob electione: c. 171. n. 9. p. 118
- Voluntas.*
- Quando agitur de mutanda testatoris voluntate, quantum fieri potest debet hoc fieri eum consensu ad voluntatem testatoris: cap. 175. num. 13. q. 125
- Alteratio voluntatis testatoris fieri debet mutatâ formâ, sed non mutatâ substantiâ: n. 14. ibid.
- Requisitio Ecclesiæ super commutatione voluntatis testatoris, prævalere debet consensui, seu requisitioni hæreditis: n. 15. ibid.

PERILLVSTRIS
DOMINI PETRI
FRANCISCI
DE TONDVTI,
SANLEGERII
DOMINI ET TOPARCHÆ;
*QVÆSTIONVM ET RESOLVTIONVM
CIVILIVM*
VOLVMINIS SECVNDI
PARS POSTERIOR.

APPROBATIO.

LIBER iste nihil habet quod fidei Christianæ non consentiat, nihil quod foro interno repugnet, nihil quod foro externo non sit utilissimum, pro dignitate quam Author iam multis præviis operibus sibi meritò comparavit. Auenion. 5. Fèbruarij 1657.

IACOBVS ROCHETTE Theologus
Societatis IESV.

EGO infrascriptus Societatis IESV Theologus fidem facio, Opus inscriptum, *Controuersie Ciuiles Authore Perillustri Domino PETRO FRANCISCO DE TONDVTI, SANLEGERII Toparcha, Comite Palatino, & Sancti Officij Consultorum Decano*: nihil contrarium fidei, vel bonis moribus continere; sed Authoris sapientia, fama, & hominum de eo expectatione dignissimum, omnia in eo ex iuris Ciuilis principiis, ex Insignium Iurifconsultorum doctrina, ex decisionibus Grauiissimorum Tribunalium, ex rationum momentis eruditè, perspicuè, pressè tamen, reconditè, & solidè esse tractata, & accuratè explicata; dignum sanè Opus quod in publicum commodum ocyùs edatur, & ludicum ac Mystarum omnium manibus teratur. Auenione 4. Februarij 1657.

DESIDERIVS CHEMINOT.
Societatis IESV.

Imprimatur. Fr. PETRVS DV FOVR,
Inq. Generalis.

APPROBATIONES.

QUÆSTIONES has, Ciuiles, Beneficiales, Canonicas, & Regulares optimè adeoque Orthodoxè in fide & moribus, Resoluit Dominus D. PETRVS FRANCISCVS DE TONDVTI SANLEGERIVS; proindeque prælo mandandas in publicam vtilitatè Censuimus. Lugduni prima Maij 1657.

Fr. PAVLVS LOMBARD Doctòr Theologus
Facultatis Parisiæ, Prior Carmelitarum.

Fr. ALEXANDER RICHARD Doctòr Theologus
Facultatis Parisiensis, & Prior Fratrum Prædicatorum

† 2 CONSEN

CONSENSVS.

HVNC librum qui inscribitur: *Quæstionum & Resolutionum Legalium Authore D. PETRO FRANCISCO DE TONDVTI SANLEGERIO, Volumen Secundum, Doctorum sacræ Theologiæ approbatione munitum Typis mandari, & in lucem edi Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD, Bibliopolarum Lugdunensium, Ego Regis in Præfectura Lugdunens. Procurator non impedio: die 3. Maij 1657.*

VINCENT DE PANETTE.

PERMISSIO.

VISO Procuratoris Regis consensu, hunc Librum typis mandari, supradictis Lugdunensibus Bibliopolis concedimus, & ne quis citra facultatem denuò excudar prohibemus, Lugduni die 3. Maij 1657.

DVSAVZEY.

INDEX

INDEX CAPITVM

PARTIS SECVNDÆ.

QVÆSTIONVM ET RESOLVTIONVM

Ciuium.

CAP. CL. **D**E duplici iure offerendi, nempe de eo quod competit tectio possessori aduersus creditores: Et de eo quod datur creditori aduersus possessores. Et cuius temporis æstimatio attendi debeat, quando fit oblatio, siue valor auctus fuerit beneficio temporis, siue propter melioramenta in prædio facta. pag. 1

CAP. CII. Pater qui filio suo donauit medietatem bonorum suorum francam, & exemptam ab omnibus debitis, reseruata sibi facultate liberæ administrationis; non potest ad propriam virilitatem conuenerere pecunias ex administratione provenientes, nec ex illis propria debita, & legitimas aliorum liberorum soluere, in præiudicium maximè vxoris, & liberorum, quibus ius quæsitum est per donationem factam in contractu matrimonij. pag. 2

CAP. CIII. Pater filium emancipans habet medietatem vsusfructus bonotum aduentitiorum filij, quæ tempore emancipationis possidebat, etiam si illam sibi expressè non reseruauerit. Totum tamen vsusfructum reseruare potest. Quid si agatur de hereditate delata, sed non agnita? Et vtrum per retentionem dotis matrem, pater censeatur matris hereditatem adiuisse nomine filiorum? Quoad verò bona per filium post emancipationem quæsitæ, nullus patri quæritur vsusfructus, etiam illum sibi expressè reseruauerit. pag. 4

CAP. CIV. Quomodo dos ad partem soluto matrimonio reuersa diuidatur inter liberos, patre mortuo ab intestato? Et vtrum filia liberetur conferendo solam dotis actionem? De immisione deneganda quando grauatus habet detractiones faciendas. Et vtrum fideicommissarius possit illas offerre in pecunia inuito grauato? De prescriptione cessante durante tempore quo grauatus possidet.

Et vtrum in diuisione hereditatis, coheredes possidens antea pro indiuiso, possit inuitis creditoribus alterius coheredis imputare in suam portionem bona alienata, pro petio quo facta fuit alienatio sine fraude. p. 6

CAP. CV. Dominos Iurisdictionales non posse regulariter prohibere subditis suis venationem. Posse tamen prohibere in locis suis propriis, etiam si non sint circumdata muro. Dominos particulares posse prohibere, ne venatores contra eorum voluntatem ingrediantur sua prædia. Proclamationes quibus subditi nec re, nec facto contradixerunt, constituere Dominos in quasi possessione prohibendi venationem. pag. 8

CAP. CVI. Continetur hic decisio Rotæ Romanæ, facta in causa graui *Sabinensi Status montis Libretti*, vendiri clariss. mem. Principi Thaddeo Barberino, per Dominos Ducem Ferdinandum, & alios de Vrfinis: & deciditur quomodo fieri debeat æstimatio diuersorum corporum vnica venditione & vnico petio, ad singula tamen rubra valoris frumenti venditorum. Vtrum videlicet fieri debeat æstimatio in globo, & cumulo; an verò quoad singula corpora: Et vtrum Petiti possint cogi post factam & reuocam relationem, ad faciendam illius declarationem, tam ad instantiam partis, quam ex officio Iudicis. Quid si agatur de Arbitro, de communi partium consensu electo: & quando, seu in quibus casibus Peritus cogi possit ad reddendam rationem suæ relationis? Et ad quid obliget iuramentum de stando petitorum relationi. pag. 9

CAP. CVII. Tractatur materia relationis peritorum iuxta terminos præcedentis decisionis, & concordatur textus in l. *Manius* § 1. §. *finali*. ff. *familieris*. cum textu in l. *fin* §. *præterea*. C. *de iure dot.* Quando videlicet æstimatio alicuius rei fieri debeat respectu singulorum corporum

Index Capitulum II. Partis

rum sub toto vniuersali comprehensum. Tribus Petitis per partes nominatis discorantibus, quid agendum sit? Et quomodo venditio pretio per eos æstimando sit nulla? Sitamen non in pretio, sed in liquidatione alicuius qualitatē discordes fuerint, deueniendum esse ad nominationem nouam. pag. 14

CAP. CVIII. In hoc capite continetur posterior decisio Rotæ Romanæ, confirmatoria præcedentis, lata in causa *Sabinensis status Montis Libretti*: & continuatur materia æstimationis & relationis per Petitos faciendæ per singula corpora, & non in cumulo, quando agitur de diuersis speciebus; quamuis unico pretio venditis; & maximè dum versatur nototium interesse patrimonii. p. 18

CAP. CIX. De societate & confusione bonorum inter coniuges, & diuisione bonorum facta inter liberos, adiudicatis vni bonis liberis, alteri verò bonis fideicommissis suppositis fratri restituendū; vtrum videlicet agenti ad fideicommissum fratri, alter possit opponere exceptionem euictionis? Et de exceptione detractio-
num competente etiam tertio possessori bonorum fideicommissi suppositorum. Quando pater possit filium suum grauare in bonis antiquo fideicommissi suppositis. Et ex quibus colligi possit parentes liberis suis donantes, voluisse in donatione comprehendere bona fideicommissi supposita, quorum restitutio adueniente casu ipsi Donatario faciendæ est, pag. 10

CAP. CX. Inuentarij conficiendi tempus non esse vnius anni, quando maior pars bonorum non est in aliena Monarchia. Actiones reales pendente tempore inuentarij moueri posse, nisi lis cum defuncto fuerit contestata. De imputatione donationis paternæ in legitimam filij. Patrem posse liberis primi gradus prohibere Trebellianicam. Et vtrum possit liberos grauare in bonis donatis? De captatoria dispositione in contractibus. De donatore reseruante sibi facultatem substituendi in bonis donatis; & quando censeatur comprehendere voluisse bona iam donata in substitutione generali facta eidem donatario hæredi instituto? Caducato primo substitutionis gradu, secundum substitutum per compendiosam subintrare primum gradum, & succedere per vulgarem substitutionem in compendiosa contentam. p. 15

CAP. CXI. Vtrum donatis per patrem filio fructibus, cum amplissimis clausulis,

censeatur etiam donata proprietas bonorum, ex quibusdam verbis contractus. Et vtrum donatio fructuum facta filio contemplatione matrimonij, contineat ius aliquod reale transitorium ad hæredes. pag. 31

CAP. CXII. Vocatis masculis ad fideicommissum, vtrum masculi descendentes ex feminis admittantur, si sint vocati in vltiori gradu? Et vtrum excludant masculos descendentes ex alia femina expressè substitutos? Et vtrum appellatione *des enfans*, comprehendantur liberi secundi, & aliorum posteriorum graduum? Et ex quibus feminæ censeantur habuisse respectum ad conseruationem agnationis sui mariti. Denique vtrum qui fuit in conditione positus in primo gradu, presumatur vocatus in posterioribus substitutionibus, super quibus referatur decisio Rotæ Romanæ coram D. Pirouano. p. 34

CAP. CXIII. Insinuatio vtrum requiratur in assignatione bonorum facta irrevocabiliter per patrem filiis suis. Donatio vsufructus facta per patrem filiis vtrum debeat insinuari. Remissio iuris quærendi est valida, etiam non insinuata. Si filius negotietur separatim à patre, vtrum sibi, an patri acquirat; & pro qua parte? Auius administrans bona suorum neporum ex filio, vtrum non requisitus teneatur illorum facere inuentarium, vel descriptionem? Et vtrum pater, aut auius administrans bona filiorum, seu nepotum, possit exigere pecunias illorum non dara cautione. pag. 39

CAP. CXIV. Præscriptionem interrumpi quidem per litis contestationem; ex qua cum oriatur dūtatar mala fides sistā, potest iterū inchoari præscriptio si absque legitimo impedimento lis cessauerit per spatium triginta annorum, etiam secundum dispositionem iuris Canonici. Donatarium prohibitum de quidquam petendo super bonis donatoris, cum clausulis amplissimis, non posse acceptare donationem quin acceptet onus illi impositum, etiam quoad bona supposita fideicommissi immixta cum patrimonio donatoris. p. 41

CAP. CXV. Mulier ad secunda vota non conuolans, ex nouissimo iure, solum habet vsufructum in lucris nuptialibus, dempta virili portione illorum, de qua ad libitum disponere potest: Et vtrum opus sit quod de illa expressè disponat, an verò illam transmittat ad hæredes etiam ab intestato? Et quæ sit differentia inter lu-

cta

Quæstion. & Resolut. Ciuil.

cta nuptialia, & non nuptialia? Et vtrum æteragria legati annui peti possint per hæredes mulieris; & contra quos. pagina 41

CAP. CXVI. Locumtenens Domini Rectoris Comitatus Venaissini, vtrum sit immunis à collectis & quibus priuilegiis vtatur? Solutiones collectarum antea factarum, vtrum illi præiudicent quoad futurum. Habentem officium publicum nihil facere posse in præiudicium sue Dignitatis & successorem. Quando quis possit suo priuilegio renuntiare per simplicem non vsum. Et productio tituli inuoluidi quando tollat præsumptionem alterius tituli validioris. pagina 45

CAP. CXVII. Solutio dimidij laudemij quæ de nouennio in nouennium fieri debet, licet regulariter facienda sit iuxta valorem bonorum de tempore solutionis, seu renouationis; tamen secus est quando per sparium temporis immemorialis, solutio facta sit iuxta valorem temporis concessionis. Immemorialis quomodo probetur? & quod ipsa habeat vim tituli. Quando promissio renouationis emphyteusis sit pura, & sic statim incipiat præscriptio: quando verò sit condicionalis, & sic non possit esse præscriptioni locus ante euentum conditionis, pagina 47

CAP. CXVIII. Facta substitutione reciproca inter filios hæredes institutos, & suos; in illa substitutione etiam nepotes comprehendi. Substitutio facta de superstitibus, & eorum liberis, vtrum intelligatur de liberis superstitibus; an verò de liberis præmortuorum? De duplici substitutione reciproca, videlicet simplici, & mixta: & de effectibus vtriusque. Argumentum prædilectionis quomodo procedat. Prælegata quandam contineantur in fideicommissum. Et quibus in casibus agenti ad fideicommissum vigore testamenti denegentur remedia possessionis adipiscendæ possessionis. pagina 49

CAP. CXIX. Stipulationem in donatione appositam pro donatario & illius hæredibus, & successoribus quibuscumque, repugnare substitutioni graduati, & perpetuæ in bonis donatis. De donatione facta filio & hæredibus, quod ad eius successionem qualitas hæreditaria requiratur. Liberi in conditione positi, non censentur vocari in contractibus, nisi ex coniecturis. Et vocatio vicissim excluditur si adsint coniecturæ in contrarium. De ditione Gallica *Enfans*, vtrum sit

collectiua; an verò solos filios primi gradus comprehendat, secundum vsum loquendi communiter obseruatum. pagina 55.

CAP. CXX. Expenduntur vtiue coniecturæ tam vocationis, quam exclusionis liberorum positorum in conditione, nempe ex qualitate descendentiæ, masculinitatis, dotationis filiarum ordinatiæ. De coniectura petita ab absurdo, à verisimili mente testatoris, & aliis similibus. pagina 56

CAP. CXXI. In hoc capite continetur vltima decisio Rotæ Romanæ, lata in prædicta causa de qua in duobus capitulis præcedentibus, vltra alias decisiones insertas supra cap. 55. parte prima harum quæstionum Ciuiliu: & deciditur, liberos hoc casu non esse vocatos, licet in conditione positos, testis coniecturis pro vocatione allatis; & approbatis aliis quæ contra vocationem deductæ fuerunt. Confirmatur doctrina deducta ex stipulatione interposita per donatarium pro se, & suis hæredibus, & successoribus quibuscumque: & confirmantur prædictæ decisiones in eadem causa factæ. pagina 58

CAP. CXXII. De restitutione, vel solutione dotis consistentis in pecunia, facta vxori constante matrimonio. Et quando pecunia soluta vxori præsumatur tota peruenisse ad maritum. De fructibus dotis & augmenti vxori soluendis viro vergente ad inopiam; Et quibus in casibus fiat, aut excludatur nouatio; maxime dum agitur de dote. pagina 61

CAP. CXXIII. Fideiussor, qui pro alio intercessit, quomodo, & qua actione indemnitatem consequatur pro summis solutis, & damnis passis, necnon pro legitimo interesse per eum soluto, vel passio; & quod hoc casu non sit opus denunciatione, quæ alioquin requiritur ratione damni emergentis. Quid si bona fideiussoris coactè viliori pretio vendita sint, vtrum detur repetitio istius interesse; Et à quo tempore oriatur hypotheca? Ex sententiis, vel mandatis iudicialibus. Vtrum nascatur hypotheca tacita? Vxor pro fructibus bonorum extradotalium, vtrum habent hypothecam? Filij tamen habent illam in bonis patris administratis. pagina 63

CAP. CXXIV. Legitimitas per rescriptum supremi Principis facta, non potest præiudicare fideicommissum, nisi Princeps de roget ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, & agatur de fideicommissum

Index Capitum II. Partis

- missio nondum aperro. Legitimationem cum clausula *sine praiudicio venientium ab intestato*, non impedire quin legitimatus capiat ex testamento, non tamen in praiudicium fideicommissorum. Prohibita alienatione, vtrum prohibeatur illa quæ provenit ex legitimatione. Legitimationem in articulo mortis factam non nocere substitutis. De potestate Archiuij Romani circa legitimaciones. pag. 65
- CAP. CXXV. De exclusione fideicommissi gradualis & perpetui propter verba, & dictiones restrictivas, non obstante consideratione masculinitatis, primogenituræ, prohibitionis alienationis, & digressionis ad plures gradus. De substitutione vulgari per plures gradus subordinata, quod in ea admissio vno ex substitutis, ceteri excludantur: & ex quibus arguatur plures substitutos admitti per solam substitutionem vulgarem. p. 67
- CAP. CXXVI. De Notario, seu Grassario cuiusdam Curiz loci Comitatus Venayssini, qui fuerat condemnatus ad suspensionem exercitij sui Grassariatus ad quinquennium sub poena falsi, eo quod non tam cito derulerat quemdam processum criminalem suæ Curiz ad Auditorem Auenionensem; cuius sententia fuit reuocata in gradu appellacionis, & Notarius definitus absolutus ex iudicio Roræ. pag. 71
- CAP. CXXVII. Ex iniuncto onere deferendi nomen, & insignia familie testatoris, vtrum inducatur fideicommissum, fauore agnationis? Et quid hac in re seruetur secundum praiudicia Curiarum Galliz, & Hispaniz. Masculi descendentes ex feminis, possunt conseruare sictâ agnationem per nomen, & insignium delationem. Vocatio femininarum in aliqua parte substitutionis excludit contemplationem agnationis. p. 72
- CAP. CXXVIII. Fideiussor census annui si soluat, & censum retroouendat, obrenta nihilominus cessione iurium à creditore, non dicitur soluisse extinctiue, sed translatiue; & ideo potest petere omnes census annuos decursos à tempore solutionis per ipsum factæ; quia verba translatiua in eodem contractu apposita prævalent extinctiuis. Et si fideiussor, aut coresponsus quando fideiussoris loco est, acceptauerit delegationem cuiusdam tertij debitoris delegati, sibi non præiudicat, quoad iura sibi competentia, contra principalem debitorem si illa sibi reseruauerit. p. 74
- CAP. CXXIX. Vtrum substitutio facta posthumo *si sine liberis moriatur*, locum habeat si posthumus non nascatur? Quid si substitutio facta fuerit iam nato, simul & posthumo, *si sine liberis decessant*, an debeat sortiri effectum, & an pluralitas resoluatur in singularitates in praiudicium persone prædictæ. lus accrescendi an sit potius substitutione vulgari facta de persona minus dilecta. p. 76
- CAP. CXXX. Ex sola sexus masculini consideratione non otiri probationem fideicommissi agnatiij, sed tantum coniecturam; nisi ramen femine in aliqua substitutionis parte essent vocatz: ex eo enim excluditur cõiectura fideicommissi agnatiij. Suis vocatis, non resulat fideicommissum inter ipsos, nisi adsint verba testamenti in contrarium; adeo vt non sufficiant dictiones perpetuitatem denotantes in certis casibus. p. 78
- CAP. CXXXI. Testamentum patris inter liberos, etiam sine Notario & testibus validum est: Et quæ ad illius validitatem requirantur? Et quæ sit praxis publicationis huiusmodi testamenti? Illud tamen non subsistit quoad ea, quæ concernunt vxorem, aut alios qui non sunt de liberis. Quid agendum sit, quando vxor fuit instituta hæres, & grauata de eligendo vno ex liberis, cum eius institutio & facultas eligendi sit inualida, in testamento minus solemniter relicta. p. 79
- CAP. CXXXII. Substitutio pupillaris contenta in compendiosa, quando matrem excludat à legitima; & quæ coniecturæ inducant præsumptionem voluntatis testatoris ad illius exclusionem? Vtrum mentio certorum bonorum reddat compendiosam validam, ad colligendam substitutionem meram fideicommissariam fauore matris. Quid si mater ad secunda vota transuerit, & testator illi legarum fecerit in casu secundarum nuptiarum. pag. 81
- CAP. CXXXIII. De via publica, & quæ ad illam constituendam requirantur? Vtrum qui per longissimum tempus viam publicam clausit, debeat manuteneri in sua quasi possessione? Quod vix publicæ sint de Regalibus, & nemo possit illas præscribere in praiudicium Principis. De prohibitione venationis & piscationis. Appellatio coram quo debeat interponi. Pessilio cui ius resistit vtrum sit manutentibilis. p. 83
- CAP. CXXXIV. Vtrum Dominus Loci sit fundarus in petitione iuris Incantus, pro subhastrationibus bonorum, quæ liberantur in loco? Et quæ ad hoc illiprobanda

Quæstion. & Resolut. Ciuil.

banda sint? Manutentio quando, & quibus concurrentibus concedatur illis, quibus ius commune refistit? Consuetudo, seu quasi possessio non soluendi iura incantus, ex quibus probetur; & vtrum hoc casu admitenda sit probatio quasi possessionis non soluendi, per depositionem particularium vniuersitatis. p. 85

CAP. CXXXV. Verba communia in substitutione militari appositæ, & ad certa bona restricta; vtrum semper valeant iure fideicommissi? Et vtrum valeant iure fideicommissi, matre exilente in medio, quamuis ad secunda vora conuolaueris; aut quando persona dilecta est substituta? Ex quibus colligatur testatorem voluisse testari iure militari. p. 88

CAP. CXXXVI. Resoluntur quædam dubia circa materiam *capitis præcedentis*; & probatur substitutionem restrictam ad bona eerti loci, intelligendam taxatiuè, non demonstratiuè. Quæ sint verba directa ciuilia, & quæ naturalia seu non ciuilia? Substitutio militaris in dubio censeretur fideicommissaria. Marce substituta filius; si tutorem non petat, in quibus casibus non amittat illius successionem? Possessio fideicommissarij nulla est, non citato hærede capta. p. 89

CAP. CXXXVII. Testamentum vt valeat iure militari, necesse est vt fiat in bello, vel in acie & in proximo; non autem in statione: ex vtriori sententia. Probari tamen debet voluntas militis; & si de ea constet per scripturam, debet legitime recognosci, & constare de illius identitate nec sufficit attestatio Ducis exercitus, vel Capitanei; sed debet fieri formiter, & vocata parte, huiusmodi attestatio. p. 91

CAP. CXXXVIII. Agitur de substitutione Batoniz Serignani, prætexta ex testamento Domini Ioannis de Pictauia, & concluditur prohibitionem alienationis in casu isto vti consequutiuam fideicommissi, restringendam esse ad casus & personas in substitutione principali expressas. De duplici acceptione nominis *Familia* videlicet Effectiua, vel Contentiua; & ex quibus colligatur in testamento solam familiam effectiuam fuisse vocatam? Quando vocata est familia Contentiua, censetur vocati illi qui sunt de eodem colonello, & non alij; maxime quando testator loquendo de Familia, Progenie, & similibus, habuit respectum ad certas lineas, aut certam descendentiam. Et obiter tractatur quando descendentes ex

Samlegery Quæst. ciuil. Pars II.

fœminis vocati censentur ad fideicommissum. pag. 93

CAP. CXXXIX. De validitate alienationis bonorum fideicommissi suppositotum, factæ per hæredem grauatum; tam pro suis creditis, quàm pro solutione ætis alieni. Et quod tertius possessor, cui grauatus vendidit, possit se iuuare exceptione detractiois ex persona hæredis grauati. De restitutione fideicommissi facta ante tempus, quod sit mera donatio, & indigeat insinuatione; nec sit valida quoad præiudicium Tertij. Quando locus sit remedio *l. Imperator, ff. ad Trebell.* & quod recipiens partem pretij tacite censetur approbasse venditionem. pagina 97

CAP. CXL. Vtrum vicini possint petere cautionem damni insecti contra vicinum exercentem artem pulueris tormentarij; pellipariam, aut confectiois candelarum, aut aliam quæ sanitati vel vitæ vicinorum præiudicium asserere possit. Et vtrum possint vicini impedire ne iuxta prædium rusticum quis teneat copiam gallinatum, cuniculotum, columbatum, & similia animalium. pagina 100

CAP. CXLI. Emancipatio licet sub conditione fieri non possit, tamen fieri potest sub conditione quæ inest ex natura rei. Parer emancipans filium suum, censetur illum emancipare contracta fiducia, id est reseruata patria potestate in liberos tunc natos, vel conceptos. Reseruatio vfusfructus in fauorem patris, & filij, & de *chascun d'eux*, vtrum intelligatur facta coniunctum, vel separatim? Ius accrescendi vtrum habeat locum in vfusfructu etiam constituto in contractu. pagina 101

CAP. CXLII. Quando hæres contraueniens voluntati testatoris incidat in penam priuationis à testatore cum clausulis prægnantibus ordinatam? Et cui bona hoc casu applicentur. Quibus ex causis quis dicatur contrauenisse testatoris voluntati. Poena *l. si quis maior, C. de transact.* quibus in casibus locum habeat: Confessio hæredis quod testator fideicommissum fiduciale sibi damnauerit, vtrum indigeat insinuatione; maxime stantibus clausulis donationis irrevocabilis, & constitutione procuratorum ad insinuandum in contractu appositis? Renunciatio *l. si unquam, C. de renouandis donat.* non nocet illi, qui liberos nullos se suscepturum credebat, & tamen suscepit. p. 103

† †

CAP. CXLIII

Index Capitum II. Partis

- CAP. CXLIII.** Deficiente conditione , primo substitutionis gradui adiecta , omnes posteriores substitutionum gradus corruunt; nisi aliunde constet testatorem voluisse instituire fideicommissum graduale & perpetuum favore agnationis, quod ex contextus elicitur : si verò secundo, vel tertio gradui adiecta fuerit diuersa condicio , isti gradus non deficiunt, quia non dependent à primo ; quod pro intelligentia materiz summè notandum est. Quoad bona verò Galliz faciliùs à consilio Oldradi 21. recedi solet ex æquitate. pag. 107
- CAP. CXLIV.** Donatio facta per Patrem filio in contractu matrimonij, vtrum debeat imputari per nepotes in legitimam aui, si succedant tanquam liberi , vel tanquam hæredes : Et quando dicatur ius quæsitum liberis vti hæredibus , aut vti liberis ? Quid dicendum sit, si filius fuerit emancipatus ? Et quid statuendum sit, si emancipatio facta fuerit post donationem ante implationem matrimonij factam. pagina 107
- CAP. CXLV.** Quando filiz dos fuit constituta intra dilationem soluenda, qua durante interesse dotis promissum fuit ad rationem sex pro quolibet centenario, vsque ad tempus, seu conditionem præfixam; vxor soluto matrimonio cum non possit dotem exigere, potest petere interesse conuentum absque suspitione vsurariæ prauitatis; maximè quando filiz dos debetur loco legitimæ. In donatione bonorum liberorum ab omnibus debitis hæreditariis, vtrum legitimæ comprehendantur. pag. 108
- CAP. CXLVI.** Alimenta filio spurio debentur à patre, & illius successoribus causam lucrativam habentibus, vsq; ad concurrentiam bonorum , quorum taxatio fieri debet non iuxta simplicem necessitatem, sed habita ratione qualitatis, & facultatis paternæ; idque pro ipso filio, eiusque familia. Quid si legatum spurio factum fuerit pro vna vice soluendum, aliâque plurima circa hæc alimenta sciri necessaria proponuntur. p. 110
- CAP. CXLVII.** De vi & natura donationum *ultra*, vel *extra*, vel *hæc amplius*, & similibus. Et quando ex illis appositis super grauamine adiecto secundæ dispositioni, censentur in grauamine comprehensa bona primæ dispositionis. Ostenditur differentia inter societatem coniugalem acquisitionis & conquestum, & donationem omnium acquisitionum faciendarum

per filium patris donatarium. Quid iuris competat venditori super rebus venditis pro pretij consecutione, si nec dominium, nec specialem hypothecam sibi reseruauerit. Et de re empta ex pecunia dotalis pag. 111. Vide *infra* cap. 168

- CAP. CXLVIII.** Pactum appositum in concessione emphyteuticaria, quod emphyteuta teneatur omnes oliuas in prædio concessio natas deferre ad molendinum olearium Domini, esse reale, & ex eo omnes possessores prædij emphyteutici cogi posse ad detrahendum omnes oliuas in d. molendino; & Dominum esse manutendum in quasi possessione cogendi actusque omnes in consequentiam dictæ concessionis, cæteri facti iure seruitutis, & non iure familiaritatis. p. 114
- CAP. CXLIX.** De præcepto facto per testatorem filiis iunioribus, de cohabitando cum duobus fratribus ætate maioribus; ita quod si non habitauerint, possint ad voluntatem & beneplacitum fratrum maiorum priuari legato sibi facto, cum prohibitione recursum ad Superiorem; quod ea non obstante, possint iuniores ex iusta causa recurrere ad Superiores : & non teneantur habitare cum fratribus, ex iusta causa; veluti propter sæuitiam, odia, vel rixas; & quod eo casu non incurrant prænam priuationis. pag. 116
- CAP. CL.** De conuentione inita inter Communitatem, & emptorem molendini bannalis, quod omnes ciues & habitatores teneantur soluere ius molituræ pro omnibus granis, quæ triturabuntur in illo molendino; vtrum illius vigore, emptor molendini possit impedire ne exteri deferant panes ad plateam publicam vendendos, in præiudiciam iuris sui ? Et vtrum idem ius prohibendi ingressum panis exteri competat Dominis iurisdictionalibus, habentibus ius futnagij, vel molituræ bannalis. Dispositio loquens de frumento, vtrum extendatur ad farinam, vel panes ? Et loquens de setico, vtrum extendatur ad seticum tinctum, vel ad opus reductum. p. 118
- CAP. CLI.** Vtrum Feudatarij Episcoporum sint immunes à collectis in Comitatu Venaisino, eodem modo quo Vassalli & Feudatarij sanctissimi D. N. Papæ ? Et vtrum gaudeant beneficio transactionis generalis inter Feudatarios, constituentes Secundum Statum dicti Comitatus, & populares constituentes Tertium Statum. pag. 121
- CAP. CLII.** Ex quibus colligatur fideicommissum

Quæstion. & Resolut. Ciuil.

mutuum reciprocum inter masculos etiam si adesset coniectura contemplatæ agnationis, in aliis quàm descendensibus. Reciproca substitutio fieri potest etiam si non concurrant tria requisita in l. Titia Seio, §. Seia libertis, ff. de legat. 2. dummodo aliunde constet de voluntate testatoris. Trebellianicæ detractiois prohibitio ex quibus arguitur: Et prohibita detractio illius in primo gradu, vtrum censetur prohibita in sequentibus? pagina 122

CAP. CLIII. Repudiationem iuris delati, sed non quæriti, validam esse in foro exteriori, etiam in præiudicium hypothecariorum, multoque magis in præiudicium fisci demonstratur. Idque etiam si lata esset sententia bannimenti in contumaciam Inquisiti. Quod ampliatur, etiam si repudiatio facta esset in fauorem certæ personæ. Causa mandantis, & mandatarij, in delictis, debet tractari coram eodem Iudice, si ambo sint sub eodem Principe: sed multò fortius causa principalis & auxilioris. pag. 125

CAP. CLIV. De variis defectibus interuenientibus in relatione Petitorum, facta pro æstimatione melioramentorum. Quod in huiusmodi relatione debeat interuenire cognitio status præteriti, cognitio deteriorationum, & illarum compensatio cum meliorationibus. De æstimationis meliorationibus ædificiorum, plantationis arborum, vel vinearum. Clausuræ viridarij per muros, & de fructibus meliorationum, ad quem spectent. pag. 127

CAP. CLV. De dote vxori post obitum mariti restituenda. De vestibus & iocalibus tam sestiui, quàm quotidianis. Quando hæredes mariti possint opponere viduæ præsumptionem solutionis iocalium per maritum in contractu matrimonij promissorum. Vxor vsufructuaria certæ partis hæreditatis sui mariti, an & quomodo teneatur ad solutionem debitorum hæreditariorum. Et quando legatum vsufructus factum vxori, censetur factum animo compensandi cum dote. pag. 129

CAP. CLVI. Pretium bonorum dotalium alienatorum totum præsumitur peruenisse ad maritum: & pro eo vxor collocanda est in concursu creditorum mariti, iuxta tempus sui matrimonij: Ædificia facta per maritum, seu illorum valor an repeti possit, & quando? Vxor an teneatur cedere iura sua posterioribus sui mariti creditoribus. Et exceptio rationum tute-

Sanlegerij Quæst. ciuil. Pars II.

larium non redditarum, vtrum tetardet executionem obligationis Cameralis? Fructus deteriorationum vtrum restituerentur pupillo per tutorem. Et fructus meliorationum, quòd soluto matrimonio spectent ad vxorem. pag. 131

CAP. CLVII. Cautio Mutiana præstari debet per hæredem, vel legatarium, cui sub conditione negatiua testum est. Imò & cautio ad instar Mutianæ, quando sub conditione, vel modo affirmatiuo, cuius adimplementum fieri potest vsque ad vltimum vitæ spiritum. Quid in facto dependente partim ex voluntate legatarij, vel hæredis; partim alterius Tertij? Quid debeat continere hæc cautio. Et quod non satisfaciens priuetur omni emolumento, etiam fructuum. p. 132

CAP. CLVIII. Legatum rei propriæ factum adeo est inutile, vt nequidem illius debeat æstimatio legatario. Nec similiter in legato rei, quam restitutor iam inierit viuos donauerat. Vtrum nullo existente legato, annulleretur etiam onus legato adiectum? Reditus exstantes vtrum transeant ad hæredes donatoris, qui sibi fructus bonorum donatorum reseruauit. Si donator mobilia suæ dispositioni reseruauerit, vtrum continentur pecuniæ, & reseruatis iocalibus vtrum vestes reseruatur censentur. pag. 133

CAP. CLIX. De emptore qui promissit pretium impendere in solutionem census annui, illumque extinguere tempore conuento; quòd teneatur ad augmentum monetarum superueniens post diem destinatæ solutionis; quòdque venditor non sit in mora, si non soluetit maiorem yalutam debitam ante tempus solutionis promissæ per emptorem, donec emptor summam principalem obtulerit. Et quòd valor monetarum non attendendus sit respectu edicti Principis, sed respectu cursus communis; non tantum inter mercatores, sed etiam inter alios communiter. pag. 134

CAP. XLX. Quando patet plures habens liberos, tres ex illis æquis partibus hæredes instituit, & singulis prælegata reliquit, quorum alia aliis sunt maiora; vtrum solutio legitimarum, & creditorum, debeat fieri per quemlibet, pro rata portionis hæreditariæ, vel pro rata emolumentum? Quid iuris, si testator totam suam hæreditatem, aut maiorem illius partem prælegatis diuiserit? sine hæreditas sit soluendo, siue non? Et vtrum vnus ex prælegatis soluens ultra ratam partem portionis hæreditariæ, habeat

†† † segreßum

Index Capitulum II. Partis

- regressum contra alios praelegatios co-
hæredes. pag. 136
- CAP. CLXI. Quando substitutio fidei-
commissaria est subordinata per plures
gradus, deficit quidem in persona præ-
moris: sed hæres censetur grauatus
de restituendo sequenti gradu; maxime
si adiecta fuerit clausula codicillaris per
verba futuri temporis. Quid si substitutio
facta fuerit nominatim ipsi substituto
prædefuncto? Et quando dicatur onus
nominatim iniunctum? Et an sufficiat
quod simul iunctum fuerit nomen pro-
prium cum appellatio. pag. 138
- CAP. CLXII. Explicatur statutum Auenio-
nense, quo prohibetur Ciuibus ne se obli-
gent, aut fideiubeant pro extraneis: &
ostenditur illud esse validum, & Ciuibus
favorabile. Quis dicatur correat, quis fi-
deiusor, & quis expromissor. Statutum
loquens de fideiusore, non habere lo-
cum in expromissore: sed non dici ex-
promissorem, quosque aliena obligatio
uouet tollitur: cum de expromissione na-
tura sit, ut promittens soluere sit solus
obligatus. Et statuti Auenionensis mens
& verba expenduntur. pag. 139
- CAP. CLXIII. Testamentum, in quo ali-
quid relictum est posthumis, sustinetur;
etiam si ex alia vxore nascantur posthu-
mi, nisi testator taxatiue locutus fuerit de
posthumis, ex tali vxore sua nascituris,
aut ex vxore quæ nunc prægnans est. No-
mina possessiua non restringuntur ad
tempus testamenti, quando tractatur de
sustinenda validitate dispositionis. pa-
gina 140
- CAP. CLXIV. Quando ex dispositione iu-
ris, vel testatoris, filia tenetur dotem sibi
à patre solutam conferre, si maritus non
sit soluendo, licet filia non potuerit con-
sequi totam dotem, vel partem ipsius,
non tenetur conferre pecuniam; sed libe-
ratur conferendo solam actionem ad do-
ris repetitionem, quamvis inefficacem:
Super quo articulo expenduntur verba,
& clausule testamenti paterni. pa-
gina 141
- CAP. CLXV. De eo qui filiz suæ Offi-
cium vacabile in dotem confirmat, cum
pacto quod si Officium vacauerit per obi-
tum Domini, seu principalis qui habet
titulum officij, Genet qui medietatem
pretij in societate huius Officij contule-
rat, amittat pretium & operas. Et quomo-
do inæqualitas pactorum societatis hu-
iusmodi, ad æqualitatem reducenda sit.
Quod propter talem inæqualitatem, vix
possit intentari remedium l. 2. C. de res-
cind. vendit. Hoc tamen casu maritum,
qui Officium loco pecuniz in dotem
constituit accepit in solutionem, inscia
vxore, teneri soluto matrimonio restituere
summam in pecunia constitutam, vxori
hæredibus. pag. 143
- CAP. CLXVI. Filius qui paternam dis-
positionem approbavit, an possit petere
supplementum legitime? Et qua cautela
uti debeat pater, ut filius ab huiusmodi
petitione excludatur. Quæ sit differentia
quoad transmissionem inter petitionem
supplementi, & instantiam quæ fit, ut
onus impositum legitime, ab illa reiciatur?
Et utrum Fiscus habeat ius petendi
reiectione oneris à legitima, in qua suc-
cedit. Denique utrum reditus relictus fi-
lio post obitum patris, augeat globum
hæreditatis, ad impinguandam filij legiti-
mam. pag. 145
- CAP. CLXVII. De creditore literarum
cambij, qui solutionem sortis principalis
exegit in loco, in quo literæ conscriptæ
sunt, & non in loco, ad quem sunt trans-
missæ: utrum hoc casu cambium dicatur
siccum? De liberatario, quod non obstan-
te deposito, vel non integro, vel per eum
retracto, teneatur ad intercesse, non ad ra-
tam crediti pro quo liberatio facta fuit;
sed ad ratam reditum qui ex bonis illi
liberatis percipi solent. p. 146
- CAP. CLXVIII. Substitutus pupillaris
non tenetur ad solutionem debitorum,
quibus paterna hæreditas onerata est; sed
potest obtinere separationem viriusque
hæreditatis, & paternam repudiare. De
donatione facta patri & filijs contempla-
tione certi matrimonij, quando ius quæ-
ratur filijs, adeo ut pater illis præiudicato
non possit. De donatione facta cum clau-
sula *ultra bona iam donata*. De muliere
luxuriosè vivente intra annum luctus,
cui applicentur lucra quæ perdit. Dona-
tio acquisitum facta per patrem filio,
quomodo intelligi debeat. Compensatio
utrum fiat in præiudicium anteriorum
creditorum ipso iure. pag. 148. vide *suprà*
cap. 147
- CAP. CLXIX. Dominus iurisdictionalis
manutenendus est in quasi possessione
exigendi multas consuetas. Populus
non potest augere pœnas, aut illas altera-
re sine consensu Domini; nec Dominus,
sine consensu populi. Potest tamen Do-
minus banna & edicta facere sine excef-
su. Communis non potest manentem
adversus Dominum in facultativis, &
illo ignorante factis. Laudimium non
debetur ex acquisitione facta in vim
Constiti

Quæstion. & Resolut. Ciuil.

Constituti: Si tamen post decem annos inter præsentēs, & viginti inter absentes, restituarur possessio, soluendum est Laudimium. p.151

CAP. CLXX. De præscriptione viginti annorum aduersus crimen homicidij: Et vtrum illa præscriptio currat aduersus pupillum, vel minorem 15. annis. Et quomodo interrumpatur: videlicet vtrum per simplicem accusationem, vel inquisitionem: Vtrum acta deperdita probari possint per testes, & quomodo? Domini iurisdictionalis declaratio vtrum præiudicat parti querelanti. Et an, & quando iudex requisitus possit cognoscere de mentis causis. p.153

CAP. CLXXI. Homicidium commissum in rixa non debet puniri poena mortis: & quibus dicatur commissum in rixa, tam ex qualitate loci, temporis, quàm aliis circumstantiis. Ex præcedenti aggressionem facta occidenti, excluditur præsumptio animi deliberati. In dubio præsumendum est homicidium non fuisse præmeditatum, nec cum animo occidendi. Ininteresse debetur ab illo qui occidit ad sui defensionem, excedendo modum legitimæ defensionis. Quod intelligendum est de interesse iudicato; non autem de nondum delato, sed dubio & euentuali. p.154

CAP. CLXXII. Sententia vtrum mixturam vel complicationem contineat; attendenda sunt verba dispositiua sententiarum. Donatarius qui habet clausulam Constituti, manutenendus est aduersus hæredes, aut alios posteriores donatarios. Nullitatis cognitio quando impediat executionem iudicij possessorij. Exceptio anterioritatis quomodo obstat aliis concurrentibus in remediis possessorijs. Qui passus est petitorium probari, sibi præiudicat in possessorio. p.157

CAP. CLXXIII. Quamuis hærede ante testatorem decedente testamentum fiat caducum, & substitutiones sequentes enascantur, illud tamen locum non habet, quando in testamento apposta sunt clausula codicillaris, quæ sustinet substitutiones. Hæredis institutio non probatur per verba enunciativa incidenter prolata. Minor propter iuramentum validè obligatur: sed si fuerit enormiter læsus, habet remedium restitutionis in integrum. p.159

CAP. CLXXIV. Donatarius omnium bonorum, vel quoræ, tenetur dumtaxat ad contribuendum pro rata ad solutionem debitorum, quæ tempore donationis iam

concepta erant, si verò sit donatarius quoræ cum suis oneribus, tenetur ad ratam acquisitionum per donatorem post donationem factarum. Vtrum si donator voluerit ipsum teneri ad debita actiua & passiva, tenetur ad onera, si dictum fuerit de præsentibus & futuris. Donator post perfectam donationem potest suam intentionem dubiam declarare. p.160

CAP. CLXXV. De debitore obtrato, qui post obrentam à creditoribus suis chirographariis dilationem quinquennalem, vendidit quædam bona vni ex dictis chirographariis, qui vult pretium bonorum venditorum tam extans, quàm consumptum compensare; & respectiue retinere pro satisfactione sui creditori. Et probatur, talem compensationem, seu retentionem non posse subsistere in præiudicium aliorum creditorum; præsertim stante mala fide tanti emptoris, quàm venditoris, qui noticiam habebant disiorum creditorum. p.161

CAP. CLXXVI. Collectiuo nomine vocati, censentur vocati post patrem, & non simul; etiam in collateralibus. Coniuncta dispositio quando resoluitur in disiunctam. Proximioribus vocatis, datur quidem vocatio actiua, sed inter ipsos non adest grauamen, nisi tractus temporis interueniat in gradu ipsorum. Renunciatio matris pro se, & hæredibus, & successoribus quibuscunque, quomodo noceat liberis & hæredibus renunciantis, p.164

CAP. CLXXVII. Quando maiori, vel minori concedenda, vel deneganda sit in integrum restitutio aduersus iuramentum decisorium. Probatio per confessionem aduersus illud iuramentum, admittitur; si tamen illam factam fuisse post iuramentum, probatum fuerit. Quid si noua instrumenta, aut novos testes reperitos esse proponatur, si ex illis detegeretur perinrium. p.167

CAP. CLXXVIII. Magistratus temporalis non solum durante officio conueniri non potest; sed nec illo finito pro gestis in officio, nisi pro dolo, baratariis, & extorsione. Neque tenetur si liberauerit carceribus debitorem, sua autoritate carceratum, non obstante arrestatione eiusdem debitoris facta autoritate alterius Magistratus, nisi de illa sibi legitimè constiterit. Aduocatus pacisci potest super salario moderato litis præteritis, non autem futuris, si conuenio fiat per modum quoræ. Nec salarium centum scutorum dicitur immoderatum, quando agitur de negotio grauè & difficili. p.168

CAP.

Index Capitum II. Partis

CAP. CLXXIX. De transatione simulata inter mercatores in fraudem vsuratum illicitarum. Et de variis coniecturis, ex quibus colligitur simulatio. De solutione & iustificatione cambiorum, quæ singulis undinis debentur: Et quodd super illorum taxatione non debeat dari partium conventioni; sed super hoc standum esse relationi peritorum. pagina 170

CAP. CLXXX. Pro dotis filiarum constitutione, vel testatione, bona fideicommissi collateralis alienari non possunt. Et pro dote subsidiaria primò recurrendum est ad bona partis, vel Aui; & deinde ad bona matris. Masculi tenentur feminas dotare, quando adest Statutum exclusivum ipsarum propter masculos. Bonorum fideicommissio suppositorum alienatio ex causa dotis, in certis casibus est difficilior. Et qui sint illi casus. pagina 171

CAP. CLXXXI. Dominium directum vtrum probetur per vnicam recognitionem in praiudicium recognoscens, & illius heredum, vel successorum etiam particularium; saltem adiunctis administris. Et quæ ad hoc adduci possint administracula, veluti solutiones canonum per longum tempus continuatæ, fama publica, qualitas Domini iurisdictionalis. Quid de Tertio non habente ius ab ipso recognoscens. p. 173

CAP. CLXXXII. Contra mulierem coningatam non currit prescriptio in bonis dotibus sed tamen debitor dotis in pecunia prescribit contra ipsam. Similiter currit contra illam prescriptio à die quo fuit assicurata propter vergentiam mariti ad inopiam; imò currit pendente coniugio, quando fuit crepta ante coniugium: Nec interruptitur per arbitramentum: Et vtrum per compromissum, vel interpellationem extraiudicalem? pagina 175

CAP. CLXXXIII. Quando testator substituit piam causam deficientibus descendens per lineam masculinam, feminæ descendentes ex masculis excludunt illam à substitutione. Quod si pia causa fuerit vocata deficiente linea masculina, runc pia causa excludit feminas descendentes ex masculis: Et vtrum sit differentia inter feminas primi, & feminas vltioris grauatis? p. 176

CAP. CLXXXIV. Quando quis heredem instituit, & illius heredes vocauit casu quo primus institutus non adiret suam hereditatem, locus est transmissioni in

favorem heredis, ab eius herede instituti: & iste transmissarius tenetur ad omnia onera hereditatis transmittens: quia illam hereditatem habet à transmittente iure hereditario; & bona transmissa non augent legitimam debitam super bonis transmittentis. p. 177

CAP. CLXXXV. Confessio dotis receptæ in dubio presumitur facta constante matrimonio animo donandi: & non firmatur iuramento nisi præcesserit dotis premissio. Et ex quibus coniecturis presumatur fraudulenta & simulata? Quæ simulatio potest opponi, etiam si lapsa sint tempora præfixa ad proponendam exceptionem dotis non numeratæ. p. 178

CAP. CLXXXVI. De donatione dotis profectitæ facta per filiam familias, sine consensu patris interueniente in ipso actu. Filiis vtrum ex stipulatione facta super restitutione dotis ius fuerit questum tanquam liberis, & sic vtrum dotem habeant tanquam heredes matris; an ex propria persona? Et quomodo sint explicanda verba stipulationis, siuo promissio restitutionis facta fuerit impersonaliter, siue in persona filie, aut cum clausula quibus de iure. p. 180

CAP. CLXXXVII. Venditio anticipata alimentorum ad triennium per filiam spiritum, vel naturalem, non substituitur maxime in praiudicium mariti & liberorum: quia dominus spiritus per patrem constituta succedit loco alimentorum. Quomodo succedant naturales patri volenti, vel inuito. Quid continere debeat decretum interponendum super alienatione alimentorum. Alimenta futura quæ dicantur. Et quis teneatur probare alienantem alimenta, fuisse ex illorum pretio factum locupletinrem. p. 182

CAP. CLXXXVIII. Constitutioni Agidianæ locum esse in Cluitate Auenionensi, quoad executionem sententiæ latæ in iudiciis possessorii, non obstante appellatione: idque tam in prima, quam in secunda instantia. Nec ad retardandam executionem sufficere, si productiones factæ fuerint post sententiam. Vtrum si ex huiusmodi productionibus constet de iniustitia sententiæ iudicis à quo, supersedendum erit in executione. Vtrum suspendi debeat executio possessorij iudicij, non obstante Agidiana, quando inter bona quæ petuntur, adsunt aliqua supposita dominio directo Ecclesiæ? Et an executio post appellationem facta sit attentatoria maxime superueniente rescripto commisso

Quæstion. & Resolut. Ciuil.

commissiois causæ appellationis, quod retrahitur.

p. 183

CAP. CLXXXIX. Continuatür materia precedentis capitis: cüm Rota referuasset, quòd si constaret etiam ex nouiter deductis de iniusticia sententiæ, suspendenda etat executio. Et ostenditur, exceptionem detractioem impedire immissionem fideicommissarij, illamque etiam creditoribus competere. Vxorem, aut alium creditorem hypothecarium posse bonorum vacantium possessionem apprehendere in vim clausulæ Constituti, maximè antequam hæres scriptus illam capiat: illamque pro suis creditis tenere quoad bona, quæ viuente marito iure familiaritatis possidebat: non obstante perceptione fructuum paucorum annorum, quæ non potest reddere creditum illiquidum, nec impedire retentionem.

p. 186

CAP. CXC. Aegidiana constitutio quando habet locum, ad effectum reiiciendi appellationem, saltem suspensiuam, interpositam à sententia in iudicio possessorio lata. Agitur de mixtura iudicij: Et quando ex iuribus post sententiam deductis, executio illius sit retardanda: Et quando competat retentio creditorum.

pag. 188

CAP. CXCI. Renunciatio generalis quibus in casibus extendatur ad fideicommissum, cuius conditio nondum euenit? Quid si appositum fuerit in ipsa iuramentum cum renunciatione omni legum auxilio? Quando quis est donatarius, & ad eum bona deueniunt ex alio diuerso titulo, vtrum possit agere de euictione. Dux causæ iuratiæ quando simul concurrere possint.

pag. 189

CAP. CXCVII. Substitutio facta de masculis feminis, vtrum masculi feminis in eodem gradu existentibus præferantur; maximè dum testator in toto testamento demonstrauit maximam erga masculos affectionem. Alternatiua quando suam retineat naturam; & quando respluat in disiunctiuam. De quatuor modis quibus considerari potest ordo in testamentis, nempe scripture, successionis, affectionis, & necessitatis: Et quando dispositio negativa eisdem regulis subiaciat, quibus affirmatiua.

p. 190

CAP. CXCVIII. Officia omnia, etiam iudicaturum Regiarum in Gallia, sunt venalia & hereditaria: imò & in quibusdam locis pignoratitia iudiciali, & decreto supposita in fauorem creditorum; non quidem quoad titulum, & dignitatem,

sed quoad æstimationem. Illorum æstimatio diuersimodè fit in casu imputationis, seu collationis, & in casu detractiois super bonis fideicommissi. Et vtrum imputatio, vel restitutio officij alienari debeat fieri iuxta valorem quo alienatum est, aut iuxta valorem illius tempore mortis paternæ.

p. 194

CAP. CXCV. Legitima statim post professionem factam, etiam in monasterio bonorum capaci, deberi tam ascendentibus, quàm descendentibus, verior est sententia: Quæ hoc casu ad hæredes transmittitur, etiam cum fructibus. Mortis ciuiliis & naturalis æquiparantur, quando in vtraque eadem militat ratio; aut quando ex vtraque idem resultat effectus.

p. 194

CAP. CXCV. Si Dominus iurisdictionalis qui à collectis immunis est, bona exempta alteri vendiderit, emptor amittit priuilegium exemptionis: circa quod tres diuersi casus considerantur. Pro bonis extra territorium loci habitationis sitis, collecta solui debet in loco habitationis, si in loco vbi sita sunt, nulla collecta soluatur. Hypotheca pro collectis certis aut variabilibus quando incipiat.

pag. 195

CAP. CXCVI. De validitate donationis factæ per minorem cum iuramento in fauorem sororis, cum substitutione in ea appositâ in fauorem auunculi, qui erat curator donantis. Defectum insinuationis non posse opponi per donatarium, vel eius hæredes, qui in vim donationis bona possidet, & in fraudem substituti noluit insinuare donationem. Donatio facta curatori sub incerto conditionis essentis, valida est.

p. 197

CAP. CXCVII. Si pater filiz certam summam legauerit, & bona illi pro certo pretio in eodem testamento reliquerit, non tenetur hæres filius ad euictionem propriam bonorum datorum in solutum sed ad impropiam, videlicet ad æstimationem bonorum euictorum, iuxta valorem temporis testamenti: qui valor regulandus est iuxta ratam legitimæ, ita vt pro eo quod legitimam excedit, non debeatur euictio, si legato factum fuerit de bonis loco legitimæ. In legato alternatiuo, re vna perempta, quid hæres præstare debeat? Rei litigiosæ legatæ euictio regulariter non debetur.

p. 198

CAP. CXCVIII. Quando factus fuit calculus generalis, cum mutua inter fratres liberatione subsecuta, vtrum in ea comprehendatur debitum, ad quod vnus ex fratri

Index Capitum II. Partis

fratribus alteri quidem tenebatur, sed illud cessum fuerat filiz vnus ex fratribus ex causa dotis, alio fratre debitore consensiente, & interueniente eius delegatione cum suis requisitis. p. 100

C A P. CXCIX. De eo qui consensit, vt Officium, quod ex arbitrio Vniuersitatis dependebat, alteri conferretur, inito pacto, vt is cui conferebatur daret consensienti modietatem lucrorum Officij per aliquod tempus: cum tamen Officium non dependeret ab eius voluntate: vtrum illa promissio sit nulla tanquam facta sine causa. p. 102

C A P. CC. Renunciatio amplissima cum pacto de non petendo aliquid quocumque iure in futurum, super bonis paternis, non impedit quominus renunciatus instituatur hæres à matre: sed si hæreditas matris sit creditrix paternæ, obstat agenti generalis & amplissima renunciatio. Renunciatus censetur tantum renunciare successioni ab intestato, nec impeditur capere ex testamento. Intellige in præiudicium eius, de cuius hæreditate agitur, sed non in præiudicium fratris vel sororis, in cuius fauorem facta est renunciatio. p. 103

QVÆSTIO

QVÆSTIONVM ET RESOLUTIONVM CIVILIVM, SECUNDA PARS.

CAPVT CI.

De duplici iure offerendi, nempe de eo quod competit tertio possessori aduersus creditores: Et de eo quod datur creditori aduersus possessores. Et cuius temporis æstimatio attendi debeat, quando sit oblatio, siue valor auctus fuerit beneficio temporis, siue propter melioramenta in prædio facta.

SVMMARIVM.

1. *Possessor huiusmodi pluribus creditoribus obligatorum potest offerre debitum anteriori, ad illius exclusionem.*
2. *Creditor habet ius offerendi aduersus tertium possessorem, cui pignus venditum, aut in solutum datum est, quantum pignus plus valet quam creditum anterioris.*
3. *Possessor quando offert creditori, non tenetur illi solvere totum illius creditum, sed tantum usque ad valorem prædij temporis oblationis, deducto valore melioramentorum, si facta fuerint, etiamsi minus impensum fuerit quam valeant melioramenta.*
4. *Creditor, quando offert possessori, tenetur solvere verum valorem prædij etiam extrinsecum, & ex solo beneficio temporis auctum.*
5. *Ius offerendi non competit nisi ratione hypothecæ.*
6. *Exceptio melioramentorum & augmenti valoris huiusmodi potest opposui etiam post sententiam, cum illam non impinget.*

PROPOSITVM fuit dubium pro veritate decidendum, verum Tertius possessor, cui bona pro credito anteriori per hæredem debitoris in solutum data fuerant, quæ tamen in valore excedunt illud creditum pro quo in solutum bona data fuerant, hodie im-

Sauvagesy quest. & resolut. Part II.

petitur à posterioribus creditoribus possit uti iure retentionis, donec sibi soluantur melioramenta, non solum extrinseca, verum etiam intrinseca, veluti si prædia in solutum data, successu temporis, & solo illius beneficio aucta fuerint in valore? Super quo paucis fuit conclusum, Tertium possessorem aduersus creditores excipientem, incrementum valoris bonorum procedens ex solo beneficio temporis petere, aut pro eo, iure retentionis uti posse.

Pro cuius veritatis probatione supponendum est, ius offerendi dupliciter considerari posse. *Primo*, respectu possessoris bonorum pluribus creditoribus, aut sibi etiam obligatorum; huic enim tertio possessori aduersus creditorem hypothecariam gentem super illa re possessa, competit ius offerendi, per quod excludit creditorem, offerendo ei creditum suum, ut in l. *Paulus*, §. t. & ibi Bartol. ff. *quib. mod. pig. vel. hypothec. solvitur*.

Secundum ius offerendi competit creditori aduersus tertium possessorem, cui pignus venditum est, aut translatum dominum per dationem in solutum: & tunc ratione hypothecæ, quæ non fuit extrinseca in præiudicium creditoris, potest ipse creditor intentare remedium iuris offerendi aduersus posteriorem, offerendo illi summam per eum solutæ anterioribus creditoribus vñ cum melioramentis: quod ius competit non solum aduersus posteriorem creditorem hypothecarium, cui pignus in solutum data sunt, vel vendita per debitorem, sed etiam aduersus extraneum emptorem; quomodo soluent habentibus hypothecam anteriorem, quatenus pignus plus valet quam creditum prioris creditoris, ætento quod nihil priori creditori deperit, eo quod totum suum creditum consequitur: & è contra posteriori creditori prodest, qui suum creditum consequitur usque ad concurrentiam maioris valoris prædij hypothecari: & hos duos casus bene distinguat, & explicat Moser, *in rell. de iur. offerend.* loquens de primo casu, n. 7. de secundo vero, n. 70. sicuti etiam Rot. decis. 133. n. 5. & 12. p. 6. *revertit*.

Hoc præsupposito concludendum est in primo casu, nempe quando possessor offert creditori, veritatem esse sententiam, quod si ipse possessor fecit melioramenta in re per eum possessa, & creditori

A hypothecæ

2 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

hypothecata, non tenetur offerre totum creditum, sed sufficit quod offerat rei affirmationem & valorem habita respectu ad tempus praesens, id est, ad tempus oblationis; non autem ad tempus praetentum, videlicet ad tempus quo iste possessor emit remansit illi data fuit in solutum, ita ut si res aucta fuerit in valore ex beneficio temporis, illud augmentum cadere debeat ad utilitatem creditoris, quoniam posteriori, deducendo tamen valorem melioramentorum in totum, etiam minus impendit: non obstante dispositione text. in l. in fundo 39. ff. de res vend. quae locum habet quando fundus à domino vindicatur; non autem quando creditor vult auocare vigorem suae hypothecae; tunc enim fit deductio totius valoris melioramentorum, & in hoc casu procedunt tradita per Negozant. de pignori quarto membro §. p. n. 21. Vincent. de Praec. decif. 38. num. 5. Menoch. lib. 3. praesumpt. 32. num. 8. in fin. vers. Immo etiam in creditore. Covarrua. lib. 2. refolut. cap. 8. num. 3. vers. ceterum, Cyriac. contron. 194. num. 10. Duran. decif. 445. à n. 1. ad 4. Donat. de Marin. refolut. 219. num. 18. & sequent. Vifell. comment. conclus. c. 69. n. 4. Morot. de iur. offer. n. 7. & 8. Merlin. de pignori lib. 1. q. 69. n. 7. & lib. 4. q. 81. num. 1. & sequent. & perit. Maref. cot. lib. 2. v. avaria. refolut. cap. 112. num. 14. vers. vel saltem, & num. 18.

In secundo verò casu, nempe quomodo non ipse possessor offerat, sed ei sit obligatio à posteriori creditore pro consequentione sui crediti, qui est secundus casus consideratus à Rota dist. decif. 135. num. 12. venor & receptor est sententia, creditorem, qui intemat remedium iuris offerendi, teneri solvere veram valorem praedicti possessoris secundum affirmationem temporis oblationis, etiam si solo temporis beneficio augmentum factum fuerit, quae fuit sententia Morotij in d. tract. de iur. offer. n. 70. qui non solus illius sententiae auctor est, sed etiam alij pletique, qui ante cum scripserunt, quos ipse recitat, & nominatim Cephal. consil. 50. num. 19. ubi ait hoc esse honestissimum & sanctitate sanctionis eandemque sententiam sequutus fuit idem Morot. consil. 40. num. 16. Thesaur. iur. lib. 2. quest. 65. n. 8. & ante eos Aretin. consil. 159. num. 12. vers. hoc praemisso. Costa de rat. rate. quest. 65. num. 4. ne primus creditor sit in damno, qui sua pecunia potuisset emere alia bona, quae aequè fuissent aucta pretio, sicut illa quae obtinuit à debitore. Idem tenent Anton. Nigeli in tract. de pignori. indic. cap. 3. §. 18. num. 3. & 4. Merlin. de pignori lib. 4. quest. 83. num. 86. & 87. addatur idem Thesaur. iur. lib. 1. quest. 71. num. 5. Merlin. Pignatelli. lib. 1. controuers. cap. 93. num. 11. & 12. Mastril. decif. 101. num. 17. cum alijs per eos citatis.

Cum igitur in casu proposito non tractaretur de possessoris offerente creditum, sed de creditore qui agebat contra possessorem, qui secundus est nostrae quaestionis casus; sequitur, creditorem offerentem non fuisse audiendum, nisi soluto integro valore bonorum, id quorum evocationem agit, etiam cum augmento valoris ex solo temporis beneficio procedentis.

Neque obstat si dicatur non tractari de interdicto Saluiano, non autem de iure offerendi: Quia responderetur ius offerendi non competere creditoribus nisi vigore hypothecae & interdicti Saluiani, quia non potest confecti possessio ab auctiore creditore nisi per ius offerendi: Rot. decif. 176. n. 6. post arath. Pacifici de Saluian. interdict. quod ius non competit nisi ratione hypothecae: Merlin. de pignori lib. 4. q. 46.

Non etiam obstat quod in sententia graduationis, fuit solum reservatum possessori ius retinendi pro pretio suae donationis in solutum, & nihil dictum fuit de melioramentis, neque de augmento valoris procedente ex beneficio temporis: Quia respondetur, has exceptiones posse proponi post sententiam, cum non tendant ad illam revocandam, sed potius ad illam modificandam, & quia tales exceptiones respiciunt potius executionem, quam ipsam sententiam: ut tradit Gratian. dec. 215. n. 16. post Negozant. de pignori lib. 5. p. n. memb. 4. n. 10. Maref. cot. lib. 2. v. avaria. refolut. 112. n. 18.

CAPVT CII.

Pater qui filio suo donauit medietatem bonorum suorum francam, & exemptam ab omnibus debitis, reservata sibi facultate liberæ administrationis; non potest ad propriam utilitatem convertere pecunias ex administratione provenientes, nec ex illis propria debita & legitimas aliorum liberorum solvere, in praedictum maxime uxoris, & liberorum, quibus ius quaesitum est per donationem factam in contractu matrimonij.

SVMMARIVM.

1. Pater legitimus administrator bonorum filij sui non tenetur rationem reddere de neglectis.
2. Quod maxime procedit si hoc filij pater in donatione expressè reservaverit.
3. Pater legitimus administrator bonorum filij non tenetur de mobilibus subraliis, furto vel consumptione vsq.
4. Donator potest sibi reservare facultatem disponendi de bonis donatis, & hoc casu tenetur restituere donatario bona quae supersunt.
5. Ceterarum tamen indicatorum in Tribunalibus Galiae, & dispositum per donatorem reservata intelligitur de moderata dispositione.
6. Simplex usufructuarius cui data est facultas alienandi, non potest alienare nisi arbitrio boni viri.
7. Administrator liberarius potest à redditione rationum administrationis praeverti, sed non futura.
8. Pater cui relicta, vel conventa, aut reservata est liberatio verbi amplissima, non tenetur filio rationem reddere de re reliqua praestare.
9. Sed hoc intelligendum est de administratione praeverti, non autem de futura.
10. Pater qui donavit filio in contractu matrimonij non potest alienare, aut dissipare bona donata in praedictum uxoris & liberorum, quibus ius est quaesitum per huiusmodi donationem.
11. Liberatio à redditione rationum favorabilior est quando agitur de usufructu.
12. Liberatio generalis etiam à praeverti à administratione ratione reddenda regulari debet ad arbitrium boni viri.
13. Pater per generalem liberationem non censetur liberatus ab administratione dolosa, sed tantum à culpa in administratione futura.
14. Pater si bona donaverit filio franca, & exempta ab omnibus debitis, non potest pecunias ex bonis donatis provenientes convertere in solvendum proprium debitum.

15. *Pater qui à redditione rationis liberatus est, non tamen consequitur liberationem, si ex bonis suis administrationis factum fuerit locupletior.*

PATER donauit filio suo in contracta primi eius matrimonij medietatem omnium, & quorumcunque bonorum suorum, mobilium, & immobilium, iurium, & actionum, præsentium & futurorum, referens sibi fructibus dictorum bonorum, & dotis eius vxoris, supportibus per eum oneribus matrimonij ea tamen lege, quod libera & integra administratio dictorum mobilium ad ipsum spectabit, & notanter ut possit exigere & recipere debita, eorumque inter, concordare, & transigere super actionibus & litibus, nouare, & transigere dicta debita, pecunias ipsorum conuenerit in acquisitiones fundorum, aut aliis facere prout sibi videbitur, *inquit qu'il terra bon estre, & qu'il lay plaira*, absque eo quod possit teneri ad aliquod computum, aut representationem diminutionis debitorum, quæ de super euenire possent: Imò dictus filius capiet, & tenebitur esse contentus eo quod debetur, & de statu dictorum mobilium tali, qui reperietur tempore mortis dicti sui patris & donatoris, eodem modo, quo vtilitatem percipiet ex bona administratione patris, *de son bon mesnage*, & de augmentatione, si quæ faciet.

Quæ medietas bonorum donatorum erit franca ab omnibus debitis passibus, dotibus, legitimis, & aliis oneribus, *sens que des fonctions*, quæ oncia remanebunt super alia medietate non donata.

Præfata donatio fuit confirmata, & ratificata in secundo contracta matrimonij dicti filij inter cum secunda eius vxore, adiectis tamen nouis sublimitationibus.

Deoique dictus pater in instrumento emancipationis filij sui, sumpto per Notarium publicum, hoc sibi referauit, ut esset liberatus ab omni administratione per ipsum facta de bonis suis, absque eo quod teneatur reddere computum, aut præstare aliquem reliquorum, & aliis prout continetur in instrumentis dictorum matrimoniorum.

Nunc queritur, verum dictus pater ponereit virogem dictarum clausularum exgere dicta Capitalia, absque eo quod teneatur impurare super sua medietate reseruatâ, summas per eum solutas propriis creditorebus aut legitimis, aut eo quod ipse promissit dictam donationem fuisse francam & immunem ab omnibus debitis, legitimis, & aliis oneribus, exceptis fundariis, remanente alia medietate debitorum, & oerum, super medietate non donata.

Pro resolutione huius dubij varij casus distinguendi sunt. Primus casus est de summis per patrem exactis, & per eius negligentiam aut inaduententiam amissis, diminutis, vel male collocais. Et quoad hoc certum est, patrem, & eius bona, in nihilo teneri erga filium & donatarium, quia pater administrator bonorum aduententiarum filij, non tenetur ad redditionem rationum, nec ad onus satisfaciendi: ut docet Palsal. *de circ. g. ut p. t. cap. 3. n. 32.* & probatur per text. in *l. cum oportet. §. non autem. C. de bonis que lib. 1. ubi*: neque ratio cuius si super administratione iussit: *Munn. de ratioc. c. 5. n. 28. versic. contrarium.*

Quod maxime procedit, si ante reservationem expressa contenta in instrumento donationis, in quo pater cum amplius amplius referat sibi facultatem administrandi pro libito suæ voluntatis, absque eo quod teneatur ad redditionem rationis, *Santlerij. quæst. & res. ciuil. Pars II.*

aut representationem diminutionis: quæ verba faciunt ut administrator, quicumque ille sit, estimetur à redditione rationis pro us, quæ per negligentiam deperdita, vel diminuta sunt: *l. si seram ventum, ff. de leg. 1. & ab. Bartol. & bene Salicet. in l. cum necessitas, C. de fideicom. §. 1.* Et ideo non tenetur administrator de mobilibus facto subtrahis, vel vii coofumptis: *Alexand. consil. 45. vol. 1. Tufch. l. l. consil. 328. n. 3. & 4.*

Secundus casus, quando agitur de donatore, qui non solum usufructum sibi referauit, sed etiam expresse coouenit, ut sibi liceret de bonis donatis disponere inter viuos, vel per viuantem voluntatem. Hoc casu valet referuatio; neque intelligitur facta donatio nisi de bonis supererogantibus tempore mortis, ut bene explicat Manne. *de tact. & ambig. conuention. lib. 1. tit. 47. per tot.* Sed hic non est casus noster, quia donator solum sibi administrationem referauit, ut patet ex lectura dictæ donationis, in qua solum liberam administrationem sibi pater referauit. Pater etiam ex illis verbis, *qu'il se preuendra de bon mesnage de son pere*: & ex illis verbis, *employer en l'acquistum des fonds*, & aliis similibus, quæ sonant in administrationem, neque referri possunt ad dispositionem iure dominij faciendam.

Quantum & hoc casu, si præiudicia Tribunalium Galliarum sequimur, facultas de bonis disponendi debet intelligi de parte duntaxat, & non in totum, & sic iuxta qualitatem personarum, ut donationis non reddatur inutilis, ut testatur Addit. ad Louet. *l. l. D. non. 10. post medium*, ubi allegat consil. 60. cuiusdam Anthoii *non. 1. §. & 18.* sed ut dictum est, hic non est casus noster.

Tertius casus est, quando agitur de simplici usufructuario, qui si animo euertere restitutionem bonorum, in quibus habet usufructum, alienaret, hoc facere non posset in præiudicium propteritij, quamuis illi data esset facultas alienandi, vel vendendi: quia illa licentia debet intelligi ut impoat abutrum boni viri, non autem liberam voluntatem: *Alexand. consil. 38. non. 11. & 12. lib. 3. & ad hoc etiam allegatur Paris. consil. 95. non. 73. lib. 2.* Sed licet non est etiam casus noster, de quo agit Gabriel. *consil. 99. non. 28. vol. 2.* ubi hoc limitat nisi licentia alienandi foocer in liberam voluntatem.

Quartus casus, quando fuit factum pactum, vel legatum, quod administrator liberetur non solum à redditione computorum, sed etiam à solutione reliquorum: Et hoc casu administrator neque tenetur ad redditionem rationum, neque ad præstationem reliquorum, dummodo agatur de administratione præterita: nam quoad futuram administrationem, huiusmodi pactum liberationis non comprehendit absolutionem à præstatione reliquorum: *Grail. in §. legatum. quæst. 40. numero 5. 6. 7. & 8.*

Quintus casus, quando agitur de patre, cui relicta, vel per pactum coouenit esse liberatus ab omni redditione rationum, præsertim cum verbis amplissimis: tali casu pater liberatur non solum à redditione computorum, sed etiam à præstatione reliquorum: per text. expressum in *l. Arelum. 19. §. Titius ff. de liberat. legat.* præsertim enim propter naturalem affectum facie omnia patri videri coeucta, nisi aliud appareat, & per illum text. ita tenet Menoch. *lib. 4. præsumpt. 16. 4. non. 18.* qui in 19. illud extendit etiam ad matrem, & alios affines: Idem Menoch. *de arbitrar. c. 109. non. 17.*

A 2 C. COIT.

4 Petri Francisci de Tondui Sanlegerij,

Conat. lib. 2. variat. res. lib. cap. 14. n. 2. versic. postremo oportunitate queritur.

9 Sed hoc intelligendum est, quando agitur de liberatione conuicta fauore patris, pro aduocato ratione praeterita; de qua loquitur, & intelligendus est text. in d. l. Aurelius, §. Titius, ff. de liberat. legat. vt notauit Castrensis. consil. 467. n. 8. column. penult. versic. nunc circa quartum, vol. 2. Alciat. in trall. de presumpt. reg. 1. presumpt. 6.

10 Quoad vero administrationem futuram, non potest fieri conuentio per quam pater aduocatur ad abutendum, & dissipandum bona donata, in praedictum uxoris, & liberorum, quibus ius quatuor est per donationem factam in contractu matrimonij: Guid. Pap. decis. 145. column. 2. n. 2. vers. sed his non obstantibus. Franc. decis. 105. num. 1. & sequent. & decis. 436. num. 4. Rot. decis. 493. num. 1. part. 4. tem. 2. & decis. 44. part. 6. recent. & 114. num. 1. part. 7. ratione cuius iuris acquisiti uxori & liberis, non potest fieri aliquod pactum vel conuentio io praedictum pactum matrimonialium: Robert. ver. indub. 1. a. 2. Quod tamen sic intelligi debet vt procedat, quando per donationem ius fuit quatuor liberis vt liberis, secus si vti haeredibus: ex coactis infra, caput 144. num. 4. & sequentibus. Et sic etiam intelligenda sunt, quae dicuntur infra c. 168. n. 15. & sequentibus. Vel nisi donatarius alienaret in fraudem, vel per clandestinas repositiones: Robert. d. lib. 1. c. 2.

11 Casus ille maxime nostro conuenit; quia si agatur de administratione per patrem facta ante donationem filio factam, pater liberatus est per clausulas amplissimas in dicto instrumentum donationis contentas; per text. in d. l. Aurelius, §. Titius, ff. de liberat. legat. quem ad alios etiam adfines extendit Sarr. consil. 112. n. 89. & quarequam neque hoc ita simpliciter intelligi debeat sed eo duo taxat casus, quo ludeat ita faciendum esse arbitratu fuerit, vt expressè habetur in d. §. Titius, in illis verbis:

12 Respondeo, cum, cui notis esse, estimatum: & ita coactat Menoch. de arbitrat. d. casu 209. n. 27.

13 Sed quoad administrationem futuram, tale pactum liberationis comprehendit quidem liberationem a scrupulosa, non tamen a culposa & dolosa bonorum administratione: Munia, in trall. de ratione, cap. 3. num. 28. versic. contrarium, sed non excludit patrem a praestatione doli seu fraudis futuroe, cuius remissio & liberatio non valet quantumvis verbis amplissimis facta: doli enim futuri non potest remitti: leg. conuicti, ff. de pall. d. lib. Bartol. in d. l. Aurelius, §. Titius, ff. de liberat. leg. & in specie de patre, qui habet administrationem cum liberatione ab omni reliquatu, cum verbis amplissimis, quod non censetur liberatus a fraudulenta, vel dolosa administratione futura, tradit Alciat. d. l. a. presumpt. 6. n. 1. & 2. Castrensis d. consil. 467. versic. nunc circa quartum, vol. 2. & bene explicat Mantica de conuictis lib. 9. tit. 8. n. 21 in nouo.

Applicando igitur dictas conclusiones ad casum nostrum; dicendum est, quod si pater negligenter se gessit in administratione bonorum donatorum, non potest in aliquo teneri erga filium suum donatarium: sed si fraudulenter egerit, pecunias ex nominibus ex actis, aut ex mobilium venditione prouenientes in proprios usus conuertendo, & ex his soluendo legitimis aliorum liberorum, & quibus tamen franca & immunia reddere bona donata promiserat, & sic contrauentione pacto matrimonij, per quod ius uxoris & liberis quatuor fuerat, vt supra dictum est; tenebitur omni-

no de his pater erga filium donatarium, ratione fraudis factae io praedictum praedictam donationis, io qua pater expressè promiserat bona donata fore immunia a solutione legitimarum; quamuis licet simpliciter promississet bona fore immunia ab omnibus oneribus, donatarius tamen non debetis contribuere ad solutionem legitimarum: propterea omnimodè iudicatur testatur Claudius des Henrys in sua recollectione arripitorem, post hanc scripta visus, lib. 4. cap. 6. n. 9 r. Contra Maynard lib. 2. cap. 93.

Et si aliter diceremus, sequeretur reuocationem donationis praedictae facta in eodem contractu, & in eodem instanti; quae tamen reuocatio & reuocatio de iure nunquam praesumitur: l. non ad ea 88. de condit. & demonstrat. quia facta conuentione quod bona donata essent libera a debitis & legitimis, tamen filius donatarius & proprietarius debita illa, & legitimas solueret de bonis donatis, & sic pater administrator locupletaretur cum iactura filij, uxoris, & liberorum ipsius; quia medietas donata non esset franca & immunitas a legitimis; cum tamen de iure tria etiam in casibus, in quibus per liberationem amplissimam tutor liberatur a dolo etiam praesumpto, tamen administrator non consequitur, quando factus est locupletior, Graff. §. legatus, q. 40. n. 7. & 8. vers. quamquam contrarium tenet. Et idem tradit Maotic. de conuictis lib. 9. tit. 8. n. 75. in nouo, plures allegat & sequitur Cyriac. controuers. 73. num. 32. & 33. vbi dicit non posse negari quin adit manifestus doli quando administrator non restituit quod ad eius volutatem peruenit: & in omnem casum, omnes admittit, quod vbi administrator fuit factus locupletior, tunc non obstat quacumque liberatione, licet res non extet, tamen tenetur ad illius restitutionem: Cualcanan in trall. de iure, num. 107. cum aliis ibidem per Cyriac. allegatis.

CAPVT CIII.

Pater filium emancipans habet medietatem vsusfructus bonorum aduentitiorum filij, quae tempore emancipationis possidebat, etiam si illam sibi expressè non reteruauerit: Totum tamen vsusfructum reteruare potest. Quid si agatur de hereditate delata, sed non agnita? Et vtrum per retentionem dotis matetrix pater censetur matris hereditatem aduicisse nomine filiorum? Quoad verò bona per filium post emancipationem quae sita, nullus patri quae sita vsusfructus, etiam si illum tibi expressè reteruauerit.

SVMMARIVM.

1. Liberi nati post filij emancipationem sunt extra potestatem aui emancipantis eorum patrum.
2. Pater emancipans filium habet de iure medietatem vsusfructus bonorum, spoliatarum ad filium tempore emancipationis, etiam maternalium, nisi alia conuentione in contrarium.
3. Amplius hoc procedit, etiam si pater emancipans nihil sibi reteruauerit.
4. Pater filium emancipans potest sibi retinere totum, & integrum vsusfructum bonorum aduentitiorum.

uenturorum, quæ filium habebat tempore emancipationis.

5. Pater filium emancipans non habet medietatem usufructuum bonorum, si filio tempore emancipationis delatorum, sed non ad agnatum.
6. Pater nomine filij censetur admissæ maternæ hereditatem per retentionem dotis maternæ: sed vide not. t. 1.
7. Quod procedit si filius sit in infansia constitutus, quia tunc pater sine filio potest adire hereditatem illi delatam: secus, si sit maior infans.
8. Maxime autem, quando dotis non consistit in bonis stabilibus, quia multo minus censetur per patrem adire hereditatem matris, per retentionem dotis factam à patre.
9. Retentio dotis maternæ censetur facta per patrem potius propter usufructum sibi competentem, quàm ad adiudicandum illius hereditatem nomine filiorum.
10. Quæritur potest desponsa alia conuictura, pater præsumitur potius dotem maternam alio animo retinisse, quàm ad adiudicandum matris hereditatem nomine filiorum.
11. Verum est, quod per retentionem dotis maternæ, non censetur pater adire hereditatem matris nomine filiorum.
12. Nisi aliunde probetur, patrem admissæ hereditatem vocari nomine liberorum, non habet medietatem usufructuum dotis maternæ delatæ ante emancipationem, & post eam adita.
13. Bonæ acquisitionis à filio post emancipationem, pertinent ad filium tam quoad proprietatem, quàm quoad usufructum, quamvis pater emancipans sibi illius usufructum expresse reseruauerit.
14. Usufructus medietatis bonorum, quæ filio tempore suæ emancipationis habebat, durat etiam post mortem filij emancipans, quoniam illi reliqueris liberi superstiti.

Instrumento emancipationis filij, facta fuit per patrem expressa referentia ad sui fauorem administrationis, & usufructus omnium bonorum per ipsum filio suo donatorum, & aliorum, quæ ipso habuerat tam à matre, quàm ab auunculo, ut de illo facere, & ad libitum disponente posset, tam in vita, quàm in morte. Quodque dictus pater remaneat liberatus ab omni administratione, & præstatione reliquarum, & aliis prout continetur in contractibus primi, & secundi matrimonij dicti filij.

In contractu vero primi matrimonij eiusdem filij, idem pater donauit ipsi medietatem omnium bonorum suorum, referentis sibi fructibus, & liberæ administratione, modo quo supra, in contractu emancipationis descripto.

Hæc donatio ratificata fuit in contractu secundi matrimonij, defunctæ primæ uxoris, celebrati, & de nouo facta, adiectis tamen nonnullis substitutionibus, & oneribus, in prima donatione non contentis.

Et præterea dictus pater in hoc secundo contractu matrimonij, donauit eidem filio suo omnes acquisitiones per ipsum faciendas, iure præcipui, & tam quoad proprietatem, quàm quoad usufructum, absque onere collationis, vel imputationis: Proemittens filium suum emancipare, casu quo præsens donatio, & remissio valida non esset.

His suppositis, quæritur verum pater qui in contractu matrimonij filio suo donauit quidquid ac-

Senlegeri quæst. & res. ciuil. Pars II.

quirere posset, promittendo pro maiori validitate ipsum emancipare, nouas conditiones potuit adicere: & maxime in præiudicium filiorum substitutionum, qui post emancipationem nati sunt, (& per consequens ab aui potestate liberati iuxta text. in §. illud autem, vers. quod si post emancipationem, de sit. quib. mod. ius pat. pot. soluit.) quia fructus relictus, ad istos liberos iure proprio post mortem patris pertinebant in vim substitutionis apertæ in eorum fauorem.

Et ut huius dubij decisio certior haberi possit, quædam supponenda sunt, ex quibus difficultas questionis maiori cum facilitate explanabitur.

Itaque supponendum in primis est, magnam esse differentiam inter bonæ acquisitionis ante emancipationem filij, & acquirenda post emancipationem. Siquidem de iure communis, cessante conuentione in contrarium, pater habet medietatem usufructus bonorum, quæ filius tempore emancipationis acquisierat, videlicet tam bonorum maternorum, quàm aliorum aduentitiorum: per text. in l. cum oportet §. h. nunc autem, C. de bon. qua. lib. l. si uxor mater, C. de bon. mater. & in hoc quoque, In l. per quas pers. nobis acquiritur, & tunc exponit Hippolyt. Riminald. in dicto §. hoc quoque, n. 1. & 23. fol. mibi 68. ubi probat hoc procedere tam in bonis maternis, quàm in aliis quibuscunque aduentitiis. Et explicat Valentin. Forsterus in tract. de success. ab intest. lib. 7. cap. 20. num. 3. Lud. Roman. singul. 547. Accidit in tract. de prim. pat. potest. primul. 4. cap. 1. n. 5. & primul. eod. §. n. 5.

Quod procedit, etiam si pater emancipans filium nihil sibi reseruauerit, habet enim nihilominus dimidiam partem usufructus aduentitiorum tempore emancipationis acquisitorum, ac potest eam legis sibi delatam: per textum expressum in dicto §. cum autem, & sic intelligendus est Boet. de off. 17 a. n. 35. & Papon lib. 7. tit. 1. arres. 25. & si aliter intelligeretur, repugnaret textui expresso in dicto §. nunc autem, & in dicto §. hoc quoque.

Sed duæ emergunt circa casum nostrum questiones. Prima est, cum lex totam usufructus acquisitionum medietatem patri deferat, verum ipse possit retinere totum usufructum acquisitionum, prout dictus pater donator, & emancipans, integrum illum retinuit.

Hanc difficultatem pauci DD. tangunt, sed concludendum est, quod pater potest totum usufructum aduentitiorum tempore emancipationis acquisitionum sibi per pactum expellum referre: et ita clarè docet Castren. in dicto l. si uxor mater, n. 3. C. de bon. mater. ibi, Nisi per pactum eam sibi reseruauit.

Secunda difficultas, Quod dicendum de bonis maternis delatis, sed quocum aditio facta non fuit. Hanc questionem tractat Cocin. consil. 41 a. n. 7. & 8. vol. 3. ubi concludit non sufficere hereditatem maternam fuisse delatam filio, ut dicatur esse de bonis acquisitis tempore emancipationis, sed requiri aditionem: Quia quoad acquisitionem incipitur tempore aditionis, non autem tempore hereditatis delatæ.

Sed in casu proposito cessare videtur difficultas, quia satis adita dicunt per patrem omnia filij materna hereditas per retentionem dotis maternæ, & per retentionem dicti usufructus bonorum maternorum, quæ esset inutilis, nisi supponeretur aditio maternæ hereditatis: nemò autem præsumitur adum inuilem & frustratorem facere voluisse. Et quod sola retentio dotum inducat aditionem hereditatis maternæ, docet Sord. consil. 244. n. 20. & de off. 140. n. 1. Nat. consil. 74 n. 10. & 11.

A 3 Verum

6 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

7 Verum hic subistendum est, imò concludendum, quod si aliunde non appareat de aditione hereditatis maternæ facta per patrem, non sufficit sola retentio dotis maxime in pecunia consistens, ad hoc ut materna hereditas adita censetur, cum præsumptio aditionis cesset in parte quando filius non est in infantia constitutus, quia dum agitur de infante, solus pater potest adire pro filio: *l. si infans, C. de iur. delib. & de infante loquuntur Sord. & Natt. in locum citat.* At verò quando agitur de filio excedente annos infantie, sola retentio dotis maternæ non operatur aditionem, cum pater solus pro filio maiore infantia adire non possit: *Surd. d. l. de decif. 140. m. 10. & maxime quando agitur de dote consistente in pecunia, non autem in bonis stabilibus: Surd. ibidem. m. 11. d. l. de decif. 140. & Costa de rata, quest. 10 §. m. 1.*

9 Quod multo magis comprobaretur ex eo, quod pater poterat retinere dotes maternas, non animo adendum, sed ratione usufructus quem illis habebat, quo casu non præsumitur aditio ex tali retentione dotis facta per patrem: *Gratian. dist. sept. forens. c. 6. 17. m. 16. quem sequitur Hodiern. ad Sord. d. l. de decif. 140. m. 19. & Ergeneuiter cessat præsumptio aditionis oriens ex retentione dotis, quoties potest alia adesse causa retentionis: Cyprie. Latr. dec. 13. m. 10. Iusta autem retentionis causa est, quando pater habet usufructum dotis, quia hic spectat ad patrem, quamvis filius adire non possit: *l. cum non sit filius, C. de bon. qua lib. Hodiern. ubi supra.**

11 Neque hoc casu obstat retentio usufructus bonorum maternorum facta per patrem: quia in iure verum non est, quod per huiusmodi retentionem inducatur aditio maternæ hereditatis, cum etiam illa omo adita usufructus pertineat ad patrem: *l. d. l. cum non sit filius, C. de bon. mat. Camill. de Med. consil. 98. n. 1. Hodiern. ad Lib. edictali, C. de sec. nupt. §. 3. m. 18.*

12 Si igitur non consistat aliunde, patrem maternam hereditatem filio delatam adiuile, talis hereditas non erit numeranda inter bona acquisita, sed inter acquirendationem quorum non potuit fieri reservatio usufructus per patrem in actu emancipationis, vix mox probabitur.

13 Deueniendo igitur ad secundum casum, qui versatur circa bona acquirenda post emancipationem, certissimum est & communi DD. calculo receptum, bonorum huiusmodi post emancipationem acquisitionum usufructum omnino spectare ad filium emancipatum, etiam si pater talium bonorum usufructum sibi integrè reseruasset, quia talis reservatio vti erronea, & facta contra naturam emancipationis non valet, & ea non obstante, totus & integer usufructus bonorum post emancipationem acquisitionum pertinet ad filium emancipatum: vt docet Oldrad. consil. 214. Dyn. consil. 1. & ab Addit. in for. Hippolyt. de Marfil. §. sing. §. 18. Pet. Gerard. singul. 76. m. 2. Vnius opinione 604. Bertrand. consil. 10. m. 1. vol. 6. & conf. 117. m. 3. & 4. vol. 3. p. 2.

Hic ita constitutus, facilis est resolutio questionis propolite. Primò, quod attinet ad bona acquisita ante emancipationem per filium, licet cessante expressa reservatione pater habuisset domatam medietatem usufructus huiusmodi bonorum, tamen quia pater sibi in totam illum reseruauit, totus usufructus pertinet ad patrem super dictis bonis ante emancipationem existis.

Secundò, quod attinet ad quærita post emancipationem, inter quæ numerantur bona materna, & alia hereditaria, (si non consistat de adiutor heredi-

ditatis facta per patrem) totus illorum usufructus pertinet ad filium ex dispositione legis, adeo vt si non constet de aditione hereditatis facta ante emancipationem, bona à matre, & ab avunculo prodouentia, tanquam aduenticia & quærita post emancipationem, licet ante illam delata, acquirantur filio emancipato, tam quoad proprietatem, quam quoad usufructum.

Tertiò, quod huiusmodi acquisitioni non obstat reservatio facta per patrem, quatenus illa bona numerentur inter acquirenda; cum superius probatum fuerit, reservationem usufructus super bonis acquirendis factam per patrem, nullam esse & inuadam.

Quartò, & sultat ex præmissis, nullam adesse contrarietatem inter donationem, & emancipationem, cum donatio loquatur de usufructu bonorum acquisitionum, emancipatio verò loquatur de usufructu super bonis acquirendis.

Qui nò, sequitur ex præmissis, dictum usufructum paternum durare etiam post mortem filii, & in præiudicium liberorum, siue superstitum ex filio nepotum, quia de iure, usufructus patri semel delatus non hinc per mortem filii, nisi pater concurret in aliqua parte hereditatis cum filio: *l. fin. §. si uero, C. ad Trebell. & leg. fin. in fine, Cod. commun. de success. leg. 3. C. de bon. qua liber. & §. si uero, Inst. de usufruct. Benedict. in cap. Raymon. de testament. in verbo, & ex eorum nomine Adelfiam, mon. 635. Boet. decif. 172. n. 33.*

Ex his resolutæ remaneant omnes difficultates propolite.

CAPVT CIV.

Quomodo dos ad patrem soluto matrimonio reuerfa diuidatur inter liberos, patre mortuo ab intestato. Et verum filia liberetur conferendo solam dotis actionem. De immisso de neganda, quando grauatus habet detractiones faciendas. Et verum fideicommissarius possit illas offerre in pecunia inuito grauato. De prescriptione cessante, durante tempore quo grauatus possidet. Et verum in diuisione hereditatis, cohæres possidens antea pro indiuiso, possit, inuitis creditoribus alterius cohæredis, imputare in suam portionem bona alienaria pro pretio, quo facta fuit alienatio sine fraude.

SVMMARIVM.

1. *De re de ad patrem soluto matrimonio per mortem mariti.*
2. *Dos ad patrem reuerfa diuiditur aequaliter inter liberos, patre ab intestato mortuo.*
3. *Filia patri succedens, solam actionem ad dotem conferre tenetur.*
4. *Testamentum, in quo filia est præserita à patre, qui credebat illum esse mortuum, est nullum, nec canonicaliter per clausulam codicilarem.*
5. *Deneganda est immisso fideicommissario, quoad ultra legitimam & Trebellianam facienda sunt alia detractiones.*

6. Licentia data fideicommissario capiendi possessionem propria auctoritate, non potest exerceri quando sunt sententia detractiones.
7. Ampliatur, ut locum etiam habeat in hærede hæredis.
8. Ad quem præstes annu probandi nullus esse facienda detractiones.
9. Alienationes facta per gratum sunt valida obsequio ad concurrentem detractionem.
10. Hoc procedit, si agatur de alienationibus inter vivos, non autem si per viam ultime voluntatis.
11. Fideicommissarius virum possit offerre gratum suas detractiones in pecunia, varia sunt opinionum sed verior est negativa.
12. Si in hereditate adfuit mobilia, et pecunia, undecumque facta solutio erit heredis gratuita.
13. Fideicommissarius asserens in hereditate adfuisse pecuniam, tenetur illud probare.
14. Facta solutio indicatur pro debitu qua debebantur tempore aditionis, non autem pro postea contractis.
15. Hæredi gratuito nulla curris præscriptio pro suis creditis, quando possidet bona hereditaria.
16. Alienationes facta per unum ex coheredibus possidentem pro unda non renouantur, sed pro ratione computatur in eius portionem, vel dividitur inter coheredes.
17. Limita, si alienatio facta fuisset minui legiti-
mo pretio.

S VERA quæstionibus propofitis per quamdam Viduam; in primis diximus illi constitutam reddidisse ad patrem, soluto matrimonio per mortem mariti: probatum est *supra*, *part. 1. cap. 100. per tot. & in decis. abud. infera.*

S Secundo, dorem, vel ius illam recuperandi, fuisse in patrimonio patris, & diuidendam inter liberos patre defuncto, iuxta formam *1. final. Cod. commun. utriusque indic. Caltren. conf. 11 n. 2. versic. sed quando pater, vol. 1.*

Tertio, filiam, patre mortuo, teneri tantum conferre dotis actionem: *1. l. 2. cum dicitur de collatione. & Ambros. quod locum, Cod. eod. tit. & ibi DD. Bald. Nouelle dote. part. 6. prius. §. n. 3. Guillem. Benedict. in cap. Raynarius, in verb. & dorem quam ei dederat, num. 10. Munoz de ratiocin. comp. 18. n. 5. Gratian. disp. 466. num. 7. Afflict. decis. 247. Gual. §. Collatio, quæst. 13. num. 2. Cuiac. Nouell. 97. Quod locum habet siue maritus viuat, siue mortuus fuerit: *Bary de success. lib. 14. tit. 3. fol. 176. n. 9. versic. Quod extenditur.**

Quarto, quod testamentum patris nullum est, propter præteritionem filiarum, quam credebat esse mortuum, non obstante clausula codicillari: *Bare. lib. 10. tit. de class. eod. tit. num. 10. versic. si filium uero uisus, Gomel. 3. Tau. num. 79. Cyriac. controuerf. 262. n. 73. ibi admodum sciens id fieri. Rot. decis. 5. num. 4. part. 4. recent. tom. 2. Clar. §. Testamentum, quæst. 46. n. 2. & probauit *p. 1. & 9. n. 6.**

Quinto, non esse concedendam immisionem fideicommissario etiam pro indiufo, quando ultra legitimam & Trebellianicam faciende sunt alie detractiones: *Burea decis. 946. Rot. decis. 360. n. 26. p. 5. recent. decis. 5. n. 15. & 88. n. 29. p. 6. Hodierna ad Suedum, decis. 333. n. 15. & 17.*

Sexto dixi licentiam datam fideicommissario capiendi possessionem propria auctoritate non posse executioni demandari, nisi factis prius detractionibus per gratum: *Barb. de success. part. 4. quæst. 16.*

art. 3. num. 28. Hodiern. decis. 333. num. 8. Rot. decis. 115. num. 17. in fin. part. 1. recentior. Fufat. quæst. 613. num. 23.

Et hoc habere etiam locum in hærede hæredis: *Hodiern. ibidem, num. 1. Argel. de leg. contradi. quæst. 13. n. 5.*

Septimo dixi, onus probandi nullas faciendas esse detractiones, spectare ad fideicommissarium Seraphin. *decis. 967. num. 3. Rot. decis. 116. num. 3. part. 3. recent.* Sed hoc dubium est, si non factum fuerit inuentarium: *Ludouil. decis. 266. numero 16.*

Oktavo dixi, alienationes validas esse usque ad concurrentiam detractionum; & posteriores, quæ excedunt, reuocari, Peregrin. *confil. 38. n. 9. vol. 4. Rot. decis. 127. n. 10. part. 7. recentiorum, Ludouil. decis. 580. n. 8. Fufat. q. 543. n. 14.*

Intellige ut procedat, quando agitur de alienationibus factis inter vivos, non autem si per ultimam voluntatem: *Addit. ad Ludouil. decis. 580. num. ultimo, Bald. in l. filium quem habentem, num. milib. 38. Cod. fam. l. eris fund. Metlin. de leg. lib. 2. tit. 2. quæst. 3. num. 16.* Quia alienationes collate post mortem illius, qui testatur, conferuntur in tempus quo iam quæsitum est ius substituto.

Nono, dum quaeritur utrum fideicommissarius possit offerre detractiones in pecunia: Affirmatiuum tenet Coñ. in *electione lesena post distict. 37. centur. 1. de factis fecit. Bary de success. lib. 8. tit. 16. num. 9. fol. 35. a Simon de Pærd de interpr. ultim. volunt. lib. 3. dubit. 3. in fin. §. solui. 4. n. 24. fol. 25. 2. habita ratione augmenti monet, n. 40. Giovañon. *confil. 73. per totum lib. 1.**

Contrarium Peregr. *art. 35. num. 20. & 21. & confil. 38. num. 6. vol. 4. Rot. decis. 680. num. 1. p. 1. diuers. Mangil. de impar. quæst. 136. num. 49. & 55. Fufat. quæst. 671. num. 4. licet in fine inferatur consilium cuiusdam Doctoris in contrarium; sed eandem sententiam Peregrini sequitur Rot. decis. 267. p. 1. recent. Seraphin. *decis. 967. Rot. diuerser dicta decis. 680. part. 1. Marefcot. lib. 1. cap. 37. Rota dicta decis. 127. n. 10. p. 7. recent.**

Si tamen in hereditate adfuit mobilia, & pecunia; debet super illis in primis induci facta solutio: *Rot. dict. decis. 680. num. 1. & 2. Seraphin. dicta decis. 967. bona autem adiudicari debent arbitrio iudicis: Fufat. quæst. 543. num. 18. Giovañon. dict. *confil. 73. num. 6. Cyriac. controuerf. 497. num. 27. †* Onus autem probandi adfuisse pecuniam in hereditate, spectat ad fideicommissarium: *Fufat. quæst. 671. num. 10.**

Præterea facta solutio intelligitur quoad debita, quæ erant tempore aditionis, non autem pro debitis postea solutis: *Giovañon. confil. 73. num. 139. part. 1. Rot. decis. 198. num. 4. & 5. part. 7. recent. & sic debita post aditionem soluta, possunt offerri in pecunia: Giovañon. dict. *confil. 73. maxime n. 65. & per totum.**

Decimo dixi, nullam currere præscriptio- nem hæredi gratuito pro suis creditis, quando possidet bona: *Bald. confil. 102. num. 1. in fin. vol. 2. Valque de restitutor. parent. §. 10. num. 255. Menoch. *confil. 981. num. 9. & 1019. num. 4. Gomel. 43. Tau. ri, num. 105. Metlin. de leg. lib. 3. tit. 3. quæst. 10. n. 34. Fontauell. decis. 185. num. 4. Barbol. 1. 2. Cod. de præscript. 30. annor. numero 4. 10. & sequens. Tufch. l. 1. E. comel. 371. numero 7. & *confil. 374. numero 33.***

Vndecimo dubitatum fuit, si plures adessent coheredes possidentes pro indiufo, quorum unus

alienasset quædam bona hereditaria, quæ volebat imputare in suam portionem in iudicio familie eriscundæ; sed quia alter erat obligatus pluribus creditoribus, qui volebant tetraçage illam alienationem; ille vero coheres, qui fecerat alienationem, offerebat imputare pretium alienationis in suam portionem; idcirco quælitum fuit, vtrum dicti creditores possint impedire alium coheredem petentem, quod alienata imputaretur in portionem suam quoad valorem ipsorum.

Et videatur quod non possint impedire, cum natura actionis familie eriscundæ talis sit, vt detur tam pro possessis, quam pro non possessis. Item Labres, §. finali, cum l. sequenti, ff. famul. eriscund. Et ideo si agatur petitio hæreditatis, coheres potest tantum agere ad pretium contra coheredem alienantem, vel si malit actione reali contra possessorem; datur enim illi electio propter malam fidem alienantis: l. si et rem & pretium, 25. ff. de pet. hæred. quia cum actio petitiois hæreditatis sit iurisdictionalis, pretium in ea succedit loco rei.

Ad pretium autem non potest agere iudicio familie eriscundæ, quia venditio & receptio pretij non fuit facta nomine hæreditatis, sed nomine proprio coheredis.

Potest tamen agi ad rem ipsam alienatam, propter personales petitiones; siue vnus ex coheredibus solus possideat, siue possessio neutrius sit, & ad extraneum deuoluta fuerit, sed & si sit capio, & ibi Glossa verbo subdit, & hæres 26. §. quantum & d. l. item Labres a 3. §. penult. & finali ff. famul. eriscund. & l. penult. ff. eorum. diuidend. Quod licet dicatur, quia iudex potest facere adjudicationes personales in locum rei alienatæ: vt explicat Cyn. in l. in familie, num. 3. Cod. famul. eriscund. Bald. ibi, num. 3. vers. item dicere: & hæc est sententia Glossæ, & omnium DD. in dicta l. in familie, in verbo, pretenda est: Azo in dicta l. in familie, 20. & in l. in coheredibus 17. ad al.

Vnde si hæreditas sit indivisa, & hæres suo nomine aliquam rem alienauerit, non reuocatur alienatio, sed repetitur pretium ab eo, vt confertur inter hæres diuidendum; vel computabitur in partem suam: vt iudicatum refert Cabed. decis. 146. num. 3. part. 1.

17. Si tamen alienatio facta fuerit minus iusto pretio, iterum agitur ab eo iudicis: Gratian. decis. 169. n. 17.

CAPVT CV.

Dominos iurisdictionales non posse regulariter prohibere subditis suis venationem. Posse tamen prohibere in locis suis propriis, etiam si non sint circumdata muro. Dominos particulares posse prohibere, ne venatores contra eorum voluntatem ingrediantur sua prædia. Proclamationes, quibus subditi nec verbis, nec facto contradixerunt, constituere Dominos in quasi possessione prohibendi venationem.

SVMMARIVM.

1. Generalis prohibitio venationis non est permessa Dominis iurisdictionalibus.

2. Quilibet particularis potest prohibere venationem in propriis prædiis.
3. Qui inuito Dominum prædium alienum ingreditur, prohiberi potest armata manu.
4. Nemo potest prohibere ingressum sui prædij, pro venatione lapsum, & similibus animalium, quæ apta sunt ad necandum.
5. Potest Dominus per proclama generale prohibere venationem subditis, in propriis ipsius Domini prædiis.
6. Prohibere ingressum potest fieri per Dominum fundi, etiam antequam quis sit in prædictis ingrediendi in ipsum.
7. Dominus iurisdictionalis acquirit quasi possessionem iuris prohibendi, si longo tempore fecerit proclama prohibendi, quibus subditi obtemperauerint.
8. In quocumque casu prohibere possunt Domini venationem per totum territorium certo anni tempore, vel cum certo genere instrumentorum, ne species decantentur.
9. Iudices in dubio debent facere Nobilibus, & rusticis remittere ad aratum; quia venatio propria est Nobilibus.
10. Dominus potest prohibere venationem in propria garena, vel parce, multo magis si ad factum consensum sit fraudulenti.
11. Non est opus ad huiusmodi venationis prohibitionem, vt garena sit muris inclusa, ex veteri sententia.
12. Explicatur artic. 118. Statut. Comitatus Venastini.
13. Reformatio dispositionis, seu constitutionis, intelligitur reuocata semper terminis prima Ordinationis.

Visa facti serie proposita pro parte Dominorum Vassallorum & Feudatiorum Sanctissimi D.N. Papæ, constitutentium Secundum Statum patriæ Comitatus Venastini, circa controuersiam quæ hodie mouetur per Dominos Tertij status dictæ patriæ, super prohibitionibus factis, aut faciendis per Dominos Feudatarios in eorum terris iurisdictionalibus: Vt certius & clarius euadat resolutio, quasdam veras in iure conclusiones censui esse proponendas, ex quibus propositarum questionum decisio resultabit.

Prima Conclusio. Dominos iurisdictionales regulariter non posse facere prohibitionem generalem venationis in eorum terris & iurisdictionibus. Ratio est quia vtendi libertas est de iure naturali, & gentium, fere, l. si ius de rer. diuis. Franc. Marc. decis. 530. num. 14. part. 1. Menoch. consil. 198. n. 9. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 8. numero 45. Vincent. de Franch. decis. 158. Viniat. opinio. 1010. numero 6.

Secunda conclusio. Non solum Domini iurisdictionales, sed etiam quilibet particularis potest prohibere venatores, ne ipso inuito ingrediantur in suum prædium, venationis causa: l. Diuus, ff. de seru. rustice prædij, cuius hæc sunt verba: Diuus Pius auspibus ita rescriptis: Non est rationabile, volentes Dominis, vt in alienis agris aucupari. & Glossa ibi dicit, Idem de Venatione. Quia generaliter prohibitorium est, ne quis prædium alienum ingreditur iouit Dominus: l. per agrum, Cod. de seru. & aqua, Sola in constitut. Subaudi, de Venatione, gloss. 1. n. 7. Et potest ille, qui inuito Dominum fundum alienum ingreditur, etiam armata manu prohiberi: Glossa in l. 3. in verbo, prohiberi, ff. de acquit. rer. dom. &

8 & per illa iura bene probat Aluarez. *de feudis*, in §. *utro retia, de pace tenenda, versic. & idem ego considerabo*. Capib. *de iure Baron. pragm. 14. num. 37.* Idem probat Sebalt Medic. *in trait. de Venation. p. 1. quæst. 6.* ¶ qui tamen dicit hoc non habere locum quoad venationem animalium occisorum, quia sunt Lupi, Leones, Pantheræ, & similia: per *ext. in dicto §. nemo retia, de pace tenenda, in feudis.*

9 Tertia conclusio. Potest Dominus iurisdictionalis per generale proclama prohibere, ne quis illo invito fundos proprios causa venationis, vel aucupij ingreditur: cum enim sit dominus illorum prediorum, & simul iurisdictionem habeat, multo magis potest edito generali prohibere ne quis proprium suum causa venationis vel aucupij ingreditur: Suid. *de consil. 390. num. 20. & num. 16. versic. succendi res fundos*: Albert. *Binon. consil. 89. colum. 2. versic. & ratio videtur*: & decum testatur Thesaur. iunior *lib. 2. quæst. forens. 12. num. 6. & num. 7.* ¶ ubi dicit hoc non solum habere locum, quando dominus videtur aliquem ingrediendi suum fundum, sed etiam aneque illud per inhibitionem generalem, reprobando quoad hoc distinctionem Natter *consil. 375* & hoc voluit Glossa *in dicta l. 3. ff. de acquir. rer. doman. in verbo prohiberi*, dicens, quod licet principaliter prohiberi non possit ne quis occupet illud, quod nullus est; at tamen per consequentiam hoc fieri potest: cum enim quis prohibetur ingredi, prohibetur & capere: sequitur Nigromont *in trait. de Venation. cap. 2. num. 25. & 55.*

10 Quarta Conclusio. Si Dominus iurisdictionalis per continuatam multorum annorum seriem fecerit prohibitiones, & proclamata, ne quis seu in propriis, seu in alienis fundis venationem, vel aucupium exerceret, talique prohibitionis effectum sortire fuerint, id est, nemo reclamauerit, aut aliquo reclamante condemnatio subsequuta fuerit, fuit ipsi Domino iurisdictionali acquisita possessio, seu quasi; immo & ius prohibendi venationem iuxta forum proclamatis: Franc. Marc. *decis. 530. n. 14.* Nigromont *in trait. de venat. cap. 2. num. 56. & sequens*. Cancr. *lib. 2. var. res. l. cap. 2. num. 84. & 85.* ubi tamen dicit *num. 86.* hoc non habere locum, quando subditi ipsi, & facti, aut verbis contradicunt: Tusch. *lib. 1. conclus. 41. n. 8. & 9.* Roland. *consil. 9. n. 12. & sequens. vol. 2.*

11 Quinta conclusio est, quod in casibus, in quibus Dominus terrarum non possunt facere proclamationes prohibitorias venationis, veluti quando Dominus prohibendi suo præscripserunt, & agit de prædiis alienis, aut de locis publicis, possunt nihilominus prohibere venationes, & aucupia, etiam in prædiis priuatis subditorum, aut publicis, certis temporibus, vel cum certis instrumentis, & venantibus speciebus; præsertim cum parient, ovis ponunt, factum obtinent, vel tempore niui; aut ne his, vel illis instrumentis venationem exercerant, aut aucupentur, veluti ad Tonam, ut dicit Franc. Marc. *dicta decis. 530. num. 14.* aut tenendo retia pro capiendis animalibus, nisi ad viros, apios, & lapos capiendos *dicto §. nemo retia, de pace tenenda, in feudis*. Rebuff. *in Consil. de venat. ferar. lib. 1. c. 4.* Sebalt. Medic. *in trait. de Venat. part. 1. q. 10. & 11.*

12 Sexta Conclusio. Quando tractatur de venatione, in casibus dubiis Iudices debent esse faciliores ad iudicandum pro Dominis, quam pro rusticis: quia rusticorum est, terram colere & agere; Illustrium vero Virorum propria est venatio: Rustici enim sunt prohibendi, hoc iure uti, ut facilius cultum ope-

rari date possint, ut concludit Thesaur. iun. *dict. lib. 2. q. 22. n. 11.*

Septima conclusio. Si Dominus iurisdictionalis eo in loco sui feudi construxerit gartenem particularem, seu parcum, pro usu suæ venationis, poterit prohibere tam subditis, quam forensibus venationem in eo loco priuato; Rebuff. *in dicta rubr. de venat. ferar.* Guillem. Benedic. *in cap. Raynium, de testam. in verb. & vaxum, num. 869. & 870.* ubi idem dicit de eo, qui venationem exercet prope gartenem, vel columbarium Domini: Bartolan. *in venationem 26. ff. de viuris, & in l. usufructuarium venari, §. 1. ff. de usufructu*. Guid. Pap. *decis. 218. n. 1.* Quod multo magis locum habet, si quis fraudulentus ad hoc vtrius instrumentis: ut dicit Marthæ. *ad dilectam decis. 218.*

Et licet aliqui DD. illud limitare voluerint, ut locum habeat, si tales gartenes sint muro vallate, & sepe circumdata, pro ut voluit Natter *consil. 375. n. 8. versic. fuita ratione*, & Bertrand. *consil. 255. num. 8. & 9.* ubi tamen dicit sufficere, quod garten, vel parcus circumdantur parietibus, leprobus, aut palis, seu aliis materiis, ita ut cuniculi, aut animalia retineantur inclusa, & capi possint ad nutum ipsius Domini: quod fuit etiam de mente Rebuffi *in dicta rubr. de venat. ferar. num. 3. versic. sed credo, distinguendo*: ubi dicit sufficere quod garten sit talis, ut sit circumdata vallaro, & quod animalia remaneant in fundo, & capiantur ad omnem Domini voluntatem.

Tamen generaliter etiam in locis muro non circumdatis, Dominum iurisdictionalem prohibere posse venationem, concludit Thesaur. *in dicta q. 22. num. 9. lib. 2.* quod fufius comprobatur *ibidem n. 6. & 7.* dicens ita bis & ter fuisse iudicatum, nulla facta differentia inter prohibitionem specialem, & generalem, iudicis auctoritate factam. Et in effectu DD. nihil aliud respiciunt in hac materia, nisi vtrum agatur de loco, in quo quis habet & nutrit animalia, quæ habent consuetudinem redeundi, tunc enim dicuntur à Domino possideri, & illa capiens committit furcum: Ionn. de Plat. *in dicto tit. Cod. de venat. ferar. lib. 1. num. 2. versic. Item in loco alieno.*

Vltima conclusio. Non debet fieri contra Dominos iurisdictionales aliquod fundamentum super Bulla Leonis X. inserta artic. 248. *Statu pæna Comitat. Peninsulæ*, cum in illa expresse referatur fuerint iura Vallallorum his verbis: *Et qu'il n'estendu point estendre ces prohibitions aux terres des Vassaux nôtres, & de S. Seign. Apostolique; cess à seigneur qui sont Seigneurs temporels.* Et idem cum in prohibitione tunc facta per Legatam, iura feudatiorum fuerint reservata; conuentiones, & reservationes postea subsequuta debent intelligi retentis iisdem terminis, nempe reservato iure Vallallorum, quia dispositio generalis non includit casum specialiter proutis: *l. de clausula. ff. de verbor. obligat. Surd. decis. 18. num. 12.*

CAPVT CVI.

Continetur hic decisio Roræ Romanæ facta in causa graui Sabiniensi Stearus Montis Libretti venditi Clar. mem. Principi Thaddæo Barberino, per Dominos Duces Ferdinandum, & alios de Vefinis: & deciditur

deciditur quomodo fieri debeat æstimationis diuersorum corporum, vnica venditione, & vnico pretio, ad singula tamen rubra valoris fumentum venditorum: Vtrum videlicet fieri debeat æstimationis in globo & cumulo, an verò quoad singula corpora? Et vtrum periti possint cogi post factam & remissam relationem, ad faciendam illius declarationem, tam ad instantiam partis, quam ex officio iudicis? Quid si agatur de arbitrio ex communi partium consensu electo? Et quando, seu in quibus casibus peritus cogi possit ad reddendam rationem suæ relationis? Et ad quid obliget iuramentum de stando illorum relationi.

SUMMARIUM.

1. Quando periti debent æstimare plura diuersa corpora, debent quodlibet corpus separatim æstimare, & referre.
2. Relatio est incerta & invalida, quando ex ea non potest fieri quid reddat vniuersumque corpus.
3. Peritus qui non fecit certam relationem teneretur declarare suum sensum; & ad id cogi potest officio iudicis.
4. Relatio pro qualibet corpore separatim fieri debet, quando venditio facta est diuersis pretiis, seu si vnum pretium in vniuersum sit constitutum.
5. Licitur ut locum non habet, quando ex æstimatione generis notabile damnum partibus emere potest.
6. Periti nominati pro æstimandis fructibus plurium prædiorum venditorum, debent separatim de singulis referre.
7. Periti tenentur relationem facere de omnibus que veniunt in consequentiam suæ nominationis.
8. Relatio peritorum fieri debet de omnibus, in quibus agitur de interesse partium illas nominatum, & ad hoc cogi possunt.
9. Quantitatis fructuum, qui percipiuntur ex prædii, tanquam in animo consilientis declaratio per solos expertos fieri potest.
10. Stipulatio dupla in emptione refertur ad quantitatem pretii soluti, non ad valorem rei empta.
11. Emptor, cui ob emulionem plures competunt actiones, potest eligere vnam ex pluribus sibi bene visam.
12. Peritus, ratione muneris assumpti, cogi potest ad declarandum id, quo non declarato, quis cum aliena iustitia locupletaretur.
13. Quando res non est integra non potest declarari id quod factum est.
14. Falis primo, nisi præcesserit præstatio parni habentis interesse.
15. Falis secundo, ut verum quidem sit in actibus iudicialibus; secus in extrajudicialibus, quales sunt relationes peritorum vniuersarum vigore contrahitur emptionis.
16. Falis tertio, nisi declaratio fiat Iudice egente.
17. Index inferior cogi potest à Superiore ad declarandum.

18. Index cogere potest peritum tanquam testem ad declarandum suam relationem.
19. Index potest cogere peritum ad faciendam declarationem suæ relationis tam ex officio, quam ad instantiam partis.
20. Presumitur de iure quod peritus omnia considerat.
21. Peritus cogi potest ad declarandum ea que vult alium præter ipsum scire potest.
22. Non potest fieri veritas valoris totius, nisi sciatur valor singularum partium.
23. A Perito nihil magis requiritur quam veritas.
24. Arbitrari non potest cogi ad testificandum, nisi utraque parti consentiat propter timorem subornationis.
25. Falis hoc, si agatur de Arbitrio communi electo.
26. Præsertim si prius Arbitrari suum requisierit, & de eo illi facta præstatio.
27. Et si agatur de materia que alius non potest esse nota.
28. Maxime cum peritus interrogatur ad instantiam illius contra quem lata est sententia.
29. Item quando per talem declarationem nulli sit præiudicium.
30. Item falis quando Index cogit Peritum ex officio ad faciendam declarationem.
31. Peritus non tenetur reddere rationem suæ relationis, nisi agatur de eis que cadunt sub sensu corporis.
32. Solutio coacta non necesse solueri.
33. Iuramentum in compromisso appositum habet tacitam conditionem, dummodo laudam fuerit infirmum.
34. Periti relatio solita contra formam iuris, perinde est ac si facta non fuisset.

DECISIO S.

ROTÆ ROMANÆ,

Coram R. P. D.

DV NOZET

DECANO:

IN CAUSA

Sabinen. Status Montis Libretti:

Mercurij 26. Iunii 1652.

ENDIDERUNT DD. Dux D. Ferdinandus, & alij de Vestinis clar. mem. D. Principi D. Thaddæo Barberino Virbi Prefecto Statum Montis Libretti consistentem in sex Castellis, & vna Tenura iurisdiccionaliam in iuramento venditionis specificatis, cum expressione eorum consensum territorialium siue iurisdictionalium; addendo generaliter, & absque alia specificatione, Domos, Palatia, lusi multandi, confiscandi, seruicia realia, personalia, angarias, parangarias, vassallagia, ius pascendi, vindarias, hortos, cannetas, arboreta, pascua, sylvas, prata, armenta, nemora, fontes, fuitos, macella, molendina, hospitia, tabernacula, omnisqueque

omnesque alios redditus, proventus, & emolumenta consistencia cum iuris, quam extra, & circum dicta Castra, & tenentia, aliorumque districtus, pro pretio inter ipsos contrahentes concordato, ad rationem scutorum centum pro quibuslibet scutis duobus, & vno quarto alterius scuti, quomuncumque fructuum & reddituum eiusdem Status & bonorum venditorum, valutando frumentum ad rationem Iuliorum 57. pro quolibet rubro, cum hoc quod Vassalli teneantur illud deferre ad finem Tyberis absque villa expensa D. Empitoris. Conueniant quoque iidem contrahentes, quod fructus & redditus præfati valutando frumentum ut supra, æstimari deberent per D. Horatium Falconerium & Ioannem Appollonium, quos ad hunc effectum communiter elegerunt, & in euentum illorum discordie per Petrum Vanninum quem in tertium Venditorem nominant. Declarant insuper DD. Venditores quod nihil sibi reseruauerunt, nisi expressa in eodem iustumento, & respectiue à dictis Peritis declaranda, & promissu quoque redditus, proventus, & alia à Peritis æstimanda, esse vera, realia, & substantia, & in quiete & pacifica possessione & fruiione bonorum venditorum & cuiuslibet eorum, illorumque & cuiuslibet eorum iurisdictionis, iurium, introitus, reddituum, proventuum, fructuum, & emolumentorum æstimandorum semper & perpetuo D. Empitorem manuteneat, & ab omni lite & molestia defendere & liberare, ac de illosum & cuiuslibet eorum euisione generali & particulari etiam ad duplum teneri voluerunt.

Introducia postmodum lite coram A.C. super solutione pretij: Appollonium dicit suam relationem claram & distinctam, specificando scilicet in ea omnia corpora, iura, ac redditus æstimatos; postea vero retulit D. Falconerius absque villa specificatione comprehendendo oempe fructus omnium corporum suæ vnica summa valde inferiori ab illarelate per Appollonium, vnde cum factus esset locus æstimacioni Vannini pro parte D. Empitoris fuit peracta citacione perosolui tamet, quam DD. Venditoribus protestatum, quod idem Vanninus in sua relatione omnino specificare deberet corpora & redditus, deducendo in eadem protestatione ad notitiam præiudicia, & interesse, quæ D. Empitori causati poterant ex relatione confusa & indistincta, sed sperata protestatione huiusmodi, Vanninus tetulit in consilio fructus & redditus dicti Status ascendere ad scuta 16100. & sic ad rationem scutorum duorum & quarta partis alterius scoti pro quolibet centenario valore illius importare dixit vndecies centena & sexaginta milia scutorum; à qua relatione fuit propterea priò parte D. Empitoris appellatum.

Insuper nihilominus DJ. Venditores coram A.C. pro solutione tetulit præij iuxta dictam relationem Vannini, vnde D. Empitor reconuenit eodem coram eodem A.C. pro iustificacione dictæ parantiaræ delacionis frumenti ad finem Tyberis à Vassallis negare, & pro liberatione à molestiis illius super diuersis compositionibus & iuribus quæ sub venditione comprehensa adhibebat, sed è contra informantes pro DD. Venditoribus controvehebant comprehensionem huiusmodi, vt in particula informationum datarum in summario vltimæ responsionis ann. 1. & hanc ipsam controveksam restituerunt in signatura sanctissimi, dum Empitor opponebat de non implemento dicto Summario ann. 2. Tandemque A.C. relaxauit mandatum pro

solutione dicti redditus, nullatenus terminata causa dictæ reconuenicionis, & cum ab huiusmodi mandato fuisset appellatum, Signatura Sanctissimi rescriptis Rotæ cum clausula, non retardata executione.

Perfoluto integro pretio: Primogenitus & successor dicti D. Empitoris, inherendo protestationi contra Vanninum vt supra factæ, & appellacioni interpositæ ab eius relatione, simulque proseguendo iudicium reconuenicionis ad fundandam suam intentionem in eo iudicio, & ad effectum occurrenti damno, quod sibi imminere dicebat, si alia quocumque bona tractu temporis molestantur & euincantur, petiit cogi Vanninum ad declarandum singula corpora æstimata, & redditus vniuscuiusque appois: sed Rota ordinauit quod desuper disputaretur particulare dubium, quo hodie propolito; DD. responderunt Vanninum esse cogendum à ea moti ratione, quia quando, propterea non æstimantur vnica, sed plures res inter se distinctæ, distinctam panter relationem per singula corpora Petrus tradere tenetur vt probat text. in l. final. §. præterea, C. de iur. dot. ibi æstimacione facta est, vel pro vna, quæ genere detrahatur speciem, id est pro argento vel ornamentis, vel velle & alius specibus, & non esse expellendum post singulas æstimaciones vnica eadematationem totius calculi, quod satis serapiolemus, & per niamiam subtilitatem æstimacionem est. Idemque ibi erant Angel. sub num. 2. vers. nota quod. Cyn. in t. Salicet. ante numer. 9. vers. ult. tertio nota. Bellapettie. vers. ult. & intellige æstimacionem. Boffat. consil. 249. num. 129. lib. 3. Garza de excep. & meliora capite 24. numero 5. vers. Baldus autem: vers. præterea: Valasc. in prax. parit cap. 10. num. 5. Cum enim ab non factam huiusmodi distinctionem dignosci non valeat, quid æstimatum fuerit, & quot proventus sit illud, & quot illud corpus; relatio dicitur incerta, & propterea inutilis: quid autem 21. §. Pomponius, vers. inuoluit arbutum incertam sententiam dicere &c. ff. de recept. arbit. Pantol. de Ctem. in re. petiti. l. 2. sub num. 246. vers. quia aliud primum, C. de rescind. vend. inter repati. ciuil. volum. 7. fol. 421. à tergo, Petr. Sanz. de iur. bonorum cap. 4. num. 19. circa finem, vers. & quia aliter, &c. & consequenter Peritus officio Iudicis illam declarare tenetur, ita postulante iuris & æquitatis ratione: ad text. in d. final. C. de re militari lib. 12. Feliam cap. propolito, lib. 6. vers. & sic censum, de probat. Munoz de racionibus cap. 32. num. 15. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 47. num. 157. Blanch. de compramis. q. 8. sub num. 33. vers. sumita prædictam considerationem. Moder. ex Aice Hannoni de subast. cap. 15. §. 10. num. 3. cum segg. idemque seruauit Rot. in Romana administrationis Fundaci. 12. Iury 1617. coram bon. mem. Prasano, quæ est decis. 526. ante num. 1. vers. & Albanis, part. 4. recit.

Non obstat quod text. in prædicta l. final. d. §. Præterea, procedat in venditione platium rerum facta pretio separato pro singulis rebus, vt declarat Gloffa ibidem, vtr. causam autem, vers. sed tunc de. num. &c. secus autem quando, prove huiusmodi res vnico pretio venduntur, per text. in l. Menor §. 3. ff. de famul. erec. cum aliis adductis per Rotam in Romana Consignationis sequenti, 12. May 1610. coram Sanctiss. D. N. §. minus obstat.

Quoniam licet præfata limitatio de iure sit vera & probabilis, nihilominus obiectum absolute cuitatur ob necessitatem alterius futuræ relationis, & damnum quod Empitori emergere posset, si præ-

termittatur

termittetur huiusmodi declaratio: vbi cumque enim in futuro potest evenire casus, quod sit opus ut fiat estimatio alicuius rei particularis in dicta venditione comprehensa, ob illius evictionem, vel molestias desuper ab aliquo inferendas, illi a principio occurrendum est per distictam estimationem singulorum rerum, & omnium illarum partium, ne contingat fieri relationes non solum multiplices cum magno incommodo Emptoris; ut optime declarandum dicitur text. in l. *Memus*, §. *fin.* tradit Bellon. iun. *consil.* 3. *sub nom.* 28. §. *secundo respondens*, *versus* *primam* enim: *Blanch. loc. cit. num.* 33. *l. miter*. 4. sed etiam diversa ab illa Vannioi, secundum quam pretium fuit solum, & sic alter ex patribus praedictorum asseruit. ¶ Similiter obiectum cessat ex eo, quia Petrus in praesenti casu non fuit electus ad estimandum pretium, ad quem effectum requireretur consideratio finis, & aliarum plurium qualitarum relatum per d. Modern. ex Aice Hano. de *subhast.* c. 15. §. 30. cum illud iam fuisset stabilitum à Contrahentibus, ad rationem scutorum centum pro quibuscumque scuris duobus & vno quarto alietris scuri quocumque fructuum & reddituum, sed solummodo fuit electus ad referendum & estimandum quantitatem eorundem fructuum & reddituum, qui sicuti per separationem corporum adiuvant in quantitate propria vniuscuiusque corporis diminutionem non patiuntur, ita neque per aliquorum corporum vniorem seu coherentiam augmentum recipiunt: unde cum in eis non militet ratio unitatis, quae militat in pretio, nec minus eis applicatur dispositio text. in d. l. *Memus*, §. *final.* in tali ratione fundatus: *Surd. consil.* 67. *numero* 19. *Barbof. axiom.* 192. *numero* 5.

7. Eoque facilius in proposito coactio admittenda videtur, quia talis declaratio asserunt menti Contrahentium, quemadmodum patet ab eo, quod in instrumento asserunt vendita omnia iura, nullo reservato, nisi expensis & respectu declarandis à Petris; & amplius Venditores promissionem fructus, redditus, proventus, & alia à Petris estimanda, esse vera, realia, & subsistentia, & io pacifica possessione illorum, & cuiuslibet eorum Emporem manuteneant. Cum autem sciri non possit an Venditores promissionem hanc perfecte impleant, dum non constet de singulis iuribus & corporibus estimatis, sequitur, ut dum partes conveniunt de eo, quod est consequens, intellexerint quoque de suo necessario antecedente: *Rox. decis.* 44. *num.* 1. & *decis.* 105. *mem.* 3. *part.* 1. *receptis*. *Barbof. axiom.* 44. 1. Ac quia per talem declarationem nemini hæ præiudicium; tam enim Venditores, quam Empor, eorumque hæredes; siue sequantur, siue non, præfata declaratio non possunt adstringi ad plus quam in instrumento continetur. ¶ Item quia dum coaccutur interesse, semper iocet coactio, etiam in casibus, in quibus alias coactioni locus non esset; sicuti admonet Iuris Consultus in *Liquidat.* 19. §. *dicere*, ubi, sed si de pluribus rebus sit *arbitrium receptum*, nisi omnes contrahentes fuerint; non videtur dicta sententia, sed adhuc erit à Prætoro cogendum. & clarius in l. *non distringimus* 3. in fin. ibi, *Item non est cogendum* &c. nisi aliquid *lucrum* inter sit, §. *de recept. arbit.*

Interesse autem Emptoris est multiplex. Primum est illud quod resultat ex eadem promissione, facta per DD. Venditores ad fauorem D. Emptoris super realitate, subsistentia, manutentione, & frustione reddituum, & cuiuslibet eorum per Peritos esti-

mandorum. Equidem nisi constet sigillatim de quolibet reddito per Peritos estimato, Empor non potest vri commodo istius promissionis, propterea debet, cum sine ea verisimiliter non contraxisset. ¶ Alterum est, quod nisi appareat quantitas fructuum, quam Vannius ex singulis corporibus percipi estimavit, quæ quantitas ei solum oia esse potest, tanquam res io animo confidens; ut per *Blanc. de compromissis*, §. *quest.* 8. *num.* 3. *versus* *l. miter prædillum* &c. *Stephan. Aulst.* de *testam.* *num.* 1. *fallens*. *5. inter tract.* *num.* 4. *fol.* 1. 41. & oia exprimantur dicta singula corpora, quæ inæqualiter distant à flumine Tyberis, liquidum non poterit verus valor dictæ parangari delationis frumenti ad flumen Tybens à Vaisallis negare. Tertium est, quod si non constet de pretio solum pro vaoquoque corpore, non poterit Empor in casu evictionis alicuius illorum agere ad duplum, propterea si sibi fuit promissum: ¶ stipulatio namque dupli testatur ad quantitatem pretij persoluti, non autem ad valorem rei evictæ: *Gloss.* in l. *dupla*, *verb.* *dupli*, §. *de emul.* *Rox.* in *Bononiens. præd.* 1. 3. *February*, 1648. *coram Renerendiss. D. Terraccin.* Quantum est, quod dum corpora & iura vendita tanquam non specificata in instrumento, sed tantummodo in genere expressa, non declarantur à Perito, ex cuius relatione Empor fuit coactus ad solutionem pretij illorum, idem Empor evictionem patiendo temeraret in damno; & è contra Venditores, qui haberent dictum pretium, illud post evictionem retinendo locupletarentur cum aliena iactura; si quidem non probata ab Emptore comprehensione corporum molestatorum, vel molestandorum, sub venditione, ipse Empor in cuius electione est iotentare vnam ex pluribus actionibus sibi magis bene visam, *Gabe. de act. consil.* 1. *num.* 3. nonquam poterit trahere molestantes ad pretium inactum, in quod glossos, memor. *Vibanos VIII.* pro maiori cautea & securitate Emptoris, omnia iura aliis compete otia super bonis venditis, sine tamen præiudicio hypothecæ Empori super eodem pretio competens, transiit; sicuti nec potest obtinere liberationem à molestis, nec interesse evictionis ab eisdem Venditoribus, multo minus dum Informantes pro eis iam posuerunt in controuersiam comprehensionem bonorum, & iurium huc vsque molestatorum; ut superius fuit deducum. ¶ Imo ad id quod potest locupletari cum aliena iactura, èd magis iocet officium Iudicis ad interrogandum, & cogendum: *Franc. Atentin. Loge.* *num.* 4. *versus* *aliquos*, ubi hoc notandum dicit, *C. de translat.* *Surd. consil.* 101. *num.* 18. & in fortioribus *Rox.* in *Parissien. Pecuniaria*, 21. *February* 1618. *coram bon. mem.* *Caccino*, ubi dictum fuit in materia obscura interrogari posse teum Iudicis officio, ad fundandum intentionem actionis; multo magis igitur interrogari potest Peritus ratione muneris assumpti: *Gloss.* in l. *si sine* 9. *verb.* *cogi*, §. *de interrog. & interrogat. act.*

Minus obstat quod prædicta procedere possent re integra, nempe ante factam relationem, secus autem postquam Peritus illam fecit, cum hoc casu dicatur fundus officio suo: ad text. in l. *Index postquam*, §. *de re indicat.* & *Liqua Arbitr.* §. *de recept. arbit.* & per *Blanch. de compromissis*, §. *quest.* 9. *num.* 64. *versus* *si vera*. ¶ Quia præter quod obiectum dilatur ob expressam protestationem antecedentem factam pro parte D. Emptoris, quæ efficit ut res habeatur pro integra quoad eius præiudicium; Scdè, de *appellat.* *quest.* 17. *Jun.* 6. *membr.* 7. *sub numero* 101.

Rox.

Rot. decif. 774. num. 2. par. 1. diuers. & probat text. in cap. per tuas, ibi, nisi forfan à principio ibi inter-

- 15 Adhuc ꝑ respondetur quod dispoſitio dictarum legum, quæ tota fundatur in expiatione iurisdictionis, ſtrictè recipitur in ſententiis & laudis, aliſque actibus iudicialibus, quæ ſine iurisdictione non exerceantur; ſed non extenditur ad alia facta & materias extraiudiciales, propterea ſunt huiusmodi petiti- & relationes, in his enim non ſinitur auctoritas, & ſemel factum poſſet declarari etiam ex intervallo: vt tradunt Innocen. in cap. in litteris, num. 2. de officio delegati. Butr. in cap. Quintanalis ſub n. 18. verſic. 19. de ſententiis, de iure iurand. Bald. in l. final. ſub numero 25. verſic. aliud eſt in Indice, C. de contrahend. empt. Tiraquell. ad l. Bueri, §. hoc ſermone iuratur. l. 47. & ſeq. ubi plures cumulat, & ſerè in terminis Alciat. conſil. 124. ſub num. 2. cum ſeqq. lib. 5. ſecundum impreſſionem Ventam, Bero. conſil. 144. ſub num. 53. Pal. 9.

- 16 Præterea oçe diſpoſitio dictarum legum procedit, quando declaratio fit Iudice cogente, ſicuti de Arbitro eſt text. in d. l. age, §. deſerere, de recept. arbit. & in cap. Quintanalis, de iure iurand. Et ratio eſt, quia tunc dicitur facere ad inuadendum Superiores, non autem auctoritate propria; vt explicant ibidem Imolun. 7. verſ. præterea, & Ioann. de Anan. n. 9. verſ. pendera. lo. Bapt. Perul. de arbit. lib. 11. cap. 16. in eodem n. 8. in contrarium allegato, verſ. contra tamen: inter text. ſuæ, tom. 3. p. 1. fol. 126. ꝑ Iudicem namque inferiorum poſſe à ſuperiore cogi ad declarandum dixerunt Sued. conſil. 188. n. 17. verſ. in præſenti autem caſu, Gratian. deſcript. 147. n. 12. ꝑ propterea nec procedit, quando petitur cogi itaqum teſtem, vt declarauit Blanch. diſt. quæſt. 9. in eodem num. 64. in contrarium adducto, verſ. intellige hoc: & quæſt. 8. num. 3. verſ. limita prædictam, ibi, Ut non procedat quatenus Arbitræ examinator ad declarandum id, quod obſcurè dixerit in ſententia, vel laude &c. & loquitur in ſpecie caſus appellationis pendentes à ſententia Arbitri; & ſic ut non integritꝑ Ac huiusmodi eodictio, vt de teſte, fieri poſſet, non modò ex officio Iudicis, Facin. de teſtib. quæſt. 66. num. 165. & 271. ſed etiam ad inſtantiam eius partis, contra quam depoſuit, vel inductus fuit, vt ex Aretin. & aliis ſumit idem Facin. ibid. num. 279.

- 20 Quæ factius procedere viſa fuerit in præſenti, ponderando quod agitur de materia ipſi Vannino nota, & ab eo antecedenter plenè conſiderata, vt de iure præſumitur; Bartol. in l. ſi ex falſis, n. 11. C. de tranſact. Cyria. controuerſ. 303. num. 64. ac ipſe io ſua relatione profeſſus fuiſſe ſibi, Haſtendo viſto & bene conſiderato ille dicto Stato, Celloli, & inſi, & ſi-

- 21 poli bens d'effi &c. ꝑ Hinc enim ſaltem in ſubſidium cogi debet ad faciendum dictam declarationem, dum nullus alius præter eum illam facere poſſet, vt poſt Butr. Abb. & Imolun. iocat Felio, in cap. cum à nobis, numero 15. in 9. ſolentia, extr. de teſtib. Blanch. diſt. quæſt. 8. ſub num. 33. verſ. limita 4. Menoch. de arbit. libro 1. quæſt. 73. numero 31. cum ſeqq.

- 22 ꝑ Cùmque dicta relatio plurius rerum ad vicinam ſummam reduci non poterit, niſi prius facta ſingularum rerum æſtimatione, ex quo impoſſibile eſt ſcum valore totius, oſſi prius ſciatur valor ſingularum rerum, ex notatis per Aldobrand. conſil. 60. ſub numero 25. lib. 1. utique dum per D. Emptorem nil aliud petitur, niſi quod Vanninus aperiat hoc ſummi factum, diſtinguendo ſingula corpora, eorũque redditus, de quibus præſumi-

Sanlegeri; quæſt. & reſol. ciuil. Pars II.

tur, & faceret habuiſſe ſingularem conſiderationem, nulla cadit probabilis hæſitatio, quin ceſſante præiudicio DD. Venditorum annuendum ſit huiusmodi inſta D. Actoris petitori, ꝑ qui nihil aliud querit niſi veritatem Periti munetis propriam: per ea quæ tradit Bald. in d. l. final. num. 20. Cod. de contrah. empt. quem ſequitur Ioann. Baptiſt. Penſin. de arbit. lib. 1. cap. 11. numero 16. circa princip. verſ. & miror multum &c. & hinc retroque- nar Proell. de reſcind. vend. part. 3. cap. vlt. ad fin. verſ. non tamen cogendi &c. quia dum dicit, æſtimatores non eſſe cogendos vt magis aſſertiuè declarator quàm ſe poſſe dicant, per conſequens admittit eos cogendos eſſe quouſque declarare poſſunt.

Nec refragatur, quod Arbitræ cogi non poſſit ad teſtificandum, niſi utraque pars conſentiat, cùm in eo intret ſuſpicio ſubornationis, ad inſtar Teſtis publici; vt per Aret. in cap. cum à nobis, numero 22. verſ. ſed contra: ibidẽque Felin. num. 10. verſ. ſed iſtam &c. de teſtib. quos voa cum ratione præſta reſert Blanch. diſt. quæſt. 8. numero 3. verſ. iſtud reſtringit, &c. ꝑ Quandoquidem hoc non procedit in Arbitro utroque electo, propterea electus fuit Vanninus, in quo propterea ceſſat timor huiusmodi; & Blaocch. eodem numero 33. verſ. ſed aduerſe, ꝑ Eoq. minus dum omne relationem fuit ad hoc requiritur, & ei proteſtatur; tunc enim (nè parti tempore congruo requirenti huius præiudicium) ſuſpicio ſubornationis non attenditur: dicto cap. an, verſ. niſi forſan à principio de teſtib. Farin. de teſtib. quæſt. 66. numero 280. ꝑ Sicuti nec habet locum, quando verſumur in materia quæ aliis non poſſet eſſe nota: Felin. ubi ſup. numero 12. verſ. ſubſt. 9. Blanch. diſt. numero 33. verſ. limita 4. &c. ꝑ Maxime dum examen fit ad inſtaſtiam illius, contra quem eſt lata ſententia: Blanch. eodem quæſt. 8. numero 33. verſ. aut arbitri: ubi ſubdit, quod ſi tunc interrogatur ſuper factio proprio, ipſe ſolus quamuis vnicus, vel ſingularis, plenam fidem facit, concurrentibus aliquibus cõcoſtoris, ꝑ Ruffus mi- nus procedit, quando per talem attestationem nemi- ni ex partibus fit præiudicium: Stephan. Auſet. de teſtib. dicto numero 1. verſ. ſubſt. 6. Blanch. dicto numero 33. verſ. limita tertia. ꝑ Tandemque ſatis eſt, quod cogi poſſit à Iudice ex officio, vt iuramant ipſemet Aret. diſt. num. 12. verſic. ſatis tamen: Felin. dicto numero 10. verſ. vel quando à Iudice: Blanch. dicto numero 33. eodem verſ. illud reſtrinx- git.

Neque aduerſatur, quod Peritas non teneantur reddere rationem, ex Bartol. in l. de anan. num. 9. ff. de minor. & dixit Rot. coram do: me: Duratio decif. 790. num. 4. Quia præter quod conſulio vendicat ſibi locum, quando iudicium Periti conſiſtit in mera operatione intellectus, non autem quando conſiſtit, propterea hic, io diſcoſſione facti cadentis ſub ſenſu corpore; vt notat idem Bartol. in d. l. de anan. numero 10. eũque ſequitur Felin. in dicto cap. propoſiti, num. 6. verſ. & ſi caueto: Aretin. in cap. cum cauſam, numero 5. & 24. de teſtib. Maſcard. conſil. 1576. numero 39. cum duobus ſeqq. Io caſu noſtro non exigitur ratio æſtimationis, nempe quod Peritus dicat ob quam cauſam tantum horum bonorum redditus æſtimauerit, ſed ſolum quod perſiciat & complex ſuam relationem im- perfectam, aperiendo veritatem corporum, & redituum æſtimatorum, ad quod cogi poſſet probatur ex iuribus ſupra allegatis.

B

Miodi

14 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Menus refert quod Emptor non possit impugnare relationem, vel quia illam acceptavit, vel quia in instrumento venditionis fuit promissum etiam cum iuramento ei stare. Acceptatio omnique non subicit in facto, sed potius apparet de contradictione ex precedenti protectione, & subsequenti appellatione. † Solutio autem petiti in executionem d. relationis non obstat, tanquam coacta ob antecedentem relaxationem mandati, & respectum Signaturæ cum dicta clausula, non retardat executionem, etiam quod solutio fuisset facta hinc alia protectione: Barbof. de clausulis, clausul. 160. num. 11. cum seqq. Rot. an. Aversana Penfionis, ceram bon. norm. Firmans, apud Poit. de manut. decis. 202. 33 num. 9. & seqq. † Pactum vero iuratum non refingatur, attento quod de iure habet tacitam conditionem, si laudum fuerit æquum & iustum: Bero. conf. 22. num. 68. vol. 2. Aldobrand. conf. 77. n. 29. Valasc. in prax. vltim. cap. 39. num. 12. & seq. Azucud. an comment. iur. lib. 4. tit. 21. num. 61. & n. 129. cum plurim. seqq. Malli. decis. 90. num. 8. & seq. Joseph. Ludou. decis. Lucen. 27. num. 1. cum plur. seqq. & n. 18. Rota apud bo. me: Ducan. dec. 100. num. 19. & 20. & 26. Virta quod hodie non impugnatur relatio data in quantitate fructuum & reddituum, sed petitur eandem relationem declarari, & perfici in eo quod Vanoinus omisit, & expromere debebat tam ex dispositione iuris, quam ex mente Contraheutorum; cui propterea non contravenitur, sed imò illa per delegationem huiusmodi impletur, & plenarie executioni, ut pat. est, demandatur.

34 Denique non relevat quod dicatur D. Falconerium, ab Emptore electum, dedisse relationem consimilem in confusio: Quia præter quod electio illius legitur facta à venditoribus, respondetur, quod antequod debet, non quod ipse fecit, sed illud, quod de iure facere debebat. l. nemo, C. de sent. & interlocut. Cruct. conf. 320. num. 5. Barbof. axiom. 93. num. 16.

Et ita utraque &c.

CAPVT CVIL

Tradatur materia relationis peritorum iuxta terminos præcedentis decisionis. Et concordatur Text. in l. Manius 53. §. final. ff. famil. ercisc. cum text. in l. final. §. præterea, C. de iur. dot. Quod videlicet æstimatio alicuius rei fieri debeat respectu singulorum corporum sub toto universali comprehensorum: Tribus Petitis per partes nominatis discordantibus, quid agendum sit? Et quomodo venditio pretio per eos æstimando sit nulla? Si tamen non in pretio, sed in liquidatione alicuius qualitaris discordæ fuerint, deveniendum esse ad nominationem novam.

SVMMARIVM.

1. *Æstimatio in iudicio familia erciscunda, fieri debet in communi, & non per partes.*
2. *Bona plura æstimantur unita, quam separata.*
3. *Non agitur de rescissione ex capite lesionis, bona*

æstimanda sunt tanquam unita.

4. *Alia est æstimatio dimidia respectu dimidia, quam totius respectu totius.*
5. *Propositur regula in contrarium, quod scilicet singula corpora singulariter æstimanda sunt.*
6. *Prima regula locum habet, quando agitur de rebus que non patiuntur commodam separationem à sua toto, tunc enim æstimari debent bona tanquam unita.*
7. *Idem dicendum, quando agitur de aliquo iure universalis, veluti de hereditate, tunc enim æstimatio in universum fieri debet.*
8. *Similiter æstimatio in universum fieri debet, si agatur de vinco fundo indivisibili, scilicet si de diversis prædiis sit in diversis locis.*
9. *Quamvis bona æstimantur tanquam unita, hoc tamen non impedit quinamvis alia corporum particularium sint æstimatio.*
10. *Explicatur text. in l. Mzuius §. 3. ff. fin. ff. famil. ercisc. & conciliatur cum l. fin. §. præterea, ff. de iur. dot.*
11. *Æstimatores non possunt cognoscere de pretio universalis, quando de eo saltem suis connexionibus specialis inter partes.*
12. *Quando agitur de restitutione fructus detentis, admittitur æstimatio bonorum in particulari propter interesse mariti.*
13. *Quando res aliqua particularis ex tota universalis evincitur, fieri debet æstimatio illius rei particularis.*
14. *Quoties partium interest, æstimatio particularis verum fieri debet.*
15. *Ubi plures sunt venditiones, plures fieri debent æstimaciones.*
16. *Arbitrarius ad duo nominatus nulliter procedit, si super uno dumtaxat processerit, & aliud derelinquerit.*
17. *Plures sunt venditiones, si habitum fuerit respectum ad fructus singulorum prædictorum, id est plures fieri debent æstimaciones.*
18. *Generalitas adverbii specialis designationi in contrarium, censetur tantum appellata maiori declaratione gravis.*
19. *Tribus Petitis faciendum singulis diversam relationem, nulla illarum est habendaratio, ex mente plurimum DD.*
20. *Si non pretium, sed aliqua alia liquidatio commissa fuerit Petitis, denuncandum est ad alias Petitis à partibus, vel à Iudice eligendor.*
21. *Iudici licitum est interrogare Petitis à partibus electis.*
22. *Iudex teneri Petitis examinare, alias illarum relationem non subsistere, aliqui DD. existimant.*
23. *Iudex potest Petitis si visus examinare.*
24. *Iudex potest relationes Petitorum corrigere, & de illarum veritate aliunde inquirere.*
25. *Nec iuramentum, nec clausula generales possunt impedire recursum ad arbitrium boni viri.*
26. *Etiam post discessit testificata, immo & in causa appellationis peti potest correctio relatantis Petiti.*

SVPOSITO facto, bene & ad longum explicato in Decisione, eorum reuocari petunt, facta in causa Sabinenfium status Montis Liberti de Mercurij 26.

chij 26. l. iij. anni presentis 1652. per Illustrissimum & Reverendissimum Dominum DVMORE Rot. Rom. Decanum, Domum & Patronum meum singularum, cum ex benignitate Roræ ad illius revisionem procederetur, illius ut meam in medium afferrent sententiam, scripti non esse recedendum à decisio, qui oimò decisionem illam tanquam satisfactam & æquissimam, omnino confirmandam esse.

Duo siquidem sunt Decisionis illius capita, summa cum ratione definita: quorum alterum determinat relationem factam per Peritos, seu æstimatores, ad liquidandos fructus bonorum venditorum deputatos absque designatione æstimationis & valoris fructuum, & reddituum Castorum, & Tenentiarum iurisdictionalis, per Dominos de Vrbinis Domino quondam Barberino Urbis Prefecto venditorum, & in instrumentum venditionis specificatorum subsistere non posse, sed singula corpora æstimanda, & redditus vniuersiuique corporis declaranda esse.

Altero verò capite deceditur, tertium æstimatorum cogendum esse officio Iudicis, vel ad instantiam improvi, ad declarandum singulariter æstimationem reddituum cuiuscunque corporis venditi, ut ex eo conciliatur summa vniuersalis pretij, & valoris bonorum venditorum.

Primi capitis difficultas præcipua consistere videtur in explicatione, & intellectu regule generalis, quam D. Colligitur ex l. *Manum* §. 1. final. ff. famul. erciscund. vbi aperte dicitur, quod cum familiaris erciscundæ, vel communi diuidendo iudicio agitur, vniuersæ res æstimari debent, non singularum rerum partes: ¶ quia, ut ibi dicitur in gloss. final. maior sit æstimationis partis dimidiæ, re tota æstimata, quam si per se separata pars dimidia æstimaretur; ut in leg. 1. Cod. communis diuid. & ibid. Glossa in verbo, *parte pretij*: & communiter DD.

Vnde quando agitur de æstimando valore rei venditæ, non per partes, sed in totum æstimationem faciendam esse, dum de contrahitis rescissione agitur, tradit Pinell. in leg. 1. Cod. de rescind. vendit. part. 3. numero 16. ¶ quia alia est æstimationis dimidiæ, respectu dimidiæ, quæ totius respectu totius: Bartol. in l. *vnoem* 39. §. *agri plus*. mo. ff. de legat. 3. Felin. in cap. cum causam 42. numero 2. versic. item addit quod quando: de ressiuio: vbi inquitur de æstimatione partis alicui præstanta: Bald. in d. l. 1. c. numero 3. Salicet. numero 4. Cod. cum diuid. la l. in l. 1. §. si heres ff. ad Trebellian. Rebuff. in l. vniuersa, Cod. de sententia que pro eis, quod interest præferunt. num. 493. Roland. consil. 71. num. 16. & 17. vol. 3. Oldrad. consil. 235. num. 2. Surt. decis. 155. num. 3. Baratt. decis. 58. num. 6. Alin. de excoqui. §. 7. c. p. 183. fol. mibi 216. Mangil. de substat. §. 17. num. 3. Post. in ad. tractat. in p. 128. num. 23. & in p. 160. num. 46.

Vtrum aduersus regulam illam generalem, opponitur alia etiam generalis regula, petita ex l. *fin. §. præterea*, Cod. de iur. dot. vbi nominatim dicitur æstimationem esse intelligendam esse, ut pro singulis speciebus, vel pro vnoquoque genere speciem fiat, non expectata post singulas æstimationes vna copulatione totius calculi; quia hoc facit scrupulosum, & per nimiam subtilitatem perniciosum est: vbi Glossa in verbo, *copulationem*, hanc resolutionem, quod vna res in ista, alia in ista æstimetur, & sic non fiet omnium æstimation; quam quidem regulam ibi sequuntur Cyn. numero 1. in *Santegry quæst. & resol. civil. Part. II.*

secunde mirabili, Salicet. numero 9. in 3. mirabili, & omnes ferè alij DD. qui ad illam leg. scripturunt.

Pro resolutione hanc difficultatium, & conciliatione dictarum regularum generalium, sequentia consideranda sunt.

Er primò quidem, quod licet bonorum æstimatio fieri debeat vti vniuersorum & communiorum cum suo toto, quando agitur de æstimatione alicuius reuonitunt, & à suo toto non separet: ea ratio, quia res vicia plus valet, quam separata, veluti quando agitur de re quæ commodam non patitur diuisionem, ut per Cyn. in d. l. 1. c. *communis*, diuidend. versic. secundo quæro: & Odolet. in d. l. 1. *Manum*, §. final.

Vel quando agitur de aliquo iute vniuersali in vniuersum æstimando, verbigratis de hæreditates quo casu singule res per se non considerantur, sed omnia simul: l. in modum 24. ff. de contrahend. temp. leg. 1. Cod. de iustitiam. Cyriac. controuerf. 122. numero 69.

Vel quando agitur de vniuo fendo indissolubili & cuius partes non fuerunt in instrumentum specificè designatæ: propter ita decisum fuit in Senatu Parisiensi, ut testatur Antum. in d. l. 1. *Manum*, in notis marginalib. fol. mibi 217. & refert Mornac. in notis ad eandem leg. qui asserit ita fuisse indicatum mense Aprilis 1603. nisi tamen agatur de pluribus rebus venditis, sicut in diocesanum parochiarum laicis fundis: quia dum dicit æstimationem vniuersi fundi, non diuisis singulorum rerum pretijs, mensuris, atque modis, vniuo pretio faciendum esse; inquit aliud esse dicendum, si ad cuiuslibet partis designatæ redditus & vtilitates singulariter respectus habitus fuisset.

Tamen non ex eo excluditur singulorum partium æstimatio specialis, nec altera æstimatio alteram impellere debet: licet enim bona æstimentur tanquam vniua, alia magis specifica requiritur singulorum rerum æstimatio, & designatio, & nominatim in terminis d. l. 1. *Manum*, dum agitur de totum communium diuisione, aut iudicium familiaris erciscundæ intentatur, licet verum sit, æstimationem debere fieri bonorum tanquam vniuersorum, non tamen excluditur particularis bonorum æstimatio, immò illa necessitudo præsupponitur, cum sine ea arbitri familiaris erciscundæ non possent ad bonorum singulorum diuisionem & iudicationem procedere, absque magno iniustitiæ & inæqualitatis periculo: ut bene aduertit Nat. conf. 48. c. 4. dicitur hoc casu æstimationem fundi, non debere fieri secundo mensuram & quantitate iugerum, sed secundo qualitate & bonitate singulorum copponere, seu iugerum, quando fundus diuidi debet.

Et hoc est, quod voluit Cuiac. in notis ad d. l. 1. *Manum*, lib. 2. c. *non mentur*. Saluy. Iuliani ad Præsum. *Protem*, item 1. *suar. aper. calumnia*. mibi 2140. dicens in iudicis familiaris erciscundæ, & communi diuidendo, æstimandos esse res vniuersas, puta hæreditatem vniuersam, vel totum pædum, deinde tamen ad partium rationem perueniri, ut oon possit vnde pars vlla æstimari, nisi tota re æstimata, tota re iudicata. Ex quibus apparet voluisse Cuiacium, particularem etiam rerum æstimationem faciendam esse, habito respectu ad reale pretium.

Quod confirmatur ex traditis per Angel. in d. l. 1. *fin. §. præterea*, numero 2. Cod. de iur. dot. vbi bene distinguit quod nunc agitur de vna re æstimanda, nam de pluribus: si de pluribus, quælibet res separata

16 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

rationem & distinctiōem estimari debet: cum autem est una, licet debeatur estimatio pars, non debet estimari pars, sed tota, & tunc descenditur ad estimationem partis: & hoc modo intelligit *dist. leg. Meum*, & se tua scriptis practice testatur.

33. Estimatio generalis, & respectu totius corporis Status venditi, non spectabat ad estimatores à partibus electos, quia pretium totius status iam stabilitum erat inter partes ad rationem circiter quadragessimæ quartæ, videlicet centum scutorum pro quibuslibet duobus scutiis & partibus quartæ vniuersi fructuum & reddituum dictorum bonorum. Sic enim partes contrahentes non habuissent respectum ad bona vendita tanquam vnita, & tanquam existens de insigni & maximo feudo, illa estimassent ad rationem vigesimæ ad summam, prout in similibus causis fieri solet: sed cum estimarent ad rationem quadragessimæ quartæ, sine dubio respectum habuerunt ad vniōnem & coniunctionem bonorum, & Castrorum insignium; & ideo stabilito inter partes certo pretio (iuxta relationem ad redditus liquidandos) Pretii pro liquidatione deputati non poterant, nec debebant habere respectum ad illam vniōnem bonorum, & ad pretium vniuersale, quod non dependebat ab illorum cognitione, cum iam fuisset à partibus conuentum & determinatum; sed solum ad illorum munus spectabat, procedere ad determinationem & designationem quantitatis reddituum, quantum ex lingulis corporibus sex Castrorum, & vnius Tenutz distinctorum & separatorum, & per suos & diuersos confines territoriales sue iurisdictionales in instrumentum venditionis particulariter specificatorum percipi posset.

11. Et non solum in casu dicti *l. Meum*, deueniri debet ad particularem rerum estimationem, sed in multis etiam casibus, in quibus de partium interesse agitur; adeo vt recte Glusian. in *tratt. de pret. & estimat. lib. 2. c. 6. in princip.* non simpliciter totam rem estimandam dixerit, sed *sepi* totum fundum estimari debere, quia aliter commodè estimatio fieri non potest.

Exemplum perit potest ex dicta *l. final. §. preterea*, Cod. de *ur. dot.* vbi estimatio partialis sufficit, non tamen ex eo quod ibi agitur de diuersis & separatis corporibus io dorem dotis, sed ex eo quod si expectaretur totalis estimatio, fieret preiudicium marito, qui onera matrimonij sustineret, & tamen cogereetur differre pensionem fructuum vsque ad completum totalem estimationem, quæ variis ex causis longiores moras pati posset; vt explicat Cuiac. in dicta *l. finalis. §. preterea*, Cod. de *ur. dot.* 3. cum operum rem, column. milia 495. Quæ particularis estimatio admetitur etiam agitur de dote, quæ dicitur quid vniuersale ex Bartolo. quem DD. communiter sequuntur in *Rubric. ff. sol. matrimo.* ne maritus fiat preiudicium quos fructus dotis, vt etiam notat Odofred. in dicta *§. preterea*.

13. Similiter quando pars etiam indiuisa alicuius rei particularis coincit, debet fieri partis illius eundem estimatio specifica, vt videatur cuius bonitatis, qualitatis, & valoris esset pars eadem, ad hoc, vt dignosci possit quantum interit emptoris, partem illam fuisse eundem: vt est casus in *leg. 1. ff. de emtion.* & habetur in *leg. qui solidum no. §. 1. ff. de legat. 2. Alexand. conf. 117. numero 6. vol. 7. Mandil. de emtion. quest. 165. numero 25.*

Eadem ratione, cum diuersa corpora venduntur, & singula suum habent pretium, solus rei eundem valor estimandus est, nec aliorum corporum in eodem contractu venditorum habenda est ratio: *leg. cum plures fundo 71. ff. de emtion.* quia tunc plures venditiones esse videtur: Mangil. de emtionib. dicta quest. 165. num. 4. Argent. in consuetud. Britan. art. 1295. numero 1. & 3. vbi etiam singulorum corporum estimationem in suo casu adhibendam ostendit, quia partium interetate illam sic fieri.

Hæc omnia casus proposito applicantur. Tum quia multum intererat Domini emptoris, separatim cuiuslibet corporis fructuum & reddituum estimationem fieri, propter rationes optime in Decisione consideratas, versis. Interest autem emptoris, (quas hac repetere superfluum foret) numero 8. in prima Decisione supra inserta in cap. precedenti.

Tum etiam, quia siue agatur de toto indiuiso, siue diuiso, in casum emtionis alicuius corporis particularis, interesse emptori refectendum esset, non respectu valoris & estimationis generalis, sed respectu rei eundem, vt mox ostensum fuit; & ideo necesse erat, vt constaret de liquidatione fructuum & reddituum cuiuslibet partis, ne in casum futuræ emtionis, difficilis, aut etiam impossibilis esset illius pretio.

Tum & denique quia io contractu venditionis, descripta fuerunt singulariter corpora venditionis consistencia in sex casibus, & vna Tenuta iurisdictionali, cum suis confinibus & territorijs seu iurisdictionibus, adeo vt dicantur potius diuersæ venditiones, cum pretium constitutum fuerit ad proportionem reddituum & proventuum cuiuslibet Castris; & quo casu dicuntur plures venditiones, & per consequens plures estimationes: requiruntur, cum eiusdem 34. l. si plura mancipia 36. ff. de adul. edict. dicta l. cum plures 72. ff. de emtion. & notat Bald. in dicta l. final. §. preterea, numero 11. Cod. de *ur. dot.* Vbi quod si in venditione plures res continentur, & habent sua pretia distincta, quælibet res censetur per se, & perinde est ac si plures essent cocontractus; & sic respondet ad l. si duorum 43. §. videatur ff. de alien. empt. vt locum habet quando vnicum erat pretium. Quod etiam idem Bald. docet in dicta l. cum eiusdem ff. de adul. edict. & falsus explicat Afen. in *tratt. de execut. dicto §. 7. cap. 121. per tot.* Cyriac. controuers. 90. num. 13. Mantica. de tacit. comment. lib. 2. tit. 3. numero 12. & seqq.

Quod autem in contractu venditionis, de quo agitur, singulis Castris & corporibus suum statum fuerit pretium, licet habito respectu ad partes sui totius vnitas & coniunctas, patet ex eo quod non solum facta fuit mentio fructuum & reddituum totius Status venditi, sed etiam bonorum particulariter io contractu designatorum, dum conuenitum fuit, quod pretium venditionis solueretur ad rationem scutorum centum pro quibuslibet scutiis duobus & vno quarto alterius scuti quorumcumque fructuum, & reddituum eiusdem Status, & bonorum venditorum; & partes contrahentes conueniunt quod fructus & redditus partium estimarentur per Petros in contractu nominatos; ita vt commissio data fuerit Petris non solum estimandi fructus totius Status, sed etiam singulorum bonorum venditorum. Ex quo patet quod non solum Petri tenebantur estimare fructus dicti Status in cumulo, sed etiam bonorum vendito

venditorum; cum copulatiua dictio *Et*, requirat
concordium omnium sub illa comprehensionem: *l. si
heredes plures, ff. de condic. & demonst. cum similib.*
16 & *l. arbitrio electus ad duo adimplenda, nulliter re-
ferte dicatur, si vnum adimpleuerit, & aliud de re-
quiritur, quilibet 19. §. dicere, & l. non distinguemus
3. an sint, ff. de recept. arbit. Batat. decis. 14. nume-
ro 19.*

Sed etiam tenebantur singulariter referte super
valore fructuum bonorum venditorum, ex eo quod
pretium non fuit constitutum inter partes, habita
ratione ad singula iugera, quo casu non haberetur
ratio vtrum vna pars alia esset fertilior; sed illud
fuit concordatum habita ratione ad fructus præ-
dictorum, seu bonorum venditorum, & sic prædia

17 sententia pluris æstimari debebant: & per conse-
quentiam non debebat haberi ratio bonorum in cu-
mulo, sed disiectorum corporum in specie, prout
ex quolibet ipsorum vberiores vel minores fru-
ctus perciperentur: vt probatur ex traditis per
Socin. senor. in *l. si ex toto, §. si ita, ff. de legat. t.
numero 1.* vbi dicit quod si in venditione statutum
fuerit pretium pro singulis ponderibus, non vna,
sed plures sint venditiones, & tot venditiones
quot sunt pondera: idemque ante eum voluit
Franc. Aretin. in *dist. §. si ita, num. 6.* vbi dicit quod
si vendatur certa quantitas ad pondus, pretio ad
singula pondera constituto, tunc cum pretium
sit distributum per pondera, tot erunt venditiones,
quot pondera: ergo eadem ratione, in casu de quo
agitur, quot sunt fructus & redditus singulo-
rum prædictorum, tot sunt venditiones: sequitur
Sued. consil. 101. numer. 38. idem tradit Aretin.
consil. 11. numero 8. Gabriel. consil. 64. numero 49.
lib. 2.

18 Neque obstat, quod post factam dinumerationem
& designationem bonorum & castorum, adiecta
fuerint clausulæ generales, nempe quod ven-
dita fuerint omnia Palatia, domus, molendina, fur-
ni, &c. omnique alii redditus, proventus, & emolu-
menta &c. Quia cum pretium constitutum fac-
tum tam pro singulis mensuris granorum reddituali-
um, quam pro singulis scuis fructuum ex bonis
designatis provenientium, generalis illa coactura
non nocet specificationi in eodem contractu
precedenti, sed dicitur tantum facta maioris de-
clarationis gratia, dicta *l. si plura 3. §. de adit. edict.
Cicac. ad dist. l. cum eiusdem, column. 2. versic. &
si certum sit cuiusque pretium, Coclet. in singularib.
in verb. Venditio. 3. singul. ultimo, Tiraquell. de
retract. consanguinitat. §. 23. gloss. 1. numero 22.
fol. 452. Mantie. de tacit. content. libro 2. sit. 3. nu-
mero 18.*

Et ex his constat Peritos non satisfecisse suæ
commissioni, dum in cumulo, & non in particulari
dictam æstimationem fecerunt.

19 Quod attinet ad secundum caput, res videtur
omni dubio carere: quia licet dubitatum fuerit,
vtrum tribus Peritis, quibus pretij rei venditi de-
claratio commissa fuit, non concordantibus, ven-
ditio nulla reddatur, & pro nullitate concludat
Gratian. cum pluribus per eum citatis, decis. *Mar-
ch. 3. num. 1. & 15. & seqq. & discept. forens. cap.
228. num. 1. & 15.* adeo vt hoc casu non possit
recurri ad arbitrium boni viri, vt per eundem *num. 12.*
quod tamen indecisiu relinquit Cysiac. *contra-
merc. 159*

20 Illa tamen conclusio tunc decum locum habere
potest, quando pretium ipsum arbitrum cognoi-
tioni remittitur, secus est in casu proposito, in quo
Sanlegerij quæst. & resol. ciuil. Pars II.

pretium certum stabilitum est, iuxta impositionem
redditus bonorum venditorum, commissa Peritis
dumtaxat liquidatione quocunque fructuum
prædictorum: quo casu datur recursus ad alios Pe-
ritos ab ipsis contrahentibus, vel à Indice eligen-
dos: DD. in *l. final. C. de contrahend. empt. Menoch.
consil. 9. num. 41. Mantie. de tacit. content. lib. 2. sit.
1. num. 34. Addent. ad Buar. decis. 898. num. 20. Ro-
decis. 172. num. 22. & seqq. pars 1. numero 174. &
seqq.*

Quando autem Periti, seu Arbitratores, electi
non declarauerunt, neque, vt decebat, liquidauerunt
quantitatem fructuum duorum corporum vendi-
torum; periode est ac si nullam fecissent declara-
tionem: quia pars sunt nihil facere, vel prout non
decret facere: Barboz. axiomate 174. numero 14. &
seqq.

Quod si hoc casu Index potest veram liquida-
tionem obtinere ab aliis peritis per Partes eligendis,
vel per seipsum depurandis, multo magis potest
ab ipsis peritis declarari facere, quæ, qualisque
sit fructuum quantitas, ex qua constituti inter
partes pretij liquidatio emergat: cum generalis sit
regula optimè in *Decisione* comprobata, cui ni-
hil addi potest, & quod Iudici licitum est exami-
nare peritos ab ipsis Partibus electos; vt notina-
tim explicat Herculian. in *tract. de probat. negat.
numero 29. in fine, ex doctrina Felini in cap. pro-
posuisti 4. numero 6. versic. prima conclusio, de probat.
Pacin. lib. 1. caput 47. numero 157. Gratian. discept.
caput 235. numero 72. Mascard. de probat. conclus.
1174. num. 15.* Quod adeo verum esse, vt nonnulli
DD. dixerint relationem nullam esse, si Index Pe-
ritos non examinauerit, & de hoc examine con-
sistat ex actis: Aretin. consil. 142. num. 19. quem se-
quitur Tusch. *lib. 1. P. conclus. 286. num. 38.* Quamuis
apud Nos contrarium obferuerit: quia Petri sim-
pliciter suam relationem tenuerunt in actis: posset
tamen Index illos, si vellet, interrogare; vt superius
probatum est.

Et quod Index possit Peritos examinare, vt il-
locum relationem corrigat, ostendit Gratian. *discept.
263. num. 18.* vbi loquitur de peritis per Partes ele-
ctis, vt patet *ibid. num. 16.* quia licet illorum per-
sona fuerit approbata, non tamen illorum dicta, vt
per eundem *loco cit. num. 22.*

Index enim non tenetur sequi relationes Perito-
rum, sed illas corrigere potest: Hieronym. de Monte
de finib. *regul. quæst. 102.* & de illarum veritate
etiam aliunde perquirere potest: Modesto. Gargiare.
decis. 51. num. 28. & 29. quia probatio per Peritos
est fallax, & Index debet perquirere maiorem veri-
tatem quantum fieri potest: Gratian. *discept. 263.
num. 23.*

Idque non obstante quod promissum fuerit stare
relationi Peritorum, cum quibusque clausu-
lis simplicissimis: Quia non potest per eas impediri
recursus ad arbitrium boni viri in hac causa, in qua
non de preno, seu de substantia venditionis, sed
de sola fructuum liquidatione tractatur, vt superius
dictum est: quia exceptum non potest clausula ge-
neralis, quæ recosum illam impledit: Gail. *lib. 1.
obferuat. 150. num. 9. & 10. Rimin. ad iun. consil. 106.
n. 7. & 8. Morquec. de iur. iur. lib. 1. cap. 11. n. 17.
& seqq.*

Et iuramentum de stando laudo intelligitur,
dummodo illud æquum & iustum fuerit: Duran.
decis. 200. num. 20. & Et non obstat quod versemur
in causa appellatiois; quia non solum potest con-
clusum in causa, & post disiecta reuocata potest
peti

18 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

petri correctio relationis, sed etiam in causa appellationis, quamvis Index in prima instantia pectorum relationem approbaverit, illius correctio de eundem peti potest. Affin. in *tratt. de excep. g. 7. c. 207. fol. 120.*

Et sic concludendum est, bene, sanctè, & iudicè fuisse iudicatum.

CAPVT CVIII.

In hoc capite continetur posterior Decisio Rotæ Romanæ, confirmatoria præcedentis, lata in *causa Sabinenſi Status Montis Libretti*. Et continuatur materia æstimationis, & relationis per Petros faciendæ per singula corpora, & non in cumulo, quando agitur de diuersis speciebus, quamvis unico pretio venditis: & maxime dum versatur notorium interesse partium.

SVMMARIVM.

1. Quando plura corpora distincta æstimantur, Petrus tenetur facere æstimationem respectu singulorum corporum.
2. Quando quid vniuersale venditur, non rei quid iuris, sed rei quid facti, & rei in pluribus distinctis corporibus consistens, debent æstimari tanquam singula.
3. Pactum mantentione corporum venditionem cum ditione cuiuslibet, significat singula corpora fuisse considerata.
4. Venditio censetur facta de qualibet corpore in indumento, quando pactum contrarius refertur ad singula corpora.
5. Quando venditio facta est unica pretio, bona censetur vendita tanquam vnum corpus.
6. Aliud est agi de qualitate pretij non conueni, aliud vero de qualitate & quantitate fructuum, ad quam proportionem pretium est relatum.
7. Quando singula mensuræ, vel singula ponderum præcium constituentur, censetur rei venditionis, quot sunt pondera, vel mensura.
8. Quando agitur de diuersis speciebus venditis vni cum Cæstro, speciem diuersis importat pretij diuersitatem.
9. Separatio pretij non est necessaria ad inducendum pluralitatem venditionum, quando agitur de rebus diuersæ naturæ.
10. Omnia verba contractus censentur approposita in instrumentum de consensu, & voluntate partium.
11. Stipulatio duplin euictionis refertur ad pretium, non autem ad valorem rei solute.
12. Pervenitque versatur interesse partium, index potest exigere partium ad declarandum suam resolutionem.
13. Quando partem requisitio præcessit relationem partium, rei semper dicitur integra ad obtinendum illum declarationem.
14. Petrus non potest allegare obtincentem, quando præcessit processus partium.

DECISIO S.

ROTÆ ROMANÆ,

Coram R. D.

DV NOZET

IN CAUSA

Sabinen. Status Montis Libretti,

Lune 12. Ianuarij 1654.

Hic Dominis placuerunt fundamenta decisionis in hac causa coram me sub die 26. Iunii 1652. edita, in qua fuit significatum Vanninum esse cogendum ad declarandum singula corpora æstimata, & particulares redditus vniuersumque corporis Status Montis Libretti ab Excellentissimo D. Don Ferdinando, & alius de Visinis venditi clar. rom. Domino Principi Don Thaddæo Barberino Vbis Prefecto, cum huiusmodi declarationes exposcent iuris communis dispositio, mens contrahentium, & interesse partium.

Iuris huiusmodi dispositio, quia ubicumque prope hic non æstimatur vnica, sed plures rei inter se distinctæ, distinctam pariter relationem per singula corpora Petrus tradere tenetur. *fin. §. præterea, C. de iur. dat.* Cuius præcisi verba in decisione referuntur, adductis pluribus auctoritatibus eiusdem legis dispositionem comprobantibus.

Nec substat, quod non agatur de pluribus, sed vnus rei æstimatione, ex quo varsumus in venditione Status, qui vniuersitatem, & sic vniuersitatem designat. Quoniam Status controuersus à contrahentibus venditus, & respectu emptus fuit, non rei quid iuris, sed rei quid facti, & rei in pluribus distinctis corporibus consistens, ut indicant clara verba instrumenti, ibi, *Status Montis Libretti consistens, in infraſcriptis Terris, seu Caſtris, ac Tenentis &c. Terrarum, Districibus, Demoribus, Palatijs, adſicijs &c. ſuis diſſolutionibus, & criminalibus, & mixtis &c. Agarijs, paraſagarijs, & alijs sine redditibus, presentibus, & emolumentis &c. Gabellis, vectigalijs &c. Decimis &c. Holſtijs, Tabernis &c. Viridarijs, Hortis, Cameris, Arboribus, Oluetis &c. Paſcuis, Syluis, Præſtijs, Tenentis, Nemoribus, fructibus &c. Cellis, Plantis, Terris cultis, & incultis &c.* Huiusmodi enim distincta corporum & qualitatis eorum descriptio, & designatio vniuersitatem facti demonstrat, quæ assertam vniuersitatem excludit, & quodlibet corpus de per se separatim iudicandum, & considerandum esse indicat, ut docet consulendo firmat Sigismund. Luffred. *confil. 111. num. 17. & 18.* allegando textum *l. rerum mixtura. §. 1. & §. fin. de vnica op. in l. rem. §. ac si §. de re vend. & in §. fin. de legat. Aldobrand. confil. 107. num. 8. versum & §. lib. 1. ¶ Et hoc idem demonstrat pactum mantentioneis, & tuitionis cuiuslibet ex corporibus venditis, & æstimandis, dictio enim, *cuiuslibet*, est distinctiua, ac specificatiua, tanquam tribuens vniciuique actum in solidum. Barboſ. *diſt. 7. §. num. 2.* & tanquam virtutem diuifum retinens operatur, ut vniuiquodque corpus diuifum specialiter, & indiuidualiter,*

ac in sensu diuiso, non autem composito venditum censetur; Merlin. *de pign. lib. 1. q. 2. quæst. 11. n. 5.*

† & ubi de specificatione corporum contrahentes cogitasse apparet, non quid vniuersim, sed singula corpora Status vendita censetur, ac singulorum edictio debent: Vtil. ad Afflic. *de res. 81. n. 6.* Mangil. *de emul. q. 3. n. 3.* Mantuc. *de iacul. lib. 4. tit. 1. n. 17. vers. etiam ff.*

5 Nec ubique, quod superius firmata conclusio procedat in venditione plurium rerum facta pretio separato in singulas res, vt declarat Gloss. in *supradict. l. final. dicto 3. Præterea, verb. coadunationem, vers. sed tunc demum, non autem quando omnes res vno pretio venduntur: l. 1. Menius 5. 3. ff. ff. final. heretice. non concord. alleg. in Romana *Consignationis sequens* 21. May 1610. coram Sanctissimis D. N. Innocentio X. 5. *Menius ubi est.* Etenim ultra responsum in dyadictum in *descript.* plura alia considerantur, quæ obiecti efficaciam enunciant, & signanter aduertendo, quod tam Gloss. quam textus d. *Menius*, in ea ratione fundantur, quod plus valet totum corpus vniuersim, quàm in partes diuisum, † sed ista ratio tunc demum locum applicaretur, si ageretur de æstimando pretio, seu valore ipsius Status, cum tunc nedum quantitas fructuum, sed etiam rei qualitas, quæ rationem Cæstorum, & corporum precaretur, attendi deberet: iuxta verba text. in *l. p. quæ 1. 6. ubi res qualitas, & redditum quo quantitas æstimatur, C. de res. vend. ibique Bart. & Casti. num. 1. Nigr. de subact. cap. 15. §. 30. num. 11. & 42.* Verum quia in prædicti casu agitur solummodo de æstimando, seu verius calculanda quantitate reddituum, & fructuum dicti Status, quæ semper sunt idem, & non crescent, neque decrescent per coadunationem, vel diuisionem corporum, vique allegata ratio prædicti casui applicari non valet, & consequenter ea cessante, cessat etiam legis dispositio: *l. quid dictum, ibique Bart. ff. de pass. licet nec applicari præallegata decisio Romana *consignationis sequens*, cum ibi venditum esset vniuersum Casale, & sic vniuersum, non autem plura corpora, vt hic, & amplius, ibi agebatur de æstimando etiam qualitatem ipsius Casalis, non autem solius quantitatis fructuum, vt pariter hic.**

7 Ponderatur etiam, quod consentum pretium potius videtur separatim, quam vniuersum, dum conuenies fuerint quatuorcenti pro singulis scens duobus cum vno quatuor reddituum, quando enim singulis ponderibus, vel mensuris pretium constituitur, tot dicuntur factæ venditiones quot sunt pondera, vel mensuræ, & ita de ponderibus tradit Franc. Aret. *in l. si extor. §. si ita legat. num. 6. vers. Secus esset ff. de legat. 1. quem sequitur ibidem Socin. sen. iudic. 10. & de mensuris, Gabr. *conf. 64. num. 49. lib. 1.**

8 Et denique tollitur omnis hæsitatio, cum agatur de rebus diuersarum specierum, suauque naturam separatim retinentibus, quantumvis venditis vna cum Casti. 10. vel Statu. Sued. *conf. 135. num. 65. vers. in præpositis, cum duob. sequen. Licet ad dicto conf. 11. n. 17. & 18.* Licet enim separatim pretij sit vnus et modus distinctiōem, tamen non est necessaria quando versantur in rebus diuersæ, non autem eiusdem speciei, diuersitas enim specierum secum potest pretij distinctiōem proindeque Iuris Consultus in dict. *l. fin. d. 5. præterea, C. de iur. d. de singulis rebus, & specieb. voluit iudican secundum propriam naturam, vt monentur etiam io d. 5. præterea. Bellape. *ne. vers. sed potius, ubi subdit hoc esse notabile, & 5. d. et numero 9. vers. de quilibet indicatur secundum suam naturam &c.* & Bald.*

numero 2. vers. quia dissipata non debet permisseri &c.

Quo verò ad mentem contrahentium, illa clausula demum; Tum ex æstimatione, quod essent vendita omnia vera, nullo reſeruatō, nisi expresse, & respectu declarandas à Peritis; Tum ex quo venditores promiserunt, bona vendita, ac fructus, redditus, & proventus, aliaque à Peritis æstimanda esse vera, realia, & subsistentia, emptionem quæ manentem in possessione pacifica bonorum venditorum, & cuiuslibet ipsorum, necnon cuiuslibet eorum reddituum, & fructuum æstimandorum; Hinc enim ad effectum, vt licet posset quid venditum, & quid reſeruatam, atque ad effectum, vt venditores propriam promissionem adimplerent, separatim relationem, & æstimationem hinc, intellectus censetur; siue ponderatur in *decis. 5. eoque facilius, ac optime adimplatur decis. Romana Bibliotheca 10. May 1600. §. quæ quia coram Lancellotto, eoque magis attenta dictione, cuiuslibet, bis repetita, & adiecta tam corporibus seu bonis, quàm etiam fructibus illorum, cum eisdem dictionis nuntia sit distinctib. diuideret specificare, ac indiuiduare, vt per Barboſ. & Merlin. *de pign. superius allegatos, atque etiam attento participio illo, æstimandorum, quod panter necessitatem de cuiuslibet corporis fructibus distinctim æstimandis importat iuxta naturam dictionis, cuiuslibet, cum qua ipsum participium iungitur, seu copulatur: Cynac. centum. 303. numero 95.**

Nec subsistit, quod talis forma loquendi sit soluta Notariorum, nam huiusmodi assumptum nullo testimonio, vel auctoritate probatur, & in contrarium viget; Tum e communis stilius tendendi minutas similes inſtitutionum ante illorum *16* simulationem; Tum quoque præsumptio iuris, quod nempe omnia verba iſtitutionis consentient posita de mandato, ac voluntate contrahentium, Gratian. *discept. 116. n. 14.*

Interesse patet etiam euident, & multipliciter in *descriptio* contradicant.

Primo. Nempe ex eadem promissione venditorum super realitate, subsistentia, & inaueretione bonorum, & reddituum, & cuiuslibet eorum per Peritos æstimandorum; cuius quidem promissionis commodum emptor vti non potest, nisi consistit ligillatim de quilibet redditui à Peritis æstimato.

Secundo. Ex quo nisi appareat quantitas fructuum, quam Vannius ex lingulis corporibus percipit æstimauit, sibi solum nota, vti res in eius animo consistens, & nisi exprimentur dicta corpora, quæ inæqualiter distant à Tybere, liquidari non poterit veras valor parangaræ delationis frumenti ad dictum flumen à Vallis negare. Nec refert, quod Periti non tenebantur æstimare dictam parangariam, quis non potest ipsius æstimatio, sed solum prædicta declaratio, ex qua dignoscitur valere quanti dicta parangaria vendita æstimari debeat.

Tertio. Ex quo nisi consistet de pretio soluto pro vnoquoque corpore, non poterit emptor in casu emptionis alicuius eorum agere, prout sibi promissum fuit, ad duplum, cuius stipulario referatur ad pretium solum, non autem ad valorem rei cuius: iuxta Gloss. in *l. si dupli. verb. dupli. ff. de emul. Rom. Bonum. grad. 13. February 1648. coram Reuerendiss. Terrazon.*

Nec releuat, quod in casu emptionis alicuius corporis particularis, illius pretium æstimari debeat ad rationem quinquæ pro centenario, prout

20 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

fieri solet in alodialibus abstractis à iurisdictione; ooo autem ad rationem duorum cum vno quanto iuxta venditionem, cum super corpore cuius ad huc penes emptorem remaneat iurisdictione: Quia venditio prediorum, & corporum positorum, tam intra, quam extra confinia iurisdictionum, pro eodem vnaformi, & altissimo pretio scutorum centum pro singulis duobus cum vno quarto fructuum, demonstrat iurisdictionem fuisse venditam per Territoria, non autem per numerum prediorum in in eisdem Territoriis consistentium, quodque ipsa iurisdictione tanta quanta erat comprehensa, & valvata remanet sub eadem rigotola, & indifferenti estimatione omnium corporum etiam non iurisdictionalium: & præterea fuit responsum, quod siue restitutorio damni fieri debeat ad rationem quinque, siue ad rationem duorum cum vno quanto, cuius inspectio spectabit ad iudicem emptionis, pro nunc semper necesse erit, ut Petrus appetat, & declaret singula corpora, & cuiuslibet corporis redditus æstimated ad effectum, ut iudex certò sciat, An de corpore vincendo debeatur cuiusdam, & quot quinque, vel quot duo cum vno quanto ostent in redditibus cuiuslibet corporis vincendi.

Quarto denique, quia potest dari casus, quod venditores locupletentur cum iactura Emptoris, nam nisi petra de clarato sequatur, Emptor non poterit obtinere liberationem à molestiis sibi inferendis, & ab aliis iam illatis super pluribus corporibus, minisque refectionem damni in casu emptionis, cum Agentes pro venditoribus allegare possint; sicut iam allegaverunt, rem cuiusdam non fuisse in venditione comprehensam, & tantummodo venditum fuisse ius quod habebant, & sic non omnes fructus, sed tantummodo illi, qui ad venditores spectabant: & tamen fortasse Petrus in propria mente comprehendit alia corpora molestata, & molestanda, vel vincenda; nec non etiam omnes fructus indistinctos, & sic etiam non spectantes ad venditores: ¶ vbi cumque autem adest interesse, & altera pars locupletari potest cum alterius iactura, semper inter officium Iudicis ad interrogandum & cogendum Petrum, pro declaratione suæ relationis: Franc. Aret. in l. age. num. 4. vers. aliquid, C. de transact. Suid. cons. 101. num. 18. Rot. in Parisien. pecuniaria, 12. Februario 1618. coram huc. me. Coccius.

Non obstat, quod res non sit amplius integra. Quia præterquod obiectum procedit in actibus iudicialibus, quæ sine iurisdictione non exercentur, noo autem in materiis extrajudicialibus in quibus etiam ex intervallo admittitur declaratio, ut pmbant auctoritates in decisione allegata; obiectum diluatur, ¶ tum ob expressam protestationem antedecesser factam pro parte Emptoris, quæ efficit, ut res habeatur pro integra quoad eius præiudicium, Rot. decis. 734. num. 2. parti. 4. decis. ¶ Tum quia non procedit quando pro hac declaratio fieri debet Iudice cogente, ut de arbitrio probat text. in l. qualem, §. de iure, ff. de recipi. arbit. & in cap. Quotidianus de iuribus. cum aliis allegatis in decisione. §. Præterea, vbi amplius fuit firmatum semper cogi posse uti testem, ex Blochi. de compromiss. ibidem allegato.

Neque obstat generalissima promissio ooo reclamandi à dicta relatione in prædicto instrumenti stipulata: quia non reclamatur, neque impugnatur dicta relatio quoad quantitatem æstimationis, sed solum percurat eandem relationem perfici, atque compleri in reliquis omittis, & quidem per

declarationem, & apertitionem veritatis ex qua nemini inferatur damnum, Emptori verò paratur modus consequendi liberationem à molestiis, & in casum emptionis refectionem damni in quantitate condigna, & certa, nota soli Vaonino, qui nec in talem veritatem aperiendo gratatur, cum laborem iam expleverit, quoad ex singularum rerum æstimatione vnicam summam maturè, ut in eius relatione asseruit, compilavit, sicuti subditur in decis. 3. Quæ ferunt, ¶ vltra quod hoc ipse teneretur ratione muneris assumpti, itaut statim protestatione sibi prædecesser facta, nec etiam oblivione allegare possit: Alex. cons. 216. num. 6. vers. sed istud, lib. 7.

Reperitur obiectum, quod Falconerius confirmem dederit relationem in consilio, sufficienter refusat in eadem decis. 3. fin. quia scilicet attendi debet id, quod facere debebat, non autem quod ipse fecit: l. nemo, C. de sent. & interlocut. Aym. cons. 320. num. 5. Barboz. axiom. 93. num. 16. Et si iudicandum esset, pro ut iudicari noo debet, exemplis, sed legibus: Barboz. axiom. §. 6. num. 3. potius à relatione Appollonij, qui singula, ut par erat, specificavit; esset in iudicando sumendum argumentum.

Et ita ex prædictis, aliisque adductis in alia decisione, Domini pro illius confirmatione, vnaque parte isosmante, responderunt &c.

CAPVT CIX.

De societate, & confusione bonorum inter coniuges, & diuisione bonorum facta inter liberos, adiudicatis vni bonis liberis, alteri verò bonis fideicommissio suppositis fratri restituendis: Vtrum videlicet agenti ad fideicommissum fratri alter possit opponere exceptionem emptionis. Et de exceptione detractionum competente etiam tertio possessore bonorum fideicommissio suppositorum: Quoad pater possit filium suum gravare in bonis antiquo fideicommissio suppositis. Et ex quibus colligi possit parentes liberis suis donantes voluisse in donatione comprehendere bona fideicommissio supposita, quorum restitutio adueniente casu ipsi donatorio facienda est.

SVMMARIVM.

1. Societas omnium bonorum contrahi potest inter virum & uxorem.
2. Emptor socere potest omnes detractiones ex bonis fideicommissio suppositis, quas ibi vendider facere potest.
3. Liquidatio legitima fallacum vno prodest quando alio.
4. Quando inter duos contrahit est societas omnium bonorum, quilibet ex sociis habet medietatem singularem corporum.
5. Amplius etiam si duo patrimonium conuocata essent inaequalia.
6. Immissio si contraria fuerit fideicommissario ante factam

factis per gratiam detractiones, remouetur ad hoc vi gratia sicut de propriis manibus capere possit.

se inuicem aduersus fratrem bona libera possidentem.

34. *Hoc maxime procedit, quando aliqui magna inter liberos consergeret inæqualitas.*

7. *Et ad hoc effectum sufficit detractiones esse possibiles.*

8. *Consensum præstatum in iorio nomine, non præiudicat iuri agentium nomine proprio.*

9. *Consensum aliquem solvere pretium rei venditæ proprio suo creditori, sibi præiudicat perinde ac si ipsi fieret solutio.*

10. *Pretium alienationis recipiens, alienationem approbare censetur.*

11. *Idem est in recipiente partem pretij.*

12. *Consensus alienationis per alium positus sibi præiudicat, solus iure agendi quoad pretium contra venditorem.*

13. *Consensus alienationis rei suppositæ fideicommissi, sibi præiudicat quoad rem, circa quam consensus est; sicut quoad aliam, si agatur de fideicommissio plurium rerum, seu conuersali.*

14. *Potest quis granari in bonis donatis, vel fideicommissis in fauorem donatarij suppositis, si donator ei relinquat compensationem in eisdem bonis propriis.*

15. *In dubio qui censetur disposuisse de bonis propriis non de alienis, aut alteri restituendis.*

16. *Voluntas testatoris disponendi de bonis alienis probatur potest per coniecturam.*

17. *Facilius testatores disponunt de bonis hæredum, quam de bonis alterius tertij.*

18. *Reservatio omnium fructuum bonorum donatorum arguit omnia in donatione contineri.*

19. *Quando omnia bona mariti & uxoris sunt confusa, presumendum est omnia in donatione comprehendenda, si fuerit per ambo facta de omnibus bonis.*

20. *Explicite Fasfar. de substitut. quæstion. 649. num. 15.*

21. *Observantia multum prestat ad interpretationem voluntatis.*

22. *Quando bona designata sunt in donatione cum certis confinibus, bona fideicommissi supposita continentur in donatione, si intra confines designatos reperiantur.*

23. *Bona fideicommissi supposita continentur in donatione bonorum facta per parentes per viam donationis, si ad vnum obmuerint bona omnia libera, & ad alium fideicommissaria, ratione æqualitatis seruande.*

24. *Ex eo quod quis se nominat heredem alienius, censetur hereditatem illam acceptare.*

25. *Quæ requirantur ad constitutionem legalis inuentarij.*

26. *Filius hæres patris non potest impugnare alienationem à patre factam bonorum, quæ pater granatus est sibi restituere.*

27. *Idem dicendum est, si pater bona diuiserit inter filios.*

28. *Quando subsistat grauamen super bonis antiqui fideicommissi.*

29. *Acceptans simpliciter legatum tenetur acceptare omnia.*

30. *Amplius ut procedat, etiam si omnis esset maior legatus.*

31. *Idem locum habet in donatione causa mortis.*

32. *Diuisio per parentes facta inter liberos cum habet prælegatorum.*

33. *Si parenter bona inter liberos diuiserint inter quæ sint bona fideicommissaria, qui hoc possidet, si non alioquin, saltem exceptionem habet ut*

Petrus egit contra Nicolaum ad obtinendam possessionem seu adjudicationem cuiusdam prædij, de quo mentionem fecit Bertrand. *consil. 205. vol. 2. prior.* diceo illud fuisse Domani quondam Oliuerij, pretendens illud prædium ad se pertinere vigore fideicommissi in testamento eiusdem Oliuerij contenti, quod prædictum modò possideatur à marito filiar & hæredis fideicommissariae dicti quondam Nicolai. Ex quauis multi Viri primi notæ scripserunt contra fideicommissum; Ego tamen seposita questione fideicommissi existimauit, dicto Petro ad illud agendi varias obstat exceptiones, quibus censeo ipsum ornato à lumine iudicij repellendum esse.

Prima Exceptio. Supponendum est in facto, ex dicto Oliuierio natos fuisse Antonium & Antonio, Franciscum, patrem dicti Petri actorem, necnon Ioannis eius fratris. Dictus Franciscus contraxit matrimonium cum Alexandra, cum qua bona sua, & vicissim ipsa cum marito, bona omnia confusa & communia semper habuerunt, ut probatur ex illorum assertionem in instrumentum donationis causa mortis factæ per ambo coniuges de 19. Iulij anni 1605. instrumentum sumptu per Alardi notarium, in illis verbis: *Ayant ensques à present, ainsi qu'ils ont dit, vest en société, communion, & confosion de leurs biens, fruits d'iceux, acquies & conquis.* Et en suite de ce, & en celle qualis ont donné à cause de mort &c.

Probatum etiam illa societas vniuersalis, ex tenore sententiæ per D. Rectorem Comitatus liaæ inter dictum Petrum, & filios Ioannis eius fratris agentes ad petitionem legitimam, die 23. Maij 1618. in illis verbis: *Harodiatu paterna & materna, quæ nobis conuisti & consist per dictos Franciscum & Alexandram patrem & matrem fuisse confusas, & in communionem redactas.* Quæ sententia fuit confirmata in grado appellationis, & transitum fecit ius rem iudicatam, sicutque executioni demandata.

Denique probatur ex ipso inuentario bonorum maritorum factò post obitum dictæ Alexandræ, in quo bona tam paterna quam materna, vti permixta & infimul confusa describuntur, ut sub ea qualitate super illis legitima adjudicaretur, pro ut adjudicata sunt.

Quod autem societas inter virum & uxorem contrahi possit, etiam omnium bonorum, probatur per text. express. in *l. alimentis 16. §. qui societas enuff. de aliment. & char. legat. Petr. Gerac. singul. 99. Felice de societ. c. 3. m. 4. & 5. Molinus de iur. expt. lib. 3. quæst. 7. t. num. 6.*

Secundo supponendum est etiam in facto, quodd mortuo Ioanne, Sibylla eius vxor, & vidua eiusdem, admixtitanis tutorem Alexandræ, & Ludouici filiorum communium & dicti Ioannis liberorum, quorum fuit declarata creditrix, & ordinatarum per sententiam, executiones aduersus ipsos esse continuandas pro summa 1088. scutozum, sententia D. Maxelli die 7. Aprilis 1617.

Tertio supponendum est quodd die 14. Maij, 1618. dictus Petrus tanquam tutor Ludouici ex suo fratre nepotis, vendidit dictum prædium, seu potius dedit in solumum eidem Sibyllæ, seu Gasparto eius in secundo nuptijs marito, pretio 2813. scuto

22 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

scutorum, ex quibus ipsa sibi solueret de dictis 2088. scutis sibi debitis, ichiquam vero impenderet io solutionem creditorum dictorum liberorum dicti Ioannis, instrumentum sumpto per D. Mazzella.

Quarto supponendum est, quod anno 1637. & die 22. Iulij dictus Gasparus, qui habebat super illo pradio in vim dicti instrumenti, sumpti per dict. Mazzell die 4. Maj 1618. testamento suo pradium illud dictæ Sibyllæ uxori reliquit, ut patet ex dicto testamento registrato apud acta Francisci Auranget notarij loci de Luc.

Quinto supponendum est, quod Alexandra filia dicti Ioannis, cuius nomine etiam facta fuerat dicta venditio, illum excepisse ratificavit anno 1643. die 12. Aprilis: instrumentum signato Altier.

Sexto supponatur, quod die 12. Maj 1643. supradictus Nicolaus titulo venditionis acquisivit dictum pradium ab Henrico filio & hærede Gaspari patris sui, cum consensu & cessione omnium iurium super illo dictæ Sibyllæ competere etiam, quæ pretium venditionis recepit, instrumentum sumpto per dictum Franciscum Auranget notarium publicum dicti loci Du Luc.

Ex his ita suppositis, sequitur prima exceptio dicti Nicolao competens, nimirum detractionem quas facere potest super bonis de quibus agitur, ex persona venditorum: per text. in l. dolia §. 1. ff. de contrah. empt. l. emptor, C. de emulion. Oldrad. conf. 107. num. 8. vers. ad quartum, Gouagnon. conf. 10. num. 30. vol. 2.

Detractiones autem legitime dictis Ludouico & Alexandræ vendentibus competere nemo dubitat, cum per sententiam & liquidationem factam cum aliis liberis apparcat illam fuisse ipsi adjudicatam. Et liquidatio legitime facta cum vno, profit aliis: Alciat. conf. 119. lib. 5.

Item competit detrahitio pro summa 500. scutorum, quæ soluta suppositur de pretio pradij pro solutione supplementi, Sibyllæ (sorori dicti Petri actoris, & uxori Claudij) ad quam etiam summam dictus Petrus actor proprio & privato nomine tenebatur, instrumentum sumpto per Marmoe, die 18. Martij 1615.

Alia est detrahitio, & consistit in eo, quod supposita & probata, ut iam diximus in prima suppositione, societate vniuersali omnium bonorum inter Franciscum & Alexandram Patrem & matrem, sequitur quod medietas omnium bonorum, & per consequens dicti pradij pertinebat ad dictam Alexandram matrem, & propterea quod ius retentionis pro illa competit eidem Nicolao emptori pradij: quod liquidum, quando inter duos pro indiuiso fuit trita societas, quilibet habet medietatem omnium bonorum: Peregr. conf. 66. n. 12. lib. 3. Roscut. de feudis, c. 9. c. 1. §. 1. num. 15. & quilibet in quolibet cespice partem habet: Cyriac. contrar. conf. 191. n. 14.

& contrar. conf. 504. num. 76. ¶ Vbi hoc procedere ait num. 77. etiam si patrimonium esset inæqualia, ut l. societas, ff. pro soc. Vnde dum facta fuit diuisio bonorum inter liberos per dictos Franciscum & Alexandram coniuges, nempe inter dictos Ioannem & Petrum actorem, medietatem Ioannes à patre, & medietatem cuiuslibet pradij à matre dicitur affectus. Dator ergo dicto Nicolao super bonis præteriti fideicommissi excepit, & retentione pro medietate pradij, quam habuit pro parte materna, & pro alia medietate datur etiam tertio aduersus dictum Petrum Actorem donatarium medietatis bonorum maternorum pro suis solutis credito-

ribus hereditariis patris & maternæ, de quibus supra actum est.

Vnde sequitur altè præteriti immisionem per dictum Petrum Actorem sub præterito fideicommissi: quia quoties sunt faciendæ detractiones, deneganda est immissio fideicommissaria, cum, etiam si per ipsum capta fuisset possessio, locus esset illius euocationi, donec factæ fuerint detractiones: Suid. conf. 126 §. num. 34. Marefcor. lib. 1. cap. 1. num. 30. vers. hinc est. ¶ Adeo ut ad impediendam huiusmodi immisionem, sufficiat detractiones esse possibiles: Ludouic. & ibi Addent. decif. 106. Et sic expectata est prima exceptio proposita.

Secunda exceptio. Alio etiam iure repellendus est dictus Petrus actor à limine iudicij dum agit aduersus Nicolaum viro possessorem pradij, quod dicit ad se spectare vigore fideicommissi actus: quia videlicet ipse consensit illius venditioni, illamque approbavit, non solum ratione officij & tanquam tutor liberorum Ioannis fratris sui, & quod scilicet illi non præiudicaret: ex Fulcr. de substitut. §. 560. num. 16. Sed etiam proprio nomine. Quia quicumque vendiderit seu in solutum dedit pradium, de quo agitur, Gasparum, seu Sibyllæ eius uxori tutorio nomine, tamen partem pretij, nempe summam 391. scutorum indicat solvere alteri Sibyllæ uxori Claudij sorori suæ, pro supplemento legitime per ipsam petite super bonis patris & maternæ, seu Ioanni Franciscio eiusdem Sibyllæ cessionario, quæ quidem summa 391. scutorum procedebat ex obligatione per præteritum Petrum Actorem tam proprio, quam tutorio nomine præstita, instrumentum sumpto per Marmoe notarium, die 18. Maj 1615.

Ex quo non est dubitandum quod resulteret consensus in solutum dationi pradij præstitos per dictum Petrum actorem tam tutorio, quam proprio nomine. Quia licet noluerit vendere nomine proprio, tamen voluit etiam proprio nomine venditioni consentire: aliud quippe est vendere, aliud venditioni consentire: l. aliud est vendere 121. ff. de reg. iur. ¶ Qui quidem consensus elicitur ex eo quod partem pretij, mediante solutione suo creditorum facta, recepit, cum petide sit solute creditori, aut alteri de eius consensu: Mantica. decif. 83. n. 3. Borac. decif. 2. num. 1. ¶ De iure autem, recipiendo partem pretij inducitur approbatio venditionis: Actin. conf. 128. num. 6. maxime cum dictus Petrus actor, fuerit præsens coactor actus, & mutuo interuenient consensus inter ipsum, & Gasparum Emptorem, quod solutio dictæ summe fieret: ut ibid. notat Actio. nec non Meooc. remed. 1 §. 1. rem. pass. num. 119. ¶ Adeo ut etiam per receptionem partis pretij totus consensus censatur approbatus: Suid. conf. 104. num. 7. Gratian. disp. 1. §. 1. num. 17. ita ut diu non possit simplex consensus permittitur, sed potius approbatur.

¶ Et sic cum dictus Petrus actor consensit per actus positos alienationi pradij, non potest agere contra Gasparum emptorem, aut ab eo ius habere, sub præterito fideicommissi, cui consensit renunciale quoad emptorem, siue fecerit, siue ignorauerit fideicommissum, saluo ipso iure agendi contra venditorem, si quis quod pretium: Bartol. in l. qui Remo, §. duo fratres, in 8. quest. ff. de verb. obligat. quem sequuntur omnes: etiam si agatur de fideicommissio conditionalis nondum aperto: Angel. de vlt. vol. Alexand. num. 50. Rip. num. 53. l. 1. num. 11 §. Seyfelli. num. 38. Peregr. de fideicommiss. §. 2. n. 45. Cyriac. contrar. conf. 15. num. 3. Gouagno. res. conf. 18.

per tot lib. 2. & de communi opinione testatur Barbol in l. qua dicit 34. num. 149. in fin. & n. 150. ff. de matrimon.

- 13 Nec est, quo obiciatur consentientem alienationi rei sue, vel sibi debite, sibi præiudicare in fideicommissio particulari, non autem in vniuersali: ex Peregr. de fideicommiss. articulo. 40. num. 84. in fin.

Quia hoc est verum, ut sibi non præiudicet quoad alias res non alienatas; sed rem, super qua patet grauius particulariter dispositum, & ipse filius consensit, vendicare non potest: Grouagn. conf. 18. n. 11. lib. 1.

Et sic expedita manet secunda Exceptio.

Tertia Exceptio. Cum franciscus Pater vnâ cum Alexandra vxore illius, bona sua confusa & communis inuicem habuerint, & sic in quolibet prædio & quolibet celsæ Alexandræ habuerit medietatem, constat quod vtique parens potuit donare bona quæ ad liberos vigore fideicommissi antiqui obtinere poterat, adueniente casu illius.

- 14 Regula siquidem generalis est, quod quando parentes disponent de rebus ad suos liberos & hæredes pertinetibus, aut quæ illis debentur, seu in futurum pertinere aut deberi possint, valet gratiam in illis bonis, & dispositio sustinetur vsque ad ratam remanerationis per partem factæ in locum & compensationem talis dispositionis: Cōtr. an cap. filius noster de testament. n. 3. & 4. Roder. Suar. in l. quomodo in prius. ampliat. 7. num. 3. celum. 2. vers. & non solum. & num. 4. pag. multo 397. Menoch. conf. 688. n. 1. c. & 12. & in simili Peregr. de fideic. art. 6. num. 29. Alex. conf. 9. num. 10. vers. non obstat. & vers. unde si quæ casu, vol. 1. & probatur per text. in l. nonnulla familia, §. sed si fructum ibi dicitur deueni peti posse, si præterea tantum rei reliquam sit, quod fundi pretium efficiat: & in simili casu Geron. decr. 70. num. 2. Cald. de emphyth. lib. 3. cap. 17. num. 6. & ideo fideicommissum super fideicommissio impoio potest, hoc si per anuum dispositionem bona æquivalentia antiquo fideicommissio relicta sunt: & valet dispositio continens derogationem antiqui fideicommissi: Menoch. conf. 1150. num. 4.

Potest contingere parentes, per donationem causa mortis factam in fauorem Ioannis fratris ætatis, disponente in præiudicium dicti Petri aduersus antiquum fideicommissum. Oliuetij vocari, de bonis dicti antiqui fideicommissi, & per consequens donare dicto Ioanni omnia bona sita in Ciuitate, & territorio Auenionensi, & locis circumvicinis; quamuis forsitan essent comprehensa in fideicommissio antiquo, dandis Petro bona Murtumæ æquivalentia, vel ad valorem bonorum Auenionensium proximè accedentia, aut saltem si minoris valoris essent bona Murtumæ, sustinetur dispositio de bonis Auenionensibus vsque ad ratam valentis illorum, quamuis dictus Petrus ad hoc patetiam hereditatem cum beneficio inuentarij acceptasset.

- 15 Sed dicit aliquis, negari non posse quin talis fuerit potestas patris & matris disponentis, sed ex eo non probari quod talis faceret illorum volentes, cum regulariter disponent non censetur disposuisse de bonis alienis, neque de bonis quæ ad hæredes aliunde peruenire debebant: l. sequens questio ff. de leg. 2.

- 16 Respondetur, voluntatem disponendi de bonis hæredis colligi ex coniecturis, quando tales sunt, vt ex eis inferatur voluntas testatoris bona hære-

dis in dispositione comprehendere volentis: Menoch. conf. 1150. num. 7. & segg. Bellon. sentent. conf. 9. num. 13. Peregr. de fideicommiss. art. 6. num. 16. vers. specialiter autem, Fufaz. de sublit. quest. 649. num. 7.

Præsertim quando agitur de includendo, seu comprehendendo bona propria hæredis, vel quæ illius futura sunt: facilius enim præsumitur testatorem voluisse disponente de re propria hæredis, quam de re alterius: Peregr. de fideicommiss. art. 33. num. 24. & Regula illa, quæ valet præsumendum esse, quod quis minus voluerit grauari hæredem, non habet locum quando agitur de grauiamine iuncto super re propria ipsius hæredis: Natt. consil. 110. num. 8.

Coniectura verò voluntatis, & probatines multæ concurrunt, ad ostendendum quod etiam de bonis fideicommissi antiqui parentes disponente voluerint.

In primis, quia in instrumento donacionis causæ mortis, parentes sibi relicturunt vfumfructum omnium bonorum durante vita vtutisque, quæ reſeruatō non potest intelligi nisi de omnibus bonis præterito fideicommissio suppositis: ergo eodem modo dicendum est, bona illa in vniuersali donatione contineri sicut in vfumfructus reſeruatione continetur, cum non sit verisimile, ipsius, vita sua durante, voluisse abdicare & se vfumfructum bonorum, affecto fideicommissio suppositurum: hanc coniecturam aſſert Menoch. conf. 1150. num. 13. vers. Tertia coniectura, & lib. 4. præſumpt. 197. n. 2. & bene num. 11.

Secundò (& hæc non coniectura, sed vera & 19 concludens probatio est) quia constat quod bona omnia, tam libera, quam præterita fideicommissaria, simul & in consulo per ambo coniuges Donatores possidebantur, & tanquam sic confusa donata fuerant, & per illam confusionem bona mariti cum bonis vxoris permixta fuerit, ita vt etiam in aſſertis bonis fideicommissariis vxor societatem, & portionem haberet: ergo cum nulla in donatione, nec ante, aut post, facta fuerit separatio, sequitur omnia in donatione contineri, & probatam esse voluntatem parentum Donatorum, quod omnia in donatione continerentur: Menoch. dista præſumpt. 197. lib. 4. n. 20. & conf. 1006. n. 37.

Et licet hæc coniecturam reprobet Fufaz. dista quest. 649. num. 13. & sequens. per text. in l. irritum, Cod. ad leg. Falcid. Eius tamen impugnatio in casu proposito locum habere non potest, cum non simpliciter bona aſſerti fideicommissi confusa sint, & permixta cum bonis Francisci patris, sed etiam cum bonis dictæ Alexandræ matris, quæ ab vtroque permixta & confusa donata sunt, & non simpliciter, sed sub illa qualitate bonorum confusorum & permixtorum: vt patet ex verbis donationis, & 20 aſſiquet à présent veſten en ſociété, communien, & confuſion de leurs biens, ſociété, fruits d'icelle, acquiſts & conqueſts. Et ad ostendendum quod licet confusio & societas omnia comprehendebat, ita & donatio ex voluntate parentum Donatorum omnia comprehendebat, subiuncta sunt statim illa verba Et en ſuſte de ce, & en eſſe qualité aux donés &c. & sic reduplicantur bona non ſolum donata fuerit confusa, sed etiam tanquam confusa, & sub illa qualitate bonorum confusorum: ergo tanquam comprehendenda bona præterita fideicommissi.

Sed ad magis ostendendum, & aperte demonstrandum, quod bona omnia etiam fideicommissaria comprehensa erant in generali societate & confusione

24 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

fusione bonorum, & per consequens in donatione bonorum facta in vim & sub qualitate confusionis, productum fuit inuentarium, seu potius descriptio facta per dictum Petrum actorem, post mortem dictæ Alexandræ matris, in quo bona omnia tam libera, quam supposita præsenso fideicommissio per ipsum tanquam vtriusque parentis donatarium confusè descripta, & designata reperiuntur.

Et dum calculus legitimæ factus fuit ad instantiam liberorum dicti Ioannis condonatarij, fuit habita ratio omnium bonorum, per quod ac si nullum fuisset super illis antiquum fideicommissum, & super bonis vtriusque parentis confusis, & in communionem redactis, ut probatur ex sententia ratione legitimæ lata in Ciuitate Carpentoracenfi die 23. Martij anni 1618. & ex instrumento donationis in solum factæ de prædico controverso in fauorem dicti Gaspari, in quo dicitur quod prædictum illi datur in solum pro eodem pretio, quo fuerat æstimatum per petros in calculo legitimarum per alios liberos petitarum. Vnde satis euidenter constat bona præsenso fideicommissi, & nominatim prædictum per dictum quondam Nicolzum possessum, fuisse comprehensa in confusione & societate omnium bonorum, & per consequens donatores coniungere illud voluisse comprehendere in donatione: Quod erat probandum; Et propterea locus est decisioni Peregrini, de fideicommissis, lib. 6. n. 16. iuncto art. 33. n. 24.

Et ex his oritur tertia coniectura, quâ ostenditur fuisse à præsenso fideicommissio per donationem & illius acceptationem recessum, petita ex illa obseruatione confusionis tam ante donationem, quam tempore donationis, & post ipsam donationem, cum omnium habita fuerit ratio & initus calculus in fauorem legitimarum. † Quæ obseruantia valde potens est ad interpretationem voluntatis Sured. consil. 214. n. 7. & 362. n. 10. Peregr. consil. 73. n. 19. lib. 5.

Quarta coniectura elicitur ex designatione consensum bonorum donatorum, seu per patentes in donatione causâ mortis cuiuslibet filio assignatorum: cum dicto Ioanni, à quo dictus quondam Nicolaus mediâtè causam habet, fuerit assignatum quicquid ipsi parentes habebant intra ciuitatem, & territorium Auenionis, & in eius circuitu per quinque vel sex leucas tendendo versus patriam Prouinciarum, & per consequens etiam bona fideicommissio affecto supposita in donatione continentur: Sured. consil. 13. numero 10. Cuius. controuers. 326. numero 8.

Quinta, quia si omnia non comprehenderentur, magna facta fuisset deceptio dictæ Alexandræ matris, cuius omnia bona fuisse libera, bona verò Francisci eius mariti quamplurimarum affecto fideicommissio supposita. Orietur etiam inæqualitas inter liberos, quia Ioannes habuisset solus bona fideicommissio obnoxia, Petrus verò actor bona libera, quod esset iniuriam: Manc. de iocit. lib. 6. tit. 4. n. 3. & 4. Ideo ratione æqualitatis seruandæ tam inter coniuges socios omnium bonorum, quam inter liberos, inter quos facta fuit diuisio & donatio de qua agitur, concludendum est, omnia bona nempe tam libera quam fideicommissaria esse in donatione, & diuisione comprehensa: ex notatis per Fusaz. de subtilitat. quæst. 599. numero 13. & 14.

Et sic concluditur, dictum quondam Nicolzum

in hac tertia exceptione fuisse fraudatum, cum constet de voluntate & de potestate vtriusque parentis, qui de bonis fideicommissi præteriti per donationem causâ mortis disposuerunt.

Quarta exceptio. Dicitur Petrus actor paternam & maternam accepit hereditatem, nullo legitimo confectio inuentario, & per consequens tenetur approbare diuisionem bonorum ab utroque parente factam, per quam omnia bona per eos possessa sita in Ciuitate & Territorio Auenionensi spectant ad dictum Ioannem, & ab eo ius habentes.

De acceptatione hereditatis vtriusque constat toties cætera, per instrumentum in solum donationis dicti petri, factæ dicto Gaspario, à quo dictus Petrus actor se nominat vñ cum dicto Ioanne heredem vniuersalem patris & matris: Bartol. on. legit. sub n. 14. ff. de acquir. heredit. Ludouic. decis. 460. n. 1. Mantie. decis. 355. n. 8.

De Inuentario oun constat, quia descriptio bonorum facta fuit dumtaxat post obitum matris, & sic post plures annos à morte patris: vnde quoad patrem oun potest dici facta aditio cum beneficio inuentarij, quod omnino debet confici intra trimestre, vel ad summum intra annum: leg. finali, §. si autem dubium, & §. si autem à lacia Cod. de iure delib.

Sed nec quoad matrem, & hæreditatem maternam constat de legitimo inuentario, cum descriptio illa post obitum matris facta, deservita sit omnibus solemnitatibus in inuentario legali requisitis, de quibus Thesaur. iun. lib. 1. quæst. 10. Tusch. litt. I. n. 349. Rota divers. decis. 72. part. 2. nec interueniet iudicis decretum, per quod fuerit declaratum hæredes admittendos esse ad beneficium inuentarij, tanquam hæreditarij sed potius facta fuerit descriptio ad effectum liquidationis legitimarum: Debebat enim omnino præcedere declaratio quod fiebat acceptatio hæreditatis cum beneficio inuentarij, clausura ipsius, & iudicis decretum admittentis ad beneficium inuentarij: Rot. dec. 331. n. 6. part. 5. recentior.

Cum igitur saltem paterna hæreditas adita fuerit sine beneficio inuentarij, oun potest dictus Petrus actor impugnare donationem à patre factam contra formam antiqui præteriti fideicommissi: † Quia de iure, quando pater grauat de restituendo, do alienauit pendente conditione bona fideicommissio conditionali supposita in fauorem filij, ipse paternam hæreditatem aduenit sine beneficio inuentarij, non potest impugnare dispositionem paternam; si verò inuentarium confecerit, tenetur illam ratam habere vsque ad concurrentiam bonorum, quæ habuit à patre vltra legitimam: Roman. consil. 18. n. 4. Ruyn. consil. 42. n. 1. lib. 1. Morquec. de diuis. bonor. lib. 1. cap. 8. n. 16. & 27. Roland. consil. 34. n. 7. & 7. n. 4. † Et in terminis patris bona sua inter liberos diuidendis, Morquec. dist. cap. 8. n. 24. Patil. consil. 34. n. 60. vol. 2. † & nominatim quod grauamen super bonis acti- qui fideicommissi subsistit in præiudicium filij, qui paternam hæreditatem acceptauit sine beneficio inuentarij: Scraphin. decis. 84. §. 8. n. 10. ult.

Sed posito citra præiudicium veritatis, quod non fuisse verificata immixtio dicti Petri actoris in hæreditate paternam, sufficit quod ipse agnouerit legatum, seu causâ mortis donationem, quam non potuit acceptare quin etiam agnos acceptauerit: Cuius. controuers. 251. n. 2. † etiam si onus sit maior legato: Sured. de alienat. tit. 9. §. 43. n. 44. Sim. de Præ. lib. 3. interpret. 3. dicit. 2. solui. 4. n. 2. fol.

fol. m. 172. & lib. 5. interpr. 1. dub. 3. n. 111. fol. m. 460. † Et licet DD. prædicti loquantur de legatis. eadem tamen ratio locum habet in donatione capta mortis, quæ legatis æquiparatur: l. cum pater, §. autem, & ibi DD. maxime Imol. num. 2. ff. de legor. 2.

Quarta exceptio. Quia ex lectura donationis seu causa mortis apparet, patrem & matrem omnia bona sua inter dictos Ioannem & Petrum ætorem liberos suos diuifisse, quod vltiori probatione non indiget, cum eliciatur de ipso donationis instrumento, in quo bona omnia sita in Ciuitate & territorio Auenionensi, & ab illa distantia per quinque leucas donata fuerunt primogenitos bona verò omnia in loco Martianonis, & locis vicinis sita, donata fuerunt dicto Petro ætore secundogenitos, reliqua etiam inter eos æquis portionibus diuisa, seu assignata. † Quæ diuisio vim habet prælegatorum vtrique filio factorum: l. ex facto §. ff. de hered. insti. Falis. de substit. quæst. 599. mon. 1. Quando autem tota hereditas, vel maior pars ipsius fuit prælegata pluribus filiis. perinde est, ac si tota hereditas inter ipsos diuisa fuisset: l. quid ergo §. 2. ff. plane. ff. de l. 2. art. 1. Falis. de substit. quæst. 650. mon. 74.

33 Quando autem pater diuisionem fecit inter liberos, & in bonis diuisis aliqua reperitur fideicommissio supposita, licet non dati aditionem pro cuiusmodi nonnulli existant, vt videre est apud Tusch. l. 2. conclus. §. 28. num. 38. Menoch. lib. 3. præsumpt. 118. n. 1. & sequent.

Tamen conueniunt omnes, agentem ad fideicommissum aduersus bona alteri fracti ex testamentaria patris diuisione obuenta, repelli exceptione: per textum expressum in dicta l. cum pater, §. cuius, ff. de legor. 2. Tusch. ubi sup. num. 39. Ripa in l. qui Roma. §. duo fratres, num. 95. ff. de verb. obligat. Cuman. ibid. 25. Menoch. dicto lib. 3. præsumpt. 118. num. 4. versic. nec repugnat: & consil. 87. num. 98. Peregr. de fideicommiss. artic. 32. mon. 7. versic. secundum declarat. Ruy. consil. 21. mon. 14. vol. 1. Mangi. de eiusdem, quæst. 66. num. 1. & seqq. Gamen. lib. 2. ver. resolut. cap. 2. num. 34. versic. secum tamen est: vbi bene explicat, Roder. Suar. iol. quoniam in prioribus qu. 3. per tot. fol. m. 542.

34 Maxime cum agatur de prælegatis, seu donationibus causa mortis, factis causa æqualitatis seruandæ inter liberos, prout in hoc casu; quia tunc ne oriatur inæqualitas, locus est cuiusmodi aduersus fratrem: Peregr. dicto artic. 32. n. 72. versic. 4. Falis. dicta qu. 399. n. 8. in fine.

Et ex his constat, dictum Petrum agentem ad aperturam fideicommissi contra bona Auenionis, quæ ad dictum Ioannem ex paterna & materna diuisione obueniunt, exceptione cuiusmodi omnino repelli; necnon aliis ex causis superius copiose allegatis.

CAPVT CX.

Inuentarij consificiendi tempus non esse vnius anni, quando maior pars bonorum non est in aliena Monarchia. Actiones reales pendente tempore inuentarij moveri posse, nisi l. cum defuncto fuerit contestata. De imputatione donationis preteritæ in legitimam filij. Patrem posse

Sandegry quæst. & resolut. tit. 11.

liberos primi gradus prohibere Trebellianicam. Ex vtrum possit liberos grauare in bonis donatis. De captatoria dispositione in contractibus. De donatore referuante sibi facultatem substituendi in bonis donatis, & quando censetur comprehendere voluisse bona iam donata in substitutione generali, facta eidem donatario hæredi instituto. Caducato primo substitutionis gradu secundum substitutionem per compendiosam subintere primum gradum, & succedere per vulgarem substitutionem in compendiosa contentam.

SVMMARIVM.

1. Tempus consificiendi inuentarij est duodecim menses, etiam si aliqua adesset bona defuncti in aliena Monarchia; non enim datur annus nisi maior pars bonorum sit in diuersa Monarchia.
2. Pater fideicommissi non impeditur pendente tempore contestationis inuentarij. Filius nisi susceperit contestata cum defuncto, quia tunc hæres non potest co. mitteri pendente tempore inuentarij.
3. In bonis sitis in Galia datur mentem heredi, quia ex generali consuetudine, Mortuus scilicet vivum.
4. Donatio facta per patrem filio, contemplationis certi & determinati matrimonij, cum certa persona contrahendi, dicitur donatio ab causam, & imputatur in legitimam filij.
5. Quando agitur de donatione facta per patrem favore matrimonij, cum puella valde nobili contrahendi, maior modis matrimonium dari debet causa finalis donationis.
6. Clausula donationis pura, simplicis, & irrevocabilis, idcirco adiecta ex stylo Notariorum non impedit quoniam donatio dicatur ab causam, si talis sit ex sua natura.
7. Bona donata per patrem filio contemplationis matrimonij, ex stylo Curia Tolosana interpretantur in legitimam.
8. Donationes per patrem liberis facta censentur facta in anticipationem futura successionis ex stylo Parliamenti Tolosani.
9. Pater potest prohibere Trebellianicam liberis primi gradus.
10. Hoc in Parlamento Tolosano procedit, dummodo prohibita sit expressa.
11. Donator potest sibi reseruare facultatem apponendi substitutiones sibi beneuolæ super bonis per eum donatis.
12. Donatio in tempus certum, vel incertum, suspendit potest.
13. Pater Donator potest super bonis donatis substitutiones facere, dummodo in favorem aliorum liberorum suorum, etiam si hoc sibi in donatione non reseruauerit, secundum præuentionem Senatui Tolosani.
14. Intelligit 1. vt procedat, quatenus donatorius sine liberis decesserit.
15. Intelligit 2. vt locum habeat, quando pater in substitutione expressam facit mentem bonorum donatorum.
16. Captatoria non est dispositio in contractibus, quando donator reseruauit facultatem substituendi pro persona incerta & non præuentione.

17. *Reservans sibi facultatem nominandi ad bona donata personam incertam de incerto, vtrum tribuat sui nominatio ex primo donationis contractu, an ex contractu nominationis.*
18. *Captatoria dicitur dispositio, quando donator sibi non reservans, sed alicui tertio dedit facultatem nominandi incertum de incerto.*
19. *Quando donator sibi ipsi reservans facultatem substituendi super bonis donatis, dicitur potius retinere, quam alienare, ideo valida est reservatio.*
20. *Contractus & dispositiones inter vivos vti captatoria variari non debent.*
21. *Prohibitio disponendi de bonis donatis propterquam in favorem certa persona, importat fideicommissum in favorem illius.*
22. *Si prohibitio disponendi simpliciter facta fuerit, censetur impossibile fideicommissum favore succedentium ab intestato.*
23. *Haeres non censetur imputari, tenetur adimplere omni adiectum super bonis sibi a testatore donatis.*
24. *Per generalem heredis institutionem censetur substitutio in bonis super quibus testatori competeat sui eligendi.*
25. *Per generalem substitutionem substitutus censetur electus vigore iuris eligendi quod testatori competeat.*
26. *Ad hoc ut testator censatur aliquem elegisse in vim iuris eligendi sibi competentis, sufficit, quod illius voluntas ex certis civilibus deprehendatur.*
27. *In generali heredis institutione tam bona donata, quam non donata comprehenduntur.*
28. *Titulus donationis quandoque convertitur in titulum institutionis.*
29. *Donantis titulus cum institutione hereditaria concurrere non possunt, quia duae causae iurati-ones simul non concurrunt.*
30. *Testatoris voluntas etiam ex alio intelligitur.*
31. *Si bona continentur in institutione, continentur etiam in substitutione.*
32. *Una substitutio aliare declarat.*
33. *Substitutio, quae refertur non potest nisi ad certas personas, ad illas necessario referenda est.*
34. *Substitutio una alteri iuncta per copulam, &c., censetur saltem sub eisdem qualitatibus. Idem dicendum de clausula, ut supra.*
35. *Testator prohibendo instans & substitutis de-tractantibus Trebellianica, censetur voluisse quod omnia bona ad substitutos decurrerent.*
36. *Substitutio fideicommissaria in illis cum pupillis ab ista recipit interpretationem.*
37. *Omnis substitutio regulatur ab ultima clausula, quando sunt accessoria ad illam.*
38. *Ex discretione locutionis congruenter voluntatis testatoris censetur.*
39. *Prohibitio generalis alienationis in fine posita refertur ad omnia.*
40. *Benevolum suorum appellatione continentur ea, quae per testatorem possidentur.*
41. *Testator si gravaverit heredem in bonis donatis, censetur etiam gravasse omnes substitutos.*
42. *Si testator comprehendit rem certam in prohibitione alienandi, censetur etiam illam in fideicommissum generali comprehendere voluisse.*
43. *Per declarationem nominis & armorum, & praelationem masculinam, erit aliqua praesumptio conceptus agnationis.*
44. *Fideicommissum in illius favore agnationis est favorabile.*
45. *Aliud est tractare de repetitione qualitatibus sub-*

stitutionis praecedentis, aliud de comprehensione in secundo substitutionis gradu bonorum in prima substitutione contentorum.

46. *Vtrum attendenda sint conditiones adiectae gradui caducatae? Responsum.*
47. *Substitutio quando dicitur alicui nominatim facta.*
48. *Quando substitutus potest intrare per vulgarem in fideicommissum, non attenditur illa questio de substitutione nominatim facta.*
49. *Datur etiam substitutio vulgaris in fideicommissum, in qua primo gradu caducata secundum succedat per vulgarem.*
50. *Et hoc casu secundum substitutum succedit in omnibus bonis in quibus primus est vocatus.*
51. *Si primus gradus sit substitutus populariter, secundus vero per compendiosam, primo caducata secundus succedat per popularem; & sic in bonis propriis populi.*

IN contractu matrimonij Nobilis Petri d'Alourd Domini de Maljac, cum Nobili Franciscus de la Croix de Suellies, & Figaret, sumpto per D. Pelerin notarium Montepellulani, die 20. Augusti 1651. D. Nicolaus pater donavit inrenocabiliter filio suo summam centum quinquaginta millium librarum, videlicet Terram & Iurisdictionem de Maljac pro octoginta mille libris, sexaginta mille libras in pecunia intra annum convertendas in emptionem officij, & restantes decem mille libras in pecunia, vel mobilibus, reservata sibi facultate apponendi substitutiones sibi benevolis super dicta terra de Maljac, & pertinentiis ipsius, in sua ultima dispositione.

Pactis expressis conventis & stipulatis, quod D. Petrus filius non potest disponere de dicta summa centum quinquaginta millium librarum, in totum, nec in parte, praeterquam in favorem talis, vel talium liberorum qui proveniant ex praesenti matrimonio, & (in defectum illorum) illius, aut illorum, quos dictus pater ordinaverit, vel substituerit in suo ultimo testamento.

Postea vero eodem anno 1651. & die 5. Septembris, idem D. Nicolaus pater suum ultimum condidit testamentum, sumptum per D. Micheler notarium, cum quo decessit die 19. eiusdem mensis, instituto haerde vniuersali in omnibus & quibuscumque suis bonis mobilibus, immobilibus, iuribus, nominibus, & actionibus, praesentibus, & futuris quibuscumque, vbi cumque consistent, & in quacumque parte sint sita & posita, dicto Domino Petro filio suo, substituendo illi vulgariter & per fideicommissum, vnum, vel plures ex libens eiusdem Petri naturalibus & legitimis, pro partibus & portionibus ipsi benevolis. In qua substitutione dictus testator vult & intendit comprehendere bona per ipsum donata eidem filio suo in contractu matrimonij ipsius, sumpto per D. Pelerin die 2. Augusti eiusdem anni, vbi potestate per ipsum reservata in dicto contractu matrimonij, apponendi substitutiones super dictis bonis donatis secundum suam voluntatem: & moriente dicto haerde de se libris, vel eius libris sine libris, vitimo ipsorum sic decedenti substitui vulgariter, & per fideicommissum, ac etiam pupillarem, si casus pupillaris evocaret, Nobilem Franciscum d'Alourd filium suum uxorem Nobilis D. de Montfren & de Saint Legier, & post ipsam, talem, vel tales ex libris suis & dicti Domini de Montfren, quos ipsi eligeret, & pro partibus ipsi benevolis.

cum opere portandi nomen & arma ipsius testatoris emanent casu dictæ substitutionis, & in defectum nominationis, substituitur ut supra primogenitum dictorum liberorum, præterea masculos solum, & primogenitos secundo generis, & hoc in defectum nominationis.

Prohibens dicto suo heredi, & substitutis, omnem detractionem Quaræ Trebellianicæ, infirmam omnem alienationem dictorum suorum bonorum, & hæreditatis.

Volens quod omnes pecunie quæ reperirentur in suis censibus, quas dicebat ascendere ad viginti & vana mille libras, & quicquid exigeretur de suis creditis, reponatur in loco securo, ad hoc ut conuenerit in solationem laudemij & pretij restantis debiti pro emptione officij tenæ de Malijac, & successione in emptionem dictæ iustitiæ, iuxta quod continetur in connectionibus matrimonialibus dicti sui filij.

Ordinatur insuper, quod exactio debitorum fiat per personas in dicto testamento omissas, & iuxta formam ibi prescriptam.

Volens quod quicquid exigeretur, implicetur, seu conuertatur pro ut superius dictum fuit.

Et casu quo D. Petrus hæres committeret delictum, multa vel confiscatione dignum, in totum, vel in parte, vocatur substitutus secundum formam & ordinem quibus supra prohibendo in casum delicti confiscatione digni omnem detractionem Legitimæ & Trebellianicæ, aut aliam quancunque.

Et casu quo talis delinquens reabilitaretur, voluit ipsum reintegrari ad bona, & eorum fructus, perinde ac si præsens substitutus facta non fuisset, remanentibus nihilominus aliis substitutionibus superius factis in suo statu.

Dictus D. Petrus filius, patri superiorem, suam vitam condidit testamentum, cum quo decessit, in quo hæredem vnoeasilem instituit posthumum ex sua vxore forisac nasciturum, cuius substituit D. Nobilem Domosum Francensem de la Croix vxorem suam, quæ mortuo marito nullis emittentibus libens, aut posthumis, illius hæreditatem adiuit cum beneficio legis & inuentarij, & bonorum omnium, etiam præterito fideicommissio suppositoium possessionem apprehendit, & curauit omnibus inhi-
1
2
3
4
5
6
7
8
9

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Ratio est, quia inuentarium non impedit, quominus hæres actione reali conueneri possit, quales est petitio fideicommissum, enim hæres non conuenerit tanquam hæres, sed tanquam quilibet extraneus possessor, quia nihil aliud fuit cum de functione, licet aliud dicendum esset, si lis fuisset currens ante viuentem testatorem, quia ex confessione oritur quasi contractus, & ex quasi contractu actio personalis contra de functionem, ideo talis casus supercedendum esset durante tempore inuentarij, sed ut dictum est, in casu proposito lis non fuit coepta cum de functione, *Sanitery quest. & res. civil. Pars II.*

ideo inuentarium non impedit cursum actionis realis, ut decidit Vincent. de Franch. de iur. p. 35. a. 1. Cance. lib. 1. c. 2. de inuentario, n. 161. & 162.

Secundò dicebat non debere sibi denegari manifestationem quoad feudum de Malijac sibi in patria Lingua occitane, & alia bona ibidem existentia, cum generalis illa sit Gallis consuetudo, quod possessio ipso iure, & absque apprehensione continuatur in hæredes vel fideicommissarios, & ut dicitur, Mortuus fuit viuum, atque ita in curia Parlamenti Tolosani, torique promotio Occitana obseruati testatur Bereng. Fernand. in arch. co. sang. art. 2. n. 3. Guillelm. Benedicte. in c. raym. de testam. au verbo mortuus itaque, le second. n. 74. vers. adde, quod Curia Parlamenti, dicens hunc esse modum facilem terminandum litium, Rebuff. in cons. Reg. n. de materij p. 1. glo. v. c. 9. n. 31. & seq.

Tertio non negabat, Dominæ de la Croix ex persona mariti competere bona propria ipsius, & nominationem legitimam illi debitorum super bonis paternis, sed dicebat multas alienationes per D. Petrum factas imputandas esse in solutionem legitimæ per ipsam super bonis paternis patenzæ. Præterea si quod sibi residuum legitimæ paternæ debetur potest, desumendum esse super bonis donatis, cum geretur de donatione facta conceptione certi & determinati in remissionem cum certa & determinata persona contrahendi, quo casu dicitur donatio ob causam, & tanquam talis imputatur in legitimam, Res. decis. 126. n. 5. & 45. n. 3. p. 1. recent. Ad. ad. Burat. decis. 861. Gratian. de iur. p. 2. n. 12. Fontanell. de post. nupt. claus. 4. gloss. 1. n. 16. Barry de legatum lib. 16. tit. 6. que imputantur in legitimam, n. 26. Menoch. cons. 154. n. 8. Bereng. Fernand. in rep. leg. in Quarum, tertio articulo tertij cap. n. 10. pagin. mhi 246. vers. di. etiam potant.

Quod maxime procedit quia agebatur de matrimonio contrahendo cum puella consanguinea nobilitati, quo casu male magis donatio censetur facta ob causam finalem futuram matrimonij, & per consequens imputanda, ut per Francisc. Mol. de rit. nupt. lib. 1. q. 1. n. 10. & maxime n. 12. & edul. q. 6. n. 3. 48. & 52. Bereng. loc. cit. n. 10. vers. accedat.

Neque obstat clausula in donatione contenta, per donationem pro e, simple, & irrevocabile, quia tanquam adiecta de stylo notarum non facit donationem simplicem, sed illa remanet ob causam, si de ea constet ex leatura instrumenti, Res. decis. 65. n. 14. & 12. p. 6. recent. In dubio tamen, vigore illius clausule contractus induit naturam donationis, ut probauit infra cap. 1. & 2. n. 10.

Necque indicabitur in Curia Tolosana ratinæ bonorum in eius testamento constitutorum, nempe bona donata in contractu matrimonij, in legitimam esse imputanda, ut per Maynard. lib. 5. c. 34. per totum, maxime n. 4. & 7. & 11. de success. tit. 4. sect. 1. n. 31. vers. al. en est de mofes : fol. 314.

Immo, quod plures in illo Parlamento oblatant, quod omnes & quæcumque donationes per patrem filio factæ, subiacent imputationi tanquam factæ in anticipationem futuræ successione, ut testatur D. d'Oliver lib. 5. c. 30. n. 8. Maynard. lib. 5. c. 34. reprobata Curiaj contrarium sentientis opinione.

Quartò dicebat, dictam Dominam de la Croix non posse præterdere Trebellianicam, cum in testamento patre suo adesset prohibitio expressa detractionis prædictæ, quæ vni debet effectus fore, etiam si agatur de liberis primi gradus, ex mente Rotæ Romanæ, & receptioni Doctorum sententis, quia si pater potest filium privare bonis suis de iure, C 2 lempa

legitima, multo magis prohibere potest ne per illum Trebellianica detrahatur: Rot. decif. 171. n. 3. p. 6. recent. decif. 58. n. 7. p. 8. recent. & alibi passim: Setaphin. decif. 570. n. 5. § 3. n. 8. Gratian. discept. 245. n. 1. & 2. Menoch. lib. 4. praesumpt. 198. n. 5. & in Adversus Marecos. lib. 1. cap. 100. n. 10. Addent. ad Ludouic. decif. 421. n. 16.

10 Verum etiam ex obsequentia Curiae Parliamenti Tolosani, valida est prohibitio Trebellianicæ facta liberis primi gradus, quando est expressè facta, prout in caso isto: Dolive d. c. 3. n. 17. circa finem, vers. *non est adu: transle dei success.* tit. 5. de la Trebellianique. n. 11. Fetter. ad Guid. Pap. dec. 5. t. vers. *sane quod prohibitioem Trebellianicæ*: Remarques du droit François in verbo. *Quæres.* n. 5. & 7.

11 Quinto, dictus Dominus de Montferre maritali nomine dicebat, bona omnia d. Domini Nicolai patris, quæ superaret post detractionem legitimæ, sibi adjudicanda esse vigore substitutionum tam in dicto contractu matrimonij, quam in testamento eiusdem Domini Nicolai apollitatum: quæ substitutiones licet expressis verbis relaxasse sunt tam ad bona donata per testamentum, iuxta facultatem quam ipse sibi reservauerat, quam etiam quoad non donata: tamen cum nihil ad id certum sit, quod ex ingeniorum subtilitate in dubio reuocari non possit, quædam excitabitur difficultas, quæ licet sint leuissimæ, tamen ne vel eas pertimescere, vel forsan contemnere videatur, æquum existimamus ad singula illarum capita respondere.

SECUNDA PARS.

Dubium proponebatur, quod mentio bonorum donatorum contenta in dicto testamento, videbatur restricta ad primum gradum substitutiones fauore liberorum d. Petri per illa verba, *à laquelle substitution venue estre compris les biens par lui donnés à son filz*, quæ ad solum primum gradum substitutionis relaxata videbantur.

Quod reservatio facultatis substituendi facta in donatione paterna non sublebat, tanquam capere, & facta in fauorem personarum incertarum, de incertis & alia similia, quibus abundanter satisficit ex sequentibus fundamentis.

Et primo quidem, quia certissimum est licitum esse donatori, sibi facultatem reservare apponendi substitutiones libi beneficias, super bonis donatis: ut testatur Manic. de tact. & ambig. comment. lib. 1. §. 47. n. 1. & segg. Natt. in authentica, hoc inter liberos. n. 7. 4. in quarta limitatione, C. de testamentis, vol. 8. Reperiturum fol. 23. t. Cancell. lib. 1. variis. resol. c. 8.

12 de donat. n. 17. §. 7. quæ licet donator inter vivos prope dicatur, quæ nullo casu possit reuocari: tamen in tempus mortis, aut aliud certum, vel incertum suspendi potest: & ideo si donator reservauerit sibi facultatem testandi de rebus donatis, & testamentum fecerit, illud in primis seruandum est: si vero non fecerit, donatio suum effectum sortietur: ut explicat Mantica d. c. 47. n. 3.

13 Item in Curia Parliamenti Tolosani, sub cuius testoreo reperitur dicta Terra de Malhac, sepe iudicatum fuit, patrem posse etiam nulla facta reservatione tempore donationis bona donata onerare fideicommissum in fauorem aliorum liberorum & descendendum ipsius testatoris: immo igitur magis in casu proposito, in quo potest illam facultatem sibi reservare: Fetter. ad Guid. Pap. dec. 184. in principio. Berengas. Fernand. in cap. unico. de filijs nati ex matrimonio ad maritum. contractus. c. 6. paulus. n. 7. vers. *quæritur*, & ibid. cap. 7. paulus. n. 3. vers. *vide*

colligi singulariter posse pro: Maynard. lib. 5. cap. 34. D. Dolive aux questions notables du droit. lib. 5. c. 5. per totum, & vbi dicit onus substitutionis super bonis donatis esse validum, dummodo substitutio expressam faciat mentionem bonorum donatorum, & in fauorem descendendum ipsius donatoris, nec non in casum quo donatoris decedat sine liberis: quæ omnia in casu nostro concurrunt.

Verum quando pater, idemque donator, nullam fecit reservationem facultatis substituendi, supradicta conclusio locum habet, videlicet quod necessarium facienda est mentio substitutionis super bonis donatis. Secus est quando (prout in casu nostro) donator sibi talem facultatem reservauit, tunc enim nulla requiritur mentio specialis bonorum donatorum, quinimodo substitutio verbis generalibus facta, etiam bona donata comprehendit, ut dicunt omnes DD. mox citari.

Quod autem dicitur, talem reservationem facultatis substituendi non valere ut capere, & factam in fauorem personarum incertarum de incertis, plane erroneum est: non enim est novum in contractibus interponi stipulationes pro persona incerta & nominanda: Colla. de ratione rata. qu. 133. n. 1. Sued. decif. 126. & ibidem Hodierna: Cancell. lib. 1. variis. resol. c. 7. n. 31. 8. & segg. & lib. primo. c. 8. n. 196. & 197. Mantica de tactu. comment. lib. 4. tit. 22. numero 15. Tusch. haura E. conclus. 133. & 134.

Solius est differentia, ut dum quis reservat sibi facultatem nominandi incertum de incertis, tali casu is qui nominatus est, acquirit ex posteriori dispositione ipsius nominantis, qui per licet ministerij iuris & factus verò quando reservatur facultas nominandi incertum de certis, nominans solum factum præterit, & ideo nominans succedat ex prima dispositione: ut explicat Ripa in Lex folio. 5. si quis rogatus, secundum n. 6. ff. ad Trebellian. Cancell. p. t. c. 8. n. 197. Sued. & ibidem Hodierna, d. c. 126.

Eadem ratione refellitur quod dicitur de dispositione capere, quæ verum quidem est non valere, quando dispositio vltima voluntatis confertur in voluntatem alterius, veluti cum fuit alteri data electio persone incertæ de incertis, seu fideicommissaria, 46. ff. de fideicommissis liberatis lib. 1. vltimam. c. 8. cum qui. Lem. ff. de reb. dubijs. Fontanell. de post. nupt. claus. §. gloss. 1. opart. t. n. 69. vbi probatur aliud esse, si delectio incerti de certis.

Sed magna est differentia inter collationem voluntatis in arbitrium alterius, & reservationem, quæ donator in sui fauorem facit: tunc enim dicitur potius retinere, quam alienare: Fontanell. de post. nupt. d. claus. §. gloss. 1. opart. t. n. 69. Monach. decif. Boissier. 71. n. 79.

Præsertim verò quando agitur de contractibus & dispositionibus inter vivos, quæ non vitiatur per dispositiones, quæ capere, & nuncupantur: ut ostendit Manic. de tact. comment. lib. 1. §. 47. n. 3. & sequens. Duran. in tractatu de condit. impossibilium. part. 3. c. 4. n. 34. Et sic apparet dictam reservationem non esse capere, & quamvis talis esset, non nocere validitati contractus.

Secunda ratio, quia in dicto contractu donationis, pacto expresse & stipulato fuit conventum, quod D. Petrus filius non poterit disporre de bonis rursus ad valorem summæ centum quinquaginta millium librarum donatis, nisi in fauorem vnus eorum liberis suis, aut illis deficientibus in fauorem aliorum, quos ordinauerit, aut substituerit ipse pater in suo vltimo testamento. Ex qua prohibitione resultat

seculat fideicommissum, & grauamen impositum donatario super bonis donatis esse Peregrin. de fideicommissum. ar. 5. n. 10. vbi dicit hoc casu non solum impediri alienationem bonorum fideicommissio suppositoium, sed etiam Trebellianicam censeri prohibitam: eandemque sententiam, quod ex tali prohibitione censetur indictum onus fideicommissi, comprobat Gabriel. consil. 1. 3. n. 7. vers. Quarta

11. vol. 1. Falsæ. de substit. q. 27. n. 16. & seq. Debet tamen fieri differentia, verum testator fecerit prohibitionem simpliciter, aut in fauorem nominandum in testamento: primo casu, fideicommissum censetur factum fauore venientium ab intestato; secundo vero casu, vocati ex testamento sunt admutendi, quia substitutio expressa facit cessare tacitam: vt bene explicat Falsæ. consil. 22. numero 9.

Cum igitur dictus Dominus Petrus non posset disporre de bonis donatis nisi in fauorem filiorum, disposito per ipsum facta 10 fauorem vxoris subsistere non potest, tanquam facta contra pacem, & prohibitionem expressam de non alienando, præterquam in fauorem filiorum suorum in dicta donatione stipulatam.

23. Tertia ratio petitur ex eo, quod d. Dominus Nicolaus donator plurima alia bona magni valoris possidebat vltra donata: & ideo cum filius, idemque donatus patrum testamentum acceptauerit, pluraque actus hereditarios fecerit, nec legalem conferent inuenturam, non potuit acceptare hereditatem paternam absque approbatione oneris fideicommissi super bonis donatis iniuncti: vt post Curt. iun. consil. 120. num. 9. lib. 2. & plures alios concludit Castil. lib. 3. controuers. c. 10. n. 46. 47. & 48. Peregrin. de fideicommissum. ar. 6. n. 48.

24. Quarta ratio: quia licet patet nominatim & in individuo bona donata in substitutione non expressisset, tamen per generalem substitutionem bona illa censetur comprehendere voluisse: quia enim per institutionem vniuersalem donator censetur heredem ad bona donata elegisse: Menoch. consil. 11. §. 10. n. 15. Fontanell. decis. 17. n. 24. & nos ostendimus in quæst. cum lib. cap. 10. num. 10. parte 1. p. 1. ita & per substitutionem vniuersalem donator censetur personas substitutas elegisse ad bona donata, 10 consequentiam facultatis eligendi per ipsum relectuat: Fontan. de post. nupt. consil. 4. §. 5. n. 64.

25. dimas in quæst. cum lib. cap. 10. num. 10. parte 1. p. 1. ita & per substitutionem vniuersalem donator censetur personas substitutas elegisse ad bona donata, 10 consequentiam facultatis eligendi per ipsum relectuat: Fontan. de post. nupt. consil. 4. §. 5. n. 64.

26. In omnem euentum, sufficit quod ceteriordinarie ex mente testatoris colligi possit, ipsum voluisse substitutionem in bonis donatis: Peregrin. de fideicommissum. ar. 6. n. 6. & bene probat Hector Capyc. decis. 44. num. 26. veluti cum testator dicit se disporre de bonis quomodocunque & qualitercumque ad se spectantibus: satis enim dicitur expressum, quod necessarii importatur ex verbis: vt in puncto determinat Angel. consil. 331. num. 5. vers. nec obstat, Causale. de usufruct. n. 104. Et sic cum donator nominatim dispoferet de bonis donatis, non potest de eius voluntate dubitari, cum ad hoc sufficerent verba generalia: nec de eius potestate, cum posset donator nominatim super bonis donatis fideicommissum imponere: vt per text. in l. sequens quæstio 70. §. place, ff. de legat. 1. cuius hæc sunt verba: Plene inuolutum maritus vxoris fidei committere potest, vt etiam ea (hoc est bona donata) reseruet. Peregrin. de fideicommissum. ar. 6. n. 3. 4. & 5. Menoch. lib. 4. præsumpt. 196. n. 8.

27. Quinta ratio: quia in institutione vniuersali comprehenduntur tam bona donata, quàm non donata, propter generalitatem verborum dictæ substitutionis. Sanchez. quæst. & resol. ciuil. Pars II.

nis, quæ sufficit ad inclusionem bonorum donatorum, vt mox in precedenti ratione ostensum fuit: & vltra præcitos Doctores tradit Maione. de censu. lib. 7. tit. 8. num. 29. in nouis versis. Ostendit etiam deducitur: & versis, vel saltem sub generali significatione verborum possit comprehendere: Patil. consil. 2. n. 49. & 50. vol. 5. Falsæ. de substit. q. 6. §. 1. n. 9.

Testator enim declarat se instituisse filium hæredem in omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus, iuribus, nominibus, & actionibus presentibus, & futuris quibuscumque, & vbicunque sint, & consistant, & in quacumque parte seu regione sint sita & posita: & per consequens ex illa verborum generalitate necessarii inferuntur, in institutione etiam bona donata, aut alia, de quibus alioquin testator disporre non potuisset, esse comprehensa: vt nominatim probat Casanat. consil. 34. n. 24. & sit, titulus donationis fuit conuersus in titulum institutionis: vt dicit Cancr. lib. 1. vers. res. c. 8. n. 183. Dec. consil. 21. 4. Peto punctis, n. 2.

Et licet disputari posset vtrum institutio de bonis donatis esset ioualis, cum non possent simul concurrere duæ causæ lucrativæ: quæ de re fuit Cancr. d. cap. 8. n. 183. & seq. tamen hoc nihil interest in presenti casu, in quo igitur diuinitat de colligenda testatoris voluntate, quæ elicitur etiam ex acta inutili: Lendouil. decis. 76. n. 3. Rot. decis. 206. n. 13. p. 7. recurrent.

Supposito autem (pro verum est) quod etiam bona testatoris de Malijac, & alia donata sint comprehensa in institutione hæredis, per illa verba, *eu que soient, & consistent, & ex quibus partem esset & potes*, & per alia verba admodum geeralia & prægnantia dicti testamenti; sequitur etiam bona donata in substitutione comprehendere quomodo fideicommissum simpliciter factum fuisset absque expressione bonorum donatorum: vt 10 puncto concludit Peregrin. de fideicommissum. ar. 6. n. 6. in fine, cuius hæc sunt verba: *Ex eo autem solo quod testator in institutione de his expressit, subsequenter vniuersalis fideicommissio, sicut iudicio meo euident est conuictura, testatoris quoque de his fideicommittere voluisse, quia ex precedentibus declaratur sequentia, & precedentia inueniunt in sequentia.* Hæc tamen Peregrinus.

Quod etiam probatur per text. in l. qui libris 8. §. finali, versis. vltimo, & ibi Gloss. concordantes adducit, ff. de vulgari.

Quod si prædicta procedunt quando in institutione facta fuit mentio bonorum donatorum, multò magis locum habere debent quando in alio gradu substitutionis illorum expressa mentio facta fuit, quia multò facilius fit interpretatio vobis substitutionis per alteram, quàm substitutionis per institutionem: Menoch. consil. 106. num. 300. & lib. 4. præsumpt. 178. n. 34. Rot. decis. 646. n. 2. & 6. p. 4. rec. vbi dicitur, quod bona contenta in prima substitutione, censentur etiam comprehensa in secunda, quia in habentibus symbolam facillime transeunt: L. i. rem. §. item quacumque, ff. de res vendicat. Decian. consil. 1. n. 183. lib. 2.

Sexta ratio: quia testator expressè declarauit se in substitutione velle comprehendere bona, quæ ipse filio suo donauerat in contractu matrimonij, & insuper dixit se vti potestate substituendi bona donata quam sibi reliquerat 10 dicto contractu matrimonij, cum designatione anni, mensis, & diei, ac notarij, qui contractum illum receperat. Quæ declaratio non potest adspici posthumum seu libens ex eius filio nasciturus, cum quoad illos non esset opus dicta declaratione, quia Petrus Nicolaus testator

testatoris filius iam erat obligatus, ut de bonis donatis disponere non posset in fauorem alterius, quàm liberorum suorum, & illa prohibitio disponendi conuenerat fideicommissum in fauorem dictorum liberorum, ut superius ostensum fuit: ergo declaratio, per quam testator allegerat se in dicta facultate substituendi, necessariò referenda est ad filium eiusque liberos secundo loco vocatos; alioquin talis protestatio seu declaratio fuisset inutilis, si ad solos Petri hæredes liberos referretur, quibus ius inuocabile iam erat

- 33 quæsitum per contrahendum matrimonij. Et per consequens dispositio, quæ non potest referri nisi ad personas in quorum substitutionem gradu vocatas, ad illas referenda est, ne alioquin superflua & inutilis esset, quod dicit non debet: Causale. de usufructu. num. 104. Suid. consil. 127. num. 9. & sequentibus. Manes. de censibus. lib. 4. titulus. 5. articulus. 10. n. 18. Cuius in responsis pro Genero. n. 46. Ludouisi. decis. 358. n. 5. Gratiani. disceptationes. c. 995. n. 9.

- 34 Septima ratio: quia substitutio primi & secundi gradus non sunt diuæ substitutiones diuersæ, sed secunda est eadem cum prima, & omnia dicta in primo capite censentur dicta & repetita in secundo, eum secunda fuerit continuata ad primam per dictionem copulatiuam, & ut fuit decisum per Rotam dec. 143. n. 8. p. recent. & probatur per textum in finalibus, & communis scripturae, & de re dubia. Quia illa copula, & coniunctio & repetitio omnia præcedentia, & dicitur oratio coniuncta, & dicta in vno capite censentur repetita in alio: Neuzan. consil. 72. n. 14. & 15. Menoch. consil. 106. n. 29. & sequ. Peregr. de fideicommissis. art. 7. n. 48. vbi id dicit multo magis procedere in tantis verbis relatiuis, ut præpositum in casu nostro repetuntur ibi substitutione conuentionis. Ramon. consil. 100. n. 127. Casanat. consil. 2. n. 36. & 37. Riminali. iur. consil. 736. n. 131. vbi quod in dubio substitutio censetur potius continuata ad præcedentem dispositionem.

- 35 Octaua ratio: quia testator, factis substitutionibus, prohibuit expressis verbis detractionem Trebellianicæ, non solum hæredi, sed etiam substitutis: per quæ verba factis declarauit suam intentionem fuisse, ut omnia bona quæ ab substitutos primi gradus deuenire debebant, ad substitutos quoque secunda gradus peruenirent: ut testator Curt. iur. consil. 11. num. 5. versis consilium etiam: Menoch. lib. 4. præsumptio. 6. a. n. 6. Sic ut enim quando testator vult omnia bona sua, & totam hæreditatem ad substitutos deuenire, censetur prohibuisse detractionem Trebellianicæ; ita & è conuerso, quando prohibuit detractionem Trebellianicæ, censetur voluisse, ut bona omnia absque vlla diminutione ad substitutos peruenirent: Fular. de substitutis. q. 6. § 7. n. 44. & 45. vbi propterea concludit hoc casu porciones habitas à cohæredibus pertinere etiam ad substitutos, Menoch. consil. 228. n. 51.

- Nona ratio: quia testatoris voluntas multò magis colligitur ex eo, quod ipsemet testator Dominum Franciscum filium suum, non solum vulgariter & per fideicommissum substituit liberis Petri hæredibus, sed etiam pupillis in eorum, in quem casus pupillaris substitutionis adueniret: dubitabat enim testator tunc ne filius sibi præmoreretur, quem sciebat in ciuitate Moospeleuensi periculosissime egrotare.

- 36 Cum ergo substitutio pupillaris coniuncta fuerit cum vulgari & fideicommissaria in eodem orationis contextu, necesse est fieri, ut sit in pupillari bona donata comprehendebatur, per textum in l.

secunda, c. de impuber. & alius substitutionibus, ita & in vulgari & fideicommissaria bona donata continentur, ne eadem dispositio diuerso iure censetur: Iam hoc ius, § de vulgari, & probatur in l. Lucius Titius 78. § pater paterius § de Trebellianis. Rupa in l. Lucius 45. n. 46. § de vulgari. vbi ostendit substitutionem vulgarem iunctam cum fideicommissaria præstare intellectum ad fideicommissariam ex l. finis cum ibi notatis per Bartol. § de Trebell. Peregr. consil. 69. n. 13. 14. & 15. lib. 5. licet pupillaris substitutio voca cum iure accrescendi transmittatur ad hæredes, qui capiant etiam propria bona pupilli, quæ aliàs cessante ratione non caperent: l. qui pater, & ibi Bartol. & alij, § de acquirenda hereditate.

Decima ratio: quia testator in fine omnium substitutionum, vltra prohibitionem expressam Trebellianicæ, factam hæredi & substitutis, per quam omnia superius expressa inuicem colligata & conuenerunt, & omnes substitutiones & omnes gradus vnica determinatione respiciant, prohibuit etiam alienationem non solum hæreditatis, sed etiam dictorum bonorum, & sic tam donatorum, quàm non donatorum, vtriusque participio, prohibens, quod ostendit omnes substitutiones esse inuicem conuexas, & clausulam illam vtriusque per participium, prohibens, adiectam, esse accessariam ad præcedentes substitutiones vniuersales, ut in illis bonis quorum superius mentio facta fuit, tutius & facilius fideicommissum sortiretur effectum, & omnes substitutiones ab hac vltima clausula accessoriae regularentur, ut dicit Gabriel. consil. 138. n. 25. & sequ. vol. 2. quem citat & sequitur Peregr. consil. 147. n. 12. versis note emittit, lib. 6.

Quibus accedit dictio relaxata & repetita, de sedibus bonis & hereditatibus, quæ non potest referri nisi ad omnia bona de quibus superius testator loquutus fuerat, & sic tam ad donata, quàm non donata: Menoch. lib. 4. præsumptio. 6. a. n. 14.

Attenti maxime discreti loquendi formulæ inter bona & hæreditatem, per quam testator euidenter declarauit se in omnibus substitutionibus, seu gradibus, ad quos prohibitio generaliter referatur, non solum hæreditatem, sed etiam alia bona, nempe donata, comprehendere voluisse: Rota dec. 182. n. 3. p. recent. cum latius pateat nomen bonorum, quàm hereditatis: Menoch. consil. 1228. n. 50.

Certum est enim, ex prohibitione alienationis colligi interpretationem voluntatis testatoris, citæ substitutiones præcedentes, in eodem testamento contentas: Socini. seniores consil. 249. n. 14. & 15. vol. 2. Corne. consil. 59. n. 20 in fine lib. 2.

Et licet testator loquutus fuerit de bonis suis, 40 per quæ verba censetur bona donata exclusa à dispositione, cum non esset in proximo testatoris, tamen in casu proposito clara est testatoris intentio, ut omnia in fideicommissum comprehendantur, licet solæ coniecturæ sufficerent: ut concludit Additio ad Ludouisi. dec. 102. n. 10. quæ intentio testatoris probatur ex eo, quod bona donata cum non donatis possidebantur ab eodem testatore, qui sibi vsumfructum vix durante reuerteratur, quo casu bonorum suorum appellatione omnia continentur: teste Menoch. lib. 4. præsumptio. 107. n. 19. & 20. Bonorum quippe meorum appellatione, significo non solum illa, quorum ad me spectat plena proprietas, sed etiam illa quibus fruo, & quæ possideo: l. meorum, & ibi DD. § de verborum significis. Vnde si pater filio medicem in bonorum suorum donauerit, reueratur sibi vsumfructus, deinde alteri filio tertiam partem bonorum suorum etiam donauerit, repouenda erunt

erunt in cumulo bonorum etiam bona primo loco donata, dum fiat calculus alius tertie partis, bona quippe donata bonorum suorum appellatione continentur, ea eo quod donator tunc temporis illorum suorum et possessionem obtinebat: Bertrand. *consil.* 153. *num.* 2. *versic.* *qua si ita se habeant*, vol. 3. *part.* 2. Bary de succell. lib. 2. *ar. ultimus in fine*. Retentio enim usufructus differt exco-
41 quationem usque ad mortem donantis, & sic bona donata videtur adhuc esse in bonis donatoris: Menoch. *consil.* 1006. *num.* 57. § 8. & 59. ubi considerat permutationem & confusionem bonorum donatorum cum cæteris bonis donatoris.

Potestatem verò, quia non simpliciter de bonis suis loquutus est testator, sed adiecit etiam clausulam repetitum de *se suis bene*, & sic intellexit de omnibus bonis etiam donatis, de quibus antea loquutus fuerat, quia testator voluit esse dominus bonorum donatorum usque ad mortem suam, ad effectum disponendi de illis tanquam de propriis in
41 fauorem substitutorum: Et cum grauauerit hæredem super bonis donatis, conferat etiam eodem modo vocasse omnes substitutos ad bona donata, dum indistinctè & absolute eos substituit loco primo substitutorum decedentium sine filiis: vt bene ad propositum explicat, & probat Menoch. *consil.* 638. *in secunda dubitat.* n. 11. *vsque ad 27.* & maxime n. 19. & n. 22. *versic.* *respondetur*, & lib. 4. *præsumpt.* 197. n. 21.

Et supradicta multò magis locum habent, quia incontinenti post prohibitionem alienationis dictorum bonorum, & hæredibus idem testator mandauit summas pecuniarum in sua hæreditate reperas conuerti in solutionem laudemij, nec non summarum relictarum adhuc debitarum de pretio iurisdictionis de Malijæ, quæ erat de bonis donatis; quod iterum repetit in subsequenti clausula, dum loquutus est de pretio redigendo ea venditione mobilium, quod voluit conuerti & implicari pro vt supra: Ex quo sequentia colliguntur: Primum quod mentio illius Tertie & iurisdictionis donata, relata ad omnes substitutos, & immediate apposta post prohibitionem alienationis factam omnibus substitutis, clariè demonstrat etiam bona donata ad substitutos ex manifesta testatoris dispositione deuenire debuisse. Secundò quod testator habuit intentionem, vt bona donata remanerent commixta & confusa cum non donatis, nec hæc ab illis separata remanere, idque fauore omnium substitutorum.

Confirmatur euidentius ex eo, quod testator incontinenti adiecit permutationem in casum delicti, mulctæ, vel confiscationis in totum, vel in parte, quo casu dictos substitutos vocauit, *ex la forme maniere, & ordre que dessus*. Illa siquidem verba, *ex la forme maniere, & ordre que dessus*, illa siquidem verba, *ex la forme maniere, & ordre que dessus*, demonstrant testatorem voluisse comprehendere ad fauorem substitutorum, omnia bona, tam donata quam non donata, *ex la forme maniere, & ordre que dessus*: atque ita fauore omnium substitutorum.

Addendo maxime in casum delicti, prohibitionem detractionis Legitimæ, & Trebellianicæ, quæ exiunt testatoris voluntatem arguit, vt bonorum vniuersitatem ad substitutos peruenire iuxta formam, modum, & ordinem in præcedenti substitutionum clausula expressum, & designatum.

42 Tertio, quod cum ex supradictis appareat feudum de Malijæ in prohibitione alienandi comprehendendi, sequitur per necessitatem testatorem voluisse, vt illud ad omnes substitutos deueniret, quorum fa-

uore facta fuerat prohibitio: Mantica de *comell. ultim. volunt.* lib. 7. *tit.* 5. *num.* 11. *versic.* *neque hinc sententia refragatur*, quod antea voluerat. Ripa in *hæredes mei*, §. cum ita, ff. ad Trebellianum, *num.* 17. *versic.* *in ergo respondetur*: rationem reddens, quia aliquoquin testatoris prohibitio, & magna circa illam prohibitionem diligentia, fuisset nugatoria & inutiles.

Vndecima ratio: quia hic agitur de causa fauorabili, nempe de descendente substitutoris aduersus hæredes extraneos, & de fideicommissum factum fauore familie, quam de sanctus conferuare voluit in masculis descendentibus ex filia, & ita factam in illis agnationem creare, in iuncto potissimum onere delationis nominis & amorum: quod fieri posse testatur Ro. *decis.* 627. n. 7. p. 2. *reuer.* & *decis.* 548. n. 4. *part.* 1. *reuer.*

Quod fideicommissum ratione agnationis, immò ex solo fauore filiarum ab intestato successuræ, est fauorabile, & latissime interpretandum: vt ostendit Simon de *verbis de uerpre. ultim. volunt.* lib. 3. *in preli.* 3. *dub.* 1. *solut.* 3. n. 12. *fol.* *num.* 130. *Falsc. de substitut.* q. 290. n. 3. & 12.

Duodecima Ratio: quia hic non agitur de repetitione qualitatium & conditionum extrinsecarum faciendæ de vna substitutione ad aliam, de qua Bartol. in *l. in reperiendis ff. de leg.* 3. *Rota decis.* 348. & 168. *part.* 6. *reuer.* cum pluribus ibi citatis; non enim versamur in materia dictæ *l. in reperiendis*, nec de qualitatibus & conditionibus extrinsecis repetendis agimus, sed de continuatioe primæ substitutionis ad secundam ratione bonorum in prima expressorum, quæ est materia legis primæ, *Cod. de impub. & aliis substitutis*, cum finalibus: quo casu locus est sine dubio repetitioni eorundem bonorum à prima substitutione ad posteriores, multò facilius quàm ab institutione ad substitutiones, vt supra ostensum fuit: Et adeo vt cesset illa questio quam tractat Fontanell. *decis.* 41. & *segg.* utrum videlicet attendendæ sint conditiones adiectæ gradui caducato; quia de his nunc non agitur, sed de substantia, & bonis in præcedenti gradu comprehensibilibus, quæ sine dubio etiam in sequentibus gradibus coarctentur, vt bene aduenit Decian. in *d. l. 1. Cod. de impub. & aliis substitutis* *num.* 1. *versic.* *post remota*, & *consil.* 599. *num.* 6. *versic.* *ultimo non obstat*, Castill. *conuenerit* lib. 2. *cap.* 4. *num.* 106. Decian. *consil.* 1. n. 184. *versic.* *non obstat secundum*, vol. 2. *Mancad. de probat.* *concl.* 1345. *aliis* 1351. n. 18.

Decimatercia Ratio: quia substitutio non fuit facta nominatione personarum in gradu caducato comprehendens, duos etenim casus considerauit testator: Primum, si Petrus hæres moreretur sine libetis: Secundum, si liberos haberet, & tales liberi morerentur sine libetis: qui clausula illa, *au dernier d'iceux mourant*, quæ videtur potius relata ad personam, quàm ad bonum, non potest referri ad primum casum, cum non possint mori qui nunquam fuerunt, & permissio præsupponat habitum: non potest igitur clausula *au dernier d'iceux mourant*, referri ad personam illorum qui nunquam in humanis existunt.

Sed posito quod secundus casus extitisset, & 42 Petrus hæres liberos habuisset, qui deinde sine libetis decedissent, non proprietas omnium facta dici potuisset substitutio, vt punctualiter decidit Mart. Medices *decis.* *Sensu* 8. *num.* 49 non enim dicitur relictum nominatione à substituto, quando non fuit relictum expresso eius nomine proprio: *Rota decis.* 403. n. 8. p. 1. *reuer.*

Verum, etiam substitutio nominatim facta fuisse, non impediret Dominam Franciscam substituta subintrare per vulgarem ius fideicommissum: quia regula illa de substitutione nominatim facta locum habet duntaxat, quando substitutio est in re fideicommissaria; secus est quando substitutus potest subingredi per vulgarem in fideicommissum: ut bene declarat Rota decif. 332. n. 9. & 403. n. 6. in fine. *part. 1. recent.*

48. Decimaquarta Ratio, per quam tota hæc questio extra omnem difficultatis aleam constituitur, potius ex clausula, *vulgariter, populariter, & per fideicommissum*, in dicta substitutione appositâ. Duo siquidem sunt substitutionis vulgaris genera, quarum altera vulgaris in hereditate dicitur: altera vulgaris in fideicommissum: nam licet illa vulgaris quæ hereditatem respicit, ex parte per aditionem primi hæredis, tamen remanet altera vulgaris in fideicommissum, quæ vel per compendiosam verbum generalibus exprimitur, vel etiam specificè mediante clausula illa, *vulgariter, populariter, & per fideicommissum*: & hæc substitutio vulgaris in fideicommissum, *vulgaris a nominali* concipitur: Rot. decif. 470. n. 3. *part. 3. recentior.*

49. Stante autem expressa substitutione vulgari adiectâ fideicommissum, cum plenus gradus substitutionis fuerit caducatus per non existentiam liberorum Petri hæredis, Dominam Franciscam substituta in secundo gradu subintrat in locum primis & secundus gradus efficitur primus: Rota decif. 332. n. 7. & 9. *part. 1. recent.* Fontanell. decif. 41. n. 13. & seq. Suid. consil. 37. n. 15. Peregrin. de fideicom. art. 15. n. 5.

50. Et hoc casu Dominam Franciscam substituta subingrediens gradum caducatum, succedit in eisdem bonis in quibus succedere debuisset primus gradus: 1. finali, *Concl. de hered. institut.* ibi: in locum, *partimve Plein.* & per illum text. Guido Pap. decif. 550. in fine, Gabriel. consil. 115. n. 3. & 4. lib. 1. Paul. consil. 73. num. 34. vol. 1. Cornuc. consil. 35. num. 23. vol. 1. Peregrin. de fideicom. articulo 15. numero 14. Trentacinq. de substitut. parte 4. capite 14. numero 18. & 30.

51. Et in fortioribus terminis adest doctrina Bartoli commuioiter recepta in l. *quandam, ff. de acquirend. heredit.* ubi dicitur quod si primus gradus sit substitutus pupillariter, secundus verò per compendiosam, caducato primo gradu secundus substituitur in eius locum, & succedit in bonis propriis pupilli, quamvis solum primus gradus esset pupillariter substitutus; cuius doctrinam non obstat contraria Romani sententia, & videretur & magis communem esse testant Gratian. *discept. forens. cap. 97. §. 2. num. 21. ad 26.*

Sequitur ergo quoddam Dominam Franciscam substituta subintrantem gradum caducatum succedit etiam quoad bona donata, quamvis illa simpliciter & in primo gradu expressa fuissent, neque in sequentibus repetita.

Tot igitur concurrentibus rationibus & fundamentis indubitat, constat evidenter D. Franciscam ex substitutione admittendam, tam quoad bona donata, quam non donata: prout in effectu dicta D. de la Croix hæres d. Petri hæredis gravati ex consilio solidiori plurimorum Iuriconsultorum, bona omnia, etiam donata, præfatæ D. Franciscæ remisit, salva legitima, & aliis deductionibus ex persona mariti sibi competentibus: instrumentum sumptu per D. Symphorianum Micheler notarium publicum, die 23. Maij 1632.

CAPVT CXI.

Verum donatis per patrem filio fructibus, cum amplissimis clausulis, censetur etiam donata proprietas bonorum ex quibusdam verbis contractus. Et verum donatio fructuum facta filio contemplatione matrimonij, contineat ius aliquod reale transitorio ad hæredes.

S V M M A R I V M.

1. Quando in donatione fructuum mentio facta fuit accessoria, tunc dubitari potest verum proprietatem donatam censetur; secus est si dispositio loquatur principaliter de fructibus.
2. Si alimenta ex prædictis relinquuntur, sola alimenta & non prædicta debentur: secus est si prædicta pro alimentis sunt relicta, tunc cum prædicta ipsa debentur.
3. Fructuum appellatio nec res ipsa, nec pretium continetur.
4. Legato usufructu cum prohibitione alienationis bonorum, ipsa quoque proprietatem in legato continetur.
5. In contrahibus proprietatem concessio usufructu non continetur, nisi ita expressè fuerit conventum.
6. In instrumento dimissionis sola fructuum mentio facta, non censetur concessio proprietatis. Idem in donatione locum habet.
7. Quando donatur alicui certum redditus perpetuus, debet illi assignari proprietatem ex qua redditus percipitur.
8. Si alicui concessa fuerit medietas fructuum perceptio, possessio non debet esse penes donatarium, sed penes donatorem, ne ex communione possessionis discordia oriatur.
9. Possessio rei communis debet remanere apud partem principalem.
10. Quando pars quotitativa fructuum donata est, illi debent capi de manu donatoris.
11. Relictum fructuum ex certis fundis percipiendum, si fructus non debet esse penes donatarium, sed penes donatorem, non autem proprietatem comprehendit.
12. Illud certum dicitur, quod certum est ratione loci & quæstæ.
13. Explicatur text. l. si quis argentum, §. si vero certum redditum, C. de donation.
14. Magna est differentia inter dispositionem factam de certis fructibus, & eam qua fit super iure usufructuum, & in qua consistat illa differentia, & in quibus conveniant.
15. Quod dicendum sit de promissa visitare fundi.
16. Sive fructus, sive ius usufructuum relinquatur, utrumque finitur mortalius, cui promissio, vel legatum factum est.
17. Contrahens non comprehendit hæredes, nec ad alios transiit, nisi expressè sit conventum fuerit, quando agitur de usufructu, vel alia re non transitoria ad hæredes.

AN S E L M V S Pater donavit contemplatione matrimonij Joanni filio suo stipulanti, & gratias agenti, medietatem omnium fructuum, reddituum, pensionum, & proventuum bonorum suorum præsentem

presentium & futurorum in simul medietatem omnium lucrorum, quæ fiant in futurum in negotio & traffico debitorum, mercium, & pecuniarum ex suo negotationis, quam dictus pater habet, & hoc durante toto tempore quo dictus Ioannes opus suas impendet in dicto negotio & traffico, super quibus fructibus, redditibus, proventibus, & lucris, capietur id quod erit necessarium pro expensis familiaris tam patris, quam filij, & pro cultis, & oneribus annis dictorum bonorum, & ex dictis lucris, redditibus, & fructibus testantibus sicut duæ partes æquales de anno in annum, & alijs quando placebit dictis partibus, quarum una pertinebit ad patrem, alia ad filium, & hanc medietatem concernentem silem, pater ponauit filio vt supra stipulanti, sicuti etiam omnes acquiritus & conquisitus quos ipse filius facere poterit ex dicta medietate lucrorum & reddituum.

Ex qua dispositione variz inter patrem & filium oriuntur difficultates.

Prima, verum dictus Ioannes donatarius non solum medietatem fructuum pretendere possit, verum etiam medietatem proprietatis.

Secunda, verum donatio ista contineat aliquod ius reale & transitorium ad heredes.

Ad primam difficultatem respondetur, in donatione ista non proprietatem, sed solos fructus seu redditus in bonorum contineri. Ratio est, quia magna est differentia inter donationem, legatum, aut aliam dispositionem, in qua fit mensio fructuum prociptur, & dispositur, & illam, in qua disponitur de fructibus accessione ad fundos, & minus principaliter. In primo casu, solus usufructus formalis seu sola perceptio fructuum concessa intelligitur in secundo casu, usufructus casualis concessus. Tenetur, id est, cum sua proprietate coniunctus. Primi casus exemplum est, quando conceditur usus, vel usufructus, aut redditus, & proventus fundi, vel ex fundis quo primo casu nos versamur, quia donator non concessit fundos, sed medietatem fundorum, vt ex illis fructus perciperentur; sed duntaxat medietatem omnium fructuum & reddituum, ex quibus duas portiones fieri voluit, quarum vna ad patrem donatorem, alia ad filium donatarium spectaret, deductis oneribus annuis, & cultis, quæ omnia ad solos annuos redditus & fructus referri possunt. Vnde sequitur secundum communem DD. traditionem, solos fructus, non autem proprietatem in donatione contineri, Honded. *consil. 69. num. 3. 8. vol. 1. Granan. de scriptis. for. cap. 2. 16. num. 2. 4. 5. & est textus l. 2. in fin. & in l. 2. cum ff. de aliment. & ceter. leg. Bartol. in l. 4. num. 2. ff. de test. 2. vbi dicit quod alius est relinquere alimenta ex prædij, aliud relinquere prædij vt ex illis percipiantur alimenta, & primo casu relicta esse sola alimenta, & non proprietatem; Nare. *consil. 2. 1. 1. 16. & 17. vbi considerat verum præcedat nominatio prædiorum, an verò nominatio reddituum; Sured. consil. 57. 2. numero 57. Castillo de iustis. cap. 3. cum numero 16.**

Et ratio est, quia appellatione fructuum, & reddituum, nec res ipsa, nec illius premium contineri potest; Baldus in cap. *gratiana. 3. de rescriptis. foliat. Gauth. dec. 7. 2. 1. 1. 1.*

Quod non solum locum habet in vicinis voluntaribus, sed etiam, & multo magis in contractibus, in quibus strictior sit interpretatio; & ideo licet in vicinis voluntariis, quando cum usufructu dicta est prohibitio alienandi, proprietates relicta censeatur, iuxta l. *Proculus. in princip. ff. de*

*usufr. 7. tamen in contractibus aliud est, quia non censetur relicta proprietates, sed solus usufructus, nisi expressa proprietatis mentio facta; Sured. *consil. 57. 2. n. 49. & seqq. Gratian. de scriptis. for. cap. 2. 16. n. 36.**

Vnde & io instrumento distinctionis solum usufructum censerit coactum, ostendit Honded. *consil. 5. 1. num. 1. 1. vol. 1. & in puncto, de instrumente donationis, tradit Bartol. in l. donationes. §. ff. de donationibus. & post eum Mantica. de testamento. lib. 2. 3. 2. 3. 5. 5. versis. sed ego.*

Non obstat quod opponitur ex l. si quis argentum. §. si vero certum redditum, Cod. de donatione, cum traditus per Sured. *consil. 3. 1. 5.*

Quia responderetur primò, nos non versari in casu dicti §. si vero: quia ibi agebatur de donatione certi redditus, veluti decem modiorum fumentorum; & in casu Sured. de introitu trecentorum aureorum legato singulis annis; atque ita exemplificant omnia DD. ad dictum §. 4. veluti Bald. Salicet. Alberic. Olofred. Richard. Cuiac. & alij; & ita textum illum intelligi etiam Sured. *consil. 3. 1. 5. numero 8. versis. Tertio.*

Secundo responderetur, quod in casu dicti §. si vero, constabat, donatorem voluisse donatarium per se redditum percipere de manu sua, & ideo necesse erat illi tradere possessiones, ex quibus redditum percipere; & in eandem sententiam allegat Ioann. Faber in dicto §. quod casus nostro adaptari non potest, cum pater sibi præuenientiam & administrationem bonorum relictauerit, exigens à filio solum operam & industriam; & quantum hoc non refuluisset, filios nihilominus ex natura actus possessionem bonorum obtinere non deberet, quia quoties non integri fructus, sed pars illorum concessa est, (proet in casu nostro sola medietas) sola perceptio fructuum concessa censetur absque usufructu, & possessio non debet esse per se donatarium, ne ex communione possessionis discordia deus; iuxta *Lucan. pater. §. de legum. ff. de leg. 2. 1. 7. & ideo possessio semper remanere debet penes patrem, tanquam personam principalem; argumentum l. 5. §. famul. l. 1. c. 1. & de bon. matrem. part. 2. num. 1. 4. ergo cessat dispositio dicti §. si vero, 7. quæ locum non habet, quando pars quotiuitiva fructuum assignata fuit, quia eo casu fructus debent capri de manu donatoris; vt ex Faoro, & Cuiacio traditum est.*

Tertio, dispositio dicti §. si vero, locum non habet, quando relinquuntur redditus ex certis fundis percipiendus, vt notauit Sured. *dicto consil. 3. 1. 9. num. 1. 6. quia quando fundus exprimitur, videtur tanquam relinqui fructus illius fundi, non autem illorum proprietates, nec alij fundi, vt ibi per Sured. hoc autem casu, fructus donati fuerunt percipiendi ex medietate omnium bonorum, & sic ex certis fundis; 7. quis certum dicitur illud, quod est certum ratione loci & quotæ; ex traditis *art. 3. §. incertam. ff. de acquir. poss. ad instar legitima, quæ dicitur certa tam ratione loci, quam ratione quotæ; Addunt ad Bineat. dec. 9. 46.**

Denique responderetur quod assignatio, quæ fit in dictis §. si vero, non fit ad effectum vt proprietates transferantur in donatarium, sed tantum vt donatarius prædij colat, & illorum curam habeat, ad instar alimentarij, vel usufructuarij, non tamen quod proprie sit usufructuarius, ita vt dispositio illius textus in vero usufructuario locum non habeat; vt dicit Glossa ibidem, in verbo, *fundos tradere*; Salicet. ibidem; num. 1. versis. alij; & versis. sed ab extrinsecis.

34 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

vbi dicit, quod hoc casu proprietates non debetur donationis, quod dicit probari ex §. *sin autem dante*, in eadem lege.

- 14 Ad secundam questionem respondetur, disputari posse in casu propoſito, verum ius vſusfructus, an verò ſolum corpus fructuum & reddituum donatum conſecratur inter quæ magna eſt differentia; vt probatur per text. in l. vocat. 43. ff. de emiliſionib. Sed tamen quia quæſtio illa non eſt præſentis ſpeculationis, & ſine ſoluto conuenient promiſſio vſusfructus, & promiſſio fructuum & reddituum, vt dicit Cuman. conſil. 121. num. 1. Maſcard. encluf. 126. in verbo, *Vſusfructus*, num. 4. Mant. de comellor. lib. 9. tit. 5. num. 1. in fin. Tuſch. litt. P. encluf. 302.
- 15 † Idemque dicendum eſt de fundi vtilitate promiſſa, Mant. lib. 9. tit. 4. numero 3. verſ. *alud etiam*: & tit. 2. numero 31. Lud. Bellus conſil. 179. numero 6.

Tamen hoc pro nunc ſufficiat, quòd quia certa pars fructuum conceſſa eſt, ſoli fructus in conceſſione continentur, non autem ius vſusfructus: vt bene probat Menoch. lib. 4. præſumpt. 136. numero 5.

- 16 Sed ſine fructus, ſive ius vſusfructus in donatione continetur, vtque morte donatarii finiatur, vt dicit Barry lib. 9. tit. de vſufr. legat. n. 1. & in propriis terminis bene explicat C. Lud. Bell. omnino videndus conſil. 10. per tot.
- 17 Neque obſtat ſtipulatio in dicto contractu ſpōſita: quia etiamſi agatur de donatione mediocritatis reſtitutionis, & ſic de contractu, conceſſio illius finitur cum perſona donatarii, nec tranſit ad hæredes, niſi de eis ſpecialis mentio facta ſit: Idem dicto conſil. 179. num. 4. & probat lex, ſtipulatio illa, §. ſi quis ita, cum ibi notatis ff. de verbor. obligat. Gomel. cap. 15. de ſervitut. num. 20. verſ. ſecundò inferitur. Et generale eſt, quod quando agitur de re non tranſitoria ad hæredes, promiſſio, ſeu contractus non comprehendit hæredes, niſi de eis expreſſa fiat mentio: Gomel. tem. 2. num. 11. cap. 14. verſ. *omnem* tamen eſt: cum plurius citatis per Caſtell. de vſufruct. l. 61. à n. 24. ad 29.

CAPVT CXII.

Vocatſ masculis ad fideicommiſſum, vtrum maſculi deſcendentes ex feminis admittantur, ſi ſint vocati in vltiori gradu; & vtrum excludant maſculos deſcendentes ex alia femina expreſſè ſubſtitutos; & vtrum appellatione *des enfans*, comprehendantur liberi ſecundi, & aliorum poſteriorum graduum; & ex quibus formam conſentur habuiſſe reſpectum ad conſeruacionem agnationis ſui mariti. Denique vtrum qui ſuit in conditione poſitus in primo gradu, præſumatur vocatus in poſterioribus ſubſtitutionibus: Super quibus reſertur Decilio Romana coram D. Pironaso.

SVMMARIVM.

1. Ex eo quod teſtator ſecit prælegatum ſanare maſculorum deſcendentium, & ſiſu deſicienti-

bui vocatis maſculis deſcendentes ex femina, colliguntur excluſio ſeminarum ex prælegato.

2. Excluſa vna femina, & vocatis maſculis ex alia, maſculi deſcendentes ex femina excluſa non poſſunt admitti in præiudicium maſculorum deſcendentium ex femina vocata, dum & illi expreſſè ſubſtituti fuerint.
3. Repraſentatio præſupponit repraſentantes fuiſſe ad fideicommiſſum vocatos.
4. Filium ex perſona vocati non poteſt admitti ad fideicommiſſum, quando mater vivit.
5. Maſculos deſcendentes ex femina ſecundum aliquorum ſententiam, comprehendit ſub nomine maſculorum; cuius contrarium alij verum eſſe crediderunt: vt num. 6. Super quo reſeruntur varia ſententia Mantica, & Menochi, in eadem cauſa ſcribentium.
7. Sed tamen aduerſus ſententiam Mantica ſunt indicium contra maſculos ex femina deſcendentes.
8. Concordantur diuerſa ſententia, vt maſculi deſcendentes ex femina admittantur ad fideicommiſſum, quando teſtator non habuit rationem conſeruanda agnationis; ſi enim agnationem contemplatus fuerit, maſculi deſcendentes ex femina repelluntur.
9. Verum tamen eſt, totum hoc pendere ex conſultatione teſtatoris voluntate.
10. Qualitas primogeniti maſculi ſapius repetita, inferit excluſionem maſculorum deſcendentium ex femina.
11. Filij nati & cognati teſtatori non nati præferendi ſunt.
12. Nominatus nomine proprio conſeruet prædilectum aliter comprehendit ſub nomine collectiuo.
13. Quando ſit tranſitus de linea ad lineam, vel de maſculis ad feminas, attenditur proximitas grauatis, non grauati ſecundum plurimorum ſententiam.
14. Subſtitutio alteri inſinola per diſtinctionem, & operatur repetitionem qualitatum, & coniugationes.
15. Quando teſtator diſcretinè loquutus eſt de filiis & nepotibus, filiorum appellatione nepotes non continentur.
16. Claſula, & ſi omnes decedant, reſertur ad illos ſolos, de quibus teſtator antea loquutus eſt.
17. Vocatus nomine proprio cæteris præferendus eſt.
18. Femina ſemel excluſa ſemper remanet excluſa, licet maſculus, propter quem excluſa eſt, deſecerit.
19. Filiorum maſculorum appellatione non continentur nepotes.
20. Appellationes liberorum, & deſcendentium maſculorum, verumtamen maſculi deſcendentes ex femina, quando agnatio non eſt contemplata.
21. Diſtictio Gallica Enſans, intelligi debet de filiis primi gradus, non autem de liberis & deſcendentibus.
22. Intelleſcente femina, regulariter non conſideratur contemplatio agnationis.
23. Limitatur vi loci non habet, quando qualitas maſculinitatis ſapius eſt repetita.
24. Quod maxime procedit, quando etiam ſuit contemplata prælegata etiam.
25. Contemplatio familia & agnationis poteſt etiam locum habere in teſtamento ſumma.
26. Diſtictio, les biens, quod importat ſecundum communem uſum loquendi in Gallia.
27. Poteſt

17. *Potest aliquis esse vocatus, aut in conditione positum in primo gradu, & iterum omnibus substitutus existit vocatus in ultimo: Contrarium tamen deciditur n. 28.*

DOMINVS quondam Gabel de Gerards in suo ultimo testamento fecit prælegatum Castrum, & loci de Arbocibus, in suamque Domini Petri de Gerards filij sui, cum substitutionibus in hunc qui sequitur modum:

Item prælegat, iusque prælegari reliquit Nobili Petro Gerardo, eius, & dictæ Nobilis Richardæ vxoris suæ filio naturali & legitimo primogenito, videlicet Castrum, locum, & Segnorium, & altum, mediam, basilicam iurisdictionem, merumque & mixtum imperium loci de Arbocibus Vahonem, decem scilicet quod si dictus Nobilis Petrus moriatur, siue ab humanis decedat absque liberis masculis, naturalibus & legitimis, ac de legitimo matrimonio ex se procreatis, aut procreandis, (quod Deus avertat) quod dictum Castrum, locus, & signoria, & iurisdictione, & alia bona in dicto Castro sita, dicto Petro prælegata, perveniant & pervenire debeant ad Nobilem Alexandrum Gerards, etiam filium naturalem & legitimum dicti testatoris, & eiusdem Nobilis Petri fratrem. Et si dictus Nobilis Alexander moriatur absque liberis masculis naturalibus & legitimis, & de suo proprio corpore procreatis, ac procreandis, dicto casu adveniente voluit, iussit, & ordinavit, quod prædictum Castrum &c. perveniant & pervenire debeant ad Nobilem Franciscum Gerards dicti domini testatoris filium naturalem & legitimum, ipsorumque Nobilium Petri & Alexandri fratrem. Si vero dictus Nobilis Petrus moriatur siue decedat cum liberis masculis naturalibus & legitimis, ex proprio corpore & legitimo matrimonio procreatis, seu procreandis, voluit dictus testator quod iam dictum Castrum & cetera spectare debeant ad primogenitum masculum supersistentem dicti Nobilis Petri. Et si primogenitus dicti Nobilis Petri habeat liberos masculos, naturales & legitimis, de legitimo matrimonio procreatos, siue procreandos, voluit & ordinavit quod dictum Castrum & cetera spectent ad primogenitum primogeniti dicti Nobilis Petri, & sic de vno in alium primogenitum masculum ipsius Nobilis Petri, primogenitus primogeniti sui semper substituendo. Et deficientibus masculis ipsius Nobilis Petri, voluit & ordinavit quod perveniant ad prædictum Nobilem Alexandrum Gerards; Et si ipse Nobilis Alexander Gerards moriatur, siue decedat cum liberis masculis & legitimis, masculis, ex suo proprio corpore & de legitimo matrimonio procreatis, siue procreandis, eo casu adveniente voluit quod dictum Castrum & cetera perveniant ad primogenitum masculum dicti Nobilis Alexandri; & si dictus primogenitus eiusdem Nobilis Alexandri moriatur, siue decedat relictis masculis liberis, naturalibus & legitimis, & de legitimo matrimonio procreatis, siue procreandis, voluit quod prædictum Castrum & cetera perveniant ad primogenitum primogeniti dicti Nobilis Alexandri &c. & sic de vno in alium primogenitum masculum dicti Alexandri. Et deficientibus liberis masculis naturalibus & legitimis dicti Nobilis Alexandri, voluit quod dictum Castrum &c. perveniant ad Nobilem Franciscum Gerards, & si idem Franciscus moriatur cum liberis masculis, naturalibus & legitimis &c. voluit quod dictum Castrum perveniat ad primogenitum masculum dicti nobilis Francisci: & si idem primoge-

nitus masculus eiusdem Francisci decedat relictis liberis masculis naturalibus & legitimis, voluit quod dictum Castrum & cetera perveniant ad primogenitum masculum naturalem & legitimum primogeniti dicti Francisci, & sic de vno in alium primogenitum masculum dicti Nobilis Francisci primogeniti semper substituendo: & similiter de masculis naturalibus & legitimis de legitimo matrimonio ipsius Domini testatoris nascituris. Et si omnes masculi moriantur, siue decedant, voluit & iussit idem Dominus testator, quod prædictum Castrum & cetera perveniant & spectent ad Nobilem Gabrielem Grilleis filium & nepotem ipsius Domini testatoris, ac filium naturalem & legitimum prædicti Nobilis Alexandri Grilleis & Nobilis Dominiellæ Ioannæ Gerards prædicti testatoris filia naturalis & legitima.

Constat quod Dominus Alexander, & Franciscus substituti decederunt sine liberis, domino Petro adhuc in humanis existente; postea vero Dominus Petrus obiit supersistentibus Domino Henrico de Gerards filio suo, & domina Diana de Gerards filia sua, nec non Domino Henrico de Castellana Domino d'Ampus filio masculino ex dicta domina Diana & primo ipsius matrimonio procreato.

Mortuo Domino Henrico de Gerards, controversia fuit de dicto prælegato inter dictum Dominum d'Ampus masculum descendentem ex Domina Diana nepte testatoris, & Dominum Gabrielem de Grilleis Dominum de Bussac descendentem ex Domina Ioanna de Gerards filia eiusdem testatoris.

In qua questione duo consideranda fuerunt difficultatis capita.

Primum est, an Dominus d'Ampus possit admitti in hoc prælegato ex persona Domine Diance matris. Secundum est, utrum possit admitti ex persona propria.

Quod attinet ad primum caput, dixi dictum Dominum d'Ampus non posse venire ex persona matris, quia cum semper vocati fuerint masculi primogeniti sub qualitate masculinitatis, nec non masculi descendentes ex feminis, impossibile est feminas in dicto prælegato fuisse vocatas; cum etiam si testator in conditione vel dispositione non fecisset mentionem de masculis, tamen ¶ ex eo quod filius prælegatum fecit, & ultimo loco in dicto prælegato substituit Dominum Gabrielem de Grilleis masculum descendentem ex filia eiusdem testatoris, certissima est coniectura, quod ipse feminas in eorum excludere voluerit. *Rota decis. 374. num. 6. parte prima divers.* ergo multo magis in casu nostro, in quo semper vocantur masculos & primogenitos masculos eorum, & omnes masculos deficientibus, vocant dictum Dominum de Grilleis masculum descendentem ex feminis, & sic feminas omnino excludit in dicto prælegato, ut bene explicat Menoch. *confil. 163. num. 11. & 14. ¶ Si igitur Domina Diana est excludi, heri non potest vel Dominus d'Ampus ex illius persona succedat: lex ea persona, ff. de regul. iur. quia successiones non sunt per saltem, sed gradatim & successivæ, & non debet filius esse melioris conditionis quam mater, dum eios personam repræsentat: l. si vna mater, C. de bon. matern. casu Menoch. *confil. 172. a num. 3. ff. que ad 13.* Siquidem ¶ repræsentatio tunc demum locum habet, quando tam mater quam filius vocantur tunc enim gradus matris non corrumpitur, sed repræsentatur per filium: Sethaphin. *decis. 1479. num. 3.**

36 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

mon. 3. Gabriel. *confil.* 2. num. 15. *lib.* 2. Rota *derisif.* 100. num. 8. *part.* 1. 1. *recet.* Et t. cum dicta Domina Diana mater tunc esset viua, quomodo fieri poterat vt ipsa viuente & exclusa, dictus Dominus d' Ampus eius filius possit venire ex persona matris exclusæ: ad tradita per Menoch. *dicto confil.* 172. num. 4. Imo filius veniens ex persona propria difficultus admittitur matre viuente, quoniam post eius obitum: Rota. *confil.* 49. num. 4. vol. 1. Et ideo mater exclusa nocet filio venienti ex propria persona, si ipsa viuat, cui non noceret si mortua esset: Rota. *dicto confil.* 49. num. 6. *versic.* & vbi optime, vol. 1. Menoch. *dicto confil.* 172. num. 3. *versic.* 1. Sura. *confil.* 316. n. 6. *versic.* respondendum etiam.

Circa secundum difficultatis caput in magna illa DD. altercatione, vtrum appellatione masculinorum, veniant masculi descendentes ex feminis, varia emanant Iurisperitorum responsa, aliis affirmatiuum, aliis vero negatiuum tenentibus, iuxta facti & casus varietatem: quoniam rationes pro vtriusque parte adducere, omnis longam & superfluum foret. Considerant enim DD. quod masculi descendentes ex feminis conueniant verba testamenti: sunt enim masculi, & sunt liberi descendentes ex masculis per feminas: & cum testator vocauerit filios filiatum vltimo loco, non videtur habuisse respectum ad agnationem, sed tantum ad masculinitatem, quam habent descendentes ex feminis: quod enim hoc casu masculi veniant ex persona propria, non obstat eis inhabilitas matris, quæ ipsi noceret, si ex illius persona admitti postulerent.

Contra nepotes vero ex feminis descendentes DD. considerant; quod in dubio mater quæ erat proximior, & sic magis dilecta, non fuit vocata, ergo nec eius liberi remotiores, & sic minus dilecti: quod in dubio verbum *filios*, debet intelligi de liberis masculis immediate descendentes à masculo: quod nepos ex femina dicitur extraneus respectu aui materni, & similis, quæ composè explicat Menoch. *dicto confil.* 172. vbi consuluit contra nepotes descendentes ex femina, cuius consilium in eadem causa, & inter easdem partes refutauit Mantica *in tra. de consil. ad. volut. lib. 8. tit. 18. num. 1. & multis segg.* vbi hoc ampliat, etiam si testator vltus fuerit dictione masculinorum ex proprio corpore procreatorum; quæ dictione, ex, quandoque denotat causam remotam: vt per eundem *numero* 62. Mantica rationes tanquam meliores approbavit Casagnoi. *in addition. ad Menoch. dicto confil.* 172. num. 1.

Sed aduersus Manticam pro exclusione descendens ex feminis, in eodem plane negotio, & inter easdem partes, consuluit Cephal. *confil.* 581. & Peregr. *in tra. de fideicom. art. 16. numero. 19.* & eandem sententiam approbavit inter easdem partes consulens Sura. *dicto confil.* 316. num. 12. *versic.* præterea cum habemus: Et pro consilio Menochii aduersus masculos descendentes ex feminis, fuit iudicatum, & executum: vt testatur Peregr. *luc. cit.* & implet Menochius *in confil.* 315. num. 41. quod tamen consilium reprehenditur à Peregr. *confil.* 40. vol. 1. per totum.

Verum est, quod idem Menoch. explicando *dictum consilium* *numero* 172. dicit illud intelligendum esse, quando testator habuit rationem agnationis conseruandæ, vt tunc masculi descendentes ex feminis non admittantur: vt ipse tradit *confil.* 802. num. 35. maxime verò quando de tempore euentus conditionis mater iam erat vix functa, & sic filium

non impediebat: vt per eundem *dicto confil.* 802. num. 40.

Nam si ratio agnationis habita non fuerit, videntur DD. ad hoc inclinare, vt masculi ex feminis admittantur: plures allegat, & receptiorem asserit Jo. ant. Bellon. *confil.* 72. n. 25. Marta *confil.* 61. num. 28. Rota *derisif.* 6. p. 1. *diuersif.*

Sed in tanta varietate, Castillo post rehas plurimum hinc inde sententias & rationes, ad coniecturas recurrendum esse censet, ex quibus dignoscitur posse vtrum masculos ex feminis descendentes testator excludere voluerit, vel vocaret, vt videre est apud eundem *lib. 3. quæd. controuers. iur. caput* 19. num. 19.

Verum omisiss omnibus superfluis, conclusum fuit in casu isto nec ex verbis, nec ex mente testatoris colligi posse vocationem dicti Domini d' Ampus, sed Dominum de Grilleis solum admittendum esse, ceteris omnibus exclusis.

Primo, quia testator in primis substitutionum gradibus vocauit Dominum Petrum filium suum primogenitum: Et si hoc liberis masculis ex se procreandis decederet, substituit Alexandrum: Et si dictus Alexander decederet absque liberis masculis de suo proprio corpore procreatis, substituit Franciscum. Si vero dictus Petrus moreretur cum liberis masculis ex proprio corpore procreatis, vocauit primogenitum masculum superiorem dicti Petri: Et si dictus primogenitus masculus haberet liberos masculos, substituit primogenitum primogeniti, & sic de vno in alium primogenitum masculum ipsius Nobilis Petri & primogeniti sui. Et descendentes masculi ipsius Petri, fecit plures alios gradus, in quibus semper vocauit masculos primogenitos masculorum primogenitorum. Et si omnes masculi decederent, substituit dictum dominum Gabrielem de Grilleis filium & nepotem suum ex Domina Ioanna de Gerards eius filia. Ita vt inextinctio dicti testatoris fuerit semper vocare masculos primogenitos descendentes ex masculis, & sic clare exclusit non solum feminas, sed etiam masculos descendentes ex feminis, qui nullo modo comprehendendi possunt in illis verbis requirentibus qualitatem primogeniti masculi toties repetitam, quæ solum personarum respectu masculinorum ex masculis descendens: vt ostendit Peregr. *confil.* 1. num. 10. vol. 1. Vbi dicit quod in tali casu mentio masculinorum debet de necessitate intelligi de masculis ex masculis, quia testator voluit, donec extaret masculi, conseruare bona in agnatione masculina: & in defectum masculinorum, non vocauit quoscunque descendentes masculos ex filiabus, sed nominatim vnum filium masculinum vnus filius quam expressè nominauit, & sic feminas absolute exclusit, & per consequens descendentes ex feminis qui non habent qualitatem à testatore requisitam, neque sunt nominatim vocati, prore vocatus est dictus Dominus de Grilleis: *l. cum ita, §. in fideicommissis ff. de legat. 2.*

Secundo, quia etiam in fortioribus terminis, quamuis descendentes masculi, ad admitti debuissent masculi ex feminis dictus Dominus de Grilleis præferendus esset dicto Domino d' Ampus: nam quis natus de tempore testamenti & cognitus ab ipso testatore, in eo & eisdem filiis sua spiritalis filius, in eodem testamento vocatus, & per consequens magis ab eo dilectus: Sura. *confil.* 21. numero 3. Bellon. *confil.* 74. numero 7. & in nostris terminis Castillo *dicto caput* 19. numero 16.

Tam

12 Tum etiam quia dictus Dominus de Grilletis fuit expresse nominatus a testatore, & honoratus, & per consequens magis dilectus: *Fufaz. quest. 468. numero 13. §. 14. & quest. 359. Castillo de consell. ult. volum. capite 51. numero 10. lib. 4.* Dum enim conditio fideicommissi euenit, si concurrant nati viuo testatore cum iis, qui post eius mortem nati, vel concepti sunt, illi preferri debent tanquam cognati & prædilecti: ut post Curt. & alios tradit Mantica. *de consell. lib. 8. tit. 12. numero 22. nona impressio.*

13 Tertiò, quia etiam posito quod Dominus de Grilletis non fuisset proprio nomine vocatus, & tractaretur de masculis descendentes ex feminis, sipe admittendus esset exclusio Domino d'Ampus: quia licet Dominus d'Ampus sit proximior respectu Domini Henrici de Gerards vltimo loco defuncti, tamen respectu testatoris dictus Dominus de Grilletis est proximior, cum sit nepos ex filia, dictus verò Dominus d'Ampus sit pronepos: quia quando fit transitus de linea ad lineam, non attenditur proximitas gradus, sed proximitas testatoris: & idem quando fit transitus de masculis ad feminas, ut post Decian. tradit, & indubitanter dicit Mantica. *de consell. libro 8. tit. 12. numero 39. nona impressio. & in addit. Rustic. consil. 2. numero 213. post tract. de filijs in eund. positis, optime declarat Peregrin. decis. 131. numero 3. versio, sed vltus nobilitatibus:* præsertim cum non solum fiat transitus de masculis masculorum ad masculos feminarum, sed etiam ad aliam diuersam lineam, cum linea Henrici vltimò defuncti sit extincta, quo casu etiam debet inspicere proximitas testatoris: de quo non solum videtur casus expressus in *dell. l. cum in a, §. in fideicommissis*: verum etiam ita decidit Rota in *recent. parte 2. decis. 627. numero 5. & 6.* vbi etiam considerat quod si testator voluisset vocare masculos descendentes ex filiabus, id vtique expresse fecisset, prout tot alios gradus & personas expressit: & nominat personam Domini de Grilletis ex filia sua descendens: Rota *ditta parte 2. in recent. decis. 693.* quia propter obitum Domini Henrici sine filijs, non agitur de continuanda successione ad Dominum d'Ampus ex persona suorum ascendentium, cum linea domini Henrici sit finita, & Domina Diana eius mater fuerit exclusa, & sic agitur de nouo statu personarum succedentium, & ideo inspicitur persona grantantis, non grauati: *Fufaz. quest. 484. numero 21. licet non debeat qui contrarium tenuerunt, vt ibid. Fufazius numero 29. & sequentibus, aduertit.* Quæ omnia intelligenda sunt secundum mentem Rotæ Romanæ *decis. 519. parte 5. Recentiorum.*

Nec est, quod opponatur, testatorem, dum masculos ex masculis vocauit, vltimo loco subiungere verba generalia, & *fiamus masculi decedat*: & quæ videntur posse comprehendere masculos ex feminis suorum filiorum descendentes.

14 Tum, quia non potest illa conditio de alijs masculis intelligi, quam de illis de quibus antea testatur locutus erat, cum oratio sit coniuncta per copulam, *Et*, quæ inducit repetitionem: Rota *decis. 453. parte 2. in recent. numero 8.* vbi dicitur quod licet agatur de diuersis personis, etiam de orationibus separatis, tamen quia vox substitutio fit in defectum alterius, omnes habent inter se quandam cõuerspectiuitatem, & censentur conuincitæ vna ad aliam, stante copula, *Et*, & tunc qualitates expressæ in prima oratione censentur in se-
Sanleghy quest. & ref. ciuil. Pars II.

eunda repetitæ: testator *Florentina fideicommissi 3. Decembr. 1607. quæ est decis. 143. num. 8. p. 1. in recentioribus.*

Tum etiam quia, testatorem de masculis descendentes ex feminis nullo modo sensisse, clare constat de discretu loquendi formula: dum enim vocat vult Dominum Gabrielem de Grilletis de filia sua descendente, non vtut dictione *liberorum*, nec verbo *masculinitatis*, sed vocat eum suum nepotem ex filia, & sic non creditur eum comprehendere sub illa clausula, & *si amos masculi*: certum est autem ex discretio illo loquendi modo colligi intentionem testatoris, de quibus in sua dispositione senficerit: *Surd. consil. 403. numero 22. Seraphin. decis. 1486. numero 12. Rotam recentior, ditta decisio. 627. numero 8. parte 2.*

Sed & hoc vltimo loco notandum est, quod cum testator masculis masculorum ordine primogenituræ natis expresse vocatis, necnon etiam nascituris, per illa verba, & *similiter* subiungente clausulam generalem, & *si amos masculi decedant*, hoc intelligendum est de omnibus illis demtaxat, de quibus in præcedentibus substitutionibus egerat, propter naturam diuisionis vniuersalis, *monet*; quæ refertur demtaxat ad omnes supra nominatos: *Castren. consil. 111. numero 2. libro 2. versio, breuiter dico.* post quem sic argui potest: Aut illud verbum, *omnibus*, refertur ad filios vocatos ad prælegatum; & hoc casu certum est, quod substitutio fuit verificata in fauorem Domini de Grilletis, cum dictus Henricus vltimus defunctus obierit sine liberis: Aut refertur etiam ad omnes substitutos; & tunc ad illos referti debet cum sua qualitate, & non alios comprehendere, quam qui in præcedenti substitutione vocati sunt: idem dicit *consil. 123. numero 2. versio igitur illa verba, vol. 1.* vbi dicit illa verba, *si omnes*, restringi debere ad eos tantum, in quorum fauorem facta fuerat præcedens substitutio: quod & voluit Rota *decis. 486. numero 11. parte prima, in recent. & apud Ludouic. decis. 515. numero 11.*

Vnde conclusum fuit, Dominum de Grilletis, excluso Domino d'Ampus, fuisse vocatum; prout in effectu dicta Terra & iurisdicatio de *Arburiis*, eidem Domino de Grilletis adiudicata fuit, & nunc per eius filium pacifice possidet.

Et cum similis ferè questio fuisset inter easdem partes tractata, & in Rota Romana disputata, super testamento Domine Richardæ de Grilletis, vxoris (dum viueret) eiusdem Domini Gabrielis de Gerards Domini d'Aubres, fuit subsecuta Decisio eiusdem Rotæ, quæ simile fideicommissum eidem Domino de Grilletis Domino de Brissac adiudicauit, ut in sequenti *Decisione.*

36 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

nam. 3. Gabriel. *confil.* 2. *num.* 1. §. *lib.* 2. Rota *decif.* 100. *num.* 8. *part.* 1. §. *recom.* Et tunc dicta Dominica Diana mater tunc esset viva, quomodo fieri poterat ut ipsa vivente & exclusa, dictus Dominus d'Ampos eius filius posset venire ex persona maritis exclusi? ad tradita per Menoch. *ditto confil.* 17. 2. *num.* 4. Imo filius veniens ex persona propria difficultus admittitur inter vivos, quam post eius obitum. *Ruin. confil.* 49. *num.* 4. *vol.* 1. Et ideo mater exclusa nocet filio venienti ex propria persona, si ipsa vivat, cui non noceret si mortua esset. *Ruin. ditto confil.* 49. *num.* 6. *versic.* & ubi *opponit*, *vol.* 1. Menoch. *ditto confil.* 17. 2. *num.* 3. *versic.* 1. *Surd. confil.* 316. *num.* 16. *versic.* *respondendum etiam.*

5 Circa secundam difficultatem caput in magna illa DD. altercatione, verum appellatione masculinam, veniant masculi descendentes ex feminis, varia emanant iurisperitum responsa, aliis affirmativam, aliis vero negativam tenentibus, intra facti & casus varietate: quorum rationes pro utraque parte adducere, nimis longum & superfluum foret. Considerant enim DD. quod masculi descendentes ex feminis conveniant verba testamenti: sunt enim masculi, & sunt liberi descendentes ex masculis per feminas: & cum testator vocaverit filios filiarum vivorum loco, non videtur habuisse respectum ad agnationem, sed tantum ad masculinitatem, quam habent descendentes ex feminis: quod enim hoc casu masculi veniant ex persona propria, non obstat eis inhabilitas maritis, quia ipsi noceret, si ex illius persona admitti possent.

6 Contra nepotes vero ex feminis descendentes DD. considerant; quod in dubio mater quae erat proximior, & sic magis dilecta, non fuit vocata, ergo nec eius liberi remotiores, & sic minus dilecti quod in dubio verbum *Masculi*, debet intelligi de liberis masculis immediate descendentes à masculis: quod nepos ex feminis dicitur extraneus respectu sui materni, & similis, quae copiose explicat Menoch. *ditto confil.* 17. 2. ubi consuluit contra nepotes descendentes ex femina, cuius consilium in eadem causa, & inter easdem partes refutavit Mantica in *tratt. de consuet. vol.* 2. *lib.* 8. *cap.* 18. *num.* 11. & multis *segg.* ubi hoc ampliat, etiam si testator usus fuerit dictione masculorum ex proprio corpore procreatorum; quae dictione, ex, quandoque denotat causam remotam: ut pereundem *numero* 62. Mantica rationes tanquam meliores approbavit Cazoanoli, in *addition. ad Menoch. ditto confil.* 17. 2. *num.* 1.

7 Sed adversus Mantica pro exclusione descendens ex feminis, in eodem plane negotio, & inter easdem partes, consuluit Ceph. *confil.* 581. & Peregr. in *tratt. de fideicom. art.* 26. *numero* 19. & eandem sententiam approbavit inter easdem partes consulens Sured. *ditto confil.* 316. *num.* 1. 2. *versic.* *praeterea cum habemus*: Et pro consilio Menochij adversus masculos descendentes ex feminis, fuit indicatum, & executum: ut testatur Peregr. *loco cit.* & ipse Menochius in *confil.* 315. *num.* 41. quod tamen consilium reprehenditur a Peregr. *confil.* 40. *vol.* 1. *per totum.*

8 Verum est, quod idem Menoch. explicando *dictum consilium* *num.* 17. 2. dicit illud intelligendum esse, quando testator habuit rationem agnationis conservandae, ut tunc masculi descendentes ex feminis non admittantur; ut ipse tradit *confil.* 802. *num.* 35. maxime vero quando de tempore eventus conditionis mater iam erat vita functa, & sic filium

non impediebat: ut per eundem *ditto confil.* 802. *num.* 40. 2.

Nam si ratio agnationis habita non fuerit, videntur DD. ad hoc inclinare, ut masculi ex feminis admittantur: plures allegat, & receptiorem asserit Io. ant. Bellon. *confil.* 7. 2. 25. Marta *confil.* 68. *num.* 18. Rota *decif.* 6. p. 1. *dinerif.*

Sed in tanta varietate, Castilio post relatas plurimum hinc inde sententias & rationes, ad conclusionem recurrendum esse censet, ex quibus dignoscere posset utrum masculos ex feminis descendentes testator excludere voluerit, vel vocare; ut videre est apud eundem *lib.* 3. *quasid.* *controverf. iur.* *cap.* 29. *num.* 19.

Verum omnis omnibus superfluis, conclusum fuit in casu isto nec ex verbis, nec ex mente testatoris colligi posse vocationem dicti Domini d'Ampos, sed Dominum de Grillet solum admittendum esse, ceteris omnibus exclusis.

Primo, quia testator in primis substitutionum gradibus vocavit Dominum Petrum filium suum primogenitum: Et si sine liberis masculis ex se procreandis decederet, substituit Alexandrum: Et si dictus Alexander decederet abique liberis masculis de suo proprio corpore procreatis, substituit Franciscum. Si vero dictus Petrus moreretur cum liberis masculis ex proprio corpore procreatis, vocavit primogenitum masculum superfluum dicti Petri: Et si dictus primogenitus masculus habebat liberos masculos, substituit primogenitum primogeniti, & sic de vno in alium primogenitum masculum ipsius Nobilis Petri & primogeniti sui. Et deficientibus masculis ipsius Petri, fecit plures alios gradus, in quibus semper vocavit masculos primogenitos masculorum primogenitorum. Et si omnes masculi decederent, substituit dictum dominum Gabrielem de Grillet filium & nepotem suum ex Domina Ioanna de Gerardo eius filia. Ita ut inventio dicti testatoris fuerit semper vocare masculos primogenitos descendentes ex masculis, & sic clare exclusit non solum feminas, sed etiam masculos descendentes ex feminis, qui nullo modo comprehendi possunt in illis verbis requiritibus qualitate primogeniti masculi toties repetitam, quae solum personam respicit masculorum ex masculis descendentium: ut ostendit Peregr. *confil.* 1. *num.* 10. *vol.* 1. Vbi dicit quod in tali casu mentio masculorum debet de necessitate intelligi de masculis ex masculis, quia testator voluit, donec extarent masculi, conservare bona in agnatione masculina; & ideo descensum masculorum, non vocavit quoscunque descendentes masculos ex filiabus, sed nominatim vnum filium masculum vnius filiae quam expresse nominavit, & sic feminas absolute exclusit, & per consequens descendentes ex feminis qui non habent qualitatem in testatore requisitam, neque sunt nominatione vocati, propterea vocatus est dictus Dominus de Grillet: *in casu ist.* *in fideicommissa*, ff. *de legat.* 2.

Secundo, quia etiam in fortioribus terminis, quamvis deficientibus masculis, admitti debuissent masculi ex feminis; dictus Dominus de Grillet praefereendus esset dicto Domino d'Ampos, tum quia natus de tempore testamenti & cognatus ab ipso testatore, imò & eundem filium seu spirituales filius, ideo eodem testamento vocatus, & per consequens magis ab eo dilectus; *Surd. confil.* 21. *numero* 3. Bellon. *confil.* 74. *numero* 7. & in nostris terminis Castilio *ditto cap.* 29. *numero* 16.

Turo

12 Tum etiam quia dictus Dominus de Grilletts fuit expresse nominatus à testatore, & honoratus, & per consequens magis dilectus; Fufus. *quæst.* 468. *numero* 13. *et* 14. *et* *quæst.* 559. Castilio *de comest. ult. volu.* capite 5. *numero* 10. lib. 4. Dum enim conditio fideicommissi eueat, si concurrant natiuius testator cum iis, qui post eius mortem nati, vel concepti sunt, illi præferri debent tanquam cogniti & prædicti: ut post Curt. & alios tradit Mantie. *de comest. lib. 3. tit. 12. numero* 22. *nunc in præf. senis.*

13 Tertiò, quia etiam posito quod Dominus de Grilletts non fuisset proprio nomine vocatus, & tractaretur de masculis descendens ex feminis, ipse admittendus esset exclusio Domino d'Ampus: quia licet Dominus d'Ampus sit proximior respectu Domini Henrici de Gerards ultimo loco defuncti, tamen respectu testatoris dictus Dominus de Grilletts est proximior, cum sit nepos ex filia, dictus verò Dominus d'Ampus sit pronepos: quia quando sit transitus de linea ad lineam, non attenditur proximitas gradus, sed proximitas testatoris: & idem quando sit transitus de masculis ad feminas, ut post Decian. tradit, & indubitatim dicit Mantie. *de comest. libro* 8. *titul.* 12. *numero* 39. *nunc in præf. et in addit. Rustic. consil.* 2. *numero* 113. *post tract. de filius in condit. possit, optime declarat Peregrin. decis.* 131. *numero* 3. *versic. sed istis non obliuiscitur:* præterea cum non solum fiat transitus de masculis masculorum ad masculos feminarum, sed etiam ad aliam diuersam lineam, cum linea Henrici ultimo defuncti sit extincta; quo casu etiam debet inspicere proximitas testatoris: de quo non solum videtur calis expressus in *dell. l. cum ita, §. in fideicommissis*: verum etiam illa decidit Rota in *recept. part.* 2. *decis.* 637. *numero* 5. *et* 6. ubi etiam considerat quod si testator voluisset vocare masculos descendentes ex filiabus, ad utroque expressisset, pro ut tot alios gradus & personas expressit, & nominatim personam Domini de Grilletts ex filia sua descendens: Rota *della parte* 2. in *recept. decis.* 693. quia propter obitum Domini Henrici sine filio, non agitur de continuanda successione ad Dominum d'Ampus ex persona suorum ascendentium, cum linea domini Henrici sit finita, & Domina Diana eius mater fuerit exclusa, & sic agitur de nouo statu personarum succedentium, & ideo inspicitur persona grauantis, non grauati: Fufus. *quæst.* 484. *numero* 21. licet odo desint qui contrarium tenuerunt, ut ibid. Fufus *numero* 29. *et* *sequentes*, adducit. Quæ omnia intelligenda sunt secundum mentem Rotæ Romanæ *decis.* 519. *part.* 5. *Recentiorum.*

Necesse, quod opponatur, testatorem, dum masculos ex masculis vocauit, ultimo loco subiungere verba generalia, *et* *feminas masculi decedens* &c. quæ videntur posse comprehendere masculos ex feminis suorum filiorum descendentes.

14 Tum, quia non potest illa conditio de aliis masculis intelligi, quam de illis de quibus antea testator locutus erat, cum oratio sit consuetæ per copulam, *Et*, quæ inducit repetitionem: Rota *decis.* 453. *part.* 2. in *recept. numero* 8. ubi dicitur quod licet agatur de diuersis personis, etiam de orationibus separatis, tamen quia una substitutio sit in defectum alterius, omnes habent inter se quandam correlatiuitatem, & ceperunt continuatæ una ad aliam, itaque copula, *Et*, & tunc qualitate expressæ in prima oratione censentur se legem legem *quæst. et resol. ciuil. Pars II.*

cunda repetitur: refertur *Florentina fideicommissi* 3. *Decemb.* 1607. *quæ est decis.* 143. *num.* 8. *p. 1. in recentioribus.*

Tum etiam quia, testatorum de masculis descendens ex feminis nullo modo sensibile, clare constat de discretis loquendi formula: dum enim vocare vult Dominum Gabrielem de Grilletts de filia sua descendente, non vult dictione *liberum*, nec verbo *fideicommissum*, sed vocat eum suum nepotem ex filia, & sic non creditur eum comprehendere sub illa clausula, *et* *si omnes masculi*: certum est autem ex discretis illo loquendi modo colligi intentionem testatoris, de quibus in sua dispositione senserit: Suid. *consil.* 403. *numero* 12. Scraphin. *decis.* 1486. *numero* 12. Rota in *recentior. dicta decis.* 627. *numero* 8. *part.* 2.

Sed & hoc ultimo loco notandum est, quod cum testator masculis masculorum ordine primogenituræ natus expresse vocatis, necnon etiam masculis, per illa verba, *et* *similiter*: subiunxerit clausulam generalem, *et* *si omnes masculi decedens*, hoc intelligendum est de omnibus illis dumtaxat, de quibus in præcedentibus substitutionibus egerat, propter naturam dispositionis vnioerſalis, *omnes*; quæ refertur dumtaxat ad omnes masculos nominatos: Castellan. *consil.* 111. *numero* 2. *libro* 3. *versic. breuiter dicto.* post quem sic argui potest: Aut illud verbum, *omnes*, refertur ad filios vocatos ad prælegatum, & hoc casu certum est, quod substitutio fuit verificata in fauorem Domini de Grilletts, cum dictus Henricus ultimus defunctus obierit sine liberis: Aut refertur etiam ad omnes substitutos, & tunc ad illos refecti debet cum sua qualitate, & non alios comprehendere, quam qui in præcedenti substitutione vocati sunt: ideo dicit *consil.* 123. *numero* 2. *versic. igitur illa verba*, *vol. 1.* ubi dicit illa verba, *si omnes*, testatori debere ad eos tantum, in quorum fauorem facta fuerat præcedens substitutio: quod & voluit Rota *decis.* 486. *numero* 11. *part.* prima, in *recept.* & apud Ludouic. *decis.* 315. *numero* 11.

Vnde conclusum fuit, Dominum de Grilletts, excluso Domino d'Ampus, fuisse vocatum: prout in effectu dicta Terra & iurisdicatio de Arbaribus, eidem Domino de Grilletts adiudicata fuit, & ouoc per eius filium pacifice possideat.

Et cum similis fere questio fuisset foret eisdem partes tractata, & in Rota Romana disputata, super testamento Domini Richardæ de Grilletts, uxoris (dum viueret) eiusdem Domini Gabriels de Gerards Domini d'Andres, fuit subsecuta Decisio: eisdem Rotæ, quæ simile fideicommissum eidem Domino de Grilletts Domino de Bessac adiudicauit, ut in *sequenti Decisione.*

DECISIO
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,
Coram R. P. D.
PIROVANO,
IN CAUSA
Auenionensi Fideicommissi.

Veneris 1. Maij 1638.

ICARDA de Grillet relicta quondam Gabrielis de Gerards, moriens hæredem instituit Petrum, eius & d. Gabrielis filium, illique substituit Henricum eius filium, eique morienti absque filiis masculis naturalibus & legitimis substituit maiorem natu ex filiis pariter Petri supradicti, & moriente tali filio masculo absque filiis masculis naturalibus & legitimis, ei substituit alios dicti Petri filios masculos cum qualitate primogenituræ: Prædictis autem sine filiis masculis morientibus, substituit D. Gabrielem de Grillet Domum de Brafac: & casu quo idem Dominus Gabriel & ipse decederet absque filiis masculis, dividendo suam hæreditatem in quatuor partes, signanter ad quartam partem vocavit Dñam Dianam de Gerards & suos; quæ D. Diana est filia Petri hæredis, & matris D. Henrici de Castellana Dñi D'Ampus.

Mortuo exinde Petro, & Henrico, nullisque masculis existentibus, ex vocatis, D. Gabriel prætendit esse purificatum fideicommissum ad eius favorem; & ex adverso D. Henricus filius dictæ Dianæ tanquam masculus & nepos Petri superexistens contendit se prius vocari, & non esse factum locum fideicommissi ad favorem D. Gabrielis. Quare dum hodie dubitatur de purificatione huiusmodi fideicommissi, & ad cuius favorem? Pro D. Gabriele fuit responsum.

Quoniam d. Gabriel fundat intentionem suam in deficientia filiorum masculorum Petri, qui absque filiis masculis omnes decederunt ade qua deficientia in facto non dubitatur, maxime concurrente partis confessione in positionibus emanatis; & ea probata, non admittitur questio voluntatis, 17 ¶ dum idem D. Gabriel nomine proprio fuit & testatrice vocatus: Angelus conf. 306. num. 3. Alexand. conf. 223. num. 1. lib. 1. Socinus in l. Gallus §. etiam si parente. n. 10. ff. de liber. & posth. & conf. 37. numero 3. lib. 3. Roland. conf. 38. num. 1. §. vol. 4. Menoch. conf. 269. num. 37. Peregrin. de fideicommiss. 21. numero 45.

De anteriori autem vocatione D. Henrici, visum fuit non constare, ad impediendum purificationem fideicommissi in frequentibus gradibus, post extinctionem lineæ masculinæ per testatricem vocatam.

Quoniam non est filius masculus Petri, neque filius masculus Henrici, neque masculus ex masculo eorum descendens, sed filius masculus Dianæ filie Petri, quæ primò fuit ex lusa, per existentem 18 etiam Henrici fratris masculi: ¶ Vnde semper tenet exclusio, licet postea masculus ille, per quem

fuit exclusio, defecerit: Aretio. conf. 144. & 154. Alexand. conf. 29. in fine. lib. 1. Socin. conf. 196. vol. 2. Pacif. conf. 72. num. 79. lib. 4. Fufat. quest. 484. numero 32. vnde omnes ad ea descendentes exclusi remanent: l. si vna mater, Cod. de bon. matrem. Bald. in l. maximo vtrum, numero 3. & 4. Cod. de liber. prateritis. Tiraque. de iure primogenit. quest. 12. numero 5. & quest. 40. numero 16. Bocca. conf. 107. numero 2. & 3. Suid. conf. 85. numero 1. & decis. 41. num. 7.

Non obstat quod idem D. Henricus filius D. 19 Dianæ, & Petri nepos, veniat ex subsequenti vocatione; ubi: & moriente d. Henrico & dictis alii filius masculus dicti Petri sine filiis masculis, substituit D. Gabrielem: quæ conditio, cum non fuerit purificata, ex quo Petrus pater filius testatrix decederet relicto Henrico filio, & altero Henrico nepote ex Diana filia, dicebatur non esse apertum locum d. Gabrielis positioni substituto: per l. ex facte, §. si quis antequam, ff. de Test. Ordin. conf. 21. Rot. decy. 486. n. 1. part. 1. recent. & 492. num. 1. parte 4. d. m. f. r.

Quoniam moriente Henrico, & aliis filiis masculis Petri, positi sunt in conditione filij masculi eorundem, quorum appellatione non veniunt nepotes, etiam si veniunt in fideicommissi ascendentium: Bald. in l. Gallus §. institutum, numero 6. ff. de liber. & posth. Menoch. conf. 215. num. 97. & 229. numero 16. libro 8. Rota decy. 667. num. 1. parte 1. recent. & in Romana fideicommissi 31. Martij, 1623. coram bono meo. Francisco Vbaldu, testente eandem opinionem per Dominos fuisse in aliis causis canonizantem.

Neque D. Henricus unari potest ex eo quod D. 20 Gabriel non sit vocatus, nisi casu quo Petrus, & eius descendentes, & liberi masculi decederent sine liberis & descendentibus masculis, quorum appellatione veniunt etiam masculi ex feminis, dum non est agnatio contemplata: Peregrin. conf. 1. n. 3. Mantie de consens. lib. 8. tit. 18. n. 1. Fufat. g. 404. n. 1. cum aliis allegatis.

Quia secundum versionem de idioma Gallico 21 eo in Latinum, quæ est attendenda, de filio masculis legitur, non autem de liberis & descendenti masculis: ita ut semper prævaleat opinio supra firmata pro exclusione nepotum, deficiente qualitate collectionis plurium personarum, & graduum, ¶ & inhominus non etiam affirmari potest negatiua contemplationis agnationis de Gerards, ex eo quod verborum in testamento feminæ, quæ primò vocavit agnationem mariti, & in alia parte vocavit feminas absque onere descendentiæ familie de Gerards: Peregrin. de fideicommiss. artic. 26. n. 17. l. usq. g. 404. n. 19. ¶ Quia familia contemplatio potest desumi ex qualitate masculinitatis in quolibet gradu repetita: Gabriel. conf. 116. n. 6. lib. 1. Decian. conf. 127. n. 17. vol. 3. Suid. conf. 36. n. 8. Bellon. iun. conf. 2. n. 23. Moser. conf. 50. n. 18. & decis. 143. n. 6. p. 1. recent. ¶ cui si addatur prærogativa ætatis, vltigetur 24 in eodem testamento, & maiores natu præstantur, eo facilius contemplatio familie diuadenda est: Mantie de consens. lib. 6. tit. 15. num. 13. Suid. conf. 142. n. 14. Menoch. conf. 1127. n. 17. Nec cessare videtur præsumptio ita contemplationis familie de Gerards; quod: gatuz de feminis disponente: ¶ Quia & in eadem cadere potest, quæ 25 vocat proprios filios masculos, ut in specie adducit Gabriel. d. conf. 26. numero 14. Mantie de consens. lib. 6. tit. 10. numero 7. Fufat. quest. 499. numero 30.

Sed

Sed præterea plura aduersantur prædictæ vocati-
oni D. Henrici ex d. Diana nepotis, etiam data
possibilitate verborum qualitatem collectivam
personarum & gradum habentem: quia Testa-
toris subdistinguit suam dispositionem ad mas-
culus ex masculis filius Petri; quam qualitatem d.
Henricus habere non potest; & de feminis men-
tionem non facit, nisi expresse & extinctis lineis
masculorum vocatorum: ibi, & in desitu D. Ge-
briel, & illius filiorum masculorum, substituit (di-
uidendo suam hereditatem in quatuor partes) Dia-

- nam, & suos, in quatuor parte: quod per nomen
sunt, siue filios, siue liberos, siue descendentes,
aut proximiores importat: vt adinitit Dec. conf.
153. numero 3. in fine & 4. Cravet. conf. 21. nume-
ro 1. Guido Pap. de res. § 48. & conf. 153. numero 1.
& de communis vbi loquendi Galliz attestatur
Rabuff. in l. liberorum. §. filii. vers. hodie tamen. §. de
verbor. signific. Thestaur. in. §. 95. n. 4. lib. 2. semper
necesse est inferre masculum ex Diana femina non
esse comprehendens, etiam si verba essent apta il-
lum comprehendere: Gabriel. conf. 116. n. 32. vol. 2.
Sund. de. §. 57. n. 32. Lodech. conf. 153. col. fin. vers.
ando & reuocato: & hanc ponderationem Domini
sequeuti sunt in prædictis terminis in Armenien. fides-
com. 15. Martij. 16. §. 2. coram Dño meo Duozero.
17. Negue mouit Dominus responso data, non esse
incompatibile quod quis sit vocatus, aut in con-
ditione positus primis deherentibus, & deinde in
ultimo gradu omnibus substitutis extinctis: Man-
ticæ de comit. lib. 2. tit. 18. n. 19. Bellon. in. conf. 72.
n. 50. & conf. 73. n. 34.

18. Quia eadem Mantice distinctio communiter te-
probatur, vt relictæ distinctio Armenien. in fine,
& opinionem illius tenet. Præterea vbi de expresse
vocatione & indubitate non agitur, eo minus vi-
deretur admittendus concursus vocationum, quæ in
verbis mutuo se expellunt. Errat &c.

Verba autem testamenti, prout vident Gallico
sermone, hæc sunt: *Et mouant ledus Henry, & les
autres enfans maîtres dudit Messire Pierre de Gerard,
sans enfans maîtres naturels & légitimes, substitue le
dit Noble Gabriel de Grillet, & au cas que ledit Ga-
briel decede sans enfans maîtres & naturels, au desunt
dudit Gabriel & de sesdits enfans maîtres, substitue
&c. sub anno 1590. die 19. Martij.*

CAPVT CXIII.

Infinuatio vtrum requiratur in assignatione
bonorum facta interuocabili per pa-
trem filius suis. Donatio vñusuctus facta
per patrem filiis, vtrum debeat infinuari.
Remissio iuris querendi est valida, etiam
non infinuata. Si filius negotietur separa-
tim à patre, vtrum sibi, an patri acquirat,
& pro qua parte? Auius administrans bo-
na suorum nepotum ex filio, vtrum non
requiritur teneatur illorum facere in-
uentarium, vel descriptionem? Et vtrum
patet, aut auius administrans bona filio-
rum, seu nepotum, possit exigere pecu-
nias illorum non data cautione.

SVMMARIVM.

1. In Comitatu Venetiarum donationes cuiusvisque
Sanlegerij quæst. & resol. ciuil. Pars II.

generi debent infinuari, aliis sunt nullæ, ex-
cedant 25 scuta.

2. Ampliatur etiam, vt procedat in bonorum assignatione facta per patrem filio interuocabili.
3. Item ampliatur, etiam si donatio facta fuisset in alio contractu diuerso ab assignatione bonorum, cum sufficiat animus donandi.
4. Statutum faciens mentionem de iuramento, committenti annotationem aliam, reddit illam omnino inuoluntam, maxime si fit per Legatum confirmatum.
5. Donatio vñusuctus est nulla, si non fuerit infinuata. Contr. num. 7 & n. 11.
6. Desistit infinuatio secundum aliquos non potest opponi per ipsum Donatorem.
7. Donatio fructuum dotis filiorum facta per patrem non indiget infinuatione.
8. Repudiatio vñusuctus querendi facta per patrem non indiget infinuatione.
9. Dum pater conuñsit ut filij quousque contra-
ctus in re possint, non requiritur infinuatio.
10. Quando donans non efficitur pater, nec accipiens dicitur non requiritur infinuatio.
11. Lucra aduentitiorum pertinent ad filios filij ex illorum industria prodeunt.
12. Vñusuctus aduentitiorum per patrem repudiatus est aduentitius, & non profectus.
13. Quando filius negotiatur sub nomine patris, patri acquirat de illa rata portione estimatum industria ipsius, que est aduentitia.
14. In dubio mediæ lucrorum filio aduocanda est tanquam aduentitia, alia vero mediæ patri, & sic estimanda est industria.
15. Si aliud non probetur, filium presumitur negotia-
tionem exercuisse nomine proprio.
16. Auius verum teneatur facere inuentarium, quantum de hoc non reparatur, aut saltem descriptionem bonorum ad nepotes suos institutum, quorum habet administrationem.
17. Quando bona sunt certa in quibus fructus interue-
niant non potest, auius non teneatur facere inuen-
tarium, nec descriptionem relictis suis admi-
nistrantibus, seu fructibus adesse possit.
18. Pater mortuus filio donatus habet vñusuctum in bonis per eum filio suo donatis, & transue-
rit ad nepotes. Contrarius multi DD. tene-
runt: n. 10. Perit tamē est prior sententia: n. 22.
19. Pater auctorizans donationem filij familiæ, sibi non preiudicat in vñusuctu legali.
20. Pater vñusuctus tenetur cauere, si exigit pecunias filio suo debitas.

INTER patrem & liberos tres decidenda quæ-
stiones proponuntur: Prima vtrum donatio facta
per patrem in contractu assignationis celebrato in-
ter eos filios sit valida, cum per eam dictas potest
donatione inter viuos interuocabili decedent licen-
tiam, & auctoritatem dictis filiis suis celebrandi
quousque contractus, quousque ncias, & infinuatio-
nem sibi bene vñs, quos contractus cuiusvisque sint
naturæ, tam factus de præterito, quam in futuro fa-
ciendos per dictos eius filios approbatur, & auctori-
zatur, penitus ac si in eius presentia facti fuisset.
Et præterea vult omnia lucra per ipsos facta de
præterito, aut in futurum facienda, tam ex dote
suum uxorum, quam alio modo, consolidata esse
ad utilitatem ipsorum, & negotiationis inter ipsos
contractus.

Nam pro nullitate donationis opponitur de
D 1 genera

generalitate Regalamenti Comitatus à Sede Apostolica confirmari, quo cunctis ut omnes donationes summam 25. scutorum excedentes infinuati debeatentiam qui rotum dicit, nihil excludendū ad hoc allegatur Rebuff. *ad ordinat. Reg. et de donation. an. f. v. d. g. l. 5. art. 1. numero 7. §. 15. & 16.* † Et in simili assignatione bonorum facta filiis invocabiliter, Antonini *reg. lib. 46. lib. 2* † Idque etiam si donatio facta fuerit in alio contractu, cum sufficiat adfuisse animum donandi: Put. *dec. 214. lib. 1.*

4 Et cum statum faciat mentionem de iuramento in clausula annullatoe, tollit vires iuramenti Seraphin *dec. 201. num. 23.* præsertim cum Legatus confirmans fundatur vice Sedis Apostolicæ: Rot. apud Pacific. *dec. 120. n. 2. Pic. gloss. 23. n. 11.*

5 † & ad id allegatur etiam Bacquet *au traité des droits de justice, chap. 21. num. 399.* vbi quod donatio vñusfructus inchoat infinuati, cum sit pars domini.

6 Pro validitate donationis allegatur, donationem esse validam in præiudicium donatoris, aut eius hæredis, licet non in præiudicium tertij: Caneet. *lib. 1. cap. 8. n. 5.*

7 Secundo opponitur, quod hic tractatur de vñusfructu paterno, cuius testis, vel repudiatio non indiget infinuati: *l. cum oportet, §. non autem, C. de bon. qua. liber. vers. fin. autem res.*

8 Tercio, cum maior pars capitalis societatis inire inter dictos fratres, consistit in dotibus vxorum, quorum fructus pertinet ad maritos; per text. in *l. si cum dotem, §. si quis prædixit, ff. sol. matrim. Palsal. de pat. poss. lib. 1. cap. 3. numero 45.* sequitur quod cum pater fecerit donationem filiis lucrorum provenientium ex illis dotibus, & concesserit illis administrationem dictarum dotium, illud donavit liberis quod iam ad ipsos pertinebat.

9 Io hac cooventio Ego Arbitr electus existimavi in primis, quod cum lucra, de quibus agebatur, nondum essent patri quæsitæ, & ideo non agatur de iure quæsitæ, sed de quærendo, consensu ille patris non tam dicitur donatio, quam repudiatio, & ideo non indiget infinuati: videtur Gratian. *discept. forens. c. 7. §. 13. n. 24.* Galerat. *in tract. de remissis, lib. 2. c. 4. n. 19.* Tusch. *lit. R. cancell. §. 181. n. 35. & cancell. §. 182. n. 6.*

10 Secundo existimavi, facultatem & auctoritatem contrahendi concessam liberis à patre, non esse donationem, quia ex ea pater non fit pauperior, nec filios locupletior: & ideo non indiget infinuati: sicut videmus donationem inter coniuges, in qua donans non fit pauperior, nec donatarius locupletior, esse validam. immo sufficere quod donans non fiat pauperior licet recipiens fiat ditior: probatur in *cap. final. de donat. inter vir. & vxor. & in l. si spem.*

11 *suu §. ff. cod. tit.* † Vnde remissio vñusfructus non dicitur alienatio proprii patrimonij, sed tantum renuntiatio, & non acquisitio lucris legalis: Gomez. *ad l. 48. Tamr. num. 10. vers. Primo*, quia non est propriæ donatio: Sanchez. *de matrimonio lib. 6. disp. 4. num. 18.*

12 Denique aduerto, lucra quæsitæ ex dotibus vxorum pertinere ad dictos fratres, nec in eis patrem quidquam pretendere posse, cum non sint quæsitæ ex re patris, sed ex ipsa industria liberorum: *dicta l. cum oportet, C. de bon. qua. liber.* † Immo & vñusfructus bonorum aduentitiorum per patrem repudiatus, est aduentitius: & non profectus: Gratian. *dist. 4. §. 13. n. 25.*

13 Quia autem, C. de bon. qua. liber. † Immo & vñusfructus bonorum aduentitiorum per patrem repudiatus, est aduentitius: & non profectus: Gratian. *dist. 4. §. 13. n. 25.*

14 Quod si in capitali dictæ societatis adesset alio quo portio bonorum paternorum, cum filij lucrum omne sccerint ex propria industria, videndum est in facto verum negotiationes factæ fuerint sub nomine ipsius patris, an verò sub nomine liberorum; si enim filij negotiati essent nomine patris, acquisivissent patri, deducta rata parte, quam Arbitr ipsis adiudicare deberet pro illorum industria & Labore: ut fasè per Peregrin. *conf. 97. vol. 4.* † & in dubio, medietas lucrorum pertineret ad filios tanquam aduentitia: ut ibi ostendit Peregrin. *num. 62. & 63.*

15 Sed ista questio cessat in casu proposito, ut supra dictum est.

16 Quod si libet simpliciter negotiari sint, in dubio presumitur negotiatio facta nomine proprio ipsorum, iuxta distinctionem quam affert Roman. *conf. 469. num. 5.* Mendich. *de arbitrat. conf. 126.* & sic apparet quod pater nihil, aut parum libetis remisit: Palsal. *de pat. poss. part. 1. cap. 3. num. 14. & sequent.* Et propterea in hoc primo capite existimavi, tam auctorisationem, quam remissionem vñusfructus factam per patrem, quantumvis non iustificatam, esse validam.

17 Secunda questio proponitur, utrum pater, mortuo filio, cui donationem causa mortis facienti consensum præstiterit, teneatur inuentarium conficere de bonis per filium relictis alteri ipsius sui patetui nepoti.

Pro autem allegatur, quod inuentarium facere non tenetur, sed tantum patri ut fiat, filiis requiritur: Boet. *dec. 61. Papon. lib. 15. tit. 6. ar. 1. Palsal. de pat. poss. p. 1. c. 2. n. 82. Mynsinger. centur. 2. ob. servat. 93. Ludovici. dec. 33. §. 4. n. 11.*

Et licet DD. aliqui dicant Auum teneri facere descriptionem, Boet. *dec. 61. n. 7.* Sola *in tit. de numeris p. 1. decreti Quintonij, gloss. 1. n. 7.* Castil. *de usufruct. c. 3. n. 89.* Tamen hoc videtur intelligendum, quando restituito faciendum est extraneo, non autem quando filio: ad quod allegatur Fontanella, qui tamen meo iudicio ita non distinguit; *de pat. nuptial. claus. 4. gloss. 7. §. 3. n. 19.* sed potius *n. 63.*

In contrarium dicitur quod ex lege donationis causa mortis, io qua aius ipse subintravit est, fieri debebat descriptio bonorum io præsentia duorum propinquorum, atque ita tenebatur Auis satisfacere voluntati filij, per ipsum approbatæ, & auctorizate.

Ego in hac questione distinguendum existimo: 18 Aut enim consistere potest in quo consistenter facultates defuncti, veluti ex libratione societatis, aut ex castro, seu manifesto apud Communiam facto, ita ut animus cooquiescere possit, & probabiliter cooquiescit quod nulla fuerit facta fraus, & possit agnosci in quo cooquiescit facultates defuncti: & hoc casu existimo non fuisse necessarium descriptionem, & multo minus inuentarium: ex traditis per Fontanell. *de pat. nuptial. claus. 4. gloss. 3. n. 47.* Caneet. *p. 3. c. 2. de inuentar. n. 109. & multo sequent.*

Si verò non possit consistere in quo consistenter facultates defuncti, cum loceccidant fuisse descriptionem ad evitandas fraudes: ex traditis per Castil. *dist. 4. §. de usufruct. n. 89. & sequent.* & alios DD. supra allegatos.

Tertia questio consistit in eo, utrum autem, mortuo filio, habeat vñusfructum bonorum aduentitiorum sui nepotis.

Pro autem opponitur, ipsi debere vñusfructum in bonis filio donatis, quando transtis, quod transtis ad nepotem, mortuo patre: ad quod allegatur Thelau. *dec. 27. n. 4.*

19

Quæst. & Res. Ciuil. Pars II. Cap. CXIV. 41

in fin. & in decis. 156. Bertrand. consil. 270. vel. 2. prior. Alciat. respons. 45. lib. 8. Bursat. consil. 347. lib. 4. ubi nominatum quod usufructus ab anno remissus in fauorem filij, ad ipsam reuertitur, si bona deueniant ad nepotem.

20 In contrariis plurimi allegantur DD. veluti Io. And. in addit. ad Specul. tit. de usufructu. edit. 5. perre. verset. audius in quadam questione. Bartol. in l. 1. m. 3. & 6. c. de ambobus. Oldrad. consil. 26. n. 1. verset. quartus probatur.

21 In hac questione Ego existimo, non esse inspicendum donationem causa mortis factam per filium de consensu patris, quandoquidem pater per consensum & auctoritatem præstam dictæ donationi, sibi non præiudicauit in usufructu: ut apud Guarand. discept. 3. 27.

22 Inspecto igitur contractui authorizationis, & remissionis usufructus factæ per Annum in fauorem filij sui, quam validam esse superius ostendimus, Existimo usufructum bonorum aduentitiorum, mortui filij, bonisque ad nepotem delatis, acquiri suo, qui nepotem ex filio tenet in potestate: ex his quæ ad propositum deducit Alciat. dist. consil. 45. lib. 8. per tot.

23 Quarta difficultas consistit in eo, vtrum Anus nepoti cauere teneatur, stante quod agitur de nominibus debitorum, quibus exactis nullam superesset remedium. Existimo ad Actoris officium pertinere ut provideat, ne debita per anum exigenda deperdantur: qualiter ipse sit regulariter inueniunt à fideiussione; tamen dum agitur de pecunia, indemonstrari filij & substitutorum providendum est vel per cautionem, vel per sequestrationem: Pascual. de patr. potest. lib. 1. c. 2. n. 10.

Et licet pater, secundum mulierum sententiam, non teneatur cauere per pecunia filij cuius est legitimus administrator: Rot. decis. 294. post tractat. Cencij de censu. quam ipsemet allegat q. 109. n. 67. Quia tamen hoc casu pater nulla possidebat immobilia, & periculum erat dilapidationis, iudicauim providendum esse indemnitati filij: ad quod tali casu inclinare videtur Rot. dist. decis. 294. n. 9. in fin. & decis. 783 in fin. p. 1. diuersor.

CAPVT CXIV.

Præscriptionem interrompi videm per litis contestationem: ex qua, cum oriatur dumtaxat mala fides facta, potest iterum inchoari præscriptio, si abique legitimo impedimento his cessauerit per spatium triginta annorum, etiam secundum dispositionem iuris Canonici. Donatarium prohibuit de quidquam petendo super bonis donatoris cum clausulis amplissimis, non posse acceptare donationem, quin acceptet onus illi impositum, etiam quoad bona supposita fideicommissio immixta cum patrimonio donatoris.

SUMMARIVM.

1. Mala fides qua inducitur per litis contestationem non est mala fides vera, sed præsumpta seu ficta.

Sanlegenij quæst. & resol. ciuil. Pars II.

1. Mala fides præsumpta non impedit cursum præscriptionis 30. annorum.
2. Ampliatur, ut hoc procedat etiã de iure Canonico.
3. Post interruptam mediocriter litis contestatione præscriptionem potest inchoari noua præscriptio 30. annorum, ex receptori sententia.
4. Ex eo quod quis substitutus est alicui, nihil inferri potest ad substitutionem postquam, seu gramen.
5. Ex substitutione reciproca facta inter filios, nihil potest inferri pro reciproca erga uxorem coheredem.
6. Donatarium tenetur acceptare donationem cum onibus suis qualitatibus.
7. Verba generaliter prolata referuntur ad omnia, dum donator probatur donatari, ne quidquam peteret super bonis suis.
8. Multo magis si prohibitus loquatur de iuribus tam cognatis quam incognitis.
9. Prohibito de quidquam petendo super bonis suis, comprehendit etiam bona fideicommissis supposita, quæ reperiuntur in patrimonio disponentis confusa cum aliis eius bonis propriis.

IN quadam causa fideicommissaria diuersæ difficultates poposuerunt fuerunt. Quarum prima fuit, vtrum attentò silentio quadraginta annorum, quibus nec filia substituta, nec aliquis eius successor quidpiam egerunt in illa lre (aliis pro fideicommissio moris actio & prætenso ipsius sit præscriptio finita.

Secundò, posito quod præscriptio cessaret, vtrum dicta substituta, & illius hæres iure possint petere fideicommissum, tam quoad portiones libersonam præmortuorum, quam quoad portionem hereditariam, aut ex substitutionibus obuentam ad uxorem illius testatoris, quæ erat mater illius filia, quæ pretendebat fideicommissum.

Tertiò, vtrum filia substituta acceptando donationem sibi factam per matrem cum qualitatibus in ea contentis, sibi præiudicauerit quoad dictum prætenfum fideicommissum.

Quod attinet ad Primam questionem; Existimo dictis successoribus filia substituta obstat præscriptionis exceptionem, non obstante litis contestatione super primis articulis facta: quia mala fides quæ inducitur per litis contestationem, non est mala fides vera, sed tantum ficta, & per legem in dicta, seu, ut alij volunt, mala fides præsumpta. l. c. de fruct. & l. i. expens. de rei vend. & Salicet. Magon. decis. 1. n. 12. & quæ tamen mala fides præsumpta non impedit præscriptionem 30. annorum: Menochius remed. 13. recuper. poss. n. 70. ubi post plures quos allegat, hanc dicit esse receptissimam sententiam, à qua ducum nimis esset recedere.

Neque existimandum est hæc in re faciendam esse differentiam inter ias Ciuile, & Canonicam, sed spatium tanti temporis illam malam fidem tolli, etiam de iure Canonico voluit Rot. decis. 270. n. 10. pari 6. rescribitur.

Vtrum quidem est, aliquos ex antiquis DD. existimasse per litis contestationem actionem perpetuam, de iure Ciuili vsque ad 30. vel 40. annos, & de iure Canonico in perpetuum abique vlla temporis præscriptione.

Sed tamen contraria sententia verior est, & hodiernis temporibus receptor, quam sequuntur plurimi DD. videlicet Innocent. in cap. illud. de præscriptio. in fine, in illis verbis: Et in istis casibus oportet de nouo præscriptionem incipere, & iisdem verbis

D 3 vntus

42 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

verius Holtiensis *ibidem*, *versio*. & in *his casibus*: ubi subdit quod tempora preterita non possunt præscribenti: Ancharan *ibid.* num. 14. Panorm. num. 19. *versio*. sed hoc non obstat: Felin. num. 10. ubi tamen male intelligit quod præscriptio non incipiat de nouo, nisi finito tempore perpetuitatis: quia contrarium verius est, nempe quod præscriptio incipiat ab illa die qua actor desinit à lite; is enim verus est sensus dictæ l. fin. C. de præscript. 30. amor. vt bene aduertit Balb. de præscript. part. 6. memb. 3. q. 4. num. 43. & par. 4. quest. 1. n. 2. & quest. 1. num. 6. & 7. Duran. decis. 426. num. 21. Siaphin. decis. 926. n. 1. & 713. num. 6. Marfcor. lib. 2. cap. 67. num. 9. 12. & 14. Franc. Marc. decis. 327. num. 1. part. 1. Guid. Pap. decis. 416. num. 6. quia quando actor non fuit impeditus propter aliquem casum fortuitum, sed ex mera negligentia, licet terminare non curauit, tunc litis contestatio illi non prodest ad præscriptionis interruptionem: apud Addent. ad Buratt. decis. 8. num. 10. *versio*. tertium casus est: Rot. decis. 6. num. 3. par. 3. recent. Rot. decis. 226. num. 42. part. 7. recent. Barbof. in l. final. C. de præscript. 30. vel 40. amor. num. 18. & sequent. & est text. expressus in iure Canonico in can. Placuit. 2. l. 6. quest. 3. in illis verbis: si per litem contestationem à die ultimi litigij quædraginta menses computabuntur.

Ex quibus apparet dictam substitutionem, & illius successores, exceptione præscriptionis à peritione sua remouendos, cum à tempore quo cessauit fuit à lite, plusquam quadraginta anni effluerint.

Ad secundam dubium respondetur, nullam ex dicto testamento resultare substitutionem passiuam dictæ vxoris coheredis institutæ, cum ipsa fuerit tantum actiue substituta, ex qua substitutione actiua nihil inferri potest ad passiuam, & ad grauamen ipsius: Sued. consil. 315. n. 3. Peregr. consil. 47. n. 1. vol. 1. & de fideicommissi. art. 28. n. 26. in fin. & art. 29. n. 26.

Ex verbis autem dicti testamenti constat, substitutionem reciprocam fuisse restrictam ad personas filiorum, in illis verbis: *omnem, vel plures dictorum filiorum*. Item in verbis sequentibus: *eisdem, & eorum cunctis*: & sic in substitutione passiuâ, & in grauamine nullam vxoris mentionem fecit. Postea verò in parte actiua substituit alios suos filios æqualiter cum dicta sua vxore vsque ad vltimum, quæ verba, *vsque ad vltimum*, non possunt referri nisi ad vltimum dictorum filiorum, ita vt mater sit omnibus substituta vsque ad vltimum; cum quia proprietates verborum solos filios respiciat quoad grauamen, cum etiam quia vxor testatoris fuit vocata æqualiter vnâ cum superuenientibus filiorum vsque ad vltimum superuenientibus quæ verba, *æqualiter substituitur*, non possunt referri ad grauamen absque violatione verborum: non enim testator dixisset, *æqualiter substituitur*; sed dixisset, *æqualiter grauatur*: ita vt summa remaneat regula supradicta, quod ex substitutione actiua nihil inferri potest ad passiuam.

Quod confirmatur ex sequentibus verbis dicti testamenti, dum filius omnibus decedentibus sine liberis, vltimo eorum sic morienti substituitur dicta vxor, & prænominate filie ipsius testatoris; ita vt illa verba, *vtimo morienti*, non possint comprehendere prædictam vxorem, cum ad solas filias referantur.

Et præterea quando filie sunt substitutæ cum dicta vxore, non potest ipsa comprehendere in reciproca, neque censeri grauatæ, sed tantum actiue vo-

cata, cum verba substitutionis illi non conueniant, & substitutio facta sit vnus ad alterum ex dictis filiabus æqualiter cum vxore quoad decedentes in ætate pupillari, aut alias sine liberis naturalibus & legitimis. Quæ verba non possunt applicari dictæ vxori, cum nec in pupillari ætate mori poterit, nec ex sine liberis decedenti, filij, aut filie succedere possint, quia implicaret contradictionem filias illi succedere post eius mortem, & ipsam sine liberis esse defunctam.

Neque obstat quod fuit oppositum, quod quia substitutio reciproca facta fuit inter liberos, censetur quoque facta respectu vxoris.

Respondetur enim, quod licet inter liberos facta fuisset substitutio reciproca, non tamen propterea sequeretur illam substitutionem ad grauamen vxoris esse extendendam, cum substitutio non debeat extendi à persona ad personam, & cum testator expresserit substitutionem inter filios, & ad grauamen ipsorum, non debet fieri extensio ad grauamen vxoris, quia maritus noluit auferri suam successionem, nisi casu quo ad secunda vota conuolaret. Ipsa verò non conuolante, voluit hæreditatem ad ipsam spectare pleno iure, & ideo recipere dicta inter liberos, non potest fieri aliqua illatio ad grauamen vxoris: Rot. decis. 492. num. 4. *versio*. præterea part. 4. diuers. Menoch. consil. 327. num. 36. & consil. 2016. num. 30. Peregr. de fideicommissi. art. 13. num. 88. 89. & 90. plures allegat Fufas. consil. 63. num. 21. & bene comprobatur introit. de substitut. quest. 47. n. 3. vbi quæd. ad 43. cuius dicta multo magis locum habent in casu proposito, cum verba testatoris dum fecit dictas substitutiones nullo modo possint referri ad dictam vxorem, & solis testatoris liberis conueniant, & ad illos dumtaxat referantur.

Ad tertiam questionem respondetur, dictam filiam substitutam, casu quo aliquid iuris huiusmodi, sibi præiudicasse per acceptationem donationis sub factæ per matrem, quia non potest fieri acceptatio donationis pro parte, sed ea debet fieri in totum, & cum omnibus suis qualitatibus: l. cum quæritur, ff. de admissi. tutor. Bartol. in leg. contra introit. 5. finali, cum leg. sequent. ff. de pall. Sued. de alimentis. tit. 7. quest. 16. num. 93. & 94. & consil. 3. num. 40. & segg.

Verba autem donationis adeo clara sunt, vt nullus relinquitur dubitandi locus, cum mater mandauerit, & ordinauerit, filiam suam mediantibus prædictis & bonis donatis esse contentam, & nihil posse vnquam petere, neque querelare à suo donatario vnuerfali aliam rem quancunque per viam legitimæ, aut supplementi ipsius, nec pro aliquibus cumque iuribus, quæ ipsa posset pretendere, quas licumque sint, cogitare & non cogitare. Quæ verba generalia sunt, & amplissima, & non referuntur ad bona donantis, sed ad personam donatarij, quam donaans adeo dilexit vt noluerit à biplo quidquam peti per filiam suam. Quibus verbis generalibus etiam peticio præteriti fideicommissi continetur, cum testatur ad omnia etiam ignorata: Galerat. de renouari. lib. 3. cap. 9. num. 13. Vnde consilium quod apponatur illa verba, quod *nihil peti possit tam de cognatis, quam de cognatis*; quo casu dicit contrahentem esse securum in perpetuum: l. qui iure mutari, ff. de mut. testat. recent. Sequitur Mantica. de tacit. conuoc. lib. 2. tit. 6. num. 19. Natt. consil. 343. num. 21. Sued. consil. 267. num. 12. & modus sequent. Præsertim quia ratio recti sermonis nullam paritatem restrictionem; quo casu, quibus regulariter dictio, *alium*, sit noxa similitudinis, tamen nullo modo restringit

restringit dispositionem, quia hoc casu stat augmentatum, & significat quid plus, quàm fuit expressum, & necessario debet intelligi de diversis iuribus præter specificata: *Natt. disto. consil. 545. m. 2. & 23. Gratian. discept. forens. cap. 568. numero 34. & sequens.* & hanc esse communem sententiam testatur Hoderus. ad *Surd. decis. 176. m. 10. Treutacioq. lib. 3. var. resolut. de transact. resolut. 2. numero 10. & 13.*

10. Et tamen quamvis verba relictæ fuissent ad bona donantis, dicta filia fuisset exclusæ à petitione præteriti fideicommissi: quia si donans vñ fuisset hac clausula quod nihil peti potuisset super bonis suis; tamen illa verba debuissent intelligi etiam de bonis suppositis fideicommissio. si talia in eius partitione fuissent: ex traditis per *Menoch. consil. 955. num. 12.* Sed, ut dictum est, nos versamur in aliis terminis, cum verba non sint relictæ ad bona, sed ad personam donatarii in universales.

Ex quibus concluditur successores donatarii universales, esse omni ex parte fundatos aduersus successores dictæ filie agentis ad aperturam dicti fideicommissi.

CAPVT CXV.

Mulier ad secunda vota non conuolans, ex nouissimo iure, solum habet vñ usufructum in lucris nuptialibus, dempta virili portione illorum, de qua ad libitum disponere potest. Et vñ opus sit quod de illa expressè disponat, an verò illam transmittat ad hæredes etiam ad intestato. Et quæ sit differentia inter lucra nuptialia, & non nuptialia. Et vñ areragia legati annui peti possint per hæredes mulieris, & contra quos.

SVMMARIVM.

1. In augmento, quod donationem propter nuptias vocant, liberi succedunt aequè partibus matri, etiam si ad secunda vota non conuolauerit, quoad partem illius augmenti quam ipsa consequatur tamò lucrativo, si mater de ea expressè non disponat.
2. Præteriti scilicet alimentæ uxori legatæ, & non solutæ, peti possunt per illius hæredes pro tempore præteritis.
3. Pro legato annuo datur actio contra eos, qui fructum percipiunt hereditariæ, non autem contra proprietariam.
4. Explicatur dicta cõm. 1. adhibita distinctione lucrorum nuptialium, & non nuptialium, de qua cõm. cõm. 7.
5. Lucra nuptialia omnino liberis illius matrimonij sunt reservanda, intellige in finis.
6. Lucra non nuptialia sunt in libera dispositione uxoris, ad secunda vota non conuolanti, dummodo tamen expressè disponat, alioquin omnes liberi in illis succedunt æqualiter.
7. Augmentum hoderum succedit in locum donationis propter nuptias.
8. Defenditur ab impugnationibus D. Belli consil. 180. num. 7.
9. Mater habet virilem portionem lucrorum nuptialium,

lum, de qua liberè disponere potest, si ad secunda vota non conuolauerit.

11. Intelligitur, dummodo liberi superueniant matrimonium de iure dispositi.
12. Quid si mater expressè de hac virili portione non disponerit.
13. Explicatur varia cõsuetudines contraria circa acquisitionem istius lucrorum nuptialium, & petitionem de eis disponenda, quando mater non transiit ad secundum matrimonium.
14. Proponuntur rationes quare, matre de hac virili portione non disposita, omnes liberi admitti debeant æqualiter.
15. Legem cõstitutam per subdantis intellectum non est admittenda.
16. Refertur fuisse iudicatum, quod hac virili portio transiit ad hæredes matris, quando de ea expressè non disposuerit. Sed sententia illa reuocatur iudem.

MARITVS vxorin casum superuixit (qui postea accidit) pronuntiat vxori summam 300. scutorum auri pro augmento dotis. De quo ipsa non disposuit expressè.

Queritur vtrum liberi illius matrimonij æqualiter in illo lucro succedere debeant, an ita quod ipsa non conuolauit ad secunda vota?

Respondetur, quòd ex summa 300. scutorum, summa duntaxat 150. scutorum ad vxorem dicitur obuenisse titulo locatio, cum ipsa marito in casum superuixit donauit aurores 150. vsque ad concurrentiam cuius summa, periculum superuixit erat æquale inter vtrumque ex coniugibus, & sic quoad illos 150. aurores recipere donatos, vxor ad libitum disponere poterat, siue ad secundas nuptias conuolasset, siue non; Et illa summa non subiecit legibus de lucris nuptialibus disponentibus: *Beccand. consil. 175. num. 4. lib. 2. prius. Rip. in l. formina, num. 30. & 34. Cod. de sec. nupt. Boët. decis. 185. numer. 10. Tiraquell. in l. si vxor quem in verbo, donatione largitur, num. 10. Cod. de reuocand. donat. Rota Auenion. decis. 144. num. 6. quæ prædictis citat & sequitur.*

In reliquis verò 150. aurores, de quibus mater expressè & specialiter non disposuit, omnes liberi æqualiter succedere: per textum expellum in *authenti. auere autem, C. de sec. nupt. & l. 1. DD.*

Sed quia vxori ultra dotem & augmentum, maritus certam annuam tituli, lignorum, & vini quotitatem testamento legauit, quæ tamen ab octo circiter annis non exegit: Queritur vñ illi solumones dicti annui legati pro alimentis relictis augent illius hæreditatem?

Respondetur affirmatiuè, cum illa alimenta iure actionis debeantur, quo casu etiam pro tempore præterito peti possunt: *Surd. de aliment. tit. 5. q. 1. num. 59. & sequens. Gratian. discept. forens. 815. m. 4. & 954. num. 19.* Pro illis autem actio aduersus eos, qui fructus præteriti temporis perceperant, dirigenda est: *Surd. decis. 128. num. 2.* Nec proprietarius, vel substatutus, illorumve hæredes pro illis conueniri possunt, cum sine onus fructuum: *Crauet. consil. 19. num. 16. ad med. versic. Quod tamen intelligo: Sim. de Pract. lib. 5. dicit. annuum vitium, num. 30. fol. m. 183.*

Videm, ea quæ diximus, n. 1. circa mediam præteriti augmenti dotalis quod mater acquisiuit, nempe illud debere diuidi æqualiter inter liberos, quamvis mater ad secunda vota non conuolauerit, videntur maiorem exquirere explicationem.

44 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Vnde supponendum est pro vero intellectu iurium, quæ inter se contraria videntur; quod lucra coniugum in duplici sunt differentia. Quædam enim sunt lucra quæ sunt contemplatione matrimonij, veluti donatio propter nuptias, aut si quid aliud coniux ex dote lucratur, totum hoc lucrum nuptiale nuncupatur. Alia verò sunt lucra non nuptialia, veluti legata, fideicommissa, donationes inter vivos, & alia quæ extra causam matrimonij coniux in coniugem conferit.

Lucra primi generis sunt fauorabiliora liberis, & in illis non solum consideratur iniuria illata per parentem binubum, sed etiam fauor filiorum, itaque quamvis parens ad secunda vota non conuoluerit, teneatur illa liberis primi matrimonij resequere, vt expresse cauetur in *Novella*, neque *vtrum* 98. §. 1. nempe quod soluto morte matrimonij coniux superstitis, mulier quidem donationem propter nuptias, vir autem dorem conferat liberis reocuturque autem, ipsa vt tacitum vsumfructum in illis habeat.

Sed in aliis lucris secundi capitis hoc constitutum est, vt coniux superstitis de illis ad libitum disponat, si ad secunda vota non conuoluerit; sed si de illis non disposuerit expresse (nave non sufficiat generalis institutio hæredis) illa diuidantur inter liberos primi matrimonij, quia licet de iure Codicis satis fuisset de huiusmodi lucris disponere per generalem hæredis institutionem, *l. si quis prioris, §. certum, C. de sec. nupt.* Tamen per *Novellam* 22. hoc fuit correctum, nempe quod non sufficiat generalis institutio, sed talia lucra æqualiter inter liberos diuidantur, nisi parens de illis expresse, & specialiter disponat, vt bene explicat Scipio Gentili, in *trall. de sec. nupt. c. 2. per tot. & Cusac. ad distam Novell. 22. column. 6.*

Et hæc distinctio inter duos illa lucrorum genera, agnouit Nicolaus in *l. generaliter, eod. tit. num. 13. & §. 1.* & habetur inter Repetent. *Fal. 7. num. 18. & 70. fol. 578. & §. 81. Cod. Fab. lib. 5. au. 5. de sec. nupt. definit. 7.* Salicet, in *authent. vxore, eod. tit. vers. si item attende.* Gnuell. *deci. 16. num. 15.* vbi dicit quod sponsalitz largitas proprietatis liberis semper resequatur à lege, siue secundò nbat mulier, siue non. Cæterorum verò lucrorum, in casum dumtaxat secundarum nuptiarum, atque ita in propriis nostris terminis docet Syud. *consil. 196. n. 11. & consil. 164. n. 22.* vbi plurimos allegat, quos breuitatis causa omitimus.

Porro illam Sudi, & aliorum sententiam non sine ratione diximus esse in propriis nostris terminis; cum augmentum, de quo agitur, fortitatur naturam donationis propter nuptias, & eodem modo debeat regulari: ex Sudio dicto *consil. 164. numero 17.*

Ex quibus patet, non malè loquutum fuisse D. Lud. Bellum *consil. 180. num. 7.* dum voluit augmentum dotis æqualiter inter liberos diuidendum esse, quamvis mater ad secunda vota non conuoluerit.

Restat difficultas ex eo, quòd saltem mater potuit disponere de virili portione præfati lucris dotalis, pro numero scilicet libetorum, quando ad secunda vota non conuoluerit: *authent. si tamen, Cod. de sec. nupt. iuxta Novell. vi fravron filij, §. quia vero: vt dicit Gentili, dist. cap. 2. num. 1.* idem D. Bell. *d. consil. 180. num. 7.* Tientatioq. *lib. 3. resolut. 5. de matrim. numero 7.* Nact. *consil. 519. numero 5.*

Intellige dummodò filij, vel eorum descendentes

superuiuant matri: Causale. *deci. 1. numero 36. & sequent. lib. 3. Cancet. part. 3. cap. 21. num. 351.*

Sed quoad illam virilem portionem non negamus, quin mater expresse de ea disponere potuisset, si voluisset; quod cum non fecerit expresse, videtur dicendum hanc etiam virilem portionem æqualiter inter liberos diuidendam: cum text. in *authent. nunc autem, C. de sec. nupt.* loquatur de lucris nuptialibus, vt ibi intelligit Salicet, & alij.

Sed tamen obiecitur quod text. in *dist. authent. 23* est correctus per *Novell. 98. n. authent. neque vxorem, §. propterea*: & quod mater non teneatur hæc lucra resequere liberis primi matrimonij necnon per text. in *authent. vi fravron filij, §. quia vero mulieres.*

Ad hoc dubium respondetur, quod quando agitur de lucris proemissionibus ex ipso tempore contractu matrimonij, non autem ex causa extinctionis, omnes constitutiones volunt coniugum, siue secundò nubat, siue non, semper habere vsumfructum; sed de proprietate possit expresse disponere: quod si expresse non disposuerit, non sufficit sola hæredis institutio generaliter facta, sed opus est vt parens expresse & specificè disponat; alioquin omnes libetæ æqualiter adiutantur.

Pro cuius rei comprobatione advertendum est, quod circa hanc materiam quatuor sunt iura. Primum est ius Codicis, quo cauebatur lucra nuptialia indistinctè filiis resequari debere. Secundum est ius Authenticorum in *ut. de nupt. §. soluto, §. si vero, & §. opumè*: quibus cauebatur, quod maritus lucra huiusmodi, aut vxor resequatur transuendo ad secunda vota, alioquin non reteretur resequere. Tertium ius, est etiam Authenticorum, in *tit. Neque vxorem quod ex dote*, vbi rediatur ius antiquum, quo parens teneatur lucra ista resequere liberis, siue transcat ad secunda vota, siue non, tunc sibi donataz vsumfructus. Quartum & vltimum ius, est etiam Authenticorum in *dist. tit. vi fravron filij, §. quia vero*, & per illud ius disponitur, maritum, vel vxorem, de talibus lucris habere virilem portionem, de qua possint disponere ad eorum arbitrium: & in hoc limitantur, & corriguntur iura antiquiora.

Solum igitur controuersia esse poterit circa virilem illam portionem matri competentem: nam alix portiones omnino & indistinctè inter liberos illius matrimonij diuidendæ sunt. Sed quod attinet ad virilem matri competentem, non negabam ipsam de ea ad libitum disponere potuisse, sed dicebam illam dispositionem debuisset esse expressam: iuxta text. in *dist. authent. nunc autem*: quod in hoc non est per alias constitutiones correcta: quod si ius comprobatur ex traditis per Scipion. Gentili in *trall. de 2. nupt. c. 2.* vt post plures adducit Nact. *consil. 519. num. 5.* Angel. in *l. generaliter, §. si ind. etiam, C. de secund. nupt.* Sichard. in *l. hoc editis, §. huiusmodi: Cod. de sec. nupt.*

Quod videtur probari per text. in *authent. nunc autem, Cod. eod. tit.* & in corpore vnde desumitur, nempe in *dist. authent. de nupt. §. quoniam vero mulieres: seu Novell. 22.* videlicet vt mater virilem habeat in hisce lucris portionem pro numero libetorum; sed de ea non censetur disposuisse, nisi expresse hoc dixerit: & in hoc capite, dicta *Novella 22.* non est correctæ per *Novellam 98.* cum eius dispositio fuerit abrogata per *Novellam 127. oec.* per eandem *Novellam 127.* quæ solum disponit de quantitate portionis quæ super his lucris matri adjudicatur iuxta numerum libetorum: nihil autem in

in ea constitutione deciditur super illa questione, vtrum matet, quæ potest de virili portione lucrorum imperialium dispoñere, præsumatur reservasse liberis, si de illis expressè non disposuit. Cùm ergo nihil vitiosa constitutio inper hoc disposuerit, remanet in suo robore Nouella 32. quod exarguit specifica & expressa dispositio, alioqui liberi non succedunt. Et sic simpliciter specificam dispositionem exigit DD. in interpretatione dictæ auctoritatis. *Nunc autem* Cod. Fabi. lib. 5. tit. 5. de sec. nupt. definit. 7. num. 1. Alciac. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 20. † Legem cum coheredibus per subauditum intellectus aduincenda non est: Crauet. consil. 2. ep. num. 2. neque lex cõtraria censetur, nisi hoc expressè dicatur: l. præsumptus, in fine, C. de appellat. Menoch. consil. 1060. num. 87. & sequenti.

Videbatur ergo in casu proposito, liberos omnes succedere æqualiter debere in virili portione maternæ lucrorum, de quibus ipsa expressè & specificè non disposuit.

16 Sed tamen decisum fuit contrarium, nempe vitalem hanc portionem transire ad hæredes matris, quando de ipsa expressè non disposuit, cùm illa data fuerit matri veluti in præteritum seruare viduitatis, cum facultate de libero arbitrio de illa disponendi: vt dicit Angel. in auctorit. neque verum quod ex dote, &c. & Salicet. in auctorit. si tamen, in fine, C. de sec. nupt. & probat text. in Nouell. 22. §. quoniam verò, & Nouell. 127. §. quia verò & mulieres: dum dicitur quod mater non habens, quoad hanc portionem, vnus filij personam representat: ergo illi libetam habere debet dispositionem, sicut vnus ex filiis de sua virili dispoñere potest etiam ab intestato, vel per generalem hæredis institutionem. Et hoc videtur voluisse Cotac. ad Nouell. 22. column. 6. liti. D. versic. Rursus ex Nouella: vbi dicit hanc virilem portionem matri esse quæritam pleno iure: & Scipio Gentil. dicto cap. 2. de secund. nupt. column. 3. versic. quod cum in ambiguitate. Non enim portionem illam habere pleno iure, si ad hæredes non transmittitur etiam ab intestato. Sed sententia illa est reformanda, & omnes liberi æqualiter ad illam portionem virilem admittendi, si de ea mater expressè non disposuerit: vt iudicatum refert D'Olivac lib. 3. cap. 19. & Claud. Henrÿs lib. 4. cap. 6. quæst. 55.

CAPVT CXVI.

Locumtenens Domini Rectoris, vtrum sit immunis à collectis, & quibus privilegium vratur. Solutiones collectarum antea factæ, vtrum illi præiudicent quoad futura. Habentem Officium publicum nihil facere posse, in præiudicium suæ Dignitatis, & successorum. Quando quis possit suo privilegio renuntiare per simplicem non vsum. Et productio tituli inuuldi quando tollat præsumptionem alterius tituli validioris.

SVMMARIVM.

1. Dignitas Locumtenentis Rectoris Comitatus Venissini inter Senatorum numerum potest.

2. Rector Senatorium obtinent dignitatem suam à collectis immunis.
3. Senatores, & Consiliarij Parliamentarum non tenentur solvere collectas. Quod ampliat in quibusconque Iudicibus transiit bona eorum perueniunt regulata.
4. Vterque gaudet eisdem immunitatibus, quibus gaudet Rector: & notum.
5. Intelligit hoc procedere, quando agitur de Locumtenente deputato à Principe: scilicet, si esset deputatus ab ipso Rectore.
6. Mortuus, vel reuocatus Rector, adhuc dicitur Officium Locumtenentis à summo Pontifice deputati.
7. Locumtenens vititur privilegio sui Principalis quoad impositiones.
8. Officialis non potest præiudicare successorì, renuntiando privilegio immunitatis concessi Dignitati.
9. Successor in Officio, non obstantibus gestu per eum antecessorem, potest iura sua Dignitatis tueri etiam remota possessione.
10. Faciens aliquid contra privilegium, non sibi præiudicat quoad futura, sed tantum quoad præterita, quando agitur de alibi negotiis.
11. Quando agitur de alio qui non est immunitatem, quis sibi non præiudicat per simplicem non vsum, sed requiritur prescriptio 30. vel 40. annorum.
12. Prodictionis inuuldi facta per alterum, non nocet res habenti pro se præsumptionem tituli validi.

DOMINVS Locumtenens Domini Rectoris Comitatus Venissini desiderauit, vt ei pro veritate respondendum super sequentibus questionibus.

Primo, vtrum dictus Dominus Vicerector ratione sui Officii sit immunis ab omni collectarum solutione.

Secundo, vtrum huic immunitati fuerit præiudicatum per decreta, & constitutiones factas consentiente Domino Locumtenente, eius in eodem Officio antecessore, per Illustrissimum homine: Cardinalem de Comitibus tunc Vicelegatum.

Tertiò, vtrum ipse Dominus Locumtenens modernis, soluendo collectas per aliquod tempus (quatenus de aliquibus solutionibus per eum factis constare posset) sibi, & immunitati suæ præiudicauerit in futurum.

Ad primam questionem Respondi, Domino Vicerectori dicti Comitatus de iure competere exemptionem & immunitatem à collectis ratione suæ Dignitatis, quæ propter eius auctoritatem inter Senatorius recolecti iure possit, cùm iurisdictionem exerceat in Barones, Feudatarios, Vniuersitates, & Communitates totius Comitatus Venissini, & ideo maxime auctoritatis existit: vt loquitur Fel. rec. Paul. V. in sua Bulla, in qua sibi propter eam huius Dignitatis collationem & prouisionem tenebat, sub dat. 19. Iunii, 1606. † Ideo iure immunitatis à collectis suis & postea debet: l. Senatorum 4. & l. præsumptus 1. C. de Dignitatib. lib. 2. vbi dicitur Senatorum substantiam liberas esse à præstationibus, quas Iudices deferunt, nec possit ipsi munus indicis, nisi subterfuge Cassare: & probatur in l. maximarum, Cod. de excusation. muner. vbi colimus maximarum Dignitatum liberantur ab oneribus extraordinariis. † Et ideo Senatores, & Consiliarios Curiarum Parliamenti ab oneribus

44 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Vnde supponendum est pro vero intellectu iurium, quæ inter se contraria videntur, quod hæc coniugium in duplici sunt differentia. Quædam enim sunt hæc quædam contemplatione matrimonij, veluti donatio propter nuptias, aut si quid aliud coniux ex dote lucratur, totum hoc lucratur nuptiale noncupatur. Alia verò sunt hæc non nuptialia, veluti legata, fideicommissa, donationes inter vivos, & alia quæ extra causam matrimonij coniux in communem conferre.

Lucra primi generis sunt favorabiliora liberis, & in illis non solum confideratur iniuria illata per parentem binubium, sed etiam favor filiorum, itavt quatinus partes ad secunda vota non convoluerit, teneatur illa liberis primi matrimonij reservare, vt expressè cautur in *Novella*, & neque virum 98. §. 1. nempe quod soluto morte matrimonio coniux superstes, malier quidem donationem propter nuptias, vic autem dotem conferre liberis teneatur, ipse autem, ipse tantum vsumfructum in illa habet.

Sed in aliis lucris secundi capitis hoc constitutum est, vt coniux superstes de illis ad libitum disponat, si ad secunda vota non convoluerit; sed si de illis non disposuerit expressè (staret non sufficit generalis institutio hæredis) illa dividantur inter liberos primi matrimonij, quia licet de iure Codicis suis fuisset de huiusmodi lucris disponere per generalem hæredis institutionem, *l. si quis prioris*, §. *servum*, *C. de sec. nupt.* Tamen per *Novellam* 22. hoc fuit correctum, nempe quod non sufficiat generalis institutio, sed talia lucra æqualiter inter liberos dividantur, nisi parens de illis expressè, & specialiter disponat, vt bene explicat Scipio Gentili, in *tratt. de sec. nupt. c. 2. per tot.* & Cuiac. ad *dilectam Novellam*, 22. column. 6.

Et hanc distinctionem inter duo illa lucrorum genera, agnovit Nicolaus in *l. generaliter*, *cod. tit. num. 13.* & §. 1. & habetur inter Repetent. *Pel. 7. num. 18.* & 70. fol. 578. & §. 81. *Cod. Fab. lib. 3. tit. 5. de sec. nupt. definit. 7.* Salicet, in *authent. vxore*, *cod. tit. versetatem attende.* Grævelli. *de iur. 16. num. 13.* vbi dicit quod sponfalitæ largitas propietas liberis semper reservatur a lege, siue secundo nubat mulier, siue non. Ceterorum verò lucrorum, in casum dumtaxat secundarum nuptiarum. Aque ita in propriis nostris terminis docet Sverd. *confil. 196. n. 11.* & *confil. 164. n. 22.* vbi plurimos allegat, quos brevitatis causa omittimus.

Porro illam Sardi, & aliorum sententiam non sine ratione diximus esse in propriis nostris terminis; cum augmentum, de quo agitur, sortitur naturam donationis propter nuptias, & eodem modo debeat regulari: ex Sardo *dicto confil. 164. numero 17.*

Ex quibus patet, non male loquutum fuisse D. Lud. Bellum *confil. 180. num. 7.* dum voluit augmentum dote æqualiter inter liberos dividendum esse, quatinus mater ad secunda vota non convoluerit.

Restat difficultas ex eo, quod saltem mater potuit disponere de vigili portione præfati lucris dotalis, pro numero scilicet liberorum, quando ad secunda vota non convoluerit: *authent. si tamen*, *Cod. de sec. nupt.* iuxta *Novellam*. *vt fratri filij*, §. *quia verò*: vt dicit Gentili, *dist. cap. 2. num. 3.* idem D. Bell. *id. confil. 180. num. 7.* Tientacinq. *lib. 3. refolut. 3. de matrimonio. numero 7.* Natt. *confil. 19. numero 5.*

Intellige dæmodo filij, vel eorum descenden-

tes superuiuant matri: Canalic. *de iur. 1. numero 36.* & sequent. *lib. 3. Cancell. part. 3. cap. 23. num. 351.*

Sed quoad illam virilem portionem non negamus, quin mater expressè de ea disponere potuisset, si voluisset quod cum non fecerit expressè, videtur dicendum hanc etiam virilem portionem æqualiter inter liberos dividendam: cum text. in *authent. nunc autem*, *C. de sec. nupt.* loquatur de lucris nuptialibus, vt ibi intelligit Salicet, & alij.

Sed tamen obicitur quod text. in *dist. authent.* est correctus per *Novellam* 98. in *authent. neque virum*, §. *propterea*: & quod mater non tenetur hæc lucra reservare liberis primi matrimonij, nec non per text. in *authent. vt fratri filij*, §. *quia vero mulieres*.

Ad hoc dubium respondetur, quod quando agitur de lucris proeneticotibus ex ipsomet contractu matrimonij, non autem ex causa extrinseca, omnes constitutiones volunt coniugem, siue secundo nubat, siue non, semper habere vsumfructum, sed de proprietate posse expressè disponere: quod si expressè non disposuerit, non sufficit sola hæredis institutio generaliter facta, sed opus est vt parens expressè & specificè disponat; alioquin omnes liberi æqualiter adiutuntur.

Pro cuius rei comprobatione aduertendum est, quod circa hanc materiam quæstio sunt iura. Primum est, ius Codicis, quo cavebatur lucra nuptialia indistincte libris reservari debere. Secundum est ius Authenticoorum in *tit. de nupt. §. saltem*, & §. *verò*, & §. *epime*: quibus cavebatur, quod maritus lucra huiusmodi, aut vxor reservaret transivendo ad secunda vota, alioquin non teneretur reservare. Tertium ius, est etiam Authenticoorum, in *tit. Neque virum quod ex dote*. vbi edictatur ius antiquum, quo parens tenetur lucra ista reservare liberis, siue transeat ad secunda vota, siue non, teneo sibi dumtaxat vsumfructum. Quartum & vicimum ius, est etiam Authenticoorum in *dist. tit. vt fratri filij*, §. *quia vero*. & per illud ius dispositum, maritum, vel vxorem, de talibus lucris habere virilem portionem, de qua possint disponere ad eorum arbitrium: & in hoc limitantur, & corriguntur iura antiquiora.

Solum igitur controversia esse poterit circa virilem illam portionem matri competentem: nam alix portiones omnino & indistincte inter liberos illius matrimonij dividendæ sunt. Sed quod attinet ad virilem matri competentem, non negamus ipsam de ea ad libitum disponere potuisse, sed dicemus illam dispositionem debuisse esse expressam: iuxta text. in *dist. authent. nunc autem*: quæ in hoc non est per alias constitutiones correctæ: quod fusiùs comprobatur ex traditis per Scipionem Gentili in *tratt. de 1. nupt. c. 2.* vt post plures adverteat Natt. *confil. 19. num. 5.* Angel. in *l. generaliter*, §. *alind etiam*, *C. de secund. nupt.* Sichard. in *l. hoc editali*, §. *huius illud*: *Cod. de sec. nupt.*

Quod videtur probari per text. in *authent. nunc autem*, *Cod. eod. tit.* & in corpore vnde desumitur, nempe in *dist. authent. de nupt. §. quantum verò mulieres*: seu *Novellam* 22. videlicet vt mater virilem habeat in hæc lucris portionem pro numero liberorum, sed de ea non censetur disposuisse, nisi expressè hoc dixerit: & in hoc capite, dicta *Novella* 22. non est correctæ per *Novellam* 98. cum eius dispositio fuerit abrogata per *Novellam* 127. nec per eandem *Novellam* 127. quæ solum disponit de quantitate portiones quæ super his lucris matri ad indicatur iuxta numerum liberorum: nihil autem

in ea constitutione deciditur super illa questione, utrum mater, quæ potest de virili portione lucorum nuptialium disponere, præsumatur refectualle liberis, si de illis expressè non disponat. Cùm ergo nihil virtus constitutio super hoc disposuerit, remanet in suo robore Nouella 11. quod exigitur specifica & expressa dispositio, atque liberi omnes succedant. Et sic simpliciter specificam dispositionem exigit DD. in interpretatione *dolla audent*. Nunc autem Cod. Fab. lib. 5. tit. 5. de sec. nupt. defunct. 7. num. 1. Alciat. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 5. Menoch. lib. 3. præsumpt. 20. † Legum enim correctio per subauditos intellectus admittenda non est: Causæ. consil. 259. num. 2. neque lex obrepta censetur, nisi hoc expressè dicatur: l. præcipuum, in fine, C. de appellat. Menoch. consil. 1060. num. 37. & sequent.

Videbatur ergo in casu proposito, liberos omnes succedere æqualiter debere in virili portione materis lucorum, de quibus ipsa expressè & specificè non disposuit.

- 16 Sed tamen decisum fuit contrarium, nempe virilem hanc portionem transire ad hæredes matris, quando de ipsa expressè non disposuit, cum illa data fuerit matri veluti in præmium seruæz viduitatis, cum facultate & libero arbitrio de illa disponendi: vt dicit Angel. in *ambros.* neque virum quod ex dote, &c. & Salicet. in *ambros.* si tamen, in fine, C. de sec. nupt. & probat text. in *Novell. 12. §. quoniam verò, & Nouell. 127. §. quia verò & tendere*: dum dicitur quod mater non ovens, quoad hæc portionem, viros filij personam repræsentat: ergo illius liberam habere debet dispositionem, sicut virus ex filiis de sua virili disponere potest etiam ab intestato, vel per generalem hæreditis institutionem. Et hoc videtur voluisse Caiac. ad *Nouell. 12. c. cum 6. §. iij. D. versic. Rursus ex Nouella*: vbi dicit hanc virilem portionem matri esse quæsitam pleno iure: & Scipio Gentil. *dicto cap. 2. de secund. nupt. column. 3. versic. quod cum in indistinctè*. Non enim portionem illam habere pleno iure, si ad hæredes non transmittitur etiam ab intestato. Sed sententia illa est reformanda, & omnes liberi æqualiter ad illam portionem virilem admittendi, si de ea mater expressè non disposuerit: vt iudicatum refert D'Olive lib. 3. cap. 19. & Claud. Henrys lib. 4. cap. 6. quæst. 35.

CAPVT CXVI.

Locumtenens Domini Rectoris, utrum sit immunis à collectis, & quibus privilegiis vtatur. Solutiones collectarum antea factæ, utrum illi præiudicent quoad futura. Habentem Officium publicum nihil facere posse, in præiudicium suæ Dignitatis, & successorum. Quando quis potest suo privilegio renuntiare per simplicem non usum. Et productio tituli invalidi quando tollat præsumptionem alterius tituli validioris.

SVMMARIVM.

1. Dignitas Locumtenens Rectoris Comitatus Venetiarum inter Senatorias numerari potest.

2. Quæ Senatoriam obtinent dignitatem sunt à collectis immunes.
3. Senatorie, & Consulari Parliamentorum non tenentur solvere collectas. Quod amplius in quibusvisque Indicibus, etiam si bona iam repertorum registram.
4. Viceratres gaudent iisdem immunitatibus, quibus gaudent Rector: & vnum, 7.
5. Intelligi hoc procedere, quando agitur de Locumtenente deputato à Principe: sicut, si esset deputatus ab ipso Rectore.
6. Mortuus, vel renouatus Rector, adhuc dubitatur Officium Locumtenentis à summo Pontifice deputari.
7. Locumtenens vitæ privilegium sui Principalis quoad impositionem.
8. Officialis non potest præiudicare successori, renuntians privilegio immunitatis concessio Dignitati.
9. Successor in Officio, non obstantibus gestis per eum antecessorem, potest iura sua Dignitatem tueri etiam reuocata possessione.
10. Faciens alium contra privilegium, non sibi præiudicat quoad futura, sed tantum quoad præterita, quando agitur de alio negotio.
11. Quando agitur de alio qui non est immunitatus, quis sibi non præiudicat per simplicem non usum, sed requiritur præscriptio 30. vel 40. annorum.
12. Productio tituli invalidi tollit per alio, non necesse habens pro se præsumptionem tituli validi.

DOMINVS Locumtenens Domini Rectoris Comitatus Venetiarum desiderauit, vt ei pro veritate responderem super sequentibus questionibus.

Primò, utrum dictus Dominus Vicerector ratione sui Officij sit immunis ab omni collectarum solutione.

Secundò, utrum huic immunitati fuerit præiudicatum per decreta, & constitutiones factas consentiente Domino Locumtenente, eius in eodem Officio antecessore, per illustrißimum hominem: Cardinalem de Comitibus tunc Vicelegatum.

Tertiò, utrum ipse Dominus Locumtenens moderatus, soluendo collectas per aliquod tempus (quatenus de aliquibus solutionibus per eum factis constare posset) sibi, & immunitati suæ præiudicaret in futurum.

Ad primam questionem Respondi, Domino Vicerectori dicti Comitatus de iure competere exemptionem & immunitatem à collectis ratione suæ Dignitatis, quæ propter eius authoritatem inter Senatorios recenseri iure potest, cum iustidictionem exerceat in Barones, Feudatarios, Venerabiles, & Communitates totius Comitatus Venetiarum, & idèd maxime authoritatis existat: vt loquitur fel. rec. Paul. V. in sua Bulla, in qua sibi propter ea huius Dignitatis collationem & promotionem referuat, sub die 19. Iunii, 1606. † Ideo iure immunitatis à collectis suis & potiri debet: l. Senatorum 4. & l. præcipuum 1. C. de Dignitatibus lib. 12. vbi dicitur Senatorum substantiam liberam esse à præstationibus, quas Iudices de scribunt, nec possint ipsi munus indici, nisi iubente Cæsar: & probatur in l. maximus, Cod. de excessat. numer. vbi culmina maximarum Dignitatum liberantur ab oneribus extraordinariis. † Et ideo Senatores, & Consiliarios Cortiarum Parliamenti ab oneribus immu-

inimicos esse testatur Guid. Pap. *decif.* 376. Idemque de Iudicibus, & aliis Officialibus, quod non teneantur ad præstationem uneturæ extraordinariam, tradit Albert. Beun. *consil. feud.* 103. *num.* 3. Quod amplius *num.* 6. vt locum habet, quamvis illorum bona prius essent registrata: quia mortua persona non potest registratio antea facta, vt ibi per eum: Antidol. *de minorib.* & honorib. 70. p. 1. vbi loquitur generaliter de exemptione Officialium.

Et hoc maxime locum habet stante bulla fel. rec. Eugenij IV. quæ est registrata apud Archidiaconi Comatus: in qua summus Pontifex mandat omnes teneantur ad solutionem collectarum dicti Comatus, excepto Locumtenente, ac Rectore dicti Comatus, & Procuratore Fiscalis, necnon Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vasallus, ac Fendatarius. Quæ verba nominatim eximunt Dominum Locumtenentem Comatus à solutione collectarum. Et non debent intelligi de Domino Rectore, sed de ipso Locumtenente, qui in omnibus semper vocatus fuit, & vocatur Vicerector, seu Locumtenens Comatus, non autem Vicerector Domini Rectoris: atque Vicerector gaudet iisdem prærogatiuis quibus ipse Rector, cum non à Domino Rectore litteras sine deputacionis obtineat, sed ab ipso summo Pontifice: iuxta distinctionem allatam per Bertrandum. *consil.* 117. *num.* 4. *lib.* 1. *part.* 2. ¶ vbi quod Vicerector constituitur ab eo, qui exercet officium; non gaudet iisdem iuribus & prærogatiuis quibus Principalis: focus est, si deputatus fuerit ab eo, qui potestatem habet de putandi ipsum Officiali: Talis est autem Dominus Locumtenens, qui non solum à Summo Pontifice fuit deputatus, sed etiam propter officij excellentiam summus Pontifex sibi illius deputacionem per bullam Apostolicam voluit reservare: & Bertrandum citat & sequitur Cancr. *lib.* 3. *var. resolut. cap.* 9. *num.* 3. & 9. ¶ Et ideo mortuo, vel temore Rectore, adhuc tamen durat officium Vicerectoris ex doctrina Ioan. Fabri in *summa* ibi adduc. *in liti. Mandat.* ¶ Quamobrem immunitas quæ competit Domino Rectori, competit etiam Domino Locumtenenti: Aven. *de excep. mand. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. *versic.* *Quinto deducitur:* & bene Boet. *decif.* 246. *num.* 4. *solu.* 3. *versic.* *de generali veris Aquitania Locumtenente:* vbi probat quod licet generalis Locumtenens non teneatur solvere gabellam, ita nec eius Consilij, seu Assessores noviter creati: per text. *in l. non perum, C. de assessorib.*

Inutilis ergo est indagatio, vtrum nomen Locumtenentis, in Bulla Apostolica expressum, referatur ad ipsum Dominum Rectorem, vti generaliter Superioris Locumtenentem, non vero ad ipsum Dominum Vicerectorem, cum etiam si de solo Domino Rectore loqueretur, in ipso etiam Domino Locumtenente per summum Pontificem supremum Dominum ac Principem Nostrum deputato locum habere deberet: Præsertim ex identitate, aut etiam maiestate rationis, cum in eadem Bulla exemptio concedatur Domino Procuratori Fiscalis, qui minor est in dignitate & prærogativa Domino Locumtenente (quamvis Domini Fiscalis officium magis esse considerationis non negemus.) Et sanè si de iure Dominus Locumtenens non esset immunitus à collectarum solutione, frustra Dominus bo. me: Cardinalis de Comitibus ipsi spoulatum exemptionem concessisset a lege, vt ad collectarum solutionem teneantur. Quod tamen vtrum in præiudicium officij, & successorum fieri posuerit, mox discutemus.

Concludendum igitur est in hoc primo capite, Dominum Locumtenentem, & de iure, & ex Pontificia constitutione, à collectarum solutione liberum esse & immunitum.

Ad secundam questionem responderetur, Locumtenentis Antecessorem per suum consensum, & per acceptationem decreti facti per bon. mem. Cardinalem de Comitibus, nullo modo potuisse præiudicium inferre dicto Domino Locumtenenti successori suo in dicto Officio. ¶ Quia cum agatur de privilegio à iure concessio Dignitatis, non valet renunciatio illius facta in præiudicium Dignitatis: Tulch. *litt. R. conclus.* 173. *num.* 2. & 3. Rationem afferens, quia dignitas Magistratum est iuris publici, cui pactis privatorum renunciari non potest: Rota *decif.* 263. *num.* 4. *part.* 1. *recens.* Galerat. *de renunciat. cent.* 1. c. 7. *num.* 38. & *num.* 41. *versic.* *nam publicus iuris esse dicitur quod ad Magistratum, & eorum Ordines spectat.* Et ideo quamvis antecessor in officio acceptaverit decretum Vicelegati tunc existentis, quo onerabatur solutio collectarum, non putat hoc facere in præiudicium sue Dignitatis, & successorum: siquidem generalis illa regula, quæ vult privilegium amitti per contrarium consensum siue expellum, siue tacitum, & per non usum, intelligenda est vt locum habet, quando agitur de personis quæ non à privilegio suo tenentur potius, & non de aliis: Ruin. *consil.* 228. *num.* 11. *vol.* 1. Dec. *in cap. cum antecessor, c. 1. num.* 9. *versic.* *Secundo prædicta conclusio locum habet:* Galerat. *de renunciat. cent.* 1. c. 96. *num.* 4. *versic.* *secundo declarat.* ¶ Ideo semper quibuscumque Dominis Locumtenentibus licitum erit iura sui Officij defendere, & omnino Officij expenni tam iudicis possessoris quam petitoris: ad tradita per Rot. *decif.* 288. *num.* 16. & 17. *part.* 6. *recens.* non enim potest quis aliquem actum facere, aut consensum præstare in præiudicium sue Dignitatis: *cap. intellectus* 33. *de iur. iur.* Bald. *consil.* 27. *num.* 3. *versic.* *nam tamen non facit aliquem contractum, vol.* 1. nec possunt Magistratus facere vt suæ Dignitatis honor defendatur, sed vt de gradu in gradum augeatur: Bartol. *in L. nulli, num.* 1. *C. de numerat. & altius, lib.* 12.

Ad tertiam Questionem responderetur, in hac materia distinguenda esse duo immunitatum genera. Aliquando enim agitur de immunitate facti affirmatiua, aliquando vero facti negatiua. Si agatur de facto affirmatiua, v. g. de iure erigendi furcas, aut de facultate & iure construendi molendinum, & similibus, tunc verius est privilegium seu facultatem aliquid faciendi amitti per non usum, spatio decem annorum: sed quando agitur de facto negatiua, veluti de facultate non soluendi collectas & onera publica, tunc si quis fecerit actum contrarium privilegio vel facultati, ibi dumtaxat præiudicat quoad præterita, non quoad futura: ¶ maxime quando privilegium non concessum fuit personæ, sed Dignitati, & non agitur de privilegio momentaneo; sed hoc casu requiritur præscriptio 30. vel 40. annorum: Gaill. *lib.* 2. *observat.* 60. *num.* 10. & 11. vbi nominatim agitur de eo qui habet immunitatem à collectis: Cynac. *compensat.* 17. *num.* 5. 1. & *sequens.* & *num.* 66. & 67. vbi dicit non usum contra prædecessorem non præiudicare successoribus: Sud. *consil.* 262. *num.* 78. & 79. *Purpurat. consil.* 39. *num.* 26. Guid. Pap. *decif.* 387. *Nat. conf.* 446. *n.* 16. Galerat. *de renunciat. cent. primo, cap.* 96. *num.* 4. *versic.* *sed hoc non valet, vbi plures allegat.*

Vtrum poterit aliquis obistere, quod si Domi-

non Locumtenens præstare immunitatem à collectis, non poterit per consequens accipere sportulas, cum facultas illas capiendi data fuerit eius antecessori sub ea conditione, ut teneatur solvere collectas pro bonis per eum possiditis; & per consequens si contumacia decreto Vicelegati in yno capite concernente solutionem collectarum, non poterit eo uti in alio capite concernente facultatem accipiendi sportulas.

Respondetur, Dominum Locumtenentem non præstare sportulas vigore dicti decreti, maxime cum illud decretum nunquam fuerit iuxta illius formam observatum, nec Dominus Locumtenens coactus fuerit sibi in indicando adiungere Allectores, minusque sportularum partem illis distribueri, prout contingit in illo decreto; sed virtute antiquissimæ consuetudinis, per quam Domini Locumtenentes soliti sunt capere sportulas; ex qua antiqua consuetudine oritur titulus prescriptus, cui non præiudicatur per productionem alienius tituli minus sufficientis aut inualidi, quia productio illius tituli non fuit facta, neque sit per Dominum Locumtenentem, nec pro parte ipsius, sed pro parte Communitatis impugnantis iura ipsius. † Quia talis productio, tituli inualidi facta per aduersarios, non potest tollere presumptionem tituli validi orientem ex diuturnitate temporis in fauorem Domini Locumtenentis; & hoc est quod dicunt DD. eum, qui temporis diuturnitatem habet pro se, melius facere sit titulum non producatur: Ricc. in præf. per for. Eccl. decis. 34. num. 5. Setaphin. decis. 32 33. num. 4. Addent ad Ludouic. decis. 35 36. num. 19.

Concluditur itaque Dominum Locumtenentem esse fundatum in petitorio; nam quoad possessionem questio pendet ex facto.

CAVTV CXVII.

Solutio dimidij Laudemij, quæ de nouennio in nouennium fieri debet, licet regulariter faciendi sit iuxta valorem bonorum, de tempore solutionis seu renouationis; tamen secus est quando per spatium temporis immemorialis solutio facta fuit iuxta valorem temporis concessionis. Immemorialis quomodo probetur: & quod ipsa habeat vim tituli. Quando permissio renouationis emphyteusicos sit puta; & sic statim incipiat præscriptio: Quando verò sit conditionalis, & sic non possit esse præscriptioni locus ante euentum conditionis.

SVMMARIVM.

1. *Cessante potio in contrarium, solutio dimidij laudemij fieri debet secundum valorem bonorum tempore nouennij seu renouationis.*
2. *Secus si nouennium fuerit solutio dimidij laudemij fieri debet iuxta valorem temporis renouationis, immemorialis tamen desit.*
3. *Observantia non probat, quando agitur de contrariis, in qua nullum adest dubium: tunc enim observantia non præiudicat, nisi fuerit præscripta.*

4. *In alijs conditionibus ut sunt præscriptio, quæ sunt annuæ.*
5. *Renouatio emphyteusica non est nouum contractus, sed continuatio præcedentis.*
6. *Intelligitur verum esse, quando renouatio fit ex necessitate.*
7. *Quando renouatio pendet ex voluntate Domini directi, non est continuatio sed nouum alium.*
8. *Præscriptio centenaria equiparatur immemoriali.*
9. *Consuetudo emphyteusica præscribitur spatio centum annorum secundum aliquos DD.*
10. *Præscriptio centenaria probatur tam per testes, quam per iuramentum.*
11. *In præscriptione immemoriali non requiritur probatio tituli.*
12. *Si concessio emphyteusica effectum sortita fuerit per scriptum immemorabile, non potest Ecclesia renouationem denegare.*
13. *Immemorialis non potest probari per instrumentum, sed tantum per testes excedentes ætatem 54. annorum.*
14. *Ad incipendum maiorem fidem Communitatis, probanda est scientia per Cives legitime congregatos.*
15. *Probatia scientia Vniuersitatis Congregata, præscriptio non incipit, favore Communitatis nisi post mortem omnium qui interfuerunt in illa congregatione.*
16. *Premissio renouandi emphyteusica, ex quibus dicitur pura, & non conditionalis.*
17. *Renouatio emphyteusica verum dicatur nouum contractus, an verò continuatio præcedentis.*
18. *Forma solutionis potest longissimo tempore præscribi.*
19. *Questio præiudicialis prius terminanda est.*

VIDAM Abbas anno 1491. concessit inuestituram prati per possessionem empti, sub domino directo eiusdem Abbatis, precio centum quatuordecim florenorum, sub pactis & conditionibus infra scriptis, videlicet primo quod dictus emptor de omnibus in nouem annos à die tunc præsentis computandos, teneatur & debeat ab eodem Domino Abbate, & eius successoribus, vel Officiariis eiusdem, de dicto precio inuestituræ huiusmodi tenoris & formæ recipere, ac laudemium & tæcennum eidem soluere, secundum valorem dicti prædij tempore receptionis & solutionis huiusmodi inuestituræ, illudque recognoscere, & debitas recognitiones facere.

Secundo, quod toties quoties de nouem in nouem annis, in receptione dictæ inuestituræ & solutione laudemij & tæcenii, siue in quolibet nouennio prædictus Dominus Abbas, & eius successores vel Officiarij, dictum prædictum iure prælationis vel auctoritatis vel retinere, hoc possit & valeat, ac si tunc venderent, pro mensura duntaxat, & non pro dando alicui alicui personæ.

His ita præsuppositis, duo dubia eliciuntur super quibus Respondemus. Primum, utrum dictus possessor prati teneatur in quolibet nouennio soluere laudemium iuxta valorem illius tempore venditionis, an verò iuxta valorem de tempore cuiuslibet nouennij, & recognitionis seu renouationis faciendæ, ætente quod ab anno 1491. in hæc usque tempora in omnibus nouenniis habitus fuit respectus ad valorem 114. florenorum de tempore primi inuestituræ concessorij.

Secundum, utrum Dominus Abbas teneatur decla

48 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

declaret se velle retioere dictum pradium iure perlatioois, antequam petere possit fieri illius aestimacionem.

1. Ad primam Questionem respondetur, cessante pacto in contrarium, aestimacionem dimidij laudemij fieri debere habito respectu ad tempus renouacionis, & solucionis dimidij laudemij quia quando executio contractus constituit in tempus futurum, non attenditur tempus contractus, sed tempus executionis: *l. quous in dactm 59. & ibi DD. & maxime Alexand. ff. de verbor. obligat. l. si huiusmodi 37. ff. mandati, & ita constituit Aemil. Fetret. consil. 21. per tot. quem sequitur Burg. in tract. de laudem. part. 2. in §. 2. lib. 6. num. 26. Anton Nig. in eod. tract. lib. 1. quest. 24. num. 14. vbi alios allegat: fuit comprobauit in quatuor lib. beneficior. cap. 46. maxime num. 16. part. 1.*

2. Quod si supra dicta procedunt, nulla existere conuentione in contrarium, multo magis (meo quidem iudicio) locum habere debent quando fuit expressis conuentum, quod possessor teneretur quolibet nouennio recipere inuestituram & soluet laudemium iuxta valorem praedicti praedij, tempore solutionis, vel receptionis huiusmodi inuestiturae: quae verba nullo modo possunt adaptari, neque referri ad aliud tempus, quam ad tempus aduenientis nouennij, quo tempore dumtaxat recipitur inuestitura, & soluitur laudemium: † adeo vt non videatur reocutendum ad contrariam obseruationem, quia obseruatio prodeit quidem quando agitur de contractu dubio, at vbi verba sunt clara, prout in casu proposito, inutilis est obseruatio, sed opus est legitima praescriptione cum bona fide, & aliis eius requisitis: Castren. in l. heredes palam, §. si quis poss. num. 1. ff. de test. in §. 1. Rot. dec. 136. num. 9. & sequent. & dec. 136. num. 7. p. 1. recent. & dec. 139. num. 14. part. 6. recent.

3. Praescriptioni vero locus esse non videtur, quia soluto laudemij quolibet nouennio facienda, est conditionalis, videlicet quatenus Dominus directus velit vti iure retentionis feudalis: in conditionalibus autem tot sunt praescriptiones, quae anni, & sic quolibet nouennio bona incipit cedere praescriptio: vt saepe decisum fuit in Rot. teste Pacific. in tract. de Salina interdict. in §. 1. lib. 2. cap. 2. n. 29. 2. & dec. 302. & 303. Metlin. plures alios refert Rot. Decisiones in tract. de pignori lib. 5. tit. 1. quest. 23. num. 49. & sequent.

4. Et sane; quamuis verum sit renouationem contractus emphyteutici non esse nouum contractum, sed dumtaxat continuationem praecedentis inuestiturae testatur Gratian. discept. forens. §. 91. n. 21.

5. † tamen hoc procedit quando reuocatio inuestiturae fit ex necessitate, tunc enim renouatio non est noua concessio, sed continuatio praecedentis: † at in casu proposito reuocatio non est necessaria, sed voluntaria, cum pcedat ex voluntate Abbatis verum velut inuestit, vel pro se retioere, & sic non est continuatio, sed noua concessio: Gratian. discept. cap. 7. §. 4. num. 3. & 4. num. 5. vbi ostendit differentiam inter inuestituram nouam, & renouationem: sequitur Rot. Rom. dec. 101. num. 18. p. 7. recent. ergo cum quolibet nouennio fiat nouus contractus, videtur quolibet nouennio nouam quoque incipere praescriptionem, & per consequens non esse prauidendam pacto expresso appositio in dicta inuestitura.

6. Quod si ita est, unde resultat responsio ad secundam Questionem, nempe quod non potest impediri aestimacio praedij, quae semper praecedere debet, siue Dominus velit iouescere & laudemium exigere, siue velit retinere, & pretium possessori restituere, quia ex conuentione retentionis feudalis debet fieri iuxta valorem praedij, habito respectu ad tempus renouationis aduenientis.

Præmissis tamen non obstantibus, concludendum est ex iis quae in facto proposita fuerunt, praedij possessionem non tenere ad solutionem laudemij post octoennium decursum debet, nisi ad octoennium pretij 114. florenorum in primo instrumento contenti,stante legitima praescriptione 159. annorum, quibus durantiis semper laudemium Dominis Abbatibus ad valorem aotiquum solutum fuisse supponatur. † Ea enim est centenario praescriptionis natura, vt aequipolet immortalis: Balb. de praescript. part. 3. cap. 2. quest. 3. num. 14. † adeo vt etiam totalem libertatem census (spatio centum annorum praescripti contra Dominum directum dixerit Thelaur. iun. lib. 4. quest. forens. 27. num. 33. † quae centenario praescriptio probari potest per tota instrumenta, vel per probatioem iuxta ex testibus & instrumentis, licet difficillima sit illius probatio per testes, vt ostendit Abb. in cap. cum nobis, num. 5. de praescriptio.

Verum quia controuersa est questio, vtrum in centenario praescriptione requiratur titulus, quomodo Thelaur. loco cit. num. 15. illum non requiri dixerit, in immortalis autem tituli probatioem non exigi fasaneat omnes, vt notat Tusch. lit. T. coroll. 39. num. 3. in fine, Gratian. discept. 87. n. 1. §. 9. quia immemorialis habet vim tituli: Rot. dec. 677. num. 4. part. 1. recentior. & dec. 111. num. 2. part. 2. recent. † vbi dicitur Ecclesiam non posse finito tempore retinere bona in emphyteusim concessa, si per tempus immemorialem concessione renouauerit, quamuis aliis ex dispositione iuris liceat esse retentionis, finito tempore limitato. Et copiose de materia Tusch. in verbo, Tempus, concl. 40. per tot. Vafq. lib. 2. comment. §. 8. n. 13.

Ideo consultius erit Commuocari, hanc immemorialem probare per testes excedentes aetatem 54. annorum cum suis requisitis, de quibus per Gloss. quam communiter Rota & DD. sequuntur in c. 7. de praescript. an 6. cum immemorialis non probetur concludenter per instrumenta: & si praedij, de quo agitur, esset vtilitatem singulis de vniuersitate tanquam singulis, non admitteretur testes de vniuersitate, secus, si illos concernat tanquam vniuersos.

Non deest etiam bona fides pro parte Communitatis, maxime si non probetur sententia vniuersitatis legitime congregata: Costa de foili sentent. di. lib. 5. §. 1. num. 14. post Bertrazol. consil. 41. n. 5. §. 1. c. 1. in fine: † hoc enim casu non incipit praescriptio, nisi moribus omnibus, qui faciunt praesentes in tali congregatione, secundum Balb. de praescript. part. 2. part. 3. §. 17. Socin. sen. consil. 187. num. 17. vers. Preterea, lib. 2. Alciat. consil. 7. n. 17. lib. 3. Ioann. Bapt. Ferret. consil. 41. num. 4. Soli enim scientia syndicorum non constituit vniuersitatem in mala fide, quando praescriptum suum annales: Abb. consil. 54. circa finem, vers. ad secundum. Et exanti tempore durantiis oritur praescriptio bona fidei: Mascard. eod. lib. 2. n. 25.

Probat igitur immemorialis consuetudine, sequitur, Commuocationem fore fundatam in solutione laudemij iuxta aeternam aestimacionem.

Neque obstat quod dicitur contractum esse conditionalem, & sic tot esse nouas praescriptiones, quot sunt nouennia.

Respon

Respondetur enim Primum, quod obiectio procederet si concessio fuisset facta ad nouum cum pacto renouandi; sed in casu proposito concessio est perpetua, & promissio renouandi non fuit facta ad effectum suspendendi concessionem, sed tantum pro utilitate domini, ut illi sua iura soluantur, ut dicit Isacobi. *in archiep.* Qui rem, num. 132. Cod. de sacros. Eccles. Valic. de iur. emphy. q. 34. num. 10.

17. Ideo renouatio non dicitur nouus contractus, sed est continuatio precedentis; & sic cessat obiectio. Mantia, de sacra. conueta. lib. 12. tit. 23. m. 12. ubi dicit renouationem non esse nouum contractum, sed tantum continuationem, quando concessio fuit perpetua: Et probatur suprà p. 1. cap. 46. n. 10.

Secundo respondetur, obiectio nem posse procedere, si opponeretur præscriptio aduersus solutionem laudemij, & in demeritis debita: quolibet nouationis. ¶ Sed de eo nunc non agitur, immo de forma solutionis laudemij, quæ potest præscribi longissimo & inmemoriali tempore: cap. alen. causam, cum ibi notari, de censib. Et tunc quando argumentum de annuis redditibus, certum est formam, seu quantitatem solutionis, posse quadraginta annorum spatio præscribi contra Ecclesiam: Cens. de censib. q. 85. num. 34. & 35. ubi plures alios allegat: Suid. cens. 335. n. 98. ubi quod recipiens minorem summam per plures annos, videtur reliquum remisisse. Ergo multo magis præscriptio temporis inmemorialis locus esse debet.

19. Et ex his patet responsio ad secundam questionem. Debet enim Dominus directus declarare an velit retinere, an verò laudemij exigere. Si enim petat laudemij, æstimat ex his prædictis fieri iuxta tempus inuestiturae, & sic non erit opus æstimationis, quæ facta repetitur ad 114. florenos: si verò velit retinere, debet hoc declarare; cum questio ætimationis, sit præiudicialis ad questionem æstimationis; & ideo prius terminanda: iuxta fufius tradita per Nos in tract. de prouent. iudic. p. 1. cap. 13. num. 9. 13. & sequent.

CAPVT CXVIII.

Facta substitutione reciproca inter filios hæredes institutos, & suos, in illa substitutione etiam nepotes comprehendi. Substitutio facta de superstitibus & eorum liberis, verum intelligatur de liberis superstitibus, an verò de liberis præmortuorum. De duplici substitutione reciproca, videlicet simplici, & mixta: & de effectibus vtriusque. Argumentum prædilectionis quomodo procedat. Prælegata quando non continentur in fideicommissio. Et quibus in casibus agenti ad fideicommissum vigore testamenti denegentur remedia possessoria adipiscendæ possessionis.

SUMMARIVM.

1. Substitutio reciproca facta inter hæredes, non comprehendit eos, qui non sunt vocati ad hæreditatem.

Saolegeij quæst. & resol. ciuil. Pars II.

2. De duplici substitutione, videlicet simplici & propria, & de mixta & impropria, & quomodo inter se differant.
3. Substitutio reciproca mixta cum compendioso proceditur ad alios gradus, & comprehendere potest substitutos.
4. Ad validitatem reciproca substitutionis mixte, sufficit quod quis sit honoratus in illo gradu, in quo fuit appositæ.
5. Mixta substitutionis reciproca est, ut emmes in mem substitutos æqualiter determinet.
6. Per illa verba, subducitur superuiuentem, & suos; nepotes sunt vocati per vulgarem si primo gradu deficiat.
7. Testamentum a substitutione vulgari incipere potest.
8. Preuocari hæredibus, substitui per vulgarem recipere vocati censentur, si substitui ad eos referantur.
9. Si vnus ex pluribus institutis decedat relictis liberis, quomodo reciproca interpretari debeat.
10. Substitutio de præmortuis, & suis; resoluitur in singularitates.
11. Maxime verò hoc casu pluralitas resoluitur in singularitates, quando substitutio reciproca facta est per alternatim.
12. Quando substitui fuerint filij superstitis, & eorum liberi; nec illi subingrediantur locum patris præfiniti.
13. Præsumendum est quod testator possit vocare voluerit liberis præmortuorum, quam liberis superstitibus.
14. Dilectio, superstitibus, excludit representationem. Falsè si admittitur esset dilectio. Et suos.
15. Decisio Rota Auenionensis 37. est reproba; & contra communem opinionem. Sed vide numero 17. infra.
16. Quando plures plures sunt substitui, supponitur inter illos reciproca substitutio.
17. Explicatur dicta decisio Rota Auenionensis 37.
18. Explicatur in quo casu procedat decisio Seraphini 1479.
19. Substitui licet vocati sint nomine proprio, non ex eo representatio excluditur, quando illorum liberis sunt expressè verbi vocati.
20. Representatio cessat si liberis conuenerit contra ipsam.
21. Non est opus recurrere ad representationem, quando nepotes possunt succedere ex propria vocatione.
22. Nepotes censentur prædilecti in ea portione, ad quam liberum pater vocatus fuit.
23. Prædilectio pro consecratione familia magis cadit in remoueros.
24. Argumentum a prædilectione procedit negatiue, non autem affirmatiue.
25. Prælegata continentur in fideicommissio, quando testator totam ferè suam hæreditatem prælegat distribui.
26. Qui factio proprio cecidit à possessione, non potest petere immixtionem in possessionem.
27. Quando duo pretendant ius ab eodem fonte, non est locus immixtionis.
28. Per renouationem factam liti & causa, tollitur omne ius peticionis in petitorio.

In causa Valracensis fideicommissi de Fourniers, proponebantur sequentia dubia pio exclusione nepotum in fauorem Patruoniarum.

E

Et

1 Et primò eùm libet Elzeary testatoris sint vocati in primo gradu, seu hæredes institutione, & substitutio reciproca nihil aliud sit quàm reflectio & repetitio inter prius nominatos; sequitur nepotes qui non fuerint hæredes instituti, non esse in reciproca comprehensos, & si sint vocati, censeri tantum vocatos in secundo gradu, nempe post Patruos: & ad hoc allegatur Socin. *fen. consil. 69. vel. 3. Menoch. lib. 4. præsumpt. 59. num. 11.*

2 Ad hoc dubium respondetur primò, supponendum duplicem esse reciprocam substitutionem, vnam simplicem & propriè sumptam, aliam verò mixtam & impropiam. Simplex dicitur quando testator remansit in pœis terminis substitutionis reciproce inter institutos, & in hac verum est, neminem esse substitutum nisi fuerit institutus, & in primo gradu vocatus: vt plurimis rationibus comprobatur Valquez *de success. progress. libro 2. §. 11. numero 9.* talis enim substitutio simpliciter facta solam continet directam vocationem inter institutos: Fusar. *quest. 260. numero 1.*

3 Impropria verò & mixta dicitur reciproca, quando iuncta sunt cum compendiosa continente tractum temporis successuum: & hoc casu continet fideicommissum, quæ potèntia potest ad plures alios gradus: Lancelot. *Gallia in leg. centurio, num. 426. ff. de vulgar. Constant. Roget. in tract. de reciproca, quest. 3. num. 3. Fusar. quest. 260. num. 18.*

4 Et ideo non solum fieri potest inter hæredes institutos, sed etiam inter alios, dummodo sint honorati in illo gradu substitutionis: Casinæ. *consil. 45. num. 199. Roman. consil. 100. num. 256. Socin. fen. consil. 69. numero 2. & 3. volum. 3. Sim. de Præst. de interpret. volum. 2. lib. 3. interpret. 3. dubit. 4. fol. 1. num. 26. fol. mibi 201.*

In casu isto non agitur de reciproca simplici, sed mixta, eùm in ea testator mentionem fecerit mortis cum clausula *quandocumque*; & per consequens per modum compendiosæ substitutionis, quæ non solum institutorum personas respicit, sed etiam nepotum ex filiis, quos in eodem orationis contextu nominat & comprehendit: & ideo non sunt inspicienda personæ hæredum institutorum, quas inspicere oporteret, si ageretur de reciproca simplici, sed respectus haberi debet ad omnes personas in illo gradu substitutionis comprehensas, vt vna determinatio respiciens plura determinabilia æqualiter determinet: tuta *leg. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar. substit. 1.*

5 Et hinc elicitur secunda Responsio, quæ fit retorquendo argumentum in contrarium, quia eùm natura reciproce substitutionis ea sit, vt causa æqualitatis seruandæ non includatur substitutio in persona vnius, quin & contra includatur in persona alterius: vt est text. cum Glossa *in leg. in testamento, & ibi Alexander. Salicet. & alij Cod. de testament. milia.* Et patet in casu proposito sint expressè nepotibus substituti per illa verba, *substitui hæredibus, & suis superuentum et superuentum dicitur hæredem. & sunt*; per quæ constat quod Patruus hæredes sunt substituti suis, hoc est, nepotibus præmortuis, necesse est fieri vt etiam nepotes sint substituti patruus præmortuis; quia substitutio reciproca quæ continet compendiosum, censetur facta inter illas

personas, inter quas vtrique cadit substitutio: Socin. *dile. consil. 69. numero 3. versicul. & pro hu. volum. 3. Casanat. Ramon. & Sim. de Præst. ubi supra.*

6 Tertio respondetur etiam retorquendo argumentum, quod in casu proposito, nepotes fuerunt etiam instituti in primo gradu in casum præmortuorum hæredum; quia eùm fuerint substituti hæredibus per compendiosam, vt patet ex illis verbis, *cas adueniat que tunc, ou plussieurs desdits heritiers, ou les siens decedent quand que ce seu sont enfans, substitue le farnant desdits heritiers, & les siens*; per quæ verba Nepotes non solum positi sunt in conditione, vt ex aduerso supponebatur; quia ex eo solo non censentur anstunt, quandoquidem institutio hæredis debet esse expressa; Clar. *in §. Testamentum, quest. 35. num. 3.* sed etiam sunt vocati per vulgarem in locum præmortuorum: vt notat Socin. *dile. consil. 69. num. 3. versicul. ubi testator volens*; Menoch. *consil. 68. num. 14.* ubi dicit quod hoc casu nepotes censentur substituti per vulgarem in locum parentum præmortuorum, per quam substitutio testamentum fuisse redditum validum, neque eaducati potius per prædecessum institutorum: vulgares enim substitutio sanat vitium preteritionis filij, & testamentum à substitutione vulgari incipere potest: *leg. 3. §. final. ff. de liber. & posthum. leg. ex falso, §. Lucium, ff. de vulgar. leg. si filius, ff. de hæred. institutend. & ad hoc est text. in leg. si pater tutum, ff. de vulgar. & pupillar. substit. ubi dicitur, substitutum vulgarem locum hæredem remanere, licet in primo gradu fuisset preteritus, & in secundo fuisset vulgenter substitutus, itavt non sit opus, eum agitur de posthumo, illam proprio nomine nominare, sed sufficiat in genere dicere, posthumum masculinum instituo, vel si filius meus hæres non erit, substituto: *§. place, & ibi DD. ff. de liber. & posthum.**

7 Si igitur reciproca substitutio repetit, & reflectit eo modo quo institutio facta fuit, & nepotes in casum præmortuorum patruorum censentur vocati ad hæreditatem per vulgarem contentam in compendiosa; ergo eodem modo in substitutione reciproca censentur vocari per vulgarem ad portionem patris præmortui, sicut ad eam per vulgarem in hæreditatem in casum præmortuorum patruorum vocati fuissent.

Quarto Respondetur triplicem in casu proposito considerari posse reciprocam. Prima est inter hæredes institutos. Secunda inter ipsos, & nepotes. Tertia inter ipsos nepotes.

De prima, & tertia, nunc non agimus; sed de secunda, nempe inter patruos & nepotes, in qua duo casus sunt considerandi: vt notauit Menoch. *dile. consil. 680. n. 14. & 15.*

8 Primus, quando vnus ex hæredibus mortuus est ante testatorem, & hoc casu testator substituyendo adiutorem defuncti, propter substitutionem vulgarem insinuat factam, censetur breuius verbis prius instituisse ipsos descendentes, & postmodum inuicem eos substituisse: Glossa *in leg. pater impuberis, & ibi Inol. & Castenl. ff. de vulgar. substit. & hoc quatenus ex hoc capite aliquid inferri possit ad compendiosam seu fideicommissariam, inferret quod quemadmodum in institutione, ita & in substitutione reciproca & compendiosa adiuncta liberi in præmortuorum locum admittunt debeant.*

Secundus

Secundus casus est, quando vnus ex institutis decessit post testatorem, relictiis superstitibus patris & nepotibus: & hoc casu, quilibet ex fratribus & eius descendens, censetur cuilibet substitutus: & ideo in casu nostro Michael vnā cum Alexandro & eius descendens dicitur substitutus Gasparō, qui sine filiis decessit; & contra Gasparus vnā cum Michaelē & eius descendens erant substituti Alexandro, si sine liberis decessisset: vt notat Menoch. *dilect. conf. 680. num. 15.*

10 Et hoc comprobatur, quia dum substitutio ita concepta fuit, nempe substituendo hæredes præmortuos & suos, pluralitas resoluatur in suas singularitates; & perinde est ac si singuli singulis essent substituti: Peregr. *de fideicom. art. 11. num. 16. versicul. Tertio.*

11 Quod potissimum locum habet, quia substitutio fuit facta alternatiue per hæc verba; *cas adueniant que vn, an plures defuncti eussent, an les sine, decedent, &c.* quo casu pluralitas in singularitates resoluitur; & perinde est ac si singuli singulis fuissent substituti, dum dictum fuit si vnus, aut plures, aut sui decedant: Peregrin. *articul. 13. num. 34. Falsat. questio. 473. numero 3. & 11.* & ideo post singulorum mortem hæredes, & sui, sunt singuli singulis substituti, & liberi cum parentibus ordine successiuo vocati, qui ordo intelligitur per vulgarem; & licet intelligeretur per fideicommissariam, perinde esset, quia in quolibet fideicommissio inter substituto vulgari: Peregr. *de fideicommiss. art. 15. n. 5.*

12 Respondetur Quinto, non esse recurrendum ad argumenta, vbi habemus doctrinas & decisiones in terminis, nempe quod quando in testamento repetiuntur vocati superstitibus, & eorum liberi, hoc casu nepotes representantur subintendant gradum parentum in fideicommissio: vt determinauit Coten. *consil. 37. numero 5. volum. 1. Pars. consil. 38. numero 8. & 10. volum. 1. & consil. 91. numero 18. & numero 30. eodem volum. 1.* Socin. iun. *consil. 78. numero 11. volum. 3.* vbi dicit quod cum omnes sint simul substituti; propterea in casu nostro patris & nepotes, oportet præsupponere quod etiam sint vocati; & sic inter eos cadat reciproca substitutio, & vnus alteri, & alter vni sit substitutus, ita vt si vnus ex filiis institutis decessit, superstitēs fratres succedant, & eorum filij, si ipsi prædecesserint, vnus, vel ambo, in stirpes: idem censuit Decian. *consil. 33. numero 16. volum. 3.* & vbi dicit, quod præsumendum est, testatorem potius vocasse liberos præmortuorum, quam liberos superstitum: Menoch. *consil. 1005. numero 15. & 16.* qui numero 21. *versic. non obstat:* dicit hanc esse communem opinionem. Idem *consil. 124. numero 78. versicul. Sexto addit.* vbi etiam allegat Dec. Alexand. Socin. seniores & dicit *consil. 69. supra allegat.* Rain. Crauet. & Tornell. & Port. & iussu idem comprobatur, pluribus alijs relictis, *consil. 793. numero 1. & 3.* & ita decisum fuit in Senato Sebastianiano apud F. b. in *Cod. lib. 6. tit. 20. de fideicommiss. defuncti.* 7. Theaur. iun. ita etiam decisum refertur *lib. 2. quest. 95. numero 14.* Cancr. *lib. 3. cap. 11. n. 326.* in fine, Barry in *tract. de reciproc. tit. penultimo. num. ult. lib. 7. fol. 111.* Falsat. *quest. 485. num. 77.* apud quos plures alij citantur, quos breuitatis causa non retero.

Secundum dubium, quod vocatis superstitibus
• *Salderny quest. & resol. ciuil. Pars II.*

non succedant nepotes, nec filij patris personam representant.

Respondetur illud procedere, quando testator solos vocauit superstitibus, nec vltimus processit; secus est, quando vocauit superstitibus, & suos: quia propter illam adiectionem nominis collectiui, datur representatio, non obstante dictione, *superstitibus:* Menochius *consil. 794. numero 18.* & in propriis terminis quando testator vocauit superstitibus, & eorum filios, tradunt omnes DD. longa serie relictis per Nos *supra, in quinta responsione ad primum dubium, n. 12.*

Tertium dubium petitur ex *decis. 37. Rotæ Auenionensis. & decis. 1479. apud Seraphin. num. 1. & apud eundem decis. 1123.*

Respondetur primo, decisionem Rotæ Auenionensis fuisse reprobamā à Senatu Pedemontano, vt apud Thesaur. *dilect. questio. 35. libro 1.* & nominatim etiam apud Barry, qui dicit illam decisionem esse reuocandam in *dilect. cap. penultimo. de reciproc. numero 7.* & esse contra communem DD. sententiam, si intelligatur in casu nostro, pro quo Menochius *dilect. consil. 1005.* fatetur stare communem DD. sententiam, Adde omnino quod cum plerisque pluribus sint substituti, non potest id fieri sine reciproca substitutione: pro quo vide omnino Rotam in *receptor. decis. 166. numero 21. parte 1.*

Respondetur secundum casum illius decisionis 37. 16 esse omnino diuersum à nostro; quod patet ex traditis per Falsat. *de substitut. dilect. questio. 485.* vbi cum numero 71. primum casum proposuisset, & contrariantes inter se DD. sententias retulisset, nempe numero 71. contra representationem, vbi inter ceteros allegat *dilectam decisionem Rotæ Auenionensis: numero vero 72. allegasset DD. qui tenebant pro representatione, postea numeris sequenti. proponit declarationem, seu limitationem illius opinionis, quam sequuta est Rota Auenionensis aduersus representationem: & in 37 ter ceteras limitationes proponit casum nostrum num. 77. nempe quando testator substituit superstitibus institutos & eorum filios, & dicit hoc casu nepotes esse admittendos iure representationis; & sic patet quod casus noster continet limitationem & declarationem dicte decisionis Rotæ Auenionensis, & casum ab ea diuersum.*

Præterea & fortius virget, quia in casu dicte decisionis Rotæ Auenionensis nulla aderat reciproca inter substitutos & filios institutorum, sed solum fuerant positi in vltima parte orationis, & in vltimo gradu substitutionis, ita vt facilius Rota potuerit denegare representationem.

Sed in casu nostro, nepotes sunt nominati in principio, medio, & fine, & sub vnicuique verborum contractu, patris præmortuentibus; & ipsi patris nepotibus reciproca vicissitudine substituti: qui casus longè diuersus est à casu dicte decisionis, imò est fortior pro representatione omnibus alijs casibus propositis per DD. supra citatos. Nam in *dilect. decisione* Iacobus, Balhazar, Ludouicus, & alij fuerant iniuncti substitui per verbum *superstitibus, & suis;* & non fuerat dictum quod si ipsi vel sui decederent, substitueret *ipsi & suis* superuiuentes, vel superuiuentem *& suis:* quod si fuisset, in illo casu Rota aliter iudicasset: quomodo enim possunt hæredes & sui succedere coheredibus & suis, nisi tam coheredes quam sui sint ad iniunctam & munus grauati? Et si superuiuentis, aut

52 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

superuiuentes dictorum hæredum, & sui, sunt substituti præmo dicenti, vel præmoientibus hæredibus, vni, vel pluribus, & suis, quomodo hoc potest fieri, nisi ipsi sui, qui grauatur, & respectiue vocantur, sunt in illa reciproca comprehensione?

- 18 Et hinc patet etiam responsio ad decisionem Seraphini 1479. vbi est casus diuersissimus: Quia ibi erant tantum positi in conditione, vt legatur ibid. num. 2. hic autem sunt primi positi in conditione: Secundo, sunt grauati: Tertiò, sunt vocati: & sic ex illo casu nihil inferitur ad casum nostrum.

Idem dicendum est de decisione eiusdem Seraphini 1480. num. 1. Quia ibi solum erant substituti superstitibus, & non fuerat adiecta dictio, & suis, prout in casu nostro, & sic intrat responsio iam data in responsione 2. ad Tertium dubium: † quia quando constat filios substitutionum expressè vocatos esse, vocato hæredum sub nomine proprio non impedit representationem: Rota decis. 501. numero 3. versicula. postremo non obstat, parte 4. diuersi.

- 20 Quartum dubium, quod representatio cessat tantum coniecturas, vt per Mantice, lib. 8. tit. 9. num. 7. Fusar. quest. 483. nam. 54. & inter ceteras coniecturas adducitur, quod testator filios prædilexit, quia eos hæredes instituit: Fusar. quest. 468. num. 17. Secundo, quia in prælegatis, nepotes nullo modo vocati fuerunt: & in substitutione apposta legatis factis filiabus, testator meminit nepotum tantum pro dimidia parte.

- 21 Respondetur, has & similes coniecturas nullius esse momenti in casu proposito. Primum quidem, quia supra ostensum fuit, nepotes in casum prædilectos hæredum fuisse institutos mediante vulgari substitutione, & sic fuisse æqualiter dilectos: & quod plus est, non solum iure representationis, sed etiam iure propriæ vocacionis, ad hoc fideicommissum esse vocatos per substitutionem reciprocam vulgarem & fideicommissariam, factam inter patros & nepotes; itavt non sit illis necessarium recedere ad representationem.

- 22 Secundo respondetur, quod nepotes censentur prædilecti in illa portione, ad quam eorum pater si viueret admitti debuisset: Honded. consil. 70. n. 33. in fine vol. 1.

Tertiò respondetur, quod non obstante institutione vniuersali filiorum, nepotes ingrediuntur locum patris, ex communi opinione, & decisionibus supr. relatis, quando reciproca concepta est inter patros & nepotes, quod supra dictum est.

- 23 Quarto respondetur, quod prædictio cadit potius in remotiores, vt familia magis amplificetur, & sic potius in nepotes quam in filios: Ruffic. consil. 2. numero 86. Noal. de transmiss. cas. 8. numero 81.

Quintò respondetur, quod quando affectionis ratio non est magis considerabilis erga gradu proximiores, quam erga remotiores, ij omnes æqualiter succedunt, & filius ingreditur locum patris; imò quod aliquando ex dispositione & prouisione testatoris, remotiores & minus dilecti possunt esse melioris conditionis, quam propinquiores, & magis dilecti: Casanat. consil. 4. num. 198. vbi plures allegat. In casu autem nostro clarè constat de voluntate testatoris, propter mutuatam & reciprocam communionem nepotum cum patris, & substitutionem inter ipsos factam, & alia de quibus supr. copiose actum fuit.

Et in simili videmus, quod quamuis filij in conditione positi sint magis dilecti, quam substituti extranei; non tamen illi præferuntur: Casanat. consil. 5. num. 49.

Vltimò respondetur, argumentum de minus dilectis ad magis dilectos, procedere tantum negatiue, non autem affirmatiue: verbi gratia, valet argumentum, Proximior non admittitur, ergo neque remotior: non autem valet affirmatiue, hoc patet, Testator admittit & vocat remota, & ergo multo magis propinquiores, hæc enim non est bona consequentia, vt ostendit Casanat. consil. 48. num. 48.

Neque obstat quod subiungitur, nepotes in aliis testamentis paribus alio modo fuisse vocatos, & dom de prælegatis aut aliis rebus actum fuit.

Quia quoad prælegata, constat illa contineri in vniuersali substitutione, cum testator expressam & repetitam illic mentionem fecerit post hæredis institutionem, atque ita vniuersalis substitutio reciproca facta fauore nepotum etiam prælegata comprehendat, præsertim cum testator totam ferè suam hæreditatem prælegatis diuiserit; quo casu nemo dubitat quin prælegata in vniuersali fideicommissio comprehendantur: Peregrin. artic. 7. numero 61. per textum in leg. quid ergo ff. de legat. 1. Ergo substitutio vniuersalis etiam nepotibus prælegatorum portionem deferre debet.

Quod autem attinet ad substitutionem appositam prælegatis, factis fauore filiarum, illud clarè ostendit testatoris affectionem erga nepotes in fideicommissio vniuersali: quia si quoad illud minus nepotes dilexisset, eodem modo id expressisset in capite institutionis vniuersalis, quemadmodum expressit in capite legari illius particulari.

Quintum & vltimum dubium consistit in eo, quod renunciatio facta per Michaelen non videtur continere renunciationem fideicommissi, sed sed tantum litis, & quod contineat confessionem eorumdem.

Paucis respondetur renunciationem illam nocere Michaeli, & hæredibus ipsius, tam in petitorio quam in possessione.

In petitorio quidem, quia cum Michael tentaret causam fideicommissi, & petiisset se imitari, postea renuntiavit non solum liti, sed etiam causæ: per renunciationem factam proprio cecidit à possessione, seu à iure pegendi immisionem: Gratian. discept. forens. cap. 503. n. 27. & seqq. Argel. de legat. contradi. q. 7. art. 1. per totum.

Quod procedit etiam allegaretur nullitas contractus renunciationis: Gratian. cap. 704. num. 11. & 21.

Præsertim quia tam actores, quam rei, præterdunt se vocatos ex eodem testamento; & cum viderent ius præterdanti ex eodem fonte, cessare omnia debent remedia possessionis & summariæ: Argel. de legat. contradi. quest. 10. 2. artic. 3. numero 284.

In petitorio verò, quia renunciatio liti & causæ facta, tollit omne ius renunciantis etiam quoad petitorium: leg. postquam iuri, & ibi DD. Cod. de post. & exceptio renunciationis litis; dicitur exceptio liti finire, & habet eandem vim quam transactio: Gallerat. de renunciat. cap. 18. num. 12. ceterum 1. nec talis renunciatio vim donationis habet, sed potius transactiois, ideo non subiacet legibus

legibus de donatione loquentibus: Gallerat. *disso*
cap. 18. num. 34. versic. est tamen verum. Titaeu.
in l. si quisquam, in verbo. Donatus legitur, n. 106.
107. & 108. C. de reuoc. donat.

19. Nec obstat quod dicitur, renunciationem fuisse factam per errorem, & sic rescindendam: Quia hoc esset verum, si ageretur de pandto claro in fauorem renunciantis, sed cum agatur de re, quæ clara supponit in fauorem eius, cui renunciatio facta fuit, remanet valida renunciatio, ita ut non possit allegari error confessionis in ea contentæ, cum confessio & renunciatio, sint separata & diuersa: Gallerat. *disso cap. 18. num. 34. versic. est igitur:* & utile non viciatur per inutile in his, quæ iniuncte separabilia sunt: *in p. utile, de reg. iur. in 6.* Concludendum itaque ad fauorem nepotum, contra filios Patruum.

CAPVT CXIX.

Stipulationem in donatione appositam pro donatario, & illius hæredibus & successoribus quibuscumque, repugnare substitutioni graduæ & perpetuæ in bonis donatis. De donatione facta filio & hæredibus, quod ad eius successionem qualitas hæreditaria requiratur. Liberi in conditione positi non censentur vocati in contractibus, nisi ex coniecturis: Et vocatio vicissim excluditur si adiunct coniecturæ in contrarium. De dictione Gallica, *Enfants*, vtrum sit collectiua, an verò solos filios primi gradus comprehendat, secundum vsum loquendi communiter obseruatum.

SVMMARIVM.

1. Quando in instrumento donationis stipulatio fuit interposita per donatarium pro se, & suis hæredibus, & successoribus quibuscumque, tunc liberi non succedunt in bonis donatis tanquam liberi, sed tanquam hæredes.
2. Si stipulatio fuerit concepta pro hæredibus & successoribus quibuscumque, pater potest ex bonis donatis relinquere omni, vel pluribus liberis, prout sibi placebit.
3. Qualitas masculinitatis non est incompatibilis cum qualitate hæreditaria.
4. Si in stipulatione facta fuerit mentio hæredum, filij non succedunt, nisi sint hæredes patriæ medietatis, vel immediatæ.
5. Facultas eligendi vnum ex liberis appositam primo gradu, censetur repetita in secundo, quando viget eadem ratio.
6. Oraciones emanant per copulam, &, inferunt repetitionem qualitatum appositionum in oratione præcedenti continuentia.
7. Si primi donatarij filij excludantur, multò magis filij secundi donatarij censentur excludi.
8. In interpretatione voluntatis testatoris circa substitutiones, multum attendi debet quid fuerit obseruatum tempore præteritis.

Sanlegenij quæst. & resol. ciuil. Pars II.

9. Liberi positi in conditione, in contractibus non censentur dispositi vocati ex versari sententia.
10. Quæstio de liberis in conditione positis, hodie valde anceps est, & fere Inducibus arbitraria.
11. Qui non sunt vocati, grauati non possunt.
12. Ex legatis dotis factis filiabus, colligitur coniectura exclusionis nepotum; quia si res vocasset, promississet etiam de dotibus in hoc gradu.
13. Coniectura, quod liberi positi in conditione sint vocati, quia descendentes, reuocatur.
14. Item, & coniectura masculinitatis cum digressionem ad plures gradus.
15. Maxime si masculi sint positi in conditione affirmatiue.
16. Idem, si testator non habuerit intentionem conservandæ æqualitatis, & alia concurrant de quibus ibid.
17. Dicitur collectiua, *Enfants*, comprehendit plures gradus; & secundum aliquorum sententiam arguit liberos esse dispositi vocatos.
18. Sed hæc coniectura reuocatur, maxime si non ad sint verba tractum temporis successuum importantia.
19. Si testator discretiue locutus fuerit de liberis, & liberorum liberis, tunc appellatione liberorum continentur liberi primi gradus tantum.
20. Sub nomine, des *Enfants*, vtrum soli liberi primi gradus continentur, secundum sententiam Gallicam.
21. Qualitas iurisdictionalis quando non faciat coniecturam vocationis filiorum posteritatem in conditione.
22. Vocatio est vnum ex requisitis ad recipiendam substitutionem.
23. Ex substitutione altius nihil inferitur ad posteriorem.
24. In casibus, in quibus filij in conditione positi, sunt vocati ex coniecturis, non tamen ex eo inferitur quod fuerint recipere grauati.

NOTA: Baptista de Pol, Ioanni filio suo pro se, & suis hæredibus & successoribus quibuscumque stipulanti, contemplatione matrimonij, & propter dilectionem eiusdem filij, & quia sic sibi placuit, & placet, donauit inter viuos Tertitorium, & dominium, ac Iurisdictionem Sancti Tronqueti cum suis pertinentiis, necnon plurima alia bona. Voluit tamen dictus donator quod dicto Ioanne moriente cum masculis naturalibus & legitimis, & de vero matrimonio procreatis, dictum Dominium Sancti Tronqueti cum suis pertinentiis sit, & pertineat in totum ad vnum, vel ad plures de dictis liberis masculis, ad totalem dispositionem & voluntatem dicti Ioannis.

Et moriente dicto Ioanne sine liberis masculis naturalibus & legitimis, & de vero matrimonio, quod dicta Terra cum pertinentiis sit, & pertineat in totum ad Nobilem Gabrielem alterum filium suum si sit in vita, & si non sit in vita ad eius liberos masculos, naturales & legitimis, & de vero matrimonio æquis partibus & portionibus. Et si dicti liberi masculi dicti Ioannis morerentur sine liberis masculis, naturalibus & legitimis, & de vero matrimonio, voluit quod dicta bona Sancti Tronqueti pertinerent ad Gabrielem si viuat, si

E 3 minus

minos ad eius liberos masculos naturales & legiti-
mos provefupit.

Item cafu quo dicta fubftitutio locum habeat
in perfona Gabrielis, aucius liberorum mafculo-
rum, & dictus Ioannes poffit eius obitum relinquit
libas naturales & legitimas, vult, & onerat per ex-
preffum dictum Gabrielem, aut eius liberos qui
habebunt dictam fubftitucionem, quod teneantur
foluere collibet ex dictis filiabus fummam 500.
fclotum auri Solis, dum matrimonio colloca-
buntur.

Item fuit de pado, quod eueniente cafu refiti-
tutionis dotis Dominæ Clementiæ Guiliems vxor
dis dicti Ioannis, dos & augmentum ipsius non ca-
pietur fuper Terra fandi Tronqueti, nifi lo defec-
tum aliorum bonorum.

Dominus Baptifta donator duos habuit liberos,
nempe dictos Ioannem, & Gabrielem quem Pri-
mam vocabimus.

Ioannes vnicum habuit mafculum, nomine Ga-
bielem, quem Secundum nuncupabimus.

Gabriel fecundus duos tantum mafculos habuit,
videlicet Ioannem Scipionem Dominum fandi
Tronqueti, qui anno 1638. gloriofe in prælio na-
vali occubuit, nullis relictis liberis. Et Dominum
Petrum Dominum de Berfueil, qui præterit fidel-
commiffum appofitum in dicta donatione, fuiffe
apertum in fui fauorem per obitum Domini Ioan-
nis Scipionis.

Quæftio ifta duo habet capita. Primum, vtrum
per mortem Gabrielis fecundi, Petrus fimul cum
Ioanne Scipione fuerit admiſſus ad medietatem
dictæ Terræ de S. Tronquet.

Secundum, vtrum per mortem Ioannis Scipio-
nis, Petrus fuerit vocatus ad totum.

Ad Primum respondendo, Dixi Petrum omnino
à dicta medietate & fideicommiſſo per obitum Ga-
brielis fecundi præſentio remouendum eſſe.

Conſtat enim ex tenore donationis, quod Ioan-
nes liberam habebat facultatem de dicta Terra
fandi Tronqueti diſponendi, in fauorem vnus ex
liberis ſuis mafculis, aliis excluſis, à la totale diſpo-
ſition & volenté dudit Ioan.

Conſtat etiam, quod Ioannes nullam interpo-
ſuit ſtipulationem pro ſuis liberis mafculis, ſed pro
ſe, & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus quolibet cum-
que: quo cafu liberi non ſunt vocati tanquam
liberi, ſed tanquam hæredes patris primi donata-
rij: Surt. decif. 322. per totum, Meocho. confil. 186.
per tot. & lib. 3. præſumpt. 48. num. 1. Manic. de tac-
cit. conuen. lib. 14. tit. 18. num. 9. & ſequens. Pe-
regrij. de fideicommiſſ. art. 32. num. 15. & tradit in
proprietis terminis Laratcha confil. 9. num. 15. & ſe-
quentibus. & per tot. & in fortioribus Camill. de Med.
confil. 142. per tot. Viocent. de Franch. decif. 213.
num. 56.

Itæve etiam Ioanni non fuiffet data facultas
eligendi, potuiſſet tamen eligere à Cancer. lib. 1.
variar. reſolut. cap. 8. de donat. num. 101. in memo. &
lib. 3. cap. 7. num. 115. Guil. Pap. quaſt. 184. May-
nard. lib. 5. decif. 91. in fine, Caldas, de iure emphyt.
lib. 1. quaſt. 18. num. 30. & quaſt. 17. numero 20. non
obſtantibus ſis, quæ in contrarium deducit Foo-
zanella, quia loquitur in diſcretis terminis, nec
ſupponit ſtipulationem eo modo, quo ſuprà, fuiffet
concepta: vt bene aduertit & explicat Anton.
de Marin. quaſt. diſcr. reſolut. num. cap. 89. numero 29.
& 30.

Idque nonobſtante adiectione mafculinitatis,
quæ non impedit quia qualitas hæreditaria cum

filiatione concurrere debeat, quidquid in con-
trarium dixerit Decius, quem bene reprehendit
Surd. diſta decif. 322. numero 3. Anton. de Mar-
tin. diſta capite 89. numero 27. & ita etiam ad-
uerfus Ruſlicum docet Fuſar. quaſt. 421. nume-
ro 22.

Magna enim eſt differentia inter contractus, &
vltimas voluntates: in contractibus enim facta
ſtipulatione pro filiis, & multo magis pro hære-
dibus, etiam in re non tranſiſſa ad hæredes, ne-
ceſſe eſt filios, qui patri acquirenti ſuccedere vo-
luot, illius eſſe hæredes mediatos, vel immediatos:
Peregr. de fideicommiſſ. art. 32. num. 14. & 15. Cephal.
confil. 311. num. 5.

Vnde reſultat propoſita quæſtionis decifio:
quia cum Dominus Petrus oon ſit, nec fuerit hæ-
res Ioannis primi acquirentis nec mediat, nec
immediat, & ex ſupradictis non poſſit eſſe ſus
quaſitum filius, naſi ſit hæres, fruſtra præterit
aliquid in ſibi vigore illius donationis & ſtipula-
tionis in ea contentæ competere poſſe.

Item, quia cum ex ordinatione donatoris data
fuerit facultas vnum vel plures eligendi, & Gabriel
Secundus Scipionem elegerit in Terra fandi
Tronqueti, mediante donatione eidem facta, &
hæreditas inſtitutione, & acceptatione hæreditatis
illius cum beneficio inuentarij præterit Scipionem fa-
cta, ſequitur, Dominum Petrum omnino excluſum
eſſe, cum in eo deficiat alia qualitas eſſentia-
lis, nempe nominationis & electionis ex dicto teſ-
tamento requiſita.

Neque obſtat ſi dicatur, dictas duas qualitates,
nempe tituli hæreditarij, & electionis, concernere
tantum perſoonam Ioannis, non autem Gabrielis
Secundi eius filij.

Quia reſpondetur primò quoad qualitatem hæ-
reditariam, eam in vtroque calu requiſitam eſſe: ex
traditis per Cephal. diſta confil. 311. num. 50. & Pe-
regrij. diſta art. 32. num. 14. & 15. vbi quod ille qui vult
ſuccedere, debet eſſe hæres mediatos vel immedi-
atus primi acquirentis.

Reſpondetur ſecundò quoad facultatem vnum
ex liberis eligendi, illam etiam locum habere de-
bere in ſecundo ſubſtitutionis gradu (quatenus
Gabrielem Secundum grauatum eſſe ſupponere-
mus) quemadmodum io primo, cum voa parateſ-
tamenti aliam declararet: ſi ſervus plurium, & final.
ff. de legat. 1. l. vtrum, ff. de petit. hæredit. l. qui ſubſ-
titutus, ff. de legat. 1. nulla eorum eſt melior gloſſa &
interpretatio, quàm ea quæ ſit ab ipſomet teſtato-
re, per ſextum quando in verſaque parte eadem ad-
eſt ratio, aut ſaltem nulla ratio diuerſitatis reddi
potereſt: Caſanat. confil. 17. num. 7. 8. & 9. & con-
fil. 47. num. 46. 47. & 48. Hic autem vtroque ca-
ſu eadem militat ratio, vel filij erga parentes con-
tineantur in debitis obſequiis, & vt parentes
pro ſuis liberis melius conſilium capiant, voi, vel
pluribus, provt magis expediet, relinquendo.

Et hoc maxime procedit, quia ſecunda clauſula
eſt copulata cum prima, per dictiones continua-
tivas & repetitivas, io illis verbis, & ſi dicti liberi:
Rot. decif. 143. n. 3. p. 1. in reſcitur. Peregr. de fidei-
commiſſ. art. 32. in fine.

Conſtituantur prædicta: quia ſicut donator ma-
gis dilexit filium donatarium quàm ſubſtitutos,
ita magis dilexiſſe præſumimus filios donatarij,
quàm filios ſubſtitutorum: l. Publius, §. final. ff. de
cedent. & demonſtrav. Fuſar. de ſubſtitut. quaſt. 339.
num. 5. Caſanat. confil. 1. num. 20. & per conſequens
primus ſubſtitutus debet facilis includi, & diffi-
ciliſ

ciuitas excludi: idem Casanar. *confil.* 3. *num.* 29. Ergo cum filij primi donatarij inagis dilecti, non fuerint inclusi subpater, sed ad liberum patris; sequitur multo minus filius subalterum alio modo includi debere, quoniam sub libera patris electione & dispositione.

Et sane domi liberos Gabrielis Primi, præmonente eorum patre, vocauit; expressit se eos vocare æquis portionibus: quod simili modo expressisset, si liberos liberorum Ioannis æquis portionibus vocare voluisset. *vnica, §. fin. ante ad deficienti. C. de caduc. tollend.*

Vnde concluditur Dominum Petram, in quo deficiunt substantia, nullo modo posse præcedere se esse vocatum.

8 Et in effectu ipse durante vita patris, nec non dicti domini Scipionis, non quam conquestus est, licet ipse sit admodum subtilis & eruditus; certum est autem in interpretandis contrariis multum attendendam esse obseruationem: *cap. cum dilectus de consuetudine. cap. cunctis, & transit. l. si de interpretat. ff. de legib. Causalam. part. 3. decif. 18. n. 124. Peregr. confil. 14. n. 6. vol. 3.*

9 Et licet præmissa satis aperta sint, & negotium extra difficultatem omnem reponant, cum præcedentia locum habeant, etiam posita vocatione liberorum Gabrielis Secundi; tamen pro maiori exclusionis domini Petri statuendum est, dictos Gabrielis Secundi liberos non esse dispositiue vocatos, sed tantum in conditione positos: iuxta Gloss. communiter receptam in *l. Lucius, ff. de hered. institutend.* cuius opinio non solum procedit in testamento, sed etiam in contrahibus, in quibus strictior fidei debet interpretatio: & propterea liberi in conditione positi in contrahibus, non sunt ex eo vocati: quod quid dixerit Fufar. *de substitut. q. 437. num. 224.* cum alijs per eum citatis; quia in contrahitione est verior, & magis communis opinio: vt dicunt DD. per Nos longa serie citati *lib. 1. c. 98. in quæstionibus ciuilibus.*

10 A qua sententia quamuis recedatur stantibus coniecturis, & DD. nec coniecturas in medium afferant, tantisque illarum limitationes proponant, atque confundant, vt nullus fere casus contingat, in quo quis facili non possit vel affirmatiuum, vel negatiuum opinionem sustinere, cum magno Iurisconsultorum & Iurisprudenterum dedecore: vt dicit Bellon. *sup. confil. 26. num. 48.* & quæstio illa hodie sit iudicibus arbitria, vt notat Gratian. *discept. forens. cap. 9. n. 17. Mantica de consuetud. lib. 1. n. 3. num. 28.* & ita sæpius Rota Romana declatuit. Tamen in casu nostro, non solum ex supra deductis, sed etiam ex pluribus alijs constat, donatorem noluisse liberos liberorum dispositiue vocare: si enim vocatos præsupponimus omnes liberorum liberos, contradictionem & repugnantiam inducimus: admitterimus enim liberos parentum exclusum, qui cum vocati non sint, auari non poterunt: *lib. 10. C. de fideicom. Bartol. & alij communiter in l. centurio ff. de vnglar. Rota decif. 486. n. 2. l. p. 1. in recentior.*

Si verò liberos duntaxat eorum, qui fuerint electi, vocatos supponimus, sequitur aliud absurdum, nempe quod liberi Gabrielis Primi minus dilecti, excludunt filios masculos Ioannis, qui a patre non fuissent electi: ergo ad vitandum absurdum, concludendum est liberos in conditione positos non esse vocatos.

11 Præterea clarior colligitur coniectura voluntatis dicti donatoris, qui mandauit dotem quinque co-

eorum scutorum aut de bonis vincularis assignari filiabus Ioannis. Quod si filios filiorum illius dispositiue vocare voluisset, dotem etiam illorum filiabus assignari mandauisset: Menoch. *confil.* 327. *numero 70.* Fufar. *quæst.* 480. *num. 9. & 11. & confil.* 55. *num. 7.*

Nec quidquam nocet coniectura ex eo desumpta, quod agitur de descendentibus. Quia illa nihil facit ad propositum, & illam reiecit Rota apud Baratt. *decif.* 387. *numero 1. & decif.* 385. *numero 8.* Thesaur. *decif.* 96. *n. 7.* Bellon. *num. confil.* 26. *n. 56.* ubi testatur de communi.

Similiter nihil nocet qualitas masculinitatis, etiam coniuncta cum digressionem ad plures gradus substitutionem: Rota *decif.* 486. *numero 17. & 18. parte 1. in recentior.* Baratt. *diff. decif.* 387. *numero 3.* Gabriel. *confil.* 123. *numero 28. vol. 1.* Rota *decif.* 1154. *numero 3. parte 1. aduersus.* Gratian. *c. 352. n. 13. & 14. Peregr. confil.* 152. *numero 9. vol. 5.* Suid. *confil.* 315. *numero 49.* Rota *decif.* 538. *numero 7. parte 2. in recentior.* Quod maxime locum habet, quia masculi non sunt positi in conditione affirmatiua, sed negatiua: Ruin. *confil.* 134. *num. 5. lib. 3.* Rustic. *de filiar. condit. post. lib. 2. c. 5. n. 12.* Casanar. *confil.* 4. *num. 266.*

Et hoc maxime procedit, quia aliunde colligitur, donatorem nullam habuisse intentionem conservandæ agnationis: Baratt. *diff. decif.* 387. *numero 3.* cum quia permisit donatarum stipulari pro se, & suis heredibus & successoribus quibuscumque, nam quia nullum perpetuum fecit fideicommissum, neque grauamen liberis liberorum inuixit, nec ad multos substitutionum gradus processit, nec ad substitutionem omnem terminauit in Gabriele Primo, cuius liberos tantum in casum vulgarem ipsi substituit, nec feminas masculis non extraneis vocauit, nec bonorum alienationem prohibuit, nec deficientibus masculis iussit arma & insignia sue familiaris deferri, nec vicinolos extraneos vocauit de quibus omnibus, Fufar. *quæst.* 437. *n. 33. vlt. ad 43.* Imò quod plus est, permisit Ioanni de dictis bonis donatis ad liberum disponere, ita vt si decem liberos habuisset, totidem portiones de dicta Terra, quæ non magni est valoris, & viz tuot temporis excedebat valorem octo millium scutorum, fieri permisisset, quæ omnia fuor contraria conferuationi agnationis.

Necque dicatur, filios filiorum censeri vocatos, stante dictione collectiua, *enfans* iuxta Rotam *decif.* 266. *numero 10. & 11. & decif.* 300. *numero 3. parte 1. in recentior.*

Respondetur primò, quod haec coniectura temprobat Menoch. *libra 4. præsumpt. 76. numero 76.* Rota Bononiensis relata per Gionagnon. *confil.* 82. *num. 165. lib. 1.* Fufar. *quæst.* 437. *numero 205.* Cephal. *confil.* 419. *numero 30. 31. & 74.* Maxime quando cum nomine liberorum, non ad iura verba denotantia trahunt temporis: Suid. *decif.* 346. *numero 8.* *confil.* 354. *n. 20. vers. nec dicatur.* Rota *decif.* 337. *n. 2. & 11. p. 1. recentior.*

Secundò, quod cum donator discretiue loquutus fuerit de liberis, & de liberis liberorum, non potest in primo casu nomine liberorum intelligi, nisi de liberis primi gradus: Rota *decif.* 473. *numero 21. parte 4. tom. 2.* Menoch. *confil.* 123. *numero 8. 9. & 10.* Gionagnon. *confil.* 124. *numero 55. lib. 2.* Suid. *confil.* 354. *num. 6. vers. id quod ostenditur.* & in effectu dum donator loquitur de doce filiabus constitutenda, sumit nomen, *Enfans*, pro opponitur nomini, *des filles*, disponens & ordinans quæ *enfans mascul*

56 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

de Gabriel donneront cinq cents escus aux filies de Jean, au cas &c.

- 10 Tertio, variz sunt DD. Galliz opiniones circa interpretationem dictionis, *enfans*: non licet plures, quos allegat superius parte 1. *quest. ciul. § 1. n. 11.* existimor dictionem illam esse collectiuam, & æquiuale dictioni *liberorum*. Tamen alij plures existimant hoc nomen, *des enfans*, solos liberos primi gradus contineri, vt notat Montoloio *arrest. 26.* Mornac ad l. 1. §. *de iussu testam.* Pelxus *quest. iussu. 18.* Brodeau ad Loët in *notis addit. ad litteram S. num. 8.* in vltima editione, ann 1656, & ita iudicatum per Rotam Romanam in *causa Domini d' Aubres*, seu in *Auenionen. fideicommissi coram R. P. D. Pirouano die 7. May 1658.* superius iohetta exp. 12. *numero 21.* In qua causa ego scripseram pro Domino d' Aubres; siquidem Domina Richards in testamento substituebat Dominum Gabrielem de Grilleis, casu quo *les enfans maîtres de Noble Pierre de Gerards* decederent *sunt enfans maîtres*. Et cum Dominus d' Ampus nepos ex filia Petri prætenderet se vocatum, fuit exclusus vt non comprehensus sub nomine, *des enfans*. Et sane ex communi vsu loquendi, nepotes sub nomine, *des enfans*, non contineri dixi *suprà* parte 1. c. 99. n. 18. maxime quando agitur de personis impetitis.

Noo nocet etiam, quod donator voluerit docem nunt non capi, nisi in subsidium, de dicta Terra Sancti Tronqueti. Quia hoc solum respiciebat fauorem liberorum primi gradus Ioannis, qui erant dispositi vocari: imò ex hoc desumitur argumentum ad exclusionem substitutionis liberorum secundi gradus, cum in eorum fauorem nollam fecerit similem prohibitionem circa restitutionem dotium.

- 21 Nec similiter obstat quod agatur de Castro & Iorisdictione: quia cum donator non iusserit illam integram conservari, sed plures portuiculas fieri permisit, & ageretur de iurisdictione modici valoris, que tunc non dependebat à supremo Principe, sed à Domino Barone Serignani, nec habebat ius aliquod meri aut mixti imperij, & ideo eam solum Bastitam vocat Bertrand. *confil. 1. in princip. vol. 1. postier.* coniectura huiusmodi non est magni faciendi, prout eam non magni facit Fufus. *quest. 480. n. 77. versic.* Hæc tamen declarant: Alciat. *confil. 2. num. 31. versic.* non obstat quod donator: lib. 8.

Vnde concluditur, Dorsinuum Petrum ex primo capite non esse vocatum.

Ad secundum Caput paucis respondendo, concluditur similiter Dorsinuum Petrum non esse vocatum.

- 22 Nam præsupposito quod non sit vocatus in primo capite, prout non esse ostendimus, non est etiam vocatus in secundo: vt dicit Rot. *dicta decis. 486. num. 21. parte 1. recentier.* & vocatio est vnus ex requisitis ad recipiendam Titia Seno, §. *Scia liberis §. de legat. 2.* intelligendo prout *suprà* cap. *præcedenti*, num. 4.
- 23 Sed postea citra veri præiudicium, quod fuisse vocatus in primo; non tamen ideo censetur vocatus in secundo: quia ex substitutione actiua nihil inferretur ad passiuam: Petegit. *confil. 47. n. 15. vol. 1. Sord. confil. 315. n. 13.*

- 24 Et positi in condicione etiam in casibus, in quibus sunt vocati, non censentur inuicem reciprocè grauati: Rot. *dicta decis. 538. num. 3. part. 2. in recentior. & decis. 486. num. 22. parte 1.* & ab hac sententia tunc tamen esset recedere: 10 consilio 10, vel iu-

dicando; vt dicit Fufus. *quest. 441. num. 2. versic. exstimo* ego, maxime cum debeat omnia requisita, de quibus in *dicto §. Scia liberis*: & oulle concludentes addit coniecturæ, immò omnes coorta fideicommissum, & multo magis contra recipiendam, vt *suprà* fusiè demonstratum fuit, & optime deducit Fufus. *confil. 17. à n. 27. per multos sequent.*

Vnde constat nullum in casu proposito adesse fideicommissum in fauorem dicti Domini Petri.

CAPVT CXX.

Expenduntur variz coniecturæ tam vocationis, quam exclusionis liberorum potiorum in condicione: nempe ex qualitate descendente, masculinitatis, donationis filiarum ordinatæ. De coniectura posita ab absurdo vitando, à verisimili mente testatoris, & aliis similibus.

SVMMA RIVM.

1. *Quod agatur de descendentiis, non est coniectura vocationis liberorum postiorum in condicione.*
2. *Reiicitur vocationis coniectura ex eo quod agatur de contratu.*
3. *Ex dispositione in rem concepta quando oriatur coniectura vocationis.*
4. *Fideicommissum quantumvis reale, restringendum est ad personas, & casus expressos.*
5. *Qualitas masculinitatis quantum operetur ad inducendam filiorum vocationem.*
6. *Quando pater stipulatur pro se & heredibus & successoribus quibuscumque, liberi vocantur tanquam heredes, non tanquam liberi.*
7. *Vocatio liberorum postiorum in condicione excluditur per contrarias coniecturas.*
8. *Agnationis coniectura contraria est bonorum diuisio in plures successores.*
9. *Per illa verba, si tunc viuat, sit vt vinente granato exipiet substantia.*
10. *Quando testator mandauit feminas dotari in certo casu, ex eo oriatur coniectura exclusionis fideicommissi in alio casu.*
11. *Si testator in vno casu filios in condicione posuit expressè vocauit, excluditur coniectura vocationis in alio.*
12. *Coniectura ab absurdo vitando potens est pro exclusionem vocationis.*
13. *Electio confessor facta per eum qui habet facultatem eligendi per donationem, aut heredi infortunio.*
14. *Excluditur vocatio ex coniectura posita à verisimili mente testatoris.*

In eadem causa, de qua in *præcedenti capite*, super prætenso fideicommissio Sordii Trooqueti, proposita fuerunt dubia, quibus responsum fuit vt sequitur.

Ad primum, quod Petrus videtur vocatus, licet tantum in condicione pateris, quia est descendens à primo donatore.

Respondetur, quod licet agatur de descendentiis in condicione pateris, verus est ipsos non censeri dispositi vocatos, nisi cooccurrentibus con-

Quis

Autis sufficientibus: Thefaur. *decif. 96. n. 7.* Bellon. *imfil. 26. num. 36.* vbi hanc commoem elle opinoem testatur.

Ad fecundum, quo opponitur liberis in conditione pofitos in contradietione, cenferi difpofitione vocatos. Respondetur contrarium elle verum, & magis communi receptum, vt offendimus alijs *part. 1. cap. 98. quæst. ciuil.* citatis ad hoc plufquam 30. DD. quibus nunc addo Cincer. *lib. 1. cap. 1. num. 102.* & ita alijs fuit iudicatum per Clarif. D. Argelini pro communicare Villæ Infulæ, contra D. de Nelmood.

Ad tertium, dum dicitur agi de difpofitione in tem concepta, & de fideicommiſſo reali, cum agatur de re particulari, & ideo pofitos in conditione cenferi vocatos: ad quod allegatur Caual. *decif. 3. quæ* est repetita in *recensur. decif. 231. part. 2.* Respondetur folam illam circumſtantiam quod agatur de re particulari non fufficere, vt liberi pofiti in conditione cenferantur difpofitione vocati, vt ex communi ſententia plurimos allegans concludit Fuſar. *de ſubſtitut. q. 467. n. 104.*

Decilio vero Canalenij, & alia quæ in contrarium allegari poſſunt, loquuntur quando teſtator adiecit aliqua verba denotatoria onus reale & perpetuum, quod non eſt in caſu noſtro; veluti ſi dictum fuiffet, quod bona ſemper deuoluerentur ad proximiores, vt dicitur in *dicta decif.* alioquin ex ſimplici fideicommiſſo ſuper re certa non reſultat vocatio pofitioem in conditione: Peregr. *de fideicom. art. 28. num. 16. verſic. vera.* vbi dicit contrarium opinioem ratione & veritate catere. † Idem Caualet *decif. 13. num. 3. & 4.* vbi dicit fideicommiſſum reale reſtingendum eſſe ad perſonas, & caſus expreſſos: Rot. *in recensur. decif. 100. num. 28. parte 1.* & in omnem euentum etiam in fideicommiſſo reali, vt illi ſit locus, probandum eſſe conditionem fuiſſe pofitam, & ſic Gabrielem filium Ioannis deſceſſiſſe ſine liberis masculis, qui caſus non euenit, cum reliquerit dictos Domios Quiſpionem, & Petrum: Caualet. *dicta decif. 53. numero 5.*

Ad Quartum, dum dicitur inductam eſſe vocationem ex ſæpius repetita qualitate masculinitatis, propter quam donator videtur reſpexiſſe ad perpetuam conſeruatioem ſuæ agnationis: Rot. *decif. 266. num. 15 parte 2. recensur.*

Respondetur, quod ex repetita masculinitatis mentione non ſunt inducenda nouæ ſubſtitutiones: Surd. *conſil. 315. n. 49.* Peregr. *conſil. 152. num. 9. vol. 1.* vbi quod qualitas masculinitatis nihil operatur niſi quoad vocatos in caſibus in quibus ſunt vocati: Rota *decif. 486. num. 17. & 18. parte 1. in recensur.* Quod maxime procedit, quando aliunde non colligitur intentio teſtatoris circa conſeruatioem agnationis: Gabriel. *conſil. 123. numero 28. vol. 2.* Gratian. *diſcept. forenſis. 312. m. 13. & 14.* Rot. *decif. 115. n. 3. p. 3. diuerſ.*

Ad vltimum, dum dicitur non obſtare defectum ſtipulationis, per *quæſit. & donat. qua ſub modo.* Respondetur difficultatem conſiſtere in eo, quod ſtipulatio contenta in donatione de qua agitur, ſuit inſtituta per Ioannem filium pro ſe, & ſuis hæreditibus & ſucceſſoribus quibuſcumque ſtipulante, quo caſu liberi non cenſentur vocati tanquam liberi, ſed tanquam hæreſes: Surd. *decif. 322. per totum.* Peregr. *de fideicom. art. 32. num. 19.* Camille de Med. *conſil. 42. per totum.* Vincent. de Franch. *decif. 213. num. 56.* quod procedit non obſtante qualitate masculinitatis appoſita: Surd. *decif. 322. num. 81.* & ideo

cum D Petras non ſit hæres mediatus, nec immediatus primi acquirentis, ſuccedere non poteſt: Peregr. *de fideicom. art. 32. num. 14. & 15.* ita vt non ſufficiat quod ſit hæres aptitudine, ſed debeat eſſe hæres actu per adiectionem actualem hæreditatis, cum agatur de qualitate hæreditatis appoſita in contractu: Peregr. *de fideicom. dicto art. 32. num. 3. verſic. ſed contra:* quem cum moleſtis alijs citat & ſequitur Fuſar. *de ſubſtitut. q. 340. n. 21.*

Sed vt res clare euadat, attendendæ ſunt conditiones contrariæ intentioni actoris, cuius intentionem ſufficit per ſimiles conſuetudines dubiam reddere, cum agatur de illam excludendo ad fideicommiſſo: Gabriel. *conſil. 132. num. 37. vol. 1.* Riminald. *in conſil. 358. n. 172.* Piſtor. *lib. 4. quæſt. 9. numero 82.*

Primo igitur pro fideicommiſſi exclusione facit, quod donator nullam habuit intentionem conferuandi bona in agnatione, ſed voluit fideicommiſſum ſuum deſicere extraneis liberis primi & ſecundi gradus Ioannis donatoris, cum dederit facultatem Ioanni diſponendi de bonis donatis in totum, ad fauorem vnus, vel plurius ex ſuis liberis masculis, ad totalem diſpoſitionem & voluntatem ipſius. Si enim conſideraſſet aliquam continuationem & perpetuitatem fideicommiſſi, mandaſſet vnum eligi, non autem bona diſtribui permiſiſſet inter plures, & duodecim ſuppoſitiones ſi Ioannes duodecim mafculos habuiſſet, quia per diſpoſitionem ampliffimam quæque patrimonium corruptum eſt, & nullum eſt tam pingue patrimonium, quod non multiplici diſpoſitione redigatur ad minimum: *cap. ex litteris, de pignorib. ibi, propter poſſeſſionem inuenerit:* cum alijs citatis per Surd. *conſil. 375. numero 13.*

Secundò, ſi teſtator habuiſſet intentionem conditionis & perpetuandi fideicommiſſum, non ordinariſſet illud extingui in perſona Gabrielis Primi. Et tamen expreſſe mandauit, quod ſi Gabriel Primus viueret, tempore caſus euenientis, liberi ipſius non admittentur ad fideicommiſſum: vt patet ex illis verbis, *veluti que ſeſſus huius appurtenantur ad Gabriel' ſi ille eſſet viuus, & ſi ille eſſet viuus, & ſeſſus huius maſter:* quod non ſolum apponitur in medio, ſed etiam in fine ſubſtitutionis: verba enim illa, *ſi ille eſſet viuus,* continent conditionem negatiuam, ita vt per exiſtentiam Gabrielis, eius liberi excludantur: Bartol. in *l. ſi ſta ſeruum, num. 2. ff. de liber. & poſtulum.*

Tertiò, ſi donator conſideraſſet filios ſecundi gradus Ioannis, eoſque vocare diſpoſitum voluiſſet, proſpexiſſet filiabus liberorum dicti Ioannis de dote, ſicut proſpexit filiabus primi gradus euſdem Ioannis: quod cum non fecerit, conſtat eius intentionem fuiſſe, vt liberi primi gradus Ioannis de bonis illis ad libitum diſpoſcere poſſent: conſiderans videlicet non eſſe opus prouidere ſuper dotatione illarum, quia bona apud ipſarum parentem libera permanebant: Menoch. *conſil. 327. numero 69. & 70.* vbi dicit quod etiam in caſu plurius ſubſtitutionum factarum cum adiectione masculinitatis, ſi teſtator adiecerit formam debere dotari in vno caſu, ex hoc colligitur ſubſtitutionem non eſſe extendendam ad aliam: & in hanc ſententiam deſcendit Fuſar. bene explicans, in *tratt. de ſubſtitut. q. 480. n. 11.* vbi dicit quod conſuetudo repetitionis fideicommiſſi cetras, quando o teſtator mandauit dotari filias iſtitutorum, & oio inopaduit dotari filias poſtoreum in conditione.

Quartò, quia quando donator voluit diſpoſitionem aliquam

aliquos vocare, id expressit, ut videre est in filiis primi gradus Ioannis, cum mandat quod bona perveniant ad liberos masculos Ioannis item dum vocat liberos Gabrielem Primi dispositum loquendo: at verò liberos liberorum Ioannis non vocat dispositum, sed tantum in conditione ponit. Quod si illos vocare voluisset, hoc utique expressisset in liberis secundi gradus, quemadmodum expressit in liberis primi gradus, & in liberis Gabrielem Primi, quia cum disponens aliquos in una parte dispositionis ponit tantum in conditione, alios verò ponit in dispositione, tunc positi in conditione non censentur vocari, quia si disponens illos vocare voluisset, hoc utique expressisset, quemadmodum expressit in aliis: ut dicit Socin. *Sen. consil. 116. n. 1. vol. 3. Intrigol. de iustitia. cent. 3. quest. 162. num. 168. Menoch. lib. 4. presump. 76. num. 19.* ubi dicit hoc casu cessare coniecturas vocationis positorum in conditione. Et sane si testator voluisset dispositum liberos secundi gradus vocari, hoc utique expressisset, quemadmodum expressit in ceteris, quod cum non fecerit, facere noluisse credendum est: *l. vici. §. si autem ad deficientem, C. de caduc. test.*

13. Quinto, quia si liberi secundi gradus & ultiorum essent dispositum vocari, sequeretur absurdum, omne, quod si Ioannes habuisset plures masculos ex quibus unum tantum elegisset, pro ut facere poterat, deinde verò dicti liberi masculi non electi reliquissent liberos, liberi primi gradus non electi excluderentur ex ordinatione disponentis, & tamen illorum liberi essent vocati, cum praeceperatur ex aduerso nullam dari electionem in liberis secundi gradus, sed omnes in totum admitti: vnde liberi secundi gradus admitterentur, & illorum parentes excluderentur, quod est absurdum: quia filij primi gradus dicuntur magis dilecti: *l. Pabini. §. final. ff. de condi. & demonstrat.* & sic facilius debent includi, & difficilius excludi: *l. cum ita, §. in fideicommissis, ff. de legat. 2. Casanat. consil. 3. num. 19.* Valet autem coniectura ab absurdo vitando in omni dispositione: *l. in ius absurdum, ff. de ben. libere. Mantica. de comest. lib. 3. tit. 7. per totum,* esset autem absurdum, si liberi liberorum Ioannis essent omnes vocati, & tamen eorum parentes essent exclusi per electionem voius à Ioanne factam, ut supra dictum est.

13. Sexto, quoniam liberi secundi gradus non sint vocati tamen, posito circa veri praedictum, quod adesset vocatio, sicut Ioannes potuit unum ex liberis eligere, ita & Gabriel Secundus filius Ioannis potuit eligere, & facultas eligendi censetur in eo repetiri, cum una pars testamenti aliam delectet: *l. qui filios, ff. de legat. 1. l. si servus plurium, §. finalis, ff. de ad. tit. maxime cum eo casu militaret eadem ratio obsequij per liberos patri praestandi: quo sic stante, Gabriel Secundus tam per donationem quam per institutionem heredis censetur elegisse Ioannem Scapione in bonis ab Avo venientibus: ut docet Fontanell. de pact. impub. lib. 4. gloss. 5. num. 64. fol. nubi 92.*

14. Septimo, quia donator liberos primi gradus non omnes vocat, sed tantum eligendos. Deinde dum tractat de liberis Gabrielis, omnes vocat aequalibus partibus & portionibus; at verò dum agit de liberis liberorum, illos simpliciter ponit in conditione. Quod si illos vocare voluisset, quemadmodum in Gabriele Primo expressit portionem, ita in liberis secundi gradus Ioannis, aut porciones expressisset, aut illorum parentibus eligendi facultatem concessisset: quod cum non fecerit, concludendum est illum non habuisse animum dictos filios secun-

di gradus Ioannis dispositum vocandi: valet enim argumentum ex verosimili mente contrahectorum: *Gloss. in l. veteribus, ff. de pact. Mantica. de iacis. comest. lib. 3. tit. 1. per totum.*

Ex quibus sequitur, quod etiam si adesset coniectura vocationis, illa ex contrariis coniecturis ad nihilum redigeretur.

CAPVT CXXI.

In hoc capite continetur vltima Decisio Rotæ Romanæ lata in prædicta causa, de qua in duobus capitulis præcedentibus, vltra alias Decisiones insertas *supr. cap. 55. part. 1. hanc quæst. Civil.* Et deciditur, liberos hoc casu non esse vocatos, licet in conditione positos, reiectis coniecturis pro vocatione allatis, & approbatis aliis quæ contra vocationem deductæ fuerunt. Confirmatur doctrina deducta ex stipulatione interposita per Donatarium pro se, & suis heredibus & successoribus quibuscumque. Et confirmantur prædictæ Decisiones in eadem causa factæ.

DECISIO

S. ROTÆ ROMANÆ

Coram R. P. D.

C E L S O;

In causa Avenionensi Fideicommissi,

Lunæ 22. Aprilis 1652.

1. Fideicommissum ad certas personas restrictum vltra illas operari non debet.
2. Ex eo solo quod agitur de descendensibus, non ideo positi in conditione censentur vocari, licet in descendensibus leniores coniectura sufficiat.
3. Ampliatur, ut præcedat etiam ageretur de substitutione contrahendi.
4. Sola consideratio masculinitatis non arguit contemplationem agnationis.
5. Mentio filiorum facta sub qualitate legitimorum & naturalium, non ideo inferitur vocatio positorum in conditione.
6. Qualitas Castri iurisdictionalis non attenditur, si adveniens post tempus testamenti.
7. Et etiam si adesset tempore testamenti, non sufficit ad arguendum vocationem.
8. Exclusio feminarum restricta ad certum gradum non arguit vocationem masculinam in conditione positorum.
9. Si testator iusserit filiam dotari in quibusdam gradibus, non sequitur vocatio masculinam in aliis, nisi ex eo concludatur.

10. Licentia alienandi certa qualiam bona pro deo vniuersi (semina), excludit perpetuum fideicommissum.
11. Digressio ad plures substitutionum gradus quando facta intelligatur.
12. Quando una substitutio pendet ab euenia alienandi, habentur pro unica substitutionis gradu.
13. Stipulatio pro heredibus & successoribus quibuscunque, est contraria substitutioni agnatis: & eum. 15.
14. Clausula, Ad omnimodam voluntatem, continet facultatem plenissimam disponendi de bonis donatis.
16. Clausula, Bene vult & intelligit, debet explicari iuxta eodem themate præcedenti.
17. Facultas alienandi stare potest cum fideicommissis, quatenus illa non fuerit reditua ad altum.
18. Ratio agnatiois conservandæ, quæ sit: statim agnatis bona possunt transire ad extraneos.
19. Substitutio vulgaris non euenit conservationi agnatiois.
20. Quæda agitur de viro perito, aut de testamento facto cum consilio iurisperiti, valde ardua est locus discretus in testamento.
21. Si vius tantum succedere debet, & substitutio facta sit cum conditione si sine liberis, illa deducit cum liberis substitutio exprimitur, & sit unum est fideicommissum graduale & perpetuum.
22. Fideicommissum relatum ad rem, si fuerit restitutum ad certas personas, ex reali efficitur personale.
23. Explicatur Decisio Rota Romana in Bononiensi fideicommissi de Turti, cotam DD. Vetrospio & Manzanedo.
24. Defectum verbi tralium temporis successum importantibus, filij in conditione positi deficiunt exheredari vocati.
25. In materia consuetudinaria, in dubio iudicandum est non adesse fideicommissum.

ANDEM post plures propositiones, resolutionem fuit pro confirmatione Sententia Rotalis declarantis, non consistere de fideicommissi Baptiste ad fauorem Petri de Pol super Castro Sancti Tronqueti. Fundamentum resolutionis fuit, quia cum idem Baptista Castum prædictum donauerit Joanni eius filio stipulanti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunque cum hoc, quod si dictus Ioannes decederet cum liberis masculis legitimis, & naturalibus, illud spectaret ad unum, vel plures, secundum totalem dispositionem, & voluntatem eiusdem Ioannis; si vero ipse, & eius filij sine liberis masculis decederent, pertinerent ad Gabrielem secundogenitum si viveret, sin minus ad eius liberos, nulla facta mentione Petri, non potest Petrus quicquam prætereire: quia fideicommissum restitutum ad certas personas, ultra illas operari non debet: Ita in Leonesi, num. 21. ff. de leg. 1. Dec. cons. 210. num. 5. Caffr. consil. 97. num. 2. lib. 2. Menoch. cons. 220. num. 128. Peregr. de fideic. art. 1. num. 27. Rot. dec. 24. num. 10. p. 4. tom. 2. recen. & dec. 195. num. 6. & 7. part. 5.

Neque ex eo, quod Petrus fuerit positus in conditione, potest dici de ipsius vocatus, dum pro non concurrent efficacem, & concludentes coniecturæ vocationem suadeantes, ut est Gloss. commu-

niter approbata in l. Lucius, la 2. ff. de hered. instit. quam procedere etiam in descendentiis firmavit Rot. cotam Buzat. dec. 387. numero 1. & 2. & in recen. dec. 221. numero 2. part. 5. Licet in illis leuioribus requirantur, quam in transuersilibus: idem Buzat. dec. 385. in princ. vers. amen illa, & d. dec. 387. numero 2. vers. & quomodo, & dictum fuit in Bonon. fideicommissi de Sancti 17. Marry 1648. coram R. P. D. meo Bichio.

Ac etiam si agatur de dispositione facta per viam contractus, & donationis, ut not. Peregr. de fideic. art. 28. numero 29. Mant. de tac. sub. 2. tit. 14. num. 19. Fib. de Anna cons. 52. numero 12. lib. 1. Cancet. var. libro 1. caput 1. numero 102. Rota in Melitana hereditaria 27. Marry 1623. coram me. Selenien. cum alijs per Add. ad Buzat. dec. 385. num. 10. vers. quod præcedit.

Pro recessu autem ab opinione Glossæ, non approbatur Domini coniecturas alias deducitas, & tepentes hodie pro parte Petri. Si quidem qualitas masculinitatis non est considerabilis, deficiente ratione absoluta conservanda agnatiois, quæ argui minime potest ex sola vocatione masculinorum, ut notat. Gabr. qui talem coniecturam affirmat esse leuem, & communiter reprobatam cons. 93. numero 39. & seq. lib. 2. Giouagn. riss. 2. numero 147. & seq. libro 1. Caland. cons. 38. numero 92. & 94. Rota dec. 86. numero 17. parte 1. in recen. dec. 667. num. 10. parte 2. dec. 272. numero 19. & dec. 279. num. 10. parte 6. vbi firmat maximam adesse differentiam inter masculinitatem, & agnationem, & in Interuen. fideicommissi 14. Decembris 1646. coram R. P. D. meo Bichio, & plures cumulat Gratian. discept. for. cap. 999. numero 6. vbi loquens in iurisdictionali bus, hinc, quod per qualitem supradictam censetur tantum contemplatus sexus, non autem agnationis, & comprobat Peregr. de fideic. art. 26. numero 12. Suid. cons. 308. numero 14. & cons. 448. num. 2. Rota d. dec. 667. num. 10. vers. magna est, potest 2. recen.

Altera verò coniectura, quod filij Gabrielis fuerint positi in conditione cum qualitate expressa, quod sint legitimus, & naturales, & de legitimo matrimonio procreati, patet est valde debilis, cum ve plurimum sit solita apponi positus ex filio Notariorum, qui ex voluntate Testatoris, ut ait Noguerol. allegat. 23. numero 34. & 35. Fontanel. de post. supradicta. 4. glof. 14. numero 13. Gruiell. dec. 125. numero 77. aliqui etiam per Modern. Cremon. riss. 147. num. 9. & 10. Et illam tanquam vnam plures Rota reiecit, sequendo decisionem Theaur. 96. num. 26. ut testatur Buzat. dec. 385. numero 8. & de magis communem etiam in re iuribus descendentiis firmatum fuit in dec. 221. num. 1. p. 5. recen. cum pluribus adductis per Ramon. cons. 100. num. 45.

Prætenso quid donatio facta fuerit de Castro insigni, & iurisdictionali, non bene iustificatur in facto, saltem de tempore donationis, & consistit fideicommissi, prore ex aduerso iustificari deberet: ex not. per Peregr. de fideic. art. 63. num. 46. Mant. de tac. sub. 2. tit. 10. n. 3. Fulst. de sub. quæst. 7. lib. 6. 64. Item si posita supradictæ huiusmodi qualitas, prore videtur apparere ex acquisitione posita facta per Gabrielem de iurisdictione alta, media, & infima, nihil potius operari possit: arg. nixi in l. quilibet ergo, ff. de his qui iur. infam. & in l. iur. iur. C. de probat. Bald. cons. 167. post med. vers. item quando, lib. 5. Peregr. de fideic. art. 24. num. 29.

Et tamen contrarium cum obstante qualitate prædicta,

60 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

prædicta, per text. in l. pater filium, §. Iulius Agrippa, de leg. 3. probat expresse Alciat. lib. 8. conf. 2. numero 11. vers. nec quicquam facit. & lib. 9. conf. 129. per tot. l. al. conf. 96. sub numero 10. vers. serui non obstat, lib. 4. Rimin. iun. conf. 63. 2. numero 113. lib. 6. Gratian. cap. 2. Ro. m. 2. 1. & seqq. Sot. dec. 238. n. 16. circa med. cum rel. per Add. ad eandem, dec. 125. num. 1. & 6.

8 Exclusionio feminatum non fuit geoceralis, & absoluta, sed restricta ad filios solius donatorij, ut patet ex illis verbis: Item casu quo Ioannes post eius obitum relinquere filias, & Gabrielem, aut eius liberi, qui habebunt d. substitutionem, teneantur vnicuique filiarum d. Ioannis solue re scuta 500. aurea, dum in matrimonio collocabuntur. Vnde eum de tali dote non prouiderit neptibus, sicuti fecerat ad fauorem filiarum, quas excluderat; eadem neptes nec censentur ab hereditate exclusæ, nec exinde oportet lo condicione positi ad fideicommissum vocati: Paris. conf. 41. num. 59. lib. 3. Curt. iun. conf. 11. num. 4. vers. nec obstat, lib. 1. Gouagnon. conf. 82. num. 1. 64. lib. 2. Rota dec. 485. num. 5. vers. aderat praesent. p. 4. dicit. & rec. dec. 151. n. 8. & 9. & dec. 195. n. 17. p. 5.

9 Et simili responsione remouetur aliud obiectum deducum ex prohibitione facta per Testatorem, ut dos Clementiz vxoris Donatorij detraheretur ex dicto Castro, nisi in casu, quod alia bona non sufficerent, nam casus d. restitutionis purificari debebat per motum eiusdem Donatorij durante fideicommissio in eius filius dispositus vocatis, quatenus suspenderent, nisi minus in Gabriele sen. eumque donans non idem disposuerit de dote restituenda vxoribus filiorum Ioannis, inest, quod illos grauare noluerit, ex Paris. Gouagnon. & alius supra deductis. ¶ Ultra quod licetia alienandi Castrium pro restitutione dotis Clementiz, excludit voluntatem perceptoris fideicommissi, quia bona semel ex fideicommissio extracta, sub illo amplius non redeunt: Aym. conf. 186. num. 14. Gabr. conf. 111. n. 7. & 8. lib. 2. Rota dec. 109. n. 3. & seq. part. 1. recent. & in Romana Casali Aguz. ann. 16. Decembris 1641. coram R. P. D. meo Rota.

10 Digressus ad plures substitutionum gradus nullo modo videtur subsistere; nam post substitutionem in qua filij fuerunt positi in condicione, in quibus terminis loquitur Aochar, auctor huius coniecturæ. conf. 74. num. 2. vnica legitur facta substitutio in fauorem Gabrielis sen. et in vita, sin autem eius filiorum, quæ vii per vulgarem expirabat in ipso Gabriele, seu eius filiis, dum non adfuit verba tradium temporis importantia: iux. doct. Cuman. in Leumita, §. in fideicommissis, numero 4. de leg. 2. Grat. discept. for. cap. 36. numero 4. & seqq. Rot. dec. 473. numero 10. parte 4. tom. 2. rec. n. dec. 151. n. 1. dec. 221. numero 6. & dec. 326. numero 5. & 6. p. 1. & dec. 272. num. 13. parte 6. & fuit dictum in Bonon. fideicommissis 7. Iunij 1647. coram Reuerendiss. Terracina. Et ideo illa oon erat sufficiens, cum ad dictum effectum plures requirantur substitutiones, ex adductis per Gouagnon. conf. 82. numero 20. vers. sexto. Paris. lib. 1. Menoch. conf. 706. numero 6. Cancr. var. parte 1. capite 1. de substit. numero 133. Rot. in Bonon. fideicommissis de Sanzili 16. Martij 1648. coram R. P. D. meo Richiæ.

11 Immo necetum ante potest considerari talis digressus: Quia, cum tam prima substitutio facta de persona Ioannis si sine filiis, quam altera de filiis ipsius patet si sine liberis moderentur, penderet ab obitu eiusdem Ioannis, pro vnica substitutione se-

putantur, ut dixit Rot. dec. 272. sub numero 14. & 71. parte 6. rec. & in Romana fideicom. de Ferraribus 19. Novebris 1646. & 29. Maij 1647. coram R. P. D. meo Penting.

12 To contrarium verò validiores viæ fuerunt coniecturæ pro exclusione fideicommissi adductæ: nam donatio Castri stipulata fuit pro hæredibus, & successoribus quibuscumque; sub quibus verbis, septies in donatione repetitis, comprehendi hæredes etiam extraneos, firmat Rota dec. 251. n. 5. & 6. parte 3. recent. in Sarfinaten. fendi 22. Iunij & 18. Decembris 1645. vbi cumulat. conecord. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Romana domus 25. Februarij 1647. & 9. Decembris 1650. coram me, & in terminis Gloff. in l. Lucius, d. stipulationem ponderarunt Fab. de Aona conf. 3. num. 11. & 13. lib. 1. & alij relati per Moder. Cremos. refol. 147. num. 14. ¶ Concurrentibus præteritis alijs verbis, ad eundem voluntatem, quæ importat pleonissimam facultatem de bonis donatis disponendi: iuxta Gloff. in clem. 1. verb. amittendam, de ser. comp. benoch. conf. 1. numero 256. & seq. Alciat. resp. 4. num. 31. vers. suadet: lib. 4. Rota in Maceraten. pecunia 20. Iunij 1644. coram Eminenti. Card. Othobono.

13 Quæ coniectura eo fortius virget videatur, quia Ioannes donatarius conuersus ad donationem receptam iura sua competente super bonis paternis remisit eidem patri stipulanti pariter pro hæredibus, & successoribus quibuscumque; nam sicuti hæc stipulatio importat libertatem bonorum, & exclusionem fideicommissi ad fauorem patris, Rota in Romana successione de Cornetibus, 13. Iunij 1642. & rescriptum, coram Reuerendiss. D. meo Decano; Ita etiam eundem effectum præter casus iobis expressos operari debet hæc secunda ad fauorem filij; ut in proposito ratio iocatur Ramon. conf. 100. n. 285. Rot. in Romana datus, seu fideicommissi de Anguillaria 28. Ianuarij 1641. coram R. P. D. meo Echio, & in Tiburtina Callris S. Angeli 11. Martij 1650. coram R. P. D. meo Melina.

14 Nec stipulationi prædictæ pro hæredibus, & successoribus quibuscumque rescripto verba, Bene uale, & intelligi: Quia illa bene tolluntur ex responsionibus datis in decisibus R. P. D. mei Verisq. Et nihilominus semper debent intelligi, rectoro priori themate eiusdem stipulationis hæreditariæ, ex deductis per Gouagnon. resp. 99. n. 11. lib. 1. Cyriac. centum. 400. n. 121. Rot. dec. 15. numero 10: p. 7. recent. & in Sarfinaten. fendi 22. Iunij 1645. coram Reuerend. D. meo Decano. Quoiomodo sunt compatibilia cum ipsa stipulatione, quatenus scilicet Castrium prædictum ad hæredes extraneos oon deuenisset, seu ab eis de bonis donatis non fuisset à stipulatore dispositum, ut dixit Rot. in Romana præteriti fideicommissi 30. Aprilis 1618. coram Coccina, & 7. Novebris eiusdem annorum Pirruano. ¶ Sicut etiam simili dicimus, quod facultas alienandi potest stare simul cum fideicommissio, quatenus illa ad eundem cedat non fuerit, ut aduertit Cephal. conf. 16. n. 59. Peregr. de fideic. art. 40. n. 45. Rot. in S. Severini fideicom. 25. Iunij, & 14. Decembris 1646. & 27. Maij 1647. coram R. P. D. meo Verisq.

15 Et ex his excluditur penitus, quod in huiusmodi donatione fuerit habitus ratio cooperandæ signationis: quia illa semper cessat quatenus extoret potest casus, quod extantibus agnatis bona transirent extraneos: ut oot. Alex. conf. 38. numero 4. & seqq. lib. 6. Sot. iun. conf. 126. sub numero 1. lib. 4. Decian. resp. 1. num. 179. & 181. & seqq. lib. 2. Gabr. conf. 97. num. 14.

Quæst. & Res. Civil. Pars II. Cap. CXXII. 6 i

num. 24. ad med. vers. in eo autem, lib. 1. & conf. 100. num. 34. & 35. lib. 1. Barbat. p. 100. num. 67. vers. ex commissione absoluta i. Papon. conf. 123. num. 19. & seqq. Rot. in *Maria Falsis fideicommissum*. 19. Januarij 1618. coram Coccin.

19. Prout etiam cessare videtur dum idem donans in casu obitus loannis sine filiis vocavit Gabrielem sen. alterum suum filium, cuiusque liberos per vulgarem, cum illa expiret aditione gravari: leg. post aditam, C. de impub. & solut. subseq. Griuel. decif. Dolen. 125. numero 42. Et simili ratiocinio utitur Raron. conf. 100. num. 275. Grougn. conf. 32. num. 139. & 163. lib. 1. Gratian. discept. per exp. 36. n. 63. & 64. Rot. decif. 338. num. 4. part. 1. recen. & decif. 351. num. 11. in fin. & decif. 121. num. 10. part. 5. & decif. 172. n. 11. part. 6.

20. Quæ omnia facilius firmata veniunt, quia non versantur in persona nudi, sed in homine valde Petro; qui licet bene intelligeret vim, & efficaciam verborum, & diversam substantivæ formam, distinguendo casum obitus cum libere, & sine libereis; Nihilominus in celebratione istius Instrumenti, vltis fuit opera insignium Iuriconsultorum, quod in specie ponderat Cyriac. contrav. 281. n. 77. & seq. Alzograd. conf. 61. n. 66. vers. sed efficacissima: Rot. in *Royon. fideicommissum de Glauvins*, 5. Iulij 1637. coram R. P. D. meo Rej. & ad propterea, cum ipse non solum posuerit in conditione, sed etiam expresse vocaverit illos, ad quos volebat rem donatam pervenire; Signum est evidens, quod non intellexit eos vocare, quos tantum in conditione posuit; nam talis discretus locutio contrariam regit dispositionis voluntatem: vt not. Zanch. in l. credideratis, §. cum ita, num. 93. ff. ad Trebel. Rustic. de liber. ascend. post. lib. 4. cap. 4. n. 2. & seq. Menoc. de presump. lib. 4. presump. 76. num. 43. & 34. Soc. 157. n. conf. 116. num. 2. lib. 3. Gabr. conf. 73. num. 28: lib. 2. Rot. in *Romana successione de Comitibus* 12. Iulij 1642. coram Reverendiss. D. mto Decano, & in *Romana fideic. de Coranis* 28. Januarij 1647. coram R. P. D. meo Cero.

21. Advertendo præsertim, quod omnes filij loannis fuerunt potius in conditione, qui si essent dispositus vocati, debuissent etiam omnes admitti, iuxta dispositionem tex. in l. Lucius, ff. de hered. instit. Et tamen ipsimet donans voluit, quod vnus tantum ex eis succederet, quem Ioannes elegerat; Vnde si ille electus sine prole decederet, fideicommissum expirabat, nam ceteri remanebant perpetuo exclusi: per text. in l. vnus ex familia 69. §. si falsus, ff. de leg. 2. Odofred. ibid. col. a. in princ. vers. & Tamen elegit vnus: Sacment. selest. intemp. lib. 8. §. si fundum, n. 2. Aut. Faber de error. prag. deced. 33. err. 1. vers. hoc vero fit. Rot. decif. 149. n. 5. vers. quam sine dubio: part. 7. recen. cum pluribus addit. in *Romana heredit. de Tognino* 18. May 1648. coram R. P. D. meo Pentinger.

22. Non obstat, quod verba fuerint directa in rem, & ideo fideicommissum dicatur reale. Quia cum sic consecratorum ad certas personas, de reali ceditur personale: Ruy. conf. 127. n. 10. lib. 2. Menoc. conf. 706. num. 41. vers. responderit: Fufat. de subseq. quest. 169. n. 2. Rot. coram Casal. dec. 513. n. 4. & dec. 632. n. 12. part. 4. item 1. recen. & in *Roman. fideic. de Savillis* 16. Martij 1648. coram R. P. D. meo Bich.

23. Minus applicantur decisiones in *Bonau. fideic. de Tigra* ipsam ven. m. Card. Versupio, & Manzardo. Quia ibi aderat expressa reciproca inret institutos, & digressus ad plures substitutionum gradus, & exclusio feminæ ob rationem consuetudinæ ag-

nationis; Imò in illis, prout in aliis pluribus ex aduerso allegatis, non condebant coniecturæ pro exclusione fideicommissi, prout coequebantur in præfenti causa. Aliæ verò decisiones, vel loquuntur in terminis statuti Urbis, cuius dispositione filij in conditione possunt censentur dispositus vocati, vel procedunt quando fuit contempta agnatio, & constat clare de voluntate disponentis, quodd voluerit facere fideicommissum perpetuum.

Vnde attentis prædictis, & cessante in præfenti 14 casu prohibitione alienationis, digressus ad plures substitutionum gradus, ratione consuetudinæ agnationis, ac verbis denotantibus triam temporis successum, quæ regulariter ponderari solent pro inducendo fideicommissum, & ad hoc, vt filij in conditione possibiles censentur vocati, vt per Oddo. conf. 66. sub n. 24. vers. & illa excludit. Calisto. conf. 45. n. 111. Rot. coram Mantica. decif. 375. in fin. & in d. Bonau. fideic. de Savillis 17. Martij 1648. coram R. P. D. meo Rej. & Cùm materia sit inter coniecturalis, & hæc inde adit coniecturæ, quæ mentem disponentis dubiam reddunt, hæc fauent alleganti non adesse fideicommissum, pro cuius exclusione in dubio pronuntiandum venit: i. l. pater filium, §. fin. de leg. 3. Fulaz. conf. 42. n. 32. Gabr. conf. 132. n. 37. lib. 1. Rot. dec. 667. n. 14. part. 2. recen. & dec. 279. num. 31. part. 6. & in *Tuderina ass. fideic. 4. Iulij 1640. coram R. P. D. meo Rej.*

Propterea Domini, materia plenè discussa, & approbando etiam fundamenta decisionum coram R. P. D. meo Versupio: merito pro consummatione sententiæ Rotalis respondetur. Vtrique parte informante:

CAPVT CXXII.

De restitutione, vel solutione dotis constitentis in pecunia, facta vxori constante matrimonio. Et quando pecunia soluta vxori præsumatur tota pervenisse ad maritum. De fructibus dotis & augmenti vxori soluendis, viro vergente ad inopiam: Et quibus in casibus fiat, aut excludatur novatio, maximè dum agitur de dote.

S Y M M A R I U M.

1. Solutio & restitutio dotis facta constante matrimonio non liberat maritum.
2. Felix, si solutio fiat mulieri non perditur, & in causam instat.
3. Si dos constitit in pecunia, potest solui vxori de consensu mariti.
4. Quando fructus fuerint constituti in dotem, & faciant partem dotis, tunc maritus solum habet commoditatem fructuum.
5. Dissolvitur casus, in quibus tota pecunia præsumitur pervenisse ad maritum, quando tam ipsa quam vxor sitatur solationem recepisse.
6. Quando vxor confiteretur recepisse pecuniam, autem sit locus dotis restitutioni, tota pecunia præsumitur pervenisse ad maritum.
7. Amplius, ceterum maritus permiserit vt vxor pecuniam caperet, nisi tamen aliquid probet; vxorem factum fuisse locupletorem.
8. Viro ad inopiam vergente factus dotis debetur vxori. Ipsi illi debetur fructus donationis propter nuptias.
10. Presumptio l. Quintus, ff. de donat. inter vir. & vx. quod quæsit per vxorem præsumatur pro-

62 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

*venisse ex bonis mariti, non habet locum stan-
dibus consuetudinibus in contrarium.*

11. *In Provincia Provincia creditores possunt soluere
in bonis credita pecuniaria.*
12. *Facilius qua provenit ex natura rei non debetur.*
13. *Novatio non inducitur quando agitur de contra-
cta separata & independenti à primo.*
14. *Ex quibus excluditur novatio, quando vxor sit
ex contractu auctoritate marito.*
15. *Novatio fit retentis iisdem terminis primi con-
tractus.*
16. *Quando agitur de dote, non fit novatio, nisi
quatenus fuerit voluta.*
17. *Novationem fieri ex quibus impeditur.*
18. *Cui solui non potest, ille mouere non potest.*

PRO resolutione plurium difficultatum propo-
siturur ex parte cuiusdam mulieris nupae,
cuius maritus decedens proximis erat, sequentes
conclusiones proposuit fuerunt.

1. Et primò quidem super eo quod resoluti petitur,
vtrum donec constante matrimonio possit vxori tes-
tetur, & vtrum mediante tali restitutione, ille qui
dotem soluit liberetur, ita vt nequidem contra
mariti soluto matrimonio, vxor, vel eius heredes
ius habeant tependi summas eidem vxori solu-
tas: Vera & generalis est conclusio, quod si maritus
constante matrimonio dotem vxori restituit,
non consequitur liberationem: vt fusi probat Sord.
in tract. de aliment. tit. 5. praeleg. § 4. num. 1. & seqq.
2. † N si tamen illa restitutio fiat ex iusta causa, &
non fiat mulieri perditura, adeo vt nisi probatur
versus pecuniarum in illam causam, non subsequa-
tur liberatio soluentis: vt ibid. ostendit Sord. n. 7.

3. Sed tamen generalis illa regula non procedit,
quando agitur de dote consistente in pecunia, tunc
eius restitutio fieri potest si mariti consensus in-
terueniat, vt copiose explicat Barbof. in l. 2. in princ.
part. 2. num. 2. vers. et. clarius etiam responderi
potest. ff. solut. matrim. vbi rationem reddit, quia
quoad totum principalem nihil hoc casu inter-
uenit praeter accipitatem solutionem, dum iurati-
onem restituit vxori id quod soluto matrimonio tes-
taturus erat, nec etiam quoad fructus, seu intere-
surium medij temporis, cum pecunia ex fructu-
bus non producat: l. vltima § 19. ff. de verb. signific.
quod etiam idem Author repetit eodem loco, n. 13.

Secunda conclusio est, quod quamuis dicta vxor
fecerit quitantias fructuum, qui constabant
partem dotis suae, tamen tales quitantiae praesum-
untur simulatae, cum pro maiori parte fuerint
scriptae manu mariti, & per dictam vxorem solam
subscriptae.

4. Cum enim negari non possit quin huiusmodi
fructus dotem augeant, cum fuerint in dotem con-
stituti, & ideo maritus solam commoditatem fin-
ctui habet, si eueniat, ff. de pact. dotat. in princ.
5. † Sequitur de iure praesumendum esse, quod tota
pecunia peruenerit ad maritum. Tres enim haec in-
te casus considerantur à DD. Primus est, quando
maritus & vxor simul consentiunt se pecuniam re-
cepisse ex re mariti proueniente. Secundus casus
est, quando maritus de consensu vxoris recepit
pecuniam ex re propria prouenientem: & hi duo
casus non conueniunt questionem proposuit. Ter-
tius est casus, quando agitur de pecunia proue-
niente ex re mulieris, & ipsa sola in praesentia &
cum consensu viri sui fuerit se recepisse pretium,
qui proprius est casus noster. Et hoc casu loquen-
do generaliter, concludunt DD. standum esse

confessione mulieris, neque praesumendum esse
quod pretium in totum vel in parte peruenerit ad
maritum: vt per Alexand. consil. 38. paulo post prin-
cip. vers. tamen quia mulier: vel. 2. Menoch. lib. 3.
praesumpt. 2. n. 11. vers. declaratur tertij lib. 3.

Sed tamen illa generalis regula notabilem reci-
pit limitationem, quae casui nostro optimè conue-
nit; nempe vt non procedat, quando vxor con-
fiteretur recepisse pecuniam de eo tempore, quo non
dum erat locus restitutioni dotis; aliis talis con-
fessio non praedictat vxori, & tota pecunia praesumitur
peruenisse ad maritum, qui soluto ma-
trimonio tenetur totam pecuniam restituere vxori;
vt concludit Seraphin. in tract. de primleg. in princ.
princ. 6. §. num. 6. vers. quod tamen intelligendum est.
Hond. consil. 43. num. 29. vers. si non poterat esse
locus: vel. 1. & bene Nota Consil. § 2. num. 7. &
sequens. Vbi concludit numero 10. † quod etiam si
maritus, ex causis à iure penosis, durante matrimo-
nio, permisisset quod dos solueretur vxori, non
consequatur liberationem, nisi probaretur multum
fuisse factum locupletiorum, cum debeat do-
tem vxori restituere non perdituram illam: l. si cum
dotem §. final. ff. sol. matrim. & l. maritus §. marante,
ff. de iur. dot.

Tertia conclusio: dicta vxor iure postulat sibi
soli interesse suae dotis, à die quo maritus inops
factus fuit, nec non etiam augmenti & aliorum
iurum suorum. Quia de iure fructus debentur
vxori, marito ad inopiam vergente, quia signifi-
catio dotis fit ad hoc, vt ipsa mulier vna cum mari-
to se sustentare possit: l. si cum dotem §. si vero. ff.
sol. matrim. l. vbi ad hoc, C. de iur. dot. Bartolus leg. si
constante, numero 88. & 94. ff. sol. matrim. & ideo
fructus vxori debentur à d. vbi ad hoc, Rot. decif.
259. n. 2. part. 4. in princ.

Et licet in casu vixit viti ad inopiam de-
bentur vxori fructus dotis, ita & pariter debentur
fructus donationis propter nuptias: dicta leg. vbi
ad hoc, & ibi Bald. num. 54. vers. item ex fructibus
ipsum, C. de iur. dot.

Quarta conclusio: solidario computorum inter
maritum & vxorem facta constatae matrimonio
sine dubio nulla est & iouanda, cum in ea non
fuerit obstatu solennitas Statuti Aueniensiensis: &
ideo in hoc capite non videtur opus longiori alle-
gatione; unde frustra videtur disputari de praesum-
ptione l. Quintus, de donat. inter vir. & vxor. de
qua tamen si agendum esset, satis excluderetur per
contrarias praesumptiones, quae bene in facto de-
ducuntur: de quibus Ricc. Collectio. 190. Mascar.
emel. 30. & concl. 214.

Quinta conclusio: quamuis Communitates
Provinciae, super quibus facta fuit cessio capitalis
trecentorum scutorum, soluerint marito redditus
annuos, illi tamen marito debentur, in bonis im-
mobilibus; tamen heredes primi mariti dictam
mulierem de qua agitur, non tenentur, imò nec
ipsa quidem vxor erga maritum de aliqua exstione,
quia de tempore cessionis, seu donationis in solu-
tum, maritus sciebat qualiter bonorum: &
quod Communitates non poterant solvere credita,
nisi in dictis bonis; ratione cuius scilicet
maritus excluditur à praetensione regressus & cal-
culationis: vt probatur per text. in leg. promittendo,
§. si à debitor, in verbo, sciens: ff. de iur. dotum,
Bartol. in leg. si cum dotem §. mulier, & ibi Alex-
and. numero 4. ff. solut. matrim. Cencius in tract.
de consil. quest. 72. numero 23. vers. declaratur
etiam eius modo: in vltima impressione.

Vltia

12. Vltro quod, cum ex lege inuoluntate obseruata in Patria Prouincie debitorum, & præsertim Communitates possint dare bona in solutum suis creditoribus, abique vilo regressu contra cedentes, non potest præteriti iustitiam, quæ prouenit ex natura rei, & lege generali dictæ Prouincie: Glossa in l. si famulum, in verbo, pro parte, ad fin. ibi, sed magis pro. C. simul. c. i. f. f. Handed, consil. 3. num. 40. lib. 1. Mangil. de emption. q. 106. n. 23.

Verum in eadem causa, Dubium propositum fuit, vtrum per transactionem factam inter viduam, & debitores dotis, per quam conuentum fuit quod iampræ dotales adhuc debite exigenter per vxorem propria auctoritate, fuerit nouata obligatio mariti, qui in contractu matrimonij se obligauerat pro restitutione dotis.

13. Dixi non esse tractandum de notatione obligationis mariti, quæ nihil habet commune cum transactione: immo est planè diuersa, separata, & independens: Alexand. consil. 13. num. 2. & 3. vol. 2.

14. Maxime quia non interuenit stipulatio mariti; ex notatis per Mascot. lib. 2. cap. 5. num. 15. Quod tamen examinat Marc. Medic. examinat. 41. numero 5. 2. Sed nec interuenit pactum, quia maritus non fuit præfens contractui nisi ad authenticandam vxorem; ergo non ad contrahendum: Rota post Picum ad statum. Vrbis, decis. 59. n. 11. Franc. decis. 585. num. 4. 5. & 6.

15. Neque fit nouatio, nisi retentis subiectis & terminis primi contractus. Alexand. consil. 3. n. 3. 2.

16. Et nouatio non fit quando agitur de dote, nisi quatenus mulieri fuerit utilis: Riminald. innot. consil. 101. num. 12. Marc. Med. decis. 66. num. 5. 2. & decis. 67. num. 26. Gratian. disp. 509. n. 13. Socin. reg. 42. in prima linc. Mascot. lib. 2. c. 56. n. 7. Medic. de nouat. q. 7. prima part. n. 15. Mant. de tacit. lib. 17. tit. 1. n. 19.

17. Præsertim stante iuramento, quod potius præsumitur appositum cumulatim, quam extinctiue: Riminald. iun. d. consil. 101. num. 20. Tusch. lit. N. conclus. 119. n. 91. Medic. d. decis. 67. n. 18.

Et generaliter sequens stipulatio non nouat, quando interest stipulantis non fieri nouationem: Mant. d. decis. 17. tit. 1. n. 20.

18. Et is, cui solui non potest, nouare non potest: l. 3. §. cui restit. 10. l. non ideo 25. §. de nouat. & eadem ratione is nouare potest, cui solui potest: vtr explicat Castellan. d. decis. 1. n. 1.

CAPVT CXXIII.

Fideiusfor qui pro alio intercessit, quomodo, & qua actione indemnitate consequatur pro summis solutis & damnis passis: necnon pro legitimo interesse per cum soluta, vel passo: Et quod hoc casu non sit opus denunciatione, quæ alioquin requiritur ratione damni emergentis. Quid si bona fideiusforis coacte viliiori pretio vendita sint: Vtrum detur repetitio illius interesse: Et à quo tempore oriatur hypotheca? Ex sententis vel mandatis iudicialibus vtrum nascatur hypotheca tacta? Vxor pro fructibus bonorum extradotalium, vtrum habeat hypothecam? Sanlegrij quæst. & resol. ciuil. Pars II.

cam? Filij tamen habent illam in bonis patris administrantibus.

SVMMARIVM.

1. Fideiusfor alliene mandati repetit à suo principali debitor sortem, & vsuras per eum solutas, etiam si nihil de indemnitate conuenum sit, maxime si sibi cessa fuerint alliene.
2. Fideiusfor cui promissa est indemnitas, repetit damna & interesse per eum passa, etiam via executiua.
3. Intelligit de vsuris legitimis, nam illegitime non debentur de iure Canonico, quod seruandum est.
4. Fideiusfor qui constitutus fuit valore pretio vendere bona sua, et solueret id pro quo fideiusfor potest dominum illud repetere.
5. Neque hoc casu opus est quod fideiusfor prestitum fuerit, aut damnum illud suo principali intinuerit, quoniam consilium fuerit hoc facere.
6. Fideiusfor super bonis debitoris principali gradandus est iuxta hypothecam à die promissionis indemnitas, iam pro parte principali, quam pro damno & interesse.
7. Cessionarius subintrat in gradum & hypothecam cedentis.
8. Ex sententia non oritur hypotheca, nisi à die capte executionis.
9. Ex mandato iudicialibus & condemnationibus voluntariis nulla oritur de iure hypotheca, & nec etiam à die executionis.
10. Maritus tenetur restituere uxori, vel eius hereditibus fructus bonorum extradotalium.
11. Pater non habet bona mariti obligata pro fructibus bonorum extradotalium, nisi consiliet maritum illa administrasse de consensu tacito, vel expresse uxoris.
12. Pater usufructuarius bonorum aduentitiorum filij tenetur ex fructibus solvere debita annua.
13. Bona patris legitimi administratores sui tacite hypothecata filio pro mala administratione.
14. Et ista hypotheca oritur à die quo pater inchoauit administrationem.

DIONYSIVS donauit inter vitios liberis Domine Gabachiz filiz suæ, & Claræ alteri filiz suæ omnia bona sua, nullis sibi fructibus reueratis, sed solum alimentis, sua, & vxoris vita durante, vñ cum summa quinquaginta scutoz, quam donationem postea quatenus opus est consummavit in fauorem Stephani & Georgij suorum ex dicta Clara nepurum, dictæque donationes intra legitima tempora fuerunt insignuatz.

Idem Dionysius anno 1618. sub fideiussione patris dictorum Stephani & Georgij donatorum, vendidit cuidam tertio annuum & perpetuum pensionem 49. scutorum, pro capitali 700. dictæque Dionysius promisit eidem fideiussori ipsum telexuere à solutione dictæ pensionis, & eius capitalis, & omnium expensarum, damnoz, & interesse, quæ ea de causa sequi possent, sub obligatione & hypotheca bonorum suorum &c.

Insurgunt nunc nonnulli creditores Dionysij concurrentes cum dictis donatis, inter quos sequentes proponunt difficultates.

Prima, vtrum dictus dominus Fideiusfor, aut eius hæredes, vel creditores possint exigere super bonis Dionysij, non solum sumam capitali 700. scutorum, sed etiam areragiam pensionum per eum solutarum ascendentia ad scuta 350. & licito totum scuta 1050.

Secunda, quia fideiussor coactus fuit vendere, seu in solutum dare pro summa, pro qua fideiussor-
 eat, quoddam summa, quod erat valoris 1100.
 scutorum, utrum possit repetere super bonis Dio-
 nysij indemnitate totius damni quod passus est,
 dando in solutum viliori pretio præfatum rus.

Tertia, à quo tempore oriatur hypotheca dicti
 fideiussoris super bonis præfati Dionysij.

Quarta, verum creditores, qui solo mandato iudi-
 ciali nituntur, habeant hypothecam à die con-
 demnationis, vel tantum à die executionis.

Quinta, verum dicti donatarii possint impedire
 executiones dictorum creditorum in vim suæ do-
 nationis, quorum hypotheca est anterior.

Sexta, verum dicti liberi & donatarii sint præfe-
 rendi cæteris creditoribus pro fructibus bonorum
 extradotalium matris suæ, per dictum patrem præ-
 ceptis, aut etiam pro fructibus post obitum dictæ
 matris per ipsum præceptis tanquam legitimum ad-
 ministratorem, de quibus tamen tenebatur solvere
 dictas pensiones decursas in fauorem præfati credi-
 toris census.

Ad Primam difficultatem propositam breviter

respondetur, fideiussorem iure exigere posse à Dio-
 nysio, seu super eius bonis, non solum summam
 capitalem 700. scutorum, sed etiam omnes redditus

decursos, & per eum solutos; tam ex dispositione

iuris quo fideiussor actione mandari repert à prio-

capali foret & vltus, etiam nihil de indemnita-

te coequentum fuerit: *Lex mandati, in princip. l. si*

quis alium dampnauit, ff. mandati, Hering. de fideiuss.

cap. 16. num. 94. aut etiam in vim actionum, qua-

teous à creditoribus sibi celsæ fuerit: Cencius in

tratt. de censib. part. 2. cap. 2. quest. 3. artic. 3. num. 1. a.

alijs quest. 75. Quam etiam vigore conuentionis

expressæ, qua dictus Dionysius illum indemnem

seruare promissit ab omnibus damnis, interesse, &

expensis: Cencius ibid. num. 13. Sued. censil. 150.

num. 1. & sequent. Rota decil. 3. 27. numero 1. parte 3.

recens. † Pro quarum summam repetitione compe-

tit illi via executionis vigore instrumenti: Cencius

dicto num. 13. quia interesse ipsius, satis ver-

ificatum, & liquidatum maoret ex sola lectura

instrumentorum: Idem Cencius loc. cit. artic. 2.

num. 6.

3. Quod debet intelligi de interesse legitimo, vel

luti ex annuo censu, vel similibus; non autem de

vluris prohibitis: quia in hoc ius Canonicum est

seruandum, quidquid malè dicat Hering. de fideiuss.

cap. 25. num. 92. & 93. quem merito redarguit in-

signis Senator Leonard. in tratt. de vsur. cap. 3. num. 18.

& sequent.

4. Ad secundam respondetur, fideiussorem iure

agere posse ad restitutionem omnis damni, quod

occasione dictæ fideiussionis passus est; & per con-

sequens ex venditione ratis, quod viliori pretio

recedere coactus fuit. Ratio est, quia fuit expressè

facta promissio iode mnitatis per instrumentum pu-

blicum, quo casu omnia damna & interesse debentur:

Gratian. discept. forens. cap. 5. 49. num. 1. & 6. Ber-

razzoli. claus. 43. gloss. 2. num. 1. Cencius del. q. 75.

num. 4. & sequent. ubi quod fideiussor debet seruare in-

demnitatem, tam ratione summæ principalis, quam to-

tius interesse, lo quo eius conditio fuit deterius fa-

cta, veluti capiendo pecunias ad cambium, vel solu-

endo proprias pecunias, quas soluit erat in ne-

gociationibus suis implicare. Ergo generaliter repetit

fideiussor tam lucri cessantis, quam damni emergen-

tis interesse: Franc. in cap. cum C. lucus, numero 2.

de for. compet. lib. 6. Tufch. in verbo fideiussio, conclus.

314. n. 6. Imo & quando fideiussor coactus fuit bo-
 na sua vendere ex quibus fructus percipiebat, po-
 test repetere huiusmodi interesse à principali: Cal-
 can. censil. 35. n. 2.

Ad eo ut licet hoc casu consultus sit, talem co-
 actam venditionem intimare principali, non tamen

denunciationis omisso illum excludat ab huius
 damno petitione: ut probat Sigismund. Scacc. de

commere. 3. 1. quest. 7. ampliat. 8. numero 263. Barbos.
 in l. 2. in princip. numero 44. ff. solut. matrimon. D.

Senator Leonard. in tratt. de vsur. q. 7. n. 5.

Ad Tertium responso clara est, hypothecam pro

damnis & interesse oriri à die promissionis inden-

nitatis, & pro illis in concursu creditorum graduandus

est fideiussor: Hering. de fideiuss. cap. 16. num. 97.

Betlich. comm. censil. lib. 1. conclus. 66. numero 16.

Eadem quippe est hypotheca pro sorte principalis,

& pro interesse, præsertim debito in vim contractus:

l. Lucius, ff. qui potest. in p. g. habentur, DD. omnes

in l. 1. ff. ad lit.

Item si dictus fideiussor consequutus fuerit ces-

sionem iurum à creditoribus, ad quos spectat præ-

dictam capitale, poterit vigore dictæ cessionis in

concursu creditorum graduari, iuxta ordinem hy-

pothecarum contentarum in instrumentis, à quibus

originem docis prædictum capitale, attento

quod dicta summa 700. scutorum conuersa fuit in

soluendo summam anteriorum debitorum,

eum de iure cessionarius subintraret ius & hypo-

thecam cedentis: Neguzant. de pignori. memb. 3.

quarta part. n. 13. Pacific. de Saluano interdict. in p. g.

3. cap. 12. n. 900. & sequent.

Ad Quartam respondetur, ex seotentia seu man-

dato iudiciali nullum oriri hypothecam ex dispo-

sitione iuris, sed illam oriri tantum à die executionis

inchoatæ: Sol. in censil. Sabaud. in quomodo præ-

cedendum sit in executionib. actionum personalium,

gloss. 4. num. 1. Papon. lib. 1. tit. 8. art. 36. Rebass.

in censil. Reg. vol. 2. tit. de censil. redit. art. 1. gloss.

24. num. 48. † Immo quando statutum tribuit hy-

pothecam à die latæ seotentie, non habet locum

in istis mandatis iudicialibus, & condemnationi-

bus voluntariis, quæ sunt sine tale iudiciat;

quamuis post condemnationem non factam in fi-

gura iudicii sublequutum fuisset præceptum de

soluendo: Sola dicta gloss. 4. n. 13. Faciunt tradita per

Osalc. decil. 134. num. vltima.

Ad Quintam respondetur, quod cum hypothe-

ca cedentis, virtute cessionis iurum sit anterior do-

natione facta per patrem, dicti liberi & donatarii

non possint impedire executiones sub prætextu dic-

tæ donationis in præiudicium habentium meliora,

& posteriora iura: & in hoc nulla adeit difficultas.

Ad postremam respondetur quoad fructus bo-

norum extradotalium, omnia illa questione, verum

sint restituendi per maritum, in qua veritas verum

restituendos esse, cum non agatur de bonis para-

pherialibus, sed de extradotalibus: ex decil. Rote

Auenion. 18. n. 7. Honded. censil. 9. n. 63. vol. 1. Me-

noch. lib. 3. præsumpt. 9. n. 19.

Vetus est pro illis fructibus nullum vxori, vel

eius hæredibus competere hypothecam contra bo-

na matris: quia lex das solum hypothecam pro

recopecatione bonorum paraphernalium, quæ non

est trahenda ad fructus, quæ priuilegia non sunt

multiplicanda: Gabriel. censil. 164. n. 49. & sequent.

vol. 2. Pacific. de Saluano interdict. in p. g. 3. cap. 4.

num. 102. Nisi tamen vxor expresse vel tacite con-

sensisset, quod maritus bona illa administraret, tunc

etiam tacita oritur hypotheca in bonis mariti:

Ror

Rota decif. 173. n. 2. post. trall. Pacifici, de Saluian. interdict. Merlin. de pignori lib. 3. q. 34.

12. Quod autem attinet ad fructus per patrem, tanquam administratorem bonorum filiorum suorum perceptos ex bonis maternis ipsorum; certum est quod de illis fructibus pater debita annua soluere tenebatur, veluti census, & alia similia: Castill. de usufr. capite 56. numero 14. t. 5. & 16. Menoch. lib. 4. praesumpt. 143. n. 18. & consil. 115. numero 11. vol. 2. Castill. ubi sup. cap. 58. num. 10. ubi quod usufructuarius omnium bonorum tenetur annua debita persolvere. Et sic cum ipse non possit ignorare praeterea annua debita, quia agebatur de proprio ipsius facto, 10 quo non poterat probabiliter pretendere ignorantiam, tenetur restituere damna filijs suis ex his mala & dolosa administratione illata: & competere pro huiusmodi mala administratione hypotheca liberis super bonis paternis: Negul. de pignori lib. 2. part. memb. 4. n. 13. Consue. lib. 1. var. resolut. 2. 8. num. 6. versic. est & alia: Peteg. consil. 38. n. 15. & sequens. vol. 6. §. quae hypotheca incipit à die quo pater administrare cepit, non autem à die quo malè administrare inchoauit: l. cum operet, §. final. & ibi Gloss. in verbo inuicem, C. de bon. qua. lib. Negul. 230. 2. part. memb. 4. num. 17. versic. & ista tacita: & membr. 1. 3. part. 2. 10. Gratian. de exceptis. 601. num. 3. Berlich. lib. 1. conclus. 67. n. 18.

Et sic resolute manent propositae difficultates.

CAPVT CXXIV.

Legitimatio per rescriptum supremi Principis facta non potest praeiudicare fideicommissio, nisi Princeps deroget ex certa scientia & de plenitudine potestatis, & agatur de fideicommissum nondum aperto. Legitimationem cum clausula, sine praeiudicio venientium ab intestato, non impedire, quin legitimatus capiat ex testamento, non tamen in praeiudicium fideicommissorum. Prohibita alienatione, utrùm prohibeatur illa quae prouenit ex legitimatione. Legitimationem in articulo mortis factam non nocere substitutis. De potestate Archiepiscopi Romani circa legitimaciones.

SVMMARIVM.

1. Legitimaciones quae fiunt contra voluntatem testatoris nunquam admittenda sunt.
2. Ampliatur, ut procedat etiam legitimatio facta fuerit à Principe in amplissima forma: Sed vide infra num. 15.
3. Quando agitur de ditione quae plures habet interpretaciones, illa debet promalese sub qua testator illa ditione usus est in alia testamenti parte.
4. Princeps legitimando non derogat expressa testatorum voluntati.
5. Quando testator propriis filiis à successione excludit, multo magis legitimates excludere voluisse censendum est.
6. Idem dicendum est, si masculos filiarum excludit.

Sancti genij quæst. & resol. ciuil. Pars II.

7. Aut si faminarum etiam extranearum legitimatos reiectus.
8. Exclusus à primo & secundo substitutionis gradu legitimatus, censetur à tota successione exclusus.
9. Prohibita verbis amplissimis liberarum alienatione, censetur quousque prohibita legitimatio. Et explicatur quomodo procedere possit contraria Mauritiana sententia.
10. Legitimatio facta in articulo mortis non nocet substitutis.
11. Legitimatio Archiepiscopi Romani nullum sicca & debilis est.
12. Clausula sine praeiudicio venientium ab intestato, non excludit à successione testamenti relicta.
13. Excludit tamen à successione fideicommissaria.
14. Archiepiscopus Romanus non potest legitimare, nisi adhibita clausula sine praeiudicio venientium ab intestato.
15. Princeps supremus de plenitudine potestatis quomodo deroget fideicommissis testamentis relicta, & quae in huiusmodi derogatione requirantur.
16. Princeps supremus facilius derogat de plenitudine potestatis fideicommissis nondum apertis, & sic in iure querendo.

De legitimacionis effectu quaeritur, tria potissimum consideranda sunt, nempe potestas, vlpianitas & solemnitas. De quibus difficile est certi quidpiam asserere, nisi visis verbis legitimacionis, & cognita legitimantis facultate. Ex capite itaque voluntatis pauca concludendum est, legitimacionem, de qua agitur, non praeiudicare substituto, quominus ad fideicommissum ex testamento in eius fauorem apertum, ob finitam liberam masculinam naturalem & legitimam ipsius testatoris, admittatur: & cum certissimum sit, nunquam admittendas esse legitimaciones, quae contra testatoris voluntatem sunt: ex Bulla huiusmodi. Pl. V. vt censuit Rota in Benoniens. de Maluicis testata decif. 432. num. 1. part. 3. in recentioribus & decif. 388. part. 1. Fofat. de substitut. fideic. quæst. 408. num. 121. ubi loquitur quando pater exclusit propositos filios legitimatos: & ad hoc allegat Patif. Eugen. & Decianum. §. Quod locum habet, quantumvis legitimatio à Principe concessa fuerit in amplissima forma, Lup. do. iteg. comment. 3. §. 2. n. 18. versic. quia consilium. Limitando tamen vt infra n. 13. & 16.

Hoc autem in testamento, de quo agitur, satis expressa est testatoris voluntas, qui expressè declarauit se vocare ad fideicommissum liberos naturales & legitimos, natos & nascituros, & per lineam masculinam descendentes, legitimos & naturales, non autem legitimatos.

Et licet longo orationis interposito contextu postea disponat, quod si acciderit quascumque & futuri temporis finiri & extinguere lineam masculinam naturalem & legitimam ipsius testatoris, admittantur legitimi & naturales filij sex naturales & legitimi, nati & nascituri, & ab ea descendentes in infinitum, non repetitis expressa legitimatorum exclusioe; non tamen ideo minus certa voluntas circa illorum exclusionem hoc quoque casu videri debet, quia dum de extinctione lineae masculinae filij loquitur, non de alia linea masculina agit, quin de ea cuius superius fecerat mentionem, neminem de legitimis, & non legitimatis: quia pars vna testamenti aliam declarat, si ferimus plurimum, §. finali ff. de leg. 1.

& non presumitur confessio voluntatis in eodem testamento: præsertim cum agatur de deficientia eiusdem linear descendentiæ Fabij, & sic legitimorum, & non legitimorum: *Item qui mutatam, ff. de probat. l. 1.* Et cum aliquod verbum plures habeat potest significaciones, iuxta prædictum fieri debet iuxta eum sensum, in quo testator nomen illud accepit, *qui filium, & ibi DD. ff. de leg. 1. l. 1.* Peregr. *conf. 65. num. 13. & 14. vol. 2. & conf. 69. num. 1. 2. & 3. vol. 3.* Albert. Brun. *conf. 15. num. 11.* Quod ad eum verum est, & ut hoc casu Princeps per suum scriptum expressè substitutioni illius, qui post factam huiusmodi legitimorum in alio testamento capite exclusionem vocatus est, derogare non possit, Mantica. *de censu, sol. volunt. lib. 1. tit. 10. num. 24. in additione, versic. hoc limitatio: in Novis.*

Accedit quod testator proprias filias à successione sua excludere voluit, & deficientibus masculis, non ipsas, sed illarum filios masculos vocavit: nec omnes, quidem masculos, sed ex certo duntaxat matrimonio nascituros. Unde filias proprias propter familiæ honorem exclusit, & alios masculos, quos filia ex alio per causam contrahendo matrimonio suscipere potuisset, quanto magis legitimorum, in quibus minor esse solet affectio, quam in filiabus legitimis: ita arguit Riminald. *in conf. 46. n. 42. Menoch. conf. 625. num. 41. Intitul. cent. 3. quest. 65. num. 76.*

Et cum masculos filiarum vocaverit, non est dubium quod legitimorum excluderit, qui ex filiabus nati familiarum denigrantur: ut docet Menoch. *conf. 318. num. 19.* Molin. *de preeq. lib. 5. cap. 3. num. 34. & ibi Addent.* qui amphant ad feminam etiam extraneæ familiæ: Brun. *ditto conf. 15. num. 11.* Hieron. Alban. *conf. 19. num. 7.* Sunt ergo legitimati & in primo, & in secundo substitutionis capite exclusi: ergo in totum, ne diversis oriatur determinatio, & eiusdem dispositionis contrarietas: *Item hoc iure, ff. de vulg. & pupill. substit. Lup. de illeg. comm. 3. §. 2. n. 19.*

Non parum etiam confert ad declarandam testatoris voluntatem, expressa illa alienationis prohibitio omnibus tam institutis quam substitutis facta continetur, *semper, & in infinitum; & omni alio, qui dicitur, non ex eo inferri possit alienatio: quia eiusdem instituti intentio semper fuit, & est, bene eiusdem conditioni & perpetuo restare & permanere debere in domo, & familia sua de gradu in gradum, modo quo supra, & infra, & in linea masculina legitima & naturali conferri, & in æternum servari.* Quæ verba non possunt intelligi, nisi ad exclusionem legitimorum, propter tacitam eius repetitionem vigore illorum verborum, *modo quo supra.* Tum etiam quia cum legitimatio sit alienatio, hac ita expressè prohibita, illa quoque pari ratione prohibita censetur: ut post plures declarat Intiglob. *ditto cent. 3. quest. 65. num. 3.* quem vnam ad hoc allegare sufficit, & Fufat. *de substit. fidei. quest. 408. num. 101.* Quamvis Mantica in contraria fuerit sententia, referente Lup. *de illeg. comm. 3. §. 1. num. 27.* Sed ex dinervatione Auctorum constat contra ipsum communem esse sententiam. Et in omnem eventum Mantice opinio non possit in casu isto procedere, in quo prohibitio facta fuit relative ad præcedentem legitimorum exclusionem, per illa verba: *Quibus omnibus institui & substitui, &c.* & per illa, modo,

quo supra, quæ tacitam dictæ exclusionis continent repetitionem, stantibus prædictis supradictis, & Nobili ac Illustri restatoris familia, ac provisione facta alimentorum dantez filio actuali iam nato, & aliis, quæ (non fallor) & ipsius legitimacionis lectura, aut descriptio potestatis legitimantium elici poterunt.

Addo, quod legitimatio facta fuit in articulo 10 mortis, & sic non nocet substitutis: Fufat. *de substit. quest. 408. num. 175.* Menoch. *conf. 126. n. 86. versic. quartus casus.*

Casui itaque, legitimatos non esse admit- tendos.

Sed proposita mihi in simili casu alia legitimatio: Dixi legitimacionem illam non posse suffragari: tum quia facta erat per collegium Archiepiscopi Romani, quæ apud DD. multum sicca & debilis existimatur: teste Gratian. *de preeq. forens. c. 7. 44. n. 5.* Qui illam adeo debilem & tenuam esse aliecit, ut non possit esse debilis. Tum etiam, quia facta fuit cum clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato:* quæ licet legitimatum solum excludat à successione intestati, non autem à testamentaria: Palscal. *de par. par. parte 2. cap. 4. numero 123. fol. mihi 300. Lup. de illeg. comm. 3. §. 1. num. 59. & huc est communis DD. sententia, de qua Marta in tract. de clausul. molcos allegans parte 1. claus. 162. & parte 2. claus. 69. n. 5.* Palscal. *de par. preeq. parte 2. cap. 4. n. 13. fol. 300. Lup. tract. de illeg. comm. 3. §. 1. n. 59.* Gratian. *discept. cap. 9. §. 8. num. 15. & fufius per ipsum, c. 496. n. 20. Rota coram Gregor. XV. dec. 135. n. 35. & 201. n. 4. Rota in recent. dec. 600. n. 10. p. 3. & p. 1. dec. 667. n. 4.*

Et quamvis Peregr. in tract. de fideicom. art. 23. num. 86. de hoc dubitare videatur quando agitur de spatio, cui à iure successio denegatur, ita ut eo casu videatur inclinare in illam sententiam, quod clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato*, excludat spacios legitimatos, ut nec ex testamento succedere possint: tamen in fine, ipsemet Peregrin. in contraria sententia residere videtur, allegando *conf. Alexand. 187. vol. 5.* vbi punctualis habetur decisio in favorem spuciorum legitimatorum, qui in omnibus pot legitimis habendi sunt: ut dicit idem Peregr. *conf. 61. num. 7. vol. 5.* & ideo in favorem etiam spuciorum, concludit Gratian. *discept. cap. 635. num. 24. & cap. 955. num. 32. in c. n. 30. Merlin. de leg. lib. 1. tit. 2. §. 9. n. 8.* Card. Tusch. *de c. c. conf. 356. n. 19. vol. 1.* post Corn. *enclaus. 95. n. 29. lib. 2.* Spino. *de testam. gloss. 16. n. 24.*

Attamen illa clausula, *sine præiudicio successorum ab intestato*, in legitimacione appolita, excludit etiam à successione fideicommissaria: quia ut nulla præfuis huic legitimato possit superflue spes succedendi ex fideicommissis Auctorum, statim huiusmodi clausula, ut notavit Barbof. *de clausul. cap. 158. n. 7.* & in propriis terminis legitimacionis factæ per Collegium Archiepiscopi, determinavit Rot. *ult. dec. 145. n. 16. p. 1. in recentior.*

Ad hoc igitur, ut legitimatio substitutis nocere possit, aduertendum in primis est, illam non ab Archiepiscopo, sed à summo Pontifice obligandam esse, cum non liceat Archiepiscopo ex tenore suorum privilegiorum legitimare suæ illa clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato*, ut declaravit Rot. *ult. dec. 145. n. 16.*

Præterea cum supra in principio huius cap. protulatum fuerit, Principem supremum non derogare substitutoribus testamentariis: tamen de plenitudine potestatis hoc illi facere licet, quominus non solent.

soleat. Et in hoc caso, ad hoc ut substitutus fiat præiudicium, debet clare constare de morte concedentis, quod voluerit etiam præiudicare substitutis in fideicommissum, hoc patet. *Quod legitimatus in omnibus & per omnia succedat, habetur, & excludat in legatu & fideicommissu, prout succederet habere, & excluderet, si natus & procreatus esset de legitimo matrimonio*: stante enim hac clausula, substitutum excludi ostendit Marefcot. lib. 1. nov. resolut. c. 88. n. 9. & sequens.

Requiritur etiam in legitimatione facta à Principe clausula, *De plenitudine potestatis, vel, Ex certa scientia, vel, Motu proprio*: Fofat. de substit. q. 408. num. 141. Requiritur etiam quod in narratione fiat mentio substitutionis, & qualitas fideicommissi, saltem in genere: Fofat. ibid. n. 153. Gratian. discept. for. c. 67. n. 5. Annot. n. 10.

- 16 Facilius autem Princeps legitimationem concedere poterit in præiudicium substitutorum, antequam illis faciat ius quæsitum per eventum conditionis, quotiescumque verè & bene constat de morte ipsius Principis: Mast. de success. legal. p. 1. q. 18. art. 8. num. 19.

CAPVT CXXV.

De exclusione fideicommissi gradualis & perpetui, propter verba & dictiones restrictivas, non obitante consideratione masculinitatis, & primogenituræ, prohibitione alienationis, & digressionem ad plures gradus. De substitutione vulgari per plures gradus subordinata: quod in ea, admisso vno ex substitutis, cæteri excludantur. Et ex quibus arguatur plures substitutos admitti per solam substitutionem vulgarem.

SVMMARIVM.

1. Deficiente conditione primo gradui adiecta, corrumpunt omnes substitutiones sequentes, iuxta consilium Oldradi 21.
2. Condicio, si decessit sine liberis, referenda est ad tempus mortis.
3. Clausula, ex tunc, denotat extremitatem temporis, & omne aliud tempus excludit.
4. Dispositio restricta ad tempus mortis filiorum, non extenditur ad gradum ultiorum, nec ad filios filiorum.
5. Dispositio restricta ad superstitēs, sine tunc vincenti, non extenditur ad postea natos.
6. Verba illa, dicto filio suo substituit, faciunt, ut gravamen non extendatur ad sequentes gradus.
7. Præsertim quando expressum est nomen proprium heredis.
8. Distio, alioquin, est adversativa, & continet contrariam dispositionem. Idem de dictione, si autem: num. 9.
10. Distio, modo predicto, efficit ut dispositio censetur facta cum repetitione omnium conditionum præcedentium.
11. Clausula restrictiva quantum operetur in testamento.

11. Verba perpetuitatem inducentia non operantur fideicommissum perpetuum, quando testator usus est pluribus verbis, & clausula restrictiva.
12. Substitutio expirat, quamvis liberi liberarum possit fieri in conditione, si testator plurimum verbum restrictivum usus fuerit.
14. Etiam vulgari substitutione per plures gradus fieri potest, ita ut primo admisso cæteri excludantur.
15. Substitutio per verba alternativa salvasunt in vulgarem.
16. Quando verba substitutionis non possunt verificari nisi ante aditam hereditatem, solam denotant substitutionem vulgarem.
17. Clausula, & deficientibus, potest ex certis coniecturis explicare de casu mortis substituti vius testatore.
18. Etiam si plures sint substituti, potest evenire casus, quod omnes vius testatore moriantur, vel adde non possint eo mortui.
19. Malum potest observantia in interpretanda testatoris voluntate.
20. Sola consideratio masculinitatis non inducit fideicommissum agnatum. Vide tamen in h. cap. 127. & cap. 130. numero 2. cap. 110. numero 5.
21. Rota non recedit à consil. 21. Oldradi, propter solam feminarum exclusionem.
22. Vt ex sola masculinorum vocatione, & feminarum exclusionem inducatur perpetuum fideicommissum, oportet ut hoc fiat per totam familiam iam effectivam, quam coarctatam.
23. Alioquin substitutio restringitur ad casus expressos.
24. Sola digressio ad plures gradus non potest inferre fideicommissum agnatum & perpetuum.
25. Sola primogenituræ vocatio non arguit gravamen perpetuum, nisi sit repetita in pluribus gradibus.
26. Primogenitura apud Nos, non debet indicari ad instar primogeniturarum Hispania.
27. Prohibitio alienationis consentiens fideicommissi, non operatur ultra casus in fideicommissis expressos.
28. Omni dotandi filius impossum in certo gradu, non operatur coniecturam fideicommissi quoad alios gradus.

IN causa fideicommissaria Dominorum de Perullis, existimabam Dominum Ioannem Franciscum de Perullis Dominum du Baron, uti actione carentem, à limine iudicij ex sola testamenti exhibitione repellendum. Quia cum Dominus Ludovicus primus testator Clementem heredem instituerit, etique casu quo sine liberis masculis decesseret, substituerit Dominum Iacobum de Perullis, & alios, procedendo ad alios gradus substitutionis: deficiente primo gradu substitutionis, ex eo quod Clementis mortuus est relictis liberis, defecit etiam tota series sequentium substitutionum. Sufficit enim semel conditionem defecisse, & heredem defecisse relictis liberis, quidquid postea de dictis liberis contingat, iuxta receptissimum Oldradi consil. 12. Menoch. consil. 85. num. 46. Peregrin. de fideicommiss. art. 15. num. 18. & art. 19. num. 29. Blondel. consil. 78. num. 14. lib. 1. Menoch. lib. 4. præsumpt. 69. n. 1. Roen divers. decis. 130. n. 1. part. 1. Ioseph Ramoos. consil. 100. num. 121. & multis sequent. & in huius

68 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

allegari possant, cum consilium illud Oldradi sit ab omnibus approbatum, & canonizatum.

Quod iuslo magis procedit, & locum habet ex eo, quod testator omnem dispositionem suam restrinxit, tam quoad tempus, quam quoad personam, quoniam etiam quoad casus.

Quod ad tempus quidem attinet, quia Clementi heredi suo sine liberis masculis decedenti substituit. *¶* Quæ verba ad tempus mortis ipsius referenda sunt: quia qualitas, *sine filiis*, admodum verbo, *si decederet*, debet intelligi iuxta tempus mortis: Riminald. iun. *confil.* 33 §. n. 100. etiam si nihil aliud additum fuisset: Mantica de *consuet.* ubi *volunt. lib. 1. tit. 6. num. 6.* vbi propterea concludit, adiecta conditione, *si filius sine liberis decederet*, tempus mortis ipsius inspicendum esse: filio autem liberis tempore obitus relinquentem, substitutiones sequentes expirare: Peregrin. de *fideicommissum.* art. 29. num. 13. & 22. Grass. in §. *fideicommissum.* q. 33. num. 4. & 5.

Idque clarius apparet ex verbis sequentibus; *Ex tunc substituitur*: quæ verba denotant extimitatem temporis, & omne aliud tempus excludunt: ex copiose allegatis per Barbos. de *ditionib.* c. 439. per tot.

Deinde eueniente casu decessus Clementis sine liberis, eidem substituitur Iacobum suum ex fratre nepotem, *si tunc viuat*; aliquem Franciscum dacti Iacobi fratrem, *si tunc superveniat*, sin autem, alium *superfluum* masculum, *sen* etiam masculos ex illis procreatos, & *existerent*. Postea subdit, si verò tempore mortis sine decessu Clementis contingeret Iulianum decessisse, & eius liberis nullis relictis liberis, substituitur Petrum de Perussis filium Bonifacii, *si tunc viuat*.

Ultimo substituitur Rodolphum de Perussis filium Philippi, *si etiam tunc viuat*.

Ex hoc apparet, totam illam dispositionem & vocationem substitutionum, restrictam & limitatam esse ad tempus mortis Clementis sine liberis masculis, & per consequens, testatorem noluisse vlla ratione substitutos vocare, nisi casu quo Clementis ipse de tempore mortis nullos haberet masculos, nec reperiisse ad tempus futurum, nec ad mortem liberorum Clementis post eius obitum decedentium: Peregrin. *dallo art.* 29. num. 13. & 15. minusque ad liberis post euentum conditionis nasciturus (provi longè post Dominus Ioannes Franciscus natus est) reperiisse, nec descendentes usque in infinitum, & successivè vocare voluisse; sed illos tantum qui de tempore mortis Clementis sine liberis supersisterent ex substitutis: Peregrin. *confil.* 33. num. 16. 17. & 18. vol. 3. Menoch. *confil.* 335. num. 15.

Tunc siquidem hoc casu debet necessitati veritatis conditiones, una ex parte gramine, scilicet quod decedat sine masculis; altera, ex parte substituti, quod viuat de tempore obitus heredis gratui sine liberis: quibus dasibus conditionibus non verificatis, expirat substitutio: Alexand. *confil.* 109. num. 4. vol. 7. Qui DD. loquuntur simpliciter quando vocati sunt supersistentes, vel tunc impetruentes, nullo ergo magis cum adiecta fuerit clausula toties repetita, *si tunc viuat*, per modum expresse conditionis concepta.

Quoad personas similiter restricta est substitutio, ex illis verbis: *Et casu quo dactus Clementis filius suus & heres universalis, &c. decederit, tunc & eo casu eidem Clementis filio suo & heredi universalis substituitur* Menoch. *lib. 4. præsumps.* 173. num. 20. vbi quod ovis hoc casu soli bredi inusitatum

conferat, nec gravamen ad sequentes gradus exten-dit: Crauet. *confil.* 98. num. 5. vbi loquitur in nobilis terminis, Honded. *confil.* 60. num. 55. & 68. lib. 1. Cassoar. *confil.* 4. num. 139. *¶* Praeterea quia vltra dictionem relativam, expressum fuit nomen proprium Clementis hæredis, quo casu substitutio oon progreditur vltra personam hæredis: Casanat. *ibid.* num. 140.

Neque obstat quod in posteriori gradu substitutionis non solum substituitur Clementi, sed etiam dicto Clementi, ac etiam liberis masculis ipsius Nobilis Perussis, eidem Nobili Clementi, ac ipsorum liberorum masculorum substitutorum liberis masculis substitutis, Nobilibus Petrum de Perussis. Ex quibus verbis duæ conclusiones elici videntur. Prima, quod substitutio non solum fuit restricta ad personam Clementis, sed etiam ampliata ad omnes liberis masculos, & Clementis liberorum liberis etiam masculos. Secunda, quod licet ab initio liberi Clementis, & alij ab eo descendentes non essent vocati, tamen illicum vocatio ex verbis huius posterioris capituli aperte elici videtur; cum verba illa, *liberis masculis ipsius Nobili de Perussis eidem Clementi substitutis*, etiam descendentibus Clementis convenire, illisque adaptari possint.

Respondetur enim, his non obstantibus, substitutionem fideicommissariam personam Clementis dumtaxat esse restrictam.

Primo, quia non simpliciter liberis masculos & masculorum masculos testator substituit, sed sub multiplici conditione, quantum Prima respicit Clementem, quatenus ipsum sine liberis masculis decedere contingeret: Secunda respicit Iacobum de Perussis, post quem Franciscus substitutus est, si Iacobus Clementi sine masculis decedenti non superveniret; ut patet in illis verbis: *si tunc viuat, aliquem Nobilem Franciscum &c.* *¶* Illud coim verbum *Alioquin*, est adiectivum, & conditionem contrariam continet, hoc est, si tunc non viuat: Turanell. de *retrah. comment.* §. 8. gloss. 6. numero 1. cum ibi citat. Cæd. de *Grass. decis.* 17 de *fideiuss.* alias 143. num. 14. Tertia conditio respicit Franciscum, hoc est, si Franciscus non viuat tempore obitus Clementis, vt patet in illis verbis, *Franciscum, si tunc superveniat, sin autem &c.* *¶* Cum verba hæc, *sin autem*, continueat etiam conditionem negativam: Bartol. in *l. si ita scriptum*, num. 2. ff. de *lib. & posthum.* Quarta conditio respicit personas aliorum liberorum masculorum Iuliani, ultimo loco substitutorum, post quorum omnium obitum Petrus substitutus fuit, sed oon simpliciter, iam sub omnibus præcedentibus conditionibus iam relatis, quas licet non fuisset opus repetere, testator tamen maioris expressiois gratia expresse voluit, dum dixit, *si vero tempore mortis & decessus dicti Clementis eius heredi modo prædicto sine liberis, &c.* io quibus verbis respicitur sola persona Clementis, ibi *dicti Clementis*: Item solum tempus mortis ipsius, ibi: *tempore mortis & decessus*: Item repetuntur omnes conditiones superius expresse in illis verbis *modo prædicto*. Substituuntur etiam in eodem articulo alia verba restrictiva: *Tunc & in eum casum*. Item, *substitutio huiusmodi*. Et quod omnem tollit difficultatem, testator dicit liberis liberorum substitutionem facit, sic loquitur, *liberis masculis substitutis modo prædicto decedentibus, substituitur, &c.* *¶* Quæ verba, *modo prædicto*, referri debent ad omnia præcedentia, referendo singula singulis; & sic posterior hæc substitutio intelligi debet, dummodo prædictæ otes substitutiones faciant omnes purificatæ

ficatæ iuxta illarum formam & tenorem, & sic pu-
tificatis omnibus conditionibus in illa appofitis:
Ctaut. *disto. confil. 98. num. 1. r. Honded. confil. 78.*
num. 10. lib. 1. Peregr. de fideicommissariis. 16. n. 13.
Cafanat. *disto. confil. 4. num. 145.* vbi loquitur in
propriis terminis, & per *retum illud iussu*, ad
quod semper in hoc negotio recurrendum est; vbi
etiam num. 146. multo magis hoc procedere astrictis,
cum non semel, sed bis, ter, & pluries verba restri-
ctiua repetuntur, prout in casu isto.

Ex quibus inferitur, quod merito liberorum, &
liberorum ex liberis, facta fuit restrictiua, & respec-
tu tantum personarum Clementis sine liberis masculu-
is decedentis.

Nec fieri potest aliqua vis in illis verbis, *ipsius*
Nobilis de Perussis quali ad liberos etiam Clementis
refertur possint. Quia hæc interpretatio de menti
& verbis testatoris omnino aduersatur. Menti qui-
dem, quia noluit testator vocare liberos Clementis,
sed eos duntaxat in conditione posuit, nec de
liberis liberorum Clementis aliquam fecit men-
tionem: quod tamen fecisset, si eos vocare voluif-
set, eodem modo quo liberos liberorum Iuliani
vocauit sub conditionibus, & in casibus prædi-
ctis. Verbis verò, quia testator tres lineas sub-
stitutionum confiderauit: Primam, liberorum Iuliani;
Secundam, liberorum Bonifacii; Tertiam, Philip-
pi & eius liberorum. Prima incipit ibi, *Et casu*
quo prædictus Nobilis Clementis &c. Secunda incipit
ibi, *si vero tempore mortis*; Tertia ibi, *defunctus*
autem &c. Cum igitur in primo ordine de so-
lis Iuliani liberis loquutus fuerit, in secundo verò
solum defectum & mortem Iuliani & eius libero-
rum confiderauit, ut patet ex illis verbis, *Præ-*
dictum Nobilem Iulianum & eius liberos mascululos
modo prædicti decedere &c. dum statim dicit, *Præ-*
dictis mascululis ipsius Nobilis de Perussis &c. non
potest intelligi, nisi de Iuliano, & de quo mox lo-
quutus fuerat, non autem de liberis Clementis,
de quibus tunc non agebatur, nec de eis testator
loquebatur: verba enim intelligenda sunt eo respec-
tu, quo prolata sunt: *Lodouic. decis. 512. n. 24.*
& respectu personarum ad quam diriguntur: *l. si vero,*
l. locat. cum non fiat mentio de dicto Nobili de
Perussis dispositione, sed denunciatione, accessoriis
& continuatiua; quo casu ad eum solum qui proxi-
me omninarius esse refertur debent: Seraphin.
decis. 610. numero 4. Rota in reuocatur. decis. 765.
num. 13.

Supradicta confirmari possunt ex eo, quod tes-
tator euidenter facit differentiam inter Clemen-
tem & Iulianum; Clementem enim vocat cum ad-
iectione nominis *heredes*; Iulianum verò vocat
cum adiectione nominis de *Perussis*. Dum ergo di-
cit *eodem Domino de Perussis*, de solo Iuliano intel-
ligit: si enim de Clemente intellexisset, dixisset,
Eodem Clementis; cum Clementem nonquam in to-
to substitutionis difficultate per nomen de *Perussis*
designauerit. Ex illa etiam discreua loquendi
formula, *liberis ipsius de Perussis* Adem Clementis
substitutis, constat de alio testatorem sensisse, dum
loquutus est de Clemente; & de alio, dum de Do-
mino de Perussis loquutus fuit.

Denique, quod substitutiones in præfato testa-
mento contentæ restrictæ sicut ad solum casum
mortis Clementis sine liberis mascululis, probatur
evidenter tum ex supradictis, tum etiam ex illis
verbis, *Tunc & eo casu, modo prædicto, &c.* & aliis
restrictiuis, de quibus fuit Casanat. *disto. confil. 4.*
num. 137. & 138.

Stantibus itaque tot verbis & clausulis restricti-
uis, sequitur testatorem nullam perpetuam voluif-
se facere fideicommissum, sed substitutionem expi-
rante mortuo cum liberis mascululis Clemente, cum
consilium illud Oldradi multo magis & sine difficul-
tate procedat stantibus tot restrictionibus, ut præ-
ter iam citatos probat Fular. *de substitut. q. 480. n. 3.*
5. & 90. f. lmo etiam in fortiori, casu, nempe
etiam si testator vñs fuisset verbus perpetuam
denotantibus, hoc ostendit *disto. q. 480. n. 65.* Mc-
noch. *confil. 98. n. 3.* Casanat. *confil. 1. n. 31.*

Secundo, pro confirmatione præmissorum con-
siderandum est, quod testator loquutus est, nullam
fecit mentionem de masculis masculorum, vel de
descendentibus à Clemente per plures gradus, sed
tantum de liberis ipsius: f. cum tamen etiam li-
beros liberorum Clementis in conditione posuisset,
expirasset oñditionis substitutio sic per verba res-
trictiua concepta: Casanat. *disto. confil. 4. n. 169. &*
170. Fular. disto. q. 480. num. 15. 16. & 16. Rota
apud Seraphio. *decis. 483. n. 1.*

Tertio, multo magis concludendum est, nullam
hoc in casu excogitari posse fideicommissum gra-
duale & perpetuum, cum substitutione quoad pri-
mum gradum sit quidem fideicommissaria; quod
æqueotes verò gradus subordinata sit per metam
vulgarem, f. Cerrum est enim non modo fideicom-
missum, verum etiam substitutionem vulgarem per
plures gradus successibus fieri posse, ita tamen ut
primo semel admisso ceteri deficiant: Seraphio,
decis. 145. num. 1. & 4. non per aditionem primi
heredis, cuius respectu substitutio est fideicom-
missaria, ut ibi per eum.

Hic autem fideicommissaria vltia primum gra-
dom esse non potest, quia omnes vocaturæ ad suc-
cessum sub illa conditione, nempe quatenus pri-
mo vocati mortui sint viuo testatore. Dum enim
Iacobus in primo gradu vocatus fuit, hoc fuit sub
ea conditione, si superuicauit restatori; alij verò gra-
dus vocantur sub conditione saltem implicita,
quatenus vocati in præcedentibus gradibus mor-
tui fuerint viuo testatore, ut superius ostendimus,
propter vim illorum verborum, *Aliquam, &c. si*
autem, &c. si vero tempore mortis Clementis heredes
dicti substituti decederent &c. quæ continent in se
conditionem contrariam præcedenti, ut iam di-
ctum est.

Ponderanda etiam sunt verba, *si nulli extarent.*
Item alternaria, *sem etiam ipsorum liberis masculu-*
lar, quæ sonant in vulgarem: Peregrin. *de fideic.*
art. 18. num. 24. Talis autem conditio, si præmoria-
tur, vel, si me viuo decedat &c. & similes præsuppon-
unt mortem substituti cōtingere certo tempore, &
certo casu (qui non potest intelligi oñi per modum
vulgaris) f. dum non possint verificari, nisi ante
aditam hereditatem, & de tempore quo adiri non
potest, quod est contra naturam fideicommissum:
Peregr. *confil. 5. num. 5. vol. 1.* Menoch. *confil. 599.*
num. 1. 2. & 3. & confil. 496. num. 10. versic. compre-
hatur & lib. 4. præsumpt. 71. n. 10. Et hoc esse magis
communem opinionem, & ab ea non esse recedon-
dum testatur Ioan. Anton. Bellon. *confil. 39. n. 19.*
23. & pluries sequentibus.

Neque obstant verba illa, *defunctibus autem om-*
nibus prædictis liberis mascululis substituti in bonis & ha-
reditate sua &c. quæ videntur importare fideicom-
missum inter omnes mascululos successuum.

Quia verba illa, *defunctibus &c.* continent etiam
casum mortis ante testatorem, & sic casum vulgari
substitui

substitutionis: Rot. in *recentior. decis.* 453. num. 6. part. 2. Quod tanto magis in casu nostro necessarium admittendum est, quod testator deficientibus omnibus masculis substitutionem Rodolphum de Perullis, non solum si tunc viuat, quod quis potuisset explicare de tempore mortis substitutionem; sed sub his verbis, *si tunc eriam viuat*, ut eodem ostenderet fecandam orationem continuare, & illam semper referre ad illud tempus de quo supra loquutus fuerat, nempe ad tempus mortis Clementis sine masculis, & Dominum Albignani ultimo loco substitutionem non vocare, nisi in casum vulgarem, nempe quod Rodolphus eiusque liberi viuo ipso testatore decederent: Rota *dist. decis.* 486. num. 11. p. 1. in *recentior. Fufat. dist. 480. n. 9. 4. Sum. de Petr. lib. 3. in princ. 3. dub. 3. fol. 3. n. 1. 2. fol. 193.*

Quod si dicatur non esse venisimile, quod testator cogitasset tot personas posse ipso viuente decedere.

- 18 Respondetur, sequi testatores id cogitare propter periculum belli, pestis, & alia quae saepe contingunt: Ruin. *confil.* 102. lib. 2. maxime, quia cum substitutio vulgaris contineat casum voluntatis & impotentiae, multa euenire poterant ob quae substituti vel non essent, vel non possent adire: Menoch. *dist. confil.* 399. n. 19. & *segg.* Ultra quod facile hoc testator prudens facere potuit, ut assibus suis pacem amicitiae exhiberet, illisque excitaret ad similem substitutionem faciendam in fauorem Clementis, eiusque liberorum.

- 19 Quarto, quatenus aliquatenus dubitatio, ea tollitur per obseruantiam subsequutam durante spatio annorum 36. quo vel Domina Blanchia mater, vel domina de Grilleis eius filia vxor Domini de Caumonts, bona Ludouici primi pacifice & quiete, videntibus & non contradicentibus masculis Clementis, possederunt absque ulla controuersia, vel lite de super mota. Quae obseruantia multum operatur, & attendi debet in interpretanda testatorum voluntate: Fufat. *confil.* 80. n. 7. Bellon. iun. *confil.* 1. n. 29. Hinc sequitur, nullum hic periculum & graduale posse considerari fideicommissum.

Supereit vt ad aliquas dubias, quae in contrarium allegari possent, respondeamus.

Primum peti potest ex qualitate masculinitatis. Secundum, ex eo quod feminis seu filiabus quaedam legata reliquit in casum eueniens substitutionis, quae legata ad haereditatem transmitti voluit, & sic videtur tractum futuri temporis considerasse. Tertium, quia vocando masculos & agnatos, videtur habuisse respectum ad agnationem, & sic fideicommissum successuum fecisse. Quartum, ex praerogatione primogeniturarum. Quintum, ex digressionem ad plures gradus. Sextum, ex prohibitionem alienationis facta, institutis & substitutionis. Quae tamen omnia non offuscant veritatem nostrae assertionis.

- 10 Primo liquet, quod attinet ad qualitatem masculinitatis toties repetitam: Respondetur, qualitatem illam masculinitatis ad solum substitutum fauorem appositam fuisse, qui aliis non solum a masculis, sed etiam a feminis fuisset exclusus, non autem ad vocandum & inuitandum per fideicommissum masculos propter agnationem conseruationem: Rota *dist. decis.* 486. n. 17. in *recentior. p. 1. & decis.* 300. n. 15. *ad. part. Mantie. de conuict. lib. 6. tit. 15. n. 6.*

- 11 Et Rota non recedit a consilio Oldradi propter agnationis conseruationem, nec propter feminatum exclusionem: Buxat. *decis.* 810. Vbi nota Summarum illius decisionis, non esse conforme decisioni: Causat. *decis.* 648. n. 1. 2. 3. & 4.

Et ad hoc vt ex masculorum vocatione inducatur perpetuum fideicommissum, necessarium est expressio masculinitatis, non solum per plures gradus, & per totam lineam & successionem tam contentiuam, quam effectiuam, hoc est tam in fauorem descendendum, quam collateralium: Peregr. *confil.* 90. n. 23. vol. 3. *verf. clar. autem*: post Gabrielem *confil.* 96. n. 7. vol. 1. & vt sic ratio masculinitatis non sit considerabilis, nisi in casibus & personis expressis: per consequens mortuo Clemente cum liberis masculis, substitutiones factae de liberis masculis certarum personarum ibi nominatarum expitauerit: Idem Peregr. *dist. confil.* 70. n. 8. Fufat. *dist. 480. num. 19.* Rota *decis.* 667. n. 10. part. 2. in *recentior. Si enim testator agnationem conseruare voluisset, (Agnationem enim & masculinitatem pro eodem accipit in hac materia, Peregr. de fidei. art. 3. n. 26. in princip.) vocasset agnatos omnes in infinitum, non autem certos & nominatos, nec post eos vocasset Dominum de Paffis Dominum Albignani, qui erat affinis per lineam femininam, sed omnes agnatos masculos, non per vulgarem, sed per fideicommissum perpetuum & successuum vocare debuisset, alioquin agnationis ratio non esset consideranda, nisi in casibus & personis expressis, & iuxta terminos praecedentis substitutionis, vt non fiat extensio de casu ad casum: Rota *dist. decis.* 667. n. 11. part. 2. in *recentior. Peregr. confil.* 33. n. 45. lib. 3. *Geatin. discept.* c. 275. num. 11. Rota *dist. dec.* 486. num. 4. part. 1. *recentior.* Casanat. *confil.* 38. n. 81. 85. & 89. & *dist. 20. confil.* 4. n. 204. & 217. & clarè ac distinctè explicat Ioseph. Ramon. *dist. confil.* 100. n. 145. *vsque ad* 152. vbi plures allegat.*

Hinc sequitur, digressionem ad plures gradus nihil facere in casu proposito, cum hæc non sufficiat, nisi omnes agnati tam effectiuam, quam contentiuam sint vocati, hoc est tam descendentes quam collaterales, vt supra ostensum fuit: Rota *dist. decis.* 486. n. 6. p. 1. *recent.* & fuisse Casanat. *dist. confil.* 4. n. 235. & sequent. vbi bene respondet.

Idem dicendum est de vocatione primogeniturarum, quia cum in primo gradu testator dum de liberis Clementis conditionaliter loquutus est, nullam primogenituram mentionem fecit, sed nec primogenitos substitutorum successum per fideicommissum, immo per solum vulgarem inter se vocauit, vt supra dictum fuit: nunquam autem inducit primogenituræ successum, nisi testator in quolibet primogenituræ qualitate expresserit, & verba successionem contineant denotantia adiecerit: Peregr. de fidei. art. 15. num. 86. art. 22. num. 53. & *dist. confil.* 70. num. 17. vol. 3. *confil.* 37. num. 19. vol. 4. *confil.* 38. num. 6. vol. 5. 1. maxime, cum primogenituræ mentio in his partibus non debeat regulari ad iustitiam maioratum Hispaniarum: Peregr. *confil.* 64. num. 6. vol. 2. & *dist. confil.* 70. n. 17. vol. 3.

Prohibitio autem alienationis, cum sit consequentia ad praecedens fideicommissum, limitatur & restringitur iuxta terminos fideicommissi praecedentis, neque illud ampliat: Seraph. *decis.* 1035. num. 10. Addunt ad Ludouic. *decis.* 453. num. 22.

Nec refert quod testator filiabus Clementis, in casum eueniens substitutionis, summam 100. scutorum aut pro dote legauit. Quoniam ex eo elicitur evidens connectio quod liberi masculi Clementis non sunt vocati, manusque liberi liberorum. Si enim illos testator vocasset, non mandasset dotem solui, casu quo substitutionis casus accideret in fauorem huiusmodi filiarum, sed simpliciter ordinasset eas dotari eueniens substitutionem

tam in fauorem liberorum Italiani, quam liberorum Clementis. Voluit igitur testator ostendere se Clementi liberum bonorum dispositionem relinquere, si cū masculis moreretur. † Ad hoc enim ut onos dotandi filias operetur repetitionem fidei commissi, debet esse generale in omni casu, non autem ad casum euenientis substitutionis, & referri debet ad filias etiam masculorum in conditione positorum: Fufat. d. l. 4. §. o. n. 9.

Hic autem ad solas Clementis filias fuit habitus respectus, non autem ad filias filiorum, & in casum dumtaxat euenientis substitutionis in fauorem liberorum Italiani, vel Bonifacii, nulla facta mentione liberorum Clementis.

His rationibus mōtus Dominus Ioannes Franciscus bona diuifit, soluta sibi certa pecuniarum summa pro detractionibus, & alijs prætensionibus.

CAPVT CXXVI.

De Notario, seu Graffario cuiusdam Curie Comitatus Venassini, qui fuerat condemnatus ad suspensionem exercitij sui Graffariatus ad quinquennium, poenā falsi, id quod non tam citō derulerat quemdam processum criminalem suae Curiae ad Auditorem Auenionensem: cuius sententia fuit reuocata in gradu appellationis, & Notarius definitiue absolutus ex iudicio Rotae.

SVMMARIVM.

1. Nemo Curia cogitur regularē delictum, cuius habet uicem, excepto crimine laesa Maiestatis.
2. Officiarius Notarij principij consilij in eo, ut fideliter vniuersa iudicij acta conscribat.
3. Quolibet causa etiam bestialis excusat à delicto.
4. Notarium tenetur tantum de dolo, & lata culpa, id est, dolo proxima.
5. Monere Superiores de causis criminalibus potius spectat ad Iudices, quam ad Notarium, sed nec Iudices ad id tenentur regulariter.
6. Notarium tanquam salis non tenetur acta deferre sine ingressu Iudicij.
7. Notarium non est priuandus officio, vel illius exercitio, nisi in ipsa Officio deliquerit.
8. In tribus dumtaxat consiliis minus officij Notarium, & quibus.
9. Notarium male facit excedendo metas sui Officij.
10. Notarium postquam scribit acta iudicialia per iuuenes, & subalternos.
11. Notarium habet pro se praesumptionem, eam tamen persona sit approbata à publico.
12. Poena priuationis Officij est dumtaxat civilis, quando alia poena per Iudicem imponitur.

Vlso processu facto contra Notarium ad instantiam filij Apudolici, & sententia totā primā instantia lata, per quam fuit ordinatum illum condemnandum esse ad suspensionem Officij Graffariatus per quinquennium, absque eo quod daretur delicto tempore per se, vel per alium, dite-

ctē, vel indirectē, praefatum Officiarium exercere pūdit poenā falsi: nec non ad omnes & quascunque expensas, etiam processus informatiui, loco amplioris poenae. Dixi praedictam sententiam reuocandam esse, eundemque Notarium ad impetritis Fidei designationē absolouendum esse, & relaxandum.

Siquidem tota accusatio contra dictum Graffarium in eo consistit, quod cum factum fuisset futurum certarum pecuniarum, quae quoddam Hebraei deferebant in itinere publico, sumptis informationibus auctoritate Curiae loci, in quo ipse scitebat, animo remittendi, non solum negligens fuit in admonendo Illustrissimum Dominum Vicelegatum, sed etiam misit filium suum ad Principatum Auaicensem ut procuraret restitutionem pecuniarum furto subreptarum, & post duos aut tres dies misit eundem filium suum ad hanc Ciuitatem, cum informationibus non subscripitis, ut illas ostenderet Illustrissimo Domino Vicelegato, & quod dictas informationes recipi curauit per filium suum, qui nonnam fuerat admissas ad Officiū Graffariatus.

Pro quibus tamen non solum condemnati non poterat, sed ne quidem contra ipsum inquiri.

Primo quia in iure verissimum est, neminem teneri ad reuelandum delictum, excepto crimine laesae Maiestatis, & alijs quibusdam exceptis: Angel. in tract. de malef. in verbo, etiam velle. num. 12. Dec. & Cagnol. in l. culpa caret §. i. ff. de reg. iur. Cyriac. controu. 131. num. 48. & sequent. Tusch. l. i. D. de iur. 139. §. l. i. R. de iur. 310. §. l. i. S. de iur. 67. Clar. in §. final. quest. 87. num. 1. & sequ. Et per consequens dictus Graffarius non tenebatur monere Superiores de delicto facti prætensū, tanquam persona priuata.

Non tenebatur etiam ad dictam reuelationem vti Notarius actorum Curiae, quia non creditur de interuentu esse, aut probari posse, quod Notarius actorum non requiritur teneatur monere Superiorem de iis, quae ipso scribente fiunt, aut si teneatur monere, quod ad id teneatur huc mora, cum officium Notarij consistat solum in scribendo fideliter acta: Specul. part. 2. in tit. de instrum. c. 1. §. restat videre: Et probatur in exp. quoniam contra, de probat. ibi, Quo fideliter vniuersa iudicij acta conscribat. Peractum siante impedimento morbi podagra & chagrea, nec non lecto derinebatur, ratione cuius impedimenti excusandus esset, etiam si de iure fuisset obligatus ad reuelandum, & cum quolibet iusta causa, immo etiam bestialis excuset à delicto: id notata per DD. in leg. 1. §. final. ff. si quis iam dicens, non obtemperauit. Iusta autem causa est infirmitas, quae fuit probata per dictum Graffarium ut notat Farinac. cum pluribus per eum citatis, ut tract. de inquis. quest. 11. numero 53. Poena enim non committitur sine dolo: l. facinus, C. de pan. Farinac. consil. 13. num. 36. † Et lo terminis Notarij, quod solum teneatur de dolo, & lata culpa, id est, dolo proxima, tenet Bald. in l. ubi exigitur, ff. de edend. Per de Rauert. singul. 441. Et licet filium misert ad Principatum Auaicem ad perquirendas pecunias furto subreptas, non ideo est in culpa quod illum ad hanc Ciuitatem non misert, cum quis hoc ad illius munus non spectabat, & ut mor dictum est, sed potius ad Officiales iurisdictionem habentes ex oratus per Farinac. de indic. & tortur. quest. §. 1. num. 50. quos tamen etiam in hoc casu non fuisse obligatos ad mouendum, silem cum citō, Superiorem credimus: ea de causa potest criminali

ininali iudicio pulsari; cùm ex generali consuetudine Magistratus non possint conveniri, nisi pro dolo & barataria: ex Claro, §. *final. quæst.* 73. n. 3. Tàm etiam, quia conveniens erat mittere ad recuperandas pecunias futo subreptas, eò quod periculum erat in mora, ne videlicet pecuniae expenderentur per fures, aut ad alia loca transportarentur, & sic impossibilis redderetur illarum recuperatio, maxime quia tuos delinquentes erant in alieno territorio, nempe in tectis Reverendissimi Principis Austriacensis. Tum & denique, quia ipse in effecta acta transmissit ad hanc Curiam tempore satis congruo, cùm exitis negotij satis comprobaretur, Curiam huius civitatis, quæ una maxima eum diligentia non posuisset delinquentes apprehendere; minùque posuisset, quamvis citius illi deouocantur fuisset maleficia.

Io omnem eventum, passio citra veri præiudicium quòd Notarius esset in aliqua negligentia, nullo modo poterat privari exercitio sui Officij, cùm non deliquisset in Officio tanquam Notarius, 6 q̄t̄ia vii talis non tenebatur acta deferre sine iussione Superioris, vel saltem eius, de cuius maodato sumptæ fuerant informationes; & idèd non erat privandus exercitio sui officij: *Cassan. sup. r. r. magna. Cur. Ritu 49. mon. 37. versic. vnum tamen adverte. Barol. consil.* 17. n. 4.

7 Quia ut supra dictum est, Notarius non est privandus Officio, nisi delictum fuerit commissum in ipso Officio: *Bald. in l. 2. §. miles. versic. D. Barolus consil. ff. de his qui negat infam. l. non in l. Barbarus. numero 3. versic. Quarto l. iura. ff. de Offic. Prætor. Nell. in tract. de Honor. in prima part. 2. temp. 4. §. 1. Romanald. in consil. 185. n. 17.*

8 Ad Notarij autem actorum Officium tria sunt dumtaxat, quæ de iure pertinent: nempe *Primò*, ut universa iudicij acta fideliter scribat iuxta præceptum Iudicis, ponendo locum & tempus. *Secundò*, ut originalia acta apud se custodiat. *Tertiò*, ut copiam actorum partibus requirentibus tradat sic enim taxatè loquitur Abb. in cap. quoniam centeno, numero 3. versic. Nota quod Officium Notarij. *Extr. de probat.* Extradant omnes in dicto cap. quoniam contra, quos citat & sequitur Pazian. de probat. lib. 1. cap. 6. §. mon. 7. 4. & 7. §.

9 Immo si dictus Notarius absque maodato Superioris acta deulisset male fecisset, quia Notarius malè facit excedendo metas sui officij: *Menoch. consil.* 37. num. 111.

Nec potest etiam imputari dicto Notario, quod acta fuerint scripta, & in informationes capte per dictum eius filium, qui non est receptus ad officium Notariatus. Quia ultra generalem consuetudinem Notariorum præsentis Status, q̄t̄ respondetur etiam, quod de iure licitum est Notariis & Tabellionibus; scribere acta etiam iudicialia per suos iuvenes, qui quidquid agunt, hoc faciente nomine Notarij principalis: ut probat *Postius de mandant. observat.* 102. num. 29. quia per subscriptionem Notarij principalis omnia dicantur ab illo virtualiter scripta: *Ludovici. decis.* 45. n. 4. & §. & ibi Addit.

Cæterum prædicta multo magis procedant, stante probatione probitatis & bonæ famæ eiusdem Notarij; quia tamen etiam non probata, pro eo præsumendum esset; q̄t̄ cùm eius persona fuerat à publico approbata: *Menoch. lib. 1. præsumpt.* 99. mon. 6. cum pluribus per eum citatis. Et cùm in cæteris, eum diligentem & probum esse fuerit veritatum, in hoc etiam debita vltum fuisse di-

ligentia præsumendum est: Idem *consil.* 41. numero 12.

Denique notandum est, quòd cùm alia pœna per sententiam Donati Iudicis à quo impetita fuerit, nempe condemnatio ad expensas processus informativus, non poterat imponi pœna privationis exercitij Tabellionatus per modum condemnationis & iudicij criminalis. Quia quoties alia pœna impoñitur, toties pœna privationis exercitij Officij est dumtaxat civilis: *Baland. ad Clar. quæst.* 73. num. 4. *Clar. §. final. quæst.* 1. num. 3. versic. *Quinto casus.*

Ex per has rationes Notarius iste fuit definitiòd absolutus iudicio Rotæ Auenionensis, & reuocata sententia Iudicis à quo tanquam inuoluta.

CAPVT CXXVII.

Ex iniuncto onere deferendi nomen & arma familiz testatoris, vtrum indugarur fideicommissum fauorè agnationis. Et quid hac in re seruetur secundum præiudicium Curiarum Galliz, & Hispaniz. Masculi descendentes ex feminis possunt conservare fidem agnationem, per Nominis & Insignium delationem. Vocatio feminarum in aliqua parte substitutionis excludit contemplationem agnationis.

SYMMARIVM.

1. Exemplaris substitutio locum habere non potest, quando institutus tempore testamenti, & tempore mortis testatoris, erat sana mentis, vel eum sanitas non erat destituta.
2. Reciproca non potest habere vim exemplaris, quando vnus ex coheredibus est sana mentis.
3. Quis sit effectus, vtrum substitutio sit exemplaris, vel fideicommissaria.
4. Substitutum exemplariter granari potest in omnibus bonis quæ habuit à testatore ex illa substitutione, præterquam in legitima.
5. Masculinitas, & Agnatio, serò pro eodem sumuntur.
6. In Gallia suis sapientibus declaratum, feminas nominis & armorum deferendum esse capaces. Idemque iudicatur in Hispania.
7. Omnis delationis armorum de iure conuenit argui conservationem agnationis.
8. Arguit euius exclusionem feminarum.
9. Omnis ferendi nomen & arma, operantur quoad gradum in quæsitū dictum.
10. Non est inconueniens quod refister in certis gradibus & personis dumtaxat agnationem contemplatus sit.
11. Agnationis contemplatio facit, ut masculi remotiores excludant feminas proximiores.
12. Eadem est via tacita & expressa contemplationis agnationis.
13. Per feminas fit conservatio fidei agnationis, quæ fit per masculos descendentes ex feminis deferentes nomen & arma familiz.

14. Verba perpetuam in herentia multum profunt ad praefatam constructionem agnationis.
15. Quando testator feminas in aliqua parte testamenti vocari, eas contemplatio agnationis.
16. Coniectura agnationis ex delatione nominis & promorum reprobatur a multis Doctoribus.
17. Maxime quando contemplatio agnationis non est expressa vel tacita.
18. Verba perpetuam non sufficiunt, quando agnationis contemplatio non fuit expressa, sed tacita.
19. Absurdum est minus delectos vocari, exclusi magis delectis.

CIVIS quidam Aenionensis haeredes suos instituit duos filios suos, illisque invicem substituit. Et casu quo dicti filii aut eorum liberi decederent sine liberis, substituit dictis suis liberis Isabellam filiam suam, & illius liberos naturales & legitimos, sub onere, quod ipsi & sui tenebantur portare nomen & arma ipsius testatoris perpetuam, admixta cum armis seu insignibus patrum suorum.

Et decedente Isabella sine liberis naturalibus & legitimis, ipsi substituit Ignatium & Natalem, fratres suos, si viverent, & post ipsos, vel si non viverent, Magdalenam & Ioannem Fraciscum liberos Ignati, necnon Petrum & Ioachimum liberos Natalis.

Mortuo vno ex haeredibus huius liberis, superstes fuit alter testatoris filius & haeres; cumque mente sanus non esset, matrimonium non contraxit, nec per consequens liberos habuit.

Tempore mortis huius mente capti, iam decedente Isabella substituta, plurius relictis liberis masculis & feminis. Contendebant masculi feminas ab hac substitutione esse excludendas. Ego, in perspecta, consuli ipsis concediam, quia in effectu fuit subsequens.

Et ut in hac controuersia, certa ab incertis seceramus, supponendum in primis est, quod substitutio de qua agitur non potest esse exemplaris multis rationibus. Primo quia filius superstes de tempore testamenti mente captus non erat, oec de tempore mortis eiusdem testatoris, atque ideo licet regulariter in substitutione compendiosa continetur etiam exemplaris, tamen illa contineri hoc casu non potest. Bartolin. l. ex fidei, ff. de vulg. num. 16. Mant. de consil. ult. voluit lib. 5, tit. 16, num. 8. Bald. in tract. de substitut. in titulo de exemplari, num. 9. Fracisco Barry lib. 5, tit. 5, mem. 4, versic. ut autem.

Secundo, quia siater, qui erat reciprocè substitutus, nunquam fuit mente captus, & sic reciproca substitutio facta personis imparibus, non potest in vno operari exemplarem, quia non potest habere locum in alio: Mant. de consil. ult. lib. 5, tit. 16, num. 15. Plures allegat Fufat. de substitut. c. 129.

Huius considerationis effectus est magnus: quia si substitutio esset exemplaris, legitima sola deberet dividi inter successores ab intestato dicti decessentis; si vero sit fideicommissaria, addenda quoque erit Trebellianica ex illa substitutione detrahenda, cum non repetatur prohibita in dicto testamento. Substitutus enim exemplariter grauari potest in omnibus bonis, in quibus fuit institutus praeterquam in legitima. Alia enim bona habet à lege, non à testatore: Dec. consil. 37, num. 5, versic. Sanelegis quæst. & res. ciuil. Pars II.

Quærit ad idem, Roland. consil. 68, num. 68, vol. 4. Intughol. de substitut. centur. 2, quæst. 12, num. 17. limitando tamen ut per eum num. 23. Ergo cum substitutio sit fideicommissaria, sequitur locum esse detractionis Legitimæ & Trebellianicæ sine villa controuersia diuidenda inter legitimos successores ab intestato dicti decessentis, siue masculos, siue feminas, æquis portionibus.

Reducitur igitur difficultas ad alia bona testamentaria, verum videlicet fideicommissum sit masculinum & agnationem. Ego de dicenda veritate rogatus, quia accepti hæsi. Pro masculis quippe adeft vegerissima masculinitas, seu agnationis coofensandæ cõfiderata, († hæc enim duo in hac materia pro eodem accipit Peregrin. art. 25, num. 16, intelligendo tameo modo quo diximus cap. 125, num. 12.) petita ex eo quod testator voluit suos ipsius Domini Isabellæ teneri deferre cognomen & arma suæ domus in perpetuum, licet admixta cum armis patrum suorum. † Quamvis enim in Gallia hæc consuetudo non admittatur, immo sæpius declaratum fuerit in supremis Tribunalibus feminas æquæ ac masculos nominis & armorum esse capaces; Annus Robert. verum iudic. lib. 4, caput 4, art. 1. Fecit. in addit. ad Guid. Pap. quæst. 467. Maynard. lib. 8 cap. 54. Charon. lib. 8, resp. 45, & libro 10, resp. 38, & 71. ut notat D. Lud. Bell. consil. 109, numero 7. Franc. Barry de success. lib. 17, tit. de condit. ferendi, num. & ar. numero 8. Idemque indicatur in Hispania, Rota decif. 319, numero 4, parte 1, recent. † Tamen ex dispositione iuris communis receptior est sententia, ex hoc onere deferendi cognomen & arma testatoris, iudici fauore & contemplationem agnationis, quam testator perpetuam & immutabilem reddere voluit, ut dicit Ripa in l. Centurio, n. 16, §. de vulg. & ita tenent multi DD. quos citat & sequitur Mant. de consil. lib. 6, tit. 15, n. 15. † Et per consequens masculos feminis præferre voluit in successione bonorum suorum: Anton. Fab. in Cod. lib. 8, tit. 35, de test. l. 1, n. 7. Eandemque sententiam post plures tueretur Fufat. de substitut. q. 499, n. 13. Rota dicta decif. 319, n. 4, p. 1, recent. Thelaur. decif. 270, num. 10, & 32. Peregr. de fideicom. dicto art. 25, n. 27, versic. pro consil. idem Fufat. consil. 67, n. 12, & consil. 10, n. 48. Surd. consil. 375, n. 27, & 27, & consil. 369, n. 21, 10. Ant. Bellon. consil. 75, n. 19. Menoch. consil. 1006, n. 1. Morot. consil. 50, n. 10. Casanat. consil. 10, n. 29. Io. seph. Ramon. consil. 13, n. 19 quos omnes legi & perlegi: Mart. de success. legat. p. 4, n. 21, art. 4, n. 37.

Et licet hæc conditio deferendi nomen & arma, seu onus illud non fuerit adiectum huius substitutioni seu gradibus; tamen operari debet contemplationem agnationis quoad illum gradum, & illas personas, quibus adiectum fuit, Rot. decif. 419, n. 9, & 10, p. 5. Recent. † Non enim est inconueniens quod testator agnationem contemplatus sit in certis gradibus & casibus, & non in aliis: Seraphin. dec. 1023, n. 9. Ludouic. decif. 433, n. 18. Fufat. de substitut. q. 499, n. 24, & 25. Surd. consil. 443, n. 44. Gouagnon. consil. 38, n. 2, lib. 1.

Hæc autem agnationis contemplatio facit, ut soli masculi etiam remotissimi admittantur ad substitutionem, exclusis feminis: Rota decif. 101, n. 4, & decif. 217, num. 1, parte 2, recent. Butan. decif. 272, num. 1.

Et licet ratio conferuandæ agnationis non fuerit expressa, tamen eadem est vis tacite & expressæ: Gratian. discept. forens. c. 653, n. 45. post Surd. decif. 124, num. 7.

- 13 Nec obstat quod per feminas agnatio non conseruatur. Quia per delationem omnino & amotionem inducitur quædam agnatio ficta: Cafan. *confil.* 10. *num.* 29. Quæ conseruatur per masculos descendentes ex feminis: Rota *decif.* 6. p. 1. *diuerf.*
 14 & *decif.* 6. 27. *num.* 7. *part.* 2. *reces.* † Maxime ex eo quod idem testator adiecit verba perpetuitatis, ex quibus multo fortius credendum est, ipsum habuisse intentionem conseruandi suam agnationem: Fusar. *diff.* 9. 499. n. 17. Barbof. *diff.* c. 25. 4. n. 2.

Hæc tamen quauis ita se habeant, negari non potest quia res sit dubia, vti dependens ex coniecturis & interpretatione voluntatis testatoris, pro qua non leues extant in contrarium coniecturæ.

- 15 † Præcipua verò est, quia testator feminas in eodem testamento expresse vocauit, non solum Dominam Isabellam filiam suam substituendo, sed etiam in defectum liberorum Dominæ Isabellæ vocando filias fratrum suorum. Quando autem testator feminas in suo testamento vocauit, cessat coniectura contemplatæ agnitionis: Rot. *decif.* 118. *num.* 3. p. 3. *reces.* Ludouic. *decif.* 433. n. 15. Gratian. *discept.* 5. 36. *num.* 61. † Vltro quod coniecturam illam ex delatione nominis & armorum petunt, vltro DD. Gallos alij nonnulli reproband, & ioter ceteros Marta *confil.* 6. n. 14. Cafan. *confil.* 38. n. 87. cum ibi citatis: Præterim quando expressa non est verbi testamenti, sed tantum coniecturata, seu tacita agnitionis consideratio: Cafan. *confil.* 38. *num.* 81. † Vbi quod non licet arguere ad exclusionem feminarum, quando consideratio agnitionis non fuit expressa in testamento. Quod & voluisse videtur Rota *decif.* 538. n. 3. *versic.* *Quanto magis:* *part.* 2. *reces.* adeo vt † nec verba perpetuitatem denotantia faciant certam coniecturam conseruandæ agnitionis, quando causa agnitionis conseruandæ non est expressè notauit Vrlin. in *commun. conclusio.* in verb. *Agnatio, conclus.* 81. n. 80.
 19 Sed quod præcipuum facere videtur difficultatem, est, quod si feminæ descendentes ab Isabella non essent vocatæ, inde sequeretur absurdum, quod filiz descendentes à fratribus ipsas excluderent, vti vltimo loco vocatæ; quod absurdum, vt remotiores & minus dilectæ magis dilectis præferantur, omnino vitandum est: Sord. *confil.* 85. n. 26. Fusar. *confil.* 176. *num.* 15.
 Quamobrem licet existimarem masculos se iure aduersus feminas tueri posse. Tamen ob negotij dubietatem consuli omnino vtiq; parti concordiam, quæ fuit subsequuta: nam verè vocatio illa feminarum in eodem testamento multum me mouit ad fauorem filiarum ex Isabella descendentium, quæ per transactionem magna ex parte ad fideicommissum admittæ fuerant simul cum masculis ex domina Isabella descendentibus.

 CAPVT CXXVIII.

Fideiussores census annui si soluat, & censum retrocendat, obtenta nihilominus cessione iurium à creditore, non dicitur soluisse extinctiue, sed translatiue, & ideo potest petere omnes census annuos decursos à tempore solutionis per ipsam facti. Quia verba translatiua in eodem contractu appositæ prævalent extinctiuis. Et si fideiussores, aut correus quando fidei-

iussoris loco est, acceptauerit delegationem cuiusdam tertij debitoris delegati, sibi non præiudicat quoad iura sibi competentia contra principalem debitorem, si illa sibi reſeruaueit.

S V M M A R I V M.

1. Quando agitur de *donationis*, licet quod creditor sit in solidum obligatus, tamen inter se ut ad quem negotium principaliter non spectat, habetur tanquam fideiussores.
2. Quando census fuit remissus alteri per viam translationis, cessionarius consequitur pensionem, seu censum decursus à dat cessione: sed cessat cessio si facta fuerit extinctiue.
3. Si fideiussores soluant non censetur soluere animo dissoluendi obligationem debitorem principalis, sed amovendi nomen ipsum debitorem.
4. Soluens nomen proprio non extinguat obligationem debitorem principalis, ides cedenda sunt illi actiones.
5. Fideiussores soluentes non extinguunt actiones principalis debitorem.
6. Soluens cum cessante actionem non facit censum extinctiue, sed acquirit translatiue.
7. Pactus cessionis iurium est potestatis pacti solutionis & extinctiue.
8. Amplius, etiam si cessio actionum facta fuerit ex interuallo soluentis fideiussores.
9. Verbum recommendationis censui amittit vires suas statim, vbi in eodem instrumente adeo cessio iurium in fauorem soluentis.
10. Non est inconueniens extinctiue censui induci quoad aliquem, translationem vero quoad alios.
11. Si in eodem contractu adiuncta verba translatiua & liberatoriæ, ista de iure tranſlatiua.
12. Ex quibus clausulis colligitur solutionem fuisse factam translatiue.
13. Distio retrocendi odit, improprie, quando constat de mente contrahentium circa translationem iurium.
14. Creditor non sibi præiudicat quoad hypothecam per adiectionem obligationis nate personæ, si illas sibi expressè reſeruaueit.
15. Triæ concurrere debet ad hoc vt fiat vera delegatio.
16. Delegatio non inducitur, quando creditur sine expressè protestatione se nolle sibi præiudicare quoad prioritatem hypothecarum.
17. Dato in solutum non fit nisi hoc expressè dicatur.
18. Delegationis natura est, vt per eam primus debitor extingatur ab obligatione.
19. Etiam si quis percepit per plures annos census annuos currentes de manu debitoris delegati, non propterea censetur renuissæ obligationem.

FRANCISCUS & IOANNES vendiderunt Ioanni Francisco, anouum censum 70. scutorum pretio 1000. scutorum.

Eadēque die Ioannes declarauit in fauorem Francisci, illum nihil recepisse de dicta summa, & ideo promissit illum à dicta obligatione liberare, & idemnem ſeruare.

Franciscus soluit dictam summam cum tata pensionis decaræ Domino Ioanni Francisco, qui quitauit & liberauit Franciscum & suos.

Et moyennant ledit payment, à reuenda, & reuend audit sicut François ladite pension de 70. censu, & fondit fundo, & accedi, remis, & transféré son & chèque ses droits, & actions, obligations, & hypothèques à

à luy comprantes & appartenantes contre ledit Jean, avec les diuifions, inuifitions, & autres en tel cas accoustumées & requises, & par tradition de l'extrait de ladite vente du perron, au riste, peral, & fortune dudit sieur François. Hoc est reuendit eidem Francisco prefatum censum, & illi cessit omnia iura sua, eius periculo & fortuna.

Quæritur modo, vtrum Franciscus, seu illius hæredes iure possint petere contra Ioannem, fructus dicti censui, decursus à die solutionis factæ eidem Domino Ioanni Francisco creditori.

Pro resolutione questionis, supponendum est in primis, quod licet respectu Domini Ioannis Francisci amde debitoris essent in solidum obligati, tamen inter ipsos Franciscus erat in effectua fideiussor, cum totum oneratum spectaret ad Ioannem, prout ipse declarat: Castren. in l. sed Iulianum, §. non solum, num. 2. ff. ad Martem. Paschal de parira potest. p. 1. cap. 8. n. 137. Surd. consil. 150. n. 57. Gratian. dispert. 701. n. 5. Maotic. de tacit. comment. lib. 16. tit. 1. num. 3.

Secundo supponendum est, cessioem auctos habere ius petendi redditus decursos & decurrendos, quando cessio creditus fuit facta translatione; scilicet, si extinctio: vt explicat Cencijs quæst. 103. num. 17. & sequens.

His ita suppositis, concludendum est, cessioem factam fuisse translationem, non autem extinctionem, in casu de quo agitur. Primo, quia quando tractatur de fideiussore solente creditore, non censetur pecuniam dare pro extinctione iuris creditore, sed potius emere nomen creditore: vt est textus expressus in l. cum i. §. 6. versio. non enim, ff. de fideiussorib. ibidem enim in solutum accipit creditor, sed quodammodo nomen debitoris vendit. Censetur enim semper fideiussor in dubio soluere onere proprio, & ad suam utilitatem; non autem in nomine Ioannis, contra quem fit cessio: l. Papinianum, & ibi Gloss. in verbo, & suo veniens: nec non Bald. Albertic. & alij, ff. mandati. Casanat. consil. 14. n. 7. Hering. de fideiussorib. cap. 28. num. 44. versio. non enim, & ibi Maxime cum solutio facta fuerit per Franciscum nomine proprio, & de propriis pecuniis: vt notat Gratian. dispert. 286. num. 4. & §. 1. de descriptione. 793. num. 13. & 14. vbi dicitur quod quando solutio fit per aliquem proprio nomine, non extinguuntur obligationes aliorum coobligatorum; ideo sic soluenti cessio iurum fieri debet, etiam ex intervallo, quia actiones non sunt extinctæ per talem solutionem.

Vnde per solutionem à fideiussore factam, creditum non esse extinctum, fuit decisum in Rota decis. 236. num. 1. versio. fundamentum pars 4. recent. confirmata decis. 364. ead. parte, sequitur Cypic. Latr. decis. 16. n. 28. an finis, & n. 29.

Secundo, quia magna est differentia, vtrum solutio per vnum ex obligatis fiat absque cessione actionum, an vero simpliciter: si simpliciter, verum est extinctionis effectum produci; si cum cessione actionum, iurium translationem, non extinctionem oriri: vt tradit Barbof. in l. que dicit 34. §. ff. sol. matrim. n. 1. versio. versio. quia qui soluit. Quod probat ex dicta l. cum i. §. 6. ff. de fideiussorib. & Quia semper pactum cessionis, præuat pacto solutionis & extinctionis, & illud ad se trahit: Saliect. in l. 1. C. de action. & obligat. num. 5. versio. ff. de iudic. ubi amplius dicit, quod dum agitur de fideiussore, non extinguatur obligatio per solutionem ab ipso factam, quando obtinuit cessionem iurum à creditore, & tunc cessio facta fuisse post solutionem, Saldierij quæst. & resol. ciuil. Pars II.

& non incontinenti: per text. in l. Modestianum, ff. de fideiussor. Quia fideiussor censetur soluere, vt propriam quidem obligationem tollat, sed remanente obligatione debitoris principalis: vt probatur in l. Stichum, §. si mandator, ff. de solut. & dicta l. Papinianum, ff. mandati. Barbof. in dicta l. Modestianum, num. 4.

Tertio, quod intentio partium in dicto contractu, potius tendat ad transferendum iura, quàm ad extinguendum, patet ex verbo reuendit: contentio in dicto contractu; cuius natura est transferre, non extinguere: inter docet Casanat. consil. 10. num. 4. Nonobstante quod præcedat verbum reuendit, quæritur, vel liberatorem; quia verbum reuendit, quæritur, amittit vires suas propter cessionem iurum suam subsequantur: vt notat Casanat. dicto consil. 10. num. 101. vbi dicit extinctionem suam operari effectum in persona cessionarij contra creditorem cedentem: vt cessioem operari effectum translationis contra alios, contra quos cessio prodelle potest ipsi soluenti: & ideo extinctio orta erit respectu Francisci, translatio vero respectu Ioannis: vt bene explicat ibid. Casanat. cum pluribus DD. per eum allegatis. & cum non sit inconueniens liberationem induci quoad alios, translationem vero quoad alios: Neguant. de pignoribus, 6. part. membr. 3. n. 13. Mascard. de probat. consil. 1178. n. 41. Casanat. ibid. n. 160.

Quarto, quia quando in eodem contractu continetur verba contraria, nempe extinctionis, & translationis; tunc translatio præponderat extinctioni, & verba liberatoris regularanda & restitenda sunt secundum verba inducentia translationem: Casanat. dicto consil. 10. num. 118. & consil. 11. numero 18. & 19.

Quinto, quia semper in præfata materia, recurrendum est ad mentem contrahentium; vt testatur Cencijs in tract. de censib. quæst. 103. n. 17. Hic autem verba sunt clara pro translatione, potius quàm pro extinctione, quia partes vnuat verbo reuendit, Secundo, quia Ioannes Franciscus cedit Franciscus non solum capitale, sed etiam pensionem, quæ cessio pensionis esset inutilis; si capitale tamen esset extinctum. Tertio, quia cedit omnia & quecumque iura sua in amplissima forma. Quarto, quia cessio facta est cum clausula inuestitionis, & diuifionis; quæ essent inutiles, cum non possit fieri diuifio, & inuestitio, tam capitalis quàm pensionis, si capitale esset extinctum. Quod in simili casu ponderat Cencijs loco citato, dum loquitur de clausula Constituit.

Neque obstat, quod in illo contractu adsint verba reuendit, quæ inferant extinctionem censui. Quia superius ostensum fuit, quod quando conclusa sunt verba extinctionis, & translationis, præuat verba translationis: sup. n. 11. bonus capituli.

Sed vt omnis tollantur difficultates, Respondetur magis præcisè, quod hoc casu non est vera retentionis, sed potius venditio; & verbum reuendit, inimpugnatur: Antonin. de Anato, resolut. 7. num. 14. quia cum habemus effectum, qui correspondet venditioni, & non censui suppressio, non debemus attendere verba, sed effectum; & ideo verbum reuendit, in consideratione haberi non debet: vt ibidem explicat de Anato: Goub. decis. 87. num. 11. Cypic. Latr. decis. 16. num. 28. & num. 39. vbi dicit, quod quando retrovenditio potest operari per modum translationis, tunc operatur translatio, & non extinctio: Carleual de iust. lib. 1. tit. 3. dispensatione 35. num. 45. vbi bene

explicat: Rota decif. 83. num. 8. apud Merlin. de pign. *

His rationibus motus, concludendum putavi, Franciscum iure petere poffe redditus decedens à die solutionis factæ Ioanni Francifco creditori. Atque ita iudicatum fuit per Rotam Auchenonensem, in causa Domini Argenti, contra Dominum Motelli circa annum 1652.

Verùm quia longe post dictam solutionem sortis principalis, Franciscus acceptavit obligationem cuiusdam terei, & prorogavit solutionem pensionum decurfarum, sine tamen præiudicio priorum hypothecarum. Dubitatum iterum fuit verum Franciscus, seu illius hæredes recefferint ab hypothecis contra bona Ioannis, & verum intervenire novatio actionum.

- 14 Respondi, hæredes Francisci sibi non præiudicasse quoad iura, & hypothecas sibi competentes contra bona dicti Ioannis: iuxta notata in l. si pupillo, §. fin. ff. de solut. Cencius in trakt. de censib. qu. 105. num. 16. & quest. 105. num. 8. Merlin. de pign. lib. 5. q. 3. num. 1. & 2.

- 15 Tota difficultas huius questionis consistere videtur in eo, quod videntur hic intervenisse tria requisita in vera delegatione; nempe quod Tertius ille promiserit solvere de mandato Ioannis delegantis, cuius erat debitor, & promiserit tanquam debitor, & quod Franciscus eiusque hæredes acceptaverint dictum Tertium in debitorem: quibus concurrentibus, videtur inducta vera delegatio, & innovatio hypothecarum: ex notatis apud Butar. decif. 749. Merlin. de pign. lib. 5. question. 13. numero 9.

- 16 Sed Respondetur, hic non potuisse intervenire delegationem, attente protestatione expressa, facta tam in primo contractu, quam secundo; & tam per dictum Franciscum, quam per eius hæredem, quod non fieret præiudicium prioribus obligationibus & hypothecis, non solum quoad dictum Tertium debitorem cessum, sed etiam quoad præfatum Ioannem cedentem, quia stante huiusmodi protestatione, dicendum est fine dubio non fieri novationem, nec esse veram delegationem: vultenit Cagnol. in l. singularia, §. si cert. per. num. 188. in primo volum. quem sequitur Bertazzol. de clausulis, clausula 33. gloss. 18. num. 3. versic. postea etiam pallio fieri: fol. 187.

- Et licet Gozzadin. consil. 38. num. 12. versicul. non abilitat secundum: existimaverit prædictam clausulam reservationis non impedire quominus fiat delegatio, quia intelligatur tantum reservata pristina iura contra delegatum, non contra delegantem: tamen hoc procedit indubio, ut colligitur ex dictis ibidem per Gozzadinum. Nos autem veriamur in casu claro, in quo reservata fuerunt pristina iura tam contra dictum Ioannem, quam contra dictum Tertium debitorem cessum. Ultra quod non agitur de datione in solutum, propterea agebatur in casu

- 17 Gozzadini, & cum non fiat in solutum datio, nisi expressè dicatur: Rota decif. 391. num. 29. par. 5. reversionem. Sed de simplici accollatione cum expressa protestatione prædicta, immò & fortiori, cum Franciscus expressè fuerit protestatus, quod casu quo solveret sortem principalem, volebat subrogari in ius & hypothecas creditoris principalis, sub istem obligationibus in dicto instrumento contentis, quæ quoad Dominum Franciscum tenebantur

- 18 in suo robore, vigore, & efficacia. & Atque ita non potest tractari de delegatione, cuius natura est, ut debitor principalis extimeatur ab obligatione ex

notatis per Sued. decif. 23. & post eum notat in proprio terminis Scacc. de commere. §. 1. gloss. 5. n. 186.

Neque nocet hæreditibus Francisci, perceptio 19 fructuum per plures annos à dicto debitore cessum, seu accollatore. Quia non per hoc dicitur facta novatio, nec vera delegatio: Rota apud Merlin. de pign. lib. decif. 106. num. 14.

CAPVT CXXIX.

Verum substitutio facta posthumo si sine liberis moriatur, locum habeat si posthumus non nascatur. Quid si substitutio facta fuerit iam nato, simul & posthumo, si sine liberis decedant? Et an pluralitas resoluatur in singularitates in præiudicium personæ prædictæ? Ius accrescendi an sit potentius substitutione vulgari facta de persona minus dilecta.

S Y M M A R I V M.

1. Condicio verificari debet in omnibus vocatis, quando adest in medio persona prædicta, & tunc pluralitas non resolvitur in singularitates.
2. Condicio si sine liberis decederit, non verificatur in eo qui natus non est.
3. Hoc saltem locum habet, quando agitur de substitutione fideicommissaria, quæ est odiosa.
4. Casus mortis non trahitur ad casum non notatum, quando agitur de præiudicio filie prædictæ.
5. Clausula, dicto casu, restringit substitutionem ad casum expressum.
6. Clausula prædicta non operatur restrictionem ad casum mortis liberarum expressum, nisi concurreret favor prædicti.
7. Ius accrescendi potentius est substitutione vulgari, quando agitur de filio testatoris contra patris mortem dilecti.
8. Substitutio pupillaris non est, quando restricta fuit ad bona propria testatoris. Quod tamen intelligi debet iuxta notata per Enjar. in locis citatis.
9. Pluralitas non resolvitur in singularitates, quando adest persona prædicta substitutionem excludens.
10. Quod non solum habet locum in substitutione fideicommissaria, sed etiam in pupillari.
11. Suorum appellatione continentur descendentes, & postea collaterales.
12. Observationis multum operatur ad interpretationem voluntatis testatoris.

IOANNES condito testamento, filix suæ Victorix ac filiusbus suis posthumis certâ summâ relicta, in qua illas hæredes particulares instituit, hæredes suos universales nominavit Laurentium filium suum, nec non posthumum, vel posthumos masculos forsitan nascituros.

Substituens sibi ipsi & heredi de l'en à l'autre, & aux leurs, en cas qu'ils viussent à deceder de ce monde à l'autre sans enfants naturels & légitimes, & de vray & légitime mariage procreer, vulgairement, pupillairement, & par fideicommissum.

Et in cas que tous ses enfants heritiers & posthu-

mei vixissent à deceder sans enfant, comme d'il est, audit cas leuer a substitué pour sesdits biens à N. Jacques, Estienne, & Jean. N. ses freres, & aux leurs. Hoc est:

Substituendo dictos suos liberos & hæredes de vno ad alterum, & aux leurs, casu quo decederent sine liberis naturalibus & legitimis, de vero & legitimo matrimonio procreatis, vulgariter, pupillaret, & per fideicommissum.

Et casu quo omnes sui liberi & posthumi decederent sine liberis, vt dictum est; dicto casu ipse substituit pro suis dictis bonis Iacobum, Stephanum, & Ioannem fratres suos, & aux leurs.

Decesse testator relicto solo superstiti Laurentio, nullisque deinde natis posthumis masculis nec feminis.

Postea Laurentius in pupillari ætate mortuus est, cui Victoria eius fovee, & testatoris filia, succedit, & bona paterna per plures annos possedit.

Nunc autem præfari substituti agunt ad aperturam fideicommissi contra Victoriam testatoris filiam. Quæritur an sint fundati.

Post longam totius negotij considerationem existimamus dictos fratres à iudicii limine repellendos.

Quia non sunt vocati, nisi sub conditione mortis omnium liberorum, & hæredum, ac posthumorum sine liberis; qui casus non euenit. Nam ad conditionis implementum, necessarium erat quod iam Laurentius, quam posthumum mortuam sine liberis conditionem quippe in persona vnus verificari non sufficit: 1. si hæredes plures, ff. de condic. & demonstrat. ¶ Præsertim quando ad effectum prædictæ, qualis est Victoria testatoris filia, quæ facit vt pluralitas non resoluitur in singularitates: & quod substitutus excludatur, quando conditio non est verificata in omnibus liberis: Peregr. de fideicommiss. artic. 13. num. 44. & sequens. & num. 49. Cynic. contrariis, § 11. numero 18. vbi plures allegat: Trentacinq. de substit. part. 2. cap. 6. num. 2. t. versic. secundum casus: DD. in l. penult. C. de impub. & aliis substitutis.

Conditio autem non est verificata in posthumis, qui cum natus non fuerit, non potest dici quod decederet sine liberis, quia prius non præsupponit habitum: ita præcisè Castren. consil. 319. Vbi & consideratur: volum. 1. volumin. 1. cum aliis citatis per Fusar. quæst. 64. num. 59. & Ruin. consil. 104. num. 4. & 7. volum. 2. & consil. 172. numero 3. volum. eodem.

Quorum opinio, licet sit controuersa, locum tamen obtinet, quando agitur de substitutione fideicommissaria, quæ est odiosa: Menoch. consil. 316. cum aliis, quos citat & sequitur Fusar. dicta quæst. 64. num. 61.

Et maxime quando agitur de fideicommissio relicto in præiudicium filiz prædictæ: tunc enim conditio mortis non tenetur ad casum non natiuitatis: Menoch. consil. 411. num. 16. versiculo, responderetur tertio: Fusar. dict. quæst. 64. numero 48.

post Decian. Barbat. & alios ibid. allegatos, ¶ Maxime verò, quia substitutio est restricta ad casum expulsum mortis sine liberis, ergo non extendenda ad casum non natiuitatis propter vim clausulæ, audit cas; quæ restringit dispositionem ad casum expressum, & excludit omnem extensionem: Peregrin. art. 29. numero 15. & 28. Barbof. de clausul. cap. 178. Anchar. consil. 356. numero 5. versic. tertio

Sanlegerij quæst. de resol. ciuii. Pars II.

hoc probat: & ad propositum Menoch. consil. 316. num. 16.

Non negamus tamen, quod sola clausula, audit cas non esset sufficiens ad restringendam dispositionem, nisi cum ea concurreret fuor, & prædictæ Victoria filiz testatoris, quæ saltem nuda cum humiliori clausula, facit vt casus mortis sine liberis non comprehendat casum non natiuitatis. Atque ita intelligendum esse Ancharanum, aduertit Calladot. decis. 1. de testam. in fine, Alciat. consil. 91. num. 9. versic. & etiam si vera esset: libro 9. & idem prædictæ rationi argumentum in hac questione non confidetur Ruyn. consil. 172. in fine, versic. nec etiam obstat: vol. 2. Barlat. consil. 19. num. 4. vol. 1. Decian. consil. 1. num. 169. versic. sed præsupposita, vol. 1. Alexand. consil. 109. num. 17. vol. 7. versic. præsertim cum agatur de aduosa exclusionis maris à linea hæreditatis filiz. Celsus Hugo consil. 41. num. 9. versic. nec etiam sumus: Dec. consil. 211. versic. & ista conclusio, n. 5. in fine.

Porro aduertendum est, de sola fideicommissaria odiosa in præiudicium filiz, in casu de quo agitur, tractari posse.

De vulgari siquidem substitutione tractari non potest, tum quia expressis per additionem Laurentij: 1. C. de impub. cum similib. Tum quia Laurentius aduendo, succedit in tuta hæreditate per ius accrescendi, quod est potentius substitutione vulgari, cum agatur de filio testatoris aduersus patris minus dilectos: Fusar. quæst. 64. numero 48.

De pupillari non videtur tractandum, quia substitutio patrum est restricta ad bona propria testatoris, & sic non potest coocinere pupillarem: Emman. à Cost. in cap. si pater, 3. parte, in verb. de filio ad filium: num. 10. Peregr. de fideic. artic. 14. numero 44. Mantie. lib. 5. tit. 7. numero 16. (Sed tamen hic subsistendum, quia agitur de pupillari excepta, quæ tenet naturam substitutionis pupillaris, quamuis ad certa bona restricta fuerit, vt alibi diximus: vide Fusar. de substitut. quæst. 109. numero 7. & quæst. 141. numero 52. 66. & 82.) Tum etiam quia deficit requisitus necessarius ad pupillarem, quia posthumus cum nunquam natus sit, nunquam fuerunt in potestate testatoris, nec per consequens quoad Laurentium substitutionem locus esse potest; quia cum ad sit persona prædicta, nempe filia testatoris, substitutio facta sub illa conditione, si omnes liberi hæredes & posthumi decederent sine liberis, non resoluitur in singularitates, nec locum habere non potest in solo Laurentio, cum locum habere non possit in posthumo ex supra dictis, quia conditio verificari debuisset in omnibus liberis, ¶ & per consequens ex defectu conditionis non est locus alicui substitutioni in fauorem patrum, & odium filiz testatoris prædictæ: Grass. in §. substitutio, quæst. 79. numero 14. Cynic. contrariis, § 11. numero 18. sequens, cum plurius per eum citatis. Nec debet in hac questione fieri differentia inter substitutionem pupillarem, & fideicommissariam, cum ambæ iisdem regulis subiaceant: Fusar. quæst. 162. numero 1. ¶ Et ita in pupillari quod pluralitas non resoluitur in singularitates, quando ad sit persona prædicta, tradit Peregrin. de fideic. art. 11. num. 23. Trentacinq. de substit. part. 2. cap. 6. num. 6. Fusar. quæst. 162. num. 8.

Pro confirmatione prædictorum aduertendum est, testatorem ante & post institutum fideicommissum habuisse respectum ad successores ab intestato,

G 3 cum

78 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

cum substituerit Laurencium & posthumos, & la
1. leors, per reciprocum: † Summum autem appellatione
conioctur Victoria, tanquam proinfor, oempe
hoc nomine veolunt descendentes per prius, &
collateralis per postioris: Maouca de conell. lib. 8.
tit. 14. n. 19.

Post institutum verò fideicommissum vocauit
fratres, & les leors: ex quo constat de iotentione
testatoris, quod filium propriam substitutionis præ-
fere voluerit, uti sub omine sporum comprehen-
sam in primo substitutionis casu, & noo minus
admitteodam, quam filias patruorum vocatas io se-
cundo substitutionis capite.

Accedit obseruantia, qua constat Victoriam per
plures aonos, videntibus & consentientibus pa-
truis, boos hereditatis paternæ possedisse, illaque
in inventario per vnum ex patris eius autorem
confecto uti propria descriptis, qui etiam in compa-
ris tutelatis eidem Victoriz de fructibus illo-
rum bonorum reddidit rationem. † Quæ obser-
uantia multum operatur ad interpretationem vo-
luntatis testatoris: Fufur. plures allegans consil. 80.
num. 7. Rota decif. 169. n. 1. p. 1. recent.

Concluditur itaque patruorum substitutioni
locum non esse, ob defectum conditionis sub qua
vocati sunt, cum noo sit verum omnes heredes &
posthumos sine liberis decessisse, cum posthumus
natus non sit, nec per consequens verum sit, illum
sine liberis decessisse, in præiudicium filiz testato-
ris, quæ uti prædicta substituitur excludit. Partes
deinde ad Concordiam denouerunt.

CAPVT CXXX.

Ex sola sexus masculini consideratione non
oriri probationem fideicommissi agnati-
cij, sed tantum coniecturam, nisi tamen
femina in aliqua substitutionis parte
essent vocata; ex eo enim excluditur fi-
deicommissum agnatum. Suis voca-
tis non resultat fideicommissum inrer
iplos, nisi adint verba testamenti in con-
trarium, adeo ut non sufficiant dictio-
nis perpetuitatem denotantes in certis
casibus.

SVMMARIVM.

1. Aliud est fideicommissum esse masculinum, aliud
agnatum.
2. Ex repetita tamen masculinum vocatone resul-
tat præsumptio fideicommissi agnati, nisi su-
mme aliqua in parte testamenti fuerint voca-
ta.
3. Masculinum fideicommissum restringitur ad
personas & gradus per testatorem conside-
ratos.
4. Etiam agnationis consideratio patet restringi ad
certos gradus & personas.
5. Substitutio facta per clausulam & suos, est vul-
garis, nisi adiecta fuerint verba ita ut sem-
per in perpetuitate inter vocatum & suos appo-
sita.
6. In casibus, in quibus sui filii vocati per fidei-
commissum, aliud intelligitur inter granatum,
& alium, qui prius ex suis est admittere: ca-

teri verò gradus sunt tantum vocati per viam
vulgaris substitutionis inter iplos.

7. Ampliatur ut locum habeat, etiam si clausula
codicillaris per verba fuerit temporis esset ad-
iecta.
8. Clausula codicillaris nihil operatur quando de-
ficiat voluntas testatoris.
9. Dictiones, semper, in infinitum, & similes non
operantur ultra casum adtestatore expressum.

ANNO 1488. Quidam testator heredem uni-
uersalem instituit Sebastianum filium suum,
cui substituit io hac verba:

Item voluit, quod caso quo Sebastianus filius
& heres vnusculq; eiusdem testatoris decederet
ab humanis sine liberis ostaribus & legitimis
superuuentibus, in eum casum eundem Sebastianum
substituit Guillelmum fratrem ipsius testatoris, &
suos liberos mascululos.

Et casu quo cõtingeret eundem Guillelmum de-
cedere sine liberis mascululis, itemque suos liberos
masculos, & alios ab eo descendentes sine liberis
masculis naturalibus & legitimis, eo casu cõtin-
gente eisdem substituit, videlicet in bonis & heredi-
tate eiusdem testatoris, supra omissas Clau-
diam & Simoocum, filias suas, æquis portionibus, &
fuer, sexum masculinum semper præferendo, &
præferri ordinando.

Suppooit autem io facto, Sebastianum post
patris obitum sine liberis decessisse.

Guillelmum verò relictis dumtaxat filiabus,
nollis autem masculis superstitibus, & sic fidei-
commissum fuisse apertum in fauorem Clau-
diæ & Simoocæ filiarum testatoris.

Cum autem Claudia sine liberis decesserit, Si-
mooa verò nullos post se masculos reliquerit, filiz
eiusdem Simoocæ & descendentes id dictis filiabus
præsuppouunt adesse fideicommissum graduale,
& perpetuum, io sui fauorem apertum. Queritur
quid iuris?

Ego censui nullum tale adesse fideicommissum.
Pro cuius sententiæ veritate supponendum in pri-
mis est; † nullum io casu proposito considerari
posse fideicommissum agnatum seu fauore agna-
tionis factum, quia licet testator masculos forminis
præposuerit, & proprias filias fauore fratus & ma-
sculorum ab eo descendentiū excluderit, non
propterea sequitur hoc factum fuisse pro coofera-
tione agnationis, sed potius fauore masculinitatis.
Hæc autem duo valde inter se differunt, videlicet
Masculinitas & Agnatio, & ab vna ad aliam ni-
hil concludens soletur, si alia non coocurrant:
Maotic. consil. xlium. volunt. lib. 11. tit. 14. versis: sed
tamen: Honded. consil. 36. n. 20. lib. 2. Ludouil. decif.
433. num. 13. Rota decif. 667. n. 10. part. 2. recentior.
& decif. 486. num. 17. part. 1. recent.

Et licet negari non possit ex repetita masculo-
rum vocatone colligi posse, quod testator habuerit
intentionem cooferendi agnationis: tamen hæc
coniectura cessat omnino, quando in aliqua parte
testamenti feminae fuerint vocata: vi bene per
Molin. de primogen. lib. 3. cap. 5. num. 50. Maotic.
de consilior. lib. 6. capite 15. numero 9. Rota decif.
667. numero 10. part. 2. recentior. Gratian. discip.
forens. 336. numero 62. Rota dicta decif. 486. n. 4.
part. 1. recentior. cum famuloz filio finis familie:
l. præiudicatio, §. final. cum l. sequens. ff. de verb.
signific.

Vnde cum agnationis ratio haberi non possit in
feminis, nec illarum descendentiū, qui sunt ex-
tanti

tranei & de aliena familia, nec sunt grati de deferendo nomen & arma testatoris, vt ex eo noua quædam ficta agnatio induci videri possit, sequitur quod si quæ ex considerata per testatorem masculinitate orti possit agnatio fideicommissi connecta, illa restringenda est ad gradus masculinum ex testatoris familia vel agnatione procedunt, non autem ad descendentes ex forsanis extendenda; † Cùm nouum non sit, agnationis conseruanda intentionem ad certos casus expressos applicari, ad alios vero non extendi: Rota dila. decis. 667. num. 1. i. parte 2. recent. Peregrin. consil. 33. num. 43. lib. 3. Gratian. discept. for. cap. 27. §. numero 11. Causat. consil. 38. numero 82. 85. & 89. Ioseph. Ramon. consil. 100. num. 145. ad t. 2. ubi infinitos allegat.

Secundo supponendum est, quod dum præfatus testator descendentes libris masculis Guiljelmi fratris sui, substituit Claudiam & Simonetæ filias, & suas, talis substitutio non valet favore suarum ex filiabus descendendum tanquam substitutio fideicommissaria, sed duntaxat in vim vulgaris, & in casum vulgarem; & per consequens expirant per additionem Simonetæ & Claudie. Ad hoc enim vt substitutio suarum valeat tanquam fideicommissaria, oportebat vt interuenirent verba importantis tractum temporis in futurum: quæ verba debent interuenire inter filias, & suas filiarum, veluti si dictum fuisset, & post illarum mortem substituere suas: & ideo cùm hoc casu tractus temporis non fuerit adiectus, illo modo non inducitur substitutio fideicommissaria; quæ inducta fuisset sine dubio, si testator substitueret filias, & semper suas; atqui dictum semper non fuit adiecta nisi post gradum substitutionis perfectum: vnde substitutio non valet nisi tanquam vulgaris: vt explicat Ferrer. in noua addit. ad decis. Caus. Pap. 230. Toniellad. l. Gallus, §. quidem recte, ff. de lib. & post illarum substitutionem. 66. & 67. & tradunt DD. in dila. l. Gallus, §. quidem recte, ubi Cuman. Socinus vtrique, Alciat. & alij: idem Cuman. in l. cum ita. §. in fideicommissis, num. 4. ff. de legat. 2. Menoch. consil. 85. num. 54. & 67. lib. 4. præsumpt. 71. n. 27. & sequent. & fusè probat Rota decis. 357. per totam, p. 1. recent.

Sed posito, citra præiudicium veritatis, quod substitutio quoad suas filiarum esset fideicommissaria; hoc tamen intelligendum esset respectu primi gradus suarum, nempe respectu Blanchie, Ioannæ, & Guiljelmetæ: at verò postquam dictæ filie femel fuerint adiuuæ, cessauit grauamen, & expirauit omnis substitutio: vt bene ostendit Thesaur. iun. lib. 2. quæst. for. 93. num. 15. Surd. decis. 346. num. 18. & sequent. maxime num. 22. in fine, parte 2. Peregrin. consil. 23. num. 15. & 16. vol. 2. fusè Menoch. dila. consil. 85. num. 54. & sequent. & num. 97. Causat. lib. 1. var. resolut. 2. de substit. n. 11. t. vers. hoc intellige, ubi bene explicat.

Et hoc procedit non obstante clausula codicillaria, etiam per verba futuri temporis concepta: Rota Auen. decis. 181. num. 15. Maynard. lib. 5. cap. 37. num. 5. & sequent. Rota dila. decis. 486. num. 27. p. 1. recent. rationem reddens, quia clausula codicillaria nihil operatur ubi defuit voluntas testatoris, & tamen quibus ipse non disposuit: Gratian. discept. 369. num. 10.

Vnde constat, substitutionem expirasse silem in persona filiarum primi gradus Simonetæ, cum ipse non fuerit grauatus aliquo onere fideicommissarie substitutionis.

Tertio loco aduertendum est, veritatem dictarum

suppositionum in dubium reuocari non debere, sub pretextu illius clausule vltimo loco in dicto testamento adiectæ, videlicet, *sexum masculinum semper præferendo, & præferri ordinando*, † Si quidem dictiones illæ semper, vel in perpetuum, & in infinitum, non excedunt substitutiones antecedentes ad nouos gradus, sed debent intelligi iuxta terminos, & casus præcedentium substitutionum, & secundum subiectam materiam; vt bene explicat Suid. consil. 448. num. 26. ubi bene probat dictionem semper, vel in infinitum, & similes, restringendas esse ad casus expressos, & nihil proferre ad nouum inducendum fideicommissum, sed perpetuitatem restringendam esse ad casus in testamento designatos & expressos; dictamque Suidæ traditionem approbavit Rota Romana decis. 300. n. 28. parte 1. recent. & tradit Londou. decis. 433. num. 11. Menoch. consil. 706. num. 3. 1. & sequentibus, ubi explicat naturam similium dictionum perpetuitatem continentium: Peregrin. consil. 53. num. 6. lib. 4. rationem reddens, quia clausula illa est continuatiua, & nihil de nouo operatur, & ibidem ostendit quod dictio in perpetuum, non est alieus efficacia, quando non fuit adiecta cum dictione suarum; & quod cùm clausula illa, semper sexum masculinum præferendo, referatur generaliter ad omnes gradus præcedentium substitutionum, debet intelligi in casibus expressis in dictis substitutionibus, abque illarum extensione, seu ampliatione: quod & voluit Rota dec. 491. n. 4. p. 4. discept. & bene probat Cynac. controuerf. 521. n. 93.

Ex quibus concluditur, nullum in casu proposito adesse fideicommissum agnatum, vt in primo præsupposito; & substitutionem clarum Simonetæ expirasse per additionem hereditatis ab ipsa factam; & in omni euentum, non potendi vltra filios primi gradus eiusdem Simonetæ, vt in secunda præsuppositione. Denique non obstat dictio semper, quæ intelligenda est, vt locum habeat in personis, & gradibus, ac casibus in testamento comprehensis; & per consequens vt non habeat vim extendendi substitutionem illam vltra liberos masculos primi gradus dictæ Simonetæ.

CAPVT CXXXI.

Testamentum patris inter liberos etiam sine Notatio & testibus validum est. Et quæ ad illius validitatem requirantur. Quæ sit praxis publicationis huiusmodi testamenti. Illud tamen non subsistit quoad ea quæ concernunt vxorem, aut alios qui sunt de liberis. Quid agendum sit quando vxor fuit instituta hæres, & grauata de eligendo vnum ex liberis, cùm eius institutio, & facultas eligendi sit inuvalida in testamento minus solemniter relicta.

SVM MARI VM.

1. Testamentum patris inter liberos est validum, quatenus sit scriptum sola manu testatoris, sine notario, & testibus.
2. Clausula codicillare subsistit gignit in testamento inter liberos, quāvis in eo non fuerit apposta.

3. *Ex veriori sententia testamentum inter liberos sua retinet primaleque, quamvis in eolibi sit inaequaliter institutum.*
4. *Qua sine requisita ad hoc ut testamentum imperfectum sustineatur tanquam inter liberos solitum.*
5. *Testamentum non sustinetur tanquam inter liberos solitum in iis, quae concernunt favorem uxoris, aut alterius qui non sit de liberis.*
6. *Si mater sit instituta in testamento inter liberos, tota hereditas accrescit liberis.*
7. *Et hoc casu, neque facultas eligendi, nec intela uxori relicta sustineri potest tanquam testamenti relicta.*
8. *Ius accrescendi quod competit liberis, matre in testamento imperfecto instituta, non est proprium, sed improprie sumptum.*
9. *Instituto liberorum solita in legitima, si mater ex testamento imperfecto capere nequeat, trahit ad se universam hereditatem iure quodam attrahit, sed cum suis coheredibus.*
10. *Quandam mater privatur facultate eligendi ob imperfectam testatoris dispositionem, lex eligit, & mores adiuvant.*
11. *Testamentum publicum fieri debet coram Iudice ordinario, & quia praeiudicium hoc in re servari debet.*
12. *Productus scripturam testamenti patris inter liberos iurare debet quod non facit calumniam.*
13. *Sola comparatio litterarum probat identitatem scripturae testamenti patris inter liberos.*
14. *Figure testamenti patris inter liberos legitime publicis concedenda est immisso ex l. fin. C. de edict. Div. Ad. tollend.*
15. *Administratio bonorum fratrum absentium decernenda est praesentibus, sub aere redditionis rationem post aliorum aduentum.*

IN quadam causa, quae in Senatu Austriensi iterat decidenda, propozitae fuerunt hae quaestiones.

Prima, verum testamentum patris sustineatur ex privilegio testamenti inter liberos, iuxta textum in l. hac consiliosissima, §. x. imperfecto, C. de testam. & l. fin. C. famul. evase. attento quod post mortem patris, repecta sua scriptura quadam per eam scripta, & subscrupta, ac vitris scencis clausa, nec non sigillata, nullo tamen Notario testibus adhibitis, in qua uxorem suam heredem instituit in omnibus bonis suis, ea tamen lege, ut teneatur hereditatem suam restituere suo tempore illi, ex eorum liberis masculis, quem ipsa nominaret & eligeret; liberis vero suis legitimam reliquit, qui omnes vno dempto, nempe Henrico, maiores sunt viginti quinque annis: tres autem ex ipsis reputantur absentes, & de illorum vita quid coexistit, ignoratur: ideo eandem testamentum fit mentio constitutionis dotis factae in matrimonio vnus filius, Iudith nuncupatae; ac etiam donationis factae in favorem Ludovici alterius filij. Quibus sit stantibus, dubitatur an & quomodo dictum testamentum valeat possit inter testamenti inter liberos.

Secunda Quaestio est, videm dictum testamentum sit nullum quoad caput electionis datae uxori; & quatenus sit inuadum quoad institutionem heredis factam de persona uxoris, quid agendum sit de dicta hereditate, attento quod gradus institutionis hereditariae factae de persona dictae uxoris deficiat, & caducatur propter incapacitatem & in-

habilitatem heredis, maxime cum supponatur liberos illi per simplex fideicommissum, & per verba obliqua, *reddere & restituere*, esse substitutos.

Tertia Quaestio est, quomodo procedendum sit ad aperturam & publicationem dicti testamenti, & quae forma circa hoc observari debeat.

Ad primam Quaestionem respondetur, testamentum illud validum esse, & legitimum iure testamenti inter liberos; quamvis io illo nec Notarii, nec testes adhibiti sunt, dummodo tamen legitime probetur dictam scripturam manu patris esse conceptam, & alia interueniant ad validitatem simili testamenti privilegia requisita: per textum expressum in l. hac consiliosissima, §. x. imperfecto, C. de testam. & ibi fuisse Natta, & alij omnes DD. Buratt. decis. 47 §. 2. n. 1. Gratian. *discept. forens.* c. 23 §. 2. num. 1.

Dictumque testamentum sustinetur omni meliori modo quo valere potest, videlicet iure testamenti, si fieri potest; vel etiam iure codicillorum, non solum quia supponitur io eo adesse clausulam codicillarem, sed etiam quia licet illa non adesset, tamen in simili testamento inter liberos subintelligitur: Gloss. in l. coheredi, §. cum filia, in verbo, *voluit ff. de vulgar. & pupill. substitut.* & in l. filij, C. famul. evase. & plures allegat & sequitur Falsar. de substitut. *quasi.* 24 §. 2. num. 48. sicut etiam intelligitur in eodem testamento clausula, *omni meliori modo*: Falsar. *ibid.* num. 30. vnde tale testamentum subsistit, & validum est iure cuiuscumque vicimae voluntatis: Melio. de *legu.* lib. 5. tit. 2. *quasi.* 3. num. 7.

Neque obstat si dicatur posse contingere, ut inter dictos liberos oriantur inaequalitas vigore dicti testamenti, quo casu DD. multi existimant non esse locum privilegio testamenti inter liberos. Quia contraria opinio vetior est, nempe, ut tale testamentum validum sit, uti testamentum privilegium, quamvis inter liberos oriantur inaequalitas, quidquid alij in contrarium dixerint: ut testatur Grass. in §. testamentum, *quasi.* 11. num. 8. Fachioz. lib. 4. *controuers.* cap. 2. Mantica. lib. 6. tit. 2. ubi fit postlongam disputationem concludit num. 23. Valsq. de *success. progress.* lib. 3. §. 3. o. num. 46. Argel. de *acquir. possess.* *quasi.* 6. art. 9. n. 8. secundum *non expressum Lugdunensem.*

Requisita autem ad validitatem testamenti inter liberos, hae sunt: *Primis*, ut scriptura facta sit manu patris. *Secundis*, quod reperitur recondita in aliqua arca, vel in alio aliquo loco, in quo probabiliter reposita fuerit per patrem tanquam scriptura non neglecta, sed rei necessaria & utilis ad conservandum eius voluntatem, ut testatur Gratian. *dist. 4. discept.* 24 §. 2. num. 17. Requiritur *Tertio*, quod dicta scriptura facta sit extensis litteris, non autem sub compendiis litterarum. *Quarto*, quod contineat tempus quo facta est, videlicet diem, in specie Clar. §. testamentum, *quasi.* 14. num. 2. Grass. *quasi.* 16. n. 2. & 3. Mascard. *consilij.* 33 §. 8. n. 63. Marra de *success. legali.* p. 4. q. 7. art. 3. per tot. & maxime numero 15. & 16.

His concurrentibus, testamentum est validum & legitimum iure testamenti inter liberos, quoad omnia concernentia ipsos testatoris liberos.

Ad secundam Quaestionem respondetur, testamentum illud nullum & sine effectu remanere, quoad caput uxoris, tam circa heredis institutionem, quam alia omnia ipsius uxoris favorem concernentia; quia in hac materia extraneis dicuntur omnes qui non fuer de liberis & descendentibus testatoris.

Quæst. & Ref. Ciuil. Pars II. Cap. CXXXI. 81

testatoris; omnia autem extraneis relicta coeunt & vitantur, & solum remanet dispositio valida in his quæ erant liberis: *dicit. 5. ex imperfelle*, & tradit Clar. in §. *testamentum, questio. 10.* Grass. *quest. 14.*

Dices, quid igitur fiet de hereditate caduca ob deficientem seu inhabilitatem matris institutæ; maxime cum non fuerit liberi substituti per compendiosam, sed per simplicem fideicommissariam, quæ caducata primo gradu, totum testamentum coeuit.

- 6 Respondetur primò, totum hereditatem liberis accrescere: per textum expressum in *dalla. hac consultiſſima, §. ex imperfelle, in verbo, decreſcere*, Grass. in §. *testamentum, quest. 14. num. 1. in fine*, Valq. de *ſucceſſ. progreſſ. lib. 2. §. 13. num. 18. lib. 128. †* Ideo ut neque matri competat electio liberorum sibi demandata, cum eligere, & restituere non possit quod nunquam habitura est, & electio demandata non substituit, eodem modo quo nec tutela matri relicta valeret, ut per Clar. in §. *testamentum, questio. 10.* probat Batty de *ſucceſſ. libro 1. tit. 3. num. 6.*

- 8 Non oeganat tamen quin ius illud accrescendi fit impropium, cum ius illud ex coniunctione nascatur, & in proposito nulla sit inter matrem & liberos in institutione coniunctio, & liberi sit instituti in re certa, oempe in legitima: quod autem institutio est in re certa, non portio portio accrescit, sed totum totum, quia hereditas dicitur tota, quamvis postea in suas quæres diuidatur; ergo talis delatio non fit per ius accrescendi, sed potius alio iure, quamvis etiam hoc ius possit dici ius accrescendi, licet impropiè: ut per Bellon. in *tratt. de iur. accresce. cap. 7. quest. 7. num. 9. †* Ideo liberis omoibus accrescit hereditas matri relicta, in cuius persona institutio vniuersalis deficit, cum suo tamen oore, nempe legatorum, & aliarum dispositionum per patrem inter liberos in dicto testamento factarum: ut probat Bellon. *dalla cap. 7. quest. 8.* Institutio siquidem filiorum facta in legitima, iure quodam attractiois ad se trahit vniuersalem hereditatem: ut ibid. probat Bellonius, cui addit Marxa de *ſucceſſ. legali. p. 4. q. 7. art. 4. n. 15. †* 16.

- 9 accresce. cap. 7. quest. 7. num. 9. † Ideo liberis omoibus accrescit hereditas matri relicta, in cuius persona institutio vniuersalis deficit, cum suo tamen oore, nempe legatorum, & aliarum dispositionum per patrem inter liberos in dicto testamento factarum: ut probat Bellon. *dalla cap. 7. quest. 8.* Institutio siquidem filiorum facta in legitima, iure quodam attractiois ad se trahit vniuersalem hereditatem: ut ibid. probat Bellonius, cui addit Marxa de *ſucceſſ. legali. p. 4. q. 7. art. 4. n. 15. †* 16.

- 10 Et cum mater eligere non possit propter nullitatem dispositionis in eius fauorem factæ, lex eligit pro ipsa, & admittit omnes eligibiles iuxta tempus & formam per testatorem prescriptam, & sic *en son temps* pro ut testator ordinavit, arbitrio videlicet bonæ vici Cytac. Nig. *contrenes. §. 48. n. 46. motto num. 64.*

Respondetur secundò, quod licet regulariter caducato gradu institutionis hereditariæ deficiat testamentum, & substitutio purè fideicommissaria, quæ de iure capi debet de manu heredis; tamen quando agitur de personis valde dilectis, non obstante caducatione primi gradus illius, qui grauatus est per noeram fideicommissariam, hereditas diuoluitur ad substitutos valde dilectos, quales sunt liberi testatoris: ex traditis per Peregr. de *ſubſtit. art. 1. num. 35. †* 38. Fufar. de *ſubſtit. quest. 566. motto 11.*

- 11 Ad tertiam Quæſtione respondetur, publicationem testamenti fieri debere coram Iudice ordinario patrum: ut per DD. in l. *publicati, & in l. testamento omnia, C. de testamento*, & citari debent omnes interesse habentes ad videndum procedi ad dictam publicationem, & simul ad examen testamentum, nec non ad commissionem faciendam peritis pro comparatione litterarum, ad probandum qualiter

dicta scriptura est facta propria manu testatoris; & debet Iudex publicè proclamari facere, si quis velit contradicere publicationi dicti testamenti, quod compareat in loco, die, & hora designandis. Dicta tamen generalis citatio non sufficeret, nisi specialiter citentur tam vxor nominata in testamento, quam alij interesse habentes, non solum in aperta, sed etiam in examine testamentum: Roland. *consil. 36. num. 1. t. vel. 1.* Grass. in §. *testamentum, §. 61. n. 1. Menoch. remed. 4. adipsendum. possit. n. 660.* Honded. *consil. 16. n. 16. † sequent. vel. 2.*

Oportet etiam ut ille qui scripturam testamenti producit, & illius substitutionem petit, iuret quod illud non fit, et calumnia: quod iuramentum esse necessarium, probat Mantica de *conſellor. lib. 1. tit. 6. num. 7.*

Et quamuis ex veriori sententia sola comparatio litterarum sufficiat in hoc negotio, ut bene aduertit Gestan. *dalla cap. 13. num. 16. †* 27. Marxa *dalla quest. 7. art. 3. num. 11.* Consultus tamen erit, & ad maiorem cautelam, adhibere etiam testes, & illos examinare, qui dicant se habere ootam manum testatoris.

Quibus peractis, & factò prius per Iudicem verbali super forma dicti testamenti, & super loco, in quo sunt reperiunt, pronunciat ipse Iudex huiusmodi testamentum in formam publicam per Notarium, & apud acta ipsius esse redigendum, illudque in funera habiturum omnem vim, roborem, & effectum, quem habet aliud quodlibet publicum & legitimum testamentum. † Et in effectu, vigore talis testamenti poterit dari immisio, & competet remedium l. *final. Cod. de edit. Dni. Adrian. Argel. de acquir. possit. quest. 6. artic. 1. num. 18. aliis numero 11.*

Verùm quia ex liberis & heredibus nonnulli sunt absentes, & vel mortui sunt, & facile reperiiri oon possunt; Ideo, facta debita perquisitioe de eorum absentia, providebitur illis de Curatore, nec oon filio constituto in minoræ ætate, quibus citatis fiat processus. † Boonorum autem administratio dabitur fratribus, qui capaces reperiuntur, ut maius ceteris omnibus interesse habentibus; ita tamen ut fratribus absentibus rationem reddere teneantur post illorum aduocationem, aut aliis quibus de iure: ex notatis per Rot. *decis. 41. numero 4. versit. quia fuit responſum: & decis. 40. numero 1. parte 1. diuersor.*

CAPVT CXXXII.

Substitutio pupillaris contenta in compendiosa, quando matrem excludat à legitima, & quæ coniecturæ inducant presumptionem voluntatis testatoris ad illius exclusionem. Verùm mentio ceterorum bonorum reddat compendiosam validam, ad colligendum substitutionem meram fideicommissariam fauore matris. Quid si mater ad secunda vota transierit, & testator illi legatum fecerit cum ademptione in casum secundarum nuptiarum.

SVMMARIVM.

1. Substitutio pupillaris non excludit matrem à legitima, licet ad secunda vota transierit, si testator,

testator credidit illi tunc deberi legitimam.
Quia optima testatrix est attendenda.

2. Substitutio facta in legato est fideicommissaria, quæ matrem non excludit à legitima.
3. Substitutio facta filio impuberi per verba communia sub conditione si sine liberis decesserit, est compendiosa.
4. Quando agitur de pupillari contenta in compendiosa verbis communibus facta, si substitutum sit de liberis testatoris, mater excluditur à legitima.
5. Si mater non fuerit deputata turris per maritum, ex eo colligitur, illam à marito non multum distatam fuisse.
6. Et hoc casu desinitur cunctura ad excludendam matrem à legitima in substitutione compendiosa.
7. Quando substitutio compendiosa est relata ad personam filij, tunc mater excluditur à legitima.
8. Mulier que transiit ad secunda vota excluditur à legitima in casu substitutionis pupillaris contenta in compendiosa.
9. Si testator legatum uxori fecerit, illudque in casum secundarum nuptiarum reuocauit, ex eo desinitur illam exclusio à legitima filij, cui facta est substitutio compendiosa.
10. Argumentum ex testatoris opinione desumptum, non habet locum in casu diverso, in quo non eadem militat ratio.
11. Ad hoc ut mentio certorum bonorum reddat substitutionem fideicommissariam, quando illa fuit facta communibus verbis, non sufficit certorum bonorum mentio factam esse in institutione, sed oportet ut illa reposita sit in substitutione.

DISCORDANTIBVS Arbitris, Ego 10 tertium electus fui in casu proposito, 10 quo pater in suo testamento legauit posthumo natuso summam 1000. librarum, quæ mediatoe noluit illum quidquam pretendere posse super bonis & hæreditate suæ, eam ex hac summa hæredem instiitendo.

Et casu quo decederet sine liberis, illi substituit alium filium suum nomine Guillelmum, hæredem inferius nominandum.

Uxor vero suæ inter cæteta legauit vsumfructum bonorum suorum pro medietate, reuocante ipsa vidua, sub nomine ipsius testatoris, & hoc distatore tempore designato, videlicet donec Guillelmus hæres ad decimum quintum suæ ætatis annum completum accesserit, quo tempore, si ipsa adhuc vidua permanferit, onerauit Guillelmum de ci soluendo annuam quandam præstationem in testamento designatam, quæ tamen cessabit ipsa ad secunda vota conuolante. Hæredem autem suum vniuersalem instiit dictum Guillelmum, cui sine liberis decedenti substituit posthumum, vel posthumos, & suos.

Et decedentibus posthumo, vel posthumis sine liberis, dicto casu substituit viuacem præmocienit ipsorum.

Et morientibus posthumo, seu posthumis, & Guillelmo sine liberis, substituit spiritum fratrem suum, qui illo casu tenebatur solvere dictæ uxori summam mille librarum; quæ mediante, ipsa non potest aliquid quidquam petere super bonis suis pro tuncbus legitimæ liberorum mortuorum, & casu quo velit petere dicta iura legitimæ, tenebatur imputare 10 dictis iuribus prædictam suamnam 1000. librarum.

Nato, & deinde mortuo posthumo, Dubitatum fuit vtrum mater superius quamuis ad secunda vota conuolauerit, possit pretendere legitimam super bonis posthumo 10 pupillari ætate defuncti.

Dubium facit, quia licet substitutio sit pupillaris, super qua inter DD. magna est controuersia, vtrum per eam mulier à filij luctuosa hæreditate priuetur: tamen omnis iuris substitutibus, clara videtur intentio testatoris pro admissione matris, cum mandauerit quod mediante summa mille librarum, ipsa nihil pretendere possit pro legitima dictorum suorum liberorum, & saltem quod illam imputare debeat in illam legitimam. Ex quo clare constat, quod testator existimauit, matrem etiam ad secunda vota conuolante, & extantibus liberis, legitimam nonobstante substitutione pupillari debitam fore; cum potius secundum nuptiarum cessent per mortem omnium liberorum, quia in interpretanda testatoris voluntate, præuulerit opinio & falsa credulitas testatoris. *Maoric. de consuet. lib. 3. capite 10. numero 2. Ludouic. decis. 544. numero 32. Bartol. Bald. Castrenf. Imol. in l. que loco ff. de hered. institut. d. Surt. consil. 89. num. 10. & consil. 311. num. 7.*

Secundò dubium facit, quod videtur constare de clara testatoris intentione, ex eo quod in substitutione facta super hæreditate, testator substituit fratrem suum per verba communia, quæ accipere noloit in sensu directo, cum uxori suæ legitimam solui voluerit; & sic vna pars testamenti aliam declarat debet, & licet substitutio facta in hæreditate est fideicommissaria, ita & ea quæ facta sunt in legato.

Tertiò, quia agitur de substitutione facta in legato, & sic 10 certis bonis, quo casu, substitutio cœtetur fideicommissaria, per quam mater non excluditur à legitima super bonis filij. *Rot. decis. 509. n. 1. & sequent. part. 4. diuers. Merlin. de leg. lib. 3. tit. 2. quest. 14. n. 34.*

Nonobstantibus tamen prædictis dubiis, Ego iudicauit substitutionem compendiosam factam per verbum *substitutum*, quod est commune, habere vim pupillaris expressæ verbis generalibus, & ideo per eam matrem excludi à legitima filij.

Supponendum enim in primis est, illam substitutionem factam cum clausula *si sine liberis*, filio impuberi per verba communia, quale est verbum *substitutum*, esse compendiosam: vt tradit Merlin. de leg. lib. 3. tit. 2. quest. 14. n. 1. Gratian. discept. 407. numero 1. & sequent. pleoè Mart. Medic. decis. 70. numero 4. & 5. & per eam, cum pluribus ibi citatis.

Secundò supponendum est, quod quando agitur de substitutione pupillari contenta in compendiosa, mater à legitima excluditur, quando substitutum est de liberis testatoris, vt vniuersim consentiunt omnes DD. & nominatim Marta de success. legat. part. 4. quest. 30. art. 5. num. 13. & præcipue num. 30. vbi dicit quod licet multi dissentiant, tamen ab ista conclusioe non est recedendum, quia est magis communis, & secundum illam fuit in pluribus Tribunalibus iudicatum: Pute. de substit. quest. 243. num. 60. & sequent. & num. 65. vbi dicit quod licet Cæphalus & Menochius contrarium consulerint, tamen contra illosum consilia fuit per conformes sententias iudicatum: & num. 69. vbi sic ego tamen, Merlin. de leg. lib. 3. tit. 2. quest. 14. num. 14. articulo num. 27. Quæ etiam num. 23. confirmat post Mantiam decis. 562. numero 13. quod mater

mater io illo casu non fuit depurata totius liberorum; propterea in testamento, de quo agitur, non ipsa mater, sed testatoris frater fuit depuratus tutor: quod arguit, matrem non multum fuisse dilectam testatori: Gratian. *discept.* 407. num. 41. Idem, quando alter ex liberis fuit substitutus, concludit ad longum, & probat Mart. Medic. *decis.* 69. vbi n. 16. non solum dicit opinionem contra matrem esse communem, & communissimam, sed etiam *examinat.* 43. num. 13. omnino concludit contra matrem, quando alter filius testatoris est substitutus; post Guid. Pap. *decis.* 5. 12. & alios ab ipso allegatos, Mart. de *success. legali.* parte 4. *quest.* 30. art. 5. n. 30. Rota *decis.* 120. num. 11. *part. 7. recent.* ↑ Et ex eo quod alius quovis vxor sit liberis substitutus, mater excluditur hoc casu à legitima in substitutione compendiosa, adueniente casu pupillaris, vt per Rotam *dicta decis.* 120. n. 25.

7 Addatur præmissis, quod testator substitutionem reuocet ad personam filij, per illa verba; *leura à substitué*: quo casu mater excluditur à legitima: Fusat. *dicta quest.* 141. num. 96. Peregr. *de fideicom.* art. 3. §. 17. Merlin. *dicta quest.* 14. n. 15. Menoch. lib. 4. *presumpt.* §. 6. num. 11. & sequent. Mart. Medic. *dicta decis.* 69. num. 46. Rota *decis.* 373. n. 1. *part. 2. recentior.*

8 Præterea, quia agitur de muliere quæ tranfuit ad fecunda vota, quæ puerpera excluditur per pupillarem contentam in compendiosa, & cum reuocatio quæstionis dependeat ex affectione testatoris, clarum est illam cessare quando vxor ad fecunda vota conuolauit: Merlin. *Pignatell. lib. 1. contrarium.* cap. 9. num. 17. Fusat. *dicta quest.* 141. num. 45. iuncto num. 49. ↑ vbi dicit quod licet io hoc adesset aliqua difficultas, omnino tollitur quando testator fecit legatum vxori, illa omo nubente, & illud ademit in casum fecundarum oopiarum: quod factum fuit io casu nostro, in quo testator legauit vxori medietatem vsusfructus dictæ vxori, & illud ademit casu quo ad fecunda vota conuolaret, oocurando vxorem de testitudo bona filio in casum secundum matrimonij. Quod copiose comprobatur Mart. Medic. *dicta decis.* 69. num. 34. cum pluribus per eum citatis; dicens hanc esse communem sententiam, & magis communem, & posse asseruari quod ab hac optotose oemo vnquam discellit: Menoch. *dicta lib. 4. presumpt.* §. 6. num. 19. & 20. iuncto num. 16. Rota *dicta decis.* 120. num. 11. *part. 7. recent.* Cyriac. *contrarium.* 141. num. 30. Gruell. *decis.* Dolan. 41. num. 26. & 28.

Vnde in casu, de quo agitur, iudicauit, matrem oihil posse præterdere super bonis filij posthumij prædefuncti, etiam ratione legitimæ, & canonice exclusam remanere per dictam substitutionem compendiosam.

Neque obstat quod ex aduerso dicebatur de opinione testatoris, qui credidit matri deberi legitimam, si liberi omnes io oocurrerent io pupillari ætate. Quia distinguendi sunt duo casus omonio diuersi: *Primum*, casu quo vxor ex liberis, nempe, vel posthumus solus, vel Guillelmus hæres solus decederet: & hoc casu testator oihil dixit de legitima matris. *Secundus* casus est, casu quo tam posthumus, quam Guillelmus, ambo decederent sine liberis; dicto casu non substituit vxorem, sed fratrem ipsius testatoris: quo casu potuit credere facilius deberi legitimam matri, cum nullus superesset filius, & non solum cessaret prædictio personæ, sed etiam pœna vxoris binabæ, cui locus non est, quando omoes liberi defuncti: Et sic ab opinione testato-

ris argui non potest in casu diuerso. ↑ Cum enim io in vtroque casu sit diuersa ratio, sequitur ex opinione testatoris in voo casu oihil inferri posse ad alium casum omonio ductum: Causas. *consil.* 17. n. 7. & 8. & *consil.* 45. n. 164. & sequent.

Non etiam obstat secunda obiectio, quod substitutio sit restricta ad certa bona, nempe ad legatum factum posthumo summæ duarum millium librarum. Quia ad hoc vt obiectio procederet, oporteret quod non solum institutio seu legatum factum fuisset in certis bonis, sed etiam ipsa substitutio esset restricta ad certa bona; quod hic factum non fuit, cum substitutio facta posthumo oon sit telata ad certa bona, sed ad personam ipsius posthumus: atque ita concludit Gratian. *dicto cap. 407. num. 18.* Merlin. *dicto lib. 3. ric. 2. quest.* 14. num. 21. qui licet num. 23. alleget in contrarium Mart. Cot. lib. 2. *var. resol. cap. 140.* tamen ipse Mart. Cotus fatetur, quod dum agitur de liberis testatoris, mater excluditur, quando memorio rei certæ facta in institutione, non est repetita in substitutione: & ita dixit intelligendam esse decisionem Guid. Pap. §. 21.

CAPVT CXXXIII.

De via publica, & quæ ad illam constituentem requirantur. Vtrum qui per longissimum tempus viam clausit, debeat manuteneri in sua quasi possessione. Quod viz publicæ sint de Regalibus, & nemo possit illas præscribere in præiudicium Principis. De prohibitione venationis & piscationis. Appellatio coram quo debeat interponi. Possessio, cuius ius resistit, vtrum sit manutentibilis.

SVMMARIVM.

1. *Quæ sint requisita ad constituendam viam publicam.*
2. *Im claudendi viam publicam longissimi temporis spatij potest præscribi.*
3. *Possessio cui iam resistit est manutentibilis, si sit aliquando temporis considerabilis.*
4. *Manutentio datur in Regalibus minoribus, quando possessio est diuturna.*
5. *Via publica terminari solet in aliquo oppido, vel finis.*
6. *Possessio capta vigore decreti precipitanter laci, & sine probationibus, non est manutentibilis.*
7. *Possessio particularium non dicitur possessio communis.*
8. *Vassalli non possunt prohibere venationem in suis terris.*
9. *Prohibitiones venationis & piscationis, per nullum tempus factæ per proclamata executionis demandata, acquirunt quasi possessionem prohibendi Domino inuicisionali.*
10. *Via publica dicitur quæ de loco publico tendit ad locum publicum.*
11. *Via publica communetur inter Regalia.*
12. *Via publica non potest alterari, vel claudi, sine consensu Principis: nec potest præscribi.*
13. *Via publica consilijus in mera facultate.*

14. *Pontem non licet extendere ad territorium alienum.*
15. *Possessio cui ius restitit non est manutentibilis.*
16. *Princeps supremus non debet lingere stipendium.*
17. *Possessio cui ius restitit non est manutentibilis, nisi habeat fomentum in potestate, & simul cum eo debet induci.*
18. *Qui iudex est à sua possessione auctore Prætoris manutentendus non est.*
19. *Appellatio debet interponi coram Iudice à quo, si eius copia haberi possit.*
20. *Im venandi quando possit præscribi aut possideri.*

In causa Communitatum contententiam de via publica, proposita fuerant dubia hinc inde, quæ hic inferenda existimavi.

Primo quidem contra Communitates: Quia in casu isto non videtur sufficienter probatum, quod via de qua agitur sit publica, cum non videtur constare de requisitis; non enim sufficit probare quod publice uti solitam sit ab omnibus, Capol. de servit. rustic. prad. cap. 3. quæst. 7. num. 2. alius n. 28. sed præterea probandum est de temporis diuturnitate, & continuatione; quæ in casu nostro non videtur sufficienter deducta, nec probata: Alexand. consil. 177. num. 6. & sequent. vol. 6. Ioan. de Amic. consil. 100. num. 27. ubi dicit quod etiam si totus mandatus transierit per aliquem locum, non propterea dicitur via publica: immo videtur quod debuisset deduci, & probati quod solum erat publicum: Suid. decis. 42. sub n. 3. & 4.

Secundo, posito quod via, de qua agitur, esset publica, cum tamen pro parte Domini Balhazaris supponatur probatum, quod ipse à 40. annis & amplius, per se, vel suos auctores, est in possessione illam claudendi, ideo illa videtur manutentendus: quia text. in l. viam publicam ff. de via publ. intelligitur de præscriptione, non autem de consuetudine; quæ potest dare ius claudendi viam publicam: Bald. consil. 206. vol. 1. quia ex spatio tanti temporis, præsumitur id factum ex concessione: ut ibi per Enn. & sic præsumitur titulus: ergo multo magis videtur danda manutentio.

Tertio, quia licet possessio, cui ius restitit, non sit manutentibilis, tamen si habeat fomentum alicuius temporis considerabilia, danda erit manutentio quantumvis ius restitit: Rota decis. 534. num. 7. p. 1. dixerunt & decis. 595. num. 4. & 5. part. 2. & in recent. decis. 683. num. 3. part. 1. Marticos. lib. 1. var. resolut. cap. 1. num. 54. & sequent. ubi de magis communi. Immo in tali casu possessio decennalis præbet titulum coloratum, sufficientem ad effectum manutentionis in somnatiissimo: Marticos. ubi sup. num. 56. Seraphin. decis. 105. 5.

Quod procedat etiam si agatur de Regalibus minoribus, & contra Principem: optimè Peregr. in tract. de fideicom. artic. 52. à num. 139. usque ad n. 144. maximè num. 124. versic. Tertia est opinio: & num. 143. versic. Item si longo tempore per annos decem: & in fortioribus, nempe in terminis iurisdictionis, quæ est de maioribus Regalibus; Marta in tract. de iurisd. p. 2. c. 5. n. 36.

Quarto, posito quòd locus contententionis esset via publica, tamen à parte vnius ex dictis Communitatibus retinebatur in flumine, ut constat ex verbali & figura Nobis exhibita, & à parte alterius Communitatis finiretur in Castro: via enim publica incipit à Civitate, vel oppido, & terminatur in

flumine publico, l. 3. ff. de loc. & itin. public. Capol. de servit. rustic. prad. cap. 3. de servit. var. num. 3. in fine, versic. nam via militaris: in nova impress. & n. 28. in antiqua. Vnde clausula, de qua agitur, est extra viam publicam.

Hic accedit, quod pons, de quo agitur, & in quo adest clausula, non est in exitu viz publicæ, sed est positus extra, & citra viam, de qua agitur, & per aliquot passus distat ab illius exitu.

Quintò, quia destructio clausuræ, maximè per longissimum tempus, ut supra dictum est, continetur, non potuit fieri sine causæ cognitione, & possessio huiusmodi capta vigore talis decreti infra duos dies facti, & executionis dicti mandati, dicitur vitiosa, nec impediri manutentionem: Rot. coram Cardin. Mantica decis. 165. num. 2. & 3. & multo magis quia tale decretum factum fuit sine probationibus: Coccin. decis. 417. n. 7.

Sextò, quia non videtur sufficienter probata possessio Communitatum, eo ipso quod probatum fuit singulares personas iuisse: l. 1. §. municipes, ff. de acquir. possess. & de possessione depascendi, Rota coram Puteo decis. 28. lib. 2.

Septimò, quoad ius venandi & piscandi, Dubium facit; quia Vassalli possant prohibere venationem & piscationem etiam non subditis, maximè inter propria prædia, quale est totum territorium Balhazaris de quo agitur, multo magis forensibus: Thesaur. iur. fute lib. 2. quæst. 12. per tot. & de piscatione Idem, num. 8. qui totam hanc materiam optimè declarat.

Quod maximè procedit stantibus proclamationibus, & edictis per nalisibus per longum tempus auctoritate dicti Domini Balhazaris factis, quorum medio etiam nihil aliud probatum esset, videtur acquisivisse quasi possessionem manutentibilem, præsertim cum non constet dictas Communitates vquam reclamasse: Grammatic. decis. 67. num. 1. 3. & 54. Franc. Marc. decis. 529. num. 16. part. 1. Imò potius constat dicta proclamata effectus fuisse, & ideo effectus particulares piscari vel venari volentes fuisse impeditos: Mantica decis. 595. num. 4. & hoc casu possessio acquisita contra vnum, ligat omnes: Suid. in puotio, consil. 190. n. 37. Thesaur. ubi sup. n. 8. in fine.

Sed de hoc iure venandi vide sup. cap. centesimoginto huius 2. part.

Contra verò dictum Dominum Balhazarem, pro parte dictarum Communitatum proposita fuerit dubia: scilicet,

Primo, quia ex actis, & notanter ex Verbali facto 10 super subiectione oculari, videtur viam de qua contententur esse publicam, cum tendat de villa ad villam: Capol. de servit. rustic. prad. cap. 3. de servit. var. num. 2. in fine, versic. nam via militaris: in nova impress. & num. 18. in antiqua, & est text. in l. 3. ff. de loc. & itin. public. & generaliter via publica dicitur quæ à publico incipit, & ad publicum definit: Vincent. de Franch. decis. 142. num. 3. ¶ Quo præsupposito sequitur, eam esse inter Regalia annunciantem: cap. 1. quæ sunt Regalia in feudis. Boffius in re de via publ. num. 1. & B. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 20. num. 1. ¶ Et non posse alteram sine Principis consensu: Franc. Marc. decis. 336. num. 1. p. 1. & decis. 597. num. 1. multo minus claudi ab aliquo privato: Gloss. in dist. l. 1. §. ant. Prætor, & §. Prætor ait, ff. ne quid in loc. publ. Capol. de servit. rustic. prad. cap. 3. quæst. 14. ubi amplius, etiam si talis clausura nemini noceret, nec similiter posse præscribi: l. viam publicam, ff. de via public. Capol. dist. cap. 5. num. 25.

num. 15. *mona Impres. & num. 20. antiqu.* Cum igitur priuatus infcio Principe non possit viam publicam præstare, claudere, nec per consequens possidere, non videtur quod possit in hoc casu dari aliquod possessionem ad fauorem dicti Domini Balhazarii.

13. Secundo, quia via publica est meræ facultatis. Franc. Marc. decif. 59. §. 2. *part. 1.* In facultatis uero non datur possessio: *cap. cum Ecclesia Su- trana & ab. VD. & maxime Ripa num. 43. Extra. de caus. posses. & precept.*

14. Tercio, quia dictus Dominus Balhazar, aut eius auctores non poterunt pontem extendere in alieno territorio in consilio Domino territorij: Franc. Marc. quæst. 582 *part. 2.*

15. Quarto, ex præmissis apparet, has commune resistere allegari Regalium possessioni, ut patet ex his quæ in primo dubio deducuntur fuisse *sup. hoc cap. num. 10. & 11. & 12.* Talis autem possessio quæ habet iuris resistentiam, non est manentibilis: *cap. cum persona de priuileg. lib. 6.*

16. A fortiori, cum agatur de iuribus Principis, & contra Principem, qui nunquam debet litigare spoliatus: *Canec. p. 3. var. resol. 1. n. 4. 2. Marefcot. lib. 1. c. 1. n. 58* ubi quod propter possessionem teneatur in casu isto ritalem Superiori exhibere.

17. Quinto, possessio istud non potest intentari, nisi habeat fomentum à petitorio, ut patet ex præmissis; & consequenter simul terminari debet cum petitorio, non vero separari: Bald. in *Ordinary. C. de rei vendic. quem sequuta fuit Rota in vna Bracharenfi de Gausferorum Illustriss. Sacra 16. Iunij 1604. apud Marched. de consensum appellat. in posses. decif. 43. fol. 105. 3. parte 1.*

18. Sexto, quia remedium manentendæ non videtur posse competere dicto Domino Balhazan qui eiectus fuit de possessione auctore Prætoris, præsertim quia eiectionis causa fuit vocato ipso possessore Rota apud Marched. *to. 1. inter dec. imprimendo omiffa. fol. 537. sub n. 5.* dicitur enim Iudex tunc rite procedere, quando eiecit possessorem citatum, ut in casu nostro: *Canec. lib. 1. c. 7. n. 5. 6. & 7.* A fortiori cessat manentio, quia à tali eiectione non fuit appellatum: Rota eorum Coccino decif. 425. n. 2.

19. Nec sufficiebat recurrere ad Vicelegatum, sed appellatum eorum Iudicem à quo interponenda erat appellatio, ut de debito de appellat. Reginell. de appellat. præfat. num. 43. in fine, ubi dicit appellationem eorum Iudicem ad quem interposuimus, esse nullam, quando Iudicis à quo copia haberi potest. Sufficere tamen hoc casu potuisset per viam recursus, aut querelæ, quæ remedia solent cum appellatione cumulari.

20. Septimo, respectu sui non venandi, & piscandi, facit difficultatem quod ista sint de iure gentium: refert Rosental. *disto. cap. 5. conclus. 94. sub n. 3.* ergo prescribi, aut possideri non possunt: aut in omnem euentum, seruanda esset distinctio Natæ consil. 37. ubi dicit, quod Dominus potest prohibere venationem in fundo proprio, quando videt ingredietem, non autem per inhibitionem generalem.

Sed de veritate huius dubij, videnda sunt quæ superius diximus *cap. 105. huius 3. part. 99. ciuil.*

Post longam disputationem & recursum ad Vrbem, tandem Illustrissimus quondam Dom. Antonius Cernus, Vir magnæ eruditionis, Auditor Generalis Eminentiss. Domini Cardinalis Francisci Barberini, tunc Legati Aueniocomensis, Domini & Patris mei singularissimæ, sententiam in hac causa protulit, ut patet ex instrumentum litterarum excommunicationalium & super emanatorum, *sub die 3. Julij 1617.* quæ habetur in Archivis dictarum Communitatum; per quam fuit ordinatum, dictum Domini Sotlegery quæst. & resol. ciuil. Pars II.

num Balhazarem non posse impedire particulatibus dictarum Communitatum, & Comitatus Venailini, quominus piscari & venari queant in dicto territorio pertenente ad dictum D. Balhazarem; necnon, impedimenta per eum appolita in dicta via, tollenda & auferenda esse, & dictis particularibus præstatum Communitatum, & Comitatus, libentem transitum per dictam viam esse concedendum, & vocari sententiam quam dictus D. Balhazar in ciuitate hac Aueniensi obinuerat ab Audite Vicelegati; & confirmari à illâ primâ sententiâ, quæ in fauorem Communitatum lata fuerat per Dominum Rectorem Comitatus.

CAPVT CXXXIV.

UTRUM Dominus loci sit fundatus in petitione iuris Incantatus, pro substationibus bonorum quæ liberantur in loco, & quæ ad hoc illi probanda sint. Manentio quando, & quibus concurrentibus concedatur illis, quibus ius commune resistit. Confectudo, seu quasi possessio non soluendi iura Incantus, ex quibus probetur? Et utrum hoc casu admittenda sit probatio quasi possessionis non soluendi per depositionem particulatium Vniuersitatis.

SVMMARIVM.

1. Manentio non datur nisi probata possessio.
2. Instrumentum carens substantialibus non probat.
3. Nec attestatio facta alie pendente, & parte non citata.
4. Locatio an probet possessionem.
5. Possessio probari debet de tempore mortalitatis.
6. Possessio qua dedit causam liti, non est attendenda.
7. Probatio æquivalet, & vana, non reletus.
8. Possessio probari debet clari, & per alium distincti: & num. 14.
9. Tertia non nocet contractum inter alios gestis.
10. Ex pretio cognoscitur quid in contractu continetur.
11. Scientia & patientia adversarij requiruntur in possessione: & num. 20.
12. Si Vniuersitas dicatur habere scientiam, quid requiratur.
13. Scientia debet esse certa, & non sufficit generica: & num. 21.
14. Princeps ligatus suisim.
15. Ex alio iure Incantus panalis est, & odiosa: & num. 17.
16. Vtriacum erat alium de patria Delphinatum.
17. Probans consuetudinem non soluendi, debet ab solui.
18. Quæ præsentis seruatur debet probare.
19. Scientia Officialium Principis sufficit ad prescriptionem interruptam.
20. Ex actibus diffinitibus nulla oritur prescriptio.
21. Probatio presumptua non sufficit in possessione.
22. Testes de Vniuersitate in certis casibus probant ad fauorem Vniuersitatis.

16. *Maximè, si sint admixti cum fereisim depofitionibus.*

IN causa petitionis iuris Incantans contra Communitatem. N. duo ex processu discutienda refutabant capita: quorum Prius erat, vtrum Dominus loci esset fundatus in possessione, & an Dominus Iudex à quo rectè concessit illi mandatum de manutenuendo in quasi possessione exigendi iura Incantum in dicto loco. Possessoris, vtrum rectè condemnauerit in petitorio Communitatem & particulares dicti loci, ad soluenda huiusmodi iura Incantum.

1. In primo capite concluditur, malè per dictum Iudicem à quo fuisse iudicatum. Quia non constat legitimè quod Dominus loci sit in dicta quasi possessione exigendi iura incantum, quia probatione deficiente cessat inamutentio: l. 1. §. interdictum autem ff. vii. possid. §. retinenda, l. si de interd. cum ibi notatis. Locationes enim huiusmodi iurum non legitimè probantur, nec de his sufficienter de possessione allegata consistit potest.

Attestationes quippe per Notarium factæ, quibus assertit se perquisisse libros, & in eis reperisse quod anno 1505. & aliis consequentibus, de triennio in triennium, iura Sigilli & Incantans fuerit liberata dineris personis nomine Domini, & nullam proflus indem faciant, cum crearent substantialibus instrumentis: Guld. Pap. dec. 19. n. 2. & de Ranchin. l. 1. §. autem si quis in aliquo C. de edend. Et quia factæ fuerunt parte non citata: & Ror. Genues. dec. 76. n. 11. Et alio etiam capite non probat, quia scilicet factæ fuerunt lite pendente: Ror. dec. 123. n. 4. in recent. parte 2. Vbi fit decusum, attestationem factam per Notarium scutum, quod in libris Episcopatus non reperiebatur annotatus quidam concursus, non probat, quia facta fuerat lite pendente, & parte non citata: idem Ror. apud Zachariam post tractat. Gallicij de obligacione Cauer. dec. 5. n. 2.

4. Et quoniam dictæ attestaciones aliquem gradum probationis facerent, ad docendum de prætensalocatione iurum Incantum, hoc nihil inferret ad probationem possessionis, quia locationes illæ (si quæ sint) factæ fuerunt inter Dominum loci, & eius Rendentes, iñficia & non vocata Communitate. Certum est autem ex locatione non probari possessionem in præiudicium tertij: Ror. coram R. D. Ceccino inter eum dec. 1. v. p. p. dec. 266. n. 2. Præcipuè verò in causa isto, in quo non concurret cum assertis locationum instrumentis solutio intercedis; ex quo refutatur præsumptio omo effectuatæ locacionis, cum agatur de præiudicio tertij: quia ipsam in Rota obtemperari testatur. Addit. ad Ludouic. dec. 6. n. 6. & 7.

5. Addatur, quod vt Dñs loci obtineret in possessione manutenuendæ, necesse erat probare eum possedisse de tempore liti motæ, seu de tempore prætensæ turbacionis: Bartol. in l. 1. §. final. n. 18. ff. vii. possid. in l. viciat. §. n. 1. C. de ed. l. Ripa in l. interuener. §. nihil commoue. n. 156. ff. de acquir. possid. Instrumenta autem præsentarum locationum non percutiunt tempus motæ liti, licet aliquando possessione præsumatur continuata vsque ad tempus liti motæ: per Menoch. zemed. l. retinenda. n. 517. Illa tamen præsumptio cessat post longum temporis lapsum, cum solum decenniois præterliti sufficiat, ad excludendam præsumptionem continuacionis possessionis: ad Menoch. lib. 6. præsumpt. 64. n. 42. & 44.

6. Nec hæc debet fundamentum in locatione anni 1496. Quia illa est, quæ dedit causam liti, ideoque non suffragatur in possessione, nec constituit in quasi possessione exigendi; vt fit expe decusum in Rota, & inter cetera, in causa Domini de Nemetensis contra Communitatem, & alias Ludouic. dec. 417.

num. 4. Lancellos. de attentat. p. 2. l. 2. l. limit. n. 1. & 2. nona impressio.

Aliæ verò locationes annorum intermediorum, probantur tantum, seu probas supponantur per vagam quandam attestationem Notarij, quod continuò aduenient quolibet triennio iura Incantans fuerit liberata more solito: quæ attestatio Notarij vltæ rationes superius allatas, non probat tanquam vagam, incertam, & æquiuocam: non faciens mentionem de personis quibus facta liberatio, nec de qualitatibus, pretio, & aliis circumstantiis dictæ liberationis: vnde & tanquam dubia & æquiuoca nihil probat: Ror. dec. 405. n. 2. apud Ludouic. & in indiuiduo. quod requiritur clarè & distinctè probatio quasi possessionis, & cum ea non probetur per actus æquiuocos, tradit Ror. dec. 601. n. 4. p. 2. in recent. & diuturna probatio non obligat, si sit incerta & informis: quia legum præsumptiones non adaptantur ad ea, quæ non habent certam formam erogationis: Bald. de præscript. p. 3. part. 9. c. o. n. 21. §. 24.

Puz ferim cum tractetur modo de præsudicio tertij, nempe Communitatis, quæ non interuenit in dictis præsentis locationibus: addo talis assertio Notarij & nihil facit aduersus dictam Communitatem: dicta autem, si quis in aliquo, C. de edend. & ibi Curt. iun. n. 63. Cagnol. n. 82. & 86. Claud. Aquef. n. 33. Galles. de oblig. Camer. §. 10. Gratian. discip. forens. c. 69. §. n. 1. 2. 3. 4. & 5. p. 4.

Accedit, quod per illam attestationem, casu quo aliquem probationis gradum faceret, nihil aliud constaret, nisi quod Dominus loci locauit iura Incantum pretio quatuor, quinq, sex, & forsitan quandoque viginti florenorum; Nam de locatione facta Petro, agendum non esset, cum ea dederit causam liti, vt iam dictum est; ex qua pretij modiciore sine dubio ostenditur, in locatione solum iura Sigilli, non autem iura Incantum comprehensa: quia certissimum est iura Incantum multo pluri locanda fuisse, si in dicta liberatione comprehensa fuissent, quod facillimè probabitur ex instrumentis locationum dictorum iurum in nonnullis Ciuitatibus, aut locis, in quibus ius illud spectat ad Dominos eorum. Ex quibus apparebit longe & absque proportionem maioris esse redditus summa illa quinq, sex, vel etiam viginti florenorum. Quid autem in locatione comprehendatur, & arguitur ex pretij quantitate: 10. Casd. Mantie. de tacte. & ambig. commun. lib. 3. tit. 1. n. 1. Bald. consil. 410. column. 2. versio. ad hoc, lib. 1. quod est repetitum consil. 413. lib. 5. Gratian. discip. forens. c. 703. n. 10. & sequent. p. 4.

Denique, quia in iuribus istis incorporatis, & certis est nullum dari possessionem, nisi præsupposita scientia, & patientia dictæ Communitatis: l. & ibi Bald. n. 10. C. de seruit. & acqu. idem Bald. cap. guerram. n. 7. de electio. Purpur. dec. 269. n. 3. lib. 1. secundum emanatam impress. & dec. 273. n. 2. lib. 2. Seraphin. de. 146. §. n. 5. quia patientia in istis habet vim traditionis: quæ sit ff. de seruit. Patientia autem non datur sine scientia: Ripa in cap. cum ecclesia Surin. n. 64. de cons. possid. & propriis vbi bene exponit. & Porro non dicitur interueniente scientia Vniuersitatis, nisi constet ipsam habuisse notitiam factæ, interueniente legitima congregatione & conuocatione populi: vel Decurionum; nam etiam quid factum sit in platea, vel eorum multitudinem, non dicitur ad Vniuersitatis notitiam deuenisse, nisi interuenient quoque congregatio Consilij Vniuersitatis: Sured. consil. 18. num. 101. & multis sequent. vol. 1. Dec. consil. 437. numer. 20. §. vbi dicitur quod talis scientia debet articulari, & probari per eum, qui in ipsa se fundat; quod in præsentis causa factum

factum non fuit. Nec fufficit fimplex congregatio Confilij, nifi omnibus intelligentibus, vel faltem maiori parti fide expofita lenes facti, & fubfequena deliberatio: Io. Bapt. Coll. de fidei fcient. centur. 1. diffinit. 36. ann. 1537. 14. Vnde citatio vel intimatio facta Confilio, non dicitur deuenire ad notitiam Communitarum, nifi ipfe fuerit etiam requifitus de congregando Confilio Vniuerfitatis: teffe Lancelotti. de attentat. part. 2. c. 4. in prefat. n. 37. & 158. non in prefat. & fuit decifum totum Seraphino, decif. 1046. n. 6.

Nec fatis fuiffet probare fcientiam dictæ Vniuerfitatis in genere, fed probanda erat certa, & determinata, & indubitata, & cum omnibus fuis qualitatibus. Quæ fine dubio probari non potuit per affertæ locationes, & proclamationes publicè affertæ, cum eis non defigneret qualitas, nec quantitas interdictæ, nec quantitas ad quam afcendere poffent præteritis iura incantans, nec alie circumftantiæ. Et

propterea, quænam ex præmiſſis probaretur fcientia Vniuerſitatis, ea eſſet vaga, & nimis æquiuoca, & perconfequens irreleuans, cum veſtemur in præiudicialibus: Seraphino, decif. 1073. n. 10. & dec. 991. n. 1. Nam vt bene aduertit Lancelotti in diff. c. 4. p. 2. in prefat. ann. 74. datur medium inter fcientiam & ignorantiam, videlicet ſcientia fine totius facti qualitatibus; idem cum agitur de amiffione iuris, ſcientia plena requiritur: vt per Eandem, n. 76.

Quod fi opponatur, lupremum Principem, à quo Dominus loci nunc habet, debet litigare faſtium, vt ſæpe fuit decifum in Gallia, & eſt caſus in cap. cum perſona de privileg. in 6. & teſt. Caſtrenſ. in l. f. ſollemnibus, C. de fidei inftrumentis. Reſponderetur: hoc verum eſſe in caſibus, in quibus Princeps habet fundatam intentionem de iure communi, vt per Canece. p. 3. tit. 14. de maner. n. 42. Ius autem iſtud incantans, nec in iure communi, nec in ſtatuto Comitatibus, nec in alia lege particulari fundamentum capit: quinimodò iuri communi aduerſetur, quo res omnis præſumitur libera: l. 2. C. de ſeruit. & aqu.

Ad eo vt dicatur huius iuris exactio, per nalis & odioſa, etiam in locis ubi iure Municipali fuit introducta oominatim; teſte Domino de Clapece. in centur. caſ. 18. quæſt. vltima, n. 11. & ita aliis confuſi pro villa Valeraci, quæ olim erat de patetia Delphinatus, & vniuerſa fuit Comitatus Venetiſſimo: ideo non obligatur ad alias præſtationes, quàm que iure communi debentur, vel quæ ab omnibus aliis Concomitatibus perſoluuntur: vt in terminis villæ Valeraci loquens, tradit Ripa reſponſ. 81. quod aliis eſt 4. de iure civili. Et niſi in provincia ad eſſet ſtatutum, & ſuper exactione huius iuris, non deberetur, niſi probata conſuetudine: Clapece. caſ. 57. quæſt. vltima, per totam, parte 2. Ergo non Domino loci, ſed Communitati dicebatur dandum eſſe mandatum de emittendo quod conceditur ei, qui habet pro ſe iuris præſcriptionem, etiam ſi nihil aliud probauerit, vel præſtiterit; quanto magis in caſu de quo agitur?

cum Communis ſtat probauerit conſuetudinem non ſolendi: Card. Manic. decif. 322. n. 2. & 11. Seraphino, decif. 1422. n. 13. Menoch. reſp. 3. verumend. n. 484. Gratian. diſcept. ſerui. c. 752. n. 82. p. 4. cum in allegatis.

Quod attinet ad ſecundam partem difficultatis, cenſus etiam in fauorem Communitarum concludendum, videlicet malè per Dominum iudicem à quo fuiffet indicatum, & particulares, in futurum cogendos ad ſolutionem præteriti iuris incantans; dictamque Dominum loci non eſſe in petitorio fundatum aduerſus Communitatem, & habitatores

illius, habent etiam intentionem fundatam in iure communi & libertate naturalium, quilibet præſumatur liber & immunis à quocumque ſeruitio, & præſcriptione: deſta l. 2. C. de ſeruit. & aquæ, & qui 19. præſentis ſeruitutem, teneat eam probare, ſi cum hoc ſit proprium actionis negatorie: Seraphino, decif. 1422. n. 13. Sord. decif. 177. n. 2. & 236. n. 6. Gabriel. de ſol. 145. n. 3. lib. 1. Honded. caſ. 79. n. 23. lib. 1. Menoch. præſumpt. 89. n. 6. & ſequens lib. 3. qui omnes hanc probationem exigunt, etiam nō eſſet offer in quali poſſeſſione ſeruitutis. Nec eſſe ergo fuiſſe Domino loci, ſi obtinere contra Communitatem voluiſſet, probare hanc ſeruitutem, ſen ſus exigendi ubi bi competere, vel eſt pactio, vel eſt teſtamento, vel præſcriptione: Gabriel. deſta caſ. 145. n. 1. Ute teſtamento & pacto nihil planè fuit probatum, nec probari poteſt. Reſtus ſolo præſcriptio, quæ ex multis aduerſus Communitatem non probatur.

Nam certè eſt, an verbis ſitis incorporatis nullo huius præſcriptionem, niſi interueniente quali poſſeſſione eius qui præſcribere intendit: cap. ſine poſſeſſione, de regul. iur. in 6. & l. ſine poſſeſſione, de uſucapion. quali poſſeſſio autem haberi non poteſt, niſi interueniente ſcientia eius, contra quem præſcribitur: penult. ſi de ſeruit. Bald. de præſcript. an. 2. p. 4. part. an. princip. q. 3. n. 12. ubi mox aduocatos, vt cauti ſint in articulo doſcientiam & potentiam: Sord. deſta dec. 236. n. 13. & 16. Poſſeſſio autem Domini loci nullo modo fuit probata, vt ſupra oſtenſum fuit in reſolutoria prima diſſoluta. Similiter iſdem oſtenſum fuit non conſtare de ſcientia Communitarum, & per conſequentiam non poteſt prætendi quod conſtet de præſcriptione.

Et quamvis opponatur ſcientiam præſumi eſſe eo, quod Communitas poſſa eſt deſcribi in Catalogo reddituum Domini, interuenientibus etiam variis proclamationibus, & coſu longi temporis, cum aliis coniectionibus. Reſponderetur tamen, quamvis regulariter ſcientia probetur præſumptionibus & coniectionibus, in caſu propoſito præſentiam coniectionum & præſumptionum non admittitur: deſta requir. veram & ſpecificam, cum agatur de actus præiudiciali, vt ſupra diximus, & teſtatur Mohed. decif. 4. de probat. aliis decif. 160. & dec. 3. de ſententia excomm. n. 3. aliis eſt decif. 196. Lancelotti deſta. 2. c. 4. n. 2. & fuit decifum coram Mantice. 23. Iannet. 1593. inter eius dec. 211. n. 1. Rota dec. 493. n. 4. in reſcript. p. 2.

Reſponderetur etiam, ſolum ius Sigilli deſcriptum fuiffe, & in præteritis locationibus comprehenſum, vt ſæpius eſt præteritis quantitate deprehendi demonſtratum.

Sed poſito quod conſtaret legitime de aliquibus actibus poſſeſſionis nomine Domini factis, 1) non ſufficerent ad præſcriptionem cum pro parte Communitarum probata ſit contraria poſſeſſio, tam per æreſtationes Notariorum de mandato Iudicis cauſæ factas, quàm per de poſitionem plerimorum teſtium, qui vanam cum ſenſu deponunt quod à triginta & quadraginta annis, conſuetudinem in illo loco fuit obſeruatam, quod in omnibus liberationibus in Incantatu publico factis, ſemper particularis loci illius fuerunt immunes ab omni ſolutione iuris incantans, etiam præſentibus, aſſiſtentibus, & conſentientibus Domini Rendentis & officialibus. Et quod ſi iura incantans ſoluta fuiffent, ipſiſſimè eſſet, & vidiffent, & quod ita viderent obferuari, & audirent à maioribus & ipſimet obferuant. Quæ de poſitione ſi vtrum eſſet ſufficiens ad excludendum rituum Domini, ſi de eo conſtaret, nunc non eſt diſputandum, cum pro parte Domini loci nullus

fuerit productus titulus. Sed quod sufficientes sint ad excludendam præsentiam præscriptionem, certissimum est in iure, cum quia ex talibus actibus præ-

12. sentibus Officialibus Domini factis, et probatur sufficienter interruptio præscriptæ quasi possessionis: extrahitis per Bald. de præscript. in 3. part. 6. part. princip. quæst. 4. num. 40. De iure liquidem sufficient scientia Officialium in hac materia: Sued. consil. 135. num. 15. post Bart. in l. si Publicani, §. final. num. 2. ff. de public. & ibid. Imol. num. 4. Idem Bald. 2. part. 5. part. quæst. 3. num. 8. Ancharam. iun. lib. 2. quæst. 50. num. 11. Quod tamen intelligi iuxta distinctionem allatam infra cap. 1. 69. num. 18.. Tum etiam, quia Communitati aduersus præscriptionem excipere non sufficit docere de difformitate, adeo ut quamvis Dominus probaret aliquos veros actus possessionis & exactiones iuris Incantus, eius præscriptio elideretur probando aliquando contrarium fuisse obsecutum; multo igitur magis cum probata fuerit

13. omnimoda & totalis obsecutio contraria, et cum de iure ex actibus difformibus nulla oriatur præsumptio: vt notant communiter DD. in l. 1. c. de probat. Gloss. in cap. per tuas, in verbo præsumendum, extr. de condit. apposit. & optime comprobatur Cuius Barz. decif. Banuini. 9. num. 7. 8. & 9. & decif. 9. 8. num. 6. & 7. & ex difformi præstatione nullus titulus præsumitur, nulla oritur præscriptio aut legitima præsumptio: Doc in l. si certis annis, n. 19. vers. item in d. l. lege, c. de pall. Mantu. de consuet. lib. 2. art. 1. n. 15. Crauet. consil. 96. n. 5. & consil. 313. l. Siu amicos ff. de ann. legat. Principi quando diuturna illa præstatio, non per veras probationes,

14. et sed per præsumptiones dumtaxat colligitur, ne præsumptio duplex in eodem negotio concurret: contra l. 1. Cod. de der. promiss. vt in casu nostro, in quo Dominus nullam habet probationem præter eam, quæ ex præteritis locumombas refertur: quia cum illa probatio sit tantum præsumptua, non sufficiens vera requiritur, vt tradit Menoch. lib. 3. præsumpt. 1. 31. n. 86. & præsumpt. 1. 32. n. 81. Ruin. consil. 19. n. 4. lib. 4. & per consequens nulla potest præscriptio opponi aduersus dictam Communitatem.

Nec dicatur, testes de Vniuersitate fidem non facere pro ipsa Communitate, cum agatur de interesse tangente lingulos vniuersitatis.

15. Respondetur siquidem Primò, magnam esse diffidentiam inter vtilitatem quæ pertinet ad particulares Vniuersitatis ex necessitate, vel eam, quæ ex casuali contingentia. Primo casu, particulares Vniuersitatis non admitterentur. Secundo casu, admittuntur ad testificandum, & sunt idonei testes: Bald. consil. 39. num. 2. vers. præterea multum refert: vel. 1. Caudin. Tusch. num. 8. commun. consil. litt. T. consil. 205. n. 8.

16. Secundò, quod pro parte Communitatis producti quoque fuerunt duo testes forenses, qui cum soli per se sufficere, siue dubio eorum depositions corroboratur ex depositione tot testium, quamvis habitatorum loci; quia etiam in casibus in quibus cives pro Vniuersitate testificari nequeunt, eorum depositions vel suppletur ex numero, vel ex forensium alienigena depositione corroboratur: Farnac. de testib. quæst. 60. n. 540. & sequent. quæst. 62. n. 325. & sequent. Vtilit. ad Afflic. decif. 400. cum aliis per Farnac. allegatis, quibus addo Sued. decif. 136. n. 8. Rotam decif. 340. n. 6. in Gregorianis.

Ex quibus fuit conclusum, Dominium Iurisdictionalem, nec in possessione, nec in petitorio fundatum fuisse.

CAPVT CXXXV.

Verba communia in substitutione militari apposita & ad certa bona restricta, verum semper valeant iure fideicommissi. Et verum valeat illa substitutio iure fideicommissi; matre existente in medio, quamvis ad secunda vora conuolauerit, aut quando persona dilecta est substituta. Ex quibus colligatur testatorem voluisse testari iure militari.

S V M M A R I V M.

1. Verba veniant & cadant apposita in substitutione sunt verba communia.
2. Verbum cadat, denotat tempus quo hereditas iam sit quæsitæ heredi instituta.
3. Verba laborat, deuolutus, & similia, sunt verba communia.
4. Substitutio non desinit esse compendiosa, quamuis in ea non adsit dilectio. Quando comque.
5. Substitutio compendiosa ad certa bona restricta, omnitemporis est fideicommissaria.
6. Quod maxime procedit quando substitutio facta fuit sine diminutione statutorum.
7. Et hoc locum etiam habet, licet extraneus sit substitutus, ita vt hoc casu non sit considerandum transitum ad secunda vora, vel quod substituta sit persona valde dilecta.
8. Testamentum censetur factum iure militari, si in eo non fuerint adhibita solemnitates requisitæ de iure communis.
9. Privilegium testandi iure militari competit militibus nostri temporis, qui actu militiam exercent.
10. Ex testamento militari succedunt in omnibus bonis, vel in parte ipsorum, secundum voluntatem testatoris, qui potest decedere per parte testatoris, & pro parte intestati.
11. Substitutio militaris restricta ad certa bona non trahitur ad vniuersitatem bonorum.
12. Vtrum ad hoc vt testamentum substitutorum iure militari sit opus militem esse in actu expeditionis? Responsum: & vide infra cap. 137.

N O B I I S quidam Auenionensis ciuitatis in præsidio arcis Metensis, suum vltimum condidit testamentum, quatuor dumtaxat adhibitis testibus, in quo hæredem vniuersalem instituit filiam suam ex vxore sua primogenitam. Et casu quo dicta filia decedit sine liberis progenitis ex legitimo matrimonio, vult & intendit quod duæ tertie partes bonorum, quæ habet in fondis, in sua patria, veniant & cadant ad fratrem & sororem suam; alia vero tertia pars ad dictam vxorem suam, quam nominat hæredem suum testamentum.

Ex quo testamento sequentes oriuntur difficultates. Prima, verum substitutio illa ad certa bona restricta, extendatur ad omnia alia bona dictæ filie, atque quod ipsa intra pupillares annos decessit maxime quia mater filia substituta conuolauit ad secunda vora.

Secunda, verum mater excludatur per dictam substitutionem militarem, & verum testamentum prædictum valere possit iure militari.

Ad primam difficultatem Respondetur, præsupponendo in prima verba illa 10 dicta substitutio e apposita, veniant, & cadant, esse verba communia; vt iudicauit

iudicauit Rota Rom. in vna Firmans hereditatis
11. Decembris 1619. & 6. Nouemb. 1620. eorum Il-
lustriss. bonor. Du Noire: quæ habentur part. 4.
tom. 2. recet. decis. 157. num. 10. & decis. 246. n. 27.
2. quia t verbum illud, cadat, denotat tempus quo
hæreditas iam fuit adita, cùm priuato pæsuppon-
net habitum: Honded. consil. 98. num. 74. vol. 1.
post Cephal. Menoch. & alios ibid. allegatos, Ruin.
consil. 47. num. 4. vol. 2. Simon de Pætz. de interpret.
vlt. vol. lib. 3. interpret. 2. dñb. 1. fol. 4. sub num. 2. versific.
Adde, quid de verbo Recadar. vbi dicit hoc esse
verbum commune, sicut verbum demoluatur, la-
batur, & similia fol. 20. lib. 3.
4. Secundò supponendum est, substitutionem il-
lam esse compendiosam, quamvis in ea non adsit
dictio, Quandoqueque: Gloss. in cap. si pater, in
verb. absque deductione, de testam. in 6. Succ. de-
cis. 37. num. 8. Puteus decis. 351. circa princip. lib. 3.
in nouis: Peregr. de fideic. art. 34. num. 4. Menoch.
lib. 4. presump. 51. numero 7. versific. Quæritur est
casus.

5. Quibus ita pæsuppositis, concluditur, substi-
tutionem illam valere in vim fideicommissi, quamvis
filia testatoris decesserit in pupillari ætate, quia
substitutio illa repente restricta ad certa bona,
nempe ad ea quæ testator habebat in hac patria.
De iure autem substitutio compendiosa verbis
communibus facta, & ad certa bona restricta, filio
decedente intra pupillares annos, omni tempore
est fideicommissaria: Emmanuel à Colla in cap. si
pater, in 3. part. in verbo, de filio ad filium: pag. 469.
vbi dicit communem opinionem, Menoch. lib. 4.
presump. 54. num. 25. vbi est casus ooster in termi-
nis; & num. 22. vbi idem asserit quando testator
habet respectum ad bona sua, prout in casu no-
stro, in quo substituitur io bonis immobilibus quæ
ipse habet: Peregr. de fideic. art. 34. numero 44. &
num. 45. versific. qua fave eius consideratio. vbi ex men-
te DD. facitur, quod quando substitutio est restri-
cta ad certa bona, & facta fuit non per viam pupil-
larem expressæ, sed per viam compendiosæ, omni
tempore est fideicommissaria: verbum enim com-
mune adiectum certe rei, vel quantitatis, nunquam
comprehendit substitutionem directam, sed semper
obligatur: Mantica de consil. lib. 3. tit. 7. n. 16.
versific. amplius dico. Fulac. de substitut. quest. 241.
num. 61. & quest. 242. num. 15. † Quod maxime
procedit, cùm in casu nostro, in quo testator sub-
stituit filix suæ iuxta discommerationem ætatum, & sine
mentionem pupillaris ætatis: Mantica vbi supra
n. 17. nome. in prescriptis.

7. Et licet ex persona matris, res non transiret sine
magna difficultate contra ipsam, si substitutio non
esset restricta ad certa bona; tum quia dicta mater
transiit ad secunda vota, Menoch. lib. 4. presump.
56. num. 19. & 20. tum quia substitutus est persona
testatori dilecta, idem num. 18. Tamen in casu no-
stro cessat difficultas, quia mater non debet esse
decectionis conditionis quam extraneus, cuius fauore
substitutio compendiosa valet tanquam fidei-
commissaria, quando est restricta ad certa bona, vt
suprà dictum est.

8. Ad secundam difficultatem Respondetur, quod
dictum testamentum censetur factum iure milita-
ri, cùm in eo adhibiti fuerint tantum quatuor tes-
tes: Vnde cùm non fuerit testatus iure communi,
censetur testatus fuisse iure militari: Mantica de
consil. lib. 6. tit. 1. num. 25. & 26. † Quod privilegium
testandi iure militari, competit etiam militi-
bus nouit temporis, qui actu militiam exerceant

Sanctery quest. & resol. ciuit. Pars II.

Mantica vbi supra, num. 32. † In testamento autem
militari, etiam si facta fuisset pupillaris substitutio
expressa, & ad certa bona restricta, substitutus suc-
cedit io omnibus, vel io parte bonorum, iuxta tes-
tatoris voluntatem, qui potest deccdere pro parte tes-
tatus & pro parte intestatus: ita probat text. in l. sed
si pluribus, §. ad substitutiones §. de vlt. vol. & pupill. sub-
stitut. vbi Gloss. & DD. Bartol. in l. 2. ff. de vlt. vol. in
princip. n. 30. & Ripa num. 43. † Et quod substitutio
militaris quibuscumque verbis concepta fuerit,
valet potius io vim fideicommissariæ, & non ex-
tendatur ad alia bona, vt hæres scriptus minus gra-
uetur: tradit Peregr. disto art. 34. num. 59. circa fin.
Quamquam in casu proposito, res oia transiret
sine difficultate, cùm non coisset dictum testato-
rem de tempore testamenti fuisse io actu expeditio-
nis, de quo particulariter videbitur, cap. 17. in
fr. Interim videtur potetius notata per Grass. in §.
testamentum, quest. 3.

CAPVT CXXXVI.

Resoluntur quædam dubia circa materiam
capitis præcedentis: Et probatur, substi-
tutionem restrictam ad bona certi loci;
intelligendam taxatiuè, non demon-
stratiuè. Quæ sint verba directæ ciui-
lia, & quæ naturalia seu non ciuilia:
Substitutio militaris indubio censeretur
fideicommissaria. Mater substituta
filio, si tutorem non petat, in quibus ca-
sibus non amittat illius successionem.
Possessio fideicommissarij nulla est, non
cirato hærede, capta.

SVMMARIVM.

1. Substitutio ad bona certa militis testantis restri-
cta, semper valet vti fideicommissaria.
2. Amplius secundum multorum sententiam;
etiam si discommeratio ætatum facta fuerit.
3. Clausula illa, quæ quis substituitur in bonis;
quæ testator habet io patria suæst restrictiua;
& non demonstratiua.
4. Verba illa substitutiua in bonis, quæ testator
habet in fundo, & stabilibus; siue dubio di-
cuntur restricta ad certa bona, quia nec mobilia,
nec iura, & alihomes continentur.
5. Verba quæ duplicem sensum habere possunt, nempe
directum & obliquum, quale est verbum, cadat;
dicuntur committenda.
6. Verba directæ quadam sunt ciuilia, alia natura-
lia seu non ciuilia, & quæ illa dicuntur.
7. Verba directæ non ciuilia habent eandem vim
quam verba committenda.
8. Substitutio non dicitur vniuersalis, quando facta
fuit per modum Quæ, nisi facta sit sub no-
mine Quæ hereditatem: & idem semper est fi-
deicommissaria.
9. In testamento militari substitutio quibuscumque
verbis concepta sit, valet potius io vim fidei-
commissi.
10. Expensæ statutum Auenionense loquens de
substitutione fideicommissaria verbis commu-
nibus facta lib. 1. Rubr. 60. art. 1.

H j 11. Mater

90 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

11. Mater qua non petis interem pupillo filio suo non amittit substitutionem fideicommissariam, ad quam vocata est.
12. Quando filio datus est substitutus pupillaris, et non petens interem ipsi pupillo speltat prout ad substitutionem pupillarem.
13. Mater si interem pupillo non petierit, excusatur quando aderat interem legiti.
14. Si unus ex affinibus de facto, & sine iudicio decernere administravit, mater excusatur si interem pupillo datus non petierit.
15. Mater habens probabilem causam ignorantie, excusatur a patris non petitis interis.
16. Qui dicit matrem successione pupilli priorem, ex eo quod ipsa non petierit interem pupillo, tenetur probare hanc negationem vi fundamenti sua intentionis.
17. Possessio capta, non citata hactenus, non subsistit.
18. Fideicommissarius debet capere possessionem de manu heredis, vel petere ut hereditatem vacante prouideatur de Curatore.
19. Possessio continuatur per colonas absque noua apprehensione.
20. Citatio generalis per proclama non sufficit, sed heres debet nominatum ad institutionem fideicommissarii citari.
21. Heres citari faciens aliquem, approbat illum in legitimam contradicendum.
22. Qui solum allegat possessionem maximè iustissimam, non est legitimam contradicendum.

PRO resolutione dubiorum contra ea quæ diximus in precedenti capite propositorum, supponendum est pro fundamento, substitutionem appositam in testamento de quo agitur, non esse pupillarem, sed fideicommissariam, aut in omnem euentum militarem, cum sit facta verbis communibus, & restricta ad bona quæ testator possidebat in hac patria: quo casu substitutio illa, filio decedente intra pupillares annos, non pupillaris est, sed fideicommissaria: Etenim ad Costa in capsi pater, in 3. part. in verbo, de filio ad filium, pag. 469. ubi hanc dicit esse communem opinionem: Menoch. lib. 4. præsumpt. 54. num. 15. ubi de eo qui fecerat substitutionem compendiosam in omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus, quæ substitutio dicitur facta in certis bonis, & non in tota hereditate, quia in ea non comprehenduntur iura & actiones: & in eodem loco, numero 11. ubi de eo qui substituit in bonis suis: Peregr. de fideic. art. 14. num. 44. & 45. verba quæ sunt cum consideratione. Et generale est, quod verbum commune adiectum certæ rei, vel quantitati, nunquam comprehendit substitutionem directam, sed semper obliquatur: & etiam si facta fuisset substitutio cum expressa mentione pupillaris ætatis, secundum sententiam quam dicit esse communem. Hanc tamen nunc opus non est examinare, quia dinumeratio ætatum in casu nostro facta non fuit: Mantica de consil. lib. 5. tit. 7. n. 16. verba, amplius dico, & num. 17. verba, sed hoc debet restringi, in uerbis impressis. ubi dicit regulam illam locum non habere, quando ex verbis testamenti constat de contraria testatoris voluntate.

Neque verum est in iure, quod dictio illa, *les biens qu'il a au pays*, intelligi debeat demonstratiuè, & non restrictiuè: tunc quia dictio illa, *qua*, habet naturam restrictiuam: *l'est amené adueller*, ubi

Barollica summat, ff. de legat. 3. & tunc quia non simpliciter subditur in bonis testator, quæ habet

in Patria; sed, *aux biens qu'il a en fonds*. Est ergo substitutio restricta ad certa bona, tam ratione loci per illa verba, *qu'il a au pays*, quam ratione qualitatis, propter illa verba, *qu'il a en fonds*: ita ut excludantur mobilia, iura, & actiones: ex Menoch. supra allegato, lib. 4. præsumpt. 54. numero 25.

Quod autem dicitur in dubiis, substitutionem illam, non communibus, sed directis verbis fuisse factam; facillimè resoluitur. Primò, quia verbum illud, *cadet*, ueniet, recadat, & similia, duplicem possunt habere sensum: aut enim capi possunt tanquam verba lata sententiæ, aut tanquam fecedat: & ideo cum duplicem sensum habere possint, directum nempe, & obliquum, necessario dicendum est verba illa esse communia: prout pro verbis communibus accipit Simde præz, de interpret. ver. sol. interpret. 2. dub. 1. solut. 4. num. 1. vers. adde quod de verba, Recadat: sol. mbi 58. & tenet Rota in vna Romana successione, Luna 11. Martij 1596. coram ho. me. Card. Pasquibulo quam allegat & sequitur eadem Rota in Firmiana hereditatis 11. Dec. 1619. coram Illustriss. bo. me. Du Nozet, Superius allegata, decis. 246. part. 4. tom. 2. & decis. 157. eadem parte.

Sed posito citra veti præiudicium, quod verba illa modo aliquo dici possent directæ; nemo ignorat duo esse genera verborum directorum: civilia enim sunt verba directæ civilia, alia naturalia seu non civilia. Verba directæ civilia dicuntur ea, quæ tribuunt titulum hæreditarium, ut heres esto: heredem facio: & similia; & in his verbis directis verum est, quod in testamento pagani substitutio facta in te certa trahitur ad totam hæreditatem, ne quis decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus. Aliud est in verbis directis naturalibus seu non civilibus, quibus cum non tribuatur titulus hæreditarius, substitutio restricta ad certa bona non extenditur ad alia, & sic verba illa directæ non civilia patiuntur eandem effectum quem verba communia. Immo plerumque alique illa distinctione verba illa volunt esse communia.

Imo igitur verba illa, *veniet & esheres*, ad bona immobilia in hac patria existentia restricta, nullum tribuunt substitutis titulum hæreditarium, non possunt vilo modo vocari verba directæ civilia: sed in omnem euentum, pro naturalibus seu non civilibus haberi debent, eiusdem planè naturæ, cuius verba communia. Præmissa omnia probantur apud Peregr. in tr. de fideic. art. 34. n. 49. qui vnus citat ad instar omnium, nec enim plures in hac re notissima allegandi sunt.

Nec interest quod substitutio facta fuit per verbum quoræ, cum non facta fuerit sub nomine quoræ hæreditatis, sed quoræ bonorum: quo casu perinde est, ac si in certis bonis facta fuisset substitutio: Peregr. dillo art. 34. num. 18. & 54. ubi concludit, quod substitutio compendiosa per certas quoræ bonorum facta, semper est fideicommissaria, siue facta fuerit per verbum commune, siue per obliquum. Et hæc de fideicommissaria dicta sunt.

Quod attinet ad militarem, præsupponendum est, quod cum in testamento de quo agitur, fuerint tantum adhibiti quatuor testes: testator miles qui non fuit testatus iure communi, censetur testatus fuisse iure militari: Mantica de consil. lib. 6. tit. 1. num. 15. & 18. quod prout legum testandi iure militari competet etiam militibus nostri temporis, quæ actum militum exercent, prout exercebat dictus testator,

statore, qui mortuus est in exercitio militari in acie Merenti: Mantica dicto tit. 1. *num. 32.* Quod tamen latius cap. seq. explicabitur, ad quod est recurrendum, maxime *num. 2. versic. secundus casus.* In testamento autem militis, quibuscumque verbis concepta fuerit substitutio, valet potius in vim fideicommissariae, & non extenditur ad alia bona, vt hares scriptus minus grauetur: teste Peregr. *dello art. 34. n. 59 in fine.*

- 10 Et ex his patet responsio ad Statutum Auenionense ex aduerso allegatum sub. i. rubrica 60. art. 1. quia ex premiffis clare constat oos esse extra casum Statuti. *Primum*, quia statutum loquitur de parte pagano; nos autem agimus de parte milite. *Secundo*, quod statutum loquitur simpliciter de compendioso perverbo commisso facto, sed non decidit casum in quo illa substitutio est restricta ad certa bona: quia casus cum non fuerit decifus à Statuto, remanet in dispositione iuris communis, *l. commo- difficili, & ibi DD. ff. de liber. & posth. l. si extraneum, ff. de condit. ab caus. Sord. consil. 339. num. 14. & 15.* Et sic satisfactum est obiectioni petite ex Statuto, ita vt non sit opus recurrere ad aliam questionem, vt iam Statutum de interpretanda voluntate deuoti, Auenione editum, vires porrigat ad testamentum in Lotharingum factum, in qua questione copiosius, si opus esset, scriptum fuisset.

- 11 Quo sic praesupposito, Dico mater non amississe ius substitutionis in sui fauorem factae in dicto testamento, etiam si tutorem filiae suae non petierit: quia mater non petens tutorem, non amittit substitutionem fideicommissariam ad sui fauorem factam cum per fideicommissum non succedat pupillo, sed testatori: Gutier. *in tract. de tutel. par. 1. cap. 16. num. 47.* Immo et si esset substitutio pupillaris (quod tamen vetum non esse iam demonstrauimus) adhuc liberaretur mater à penis introductis contra matres tutorem non petentes,

- 12 & telum hoc retrogeretur contra aduersarios. Quia quando datus est pupillo substitutus pupillaris, cum ad ipsum pertinet primus locus successionis, ad ipsum etiam spectat primo loco petendi tutorem opus, vt composè comprobatur Gutier. *loc. cit. par. 1. cap. 16. n. 111.*

- 13 Et licet mater non amittit ius substitutionis, ita non amittit ius succedendi ab intestato ob non petitum tutorem iocra annum, non solum quoad bona quae dicta pupilla habuit aliunde quam à patre, aut quoad bona fideicommissio supposita, sed etiam quoad successionem ab intestato ipsius pupillae: non enim tenebatur ipsi tutorem petere, cum adessent tutores legitimi, nempe pater, & alij consanguinei ipsius pupillae, & plures illius affines, & effectus esset vnus ex illis tanquam talis adiuuaretur: per textum expressum in *l. 2. §. huius illud, C. quando mul. test. ess. fuge. post. 1.* Quoiusmodi excusatur mater, quando legitimus de facto, & sine decreto Iudicis administrat, prout factum fuit: teste Saliceto *in l. fiamus omnes, C. de leg. hared.* quio sequitur Socin. *in consil. 16. n. 2. et. vol. 2.*

- 14 Quando mul. test. ess. fuge. post. 1. Quoiusmodi excusatur mater, quando legitimus de facto, & sine decreto Iudicis administrat, prout factum fuit: teste Saliceto *in l. fiamus omnes, C. de leg. hared.* quio sequitur Socin. *in consil. 16. n. 2. et. vol. 2.*

- 15 Vt interim conuincamus, quod dicta mater habebat legitimam causam ignorantiae, propter magnam locorum distantiam, in octam cum exiguitate facultatum ipsius pupillae.

- 16 Sed vt omnis tollatur difficultas, aduertendum est quod non constabat quod mater non petierit tutorem filiae suae: quod tamen probari debebat per aduersarios; cum esset fundamentum intentionis eorum: vt in puncto tradit Alex. *consil. 185. n. 10. & 11. vol. 6.* Graff. in *§. successio ab intestato, quast. 17.*

num. 1. versic. & hoc casu, ubi testatur haec esse communem opinionem.

Ex premiffis fundamentis constat de bono iure maris in petitorio.

Ageo de vobis de possessio, siue remanent rationes per Nos alius deductae. Nam aut de tempore praetentis possessionis adeptae per actorem, quam Iudicis auctoritate sibi datam praesupponit, hereditas erat adita, aut non erat adita: si primum, non valet possessio etiam Iudicis auctoritate capta, cum id factum fuerit herede oon citato: si secundum, oon valet similiter praetentis possessio, nec manutentionis est, quia non fuit datus curator hereditati iacenti: nec enim Iudicis, sed ab herede praetentis fideicommissi possessionem capere debet, vt fuit decifum coram Ludouico abbeque noua apprehensione continuata fuit in ipsum matrem heredem pupillae, vt praeter iam allegatos in *superiori cap. tradit optime Sord. consil. 117. num. 8.* Ergo possessio illa non citato possessore capta, oon est manutentionis tanquam vitiosa: Scarpin. *de off. 71. num. 4.* Denique, quia dictus actor habuit se pro spoliato, vt euidenter constabat.

Non obstat quod dicitur, actorem fecisse omnes citationes requisitas in adiutor hereditatis cum beneficio iurisdictionis, de quibus in Statuto Auenione lib. 3. Rub. 63. quia non impugnamus modo inuentarium, neque additionem hereditatis per possessionem est, quam impugnamus, & illius ademptionem; ad quam non sufficit citatio heredis per proclama, sed vel hares citari debet si hereditatem adiuerit, vel curator hereditati iacenti datus si oon adiuerit, vt supra ostendimus. In ademptione autem praetentis possessionis, nec hares citatus, nec curator hereditati datus fuit.

Quod autem ultimo loco dicitur, praetentum actorem debuissit curari de tempore, quo hares fuit missus in possessionem, non creditor in iure verum: quia ipsum citando, ipse hares sibi per iudicasset, & approbasset in contradicendum: Argel. *dello tract. qu. 1. art. 1. num. 20. 21. & seq.*

Immo dictus dominus Actor qui citatus non fuit, non est legitimus contradicitor, cum solum possessionem allegat: Menoch. *remed. 4. ad p. p. poss. n. 582.* maxime cum praetentis possessio ipsius sit vitiosa, vt supra probatum est.

CAPVT CXXXVII.

Testamentum vt valeat iure militari necesse est vt fiat in bello, vel in acie, & in prociutu; non autem in statione, ex veriori sententia. Probari tamen debet voluntas militis; & si de ea constet per scripturam, debet legitime recognosci, & constare de illius identitate. Nec sufficit attestatio Ducis exercitus, vel Capitanei; sed debet fieri foemiter, & vocata patre, huiusmodi attestatio.

SVMMARIVM.

1. Vtrum necesse sit pro validitate militaris testamenti vt miles sit in castris, & in actuali expeditione, quae sit controversa.

2. In testamento militari debent saltem duo testes interuenire, illi qui rogati, cum non sunt in actuali expeditione, quod casibus hoc procedat.
3. Scriptura testamenti militaris probari debet per legitimas probationes, quod sit eadem scriptura scripta manu propria militis testatoris.
4. Attestatio Ducis, vel Cardinalis, nihil probat, nisi falsa fuerit formis, & citata parte.
5. Scriptura priuata testamenti nihil probat, nisi fuerit legitime recognita.
6. Testamentum nihil ualeat, nisi fuerit publicatum.
7. Publicatio est de solemnitate essentiali testamenti.
8. Scriptura priuata testamenti non potest concedi vix excusata, nec dari remedium l.h.n. C. de edit. dicit. Hade tollit illius procedat publicatio.

OCCEPIT notabilis controuersia super eadem materia testamenti militaris, cuiusdam cinis Auracensis, qui erat in Germania: super quo propofitis nonnullis difficultatibus, quendam pro illarum resolutione supponenda esse iudicari.

1. Ex primo quidem, magnam fuisse inter DD. controuersiam, utrum testamentum illud iure militari sustineri possit: quo fundamento cessante, nullum esset & inualidum, propter defectum testamenti & aliarum solemnitarum, quae de iure in testamentis requiruntur: siquidem haec adhibere distinctio, ut si miles in expeditione testetur, ualeat testamentum etiam nullis adhibitis testibus, secus si non sit in exercitio, & castris, ac reali utraque expeditione: Peteg. de fideicom. artic. 3. num. 60. versic. nota tamen: Rota decis. 69. num. 97. part. 7. recent. Louet l. 7. n. 8. Gaill. lib. 2. obseru. cap. 118. n. 6. quatuor hanc distinctio contradietiones habet, teste Castagna in tract. de beneficiis, d. d. uol. ne egerit: quae 8. num. 10. aliique relatis per Crispolt. in decis. num. militat. casu 44. n. 9. Sed priorem sententiam sequitur Gaill. in loco mox cit. n. 6. & 13.

2. Secundo notandum est, posito quod ex eo capite testamentum impugnari non possit, quod dictus testator non in expeditione esset, sed in praedio remaneret: saltem ex eo impugnari posse uideretur, quod non sit daorum saltem testium subscriptione munitum: quod omnino requirit testator Manic. de consuet. vlt. volent. lib. 6. tit. 1. num. 18. Inimò testes debere esse rogatos, tradit Cuiac. consule. 36. lib. 1. cum milites non sunt in actuali expeditione: Simon de Prax. de interpret. vlt. vol. lib. 3. interpret. 2. dubit. 1. solut. 8. n. 17. Tusch. in verbo, Testamentum, conclus. 112. n. 5. 5. 56. & 57. & conclus. 119. num. 5. & hanc esse communem sententiam, & ab ea non esse recedendum testatur Clarus §. Testamentum q. 3. n. 4. vers. Item quare per text. in l. Diuini de testam. milit. dicens: quod omnes DD. Italici ita consulerunt: quem sequitur Tusch. dicit. ac consule. 119. n. 2. §. 6.

Et licet Toll. Crispolt. dicit. cas. 44. n. 5. vers. fidei & pariter: contrariam sententiam amplectitur, sicut & Baer. lib. 1. tit. de testam. milit. n. c. post Vals. de success. lib. 3. §. 24. num. 15. Tamen eius opinionem priuilegiat debet communis DD. traditio, quam ex Claro & aliis supra deduximus, quando uidelicet miles non est in acie effectualiter: Gaill. lib. 2. obseru. 118. n. 6. & 13. ubi probat milites stationarios non posse testari iure militari.

Quodquid sit, verum sit, est, quando miles est in castris & in proximis, non solum testes fortuitos & non rogatos sufficere, quinimo satis esse ut quomodocumque per legitimas probationes constet de voluntate militis, quia nullae iuris solemnitates in huiusmodi testamentis requiruntur: plang. Inst. de

test. milit. l. 1. l. 24. cum similibus, ff. de milit. test. & l. militat. C. de test. milit. ubi dicitur, milites, & eos qui sunt in acie, testari posse quomodo volunt, & quomodo possunt, uidelicet scribendo suam voluntatem in vagina, in clypeo, vel pubere. Et clarius hanc quæstionem explicat Bellamera cons. 41. an fin. ubi dicit quod quandoque miles testatur in bello & in conflictu, tunc sufficit quod quoquo modo de rebus suis disponat, cum scriptura, vel lineis: quia tunc periculo mortis supponitur: idem omnis solemnitas sibi remittitur: dicitur l. 1. militat. C. de testam. milit. dum tamen aliquoties constet de eius voluntate. Et hic est Primus casus.

Secundus casus est, quando miles non testatur in bello, sed in castris, vel tentorio, vel in militia inquam domum redeat: & tunc sufficit quod testem cum duobus testibus, etiam non cognatis, sine alia solemnitate: l. 1. ff. de milit. ar. testam. l. Lucius 41. ff. eod. tit. ubi, Ita tamen ut ita subsequatur esse legitimis probationibus ostendatur: & ibi Gloss. in verbo, Probationibus.

Tertius casus est, quando miles testatur in domo reuersus, & tunc iure communi debet testari Bellamera dicit. cons. 42. vers. ubi sciendum.

Ideo cum testamentum praedictum factum fuerit extra expeditionem, nullaque testium subscriptione roboratum, iure militari ualere non potest.

Tertio loco aduertendum est, quod etiam posito sine prauiudicio veritatis, quod testamentum illud iure militari possit ualere, illud intelligendum esset procedere, dummodo per legitimas probationes constaret de veritate, & identitate scripturae: Gaill. §. Testamentum q. 16. n. 10. & 13. Instaurat. q. 16. n. 4. & 5. Mant. de consuet. vlt. volent. lib. 2. §. 7. n. 7. ad medium. De qua tamen veritate & identitate scripturae non constabat, nisi per attestatorem iuramentum Scienfium Ducis Bauarici, dicentis scriptum testamentum fuisse repertum inter arcas & scriptura dicti militis, per Officiales eiusdem Serenissimi Ducis. Quæ attestatio nullam potius fidem facit, cum facta fuerit extra formam iudicii, & non citata parte: Authen. si quis in aliquo, & ibi DD. C. de evid. Senaph. dec. 106. n. 3. aduerte ne quidem attestatio Cardinalis, iuramento firmata, & coram Notario facta, fidem faciat: Menoch. consil. 32. sub n. 45. vers. ne dici potest: & num. 46.

Quarto, quia etiam in casibus, in quibus scriptura priuata testamenti quauis minus priuilegiata sit, dum est intelligitur, dummodo talis scriptura fuerit legitime recognita, aliis non probat: Rota apud Bonat. decis. 47. n. 2. & ibi Addent. 19. post Graian. discept. forens. c. 89. n. 30. & 96. n. 18. Cuius ualere decis. 53. n. 2. Tusch. l. 7. n. 2. conclus. 112. n. 26. Nullus autem ex quatuor testibus eorum Domino tunc Iudice ordinario Cuiusdam Agracensis deponit de recognitione manus, & scriptura dicti militis, & per consequens male fuit data executio huiusmodi scripturae.

Quinto, quod testamenti cuiuslibet publicatio necessaria est, non solum ut executio data possit, sed etiam ut in iudicio fidem facere possit: l. publicat. cum ibi notatis, C. de testam. Tusch. l. 7. n. 108. n. 1. & consil. 109. n. 1. cuius publicacionis formam ponit n. 5. nempe quod testes examinentur, & illorum depositiones in formam publicam redigantur & publicentur, & iudex declare testamentum ualidum & publicatum.

Quod cum in casu nostro factum non fuerit, sequitur nullam huiusmodi testamenti habendam esse rationem: Rota dec. 53. n. 6. p. 4. recent. tom. 3. eodem

Rota

7. Rota decis. 4. mon. 2. p. 1. dicitur. + quia publicatio testamenti est de solemnitate illius substantiali & necessaria. d. l. p. 1. dicitur. decis. 5. n. 4.

Secundo & ultimo sequitur ex supradictis, quod male & nulliter fuit laxata via executiva (ut dicitur) predicto testamento: quia remedium executionis final. C. de edict. d. n. Adrian. nec alia remedia executiva non dantur testamentis nondum publicatis, & quantum probatio fieri debet per testes, qui non fuerint formaliter examinati, & ante decretum Iudicis super publicatione subsequendum; & per consequens eodem cessat via executiva, datur appellatio tam quoad effectum suspensivum, quam quoad devolutivum: ex traditis per Angel. post Gloss. in l. final. C. de edict. d. n. Adrian. solend. Tusch. lit. T. cunct. 109. mon. 31.

CAPVT CXXXVIII.

Agitur de substitutione Batonix Setignani præterea ex testamento Domini Ioannis de Picauia, Et concluditur prohibitionem alienationis in casu isto, ut consequentiam fideicommissi, restringendam esse ad easus & personas in substitutione principali expressas. De duplici acceptione nominis Familiz, videlicet effectiue, vel contentiue. Ex quibus colligatur in testamento solam familiam effectiuam fuisse vocatam. Quando vocata est familia effectiua, censetur vocati illi qui sunt de eodem colonello, & non alij, maxime quando testator loquendo de familia, progenie, & similibus, habuit respectum ad certas lineas, aut certam descendentiam. Et obiter tractatur quando descendentibus ex feminis vocari censentur ad fideicommissum.

SVMMARIVM.

1. Agens ad fideicommissum opponi potest exceptio, Tu non es vocatus.
2. Substitutio ad certas personas restricta, ad ultraiores extendi non debet.
3. Prohibitio alienationis etiam amplioribus verbis concepta, restringenda est ad terminos substitutionis precedentis, quando aliquis sequetur evidens correctelis eiusdem testatoris, & contrarietas.
4. Extinctio fideicommissi, extinguunt in prohibitionem alienationis consequentia.
5. Prohibitio alienationis facta per modum declarationis dicitur consequentia, & nihil de novo addit ad precedentem substitutionem.
6. Prohibitio alienationis dicitur consequentia, quando in illa sunt principali dispositio per ultionem capulationem.
7. Ampliatur, etiam si dispositio esset in rem concepta, vel ad certam effectiua, in infinitum.
8. Familia, seu Domus appellatio variorum continetur qui sunt de familia effectiua demonstrat, an etiam qui de contentiua. Et quod sit distinctum inter familiam effectiuam, & contentiuam.
9. Distinctio familia effectiua & contentiua locum

etiam habet in familia heredum, si testator illam consideraverit.

10. In dubio testator censetur potius vocasse familiam effectiuam, quam contentiuam, tam respectu sui, quam suorum heredum.
11. Prohibitio alienationis potius in dubio referri debet ad familiam effectiuam.
12. Vocata familia effectiua, non admittitur illi qui sunt de contentiua.
13. Familia contentiua comprehensa censetur, quando prohibitio alienationis facta fuit favore agnationis.
14. Limitatur, ut non procedat quando prohibitio est consequentia, & declaratoria precedentis substitutionis.
15. Quando testator in prohibitione se restrictum ad familiam sui heredis, censetur considerasse solam illius familiam effectiuam.
16. Vocata familia, non censetur vocari illi qui sunt de alio colonello, seu de alia derivatione.
17. Quando in una familia sunt plures qui habent diversas denominationes, testator censetur intellexisse de illis, qui sunt eiusdem denominationis cum testatore, & respectu cum illius herede.
18. Clausula, Qui erit, importat conditionem.
19. Divina observantia declarat dubium substitutionem.
20. Descendentes ex feminis possunt aliquando excludere masculos alterius lineæ.
21. Sub nomine Cognationis, comprehenduntur descendentes ex feminis.
22. Idem dicendum est de nomine Parentelæ, vel de nomine Affinitum.

POTENS & strenuus miles Dominus Ioannes de Picauia, quem sic nominat Bertrandus testator. l. 17. vol. 7. suam ultimam condidit testamentum anno 1474. & die prima mensis Februarii, sumptum per D. Boofacium de Bleugetiis Notarium publicum Civitatis Avenionis, in quo heredem suum universalem instituit generosum & potentem Militem, Dominum Aymarum de Picauia suum ex fratre nepotem, cum substitutionibus & prohibitionibus alienationis amplissimis, de quibus in dicto testamento, cuius verba sunt ea que sequuntur:

Et quia hæreditis institutio est caput, radix, & fundamentum cuiuslibet ultime voluntatis, ideo ipse testator in omnibus aliis bonis suis mobilibus, & immobilibus, & per se manentibus, castis, fortalitiis, dominiis, segnariis, iurisdictionibus, feudis, retrofeudis, hominibus, censibus, servitiis, redditibus, annuibusque, & creditis, iuribus, & sectionibus quibuscunque presentibus & futuris, quæcunque, qualiscunque, quantæcunque tribuæque, hoc, & c. io quibuscunque consistant, seu quocunque nomine & vocabulo noncipientur, seu omantur, hæredem suum universalem, solum, & in solidum instituit, & ore suo proprio nominavit, & ille voluit, videlicet Magnificum potentemque & generosum Militem, Dominum Aymarum de Picauia, nepotem suum dilectissimum, Dominum Sancti Valerij, & suis masculos legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio procreatos seu procreandos, quos omnes ordine successivo dicto Damiano Aymario heredi sui universali, & suis, usque in infinitum substituit. Et quia ea que apertius dicuntur & declarantur, melius & facilius intelliguntur, si que

litque dicti testatoris firma, perpetua, & finalis voluntas, ac velle totale, quod locus ipsius testatoris de Serignano Anascan. Diocesis in Comitatu Venetissimo, cum tota eius Baronia & iuribus, iurisdictionibus, homagiis, ac castis, & locis, feudis, rectoriis, censibus, & aliis ad dictam Baroniam pertinentibus, sicut est de Camaretto, Trebelliano, Podio Almeraci, Gardaparo, Barbaratio, Vchaus, & de aliis locis quae sibi obveniant ex successione & hereditate recedendae memoriae Dñe Pollicenae genitricis suae, remaneant penes illos de Domino, & cognatione sua de Pictavia; videlicet penes illum semper, qui erit Caput, & Primus Domus praedictae de Pictavia, & obinebit primam locum & ordinem ac dominium Sancti Valerij, ut Domus ipsa pro sua clara & antiqua nobilitate decentius & honestius manuteneatur & sustentetur, statumque sibi debitum sustineat, & portare possit ad honorem & decus Domus praedictae de Pictavia. Voluitque ipse Testator, ordinat, & expressè prohibet, quod praefatus Dominus Aymarus de Pictavia haeres suus universalis, qui dictae Domus ipsius testatoris de Pictavia nunc est Caput, & Primus, & sui successores in infinitum, dominium Sancti Valerij, & Caput dictae Domus pro tempore obvenientes, non possint aut valeant dictam Baroniam, loca, Castra, iurisdictionem, iura, aut membra, in solidum, vel partem villo inquam tempore obliquò obligare, impignorare, aliis in feudum, vel in emphyteusim concedere, vel alio quovis titulo alienare, vel aliis transferre etiam in Ecclesias, vel loca pia, seu alia loca pietatis, quantumcumque pia, siue favorabilia, etiam pro redemptione Captivorum, & hoc tam in contractibus inter vivos, vel causa mortis, quam ultimis voluntatibus, nec per viam transactionis, haereditis institutionis, substitutionis, legati, seu fideicommissi, nec alio quovis excogitato, vel excogitando titulo: sed remanebit ipsa Baronia tota & integra, absque aliquali diminutione ipsius,

seu iurium eiusdem, quantumcumque minorum, penes dictum haeredit suum universalem ad eius vitam; & post ipsius decessum, absque aliquali diminutione eiusdemque Quartae, Trebellianicae, vel alterius, quam expressè ipse Testator prohibuit, ac voluit & ordinavit, quod veniat pleno iure & liberè absque aliquo minitio, presenti sua valida & perpetua dispositione & voluntate ad primam haereditem superius dicti sui haereditis, qui caput & primum locum dictae Domus sui cognominis de Pictavia, & dominium Sancti Valerij tenebit & habebit, & sic deinceps & perpetuis temporibus, de vno ad alium, quamdiù & toto tempore quo Christus permittet Domum ipsam regnare & durare. Et si contingat dictum haereditem universalem ipsius Testatoris, vel alios successores dicti haereditis, Caput & Primum ordinem dictae Domus pro tempore habentes, existenter aliquibus, vel aliquo de cognomine de Pictavia, Baroniam ipsam in solidum, vel in partem, vel iura illius alienare, vel contra ipsius Testatoris dispositionem, ordinationem, & prohibitionem facere, quod totum sit nullum, cassum, & irritum, ac nullius roboris. Et eo casu adveniente, valeat ipse Testator, ordinat, & mandat quod dictus talis contra veniens, & contrasacens, sit ad ipsius vitam omnibus fructibus & emolumentis universis privatus & exclusus, & dicti fructus & emolumenta esse debeant & applicantur obvenientibus secundum locum, & ordinem Domus praedictae de Pictavia, quamdiù ille qui contrasacens, vivit; & illo vita finito, revertantur ad successorem qui primum ordinem obtinebit, cum hac conditione expressa, quod illi de Pictavia qui pro tempore erit, aut alij parentes, vel affines, ad quos fortè successio pertinet vel devenire possit in futurum, per sententiam ipsius Testatoris ordinationem non possint aut valeant sibi invicem temerare, infringere, vel super ea aliqua pacta inire, sed semper remaneant firma & integra.

TYPVS SUCCESSORVM DOMINI IOANNIS de Pictavia Testatoris.

Ioannes I. de Pictavia testator, *mortuus sine liberis.*

Aymarus de Pictavia, Ioannis primi nepos
& haeres, qui reliquis *superstitem*

Ioannem II. filium suum: *huic ex legitimo
matrimonio nati sunt*

Guillelmus de Pictavia,
mortuus sine liberis.

&

Diana de Pictavia Ducissa de Valentinois, vxor
Domini de Bresé magni Senescalli Normandiz.
Ex cuius matrimonio prodierunt

Francésia de Bresé, vxor Henrici
Roberti de la Mark

&

Ludouica de Bresé,
Vidua d'Aumale.

*Ex cuius matrimonio prodierunt Descendentes
Domus de Bouillon, qui venderunt Baroniam
Serignani cum suis dependentijs.*

Constat

Constat igitur quod Aymarus, Iohannis testatoris ex fratre nepos, habuit Guillelmum, suum ex Iohanne secundo filio oporem: quo sine liberis defuncto, Ducalia Dana, & post ipsam eius Descendentes ex Francisca de Bese eius filia, Baroniam Serignani cum eius dependentiis iure dominij, quæ quasi ab anno 1348. in hæc usque tempora possederunt.

Nunc autem insurgit generosus & potens Dominus N. assertens se, vni existentem de familia de Pictavia, admittendum esse ad fideicommissum contentum in testamento de quo agitur, ad exclusionem descendendum ex feminis de familia, aut ab eis ius & causam habentio. Quæritur utrum eius petitio sit iuridica.

Negonon hoc ex ædè perpendo, existimari dictum Dominum N. à sua petitione remonendum. Siquidem dictus Testator cum nullis haberet liberos masculos, suum ex fratre Nepotem Aymarum, Dominum Sancti Valerij hæredem instituit, & suos masculos legitimos & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos & procreandos, quos omnes dicto Aymaro hæredi suo, ordine successiuo, & suis usque in infinitum substituit. Et per consequens cum Dominus N. non sit filius masculus Aymari, nec ab illo descendat, non potest pretendere se vocatum ad dictam substitutionem, aut in ea comprehensum. ¶ Vnde tute illi opponi potest vulgatum illud axioma, *Tu non es vocatus: substitutio de te non loquitur*. Percegr. de fideicom. art. 1. c. 1. num. 37. Surd. conf. 96. num. 2. Roland. conf. 56. num. 4. vol. 3. ¶ Et fideicommissum restrictum ad certas personas, ultra illas operari non debet: Ita. in l. non res, num. 21. ff. de leg. 1. Dec. consil. 21. c. 1. num. 5. Menoch. consil. 120. num. 128. Percegrin. de fideicom. art. 1. num. 27. Rot. decif. 24. num. 10. parte 4. tomo 2. re. 105. num. 6. & 7. parte 5. Menoch. conf. 23. 2. num. 1. & 233. num. 6. c. 11. Cynac. controuerf. 143. num. 8. & 174. num. 12. vbi dicit hoc esse inrefragabile argumentum: *Ista persona non est vocata nec comprehensa in verbis substitutionis, ergo ad eam non debet admitti*.

Secundo, quia licet post substitutionem in dicto testamento ad liberos & suos dicti Aymari hæredes restrictam, adiecta fuerint verba prohibitionis alienationis, quæ videntur ampliora substitutione principali, & tanquam respicientia totam familiam de Pictavia, de qua Dominus Actor se existere asserbat, & quæ ratione pretebat fideicommissum ad sui fauorem apertum declarari: Tamen illa prohibitio non debet extendi ultra substitutionem principalem, cum in ea testator se restituerit ad suos dicti hæredis masculos, legitimos & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos, seu procreandos; quos omnes ordine successiuo dicto suo hæredi, & suis in infinitum substituit. Et ideo si linea transfusalis vigore dictæ prohibitionis alienationis ad fideicommissum admittitur, sequeretur dictam restrictionem in eadem dispositione seio contineri corvassæ, & ultra descendentes hæredis in infinitum vocasse, voluisse collaterales admitti. Quod cum de iure minime præsumatur, ¶ sequitur prohibitionem alienationis etiam amplioribus verbis conceptam, restringendam esse ad personas, & casus in principali substitutionis clausula comprehensos; & sic non excedere liberos, & suos dicti hæredis, ex legitimo matrimonio procreatos, nec ad transfusales extendi, ad eundem eiusdem testatoris in eadem dispositione contrarietatem & contradictionem; ita arguit Alex. conf. 59. numer. 13.

vol. 3. Dec. conf. 636. num. 12. Ramin. iun. conf. 80. num. 30. & 32. Menoch. conf. 376. n. 53. Olafsch. decif. 50. num. 12. & 13. quos citat & sequitur Cynac. controuerf. 143. num. 27. qui omnes loquuntur in terminis substitutionis limitatæ ad certum personarum genus, cui adiecta fuit prohibitio alienationis verbis amplioribus facta. ¶ Eximio igitur fideicommissum propter defectum linee masculinæ dicti Aymari hæredis, extinctus est omnis effectus prohibitionis alienationis, vt per Decium & Alex. in locis max. citatis, Surd. consil. 448. sub n. 19. & 20. & alij quos citat & sequitur Cynac. d. controuerf. 143. num. 27.

Tercio, & hoc multò magis dicendum est, quia prohibitio alienationis non fuit facta principaliter & separatim, sed dependenter ab illa substitutione fauore masculorum dicti Aymari, oempe per viam declarationis, non autem per viam nouæ dispositionis, vt patet ex illis verbis testamenti tenoris sequentis: *Et quia quæ apertius dicuntur & declarantur, melius & facilius intelliguntur &c.* ¶ Hæc autem declarationis est natura, vt nihil de nouo faciat, sed tantum id, quod iam factum & dispositum est, declarat & aperiat: *Ladei, scilicet quæ, ff. de acq. possif. cum aliis de quibus Gratian. discept. foren. cap. 698. num. 12. & 753. num. 27. Adidit ad Boet. decif. 10. num. 31. cum pluribus citatis.* Cum igitur substitutio sit restricta ad liberos Aymari hæredis; sequitur, prohibitionem alienationis nihil posse operari in fauorem transfusaliū; nullo modo in substitutione vocatorum: Rot. apud Peregrin. decif. 134. num. 9. in fine, vbi, quod prohibitio potest quidem declarare præcedentem substitutionem, sed non extendere: & decif. 300. num. 20. versif. unde cum dila ratio: p. 1. recent.

Quarto, quia agitur de prohibitionis alienationis facta in oratione continuata, cum incontinenci & abique vilius alterius dispositionis interiectione, Testator, declarando substitutionem, procedat ad prohibitionem alienationis; quo casu talis prohibitio censetur facta retentis semper terminis præcedentis substitutionis, quæ cum exaruerit per mortem dicti Guillelmi sine liberis masculis, & sic deficiente linea masculina, expirat prohibitio alienationis in eiusdem orationis serie continuata, per illa verba; *Et quia quæ apertius dicuntur &c.* Probatut per text. in l. fin. ff. de reb. dub. & ibi notant Bartol. & alij. Percegrin. conf. 57. num. 5. & 11. vbi bene explicat, & multos allegat: Fusat. de substitut. quest. 351. num. 18. idem Peregrin. decif. 134. num. 7.

Quinto, quia hæc est magis communiter recepta sententia, quod prohibitio alienationis subsequens, regulari & restricti debet ad personas & casus fideicommissi præcedentis, quando maxime fuit appposita incontinenci & continuatiue post fideicommissum, & per consequens quod talis prohibitio non faciat alios admitti, aut vocatos censeri, quam liberos Aymari in substitutione principali comprehensos; quam sequatur Ruyn. consil. 153. num. 11. versif. unde illa clausula: lib. 2. cum aliis pluribus allegatis per Fusat. de substitut. quest. 351. num. 21. & vt à multitudine allegationum abstinemus, infinitis pro hac sententia ad longum citat idem Fusat. consil. 17. num. 14. c. vbi tandem concludit hanc esse magis communem sententiam, & in praxi approbatam, & à Rota Romana receptam, quando prohibitio fiat continuatiue vel relatiue ad præcedentem substitutionem; prout

96 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

in causa nostro: Peregr. *confil.* 57. per tot. lib. 5. & *decif.* 134. num. 1. & sequentibus. & ibidem Rota num. 28. & num. 55. & 21. Vbi ampliat etiam dispositio ellet in rem concepta: & composit Odd. *de fideicom.* ex prohib. alien. *ref. quæst.* 14. num. 143. vbi dicit hanc esse magis communem sententiam, etiam si Testator probauerit bona alienari in infinitum, vel in perpetuum: Fusar. *confil.* 69. num. 65.

Secundo, quia etiam positio, citata per iudicium veritatis, quod omnes prædictæ rationes cessarent, manifesta nihilominus remaneret exclusio dicti Domini N. à fideicommissio, de quo agitur. Quod ut evidentiùs appareat, supponendum est, *Domum & Familiam* appellationem varias habere significaciones: nam aliquando intelligitur de Domo & Familia contentuæ, hoc est, ut significantur omnes qui continentur in familia, etiam collateraliter: aliquando verò sumitur pro Domo & Familia effectiua, videlicet quorum progenitor & causa efficiens est testator ipse, vel eius filius, aut nepos hæres institutus: quam distinctionem asserunt DD. omnes, & inter ceteros Ruyn. *d. confil.* 133. num. 10. vol. 2. Menoch. *confil.* 233. num. 13. & sequent. Peregr. *d. confil.* 57. num. 8. & 9. vol. 5. Rota *decif.* 15. num. 6. p. 7. recentior.

Quæ distinctio non solum adiuuanda est io filiis & descendentes hæredibus institutis, sed etiam in fratre aut nepotibus ex eo, quorum Familiam testator duplici modo respicere potest, nempe vel contentuæ, ut scilicet vocetur omnes ex illa Domo vel Familia, in qua frater, aut nepos, vel hæres constituitur; aut illa quæ ab ipso fratre, aut nepote instituto denotatur descendit, & efficitur, pro sic consideratur illa duplex Familia in oepote ex fratre, apud Peregrin. *d. confil.* 57. num. 10. in fine, & mon. 12. Fusar. *confil.* 18. num. 10. *versif. si igitur*: & in fine illius *confilij, versif. & ne videatur*: & passim in totis illis *confilij*: & de *substitut.* *quæst.* 35. num. 14. in fine, Rota *d. decif.* 15. n. 7. p. 7. recent. Idem Fusar. *d. q. 35. num. 11. & 14.*

In dubio autem testator censetur duntaxat loquutus fuisse de familia effectiua, potius quàm de contentiua, & per consequens ad exclusionem domini Actoris, qui non est de familia effectiua: Ruyn. *d. confil.* 133. num. 11. Peregrin. *locis supra citatis*, Fusar. *confil.* 169. num. 57. vbi dicit hoc ceteris omni difficultate quando Testator loquutus est de Familia & Domo sua, quia tunc intelligi debet de domo effectiua: Seraph. *decif.* 482. num. 6. neque fieri debet differentia, siue Testator loquutus fuerit de sua Familia, siue de Familia sui hæredis, aut alicuius tertij, quia semper intelligitur de familia effectiua, & propertèr excluduntur illi qui sunt de familia contentiua hæredes, vel aliter tertij: Rota *d. decif.* 15. num. 22. parte 7. recent. Fusar. *d. q. 35. num. 11.*

Hic autem Testator variis modis dispositionem suam limitauit, & restrictit ad familiam effectiuam sui hæredis, non solum in ipsa principali substitutione, in qua solum habuit respectum ad descendentes sui hæredis, sed etiam in ipsa alienationis prohibitione, in qua non ita considerauit deficientiam lineæ descendentiæ, ut post eam voluerit vocari transuersales, & descendentes ad horum utilitatem bona sua conseruari: idco prohibitio perpetua non debet intelligi nisi ad fauorem illorum, in quos ferebatur animus & intentio Testatoris, nempe ad lineam effectiuam Aymari: ut arguit Rota *d. decif.* 500. num. 15. & apud Peregr. *d. decif.* 134. num. 24.

Pertinet ex verbis dictæ prohibitionis apparet evidentiùs, quod Testator solum habuit respectum ad familiam effectiuam, & oullo modo ad contentiuam, dum dixit se velle, ut bona Sereniani cum suis dependentibus perpetuo remaneant penes illos de Domo, & Cognatione sua de Pictaua. Deinde verò semper facta relatione ad prædictam Domum, cum clausulis repetitis dicta Domus, prædicta, & similibus, subicit verba sequentia, *Ordinavit quod dicta bona denotantur ad primam heredem dicti sui hæredis, & sic deinceps de vno ad alium, &c.* Quæ verba cum non possint referri nisi ad familiam effectiuam eiusdem Aymari hæredis, sequitur, Dominum Actorem qui dicitur esse de familia contentiua, oullo modo in substitutione comprehendendi: Rota *d. confil.* 133. num. 10. lib. 2. Peregrin. *d. confil.* 57. num. 9. lib. 5. Menoch. *d. confil.* 233. num. 21. Fusar. *de substitut.* *d. q. 35. num. 11.*

Neque obstat quod prohibitio facta fuerit pro consecratione Domus de Pictaua, quo casu vocatione censent familiam contentiuam, obstat Peregrin. *confil.* 149. num. 21. lib. 5. Fusar. *d. confil.* 35. num. 37.

Quia si prohibitio non esset accessoria ad substitutionem (pro ut in casu de quo agitur, in quo facta fuit duntaxat ad declarationem dispositionis principalis) procederet vbiusque: Sed data vocatione consequentia Domus de Pictaua, non potest expressio nominis proprii operari vocationem familiæ contentiua, sed potius prohibitio solum respicit effectiuam in principali dispositione consideratam: Menoch. *d. confil.* 233. num. 17. & 27. *confil.* 73. num. 41. cum aliis quos citat & sequitur Rota dicta *decif.* 15. num. 25. & 26. parte 7. recent.

Pertinet quia in caso proposito, Testator expressam fecit mentionem successorum dicti sui hæredis, ita ut negari non possit quin habitus fuerit respectus ad illius lineam effectiuam, ut supra ostensum fuit: Fusar. *de substitut.* *d. confil.* 35. num. 11.

Septimò, quia licet diceremus vocatos esse transuersales dicti Aymari hæredes, hoc tamen intelligendum esset de illis qui descenderent ab eodem Capite, seu ut dicunt Doctores ab eodem Colonello, qualis non est Dominus N. cum si & quatenus sit de eadem familia, est tamen de alio Colonello, cum ex Ioanne testatore, aut Aymaro hærede non descendat, & per consequens de eo nec substitutio, nec alienationis prohibitio intelligi potest: ut bene explicat Partius *confil.* 51. num. 5. & multis sequentibus lib. 2. solet enim eadem Familia habere plures deuotiones, & descendencias; ut idem ostendit num. 10. & sequentibus. Menoch. *d. confil.* 233. num. 17. Fusar. plures allegans de *substitut.* *quæst.* 348. num. 4. & *confil.* 107. num. 6. *versif. ergo par ratione*, vbi dicit quod licet quando testator habet descendentes, censetur illos duntaxat vocare, ita quando caret descendentes, censetur eos solum vocare qui sunt de suo Colonello.

Est hoc potissimum locum habet, quia in familia de Pictaua, soli descendentes ab Aymaro habebant titulum de *Sauis Fohes*, qui nuncque conuenit familiæ Domini Actoris, cui alij tituli, aliaque denominationes datae fuerunt: cum tamen Testator non solum vocaret denominatos Sancti Valerij titulo, sed etiam expresse vocaret illos duntaxat qui erant Caput familiæ, & erunt Domini Sancti Valerij, faciendo prohibitionem alienationis io fauorem illius, in quo duplex concurreret

carit. qualitas, nempe Domini de *Saint Valer*, & Capitis familie de *Pictavia*; quod plures rationes in eadem prohibitionis parte. † Quando autem plures sunt de eadem familia, inter quos addit diuersas denominationes, testator semper censetur intellexisse de illis, qui sunt de illa familia, à qua testator, vel hæres denominationem capie: vt in simili tradit Curt. seniq. *causl.* 40. numero 15. vbi quia vocata erat familia de Fontana, in qua diuersæ erant denominationes, concludit illos solius vocari qui fortuitur eandem denominationem cum testatore: Atque ita in casu nostro vocata erit caput familia de *Pictavia* de *Saint Valer*, non autem familia de *Pictavia* de *N. Menoch.* *dist. causl.* 333. numero 17. & bene Alexand. *causl.* 119. numero 3. volumus. 6. his verbis: Si ergo dictus *Aluissus* esset de diuersa agnatione, & sic non esset de la Torre, scilicet de qua erat testator, sequitur quod non esset de illis de quibus testator dicitur voluisse, quomodo ipse esset de alia domo de la Torre, de qua non sensit testator: Et non sufficit etiam si de la Torre prædicta, quia testator præsupponit prædicta omnia requirit, unde si omnia deficiant, non potest fortiter effectum dispositionis testatoris: leg. si heredes plures, ff. de condi. & demonstration.

18 Rursus dictio, qui, innecit verbo futuri temporis, erit, dum testator loquitur de eo, qui erit Caput Domus, & dominum Sancti Valerij obtinebit, importat conditionem: Tunc, in verbo, conditio, *causl.* 183. numero 30. § 1. & 46.

Ergo deficiente conditione, deficit etiam vocatio domini Actoris, qui nunquam fuit, nec est Dominus Sancti Valerij.

Neque noscere potest generalis mentio Domus de *Pictavia*: quia si bene aduertatur, testator semper verbis restrictiuis & restrictiuis vsus est, quando de ea loquutus fuit. Primum dum loquutus est de domo & cognatione sua de *Pictavia*. Secundo, dum dixit de eo qui erit caput Domus prædictæ de *Pictavia*, & dominum Sancti Valerij obtinebit. Tercio, dum prouidet honori prædictæ Familiae. Quarto, semper vitat his verbis, Domus ipsa, Domus prædicta, Domus ipsius testatoris, & similibus restrictiuis, quæ non possunt conuenire alteri, quàm illi qui ex eadem Sancti Valerij de *Pictavia* familia effectiua dicti Aymar heredis institui procedit: & sic generalitas illa restrictiua, explicari, & declarari debet secundum verba dictæ institutionis, & substitutionis vniuersalis factæ in fauorem descendentiæ ab Aymaro.

19 Oportet, prædicta corroborantur ex longissimis centum & amplius annorum obseruantia, cum de anno 1548. quo Guillelmus vltimus familie masculinæ Aymar decessit, primò Domina Diana de *Pictavia*, & post eam ipsius descendentes dictam Baroniam cum suis dependentiis pacifice possederint, sine ulla videlicet dictæ lineæ masculinæ ad substitutionem vocatâ, absque eo quod vltimus de familia domini Actoris egeret ad apertam præteriti fideicommissi, aut de ea loquutus fuerit. Quæ quidem diuturni temporis obseruantia, quatenus aliquod restaret dubium, sufficiens est ad excludendum Actores, & declarandum aliqui dubium Testatoris mentem, pro exclusionem vocationis: Cuius, *causl.* 101. numero 3. Menoch. *causl.* 349. numero 15. Fufar. *causl.* 114. numero 40. & de substitutione, quæst. 500. numero 4. Rota *decis.* 169. numero 1. part. 1. recent.

10 Vltimò aduertendum est, quod si prædicta rationes legem quæst. & refut. ciuil. Pars II.

nones cessarent, & prohibitio alienationis ampliare posset, & extendere fideicommissum ad alias personas quàm expressas (quod tamen non sic esse superius copiose demonstrauimus) tunc ex alio capite excludendum esset D. Actor; nempe quia in primis euacuanda esset illa questio, vtrum descendentes ex fratribus ab Aymaro hærede, haberent ius excludendi dominum Actoris, cum testator videtur etiam ad illos habuisse respectum. † Primò dum mentionem fecit de Cognatione sua, quæ continet etiam descendentes ex femina: Pergrinus, de fideicommiss. art. 12. n. 39. licet nomen Familie aptum est continere feminas, & earum descendentes: Tiraquell. de retrat. lignag. §. 1. gloss. 9. mon. 137. & sequentib. Rota *decis.* 101. numero 13. parte 6. recentior. Et dum vocat cum qui erit caput Domus, non videtur feminas aut ab eis descendentes exclusisse, cum postea in fine clausulæ prohibitionis addat, Quod illi de *Pictavia* qui pro tempore erunt, aut alij parentes, vel affines, ad quos forte successio pertineret, vel deuenire possint in futurum, non possint aut valeant præsentem dispositionem infringere &c. quæ satis clare ostendunt ipsum noluisse excludere feminas, aut ab eis descendentes: † cum nomen parentela tam ad mascululos quàm ad feminas referatur: Bocat. *decis.* 755. numero 19. Dusan *decis.* 315. numero 3. & ad descendentes à feminis: Tiraqu. de retr. consang. §. 1. gloss. 8. n. 1. innecit dicta glossa 9. numero 44. & 237. Rota *decis.* 194. numero 21 & seq. part. 7. recent.

De nomine verò Affinium, multò minùs dubitari potest quin ad feminas, illarumque descendentes referatur: Barbof. de appellat. verb. cap. 12. numero 2.

Verùm quia hæc disputatio est superflua, & altiore requisit indaginem, nihil quoad hoc caput concludimus, cum rationes aliz superius copiose deduxer, satis superque sufficiant ad exclusionem dicti domini Actoris.

CAPVT CXXXIX.

De validitate alienationis bonorum fideicommissi suppositorum, factæ per hæredem grauatum, tam pro suis creditis, quàm pro solutione rerum alienarum. Et quod tertius possessor cui grauatus vendidit, possit se iuuare exceptione detractio-nis ex persona heredis grauati. De restitutione fideicommissi facta ante tempus, quod sit mera donatio, & indigeat insinuatione, nec sit valida quoad præiudicium tertij. Quando locus sit remedio leg. Imperator, ff. ad Trebellian. Et quod recipiens partem pretij, tacite censetur approbasse venditionem.

SVMMARIVM.

1. Hæres grauatus imputat alienata in suis detractio-nibus.
2. Amplius, ut procedat etiam si grauatus non confecerit insinuationem.
3. Tertius possessor qui acquisiuit à grauato, potest ex illius persona opponere exceptionem detractio-nis inuenientis fideicommissum agentem.

4. *Locum est heredi granata bona sempersua minorum redditus, & fere sterilia, retentis vtilioribus alienare.*
5. *Amplius, ut procedat etiam considerari possit in bonis alienandis interesse aestimandi.*
6. *Hæres granata alienare potest bona fideicommissi, etiam pro suo proprio creditu.*
7. *Quod procedat etiam testator prohibuisse alienationem etiam ex causa æris alieni.*
8. *Etiam si valor alienationis excedat valorum debitorum, dummodo residuum præconuenerit ad utilitatem fideicommissariorum.*
9. *Ex quibus coniecturis probatur alienationem bonorum fideicommissi esse exemptam ab omni fraude.*
10. *Hæres granatus alienare bona fideicommissi ex ista causa, non tenetur adhibere solemnitatem subhallationum.*
11. *In alienationibus bonorum Minorum ex ista causa factis, si palam & publicè fiant, non est de necessitate adhibenda subhallatio.*
12. *Affinitio secularium in locis publicis æquales subhallationibus.*
13. *Subhallatio agere non potest antequam fideicommissi casus adveniat, aliquis falsa esse regula, quæ vult ius nullam ante casum fideicommissi currere prescriptionem.*
14. *In fideicommissi conditionalis nec cessibile est, nec transmissibile.*
15. *Quod non est cessibile, non est transmissibile.*
16. *Premittitur fideicommissi restitutio non dicitur facta ex S.C. Trebellianæ.*
17. *Restitutio fideicommissi anticipata, est vera donationis, & indiget inscriptione.*
18. *Quælibet alienatio bonorum fideicommissi est valida, quando à conditis est in scriptis, & si fideicommissarius præiuravit, ex eo confirmatur.*
19. *Anticipata restitutio fideicommissi non præiudicat creditoribus hæredi granati.*
20. *Textus in l. Imperator, ff. ad S.C. Trebell.* ex mente Peregrini restringendus est ad suam causam specialem.
21. *Ilum legem delapsive non habet locum quoad bona immobilia iuxta sententiam eiusdem Peregrini.*
22. *Remedium illius l. Imperator, ut locum habeat, requirit fraudem: sed vide num. sequenti, in fine.*
23. *Ex decreto Senatus tollitur omnis infirmitas.*
24. *Petiti præiur recipere approbat venditionem.*

SPPONITUR in facto, Nobilem Dauidem Fleurice de Riquebourg Trigaut, Dominum de Violez, in suo ultimo testamento condito die 7. Octobris 1612. legasse quingenta scuta cuiuslibet ex suis sex liberis tempore maioris ætatis soluenda, cum onere illos elevandi & instruendi usque ad conuectionem fructuum bonorum suorum, illos inuicem substituendo sine detractione quoad capitale, permittendo suæ hæredi ut possit talem ex suis liberis, qui sibi bene videbatur, in redditibus, pecuniis, & localibus præferre aliis liberis.

Hæredem autem vniuersalem instituit Dominum Ioannem Flencence de Riquebourg Trigaut uxorem suam, cum onere restituendi bona & hereditatem suam tempore sui obitus, vel secundarum nuptiarum, Antonio primogenito; aut si tunc non viveret, posthumum masculum, vel in defectum masculini filium æquis portionibus, &c. in defectum

liberorum, voluit quod ipsa possit disponente in fauorem eorum pro quibus ipsa disponente voluit, cum onere tamen portandi nomen de Trigaut.

Prohibendo quoad dictas substitutiones, omnem detractionem quartæ Trebellianicæ, falsidicæ, aut aliam. Et voluit quod omnia bona restitutæ liberis sine aliqua diminutione, exceptis fructibus, mobilibus, localibus, & redditibus non constitutis, de quibus potest disponente & vendere, quod sibi videbatur, ut collocet pecuniam ad honestum huiusmodi tenentem semper onere elevandi liberos iuxta formam supra præscriptam, nomen ad quillam in Tutricem & Curatorem liberorum suorum.

Cum autem post mariti mortem, dicta Domina Ioanna tunc vidua hæreditatem mariti debitis grauium videret, dictam iurisdictionem de Violez prioris iurisdictionem, vtpote quæ solum edicto aut nouem libras singulis annis habebat in redditu, vendidit Nobili Hectore de Langes, Domino de Montinail, pretio vnde cum millium librarum, & de euiditione promisit in forma, tam proprio quam hæreditario nomine. De causis venditionis validitate nunc agitur, cum Domina Bona, dictæ venditoris filia, quæ sola superest successio capax, agat ad illius nullitatem impetrans in Cancellaria Serenissimi Principis Auracensis literis, tendentibus ad aperturam fideicommissi appositæ in dicto testamento paterno; supponens dictam venditionem nulliter factam fuisse, & in eiusdem fideicommissi, nullis præcedentibus subhallationibus, & de bonis preiudicialibus, nullæque urgente venditionis necessitate.

Super qua facti specie consultus, accuratè perpenso negatio secundum ea quæ in facto proponuntur, Existimamus alienationem prædictam validè esse, ipsamque dictam bonam non fore causam bonam, sed à iudicij limine repellendam. Ratio est, quia Dña Ioanna hæres grauiata, quando euenit casus fideicommissi, aut aliis illud restituendum, potest excipere de detractionibus sibi competentibus super bonis fideicommissi, & in dictas detractiones imputare bona alienata, adeo ut omnes alienationes per eam factæ sint validæ usque ad conuectionem detractionum: l. Marcellus, §. 2. et quæ cum ibi notatis ff. ad Trebell. alienans enim videtur bona alienata pro suis detractionibus elegisse: Arretin. conf. 18. num. 5. Ludouil. decif. §. 80. n. 4. Peregrin. de fideicommiss. art. 39. num. 4. ubi dicit sic in iudiciis praxi obseruari: Surd. dec. 170. n. 10. idem Peregrin. conf. §. 8. num. 9. vol. 4. Rot. decif. 127. num. 10. pars 7. recent. Fufat. q. 543. n. 19. & seq. n. 51.

Quod procedi etiam hæres grauiata inuentum non confecerit, cum non tractet de interesse creditorum, sed solius substituti, ut bene probat Hodierna ad Surd. dicta dec. 170. n. 10. & 11.

Quæ exceptio detractionum transit ad d. Dominum de Montinail tertium possessorum, quam opponere potest ex persona venditoris: per textum in l. abbas, §. 1. ff. de contrahend. empt. l. emptor, C. de euidition. Oldend. conf. 107. num. 8. et ceteris ad quartum. Gouazgon conf. 20. n. 30. vol. 2.

Quod potissimum locum habet ex eo, quod supponitur in hæreditate dicti Testatoris, non fuisse perita mobilia, & fructus sufficientes pro solutione æris alieni, quo eius hæreditas multum grauiata reperiebatur. Ex qua suppositione dæ resultant conclusiones in falsis libris.

Præmissa, quod alienatio non potest dici facta in fraudem fideicommissi, cum quia creditores urgebant, nec ademerat alia bona ex quibus ipsis

communis dē

commodè fuisse fieri possit, non solum mobilia
v. dictum est; sed nec immobilia: supererant
enim solum quedam prædii rustici, ex quibus vix
pericipiebant odorem salutaris tritici, & sic
non poterant sine magno incommodo elici ali-
menta sex liberorum; quæ si fuissent vendita, re-
ducti fuissent liberi ad extremam sanis necessita-
tem, cum ex illa infirmitate singulis annis octo
vel nouem libras duntaxat perciperetur; vt iam
dictum est.

4 Secunda conclusio, quæ ex prædictis refuleat,
est, quod alienatio prædicta non potest dici facta
in fraudem fideicommissi, cum hæredi grauato li-
citur sit bona sumpuosa, quæ tamen stilia sunt,
aliis vtilioribus retentis, alienare pro solatione
artis alieni, quo hæreditas grauata reperitur: Per-
eg. de fideicommissi. art. 40. num. 17. Pinell. in l. 1. parte 3.
num. 36. C. de bonis materni. Fusar. de substitut. quest.
544. num. 1. & 3. ¶ Et quod etiam res, ad quas hæ-
res affectu loco habebat, veluti domus in qua pa-
ter defecit, & filius creuit, quam lex prohibet alie-
nari; iuxta *Liquetores. C. de aduocatus. inter. poss.*
sunt alienari quando vergeat necessitas, & aliter con-
sili non potest indemnitati pupillorum; docet
Gutier. de test. lib. 1. cap. 5. num. 84.

6 Et non solum talis alienatio fieri potest per
hæredem grauatum, pro summis quoque hæreditas
debet aliis creditoribus, verum etiam pro illis quæ
ipsi hæredi grauata debebantur, veluti pro tunc
ipsum, pro legatis per ipsum solutis, pro expensis
funeris, & aliis similibus; prout ita determinat
Fusar. de substitut. quest. 665. num. 1. 2. & seqq. &
num. 1. vbi dicit hoc habere locum etiam non con-
fecto inuentorio. ¶ Quod procedit etiam si testa-
tor prohibuisset alienationem bonorum, etiam ex
causa alii alio: idem Fusar. quest. 541. n. 5. & 9.
quia Testator non potest illud prohibere, Menoch.
conf. 145. n. 11. Nat. consil. 145. n. 11.

8 Procedit etiam quauis pretium bonorum ven-
ditorum excederet valorem detractionem, dum-
modo pretium pretium fuerit conuersum in viti-
liam substitutorum, Addit. ad Ludouic. d. decr.
580. num. 8. versic. & alienatis, & bene per Rot. de-
cif. 506. n. 4. p. 4. recent.

9 Et omnis coniectura fraudis excluditur ex cit-
cumstantiis in facto deductis, nempe ex requisitio-
ne & consensu assipum & consanguineorum
dictorum liberorum ex decreto Magistratus, seu
Senatus, cum causæ cognitione facto: Ex vtilitate
quæ ex tali alienatione refuleat in fauorem substi-
tutorum: Ex actibus palam & publicè gestis; &
ex aliis plurimis in facto deductis, quæ hic recen-
tere superfluum esset: de quibus copiosè Mascard.
de probat. conclus. 541. num. 6. & 7. vbi probat do-
lum & fraudem excludi ex illis, & similibus con-
iecturis.

10 Neque obstat allegatus defectus substantiatio-
nis; tum quia ille necessarius non erat in hære-
de grauata vendeote, quæ non erat in minori æta-
te constituta: Perreg. de fideicommissi. art. 40. n. 15. Item
in alienationibus bonorum Minorum, non est
præcisè necessaria substantiatio testator Gratian.
discept. forens. cap. 479. num. 15. præcipue quando
venditio fit palam, bonis de, & in casu licito, vt
bene concludit Post. in reuol. de substitut. vltimè. 4.
num. 19. 28. & seqq. & maxime num. 35. vbi testa-
toribus hanc esse consuetudinem generalem totius
orbis, vt non adhibeantur substantiationes in alie-
nationibus bonorum Minorum.

12 Exposito citra veri præiudicium, quod subha-
Santlegery quest. & resol. ciuil. Pars II.

stationes fuissent necessaræ, sufficiebat assisio
secundatum in locis publicis, quæ æquiualeat voci
præconis: Gratian. discept. forens. d. cap. 479. n. 4.
Munnoz de ratiocin. l. 16. n. 10. Mangil. de substut.
quest. 15. n. 9.

Ex prædictis patet non esse recurrendum ad
remedium euectionis contra venditorem, quæ pro
illa se obligauit nomine proprio; quia pro om-
nibus iuribus doctibus venditoris, & pro legatis
per eam solutis, & pro omnibus iuribus dictæ ven-
ditrici competentibus super bonis mariti, præfatus
D. emptor potest vti isdem iuribus eidem ven-
ditrici competentibus per viam exceptionis, vt supe-
rius probatum fuit, ex l. emptor. C. de euectionibus, &
aliis iuribus supra allegatis.

Sed quauis rationes superius allegatæ non sub-
sisterent, dicta Dominæ Bonæ, alio ex capite à iu-
dicii limite repellenda esset. Quia videlicet casus
fideicommissi patrem nondum excoit, qui resti-
tutus est ad tempus mortis, vel secundarum nuptia-
rum Dominæ Florentiæ, matris dictæ Adriæ, &
tamen ipsa nec mortua est, nec ad secunda vota
conuersata. Certum autem est, fideicommissarium
ante tempus restitutionis fideicommissi agere non
posse, ex communi Doctorum resolutione; qui di-
cunt idem non currere præscriptio nem in præi-
udicium fideicommissarii ante conuentum casum
fideicommissi, quia ante illud tempus agere non
potest: & est text. in l. facta, §. si sub conditione,
ff. ad Trebell. leg. non quemadmodum, ff. de iudic. &
traditur per D. d. an antea, nisi triennale, C. de bo-
nis materni. Ratio est, quia alioquin sententia pos-
set reddi inefficax, si coningeret substitutorum præ-
mori grauato, & per sententiam plus tribueretur
substituto quam testator voluerit. Item quia tra-
ctus futuri temporis non spectat ad iudicem: Pe-
reg. de fideicommissi. art. 41. num. 4. Fusar. de substut.
quest. 607. n. 2.

Neque tertio possessori nocere potest præma-
tuta fideicommissi restitutio Dominæ Bonæ facta,
per matrem grauaram de testamento tempore mor-
tis, vel secundarum nuptiarum, quamvis euerit ex
dictis casibus euenierit. Quia restitutio illa non va-
let, cum ius fideicommissi conditionalis non sit
transmissibile ante euentum conditionis: l. vltima, §.
fin autem sub conditione, C. de caducis tollend. Noal.
de transmiss. casu 1. n. 331. ¶ Quod autem non est
transmissibile, non est cessibile: leg. non solum, §. si
puella ff. de ritu nuptiarum. Tiraquel. de retract. consan-
guin. §. 26. gloss. 1. n. 47. Ciconsignon. conf. 50. n. 21. &
§. 1. vol. 1.

Neque præmatuta illa fideicommissi restitutio
dicitur facta auctoritate Senatusconsulti Trebelliani,
vt dicit Mascard. lib. 3. resolut. cap. 15. num. 17. 2.
Perreg. de fideicommissi. art. 1. num. 5. t. & art. 3. n. 127.
Et rationem deducunt Doctores ex l. post mortem,
C. de fideicommissi, quia si possit, eum, cui facta est
cessio, non esse in humanis tempore euenientis
conditionis: Hieton. de Leo decr. Valen. 100. n. 6.
& 7. qui ad hoc allegat leg. filiusfamilias 114 §. Di-
ni t. ff. de leg. 1. vbi, ante diem fideicommissi eden-
tem non posse resistere ne quidem de voluntate er-
rum &c.

Et propterea bene Bartol. tradidit in d. l. post mor-
tem, num. 3. quem sequitur Molina de primogen.
lib. 2. cap. 4. num. 3. si miles anticipatas fideicom-
missi restitutiones, esse vetas donationes, quas esse
infirmas tradit Fontanell. decr. 59. num. 10. ita
vt etiam ex defectu infirmationis illa restitutio im-
pugnetur iure possit.

18 His ita suppositis, firma remanet, & ab omnibus approbata conclusio, alienationem factam ab hære de grauato pendente conditione subsistere, & præiudicium subiturno confirmari: *il. finali. §. sed quia, & ibi Gloss. C. eorum de leg. Gloss. in l. cum pater, §. hiberis, Digest. de leg. 2. Castren. & laf. in d. l. §. sed quia, num. 7. Bartol. in l. Marcellus, §. res qua, Cod. ad S. Confult. Trebell. Pezegr. de fideicommiss. art. 40. num. 6. 8. & 21. Sord. consil. 73. num. 74. & seqq.*

19 Neque obstat text. in l. Patrem 19. ff. *qua in fraudem credit.* quia grauatus restituens ante tempus, non potest præiudicare creditoribus hæreditis grauati: Bellon. lun. consil. 33. num. 19. maxime, quia eueniens casu prædecessus Domine Bonæ, ius esset quæsitum D. emptori, seu eius hæreditibus, deficiente videlicet dicto fideicommissio, & per consequens anticipata restitutio illis obesse non potest: egregie Fontanell. decr. 39. *per totam illam decisionem* quem instat omnium allegasse sufficiat.

20 Nec obstat text. in l. Imperator ff. ad Trebell. quia dispositio illius legis restringenda est ad suum casum specialem, nempe quando agitur de fideicommissio, quod parer grauato restituere filio cùm sui ioris effectus erit; hoc enim casu, cùm dilatio restitutionis fideicommissi fuerit appposita solo fauore substituti, non est minus si ante tempus agat, patre dissipante; secus est in extraneis, vel in ipso patre grauato restituere post mortem: Pezegr. conf. 32. num. 19. vol. 1. & de fideicommiss. art. 40. sub n. 16. quamuis non ignoret alios huic intellectui contradicere.

21 Præterea ille textus non habet locum quoad immobilia, pro quibus semper cautum est substitutis, cùm agere possint aduersus tertios possessores: Pezegr. d. conf. 32. num. 28.

22 Item dispositio illius textus præsupponit fraudem in hærede alienante, ut patet ex illis verbis: *ac multa in fraudem fideicommissi facta probentur.* Ex postea deinde damnorum conditio propter fraudem inflexit. Atque ita ex communi sententia tradit

23 Berac. conf. 387. num. 6. ¶ Hic autem nulla fraus intervenit potius, cum alienario facta fuerit pro dissoluendo ære alieno defuncti cum decreto prænotatus, & assensu Commissarii deputati, præcedente relatione peritorum, consensu & deliberatione assensum, & aliis circumstantiis omnino dolum & fraudem excludentibus; ut in propriis terminis d. l. Imperator, considerat Pezegr. d. conf. 32. num. 31. vol. 1. omnino videndus.

24 In hoc tamen subsistendum est, quia D. Argelas in tract. de acquir. poss. post malos per eam citatos existimat, locum esse dispositioni dicta l. Imperator, in simpliciter alienatione bonorum immobilium; ut per eam in d. l. tract. quest. 8. artic. 18. num. 28. noua impressione Lugdunensis. Et circa ea quæ de fraude dicta sunt, idem Author aduandus est dicta quest. 8. art. 25. qui tamen satis se videtur inuolueret in illa distinctione fraudis simplicis, & reduplicatiæ.

Supradicta confirmantur ex eo, quod dicta Domina Bona, ætate maior, pretij dictæ venditionis partem recepit, adeo ut illum modò impugnare non possit: Aletin. consil. 128. num. 6. Menoch. remed. 15. recuper. poss. n. 119. Sord. consil. 104. num. 7. Grat. disp. iur. conf. cap. 302. num. 17. Et secundum hæc scripta iudicatum fuit in supremo Se-

natu Auracensi, & declarata alienario valida, ant. no 1656.

CAPVT CXXXX.

Vtrum vicini possint petere cautionem damni infecti contra vicinum excerentem artem pulueris tormentarij, pellipariam, aut confectiois candelarum, aut aliam, quæ sanitati vel, vitz vicinorum præiudicium afferre possit. Et vtrum vicini possint impedire ne iuxta prædium rusticum quis teneat copiam Gallinarum, Cuniculorum, Columbarum, & similitum animalium.

SYMMARIVM.

1. Causa damni infecti potest peti à vicino qui exercens artem periculosam, veluti conficiendo puluerem tormentarium.
2. Pro damno quod timetur propter ignem, cautio peti potest à vicino.
3. Vicini possunt expellere excercentem artes fastidas, veluti pellipariam, sulphurariam, & confectiois candelarum.
4. Expelli potest, reclamantibus vicinis, excerens artem sanitatis, aut vicia nocivam.
5. Nemo impeditur edificare iuxta prædium vicini, demissa spacia ducunt patet.
6. Peti in iura quomodo mensurari debeat.
7. Index potest limitari excessum numerum columbarum vicini, si magnus detrimentum prædij proximi inferant.
8. Columba dicuntur animalia immania, & ideo non impediuntur, sed tamen magnus illarum numerus coercetur.
9. Gallinarum damnum tenetur rescire quodcumque dominum per eas datum.
10. Damnum cogi potest ad recludendum gallinas, & cuniculos, si nimium vicini damnum inferant.
11. Crassante vicini iactura, quislibet potest in suo animalio in quocunque quantitate habere.

IN controuersia duorum vicinorum partim ratione prædij urbani, partim super prædio rustico: Quoad prædium urbanum existimo, damni infecti cautionem à vicino iure peti posse, qui cum maximo proximarum aditum discrimine, pulueris tormentarij, sulphurarij, & felpetarij fabricam exercat. Cùm generale sit cautionem illam semper peti posse quocunque futurum damnum timetur vicinis ædibus, siue in rustico, siue in urbano prædio opus sit; & siue in publico, siue in privato; idque tam ratione damni proueniens ex ædificio, quam ex opere in eo facto: textus est in l. eorum 19. §. finali. ff. de dam. infectis. ¶ Et magis in specie de damno prodeunte ex igne, quod nondum illatum fuit, sed inferri timeatur, quod locus sit cautioni de damno infecto, textus est in leg. si seruus seruum 27. §. si seruum, versic. si autem, Digest. ad leg. Agnol. de testat. Cæpol. in tractat. de seruatu. vrbau. præd. capite 44. de iure, numero 1. in versicul. sexta & ultima conclusio.

Et

3 Et vitæ remedium dictæ cautionis censeo, quod vicini possunt expellere à vicinis talem artificem, aut ei inhibere ne talem artem exerceat, non solum propter malum odorem, vt de pellipariis, & sulphurariis, tradit Ripa in *tracatu de pite*, in 1. *part. 3. parit. princip. num. 74. & num. 75. vbi de deficientibus candelis*, Capol. *de seruit. milie. prad. cap. 4. de aere. num. 2.*

4 Sed & quoniam ex arte, quam vicinus exerceat, damnum saluti vicinorum imminet, talia exerceant prohiberi potest, cum in eo publica utilitas versetur, vt saluti & vitæ Ciuium consulatur; adeo vt si faber, aut malleator vicini, etiam non Doctoris, nec scholasticus, seu alterius non privilegiati sanatori noceat, vt potest infinnitate laborantis, prohiberi possit artem exercere ob conseruationem vitæ sui vicini: qua de re optimè agit Expilly *playdy. 34.* Quanto magis igitur in casu isto, in quo propter magnam pulueris incommoditatem quantitate, interuenientis parua aliqua ignis incursio, non solum vicinæ domus maximo ruinæ periculo supponebatur, sed ipsa etiam vicinorum vitæ, & integritatem familiarum conseruatio in continuo discrimine versetur, talis professio & exercitium in loco isto prohiberi poterit: ex traditis per DD. *integ. 1. ff. sol. maritim. vbi Rip. num. 1 ap.* Interest enim Reipublicæ vitam & salutem hominum conseruari; & ideo Communitas rectè hoic instantiæ se iungere potest iuxta *l. cum ratio, ff. de heredit. damnat. Capol. dist. cap. 43. de seruit. milie. prad. num. 2. & 3. Barbos. in 7. parte 1. ff. sol. maritim. num. 57. in fin. versio. amplius quanta.* vbi alios allegat.

Quod attinet ad prædium rusticum, dubitabatur utrum vicino subueniri posset aduersus eum, qui possidet prædium parue quantitatæ, vnde quoque inclusum intra prædium alterius, qui tibi edificauit villam & columbarium, & gallinas detinet in villa, ex quibus quotidie damnum datur prædio vicino.

5 Existimo quod ædificium vicinum, non posse per illius destructionem, si factum fuerit dimisso legitimo spatio inter dictum ædificium, & prædium vicinum; quod quidem spatium est duorum pedum: iuxta text. in *l. sine ff. fin. regend.*

6 Pes antequam mensurari debet, vt quilibet sex decem digitorum; Gloss. in *cap. sine antiquibus 6. 17. quaest. 4.* Bald. Alexand. & alij in *l. 1. ff. si quis cautionem itaque quinque pedes faciant passum: l. ad. in ff. rursum, num. 67. Insist. de alijm. Bertsch. in *reper. in verbo. Pes.**

7 Quod verò ad Columbarium spectat, recluantiis vicinis qui lata circuitu habent, si inde magnum illis damnum inferatur pro magno columbarum numero in columbario existentium, Iudex vicinus providebit, & columbarium extrui non permittet: vt post Dominic. Sor. *lib. 4. de inst. & iur. quaest. 6. art. 4. tradit Georg. Moc. in *tracatu de iure vendendi. part. 1. c. 3. n. 23.**

8 Verum cessante circumstantia magni damni, vix poterit impediri usus columbarum, cum columbarum numeretur inter animalia mansuetæ, & dominus non teneatur de damno à columbis dato, innocens quippe existimatur vicinus columbarum, nec reum possessoribus officio, vt tradit Auzan. in *l. 4. ff. si quadrup. pauper. fecisse datur*, & ita decism cessatur Papon. *lib. 14. tit. 1. arres. c. 1. & lib. 18. tit. 9. arres. 1.*

9 Denique quod attinet ad Gallinas, certum est in primis, quod dictus vicinus qui de illis conque-

titur, pro quocumque damno suis prædis per vicini Gallinas illato, potest intencare actionem de pauperie; quia licet viculus loquatur de quadrupede, tamen etiam pro damno illato per animal bipede datur actio vicinis: *l. 4. ff. si quadrup. pauper. fecisse datur*, & ibi Gloss. in *formatore Casus*, loquatur de damno illato per Gallinas. Similiter de Gallinis loquitur Speculat. *lib. 4. tit. de iur. & sequitur, num. 18.*

An autem possit vicinus cogi officio Iudicis 10 ad ita recludendas Gallinas, vt ad prædium vicini accedere non possint, verus videtur cogi posse; sicut aliis decem fuit de canaliculis apud Papon. *lib. 18. tit. 9. arres. 1. & lib. 13. tit. 1. arres. 32.* ↑ Et generaliter quod non sit cuius concessum in villa sua habere animalia quæ pascantur, nisi intra parietes villæ suæ conclusa sint, & eorum domat amplius habeant territorium, in quo alere ea possint extra vicini iacturam, tradit Ferret. in *addit. ad Quid. Pap. decis. 218. versio. parit. quæ. 1. & potest implicari officium Iudicis, ex traditis per Speculat. loco cit. n. 19.*

CAPVT CXLI.

Emancipatio licet sub conditione fieri non possit, tamen fieri potest sub conditione quæ inest ex natura rei. Patet emancipans filium suum censetur illum emancipare contracta fiducia, id est, reseruata patria potestate in liberos tuos natos, vel conceptos. Reseruatio vniuersus in fauorem patris & filij, & de *chastan d'eux*; utrum intelligatur facta coniunctim, vel separatim. Ista accedendi verum habeat locum in usufructu etiam constituto in contractu.

S Y M M A R I V M.

1. Emancipatio cum sit alius legitimus non potest fieri sub conditione.
2. Emancipatio aut alius alius, ex quibus dignoscatur verum sit modus, vel conditio.
3. Verba illa sub conditione, sapè important modum potius quàm conditionem.
4. Ampliatur, ut procedat etiam si adiecta esset clausula, Et non aliter.
5. Sole conditio relata ad filium emancipandum, nullum reddit emancipationem.
6. Condicio quæ est de natura alius, non reddit inuoluntarium alius legitimum.
7. Nepotes tempore emancipationis nati, vel concepti, remanent sub potestate aut emancipanti.
8. Emancipatio semper censetur facta contracta fiducia, ut nepotes tunc nati sui sub potestate aut.
9. Anus per autorizationem donationis filij, si filius non praesentat in usufructu legalis filius non indiget autorizatione.
10. Reseruatio usufructus facta duobus cum clausula, vel separatim, intelligitur facta tam in fauorem vniuersi, quam alterius singulariter, nec tunc moriente cessat quod eius bene.

11. *Reservatio usufructus facta pluribus, an intelligatur facta collectivè, vel distributivè.*
12. *Dictio, Chacuo, potest intelligi collectivè pro, Omnes, vel distributivè pro, Quilibet.*
13. *In usufructu datur tunc accrescendi, sen non decrescendi.*
14. *Ius accrescendi locum etiam habet in usufructu constituto per contrarium.*
15. *Verba illa, post mortem, reddunt actum conditionalem etiam in contrariis.*
16. *Dictio, Quilibet, adiecta conditioni, non verificatur in uno, sed in omnibus.*
17. *Verum est distinctionem, Chacuo, significare distinctionem, Quilibet.*
18. *Dictio, Quilibet, refertur ad singulos separatim.*
19. *De differentia inter distinctionem, Omnes, & distinctionem, Quilibet: Remissio.*

PATER filium emancipavit sub reservatione & conditione, quod casu quo filius patri premoriarum, dictio casu liberi eiusdem filij sint & remaneant sub potestate aui. Ex quo dux questiones sunt considerande: quarum Prima est, vtrum emancipatio filij sit valida. Secunda, vtrum filio premortuo, nepotum ante emancipationem nati, sint in potestate aui, an vero sui iuris effectui.

1. Difficultas primi capitis consistit in eo, quod emancipatio cum sit actus legitimus, non recipit diem neque conditionem: *l. si in legimus 78. ff. de reg. iur. & cap. ult. 50. de reg. iur. in 6.* Idco cum illa emancipatio facta fuerit sub conditione quod filio premortuo nepotes erunt in potestate aui, videtur concludendum emancipationem esse validam, & per consequens filium testari non potuisse.

2. His non obstantibus verissimum est, emancipationem, & omnia iura secuta, esse valida in casu de quo agitur. Primi, quia dicta emancipatio non est conditionalis, sed potius modalis, in hoc enim differunt conditio & modus, quod conditio impedit natiuitatem vel originem actus; modus vero verificari debet post actum perfectum & consummatum: *Surd. decis. 58. numero 6. & decis. 156. numero 6. Ioann. Andreas Georg. allegat. 31. numero 14. Seraphin. decis. 714. numero 10. atqui redditus nepotum ius potestatem suam, oon potest considerari tempore emancipationis filij, sed tantum post mortem ipsius, & sic post actum emancipationis perfectum & consummatum. Ergo oon potest infringi emancipatio, tanquam sub conditione facta, & contra formam legis.*

3. Neque obstant verba illa, *sub conditione*. Quia important sepius modum, & non conditionem, & nomen actum quod actus in se perfectus est, illique adiacitur aliquid quod respicit tempus venturum post consummationem actus: *leg. 1. Cod. de his qua sub modo: Gloss. in cap. verum, de conditionib. appositis, leg. ea conditione, Cod. de rescindend. vendit. l. quoniam, & ibi Bald. Cod. de verum permutat. l. cum vos, Cod. de donat. leg. Meum, ff. de manumissis testamentis. & optime explicat Ioann. And. Georg. decis. allegat. 31. numero 11. & qui hoc amplius numero 13, vel locum habet etiam clausula, & non aliter nec alio modo, fuisse adiecta: *Tiraquell. de retrall. cum. 5. 2. gloss. 1. numero 76.**

5. Secundo, quia ratio, propter quam emancipatio non recipit conditionem, ea est, quia patria potestas non debet remanere in suspensio, sed statim suum foris effectum, & idco conditio suspensio-

deos aduersatur substantia illius: vt dicit Couarr. in 4. Decret. parte 2. cap. 3. an princip. num. 4. Sanchez de matrim. lib. 5. disputat. 1. numero 5. In casu autem proposito, emancipatio quoad personam filij pura est, & non conditionalis, cum conditio solum respiciat personam nepotum, ergo remanet emancipatio valida.

Tertio, quia conditio, quæ est de natura actus, non viciat actum legitimum: vt docent Cagnol. & Decius in dict. l. actum. Galgaoet. de condit. & demerit. parte 2. cap. 1. quest. 102. numero 1. & 2. Sed sic est, quod de natura emancipationis nepotes semper remaneant in potestate aui, etiam post mortem eorum patris, nisi & ipsi quoque emancipati faciant: *l. liberum 28. ff. de adop. 3. adnenda, & 5. aliud autem, infra. quibus mod. ius patriæ potest. sed minor. 7. & emancipatio coelestis semper facta contra fiduciam: 3. fin. infra. de legem. agnat. successione, & l. fin. C. de emancip. lib. Accer. in d. 5. praterea, numero 9. verificat. & 5. fin. quib. mod. ius patriæ potest. solu. ergo quomodocumque res se habeat, nepotes in casu proposito sunt sub potestate aui.*

Secundum caput nullum potius continet difficultatem; oam aut emancipatio patris est valida, & hoc casu ex dispositione iuris nepotes ante nati remaneant in potestate aui, aut emancipatio est nulla, & sic certum est tales nepotes ex filio subiecti potestati aui, siue viuentis filio, siue illo premortuo: *dict. 5. praterea, & 5. fin. quib. mod. ius patriæ potest. solu.* ergo quomodocumque res se habeat, nepotes in casu proposito sunt sub potestate aui.

Alia dubitatio fuit proposita, vtrum pater sibi præiudicauerit in usufructu, consentiendo donationi, seu dotis constitutioni factæ per filium emancipatum filiz suæ, seu nepoti ipsius ex filio? Super qua dubitatione Dixi, quod si pater simpliciter consensisset donationi factæ per eius filium ad authorisationem contractum, vtpote quod filius non fuisset emancipatus, ipse pater oon sibi præiudicasset quoad usufructum legalem; sed cum agatur de filio emancipato & per consequens de bonis propriis per ipsum filiz suæ constitutis, agitur per suum consensum sibi præiudicasset in illo usufructu: ex notatis per me *sup. in quest. civilib. cap. 63. numero 1. & 2. parte 1.*

Sed non agitur modò de simplici consensu, sed de constitutione in dotem facta per patrem & auium simul, nepes & filiz respectu, cum reservatione usufructus durante eorum vita respectu, seu via respectu durante: quæ verba referuntur singulariter ad eorum personas, & contemplatione cuiusque: & sic mortuo filio, cessat reservatio usufructus quoad bonum illius, quia respectu ipsius facta fuit.

Disputant quidem DD. vtrum facta donatione & per plures cum reservatione usufructus, talis reservatio intelligatur collectivè, an distributivè: vt per Fontanell. de pat. resp. clarif. 4. gloss. 12. numero 31. Cancr. lib. 1. tit. de donat. cap. 8. numero 66. in 5. quest.

Hic tunc oon est casus nollet, cum donatio ita facta fuerit, vt usufructus consolidetur cum proprietate, apud la mort d'un chascun d'eux.

Si dictio *chascun*, capitur pro dictione, cuiusque, debet intelligi de quolibet separatim: Gabriel. cons. 87.

- conf. 87. n. 2. si. t. maxime verb. adiecta dictinne, respic-
tamente, de qua max. adum. est. Si vero pro dictio-
ne, quilibet, videtur quod non finiat vltimus fructus,*
13 *nisi post mortem omnium, & locus sit iuri accres-
cendi, seu potius non decedendi ex notatis Abbat.
chysl. in 3. circa finem, vers. sic. praeiudic. lib. 2. Gratian.
discept. for. 27. 2. num. 29. Bellon. de iure accrescendi,
cap. 6. quest. 38. n. 91. Suid. conf. 5. 48. num. 5. Cancr.
lib. 3. cap. 2. 2. num. 112. & 122. Barbo. dist. 12. 320.
& in verbo, quiquis.*
14 *Quod ius locum habet etiam in usufructu con-
stituto per contractum: idem Bellon. d. cap. 6. q. 43.
num. 1. & seqq. dicens ab hac opinione non effec-
tendum in iudicando & consulendo, licet in
punctis iuris aliud dicendum esset.*
15 *Præsertim quia verba illa, apertis la. m. de chof-
can d. ex, referuntur ad tempus, certum quidem
quod sit venturum, sed incertum quando veniet,
qua de causa constituantur conditionem etiam in
contractibus: Mantic. de soci. conuen. lib. 1. 4. tit. 4.
num. 18.*
16 *Dictio autem, quilibet, adiecta conditioni, non
verificatur in vno, sed annuum requiritur conca-
sus: Alex. conf. 127. n. 2. & 3. lib. 5. Tusch. l. i. d. r. d.
comul. 269. n. 23.*
17 *Dictam verb. dictinnem, Chofcan, refert ad dictio-
nem, quilibet, Chaffan. in consuet. Burg. art. 7. §. 3. in
verbo, non chofcan, pag. milia 233. vers. tunc idem si-
gnificet quod dictio, Omnia: Rot. decis. 353. n. 2. in fine,
part. 4. reced.*
18 *Et dictinnem, quilibet, ad singulos separatim re-
ferendum, patet apud Rol. conf. 70. num. 44. vol. 3.
Cancr. lib. 1. cap. 8. n. 66. quest. 5. Barbo. de dictinn.
cap. 3. 10. ubi quod hoc casu usufructus non finit-
ur nisi post mortem omnium: secus, si non adit
dictio, quilibet.*
19 *Ex de differentia inter dictinnem, omnia, &, quili-
bet, Bartol. in l. non distinguemus, §. cum in plures, ff. de
recept. verbis.*
*Hoc tamen in casu, dictinnem, respicunt, adiecta re-
seruatione, facit vt existimem vltimus fructus vnus
inote finiri quoad præmorientis bona: ex notatis
supra, numero 10.*

1. *Heres cui sub pena priuationis non inuictum
est, si contrahat, hereditate priuandus est.*
2. *Quando agitur de scilicet negotio, pena contra-
mentum locum habet, alijsque vltis interpellatio-
ne procedente.*
3. *Contrahens in casum molestationis prohibita
incurritur per molestias iuris vel facti.*
4. *Hereditas a contrahente ablata, applicanda
est illi, quem testator nominauit.*
5. *Pena l. si quis maior, C. de transact. vix hodie
locum habere potest.*
6. *Pena d. l. si quis maior, non habet locum, nisi vero
dolo concludatur probata.*
7. *Fiduciaria hereditas probatio resultat ex con-
fessione heredis.*
8. *Qui fiduciarius hereditatem ex testatoris præ-
ceptis restituit, non dicitur liberalitatem exer-
cere.*
9. *Contractum talis presumitur, qualem partes eorum
hominum.*
10. *Clausula pax, simplicis, & irrevocabilis do-
nationis, facit vt contractus donationis constan-
tur, quoniam in eo adesse paxa liberalitatem
excludit.*
11. *Clausula donationis necessaria non mutat natu-
ram contractus locati.*
12. *Confessio debet infirmari sicut & donatio.*
13. *Si in donatione aliquid exprimitur ex quo infi-
rmationis necessitas tollitur, de eo aliter constare
debet quam per confessionem donoris.*
14. *Donatio renouatur per actus iuratus citatis do-
natori.*
15. *Iniuria illata uxori donatoris prebet nullam cau-
sam renouandi donationem factam per ma-
trimum.*
16. *Qui creditur se nullas probabiliter suscepit
liberos donauit, & renouant leg. si vnquam,
C. de reuocand. donat. §. postea suscepit li-
beros, non obstat illi renouatio quoniam ob-
tinere possit renouationem donationis.*

CAPVT CXLII.

Quando heres contrahens voluntati te-
statoris, incidit in penam priuationis he-
ritatore cum clausulis prægnantibus ordi-
natam, & cui bona hoc casu applicentur,
Quibus ex causis quis dicatur contrahens
voluntati testatoris voluntati. Penam l. si quis
maior, C. de transactio. quibus in cali-
bus locum habet. Confessio heredis
quod testator fideicommissum fiducialem
sibi demandauit, vtrum indigeat infi-
rmatum, maxime statantibus clausulis do-
nationis irrevocabilis, & constitutione
procuratorum ad infinuandum, in con-
tractu appositis. Renouatio l. si vnquam
C. de reuoc. donat. non nocet illi, qui libe-
ros nullos se suscepit credere, & tamen
suscepit.

QUESTIONES præpositæ per Dominum Se-
bastianum Iurium Doctorem, ad tria præcipue
reuocantur: quorum Primum concernit testamen-
tum conditum per Nobilem Franciscum eius vna-
tem. Secundum respicit transactionem initam inter
ipsum, & Nobilem Alexandrum heredem vniuer-
salem domus Franciscæ. In tertio verb. capite que-
ritur de validitate, vel reuocatione donationis fa-
ctæ per Dominum Sebastianum, in fauorem dicti
Domini Alexandri.

Primi capitis resolutio pendet ex probationibus
factis nam si Dominus Sebastianus probauit (pro-
ut se probaturum supponit) molestias sibi à Domi-
no Alexandro illatas, sine dubio resultat ex necessaria
consequencia, ipsum pariter hereditate priuandum
esse, cum testator expresse prohibuisset dicto here-
di de turbando, vexando, vel molestando, aut que-
relando pro quacunque causa, & ratione, verbis,
vel factis dictum Dominum Sebastianum legatari-
um; minusque in ius vocando, aut litem mouen-
do, vel inquietando in persona, vel bonis; per se,
vel interpositas personas: imò vult & ordinat quod
dictus heres omni illam honore prosequatur, &
amicitia. Et in casum contrahentis, ex nunc pro-
ut ex tunc ipsum priuat sua hereditate, & hoc co-
dem casu restituit suum heredem vniuersalem
eundem Dominum Sebastianum maritum suum.

1. † Quibus sic stantibus, non est dubium quin Dominus Alexander, probata contrauentione, sit hæreditate priuatus: *Fufat. de subit. quæst. § 2. n. 1.* Idque etiam nulla facta hæredis interpellatione, propter verba illa, *Ex nunc, pro ut ex nunc, & t. contra prius &c.* Et hoc casu nullius hæredem Dominum Sebastianum: *Fufat. d. quæst. § 2. n. 1.* † Maxime cum agatur de facto negativo, i. eo non requiritur monitorio, sed ex sola contrauentione hæres priuatur: *Fufat. d. n. 16.* Rimini. iura. in puncto. *confil. 330. n. 9.* quem citat & sequitur Surd. *de aliment. tit. 9. cap. 16. n. 38.*

3. Sufficiens autem ad probandam contrauentionem, & inducendam priuationem docere de molestis iuris, vel facti, propter verba amplissima dictæ prohibitionis, sine agendo, sine excipiendo, siue in iudicio, siue extra iudicium, ante litem contestatam, vel post: *Mart. de clausul. parte 3. cap. 65. n. 3.* Gratian. *discept. forens. cap. 1. 16. n. 3. & d. cap. 73. 8. n. 3.* 36. & sequens. Surd. *confil. 306. n. 1.* 3. vbi plures allegat, Menoch. *remed. 1. recap. possess. n. 284. & 285.* Simon de Prædictis de interpret. *lib. 2. lib. 4. interpret. 1. doct. 10. n. 90. fol. 146. vbi* assente molestiam vel inquisitionem verificat verbo, vel facto, in iudicio & extra, de iure & de facto, contradicendo, agendo, faciendo, excipiendo, resistendo, & exando, in personam vel in rem.

4. Cui autem fieri debeat applicatio hereditatis, non est dubitandum, ob expressam institutionem D. Sebastiani, in casum contrauentionis: *Mart. de clausul. parte 3. c. 64. n. 6.*

Decisio secunda capitis pendet ex præmissis: nam posito quod D. Alexander fuerit hæreditate priuatus, non est de transfectione querendum, cum facta fuerit per eum vel hæredem, & nomine hæredis, & per consequens si hæreditas applicetur D. Sebastiani, iura ei per transfectionem, vel per legem quæsitæ, confunduntur cum ipsa hereditate: *l. de iuri. 7. c. de pult.*

5. Frustrâ itaque agitur de rescissione transfectionis propter peritum & inobseruatam: in quo capite maior esset difficultas, quia cum dispositio *leg. si quis marit. C. de transact.* sit valde exorbitans, vix letuatur i. o. practice: *Seraph. decis. 109. 9. numero 3. & decis. 1136. n. 6. †* Ratio est, quia cum locum non habet nisi probato dolo concludenter, & qualibet causa excuset a dolo, & moræ purgatio ex æquitate Canonica admittatur: vix potest occurrere casus, in quo locus sit illi pœnæ: *Rot. decis. 383. n. 3. parte 1. d. uers. Seraph. d. decis. 1059. numero 3. & decis. 617. n. 6.* Facinus in fragmento. *l. iura. l. numero 1187.*

Terrium caput altioris est indagatio: pro cuius resolutione supponendum est, contractum de quo agitur, veram esse & propriam donationem, non obstantem quod D. Sebastianus dixerit se ad eum celebrandum in dolum fuisse, propter onus restitutionis sibi ad suorum Domini Alexandri hæredis secretè ab vxore commissum. † Quia licet verum sit, fideicommissi onus per solam hæredis confessionem probari, si illi sibi ad testatorem secretè iniunctum fateatur: *l. fin. C. de fideicommiss. §. fin. Instit. de fideic. hered. Petreg. confil. 5. n. 10. 31. vol. 1. ad m. tertiam l. quidam cum filium. §. de hered. institut.*

† Et sic si in vim confidentialis fideicommissi excluditur vis & effectus donationis, quia hoc casu D. Alexander non habet bona à Domino Sebastiano testatante, sed ab eius vxore grauante, nec in vim donationis, sed in vim necessitatis restitutionis, quæ contraria est naturæ donationis: ad tradi-

ta in l. vnum ex familia 69. §. sed si fundum, §. de leg. 2.

Tamen cum in eodem contractu facta fuerit mentio paræ, simplicis, & irrevocabilis donationis, cum constitutione procuratorum ad infinuandum, adiecta etiam renuntiatio legi si vnum, *C. de reuoc. donat.* in ipso infinuacionis instrumento, & cum assertionem quod legata, quorum fiebat donatio, fuerant facta D. Sebastiano, vt de illis disponeret ad omnes suis voluntates, & quod ipse D. Sebastianus desiderabat ostendere Domino Alexandro suam amicitiam & affectionem qua ipsum prosequeretur, his omnibus concurrentibus sequitur, non hic agi de restitutione fideicommissi confidentialis, sed de vera & perfecta donatione: † quia contractus talis censendus est, qualem partes illam nominant: *l. qui fundum, §. fundi. §. de contrah. empt. Menoch. lib. 3. presump. 105. n. 2.* Rota *decis. 310. n. 12. part. 6. reuoc.* Et cum verba sint adeò clara, præsumptuam probationem non admittunt: *Rot. apud Cenc. decis. 415. n. 1. & sequens.* Maxime cum affectio illa granaminis, sit contraria, naturæ donationis, quam principaliter inire partes voluerunt: *Rot. d. n. 10.* debet omni contractus determinari secundum naturam pactum, quod magis vnum quam alium contractum infertur: *Rot. decis. 14. n. 6. p. 6. reuoc.*

Et in specie, quod licet in contractu facta fuerit mentio alicuius rei liberalitatem excludentis, si tamen adiecta sint verba denotantia purum, liberam, & irrevocabilem donationem, non obstantibus verbis illis naturæ donationis repugnantibus, contractus tamen donationis naturam retinet, docuit Oldrad. *confil. 1.* quem omnes sequuntur: vt per Seraph. *decis. 181. n. 8.* Surd. *confil. 361. n. 17.* Socin. *sen. confil. 195. n. 9. vol. 2.* Bunt. *decis. 914. n. 5. & 6.* Non tamen attenditur illa clausula sola, quoniam queritur verum donatio sit ob causam vt *sup. cap. 110. n. 6.*

Quod maxime procedit, quia mentio secreti & confidentialis grauaminis, non fuit facta principaliter, sed tantum accessorie per illa verba, *Et mense adherent:* vt in simili Surd. *d. confil. 361. numero 16.*

Sed illud etiam summe notandum est, quod sicut donare sine infinuacione, prohibetur cum ex patre Comitatus regulariter; ita & confessionem facere per quam donatio inducitur: *Rot. decis. 683. n. 10. part. 2. reuoc.* † Et ideo si in donatione aliquid enucleatur, per quod excludatur necessitas infinuandi, necesse est vt de eo aliter constet quam per confessionem, & assertionem donatoris: vt decidit Rota in simili, *decis. 358. n. 8. & sequens. part. 6.* alioquin, si confessio ista valeret, non probaret, posset fieri frusta legi, & infinuandi necessitas euitari: quod dici non debet. Est igitur nulla & inuoluta huiusmodi confessio, neque valere potest nisi in vim donationis.

Hoc supposito fundamento, non erit difficilis † reuocatio dictæ donationis, si probentur atroces iniuriæ verbo & facto eidem D. donatori, & eius secundæ vxori illarum: per text. in l. generaliter, *C. de reuoc. donat.* quæ est lex vltima eiusdem iustit. † Penam enim ob iniuriam atrocem vxori illatam ingratitudo causatur, ac si marito illata esset: *Rosenf. de feud. cap. 10. censul. 20. n. 1. & 16.* & in puncto Ripa in *rad. l. fin. q. 18. n. 64.* vbi concludit, iniuriam vxori illatam, esse veram, & non fictam iniuriam mariti, atque ita tenendum esse.

Eadem ratione reuocabitur donatio propter 16 lupræ

superuenientiam liberorum, quia quidquid sit de illa renunciatione legi, si cognam, appolita in instrumento infirmationis, quæ multo minoris est efficaciz, cum nullius iuramento vinculo sit roborata, ut ex lectura instrumenti patet, hoc verum est, quod tempore donationis D. Sebastianus annorum pondere grauius non sperabat secundas nuptias, nec probabilem ex illis sobolem, quo casu dictæ legis renunciatio, ab eius remedio ipsam non excludit; post Tiracell. & Alber. tradit Galerac. de renunciat. censur. s. cap. 87. num. 8. vers. quartis intelligi.

CAPVT CXLIII.

Deficiente conditione primo substitutionis gradui adiecta, omnes posteriores substitutionum gradus corruunt; nisi aliunde constet, testatorem voluisse instituere fideicommissum graduale & perpetuum fauore agnationis, quod ex coniecturis elicitur. Si verò secundo, vel tertio gradui adiecta fuerit diuersa conditio, illi gradus non deficiunt, quia non dependent à primo quod pro intelligitur materiz summè notandum est. Quoad bona verò Galliz, faciliùs à consilio Oldradi 21. recedi solet ex æquitate.

SVMMARIVM.

1. Deficiente conditione, sequentes substitutiones expirant, iuxta consilium Oldradi 21. à quo tamen receditur quando constet, testatorem voluisse instituere fideicommissum graduale & perpetuum.
2. Ex primogenitura masculina perpetua, præcepto quod descendentes masculini ex feminis vocantur, tenentur deferre Nomen & Arma familia, & alius tametsi relati, autur probatio fideicommissi agnitionis perpetui.
3. Quamuis testator decessit heredes facultatem eligendi vnum ex substitutis, salta electione, non expirat substitutio per plures gradus postea subordinata.
4. Facta substitutione reciproca inter omnes filios & descendentes, ex eo resultat fideicommissum reciprocum inter omnes.
5. Prohibitio realis & perpetua alienationis, fauore primogenituræ & agnationis, denotat perpetuum fideicommissum: & n. 7.
6. Si Testator mandauerit quod bona nullo tempore dividantur, sed semper apud vnum remaneant, resultat primogenitura successiva.
7. Prohibitio perpetua alienandi, per modum dispositionis principalis salta arguit fideicommissum perpetuum.
8. Substitutio reciproca inter omnes descendentes, perpetuum prædicit fideicommissum.
9. Ab Oldradi consilio 21. receditur quando constat de voluntate testatoris pro fideicommissi agnitionis perpetui.
10. Deficiente conditione, non corruunt substitutiones sequentes, quando testator voluit facere fideicommissum perpetuum.

11. Deficiente conditione secundi, vel tertii gradus substitutionis, non corruunt substitutiones subordinatæ, sed tantum ob defectum conditionis adiectæ primo gradui.
12. Quando granatus bona alienant in præiudicium expressæ prohibitionis alienationis, substitutus statim agere potest ad aperturam fideicommissi, quamuis casus substitutionis nondum aduenierit.
13. Fideicommissarius particularis non tenetur ad debita, sed ea debent solui per heredem vniuersalem.
14. In Gallia faciliùs receditur à consilio Oldradi 21. propter scirent familiæ, ex æquitate.

PATER filium suum heredem vniuersalem instituit, eidemque ratione insignis Tertæ iudicialis, & Domus paternæ, quæ erat magnæ structuræ, substituit vnum ex eius liberis per eum eligendum; & in defectum nominationis, illi substituit Mathæum eius primogenitum, & eius liberos masculos; & in eius defectum Bernardinum alterum filium illius, & eius liberos, seruato ordine primogenituræ; & in defectum Bernardini & liberorum ipsius, vocauit alios eiusdem fratres & liberos masculos ipsorum, seruato semper ordine primogenituræ; & post mortem omnium, substituit Georgium alium eiusdem testatoris filium, & processit ad plures alios substitutionum gradus, vocando masculos descendentes ex feminis cum eodem ordine primogenituræ, & præcepto descendendi Nomen & Arma familiæ, & prohibitionem alienationis amplissima, etiam ex causâ donis &c.

Decessit testator, & deinde heres, & ante heredem Mathæus sine liberis; & sic fideicommissum erat apertum in persona Bernardini, qui tamen illud acceptare recusabat. Ideo questum fuit vtrum liberi Bernardini possent impedire creditores tam paternos, quam autos, agentes ad distractionem bonorum fideicommissi suppositorum.

Respondi, dictos liberos Bernardini fundatos esse in petitione fideicommissi. Primo, quia cum testator expressè declarauerit, quod in defectu nominationis per heredem faciendâ, substituebat D. Mathæum & eius liberos; quibus deficientibus, Bernardinum, & eius liberos; & cum D. Mathæus à multis annis viuo parente, nullòque contracto matrimonio, animam suo Creatore reddidisset; sequitur, casum substitutionis euensisse, non quidem in personam D. Bernardini, qui repudiauerat; sed in personam filiorum ipsius, cum habeamus claram voluntatem testatoris, vnde nouo est recurrendum ad coniecturas: c. cum nass. de verb. oblig. cum similib.

Secundo, quia manifestum est, testatorem voluisse inter suos liberos & descendentes facere perpetuum & graduale fideicommissum super iurisdictione, domo, & aliis bonis in dicto testamento designatis, ut mox copiosius ostenderet. Et ideo non est quod opponatur, de deficiente conditione apponere in præcedenti substitutione, nempe casu quo constare posset quod heres fecisset aliquam nominationem, omnes sequentes substitutiones subordinatas corrumpere defectu conditionis: iuxta text. in Leon. uxore, C. quando dies legat. ced. & Oldrad. in c. lebr. consil. 21. quia illud non procedit, quando ex coniecturis, aut alio modo apparet, testatorem habuisse intentionem conferuandæ agnationem, aut constituendæ perpetuum & graduale fideicommissum: Molin. de primogen. lib. 1. c. 6. n. 19. Grassan §. fideicom.

fideicommissum, quæst. 13 n. 6. determinat Rot. decif. 486 n. 1. p. t. recet. Menoch. consil. 1006 n. 53. Casanov. consil. 15 n. 39. vbi plures allegat. Menoch. lib. 4. præsumpt. 69. num. 10.

Clara autem est intentio testatoris circa graduale & perpetuum fideicommissum, ex eo quod semper vocat masculos, & masculos descendentes ex masculis, præferendo primogenitum; & post masculos hæredit vocat D. Gregorium & eius masculos; & deficientibus masculis, & masculorum masculis, substituit filius cum onere portandi Nomen & Arma, prohibendo omnem detractionem, alienationem, dispositionem, & diminutionem dictorum bonorum, etiam ex causa dotis, ant alia quacunque necessaria. Ex quibus omnibus sic concurrentibus necessario inferendum est, resultare fideicommissum graduale & perpetuum inter omnes descendentes, ex traditis per Menoch. consil. 803. num. 8. versic. quarta &ultima consilia vbi hoc arguit ex vocatione masculorum, & illis omnibus deficientibus, famularum cum onere deferendi Nomen & Arma. & consil. 1006. à n. 1. v. que ad 8. vbi id colligitur ex onere deferendi arma familia, ex qualitate masculinitatis, ex verbo successum, quod habet tractum temporis successuum, ex eo quod agitur de re insigni, nempe de iurisdictione & de domo honorifica, & ex prohibitione cuiusque detractionis: quæ omnia in nostro casu concurrunt: Idem consil. 1023. num. 9. vbi id arguit ex dispositione ad plures gradus, & num. 10. ex qualitate bonorum fideicommissio suppositorum, veluti Casti: & num. 12. ex eo quod cognati vocantur post agnatos cum onere deferendi Nomen & Arma: & consil. 1031. num. 1. vbi id arguit ex prohibitione alienationis rei certæ: & n. 3. ex geminatis prohibitionibus alienationis & n. 4. ex mentione primogenitorum: & n. 6. ex multiplicitate graduum: & n. 7. ex qualitate rei insignis & dignæ quæ remaneat in agnatione. Et in propriis terminis, quod quomodo fuerit processum ad electionem iuxta mandatum testatoris, & in defectum electionis subordinati plures gradus substitutionum, non propter expientes sequentes substitutiones, sed potius ab uno in alterum semper perpetuum censatur fideicommissum, & sic non habet locum dictum consilium Oldradi à t. conclusit idem Menoch. consil. 1107. num. 23. & segg. tum ex pluralitate graduum, tum ex onere deferendi Nomen & Arma, tum ex intentione conservandi bona in familia, tum ex prohibitione alienandi etiam ex causa dotis, vel p. a, tum ex qualitate domorum insignium, ut ibi fuit per eum: Fasat. de substit. q. 480. num. 30. & 35. & multis segg.

Quod maxime procedit ex eo quod dictas Testator constituit amplum, & reciprocum fideicommissum inter suos filios & descendentes, ita vt non sit dubitandum quin omnes successores sint vocati per fideicommissum; quia verba illa habent implicitum tractum temporis in perpetuum, & omnes gradus amplectuntur, attento quod Testator testis est ad contrariam & reciprocam bonorum coheredationem inter ipsos. Sic enim intelligenda sunt quæ dicit §. 1. aut de hæred. ab intest. veniens. l. final. C. de suis & legitim. Peregr. de fideicommiss. art. 19. n. 17. & 33. qui alios cumulat. & consil. 35. num. 5. lib. 3. & alibi passim, vnde si post tot personas, & tot gradus vocatus filios Domini Gregorij, & post obitum omnium masculorum, & masculorum ex masculis, vocatur filius & eorum liberos, & sic videtur in incertum, sed & in remotissimum tempus, ne elusoria & inanis evadat dispositio Testatoris, dicendum est

inductum fuisse graduale & perpetuum fideicommissum inter omnes descendentes: Rulic. consil. 12 numero 44. & 45. Molin. de primogen. d. cap. 6. n. 19. & num. 28. vbi de dispositione facta fauore primogenito, quæ ex se continet perpetuum prohibitionem alienationis fauore ipsorum primogenitorum, aliis coniecturis concurrentibus, ex quibus successiones perpetuas oriuntur: Mantica de censu. lib. 6. tit. 15. num. 15. versic. item si testator: Coust. præf. quæst. caput 38. numero 6. & lib. 3. var. resol. cap. 5.

Accedit Ludouic. decif. 107. num. 9. vbi propter solum tractum temporis inducit perpetuum fideicommissum inter descendentes: Simon de Præf. ultim. vol. lib. 3. interpret. 3. dubi. 1. numero 6. fol. mihi 156. f. maxime adiecta prohibitione reali ne bona diuidantur, sed semper apud vnum remaneant, idem de Præf. d. lib. 3. dubi. 1. fol. 12. num. 11. fol. mihi 137. f. Quæ testatoris voluntas, vt bona apud vnum remaneant, & nunquam diuidantur, ostendunt primogenitorem successuum, tunc enim sine dubio vnus solus succedere debet, itque primogenitus: Roder. Sust. in l. quoniam in prioribus, ampliat. 10. n. 126. C. de iustic. testam. quem sequitur Coust. lib. 3. var. resol. cap. 5. numero 3. Peregr. consil. 202. num. 8. vol. 4. Gabriel. consil. 85. num. 7. vol. 2. f. Ex prohibitione illa realis relata ad ipsa bona, transit ad quoscunque posseditores ex fideicommissio successuum: Rot. in recet. decif. 168. n. 3. & per tot. p. 3.

Et quando nihil aliud esset præter magnam illam & enixam prohibitionem alienationis, etiam ex quacunque causa necessaria cum alius clausulis amplissimis adiectis, de quibus supra; tamen dicta prohibitio per se sola sufficiens esset ad inducendum novum graduale, & perpetuum fideicommissum, cum non sit facta per verba illata, nec per verba dependentia à precedenti substitutione & fideicommissio: Peregr. decif. 134. num. 28. idem art. 14. numero 33. Mart. de success. parte 4. quæst. 12. art. 1. 8. num. 60. Rot. decif. 568. num. 9. parte 1. diuers.

Quibus omnibus additur, reciprocam fideicommissum inter omnes descendentes esse constitutum, cum substitutio facta fuerit vltimo masculorum morientis, & in tota hereditate; iuxta text. cum ibi occat. in l. Titius Seno, §. Sena libertus. ff. de legat. 3.

Cum igitur clarè coovert de voluntate testatoris, volentis facere perpetuum & graduale fideicommissum; sequitur recedendum esse in hoc casu à consilio Oldradi: quod non procedit quia constat de absoluto & perpetuo fideicommissio, vt præter superius allegatos determinauit Rot. in recet. decif. 231. num. 4. parte 2. Scraph. decif. 1373. num. 1. & 4. Rulic. consil. 1. per tot. Peregr. de fideicommiss. art. 19. numero 30. Mascot. libro 1. caput 45. Rot. in recet. decif. 193. numero 14. & per tot. parte 1.

Et generale est, vt non deficient sequentes substitutiones ex defectu conditionis, quando testator considerauit potius effectum quam verba, vt potest quia generaliter descendentes in infinitum vocare voluit: vt egregie demonstrat Peregr. consil. 339. per tot. vol. 3.

Quodque omnem præciudit difficultatem, est, quia conditio non fuit appollita primo gradui: potest siquidem vocari filius liberi per hæredem nominandi; sed adiecta fuit secundo gradui, nempe dui in defectum omninationis, vocatus est Mathæus:

Matthæos: atque *consilium illud* Oldendi 11. procedit dumtaxat quando *conditio primo gradui adiecta* fuit, non secundo, si in secundo gradu adiecta fuerit alia diversa conditio: Et ideo substitutiones illæ secunda nempe, vel tertia, quamvis ex defectu conditionis eadecaræ, non impediunt quin locus sit tertæ, quartæ, & sequentibus, quia caduca secunda, vel tertia, substitutione hæc commissaria, onus restitutionis fideicommissi retinetur semper apud institutum, vel substitutum hæredem effectum; quia substitutus substituto est etiam substitutus hæredi & primo substituto; & ideo sufficit extitisse conditionem sub qua vocatus fuit primus gradus, quamvis deficiat conditio vltiori gradui adiecta: vt copiosè comprobatur Gabriel. *consil.* 117. per tot. vol. 1. Peregr. de fideicommissis. articulo 15. numero 19. Fusius de substitutis. *quest.* 456. numero 15. fol. 566.

Ex quibus concluditur, non solum liberos Domini Bernardini vocatos esse ad dictum fideicommissum, sed etiam illis competere ius impediendi alienationem & distractionem bonorum dicto fideicommissio supposito cum aduersus creditores paternos: quia alienatione facta contra expressam statuti prohibitionem, statum substitutus agere potest, non expectata morte hæredis grauius, quia tunc statim dicitur euincisse casus fideicommissi: vt tradunt DD. & præsertim Causen. in l. filiusfamilias. §. Dicitur de leg. 1. Oddi. de prohib. alienat. *quest.* 11. num. 16. Dominus Argel. de acquir. possess. *quest.* 3. art. 17. n. 727. & in noua impressione. n. 25.

Imò etiam aduersus creditores fideicommissi tenentis dicti substituti possunt se opponere, ad impediendam distractionem, cum agatur de fideicommissario particulari, qui non tenetur solvere debita Testatoris, sed ei soli debent per hæredem vniuersalem: Peregr. de fideicommissis. art. 40. num. 14. D. Bell. *consil.* 182. num. 15. præsertim cum hodie dicti liberi substituti possideant, & illis facta sit testamento fideicommissi; & sic sunt terrij possidere, contra quos certum est non posse procedi via exequutia.

Præmissa autem multò fortius locum habent quoad bona iura in Gallia, vbi faciliùs receditur ad *consilium* Oldendi 21. ex æquitate, ne videlicet testator propriæ descendentiæ aliena successiones prætulisse videatur: propterea alia consilii super testamento Nobilis Marchi Dux, cum causa in Senatu Gratianopolitano decidenda esset, per Cuiac. *consil.* 51. Et ita iudicauit Senatus Tolosanensis apud Maynard. lib. 8. c. 91. qui tamen videndus est lib. 5. c. 74. Et idem fuit decisum in Senatu Parisiensi teste Cacond. lib. 7. resp. 61.

CAPVT CXLIV.

Donatio facta per patrem filio in contractu matrimonij, vtrum debeat imputari per nepotes in legitimam aui, si succedant tanquam liberi, vel tanquam hæredes. Et quando dicatur ius quæsitum liberis vt hæredibus, aut vt liberis. Quid dicendum sit, si filius fuerit emancipatus. Et quid statuendum sit, si emancipatio facta fuerit post donationem contemplatione matrimonij factam.

1. Imputatio in legitimam dotis, & donatio per patrem facta filio contemplatione matrimonij, iuxta eundem regulam deciditur.
2. Quando liberi succedunt tanquam liberi, tenentur dotem imputare in legitimam aui; si verò tanquam hæredes, non tenentur imputare.
3. Idem dicendum de donatione facta contemplatione matrimonij, quia si succedatur iura hæreditaria non erit locum imputationi.
4. Per donationem factam a patre contemplatione matrimonij, videtur ius quæsitum liberis tanquam matrimonij.
5. Verum est, ius quæsitum fuisse liberis tanquam hæredibus per donationem factam contemplatione matrimonij.
6. Ius quæsitum non est liberis tanquam liberis, nisi liberum mentis facta fuerit in parte dispositiva.
7. Explicatur decisio Rotæ 127. parte 6. recentior.
8. Donatio per patrem facta filio contemplatione matrimonij est transitoria ad quoscunque hæredes.
9. Emancipatio facit, vt donatio facta filio non sit supposita imputationi.
10. Amplius vt procedat etiam emancipatio superueniens post donationem.
11. Nepotes hoc casu non imputant quantum cum patre cunctantur.

D VITATVR vtrum septes ex filio prædefuncto, tentant imputare in legitimam aui summam 9000. librarum eidem filio contemplatione matrimonij donatam.

Omissis variis Doctorem controuersis, Dico in primis, omnes Doctores qui super hac questione copiosè scripserunt, eodem iure & sub eodem scilicet principis tractasse materiam imputationis dotis, & donationis per patrem factæ in contractu matrimonij. Et in effectu, in vtroque casu eadem militent rationes: vt videre est ex notatis per Paul. de Montepic in l. an quarant. n. 139. ff. ad leg. falsid. Ruy. ibid. num. 37. & seqq. Betengar. Fernand. art. 3. n. 99. alius in art. 3. c. 3. n. 10. fol. 255. Jacob. Cancr. lib. 1. var. resol. c. 3. de legitimis. n. 62.

Secundo dico, quod sicut in doce, ita & in donatione paterna hæc adhibenda est distinctio, quod si filius dicti donatorij donationem seu dictam summam 9000. librarum patri suo donatam æstetuerit tanquam filius, et tenebunt donationem illam imputare in legitimam aui, si verò tanquam hæredes patris, non erit imputationis locus. Ratio differentie est, quia quando liberi succedunt in bonis donatis vt liberis, tunc bona illa ad ipsos decedunt ex dispositione & substantia aui; & ideo teneantur imputare: sed quando veniunt vt hæredes patris donatorij, succedunt tanquam quilibet extraneus, nec dicuntur habere bona illa ab aui, sed ab ipso patre, & per consequens non est locus imputationis. Hanc distinctionem amplectuntur generaliter Doctores in dote constituta a patre; vt tradit Thesaur. *decis.* 17. num. 3. versic. quoniam, Rot. *decis.* 129. num. 2. & 3. part. 5. recentior. Marin. *quæst. resol.* cap. 151. num. 1. Duran. *decis.* 131. numero 7. Quod eadem ratio locum habere debet in donatione facta per patrem filio, quia ipsi per eam acquirunt liberis tanquam hæredibus regulariter vnde quia succedunt tanquam extranei, non imputant

huiusmodi

hulusmodi donationem l. o legitimam, sibi mortuo patre debitam super bonis auijv tradit Canez. lib. 1. de reuel. cap. 3. de legitimis, n. 62. vbi bene explicat: Paul de Montepic. l. in quartum, n. 39. dicens ita teendum esse, quamvis Doctores nonnulli imaginē auctoritatis aliter sentiant.

Igitur tertio loco videndum est, vtrum donatio, de qua agitur, fuerit transmissa ad liberos dicti donatarij tanquam liberos, an tanquam hæredes?

Videtur quod tanquam ad liberos: iuxta decisio- nem panchuslegi Rotæ Romanæ 127. part. 6. recent. vbi reprobatu: contraria Sardi sententia dec. 322.

Sed verius est, in casu proposito, ius fuisse quæ- situm libere tanquam hæredibus: Primò, quia in dubio præsumendum est stipulationem factam fuisse pro filiis tanquam hæredibus, cum stipulatio ista sit velius pars, & liberis: Mart. consil. 72. n. 9. & 10. Peregr. de fideicom. art. 32. n. 14.

Secundo, quia donatio facta fuit filio ipsi propter dilectionem patris erga eundem, nec suorum mentio facta fuit in parte dispositiva contractus, sed in parte executiva. Ad hoc enim vt ius liberis fuerit quæsitum vt libere, oportet dispositionem contractus æque principaliter in patrem & liberos, nec satis est quod verba executiva dirigantur ad ipsos: Lud. Well. consil. 43. n. 8. & consil. 44. n. 1. & seqq. & consil. 209. n. 19.

Et hæc ratio satis facit ad dictam decisionem Rotæ Romanæ 127. p. 6. recent. quia ibi donatio æque principaliter & dispositiue facta erat patri & filiis contemplatione matrimonij. Quod in casu propo- sito, non ita se habet. Faciunt tibi per Thelaur. iun. lib. 2. quæst. forens. 95. n. 18.

Vnde non inueniunt, donationes contemplatione certi matrimonij factas transire ad quoscumque etiam extraneos hæredes, tradunt Guido Pap. decis. 147. & post ipsum, Paschal. de patr. potest. part. 1. c. 4. num. 38. & bene Nouat. lib. 1. quæst. forens. 83. num. 5. Thelaur. iun. lib. 4. quæst. for. 2. intelligendo tamen iuxta per nos notata c. 102. n. 10. & 168. num. 15. & sequentibus.

Et supradicta multo magis procedunt, stante emancipatione dicti filij, quæ facit vt bona per patrem ipsi donata decedant ad liberos tanquam extraneos, & non imputentur per ipsos in legitimam, sibi mortuo patre debitam super bonis auij: vt docet Mangilian. tract. de impur. quæst. 18. n. 33. Thelaur. decis. 137. n. 14.

Neque obstat quod tempore donationis filius fuerit constitutus sub patris potestate.

Quia sufficit quod emancipatio postea facta fuerit, ad hoc vt liberi eximantur ab imputatione: Gallan. § de legitimis. q. 24. n. 8. quem sequitur Mangil. d. q. 18. n. 33.

Non obstat etiam, quod postea patet in eodem contractu mandauerit alias summas per eum dona- tas, liberas esse ab omni imputatione dicto filio do- natario, & suis; & per consequens tacite voluisse alias summas donatas imputari.

Quia, quodquid sit de hoc argumento & eius effi- cacia, bene verba donationis attendimus, potius arguunt contrarium. Siquidem non fuit dictum quod alie summe essent immunes à collatione nepo- rum, sed solum immanitas restricta est ad perso- nam filij: ibi, *aux droyt que ledit filz, & donataire a, & iura à l'aduenir*, quia legitima & iura filij, oio fuit legitima vel iura neporum, debentur enim ne- potibus iure proprio post mortem patris super bo- nis auij, quamvis nepotum cum patris concurrant, vt receptus testatur Thelaur. in vlt. addit. ad decis.

127. lib. C. Merlin. de legib. lib. 1. c. 10. num. 6. & lib. 1. cit. 2. q. 13. n. 24. & 25.

CAPVT CXLV.

Quando filiz dos fuit constituta intra dila- tionem soluenda, qua durante, interesse dotis promissum fuit ad rationem sex pro quolibet centenatio, vsque ad tempus, seu ad conditionem præfixam; vixit solu- to matrimonio cum non possit dotem exigere, potest petere interesse conuen- tum absque suspitione vfurarij prauita- tis. Maxime quando filiz dos debetur lo- co legitimæ. In donatione bonorum li- berorum ab omnibus debitis hæredita- rijs, vtrum legitimæ comprehendantur.

S V M M A R I V M.

1. *Fructus dotis non decedunt soluto matrimonio, quæ cessant ante a matrimonij.*
2. *Si superint libere, fructus dotis debentur marito.*
3. *In hac questione contraria dantur Rota Romana decisores, sed verior videtur sententia Dñi Senatoris Letardi.*
4. *Fructus dote debentur uxori soluto matrimonio, quando ipsa fuit impedita dotem exigere.*
5. *In materia interesse dotis non soluta, debet fieri differentia inter hæredes mariti, & illius qui dotem promissus.*
6. *Quando legatarum non potest exigere suum creditum, potest conuenire de certo interesse.*
7. *Quando Legatarum prohibetur exigere sortem principalem, & interim illi legatur summa annua, dicitur constitutum annuum reddat qui testamento legari potest.*
8. *Quando agitur de dote qua succedit in locum legatime, fructus illius etiam soluti matrimonio uxori debentur.*
9. *Vira non potest considerari, vbi non adest mutuum verum, nec pœcium.*
10. *Creditorum, & legatarum debent actiones suas dirigere contra veros hæredes, non autem contra cessuonarios, vel emptorem hæreditatis.*
11. *Legitima continetur appellatione omnium hæreditariorum.*
12. *Qui dantur bonaficijs de toutes charges hereditaires, censetur illa eximere vniuersæ à præstatione legitimæ.*
13. *Legitima est et alienum, & loci aris alieni detractur.*

A VIRA matera vna cum patre & matre, filiz, suæ, & qualibet eorum in solidum constituent illi dotem, & pro ea futuro eius marito summam sex millium scutorum, soluendum videlicet, 3000. in pecunia numerata, vel annuis censibus, redidum vero, nempe 1000. scuta post obitum dicto- rum constituentium, pro qua tenebantur in solidum quolibet pensionem annuam ad rationem sex pro quolibet centenatio; testidus autem mille aureos post obitum dictæ matris absque aliquo inter- esse, pendente vira eiusdem mariti.

Deinde in contractu donationis censu mortis fa- ctæ per dictam filijm inter cetera, ipsa, casu quo omnes sui libere, & liberorum liberi decedissent

line

sine liberis, donauit patri suo summam 1000. scuto-
rum filii adhuc debitum pro residuo suæ dotis, &
ad istos fines voluit quod dicta summa patri suo
donata remaneret in manibus ipsius patris sui, abs-
que eo quod possit extinguere in totum, aut in parte,
vñ cum eius pensione contenti vsque ad matrimoni-
um duorum filiorum liberorum, præmoriens
ipſis eiusdem filiarum marito, & non aliis

Denique per transactionem initam inter hære-
dem dictæ filiaræ & fratrem ipsius, hæres filiaræ re-
nouat omnibus iuribus sibi competentibus su-
per hæreditate ipsius, mediocribus promissionibus
libi per dictum fratrem defunctæ factis, & in ipsa
transactione contentis, cum clausulis opportunitas
cessionis & translationis iurium. Promisitque hæ-
res prædictus eundem fratrem releuare, & indemni-
tatem seruare à summis in dicto contractu expressis,
& de rebus aures debitis & charges de l'heritage de
ladite Dame, ensemble de la substitution apposee
au testament d'icelle.

Et supposito in factis, quod dictus pater à qua-
tuor duntaxat annis, vel circiter, vita functus sit,
præmoriens aliis dotis promissionibus;

Quæritur in primis, utrum successores dictæ fi-
liaræ, cui dos fuerat constituta, possint petere fructus
duorum triummillium scutorum, decurſos à die
dicti matrimonij matris in hunc vsque diem.

Secundo, utrum creditores & legitimarij possint
agere contra dictum fratrem successorem, seu an-
tiproem hereditatis prædictæ.

Tertio, utrum cessio & remissio hereditatis facta
dicto fratri, cum clausula, *franche de tous aures
debit, & charges hereditaires*, ipsum eximat & libe-
ret à solutione legitimarum.

Quod attinet ad primam questionem, ut certa
ab incertis scernamus, clarum est in primis, quod
interesse duorum millium scutorum in dicto con-
tractu promissionem debitum fuit marito, quando
durauit matrimonium, in compensationem one-
rum eiusdem matrimonij: iuxta textum in cap. *salu-
briter, de usuris*. Secundo certum etiam est, quod in-
teresse mille scutorum promissionem per matrem,
non debetur durante vita ipsius, statore pacto ex-
presso, quod dicta summa deberetur post eius obi-
tum sine aliquo interesse.

Tota igitur difficultas consistit in pensionibus
decurſis soluto matrimonio, quia tunc temporis
cessant onera matrimonij, quamuis supersint liberi:
ex Gratian. *discept. forens. l. p. 427. & l. cap. 244. n. 15.
16. & 17.* cum ploribus alijs qui allegari possent.

† Tamen si adsint liberi, quod fructus dotis soluto
matrimonio debeantur marito, probat Lconard. vi-
dendus *de usuris, q. 30. n. 19. & postea sequentib. vs-
que ad 27.*

Sed contra tenet Rota apud Fenzon. *ad statum.
Frb. dec. 91. per totam*: etiamstante conventionione
expresse. Statibus autem contrariis Rotæ decisio-
nibus, Ego potius adhererem sententia Domini
Senatoris Lconardi, qui optimis rationibus suam
opinionem corroborat.

In casu autem proposito, verius videtur succeſ-
sores vxoris esse suosados in petitione dicti intere-
sis, cum de eo facta fuerit expressa conventio in
contractu dicti matrimonij, quæ conventio non
fuit lunata ad tempus consistentis matrimonij,
sed potius ad tempus vite illorum trium qui do-
tem constituerant, nempe patris, matris, & vxoris;
qui omnes, vel ipsorum aliquis, poterant super-
uivere post tempus soluti matrimonij, prope in
effectu dictus pater superuixit per nullo annos

Santlegery quæſt. & refut. civil. Pars II.

post solutum matrimonium; & dicta promissio in-
teresse quoque millium scutorum relata ad tem-
pus soluti matrimonij, debet etiam soluto matri-
monio effectum suum producere: † quia de iure,
fructus dotis debentur etiam post dissolutum ma-
trimonium, quando hæredes mulieris non porre-
xerint dotem exigere, prope non poterant isto casu,
cum dilato esset assignata ad soluendum post mor-
tem tuam constitutum. Et in istis terminis non
procedit doctrina in contrariam præposita, ut beo-
d explicat idem Gratian. *in addit. ad dictum cap. 427.
in fine illius voluminis*: & iterum *cap. 9. 10. per tot.
Rot. dec. 19. parte 1. recent. & dec. 106. nume-
ro 8. 9. & 10. parte 1. recent. † ubi ostenditur fieri
debere differentiam inter hæredes mariti, qui te-
nentur dotem restituere, & non possunt de certo
interesse contenti; & cum qui est debitor dotis
qui voluit habere dilatoem ad soluendum: &
ideò cum pendente dilatoem dos peti nequeat,
potest de certo interesse contenti: & illud exi-
gi per dotis creditorem, absque eo quod in forte
computeur.*

Supradicta confirmantur ex eo quod etiam post
mortem dictæ vxoris non solum duo millia scuta,
sed etiam mille scuta post eius obitum promissa
peti non poterant quando vixit Pater, vñ ex
dotis promissionibus, tum ex dispositione contra-
ctus matrimonialis, tum & factis ex donatione
causa mortis facta per vxorem, ubi expresse voluit
quod tota summa trium millium scutorum tam
quoad partem principalem, quam quoad pen-
sionem currentem, remaneret inextinguibilis vsque
ad matrimonium suorum liberorum, & sic cum si-
lius aliquis ex illo coniugio nondum sit matrimo-
nio copulatus, solam pensionem currentem exigere
poterat virtute dictæ donationis. Potio certum est,
quod quando Legatarius non potest fortiter exigere,
licitum est ipsi consentire de certo interesse: ut
ostendit Lup. *in tract. de usuris, l. 1. §. 4. n. 7. 2.
Sued. de aliment. l. 8. §. 9. n. 6. & consil. 2. n. 1. 2. D.
Lconard. de usuris, q. 18. n. 23.*

Et hoc casu dicitur constitutus annuus redditus
testamento, seu vltima voluntate; & ideo validus,
quia potestas extinguendi collata est parti: Gasp.
Rodric. *de ann. reddit. lib. 3. quæſt. 6. numero 7. vñ
sed falsa*. Duad. *de censib. in prom. quæſt. 26. nume-
ro 72.*

Concorruit etiam hoc in casu duo alia funda-
menta consideratione digna. Primo, quia igitur de
minore, ad cuius fauorem debitor constituitur in
mora absque vlla interpellatione, in *minorum, C. in
quib. causis restit. non est necess. & ibi Doctores. † ubi
cundo*, quia tractatur de dote, quæ subrogatur in
locum legitimæ, corpus fructus debentur à die
mortis, etiam si legitima consistat in pecunia, cum
sit subrogata loco bonorum, ex quibus debitor
fructus percipit: ex notatis per Gratian. *discept.
forens. capite 759. numero 2.* adeo ut pro huiusmodi
dote subrogata loco legitimæ, fructus debeantur
tanquam ex legitimis, non solum vsque ad concu-
ritur legitimæ, verum etiam in eo quod excedit le-
gitimam iuxta sententiam Martoci. *lib. 1. refut. 75.
numero 5.* Mant. *de censib. lib. 1. tit. 23. numero 22.*

† 25. Neque potest considerari aliqua vsura, cum nul-
lum adhuc mutuum, neque verum neque palliatum;
sed dicti fructus debeantur ex mera liberalitate
promissionum dotis, inter quos duo erant promis-
sores extranei, hoc est ad dotandum minime obli-
gati, qui ad utrumque tenent velutene, nempe ad
dotem

K

110 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

dorem & ad fructus, & idcirco ad utramque teo-
netur, & cogi possunt: vt explicat Rota dicta decis.
106. parte 3. recent.

12 Ad secundam quaestionem Respondetur, credi-
tores & legitimarios posse & debere agere contra
venim heredem, non autem contra emptorem, vel
cessionarium hereditatis: quia qui semel fuit her-
es nuncquam definit esse heres: & hoc procedit
etiam in fortioribus terminis, nempe quando ces-
sionatus hereditatis promississet heredem seruare
indeiunctum à molestis creditorum: vt determinat
Cardin. Tusch. in verbo hereditas, conclus. 16. non. 3.
& probatur in l. 1. C. de heredit. vel alt. vendit. Tusch.
ubi sup. conclus. 46. n. 4. Sed in omnem casum, cer-
tum est quod cedens tenebitur releuare, & indem-
nem seruare emptorem hereditatis ab omni mole-
stia erga dictos creditores.

13 Ad tertiam quaestionem Respondetur, quod stan-
te promissione, quod bona erunt libera ab omni-
bus & quibuscunque oneribus hereditatis, talis
propositio sic intelligenda est, vt comprehendat
etiam immunitatem à solutione legitimarum: quia
appellatione *onerum*, comprehenduntur ea omnia
quae de bonis detrahi possunt: ex notariis per Peregr.
de fideicom. art. 4. in prae. ubi explicat onera hae-
reditaria, videlicet res alienam, & alia similia. † Sed
magis in specie loquendo de donatione, in qua fa-
cta fuit mentio de *hæreditate*, Maynard. lib. 2. quaest. 93 per tot. & in maxime non. 1. versu. C.
à la verité. Quod si hoc procedit ubi adest meoto
sola onerum hereditationum, multo magis locum
habere debet, dum immunitas promissa fuit non
solum ab omnibus oneribus, sed etiam ab omni-
bus debitis, & ab omnibus substitutionibus, cum
verbis amplissimis, prout in casu isto: † quia legiti-
ma habetur loco acris alieni, & tanquam res alien-
com detrahatur: Rolando. cens. 39. n. 24. C. 25. vol. 3.
com similibus. In hoc negotio subsistat a fuit partium
concordia.

CAPVT CXLVI.

Alimenta filio spurio debentur à patre, &
illius sue cessoribus causam lucrativam
habentibus, vsque ad concurrentiam bono-
rum: Quorum taxatio fieri debet, non
iuxta simplicem necessitatem, sed habita-
etiam ratione qualitatatis & facultatis pa-
ternæ: idque pro ipso filio, eiusque fami-
lia. Quid, si legatum spurio factum fuerit
pro vna vice soluendum? Aliisque quam-
plurima circa hæc alimenta scitu neces-
saria proponuntur.

SVMMARIVM

1. Spurio debentur alimenta super bonis paternis, de
iure Canonico.
2. In alimentorum spurio iure natura debitorum
minui non potest, nec pacto, nec consuetudine, nec
statuto.
3. In materia alimentorum non debet fieri differen-
tia inter legitimos, & illegitimos.
4. Ampliatur vt procedat, etiam si ageretur de filio
omnis Matriæ.
5. Non solum pater, sed etiam illius heredes & suc-

cessores tenentur alimenta prestare spurio, vs-
que ad concurrentiam bonorum eiusdem lucrativum
habentium.

6. Alimenta spurio non ad simplicem necessitatem
restringenda sunt, sed taxanda iuxta qualita-
tem & dignitatem patris.
7. In taxandis spurio alimentis non est consideranda
industria filij.
8. Industria, cum vilis pendet ex arbitrio alteri-
us, veluti in Dollari, & similibus, non est con-
siderabilis in taxatione alimentorum propter
incertitudinem.
9. Expensa pro familia, famulo, & aliis necessariis,
veluti Medicis, & similibus, considerari debent
in taxatione alimentorum.
10. Si pater filio spurio legatum fecerit vna vice sol-
uendum, consideranda sunt alimenta, iuxta tax-
ationem l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid.
11. In eo qui non attigit annuum vigesimum, conside-
rantur alimenta erigenda annuorum, iuxta d. l.
hæreditatum.
12. Quando agitur de spurio qui uxorem probabili-
ter duxerit, in taxatione alimentorum ha-
benda est ratio futura uxoris, & familia.
13. Debet etiam haberi ratio omnium ad humanam
vitam necessarium.
14. Filio spurio cum patre litiganti alimenta ex pa-
terna substantia prestanda sunt.

Vix quidam Nobilis possidentis Officium in
domo Regis Christianissimi decessit ab ali-
quot annis, nullis relictis legitimis libens: sed tan-
tam vnico filio suo illegitimo, nato ex muliere,
quem in domo sua per vnum annum cum dimidio
retinuit, eamdemque gratulam suis operis effu-
dit, in monasterio mulierum pauperum collo-
cauit, & aluit, ipsi singulis mensibus alimenta con-
uenientia pecuniâ persolendo, cæque pariter proxi-
mam apud quamdam aliam mulierem remisit, apud
quam peperit dictum filium, in factis fontibus per
vnum ex ipsius Patris consanguineis leuatum, &
in libro Baptismali sub paterno nomine desce-
ptum: postea verò cura & expensis dicti patris nu-
triturum & eleuatum; successivè autem apud quem-
dam patris colonum; & postea continud paternis
impensis partim sponte, partim mandato iudicis
enutritum.

Modo dictos adolescens petit se manuteneri in
quali possessione percipiendi alimenta super bonis
paternis, iuxta dispositionem iuris Canonici in cap.
cum haberet: de eo qui duxit in matrimonium, quem pos. per
adult. nonobstante legato quingentorum scuto-
rum sibi facto in testamento paterno sub filio no-
mine: quod quidem legatum dictus adolescens re-
pudiavit tanquam minus tenet & factum sub alie-
no nomine.

Non potest dubitari, quin dicto adolescenti de-
beantur alimenta, ex his quæ in facto per supposita
fuere, attentâ possimissimi dicti quasi possessione il-
la percipiendi.

Sed tota difficultas versatur circa taxationem
dictorum alimentorum, quæ licet magna ex parte
ex Iudicis arbitrio dependere videantur, quia
tamen illud arbitrium debet esse à iure regula-
tum, ideo sequentia consideranda sunt, & exami-
nanda.

Primo, quod de iure alimentis debentur non so-
lum filijs naturalibus & legitimis, sed etiam illegi-
timis & spuriis, ex æquitate Canonica: per text. in
d. cap. cum haberet: per quem textum ita tenuit
Covar.

Qu. & Res. Ciuil. Pars II. Cap. CXLVI. 111

Couarra. *com. 3. tract. de matrim. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 1. & sepp. vbi hoc ampliat.* ¶ vt ut istud alimentorum tanquam pendens à iure naturali, non possit vilo modo immui, nec pacto, nec consuetudine, nec lege inuicem ipsi: Menoch. *conf. 60. m. 7. §. 9. & sepp. Multoli. decis. 85. num. 2.* ¶ Cum nulla sit differentia inter naturales, & legitimis, circa alimenta: Idem *decis. 144. num. 10. & anm. 18.* ¶ vbi etiam ampliat in filiis vnius monialis: & generaliter tradunt omnes DD. in *d. cap. cum haberes*: Gratian. *discept. 93. §. 10.*

Secundò notandum est, non solum vincente patre obligationem alendi filios illegitimos subsistere, sed etiam eo mortuo transire ad hæredes: Surd. *de aliment. m. 1. quæst. 10. num. 1.* vbi, quod quicunque succedat honorum paternorum, qui titulo lucrativo bona acquisiuit, tenetur filiis illegitimis alimenta præstare: Ricc. *colli. 1. 1099. & colli. 1. 112. a. vers. amplius secundo*: vbi refert Franc. *decis. 178.* vsque ad concurrentiam honorum: Glor. *decis. 5. num. 44. & 45.* Rot. apud Marchesam. in *Bonon. aliment. fol. 176. p. 1.*

Tertiò presupponendum est, quod ista alimenta non sunt perstenda dumtaxat secundum simplicem filij necessitatem, sed potius attentis & consideratis patris illegitimi diuitiis, & illius qualitate, & dignitate: Couarra. *d. §. 6. numero 10. & sepp. Gomez. ad l. 9. Tauri, numero 40.* vbi dicit de hoc esse apertum textum in *d. cap. cum haberes*: ibi, *Secundum quod ei suppetunt facultates.* Molina *de primogen. lib. 2. capite 1. §. 5. numero 55. vers. sed verius est.* vbi dicit non conuenire æquitati Canonice, si filio Nobili id solum præstetur, quo natura contepta est: sed etiam personarum conditionem & qualitatem esse attendendam: Gratian. *discept. 586. numero 29.* vbi dicit attendendam esse dignitatem, & qualitatem facultatum patris, & eius cui debentur: & capite 112. num. 6. & multis sequens vbi dicit ita feruari in practica: & numer. 10. vbi dicit attendendas esse etiam facultates paterni: & fuit per rationem illam capite & sic etiam determinauit Rota Rom. in quadam *decis. Bonon. aliment. eorum Pema. velle Gratian. d. capite 586. Lup. in tract. de illegit. causam. 1. §. 1. numero 43. vers. contrarium tenetur*, qui licet existimet hoc à Iudicis arbitrio pendere, non tamen ex hoc excluditur, quin Index sibi interponens arbitrium, tanquam bonus vir, debeat etiam considerare statum & dignitatem personarum: vt dicit Gratian. *d. cap. 112. num. 14.*

Quartò supponendum est, quod in taxandis spiritus alimentis, nulla debet haberi ratio indolentie filij, sed solum inspicitur debet vtrum ipse ex redditibus competentibus viuere possit: Rot. in *Bonon. aliment. 5. Inly 1604. coram Iusto, numero 1. vers. que applicantur.* quæ est inserta apud Marchesam. fol. 117. l. parte 1. Rotam recentior. parte 2. *decis. 124. numero 5.* vbi dicitur id maxime locum habere, quando pro parte hæredum non probatur, cum qui petit alimenta, ex suo labore & industria tantum lucrari, quantum sufficit ad seipsum & familiam alendum; & quod ad hunc effectum, non attenditur industria nec opera, propter fragilitatem humane nature, sed an habeat vnde ex redditibus viuere possit: ¶ Præsertim quando agitur de artificio, quod non potest arbitrari proprio exercitio, sed ex aliena pendere voluntate, qualis est Doctoratus, & similes professiones. Idem per Rotam *d. decis. 124.*

Quintò supponendum est, quod in decretoendis Sanctæ quæst. & resol. ciuil. Pars II.

filio spurio alimentis, debet haberi ratio personarum, quas spiritus alere tenetur, necnon sumptuum & expensarum pro disciplina, pro Medicis, & medicamentis, quæ alimentorum appellatione veniunt: l. quod casus, vbi glo. Vincere, & ibi DD. ff. de verb. signif. licet filia Medicorum, Surd. *de aliment. m. 1. quæst. 5. num. 3.* Item lecti, & calceæ cum suis pertinentiis: Surd. *de aliment. quæst. 7. num. 1. 3. 4. & sepp.* Item vestimenta, l. legati, ff. de aliment. & cib. leg. 1. verbo, Vestim. ff. de verb. signif. Glo. in l. si quis à liberis, §. non solum ff. de lib. agnoscent. Item expensæ famuli, quando agitur de eo qui famulum habere debet ad libitum seruendum: Surd. *in. 4. §. 18. num. 10.* Denique omnia ad victum necessaria, de quibus per Vium opm. 44.

Sextò supponendum est, quod quando testator reliquit alicui spiritus legatum pro vna vice soluendum, debet fieri calculus iuxta l. hereditatem, ff. ad leg. falcidiam: itaque si alimenta ceciderint summanum patre taxatum, habito respectu ad quantitatem annuorum limitatam per dictum textum filius non obstante taxatione facta per patrem; possit petere alimenta competentia sibi decerni. ¶ Et ideo dum 11 agitur de eo qui nondum attigit ætatem viginti annorum, debet fieri supputatio summe ad quam ascenderent alimenta ad annos triginta. Vnde legatum quingentorum scutorum factum alicui minoris viginti annis, non estimabitur iuxta d. l. hereditatem: nisi ad summam sexdecim scutorum & quadraginta solidorum singulis annis; vt in puncto fuit decretum per Rot. *decis. 395 §. 1. recent.* Surd. *de aliment. m. 9. §. 11. n. 28.*

Considerandum denique est, quod iste adolescens vxorem probabiliter duxerit, pro qua, & liberis ex illo matrimonio procedendis, alimenta præstari & taxari debent: ex Vincent. de Franch. *decis. 283. numero 15.* Surd. *in l. 1. quæst. 13. numero 6.* qui loquuntur etiam de nativitate illegitimæ.

Item debet haberi ratio omnium alimentorum, vestimentorum, medicamentorum, cubilium cum suis pertinentiis, famulatu, & aliorum omnium ad humanam vitam necessariorum: iuxta Vin. *d. opin. 44.* & alios Doctores superius allegatos.

Debet etiam haberi ratio expensarum omnium in præsentem huc factarum, quæ ex patris patrimonio præstari debent: l. si instituta, §. de iussu æstimat. l. fin. C. de ord. cognit.

Mors hunc adolescentem superueniens licet hanc terminauit.

CAPVT CXLVII.

De vi & natura dictionum *Ultra*, vel *Extra*, vel *Hoc amplius*, & similibus. Et quando ex illis appositis super grauamine adiecto secundæ dispositioni, censetur in grauamine comprehensa bona primæ dispositionis. Ostenditur differentia inter societatem consanguineam acquiritum & conuictum, & donationem omnium acquisitionum faciendarum per filium patris donatarium. Quid iuris competat venditori super rebus venditis pro pretij consecu

doem & ad fructus, & idem ad utrumque tenetur, & cogi possunt: vt explicat Rota. *dist. dicit.* i. o. b. *part. 3. recent.*

12. Ad secundam questionem Respondetur, aedictos & legitimatos posse & debere agere contra verum hæredem: non autem contra emptorem, vel cessionarium hæreditatis: quia qui semel fuit hæres nunquam desinit esse hæres: & hoc procedit etiam in fortionibus terminis, nempe quando cessionarius hæreditatis promississet hæredem seuare indemnem à molestiis creditorum: vt determinat Cardin. Tufch. in verbo, *hæreditas conclus.* 26. *mon.* 3. & probatur inf. 1. c. de hæred. vel al. vendit. Tufch. *ubi sup. conclus.* 46. n. 4. Sed in omnem casum, certum est quod cedens tenebitur releuare, & indemnem seuare emptorem hæreditatis ab omni molestia erga dictos creditores.

11. Ad tertiam questionem Respondetur, quod stante promissione, quod bona erunt libera ab omnibus & quibuscunque oneribus hæreditatis, talis propositio sic intelligenda est, vt comprehendat etiam immunitatem à solutione legitimatum: quia appellatio *onerum*, comprehenduntur ea omnia quæ de bonis detrahi possunt: notat per Peteg. de *fideicom.* art. 4. in *princ.* *ubi* explicat onera hæreditaria, videlicet res alienam, & alia similia. † Sed magis in specie loquendo de donumone, in qua facta sunt mentio de *hæred. detrahentibus*, Maynard. lib. 2. *quæst.* 93. per *est.* & *notatur* num. 2. *vers.* & à la *verité*. Quod si hoc procedat ubi adest mentio sola onerum hæreditationum, multò magis locum habere debet, dum immunitas promissa fuit non solum ab omnibus oneribus, sed etiam ab omnibus debitis, & ab omnibus substitutionibus, cum

13. verbis amplissimis, prout in casu isto: † qui legatuma habetur loco rei alieni, & tanquam res alienum detrahatur. Roland. *consil.* 39. n. 24. & 25. *col.* 3. cum similibus. In hoc negotio subsistat sui *partium concordia.*

CAPVT. CXLVI.

Alimenta filio spurio debentur à patre, & illius suc cessoribus causam lucratiuam habentibus, vsque ad concurrentiam bonorum: Quorum taxatio fieri debet, non iuxta simplicem necessitatem, sed habita etiam ratione qualitatibus & facultatis patris: idque pro ipso filio, eiusque familia. Quid, si legatum spurio factum fuerit pro vna vice soluendum? Aliæque quamplurima circa hæc alimenta scitu necessaria proponuntur.

S Y M M A R I V M.

1. Spurio debentur alimenta super binis paternis, de iure Canonico.
2. Ius alimentorum spuris iure natura debitorum morum non patet, nec patet, nec consuetudine, nec statuta.
3. In materia alimentorum non debet fieri differentia inter legitimas, & illegitimas.
4. Ampliatur vi procedat, etiam si ageretur de filio spurio *Morolus.*
5. Non solum pater, sed etiam illius hæredes & suc-

cessores tenentur alimenta præstare spurio, usque ad concurrentiam bonorum citius lucratius habitorum.

6. Alimenta spuris non ad simplicem necessitatem restringenda sunt, sed taxanda iuxta qualitatem & dignitatem patris.
7. In taxandis spuris alimentis non est consideranda industria filij.
8. Industria, cuius utilitas pendet ex arbitrio alterius, veluti in Doctor, & similibus, non est consideranda in taxatione alimentorum propter incertitudinem.
9. Expensa pro familia, familia, & aliis necessariis, veluti Medici, & similibus, considerari debent in taxatione alimentorum.
10. Si pater filio spurio legatum fecerit vna vice soluendum, consideranda sunt alimenta, iuxta taxatum in hæreditatibus, si ad leg. *falcid.*
11. In eo qui non attigit ætatem viginti, considerantur alimenta triginta annorum, iuxta d. l. hæreditatem.
12. Quando agitur de spurio qui uxorem probabiliter duxerit, in taxatione alimentorum habenda est ratio futura uxoris, & familia.
13. Debet etiam haberi ratio emolui ad bonitatem vitam necessarium.
14. Filio spurio cum patre litiganti alimenta ex paterna substantia præstanda sunt.

Vix quidam Nobilis possidens Officium in domo Regis Christianissimi decessit ab aliquot annis, nullis relictis legitimis libetis: sed tantum vnicui filio suo illegitimo, nato ex muliere, quam in domo sua per vnum annum cum dimidio retinuit, eandemque grauidam suis operibus effectam, in monasterio mulierum penitentium collocavit: & aluit, ipsi singulis mensibus alimenta concessit pecuniâ perfoluendo, eamque partui proximam apud quamdam aliam mulierem remisit, apud quam peperit dictum filium, in sacris fontibus per vnum ex ipsius Patris consanguineis leuatum, & in libro Baptismali sub paterno nomine descriptum: postea verò cura & expensis dicti patris nutritum & eleuatum: successit autem apud quemdam patris colonum; & postea continuò paternis impensis partem sponte, partim mandato Iudicis enutritum.

Modò dictus adolescens petiit se mauentem in quasi possessione percipiendi alimenta super bonis paternis, iuxta dispositionem iuris Canonici in cap. cum haberet: de eo qui duxit in matrem, quam pol. per adult. non obstante legato quingentorum scutorum sibi facto in testamento paterno sub dicto nomine: quod quidem legatum dictus adolescens tepudizit tanquam minus tenet & factum sub alieno nomine.

Non potest dubitari, quin dicto adolescenti debeantur alimenta, ex his quæ in facto præsupposita fuerint, attentâ possitum dicta quasi possessione illa percipiendi.

Sed tota difficultas versatur circa taxationem dictorum alimentorum, quæ licet magna ex parte ex Iudicis arbitrio dependere videatur, quia tamen illud arbitrium debet esse à iure regulatum, ideo sequentia consideranda sunt, & examinanda.

Primo, quod de iure alimentis debentur non solum filiis naturalibus & legitimis, sed etiam illegitimis & spuris, ex æquitate Canonica: per text. in d. cap. cum haberet: per quem textum ita tenuit Courau.

Qu. & Ref. Ciuil. Pars II. Cap. CXLVI. III

6. *Couat. 1. 1. 1. de matr. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 1. & segg.* vbi hoc ampliat, & vt ut illud alimentorum tanquam pendens à iure naturali, non possit vilo modo minui, nec pacto, nec consuetudine, nec legemunicipali: Menoch. *cons. 60. n. 7. §. 9. & segg.* Matril. *decis. 35. num. 1.* & Cùm nulla sit differentia inter naturales, & legitimos, circa alimenta: Idem *decis. 144. num. 10. & num. 18.* & vbi etiam ampliat in filiis vniuersis: & generaliter tradunt omnes DD. in *d. cap. cum haberet*: Gratian. *de reprob. 9. §. 10. n. 10.*

7. Secundò notandum est, non solum viuente patre obligationem alendi filios illegitimos subsistere, sed etiam eo mortuo transire ad hæredes: Suid. *de aliment. 1. 1. quæst. 5. o. num. 1.* vbi, quod quicumque succedet bonorum paternorum, qui titulo lucratum bona acquisit, tenetur filiis illegitimis alimenta præstare: Racc. *coll. 1. 1099. & coll. 12. 12. versic. amplius secundo*: vbi refert Franc. *decis. 178.* vsque ad concurrentiam bonorum: Giurib. *decis. 5. num. 44. & 45.* Rot. apud Marchesan. in *Bonon. aliment. fol. 117. p. 1.*

8. Tertiò præsupponendum est, quod ista alimenta non sunt præstanda dumtaxat secundùm simplicem filij spuij necessitatem, sed potius attentis & consideratis patris illegitimi diuitiis, & illius qualitate, ac dignitate: Couat. *d. §. 6. numero 10. & segg.* Gozzes. *ad l. 9. Turi. numero 40.* vbi dicit de hoc esse apertam textum in *d. cap. cum haberet*: ibi, *Secundum quod ei supponitur facultati.* Molina *de primogen. lib. 2. capite 1. §. 5. numero 5. versic. sed vtrius est*: vbi dicit non consentire iurati Canonice, si filio Nobili id solum præstetur, quo natura conteget est: sed etiam personarum conditionem & qualitatem esse attendendam: Gratian. *de reprob. §. 6. numero 29.* vbi dicit attendendam esse dignitatem, & qualitatem facultatum patris, & eius cui debeatur: & *capite 1. 1. num. 6. & multis sequen.* vbi dicit ita seruari in practica: & *num. 10.* vbi dicit attendenda esse etiam facultates portumoni: & fuit per rationem illud caput, & sic etiam determinauit Rota Rom. in *quodam decis. Bonon. aliment. coram Pet. a. velle Gratian. d. capite §. 86.* Lup. in *tratt. de illegit. comment. 1. §. 1. numero 41. versic. contrarium tamen*, qui licet existimet hoc à iudicis arbitrio pendere, non tamen ex hoc excluditur, quin iudex solum interponens arbitrium, tanquam bonus vir, debeat etiam considerare statum & dignitatem personarum: vt dicit Gratian. *d. cap. 1. 1. num. 14.*

9. Quartò supponendum est, quod in taxandis (post) alimentis, nulla debet haberi ratio industria filij, sed solum inspicere debet vnum ipse ex redditibus competentibus viuere possit: Rot. in *Bonon. aliment. §. 1. lib. 1604. coram Salis. numero 1. versic. que applicatur.* quæ est inserta apud Marchesan. *fol. 171. parte 1. Rota in recentior. parte 2. decis. 124. numero 5.* vbi dicitur id maxime locum habere, quando per partem hæredum non probatur, eum qui petit alimenta, ex suo labore & industria tantum lucrari, quantum sufficit ad se ipsum & familiam alendum: & quod ad hunc effectum, non attenditur industria nec opera, propter fragilitatem humanæ naturæ, sed an habeat vnde ex redditibus viuere possit: & præsertim quando agitur de artificio, quod non potest arbitrate proprio exerceri, sed ex aliena pendere voluntate, qualis est Doctoratus, & similes professiones. Idem per Rotam *d. decis. n. 6.*

10. Quintò supponendum est, quod in decernendis *Soleggy quæst. & resolu. Pars II.*

filio spocio alimentis, debet haberi ratio personarum, quas spocio alere tenetur, necnon sumptuum & expensarum pro disciplina, pro Medicis, & medicamentis, quæ alimentorum appellatione veniunt: *l. quod non, §. verbum Furer, & ibi DD. ff. de verb. signific.* sicuti salaria Medicorum, Suid. *de aliment. 1. 4. quæst. 5. num. 3.* Item lecti, calcitræ cum suis pertinentiis: Suid. *de aliment. quæst. 7. num. 1. §. 4. & segg.* Item vestimenta, *l. legatis, ff. de aliment. & cib. leg. 1. verbe, Vultus, ff. de verb. signific.* Gloss. in *l. si quis à liberis, §. non solum ff. de lib. agnoscend.* Item expensæ famuli, quando agitur de eo qui familiam habere debet ad libi inferendum: Suid. *in d. 4. §. 18. num. 10.* Denique omnia ad victum necessaria, de quibus per *Vium opus. 44.*

Sextò supponendum est, quod quando testator 10 relinquit alicui spocio legatum pro vna vice solendum, debet fieri calculus iuxta *l. hereditatem, ff. ad leg. falcidiam*: itavt si alimenta excedant summam à patre taxatam, habito respectu ad quantitatem annorum limitatam per dictum textum filius non obstante taxatione facta per patrem, possit petere alimenta competentia sibi decerni: & Et idem dum 11 agitur de eo qui nondum attigit ætatem viginti annorum, debet fieri suppositio summæ ad quam ascenderent alimenta ad annos triginta. Vnde legatum quingentorum scutorum factum alicui minoris viginti annis, non æstimabitur iuxta *l. hereditatem*: nisi ad summam sexdecim scutorum & quadraginta solidorum singulis annis: vt in puncto fuit decernit per Rot. *decis. 395 §. 2. recent.* Suid. *de aliment. 1. 1. §. 1. n. 18.*

Considerandum denique est, quod iste adoles- 12 cens vxorem probabiliter duxerit est, pro qua, & liberis ex illo matrimonio procreandis, alimenta præstari & taxari debent: ex Vincent. de Franch. *decis. 183. numero 15.* Suid. *in d. 1. quæst. 13. numero 6.* qui loquuntur etiam de natiis illegitimis.

Item debet haberi ratio omnium alimentorum, 13 vestimentorum, medicamentorum, cubilium cum suis pertinentiis, famulatu, & aliorum omnium ad humanam vitam necessaryorum: iuxta *Vin. d. opus 44.* & alios Doctores superius allegatos.

Debet etiam haberi ratio expensarum omnium in præsentem litæ factarum, quæ ex patris patrimonio præstari debent: *l. si instituta, §. de iussu æstim. l. fin. C. de ord. signat.*

Mores huic adolescenti super eoicis litem hæc terribiauit.

CAPVT CXLVII.

De vi & natura dictionum *Vltra*, vel *Extra*, vel *Hoc amplius*, & similibus. Et quando ex illis appositis super grauamine adiecto secundæ dispositioni, censcantur in grauamine comprehensa bona primæ dispositionis. Ostenditur differentia inter societatem conjugalem acqzstuum & conqzstuum, & donationem omnium acqzstuum facendarum per filium patris donarium. Quid iuris competat venditori super rebus venditis pro pretij consecra.

110 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

dorem & ad fructus, & idem ad utramque tenentur & legimitarios posse & debere agere contra verum heredem, non autem contra emptorem, vel cessionarium hereditatis: quia qui senex fuit heres nunquam desinit esse heres: & hoc procedit etiam in fortioribus terminis, nempe quando cessionarius hereditatis promissit heredem servare indemnem à molestis creditorum: vt determinat Cardin. Tusch. in verbo, *hereditas*; c. 105. l. 16. m. 3. & probatur in l. 2. c. de heredi. vel all. vendit. Tusch. vbi sup. c. 105. l. 4. Sed in omnem casum, certum est quod cedens tenebitur releuare, & indemnem seruare emptorem hereditatis ab omni molestia erga dictos creditores.

- 1^a Ad secundam questionem Respondetur, creditores & legimitarios posse & debere agere contra verum heredem, non autem contra emptorem, vel cessionarium hereditatis: quia qui senex fuit heres nunquam desinit esse heres: & hoc procedit etiam in fortioribus terminis, nempe quando cessionarius hereditatis promissit heredem servare indemnem à molestis creditorum: vt determinat Cardin. Tusch. in verbo, *hereditas*; c. 105. l. 16. m. 3. & probatur in l. 2. c. de heredi. vel all. vendit. Tusch. vbi sup. c. 105. l. 4. Sed in omnem casum, certum est quod cedens tenebitur releuare, & indemnem seruare emptorem hereditatis ab omni molestia erga dictos creditores.
- 1^a Ad tertiam questionem Respondetur, quod stante promissione, quod bona erunt libera ab omnibus & quibuscunque oneribus hereditariis, talis propositio sic intelligenda est, vt comprehendat etiam immunitatem à solutione legitimarum: quia appellatione *onum*, comprehenduntur ea omnia quæ de bonis detrahi possunt ex notatis per Peregr. de *sube. com.* art. 4. in princ. vbi explicat onera hereditaria, videlicet æs alienum, & alia similia. T. Sed magis in specie loquendo de donacione, in qua facta fuit mencio de *hæredibus*, & aliis similibus. Maynat. l. 1. 2. quæ. 9. 3. per tot. & maxime num. 2. versic. & à la verité. Quod si hoc procedit vbi adest mentio sola onerum hereditationum, multò magis locum habere debet, dum immunitas promissa fuit non solum ab omnibus oneribus, sed etiam ab omnibus debitis, & ab omnibus substitutionibus, cum verbis amplissimis, prout in casu isto: t. quis legitima habetur loco æris alieni, & itaqum æs alienum detrahatur. Roland. consil. 39. m. 24. & 25. vol. 3. cum similibus. In hoc negotio subsensu fuit partium concordia.

CAPVT. CXLVI.

Alimenta filio spurio debentur à patre, & illius sue cessoribus causam locrativam habentibus, vsque ad concurrentiam bonorum: Quorum taxatio fieri debet, non iuxta simplicem necessitatem, sed habita etiam ratione qualitatit & facultatis patris: idque pro ipso filio, eiusque familia. Quid, si legatum spurio factum fuerit pro vna vice soluendum? Alique quamplurima circa hæc alimenta scitu necessaria proponuntur.

SUMMARIVM.

1. Spuria debentur alimenta super binis paternis, de iure Canonico.
2. In alimentorum spurio iure natura debitorum minni non potest, nec postea, nec consuetudine, nec statuto.
3. In materia alimentorum non debet fieri differentia inter legitimos, & illegitimos.
4. Amplius vt procedat, etiam si ageretur de filio omni Morsu.
5. Non solum pater, sed etiam illius heredes & suc-

cessores tenentur alimenta præstare spurio, vsque ad concurrentiam bonorum tunc locrativam habitorum.

6. Alimenta spurio non ad simplicem necessitatem restringenda sunt, sed iuxta iuxta qualitatem & dignitatem patris.
7. In taxando spurio alimentis non est consideranda industria filij.
8. Industria, cuius utilitas pendet ex arbitrio alterius, veluti in Doctore, & similibus, non est considerabilis in taxatione alimentorum propter incertitudinem.
9. Expensa pro familia, famulis, & aliis necessariis, veluti Medicis, & similibus, considerari debent in taxatione alimentorum.
10. Si pater filio spurio legatum fecerit vna vice soluendum, consideranda sunt alimenta, iuxta textum 10. l. hereditatem, ff. ad leg. falcid.
11. In eo qui non attigit annum vigesimum, considerantur alimenta triginta annorum, iuxta d. l. hereditatem.
12. Quando agitur de spurio qui uxorem probabiliter duxerit, in taxatione alimentorum habenda est ratio futura uxoris, & familia.
13. Debet etiam haberi ratio omnium ad humanam vitam necessarium.
14. Filio spurio cum patre litiganti alimenta ex paterna substantia præstanda sunt.

VIn quidam Nobilis possident Officium in domo Regis Christianissimi decessit sub aliquot annis, nullis relictis legitimis liberis; sed tantum vnico filio suo illegitimo, nato ex muliere, quam io domo sua per vnum annum cum dimidio retinuit, eandemque grauidam suis operis effectam, in monasterio mulierum penitentium collocavit. & alius ipsi singulis mensibus alimenta conueniunt pecunia persolueno, eademque parui proximum apud quandam aliam mulierem remisit, apud quam peperit dictum filium, in sacris fontibus per vnum ex ipsius Patris consanguineis leuatum, & in libro Baptismali sub patris nomine descriptum; postea vero cura & expensis dicti patris nutritum & eleuatum, successit aetate apud quemdam patris colonum; & postea continuò paternis impensis partim sponte, partim mandato Iudicis nutritum.

Modò dictus adolescens petit se manuteneri in quasi possessione percipiendi alimenta super bonis paternis, iuxta dispositionem inter Canonici in cap. cum haberes: de eo qui duxit in matrem, quam pol. per adult. conobstante legato quingentorum scutorum sibi facto in testamento patris sub dicto nomine: quod quidem legatum dictus adolescens tepodiavit tanquam minus tenae & factum sub alieno nomine.

Non potest dubitari, quin dicto adolescenti debeatur alimenta, ex his quæ in facto præsupposita fuere, attentè potissimum dicta quasi possessione illa percipiendi.

Sed tota difficultas versatur circa taxationem dictorum alimentorum, quæ licet magis ex parte ex Iudicis arbitrio dependere videatur, quia tamen illud arbitrium debet esse à iure regulatum, ideo sequentia consideranda sunt, & examinanda.

Primo, quod de iure alimentis debentur non solum filijs naturalibus & legitimis, sed etiam illegitimis & spuris, ex æquitate Canonici: per text. in d. cap. cum haberes: per quem textum ita tenet Consuetudo.

Qu. & Res. Ciuil. Pars II. Cap. CXLVI. III

Couart. *rom. 1. in 2. de matrim. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 1. & seqq.* ubi hoc ampliatur, quod utriusque alimentorum tanquam pendens à iure naturali, non possit villo modo minui, nec patiri, nec confutudine, nec legem municipalitatem. *Menoch. conf. 60. in 7. §. 9. & seqq. Maill. decif. 35. num. 2.* Cum nulla sit differentia inter naturales, & legitimis, circa alimenta: Idem *decif. 144. num. 10. & num. 13.* ubi etiam ampliatur in filiis vniuersualibus: & generaliter tradunt omnes DD. in *d. cap. cum haberet: Gratian. dist. 95. §. 30.*

Secundò notandum est, non solum viuente patre obligationem alendi filios illegitimos subsistere, sed etiam eo mortuo transire ad heredes: *Surd. de aliment. tit. 1. §. 1. §. 10. num. 1.* ubi, quod quicunque successores bonorum paternorum, qui titulo lucratum bona acquisiuit, teneret filios illegitimos alimenta prestare: *Ricci. collat. 1. 099. & collat. 121 a. versio. amplius secundò:* ubi refert *Franc. decif. 178.* vsque ad concurrentiam bonorum: *Giub. decif. 5. num. 44. & 45. Rot. apud Marches. in Bonon. aliment. fol. 117. p. 1.*

Tertiò presupponendum est, quod ista alimenta non sunt prestanda diuitibus secundum simplicem filij spem necessitatem, sed potius attentis & consideratis patris illegitimi diuitibus, & illius qualitate, ac dignitate: *Couart. d. §. 6. numero 10. & seqq. Gomez. ad l. 9. Tauri, numero 40.* ubi dicit de hoc esse aptum textum in *d. cap. cum haberet: ibi, Secundum quod si suppetat facultas.* Molina de *primogen. lib. 2. cap. 1. §. 5. numero 55. versio.* sed verius est, ubi dicit non consentire auctoritati Canonice, si filio Nobili id solum prætulerit, quo natura conteget est; sed etiam personarum conditionem & qualitatem esse attendendam: *Gratian. dist. 95. §. 6. numero 19.* ubi dicit attendendam esse dignitatem, & qualitatem facultatum patris, & eius cui debentur: & *capit. 112. num. 6. & multis sequen.* ubi dicit in seruari in practica: *num. 10.* ubi dicit attendendas esse etiam facultates patrimonij: & fuit per totum illud caput; & sic etiam determinauit Rota Rom. in quadam *decif. Bononien. aliment. coram Penia. tunc Gratian. d. capite 186. Lup. in tract. de alleg. conuen. 2. §. 1. numero 43. versio. contrarium tamen, qui licet existimet hoc à iudicis arbitrio pendere, non tamen ex hoc excluditur, quin iudex suum interponens arbitrium tanquam bonus vir, debeat etiam considerare statum & dignitatem personarum: ut dicit *Gratian. d. cap. 112. num. 14.**

Quandò supponendum est, quod in taxandis spem alimentis, nulla debet haberi ratio industriæ filij, sed solum inspicitur debet utrum ipse ex redditibus competentibus viuere possit: *Rot. in Bononien. aliment. §. 1. §. 1604. coram folle, numero 1. versio. que applicatur.* quæ est infecta apud *Marches. fol. 171. parte 1. Rota in recen. parte 2. decif. 114. numero 5.* ubi dicitur id maxime locum habere, quando pro parte heredium non probatur, eum qui petat alimenta, ex suo labore & industria tantum lucrari, quantum sufficiat ad seipsum & familiam alendam; & quod ad hunc effectum, non attenditur industria nec opera, propter fragilitatem humanæ naturæ, sed an habeat unde ex redditibus viuere possit: præsertim quando agitur de artificio, quod non potest arbitrari proprio exercere, sed ex aliena pendere voluntate, qualis est Doctorum, & similes professiones. Idem per Rotam *d. decif. m. 6.*

Quandò supponendum est, quod in decernendis *Santeggy quest. & resolan. Pars II.*

filio sporio alimentis, debet haberi ratio personarum, quas sparius alere tenetur, necnon sumptuum & expensarum pro disciplina, pro Medicis, & medicamentis, quæ alimentum appellatio veniunt: *l. quod non, §. verbum, Pueri, & ibi DD. ff. de verb. signif. sicut salaria Medicorum, Surd. de aliment. tit. 4. quest. 5. num. 3.* Item lecti, culentæ eum suis peccamentis: *Surd. de aliment. quest. 7. num. 1. §. 4. & seqq.* Item vestimenta, *l. legari, ff. de aliment. c. ibi leg. §. verbum, Vultum ff. de verb. signif. Gloss. in l. si quis à liberis, §. non solum ff. de lib. agnosced. Item expensæ famulæ, quando agitur de eo qui famulum habere debet ad sibi inserviendum: *Surd. tit. 4. §. 18. num. 10.* Denique omnia ad victum necessaria, de quibus per *Vaurum op. 44.**

Sextò supponendum est, quod quando testator reliquit alicui spurio legatum pro sua vice solvendum, debet fieri calculus iuxta *l. hereditatem, ff. ad leg. falcidiam: ita ut* si alimenta excedit summam à patre taxatam, habito respectu ad quantitatem annuorum lucratam per dictum testatorem filius non obstante taxatione facta per patrem; possit petere alimenta competentia filij decerni. Et ideo dum igitur de eo qui nondum attingit ætatem viginti annorum, debet fieri supputatio summæ ad quam ascenderent alimenta ad annos triginta. Unde legatum quingentorum scutorum fictum alicui mortui viginti annis, non æstimabitur iuxta *l. hereditatem: nisi* ad summam sexdecim scutorum & quadraginta solidorum singulis annis; ut in puncto fuit docsum per *Rot. decif. 395. p. 2. recen. Surd. de aliment. tit. 9. §. 11. m. 28.*

Considerandum denique est, quod iste adolescens uxorem probabiliter duxerit est, pro qua, & liberis ex illo matrimonio procreandis, alimenta præstari & taxari debent: ex Vincent de *Franch. decif. 383. numero 15.* *Surd. tit. 1. quest. 13. numero 6.* qui loquuntur etiam de natis illegitimis.

Item debet haberi ratio omnium alimentorum, vestimentorum, medicamentorum, cubilium cum suis pertinentiis, famulatu, & aliorum omnium ad humanam vitam necessariorum: iuxta *Viu. d. op. 44.* & alios Doctores superius allegatos.

Debet etiam haberi ratio ex pensam omnium in præfenti lite factarum, quæ ex patris patrimonio præstari debent: *l. si in statu, §. de inoff. testam. l. fin. C. de ord. cognit.*

Mors huius adolescenti superueniens litem hanc terminauit.

CAPVT CXLVII.

De vi & natura dictionum *Extra*, vel *Extra*, vel *Hoc amplius*, & similibus. Et quando ex illis appositis super grauamine adiecto secundæ dispositioni, censentur in grauamine comprehensa bona primæ dispositionis. Ostenditur differentia inter societatem coniugalem acquiritum & conquisitum, & donationem omnium acquisitionum faciendarum per filium patris donatarium. Quid iuris competat venditori super rebus venditis pro pretij consecu.

110 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

dorem & ad fructus, & idem ad utrumque troen-
tur, & cogi possunt? vt explicat Roa. *dist. de iur.*
i. 6. parte 3. recent.

- 10 Ad secundam questionem Respondetur, credi-
tores & legitimarios posse & debere agere contra
venum heredem, non autem contra emptorem, vel
cessionarium hereditatis, quia qui feniit fuit her-
es: nunquam debuit esse heres: & hoc procedit
etiam in locutionibus terminis, nempe quando ces-
sionarius hereditatis promissit heredem seu ar-
indemnem: à molestus cessionarius: vt determinat
Cardin. Tufch. in verbo, *hereditas, consil. 26. num. 3.*
& probatur in l. 2. C. de heredit. vel all. vendit. Tufch.
vbi sup. consil. 46. n. 4. Sed in omnem casum, cer-
tum est quod cedens tenebatur releuare, & indem-
nem seu artem emptorem hereditatis ab omni mole-
stia erga dictos creditores.
- 11 Ad tertiam questionem Respondetur, quod stan-
te promissione, quod bona erunt libera ab omni-
bus & quibuscunque oneribus hereditatis, talis
propositio sic intelligenda est, vt comprehendat
etiam immunitatem à solutione legitimarum: quia
appellatione *onerum*, comprehenduntur ea omnia
quæ de bonis detracti possunt: necitat per Petr. de
fideicom. art. 4. in fine, vbi explicat onera her-
editaria, videlicet æs alienum, & alia similia. ¶ Sed
magis in specie loquendo de donacione, in qua fa-
cta fuit mentio de hæredibus, Maynard. lib. 2. quest. 93. per tot. & maxime num. 2. versic. &
à la verité. Quod si hoc procedit vbi adit mentio
sola onerum hereditatorum, multo magis locum
habere debet, dum immunitas promissa fuit non
solum ab omnibus oneribus, sed etiam ab omni-
bus debitis, & ab omnibus subalternationibus, cum
verbis amplissimis, prout in casu isto: ¶ quia legiti-
ma habetur loco æris alieni, & tanquam æs alien-
um detractatur. Roland. consil. 39. n. 24. & 25. vol. 3.
cum similibus. In hoc negotio subsistat à sum partium
concordia.

CAPVT CXLVI.

Alimenta filio spurio debentur à patre, &
illius sue cessionibus causam lucratinam
habentibus, vsque ad concurrentiam bo-
norum: Quorum taxatio fieri debet, non
iuxta simplicem necessitatem, sed habita-
etiam ratione qualitatatis & facultatis pa-
teris: idque pro ipso filio, eiusque fami-
lia. Quid, si legatum spurio factum fuerit
pro vna vice soluendum? Alique quam-
plurima circa hæc alimenta scitu neces-
saria proponuntur.

S V M M A R I V M.

1. Spuria debentur alimenta super bonis paternis, de
iure Canonico.
2. Ius alimentorum spuris inter naturæ delictorum
minori non potest, nec patris, nec consuetudine, nec
statuto.
3. In materia alimentorum non debet fieri differen-
tia inter legitimis, & illegitimis.
4. Amplius vt procedat, etiam si ageretur de filio
omnis Menedus.
5. Non solum pater, sed etiam illius hædes & suc-

cessores tenentur alimenta præstare spuris, vs-
que ad concurrentiam bonorum patris lucratino
habitorum.

6. Alimenta spuris non ad simplicem necessitatem
restringenda sunt, sed taxanda iuxta qualita-
tem & dignitatem patris.
7. In taxanda spuris alimentis non est consideranda
indistinctio filij.
8. Industria, cuius vilis pendet ex arbitrio alter-
um, veluti in Doltor, & similibus, non est con-
siderabilis in taxatione alimentorum propter
incertitudinem.
9. Expensa pro familia, famulis, & aliis necessariis,
veluti Medici, & similibus, considerari debent
in taxatione alimentorum.
10. Si pater filio spurio legatum fecerit vna vice solu-
endum, consideranda sunt alimenta, iuxta tex-
tum in l. hereditatum, ad leg. falcid.
11. In eo qui non attingit ætatem vigesimam, conside-
rantur alimenta triginta annorum, iuxta d. l.
hereditatum.
12. Quando agitur de spuris qui uxorem probabili-
ter duxerunt, in taxatione alimentorum ha-
benda est ratio futura uxoris, & familia.
13. Debet etiam haberi ratio omnium ad uxorem
vitam necessarium.
14. Filio spurio cum patre litiganti alimenta ex pa-
terna substantia præstanda sunt.

VIA quidam Nobilis possidens Officium in
domo Regis Christianissimi decessit ab ali-
quot annis, nullis relictis legitimis liberis: sed
tantum vnicui filio suo illegitimo, nato ex muliere,
quam in domo sua per vnum annum cum dimidio
retinuit, eandemque gratulam suis operis
edidit, iuxta monasterio mulierum penitentie collo-
cauit, & aluit, ipsi singulis mensibus alimenta con-
sentit pecunia perfoluendo, etiamque partem proxi-
mam apud quendam aliam mulierem tenuit, apud
quam pepit dictum filium, in sacris fontibus per
vnum ex ipsius Patris consanguineis leuatum, &
io libro Baptismali sub patris nomine descriptum:
postea vero cura & expensis dicti patris nu-
triturum & eleuatum, successit autem apud quem-
dam patris colonum: & postea continuò paternis
impensis partim sponte, partim mandato iudicis
nutritum.

Modò dictus adolescens petit se manutene-
re quasi possessione percipiendi alimenta super bonis
paternis, iuxta dispositionem iuris Canonici in cap.
cum haberes: de eo qui duxit in matrem, quam pol. per
adult. non obstante legato quingenorum scuto-
rum sibi facto in testamento patris sub filio no-
mine: quod quidem legatum dictus adolescens re-
pudiavit tanquam minus tenet & factum sub alie-
no nomine.

Non potest dubitari, quin dicto adolescenti de-
beatur alimenta, ex his quæ in facto præsupposita
sunt, attenta potissimum dicta quasi possessione il-
la percipiendi.

Sed tota difficultas versatur circa taxationem
dictorum alimentorum, quæ licet magna ex parte
ex iudicis arbitrio dependere videatur, quia
tamen illud arbitrium debet esse à iure regula-
tum, ideo sequentia consideranda sunt, & exami-
nanda.

Primò, quod de iure alimenta debentur non so-
lum filijs naturalibus & legitimis, sed etiam illegiti-
mis & spuris, ex æquitate Canonica: per text. in
d. cap. cum haberes: per quem textum ita tenet
Coutart.

Qu. & Ref. Ciuil. Pars II. Cap. CXLVI. III

Contra. *rem. 1. tract. de matrim. part. 1. cap. 8. §. 6. num. 1. & segg.* vbi hoc ampliat, & vt ut illud alimentorum tanquam peccans ad iure naturali, non possit villo modo manui, nec pectio, nec confectione, nec legemunicipalium. *Menoch. caus. 60. n. 7. §. 8. & segg.* Maltrill. *deaf. 35. §. 1. num. 1.* & Cum nulla sit differentia inter naturales, & legitimos, circa alimentum: Idem *deaf. 144. num. 10. & mos. 18. §. vbi* etiam ampliat in filiis vniuersis: & generaliter tradunt omnes *DD. in d. cap. cum haberet: Gratian. dist. 93. §. 10.*

Secundò notandum est, non solum viuentis patre obligationem alendi filios illegitimos subsistere, fed etiam eo mortuo transire ad heredes: *Surd. de aliment. 1. 1. quæst. 1. §. 1. num. 1. vbi*, quod quicumque successores bonorum paternorum, qui timore laiciatis bona acquisierunt, tenentur filios illegitimos alimenta præstare: *Race, coll. 1. 1099. & coll. 1. 1112. versic. amplius secundo: vbi* refert *Franc. deef. 173. vbi* ad concurrentiam bonorum; *Guib. deef. 5. num. 44. & 45. Rot. apud Marchesam. in Bonon. aliment. fol. 1176. p. 1.*

Tertio præsupponendum est, quod ista alimenta non sunt præstanda dumtaxat secundum simplicem filij spem necessitatem, sed potius ætatis & consideratis patris illegitimi diuitiis, & illius qualitate, ac dignitate: *Couarr. d. §. 6. numero 10. & segg. Gomez. ad l. 9. Tauri, numero 40. vbi* dicit de hoc esse apertum textum in *d. cap. cum haberet: vbi*, *Secundum quod eis supponunt facultates.* *Molina de primogen. lib. 1. capite 1. §. 1. numero 55. versic. sed verius est*, vbi dicit non conuenire æquitati Canonica, si filio Nobili id solum præstetur, quo natura concepta est: sed etiam personarum conditionem & qualitatem esse attendendam: *Gratian. dist. 93. §. 6. numero 19. vbi* dicit attendendam esse dignitatem, & qualitatem facultatum patris, & eius cui debentur: & *capite 112. num. 6. & multis sequen. vbi* dicit ita seruari in practica: *num. 10. vbi* dicit attendendas esse etiam facultates paterni: *Idem* *deaf. 144. num. 10. & segg.* *Rot. apud Marchesam. in Bonon. aliment. fol. 1176. p. 1.*

Quarto supponendum est, quod in taxandis filij alimentis, nulla debet haberi ratio industria filij, sed solum inspicitur debet vtrum ipse ex retributis competentibus viuere possit: *Roc. in Bonon. aliment. §. Inty 1604. coram felle, numero 1. versic. qua applicatur.* quæ est inserta apud *Marchesam. fol. 1171. parte 1. Rotam receperunt. parte 2. deef. 124. numero 5. vbi* dicitur id maxime locum habere, quando pro parte hæredum non probatur, eum qui petit alimenta, ex suo labore & industria tantum lucrari, quantum sufficit ad se ipsum & familiam alendum; & quod ad hunc effectum, non attenditur industria nec opera, propter fragilitatem humane nature, sed an habeat vnde ex retributis viuere possit: *Præsertim* quando agitur de artificio, quod non potest arbitrario proprio exerceri, sed ex aliena pende voluntate, qualis est Doctoratus, & similes professiones. Idem per *Rotam d. deef. 126.*

Quibus supponendum est, quod in decernendis *Santeggy quæst. & resal. ciuil. Pars II.*

filio spatio alimentis; debet haberi ratio personarum, quas spatio alere tenetur, nec non sumptuum & expensarum pro disciplina, pro Medicis, & medicamentis, quæ alimentorum appellatione videntur: *1. quod nos, §. verbum fuisse, & ibi DD. ff. de verb. signif.* sicut salaria Medicorum, *Surd. de aliment. 1. 4. quæst. 1. num. 1.* Item lecti, calcitræ cum suis pertinentiis: *Surd. de aliment. quæst. 2. num. 1. §. 3. & segg.* Item vestimenta, *1. legati, §. de aliment. & cib. leg. 1. verbo, Distinctum* *verbo* *significat*. *Glou. in l. si quis a liberis, §. non solum ff. de lib. agnoscent. Item* expensæ famuli, quando agitur de eo qui simulium habere debet ad sibi inferendum: *Surd. 1. 4. §. 18. num. 10.* Denique omnia ad victum necessaria, de quibus per *Vinium sup. 44.*

Sexto supponendum est, quod quando testator reliquit alicui spatio legatum pro sua viue solendum, debet fieri calculus iuxta *l. hereditatem. ff. ad leg. falcidiam*: ita vt si alimenta excedant summam a patre taxatam, habito respectu ad quantitatem annuorum limitatam per dictum textum filius non obstante taxatione facta per patrem, possit petere alimenta competentia sibi decerni. Et ideo dum agitur de eo qui nondum attigit ætatem viginti annorum, debet fieri supputatio summe ad quam ascenderent alimenta ad annos triginta. Vnde legatum quingentorum scutorum factum alicui minori viginti annis, non æstimabitur iuxta *d. Lhereditationem*: nisi ad summam sexdecim scutorum & quadraginta solidorum singulis annis, vt in puncto fuit decisum per *Rot. deef. 395. p. 1. recent. Surd. de aliment. 1. 9. §. 11. n. 18.*

Considerandum denique est, quod iste adolescens uxorem probabiliter duxurus est, pro qua, & liberis ex illo matrimonio procedendis, alimenta præstari & taxari debent: ex *Vincent. de Fraoch. deef. 283. numero 15. Surd. 1. 1. quæst. 13. numero 6.* qui loquuntur etiam de natis illegitimis.

Item debet haberi ratio omnium alimentorum, vestimentorum, medicamentorum, cubilium cum suis pertinentiis, famulatu, & aliorum omnium ad humanam vitam necessarium: iuxta *Vit. d. opio. 44. & alios Doctores superius allegatos.*

Debet etiam haberi ratio expensarum omnium in præfati huc factarum, quæ ex patris patrimonio præstari debent: *1. si iussura, §. de iussu æstim. l. fin. C. de ord. iugum.*

Mores hunc adolefcenti supemeoienis licet hanc terminauit.

CAPVT CXLVII.

De vi & natura dictionum *Ultra*, vel *Extra*, vel *Hoc amplius*, & similibus. Et quando ex illis appositis super grauamine adeo secundæ dispositioni, censentur in grauamine comprehensa bona primæ dispositionis. Ostenditur differentia inter societatem coniugalem acquiritum & conquisitum, & donationem omnium acquisitionum faciendarum per filium patris donatarium. Quid iuris competat venditori super rebus venditis pro pretij consecuta

dorem & ad fructus, & idem ad utrumque teneatur, & cogi possunt: vt explicat Rota *dist. dec. i. o. 6. par. 3. recen.*

19 Ad secundam questionem Respondetur, creditores & legitimarios posse & debere agere contra verum heredem, non autem contra emprom, vel cessionarium hereditatis: quia qui semel fuit haeres nunquam desinit esse haeres: & hoc procedit etiam in foriptionis terminis, nempe quando cessionarius hereditatis promissit heredem seruare indemnem à molestiis creditorum; vt determinat Cardm. Tufch. in *verbo hereditas, consil. 16. num. 3. & probatur in l. 1. c. de heredi. vel alt. vendit. Tufch. ubi sup. consil. 46. n. 4.* Sed in omnem casum, certum est quod cedens tenebitur releuare, & indemnem seruare emprom hereditatis ab omni molestia erga dictos creditores.

21 Ad tertiam questionem Respondetur, quod stante promissione, quod bona erunt libera ab omnibus & quibuscunque oneribus hereditariis, talis promissio sic intelligenda est, vt comprehendat etiam immunitatem à solutione legitimarum: quia appellatione *merum*, comprehenduntur ea omnia quae de bonis detrahi possunt: ex notis per Petegri. *de fideicom. art. 4. in prae.* ubi explicat onera hereditaria, videlicet res alienum, & alia similia, & sed magis in specie loquendo de donauione, in qua facta fuit mentio *de iure hereditatis*, Maynard. *lib. 2. quaest. 93. per tot. & maxime nou. 1. versic. & à la verité.* Quod si hoc procedit ubi adest mentio sola onerum hereditationum, multo magis locum habere debet, dum immunitas promissa fuit non solum ab omnibus oneribus, sed etiam ab omnibus debitis, & ab omniibus substitutionibus, cum

verbis amplissimis, prout in casu isto: & quia legitimus habet loco & iis alieni, & tanquam res alienum detrahitur: Roland. *consil. 39. n. 24. & 35. vol. 3. cum similibus.* In hoc negotio subsistentia sunt parum concordia.

CAPVT CXLVI.

Alimenta filio spurio debentur à patre, & illius sue cessoribus causam lucratiuam habentibus, vsque ad concurrentiam bonorum: Quorum taxatio fieri debet, non iuxta simplicem necessitatem, sed habita etiam ratione qualitatis & facultatis patris: idque pro ipso filio, eiusque familia. Quid, si legatum spurio factum fuerit pro vna vice soluendum? Aliaque quamplurima circa hæc alimenta scitu necessaria proponuntur.

SYMMARIVM.

1. Spurio debentur alimenta super binis paternis, de iure Canonico.
2. Iure alimentarium spurio iure natura debitorum minus non potest, nec paillo, nec consuetudine, nec statu.
3. In materia alimentorum non debet fieri differentia inter legitimos, & illegitimos.
4. Amplius vt procedat, etiam si ageretur de filio vniu. Moniali.
5. Non solum pater, sed etiam filius heredes & suc-

cessores tenentur alimenta prestare spurio, vsque ad concurrentiam bonorum titulo lucrativo habitorum.

6. Alimenta spurio non ad simplicem necessitatem restringenda sunt, sed taxanda iuxta qualitatem & dignitatem patris.
7. In taxando spurij alimentis non est consideranda industria filij.
8. Industria, cuius visus pendet ex arbitrio alterius, velut in Dollere, & similibus, non est considerabilis in taxatione alimentorum propter incertitudinem.
9. Expensa pro familia, famulo, & aliis necessariis, veluti Medici, & similibus, considerari debet in taxatione alimentorum.
10. Si pater filio spurio legatum fecerit vna vice soluendum, consideranda sunt alimenta, iuxta taxatum in l. hereditatum, si ad leg. falcid.
11. In eo qui non attigit annuum vigesimo, considerantur alimenta triginta annorum, iuxta d. l. hereditatum.
12. Quando agitur de spurio qui uxorem probabiliter duxerit, est, in taxatione alimentorum habenda estimatio futura uxoris, & familia.
13. Debet etiam haberi ratio emolui ad humanam vitam necessarium.
14. Filio spurio cuius patre litiganti alimenta ex patris substantia prestanda sunt.

Vta quidam Nobilis possideos Officium in domo Regis Christianissimi decessit ab aliquot apois, oculis relictis legitimis libens; sed tantum vnico filio suo illegitimo, nato ex muliere, quam in domo sua pet vnus annum cum dimidio retinuit, eandemque grauidam sui optis effectam, in monasterio mulierum penitencium collocavit, & aluit, ipsi singulis mensibus alimenta conuectat pecuniâ persolueno, eamque patri proxima apud quamdam aliam mulierem remisit, apud quam peperit dictum filium, in facris footibus pet vnus ex ipsius Patris consanguineis leuatum, & in libro Baptismali sub paterno nomine descriptum; postea verò cura & expensis dicti patris nutritum & eleuatum; in successu autem apud quandam patris colonum; & postea continuo paternis impensis pariter sponte, pariter mandato Iudicis enutritum.

Modò dictus adolescens petit se manuteneri in quasi possessione percipiendi alimenta super bonis paternis, iuxta dispositionem iuris Canonici *in cap. cum haberet: de eo qui duxit in matrem, quam pol. per adol.* non obstante legato quingentorum scutorum sibi facto in testamento patris sub filio nomine: quod quidem legatum dictus adolescens repudiavit tanquam minus tenue & factum sub alieno nomine.

Non potest dubitari, quin dicto adolescenti debeantur alimenta, ex his quæ io facto præsupposita fuere, attenta potissimum dicta quasi possessione illa percipiendi.

Sed rota difficultas versatur circa taxationem dictorum alimentorum, quæ licet magis ex parte ex Iudicis arbitrio dependere videatur, quia tamen illud arbitrium debet esse à iure regulatum, ideo sequentia consideranda sunt, & examinanda.

Primo, quod de iure alimentum debentur non solum filijs naturalibus & legitimis, sed etiam illegitimis & spuris, ex æquitate Canonica: per text. in d. cap. cum haberet: per quem textum ita tenent

Coaratu.

Qu. & Res. Ciuil. Pars II. Cap. CXLVI. 111

Contra. *imm. 1. tract. de matron. part. 2. cap. 8. §. 6.*
mm. 1. & segg. vbi hoc ampliat. & tunc istud alimentorum tanquam pendens à iure naturali, non possit vilo modo minui, nec pacto, nec consuetudine, nec legemunicipalit Menoch. conf. 60. m. 7. §. 9.
& segg. Maltr. decif. 35. §. 1. vbi dicitur nulla sit differentia inter naturales, & legitimis, circa alimentum: Idem decif. 144. mm. 10. & mm. 18. & vbi etiam ampliat in filijs vniuersi monialis: & generaliter tradunt omnes DD. in d. cap. cum haberet: Gratian. discept. 95 §. 10.

Secundò notandum est, non solum vincente patre obligationem alendi filios illegitimos subsistere, sed etiam eo mortuo transire ad heredes: Suid. de aliment. tit. 1. quæst. 5. mm. 2. vbi, quod quicumque successit bonorum paternorum, qui titulo lucrativo bona acquisit, tenetur filiis illegitimis alimenta præstare: Ricc. de lib. 1. 1099. & collect. 212. vers. amplius secundo: vbi refert Franc. decif. 178. vsque ad concurrentiam bonorum & Giurb. decif. 5. mm. 44. & 45. Rot. apud Marchesam. in Bamon. aliment. fol. 1176. p. 1.

Tertiò præsupponendum est, quod ista alimenta non sunt præstanda dumtaxat secundum simplicem filij spuij necessitatem, sed potius artentis & consideratis patris illegitimi diuitiis, & illius qualitate, ac dignitate: Couarr. d. §. 6. numero 10. & segg. Gomez. ad l. 9. Tauri, numero 40. vbi dicit de hoc esse apertum textum in d. cap. cum haberet: ibi, Secundum quod ei suppetunt facultates. Molina de primogen. lib. 2. capite 15. numero 55. vers. sed verum est, vbi dicit non comitote aqutati Canonice, si filio Nobili id solum præstetur, quo natura contenta est; sed etiam personatum conditionem & qualitatem esse attendendam: Gratian. discept. 586. numero 39. vbi dicit attendendam esse dignitatē, & qualitatem facultatum patris, & eius cui debentur: & capite 112. mm. 6. & multis sequen. vbi dicit ita seruari in practica: & mm. 10. vbi dicit attendendas esse etiam facultates patrimonij: & fuit per totum illud caput, & sic etiam determinat Rota Rom. in quadam decif. Bononien. aliment. curam Penia. rell. Gratian. d. capite 586. Lup. in tract. de illegit. comment. 2. §. 1. numero 45. vers. contrariis tamen, qui licet existimet hoc à iudicis arbitrio pendere, non tamen ea hoc excludit, quin Index suum interponens arbitrium, tanquam bonus vir, debeat etiam considerare statum & dignitatem personarum: vt dicit Gratian. d. cap. 112. mm. 14.

Quarò supponendum est, quod in taxandis spuij alimentis, nulla debet haberi ratio indultus filij, sed solum iuspiçi debet vtrum ipse ex retributis competentibus viuere possit: Rot. in Bononien. aliment. 5. Iulij 1604. curam Iulle, numero 1. vers. qua applicantur, quæ est inserta apud Marchesam. fol. 1171. parte 1. Rota in reuocatur. parte 2. decif. 224. numero 5. vbi dicitur id maxime locum habere, quando pro parte hereditum non probatur, cum qui perit alimenta, ex suo labore & industria tantum lucrati, quantum sufficiat ad se ipsum & familiam alendam; & quod ad hanc effectum, non attenditur industria nec opera, propter fragilitatem humane nature, sed an habeat unde ea retributis viuere possit: Præsertim quando agitur de artificio, quod non potest abstruere proprio exercitio, sed ex aliena prouide voluntate, qualis est Doctoratus, & similes professiones. Idem per Rotam d. decif. n. 6.

Quorò supponendum est, quod in decernendis Sanctæ quæst. & res. ciuil. Pars II.

filio spurio alimentis, debet haberi ratio personarum, quas spuius alere tenetur, nec non sumptuum & expensarum pro disciplina, pro Medicis, & medicamentis, quæ alimentorum appellatione veniunt: l. quod vni, §. vtrumque. Pinres. & ibi DD. ff. de verb. signifi. sicut Salacia Medicorum, Suid. de aliment. tit. 4. quæst. 5. mm. 3. Item lecti, culcitæ cum suis pertinentiis: Suid. de aliment. quæst. 7. mm. 1. §. 4. & segg. Item vestimenta, l. legari, ff. de aliment. & ibi leg. l. verbo, Vltur ff. de verb. signifi. Gloss. in l. si quis à liberis. §. non solum ff. de lib. agnoscend. Item expensæ famuli, quando agunt de eo qui familiam habere debet ad libi inferendum: Suid. tit. 4. quæst. 18. mm. 10. Denique omnia ad victum necessaria, de quibus per Vltimum opm. 44.

Sextò supponendum est, quod quando testator reliquit alicui spurio legatum pro vna vice solendum, debet fieri calculus iuxta l. hereditatum. ff. ad leg. falcidiam: ita vt si alimenta cadent in summam à patre taxatam, habito respectu ad quantitatē annuorum limitatam per dictum textum, filiis non obstante taxatione facta per patrem, possit petere alimenta competentia sibi decerni. Et idem d. 11 agitur de eo qui nondum attingit ætatem viginti annorum, debet fieri supputatio summæ ad quam ascenderent alimenta ad annos triginta. Vnde legatum quingentorum scutorum factum alicui minori viginti annis, non æstimabitur iuxta d. l. hereditatum: nisi ad summam scedecim scutorum & quadraginta solidorum singulis annis: vt in puncto fuit decernit per Rot. decif. 395. p. 2. recent. Suid. de aliment. tit. 9. §. 11. n. 28.

Considerandum denique est, quod iste adolef. cens vxorem probabilius duxerit est, pro qua, & liberis ex illi matrimonio procreanda, alimenta præstari & taxari debent: ex Vincent. de Franch. decif. 283. numero 15. Suid. tit. 1. quæst. 13. numero 6. qui loquuntur etiam de natis illegitimis.

Item debet haberi ratio omnium alimentorum, vestimentorum, medicamentorum, cubilium cum suis pertinentiis, famulatu, & aliorum omnium ad humanam vitam necessariorum: iuxta Vio. d. apm. 44. & alios Doctores superius allegatos.

Debet etiam haberi ratio expensarum omnium in præstati lre factarum, quæ ex patris patrimonio præstari debent: l. si mstante, §. de inoff. testam. l. fin. C. de ord. cognat.

Moes hinc adolefcentem superueniens litem hanc terminauit.

CAPVT CXLVII.

De vi & natura ditionum *Ultra*, vel *Extra*, vel *Hoc amplius*, & similibus. Et quando ex illis appositis super grauamine adiecto secundæ dispositioni, censeantur in grauamine comprehensa bona primæ dispositionis. Ostenditur differentia inter societatem coniugalem acquiritum & conquisitum, & donationem omnium acquisitionum faciendarum per filium patris donatarium. Quid iuris competat venditori super rebus venditis pro pretij consecu.

consecutione, si nec dominium, nec specialem hypothecam sibi ceterauerit. Et de re empti ex pecunia dotali.

SUMMARIUM.

1. *Dilatio Ultra, apposta in secunda donatione, nihil addit consensui in prima, nec censetur illis adiacere aliquod gravamen.*
2. *Dilatio Ultra, operatur augmentum, non diminutionem.*
3. *Donatio perfecta non potest gravari fideicommissis sine consensu donatarij.*
4. *Dilatio Ultra, est implicita & cumulativa.*
5. *Per gravamen appositum in secunda donatione, censetur etiam facta repentina gravamina, ut in eo comprehendatur bona prima donationis, si perpetua ad primum referatur.*
6. *Legata relicta cum dilatione Ultra, ad omnes nominandas referenda.*
7. *Legata si fuerint alia alimenta durante vita, & præterea summa 100. scutorum, hoc secundum legatorem intelligitur ut valeat durante vita, ob naturam dissolutionis repentinæ.*
8. *Condicio censetur repetita in secundo legato conexa per dissolutionem Ultra.*
9. *Imò si secunda dispositio esset facta sine gravamine, censetur remanere gravamen prima, ob dissolutionem repetitam appositam in secunda.*
10. *Dilatio Enam, non restringitur, sed amplius diffinitionem, necnon verbum Omnia, quod nihil excludit.*
11. *Dilatio Extra, quid operetur, & quod sit contraria dilutioni Ultra.*
12. *Dilatio Ultra, elata ad residuum hereditatis, quid operetur.*
13. *Explicatur decisio Merlino § 48. n. 39. & 40.*
14. *Dilatio Ultra, apposta gravamina in secunda donatione, corrigi primam diffinitionem.*
15. *Finor liberorum præstat finor pia causa.*
16. *Donator potest gravare donatarium in bonis propriis, si tantumdem illi de suo reliquerit.*
17. *Donatio acquisitionum, creditores donatarij habent ius super illis.*
18. *Obligatio contracta pro Officio evocando, est causa acquisitionis illius Officii.*
19. *Quomodo differant donatio lucrorum, & donatio acquisitionum.*
20. *Donatio acquisitionum non regulatur eodem modo, quo societates inter canones iuxta super acquisitionibus.*
21. *Quomodo inter se differant acquisitiones, & conquestus ibidem.*
22. *Donatio totius utilitatis verbis amplissimis concepta, tunc gerit acquisitionis comprehendit.*
23. *Scantibus verbis clari donationis, acquisitiones factæ per filium donatarium debent esse immunes ab omnibus debitis & expensis.*
24. *Venditor nullam habet prelationem super re vendita, nisi sibi consulatur per specialem hypothecam, vel reservationem domini.*
25. *Acquisitiones factæ per filium in dubio presumuntur provenisse ex propria illius industria.*
26. *In rebus ex pecunia dotali comparatis, vix nullum haberi proprietatem suo, sed illa pertinet ad acquirentem.*

mum est, quod in donatione 8000. scutorum ultra 1000. scuta, facta in fauorem filij, & filiorum ex illo matrimonio, non fuerit quæsitum ius libeis tanquam libris, sed tanquam pariter hereditibus; quia dictio *Ultra*, non potius prædicatæ primæ donationi 1000. scutorum, factæ in fauorem filij pro se, & suis hereditibus supplantaretur traditis per Merlino decis. § 68. n. 39. & 40. sed potius contenta in prima donatione, censetur approbata & confirmata iuxta illorum tenorem: Olaf. decis. § 2. n. 15. Gratian. dispert. 116. n. 29.

Imò dictio *Ultra*, est potius excludiva, quàm inclusiva: Mant. dec. 4. n. 17. Sanfelix decis. 203. n. 7. & potius debet operari augmentum quam diminutionem, ut in dicta decisio. Maxime cum agatur de materia odiosa: Cavalieri. decis. § 81. n. 5. 6. 7. & potius per modum cumulationis quàm dispositionis, cumque facta fuerit in fauorem filij, non debet in eius odium retorqueri.

Et idem donatio perfecta non potest gravari fideicommissis, sine expresse consensu donatarij: Bell. conf. 205. n. 10. Rot. parte 2. recent. dec. 463. n. 1.

Quæ dubio, licet primo intur latius vigentia videantur, ex sequentibus omnino resoluta esse constabit.

Siquidem dubitatur non potest, quin dictio *Ultra*, adiecta alicui dispositioni, sit implicita & inclusiva tam primæ, quàm secundæ relicti, & sic tam donationis 8000. quàm 1000. scutorum: ex Gratian. dispert. forens. sup. 116. vbi num. 29. loquitur nominatum de donatione inter vivos: Butat. decis. 799. n. 1. Rot. decis. 62. n. 23. parte 6. recent. adeo ut vigore præfatæ dissolutionis *Ultra*, pater donator in hoc secundo instrumento non solum 8000. sed etiam 1000. scuta donasse videatur: Mant. lib. 5. tit. 3. num. 32. & donatio 1000. scutorum eodem iure tegatur, quo donatio octo millium: Gratian. dispert. forens. 679. n. 47. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 15. Vnde fuit in Curia Parlamenti iudicatum, quod si quis se obligaret ad certam summam, *Quod autem debet*, ex eo fuit interrupta præscriptio, quæ contra alia debita antiquiora opponi potuisset § vt testatur Clandius Henricus in sua resolutione arrestorum lib. 4. c. 6. § 100.

Itaque ut omnis tollatur difficultas aduertendum est, hic agendum esse de repetitione gravaminis, duplici respectu: *Primo*, respectu primæ donationis, quæ simpliciter & sine gravamine facta fuit. *Secundo*, respectu secundæ donationis factæ per dissolutionem *Ultra*, comprehendentem summam donationem, adiecto gravamine in fauorem filiorum donatarij. Et hoc supposito concludendum est, haberi debere respectum ad gravamen, qualitates, & conditiones appositæ in hac secunda donatione; ita ut sufficiant utramque summam in prima & secunda donatione contentam: vt bene probatur per textum in l. Aurelius 19. § testamentaria scriptura: § de liberat. leg. vbi testator reliquerat Tino liberationem omnium summarum quas illi debebat, quam liberationem reliquerat in testamentodeinde verò consecrasset codicillis, quibus mandauerat vt donec viveret Titius, nihil ab eo exigeretur. Quæritum fuerat, verum secunda dispositio videretur facta animo augendi legatarum liberationis? Et concludit Iusconsultus videri minuent legatarum datam in testamento. Et idem dicit in Glossa in verbo *minuent*, quod cum primum legatum esset acitè repetitum in codicillis, per verbum, *hoc amplius*, verba restrictiva appositæ in codicillis restringunt, hoc legatum, nec non etiam primum, quod erat tacitè repetitum.

ADVERSUS ea quæ per nos scripta sunt infra cap. 162. duo excipiuntur dubia: quorum pri-

repetitum in posteriori dispositione vigore illius dictiois *Ultra*.

Idem probatur in l. ult. de reb. dub. vbi dicitur, alimenta duobus inter plures manumissis relicta cum dictione, hoc amplius; referenda esse ad omnes manumissos, quamuis de illis testator nihil disposuisset.

Idem probat Castrensis. conf. 88. lib. 1. vbi ponit casum, quod testator reliquerat uxori quendam bonam quandam vitam vidualem seruare: deinde verò eidem uxori reliquit ducenta per dictionem *Item*, vel *Ultra*, vel hoc amplius: Concludit qualiteratem & conditionem ipsam in precedenti dispositione, censeri repetitum in legato sequenti, & sic uxorem non posse habere dicta ducenta, nisi durante vita.

Idem concludit Glosagnon. conf. 40. numero 8. vers. nec dicatur, lib. 1. vbi dicit, quod quia testator legauit ad eorum tempore nuptiarum soluendam, ultra scuta mille, filix suæ; dicta mille scuta non debebant nisi sub conditione nuptiarum, propter illam dictionem *Ultra*, quæ est inclusiua & implicatiua; omnia æqualeiter determinans: Et simile habetur apud Eundem. respo. 84. num. 1. 8. in fine vers. secundum.

Imò quod plura est, si in prima dispositione adiectum fuisset grauamen, secunda verò fuisset facta sine graamine, attendenda esset secunda: vt per Mantice de comest. lib. 1. c. 1. n. 1. n. 38.

Et cum clausula apponitur in dicta secunda donatione, fuerit facta cum dictionibus vniuersalibus sæpius repetitis, tam ad primam quam ad secundam summam relatis, nulla spectare videtur dubitatio, cum dictio illa, *Omnia*, vel *Omnes*, nihil potius excludat, & vtramque donationem comprehendat: d. l. *Inuolunt*, & *Legatariorum* in princ. ff. de legat. 3. cum aliis vulgatis.

Quod euidentius apparet ex generalitate verborum, & continuatione orationis in illo articulo donationis factæ filio, & liberis, de summa 8000. scuto tamen, ultra etiam mille aureos anteà donatos: adeo vt illa gemitio verborum, *entre autres*, euidenter offendat eodem contextu, & eodem fauore, vtramque summam fauore liberorum fuisse donatam, cum dictio illa *etiam*, sit ampliatrix & augmentatiua; & repetitiua omnium contentorum in illa oratione, & dispositione: Barbof. de dictionib. cap. 11. n. 1. num. 5. Et per hanc clausulam, cessat quoque illa obiectio dispositionis cumulatiuæ desumpta ex Gratiano. d. discept. 116. cum dictio *Etiam*, non cumulet, nec restringat dispositionem, sed illam omnino amplifcet: ex notatis per Seraph. decif. 1384. num. 5.

Quibus ita suppositis, clara resultat responsio ad doctrinam in contrarium allegatam. In primis enim fieri non potest fundamentum in decif. 380. Samselery. n. 4. qui loquitur in aliis terminis omnino diuersis: non enim agit de dictione *Ultra*, sed de dictione *Extra*, quæ ex diametro aduersatur dictioni *Ultra*, & sic est excludiua: vt notat Barbof. de dictionib. c. 121. n. 1. & probatur ex l. 3. quam allegat, si quod extra heredem, & ibi Gloss. in verb. si quis extra, ff. ad exhibend. vbi Glossa æquiparat dictionem *Extra*, cum dictione *Præter*, quæ etiam excludiua & separatiua denotat: vt per Barbof. d. c. 121. n. 4. & l. si res mobilis 10. ff. de rei vindicac. vbi loquitur de dictione *Extra*.

Manticeus d. decif. 4. n. 17. loquitur de dictione *Ultra*, coniuncta cum verbo *reliqui* heredatarij, & ideo versatur in isdem terminis in quibus Samselery quæst. & resol. ciuil. Pars II.

lic. d. dec. 350. quod patet, quia allegat textum in l. si ita legatum 6. ff. de leg. 1. vbi textus loquitur de dictione *Præter*, quæ potius est exclusiua: ex notatis per Barbof. de dictionib. cap. 279. num. 5. Nisi tamen aliquando ponatur pro dictione *Ultra*, quia tunc non prinit, sed ponit: leg. Sui, §. uxori, ff. de annuat legat.

Merlin. dec. 568. n. 19. & 40. dicit dictionem *Ultra*, esse inclusiua & implicatiua; & solum illud idem comprehendere quod fuerat in prima donatione comprehensum: quod nos non negamus; imò verum esse faremur: sed dicimus, quod ex eo quod noua qualitas, seu nouum pactum fuit in secunda donatione contentum cum repetitione primæ per dictionem *Ultra*, fauor filiorum donatarij, in hac secunda donatione consideratus, debet referri ad vtramque donationem, propter naturam dictæ dictionis *Ultra*, quæ facit vt vtriusque filiorum consideratus in secunda donatione, ad vtramque summam referri debeat.

Thomasius decif. 50. num. 298. & 299. solum hoc dicit, quod dictio *Ultra*, indicat voluntatem augendi, & allegat d. l. Aurelium 18. §. testamentaria: & ibi Gloss. in verbo, voluntatem, Digest. de liberatione legat. vbi, dictio *Ultra* adiecta in secunda dispositione corrigi primam; & attenditur omnia adiectum in secunda dispositione, non autem in prima; & ideo potius fuisse intentioni liberorum, vt attendi debeat onus & pactum secunde donationis adiectum.

Neque substat quod opponitur, hic agi de grauamine dicti donatarij: cum agatur potius de fauore liberorum ipsius, quorum causa præuolat causæ patris: vt per Fontanel. de pact. sup. claus. 6. gloss. 3. p. 5. n. 36. fol. 358.

Nec etiam nocet quod dicitur, non posse apponi onus post perfectum donationem. Quia hoc verum est, nisi donator filio multò maiorem summam donasset; certum enim est onus imponi posse bonis donatis, quando pater maiorem summam donatio reliquit, ex eodem grauamen in iunctum: Castill. lib. 3. contrarium. cap. 10. numer. 46. Dist. in quæstionib. ciuilib. quæstion. 50. num. 38. versic. Et donator.

Præterea clarum est, quod grauamen in iunctum filio præiudicat, cum ipse fuerit præsens, consentiens, & stipulationem interponens in eodem instrumento: Rot. decif. 463. n. 1. p. 2. recitat. Modern. Auen. ibidem, n. 39.

Et ex his euacuatur creditur primum dubium. Secundum dubium quod proponitur, consistit in eo quod quamuis acquisita fuerint ex pacto matrimoniali acquisiti liberta donatarij; tamen creditores habent ius petendi satisfactionem sui crediti super illis acquisitiua, cum non possint acquiriti liberta donatarij, nisi deducto ære alieno, quod est causa talis acquisitionis: Tiraquell. de retract. consanguinitat. §. 15. gloss. 1. numero 3. Quia qui vult habere commodum acquisitionis, debet sentire dampnum: leg. qui sentit, ff. de regul. iur.

Præsertim cum obligatio contracta pro officio Grassatarius per donatarium sit causa acquisitionis talium acquiritum, & cedat in augmentum rei familiaris: Cancet. lib. 1. cap. 5. de fideiussor. num. 65.

Eodem modo, non debet haberi ratio acquisitionis, quæ prouenerant ex pecuniis dotibus uxoris donatarij, quæ per rationem prædictam in prima deduci debere videntur.

K. 3 Simi

114 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Similiter, quæ donatarius recepit ex hereditate paterna, non videntur comprehendi in acquisitionibus: ex Cancr. *loc. cit.* num. 66.

- 19 Pro cniis dubij resolutione quædam in primis supponenda sunt. *Primò*, magnam esse differentiam inter conventionem de latus factam in fauorem aliquos, & de acquisitionibus, quia verum est, lucrum non intelligi nisi deducto ære alieno: quod tamen non ita simpliciter procedit, sed tantum locum habet quando debitum contractum est circa questum, & negotiorum de quo agitur, vnde debita quæ non sunt contracta ratione societatis coniugalis, non debent deduci ex acquisitionibus: *l. sed nec ære alienum* 12. *l. faciam qui in eo* 61. §. *t. ff. pro soc.* quia non agitur de societate omnium bonorum, sed de promissione & donatione quædam tantum: *Mo quec. de iust. bon. lib. 2. caput. 12. numero 11. & 12.*

- 20 Secundò supponendum est, magnam esse differentiam inter societatem acquisitionum & conquestum, inter coniuges initam; & simplicem promissionem & donationem acquisitionum: propriè enim acquisitiones dicuntur ea quæ artifices, mercatores, aut similes personæ ex sua industria acquirunt: conquestus verò, quæ ex mutua vtriusque coniugis industria; vt notat Mornac. in *l. quæstus* 8. *verfic. qui ex opera, ff. pro socia.* Et in istis verum est, fieri debere compensationem lucri & damni, dummodò tale damnum sit, quod eueniat causa admixtionis maritalis circa acquisitiones factas: nam si aliunde proveniant debita, non ideo diminuitur quantitas acquisitionum: vt per Cancr. in *loc. cit.* dubio allegat n. 63. & probatur in *d. leg. faciam qui in eo* 61. §. *t. ff. pro soc.*

- 21 Sed non versamur non quidem in communicatione acquisitionum, sed in simplici illorum donatione facta fauore liberorum verbis amplissimis, ita vt in ea omnes acquisitiones comprehendantur propter generalitatem verborum, *Tunc les proffit, acquisit & conquestus, qui ledit filz, pourra faire à l'auteur, en quelle façon & maniere que ce soit, aut proffit dudit filz, & des enfans qui serviront dudit mariage* & sic non solum acquisitiones omnes, sed etiam emolumenta omnia & vtilitates omnes (quæ emolumenta comprehendunt, ex notatis per Barbos. *de appellat. verb. cap. 37.*) sub generali verborum conceptione liberis donatæ reperiuntur: quo casu, omnis donationis species in donatione comprehenditur: ex Menoch. *consil. 1089. n. 25. Surd. consil. 113. num. 73.*

- 22 Debenque acquisitiones illæ esse liberæ & immunes, non solum ab alimentis & expensis rei familiaris dicti filij donatarii, & aliis quibuscumque, ad quas ipse nec directè nec indirectè teneri poterat, imò ad ipsum plene integrè & totaliter liberæ, immunes, & exemptæ pertinebant, vt expressè conuenitum fuit in dicto contractu inenimoni: adeo vt inuicis fuerat sic dispositio, imò contraria verbis & intentioni contrahentium, si prætendatur expensas & debita de dictis acquisitionibus deduci debere.

- His ita suppositis, euident redditur responso ad prædicta dubia. *Primò* quidem, quia non est loca detractioni æris alieni ita vt pacto expresso in 23 contrarium in dicto contractu matrimonij præsumatur, quia hic non agitur de simplici donatione lucris, sed de generali acquisitionum & vtilitatum omnium, *de tunc proffit, donatione.* *Tertiò*, quod obligatio contracta pro officio Ecclesiastici, non est causa proxima acquisitionis, sed remota; & cum

pro pretio dicti officij nulla adfit hypotheca specialis, nec reservatio domini, venditor officij nullam habere potest specialem hypothecam super dicto officio, multoque minus prælationem aduersus liberos donatarii, antea ores creditores, cum in dicto contractu habita fuerit fides de pretio, neque reservatum sit dominium in fauorem dicti venditoris: iuxta notata per Vincent. de Franch. *de off. 306. l. i.* in aliquibus Gallie Tribunalibus concedatur venditori anterioritas super pretio in venditæ, etiam si de illo habita fuerit fides, & etiam si nulla facta fuerit domini reservatio, vel specialis hypotheca, vt testatur Claudius des Henrys in *sua revoc. l. i. ne ardeat lib. 4. §. 6. q. 107.*

Cum igitur acquisitiones factæ fuerint per filium donatarium ex propria industria, pro ut iure præsumitur, iuxta Cynac. *controuers. 9. l. 1. num. 2.* & cum non agatur de simplici promissione lucrum, nec de societate inita inter coniuges, cuius natura est, vt res aliquem casu societatis contractum in primis detrahat: sed de generali acquisitionem & vtilitatum donatione, verbis generalibus facta in fauorem liberorum; sequatur, omnes acquisitiones & vtilitates pertinere ad liberos, nec super illis creditorem pro pretio officij agere posse, qui præfatus fuit, & consensit huiusmodi generali vtilitati & acquisitionum donationi, factæ in fauorem liberorum dicti donatarii.

Quod autem atinet ad acquisitiones quæ dicuntur factæ ex pecuniis domibus vxoris, nullum inde dectum potest argumentum aduersus liberos, quia acquisitionem ex pecunia aliena, pertinet ad acquirentem: *l. si parum; Cod. de omni. res. vtriusque indistincte, l. si ex ea, C. de res. vindicat. l. 1. C. si quis alit. vel fili; l. si maritus, C. de distract. pign.* Agere itaque possunt vxor contra bona mariti, sed non prætendere proprietatem officij, aut lucrum ex eo provenientium, seu acquisitionem ex pecuniis domibus *l. i. ex ea, C. de iure dot.* Neque in talibus acquisitionibus vxor portionem aliquam habet, cum societas non fuerit cum ea contracta, quo casu haberet medietatem lucrum, & deductis expensis, idque ex natura societatis: *l. amant ex alienum, ff. pro socio*; sed agitur de donatione facta liberis, itaque vxor nihil prætendere possit, sed bona donata pertineant ad liberos nulla societatis ratione æris alieni, stant conventionem expressa quod acquisitiones donatæ ab omni ære alieno elisent & immunes. Et secundum hæc iure iudicatum per Rotam Auenionensem hoc anno 1617. & mense Februarij in causa domini Chardon.

CAPVT CXLVIII.

Patrum appositum in concessione emphyteutica, quod emphyteuta teneatur omnes oliuas in prædio concessio. natus dessete ad molendinum olearium Domini esse reale, & ex eo omnes possesores prædicti emphyteutici cogi posse, ad detrahendum omnes oliuas in dicto molendino: & Dominum esse manutendendum in quasi possessione cogendi: ad quicquid omnes in consequentiam dictæ concessionis censeri factos iure scripturæ, & non iure familiaritatis.

SVMMARIVM.

1. *Nulla omnia in generalit. emphyteutice appofua sunt pars contrailum, & ab eo feptari non poffunt.*
2. *Conceffiones omnes emphyteutice, vel feudales, dependunt a prima; & iuxta illam regulantur.*
3. *Promiffio feruitutis perfonalem altitatem producit, fed illius traditio ad actionem redit, nempe Confefforiam, vel Negatoriam.*
4. *Altus ex quibus dignofcitur factum iure feruitutis, & quando iure faciliatur.*
5. *In dubio pactum potius prefumitur reale, quam perfonale.*
6. *Conceffio fella refellitur certa & determinata rei, vel rei, & non perfonalis.*
7. *Pacta qua imponunt obligationem aliquid faciendi, excludunt ius facultatum.*
8. *Omnia pacta eiusdem contrailum confentur correfpicientia.*
9. *Primus cogendi ad detrahendas olivas compenfit munitio exiftens in poffeffione.*
10. *De tota materia molendini hancur: Remiffio.*

CVM omnia pradia in certo territorio fuiffent data in emphyteufim variis particulibus ea lege, vt teneantur omnes olivas in dictis pradiis olivetas detraci facere in molendino concedentis: & pactum illud dicitur pars contrailus, & ab eo feptari non potefi, ficut & cetera omnia pacta contrailus emphyteutici ad dictum & ita debet feruari, ac fi naturale effet eiusdem contrailus: Valfc. *de iure emphyteut. quafi. 4. numero 3. & 8.*

Vnde negari non potefi quin pactum illud fit reale, & tranfitorium ad quocumque rei emphyteutice poffeffores, quia in omni conceffione emphyteutica, vel feudali, intelligitur renovatus tenor primæ inftitutæ, vel conceffionis: cum fequeat conceffiones nihil novi inducant, fed fine occafione primæ, idcirco ex prima robet, interpretationem, & qualitates omnes affumant: vt per Rolent. *de feud. cap. 6. cunctis 69. n. 4. & in d. c. 1. au lura C.*

Item quia magna eft differentia inter promiffionem feruitutis, & tealem ipfius constitutionem; fola fiquidem promiffio regulariter actionem tantum perfonalem parit: at fi effectualiter fubfecuta fuerit quafi traditio feruitutis, tunc quafi poffeffori datur actio realis Confefforia, vel Negatoria, tamquam pro iure reali: vt bene explicat Gomez. *lib. 2. var. refol. cap. 1. §. de feruit. num. 22. & 24. in fine.*

At in cafu propofito, fubfecuta fuit quafi traditio per alios poffefforios, factos ab omnibus dictis particulibus, defecentibus olivas fuas ad dictum molendinum: Ergo &c.

Rurfius id maxime precorde, quia dicti actus poffefforios fuerant facti iure feruitutis, & non iure familiaritatis: ex theoria hanc in l. 1. §. hoc interdicto, numero 9. *Digeft. de itin. altitque priuatis*: ubi vult, quod quando faciens aliquem actum, potuit habere aliquam caufam credendi fibi competere ius feruitutis, tunc quicquid actum eft, cenfetur factum iure feruitutis: vt etiam tradit Rufo. *conf. 19. num. 6. vol. 1. Caffenz. conf. 243. n. 1. vol. 2. Menoch. remed. 5. reuocand. poffeff. num. 28. & feqq.* atqui auctor, cuius auctoritas habebat eandem ti-

tulum dictæ conceffionis emphyteuticæ, præbentem iuftam caufam non folum credendi, fed etiam exercendi dictam detractionem olivæ iure feruitutis; ergo per illos actus rectè dicitur conftitutus in quali poffeffione dictæ feruitutis.

Præterea in dubio pactum omne potius reale prefumitur, quam perfonale: Cud. *Manic. de tac. & ambig. conuentum. lib. 1. tit. 7. n. 14.*

Addatur quod conceffio facta ratione certæ & determinatæ rei dicitur realis: text. et in l. *anteponit. & fequent. l. L. Enim, & ibid. Gloff. in verbo, ubi dicitur: ff. de feruit. rufi. prad. in l. 1. §. Cod. de feruit. & aqua, loan. Faber in §. *aquæ, num. 4. & 5. Inftitum. de actum.* at feruitus illa de qua agimus, habet duo extrema, realia prædij fcilicet feruitutis, & prædium dominans, cuius intuitu confluta fuit: ergo &c.*

Et verba contrailus emphyteutici clarè offendunt, promiffionem aliò non molendi fuiffe factam iure feruitutis; vt patet ex illis verbis, *fera seu mondere & defaire les olives prouenant de la dite terre, & porter au moulin dudit Seigneur, & fuit audis lien, & payer les droits de monnerage que fera accorder*: quæ verba, *fera seu*, clarè exprimit feruitutem: quia oon fonant in factum, fed in ius: idcirco per illa verba dicitur conftituta feruitus realis & prædialis ab vtraque parte, quia fuerunt appofita refpectu certæ & determinatæ fundi: vt per tradita in d. l. *can. fundo 36. & leg. Lucius, ff. de feruit. rufi. prad.* Præftim quia in dicta conceffione emphyteutica fuit habitus refpectus ad vtilitatem certæ prædij dominantis; tamquam ad caufam finalem illius conceffionis: & cum de iure omnia pacta appofita in eodem contrailu, cenfeantur correfpicientia, & fi vnum factum contemplatione alterius; & fi vnum celfat, extinguitur & aliud: vt copiofe traditur per Sord. *conf. 457. num. 21. & fequent.* Ergo promiffio aliò non molendi, eft correfpiciens ad folutionem iuris molituræ, & fic ad vtilitatem prædij dominantis.

Denique ftantibus præmiſſis, maxime quia fupponitur probatum per teftes, dictum Actorem, & eius Authores eſſe in ea quali poffeffione, vt omnes olim in dictis agris & vindariis nafcentes defecantur ad folum molendinum, confequens eſt vt ipſi dari debeat mandatum de manutenendo, quod pro iſtis iuribus incorporalibus concedi debet: vt per Matih. de Afflic. *decif. 395. per tot. Gomez. ad l. Tauri 45. num. 170. & num. 191. loan. Fab. in §. reuocande, Inftitum de interd. numero 25. & 16. & in indigindio in iure detrahendi, quod alij ius maciando vocat, dari interdum in poffeffori, tradit Bocan. in *trati. ius poffefforis, cap. 2. num. 81. & cap. 8. num. 10.* Et hinc pendente quali poffeffore fimilium iurium manutenendas fit, tradit Vinc. de Franch. *decif. 138. in fine.**

Et fecundum hæc fuit iudicatum in fauorem Domini, per plures ferentias conformes, multius reclamantibus prædiorum poffefforibus.

De Molendino banuario, *Ord. conf. 1. n. 10. & 31. num. 24. & 190. Theſaur. decif. 16. Caprol. de feruitutib. in de furno, c. 10. Chalfan. in *conſuetudin. rubr. 1. §. 2. num. 14. Roland. conf. 22. num. 23. conf. 91. num. 43. vol. 2. conf. 52. num. 35. conf. 80. numero 38. & conf. 91. vol. 3. Clauſ. f. fundum, quæſt. 30. Boët. decif. 125. & 304. num. 7. Rolent. cap. 3. concluf. 25. num. 3. & in *gloſſ. Tuentacinq. lib. 1. reſol. 1. de feruitut. Gaudio decif. 198. Tulci. lu. P. conſilij 37. Menoch. conf. 101. num. 61. vol. 3. Et de tempore im-***

memoriali facobinus in verbo, & cum molendinis, num. 4. Ripa in l. quo minus, n. 131. ff. de fluminib. Balb. de praescript. 4. part. 5. part. 5. n. 1. & 2. Stante temporis diuturnitate, non est necesse probare titulum verum, vel potantium; sed sufficit quod probetur aliquid adfuisse, propter quod faciens talem actum potuerit moveri ad credendum sibi competere talem senitorem; tuos praesumitur factum iure servituti, & non iure familiaritatis: Bart. in l. 1. §. hoc interdicit, num. 9. ff. de iure aliquo priuato: quem sequitur Ruin. conf. 191. n. 6. vol. 1. Menoch. remed. 5. setimen. num. 18. Castelf. conf. 143. n. 1. vol. 2.

CAPVT CXLIX.

De praecepto facto per Testatorem filiis iunioribus, de cohabitando cum duobus fratribus arare maioribus: ita quod si non habitauerint, possint ad voluntatem & beneplacitum fratrum maiorum priuari legaro sibi facto, cum prohibitione recursus ad Superiorem: Quod, ea non obstante, possint iuniores ex iusta causa recurrere ad Superiores, vt non teneantur habitare cum fratribus, veluti propter seuitiam, odia, vel rixas, & quod eo casu non incurrant poenam priuationis.

SYMMARIVM.

1. Dispositio censetur facta in fauorem illorum, quibus ex ipsa commodum resultat.
2. Alimenta alicui relicta quando cum herede morabitur, auant etiam post mortem heredu.
3. Clausula ad beneplacitum, imperat arbitrium boni viri.
4. Si tamen dispositio concepta fuerit verbis amplissimis, significat voluntatem absolutam.
5. Libera facultas alicui concessa debet intelligi dimmodo bona fides interueniat.
6. Testator postquam alicui committit secretum suae dispositionis.
7. Sed quomodo ista regula intelligi debeat ad interpretationem leg. Theopompus 14. ff. de dot. preleg.
8. Superior non tenetur ad vim suam seruare voluntatem Testatoris, sed potest illam temperare, & ad aequitatem reducere.
9. filij non possunt praeceptum per testatorem compelli ad semper habitandum cum fratribus; sed Index potest illis eximere, si iusta causa.
10. Nemo priuandus est commodo legari factis sub conditione habitandi, si orta fuerit inimicitia cum eo, cum quo debet habitare.
11. Praecepta irrationabilia testatorum non sunt attendenda.
12. Si Testator prohiberet filijs recursus ad Principem, praecipuum nullum est.
13. Testator non potest facere quin Index adeatur pro sui testamenti interpretatione.
14. Index potest ex causa recedere a voluntate Testatoris.
15. Prohiberi alicui molestare, non impeditur re-

currere ad Indicem ex iusta causa, maxime si adfuit culpa aduersarij.

16. Priuationis poena non incurritur, quando qui contrahens in casibus a iure permittit.
17. Recurrens pro obtinenda iustitia non dicitur contrahere voluntatem testatoris.

TESTATOR, relicto uxori usufructu, duos filios primogenitos heredes vniuersales instituit in proprietate, nec non etiam in usufructu post mortem, vel secundas nuptias uxoris suae: quem usufructum dictis duobus primogenitis reliquit cum ordine viuendi in communione cum aliis ipsorum fratribus, & expendendi pro communi vltimo omnium, relictis dictis primogenitis praerogatiua & gubernatione rerum omnium dimmodo iuniores communicet etiam ipsi omnes fructus suae legitimae, & non alius.

Et quia experientia docet, fratres aliquando quiete non viuere in communione, ideo dictus Testator ordinem & praecipit, quod dicti duo primogeniti coniunctim & non in solidum, ad eorum beneplacitum, talem fratrem quiete non viuentem possint dimittere & dowo, relictis illi legitimis portione, praestito iuramento quod ipsi legitima de causa secundum intentionem testatoris sibi ore tenus explicatam, non velint quod ipse viuat in communi; ita quod talis frater dimissus non possit inquirere iudicialiter, aut extrajudicialiter de causa talis dimissionis.

Volendo tamen, quod talis frater dimissus possit redire ad compositionem iuxta arbitrium praedictorum, & postea iterum dimittere, modo & forma, quibus supra, torques quod dictis duobus primogenitis expediens videbitur & opportunum.

Et si aliquis ex dictis iunioribus, dictam facultatem a Patre datam, in iudicio, vel extra iudicium in controversiam reuocaret, vel etiam dimissionem a dictis fratribus primogenitis factam, eam quocumque Superiore, etiam per vicinam citationem impugnaret, voluit illam ex nunc, omni testamento, & substitutionis in eo contentae commodo priuatum esse, & sola legitima contentum.

Et talis testamenti formula non parua oritur difficultas, vtrum videlicet licitum sit dictis fratribus haeredibus iunioribus ad libitum dimittere, & reuocare cum causa, & sine causa. Et casu quo seniores non bona fide procederent in tali dimissionem, vel admissionem, vtrum licitum sit dictis fratribus iunioribus recurrere ad Superiores, vt sibi aduersus talem iniustam dimissionem proindeatur.

Pro quorum difficultatum resolutione supponendum in primis est, secundum mentem & verba testatoris, formam illam communiter viuendi demandatam esse a Testatore, ad commodum praecipue & vtilitatem huiusmodi natu iuniorum: 1. Primum quia in dicto dispositio facta censetur in fauorem illius, cui ex ipsa commodum resultat: l. 1. C. de commun. de legat. 1. vbi, si alicui alimenta & veltitatem legatum sit quando cum herede moratus esset, dispositio censetur facta fauore alimentarij; nec mortuo illo, cum quo morari debuerat, extinguitur legatum: Dec. conf. 60. l. n. 7. & 8. In casu autem proposito, communitio illa respicit solum commodum iuniorum, qui solos legitime suae fructus communicant, cum tamen seniores fructus totius hereditatis in communio reponere teneantur.

Secundo

Secundo, quia testator hoc clare expressit, dum dixit quod vultus suus pertinet ad primogenitos cum omne viuendi in communi cum aliis fratribus, recitanda praesentia & gubernatione, & cum onere facienda inuentarium, ita illa determinatio respiciens plura determinabilia, aequaliter illa determinat: iuxta l. tam hoc iure, ff. de vulg. & pupil. subit. & licet omnis inuentarij, ita & omnis contribuendi fructus hereditarios respiciat omnes primogenitorum; & fauorem, ac utilitatem secundogenitorum.

Supponendum est secundo, quod licet verba dicti testamenti relata ad beneficium dictorum primogenitorum, videantur importare arbitrium boni viri, ut re iunctio non possint expelli à domo, nisi in casibus in quibus bonus vir ita arbitratetur; Menoch. de arbit. lib. 1. qu. 8. numero 10. Maer. de claus. part. 2. claus. 1. numero 1. Surd. consil. 524. numero 9.

Tamen verius est, dispositionem ad liberam voluntatem primogenitorum esse collatam, cum Testator ipse faciliorem dedit, etiam sine causa nec iudicialiter, nec extrajudicialiter probanda, sed solo haeredum iuramento remissa, dimitti posse: ex traditis per Gabricellum consil. 143. numero 10. volum. 1.

Nihilominus tamen licet dimissio statum iuniorum liberarum haeredum voluntati commissit sic, hoc intelligitur dummodo bona fides seniorum interueniat; cum ita intelligi debeat libera voluntas alioqui per testatorem collata: l. hereditas 60. §. Lucius, ubi, plene quidem, sed quatenus vires ex fide agenda esset, mandasse: & tradit Bart. 1. Latio herede, mun. 1. §. veris, sed si pariter, ff. de alimentis. & ebar. legat.

Neque obstat, si dicatur illud non procedere, quando Testator suae dispositionis secretum haeredi commissit, quia tunc si credendum est; iuxta leg. Testamenti 14. §. de dot. prelegat.

Quia illa non ita generaliter intelligenda est prout allegatur, quia multi credunt illam scire, & tamen ignorant, ut dicebat Bart. in princip. & propterea dicta lex procedit fauore dotorum, & quia declaratio, de qua in illa lege, conformis erat menti Testatoris, quae eliciebatur ex ipsa dispositione, neque commissus fuerat in casu illius legis dispositio, sed dumtaxat data facultas dorem arbitrandi, ut ex placet Cynici. contrarius, 444. à non. §. c. usque ad §. 4. & copiosius Alciat. in reperit. l. 1. §. ad eam, n. 15. & 16. vol. 6. Reperit.

At in casu proposito, non potuit Testator dicere haeredibus causam electionis, vel admissionis ad domum, statum iuniorum, quae nondum nata erat: posuit quidem Testator illis significare mentem suam circa exclusionem; sed circa causam exclusionis non potuit: ergo si sine bona fide, & fraudulenter fecit exclusionem, illa non subsistit, non obstante libera potestate expellendi haeredibus per Testatorem concessa.

Supponendum est tertio, quod quocumque voluntas Testatoris est indiffereta, Superior potest modificare, seu declarare talem voluntatem: leg. Quintus Adrianus 7. veris, nec omnes semper, ff. de auctor. legat. ubi additur ratio, quia Pater forte ignorat impedimentum superueniens personis, apud quos liberi commorari debebant: ut tradit Rot. decis. 89. numero 1. §. part. 5. recentior. ¶ Alioquin si superueniente iusta causa per testatorem ignorata, liberi cogenterant commorari cum fratribus, cum quibus orta fuisset inimicitia, aut alia

ocasio legitima recedendi, & de coarctato, possent admitti vel repelli, semel vel pluries à domo paterna, induceretur quaedam species feruitutis quae tam à legato, quam ab haeredis institutione recidenda est: per text. in l. Titio centum, §. Titio centum 2. ff. de condition. & demonstrat. Rot. de decis. 589. numero 9. Et esset dispositio contraria iuri communi, ¶ quo cauetur ne nimium priuandum esse commodo legati sub habitandi conditione relicti, si non habitauerit propter frigiditatem illius, cum quo habitare debebat, vel propter tixas, odia, & lites: Surd. de aliment. rural. 4. quæstion. 15. numero 23. & mult. sequens. Galgauer. de condition. & demonstration. part. 1. cap. 14. per tot. & dispositio in fauorem iuniorum introducta, in odium ipsorum contra testatoris intentionem retorquetur.

Quando autem Testator similia præcepta indidit, & irrationabilia facit, non incurritur poena propter inobedientiam, quia nemo facere potest contra leges in eius testamento locum habeant: Lutan. de condit. amp. §. cap. 1. n. 11. p. 2.

Supponendum est vltimo, quod quamvis Testator prohibuerit dictis filiis suscitationem, vel recitum ad Principem; talis prohibitio nullus est roboris & momenti: per d. leg. nemo potest, ff. de leg. 1. & ibi DD. adeo ut si testator prohibeat recitum ad Principem, vel ad Summum Pontificem; talis prohibitio nulla sit tamquam facta in vilipendium supremæ Potestatis, cui per dispositionem priuorum derogari non potest: Duran. de condit. amp. §. b. part. 2. cap. 1. numero 115. ¶ Et

dem ratione non potest testator facere, ut iudex qui est minister legis, & qui interdum iocetprari potest leges, & iocendum supplere, non possit adiri pro testamenti sui declaratione: Luc. de Pign. in leg. 1. col. 4. Cod. de expens. iudic. lib. 11. Simon de Pract. lib. 5. interpret. 1. dubit. 1. numero 60. fol. 4. 2.

¶ Et in aliquibus plus potest iudex quam Testator: Castrenf. consil. 131. numero 1. in fin. lib. 1. Simon. de Pract. de interpret. vltim. volum. lib. 2. interpret. 2. dub. 3. fol. 2. numero 180. fol. 2. 29. Non enim semper parendum est Testatori, maxime si post eius obitum conuegat casus aliquis, quem ipse viuens praevidere non potuisset, & in quo sic versimiliter non disposuisset: Mantie. de consuet. lib. 3. titul. 3. numero 19. & 20. Et faciunt tradita per Castrenf. in l. qui haeredi, in fine, ff. de reb. dub. ubi si quis aliquid haeredi in secreto commiserit, qui tamen non declarauit, sufficit quod haeredi suo in testamento manifestat, quia inquit non semper parendum est voluntati Testatoris: Calil. lib. 4. contrarius, cap. 9. numero 10. Fontan. decis. 546. numero 23. 24. & 25. Valque. de testatoris potestate, §. 7. per tot. Guties. de iur. lib. 1. cap. 8. numero 97.

¶ Et peritres, quando quis prohibetur alium molestare siue de iure, siue de facto, licet dicatur contrauenire per solam libelli prohibitionem iudici factam; tamen hoc intelligitur quando dolose & in malo animo fuit contrauentum, non autem bona fide & intentione: quia ad incurrendum poenam contrauentiois, requiritur dolus, à quo quælibet causæ minima & bellialis excusat: Rot. apud Verall. decis. 23. numero 7. & b. part. 1. Addit. ad Butar. decis. 89. numero 14. ubi numero 10. dicitur, quod hoc casu probatio doli debet esse liquidissima, periculum quoad adesset casus haeredum; veluti si argueretur dolus & malus animus statum primogenitorum: quia per prohibitionem molestantis, non censetur comprehensa illa, quæ causatur

ex culpa propria aduersarij: Crauet. *conf.* 83. n. 2. Addit. p. d. d. ad Buzat. *num.* 18.

16. Et propterea, quando contrahitur voluntari testatoris in casibus à iure permissis, non est locus priuationi contentæ in testamento: Peregrin. de fiduciariis *art.* 33 *num.* 6. in fin. Sued. de aliment. *titul.* 9. *quæst.* 26. *num.* 34. *versic.* ego circa principale. Addit. ad Buzat. *loco citat.* *num.* 19.

Poterant igitur dicti Domini fratres iuniores, subsistente legitima causa, recedere ad Summum Pontificem ad obtinendam licentiam agendi, non obstantibus dispositis in testamento, cum protestatione quod oia intendunt contravenire voluntati patris, quia credunt quod si pater sciuiisset causam de novo superuentientem, non ita disposuisset: 7 & idem petoet sibi licitum esse recedere pro obtinenda iustitia, abque incuria alicuius pænz, quæ protestatio illos excusabit à contrauentione: vt determinat Rot. *decis.* 193. n. 4. *parte* 6. *recomitur.* & ea ratione existimauit dictos Dominos fratres iuniores à dicta priuationis pæna fore immunes.

CAPVT CL.

De conuentione inita inter Communitatem & emptorem molendini Bannalis, quod omnes ciues & habitatores reneantur soluere ius molituræ, pro omnibus granis quæ tritabantur in illo molendino; vtrum illius vigore emptor molendini possit impedire ne exteri deferant panes ad plateam publicam vendendos, in præiudicium iuris sui. Et vtrum idem ius prohibendi ingressum panis exteri competat Dominis iurisdictionalibus, habentibus ius furnagij, vel molituræ bannalis. Dispositio loquens de frumento, vtrum extendatur ad farinam, vel ad panes. Et loquens de serico, vtrum extendatur ad sericum tinctum, vel ad opus reductum.

SUMMARIUM.

1. *Seruius molendi in certo molendino imposita toti Communitati, est realis.*
2. *Seruius molendi strictum recipit interpretationem.*
3. *Seruitutes sunt stricti iuris, & ideo strictè intelligi debent.*
4. *Vtrum frumenti appellatione contineatur farina, vel panis.*
5. *Creditor, qui potior est in frumento, potior est in farina, sed non in pane, qui non continetur appellatione frumenti.*
6. *Statutum prohibens extralitem frumenti, comprehendit etiam farinam & panes.*
7. *Intelligit, ut hoc non procedat, quando extralitem panis non fit in notabili quantitate, & annuo frandandi edictum, vel statutum.*
8. *Quamuis in statuto & edicto appellatione frumenti veniat farina, & quandoque panis, tamen in contrariis, & aliis voluntatibus, panis non continetur appellatione frumenti.*

9. *Si fuerit imposita Gabella super serico, debetur etiam de serico tincto, & ad opus conuerso.*
10. *Patrum circa tritacionem frumenti, est contrarium dispositum super pane, qui supponit tritacionem antecedentem.*
11. *Cum competat ius molituræ in molendino bannali, non potest quidquam exigere de granis quæ portantur extra territorium.*
12. *Qualitas apposta in vna parte contrarium omnino separata, non infertur in aliam partem dixerit eandem contrarium.*
13. *Barones habentes iurisdictionem, cum molendinis, & furnis bannariis, habent ius exigendi furnagium pro pane mandando per forenses præstia pradiu excolemes.*
14. *Quod locum habet in Dominio iurisdictionalibus, non autem in 93 quibus ius molituræ competit ex contrarium.*
15. *Consuetudo probari debet præciò in casu de quo agitur.*
16. *Maior est presumptio pro Dominio iurisdictionalibus, quam pro extraneo emptoribus.*
17. *Non dicitur in fraudem facere qui iure suo utitur, & non habet animum fraudandi.*

COMMUNITAS quidam veodiderat moleculum sub pænis sequentibus.

Primo, quod omnes manentes & habitatores in loco, & eius territorio, & illorum successores quicumque, tenebuntur, & erunt obligati accedere ad tillad, pro moleculis omnibus eorum bladi & granis, quæ comedentur iò loco & territorio.

Secundo, quod dictum molendinum oneratum est caoone annuo decem salmatum bladi, Domini directo soluendum.

Tertio, quod emptor tenebitur soluere laudimium, ad rationem trium pro quolibet centenatio.

Quarto, quod emptor erit immuns ab oneribus, & debitis Communitatis futuris.

Quinto, quod si caoone sit maior decem salmatum, Communitas soluet emptori summam conuentum iò instrumeto.

Sexto, quod emptor soluet pretium dicti molendini iuxta totulum sibi tradendum.

Septimo, quod dictus emptor tenebitur enaou tenere molendinum deoè instrumeto, & cum bonia molendinarius.

Illud, fuit conuocatum, quod dictus emptor tenebitur detricari facere grana dictorum habitantium, soluendo Vigelimam partem, *payans* la vingtain, tantum.

Novo, quod iotta vigioni quatuor horas tenebitur grana ad bonam farinam reduci facere.

Postea subsequuntur quædam alia pæna, quæ non concernunt quæstionem de qua agitur.

Dictus emptor præstendit vigore dictæ veoditionis exigere vigelimam partem, non solum de granis ad molendinum deferendis, sed etiam de panibus quos extranei deferunt, seu deferre possunt ad vendendum iò dicto loco, quantum coactis ex grana & farina extra dictum territorium proueoicibus. Super quo facta aliis interrogatis.

Respondi, dictum emptorem non esse in sua petitione fundatum, siquidem cum agatur de imponenda seruente in præiudicium totius Communitatis, suæ illa realis, siue personalis dicatur, quam tamen vti tealem considerandum esse notat lund. *conf.* 79. *num.* 69. *lib.* 1. Hering de molend. q. 1. n. 43. cum debeatur ab ipsa habitatorum vniuersitate: *Zazot lib. 3. sing. respons.* n. 11.

Ceterum.

² Ceterum est, illius constitutionem esse exorbitantem, & ita dicitur interpretandam non solum ex eo quod in dubio interpretatio fieri debet contra stipulantem, qui ponit apertius legem dicere idcirco ipsi imputandum est: *leg. veteribus*, & ibi Gloss. Bartol. & alij. ff. de post. Sord. consil. 27. num. 10.

³ Sed etiam ex natura ipsius seruitutis, quæ cum cepugnet libertati naturali, secundum quam omnia præsumuntur esse libera: *Lalrus, Cod. de seruitutib. & aqua: concessio illius dicitur exorbitans*, & in ea solum venit quod fuit expressum, & nihil amplius: *l. ex mes*, & *l. si qui duo prædia*, ff. de seruitut. rustice. prædior. l. non modus, & ibi Bald. C. de seruitutib. Menoch. conf. 4. num. 1. Sord. d. consil. 27. n. 7. & 8. Gratian. disputat. form. cap. 57. 2. num. 58. & sequentib. ubi dicit in materia seruitutis strictam fieri debere interpretationem, & omnium haberi præsumptio.

Cum igitur in contractu venditionis, de quo agitur, solum fuerit conuentum quod emptor molendini tenebitur dicta grana detritari facere, solum sibi dumtaxat Vigelimâ; constitutio seruitutis, & promissio Vigelimâ granorum, non potest extendi ad panes exteros in dictum locum portandos, nec ad panes fontenium: cum promissio restituta sit ad solos habitatores, & ad grana ipsorum; ut patet ex illis verbis, *dei manui & habitantibus*; item ex illis, *leuis grana*; quæ verba solos habitatores, & eorum grana; non totum forensibus, eorumque grana conuenire possunt.

⁴ Et licet Doctores disputent, verum appellatione frumenti comprehendatur farina, & multi illum sub frumenti appellatione contineri existimant; tamen quoad panes vetus est, illos sub frumenti & granorum appellatione non contineri. Ratio differentiæ est, quia farina licet habeat novam formam extrinsecam, tamen retinet eandem substantiam & essentiam: ¶ unde creditor qui potior est in iurico & frumento, præferendus etiam est in farina ex eo confecta, cum farina insit frumento in principio, & in ea dicatur potius detectum quod latitabat, quam novum quid id esse productum: ut dicit Sord. decis. 139. numero 5. & per totam: At in pane, secus est, quia cum nova forma in ipso introducatur, non vocat panis sub nomine frumenti: Bare. in l. aquasum, §. illud, in fine, ff. de legat. 2. Menoch. lib. 4. præsumpt. 151. num. 9. Peck. de iustitiam. coning. lib. 4. cap. 28. num. 1. in fin. versic. sed nec appellatione.

⁵ Quamvis etiam communiter receptum videatur, editum, vel statutum prohibens extractionem frumenti, continere non solum farinam, sed etiam panes; ut dicit Rip. de pest. cap. 5. numero 51. in fine, Guid. Pap. decis. 173. versic. quidquid sit: Hodiem. ad Sord. decis. 139. Francisc. Marc. decis. 162. num. 3. & sequent. lib. 2. Viuidis opus 766. numero 5.

Tamen casus de quo agitur longè dissimilis est edito, vel statuto, frumenti extractionem prohibenti, quod fauorabile est; ne videlicet annona carior fiat, & sic ad vitilitatem publicam; hac autem casus versatur circa materiam seruitutis, odiosam, & exorbitantem, ac libertati naturali contrariam.

⁶ Et tamen etiam in materia editi prohibitionis circa extractionem granorum, non prohibetur extractio panis in mediocri quantitate, per quam non possit apparere de fraude seu dolo in præiudicium utilitatis publicæ; quæ finis non potest

colligi quando agitur de mediocri quantitate: ut dicit nominatim Francisc. Marc. decis. 162. numero 7. 8. & numero 30. versic. tum etiam quando apparet de fraude: hoc idem expressè tenet Ioann. de Plat. in leg. 1. Cod. de frumenti. verb. Constitutio politiana, numero 1. ubi sic dicit, & facit hæc lex, quod prohibetur portare frumentum extra districtum, non prohibetur portare panem, nisi faceret in fraudem; sed prohibetur portare frumentum bene prohibetur portare facinoram.

Et sic quamvis valeret argumentum à prohibitione extractionis granorum ad promissionem detritationis, seu triturationis ipsorum in certo molendino; non tamen compelleretur panes extraneos in dictum locum portandos sine excessu, & in tali quantitate, ex qua finis colligi non posset veluti hi quis vellet panes delicatos & similes, quæ qui ex purissima farior parte parantur, sursumbulque & excrementis carent, in eodem loco diuendere ad vsum Nobilium quamdam personarum, aut alias, sine euidenti & notabili præiudicio, & fraude seruitutis: si quis in dicto territorio bona possident, agricolas præsertim exteros conducit, qui poem pro suo victu deferant, aut aliis similibus de causis, quæ ex variis facti, & personarum circumstantiis, ad fraudis suspicionem euitandum colligi possunt.

Sed non est ad præmissa recurendum; cum euidensissimum sit, longè diuersam esse rationem inter editum, statutum, seu legem; & contractum nam licet in edito, seu statuto, quandoque panis sub appellatione frumenti continetur, tamen in contractibus, aut vicinis voluntariis, aliud dicendum est. Ratio differentiæ est, quia in contractibus verborum interpretatio fieri debet secundum communem usum loquendi iuxta quem, notorium est, granorum vel frumenti nomine panem minime contineri. Hac distinctio inter contractus, & edita, probatur à Bertrachio. in tract. de Gabell. part. 8. membr. 2. numero 16. in fin. quem sequitur Matril. decis. 139. num. 10. Gratian. decis. 184. num. 11.

Et ex his patet etiam responso ad ea, quæ tradit Camill. de Medices consil. 97. quod si fuerit imposita Gabella super fectico, debetur etiam de fectico tincto, vel in opus conuerso: Et idem si ex frumento fiat panis, quia solutio Gabellæ potest adaptari tam ad farinam, quam ad panes: triturationis vero non potest vlla ratione pani consensire, sed tantum frumento. Item quia ibi tractatur de edito & illius interpretatione, non autem agitur de contractibus, in quibus longè diuersam esse rationem mox comprobatum fuit.

Sed ut res clarius euadat, aduertendum est pro corroboratione differentiæ inter edita prohibentia extractionem granorum, vel præcipiente solutionem Gabellæ; & contractum de quo agitur, quod extractio non repugnat nomini farinæ, neque panis; sicuti nec Gabellæ solutio continet quidquam contrarium & incompatible nomini farinæ, vel panis: at verò triturationis contraria prorsus est nomini panis; cum impossibile sit molituram pani adaptari, de qua tamen molitura solum fit mentio in dictis articulis venditionis, dum dicitur, Quod omnes habitatores tenebuntur, & erunt obligati molere coram blada & grana, quæ manducabuntur in dicto loco & eius territorio. Quæ dispositio impossibile est ut adpetatur panibus, circa quos imputa cadere non potest, etiam quod

quod compendendar indirecè farinae, ad quam passuè molitura adaptari potest: ar de pane, nihil tale nec secundum improprietatem, nec secundum proprietatem lectionis dici potest.

Neque factum Rotæ Romanæ propositum, fuit omnino ad veritatem explicatum, dum fuit expositione cunctum esse, ut omnes habitatores tenerentur fruenter ibidem edenda molere, soluta emptori Vigesima. Quia nulla ad est promissio solvendi Vigesimali connexa cum dicto pacto molituræ, sed duo sunt articuli diuersi & separati. Primus, quo promissa fuit molitura granorum quæ manducabuntur: Alius verb distinctus & penitus separatus, interiectis pluribus articulis intermediis. Et in hoc posteriori pactum obligatorium non dirigitur ad ipsos habitatores, sed ad emptorem; & conuenitur quod dictus emptor tenebitur conteri facere, seu iola deterrere grana dictorum habitantium soluendo Vigesimali tantum. Debeant igitur duo isti articuli non simul & coniunctim Rotæ proponi, sed separatim, prout separatis & diuersis orationibus conuenitur; & sic nec ex primo, nec ex vltimo articulo elicietur obligatio soluendi Vigesimali pro pane alibi confecto: nam in primo, promittitur molitura omnium granorum, quæ ut dictum est panibus adaptari non potest: in secundo similiter emptor promittitur molere grana solui Vigesimali dumtaxat, quæ verba nullo modo panibus conuenire possunt.

Neque obstant illa verba, *que manducabuntur*, appositæ in illa conuentione. Quia appositæ sunt fauore Communitatis & habitatorum, ut scilicet nullo modo debeat derogatio, neque ius molituræ de grana quæ non manducabuntur in locum: nam dictus emptor potest credere, dictos habitatores teneri etiam grana in loco non manducanda in dicto molendino conteri curare. Quod licet
11 de iure potestendere non possit, † quia si aliquid competat ius molendini bannalis, non tamen exigere potest molituram pro grana quæ extra territorium deferuntur, vel extra territorium emontur, ut notauit Baquet *des droits de justice*, chap. 29. num. 54. tamen cum hoc appositum fuerit tollendæ dubitationis causâ, nocere non potest: *l. que dubitationis, ff. de reg. iur.*

Potest etiam clausula illa *que manducabuntur*, non fuit relata ad solutionem Vigesimali, sed ad tritu rationem granorum. Quia ut dictum est, duo sunt distincti & diuersi articuli, in duobus diuersis & separatis omnino orationibus: quorum Vnus respicit triturationem granorum; & in hoc, verum est quod sit mentio manducationis, itavt habitatores teneantur molere grana manducanda in loco, quæ triturationi non potest applicari ad panes: Alius verb respicit obligationem emptoris molendini de trituenda omnibus grana sub mercede Vigesimali dumtaxat, & in hoc secundo capite nulla sit mentio manducationis, itavt comestio non fuerit contemplata in articulo solutionis Vigesimali, sed solum in articulo separato triturationis: & propterea constat quod non verificatur in facto quod solutio Vigesimali fuerit stipulata pro toto frumento manducando, cum tamen facta fuerit solui promissio Vigesimali pro frumento trituendo, & qualitas manducationis fuit tantum relata ad alium articulum, in quo
12 nulla sit mentio solutionis Vigesimali: † vnde qualitas appositæ in articulo præcedenti respiciente alium effectum, non censetur repetita in alio po-

teriori articulo planè separato, & ad alium diuersum effectum concedaro, cum vtique articulus sit æquè principalis, & habeat sensum perfectum: immo primus articulus respicit obligationem habitatorum; alius verb obligationem emptoris molendini: ad tradita in *l. non repetenda*, & ibi Gloss. & DD. *ff. de leg. 1.*

Non obstat vltimo loco, quod dicitur fuisse indicatum in Curia Parliamenti Aquisgranensi, Banonem habentem iurisdictionem cum molendinis & furnis bannariis, habere ius exigendi iura furnagij, pro pane manducando per forenses, prædicia propria excolentes: vt apud Scholastem *ad Statuta Præmuntis*, fol. 388.

Quia dicta arresta, prolata sunt in fauorem Domini iurisdictionalis, cui non solum competebar ius molendini, sed etiam furni bannalis: vnde solutio iuris Dominicalis non solum debebatur pro molitura granorum, sed etiam pro coctione panis: Et sic non est mirum, si ius furnagij fuerit adiudicatum pro pane, sicut ius molituræ pro farina. Quod adaptari non potest ad prætensionem dicti emptoris, qui non potest prætendere ius furni, nec per consequens ius furnagij super pane. Et quod dicta arresta fuerint super iure furni bannalis, patet ex lectione dicti Commentarij ad Statuta Præmuntis folio 388. in illis verbis, *Quoniam omnes panes qui debent consumi intra locum bannalitati, sunt coquendi in furnis bannalibus, & per consequens grana ad faciendam panem, debent portari & reduci in farinam in molendinis bannalibus, ut ibi iura respiciunt soluta sunt.* Hæc sunt verba dicti Commentarij ad Latinum reducta: ex quibus patet dicta arresta, tantum abesse vt faciant inuentioni emptoris, quin potius ipsi omnino sint contraria, cum in dictis arrestis iura Dominicalia adiudicentur, quoad molendina super farina; at, verb quoad panes, tantum ratione furoris: & sic cum emptor non habeat furnos bannales, nihil potest prætendere super pane.

Qua ratione videmus, quod si conuentum fuerit de certa molitura, veluti Vigesima, Domino molendini præstenda; non tamen ex consequente quod inducta fuerit aliqua bannalitas: *Rip. resp. 194. & in l. quo minus, mem. 135. ff. de summis, Hering. de molend. c. 1. num. 118.*

Quod autem ibi dicitur de forensibus, non potest trahi ad casum nostrum in quo obligatio est restricta ad solos habitatores.

Nihil etiam facit ad rem allegata consuetudo: tum quia de ea non constat, tum etiam quia si de ea constaret, non esset vniuersalis, cum denique quia talis præsentia consuetudo verificatur circa casum omnino diuersum, nempe quoad Dominos iurisdictionales, vel sub diuersis circumstantiis; veluti si imposita esset seruitus sine clausulis restrictiuis, quæ in casu nostro adsunt; cum tamen consuetudo probati debeat præcisè quoad casum de quo agitur: *Bart. in leg. 1. §. hoc verba sunt, ff. de iur. iur. que prius. Crauet. confil. 30. numero 5. Natt. confil. 375. numero 15. Surd. confil. 314. numero 24. & 26. & sensil. 322. numero 41. & dersil. 131. numero 10.*

Quod autem casus de quo agitur, sit omnino diuersus, patet, quia D. Ludouico. Bell. *confil. 111. num. 12.* & dictus Scholastem in loco proxime allegato, loquuntur de Baronibus, quorum respectu molendina, & furni bannales habentur pro bonis demanialibus, & cum fundo concessis, pro quibus Domini iurisdictionales maiorem habent pro se præsum

presumptionem: vt dicit Bacquet *des droits de invest.* cap. 29. num. 18. Heting. in *tract. de moleculis.* q. 11. num. 110. & seq.

Tamen autem abest vt dictus emptor iurisdictionem illam habere possit in dicto molendino, cum dictus Locus suus habeat Dominum iurisdictionis; quin etiam ipsum molendinum de quo agitur, sit suppositum dominio directo præfati Domini dicti Loci, cui soluitur singulis annis canon emphyteuticus decem, vel duodecim salmarum bladi, vt patet ex dicto instrumento venditionis: & sic agitur de moleculis non solum alterius iurisdictionis, sed etiam alieno dominio directo supposito: circa quod minor est presumptio pro possessore aduersus libertatem naturalem contentende.

Denique non obstat, si dicatur posse fieri fraudem, & ad nihilum redigi iura dicti emptoris, quia nullus grana sua deferret ad molendinum, sed omnes aliunde panes deferri curarent.

Quia respondetur non dici fieri in fraudem, quando quis iure suo utitur, immo modo non addit animus fraudandi: Ludouic. *decis.* 401. n. 14. Suid. *decis.* 10. n. 17. & non dicitur factum in fraudem, quod sine fraude fieri potest: Suid. *ibid.* cum aliis per eum citatis.

Et quemadmodum ex granis tritricatis in dicto molendino de quo agitur fieri possunt panes transportandi ad alia loca ad fines vendendi, quamuis Vigesima ibi soluta fuerit: ita non est conueniens ex alienis oppidis quosdam vendendos deferri absque solutione Vigime, vt istorum isctura cum illorum lucro compensetur.

Ex quibus concluditur dictum Communitem fundatam esse aduersus dictum emptorem, & in effectu dictus emptor seu illius hæres visus supradictis rationibus deuenit ad transactionem; non obstat quod obtinuerit in Rota decisionem fauorabilem: quia decisio illa ex eiusdem Rotæ benignitate reuocatur, ex eo quod factum oio fuerat bene eidem Rotæ expostum.

CAPVT CLI.

Verum feudatarij Episcoporum sint immunes à collectis in Comitatu Venassino, eodem modo quo vassalli & feudatarij Sanctissimi D. N. Papæ. Ex vtum gaudeant beneficio transactionis generalis inter feudatarios constituentes Secundum statum dicti Comitatus; & populates constituentes Tertium statum.

SUMMARIVM.

1. Dominus directus tenetur contribuere cum emphyteuta ad solutionem collectarum, pro rata parte sui domij directi.
2. Feudatarij Episcoporum in Comitatu Venassino gaudent iuribus competens feudatarijs Summi Pontificis, quoad collectas ratione seruicij personalis quod tenentur prestare eidem Pontifici.
3. Ex quibus probatur bona aliquæ esse feudalia.
4. Quiaque bonorum feudaliū probatur per tenore probatores, quoad agitur de inuestitura antiqua.

Sanlegenj quæst. & resol. ciuil. Pars II.

5. Bona esse feudalia probatur, si verificatum fuerit, illa fuisse recognita tanquam talia, saltem concessuraliter.

6. Item si probetur bona illa longo tempore fuisse possessa tanquam feudalia.

7. Immunitas à Collectis præscribitur statio 30. vel 40. annorum.

8. Descriptio in catastro non præiudicat, nisi possessio fuerit citata: nec sufficit simplex scientia.

CVIAM vassallo quærenti, verum ipsi tanquam Episcopi feudatario competere immunitas à collectis, eodem modo quo feudatarius S. D. N. Papæ; Dixi in primis, si negotium consideretur in sua Thefi, regulum generale esse, quod Dominus directus tenetur contribuere in talis & collectis, & io oneribus non solum reatibus, quæ rebus ipsi impostæ sunt, qualia sunt tributa quæ Principi soluantur; sed etiam in his, quæ personis pro rebus imponuntur, quales sunt collectæ: vt bene explicat Valasc. *tract. de iur. emphyt.* quasi 17. num. 8. & q. 17. ita vt emphyteuta solvere debeat respectu sui emolumentum tantum deducta pensione quam Domino soluit, vt aduertit Valasc. *loc. citat.* num. 9. vbi plures allegat, & plene decisum fuit per Rot. Auenion. *decis.* 163. num. 11. & seqq. proponitur taxa summæ, pro quibus Dominus directus contribuere tenetur, iuxta quam, vel saltem, ad cuius imitationem facta fuit Regulamenta quibusdam in locis, veluti apud Paternas, nec non in ciuitate Causilicensi, & alibi.

Dixi secundò, quod si negotium consideretur in sua hypotheli, duplex occurrit difficultas. Prima, verum Domini feudatarij Illustrissimorum Episcoporum, pro bonis per eos possessis, possint sui immunitate bonis feudaliis coacta, tam ex iure, quam ex transactione facta anno 1589. & die 17. Nouembri inter Dominos Secundi & Tertij status Comitatus Venassini?

Secunda difficultas, verum posito quod gaudeant immunitate pro bonis feudaliis, per eos recognitis in fauorem Illustrissimorum Episcoporum, hoc casu dominia directa & canonem emphyteutici debeant comprehendere in numero bonorum feudaliū?

Quoad primam quæstionem concludendum est, dictos feudatarios Episcoporum comprehendendi in dicta transactione, cum teneantur ad prestandum seruitium personale Summo Pontifici Domino mediato, tanquam supremo Comitatus Domino, nec non etiam eorum feuda descripta sint in iustulo dominorum Secundi status; & in dicto Secundo statu, qui componitur ex Nobilibus Feudatariis, contribuere solent; & dum conuocantur Domini Feudatarij dictæ patris Comitatus, prædicti Feudatarij Episcoporum, prout & ceteri conuocati solent, vt notatum est. Cum autem immunitas pro feudis, concessa fuerit intrinsece & contemplatione seruicij personalis, per Feudatarios Domino supremo prestandi; vt legitur in dicta transactione, sequitur, dictos vassallos, qui ad seruitium personale cognuntur, gaudere etiam immunitate bonis feudaliis per dictam generalem transactionem concessa; prout alias pro Domino Sebastiano de Sequins Condominio locorum Venassina & sancti Deideti, decernauit D. Ludou. Bell. conf. 159. num. 4.

Quoad secundam quæstionem, attendenda sunt verba d. Transactionis artic. 6. in quo declaratur quænam bona censeri debeant feudalia; & inter

L cetera

extera dicitur, quod censos, scilicet, et alique, directas domini, & similia possessa per Dominos Feudatarios, reputabantur feudalia, si & quatenus ex probationibus legitimis, & à locis approbatis, verificentur esse feudalia: unde videndum est, vtrum dicti Vassalli probare possint dicta dominia directa esse feudalia? Pro cuius rei probatione necessarius probandi debet, quod dicta dominia directa fuerint concessa per Dominum Superiorem feudi, not saltem per primum de feudo inuictum: ut notauit Sued. conf. 15. 1. num. 56. & sepp. & conf. 111. n. 47. Sol. de iur. emphy. decreti, Rempubliam 3. p. gloss. 1. n. 20. varf. sicut etiam probaretur. Roland. conf. 2. num. 16. vol. 3.

4. Verum est tamen, quod talis probatio fieri potest per leuiores probationes, & per coniecturas, cum videretur in Antiquis; & à tempore infeudationis elapsi sint plusquam 100. anni: ut dicit Sol. de iur. emphy. 2. 1. 2. fin.

5. Inter ceteras coniecturas hæc est potentissima, quod in dicta recognitione & homagio facto anno 1534. iuratur fidelitas non solum pro condominio iurisdictionali, sed etiam pro omnibus & quibuscumque recognoscere habebant, & tenebant in dictis Locis, & territoriis, & eorum districtibus, & pro illis omnibus & singulis dicto Domino Episcopo homagium fecerant, & fidelitatis iuramentum præstiterunt: & ideo dicti Nobiles recognoscere, de tempore dictæ recognitionis, dominia directa de quibus agitur, possidere probeatur, inde euidens elicatur coniectura prædicta bona esse vere feudalia: traditis per Menoch. lib. 3. præsumpt. 91. num. 41. & mult. sepp.

6. Alia coniectura desumitur ex eo, quod dicta bona & dominia directa, fuerint possessa longo tempore tanquam feudalia: ex traditis per Menoch. loc. citat. num. 53. & sepp.

7. Præterea immunitas à collectis præscribitur spatio 30. vel 40. annorum: Sol. de iur. Emphy. decreti, Lucet. p. 1. gloss. 2. n. 12. Menoch. conf. 887. n. 33. & sepp. Sued. conf. 134. per tot. Crauer. conf. 111. & licet Alex. contrarium tenuerit, tamen illum expresse reprobatur Theaur. ion. lib. 1. quest. 5. conf. 8. n. 6. & sepp. Cancell. lib. 3. var. res. cap. 4. num. 138. Treuting. conf. 3. n. 15. & 16. p. 1.

Si igitur dictus Dominus Feudatarius probauerit se per spatium 30. vel 40. annorum quousumque immunitate à collectis, tunc erit exceptio præscriptiois aduersus Communitatem: Schemard. conf. 52. vol. 1.

8. Neque obstat si dicatur, dum iura directa, de quibus agitur, fuisse descripta in catalogo dictæ Communitatis. Quia sola descriptio non nocet, nisi probata scientia illius qui descriptus fuit: imo nec simplex scientia sufficit, nisi ille qui descriptus est entitas fuerit ad soluendum, & ad munus præstandum vocatus: post Boss. in tit. de Principe, & princip. c. 1. n. 168. tradit D. Lud. Bell. pro vno ex Condominiis Venetiarum, d. conf. 119. n. 2.

9. Unde concluditur, quod si Dominus feudatarius probare possit dicta dominia directa fuisse cum feudo concessa, vel per instrumentum infeudationis, vel per coniecturas prædictas, ipsa censentur feudalia: & tanquam talia erunt libera, & immunita à solutione collectarum, iuxta formam & tenorem prædictæ transactionis factæ inter dictos Dominos Secundis & Tertij status dictæ paritæ Comitatus Venetiarum.

CAPVT CLII.

Ex quibus colligatur fideicommissum reciprocum inter masculos, etiamsi adesset coniectura contemplatæ agnationis in aliis quam descendentes. Reciproca substitutio fieri potest, etiam si non concurrant tria requisita in l. Titia Scio, §. Si serva libertis ff. de legat. 2. dummodo aliunde constet de voluntate testatoris. Trebellianicæ detractionis prohibitio ex quibus arguatur: & prohibita illius detractione in primo gradu, vtrum censetur prohibita in sequentibus.

SUMMARIVM.

1. Perpetua faminarum exclusio fæuere masculorum, & quando masculi extant, probat coniecturam fideicommissi reciproci inter masculos.
2. Prædictio masculorum dat coniecturam fideicommissi inter ipsos tam alios quam passivos.
3. Agnaticæ filia, & artificialia, considerari possunt etiam in alijs quam descendentes.
4. Facilius tamen inducitur Reciproca, quando agitur de descendentes.
5. Quando dictum fuit, quod femina excludatur quando extant masculis, colligitur ex eo Reciproca inter illos.
6. In testamento qui vult consequens, vult etiam antecedens, etiam ad inducendum fideicommissum reciprocum de linea ad lineam.
7. Trium regulariter debent concurrere ad inducendum Reciprocam.
8. Tamen etiam tria illa non concurrunt: potest etiam colligi Reciproca, quando si ea non introduceretur, resisteret aliquod inconueniens contra voluntatem testatoris.
9. Verba affirmatiua, quod quantitas extant masculis, succedant, exclusio feminæ: fortius arguunt vocatorem masculinum successorem.
10. Ex diuersa loquendi formula colligitur quoniam fortis intentio testatoris.
11. Si testator voluerit totam suam hereditatem integre restitui substituto, necesse est ut tota hereditas ad vltimum substitutum deuoluatur, & ex eo censetur prohibita detractione Trebellianicæ: & num. 15. & 16.
12. In quibus casibus verum sit, ex prohibitione Trebellianicæ induci fideicommissum reciprocum.
13. Per hanc Succedat, est commune.
14. Si Trebellianica detractione fuerit prohibita liberis in primo gradu, magis dilectis, multo fortius censetur prohibita sequentibus gradibus.
15. In dubio dicendum est, Trebellianicam fuisse prohibitam, quando agitur de fideicommissis indutis fæuere agnationis.

INSTITVTIS heredibus Francefca & Helena filiabus, testator plures substituit nonnullos gradus fecit, quos ex sequentibus colligere licebit.
Post cuius Testatoris obitum Domina Francefca decessit anno 1616. relicto suspensum Domino Ioanne filio suo masculo naturali & legitimo.
Helena

Helena decessit anno 1636. relicto superstitie Emmanuel filio suo etiam masculo naturali & legitimo, & dicto Ioanne suo ex sorore nepote, nec non Anna filia sua ex primo matrimonio, & post omnes mortuus est Emmanuel nullis relictis liberis.

Quæritur utrum dictus Ioannes iure petere possit, substitutiones in dicto testamento contentas declarari in sui fauorem apertas, sequæ immitti in possessionem bonorum fideicommissi suppositorum, exclusi filia Helena, nec non illius hæredibus & ab ea ius habentibus.

Et casu quo sit vocatus, utrum dictis hæredibus Helena possit competere detractio Trebellianice.

In prima questione, visis diligenter, manniæque cum deliberatione, & animi attentione pensatis verbis dicti testamenti, Respondi omnino concludendum esse pro fideicommissi reciproco in fauorem dicti Ioannis, ad exclusionem Annæ & hæredum Helenæ.

Primo quidem, quæ constat ex serie dictarum substitutionum, testatorem emisse desiderasse ut bona sua inter masculos filiarum suarum remanerent, & conferantur, ob toties repetitam masculorum, & masculinitatis mentionem. Primo, dum vocat *les enfants masculins vivants*. Secundum, dum filias excludit à reprobatione Matris. Tertiò, dum expresse disponit solos masculos ad suam successionem admittendos. Quartò, quod quando advenit masculi ex dictis filiabus, ipsi succedant in omnibus suis bonis. Quintò, quod filie nihil in dictis bonis præterdere possint. Sextò, quod masculi descendentes ex filiabus, ab ipsis excludantur. Septimò, quod si altera ex hæredibus decedat sine masculis, liberi masculi alterius superstitis vocentur. Octavo, casu quo superstitis masculus careat, filias vocat. Nonò, dum deficientibus masculo, vel masculis, vocat feminas.

Quæ Testatoris voluntate & ordinatione sic stante, apparet ipsum voluisse inter masculos ipsos ex filiabus suis descendentes inducere reciprocum fideicommissum, sine quo impossibile esset masculos feminas præferri; imò & non adesset fideicommissum, feminæ vel ex testamento, vel ab intestato, imò & penitus extranei succederent, contra expressam testatoris ordinationem. Vnde necessariò fieri cogimur, inter masculos filiarum substitutos, adesse fideicommissum reciprocum, & illius vigore Ioannem Emmanueli succedere: Menoch. *confil.* 375. *num.* 8. *versic. secundæ suffraganeæ*, post Cræuet. *confil.* 113. *num.* 3. in 4. *concluturæ*, & *conf.* 130. *numero* 6. Socin. *lun. confil.* 110. *numero* 39. *lib.* 3. Rot. in *impensis post confil.* Faru. *lun. parte 4. diuersor. decif.* 492. *numero* 1. *versic. supradicta doctrina: & versic. præterea: & num.* 1. *versic. hic accedat: & apud Manuc. decif.* 175. *num.* 5. Peregrin. *confil.* 54. *num.* 7. *libro* 1. *Rotæ in recent. decif.* 54. *numero* 16. *part.* 1. cum pluribus aliis citatis per Fufat. *de substitut.* *quæst.* 499. *num.* 15. Sind. *confil.* 475. ubi ostendit quod prædictæ omne masculorum induci contra legem conferendæ agnationis, quæ locum habere non potest, nisi inter masculos inducatue reciproco fideicommissum: idem Fufat. *quæst.* 475. *num.* 18. D. Lud. Bell. *confil.* 60. *numero* 5. Barz. *decif.* 1000. *numero* 4. & fideicommissum tam acti-uum quam passiuum: Ramon. *confil.* 15. *numero* 32.

Sancitæ quæst. & Res. Ciuil. Pars II.

Secundò supradicta multo magis procedunt, quia dictus Dominus testator non fuit contentus illa toties repetita masculorum vocatione, sed etiam eos expresse grauauit de deferendo Nomen & Arma sua; ex quo onere ad agnationis suæ conseruationem illum respexisse colligitur: R. in l. *centurio*, *num.* 16. *4. versic. quæritur. ff. de coniug. vbi* dicit quod ex hoc, testator censetur voluisse agnationem suam immutabilem reddere: Manuc. *de conuict. lib. 6. tit. 15. numero* 15. Peregrin. *de fideicommiss.* *art.* 15. *numero* 17. *versic. pro conuictura*, cum pluribus citatis per D. Ludovic. Bell. *confil.* 109. *numero* 6. Fufat. *de substitut. quæst.* 499. *numero* 13. optimè Ramon. *confil.* 15. *numero* 19. & sequent.

Neque dicatur hic tractari de liberis ex filiabus descendentibus, qui non possint perpetuare familiam, cum forma sit finis familiarum.

Quia respondetur in hoc casu considerari quandam hanc agnationem, quam testator inducere voluit in masculos ex suis filiabus descendentes, cum masculos ex se descendentes non haberet: ut dicit Rot. *decif.* 627. *num.* 7. *part. 1. recent.* vbi de eo, qui extraneos grauauit deferre Nomen & Arma sua, & conferuari quandam agnationem artificialem, per hinc Nominis & Armosum delationem, testatur Calanar. *confil.* 50. *num.* 29.

Tertiò, quia hic nascitur de descendentibus ab ipso testatore, inter quos facilis inducitur Reciproca de linea ad lineam: Peregrin. *confil.* 5. *numero* 17. *volunt.* 1. & *conf.* 56. *num.* 13. *ed. volut.* 1.

Quartò, quia masculi non sunt simpliciter vocati, sed cum adiectione verborum perpetuitatem denotantium: ut patet euidenter ex illis verbis, *tant qu'il y aura des mâles, qu'ils succèdent auxdits Biens, & les filles n'y puissent rien prétendre: hoc est, quando exstiterint masculis, quid succedant in dictis bonis, & filie super illis nihil præterdere possint. Quæ verba tempus infinitum respiciunt: l. *l. fidei* 56. *ff. de condi. indeb.* Glossa *cap. quando*, in Clement. *sub fin. de appellat.* ubi dicit dispositionem per illa verba factam procedere, etiam decies mille anni effluerent, & tradit Barbof. *de dist.* *cap.* 306. *num.* 1. ita ut talis locutio comprehendat omne tempus intermedium, & sic omnes masculi interim extranei admittantur: per text. in l. 1. §. 1. *ff. quib. mod. v. ius. amitt.* & alia iura, de quibus per Bellon. *lun. confil.* 41. *num.* 33. ¶ Cùm ergo testator vult fuerit verbis illis perpetuitatem denotantibus, hoc est, *quando*, seu quanteuuis diu adfuerint masculi, ipsos, exclusi feminis, admittendos; sequitur, inducitur fuisse inter dictos nepotes ex filiabus reciproco fideicommissum, sine quo bona non possent perpetuo, nec diutius conferuari inter masculos, sed ad feminas, imò ad extraneos transire: quia in testamentis qui vult consequens, necesse est ut velit etiam antecedens: leg. *quanteuvis*, C. de fideicommiss. Ramon. *lun. confil.* 21. *numero* 34. *vol. 1.* Peregrin. *confil.* 62. *num.* 16. *volunt.* 1. Fufat. *confil.* 177. *num.* 6. & 7. & 154. *num.* 13. & 14. ubi clare loquitur de fideicommissu reciproco de linea ad lineam.*

Confirmantur prædicta, quia licet regulariter non inducatur Reciproca, nisi concurrentibus tribus illis, de quibus in l. *Test. Seno*, §. *Si in liberis*, §. *de leg. 2. nemo* quod substitutio fiat vltimo mortuæ, quod fiat in tota hæreditate, quod filij sint dispositi vocati; & hæc in cala isto concurrant,

currant, cum testator morientibus masculis feminas vocaretur, quod non potest intelligi nisi de ultimo moriente, & expressè subintendit in tota hæreditate, ut patet ex illis verbis, *extinguere & sancti auctoritate dicitur: & filij masculi filiarum sine expressis verbis vocati dispositi.*

Tamen etiam illa tua non contingerent, non ideo minus concludendum esset pro Reciproca recipi nepotes. Quia tria illa inducant quidem reciprocum fideicommissum, sed non propterea excluditur si illa desint, aut aliquod ex ipsis sufficit enim adesse concludentes voluntatis coniecturas, qualis est illa quæ elicitur ex continuata masculinorum vocatione, aut quando, si excluderetur fideicommissum reciprocum inter honoratos, resisteret aliquod absurdum, vel inconueniens contra voluntatem testatoris: *Fulcr. conf. 154. numero 2. & conf. 60. numero 16. Peregr. conf. 19. numero 10. vol. 6. & conf. 157. numero 13. vol. 5. & in specie, quando si non admittitur Reciproca, contingeret quod feminæ contra voluntatem testatoris admitterentur, extantibus masculis; tradit Crauet. conf. 130. numero 8. & post ipsum Tientracq. de substit. parte 3. cap. 2. num. 9. Peregr. conf. 157. m. 19. vol. 5.*

Quod non solum procedit dum tractatur de masculis, sed etiam de qualibet persona, quæ ex præsumpta mente testatoris excludit substitutum: *Fulcr. conf. 11. numero 1.* Imò & generaliter quod inducatur Reciproca, quotiescumque effectus consideratur à testatore non resoluatur, dummodo vel verborum vis viget, aut aliqua necessaria coniectura: *Peregr. de fideicommiss. artic. 13. num. 73.* atqui testator post expressam declarationem factam, quod volebat masculos admitti quando extarent, feminas verò & illarum descendentes excludere favore masculorum; vltimo loco vocat filias, si masculi, vel masculi ad substitutionem admitti decederent sine liberis, pro portionibus ibi expressis quid, si Dominus Ioannes non esset substitutus Emmanueli, sequeretur, feminas Emmanueli expressè substitutas in illo vltimo substitutionis capite, quod incipit, & veniat lesitæ mæstæ, an mæstæ &c. ad ipsius portionem admitti, excluso Ioanne masculo, quem Testator antea expressis verbis feminis quibuscumque prætulit. Vnde concludendum est, Ioannem ex Reciproca admissum, & vocatum esse.

Quintò, quia quando testator ordinavit quod quando masculi extiterint, feminæ non admittantur, tunc substitutio & dispositio favore quatenusque masculorum inducitur: ut in casu nostro per illa verba, *sunt qu'il y aura des mæstres*, quæ æquipollent ablativis absolutis, & perinde est ac si dictum fuisset, *extantibus masculis, feminæ non succedant*: quo loquendi modus potentior est, ad inducendam successum masculinorum vocationem, quam si dictum fuisset negativè, *non extantibus masculis, feminæ succedant*. Itaque verba illa affirmatiua, quæ sunt *qu'il y aura des mæstres*, si succederent, facerentque filias & puellas rien pretendre, conueniunt in se certam inclusionem omnium masculinorum, ut bene explicat Casanat. *conf. 33. num. 57. & 38.* ubi plures allegat.

Sextò, quia testator in casum mortis masculorum sine liberis, expressè vocauit illum foretore, aut patreles, ita quod quilibet succedat ad portionem matris. Vnde constat, quod alio modo locutus est, dum masculos vocauit: alio modo dum fo-

minas. Primo enim casu dixit, quod quando emat masculi dictarum filiarum, aut alterius ipsarum, ipsi succedant in omnibus suis bonis. Secundo casu dixit, quod feminæ succedant, quilibet in portione materna, & sic masculos etiam ad portionem matertern vocatos voluit, feminas ad solam portionem maternam. Ex qua diversâ loquendi formula in masculis, & in feminis, colligitur mens & intentio testatoris, & pars vna testamenti aliam declarat, si seruetur plurimum, & sufficit de leg. 1. d. vltim. ff. de test. heredit.

Septimò, quia morientibus masculis, vult bona omnia ad filias in testamento nominatas deuenire integrè, & sine vlla diminutione, & sic abique vlla detractione Trebellianicæ, quæ ex illis verbis prohibita censetur; *Manic. de conuict. lib. 7. tit. 12. num. 15. & 16.* itemdum necessariò totam hæreditatem ad vltimum masculum superuentum deueniunt fuisse. Nam posito quod Dominus Ioannes sine liberis moreretur, & sic locus esset substitutionis favore feminarum nominatarum, quomodo posset ille totam hæreditatem, & tam portionem matris, quam matertern retinere integrè & sine diminutione, nisi totam illam integrè, & sine diminutione, etiam portionem Helenæ fuisset adeptus? Id certe cum sit impossibile, oportet ut tota ad ipsam hæreditas per obitum masculi vltimo loco defuncti deuoluatur: *Menoch. conf. 117. numero 21. & conf. 177. m. 1. & conf. 154. numero 7.*

Et quamvis non pauci Doctores, ex hac sola Trebellianicæ prohibitione, reciprocum fideicommissum in casu nostro non inferri posse censent, nec illius repetitionem à primo in secundum; ipsi tamen intelligendi sunt, quando agitur de simplici prohibitione nullum tractum temporis successuum continente, qualis non est in casu nostro, in quo supponit testator totam hæreditatem ad vltimum masculum deuenisse, & cuiusque postea sine liberis decedere, & sic cum tractu temporis; quo casu Trebellianicæ prohibitio arguit fideicommissi repetitionem, & continuationem ab vno ad alium: atque ita explicat Menoch. *conf. 121. m. 16. & 17. Gabriel. conf. 121. m. 1. vol. 1.* maxime quando, ut in casu nostro, prohibitio detractionis testatur ad totam & integram hæreditatem: *Surd. conf. 315. m. 36.*

Octauò, quia ex lectura testamenti euidenter apparet, testatorem liberos masculos tam Helenæ, quam Franciscæ, non solum ad portionem maternam, sed etiam ad portionem matertern vocasse, per illa verba, *sunt qu'il y aura des mæstres des filles pûles, an de l'one d'elles, qu'il succedent à tous lesdits biens*, cum impossibile sit ipsos in omnibus bonis succedere, nisi succedant ad portionem vtramque: & sic cum habeamus claram testatoris dispositionem, non est amplius ad coniecturas recurrendum: *leg. continui, §. cum sita, ff. de verb. obligat.*

Nec obstat, quod testator vltus sit verbo, *succedat*. Quia nemo dubitat quæ verbum illud sit commune, & sic apium comprehendere substitutionem fideicommissariam: *Bart. in l. centurio, num. 2. Gabriel. conf. 113. num. 4. lib. 2.* ubi dicit neminem de hoc dubitare.

Nondum, quia cum liberi masculi vtriusque filiz, sint grauati testatore integram hæreditatem, casu quo sine liberis decedant, non solum foribus suis, sed etiam partibus, & alius confessor, quibus restituere debet portionem matris, imò dicitur patreles

patruales possunt portionem illam ab ipsoz haredibus auocare; consequens est, ut ipsi etiam iniuncti in portione vniuersali fororis haredibus grauati, quoad vtramque portionem vocati & honoreati sint, aliqui non fuissent onerati vtramque restituere, quia quoniam non honore, non grauo: iuxta regulam leg. ab eo, Codic. de fideicommissis cum pluribus citatis per Casan. quest. 1. n. 4.

Vnde concluditur pro aperta fideicommissi recipiendi in fauorem Domini Ioannis masculi superstitis.

15 Ad secundam questionem responderetur, haredibus Emmanuelis nullam ius competere pro detractione Trebellianicæ, sed totam hereditatem sine aliqua detractione ad Dominum Ioannem deuolutam esse: quia testator proprias filias exclusit à Trebellianica in quocumque casu, siue ipso superstitie, siue post eius mortem decederent. Io primo siquidem casu, illam liberos instituit, & sic per verba dicta, & in casum vulgarem, in quo nulla considerari potest detractio Trebellianicæ. In secundo casu, expressè substituit liberos superuenientes in integra successione, & sine aliqua detractione. Ex quibus verbis prohibita fuit detractio Trebellianicæ, ut supra dictum est; & tradit In trigliol. de substit. cent. 4. quest. 71. num. 62. & 69. Cum igitur Trebellianica prohibita fuerit filiabus ipsius testatoris, magis dilectis; multo fortius prohibita erit in sequentibus substitutionum gradibus: Guid. Pap. quest. 445. & 592. & ibi Addentes, & quest. 96. num. 5. in fin. vers. Quartam vero Charondas lib. 7. respons. 62. idque ex mente & vniuersitate voluntatis testatoris, vnde dicit Guid. Pap. d. quest. 445. Simon. de Peze. de interpret. ultim. volunt. lib. 3. interpret. 3. dubit. 5. fol. 6. num. 24. fol. mihi 263. Baran. tit. de Trebell. fol. 207. num. 27. Beitland. quest. 61. num. 2. in fin. vers. Et idem dico de alio articulo: vol. 7. Berengar. Fernand. in leg. in quartam, num. 211. ff. ad leg. fidei. comp. inter Repetentes, vol. 4. & dictam opinionem Guidonis Papæ approbat Petreus. de fideicommissis, artic. 3. num. 122. in fin. dum simpliciter serminitur ad tradita per Guidonem.

16 Et hoc postulatum locum habet, quia etiam in vltimo gradu substitutionis prohibita fuit detractio Trebellianicæ, ita vnde cunctis masculis, testator voluerit feminas integrè & sine aliqua detractione bona sua repetere posse ab haredibus masculinorum. Quemadmodum ergo ad totam hereditatem minus dilectas feminas sine aliqua detractione vocauit, ita etiam & multo fortius masculos præ dilectos, & clausula illa in vltima substitutionis gradu apposita, inuolit etiam in præcedentia, præsertim quia semper militat ratio vniuersitatis dispositionis testatoris; & stante identitate rationis, prohibitio illa vltima refertur ad omnia præcedentia: Marta de clausul. par. 3. cap. 23. num. 25. Neque enim posset vltimus masculus restituere Trebellianicam, aut ipsa ab eius haredibus auocari, iuxta voluntatem testatoris, nisi quatenus tota hereditas ad illum sine aliqua detractione peruenisset: argum. leg. ab eo, Codic. de fideicommissis, & sic quando fideicommissarius fuit prohibita alienatio, quod ipsi etiam haredi Trebellianica censetur prohibita, tradit Mantica. de comestor. libro 7. titul. 12. numero 21. in fin. versicul. sed ratio supra dicta.

17 Et hæc tantò magis procedunt, quia superius ostensum fuit, hic agi de fideicommissio inducto fauore agnationis, quo casu Trebellianica prohibita censetur: In trigliol. d. cent. 4. quest. 71. num. 79. Sanlegerij quest. & resol. ciuili. Pars II.

Et in dubio iudicandum est, Trebellianicam fuisse prohibitam: Mantica. d. lib. 7. tit. 12. In trigliol. d. 9. 71. n. 56.

CAPVT CLIII.

Repudiationem iuris delati, sed non quæriti, validam esse in foro exteriori, etiam in præiudicium hypothecariorum, multoque magis in præiudicium fisci demonstratur. Idque etiam si lara esset sententia bannimenti ob contumaciam inquisitioni. Quod ampliatur, etiam si repudiatio facta esset in fauorem certæ personæ. Causa mandantis & mandatarij in delictis, debet trahi coram eodem Iudice, si ambo sint sub eodem Principe, sed multo fortius causa principis & auxiliatoris.

SVMMARIVM.

1. Que sit differentia inter repudiationem, & renunciationem: & verum repudiatio facta in fauorem alterius habeat vim renunciationis.
2. Periculum renunciationis, vel repudiationis, pendet ex voluntate acquiriti, vel non acquiriti.
3. Verum est, acceptationem tacitam scilicet ad effectum repudiandi, & non acquiriti, non esse in consideratione.
4. Quando in repudiante non adest aliquod principium acquisitionis, non dicitur totum donatum que indigeat infirmatione.
5. Ampliatur ex mente Ruy ut locum habeat, etiam si nomen donationis interueniat.
6. Momentanea acceptatio ad effectum repudiationis, non facit, ut opus sit infirmatione repudiationis.
7. Natura repudiationis est, ut fiat de iure delato, non quæsit.
8. In foro exteriori potest fieri repudiatio iuris delati, non quæsit, in præiudicium creditorum.
9. Ampliatur ut procedat, quomodo ageretur de præiudicio creditorum hypothecariorum.
10. Item in præiudicium fisci: & num. 12.
11. Fisco nulla competat hypotheca in bonis delinquentis, nisi à die sententia condemnatorie.
12. Fiscus in bonis bonarum, etiam post latam sententiam bannimenti, nullam habet hypothecam.
13. Repudiatio subsiste in præiudicium fisci, si fiat ante sententiam condemnatoriam & definitiuam, quomodo fiat post contumaciam ante annum.
14. Quod etiam locum habet in repudiatione legitimæ, qua si nondum acceptata fuerit, potest repudiari in præiudicium fisci.
15. Causa auxiliatorum trahenda est coram eo qui habet cognitionem delicti principis: & n. 20.
16. Ampliatur, etiam si in rescripto non adfuerit clausula, cum toto negotio principali.
17. Sententia lata in fauorem principalis delinquentis, est præiudicialis causæ auxiliatoris.
18. Causa mandantis delictorum & mandatarij, debet trahi coram eodem Tribunale, si ambo sint sub eodem Principe.
19. Multoque fortius hoc procedit in causâ auxiliatoris & principalis, ut continencia causæ dandatur, & ut ametur perplexitas.

Post foenatam inquisitionem aduersus Emmanuel, & bannum illi declaratum contra-
mariam; facta fuit per ipsam declarationem per instru-
mentum publicum coram Magistratu, quatuor
ipfe nolbat acceptare legatum 4000. scutoorum
per Patrem sibi in eius testamento relictum, nec
aliquid ins legum: quod posset sibi competere
super bonis & hereditate paterna; imò repudiare,
propterea repudiare, tale legatum, & iura legitime,
volens quod dictus contractus inferuatur in futu-
rum per declarationem suæ voluntatis, stipu-
latione Notarij pro quibus opus facit intencio-
nente.

Dubitatum fuit de tribus. Primo, vtrum illa
repudiatio sit valida, quia non insinuata, contra
formam regulam totius patrie comitatus Venetia-
nisi.

Secundo vtrum talis repudiatio præiudicat
fisco, quatenus finito anno, ipse Emmanuel non
comparuit, & per consequens illius bona publi-
centur, & fisco incorporantur.

Tertio, vtrum appellatio interposita per consan-
guineos dicti Emmanuelis, qui vt prætenditur,
ipsum adiuerunt & mouerunt vt anageret post
delictum, trahat secum negotium prædicti delin-
quentis principalis vigore clausularum testi-
fici.

Pro resolutione prime questionis supponen-
dum est, magnam esse differentiam inter repudi-
ationem, & renunciationem: illa fit de iure qua-
rendo, hæc de iure quesito. Sed si fiat de iure de-
claro, & non quesito, in fauorem certe personæ,
dabitur fuit vtrum talis repudiatio fortiter
potius naturam renunciationis, cum æquivalere
videatur donationi, & non possit fieri in fauorem
alterius, nisi præsupponat acceptationem præam-
bulantem repudians; vt aduertit Cancr. lib. 3. var.
resol. cap. 22. de iure acceffendi, in 2. t.

Hoc tamen non obstante, censio, eo casu propo-
sito, tractari de repudiatione, non autem de renun-
ciatione; cum principalis intentio Emmanuelis
sit attendenda, quæ satis apparet ex verbis expressis
dicti instrumenti, in quo ipse declarat se non ha-
bere animum acceptandi legatum, vel legitimam;
& ideo totus contractus pendet ab illa voluntate
non acquiescenti: vt bene explicat Rota decif. 323.
num. 58. & sequent. p. 6. recent.

Et quamuis ad effectum repudiationis necessa-
rio inferri possit animus acceptandi, tamen talis
acceptatio non debet haberi in consideratione, cum
agatur de iure querendo, quod Emmanuel noluit
acceptare: quia quæ sine facto nostro non acqui-
runtur, non videntur in effectum acquisita, nisi me-
diante consensu & voluntate acquiescentis: vt bene
explicat Rota decif. 320. num. 27. & 28. & sequent.
part. 6. recent. vbi hoc ampliat num. 33. vt locum
habeat etiam repudiatio facta esse fauore certe
personæ. † Et ideo cum constet nullum fuisse
principium acquisitionis, tunc non est donatio
saltem quæ eget insinuatione: vt in dicta decif.
320. num. 8. Rota decif. 323. num. 69. † vbi
fortius ampliat vt locum habeat, etiam sub no-
mine donationis facta esse remissio.

Et quod illa momentanea acquisitio non de-
beat haberi in consideratione, vt facta tantum-
modo ad finem & effectum repudiationis, bene
probat Cancr. lib. 2. var. resol. cap. 1. num. 130. &
lib. 3. cap. 15. num. 62. Gratian. disceptat. forens. cap.
212. num. 20. vbi ostendit non esse hoc casu ne-
cessariam insinuationem: Rota decif. 320.

num. 27. part. 6. recent. † cum natura repudiationis
sit, vt hæc de iure iam delato, nondum tamen
quesito: Rota decif. 323. num. 21. & 22. vbi
num. 23. & sequent. bene ostendit non esse ne-
cessariam hoc casu insinuationem: addo Fontanel.
de patti nuptialis claus. a. gloss. 9. p. 5. n. 125.

Ad secundam questionem respondetur, vtrum
iam esse conclusionem, quod repudiatio iuris
delati, nondum tamen quesiti, fieri potest in foro
exteriori etiam in præiudicium creditorum: per
text. in leg. quæ autem 6. versic. preinde: Digest.
quæ in fraudem creditor. quia in non fuit quesitum
ante acceptationem, nisi imperfectè & re-
uocabiler, & sub illa tacita conditione, videlicet,
si acceptetur: leg. 1. versic. vtrum autem, ff. si quid
in fraudem patrum: † Et hoc non solum respectu
creditorum chirographariorum, sed etiam respectu
hypothecariorum: vt explicat Gratian. disceptat.
forens. 271. num. 10. Pascali. de par. potest. part. 2.
caput 4. numero 172. Mangil. de impati. quest. 4.
numero 15. Hodierna ad leg. hæc edicti, Cod. de
secund. nuptiis. questus. 35. numero 30. & sequent.
& in additamb. ad Surd. decif. 140. numero 5. & se-
quentib. vbi loquitur tam de creditoribus hypo-
thecariis quam chirographariis: Vioeni. de Franca
decif. 101. Sanch. de iuram. lib. 6. dispat. 4. num. 8.
Cancr. lib. 1. var. resol. cap. 3. num. 69. vbi reprobatur
consilium 77. Menochij.

Quod si hæc procedunt in præiudicium credi-
torum etiam hypothecariorum, multo magis pro-
cedere debet in præiudicium fisci, † cui ulla
competit hypothea, nisi à die latæ sententiæ
condemnationis, vt probat Merlin. in trati. de pi-
guor. dicens hanc esse communem opinionem,
lib. 3. tit. 3. quest. 88. num. 7. & num. 1. & sequent. &
numero 14. vbi dicit non omni hypothecam à die
litis contestatæ, sed dumtaxat à die latæ senten-
tiæ: † & ideo repudiationem iuris delati validam
esse in præiudicium fisci, notat Gozzin. de confisat.
bonor. eorol. 23. limit. 25. n. 1. & 2. Sanch. de mar.
lib. 6. dispat. 4. n. 8. versic. tertio alij luminant: vbi bene
comprobat.

Acceperit nec obstat publicatio bannimenti facta
aduersus Emmanuelum, quia fiscus nullam habet
hypothecam super bonis banniti, etiam lata sen-
tentia bannimenti, & talis sententia requirit post
se aliam sententiam definitiuam: quæ nondum pro-
lata, nulla oicitur hypothea in fauorem fisci, vt per
Luchinum de Corte inter consilium erem. diuersorum,
part. 1. cons. 64. n. 12. vbi dicit quod repudiatio ban-
nimenti cum fiat in contumaciam, & sine litis con-
testatione, non habet effectum incorporationis &
confiscationis: † & ideo hanc distinctionem in-
ter repudiationem quæ fit ante sententiam, & post
condemnationem definitiuam & sententiam; vt
illa sit valida in præiudicium fisci, hæc sit inuulda:
tradit Peregr. de iure fisci lib. 3. tit. 1. num. 190. & se-
quent. & nominatim de sententia bannimenti, Gua-
zin. de confisat. bonor. consilij. 27. num. 7. Bayard. ad
Clar. questus. 78. num. vlt. Merlin. d. quest. 88.
num. 16.

Sed maius videtur dubium in eo, quod agitur de
legitima, quæ cum ipso iure filio in bonis paternis
acquisita videatur, magis videtur fisco quesita,
quam cætera bona filij.

Et tamen etiam quoad legitimam, fiscum ex-
cludendum esse, quando filius ante sententiam il-
lam repudiavit, verius est & receptius: vt copiose
probat Gratian. disceptat. forens. 2em. 2. cap. 271. n. 13.
& sequent. Hodierna ad Surd. decif. 140. num. 8.
vbi

vbi relict eootrarium tenentes, & bene comprehensum. *lib. 3. questio. forens. cap. 74.* eiusdemque fecerit fuit Mangil. *de impur. questio. 4. numero 10.* quem sequitur Medico. *de legat. lib. 3. tit. 1. questio. 29. numero 3.* Palsal. *de par. pecti. part. 1. cap. 4. nom. 174. versio. verum autem est: Caece. lib. 1. var. resala. 34. 71.*

16 Ad tertiam quaestionem Respondetur, totam causam tam principalis delinquentis, quam tenentis Auxiliatoris, eorum Iudice appellationis tractandam esse; vigore clausularum contentarum in rescripto commissionis dictae causae; cum in dicto rescripto adit clausula, cum annexu & contentis cuius naturae est, vt nototum principale comprehendat: vt per Bellamet. *decisio. 619.* quia non potest negari quin negotium principale sit de annexis causae appellationis. Et hoc procedit

17 quousis in rescripto non adesset clausula, cum raro negotio principali: Callidor. *decisio. 9. de caus. possis. & propriis. numero 13.* Rot. *decisio. 187. numero 6. part. 1. dimes.* maxime cum negari non possit, quia causa principalis delinquentis sit conexa cum causa auxiliatoris: ex notatis per Gincb. *consilio 41. numero 7.* vbi fuit probat oon posse quem tenentis de auxilio, nisi plene consistat de principali delinquentis.

18 Imo sententia lata in fauorem principalis delinquentis, est prauiudicialis causae auxiliatoris: vt notat Guaz. *de defens. rev. decisio. 33. cap. 10. nom. 15. 16. & 17.* Honded. *consil. 98. numero 21. vol. 1.*

19 Et in propriis terminis, licet dubitari possit de mandante & mandatorio, vt vtrum videlicet causa vtriusque coram eodem Iudice terminanda sit? quo casu DD. in eam videntur ire sententiam, vt quando sunt sub eodem Principe, tota causa ad eundem Iudicem remitti debet, vt fuit factum in causa *decisio. D. A. Laurentis 114. numero 3.* & ita fieri debere tradit Guid. Pap. & ibi Ferrer. *decisio. 104.* Barbof. in *l. heres absens §. apud Laborem, numero 21. & 26. ff. de iudic. Clar. §. fin. quest. 38. nom. 6. an sine versio. quia apud nos, vbi loquitur de mandante & mandatorio constitutis sub eodem Principe: Nell. in *trall. hantior. in 2. p. primi temporis, quest. 7.**

20 Quod quid, inquam, sit de mandante & mandatorio, propter diuersas D. D. sententias; tamen in auxiliatore aliud dicendum est: oempe causam auxiliatoris & principalis delinquentis coram vno, eodemque Iudice tractandam esse & terminandam, ne conuentionis causae diuidantur: prope vtrumque casum sic distinguit Bosf. *de for. competi. numero 108. iuncta numero 109.* & de auxiliatore, quod eius causa sit conexa cum causa delicti principalis, & coram eodem Iudice terminanda; tradit Bald. in *risal. de controuers. feud. apud parat terminanda, cap. 1. numero 7.* rationem reddens, ne Iudiciorum diuersitas perplexitatem iudicat: quod etiam voluit Iaf. in *l. nulli, nom. 3. versio. tertio dicuntur causa continenti: Cad. de iudic. Menoch. de Arbitr. cap. 349. numero 14.* vbi dicit processum agendum esse tam contra auxiliatorem, quam contra principalem delinquentem: Farinae. *de consuetudib. quest. 133. nom. 59. versio. vbi preterea.*

CAPVT CLIV.

De variis defectibus interuenientibus in relatione peritorum facta pro aestimatione melioramentorum. Quod in huiusmodi relatione debeatur interuenire cognitio status praeteciti, & cognitio deterioracionum, & illarum compensatio cum melioramentis. De aestimandis meliorationibus aedificiorum, plantationis arborum, vel vinearum, clausurae viridarum per muros, & de fructibus meliorationum ad quem spectent.

S V M M A R I V M.

1. Relatio peritorum super valore praesentis temporis meliorationum non sufficit, nisi periti fuerint informati de statu antiquo.
2. Augmentum fructuum non potest probari, nisi constiterit de illorum valore, de tempore gratia, seu concessione.
3. Quando probandum est valor praesens aulium, debet articulari & probari valor praeteritus.
4. Donatu fundis, censentur quoque donata melioramenta tempore donationis existentia, eamquam pars bonorum donatorum.
5. Donator tenetur indistincti de cessione sine donatione inaeperit a promissione, siue a traditione, quando facta fuit ex causa auersa.
6. Tempus determinatum debet probari ab eo, cuius illud est fundamentum intentionis.
7. Liquidatio melioramentorum non valet, nisi fiat compensatio illarum cum deterioracionibus.
8. Ampliatio, etiam si deterioratio facta fuerit in re diuersa.
9. Alienationes debent imputari in deterioracione ad tempus praesentis.
10. Usufructuarius restituere debet, sed non aedificare, quia non potest statum rei mutare.
11. Quando minus est impensum quam melioratum, id quod minus est restitui debet.
12. Aestimatio meliorationum fieri debet habitacione ad tempus praesentis.
13. Expense factae in plantatione arborum, non sunt tales quae perpetuum fundi vtilitatem concernant.
14. In aestimatione melioracionis facta per plantationem vinearum debet haberi respectus ad tempus, quo plantatae illarum fructibus usus est, & vince in valore sunt diminuta.
15. In aestimandis melioracione plantationis arborum, non debet illarum fieri aestimatio quantum minus valent, sed sola expensa plantationis & educationis inspicere debet.
16. Expensa clausurae viridarum per muros numeratur inter voluptuarias.
17. Possessor suos facit fructus, quos ex melioracionibus per eam factis percepit.

MOTA lite inter liberos super liquidatione diuersarum meliorationum factarum per matrem donatricem, & usufructuariam bonorum donatorum ad iustitiam heredum matris contra donatarios, disceptatur de iustitia cuiusdam relationis

tionis factæ per peritos super liquidatione dictorum meliorationum: super qua contentione vultur factæ fuerint conclusiones.

- 1 In penus dicti, quod illa erit nulla, manca, & defectuosa; nec talis dici poterit vt ex eis fuisset factum decreto in signum facti, per quod liquidatio detractionum fieri debebat per heredes intra tempus in dicto decreto contentum. Quia ad liquidationem detractionum & melioramentorum, necessitas debebat consistere de prioris status bonorum de tempore donationum: & relatio sic facta, non consistit de illo prioris status, non dicitur liquidare melioramenta: Seraph. *decis.* 898. n. 7. Rot. in *recens. decis.* 630. n. 1. p. 2. vbi redditur ratio, quia non potest quis deponere, vel iudicare ad quid ascendant melioramenta, nisi noverit quo in statu essent prædia de tempore alienationis: † Et facit à simili quod decisum fuit apud eundem Seraph. *dec.* 952. n. 3. & *decis.* 1060. n. 1. *part.* 4. in *recens.* quod augmentum fructuum beneficii non potest probari, nisi prius verificato valore præxistentium reddituum de tempore gratiæ; & talisque valor præxistens debetur articuli & probati: *dilla decis.* 952. *mem.* 3. Cum igitur pro parte hæredum non fuerit probatus status præxistentis maioris partis bonorum donatorum de tempore donationis, sequitur, relationem in istis capitibus cassandam, & annullandam esse.

- 4 Secundum, & hoc evidenter apparet, quia vt rectè fieret liquidatio meliorationum, debebat distinguere ista bonorum de tempore donationis: certum est enim reparaciones factas à matre ante donationem, non esse solvendas per donatariam, quia cum ex melioraciones essent annexæ bonis donatis, & inseparabiles; certum est, eas contineri in donatione, cum sint pars fundi, & inter immobilia reputantur: Peregrin. *de fideicommiss. articul.* 30. *num.* 84.

- 5 Tertiò notandum est, quod licet melioraciones illæ factæ supponantur à matre donatricis, quatenus factæ sint ante donationes dictæ donatarie, à quibus huiusmodi melioraciones evincuntur, haberent negotium aduersus donatricem seu aduersus eius hæredem: quia cum agatur de donacione onerosa saltem respectu matris, cui à matre dotis loco donatio facta fuit, non est dubium quin donatrix de eversione teneatur, eo quod, siue donatio incipiat à promissione, siue à traditione, donator teneatur indistincte de eversione, si sit facta donatio ex causa onerosa: Boer. *decis.* 67. n. 1. Craver. *consil.* 64. numero 3. DD. in *leg. Insuper in seruit.* §. 1. *Digest.* de verb. obligat. Alex. *consil.* 47. numero 8. *not.* 3. Tusc. *tom.* 3. *libra.* E. *consil.* 366. numero 4. & 5. Gratian. *cap.* 65. §. 1. *not.* 4. Quod si melioraciones supponantur factæ post donationem, hoc casu opponitur de eo minime consistere: quod tamen erat à hærede probandum, † quia tempus est fundamentum intentionis ipsius: Sured. *consil.* 407. *num.* 14. Glossæ in *eo. actum*, vbi Bart. *ff. de negot. gest.* & sic, si actor petat dictas expensas ante donationem factas vbi hæres matris, obstat exceptio quod ipse est etiam hæres donatricis, & ut talis ad solutionem dictorum melioramentorum in donatione comprehensum teneatur; si verò post, obstat defectus probationis.

- 7 Quartò advertendum videtur, quod dicti periti iudicè non processerint, dum melioraciones prentas liquidare voluerant, detractionum vero deductum omiserunt: quia tenebantur detractiones compensare cum meliorationibus; & hanc

esse communem prædicam dicit Peregrin. *articul.* 30. numero 79. & alio modo æstimatio meliorationum fieri non potest: Coll. de ratione, *iste, questum.* 134. numero 1. & 2. Quod procedit etiam si melioratio in vna re restitutioni subiecta facta fuerit, & detractionis in alia, vt post Petrum *questum.* 15. numero 189. de *fideicommiss.* tenet Frac. Barr. de *success.* lib. 8. *titul.* 14. numero 11: fol. 341.

Quintò, & hæc multo magis procedunt, quia ex instrumentis in causa productis, & dictis peritis exhibitis, constat dictum Dominum actorem, & eius auctores fecisse plures & diuersas alienationes, quæ sine dubio cum detractionibus compensari debent: Peregrin. *consil.* 32. numero 36. & 37. lib. 1. & de *fideic.* *artic.* 39. numero 1. Argel. de *acquir. possess. quest.* 8. numero 87. *alias artic.* 34. numero 71. Gregor. XV. *decis.* 580. numero 7. Super quibus dicti periti quamvis requisiti providere recusant.

Sextò notandum est circa expensas, quæ præ 10 supponuntur factæ in ædificiis, quod illæ non debent admitti, neque restitui, cum contingant status rei mutationem & alterationem; vbi notandum est enim solum tunc potest, sed de nouo ædificare, aut statum rei mutare prohibetur: Cass. *de testat.* cap. 33. numero 1. 2. *vers.* & in *huius primo loco.* Peregrin. *de fideic.* *artic.* 30. numero 42. Marefc. lib. 2. *var. resol.* cap. 110. numero 17.

Septimò, quia expensæ factæ in meliorando domum æstimantur ad scuta 163. Ruderæ verò & æmentum dicuntur de præsentis diminuta in summa scutorum 60. domus verò inspecto statu præsentis dicitur meliorata in 166. scutis: certum est, casu quo talis expensæ esset admissibilis, non debuisse ad iudicem hæredibus nisi ad proportionem scutorum 166. quia quando melioratio minor est quam expensæ, non adiudicatur, nisi quantum melioratum fuit: Peregrin. *de fideicommiss.* *articul.* 30. numero 70. & 71. & n. 3. *vers.* quandoque vero. Gratian. *decis.* 123. numero 20. communem dicit Seraph. *decis.* 898. n. 1. Marefc. lib. 1. cap. 114. numero 8. & optimè ratione comprobant DD. iam citati, & de materia videndus est Peregrin. *consil.* 42. à numero 14. lib. 1. & *consil.* 76. lib. 4.

8 Illa autem melioratio æstimari debet non habito respectu ad tempus quo expensæ factæ sunt, sed ad tempus quo sit æstimatio, & sic ad tempus præsens: Marefc. lib. 2. cap. 114. numero 4.

Octavò fuit consideratum, quod attinet ad expensas factas in plantatione arborum, & virium eas dici temporales, & non respicere perpetuum fundi vtilitatem, vt determinavit Rota in recentioribus *decis.* 650. numero 5. *part.* 2. & *decis.* 398. numero 6. *part.* 1. *diuers.*

Nonò, positò quod tales expensæ restitui deberent, necessariò haberi deberet ratio fructuum vinearum per annos quadraginta & amplius, quo tempore vineæ ad verum usum indignum, & sic inutiles redduntur: quia haberi debet respectus ad diminutionem valoris, & vtilitatis melioramentorum provenientem ex curso temporis, quo possessor factus est melioramentis & eorum commoditate. Quod cum non repeteretur dicti relatores, non debet eorum telario confirmari: Cass. *de testat.* cap. 37. numero 12. Peregrin. *de fideicommiss.* *artic.* 30. numero 4. *vers.* cum præsens tempus, & numero 76. *vers.* in illis numeris: numero 78.

Decimò, circa expensam factam in plantandis arboribus, vltra quod periti non habuerant ratio-

metia

nem statui antiqui prediorum, immo constaret ipsi, abscessis fuisse multas arbores in illis pradiis, circa quod providere recusant: casu quo expensa aliqua esset adiudicanda, sola expensa facta in educatione & plantatione arborum estimanda esset. *Coit. de rat. quest. 81. numero 12.* ideo non debent estimari arbores quanti nunc valent recentes, *Petreg. arrend. 50. numero 73.* quia cum tale augmentum procedat ex fundo, Domino fundi redire debet.

16 Vndecimo, expensa facta pro claufura viridarii & constructione murorum ad hos fines, numeratur potius inter voluptuarias, quam inter utiles & necessarias; *Rot. decy. 60. m. 4. part. 2. recent.* ideo non est refacienda: *Abulen. dicitur in versiculo, & idem dicendum videtur.*

17 Duodecimo, inepta erat omnino petitio fructuum provenientium ex pretio expensarum factarum in meliorando: quia cum actor percepisset fructus suorum meliorationum, non poterat petere fructus pecuniæ in illis impensis. Imo multi DD. disputant vtrum impendens restituere teneatur fructus ex melioramentis perceptos, licet æquius existimemus possiderem facere fructus suos ex melioramentis procedentes: *Petreg. arrend. 50. m. 67. & 68. vide Martell. lib. 2. cap. 111. num. 51. Babo. in l. d. m. 10. §. fin. n. 8. & Jegg. ff. sol. matrim.* Et ita fuit conclusum.

CAPVT CLV.

De dote vxori post obitu mariti restituenda. De vestibus, & localibus tam festiuis, quam quotidianis. Quando hæredes mariti possunt opponere viduæ præsumptionem solutionis localium per matritum in contractu matrimonij promissorum. Vxor usufructuaria certæ partis hæreditatis sui mariti, an & quomodo teneatur ad solutionem debitorum hæreditariorum. Et quando legatim usufructus factum vxori censetur factum animo compendiandi cum dote.

SVMMARIVM.

1. *Dos in pecunia consistens non est restituenda, nisi post annum à die soluti matrimonij.*
2. *Dos statim restituenda est, si maritus eam vxori legauerit.*
3. *Dulcis vltia, quando in se continet legatum dotis vxori à marito factum.*
4. *Vidua alimenta durante anno luctus regulariter intra annum præstare solet. Littera ut ibi.*
5. *Operarius obsequialium fit detrahitio, si vidua intra annum luctum ex iusta causa habiet extra domum mariti.*
6. *Hæres statim non expellitur anno luctum dotem restituere possit.*
7. *Vidua virorum vestes luctuæ anno luctus finito tenetur restituere.*
8. *Quand vestes luctuæ consuetudo attendenda est.*
9. *Vidua computat in dotem vestes festinas du-*

rante anno luctus sibi factas, non autem quotidianas.

10. *Hæredes mariti si statim dotem viduæ restituere velint, non teneantur ad vestes luctuæ illius festinas, nec quotidianas.*
11. *Maritus præsumitur vxori localia præstitisse iuxta præsumptionem, si probetur ipsam bene ornata in iocisuisse.*
12. *Vestes festinas solius matrimonij regulariter per uxorem restituenda sunt.*
13. *Indis arbitrio, qua sint localia festina, & qua quotidiana, remittitur.*
14. *Quæ sit differentia inter usufructuarium bonorum, & usufructuarium hæreditatis, quoad solutionem debitorum hæreditariorum.*
15. *Usufructuarius quomodo ad debita teneatur.*
16. *Vidua usufructuaria non prohibetur dotem petere.*
17. *Compensatio debiti voluntarij cum legato sit ex conuentione.*
18. *Ex quibus conuentionibus fiat compensatio cum debito voluntario: & n. 19. 10. & 11.*

SEQUENTIS quaestiones alijs proponebantur per quandam viduam Nobilem, quatum prima est, vtrum dicta vidua posset petere dotem suam, augmentum & pensionem vidualem, antequam lapsus fuisset annus luctus.

Secunda, vtrum casu quo hæredes mariti teneantur alere dictam viduam intra annum luctus, ipsa deberet commorari intra domum dicti mariti defuncti.

Tertia, vtrum hæres dicti mariti posset soluere dotem viduæ intra annum luctus, & eo modo se liberaret à præstatione alimentorum, & vestimentorum d. viduæ.

Quarta, vtrum vidua petere posset localia sibi per maritum in contractu matrimonij promissa, an verò maritus præsumatur illa vxori sufficiens iter tradidisse.

Quinta, vtrum d. vidua legataria tertie partis fructuum & reddituum hæreditatis sui mariti cum onere supportandi tertiam partem onerum, & debitorum, teneatur ad omnia & quæcumque debita hæreditaria; an verò ad annua domtaxat protertia parte persoluenda.

Ad primum dubium responderetur, regulam iuris generalem aduersari intentioni d. viduæ, cum dos ipsius consistat in pecunia: quo casu hæredes non coguntur illam restituere nisi post annum luctus: textus est in l. unica, §. ex illis, C. de re vxor. actio.

Et licet verum sit, quod quando maritus legauit dotem vxori, statim dos peti potest non expectato anno, textus est in §. sed si vxori, l. si legat. cum ibi notatis: tamen in casu proposito non verificabatur in facto quod testator tale legatum fecerit quia dum legauit usufructum vxori, *ante & post deffus les advantages fait à ladite Dameiselle dans leur contrat de mariage:* per illa verba *ante & post deffus*, censetur tantum ipsi legasse lucra matrimonialia, non autem dotem: quia DD. qui dicunt, per illa verba *ante & post deffus*, dotem legatum censeri, requirunt formalia verba *ante & post deffus son dot*, quæ non reperiuntur in hoc testamento, sed tantum *ante & post deffus les advantages fait à ladite Dameiselle dans leur contrat de mariage:* quæ verba non possunt continere dotem, quæ respectu vxoris non est titulus lucrativus, sed solum augmentum, & similia lucra; & in illis terminis loquuntur

Mariane.

Mantic. lib. 9. de conuict. tit. 3. numero 31. Suid. decif. 185. numero 9. Menoch. lib. 4. prefump. 145. num. 4. qui omnes requirunt, quod maritus legauit aliquid ultra dotem, ad hoc vt vigore illius dictio- nis *ultra*, maritus vxori dotem legale coale- tu.

- 4 Ad secundum respondetur, ex dispositione lu- ris, viduum intra annum luctus alii debere intra do- mum mariti, & non alibi, nisi haeredes alibi velioe alimenta praestare, vel nisi subit iusta causa receden- di à domo, vel quia non possit pacifice vivere, vel alia simili de causa; praeterea quando alimen- ta petat ex dispositione legis, non autem ex ordi- natione testatoris: Suid. de alim. tit. 4. quest. 14. num. 16. & sequitur. Et casu quo vidua habitare vo- let ex iusta causa extra domum mariti, & deducatur ex ipsius alimentis aestimatio operarum obsequia- lium, quas vidua habet cum haeredibus tenetur praestare eo modo, quo soluta erat de tempore vitae mariti: idem Suid. de alim. tit. 4. quest. 29. num. 39. & 40.

- 6 Ad tertium respondetur, haeridem posse, si ve- lit, dotem viduae soluere, etiam non expectato fine anni luctus: Suid. in d. tract. de alim. tit. 1. quest. 44. numero 28. & 31. rationem reddens, quia dilatio est in fauorem haeredis; ergo potest illi renunciare, & eo modo se eximere ab onere solendi viduam, vt composse tradit Suid. dicta quest. 44. nume- ro 31.

- 7 Sed maius dubium videtur, vtrum vidua, cui dotes restituntur ante finem anni luctus, vel etiam finito anno luctus, teneatur restituere haeredibus mariti vestes lugubres ipsi factas per dictos haere- des: Pro cuius dubij resolutione sequentes conclu- siones faciendae sunt.

- 8 Prima, quod si aliqua adsit consuetudo facien- di vestes lugubres viduae, propriis haeredum expensis, illa observari debet: si vero nulla talis adsit con- suetudo, haeredes mariti qui tenentur alere vi- duam, teneantur etiam illi vestimenta praestare: vt dicit Barbof. ad l. que dote 34. numero 81. ff. sol. matr.

- 9 Secunda conclusio: magna est differentia inter vestes lugubres festivas, & quotidianas: has liqui- dem vidua non computat ex aestimationem dotes, illas vero computat, nisi malit finito anno luctus restituere, quia solum concessa dicuntur ad vsum vt vidua ornari incodet: dum autem loquimur de vestibus, loquimur etiam de velis, & aliis similibus, quae viduae deferre solent: & hanc conclusionem comprobat Suid. in tract. de alim. tit. 4. q. 2. num. 13. ad 24.

- 10 Tertia conclusio: quando haeredes mariti vo- lunt restituere dotem, non tenentur ad vestes lu- gabres tam festivas, quam quotidianas, nisi io con- tractum adsit consuetudo regionis: Barbof. dicta l. que dote, numero 81. vers. pro concordia: Quod si probatur consuetudo regionis in coetranum, illa debet observari, vt in propriis notis ter- minis tradit Vitalis in tractat. de clausul. iural. de alim. tit. 1. alim. tit. 1. resumptiari possit, numero 9. fol. 939.

- Adiungunt tamen haeredes, quod etiam si dotem intra annum non restituant, non propterea alimen- ta viduae ministrare tenebuntur, dum ipsa aliunde habet ex quo vivere possit, veluti pensionem vi- dualem, & partem usufructus haereditatis mariti: Suid. dicta tract. de alim. tit. 1. quest. 44. nume- ro 48.

- Ad quartum respondetur, quod si haeredes ma-

riri probauerint d. vxorem bene compram & ioca- libus ororam viuente marito incellisse, prae- sumendum erit maxime obligationi in contractu matrimonij contentae satisfecisse. Quasdo enim probatur exprosum fuisse factam & praesumitur fa- ctam fuisse ab eo qui illam facere tenebatur: Suid. de alim. tit. 6. quest. 23. num. 14. vbi plures allegat, Malcard. de probat. conuict. 715. num. 13. & 15. vers. versus tamen: & in pondus de iocalibus, quod praesumantur facta ab eo, qui illa facere tenebatur, argumento à solitis concludit Dominus A Lau- rentius decif. 159. per tot. maxime cum maritus in casu isto promiserit iocalia facere pro sponsalibus duxerat, itat non sit verisimile virum dimittere & Nobilem permittere voluisse, vt vxor sine com- petenti iocalium & ornamentorum quantitate in- cederet, maxime vero tempore nuptiarum, quo mulieres corporis cultum in saeculo videt diligen- tes, non praesumitur sine debito ornati sponsalia & nuptias contrahere: vt bene per D. A. Laurentis decif. 159. num. 4.

Imo aduertendum est, quod dicta vidua non po- terat praetendere vigore sui matrimonij alias vestes & iocalia, quum nuptialia: & ideo si aliae vestes & iocalia non nuptialia ad eam pertenerint: tenebatur illa restituere haeredibus mariti, cum vigore pacti matrimonialis, quum vigore refectionis con- tentae in testamento mariti, in quo solum testator refectionem vxori loca nuptialia, in quibus mediantibus vna cum legato tertia pars usufructus ipsam iussit esse contentam. ¶ Imo cessantibus illis pa- ctis, ex sola iuris communis dispositione, vxor post mortem mariti tenetur restituere illius haeredibus vestes & iocalia festiua & pretiosa constanter matri- monio facta: Suid. decif. 166. per tot. maxime num. 42. in fin. Clar. in §. Donatio, quest. 10. numero 3. Et nihil retere siue maritus fecerit iocalia, siue socer: Suid. vbi sup. num. 5. vbi num. 18. & 39. instruit Aduocatam quomodo io hac causa articu- lare debeat: & quae autem iura iocalia festiua & pre- tiosa: Iudicis arbitrio remittitur: Menoch. de arbit. decif. 218. per tot.

Ad quintum respondendo, io primis est aduer- tendum quod d. vidua non erat usufructuaria bonorum, sed haereditatis: quo casu eorum est ipsam teneri ad solutionem debitorum, quia bona ducuntur deducto ere alieno, haereditas non item: Couar. lib. 2. var. resol. cap. 2. in 2. concl. num. 1. vbi sic ait: *Usufructuarius tenetur perire haereditatem tenetur ad ere alieni pro tertia parte solutionem.* Idem tenet Menoch. lib. 4. prefump. 145. num. 3. Ferrer. ad Guid. Pap. decif. 541. vers. pro tertia parte solutio est. Fab. in Cod. lib. 3. tit. 24. de fin. 1. num. 3. vers. sed res Graff. in §. legatum, quest. 15. numero 6. vbi testatur hanc esse communem DD. sententiam, quatinus Menoch. sequatur Ruin. dicta pref. 145. numero 4. existimet usufructuarius certe patris haereditatis, tenet de proprio soluere debita. Quod si postea non petiatur tot fructus, qui ex quere debita per eum soluta, poterit restituendo proprietatem retinere re- siduum, quod ex fructibus consequi non poterit si vero tot fructus perceperit qui ad summam as- cendant per eum pro debitis haereditatis solutis, restituendo proprietatem nihil retinere poterit. ¶ Quidquid sit, farentur omnes DD. communi- ter, usufructuarius teneri soluere debita de pro- prio pro rata suae quotae partis usufructus. Quod in nostro casu multo magis locum habet, cum tes- tator expresse ordinauerit, quod usufructuarius soluat onera ordinata & debita, quilibet pro tertia parte

parte: & sic non solum seipsum ad omnia hereditaria, sed etiam ad omnia debita, ita vt dispositio testatoris sit in hac parte conformis dispositioni iuris communis.

Et sane, omnia illa Menochij distinctione, dicebamus dictam usufructuam, seu illius heredes repetere posse finitio usufructu debita, quæ pro tertia parte soluit, & ad quæ illam tenent dixi, cum testator adiceret illa verba, quod soluit tertiam partem debitorum d. hereditas *durant ledit usufructu*, vt legitur in d. testamento.

Maiores difficultates erant, vtrum ex morte testatoris, viduata necesse dimittitorem in hereditate, d. usufructu durante.

16 In qua questione licet primo intuitu videretur concludendum, quod vidua, etiam si sit usufructuaria, non prohibetur petere dotem suam, vt apud Festum. *ad d. litem decif. Gondi. Pap. 541. Castil. de usufr. cap. 46. n. 2.* Tamen in casu proposito aliud dicendum est: quia licet testator non videatur habuisse animum compensandi usufructum legatum cum dote vxoris, quæ dicitur debita voluntarium, cum non debeatur a lege vel consuetudine, sed intuitum habeat plane voluntarium, tamen

17 in hoc conueniunt omnes DD. quod si tantibus coniecturis compensatio sit usufructu legati cum debito voluntario, & sic cum dote vxoris: Castil. *de usufr. dicto cap. 46. n. 7.* Consequenter autem in casu nostro pluries conueniunt.

18 Prima, quia testator iussit vxorem suam esse contentam legato usufructu sibi relicto, his verbis, *rellement que avec ce ladite Dame feroi conuener* quibus verbis sic tantibus legatam persumitur factum animo compensandi cum debito voluntario: Menoch. *lib. 4. pref. 110. numero 37. Mantie. de comest. vltim. volunt. lib. 10. tit. 1. num. 17. et 18.* vbi dicit sufficere quod testator dicat, quod legatarius sit contentus suo legato, vel quod nihil amplius petere possit: Sord. *de adm. lit. 9. quest. 16. n. 1.* vbi idem esse asserit, quod si cumque aliquo modo constat de voluntate testatoris.

19 Secunda coniectura colligitur ex eo, quod testator in eodem legato declarat se non habere intentionem compensandi d. usufructum cum lucris nuptialibus sive vxoris: quia si voluisset excludere compensationem dotis, hoc vni que expressisset, quemadmodum expresse de lucris nuptialibus ita Menoch. *dicto pref. 110. n. 40.*

20 Tertia, quia si dos non compensauerit cum usufructu, hereditas d. testatoris esset ferme damnosa; quo casu animo compensandi colligitur: Menoch. *vbi supra. n. 49. post Affl. decif. 44. n. 21.*

21 Quarta, si legatam animo compensandi non fuisset factum, necesse esset vendere bona immobilia sine quorum distractione heres non haberet facultatem solvendi vtrumque, legatum nempe & debitum: Affl. *vbi supra. num. 28. Menoch. num. 52. et 53.*

Concluditur ergo dictam legatam animo compensandi fuisse factam, & sic et solui inane questionis propositæ.

CAPVT CLVI.

Pretium bonorum dotialium alienatoeum totum persumitur ad maritum peruenisse, & pro eo vxor collocanda est in concursu creditorum mariti iuxta tempus

sui matrimonij. Edificia facta per maritum, seu illorum valor an repeti possit, & quomodo? Vxor an teneatur cedere iura sua posterioribus sui mariti creditoribus. Et exceptio rationum tutelatum non redditarum, vtrum tetardet executionem obligationis Cametalis? Fructus deteriorationum vtrum refaciendi sint pupillo per tutorem. Et fructus meliorationum quid soluto matrimonio spectent ad vxotem.

SVMMARIVM.

1. Quando maritus constanter matrimonio bona vxoris simul cum ipsa alienauit, præsumitur totum pretium ad maritum peruenisse.
2. Vxor pro pretio bonorum per maritum alienatorum debet graduari iuxta ordinem hypothecæ à die contractus matrimonij.
3. Vxor non tenetur cedere iura sua creditoribus mariti, nisi talia, qualia sibi competant.
4. Exceptio rationum tutelatum non redditarum non reuertitur executionem obligationis habentis paratam executionem. Sed hoc casu debet esse casum creditoribus.
5. Edificium si per maritum factum fuerit, datur illi saltem matrimonio reposito expensarum, quatenus saltem melioris fuerit melioratum.
6. Expensa executionis, quæ faciunt vt Dominum soli mallet saltem amittere quam expensas reficere, non repetitur.
7. Edificium ex dicto solo, quatenus plus valetet quam solum.
8. Dominium meliorationum spectat ad vxotem, quæ propterea illorum fructus percipere debet soluto matrimonio.
9. Interessa deteriorationum non debetur per tutorem, sed solum valor ipsarum.
10. Tutor tenetur ad refarciendum damnum pronuntians ob neglectam reparacionem bonorum pupilli.
11. Rationes semel legitime redditæ non reuidentur.

REQVTSITVS vt meam proferent sententiam super duobus propositis 1o quadam causa difficultatis bonorum, & oppositionis vxoris debitoris discusso. 1o primis cum maritus constanter matrimonio bona suæ vxoris alienauit, & pretium receperit, & proinde eum integrè peruenisse præsumitur: Canees. *lib. 3. var. resol. c. 15. n. 1 et 3. Honded. conf. 45. num. 1. et 2. sigg. vol. 1. Causalcan. decif. 31. num. 8. part. 1.* sequitur, vxotem collocandam esse iuxta ordinem suæ hypothecæ à die contractus sui matrimonij: iuxta l. 1. ff. qui passor. in page. hab. Melin. *de pignori. lib. 3. q. 7. Causalcan. loco citato.*

Sed dubitatur vtrum ipsa teneatur cedere actiones posterioribus etiam contra se ipsam.

Concludendum est non vxoem cedere, aut saltem si iuxta suæ cedere debeat, non teneat aliter nisi cum clausula si quæ habeat, vel talia qualia habet. & si iuxta aliquam noo habet, cedere non tenetur: Bald. *conf. 109. n. 1. lib. 3. Gratian. decif. 115. n. 2.* quia exceptio cedendarum non obstat mulieri dotem repetenti: Socin. *lco. conf. 100. lib. 1.*

Aduertendo quod in casu isto non agitur de muliere, quæ renuntiavit suis hypothecis super bonis mariti, sed de marito vendente rem dotalem de consensu vxoris, vel vni cum ipsa: qui duo casus

casus valde inter se differunt, ut alio loco diximus.

4. Secundo censui, per exceptionem rationum tutelarium non redditurum, non posse retardari gradationem & solutionem summarum dotalem uxori debitarum; ita tamen ut cautum sit idonee creditibus in casum quo ipsa debitorum remaneat ex dicta redditione rationum: ex redditu per Zach. de oblig. camer. quest. 17. n. 49. post Boegnin. in tract. de tutor. & curat. n. 119. Negul. de pignor. p. 5. memb. 1. n. 16. versic. tamen illis. ubi idem locum habere censet in quacumque obligatione habente paratam executionem vigore Statuti.
5. Tertiò, pro resolutione tertiò & quarti dubij propositi, dixi quod edificium cedat solo, sed maritus soluto matrimonio repetit expensas edificij, cuius ope solum fuit melioratum: ex Gratian. disp. 442. numero 18. nec magnitudo expensarum quidquam prodest marito: Imò illi ponit obesse posse; quia quando expensæ meliorationum sunt excelsæ, quæ facere rem haberi proderelictæ, non sunt rescindendæ: Tiraquell. de retr. conuict. 4. 7. gloss. l. cum. 5. §. In omnem euentum, edificium cedit solo, quamvis plus valeat quàm solum: Cytac. controu. 162. n. 55.
8. Hoc ita supposito, sequitur quod dominus meliorationum pertinet ad uxorem; & ideo constanter matrimonio inasitus illarum fructus percipit, illo verbò soluto pertinent ad uxorem: ut bene per Dominum Senatorem Leotardum in tract. de usufr. quest. 13. num. 27. §. 2. & seqq. ubi quod qui Dominus est temporalis, veluti maritus, hæres grauitus, & similes, faciunt suos fructus melioramentorum, sed finito tempore domini, illi spectant ad verum dominum.
9. Ad quintum debemus respondere, non debere interesse deteriorationum factarum per matrem tutricem, sed tamen illam ad deteriorationum restitutionem condemnandam esse absq. fructibus huius restitutionis: quia cum hæc sit quædam veluti pona, non debetur ex ea interesse: Leotard. d. tract. quest. 39. num. 36. §. Quod autem tutrix teneatur ad restitutionem damnorum ob neglectam edificiorum reparatorem, non est dubitandum, ex l. lex que tuores, versic. nullumque edificij gestus, C. de administrat. tutor. Gattier. de iust. p. 2. cap. 1. n. 187. & 118. & p. 3. d. n. 105.
11. Vltimi dubij resolutio pendet ex facto; nam si rationes semel legitimè redditæ sint, non debent reuideri, nisi probetur dolus aut error calculi: Rot. dec. 184. p. 2. recent. si non legitimè redditæ sint, sine dubio locus est reuisioni.

CAPVT CLVII.

Cautio Mutiana prestatari debet per hæredem, vel legatarium, cui sub conditione negativa relictum est: Imò & cautio ad instar Mutianæ, quando sub conditione, vel modo affirmatiuo, cuius adimplementum fieri potest vique ad vltimum vitæ spiritum. Quid in facto dependente partim ex voluntate legatarij, vel hæredis, partim alterius Tertiij: Quid debeat continere hæc cautio, & quod non satis-

faciens priuetur omni emolumento etiam fructuum.

S V M M A R I V M.

1. Natura Mutiana cautionis est, ut promittatur restitutio rei cum fructibus, casu quo conditus legatus vel hæres iustitiam adiecit non impletur.
2. Clausula casu quo, dispositionem conditionalem reddit.
3. In materia cautionis Mutianæ præstandæ, nihil differt modum à conditione.
4. Quomodo differant inter se cautio Mutiana pro legato, & ea quæ præstatur ratione hereditaria. Et quomodo indicandum sit quod fructus in legato cuius rationem cautionis non præstat, vel non adimplet.
5. Cautio Mutianam succedit in locum adimplementis, & contrarium prius est emolumentum.
6. Etiam si agatur de conditione affirmatiua quæ usque ad vltimum vitæ spiritum præstari potest, cautio Mutiana præstanda est.
7. Cautio quasi Mutiana præstanda est in conditionibus affirmatiuis, quæ usque ad vltimum vitæ spiritum impleri possunt.
8. Etiam si agatur de conditione mixta quæ in parte pendet ex facto Tertiij, si tamen satisfactio pro parte sua conditionis legataria non adimpleta est in culpa, & priuandus est emolumento.
9. Legatarius non adimplet conditionem, cogendus est actione ex testamento, vel per amissionem legati etiam si illud iam fuisse consecutum.
10. Exceptio non præstat cautionis Mutianæ repetit legatarium agentem à limitat iudicij.

S V P E R quæstione proposita, ad quomodo filia quæ nondum satisfecit conditioni appositæ in legato sibi per Patrem facto, possit petere se immitti in possessionem bonorum in legato designatorum, & petere ut de dictis bonis & fructibus illorum sibi reddatur ratio, antequam dictæ conditioni satisfecerit.

Concludendum est, dictam filiam non posse possessionem aut redditum rationum petere, nisi data prius cautione idonea de adimplendo dictam conditionem, aut nisi conditione prius adimpleta. Hæc enim est certissima iuris regula, quæ ea est vis & natura Mutianæ cautionis, ut rei restitutio promittatur cum fructibus, si non prius conditioni, ut inter ceteros docet Imol. in l. Mutianæ, ff. de condit. & demonstr. & post eum Matt. de success. legat. part. 4. quest. 12. artic. 7. numero vltim. in fin.

Quod enim dispositio de qua agitur, sit conditionalis, non est dubitandum propter illa verba, *non nisi quæ sit satisfactio à la condition, & non autrement*. Casu quo ipsa satisfactio conditioni, & non aliter: quæ verba sine dubio conditionem important, ut de illis verbis Casu quo, tradit Sura. cons. 268. num. 8. & de clausula & non autrement, idem dist. cons. 268. num. 9. cum alijs per Barbof. de claus. cap. 15. & cap. 81. per tot.

Imo

CAPVT CLVIII.

Legatum rei propriæ factum adeo est inutile, ut ne quidem illius debeatur æstimatione legatario: nec similiter in legato rei quam testator illi iam inter vivos donauerat. Vtrum nullo existente legato, annulletur etiam onus legato adiectum. Reditus extantes vtrum transcant ad hæredes donatoris, qui sibi fructus bonorum donatorum referuauit. Si donator mobilia suæ dispositioni relictauerit, vtrum contineantur pecuniæ: Et referuari localibus, vtrum vestes relictuæ censentur.

S V M M A R I V M.

1. Legatum inutile est, si iam testator rem legatam inter vivos donasset eidem legatario.
2. Duo testis locutus circa eandem rem concurrere non possunt.
3. Ampliatur, ut nequidem in legato rei iam donata debeatur æstimatione.
4. Nullo existente legato, censetur nulla onera, & gratiarum illi adiecta.
5. In eis quæ pro non scriptis sunt, onus adiectum etiam pro non scripto habetur.
6. Translatio legati debet intelligi facta cum suis meritis.
7. Fallit, quando translatio est inutilis: veluti si gratiarum fuisset impossibilis super re iâ donata.
8. Pensiones, & redditus maturati extantes, & non referuati, spectant ad donatarium vniuersalem, quæ fructus sibi referuauit.
9. Limitatur, ut locum non habeat quando donator verbis amplissimis omnia bona præsentia, & futura, tempore mortis donauit, quibusdam exceptis: quæ tunc fructus spectant ad donatarium vniuersalem, si exacti non fuerint.
10. In reservatione bonorum certi loci, non continetur debita.
11. Item nec fructus à solo separari consentitur in reservatione inobisiliam.
12. Adobisiliam domus reservatio non continet pecuniam destinatam ad expendendum.
13. In dubio pecunia non venit appellatione mobilium.
14. Ex communi usu loquendi in Gallia, verum, & quando pecunia venit appellatione mobilium, & quod inducitur hoc in re apud Gallos.
15. Localium appellatione vestes de iure continentur.
16. Qui vult appellatione localium, vestes non comprehendit, debet probare super hoc communem usum loquendi: tunc enim vestes non continentur sub reservatione localium facta per donantem.

Super dispositionibus factis per matrem in fauorem vius ex filius, varie conueniunt difficultates.

Et primò quidem vtrum debeatur æstimatione prædictorum legatorum per matrem filio, cum videatur illi legata res propria ipsius, atque donatione vniuersali illi antea facta per ipsam testatorem, cum de iure supponatur, rei propriæ legatæ æstimationem non deberi.

Secundò, vtrum castro, & annullo legato, facto de qua filius, censetur etiam reuocatum onus vius fructus relictis alium Testor, & substructionem appositionem ad onus dicti legatarij.

M Tertiò

Imo etiam si impoterat duntaxat modum, nihilominus cautio esset præstanda, quia hoc casu non differt modus à conditione: non enim propter conditionem, sed propter incertam testatoris requiritur cautio: l. quibus dictum, §. fin. & ibi Bart. ff. de condit. & demonst. Petre. de fideic. artic. 1. n. 121. & 122. num. 1. 126.

Et licet aliqui DD. constituent differentiam inter hæredes institutionem, & legatum; tamen distansio in hoc capite adhibenda est. Si enim agatur de legatis annuis, aut similibus, multiplicationem pensionis inducentibus, fructus debentur legatario pro illis annis, & temporibus, quibus partium fuit conditio; pro annis verò sequentibus, aut aliis quibus conditio partium non fuit, fructus non debentur. Si autem agatur de legatis, in quibus non fit distributio in annos, sed requiritur effectus, & perfectio annua, tunc fructus amittuntur ab initio: ut explicat Petre. loc. citat. & hæc distansio colligitur ex Gratiano decis. 3. n. 18. & 19. & ex decis. Rot. Romanæ in eadem causa, de qua per Gratian. quæ inscribitur part. 4. diuers. decis. 4. o. n. 1. & 2. & expresse determinat Mantica de iur. conuent. lib. 1. n. 42. & 43. ubi dicitur quod cautio Mutiana succedit loco implementi: & si hæres institutus vel legatarius aduersus huiusmodi cautionem fecerit, hæredes institutionis, & legatum quoad omnia effectus reuocatur, ita ut fructus percepti restituendi sint: l. cum filius, §. qui Mutianam ff. de legat. 1.

Neque obstat, quod agatur de conditione affirmatiua: cum etiam hoc casu cautio præstanda sit; quia vsque ad vltimum vius spiritum potest impleri, & implementum habet negatiuum quod prius vii non satisfecerit, idcirco adimpleti debet ante emolumentum. Mantica d. lib. 1. n. 42. & 43. n. 18. Rot. decis. 123. n. 6. part. 2. diuers. & quod in omnibus conditionibus etiam affirmatiua per locutionem habentibus vsque ad vltimum vius spiritum cautionis locus fit, tradit Gratian. d. decis. 3. n. 1. Mantica loc. cit. n. 55.

Imò in omnibus casibus, in quibus affirmatiua non potest bene impleri nisi casuendo, præstari debet cautio, quæ licet nõ fit Mutiana, est tamè ad similitudinem Mutianæ: ut dicit Galgancet. de iur. & demost. part. 2. c. 6. §. 6. n. 3. in fin. vers. & quando affirmatiua. Simon de Pret. de interp. ult. volunt. lib. 5. interp. 2. dub. 1. n. 28. fol. subit. 47. etiam si dispositio esset modalis tantum, ut per eundem Galgancetum d. q. 6. mod. 14. & 15.

Et permissa procedunt etiam si agatur de modo, vel conditione mixta, quæ partim dependet ex voluntate legatarij, partim ex voluntate alterius Tertij: quando conditio non adimpletur ex culpa legatarij: prout consergit si dicta legataria recuset, vel differat adimplere quod adimplere debet, postquam ille Tertius pro parte sua adimpleuit, aut adimplere paratus esset: tunc enim legataria priuanda erit emolumentum: Galgancet. d. part. 2. c. 6. §. 1. n. 77. vers. si verò modus mixtus.

Et hoc casu contra legatarium adimplere recusantem, duo erunt prodita remedia. Primum erit actio ex testamento, ut modus, vel conditio impleatur. Secundum, actio ad priuationem legati, quamuis illud legataria iam consecuta fuisset: Galgancet. de condit. part. 2. c. 3. §. 7. m. 11. & n. 12.

Et legataria agens ad legatum, non adimpleta conditione, repellenda est à iudicio iudicij, cum illa excepit, Tu non causasti de modo, vel conditione implementi: impedias lites inire, necque admittendi lites articulas, aut petitor dicit legatariæ: l. si tibi legato, ff. de legat. 3. ibi, negandum tibi actionem si non caneris, & erudit Neuzan, cons. §. 5. n. 3.

Sancti quæst. & res. ciuil. pars II.

Tertio dubitatur, utrum successoria pensionis obitu-
dum exacta, spectent ad donatarium, vel ad haredem.

Quarto, utrum appellatio: mobilia reservatio-
nem per donatorem veniant pecunia, venilia, do-
mus, vel instrumenta, & generaliter quae in dicta reserva-
tione comprehenduntur.

- 1 Ad primum quaestionem, sicut & ad omnes alias,
resolutum fuit dictum filium non posse duplici-
tate possidere eadem bona, nempe tam victric don-
ationis, quam in vim legati; et cum duo tituli
lucratius simul concurrere non possint: textus est
in *5. sed si rem legatarij, insub. de leg. 1. l. proprias. 13.*
*C. de ris. l. cum. 2. §. 1. ff. de leg. 3. l. Manius. & d. bu-
bus. ff. de leg. 2. & ibi Bar. nm. 13. Castrenf. & Imol.*
idem Castrenf. in *l. Julianus. §. si fundum. ff. de ac-
t. emp. Gomel. lib. 1. res. l. c. 12. n. 38. circa mediū. Foz-
nell. de pact. nup. class. 5. gl. 3. par. 1. n. 41. & seq.*
- 3 Adeo vt, ne hoc quidem casu iustitiam debeat-
ur, vt nominatur cautus in *d. §. sed si rem legatarij,*
insub. de leg. 1. in illis verbis verbis, & licet alie-
nauerit eam, non debeat nec ipsa res, nec assumptio
eius: Fontanell. d. gl. 8. par. 1. n. 46. ca. ratione,
quia diu agitur de re, quae ad oculum demonstrari
potest, adeo casus lucratius concurrere non possunt:
Bar. d. §. d. bubus. n. 17.

Quod autem veritate titulus sit lucrativus, non
est dubitandum; cum agatur de donatione facta
contemplatione matrimonij per eam, quae dotare
non tenebatur: quia ad inspicendum utrum titulus
sit lucrativus, vel onerosus, inspicitur debet per bono
donarij, qui nihil dat de suo, sed lucrum ex donatio-
ne caput: Mangi. de impet. q. 1. o. n. 17. & 18. Addit.
ad Bucar. decis. 75. l. n. 10.

Ergo concluditur dictum legatum esse inutile,
neque illius iustitiam debere: Cancr. lib. 3. c.
20. de legat. n. 197. vers. tertio, Martell. lib. 2. var.
res. l. c. 105. n. 5.

- 4 Secundo respondetur paucis, nullo existente le-
gato principali, censeri etiam nulla onera legato ad-
iecta. Quod praesertim locum habere debet, quia
testatrix in Codicillis, verbis amplissimis declaravit
se dictum legatum annullare, & reuocare, vt velle
esse nullum, & inuadum, penitus ac si nunquam
factum aut scriptum fuisset: facit text. in *l. fideicom-
missum 8. ff. de leg. 1. & Et in pro non scriptis de-
clinetur legato dicti onus:* Peregr. de fideic. ar. n.
16. n. 80.

- 6 Neque obstat si dicatur, legatum factum vni ex
liberis censeri translatum cum suo onere in illum
legatarium; iuxta notata per Mannic. de consil. lib.
12. tit. 3. l. n. 3. l. si adueniens. ff. de alim. legat. Suid.
decis. 38. n. 9. vbi deciditur, adempto legato, fidei-
commissum illi impositum remanere, si non fuerit
reuocatum.
- 7 Quia translatio est inutilis, cum facta fuerit in
Dominum donatorem de rebus quae ad ipsum iure
dominij pertinebant, vt supra ostensum fuit, & su-
per quibus testatrix nullam grauamen imponere
poterat post perfectam donationem: *l. persona do-
natio, C. de donat. lib. 1. sub modo:* Menoch. de
presumpt. lib. 4. praesumpt. 17. n. 18. & n. 5.

- 8 Ad tertiam quaestionem respondetur, quod arrega-
gia pensionum nondum exacta, pertinent ad dona-
tarium omnium bonorum, deimpis tamen fructibus
reservatis: quia donatrix de illis in vita, & in morte,
disponere poterat, & testatrix idem fructus debuit, &
reservari extantes tempore mortis: ex venos senten-
tia, & receptori non pertinent ad donatarium, sed ad
haredem: Suid. conf. 175. n. 110. Gabriel. conf. 159. n. 2.
vbi. 1. Mannic. de test. lib. 13. tit. 12. n. 8. & 11. Peguet.
decis. 140. n. 1. Franz. decis. 168. n. 3. & 10. Quod

intelligi, nisi verba donationis essent adeo ampla, &
generalia, vt omnes illos fructus seu redditus non
exactos in donatione comprehenderet voluisset, ex Vin-
cent. de l. zach. d. decis. 168. in fin. vers. sed vbi
amplissima clausula: Capry. Latio decis. 44. n. 20. in
fine, & n. 21. de re nuper indicante Senatus Tolosanus.

Ad quartam respondetur primo, debita non con-
tineri in dicta reservatione, quia loco non circum-
scribuntur: Gasill. in §. legatum. q. 19. n. 4.

Secundo, in reservatione mobilia, continentur
fructus a solo separati: Peregr. de fideic. ar. n. 5. n. 41.

Tertio, quod attinet ad pecuniam, magna est inter
Doctores controversia, vt poterit ex notatis per Menoch.
lib. 4. praesumpt. 158. vbi distinguit, utrum agatur de
pecunia quae in arca reposita est causa praedij, &
hoc casu vult appellatio mobilia, talem pecuniam
contineream vero agatur de pecunia reposita in arca
ad hoc vt ex vendatur, & hoc casu si facta fuerit
mentio mobilia domus, pecunia non continetur in
reservatione, quia non potest dici quod talis pecu-
nia sit de mobilibus domus, vt ibi notat num. 8. post
plures ab eo citatos.

Quod exiit videm. n. 12 si dubium sit, utrum
pecunia sit reposita in arca, vt ibi ibi loco praefidi,
vt vt impenderetur: nam in dubio non praesumitur
quod talis pecunia continetur appellatio mobilia
domus: Mannic. de consil. lib. 9. tit. 3. n. 4.

Sed haec distinctio procedit secundum ius com-
mune. Verum aliud dicendum est, si ante communi
vlti loquendi in Gallia, quo testatur Oldrad. conf.
219 & tacite probatur quod talis sit vis loquen-
di in his partibus, quod appellatio de mobili-
bus, non continetur pecunia, vt aduertit, ibid.
Menoch. d. praesumpt. 138. n. 14. iuxta Gallicum
sermone, mobilia appellatio sola continetur
suppellectilia, commeles, fere, luti, anes, leat, garum-
res, der, tabler, la vasselle, chandeler, vases, vassiers, &
armures, suppellectilia legata 3. n. princeps de suppellect.
legata, & idem alius desumit in Carta Parlamen-
ti Tolosani, appellatione de mobili, pecuniam iuxta
Galicum sermone inuicem contineri: Maynard.
lib. 6. c. 7. n. 15. Vnde nec vestes in hac reserva-
tione comprehenduntur, in eo donatum pertinere verus
est: cum non veniant appellatione suppellectilia:
Mannic. de consil. lib. 9. tit. 3. n. 12.

Quarto, quod reservationem localem, nisi pro-
betur specialis consuetudo circa modum loquendi,
verum est, vestes etiam sericas, & filius in reserva-
tione contineri, quando reservatio non potest de
aliis intelligi: vt declarat Mannic. de consil. lib. 9. tit.
3. n. 13. vers. item si testator legauerit post Purpurat.
conf. 45. 2. sed in casu nostro ratio allegata per Man-
ticam, & per Purpurat. locum habere non potest.

Et propterea, quibonda est notoria patris consue-
tudo, quia ioculum nomine vestes contineri non so-
lent, imo semper in pactis matrimonialibus fieri so-
let distinctio inter vestes, & localia, dum dicitur:
Reber, Baguer, & legatur. Vnde sequitur vestes, iuxta
communem loquendi modum, non pertinere ad he-
redes, nec sub reservatione contineri: vt concludit
Purpurat. d. consil. 45. 2. n. 6. vers. nec dicatur.

CAPVT CLIX.

De emptore qui promissit pretium impen-
dere in solutionem census annui, illum-
que extingueret tempore conuentio quod
teneatur ad augmentum monetarum su-
perueniens post diem desinatur solutionis:
quodque

quodque venditor non sit in mora, si non soluerit maiorem valutam debitam ante tempus solutionis promissæ per emptorem, donec emptor summam principalem obtulerit: & quod valor monetarum non attendendus sit respectu edicti Principis, sed respectu cursus communis, non tantum inter mercatores: sed etiam inter alios communiter.

S V M M A R I V M.

1. *Datum promissionis ex mutatione monetarum reddere debet in denariis debitor morosi.*
2. *Emptor qui promittit certo tempore extinguere censum antiquum venditoris, adueniente tempore assignatus efficitur verus debitor censui.*
3. *Dispensatio si non sit utroque, non suffragatur depensæ.*
4. *Qui reuocatur ad solutionem summæ principalis, est prior in mora, si non obtulerit, aut deposuerit, statim verus qui debet maiorem valorem monetæ, constituitur in mora, & non autem.*
5. *Quamuis nullum censum auerit edictum Principis, communis cursus monetarum attendendus est, quæ sit inter mercatores, & alios.*
6. *In iudicando valore monetarum, non est respiciendum ad solum usum mercatorum, sed communis usus inspicendus est.*
7. *Ex simplicis tractatu absque conclusione nulla error obligatur.*

Cum fuisset assessor nominatus in causâ appellationis Nobilis Paulli de Melchreute, de Seguinis, Domini de Buille, contra Listerium viuum Stephanum Rochas loci Cameræ, visis actis tam primæ quàm secundæ instantiæ, fui in voto, malè fuisse iudicatum per Dominum Iudicem in quodam declaratur depositum factum per dictum Rochas legitimum, & validum esse, ipsi quoque à die depositi libendum esse à fructibus summæ principalis per eum consignatæ.

Et licet iudex suæ sententiæ ratione reddere non debet, atque quia alius assessor erat in eodem voto, ne ratione delicta nostra videtur sententia, fundamēta deduxi quibus motus fuit ad ita iudicandū, & recte vix contra, fuit iudicatum secundum meam opinionem per tertiū huius causæ cōsiliariū.

Supponendū igitur in primis est, quod cum dictus Dominus de Buille esset debitor Nobili Thomæ Dinguimberty sūmæ 800. scutorum cum sua pensione annua 48. scutorum, videtur anno 1642. dicto Rochas quoddam pædium, cuius pretij paritatem illi indicauit soluere d. Domino Dinguimberty, videlicet summā 8. o. scutorum enim librarum pro quolibet, cum sua pensione 48. scutorum, quam emptor promittit soluere intra quinquennium, & sic anno 1647. & de 24. Octobris solutio fieri debebat, & ab eo tempore per constitutus in mora.

Secundò supponendū est, quod ab anno 1647. vsq; ad annū 1652. monetæ multum auctæ fuerint in valore extrinseco, quia anno 1647. & 1648. cum alba exponeretur ad rationem enim librarum, & quatuor solidorum pro quolibet, anno verò 1652. ad rationem trium librarū, & decem solidorum, & ita proportionabiliter de cæteris monetis aureis, vel argenteis.

Tertiò supponendū est, quod cum dictus Rochas fuerit in mora ab anno 1647. omnis maior valuta monetæ quæ obueniat ab anno 1647. vsq; ad annum 1652. pertinet ad omniū dicti Rochas emptoris: cum hæc sit generalis iuris regula de iuramenti promissionis

Sanctæ quæst. & res. ciuil. Pars II.

ex mutatione monetarum cedere in damnum debitoris morosi. *Dicitur in tract. de censib. §. 3. q. 6. m. 18. Beilich. decis. 156. n. 7. & Communium conclusio. m. 4. 16. n. 62. part. 2. Theaur. decis. 174. n. 4.*

Et eadem die delinax solutionis ipse Rochas fuit verus debitor dictorum 800. scutorum, non autem Dominus de Buille: ideo periculum mutationis monetæ spectabat ad dictum Rochas emptorem, qui verus erat debitor. *Cencijs in tract. de censib. q. 103. au. 10. & apud eundem decis. 147. n. 1. & 2.*

Quartò inde sequitur, depositum d. Rochas non esse integrum, & per consequens non suffragari eadē Rochas. *Rota decis. 505. n. 6. & decis. 480. n. 4. apud Ludouic. & ibid. per Addentes. n. 6* licet enim Dominus de Buille teneatur soluere maiorem valutam, hoc intelligendum est de maiore valuta quæ currebat anno 1647. non autem de ea quæ postea moram d. emptoris currebat anno 1652. quæ solutionem fuerat propter inuicem d. Domini de Buille.

Quintò notandum est, quod nullo potuit imputari mora Domino de Buille ab anno 1647. vsq; ad annū 1652. cum illo tempore intervallo dictus Rochas summā principalem nec soluit, nec tenebatur, nec consignauerit: & per consequens tenebatur deponere illā moram in valutam, ratione cuius nulla poterat imputari mora Domino de Buille: nam talis maior valuta erat propriū debitum dicti Rochas emptoris: & sic eius depositum non est integrum. Vltiò quod d. Dominus de Buille non punitur pæcile se soluturū maiore valutæ, & ideo non fuit in mora, & quatenus fuisset morosus, dictus Rochas fuisset prius in mora, quia prius debebat offerre summā principalem, ut diximus *sup. part. 1. q. ciuil. c. 16. n. 9. & 10.* o. maior valuta monetæ sit quod accessorium, tunc Theaur. in tract. de monet. part. 2. n. 5.

Sextò considerandum etiam est, quod licet foris nullum factū fuerit edictum Principis circa monetæ ab anno 1647. ad annū 1652. tamen in hac materia debet attendi cōmunis cursus, & usus publicus: vt testantur *Oldiad. c. 168. vbi dicit quod sepe recurritur ad valorem monetæ vltimæ, & quod usus publicus omni regule, omniq; consuetudine derogat, quia moneta magis consideratur respectu cursus, quàm alio respectu: Abb. c. quare. m. 1. vers. nec obstat motum de inuacuando Alex. ad Bart. in L. legantur, §. qui reprobus ff. de pignorat. actum, & bene probatur in Clem. 2. de decim. & ibi Gloss. in verbo, consuetum, & verbo, currentem: & ibi omnes DD.*

Et licet nonnulli voluerint non esse attendendum & valorem qui curret inter mercatores, tamen in casu isto illorū sententia locū habere nequequam intelligēda est de modico valore, veluti si scuta aurea emercentur vltia valorem vno solidō, vel dimidio, ab his qui indigent vt loquuntur *Boet. decis. 127. n. 7. q. gnāus emercentur aut si agerent de valore exigui repositis, aut de eo qui curret inter mercatores solos, & nō curret generaliter in publico vso, vt loquuntur sola in tract. de monet. cas. 16. n. 7. in illis verbis: pro maiore valore quàm sit communis: sed quando cōmunis vltus non solum inter mercatores, sed etiam inter omnes alios generaliter in quibuscumque negotijs assignat certum valorem monetæ, ille tunc dubio omnes afficit: & ita intelligendus est Theaur. de mēt. part. 1. n. 41. quod bene explicat *Ben. de augment. monet. part. 1. §. num. 2. in illis verbis: non attenditur valor aliquarum personarum, pūā compendiosus, sed cōmunis: Cod. Fabr. lib. 3. tit. 29. de selm. diffusi. 41. Scacc. de comente §. 2. gloss. §. num. 108. & §. 2. gloss. §. n. 93. Theaur. ion. de monet. part. 2. n. 23. & 24.**

Denique licet constet Dominum de Buille tunc tunc cum dicto Domino Dinguimberty super ma-

M 2 • inc

droits de Justice chap. 21. au. 10. & du droit de desherance, chap. 3. num. 6.

Verum aduersus supradictam resolutionem excitatur dubium, ut ea locum quidem habeat, quando hereditas a przlegatis separata, est sufficiens ad solutionem xris alieni; ut videtur si hereditas non sit soluendo, teneatur etiam legatarij pro rata contribuere ad solutionem xris alieni; ut per Roman. cons. 129. n. 7. petet. in l. fin. §. i. de iur. G. de iur. de lib. & ita videtur sentire Spino in specul. leg. gloss. 8. num. 26. versic. illud tamen: C. de iur. de ratione r. 1. §. 2. num. 7. Cum ergo supponatur in facto, hereditatem à patre gatis separatam, non esse sufficientem ad xris alieni & legitimatam solutionem, videtur concludendum, etiam p. allegatos pro rata portionis przlegatorum ad solutionem cogi posse.

Respondetur primum, differi debet differentiam inter commonefcenti, quæ est inter creditores, & legatarios seu przlegatarios: nam dum creditores agunt in vim h. poth. ca. illam actionem sine dubio exercere possunt aduersus przlegatos possidentes, seu etiam actionem personalem in subsidium, si ea excoffusione hereditatis: dicta l. fin. §. i. de iur. de lib. veluti, si filius agant ad supplementum legitimæ, Martic. l. 1. §. 1. var. resol. cap. 8. num. 11. & l. 1. §. 1. cap. 2. §. 1. num. 1. & sequent. Merlin. de leg. lib. 5. tit. 4. quæ 6. num. 8.

Sed inter coheredes seu przlegatarios, si vnus plus altero soluerit, habet regressum contra alios pro parte eos concernente, ad instar coheredum, vel fideiussoris soluentis, vt notat Coll. d. quæ. 1. n. 6. & in propriis terminis Valia de reb. dub. d. rati. 10. num. 23. qui dicit nonnā hereditaria transire ad heredes pro portione hæc editaria, quæ ad heredes tanquam heredes transit; non autem pro rata emolumentum quod ex relictio præceptionis consequuntur: non enim inquit, heredes, aut pars ipsius, censeri debet ex commodo heredis, quia hereditas appellatur quatuor soluendo non sit quia etiam sine vilo copore hæc ætatis intelligitur: est enim successio in viuorum illis quod defunctus habuit: l. hereditas ff. de test. hered. bald. in Rub. de acquir. poss. post med. l. de iur. d. 17. num. 7. par. 5. recent. itaque dicimus vnquamque pro rata hereditaria ad solutionem xris alieni teneti, non autem pro modo emolumenti: l. r. c. §. i. c. i. par. 1.

Deinde subdit, quod quamvis actio hypothecaria sequatur quemlibet fundi possessorem, qui in solidum conueniri potest, iste tamen sic conueniens habebit regressum contra heredem pro sua portione hereditaria. Pignus enim accedit obligationi personali, quæ ipso iure diuiditur inter coheredes. Accessionem igitur sequi debet naturam sui principalis, quoad ipsos heredes, ut sic quilibet non pro rata bonorum, sed pro rata iuris, nempe hereditatis teneatur: vt bene etiam explicat Annas Robert. d. lib. 4. cap. 13. sub fin. Bacquet des droits de Justice, chap. 11. num. 10. in fine num. 161. & 163. & probatur per text. in §. si quis vna, de fideicommiss. hered. apud Imperatorem: ibi, siue vlla oere hereditaria apud eum remaneat, quasi ex legato et acquisito: & faciunt tradita per Louet l. 1. d. num. 16. in fin. versic. si igitur regula.

Respondetur secundum, quod licet hereditas deducatur prælegatis non sit soluendo; tamen przlegatarij non conturbant quoad se ipsos & inter se pro rata emolumentum, sed tantum pro rata portionis hereditarie: vt bene explicat Valia loco citato, per text. in d. l. 1. C. §. i. c. i. par. 1. qui generaliter loquitur, nec distinguuntur heredes sit soluendo,

vel non; & adducit rationem, huius nostri casus optime congruentem. Cum enim testator in fauorem trium coheredum fecerit substitutionem, aut si in hereditate reperitur ceciderit summam magis quantitas, sicut sine dubio quilibet ex coheredibus tertiam partem lucri consueti debet, & ad tertiam partem substitutionis admitti, eadem ratio ad tertiam partem xris alieni pro tertia quoque parte contributione qualiter cogenda est: vt eadem sit ratio lucri & damni, & idem oportet proposuimus in preloquio, quod opposuimus in opposito: l. c. contrarium 12. §. Inducunt, versic. cum scilicet, ff. de mil. res. §. 1. debet enim aut hereditatem & lucrum omne illius damnetur, ut ætalem perfoluere.

Accedit declarata testatoris intentio, dum legitimam nepri portis sui debuit per tres coheredes, voluit per ipsos solui tanquam heredes, & per consequens pro portione hereditaria, & in vires, nulla habita ratione przlegatorum ipsius filiorum.

Item dum dictas tres filias æquis portionibus heredes instituit, confestim, & sine vlla verborum interpositione sub hac verba, per assaltes pars & portio, par legatelles a vultum se desuper esse accepit.

Neque Doctores superius allegatorum auctoritas nocet. Quia non negant quin hereditate non soluendo existente, przlegata concurre debant pro rata ad solutionem: xris alieni, prout dicunt præfata Doctores: sed dicimus (quod ipsi non dicunt) hanc ratam computandam esse, non pro modo, & ad eam emolumentum, sed tantum ad ratam portionis hereditarie: ex d. l. 1. §. i. c. i. par. 1.

videtur autem Spino loquitur in casu planè diuerso; nempe quando nec hereditas, nec przlegata sufficient ad solutionem xris alieni: hoc enim casu, nemo dubitare potest quin przlegatarij contribuant pro rata emolumenti, cum totum emolumentum, ab arte alieno abluatur.

Aduertendum vltimo loco est, quod aliis d. cum fuit, totum przlegatum filibus factum, obtinere locum portionis hereditarie quilibet ipsarum assignat, ex eo quod testator totam suam hereditatem przlegatis diuisit; non ita simpliciter procedere, nec casui nostro applicari posse sciam illa iuris regula, de qua in l. quid ergo, §. planè ff. de leg. 1. non habeat locum quando przlegas non sunt facta per modum portionis hereditarie: R. de iur. d. 42. v. 14. par. 5. recent. vel quando plura przlegata sunt inæqualia; sed tunc dærum, quando diuisio facta fuit in partes æquales, vel quasi æquales; vt explicat Bari. in l. Marcellus, §. 1. ff. ad Tribell. & ibid. Alex. Castren. Claud. de Seyssel & alij. Mantica de comest. lib. 7. tit. 7. num. 9. in nota edit. Rot. decis. 41. §. 1. num. 15. par. 5. rec. Hond. conf. 6. l. 1. §. 1. lib. 2.

Ergo cum przlegata sint inæqualia, non poterunt obtinere locum portionis hereditarie, nisi pro eadem parte legati, pro qua hereditas relictæ fuit; & sic pro tertia parte: Cum enim actio & passio in eodem subiecto concurre non possint, & nemo sibi ipsi obligari possit, l. v. namque, ff. de fideiussorib. Ludouic. decis. 106. num. 3. sequitur quod coheredes pro tertia parte instituti, tertiam legati partem pro sua hereditaria portione capiant à seipsis, & sic pro tertia etiam parte hereditaria ad omnes xris alieni adstinguuntur Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 194. num. 41. per text. in d. l. 1. §. i. c. i. par. 1. & l. pro hereditaria, C. de hered. altior. in d. l. 1. §. 1. C. de emolument. de legat. pro rata videlicet non valoris bonorum, sed portionis hereditarie, vt superius copiose demonstratum fuit.

Denique non obstat quod si hereditas non sit soluendo, legatarij teneantur in subsidium ad solutionem rei aliena, siue sit legatum speciei, siue pecunie: Peteg. de fideicom. artic. 4. num. 63. *versus difficultas est: Gratian. discipul. forens. cap. 646. 2. num. 1. ad num. 15.*

Quia respondetur, hereditatem, de qua agitur, esse soluendo; cum in ea apponi debeat remota quomolibet legatorum; quae capitur iure hereditario: & DD. ex aduerso citati, & alij similes loquuntur de legatis, non de praelegatis, pro quibus coheredes contribuenti teneantur ad ratam portionis, pro qua fuerint haeredes instituti; & sic quilibet pro rebus, non autem pro rara emolumento, ut superius copiose ostensum fuit. Sciri enim praelegari lucrum accedit hereditati pro rebus parte, quae est portio hereditaria, ita & damnum rei aliena spectare debet ad hereditatem pro rebus parte, & portione hereditaria; ut patet ratio lucris & damni: dicta l. si certum est. §. Julianus, *versus*, cuius scilicet: ff. de iust. testam.

CAPVT CLXI.

Quando substitutio fideicommissaria est subordinata per plures gradus, deficit quidem in persona praemortis, sed haeres censetur grauatus de restituendo sequenti gradui, maxime si adiecta fuerit clausula codicillaris, per verba futuri temporis. Quid si substitutio facta fuerit nominatim ipsi substituto praedefuncto? & quando dicatur onus nominatim iunctum? Et an sufficiat quod simul iunctum fuerit nomen proprium cum appellatio.

SYMMARIVM.

- 1 Quando agitur de substitutione fideicommissaria subordinata per plures gradus, si primus substitutus deficiat, sequens administratur.
- 2 Ampliatur, ut procedat sine ambiguitate substitutiones fideicommissariae, siue prima compendiosa, & secunda fideicommissaria.
- 3 Quando grauenum fuit nominatim inuicem secundum gradum, ipso deficiente caducatur substitutio.
- 4 Grauenum non intelligitur nominatim inuicem, licet testator post nominatam personam dicat ei, substituo.
- 5 Quando substitutio facta fuit alicui simul nomine proprio, & appellatio, non dicitur nominatim facta; quia praedicti, quoad hoc, appellatio.
- 6 Quando adest clausula codicillaris per verba futuri temporis, substitutio caducata sustinetur in fauorem secundi gradus.
- 7 Argumentum ab absurdo vitando potius est in interpretatione vltimorum voluntatum.
- 8 Multiplicem gradum substitutionis dat censetur vocari eorum, qui sunt in testamento nominati.
- 9 Caducata primo gradu substitutionis, deficit qui-

dem substitutio passiva in eius persona, sed alina remanet in persona haereditatis grauari.

Cum quidam Tolofanus suum vltimum coedidit testamentum, in quo haereditatem suam vltimam instituit Fridericum filium suum ex Ioanna prima coniuge natum, & si dictus filius & haeres moreretur sine liberis ex vero & legitimo matrimonio procreatis, ordinauit & voluit dari de suis bonis Henrico & Alexandro consobrinijs suis, nec non Isabella, & alius in testamento nominatis, summas pecuniarum, & bona stabilia in dicto testamento respectiue designata, quos in dictas summas & bonis respectiue substituit.

Sicuri etiam pro toto residuo suae hereditatis sub qualitate supra dicta substituit Iacquetam Martine ruerens suam, eam onerando de restituendo post mortem eius filibus suis ex secundo matrimonio dictae Martine suis sororibus ex parte matris, quas substituit alteram alicui vulgante, pupillari, & per fideicommissum.

Et si omnes res decederent sine liberis ex vero & legitimo matrimonio, ipsis finaliter substituit dictos Henricum & Alexandrum, nec non Mariam Deuor, suos patreles, & filios, non in capita, sed ita, ut quilibet ex liberis admitteret ad possessionem pariter.

Hic testator superuixit filius haeres, & Iacquetam Martine substituta, sed Ioanna mortua est adhuc superstiti Friderico haerede, dictisque Friderico vltimo loco obijt nullis relictis liberis, sed solum superstitibus dictis tribus sororibus ex secundo matrimonio natis, quae erant sorores vtriusque Friderici haeredes.

Quaeritur verum substitutio facta in fauorem dictarum sororum, expirauit propter caducitatem gradus praefixae Iacquetae Martine, vna functa ante casum substitutionis.

In hac quaestione consili, dictas sorores ex secundo matrimonio natas & substitutas, admittere esse ad substitutionem apertam in eorum fauorem per obitum Friderici sine liberis, non obstantes praedictis dictae Martine eorum matris. Quia quando agitur de fideicommissaria inuicem haereditis, vel alteri honorato, subordinata per plures gradus, si in vno gradu efficiatur caduca, sequentes gradus non remanent exclusi: & licet per vulgarem so locum deficientis subrogati nequeant, ita tamen apud quem res est, qui tenebatur dare gradui caducato, teneatur praestare sequenti: quia onus sequitur eum, cui lucrum per deficientem illius gradus constituitur: reus est in l. unica, §. pro secundo, C. de caduc. tollend. & est doctus Bart. in l. quando, ff. de acquir. hered. Dec. cons. 23. num. 5. Peteg. plures allegans cons. 40. num. 6. vol. 1. & de fideicom. artic. 15. m. 12. & seqq.

Quod autem hic agatur de substitutione fideicommissaria subordinata per gradus, patet; quia primus gradus substitutionis factus in fauorem Iacquetae Martine, fuit factus per compendiosam, per verbum *substitutio*, quod est commune, & reuertit ad casum mortis haereditis sine liberis, & ideo sub verborum compendio continetur etiam substitutio fideicommissaria, cuius casus euasisset in fauorem Iacquetae, si haeres superuixisset; sed cum praemortis fuerit, illam eandem substitutionem fideicommissariam, qua haeres esset grauatus in fauorem matris, remanet ad ipsas eiusdem haereditis in fauorem sororum substitutas; non obstantes quod agatur de pluribus substitutionibus

fideicommissarii, seu etiam de prima compendiosa, & secunda fideicommissaria: vt bene explicat, & comprobat Ioann. Ant. Bello, *conf. 8. q. n. 1. & mal-
tu segg. qui vnus erit institutorum.*

Non obstat, si opponatur dictam conclusionem non habere locum, quando grauius nominatio fuit in iunctum personæ substitutione in secundo gradu, & grauius, prout in casu proposito, propter illa verba, *la chargeu*; quæ videntur iure personalia, & non

le substit. q. 469. nu. 53. Pergr.

iunctas in proximiori gradu, & magis dilectas, vt ad hereditatem vniuersalem vocatas, exclusas esse, remotioribus admissis.

Considerandum etiam est, quod testator frustra reo adiecit substitutionem gradus post vocationem dictarum Melines, si credidisset ipsas excludi, caducato gradu substitutionis Martine: *l. Gallus, §. & quid si tantum, & ibi DD. ff. de lib. & posth.*

Vltimò pro cononide aduertendum est, quod Doctores quæstionem hanc tractantes, supponunt grauius ipsi heredi fuisse in iunctum, etiam nominatam personam; & inter ceteros in furore lenoch. *conf. 1. r. 03. per tot.* vbi consuluit pro vocatus fuit sub hac expresse conditione, uti sint vocati postquam hereditas peruenit. Dominum Ant. Mariam, vt nihilominus admittantur, etiam si hereditas non peruenit ad Dominum Ant. Mariam, sed eius gratia caducatus propter peccatum eiusdem Antonij Martæ proprio nomine vocati. Ita *l. co. sile* aperte colligitur defecisse quidem iunctum postquam ex persona dictæ Martine, reditatem fuisse consequuta, tenebatur dictis sociis substitutione, non tamen substitutionem aditum, per quam dictæ Martæ fuerunt ad succedendum heredi in cuius persona semper remanet grauius in dictarum sociorum, vt quod ipse, vel des tenebatur testatæ dictæ Martine, dictis sociis reddere, vt melius probauit *l. 1103. num. ult. versic. ita quoque res.* cuius sententiam aduersus Peregrinum vult. *d. q. 469. n. 65.*

APVT CLXII.

atur statutum Auenionense, quo proutur ciuibz ne se obligent, aut fideant pro extraneis: & ostenditur ille validum, & ciuibz fauorabile. dicitur correat, quis fideiussor, & expromissor? Statutum loquens de iussore, non habere locum in expromissore. Sed non dicitur expromissor, atque aliena obligatio non tollitur, cum expromissionis natura sit, vt promissus solus sit obligatus: & Statuti Auenionensis mens, & verba expenduntur.

SVM MARI VM.

autem Auenionensi canatur, ne ciuis pro extraneo se obligare possit.

ut si alius validitas à nonnullis reuocatur in dubium, & in patria Pedementana iudicatur impedimentum commercij.

ut tamen est, illud statutum esse validum, & ciuibz fauorabile.

tum illud locum habet, etiam si Ciuis fecerit debitum proprium, casu quo extraneus non soluerit.

si fecit debitum proprium casu quo alius non soluat, non est correat, sed fideiussor.

et ratione promissus, non est expromissor, sed vnus fideiussor.

M 4. 7 Expromissor

Denique non obstat quod si hereditas non sit soluendo, legatarij teneantur in subsidium ad solutionem rei alieni, siue sit legatum speciei, siue pecunie: Peretz. *de fideicommissis. artic. 4. num. 63. versic. difficile est*: Gratian. *discept. foris. cap. 646. 2. num. 1. ad num. 25.*

Quia respondetur, hereditatem, de qua agitur, esse soluendo; cum in ea apponi debeat retriportus quorundam legatarum, quae capitur iure hereditario: & DD. ex aduerso erant, & alij similes loquuntur de legatis, non de pzelegatis, pro quibus coheredes contribuere tenebantur ad ratam portionis, pro qua fuerant heredes instituti; & sic qualibet pro tertia, non autem pro rata emolumenti, vt superius copiose ostensum fuit. Sicut enim pzelegari litem accedit hereditarij pro tertia parte, quae est portio hereditaria, ita & damnum rei alieni speciebus debet ad hereditatem pro tertia parte, & portione hereditaria; vt patet ratio lucis & damni: dista l. *seruatum*; b.3. *Julianus. versic. cum scilicet*: ff. *de mil. testam.*

CAPVT CLXL

Quando substitutio fideicommissaria est subordinata per plures gradus, deficit quidem in persona praemortis, sed haeres, censetur grauatus de restituendo sequenti gradui, maxime si adiecta fuerit clausula codicillaris, per verba futuri temporis. Quid si substitutio facta fuerit nominatim ipsi substituto praedefuncto? & quando dicatur onus nominatim iunctum? Et an sufficiat quod simul iunctum fuerit nomen proprium cum appellatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando agitur de substitutione fideicommissaria subordinata per plures gradus, si primus substitutus deficiat, sequens admittitur.
- 2 Ampliatur, vt procedat sine ambu substitutiones sint fideicommissariae, siue prima compendiosa, & siue secunda fideicommissaria.
- 3 Quando grauamen fuit nominatim iniunctum secundo gradui, ipso deficiente caducatur substitutio.
- 4 Grauenamen non intelligitur nominatim iniunctum, licet testator possit nominatim personam dicat ei, substituo.
- 5 Quando substitutio facta fuit alicui simul nomine proprio, & appellatio, non dicitur nominatim facta; quia praedicta, quoad hoc, appellatiuum.
- 6 Quando adest clausula codicillaris per verba futuri temporis, substitutio caducata sustinetur in fauorem secundi gradus.
- 7 Argumentum ab absurdo vitando potius est in interpretatione vltimorum voluntatum.
- 8 Multiplicatio graduum substitutionis dat censetur vocariis eorum, qui sunt in testamento nominari.
- 9 Caducata prime gradus substitutionis, deficit qui-

dem substitutus possit in eius persona, sed alius remanet in persona haereditatis grauat.

Cuius quidam Tolofanus suum vltimum condidit testamentum, in quo haereditatem suam vniuersalem instituit Fridericum filium suum ex Ioanna prima coniuge natum, & si dictus filius & haeres moreretur sine liberis ex vero & legitimo matrimonio procreatis, ordinauit & voluit dari de suis bonis Heorico & Alexandro consobrinis suis, nec non Isabellae, & alius in testamento nominatis, summas pecuniarum, & bona stabilia in dicto testamento respectiue designata, quos in dictis summas & bonis respectiue substituit.

Sicuti etiam pro toto testamento suae hereditatis sub qualitate supra dicta substituit lacquetam Martine matrem suam, eam onerando de restituendo post mortem dictae filiorum suus ex secundo matrimonio dictae Martine suus socorbus ex parte matris, quas substituit alteram alicui vulgaret, pupillarem, & per fideicommissum.

Et si omnes tres decederent sine liberis ex vero & legitimo matrimonio, ipsis finaliter substituit dictos Henricum & Alexandrum, nec non Mariam Deuot, suos patruales, & suos; non in capita, sed ita, vt qualibet ex liberis admittatur ad portionem patris.

Huic testatori superuixere filius haeres, & lacquetam Martine substituta, sed Ioanna mortua est adhuc superstitente Friderico haerede, dictaque Fridericus vltimo loco obiit nullis relictis liberis, sed solum superstitibus dictis tribus socorbus ex secundo matrimonio natis, quae erant socorae varinae Friderici haereditas.

Quatuor verum substitutiones factae in fauorem dictorum socorborum, expirauere propter caducitatem gradus praefixae lacquetae Martine, vita fundit ante casum substitutionis.

In hac quaestione censui, dictas socoras ex secundo matrimonio natas & substitutas, admittendas esse ad substitutionem apertam in eorum fauorem per obitum Friderici sine liberis, non obitantes potestatem dictae Martine eorum matris. Quia quando agitur de fideicommissaria iniuncta haereditati, vel alteri honorato, subordinata per plures gradus, si in vno gradu efficiatur caduca, sequentes gradus non remanent exclusi: & licet per vulgarem in locum deficientis subrogari nequeant, is tamen apud quem res est, qui tenebatur dare gradui caducato, teneatur praestare sequenti: quia onus sequitur eum, cui locum per deficientem vltimus gradus quaeritur: textus est in l. unica, §. pro secundo, C. de caduc. tollend. & est doctrina Bart. in l. quando, ff. de acquir. haeredit. Dec. cons. 238. num. 3. Peretz. plures allegans cons. 40. num. 6. vol. 1. & de fideicommissis. artic. 15. m. 2. & segg.

Quod autem hic agatur de substitutione fideicommissaria subordinata per gradus, patet; quia primus gradus substitutionis factus in fauorem lacquetae Martine, fuit factus per compendiosum, per verbum *substitutus*, quod est commune, & reuertitur ad casum mortis haereditis sine liberis, & ideo sub verborum compendio continetur etiam substitutionem fideicommissariam, cuius casus euensisset in fauorem lacquetae, si haereditas peperisset; sed cum praemortua fuerit, illa eadem substitutio fideicommissaria, qua haeres esset grauata in fauorem matris, remanet ad onus eiusdem haereditas in fauorem socorum substitutionibus ordinata quod agatur de pluribus substitutionibus

habe

fideicommissariis, seu etiam de prima compendiosis, & secunda fideicommissaria: vt bene explicat, & comprobatur Ioann. Ant. Bellon. conf. 84. n. 1. & multis seqq. qui vnus erit instar omnium.

3 Non obstat, si opponatur dictam conclusionem nun habere locum, quando grauamen nominatum fuit inuinctum personæ substitutionem in secundo gradu, & grauatur, prout in casu proposito, propter illa verba, *in chargeant*, quæ videntur mere personalia, ex notatis per Fulat. de subf. q. 469. nu. 53. Perge. de fideic. dist. 2. art. 15. n. 26.

4 Quia verius est in casu, de quo agitur, grauamen non esse inuinctum nominationem dictæ Martine, quia per illa verba, *eam grauando*; vel, *in substitutionem* non potest dici id nominatum inuinctum, vt tradit Cynac. contraxer. 269. num. 40. Mart. Medic. decis. 8. num. 40. quia aliquando dicta doctrina Baroli communiter recepta in dicta *l. quando*, vix potest in praxim reduci. Et ideo Perge. dum ponit exemplum grauaminis nominationem inuincti, voluit fieri repetitionem nominis proprij ipsius grauati his, vel similibus verbis; *Titum substitui*, *Titum autem ratione restituere hereditatem meam* Cais. dicens strictissime in hac materia procedendum esse.

5 Addatur, quod non simpliciter facta fuit mentio dictæ Martine in dicto testamento, expressio illius nomine proprio, sed partem nomine proprio, partem appellatiuam, videlicet lacquetæ Martinæ iux matris: quo casu maior habenda est ratio nominis appellatiui, quam proprij, in materia de quo agitur; vt docet Bur. in *l. iura*, §. si pars, n. 2. & 3. ff. de leg. 1. & in *l. si plures in fidei*, §. de vulg. Mascard. de probat. concl. 133. *Quibus substitui*, num. 13. & patet ex toto corpore substitutionis, testatorem potius habuisse respectum ad conjunctionem sanguinis, & ad nouam appellatiuam, quam ad solas personas, & eorum propria nomina, vt patet ex illis verbis, *sa mere, ses freres de part mere, filles du second lit, ses consins, & les leurs*, quæ sunt appellatiua.

Et quod plus est, grauamen non fuit inuinctum dictæ Martine restrictiue, & respectu solius personæ ipsius, sed habuit vim etiam respectus personæ hæredis primo loco grauati, propter illa verba, *auxdictes Melines ses freres de part mere*, quæ ostendunt testatorem apposuisse grauamen potius fauore conjunctionis sui filiorum cum hærede, quam vt faneret exclusionem ipsam: imò ex eo ostenditur, quod illæ fuerunt vocatæ secundum ordinem successiõnis ad intestatam, quæ ad ipsas spectasset tanquam forores vterinas dicti hæredis, cuius respectu grauamen fuit inuinctum.

6 Intericè, quousvis supradictæ rationes cessarent, stante clausula codicillari coniecta in dicto testamento, & concepta per verbum futuri temporis, substitutio caduca sustineretur in fauorem secundi gradus, præsertim cum testator voluerit & disposuerit quod dictus hæres fideliter adimpleret omnia contenta in suo testamento, & per consequens ipsum etiam grauauit de restituendo bona dictis fororibus vterinis; iuxta decis. Roc. apud Seraph. 943. per tot, maxime vñ 2.

7 Et sane, cum argumentum ab absurdo euitando sit in iure validissimum, ad explicandum testatoris voluntatem, ex notatis per Martie. de consens. lib. 1. tit. 7. per tot. si dictæ forores Melines non admitterentur ad substitutionem de quo agitur, sequeretur, legatarios minus dilectos, & in certis tantum bonis nominatos, habituros esse summam, & bona sibi legata, cum etiam sint remotores, & aliqui eorum omnino extranei, dictas vero forores Melines con-

iunctas in proximiori gradu, & magis dilectas, vti ad hæreditatem vniuersalem vocatas, exclusas esse, remotioribus admissis.

Considerandum etiam est, quod testator finitæ rei adiecit substitutionem gradus post vocacionem dictarum Melines, si credidisset ipsas excludi, caducato gradu substitutionis Martine: *l. Gellius*, §. & quid si tantum, & ibi DD. ff. de lib. & posth.

Vltimò pro coronide aduertendum est, quod Doctores quæstionem hanc tractantes, supponunt grauamen ipi hæredi inuinctum, etiam nominationem eiusdem personæ, & inter ceteros in fortiori casu, Menoch. conf. 1103. per tot. vbi consultit pro eo, qui vocatus fuit sub hac expressa conditione, vt substitui sint vocati postquam hæreditas perueniret ad d. Dominum Ant. Marius vt nihilominus substitui admitterent, etiam si hæreditas non perueniret ad d. l. omnium Ant. Marius, sed eius gradus fuerit caducatus propter prædecessum eiusdem Domini Antony Martie proprio nomine vocati. Ita vt ex dicto consilio aperte colligatur defecisse quidem substitutionem passiuam ex persona dictæ Martine, quæ si hæreditatem fuisset conseruata, tenebantur restituere dictis fororibus substitutis, non tamen defecisse substitutionem actiuam, per quam dictæ forores vocatæ fuerunt ad succedendum hæredi intestato, in cuius persona semper remanet grauamen in finem dictarum fororum, vt quod ipse, vel eius hæredes tenebantur restituere dictæ Martine, teneamus dictis fororibus reddere; vt melius probatur in *d. consilio* 1103. num. ult. versic. ita quoque respondetur, cuius sententiam aduersus Peregrinum sequitur Fulat. d. q. 469. n. 63.

CAPVT CLXII.

Explicatur statutum Auenionense, quo prohibetur ciuibz ne se obligent, aut fideiubeant pro extraneis: & ostenditur illud esse validum, & ciuibz fauorabile.

Quis dicatur correat, quis fideiussor, & quis expromissor? Statutum loquens de fideiussore, non habere locum in expromissore. Sed non dicitur expromissor, quoties aliena obligatio non tollitur: cum de expromissionis natura sit, vt promittens solus sit obligatus: & Statuti Auenionensis mens, & verba expenduntur.

SVMMARIVM.

- 1 Statuti Auenionensis canetur, ne ciuis pro extraneo se obligare possit.
- 2 Huius statuti validitas à nonnullis reuocatur in dubium, & in patria Pedemontana indicitur impedimentum commercij.
- 3 Verum tamen est, illud statutum esse validum, & ciuibz fauorabile.
- 4 Statutum illud locum habet, vtiamsi Ciuis faceris debitum proprium, casu quo extraneus non solueret.
- 5 Qui facit debitum proprium casu quo alius non soluat, non est correat, sed fideiussor.
- 6 Qui ex ratione promissa, uenit expromissor, sed verus fideiussor.

- 13 Denique non obstat quod si hereditas non sit soluendo, legatarij teneant in subsidium ad solutionem æris alieni, siue sit legatum species, siue pecunie: Percege, *de fideicommissis. artic. 4. num. 63. versic. difficultas est*: Gratian. *dispositio. forens. cap. 6. q. 6. à num. 1. ad num. 35.*

Quia responderetur, hereditatem, de qua agitur, esse soluendo; cum in ea apponi debeat tetraginta quorundam legatorum, quæ capite iure hereditario: & DD. ex aduerso citati, & alij similes loquuntur de legatis; non de prælegatis, pro quibus coheredes contribuere tenentur ad totam portionem, pro qua fuerint hæredes instituti; & sic qualibet pro tertia, non totam pro rata emolumenti, vt superius copiose ostensum fuit. Sicut enim prælegati lucrum accedat hereditati pro tertia parte, quæ est portio hereditaria, ita & damnum æris alieni spectare debet ad hereditatem pro tertia parte, & portio hæreditaria; vt pat. sit ratio loci & damni: *dalla l. si certum §. 3. Iulianus, versic. cui fidei: ff. de mil. testam.*

CAPVT CLXI.

Quando substitutio fideicommissaria est subordinata per plures gradus, deficit quidem in persona præmotientis, sed hæres censetur grauatus de restituendo, sequenti gradui, maxime si adiecta fuerit clausula codicillaris, per verba futuri temporis. Quid si substitutio facta fuerit nominatim ipsi substituto prædefuncto? & quando dicatur onus nominatim iniunctum? Et an sufficiat quod simul iunctum fuerit nomen proprium cum appellatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando agitur de substitutione fideicommissaria subordinata per plures gradus, si primus substitutus deficiat, sequens admittitur.
- 2 Ampliatur, vt procedat siue amba substitutiones siue fideicommissaria, siue prima compendiosa, & secunda fideicommissaria.
- 3 Quando grauamen fuit nominatim iniunctum secundo gradui, ipso deficiente caducatur substitutio.
- 4 Grauamen non intelligitur nominatim iniunctum, licet testator post nominatam personam dicat ei, substituo.
- 5 Quando substitutio facta fuit alicui simul nomen proprium, & appellatio, non dicitur nominatim facta; quia prænoti, quod hoc appellatum.
- 6 Quando adiecta clausula codicillaris per verba futuri temporis, substitutio caducata sustinetur in fauorem secundi gradus.
- 7 Argumentum ab absurdo vitando potens est in interpretatione voluntatum voluntatum.
- 8 Multiplicatio graduum substitutionis dat consuetudinem vocatam eorum, qui sunt in testamento nominati.
- 9 Caduca prima gradu substitutionis, deficit qui-

dem substitutio passiva in eius persona, sed alia remansit in persona hæredis gratui.

Cuius quidam Tolofines suum vicinum condidit testamentum, in quo hæredem suum vniuersalem instituit Fredericum filium suum ex Ioanna prima coniuge natum, & si dictus filius & hæres moreretur sine liberis ex vero & legitimo matrimonio procreatis, ordinant & voluit dari de suis bonis Henrico & Alexandro consobrinis suis, nec non Hebeile, & aliis in testamento nominatis, summas pecuniarum, & bona stabilia in dicto testamento respectiue designata, quos in dictis summas & bonis respectiue substituit.

Sicuti etiam pro toto residuo suæ hereditatis sub qualitate supradicta substituit Iacquetam Martine matrem suam, eam onerando de restituendo post mortem tribus filiabus suis ex secundo matrimonio dictæ Martine filijs fororibus ex parte matris, quas substituit alteram alteri vulgariet, pupillariet, & per fideicommissum.

Et si omnes tres decederent sine liberis ex vero & legitimo matrimonio, ipsis finaliter substituit dictos Henricum & Alexandrum, nec non Mariam Deuot, suos paternos, & suos; non in capita, sed ita, vt qualibet ex liberis administrat ad portionem patris.

Huic testatori superuixere filius hæres, & Iacquetæ Martine substituta, sed Ioanna mortua est adhuc superstiti Frederico hærede, dictusque Fredericus vltimo loco obiit nullis relictis liberis, sed solum superstitibus dictis tribus fororibus ex secundo matrimonio natis, quæ erant sorores veteris Frederici hæredes.

Quæritur vitam substitutionis facta in fauorem dictarum fororum, expirasset propter caducitatem gradus præfixæ Iacquetæ Martine, vitæ fundæ ante casum substitutionis.

In hac questione censui, dictas sorores ex secundo matrimonio natas & substitutas, admitterendas esse ad substitutionem apertam in eorum fauorem per obitum Frederici sine liberis, non obstantem prædecessu dictæ Martine exum matris. Quia quando agitur de fideicommissaria iniuncta hæredi, vel alteri honorato, subordinata per plures gradus, si in vno gradu efficiatur caduca, sequentes gradus oco remanent exclusi; & licet per vltimam io locum deficientis subrogari nequeant, is tamen apud quem res est, qui tenebatur dare gradui caducato, tenetur præstare sequenti: quia omnis sequitur eum, cui lucrum per deficientiam illius gradus quæritur: textus est in l. vnica, §. pro secundo, C. de caduc. testam. & est doctura Bart. in l. quando, ff. de acqu. hered. Dec. cons. 238. num. 3. Percege. plures allegans cons. 40. num. 6. vol. 1. & de fideicommissis, artic. 15. n. 22. & seqq.

Quod autem hic agatur de substitutione fideicommissaria subordinata per gradus, patet; quia primus gradus substitutionis factus in fauorem Iacquetæ Martine, fuit factus per compendiosum, per verbum *substitutum*, quod est commune, & referat ad casum mortis hæredis sine liberis, & ideo sub verbo eum compendio continetur etiam substitutio eorum fideicommissarum, cuius casus euentus est in fauorem Iacquetæ, si hæredi superuixisset; sed cum præmorta fuerit, illa eadem substitutio fideicommissaria, qua hæres esset gratuius io fauorem matris, remansit ad onus eiusdem hæredis in fauorem fororum substitutarum; non obstant quod agatur de pluribus substitutionibus fidei

fideicommissis, seu etiam de prima compendiosa, & secunda fideicommissa: vt bene explicat, & comprobatur Ioann. Ant. Bello. *conf. 84. n. 1. & multis seqq.* qui vnus est iuris omnium.

Non obstat, si opposatur dictam conclusionem non habere locum, quando grauiamen nominatum fuit inunctum personæ substitutz in secundo gradu, & grauiat, prout in casu proposito, propter illa verba *la chargeant*; quæ videntur iure personalia, ex notariis per Fular. *de substit. q. 469. n. 53.* Perge. *de fideic. dicto artic. 15. n. 16.*

Quia verus est in casu, de quo agitur, grauiamen non esse inunctum nominatum dictæ Martinæ, quia per illa verba, *eum grauando*; vel, *ei substitutus*, non potest dici id nominatum inunctum, vt tradit Cyriac. *conuener. 169. num. 40.* Mart. Medice. *decis. 8. num. 4.* quia aliquin dicta doctrina Barroli committit recte per in dicta *la chargeant*, vix posset in praxim reduci. Et ideo Perge. diu. ponit exemplum grauiamini nominatum inunctum, voluit fieri repetitionem nominis prope ipsius grauiati his, vel similibus verbis; *Tuum substitutus, Tuum autem repositurus hereditatem meam Cajo* dicens stitidissime in hac materia procedendum esse.

Addatur, quod non simpliciter facta fuit mentio dictæ Martinæ in dicto testamento, expulso illius nomine proprio, sed patris nomine proprio, partim appellatio, videlicet lacquetæ Martinæ suæ matris: quo casu maior habenda est ratio nominis appellatiui, quam propeij, in materia de qua agitur; vt docet Burt. in *l. i. i. q. 3. ff. de leg. 1. & in l. si plures, an flos, ff. de vulg. Malcand. de probat. concl. 155.* Dubia substitutio, num. 15. & patet ex toto corpore substitutionis, testatorem potius habuisse respectum ad coniunctionem sanguinis, & ad nomen appellatiuum, quam ad solas personas, & eorum propeia: omnia, vt patet ex illis verbis, *sa mere, ses suurs de part mere, filies du second lit, ses consins, & les leuirs* que sunt appellatiua.

Et quod plus est, grauiamen non fuit inunctum dictæ Martinæ restrictum, & respectu solius personæ ipsius, sed habitus fuit etiam respectu personæ hæredis primo loco grauiati, propter illa verba, *auxdictes Melines ses suurs de part mere*; quæ ostendunt testatorem apposuisse grauiamen potius fauore coniunctionis sui statutorum cum hærede, quam ve fauere exclusioni ipsarum: imò ex eo ostenditur, quod illæ fuerunt vocatæ secundum ordinem succussionis ab intestato, quæ ad ipsas spectauit, itaque quoniam sorores vterinæ dicti hæredis, cuius respectu grauiamen fuit inunctum.

Præterea, quoniam supradictæ rationes cessant, stante clausula codicillari contenta in dicto testamento, & concepta per verbum futuri temporis, substitutio educta sustineatur in fauorem secundi gradus, præsertim cum testator voluerit & disposuerit quod dictus hæres fideliter adimpleret omnis cooperator in suo testamento, & per consequens ipsum etiam grauiat de restituendo bona dictis sororibus vterinæ; iuxta decis. Rot. apud Semph. *q. 43. per tot. maxime n. 1.*

Et sane, cum argumentum ab absurdo euicando sit in iure validissimum, ad explicandam testatoris voluntatem, ex notariis per Mart. de consuet. lib. 1. tit. 7. per tot. si dictæ sorores Melines non admitterentur ad substitutionem de qua agitur, sequeretur, legitimarios mandis dilectos, & in certis tantum bonis legitimatos, habituos esse summas, & bona sibi legata, cum etiam sine remotione, & aliqui eorum omnino extranei, dictas vero sorores Melines con-

iunctas in proximiori gradu, & magis dilectas, vt ad hereditatem vniuersalem vocatas, exclusas esse, remotionibus admissis.

Considerandum etiam est, quod testator frustra tot adiecit substitutionem gradus post vocationem dictarum Melines, si creditur ipsas excludi, caducato gradu substitutionis Martinæ: *l. Gallus, q. & quid si tantum, & ibi DD. ff. de lib. & posth.*

Vltimò pro corone aduertendum est, quod Doctores questionem hanc tractantes, supponunt grauiamen ipsi hæres fuisse inunctum etiam nominata eiusdem personæ; & inter ceteros in fortiori casu, Meoach. *conf. 1103. per tot.* vbi consuluit pro eo, qui vocatus fuit sub hac expressa conditione, vt substitui sine vocari postquam hæreditas penerit ad d. Dominum Ant. Mariam, vt nihilominus substitui admitteretur, etiam si hæreditas non penerit ad d. Dominum Ant. Mariam, sed eius gradus fuerit caducatus propter prædecessum eiusdem Domini Antonij Maræ proprio nomine vocari. Ita vt ex dicto consilio aperit colligatur, deficiente quidem substitutione in passiuam ex persona dictæ Martinæ, quæ si hæreditatem fuisset conseruata, tenebatur restituere dictis sororibus substitutis, non tamen deficiente substitutionem actiuam, per quam dictæ sorores vocatæ fuerunt ad succedendum hæredi intestato, in cuius persona semper remansit grauiamen in fauorem dictarum sororum, vt quod ipse, vel eius hæres tenebatur restituere dictæ Martinæ, teneatur dictis sororibus reddere, vt melius probatur in *l. consilio 1103. num. ult. vers. ita quoque respondetur*, cuius sententiam aduersus Petegrioum sequitur Fular. *d. q. 469. n. 65.*

CAPVT CLXII.

Explicatur statutum Auenionense, quo prohibetur ciuibus ne se obligent, aut fideiubeant pro extraneis: & ostenditur illud esse validum, & ciuibus fauorabile.

Quis dicatur correat, quis fideiussor, & quis expromissor? Statutum loquens de fideiussore, non habere locum in expromissore. Sed non dicitur expromissor, quoties aliena obligatio non tollitur, cum de expromissionis natura sit, vt promittens solus sit obligatus: & Statuti Auenionensis mens, & verba expenduntur.

S Y M M A R I V M.

- 1 Statuto Auenionensi ceteris, ne cinis pro extraneo se obligare possit.
- 2 Huius statuti validitas à nonnullis remouetur in dubium, & in patria Piedemontana indicatur impedimentum commercij.
- 3 Verum tamen est, illud statutum esse validum, & ciuibus fauorabile.
- 4 Statutum illud locum habet, etiam si Cinis fecerit debitum proprium, casu quo extraneus non solueret.
- 5 Qui fecit debitum proprium casu quo alius non soluit, non est correat, sed fideiussor.
- 6 Qui ex ratione promissæ, non est expromissor, sed verus fideiussor.

Denique non obstat quod si hereditas non sit solvendo, legatarij teneantur in subsidium ad solvendum xris alieni, siue sit legatum speciei, siue pecunie: Petegit, de fideicomm. artic. 4. num. 63. *versus. difficultas est: Gratian. discept. forens. cap. 646. à num. 1. ad num. 15.*

Quia responderetur, hereditatem, de qua agitur, esse solvendo; cum in ea apponi debeat remaneat quovilibet legatoem, quæ capite iure hereditario: & DD. ex aduerso citati, & alij similes loquuntur de legatis; non de prælegatis, pro quibus coheredes contribuere tenentur ad ratam portionis, pro qua fuerant hæredes instituti, & sic quislibet pro tertia, non autem pro rata emolumento, ut superius copiose ostensum fuit. Sic enim prælegati lucrum accedat hereditati pro tertia parte, quæ est portio hereditaria, ita & damnum xris alieni spectare debet ad hereditatem pro tertia parte, & portio hereditaria; ut patet ex ratio lucri & damni: *dalla l. si certarum §. 3. In hac, versio. em. solvendi: ff. de mult. testam.*

CAPVT CLXI.

Quando substitutio fideicommissaria est subordinata per plures gradus, deficit quidem in persona præmorientis, sed hæres censetur grauatus de restituendo, sequenti gradui, maxime si adiecta fuerit clausula codicillaris, per verba futuri temporis. Quid si substitutio facta fuerit nominatim ipsi substituto prædefuncto? & quando dicatur onus nominatim iniunctum? Et an sufficiat quod simul iunctum fuerit nomen proprium cum appellatione.

S Y M M A R I V M.

- 1 Quando agitur de substitutione fideicommissaria subordinata per plures gradus, si primus substitutus deficiat, sequens adimititur.
- 2 Ampliatur, ut procedat siue amba substitutiones sint fideicommissariae, siue prima compendiosa, & secunda fideicommissaria.
- 3 Quando gramen fuit nominatim iniunctum secundo gradui, ipso deficiente caducatur substitutio.
- 4 Gramen non intelligitur nominatim iniunctum, licet testator post nominatam personam dicat ei, substituo.
- 5 Quando substitutio facta fuit alicui simul nomen proprio, & appellatione, non dicitur nominatim facta; quia prematet, quod hoc, appellationem.
- 6 Quando adej clausula codicillaris per verba futuri temporis, substitutio caducata substituitur in fauorem secundi gradus.
- 7 Argumentum ab absurdo vitando potius est in interpretatione voluminarum voluntatum.
- 8 Multiplicatio graduum substitutionis dat consuetudinem vocantibus eorum, qui sunt in testamento nominati.
- 9 Caducata primo gradu substitutionis, deficit qui-

dem substitutio passiva in eius persona, sed actiua remanet in personis heredis gratui.

Cuius quidam Toloſinus suum vltimum condidit testamentum, in quo hæredem suum vniuersilem instituit Fridericum filium suum ex Iocanna prima coniuge natam, & si dictus filius & hæres moreretur sine liberis ex vero & legitimo matrimonio procreatis, ordinavit de volu dæ de suis bonis Henrico & Alexandro consobrinis suis, nec non Iohanne, & aliis in testamento nominatis, summas pecuniarum, & bona stabilia in dicto testamento respectu designata, quos in dictis summis & bonis respectu substituit.

Sicuti etiam pro toto residuo sui hereditatis sub qualitate supradicta substituit Iacquetum Marinæ matrem suam, eam operando de restituendo post mortem tribus filijs suis ex secundo matrimonio dictæ Marinæ suis sororibus ex parte matris, quas substituit alteram aliam vulgariet, populariet, & per fideicommissum.

Et si omnes tres decedentes sine libetis ex vero & legitimo matrimonio, ipsi finaliter substituit dictos Henricum & Alexandrum, nec non Mariam Deuot, suos patruales, & suos; non in capita, sed ita, ut quilibet ex liberis admittatur ad portionem partis.

Huic testatori superuixere filius hæres, & Iacquetæ Marinæ substituta, sed Iocanna mortua est adhuc superstitit Friderico hærede, dictusque Fridericus vltimo loco obiit nullis relictis liberis, sed solum superstitibus dictis tribus sororibus ex secundo matrimonio natis, quæ erant sorores veterinæ Friderici hæredis.

Queritur vtrum substitutio facta in fauorem dictarum sororum, expirauerit propter caducitatem gradus præfixæ Iacquetæ Marinæ, vita fundæ ante casum substitutionis.

In hac questione censui, dictas sorores ex secundo matrimonio natas & substitutas, admittendas esse ad substitutionem apertam in earum fauorem per obitum Friderici sine liberis, non obstantem prædecessu dictæ Marinæ earum matris. Quia quando agitur de fideicommissaria iniuncta hæredi, vel alicui honorato, subordinata per plures gradus, si in vno gradu efficiatur caduca, sequentes gradus non remanent exclusi: & licet per vulgarem in locum deficientis subrogari nequeant, is tamen apud quem res est, qui tenebatur dare gradui caducato, teneatur præstare sequenti: quia onus sequitur eum, cui lucrum per deficientem illius gradus quæritur: textus est in l. unica, §. pro secundo, C. de caduc. tollend. & est doctrina Hart. in l. quando, ff. de acquir. hered. Dec. cons. 238. num. 3. Petegit, plures allegans cons. 40. num. 6. vol. 1. & de fideicomm. artic. 15. n. 2. & seqq.

Quod autem hie agatur de substitutione fideicommissaria subordinata per gradus, patet; quia primus gradus substitutionis factus in fauorem Iacquetæ Marinæ, fuit factus per compendiosum, per verbum *substitutio*, quod est commune, & refertur ad casum mortis hæredis sine liberis, & ideo sub verbosum compendio continetur etiam substitutionem fideicommissariam, cuius casus evenisset in fauorem Iacquetæ, si hæredi superuixisset; sed cum præmorta fuerit, illa eadem substitutio fideicommissaria, qua hæres esset grauatus in fauorem matris, remanet ad onus eiusdem hæredis in fauorem sororum substitutarum; non obstantes quod agatur de pluribus substitutionibus

hædi

fideicommissis, seu etiam de prima compendiosa, & secunda fideicommissis: vt bene explicat, & comprobatur Ioan. Ant. Bellon. *conf. 8. q. m. 1. 2. & mult. segg.* qui vna erit institutio.

Non obstat, si opponatur dictam conclusioem non habere locum, quando grauiam nominatum fuit inuicem personæ substitutione in secundo gradu, & grauiam, prout in casu proposito, propter illa verba, *la chargeant* quæ videtur in re personalia, ex notatis per Fufat. de *substit. g. 469. num. 33.* Perge. de *fideic. artic. 15. n. 16.*

Quia vna est in casu, de quo agitur, grauiam non esse inuicem nominatum dictæ Martine, quis per illa verba, *eam grauando*, vel, *ei substituit*, non potest dici id nominatum inuicem, vt tradit Cyriac. *controu. 169. num. 40.* Mart. Medic. *decif. 8. num. 40.* quia aliquis dictæ doctrina Baroli comminuit recepta in dicta *quæstio*, vix posset in praxim reduci. Et ideo Perge, dum ponit exemplum grauiam nominatum inuicem, voluit fieri repetitionem nominis proprii ipsius grauiati his, vel similibus verbis; *Titum substituit, Titum autem vago res in uere hereditatem meam* Cais dicens stricte sume in hac materia procedendum esse.

Additur, quod non simpliciter facta fuit mentio dictæ Martine in dicto testamento, expressio illius nomine proprio, sed partim nomine proprio, partim appellatio, videlicet Lacquetæ Martine suæ matris: quo casu maior habenda est ratio nominis appellatiui, quam proprii, in materia de qua agitur, vt docet Burt. in *l. i. iura, §. 6. par. 2. l. 3. ff. de leg. 1. & in l. si plures in fine, ff. de vult. Mascard. de probat. concl. 155. 1. Dubia substituit, num. 15. & potest ex toto corpore substitutionis, testatorem potius habuisse respectum ad coniunctionem sanguinis, & ad nomen appellatum, quam ad solas personas, & eorum propria nomina, vt patet ex illis verbis, *sa mere, ses sœurs de part mere, filles du second lit, ses consins, & les leurs* quæ sunt appellatiuæ.*

Et quod plus est, grauiam non fuit inuicem dictæ Martine restrictiue, & respectu solius personæ ipsius, sed habitus vtriusque respectus personæ hæredis primo loco grauiat, propter illa verba, *auxdictes Melines ses sœurs de part mere*, quæ ostendunt testatorem approuisse grauiam potius fauore coniunctionis sui statutu cum hærede, quam vt fuisset exclusioem ipsam: imò ex eo ostenditur, quod illæ fuemot vocatæ secundum ordinem successioneis ab intestato, quæ ad ipsas spectasset tanquam sorores utrinque dicti hæredis, cuius respectu grauiam fuit inuicem.

Præterea, quæuis supradictæ rationes cessarent, stante clausula codicillari contenta in dicto testamento, & concepta per verbum futuri temporis, substituto caduca sustineretur in fauorem secundi gradus, præsertim cum testator voluerit & disposuerit quod dictus hæres fideliter adimpleret omnia contenta in suo testamento, & per consequens ipsam etiam grauiat de restituendo bona dictis sororibus utrinque; iuxta decif. Rot. apud Seraph. *g. 43. per tot. maxime num. 2.*

Et sane, cum argumentum ab absurdo euitando sit in iure validissimum, ad explicandam testatoris voluntatem, ex notatis per Manc. de *concl. lib. 1. tit. 7. per tot.* si dictæ sorores Melines non admitterentur ad substitutionem de qua agitur, sequeretur, legatarios minus dilectos, & in certis tuorum bonis nominatos, habituros esse summam, & bona sibi legata, cum etiam sint remotiones, & aliqui eorum omnino extranei, dictas vero sorores Melines cop-

iunctas in proximiori gradu, & magis dilectas, vti ad hæreditatem vniuersalem vocatas, exclusas esse, remotionibus admissis.

Considerandum enim est, quod restitor frustra tot adscripsit substitutionum gradus post vocationem dictarum Melines, si credidisset ipsas excludi, caducato gradu substitutionis Martine: *l. Gallus. §. & quid si tantum, & ibi DD. ff. de lib. & posth.*

Vltimò pro corone aduertiendum est, quod Doctores quæstionem hanc tractantes, supponunt grauiam ipsi hæredi fuisse inuicem, etiam nominata eiusdem personæ, & inter ceteros in fortiori casu, Menoch. *conf. 1103. per tot. vbi* consultat pro eo, qui vocatus fuit sub hac expressa conditione, vt substitui sint vocati postquam hæreditas penetrerit ad d. Dominum Ant. Maran, vt in huiusmodi substitutioni admitteretur, etiam si hæredes non penetrerit ad d. l. omium Ant. Maran, sed eius gradus fuerit caducatus propter prædictam eiusdem Domini Antony Marz proprio nomine vocati. Ita vt ex dicto consilio aperte colligatur defecisse quidem substitutionem passiuam ex persona dictæ Martine, quæ si hæreditatem fuisset consequta, reocbarer testatore dictis sororibus substitutis; non tamen defecisse substitutionem actiuam, per quam dictæ sorores vocatæ fuerunt ad succedendum hæredi instituto, in cuius persona semper remanet grauiam in finem dictam locum, vt quod ipse, vel ipsæ hæredes tenebantur restituere dictæ Martine, teneantur dictis sororibus reddere, vt melius probatur in *d. consilio 1103. num. ult. versis, ita quoque respondetur*, cuius sententiam aduersus Peregrinum sequitur Falar. *d. g. 469. n. 63.*

CAPVT CLXII.

Explicatur statutum Auenionense, quo prohibetur ciuibus ne se obligent, aut fideiubeant pro extraneis: & ostenditur illud esse validum, & ciuibus fauorabile.

Quis dicatur correat, quis fideiussor, & quis expromissor? Statutum loquens de fideiussore, non habere locum in expromissore. Sed non dicitur expromissor, quoties aliena obligatio non tollitur eum de expromissionis natura sit, vt promittens solus sit obligatus: & Statuti Auenionensis mens, & verba expenduntur.

S Y M M A R I V M.

- 1 Statuto Auenionensi censetur, ne cinis pro extraneo se obligare possit.
- 2 Huius statuti validitas à nonnullis reuocatur in dubium, & in patria Pedemontana indicatur impedimentum commercij.
- 3 Verus tamen est, illud statutum esse validum, & ciuibus fauorabile.
- 4 Statutum illud locum habet, etiam si Cinis fecerit debitum proprium, casu quo extraneus non soluerit.
- 5 Qui fecit debitum proprium casu quo alius non soluat, non est correat, sed fideiussor.
- 6 Qui ea ratione promissit, non est expromissor, sed verus fideiussor.

Denique non obstat quod si hereditas non sit soluendo, legatarij teneantur in subsidium ad solutionem rei alieni, siue sit legatum speciei, siue pecunie: Peteg. de fideicom. artic. 4. num. 63. *versic. diffinitas est*: Gratian. *discept. forens. cap. 646. a. num. 1. ad num. 35.*

Quia responderetur, hereditatem, de qua agitur, esse soluendo, cum in ea apponi debeat retriagari quotumlibet legatorum, quæ capitur iure hereditario: & DD. ex aduerso citati, & alij similes loquuntur de legatis, non de prælegatis, pro quibus coheredes contribuere tenentur ad ratam portionis, pro qua fuerant heredes instituti; & sic qualibet pro tertia, non autem pro tarta emolumenti, ut superius copiose ostensum fuit. Sicut enim prælegati lucrum accedunt hereditati pro tertia parte, quæ est portio hereditaria, ita & damnum rei alieni spectare debet ad hereditatem pro tertia parte, & portio hereditaria; ut pat. fit ratio lucri & damni: *dilla. l. si certum non 18. §. Julianus, versic. cuius heredes*: ff. de mis. re. fam.

dem substitutio passiva in eius persona, sed alia remanet in persona heredis gratui.

Cuius quidam Tolofinus suum ultimum condidit testamentum, in quo heredem suum universalem instituit Fredericum filium suum ex Ioanna prima coniuge natam, & si dictus filius & hæres moreretur sine liberis ex vero & legitimo matrimonio procreatis, ordinavit & voluit dari de suis bonis Henrico & Alexandro consobrinis suis, nec non Libella, & aliis in testamento nominatis, summas pecuniarum, & bona stabula in dicto testamento respectu designata, quos in dictis summas & bonis respectu substituit.

Sicuti etiam pro toto residuo lux hereditatis sub qualitate supradicta substituit lacquetam Martine matrem suam, eam onerando de restituendo post mortem suam filiabus suis ex secundo matrimonio dictæ Martine suis sororibus ex parte matris, quas substituit alteram alteri vulgariet, pupillariet, & per fideicommissum.

Et si omnes tres decederent sine liberis ex vero & legitimo matrimonio, ipsis finaliter substituit dictos Henricum & Alexandrum, nec non Mariam Deuot, suos patruales, & suos; non in capita, sed ita, ut qualibet ex liberis admittatur ad portionem patris.

Huic testatori supervixit filius hæres, & lacquetæ Martine substituta, sed Ioanna mortua est adhuc superstiti Frederico hærede, dictaque Fredericus ultimo loco obiit nullis relictis liberis, sed solum superstitibus dictis tribus sororibus ex secundo matrimonio natis, quæ erant sorores veteris Frederici hæredis.

Quæritur utrum substitutio facta in fauorem dictarum sororum, ex præteritis propter caducitatem gradus præfixæ Lacquetæ Martine, vita fundæ ante casum substitutionis.

In hac questione consilij, dictas sorores ex secundo matrimonio natas & substitutas, admittentes esse ad substitutionem apertam in eorum favorem per obitum Frederici sine liberis, non obstantem prædecessu dictæ Martine eorum matris. Quia quando agitur de fideicommissaria inuenta hærede, vel alteri honorato, subordinata per plures gradus, si in vno gradu efficiatur caduca, sequentes gradus non tenentur exclusi: & licet per vulgarem hoc locum deficientis subrogari nequeant, ita tamen apud quem res est, qui tenebatur dare gradui caducato, teneatur præstare sequenti: quia onus sequitur eum, cui lucrum per deficientiam illius gradus quæritur: textus est in l. unica, §. pro secundo, C. de caduc. tollend. & est doctrina Bart. in *Liquidum, ff. de acquir. hered. Dec. cons. 238. num. 3.* Peteg. plures allegans *cons. 40. num. 6. vol. 1. & de fideicom. artic. 15. n. 1. & seq.*

Quod autem hic agitur de substitutione fideicommissaria subordinata per gradus, patet; quia primus gradus substitutionis factus in fauorem lacquetæ Martine, fuit factus per compendiosum, per verbum *Substitutus*, quod est commune, & refertur ad casum mortis hæredis sine liberis, & ideo sub verborum compendio continet etiam substitutionem fideicommissariam, cuius casus evenisset in favorem lacquetæ, si hæredi supervivisset; sed cum præmorta fuerit, illa eadem substitutio fideicommissaria, quæ hæres esset gratuius in fauorem matris, remanet ad onus eiusdem hæredis in fauorem sororum substitutarum; non obstante quod agitur de pluribus substitutionibus fidei

CAPVT CLXI.

Quando substitutio fideicommissaria est subordinata per plures gradus, deficit quidem in persona præmoriscentis, sed hæres censetur gravatus de restituendo, sequenti gradui, maxime si adiecta fuerit clausula codicillaris, per verba futuri temporis. Quid si substitutio facta fuerit nominati ipsi substituto prædefuncto? & quando dicatur onus nominatum iniunctum? Et an sufficiat quod simul iunctum fuerit nomen proprium cum appellativo.

SUMMARIVM.

- 1 Quando agitur de substitutione fideicommissaria subordinata per plures gradus, si primus substitutus deficiat, sequens admittitur.
- 2 Ampliatur, ut procedat siue amba substitutiones sint fideicommissariae, siue prima compendiosa, & secunda fideicommissaria.
- 3 Quando gravamen fuit nominatum iniunctum secundo gradui, ipso deficiente caducatur substitutio.
- 4 Gravamen non intelligitur nominatum iniunctum, licet testator post nominatam personam dicat ei, substituo.
- 5 Quando substitutio facta fuit alicui simul nomine proprio, & appellativo, non dicitur nominati facta; quia præstat, quod hoc, appellativum.
- 6 Quando adest clausula codicillaris per verba futuri temporis, substitutio caducata sustinetur in fauorem secundi gradui.
- 7 Argumentum ab obliquo ostende potens est in interpretatione ultimarum voluntatum.
- 8 Multiplicatio graduum substitutionis dicitur coniectura vocaverunt eorum, qui sunt in testamento nominati.
- 9 Caducato primo gradu substitutionis, deficit qui-

140 Petri Franciscide Tonduti Sanlegerij,

- 7 *Expromissor solus obligatur, & solus debitor remanet.*
- 8 *Inter expromissorem, & fideiussorem, qua sit differantia.*
- 9 *Vi qui sit expromissor, oportet principalem debitorem esse liberatum ab obligatione, & quod promissio fiat animo mandandi praecedentem obligantem alterius.*
- 10 *Statutum loquens de fideiussore, non habet locum in expromissore.*
- 11 *Quando statuti prohibita facta est verbis amplissimis, non tamen pro debito alieni promissionem comprehendit.*

Responderetur, Cuiem Auenionensem qui promittit se soluturum quod alius debet, si debitor in tempore conuento non soluerit, non teneri erga creditorem extraneum, propter statutum Auenionense quo cauetur quod aliquis cuius Auenionensis non possit esse debitor, vel fideiussor, vel res suas obliget pro aliquo extraneo ultra centum solidos.

† De cuius statuti validitate dubitari non potest, quomodo enim illud in patria Pedemontium non observari dicat Thefaur. decis. 166. num. 8. dicens ita iudicari, quia illud statutum est impeditivum commercij.

† Tamen contrarium verum est, nempe dictum statutum esse validum, & factum propter publicam utilitatem, scilicet omnium civium, ne depauperentur ad commodum extraneorum; quoniam interit civitatis habere locupletes suos subditos, & ne ipsi male vitentur sua substantia: ut decidit Gratian. decis. forens. 733. num. 1. vbi plurimos allegat: Castellan. conf. 424. in ultimo dubio, num. 3. lib. 1. & conf. 251. in primo dubio, lib. 1.

4 Non obstat quod opponitur, dictum Cuiem Auenionensem fuisse suum debitum proprium, casu quo debitor principalis non soluerit, & sic non esse fideiussorem, sed expromissorem, aut corream debendaeque sic Statutum de fideiussore loquens, non habere locum in expromissore, vel correo debendi.

5 Quia responderetur, hunc non esse corream, sed fideiussorem, ut est textus expressus in l. fideiussor 17. §. fin. ff. de fideiussorib. vbi discretis verbis dicitur fideiussor ille, qui promittit solvere quod alius debet, si ipse tempore conuento non soluerit: quod expresse probatur in l. decem 116. ff. de verb. oblig. ubi, non enim fuit duo rei Titius & Maenius: & ostendit Cuius d. l. fideiussor, §. fin.

6 Similiter non potest dici expromissor, sed verus fideiussor, cumque talem esse docet Cancr. lib. 2. cap. c. fideiussorib. quaest. 18. num. 70. vbi solum disputat num. 72. verum ille sic obligatus possit habere beneficium excussionis: quae questio esset extra propositum, si tractaretur de expromissore, qui solus coconueni debet absque ulla actione contra alium, pro quo, vel cuius loco ipse obligationem suscepit.

4. sit. 1. definit. 1. in gloss. num. 7. vbi expromissor non dicitur qui non est solus obligatus, sed oportet eum esse principalem, & principalem debitorem, ad hoc ut dicatur expromissor, & quod nullus alius sit obligatus, vel sit iustificatior obligatus: quando, ff. ad Velleianum. l. quod servus meus, ff. de peculio: l. & eleganter §. servus partium, ff. de delo malo: & necesse est quod talis promissio ita concepta sit, non solum ut promittens continuat se debitorem principalem, sed etiam quod fiat illa intentione, ut ille cuius loco promittitur solutio, extingatur ab obligatione: l. si quis accepto, ff. de condit. l. conf. dat. l. 4. §. aut praeter, ff. de re iudic. l. quod si non plures, ff. de pignoratitia act. l. quomodo, §. si conuenit, l. si mulieri deditur, ff. ad Velleianum: & si non fiat promissio animo mandandi, & eximendi primum debitorem ab obligatione, duae erunt obligationes, una principalis, alia accessoria seu fideiussoria: l. omnes, in fin. ff. de reat. l. 4. §. si ex conuentione, ff. de re iudic. l. si verò, §. plures, ff. solut. marum, ita ut stante principali debitore, in dubio non praeiungatur expromissor, sed fideiussor.

Est igitur in casu nostro verè fideiussor, obligatus quidem proprio nomine, sed obligatione accessoria, & fideiussoria: ita ut non obstat doctrina ipsius in l. 4. §. aut Praeter, numer. 1. ff. de re iudic. vbi quod statutum loquens de fideiussoribus, non habet locum in expromissore, cum appareat ex praedictis hic non traditi de expromissore, sed de vero fideiussore, cum per eius promissionem non fuerit extincta actio primi debitoris.

Sed ut tollatur omnis difficultas, inspicienda sunt verba Statuti, quod non solum loquuntur de actione fideiussoria, sed etiam disponit quod Cuius non possit se obligare pro extraneo, & pro eo esse debitor, vel fideiussor: quae verba generalia comprehendunt omnem speciem obligationis, per quam cuius promittunt solvere debitum alienum, ut patet ex illis verbis fideiussor, vel debitor: item ex illis, non possit res suas obligare pro extraneo: & sic satisfactum est omnibus difficultatibus.

CAPVT CLXIII.

Testamentum, in quo aliquid relictum est posthumis, sustinetur, etiam si ex alia vxore nascantur posthumi, nisi testator taxatiue loquutus fuerit de posthumis ex tali vxore sua nascituri, aut ex vxore quae nunc praegrans est. Nomina possessiva non restringuntur ad tempus testamenti, quando tractatur de sustinenda validitate dispositionis.

SVM MARI VM.

- 1 Si testator aliquem summam liberis nascituris iure institutus non reliquerit, satisfacti legi, & eius testamentum sufficitur.
- 2 Verba illa, qui possunt nasci, habent tractum temporis, & comprehendunt omnes in futurum praecedentes.
- 3 Instituta ventre, comprehenduntur omnes in futurum nascituri.
- 4 Nomen Posthumi, est appellativum, quod refertur ad plures personas sub illo nomine comprehensas.

§ Fallit.

- 1 *Fallit, si testator nominauerit posthumum ex certa vxore natus, aut si dixerit, ex mea vxore, quæ nunc prægnans est.*
- 6 *¶ Excludendum posthumum ex alia vxore, oportet ut testator nominatum, aut taxatiue locutus fuerit de vxore tunc viuente.*
- 7 *¶ Quoniam testator locutus fuerit de vxore sua vxoris, vocatus censetur natus ex secunda vxore superaddita.*
- 8 *¶ Nomina posthumum meum, & sumum, regeruntur referenda sicut ad existens tempora testamenti.*
- 9 *¶ Ad sustinendam validitatem testamenti, nomina posthumum comprehendunt etiam eos, qui nascuntur post tempus testamenti.*
- 10 *¶ In casu dubio, verba illa, ex vxore mea, censentur appropria demonstratiua.*
- 11 *¶ Clausula condicionalis ut plenè operetur, debet esse concepta per verba futuri temporis.*

Impugnabatur testamentum ob præteritionem posthumum mortuo testatore in lucem ediri, & ex alia vxore post conditum testamentum suscepta procreari, ex eo quod licet testator iure institutionis particularis summam competentem posthumum, vel posthumas, vni vel pluribus nascituris reliquisset, tamen relictum illud relictum erat per hæc verba, *posthumum ex mea vxore nascituris*. ¶ Licet enim testator videretur satisfecisse legi, legando posthumum certam summam iure institutionis, *quodlibet quoque cap. ultum, Auth. ut cum de appellat. cognosc.* & verba illa, *qui nascituris*, apposta in testamento, cum habere certum tempus, in se comprehendant omnes posthumos quocunque tempore nasciturus; *Idem, in l. si ab arbitrio, sub nom. 13. versic. secundo & fortius: si qui satisdare cogantur* Alciat. *consil. 9. num. 2. & 3. lib. 9.* ¶ Vbi dicit quod instituto veniente, intelligitur non solum qui tunc est prægnans, sed etiam qui erit in futuru. ¶ Et verba illa, *posthumum, vel posthumas*, sunt dictiones appellatiue, & ideo referuntur ad plures personas, sicut nomina collectiua referuntur ad plures gradus: & ideo dictio illa, *posthumum*, continet omnes quocunque tempore nasciturus, etiam ex secunda vxore superaddita post tempus testamenti: quæ ratione videtur Abb. Panorm. in *cap. quoniam Abbas, num. 7. versic. ad idem secundo adducitur*; & *versic. ad legem placet: de offi. & potest. indic. deleg.* vbi expressè determinat in legato facto fauore posthumum nasciturum, comprehendendum posthumum ex alia vxore post testamentum nasciturum; quatenus Alciatus loco citato nihil determinat; tamen hæc verissima est sententia, vt pluribus relictis probat Fufar. *de substit. quæst. 64. num. 65.*

Tamen dispositio erat restricta ad vxorem tempore testamenti existentem, adeo vt posthumum ex alia vxore natus videatur præteritus, & ea ratione testamentum patetum impugnare possit.

Pro cuius dubij resolutione distinguendi sunt duo casus, relictis aliis, qui non faciunt ad propositum. Primus est, quando testator vocatur posthumus, qui possit nasci ex certa vxore. Secundus est, quando vocati sunt posthumum simpliciter ex sua vxore nascituris. ¶ Primus casus exponitur in *l. filius 18. §. si quis ex certa, ff. de liber. & test.* Secundus casus continetur in *l. placet 45. ed. tit.* In primo casu verum est, posthumum ex illa certa vxore designata natos, dumtaxat in illa dispositione continetur, idemque est si dixerit, *venitrem vxoris mea, quæ nunc prægnans est*; Fufar. *dicta quæst. 64. numer. 65.*

versic. filius. In secundo vero casu, posthumos ex alia vxore natos comprehendendi. Videndum igitur est, verum casus decide natus dependat ex *ad l. placet*, aut ex *d. §. si quis ex certa*.

In hac controversia DD. omnes conveniunt, quod ad excludendos posthumos secundi matrimonij, necesse est, vt in specie designetur persona vxoris quæ vivebat tempore testamenti, & vt testator dicat se vocare posthumos nasciturus ex tali vxore sua: sic loquitur Barr. in *dilect. l. placet*, & in istis terminis Mantuc. *de comit. lib. 4. tit. 10. numer. 2. Bald. in dicto §. si quis ex certa*, vbi requirit verba specialiter probata; *Idem, in dicta l. placet, numer. 21.* Vbi dat exemplum, quando testator loquutus est de posthumo nasciturus ex Seja vxore sua; Menoch. *lib. 4. præsumpt. 21. num. 9. & 10.* Vbi requirit dictionem taxatiuam, idem *consil. 40. num. 36. Meroc. consil. 32. n. vlt. versic. nisi testator.*

Alij DD. loquuntur simpliciter iuxta terminos *dicti §. si quis ex certa*: de posthumis ex certa vxore nascituris, veluti Grass. in *§. testamentum, quæst. 36. num. 13.*

Sed communis resolutio est, per hæc verba, *vxoris mea*, non excludi liberos alterius matrimonij; idque etiam in futuris terminis, nempe quando testator loquutus est de liberis ex viete vxoris suæ: in quibus terminis loquitur Fachin. *lib. 4. controuers. cap. 89.* Menoch. *lib. 4. præsumpt. 21. num. 13. §. 1. & modus sequens*; Mantuc. *loco citato, num. 6.* Grass. *d. quæst. 36. num. 25.* Alciat. *d. consil. 9. n. 2. lib. 9.* Fufar. *loco citato, nempe d. §. 64. n. 65.*

Cum igitur testator noluerit dispositionem suam limitatione ad vxorem, quam tunc habebat, sed simpliciter loquutus fuerit de posthumis quos habere possit ex sua vxore, nulla adiecta qualitate, quæ potius primæ vxori conuenire posset, quam secundæ, propterea in aliis testamentis patribus, in quibus ipsam qualificauit benedictam suam, aut aliam aduenit circumstantiam, quæ solæ primæ vxori conuenire possent; loquitur etiam posthumos ex secunda vxore nasciturus, ad legatum illud fuisse vocatos iure institutionis particularis, & ea ratione testamentum non posse impugnari ex capite præteritionis.

Veterum quidem est, quod nomina illa, quæ vocantur posthumum, *mei ensus, mea femine*: sive *meos liberos, meam vxorem*, & similia, secundum ordinarias iuris regulas non debent intelligi, nisi de illis quos testator habebat tempore dispositionis; per text. in *l. si testator legatum 8. & ibi Barr. ff. de iure & argenteo legata*.

Sed regula illi generalis locum non habet, quando agitur de consequendo testamentum, hoc enim casu ad sustinendam testamenti validitatem, verba illa debent intelligi non solum de existentibus tempore testamenti, sed etiam de postea nascituris, atque ea ratione testamentum sustinebatur propter relictum vocatorem posthumorum alterius matrimonij superuenientis; vt in terminis propositæ quæstionis declarat *Idem, in dicta l. placet, n. 2. ff. de lib. & test.* & *ibid. Alex. num. 4. & Angelus in prin.* Menoch. *consil. 97. num. 84. nam & verctus instituitur*, etiam à propterea verborum interpretatione recedat: Fab. in *Consil. 1. 6. m. 17. de verbor. signifi. defin. 16.*

Imò etiam si ageretur de dispositione dubia, verba illa, *ex vxore mea*, censentur potius appositæ demonstratiue, quam taxatiue, vt in similibus terminis declarat Cassal. *lib. 4. controuers. cap. 54. num. 9.*

Vt

Vt interim nihil dicamus ex proficillo, de clausula codicillata, quæ per verba futuri temporis in casu proposito concepta non erat, & ideo testamentum non fultitavit, si per verba in eo appolita, posthumi ex secunda vxore nati, non fuissent titulo institutionis honorati: Menoch. de presump. lib. 4. presump. 3. 2. num. 3.

CAPVT CLXIV.

Quando ex dispositione iuris, vel testatoris, filia tenetur dotem sibi à patre solutam conferre, si maritus non sit solvendo: itavt si filia non potuerit consequi totam dotem, vel partem ipsius, non teneatur conferre pecuniam, sed liberetur conferendo solam actionem ad dotis repetitionem, quamvis inefficacem. Super quo articulo expenduntur verba & clausulæ testamenti paterni.

S V M M A R I V M.

- 1 Filia non tenetur aliud conferre in successione, præter actionem solam dotis, quamvis inefficacem, quando agitur de casu in quo pater non tenetur filiam redotare.
- 2 Imò generaliter loquendo, filia non tenetur aliud conferre præter solam dotis actionem, etiam inefficacem.
- 3 Amplius ut procedat, sine maritus qui solvendo non est, vivat, sine maritus fuerit.
- 4 Si testator mandaverit filia ut dotem conferat, debet fieri interpretatio secundum dispositionem iuris, ut liberetur conferendo solam actionem ad dotis repetitionem, si maritus sit solvendo, sine non.
- 5 Collatio fieri debet, ut inter liberos servetur æqualitas.
- 6 Æqualitas inter liberos est causa finalis collationis.
- 7 Si filie exigeretur conferre dotem, quam exigere non potuit propter mariti inopiam, veniret in æqualitatem inter liberos.
- 8 Multo magis confertur testator voluisse ut filia solam dotis actionem conferret, si in alia testamenti parte locutus sit de summa per eam soluta pro dote filia, & in præcepto, quo collationem fieri mandavit, solam de collatione dotis in genere locutus est.
- 9 Expenduntur verba testamenti, ex quibus constat filiam non teneri aliud conferre quam solam dotis actionem, quæ erat inutilis ex defectu honorum mariti.

Videatur quod ex iis quæ in facto supponuntur, filia non debeat audiri, dum vult conferre in successione sui materni solam actionem dotis inefficacem, ex eo quod testator dotem maternam eidem prælegaverit cum ea condicione, quod teneretur in eam impetare solutiones per eam factas, & sic summam ducentorum scutorum per eam solutam: dum ergo paulo post in eodem testamento mandat dotem conferri, debet intelligi iuxta præcedentia, maxime cum paulo post mandaverit, casu quo dicta Catharina nuberet, ipsi restitui dumtaxat

dotem debitam per ipsam Annam, his verbis: *seulement ce que je trouvois ledit testateur debvoir & redoubler, s'en servir & obliger à sa dote mere.* Et sic cum ante, & post substitutionem universalem, in qua mandatur dotem conferri, testator faciens mentionem illius dotis, declaraverit se intelligere & loqui de dote adhuc debita & non soluta; videtur concludendum, quod in illa dispositione intermedia testator intellexerit, quod licet collatio dotis, dicta, seu impetata in portione Catharinæ, dote iam soluta. Voluit enim Ausus per illam dispositionem se eximere ab onere redotandi, & per consequens in collatione debet haberi ratio totius dotis; præsertim cum etiam ex dispositione matris dixit Catharinæ, ipse fuisset liberatus à tali onere redotandi; & DD. omnes in *auth. quod locum, C. de collationib.* præsupponunt pro constants, quod quando pater non tenetur redotare filiam, ipsa non liberatur cedendo actionem dotis inane.

Quod confirmatur ex verbis testamenti: testator enim non mandat conferri dotem existentem, vel debitam; sed dotem constitutam & donatam in contrahu matrimonij: ergo non actionem, sed dotem. Item voluit quod una non haberet plusquam alia: si autem dos Margaritæ, matris dictæ Catharinæ confertur eandem pro parte, sequeretur quod Margaritæ, seu filia illius isque means plus habuisset, quam alia; quod esset contra expellam substitutionis dispositionem.

Hic tamen non obstantibus decisum fuit, dictam filiam vocatam ad successionem aut fuisse conferendo dotem maternam, non tenetur conferre dotem illam, nisi in quantum bona patris sui fuerint sufficientia pro substitutione dotis maternæ.

Primo, quia de iure sufficit quod dicta filia confertam actionem, licet inane, quam habet pro restitutione dotis maternæ l. 1. §. cum dei, ff. de collat. & in novell. 97. ex qua deducitur: ex textu *ut auct. quod locum, C. de collat. & ibi omnes DD. Bald. Nouell. in tract. de dot. part. 6. princ. 1. num. 2.* Guillemus Benedictus in cap. Raynorum, in verb. *dotem quam ei dederat, fol. 191. num. 20.* Muñoz de rationibus comput. 18 num. 5. Afflicti. decis. 147. Gratian. discept. 466. num. 7. Michael Gual. in §. collatus, num. 13. & 14. Cuius. novell. 97. tom. 3. fol. 1749.

Sive maritus vivat, siue non, ut dicit Guill. Bened. & Barry post Valacum lib. 14. fol. 176. num. 9. versic. quod extenditur.

In casu autem nostro ultra dispositionem iuris, collatio fieri etiam debet vigore expellæ dispositionis desuper factæ per testatorem, cuius dispositio dubia debet recipere interpretationem à iure communis, quia in dubio testator præsumitur velle quod sua dispositio sit conformis iuri, & ab eo interpretationem accipiat; ut notat Bar. & alij communiter in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. Bald. in l. si duo, ff. de acquir. heredit. Peteg. conf. 74. num. 6. vol. 6. cum alijs similibus.

Secundò, quia si dicta filia teneretur impetare in portione suam dotem amissam, non esset æqualis cum suis Amis, contra expellam testatoris dispositionem volentis, *qu'elles soient toutes égaies, & que avant ce que l'une que l'autre, sans se pouvoir prendre de leurs deniers en quelle façon & manière que ce soit, & si testator noluit quod pars vnius prævaleret parti alterius.* Si autem Catharina actionem dotis inane in suam portione integre computare teneretur, portio ipsius esset minoris valoris, & portiones aliarum prævalerent portioni filie, contra expellam testatoris voluntatem.

tem, quam tamen in omnibus sequi debemus tanquam reginam & dominatricem in omni dispositione testamentaria: l. in condempnibus, ff. de condit. & demonstrat. cum similibus.

6 Tercio videtur demonstrari probari, filiam nulli alius tamen conferre vltra dotem restitutam, nisi solam actionem inancem ob inopiam patris, quod residuum dotis non restituitur. Nam de iure collatio non ad alium finem est introducta, nisi ad secundum aequalitatem inter heredes: l. si liberi, §. illud, C. de collat. l. sui, C. eodem. vtriusque indicij: Gomez. in l. 29. Tauri, num. 2. versic. ratio vera: Vital. Nemausen. in tract. de collat. sit. de person. n. 1. Castillo de comed. ultim. volunt. cap. 16. num. 42. lib. 4.

7 Sed de iure filia non est æqualis, nisi audiretur conferre volens solam actionem dotis, licet inancem; per text. expellim in dicta auct. quod locum, C. de collat. & in §. illud quippe, in auct. de aequalitate dotis & in l. secunda, de illis, ff. de collat. bonor. in illis verbis, vix bonas autem non sit arbitraturs conferendo id quod nec habet, nec dolo, nec culpa defuit possidere.

Ergo similiter in casu nostro, ut dicta filia sit æqualis aliis, secundum intentionem testatoris, videtur dicendum quod loco dotis annuitas sufficit quod constituit actionem inancem, ita ut quilibet ex succedentibus totam partem actionis sustineat.

8 Quarto, quia testator in prelegato dictæ dotis, mandat dictam actionem tamen imputare in dotem matris finem doctores per eum solutus postea veto in substitutione vniuersali, mandat heri debere collationem dotum casu substitutionis adueniente, faciens tantum mentionem de summa donati & constituta, non directis illis verbis quæ apposta fuerant in prelegato, En praecipua: et quid tenet in a parte: cum ergo clausulam illam non aduenit in illa secunda parte, videtur quod noluerit fieri talem deductionem, quia: si voluisset, hoc vique expressisset in secunda parte, quemadmodum expressit in prima: Suid. conf. 554. num. 11. & 12. & conf. 130. num. 26. Titicquell. in l. si vniquam, in verb. liberis, num. 1. C. de renouat. donat. maxime cum prelegatum nihil commune habeat cum substitutione vniuersali, ex traditis per D. Hier. à Laurentis, in l. si emancipati, num. 206. C. de collat.

Quintò, quia licet in donatione causa mortis mater fecerit declarationem, quod notebat fratrem suum inolestare pro ducendis aureis dependens propter inopiam mariti; hoc tamen nihil commune habet cum dispositione testatoris; cum ipse Auius in suo testamento mandauit quod filia, vti mater representantes, essent æquales in bonis suis, ita quod vna non haberet pluriquam alia, & sic tunc cessat à iure liberi competenti vigore dictæ donationis causa mortis.

9 Denique clara videtur voluntas testatoris, dum mandat & ordinat quod si dicta filia nubat, etiam viuente matre, ipsa poterit petere id tantum, in quo dictus testator petitorum defunctor, submissus & obligatus erga matrem ipsius filia, & quod residuum ipsam concernens de hereditate, non poterit illud petere nisi post mortem suæ vxoris hæredis instituta. Ignitur patet quod testator voluit reservare omnia alia iura dictæ filia exigenda, seu conferenda post mortem dictæ hæredis instituta, & sic adueniente casu iudicemus.

Vnde fuit iudicatum, dictam filiam non tene

re conferre, nisi quod effectualiter de dote sua repetere poterit; Reliquum verò quod conquisi non poterit, non tamen conferre, sed libere conferendo actionem dotis, quamvis inest faciem.

CAPVT CLXV.

De eo qui filix suæ Officium vacabile in dotem constituit cum patre, quod si Officium vacauerit per obitum Domini, seu Principalis qui habet titulum Officij, gener qui medietatem pretij in societate huius Officij contulerat, amittat pretium & operas. Et quomodo inqualitas patris societas huiusmodi ad æqualitatem reducenda sit. Quod propter talem inqualitatem vix possit intentari remedium l. 2. C. de rescind. vendit. Hoc tamen casu maritum, qui loco pecunie in dotem constituit Officium accepit in solum, inscia vxore, teneri solum matrimonio restitue summam in pecunia constitutam vxoris hæredibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Si maritus certam summam dotis nomine recognouerit, dos soluto matrimonio in eadem pecunia quantitate restituenda est, quamvis illi Officium datum fuerit in solutum.
- 2 In societate Officij Nuptiarum, lucra ex transcriptis suis communicanda à die contractus societatis.
- 3 Quæ ratione diuersimodè consideretur in societate Officij casus mortis Principalis, & illius qui ad societatem admittitur.
- 4 Casus omnes in contractibus decidendi est secundum sensum communem.
- 5 Argumentum à contrariis sensu locum etiam habet in contractibus.
- 6 Sed regula illa, quod casus omnes remanet in dispositione auctoris, præualet argumento à contrariis sensu.
- 7 Stipulatio facta in eodem casu habetur pro non facta in alio casu diuerso.
- 8 Explicatur text. in l. inter socerum, §. fin. si de post. dotatilib.
- 9 Argumentum à contrariis sensu debile est, & non procedit quando concluderet contra dispositionem iuris communis.
- 10 Societas Officij non contrahitur super titulo quæ semper apud Principalem remanet vita durante, sed tantum super fructibus illius.
- 11 Si Officium pereat, perit domino Officij, non autem illi quod ad solus fructus seu utilitates affectum est.
- 12 Si Officium non perierit Domino, societas esset leuissima stante patto quod admissum ad societatem, in ea solus operari deberet.
- 13 In locutione operarum, & societate de super contracta, non est locus remedij l. 2. C. de rescind. vendit.
- 14 Inequalitas patris societas Officij, quomodo reduci debeat ad æqualitatem, & quæ hoc in re considerationes adhibenda sint.

15 *Pactum societatis quod penes operas, illas amittat, & simul capitale fuisse societate; est illicitum.*

R Respondendo ad dubia propofita per quemdam Notarium, & vifi facti fene per eum propofita, nec non claufula conditionis facta in contractu fuit macerum: per eum factum, & inftrumento focietatis inter inier dictos focerum & generum.

1 Dixi in primis Generum, eveniente cafu refiftionis dotis, feu haredes ipfius obligatos fore ad folutionem fumme 2400. librarum in pecunia numerata: quia cum dos vxori conftituta foret in pecunia numerata, quantum maritus in folutionem acceperit, feu compenfauerit, aut accipere poterit; illud non nocet vxori, fed illi dos in pecunia refiftenda eft: *Labeur, & L'ur ab eo, ff. de iur. dot. l. p. n. l. si vir facere, ff. folui. maritum.* prefertim cum focer dictam fummam 2400. librarum, tanquam fibi in pecunia numerata folutam acceperit, (& fic fine ulla vxoris, maritus fummam illam pro recepta habuit) & mediante mutua compenfatione illius cum pretio focietatis legitime recognouit.

2 Secundo dixi, quod tenentem in ftatu focietate, locum provenientem ex transfufis & extrachibus actuum, debentem genero pro medietate, dummodo facta focietate post diem contractus, & non agatur de proceffibus finitis & decifis per transfufionem, vel licentiam, propter generalitatem verborum dictae focietatis, mentionem facientis de medietate lucrorum, villicorum, & enolumentorum; quae funt generaliffima, & omnem commoditatem comprehendunt: *Berzof. in repetit. l. si quis maior, C. de transf. sum. 640. Barbof. de appell. verb. n. 37. n. 2.*

3 Tercio, quod ex verbis & tenore dicti contractus focietatis oritur dubium, verum eum quo Socer decederet anee admiffum coadiutoriam officiorum, de quibus agitur, illius gener incurteret dictam summam capitalis 2400. librarum per eum collata in focietatem. Qua in re aduertendum eft quod in dicto contractu confideratur fuit cafus mortis foceri, nec non cafus mortis generi, fed diuerfo plane modo inter vtrumque cafum: nam quoad generum, fuit conuentum quod cafu quo ipfe premoreretur, dicta fumma per eum collata in focietatem fibi refiftiturer, fiue coadiutoria fuiffet admiffa, fiue non; neque poterat aliter fieri, quia vtroque cafu officium remanebat penes focerum, & fic non poterat habere rem, & pretium.

At verò cafus mortis foceri fuit confideratus tantum fub conditione, quia coadiutoria fuiffet admiffa: quo cafu, cum gener habiturus efferet eorum officium, equum erat vt ipfe gener fuppletet refiftum pretij dicti Officii, quod inter partes fuerat estimatum ad mille fexcentos aureos, & fic octingentos praeflaret.

Sed in cafu non admiffa coadiutoria, fi focer premoreretur, & fic Officia morte illius perirent, feu amitterentur, nihil fuit conuentum, & ideo cafus difficultatis in eo verfabat, verum iudicia officiorum ex mente partium, vel ex difpofitione iuris pertinere debebat illo cafu ipi eorum, vel pro parte ad haredes Soceri; an verò ad talem iudicium pro medietate, aut aliqua alia portione gener concurrete debet.

4 Negotio diligenter perpenfo exiftentiam in cafum mortis Soceri, iudicium officiorum cedere debere periculo ipfius. Ratio eft, quia cum nihil fuper hoc fuerit determinatum in contractu, cafus omif-

fus decidendus eft fecundum difpofitionem iuris communis: vt tradit Mantie. de iacti. & aub. gen. n. 1. l. 3. n. 7. n. 3. 4. & probatur per textum in l. si cum dotem, in princ. ff. folui. maritum. plures allegat Barbof. axiem. 39. n. 7.

Et licet propofiti poffit contraria regula, petita ex argumento à contrario fenfu, quod locum etiam habet in contradietibus; ex Suid. decif. 102. n. 11. & paffim hoc tenere plerumque DD. per textum in *L'inter facerem, ff. cum inter ff. de palli. dotali. l. 1.* Tamen p. n. 6 valere debet prior regula, nempè, quod cafus omiffus debet determinari iuxta regulas iuris communis, vel faltem iuxta confuetudinem; vt docet idem Mantie. de iacti. gen. n. 1. l. 3. n. 12.

Siquidem pactum illud conceptum in cafum 7 mortis foceri, fuit factum fub expreffa conditione, nempè cafu quo ipfe premoreretur; ergo ceflante conditione, ceflat etiam difpofitio, & in talio cafu ftipulatio habetur pro non facta, d. l. inter facerem, ff. de palli. dotali. in illis verbis, *ftipulationis conditio depit: & in leg. 3. ff. ad. in his verbis, palli conuenit quae in diuini temporis callata fuit, non fallit diuini locum non habent.* & ibi Gloff. in verb. diuinit, dat exemplum, veluti fi aliter motuaret, & hae ftipulatio fub conditione concepta nihil operatur deficienti conditione, cum habetur pro non facta: l. si pecuniam, ff. si veri. per leg. 1. ff. de Regula Cautionis.

Et quamuis dictus gener fibi prouiderit in vno cafu, non propterea ceflaret fibi vtilitate periodicate in alio, fed tantum quod in eo nihil conuenit videntur: per textum in d. l. 3. ff. de palli. dotali.

Neque quodquam fidei textus in d. l. inter facerem, ff. de palli. dotali. quia ibi eft cafus fpecialis finis dotis, & ideo regulam oftendit effe in contrarium, vt cafus omiffus remaneat in difpofitione iuris communis, vt bene adducit Barbof. in l. si cum dotem 23. n. 2. l. si folui maritum.

Et certiffimum eft, & tanquam indubitatum 9 omnibus proponitur, argumentum à contrario fenfu locum non habere contra difpofitionem iuris communis. Vade hoc argumentum debile effe, nec locum habere, cum alia iura vel rationes repugnant: Menoch. lib. 1. praefumpti. 93. n. 5. l. 6. Sanchez de maritum, lib. 6. difp. 2. n. 9. Rot. decif. 492. n. 9. part. 2. recent.

Et propterea videndum eft, quid hoc in cafu 10 decidendum fit iuxta regulas iuris communis, confiderando naturam focietatis de qua agitur, in qua non eft tractandum de titulo Officii, quod pertinet ad Socerum vita durante: non enim contrahitur focietas fuper titulo, fed fuper fructibus Officii, titulus enim pertinet ad Principem, & fine eius licentia alienari non potest, nec poffit obitum transmitti, & fuper fructibus contrahi poffit focietatem, testatur Felicius de focietate, cap. 9. num. 49.

Et in effectu, in contractu de quo agitur, nulla plane fit mentio focietatis Officii, fed folum fructuum & villicatus ipfius: & propterea fi titulus petatur, debet petiri Socero, quia res petie Domino: leg. que feruntur, C. de pignorat. act. cum fimilibus.

Alioquin magna infurget inaequalitas inter 12 partes contrahentes contra naturam focietatis, in qua aequalis debet effe ratio inter focos damni & loci: l. si merces 78. §. vis maior, in fine ff. de iacri: l. si euerda, alia cum duobus §. 1. §. quidam, in fine ff. pro Socio. Rot. decif. 493. n. 7. part. 1. recent. Et enim non feruaret aequalitas inter focos, vocabitur focietas Leonina: *de cace. de commerc. §. 1. gloff. 3. n. 10. Ludonf. dec. 502. n. 4. l. 6. Moliff. de contr. art. 22. §. 1. n. 22.*

aequalitas

Quæst. & Res. Ciuil. Pars II. Cap. CLXVI. 145

Inæqualitas autem esset euidentis, quia socer nihil poneret in societate, nisi summam 800. scutorum, officium autem nullo modo poneret in societate; quia ut dictum est, hoc facere non posset. Dicitur uero gener ponit summam similem 800. scutorum, & præterea operas & industriam suam; & in casum amissionis officij, amitteret suum capitale, & vitæius operas suas, dictus uero socer amitteret quidem officium, sed illud non est comprehensum in societate, & debet periculo ipsius, cum dominum reale, & titulus Officij ad ipsum duntaxat pertinet: *Giustin. discept. forens. cap. 6. o. numer. 12. & 7. a. numer. 10. & 11. Scraph. decis. 347. & 376.* Si nullus nullas operas amittit, ipse socer, quia per pactum expellitur fuit conuentum in dicta societate, quod ipse non amitteret operam ad utilitatem societatis, & per consequens tanta pacti inæqualitas aut contradium omnino nullam reddit, aut saltem ad arbitrium boni viri reduci debere arguit.

13 Non dico, quod difficile est hoc casu confutgere ad remedium reclusionis ex capite laesionis ultra dimidium illi pretij: ex l. 2. c. de rescind. vendit. quia conuentionem determinauit R. o. apud Buzac. *decis. fin. 134.* maxime propter difficultatem probationis valotis & estimationis operarum; quæ decisis fuit repetita in *recent. decis. 790. part. 3.*

14 Sed dico, totum hoc debere determinari, vel secundum consuetudinem abocui Notariorum summas societates contrahentium, ut supra dictum est, vel arbitrio boni viri, considerando valorem pecuniarum per generum collatum ex vna parte, nec non operarum & industriæ solius generi, & ex alia parte considerando capitale & authoritatem soceri: ut bene explicat Felicianus in d. *trac. de societ. cap. 9. numer. 39. & 40. Menoch. de arbitrat. cap. 123. numer. 3.* Bonacina de contrah. lib. dist. 3. *quæst. 6. parit. 1. nu. 3. versic. aduertendum est: & versic. quarta conclusio:* Molliet. d. *trac. 12. caput. 11. numer. 27. & nouer. 33. & 34.* ubi bene explicat pactum, quod ponens operas & capitale, augetur suum capitale hnta societate, esse illicitum: & licet in foro consensu eum aliquibus circumstantiis illud pactum admittatur, tamen in foro exteriori omnino reuci debere testatur: *ibid. numer. 34.*

2 Quando filius est in potestate sui, transmittit ius suum ad quoscunque heredes etiam extraneos, propriis iuribus.

3 Ius petende restitutionis in integrum minor ad quoscunque heredes transmittit.

4 Licet ius petende legitimæ transmittatur, ius tamen petendi quod anni remouetur à legitimæ, non transmittitur ad extraneos heredes.

5 Si pater vsus fuerit debita cautela, filius acceptans testamentum excludatur a petitione auctoris remouendi, nisi & ab ipsa petitione legitimæ, seu supplementi illius.

6 Fiscus est minoris fauorabilis, quam uerus heres; ideo non potest petere quod anni remouetur à legitimæ.

7 Substitutio quantuvis reciproca continet grammen filiorum.

8 Quomodo concipienda sit dispositio paterna, ad hoc ut filius cogatur approbare grammen appositum in legitimæ.

9 Legationis fructuum, vel usufructus, aut annua præstatiuum saltem filio, totum augetur globum hereditatis paterna ad impetrandam legitimam.

IN præi suppurationis legitimæ quædam notabilia occurrunt in pluribus casibus, quæ hic indicite non in congruum duxi.

Ex primo quidem, quod ius petendi legitimam transmittitur ad heredes vniuersales, quantum de fundis illam nunquam petenti, nisi obicit præscriptio: ut probat Nonian *trac. de transmissio. cap. 10. numer. 7.* post Anchast. *consil. 323.* Angel. *consil. 241.* Gualter. *3. transmissio. quæst. 129. numer. 9.* & bene Metlin. in *trac. de legu. lib. 3. tit. 2. quæst. 17. numer. 8. & sequens.* qui respondet numer. 10. ad illud quod opponitur, penilegium filio competens esse personale: Martius Meac. *decis. fin. 6. numer. 15.* R. o. *decis. 668. part. 1. diuers. unclæ decis. fin. 75.* apud Metlin. in *dist. trac. de legitimæ.* Duian. *decis. 76. numer. 53.* Cynac. *conuers. 148. numer. 23. & contrar. 284. numer. 70. & sequens.*

Quod in casu qui occurrit dixi fortius procedet, quia agebatur de filio qui erat in potestate sui; hic enim transmittit hoc ius etiam ad extraneos, quod generale esse in filio qui est in potestate, probat Canez. *lib. 1. var. resolut. caput. 2. numer. 41. in fine.* Item quia agebatur de minore propter suum consensum, vel taciturnitatem enormissimè lesæ, qui ius petende in integro restitutionis ad heredes quoscunque transmittit: idem *lib. 3. cap. 1. a. 10. versic. quod intellige.*

Verum in hac materia fieri debet distinctio inter ius petendi legitimam, & ius petendi quod anni adiectum legitimæ remouetur. Nam in primo casu, ius illud est reale, & transmittitur ad heredes etiam extraneos: sed in secundo casu, ius remouendi onus à legitimæ non transmittitur, ut distinguit Canez. *disto lib. primo. caput. secundo. numer. 41.* Giustin. *discept. forens. 983. numer. decimo tertio, & sequens.*

Imò, si pater vsus fuerit debita cautela, cuius auctoritatem faciunt Angelum, ne quidem ipse filius poterit impugnet onus legitimæ inuicem, si semel paternam dispositionem approbauerit: Rot. *decis. 633. a. 13. part. 1. recent. multoque fortius illius heredes:* Add. Ludouic. *decis. 489. nu. 17.* Bellon. *in cons. 65. numer. 44. & sequens.*

Quod si agatur de filio petente remotionem

CAPVT CLXVI.

Filius qui paternam dispositionem approbavit, an possit petere supplementum legitimæ: Et qua cautela uti debeat pater, ut filius ab huiusmodi petitione excludatur. Quæ fit differentia quoad transmissionem inter petitionem supplementi, & instantiam quæ fit ut onus impositum legitimæ ab illa reiciatur. Et utrū filius habeat ius petendi reiectionem oneris à legitimæ in qua succedit. Denique utrū reiectus filio relictus post obitum patris augeat globum hereditatis ad impetrandam filij legitimam.

SVMMARIVM.

1 Ius petendi legitimam est transmissibile ad quoscunque heredes.
Sanlegerij quæst. & resol. ciuil. pars II.

N ONCES

onens à filij legitima, multò facilis excludendus esset, cum minus sit favorabilis quam verus hæres; ita vt ab hoc ad fscum arguere non liceat: Sanch. in *præcept. Decal. lib. 1. cap. 34. num. 5.* quem citat & sequitur Farinac. in *addit. ad quæst. 25. num. 51.* & hoc idem decisum fuisse testatur contra fscum Mallrill. *decis. 181. num. 9. & sequentibus*, cum ibi allegatis: quod vetus est, quidquid in contrarium scripserit Farinac. *consil. 159. & in tract. crimin. quæst. 25. num. 45. versic. postea tamen*: cum illum ex præse reprobet, & merito, Gratian. *d. dist. 983. num. 15.*

Obiiciebatur autem filio in alio casu petitionis legitime, dum ipse vnus ageret, & non illius hæres, quod pater apposerat substitutionem reciprocam inter filios, & sic cum gravamen esset recipere, non poterat de hoc conqueri.

- 7 Sed responsum fuit, non obstante onere reciproco, filium conqueri de eo posse, quia quantumvis reciprocam semper continet gravamen. *Bozzar. decis. 516. n. 22. Merlin. in tract. de legitima. lib. 3. quæst. 2. tit. 20. n. 8.*

Ceterum, si filius cum iuramento paternum testamentum acceperant, ubi præiudicant, quia non potest post acceptationem vitare onus iurante: *Fulcr. de substit. q. 196. n. 1000. & 104.*

- 8 In terminis verbò cautela Angli, sine dubio filius onus non potest recitare: *Fulcr. d. quæst. 296. num. 64. Ludouic. decis. 186. n. 4. Seraph. decis. 1565. n. 6. & sequens.*

Cautela autem Angli hæc est, vt pater bona legitime quantitate excedentia filio relinquat ea conditione, quod si oneri ipsi legitime iuvando non acquiescat, bona omnia legitimam excedentia amittat, & illa alteri applicentur: filius autem sola legitimam adsequatur: quod probat *Addit. ad Ludouic. decis. 489. n. 27.*

- 9 Secundo loco, circa eandem materiam supputationis legitime aduertendum est, quod dum queritur vtrum promissio fructuum, seu alterius annue responsionis facta per patrem filio, vel filio post obitum patris soluenda, debeat poni in globo hæreditatis ad impingendam legitimam? fieri debet distinctio inter vsum fructuum, & fructus ipsos: siquidem vsum fructuum, cum sit ius formatum in bonis relictis, augeat illius hæreditatem, & per consequens impingatur legitimis libetorum; at verò promissio certæ summæ annue denudata propere, non augeat legitimam, cum non sit in bonis relictis, nec habeat aliquam substantiam in ipsis, quia fructus illi, seu responsio annua prestatur & citur post mortem testatoris, atque ita non augeat legitimam filiorum. Illam distinctionem tradit *Merlin. in tract. de legitima. lib. 3. tit. 3. quæst. 8. num. 17. & 18. & num. 21. in fine*, vbi dicit pro hac sententia fuisse iudicatum; & probatur ex traditis per Rotam post tractatum eiusdem *Merlini. de legitima. decis. 31. num. 8. 9. & 10. & maxime num. 11. & 12.* vbi dicit hoc casu non esse locum dispositioni *legis, hæreditatem, ff. ad leg. falc. eandemque distinctionem amplexa est Rot. apud eundem decis. 88. num. 2. & 3. Seraph. decis. 1565. num. 22. 13. & 14. & apud Cynic. centum. 439. in decisione ibidem inserta, num. 4. Macese. lib. 2. var. resol. cap. 86. num. 10. & sequens.*

CAPVT CLXVII.

De creditore literarum cambij, qui solutionem fortis principalis exegit in loco, in quo literæ conscriptæ sunt, & non in loco ad quem sunt transmissæ: vtrum hoc casu cambium dicatur fscum? De liberatario, quod non obstante deposito, vel non integro, vel per cum retracto, teneatur ad interesse, non ad ratam crediti pro quo liberatio facta fuit, sed ad ratam redituum qui ex bonis illi liberatis percipi solent.

SUMMARY.

- 1 Ex literis cambij oritur hypotheca secundum dispositionem statuti Antiocheni, videlicet a datæ recognitionis ipsorum.
- 2 Litera cambij habet hypothecam anteriorem, etiam aduersus creditores in instrumentis realem numeratorem contentis posteriori.
- 3 Ex stylo mercatoris confessio valde recipi probat veram numerationem.
- 4 Instrumenta que continent confessionem, si sint anteriora, præferuntur contentibus realem numeratorem.
- 5 Cambium dicitur fscum, si debitor fugat se habere pecuniam restituendam Lugduni, quia tamen non habebat, nihilominus solus cambium in eodem loco in quo litera scripta fuit.
- 6 Quando debitor, qui scripsit literam cambij in ciuitate Antiocheni soluendam Lugduni, vult soluere summam principalem in hac eadem ciuitate Antiocheni, creditor tenetur stillem recipere, quia tunc degenerat in naturam mutui.
- 7 Depositum potest degenerare in naturam mutui.
- 8 Creditor potest recipere interesse à debitore volente, etiam literis non præsentatis, si verè tantum eius interfit.
- 9 Scriptura contenta in libro mercatoris non potest præiudicare tertio absenti & ignoranti.
- 10 Liberatarius bonorum tenetur ad interesse, non quidem ad ratam summæ, quæ debitor creditoribus ex pretio liberationis; sed ad ratam fructuum qui ex re liberata percipiuntur.
- 11 Depositum vt sit integrum, debet fieri tam de sorte principali, quam de fructibus.
- 12 Quando ille qui facit depositum retrahit pecuniam, perinde est ac si nullum depositum factum fuisset.
- 13 Depositum presumitur ab initio fuisse simulatum, quando deponens facit pecuniam retrahere.
- 14 Sententia notorie iniusta nunquam transiit in iudicatum, & semper reuocari potest, saltem remediis restitutionis in integrum.

IN quodam causa discussionis & concursus creditorum, dubitatum fuit de credito causâz mercatoris vigore literarum cambij, & de deposito facto per liberatarium domus, seu hospijii dicte discussionis.

Quod

Quæst. & Res. Ciuil. Pars II. Cap. CLXVII. 147

Quod ad primum caput attinet, multa obiciuntur contra literam cambij dicti mercatoris, & validitatem illius, ac contra hypothecam ex illa procedentem: quæ tamen non obstat dicto mercatori, Respondi.

1 Nam quoad hypothecam, adeit clara dispositio Statuti nostri lib. 2. rubr. 13. art. 3. quo cautetur, quod literæ cambij habent hypothecam à die recognitionis, quam creditor procurare potest, imò & cogere debuit ante aduentum termini solutionis: quia recognitio facta, statim oritur hypotheca, vt patet ex lectura dicti Statuti, de quo adeit decisio 1022 Auen. 146. num. 4. Nicol. à Gen. de scriptura privata, lib. 3. tit. de literis cambij, q. 2. num. 8.

2 Ex idèò fuit à dispositore vtrum hypotheca literæ cambij sit posterior instrumento pùblico, in quo adit realis numeratio. Quia si hoc esset, Statutum redderetur frustratorum, cum numeratio in literis cambij nunquam probari possit, nisi per confessionem scribentis, cum in illis non adhibeantur testes, neque notarii.

3 Præterea, quia confessio contenta in literis cambij, probat solutionem ex stylo mercatorum, quando in illis adfuit hæc verba, *pour valoir recue, vel similia*, Rota Genuens. decisio 44. numero secunda.

4 Denique, quia etiam circumscripto Statuto, verior est sententia & in Tribunalibus nostris absque controuersia recepta, quod hypotheca anterior fundata in confessione debitoris, potior est & præferenda hypothecæ posteriori fundatæ in instrumento continente realem numerationem: vt fusiè probat Melin. de pign. lib. 4. quæst. 26. per tot. maxime n. 10. vbi plura allegat.

5 Quod attinet ad secundum caput, concernens validitatem literarum cambij, videtur quod hic agitur de cambio sicco: quia literæ cambij factæ fuerant pro consequenda solutione in ciuitate Lugdunensi, in qua tamen creditor non præsentauit literas, nec fecit aliquas protestationes, sed recepit solutionem ab ipsomet debitoris discussio in hac ciuitate Auentonensi: quo casu dicitur cambium siccum, & prohibum: maxime per constitutionem sanctæ memoriæ Pij Quinæ, vt notat Additio ad Buxat. decis. 133. num. 3. & decis. 603. Rot. decis. 274. num. 5. parti 5. recent. Lupus de vsuris, comment. 3. §. 2. n. 45. & sequens. Scott. in consil. Parisic. thesaur. 307.

6 Tamen his non obstantibus, certissimum est, & extra omnem dubitationem, quod hypotheca creditoris præferenda est, & valida declaranda. Quia licet regulariter literæ debeant præsentari in loco, ad quem discurrunt, & de tali protestatione debet fieri fides, tamen hoc non habet locum quando debitor qui scripsit literas cambij, vult se eximere ab obligatione, & desiderat solvere sortem principalem suo creditori: tunc enim cessat inualiditas cambij, & non dicitur propriè cambium, sed degenerat in naturam mutui: l. Lucius 24. ff. de pign. l. in nunc, ff. locati, est ergo cambium improprium, in quo adeò licita est receptio solutionis facienda per scribentem literas cambij, vt si creditor recuset solutionem huiusmodi recipere, committere vitium, & quia creditor non potest aliqua ratione impedire debitorem, qui vult soluere, & se ab obligatione liberare: & ideo ex solutione facta per debitorem eidem creditori, nihil iustitiam potest contra ipsum, cum id fecerit quod

Sanctiary quæst. & res. ciuil. Pars II.

facere de iure tenebatur, & eadem esse generaliter Mercatorum consuetudinem, testatur Roman. consil. 238. num. 10. quem locum bene explicat Raphaël. de Turri in tractat. de cambis, dispensatione secunda, quæstione 24. numero 67. omnino videndus.

Et licet creditor nullam vnquam solutionem alicuius interese receperit, tamen illud poterat recipere, & exigere ab ipsomet debitore solute volente, si verè tantum eius interesset, etiam non presentans literas, vt notat Scacc. de cambij, §. 1. quæstione septima, parte 3. limitatione 7. numero tertio, versiculo, *Declara hanc limitationem, fol. mibi 297.* quem citat & sequitur Cynac. controuers. §. 16. num. 56.

Si igitur creditor potest, imò & cogendus est recipere sortem principalem cambij, vñ cum interesse à debitore qui literas conscripsit, & non recipiendo male facit: multo magis potest recipere sortem principalem ab ipsomet debitore, qui se vult liberare à protestatione interese facti, mediante dicta solutione: & per consequens frustra obicitur eidem creditori nullitas, & inualiditas literæ cambij per ipsum productæ.

Neque obstant scripta in libro dicti debitoris. Tum quia in illo libro non fuitbitur quod creditor aliquod interese receperit, sed tantum dictos mercator constituitur debitor dicti interese: quod cum non exegerit, non est erandandum de aliquo cambio sicco.

Tum etiam, quia liber ille nullam proferat facit 9 fidem in præiudicium creditoris, qui est tertius, qui ignorauit dictam scripturam, ipso absente conscriptam: Gen. de scriptura privata, lib. 4. de libri mercatorum, quæst. 3. n. 16. & 17. Menoch. de arbit. cas. 91. n. 25.

Et ita fuit indicatum in fauorem creditoris.

Quod attinet ad aliud caput, Disti hic etiamiam 10 dicimus, seu hospiti, teneri ad interese precij, non ad rationem interese summam per creditores presentiam: sed ad rationem interese, quæ ex locatione hospiti principij consueuerit: iuxta l. n. ralis, C. de act. emp. Rot. decisio 132. numero secundo, parte quarta, recent. D. Senatus Locatus de vsur. quæst. 27. num. 2. Sud. consil. 107. n. 19. & 20.

Neque depositum factum per liberatarium, poterat illi suffragari: quia sola fors principalis hinc fructibus fuerat deposita, & sic nulliter: l. acceptum, & ibi Glof. & DD. ff. de vsur. Ludouicus decisio 48c. numero 2. & 6. Petre, consil. 59. numero 2. lib. 1. Rot. apud Cenciolum decis. 84. num. 14. & 15.

Præterea ex alio capite dictum depositum suffragari non potest præfato liberatario, cum ex instrumentis publicis appareat ipsum penes se retraxisse pecuniam, quæ erant apud depositarium. Quando autem debitor qui pecuniam deposuit, illas recuperat à depositario, tunc perinde est ac si nunquam depositum fecisset: & ideo illud nihil prodest, nisi debitori, vt probatur in dicta l. acceptam, in fin. Cod. de vsur. & in l. 1. Cod. qui possunt in pign. hab. ibi, *nec in vsur suis conuertit*: Textus inq. lib. 3. tit. de solut. cap. 21. num. 2. versiculo, *secundo requiritur*, & tali casu debitor tenetur primaria actione, & quia adus reuocationis tollit effectum depositionis, & illo casu depositum præsumitur simulatum, vt dicit Cost. in tractat. de re integ. dist. 95. num. 1. Caroc. de dep.

N 2 parte

148 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

parte prima, capite ultim. de oblatione, numero septimo.

- 14 Neque obstat sententia in contrarium prolata: siquidem ex praedictis constat de notoria iniuria sententiae, quae iniuria est sufficiens ad concedendam restitutionem in integrum adversus rem iudicatam: Rot. decif. 534. num. 1. part. 2. recent. quia sententia iniusta nunquam transit in iudicium: Scaph. decif. 123. num. 6. praefectum propter instrumenta de novo repetita, propter quae licet sententia in iudicium transacta, ipso iure revocari non debeat; tamen revocanda est remedio restitutionis in integrum: Sord. consil. ducentesimo sexagesimo octavo, numer. 32. & 33. & vt dicit Scace, in tract. de re iudic. glif. 24. questio. 2. numero 45. potius cadent lydetia, quum quod sententia iniusta effectum fortiri debet: Gratian. discept. forens. cap. 745. numero quarto, & sequenti, Quod procedenti nulli iniuria non esset notoria: Rot. apud Ciceronem decif. 84. num. 1.

CAPVT CLXVIII.

Substitutus pupillaris non tenetur ad solutionem debitorum, quibus paterna hereditas onerata est: sed potest obtinere separationem vtriusque hereditatis, & paternam repudiare. De donatione facta patri, & filius, contemplatione certi matrimonij; quando ius quæratut filiis, adeo vt pater illis præiudicare non possit. De donatione facta cum clausula *ultra bona iam donata*. De muliere luxuriosè viuente intra annum luctus, cui applicentur lucra quæ petdit. Donatio acquisitum facta per patrem filio, quomodo intelligi debeat. Compensatio vtrum fiat in præiudicium anteriorum creditorum ipso iure.

SUMMARYM.

- 1 Creditorum patris non possunt executiones facere contra bona propria pupilli in præiudicium substituti pupillaris.
- 2 Speciale est favore pupilli, vt substitutus possit impetrare separationem bonorum patris & filij, & acceptare hereditatem pupilli, repudiata paternam.
- 3 Vtrum pater stipulationem interponens pro filio, confectur pro illi stipulatus tanquam filius, vel tanquam hereditas, ardua est questio.
- 4 Quando per donationem fuit questum ius liberis vel liberis, creditorum patris nihil possunt pretendere super bonis donatis.
- 5 Quando donatio facta fuit contemplatione certi & determinati matrimonij, iure matrimonium dicitur causa finalis donationis.
- 6 Et hoc casu eadem est cautela, quid filij acquirant tanquam filij, non tanquam heredes patris.
- 7 In donatione facta patri & filijs, vel filijs, vt censetur donariæ, quæ sunt persona, & pater

nullo modo præiudicare potest filiis suis quod bona donata.

- 8 Donatio facta alicui cum clausula, *ultra iam donata, sentiat precedentes donationes, & omnes in hac ultima inclusa sit.*
- 9 Mulier luxuriosè viuens intra annum luctus privatur omnibus suis rebus, & cui tamen bona applicentur.
- 10 Bona quæ auferuntur a muliere luxuriosè viuente intra annum luctus, applicantur personis enumeratis in l. 1. c. de secund. nupt. nec creditores mariti sapient illis quodquam præiudicium possunt.
- 11 Si questum non nominat solum comprehenduntur quæ proveniunt ex industria, non autem quæ ex liberalitate sortuntur.
- 12 Si questus intelliguntur deducti ere alieno.
- 13 Clausula in fine posita, & verbis generalibus concepta, refertur ad omnia præcedentia.
- 14 Conventiones matrimoniales pertinent ad maritum, & eius liberos, & uxorem, quæ in vim transmittuntur.
- 15 Quando in donatione fuit contemplata persona uxoris & liberorum, non potest ab eis auferri ius ex tali donatione proveniens.
- 16 Donatio facta in contractu matrimonij certa summa, pro illam convertendo ad vitium liberorum, acquiritur ius liberis, & verba illa ostendunt causam finalem donationis.
- 17 Differunt inter se, donationem fuisse solam patris stipulanti pro se & suis, & factam esse patri & liberis.
- 18 Donatione facta patri & filijs, ius quidem acquiritur patri, sed eum onere restitendi filijs.
- 19 Acquirens potest quidem dispendere de suis acquisitionibus, sed j. ius acquisitionis fuerit liberis, non potest illis præiudicare.
- 20 Compensatio fieri non potest in præiudicium creditum anteriorum, ex opinione quam amplectitur Rota Romana.

IN quadam causa executiva, diuersæ questiones resoluendæ propozitæ fuerunt.

Prima, vtrum substitutus pupillaris possit impedire ne creditores patris faciant executiones contra bona propria pupilli eius filij defuncti.

Respondenti, dictos creditores agere non posse contra huiusmodi bona, quæ proveniunt ex persona propria dicti pupilli; cum certum sit substitutionem pupillarem posse repudiare hereditatem paternam, & acceptare hereditatem pupilli, vnam ab alia separando: leg. si filius qui pater, ff. de vulg. & pupillar. substitution. §. Vandenar. in tractat. de primogen. creditor. capite decimo septimo, numer. octavo, & decimo, dicens hoc intestatum esse favore speciali pupilli: iuxta Vipian. in leg. si pupillus, ff. de acquir. hereditat. Monte, de inventar. questione ducentesimo trigesimo nono, numero nonagesimo octavo, & mult. sequentib. Phamc. in eodem tractat. questione ducentesimo trigesimo iuxta, numero quadragesimo primo, & sequentib. Petegri. consilio quadragesimo sexto, libro primo, maxime numero decimo quarto, poxv copiosius explicatum est suppetuis parte prima Quest. Civil. capite nonagesimo secundo, numero decimo quinto, & decimo sexto.

Secundò

Qu. & Ref. Ciuil. Pars II. Cap. CLXVIII. 149

Secundo queritur, verum dictus pupillus possit petere separationem summam 8000. scutozum donata eodem patri, in contractu sui matrimonij, in fauorem ipsius, & liberorum, per aum; ita vt patens creditores super illis bonis nihil pretendere possint, aut nullas executiones facere pro eorum creditis.

Respondetur, substatum pupillarem fundatum esse in petitione separationis dictorum honorum donationum, antequo quod bona fuerunt per aum donata eodem filio suo, & eius liberis qui procedunt ex illo matrimonio, quod tunc celebrabatur, eodem parte vna cum notario vni persona publica pro ipso, & eius liberis stipulante, & grama agente, tali tamen ex dictis liberis, quoniam ipse, vnum, vel plures nominauit. ¹ Et idco licet inuaga sit controversia inter DD. vtrum pater censetur donationem acquisuisse, & stipulationem interposuisse pro filiis tanquam filiis, vel tanquam heredibus, vt conbat ex *Surd. decis. 322. & ibidem* Hodierna, & plures super hac controversia allegari possunt; tamen procedendo se solutiue, & omnis argumentationibus concludendum est in casu propolito ius fuisse quatuor libens non vti heredibus, sed vti libentis. ⁴ Et idco creditores paternos nihil consequi posse pro ius creditis contra dicta bona donata; iuxta *Dec. consil. 607 numero 10 & sequent.* *Canec. libro primo, capite 8, numero 61. alia 97.* Fontanell. *de pat. sup. clausul. 4. gress. 9. parte prima, numero 4. & sequent.* *Bertrand. consilio 138. numero 2. volum. 2. parte secunda* quam sententiam veram esse facit in casu nostro, *Anton. de Martin. resolutio. 89.* licet alijs generaliter existimauerit stipulationem censeri factam, pro filiis tanquam heredibus; ipse tamen *numero vigesimo septimo, versiculo, secundo, manus obstat.* Respondendo ad *consilium Decij* facit, quod vbi filius ius est quatuor mediante persona notarij, qui pro illis expressit stipulans est, filij non vti heredes succedunt, sed tanquam filij; quod etiam facit *numero vigesimo octauo*, respondendo ad dictum Fontanell. loci citato. ⁵ Negari quippe non potest quin matrimonium hoc casu sit casu finalis donationis, cum illa facta fuerit fauore eorum & determinati matrimonij, & restricta ad filios ex eodem matrimonio tunc contracto nascituros: vt quo casu comeducta est clara, quod pater voluit stipulan filijs vti filiis, non vti heredibus: & hoc casu non habet locum doctrina *Surdi decis. 322. numero sexagesimo primo, & sexagesimo tertio*, quoniam propterea in notis terminis reprobat *Rot. decisio centesima vigesima septima, numero sexto. & sequent. parte sexta, recent.* & prius eandem sententiam amplexa est eadem *Rot. decisio. 270. numero primo, & sequent. parte 7. recent.* addens *ibidem numero septimo*, tot in casu illo censeri donationes, quot sunt personae, adeoque donationem factam patri & filiis eisdem, dici vni quae & singulis independentes & de per se factam, adeo vt singulae personae, non pars, sed suo acceptam ferre debeant donationem, & pater libentis aliquae ratione praeiudicare non possit: vt *ibidem* pluribus allegatis copiosius comprobatur. Faciant tradita per D. Ludovic. Bell. *consilio quadragesimo secundo, & quadragesimo quarto, numero primo, & sequent. & consilio centesimo nono, numero decimo nono.*

Tertio queritur, verum in donatione facta in fauorem liberorum sub qualitate non hereditaria, comprehendatur nullae licita dona dicto patri vel

Samlegery quest. & resol. ciuil. Pars II.

vel 8000. aureis donata, sicut etiam donas eidem donata post mortem matris.

In hac questione si attendamus tenorem primae donationis per aum, licet dicti donatorij patrem fuisse, sine dubio ius est quatuor libens tanquam heredibus, atque ita creditores paterni ius habebant super dictis mille aureis, & dono praedicto.

Verum, quia in possessioni donatione facta contemplatione matrimonij, fit mentio donationis praecedentis, tam nullae scutozum, quam donas praedictae, cum ditione *ultra*; & deinde subiungitur clausula generalis, per quam pater inuehitur filium, & eius liberos qui procedunt ex illo qui tunc contractabatur matrimonio, ad electionem patris, per tantum manum eiusdem patris & notarij, constituendo totum tenore & possidente nomine dictorum donationum, & fucum; sequitur etiam, dictam summam mille scutozum, nec non praefatam domum fuisse quatuor filio pupillo, non vti heredi patris, sed tanquam filio, & propter tantam ditionis *ultra*, quae includit omnes donationes, & coniungit illas cum donatione octo mille scutozum: *Butat. decisio. 799. numero 4. Surd. decisio 285. numero nono, & probant in leg. si ultra, de fideiussoribus, & non solum est inclusa, sed etiam implicata, & repetita omnium praecedentium, nisi resisteret aliqua bisinditas vel incompatibilitas, quae tamen nulla adeit in casu propolito, vt explicat *l'etregny, de fideicommissis, articulo decimo sexto, numero decimo octauo, versio. nota tamen, Galgancet, de condition. & demonstratione parte secunda, capite primo, quaestio, decima octaua, numero septimo, Castrensi, consilio 88. numero primo, volum. primo.* Et hoc maxime procedit, quia verba frequentia, & clausulae in fine appositae complectuntur omnia donata, vt patet ex illis verbis, *promet le tout sans & posséder; item, promet le tout sans auoir & tenir*; quae verba referuntur ad integram summam sum 8000. scutozum, quam mille scutozum, qui qui totum dicunt, nihil excludit: *Menoch. consilio 22. numero vigesimo tertio, & 393. numero secundo, cum similibus.**

Quarto queritur verum credentes paterni habeant ius agendi contra bona, & iura de uoluntate ad filium, propter inhonestam vitam matris, durante anno luctus sui matris.

Resolutio huius quaestiones petenda est ex notis in *lege prima, Codicis de secund. nupt.* vbi dicitur, quod si mulier durante anno luctus vitam inhonestam duxerit, amittit omnia sibi à marito relicta, quae non applicentur filio, sed personis enumeratis in *della lege prima*, quia vidus hodie puniatur eisdem poenis, quibus olim supponebatur nubens intra annus luctus, si durante illo anno vitam dixerit inhonestam: *Authentic. rescriptum patris, & ibi Glott. in verbo, pater, Codicis de secund. nupt. & in §. final. Authent. de restitut. & ex qua pars in videsimo mense, collat. 4.* ne aliquo plus iuris habet luxuria quam castitas, contra regulam *della paragraphi vltimi, Authent. de restitutio. &c. Ioann. de Gattionib. in rubric. de secund. nupt. numero quinquagesimo septimo, & quinquagesimo octauo, & c. Ioann. de Gattionib. de delict. carn. quaestio centesima quadragesima secunda, numero quinquagesimo sexto, & Personae siquidem enumeratae in d. l. i. C. de secund. nupt. sunt ascendentes & descendentes, nec non collaterales, vique ad secundum gradum, nempe frater & soror, seruiato tamen graduum ordine, vt clare deciderunt in *della l. 1. & per consequens cum tales bona deficiant**

N 3 tot

150 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

tur inter sanguinis, non autem iure hereditario, creditores paterni super illis nihil petende possunt.

- 11 Quoniam queritur, vtrum acquisitiones factæ per filium, ita pertineant ad eius liberos, vt creditores paterni non habeant ius exigendi super illis.

Dubium facit, quia acquisitiones factæ per filium, non videntur venisse operæ acquisitionem, cum ea solùm veniant que ex opæ oleina, vel industria acquiruntur; non autem ea que ex donationibus, aut alio titulo lucrativo quantuntur: Fontanell. *de pall. nup. claus. 11. glossa 1. a. numer. 7. & 8. Caneet. lib. 2. resolut. cap. 5. m. 66. Louit. Littera A. m. 11. 1.*

- 12 Item acquisitio intelligitur deductio æt alieno, Morque. *c. de donat. lib. 1. c. 1. m. 2. Boet. de. c. 1. 7. m. 2. vbi quod is qui facit acquisitio, potest de illis liberis disponere: Grinnell. de. 90. m. 14.*

Addatur, quod clausula illæ in fine potest, & verbis generalibus conceptæ, ad omnia præcedentia referantur, nec per consequens debent restringi in præiudicium creditorum: Marra *de clausul. part. 4. c. 1. 1. cum pluribus ibi allegatis.*

- 13 His tamen non obstantibus, considerata partium intentione, verius est omnes acquisitiones per filium factas, ad eius liberos tanquam liberos pertinere; siue durante vitæ patris, siue post eius obitum factæ fuerint; siquidem ratione dictorum acquisitionum & lucrorum per patrem faciendorum, pactum expressè factum fuit inter dictos coniuges, quod tales acquisitiones & lucra pertinebant ad illum, & suos, *pour eux seuls conuenter & employer à toutes ses volontés, à son profit d'indul sans exception, & des enfants qui naissent & feront dudit mariage.* Quæ conuentio respicit vtilitatem vxoris & libetorum, & ad illos pertinet velum ex quadam causa transactionis, vt notatur in dicta decis. Roex. 127. m. 1. c. 1. 3. pars. 6. recent. Hoc enim generale est, vt omnes conuentiones, & omnia pacta contractus matrimonij præsumantur pactata & concordata cum vxore & eius affinesbus tempore matrimonij, sine quibus alioquin non fuissent contracturi: Fontanell. *de pall. nup. claus. 4. gloss. 1. part. 1. numer. 33. versu. scilicet: & Cum enim fuerit contracta persona libetorum, non potest illis auferri ius ex tali donatione proueniens: Gratian. discept. 914. numer. 3. c. 1. 3. & discept. 984. numer. 14. Intellegendo tamen vt supra explicatum est cap. 102. numer. 10.*

14 Quæ conuentio intelligitur deductio æt alieno, Morque. *c. de donat. lib. 1. c. 1. m. 2. Boet. de. c. 1. 7. m. 2. vbi quod is qui facit acquisitio, potest de illis liberis disponere: Grinnell. de. 90. m. 14.*

- 15 Addatur, quod clausula illæ in fine potest, & verbis generalibus conceptæ, ad omnia præcedentia referantur, nec per consequens debent restringi in præiudicium creditorum: Marra *de clausul. part. 4. c. 1. 1. cum pluribus ibi allegatis.*

16 His tamen non obstantibus, considerata partium intentione, verius est omnes acquisitiones per filium factas, ad eius liberos tanquam liberos pertinere; siue durante vitæ patris, siue post eius obitum factæ fuerint; siquidem ratione dictorum acquisitionum & lucrorum per patrem faciendorum, pactum expressè factum fuit inter dictos coniuges, quod tales acquisitiones & lucra pertinebant ad illum, & suos, *pour eux seuls conuenter & employer à toutes ses volontés, à son profit d'indul sans exception, & des enfants qui naissent & feront dudit mariage.* Quæ conuentio respicit vtilitatem vxoris & libetorum, & ad illos pertinet velum ex quadam causa transactionis, vt notatur in dicta decis. Roex. 127. m. 1. c. 1. 3. pars. 6. recent. Hoc enim generale est, vt omnes conuentiones, & omnia pacta contractus matrimonij præsumantur pactata & concordata cum vxore & eius affinesbus tempore matrimonij, sine quibus alioquin non fuissent contracturi: Fontanell. *de pall. nup. claus. 4. gloss. 1. part. 1. numer. 33. versu. scilicet: & Cum enim fuerit contracta persona libetorum, non potest illis auferri ius ex tali donatione proueniens: Gratian. discept. 914. numer. 3. c. 1. 3. & discept. 984. numer. 14. Intellegendo tamen vt supra explicatum est cap. 102. numer. 10.*

17 Er licet in eodem contractu dictum fuerit, dictos acquisitiones, & lucra, debere spectare ad maritum, & suos superdictos: hoc non necet prædictæ conclusioni. Quia cetero quod lucra diuenerint ad hæredes, tamen ad eos diuenerint cum onere illa restituendi liberis ex illo matrimonio nascituris.

Non enim hoc casu fundamentum capiunt liberi ex stipulatione, siue capiebant in capite præcedentium quaestionum: sed ius meruerunt ex donatione dispensata in illis in fauorem dictorum libetorum: & cum verba illa, *pour eux seuls conuenter au profit d'indul André, & des enfants qui naissent du présent mariage,* continent causam finalem totius dispositionis, vt probatur in l. Lucius, §. à te peto, ff. de legat. 2. in vltimis verbis, & pro hoc: Ludouic. *de. 344. numer. 5. vbi quod huiusmodi verba talis sunt efficacia, vt ab illis tota dispositio regulem. Maxime verò hoc locum habet ex eo, quod dicta clausula, *pour eux seuls conuenter au profit d'indul André, & des enfants qui naissent du présent mariage,* fuit apposta in contractu matrimonij & fauore libetorum; quo casu multò magis impoet*

causam finalem ex notatis per Truch. *littera D. claus. 342. numer. 8. cum causâ dicatur finis, quando donatio facta fuit fauore certi & determinati matrimonij; ex mente Rotæ apud Barac. decis. 861. littera A. Monier. decis. 100. cum aliis ibid. allegatis.*

Debetque in casu illo fieri distinctio inter duas quaestiones omnino diuersas: quarum prima est, 17 vtrum pater censetur stipulatus pro filiis tanquam filiis, an verò tanquam hæredibus: Et de hac tractatum fuit in quaestionibus præcedentibus. Altera verò quaestio respicit, non quidem stipulationem factam per patrem, sed donationem ipsam, quam pater facit liberis suis, nam in casu stipulationis Tertius aliquis donat patri; sed in casu proposito pater ipse loquitur & disponit. Quæ duo casus, inter se valde differunt: vt bene adducit Dominus Ludouicus Bell. *confil. 109. numer. 19. & confil. 44. numer. 4. vbi dicit quod quando verba sunt prolata ab ipso concedente, donatio censetur facta liberis tanquam liberis. Bertrand. confil. 234. numer. 1. in fine, versu. præsertim Barolinus loquitur, libro 2. Truonum.*

Est igitur hic donationis sensus, vt sibi quidem & suis hæredibus acquireret volens donatarius, sed 18 tamen cum eo onere, acquisita committeri in vtilitatem libetorum ex illo matrimonio procedendorum: pro vt lapidis declarat idem D. Ludouic. Bell. *confil. 43. numer. 8.*

Neque consideranda est hoc casu donatio facta per autem filio suo: quia cum lucra illa essent aduenticia, solus vltimus filius per patrem remissus censetur, pro vt in eisdem legem in donatione dicti ani facta in capite, de quo agitur, vt patet ex illis verbis, *a donné à son fils pour lui & ses enfants, qui forment comme dit est dudit présent mariage, & pour les fruits dudit dit, acquis & conquis d'indul par son les fins que dessus.* Ergo in prout donationis clausula, pater donauit liberis proprietatem lucrorum, in secunda vult solum vtilitatem.

Secunda tamen clausula declarat primam, cum facta fuerit interposita stipulatione expressa in fauorem libetorum ex illo matrimonio procedendorum. Certum est autem, partem vnam contractus præbere sufficientem conuentionem pro alterius declaratione: *l'alle au ille, cum in verbis, ff. de leg. 3. cum similibus.*

Neque obstant allegata in contrarium. Quia licet regulariter verum sit, acquirerem posse disponere de suis acquisitionibus; hoc tamen non procedit quando non fuit quaestum liberis per dispositionem patris; vel per stipulationem Noceij. Neque aliud dicit Grinnell. *de. 90. numer. 14. sed loquitur domum iuxta consuetudinem particularis illius patriæ. Neque pretenditur per substantiam pupillares quod acquisitiones debeant ad ipsos pertinere, nisi deductis dicendis; sed ea solum de duci debere que ipsos acquisitiones respiciunt, non que ab illis tenentur & separata sunt; adeo vt ea que pater habuit ex dote vxoris tanquam separata ab acquisitionibus, non possint illos diminui; præsertim cum non constet de vicinitate allegata inter acquisitiones, & receptionem dote.*

Sexto dubitatur, vtrum summa receptæ per patrem donatarium, ex bonis & hereditate paterna, possint compensationem aut retentionem inducere in præiudicium creditorum antea inter ipsius donatarij.

Hæc quæstio variè inter DD. decisâ reperitur: nam aliqui volunt compensationem inducendam fuisse in particularibus creditum anteriorum; ut Scacc. de commere. §. 2. gloss. 5. num. 422. & mult. seqq. Dominic. Gair. de creditis. cap. 4. quæst. 7. num. 355. Carleual. de indic. num. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 27. fol. 334. vbi alios allegat: Capyc. Latio decis. 25. num. 12. & num. 24. vbi dicit in omnem euentum dari retentionem; & melius num. 27.

Constat tamen sententiam sequi debemus, quam amplectitur Rota Romana part. 3. recent. decis. 703. & part. 7. decis. 177. num. 8. & post plures alios, Salgado in labyrinth. credit. part. 2. cap. 3. num. 31. & seq. & cap. 18. num. 25.

CAPVT CLXIX.

Dominus iurisdictionalis manutenendus est in quasi possessione exigendi multas confectas. Populus non potest augere pœnas, aut illas alterare sine consensu Domini, vel Dominus sine consensu populi. Potest tamen Dominus banna, & edicta pœnalia facere sine excessu. Communias non potest manuteneri aduersus Dominum in facultatiuis, & illo ignorante factis. Laudimium non debetur ex acquisitione facta in vim Constituti. Si tamen post decem annos inter præsentis, & viginti inter absentes restituatur possessio, soluendum est laudimium.

S Y M M A R I V M.

- 1 Dominus iurisdictionalis manuteneri sunt in quasi possessione exigendi pœnas & multas confectas.
- 2 Possessio, seu quasi, iurisdictionis vniuersalis facit, ut Domino data sit manutentio in actibus particularibus à iurisdictione dependentibus.
- 3 In imponendi pœnas & multas dependet à iurisdictione Domini, & non à Communitate.
- 4 Sicut subditi non possunt pœnas & multas indicare, nisi Domino, aut eius Officialium interueniente consensu; ita nec ipsos minuire.
- 5 Pœna, & multa, qua diuturno tempore soluta fuerit, sunt potius consuetudinaria quàm conuentionales.
- 6 Dominus non potest pœnas & multas augere sine consensu populi.
- 7 Communitates vtram possunt facere banna pœnalia sine auctoritate Domini. Remissum.
- 8 Diuturna præstatio subditorum habet presumptionem iuris legumini.
- 9 Multiplicitas alium excludit presumptionem iuris facultatiui.
- 10 Dominus iurisdictionalis potest facere edicta pœnalia, domoquid sine excessu.
- 11 Actus manifestandi eadem præconi subordinationes facienti, est merè facultatiuus, & idcirco non

- 12 Actus qui non sunt saluti iure seruatiui, non est manutenibilis.
- 13 Pœnas non potest petere se manuteneri aduersus Episcopum.
- 14 Qui per multum tempus ius ad forum, vel mandatum, non potest cegi ad inuocandum, nisi id fuerit iure seruatiui.
- 15 Maxime quando agitur contra Dominum iurisdictionalem, qui habet ius iudicium.
- 16 In facultatiuis vnus alius non tribuit manutenentem.
- 17 In acquisitione iurium incorporalium probanda est scientia aduersarij.
- 18 Scientia Officialium Baronis non sufficit in præiudicialibus contra iurisdictionem ipsius.
- 19 In dubio possessio potius confenda est conuentioni, quàm primatiui.
- 20 Laudimium non debetur ex simplicis adeptione possessionis vigore Constituti.
- 21 Immisus in possessionem vigore contractus, aut Saluamini interdicti, non facit fructus suos.
- 22 Si possessio capta vigore Constituti, continuata fuerit spatio decem annorum inter presentes, & viginti inter absentes, & possessio deinde restitueretur Domino, soluendum esset laudimium.

Res quæstiones apertæ fuerant inter Dominum iurisdictionalem, & Communitatem quasi particulares illius loci: quarum Prima respicit quasi possessionem exigendi multas & pœnas Domino competentem. Secunda, quasi possessionem tradendum præconi in subordinationibus præsentium per Communitatem. Tertia respicit solutionem laudimiorum ex possessione adepta in vim clausulæ Constituti.

Quod attinet ad primum caput. Dominus iurisdictionalis dixi concedendam esse manutentionem in quasi possessione exigendi multas confectas, banna, & pœnas à suis subditis: cum generaliter Domini Barones debeant manuteneri in quasi possessione exigendi onera confecta à subditis, Metoch. remed. 3. retinend. num. 115. & sequentibus Coccin. decis. 354 per totam, Capyc. decis. 96. Postius de manutent. obseruat. 10. numero 11. & 74.

Et cum sit in quasi possessione vniuersali iurisdictionis, manuteneri debet in singulis actibus ex iurisdictione dependentibus, cum attendatur potius causa vniuersalis, quæ insinuat ad omnes actus particulares à iurisdictione dependentes; iuxta Doctrinam Baldi in l. 1. num. 24. versic. in de SC. de emancipat. liberarum, Ludouicus & ipsi Addent. decis. 357.

Neque dicatur hic tractari de pœna conuentionali dependente à voluntate dictæ Communitatis.

Quia respondetur primò, quod ius imponendi pœnas & multas, cum sit actus iurisdictionalis, ad solam Dominum iurisdictionalem, non autem ad ipsam Communitatem pertinet: Peregrin. cons. 114. num. 2. versic. pœnas & multas: vol. 3. Menoch. cons. 147. num. 14. & 15. cum pluribus citatis per Ioseph. Ramon. cons. 18. num. 27. Non potest igitur, aut poterit vniuersitas pœnam huiusmodi imponere, nisi cum consensu & auctoritate Domini iurisdictionalis, vel per DD. supra citatos. Tunc igitur non potest Communitas pœnam imponere sine consensu Domini, ita nec ipsam minuire: quia per impositionem talis pœnæ factam de consensu

Domini, seu eius Bailii, & Officialij, (qui consensu, vt dictum est, etate necessarius) censetur iuratus quidam contractus inter Dominum & subditos, qui sine eius consensu reuocari non potest: Barol. in l. omnes populi, num. 29. versic. *disponit*: ff. de iustis, & iur. Alexand. cons. 101. num. 1. versic. & idem tenet Baldus, vol. 1. cum pluribus citatis per Rotam in reuocatur. decif. 54. num. 2. part. 2. Et generale est, quod consuetudo facta cum auctoritate alicuius, non potest sine eiusdem auctoritate reuocari: Rot. in reuocatur. decif. 104. num. 2. in fine, part. 3.

Secundò, quod stante diuturnitate temporis, quo penitus exiguè consuevit, illa dici penitus debet consuetudinaria, quoniam consuetudinaria, ex traditis per Ancharan. cons. 148. num. 10. in verbo, *aut eff. consuetudinaria* Roman. cons. 143. in princip. Tufch. liti. P. concl. 243. n. 2.

Et sicut Domini secundum aliquosum sententiam; non possunt baronia consuevit voluntate augere, quia consuetudo penitus determinat, vt dicit Anselm. in tract. de manerib. 5. 4. num. 197. & sequentib. vbi dicit, omnes nouitates in hac materia suspensas esse, & num. 199. dicit in alteratione penitus consuetudinem, debet adhiberi consensum tam Domini quam subditorum, ne detractionis esse conditionis Domini subditis suis, cum Domini & subditos sine consensu, & in consensu idem est iudicium, & eadem disciplina, & de vno dispositionem tribuitur ad alterum: l. fin. ff. de acceptil. l. fin. Cod. de iudiciis aduocare tollend. cum similib. Cap. blanc. de iur. Baronum, prag. 8. part. 1. num. 399. versic. *luminare* tamen: Adde Bertrand. cons. 238. num. 3. & sequentib. vol. 2. part. 1. §. Veritas autem, & quibus concurrentibus Communitates facere possint statuta penalia, copiose explicat Cance. lib. 3. rescript. cap. 13. n. 347. & seqq.

Tertiò, quia propter eandem diuturnitatem, non solum ob decursum decem, & vigineti annorum; sed etiam triginta, aut quadraginta, non est necessaria productio alicuius tituli; imò presumitur quod actus omnes tam diuturno tempore facti censentur prouocasse ex titulo & obligatione precedenti: Barol. in l. solens, §. 1. in fine, ff. de offic. Prae. consul. & Legat. Bald. in l. male agitur, num. 7. Cod. de prescript. 30. vel 40. annorum, Balb. de prescriptioib. prima parte 3. part. princip. quest. 9. & 11. Menoch. lib. 3. praesumpt. 13. t. num. 2. §. Et ex illis multiplicatis actibus, non potest praesumi quid factum iure facultatis: Ludouic. decif. 162. n. 16. versic. secundò.

Quartò, quia in omnem euentum, quidquid sit de augmento penae consuevit, de quo mox dictum est num. 6. Tamen hoc certum est, quod licet tunc est Dominus Baroni eandem penam impoere per viam banimenti, cum licetum sit Baronibus in ipso Castro facere proclamationes, & edicta penalia, diuturno non sine executione: quod dici non potest, dum indicitur pena à longo tempore consuevit: Lucas de Penn. in l. insignis, col. 1. C. de pasc. public. & prauis, lib. 11. Freccin tractat. de subfens. lib. 2. an. ibern. 46. num. 1. & 11. Rot. coram Burat. decif. 312. n. 1. & 427. n. 3. & 8.

Denique cum agatur de possessorio summarissimo, seculis omni disputatione petitorio, certum est dandum esse Domino inauentionem in eo statu, & eo modo, quo possidebat ante litem motam: Ludouic. decif. 569. n. 1.

In secundo capite supponendum est, quod eadem Communitas nouum licem suscipiat, putandus

se solum manutendam in quasi possessione danda praconi bona, aut negotia ipsius vniuersitatis hactenus, rubam aream, cum qua dicta licitationes fierent. Quia in re ne fuisset illa ipsa Communitas.

Quia actus ille dandi & ministrandi rubam praconi, est actus merè facultatis, in quo Communitas nullum profusus habet nullo, nec illum habere, aut excogitare potest: Menoch. de arbit. cas. 160. num. 20. vbi quod si actus non fuit factus tanquam ex iure proprio, & iure seruientis, ac ex nullo aliquo, semper dicitur factus iure familiaritatis: Coccin. decif. 180. n. 5. & decif. 472. n. 6. vbi quod possessio nullus est considerationis, quando non consistit de titulo, quia praesumat concessa iure familiaritatis: Rot. apud Post. decif. 138. n. 4. §. quia ad hoc vel possessio licet manifestibus probat debet, quod fuerit ex causa familiaritatis sibi debita, scilicet & parente aduersario, vel post Alexand. & Salicet, tradit Gratian. discept. forens. cap. 430. n. 8.

Et generale est, vt ex his quae huius, vel fieri solent ex gratia & voluntate alicuius, nullum queratur ius, vel possessio quae sit attendenda: Rot. decif. decif. 297. n. 4. part. 2. vbi de Vicario Episcopi, quod non potest petere se manutene aduersus Episcopum, de iure communi: Mantica. decif. 267. num. 2. Post. de manutene. obseru. 5. 3. m. 7. Et potest adferri exemplum de eo qui vadit ad macinandum, vel coquendum in molendino, vel furco alterius; aut de eo qui per aliquos annos obculit alicui par caponem, & similia de quibus Post. ibidem. n. 45. & seqq. & nota obseru. 54. Rip. in cap. cum Ecclesia Sarrina, de caus. posses. & propriet. vbi late.

Maxime notum actus per Communitatem gesti censetur facti per usurpationem, & non iure seruientis, seu iure proprio, quia agitur contra habentem titulum, Post. d. obseru. 4. n. 11. nempe contra Dominum iurisdictionalem, qui fundatum habet suam iurisdictionem in omnibus actibus iurisdictionalibus, & à iurisdictione quomodolibet depende omnibus, & nominatim circa ius, & auctoritatem faciendi proclamationes: Burat. decif. 427. n. 1. & 2.

Addatur, quod probatio facta fuit de vico actum ab annis 19. facto, cum tamen in his quae ex gratia & libera voluntate sunt, multitudine actuum ad effectum manutene: oportens sit probanda: Post. obseru. 18. num. 46.

Cum nec etiam probata sit scientia Domini Baronis, quae probanda omnino fuisset, cum agatur de praetento iure incorporali, Gratian. dist. cap. 45. c. 8. maxime cum agatur contra Dominum Baronem, qui (vt dictum est) habet pro se iuris assilum: Post. obseru. 40. n. 18.

Nec ad hunc effectum sufficit scientia Officialium Domini Baronis, cum agatur de acquisitione iuris incorporalis: Coll. de fact. scientia, inuest. 72. n. 13. post Capv. decif. 57. num. 2. Sufficeret tamen scientia Officialium licet non ageretur de iuribus incorporalibus acquirendis, in iis notat Colla: Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 8. n. 26. & dixi supra, cap. 13. q. num. 22.

Et praemissa multo magis locum habent, quia Syndicus vniuersitatis rubam denegantibus, potest impediri liberum exercitum iurisdictionis, & actum iurisdictionalem D. Baronis, & eius Officialium, & propterea ex sola iuris assilum D. Baro fundatus est ad impediendam inuentionem petitam. Maxime quia non fuit probata aliqua possessio negativa, aut prohibita contra Dominum, & eius Officialia. §. In dubio autem manutene. non debet con. cedi priuatiò, sed tantum cumulatim: Setaj hin. decif.

deus. 339. nam. 2. & si daretur possessio priuatus, esset spoliatas: Idem deus. 7. n. 1. Ludouic. deus. 472. n. 1. & 493. n. 1. & illa addentes.

Tertio quæritur in eo versatur, vtrum Dominus iurisdictionalis, qui est Dominus directus, petere possit laudimium de peccatis, in quorum possessionem credidit inuiculus fuisse vigore Constituti in obligatione Camerali appositæ.

- 10 Quæstio illa soluenda est negatiue: quia laudimium non debetur ex simplici possessione, nisi interueniente titulo habili ad translationem dominij: & sola possessionis translatio non dicitur proprie alienatio: *Latet si res, §. sunt & alia, ff. de alien. ind. mm. conf. sal. 1. non alienas, ff. de regul. iuris, Tiraquel. ad leg. communi. gloss. §. in verb. contrahit, num. 161. Bertrand. conf. §. numer. 2. fol. 2. prior.* Laudimium verò debetur tantum ob causam alienationis dominijs vtilis, quod habet in te emphyteuticæ, vt dicit ibid. Bertrand. mm. 1. & notant DD. in l. final. Cod. de iure emphyteut. sequitur Berg. in tract. de laudemio, part. 2. in §. 33. per res. Clapper. conf. 16 quæst. unica, num. 9. & t. idem inuiculus in possessionem in bonis debitoris vigore contractus, non facit fructus suos: vt notat Galle. de obligat. Cameral. quæst. vlt. numer. 16. sicut nec inuiculus ex Saluiano fructus suos facit, sed illos in sortem impurare tenetur: *Zach. de obligat. Cameral. §. vlt. n. 60.*

- 11 Vtrum tamen est, quod si possessio sic capta, continuata fuisset per spatium decem annorum inter præsentem, & viginti inter absentes, ac deinde emphyteutæ eadem possessio restitueretur, Dominus directus fundam esset in restitutione laudemij: vt notant Bertrand. dicto conf. §. n. 3. in fine, quem sequitur Berg. dicto in §. 33.

Cum itaque possessio, quæ capta fuit per particulares vigo & claustrale Constituti, sit recens, & per modicum tempus continuata, alique titulo habili ad transferendum dominium: sequitur laudimium ex huiusmodi ademptione possessionis non deberi.

CAPVT CLXX.

De præscriptione viginti annorum aduersus crimen homicidij: Et vtrum illa præscriptio currat aduersus populum vel minorem 21. annis: Et quomodo interrumpatur, videlicet, vtrum per simplicem accusationem, vel inquisitionem: Vtrum acta deperdita probari possint per testes, & quomodo: Domini iurisdictionalis declaratio vtrum præiudicet parti querelanti: Et an, & quando Iudex requisitus possit cognoscere de meritis causæ.

SUMMARIVM.

- 1 Omnis actio crim inalis in crimine homicidij spatio viginti annorum tollitur.
- 2 Ampliatio sui locum habet sine præiudicio per accusationem, siue per inquisitionem.
- 3 Præscriptio viginti annorum in delictis currit etiam contra minores.
- 4 Et talis præscriptio currit etiam tempore belli.
- 5 Requiri citationem ad omne præscriptum in-
terruptendam quodam existimant: Alij se-

lam sufficere inquisitionem: Sed prior sententia æquior est: & benignior.

- 6 Quando reus fugiit, nec se citari permittit, habetur pro legitimè citato.
- 7 Interruptio in delictis non nocet, si post illam lapsi sunt 20. anni, a die interruptionis computandi.
- 8 Si acta criminalia dicantur deperdita, duo probanda sunt: primo, illorum accusati secundum, tenor ipsorum.
- 9 Arrestatio simplex vnus viri, quantumvis insignis, fidem non facit in præiudicium Terti.
- 10 Iudex requisitus potest si velit cognoscere de iniquitate sententiæ Iudicis requisitis, nec pars requiritur: executionem, potest ex ea pretendere sibi alius fuisse grauamen.

Verum quæstiones propositæ fuerunt pro parte cuiusdam Domini iurisdictionalis, quæ ad sequentia capita reducuntur.

Primo, quanto tempore præscribitur actio criminalis ratione homicidij.

Secundo, vtrum præscriptio hoc casu dormiat pendente minori ætate querelantis.

Tertio, vtrum illa præscriptio interrumpatur per libellum accusationis, vel per inquisitionem formatam contra delinquentem.

Quarto, quanto tempore ducet effectus dictæ interruptionis.

Quinto, vtrum interruptio probetur per testes, quando acta criminalia fuerant deperdita.

Sexto, vtrum si Dominus iurisdictionalis declarasset fuisse factum fisco, talis declaratio substituit in præiudicium partis læsæ.

Septimo, vtrum Senatus Auiacensis requisitis pro executione citationis in illa causâ criminali, possit cognoscere de meritis causæ, & de materia principalis.

Ad quas quæstiones responderet in hunc, qui sequitur, modum.

Ad primam quæstionem responderetur, quod omnis actio criminalis ratione homicidij de quo agitur, spatio viginti annorum præscribitur: *l. querelam, Cod. de fals. Perpetuum de iur. §. c. lib. 6. in §. 3. n. 36. Clar. in §. final. quæst. 31. n. 1. Gouet. de delict. cap. 1. num. 6. Farin. de delict. quæst. 10. num. 2. & sequentib. t. qui omnes volunt hanc regulam locum habere, siue per accusationem procedatur, siue per inquisitionem.*

Secundo, quod ista præscriptio currit etiam contra minores, neque impeditur sub aliquo prætextu ignorantie, vel impedimenti, vel absentie: probatur per text. in l. auxilium, ff. de minorib. Barbof. ad l. 3. Cod. de præscriptionib. 30. vel 40. annorum, num. 128. Gouet. dicto cap. 1. num. 6. circa medium, Guozin. de defens. reor. defens. 1. cap. 2. num. 6. Farin. dicto quæst. 1. num. 1. Atque ita iudicatum fuit in ultimo Papiensi Senatu 27. Iulij 1566 & iterum 30. Decembris 1606. vt refert Boedean in notis ad Louet. littera C. num. 47. in secunda columna, vltima impressio: & addens quod nec tempore bellorum talis præscriptio interrumpitur, atque ita iudicatum testet.

Tertio, quod ista præscriptio non interrumpitur per quocumque actum iudicalem, sed necessaria est citatio legitimè executæ, & in actis descriptæ, cum relatione nuncijs citationem exequentis: Barbof. loc. citat. num. 133. Sed tamen solam accusationem, vel inquisitionem ex officio factam, sufficere ad interrumpendam præscriptionem in criminalibus,

154 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

nalibus, tenet Farinac. *dist. 4. quæst. 16. num. 28.* Ego autem, si iudex essem, non solum delinquentem ad mortem poenam post viginti annos condemnarem, sed Bartholæ sententiam legimus, illum penitus absolventem, si non præcessisset legimus illius citatio, ut supra dictum est, aut altem ad Superiorem recurrens pro gratia.

6 Quod locum non habet, quando delinquens aufugit, ad hoc ut curari non possint: tunc tamen habetur pro legitime excuso, pro ut in caso isto intererat nulle supponitur iuxta doctrinam Felinanc. *cal. l. 3. §. 1. in prima conclus. de prescrip.*

7 Quare, quod ininterruptio præscriptionis illam non impedit, si post interruptionem l. 1. §. 1. facit 20. anni: Farinac. *dist. 4. §. 1. in 28. vers. Et plane dist. 4. præscriptio interruptio.*

8 Quare, quod si datus, acta, & processuras factas super citationibus, & proclamationibus eductis delinquentem, fuisse depedit, illius veritas probari poterit per testes, dummodò deponant de rationibus hominibus scipientium, & de omnibus in eis contentis, totoque tenore illarum, aliis tamen non facient: Accit. in 9. sed & si pater, non. 2. *fol. 1. quib. mod. in pater. post. solentur*, maxime autem probant, si testes sint iudicantes, vel Notarii: Baroz. in l. 2. §. 1. in 4. §. de iur. fis.

9 Sexto, quod attestatione Domini iudicialis loci, quo delictum fuit commissum, quid delinquentes fuit absolutus per sententiam, & ipse fuit contentus de iuribus suis, non ponit relevare delinquentem, equis constat illum fuisse etiam conclusum, eum continet manifestam contrarietatem: quomodocumque fieri potest, ut fisco aliqua sua deberentur, si delinquentes fuit absolutus per sententiam: Partec. quia similes attestaciones, non faciunt validas, nec præiudicant Titulo, etiam si factæ fuerint a vno quantumvis insigni: Gratian. *discept. forens. 677. nam 8. cum multis sequentibus.*

10 Septimo, quod iudex requisitus, quando videt iudicis requirunt insistentem, potest de ea si velit cognoscere, neque pars potest dicere ex eo se gravatam esse: Suid. *conf. 405. numer. 29. & 358. numer. 17. Gratian. discept. 146. Roc. in recent. de off. 576. part. 4.*

CAPVT CLXXI.

Homicidium commissum in rixa non debet puniri poena mortis. Et ex quibus dicatur commissum in rixa, tam ex qualitate loci, temporis, & aggressione: quam ex aliis circumstantiis. Ex præcedenti aggressione facta occidenti, excluditur præsumptio animi deliberati. In dubio præsumendum est homicidium non fuisse præmeditatum, nec cum animo occidendi. Interesse debetur ab illo qui occidit ad sui defensionem, excedendo modum legitimæ defensionis. Quod intelligendum est de interesse radicato, non autem de nondum delato, sed dubio, & eventuali.

S Y M M A R I V M.

1 Homicidium in rixa commissum non potest puniri poena ordinaria.

- 2 Ampliatur ut procedat, quamvis non casus qui ex dubio fuerit aggressor.
- 3 Homicidium in rixa commissum non dicitur factum appetitum.
- 4 Quando nullus adeff. tractatus procedit, nec propositum præambulat, homicidium censetur in rixa commissum.
- 5 Quando ex reali, vel verbali controversia innata a deventum fuit ad homicidium, tunc illud dicitur in rixa commissum.
- 6 In dubio radicandum est homicidium fuisse in rixa commissum, & qui dicit contrarium, tenetur illud probare.
- 7 Quod maxime procedit, quando inter rixam, & homicidium modicum tempus intervenit.
- 8 Ex qualitate loci publicis excluditur animus præmeditatus occidendi.
- 9 Si nulla præcesserit inimicitia, homicidium non presumitur animo deliberato factum.
- 10 Inter ipsos inimicos rixa inopinata intervenit potest.
- 11 Brevis temporis animi deliberationem excludit in homicidio.
- 12 Ampliatur, ut homicidium dicatur in rixa commissum, etiam si in rixa a longe prævenit, quem ex facto illius qui occisus est.
- 13 Si occisus occidentem sequentem præsequens fuit, præsumitur excluditur animi occidendi.
- 14 Quando alius fuit aggressor, etiam si occidens excesserit modum vocata intela, non est locus poena mortis.
- 15 Etiam si aliquando presumatur animus occidendi, non tamen ex eo sequitur quod ille animus fuerit deliberatus.
- 16 Si sit locus poena ordinaria adversus homicidas, debet probari præcedens animi deliberatus.
- 17 Qui post datam sibi sententiam, vel aliam iniuriam occidit, non est puniendus poena mortis, sed leviori.
- 18 Qui alium occidit, ridendum quid dicitur in lapidem impigerit, non est placendus poena ordinaria, sed mitior.
- 19 Occidens cum quonodam aliam impigrit, sed se paratib. ad illam dandam, mitius puniendus est.
- 20 Invenit inquisiti quod non habuerit animum occidendi, condonatur alia: probantes.
- 21 Maxime concurrente bona fama illius.
- 22 Etiam si plures adeff. percussiones, non tamen ex eo per necesse concluditur animus occidendi.
- 23 Animus occidendi excluditur ex qualitate instrumenti, quo occidens usus est, quod quædam præ manibus habebat.
- 24 Quando agitur de defensione rei, qualibet semel probata habetur pro perfecta.
- 25 Etiam si homicidium fuerit commissum intra carceres, aut in alio loco privilegio, non meretur poenam mortis, si fuerit factum in rixa.
- 26 Occisor tenetur ad damna, & interesse, si modum inculpæ intela excesserit.
- 27 Interesse agnoscitur donatus amiffi per occisum, qui vocis sua super vivere poterat, quamvis illud vidua lucrata sit non debetur.
- 28 Interesse externum debetur heredibus occisi.
- 29 Intellige, ut locum habuit ad interesse delato, & radicatum, non autem ininterit, & eventuali.

Quæst. & Res. Ciuil. Pars II. Cap. CLXXI. 155

- 30 *Quædam hæredibus necesse adiudicanda sunt?*
Responsum.
 31 *Explicatur textus in l. inde Notarius, ff. ad leg. Aquilam.*

QUOD Gaspar ratione homicidij commissi in persona Jacobi pœna mortis ordinata puniri non possit, ex his que in facto proponuntur, & quæ ex actis resultant, indubitanter existimauit.

1. Primum, quia regula generalis, & verissima est, quod homicidium ex rixa promouens, pœna ordinata puniri non potest: Pegner, *decis.* 14. *num.* 15. Menoch. *de arbitrar. cas.* 362. *num.* 12. *in fine, versio.* *cum tamen in rixa hoc exonerat.* Farinac. *conf.* 100.
 2. *num.* 28. Hounded. *conf.* 99. *num.* 45. *vol.* 1. *¶* Vbi hoc maxime dicit locum habere, quando non constat quæ ex duobus rixantibus fuerit aggressor: sequitur Guazzini. *de defens. rer. defens.* 29. *cap.* 4. *num.* 30. & ideo hoc casu imponendam esse pœnam relegationis, vel exilij ad quinque annos; tradit Ricc. *collect.* 1016. *versio. lumaia tame.*
 3. Ratio est, quia homicidium in rixa contingens non potest dici appendat commissum: Sord. *conf.* 40. *num.* 18.

4. Quod autem homicidium de quo agitur, in pœna rixa contingit, clare probatur ex factis serie: quia Gaspar obtinuit habens Iacobum, ab eo pecunias petiit, ut saltem inhiere ut fierent infimul computa. Ex quo deuentum fuit ad rixam inter ipsos. Et ideo cum nullus adesset tractans pœcedens, nec propositum præambulum occidendi, homicidium dicitur commissum in rixa: ut per Gloss. & DD. *in l. fiscal. ff. ad leg. Cornelianam, de Siciariis.* Bertazol. *conf. criminal.* 106. *num.* 6. Rixam siquidem definiunt, ut sit duorum vel plurium conventio, quæ ex improposito procedit: Bayard. *ad Clar.* in §. *homicidium*, *num.* 124.

5. Hoc enim generale est, quod quando inter occidentem, & occisum præcessit aliqua realis, seu verbalis controuersia, ex qua incontinenti subsequuntur fuit homicidium, illud dicitur in rixa commissum: Farinac. *conf.* 132. *num.* 6. Rixam siquidem definiunt, ut sit duorum vel plurium conventio, quæ ex improposito procedit: Bayard. *ad Clar.* in §. *homicidium*, *num.* 124.

6. Et quamvis ex processu non constaret homicidium fuisse commissum in rixa, tamen ludez in dubio teneatur iudicare quod factum fuerit in rixa, & non animo deliberato seu præmeditato: illa siquidem deliberatio consistit in facto, facta autem non presumuntur; & ideo qui docet homicidium factum fuisse animo præmeditato, teneatur illud probare: Sord. *ad conf.* 40. *num.* 17. Bertazol. *conf. criminal.* 85. *num.* 2. Bayard. *ad Clarum, dicto §. homicidium*, *num.* 115. & quod rixa potius simplex, quam animi deliberatio præsumenda sit, tradit etiam Marc. Anton. *lib. 3. resolut.* 10. *num.* 4. *¶* Vbi hoc maxime procedere alicui, quando inter unam, & homicidium modicum tempus intercessit: & quod qualitas præmeditationis probanda sit per alleganciam, tradit etiam Blanc. *in tract. de iudi. numer.* 54. Farinac. *de pœn. temperand. question.* 96. *num.* 75. vbi potius allegat.

8. Supradicta confirmantur ex eo, quod tota rixa, & coconuersio superuenit in via, & loco publico, in quo multi aderant, seu adesse poterant ad impedendum homicidium, & separandos prædictos rixantes; si enim dictus Gaspar habuisset animum præmeditatum occidendi præfactum Iacobum, alium locum commodiorem quaesiuisset, aut ipsum in loco suspecto insidiosè expectasset, pro ut facere solent illi qui habent animum occidendi: & ideo ex

qualitate loci publici, & potentis, excluditur animi deliberatio, & homicidij præmeditatio, ut confidetur Bertazol. *dicto conf.* 85. *num.* 16. quoniam sequitur. *Mastrill. decis.* 197. *num.* 56. Hounded. *conf.* 99. *num.* 36. *vol.* 1.

Et cum nulla præcessisset inimicitia inter occidentem, & occisum, multò minus potest dici quod homicidium animo occidendi factum fuerit: *Mastrill. ibid. numer.* 56. *¶* Quamvis etiam, si rixa non esset attendenda inimicitia; cum rixa, & subitus impetus cadere possint etiam inter inimicos; ut notat *ibid.* *Mastrill. num.* 65.

Ex claram est, non aduulsi animum occidendi ex proposito, & dolo: quia quociescumque tempus non patitur deliberandi consilium, tunc namquam dicitur delictum commissum dolo, & ex proposito: Farinac. *de homicid. quest.* 125. *num.* 417. vbi quod in tam breuissimo tempore, nec ulla freuens ab igne deposita quiescere potuisset; & ideo hoc casu non esse imponendam pœnam ordinatam tradunt vniuersi consensu DD. superius allegati, & nominatim Metlin. *lib. 1. controuers. forens. cap.* 66. *num.* 17.

Quod ampliat, ut procedat etiam si iracundia promouet aliter, quàm ex facto illius qui occisus fuit; ut dicit Hippolyte. *de Masill. in practica. crimin. §. quoniam, num.* 94. & 95. nam ut dicit Bossius *in titulo de homicid. num.* 60. delibellus est iacti continere, quàm miracula credere.

Excluditur etiam omnino animus occidendi, & deliberatio præcedens, ex eo quod tempore rixæ dictus Gaspar fugiebat, seu conuersus passibus ambabat intra vicum, Iacobus ipsum insequenitur: & ipsi clamabat, *non visum solueri* (Ex sic cum Gaspar Iacobi præsentiam fugeret, & è conuerso dictus Iacobus illum insequeretur, constat euidenter quod dictus Gaspar non habebat animum occidendi: *Mascard. de probat. conclus.* 1250. *num.* 7. Menoch. *de arbitrar. q.* 363. *num.* 1. Riminald. *iun. conf.* 359. *num.* 19.

Quamvis autem præmissi sufficiunt ad eximendam Gasparem à pœna mortis; tamen ut omnis tollatur occasio dubitandi, supponenda est generalis alia Regula; videlicet, quæ quando aliquis fuit aggressor seu prouocator, & rixæ causam dedit, quamvis ille contra quem aggressio facta fuit, aggressorem occiderit, etiam excedendo moderantem inculpate tutelæ, quamvis occidens id dolo faciat, non tamen pœna mortis puniri debet, si alia imponi potest pœna extraordinaria pro modo excessus, etiam si aduulsi dolo, & proposito ex parte occidentis: hæc est communis doctrina omnium in *l. vi. cum, ff. de iustis, & iure*: *Alin. conf.* 111. *num.* 8. & sequentibus. *vol. 2. inter consulta diuersor.* dicens, quod licet provocatio non excuset in reum, tamen facit ut pœna minuat, cum difficile sit iustum dolorem temperare: *Mastrill. conf.* 137. *num.* 15. & hanc communem esse, & veram sententiam testatur Fachineus *lib. 2. controuers. cap.* 32. *Gall. lib. 2. obseruat.* 100. *num.* 11. & 110. *num.* 15. & de pœna publica, *lib. 1. c. 16. num.* 19.

Nam licet aliquando presumatur animus occidendi inter rixantes, non tamen ex eo sequitur quod ille animus fuerit deliberatus, & præmeditatus; ut testatur Sord. *dicto conf.* 40. *num.* 29. & Clar. *in §. homicidium, num.* 7. *versio.* & ideo veram quidem est.

Vnde bene prædicti Doctores concludunt non esse locum pœnæ ordinariæ, nisi constet de animo occidendi præmeditato: Bossius *in practica de homicid. num.*

156 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

num. 91. his verbis: *die quod puniatur mortis, etiam si dolo commiserit.*

- 17 Quod autem dictus Iacobus fuerit aggressor, patet ex eo quod dictum Gasparum manibus apprehendit, ipsum pulsavit, illi mentem dedit, & alapa; secus, ut loquuntur Itali, maxillam: cum tamen ad hoc, ut quis dicitur aggressor, sufficit sola verbalis iniuria per eum prolata; adeo ut si tunc occideretur, non sit locus poenae ordinariae, Gomez. lib. 3. *variar. resolut. cap. 3. de homicid. num. 24. in fine, versic. Item quod magis est.* Betazol. conf. 356. num. 2. Cauter. in prax. in tractat. de homicid. versic. circa quartum. num. 11. Viui. opin. 189. num. 11. Galgancet. in consuet. Astolano. in cap. homicidia. num. 80. atque ita iudicium fuit apud Papon. lib. 2. tit. 3. arrest. 1. vbi, quod debet reus relaxari, aut ad summum muniti in exilium, prout factum fuit per Senatum Burdigalensem apud Boët. decis. 169 & tradit Betazol. conf. 434. n. 4. §. 6.

- 18 Plac dicunt UD. quod si quis ambulans per Cimitariam sospiret, & pede lapidem feriat, & ita provocatus nullis dictis verbis vulneret aliquem apud eum adstantem. quia forte de eo ridere coepit, non diceretur homicidium deliberatum, sed in ipso quodammodo factum: unde talis sic delinquens nullum poenitentium esset, etiam si modum defensionis excederet. Adde. ad Fatnac. conf. 67. littera B.

- 19 Immo, si occisus sit praeparatus duntaxat ad dandum alapam seu maxillam occidendi, hoc sufficit ad excusandum occisorem a poena delicti ordinaria: ut testatur Barz. decis. Bonon. 141. num. 13. vbi num. 10. testatur ex communi Doctorum sententia, talis casu occisorem non teneri augere: quod etiam voluit propter solum periculum offensae personalis: Betand. conf. 174. num. 7. vol. 1. prior. & num. 8. hoc amplius, ut locum habeat, etiam si speraretur vicinus supervenire: quia per eos reparari non potest iniuria personalis.

Et quod aggressus si fugere poterit, & non fugit, imò & occidit aggressorem, non sit puniendus poena ordinaria: tradit Gomez. d. libro tertio, cap. 3. num. 14.

- 20 In omnem eueniunt, pro maiori cautela adhiberi iuramento dicti Gaspari super aggressione, quod probat maxime ad corroborandas alias probationes: Carter. in prax. crimin. tit. de homicid. §. circa quartum, num. 73. vbi probat quod quando pro eo concurrunt praesumptiones aliquae, aggressio occisi, nec non animus non occidendi ex parte occidentis, probantur iuramento rei inquisiti de homicidio; §. Immo solum bonam famam inquisiti ad hoc sufficere voluit Iodoc. in prax. rerum criminal. cap. 76. n. 29. & post ipsos Fatnac. de homicid. §. 125. n. 478.

Nec praemissis obstat quod videtur praemeditatum homicidium, ex eo quod dux percussiones facit fuit.

- 21 Quia responderetur non esse hac in re attendendam vulnorum multitudinem, sed solum initium speculandum esse: nempe verum est inopinata rixa homicidium procefferit, ad excusandum reum a poena mortis: Menoch. de arbit. conf. 161. n. 33. Mascard. de probat. censur. §. 8. n. 10. & 21.

Secundo non obstat, quod animus praemeditatus videtur argui ex qualitate armorum, cum quibus vulnus fuit illatum.

- 22 Quia responderetur, imò totum est contrarium enim ensile vel pugio, aut simili armorum genere usus est Gaspar, sed solo instrumentum, quo ipse rei solebat, secumque desente. Ex quo instrumenti genere,

& defendendi noxia consuetudine, excluditur praesumptio animi deliberati ad occidendum: Camill. Borell. conf. 45. num. 10. Fatnac. conf. 138. num. 10. versic. & quia delatus: & §. 5. n. 82. Mascard. censur. §. 7. n. 5. Fatnac. §. 126. n. 103.

Denique quia etiam si huas rei defensio non 24 esset plenè probata, tamen quælibet semiplena probatio habetur pro plena, & sufficienti: Craue. conf. 2. num. 16. vbi dicit, quod dubia probatio sufficit, quando agitur de defensione rei: Natt. conf. 412. num. 13. vbi quod in criminalibus, duan agitur de defensione rei, sufficit semiplena probatio: quod & voluit Hotar. Luc. conf. 168. numer. 17. libro primo, inter conf. criminal. diversor. & numero decimo octavo, vbi id maxime procedere vult, quando agitur de probanda exculpatione inquisiti.

Concludendum igitur est, homicidium in rixa commissum calore iactandæ, & precedente aggressione vulnèrari, & occisi, non esse poena ordinaria puniendum, sed in inferiori, ut fuit superius comprobatum, & sepius iudicatum: §. Quibus 25 accidit decisiu Gaspari in fortibus terminis, facta per Senatum Neapolitanum, ut per Eundem decis. 18. per totum, Mota decisi. Sicil. 36. vbi loquitur de rixa commissa intra carceres, aut in alio loco pueligato.

Sed cum occidens etiam ad sui defensionem, & 26 excedens moderatam inculpatae tuelet, teneatur ad damna, & interesse eius heredes occisi, ut decusant testatur Theaur. iur. libro tertio, quæstione forens. 7.

Ideo dubitatum vltimo loco fuit, vtrum condem- 27 natus ad damna, & interese partis, ratione homicidij, teneatur ad solvendum augmentum, seu nuntum donationis in casum praedecessoris inter coniuges factæ, quod mariti heredes solvere videtur defuncti consueti sunt.

Respondendum exilissimo negativè: quia licet in delictis omne interese etiam extraneum veniat; Plot. de iur. iurando, §. 10. numer. 27. & sequentib. Rebuff. an l. iura, C. de sentent. qua pro eo quod interesi prof. Fumcos. in tract. de eo quod interesi, numer. 39. & segg. Barz. Alexand. Castren. & Iason an l. nemo 3. ff. de iur. iurando & Tamen hoc 29 intelligitur de interese radicato, & delato; veluti si servus occisus fuerit qui delatus erat hereditas, tunc interese auulæ hereditatis deberetur domino. Rurio est quia ius erat delatum, & licet ante aditionem hereditatis per servum facienda nonduum esset acquisitum, erat tamen ius delatum, & ex spe probabilis acquitendum: litem Neronis, ff. ad leg. Aquil. ut copiose explicat Rebuff. in d. l. iura, C. de sentent. qua pro eo quod interesi profertur.

Sed quando lucrum potest evenire, aut potest non evenire, tunc non habetur illius consideratio: leg. si ea lege 17. C. de usur. Alexand. conf. 114. numero primo, libro tertio, Iason conf. 54. numero quinto, libro primo, Bald. conf. 181. numero quarto, & septimo, libro primo, Roc. Genacel. decisioe 139. numero vltimo. Quod autem in casu illo lucrum non esset radicatum, patet; quia si ille occisus non fuisset, aequale erat vini, & vicia periculum propter dubium euenire vitæ viri: quod coniugis: ergo non debet haberi ratio illius interese amissionis loci dubij & incertij sed tantum alia damna rescuenda sunt: de quibus Fatnac. de homicid. quæstione 219. inspell. quarta, à numero 93. Ioseph. Ludovic. diversis Lucen. 61. numero trigesimo. Gomez. tom. tertio, capite tertio, 30

de homicid. num. 37. Roland. cons. 39. lib. 2. & alij passim.

1. Quamobrem consideratur quod in l. inde Narrat. ff. ad leg. Aquilam, duo casus diuersi proponuntur. Primus in §. 1. illius legis, ubi casus proponitur quod secutus heres institutus occisus est viuo testatore, & sic ante delatam hereditatem, vt nonit ibid. Accur. in glossa, in verbo, occisus fuerit. Secundus casus est: sed in casu nostro, ubi supponitur, seruum mortuum esse post delatam hereditatem, nondum tamen aditum; vt potest ex lectura text. in §. illud, Insit. de lego Aquila. Quando hereditas est delata, nondum tamen adita, debetur estimatio serui: sed in casu nostro, lucrum augmenti dotalis nondum erat delatum tempore homicidij.

2. Quando autem ius oonium erat delatum, vt hic, quia vxor adhuc vivebat, & viuit, & lucrum augmenti non debebatur nisi vxori præmonente, nulla per consequens illius præsentis damni ratio habenda est. Quia aut petatur ex persona defuncti, & hoc non, cum in eo nunquam ius habuerit: Aut ex persona heredis, & hoc etiam dici non potest; nam, vt dicit Author Græcus apud Cuiac. lib. 27. obseru. cap. 11. si queratur heredes de occiso, audiunt; si occisus non fuisse, non nequequam ad hereditatem vocarentur: potius enim grauaretur ei, qui hominem occidit; si enim non occidisset, non ipsi, sed defunctus hæc habiturus fuisset: ita Cuiacius loco citato, per illam textum, qui videtur singularis.

Quidquid sit, lucrum augmenti quod debet solui vxori, est merè censualis, & dependens ex casu incerto; idcirco non solutendum, vt supra dictum est: h. 30. nam cum mors mariti aliunde procedere posset, homicidium non est causa adæquata illius lucri.

CAPVT CLXXII.

Sententia vtrum mixturam, vel complicationem contineat, attendenda sunt verba dispositiua sententiae. Donatarius qui habet clausulam Consiitui, manuteneendus est aduersus hæredes, aut alios posteriores donatarios. Nullitatis cognitio quando impedit executionem iudicij possessorij. Exceptio anterioritatis quomodo obstat, aliis concurrentibus, in remedijs possessorijs. Qui passus est petitorium probari, sibi præiudicat in possessorio.

SVMMARIVM.

1. Quando dubitatur vtrum sententia, à qua fuit appellatum, contineat mixturam, attendenda sunt solum verba sententiae.
2. Similiter quando dubitatur vtrum sententia contineat complicationem, ad effectum adiuuandi appellatorem suspensiuum.
3. Complicatio non desumitur ex verbis narratiuis sententiae, sed solum attendenda sunt dispositiua.
4. Donatarius cum clausula Consiitui, praefrendus est heredi, qui non dicitur habere eum eo parum titulum, ad effectum possessorij.
5. Quando in eadem sententia iudex tenetur pronuntiare quæst. & res. ciuil. pars II.

videre pluribus donatarijs concurrentibus, & contra quando non tenetur.

6. Quando aduersus donatarium qui possessionem obtinuit, alij donatarij concurrunt per viam exceptionis, iudex non debet expressam de illis in sententia facere mentionem.
7. Si primi donatarij agant, & sit manutentum in possessione, compateribus alios donatarij, ex alio sit rem, & alij debent intentare iudicium petitorium.
8. Quando quis solum possessionem instrumentalem adeptus est, idcirco qui conuenitur post illam sic adeptum, interim manuteneendus est, non obstante prodellione alterius iudicij, si tempore immisionis nihil fuit oppositum.
9. Qui non possidet, non est citandus tempore immisionis.
10. Quando exceptio petitoris fuit admissa in iudicio possessorij, cum tamen admitti non debuisset, imputandum est illi qui non contradixit.
11. Posteriores donatarij non possunt intentare remedia possessoria contra primum, quia illorum auctor cecidit à possessione, facto suo.
12. Nullitas per viam exceptionis opposita non impedit executionem sententiae super iudicio possessorio.
13. Nullitas promouendi ex defectu solemnitatis Scrituræ, dicitur requirere alterum indagatum.
14. Sententia super alimentis mandatur executioni, non obstante appellatione, quamvis incidenter cognitio fuerit de filiatione.
15. Exceptio anterioritatis repellit omnes alios in iudicio possessorio.
16. Quando Consiitutum appositum est in donatione, donatarius aduersus omnes posteriores iura habentes manuteneendus est.
17. Ex Statuto Ameyonensi, sententia debet executioni demandari, quando lata fuit in fauorem instrumenti publici.

Dubis propolita diuersas quendam donatarum ad duo præcipue capita reducuntur. Primum, quod sententia lata in possessione, videtur continere mixturam, propter quætionem nullitatis donationis factæ in fauorem ipsius, de qua tractatum fuit in causa. Secundo, propter concursum tituli paria, nempe aliectionis donationis, quibus posterioris.

Quibus tamen non obstantibus, sententia mandari debet executioni, & procedendum in causa citra retardationem illius. Nam quod ad mixturam attinet, attendenda sunt verba sententiae, quæ si non contineant decisionem nullitatis expressam, sed tamen excitem, tunc non dicitur iudicium mixturam; sed conceditur executio non obstante appellatione: Rot. diuers. decis. 165. num. 1. & 2. part. 1. ubi dicitur hoc procedere, etiam si in decursu causæ fuerit plene cognitum de nullitate: Scraphio, decis. 603. m. 1. Rot. apud Post. decis. 121. m. 3. & 6.

Et quod dictum est de mixtura, eodem modo procedit in complicatione causæ appellabilis cum in appellabili, quæ non oocet executioni, nec illam impedit, nisi expressè fuerit facta illius mentio in sententia: † & non sufficit quod id factum fuerit in narratiua sententiae, sed oocesse est quod mixtura, vel complicatio sit in parte dispositiua: Ad. ad Ludouic. decis. 132. m. 6.

Quod autem sententia, de qua agitur, non contineat mixturam, patet: quia cum actum fuisset vigore contractus continens clausulam Consiitui pro manutentione, & quæquid opus est, immisione in possessionem.

possessionem bonorum donatorum, & donatariorum vigore clausulae Constituti fuisse manentis per decretum in eadem causa factum; deinde vero petiti in inhibitionibus vigore dicte clausulae obtentas in vim contractus & Constituti manentem, & fortiori decerni: tandem lata sententia, fuit ordinatum contractum debere executioni demandandum esse, & inhibitiones manentendas: nec de nullitate donationis facta fuit aliqua mentio in verbis dispositionis sententiae, sic non potest pretendi quod sententia contineat mixturam, vel complicationem aliquam causae appellabilis.

Quod autem attinet ad id quod opponitur de patetate tituli aduersationis, qui vel testamento, vel aliis donatoribus (posterioribus tamen) manent.

Responsio est in praesentia. In primis enim quod ad testamentum attinet, certum est, donatarium cum clausula Constituti praefertendum etiam in possessione adipiscendo aduersus hanc eandem testamentum, cum remedia possessionis illi non competant, nisi pro bonis per testamentum testatore mortis fuit possessis: per textum in final. C. de editio D. Adriani. Bona autem donata per testamentum non possidebuntur tempore mortis; ergo non est audiendus haec aduersus donatarium: ut bene notatur D. Angelus de legu. contradi. q. 6. n. 5. & 10. Oldrad. cons. 114. n. 5.

Quod autem attinet ad alios donatariorum tempore postmortem, non possunt similiter pretendere, quod appellatio per eos interposita suspendat executionem sub praetextu patetis tituli: quia hoc procederet, si petito singulorum donatariorum facta fuisset aequae principaliter, & omnes donatarij fuissent actores; tunc enim, quia iudex debet professi sententiam super petitionibus singulorum, teneatur etiam singulis concedere vel denegare immisionem; quam si denegauerit, datur appellatio a sententia negatiua: si vero nec denegauerit, nec concesserit, datur appellatio utione inuultuaria, quia iudex teneatur super singulis petitionibus, singulariter in sua sententia pronuntiare: aequae ita se explicat D. Angelus in dicto tractatu. de legu. contradi. q. 3. artic. 6. n. 102.

Atqui in casu nostro donatariorum solus fuit originaliter actor, qui obtinuit inhibitiones vigore contractus & Constituti; ceteri vero fuerunt rei, & comparuerunt tanquam re oppositores: & sic iudex non tenebatur, nec debebat ex pressam mentionem facere de validitate tituli ipsorum, qui non per viam actionis, sed per viam exceptionis propolitus fuit: ut ibi tradit Angel. & n. 105. vers. 4. in illis verbis, quia vtrique aequae primo iudicium tunc tamen uincatur.

Praeterea dicti donatarij postmortem comparuerunt eo tempore, quo actor iam possidebat, prout in effectu fuit declaratus verus possessor, & manentem in possessione bonorum, per decretum in hac causa factum in iudicio contradictorio. Unde alij praetensi donatarij volentes impedire continuationem possessionis ipsius actoris, qui iam possidet, licet ante essent rei, hodie sunt actores, & primus donatariorum possessor declaratus, effectus fuit ex actoris reus: & ideo aduersarij, non sunt audiendi in iudicio possessorio, sed producetes aliud testamentum, & aliam donationem, iudicare debent ad iudicium petitorium: ut pluries comprobatur Angel. dicta q. 3. artic. 3. n. 123. & segg. & n. 137. quia primus donatariorum habet possessionem et titulum, ergo ceteris paribus praefertendus est: Angel. ibid. n. 139. nec a sua possessione amouendus est; quamuis ex aduerso productio facta fuisset partis tituli: sed de hoc titulo ab aduersariis petens cognoscere debet in

petitorio, ut in propriis terminis descriptis Rota, loquens de contractu donationis testamentarij, decis. 178. n. 31. & 32. apud Duran. Unde ut sufficiat sola etiam possessio instrumentalis, Rot. apud Machetan. decis. 47. fol. 99. l. part. 1. ubi dicitur hoc procedere quando tempore executionis seu immisionis nihil fuit oppositum: & decis. 17. fol. 436. ubi dicitur quod aduersarij cum non possiderent, non erant citandi tempore immisionis.

Vnde non obstant similiter, quae opponuntur ex Menoch. remed. 4. adpiscend. poss. n. 856. Quia ipsemet se explicat, n. 861. nempe, ut locum habeat quando exceptio concernens personam fuit admissa, cum tamen admitti non debuisset, quia impetrandum est illi qui passus est cognosci de petitorio: sed in casu nostro nulla petitorum cognitio adhibita fuit, nisi ad effectum possessionis: iuxta mentem Rota decis. 163. l. part. 1. decis. 178.

Rursus Menochius loquitur, quando adeat probabilis dubitatio reuocationis prioris testamenti: ut per Eundem, n. 861. quod in casu nostro procedere non potest.

Praeterea Menochius intelligendus est, & loquitur in casu, quo uterque veniens ex diverso testamento, petiit in immutari; in quo casu nos non verborum, cum primus donatariorum fuit verus possessor, & talis declaratus, ut iam dictum est; & ceteris paribus possidens cum titulo notorie antea, debet praefertendus ex suspensio. Praeterea quia donator per Constitutum in prima donatione appellauit, facto suo ceciderat a possessione, illamque transfudit in primum donatarium: iuxta l. quod vult, de acquirit. poss. & sic postea donatarij nulla possunt interuente remedia possessionis, sicut non competissent donatori, qui facto suo a possessione ceciderat: Mantica. decis. 3. n. 13.

Ex his patet, quod cum actum fuerit vigore clausulae Constituti, iacta non est appellatio suspensiva, iuxta casum Cassien. l. 43. n. 4. lib. 1. ubi dicitur quod quando de nullitate cognitum fuit tantum per viam exceptionis, non autem per viam actionis, & iudicij principalis, tunc sententia possessionis mandant executioni non obstat appellatio. Quod maxime dicit verum, quando petens non agit ad possessionem iuris, sed petit tolli molestiam facti, sicut egit dictus donatariorum pro adipiscenda reuera facti, non possessione iuris, quam prius ad prius fuerat per clausulam Constituti; atque ita concludit Cassien. l. 43. Maxime vero, quia nullitas quae proponitur ex defectu solemnitate statutarum, requiritur dicatur alioquin indagari: Rot. decis. 17. n. 2. & 3. part. 5. recent. Viderit ergo in casu nostro pronuntiam super validitate istius scripturae, ad finem & effectum iudicij possessionis principaliter intentari, ut actor consequenter corporealem teneatur; sicut cum pronuntiat super alimentis in Euuorem filius, qui se filium alicuius super filiatione vident pronuntiarum solam quoad finem alimentorum: eandemque sententiam tuetur, & probat Salg. de Reg. prelat. part. 3. c. 1. n. 107. off. que ad. 10. Rot. Rom. decis. 357. n. 2. & 3. p. 4. diuers. Confirmatur praedicta, quia certum est, quod in remediis possessionis, exceptio anterioritatis creditur habere vim repellendi quousque immisionem petentes: Mantica. decis. 69. n. 1. Pacific. de Saluam. n. 38. l. 3. n. 4. n. 25. l. 1. & in Constituto in donatione apostito: Rot. decis. 150. n. 8. part. 7. recent. ibi terminis Rot. decis. 308. n. 6. 7. & 8. part. 4. recent.

Ex praemissa omnia sine dubio locum haberent, si actum fuisset simplicia possessio: sed casus noster valde diuersus est, tunc enim actum vigore contractus,

commodus, & clausula Constitui in eo apponitur, vigore Statuti premissi Ciuitatis, concedens executionem paratam instrumentis publicis, & mandans procedendum esse ad executionem sententiae late in fauorem instrumenti, non obstantibus oppositionibus, appellacionibus & inhibitionibus, & quod si tertius se opponat, etiam tanquam dominus, vel quasi, seu tanquam possessor, vel quasi, admittatur quoad oppositio & exceptio domini; sed si tertius ille succubatur, sententia mandatur executioni, non obstante quod de domino cognitiui fuerit: vt patet lib. 3. Statuti, rubr. 21. artic. 4. Ergo concludendum est; nos versari in casu executionis instrumenti donationis continens clausulam Constitui, & sic in terminis Statuti, & per consequens sententiam non obstatte appellacione executioni demandandam esse.

CAPVT CLXXIII.

Quamuis, haredes ante testatorem decedente, testamentum fiat caducum, & substitutiones sequentes euascent; illud tamen locum non habet, quando in testamento appositae sunt clausulae codicillaris, quae sustinent substitutiones. Haredis institutio non probatur per verba enunciativa incidenter prolata. Minor propter iuramentum valde obligatur; sed si fuerit enormiter laesus, habet remedium restitutionis in integrum.

S V M M A R I V M.

1. Si grammati praeuocatur testator, institutio & substitutiones fideicommissariae subsistentes caducantur, & euascent.
2. Si in testamento adfuit clausula codicillaris, illud subsistit, quamuis hares institutus praedecefferit.
3. Electioni satisfactum dicitur per generalem haredum institutionem.
4. Nulla facta electione omnes eligibiles admittuntur ad successionem.
5. Verba enunciativa alicuius dicentis se instituisse aliquem suum heredem, nihil probant.
6. Testamentum, in quo filij reducuntur ad aequalitatem, diffidit renouatur.
7. In testamento inter liberos adfuit tacita clausula derogatoria.
8. Minor obligatur propter iuramentum: si tamen sit enormiter, aut enormissime laesus, competit illi restitutio in integrum.
9. Laeso non potest considerari in renunciatione quae sit uincula ingressus in Religionem; secus si fiat respectu sacerdotis; secularis.

Sequentes proponunt difficultates super successione cuiusdam Iurum Doctoris, nec non eiusdem, dum viueret, vxoris.

Prima consistit in eo, quod dictus testator condixit testamentum, vxorem suam heredem vniuersalem instituit, quando ipsa vxorua esset in mundo sub nomine ipsius testatoris, onerando tamen & grauando ipsum de restituendo totam hereditatem Sanctegery quae & resol. ciuil. Pars I. l.

suam sine detractioe alicuius Quae, & vix alia quacunque, in casum mortis, vel secundum nuptiarum transiit, & alius suis libere masculis natis, aut nascituris, quibus substituit vulgari, papillanter, & per hocycommissum superuenientem, aut superuenientes ipsorum: & procedit ad alios gradus substitutionum.

Cumque dicta vxor & hares praedecefferit marito, videtur quod substitutio fuerit facta caduca; ideo quaeritur: quid iuris.

Vterque resolutio est, quod regulariter quando hares institutus moritur ante testatorem, haredis institutio remanet caduca, & eodem modo omnes substitutiones fideicommissariae appositae in testamento euascent. Vnde cum substitutio per quam vxor fuit grauata sit morte fideicommissaria, & facta per verba meae obliqua, verum est iuxta regulam illam generalem, substitutionem factam de libere testatoris, & omnes alias sequentes primis epistolis: Gabriel. conf. 1. 17. num. 19. vol. 1. Peregrin. de fideicommiss. artic. 1. §. vlt. 19. vol. 1. Alex. conf. 1. num. 7. vol. 1. & ita supponit Rot. dec. 1. 32. num. 7. vers. & satis est ad iustitiam effectum: & dec. 403. num. 12. vers. ubi refert quod illa doctrina: pars. 2. reuertitur.

Sed tamen aduertendum est, quod illa doctrina procedit quidem regulariter: Verum quando in testamento adfuit clausula codicillaris, prore adfuit in testamento de quo agitur, tunc subsistit testamentum, & illi qui succedunt ab intestato haredi grauato, censentur grauati de restituendo substitutis per fideicommissum vocatis in vim dictae clausulae: Gonsel. lib. 1. variat. resolut. cap. 5. num. 8. vers. tertio temia; Bart. de success. lib. 8. cap. vlt. num. 22. vers. quae opus: Vincent. de franch. dec. 156. n. 1. Seraph. dec. 543. num. 2. Menoch. conf. 106. m. 395.

Et per consequens hereditas aequaliter relinquitur: quoniam est omnibus masculis dicti testatoris, absque detractioe Trebellianicae, quae expressis repetitur prohibita in dicto testamento.

Secunda inspectio versatur circa testamentum vxoris, quae maritum heredem instituit, cum onere restituendo tali, vel talibus ex libere suis masculis, vel feminis, prout ipsi placuerit, in totum vel in parte, cum substitutionibus sibi bene visis.

Vnde cum dictus maritus decesserit nulla facta electione, videtur dicendum quod testamentum vxoris debeat remanere sine effectu.

Nihilominus tamen contrarium concludendum est: quia cum superius conclusum fuerit, testamentum patrum sui fuisse, hoc sufficit ad hoc vt dicatur electionem & nominationem fecisse; vt communis consensus concludunt I.D. quos citauit in hu. quaest. amb. ciuilib. cap. 50. num. 20. Super quo quid facit in Gallia Iudicium, refert Claud. des Henrys lib. 5. c. 3. q. 16.

Item cum electio commissi fuerit marito, casu quo ipse non elegerit, omnes liberi aequaliter admittendi essent, quia l. x censetur nominare omnes eligibiles, illisque eligere: Cynac. controuers. 548. n. 6. q. upcio n. 48. & dixi in dictis quaest. amb. ciuilib. cap. 5. n. 1. c. 3. p. 1.

Tertia inspectio versatur circa declarationem dicti mariti per epistolam factam, per quam declarat se instituisse heredem vniuersalem filium suum: ideo quaeritur, verum illa declaratio substitui, maxime cum praetenditur, illum similem declarationem fecisse scriptis, & eorum pluribus testibus.

- 5 Responderetur, verba illa enunciatiua non dispo-
nere, quia lex requirit expresse dispositionem: vt
concludit Nicolaus à Genua in *trakt. de verb. enun-
ciat. lib. 2. quest. 10. num. 4. & per totum*. Præsertim
quando verba enunciatiua sunt incidenter, & propter
aliud posita; idque maxime, cum præcederet
testamentum cum debitis solemnitatibus condi-
tum, & cum legitimo testium numero; quod erat
favorabilis omnibus liberis, & illos reddebat
æqualitatem, & propterea difficultus reuocatur:
vt dicunt DD. in *authent. hoc uer liberis, Cod. de
testament. Simon de Præf. lib. 4. interpret. 3. dubit. 2.
n. 5. Canez. lib. 3. cap. 20. num. 421.*
- 7 Præterea stante clausula derogatoria, quæ forsan
continetur in dicto testamento paterno, aut si ex-
pressa non fuit, subintelligitur favore liberorum,
posterior illa assensu dispositio non potest valere in
præiudicium dictæ clausulæ derogatoriæ, cum nul-
lam ipsius continet derogationem: Mantie. *de
concl. lib. 6. tit. 2. n. 5. iuncto n. 3.*

Vltima inspectio versatur circa renunciationem
factam per vnum ex testatoris liberis, omnium iuri-
um paternorum & matremorum, mediante consti-
tutione patrimonij Ecclesiastici per patrem eadem
filio facta.

Concludendum est, dictam renunciationem non
posse impugnari ex capite nullitatis, ratione mi-
noris ætatis; quia propter iuramentum in illo con-
tractu appositum, dictus renunciatus fuit effectus
de minore maior: *authent. sacramenta paterus,
Cod. si aduersus vendit.*

- 8 Sed tamen venissimum est, dictum minorem
posse restituere in integrum, si doceat de læsione
enormi, & multo magis si de enormissima; tunc ex
capite merus reuerentialis, qui sufficiens est ad res-
tutionem contractus, si cum eo concurret enormis-
sima læsio: Farinac. in *fragmentis, in verbo, Actus,
num. 130. vbi plures allegat*: quia etiam, quia li-
cet non possit allegari læsio in renunciatione facta
iuribus ingressus in Religionem, tamen quando
agitur de renunciantem propter ademptionem beneficij
secularis, velui Canonatus, aut similis, quæ
non fuit facta contemplatione ingressus in Religio-
nem, certum est locum esse restitutioni, si constet de
læsione: vt probat Moccus *conf. 28. num. 11. & per
totum.*

CAPVT CLXXIV.

Donatarius omnium bonorum, vel quoræ,
tenetur dumtaxat ad contribuendum
pro rata ad solutionem debitorum, quæ
tempore donationis, iam concepta erant.
Si verò sit donatarius quoræ cum suis
oneribus, tenetur ad ratam acquisitio-
nem per donatorem post donationem
facturam. Verùm si donator voluerit
ipsum teneri ad debita actiua & pas-
siua; tenetur ad omnia, si dictum fue-
rit de præsentibus & futuris. Donator
post perfectam donationem potest suam
intentionem dubiam declarare.

S V M M A R I V M.

- 1 Donatarius vniuersitatis, vel quoræ, tenetur pro

rata ad solutionem debitorum existentium
tempore donationis.

- 2 Donatarius quoræ cum suis oneribus, tenetur
ad debita post donationem conuerti, quando
donator fecit acquisitiones æquivalentes.

- 3 Si in donatione dictum sit donatarium succedere
debere in omnibus debitis tam actiuis, quam
passiuis, præsentibus, & futuris, tenetur ad
debita post donationem conuerti.

- 4 In dubio, legatum vniuersum intelligitur de his,
quæ testatori debentur.

- 5 Quid si in hereditate aderam debita tam actiua
quam passiva? res est dubia: sed cessat du-
bium, si testator id expresserit.

- 6 Donator potest sibi reservare facultatem dispo-
nendi de bonis donatis, etiam in donatione in-
ter vivos.

- 7 Donator post perfectam donationem, licet illam
reuocare nequeat, tamen potest illam decla-
rare.

- 8 Donando bona sua, in quibus erant commixta
alia, quæ electiui erant supposita, censetur
donatarius elegisse.

- 9 Quod procedit, siue donatio sit vniuersalis, siue
quoræ.

- 10 Debita etiam chirographis debent solui per
donatarium quoræ, etiam siue, & post dona-
tionem creatam, si donatarius sit de illis onera-
tus in donatione.

Supponitur in facto, patrem filio suo contempla-
tione matrimonij domum suam, nec non etiam
medietatem omnium & singulorum bonorum suorum
mobilium, immobilium, iurium, & actionum,
iurium dominicalium, & debitorum actiuiorum, &
passiuiorum, præsentium, & futurorum quorumcum-
que, donasse inter vivos, vsufructu sibi durante vita
reservato.

Ex qua donatione variz questiones decidendæ
proponuntur.

Et primò quidem, vtrum filius donatarius teneatur
ad solutionem debitorum omnium per patrem,
etiam post donationem, contractuorum.

Secundò, vtrum stante dubio circa interpretatio-
nem dictæ donationis, licitum fuerit parti illam post
duodecim annos interpretari, & declarare.

Tertiò, vtrum legatum 500. scutorum per ma-
trem factum dicto eorum communi filio, censetur
comprehensum in donatione vniuersali medietatis
illi per patrem factæ, intento quod ipse pater erat
hæres vniuersalis siue uxoris, grauatus de restituendo
eius hæreditatem vni, vel plurius eorum com-
munibus liberis, ad eius electionem, & quod de tem-
pore donationis factæ per patrem Franciscum, eius
uxor erat mortua, & aderat duo alij liberi, quibus,
seu cuiuslibet ipsorum eadem mater 500. aureos testa-
mento legauit.

Ad primam questionem responderetur, certum esse
quod donatarius vniuersitatis, seu quoræ, tenetur ad
debita tempore donationis contracta: ad notata in *l.
aris alieri, Cod. de donat. quæ bona intelliguntur de-
ducto æte alieno: l. sub prelo, §. bona, ff. de verbor.
signific. Come. conf. 289. n. 4. vol. 4. Mantie. de iacis.
conuict. lib. 1. tit. 25. n. 7.*

Certum etiam est, quod donatarius quoræ cum
suis oneribus, teneatur ad debita postea contracta,
quando donator fecit acquisitiones æquivalentes
debitis postea contractis: Maynard. *lib. 2. cap. 9. §. 1. &
facit doctrina Bartoli in l. si filius, §. bona, ff. ad Trebel-
lician. & Gratiani. de precept. 247. n. 57. Come. conf. 190.
num. 8.*

Qu.& Ref. Ciuil.Pars II. Cap.CLXXV. 161

num.8. vol.2. Ror. decis. 23. part.2. d.ingr. Tufch.
in verbo, *donatio, conclus.* 64.8. n.66.

3 Sed difficultas casus propofiti reftringenda est ad
alia verba donationis, quibus donator declarat
se donare Francisco filio, omnia debita tam actiua
quam paffiua. Verum refolucendum est, donationem
tamen ad folutionem artis alieni post donationem
contracta, cum adiecta fuerit illa claufula donationis
debitorum actiuorum & paffiuorum, prefen-
tum & futurorum quoumque: debita liqui-
dum quedam funt actiua, alia vero paffiua: † vt di-
stingunt DD. in rubr. *Cod. de rebus creditis*, & nomi-
natum Secand. num. 6. in dubio nomen debitorum
donatum, vel legatum, intelligitur de debitis actiuis:
veluti si testator dicat, *Lego Titio omnia debita mea*,
intelligitur de illis que ipse testator debuit: text.
est in l. si seruus 113. §. qui *Margaritam*, ff. de leg. 2.
& tractat Bald. in d. clau. rubric. de reb. creditis. num. 3.
Quod verum est, quando in hereditate, solum
admittit crediti; † sed quando in ea etiam debita &
credita, questionem dubitabilem esse existimat
Salicet in d. clau. rubr. num. 3. in fine. Sed cessat dubi-
tatio, quia donator expresse voluit onerare dona-
tionem dei suis etiam paffiuis, non solum prefentibus,
sed etiam futuris; & ideo cum verificetur in claris,
non est recurrendum ad coniecturas: l. *conatus*,
§. *non ita*, ff. de ver. bor. obligat. † Potest enim donator
hanc donationem legem adicere, vt de bonis donatis
ad huius iuris viuos, vel causa mortis disponere
possit, & si disp. nat. dispositio ene valida: vt testa-
tur Natt. conf. 118. num. 3. §. seqq. *Manc. de iacis*,
comment. lib. 1. tit. 47. num. 4. Si potest disponere de
rebus donatis, ergo potest etiam hypothecare, vel
obligare in praxidicium donatarii.

7 Ad secundam questionem respondetur, quod
licet donator post perfectam donationem, non
possit illi p. xindicare, nisi hoc sibi reseruauerit, vt
supra dictum est; tamen postea aliqua ad huc ambiguitas,
aut dubitatio, declarate qualis fuerit eius in-
tentio tempore donationis, & eius declarationi
etiam ex post facta standum est: vt per Cramet.
conf. 334. num. 4. *Castren. conf. 341. num. 2. in fine*,
vers. nam quandoqueque, vol. 1. vbi dicit quod
verba donationis inter viuos dubia declarantur per
concedentem, siue d. clonatio fiat inter viuos, siue
in vltima voluntate: Tufch. *littera D. conclus.* 626.
num. 24.

8 Ad tertiam questionem respondetur, quod cum
pater haberet ex testamento vniuersitatem elige-
ndi vnum, vel plures ex liberis, censetur filium
donatarium elegisse, faciendo illi donationem me-
dicatis omnium bonorum suorum, in quibus bona
vniuersi erant confusa & comprehensa: Fonzanell.
de p. cl. *supr. claus. 4. gloss. 5. num. 64.* Idem decis.
467. num. 6. & sequent. & ostendit supra, part. 1. in
istis questionibus ambibus, cap. 50. num. 21. &
sequen.

9 Neque fieri debet differentia inter donationem
vniuersalem omnium bonorum, & illam que facta
fuit dumtaxat de medicatis. Quia, quomodo-
cumque per institutionem heredis, vel donationem
vniuersalem, censetur quis electus vniuersaliter,
vigore facultatis eligendi sibi datur; ita per institu-
tionem, vel donationem medicatis, censetur facta
electio pro medicatis: per textum expresse in l.
vnum ex familia 69. §. si datur ff. de legat. 2. vbi qua-
rit Iuriconsulti quid sit dicendum, si generis
nulli reliquerit, sed duos tantum de familia heredes
scripterit, vnum hi quasi nominatim, seu electi, tem
illam consequi debeant, prout ac si expresse electi
Sanlegerij quest. & resol. Ciuil. Pars II.

fuisse; an vero omnes de familia sine addendi,
quasi nullus fuerit nominatus? Et responder. Iurif-
consulti pro his quidem portionibus, quas iure
hereditatis retinent, eos habere omniumlibi obtentu-
tos: & ibi notat Bartol. num. 1. & 3. & plures allegat
Caldas de iur. emphiteut. tit. de monast. lib. 2. q. 7.
num. 1.

Ideo bona materis confusa cum patris per
admissionem hereditatis sine inuentario, pertinebunt
ad donatarium, a se ipso deducenda, vna cum
quingentis aureis ibi puzlegatis, tanquam a do-
natio medicatis bonorum patrimonii, quam
donator voluit omnibus debitis actiuis, & paffiuis,
prefentibus & futuris onerare. † Cuius ouertis
vincit est, vt omnia debita pro medicatis deducen-
tur de donatione, siue hypothecaria, siue chiro-
grapharia notatis per decis. Reaz Romanz 119.
n. 3. & 4. part. 7 recent.

CAPVT CLXXV.

De debitore obtrato, qui post obtentam
a creditoribus suis chirographariis dila-
tionem quinquennalem, vendidit qua-
dam bona vni ex dictis chirographariis,
qui vult pretium bonorum venditorum,
tam extans quam iam extinctum com-
pensare, & respectu retinere pro fa-
tisfactione sui crediti: & probatur, ta-
lem compenlationem, seu retentionem
non posse subsistere in praxidicium
aliorum creditorum i praetentum stante
mala fide tam emptoris. quam vendi-
toris, qui notitiam habebant dictorum
creditorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Venditio facta in fraudem parate executionis non
subsistit.
- 2 Tertius qui se opponit executionibus credito-
rum, debet docere de sua iusta posses-
sione.
- 3 Tertius qui emittit in fraudem parate executionis,
conueniens potest reuera via; maxime si debitor
non sit solvendo.
- 4 Compensatio fieri non potest, quando pretium
extat in manibus illius qui simul est emptor
& creditor, nec ante adiectionem temporis solu-
tionis.
- 5 Creditores agere possunt reuera via contra nomen
debitoris nondum exalium, & nudum com-
pensatum.
- 6 Pretium succedit loco rei in subsidium, quando
debitor non est solvendo.
- 7 Excusio bonorum debitoris non est necessa-
ria, quando debitor notus non est sol-
uendo.
- 8 Qui in aliquo alia facie mentionem aliquam in-
strumens, cum expressione anni, dies, & no-
tarj, praesumitur sensisse totum instrumens-
tum.
- 9 Recipiens solutionem in vim alienius instru-
mentis, praesumitur illius notitiam ha-
buisse.

162 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- 10 *Compensatio & datio in solutum à fronte facta, non potest esse validam praedictum anteriorum creditorem sed illi datur actio ad pretium medium consumptum.*
- 11 *Pecunia dicitur extare, quando debitor defuit de illam possidere.*
- 12 *Et hoc est si creditores habent electionem, verum agere velint ad rem, vel ad pretium.*
- 13 *Creditores agere possunt via executionis contra pretium quod est apud emptorem bonorum debitoris.*
- 14 *Creditores possunt experiri via executionis contra debitorem sui debitoris obligatum per instrumentum executionis.*
- 15 *Stante mala fide, pecunia quomodo consumpta censetur extare.*
- 16 *Retentus non datur quovis rebus aliqua demerit ad creditorem visio officii.*

O Vidam mercator transiit cum suis creditoribus, & promittit illis, tam qui conventionem subsciperent, quam qui non subsciperent, notatio pro absentibus stipulante, solvere omnes summas per ipsum debitas intra tempus quinque annorum, per quinque solutiones aequales, singulis annis solutionibus; ea tamen conditione, ut si in una solutione deficeret, cogi posset pro toto debito. Item quod non fieret praedictum creditoribus hypothecariis ipsius, casu quo non adimplet contenta in dicta conventionione.

Item quod in illa non comprehenderent creditores annuorum reddituum debitorum per ipsum, quia ipsi noluerunt assistere, nec consentire dictis conventionibus, & aliis prout latius patet in instrumento sumpto per notarium publicum.

Postea vero idem debitor vendidit Domino Horatio quoddam sumum vis pretio inter eos convenio decem millium librarum, ex quibus dictus emptor promissit solvere quatuor mille libras convenientes in extinctionem annuorum reddituum, quibus ipse venditor erat obligatus. Et quia dictus emptor erat creditor eiusdem venditoris in pluribus magnis pecuniarum summis, quas ipse tenebatur solvere, si cui & aliis creditoribus in quinque solutionibus annualibus, adeo fuit convenum quod dictus emptor non poterit cogi quocunque tempore per dictos creditores, aut aliam quancunque personam ad solutionem sex mille librarum restantium de dicto pretio, imo illas sibi retinebit, & compensabit, annue par annue, pro quinta parte dictarum summarum, qualibet die 16. Decembris; & interea ne simul fruatur re, & pretio, solvet fructus dicti pretij ad rationem quinquae pro centenario, diminuendo tamen pro rata illius annuae compensationis: Et fait que sera le paiement de dix mille livres en la forme que dessus, dictus venditor liberebit, & quittera eundem emptorem de toto tunc venditi pretio. In consequentiam cuius instrumenti emptor confessus fuit die 16. Aprilis tunc sequentes recepisse à venditore 1258. libras, pro prima quinta parte solutionis cuius dies cessaret iuxta conventionem praedictam mediante compensatione partis pretij dicti raris. Sed antequam secundus terminus solutionis eveniret, ipse venditor vita functus est, statimque post eius obitum multi creditores insurrexerunt, credita sua iudicialiter petentes, & inter ceteros ipse emptor mris, qui in sententia graduatoria, ipso, seu procuratore per ipsum constituto vocato lara, & collocatus fuit in ultimo gradu inter chirographarios creditores; eandemque in contradictione con-

demoratus de deponendo residuum dicti pretij super dictis raris, illud deposuit in manibus depositarij per eum nominati: Nunc quaeritur de duobus.

Primo, verum creditores sine fundati in petenda relaxatione dicti depositi, quoad solutionem dicti pretij raris maturatas post obitum venditoris, & concursum creditorum illius.

Secundò, verum sine fundati, etiam quoad solutionem maturatam post quinta parte, viuentis venditore, post dictam credituum conventionem, non obliante compensatione facta per instrumentum publicum, inter ipsos emptorem, & venditorem.

Antequam verò ad dictarum quorundam resolutionem veniamus, supponendum est in primis, nullam in hoc negotio esse difficultatem respectu creditorum, qui noluerunt dicta conventionem consentire, nempe eorum, quibus venditor erat obligatus ad annuos & perpetuos redditus. Quia quoad ipsos pignoratius generalis, & executionis factae contra bona dicti venditoris, quarum emptor notarius habebat, semper in suo robore remanserunt, & illis non fuit praedictarum per venditorem postea factam, in fraudem partem executionis iuxta tradita per Rip. in l. 1. §. si habes, n. 12. ff. ad Trebellian. Tertius enim ad impediendum executionem creditoris, iustam debet ostendere possessionem; ex Bald. in l. ob maritum, Cod. de uxore pro marito; Couar. praesit. q. 1. 16. n. 4. versic. Sextus maiorem dubitationem habet: & ideo inquit Couar. executio fieri debet tertio quoad possessionem: ita quidem, ut huic Tertius suffragetur, non obliante contradictione. Perfectionem verò hoc locum habet, quando debitor remanet non soluendo: Causa in, decis. 16. n. 7. & 8. ubi dicit quod hoc casu non est agenda reuocatio: Cancr. lib. 3. var. resolut. cap. 17. de sentent. & re iudicata, n. 461. & 462. & seqq. ubi amplius dicit hoc procedere, etiam si emptor non habet participes fraudis; & sui die sufficere quod ille Tertius compareat in isto iudicio executionis.

Hoc ita praesupposito, quoad primam caput, nepe quoad solutionem, & compensationem summam maturatam post obitum venditoris, & concursum creditorum, res videtur expediri in fauorem ipsorum. Quia cum dies solutionis nondum evenisset, non poterat fieri compensatio rei nondum debite: liquidum in contractu venditoris non fuit convenum, quod compensatio fieret statim, sed annue par annue; recte igitur cogi potest solvere pretium nondum compensatum nec consumptum: iuxta decis. Rot. 157. post consil. Farinac. n. 4. in fine, ibi, vel ut dicebat ubi citat Atlib. decis. 150.

Et licet dictum fuerit, quod venditor, aut eius creditores, aut aliquis emptor non possent vii inquam tempore molestare emptorem pro illis summis pretij restantibus, tamen hoc non potest creditoribus nocere, quia una pars contractus alium declarat, dum dicitur quod emptor non poterit molestari per creditores, in quel tempore que et fuit, & illa verba explicanda sunt per frequentiam, & intelligenda sunt participio habilibus; namque, quod nulla potest fieri peticio, adueniente videlicet tempore faciende compensationis, alioqui contractus contineret contradictionem, qua oportere statim fieri compensationem, cum pacto expresse in eodem contractu convenum fuerit, alium non fieri nisi per annales solutiones intra quinque annos faciendas.

Imò pactum illud, quod emptor non poterit cogi per alios creditores, clare demonstrat ipsum scilicet quod aderat alij creditoribus, & quod alienatio & compensatio facta fuit animo praedictando alij creditoribus,

5. totibus. † Vnde sequitur, creditores tecta via agere potuisse contra nomen nondum exactum, & nondum compensatum: ex traditis per Suid. *conf. 436. num. 10. ubi sic ait: potuit creditor anterior reuocare datum in solutum factum de nomen debitoris, quoniam ea dato imparet solutorem, & debitorem credentem liberet.* Tale namque nomen, si nondum sic exactum, ferendo habetur ac si esset in pecunia à creditore suo debito soluta, sed nondum commixta, vel consumpta, & eodem iure. Quare sicut Domina Barbata vigore sue anterioris hypothecæ, possit consicqui pecuniam à suo marito solutam, si tamen exacta, & non esset consumpta; ita poterit debitorem in sibi obligatum, qui tamen nondum soluerat postremum, non obstat delegatione conueniente, quasi res soluta adhuc exaret: & ad hoc eundem Suidi locum refert & sequitur Casil. *co. rantes lib. 4. cap. 61. & ultimum, num. 88.* ubi concludit omen debitotis datum in solutum, ubi nondum fuit exactum, penitus haberi, ac si pecunia esset à debitore creditotri soluta, sed nondum commixta, vel consumpta.

Sed in hoc primo capite non videtur dimisissim. insistentium. cum in eorum casu, nempe in secundo capite quod concernit haec in iuramentum viuentis venditoris, fundatum esse creditorum iuramentum, ex frequentibus manibus apparet.

6. Primo enim, vers est in iure regula, quod licet pretium non succedit loco rei in iudicis singulis; tamen in subsidium, quando venditor non est solvendo, tunc pretium succedit loco rei, & sic actum quæ dabuntur contra reuocatum contra pretium in illius locum subrogantur: Duran. *decis. 63. nu. 4.* & in hoc consistit natura huius remedi subsidij: Thefaur. *un. lib. 2. quæst. 16. num. 3.* Butar. *dec. 874. nu. 4.* † & ideo non est necessaria excussio bonorum debitoris, quando non potest constare, ipsum non esse solvendo, ut tradit idem Butar. *loc. citato.*

7. Secundo, quia dictus emptor negare non potest, quin de tempore dictæ venditionis, & dictis in solutum, habuerit notitiam creditorum anteriorum, & omnium consecutorum venditoris, clarum instrumentum concordat apparet, alium conuocatis omnibus venditoris creditoribus, ipsis nomine eiusdem proposuisse, & dimittendo omnia bona sua pro illorum satisfactione, sicut etiam de tenore deliberationum factarum inest dictis creditoribus, cum apparet eundem emptorem adfuisse, & præsentem fuisse dictis congregacionibus, & expressè in dicto instrumento concordat conclusæ sunt iura anteriorum creditorum, casu quo debitor conuentionibus non satisfeceret, prout non satisfecit: cuius quidem instrumenti ignocantiam emptor præstare non potest, cum illius expressam intentionem fecerit in dicto concordat venditionis, & in instrumentis primæ solutionis, seu compensationis quinque partis primi anni, & in illius executionem receperit dictam solutionem quinque partis: quia faciens mentionem alicuius instrumenti, maxime cum expressione anni, diei, & notarij, præsumitur eorum illius tenorem scivisse. Alexand. *conf. 118. num. 4. vol. 7.* Suid. *decis. 4. numer. 8.* & *decis. 216. numer. 43. versic. bene admissa.* Mascard. *conf. sol. nu. 1299. n. 10.* idem Suid. *conf. 4. num. 46.*

8. Imò, quia in illius executionem recepit solutionem illius quinque partis, præsumitur non solum sciuisse, sed etiam omnia in eo contenta approbasse. Menoch. *remed. 15. recuperanda posses. m. 119.*

9. Ex per consequens, cum venditio facta fuerit à debitore, sciente se multis obnoxium creditoribus anterioribus, emptori scientiam anteriorum hypo-

thecarum habenti, alienatio & compensatio, siendano in solutum facta ipsi de suo debito proueniens ex pretio dicti tunc, etiam quoad primum tertium non subsistit; sed datat & non obstat creditotibus actio ad pretium iuris alienati, quæ cuius medio præteritis compensationis consumptum iure clare adiutoria omnes DD. de hoc materia tractantes; & inter ceteros Thefaur. *un. dist. lib. 1. qu. 16. numer. 3.* Fontanell. *de pact. sup. clausul. 3. gloss. 8. part. 2. num. 21. fol. 10. lib. 1. 31. nota 2.* † ubi dicit hoc casu agi contra pecuniam quamvis consumptam, quæ sit qui solutionem recepit, dolo debere possidere: Suid. *conf. 4. num. 45.* † & actor habet electionem in agendi ad rem, vel ad pretium, prout sibi placuerit: Duran. *dist. 1. decis. 63. num. 3.* Idem tradit Pacitic. *de saluam interdictis in pect. 1. cap. 2. num. 25. 0.* ubi quod hoc casu aduersus pecuniam agi potest, penitus ac si exacta. Sequitur itaque, creditores tecta via agere potuisse, & tectè egisse contra dominum emptorem, pro solutione pretij dictarum, vt ex eo anterioribus venditoris creditoribus satisfiat.

Neque obstat quod opponitur debeat percedere actio in reuocacionem, non tantum via executua contra emptorem tertium possitorem agi potuisse.

Respondetur enim, quod cum creditores hypothecarij habeant omnia bona dicti debitoris sibi obligata, & nomen hoc, siue debitorum pretij anni venditi sit ipsis obligatum, Suid. *conf. 4. num. 1. 9.* † sequentibus sine dubio potuerunt agere contra debitorem sui debitoris in forma Camere obligatum, etiam via executua, quomus ipsi non sint in illo instrumento facti inret emptorem & venditorem committati: Zach. *de obligat. camer. quæst. 3. num. 35. l. etiam nomen. Cod. de executione res iudicata Rot. apud Zach. decis. 7. num. 1.* & sic non agnoscentur emptorem via tertium possitorem, sed via debitorum sui debitoris: † creditoribus enim competi aduersus debitorem debitoris actio personalis vult, quæ apud debitorem etiam directa: Suid. *dicto conf. 4. num. 3.* ubi dicit nec esse necessarium vltimum chonem, sed via executua posse procedi, num. 24. & hoc non solum ratione quoniam solutio non nec exactum, seu non compensatum, verum etiam quia quoad primam solutionem compensatam, quia consumpta fuit cum scientia iuris alieni; quo casu penitus agi potest, ac si pecunia exaret; vt superius fuit ostensum fuit, & bene probat Suid. *conf. 4. maxime num. 3. versic. quinto: & num. 37. in fine, versic. quomus enim debitor: & num. 43.* ubi dicit, † quod stante mala fide, pecunia, etiam cum aliis misceatur, non transiit in dominium postremorum creditoris, & potest condici, penitus ac si exaret, attento quod ille posterior liceat conuentionem anteriorum creditorum, ex eo quod mentio in illius instrumento fuit, & ex aliis de quibus supra: vt per Suid. *ibidem, num. 45. 46. 47. & 48.* & ideo semper habetur pro possessione, & ut talis conuenerit potest, & datur creditoribus actio executua, tanquam contra nomen debitoris, quod non est consumptum, aut saltem habetur pro exente & non consumptum: Suid. *ibid. num. 49. ibi, sed contra cum mouenda est alio tanquam nomen debitoris obligatum: & paulo post, quia scilicet pecuniam illam cum omnibus bonis presentibus & futuris per debitorem fuisse obligatam, penitus est ac si exacta: & consumpta non esset.*

Non obstat etiam quæ de retentione & compensatione opponuntur: quia bene respondet Suid. *ubi supra, num. 38. versic. nec mouet, ubi ostendit non dari retentionem rei, quæ ad aliquem denique vito*

164 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

affecta, & cum scientia iuris alieni, nec in praeiudicium anteriorum hypothecarum; & cum illa pecunia esset primò obligata aliis creditoribus, non ponit in eorum praeiudicium compensari cum credito iuniori: vt ibid. num. 40. versus. & eodem modo respondetur: vt optine decum fuit io Rota decis. 242. part. 4. diuerser.

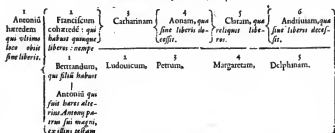
CAPVT CLXXXVI.

Liberi collectiuo nomine vocati, censentur vocati post patrem, & non simul, etiam in collateralibus. Coniuncta dispositio quando resoluitur in disiunctam. Proximioribus vocatis, datur quidem vocatio actiua, sed inter ipsos non adest grauamen, nisi tractus temporis interueniat in gradu ipsorum. Renuntiatio matris pro se, & heredibus & successoribus quibuscumque, quomodo nocet liberis & heredibus renuntiantis.

S Y M M A R I V M.

1. *Liberi censentur successit vocati post patrem, & non simul, etiam si agatur de collateralibus, quando sunt vocati per nomen collectivum.*
2. *Et hoc casu liberi censentur vocati per substitutionem vulgarem, maxime quando per verbum directum, instructio.*
3. *Quando testator precessit ad plures substitutionum gradus, liberi collectiuo nomine vocati censentur per fideicommissum vocati.*
4. *Intelligitur hoc procedat, quando inter patrem & suos adiunct verba tractam semper imp-*
5. *tantia, non autem quando sunt appposita inter alios vocatos.*
6. *Inter alios hereditatem spatio 30. annorum praescribitur.*
7. *Contra mulierem constante matrimonio curris praescriptio in bonis dotalibus, quando inchoata fuerit antequam nubere.*
8. *Quando fideicommissum est iniunctum sub duplici conditione, sepi coniuncta propositio resoluatur in disiunctam ex praesumpta mente testatoris iuxta sententiam Percegrini.*
9. *Fideicommissum iniunctum sub duplici conditione, quarum una est de facto impossibile, sustinetur ex altera tantum conditione.*
10. *Liberi in conditione positi in prima substitutionis parte, non impediuntur venire tanquam vocati in secunda parte, si quia proximioribus vocantur.*
11. *Quamvis proximiores sint vocati, non tamen ex eo sequitur quod inter illos fuerit factum fideicommissum recipiendum.*
12. *Fideicommissum heredi sub duplici conditione impositum non extenditur regulariter ad posteriores gradus.*
13. *Substitutio reciproca difficultus inducitur inter collaterales.*
14. *Si mater renuntiat fideicommissum, filij illius & heredes non possunt adiri ad illius pensionem.*
15. *Heres etiam cum beneficio inventarii, tenetur approbare factum defuncti cui successit, usque ad concurrentiam vultus bonorum sibi restitutum.*
16. *Renunciatio generaliter omnibus iuribus, reservationis fideicommissum quia in futurum extorsit possent, censetur omnibus aliis non reformatis renuntiasse.*
17. *Proximiores inter se censentur vocati actiue, & non passiuè, & sic non sunt inimici granati.*

Petrus testator instituit heredem fratrem suum Bertrandum, & Suos.
Bertrandus habuit sex liberos, nempe

Spponendum est quod post obitum Francisci, obierunt Catharina & Clara, relictis liberis: Aona vero, & Andria nullis relictis liberis, & iofino per ipsas respectu Antonio ipsarum fratre herede vniuersali.

Vltimo loco obiit Antonius filius, & coheres dicti Bertrandi senioris, nullis relictis liberis, in-stituto herede suo vniuersali altero Antonio filio dicti Bertrandi iunioris, & proopote suo ex fratre.

Contra quem, vt possitorem bonorum dicti quondam Petri, & heredem illius mediarum vni-

uersalem, pretendunt liberi superstitis dictae Clarae sororis, & filij dicti quondam Bertrandi senioris, ex testamento dicti Petri tam ex persona propria, quam ipsorum matris, se vocatos esse per fideicommissum tale, & recipiendum, ad bona & hereditatem dicti Petri ipsorum propositi, nec non ad porciones, quae dictis Antonio, Annæ, & Andriae mortuis sine liberis obveniant, aut poruerant obvenire de dictis bonis, tam ante obitum dicti Bertrandi ipsorum patris, ex institutione facta pet ipsum Petrum de dicto Bertrando & suis, quam post eius obitum ex illo fideicommissum pretento in dicto testamento

testamento Petri appposito, quod testis graduale, & reciprocum inter liberos, & descendentes Bertrandi existimant, & nunc ex propria persona, uti proximiores.

Ad quod quidem fideicommissum bonorum dicti Petri se vocatos esse patet unde liberi dictæ Claræ, quænam ipsa medio testamento, in suo matrimonio contractu huc patens fideicommissio re-nunciauerit, absque eo quod pendente vita sua pro-cius parte fuerit reclamatum contra huiusmodi re-nunciacionem, à cuius tempore lapsi sunt 35. anna, apte circa.

Ex quibus per suppositis in facto, sequentes oriuntur difficultates. Prima, verum ex institutione illa facta de Bertrando parte suo, & suis, liberi dicti Bertrandi nati de tempore obitus Petri censentur vni cum dicto Bertrando instituti, vel tantum per vulgarem vocari.

Secunda, ex quo nunquam prædicti liberi Bertrandi habuerunt dicti Petri aduentum, casu quo fuissent vni cum ipso eam parte vocati, & lapsum sit tempus 30. annorum à die obitus dicti Bertrandi, tale ius censetur præscriptum, non obstante ma-trimonio dictæ Claræ.

Tertia, verum cessante prima illa, & directæ insti-tutione, saltem dicta Clara, & alie filie dicti Ber-trandi post eius obitum censentur vocatæ ad fidei-commissum bonorum dicti Petri ex illa substitutione supra enunciata, & in testamento dicti Petri ap-pollita, nec non ad portiones ditionum Antonij, An-næ, & Andree, fratris, & sororum respectu, sine liberis defunctorum.

Quarta, verum illis liberis dictæ Claræ hodie agentibus, si ventant ex persona ipsius, obicit remu-niatio per ipsam facta in suis capitulis matrimo-nialibus, & verum ad probationem lesionis paten-sis, admitti possint, stante tanti temporis lapsu, præ-cipue cum agatur de iure querendo, casu quo locus esset alicui fideicommissum.

Quinta, verum isti liberi dictæ Claræ, si veniant ex proprio ipsorum capite, & uti proximiores, sint ex dictis substitutionibus præteritis verbis vocati, & pro qua parte, & an ad portiones eorum qui non agnouerunt fideicommissum, & alios hæredes insti-tuerunt, quantum sine liberis decesserint, censentur vocari, vel in totum exclusi, ex quo in defectum ipsorum matris per vulgarem tantum censentur vocari.

Ad primam questionem respondetur, liberos Bertrandi substitutos esse patri suo successiue, non autem simul cum patre fuisse admittendos. Ratio est, quia licet agatur de collateralibus, in quibus non adeat necessitas instimendi, sed solus ordo cha-ritatis, & affectionis naturalis, quo casu regulariter patet, & filius simul vocati censentur: tamen quia institutio facta fuit per verbum collectivum, & suis; vocatio censetur facta ordine successiue; quia nomina collectiva important tractum successuum, & comprehendunt plures personas, & gradus, ac tales qui poterant non exstare, & per consequens non concutere cum patre: ut tradit in puncto Manric. de coactis. lib. 4. tit. 9. num. 28. Integrol. de substi-entur. 3. q. 80. numer. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 70. n. 16.

Dictaque institutio, & vocatio suarum, debet in-terligi per viam vulgarem, & non fideicommissariam substitutionem, quia facta fuit per verbum Institui, quod est iure directum: non etiam, quia licet ad-esset verbum commune; tamen respectu Bertrandi, eius liberi vel sui vocantur dumtaxat per vulgarem,

intrando videlicet in locum Bertrandi, & ipse ad-mitti noluisse, aut non potuisse: ut per DD. com-muniter in l. Galus, q. 6. quidam recte ff. de liber. & postum. Fufat. de substiut. q. 475. n. 14. Cane. part. 1. c. 1. de substiut. n. 121.

Sed tamen dubitari possit, ex eo quod testator di-gressus fuit ad plures substitutionum gradus, quo casu sit, an alij collectivo nomine vocati, intelli-gantur per fideicommissum substitui, Menoch. conf. 633. n. 20. Rot. decif. 320. numer. 12. part. 1. reit. in fin. siquidem, cum testator casu quo sui decederent sine liberis, substituit proximiores, verisimile est quod licet istos remotiores per fidei-commissum vocatur, ita, & multo magis nepotes ex fratre, quos ceteris proximioribus prædixit. Ex licet primo casu dum dictum, & suis, instituit hæredes, clausula institutionis ad solam vulgarem referri debeat, maxime ex natura illius verbi dic-ti, Institui, tamen in sequenti casu, videlicet Ber-trando motante sine liberis, videtur dicendum li-beros liberorum Bertrandi, per fideicommissum fuisse vocatos, sicut proximiores per fideicommissum vocati fuisse, qui minus directi sunt: Rot. decif. 495. n. 22. in c. consuetud. part. 4. diuersor. Fufat. de substiut. q. 475. n. 11. & 12.

Hinc difficultati respondetur, quod quidquid sit de clausula substitutionis, de qua agimus in tertia Quæstione, vtrius est liberis per illam clausulam, & suis, non censet per fideicommissum vocatos, sed tantum per vulgarem; quia tractus tempore non est appellatus inter Bertrandum, & suos, & pro-pter ea natura dictionis collectivæ non alterat ordi-nem vulgarem: ut notauit Fufat. quæst. 479. num. 1. Casana. conf. 49. & decifum huius cum magna causæ cognitione, per Rotam Romanam, decif. 357. part. 1. reit. ubi num. 8. respondit tunc ad dictam consuetudinem, quod non est inconueniens substitutionem inter patrem, & filios esse vulga-rem, & in ceteris gradibus fideicommissariam: & num. 6. ostendit tractum tempore in vno gradu appositum non operari fideicommissum in aliis gradibus: Et licet contrarium fuerit decifum decif. 97. part. 4. reit. tamen illa decifio fuit reuoca-ta dicta decif. 357. part. 1.

Ad secundam questionem respondetur, dubita-tionem esse superfluum; cum supra ostensum fue-rit, liberos Bertrandi non esse infimam cum patre vocatos, sed dumtaxat successiue, quia dubium pri-mi capitis in eo dumtaxat consistebat, vtrum essent vocati per vulgarem, an verò per fidei-commissariam.

Nihilominus tamen pro maiori elucidatione re-spondetur, positio sine preiudicio veritatis, quod li-ben Bertrandi senioris esset vocati simul cum pa-tre, Clara excluderetur per præscriptum, & peti-tione hereditatis Petri relictis, cum à tempore mortis ipsius lapsi fuerint anna 50. ius autem adeundi hereditatem præscribitur spatio 30. anno-rum, absque eo quod possit opponi de mala fide Bertrandi, vel eius hereditum; quia agitur de iure querendo; & pendet à voluntate heredis adire, vel non adire: & propterea, donec Clara animum suum circa aditionem declarauerit, Bertrandus, vel eius hæredes fuerint exempti à mala fide; & idè præscriptum. Mechedan. decif. 2. de præscriptum. num. 2. Balb. de præscript. 2. part. 3. part. prin-cipal. q. 13. n. 9. & 11. Theaur. ion lib. 1. c. 41. num. 7. Gratian. decif. 4. num. 15. Rot. decif. 180. n. 8. part. 2. diuersor.

Nec obstat, si dicatur quod aduersus dominum Claræ,

affecta, & cum scientia iuris alieni, nec in pignori-
cium antecursum hypothecarum; & cum illa pecu-
nia esset primo obligata aliis creditoribus, non
potuit in eorum pignoriarium compendium cum cre-
dito iuniori: vt ibid. num. 40. verfic. & eodem modo
respondetur: vt optimè decisum fuit in Rota decif.
242. part. 4. d. interj.

CAPVT CLXXVI.

Liberi collectiuo nomine vocati, censentur
vocati post patrem, & non simul, etiam
in collateralibus. Coniuncta dispositio
quando resoluitur in disunctam. Proxi-
mioribus vocatis, datur quidem vocatio
actiua, sed inter ipsos non adest grauam-
en, nisi tractus temporis interueniat in
gradu ipsorum. Renuntiatio matris pro
se, & hæredibus & successoribus quibus-
cumque: quomodo noceat liberis & hæ-
redibus renunciantis.

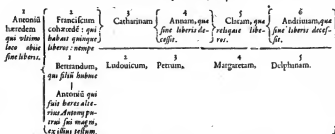
S V M M A R I V M.

- 1 *Liberi censentur successinè vocati post patrem, & non simul, etiam si agatur de collateralibus, quando sunt vocati per nomen collectivum.*
- 2 *Et hoc causa liberi censentur vocati per substitutionem vulgarem, maxime quando per verbum directum, Institutio.*
- 3 *Quando testator precessit ad plures substitutionum gradus, liberi collectivum nomen vocati censentur per fideicommissum vocati.*
- 4 *Intelligatur hoc procedat, quando inter patrem & suum adiuncta verba tractum temporis impor-*

mittit, non autem quando sunt appposita
inter alios vocatos.

- 5 *In adempto hæreditatem spiritus 30. annorum præscribitur.*
- 6 *Contra mulierem constante matrimonio curia præscripta in bonis dotalibus, quando inchoata fuerat antequam nuberet.*
- 7 *Quando fideicommissum est inane sub dupli-
plici conditione, sapè canonici propositio-
resoluntur in disunctam ex præsumpta mente
testatoris iuxta sententiam Petri.*
- 8 *Fideicommissum inane sub duplici conditione,
quarum una est de facto impossibile, sustinetur
ex altera tantum conditione.*
- 9 *Liberi in conditione positi in prima substitutionis
parte, non impediuntur venire tanquam
vocati in secunda parte, in qua proximiores
veniant.*
- 10 *Quamvis proximiores sint vocati, non tamen ex
eo sequitur quod inter illos fuerit factum fidei-
commissum reciprocum.*
- 11 *Fideicommissum heredi sub duplici conditione
impossibile non extenditur regulariter ad ul-
teriores gradus.*
- 12 *Substituto reciproca difficultas inducitur inter
collaterales.*
- 13 *Si mater renuntiaverit fideicommissis, filij illius
& heredes non possunt admitti ad illius peti-
tionem.*
- 14 *Heres etiam cum beneficio inactuary, tenetur
apprehere factum defuncti cui successit, et si
que ad concurrentiam valens bonorum filij
restituat.*
- 15 *Renunciatio generaliter omnibus iuribus, refer-
nata fideicommissis que in futurum evenire
possent, censetur omnibus aliis non refernatis
renunciatio.*
- 16 *Proximiores inter se censentur vocati alij, &
non possunt sic non sunt invicem gravati.*

Petrus testator instituit heredem fratrem suum Bertrandum, & Suos.
Bertrandus habuit sex liberos, nempe

Sypponendum est quod post obitum Francisci,
obierunt Catharina & Clara, relictis liberis:
Anna vero, & Andriam nullis relictis liberis, & in-
stituto per ipsas respectivè Antonio ipsarum fratre
herede universalis.

Ultimo loco obijt Antonius filius, & coheres
dicti Bertrandi senioris, nullis relictis liberis, in-
stituto herede suo universalis altero Antonio fi-
lio dicti Bertrandi iunioris, & pronepote suo ex
fratre.

Contra quem, uti possessorem bonorum dicti
quondam Petri, & heredem illius mediatum uni-

versalem, pretendunt liberi superfices dictæ Cla-
ræ fororis, & filij dicti quondam Bertrandi scio-
ris, ex testamento dicti Petri tam ex persona pro-
pria, quam ipsorum matris, de vocatis esse per fidei-
commissum reale, & recipiendum, ad bona & hære-
ditatem dicti Petri ipsorum propriam, nec non ad
portiones, quæ dictis Antonio, Annæ, & Andriæ
notatis sine liberis obveniant, aut potuerant ob-
venire de dictis bonis, tam ante obitum dicti Ber-
trandi ipsorum patris, & ex institutione facta per
ipsum Petrum de dicto Bertrando & suis, quam post
eius obitum ex illo fideicommissis pretento in dicto
testamento

testamento Petri appposito, quod reale, graduale, & reciprocum inter liberos, & descendentes Bertrandi existimant, & nunc ex propria persona, ut proximiores.

Ad quod quidem fideicommissum bonorum dicti Petri se vocatos esse patrandum liberi dictae Clarae, quamvis ipsa medio interuentu, in suo matrimonio contractu huic parentis fideicommissio renunciantur, absque eo quod pendente via sua pro eius parte fuerit reclamatum contra huiusmodi renunciationem, a cuius tempore lapsi sunt 35. anni, quae circa.

Ex quibus praesuppositis in facto, frequentes oriuntur difficultates. Prima, verum ex institutione illa facta de Bertrando patre suo, & suis, liberi dicti Bertrandi nati de tempore obitus Petri censentur vni cum dicto Bertrando instituti, vel tantum per vulgarem vocari.

Secunda, ex quo nunquam praedicti liberi Bertrandi hereditatem dicti Petri adierunt, casu quo fuissent vni cum ipsorum patre vocati, & ipsum sit tempus 30. annorum a die obitus dicti Bertrandi, tale vis censetur praescriptum, non obstante matrimonio dictae Clarae.

Tertia, verum cessante prima illa, & directa institutione, scilicet dicta Clara, & aliae filiae dicti Bertrandi post eius obitum censentur vocatae ad fideicommissum bonorum dicti Petri ex illa substitutione supra enunciata, & in testamento dicti Petri appposito, nec non ad portiones dictorum Anthonii, Annae, & Andriae, fratris, & sororum respectu, sine liberis defunctorum.

Quarta, verum istis liberis dictae Clarae hodie agentibus, si veniant ex persona ipsius, obliet renuncatio per ipsam facta in suis capitalis matrimonialibus, & verum ad probationem laeionis praetense, admitti possint, stante tanti temporis lapsu, praecipue cum agatur de iure querendo, casu quo locus esset alicui fideicommissi.

Quinta, verum isti liberi dictae Clarae, si veniant ex proprio ipsorum capite, & ut proximiores, sine ex dictis substitutionis praetense verbis vocati, & pro qua parte, & an ad portiones eorum qui non agnouerunt fideicommissum, & alios heredes instituerunt, quamvis sine liberis decesserint, censentur vocati, vel in totum exclusi, ex quo in defectum ipsorum matris per vulgarem tantum censentur vocati.

Ad primam quaestionem respondetur, liberos Bertrandi substitutos esse patri suo successu, non autem simul cum patre fuisse admittendos. Ratio est, quia licet agatur de collateralibus, in quibus non aderat necessitas intueendi, sed solus ordo charitatis, & affectionis naturalis, quo casu regulariter pater, & filius simul vocati censentur: tamen quia institutio facta fuit per verbum collectivum, & *suis*; vocatio censetur facta ordine successu; quia nomina collectiva important tractum successuum, & comprehendunt plures personas, & gradus, ac tales qui potest non exire, & per consequens non concurrent cum patre: ut tradit in puncto Manic. de comest. lib. 4. tit. 9. num. 13. In triglo. de substit. censur. 3. q. 80. numer. 20. Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 70. n. 26.

Dictaque institutio, & vocatio *suis*, debet intelligi per viam vulgarem, & non fideicommissariam substitutionem, quia facta fuit per verbum *Institui*, quod est more directum: tum etiam, quia licet adesset verbum commune, tamen respectu Bertrandi, eius liberi vel sui vocantur dumtaxat per vulgarem.

intando videlicet in locum Bertrandi, & ipse admitti non debet, aut non potest: ut per D.D. commentum in l. Galus, q. 6. quidam resti. ff. de liber. & postum. Fufus. de substit. q. 479. n. 14. Cancez. part. 1. c. 1. de substit. n. 121.

Sed tamen dubitari potest, ex eo quod testator directus fuit ad plures substitutionum gradus, & quo casu *suis*, aut alij collectivum nomine vocati, intelliguntur per fideicommissum substituti, Menoch. conf. 63. n. 20. Rot. decif. 320. numer. 12. part. 1. recent. in fin. siquidem, cum testator casu quo sui decederent sine liberis, substitutionem proximiorum, veniunt illi quod sicut istos remotiores per fideicommissum vocantur, ita, & multo magis nepotes ex fratre, quos ceteris proximioribus praedilecti. Et licet primo casu dum Bertrando, & *suis*, instituit heredes, clausula institutionis ad solam vulgarem referri debeat, maxime ex natura illius verbi directi, *Institui*, tamen in sequenti casu, videlicet Bertrando motiore tunc liberis, videtur dicendum liberos liberos Bertrandi, per fideicommissum fuisse vocatos, sicut proximiores per fideicommissum vocati fuisse, qui minus dilecti sunt: Rot. decif. 495. n. 2. m. 4. consuetud. part. 4. dixerunt Fufus. de substit. q. 476. n. 11. & 12.

Huic difficultati respondetur, quod quidquid sit de clausula substitutionis, de qua agitur in tertia Quaestione, vti est liberos per illam clausulam, & *suis*, non censent per fideicommissum vocatos, sed tantum per vulgarem; quia tractus temporis non est appositus inter Bertrando, & suos, & propterea natura dictionis collectivae non avertit ordinem vulgarem: ut notavit Fufus. quaf. 479. numer. 1. Casanat. conf. 49. & decifum fuit cum magna causa cognitione, per Roem Romanum, decif. 357. part. 1. recentior. vbi numer. 8. responditur ad dictas coniecturas, quod non est inconueniens substitutionem inter patrem, & filios esse vulgarem, & in ceteris gradibus fideicommissariam: & numer. 6. ostenditur, tractum temporis in vno gradu appositum non operari fideicommissum in aliis gradibus: Et licet contrarium fuerit decifum decif. 97. part. 4. recentior. tamen illi decifio fuit revocata dicta decif. 357. part. 1.

Ad secundam quaestionem respondetur, dubitationem esse superfluum; cum supra ostensum fuerit, liberos Bertrandi non esse infirmum cum patre vocatos, sed dumtaxat successu, quia dubium potius capitis in eo dumtaxat consistebat, verum essent vocati per vulgarem, an vero per fideicommissariam.

Nihilominus tamen pro maiori elucidatione respondetur, postea si sine praedictio veniat, quod liberos Bertrandi senioris essent vocati simul cum patre, Clara excluderetur per praescriptionem a pertentione hereditatis Petri restitoris, cum a tempore mortis ipsius lapsi fuerint anni 50. ius autem ad eundem hereditatem praescribitur spatio 30. annorum, absque eo quod possit opponi de mala fide Bertrandi, vel eius hereditum; quis agitur de iure querendo; & pendet a voluntate heredis ad hoc, vel non adire: & propterea, donec Clara animum suum circa aditionem declaraverit, Bertrando, vel eius heredes fuerint exempti a mala fide; & ideo praescribitur: Mohr. decif. 2. de praescriptio. numer. 2. Balb. de praescript. 2. part. 3. part. principal. q. 13. n. 9. & 11. Thesaur. iun. lib. 1. q. 41. numer. 7. Gratian. decif. 4. numer. 15. Rot. decif. 180. n. 3. part. 2. dixerunt.

Nec obstat, si dicatur quod aduersus dominam Clarae,

166 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Claraz, durante matrimonio, ulla potuit curtere præscripto.

6 Quia responderetur objectionem procedere, si præscriptio sumeret initium post contractum matrimonium; licetiam iam initium habuisset, matrimonium perpetuens non impeditur cursum præscriptionis: per text. in l. si fundum, ff. de fund. dist. Boet. decif. 329. in fine, & decif. 328. num. 4. versio. & adverte: Balb. de præscript. 1. part. 6. parva principalis, n. 10. Ergo sequitur dominæ Claræ cursum præscriptionem constanter matrimonio, quæ iam erat coepta ante matrimonium.

Ad tertiam questionem responderetur, verum videri in vim dicti testamenti (cessante, pro vt cessat, prima illa, & directæ institutione) vocatus fuisse filias Bertrandi per fideicommissum ad portionem Antonij, Annæ, & Andriæ, & sororum, sine liberis defunctorum: quia testator Bertrandum hæredem sub duplici conditione grauauit; prima scilicet, si Bertrandus sine liberis decessisset; secunda, si liberi Bertrandi sine liberis decessissent; licet autem regulariter quando substitutio facta sub duplici conditione, requiratur existentia & verificatio vtriusque conditionis, l. si heredi plures, ff. de condit. & demyst. atque in propriis terminis non

7 pauci DD. existimauerunt; † Tamen difficile erit pro hac parte iudicium obtinere, propter auctoritatem Peregrini, quæ magna est in materia fideicommissorum, qui censent, quod licet Bertrandus hoc casu sit sub duplici conditione grauatus, copula nihilominus resoluitur distinctum, cum sit impossibile utramque simul verificari, & vna cum alia sit incompatibilis: quia si Bertrandus liberos non haberet; frustra tractaretur de morte liberorum Bertrandi sine liberis: ratioque cuius incompatibilitatis copulatiua resoluitur in alternatiuam; quicquid in contrarium dixerit Ruy. qui propterea reprehenditur à Peregrino de fideicom. artic. 12. n. 18. & Fusio quest. 455. n. 14. † Verissimum enim est, fideicommissum sub duabus conditionibus relictum, quæcum altera sit impossibilis de iure, vel de facto, ex altera tamen conditione sustineri, Alicaz. conf. 165. n. 2. lib. 9.

Nec obstat, si dicatur, liberos Bertrandi non esse comprehensos sub nomine proximorum, & sic esse tantum positos in conditione, non autem dispositiue vocatos.

9 Quia responderetur veritas esse; quod isti quoque liberi sub vocatione proximorum comprehendantur, vt bene explicat Fusio, conf. 24. num. 15. cum isti liberi sint proximiores, & vt tales ad fideicommissum admittendi: Peregrino. conf. 56. num. 16. & sequentib. vol. 5. & num. 12. ne portio filiorum iure substitutionis vadit in remotiores; Fusio. conf. 60. num. 24. Quamuis igitur liberi sint tantum positi in conditione in prima parte substitutionis, non impediuntur admitti in sequenti parte dispositiua, factam in eorum agnitionem seu proximorum, vt probant præfati Doctores.

10 Non tamen existimandum est, aliquid hic adesse fideicommissum recipiendum, cum substitutio non fuerit facta expresse in tota hereditate, nec vltimo moriente, nec proximiores in infinitum vocati cum aliqua clausula perpetuitatem denotante, nec consideratus fuerit fuor agnitionis per exclusionem feminarum; quibus non concurrentibus, magis communis opinio Doctorem concludit iuxta Angel. non esse indutam recipiendam substitutionem: vt post plures tenuit R. oc. decif. 646. n. 3. in fine, & n. 4. in princip. parti. 4. recedens.

Maximè cum grauen non faciat institutum personis, nec de vltimo moriente facta mentio; & ideo fideicommissum à solo Bertrando primo hærede grauato sub duplici illa conditione relictum videtur, ita vt ipse fuerit grauatus, & non eius liberi, à quibus othil expresse relictum fuit: Peregrino. dicto artic. 12. num. 6. & 9. vbi dixit hoc esse communiter receptum: idem Peregrino. conf. 2. numer. 21. & seqq. vol. 6. faciente tradita per eundem. artic. 13. n. 89. † Malum etiam facit, quod hic non agitur de descendentibus, sed de collateralibus, inter quos difficultus recipiua fideicommissi illa inducitur: vt per Fusio. conf. 154. n. 20.

Ad quartam questionem Responderetur, quod liberi Claræ propter eius renunciationem excluduntur à portione fideicommissi, licet ipsa Clara exclusa fuisse: quia cum hæredem materiam acceptauerint, etiam si talis acceptatio fuerit cum beneficio inuentarii, tamen non possunt impugnare factum matris: Licet à matre, Cad. de rei vindicat. arque ita post longam dispensationem concludit Thelma. jun. lib. 2. quest. 90. n. 6. & 15. † Cum hæres, etiam cum inuentario, teneat approbare factum defuncti vique ad concurrentiam valoris bonorum ipsius: Fusio. de substit. quest. 597. num. 10. vbi multos allegat: Peregrino. de fideicom. artic. 33. num. 13. Pinell. in l. 1. part. 3. Cod. de bon. mater. num. 79. & num. 81.

Cum igitur Clara in contractu sui matrimonij renuntiasset in fauorem Antonij, & Francisci, fratrum suorum, omnibus iuribus, nominibus, & actionibus, & actionibus, quas poterat habere de presenti, vel in futurum, in & super bonis, & hereditate, ac successione liberorum Petri, & Bertrandi patris, & aunculi respectiue, prædecessorum suorum, & matris suæ; & nominatim ac per expresse iusi substitutionis & fideicommissi, quod posset habere vel præterire in vim testamenti dicti Petri, cuius ipsi facta sunt lectura, & explicatio, datæque sibi plena informatio de dicto testamento, cum expresse, quod dicta renuntiatio fiebat tam pro ipsa, quam pro ipsius hæredibus, & successoribus quibuscunque; sequitur, filios, & heredes ipsius, nullo modo admittendos esse ad ius dictam renunciationem, amplissima verba, & cum clausulis valde prægnantibus concepit: vt copiose comprobant Addent. ad Bort. decif. 154. num. 6. Videtur de hac questione Fusio. de substit. quest. 560. num. 10. & sequentibus: & quest. 557. & 597. num. 21.

Et cum fideicommissum purificatum fuerit tam per obitum Antonij, quam Claræ, & Andriæ, viuentis adhuc Claræ, res videtur extra dubium positæ, propter renunciationem Claræ, cum cessante iurium adiuncta per quam Antonius & Franciscus successerant in ius dictæ Claræ, quæ non solum cessit iam fideicommissi iam delata, sed etiam in futurum deferenda, nihil proorsus libis referendo nisi iura fideicommissi, quod in futurum fieri posset, & ita successiones ab iustitio: per quam reservationem censetur renunciale omnibus, & quibuscunque iuribus, etiam non expressis, quia exceptio huius regulam in omnibus casibus non exceptis: l. quæsumus, §. demque, ff. de fund. in fruct. Gloff. in rubric. de regul. iur. cum similibus.

Ex ideo neque ex persona propria admitti possunt liberi Claræ, quamuis non essent matris hæredes, cum Antonius, & Franciscus, mediante cessione iurium debere inuoluata, successores in dicto fideicommissi ex persona Claræ, vltra quam substitutio

16 tio proendi non potest: † quia inter proximiores, vno semel admisso, ceteri in totum excluduntur, cum vocati hoc admittunt, sed non passim: Cancr. *disto cap. 1. de substat. numer. 121. versic. in super pradiu*: Thelus. *lib. 2. quæst. 95. n. 15. Sund. decis. 346. numer. 18. & sequentib. Gratian. discipuli. forisf. c. 285. n. 1. Peregrin. conf. 23. n. 15. & 16. vol. 4. non obstante clausula codicillari. Rot. decis. 486. n. 27. part. 1. recent.*

Et ex his refoletur quinta difficultas, quia ex substitutione alia proximiorum, nihil iocum potest ad possionem: Cancr. *lco citato, numer. 122. Sund. conf. 315. num. 13. Ergo Clara non censetur grauata de restitutione liberis, sed illius iura cessa Antonio, & Francisco apud ipsos remanserunt exempta, & immunia ab omni pœssis onere, & graamine substitutionis, & fideicommissi.*

CAPVT CLXXVII.

Quando maiori, vel minori, concedenda, vel deneganda sit in integrum restitutio aduersus iuramentum decisorium. Probatio per confessionem aduersus illud iuramentum admittitur tamen illam factam fuisse post iuramentum probatum fuerit. Quid, si noua instrumenta, aut nouos testes reperti esse proponatur, & ex illis detegatur periculum.

S V M M A R I V M.

- 1 Post præsium iuramentum litis decisorium, potest à Iudice, ut se ex officio informet de veritate facti, & probationes recipiat. Sed unde inferuit.
- 2 In causis restitutionis in integrum aduersus delatorem iuramenti, licet non est antiquas probationes nouis testibus coadiuvare ad detegendum periculum.
- 3 Quod non solum locum habet, quoad productionem instrumentorum, sed etiam testium.
- 4 Et maxime si attestaciones non fuerint publicatae.
- 5 Quando dubium est verum probationes sint admittenda, Iudex potest illas admittere, ut tamen ut ponatur ad partem.
- 6 Exceptis iurandi est exceptio litis finis, & impedit litis ingressum.
- 7 Iuramentum decisorium postquam est præsium, non potest retractari sub pretextu periculi.
- 8 Qui post remissionem patitur de ea cognosci, sibi prauidet.
- 9 Maior quibus ex causis concedatur restitutio aduersus delatorem iuramenti decisorij.
- 10 Difficilius admittitur probatio per testes in causa restitutionis in integrum aduersus delatorem iuramenti decisorij, quam per instrumenta.
- 11 Post præsium iuramentum decisorium nemo admittitur, etiam si noua instrumenta producere vellet.
- 12 Limitatur, nisi per huiusmodi instrumenta detegatur parus periculum.

13 Nunquam debent admitti testes aduersus iuramentum decisorium non præsium.

14 Admittitur probatio per confessionem partis factam, non quidem ante, sed post iuramentum præsium.

15 Articuli non sunt admittendi contra iuramentum decisorium producti.

16 Etiam iuramentum necessarium non sunt admittendi testes, postquam producere volens est exclusus a suis delationibus.

17 Ne quidem minor restituitur in integrum aduersus iuramentum decisorium, quando ante illius delationem fecit exatillas diligentias ad habendam probationem.

Cum dubitaretur, verum licitum esset producere testes super articulis in causa principali productis, super qua iuramentum delatum, & præsium fuit: an verò dimittax super nouis articulis productis in causa restitutionis in integrum aduersus iuramentum delationem, & præsium intentionem.

Dicebat alius, quod super omnibus testes admitti debebant: quia licet post præsium iuramentum nihil vltius querendum sit: tamen potest implorari Iudicis officium, ut se informet de veritate, & testes examinet, aut alias super ea recipiat probationes: ut bene comprobatur Caroc. *de iurament. decisor. quæst. 4. nona quæst. principia, numero tertio, & seqq.*

Et quando probationes antiquæ coadiuvantur à nouis, licitum est in causa restitutionis in integrum aduersus iuramentum decisorium, etiam tam antiquas quam nouas probationibus: Caccialup. *in l. admonendi, ff. de iurando, n. 15.* vbi dicit quod vix aliquis reperiet nisi sit rationis expert, qui oree antiquas probationes coniungendas esse: cum nouis, ad detegendum periculum: & dicit non obflare textum in *disto l. admonendi, in verbo, sola*: quia intelligit quod sola de nouo producta sufficiant, si sola probentur: verò sola non probent, coniungantur cum antiquis. † Quod non solum in instrumentis locum habere voluit DD. sed etiam in testibus: ut per Rayner. de Fortiio in *disto l. admonendi, num. 10.* † peractum cum in casu de quo agitur, non fuerint publicatae attestaciones: Oddo *de restitut. in integr. quæst. 76. num. 23. versic. sed ego non consentio.*

Si igitur testes tam examinati dominogendi sunt cum probationibus de ouo reperti, multo magis super primis articulis testes de nouo reperti exatollantur poterunt.

Secundò, quia cum dubium esse possit, verum probationes faciendæ fuerint: sunt sufficientes ad detegendum periculum, non videtur iniuria fieri alicui, si examen testium ponatur ad partem, cum testes eo modo producti nullam fidem faciant, si de iure admitti non debuissent: cum hoc boni Iudices facere soleant ad troncanda incidentia: Surd. *conf. 311. numer. 74. Velle. in prax. lib. 6. cap. 22. numer. 24. circa medium, versic. quæ verba important.*

Sed in copertarium dubium faciebat, quod cum à primi amicti fuerint producti ante delatum, & præsium iuramentum, si liceret testes examinari super primis articulis, decideretur questio principalis, & tacet recederetur ab effectu iuramenti decisorij: cum exceptio iuramenti præstati, sit exceptio litis finis, & prospecta impediat litis ingressum: Caroc. *de iurament. lit. decisor. quæst. 1.*

non

7 *nona quest. principal. num. 2.* ¶ adeo ut tale iuramentum pœterea peritum retractari non possit: l. 1. & ibi DD. ff. de rebus creditis. ¶ Unde quemadmodum post rem iudicatam non debet quis pati quod de veribus sententia displicetur, aliis sibi preiudicat, ut notatur Canelet. lib. 3. var. rescript. cap. 17. num. 19. & lib. 1. cap. 1. 8. num. 37. & sequens, videatur concludendum non esse in hoc iudicio restitutionis in integrum admittendis probationibus super illis primis articulis.

9 Præterea non debet concedi restitutio minori adversus iuramentum delationem, nisi doceat sibi supervenisse probationes de novo, & per imprudentiam ad remedium delationis iuramentum confugisse: DD. in l. admoventi, ff. de iurament. Odd. de rescript. in integrum, quest. 66. num. 7. ubi dicit, quod maior solis probationibus postea repertis vis potest in causa restitutionis in integrum, non autem veteribus, & debet maior probare plenè novitas istas probationes ad eius notitiam devenisse: ut patet ex verbis illa legis, admoventi, ibi, quibus soli novæ versus sit: ¶ maxime dum non agitur de instrumentis, sed de rebus: Cur. in d. l. admoventi, num. 41. Jacob. Petr. de Proton. in ead. l. admoventi, num. 6. Odd. d. l. 4. q. 66. n. 7. versic. item maior.

In hac controversia ego Afflictor ab utraque parte nominatus, viso & examinato processu, ac responsionibus ad d. l. 4. omnibusque maturè confideratis, existimavi, & fui in voto hæc creditori vivivibus suis obligationibus pro exactione censuum decursum, & decursumque, iuxta formam & tenorem contractus de quo in actis; nisi pro parte debitricis, intra dilacionem sibi assignandam, fides fieret de contentis in articulis in causa restitutionis in integrum productis, in quibus deducebatur confessio creditoris post iuramentum probationem facta; referuatis expensis ad finem litis.

11 Ratio quæ me movet, est, quia agitur de iuramento ad cuius delictum delationem, & maxime instantiam præstito: quidquid enim sit de iuramento suppletorio, tamen in decisorio quoad volente defectum, imputandum est defectui, qui post prælitum iuramentum, ne quidem si nova instrumenta produxerit, audiendus est: Lantian. in l. admoventi, num. 11. & 17. & communiter DD. omnes qui ad eandem legem, commentaria scripserunt: & probatur per text. in l. 1. Cod. de rebus creditis. & iurament. l. 1. nam postquam 9. ff. de iurament. ¶ Quod verum est, nisi per instrumenta noviter recepta manifestum degerentur perjurium: Anton. Faber. in Cod. lib. 4. tit. 1. de rebus creditis. definit. 2.

13 Non tamen etiam per text. noviter receptos, probatio aduersus iuramentum hoc, quod à parte patris delictum est, admitti debet; ut ipsemet Faber eod. tit. definit. 14. decisum rebalet, num. 6. versic. quomodo non item.

14 Admittitur quidem probatio per confessionem rei, si pars post prælitum iuramentum, se falsum iurasse confessus fuerit, non solum per confessionem factam ante prælitum iuramentum: l. 1. in l. si duo patres 13. §. idem Iulianus 2. ff. de iurament. num. 7. versic. & circa istud nota, & num. 8. 9. & 10. & seq. Boer. decis. 306. num. 4. Beldich. lib. 1. conclus. 35. num. 10.

15 Unde nec probationes, nec articuli aduersus dictum iuramentum voluntarium admittendi sunt: l. 1. in d. l. si duo patres, §. idem Iulianus 2. num. 6. ff. de iurament.

16 Et quod plus est, etiam si ageretur de iuramento necessario, non essent admittendi testes ab eo pro-

ducti, qui ab omnibus dilacionibus fuit exclusus, & negligens in producendo: DD. omnes in d. l. leg. admoventi, maxime l. 1. in 2. l. testis, num. 11. & Cur. ibid. num. 43.

Cum igitur debitrix testes produxerit ante iuramentum delationem, dilacionemque varias habuerit, & tandem maximas fecerit instantias pro delatione iuramentum; sequitur non esse locum officio Iudicis pro concedenda restitutione. ¶ Quod etiam hoc casu minimè concederetur: Thestus. decis. 240. num. ult. quando videlicet ante delationem iuramenti, fecit exactas diligencias ad habendas probationes.

Expensis autem ad finem litis census referendas, ut videatur quid circa illas statuendum sit, quotiens pro parte debitricis allegata confessio legitime probatur.

CAPVT CLXXVIII

Magistratus temporalis non solum durante officio conveniri non potest, sed nec illo finito processus in officio, nisi pro dolo, barataria, & extorsione. Neque tenetur erga creditorem, si liberatus à carceribus debitorem sua autoritate carcerautum, non obstante recommendatione, seu arrestatione illius facta auctoritate alterius Magistratus, nisi de illa sibi legitime constiterit. Advocatus pacifici potest super salario moderato litis præterire, non autem furivæ, si conventio fiat per modum quotæ: nec salarium centum feutorum dicitur immoderatum; quando agitur de negotio gravi & difficili.

S V M M A R I V M.

- 1 Magistratus temporalis durante officio, accusari non potest.
- 2 Magistratus non possunt ex generali consuetudine accusari, nisi de dolo, barataria, & aliis extorsionibus.
- 3 Iuramentum extrajudicialis decreti fieri debet cum expunctione copia decreti iudicialis, non item extrajudicialis.
- 4 Qui opposit coram Iudice, de litispendentia coram alio Iudice, si videatur non obstante opposicione procedi ad ulteriora, tenetur appellare, alias sibi preiudicat.
- 5 Acta etiam inter easdem partes facta non probant, nisi in iudicio producantur formiter.
- 6 Index bene facit iudicando super solis actis productis, & non super illis quæ sunt extra processum.
- 7 Pactum de quota litis inter Advocatum & clientem nullum est.
- 8 Maxime, quando pactum factum est in casum vitiorum.
- 9 Pactum factum de certa summa solvenda Advocato in casum vitiorum, est validum, nisi conventum fuerit nihil deberi in casum non vitiorum.
- 10 Pactum de solvenda certa summa Advocato, est validum, si non fiat per modum quo-

12. & summa sit moderata.

11 *Salarium ioco, seruatum non dicitur excessum, quando agitur de negotio multiplicibus, & magna laboris.*

12 *Dus requisita concurrere debent ad hoc, ut palam uisum super salario Aduocati, sit nullum; & quæ?*

13 *Post sententiam litem non prohibetur Aduocatus facere contentum super salario prateritis laboris.*

Contra quemdam officium Iudicatum ex-
tremum in Curia ordinaria opponitur, quod
cancellationis ipsius authoritate in eadem sit Curia
ad instantiam uentus ex eius credentibus con-
suetudine, requiritur, alio ex ditione auctoritate Do-
mini Auditoris priusq. arrestatum, & recommenda-
tum relaxari non debet; utque accusationem inuila-
m, & aduocatum decernam debeat.

1 *Primo, quia de iure Magistratus non potest, do-
mine scilicet, in ius vocari non potest, cum nec
actor, nec iudex esse queat: l. pariter litem 48. & ibi
D. G. de iudic. Multill. de magistratib. lib. 6. cap. 5.
num. 11.*

2 *Secundo, quia de generali consuetudine, Iudices
etiam tempore Syndacatus non possunt contentum,
nisi pro dolo, barraria, & aliis exceptionibus, non
autem pro iniquis decretis, aut sententiis male Sa-
tis: l. Commune. cap. 64. n. 11. Clar. in practica ca-
men. cap. 3. n. 3. l. i. ph. Lindone. dec. Lucens. 3. n.
39. Nihil autem simile contra dominum Iudicem
deductum fuit, ut diximus potius, & per consequens
nec litem tanquam ab ipso carens a iudice litem
reprehendit.*

3 *Tertio, non solum aliquis dolo, sed nec etiam
culpa quantumuis leuissima in dominum Iudicem sen-
tentia, vel processum considerari potest. Si quidem
dictus actor sit significatus quidem Iudici, dictam
cancellationem fuisse arrestum de mandato Auditoris,
sed nullum copiam dicti arresti Iudici presentare:
licet autem, quando in iuramento sit auctoritate Iudici-
um, non sit expedienda copia decreti quod signifi-
catur; quando tamen iuramento sit per ipsum par-
tem, non tenetur quia credere sine expeditione
copie: Alexand. cons. 95. numer. 14. vol. 2. Tusch.
in verbo, formatio. consil. 338. num. 6. 7. & 8. &
consil. 340. numer. 12. & per consequens Domi-
nus Iudex recte processit ad relaxationem carcerati,
non obstante dicta inuentione, seu protestatione
facta sine expeditione copie dicti decreti.*

4 *Quarto, quia quando hic pendet coram vno Iu-
dice, & de dicta litigientia opponitur coram alio
& secundo Iudice, non sufficit oppositio simplex ad
inualidandum processum secundi Iudicis; sed
hoc casu talis oppositio dum uidet alium Iudicem
procedere ad vltionem, tenetur appellare; & non ap-
pellando, si sit praesudicæ: vt post Ruin. Cur. iun.
& alios tradit Rota dec. 91. num. 11. part. 6. in re-
uocantibus. Cum ergo accusator permittit Iudici, vt
post factam inuentionem presentem procederet in
dicta causa, & Aduocatus constituit, & ad varios
actus processum, tandemque fuerit subsequuta or-
dinatio de portando, & lata sententia, nec vnaquam
de dicta litigientia fuerit opposita, nec ab illa
vltioni processum appellatum; sequitur omnino
dictum accusatorem sibi praesudicasse.*

5 *Quinto, quia acta quantumuis inter easdem par-
tes facta, non debent haberi in consideratione nisi
formetur & legitime producantur: Batoll. in l. ma-
nualiter, §. nihil commune, in 7. combinatione se-
Sanlegry qua. ff. & resol. ciuil. pars II.*

*cumda quæstion. ff. de acquirend. possess. & ibi Rip.
num. 175. Scaphin. dec. 377. numer. 2. vbi dicit
non sufficere productionem verbalium, & Iudicem
in ea se fundare non posse; quia quæ sunt extra
acta, sunt extra mundum: Gratian. disp. forens.
cap. 938. num. 3. Ludouic. dec. 324. num. 6. quia
si Iudex extra acta inuentioni possit, pars aduersa non
possit facere suas diligentiæ, & sic illi tolleretur
luz defensionis: & quicquid non fuit ex huiusmodi
parce curata, non potest dici de actis; Ludouic. de-
c. 300. num. 3. & propterea cum dictis accusetur
post varios terminos, & inuentiones sibi factas,
qualiter processum eam portatus, & quod inuentionem
Iudicem, & post alio plurimale quibus in actis,
nunquam fecerit fidem de presentia arrestatione,
non solum non errant Dominus Iudex, sed etiam
bone fuit, dum inuentionem sibi actis coram ipso
productis: vt post Felin. in cap. Ecclesia sancta
Amaria, num. 18. in prima limitatione, & consi-
derantibus, Rota dec. 69. numer. 3. part. 4. di-
uerser. Batoll. dec. 405. numer. 13. versiculi. &
quando.*

*Secundo loco opponitur, quod idem Iudex
dum extra officium in alius Tribunalibus Aduocati
minus existeret, fecit iuramentum de quorali iura, me-
diante quodam scriptura priuata, per quam ipse
clerus promittit illi summam centum scutorum pro
laboribus & vacationibus extraordinariis, & sup-
pendiis in lumbis quos ipse habebat, tam agendo,
quam defendendo in causis: Antequam coram Do-
mino Auditoris, & alius Magistratibus contra perfo-
ram in illa scriptura nominatus, necnon pro gratis
seruatis illi praestitis: quæ centum scuta promittit
illi solvere statim, vbi recipiet solutionem in summa-
rum sibi debitam de relictis diebus suis vltimis, &
legationem, necesse, & expectatam sub obligatione
bonorum suorum & iuramento.*

*Dum dubitaretur de validitate dictæ promissio-
nis, videtur primo omnino considerandum illam
verbum care, vt contentum possum de quora
hinc, quod inter Aduocatum, & clericum, prohibi-
tum est: ex Gratiano dec. 118. per totam, &
Regin. de iur. fide. lib. 4. tit. 7. num. 16. & maxi-
me cum restricta fuit solutio ad casum victorie:
Cane. part. 1. cap. 1. §. 4. num. 182. & 183. Plot.
de in l. iurando, paragrapho decimo sexto, numer.
decimo.*

*Sed tamen negotio bene perpenso, contrarium
concludendum est; neque clausulam tenet & cogi
posse ad observationem contentum in illa scrip-
tura priuata. Quia quorali quique Aduocato
promittitur certa pecunia quibus si placuerit
in casu victorie, si non dicatur nihil debent in ca-
sum non victorie, talis promissio fit in potum de-
ducta, non est illicita, nec reprobata: quia in casu
non victorie semper remanet Aduocato facultas,
se suis petendi sumis saluam: vt bene docet Ioann.
de Anic. consil. 148. num. 9. vbi se, etiam si fuisse
dictum, post Salicet. & alios quos citat & sequi-
tur Farinac. de variis, & diuersis criminib. qua-
stion. 106. numer. 46. dicta autem scriptura pri-
uata nihil dicit de casu victorie hinc, & per
consequens valida est, & obligat promittentem.*

*Secundo, quia licita est contentio, per quam ta-
xatur certum salarium Aduocati in casu victorie,
quando non fit sub nomine quoræ: quoniam DD.
dicant melius esse ad huiusmodi pacis abstinere,
idque damnando salarium non fit inuoluer-
tatum i. Camill. Batoll. in summa dec. lib. 1.
P. 111.*

tit. 6. num. 60. cum pluribus per eum citatis quem sequitur Vifel. in verbo, *Aduocatus, conclus. 60. n. 89. vers. extende*: Gail. lib. 1. *observ. 44. num. 2. Iacob. de Grist. part. 1. lib. 3. cap. 8. num. 12. vers. item de cetero*: Fatimac. dicta qu. 106. n. 43. Cancell. lib. 2. cap. 14. num. 180.

- 11 Modestum autem dicitur salarium, quando non excedit centum aureos, sicut praefertum multitudinis negotiorum ipsius clientis, quae erant magis momenti, & non parui laboris: ut constat ex *decisionsibus* Rotae Romanae subsequens, & in lucum editis: Vnde dictum salarium non dicitur immoderatum, ut per Fatimacium *ibidem*, numero 53.

Tentid, quia dicta promissio non solum facta fuit occasione illius litis, quae tractabatur ratione iurium dotalium uxoris eiusdem clientis: sed etiam ratione plurium aliorum processuum, quos ipse habebat in diuersis Curias contra diuersas personas: & sic non habita fuit ratio ad victoriam omnium illorum processuum; & quod plus est non fuit facta ratioe laborum futurorum, sed dumtaxat respectu laborum praeteritorum; ita ut tamen et semper actio Aduocatus salus & illa pro laboribus futuris, siue in casum victoriae, siue in casum non victoriae. † Dum autem Doctores reprobant huiusmodi promissiones, alienantur duae requisitae concurrere debere: Primum, quod promissio fiat in casum victoriae tantum, ut per Gratian. *decision. 218. num. 7. & 8.* quod etiam tradit Farinac. *dicta questio. 106. num. 46.* Secundo requirunt Doctores, quod promissio fiat ratione litis futurae, ne videlicet Aduocatus pro suo interit impellatur ad partes indebitè diuertendas: Fatimacium *dicta questio. 106. numer. 59. tantum numer. quinquagesimo in fine.*

- 13 Atqui supponitur in facto, quod dicta promissio facta fuit eo tempore, quo lis iam fuerat finita in praefecti Civitate per plurimas sententias, de quarum executione agebatur in Tribunalibus Vitis: & ideo dicta promissio forenū debet effectum, cum legis prohibitio intelligenda sit dumtaxat de salario promissio lite pendente; ut docet Viuius *opin. 38. numer. 13.* & sic lite finita non prohibentur huiusmodi passionis: Vifel. in verbo, *Aduocatus, dicta conclus. 60. n. 90.*

CAPVT CLXXIX.

De transactione simulata inter mercatores in fraudem usurarum illicitarum, & de variis coniecturis ex quibus colligitur simulatio. De solutione & iustificacione cambiorum, quae singulis nundinis debentur: Et quod super illorum taxatione non debeat fieri partium conventionis, sed relationi peritorum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Contractus simulatus factus in fraudem usurarum, nullus est & invalidus.*
2 *Contractus si fuerit simulatus, clausula & iuramentum in ea apposta sunt nulla.*
3 *Contractus in fraudem usurarum factus, est omnino nullus.*

- 4 *Simulatio probatur coniecturis & praesumptionibus.*
5 *Facilius praesumitur simulatio in contrallatione, quam in aliis contrallibus.*
6 *Simulatio probatur per argumentum a verisimili.*
7 *Qui non adest sufficienter habet facultates, facilius praesumitur fecisse contrallum minus simulatum.*
8 *Ex tractatu praecedenti colligitur simulatio, merito magis accedente expressa conventionione praecedenti.*
9 *Nulla melior est simulationis probatio, quam propria confessio.*
10 *Promissio soluendi certum interesse, non interuenientibus requisitis, est invalida.*
11 *Cambium nundinaria non sunt uniformia, sed debentur secundum cursum nundinarum.*
12 *Cambium dicitur illicitum, si non sit secundum cursum nundinarum.*
13 *Partium confessiones super cambiis non sufficiunt ad iustificandum contrallum: sed alia probationes requiruntur.*
14 *Existente dubio super cambiis, debet procedi ad nundinationem peritorum.*

TRANSITIONE in initium inter Lambertum & socios, cum fratribus Marcelis, dixi nullam esse, & invalidam, & simulatam.

In primis, quia obligatio summa 35 librarum 11 solidorum. 3. den. contenta in dicta transacione sub praetextu mutui, ante recitationem contrallus, ut in ea asseritur, recepti, simulata est: cum dicta Marcelis summa illam nunquam receperit, sed dumtaxat per simulationem le receptile conficti fuerint: de iure autem contrallus simulatus, non est contrallus, & ideo et ipso iure nullus, praesertim quando fit in fraudem legis, & ad colorandum obligationem iocunde illiciti: Fatimac. *de falsis & simulatis, quest. 162. num. 7. 9. & 11.* cum in eo deficiat consensus utriusque contrahentis: Rot. *decis. 223. numer. 17. part. 7. recent.* & fuit bene deductum in Antea. *simulatio, coram Pas. 17. in recentur. part. 7. decis. 11. num. 18.* † ubi dicitur quod probata simulatio, omnes clausulae in instrumentum contracti, sunt inefficaces, ac ipse etiam simulatus fuit; nec interuenient obligat quia contrallus simulatus, est contrallus nullus, & caret omni spiritu.

Quod autem contrallus sit simulatus, clare demonstratur ex eo, quod in eo adest causa simulationis, & coniectura: imò & probationes concludentes ipsius. Causa quidem, quia id factum fuit ad colorandum & corroborandum contrallum vfuze tandebe & illicitae, saltem in tenis Sanctissimi Domini Nostri Papae, ubi ius Canonicum, prout decet, observatur: Rot. *decis. 194. num. 9. part. 5. recentur.* † ipsa verò simulatio probatur indicis & coniecturis, adeo ut leuiores sufficiunt: Gratian. *discept. cap. 586. numer. 34. & 35.* † Maxime quando agitur de probanda simulatione confessionis de recepto: quia non est aliquis actus licet prohibitus sicut confessio, in quo pedit ita facile simulatio perfici: ut post Bald. dicitur Rot. *dec. 132. n. 1. p. 6. recentur.* Fatimac. *de falsis, q. 62. n. 189.*

Coniecturae autem, imò probationes simulationis sunt eundem orem & ventum: ut per Fatimac. ubi *supra, quest. 162. n. 215.* cum non sit verisimile, quod dicti credores qui praetendebant summam ingentem ascendentem ad 13000. libras vel circiter, tam

tam facile voluissent mutuo dare dictam summam 3517. librarum Marcellis, cum quibus iam lingua-
rant, & à quibus non ita facile solutionem sperare
poterant: quàm præsumptionem confideruit Rota
in recent. *part. 5. decis. 594. num. 17.* vbi dicitur
quod ingens summa inueniuntur soluta arguit si-
mulationem: & *decis. 183. num. 12. eadem part. 5.*
7 † Quibus accedit incommoditas Marcellorum, qui
propterea adduci facile poterunt, vt inde situm &
illicitum interesse pronuntietur: Farinac. *dicta*
quæst. 162. num. 175. sed simulatio non solum con-
iuncta, sed & veris etiam & concludentibus pro-
batibus demonstratur: ex eo, quod non solum
8 baronibus de sic faciundo præcessit, qui sufficeret ad
tractatus de sic faciundo præcessit, qui sufficeret ad
præsumendam simulationem: ex Farinac. *d. 4. 163.*
num. 86. & 87. & quæst. 162. num. 16. verum etiam
adit conuenio expressa de sic faciundo contra-
dictum: quia sine dubio elicitur simulationis proba-
tio: Farinac. *dicta quæst. 162. num. 123. 3. oia: dicta*
9 *decis. 11. num. 7. part. 7.* † Et cum nulla melior sit
probatio simulationis quàm propia confessio, Rota
decis. 155. num. 9. part. 5. recentior. sequitur, per con-
fessionem partium euidenter constare de simulatione
dicti mutuum sub die 27. Decemb. 1631. fuit
per apocham conuenitum & concordatum, interve-
niente subserptione sociorum, quod dicti Mar-
celli soluerint summam annuatim 1800. Librarum, vnâ
cum interesse ad rationem sex cum quarta parte pro
quolibet centenario: ita tamen quod si ex his sumis ita
approbaretur, hæc summa realis composita ex inter-
esse & sorte principali in singulos annos distribuenda
Et in eiu. cu. facto calculo summe realis in dicta
transfusione continetur, ascendens ad summam
17353. librar. 11. sol. & 3. den. eaque in annales so-
lutiones 1800. librar. distributa, vnâ cum semper in-
teresse proportionabiliter ad summam sortis princi-
palis, constabat euidenter calculum annuatim solu-
tionum ita factum fuisse, vt singulis annis librar.
1800. de sorte principali solueretur, vnâ cum in-
teresse prædicto, dictumque interesse proportionabi-
liter diminueretur, & facto dicto calculo modo quo
suprà, totum interesse ascendens ad dictam sum-
mam 3517. librar. 11. sol. & 3. den. sic apparet de simula-
tione dictæ confessionis, & de iniustitia & nullitate
dictæ promissionis certæ summe, loco interesse
incerti & illiquidi. † Quæ promissio nulla est & in-
ualida, cum non interueniant requisitæ per Casteuf.
in l. 3. §. final. ff. de eo quod certi. loc. Mohedan. *de-*
cis. 3. de vsur. Afflid. decis. 10. Ror. Genou. decis.
37. num. 11. & pluries lectus fuit Ror. Roman. &
nominatim in causa Domini de Leglise contra cre-
ditores Domini Philibert, inserta post tractatum
Mellini de pignus. *decis. 29.*
Et, quod plus est, in dicta transfusione adhibi-
tum fuit pactum, quod si dicti Marcelli deficerent
in aliquo termino solutionum conuenientum, cogi
posset pro tota summa, ita vt eo casu tenerentur
soluere dictas 3517. libras pro interesse nondum
maturo, quod omnino illicitum est.
Et licet posset subdistingui, quod si deficiant in so-
lutione, cogi dumtaxat poterunt pro summis prin-
cipalibus & interesse maturo, non autem pro ma-
turo: tamen hæc conuenio in nihilo releuat
dictos creditores; immo multo magis simulatio-
nem arguit: aut enim intelligitur de summis prin-
cipalibus, scilicet summa 3517. librar. & hoc casu
euidenter apparet de simulatione, & quod sum-
ma non fuit mutuo data, prout cum simulatio-
ne maturum fuit: aut verò conuenio intelligitur
quod interesse debeatur inclusa etiam dicta sum-
ma

ma 3517. librarum, & hoc casu magis argueret ini-
quitas dicti pacti, in quo supponitur debent in-
teresse alterius interesse, quod de iure prohibitum
est: cum hic sit associatus & superfluo in-
teresse omni inter prohibita.

Secundò, dicta transactio nulla est, & illicita,
cum in toto illius tenore confirmatur solutio-
nis interesse illiciti. Primo quidem, quia in com-
pitis societatis dicti debitores onerantur cambis,
ad rationem octo pro quolibet centenario, cum ta-
men constaret quod in mundanis Longitudinibus
ex communi cursu non soluerentur nisi ad ratio-
nem sex. † Dum aurem cambia mundanorum non
sunt vniformia, non debent taxari nisi secundum
communem cursum mundanum: aliis non sunt
realia: Ror. *decis. 159. num. 2. part. 2. recentior.*
vbi etiam dicitur quod super iis non debet fieri
partium affectio: & *decis. 52. num. 4. & 5. part. 1.*
recentior. & si aliter soluantur cambis, dicuntur
Sicca: & illiquida: Rota *decis. 3. num. 15. 16. & 27.*
part. 7. recentior.

Multa alia deducebantur in facto, quæ iniusti-
tiam & iniquitatem dictæ transactionis demonstra-
bant.

Ideo omnes confessiones & concordie super
cambis illicitis; non possunt iustificare quan-
tatis promissæ obligationes, cum non sit in facul-
tate partium, facere licitum quod per Canones est
prohibitum: Bald. in l. rogasti. si tibi, in *num. 7. ff.*
si certum petatur, Ror. decis. 52. num. 5. part. 1.
& 559. num. 2. part. 2. recentior. † Et propterea ad
veritatem detegendam, & consilium curan-
dam, eligendi sunt petiti; vt post plures citatos
Ror. *decis. 9. quinquagesima secunda, num. 18. & 29.*
part. 7. recentior. Et ita factum, & exequutum
fuit.

CAPVT CLXXX.

Pro dotis filiarum constitutione, vel resti-
tutione, bona fideicommissi collateralis
alienari non possunt. Et pro dote sub-
sidiaria, primò recurrendum est ad bona
patris, vel aui, & deinde ad bona mater-
na. Masculi tenentur feminas dotare,
quando adest statutum exclusiui ipsa-
rum propter masculos. Bonorum fidei-
commissio fuppositorum alienatio ex cau-
sa dotis in certis casibus est difficilior. Et
qui sint illi casus.

S V M M A R I V M.

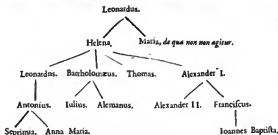
- 1 Bona patris, vel auunculi, non sunt exheredatæ con-
stitutioni, vel restitutioni dotis neptem ex
fratre.
- 2 Quando agitur de restitutione dotis ex fideicom-
misso, non grauati sed grauatis personis inspi-
cienda est.
- 3 Dum agitur de dote subsidiaria, primò sub-
sidium est patris, & aui; secundum est ma-
tris.
- 4 Ex lege Florentina pater succedit filii masculi
ab intestato, excludit filias suas.
- 5 Quando adest statutum exclusiuium femina-
rum propter masculos, femina quidem ex-
cludit

claduntur, sed onus eas dotandi spectat ad fratres.

6. Creditores mariti sui preterendi creditoribus uxoris, & e contra per remedium separationis bonorum.
7. Alienatio bonorum fideicommissi fieri potest etiam ex causa dotis spiritalis.
8. Bona supposita fideicommissi alienari possunt, quamvis filia sint aeta post obitum infirmantis fideicommissarii.
9. Difficilius conceditur alienatio bonorum fidei-

commissi pro dote, quando tempore constituti fideicommissi nec anus, nec pater filie atri vel concepti erant.

10. Difficilis quoque admittitur alienatio bonorum fideicommissi procedentis ex linea materna.
11. Quando mater habet bona libera, de filiis potius capitur ex bonis maternis, quam ex bonis fideicommissi atri.
12. Fideicommissarius potest vindicare bona fideicommissi pro dote alienata, quando aderant bona libera sufficientia.

Non videtur quomodo ex facti specie propo-
nata per Dominum Alexandrum elici possit,
quod filius Domini Antonij eius fratris potuerint
habere ius petendi dotem spiritalem pro ingressu
monasterij super bonis provenientibus ex fideicom-
misso dominoeum Antonij, & Alemani auunculi, &
patris eiusdem Domini Alexandri, nec non dicti
Domini Antonij, & Francisci fratrum ipsius Do-
mini Alexandri: † cum certum sit bona patris vel
auunculi non esse obnoxia constitutioni, vel res-
torationi dotis in fauorem neptum ex fratre vel
sorore, vt tradunt communiter DD. Angel. Imol.
Alexand. & Ripa in l. 1. ff. solut. matrim. quos
sequitur Riminald. iun. in cons. 777. numero nono,
& cons. 600. numero septimo, † cum enim agitur
de dote ex fideicommisso constituenda, non gra-
uati, sed testatoris gratuita persona consideranda
est, an scilicet is fuerit obligatus dotare, vel non;
vt optimè declarat Aemil. Ferrer. in l. filiusfamil. §.
dum n. 77. versio. alter vero casus est: ff. de legat.
1. & ideo in bonis fideicommissi provenientibus à
patris, vel auunculi, non est locus dispositioni
auctoris, res quo, Codic. comm. de legat. que solùm
procedit in descendentes, vt inter ceteros docet
Menoch. lib. 4. praeumpt. 189. num. 1. & omnes passim
de materia tractantes.

Ex per consequens si dictæ filiae dotem non
potuerunt de bonis fideicommissi, sequitur ipsi com-
petere ius petendi dotem super bonis maternis:
quia pater mortuus idoneus facultatibus, vnde in
subsidiu onus dotandi spectabat ad matrem: †
licet enim dum agitur de dote subsidiaria, primum
subsidiu sit patris, & aui; secundum verò matris,
quæ non tenetur dotare nisi deficientibus bonis pa-
tris, & aui, quantumvis fideicommissi subiectis,
vt per iudices Florentinos iudicatum testatur Car-
dinal. Tusch. in verbo, Dote, conclus. 47. num. 35. &
36. Tamen cum nulla paternæ, aut aui bona, siue
libera, siue fideicommissi supposita superessent,
onus dotandi abque ulla difficultate spectabat
ad matrem: l. neque mater, cum ibi notatis, Cod.
de iur. dot. Colla de remed. subsidiar. remedio 6.
n. 1. Poterat ergo filiae, & nunc Dominus Alexander

ab ipsis ius, & causam habens, dotem spiritalem
petere, & exigere super bonis maternis in defectum
paternorum, & auiorum.

Sed posito, quod licitum fuisset procedere ad ve-
dicationem dictorum bonorum fideicommissi colla-
terali supposito, pro consequenda dotis spiri-
tualis solutione, Attamen cum in facto supponatur
patrem fuisse mortuum nullis relictis facultatibus
post obitum suorum filiorum masculorum, quibus ex
lege Florentina pater ipse filibus exclusis successe-
rit, seu succedere potuit, siue hæreditas materna
ad ipsum patrem, & eo acceptante ad eius creditores,
siue ad ipsas filias cessante statuto seu lege Floren-
tina, siue ad alium quocunque decesserit, non po-
tuit defendi, nisi cum onere filias dotandi. † Quia
quando adest statutum exclusiuum feminarum
propter masculos, feminæ quidem excluduntur,
sed tamen masculi ipsas dotare tenentur: Socin.
sen. cons. 57. n. 5. lib. 4. Menoch. praeumpt. 189. n. 41.
quod onus dotationis deducitur ex bonis pater-
nis, vel maternis, tanquam res alienum: per text.
in l. à filia 62. in fine, ff. ad Trebellianum, Odd.
de fideicom. ex prohib. alienat. quæst. 40. numer.
sexto.

Ergo quomodocunque res se habeat, quamvis
dominus Antonius liberis suis masculis præmor-
tuis in dote materna successeisset, & ipsius credito-
ribus ius quaesitum fuisset, nihilominus tamen
domino Alexandro filiarum cessionario ius com-
petere agendi ad separationem bonorum, cum
alia sit hæreditas Antonij, alia eius vxoris, & cre-
ditores quocunque vxoris creditoribus mariti præ-
ferendi sunt: per text. in l. 1. ff. de separationibus, Vin-
cent. de Franch. decis. 53. n. 8. & sequentibus Ioann.
Andr. Georgius allegat. 41. n. 216. 17. & 18.

Sequitur itaque, dominum Alexandrum ius, &
causam habentem à dictis filiabus domini Anto-
nij fratris sui, fundamen esse in petitione do-
tis super bonis maternis ipsorum, siue bona fidei-
commissi pro dote illa spiritali alienari potuerint,
siue non potuerint: semper enim dos aut solui
debet, aut reintergrari super bonis maternis
libens, ad matris hæredes obuiens, quæ
ad

ad ipsos nullo modo pertinere possunt, nisi cum filo onere dots soluenda, vel soluz re integranda.

Sed deinde, facti scilicet, verus propofita, aliter tractandum est negotium. Supponatur enim, Antonium sine masculis vita functum duas duxisse filias, Septimiam, & Annam, & quibusque superfluit, ex ceteris vero Helenam descendentes Antonio superfluit domum Alexandrum, (quem Alexandrum secundum nuncupamus) & Dominum Ioannem filium eius nepotem; ita ut certissimum sit, per obitum Antonij apertum fuisse fideicommissum appositum in testamento domini Leonardi, in favorem eiusdem domini Alexandri, qui ex masculis repetebatur proximior in gradu, existenda videlicet in totum linea masculina descendente, ex Helena, & proximo quoque Bartholomaeo eiusque libris masculis; cum ex lectura testamenti contra Leonardum voluisse instigare fideicommissum masculinum, & precipuum inter descendentes ab Helena cum excisione femininarum. Quia ob rem potest dominus Alexander ante petere fideicommissum illud declarari apertum in sua favorem, & le summum in possessionem bonorum extintum, & agere de repetitione bonorum dicti fideicommissi aliam viam? & in hoc nulla est difficultas.

7. Maiusdolum versari vultur circa revocationem alienationis causamque domus, scilicet per dominam Septimiam, cuius pretium concessum dicitur in solutione dots spiritualis, quia ipsa sibi constituit iugendum & eligendum ex privilegio dots, bona fideicommissi supposita alienari possint, pro dote etiam spirituali iuxta *auth. res que, Cod. canon. de legat. ut tradunt DD. omnes in dicta auctoritate, res que, Bartol. n. 7. Bald. n. 1. Salic. n. 4. Angel. n. 4. Ison. n. 1. 3. Curt. iun. n. 26. & est communiter receptum.*

Verum tamen est, alienationem dictae domus, quam supponimus fuisse de bonis fideicommissi suppositis, de irradicabili instante dicto domino Alexandro, consideranda hic agi de dote praesentia per abnepem super bonis filii Antonij, quo casu Doctores facilius inclinant ad impediendam alienationem bonorum fideicommissi suppositorum, & non ex eo quod agitur de natis, & conceptis post mortem Abam, *Verum, decis. 36. n. 7.* quia non ex solo impeditur alienatio bonorum fideicommissi, sed ex eo quod tunc hoc in casu concutunt.

9. Primum, quod Dominus Septimia, & Anna, non solum non erant nate tempore mortis testatoris, sed nec etiam illarum pater, nec avus paternus: in quibus terminis nulli existimant, non esse locum alienationi bonorum fideicommissi; ex sententia *Honded. conf. 76. n. 14. lib. 1. post Simon. de Proc. de interpret. v. nunc. voluit, lib. 4. dubit. 1. a. n. 33. fol. min. 37. 8. & lib. 1. Fufae de subit. q. 33. n. 11.*

11. Secundum, quod hic concutitur, est, quod agitur de descendens ab ex linea materna: quia Leonardi erat pater Helenae, quae fuit proxima Septimiae, & Annae: quo casu non ita facile admittitur alienatio bonorum fideicommissi, cum officium dotandi non pertinet ad lineam matrem: *Fufae, dicta q. 33. n. 104. nisi in suis filiis, descendens bonis ex linea paterna.*

Tertium, quia supponitur vocem Antonij habuisse bona sufficientia pro solutione dictae dots spiritualis: unde licet dubitatum sit apud Doctores, verum super bonis fideicommissi suppositis ab ascendens interitus dots capi possint, tamen in hoc omnes conveniunt, quod si natus haberet

bona libera, dos constituenda esset super illis, & non in bonis fideicommissi: *Au. vel Procu. unacum;* ut dicunt omnes DD. in dicta auctoritate, *res que, & dominum Salicet. Coine. Curt. iun. & alij* quos citat & sequitur *Fufae, de subit. q. 33. n. 108. verfic. si tamen:* Nota *disquisit. 737. part. 1.* ubi quod non potest fieri exequutio pro dote filiae contra bona fideicommissi supposita, quando extant bona materna, ex quibus filia dotari possit, & quibus ipsa non dum renunciant.

Concluditur ergo, dictis filiabus Antonij nullum ius competitur pro dote, super bonis dicti fideicommissi; & alienationem dictae domus retractandam esse: iuxta tradit per Addent. ad *Bucat. decis. 649. n. 22.* ubi dicitur quod fideicommissum potest vendicare bona fideicommissi alienata pro dote, quando retinetur sunt bona libera, quae alioquin fuissent sollicitoria pro dots solutione.

CAPVT CLXXXI

Dominium directum verum probetur per vicinam recognitionem in praedictum recognoscens, & illius hereditas, vel successorum etiam particularium, saltem touchis adminiculis. Et quae ad hoc adduci possint adminicula: veluti solutiones canonum per longum tempus continuatae, fama publica, aut qualitas Domini iurisdictionalis. Quid de Tertio non habente ius ab ipso recognoscens.

SVM MARI VM.

1. *Dominium directum non probatur ex unica recognitione.*
2. *Ad hoc ut simplex recognitio probet dominium directum, oportet illum fuisse scilicet ex certa scientia, nisi saltem quod fuit una recognitio conformis.*
3. *Collegia studium Civitatis Anconensis gaudent privilegio Ecclesiae.*
4. *Domus iurisdictionalis habet magnam praesumptionem pro se, quando agitur de probando dominio directo, & adeo recognoscens.*
5. *Dominium directum probatur per vicinam recognitionem contra eum qui recognoscens, & illius hereditas, si cum recognitione nulla sit confessio domini directi.*
6. *Simuliter probatur per illam confessionem adversus Tertium possiderem si constituit illum habere ius ab ipso recognoscens.*
7. *Recognitionis suffragatur domini absentis si notarius pro ipso stipulatus sit.*
8. *Recognitio non nocet Tertio, qui ius & causam non habet a recognoscens.*
9. *Simplex confessio non praedictis Tertio, qui non successit in ius concessit.*
10. *In iura tam adminiculis probatur etiam contra Tertium.*
11. *Recognitionis exceptio tenet rebus antiquis ex temporis antiquitate.*
12. *In Ecclesia possessio transferretur ex sola recognitione.*
13. *Per solutiones canonum ultra tempus 30. annorum continuatas, nulla recognitione, dominium directum probatur etiam contra Tertium.*
14. *In antiquis probatio domini directi coadiuvatur ex fama publica.*

174 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

15 *Si in uno instrumento fuerint recognita multa pradia, & illa subiacent eadem domino directi, veritas recognitiōis aliorum probat adimicūm veritatis recognitiōis vniuersi conuenisse.*

16 *Successores vniuersales vel particulares non possunt contrarium recognitiōis falsa per eam auferre.*

17 *Error recognitiōis probari potest per possessorem pradij recogniti.*

Supponitur in facto, Martionem loci Podiolenti tamen proprio, & priuato nomine, quoniam nomine fuz vxoris, recognouisse Collegio, N. pro se, & suis heredibus, tenere, & possidere sub dominio directo, iure inuestiendi, & quolibet alio iure dominiicali, Dominis Rectori, & Collegiatis collegij, Prioribus, & Dominis iurisdictionalibus illius oppidi, in cuius territorio pradium situm est, Notario pro illis acceptante & stipulante, quoddam pradium in illo instrumento recognitiōis designatum.

Quod quidem pradium postea possitum fuisse per quendam, ius, & causam habentem à Martino aut paterno fuz vxoris: & si ipse possessor illud iure pradij titulo permutatiōis postea alienauit.

Vnde queritur, verum dictum Collegium agere possit contra modernum eiusdem pradij possessorē, pro consequenda solutione laudemiorum, & canonum Emphyteuticorum occasione dicti pradij debitum.

Cuius difficultatis resolutio pendet ex eo, verum sufficienter cōstet de dominio directo pradij, ex vnicā & simplici recognitiōe dicti Martini, quia vnica recognitiō non videtur sufficiens ad probandum concludenter dominium directum. Aut enim recognoscens, id facit ad inducendum novum ius in fauorem domini directi, & hoc casu recognitiō non sufficit siue inuestitura; aut verò recognitiō sit ad probandum dominium directum iam constitutum, & hoc casu talis confessio videtur etiam, si non appareat de iure precedenti domini directi, vt bene arguit Suid. *conf. l. 33. m. 106. & multis seqq.* Et sane quod simplex recognitiō non praeiudicat recognoscēti, tradit Cancr. *lib. 3. var. resolut. cap. 13. de iurib. cast. n. 138. & seqq.* Vnde si recognoscens postea docere possit pradium recognitum esse liberum, aut à suis auctoribus tanquam tale fuisse possitum, recognitiō nullius est momenti: Rosenal. *de feud. 6. c. m. l. 68. m. 6. & ad hoc vt recognoscens rem suam ab alio, sibi praeiudicat, necesse est quod recognitiō fiat ex certa scientia: Cyriac. controuers. l. 39. n. 43. Cost. de falsi scientia, c. m. l. 1. dist. 92. n. 1. & sequens, & saltem requirit videntur duae recognitiōes conformes: Bertrand. *conf. 333. n. 1. vol. 2. prior.**

His tamen non obstantibus, verius est dominium directum sufficienter probari in fauorem dicti Venerabilis Collegij, consideratis adimiculis, & circumstantiis, de quibus infra. Siquidem in primis cōsiderandum est, hic tradari de recognitiōe facta in fauorem dicti Collegij, ad cuius utilitatem duo concurrunt: quorum Alterum est, quod Collegium, est Ecclesiasticum, compositum de personis Ecclesiasticis; & quomodo non esset tale, nihilominus gauderet priuilegiis Ecclesie, prout de Magno Collegio praesentis Cuiusdam Auenionis docuit Bertrand. *conf. 281. vol. 4. & Alterum verò est, quod Collegium praedictum habet, & possidet dominium iurisdictionale illius oppidi, cum omnimoda iurisdictione in toto territorio, vt de dicto Collegio loquē, tradit Alciat.*

lib. 2. conf. 1. par. tertium. Quibus duobus concurrentibus vnica recognitiō sufficit, cum Dominus iurisdictionalis habeat praesumptum iuris pro se: vt docuit Papon. *lib. 1. c. 1. sit. 2. var. resolut. 2. & 3. Ranchin. in addit. ad Guidonem, decis. 27. 2.*

Secundo aduertendum est, negotium hoc omnium difficultate, si probari possit prout facile videtur, quod possessiones illius pradij successitine mediant, vel immediate, dicto Martino recognoscēti, siue etiam vniuersali successerint, siue singulari. Nam vt dicunt DD. omnes, & praesertim Ripam. *l. 1. aliquā rem. n. 39. ff. de acquir. posses.* generalis est regula, quod quando agitur actione reali, sola recognitiō probat dominium directum, si recognoscens non simpliciter recognouit tanquam emphyteuta, sed vltimus praecedens, declarando quod agnoscat se tenere sub directo domino, & maiora signa, & cōcedentis, prout factum fuit per dictum Martionem in instrumento recognitiōis de quo agitur dominum enim hoc casu probatur contra contentum, & recognoscētem; non tamen in vim recognitiōis, quā in vim confessiōis in ea contentae: & ita etiam loquitur Sola in consilij. Sabaud. *de iur. emphyteut. secund. part. decreti, remphie. gl. 5. m. 8.* qui post Ripam, & alios, dicit hoc casu onus probandi etiam recognitiōis, transferri in recognoscētem seu eius heredem.

Quod autem dictum est de heredibus, eodem modo concludendum est de successoribus particularibus, dummodò probetur illos ius & causam habere à recognoscēte: vt notat Sola *loc. citat. n. 6.* ne successores sit melior cōditio quam eius auctor: Cacer. *lib. 1. var. resolut. 1. 1. de emphy. n. 21. in nom.*

Quantum autem dicta recognitiō facta fuerit, absente Priore, & Monachis dicti Collegij, praeterea petinde est, si ipse praesentibus facta fuisse, aucta stipulatione notarij, quae in dicto instrumento interuenit pro omnibus intereū habentibus: prout testatur Cancr. *dist. c. 12. n. 23.* c. 13. de c. 13. de ita obtrusis in Audientia Regia.

Tertio, aduertendum est, quod licet regulariter, quando agitur actione reali contra tertium possessionem, simplex instrumentum recognitiōis non probet dominium, quia cōf. l. 1. vniuersi aucti praedictae non debet, & sic Ripam. *loc. citat. m. 40.* & sicut nec simplex inuestitura praeiudicat Tertio, nisi probatum fuerit, illius ius & causam habere à recognoscēte, vt per Ripam. *ibid. n. 41. & 42.* Tamen cōcurrentibus adimiculis, dominium directum ex simplici recognitiōe vel inuestitura plene probatur contra Tertium, ad quocumque effectus: Rot. *decis. 91. & 591. part. 4. dinerfor. Causat. decis. 169. n. 3.* cum aliis allegatis apud Binas. *decis. 602. n. 17.* & in recentior. *decis. 164. n. 4. part. 6. & decis. 193. n. 1. part. 2. recent.*

Hoc autem in casu, plura, & eaque vigentissima concurrunt adimicula. In primis cum agatur de recognitiōe facta à tempore antiquissimo, cum in hac materia tempus antiquum quasi annorum 40. & tamen lapsi fuerint à tempore recognitiōis septuaginta annorum autem agitur de tempore antiquissimo, solum instrumentum recognitiōis probat, quia tunc leuiorē sufficiunt probationes, nec plenas requiruntur: Gratian. *discept. for. c. 790. n. 3. Rot. decis. 81. n. 13. part. 5. recent.*

Secundo, quia agitur de Ecclesia, cuius utilitatem hac recognitiō respicit, in quam possessio ex sola recognitiōe transiit: Gratian. *ibid. n. 13. Rot. dista decis. 81. n. 7. part. 5.*

Tertio videndum est, verum ecclesiis Collegij, vel ex depositione eorum, quo tempore praeterito dicti

di Prioratus redditus conducerunt, aut alia ratione probari possit, quod dictus Martinus, aut eius vniuersales, vel singulares successores canonem emphyteuticum perfoluerint: nam hac probatio esse valde concludens, dummodo solutiones canonum excederent tempus 50. annorum, quo casu dominium probatur etiam contra Tercios, ius & causam à recognoscere non habentes. Addit ad Butar. d. decis. 602. nu. 18.

14. Quotò, multum confert ad probationem domini directi, si producantur testes deponentes, qualiter vox & fama publica est, primum illud esse de domino directo dicti Collegij, sed domini Prioris, cum versentur in antiquis: Rot. decis. 79. n. 3. pars. 5. recent. & decis. 81. n. 1. 4. ad. parte.

15. Quotò, non leue penur administriculum ex eo, quod in dicto instrumento recognitionis adiunt plurima alia pradia, per eundem Martinum recognita domino Priori dicti Collegij: que recognitiones fuerunt fortiter effectum in persona successorum tam vniuersalium, quam particularium dicti Martini, cum possessores abeorum pradiorum in dicto instrumento designatorum recognouerint abique alia difficultate eadem pradia in illo instrumento recognita, sed instrumentum in vna parte verum, & confisso pro parte vera, habent pro se presumptionem veritatis: Ludouic. decis. 62. nu. 7. & 8. Rot. decis. 683. nu. 1. 2. part. 2. recentior. & effectus instrumenti in vna parte, probat effectuationem totius instrumenti: Butar. decisum. 870. numer. 3.

Maximè, quia ipsemet successores recognouit alia pradia in vim dictæ recognitionis ann. 1571. tanquam existentia de dominio directo dicti Collegij, & per consequens non potest nunc impugnare quod iam semel approbavit, & ipsemet executioni mandauit.

16. Quibus ita constitutis, non obstant quæ in contrarium deducenda fuerit: quia procedere possent, si sequeretur de tertiis possessionibus, qui ius & causam non habuerit à recognoscere, ut dicunt DD. supra citati: & Rot. in recentior. decis. 164. nu. 7. part. 6. nam successores vniuersales, vel particulares, non possunt contrarietate recognitioni factæ per auctoritatem, aut eam reuocare: Peregrin. cons. 14. numer. 29. vol. 1. † Vel si probaretur error recognitionis, Rosenthal. cap. 6. consil. 68. nu. 3. & seq. Aut denique, si adesset vnica recognitio, non concurrente diuturnitate temporis, & aliis adminiculis, iudiciis, & coniecturis, de quibus supra dictum est: vt & vltra citatos tractat Thefaur. vni. lib. 4. quæst. 42. nu. 7.

17. Nam illis concurrentibus, certum est dominium directum fuisse recognitione probatum, vt omnes citati DD. vniuersim consensum sibi faciunt.

CAPVT CLXXXII.

Contra mulierem coniugatam non currit præscriptio in bonis dotalibus: Sed tamen debitor dotis in pecunia, præscribit contra ipsam. Similiter currit contra illam præscriptio à die quo fuit assicurata propter vergentiam mariti ad inopiam. Imò currit pendente coniugio, quando fuit capta ante coniugium; nec interruptitur per arbitramentum: & Verum

per compromissum, vel interpellationem extraiudicalem.

S V M M A R I V M.

1. Contra mulierem coniugatam durante coniugio nulla currit præscriptio. Limitatur vt infra num. 10. & 11.
2. Per compromissum non acceptatum lib. arbitrio, non interruptitur præscriptio.
3. Malo minus per nominationem arbitrorum, seu amicabilium compositionem, tam de iure, quam de facto proceduntur.
4. Ampliatur, etiam si tales arbitratores processissent ad probationem laudis, seu sententia arbitramentalis.
5. Etiam in iudicialibus, ad interruptendam præscriptionem, debet constare de exigente apud Acta.
6. De iure Canonico per solam interpellationem extraiudicalem præscriptio interruptitur.
7. Contrarium verius est, nisi per talem interpellationem iura aduersary denegerint ad uentiam eius qui fuit interpellatus.
8. Per generale compromissum super omnibus differentibus, non interruptitur præscriptio.
9. Contra mulierem præscriptio currit durante coniugio, à tempore quo fuit assicurata super bonis sui mariti, propter vergentiam illius ad inopiam.
10. Similiter, quando dos emissa in pecunia, & non agitur de fundo dotali.
11. Falsa præterea regula, etiam si agatur de fundo, quando præscriptio iam erat capta ante matrimonium.

AD impediendam exceptionem præscriptionis applicatur, dux replicationes in medium adductæ fuerunt: quarum Prima petiit ex eo, quod aditrix fecit compromissum de omnibus differentibus quas habere poterat super hereditate, de qua agebatur; supponendo ex eo interruptam fuisse præscriptionem.

Secunda, quod dicta aditrix fuit coniugata; & sic nulla aduersus ipsam potuit currere præscriptio, durante coniugio: Menoch. de arbitrar. cas. 39. n. 14. Gratian. discept. forens. cap. 47. n. 10.

Super quibus replicationibus respondendo dixi, aditricem, si nihil aliud proponatur, non esse fundatam.

Quod enim ad compromissum attinet, verius est ex eo solo non induci præscriptionis interruptioem, cum non constet arbitros nominatos illud vniuersim acceptasse; neque ita perinde sit ac si nullum factum fuisset, Marul. singul. 679. vbi dicit hoc esse notandum in prædicta: Lanfranc. in tractat. de arbitrar. part. ult. quæst. 49. nu. 99. versic. est tamen singulariter, Gratian. discept. forens. § 16. nu. 28. & 29.

Præsentim, quia compromissum fuit factum tam de iure, quam de facto, ita vt videantur potius electi arbitratores, quam arbitri: Telsch. in verbo, Arbitrator, concl. 438. num. 2. 6. & 7. DD. in cap. Quintanillus, de iurisdictione, & communiter receptam testatur Viu. opus. 66. nu. 10.

Compromissum autem factum in arbitratores, etiam si lata fuisset sententia per ipsos, non operatur interruptionem præscriptionis: Lanfranc. balb. decis. 39. Oldrad. consil. 176. nu. 1. Boet. in summ.

176 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

omnium decem, lib. 1. tit. 6. de compromissis, num. 387. & 388.

Immo, quod plus est, nulla intervenit citatio coram dictis arbitris; cum tamen etiam si ageretur de iudice ordinario, oportuisset ad effectum interruptum pendere prescriptionem, citationem fuisse redactam in actis, & accusatam conuentionem: Peguet, dec. 157. num. 1. & 3.

Neque est quod dicatur, per actus extrajudiciales etiam interrupti posse prescriptionem de iure Canonico, Rot. dec. 126. num. 47. part. 7. recensur. & dec. 128. n. 16. ad part. & dec. 9. n. 32. Coccin. dec. 362. num. 2.

Quia veritas est, per solos actus extrajudiciales non interrupti prescriptionem, nisi tales sint, ut illis mediantebus ille qui prescribit habet cognitionem iurium actoris: immo & sola lites contestatio, coram iudice incompetente facta prescriptionem non interruptit, nisi ad rei notitiam deveniant iura, & fundamenta actoris: Bulb. de prescript. tertia pars, §. sexta pars, num. 33. & 14. fol. multi 70. † Et ideo cum in casu proposito solum generaliter compromissum fuerit de omnibus differentiis super hereditate, de qua agebatur; non potuit ex eo causari aliqua iudicialis fides in persona adversarii, ut bene explicat Abb. in cap. illud, n. 15. & 17. de prescript. & Felis, in eod. cap. n. 9. iunctis per eum notatis, in tertia declarat. aum. 7.

Quod autem attinet ad suspensionem prescriptionis durante coniugio; notandum est, quod cum maritus vergente ad inopiam, dicta actrix egerit ad doris consignationem, prout in facto suppositum fuit; ab illa de qua consignata fuit, adversus illam prescriptione currite incepit: ut habetur in l. in rebus §. final. Cod. de iur. dot. in illis verbis: minus autem idem maritus, ex quo hoc inferimus non esse illatum esse clarior: & ita tenet Præf. Papient. in forma responsionis rei coram, in verbo, prescriptionis, n. 25 in 2. cas. Negulani de pignus. 1. membr. 6. part. principal. num. 4.

Addatur quod licet vera sit generalis illa regula, quod mulieri durante coniugio, nulla currit prescriptio in bonis dotalibus, Cod. Fabian. lib. 7. tit. 7. de acquir. possess. desinit. 27.

Tamen ultra limitationem iam datam, duæ alie notabiles à Doctores in medium afferunt: quarum prima est, ut locum non habeat, quando dos debetur in pecunia, quia tunc periculum est mariti: Seraphin. dec. 569. Fontanell. de pall. nupt. claus. 5. glof. 1. part. 2. num. 62. quia tunc non agitur de fundo dotali. † Secunda, ut prescriptio currit contra mulierem, durante coniugio, quando iam erat inchoata ante coniugium: textus est notabilis in leg. si fundum, ff. de fund. dotal. Boet. dec. 319. in fine, & dec. 328. numer. 4. versicul. & aduerte: Bulb. de prescript. 1. part. 6. partis principal. numer. 20.

10 Tamen ultra limitationem iam datam, duæ alie notabiles à Doctores in medium afferunt: quarum prima est, ut locum non habeat, quando dos debetur in pecunia, quia tunc periculum est mariti: Seraphin. dec. 569. Fontanell. de pall. nupt. claus. 5. glof. 1. part. 2. num. 62. quia tunc non agitur de fundo dotali. † Secunda, ut prescriptio currit contra mulierem, durante coniugio, quando iam erat inchoata ante coniugium: textus est notabilis in leg. si fundum, ff. de fund. dotal. Boet. dec. 319. in fine, & dec. 328. numer. 4. versicul. & aduerte: Bulb. de prescript. 1. part. 6. partis principal. numer. 20.

CAPVT CLXXXIII.

Quando testator substituit piam causam deficientibus descendens per lineam masculinam, feminæ descendentes ex masculis excludunt illam à substitutione. Quod si pia causa fuerit vocata, deficiente linea masculina, tunc pia causa excludit feminas descendentes ex masculis.

culis. Et verum sit differentia inter feminas primi, & feminas vltioris grauati.

S Y M M A R I V M.

- 1 Pia causa substituta, deficiente linea masculina, excludit feminas descendentes ex vltimo masculo.
- 2 Et similiter excludit nepem ex vltimo masculo natam.
- 3 Quando testator habuit intentionem conservandi agnationem, summa ex masculo descendens non dicitur de linea masculina.
- 4 Heirinale nec est capax conservandi agnationem testatoris.
- 5 Filia primi gradus non est de linea masculina sed est principium lineæ femininæ.
- 6 Filia vltioris gradus dicitur de linea testatoris.
- 7 Contrarium tenet Duranus Rota Auditor; & verum est.
- 8 Facta mentio descendens ex linea masculina, potior est causa filia ex illa linea descendens, dum contendit aduersus substitutionem extraneam, solum durante vita filia.
- 9 Filia ex linea masculina preueniens excludit etiam piam causam substitutam.
- 10 Si testator vocauerit piam causam deficientibus descendens ex linea masculina, adiuuatur summa descendens ex masculo: sed si pia causa sit substituta, deficiente linea masculina, adiuuatur pia causa.

Vt quidam ex prænobilis familia piceate mortis, in vltimo suæ voluntatis elogio disposuit, quod si Nicolaus, & eius omnes liberi, & liberorum liberi masculi, & itea masculorum linea deficeret, substitueretur pauperes Christi. Vnde dubitatum fuit, verum filia ex vltimo masculo nata, esset admienda ad exclusionem pauperum, seu Hospitalis.

Si negotium, de quo agitur, in sua thesi simpliciter decidendum esset, non sine ratione dubitari posset verum filia ex vltimo linea masculo nata admienda sit ad fideicommissum, ideo quia pia causa substituta fuit deficiente linea masculina: † quia opinio magis communis est, & quam Rota Romana amplectitur; filiam excludi, & piam causam ad substitutionem admiendam esse. Ideo cum hodie non tam rationibus, quam authoritatibus conseruaretur, sufficeret dicere hanc esse Rote Romanæ sententiam: ut notat Burat. dec. 172. n. 4. & dec. 333. n. 3. part. 7. recensur. Duranus dec. 310. n. 5. † Vbi hoc procedere testatur iam in filia, quæ in nepote primi inuestitur ex masculo nata: rationem reddit, quia duo copulatione hoc casu requiruntur: Primum, quod admiu volens ad fideicommissionem, sit masculinus: Secundum, quod descendat ex masculo: eadem Rot. dec. 103. n. 3. part. 1. recens. Menoch. conf. 205. n. 18. Cald. de iur. empiric. lib. 2. quæst. 14. num. 86. & 91. Fufus. consil. 192. num. 29. & de substit. quæst. 346. num. 12. Granan. discipul. forens. 901. num. 21. & sequentibus.

Sed si questio decidatur in sua hypothesi, & consideratis verbis testamenti, factique circumstantiis; potius videret esse causam filiam ad vltimo masculo progenitam, cum testator, causa quod masculi omnes, filij Nicolai, vel liberi liberorum eius masculorum vsque in infinitum decederent, ita quod linea masculina Nicolaus deficeret, tali casu adueniente substituit Pauperes. † Si quidem ad gliendum testatoris mentem, & decisionis veritatem,

estate; considerandam est, doctrinas ex aduerso
propositas procedere, quando testator agnationis
rationem habuit, quæ cum per feminas conseruati
nequeat, certum est eo casu eas sub linea masculina
nomine contineri non posse: vt docet Rora *dicto*
decis. 203. par. 2. recent. & alibi passim. Contende-
batur enim ibi de conseruatione agnationis, sicut
& in casu aliorum decisionum. † At hic non agitur
de conseruanda agnatione, cum Hospitale fuerit
substitutum, quod non est capax agnationis: ita
vtamque casum distinguit Menoch. *consil. 625.*
num. 8 & num. 19. versic. nec obstat: sequitur Fusar.
de substit. quest. 346. num. 43. Alij enim DD. qui
contrarium sentiunt, & narrant Menoch. *dicto*
consil. 203. loquuntur in casu, in quo conseruatio
agnationis fuit in intentione testatoris: vt notat
etiam Gionagnon. *consil. 7. num. 32. vol. 1.* & ita in
terminis substitutionis pax causæ, fuit dictum
apud Peregr. *decis. 4. num. 43*. Idemque post longam
dysputationem, concludit Socin. *sent. 1. cum Auar.*
ff. de cond. & demonstr. n. 8. docens ita fuisse dictum
per Collegium Antonianense.

Secundo aduertendum est, magnam esse diffe-
rentiam inter filiam ipsius testatoris, vel masculi
primi gradus; & eam, quæ ex vltimoris gradus
masculi orta est. Ratio est, quia femina est prin-
cipium lineæ femininæ, nec potest esse de linea
masculina, quæ nunquam incipit: non enim à pa-
trie inchoata est, quæ vnica est masculus, sicut li-
nea apud Mathematicos ex vno solo puncto confici
nequit. Idem de huius masculi primi gradus: Fusar.
d. 4. 46. n. 34. & sequent.

Socii sunt, dum agitur de filia vltimoris graui-
tati, hæc verè sit de linea masculina: vt bene com-
probat Gionagn. *dicto consil. 7. num. 24. & 25.* & in
his terminis loquitur Mart. Medic. *decis. 1. num. 31.*
& Cynac. *controvers. 281. num. 57 & sequentib.* nec
non Peregr. *dicta decis. 4.* Menoch. *consil. 379. n. 26.*

† Quamuis Duran. *d. decis. 300. n. 6* existimet non
esse faciendum differentiam inter filiam, & nepotem
testatoris: cuius sententiam vltiorum existimo.

Tertio, quod si filia ista contendat contra mas-
culos superfluitas, maior quidem esset difficultas:
sed cum agatur contra extantem, nempe contra
Hospitale, DD. in hanc sententiam inclinant, vt
filia ista durante vita sua extantem substituto pax
fieri debeat: Gionagn. *dicto consil. 7. num. 15. in duo-*
decimo casu, qui licet videatur se restringere ad casum,
in quo vocati sunt descendentes ex linea, vel
per lineam masculinam, non autem quando de
ipsam lineam extantem loquutus est, nulla descen-
dentis facta mentione: tamen generaliter quod
facta lineæ masculinæ mentione feminæ adnotantur,
quando nulli extant masculi, tradit Menoch.
consil. 625. num. 12. versic. quinto ad rem. post Pancl.
in l. 3. de bonis mater. num. 29. versic. & hac opinio.

† Nec ideo quod pax causæ fuerit substituta, Peregr.
dicta decis. 4. num. 2. & 3. Et in casum finit lineæ
masculinæ, feminam pax causæ substituta præfe-
rendam esse, masculis non extantibus, & cessante
agnationis ratione, clare determinat idem Menoch.
dicto consil. 379.

Ego tamen, licet quæstio sit difficilis, poriorum
pauperum causam esse, existimo: quia testator non
locutus est de deficientia descendendum ex linea
masculina, sed considerans deficientiam ipsius li-
næ; quo casu linea masculina daturus deficere,
quando nulli extant masculi ex illa: & licet fortuna
sit de deficientibus ex linea, non tamen est de
linea: siquidem negari non potest, † quoniam differen-

tia illa inter casum quo facta est mentio descen-
dentium ex linea masculina, & illum quo ipius
lineæ mentio facta est, sit valde considerabilis; vt
collegitur ex Gionagn. *dicto consil. 7. num. 15. 16.*
& 17. & Menoch. *dicto consil. 625. num. 9. & consil.*
203. num. 9. & consil. 205. num. 27. & 28. Ratio est,
quia licet, vt sum dictum est, fortuna descendat ex
linea masculina, non tamen continetur in linea,
cum sit initium lineæ femininæ.

CAPVT CLXXXIV.

Quando quis hæredem instituit, & illius
hæredes vocauit, casu quo primus in-
stitutus non adiret suam hæreditatem,
locus est transmissioni in fauorem hæ-
redis ab eius hærede instituti: & iste
transmissarius tenetur ad omnia onera
hæreditatis transmittentes: quia illam
hæreditatem habet à transmittente iure
hæreditario: & bona transmissa non
augent legitimam debitam super bonis
transmittentis.

SVMMARIVM.

- 1 Testator potest facere transmissibile, quod aliis non esset transmissibile
- 2 Hæredum mentio dispositiua sola arguit trans-
missionem.
- 3 Hæredum mentio facta cum clausula, ex muni-
cipio ex tunc, transmissionem inducit.
- 4 Hæres veniens iure transmissionis, tenetur soluere
debita transmittentis.
- 5 Transmissarius succedit ex persona transmis-
sentis.
- 6 Bona non transmittuntur, nisi sub qualitate hæ-
reditaria.
- 7 Bona transmissaria iure venientia non augent legi-
timum super bonis transmittentis peti-
tam.
- 8 Succedens in fundo hæreditario tenetur soluere
debita sui authoris.
- 9 Per generalem hæredum institutionem videtur
quis elegisse.
- 10 Iuriam appellationis venit facultas aliquid fa-
ciendi.

Respondi, Indouicum vocatum ad hæredita-
tem Henrici fororis suæ, post mortem duo-
rum vniorum suorum hæredum ipsius fororis, vigore
testamenti per eam conditi, succedere etiam debere
in bonis Franciæ, quæ testamento dictum Hen-
ricum hæredem reliquerat, quamuis ipsa Dña
Henriceta hæreditatem Franciæ sibi delatam minime
adulescit.

Certum est enim, quod quamuis hæreditas de-
lata, & non adita, regulariter non transmittatur ad
hæredes; tamen testator potest facere transmissibile
illud, quod aliis transmissum non potuisset, cum in
testamenti voluntas testatoris totum faciat, & pro
lege habeatur: vt inter ceteros deducit Peregrin.
consil. 65. num. 4. vol. 5. & omnes DD. vnanim con-
sensu ita tenent, ita vt non sit opus plunibus alli-
gationibus.

Voluntas

178 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Voluntas autem testatrix, videlicet Dñe Franciscæ, est evidentiſſima in fauorem tranſmiſſionis, cum ipſa declaret in ſuo teſtamento, quod propter certas cauſas deinde teſtatrix bene noſas, Dña Henricetta eius hæres poſſet diſſuade, aut procrastinare perſonam ſuæ hereditatis per longam ſpatium temporis, & annorum, quod repetit ſæpius in claſſulis legatorum: poſtmodum verò illa inſtituit hæredem, dicta Dña Franciſca ſubiungit, quod ſi ipſa decederet ante acceptationem ſuæ hereditatis, voluit & ordinauit quid dicta hereditas veniat, ſic, & penineat ad hæredes eiusdem Dñe Henricette, quos dicto caſu quatenus opus eſt ipſa teſtatrix, *ex nunc, prout ex tunc*, ſubiunxit, & inſtituit reſpectiue, in locum dictæ Dñe Henricette. Aut igitur dicta Dña Henricetta adiuuit hereditatem Franciſcæ, aut non: ſi adiuuit, res eſt expedita: ſi non adiuuit, ſimiliter ex mente teſtatrix ſuccedere debent hæredes dictæ Dñe Henricette, ſi non iure vocacionis, ſilem iure tranſmiſſionis: ¶ cùm Dña Franciſca teſtatrix expreſſe voluerit quod Dña Henricetta poſſit de dictis bonis diſponere, & hæredem inſtituere: in eo quod plus eſt, expreſſe vocauit hæredes ipſius, qui propterea ſilem iure tranſmiſſionis admiſtendi ſunt: iuxta doctrinam Baldi in l. ſi pater, C. de inſtit. & ſubſtit. in quarta quaſt. vbi loquitur de fideicommiſſo conditionalis relicto Titio & eius hæredibus: ex qua nominatione heredes diſpoſitiui facti, colliguntur coniectura tranſmiſſionis & vocacionis: quoniam doctrinam & communiter receptam eſſe aſſert Peteg. conf. 63. num. 31. vol. 2. & Cui. Manic. de conſell. vltimar. volut. lib. 11. tit. 20. num. 19. & inſinitos propemodum citat Fulci. de ſubſtit. q. 490. n. 134. & ſequent.

Tantò magis inducta ſunt tranſmiſſio, quia teſtatrix hæredes Dñe Henricette vocauit, & inſtituit cum claſſula *ex nunc*, prout ex tunc; vt optime oſtendit Chriſtoph. Mart. Exam. 1. num. 23. per doctriſſimam Barboſan l. ſi in qua pro tempore. ff. de ſuccep. Fulci. vbi ſupra, ſcilicet q. 490. n. 19.

Quòd ſi ſupponamus hæredes Dñe Henricette venire tanquam hæredes teſtamentarios ipſius, ſive iure vocacionis, ſive iure tranſmiſſionis; ſequitur, illos tamen reſtituere bona ipſius Dñe Franciſcæ vñ cum fideicommiſſo vniuerſali bonorum Henricette. ¶ Certum eſt enim, hæredem iure tranſmiſſionis venientem tenei adimplere omnia legata, & fideicommiſſa appoſita in teſtamento tranſmittentis, & ſoluite omnia illius debita de dictis bonis, eadẽque bona tranſmiſſa ponere in inuentario bonorum tranſmittentis: vt tradunt Zanchos in l. heredes mei, q. cum ita: ff. ad Trebell. n. 203. & 204. & aliquid habetur num. 358. in fin. Iaſcin l. ſi quis filium, C. de inſtit. reſtam. num. 3. in ſexta ſententia, & Caſtreñſ. in ead. l. num. 3. ¶ Succedit enim ex perſona tranſmittentis: Ruio. conf. 12. num. 16. vol. 3. Et ideo quomodocumque bona propria Dñe Henricette, ſint ſuppoſita fideicommiſſo in fauorem dicti Ludouici, ita etiam bona tranſmiſſa; ¶

quia non tranſmutantur, oñi ſub qualitate hereditaria: Rip. in dicto q. cum ita, num. 63. cum allegatus per Fulci. quaſt. 493. quibus addo Nicol. Noal. in tract. de tranſmiſſ. in princ. num. 4. & multis ſequentiſſimis. Vbi quod ſuccedens iure proprie vocacionis, necesse non habet, vt ſit hæres antecedeſſoris, ſed ſuccedens iure tranſmiſſionis debet eſſe hæres tranſmittentis, & ideo reocret legatarius & creditoribus eiusdem tranſmittentis ſatisfacere: Quod facere non tenetur ſuccedens iure proprie vocacionis: & res tranſmiſſa dicitur eſſe de hereditate

tranſmittentis ad omnes effectus, ¶ præterquam 7 ad fines detractiõis legitime ſuper bonis tranſmittentis calculandæ, in qua bona tranſmiſſa non ponuntur in globo hereditatis illius: Cancr. part. 3. cap. 22. de tranſmiſſ. num. 158. Sud. decif. 140. n. 5. 6. & 16. cum aliis per eos allegatis. Et faciunt à ſimili quæ traduntur per DD. de eo, ¶ qui ſuccedit in ſeudo hereditario; vel de filio, ¶ qui tenet acquiſitum tanquam hæredi patris: hi enim tenentur ſoluite debita, & præſtate fideicommiſſa ſotceſſoriam: quia bona illis acquiruntur ſub qualitate hereditaria: in quibus caſibus loquuntur nonnulli DD. citati à Fulci. d. q. 493.

Neque opus eſt quod dicta Dña Henricetta expreſſis verbis diſpoſuerit in ſuo teſtamento de hereditate Franciſcæ: quia cum duraret metus maritalis, propter quem ipſa non audebat expreſſe acceptare dictam hereditatem Franciſcæ, ne videlicet incurteret indignationem mariti, qui erat pariter factus Dñe Franciſcæ, qui ipſi ab interito ſuccelleſſus fuiſſet, & in cuius mariti domo teſtamentum Henricette reſcitatum fuit, & ipſe maritus ſomnoperit nepotem diligebat, cùm eum hæredem vniuerſalem inſtitueret, non poterat ex mente teſtatrix Henricetta tenei ad expreſſam diſpoſitionem de bonis Franciſcæ; ſed ſufficiebat expreſſio verbis generalibus: ne alioquin cogentur dicere Dominam Franciſcam voluiſſe adſtituere ſuam hæredem ad indicandam ſuam voluntatem marito, quoniam tamen ſecretam remaneat teſtatrix ipſa Franciſca coſpecta.

Præterea non fuiſſet opus, quod Franciſca vocaſſet hæredes Henricette in caſum non aduonis, quia ſi ipſa expreſſe de bonis Franciſcæ diſpoſuiſſet, ex ſolo illius hereditatem aduiſſet: ad tradita in l. geus. ff. de acquir. hered.

Et tamen quando verſaretur in caſu, in quo neceſſaria fuiſſet mentio expreſſa bonorum Franciſcæ, ſaris diceretur facta per illam geocalem heredis inſtitutionem; quodquid dixerit Socio. ſen. conf. 92. num. 23. vol. 3. quia contrarium verius eſt ex Panſ. conſil. 72. num. 62. & 63. vol. 3. Peteg. de fideicom. artic. 40. num. 57. & ſequent. ſuſque ad 60. Menoch. conf. 1130. numero 15. Fulci. quaſtione 444. numero 8. & 550. numero 10. & quaſtione 507.

Maximè ſtutibus verbis generalibus dictæ inſtitutionis factæ per Dominam Henricettam, de omnibus & quibuscumque ſuis bonis, nominibus, iuribus, rationibus, & actionibus, quacumque in re conſiſtiant, aut conſiſtere poſſint, præſentibus & futuris; quæ denotent enixam mentem teſtatrix, cùm appellatione iurium, veniat etiam facultas aliquid faciendi, vel diſponendi: Menoch. conf. 110. numero 32. Fulci. dicta quaſtione 550. numero 13. & 16.

CAPVT CLXXXV.

Confefſio dotis receptæ in dubio præſumitur, facta conſtante matrimonio, animo donandi, & non firmatur iuramento, niſi præceſſerit dotis promiſſio. Et ex quibus coniecturis præſumatur fraudulenta & ſimulata. Quæ ſimulatio poſteſt opponi, etiamſi lapſa ſint tempora præſcripta

præfinita ad proponendam exceptionem
dotis non numerata.

S V M M A R I V M.

1. *Confessio dotis recepta facta per maritum con-*
stante matrimonio, nulla dotis confessione
precedente, virum confessor facta animo do-
randi, vel sub spe futura numerationis, pendet
ex consuetudine.
2. *Regulariter confessio mariti de dote recepta*
constante matrimonio, confessor facta ani-
mo donandi secundum veritatem opinio-
nem.
3. *Confessio facta in absentia uxoris maioris arguit*
fraudem legis.
4. *Confessio dotis incongrua presumitur fraudulenta,*
& animo donandi facta.
5. *Confessio dotis recepta in argenteo, auro, & iocali-*
bus, probat fraudis consuetudinem.
6. *Confessio per maritum uxoris suauis facta animo*
donandi non firmatur iuramento.
7. *Iuramentum assertorium non reddit contra-*
dictum validum, sed requiritur præmissio-
rium.
8. *Exceptio dotis non numerata locum non habet,*
nisi quando confessio dotis recepta facta fuit
sub spe futura numerationis, non autem quan-
do animo donandi.
9. *Terminus a lege præfixus ad proponendam ex-*
ceptionem dotis non numerata, locum non
habet, quando confessio facta est de speciebus
receptis ante confessionem.
10. *Exceptio simulacris opponi potest etiam post*
lapsa tempora præfixa ad opponendam ex-
ceptionem dotis non numerata.
11. *Infamatus requiritur secundum leges loci, in quo*
contractus fit.
12. *Confessio dotis recepta facta animo donandi*
non valet non insinuata, non iurante iura-
mento.
13. *Præscriptio vera solutionis dotis, petita ex eo*
quod maritus uxori alimenta præstavit, est
valde lenta.
14. *Donatio per maritum facta uxori confirmatur*
morte mariti, intelligendo diuinitatem maritus
donator uxori præmortuus fuerit.
15. *Locus loci est de substantia contractus.*
16. *Sinistra suspicio oritur contra eum, qui tardius*
est in producendo instrumentum.

Vllo contractu recognitionis & confessionis
dotis receptæ, in quo maritus declarat in fauorem
uxoris abfentis, notacio pro ea stipulante, se
habuisse & receptisse à dicta sua vxore summam
quinque millium scutorum, realiter ante dictum
contractum, & à tempore consummationis eorum
matrimonij receptorum, tam in auro & argenteo,
quam moneta, & iocalibus, vsque ad concurrentiam
& valore dictorum 3000. scutorum, quam
summam vult & intendit quod dicta eius vxor,
adueniente casu quo ipse ante eam decederet, possit
repetere & recuperare toties quousque, tanquam præ-
cipuum, & aliis debuit, prout sibi videbitur, &
debetur, cum obligatione & hypotheca omnium
bonorum suorum; & dictus maritus iuravit & affirma-
uit prædicta omnia veritatem continere, & ita
vult, & intendit fieri, & adimpleri, renunciando
omnibus iuribus, legibus, & capitulis contrariis &
eorum tenori.

Contractum illum nullum iudicari & inuili-
dum, neque ex eo, aut eius vigore agi potuisse per
heredes dictæ vxoris; cum continetur confessio,
nem dotis receptæ factam constante matrimonio,
nulla dotis promissione procedente: quæ confessio
ex veritate & communiori DD. sententia confessor
facta animo donandi. Quia licet valde controver-
sum fuerit, vtrum talis confessio confessor facta
sub spe future numerationis, vel ex causa donquo-
nis, itat nonnulli ad coniecturas recurrerunt: esse
existimaverint, teste Gabriel Conf. 1.6.3. num. 1.1. lib. 2.
Beltramin. ad Ludouic. decif. 67. num. 14. tamen in
iudicando ꝑ recedendum non est ab ea sententia,
quæ donandi animo confessionem factam esse cen-
suit: vt dicit Menoch. lib. 3. præsumpt. 1.2. num. 66.
Mantic. de tact. conuict. lib. 1. tit. 20. num. 20. Mart.
Medic. exam. 5.1. num. 7. & sequens. fol. 171. Sanchez.
lib. 6. disp. 9. num. 3. Rot. decif. 655. num. 1. part. 4.
recent. Ludouic. decif. 6. num. 7. post Arretin. conf. 36.
num. 1. vers. secundum ostenditur: huc Rot. decif. 633.
num. 1. part. 2. recent. idemque tradit Marefcor. lib. 1.
var. resol. cap. 8. num. 4. & de communi etiam testa-
tur Fontanell. de pact. nuptial. claus. 14. gloss. vltima
part. 1. num. 66. eadem Rot. Rom. decif. 61. num. 1.
part. 2. recent.

Et dicta fraudis præsumptio, & animus donandi ꝑ
inter virum & vxorem multo magis colligitur ex
eo, quod talis confessio facta fuit abfente vxore; vt
notauit Rot. dicta decif. 653. num. 8. vers. Et quia
dictum instrumentum: confessio enim abfente parte
facta, inane est efficacia: Afflic. decif. 1.1.
num. 2.

Maximè, quia agitur de magna quantitate, & 4
excessiua, habito respectu ad qualitates persona-
rum. Quando enim facta fuit confessio dotis in-
congrua, multo magis animo donandi præsumitur
facta: Rot. dicta decif. 683. n. 6. Rot. diuers. decif.
485. num. 7. lib. 3. Menoch. dicta lib. 3. præsumpt. 1.2.
num. 16. post Salicet. in 1. a. num. 3. vers. Et ideo: C.
de dot. eam & non numer. Alex. conf. 86. num. 1. & ibi
Addent. lib. 7. Ludouic. decif. 188. num. 1. ꝑ quod etiam ꝑ
num. 3. arguit fraudem & inactitudinem ex
qualitate solutionis, quæ in iocalibus, auro, & ar-
gento facta dicitur; prout in casu nostro, & promissio
præcedens non erat de certa summa: Ludouic.
decif. 188. n. 1.

Et ex præmissis inferre, quod licet aliis ex ma-
gis communi opinione donationes inter virum &
vxorem iuramento firmantur, tamen hoc procedit
in vera & expressa donatione, non autem in ea quæ
inducitur tacite ex matris confessione, quæ nec
quidem iuramento firmatur: vt resoluit Mantic.
dicta lib. 1. num. 20. tit. 20. Marefcor. dicta lib. 1. cap. 8.
num. 6. & 7. ꝑ Maximè quia iuramentum apposi-
tum in dicto contractu, est tantum assertorium, &
non promissorium, cum dictus maritus iuraret omnia
contenta in instrumento esse vera: & deinde
alia oratione dicat, quæ ainsi venit & extend. vlt.
faul. & acamply: nullo alio iuramento promissio-
rio adiecto; quo casu verior est sententia, talem
donationem iuramento non firmari: vt per Sanchez.
lib. 6. de matrim. disp. n. 1.2. num. 4. Menoch. dicta
lib. 3. præsumpt. 1.2. num. 45. iuncto num. 48. & hinc fa-
ctum esse communem Couar. lib. 1. var. resol. cap. 7.
num. 4. Curt. iun. conf. 95. num. 5. Arzet. conf. 74.
num. 7. Valq. de success. eret. 5.29. num. 12. Roland.
conf. 76. num. 9. vsque ad finem vol. 4. Mart. Medic.
exam. 17. n. 32.

Inferre secundò, quod nihil facit ad rem, quod ex
aduerso opponitur, lapsa esse tempora proponende
exceptionis

exceptionis dotis non numeratur iuxta l. final. & Aub. quod locum, C. de dot. caus. non numer. Quia illa exceptio locum haberet, si tractaretur de confessione dotis facta sub spe future numerationis: quod in casu nostro considerari non potest, cum suspensio ostensum fuit, factum fuisse animo donandi:

9. ↑ praeteritum verò cum in dicta confessione exprimitur modus solutionis, qui respicit praeteritum tempus, nempe in retroactum, & localibus: quod etiam consideravit R. ot. decis. 683. p. 2. recent. ↑ Vnde etiam lapsi fuerunt tempora proponendi exceptionem non numeratur dotis, semper opponi potest exceptio simulationis; vt notant Fontanell. d. claus. 14. gl. 6. vnic. n. 76. Menoch. de praesumpt. d. praesumpt. 1. 2. n. 74. Mantib. d. lib. 1. tit. 20. num. 29. Gratian. dist. 1. forens. c. 693. n. 11.

11. Inferitur 3. dictam donationem ex defectu infirmationis nullam esse, & inuolidam, cum fuerit facta in Gallia, ubi ex Regis ordinationibus infirmatio necessaria est, cum quod infirmationem, locus celebrari contractus respici debet: ex Gratian. dist. 1. forens. c. 25. 3. ↑ ita vt talis confessio, & donatio inde refulsant non infirmata, quantumvis iuramentum roborata, nullo modo etiam inter quingentos autos subsistere possint Gratian. d. c. 693. n. 6.

13. Inferitur 4. quod licet maritus alimenta vxori praestitisse dicatur, non tamen ex eo inferri possit aliquid ad veritatem dictae confessionis: rum quia maritus non solent vxores deservere quoniam dotem non solvant: vt dicit Fontanell. ubi supra, num. 66. rum quia hoc procedere possit, si vxor dotem promississet, & non soluerit, cum tamen de aliqua promissione non constiterit, cum quia dicta praestitutio alimentorum praestitutum non multum virget, & est valde leuissimum per R. ot. decis. 683. n. 3. parte 2. recent. rum, & denique, quia de tali alimentorum praestitute non constat.

14. Vitium vt omnis tollatur difficultas, non solum praesumptio simulationis, sed & vera probatio nullitatis dicti instrumenti ex eo refulsat; quod cum illud esset conditionale, nempe casu quo maritus vxori praecederet, defectu conditionis instrumentum redditur caducum: cum aliis donatio inter coniuges non demum morte confirmata censetur, si donator prius mortuus fuerit; si verò donatarius praecedens, donatio redditur nulla, & caduca: ap. fin. de donat. inter vir & vxor. cum ibi notat: Sanchez. d. lib. 6. dist. 14. n. 20.

15. Sed tandem euidenter constat, contractum illum esse nullum, & inuolidum, cum in eo deficiant solemnities instrumenti, nec adiectus fuerit locus loci, sed tantum dictum fuerit contractum fuisse celebratum in loco de Veritudo; non autem in tali, vel tali domo: ex quo defectu dictus contractus redditur nullus, & inuolidus; quia expressio huiusmodi locorum specificata, est de essentia, & forma instrumenti: quod ita confirmatum est, ad evitandas falsitates, & inducendam certitudinem actus gesti: ita copiose ostendit Menoch. consil. 188. n. 1. & mal. sig. segg. & maxime num. 13. Addent, ad Buzac. decis. 163. num. 4. Et magna est congrua dictum instrumentum suspicio, ex eo quod actores fecerint petitionem iurium patrimoniorum, & disublerint productionem huius patrimonii post plures annos: ex qua tarda productione olear praesumptio falsitatis contra dictum instrumentum:

l. si quis forte, §. 1. ff. de pen. ubi, nec enim debuit tam magnam rem tandem retinere: Cuius, consil. 28. Affertur instrumentum, numer. 6. Offic. decis. 117. num. 9. Menoch. lib. 2. praesumpt. 91. n.

8. lib. 1. praesumpt. 112. num. 94. Basciardi. de probat. conclus. 740. n. 17.

CAPVT CLXXXVI.

De donatione dotis profectitiae facta per filiam familias sine consensu patris interuentione in ipso actu. Filiis vtrum ex stipulatione facta super restitutione dotis, ius fuerit quæritum tanquam liberis, & sic vtrum dotem habent tanquam haeredes maritis, an ex propria persona. Et quomodo sint explicanda verba stipulationis, siue promissio restitutionis facta fuerit impersonaliter, siue in persona filii, aut cum clausula quibus de iure.

S V M M A R I V M.

1. Donatio causa mortis facta per filiam familias sine patris consensu interuentione in ipso actu, nulla est.
2. In donatione dotis profectitia facta per filiam familias requiritur consensus patris.
3. Semper consensus patris requiritur in donatione facta de dote profectitia filiae, propter maiorem fragilitatem.
4. Patris auctoritas est necessaria pro forma in contrahendis filiarum familias, siue statim Avinionensi continere clausulas irritantes.
5. Filius non tenetur imputare dotem matrem in legitimam Aui, quando illam habens uti haeredes maritis, scilicet si tanquam filius.
6. Si filius habeat dotem matrem tanquam haeredes maritis, possit de ea ad libitum disporre.
7. Vtrumque fuerit quæritum liberis ex constitutione dotis matrem tanquam liberis, vel tanquam haeredibus, verbo stipulationis precipue consideranda sunt.
8. Expenditur consilium Sardi, 106.
9. Si ex contrahit matrimonio constat, patrem voluisse quod alio dotis propria esset filia, ipsa sola agere potest, & non pater.
10. Si promissio dotis facta fuerit impersonaliter, & persona filia solum adiecta verbo execrationis, doti maritum filia imputanda est in legitimam aut.
11. Impersonalitas in obligatoris vitis obligationem facit si sit in execrationis.
12. In dubio pater sic videtur stipulatus, vt alio de dote communis esset inter patrem, & filium.
13. Impersonalitas stipulationis restitutionis dotis potius interpretari debet, vt alio de dote non assignatur a patre.
14. Clausula restitutionis dotis quibus de iure, non nocet patri dotanti, quamvis persona filia sit apposta in prima parte stipulationis, quia non attenditur ordo scripturae, sed ordo iuris.
15. Sardi consilium 106. a multis reprobatum.

De refulsante questione ex facti serie, proposita per quendam mecatore praesentis Ciuitatis. Prima.

Qu. & Res. Ciuil. Pars II. Cap. CLXXXVI. 181

Prima, verum donatio causa mortis per Isabellam eius filiam, & (dum viveret) uxorem alterius mercatoris, facta, valida sit. Secunda verum casu quo ista donatio esset invalida, nepotes patris ex dicta filia praefuncta eidem patri superuenientes, adueniente casu mortis dictae Isabellae eorum maritis, teneantur impetrate dotem matrem in legitimam ipsius aut.

1 Quod ad primam quaestionem attinet, resoluendum est, donationem istam causa mortis à filia familiaris factam, nullam esse & invalidam. Primo quidem ex dispositione iuris communis, cum filia familiaris sine consensu patris donationem causa mortis facere non possent; adeo ut non iustitiae consensus praefectus ante donationem, sed debet intervenire in ipso actu, tanquam requiruntur ratione formalitatis, & pro solennitate actus: iuxta distinctionem allatam per Rot. decif. 294. a. n. 21. & multis sequenti. pari. 3. recitat. Palscal. de par. potest. pari. 1. c. 6.

2 n. 111. & 112. ¶ Praefectum cum agitur de dote profectua, cuius vim factum licet pater constanter in matrimonium, vel in otia cum liberis filiis, attendere non possit, tamen eius auctoritas necessaria est in donatione per filiam facta, ut patet potestatis: Gratian. dispici. forens. cap. 781. n. 5. g. 10. quod caput tractat de eodem negotio, de quo in Romano donationis coram Vetropro decif. 396. pari. 2. recitat. confirmata apud Canale. decif. 442. & confirmata tradita per Menoch. reus. d. 1. recuper. possiff. n. 314. & 315. ¶ Debitur ergo consensus interveniens in ipso actu, quantum consensus utroque modo requiritur, nempe tam ratione patris, quam ratione solennitatis, quidquid dicat Gabriel. cauf. 2. n. 1. §. vel. 1. quia sententia Decij in contrarium, cauf. 603. n. 5. melioribus rationibus innixa videtur, quam sequitur Bellon. de us. que sunt incantationes. cap. 104. n. 1. Socin. fen. cauf. 21. n. 19. an sine vol. 4. quia attendi debet causa singularis mulieris, et est principalis.

4 Et in unum eorum ob inobedientiam Statuti, dicta donatio nulla est, quia patris auctoritas dicitur requiriti à Statuto pro solennitate, quando in eo addit clausula intrans contrarium: prout clari legatur in Statuto Avenionensi, & de suo testatur Addit. ad Buzac. decif. 44. lit. A. & tradit in d. decif. 294. n. 10. par. 3. recitat. Puc. ad Statut. A. Probat. glof. 14. n. 10. cum pluri bus ibi citatis, Caneet. lib. 2. var. resol. cap. 1. n. 70. & tenet Myninget. cent. 2. abser. 34. n. 2. & 3.

5 Ad secundam quaestionem responderet, regulam generalem esse, quod quando filij dotem matrem habent tanquam heredes materni, non teneant illam impetrate in legitimam Aui: scilicet, si illam habeant à lege, vel consuetudine: Doran. decif. 212. Thelaur. decif. 217. & est recepta ab omnibus distinctione.

6 Si donatio causa mortis, & consensus ad eam per patrem praefectus, validus esset, filia potuisset ad libitum de dote illa disporre cum in fauorem liberorum, quam equam exactionem, cum patet si dedit facultatem donandi causa mortis, en fauour de qui elle trauuua bon, & comme elle aduifera: & sic filij per materiam haberent tanquam heredes materni, & per hoc dispositione materia; non autem ex iure proveniente ab Aui, à quo aucta esse omnis spes reuocacionis: vt notatur in l. 2. §. 4. si in patris. §. sol. maritum, & ibi omnes Scrutantes, praefectum Barbof. n. 7. vtrique. sed in contrarium.

7 Sed cum supponamus donationem istam, & consensum donationis praefectum, nullus est membris; deinde videndum est ad aliam quaestionem, verum videantur legari quae. & resol. Ciuil. Pars II.

licet per stipulationem appositam in contractu matrimonij dictae Isabellae, ius quaestum fuerit ipsi filiae, eiusque liberis tanquam heredibus. In primis enim verba stipulationis in hac quaestione consideranda esse, notantur Kap. 1. l. ex quartum, n. 195. ff. ad leg. falcid.

Dubium facere videtur resol. Surd. 206. n. 20. ubi quod si filia, pariter parte de contentione, dote in libi reddi stipulata fuerit, tunc dos efficitur propria ipsius filiae, propter tactum patris donationem, quae specialis fuitore dote valida est, vt si quaeritur filiae transmissibile ad heredes, praesertim quando filia ipsa stipulata fuit dote in libi reddi, et tunc ad data fuerit verba aut illi, vel illi, quibus de dote: quia persona filiae posita in prima parte obligationis alternatur, censetur appolita ad obligationem & actionem acquirendam: verba autem stipulationis in casu praescripto, hanc luncia promittit, & promittit scilicet summe de dote mille ejus reddi, & restitui à icelle Dame Isabeau: quae verba, licet stipulationem expressam non continent, tactum tamen comprehendunt: quia verbum promittit, appolitur in scriptura, intelligitur de stipulatione: §. si in scriptum, Inst. de annu. stipul. Barbof. de distinctione. 290. ¶ Certum enim est, quod si pater donauit filiae potestate integram dote actionem, dos in solidum efficitur filiae, & ipsa potest de ea ad libitum disporre sine patris consensu, adeo vt mortua filia dos non pertineat ad patrem, sed ad hunc dos filiae bene explicat Barbof. l. 1. §. 2. §. si in patre, vtrique. videretur, & ex supra dictis §. sol. marit. ubi plures allegat.

Sed tamen verissimum est, hoc in casu patrem libi non potest adicere in actione de dote, nec in iure reuocacionis dote, casu quo filia iure liberis decessisset: & propterea dote ad hunc liberos non sine hereditate, sed à consuetudine fuisse deuolutam; & per consequens neponibus impetrantibus eile ad legitimam Aui, iuxta distinctionem superius allegatam. Non enim ipsa filia dote in libi reddi stipulata fuit; cum persona filiae in dicta promissione non fuit adiuncta verbo obligationis, sed tantum executionis: ita ut promissio & stipulatio sit impersonaliter facta, executione vero collata in personam filiae: itaque in obligationibus impersonalibus potius verba obligatoria, quam executoria; ¶ si cum valens quod impersonaliter in verbis obligationis vult stipulationem, in executione non vult: Buz. in l. stipulatus ista, §. si quis ita, n. 2. ff. de verb. oblig. Vnde cum verba promissionis obligatoria sint impersonalia, sequitur omnino, vel patrem libi stipulatum fuisse, sub reservatione tamen iuris filiae, ¶ cum in dubio patet videatur voluisse quod dispositione sua conformis esset iuri communi, & sic quod dote actio communis eile inter patrem & filiam; Barbof. d. §. quod si in patre, n. 8. §. sol. maritum, quia in dubio quis intelligit libi stipulatus: Alex. & lat. per illum text. in d. l. stipulatus ista, §. si quis, & §. si quis ita: Marot. de tacit. conuent. lib. 1. §. 1. n. 2. & hanc est generalis regula Docetorem in d. l. stipulatus, §. si quis ita: Gom. Lib. 2. var. resol. c. 1. §. 7. n. 2. conuincit Barbof. in auct. si quando, C. de consuet. per aut in omnem euentum quod stipulatio censetur interposita nomine patris & filiae simul: quia licet qui impersonaliter stipulatus, libi stipulatus videatur, vt iam dictum est; ¶ tamen si stipulatus sit pater, & dote reddi impersonaliter stipulatus fuerit, videatur quod stipulatio fuerit interposita iuxta naturam actionis de dote; quia verba impersonalia sunt interpretanda iuxta dispositionem sensus communis: Buzac. d. §. 2. §. 10. & in propriis terminis Barbof. in l. post. dote, n. 10. §. sol. maritum. quantum

ipse postea in eodem num. 10. & num. 11. versic. infero etiam: existimet verius esse solum patrem sibi soli fuisse stipulatum, quando stipulatio impersonalis est: *Bar. in l. exherem. §. testamento. ff. de leg. 3. Bertrand. conf. 3. n. 3. & 4. vol. 4. Gabriel. conf. 5. n. 15. & 16. vol. 1.*

- 14 Vnde patet nos versari in casu planè diverso à d. consilio Sardi 206. cùm stipulatio ipsa à patre interposita cooscatur, qui etiam principaliter voluit considerare interesse illorum, quibus de iure restituitio facienda est, cùm per illis notari stipulationem, adhiberi curauit: & licet persona filiar sit postea in prima parte oratiois, non tamen propter ea illi fuisse ius quæsitum tanquam ex tacita patris donatione: tùm quia non ideo scripturæ, sed iuria hac in re considerantur; & idè propter illa verba quibus de iure, dotis restitutio referenda est ad patrem, qui secundum iuris ordinem restitutio prius facienda est: *Roc. decif. 708. num. 1. part. 1. recent.*

- 15 Neque concutuntur hoc casu dote illæ circumstantiæ super allegatæ: tùm quia non ipsa filia, sed potius Avus stipulator fuit; tùm quia filiar omen appositum est verbo executiois, non obligatiois: quibus concutuntur, cessat doctrina Sardi. Et tamen, quævis circumstantiæ considerate concurrerent, non procederet sine difficultate, cùm consilium illud Sardi ad longum reprobetur per Martum de success. legal. part. 1. q. 21. art. 1. & per D. Bellum, conf. 15. n. 8. & 15. & per totum illud consilium, post Bertrand. conf. 255. num. 6. part. 2. lib. 3. & conf. 138. lib. 1. posterior. n. 4. Tusch. litt. L. concluf. 205. n. 65. licet cogitandum relinquat: Melchior de legum. lib. 2. tit. 2. q. 13. n. 23.

anticipat, ad triennium, aut aliud tempus alienare.

- 6 Filia non potest alienare alimenta etiam cum iuramento in praiudicium mariti, & liberorum.
7 Mater, quæ est ascurata super bonis mariti, non potest illa alienare in praiudicium familiaris, etiam cum iuramento.
Iuramentum nihil operatur in praiudicium tertij: ibidem.
8 Commoditas alimentorum potest quidem alienari, sed interueniente Iudicis decreto cum causa cognitiua.
9 Quæ requirantur ad hoc, ut validum sit decretum quod debet interponi in alienatione alimentorum.
10 Alimenta iure sanguinis debent renouari non potest, etiam cum iuramento: & num. 14.
11 Alimenta dicuntur futura quæcumque post litis contestationem debent.
12 Qui praterdit, maluerit ex anticipata alimentorum solutione fuisse locupletiore, tenetur hoc probare.
13 Quando contractus est nullus, qui allegat contractum ex eo fuisse factum locupletiore, tenetur hoc probare.
14 Spiritus, & naturales, non differunt à legitimis quoad alimenta.
15 Etiam postea conficit alienationem non in dignisse alimentis, tamen illorum pramatura alienatio non sustinetur.
16 Quando creditur à forma alimentorum, contractus est nullus, etiam si alimentarius velit illum approbare.

CAPVT CLXXXVII.

Venditio anticipata alimentorum ad triennium per filiam spuriam, vel naturalem, non subsistit, maxime in praiudicium mariti, vel liberorum: quia dos spuria per patrem constituta succedit loco alimentorum. Quomodo succedant naturales patri volenti, vel inuito. Quid continere debeat decretum interponendum super alienatione alimentorum. Alimenta futura quæ dicantur. Quis teneatur probare alienantem alimenta fuisse ex illorum pretio factum locupletiore.

SVMMARIVM.

- 1 Filia naturalis à patre inuito nihil prater alimenta consequi potest; ex testamento verò patris quando vnici, vel dñi vnici capere possit.
2 Liberi naturales prateritis non habent ius querendi paternum testamentum in quo sunt prateriti.
3 Dos filiar naturalis à patre data est loco alimentorum.
4 In taxandis alimentis filia naturalis, habenda est ratio mariti, liberorum, & totius familis.
5 Filia naturalis non potest alimenta sibi per patrem promissa vel constituta, accepta pretio

Proposito dubio, verum filiar naturalis, cui dos à patre fuit constituta, valde potuerit redirem annum, ex censu sibi per patrem naturalem assignato, vendere ad triennium, teceps trium annorum anticipata solutione Respondendo ad questionem, & casum de quo agitur, existimo alienationem illam oillam esse & inualem. † Quia filia naturalis à patre inuito nihil prater alimenta consequi potest, licet exante sobole legitima vniciam ex testamento capere possit, ea verò non exante ex legitima vxore, defuncti patris duas vnicias habere possit: *Lup. in reali de illegit. comment. 1. §. 2. n. 1. Gomel. ad legem 9. Tauri, num. 13.* † Adeo vt tales liberi paternis non possint querere testamentum patris, sed sola alimenta peruenire possint: *Medin. de leg. lib. 5. tit. 2. q. 13. m. 1. Vinc. de Franch. decif. 720. Peregr. conf. 83. m. 6. vol. 1.* Ab intellectu verò quomodo succedant naturales, ex plice Gomel. *lib. 1. §. 9. n. 4.*

Dos autem quæ filiar naturalis à patre præstat, loco alimentorum est, & ad illorum mensuram regulari debet: *Peregr. de iure fisci, lib. 3. tit. 18. n. 78. & d. conf. 83. n. 6. Benint. decif. 22. n. 8. Barbol. ad l. 1. ff. sol. matrim. part. 4. n. 61. & 62. Cordub. ad legem 1. quæ à liberis, §. idem respicitur, m. 1. ff. sol. matrim. †* qui omnes teneantur esse taxandis huiusmodi alimentis, habendam esse rationem mariti, liberorum, & totius familis.

Vnde sequitur, filiam naturalem non posse actus & redditus suæ dotis, seu census pro alimentis assignatis, cedere alicui, & cessionem illam etiam ita tamen vinculo robotatam, vt contra bonos mores factam, nullitatis vicio laborare: cùm de iure alimenta non possint cedere, vel alienari propter puerilem speciale compens. alimentis: *Sund. in reali de alim. tit. 8. privileg. §. 5. per tot. Tit. q. d. retrahit lignager §. 26. glof. 1. n. 75.*

Idque

6 Idque potissimum procedit ex eo, quod alimenta conueni debent in vitam mariti, & familie, ac liberorum, & propterea illis per iusamentum vixoris per iudicium non potest: quia iusamentum nunquam operatur in terro per iudicium: Sord. de alim. r. 1. q. 1. n. 19. & q. 1. n. 10. & conf. 1. 6. n. 1. 1. post med. f. licet dicitur de rectoribus & fructibus bonorum, si per quibus vxor fuit alienata pro dote: Inf. in l. si conf. laute, m. 1. 3. 4. vers. unde tenet: ff. sol. matr. Cust. ven. conf. 1. 7. n. 1. vers. si contrarium sententiam, & n. 3. vsque ad finem, Galliar. de reuincat. centur. 1. c. 50. n. 10. vers. quod anato dixerim.

8 Neque dicatur, quod commoditas alimentorum cedi potest, maxime interueniente iuramento. Respondetur enim quod hoc fieri non potest, nisi interueniente auctoritate Prætoris, qui cognoscat, an tales sint cause, quæ alienationem iustificent: Cordub. d. si qui ad laboris, 5. parer. n. 7. 3. & n. 40. & 49. f. d. si qui ad laboris, 5. parer. n. 7. 3. & n. 40. & 49. f.

9 Quod deest tamen non perfunctorie, sed cum cause cognitione interponi debet. Nam Primum, quatenus debet de causa alienationis. Secundo de modo. Tertio de personis: plenius explicat L. in l. cum 3. 6. vbi agitur oratio: ff. de transact. Nam si iudex aditus non adhibita cause cognitione auctoritatem interposuerit, contractus nullus remanet: d. cum 3. 6. si Prætor ff. de transact. Marit. de iactu. comen. lib. 26. tit. 3. n. 7. Odd. de restitu. in integ. part. 1. q. 12. n. 6. 1.

10 Et præsertim multo magis procedunt, quia agitur de alimentis debitis iure sanguinis, quibus propter ea minus transactui potest, etiam cum iuramento: Marit. de iactu. comen. 1. 3. d. iur. de i. 5. n. 10. & 11.

Nec obstat, si dicatur: hic agi de alimentis præteritis, cum scriptum fuerit tempus cessionis dictorum alimentorum, quæ tantum facta esse ad eternum.

11 Respondetur enim alimenta dei futura quæcumque post tempus legis concessit debita fuerunt. Vtali. dec. 1. 4. part. 1. Salgado de Reg. preter. part. 3. cap. 1. n. 1. & bene in casu nostro ita dicit Vinc. de Franc. dec. 60. 3. per tot. vbi dicit quod licet alimentarius aliunde viuat, nec debita pro alimentis suis contraxerit, nihilominus petere potest alimenta à deo legis concessit: quia dicitur fuisse dicta deo deo loquitur in terminis filij spiritus alimentis petitis.

Nec potest opponi, quod per iuramentum, filium alimentis suis, & familie sue tribuisse ex pecuniis promouentibus ex pretio dictæ alienationis. Quia ratio illa, & præsumptio est nimis vaga, & omnes qui emerent alimenta contra dispositionem legis, hoc semper allegare possent, & sic legis intentioni fraudem facere: quia non præsumitur qualitas locupletationis, sed ea est probanda in specie: licet enim pecunie fuerint receptæ, tamen potuerunt consumi,

12 vel aliis dissipati: f. & ideo non valet consequentia, quod ista mulier locupletior facta fuerit, quamvis probatum fuisset illam pecuniis recepisse: Gratian. cum pluribus per eum allegatis discip. 4. 12. num. 4. Menoch. remed. 15. recuper. poss. n. 3. 8. 1. 86. & 87. & lib. 6. præsumpt. 27. n. 6. quod maxime procedit in casu proposito, attenta nullitate contractus de quo

13 agitur: quia certum est, f. quod quando contractus est nullus, si contra quem agitur de nullitate, tenetur probare locupletationem aduersarij, si opponat de pretio per eum soluto: Menoch. d. præsumpt. 27. n. 10. Gabriel. conf. 3. n. 1. 2. vol. 1. Sfort. Odd. de restitu. in integ. part. 1. quest. 3. artic. 3. n. 3. 1. vers. per conuersum, & n. 2. 3.

14 Cum autem iterum de præmissis dubitaretur, Dixi non posse in dubium reuocari nullitatem contractus alienationis alimentorum: de quo agitur: quia filius non potest sibi præiudicare pro alimentis, iure suo

Santegery quest. & ref. ciuil. Pars II.

quibus sibi à parte debitis, etiam cum iuramento: Rot. dec. 3. 1. n. 2. part. 1. recent.

15 Quod procedit etiam in spiritibus, vel naturalibus libetis: quia quoad alimenta non diffinitur spiritus, & illegitimi, à legitimis: Lup. de alleg. com. 2. 3. 1. n. 5. & sub n. 128. l. ontan. de post. nupt. claus. 5. gloss. 8. part. 1. n. 77. Gratian. discip. 1. 67. num. 2. 6. Rot. dec. 194. num. 5. 0. part. 1. recent. in terminis Sord. de alim. ar. 8. prou. 5. 6. n. 40.

Præsertim dum agitur de peritudo Terrij, nempe mariti, & liberorum: vt nota ostendimus.

Sed dubitatum fuit, quid si ex post facto appareat, recedentem ab alimentis, aut vis prædicantem non indiguisse, verum reuolueretur contractus.

Respondendum est, contractum scire nullum remanere: quia in omni materia attendendum est tempus contractus: i. si innotuit, cum vis notatis, C. de rescis. vendit. & in puncto tradit Sord. de alim. m. 8. prou. 5. 6. num. 79. vbi repetit Alciator, tenentem quod contractus super alimentis sit validus, si ex post facto appareat illum fuisse vitalem. Ex contrarium aliter ea ratione, quia tempus contractus inspicendum est: & non sequitur. ostendit tales contractus clandestine, & validos esse si velis alimentarios, si manus inuolatos. f. Imo quando recedat à forma alimentorum, contractus est omnino nullus, etiam si alimentarios velis illum approbare: Sord. ibid. n. 8. sed in omnem euentum, qui allegat contractum fuisse vitalem alimentario, hoc tenetur probare: Sord. d. prou. 5. 6. m. 7. 1. & supra ostendimus. Vnde contractus sine iolemanate decreti f. 3. sine dubio nullus declarari debet: cum biff. de transact. & l. de alimentis, C. de iur.

17

CAPVT CLXXXVIII.

Constitutioni Aegidianæ locum esse in Ciuitate Auenionensi, quoad executionem sententiæ late in iudiciis possessoriis, non obstante appellatione: Idque tam in prima, quam in secunda instantia. Nec ad retardandam executionem sufficere, si productiones factæ fuerint post sententiā. Verum si ex huiusmodi productionibus constiter de iniuria sententiæ iudicis à quo, supersedendum erit in executione: Vtrum suspendi debeat executio possessorij iudicij, non obstante Aegidiana, quando inter bona quæ petuntur, adfunt aliqua supposita dominio directo Ecclesiæ. Et an executio post appellationem facta, sit attentatoria; maxime superueniente rescripto commisionis causæ appellantis, quod retrorahitur.

S V M M A R I V M.

- 1 Aegidiana constitutio prohibet appellationem in remediis possessorij, quando in sententia non adest nullitas.
- 2 Constitutio Aegidiana locum habet in Ciuitate Auenionensi.
- 3 Notario alteri fidei plena adhibetur in iudicialib.
- 4 Immissio datur heredi scripto, quamvis testamentum non fuerit productum, nec exhibitum, si de eo constet per confessionem patris.

- 5 Immissio non debet denegari confilio de fideicom-
misso, & de bonorum identitate.
- 6 Dispositio iudicialis habet vim solutionis.
- 7 Confessio simulata dotis recepta non praedictat
maritus, nec illius hereditas.
- 8 Donatio inter virum & uxorem virum morte
confirmatur.
- 9 Perceptio fructuum post mortem maritis reddis
credendum dotis dissipatum.
- 10 In iustitia allegata ad impediendum execu-
tionem sententia non potest probari ex nominis
productis.
- 11 Executio tamen sententia est suspendenda, si de
illius iniustitia appareat evidenter ex nominis
productionibus.
- 12 Aegidiana constitutio locum non habet, quando
inter bona quae petuntur, adiungit aliqua quae
sunt solum dominii directi Ecclesiae.
- 13 Hoc locum habet quando ista exceptio fuit oppo-
sita ante sententiam, & non post ipsam.
- 14 Quando in certis capitulis adest mixtura in sen-
tentia, non ideo retardatur executio quoad ca-
pitula separata, in quibus non adest mixtura.
- 15 Quae deducta fuerint in sententia tantum per
modum causae, non inducunt mixturam.
- 16 Constitutio Aegidiana locum etiam habet in se-
cunda instantia.
- 17 Non dicuntur attentata, quando sententia erat
exequibilis, quatenus causa esset communis cum
clausula quatenus locus sit Aegidiana.
- 18 Rescriptum commissum causa appellationis su-
perveniens quando retrahatur ad effectum
attentatorum.

DECISIO SACRAE ROTAE ROMANAE Coram R. P. D.

ROIAS

Eiusdem Rotae Auditore.

IN CAUSA

Auenionensi Hæreditatis.

Mercurij 10. Iunij 1648

Æ GIDIANAM constitutionem prohiben-
tem appellationem in iudiciis posses-
sionis locum habere, quocumque sen-
tentia non sint notorie nulla, & iniusta,
receptissima est opinio Rotæ, ut in decis. 445. in fin.
par. 1. diuersi. Seraph. decis. 123. n. 2. Butaz. decis. 630.
n. 2. & decis. 850. n. 4. ac decis. 80. n. 15. & seqq.
par. 4. item. 2. recent. Quapropter itane validitate, &
iustitia sententiae A. C. lae ad suorum Honorati Ia-
ques, resolutum fuit esse locum Aegidiane ad effe-
ctum reiciendi appellationem, saltem suspensiuam,
ab illa interposuam.

3 Nec dicatur, dictam Constitutionem vti localem
non habere locum in Ciuitate Auenionensi, iuxta
opinionem Contrarij de Aegidiana. q. 3. per tot. Quia,
cum illa sit ordinatoria iudicij, debet attendi locus,
vbi illud actum fuerit, non autem origines, vt refert

idem Contrarij. limit. 4. ratione. tam. re. integ. n. 11. &
12. & in verbo Aegidiana. q. 6. n. 2. & 7. fol. 642. Rot.
dec. 117. n. 18. par. 1. recent. Nita quod Rota alias cen-
suit, dictam Constitutionem locum sibi vendicare
in Ciuitate Auenionensi, ut in Auenionensi spolijs 12.
Maij 1552. coram Capisicis relata per Capuzq.
decis. 116. par. 1.

Nollentes autem contra dictam sententiam ad-
ducere non subsistant. Altera enim testantur ex
omissione terminorum substantiuum contraxit ex
facto, quia apparet ex hinc Notarij contrarij illos fuisse
ad vnguem seruos, cui in Curia plenam fidem
adhibendum esse pluries firmavit Rota coram Seraph.
dec. 415. n. 5. & dec. 753. n. 1. Butaz. decis. 444. n. 6. &
decis. 668. n. 17. in addis. Altera vero testantur ex eo,
quia A. C. concessit immisionem in bonis q. Iosephi
laques perdicto Honorato eius fratri tanquam
hæredi testamentario vigore l. fin. C. de edict. Diu.
Adrian. toll. non productio tamen perdicto testa-
mento Iosephi, non fuit habita in consideratione.

4 Quamvis enim pro validitate huiusmodi iudicij re-
quiratur exhibitio testamenti non cancellati, neque
aboliti iuxta expressam dispositionem text. in d. l. fin.
interuen. cum Ioanna Savina colligens pluries iu-
dicialiter falsa fuit, nemum existentiam testamenti,
sed etiam, quod in illo perdictus Honoratus erat pro
medietate hæres institutus, hoc eadem sufficit ad
effectum consequendi validam immisionem vig. d.
l. fin. absque alia testamenti exhibitione ex hac ra-
tione, quia confessio patris acquiescit iuramento,
vt scribunt Bald. in d. l. fin. n. 47. ad fin. ibique Alex.
n. 21. Dec. n. 39. prop. fin. Iacobin. n. 33. Menoch.
de adpse. remed. 4. n. 102. Mart. de success. legal. par. 4.
q. 16. art. 1. n. 7. vers. nam si non concedatur, cum aliis
allegatis à Modern. Bonon. de acqu. possess. arr. 15. n.
32. Adeo vt ambigendum non sit de validitate per-
dicti iudicij, cum ex actoris resolutione de ea in reliquis
sufficiat apparet in v. vult. Capuzq. dec. 160. p. 1.

Iustitia pariter est evidens, nã A. C. distinguendo
bona à perdicto Iosepho relicta, concessit primo im-
missionem Honorato in omnibus bonis, quæ proue-
niant ex fideicommissu q. Bartholomæi ad suorum
dicti Honorati purificatio, super quibus nulla erat
hæsitatio, ex quo existentia fideicommissi illius puri-
ficatio, & bonorum identitas non controuertuntur,
quibus concanctibus nunquã denegatur immis-
sio, ex remedio d. l. fin. C. de edict. Diu. Ad toll. iuxta
Rotæ opinionem perpetuo retentã, ut in dec. 133. n. 5.
par. 1. dec. 368. in princ. p. 5. dec. 306. n. 1. p. 6. ac dec.
244. pariter n. 1. p. 7. rec. & in alijs par. allegatis.

Secundo concessit immisionem dicto Honorato
super medietate bonorum hæreditarium perdicti q.
Iosephi, quia in eadem fuit hæres scriptus à testato-
re, quo itane ad effectum consequendi immis-
sionem inter dispositio d. l. fin. vt supra dictam fuit.

Credita vero hodie à Ioanna cohærede pro altera
medietate pretiosa minime eã impedire poterit, quia
cũ de illas coram A. C. nulla deductio fuerit iustificata,
attendenda non erant, nã non erant nullæ sint qua-
litatez eius qui in pronuntia q. 1. c. per. Butaz. dec.
293. n. 1. Etiam diuina coram eodẽ iustificata fuit,
quod Ioanna perdicta ratione eius domus erat cre-
dita dicti Iosephi eius viti in scitis 600. de quibus
solu apparere solutio, ideoque A. C. in eius sententia
mandauit, vt Honoratus restitueret Ioannæ perdictæ
pro rata sibi tangente scit. 500. prout testatur dictu-
rum mediante deposito, quod habet vim solutionis; 6
dũ iudicialiter factu fuit, etiam eadem Ioanna ad re-
cipiendum, quæ recipere recusat, ut notat in d. l. fin.
l. accepta, C. de usur. Greg. dec. 214. n. 8. cũ alijs relatis

in Camerone perfonis 13. Maij 1616. coram bo. me. Prelatos. Inque ftante folutione pro dicta fuma, nulli competeret poterat retinere, & que effet apta ad impediendum predictam immiffionem.

7 Aliud creditum fuit, 100. vna cum illorum fructibus pariter coram A.C. deductum non fufficit, tanquam fimplex confiffo de recepto facta à marito poffi conuincam matrimonium, que nullam probat folutionem, nec conficent puzindici: ex confiffo per Roam decif. 55. n. 1. par. 6. & in remiffis firmatum fuit in decif. 159. n. 8. & 9. par. 7. re. cene. ex eo quia dicta confiffo p. n. fonnit simulata, & que magis in casu noftro, cum dictum inftrumentum conficentis fit contractum inftrumento dotali: in hoc enim legitur, in dotem dicta fuisse bona prefentia & futura, & in illo deducta: omnia prefentia: que fimulatione itone, confiffo non puzindici- cas, neque marito, neque eius heredibus, vt dicit Roa coram Greg. decif. 67. n. 3. & coram bo. me. Bice- lino in Romana decif. 10. Junij 1646. coram R. P. D. meo Perffio, noluerat DD. hoc in prefenti ufprefione dicentem, cum fufficit ad effe- ctum d. neganda retentionem pro dicta fuma, quod dictum creditum reddat illiquidum; nam Ioanna pro f'io excompnare debet omnes fructus per ipsam p. receptos poffi motum hunc ex bonis viri ab eadem. retento, & condempnari ad fcuta 4000.

8 Idco cum p. ad non fit ita liquidum, vt contractum poffit non poffe in p'etorio, nunquam datur retentio: Sard. decif. 46. in fin. & decif. 184. n. 6. Scraph. decif. 145. n. 1. Cuius. decif. 39. n. 5. & decif. 411. n. 4. par. 5. recent. ac dictum fuit coram me in Ita- paliana perfonis 2. Martij 1643. Inque ex hoc capi- pte fententia predicta nulli in conuenit inultum.

10 Alia verò credita hodie pro parte Ioanne deduc- ta pro confequenda retentione dñ. bonorum recu- ta fuerunt, ex quo illorum iuffitigio fieri debebat coram A.C. ad hoc vt illius fententia remaneret in- iuffa, & confequenter appellabilis, qua iniuffitia femp' refultare debet ex eisdem adus; non autem ex nouit deductis: iuxta vulgarem opinionem Roam, vt testatur Butar. decif. 610. n. 3. & decif. 830. n. 4. ac decif. 80. n. 10 cum feqq. par. 4. rem. 1. rec. & ratione quia in executionis non attenditur poffibilitas iuris deducendi, fed quid fucit deductum, vt in decif. 306. n. 37. par. 7. recent. Ideo his creditis poffi fententiam productis non obftantibus, DD. refolue- runt effe locum Ægidiana: & Exinde tamen non in- fectur, quod hodie Ioanna Sautia neque ad impe- diendum vltiorem executionem in bonis tantum Iofeph opponere retentionem pro dd. creditis qua- rentis iuffitientur, ex regula, quod quando ex iuris- bus poffi fententiam deductis appareat de illius in- iuffitia, executio effi fufpendenda: relata per Ca- paroz. decif. 114. n. 1. par. 3. & per bo. me. Penam de- cif. 185. n. 1. & 2. & in decif. 164. n. 8. & 10 par. 7. recent.

11 Nec vrgit p'm excludenda predicta Conftitutio- ne Ægidiana, quod inter bona, fup' quibus con- cefsa fuit immiffio, adit quoddam corpus fub direc- to dominio Ecclefie, quod ratione connexionis, & dignitatis efficit, vt illa non habeat locum ne- dum in dicto corpore, fed nec etiam in aliis met' localibus: ex relatis per R. P. D. meum Cerrum in Samlegij quæft. & refol. c. iiii. pars II.

Psterben. fiduciæ miffi, seu autentatum 16. Junij 1643. & 30. Maij 1646. coram R. P. D. meo Biche.

Quoniam dicta conclusio limitatur quando hæc exceptio ante fententiam, & executionem deducta non fuit, quo cafu deueniri poffit ad validam execu- tionem; dum hæc qualitas Ecclefiaftica ignorabatur per Iudicem, & p'ntem, ficut euenit in casu no- ftro: vt in terminis declarauit Roa decif. 120. n. 1. par. 1. dimer. & decif. 196. n. 13. poffi Poffi. de mar- tione ac in Romana de cefariis 30. Maij 1639. coram R. P. D. meo Giffieria.

Minus refert, quod dicta fententia A.C. vt reuo- 14 catoria prima, ac canonizans fiduciæ miffum Bar- tholomæi conuocat mixturam, idcoque effecla fuit appellabilis, vt tradit Canal. decif. 505. per totum Quia prima fententia effi conet interduccoria lata fup' incidentibus, non autem fup' negotio prin- cipali, ac fuit reuocata per capitulum leparatum. Vnde dato etiam, quod contineret mixturam in di- cto capitulo reuocato; illa tamen non poffit confiderari in alijs capitulis; ita vt efficiantur 10 to- tum appellabilis; vt probat Scaxe. de appell. 10. 17. l. i. m. 6. m. 9. n. 3. & n. 37. cum alijs adductis per Roam decif. 103. n. 1. & 2. feqq. par. 6. recent. & in Romana fiduciæ miffi de Spiritibus 14. Junij 1645. coram R. P. D. meo Cerra. & De fiduciæ miffi vt Bartholomæi habita fuit ratio tantum per modum caufæ, quod non inducit mixturam: Contard. de mo- ment. 9. l. 5. n. 41. verf. unde in fpecie. Rot. decif. 197. n. 4. poffi Paffi. de Salimian. inter. & decif. 381. n. 1. verf. nec dicta mixtura par. 4. dimer. ac in Arimonia, coram pascendi 7. Junij 1617. coram Card. Virili.

Denum non fufficit, quod in fecunda inflantia 16 non habeat locum dicta confenfus, quia illa locum fibi vindicat non folum in fecunda, fed etiam in quacunque inflantia; licet reus fuerit in prima ab- folutus: Roa decif. 201. n. 1 & 2. par. 3. dimer. de- cif. 173. n. 3. par. 1. & decif. 164. n. 1. par. 6. recent. Ca- ual. decif. 69. n. 1. & 2. & in terminis affirmat Roa in d. Romana fiduciæ miffi de Spiritibus coram R. P. D. meo Cerra. & idque non obftat.

Inque cum locus fit Ægidianus, nulla adfunt at- 17 tentia, quæ retinenda fint; dicta eorum confitutio, reuocando appellacionem reuocet pariter attentata p'be quamvis commiffio caufæ emanaret cum claufu- la, quod fit locum Ægidiana: hoc tamen non reddit attentatam executionem antea factam, dum con- flat de iuffitia, & valdite fententiz, quod opera- tur, vt ineret illius difpofitio, vt fupra firmatum fuit iuxta diftinctionem adductam per Roam in Arimi- ron. dimer. 7. Maij 1635. coram Reuendiff. D. meo Decaro, & in Arimonia redditus ratiouis 10. Decembris 1646. coram R. P. D. meo Giffieria, Vltra quod in casu prefenti, nullo modo condicendi poffi- funt attentata, quas executio facta fuit poffi lapfam decendij dam ad appellandum, nulla interpofita ap- pellacione; idcoque dictum fuit non applicari con- clufionem, quod refcriptum appellacionis fup'ac- nentis retinebatur, & reddie attentatum, quodquid antea gefum fuit. Nam illa procedit, quando in 18 terpolita legitur appellatio, illaque fimpliciter ad- miffa, vel quando infra tempus datum ad appella- dum aliquid gefum fuit; vt diffingendo dixit Roa in Cunen. Infrascriptum 25. Junij 1646. co- ram R. P. D. meo Carrode, & in Cunen. Capella 24. Ianuarij præteriti coram Reuendiff. D. meo Decaro.

Et ita vtrique, &c.

CAPVT CLXXXIX.

- *Continuatur materia precedentis capitis, cum Rora referuasset quod, si constaret etiam ex nouiter deductis de iniustitia sententiæ, suspendenda erat executio. Et ostenditur exceptionem detractionum impedire immisionem fideicommissarij, illamque etiam creditoribus competere. Vxorem, aut alium creditorem hypothecarium, posse bonorum vacantium possessionem apprehendere, si Constituti clausula in eius contractu appositæ sit, præsertim antequam hæres scripserit illam capiat; illamque pro suis creditis retinere quoad bona quæ iure familiaritatis antea possidebat, non obstante perceptione fructuum paucorum annorum, quæ non potest reddere creditum illiquidum, nec impedire retentionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando faciendæ sunt detractiones, non debet concedi immisso substructo ante facta dicta detractiones, quæ sufficit esse possibiles ad effectum retardandæ executionis.
- 2 Exceptio detractionum competit hæredi, & creditoribus, aliisque tertius intercesso habentibus.
- 3 Vxor mortui mariti potest continuare bonorum mariti possessionem, & ea pro suis debtis retinere, si illo viuo possidebat.
- 4 Ampliatur, ut ipsa retentio competat etiam pro dote illiquida.
- 5 Suspendenda est executio sententiæ, non per produbio, si de eius iniustitia appareat.
- 6 Quando citatio ad sententiam non fuit facta in personam, valide interponitur appellatio a dicta sententia.
- 7 Sententia continens contradictionem non meretur executionem.
- 8 Si emittitur sententia contrarietas, benigna fieri debet interpretatio.
- 9 Ratione hypothecæ apprehendi potest possessio vacans, necpe ante aditum hæredis.
- 10 Donatio inter virum & uxorem iuramento confirmatur.
- 11 Multo magis, si donator præmiorum donator.
- 12 Donatio non potest dici simulata, quando verè & realiter constat quod donans voluit donare, & hoc expressè.
- 13 Creditum dotis sit illiquidum per fructuum receptionem.
- 14 Intelligi, si per plures annos fructus percepti fuerint, non per paucos, ex quibus creditum dotis non fuerit multum diminutum.
- 15 Sententia in passivis lata executio suspenditur quoad caput fructuum.
- 16 Creditor qui fructus percepit habet in rei vindicta illas.
- 17 Retentio pro credito liquido non potest impediri;

per exceptiones turbidas & illiquidas, quæ aduersus illud opponuntur.

Non possunt in dubium recipi conclusiones in iure firmæ per Sanctissimæ Roræ Romanæ Tribunal in *Ancienno* hæredum die 10. Iunii 1648. in causa Domini Honorati Jacques contra Dominum Ioannam Saurinam. Sed tenet propriè nonnulla ex factis non bene Roræ explicatè rescriptis, videtur providendum eisdem Dñe Ioannæ, iuxta quæ in decisione inserta caput præcedenti, fuit rescriptum quod executio suspendi debet, si ex novis productionibus constaret de iniustitia sententiæ Iudicis à quo.

Siquidem sententia Domini Iudicis à quo immediatè nra continet capita: quorum Primum respicit hæreditatem Dñi Bartholomæi Jacques patris, & fideicommissum in eius testamento appositum: Secundum respicit successiorem Dñi quondam Raymundi Jacques, filij eiusdem Dñi Bartholomæi, & respectu fratris Dñi Iosephi Jacques, qui erat maritus Dñæ Ioannæ Saurinæ: Tertium respicit bona propria Dñi Iosephi Jacques mariti.

Quod attinet ad bona fideicommissa patris supposita; certum est Dñum Iosepho vii hæredi Bartholomæi competisse ius detractionis Legitimæ, & Trebellianicæ, quæ non reperitur prohibita in dicto testamento, & per consequens non potuisse dari dicto Honorato immisionem in omnia bona patris, nisi prius detractione. Quarum facta in favore hæreditatis, & hæredum Domini Iosephi; cum non fuerint conformia, ut hæres caput suas detractiones de manu substructi Roræ coram Greg. XV. decis. 206. num. 11. & ibi Addent. Match. lib. 1. r. r. ref. cap. 1. num. 10. verific. hinc est: & num. 31. Non potuit ergo dari immissio Dño Honorato: Bona, decis. 946. nec eum cum clausula detrahi detrahenda, Argel. de legat. concord. quæst. 13. num. 54. ut omittamus alias detractiones, veluti dotis materiam, expensarum functis, & alios similes, quas Domina Ioanna non tenebatur probare; cum ad retardandam immisionem sufficiens detractionis esse possibiles: Add. ad aliam decisionem 206. num. 12. quam possibilitatem Rora consideravit decis. 755. numer. 2. part. 3. recent. & 633. numer. 8. part. 1. recent.

Secundo, quoad bona Raymundi, quorum successio ab intestato pro rata decedit ad dictum Dñum Honoratum, inter cætera certum est, quod eisdem Raymundo competeat Legitima & Trebellianica super bonis Bartholomæi patris, quæ pro parte hæreditaria ad Dominum Iosephum obveniant, & sunt in ejus bonis: unde ius faciendi dictas detractiones competit non solum hæredibus Iosephi, sed etiam illius creditoribus, aut aliis ab eo ius habentibus: Oldrad. cons. 107. n. 8. vers. ad querentem: Giouagnon. cons. 20. n. 30. vers. 1. Non potuit ergo dari immissio in portione bonorum ad Raymundum à parte obvenientium, & fideicommissio suppositæ, nisi facta prius detractione patris ad Iosephum, vii Raymundi successorem ab intestato cum fratribus spectantibus, occasione detractionis Legitimæ & Trebellianicæ eiusdem Raymundi.

Tertium genus bonorum respicit bona propria Iosephi, pro quibus danda erat manutentio Domini Ioannæ eius uxoris, cum ipsa esset creditrix dotis non solum in summa 600. scutorum, ut dicebat Dominus Honoratus; sed etiam in summa circiter 2500. scutorum, pro quibus summis, nec non

pro summis contentis in instramento declarationis, seu donationis facta per dictam Iosephum in fauorem vxoris, cum esset cunctis hypothecaria, poterat insinere de iuuentute remedia possessoria super bonis mariti, quorum possessionem continuauit, & quatenus opus est apprehendit mortuo matre, antequam apprehenderetur a Domino Honorato illius coherede, & per consequens vacante, quatenus habuit in suo contractu matrimonij clausulam Constituit, vel quatenus probaret se illa bona iure familiaritatis viuente matre possedisse: iuxta notata per Gabriel. *consil. 34. per totum*, *Post. de manent. obseru. 54. num. 16. versic. vel in iis bonis tantum*: & Rota apud eundem, *decis. 647. num. 17. & 58. Suid. consil. 221. num. 49. versic. Præterea*: Declarando insuper, quod maritus sibi causam suæ possessionis. Quibus sic stantibus, non Domino Honorato, sed ipsi Dominæ Ioannæ danda erat manus actio: ex his quæ tradit Gizzarel *decis. Neapoli. 45. per tot.* Moiquech. *de duss. bonor. part. 1. cap. 9. num. 14. & 15. & sequentibus*. Et ista tenentio competit vxori super bonis mariti, tunc pro dote liquida, quam illiquida: Mart. Medic. *exam. 56. num. 12. Coll. de rat. quæst. 58. num. 1. Ioseph. Ludon. decis. Persu. 109. n. 2.*

Ex prædictis inferunt, non solum, ex instramentis de nouo productis quæ clauam detegunt sententiam Domini Iudicis à quo iniustitiam; supercedendum in vltionem executione, vt decidit Rot. apud Penam *decis. 136. n. 2. in impressione Lugdunensi*, *Verall. decis. 114. num. 2. part. 5.* cum aliis allegatis in desinione huius causæ facta decima Iunij, inferna caput præcedens, *versic. exinde tamen non inferunt*: sed etiam sententiam eiusdem Domini Iudicis, vt notorie (cum circumscriptis nouis productionibus) iniquam, non meriti executionem in prædictum appellationis ab ea interceptam in hac Ciuitate per Dominam Ioannam, et a dote notorie: quod facere potuit: cum sciam ex breuis Domini Iudicis à quo, non consistit eius procuratorum fuisse ad sententiam personaliter citatum: ex traditis per Scacc. *de appell. 9. 12. n. 13.*

Iniquitas dictæ sententiæ potest ex prædictis, non solum in prima, & secunda, sed etiam tertia bonorum specie.

Præterea, quia dicta sententia manifestam continet contradictionem, & sibi ipsi repugnat, & per consequens nullitatem vicio laborat: *l. vbi repugnantia. 148. & ibi DD. ff. de reg. iur. l. machet. de commiss. nullit. sanatoria. part. 3. §. 5. n. 38. vol. 3. fol. 167.* Cum adiudicat duntaxat Domino Honorato possessionem medietatis bonorum, & intum Domini Iosephi; & per consequens etiam medietatem Domine Ioannæ, in qua medietate aderat Legitima & Trebellianica Iosepho competentem, tam ex persona propria, quam vt successori Raymundi fratris sui filij bonis patris. Deinde eidem Honorato in totum adiudicat bona fideicommissi, nullamentione facta ductione detractionibus; & sic quod in vno capite dedit, auferit in alio.

Quod si ex benigna interpretatione diceremus, dū bona Iosephi pro medietate adiudicantur, in illis comprehendi dictas detractiones, vt euenire contrarietas: quod sicut debet dicunt DD. maxime Alex. & ibi Addent. *consil. 14. num. 5. vol. 2. Monach. decis. Bunn. 33. num. 6. ex eo refulsit iniquitas tam in medium adducta, nempe quod data fuisset substantio possessio nondum factis detractionibus, vt superius ostensum est.*

Hæc omnia procedunt, etiam circumscripta do-

natione per Iosephum vxori facta, & debet insinuata, imoleque magis illa supposita, propter ins retentionis ex hypotheca in ea contenta ducens originem, quod cuiusque crediti hypothecato competeret tradunt DD. supra citati, nempe Moiquech. *d. l. h. t. c. 9. n. 16.* quando ex doto possessionem adeptus est antequam heres adiret, prout in casu nostro factum est: sequitur Gizzarel *decis. 45.*

Non enim potest in dubium vocari validitas illius donationis, tam fuerit instrumentum firmata, quod donationem inter coniuges validam tradidit: Rot. coram Greg. XV. *decis. 563. num. 7.* & coram Durano *decis. 168. num. 4.* quod proinde etiam conuenit non perimoriam, Sanchez. *de marron. lib. 6. d. 17. 1. num. 7. & 8.* in solto magis adiuuante causa prædecessoris mariti donatij: *Suid. consil. 171. n. 16. Gomez. lib. 1. var. res. 4. n. 21. versic. aduertendum tamen.*

Nec pot. opponi, quod illa donatio sit simulata: quia maritus clare & taliter ac vt dicitur, & donare voluit: unde non est de simulatione querendum, quando constat de veritate: Rot. *decis. 331. n. 12. part. 5. recent.* cum ibi citatis. Cum ad hoc vt constet de simulatione, probati debeat quod partes voluerunt simulare: Adde Barz. *decis. 724. n. 13.*

Dubium tamen facere videtur, quod creditum dictæ donationis factum fuit illiquidum, per fructum perceptionem factam à Domina Ioanna de bonis mariti: ex hoc apud Iust. *decis. 647. num. 59. respectu in re. decis. 165. n. 46. & 47. part. 7.* cum insinuat in desinione huius causæ adductis. Sed ista non nocent intentioni dictæ vidue: et quia Suid. ibi citatus *decis. 46. in fin.* loquitur in casu quo possessor maximas quantitates fructuum per plures annos perciperet; ita vt sciri non possit verum creditum illiquidum absolverent. Quod etiam considerat Rot. *decis. 433. num. 1. part. 2. recent. & apud eundem, decis. 145. 5.* dum considerat vtrum tunc pecunie ad manus creditoris deuenirent, vt sibi fideiussorice prælatur: nam cum Domina Ioanna fructus aliquos perciperet vno, aut altero anno, & bona mariti non essent fructuosa, cum consistenter in domibus, vineis, & similibus; & super illis Domina Ioanna debuerit alii, & fructus dotis suæ in hereditatem consule percipere: non videtur quod pro illis modicis fructibus totum creditum, quod euidenter illi impioris quantitas, fuerit effectum illiquidum.

Imò si Domina Ioanna in vim senectutis, de cuius iniustitia nunc agitur, cogere fructus in totum creditum impurare, hoc esset dote executionem sententiæ in capite fructuum, in quo tamen executionem sententiæ etiam in possessionem laxe esse suspendendam non est dubitandum: Scacc. *de appell. 9. 17. l. ius. 6. mem. 9. n. 12. & 31.* cum pluribus per eum citatis.

Denique in omnem euentum, posito quod isti fructus essent de hereditate Domini Iosephi, etiam illorum daturus retento videtur: Cytize. *controuerf. 180. n. 17.* & cum creditum dictæ vidue sit liquidum, exceptio verò restitutionis fructuum sit dubia, & per appellationem suspensa, non debet tollere effectum crediti liquidi: Cytize. *d. n. 17.* & bene retorquetur argumentum, et Nam si non concedatur retentio quando creditum est illiquidum, ita est conuerso eadem retentio non debet impediri, quando creditum est liquidum, & contra liquidum opponuntur exceptiones turbidæ, & quæ patiuntur controuersionem: ita Cynac. *d. controu. 180. num. 41. versic. unde abest illud q. d. Adde Fontanel. decis. 109. n. 8.*

CAPVT CXC.

Sequitur Decisio Rota Romana ultimo loco lata in eadem causa, de qua in duobus precedentibus Capitulis: Ceram Illustrissimo Domino Boyas Rota Romana Auditoris, sub die 9. Iunij, 1649. cuius hoc est Summarium seu Argumentum.

Ægidiana constitutio quando habeat locum ad effectum reiiciendi appellationem, saltem suspensiuam, interpositam à sententia in iudicio possessorio lata. Agitur de mixtura iudicii: Et quando ex iuribus post sententiam deductis, illius executio sit retardanda: Et quando competat retentio creditorum.

SUMMARIUM.

- 1 *Immissio in bonis hereditariis debet heredi scripta iuxta dispositionem leg. final. C. de edict. dict. Adr. roll.*
- 2 *Ægidiana constitutio reiiciens appellationem suspensiuam locum sibi vindicat, quousque locum sit in iudicio possessorio est valida.*
- 3 *Verba in sententia prolata qua nullam habent clausulam taxatiuam, non sunt taxatiua, sed simpliciter demonstratiua.*
- 4 *Et respicientes quantitates sunt solummodo enunciativa quantitates habentem in eo iudicio probata.*
- 5 *Liquidatio summa ad effectum possessory, in ipso iudicio possessory, non facit sententiam continere Mixturam.*
- 6 *Executio sententia retardanda est, quando ex iuribus post eam deductis appareat de eius iniustitia.*
- 7 *Retentio non competit pro credito illiquido.*
- 8 *Retentio in tantum derogatur, in quantum praesumitur creditor satisfactus.*
- 9 *Excipitur in dote, in qua vii privilegia nulla considerari potest praesumptio satisfactiois ex fructibus perceptis, nisi constet ad manus creditorum eos fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfacti potuerunt.*
- 10 *Eoque magis ubi non intercessit tempus ades considerabile, ut eos fructus percipere potuissent, ex quibus integram satisfactioem consequentis fuisset.*

DVz emanant in hac causa decisiones: altera sub die 10. Iunij 1648. ubi dictum fuit esse locum Ægidianae constitutioni, ad effectum reiiciendi appellationem saltem suspensiuam, interpositam à sententia per A. C. in iudicio possessorio lata, ad fauorem Honorati Jacquet, ex quo illa debeatur valida, & iusta, Altera 17. Martij eiusdem anni, in qua licet non reuocaretur in dubium iustitia, & validitas praedictae sententiae, attamen DD. opinantes illam continere mixturam, & complicationem petitorum cum possessorio, ex eo, quia in ea liquidatur dos Ioannæ Saniae in scutis 600. dum A.

C. mandante quod soluantur per dictam Honoratum scuta 300. pro restitutione medietatis dictae dotis; ex hoc solum caput dictam decisionem reuocarent, ut ex fundamentis in utraque decisione deductis: praetermissis tamen semper articulo, ad quem illas restricta fuerat dispositio; an dictae Ioannae competere retentio bonorum, super quibus concessa fuit praedictio Honorato immisilio, pro creditis ab ea de nouo productis, ac iustificatis. Et reposita hodie causa, Resoluitur fuit competere retentionem Ioannae in bonis hereditariis Iosephi viri pro creditis dotibus; firmis tamen remanentibus fundamentis primae decisionis, cum mixtura in secunda decisione considerata, videntur euanescente.

Et enim iustitia, & validitas A. C. nullam patitur controuersiam, dum in ea conceditur immisilio eidem Honorato, non solum super bonis quae prouenerant ex fideicommissio q. Bartholomaei ad illius fauorem purificato, sed etiam super medietate bonorum hereditationum peditis Iosephi, in qua fuit haeres scriptus: iuxta dispositionem leg. final. C. de Edict. D. Adr. rollend. vbi magis in prima decisione huiusmodi pariter, & seq.

Quapropter ambigendum non est, dictam Ægidianam constitutionem in praesenti locum sibi vendicare; quousque enim sententia lata in iudicio possessorio est valida, & iusta, inrat dispositio dictae constitutionis reiicientis appellationem suspensiuam: Rot. decis. 443. in fin. part. 1. diuers. & decis. 80. n. 15. cum sequent. part. 4. 200. 2. recent. cum aliis conglatis in principio prima decisionis.

Mixtura vero in secunda decisione considerata, quae efficit causam appellabilem ad utrumque effectum, non obstat praedictae constitutioni, potius conuenit visa fuit; quia quousque in sententia concedatur praedicta immisilio, solutus tamen dictae Ioannae scutis 300. pro medietate suae dotis; haec tamen verba non inducunt mixturam, seu complicationem petitorum cum possessorio: quoniam cum ex parte Ioannae iustificatum non fuerit coram A. C. eius creditum doctile excedere summam scutorum 600. Iudex mandauit vt solveretur solum scuta 300. pro medietate: exinde enim non infertur fuisse dictam dotem in praedicta summa taxatam; quia verba non sunt taxatiua dotis, sed solum demonstratiua illius, dum nullam habent clausulam taxatiuam: vt post Iason. in l. si quidem. non. 4. C. de transf. & alios bene adducit Altograd. conf. 34. num. 42. & 43. Eoque magis, quia in eadem sententia praecipitur praestari cautionem in forma depositi, de soluendo medietatem aliorum creditorum, quorum adducta non fuerat sufficiens iustificatio: unde resultat non fuisse in praedicta summa liquidatam, & taxatam huiusmodi dotem; cum illa verba sint solum enunciativa quousque haerentem in eo iudicio probare, quae obstat potest immisilio. Vt citius prorsus excluditur praetensa mixtura ex eo, quia principaliter agebatur super possessorio, ad cuius effectum dum sequuta fuit liquidatio in praedicta summa, dictorum non est huiusmodi sententiam continere mixturam: vt notat Dec. conf. 28. quoniam Rota saepe sequebat est, coram Scraph. decis. 452. num. 4. & 5. Buratt. decis. 625. n. 10. Greg. XV. decis. 232. n. 6. an addit. & in Romana meleramentorum, 24. Nouembri 1617. coram Vitijs, ac in Interuenient. praeside Tormassini 31. Ianuarij 1642. etiam nec pariter obstat.

Quamobrem licet dicta liquidatio dotis, uti non inducens mixturam retardare nequeat effectum Ægidianae

Agendum constitutionis, nihilominus ad executionem predictæ sententia procedi non debet; respectu tamen bonorum domæxat Iosephi, cum Ioannæ super illis competat sententia pro eius creditis dotibus de nono productis; quamvis sententia in hoc casu iustificari debeat ex eisdem actibus per regulam, quod quandoque iunctus post sententiam deductis appareat de illius iustitia, retardanda est eius executio: ad relaxa per Capatq. decis. 714. n. 32. part. 2. cum aliis adductis in prima decisione, sub 5. Alia vero decisa in fine.

Nec dicatur huiusmodi credita filioidea remanere ex fructibus dictorum bonorum per Ioannam perceptis, licet nullam competere posse retentionem ex firmata per Rot. decis. 679. n. 3. part. 1. decis. 433. n. 1. part. 2. decis. 743. n. 1. part. 1. & part. 5. recent. decis. 411. n. 17. Duran. decis. 160. n. 14 ubi Add. n. 20. & 21.

Quoniam in tantum denegatur sententia, in quantum præsumitur ex fructibus creditore satisfacta: Sed si cum huiusmodi creditore præsumatur ex causa dotis, in illis vi priuilegians nulla considerari potest præsumptio satisfactionis ex fructibus perceptis, nisi conuictus ad manus Ioannæ tot fructus peruenisse ex quibus probabiliter satisfacti posuerit: iuxta veriorum, & communem opinionem, quam firmat Negul. de pign. part. 1. memb. 5. num. 36. Gutierrez de inter. part. 2. cap. 9. numer. 51. Viu. decis. 317. num. 1. & seq. lib. 2. Grammat. conf. ciuil. 114. num. 21. Ricc. collect. dec. part. 3. collect. 2317. ad fin. vers. quare an retineat Et cetera contraria opinio, firmatur Rota in Sancti Severini decis. 16. Decembris 1619. coram Phaldo: & in Romana, seu Viterbana, restitutionis dotis, 8. Februarii 1627. & in Faenæ, dotis, 27. Martij 1642. coram R. P. D. meo Cerro, ac coram R. P. D. meo Persepio, in Ariminensi, dotis, 22. Iulij 1646. Eoque magis quia non intercedit tempus adeo considerabile, ut tot fructus Ioannæ percipere potuisset, ex quibus integram satisfactionem consequera esset, ut consideratum fuit in dicta Romana, seu Viterbana, restitutionis dotis, sub 5. in casu de quo agitur. Idcirco propter bonas solum Iosephi vii, eidem concedenda est retentio; non autem super bonis fideicommissariis, quorum respectu retardari non potest executio predictæ sententia, ex fundamentis adductis in decisione 11. Martij 1648.

Et utraque pars, &c.

CAPVT CXCI.

Renunciatio generalis quibus in casibus extendatur ad fideicommissum, cuius conditio nondum euenit. Quid si appositum fuerit in ipsa iuramentum cum renuntiatione omni legum auxilio. Quando quis est donatarius, & ad eum bona deueniunt ex alio diuerso titulo, vtrum possit agere de euictione. Et quando dux causa lucratia simul concurrere possint.

SVMMARIVM.

1. Renunciatio fideicommissi etiam conditionalis iuramento confirmatur.

1. Quando verba respectant tempus futurum, renuntiatio comprehendit fideicommissum nondum perfectum.
2. Multo magis si renunciatio nulla alia habebat bona, quibus posset renunciare, præter fideicommissum futurum.
3. Renunciatio iurata omni legum auxilio, supplet defectum lectura testamenti. Intellige vtrum 6.
4. Quando in renuntiatione nulla prævis facta fuit mentio testamenti conueniens fideicommissum, renunciatio non illius nullam prævis habere notitiam, non censetur illi renunciare, etiam si iurata.
5. Ampliatur, ut procedat quamvis renunciatum fuerit cum iuramento, omni legum auxilio.
6. Potest quis agere pro bonis donatis ad euictionem, si una causa sit lucrativa & alia onerosa, & hoc casu donatarius a se ipso emiciat.
7. Dux causa lucrativa simul concurrere non possunt. Ideoque qui rem habet ex causa lucrativa, si eadem res ad ipsum incipiat pertinere ad alia causa lucrativa, non potest agere de euictione.
8. Desequitur titulus lucrativus.
9. Dux causa lucrativa simul concurrere possunt, quando tendunt ad diuersa.

PRæsuppositum quod in testamento continetur fideicommissum vouerale in fauorem liberorum Gasparis, euasum testatoris ex sorore nepotis, absque differentia masculinum, & feminarum. Dubitatur vtrum Diana in suo contractu matrimonij renunciauerit fideicommissum nondum in eius fauorem tunc perfectum, ad quod tanquam filia dicti Gasparis vocata erat: ex eo quod mediante constitutione dotis quoddecim millium scutorum, videlicet duodecim pro bonis, & iustibus paternis, & trium pro matris, ipsa quæruit in fauorem heredum dicti Gasparis potius, omnia iura paterna, & materna dicti testatoris, salua legali electione, institutionibus, & substitutionibus allegauit.

Valis ita quæ doctrinæ pro vtriusque parte scriptæ sunt, salus sum quæstionem esse dubitabilem. Nam in primis certum est, renuntiationem fideicommissi etiam conditionalis iuramento corroborari: Fulcr. conf. 95. numer. 18. & 19. præsertim dum verba respectant tempus futurum, prout in hoc casu, in quo renunciatio facta fuit in fauorem heredum: Olasc. decis. 111. numer. 16. Peregrin. de fideicommiss. art. 51. num. 29. & seq. & num. 36. in fine. præsertim quia nulla alia subest causa renuntiationis præter fideicommissum, cui si non censetur renunciandum, renunciatio remanet inutilis: Rot. decis. 714. numer. 1. in fine. parte 2. recent.

Neque obstat videtur defectus lectura testamenti, cum in contractu matrimonij continetur renuntiatio iurata omni legum auxilio: Peregrin. d. art. 51. numer. 39. Cyriac. controuers. 128. numer. 51. & seq. Rot. decis. 714. num. 8. Fulcr. de fideicommiss. quæst. 594. numer. 16. Mass. part. 1. claus. 236. num. 1.

Id contrarium verò non desinit rationes ad probandum, renuntiationem non comprehendere ius fideicommissi conditionalis: præsertim ex eo quod nulla facta fuit lectura, quæ tamen erat necessaria iuxta Led. huius de transact.

Negocio in manus deliberationem deducto, probabilis

190 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

probabilis censui, renunciacionem ad fideicommissum conditionale nondum tunc purificatum extendi non posse: quia cum Diana non solum ignoraret fideicommissum, sed ipsum etiam testamentum, cuius nulla proculus facta fuit mentio in dicto matrimonio; imò è conetario, quando patet in deductionem dotes illi assignavit nonnullis annuos redditus spectantes ad hereditatem dicti testatoris, non dixit dictos census ad se spectare in vim testamenti illius, sed simpliciter; & sub inuolucro verborum dixit se ab illo sus, & causam habere; † sequitur quod ratione ignorantie differebat consensus, qui ad ignoratiam extendi non poterat; & per consequens iuramentum oculi operaretur: vt in ptopos terminis decisum fuit apud Cypre. *Litro. decis. 2. num. 40. §. seq.* cui se subscribit Hodier. ad Sued. *decis. 144. num. 6.* & post longam dispersionem ita concludit Casd. Mantie. *de tacit. conuent. lib. 26. tit. 2. num. 36. in fine.* Aduertendo quod est error in numeris, verisè & si cum iuramento vbi concludit quod si in renunciacione nulla facta fuerit mentio testamenti, iuramentum non extendit renunciacionem ad fideicommissum conditionale; idemque voluit Galetta. *reuerent. 135. in fine, versic. vt autem concludamus:* Medin. *conuenerf. §. reuif. centur. 2. cap. 6. §. 1. n. 18.* Fufat *q. 593. num. 98.* & in iisdem terminis loquitur Grana. *discept. 568. num. 41.*

6 Quod verum est, etiam si in instrumeto apposita fuerit clausula renunciacionis omni legum auxilio, quantumvis iuramenti vinculo roborata. Quia magis communis opinio est, non obstante tali clausula, fideicommissum conditionale non comprehendit in renunciacione, vt expresse cum magis communis tenet Odd. *in trati. de fideicommissis, tomo 3. post repetit. ad §. duo fratres: quasi. 4. ars. 6. num. 51. §. seqq.* & similes renunciaciones sub pretextu oris factas, capnosas liberalitates vocauit text. in *l. cum Aquiliana. ff. de transact.* & ex eo Fontanell. *decis. 400. n. 9. 10. & 11.* vbi dicit fieri nullo modo posse, vt tales renunciaciones ferantur ad fideicommissa incognita, & incogitata.

Et predicta multo magis locum habent, quia dicta Diana non simpliciter renouauit bonis dicti testatoris, sed expresse sibi reſeruat iura substitutionum, legalis eſcheque, & legatorum; adeò vt negari non possit quin ipsa sibi expresse reſeruat voluerit iura substitutionum, quas in futurum aperiri conſtingeret.

Valeat tamen ſuſtineri poſſe, præſertim Dianam teneti impuare in ſuam portionem fideicommiſſi census annuos, ex hereditate dicti testatoris sibi per partem assignatos, & pro illis nullam euictionem, vel regressum obtinere poſſe contra heredes patris. † Quia licet bona mihi donata, nunc alio titulo lucratio mihi concessa, à me ipſo euincere poſſim, si vna causa sit lucrativa, & alia oneroſa; ſecus tamen est, si vtræque causa sit lucrativa: *l. Iulianus, §. si fundum, ff. de alienib. empi. Mangil. de emul. q. 210. num. 6.* Peregrin. *de fideicommissis. art. 40. num. 83.* Sued. *conf. 70. num. 6.* Cypre. *conuenerf. 303. num. 50.* & probatur per text. in *§. si res aliena, Inst. de leg. §. quia dux causæ lucrativæ simul concurrere non poſſunt: l. Menius, §. duorum, ff. de legat. 2.* Fontanell. *de Paſſ. nup. clausul. §. gloss. 8. part. 1. n. 41. & 46.*

9 Sed & hæc quæſtio non tranſit ſine magna difficultate, etiam quòd dos dicatur nullus lucrativus, pœv voluisse videri Bart. in *d. l. Manim, §. duo, num. 16.* † Quia regula illa quòd dux causæ lucra-

tivæ ſimul concurrere non poſſunt in eadem perſona, intelligenda eſt, vt non concurrant quodẽm quando vtræque cauſa lucrativa tendit ad idẽm; ſecus ſi tendat ad diverſa, ſicut in caſu propoſito; nempe quia vna tendit ad idẽm, alia verò ad pactionem: & idẽo licet habeat census hereditarios ex titulo lucrativo, tamen poſſet agere ad pretium, & valoreẽ ipſorum, quia ſic dux cauſa lucrativæ non concurrunt ad idẽm, ſed tendunt ad diverſa: vt bene per Cuman. *conf. 33. in fine, versic. nec hæc obſtat.* Tuſch. *lit. S. censuſ. §. 60. num. 1.* & ita videtur pœv hæc vltima parte concludendum.

CAPVT CXCI.

Substitutione facta de masculis vel feminis, vtrum masculis feminis in eodem gradu existentibus præferantur, maximè dum testator in toto testamento demonstravit maximam erga masculos affectionem. Alternativa quando suam retineat naturam, & quando reſoluitur in diſtinctionem. De quatuor modis quibus conſiderari poſſet ordo in teſtamentis, nempe ſcripturæ, ſucceſſionis, affectionis, & neceſſitatis. Et quando diſpoſitio negatiua eiſdem regulis ſubiſciatur, quibus affirmatiua.

SVMMARIVM.

- 1 Alternatiua poſita inter perſonas æqualis gradus reſoluitur in conſuetudinem, & omnes æqualiter admiſtentur.
- 2 Maximè quando perſona vocata ſum omnes gradus, & ſucceſſione pares.
- 3 Diſtinctione propoſita ſapè reſoluitur in conſuetudinem.
- 4 Quando in eadem diſpoſitione ſamina vocantur per diſtinctionem alternatiuam cum masculis præferantur masculis feminis.
- 5 Ordo ſcripturæ virum ſemper attendendus ſit, vt qui primò ſcriptus eſt, alius præferatur.
- 6 Ordo ſolus ſcripturæ non dat prælationem masculis, niſi alia concurrant.
- 7 Ordo ſucceſſionis regulatur iuxta ſucceſſionem ab inſtituta.
- 8 Ordo neceſſitatis quæ ſit in inſtitutionibus.
- 9 Inter ſubſtitutos conſiderari etiam poſſet ordo affectionis.
- 10 Dum tractatur de prælatione plurium ſubſtitutorum inter ſe, præcipue conſideratur ordo affectionis, & ordo neceſſitatis.
- 11 Ordo affectionis non conſideratur inter gradum & ſubſtitutum ſed ſolum reſpectu perſonæ teſtatoris.
- 12 Alternatiua non habet vim admiſi faciendi omnes vocatos, quare quoad aliquos conſiderari poſſet maior affectio teſtatoris.
- 13 Alternatiua diſtinctionis natura eſt, vt vtrius non conſuetudo vocatus niſi poſt alterum in ſubſtitutum.
- 14 Amphiatro, vt procedat etiam ſi nullus conſiderari poſſet inter vocatos ordo affectionis.

15 Explicatur.

- 15 *Explicatur Andreol. controu. 137.*
 16 *Quando dispositio negativa habet implicitam affirmatiuam, idem de ea iudicandum est quod de affirmatiua.*
 17 *Quando liberi positi in conditione censentur dispositus vocati, idem de illis dicendum est quod de vocatis expressis.*
 18 *Afflictio testatoris erga masculos in genere colligitur ex aliis paribus eiusdem testamenti.*

IN substitutione, de qua agebatur, conclusum fuit per plures Iurificosullos, inter quos vnus ego fui, Masculos in pariete gradus feminis esse præferendos, & istis exclusis admittendos, pro ut iudicatum fuit, licet post senectutem patres ad concordiam deuenirent. Si quidem testator, adueniente casu fideicommissi, substituit liberos Gasparis nepotis sui masculos, vel feminas. Ideo dubitatum esset vtrum masculi in substitutione successione essent præferendi?

Quamuis enim pro feminis plurima allegari possent, & præsertim quia alternatiua vi posita inter personas æquales gradus, induit naturam copulatiuæ, & per consequens comprehendit æqualiter tam masculos quam feminas: *l. cum quidam, & ibi DD. C. de verb. signif. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 6. num. 7. Cancr. lib. 1. var. res. cap. 1. num. 552. vers. etiam.*

Quæ regula locum habet, quotiescumque alternatiua posita est inter personas gradu, & successione pares, quales in casu proposito sunt liberi omnes viruales licet Gasparis, ex generali regula quam tradunt omnes DD. in *l. Gallus, §. quidam restit. ff. de lib. & posth.*

Vnde quod disunctiua conuertatur hoc casu in copulatiuam, resoluit in fortioribus terminis, Andreol. *centum. 137. 538. & 539.* & faciunt tradita per Cyriac. *controuer. 174.* vñ cum decisione ibidem inserta. Generaliter siquidem consuetum est, simultaneam vocationem induci, quotiescumque agitur de personis paribus in gradu successione: Cyriac. *ubi sup. n. 38. Peregr. de fideicommiss. art. 17. num. 13.*

Pro masculis verò plurima deducuntur, & præsertim quia quotiescumque per alternatiuam vocantur masculi, vel feminæ; datur inter illos ordo successiuus, neque feminæ admittendæ sunt simul cum masculis, sed tantum illis omnibus deficientibus, quia regulariter vocatio facta per alternatiuam, intelligitur facta ordine successiuo: *l. cum pater 79. §. a te pater, ff. de leg. 2. l. heredes mei, §. penult. ff. ad Trebell. & ita in propriis terminis decidit Ruyn. *conf. 149. num. 13 lib. 2. Fusus de substit. quest. 379. num. 16. & 27. & conf. 162. numer. 9. Castill. lib. 2. quotidian. controuer. cap. 16. numer. 6. & seq. quem sequitur Foncelet. de post. sup. claus. 4. glo. 9. part. 3. num. 18.**

Ideo ego potiussem masculorum causam esse exitum, quia in materia similitudine vocationis, vñj ordines considerari possunt. Primus est ordo scripturæ, quando scilicet vnus prius nominatus est, quam alius: de hunc licet attendendum esse quidam dixerint, ita vt ex priori nominatione masculorum, demonstraretur etiam ordo maioris charitatis, & affectionis; Cuius *conf. 197. num. 1. & post ipsum Gratian. de septe. 621. numer. 17. †* Tamen hæc sola consideratio non sufficeret, nisi alia concurrens: *l. quidam 14. ff. de prec. leg. Peregr. de fideicommiss. art. 17. n. 12. vers. amplius denique. Cuius in §. instituta, §. 10. num. 8.*

Secundus verò ordo, dicitur ordo successione, qui regulatur iuxta formam succedendi ab intestato: de quo Grat. in *d. §. instituta, questione 10. numero tertio, Peregrin. de fideicommiss. art. 17. num. 35. & 38.*

Tertius est, ordo necessitatis; vt potest quando ob validitatem testamenti quis cogitur instituire aliquem heredem, veluti Auias nepotem, ne scilicet coarctat testamentum iuxta notatam in *l. Gallus, ff. de lib. & posth.*

Quartus est ordo, qui vocatur affectionis; de quo Peregr. *de fideicommiss. art. 18. num. 4. & 23. DD. in d. §. quidam restit. & nominatim Imolens. 10. vers. interdum verò.*

Ex his ordinibus, duo tantum considerari solent in hac materia, vt ex illis paritas, vel disparitas vocatorum colligatur; scilicet ordo necessitatis, & ordo charitatis huc affectionis naturalis: vt videtur est apud Castren. in *d. §. quidam restit. n. 9. & 10. Alex. *conf. 14. n. 10. in 2. conclus. vol. 4. Menoch. lib. 4. præsumpt. 70. n. 15.**

In casu proposito cum nullus eorum ordo necessitatis, videndum est de ordine charitatis seu affectionis, qui non mensurandus est ex parte vocatorum, veluti quod vnus sit pater, alter filius, quia si ex hoc solo æstimator, considerari etiam posset inter omnino extraneos, quod esset contra mentem omnium Doctorum: sed considerari debet ex parte ordinatæ affectionis, & charitatis, habito respectu ad personam ipsius testatoris, vt scilicet inspicitur, vtrum probabiliter testator habuerit ordinatam affectionem potius ad vnum ex pluribus simul vocatis, quam ad alium; vt considerauit Imola in *d. §. quidam restit. n. 10. vers. nam in casu, lason in l. Titia testat. res. §. subit. num. 1. ff. de leg. 1. cum aliis quos sequitur Bellon. in tract. de iure accrescend. c. 1. §. 16. n. 82.*

Vnde præsupposito quod inter masculos, & feminas grauius adsit disparitas respectu affectionis, & voluntatis testatoris, sequitur quod alternatiua vocatio masculorum, & feminarum censetur facta ordine successiuo, ita vt feminæ non nisi masculis deficientibus vocatæ intelligantur; non ita eo quod inter masculos, & feminas adsit disparitas in ordine successione, sed ex eo quod sint dispares in affectione testatoris propter disparitatem sexus, quia vt qualiscunque disparitas inter vocatos considerari possit, sufficit ad hoc vt disunctiua propriam teneat naturam, & successiuam vocationem operetur propter expressam testatoris voluntatem, quæ inducitur ex vi & natura dispositionis alternatiue: vt in propriis terminis per hanc rationem concludit Bellon. *d. c. 5. §. 16. n. 145. vers. Tertium sit exemplum.* cui conformis est doctrina Ruyn. *d. conf. 149. n. 13. vol. 1.* quæ approbauit Mantica ad ipsum simpliciter se referens, *de consuet. ult. vol. lib. 8. tit. 7. n. 1.*

Si quidem natura dispositionis alternatiue hæc est, vt ostendat ordinem inter vocatos, vt vnus non censetur vocatus nisi in subsidium, & in defectum alterius: Coll. de substit. rem. d. præiud. 7. n. 4. Fusus. *d. conf. 162. n. 7. & seq. & de substit. §. 379. nu. 16. & 27. Roc. decis. 10. n. 12. part. 1. recent. quidquid dixerit in contrarium Thelaur. iun. lib. 3. §. 38. Et generaliter pluribus per alternatiuam vocatis, attendi debet ordo scripturæ, ita vt qui primo loco scriptus est, solus admittatur; qui verò secundo loco nominatur, solum censetur vocatus in subsidium; vt dicunt omnes DD. & inter ceteros Castren. *d. §. quidam restit. n. 9. vers. item quando vocatur per disunctiuam: Acton. column. 1. Imola. 18. vers. interdum dispositio est facta per alternatiuam: & alij omnes; Menoch. lib. 4. præsumpt.**

prafumpt. 70. n. 30. Et hanc esse vim, & naturam generaliter in omnibus, & dictionis alternatiue, docet Fufius, cum pluribus per eum allegatis in *tratt. de fubftit. 9. 4. 6. n. 34. & 80.* post Ruyn. *conf. 163. n. 8. & 163. n. 9. vol. 1.* ubi hoc etiam vult locum habere inter eos qui sunt eiusdem gradus, propter vim, & naturam dictionis alternatiue. ↑ Et loquuntur dicti DD. etiam si nullus adesset ordo necessitatis, aut affectionis, seu chatietatis, ut videtur est apud Fufium. *d. n. 80.* qui loquitur de eo qui instituit Titium, & aut Titium, dicens Seivum in secunda parte alternatiue potestatem, non admet nisi ordine successivo post Titium: qui ordo non potest intelligi per fideicommissum, ut vnus alteri testuente censetur grauatus, sed solum per vulgarem, cum talis sit natura dispositionis alternatiue. *Grail. 5. Inftitutio. 9. 20. n. 17. Peregr. conf. 5. 2. n. 12. vol. 1. Menoch. lib. 4. prafumpt. 71. n. 5. & prafumpt. 70. n. 30.* qui in tali dispositione alternatiue concepta, omnes filij censentur positi ab vna parte, & omnes filiae ab alia: ut dicit Castili. *lib. 4. controuerf. 16. n. 63. & 64.* Et sic femine non debent admitti, nisi deficientibus masculis: Castili. *ibid. n. 31.*

15 Et ex permixtis constat non ob stare rationes petitas ex Andreeol. *d. controuerf. 137.* cum aliis supra allegatis: Quia non negamus quin ordo necessitatis, necnon ordo chatietatis peritus ex ordine successione sapienter attendi debeat, pro ut vtramque ordinem considerat DD. sed dicimus quod etiam debet considerari disparitas qualitas personarum, vultu si in illis concurrat diuersitas sexus, ut Masculi vigore alternatiue prius, femine vero posteriorem dicuntur masculorum vocat. censentur, ex praesumpta mente testatoris, quae elicitur ex alternatiua locutione: ut dicit Bellon. *d. cap. 5. q. 26. de iure neceffario. num. 143.* in tertio exemplo, & bene explicat Castili. *d. lib. 1. c. 1. 6. n. 43. & seqq. vbi ad 30.* ubi ostendit satis esse ut adit disparitas in qualitate sexus, ad hoc vt tollatur similitudo vocato: allegans adhuc Castili. Dominicus, & alios, ut ibi per eum. Neque Andreeolus impugnat *confutatio Fufarij 161.* sed *confutatio 101.* quo nunc nos non vitimus, & creditur, sententiam Fufarij, Menochij, Ruyni, & plurium supra citatorum, illa perualere debere.

16 Non est etiam quod obiciatur, liberos grauari non esse vocatos, sed positos esse in conditione negatiua. Quia talis conditio habet vim affirmatiue, per eam enim liberi haeredes grauati sunt dispositi ut vocati, ut iam dictum est. Et tamen quando essent positi in conditione negatiua, idem dicendum esset: quia quando negatiua habet implicitam affirmatiuam, de ea iudicandum est, petendo ac si esset affirmatiua: Pacian. *de probat. titul. 1. caput. 42. numero 6.*

17 Vnde quando liberi in conditione positi habentur pro dispositiue vocatis, idem statuendum est quod de dispositiue & affirmatiue vocatis: Fufius. *de fubftit. quoniam. 440. n. 24. & 441. n. 18.*

18 Et praemissa multis magis procedunt ex eo, quod testator in praecedentibus, & subsequenibus substitutionum gradibus, magnam offendit affectionem erga Masculos, dum filias haeredis vocauit tantum discentibus masculis, postea vero liberos vitioso loco substituit vocat. sub qualitate masculinitatis, feminis omnino exclusis. Voluntas autem, & affectio testatoris, ex praecedentibus, & sequentibus euidenter colligitur: *l. si seruum plurium, §. si. ff. de leg. 1. l. si de rei. d. h. Menoch. lib. 4. prafumpt. 54. num. 24.* & in propriis terminis Castili. *d. lib. 1. c. 16. nota. 15. & multae seqq.*

Ex quibus concludendum est, Masculos in causa propolito aduersus feminas obiectere debere, ad illarum exclusionem; vt ex venisimili mente testatoris perdiscetis.

CAPVT CXCIIL.

Officia omnia etiam iudicaturarum Regiarum in Gallia, sunt venalia, & haereditaria. Imò, & in quibusdam locis, pignorationi iudiciali, & decreto supposita in fauorem creditorum: non quidem quoad titulum, & dignitatem, sed quoad estimationem. Illorum estimatio diuersimodè fit in casu imputationis seu collationis, & in casu detractionis super bonis fideicommissi. Et verum imputatio, vel restitutionio Officij alienati, debet fieri iuxta valorem, quo alienatum est: aut iuxta valorem illius tempore, mortis patris.

S V M M A R I V M.

- 1 Officia in Gallia sunt venalia, & hereditaria, etiam si essent simpliciter iudicaturae Regiae. Et sunt hereditaria non quoad titulum, sed quoad estimationem.
- 2 Hædæ temporaria officia Regni non capiunt totum suum esse in Rege.
- 3 Venditio officiorum vltimaria permittitur, non necessaria per pignorationem.
- 4 Sed hædæ etiam officiorum pignorationi permittitur in quibusdam Parliamentis.
- 5 Venalia dicuntur Officia, quando Principi facilius est in concedendo illorum alienationem.
- 6 Quando noster de collatione, vel imputatione Officij in legitimam, alius estimatio fieri debet habere respectu ad tempus mortis patris.
- 7 Officia diuisa non possunt,ideo in illis valor succedit loco rei.
- 8 Detractio Officij pro iuribus hæredis grauati, non habet eandem rationem, quam illius imputatio, vel collatio.
- 9 Officium quod capitur ab hærede grauato pro sua detractione, debet estimari iuxta valorem temporis restitutionis fideicommissi.
- 10 Quod accessit per alienationem boni fideicommissi, spectat ad fideicommissarium.
- 11 Quæ sit ratio differentia inter estimationem bonorum in casu imputationis, & in casu restitutionis fideicommissi.
- 12 Quamuis officia Regia computentur inter mobilia, debent tamen estimari iuxta rationem, prout restitutionis fideicommissi.
- 13 Si solum Officium debeatur imputari in detractione, quomodo fieri debeat, illius estimatio.
- 14 Verior est sententia & receptior, Officium hoc casu estimandum esse iuxta pretium quo fuit alienatum.
- 15 Limitis, nisi alienatus esset fraudulenter: hoc enim casu vera estimatio fieri debet.

¶ Venodo estimari debeat Officium Regie iudicaturæ, fuit dubitatum. Ad cuius dubij faciliorem

- 1 faciliorem resolutionem supponendum est, et in Gallia Officia etiam Regie iudicaturae ex voluntate Regis effecta fuisse hereditaria, cum sint venalia, & collationem ac impurationem supposita; non quidem quoad titulum & dignitatem, cum illa sit indivisibilis, sed quoad valorem & estimationem: ut inter DD. Gallos probat Bary, de success. lib. 1. c. 4. Et quibus tit. profectus casus, num. 16. in fin. & num. 19. Addit. ad Louet lettre C. numer. 13. column. 1. in fin. vers. car l'usage, qui dicit vsum, vel potius cooptionem saeculi hodie talem esse, ut omnia Officia etiam iudicaturarum sine venalia, & cadant in commercium; adeo ut quandoque vnius familiae facultates ad solvendum pretium Officij non sufficiant. 2 Quod enim dicitur resignatio Officij ius suum capere à Rege, non à resignante, verum quidem erat olim, sed hodiernis temporibus non ita se habet: Chopin. de morib. Andeg. lib. 3. cap. 1. tit. 3. num. 8. in margine. Neque in hoc attendenda sunt archa antiqua, sed hodierna potius observantia, & usus communis: Loyseau des Offic. lib. 4. cap. 6. num. 43. Vnde auctum dictum de Fawer, quod olim iustissimum erat, hodie allegari & observari non debet. 3 Tota differentia quae interuenit inter Officia iudicaturae, & alia prout non venalia, consistit in pignoratione & deceto; quia venditio virtualis generis Officiorum voluntaria permittitur, ut testatur Loyseau in dist. tract. de Offic. lib. 4. cap. 8. num. 19. 4 Immo & in Parlamento Gratienopolitano similia Officia iudicaturae sunt supposita pignorationi & deceto. Et idem observatur in Parlamento Parisiensi, ut testatur Addit. ad Louet let. D. num. 63. in fin. vers. Ce que dessus n'est point pratiqué. Vnde hodie huiusmodi officia non extinguuntur cum persona, sed transiunt ad heredes eodem modo quo caetera bona: Schollaster ad Louet dist. num. 63. column. 5. vers. car la qualité hereditaire: & lit. O. num. 5. column. 4. vers. la question proposée. 5 Et generalis est regula, quod quando Princeps facile concedit ut alimentorum officia, tunc potest venalia dicuntur: Bary dist. lib. 4. cap. 14. numer. 16. vers. alij distinguunt: Coust. lib. 3. var. resol. c. 19. num. 5 in fin. 6 Hoc ita supposito, Duo in hac questione casus distinguendi sunt. Primus est, quando agitur de collatione valoris Officij, facienda per filium in successione ab intestato. Secundus est, quando agitur de herede gratuito, qui Officij valorem retinet pro suis detractionibus. In primo casu resolvendum est, quod quando agitur de collatione Officij, illud aestimari debet habito respectu ad tempus mortis patris: haec enim communis est DD. resolutio, ut Bald. in leg. omnimodo, §. impurari, numer. 3. vers. Item potest exemplum: Codic. de iussu. testament. quem citat & sequitur D. Ludovic. Bell. consil. 19. numer. 60. Merlin. de legib. lib. 2. tit. 2. question. 14. numer. 12. Grassi. in §. ratio bonorum, question. 18. numer. 3. Cascard. lib. 3. resp. 40. & 41. quem citat Bary dist. lib. 14. cap. 4. numer. 19. Loyseau des Offic. lib. 3. cap. 10. numer. 59. de qua materia tractat Louet & ubi Addit. lit. E. numer. 2. & lit. D. numer. 63. lit. O. numer. 5. Mangil. de impur. question. 33. num. 13. 7 Cum enim Officia in plures personas scindi non possint, nec per plures personas administrari, necesse est ut pretium & valor Officij in globo hereditatis reponatur, & in ipsius Officij locum

cum subegetur. Quis ubi adest tradendi difficultas, vel incommoditas eorum dividendarum, aliud pro alio praestari possit: ut optime explicat D. Hieronymus à Laurent. olim Rector Aemulonens. Auditor; & Universitatis Professor ordinarius, Vir doctrina, erudit, & moribus venerabilis, in leg. si emancipari, numer. 136. Cod. de collat.

Quod intelligendum est, ut procedat, quando agitur de filio qui ad patrum Officium succedet, tractat de collatione vel impuratione cum fratribus. Alia plane & diversa quaestio est de herede gratuito, qui Officium pro suis detractionibus retinere vult: ut auctorit. Merlin. in tract. de legib. lib. 5. tit. 3. question. 7. numer. 17. vers. et quibus.

Secundus itaque casus est, quando filius gratias de restituendo paternam hereditatem Officium retinet pro suis detractionibus adfectus fideicommissarium: hoc casu, si Officium adhuc exret, & non sit alienatum, illius aestimatio fieri debet habito respectu ad tempus restitutionis fideicommissi. Ratio est, quia haeres gratuitus retinet restituere bona fideicommissi, quae per culpam ipsius deteriorata non sunt, in eo statu & valore, quo repertantur tempore euenientis casus fideicommissi, siue mobilia siue, siue immobilia. Et per consequens Officia, quae hodiernis temporibus in Gallia hereditaria, ac veluti immobilia reputantur, restituenda sunt in eo valore quo tempore casus fideicommissi repertantur: cum illud etiam, quod per alluvionem accretit, fideicommissario restituendum sit: leg. quid in rerum 24. §. si quis possit, ff. de legat. 1. leg. sapient. ff. de legat. 3. Mancit. de coactis. lib. 7. tit. 8. numero 18. in fin. vers. et similiter: & probatur in l. 3. ff. de fund. instrum. & in leg. servus Celsus, ff. ad Trebellian. Peregrin. de fideicommissis art. 10. numero 17. in fin. Probatur etiam in leg. servus qui, ff. ad leg. falcid. & per rationes latius deductas à Merlin. loco citat. numero 12. & sequent.

Ratio differentiae evidens est inter primum, & secundum casum: quia collatio, & impuratio fieri debet de tempore mortis patris; restitutio vero fideicommissi facienda est tempore euenientis conditionis: ideoque omne augmentum quod accedit bonis fideicommissi suppositis, ex natura rei, & sine facto hominis, cedit ad utilitatem fideicommissarii: Peregr. de fideicommissis art. 10. num. 17.

Immo quatinus Officia reputantur bona mobilia, semper eorum aestimatio fieri deberet habito respectu ad tempus restitutionis fideicommissi: liquidum cum illorum valoris diminutio cedat in detrimentum fideicommissarii, ita augmentum valoris fiat ad eius utilitatem, ad hoc ut diminutionis & augmenti eadem sit proportio: Fular. de substat. question. 624. per tot.

Addatur tertius casus, quando haeres gratuitus nullas alias fecit alienationes bonorum hereditarium praeter Officium, aut saltem quando Officium est de primis alienationibus: Et hoc casu Peregrinus censuit, quod si agatur de Legitima, aestimatio fieri debet iuxta tempus mortis patris; si vero de fideicommissa agatur, fiat aestimatio iuxta tempus restitutionis, nisi fideicommissarius velit eligere pretium alienationis:

vt per eum *art. 39. num. 6. lalon. consil. 161. vol. 4.*

- 14 Sed contrarium alij voluerunt, & nominatim Ductand. *de arte test. tit. 8. caut. 9. num. 3.* qui aliter imputationem in legitimam fieri debere iuxta pretium alienationis sine fraude facit, vt refert Barry *de success. lib. 8. tit. 3. num. 67. fol. 249.* qui videtur in casu alienationis non fraudulenter inclinare in sententiam Dilecti: *Marta de success. legal. part. 4. quest. at. art. 10. num. 80. Sim. de Petr. lib. 3. interpret. 3. dub. 3. fol. 148. num. 48.* Ratio est, quia illius est fecerit, vt alienationes impurentur io detractiones, iuxta pretium quo alienationes facit fuerunt. Si tamen interuenisset fraus, habendus esset respectus ad vetum pretium: Merito, *de legit. lib. 5. tit. 3. quest. 7. num. 26. Mangil. de impug. quest. 9. num. 69. Sord. consil. 128. num. at. Riminald. iun. consil. 148. num. 48.* Ratio est, quia habes alienando censuram tacite elegisse bona alienata, seu illorum pretium pro suis detractionibus: *l. Marcellus, §. 5. rei qua. ff. ad Trebell. & ad hac sententia quae venior est, & receptor, non est recedendum.*

CAPVT CXCIV.

Legitimam statim post professionem factam, etiam in Monasterio bonorum capaci, deberi tam ascendentibus, quam descendentibus, verior est sententia. Quae hoc casu ad haeredes transmittitur, etiam cum fructibus. Mors civilis & naturalis aequiparatur, quando in utraque eadem militat ratio, aut quando ex utraque idem resultat effectus.

S V M M A R I V M.

- 1 Magna est inter DD. controversia, utrum filio Religionem bonorum capacem professio, statim parentibus legitima debeatur? sed opinio affirmativa tenenda est.
- 2 Mater legitima super bonis professi est triens, quando nulli ipsius adfuerint fratres.
- 3 Mater quamvis filio naturaliter praemortua, transmittit ad haeredes sui patenda legitima super bonis filij professi.
- 4 Nec solum transmittit proprietatem legitimam, sed etiam fructus.
- 5 Legitima debetur matri etiam in bonis filio post professionem delata.
- 6 Bona delata monacho post professionem acquiritur Monasterio.
- 7 In bonis industria Religiosi quaestis, parentes nullam habent legitimam, secus est in bonis illi iure sanguinis obuenientibus.
- 8 In iure vniuersali, qualis est legitima, veniens etiam bona futura.
- 9 Religiosi retinent iura sanguinis, & succedunt ab intestato.
- 10 Legitima fauorabilior est pia causa.
- 11 Quod effectum, vt Religiosus, seu Monasterium eius loco succedat, ipse habetur pro viuo.

12 Adversus similes aequiparatur naturalis, quando ex illa resultat idem effectus.

13 Item quando in utraque casu eadem ratio militat, mors civilis & naturalis aequiparatur.

Inter magnam DD. contrarietatem in questione illa, vtrum legitima filius deberetur statim parte Religionem ingressio, & eodem modo, ascendentibus, statim post professionem filij, verior & receptor est sententia, quam etiam vii acquiritur consentaneam Rota Romana amplecti fuit, legitimam liberis in bonis praemortui, vel è contra parentibus in bonis liberorum statim debitam esse, & peti posse post professionem parentis, vel filij, praeteritum ex dispositione iuris communis: vixit text. in *cap. cum simus, de regul. iur. cum ibi notatis, Rota in Tuderina. legitima coram Osterburg.* quae decisio est inserta post tract. Merito, *de legat. decis. 103.* & postea fuit approbata *decis. 116. & 503. part. 5. reuocatur.* vbi aliae decisiones refutantur & confirmantur: Adhuc. *ad Buzac. decis. 461. num. 16.* & huc comprobant Merito, in *dist. tractat. de legat. lib. 5. tit. 3. quest. 3. per ter. vbi num. 12.* loquuntur expressè de legitima ascendentibus debita: & *num. 14.* idem locum habere vult tam in monasterio bonorum capaci, quam incapaci: post Grassi, in *§. legitima, quest. 12. num. 6. & 7.* quod etiam censuit Rota in *decisionsibus supra allegatis*, quas etiam refert & sequitur Ancon. de Merito, *lib. 1. quest. refolut. cap. 253.* eiusdem sententiae fuit *Marta in summa success. legal. part. 4. quest. 4. art. 3. num. 17.* apud quos plures alij citantur, quos consulo omittimus: Sanchez. in *oper. moral. lib. 7. cap. 10. num. 3.* vbi plures allegat: & *num. 10.* vbi dicit non esse faciendam differentiationem inter ascendentes & descendentes, quomius teneant contrarium Tamburin. *de iur. Abbat. iur. 3. dist. 11. questio 4. num. 58.* Gratian. *discept. 102. cum ibi citat.* & Hieronym. Roderic. *quest. regular. 72. num. 26.* alique multi. Sed nostra sententia a quor est, & receptor; quam, vt mox dictum est, vii veritatem Rota Romana approbat in *supradictis decisionsibus.*

Non est autem dubitandum, quin hoc casu legitima matris sit triens, cum dictas filius Religiosus nullos habeat fratres, & sic oemo cum matre concurret: quo casu legitima matris est triens totius hereditatis, seu bonorum filij: Rot. in *Arsilana legitima*, post dict. tract. Merito, *decis. 39. num. 17. & in reuocatur. decis. 219. num. 18. part. 6.* & io propius terminis filij qui Religionem ingressus fuit, tradit Rota in *dist. decisionsibus*, apud Mart. insertis.

Non est etiam dubitandum, quin iura legitimae statim post filij professionem delatae, transmissa fuerint ad haeredes, etiam si mater filio suo praemortua fuerit: quia, cum ius legitimae iam esset formatum & adiectum in persona matris, propter mortem cuiuslibet filij Religionem ingredientis, quae mors civilis io hoc casu eundem effectum producit quod naturalis, Rota *dist. decisio 503. numero secundo, parte quinta, reuocatur.* Certum est quod ius illud petendi legitimae transmissum fuit ad quoscunque haeredes, & successores ipsius matris etiam extraneos, quomius mater viuens legitimam non petiisset. Idque vna cum iure petendi fructus ipsius legitimae, adhuc Riminald. iun. *consil. 198. numero*

numero quarto & quinto, ubi plures allegat, & num. 7. ubi agit de iure transmittendi fructus: Cyriac. controuers. 367. numer. 1. & sequentibus. Gratian. dispensat. forens. cap. 448. numer. 23. Merlin. de legat. lib. 5. tit. 3. quest. 9. num. 13. & eod. lib. 5. tit. 3. quest. 9. numer. 15. ubi questio deciditur in nostris terminis.

Remanet tamen difficultas, quæ non levis esse videtur. Quia præsuppositum quod legitimam debeatur matri à die d. professionis, ergo bona post professionem quælibet non videntur ponenda in calculo legitimæ, cum super bonis mortui legitima non debeatur; filius autem ciuilem mortuus sit, dum ad illam bonam paternam delata fuerint.

Sed his non obstantibus, firma remanet conclusio, quod etiam de bonis paternis postea delatis legitima debeatur matri: Quia cum ius petendæ legitimæ fuerit formatum, & radicatum in persona matris à die professionis filij, sequitur illud potuisse transmitti, & transmissum fuisse ad hæredes & successores matris, eodem modo, quo mater ipsa hæritica fuisse. Vnde cum adhuc matre superstitie iura paterna deuoluta fuerint ad filium religiosum, habuit super illis mater tunc viuens ius petendæ legitimæ, quam, ut dictum est, viuo filio præfesso petere potest. Quamvis enim quidquid acquirit Monachus, acquirit monasterio post professionem, & legitima debeatur tantum super bonis, quæ filius secum deualuit tempore professionis, non autem super illis quæ postea ipsi obvenirent, ut voluit Valasch. consil. 24. numer. 7.

Tamen hoc intelligendum est de bonis per Monachum sua indiditâ quæsitis, in quibus nullam mater potuit petere legitimam; scilicet autem est in bonis Monacho ex successione paterna delatis: quippe cum ius sanguinis, quod naturale est, sit principium & causa huius acquisitionis, & id non conueniat tanquam Monachi, sed competere cessante ingressu, bonis illa reputantur quasi ante ingressum acquisita in fauorem legitimæ matris: ut tradit Sanchi. in oper. moral. lib. 7. cap. 9. numer. 12. verificat. hoc autem intelligi: & postea Barbos. in authent. si qua mulier, numer. 10. Cod. de sacros. Eccles. & probatur optimè per text. in d. authent. si qua mulier, & in authent. de sanctiss. Episcop. §. si qua. collat. 9. consil. 15. in vers. sed si post ingressum: ubi dicitur quod si post ingressum monasterij, Religiosus moriatur, nulla facta dispositione bonorum suorum, filij legitimam percipient, reliqua substantia Monasterio competent: cuius dispositionem locum habere volunt DD. tam in legitima ascendendum, quam descendendum: Sanchi. dist. cap. 9. numer. 19. Barbos. ubi sup. num. 9. & 20. Vnde patet, ascendentes habere legitimam de omnibus bonis filij Monachi ad illum pertinentibus, usque ad tempus mortis natusculi.

Et probatur, quia legitima est quid vniuersale, siue dicamus illam esse quocumque bonorum; siue hæreditatis: in vniuersalibus autem veniunt etiam bona futura: Suet. consil. 128. numer. 7. & 8.

Item quia licet Monachi sint mortui mundo, tamen sentiunt iura sanguinis & suæritatis, & succedunt ab intestato: leg. Deo nobis. Cod. de Episcop. & Cler. Ceterum consil. 152. numer. 2. Peregrin. consil. 47. numer. 1. volum. 1. Ergo cum bona ista delata fuerint iure sanguinis ad filium, non debent ascendentes super illis excludi à legitima Sanezerij quest. & res. Ciuil. Pars II.

iure naturæ debita: ut per Sanchi. loc. cit. della num. 22.

Maximè, quia legitima fauorabilior est Ecclesiæ, & causâ piâ, illique præferenda est: Rox. de test. 420. numer. 1. part. 4. reuocatur. Calhill. de usufr. cap. 65. num. 2. Dec. consil. 426. numer. 5. & 6.

Neque vbiat, si dicatur mortem ciuilem æquari parati naturali, quando mors ciuilis habet eundem effectum quæ naturalis, videlicet quando bona statim post professionem acquiruntur hæredi Religiosi; scilicet quando bona remanent penes Monasterium: quia tunc Religiosus illa possidet in communi, & sic habetur quodammodo pro viuo: ut notat Barbos. in ver. Canon. lib. 1. vote 6. dubia. 4. num. 15. Rota d. dec. 116. num. 19. & 20. part. 5. reuocatur.

Respondetur enim regulam illam, quod mors ciuilis non æquiparetur mortui naturali nisi in casibus à iure expressis, habere duas limitationes. Prima est illa, quam aulit Rota della dec. 116. & Barbos. loc. cit. quæ petitæ est ex Honded. consil. 60. volum. 2. & consil. 61. numer. 42. & sequentibus. vol. eod. & Goradin. consil. 46. numer. 17. nempe quod ciuilis æqualeat naturali, quando ex ea rezultat idem effectus, quia testator ingrediens Religionem declarauit expressè, vel tacite, se velle quod suum testamentum statim post professionem fuerit effectum, non expectata morte naturali: & tunc legitima testamenti relicta peti potest actione ex testamento contra hæredem, qui statim post professionem acquirit hæreditatem.

Secunda limitatio, vel secundus casus, quem Honded. tractat tanquam diuersum articulum à primo, est, quando eadem ratio militat in morte ciuili, quæ in naturali; prout militat dicæ eandem rationem, quando agitur de legitima, non ex testamento, sed à lege debita super bonis ingressis; & tunc quia militat eadem ratio in utroque casu, mors ciuilis habetur pro naturali, & legitima debeatur non expectata morte: Honded. consil. 60. numero 25. & 26. volum. 2. & consil. 61. numer. 21. eod. volum.

CAPVT CXCV.

Si Dominus Iurisdictionalis, qui à collectis immunis est, bona exempta alteri vendiderit, emptor amittit priuilegium exemptionis. Circa quod tres diuersi casus considerantur. Pro bonis extra territorium loci habitationis sitis, collecta solui debet in loco habitationis, si in loco ubi sita sunt, nulla collecta soluat. Hypotheca pro collectis certis, vel variabilibus, quando incipiat.

S Y M M A R I V M.

- 1 Dominus iurisdictionalis fuit exempti à collectis quoad bona feudatilia.
- 2 Emptor bonorum feudalium amittit immunisationem à collectis, quia Dominus iurisdictionalis vendens competit.

R 2 3 Collecta,

196 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- 3 *Collecta, sunt onera variabilia, & imponuntur persona pro rebus.*
- 4 *In materia collectarum exemptio regulatur intra tempus impositionis.*
- 5 *Mutata persona possessoris, cessat privilegium exemptionis regulariter.*
- 6 *Diffinguntur tres casus circa solutionem collectarum faciendam per emptores acquirentes à personis privilegiatis.*
- 7 *Quando collecta nundum erat imposita tempore iudicii collecta, succedet titulo particulari non gaudet exemptione.*
- 8 *Pro bonis que sunt extra territorium Communitatis, habitatores tenentur solvere collectas in loco sua habitationis, si in loco ubi bona sua sunt, nullas solvant.*
- 9 *Executio que capis ab immobilibus, est nulla, quando adfunt mobilia, vel fructus; nisi aliter forma executionis in litteris executoriis data fuerit: si tamen à peruerione ordinis non fuerit appellatum, executio remanet valida.*
- 10 *Per registrationem bona non sunt hypothecata, quando agitur de praestatione variabilis & incertae: scilicet si agatur de certa, & invariabili, veluti de tributo.*
- 11 *Contrarius observatus, & verius est, quando bonorum descriptio fit auctoritate Superioris, & pro futuris temporibus successione.*

IN quadam controversia collectarum quae petebatur aduersus eum, qui bona emerat à Domino iurisdictionali: loci illius, in quo bona sita erant, sequentes status conclusiones.

- 1 Prima est, Dominos iurisdictionales non teneant ad solutionem collectarum pro bonis feudalibus: *Bran. consil. 91. & consil. 103. Alexand. consil. 145. lib. 2. Bertrand. consil. 107. num. 2. vol. 1. prior. Sued. consil. 134. num. 35.*
- 2 Dixi secundo, quod si Dominus vendat bona iurisdictionalia, cessat exemptio: *Natt. consil. 118. num. 8. Gund. Pap. singul. 273. Rot. Auction. decis. 77. ubi deciditur controversia, utrum privilegium exemptionis transeat ad tertium non privilegiarum.*
- 3 Ratio est, quia collecta est onus quod imponitur personis pro rebus: *Theaur. tun. lib. 1. quest. 90. Bran. dicta consil. 91. numero 1. & est onus variabile: Rot. decis. 42. numero 13. parte 4. recent.*
- 4 Quod ampliatur, etiam si agatur de debitis antea contractis: quia attendendum est tempus impositionis tam ex verbis contractus, quibus emptor promittit solvere omnes collectas imponendas, quam ex dispositione iuris quod debet accendi tempus impositionis: *Amed. & sequentib. Soia de iur. hypothecar. decret. licet, part. 3. glossa 2. num. 19. & 20. Vnde licet Bazones non teneantur ad collectas, ut supra dictum est, & tradit Maufon. de caus. execut. ampliat. 19. num. 142. † Tamen, quia per alienationem cessat privilegium, mutata persona; sequitur, novam acquisitionem tenet solvere omnia onera post acquisitionem imposita: ut bene ostendit *Bald. consil. 117. vol. 1. † ubi ponit tres casus. Primum, quando collecta erat iam ordinata, & consummata de pectore. Secundus casus, quando collecta erat ordinata, & non consummata, quia pro parte cessat dies termini, & pro parte nondum adue-**

nerat. Tertius casus, quando collecta nondum erat ordinata, neque consummata. Primo casu, immunitas consummata durat. Secundo casu, dicitur idem videri inspecto initio, quia iam immunitas incipit habere viam suam.

Quidquid sit de duobus illis casibus, cum nos 7 veniemus in tertio casu, nempe in collectis nondum ordinatis, multo minus consummatis, non ducit immunitas, quia peruenit ad casum à quo incipere non potest: *l. Titia Sen. §. utrum, ff. de legat. 2. Bald. dict. consil. 117. versicul. Tertio casu, vel.*

Et ut melius constet de praedicta veritate, ad 8 utatur quod collecta non soluntur ratione bonorum praecipue, sed principaliter ratione personarum, cum etiam pro bonis quae sunt extra territorium Communitatis, habitatores tenentur solvere collectas, si in loco ubi bona sita sunt, nullas collectas solvantur: ut notat *Gund. Pap. iuncta Addit. q. 396. n. 1. & in gloss. A.*

Quod autem dicitur, non potuisse vendi bona 9 immobilia pro collectis, sed tantum fructus de pigore capi: non potest dici nisi visus tenore cartelli concessi exactionibus, & articulis cum eis factis cum Communitate. Sed illis cessantibus, licet verum sit, iuxta *l. à Dno Pro. §. de re iudic. executionem debere prius fieri super fructibus & mobilibus, quam super bonis stabilibus: Tamen* ondo ille non est adeo substantialis, ut illius omisso reddat executionem nullam. Vnde si à tali peractione ordinis non fuerit appellatum, executio remanet valida, quamvis inchoata fuerit ab ipsis fundis: ut dicit *Suid. consil. 39. numero vigesimo secundo, Galtez. de renuntiis. caput. 187. per tot.*

A quo autem tempore incipiat hypotheca pro collectis, pendet ex praedicta distinctione onerum perpetuorum & invariabilium, & incertorum & variabilium. Quam differentiationem bene arguit *Bran. consil. 103. num. 6. † ubi quod res per registrationem non est hypothecata, si registratio facta fuerit indeterminata, & non pro certo & perpetuo onere. Et non facit vim, utrum agatur de tributo Principi praestando, nisi quatenus illud habet certam & determinatam perlationem: Idem consil. 94. num. 2. versic. & quod quando: & num. 3. Eandem distinctionem agnovit *Rota in recent. decis. 42. num. 10. 11. & 12. part. 4. ubi onera quae imponuntur per res & libere iuxta varietatem temporum, dicit non habere hypothecam quae sequatur possessionem.**

Et ratio est, quia cum hypotheca incerta obligationi accedere nequeat, quando collectae imponuntur pro varietate negotiorum, non sunt bona pro illis hypothecata, sed tantum quando collecta est certa, & determinata, & perpetua. Hoc enim casus, est veluti quidam servitus realis, & vocatur iunius ordinatum; alioqui vocatur iunius extraordinarium, quod personae pro rebus imponitur: *Tentacinq. consil. 3. num. 9. vol. 1. Tale autem est extraordinarium, quod per res & libere quandoque ad duos, quandoque ad sex denarios, pro qualibet floreo plus, vel minus imponitur. Idem dict. consil. 3. num. 40. versic. tertio respondetur. Et ita decisum testatur Amed. quest. laudimial. 45. num. 19. & 20. Bene Menoch. consil. 851. num. 33. & 34. & melius Cravet. consil. 872. numero 4. & 9. versic. Quarta hypotheca iur: & num. 9. versic. sextus item.*

Veniunt

11 Verum quidquid ista DD. dicant, verius est, & apud nos obseruatum faneor Communiarum, quod collectæ quæ semper imponuntur cum auctoritate Superioris, habeant hypothecam, etiam contra terrios possessores, à de registrationis bonorum in libris Catastri: vt probat Merlin. *de pignoris lib. 3. tit. 1. quæst. 6. num. 24. §. 2. & 26. quia cataltra quæ sunt per nostras Communitates, non sunt pro vnica præstatione, sed generaliter pro impositionibus quibuscunque successibus temporibus facientibus: quo casu omni hypotheca à de Catastrationis, etiam contra terrios possessores: Pacif. *de Saluian. interdict. inscript. 3. cap. 4. num. 523. cum pluribus per eum citatis.**

CAPVT CXCVI.

De validitate donationis factæ per minorem cum iuramento in fauorem fororis, cum substitutione in ea appositâ in fauorem auunculi, qui erat curator donantis. Defectum infirmationis non posse opponi per donatarium, vel eius heredem, qui in vim donationis bona possedit, & in fraudem substituti noluit infirmare donationem. Donatio facta curatori sub incerto conditionis euentu valida est.

SVMMARIVM

- 1 Infirmitas defectum opponere non potest ille, qui fuit in culpa, non infirmando in fraudem substituti in donatione.
- 2 Donatarius qui fuit præsent & consentiens donationem & substitutionem in ea appositâ, non potest opponere de defectu infirmationis.
- 3 Donatio facta per minorem suo curatori non substituit.
- 4 Fallit in donatione conditionali.
- 5 Donatio conditionalis non est propriè donatio. Intellige, vt hoc locum habeat, quando conditio respicit affectum donatoris. Ibidem.
- 6 Curator potest palam & bona fide sibi minorem suum obligari.
- 7 Donatio facta curatori, non vti tali, sed tanquam extraneo, est valida.
- 8 Donatio facta per minorem suo curatori non est ipso iure nulla.
- 9 Auctoritas Iudicis supplet defectum curatoris.
- 10 Substitutio appositâ in donatione alteri factâ non indiget auctoritate curatoris respectu substitutionis in ea adhibita.

1 Donationem factam per D. Mariam, in qua eius amplexus & curator fuit substitutus, validam esse Dixi, non obstante defectu infirmationis: quia foror donataria fuit in culpa, non infirmando: per text. in l. falsa 63. §. si quis bonorum, ff. ad Trebellian. vt in terminis Ordinationis Regiæ, Bouquet tom. 2. in verb. substitutionum, quæst. 18. Thémisenus ad Ordonat. Reg. fol. 523.

2 Item quia Donatarius fuit perlexens, & sciebat donationem: unde quod ipsum non fuit necessaria infirmatio, prout de telte qui perlexens fuit donatarius, *Santergy quæst. & resd. titol. Pars II.*

tionis, tradit Guid. Conchil. in suis quæstionibus, super Confusum, Gall. quæst. 165. circa med. Item quia donataria per suam præsentiam approbauit donationem, & omnia in ea contenta; unde non potest nunc impugnare.

Neque qualitas curatoris nocere debet: quia licet regulariter donatio illi facta non valeat, Roc. decif. 586. part. 5. recent. Guriert. de iust. part. 2. cap. 16. num. 26. Rip. resp. 4. de donat. alias 133. num. 10.

Tamen hoc non habet locum in donatione conditionali, ex notatis per D. Bellum consil. 210. n. 5. ponderetur text. in l. si Gaudemus 6. C. de contrahend. emp. & l. si extraneus 45. ff. de donat. inter vir. & uxor. & quia donatio conditionalis non est propriè donatio: D. Bellus dicit consil. 210. num. 5. Quod procedit, prout in casu nostro, quando conditio respicit affectum donatoris: Gloss. in l. 1. in verb. sequitur, & ibi Iurica, ff. de donationibus.

Præterea quia in illa donatione duo damnavit considerari possunt impedimenta. Primum, prohibitio legis: Secundum, auctoritas curatoris, quæ in proprium fauorem interponi non potest; vt distinxit Cald. in l. si curatorem, in verb. curatorem fecisti, num. 31. versic. nec pro communi sententia.

Prohibitio legis non nocet, quia non habet locum cessante præsumptione fraudis; veluti si contractus fuit palam: l. pupillus, §. item ipse, ff. de auctor. inter. quo nituntur Rip. Guriert. & alij. Palam autem fieri dicitur quod fuit in presentia Iudicis, & pariter interesse habentis; Menoch. lib. 3. præsumpt. 80. num. 8. & 11. & in simili Peregrin. consil. 59. per tot. vol. 6. Menac. post Bald. lib. 4. de tacit. tut. 23. num. 21. Ludouicus decif. 356. num. 6.

Item non potest considerari lætio, quia nihil intererat donantis, motui donataria, ad quem bona transierant; ergo cessat restitutio: l. si 4. ff. de minoribus.

Item donatio non fuit facta tanquam curatoris, sed tanquam auunculo: Bouquet tom. 2. quæst. 41.

Vnde in casu decif. Roc. 586. part. 5. recent. duæ donationes factæ fuerant curatori auunculo, & vna ex illis declarata fuit valida.

Ideo tales donationes non sunt nullæ ipso iure: 8 Cald. ubi supra, num. 1. & propterea firmantur iuramento, cessante fraude: Sanchez. de matrim. lib. 1. disp. 12. n. 11. & 12.

Secundum impedimentum non nocet, quia auctoritas Iudicis supplet defectum curatoris: Cald. ubi supra, num. 31. versic. sed verus: & versic. sed videri: & numero 32. versic. manifestè innu.

Denique, quia substitutio nec utilitatem, nec damnum minus affert poterat: quia eius nihil intererat ad quem bona donabatur, nec etiam donataria; ideo auctoritas curatoris non erat necessaria: Cald. ubi supra, 35.

Et ita fuit iudicatum per Rorem Auenionensem in fauorem Domini Fraignol, loci de Montibus.

CAPVT CXCVII.

Si pater filix certam summam legauerit, & bona illi pro certo pretio eodem testamento reliquerit, non tenetur hæres filius ad euictionem propriam bonorum datorum in solutum, sed ad impropiam, videlicet ad æstimationem bonorum euictorum iuxta valorem temporis testamenti: qui valor regulandus est iuxta proportionem Legitimæ: itavt pro eo quod legitimam excedit non debeatur euictio, si legatum factum fuerit de bonis loco legitimæ. In legato alternatio, te vna perempta, quid hæres præstare debeat. Rei litigiosæ legatæ euictio non debetur regulariter.

S V M M A R I V M.

- 1 Pro legato factis conuincta persona hæres tenetur de euictione quod affirmatiuam.
- 2 Pro legato quod tenet locum legitimæ filij, debetur euictio.
- 3 Euictio qua debetur pro legato, est impropria, qua ad rei affirmatiuam terminatur.
- 4 Affirmatio qua præstatur pro legato euictio, refferri debet ad valorem temporis testamenti, & num. 15.
- 5 Legatus bonus, aut eorum valore, datur electio heredi dandi bona, vel eorum pretium.
- 6 Legatum filia factum loco legitimæ si fuerit euictum, limitanda est affirmatio rei euicta ad ratam ipsius legitimæ.
- 7 Euictio non debetur de via qua testamento relinquuntur, quia assuetor cessatur tantum relinquere in quod habet, sed debetur affirmatio loco euictionis.
- 8 Pro legato legitimæ loco factis debetur euictio, sed tantum vsque ad concurrentiam legitimæ.
- 9 Quando agitur de filio herede, non idem statuendum quod in extraneo legatario. In filio enim, vel alia conuincta persona, cui legatum relictum est, locum est euictioni ad pretium.
- 10 In legato alternatio, vna re perempta absque mora heredis, sufficit aliam præstari, quamuis electio esse legatarij: & num. 13.
- 11 In debitis alternatio interduos electio est creditoris, interdum debitoris.
- 12 Quando electio spectat ad creditorem, si rei vna pereat absque culpa & mora debitoris, extinguatur electio.
- 13 Quod si debitor fuerit mortuus, ibid.
- 14 In legato alternatio, vna re perempta, locus est euictioni impropria.
- 15 Declaratur vsq. n. 1. & 3.
- 16 Limitatur etiam vsq. n. 16. & seqq.
- 17 Affirmatio rei legata, cuius temporis respectu facienda est: & sup. n. 4.
- 18 In legato alternatio, si rei vna litigiosa esset tempore testamenti, subsequens euictio, hæres de illa non tenetur.

- 19 In legato alternatio bonorum, vel affirmatiuæ illorum legatarij non preest scilicet testatoris iudicium, nec acceptare partem in bonis, & partem in pecunia.
- 20 Rei perempta casu fortuito euictio nulla debetur.
- 21 Legatum rei aliena factum conuincta persona non conueniuntur ad affirmatiuam, si hæres si-militer sit conuincta persona.
- 22 In legato alternatio, ut sciantur an locus sit euictioni rei peremptæ, voluntas testatoris attendenda est.
- 23 Interpretatio sumenda est pro æqualitate inter fratres seruanda.
- 24 In legato alternatio præsumitur quod testator crediderit vnam rem æqualem alteri, & quod sub illor respectu legauerit.
- 25 Optato testatoris in affirmatiuam rei legata alternatio, præuolens veritati.

In primis Nobilitatis viros extramanduculæ tractabatur de euictione bonorum filiarum, in testamento patris dotis nomine legatarum. In qua dicebam in primis, non esse dubiandum quin hæres patris teneatur de euictione, pro bonis per parentem filiarum pro eius legitima legatis: non ex eo solidum quod hæres ad id per Antium Curia fuerat condemnatus; † sed etiam quia agebatur de legato factis conuinctæ personæ: quo casu hæres si rem præstare nequeat, teneatur ad illius æstimationem: l. cum alienam 10. C. de legat. & ibi DD. communiter, Gloss. in l. si donauit 71. alia 74. §. de euictione, in verb. ex stipulatu ff. de legat. 1. & ibi DD. Cynice. contrarij. §. 45. aum. 5. Maricote. lib. 2. var. refutat. cap. 105. aum. 7. Rot. decis. 265. aum. 11. part. 1. recent. Mangil. quæst. 63. aum. 23. in tractat. de euictionib.

Præterea cum legatum illud tenet locum legitimæ, quæ filiarum super bonis patris debita est, debetur pro bonis legatis euictio: vt explicat Gomef. lib. 2. var. refut. cap. 2. n. 34. versic. quod tamen singulauerit intellige.

Est tamen verum, quod euictio ista non fortitur propriam euictionis naturam, sed impropiam: quæ terminatur ad præstationem æstimationis rei legatæ: vt dicunt DD. superius allegati; & vltra eos Gomef. lib. 2. var. refut. cap. 2. n. 36. versic. aut scitur: qui dicit quod hæres teneatur ad æstimationem, & hoc casu non est vera euictio, sed impropria; quæ legatum hoc casu reduciat ad valorem & æstimationem rei: & allegat Gloss. in l. heres seruam, & ibi DD. communiter, ff. de euictio. ff. de legat. 1. Mangil. de euictio. dicit. quæst. 63. aum. 23. Ideo cum hoc casu supponeretur, maritum legatarij multo maiores summas exegisse ex bonis in solutum datis pro dote eius vxoris, per eum venditis, quam ascendat summa duodecim milium scutorum, ad quam dos taxata fuit; sequitur, illud ad impropiam illam euictionem agere non posse.

Nec opus est recurrere ad aliam æstimationem, quam ad eam quam testator ipse fecit in suo testamento, quæ bona legata ad summam illam duodecim milium scutorum æstimauit; præsertim cum ipse sitet litem, quæ super illis bonis durante eius vita mora fuerat, ita vt voluerit bona illa æstimare tanquam litigiosa, & habito respectu ad dubium litis eventum. † Illa quippe æstimatione legati fieri debet, habito respectu ad valorem bonorum de

de tempore testamenti: Cancr. lib. 2. *refolus. cap. 6. de solutio. num. 150.* post lason. in l. *cum quid*, in *lectura*, ff. si cert. per. Sud. consil. 195. num. 14. per text. in l. si sit legatum ff. de ac. & argens leg. Manric. de consil. lib. 3. tit. 11. num. 8.

5 Idque eo magis, quia testator non simpliciter fecit legatum bonorum, sed dixit quod legabat bona, vel illorum valorem, & sic alternatiue: quæ bona æstimantur ad summam duodecim millium seucentorum, ita vt hæres non teneatur simpliciter ad præstationem bonorum, sed soluendo illorum valorem libereatur: leg. *Stichum* 95. ff. de solui. leg. *statuliberum* 12. §. 1. ff. de legat. 2. leg. si in emptione 34. §. si emptio, penultimo, ff. de contrahend. empt. Barry de success. lib. 9. caput. ultimum. num. 8.

6 Neque obstat quod legatum factum fuerit filie pro omnibus iuribus legitimæ, quo casu debetur vera euctio, non restricta ad rei valorem. Quia hæc euctio locum non habet, nisi pro rata debita legitimæ. Cùm igitur summa duodecim millium seucentorum non solum adæquet, sed etiam excedat summam filie debitam, quam summam eius maritus exegit & recepit, sequitur oon esse locum alicui euctio: vt probat Ferrand. Valsq. lib. 3. de success. *refolus. circa fin. in explicat. leg. sci. num. Cod. de iust. refolus. num. 15. fol. 198.* Mangil. de euct. dist. *questio* 63. num. 38. vbi dicit aduersus Bald. euctioem hoc casu non extendi vltra concurrentem legitimam. Quod probatur per text. in *dist. leg. sci. num. Cod. de iust. refolus.* vbi, postquam dictum est, quod res que filio fuit assignata pro sua legitimâ, fuit eucta, querit Imperator an ex sua constitutione, legitima suppleri debeat: præsupponit ergo non rei valorem, sed legitimam supplendum esse.

7 Præterea de his quæ testamento relinquuntur, nunquam debetur euctio, sed vt dictum est, quandoque æstimatio: quia nunquam testator constituit plus vnius reliquæ quàm quod ipse habet: leg. si domus, in *prinip. ff. de legat. 2. l. quod in verum, §. si osum fructum, ff. cod. tit. l. vix parui, Codic. de legat.*

8 Fallit in legitimâ, quæ est filio quasi debita. Ergo si quod vltra legitimam relictum sit, illud non censetur relictum vti debitum, sed vti donatum. In donatione autem, non debetur euctio regulariter: l. *Argis* §. 1. & ibi Gloss. Bartol. & alij, ff. de donationib.

9 Debetur tamen euctio impropria ad æstimationem, vt dictum est; cùm agatur de filiis, non autem de extraneo legatario: *dist. l. cum alienam, C. de legat. prout considerat Valsq. dist. num. 15. in fin. versic. Quod inchoat.*

10 Cum autem de præmissis iterum dubitaretur, dixi in primis, verissimam esse conclusionem, quod hæres ante traditionem legati non tenetur aliud prestare quam aliam partem alternatiuæ, si prima pars illius deficiat, vel pceat, quando hæres non fuit in mora, quamuis electio sit creditoris seu legatarii. Quod probatur per leg. si à substituto 47. leg. quæ de legato 48. & leg. cum res 49. §. si Siuebus aut Pamphilus, ff. de leg. 1. & per leg. *statuliberum*, §. Stichum aut Pamphilum, ff. de leg. secundo, & per leg. si in emptione 34. §. si emptio, ff. de contrahend. emptio. quæ omnia iura, vnum per aliud explicantur; vt dicit Bartol. in *dist. leg. cum res*, num. 6. in prima oppositorum. Quod etiam voluit Comes in leg. cum alienam 7. vers. & si legat.

enr. vbi dicit, quod si plures res legantur alternatiue, debetur quidem euctio, sed hoc tamen vt alia pars alternatiuæ tradatur legatario secundum Saluicetum. Quod & voluit Tusch. lib. 1. *conclusion. 317. numer. 15.* Et factum tradit per Gomez. var. *refolus. lib. 2. caput. 12. de qualitatib. contrahend. numer. 40.* & Coise. in *dist. leg. Stichum, de solutio.* vbi q dicitur quod si alternatiue debetur Stichus aut Pamphilus, distinguendi sunt duo casus: Primus est, quando electio est creditoris, seu hipulitoris: Secundus, quando electio est debitoris, seu promissoris.

Omissio secundo casu, in quo non versamur, sed 12 in primo, videlicet quia electio est creditoris seu legatarii, concludit quod mortuo altero exinguitur electio, & ille solus qui vixit, est in obligatione & petitione, dummodo debitor non sit in mora: nam si esset morosus, electio remaneret apud creditorem, vnde vltra prenum in mora, seu deficientis; an verò recedat ad alteram partem alternatiuæ.

Quod etiam dicunt DD. omnes in iuribus superius citatis: hæc est enim communis resolutio Bartoli, Castrensis, Imole, & aliorum. Ergo cùm nulla mora imputari possit mortui circa præstationem bonorum legatario: in prima parte alternatiuæ, sequitur quod quantum electio ab initio peruenisset ad legatarium, electio illa extincta est per ablationem bonorum legatario, & sola æstimatio opposita in secunda parte alternatiuæ pro ipsam pecti potest.

Quod autem oppositum fuit, oon fiteri locum 14 esse euctio in casu, de quo agitur: non alio modo acceptandum est, quàm eo, quo per nos dictum fuit. Nec enim diximus in legato isto alternatiuæ de quo agitur, vix euctioem locum esse; sed tantum improprie, quæ ad pretium rei euctæ restitogenda est: vt probauimus ea doctrina Gomezij lib. 2. var. *refolus. caput. 2. de emption. & venditio. numer. 36. versic. aut sciens*, Mangil. de euctio. *questio. sexagesima tertia*, numer. *decimo tertio*, Rot. *decisio. 265. num. nono, de iuro. & vendicatio. parte 1.*

Quod pretium licet generaliter in aliis euctio- 15 nibus considerari debeat respectu temporis euctiois, tamen in casu æstimationis rei legatæ, debet inspicere respectu temporis testamenti, vel in omnem euentum mortis testatoris. Noo enim Cancruius, quem allegauimus, loquitur dumtaxat in materia maioris valoris monetarum, sed generaliter dicit quod si legatis, quando agitur de illorum æstimatione, attenditur tempus mortis, vel testamenti, vt dicit ipse lib. secundo, *capite sexto, de solutio. numer. 150.* videlicet attendi debet tempus mortis in legatis vniuersalibus: at verò in particularibus æstimatio fieri debet respectu temporis testamenti: vt post Glossam in leg. penultimo. in *verbo, cedat*, ff. de fundo infrafacto legatæ, quam sequitur, & singularem dicit lason in leg. cum quid, in *lectura*, numer. *vigefimo octauo, in fine, ff. si certum pretium.*

Verùm nimis indultum fuerat io prioribus nostris scriptis contrarie opinioni; Cùm te matutinis discussa, & adiuuata etiam distinctione ex aduerso propofita, fidei, aut nondum fidei electionis in legato alternatiuæ, veritas existimemus, ne quidem euctioem impropiam hoc casu deberi, ex ratione mori.

Primo, quia bona Petri lare in prima parte al-

ternatiua contenta, erant tempore testamenti litigiosa, & his pro illorum vindicatione iam concessa, vt supponitur: Ideo subssecuta illorum extinctione haeres nihil legatariis praestare tenetur: per textum expressum in *authen. nunc si haeres, Cod. de litigiosis*: quia solus litis contentus legatariis relictus videtur, vt expresse dicitur in *dist. ansh. & tradit Abbas in cap. Ecclesia sancta Maria 3. m. 8. ext. vt lue pendens*: Gratian. *discept. cap. 464. numer. 24.*

- 17 *Secundo*, quia cum in prima parte alternatiue posita fuerint bona de Rac, necnon etiam bona Petri-laez, & ex alia vero parte affirmatio, seu valor illicum bonorum; non potest legatarius legati partem acceptare in pecunia; sed totam in bonis, vel totum in pecunia acceptare debet: l. si ex toto 8. §. si ita legatum, & ibi Ripa a num. 1. vsque ad 10. & Iason calum. 1. & a. ff. de leg. 1. quia non potest legatarius eligere partem de vno, & partem de alio. Cum ergo non possit totum capere in bonis designatis, necessitas oportet vt totum capiat in pecunia; nempe in summa sex mille scutorum, in secunda parte alternatiue legata: Gratian. *discept. for. cap. 238. numer. 31.*

- 18 *Tertio*, quia extinctio hoc casu processit ex facto Principis, nempe ex eo quod confiscatio bonorum illius, à quo testator bona legata quaesierat, fuit per edictum Regis reuocata; eo quod facta fuerat tempore tumultus bellici: tale autem factum Principis nomenatur inter casus fortuitos, & ideo occasione illius nulla debetur extinctio: l. Lucius ff. de emul. Mangil. in tract. de emul. quest. 20. numer. 14. 15. & 16. & questum. 200. numer. 32.

- 19 *Quarto*, quia licet verum sit legatum rei alienae conueni in affirmationem, quando fuit factum coniunctae personae; tamen hoc locum non habet quando haeres est etiam coniuncta persona: quia tunc priuilegiatus non venit priuilegio coneta priuilegiarum, & priuilegia inuicem consequuntur: Gratian. *discept. foren. cap. 488. numer. 8.*

- 20 *Quinto*, quia non debetur extinctio, quando constat ex coniecturis testatorem dispositionem suam ad certam summam relictis illi, quia in hac materia alternatiue, sicut in aliis, semper attendenda est voluntas testatoris: Alciac. *consil. 31. sub num. 44. versicul. item limitatur, quando ex coniecturis*: lib. 9. Mantie. de coniect. lib. 9. tit. 9. numer. 11. Gratian. *discept. 988. numer. 17.*

- 21 *De morte autem testatoris manifestè constat ex eo quod testator voluit conferre aequalitatem inter liberos, cum filiarum omnium tam natarum, quam nasciturarum legata redoxerit ad summam 12000. scutorum: si autem Diana plus haberet quam aliae, oriretur inaequalitas, & iniuria inter filias, contra leges abhorrent: traditis per Sord. *conf. 517. n. 3. versus tertio Respondet.**

- 22 *Quod maxime procedit*, quia testator habuit illam opinionem quod summa 6000. scutorum esset aequalis bonis de Rac & Petri-laez in prima parte alternatiue contentis: Cum duabus rebus alternatiue legatis, praesumendum sit quod testator crediderit vnam esse eiusdem estimationis cum alia: l. 1. ff. de reb. auctis, & ibi Burr. Socin. & alij: Mantil. de fideiusorib. numer. 31. Et quod ista alternatiua consideretur inter aequalia respectu importantis estimationis, 6000 annis respectu alterius qualitat. tradit Hermannus Datus in repetitione l. 4. §. Caeo. n. 25 ff. de verb. oblig.

Cum igitur testator illam opinionem habuerit, 23 quod bona immobilia in prima parte alternatiue legata, ascenderent circiter ad summam 6000. scutorum, posito circa praedictum veritatis quod locus esset propriae extinctioni, non esset censendum alia summa testatorem grauare voluisse haereditem suam, praeterquam summam 6000. scutorum; vt sic coniungendo hunc valorem cum aliis 6000. scutis legatis, filia in totum haberet summam 12000. scutorum iuxta opinionem suam; quae potius quam veritas attendenda est: Mantie. de coniect. lib. 3. titul. 10. numer. 1. cum pleribus ibi citatis.

CAPVT CXC VIII.

Quando factus fuit calculus generalis cum mutua inter fratres liberatione subsecuta, vt in ea comprehenderetur debitum ad quod vnus ex fratribus alteri quidem tenebatur, sed illud cessum fuerat filiz vnus ex fratribus ex causa dotis, alio fratre debitore consentiente, & interueniente vera delegatione cum suis requisitis.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando cessio facta fuit cum clausulis amplissimis, omnia iura iam directa quam vixilia transiunt in cessionarium: & nihil remanens apud cedentem, nec vlla actiois effectus.
- 2 Quod praeterit locum habet, quando cum dicitur clausula fuit adhibendum intamentum.
- 3 In calculo generali non comprehenditur debitum quod fuit iam extinctum.
- 4 In generali dispositione non venit pecunia ad satisfaciendum creditori destinata.
- 5 Remanens redditus est matra quatenus compensatio.
- 6 Assensum in se debitum alterius efficiunt debitor illius in cuius fauorem se obligauit.
- 7 Expresse certarum summarum in calculatione, arguit alias summas non designatas non esse in calculo comprehensas.
- 8 Per delegationem veram extinguitur obligatio erga delegantem; & quae ad veram delegationem requirantur.
- 9 Per delegationem extinguitur etiam obligatio delegantis erga suum creditorem.
- 10 Premisso beneficii nominis delegati non repugnat natura vera delegationis.
- 11 Nominatio sub condicione sufficiens debitoris delegati saluam resoluitur, si casus insufficiens eueniat.
- 12 Qua sit natura, & qua differentia conditionis suspensiva, & resolutiva.

Pater in contractu matrimonij constituit filiz in dotem summam sex milium scutorum, intra octo dies, in pecunia numerata, vel annuis redditibus, & debitis bonis, & exigibilibus soluenda, pro quibus tenebatur

tenebatur de eisdem in bona & debita forma, ut patet ex instrumento dicti matrimonij.

In cuius promissionis executionem dictus pater die 18. eiusdem mensis, & anni, per instrumentum publicum cessit suis coniugibus diuersa nomina, & inter cetera summam 196. scutorum exigendam à D. Petro eius fratre ad computum, seu in deductione maioris summe petum debite eidem domino constituitur, prout ipse D. Petrus ibidem presens declarauit, & verum esse confessus est, & promisit solvere dictis cessionariis iuxta formam cessionis sine aliqua difficultate.

Ceterum supponitur in facto, quod post aliquot annos facta fuit transactio inter dictum patrem constituentem, fratrem dicti Petri tunc viua facta; & eiusdem Petri filiam, & heredem, seu eius maritum: per quam facta generali calculo scum omnium inter dictos fratres gestarum, durante toto tempore quo in communione vixerunt, nempe vsque ad annum 1643. omnibus computatis & deductis, dicta heres Petri patrum reperitur debetrix dicti constitutenti in summa 3000. librarum, quas pater constitutus realiter recepit, quem quidem Constituentem ipsa filia Petri, & illius heres, liberat ab omnibus, quo contra ipsum petendūe possit, vsque ad diem dictae transactionis.

Nunc autem dum heredes dictorum coniugum petunt dictam summam 196. scutorum, opponitur ipsis de postea transactione, & liberatione generali facta per patrem, qui dotem constituit de omnibus inter ipsum & fratrem gestis, & per consequens de dicta summa 196. scutorum, quam illi dictus Petrus frater debebat. Vnde queritur verum dicti heredes dominum coniugum, qui etiam repenerunt heredes Constituentis, tunc possint petere dictam summam 196. scutorum, non obstante quitancia, & liberatione generali facta per ipsum patrem, qui dotem constituit.

Negotio accusatæ perpenso, Censui summam 196. scutorum debent, non obstante dicta liberatione generali. Si quidem cum dicta summa non amplius deberetur patri, vapore cessa, & remissa genito, & eius uxori, in solutionem maioris summe ipsi debita, nomen illud existeret de patrimonio patris, adeo vt non solum viles, sed nec etiam directæ actiones efficaces apud ipsum remanserint, flantibus clausulis amplissimis in instrumento dationis in solutum contentis, per quas dictis coniugibus transiit omnia iura sua, cum omnibus clausulis translatiuis necessariis, & cum clausula ponens eos in locum suum, &c. Item constituitur illis veros Demones, & procuratores irremocabiles, & cum aliis clausulis amplissimis; quarum virtute nihil remansit apud patrem cedentem, nec viliæ actiones ad agendum efficaces remanserunt: Coll. de clausul. conuenional. claus. 14. num. 3. Multit. decif. 143. num. 1. & 12. Cencius in tract. de censib. quest. 67. num. 6. versic. aut in instrumento: Duesd. de censib. §. 1. quest. 16. num. 12. † Presertim accedente iuramento in dicta cessione contento, quod vim habet specialis expessionis: Ciuib. decif. 107. num. 6. & 7. Thesaur. decif. 101. m. 7.

Vnde cum debitum 196. scutorum, quo D. Petrus tenebatur erga patrem, fuerit extinctum respectu ipsius patris; sequitur, in generali calculo, & liberatione illud minime contineri; cum liberatio quantumvis generalis non comprehendat debitum extinctum: Bald. censil. 274. Licet allegaciones, lib. 2. quem citat. Card. Tusch. commun. censil. tit. 1. censil. 316. num. 16. † Imo sola destinatio pecu-

nia ad satisfaciendum creditori facit ut ipsi videatur esse extra patrimonium debitoris, ad hoc vt in generali dispositione minime contineretur: Alexand. censil. 170. num. 11 lib. 2. Tusch. ubi sup. num. 34. & vide num. 64. ubi dicitur quod in liberatione generali non continetur illud, quod aliter debitum est.

Et eadem natura redditionis rationem ea sit, vt hinc inde data, & expensa calculentur per vim eiusdem mutue compensationis: l. si quis ex argentiariis, §. rationes ff. de edendo: Et dicitur de ratione. cap. 36. num. 1. & dicitur sic expresse contineri in infrascripto dicta transactionis, vigore illius clausulæ, omnibus computatis & deductis: sicut nulla debet haberi ratio summam solutorum, quibus computatis D. Petrus remansit debitor in summa 3000. librarum; ita nec debet haberi ratio villa dictorum 196. scutorum, quæ soluta repenerunt per acceptationem, & (vt loquuntur) accollationem illius debiti, factam per D. Petrum, † per quam totum onus ad ipsam translatum est, pennde ac si ipse solus ab initio se obligasset in fauorem dictorum coniugum: Cencius de censib. quest. 73. num. 16. & talis accollatio habet vim solutionis inter D. Petrum accollentem, & eius fratrem, in cuius fauorem facta fuit accollatio: Cencius de censib. §. 4. §. 1. m. 16.

Ex sane si illa fuisset portum insensio, vt dicta summa 196. scutorum esset comprehensa in reliqua 3000. librarum, illius mentionem significat eodem modo, quo expellitur alias obligationes, quarum vna erat 2800. librarum, alia 1500. quas in calculo finali comprehensas esse voluerunt, vt in clausula vnius sit exclusio alterius: l. cum prout 122. ff. de iudic. l. cum maritus, C. de procerat. cum similibus.

Supradicta multo fortius procedunt ex eo, quod non solum interuenit simplex accollatio debiti illius summe 196. scutorum facta per D. Petrum, sed etiam facta fuit vera, & perfecta delegatio, in qua ita illa requisita interueniunt: r. n. p. quia D. Petrus erat debitor partis delegantis, prout fuit esse talem confessus est, quod non solum declarauit in ipso dationis in solutum instrumento, sed etiam tanquam debitor se obligauit, & promisit solvere summam illam coniugibus cessionariis: quæ promissio facta intelligitur per stipulationem propter vim illius verbi, promisi: Barbos. de districtis, cap. 290. his ergo concurrentibus facta fuit delegatio: Borat. decif. 487. numer. 11. Ludouic. decif. 217. num. 3. Scacc. de commerc. §. 1. §. 1. §. 1. numero 281.

Supposita autem delegatione, duæ fuerunt extinctæ, & novæ obligationes: altera, qua delegans teneatur erga suum creditorem; altera, qua delegatus tenebatur erga delegantem: Castren. in l. si usufructus, numer. 2. ff. de reuocata, cum delegatio habeat vim veræ solutionis: Castren. loco cit. Cyiac. controuers. 108. numer. 6. & 7. Marr. Medac. decif. 66. num. 20. & est ab omnibus receptum.

Neque nature delegationis obest promissio bonitatis hypothecarum, quantum in contractu dationis in solutum aut delegationis interuenisset, quæ tamen in illa non legitur; quicquid opposui possit de decisione Sardi 23.

Quia licet conuentum esset, quod Pater delegans non liberaretur nisi secuta solutione; hoc non impedit effectum nouationis & delegationis: quia effectus nouationis potest assignari; ipsa manente in

in suo statutu Bartol. in l. *la persona*, §. 2. *sub nam.* 2. ff. de post. Alexand. in addit. ad Bartol. in l. *Valerianus*, in 2. addit. ff. de preteritis stipular.

- 15 Est igitur hoc casu vera delegatio & omissio, sed quæ resolutur in casum resolutionis, aut insufficiencie debitoris: qui casus cum non eueniret, remansit in suo robore notario: Ruin. *consil.* 45. *sub nam.* 4. volum. 5. & bene Cytac. *controu.* 214. nu. 33. & sequens. 7 Hæc eorum est natura conditionis suspensivæ, ut impediatur effectum otiosi: quod non habet locum in resolutione, quæ non impedit, nec suspendit contractum, licet eueniente conditione resoluatur: ut explicat Menoch. *consil.* 262. nu. 10. Ergo obligatio Domini Petri fuit nouata, & creditum eius extinguitur respectu dicti patris delegantis; & per consequens non potuit comprehendere in generali calculatione & liberatione.

CAPVT CXCIX.

De eo qui consensit ut Officium quod de arbitrio Vniuersitatis dependebat, alteri conferretur initio pacto, ut is, cui conferebatur, daret consentientem medietatem lucrorum Officij per aliquod tempus, cum ramen Officium non dependeret ab eius voluntate; verum illa promissio sit nulla tanquam facta sine causa.

SVMMARIVM.

- 1 Promissio facta sciens sine causa, vel ex falsa causa, fertur naturam demeremæ.
- 2 Obligatio non dicitur facta sine causa, quamvis facta fuerit ex causa sola accidentaliter obligatoria, ad quam de iure promittens cogi non poterat.
- 3 Obligatio dicitur facta ex causa, licet is ad cuius fauorem facta est, nullum ex illa causâ lucrum consequatur.
- 4 Causam iustam sufficere fuisse expressam, licet adfuerit alia causa iniusta non expressa.
- 5 Defectum causæ impulsivæ non viciat contractum, sed solus defectus causæ finalis.
- 6 Causa finalis ad hoc ut talis sit, necesse est ut probetur sine ea partes non fuisse contracturas.
- 7 Ut dicatur obligationem factam fuisse cum causa, sufficit causa de pravitate, etiamsi nullum afferat damnum, vel lucrum.
- 8 Concessus hominum ad certam personam, vel Officium, quod italis Alimementum vocant, est considerabilis, & pecunia estimabilis.
- 9 Quamvis Officium Secretary Vniuersitatis pertinet ad Vniuersitatem; tamen affectum, & concessus voluntatem erga personam Secretary ipsius, ad illum pertinet, & est pecunia estimabilis.
- 10 Sine concessu hominum procedat a persona, sine ab ipsa res, semper est considerabilis, & præbet in eam promissionem causam.

Promissionem factam per Philibertum in fauorem Stephani, de dividendo emolumenta Officij

Secretariatus durante spatio trium annorum, in consideratione non dimissionis dicti Officij in eius fauorem factæ per D. Stephanum, & hoc ous per eum impensis in procurando provisiones eiusdem Officij, quas D. Philibertus obtinuerat; validam & obligationem esse dixi.

In primis notandum est, quod hic agitur de obligatione facta per D. Philibertum ex certa scientia, cum ipse esset informatus de qualitate dicti Officij Secretary; atque ita, etiam si nulla adfuerit causa, promissio per eum facta, esset valida: quamvis etiam adfuerit causa, sed falsa, vel iusta: quia promissio facta sciens, censetur facta causa demeremæ, vel remunerationis: l. *Campanus*, ff. de oper. liber. *libertat.* *Manuc.* lib. 3. tit. 12. n. 46. & lib. 13. tit. 10. num. 13. ubi allegat Gloss. in eam in l. *qui cum alio*, ff. de regul. iur. & dicit hanc esse communem opinionem. Idem dicit Gratian. in addit. ad decr. 137. num. 3. ubi testatur ita sentire DD. in doli. l. *Campanus*, alius incipit, *Parisiensis*, 47. ff. de oper. liber.

Secundo supradicta multo magis confirmantur, quia non potest dubitari de vera & iusta causa promissionis, cum fuerit facta ex causa remunerationis propter dimissionem Officij, & sollicitudinem adhibitam, ut de eo fuit provisio fauore D. Philiberti: cum non sit necesse pro validitate promissionis, quod causa in qua consistit fundamentum illius, producat efficacem obligationem, sed sufficit obligatio quædam naturalis, & antidualis, pro recognitione cuiusdam gratitudinis, ad quam promittens cogi non poterat per iuris remedia, sed censum ex quodam æquitate, & ut dicitur *per benevolentiam*, teneri poterat: Bald. in l. *generaliter*, num. 5. C. de non translat. pecun. Alexand. *consil.* 76. num. 3. lib. 6. Unde cum consistat de meritis præcedentibus D. Stephanum, tam in dimittendo Officium, quam in procurando provisionem illius fauore D. Philiberti, sequitur, obligationem & promissionem esse validam, quamvis ipse non habuisset actionem efficacem ad cogendum dictum Philibertum, ut sibi partem faceret de emolumentis trium annorum, pro ut facere promissit: ut explicat *Manuc.* de iacis. *coment.* libro decimo quarto, titulo duodecimo, numero 18. & 29.

Tertio, quamvis causa expressa in obligatione nullum afferat damnum, vel emolumentum; nihilominus valida semper manet obligatio: & idem quamvis D. Stephanus nullum lucrum persequere posset in emolumentum Officij, non propterea minus causa expressa in obligatione remanet valida: ut notat Ias. in l. *si in famulatus*, §. dicit, in prima lectura, numero septimo, & in secunda lectura, numero decimo, ff. de legat. 1. *Manuc.* doli. *titul.* 32. n. 16.

Quarto, posito circa veri præjudicium, quod causa contractus, & promissionis fuerit consensus Vniuersitatis, à qua dependebat officium Secretary ipsius, in procuratione officij facta fauore D. Philiberti, & sic in facto alieno, non dependente à voluntate D. Stephani; non propterea irritatur promissio, de qua agitur: licet enim in hoc videatur consistere principale dubium DD. Arbitrorum, tamen ad hoc dantur sequentes resolutiones vltra iam antea deductas.

Prima responsio, quod cum causa illa consensus fuit Vniuersitatis, non fuerit expressa, sed solum causa dimissionis & sollicitudinis persequens, subditi obligatio propter causam iustam expressam, etiam si idelfet alia iniusta non expressa: nam si causa

causa iusta se expressa, constat de bona fide, & obligatio subsistit: sed si causa iniusta lateat, & non exprimitur, obligatio subsistit ex causa iusta, & non annullatur ex causa iniusta non expressa: *Mauic. dist. lib. 4. tit. 13. numer. 17.* semper enim inspicitur causa quæ potest potius, quam causa quæ nocet: *l. emancipatus, §. final. ff. de Senatus Angel. in l. si plagis, in princip. ff. de verb. obligat.*

Secunda responsio: quia duo sunt causarum genera, vna videlicet causa finalis, altera verò impulsiva. Causa impulsiva illa dicitur, quæ contractus non cohercet, id est, quæ non obligat, nec precepit eam, licet vera fuisset, debitor promissionem facit, etiam si ignoraret, & non scienter; nisi probetur quod alias promissarius non erat, quo casu esset finis: *Bald. in l. demonstrare, §. 1. colum. penult. quæst. 6. ff. de condit. & demonstrat. & in l. damus, C. de condit. indeb.* Atque protogatio Officii per Vniuersitatem faciendam, non fuit causa expressa in promissione facta per D. Philibertum, adeo ut siue vera fuisset, siue non fuisset, ipse semper, & quocumque modo voluerit promittere, & obligari, & per consequens causa est impulsiva, & non finalis: ut notat Gabriel. *confil. 146. num. 7. vol. 1. & confil. 132. num. 9. ad. vol.* Cum enim semper, & quocumque modo D. Philibertus voluerit obsequi in considerationem beneficiorum preteritorum, protogatio futura per Vniuersitatem faciendam non potest dici causa finalis promissionis, sed tantum impulsiva, quæ sufficit ad validitatem promissionis, quæ ex sola causa impulsiva, & persuaiva valida est, & subsistit, etiam si non sit obligatoria: *Alexand. confil. 76. num. 3. lib. 6.* Cum ad hoc ut constet, quod D. Philibertus non esset alias contractuens, necesse est aut fuisse expressum, aut ab utroque contrahentium intellectionem, alias promissio manet efficax: ut per Barol. & Salicet. *in dist. 1. damus, C. de condit. indeb.* Gabriel. *dist. confil. 146. num. 8. lib. 1. Cysac. controuers. 181. num. 84. 86. & 87.* ubi ostendit quod talis casu falsitas, seu defectus causæ, non vitiat contractum, nisi probetur, quod contrahens non esset promissarius, si sciuit causam esse falsam.

Sed hæc dicta sunt ex abundanti: sensus enim disputantis de falsitate causæ obligatorie; cum etiam posito quod expressè in obligatione fuisset appedita conditio consensus Vniuersitatis adhibenda, illa sola conditio fuisset sufficiens ad validandam obligationem, ad cuius validitatem sufficit causa de preterito, quamvis nullum afficeret damnum, vel emolumentum: *Antist. decif. 389. num. 3.* & idem dicendum est de conditione alicuius futuri euentus: *Calpurn. de condit. & demonstrat. part. 2. cap. 4. quæst. 9. num. 26.* sed ut dictum est, frustra de causa disputamus, cum illa verificata fuerit, & D. Philibertus Officium duratore termino exerceat.

Ultima responsio, eaque multum potens est; quod confirmatio, & protogatio Officii per Vniuersitatem faciendam, dependat ex ingressu D. Philiberti ad dictum Officium, quantumvis annale, cum per multos annos ipsa Vniuersitas solita esset constituere Secretarios, & singulis annis protogare, & conseruare dictum Officium Secretarij in fauorem personæ semel in illud introductæ: & ideo licet illa protogatio dependeat ex voluntate alterius, est tamen considerabilis, & pecunia æstimabilis, cum sit quoddam Auauementum, ut loquuntur DD.

sen hominum inclinatio in fauorem personæ in Officium introducit: de quo Auauementum multa Cephal. *confil. 128. num. 20. & sequent. lib. 3.* ut de auauementum molendini, furni, hospij, & similibus tradit *ibid.* & post eum Gratian. *diaplept. foref. cap. 147. num. 17.* & in terminis auauementi, & concitius personarum in fauorem Officii, & exercitij eiusdem, tradit *ibid.* Cephal. *num. 21.* quod ius auauementi est aliquid diuersum, & separatim à domino, & proprietate Officii: ideo quantumvis Officium pertinet ad Vniuersitatem; auauementum tamen pertinet ad illum, qui Officium exerceat; ut dicit Cephal. *loco cit. num. 25. & 29.* ubi loquuntur in terminis auauementi procedentis à voluntate cuiusdam Vniuersitatis hominum: & placet in *re sol. confil. de dicto iure auauementi* de quo etiam Pet. de Vbold. *in tract. de duobus fratribus, part. 1. numero septuagesimo tertio.* Unde rectè ponit D. Stephanus vendere, aut aliam promissionem suscipere in sui fauorem, ratione auauementi dicti Officii, licet ex Vniuersitatis voluntate dependens.

Et in simili casu, cum in Rota Romana disputaretur de validitate concussam laici, in qua certa summa fuerat adiudicata pro auauementum domus, seu hospij, quod per nouum nomen cuiusdam nomine Barattello relinquerebatur, fuit iudicatum sententiam esse iustam, & cessare falsitatem causæ: quia sine illud auauementum, seu concursus hominum procederet ab ipsa domo, siue ex persona alterius parui, quæ per longum tempus exercebat hospitium in dicta domo, vocando, & bene tractando hospites, efficeret concursum, & frequentiam in dicto hospicio; semper spectabat ad eum, qui antea hospitium possidebat; & ideo ponit per Arbitros in illud æstimari certo pretio, & ad illud Barattellus condemnari: ut constat ex *decif. Rote Romanæ 340. numero septimo, parte secunda, recent.* quod casus noster optinere conuenit: quia siue auauementum, seu concursus Vniuersitatis ad dictam protogationem Officii procederet ab ipso Officio, siue ex fidelitate & obsequio Vniuersitatis per D. Stephanum præstitis; ut quæ modo erat æstimabile pecunia, & per consequens iusta & legitima fuit, & est promissio D. Stephani, & iniusta denegatio D. Philiberti contra propriam promissionem.

CAPVT CC.

Renunciatio amplissima cum pacto de non petendo aliquid, quocumque iure in futurum, super bonis paternis: non impedit, quominus renunciatus insitruatur hæres à matre. Sed si hæreditas matris sit credatrix paternæ, obstat agenci generalis, & amplissima renunciatio. Renunciatus censetur tantum renunciare successioni ab intestato, nec impedire capere ex testamento. Intellige in prædictum eius, de cuius hæreditate agitur; sed non in prædictum fratris, vel sororis

is, in cuius fauorem facta est renun-
ciatio.

S V M M A R I V M.

1. *Renunciatio est stricti iuris: & ideo si facta sit do bonis paternis, non extenditur ad maternas.*
2. *Renunciatio hereditatis materna intelligitur de successione ab intestato, nec comprehendit successorem de testamento.*
3. *Renunciatio auctoris liberam testandi facultatem, non valet.*
4. *Renunciatio facta hereditati alterius cum illius consensu, debet intelligi, quatenus is qui consensit, in eadem voluntate permanens sit.*
5. *Renunciatio omnis debet intelligi, rebus sic stantibus, & sic non extenditur ad res de nouo superuenientis.*
6. *Renunciatio generalis nisi facta fuerit verbis amplissimis, non comprehendit iura futura obuenientia ex causa de futuro.*
7. *Quando renunciatio facta fuit cum clausula amplissima, comprehendit etiam iura futura, ex causa de futuro obuenientia.*
8. *Renunciatio comprehendit iura de futuro, & ex causa de futuro, quando renunciatio nulla alia iura habebat præter de nouo aduenientia.*
9. *Renunciatio qui dicit aliud sibi in tempore renunciationis composuisse præter res de futuro, illud probare tenetur.*
10. *Non debet in casu proposito fieri differentia inter renunciationem factam de bonis, & de hereditate.*
11. *Hæres matris si bonis paternis renunciatur, non amittit matris hereditatem, sed si mater habuerit ætatem, & sit super bonis paternis, talis hæres non potest agere contra bonam paternam, quibus renunciatio cum clausula amplissima.*
12. *Renunciatio non impedit, qui renunciatio, hereditatem, vel legatam ex patris testamento consequatur: sed illud quod sibi retinuit est, tenetur postea restituere illi, in cuius fauorem facta est renunciatio.*

IN contractu matrimonij, soror nata maioræ iuræ coniugis eiusque maritus asserentes dictam sororem oam maiorem esse patris communis hereditem beneficium, & quilibet ipsorum in solidum habentes dictum matrimonium gratum, & contemplatione ipsius, & certis bonis respectibus, & aliis quia ita sibi placuit, & placet, declarant in fauorem dictorum tunc futurorum coniugum, pro se & suis stipulantium, se nolle acceptare hereditatem patris, nec in illius hereditate conferre domum, & prædia sibi in dotem data: immò illis sibi suis, & præcipuis, renunciare, propterea renunciato, to fauorem futurorum coniugum omnibus iuribus, actionibus, & præsentationibus quas habent, aut possunt habere, aut illis possunt competere tunc de presenti, vel in futurum super hereditate dicti patris, quomodocumque sit. Quæ tunc cessant, & transierunt dictæ Domine futuræ coniugæ, ponentes illam in locum suum cum

clausula Constituti, & aliis transmissis dominij, & possessionis.

Et vice versa, futuri coniuges contemplatione dictæ renunciationis, & aliis bonis respectibus, & quia ita sibi placuit, & placet, & quilibet in solidum renunciant omnibus iuribus sibi competentibus, & competituris super dictis bonis, in dotem sorori nati maiori, & eius marito constitutis; ponentes eos in locum suum, & cum aliis clausulis transmissis, prope supra: & ad hos fines promittunt soluere debita paternæ hereditatis, to eodem contracto descripta, & designata. Quod si aliqua alia vltra descripta repetiturus, matet ibidem præfatus proprio nomine illa soluere promittit.

In eodem contractu prædicta mater donauit ioter vivos, & contemplatione eiusdem matrimonij, filius suæ nati minores matrimonium contrahenti, acceptanti, & gratias agenti, omnia tota dotalia, & quocumque alia sibi competentia super hereditate matris sui, filia sibi, & reuerata pensione vitalitatis 200. scutorum singulis annis soluendum. Reuerata etiam summa 3000. scutorum, de qua in vita, aut morte disponente possit, ad omnes suos voluntates; io cuius summæ deductionem ex tunc donat præfate filie suæ nati minores summam mille scutorum.

Quibus sic io facto præmissis, proponitur dubium, utrum casu quo mater de dictis duobus mille scutis restantibus de tribus mille per eam reuerata, in totum vel io parte disponat in fauorem sororis nati maioris, possit ipsa filia nati maior agere coacta bona domos Patris, possessionem per matrem iunioris, vi patrem, & legitimum administratorem bonorum liberorum suorum; an vero ipsi obstat renunciatio geocalis, cum cessione iuniorum super hereditate paternæ sibi competentium, & competentiorum.

Dubium videtur facere Præsid, quia filia nati maior non renuntiavit hereditati maternæ, sed tantum paternæ, & per consequens non videtur quod possit impediri quominus mariti succedat, cum renunciationes sint stricti iuris, nec debeant extendi vltra bona, & iura super quibus facta fuit renunciatio: Gabriel. consilio 60. numero sexto, libro primo, Rot. decisioe vigesima prima, numero octauo, & decisioe 438. numero secundo, part. 4. ecc. etc.

Secundò, quia etiam si in dicto contractu contineretur expressa renunciatio hereditatis maternæ; tamen illa deberet intelligi de successione ab intestato, nec posset extendi ad successorem ex testamento: Rot. decisioe 160. numero sexto, part. 4. Rot. Ludouic. decis. 83. n. 14. decis. 338. n. 3. & decis. 565. n. 8.

Tertiò, quia renunciatio hereditatis paternæ, vel maternæ, non valet, tanquam auctoris liberam testandi facultatem; etiam si expresse renunciatio fuisse successioni ex testamento: Ludouic. decis. 83. n. 12. nec impedit quin renunciatio succedat ex testamento.

Neque obstat quod interuenit consensus dictæ Matris; quia talis consensus nihil operatur, nisi quatenus consentiens in eadem voluntate permaneret, & consensum non reuocauit, vel institueret reuocatus consentire per legatum, vel institutionem factam in fauorem renunciantis: DD. in l. final. & maxime Cagnol. Cod. de post.

paſſ. cum pluribus quos citat Mart. conſil. 25. num. 8.

5 Quando, quia omnis renunciatio intelligenda eſt res ſic ſtantiſ; ita ut quocieſcunque ius poſt renunciationem ex cauſa noua acquiritur, non noceat renunciatio, etiam ſi renunciatio fuerit omnibus iuribus de futuro: Gratian. cum ibi citatis, diſcept. 346. n. 2.

His tamen non obſtantibus, verius eſt, dictam renunciationem iure per filium iuniorum, ſeu eius liberos, opponi poſſe ſorori natu maiori, quatenus in futurum hæres inſtitueretur per matrem, aut aliud ſibi commodum ex illius ſucceſſione obtineretur.

Ratio eſt, quia non agitur modo de actione, vel lite intentata ſuper hæreditate materna, cum dicti hæredes, & liberi ſororis iunioris non impediunt, neque impedire poſſint quominus mater hæredem, ſi velit, ſuſtineat natu maiorem, aut alia ratione in illius fauorem diſponat de duobus auroreum millibus, quorum ſibi diſpoſitionem reſeruaui in donatione contenta in præſato contractu matrimonij: quia ſi illud dicere-mus, hoc eſſet ipſi tollere libertatem teſtandi facultatem, quod iure prohibetur eſt: Sed dicimus in caſu diſpoſitionis factæ, vel faciendæ in fauorem dictæ natu maioris, ipſam quidem fore hæredem matris, & ſimil hæredem factam nunquam deſignare eſſe hæredem. Verum cum hæredes materna, & paterna, duæ ſint hæreditates diſtinctæ & ſeparatæ; quando natu maior-volet agere tanquam hæres matris, obſtat illi renunciatio generalis facta de omnibus iuri-bus competentibus, & competentibus quomodocun-que ſuper hæreditate paterna. Siquidem ſi bona materna conſiſtente in bonis ſtabilibus, aut aliis ab hæreditate paterna diſtinctis ac ſeparatis, tali caſu non obſtat renunciatio hæ-reditatis paterne, neque ad materna extenden-tor: Sed quia ſumma duorum millium ſcutorum per matrem ad diſponendum reſeruaui, non potest capi niſi ſuper bonis, & hæreditate pa-terna, quæ ad dictam ſummam obligata repe-ritur; conſequens eſt ut agenti natu maiori contra bona paterna, obſtet propriæ renunciationis

6 exceptio. ¶ Quamuis enim verum ſit, renun- ciationem generalem & ceſſionem omnium iuri-um factam per natu maiorem, quæ tunc, vel in futurum competere poſſent ſuper bonis pa-ternis, ſi ſimpliciter facta fuiſſet abſque gene-ralitate verborum, non poſſeſſe comprehendere iura de futuro, quorum origo procedit ex cauſa futura; vt per Vincent. de Fianch. deciſ. 181. num. 4. iuxta doctinam Bartoli communiter ap-probatam in l. qui Roma, & duo fratres, in 6. quæſt. ff. de verbor. ſignific. lo. And. Georg. al-legat. 24. in fin. & allegat. 25. num. 3. Addent. ad Lindouil. ad deciſ. 265. Galcat. de renunciat. lib. 4. cap. 2. num. 52.

7 Tamen cum renunciatio de qua agitur, facta fuerit per verba ampliffima, nempe de omni-bus iuribus competentibus, vel quæ compe-tere poſſunt ſuper hæreditate paterna, quomodocun-que ſit, & cum aliis clauſulis de qui-bus ſuprà; certum eſt hoc caſu omnia iura com-prehendi, ſive de præſenti, ſive de futuro, etiamſi haberent originem ex cauſa ſuperueniente poſt ipſam renunciationem: Bartol. in diſt. 5. duo fratres, quaſtione ſexta, in fine, numero de-Sanlegey quæſt. & reſol. ciuil. Pars II.

emanoſo, Menoch. conſil. 401. num. 119. Bara. deciſione 310. numero octauo, & ibi Addit. lit. B. Berachol. de claſſul. 27. glo. 23. numero nono, Rota deciſione 141. numero ſexto, parte quinta, recent.

Quod maxime procedit, quia natu maior nullum plane aliud ius præterire poterat ſuper hæreditate paterna, præter creditum dotis ma-ternæ; in caſum ceſſionis ſibi per matrem faciendæ; nam hæreditatem paternam iam repu-diauerat, creditum dotis ſive fuerat extinctum per diſmiſſionem domus, & prædiorum ipſi in dorem conſtitutorum, & ſic nihil aliud aduerſus paternam hæreditatem ſperare poterat præter ſucceſſionem crediti reſidui dotis maternæ, conſiſtente in his mille ſcutis. Quo caſu renun- catio, etiamſi facta minimè fuiſſet verbis am-pliſſimis, prope facta fuit, comprehenſerunt etiam iura de futuro, ex cauſa de nouo ſuperueniente; ne alioquin renunciatio eſſet inutilis: Peregr. de fideicommiſſ. articuli. 52. numero 32. Suid. conſil. 267. numero 32. Galcat. de renunciat. lib. 4. cap. 2. num. 53. Gratian. diſcept. 346. num. 9. 12. & ſequens.

Et ſi natu maior alleget aliud ius ſibi ſuper hæreditate paterna comperſiſſe, illud probare tenetur, cum habeat contra le ſuis præſumptio-nem: Peregr. locat. Suid. diſt. conſil. 267. num. 33. & ſequens.

Neque eſt quod opponatur renunciationem non loqui de bonis, ſed de hæreditate. Qua non debet in hoc fieri diſtinctio æcum æt alienum, ſicut dos, decatur eſſe in hæreditate, quæ continet iura actiua & paſſiua; & ſic idem hoc caſu iudicatur de bonis, quod de hæreditate, & e contra: Gratian. diſcept. ſoror. cap. 134. nu-mero 30. ſicet idem reſultet effectus, ſive dictum fuerit in bonis, ſive de bonis; quia hæc ſunt Synonyma: Suid. conſil. 112. num. 87. Garzio. diſt. cap. 134. num. 52.

Concluditur itaque, ſororem natu maiorem nihil poſſe pretendere ſuper hæreditate & bonis paternis, etiamſi mater hæreditario iure, aut leg-ati nomine ſuccederet, ſtante renunciatione prædicta.

Reſtat nunc vt ad rationes in contrarium de-ductas reſpondeamus.

Et ad primam quidem reſpondetur, natu mi-norem non impedire quæ minus mater de bonis ſuis ad libitum diſponere poſſit: ſed dicere, quod ſi ſoror natu maior matri ſuccedit, non poterit aliquid petere ad iura bona & hæreditatem pa-ternam, ſtante renunciatione prædicta per eam facta: Iſta eſt reſponſio petita ex Theſaur. iur. lib. 1. quæſt. ſoror. 55. num. 15. Mart. conſil. 25. num. 8. Semper enim erit hæres matris, ſed vi ta-lis nihil petere poterit ſuper hæreditate paterna propter renunciationem: Sequitur Hodiern. ad Suid. deciſione decima quarta, numero decimo octauo, & decimo nono.

Et hæc reſponſio ſatisfacit rente obiectioni. Quia mater non impeditur hæredem inſtituere natu maiorem, ſed ipſa hæres inſtituta bene impeditur agere contra bona paterna, ſtante renunciatione prædicta.

Ad ſecundam igitur obiectionem reſponde- tur, iura in contrarium allegata locum habere, quando filia renunciat ipſi patri, vel matri: non enim con impeditur aliquid capere ex illo loco- testamenti,

206 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

testamento, & renunciatio solùm intelligitur de
sacculione ab intestato. Secus est, quando re-
nunciatio fit fratri, vel sociis, aut alteri tertie
personæ; tunc enim capit quidem ex testamen-
to, sed illud restituit illi, in cuius fauorem facta
est renunciatio: Hodier. *dist. decif. 14. num. 15.*
post Theaur. iurice. *loc. max. citat.* Marc. *dist.*
consilio 25. numero 27. versic. sed secundo casu: &
hoc casu dicunt præfati DD. quod potest dispo-

nendo in fauorem renunciantis, non potest no-
cere illi, cui iam per renunciationem ius erat
acquisitum.

Ad quartum iam fuit responsum, demonstrando
quod regula in dubio proposita non habet locum,
quando renunciatio facta fuit verbis amplissimis,
ut fusc iam fuit comprobatum; tunc enim renun-
ciatio trahitur etiam ad ius futurum ex causa de
futuro.

INDEX

INDEX

Copiosissimus eorum omnium, quæ in hoc Secundo Volumine Quætionum Ciuilium continentur.

A

Abſurdum.

RGVMENTVM ab abſurdo vitando
potens eſt in interpretatione vltima-
riua voluntatum. cap. 161. num. 7.

P. 139.

Acceptus.

Acceptus ſimpliciter legatum, tenetur acceptare
onus: cap. 109. num. 29. p. 14

Amplius, vt procedat etiamſi onus eſſet maius
legato: num. 30. ibid.

Idem locum habet in donatione cauſa mortis:
num. 31. p. 15

Acquiſtus.

Quomodo differant donatio hæcæcum, & donatio
acquiſtum: cap. 147. n. 19. p. 114

Donatio acquiſtum non regulatur eodem modo,
quo ſocietas intra inſect coniuges ſuper acqui-
ſtibus & conſortibus: n. 20. ibid.

Acquiſtum nomine ſolùm comprehenduntur quæ
promouentur ex induſtria, non autem quæ ex li-
beralitate fortunæ: cap. 168. n. 11. p. 150

Acquiſtus intelliguntur deducto ſite alieno: n. 12
ibid.

Acquiens poteſt quidem diſponere de ſuis ac-
quiſtibus: ſed ſi ius quæſitum fuerit liberis,
non poteſt illis præiudicare: n. 19 ibid.

Acquiſitio.

ſtantiſque verbis clariſ donationis, acquiſitiones
factæ per filium donatarium debent eſſe immu-
nes ab omnibus debitis, & expenſis: cap. 147
num. 22. p. 114

Acquiſitiones factæ per filium, in dubio præſu-
muntur proſequeſſe ex propria illius induſtria:
o. 14. ibid.

Acta.

Si acta criminalia dicantur deperdita, duo proban-
da ſunt; primo, illorum amiffio; ſecundo, tenor
ipſorum: cap. 170. num. 8. p. 154

Acta etiam inter eandem partes facta non probant,
oſi in iudicio producantur formiter: cap. 178
num. 3. p. 169

Iudex bene facit iudicando ſuper ſoliſ actis produ-
ctis, & non ſuper iis quæ ſunt extra proceſſum:
num. 6. ibid.

Aſiones.

Aſiones perſonales ſequuntur hæredes pro ex por-
te, quæ deſunctum repræſentant: c. 160. num. 3
p. 136.

Adire.

Pater nomine filij cenſetur aduiſſe matrem hæ-
redem: quæſt. 27. reſol. 2. l. 1. Pars 11.

reditatem per retentionem dotis maternæ: 103:
n. 6. Sed vide ibid. n. 11. p. 5 & 6

Quod procedit, ſi filius ſit 10 infantia conſtitutus,
quia tunc pater ſine filio poteſt adire hæredita-
tem illi delatam: ſecus ſi ſit maior infantie: 105:
num. 7. p. 6

Maximè quando dos conſiſtit in bonis ſtabilibus,
quia multo minus cenſetur per patrem adire hæ-
reditas matris per retentionem dotis factam à
patre: num. 8. ibid.

Retentione dotis maternæ cenſetur facta per patrem
potius propter vſumfructum ſibi competentem,
quam animo adendi illius hæreditatem nomine
filiorum: num. 9. ibid.

Quoties poteſt deſumi alia coniectura, pater præ-
ſumatur potius docere matrem alio animo re-
tinuiſſe, quàm adendi matris hæreditatem no-
mine filiorum: num. 10. ibid.

Vetus eſt, quod per retentionem dotis maternæ
non cenſetur pater adire hæreditatem matris, no-
mine filiorum: num. 11. ibid.

Niſi aliunde probeatur patrem aduiſſe hæredita-
tem vxo-
ris, nomine liberorum, non habebit medie-
tatem vſumfructus dotis maternæ delatæ ante
emancipationem, & poſt eam adire: num. 12:
ibid.

Ex eo quod quis ſe nominat hæredem alicuius, cen-
ſetur illius hæreditatem adire: cap. 109. num. 14:
p. 14.

Administratio.

Administratio bonorum ſcramin abſentium decet-
nenda eſt præſentibus, ſub onere redditionis ra-
tionum poſt aliorum aduentum: cap. 151. n. 15:
p. 81.

Administrator.

Administrator liberari poteſt à redditione rationum
adminiſtrationis præteritæ, ſi d non futuræ:
cap. 102. n. 7. p. 5.

Aduentitia.

Vſumfructus aduentitiorum per patrem repudiatus,
eſt aduentitius, & non profecticius: cap. 113:
num. 3. p. 40

Quando filius negotiatur ſub nomine patris, pa-
triſ acquiri, deducta tunc potestate æſtimationis
indulgetur ipſiſ, quæ eſt aduentitia: o. 14. ibid.

Adificium.

Adificium cedat ſolo, quatenus plus valet quàm
ſolum: cap. 156. n. 7. p. 132

Ægidiana.

Ægidiana conſtitutio prohibet appellacionem in re-
mediis poſſeſſoribus, quando in ſententia non adeſt
nullitas: cap. 188. n. 1. p. 184

Index Rerum,

Constitutio *Aegidiana* locum habet in civitate Avenionensi: num. 2. *ibid.*

Aegidiana constitutio locum non habet, quando inter bona quae petuntur, adfunt aliqua quae subsunt dominio directo Ecclesiae: cap. 188. nu. 12. p. 185

Hoc locum habet quando ista exceptio fuit opposita ante sententiam, & non post ipsam: nu. 13. *ibid.*

Constitutio *Aegidiana* locum etiam habet in secundaria infantia: num. 16. *ibid.*

Aegidiana constitutio reiiciens appellationem suspensivam, locum sibi vindicat, quocumque sententia lata in iudicio possessionis est valida: c. 190. nu. m. 2. p. 188

Aequalitas.

Aequalitas inter liberos est causa finalis collationis: c. 164. num. 6. p. 145

Testamentum, in quo filij reducantur ad aequalitatem, difficilius revocatur: cap. 173. num. 6. p. 160

Aequalitas inter fratres servanda; & pro ea, interpretatio sumenda est: c. 197. n. 11. p. 100

Aestimatio.

Aestimatio in iudicio familiae eriscunda fieri debet in cumulo, & non per partes: c. 107. n. 1. p. 13

Bona pluries aestimantur vitia quam separatim: n. 2. *ibid.*

Dum agitur de rescissione ex capite laesionis, bona aestimanda sunt tanquam unita: numer. 3. *ibid.*

Alia est aestimatio dimidia respectu dimidia, quam totius respectu totius: n. 4. *ibid.*

Proponitur regula in contrarium, quod scilicet singula corpora singulariter aestimanda sunt: n. 5. *ibid.*

Prima regula locum habet, quando agitur de rebus quae non pariter commodam separationem a suo toto, tunc aestimari debent bona tanquam unita: n. 6. *ibid.*

Idem dicendum, quando agitur de aliquo iure universali, veluti de hereditate: tunc eam aestimatio in universum fieri debet: n. 7. *ibid.*

Similiter aestimatio in universum fieri debet, si agitur de unico pseudo-indivisibile, sed si de diversis praediis suis in diversis locis: n. 8. *ibid.*

Quamvis bona aestimentur tanquam unita, hoc tamen non impedit quominus alia corporum particularium fiat aestimatio: n. 9. *ibid.*

Quando agitur de restitutione fundi dotalis, admittitur aestimatio bonorum in particulari propter interesse mariti: c. 107. n. 12. p. 16

Quando res aliqua particularis ex tota universali evincitur, fieri debet aestimatio illius rei particularis: n. 13. *ibid.*

Quoties parum interest, aestimatio particularis rerum fieri debet: n. 14. *ibid.*

Vbi plures sunt venditiones, plures fieri debent aestimationes: n. 15. *ibid.*

Plures sunt venditiones, si habens fuerit respectus ad fructus singulorum praediorum, ideo plures fieri debent aestimationes: c. 107. n. 17. p. 17

Quando plura corpora aestimantur, petiti tenentur facere aestimationem respectu singulorum corporum: c. 108. nu. 1. p. 18

Quando quid universale venditur non vti quid minus, sed vti quid facti, & vti in pluribus distinctis corporibus consistens, bona debent aestimari tanquam singula: n. 2. *ibid.*

Quae sit ratio differentiae inter aestimationem bonorum in casu impetrationis, & in casu testamenti fideicommissi: 193. n. 11. p. 193

Aestimatio quae praestatur pro legato evicto, referri debet ad valorem temporis testamenti: cap. 197. num. 4. p. 198

Aestimatio.

Aestimatio non possit cognoscere de pretio universali, quando de eo facta fuit coactio specialis inter partes: c. 107. n. 11. p. 16

Contemplatio familiae, & agnationis potest etiam locum habere in testamento famulae: c. 112. num. 15. p. 38

Agnationis coniectura contraria est hominum dissidio in plures successores: c. 110. n. 8. p. 17

Ratio agnationis conservanda est, quoties statibus agnatis bona possunt transire ad extraneos: c. 121. n. 18. p. 60

Substitutio vulgaris non convocat confectionem agnationis: num. 19. *ibid.*

Non est inconveniens quod testator in certis gradibus, & personis dimittat agnationem contemplatus sit, non in aliis: c. 127. n. 10. p. 73

Agnationis contemplatio facit, ut masculi remotiores excludantur famulas proximiores: n. 11. *ibid.*

Eadem est vis raturae, & expresse contemplationis agnationis: num. 12. *ibid.*

Pet heredes sic confectione filiae agnationis, quae sit per masculos descendentes ex feminis, delictum nomen, & arma familiarum: n. 13. p. 74

Verba perpetuam infirmitatem multum proficiunt ad praesumendam confectionem agnationis: n. 14. *ibid.*

Quando testator feminas in aliqua parte testamenti vocat, cessat contemplatio agnationis: n. 15. *ibid.*

Coniectura agnationis ex delatione Nominis, & Armorum, comprobatur a multis Doctoribus: n. 16. *ibid.*

Maxime quando contemplatio agnationis non est expressa, sed tacita: n. 17. *ibid.*

Verba perpetuam non sufficiunt quando agnationis contemplatio non fuit expressa, sed tamen: num. 18. *ibid.*

Agnationis consideratio potest restringi ad certos gradus, & personase: c. 130. n. 4. p. 79

Agnatio facta, & artificialis considerari possit etiam in aliis quam descendentes: c. 135. n. 3. p. 123

Quando testator habuit intentionem conservandi agnationem, femina ex mascululo descendens non dicitur de linea masculina: c. 183. n. 3. p. 176

Hospitalis non est capax conservandi agnationem testatoris: n. 4. *ibid.*

Alienus.

Quod accretum per alienationem bonis fideicommissi, spectat ad fideicommissarios: c. 193. num. 10. p. 193

Alienatio.

Alienationes factae per gravatum sunt validae usque ad conventionem detractionem: c. 104. num. 9. p. 7

Hoc procedit, si agatur de alienationibus inter vivos, non autem si per viam vitium voluntatis: num. 10. *ibid.*

Alienationes factae per vium ex coheredibus possidentem pro indiviso non revocantur, sed praeterea impugnantur in casu portioem, vel dividendi inter coheredes: n. 16. *ibid.*

Limita.

& Verborum.

Limita, nisi alienatio facta fuisset manus legitimo pretio. n. 17. p. 8

Hæres grauatim imputat alienatio in suas detractio- nes. cap. 139. o. 1. p. 98

Ampliat, ut procedat etiam grauatim non con- fecit inuentarium: n. 2. ibid.

Ex quibus coniecturis probetur alienationem bo- norum fideicommissi esse exemptam ab omni fiande: n. 9. p. 99

In alienationibus bonorum Minorum ex iusta causa factis, si palam, & publicè fiat, non est de necessitate adhibenda subhastatio: num. 11. ibid.

Quæstio alienatio bonorum fideicommissi est va- lida, quando conditio est in suspensio; & si fi- deicommissarius promouetur, ex eo consuma- tur: n. 18. p. 100

Quando grauatim bona alienant in præiudicium expressæ prohibitionis alienationis, substatu- tum statim agere potest ad aperuam fideicommissi, quantum casus substitutionis nondum aduen- tit: c. 143. n. 13. 107

Alienatio bonorum fideicommissi fieri potest etiam ex causa dotis spiritualis: cap. 180. num. 7. p. 173.

Bona supposita fideicommissi alienari possunt, quantum filii sine nate post obitum infirmitatis fideicommissum: n. 8. ibid.

Difficilius conceditur alienatio bonorum fideicom- missi pro dote, quando tempore constituti fidei- commissi nec avus, nec pater filii, nati vel con- cepti erant: n. 9. ibid.

Difficilius quoque admittitur alienatio bonorum fideicommissi procedentis ex linea maternâ: n. 10. ibid.

Fideicommissarius potest vendicare bona fideicom- missi pro dote alienata, quando aderat bona li- bera sufficientia: n. 11. ibid.

Mulier que est allectata super bonis mariti, non potest illa alienare in præiudicium familie, etiam cum iuramento: c. 187. n. 7. p. 183

Filius hæres patris non potest impugnare aliena- tionem à patre factam bonorum, que pater grauatim est sibi restitueret: cap. 109. num. 16. pag. 14.

Idem est dicendum, si pater bona diuifecit inter fi- lios: n. 17. ibid.

Facultas alienandi potest stare cum fideicommissi, quatenus illa non fuerit reducta ad actum: c. 121. n. 17. p. 60

Alimenta.

Si alimenta ex prædiis relinquuntur, sola alimenta & non prædia debentur: secus est, si prædia pro alimentis sunt relicta, tunc enim prædia ipsa de- bentur: c. 111. n. 2. p. 33

Fructus, seu alimenta uxori legata, & non soluta, peti possunt per illius hæredes pro tempore par- titio: c. 115. n. 2. p. 43

In materia alimentorum non debet fieri differentia inter legitimos, & illegitimos: cap. 146. num. 3. p. 111.

Ampliat, ut procedat etiam agere de filio vnus monialis: n. 4. ibid.

Non solum pater, sed etiam illius hæredes & suc- cessores tenentur alimenta prestare spatio, vs- que ad conuentum bonorum titulo lactationis habitum: n. 5. ibid.

Industria, cuius vnus pender ex arbitrio alterius, veluti in Doctore, & similibus, non est consi- derabilis in taxatione alimentorum propter in-

Sanctæ quest. & resol. cum. Pars II.

certitudinem: num. 8.

ibid.

Expense pro familia, famulis, & aliis necessariis, veluti Medicis, & similibus considerari debent in taxatione alimentorum: n. 9. p. 111

In eo qui non arripit annum vigesimum, conside- rantur alimenta 30. annorum, iuxta l. heredita- tum, ff. ad leg. falcid. n. 11. ibid.

In taxatione alimentorum debet haberi ratio om- nium ad humanam vitam necessarium: n. 13. ibid.

Alimenta relicta alicui quando cum hærede mo- ratur, ducunt etiam post mortem hæredis: c. 149. n. 1. p. 116

Sententia super alimentis mandatur executioni non obstante appellacione, quantum incidenter cognuit facti de lituione: cap. 172. num. 14. p. 158.

In taxandis alimentis filius naturalis, habenda est ratio mariti, liberorum, & totius familie: c. 187. n. 4. p. 182

Filius naturalis non potest alimenta sibi per patrem promissa vel constituta, accepto petito antici- pare ad minorem, aut aliud tempus alienare: n. 5. ibid.

Filia non potest alienare alimenta, etiam cum iu- ramento, in præiudicium mariti, & liberorum: n. 6. p. 183

Commoditas alimentorum potest quidem alienari, sed inueniente Iudice decreto cum causa co- gnitione: n. 8. ibid.

Que requirantur ad hoc vt validum sit decretum, quod interponi debet in alienatione alimen- torum: n. 9. ibid.

Alimentis inter sanguinis debitum renouari non potest etiam cum iuramento: n. 10. ibid.

Alimenta ducuntur futura quæcumque post litem contestacionem debita: n. 11. ibid.

Qui prætendit mulierem ex anticipata alimen- torum solutione fuisse factam locupletiorum, tenetur hoc probare: c. 187. n. 12. p. 183

Etiam postea consilium alienationem non indiguit alimentis, tamen illorum præstata alienatio non sustinetur: n. 16. ibid.

Quando receditur à forma alimentorum, contractus est nullus, etiam si alimentarius velit illum ap- probare: n. 17. ibid.

Alternatiua.

Alternatiua posita inter personas æqualis gradus resoluuntur in coniunctam, & omnes æqualiter ad- mittuntur: c. 192. n. 1. p. 191

Maximè, quando personæ vocatæ, sunt omnes gra- du & succellione pares: n. 2. ibid.

Quando in eadem dispositione feminæ vocantur per dictionem alternatiuam cum masculis, præ- feruntur masculi feminis: n. 4. ibid.

Alternatiua non habet vim admitti facienti omnes vocatos, quando quod aliquos considerari potest maior affectio restitutoris: n. 12. ibid.

Alternatiua dictionis natura est, vt vnus non cen- seatur vocatus nisi post alterum in subsidium: n. 13. ibid.

Ampliat vt procedat, etiam si nullus considerari possit inter vocatos ordo affectionis: num. 14. p. 192.

Explicatur Andicol. controuers. 137. numero 15. ibid.

Vide Legatum.

In debito alternatiuo interdum electio est credito- ris, interdum debitoris: cap. 197. num. 11. p. 199.

Index Rerum,

Quando electio pertinet ad creditorem, si res una
petat abique culpa, & mora debitoris, extinguitur
electio n. 12. *ibid.*
Quid si debeat fuisse morosus. *ibid.*

Antecedens.

In testamentis qui vult consequens, vult etiam antecedens,
etiam ad inducendum fideicommissum
reciprocum de linea ad lineam: cap. 152. num. 6.
p. 123

Anterioritas.

Exceptio anterioritatis repellit omnes alios in iudi-
cis possessionis c. 172. nu. 15. p. 158

Appellatio.

Appellatio debet interponi coram iudice, à quo,
si eius copia haberi possit: cap. 133. num. 19.
p. 85

Quando citatio ad sententiam non fuit facta in per-
sonam, valide interponitur appellatio à dñe notari-
um: cap. 189. n. 6. p. 187

Approbatio.

Pretium alienationis recipiens alienationem appro-
bare censetur. c. 109. n. 10. p. 122

Idem est in recipiente partem pretij numer. 11.
ibid.

Arbitr.

Arbitr. non potest cogi ad testificandum, nisi utra-
que pars consentiat: c. 106. n. 24. p. 13

Fallit hoc, si agatur de arbitrio communiter electo:
num. 25. *ibid.*

Præsertim, si peius arbitr. fuit requisitus, & de eo
illa facta processio: n. 26. *ibid.*

Etsi agatur de materia que aliis non potest esse notæ:
num. 27. *ibid.*

Maximè, cum arbitr. interrogatur ad instantiam
illius contra quem lata est sententia: cum. 28.
ibid.

Item quando per talem declarationem nulli fit præ-
iudicium: num. 29. *ibid.*

Item fallit, quando iudex cogit peticum ex officio
ad faciendam declarationem: n. 30. *ibid.*

Arbitr. ad duo nominatus nulliter procedit, si super
vno dimittat processit, & aliud dereliquerit.
cap. 107. n. 26. p. 17

Archium.

Archium Romanum non potest legitimare, nisi
adhibita clausula *sine praiudicio venientium ab
intestat.* c. 124. n. 14. p. 66

Argumentum.

Argumentum à contrario sensu locum etiam habet
in contractibus: c. 165. n. 5. p. 144

Argumentum à contrario sensu debile est, & non
procedit quando concluderet contra dispositio-
nem iuris communis: n. 9. *ibid.*

Arma.

Per delationem Nominis, & Armonum, & prælatio-
nem masculinorum, oritur aliqua præsumptio
contemplata agnationis: cap. 110. numer. 43.
p. 31

In Gallia fuit sæpius declaratum, feminas Nomi-
nis, & Armonum deferendum esse capaces.
Idemque iudicatur in Hispania: cap. 127. nu. 6.
p. 73

Onus delationis Armonum de iure communi aequale
consecrationem agnationis: n. 7. *ibid.*

Arguit etiam exclusionem feminatum: n. 8. *ibid.*

Onus ferendi Nomen, & Arma operatur quoddam
gradum, in quo fuit adiectum: n. 9. *ibid.*

Articuli.

Articuli non sunt admittendi contra iuramentum
decisorium productum: 177. ou. 15. p. 168

Attestatio.

Attestatio facta sine pendente, & parte non citata,
non probat: cap. 154. o. 3. p. 86

Attestatio Ducis, vel Cardinalis nihil probat, nisi fa-
ctus fuerit foris: & circa patet: c. 137. o. 4. p. 92

Attestatio simplex vix, quantumvis insignis, fidem
non facit in præiudicium Tertij: cap. 170. ou. 9.
p. 154

Attentata.

Non dicuntur attentata quando sententia erat ex-
cumbilis, quamvis causa esset commissa cum clau-
sula, *quatenus locum fit Aggidiano:* c. 188. ou. 17.
p. 185

Augmentum dotis.

Id augmentum dotis, quod donationem propter nup-
tias vocant, liberi succedunt equis partibus ma-
tri, etiam si ad secunda vota non consolauerit,
quoad partem illius augmenti, quam ipsa conse-
quitur titulo hactenus, si mater de ea expressè
non disponat: cap. 115. n. 1. p. 43

Explicatur dicta n. 1. adhibita distinctione lucro-
rum nuptialium, & non nuptialium: & qua num.
4. & 7. p. 44

Augmentum hodiernum succedit in locum dona-
tionis propter nuptias: c. 115. n. 8. *ibid.*

Defenditur ab impugnationibus D. Bellus *confil.*
180. n. 7. g. *ibid.*

Auimentum.

Concurfus hominum ad certam personam, vel of-
ficionem, quod Itali auimentum vocant, est confi-
dabile, & pecunia æstimabile: 199. n. 8. p. 203

Quamvis officium Secretarij Vniuersitatis pertinet
ad Vniuersitatem tamen affectio, & concurfus
voluntatem erga personam ipsius, ad illum perti-
net, & est pecunia æstimabilis: n. 9. *ibid.*

Sive concurfus hominum procedat à persona, sive
ab ipsa re, scriptum est considerabile, & peccat io-
stem promissionis causam: n. 10. *ibid.*

Auxiliator.

Causa auxiliatorum tractanda est coram eo, qui ha-
bet cognitionem delicti principalis: cap. 153.
num. 16. p. 127

Amplius, etiam si in rescitpo non addeat clausula,
cum toto negotio principalis: n. 17. *ibid.*

Sententia lata in fauorem principalis delinquentis,
est præiudicialis causæ auxiliatoris: n. 18. *ibid.*

B

Banarus.

Banarus habentes iurisdictionem cum molendi-
nis, & furnis bannatis, habent ius exigendi
furnagium pro pane manducando per forenses,
propterea per dñs excoletur: c. 150. n. 13. p. 120

Quod locum habet in Dominis iurisdictionalibus,
non autem in iis quibus ius molinarie competit
ex contractu: num. 14. *ibid.*

Maiores est per sumptum pro Banaribus, quam pro ex-
traneis emptoribus: n. 16. *ibid.*

Bona.

Bonarum suorum appellacione continentur ea, quæ
per testacionem possidentur: c. 110. n. 40. p. 30

C

Caducatio.

Si grauius prætoriarum testatori, infestio, &
substitutiones fideicommissarum subdiquen-
tes caducantur, & coaruant: cap. 173. num. 1.
p. 159

Codex

& Verborum.

Caducuo primo gradu substitutionis, deficit quidem substituto possitas in eius persona, sed actio remanet in persona heredis gratuari: cap. 161. num. 9.

Calculus.

In calculo generali non comprehenditur debitum, quod fuit iam extinctum, cap. 198. num. 3. p. 101

Expensio centarum summatur in calculatione, arguit alias summas non designatas non esse in calculo comprehenditas: num. 7. ibid.

Cambium.

Cambium dicitur locum, si debitor fingat se habere pecunias refutandas Lugduni v. g. quis tamen non habet: nihilominus soluit cambium in eodem loco, in quo littera scripta fuit: c. 167. num. 3. p. 147

Cambium nundinarum non sunt uniformis, sed debentur secundum cursum nundinarum: c. 179. n. 11. p. 171.

Cambium dicitur illicitum si non sit secundum cursum nundinarum: n. 11. ibid.

Partium confessiones super cambis non sufficiunt ad iustificandum contractum: n. 13. ibid.

Existente dubio super cambis, debet procedi ad nominationem peritorum: num. 14. ibid.

Captatoria.

Captatoria non est dispositio in contractibus, quando donator reservat facultatem substituendi pro persona incerta, &c. nominanda: c. 110. n. 16. pag. 18.

Captatoria dicitur dispositio, quando donator sibi non reservat, sed alteri Terio dedit facultatem nominandi incertum de incertis: n. 18. ibid.

Contractus de dispositione inter vivos uti captatoria virgini non debent: n. 10. ibid.

Casus.

Qualitas casus in iudicialibus non attenditur, si adveniat post tempus testamenti: cap. 121. num. 6. pag. 39

Et etiam si adesset tempore testamenti, non sufficit ad arguendam vocationem: n. 7. ibid.

Casus.

Casus omissus in contractibus decidendus est secundum ius commune: c. 65. n. 4. p. 44

Sed regula illa, quod casus omissus remanet in dispositione iuris, prevallet argumento à contrario sensu: n. 6. ibid.

Stipulatio facta in vno casu habetur pro non facta in alio casu diverso: n. 7. ibid.

Explicatur textus in *Litterarum*, §. fin. ff. de post. dotatib. num. 8. ibid.

Catastrum.

Descriptio in catastro non præiudicat, nisi possessor fuerit citatus, nec sufficit simplex scientia: c. 157. num. 8. p. 122

Causa.

Promissa facta scienter sine causa, vel ex falsa causa, sortitur naturam donationis: cap. 99. num. 1. p. 101

Obligatio non dicitur facta sine causa, quævis facta fuerit ex causa sola antedictalis obligationis ad quam promittens de iure cogi non poterat: n. 2. ibid.

Obligatio dicitur facta ex causa, licet is ad cuius favorem sit huiusmodi ex illa causa lucrum consequatur: num. 3. ibid.

Causam iustum sufficit fuisse expressam licet adfuerit alia causa iusta non expressa: num. 4. ibid.

Defectus causæ impulsione non vitiat contractum, sed solum defectus causæ finalis: cap. 199. num. 5. p. 103

Causa finalis ad hoc ut talis sit, necesse est ut probetur sine ea partes non fuisse contractas: nu. 6. ibid.

Ut dicatur obligatio facta fuisse cum causa, sufficit causa de preterito etiam si nullum afferat damnum vel lucrum: n. 7. ibid.

Cautio.

Natura Mutianæ cautionis est, ut promittens restitutorio rei cum fructibus, casu quo conditio legatorum vel heredis institutioni adsecta, non impleatur: c. 157. n. 1. p. 131

In materia cautionis Mutianæ præstandæ, nihil differt modus à conditione: n. 3. p. 133

Quomodo differant inter se causæ Mutianæ pro legatis, & ea quæ præstantur ratione hereditatis: num. 4. ibid.

Et quomodo iudicandum sit quoad fructus in legatis annuis ratione cautionis non præstare, vel non adimplere: ibid.

Causa Mutiana succedit in locum adimplimenti, & contraveniens præstat emolumento: num. 5. p. 133

Etiam si agatur de conditione affirmativa, quæ usque ad vicium vitæ spiritum peritiam potest, causæ Mutianæ præstanda est: n. 6. ibid.

Causa quasi Mutiana præstanda est in conditionibus affirmativis, quæ usque ad vicium vitæ spiritum impleri possunt: n. 7. ibid.

Exceptio non præstat cautionis Mutianæ expellat legatarium agentem à limite iudicij: num. 10. ibid.

Census.

Verbum *reventendium* censuræ amittit vires suas, statim ubi in eodem instrumento adest cessio iurium in favorem solutæ: cap. 128. num. 9. pag. 75.

Non est incongruens exinctionem census induci quoad aliquos, translationem vero quoad alios: num. 10. ibid.

Cessio.

Quando census fuit remissus alteri per viam translationis, cessionarius consequitur pensiones, seu census decursum à die cessionis: secus est, si cessio facta fuerit extinctivæ: c. 128. n. 2. p. 75

Solutens cum cessione actionum non facit census extinctionem, sed acquirit translativæ: num. 6. ibid.

Pactum cessionis iurium est potentius pacto solutionis, & extinctionis: n. 7. ibid.

Ampliat, etiam si cessio actionum facta fuerit ex intervallo solutæ fideiussori: n. 8. ibid.

Ius fideicommissi conditionalis nec est cessibile, nec transmissibile: c. 139. n. 14. p. 99

Quod non est cessibile, non est transmissibile: n. 5. ibid.

Quando cessio facta fuit cum clausulis amplissimis, omnia iura tam directa, quam vitia, transferantur cessionarium, & nihil remanet apud cedentem, nec illas habet actiones efficaces: 98. num. 1. p. 101

Quod præsertim locum habet, quando cum dictis clausulis facta adhibitionem iuramentum: num. 2. ibid.

Cessionarius.

Cessionarius subiacet in gradum & hypothecam cedentis: c. 123. n. 7. p. 64

Creditoribus, & legatarij debent actiones suas dirigere

Index Rerum,

re contra verum heredem, non autem contra testamentarium, vel emptorem hereditatis: cap. 145. num. 10. p. 109

Citatio.

Citatio generalis per proclama non sufficit, sed heredes debet nominari ad instantiam fideicommissarii citati: c. 136 n. 20. p. 91

Heres citati faciens aliquem, approbat illum in legitimum contradiccionem: n. 21. ibid.

Quando reus aufugit, nec se citati permisit, habetur pro legitime citato: c. 170 n. 6. p. 154

Clausula.

Clausula *Et si omnes decedant*, refertur ad illos solos de quibus testator antea loquutus est: cap. 112. num. 16. p. 37

Clausula *Ad omnimodam voluntatem*, continet facultatem plenissimam disponendi de bonis donatis: c. 111 n. 14. p. 60

Clausula *hanc vult & intelligit*, debet explicari tenore eodem themate precedenti: n. 16. ibid.

Clausula *sine praedictis venientium ab intestato*, non excludit a successione testamento relicta: c. 114. num. 12. p. 66

Excludit tamen a successione fideicommissaria: num. 13. ibid.

Clausula restrictiva quantum operatur in testamento: cap. 125 n. 11. p. 69

Clausula *Et deficiantibus*, potest ex certis coniecturis explicari de casu mortis substitui viuo testatore: num. 17. ibid.

Clausula *Dilecto casu*, testificat substitutionem ad casum expressum: c. 129 n. 5. p. 77

Clausula praedicta non operatur restrictionem ad casum mortis liberorum expressum, nisi concurreret favor praedilectionis: n. 6. ibid.

Clausula codicillaris nihil operatur, quando deficit voluntas testatoris: c. 130 n. 8. p. 79

Clausula codicillaris subintelligitur in testamento inter liberos, quamvis in eo non fuerit apposta: c. 131 n. 2. p. 80

Clausula *qui erit*, importat conditionem: cap. 138. num. 18. p. 97

Clausula *Casus quo*, dispositionem conditionalem reddit: c. 157 n. 2. p. 134

Quando adest clausula codicillaris per verba futuri temporis, substitutio caduca sufficitur in favorem secundi gradus: c. 163 n. 6. p. 139

Clausula codicillaris ut plene operetur, debet esse concepta per verba futuri temporis: c. 163. n. 11. p. 141

Clausula in fine posita, & verbis generalibus concepta, refertur ad omnia praecedentia: c. 168. n. 3. p. 150

Si in testamento adest clausula codicillaris, illud sufficitur, quamvis heres institutus praecedente: cap. 173. cum. 2. p. 159

Collatio.

Filia pariter succedens solam actionem ad dotem conferre tenetur: c. 104 n. 3. p. 7

Filia non tenetur aliud conferre in successione praeter actionem solam dotis, quamvis inefficacem, quando agitur de casu, in quo pater non tenetur filiam redotare: c. 164 n. 1. p. 142

Imò generaliter loquendo; filia non tenetur aliud conferre praeter solam dotis actionem etiam inefficacem: n. 2. ibid.

Amplius ut procedat, siue maritus qui solvendo non est vius, siue mortuus fuerit: n. 3. ibid.

Si testator mandaverit filiae ut dotem conferat, debet fieri interpretatio secundum dispositionem iuris.

ut liberetur conferendo solam actionem ad dotis repetitionem, siue maritus sit solvendo, siue non: num. 4. ibid.

Collatio sic fieri debet, ut inter liberos setoretur aequalitas: num. 5. ibid.

Si filia cogereetur conferre dotem, quam exigere non potuit propter mariti inopiam, occurrerit inaequalitas inter liberos: n. 7. p. 143

Multò magis censetur testator voluisse ut filia solam dotis actionem conferat, si in alia testamenti parte locutus sit de summis per eum solvens pro dote filiae, & in praecipuo quo collationem heri mandavit, solam de collatione dotis in genere locutus sit: n. 8. ibid.

Expenduntur verba testamenti, ex quibus constat filiam non tenere aliud conferre quam solam dotis actionem, quae erat inopias et defectu bonorum mariti: n. 9. ibid.

Collecta.

Qui Senatoriam obtinent dignitatem, sunt a collectis immunes: c. 116 n. 2. p. 45

Senatores & Consilii Parliamentorum non tenentur solvere collectas quod amplius in quibusvis iudiciis, etiam si bona iam repertantur reglata: n. 3. ibid.

Domini iurisdictionales sunt exempti a collectis quoad bona feudalia: c. 195 n. 1. p. 96

Emptor bonorum feudaliu amittit immunitatem a collectis, quae Domini iurisdictionali venditori competebat: n. 2. ibid.

Collectae sunt onera variabilia, & imponuntur personae pro rebus: n. 3. ibid.

In materia collectarum exemptio regulari iuxta tempus impositionis: n. 4. ibid.

Distinguntur tres casus circa solutionem collectarum faciendas per emptores acquirentes a personis privilegiatis: n. 6. ibid.

Quando collecta nondum erat imposita tempore indicis collectae, successores tunc particulari non gaudent exemptione: n. 7. ibid.

Pro bonis quae sunt extra territorium communiter habitatores tenentur solvere collectas in loco suae habitationis; si in loco ubi bona sua sunt, nullas solvant: n. 8. p. 96

Collegia.

Collegia studentium Civitatis Avenionensis gaudent privilegio Ecclesiae: cap. 181. num. 3. p. 174

Columbae.

Index potest limitare excessivum numerum columbarum vicior, si magnum detrimentum patris proximis inferant: c. 140 n. 7. p. 101

Columbae dicuntur animalia innoxia, & ideo non impediuntur; sed tamen magnus illarum numerus coarctetur: n. 3. ibid.

Communias.

Ad probandam malam fidem Communitatis, probanda est scientia per ciues legitime congregatos: c. 117 n. 14. p. 48

Probata scientia Universitatis congregatae, praecipuo non incipit favore Communitatis, nisi post mortem omnium qui interfuerunt in illa congregatione: n. 15. ibid.

Compendiosa.

Quando substitutio compendiosa est scilicet ad personam filij, tunc mater excluditur a legitima: c. 122 n. 7. p. 83

Substitutio non definit esse compendiosa, quamvis in ea non adsit dictio *quandocumque*: c. 135. num. 4. p. 89

Substituto

& Verborum.

Substitutio comprehensiva ad certa bona restricta, omni tempore est fideicommissaria: num. 5. *ibid.*

Quod maximè procedit quando substitutio facta sit sine enumeratione statuti: num. 6. *ibid.*
Et hoc locum etiam habet licet extraneus sit substitutus, iuxta hoc caso non sit considerandus transitus ad secunda voca, vel quod substituta sit persona valde dilecta: n. 7. *ibid.*

Compensatio.

Compensatio debiti voluntarii cum legato fit ex coniecturis: cap. 155. n. 17. p. 131

Ex quibus coniecturis fit compensatio cum debito voluntario: n. 18. 19. 20 & 21. *ibid.*

Compensatio fieri non potest in praeiudicium creditum anteriorum; ex opinione quam amplectitur Rota Romana: c. 178. n. 10. p. 150

Compensatio fieri non potest, quando pretium exsit in manibus illius, qui simul est emptor & creditor, nec ante aduentum temporis solutionis: cap. 175. n. 4. p. 161

Compensatio & datio in solutum à sciente facta, non potest esse valida in praeiudicium anteriorum creditorum; sed illis datur actio ad pretium nondum consumptum: n. 10. p. 163

Complicatio.

Quando dubitatur verum sententia continet complicacionem, ad effectum admittendi appellationem suspensum, attendenda sunt solum verba sententiae: c. 171. n. 2. p. 157

Complicatio non desumitur ex verbis narrativis sententiae, sed solum attendenda sunt dispositiva: n. 3. *ibid.*

Compromissum.

Iuramentum in compromissum appositum habet rationem conditionem, dummodo laudum fuerit iustum: c. 106. n. 33. p. 14

Concessio.

Concessio facta respectu certae & determinatae rei, est realis, & non personalis: cap. 148. num. 6. p. 15.

Conditio.

Verum attendendae sunt conditiones adiectae gradui iudicatio: remissive: c. 110. n. 46. p. 31

Deficiente conditione primo gradui adiecta, committunt omnes substitutiones sequentes, iuxta consilium Oldradi 21. cap. 125. n. 1. p. 67

Conditio si decedat sine liberis, referenda est ad tempus mortis: num. 2. p. 68

Conditio verificari debet in omnibus vocatis quando adest in medio persona praedilecta, & tunc pluralitas non resolvitur in singularitatem: c. 129. n. 1. p. 77

Conditio si sine liberis decederit, non verificatur in eo qui natus non est: n. 2. *ibid.*

Hoc solum locum habet, quando agitur de substitutione fideicommissaria, quae est odiosa: n. 3. *ibid.*

Verba illa *sub condicione*, sepe important modum potius quam conditionem: cap. 141. num. 3. p. 102.

Amplius ut procedat, etiam adiecta est clausula: *Et non aliter*: n. 4. *ibid.*

Sola conditio selecta ad filium emancipandum, nullum reddit emancipationem: n. 5. *ibid.*

Conditio quae est de natura actus, non reddit invalidum actum legitimacionis: n. 6. *ibid.*

Deficiente conditione, sequentes substitutiones exstant; iuxta consilium 21. Oldradi: à quo tamen recedimus, quando constat testatorem vo-

luisse instituisse fideicommissum graduale, & perpetuum: c. 143. n. 1. p. 105

Deficiente conditione non committunt substitutiones sequentes, quando testator voluit facere fideicommissum perpetuum: *ibid.* n. 11. p. 106

Deficiente conditione secundum vel tertium gradum substitutionis, non committunt substitutiones subordinate, sed tantum ob defectum substitutionis adiectae primo gradui: n. 12. *ibid.*

Conditio censetur repetita in secundo legato commixto per distinctionem ultra: cap. 147. num. 8. p. 113.

Etiam agatur de conditione mixta, quae in parte pendet ex facto Tertii, si Tertio pro parte sua satisfaciens conditioni, legatarius non adimpleat, est in culpa, & privandus est emolumento: c. 147. n. 8. p. 113

Legatarius non adimplens conditionem, cogendus est adimplere ex testamento, vel per amissionem legati, etiam si illud iam fuisset consecutus: n. 9. *ibid.*

Fideicommissum inunctum sub duplici conditione, quoniam una est de facto impossibilis, sustinetur ex altera tantum conditione: cap. 176. num. 8. p. 163.

Fideicommissum herediti sub duplici conditione impositum, non extenditur regulariter ad vteriores gradus: n. 11. *ibid.*

Quae sit natura, & quae differentia conditionis suspensivae, & resolutivae: cap. 198. num. 15. p. 202.

Confessio.

Ex stylo mercatorum confessio valetis recepti probat veram numeracionem: cap. 167. num. 3. p. 147.

Instrumenta quae continent confessionem, si sint anteriora praesentant continentibus scalem numeracionem: n. 4. *ibid.*

Confessio dotis receptae facta per maritum constanter matrimonio, nulla dotis constitutione praecedente, verum censetur facta animo donandi, vel sub spe future numeracionis: pendet ex consequentiis: c. 185. n. 1. p. 179

Regulariter confessio mariti de dote recepta constanter matrimonio, censetur facta animo donandi; secundum venientem opinionem: num. 2. *ibid.*

Confessio facta in absentia uxoris, maiorem agitur fraudem legis: n. 3. *ibid.*

Confessio dotis incongrue praesumitur fraudulenta, & animo donandi facta: n. 4. *ibid.*

Confessio dotis receptae in argento, auro, & iocalibus, probet francis constitutionem: n. 5. *ibid.*

Confessio per maritum uxoris amose facta animo donandi, non firmatur iuramento: n. 6. *ibid.*

Confessio dotis receptae facta animo donandi, non valet non infirmata, non obstante iuramento: *ibid.* n. 12. p. 180

Confessio simulata dotis receptae non praesumat maritus, nec illius heredibus: cap. 188. num. 7. p. 185.

Constitutio.

Quando fideicommissum est inunctum sub duplici conditione, sepe coniuncta proposito resolutum in diffinitum, ex praesumpta mente testatoris, iuxta sententiam Peregrini: cap. 176. num. 7. p. 166.

Constitutio.

Constitutio penitens tutoris normine, non penitentiatur tutoris agere nomine proprio: c. 109. n. 8. p. 12

Consentens

Index Rerum,

Conferentia aliquem solvere pretium rei vendite proprio suo credito, sibi perjudicat, perinde ac si ipsi fieret solutio: n. 9. ibid.

Conferentia alienationi per actus possessorios, sibi perjudicat: soluo iure agendi quoad pretium contra venditorem: n. 12. ibid.

Conferentia alienationi rei suppositae fideicommissio, sibi perjudicat quoad rem circa quam conferentia, secus quoad alias, si agatur de fideicommissio plurimum rerum, seu universali: n. 13. p. 13.

Constitutio.

Reformatio dispositionis seu constitutionis, intelligitur reventis semper terminis primae ordinationis: c. 103. n. 13. p. 9

Constitutum.

Si possessio capta vigore Constituti, continuata fue it spatio decem annorum inter presentes, & 10. inter absentes, & possessio deinde restitueretur, Domino soluendum esset laudemium: c. 169. n. 12. p. 113

Donatarius cum clausula Constituti, perferendus est heredi, qui non dicitur habere partem titulum, ad effectum possessionis: cap. 171. num. 4. p. 117.

Quando constitutum appositum est in donatione, donatarius aduersus omnes posterora sua habentes manutentendus est: ibid. n. 16. p. 118

Constituendo.

Constituendo probari debet periculis in casu de quo agitur: c. 130. n. 13. p. 120

Contractus.

Omnia verba contractus consentiunt apposta in instrumento de consensu, & voluntate partium: c. 108. n. 10. p. 119

Tertio non nocent contractus inter alios gestis: c. 134. n. 9. p. 126

Et pectio cognoscitur quid in contractu contrahatur: ibid.

Contractus talis esse presumitur, qualem partes cum nominantur: c. 141. n. 9. p. 104

Contravenio.

Quando agitur de facto negativo, pena contraveniens locum habet absque ulla interpellatione: p. 102. n. 2. p. 104

Contravenio in casum molestationis prohibita, locum habet per molestias iuris, vel facti: n. 3. ibid.

Hereditas à contraveniente abissa, applicanda est illi, quem testator nominavit: numer. 4. ibid.

Recurrentis pro obedienda iustitiae, non dicitur contravenire voluntati testatoris: cap. 149. cum. 17 p. 118

Correctio.

Legum correctio per subauditum intellectus non est admittenda: c. 115. n. 15. p. 43

Creditores.

Creditores mariti sunt praefertendi creditoribus uxoris, & contra, per remedium separationis bonorum: c. 180. n. 6. p. 172

Curator.

Curator potest palam, & bona fide sibi minorem suum obligare: c. 196. n. 6. p. 197

Auctoritas iudicis supplet defectum curatoris: c. 9. ibid.

Substitutio apposta in donatione alteri facta, non indiget auctoritate curatoris respectu substitutionis in ea adhibita: n. 10. ibid.

D

Datio in solutum.

Datio in solutum non fit, nisi hoc expresse dicatur: c. 28. n. 17. p. 76

Debita.

Fideicommissarius particularis non tenetur ad debita, sed ea debent solui per heredem universalem: c. 143. n. 14. p. 107

Assumens in se debitum alterius, efficitur debitor illius in cuius fauorem se obligauit: c. 198. nu. 6. p. 101

Debitum.

Creditores possunt experiri via executiva contra debitorem sui debitoris, obligatum per instrumentum executionis: c. 173. n. 14. p. 163

Declaratio.

Quando res non est integra, non potest declarari id quod factum est: cap. 106. numer. 13. p. 12

Fallit, nisi praecesserit protestatio partis habentis interesse: n. 14. ibid.

Fallit secundo, ut verum quidem sit in actibus iudicialibus, secus in extrajudicialibus, quales sunt relationes penitentium nominatorum vigore contractus emptionis: n. 15. p. 113

Fallit tertio, nisi declaratio sui iudice cogere: n. 16. ibid.

Iudex inferior cogi potest à superiori ad declarandum: n. 17. ibid.

Defensio.

Quando agitur de defensione Rei, quolibet semiplena probatio habetur pro perfectis: c. 171. n. 24. p. 136

Delegatio.

Tria concurrere debent ad hoc ut fiat vera delegatio: c. 118. n. 13. p. 76

Delegatio non inducitur, quando creditor expresse fuit protestatus se oculo sibi perjudicare quoad prioritatem hypothecarum: n. 16. ibid.

Delegationis natura est, ut per eam primus debitor eximatur ab obligatione: n. 18. ibid.

Per delegationem vicem extrinsecam obligatio erga delegatorem, Et quae ad veram delegationem requirantur: c. 198. n. 8. p. 101

Per delegationem extinguitur etiam obligatio delegantis erga suum creditorem: n. 9. ibid.

Procuratio bonitatis nominis delegari non reputatur naturae verae delegationis: n. 10. ibid.

Delictum.

Quolibet causa etiam bestialis excusata à delicto: c. 116. n. 3. p. 71

Deposicum.

Deposicum si non sit integrum non suffragatur deponentis: c. 159. n. 3. p. 115

Deposicum potest degenerare in naturam mutui: c. 167. n. 7. p. 147

Deposicum, vt sit integrum, debet fieri tam de iure principali quam de factibus: n. 11. ibid.

Quando ille qui fecit depositum retrahit pecuniam, perinde est ac si nullum depositum factum fuisset: n. 12. ibid.

Deposicum ab inuito presumitur fuisse simulatum, quando depoens suas pecunias retrahit: c. 13. ibid.

Deposicum indiciale habet vim solutionis: c. 188. n. 6. p. 184

Derogatio.

Princeps supremus de Placitudine potest tunc quomodo

& Verborum.

modo deroget fideicommissis testamento relicto, & quæ in huiusmodi derogatione requirantur. c. 14. n. 1. p. 66

Princeps supremus facilius derogat de plenitudine potestatis fideicommissis nondum apertis, & sic in iure querendo. n. 16. p. 67

Detrahitio.

Ad quem spectet onus probandi nullas esse faciendas detractiones. c. 104. n. 8. p. 7

Fideicommissarius verum possit offerre gravato suas detractiones in pecunia? Varie sunt opiniones, sed verior est negatio. n. 11. ibid.

Emporæ licet possint omnes detractiones ex bonis fideicommissis supponere, quas illius venditor facere potest. c. 109. n. 2. p. 12

Tertius possessor qui acquisivit à gravato, potest ex illius persona opponere exceptionem detractionum adiectus fideicommissarium agentem. c. 139. n. 3. p. 98.

Alienationes debent imputari in detractiones, si id petatur. c. 154. n. 9. p. 128

Interesse detractionum non debetur per totum, sed solus valor ipsarum. cap. 156. num. 9. p. 132

Quando sciende sunt detractiones, non debet concedi immisio subsecuto ante factas dictas detractiones, quas fuisse esse possibiles ad effectum retinendæ executionis. cap. 189. num. 1. p. 186

Exceptio detractionum competit hæredi, & creditoribus, aliisque tertiis interessibus. n. 2. ibid.

Disio.

Factum mantentiois corporum venditorum cum dictione *congliter*, significat singula corpora sufficere considerata. c. 108. n. 3. p. 18

Disio *Gallia Enfant*, intelligi debet de filiis primi gradus, non autem de liberis, & descendens. n. 12. n. 21. p. 58. Sed vide c. 119. n. 17. & 20. p. 55. & 56.

Disio *les fiers*, quid importet secundum communem usum loquendi in Gallia. ibid. num. 26. p. 39

Disio *superfluit*, excludit representationem: Fallit si adiecta esset disio, *et fuisse*. cap. 118. nu. 14. p. 11

Disio *Roxa Avenionensis* 37. est reprobatæ, & contra communem opinionem. n. 15. ibid. Sed vide n. 17. p. 51

Disio collectiva *Enfant*, comprehendit plures gradus, & secundum aliquorum sententiam arguit liberos, esse dispositum vocatos. c. 119. n. 17. & 20. p. 55. & 56

Sed hæc coniectura relictis, maxime si non adint verba trachum temporis successuum importantiæ. n. 18. p. 55

Sub nomine *des enfans*, verum soli liberi primi gradus continentur, secundum sententiam Gallicam. n. 20. p. 56

Quando agitur de dictione quæ plures habet interpretationes, illa debet prævalere sub qua testator illa dictione usus est in alia testamenti parte. cap. 114. n. 3. p. 66

Disio *alioquin*, est aduersaria, & continet contrariam dispositionem. c. 155. n. 9. p. 68

Idem de dictione *sub autem*. n. 8. ibid.

Disio modo prædicta, efficit ut dispositio censetur facta cum repetitione omnium conditionum præcedentium. n. 10. ibid.

Dictiones *semper*, *in infinitum*, & similes, non ope-

rantur ultra casum à testatore expressum. c. 130. num. 9. p. 79

Disio *chaque*, potest intelligi collectiva pro omnes, vel distributiva pro qualibet. cap. 141. num. 11. p. 102.

Disio *qualibet*, adiecta conditioni, non verificatur in uno, sed in omnibus. c. 141. n. 16. p. 103

Veritas est, dictionem *chaque*, æquivalere dictioni *qualibet*. n. 17. ibid.

Disio *qualibet*, refertur ad singulos separatim. n. 18. ibid.

De differentia inter dictionem *omnes*, & dictionem *qualibet*. c. 141. n. 19. ibid.

Disio *ultra*, apposita in secunda donatione nihil addit contentis in prima, nec censetur illis adiacere aliquid gravamen. cap. 147. num. 1. p. 112

Disio *ultra*, operatur augmentum, non diminutionem. n. 2. ibid.

Disio *ultra*, est ampliativa, & cumulativa. num. 4. ibid.

Disio *etiam*, non restringit, sed amplius dispositionem, nec non verbum *omnia*, quod nihil excludit. n. 10. p. 113

Disio *extra*, quid operetur, & quid sit contraria dictioni *ultra*. n. 11. ibid.

Disio *ultra*, relata ad residuum hæreditatis, quid operetur. n. 12. ibid.

Explicatur decisio Medini 548. n. 39. & 40. n. 5. ibid.

Legata relicta cum dictione *ultra*, ad omnes nominatos referenda sunt. n. 6. ibid.

Si secunda dispositio sit facta sine gravamine, censetur revocatum gravamen primæ, ob dictionem repetitivam appositam in secunda. n. 9. ibid.

Disio *ultra*, apposita gravamini in secunda donatione, corrigat primam dispositionem. n. 14. ibid.

Disio *ultra*, quando in se continet legatum, dicitur vocari à marito factum. c. 155. n. 3. p. 129

Digestio.

Sola digestio ad plures gradus non potest inserre fideicommissum agnatum, & perpetuum. cap. 125. n. 24. p. 70. Quando fuit intelligitur. c. 121. num. 11. p. 60

Discretio.

Quando testator discretus loquutus est de filiis, & nepotibus; filiorum appellatione nepotes non continentur. c. 112. n. 15. p. 37

Si testator discretus locutus fuerit de liberis, & liberoscum liberis, tunc appellatione liberoscum continentur liberi primi gradus tantum. c. 119. num. 19. p. 55

Quando agitur de viro petito, aut de testamento facto cum consilio iuriconsultorum, valde attendenda est locutio discretiva in testamentis. c. 121. num. 20. p. 61

Ex diversis loquendi formis colligitur quænam fuerit intentio testatoris. c. 155. n. 10. p. 124

Dispositiva.

Dispositiva propositio sæpe resolvitur in coniumeliam. c. 192. n. 3. p. 192

Dispositio.

In dubio dispositio censetur facta de bonis propriis, non de alienis, aut alieni testandis. c. 109. num. 15. p. 13

Voluntas testatoris disponendi de bonis alienis probatur potest per coniecturas. n. 16. ibid.

Facilius testatores disponunt de bonis hæreditum, quam de bonis alienis restringitur. n. 17. ibid.

Dispositio censetur facta in favorem illorum quibus ex ipsa comodum testatur. c. 149. n. 1. p. 116

Dispositio.

Index Rerum,

Disiſa.

Diu ſuper parentes facta inter liberos, vim habet perlegatorum: c. 109. n. 11. p. 115

Si parentes bona inter liberos diſuſerint, inter que ſint bona fideicommiſſaria; qui hæc poſſidet, ſi non ad actionem, ſaltem exceptionem habet, vt ſueſcit aduerſus ſtatem bona libeta poſſidentem: n. 11. ibid.

Hoc maxime procedit quando aliqua magna inter liberos conſurgeret inæqualitas: n. 14. ibid.

Donationum.

Donationum directum non probatur ex unica recognitione: c. 181. n. 1. p. 174

Donationum iurisdictionalis habet magnam præſumptionem pro ſe, quando agitur de probando domino directo, & adeſt recognitio: n. 4. ibid.

Donationum directum probatur per vnicam recognitionem contra cum qui recognouit, & illius hæredem, ſi cum recognitione iuncta ſit conſiſſio donationis directi: n. 5. ibid.

Similiter probatur per illam conſiſſionem aduerſus tertium poſſeſſorem, ſi conſtituta illum habere ius ab ipſo recognoſcente: n. 6. ibid.

Per ſolutiones canonum vltra tempus triginta annorum continuatas, iuncta recognitione, donationum directum probatur, etiam contra tertium: num. 13. ibid.

In antiquis probatio donationis directi condidit: ex ſuma publica: n. 14. p. 175

Si in vno inſtrumento fuerint recognita multa prædicta, & illa ſubiacente eidem domino directo, veritas recognitionis aliorum præbet adimiculationem veritati recognitioni vnius contentioſæ: n. 15. ibid.

Donum.

Donum iurisdictionalis poſſet facere edicta perſonalia, dummodo ſine exceſſu: cap. 169. num. 10. p. 151

Donatarius.

Si primis donatarius agat, & ſit manutentus in poſſeſſione, comparentibus aliis donatariis, ex actu ſit reus: & alij debent inuenire iudicium petitorium: c. 171. n. 7. p. 158

Poſteriores donatarii non poſſunt intentare remedia poſſeſſoria contra primum, quia illoium author cecidit à poſſeſſione facto ſuo: n. 11. ibid.

Donatarius vniuerſalis, vel quoræ, tenetur pro rata ad ſolutionem debitorum exiſtentium tempore donationis: c. 174. n. 1. p. 160

Donatarius quoræ cum ſuis oneribus tenetur ad debita poſt donationem contracta, quando donator fecit acquisitiones æquivalentes: n. 1. ibid.

Si in donatione dictum ſit, donatarium ſuccedere debere cum omnibus debitis tam actiuis quam poſſiuis, præ ſentibus & futuris, tenetur ad debita poſt donationem creata: n. 3. p. 161

Debita etiam chirographaria debent ſolui per donatarium quoræ, etiam futura, & poſt donationem creata, ſi donatarius ſit de eo operatus in donatione: n. 10. ibid.

Donatis acquiſiſſibus, creditores donatarii habent ius ſuper illis: c. 147. n. 17. p. 113

Donatio.

Referutio omnium fructuum bonorum donatorum, arguit omnia in donatione contineri: c. 109. num. 18. p. 115

Quando omnia bona mariti & vxoris ſunt conſuſa, præſumendum eſt omnia in donatione comprehendendi, ſi fuerit per amboſ facta de omnibus bonis: n. 19. ibid.

Quando bona designata ſunt in donatione cum certis continuis, bona fideicommiſſo ſuppoſita continentur in donatione, ſi intra confines designatos repetantur: n. 11. p. 114

Bona fideicommiſſo ſuppoſita continentur in donatione bonorum facta per parentes per viam donationis, ſi ad vnum obueniant bona omnia libeta, & ad alium fideicommiſſaria, ratione æqualitatis ſervanda: n. 11. ibid.

Donatio facta per patrem filio contemplatione certæ & determinatæ matrimonia, cum certa perſona contrahendi, dicitur donatio ob cauſam, & imputatur in legitimam filij: c. 110. n. 4. p. 117

Quando agitur de donatione facta per patrem favore matrimonij cum puella valde nobili contrahendi, multo magis matrimonij dicti debet cauſa finalis donationis: n. 5. ibid.

Clauiſula donatus ipſo, ſimplici, & irrevocabili, tanquam adiecta ex ſtylo Notarii, non impedit quin donatio dicatur ob cauſam, ſi talis ſit ex ſua natura: num. 6. ibid.

Sed vide cap. 141. num. 10. p. 104

Bona donata per patrem filio contemplatione matrimonij ex ſtylo Curie Tolofanæ imputantur in legitimam: c. 110. n. 7. p. 117

Donationes per patrem liberis factæ, conſentio factæ in anticipationem future ſucceſſionis, ex ſtylo Parlamenti Tolofani: n. 8. ibid.

Reſectus ſibi facultatem nominandi ad bona donata perſonam incertam de incertis, vñum tribuit ſus nominato ex primo donationis contractu, an ex contractu ſubſequenti: num. 17. p. 118

Quando donator ſibi reſeruat facultatem ſuſtituendi ſuper bonis donatis, dicitur potius retinere, quam alienare; idcirco valida eſt reſectio: n. 19. ibid.

In generali heredis inſtitutione, tam bona donata quam non donata continentur: n. 19. p. 119

Titulus donationis quandoque conuertitur in regulum inſtitutionis: n. 18. ibid.

Donationis titulus, cum inſtitutione hereditaria, conuertitur non poſſunt; quia duæ cauſæ luctantur ſimul non concurrent: n. 19. ibid.

Si bona donata continentur in inſtitutione, continentur etiam in ſuſtitutione: n. 11. ibid.

Quando pars quotidiaſia fructuum donata eſt, illi debent capere de manu donatoris: cap. 111. n. 10. p. 113

Donatarius tenetur acceptare donationem cum omnibus ſuis qualitatibus: c. 114. n. 7. p. 112

Verba generaliter prolata, referuntur ad omnia, dum donator prohibet donatario ne quidquam peteret ſuper bonis ſuis: n. 8. ibid.

Multo magis ſi prohibito loquatur de iſtibus tam cogitatis, quam incogitatis: n. 9. ibid.

Clauiſula pura, ſimplici, & irrevocabili donatarii, facit vt contractus donationis conſentiat, quantum in eo addeſſent poſta liberalitatem excludentis: c. 141. n. 10. p. 104

Clauiſula donationis acceſſorie non mutat naturam contractus lucrativi: n. 11. ibid.

Donatio reuocatur per atrocem iniuriam illatos donatori: n. 14. ibid.

Qui credens ſe nullos probabiliter ſuſcepitum liberos, donauit; & renuntiavit legi, ſi quæſum, Cod. de reuocand. donat. ſi poſtea ſuſcepit liberos, non obſtat illa renuntiatio quoniam obtinere poſſit reuocationem donationis: num. 16. ibid.

& Verborum.

Donatio in tempus certum, vel incertum, suspendi potest: n. 11. p. 28
 Per donationem factam à patre contemplatione matrimonij, videtur ius quæsitum liberis illius matrimonij: c. 144. n. 4. p. 108
 Verus est, ius quæsitum fuisse liberis tanquam hereditibus, per donationem factam contemplatione matrimonij: n. 5. ibid.
 Ius quæsitum non est liberis tanquam liberis, nisi illorum intentio facta fuerit in parte dispositiva: num. 6. ibid.
 Explicatur decisio Roræ 127. part. 6. recent. num. 7. ibid.
 Donatio per patrem facta filio contemplatione matrimonij, regulariter est transitoria ad quoscunque heredes: n. 8. ibid.
 Qui donavit bona *fratres de tunc charges hereditarias*, censetur illa eximere voluisse à præstatione legitimatum: c. 145. n. 11. p. 110
 Donatio perfecta non potest gravari fideicommissi sine consensu donatarii: cap. 147. num. 3. p. 112
 Per gravamen appositum in secunda donatione, censetur etiam facta repetito gravamine, ut in eo comprehendantur bona primæ donationis, si repetitio ad primam referatur: n. 5. ibid.
 Donatio totius vultuaria, verba amplissimis concepta, omne genus acquisitionis comprehendit: num. 21. p. 114
 Quando donatio facta fuit contemplatione certæ determinatæ personæ, tunc matrimonium dicitur causa finalis donationis: cap. 168. n. 3. p. 129
 Et hoc casu evidens est coniectura, quid filij acquirant tanquam filij, non tanquam heredes patris: num. 6. ibid.
 In donatione facta patri & filijs, uti filijs, tot censentur donaciones quot sunt personæ; & pater nullo modo præiudicare potest filiis suas quod bona donata: n. 7. ibid.
 Donatio facta alicui, cum clausula *adtra iam donata*, renouat præcedentes donationes, & omnes in hac vitina includit: n. 8. ibid.
 Quando in donatione fuit contemplata persona vxoris & liberorum, non potest ab eis auferri ius ex tali donatione proveniens: n. 15. p. 150
 Donatio facta in contractu matrimonij certæ summe, pro illam convertendo ad vtilitatem liberorum, acquirit ius liberis; & verba illa ostendunt causam finalem donationis: num. 16. ibid.
 Dissensit inter se donationem fuisse factam parti stipulanti pro se, & suis; & factam esse patri, & liberis: n. 17. ibid.
 Donatione facta patri & filijs, ius quidem acquiritur patri, sed cum onere testandi filiis: n. 18. ibid.
 Donatio per maritum facta vxori, confirmatur morte mariti; intelligendo dummodo maritus donator vxori premortuus fuerit: cap. 185. n. 14. p. 180
 Donatio causa mortis facta per filiumfamilias sine patris consensu interveniente in ipso actu, nulla est: c. 186. n. 1. p. 181
 In donatione dotis profectitia facta per filiumfamilias, requiritur consensus patris, si filia non sit sui iuris: n. 2. ibid.
 Semper consensus patris requiritur in donatione facta de dote profectitia filiaz, propter mulieris fragilitatem: num. 3. ibid.
Sanctiery quasi. & res. civil. Part II.

Donatio inter virum & vxorem iuramento confirmatur: c. 189. n. 10. p. 187
 Multo magis si donator premortuus donatario: num. 11. ibid.
 Donatio non potest dici simulata, quando verè & realiter constat quod donans voluit donare, & hoc expressit: n. 12. ibid.
 Donatio conditionalis, non est propriè donatio: intellige, ut hoc locum habeat, quando conditio respectu affectionis donatoris: c. 196. na. 3. p. 197
 Donatio facta curatori, non vi talis, sed tanquam extraneo, est valida: n. 7. ibid.
 Donatio facta per minorem suo curatori, non est ipso iure nulla: n. 8. ibid.
De aver.
 Donator potest sibi reservare facultatem disponendi de bonis donatis, & hoc casu tenetur testare donatario bona que supersunt: c. 102. num. 4. p. 3
 Contrarium tamen iudicatur in Tribunalibus Gallie, & dispositio per donatorem reservata intelligitur de moderata dispositione: num. 3. ibid.
 Donator potest sibi reservare facultatem apponendi substitutiones sibi benevolis super bonis per eum donatis: c. 102. n. 11. p. 28
 Pater donator potest super bonis donatis substitutiones facere, dummodo in favorem aliorum liberorum suorum, etiam si hoc sibi in donatione non reservaverit, secundum prædicta Senatûs Tolosani: n. 13. ibid.
 Intellige ut procedat, quatenus donatarius sine liberis decedat: n. 14. ibid.
 Intellige secundum, ut locum habeat quando pater in substitutione expressam facit mentionem bonorum donatorum: n. 15. ibid.
 Donator potest gravare donatarium in bonis proprijs, si tantumdem illa de suo reliquerit: c. 147. num. 16. p. 113
 Pensiones, & redditus extantes, & non testamentarij, spectant ad donatarium universalem: c. 158. n. 8. & 9. p. 114
 Donator potest sibi reservare facultatem disponendi de bonis donatis, etiam in donatione inter vivos: c. 174. n. 6. p. 161
 Donator post perfectam donationem, licet illam revocare nequeat, tamen potest illam declarare: num. 7. ibid.
Dei.
 Dos redit ad patrem soluto matrimonio per mortem mariti: c. 104. n. 1. p. 7
 Dos ad patrem reversa dividitur æqualiter inter liberos, parte ab intestato mortuo: num. 2. ibid.
 Licentia alienandi cetera quædam bona pro dote vnius uxoris, excludit perpetuam fideicommissum: c. 112. n. 10. p. 60
 Solutio de usufructu dotis facta constante matrimonio, non liberat maritum: cap. 122. num. 1. p. 63
 Fallit, si solutio fiat mulieri non perditur, & in causam tultam: n. 2. ibid.
 Si dos consistat in pecunia, potest solvi vxori de consensu mariti: n. 3. ibid.
 Quando fructus fuerint constituti in dotem, & fuerint percipi dotis, tunc maritus solam habet commoditatem fructuum: n. 4. ibid.
 Fructus dotis non debentur soluto matrimonio, quia cessant causa matrimonij: c. 145. n. 1. p. 109
 T Si

Index Rerum,

Si superflui liberi, fructus dotis debeant marito: num. 2. *ibid.*
 In hac quaestione conatiz dantur Rotæ Romanæ decisiones: sed verior videtur sententia Domini Senzotti Leonardi: n. 3. p. 109
 Fructus dotis debeant uxori soluto matrimonio, quando ipsa fuit impedita dotem exigere: num. 4. *ibid.*
 In materia interesse dotis non solvitur, debet fieri discretio inter hæredes mariti, & illum qui dotem promittit: n. 5. *ibid.*
 Quando agitur de dote que succedit in locum legitimæ, fructus illius citius soluto matrimonio uxori debeantur: n. 8. *ibid.*
 Dos in pecunia consistens, non est restituenda nisi post annum à die soluti matrimonij: c. 155. n. 1. p. 129.
 Dos statim restituenda est, si maritus eam uxori legaverit: n. 2. *ibid.*
 Hæres statim non expectato anno luctus dotem restituit potest: n. 6. p. 130.
 Si maritus certam summam dotis nomine recognoverit, dos soluto matrimonio in eadem pecuniæ quantitate restituenda est, quamvis illi officium datum fuerit in solutum: cap. 165. numer. 1. p. 144.
 Bona patris, vel avunculi, non sunt obnoxia constitutioni: vel restitutioni dotis neptum ex fratre: c. 180. n. 1. p. 172.
 Quando agitur de restitutione dotis ex fideicommissis: non grauat, sed grauat persona inspicienda est: n. 2. *ibid.*
 Dem agitur de dote subsidaria, primum subsidium est patris, & aui, secundum est matris: num. 3. *ibid.*
 Quando marit habet bona libera, dos filiarum potius capitur ex bonis matris, quam ex bonis fideicommissis aui: n. 11. p. 173
 Presumptio veræ solutionis dotis, petita ex eo quod maritus uxori alimenta præstiterit, est valde lenis: c. 185. n. 1. p. 180
 Si ex contractu matrimonij constet, patrem voluisse quod ætio dotis propria esset filie, ipsa sola agere potest, & non pater: cap. 186. numeri. 9. p. 181.
 Si promissio dotis facta fuerit impersonaliter, & persona filiarum solum adiecta verbo executio, dos motu filia imputanda est in legitimam aui: n. 10. *ibid.*
 Maritus accipiens res æstimatas in dotem nomine suo proprio, fit dominus bonorum, & vxor est tantum creditrix pecuniæ: si verò tam nomine suo, quam nomine uxoris, fundus remanet dotalis: ut probatur est *supra* cap. 5. num. 6. & 7. ex *Oldrad. conf. 145. num. 6. & idco ibid. num. 7.* delenda est dictio *non*; ut patet ex serie ipsius discursus: qui error inreptus etiam in *Summarium*: ubi *pro my*, debet poni *fi*: Et hæc explicanda sunt iuxta notata per Rot. *decis. 52. num. 12. versu. non obstat. part. 6. recent.* ut notant *ad d. cap. 52. in Additionib. harum quest. civil.* huic Volumini annexis.
Dotaris.
 Quando testator mandavit feminas dotari in certo casu, ex eo citius coniectura exclusionis fideicommissi in alio casu: c. 110. n. 10. p. 57
 Si testator iussit filias dotari in quibusdam gradibus, non sequitur vocatio masculorum in aliis; imò ex eo excluduntur: cap. 121. num. 9. p. 60.

Opus dotandi filias impositionem in certo gradu, non operatur coniecturam fideicommissi quoad alios gradus: c. 125. n. 28. p. 71

E

Ecclesia.

IN Ecclesiam possessio transfertur ex sola recognitione: c. 181. n. 11. p. 174

Ecclesia.

Per generalem hæredis institutionem, censetur facta electio in bonis, super quibus testatori competebar ius eligendi: c. 110. n. 14. p. 19.

Per generalem substitutionem, substitutus censetur electus vigore iuris eligendi quod testatori competebar: n. 15. *ibid.*

Ad hoc ut testator censetur aliquem elegisse, in vim iuris eligendi sibi competens, sufficit quod illius voluntas ex certis coniecturis deprehendatur: n. 16. *ibid.*

Facultas eligendi vnum ex liberis apposta in primo gradu, censetur reperita in secundo, quando viget eadem ratio: c. 119. n. 5. p. 54

Electio censetur facta per eum qui habet facultatem eligendi, per donationem, aut hæredis institutionem: c. 120. n. 13. p. 58

Quamvis testator dederit hæredi facultatem eligendi vnum ex substitutis, facta electione non ex parte substantiæ per plures gradus potest subdividari: c. 143. n. 3. p. 106

Electioi satisfactum dicitur per generalem hæredis institutionem: c. 173. n. 3. p. 159

Nulla facta electio, eo tempore eligibiles admittuntur ad successionem: n. 4. *ibid.*

Donando bona sua, in quibus erant commixta alia, quæ electioni erant supposita, censetur donatorius elegisse: c. 174. n. 8. p. 161

Quod procedit, siue donatio sit vniuersalis, siue quotæ: n. 9. *ibid.*

Per generalem hæredum institutionem videtur quis elegisse: c. 184. n. 9. p. 178

Emancipatio.

Liberi nati post filij emancipationem, sunt extra potestatem sui emancipantis eorum patrem: c. 103. num. 1. p. 5

Pater emancipans filium habet de iure medietatem vsumfructus bonorum spectantium ad filium tempore emancipationis, etiam matremorum, nisi adit conventio in contrarium: n. 2. *ibid.*

Ampliat hoc procedere, etiam si pater emancipans nihil sibi reseruauerit: n. 3. *ibid.*

Pater filium emancipans potest sibi retinere totum, & integrum vsumfructum bonorum aduenturorum, quæ filius habet tempore emancipationis: num. 4. *ibid.*

Pater filium emancipans non habet medietatem vsumfructus bonorum, filio tempore emancipationis delatorum, sed nondum agnitorum: n. 5. *ibid.*

Bona acquisita à filio post emancipationem pertinent ad filium, tam quoad proprietatem, quam quoad vsumfructum; quamvis pater emancipans sibi illum vsumfructum expresse reseruauerit: n. 5. p. 6

Vsumfructus medietatis bonorum, quæ filius tempore sue emancipationis habebat, auiar etiam post mortem filij emancipati; quamvis ille reliquerit liberos superstitibus: n. 4. *ibid.*

Emancipatio facit ut donatio facta filio, non sit supposita imputationi: c. 144. n. 9. p. 108

Ampliat

& Verborum.

Ampliatur ut procedat, etiam si emancipatio superuenit post donationem: n. 10. ibid.

Emancipatio non potest fieri, sub conditione: c. 14. n. 1. & seqq. p. 102

Emphyteusis.

Concessiones omnes emphyteuticæ, vel feudales, dependent à prima, & iuxta illam regulantur: c. 14. n. 2. p. 115

Emptor.

Emptor qui promittit certo tempore extinguere censum annuum venditoris, adveniente tempore designato efficitur verus debitor census: cap. 159. num. 2. p. 135

Enunciatio.

Verba enunciatio alicuius, discens se instituisse aliquem suum heredem, nihil probant: cap. 173. num. 5. p. 160

Exceptio.

Exceptio rationum exequiarum non redditur, non retardat executionem obligationis habentis paratam executionem, sed hoc casu debet esse cautum creditoribus: c. 156. n. 4. p. 132

Exceptio dotis non numeratæ locum non habet, nisi quando confilio dotis receptæ facta sunt sub spe futuræ numerationis; non autem quando animo donandi: c. 83. n. 8. p. 179

Tertius à lege pœnitens ad proponendam exceptionem dotis non numeratæ locum non habet, quando confilio facta est de speciebus receptis ante confilium: n. 9. p. 180

Excussio.

Excussio bonorum debitoris non est necessaria, quando debitor novit non esse solvendum: c. 175. num. 7. p. 163

Executio.

Venditio facta in fraudem paratæ executionis non subsistit: c. 175. n. 1. p. 162

Tertius qui se opponit executionibus creditorum, debet docere de iusta possessione: nu. 2. ibid.

Suspendenda est executio sententiæ, ex noviter productis, si de eius iniusticia appareat: c. 189. nu. 5. p. 187

Executio que caput ab immobilibus, est nulla, quando adfunt mobilia, vel fructus, nisi aliter forma executionis in literis executoris data fuerit: si tamen à perversione ordinis non fuerit appellatum, executio remanet valida: cap. 195. num. 9. p. 196

Executio sententiæ retardanda est, quando ex iuribus deductis post eam appareat de eius iniusticia: c. 190. n. 6. p. 188

Exemplaris.

Exemplaris substitutio locum habere non potest, quando institutus tempore testamenti, simul & mortis testatoris, extitit sane mentis, vel eius sanitas non erat detecta: c. 127. n. 1. p. 73

Quis fit effectus verum substitutio sit exemplaris, vel fideicommissaria: n. 3. ibid.

Substituentis exemplariter gratui non potest in omnibus bonis, que habuit à testatore ex illa substitutione, præterquam in legitimis, quia alia bona habet à lege: n. 4. ibid.

Expensa.

Expensa clausuræ viciduarum per muros, numeratur inter voluptuarias: c. 154. n. 16. p. 129

Adhuc si per maritum factum fuerit, datur illi soluto matrimonio repetitio expensarum, quatenus solum mulieris fuerit melioratum: c. 156. num. 5. p. 132

Sanlegiry quest. & resp. civil. Pars II.

Expensæ excessus, que facerent ut dominus sollemner solum amittere, quàm expensas reficere, non repetuntur: n. 6. ibid.

Expromissor.

Expromissor solus obligatur, & solus debitor tenetur: c. 164. n. 7. p. 140

Inter expromissorem, & fideiussorem, que sit differentia: n. 8. ibid.

Ut quis sit expromissor, oportet principalem debitorem esse liberatum ab obligatione, & quod promissio fiat animo novandi præcedentem obligationem alterius: n. 9. ibid.

Emilio.

Stipulatio duplex in emptione, refertur ad quantitatem pretij, non ad valorem rei cuius: c. 106. num. 10. p. 12

Emptor, cui ob emptionem plures competunt actiones, potest eligere unam ex pluribus sibi benevisam: n. 11. ibid.

Stipulatio duplex in emptione refertur ad pretium, non autem ad valorem rei solutæ: c. 108. nu. 11. p. 19

Emilioque provenit ex natura rei, non debetur: c. 122. n. 12. p. 63

Donator tenetur indistinctè de emptione, siue donatio incorporit à promissione, siue à traditione, quando facta fuit ex causa onerosa: c. 154. n. 5. p. 128

Potest quis agere pro bonis donatis ad emptionem, si una causa sit lucrativa, & alia onerosa, & hoc casu donatarius à se ipso evincitur: cap. 191. nu. 7. p. 190

Pro legato factio conatibus personæ hæres tenetur de emptione quoad æstimationem: c. 197. nu. 1. p. 198

Pro legato, quod tenet locum legitime filij, debetur emilio: n. 2. ibid.

Emilio que debetur pro legato est impropria, quæ ad rem æstimationem terminatur: n. 3. ibid.

Emilio non debetur de iis que testamento relinquuntur, quia testator censetur tantum relinquere ius quod habet; sed debetur æstimatione loco emilionis: c. 197. n. 7. p. 199

Pro legato, legitime loco factio, debetur emilio, sed tantum visque ad concurrentiam legitime: num. 8. ibid.

Quando agitur de filio, non idem statuendum est quod in extraneo legatario; in filio enim, vel alia coniuncta personæ, cui legatum relictum est, locus est emilionis ad pretium: cap. 197. num. 9. p. 199

Fallit in legato rei litigiosæ, de cuius emitione hæres regulariter non tenetur: numer. 16. ibid.

Fallit quoque si res legata perierit casu fortuito absque culpa, & mora heredis: n. 18. p. 100

Ut scias an locus sit emilionis rei legatæ preterpetæ, voluntas testatoris attendenda est: nu. 20. ibid.

Emilionarius.

Emilionarius tenetur comparare coram Iudice Rei, post litem contestatam: ut probaverit in tractatu de Præsumptionibus, parte prima, capite 20. n. 19. & parte secunda capite 55. n. 6. Quod verum est sub distinctione, de qua parte 2. eiusdem tractatus, cap. 12. num. 5. Et ita intelligenda sunt que dicta sunt eodem cap. 12. n. 41. secundum ea que docet Ludovicus, decis. 303. n. 3.

Index Rerum,

F

Facultas.

Libera facultas alicui concessa, debet intelligi dummodo bona fides interueniat: cap. 149. num. 5. p. 117
 Multiplicitas actuum excludit presumptionem iuris facultatis: c. 169 n. 9. p. 153
 Adus ministrandi tubas Præconi, substationes facientes, est merit facultatiuus, & ideo non inuincibilis: n. 11. ibid.
 In facultatibus vnus actus non tribuit manutentionem: n. 16. ibid.

Familia.

Familia, seu Domus appellatione, verum continentur qui sunt de familia effectus duntaxat, an etiam qui de contentu. Et quod sit discrimin inter familiam effectiuam, & contentiuam: c. 13 §. n. 8. p. 96
 Distinctio familiæ effectiuæ, & contentiuæ, locum etiam habet in familia hereditum, si testator illam considerauerit: n. 9. ibid.
 In dubio testator censetur potius vocasse familiam effectiuam, quam contentiuam; tam respectu sui, quam suorum hereditum: n. 10. ibid.
 Prohibitio alienationis potius in dubio refertur debet ad familiam effectiuam: n. 11. ibid.
 Vocata familia effectiua, non admittuntur illi qui sunt de contentu: n. 12. ibid.
 Familia contentiua comprehensa censetur, quando prohibitio alienationis facta fuit fauore agnationis: n. 13. ibid.
 Limitatur, vt non procedat quando prohibitio est consecutiva, & declaratoria præcedentis substitutionis: n. 14. ibid.
 Quando testator in prohibitione se testinxit ad familiam sui heredis, censetur considerasse solam illius familiam effectiuam: numer. 15. ibid.
 Vocata familia, non censetur vocari illi, qui sunt de alio colonello, seu de alia designatione: n. 16. ibid.
 Quando in vna familia sunt plures, qui habent diuersas denominationes, testator censetur intellexisse de illis, qui sunt eiusdem denominationis cum testatore, & respectiue cum illius herede: dicto c. 13 §. n. 17. p. 97

Feudalia.

Ex quibus probatur bona aliqua esse feudalit: c. 15 1. num. 3. p. 111
 Qualitas bonorum feudalium probatur per leuiores probationes, quando agitur de inuestituris antiquis: n. 4. p. 112
 Bona esse feudalit probatur, si verificatum fuerit illa fuisse recognita tanquam talia, saltem coniecturaliter: n. 5. ibid.
 Idem, si probetur bona illa longo tempore fuisse possessa tanquam feudalit: n. 6. ibid.

Feudatary.

Feudatary Episcoporum in Comitatu Venetiano, gaudent in his competentibus feudatariis summi Pontificis quoad collectas, ratione seruitij personalis quod tenentur præstare eidem Pontifici: c. 153 d. 1. p. 111

Fideicommissarius.

Fideicommissarius asserens in hereditate adfuisse pecunias, teneat illud probare: cap. 104. n. 13. p. 7

Fideicommissum.

Prohibitio disponendi de bonis donatis, præterquam in fauorem certarum personarum, importat fideicommissum in fauorem illius: cap. 110. n. 21. p. 18
 Si prohibitio disponendi simpliciter facta fuerit, censetur impositum fideicommissum fauore succedentium ab intellectu: numer. 22. p. 19
 Fideicommissum iuramentum fauore agnationis, est fauorabile: n. 44. p. 31
 Fideicommissum ad certas personas restrictum, vltra illas operari non debet: cap. 121. num. 1. p. 59
 Fideicommissum relaxatum ad rem, si fuerit restrictum ad certas personas, ex reali efficitur personale: cap. 121. n. 12. p. 61
 In materia coniecturali, in dubio iudicandum est non adesse fideicommissum: numer. 25. pagina 61
 Verba perperitatem inducentia non operantur fideicommissum perpetuum, quando testator vltus est pluribus verbis & clausulis restrictiuis: c. 125. num. 11. p. 69
 Ad hoc vt mencio certorum bonorum reddat substitutionem fideicommissariam, quando illa fuit facta communibus verbis, non sufficit certorum bonorum mentionem factam esse in institutione, sed oportet vt illa repetita sit in substitutione: c. 133 n. 11. p. 83
 Agenti ad fideicommissum opponi potest exceptio: *Tu non es vocatus*: c. 133 n. 1. p. 85
 Præmatura fideicommissi restitutio non dicitur facta ex S. C. Trebelliano: c. 139. n. 16. p. 99
 Restitutio fideicommissi anticipata, est vera donatio, & indiget in institutione: n. 17. ibid.
 Anticipata restitutio fideicommissi non præiudicat creditoribus heredis grauati: numer. 19. p. 100
 Ex primogenitura masculina perpetua, & præcepto quod descendentes masculi ex feminis, in substitutionem vocati, teneantur deferre Nomen & Arma familiæ, & alia coniectura relatis, oriatur probatio fideicommissi agnatiui perpetui: c. 143. n. 2. p. 106
 Quando agitur de substitutione fideicommissaria subordinata per plures gradus, si primus substitutus deficiat, sequens admittitur: cap. 161. n. 1. p. 138
 Amplius vt procedat, siue ambe substitutiones sine fideicommissaria, siue prima compendiosa, & secunda fideicommissaria: n. 2. ibid.
 Fideicommissum quantumvis reale, restringitur ad personas, & casus expressos: c. 120. n. 4. p. 57

Fideiusor.

Fideiusor actione mandati repetit à sui principali debitor sortem, & vsuras per eum solutas, etiam si nihil de indemnitate conuentum fuerit; maxime si sibi cessæ fuerint actiones: cap. 113. num. 1. p. 64
 Fideiusor, cui promissa est indemnitas, repetit damna & intercessit per eum passam etiam via executiua: numer. 1. ibid.
 Inellige de vsuris legitimis; nam illegitimæ non debentur de iure Canonico: quod seruandum est: numer. 3. ibid.
 Fideiusor qui coactus fuit viliori pretio vendere bona sua, vt solueret id, pro quo fideiusor, potest damnum illud repetere: numer. 4. ibid.

Neque

& Verborum.

Neque hoc casu opus est quod fideiussor proestatus fuerit, aut damnum illud suo principali intimaverit, quomodo consilium fuerit hoc facere: *ibid.*

Fideiussor super bonis principalis debitoris graduandus est, iuxta hypothecam, à die promissionis indemnitas, tam pro sorte principali quam pro damnis & interesse: *n. 6.*

Quando agitur de duobus reis, licet quoad creditorem sint in solidum obligati, tamen inter se, is ad quem negotium principaliter non spectat, habetur tanquam fideiussor: *cap. 128. num. 1.*

P. 75
Si fideiussor soluat, non censetur solvere amico dis-
soluendi obligationem principalis debitoris, sed
amico emendi nomen ipsius debitoris: *num. 3.*

ibid.
Fideiussor solvens non exinguit actiones principa-
lis debitoris: *n. 5.*

Qui facit debitum proprium, casu quo alius non
soluat, non est coactus, sed fideiussor: *c. 162. n. 5.*

P. 140
Qui ex ratione promissit, non est ex promissit, sed ve-
tus fideiussor: *n. 6.*

Fiduciaria.

Fiduciariae hereditatis probatio resultat ex confes-
sione heredis: *c. 142. n. 7.*

Qui fiduciarium hereditatem ex testatoris prae-
cepto testatur, non dicitur libertatem exercere:
num. 8.

Filius, Filij.

Filius ex persona matris non potest admitti ad fidei-
commisum, quando mater vivit: *c. 122. num. 4.*

P. 36
Filius natus & cogniti testatori, non satis praerendi
sunt: *ca. 11.*

Quando filius negotiatur sub nomine paterno, in
dubio medietas luorum filio adjudicanda est,
tanquam adveniens, alia vero medietas patri: &
sic aestimanda est industria: *cap. 113. num. 15.*

P. 40
Si aliud non probetur, filius non praesumitur nego-
tiationem exercuisse nomine proprio: *num. 16.*

ibid.
Quando substituti fuerant filij superstitibus, & eorum
liberis, tunc isti subangreduntur locum patris prae-
defuncti: *c. 118. n. 12.*

P. 54
Praesumendum est, quod testator potius vocare vo-
luerit filios praemortuorum, quam filios supersti-
tium: *n. 13.*

ibid.
Si primi donatarij filij excludantur, multo magis fi-
lij secundi donatarij censentur exclusi: *cap. 129.*

num. 7.
Patrius auctoritas est necessaria pro forma in contra-
ctibus filiorum familiaris, sicut Statutus Auentio-
nensis, continente clausulas irritantes: *c. 186. n. 4.*

P. 181
Si filij habeant dotem maternam tanquam haeredes
matris, possunt de illa ad libitum disponente: *n. 6.*

ibid.
Verum si fuerit quaesitum filijs ex constitutione
dotis matrem tanquam liberos, vel tanquam ha-
redibus, verba stipulationis praecipue consideran-
da sunt: *n. 7.*

ibid.
Expensae *confilium* *206. S. de iud. n. 8.*

Fiscus.

Fisco nulla competit hypotheca in bonis delin-
quentis, nisi à die sententiae condemnationis:
c. 133. n. 11.

Sanlegerij quæst. & resol. civil. Pars 11.

Fiscus in bonis, banniti, etiam post laram sententiam,
bannimenti, nullam habet hypothecam: *n. 13.*

ibid.
Repudiatio subsistit in praeiudicium fisci, si fiat ante
sententiam condemnationis, & definitivam; &
non in contraventionem ante anulum: *num. 14.*

ibid.
Quod etiam locum habet in repudiatione legieime,
quæ si nondum acceptata fuerit, potest repudiari
in praeiudicium fisci: *n. 15.*

ibid.
Fiscus est manus favorabilis quam verus haeres, ideo
non potest petere quod onus remoueat à legiti-
mo: *c. 166. n. 6.*

Femina.

Ex eo quod testator fecit praelegatum favore ma-
sculorum descendenti, & illis deficientibus
vocavit masculos descendentes ex femina, col-
ligitur exclusio femininarum ex praelegato: *c. 112.*

num. 1.
Exclusa via femina, & vocatis masculis ex alio,
masculi descendentes ex femina exclusi non
possunt admitti in praeiudicium masculorum
descendentium ex femina vocata, dum &
illi expresse sui heredes fuerint: *n. 2.*

ibid.
Femina semel exclusa semper remanet exclusio, licet
masculi propter quorum exclusam est, defecerint:
num. 8.

P. 38
In testamento feminae, regulariter non consideratur
contemplatio agnationis: *n. 22.*

ibid.
Limitatur, ut locum non habeat, quando qualitas
masculinitatis saepius est repetita: *num. 23.*

ibid.
Quod maxime procedit, quando etiam fuit con-tem-
plata praerogativa aetatis: *n. 24.*

ibid.
Descendentes ex feminis possunt aliquando exclu-
dere masculos aetatis laeae: *cap. 138. num. 20.*

P. 97
Sub nomine *cognationis*, comprehenduntur descen-
dentes ex feminis: *n. 21.*

ibid.
Idem dicendum est de nomine *parentela*, vel de no-
mine *affinitas*: *n. 22.*

ibid.
Perpetua femininum exclusio favore masculorum,
& quando masculi extiterint, praebet conjectu-
ram fideicommissi reciproci inter masculos: *cap.*

153. n. 1.
Si testator vocaverit piam causam, deficientibus
descendentibus ex linea masculina; admittitur
femina descendens ex masculo: sed si pia causa
sic substituta, deficientibus linea masculina; admi-
ttingitur pia causa: *c. 185. n. 10.*

P. 177
Fraus.

Ex decreto Senatus tollitur fraudis suspicio: *c. 39.*

num. 23.
Terminus qui emittit in fraudem patet executionis,
conuenit potest recta via, si debitor non sit sol-
uendo: *c. 175. n. 3.*

P. 162
Frustrum.

Quando in donatione fructuum mentio facta fuit
accessorie, tunc dubium potest verum proprietatem
donatae censetur: secus est, si dispositio loqua-
tur principaliter de fructibus: *cap. 121. num. 1.*

P. 53
Fructuum appellatione nec ipsi nec pretium
continentur: *num. 3.*

ibid.
Relictum fructuum ex certis fundis percipiendos
solos fructus, non autem proprietatem com-
prehendit: *n. 11.*

ibid.
Illud certum dicitur, quod certum est ratione loci,
& quare: *n. 12.*

T 3 Explicuit

Index Rerum,

Explicatur textus *in l. si quis argenteum*, §. *si vero certum reditum*, *Ced. de donationib.* num. 13.
ibid.

Magna est differentia inter dispositionem factam de certis fructibus, & eam que fit super iure ususfructus: Et in quo consistat illa differentia; & in quibus conveniant: n. 14. p. 34

Quid dicendum sit de promissa utilitate fundi: n. 15. *ibid.*

Sine fructus, sine ius ususfructus relinquatur, utrumque finitur morte illius, cui promissum, vel legatum factum est: n. 16. *ibid.*

Augmentum fructuum non potest probari, nisi consisteret de eorum valore de tempore gratiae: n. 17. num. 1. p. 128

Immodicus in possessionem vigore contractus, aut Saluiani interdictis, non facit fructus suos: n. 18. num. 1. p. 133

Perceptio fructuum post mortem matris redditur deus illi iquidum: cap. 188. n. 9. p. 185, & c. 189. n. 13. p. 187

Intellige, si per plures annos fructus percepti fuerint, non per paucos: ex quibus creditum deus non fuerit multum diminutum: c. 189. num. 14. p. 187

Sententia in possessore lata executio suspenditur quoad caput fructuum: num. 15. *ibid.*

Creditor qui fructus percepit, habet ius retinendi illos: n. 16. *ibid.*

Frumentum.

Verum frumenti appellatione continetur farina, vel panis: c. 150. n. 4. p. 119

Creditor qui potior est in frumento, potior est in farina; sed non in pane, qui non continetur appellatione frumenti: n. 5. *ibid.*

Statutum prohibens extractionem frumenti, comprehendit etiam farinam, & panes: numer. 6. *ibid.*

Intellige ut hoc non procedat, quando extractio panis non fit in nobilibus quantitate, & animo fraudandi edictum, vel statutum: numer. 7. *ibid.*

Quamvis in statutis, & edictis, appellatione frumenti venit farina, & quandoque panis; tamen in contractibus & ultimis voluntatibus panis non continetur appellatione frumenti: num. 8. *ibid.*

Factum circa triturationem frumenti, est contrarium dispositioni super pane; quia supponit triturationem antecedentem: n. 10. *ibid.*

G

Gallina.

Gallinarum dominus tenetur refarcire quodcumque damnum per eas illatum: c. 140. num. 9. p. 101

Dominus cogi potest ad recludendum gallinas, & caniculos, si alium vicinis damnum inferant. num. 10. *ibid.*

Generalitas.

Generalitas adiecta speciali designationi in contractu, censetur tantum apposita maiori declarationis gratia: c. 107. n. 18. p. 17

Gradus.

Potest aliquis esse vocatus, aut in conditione positus in primo gradu, & iterum omnibus substitutis exceptis, vocatus in ultimis: c. 112. n. 27. p. 39

Contrarium tamen deciditur: n. 28. *ibid.*

Multiplicatio graduum substitutionis, dat consecutum vocationis eorum, qui sunt in testamento nominati: c. 161. n. 8. p. 139

Gratuus.

Potest quis gratuari in bonis donatis, vel fideicommissis in favorem donatarij suppositis, si donator ei relinquat compensationem in eisdem bonis propriis: c. 109. n. 14. p. 13

Quando subsistat gratuum super bonis antiqui fideicommissi: n. 18. p. 24

Si testator gratuum heredem in bonis donatis, censetur etiam gravasse omnes substitutos: c. 110. num. 4. p. 31

Qui non sunt vocati, gratuari non possunt: c. 119. num. 11. p. 53

Verba illa, *dilecto filio suo substitui*, faciunt ut gratuum non extendatur ad sequentes gradus: c. 113. num. 6. p. 68

Per se ipsum quando expressum est nomen proprium heredis: num. 7. *ibid.*

Quando gratuum fuit nominatum iniunctum secundo gradui, ipso deficiente caducatur substitutum: c. 161. n. 3. p. 139

Gratuum intelligitur nominatum iniunctum, licet post nominatum personam, dicat: *ei substitui*: n. 4. *ibid.*

Gratuus.

Si in hereditate adfuit mobilia, & pecunia, inducitur ficta solutio crediti heredis gratui: c. 104. num. 12. p. 7

Licium est heredi gratuo bona sumptuosa minoris redditus, & fere iteque, retentis utilitatibus alienare: c. 139. n. 4. p. 99

Amplius ut procedat, etiam si considerati possint in bonis alienatis interesse affectionis: num. 5. *ibid.*

Heres gratuus alienare potest bona fideicommissi, etiam pro suis propriis creditis: n. 6. *ibid.*

Quod procedat etiam si testator probauisset alienationem, etiam ex causa artis alientis: n. 7. *ibid.*

Eriam si valor alienationum excedat valorem debitorum, dummodo residuum pretij conveniatur ad utilitatem fideicommissariorum: n. 8. *ibid.*

Heres gratuus alienans bona fideicommissi ex ista causa, non tenetur adhibere solemnitates substitutionum: n. 10. *ibid.*

H

Habitatio.

Nemo priuandus est commodo legati facti sub conditione habitandi, si oia fuerit inimicitia cum eo, cum quo debet habitare: cap. 149. num. 10. p. 117

Heres.

Contractus non comprehendit heredes, nec ad illos transit, nisi expresse sic convenitum fuerit, quando agitur de usufructu, vel alia re non transmissoria ad heredes: c. 111. n. 17. p. 34

Heres, etiam cum beneficio inventarii, tenetur approbare factum defuncti, cui succedit, usque ad concurrentiam valoris bonorum sibi relictorum: c. 176. n. 14. p. 163

Homicidium.

Homicidium in circa commissum, non potest puniri poena ordinaria: cap. 171. numer. 1. p. 155.

Amplius ut procedat, quamvis non constet quis ex duobus fuerit aggressor: n. 2. *ibid.*

Homicidium

Homicidium in rixa commissum, non dicitur factum appenset. n. 3. ibid.
 Ex qualitate loci publici excluditur animus premeditatus occidendi. n. 8. ibid.
 Si nulla precesserit inimicitia, homicidium non presumitur animo deliberato factum: num. 9. ibid.
 Breuitas temporis animi deliberationem excludit in homicidio. n. 11. ibid.
 Amplius, vt homicidium dicatur in rixa commissum, etiam si iracundia aliunde proveniat quàm ex facto illius, qui occisus est: numer. 12. ibid.
 Si occisus occidentem fugientem persequutus fuit, presumptio est exclusus animi occidendi. n. 13. ibid.
 Quando alius fuit aggressor, etiam si occidens excederit modum inculpate tuele, non est locus pœne mortis. n. 14. p. 155
 Etiam si aliquando presumatur animus occidendi, non tamen ex eo sequitur quod ille animus fuerit deliberatus. n. 15. ibid.
 Vt sit locus pœne ordinariæ aduersus homicidas, debet probari præcedens animi deliberatio. n. 16. ibid.

Hypotheca.

Ex sententia non oritur hypotheca, nisi à die capere executionis. n. 1. o. 8. p. 64
 Ex mandatis iudicialibus, & condemnationibus voluntariis, nulla oritur de iure hypotheca, nec etiam à die executionis. n. 9. ibid.
 Creditor non sibi perindacit quoad hypothecas per adiectionem obligationis nonne persone, si illas sibi expressè referauerit: cap. 118. num. 14. p. 76.

I

Immemorialis.

Immemorialis non potest probari per instrumenta, sed tantum per testes excedentes ætatem 54. annorum. c. 117. n. 1. p. 48

Immissio.

Deneganda est immissio fideicommissario, quando vltra legitimam, & Trebellianicam faciendæ sunt aliæ detractones: cap. 104. numer. 3. p. 7.
 Immissio, si concessa fuerit fideicommissario, ante factas per granatam detractones, reuocatur, ad hoc vt grauatis illas de propriis manibus capere possit. c. 109. n. 6. p. 11
 Et ad hunc effectum sufficit detractones esse possibiles. n. 7. ibid.
 Qui facto proprio cecidit à possessione, non potest petere immisionem in possessionem: cap. 118. num. 16. p. 52
 Quando duo prætendunt ius ab eodem fonte, non est locus immisioni. n. 17. ibid.
 Immissio datur heredi scripto, quamvis testamentum non fuerit productum nec exhibitum, si de eo constat per confessionem partis: cap. 118. n. 4. p. 184.
 Immissio non debet denegari, consisto de fideicommissio, & de bonorum identitate: n. 5. ibid.
 Immissio in bonis hereditariis debetur heredi scripto, iuxta dispositionem l. *fin. C. de edict. diu. Adrian. collend. c. 190. n. 1.* p. 188
 Immanitas à collectis præscribitur spacio 30. vel 40. annorum. c. 151. n. 7. p. 122

Inimicitia.

Impersonalitas.

Impersonalitas in obligaculis viciat obligacionem; secus, si sit in executione: c. 186. num. 11. p. 181.

Imputatio.

Filij non tenentur imputare dotem matrem in legitimam sui, quando illam habent vt heredes matris; secus, si tanquam filij: cap. 186. num. 5. p. 181.

Incantus.

Exactio iuris incantus penalis est, & odiosa: c. 34. num. 15. & 17. p. 87

Iniuria.

Iniuria illata vxori donatoris, præbet iustam causam reuocandi donationem factam per maritum: c. 142. n. 15. p. 104

Iniustitia.

Iniustitia allegata ad impediendam executionem sententiæ, non potest probari ex nouiter productis. c. 188. n. 10. p. 183
 Executio tamen sententiæ est suspendenda, si de illius iniustitia appareat euadentes ex nouis productionibus. n. 11. ibid.

Insinuatio.

In Comitatu Venetiano, donationes cuiuscumque generis debent insinuari, alias sunt nullæ: quatenus excedunt 25. scuta: cap. 113. numer. 1. p. 39.
 Amplius etiam, vt procedat in bonorum assignatione facta per patrem infirmo: c. 10. n. 2. p. 40.
 Item amplius, etiam si donatio facta fuisset in alio contractu diuerso ab assignatione bonorum, cum sufficit animus donandi: n. 3. ibid.
 Donatio usufructus est nulla, si non fuerit insinuata: n. 5. ibid. Contra n. 7. & 11. p. 40
 Defectus insinuationis secundum aliquos non potest opponi per ipsum donatorem: numer. 6. ibid.
 Donatio fructuum dotis filiarum facta per patrem, non indiget insinuatione. n. 8. ibid.
 Repudiatio usufructus querendi facta per patrem, non indiget insinuatione. n. 9. ibid.
 Dum pater confalcit vt filij quoscumque contractus inire possint, non requiritur insinuatione. 10. ibid.
 Quando donans non efficitur pauperior, nec accipiens diuor, non requiritur insinuatione. 11. ibid.
 Confessio debet insinuari, sicut & donatio: c. 142. num. 12. p. 104
 Si in donatione aliquid exprimat, ex quo insinuationis necessitas tollatur, de eo aliter constare debet quàm per confessionem donantis: num. 13. ibid.
 Momentanea acceptatio ad effectum repudiationis, non facit vt opus sit insinuatione repudiationis: c. 153. n. 6. p. 126
 Insinuatio requiritur secundum leges loci, in quo contractus fit. c. 185. n. 11. p. 180
 Insinuationis defectum opponere non potest ille, qui fuit in culpa non insinuando in fraudem subitantis in donatione: cap. 196. numer. 1. p. 197.
 Donatarius qui fuit præsens, & consentiens donationi, & substitutioni in ea appositæ, non potest opponere defectu insinuationis. 2. ibid.
 Instrumentum p. 86
Instrumentum casus substantialibus, non probat: c. 134. n. 2. p. 86

Index Rerum,

Interesse.

Interesse augmenti dotalis amissi per occisum, qui uxori suae supervivens poterat, quousvis illud vidua lucrata sit, non debetur: cap. 171. num. 27. p. 156.

Interesse extrinsecum debetur heredibus occisi: eum. 28. ibid.

Intellige, ut locum habeat id interesse delato, & radiceo; non autem in incerto, & eventuali: num. 29. ibid.

Promissio solvendi certum interesse, non intercurrentibus requisitis, est invalida: cap. 179. nu. 10. p. 171.

Interrupcio.

Interrupcio in delictis non nocet, si post illam lapsi fuerint 20. anni, à die interruptionis computandi: c. 170. n. 7. p. 154

Intimatio.

Intimatio extrajudicialis decreti fieri debet cum expeditione copae decreti, iudicialis non item: c. 178. n. 3. p. 169

Inventarium.

Quae requirantur ad confessionem legales inventarii: c. 109. n. 15. p. 14

Tempus conficiendi inventarii est domusque trimestre, etiam si aliqua adessent bona defuncti in aliena monarchia: non enim datur annus, nisi maior pars bonorum sit in diversis monarchia: c. 110. o. 1. p. 27

Petitio fideicommissi non impeditur pendente tempore confessionis inventarii.

Fallit nisi las fuisset constituta cum defuncto; quia tunc heres non potest conveniri pendente tempore inventarii: c. 110. n. 2. p. 17

Heres non conficiens inventarium, tenetur adimplere onus adiectum super bonis sibi à testatore donatis: c. 110. n. 2. p. 19

Aus verum tenetur facere inventarium, quousvis de hoc non requiratur; aut saltem de scripturam bonorum ad nepotes suos spectantium, quorum habet administrationem: c. 113. n. 17. p. 40.

Quando bona sunt cetera, in quibus fraus intervenire non potest, Aus non tenetur facere inventarium, nec descriptionem respecta suae administrationis; sed, si fraus adesse possit: n. 18. ibid.

Inventura.

Simplex inventura non periodica Tertio, qui non succedit in ius investiti: cap. 181. num. 9. p. 174.

Investitis tamen administraculis probat etiam contra Tertium: n. 10. ibid.

Iocalia.

Iudicis arbitrio quae sine iocalia festiva, & quae quocidiana, reutuntur: cap. 155. num. 13. p. 150.

Iocalium appellatione vestes de iure continentur: c. 158. n. 15. p. 154

Qui vult appellatione iocalium vestes non comprehendit, debet probare super hoc communem usum loquendi; tunc enim vestes non continentur sub reservatione iocalium facta per donantem: n. 16. ibid.

Index.

Index requisitus potest si velit cognoscere de inutilitate sententiae iudicis requisitis; nec pars requiritur executionem, potest ex eo pretendere sibi illarum fuisse gravamen: cap. 170. num. 10. p. 154.

Iura.

In acquisitione socium incorporalium, probanda est scientia aduersarii: cap. 169. numer. 17. p. 152.

Iurium appellatio venit facultas aliquid facienda: c. 184. n. 10. p. 178

Iuramentum.

Statutum faciens mentionem de iuramento, continentis annulationem actus, reddit illum omnino invalidum: maxime si sit per Legorum confirmationem: c. 113. n. 4. p. 40.

Iuramentum Inquisiti, quod non habuerit animum occidendi, coadiuvat alias probationes: cap. 171. num. 10. p. 156

Maxime, concurrente bona fama illius: numer. 21. ibid.

Post praestitum iuramentum litis decisivum, peti potest à iudice ut se ex officio infocmet de veritate facti, & probationes recipiat: cap. 177. nu. 1. p. 167.

In causa restitutionis in integrum aduersus delationem iuramenti, licet ut antiquas probationes novis coadiuvare, ad detegendum petitorium: num. 2. ibid.

Quod non solum locum habet quoad productionem instrumentorum, sed etiam testium: nu. 3. ibid.

Et maxime si attestaciones oeo fuerint publicae: num. 4. ibid.

Exceptio iurifurandi, est exceptio litis finitae, & impedit litis ingressum: n. 6. ibid.

Iuramentum decisivum postquam est praestitum, non potest retardari sub pretextu petitoris: n. 7. p. 168.

Post praestitum iuramentum decisivum, nemo admittitur, etiam si novis instrumenta produceret vellet: n. 11. ibid.

Limitatur, nisi per huiusmodi instrumenta degeretur patris periculum: n. 12. ibid.

Nunquam debent admitti testes aduersus iuramentum decisivum iam praestitum: numer. 13. ibid.

Admittitur probatio per confessionem patris factam, non quidem ante, sed post iuramentum praestitum: n. 14. ibid.

Etiam in iuramento necessario non sunt admittendi testes, postquam produceret volens est exclusus à suis dilationibus: n. 16. ibid.

Ne quidem minor testatur in integrum aduersus iuramentum decisivum, quando ante illius delationem fecit exactas diligencias ad habendas probationes: n. 17. ibid.

Iuramentum assertorium non reddit contractum validum, sed requiritur promissio: c. 185. n. 7. p. 179.

Mulier quae est afflicta super bonis mariti, non potest illa alienare in praedictum familiar, etiam cum iuramento: c. 187. n. 7. p. 183

Ius accrescendi.

Ius accrescendi potentius est substitutione, vulgari, quando agitur de filio testatoris contra patrum munus directos: c. 119. n. 7. p. 77

Ius accrescendi quod competit liberis, marit in testamento imperfecto in iura, non est proprium, sed improprie sumptum: cap. 131. numer. 8. p. 81.

Instituto liberosum facta in legitima, si mater ex testamento imperfecto capere nequeat, trahit ad se vnde sunt hereditatem iure quodammodo, sed cum suis oneribus: n. 9. ibid.

Quando

& Veborum.

Quando mater priuatur facultate eligendi ob imperfectam testatoris dispositionem, lex eligit, & omnes admittit: n. 10. ibid.

L

Laudemium.

Cessante pacto in contrarium, solutio dimidij laudemij fieri debet secundum valorem bonorum tempore nouennij, seu renouationis: c. 117. n. 1. p. 42
Si conuentum fuerit solutionem dimidij laudemij fieri debere iuxta valorem temporis renouationis, conuenticio illa seruanda est: n. 2. ibid.
Laudemium non debetur ex simplici ademptione possessionis vigore Constituti: c. 169. num. 10. p. 153.

Legatarius.

Quando legatarius non potest exigere suam creditum, potest conuenire de certo interesse: c. 145. n. 6. p. 109
Quando legatarius prohibetur exigere sortem principalem, & interim illi legatur summa annua, dicitur constitutus annuus redditus, qui testamentario legari potest: n. 7. ibid.
Creditores, quando heredes non est soluendo, agunt in subsidium contra legatarios: cap. 160. n. 7. p. 137

Legatum.

Pro legato anuuo, datur actio contra eos, qui fructus percipiunt hereditatis; non autem contra proprietarium: c. 115. n. 3. p. 43
Legata si fuerint alicui alimenta durante vita, & puertera summa 200. scutorum; hoc secundum legatum intelligitur ut valeat durante vita ob naturam dictationis repetitur: cap. 147. num. 7. p. 113.
Legatum inutile est, si iam testator rem legatam in alter viuos donasset: c. 158. n. 1. p. 114
In legato rei iam donatae, ne quidem debetur estimatio: n. 3. ibid.
Nullis existente legato, censentur nulla onera & grauamina illi adiecta: n. 4. ibid.
Translatio legati debet intelligi facta cum suo onere: n. 6. ibid.
Fallit quando translatio est inutilis, veluti si grauamen fuisset impositum super re iam donata: n. 7. ibid.
Legatis bonis, aut eorum valore, datur electio heredi dandi bona, vel eorum pretiam: c. 197. n. 5. p. 199.
Legatum filiae factum loco legitime, si fuerit eundem, limitanda est estimatio rei cuius ad eam ipius legitima: n. 6. ibid.
In legato alternatiuo, vna re precepta absque mora heredes, sufficit aliam praestari: n. 10. ibid.
In legato alternatiuo, si res vna esset lingiiosa tempore testamenti, subsequuta euictione, haeres de illa non tenetur: n. 16. ibid.
In legato alternatiuo bonorum, vel estimationis illorum, legatarius non potest acceptare partem in bonis, & partem in pecunia, haerede inueto: n. 17. p. 100
In legato alternatiuo ut sciatur an sit locus euictioni, voluntas testatoris consideranda est: n. 10. ibid.
In legato alternatiuo praesumitur quod testator creditur vnam rem aequalem alteri; & sub eo respectu legalis, cuius opinioni standum est: n. 11 & 13. ibid.

Rei legatæ estimatio cuius temporis respectu facienda est: n. 15. p. 129
In dubio legatum nominatum, intelligitur de illis, quæ testatori debentur: c. 174. n. 4. p. 161
Quod si in hereditate aderant debita tam aditua, quam passiva, res esset dubia; sed cessat dubium si testator id expressest: o. 4. ibid.

Legitima.

Liquidatio legitime facta cum vno, prodest quoad alios: c. 109. n. 3. p. 122
Imputatio in legitimam dotis, & donationis per partem factæ filio contemplatione matrimonij, iisdem regulis deciduntur: cap. 144. num. 1. p. 107.
Quando liberi succedunt tanquam liberi, tenentur doctem imputare in legitimam aui; si verò tanquam haeredes, non tenentur imputare: num. 2. ibid.
Idem dicendum de donatione facta contemplatione matrimonij; quia si succedatur iure hereditario, non erit locus imputationis: n. 3. ibid.
Nepotes in casu emancipationis non imputantur, quantum cum patris concurrant: num. 132 p. 108.
Legitime continentur appellacione onerum hereditationum: c. 145. n. 1. p. 110
Legitima est res alienum, & loco res alieni detrahitur: n. 15. ibid.
Ius petendi legitimam est transmissibile ad quoscunque haeredes: c. 166. n. 1. p. 145
Si pater viuos fuerit debita cautela, filius acceptans testamentum excluditur à petitione oneris remouendi; imò & ab ipsa petitione legitime, seu supplementi illius: n. 5. ibid.
Quomodo concipienda sit dispositio paterna, ad hoc ut filius cogatur approbare grauamen acceptum in legitima: n. 8. p. 146
Legatum fructuum, vel vusufructus, aut annuarum prestationis, factum filio; vtrum augeat globum hereditatis paterna, ad impingendam legitimam: n. 9. ibid.
Magna est inter DD. controuersia, vtrum filio Religionem bonorum capacem proficillo, statim parentibus legitima debeatur: Sed opinio affirmatiua tenenda est: c. 194. n. 1. p. 194
Matris legitima super bonis proficilli est triens, quando nulli ipsius proficilli fratres adsint: n. 2. ibid.
Legitima debetur matri, etiam in bonis filio post professionem delatis: n. 5. p. 199
In bonis industria Religiosi quatuor parentes nullam habent legitimam; secus est in bonis illi huc sanguinis obuenientibus: n. 7. ibid.
In iure vniuersali, qualis est Legitima, veniunt etiam bona futura: n. 8. ibid.
Legitima fauorabilior est pia causa: num. 10. ibid.

Legitimatio.

Legitimationes quæ sunt contra voluntatem testatoris nunquam sunt admittende: cap. 124. n. 1. p. 65.
Amplius ut procedat, etiam si legitimatio facta fuerit à Principe in amplissima forma: num. 2. ibid.
Sed vide infra, n. 15. p. 66
Princeps legitimando non derogat expresse testatorum voluntati: n. 4. p. 66
Prohibita verbis amplissimis bonorum alienatione, censetur quoque prohibita legitimatio: Et explicatur quomodo procedere possit contraria Mantice sententia: n. 9. ibid.

Legitimatio

Index Rerum,

Legitimatio facta in articulo mortis non nocet sub-
stans: n. 10. *ibid.*
Legitimatio Archipri. Romani multum sicca, & de-
bilis est: n. 11. *ibid.*
Legitimus.
 Quando testator proprias filias à successione ex-
 cludit, multo magis legitimatas excludere vo-
 luisse censendus est: c. 124. n. 5. p. 66
 Idem dicendum est, si masculos filiarum excludit:
 n. 6. *ibid.*
 Aut si feminarum etiam extranearum legitimatas
 reiciat: n. 7. *ibid.*
 Excludit à primo & secundo substitutionis gradu
 legitimatis, censetur à tota successione exclusi:
 n. 8. *ibid.*
Liberarius.
 Liberarius bonorum tenetur ad interest; non
 quidem ad rem summam, quæ debetur credi-
 toribus ex pretio liberationis, sed ad usum fru-
 ctuum qui ex re liberata percipiuntur: c. 167.
 n. 10. p. 147
Liberatio.
 Liberatio à redhibitione rationis inuocabilis est,
 quando agitur de affinis: cap. 102. num. 12.
 p. 4.
 Liberatio generalis, etiam à preteritis administra-
 tionis ratione reddenda, regulari debet ad arbi-
 trium boni viri: n. 2. *ibid.*
Liberi.
 Liberi positi in conditione in contractibus, non
 censentur dispositi vocati; ex venient senten-
 tia: c. 119. n. 9. p. 55
 Quæstio de liberis in conditione positis, hodie
 valde anceps est, & fere ludicibus arbitria:
 n. 10. *ibid.*
 Coniectura quod liberi positi in conditione sint
 vocati, quia descendentes; reicitur: num. 13.
ibid.
 Item & coniectura masculinitatis cum digressionem
 ad plures gradus: n. 14. *ibid.*
 Maxime si masculi sint positi in conditione affir-
 mantur: n. 15. *ibid.*
 Idem si testator non habuerit intentionem conser-
 uandæ agnationis, & alia concurrant, de quibus
 ibidem, n. 16. p. 55
 Qualitas iusdictionalis quando non facit conie-
 cturam vocationis filiorum positorum in condi-
 tione: n. 21. p. 56
 In casibus, in quibus filij in conditione positi sunt
 vocati ex coniectura, non tamen ex eo infer-
 tur quod fuerint recipere grauati: num. 24.
ibid.
 Quod agitur de descendens, non est coniectura
 vocationis liberorum positorum in conditione:
 c. 120. n. 1. p. 56
 Reuocatur coniectura vocationis ex eo quod agitur
 de contractibus: n. 2. p. 57
 Ex dispositione in rem concepta quando oriatur
 coniectura vocationis: n. 3. *ibid.*
 Vocatio liberorum positorum in conditione exclu-
 ditur per contrarias coniecturas: n. 7. *ibid.*
 Si testator in vno casu filios in conditione positos
 expresse vocauerit, excluditur coniectura voca-
 tionis in alio: n. 11. *ibid.*
 Coniectura ab absurdo vitando potens est pro ex-
 clusione vocationis: n. 12. p. 58
 Excluditur vocatio ex coniectura perita à ventrali
 mente testatoris: n. 14. *ibid.*
 Ex eo quod agitur de descendens, non ex eo
 solo positi in conditione censentur vocati, licet

in descendens leuiore coniectura sufficiant:
 c. 123. n. 1. p. 59
 Amplius ut procedat, etiam si ageretur de substit-
 tutione contractuali: n. 3. *ibid.*
 Mentio filiorum facta sub qualitate legitimorum
 & naturalium, non ideo infertur vocatio posito-
 rum in conditione: n. 5. *ibid.*
 Excludit feminarum testata ad certum gradum,
 non arguit vocationem masculorum in condi-
 tione positorum: n. 8. p. 60
 Deficientibus verbis testator temporis successores
 importantibus, liberi in conditione positi diffi-
 cilius censentur vocati: n. 24. p. 61
 Fausor liberorum parualet fauori pie causæ: c. 147.
 n. 5. p. 113
 Si testator aliquam summam liberis nascens iure
 institutionis reliquerit, satisfecit legi; & eius
 testamentum sustinetur: cap. 163. num. 1.
 p. 141.
 Quando per donationem fuit questum ius liberis
 uti liberis, creditores patrum nihil possunt per-
 tendere super bonis donatis: cap. 168. num. 4.
 p. 149.
 Liberi censentur successiue vocati post patrem; &
 non simul, etiam si agatur de collateralibus,
 quando sunt vocati per nomen collectivum:
 cap. 176. n. 1. p. 165
 Et hoc casu liberi censentur vocati per substitu-
 tionem vulgarem, maxime quando per verbum
 directum *Infans*: n. 1. *ibid.*
 Quando testator procedit ad plures substitutionum
 gradus, liberi collectivum nomine vocati censentur
 per fideicommissum substituti: num. 3.
ibid.
 Intellige ut hoc procedat, quando inter patrem, &
 suos, adfuit verba tractum temporis importan-
 tia; non autem quando sunt appositæ inter alios
 vocatos: n. 2. *ibid.*
 Liberi in conditione positi in prima substitutionis
 parte, non impediuntur venire inquam vocati
 in secunda parte, in qua priorum vocantur:
 n. 9. p. 166
 Quando liberi positi in conditione censentur dis-
 positus vocati, idem de illis dicendum est, quod
 de vocatis expresse: c. 192. n. 17. p. 192
Linea.
 Pia causa substituta, deficiente linea masculina,
 excludit feminas descendentes, ex vicino mas-
 culo: c. 183. n. 1. p. 176
 Et similiter excludit nepem ex vicino masculino na-
 tam: n. 2. *ibid.*
 Falsa primi gradus non est de linea masculina, sed
 est principium linee femininæ: n. 5. p. 177
 Filia vitiosius grauati dicitur de linea testatoris:
 num. 6. *ibid.*
 Contrarium tenet Dotam. Rotæ Auditor, & ve-
 rius est: n. 7. *ibid.*
 Facta mentio descendens ex linea masculina,
 potius est causa filiarum ex illa linea descendens,
 dum contenditur aduersus substitutionem extraneam,
 saltem durante via filiarum: n. 8. *ibid.*
 Filia ex linea masculina proeminenti excludit etiam
 piam causam substitutam: n. 9. *ibid.*
Linea Cambij.
 Ex licetis cambij oritur hypothecha secundum dis-
 positionem Statuti Auenionensis, videlicet à die
 recognitionis ipsarum: c. 167. n. 1. p. 147
 Literæ cambij habent hypothechem antiericem,
 etiam aduersus creditores in instrumentum realem
 numerationem continentem postea: n. 2. *ibid.*
 Quando

& Verborum.

Quando debitor qui scriptis literarum caribj in Civitate Avenionensi solvendam Lugdooi, vult solvere summam principalem in hac eadem civitate Avenionensi, creditor tenetur illam recipere, quia tunc degenerat in naturam morai: ou. 6. ibid.

Creditor potest recipere interesse à debitore voleute, etiam luteis non presentatis, si verè tanti eius interit: o. 8. ibid.

Litis pendentia.

Qui opponit coram Iudice, de liti pendente coram alio Iudice, si videat non obitante oppositione procedi ad vltiora, tenetur appellare, aliis sibi praeiudicat: c. 178. n. 4. p. 169

Locumtenens.

Dignitas Locumtenentis Rectoris Comitatus Venissimi, inter Senatoris numerari potest: c. 116. num. 1. p. 45

Vicentor gaudet iisdem immunitatibus, quibus gaudet Rector: n. 4. & 7. p. 46

Intellige hoc procedere, quando agitur de Locumtenente deparato à Principe; secus, si effect deputatus ab ipso Rectore: n. 5. ibid.

Mortuo, vel reuocato Rectore, adhuc durat officium Locumtenentis à summo Pontifice deputatum 6. ibid.

Locupletior.

Quando contractus est nullus, qui allegat contrahentem ex eo fuisse factum locupletiorum, tenetur hoc probare: cap. 187. o. 13. p. 183

Locus.

Locus loci est de substantia contractus: c. 185. n. 15. p. 180.

Lucrativum.

Duo tituli lucrativi circa eandem rem concurrere non possunt: c. 138. ou. 2. p. 134. & c. 191. nu. 8. p. 190.

Dos est titulus lucrativus: n. 9. ibid.

Due cause lucrativae simul concurrere possunt, quando tendunt ad diversa: o. 10. ibid.

Lucrum.

Lucra nuptialia omnino liberis illius matrimonij sunt a servanda: Intellige, ut infra: c. 115. nu. 5. p. 44.

Lucra non nuptialia sunt in libera dispositione vxoris ad secunda vota non coeulantis, dummodo tamen expresse disposat, alioquin omnes liberi in illis succedunt aequaliter: oum. 6. ibid.

Explicatur variae constitutiones contrariae circa acquisitionem istorum lucrorum nuptialium, & potestatem de eis disponendi, quando mater non transiit ad aliud matrimonium: numer. 13. ibid.

M

Mala fides.

Mala fides quae inducitur per liti contestationem, non est mala fides vera, sed praesumpta, seu ficta: c. 114. n. 1. p. 41

Mala fides praesumpta non impedit censem praedictionis 30. annorum: n. 2. ibid.

Ampliat, ut hoc procedat etiam de iure Canonico: o. 3. ibid.

Magistratus.

Magistratus temporalis durante officio accusari non potest: c. 178. n. 1. p. 169

Magistratus non possunt ex generali consuetudine

accusari nisi de dolo, barbaria, & aliis extorcionibus: o. 2. ibid.

Mandatum.

Causae mandatis delictum, & mandatarij, debent tractari coram eodem Tribunali, si ambo sint sub eodem Principe: c. 153. n. 19. p. 127

Multoties fortis hoc procedit io causa auxilioris, & principalis, ne contentia causae dividatur, & ut evitetur perplexitas: n. 20. ibid.

Manutentio.

Manutentio non datur nisi probata possessione: c. 134. n. 1. p. 86

Actus qui non fuit factus iure servitutis, non est manutentibilis: c. 169. n. 12. p. 152

Maritus.

Distinguatur casus, in quibus tota pecunia praesumitur petuisse ad maritum, quando tam ipse, quam vxor fatentur solationem receperunt: c. 122. num. 5. p. 62

Maritus tenetur restituere vxori, vel eius haereditibus, fructus bonorum extradotalium: cap. 125. n. 10. p. 64

Quando maritus constanter matrimonio bona vxoris simul cum ipsa alienavit, praesumitur totum pretium ad maritum petuisse: c. 136. n. 1. p. 110.

Masculi.

Masculos descendentes ex femina, secundum aliquos non sententiam, comprehendendi sub nomine masculorum: cuius contrarium alij verius esse crediderunt, cap. 112. numer. 6. Super quo testentur variae sententiae Manicij, & Menochij, in eadem causa scribentium: ibid. n. 5. p. 36

Sed tamen adversus sententiam Manicij fuit iudicatum, contra masculos ex femina descendentes numer. 7. ibid.

Concordantur diversae sententiae, ut masculi descendentes ex femina admittantur ad fideicommissum, quando testator non habuit rationem conservandae agnationis; si eorum agnationem contemplatus fuerit, masculi descendentes ex feminis repelluntur: n. 8. ibid.

Verius tamen est, eorum hoc pendere ex coniectura testatoris voluntate: n. 9. ibid.

Qualitas primogeniti masculi sapienti repetita infert exclusionem masculorum descendentium ex femina: n. 10. ibid.

Appellatione liberorum, & descendencium masculorum, veniunt masculi descendentes ex feminis, quando agnatio oio est contemplata: n. 10. p. 37.

Praedictio masculorum dat coniecturam fideicommissi inter ipsos tam actus, quam passivus: c. 152. num. 2. p. 123

Verba affirmativa, quod quando extrahunt masculi, ipsi succedant, exclusus feminis; arguunt vocationem masculorum successivam: num. 9. p. 124.

Affectio testatoris erga masculos in genere colligitur ex aliis paribus eiusdem testamenti: c. 192. num. 18. p. 192

Masculinitas.

Qualitas masculinitatis non est incompatibilis cum qualitate hereditaria: cap. 119. num. 3. p. 54.

Qualitas masculinitatis quoniam operetur ad inducendam filiorum vocationem: c. 120. num. 5. p. 17.

Sola consideratio masculinitatis non arguit contemplationem

Index Rerum,

temptationem agnationis : cap. 111. num. 4.
 p. 59.
 Sola consideratio masculinitatis non inducit fideicommissum agnationis : c. 15. n. 20. p. 70. Vide tamen infra c. 17. & 130.
 Masculinitas, & agnatio sese pro eodem sumuntur : c. 17. n. 5. p. 73
 Aliud est fideicommissum esse masculinum, aliud agnationis : c. 130. n. 1. p. 78
 Ex repetita tamen masculinorum vocatione ; refutat presumptio fideicommissi agnationis nisi feminæ aliquis in parte testamenti fuerint vocati : n. 1. ibid.
 Masculinum fideicommissum restringitur ad personas, & gradus per testatorem consideratos : num. 3. ibid.
Mater.
 Mater habet viabilem portionem lucrorum nuptialium, de qua libere disponere potest, si ad secunda vota non convoluerit : cap. 115. numer. 10. p. 44.
 Intellige, dummodo liberi superuivanti matri, aliis de toto disponit : num. 11. ibid.
 Quid si mater expressit de hac virili portione non disposuerit : n. 12. ibid.
 Proponuntur rationes, quare mater non disponere de hac virili portione, omnes liberi admitti debeant æqualiter : n. 14. ibid.
 Refertur fuisse indicarum, quod hæc virilis portio transeat ad hæredes matris, quando de ea expressè non disposuerit : num. 16. Sed hæc sententia relictur, ibid.
 p. 45.
 Si mater non fuerit depotata tutrix per maritum, inde colligitur, illam marito cum muliere dilectam fuisse : c. 13. n. 5. p. 81
 Et hoc casu desumitur conclusio ad excludendam matrem à legitimam substitutione compendiosa : n. 6. p. 83
 Mater quæ non petiit tutorem filio suo pupillo, non amittit substitutionem fideicommissariam, ad quam vocata est : c. 136. n. 11. p. 91
 Quando filio datus est substitutus pupillaris, onus petendi tutorem ipsi pupillo spectat primo loco ab substitutionem pupillarem : n. 12. ibid.
 Mater si tutorem pupillo non petierit, excusatur, quando adtante tutores legitimi : num. 13. ibid.
 Si vult ex affinis de facto, & sine iudicis decreto administrari, mater excusatur, si tutorem pupilli dari non petierit : n. 14. ibid.
 Mater habens probabilis causam ignorantie, excusatur à penis non petiti tutoris : n. 15. ibid.
 Qui dicit matrem successionem pupilli privandam ex eo, quod ipsa non petierit tutorem pupilli, tenetur probare hanc occasionem, vti fundamentum suæ intentionis : n. 16. ibid.
Matrimonium.
 Conventiones matrimoniales pertinent ad matrimonium, & eius liberos, & uxorem, quasi in vim transactionis : c. 168. n. 14. p. 110
Advisamenta.
 Exceptio melioramentorum, & angustia valoris bonorum, potest opponi etiam post sententiam, cum illius non impugnetur : c. 101. n. 6. p. 2
 Donatis fundis, censetur quoque donata melioramenta tempore donationis existentia, tanquam pars bonorum donatorum : c. 154. n. 4. p. 128
 Liquidatio melioramentorum non valet, nisi fiat compensatio illorum cum deteriorationibus : n. 7. ibid.

Ampliat, etiam si deterioratio facta fuerit in re diversa : o. 8. ibid.
 Quando minus est improsum, quam melioramentum, id quod minus est, restitui debet : numer. 11. ibid.
 Estimatio melioramentorum fieri debet ratione ad tempus præsens : n. 12. ibid.
 Expensæ factæ in plantatione arborum, non sunt tales quæ perpetuam fundi utilitatem concernant : num. 13. p. 128
 In estimatione meliorationis factæ per plantariorum vinearum, debet haberi respectus ad tempus, quo plantans illarum fructibus usus est, & vineæ eo valore sint dimanuer : numer. 14. ibid.
 In æstimanda melioratione plantationis arborum, non debet illarum fieri æstimatio quarum auctor valent, sed sola expensæ plantationis, & educationis inspicere debet : n. 15. ibid.
 Possessor suos facit fructus, quos ex meliorationibus per eum factis percipit : numer. 17. p. 129.
Miles.
 Testamentum censetur factum iure militari, si eo adhibere non fuerint solemnitates requiritæ de iure communi : c. 135. n. 8. p. 89
 Privilegium testandi iure militari competere militibus nostri temporis, qui actu militari exercent : num. 9. ibid.
 Ex testamento militari proceditur in omnibus bonis, vel in parte ipsorum, secundum voluntatem testatoris, qui potest decedere pro parte testamenti, & pro parte intestatus : n. 10. ibid.
 Substitutio militans restricta ad certa bona, non trahitur ad universitatem bonorum : n. 11. ibid.
 Verum ad hoc ut æstimetur substantiarum iure militari, sit opus, multum esse in actu expeditionis, tenuissimè : n. 12. ibid.
 In testamento militari, substitutio quibuscunque verbis concepta sit, valet potius in vim fideicommissi : c. 136. n. 9. p. 90
 Verum necesse sit pro validitate militaris testamenti, ut miles sit in castris, & in actuali expeditione : c. 137. n. 1. p. 91
 In testamento militari debent saltem duo testes intervenire, illique rogari, cum non sunt in actuali expeditione, & quibus casibus hoc procedat : n. 2. ibid.
 Scriptura testamenti militaris probari debet per legitimas probationes, quod sit eadem scriptura scripta manu propria militis & testatoris : n. 3. ibid.
Minor.
 Minor obligatur propter iuramentum, si tamen sit enormiter, aut enormissimè læsus, consequenter illi restituito in integrum : c. 173. n. 8. p. 160
 Læsus tamen minor non potest considerari in renunciatione, quæ fit intra iugum in Religione ; scilicet si fiat respectu sacerdotis ; facillime : o. 5. ibid.
 Donatio facta per minorem suo curatori, non substituitur : c. 196. n. 3. p. 197.
 Fallit in dotatione conditionali : n. 4. ibid.
Mixtura.
 Quando dubitatur utrum sententia, à qua fuit appellatum, continet mixturam, attendenda sunt solum verba sententiarum : c. 171. n. 2. p. 157
 Quando in certis capitibus adest mixtura in sententia, non ideo retardatur executio quoad capitalia separata, in quibus non adest mixtura : cap. 188. num. 14. p. 185
 Quæ

& Verborum.

Quae deducta fuerunt in sententia tandem per modum causae, non inducunt mixturam. c. 15. ibid.
Liquidatio summe ad effectum possessorij, in ipso iudicio possessorio, non facit sententiam contrarie mixturam: c. 190. n. 5. p. 188

Mobilis.
Mobilierum domus relictio non continet pecuniam destinatam ad expendendum: c. 158. n. 12. p. 154.

In dubio, pecunia non venit appellatione mobilium: n. 13. ibid.

Ex communi usu loquendi in Gallia, vtrum, & quando pecunia veniat appellatione mobilium; & quid iudicaretur hac in re apud Gallos: n. 14. ibid.

Molendinum.
Servitus molendi in certo molendino imposita toti Communitati, est realis: cap. 150. num. 2. p. 118.

Servitus molendi strictam recipit interpretationem: n. 2. p. 119

Cui competit ius molinae in molendino bannali, non potest quidquam exigere de granis quae possunt extra territorium: n. 1. p. 120

Qui per multum tempus iuit ad furnum, seu molendinum, non potest cogi ad concinandum, nisi id fecerit iure servitutis: cap. 169. num. 14. p. 152.

Maximè quando agitur contra Dominum iurisdictionalem qui habet titulum: n. 15. ibid.

Molestia.
Prohibitus aliquem molestare, non impeditur recurre ad iudicem ex iusta causa, maximè si adfit culpa aduersarii: c. 149. n. 15. p. 117

Monasterium.
Bona delata monacho post professionem, acquiritur monasterio: c. 94. n. 6. p. 195

Quoad effectum ut Religiosus, seu Monasterium eius loco succedat, habetur pro viuo: num. 12. ibid.

Mora.
Dammum proveniens ex mutatione monetarum, cedere debet in detrimendum arbitris morali: c. 159. n. 1. p. 135

Quatenus nullum emanaverit edictum Principis, communis usus monetarum attendendus est, qualis est inter mercatores, & alios: num. 5. ibid.

In iudicando valore monetarum, non est respiciendum ad solum usum mercatorum, sed communis usus inspiciendus est: n. 6. ibid.

Mora.
Qui tenetur ad solutionem summe principalis, est prior in mora, si non obtulerit, aut deposuerit; itaque verò is, qui debet maiorem valorem monetæ, constituitur in mora, & non antea: c. 159. n. 4. p. 135

Mors.
Casus mortis non trahitur ad casum non natiuitatis, quando agitur de praedictio filii praedilecti: c. 129. n. 4. p. 77

Mors civilis aequiparatur naturali quando ea illa resultat idem effectus: c. 194. n. 12. p. 195

Item, quando in utroque casu eadem ratio militat, mors civilis & naturalis aequiparatur: num. 13. ibid.

Mortuus.
In bonis sitis in Gallia datur manutentio heredi, quia ex generali consuetudine mortuus habet virum: c. 110. n. 3. p. 27

Sarlegery quæst. de res. civil. Pars I.

Multas.
Domini iurisdictionales manutendi sunt in ipsa possessione exigendi penas, & multas consuevas: c. 169. n. 1. p. 151

Ius exigendi penas & multas, dependet à iurisdictione Domini, & non à Communitate: num. 3. ibid.

Sicut subditi non possunt penas & multas indigere, nisi Domini, aut eius Officialium interueniente consensu; ita nec impositas minuerent. 4. ibid.

Penas, & multas, quæ diuturno tempore solutæ fuere, sunt potius consuetudinariae quàm conventionales: n. 5. p. 152

Dominus non potest penas, & multas augere sine consensu populi: n. 6. ibid.

Mulier.
Mulier quæ transiit ad secunda vota, excluditur à legitima in casu substitutionis pupillaris contentæ in compendio: c. 132. n. 8. p. 83

Mulier luxuriosè viuens intra annum luctus, priuatur omnibus sibi relictis; & cetera talia bona applicentur: c. 168. n. 9. p. 149

Bona quæ auferuntur à muliere luxuriosè viuente intra annum luctus, applicantur personis enumeratis in l. 1. C. de secund. nupt. nec creditores mariti super illis quidquam præterdere possunt: n. 10. ibid.

N

Naturalis.
Filia naturalis à potestate inuito nihil præter alimentum consequi potest: ex testamento vero paterno quando vnam, vel duas vices capere potest: c. 187. n. 1. p. 182

Dos filiae naturalis à patre data, est loco alimentorum: n. 3. ibid.

Liberi naturales non habent ius querelandi paternum testamentum, in quo sunt præteriti: n. 2. ibid.

Negativa.
Quando dispositio negativa habet implicitam affirmationem, idem de ea iudicandum est quod de affirmatiua: c. 192. n. 16. p. 192

Nepotes.
Filiocum appellatione non continentur nepotes: c. 112. n. 19. p. 38

Per illa verba, *substituit superiorem, & suos*: nepotes sunt vocati per vulgarem, si primus gradus deficiat: c. 118. n. 6. p. 50

Ex legato dotis factis filiabus liberorum, colligitur conclusio exclusionis nepotum, quia si eos vocasset, prouideret etiam de dotibus in hoc gradu: c. 119. n. 12. p. 55

Nomen.
Vocatus nomine proprio ceteris præferendus est: c. 112. n. 17. p. 38

Nomina possessiua *meum, & suum*, regulariter referenda sunt ad existentes tempore testamenti: c. 163. n. 8. p. 141

Ad sustinendam validitatem testamenti, nomina possessiua comprehendunt etiam eos, qui nascuntur post tempus testamenti: n. 9. ibid.

Creditores agere possunt contra nomen debitoris nondum exactum, & nondum compensatum; non obstantè datione in solutum alicui facta: c. 175. n. 5. p. 163

Nominatum.
Substituto quando dicitur alicui nominatim facta: c. 110. n. 47. p. 31

V

Quando

Index Rerum,

Quando substitutus potest intrare per vulgatem in iudicio commissio, non attenditur illa quaestio de substitutione nominatim facta: n. 48. p. 32
Quando substitutio facta fuit alicui simul nomine proprio, & appellatio, non dicitur nominatim facta; quia pariter, quoad hoc, appellatio: c. 161. n. 5. p. 139

Notarius.

Officium notarii principaliter consistit in eo, ut fideliter vouerit iudicij acta conscribere: c. 116. n. 2. p. 71.

Notarius tantum tenetur de dolo, & lata culpa, id est dolo proxima, n. 4. ibid.

Monere Superiores de causis criminalibus, potius spectat ad Iudices, quam ad notarios; sed nec Iudices ad id tenentur regulariter: num. 5. ibid.

Notarius, tanquam talis, non tenetur acta defecte sue iussione Iudicis: ibid. n. 6. p. 72

Notarius non est priuatus officio, vel illius exercitio, nisi in ipso officio deliquerit: num. 7. ibid.

In tribus duntaxat consistit munus officij notarii, & quibus: n. 8. ibid.

Notarius male facit excedendo iura sui officij: n. 9. ibid.

Notarij possunt scribi facere acta iudicialia per uerones, & substitutos: n. 10. ibid.

Notarius habet pro se praesumptionem, cum eius persona sit approbata a publico: numero 11. ibid.

Notario actorum fides plena adhaeret in iudicialibus: c. 189. o. 3. p. 184

Novatio.

Novatio non inducitur, quando agitur de contractu separato, & independenti a primo: c. 122. n. 13. p. 63.

Ex quibus excludatur novatio, quando vxor fecit contractum, marito autorizante: numero 14. ibid.

Novatio fit recentis eisdem terminis primi contractus: n. 15. ibid.

Quando agitur de dote, non fit novatio nisi quatenus facit utilis: n. 16. ibid.

Novationem fieri ex quibus impediatur: num. 17. ibid.

Cui solui non potest, ille novare non potest: n. 18. ibid.

Etiam si quis perceperit per plures annos census annuos currentes, de manu debitoris delegari, non propterea censetur nouasse obligationem: c. 128. n. 19. p. 76

Novatio sub conditione sufficienter debitores delegari facta, resoluatur, si casus insufficienter euenierit: c. 198. n. 11. p. 102

O

Oblatio.

Officiarius bonorum pluribus creditoribus obligatorum, potest offerre executioni anteriori ad alius exclusionem: c. 101. o. 1. p. 3

Creditor habet ius offerendi aduersus tertium possessorum, cui pignus venditum, aut in solutum daram est, quamuis pignus plus valeat quam creditum anteriori: o. 2. ibid.

Quando possessor offert creditori, non tenetur illi soluere totum illius creditum, sed tantum usque ad valorem praedij temporis obligationis, deducto valore melioramentorum, si facta fuerint; etiam si

numus impensum fuerit qualem valeant melioramenta: n. 3. p. 2

Quando creditor offert possessori, tenetur soluere verum valorem praedij, etiam extrinsecum, & ex solo temporis beneficio auctum: n. 4. ibid.

Ius offerendi non competit nisi ratione hypothecae: o. 5. ibid.

Observantia.

Observantia multum potest ad interpretationem voluntatis: c. 109. n. 21. p. 14

Observantia non probat, quando agitur de conventionione to qua nullum adest dubium; tunc enim non prodest nisi fuerit praescripta: c. 117. o. 3. p. 48.

In interpretatione voluntatis testatoris circa substitutiones, multum attendi debet quid fuerit observatum tempore testamento: c. 119. n. 8. p. 55

Observantia multum potest in interpretanda testatoris voluntate: c. 125. n. 19. p. 70

Dumtaxat observantia declarat dubium substitutionem: c. 158. n. 19. p. 97

Occidendi animus.

Etiam si plures adessent perculsiones, non tamen ex eo per necesse concluditur animus occidendi: c. 171. n. 22. p. 156

Animus occidendi excluditur ex qualitate instrumenti, quo occidens usus est, quod quondam per manus habebat: n. 23. ibid.

Occidere.

Occidere tenetur ad damna, & interesse, si modum inculpatae tutelae excedent: cap. 171. num. 26. p. 156.

Quae damna hereditibus occisi adiudicanda sunt: terminantur: n. 30. ibid.

Explicatur text. in l. inde Notarius, ff. ad leg. Aquil. n. 31. p. 157

Officialis.

Officialis non potest praesudicare successori, terminando privilegio immunitatis concessio Dignitati: c. 116. n. 2. p. 46

Scientia Officialium Baronis non sufficit io per iudicialibus contra iurisdictionem ipsius: c. 169. n. 18. p. 152

Officium.

Obligatio contracta pro Officio emendo, est causa acquisitionis illius Officij: cap. 147. num. 18. p. 135.

In societate Officij Notarij, lucra ex transumptis communicanda sunt a die contractus societatis: c. 165. n. 2. p. 144

Qua ratione diversimode consideretur in societate Officij casus mortis Principalis, & illius qui ad societatem admittitur: n. 3. ibid.

Societas Officij non contrahitur super titulo, qui semper apud Principalem remanet, vix durante ipsius; sed tantum super fructibus illius: n. 10. ibid.

Si Officium petatur, petit domino Officij, non autem illi, qui ad solos fructus, seu utilitates affectus est: n. 11. ibid.

Si Officium non petatur domino, societas esset leonina, stante pacto quod admissus ad societatem, an ea solus operari deberet: n. 12. ibid.

Inaequalitas partium societatis Officij quomodo reduci debeat ad aequalitatem: & quae hac in re consideraciones adhibenda sunt: n. 14. p. 45

Officia in Gallia sunt effecta venalia & hereditaria, etiam si essent simpliciter Iudicant Regum, & sunt hereditaria, non quoad titulum, sed quoad estimationem, c. 193. n. 1. p. 193

Hodierum

& Verborum.

Hodiernis temporibus Officia Regia non capiunt totum suum esse à Rege: n. 2. ibid.
 Venditio Officiorum voluntaria permittitur, non necessaria per pignorationem: n. 3. ibid.
 Sed hodie etiam Officiorum pignoriatio permittitur in quibusdam Parliamentis: n. 4. ibid.
 Venalia dicuntur Officia, quando Princeps facilius est in concedendo illorum alienationem: n. 5. ibid.
 Quando agitur de collatione vel impetratione Officij in Legatum, illius estimatio fieri debet habito respectu ad tempus mortis patris: n. 6. p. 193.
 Officia diuidi non possunt, idè in illis valor succedit loco rei: n. 7. ibid.
 Detractio Officij pro iuribus hereditatis grauati, non habet tandem rationem, quam illius impetratio, vel collatio: n. 8. ibid.
 Officium, quod capitur ab herede gratuito pro suis detractationibus, debet estimari iuxta valorem temporis testamenti fideicommissi: num. 9. p. 193.
 Quamuis Officia Regia comparantur inter mobilia, debentur nihilominus estimari iuxta tempus restitutionis fideicommissi: numero 12. ibid.
 Si solum Officium debeat impari in detractationes, quomodo fieri debeat illius estimatio: num. 13. ibid.
 Vtior est sententia, & receptor, Officium hoc casu estimandum esse iuxta pretium, quo fuit alienatum: n. 14. p. 194.
 Limita, nisi alienatio esset fraudulenta; hoc enim casu vera estimatio fieri debet: numero 15. ibid.

Oldradus.

Rota non recedit à consilio 21. Oldradi, propter solum familiarem exclusionem: cap. 125. n. 21. p. 70.
 Ut ex sola masculorum vocatione, & feminatum exclusionem inducantur fideicommissum perpetuum, oportet quod hoc fiat per totam familiam, tam extrinsecam, quam continentiam: n. 22. ibid.
 Alioquin substitutio restringitur ad casus expressos: n. 23. ibid.
 Ab Oldradi consilio 21. receditur, quando constat de voluntate testatoris pro fideicommissu agnatio perpetua: c. 143. n. 10. p. 106.
 In Gallia facile receditur à consilio 21. Oldradi, propter fauorem familie, ex aequitate: num. 15. p. 107.

Olivæ.

Pro iure cogendi ad detrahendas olivas in molendino proprio, competit manutentio existenti in possessione: c. 148. n. 9. p. 115.

Onus.

In iis que pro non scriptis sunt, onus adiectum etiam pro non scripto habetur: cap. 158. num. 5. p. 154.

Opinia.

Argumentum ex testatoris opinione desumptum non habet locum in casu diverso, in quo non eadem militat ratio: c. 12. n. 10. p. 83.
 Opinio testatoris in estimatione rei legatarie, præsumitur veritati: c. 197. n. 22 & 23. p. 103.

Ordo.

Ordo solas scripturarum non dat prelationem masculinis, nisi alia concurrant: c. 192. n. 6. p. 191.
 Ordo successione regulari iuxta successionem ab intestato: n. 7. ibid.

Sanleoni quest. & resol. siml. Pars I I.

Ordo necessitatis quis sit in institutionibus: n. 8. ibid.
 Inter substitutos considerari etiam potest ordo affectionis: n. 9. ibid.
 Dum tractatur de prelatione plurium substitutorum inter se, præcipue consideratur ordo affectionis, & ordo necessitatis: n. 10. ibid.
 Ordo affectionis non consideratur inter gradum, & substitutum, sed solum respectu personarum testatoris: n. 11.

P

Pactum

Pacta omnia in contractu emphiteutico apponita, sine pars contractus, & ab eo separata non possunt: c. 148. n. 1. p. 115.
 In dubio pactum potius præsumitur reale, quam personale: n. 2. ibid.
 Pacta que imponunt obligationem aliquid faciendi, excludunt ius facultarium: n. 7. ibid.
 Omnia pacta ejusdem contractus continentur coterminata: n. 8. ibid.
 Pactum de quota litis inter Advocatam & clientem, nullum est: c. 178. n. 7. p. 169.
 Maxime quando pactum factum est in casum victorie: n. 8. ibid.
 Pactum factum de certa summa soluenda Advocato, in casum victorie, est validum, si conventum non fuerit nihil deberi in casum non victorie: n. 9. ibid.
 Pactum de soluenda certa summa Advocato, est validum, si non sit per modum quoer, & summa sit moderata: n. 10. ibid.

Pater.

Pater, legitimus administrator bonorum filij sui, non tenetur rationem reddere de neglectis: c. 102. n. 1. p. 3.
 Quod maxime procedit, si hoc filij pater in donatione expresse testauerit: n. 2. ibid.
 Pater legitimus administrator bonorum filij, non tenetur de mobilibus per negligentiam dependentis, vel contemptis: n. 3. ibid.
 Pater cui conventa, vel relicta, aut reservata est liberario verbis amplissimis, non tenetur hanc rationem reddere, nec reliqua præstare: num. 8. pag. 3.
 Sed hoc intelligendum est de administratione præterita, non autem de futura: n. 9. p. 4.
 Pater qui donavit filio in contracta matrimonij, non potest alienare, aut dissipare bona donata, præiudicium uxoris & liberiorum, quibus ius est quæsitum: n. 10. ibid. Intellige vt exponitur ibid.
 Pater per generalem liberationem non censetur liberatus ab administratione dolosa, sed tantum à culpa futura: n. 13. p. 4.
 Pater si bona donaverit filio franca, & exempta ab omnibus debitis, non potest pecunias ex bonis donatis proventientes convertere in satisfactionem proprio debitorum: n. 14. ibid.
 Pater qui à redditione rationis liberatus est, non tamen consequitur liberationem si ex bonis suæ administrationis factus fuerit locupletior: n. 15. ibid.
 Pater, mortuo filio donatario, habet usufructum in rebus per eum filio suo donatis, que transierunt ad nepotes: c. 113. n. 19. p. 40.
 Contrarium mulier. Doctores reuocant, verior tamen est prior sententia: n. 11. p. 41.
Pater

Index Rerum,

Pater authorizando donationem filij familias, sibi non praeiudicat in usufructu legali: cum. 21. ibid.

Pater verum teneatur cauere, si exigit pecunias filio suo debitas: n. 23. ibid.

Pater usufructuarius bonorum aduentitiorum filij, teneatur ex fructibus solvere debita: nouac. 123. num. 12. p. 65

Bona patris, legitimi administratoris, sunt tacite hypothecata filio pro mala administratione: n. 15. ibid.

Ex ista hypotheca oritur à die quo pater inchoauit administrationem: n. 14. ibid.

Pecunia.

Pecunia dicitur extare, quando debitor defuit dolo illam possidere: c. 175. n. 11. p. 163

Et hoc casu creditores habent electionem verum agere velint ad rem, vel ad pretium: num. 12. ibid.

Scilicet mala fide, pecunia quamvis consumpta, censetur extare: n. 15. ibid.

In generali dispositione non venit pecunia ad satisfaciendum creditori defuncti: c. 198. cum. 4. p. 201.

Periti.

Quando periti debent estimare plura diuersa corpora, debent quolibet corpus separatim estimare, & referre: cap. 106. numero 1. pag. 11.

Relatio est incerta, & inuidua, quando ex ea non potest sciri quid reddat vnuquodque corpus: n. 2. ibid.

Peritus qui non fecit certam relationem, teneatur declarare suum sensum, & ad id cogi potest officio iudicis: n. 3. ibid.

Periti teneantur relationem facere de omnibus quae veniunt in consequentiam suae opinionis: c. 106. n. 7. p. 11

Quantitatis fructuum qui percipiuntur ex praedio, tanquam in animo consistentis, declaratio per solos expertos fieri potest: o. 9. ibid.

Peritus ratione muneris assumpti cogi potest ad declarandum id, quo non declarato, quis sit locupletior cum aliena iactura: o. 12. ibid.

Iudex cogere potest peritum, tanquam testem, ad declarandam suam relationem: o. 18. p. 13

Iudex potest cogere peritos ad faciendam declarationem suae relationis, tam ex officio, quam ad instantiam partis: n. 19. ibid.

Presumitur de iure quod periti omnia considerauerint: n. 20. ibid.

Peritus cogi potest ad declarandum ea, quae nullus alius praeter ipsum scire potest: n. 21. ibid.

A Peritis nihil magis requiritur quam veritas: o. 23. p. 13.

Peritus non tenetur reddere rationem suae relationis, nisi agatur de iis quae cadunt sub sensu corporeo: o. 31. ibid.

Relatio periti facta contra formam iuris, perinde est ac si facta non fuisset: o. 34. p. 14

Tribus peritis facientibus singulis diuersum relationem, nulla illarum est habenda ratio, ex mente plurium Doctorum: cap. 107. num. 19. p. 17.

Si non pretium, sed aliqua alia liquidatio commissa fuerit peritis, decernendum est ad alios peritos, à partibus, vel à iudice eligendos: n. 20. ibid.

Iudici licitum est interrogare peritos à partibus electos: n. 21. ibid.

Iudicem teneri examinare peritos, aliis illorum relationem non subsistere, aliqui DD. existimant: n. 22. ibid.

Iudex potest peritos si velit examinare: cap. 107. n. 23. p. 17

Iudex potest relationes peritorum corrigere, & de illarum veritate aliunde inquirere: num. 24. ibid.

Etiā post didicisti testificari, imò & in causa appellationis peti potest correctio relationis periti: n. 26. ibid.

Vacante verisus interese patris, iudex potest cogere peritum ad declarandam suam relationem: c. 108. n. 12. p. 10

Quando partis requisitio praecessit relationem periti, res semper dicitur integra ad obtinendam illius declarationem: n. 13. ibid.

Peritis non potest allegare obliuionem, quando praecessit protestatio partis: n. 14. ibid.

Relatio peritorum super valore praesentis temporis meliorationum, non subsistit, nisi periti facere informari de statu antiquo: cap. 154. num. 1. p. 107.

Pes.

Pes in iure quomodo mensurari debet: cap. 140. n. 6. p. 101

Petitorium.

Quando exceptio petitorio fuit admissa in iudicio possessionis, cum tamen aditus non debuisset, imputandum est illi qui non contradixit: c. 172. n. 10. p. 158

Pluralitas.

Substitutio de praemortuis, & suis in plurali, resoluta in singularitates: c. 118. n. 10. p. 51

Maximè verò hoc casu plures res resoluuntur in singularitates, quando substitutio reciproca facta est per alternatiam: n. 11. ibid.

Pluralitas non resoluta in singularitates, quando adest persona praedilecta substitutionum excludens: c. 129. n. 9. p. 77

Quod non solum habet locum in substitutione fideicommissaria, sed etiam in pupillar: n. 10. ibid.

Pena.

Pena privationis officij est dumtaxat civilis, quando alia pena per iudicem imponitur: cap. 116. n. 12. p. 72

Pena l. si quis maior, C. de transactionibus, vix hodie locum habere potest: cap. 142. num. 5. p. 104.

Pena dicta l. si quis maior, non habet locum nisi vero dolo concludenter probato: num. 6. ibid.

Communitates verum possint facere statuta personalia sine auctoritate Domini? remissum: c. 169. n. 7. p. 152.

Qui post datam sibi mentem, vel aliam, iniuriam occidit, non est puniendus poena mortis, sed leuon: c. 171. n. 17. p. 156

Qui alium occidit indecens quod quis in lapidem impetgit, non est puniendus poena ordinaria, sed minori: n. 18. ibid.

Occidens eum qui nondum aliam impetgit, sed se preparabat ad illam discedam, mitius puniendus est: n. 19. ibid.

Pont.

Pontem non licet extendere ad territorium alienum: c. 155. o. 14. p. 85

Possessio.

Licentia data fideicommissario capiendi possessioem propria

& Verborum.

propria auctoritate, non potest exerceri quando
sua facienda detractiones: c. 104. n. 6. p. 7
Amplius, ut locum etiam habeat ius herede haere-
dis: n. 7. ibid.
Si alicui concessa fuerit medietas fructuum per-
ceptio, possessio non debet esse penes donata-
rium, sed penes donantem, ne ex communione
possessionis discordia oriat: cap. 111. num. 8.
p. 13.
Possessio rei communis debet remanere apud
partem principalem: n. 9. ibid.
Possessio cui ius resistit, est manutentibilis si sit ali-
cuius temporis considerabilis: cap. 133. num. 3.
p. 34.
Possessio capta vigore decreti precipitante laici, &
sine probationibus, non est manutentibilis: o. 6.
ibid.
Possessio particulatum non dicitur possessio Com-
munis: n. 7. ibid.
Possessio cui ius resistit, non est manutentibilis: n. 15.
p. 81.
Possessio cui ius resistit non est manutentibilis, nisi
habeat fomentum in petitorio; & simul cum eo
debet iudicari: o. 17. ibid.
Qui à sua possessione electus est auctor Praetore,
manutentendus non est: n. 18. ibid.
Locatio an probet possessionem: cap. 134. num. 4.
p. 86.
Possessio probari debet de tempore morte litis: n. 5.
ibid.
Possessio quae dedit causam litis, non est attendenda:
num. 6. ibid.
Possessio probari debet clare, & per actus distin-
ctos: n. 8. ibid. & 14. p. 88.
Scientia, & patientia aduersarii requiritur in posses-
sione: n. 11. & 10. p. 86. & 87.
Possessio capta non citato herede, non subsistit,
etiam si esset vacans: c. 136. n. 17. p. 91
Fideicommissarius debet capere possessionem de
manu heredis, vel potest ut hereditas iacenti
presentetur de curatore: n. 18. ibid.
Possessio continuatur per colonos absque noua ap-
prehensione: n. 19. ibid.
Qui solam allegat possessionem, maxime viciosam,
non est legitimus contraditor: numer. 22.
ibid.
Possessio, seu quasi, in iudicacione vniuersalis, facit
ut Domino danda sit manutentio in actibus par-
ticularibus à iudicacione dependentibus: c. 169.
num. 2. p. 151
In dubio possessio potius censenda est cumulatua,
quam priuata: n. 19. p. 152
Quando quis solam possessionem instrumentalem
adeptus est, ille qui conuenitur post illum sic ade-
ptum interim manutentendus est, non obstante
productione alterius tituli, si tempore quo fuit
immissus nihil fuerit oppositum: cap. 172. num. 2.
p. 158.
Qui non possidet, non est citandus tempore im-
missionis: n. 9. ibid.
Ratione hypothecae cum Constantino, continuari
potest possessio, vel capta, si sit vacans, utempe ante
adicionem heredis cap. 189. n. 9. p. 187
Poffumus,
Nomen Poffumus, est appellatiuum, quod refertur
ad plures personas sub illo nomine comprehen-
sas: c. 163. n. 4. p. 141
Fallit testator nominauit poffumus ex certa
vultu nasciturus; aut si dixit, ex mea vxore,
quod tunc poffumus est: n. 5. ibid.
Sanlegery quest. & resol. civil. Pars II.

Ut excludantur poffumus ex alia vxore, oportet ut
testator nominatim, aut taxatiue locutus fuerit
de vxore tunc viuente: n. 6. ibid.
Præceptum,
Præcepta irrationabilia testatorum non sunt atten-
denda: c. 149. n. 1. p. 117
Prædictio,
Nominatus nomine proprio censetur prædictus
alio comprehendis sub nomine collectiuo, n. 12.
p. 17.
Nepotes censentur prædicti in ea portione, ad
quam illorum pater vocatus fuit: c. 118. nu. 22.
p. 52.
Prædictio pro confirmatione famulæ magis cadit
in remotiones: n. 13. ibid.
Argumentum à prædilectione procedit negativè,
non autem affirmatiue: n. 24. ibid.
Absurdum est, minus dilectus vocari, exclusis ma-
gis dilectis: c. 127. n. 19. p. 74
Prædium,
Qui invito domino prædium alienum ingreditur,
prohiberi potest armata manu: cap. 105. num. 3.
pag. 8.
Nemo potest prohibere ingressum sui prædij pro
venatione lupo, & similibus animalibus, quæ
apes sunt ad nocendum: nu. 4. p. 9
Prohibito ingressus prædij potest fieri per Domi-
num fundicem antequam quis sit in proximo
ingrediendi in ipsum: n. 6. ibid.
Prædictio,
Questio prædictioalis prius terminanda est: c. 17.
nu. 19. p. 49.
Prælegata,
Prælegata continentur in fideicommissis, quando
testator totum fere suum hereditatem in præle-
gatis distribuit: c. 118. n. 25. p. 51
Si pater duos habens filios, illos æquis portionibus
heredes instituit, sed vni plus quam alteri præ-
legauit, debita hereditaria soluenda sunt pro
rata portionis hereditariae: & expenditur testus
in l. 1. C. si cert. p. r. c. 160. n. 1. p. 136
Inæqualitas prælegatorum non arguit inæqualita-
tem in iure succedendi: n. 2. ibid.
Si prælegatum fuerit factum per modum quoræ ha-
redicis, prælegatus sustinet onera pro modo
prælegati: o. 4. ibid.
Quando hereditas non est sufficiens ad solutionem
arris alieni tunc agendum est contra prælegata-
rios pro rata emolumenti: c. 160. nu. 6. intellige
ut n. 8. & 9. p. 137.
Si vnus ex coheredibus melioratus per prælega-
tum, plus soluit quam ascendat eius portio ha-
reditaria, reuertit à coherede ratam ipsam concen-
nentem: n. 8. ibid.
Sive hereditas sit soluenda, sive non, semper solutio
arris alieni tangit quemlibet heredem pro rata
portione hereditatis: n. 9. ibid.
Quando nec hereditas nec prælegata sufficiunt ad
solutionem arris alieni hereditarij, tunc concur-
rent omnes debent pro rata: nu. 10. ibid.
Quando testator hereditatem suam, vel maiorem
illius partem prælegatis diuitiis; prælegatus tunc
demonstrat obtinere locum portionis hereditariae,
quando illa sunt æqualis, vel quasi æqualis: n. 1.
ibid.
Prælegatij tertiam partem prælegati à seipsis ca-
piunt, si sint pro tertia parte heredes instituti
num. 12. ibid.
Non potest dici quod hereditas non sit soluenda,
quando cum prælegatis iuncta sufficiat ad satisfe-
cendum: V 3 num.

Index Rerum,

nam, quia prelegata ponuntur in globo, & totus globus contribuit ad xs abentum pro portione hereditaria: n. 13. p. 138

Prescriptio.

Heredi gratuito nulla cunit per scriptio pro suis creditis quando possidet bona hereditaria: c. 104. q. 116. 15. p. 7

Post interruptionem mediante legis constitutione per scriptio nem, potest inchoari noua per scriptio 30. annorum, ex receptio fecerunt: 114. n. 4. p. 41.

In actibus conditionalibus tot sunt per scriptio nes quae sunt anni: c. 117. n. 4. p. 48

Per scriptio centenaria aequiparatur immemoriali: num. 8. ibid.

Census extinctio per scriptibus spatio centum an norum, secundum aliquos DD. n. 9. ibid.

Per scriptio centenaria probatur tam per testes, quam per instrumenta: n. 10. ibid.

In per scriptio ne immemoriali non requiritur probatio tituli: n. 11. ibid.

Omnis actio criminalis in crimine homicidij, spa tio 10. annorum tollitur: 170. n. 1. p. 153

Amplius ut locum habeat, siue procedatur per accusationem, siue per inquisitionem: num. 2. ibid.

Per scriptio 10. annorum in delictis cunit etiam contra minores: n. 3. ibid.

Et talis per scriptio cunit etiam tempore belli: n. 4. ibid.

Requiri citationem ad hanc per scriptio nem inter rumpendam quidam existimant, alij solum suffi cere inquisitionem, sed prior sententia aequot est, & benignior: n. 5. ibid.

Iuxta aduendi hereditatem spatio 30. annorum per scribitur: c. 176. n. 5. p. 165

Contra mulierem constante matrimonio cunit per scriptio in bonis dotalibus, quando inchoata fuerat antequam nuberet: n. 6. p. 166

Contra mulierem coniugatam, durante coniugio, nulla cunit per scriptio: c. 182. n. 1. Lamentatur ut infra n. 10. & 11. p. 175. & 176.

Per compromissum non acceptum ab Arbitris non interrumpit per scriptio: n. 2. p. 175

Mulo minus per nominationem arbitratorum, sed amicabilem compositorum, tam de iure, quam de facto proceditur: n. 3. ibid.

Amplius etiam tales arbitratores processissent ad probationem laudi, seu finem arbitramentalis: num. 4. ibid.

Etiam in iudicialibus, ad interrumpendam per scrip tionem debet constare de citatione apud acta: num. 5. p. 176

De iure Canonico per solum interpellationem extrajudiciali per scriptio interrumpitur: num. 6. ibid.

Contrarium verius est, nisi per talem interpellatio nem iura aduersarij decernerent ad notitiam eius qui fuit interpellatus: n. 7. ibid.

Per generale compromissum super omnibus diffe rentiis non interrumpit per scriptio: num. 8. p. 176.

Contra mulierem per scriptio cunit durante con iugio, à tempore quo fuit affectata super bonis sui mariti, propter vergentiam illius ad inopiam: num. 9. ibid.

Regula generalis, de qua supra fallit quando dos confuit in pecunia, & non agitur de fundo do tati: num. 10. ibid.

Fallit praeterea etiam agitur de fundis, quando

per scriptio iam erat capta ante matrimonium: num. 11. ibid.

Presumptio.

Et actibus diffiniendis nulla oritur presumptio: c. 134. n. 25. p. 88

Pretium.

Aliud est agi de quantitate pretij non consenti, aliud veto de qualitate & quantitate fructuum, ad quorum proportionem pretium est relatum: c. 108. n. 6. p. 19

Quando singulis mensuris, vel singulis ponderi bus pretium constituitur, censetur non venditio nes, quor sunt pondera, vel mensurae: num. 7. ibid.

Quando agitur de diuersis speciebus venditis vna cum Caltro, specierum diuersitas importat pretij diuersitatem: n. 8. ibid.

Separatio pretij non est necessaria ad inducendam pluralitatem venditionum, quando agitur de rebus diuersae naturae: n. 9. ibid.

Pretij paucem recipiens approbat venditionem: c. 139. n. 14. p. 100

Pretium succedit loco rei in subsidium, quando debitor non est solvendo: cap. 175. numer. 6. p. 163.

Creditores agere possunt via executionis contra pre tium, quod est apud emptorem bonorum debito ris: num. 3. ibid.

Primogenitus, Primogenitura.

Sola primogenitura vocatio non arguit graua men perpetuum, nisi sit expressa in pluribus gra dibus: c. 125. n. 25. p. 70

Primogenitura apud nos non debet iudicari ad iustas primogeniturarum Hispaniae: numer. 26. ibid.

Primogenitus quem pater meliorauit, non tenetur ad debita hereditaria nisi iuxta portionem heredi tariam: c. 160. n. 5. p. 136

Prohibitio testis, & perpetua alienationis, fauore primogeniturae, & agnationis, denotat perpetuum iudicium: c. 145. n. 1. & 2. p. 106

Si testator nundauit quid bona nullo viroque tempore diuiduntur, sed semper apud vnum remaneant, testatur primogenitura succedant: n. 6. ibid.

Princeps.

Princeps supremus non debet litigare spoliatus: c. 135. n. 16. p. 85

Princeps litigare facit: c. 134. n. 14. p. 87

Primatio.

Heres cui sub pena priuationis onus iniunctum est, si conuenerit, hereditate petendus est: c. 142. n. 1. p. 104

Priuationis pena non incurritur, quando quis con trahit in casibus à iure permissis: c. 149. n. 16. p. 118.

Priusilegium.

Faciens actum contra priusilegium, non sibi periu dicat quoad futurum, sed eorum quoad praeterita, quando agitur de actibus negativis: c. 116. n. 10. p. 46.

Quando agitur de actu qui non est inmomentaneus, quis sibi non periu dicat per simplicem non vsum, sed requiritur per scriptio 30. vel 40. anno rum: n. 11. ibid.

Probatio.

Probatio aequiuoca est vaga, & non tenetur: c. 134. num. 7. p. 86

Probatio per scripturam non sufficit in possessione: num. 24. p. 88

Quando

& Verborum.

Quando dubium est vtrum probationes sine admittenda, iudex potest illas admittre, imo tamen vt ponatur ad partem. c. 177. n. 5. p. 167

Proclamata.

Domini iurisdictionalis acquirit quasi possessionem ius prohibendi, si longo tempore fecerit proclamata prohibitoria, quibus subditi obtemperauerint. c. 105. n. 7. p. 9

Prohibito.

In quocunque casu prohibere possunt Domini venationem per totum territorium, certo anni tempore, vel cum certo genere instrumentorum, ne species devalentur: c. 105. n. 8. p. 9

Prohibito generalis alienationis in fine posita, refertur ad omnia: c. 110. n. 39. p. 30

Si testator comprehendat rem certam in prohibitionis alienandi, censetur etiam illam in fideicommissu generali comprehendere voluisse: nom. 41. p. 31

Prohibito de quidquam petendo super bonis suis, comprehendit etiam bona fideicommissu supposita, quae reperiuntur in patrimonio disponentis: c. 114. n. 10. p. 43

Prohibito alienationis consecrata fideicommissu, non operatur ultra casus in fideicommissu expressos: c. 115. n. 27. p. 70

Prohibito alienationis etiam amphibolibus verbis concepta, restringenda est ad terminos substitutionis praecedentis, quando alioquin sequeretur eiusdem correctio eiusdem testatoris, & contrarietas: c. 118. n. 3. p. 95

Extinctio fideicommissu extinguitur vis prohibitionis alienationis consecrata: n. 4. ibid.

Prohibito alienationis facta per modum declarationis, dicitur consecrata, & nihil de nouo addit ad praecedentem substitutionem: n. 5. ibid.

Prohibito alienationis dicitur consecrata, quando iuncta fuit principali dispositioni per dictionem copulatiuam: n. 6. ibid.

Ampliatur, vt in dispositio esset in rem concepta, vel adiecta esset clausula, in infinitum: n. 7. p. 96

Prohibito perpetua alienandi per modum dispositionis principalis facta, arguit fideicommissum perpetuum: c. 145. n. 8. p. 106

Proprietas.

Legato usufructu cum prohibitionis alienationis bonorum, ipsa quoque proprietates in legato continetur: c. 111. n. 4. p. 33

In contrahibus proprietates, concessio usufructu, non conueniunt, nisi ea expresse fuerit contentum: num. 5. ibid.

In instrumento diuisionis, sola fructuum mentione facta, non censetur concessa proprietates. Idem in donatione locum habet: n. 6. ibid.

Quando donatur alicui census redditus perpetuus, debet illi assignari proprietates, ex qua redditus percipitur: n. 7. ibid.

Proximiores.

Proximiores inter se censentur vocati ad hoc, & non pascitur, & sic non sunt inuicem grauati: c. 176. num. 16. p. 167

Proximitas.

Quando fit transitus de linea ad lineam, vel de masculis ad feminas, attenditur proximitas grauantis, non grauati, secundum plurimum intentionem: c. 112. n. 13. Inrelligite iuxta decis. 519. part. 5. Recentiorum. ibid. p. 17

Publicatio.

Testamentum nihil valet nisi fuerit publicatum: c. 137. n. 6. p. 92.

Publicatio est de solemnitate essentiali testamenti: num. 7. p. 93

Papillaris.

Substitutio papillaris non est, quando restricta fuit ad bona propria testatoris: quod tamen intelligi debet iuxta notam per Fulat. in locis citatis c. 129. n. 8. p. 77

Substitutio papillaris non excludit matrem a legitimis, licet ad secunda vota conuoluerit, si testator credidit illi tunc deberi legitimam, quia opinio testatoris est attendenda: c. 132. n. 1. p. 82

Quando agitur de papillari contenta in compendiosa, verbis communibus facta, si substitutus sit de liberis testatoris, mater excluditur a legitimis: n. 4. ibid.

Papillus.

Creditoribus patris non possunt executiones facere contra bona propria papilli, in praedictum substituti papillaris: c. 168. n. 1. p. 148

Speciale est fauore papilli, vt substitutus possit impetrare separationem bonorum patris, & filij, & acceptare hereditatem papilli, repudiata patris: n. 2. ibid.

Q

Qualitas.

Qualitas apponitur in vna parte contractus omnino separata, non influit in aliam partem dictionum eiusdem contractus: c. 150. n. 12. p. 120

R

Rationes.

Rationes semel legitime redditae non reuertuntur: c. 156. n. 11. p. 132

Rationem redditio est mutua quaedam compensatio: c. 198. n. 5. p. 201

Reciproca.

Substitutio reciproca facta inter haeredes, non comprehendit eos qui non sunt vocati ad hereditatem: c. 118. n. 1. p. 50

De duplici substitutione reciproca, videlicet simplici & propria, & de mixta & impropria, & quomodo inter se differant: n. 2. ibid.

Substitutio reciproca mixta cum compendiosa progreditur ad alios gradus, & comprehendere potest substitutos: n. 3. ibid.

Ad validitatem reciprocae substitutionis mixtae, sufficit quod quis sit honoratus in illo gradu, in quo fuit appositae: n. 4. ibid.

Natura substitutionis reciprocae est, vt omnes inuicem substitutos aequaliter determinet: n. 5. ibid.

Si vnus ex pluribus institutis decedat reliquis liberis, quomodo reciproca interpretari debeat: n. 9. p. 51

Vocatio est vnum ex requisitis ad reciprocam substitutionem: c. 119. n. 22. p. 56

Reciproca non potest habere vim exemplaris, quando vnus ex cohaeredibus est sanis mente: c. 127. num. 2. p. 73

Facta substitutione reciproca inter omnes filios, & descendentes, inde resultat fideicommissum reciprocum inter omnes: c. 143. n. 4. p. 106

Substitutio reciproca inter omnes descendentes, perpetuum producit fideicommissum: n. 9. ibid.

Facilius inducitur Reciproca quando agitur de descendentes: c. 152. n. 4. p. 123

Quando dictum fuit quod feminis excludentibus quandiu

Index Rerum,

quandiu exstabit masculi, colligitur ex eo Reciproca inter illos: n. 5. ibid.
Tria regulariter debent concurrere ad inducendam Reciprocam: n. 7. ibid.
Tamen etiam tria illa non concurrant, potest etiam colligi Reciproca, quando si ea non introducantur resisteret aliquid incommenitas contra voluntatem testatoris: n. 8. p. 124.
Substituto quantumvis reciproca continet nomen filiorum: cap. 166. numero 7. p. 146.
Quamvis proximiores sint vocati, non tamen ex eo sequitur quod inter illos fuerit factam fideicommissum reciprocam: cap. 176. numer. 10. p. 166.
Substituto reciproca difficilior inducitur inter collaterales: n. 11. ibid.
Recognitio.
In locatione operarii, & societate desuper contracta, non est locus remedio leg. 2. C. de rescind. vendit. c. 163. n. 13. p. 145.
Recognitio.
Ad hoc ut simplex recognitio probet dominium dictum, oportet illum fuisse factam ex certa scientia, aut saltem quod sint duae recognitiones conformes: c. 181. n. 2. p. 174.
Recognitio suffragatur domino absenti, si notarius pro ipso stipulatus sit: n. 7. ibid.
Recognitio non nocet tertio, qui ius & causam non habet à recognoscere: n. 8. ibid.
Recognitionis emphyteuticae robur augetur ex temporis antiquitate: n. 11. ibid.
Successores universales, vel particulares, non possunt contrahere recognitionem factae per eorum auctorem: n. 16. p. 175.
Ezro recognitionis probari potest per possessionem praedij recognita: n. 17. ibid.
Recurfus.
Nec iuramentum, nec clausulae generales, possunt impedire recursum ad arbitrium boni viri: c. 107. n. 15. p. 17.
Regalia.
Manutentio datur in Regaliis, quando possessio est diuturna: c. 133. n. 4. p. 84.
Registralis.
Per registrationem bona non sunt hypothecata, quando agitur de praestatione variabilis, & incertae, sed si agitur de certa & invariabili, veluti de tributo: c. 195. n. 10. p. 196.
Contrarium observatur, & verius est, quando bonorum descriptio fit auctoritate Superioris, & pro futuris temporibus successivè: numer. 11. p. 197.
Relatio.
Relatio pro quolibet corpore separatim fieri debet, quando venditio facta est diversis pretiis, sed si vnum pretium in universum sit constitutum: c. 106. n. 4. p. 11.
Limitatur ut locum non habeat, quando ex affirmatione generali notabile damnum paribus evenire potest: n. 5. ibid.
Petita nominati pro affirmandis fructibus plurimum praedictorum venditorum, debent separatim de singulis referre: n. 6. p. 12.
Relatio petitorum fieri debet de omnibus, in quibus agitur de interesse partium illos nominantium: numer. 8. ibid.
Religiosi.
Religiosi retinent iura sanguinis, & succedunt ab intestato: c. 194. n. 9. p. 195.

Renovatio.
Renovatio emphyteusis non est novus contractus, sed continuatio praecedentis: cap. 117. numer. 5. p. 48.
Intellige hoc verum esse, quando renovatio fit ex necessitate: n. 6. ibid.
Quando renovatio pendet ex voluntate Domini directi, non est continuatio, sed novus actus: n. 7. ibid.
Si concessio emphyteutica effectum sortita sit per tempus immemorabile, non potest Ecclesia renovationem denegare: n. 12. ibid.
Promissio renovandi emphyteusim, ex quibus dicitur pura, & non condicionalis: numer. 16. ibid.
Renovatio emphyteusis vtrum dicatur novus contractus, an vero continuatio praecedentis: n. 17. p. 49.
Renunciatio.
Per renunciationem factam liti, & causae, tollitur omne ius remanens in personis: c. 118. n. 18. p. 51.
Si mater renunciaverit fideicommissum, filij illius & haeredes non possunt admitti ad illius petitionem: c. 176. n. 13. p. 166.
Renunciatio generaliter omnibus iuribus, refertur fideicommissis, quia in futurum evincere possent, censetur omnibus aliis non refertur renunciant: nu. 15. ibid.
Renunciatio fideicommissi etiam conditionalis, iuramento confirmatur: c. 191. n. 1. p. 189.
Quando verba respectu temporis futurum, renunciano comprehendit fideicommissum nondum partitum: n. 1. ibid.
Multo magis si renuncians nulla alia habeat bona, quibus possit renunciare, praeter fideicommissum futurum: n. 3. ibid.
Renunciatio iuxta omni legum auxilio, supplet defectum lectionis testamenti: n. 4. ibid. Intellige ut num. 6. p. 190.
Quando in renuntiatione nulla prorsus facta fuit mentio testamenti continentis fideicommissum, renuncians qui illius nullam prorsus habuit notitiam, non censetur illi renunciare etiam iuraverit: n. 5. ibid.
Amplius ut procedat, omni legum auxilium: n. 6. ibid.
Renunciatio est stricti iuris, & ideo si facta sit de bonis patris, non extenditur ad matrem: c. 100. n. 1. p. 104.
Renunciatio haereditatis matris, intelligitur de successione ab intestato, nec comprehendit successorem ex testamento: n. 2. ibid.
Renunciatio auctoris liberam testandi facultatem, non valet: n. 3. ibid.
Renunciatio facta haereditati alterius cum illius consensu, debet intelligi quatenus is qui consensit, in eadem voluntate permanserit: num. 4. ibid.
Renunciatio omnis intelligi debet, veluti sic statuitur, & sic non extenditur ad ius de novo interveniens: n. 5. p. 105.
Renunciatio generalis, nisi facta fuerit verbis amplissimis, non comprehendit iura futura obvenientia ex causa de futuro: n. 6. ibid.
Quando renunciatio facta fuit cum clausulis amplissimis, comprehendit etiam iura futura, ex causa de futuro obvenientia: n. 7. ibid.
Renunciatio comprehendit iura de futuro, & ex

& Verborum.

ex causa de futuro, quando renuncians nulla alia iura habebat præter de nouo aduentientia: nu. 8. ibid.

Renunciatio, qui dicit aliud sibi ius tempore renunciationis competisse præter ius de futuro, illud probare tenetur: n. 9. p. 103

Non debet in casu propostio fieri differentia inter renunciationem factam de bonis, & de hereditate: n. 10. ibid.

Hæres matris qui renunciauit bonis paternis, quæ reperiuntur iura hereditaria materiam, non amittit matris hereditatem; sed si mater habuerit actionem, & ius super bonis paternis, talis hæres non potest agere contra bona paternis, quibus renunciauit cum clausulis amplissimis: n. 11. ibid.

Renunciatio non impedit quin renuncians, hereditatem, vel legatam ex patris, cui renunciatum est, testamento consequatur; sed illud quod sibi relictum est, tenetur postea restituere fratri, vel sorori in cuius fauorem facta est renunciatio: num. 12. ibid.

Repetitio.

Aliud est tractare de repetitioe qualitarum substitutionis præcedentis, aliud de comprehensioe in secundo substitutionis gradu bonorum in prima substitutione contentorum: c. 110. n. 45. p. 11.

Substitutio alteri conuincta per dictionem, & operatur repetitionem qualitarum, & coniungit orationes: c. 112. n. 14. p. 37

Orationes coniunctæ per copulam, & inferunt repetitionem qualitarum apponatarum in oratione præcedenti coniuncta: c. 119. nu. 6. p. 54

Representatio.

Representatio præsupponit representantes fuisse ad fideicommissum vocatos: cap. 112. nom. 3. p. 35.

Representatio cessat fluctibus consequentis contra ipsam: c. 118. num. 10. p. 52

Non est opus conuincere ad representationem quando nepotes possunt succedere ex propria vocatione: n. 21. ibid.

Repudiatio.

Quæ sit differentia inter repudiationem, & renunciationem; & verum repudiatio facta in fauorem alterius habeat vim renunciationis: c. 113. n. 1. p. 126.

Verum sit renonciatio, vel repudiatio; pendet ex voluntate acquirendi, vel non acquirendi: num. 1. ibid.

Verum est, acceptationem tacitam factam ad effectum repudiandi, & non acquirendi, non esse in consideratione: n. 3. ibid.

Quando in repudiatio non adest aliquod principium acquisitionis, repudiatio non dicitur talis donatio quæ indigeat infirmatione: num. 4. ibid.

Amplius ex mente Roræ vt locum habeat etiam si nomen donationis interuenisset: numer. 5. ibid.

Natura repudiationis est, vt fiat de iure delato non quæsito: n. 7. ibid.

In foro exteriori potest fieri repudiatio locis delati, non quæsitæ, in præiudicium creditorum: nu. 8. ibid.

Amplius vt procedat quamuis ageretur de præiudicio creditorum hypothecariorum: num. 9. ibid.

Iterum in præiudicium filij: n. 10. & 11. ibid.

Sacleggy quæst. & resol. civil. Pars II.

Rescriptum.

Rescriptum commissionis causæ appellationis superueniens, quando retrorahatur ad effectum sententiarum: c. 188. n. 18. p. 185

Reservatio.

Io reservatione bonorum certi loci non continentur debita: c. 158. n. 10. p. 134

Item nec fructus à solo separati continetur in reservatione mobilium: n. 11. ibid.

Res Indicata.

Qui post rem iudicatam patitur de ea cognosci, sibi præiudicat: c. 177. n. 8. p. 168

Restitutio.

Maiori quibus ex causis concedatur restitutio aduersus delationem iuramenti decisorij: c. 177. n. 9. p. 168.

Difficilius admititur probatio per testes, in causa restitutionis in integrum, aduersus delationem iuramenti decisorij, quam per instrumentum: num. 10. ibid.

Retentio.

Retentio non datur quando aliquid deuenit ad creditorem vitio affectum: cap. 175. nam. 16. p. 163.

Retentio pro credito liquido non potest impediri per exceptiones euidas & illiquidas, quæ aduersus illud opponuntur: cap. 189. numer. 17. p. 187.

Retentio non competit pro credito illiquido: c. 190. num. 7. p. 189

Retentio in tantum denegatur, in quantum persumitur creditor satisfactus: n. 8. ibid.

Excipitur in dote, in qua vt priuilegia nulla considerari potest præiudicio satisfactions ex fructibus perceptis, nisi constet ad manus creditoris eos fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfacti potuerit: n. 9. ibid.

Eoque magis vbi non intercessit tempus adeo considerabile, vt tot fructus percipere possint, ex quibus integram satisfactionem consequens fuisset: n. 10. ibid.

Reuelare.

Nemo cogitur reuelare Cuius, delictum, cuius habet noticiam, excepto crimine læsæ maiestatis: c. 116. n. 1. p. 71

Rixa.

Quando nullus adest tractatus præcedens, nec propositum præambulum, homicidium censetur in rixa commissum: c. 171. n. 4. p. 155

Quando ex reali, vel verbali conuersione inopinata, deuenit fur ad homicidium, tunc illud dicitur in rixa commissum: n. 5. ibid.

In dubio indicandum est, homicidium fuisse in rixa commissum; & qui dicit contrarium, tenetur illud probare: n. 6. ibid.

Quod maxime procedit, quando inter rixam & homicidium, modicum tempus intercessit: num. 7. p. 155.

Inter ipsos inimicos rixa inopinata interuenire potest: n. 10. ibid.

Etiamsi homicidium fuerit commissum iura carceris, aut in alio loco priuilegiato, non meretur penam mortis, si fuerit factum in rixam: n. 5. p. 156.

S

Salarium.

Salarium 100. scutorum non dicitur excessum, quando agitur de negotijs multiplicibus, & magni laboris: c. 178. n. 12. p. 170

X Duo

Index Rerum,

Duo requisiti concurrere debent, ad hoc ut pactum initum super salario Advocati, sit nullum; & quæ: n. 12. ibid.
 Post finitem litem, non prohibetur Advocatus facere conventionem super salario præteriti laboris: num. 13. ibid.

Sedula.

Affixio secularium in locis publicis, æquivalens sub-
 habitationibus: c. 139. n. 12. p. 99

Scientia.

Scientia debet esse certa, & non sufficit generica: c. 134. n. 13. & 21. p. 87

Scientia Officialium Principis sufficit ad præscrip-
 tionis interpositionem: ibid. n. 21. p. 88

Distingue ut c. 169. num. 18. p. 152

Qui in aliquo acta facit mentionem alicuius instru-
 menti cum expressione annidici, & Notarii, præ-
 sumitur sciauit eorum instrumentum: c. 175.
 num. 8. p. 163

Recipiens solutionem in vinum alicuius instrumen-
 ti, præsumitur illius noticiam habuisse: num. 9.
 ibid.

Scriptura.

Scriptura privata testamenti nihil probat, nisi fue-
 rit legitime recognita: cap. 137. numer. 3.
 p. 92.

Scriptura privata testamenti non potest concedi
 via executionis, nec dari retrodictum leg. fin. c. de
 edict. Du. Hadr. sol. nisi illius præcedat publi-
 catio: n. 8. p. 93

Scriptura contenta in libro mercatoris non potest
 præiudicare Tertio absenti, & ignoranti: c. 167.
 num. 9. p. 147

Ordo scripturae verum semper attendendus sit, ut
 qui primo scriptus est, alius præferatur: c. 192.
 num. 3. p. 191

Sententia.

Sententia notorie iniuncta nunquam transit in iu-
 dicatum: c. 167. n. 14. p. 148

Quando in eadem sententia lites teneantur proinde
 plures donatarii concurrentibus, & c.
 contra non tenetur: c. 172. n. 5. p. 158

Quando adversus donatarium, qui possessionem
 obtinuit, alij donatarii concurrunt per viam
 exceptionis, lites non debet expressam de illis
 in sententia facere mentionem: n. 6. ibid.

Ex Statuto Avenionensi, sententia debet executioni
 demandari, quando lata fuit in favorem instru-
 menti publici: n. 17. ibid.

Sententia continens contradictionem non meretur
 executionem: c. 189. n. 7. p. 187

Vi evitetur sententia contractibus, benigna fieri de-
 bet interpretatio: n. 8. ibid.

Sericum.

Si fuerit imposita gabella super serico, deberat etiam
 de serico tincto, & in opus conversio: cap. 130.
 num. 9. p. 119

Servitus.

Qui puerendis servitutem, debet probare: c. 134.
 num. 19. p. 87

Promissio servitutis personalem actionem produ-
 cit, sed illius traditio dat actionem realem, nempe
 confessionariam, & negatoriam: cap. 148. nu. 3.
 p. 115.

Actus ex quibus dignoscitur factus iure servitutis,
 & quando iure facultatis: n. 4. ibid.

Servitutes sunt stricti iuris, & ideo strictè intelli-
 gentur: c. 150. n. 3. p. 119

Simulatio.

Contractus simulatus factus in fraudem usura-

rum, nullus est, & invalidus: c. 179. num. 1.
 p. 170.

Contractus si fortis simulatus, clausula, & iuramen-
 ta in eo appolita, sunt nulla: n. 2. ibid.

Simulatio probatur conjecturis & præsumptioni-
 bus: n. 4. ibid.

Facilius præsumitur simulatio in contractu mutui,
 quam in alio contractu: n. 5. ibid.

Simulatio probatur per argumentum à verisimili:
 num. 6. ibid.

Qui non adeo sufficientes habet facultates, facilis
 præsumitur fecisse contractum super simula-
 tum: n. 7. p. 171

Ex tractatu præcedenti colligitur simulatio, multo
 magis accedente expressa conventionione præce-
 denti: n. 8. ibid.

Nulla melior est simulationis probatio, quam pro-
 pria confessio: n. 9. ibid.

Exceptio simulationis opponi potest etiam post la-
 psum tempus perfixum ad opponendum exceptio-
 nem dotis non numeratæ: cap. 183. numer. 10.
 p. 180.

Societas.

Societas omnium bonorum contrahi potest inter
 virum, & uxorem: cap. 109. numer. 2.
 p. 21.

Quando inter duos contracta est societas omnium
 bonorum, quilibet ex sociis habet medietatem
 singulorum corporum: n. 4. p. 22

Ampliat etiam duo patrimonium communicata,
 essent inæqualia: n. 5. ibid.

Pactum societatis, quod ponens opem, illas amittit
 & simul capies, finita societas, est illicitum:
 c. 165. n. 15. p. 145

Solutio.

Ficta solutio inducitur in rebus, que debebantur
 tempore aditionis, non autem pro postea contra-
 ctis: c. 104. n. 14. p. 7

Solutio coacta non nocet solventi: c. 106. num. 32.
 p. 14.

Forma solutionis potest longissimo tempore præ-
 scribi: c. 117. n. 18. p. 49

In provincia Provincie creditores possunt solvere
 in bonis credita pecuniaria: c. 112. num. 11.
 p. 62.

Solvens nomine proprio non extinguit obligatio-
 nes debitoris principalis, ideo cedenda sunt illi
 actiones: c. 118. n. 4. p. 73

Spurio.

Spurio debentur alimenta super bonis paternis, de
 iure Canonici: c. 146. n. 1. p. 110

Ius alimentorum spurcis iure nascitur debitorum
 minus non potest, nec pacto, nec consuetudine,
 nec testamento: n. 2. p. 112

Alimenta spurci non ad simplicem necessitatem re-
 stringenda sunt, sed taxanda iuxta qualitatem &
 dignitatem patris: n. 6. ibid.

In taxandis spurci alimentis, non est consideranda
 indolentia filij: n. 7. ibid.

Si pater filio spurcio legatum fecerit vna vice
 solvendum, considerata sunt alimenta iuxta
 textum in l. hereditatem ff. ad leg. falcid. n. 10.
 p. 121.

Quando agitur de spurcio, qui uxorem proba-
 biliter ductus est, in taxatione alimentorum
 habenda est ratio futuræ uxoris, & familie: n. 2.
 ibid.

Filio spurcio cum patre lieganti, alimenta ex pa-
 tris substantia præstanda sunt: numer. 14.
 ibid.

Spurij

& Verborum.

Spurijs, & naturalibus, non differunt à legitimis, quoad alimenta: c. 187. n. 15. p. 183

Statutum.

Expenditur Statutum Auenionense loquens de substitutione fideicommissaria, verbis communibus facta, lib. 1. Rub. 60. artic. 1. cap. 136. num. 10. p. 51.

Statuto Auenionensi cautum, ne Civis pro extraneo se obligare possit: c. 161. n. 1. p. 140

Huius Statuti validitas à nonnullis revocatur in dubium, & in patria Pedemontana indicatur impedimentum commercij: n. 2. ibid.

Vetus tamen est, illud Statutum esse validum, & civibus favorabile: n. 3. ibid.

Statutum illud locum habet, etiam si Civis fecerit debitum proprium, casu quo extraneus non solueret: n. 4. ibid.

Statutum loquens de fideiussore, non habet locum in expromissore: n. 10. ibid.

Quando Statuti prohibitio facta est verbis amplius, omnem pro debitu alieno promissionem comprehendit: n. 11. ibid.

Quando adest Statutum exclusivum femininarum propter masculos, feminæ quidem excluduntur, sed omnes eas docendi spectat ad fratres: c. 184. n. 5. p. 172

Stipulatio.

Quando in instrumento donationis, stipulatio fuit interposita per donatarium pro se, & suis heredibus, & successoribus quibuscunque, tunc liberi non succedunt in bonis donatis tanquam liberi, sed tanquam hæredes: cap. 119. cum. 5. p. 14.

Si stipulatio fuerit concepta pro heredibus & successoribus quibuscunque, pater potest ex bonis donatis relinquere viro, vel pluribus liberis, prove sibi placuerit: n. 2. ibid.

Si in stipulatione facta fuerit mentio hæredum, filij non succedunt nisi sint hæredes patris, immediati, vel immediati: n. 4. ibid.

Quando pater stipulatur pro se, & heredibus, & successoribus quibuscunque; liberi vocantur tanquam hæredes, non tanquam liberi: c. 120. n. 6. p. 57

Stipulatio pro heredibus & successoribus quibuscunque, est contraria substitutioni agnaticæ: c. 111. n. 13 & 15. p. 60

Vtrum pater stipulationem interponens pro filiis, censetur pro illis stipulatus tanquam filiis, vel eoquum heredibus; ardua est questio: c. 168. n. 5. p. 149

In dubio poter sic videtur stipulatus, ut actio de dote communis esset inter patrem & filiam: c. 186. n. 11. p. 181

Impersonalis stipulatio restitutionis dotis, potius interpretari debet ut actio de dote non autemur à patre: n. 13. ibid.

Clausula restitutionis dotis quibus de iure, non nocet patri donanti, quoniam persona filie sit apposta in prima parte stipulationis; quia non attenditur ordo scripturæ, sed ordo iuris: num. 14. p. 182.

Sendi consilium a c. 6. à multis reprobatur: num. 13. ibid.

Subditi.

Diuturna prelatio subditi non habet presumptionem rituli legitimi: c. 169. n. 2. p. 152

Substitutio.

Vna substitutio aliam declarat: cap. 110. num. 32. p. 29.

Santegori quest. & resol. siml. Pars I I.

Substitutio quæ refertur non potest nisi ad certas personas, ad illas necessario referenda est: n. 33. p. 30.

Substitutio vna alteri iuncta per copulam, Et, censetur facta sub eisdem qualitatibus: Idem dicendum de clausula ut supra: n. 14. ibid.

Substitutio fideicommissaria iuncta cum pupillari, ab illa recipit interpretationem: n. 36. ibid.

Omnes substitutiones regulantur ab ultima clausula, quando sunt accessorie ad illam: num. 37. ibid.

Datur etiam substitutio vulgaris in fideicommissis, in qua primo gradu caducato secundus succedit per vulgarem: n. 49. p. 32

Et hoc casu secundus substituens succedit in omnibus bonis, in quibus primus est vocatus: n. 50. ibid.

Si primus gradus sit substitutus pupillariet, secundus vero per compendiosam, primo caducato, secundus succedit per pupillarem, & sic in bonis proprijs pupilli: n. 51. ibid.

Ex eo quod quis sit substitutus actiue, nihil inferri potest ad substitutionem passivam, seu gravamen: c. 124. n. 5. p. 42

Ex substitutione reciproca facta inter filios, nihil potest inferri pro reciproca erga uxorem eundem: n. 6. ibid.

Quando plures pluribus sunt substituti, supponitur inter illos reciproca substitutio: c. 118. n. 16. p. 51.

Explicatur decisio 37. Rotæ Auenionensis: n. 17. ibid.

Explicatur in quo casu procedat decisio 479. Seraphini: n. 18. p. 52

Substituti licet vocati sint nomine proprio, non ex eo representantur excluditur, quando illorum liberi sunt expressis verbis vocati: n. 19. ibid.

Ex substitutione actiua nihil inferitur ad passivam: c. 119. n. 23. p. 56

Per illa verba, si tunc non vivat, fit, ut vivente gravato expiret substitutio: cap. 120. cum. 9. p. 57.

Quando vna substitutio pender ab evenitu alterius, habentis pro unico substitutionis gradu: c. 121. n. 12. p. 60

Si vnus tantum succedere debet, & substitutio facta sit cum conditione si sine liberis, illo decedente cum liberis substitutio expirat; & sic non est fideicommissum graduale, & perpetuum: n. 11. ibid.

Substitutio expirat, quoniam liberi liberorum possint fieri in conditione, si testator pluribus verbis restrictus usus fuerit: c. 123. num. 13. p. 69.

Substitutio per verba alternativa sonat in vulgarem: n. 15. ibid.

Etiamsi plures sint substituti, potest evenire casus, quod omnes viro testatore moriantur, vel adire non possint eo mortuo: ibid. n. 18. p. 70

Substitutio facta in legato est fideicommissaria, quæ naturam non excludit à legitimis: c. 13. n. 2. p. 82.

Substitutio facta filio impuberi per verba comminatio, sub conditione si sine liberis decesserit, est compendiosa: n. 3. ibid.

Substitutio ad bona certa militis testantis restricta, semper valet vi fideicommissaria: c. 136. num. 1. p. 90

Amplius secundum multorum sententiam, etiam si dinumeratio statum facta fuerit: n. 2. ibid.

Index Rerum,

Clausula illa, qua quis substituitur in bonis, *qua testator habet in parva sua*; est restricta, & non demonstrativa: n. 3. ibid.

Verba illa substitutionis in bonis *qua testator habet in fundo & habitibus*, sine dubio dicuntur restricta ad certa bona; quia nec mobilia, nec iura, nec actiones continentur: n. 4. ibid.

Substitutio non dicitur vniuersalis, quando facta fuit per modum quoque, nisi facta sit sub nomine quoque hereditatis; & ideo semper est fideicommissaria: n. 8. ibid.

Substitutio ad certas personas restricta, ad vniuersos extendi non debet: c. 13 § 8. n. 2. p. 93

Substitutus.

Substitutus agere non potest antequam fideicommissi casus adueniat; alioquin falsus esset regula que vult, illi nullam aore casum fideicommissi currere prescriptionem: c. 13 § 9. n. 3. p. 99

Succesus.

Ex lege Florentina, poterit succedere filiis masculis ab intestato, exclusis filiabus suis: c. 180. n. 4. p. 172

Successor.

Successor in Officio, non obstat gestis per eius antecessorem, potest iura sua dignitatis tuam, etiam remediis possiditionis: c. 116. n. 9. p. 46

Succedens in fructu hereditario, tenetur solvere debita sui authoris: c. 184. n. 8. p. 178

Sui.

Suorum appellatione continentur descendentes & postea collaterales: c. 129. n. 11. p. 78

In casibus in quibus sui sunt vocati per fideicommissum, illud intelligitur inter graduum, & illam, qui primo ex suis est admiendus; ceteri vero gradus sine tantum vocati per viam vulgaris substitutionis inter ipsos: c. 130. n. 6. p. 79

Ampliat ut locum habet, etiam si clausula codicillaris per verba futuri temporis esset adiecta: nam. 7. ibid.

T

Tarditas.

Sintra suspicio oritur contra eum, qui tardus est in producendo instrumentum: c. 185. n. 16. p. 180

Tempus.

Clausula *ex tunc*, denotat extremam temporis, & omne aliud tempus excludit: c. 125. n. 3. p. 68

Dispositio restricta ad tempus mortis filiorum, non extenditur ad gradus vltiores, nec ad filios filiorum: n. 4. ibid.

Dispositio restricta ad superstitis, siue tunc viuentes, non extenditur ad postea natos: o. 5. ibid.

Tempus determinatum debet probari ab eo, cuius illud est fundamentum fuit intentionis: c. 154. num. 6. p. 118

Testamentum.

Testamentum, in quo filia est preterita a patre, qui credebatur illam esse mortuam, est nullum; nec conuulsiatur per clausulam codicillarem: c. 104. num. 4. p. 7

Testamentum patris inter liberos, est validum, quamuis sit scriptum sola manu testatoris, sine notario & testibus: c. 131. o. 1. p. 80

Ex vltiori sententia, testamentum inter liberos sua tenet privilegia, quamuis in eo liberi sine inaequalitate institui: n. 3. ibid.

Quae sine requisita ad hoc ut testamentum imperfectum sustineatur tanquam inter liberos factum, nam. 4. ibid.

Testamentum non sustinetur tanquam inter liberos factum in iis, quae continentur fideicommissis vltoris, aut alius, qui non sit de liberis: n. 5. ibid.

Si mater sit testatrix in testamento inter liberos, res hereditas accrescit liberis: n. 6. p. 81

Ex hoc casu, neque facultas eligendi, neque tutela vxori relicta sustinetur potest tanquam testamentum relicta: n. 7. ibid.

Testamenti publicatio fieri debet coram Iudice ordinario, & quae praxis hac in re seruati debet: nam. 11. ibid.

Producens scripturam testamenti patris inter liberos, iurare debet quod non facit calumnia: n. 12. ibid.

Sola comparatio litterarum probat identitatem scriptorae testamenti patris inter liberos: n. 13. ibid.

Vigore testamenti patris inter liberos legitimis publicis, concedenda est immunitas ex l. fin. c. de edict. diu. Adr. toll. n. 14. ibid.

In testamento inter liberos adiecta tacite clausula derogatoria: c. 17 § 3. n. 7. p. 160

Testator.

Testator potest alicui committere secretum suae dispositionis: c. 149. n. 6. p. 117

Sed quomodo illa regula intelligi debet, ad interpretationem legis *Tempus* 14. ff. de dec. praeg. o. 7. ibid.

Superior non tenetur ad vigorem sententiae voluntatem testatoris, sed potest illam temperare, & ad aequitatem reducere: n. 8. ibid.

Filij non possunt precise per testatorem compelli ad semper habendum cum fratribus; sed iudex potest illos eximere stante iusta causa: n. 9. ibid.

Si testator prohibuerit filiis recu suam ad Principem, preceptum nullum est: n. 11. p. 117

Testator non potest facere quam iudex adiectus pro sui testamento interpretatione: n. 13. ibid.

Iudex potest ex causa recedere ad voluntatem testatoris: n. 14. ibid.

Textus.

Explicatio textus in l. *Manus* § 1. ff. de iur. iur. & conuulsiatur cum l. fin. § 1. praeterea ff. de iur. iur. c. 107. n. 10. p. 5

Textus in l. *Imperator* ff. ad S. C. Trebell. ex mente Peregrini restringitur est ad suum casum specialem: c. 159. n. 10. p. 100

Illius legis dispositio non habet locum quoad bona immobilia, neque sententiam eiusdem Peregrini: num. 11. ibid.

Remedium illius l. *Imperator*, ut locum habet, requirit fraudem: n. 12. Sed vide n. 13. in fin. ibid.

Titulus.

Produtio tituli inuoluit facta per actorem, non nocere habenti pro se presumptioem tituli validi: c. 116. n. 11. p. 47

Translatio.

Ex simplici tractatu absque conclusionem nulla obligatio: c. 159. n. 7. p. 155

Translatio.

Si in eodem contractu ad sint verba translativa, & liberatoria, ista desinunt per translativum: n. 8. num. 11. p. 75

Ex quibus clausulis colligitur solutionem fidem fuisse translativam: n. 11. ibid.

Dictio *Reuerendissimus*, improprie, quando constat de mente contrahentium circa translationem iurium: n. 13. ibid.

Transmissio.

Quando filius est in potestate sui, transmissio iuris sum ad quocumque alios extraneos pro petitione

& Verborum.

tione legitime; cap. 166. num. 2. p.145
Ius petende restitutionis in integram minor ad
quoscumque heredes transfertur: n.3. ibid.
Licet ius petende legitime transmutetur, ius tamen
petendi quod omnes remoueat: à legitima non
transfertur ad extraneos heredes: n.4. ibid.
Testator potest facere transmissibile quod aliis non
esset transmissibile: c.184.n.1. p.177
Heredum mentio dispositiue facta arguit transmissi-
bilitatem: n.1. p.178
Heredum mentio facta cum clausula, *ex tunc prae*
ex tunc, transmissibilem inducit: n.3. ibid.
Heres veniens iure transmissiois, tenetur soluere
debita transmittentis: n.4. p.178
Transmissarius succedit ex persona testatoria: n.5.
ibid.
Bona non transmittuntur nisi sub qualitate heredi-
taria: n.6. ibid.
Bona transmissiois iure venientia non agent legi-
timam super bonis transmittentis petitiom: n.7.
ibid.
Mater, quomodo filio naturaliter premortua trans-
mittit ad heredes ius petende legitime super bonis
sili profecti: c.194.n.3. p.194
Nec solum transmittit proprietatem legitime, sed
etiam fructus: n.4. ibid.

Trebellianica.

Pater potest prohibere Trebellianicam liberis primi
gradus: c.110.n.9. & 10. p.27. & 28
Si testator voluerit totam suam hereditatem integre
testium subditiois, necesse est vt tota hereditas
ad vltimum substitutum deuoluatur, & ex eo
conferat prohibita detractio Trebellianicæ: cap.
152. n.11. & 13. & 16. p.124. & 125. & c.110.
num. 35. p.30
In quibus casibus vetum sit ex prohibitione Tre-
bellianicæ induci fideicommissum reciproca:
num.12. p.124
In dubio dicendum est Trebellianicam fuisse prohi-
bitam, quando agitur de fideicommissio indulto
fauore agnatis: n.17. p.125

Tutor.

Tutor tenetur ad refarciendum damnum proce-
denti ob neglectas reparaciones bonorum pupi-
lli: c.156.n.10. p.132

V

Valor.

Non potest sciri veritas valoris totius, nisi scia-
tur valor singularum partium: c.106.n.12.
p.13
Quando probandus est valor pretius auctus, debet
articulati & probari valor pretierius: c.154.n.3.
p.128
Valuacum.
Valuacum erat olim de patria Delphinatus: c.134.
n.16. p.87
Generalis prohibitio venationis non est permisa
Dominis iurisdictionalibus: c.105.n.7. p.8
Quilibet particularis potest prohibere venationem
in propriis pradiis: n.2. ibid.
Potest Dominus per proclama generale prohibere
venationem subditis, in propriis ipsius Domini
pradiis: n.5. p.9
Iudices in dubio debent fauere Nobilibus, & mul-
tos remittere ad statum, quia venatio propria
est Nobilibus: n.9. ibid.
Dominus potest prohibere venationem in propria
garena, vel parco, multo magis si id fiat cum in-
strumentis fraudulentiis: n.10. ibid.

Sancti regis quasi & resal. cum. Pars II.

Non est opus ad huiusmodi venationis prohibiti-
onem, vt arena sit muris inclusa; ex venioi sen-
tentia: n.11. ibid.
*Explicatur artic. 118. Statutum Comitat. Veneti-
fani.* n.12. ibid.
Vassalli an possint prohibere venationem in suis
terris: c.133.n.8. p.84
Prohibitiones venationis, & piscationis, per mul-
tum tempus factæ, per proclamata executioni de-
signata, acquirunt quasi possessionem prohi-
bendi, Domino iurisdictionali: n.9. ibid.
Ius venandi quando possit prescribi, vel possideri:
n.20. p.85
Venditio censetur facta de quolibet corpore in in-
diuiduo, quando pactum contrahens refertur ad
singula corpora: c.108.n.4. p.19
Quando venditio facta est vnicui puerio, bona cen-
sentur vendita inquam vnum corpus: n.5. ibid.
Venditor nullam habet prelationem super re ven-
dita, nisi sibi consuluerit per specialem hypothecam,
vel reservationem dominij: c.147.n.23. p.114

Venter.

Infinuo ventre, comprehenduntur omnes in fura-
tum nati: c.163.n.3. p.141
Quamuis testator locutus fuerit de ventre suæ ux-
oris, vocati censentur nati ex secunda uxore su-
perinducta: n.7. ibid.

Verba.

Verba, *veniant & cadant*, apposta in substitutiones,
sunt verba communia: c.135.n.1. p.88
Verbum *cadat*, denotat tempus quo hereditas iam
fuit quæsitam heredi infirmo: n.2. p.89
Verba *labatur, deuoluatur*, & similia, sunt verba
communis: n.3. ibid.
Verba que duplicem sensum habere possunt, scilicet
directam & obliquam, quæle est verbum, *ca-*
dat, dicuntur communia: c.136.n.5. p.90
Verba directa quædam sunt ciuilia; alia naturalia,
sen non ciuilia, & que illa dicantur: n.6. ibid.
Verba directa non ciuilia habent eandem vim, quædam
verba communia: n.7. ibid.
Verba illa, *post mortem*, reddunt actum conditiona-
lem, etiam in contrahendis: c.141.n.15. p.103
Verbum *succedat*, est commune: c.152.n.14. p.124
Verba illa, *qui possunt nasci*, habent totum tempo-
ris, & comprehendunt omnes in finem pro-
ciendos: c.163.n.2. p.141
In casu dubio verba illa, *ex vxoie mea*, censentur ap-
posita demonstratiue: n.10. ibid.
Verba in sententia proclama, quæ nullam habent clau-
sulam taxatiuam, non sunt taxatiua, sed simplici-
ter demonstratiua: c.150.n.3. p.128
Et respectu quantitatæ, sunt solummodo enun-
tatiua quantitatæ hæcenus in eo iudicio proba-
te: n.4. p.129
Quod vestes hygores consuetudo attendenda est:
c.155.n.8. p.130
Vestes filiarum, soluto matrimonio, regulariter per
uxorem restituendæ sunt: n.12. ibid.

Via Publica.

Quæ sine requisitis ad constituendam viam publi-
cam: c.131.n.1. p.84
Ius claudendi viam publicam longissimi temporis
spatio an possit prescribi: n.2. ibid.
Via publica terminari solet in aliquo oppido, vel
flumio: n.5. ibid.
Via publica dicitur, quæ de loco publico tendit ad
locum publicum: n.10. ibid.
Via publica communetur inter Regales: n.11. ibid.
Via publica non potest alterari, vel claudenda, sine con-
sensu

Index Rerum,

lenso Principis, nec potest prescribi n. 12. ibid.
Via publica constituit in mera facultate: c. 13. p. 85

Vicarius.

Vicarius non potest petere se manuteneri adversus
Episcopum: c. 169. n. 3. p. 152

Vicini.

Causio damni infecti potest peti à vicino, qui exer-
cet artem periculosam, veluti conficiendo pulve-
rem tonnentarium: c. 140. n. 1. p. 100

Pro damno quod timetur propter ignem, cautio peti
potest à vicino: n. 2. ibid.

Vicini possunt expellere excrecentes artes fetidas,
veluti pellipariam, sulphurariam, & confectio-
nendarum: n. 3. p. 101

Expelli potest, reclamantis vicini, excrecens artem
imitari, aut vix nocivam: n. 4. ibid.

Nemo impeditur edificare iuxta pradium vicini,
dimisso spatio duorum pedum: n. 5. ibid.

Cessante vicini iactura, quilibet potest in suo ani-
mali in quacunque quantitate habere: n. 12. ibid.

Vidua alimentis durante anno luctus regulariter in-
tra domum mariti defuncti prestanda sunt: Li-
muta, vi ibi: c. 135. n. 4. p. 130

Operarius obsequialis fit detractio, si vidua intra
annum luctus ea iuxta causam habet extra do-
mum mariti: n. 5. ibid.

Vidua utrum vestes lugubres anno luctus finito je-
neat ut restituere: n. 7. ibid.

Vidua compulsa in docem vestes siliuas, durante
anno luctus sibi factas, non autem quotidianas:
n. 9. ibid.

Heredes mariti, si statim dotem viduae restituere
velint, non tenentur ad vestes lugubres illius fa-
cilius, nec quotidianas: n. 10. ibid.

Maritus praesumitur vxori localis persistisse iuxta
promissionem, si probatur ipsam bene ornatas
invenisse: n. 11. ibid.

Vidua usufructuaria oco prohibetur dotem petere:
n. 16. p. 131

Vniuersitas.

Vi Vniuersitas dicatur habere scientiam, quod re-
quiritur: c. 134. n. 12. p. 86

Testes de Vniuersitate in certis casibus probant ad
suorem Vniuersitatis: n. 25. p. 88

Maturum si sine admitti cum sustentium deponito-
nibus: o. 26. ibid.

Voluntas.

Testatoris voluntas etiam ex actu inotili colligitur:
c. 110. o. 30. p. 29

Ex discretia locutione congruens capitur volun-
tatis testatoris coniectura: ibid. n. 38. p. 30

Vsfructuarius.

Vsfructuarius reficere debet, sed non edificare,
quia non potest statum rei mutare: c. 154. n. 10.
p. 128.

Quae sit differentia inter vsfructuariam bonorum,
& vsfructuariam hereditatis, quoad solutionem
debitorum hereditarium: c. 155. o. 14. p. 130

Vsfructuarius quomodo ad debita teneatur: n. 15.
ibid.

Simplex vsfructuarius, cui data est facultas alie-
nandi non potest alienare nisi arbitrio boni viri:
c. 102. n. 8. p. 3

Vsfructus.

Aus per authorisationem donationis filij, sibi non
praeiudicat in vsfructu legali; sed si filius non
indiget authorisatione: c. 141. n. 9. p. 102

Reservatio vsfructus facta duobus, cum clausula
responsum, intelligitur facta cum in suorem,
velius, quam alterius singulariter; ita ut uno mor-
tuus, cesseret quoad eius bona: n. 10. ibid.

Reservatio vsfructus facta pluribus, an intelliga-
tur facta collectivè, vel distributivè: n. 11. ibid.

In vsfructu datur ius accrescendi, seu non decre-
scendi: n. 13. p. 103

Ius accrescendi locum etiam habet in vsfructu
constituto per contractum: n. 14. ibid.

Vsura.

Vsura considerari non potest ubi non adeit quantum
verum, nec palliatum: c. 145. n. 9. p. 109

Contractus in fraudem vsuorum factus, est omnino
nullus: c. 179. n. 3. p. 170

Vulgaris.

Testamentum à substitutione vulgaris incipere po-
test: c. 118. n. 7. p. 50

Præmorsus hereditibus, substitui per vulgarem re-
cipiunt vocati censentur, si substitutio ad eos re-
feratur: n. 8. ibid.

Etiam vulgaris substitutio per plures gradus fieri
potest; ita ut primo admisso, ceteri excludantur:
c. 125. n. 14. p. 69

Quando verba substitutionis non possunt verificari
nisi ante aditam hereditatem, solum denotant
substitutionem vulgarem: n. 16. ibid.

Substitutio facta per clausulam, & suum, est vulgaris
nisi adiecta fuerint verba tractum temporis im-
portantia inter vocatum, & suum, appositum: c. 130.
n. 3. p. 79

Vxor.

Quando vxor conficitur receptis pecunias anteaquam
sit locus restitutionis, tota pecunia praesumitur
pecunie ad maritum: c. 122. n. 6. p. 64

Amplius, etiam si maritus petens fieri vxori pecu-
niam caperet, nisi tamen aliunde probetur, vxor-
tem factam fuisse locupletioris: n. 7. ibid.

Viro ad inopiam vergente, fructus dotis debentur
vxori: n. 8. ibid.

Item illi debentur fructus donationis propter nup-
cias: o. 9. ibid.

Præsumptio l. Quintus, ff. de donat. inter vir & vxor,
quod quæsit per vxorem praesumatur proue-
nisse ex bonis mariti, non habet locum si tamen
concordetur in contrarium: n. 10. ibid.

Vxor non habet bona mariti obligata pro fructibus
bonorum ecclesiorum, nisi contra maritum
illa administratæ de consensu tacito, vel expresse
vxoris: c. 123. n. 11. p. 64

Si testator legatum vxori fecerit, illudque in casum
secundarium nuptiarum reuocauerit, ex eo defau-
retur illius exclusio à legitima filij, cum facta est
substitutio compendiosa: c. 133. n. 9. p. 85

In rebus ex pecunia dotali comparatis, vxor nullum
habet in proprietate ius, sed illa pertinet ad ac-
quirentem: c. 147. n. 25. p. 114

Vxor pro puto bonorum per maritum alienato-
rum, debet graduari iuxta ordinem hypothecarum, à
die contractus matrimonij: c. 151. n. 2. p. 131

Vxor non tenetur cedere iura sua creditoribus ma-
riti, nisi talia qualia sibi competunt: n. 3. ibid.

Dominiuum melioratum spectat ad vxorem, quæ
propterea illarum fructus percipere debet, soluto
matrimonio: n. 8. p. 132

Vxor mortuo marito potest continuare posses-
sionem bonorum mariti iunc vacantem, & ea bona
pro suis dotibus tenere, si illo viuo possidebat:
c. 189. n. 1. p. 186

Amplius vi ista retentio comparat etiam pro dote
illiquida: n. 4. p. 187

A P P E N D I X,

I N Q U A

CONTINENTVR ADDITIONES
NOTABILES

Ad Primam, & Secundam partem Quæstionum
Beneficialium, Canonicarum,
& Regularium.

· N E C N O N A D P R I M A M P A R T E M
Quæstionum Civilium.

S V M M A R I A

PRÆCIPVARVM QVÆSTIONVM

Quæ in his Additionibus continentur.

1. Cura animarum apud quem sit in Ecclesiis Collegialibus.
2. Beneficiis an, & quibus requisitis possint se congregare.
3. Possunt se congregare si ita statuto canonico.
4. Curatores esse perpetui, in dubio presumuntur.
5. Translatio quando officii successores in beneficio.
6. Puella saltem continentium venientes non sunt proprii Religiosi.
7. De etate ad Ordines, & beneficia.
8. Fidei hereticorum verum sint capaces beneficiorum.
9. De expressione personis anteriori in impetratione.
10. De ultimo statu beneficii.
11. De publicatione resignationis.
12. De bonis restituendis excois à monasterio licitis, vel illicitis.
13. De Intrusus.
14. De dote pecuniam ad redimendam vexationem.
15. De concessa facultate testandi.
16. De translatione Monasterii.
17. Quando Parochia sit dandus adiutor.
18. De censuris prestandis, ad regulam Cancellarie 45.
19. De eo, qui beneficio privatus est, resignante.
20. De simonia conventionali.
21. De expressione facienda beneficiorum obtentorum.
22. De qualitate beneficii regulari exprimenda.
23. De qualitate beneficii monachalis.
24. De qualitate beneficii curatui uniuscuius exprimenda.
25. De expressione vacationis ipso iure.
26. Quid agendum quando ignoratur nomen Sancti cuius invocatione est beneficium.
27. De subrogationibus beneficiarum.
28. De iure ad rem exprimendo.
29. Legatum posset ex causa moderari rigorem iurum.
30. De expressione qualitatum beneficii residuum exigenti.
31. De successione in interparatam.
32. Medietas vocum in interparatam quemodo computetur.
33. De promotione beneficiorum propter heresim.
34. De extinctione personis beneficiariis in praesentium creditur.
35. De Vicariis perpetuis, & quando illis casta animarum computat.
36. De possessione beneficii capitulariter capienda.
37. Confraternitates esse de foro Ecclesiastico.
38. Ad quem spectet Emphyteus durante vita Monachi.
39. Quando Capitulum sit legitimus contraditor ad impedendum executionem litterarum Apostolicarum.
40. De sacro distrabitionum, falla temporis divini, sive inter Canonicos.
41. De excois in Parochialibus.
42. De conclusionibus capitularibus, & comocatione Capituli.
43. Quis sit Superior Religiosi translati, dum de translationis validitate disputatur.
44. De sacis antecessoris quod non officii successorem in beneficio.
45. De forma Consilii in matrimonio contrahenda in locis ubi Concilium non est receptum.
46. De mutui resignationibus.
47. De cessante iure in beneficalibus.
48. De vacatione beneficii in Curia.
49. De interparatam mixto ex Ecclesiastico & laico.
50. De interparatam Confraternitatum.
51. De derogatione Conciliorum.
52. De Irregularibus.
53. De cura, & sacerdotio, & Doctoratu in beneficiis.
54. De Missam celebrantibus tempore divini officii.
55. Quando absentes inveniant distrabitiones.
56. Lactura ad absentiam à quo tempore incipiat.
57. De sequestratione adversus petentem remissionem.
58. De presentatione non idonei.
59. De iure presentandi competentem pluribus vii singulis.
60. De Beneficiis sacerdotibus.
61. Quando Patrons Laici variari non possit.
62. Ratificationem collationis beneficii facta tanquam de libero non posse fieri per patronum.
63. Quo casu beneficium sit, & dici possit, licet non sit perpetuum.
64. De habitu & tonsura in pensionariis.
65. Pensio in Parochialibus non debet excedere medietatem fructuum.
66. Qui acceptat beneficium pensionem gratiam, sibi praevindicta etiam si Cardinalis.

67. De personis Ecclesiasticis aliquis, & quis illis reformare possit.
68. Præcepta Ordinum militarium verum sint beneficia.
69. Etiam Beneficia manualia subdita sunt vacationi.
70. Verum adversus intrusum peti possunt fructus qui percepti per annos sine præmia restitutione.
71. Dari in beneficiis multiplicacionem ritulorum & possessionem.
72. De impetracione simul in titulum & commendam.
73. In Ecclesijs receptivis non datur vacatio necessitatis.
74. Episcopus ex Ecclesia receptiva non potest facere monachatum.
75. Numerus in Ecclesijs receptivis reducendus est iuxta fructuum quantitatem.
76. De Ecclesijs monachalibus.
77. In Beneficiis manualibus non est locus reservationi.
78. De affectu beneficiorum, & quomodo differat a reservatione.
79. De beneficiis Ecclesiarum exemptarum.
80. De vacantibus in Curia.
81. Sede Papali vacante, cessat regni mensium.
82. De incursione Cardinalium: quando epus sit una promissione Apostolica post electionem saltim vigere solent.
83. Quomodo derogat Indultus Cardinalis.
84. De expressione valoris cum clausula in curia.
85. Noveri Apostolici sunt indices ordinarii.
86. De Beneficiis similibus collationis inter Episcopum & Capitulum.
87. Canonici qui non est in Sacris utrum gaudeant Titulo et alia nobilitate de materia Tituli.
88. Cellarius beneficiorum ad quem pertinet, sede Abbatis vacante.
89. De forma eligendi Abbatis.
90. Propositura quo casu non sit Dignitas.
91. Qualitas Sacerdotis annexa beneficio an sit de necessitate exprimenda.
92. Pendente lite in Rota, executor non potest procedere.
93. Audientes absolventur a Censuris.
94. De dubio vacationis modum narratur.
95. Quando promissiones Ordinarii indigent inspectione.
96. De gratia in ferma Dignum.
97. Solum finem usurpationis impedit reservationem & subrogationem gratiam.
98. Dimissio beneficii etiam quo fieri debeat.
99. In permutatione beneficiorum conditionalis imputatur ob culpam permutationis, qui sciatur beneficium esse de imperpetratum.
100. Reservationem non admissa, im non amittitur.
101. De consensu præstare post eorum resignationem.
102. De personis reformatis in favorem Tertij.
103. Emisso iure ad rem, permutato ex licentia summi Pontificis, utrum liceat redire ad beneficium.
104. De probatione in causa permutationis.
105. De permutatione aequalis: & ibi alia de permutatione.
106. Dote beneficii amissa, imperpetratum non amittitur.
107. Prasentare patrum alium non potest, quando sit pendens ante dote præsentato.
108. Advocatus defensoris reus sanguinis non est irregularis.

109. Demotum ad eremum an sit irregularis, & verum revoce personis Ecclesiasticis.
110. Clericatus probatur si constet de matrem Ordinis.
111. Aetas debet intervenire tempore presentationis.
112. Incompatibilitas non impedit affectionem beneficij, sed tantum retentionem.
113. Possidens beneficium incompatibile ex dispensatione, residere debet in digniori.
114. Per ademptionem incompatibilis vacat primum, non secundum.
115. In Gallia secundum aliquos datur avocatus ad dimittendum incompatibile. Sed contrarium verum, nempe dari tantum duos menses.
116. Explicatur quomodo intelligi debeat due menses ad dimittendum tamen statim beneficium impetrari possit post ademptionem alterius incompatibilis.

Notæ ad Cap. 1.

NOTANDUM est Primum, verum esse quod diximus, in Ecclesijs parochialibus collegiatis curam esse habitam apud Collegium, quæ exercetur acta per Vicarios; ut videtur citatos Gonzal. ad reg. 8. gloss. 6. num. 71. Sed hoc ita intelligendum est, ut Ecclesia quidem collegiata dicatur habere curam animarum, sed quæ residet in habente primam Dignitatem seu principalem; ut patet ex notatis per Zabarel. eod. 30. quem citat & sequitur Card. Tule. l. i. c. c. in l. 1. in l. 20. inspicendum semper quid statum, vel consuetudine Ecclesiæ cæcatus, prout in casu, de quo infra capite 187.

Notandum secundum, quod Beneficiarij seu Portionarij non possunt se congregare sine licentia Superioris: Rota decis. 370. num. 3. parte 3. recent. ubi tamen non deciditur verum etiam Capituli consensu ad hoc requiratur. Sed ad hoc ut congregari legitime possint, tria requiruntur: Primum quod non se congregent in forma Collegij, iuxta Gloss. in cap. dilecta 14. in verbo *Inhibetur*. & ibi Abbas num. 1. in 2. notat. de excess. prælat. Secundum, quod id faciant petita semper & omni vice licentia Episcopi, seu Archiepiscopi loci Ordinarij: quia cum non habeant ius Collegij, possunt quandoque destitui, vel prohiberi ne incipiant: Innocent. in d. cap. dilecta. in fine. Tertio, quod id faciant cum assensu alicuius persone de potestate ab Ordinario loci, resciat quid, & qua de re tractent. Quæ tria bene explicantur, & compendiantur per Rotam decis. 111. part. 7. recent. & de eadem materia tractatus decis. 351 part. 6. recent. Et utrum Beneficiarij possint aliquid statuire cum Capitulo super Anniversariis, agitur decis. 309. eadem parte 6.

Sed quid probandum sit, quando Beneficiarij preterant ius Collegij, seu facultatem se se congregandi, deciditur decis. 136. ead. p. 6. recent.

Notandum Tertium, quod si statuto Ecclesiæ quomodo sit, quod Beneficiarij seu portionarij possint intervenire in actibus capitularibus, illud observandum est ex decis. 708. Rote Romanæ: part. 2. recent.

Et de hac materia Beneficiarum vltra supra citatas decisiones, agunt Duran. decis. 394. c. p. 3. recent. tome 2. decis. 459. n. 7. & decis. 123. part. 1. recent. & decis. 114. & 143. p. 4. recent. sum. 1.

Notan

Notæ ad I. & II. Part. Quæst. Benefic. 5

Notandum quæritur, ad tradita *num. 1.* quod in casu illo si non constituitur Curator esse amovibiles ex Ratone Capituli, in dubio præsumendum fuisse illos esse perpetuos, *ex cap. vñ. de Capell. monach. Barbat. decis. 9. §. 1. num. 4.* ubi quod beneficia curata in dubio præsumuntur perpetua, nisi aliud probetur.

Notandum quæritur, ad *num. 7.* quod licet translatio non afficiat successores in beneficio, iuxta declarationem Rotæ ibi allegatam *decis. 730. num. 9. parte 3. recent.* tamen si accesserit confirmatio summi Pontificis, ligat etiam successores: ut Rotæ probat *dicto num. 9.*

Notæ ad Cap. 2.

DE istis puellis virginisatem servantibus copiose agit Cyriac. *convers. 604.* ubi ostendit illas non esse Religiosas, sed tantum seculares, viuentes sub quadam Regula in loco segregato à seculo, causa ducenti vitam procul à mundanis diversionibus segregatam, nullo tamen voto paupertatis emisso, quod tamen est de substantis Religionis: & quærit ad quem spectent bona puellarum in dictis domibus ab intellectu defunctæ. Sed quia istæ Congregationes præterea habere circa hoc quædam privilegia, adveniente casu, illa examinanda erunt.

Vnde inferitur quod licet Papon, *lib. 21. tit. 2.* des successione, *art. 11.* istas puellas vocet Religiosas, hoc impropiè intelligendum est: Scilicet *decis. 121. n. 6.* videoda etiam Gloss. in *Clement. 1. de religiosis domibus*, vtrici. *Idem nota ex prædictis.*

Notæ ad Cap. 3.

RESOLUTIO agendum est de ætate ad ordines, & beneficia. Quoad Ordines, ad primam Tonsum requiruntur septem anni completi, Rebuff. in *praxi, requirita ad collationem bonam, n. 16.*

Quatuor minores ordines post septimum conferri possunt: Rebuff. *ibid.* Garc. *de benef. parte 7. cap. 4. n. 6. & 7.*

Ad Subdiaconatum requiritur annus 22. ad Diaconatum 23. ad Presbyteratum 25. ex Concilio Trident. *sess. 23. cap. 12.* Quod de annis corpis intelligendum est, non enim requiritur quod sint anni completi, ut declaravit sacra Congregatio. Acolytus vero 12. annum copieplum requirit: Barbol. *de iure Eccles. lib. 1. cap. 3. n. 88.*

Ad Beneficia de iure communi, quod apud nos servatur, necno aliquod beneficium obtinere potest qui non sit in ætate 14. annorum, ex Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 6.* quod intelligendum de annis inchoatis, licet non completi: Garc. *de benef. parte 7. cap. 4. num. 11.* cum aliis citatis per Barbol. *ad d. cap. 6.*

Si vero in fundatione caveatur, beneficium simplici Clerico conferri possit, sufficit minor ætas quam 14. annorum, quando ex cura & virtuali dispositione Fundatoris haberetur, quod posset presentari puer, aut minor 14. annis, & versaremur in fundatione facta ante Concilium; secus si indefinite vocetur Clericus, aut qui possit esse Clericus, aut si agatur de fundatione post Concilium: ita distinguat Ducas. *decis. 218. num. 8.* qua de re etiam tractat Rota *decis. 403. num. 20. parte 4. recent. anno 2.* vide Barbol. *de Episcop. allegat. 60. n. 77.*

Ad canonicatus Ecclesiarum collegiatum suf-

ficient 14. anni, nisi illis faciat Ordo sit annexus; aut aliter in fundatione caveatur, Barbol. *alleg. 60. n. 77.* Nec requiruntur anni completi, sed sufficit illos attingisse, ut dixi *supra p. 2. c. 3. §. 1. 2. n. 2.*

In canonicis Ecclesiæ Cathedralis, & Diognatibus, quæ requiratur ætas, expressi *dicto §. 1.* sed hic non est repetendum. De his Barbol. *ibid. alleg. 60. n. 64. & sequent.*

Notæ ad Cap. 4.

NOTandum est quod Rota Romana in fortioribus terminis admisit filios hæreticorum ad Canonicatum, non obstantes statuto illius Ecclesiæ, seu immemoriali consuetudine quod nemo admitteretur ad Canonicatum, qui esset suspectus de aliquo crimine, aut alia læta fame. Nam licet ageretur de filio hæretici cuius pater hæresim abjuraverat, tamen cum oatus esset Catholicus, & post abitationem patris, nulla in eo potuit considerari læta honoris & fame, ut decisum fuit in *Ravennensi Canonicatu*, coram Pitavano die 1. Februarij 1619. in *recent. p. 4. anno 2. decis. 74.*

Quid autem sentiat in Gallia? Ultraque quæ diximus videatur Bengus in *tratt. de benefic. in verbo*, consensu, §. 2. *num. 3. & sequentibus*, pagin. 412.

Notæ ad Cap. 5.

DE eadem materia actum fuit inferius *part. 1. cap. 1. §. 4. num. 68.* vide Boët. *decis. 162.* cum aliis allegatis.

Et quod ibi dicitur anterioris pensionis super eodem beneficio imposse mentionem non esse faciendam, quando agitur de translatione pensionis, confirmat Rota *decis. 46. num. 7. parte 1. recent.*

Notandum tamen est, quod in literis pensionis facienda est mentio regis, quem quis habet ad illud beneficium, sed non in literis translationis: Rota *decis. 24. n. 16. 17. & sequentibus*, *etiam p. 5.* ubi redditur ratio diversitatis.

Notæ ad Cap. 9.

PENSIONES Apostolicæ non mutari statim tot beneficij: ultracitatis, Rota *decis. 315. num. 10. parte 4. recent. anno 3.* Et tales provisiones non præjudicant illi, qui est in quasi possessione conferendi, vel presentandi: ut est *decisio* Rotæ 400. apud Postum in *tratt. de mutationibus*.

Notandum est quod status vicinus attenditur quando res est dubia: Rot. *decis. 238. num. 4. p. 5. recent. & 332. num. 8. parte 4. anno 2. & 633. num. 6. parte 3. recent.* Quæ autem requiruntur ad status mutationem, tradit Rota *decis. 401. num. 16. p. 5. recent.* vide infra c. 166.

Notæ ad Cap. 13.

DE vñ tractatur de tempore capiendæ possessionis in Gallia, videnda sunt quæ explicamus super Regula de publicandis resignationibus in Gallia, infra *cap. 193.*

Notandum est primò, quod publicatio resignationis potest probari per testes: Rot. *dec. 113. §. 3. recent.* Sed hoc casu testes non probant, nisi deponant publicationem factam fuisse intra tempus requisitum per constitutionem Gregor. XIII. & corripit

expressione omnium ad talem publicationem requisitorum, ut dicitur in illa decisione 132.

Notandum est *secundo*, quod potest de iure peti restitutio in integrum aduersus omnem publicationem: Rot. decif. 31. num. 7. part. 4. recent. *tomo 2.* non tamen in prejudicium tertij impetrantis, ex capite non factæ publicationis: Rot. ibid. numero 10.

Notæ ad Cap. 14.

- 12 **M**onacho, vel Moniali exenti à Monasterio, omnia data restituenda sunt: ut aduertit Additio ad decif. Rotæ 523. part. 4. recent. *tomo 3. num. 22.* ubi plures allegantur decisiones. Et dicitur amplius restituenda esse delata per Monachum, etiam si illius egressus esse illicitus: per text. in cap. quicunque, 17. quæst. 4. Ex pilli arrest. 215. videndus Moder. de *Stilo Datar. lib. 1. cap. 13. §. 14. num. 50. §. 51.* ubi tractatur de eo qui cum dispensatione Pontificia ex ordine Capucinarum translatus fuit ad Dominicos: & restituit illum fuisse declaratum habilem ad succedendum in seculo, in prejudicium agostinorum: quod non solum in Gallia non obtineat, sed de eius propositionis veritate dubitatur: cum per professionem eius fuerit questum proximioribus, in quorum prejudicium dispensatio locum habere non debet: Rot. apud Burat. decif. 576.

Quod intelligit per procedit in bonis ante egressum delatus, nam quoad ea quæ postea deseruntur, succedit extra Galliam: Additio ad Burat. dec. 756. num. 25.

Eiecti tamen ob incorrigibilitatem, vel ob crimen, non recuperant ius succedendi, quia semper manent adstricti voto paupertatis: ut dicitur ad delatum decisionem 756. num. 27.

Notæ ad Cap. 17. num. 18.

- 13 **N**otandum est, quid ad hoc ut quis dicatur intrusus, necesse est quod fructus aliquos beneficii perceperit, si enim nullo fructus perceperit, cessat intrusio Duran. decif. 137. num. 17. & in recent. part. 5. decif. 344. num. 17. Idem dicendum est si adit tabulis coloratas, qui facit cessare vitium intrusionis: Rot. in disto decif. n. 6. ubi loquitur de provisione facta per Vicelegatum Aueonienem.

Notæ ad Cap. 19. in fine.

- 14 **N**otandum est *prime*, rem esse periculosam dare pecuniam alicui pro tendenda vexatione in beneficiis, nisi interveniat auctoritas summi Pontificis: ut dicit Rota decif. 302. num. 5. part. 1. recent.

Notandum *secundo*, quid quomodocumque res se habeat, semper est summa quoad recipientem, qui oec sub pretextu litis, aut vexationis, quæ ab eius parte procedit, potest aliquid sine labe simoniae recipere: Rot. decif. 50. num. 9. post tractatum Viuliani de iure patronat. post Hostien. in cap. disto, de simonia, & alios ibidem allegatos: Menoch. conf. 67. num. 19.

Notandum *tertio*, quod questio ista de dante rem temporalem ad redimendam vexationem, magnas habet difficultates, quæ per varios casus explicatur. Ideo qui totam materiam complexi voluerit, adnotat in tractatu de simonia, disto. 1. quæst. 6. puncto 4. Tamburini, de iure Abbatis *tomo 1. dist. 10.*

quæst. 4. Barbosa in cap. Mattheu, de simonia, & in c. Cum prelatum de poss.

Notæ ad Cap. 22.

Questio de facultate testandi cooecula Clericis & secularibus in Civitate & statu Aueonienensi, tractatur cap. 135. p. 2.

De fructuum vero beneficiarum diuisione inter heredes defuncti, & successorem in beneficio, agitur cap. 164.

In locis autem in quibus Clerici non habent facultatem testandi, fructus beneficiorum inextincti spectant ad successorem in beneficio: Rota decif. 319. & 722. part. 1. recent. *tomo 3.*

Notæ ad Cap. 23.

De translatione Monasterij de vno loco ad aliud, quæ auctoritate, & quibus ex causis fieri possit, copiose agitur in decif. Rotæ 462. 705. 713. & 721. part. 4. recent. *tomo 2. §. 3.* & de translatione Sedis Abbatisialis igitur infra c. 119.

Notæ ad Cap. 24.

Quamvis opinio quam secutus hic fui num. 9. habeat pro se Doctores fide dignos, tamen in *tertia parte* cap. 234. coactus fui ab illa discedere propter declarationem sacre Congregationis, & auctoritatem Rotæ in iseternam.

Notæ ad Cap. 25. num. 3.

De materia Condiutoris, quomodo & quibus 17. 10 casibus dandus sit, tractat Rota dec. 437. & 454. part. 3. recent. Rebuff. de consuetud. num. 47. & sequens. Achill. de Grass. decif. 6. num. 8. de prebent. Seraph. decif. 680. num. 4. Concil. Trident. sess. 21. cap. 4. de reformat. Ludouisi. decif. 397. & ibi Additio.

Notæ ad Cap. 26. num. 13.

Notandum est, quod per Regulam 44. Cancell. 18. quæ nunc est 45. statutum est, quod nulla litteræ expellantur, tam super resignatione, quam cessione iuris super beneficio, nisi resignans per se si presens fuerit, alioquin per procuratorem specialiter constitutum; consensum præstiterit in Cancellaria ita ut licet resignans, vel cedeos, iam in emendo facto ad resignandum coefferit, hoc non sufficiat, sed nouus requiratur in Curia consensus. Ideo, si consensus iste secundus in Curia præstiterit facit aote reuocationem intimatam, valida erit renuntiatio, vel cessio: quia mandatum potest reuocari ante coefferentiam huic præstiterit: illo autem præstiterit, reuocationis intimatio superueniens inutilis est, & non reuocat ea quæ iam facta sunt. Itaque si super beneficio Apostolico facta fuerit concordia, & ad illius confirmationem processum esset, nouo consensu non præstiterit, nulla esset illis confirmatio: Rota decif. 382. num. 1. part. 4. recent. *tomo 1.* Eadem ratione resignatio sine nouo isto consensu facta non valet, Rot. decif. 303. num. 4. ad partem *tomo 2.* quia res est adhuc integra, & locus est penitentie antequam iste consensus secundus fuerit præstiterit; illo vero præstiterit, non est locus penitentie. Et si reuocationis intimatio præcedat consensum, non potest postea præstiterit.

Notæ ad Cap. 27. *num. 13.*

- 19 **N**otandum est *primò*, quod licet verum sit, eum, qui ipso iure penitus non est, posse resignare, hoc tamen uno modo intelligendum est: nam licet ante latam penultionis sententiam reus cedat, vel decedat, tunc resultabit vera vacatio siue per cessionem aut resignationem, siue per obitum, non tamen ille qui impetravit propter dictum prohibetorem licentiam expresse persequi, licet profectus fuisset aduersus delinquentem: vt probat Lotter. *de re benef. lib. 3. q. 18. n. 61.*

Ad num. 27.

- 20 **N**otandum *secundò*, quod sola conuentionalis iurissima ponibilis est, si subsecuta fuerit collatio beneficii: vt probat Paris. *in trakt. de resignat. benef. lib. 1. q. 1. §. 7. num. 31.* & *in trakt. de confid. quæst. 39.* quod nos latius explicauimus *parte 3. cap. 160.*

Ad num. 35.

- 21 **N**otandum *tertiò*, quod expressio aliorum beneficiorum iam tempore collationis obtentorum, non est necessaria in collationibus Ordinationum, sicut nec aliæ multæ expressiones, de quibus Paris. *de resignat. lib. 8. quæst. 9. num. 67. & sequent.* Nec similiter exprimi debet in prouisionibus Ordinatij valor futurum beneficij, nec possessio colorata alterius, nec quod beneficium habeat Dignitatem, aut iurisdictionem annexam, nec alia omnia quæ per se nota sunt: vt ostendit Paris. *ibidem, usque ad n. 71.*

Notandum *quartò*, quod expressio obtentorum non est necessaria in concessionibus per Papam motu proprio concessis: *cap. si motu proprio, de preben. in 6. Paris. d. q. 9. n. 74.*

- 22 **N**otandum *quintò*, quod qualitas beneficiij regularis est de necessitate exprimenda: Duzan. *decis. 143. n. 8.*
- 23 **N**otandum *sexto*, quod qualitas beneficiij manualis debet exprimi de necessitate: Menoch. *de arbitrat. casu 101. n. 46.* Calderin. *conf. 9. de rescriptis & conf. 9. de preben. Felin. in cap. in nostra, n. 18. de rescriptis.*
- 24 **N**otandum *septimò*, quod etiam in vnionibus qualitas beneficiij curati exprimenda est: Rota *decis. 354. part. 4. recent. tomo 2.* sed si cura sit tantum habitus, non est de necessitate exprimenda, secundum mentem Rotæ *in dista decis. 354. num. 22.*
- 25 **N**otandum *octauò*, quod exprimenda sunt beneficia vacantia ipso iure, veluti per ademptionem alterius beneficiij incompatibilis: Rota *decis. 663. n. 15. parte 4. recentiorum, tomo 3.*
- 26 **N**otandum *nonè*, & addendum ad *num. 31.* quid agendum sit quando ob temporis antiquitatem, aut ob Ecclesiæ destructionem, ignoretur nomen inuocationis Sancti: quod explicat Lotter. *ad eundem lib. 3. q. 44. n. 5. & sequentibus.*

Notæ ad Cap. 28.

- 27 **N**otandum est *primò*, quod Papa per subrogationem alicuius in beneficio, non intendit præiudicare iuribus collatoris ordinarij: Ludouic. *decis. 166. num. 5.* Rota apud Gac. *de benefic. part. 6. cap. 4. n. 14.*

Idem cum in Gallia sublata sint reservationes, non est curum si subrogatio Pontificia non præiudicat collatori ordinarij. At verò in locis, ubi reservationes admittuntur, collatio beneficii facta per Ordinarium est inuálida, nec potest fortiori effectum in præiudicium subrogationis, quamuis subrogatio sit posterior, quia cum subrogatio præsupponat licentiam præiudicantem, Collatoris ordinarij non possunt conficere huiusmodi beneficium litigiosum, cum sit reservatum, seu extra collationem Ordinarij constitutum.

Notandum *secundò*, quod Regula de subrogandis colligantibus, locum etiam habet in beneficiis, quæ sunt de iure patronatus, ita vt vno ex colligantibus defuncto, patronus non possit alium præferre in præiudicium colligantis superstitis: Gomef. *ad reg. de subrogand. collig. quæst. 15.* Seraph. *decis. 990. num. 6.* Nec possit patronus etiam pendente lite inter præferentos, cumulare varias: Ctauet. *conf. 63. num. 3. in fine Rota decis. 607. n. 4. parte 5. recent. tomo 2.*

Notandum *tertiò*, ad *num. 1. a.* vbi dicitur quod subrogatio petenda est intra mensem à die notitiae obitus colligantis, intelligendum est secundum mentem Rotæ Romanæ, vt locum non habeat quando subrogatio conceditur colliganti, non autem quando concessio facta fuit tertio non colliganti, vt decimum fuit *in recent. decis. 142. n. 10. parte 1.* Nam licet ex Regula solis colligantibus concederetur subrogatio, tamen vltus inuáluit vt quicumque licet extraneus siue morte, siue transmutatione alterius colligantis, vacans beneficium obtinere possit, & in eius locum subrogari: vt facilius Ecclesiæ nouis Ministris replentur: vt dicit Bengues *tit. de modis quib. benef. confer. §. 3. num. 5. fol. 40.* Mensis ergo dilatio in hac subrogatione facta Tertio, locum non habet ex mente Rotæ, ita vt quando subrogatio conceditur Tertio, mensis non intelligatur à die obitus litigantis, sed à die subrogationis: Add. ad Ludouic. *decis. 126. num. 19.* vbi etiam dicitur *num. 16.* quod mensis iste non assignatur ad inuálidandam gratiam post illam præstitam, sed dumtaxat gratiam intra illum obtentam in præiudicium subrogandi: & propterea si post mensis non fuerit alteri concessa gratia, non prohibetur colligans subrogationem quandoque petere: Rub. *ad decis. Seraph. 1163. fol. 23. & 108. in suis singularibus ad decis. Rota Romanæ.*

Notæ ad Cap. 29.

Notandum est, quod in collationibus Sedis Apostolicæ, debet fieri expressio iuris ad rem, quod quis habet in alio beneficio, etiam si ius illud sit controversum, etiam possessione non secuta: Rota *decis. 663. n. 1. & sequent. parte 4. recent. tomo 3.* per text. in *cap. si motu proprio, de preben. 6.* Selua *dist. parte 3. q. 1. n. 1.*

Notæ ad Cap. 30. ad *num. 9.*

Notandum, quod licet Legatus non possit statuere contra ius commune, tamen illud potest ex iusta causa temperare, veluti restituendo in integrum aduersus omisam appellationem: Abb. *conf. 77. n. 4. versio.* aut subest legitima causa. *lib. 2.* Item potest sicut alius quilibet iudex succurrere iuribus aliquid detrudere: *cap. fin. de transact. Romani consil. 423. n. 13.* Dissoluerunt vniones Pontificias, & dilimembre iusta sublimitate causa: Rota *decis. 70. n. 1. & 171. n. 1. parte 5. recent.*

Noxæ

8 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Notæ ad Cap. 31. *ad finem.*

30 **N**otandum est, quod quiddam dixerit Rota *decif. 63. num. 2. versic. que verò ad residendum, parte 3. recent.* verius est, quod in impetracione beneficii expremendum est verum requiritur residenciam: ut probat Lotter. *de re benefic. lib. 3. quest. 18. num. 25. post Menoch. de arbitrar. caso 201. numero 74. Paris. de residenc. lib. 10. quest. 2. numero 19.*

Notæ ad Cap. 32.

Videnda sunt quæ copiose diximus infra cap. 157. & 157.

31 **E**t ad num. 7. & 8. vide *decif. Rotæ 47. numero. 4. parte 4. recent. sumo 1.* ubi dicitur, quod licet in interparonatus familiam succedatur in stirpes, tamen hoc obrem vbi iulpatonatus proximioribus de familia relinquatur, tunc eorum in stirpes competit. Aliud est quando vocati sunt omnes *in prezentes & successores*, & sic omnes de familia, qui hoc casu pro virili portione succedunt; quia per adiunctionem dictionis *sui*, soli successores sanguinis designantur, etiam non sint hæredes. Sed hæc decisio obo est vera: quia dictio *illa sui*, iuncta com verbo *successores*, sine copula &, requirit in illis qui succedere volunt, qualiteram hereditariam, & per consequens successio fit in stirpes: Butst. *decif. 647. numero 5. & sequentib.* Et diximus inferius cap. 157. num. 19.

Notandum secundò, quod aduersus ea quæ diximus hoc cap. 31. num. 10. facit Lotter. *lib. 2. quest. 11. num. 137. vbi* dicit quod in interparonatus hereditario succeditur ad totam portionem hereditariam, & obo vltra: & Rota *decif. 151. numero 7. parte 1. recent.* Colla de *ratione rata*, quest. 97. numero 1.

Sed nostra sententia verior est, ut voces hereditum non ad totam portionem hereditariam computentur, sed tantum iuxta numerum personarum etiam ex disparibus partibus institutum, ut vltra DD. per uos allegatos, tenent Abb. in c. 1. n. 6. de *interparon.* & ibi Barboia n. 5. Gratiao. *discept. forens. cap. 511. n. 39.*

Notandum terriò, ad ea quæ diximus hic n. 19. illa referenda esse ad casum decifum *ibidem* num. 13. oempè quod in interparonatus mixto succedunt in capita, quando agitur de primò vocatis: oam post primum gradum vocacionem succedunt regulariter in stirpes, ut dictum est *dicto* num. 13. & probatur apud Butst. *decif. 647. ibidem* allegata n. 10. & 679. num. 8.

32 **N**otandum est quartò, circa num. ult. quod quando ex pluribus paronatus adest medietas vocum, Episcopus potest consentire & gratificari: quæ medietas non consideratur in ablatio respectu omnium paronatorum, sed respectu eorum diuinitaxat qui presentantur: ut bene replicat Durand. *decif. 199. numero 8. & sequentib.* & *decif. 130. numero 5. & sequentib.*

Notæ ad Cap. 33.

Ad num. 10. de impetrante beneficium viuencis, vide copiosius infra capite 170. per 20. num.

Notæ ad Cap. 34.

De priuatione beneficiorum propter hæresim, vide Rotam *decif. 627. num. 4. parte 4. recent. sumo 3.* Et quid in Gallia seruetur quoad hæreticos tradit Bengues de *benefic. tit. de mod. amitt. benefic. 53. n. 3. & sequentib. fol. 412.*

Notæ ad Cap. 35.

Non solùm in prazidicium creditorum, sed 34 etiam in odium procuratoris perpetrui, qui habet ius exigendi pensionem pretio constituto, potest possessor beneficii pensionem grauati illam cassare. Et licet iste procurator inteuocabilis ad exigendam pensionem, habens Datarium amicum, possit impedire illam cassationem mediante Datario, ad id tamen Datarius non tenetur, si nolit. Et hoc impedimentum ex quadam equitate Datario permittitur, locum habet, quando cassatio pensionis fit recepto pretio; nam si nulla te receptus cassaretur, non posset iuocare Datarium, quia cassatio fieri potest inter partes sine Datario, & hæc omnia explicat Modeto de *stylo Datar. lib. 1. c. 27. n. 15.*

Notæ ad Cap. 36. num. 1.

Notandum est, quod si Papa Vicarium perpetuum deputet in Ecclesia Collegiata, dubitatum aliàs fuit, vtrum censetur totum curam à Capitulo ablatam transiisse ad Vicarium illum. Et resolutum fuit curæ solam exercitium translatum fuisse in Vicarium, curam tamen habitalem semper apud Capitulum remansisse: decisum in Rota *decif. 516. parte 4. recent. sumo 1.*

Notandum secundò, ad num. 11. quòd pendente huc super beneficio, spectat ad Episcopum deputare Vicarium temporalem, seu arcouicum, qui exerceat quoaduò his duratura est: Dutoa. *decif. 74. num. 50. & 51.*

Notandum terriò, super illa quaestione, Ad quem, & qua ratione competat nominatio Vicarii perpetui, quando aliquis mensæ curæ annexa est, vel ab ea dependens, abundè per nos actum fuisse capite 187. & vltra Salgadum hic citatum, adest decisio Rotæ Romanæ 580. num. 15. parte 4. recent. sumo 5.

Notæ ad Cap. 38. num. 7.

Videnda sunt copiose scripta inferius capite 133.

Notæ ad Cap. 40. num. 12.

Quòd non steterit per aliquem quin capitula- 36 inter possessionem adeptus fuerit, penadè est ac si capitulariter illam accepisset: Rota *decif. 97. num. 15. parte 5. recent.* Lotter. *de re benefic. lib. 3. q. 5. num. 15. & sequentib.* ubi docet hanc solemnitate capitularis possessionis similitè non requiri, si consuetudo sit in contrariam: & sufficere quod possessor postea admissus sit ad aliquos actus capitulares.

Notæ ad Cap. 43. num. 5.

Adde quod tamen hominodi Confraternitates sint de foro Ecclesiæ, decisum fuit in Rota *decif. 144. n. 17. parte 5. recent.*

Notæ

Notæ ad I. & II. Part. Quæst. Benefic. 9

Notæ ad Cap. 46. *num. 26.*

- 38 **N**otandum est, quod Castreosis *aut. ingressi. C. de sacris. Eccles. nem. 10.* res in hac questione casus distinguit. Primus est, quando pactio expulso conuentum est, quod emphyteusis non alienaretur in manus mortuas: & hoc caso per ingressum Monasterij reuertitur emphyteusis ad mortuum directum, perinde ac si Religiosus esset mortuus. Secundus casus est, quando nullum adest pactum prohibens alienationem ad manus mortuas, & agitur de emphyteusi Ecclesiastica, oempe quia dominium directum est penes Ecclesiam: & hoc casu mero iure transiit in Ecclesiam, sed est in potestate Ecclesie dominum directum retrahere: & si non retrahit, durat quando uiuit Monachus, & eo mortuo finitur emphyteusis, & deuoluitur ad eos ad quos de iure, aut ex consuetudine deuolui debet. Tertius casus, quando pactum illud non est appositum, & agitur de emphyteusi non Ecclesiastica: & hoc tertio casu remanet apud monasterium durante vita Monachi, postea uero reuertitur ad quos de iure reuerti debet.

Circa hanc questionem variz sunt Doctoꝝ conclusiones, quos longa serie referent Barboſ. in *auth. ingressi. num. 21. C. de sacris. Eccles. & Cened. collectan. 144. n. 87.*

Verū resoluo est *primi*, quod omnia si, quando emphyteusis transiit ad Monasterium in totum ex testamento, domus directus potest illud cogere ad vendendum intra annum, vt post Alexand. concludit Tusch. *littera E. couis. 16 t. n. 13.*

Secundi, quod durante vita monachi, Monasterium potest retinere bona emphyteusica, nec cogitur uendere: vt probat Sanchez *in præcepta de al. lib. 7. cap. 1. §. 5. num. 87.* Et per consequens in locis, in quibus monasteria succedunt ex tacita bonorum professi dedicatione, laudum non debent nisi post mortem naturalem professi, vt concludit Sanchez *d. num. 65.*

Notæ ad Cap. 47. *num. 13. in fine.*

- 39 **N**ota quod Capitulum regulariter non est legitimus contraditor ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum, nisi agatur de qualitatibus repositis in Canonicis: vt per Adden. ad Ludouic. *decis. 12 t. num. 1 t.* Sed postquam executio fuit facta, Capitulum audiendum est in peritorio, si sua aliqua ratione interesse possit: Duran. *decis. 55 n. 4. & 5.*

Notæ ad Cap. 52.

- 40 **N**ota quod fuit aliàs decisiū per Rotam Romanam, quod si ex stylo alicuius Ecclesie, Presbyteri diuidant inter se dies seruati, vt medietas residat per quindecim dies, & alia pars residat per alios quindecim dies, & quilibet lucratur toto tempore suæ integritas distributiones, non quam dicuntur absentes, sed presentes propter mutuum seruicium, vt ite *recet. parte 4. tomo 2. decis. 161. num. 3. & 9.*

Notæ ad Cap. 59.

- 41 **N**otandum est quod si prouiso Ecclesie parochialis fuerit facta in principio Sedis Episcopalis vacantis, cum tam cito non potuerit Syno-

das congregari, non vacabit parochialis ob exament factam dantez cum duobus examinatoꝝibus synodaliſibus, non autem cum tribus, pꝛore disponit Concilium, & fuit decisiū in Rota *decis. 437 n. 16: & sequentib. p. 4. recet. tomo 2.*

Notandum *secundi*, quod licet non admittatur appellatio suspensiuæ, quando quis fuit prouisus per concursum de beneficio libero, tamen si agatur de beneficio inſuſpenſionatus, & lis sit inter duos patronos laicos super illius pertinencia, & appelleret ab inſtitutione facta vnius ex presentatis, hoc casu datur appellatio ad vtrumque effectum: Rota *decis. 656 n. 2. parte 1. recet. & decis. 379 n. 4. parte 4. tomo 2.*

Ad *ſicem capituli*, vtrū *decis.* Duran. i 37. & aliis ibi notatis, adde *decis. 468* apud Viulso. *de inuentione.*

Notæ ad Cap. 62.

Notandum *primi*, ad *num. 18.* quod in conclusionibus capitularibus debent intervenire duæ partes ex tribus, nisi aliud caueatur statuto, vel consuetudo sit in contrarium: Rota *decis. 133 n. 6. parte 5. recet.*

Notandum *secundi*, quod quando collatio beneficiorum spectat communiter ad Episcopatum & Capitulum, tunc Episcopus potest congregare Capitulum, & cogere vt congregetur ad prouisionem faciendam: sed quia auctoritatem tunc habet Episcopus, ostendit Gaz. *de benefic. parte 5. t. 4. n. 5. t. & sequentib.*

Notandum *terti*, ad *ſicem capituli*, quod in Ecclesis Metropolitanis Decanus non est Caput Capituli, sed solus Archiepiscopus: Rota *decis. 111. n. 19 parte 5. recet.*

Notæ ad Cap. 65. *num. 24.*

Adde quid si post Religiosi translationem effectualiter factam, lis pendat super illius utilitate, dubitari potest vtrum Superior primi, vel secundi Conuentus, illum sui sui potestate habiturus sit: Super quo dubio videatur *decisio* Rotæ *365. parte 4. recet. tomo 2.*

Notæ ad Cap. 66. *num. 20.*

Notandum *primi*, quod si Prelatus, vel possessors beneficij bona Ecclesie conditori saltem generaliter obligauerit, non poterit successor in beneficio illum expellere, nisi solum illi ioteresse: vt ex veriori sententia probat Barboſa in l. si filios fauiliat *16. §. fin. n. 3 t. ff. de iure matrimonii.*

Notandum *secundi*, ad *num. 15.* quod prouisus a Papa non tenetur stare confessioni sui antecessoris in beneficio, quia io eo creator nouum ion, & independens à primo: Rota *decis. 144 n. 18. & 19. parte 4. tomo 2.*

Notæ ad Cap. 71. *in fine.*

Adde quod io locis subditis domicilio hæreticorum, vbi non adſunt Parochi, non est seruanda forma Concilij io celebratione Maximonij, nec in locis vbi Concilium non fuit receptum: Rubin *acmetat. ad decis. 431. num. 55. & sequentib. parte 4. recet.*

Notæ

10 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Notæ ad Cap. 75. num. 8.

Irregularitas, num. 6. Boncinam de irregular. tom. 2. diffinit. 7. quæst. 1. par. 10. 4. n. 6.

- 46 **A**dde Parisiæ de confident. quæst. 40. num. 39. Garc. de benefic. parte 1. cap. 4. num. 56. Barbof. de iure Eccles. lib. 1. cap. 15. num. 163. Intellige quod istæ mutæ resignationes, vt habeant vim permutationis, oportet vt eodem tempore expediantur: Barbof. loc. citato. n. 185.

Notæ ad Cap. 85. num. 7.

- 47 **N**otandum est quod cessionarius iuris, quod alius habet in beneficio, tenetur iustificare ius sui cedentis, nisi tamen cedens fuisse rationalis pacificus possessor: Duran. decif. 440. num. 3. & decif. 460. num. 6.

Notæ ad Cap. 87. num. 1.

- 48 **A**dde quod si adfuit in prouisionibus beneficij decretum de dimittendo, beneficium dicitur vacare in Curia, sed non apud Sedem: Rota dec. 66. num. 5. parte 3. recent.

- 49 **N**otandum secundo, ad num. 14. eiusdem capituli 87. dum dicitur, quod si maior pars patronorum componatur ex personis Ecclesiasticis, ius patronatus cadit sub regula reservationis: quod contrarium fuisse probat Modem. vtrall. de dylo. dactoria, lib. 1. cap. 15. §. 15. num. 98. & sequentib. dicens ita fuisse iudicatum in sacra Congregatione Concilij: quæ opinio etiam in Gallia seruatur.

- 50 **N**otandum tertio, quod ius patronatus Confirmationatus est Laicalis: Duran. decif. 130. Rota decif. 451. n. 16. parte 4. recent. tom. 2.

- 51 **I**tem quod vacatio consumitur per prouisionem cum supplicatione registrata, etiam nondum adepta possessione: Duran. decif. 163. num. 12. Rota decif. 385. n. 10.

Notandum quinto, ad num. 31. idem fuisse decisionem p. 1. recent. tom. 1. decif. 569. n. 15.

Et adde quod vacatio consumitur per prouisionem cum supplicatione registrata, etiam nondum adepta possessione: Duran. decif. 163. num. 12. Rota decif. 385. n. 10.

Et quod etiam in beneficiis patronatus, etiam si ius non abdicatur à resignante nisi consentiat Patronus; tamen si resignans fuerit in culpa, inducitur vacatio: Rota decif. 190. numero 5. & 6. parte 5. recent.

Notæ ad Cap. 94.

- 52 **A**dde primo, quod apostecticus ad sacros ordines promoveri non potest: Rota decif. 384. num. 9. parte 5. recent.

Secundo nota, quod cæcus est incapax beneficij: Rota decif. 602. n. 6. parte 5. recent. tom. 2.

Tertio, de irregularibus vide Dianam p. 4. ar. 1. 2. de irregular. resolut. 79. & 38.

Quarta, quod irregularis non priuatur beneficiis obiectis, aplo iure, sed tantum per sententiam: idem non amittit sui beneficij iam obiecti possessionem: Rota decif. 136. numero 19. parte 4. recent. tom. 2. Quod maxime locum habet, si irregularitas sit ex accidenti, & beneficium non requirit certam Ordinem: Vtrall. decif. 136. num. 5. parte 1. Rota decif. 136. num. 5. parte 1. recent. Ceterum præxi diffinit. lib. 3. cap. 6. num. 7.

Quinta, de irregularitate quoad officia regularia, vide Lexan. in summa quæst. regul. parte 3. in verbo,

Notæ ad Cap. 99. num. 4.

Notandum est, quod cum animarum omnino 53 exigit sacerdotum: Duran. decif. 433. n. 11.

Non tamen exigit sacerdotum in eo qui habet dumtaxat onus beneficij annexum iuuuandi Casatum: Rota dicta decif. 433. n. 12.

De cura iurisdictionalis vide Rebuffum in præf. tit. de non promotu. n. 32.

In Dignitatibus non requiritur præcisè Doctus: Barbof. de iure Eccles. lib. 1. cap. 30. n. 6. Garc. de benefic. parte 7. c. 7. n. 33. Modera. Aquef. lib. 1. cap. 30. n. 1.

In Archidiaconatu totum non requiritur sacerdotum, cap. honorati, dist. 74. Barbof. lib. 1. de iure Eccles. c. 14. n. 45. Garc. parte 7. c. 1. n. 40.

Notæ ad Cap. 102. num. 4.

Nota quod Missam celebrantes extra chorum 54 tempore officij, non debent lucrari quotidianas distributiones: Rub. ad decif. 576. num. 113. parte 4. recent. tom. 3. vbi multa de distributionibus quotidianis: & num. 145. Vide decif. 126. 2. parte 4. recent. 2.

Notæ ad Cap. 103. in fine.

Adde de absentibus causa Ecclesie, quod omnia 55 lucra tenent: Rota decif. 1. n. 3. parte 4. recent. tom. 2. vbi multa de absentibus.

Item quod Vicarius Episcopi excusator ratione absentie, decidit Duran. decif. 153. n. 16. vbi quod excusatur durante officio in totum.

Nota etiam quod si aliquis data fuerit licentia vt 56 abesse possit infra triennium, tempus non currit à die date, sed à tempore capre absentie, nisi aliter licentia disponat: Rot. decif. 434. numero 5. & 6. parte 4. recent. tom. 2. & decif. 571. num. 11. tom. 3. parte 4.

Notæ ad Cap. 118.

Notandum primo, quod licet possessor sit ma- 57 nutenus, vt hic dicitur num. 1. si tamen ipse possessor petat remissionem, interim deputatur sequentium: Rota decif. 565. n. 9. p. 5. recent. tom. 2.

Notandum secundo, dum dicitur num. 33. totum 58 ius deubui ad alios, quando pars patronorum non idoneum præsentant, hoc intelligendum esse, vt locum non habeat in simplici concessione, nisi etiam interuenierit præsentatio effectualiter facta coram Superiore: Lambertin. de iur. patron. lib. 2. p. 1. §. 10. ar. 4. n. 27. fol. mibi 110.

Præterea distinctio fieri debet vt in præsen- 59 tandi competat vti singulis, an vt in Collegio, pro vt distinguit & explicat Rota decif. 568. num. 2. parte 2. recent.

Notandum et tertio, quod beneficium non dici- 60 tur sacerdotale, quamuis ex meta voluntate & nomine cogente fuerit collatum sacerdotibus, Duran. decif. 146. n. 6. licet aliis obsequia declarata verba fundatius dubia: Rota decif. 126. n. 4. p. 2. recent. & decif. 496. n. 9. parte 1.

Notandum quarto, quod patronus laicus non potest 61 variare etiam cumulatiue præsentando, post iustitiam

Notæ ad I. & II. Part. Quæst. Benefic. 11

tionem Episcopi, quia res non est tunc integra. Riccio *præci verum fieri Eccles.* decif. 17. in principi. Gai. de benef. parte 5. cap. 9. num. 1. Lambertin. de iur. patron. lib. 2. parte 2. quæst. 7. princip. artic. 1. num. 1. verfic. *Alia ratio.*

62. Notandum quod, si Legatus fecerit collationem beneficij patroni tanquam de libero, ratificatio patroni postea subsecuta non valet, cum ex defectu lecture; Ludouic. decif. 311. numero 16. tum etiam quando mandatum ad præsentandum

in Legatione non fuit effectuum: Lambertin. libro 2. parte 2. quæstion. 11. artic. 11. & 22. numero 1. Tum etiam quia non fit retroactio in præiudicium Tertij, cui intermedio tempore ius quæsitum fuit: Suid. decif. 245. numero 8. Hodiern. ad decif. Suidi 70. numero 4. Tum & denique quia cum collatio fuerit facta tanquam de libero, non potest patronus id, quod suo nomine gestum oporteret, ratificare, ut alibi diximus.

NOTÆ AD SECVNDAM PARTEM

QVÆSTIONVM BENEFICIALIVM.

Notæ ad Cap. 1. §. 2. in fine.

63. **N**ota quod potest fieri ex speciali privilegio, ut beneficium non sit perpetuum: Rota decif. 379. n. 4. parte 5. recentiorum.

Ad §. 4. cap. 1.

64. **V**trum pensionarius teneatur locedere in habitum consueti, tractat Rot. decif. 12. n. 42. p. 5. recent.

Et vitum pensionarius concurrat ad onera, decidit Rota decif. 205. n. 1. & 2. decif. 23. n. 4. parte 5. recent.

65. Ad num. 43. Adde quod in parochialibus pensio non debet excedere medietatem fructuum: Rota decif. 516. num. 6. parte 4. recent. sumo 3. idque ex stylo Daturæ.

66. Ad num. 58. Illi qui consentit pensioni dicuntur, quod solant, vel dimittunt: Rot. decif. 287. num. 17. parte 5. recent.

Imò Cardinalis acceptam pensionem pensione gratiam sibi præiudicat, Rot. decif. 452. num. 25. parte 5. recent. sumo 2. quomodo alioquin onera pensionum Cardinales non sustineant: dista decif. 452. n. 4. & si quæ illas pensiones debeantur, illas transferre possunt: Rota ibid. n. 48. & 49.

67. Ad num. 71. semper sponenda est clausula, salvo beneplacito Sedis Apostolicæ, in pensionibus, etiam in illarum augmento; Rot. decif. 386. num. 5. parte 5. recent.

Ad num. 75. Nota quod Episcopus de iure communi potest reservare pensionem ad vitam pensionarij: Rot. decif. 386. numero 9. & 10. parte 5. recentiorum.

Item quod Prelatus regularis pensionem temporalem super beneficio nonnulli reservare potest: dista decif. 386. n. 2.

Ad §. 6. cap. 1.

Vtrum Preceptoris Ordinis militarium sint & vere beneficia, magna est quæstio, & vitum si monia in eis committatur: de quo Diana parte 6. tract. 8. resol. 17. & nos diximus infra p. 3.

Nota etiam quod in beneficiis manualibus datur vitatio per obitum & per promotionem: Rot. decif. 463. numero 11. & decif. 473. parte 5. recent. sumo 2.

Ad §. 9. cap. 1.

Nota quod dum dicitur num. 41. necessariam quod non esse protestationem veri Parochi aduersus intrusum, ut ab eo obnoceat restitutionem quotidianarum distributionum: contrarium tenet Rub. ad decif. 576. parte 4. recent. sumo 3. nempe restituendas quidem esse distributiones per intrusum verò & legitimo beneficij possessori, si illas intrusus percipit; si verò intrusus non percipit, reputat quia non refedit, hoc casu non tenet ad restitutionem distributionum quas percipere possidet, nisi præcedat protestatio illius legitimi possessoris.

Ad §. 11. cap. 1.

Ad num. 36. adde quod sicut in beneficiis datur multiplicatio titulorum, ita & datur multiplicatio possessionum: Rota decif. 305. num. 5. parte 4. recent. sumo 2.

Ad §. 12. cap. 1.

Vide de materia numeri 33. infra cap. 181. n. 6. & sequentibus.

Noandum etiam impetrationem eiusdem beneficij simul in titulum & commendam, esse nullam ex Geminiano consil. 32. col. 2. verfic. *sed non sic*. Roman. cons. 330. 2. num. 23. ad 17. quia hoc est contra stylo: Paris. de resignat. benefic. lib. 10. quæst. 2. num. 14. Cokier. ad reg. Cancell. 63. numero 8.

Notæ

12 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Notæ ad Cap. 2. §. 5.

73 **D**E materia Ecclesiarum receptiarum, seu non numeratarum, tractant Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 9. §. 1. Massob. in praxi consens. prelud. §. dub. 1. Scaph. decis. 9. §. 2. & 1160. Visian. de iure patron. lib. 1. c. 1. n. 106.*

Notandum primo, quod in istis beneficiis Ecclesiarum receptiarum non datur vacatio, nec per coactionem subrogatio: Duran. *decis. 425. num. 4. vide Rot. decis. 27. num. 1. p. 6. recent. 499. n. 8. p. art. 4. tomo 2.*

74 Notandum secundo, quod Episcopus etiam cum consensu Capituli non potest antiquum statum Ecclesie mutare, conuocando receptiarum in omnitatem: Rot. *decis. 515. part. 4. recent. 10. tomo 3.*

75 Notandum et tertio, quod numerus in Ecclesia receptiarum redpendens est iuxta fructus illius Ecclesie: Goozal. *dicta gloss. 9. §. 3. n. 1. Mantica decis. 219. n. 3.*

Ad §. 6. cap. 2.

76 **D**E Ecclesia monacali vide Duran. *decis. 219. num. 5.*

Notæ ad Cap. 3. §. 1.

77 **N**Otaandum primo, quod in beneficiis manualibus non cadit reservatio: Rot. *decis. 290. p. 5. recent.*

78 Notandum secundo, quid sit affectio: quod explicat Duran. *decis. 154. n. 12.*

Notandum tertio, quod affectio ducit etiam post mortem Papæ, quando beneficium fuerunt semel reservata: Duran. *dicta decis. 154. n. 1. & 367. num. 8. & quomodo inter se differant affectio, & reservatio, tradit Rot. decis. 196. num. 3. p. 5. recent.*

Notandum quarto, quod statim ubi Papa apposuit manum, beneficium dicitur affectum abique alia declaratione: Rot. *decis. 344. num. 9. parte 5. recent.*

Ad §. 3. cap. 3.

79 **N**Otaandum est primo, quod omnia beneficia Ecclesiarum exemptarum sunt reservata, sed tamen potest fieri quod in Ecclesia exempta sit aliquod beneficium non reservatum: quia aliud est Ecclesia, aliud est beneficium: Duran. *decis. 92. in fine.* Et hoc notandum est ad intelligentiæ eorum quæ diximus *cap. 1. 28. num. 1. & cap. 196. numero 24.*

80 Notandum secundo, ad num. 24. quod de beneficiis in Curia vacatibus tractatur *de dec. 429. p. 5. recent. tomo 3.*

81 Notandum tertio, quod Episcopi Sede Apostolica vacante consensum in quibusconque mensibus: Gonzal. *ad reg. 8. §. 5. premissi. n. 46.*

Ad §. 5. cap. 3.

82 **C**onstitutionem Urbani de qua num. 13. explicat Rota *decis. 585. & 45. & sequentibus p. 5. recent. tomo 2.*

Notandum ad num. 2. quod prout vigore Indulti non indiget noua provisione Apostolica, quando Cardinalis contulit iure ordinario, secus

est si vigore indulti: Rot. *dec. 530. n. 55. & 56. p. 4. recent. tomo 3.*

Notandum secundo, quod ad hoc ut derogetur Indulto Cardinalis, requiritur specialis derogatio: Rota *decis. 452. num. 6. & decis. 464. num. 1. part. 5. tomo 2.* quia Cardinales sunt speciali nota digni. Ideo oec comprehenduntur sub Reg. 8. Rot. *decis. 440. n. 1. eadem parte.*

Ad §. 6. cap. 3.

AD num. 11. nota quod iuxta hæc scripta intelligi debent tradita per Carond. *lib. 1. respos. 16. Totnet littera F. numero 4. Maynard. lib. 1. cap. 69.*

Ad num. 15. quid si valor esset expressus cum dicitur *in circa?* Vide Rot. *decis. 414. n. 1. & 2. p. 4. recent. tomo 2.*

Ad num. 32. Rota Nuncios Apostolicos dicit esse Iudices ordinarios, *decis. 48. num. 8. parte 4. recent. tomo 2.*

Ad §. 8. cap. 3.

NOtaandum primo, quod dicitur num. 32. regulam mentium cessare in beneficiis simultaneæ collationis inter Episcopum & Capitulum; fuisse confirmatum per Rota *decis. 300. num. 8. & 247. num. 3. parte 4. recent. tomo 2. & 588. num. 26. eadem parte 4. tomo 3.*

Notandum secundo, quod illa regula comprehendit beneficia, quorum electio spectat ad inferiorem, institutio vero ad Episcopum: Rot. *dec. 531. num. 9. p. 4. recent. tomo 2.*

Notandum tertio ad num. 35. quod Canonici qui conest in Sacris, utrum gaudeat turno, disputatum fuit apud Duran. *decis. 168. 275. 290. & 460.*

Notandum quarto, quod de modo probandi quod quis sit in turno ad presentandum, tractatur apud Duran. *decis. 318. n. 2.*

Notandum quinto, quod stante discordia super turno, Papa libet pronuntiare: Duran. *decis. 306. n. 1. & 12.*

Notandum sexto, quod dicitur turnum consumi per provisiones Apostolicas cum derogatione iuris patronatus, quomodo intelligitur, explicat Visian. *de iure patron. lib. 1. cap. 1. num. 13. versic. nec ebeft.* Et quod dicitur de duobus presentatoribus, eodem modo dicendum est de duobus collatoribus: Ioan. de Anan. & ibi Boloquin. *conf. 43. Antoo. de Marin. cap. 2. 28.*

Notandum septimo, quod turnus consumitur etiam per provisiones factas ex causa permutationis: Bertrand. *conf. 284. & 323. vol. 1. p. 1. Gonzal. gloss. 45. §. 3. n. 2.*

Ad §. 9. cap. 3. num. 28.

VAcante Sede Abbatiali, ad quem spectet collatio beneficiorum, tractat *decis. 536. num. 8. & 9. parte 5. recent. tomo 2.*

Ad n. 41. de forma eligendi Abbatias, Duran. *89. decis. 232.*

Ad §. 11. cap. 3. num. 8.

NOta quod si Præpositus in simplici administratione consistat, non est beneficium: Duran. *decis. 340. & 381. n. 2.*

Ad §. 12. cap. 3. num. 11.

Vide quæ dixi infra cap. 19. in fine, & adde Duran. de iur. 1. 69. n. 9.

- 91 Ad num. 13. adde quod qualiter facendotij beneficium annexum, non esse de necessitate, nec de stylo exprimentum, docet Guic. de benef. parte 7. c. 1. n. 5. 4. qui videndus est ad n. 45.

Ad §. 14. cap. 3. num. 7.

- 92 Adde quod si filius pendens in Rota, executor non potest procedere ad executionem, & si id faciat, committit attentatum; ut Rota de iur. 469. n. 4. parte 4. recent. anno 2.

- 93 Notandum etiam quod Auditores Rotæ possint absolvere à censuris ad cautelam: Rot. de iur. 468. n. 3. eadem parte 4. anno 2.

Ad §. 15. in fine, dist. cap. 3.

De hæ collatione ob iucundum Regis adventum ad Coronam, aliquid dicit Gratian. dist. c. forens. c. 478. n. 19.

Notæ ad Cap. 4. §. 1.

- 94 Notandum primo, quando fuerint nati duo modi vacationis ad num. 18. quod illa debent intelligi iuxta distinctionem Rotæ de iur. 167. n. 14. parte 4. recent. anno 2.

- 95 Notandum secundo, ad num. 9. quod licet provisiones Ordinarii non indigeant iustificatione, Duran. de iur. 350. num. 2. Tamen quando concurrunt cum provisionibus Apostolicis plene iustificari debent: Duran. de iur. 306. n. 6.

Ad §. 2. cap. 4.

- 96 Primo 8. adde Rot. de iur. 339. n. 2. ubi de gratia conditionali agitur, p. 3. anno 2. recent. Ad num. 16. de hac gratia in forma Dignum, Rot. de iur. 369. n. 23. p. 3. recent. anno 2.

Ad §. 5. num. 1. cap. 4.

- 97 Solus famus iustipatronatus impedit reformationem & subrogationem gratiosam, Rot. de iur. 300. num. 13. parte 4. recent. anno 2. Intellige ut numerus 16.

Ad §. 6. num. 2. 3. cap. 4.

Opiose de hæ materia Rot. de iur. 311. 2. parte 4. recent. & de iur. 374. ead. part. anno 3. vide dicta supra cap. 17. n. 6. & 7.

Ad §. 7. cap. 4.

- 98 Notandum primo, quod dimissio beneficii non valet nisi facta fuerit coram habente potestatem cooferendi: Duran. de iur. 337. num. 18. & sequentibus.

- 99 Notandum secundo, quod in permutatione conditionali ius amittitur, & vacatio inducitur, quando permittentes sunt in culpa, quia sciiebant ad id iustipatronatus: Rot. de iur. 390. n. 5. parte 2.

- 100 Notandum tertio, quod ad hoc ut per resignationem ius amittatur, requiritur quod illa faciat admissa à Superiore: Paul. lib. 1. q. 6. n. 79.

Notandum quarto, quod si supplicatio fuerit data & subscripta viro religioso, consensus per procuratorem præstitus post mortem resignantis est validus, ut fuit decisum coram Metino de iur. 181. num. 15.

Notandum quinto, quod in resignatione pensio refecturum potest, non solum in favorem resignantis, sed etiam in favorem terti: Rot. de iur. 240. num. 24. parte 1. dist. & apud Vian. de interpretat. dist. 93. num. 17.

Ad §. 8. cap. 4. num. 9.

Propositum fuit aliis dubium, quod quamvis non sit licita permutatio iuris ad rem cum beneficio, in quo alius habet ius in re, tamen hoc fieri potest interveniente auctoritate summi Pontificis. Posito itaque quod Papa talem permutationem permittat, dubitatum fuit utrum eundem iure ad rem, sic permutato licet redire ad ius permutatum in beneficio permutato: Ego non vidi hanc questionem alibi decissam, sed existimo interpretandum esse illi qui beneficium cum iure iacere permutavit, & ideo non licere illi ad suum beneficium redire, quia acquisivit ius dubium & incertum scilicet: & ita consultus ex doctrina Card. Tusch. diversa Causas. 366. n. 15. c. 18.

Notandum est præterea quod de iusta causa permutationis non creditur auctoritas Ordinarii: Duran. de iur. 163. n. 4.

Item quod ex inæqualitate beneficiorum præsumitur fraud, sed tamen inæqualitas nocet coram Ordinario, non coram Papa: Rot. de iur. 32. num. 10. parte 5. recent.

An autem permutatio fieri possit sine necessitate, & coram quo? vide Duran. de iur. 163. n. 4. c. 18. num. 7. c. 8.

Et si permutatio sit nulla, veluti facta iniuste patronis, quomodo succedatur? Rot. de iur. 113. num. 10. parte 5. recent.

Denique utrum ius abdicetur à resignante per viam permutationis, tradit Rot. de iur. 119. n. 11. ead. parte 5.

Ad §. 9. cap. 4. num. 13.

Adde quod in patronatus conservatur, etiam si dos amissa fuerit, & tunc dicitur beneficium de pretitis: Duran. de iur. 385. n. 15. c. 57.

Ad num. 19. Adde quod si sit aliter inter Patronos, ille qui est in quasi possessione, præsentare potest, licet sit alius sit inter præsentatos, tunc enim licet quis sit in quasi possessione conferendi, non potest alium inter duos colligentes præsentare: Rot. de iur. 399. num. 17. parte 4. recent. anno 3.

Notæ ad Cap. 5. §. 2. num. 5.

Notandum primo, quod Advocatus defendens iurum Linguis non incurrit irregularitatem: Rot. de iur. 617. & ibi Additio Ruben. 69. part. 4. anno 3. recent.

Notandum secundo, quod damnatus ad tricesimos non fit irregularis: Diana part. 4. dist. 2. de irregularitat. res. 83.

Notandum tertio, quod damnatus ad tricesimos pensiones ex eo solo non extinguit censuit Modern. de stylo Datar. 16. §. 6. n. 5. quia, inquit, potest talis damnatus in pristinum statum restitui: quod in casu occurrenti manendus cogitandum esset.

14 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Ad §. 4. in princip. cap. 5.

110 **N**Otandum est quod Clericus probatur pro-
tempore Ordioibus maioribus : Rot. decif. 126.
n. 3. p. 5. recent.

Ad §. 5. in princip. cap. 5.

111 **N**Ota quod ætas requiritur quod interveniat
tempore præsentationis : Duran. dec. 185. n. 5.
Ad num. 22. Nota quod contra ibi refoluta vi-
detur tenere Duran. sed obiter tantum decif. 121.
n. 33. Idem non est à nostra sententia recedendum.

Ad §. ultimum.

112 **N**Otandum est primo, quod incompatibilis
beneficiorum non impedit adeptionem, sed
impedit retentionem illorum : Duran. decif. 128.
num. 11. & 248. num. 7.

Idem provisio Ordinarij de incompatibili non est
nulla, Duran. d. decif. 148. n. 8. & dec. 456. n. 1. & in
recap. decif. 174. n. 8. p. 5.

113 **N**Otandum secundo, quod si quis ex dispensa-
tione obtineat duo beneficia incompatibilia, requi-
rentia personalem residentiam, debet residere in
digniori : Rota dec. 703. n. 1. p. 4. recent. anno 5.

114 **N**Otandum tertio, quod dicitur vacare benefi-
cium per adeptionem alterius beneficij incompati-
bilis, intelligendum esse de primo quod vacat, &
non de secundo, nisi quia verumque vellet obtinere
contentione : Rot. decif. 337. n. 12. parte 4. recent. an-

no 1. Intellige dummodò possessio sit pacifica, ibi-
dem, num. 10.

In Gallia datur annus ad dimittendum incom-
patibile, ex Rebuffi. de pacific. possess. num. 105. pag.
mibi 23 1. Modern. Aquef. de benef. lib. 3. c. 15. n. 4.
Lover. littera G. n. 5. in fine.

Sed contrarium docum. restatur Add. ad Paris.
lib. 3. de resign. quest. 1. ad num. 132. Vbi dicit colla-
tionem incompatibilia ante duos menses post pa-
cificam possessionem fuisse declaratam nullam,
arresto Senatus Tolosani, & ita reprobat senten-
tiam Rebuffi & Loërij : & hæc superius explican-
mus c. 69. n. 12.

Sed quod dicitur de duobus mensibus, non so-
lum habet locum in Gallia sed etiam ubique. Hoc
tamen maiori indiget explanatione propterea in effectu
super hoc fuit alia à quodam Viro docto interro-
gatus :

Igitur supponendum est, quod si provisorius ade-
ptus fuerit possessionem beneficij incompatibilis,
& in ea steterit saltem per duos menses, censetur
primum beneficium vacasse vsque à principio, &
provisio de eo facta à principio erit bona, quamvis
post duos menses illi postea moveatur controver-
sia, salvo tamen remedio c. si beneficia de preben. in 6.

Si autem controversia intra duos menses emer-
gat, non tenetur impetrans primum beneficium
dimittere, quod non vacat nisi post adeptam pa-
cificam possessionem, quæ hoc casu non dicitur pa-
cifica propter litem motam intra duos menses : hæc
ex Garc. de benef. parte 11 c. 5. n. 126. & 113. & se-
quenti.

I N D E X

Quæstionum notabilium, quæ in his Additionibus deciduntur.

A

E forma eligendi Abbatissas, n. 89
Adnotor quando Parocho danda sit, n. 17
Ætas ad ordines & beneficia quæ requi-
ratur, num. 7

Ætas requisita debet intervenire tempore præsen-
tationis, num. 11
Affectio beneficiorum quid sit, & quomodo disse-
ratur à reservatione, num. 78

B

Beneficij, an possint se congregare, & quibus
concurrentibus, num. 2

Beneficij possunt se congregare si statuto ita ca-
veatur, num. 3

Beneficium, quo casu possit esse perpetuum,
num. 63

Beneficij nomine utrum veniant Præceptoris ordi-
nom militarium, num. 68

Etiam Beneficia manualia sine subdita vacationi,
num. 69

In beneficiis manualibus non est locus reserva-

tiapi.

De beneficiis, simul tanquæ collationis inter Episco-
pum & Capitulum, num. 77
num. 86

C

Canonici, qui non est io Sacria, utrum gau-
deant beneficio turni, num. 87

Capitulum à quo possit convocari, & de conclu-
sionibus capitularibus, n. 42

Cessionario iuria in beneficalibus, n. 47

Clericus probatur si constet de collatione maio-
rum ordinum, num. 110

Collatio beneficiorum ad quem spectet Sede Ab-
batiali vacante, num. 88

Commenda & titulus se non compatiuntur, nec
impetratio sic facta valet, num. 72

Confratres omnes funde fore Ecclesiastico, nume-
ro 37

Consensus quomodo præstari debeat in beneficiis,
ad Reg. Cancell. 45, num. 18

Consensus utrum præstari possit post obitum reli-
gnantis, num. 101

Cootia

Notae ad I. & II. Part. Quaest. Benefic. 15

Constat idcirco legitimus verum Capitulum esse possit adactus prout Apostolicum. *num. 19*
Cura, & sacerdotium, & Doctoratus quando requiratur ad consecutionem beneficii. *num. 53*
Cum in dubio praesumatur esse perpetua. *num. 4.*

D

Derogatio Conciliorum. *num. 53*
Dimissio beneficii coram quo fieri debeat. *num. 98.*
Distributions quando debeantur absentibus. *num. 55*
Et vitium debeantur celebrantibus Missam tempore divini officii. *num. 54*
Canonici verum possint dividere per tempora lucrum distributionum. *num. 40*
Doctoratus quando requiratur in beneficio. *num. 53*

E

Ecclēsia monachalis. *num. 76*
Ecclēsiarum receptarum numerus reduci debet iuxta proportionem fructuum. *num. 75*
Euphysis ad quem spectet durante vita Religiosi. *num. 38*
Exemptarum Ecclesiarum beneficia quis cooerdat. *num. 79.*
De Examine in Ecclesiis parochialibus. *num. 41*
Expressi in impetratione debent beneficia obtenta. *num. 21*
Item vitium beneficium sit regulare. *num. 11*
Item quod beneficium sit musicale. *num. 13*
Verum expressimenda sint vacantes ipso iure. *num. 15*
Qualitas beneficii curati exprimenda est in vniuersis. *num. 14*
Quid de qualitate Sacerdotis. *num. 91*
Expressimenda debet ius ad rem. *num. 18*
Vitium expressi debet an beneficium residentiam requirat. *num. 30*
De expressione valoris cum clausula, *In circa*, numero 34

F

Fragaria in forma Dignitatis. *num. 96*

H

Heretici beneficiis priuantur. *num. 33*
De his Hæreticorum, verum illis beneficia conferri possint. *num. 8*

I

Incompatibilitas non impedit affectualem beneficiorum, sed tantum retentionem. *num. 118*
Incompatibilia ex dispensatione possidens residere debet in digniori. *num. 113*
Per incompatibilitatem adeptionem vacat primum beneficium, non secundum. *num. 114*
Incompatibilia adeptus habet duos menses ad primum beneficium dimittendum, etiam in Galia, in qua non datur annus, ex veriori sententia. *num. 116*

Et quomodo istud de duobus mensibus intelligatur, practice explicatur. *delto n. 116*
Indultum Cardinalis huius est naturæ, ut qui illius vigore provisionem obtinuit, teneatur à Sede Apostolica intra sex menses aliam provisionem habere, si collatio fiat vigore indulti; secus si iure ordinario. *num. 81*

Quomodo derogetur Indulto Cardinalis. *num. 83*

Intrusus, ut ad fructus qui percipi potuissent, teneatur, verum requiratur praecedens protestatio. *num. 70*

De Intrusis. *num. 13.*

De Irregularibus. *num. 52*

Irregularis non est Aduocatus defendens rem suam. *num. 108*

Damnatus ad tritemes vitium ex hoc fiat irregularis. *num. 109*

Iure ad rem permutatio ex permissione summi Pontificis, cum aliquo beneficio, si ius illud euacuetur, vitium licet te dice ad primum beneficium, resoluatur negatiue. *n. 105*

In interdictis quomodo succedatur. *num. 11*

Et quomodo computetur medietas vocum Patronorum. *num. 12*

De iure patronatus mixto, hoc est pro parte Laicali, & pro parte Clericali. *num. 49*

De iure patronatus Confraternitatum. *n. 50*

Solus sumus iurispatronatus impedit resecutionem & subrogationem, gratiam. *n. 97*

Iurispatronatus non amittitur, etiam si dos beneficii fuerit amissa. *num. 106*

Patronus non potest variare & alium praesentare, quando lis est inter duos praesentatos. *n. 107*

Patronus laicus quando variare non possit. *n. 61*

Patronus non potest ratificare collationem beneficii factam tanquam de libero. *num. 62*

L

Legatus potest ex causa moderari iuris rigorem. *num. 19.*

Licentia ut quis possit esse absens, à quo tempore incipiat. *num. 56*

M

Manifestum quomodo & sub qua forma fieri debeat in locis ubi nondum Concilium Tridentinum est receptum. *num. 45*

Monasterium licite vel illicite dimittens quæ bona recuperet. *num. 11*

Mangalia, vide Beneficium.

N

Nomen Sancti, sub cuius invocatione est beneficium, si ignoretur, quid agendum sit. *n. 16*
Nancy Apostolici sunt iudices ordinarii. *num. 85*

O

Ordinarij provisiones quando indigeant iurisdictione. *num. 95*

P

Pensio anterior in impetratione exprimenda est. *num. 9*

Pensionis extinctio est valida non obstante interdictis creditorum pensionarij. *num. 34*

Pensio

16 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

Pensionarius vtrum teneatur deferre habitum clericalem. num. 64

Pensio in Ecclesiis parochialibus non debet excedere medietatem fructuum. num. 65

Acceptans beneficium magna pensione gravatum, sibi praeiudicat etiam si Cardinalis. num. 67. & 68

De Pensionibus Ecclesiasticis aliqua, & quis illas reservare possit. num. 67

Pensio reservari potest in favorem tertij. num. 102

Permutatio conditionalis abdicat ius à permutante ob culpam, quando sciebat aliquem esse patronum. num. 99

De permutatione inaequali, & alia notabili de permutatione. num. 105

De iusta permutationis causa probanda. num. 104

Possessio beneficii quomodo capitulariter capienda. num. 36

Præsentatione facta non idonei quid inde sequatur. num. 58

Præsentandi ius quando competit vti singulis. num. 59

Præpositura quando non sit Dignitas. num. 90

R

Religiosæ propter dici non possunt puellæ in congregatione viuentes, solum vouentes continentiam. num. 6

Remissionem petens in causa beneficii non potest impedire sequestrationem fructuum. num. 57

Resignationis publicatio. num. 111

Resignationes mutue. num. 46

De resignatione facta ab eo qui beneficio prius est. num. 119

Resignans non amittit ius in beneficio, si eius resignatio non fuerit admissa. num. 100

Rota Romanæ Auditores absoluant à censuris. num. 93

Pendente lite in Rota Romana, executores Apostolici non possunt procedere ad executionem. num. 92

S

Sacerdotalis Beneficia. num. 60

Simonia vtrum committatur dando pecuniâ ad redimendam vexationem. num. 14

Simonia conventionalis quem effectum operetur. num. 10

Status ultimus beneficii. num. 10

Succesor in beneficio non tenetur ex facto sui antecessoris. num. 44

Subrogatio in beneficalibus. num. 17

T

Testandi facultas concessa. num. 15

Titulorum & possessionum multiplicatio datur in beneficiis. num. 71

In Titulum & commendam simul impetratio non valet. num. 70

Transactio quando officiat successoribus. num. 5

De Translatione totius Monasterij. num. 16

V

De Vacatione in Curia. num. 48. & num. 80

Vacatio non datur, nec subrogatio in Ecclesiis receptivis. num. 73

Vacante Sede Pontificia cessat Regula mensium. num. 81.

Vacationis duo modi si narrati fuerint, quomodo fieri debeat probatio. num. 94

Vicariis perpetuis quando competat cura animarum. num. 35

ANNO TA

ANNOTATIONES

A D

Quæstiones Ciuiles Voluminis I.

AD CAPVT 1. circa num. 8.

NOTANDUM est primò, quod regulæ in hoc capite propo- sitæ, adaptari possunt ad ma- teriam pensionum benefi- cialium, vt videre est apud Lodo. & ibidem Beltramen. de off. 2. vbi proponitur te- gula generalis, quod quan- do solutio promissa fuit in certa specie monetæ, ead- dem species præstari debent, si non reperitur, illarum valor, iuxta tempus solutionis faciendæ. Quod ad tollendam omnem ambiguitatem, sic in- telligendum est, vt debitor si non possit præstare eas- dem species monetæ, quæ promissæ fuerunt, saltem teneatur tot species soluere de noua, ex quibus cer- ta species promissa emi possit: vt ibidem declarat Beltramen.

Secundò notandum est, quod si promissio facta fuerit de soluendo summam debitam in certa specie scutorum, quæ tunc non cadebantur, nec exstabant, talis promissio censetur facta in monetâ imaginariâ; & ideo solutio fieri potest in monetâ currenti, & iuxta valorem temporis præsentis: ex notatis hic, c. 1. m. 59. Ita tamen vt si scutum fuerit taxatum ad sexaginta solidos, illi solidi debeant solui eiusdem bonitatis intrinsecæ, cuius erant tempore obliga- tionis: vt dicitur *red. c. 1. m. 60.* quod bene declarat & probat Cen. lib. citatus in *tratt. de censu q. 85. m. 16.*

Vndè cum promissio soluendi facta fuisset in scu- tis 45. monetæ Ferratiensis, quæ dictam fuerat con- sistere scuta auea 42. disputatum alijs fuit quo- modo faciendâ esset solutio pensionis beneficiâlis sic constitutæ. Et cum in prima instantia fuisset iudicatum, pensionem soluendam esse in scutis monetæ Ferratiensis, vel ad eorum valorem de tempore solutionis, & Rota in causâ appellationis iudicasset scutum Ferratiense esse monetam in specie, non au- tem imaginariam, & ideo pensionem soluendam esse in eadem specie promissâ, vel in nouis speciebus ex quibus emi possit species scutorum promissâ, sup- ponendo quod tempore obligationis scutum Ferra- tiense promissum, esset in rerum natura, vt patet in *dec. 97 p. 1. recent.* Causâ tamen iterum propo- sitâ, Rota recessit à decisâ, & declarauit solutionem non esse faciendam in scutis, sed sufficere quod illa fie- ret ad valorem currentem scuti, de tempore reser- uationis dictæ pensionis; quoniam probatum fuerat tem- pore illius reseruationis, nullis prioribus extitisse scuta huiusmodi, & per consequens promissionem fuisse factam in monetâ imaginariâ: vt patet ex posteriori decisione resuocatoria primæ, inacta *part. 4. recent. sens. 2. dec. 41.*

Tertio notandum est, quod si per contractum im- positionis census fuerit constitutum, quod debitor

in casum extinctionis, teneatur soluere in iisdem speciebus in contractu designatis, & dinumeratis, dummodò essent eiusdem bonitatis intrinsecæ, ponderis, & ligæ, quales erant dinumeratæ per em- ptores census. Non ex eo creditor censetur sibi præ- iudicasse in promissione identitatis specierum dinu- meratarum, cum promissio eiusdem bonitatis in- trinsecæ facta fuerit maioris expensionis gratia, non autem ad derogandum obligationi soluendi eadem species dinumeratas. Creditor enim certus esse vo- luit de quantitate & numero specierum sibi soluen- darum, noluit autem pendere ab incerta & variabili mutatione monetarum futuræ temporis, maxime cum habuerit respectum ad bonitatem intrinsecam monetarum, vt in hoc casu, in quo dixit solutionem faciendam in iisdem speciebus in contractu dinu- meratis, etiam si æstimatio temporis tunc præsentis adiecta fuisset, cum id factum potius censetur cau- sa demonstratiuâ, quam taxationis; non debent igitur istæ clausulæ, quæ potius dubitationis tollen- dæ causâ adhibere solent, ledere præcedentem cla- ram conventionem. Ita concludit & probat atque iudicatum refert Zanger. in *tratt. de except. p. 3. c. 1. m. 18. v. 3. q. 1.* ad 187. Berlich. lib. 2. *comm. conclus. c. 26. n. 63. & sequentib.* & superfluitas à Notariis ad ma- iorem expensionem apposita, clare partium con- uentioni derogare non debet: vt infra c. 17. m. 16. & c. 18. m. 2. Quod autem promissio restituendi futu- rem in iisdem speciebus, quibus suprà, importet identitatem numeri & specierum, probatur ex no- tatis per nos infra c. 17. m. 11.

Ad Cap. 9. num. 8. ibi, *Vnde à die con- tractus emptionis venditor tenetur.*

Legè, *Emptor tenetur.*

Ad Cap. 11. num. 7.

Legè, *Galerat. lib. 5.*

Ad Cap. 13. num. 14.

ADDE Thesaurum de *monet. p. 1. m. 7. t. vbi* relax- atis variis Doctorum sententiis, concludit iuxta communem & receptiorem sententiam tempus tes- tamenti inspiciendum esse, ita vt augmentum quod à tempore testamenti ad tempus solutionis decessit, cedat commodo legatarij vel hæredis particularis, illa ratione, quia vniuersi cuiusque rei principium & prima origo attendi debet: ita iudicatum restatut Ant. Fab. lib. 3. *tit. 12. de iust. 1. 5. & 44.* Et ideo siue mohera fuerit melior, siue deterior, totum cedit commodo, vel damno legatarij, & ita intelligi debe- re restatut Doctores, qui dicunt tempus solutionis attendendum esse, vt scilicet fauore legatarij aug- mentum debeat iuxta valorem augmentum tem- poris solutionis.

Sed tamen Cauagnol. in addit. ad Menoch. *conf.* 49. *num.* 7. dicit legat solutionem debere fieri secundum valorem monetæ currentis tempore testamenti conditi, non autem tempore mortis testatoris, vel solutoris: quare, si pecunia legata, in substantia fuerit effecta deterior post testamentum, debet præfata æstimatio monetæ, prout currebat tempore testamenti. Verum si non fuerit deteriorata in substantia, sed tantum in æstimatione extrinseca, tunc actus valor monetæ non erit attendendus, nisi à die mortis testatoris: quæ sententia conformis est illi, quæ per nos tradita sunt *hoc c.* 1. §. 14.

Ad Cap. 14. *num.* 21.

Cum materiam hic propositam, quæritum nuper fuit in facti contingentiâ, si redemptio & extinctio redditus annui facta fuerit hæredi grauato, qui receperit solutionem in scutis auri in auro, quorum valor fuerit multum ad idus tempore euentus casus fideicommissi, vtrum hæres grauatus teneatur restituere aureos in specie, an verò illorum valorem prout illos recepit tempore redemptionis annui redditus? Respondi, & mea responsio approbata fuit à plurimis Vris eruditissimis, hæredem grauatum non teneri restituere aureos fideicommissario, nisi iuxta valorem auroreorum tempore receptionis fortis principalis d. redditus annui, cum iuxta illum valorem in vasa vilius conuerterit dictum annum redditum: sive ad illum dumtaxat stoetur. Quod probatur ex eo, quod alienario ex causa redemptionis annui redditus, est necessaria tam ex natura ipsius redditus, quam in vim pacti redemptionis in eo positi: quando autem hæres grauatus alienat ex causa necessaria, æstimatio restitui debet talis, qualis erat de tempore solutionis: vt probat Peregr. de fideicommiss. art. 39. n. 6.

Ad Cap. 15. *in fine.*

Notandum est, quod in Gallia quando agitur de reditu annuo, promissio in certa specie scutorum auri, ad rationem tunc liberam pro quolibet scuto, talis æstimatio dat optionem debitori, vt non tam species, quam eius æstimatio promissa fuerit. Sed si certa species in stipulationem & obligationem sine æstimatione deducta fuerit, solutio debet fieri in iisdem speciebus, aut in illarum valore currenti tempore solutionis. Quod limitatur iuxta suprematum Curiarum Galliarum arresta, quando constitutio redditus fuit facta in aures Solis monetæ Regni Franciæ, quæ habet suum pretium certum, non autem si in scutis Italici vel Hispaniæ: quæ de re videndus est Louët, & ibi Addentes *lit. R. n.* 8.

Tamen quando agitur de collatione dotis constitutæ, & solutæ in luctis auri tempore contractus matrimonij, si locus fit collationi inter cohæredes, collatio scutorum auri fieri debet non secundum valorem præsentem scutorum, sed prout valebant tempore contractus matrimonij: vt decretum testatur Louët *lit. E. num.* 2.

Ad Cap. 21. *num.* 14.

Quod hic dicitur, nouationem fuisse inductam ex reductione redditus annui, & alteratione sui diminutione tam fortis principalis, quam redditus, aut etiam solius redditus, ex Rodrico in *tratt. de annuis redditib. lib. 2. quest. 16. n.* 56. & 57. intelligendum est, vt procedat in casu speciali, de quo ibidem agit Rodericus. Et idem distinguendi sunt duo casus. Primus est, quando agitur de bonis maioratus, super quibus redditus in Hispania sine Regio

assensu imponi non potest, aut etiam de bonis publicis, aut ad minores spectantibus, super quibus non potest imponi redditus sine decreto Iudicis. Secundus casus est, quando agitur de bonis super quibus redditus libere, & sine Superioris vel Iudicis decreto seu autoritate census imponi non potest.

Primo casu procedunt dicta per Roderic. *de n.* 56. & 57. nempe induci nouationem, siue fortis simul & redditus, siue etiam sola fortis alteretur. Si autem solus redditus alteretur, forte eadem remanente non inducitur hoc primo casu nouatio, nisi euidenter aut ex legitimo coniectura appareat, partes in nouate voluisse, vt ipse tradit *num.* 58.

In secundo casu, nempe quando agitur de bonis super quibus census libere imponi potest, non inducitur nouatio hypothecarum quoad præstationem, nisi constet de intentione nouandi inter partes; multoque minus si expresse fuerit conuentum quod nulla hæret nouatio, sed & fideiussorum obligatio in suo robore manet: vt ibi. *concluditur n.* 62.

Ad Cap. 22.

Hoc caput tractat de debitoro offerente. Sed quæritur quid dicendum sit, si creditor posterior offerat liberatario, vtrum sit audiendus? Veluti, si cuiuspiam bona sub hasta publica libera sit legitimo pretio, & non interveniente lésione ultra dimidium iusti pretij, quæ exiguit vt rescindatur venditio facta in auctione publica; ex Rotæ sententia pluribus in locis, vt *decif. 648. num.* 5. & 6. *parte 1. recentior.* Creditor verò posterior vult offerre liberatario, & in eius locum subrogari: Quæritur vtrum sit audiendus?

Respondetur duos casus esse distinguendos. Primus est, quando ad iudicium fuit facta ipsimet creditor tanquam plus & vltimo offerenti: Et hoc casu creditor posterior potest offerre, & offerendo subrogari in locum creditoris, cui bona subhasta ad indicatam fuerunt: vt probat Metlin. in *tratt. de pignori. lib. 4. tit. 2. quest. 45. num.* 17. nisi tamen liberatario facta fuerit citatio, vel præfente secundo creditore, qui potuit licitari, & licitatus non fuit: Theaur. *decif. 557. num.* 11. Solum tamen præsentiam creditoris non citati non sufficere ad eum excludendum, existimauit Morot. *de iure offerendi. num.* 40. addit vt citatio debeat esse personalis, & non per proclamationem, quia vox præconis paucis innotescit: vt dicit Fab. in *Cod. lib. 8. tit. 10. de fin. 1.* & alios ad id allegat Metlin. *de q. 45. n.* 17.

Secundus casus est, quando agitur de extraneo, hoc est, de eo qui non est creditor: Et hoc casu non datur contra illum ius offerendi, cum ad illum bona transierint exemptæ ab omni hypotheca postteriori; prout erant pœcti debitori illo tempore, quo contraxit debitum primi debitoris: l. cum prius. in *prin. de distract. pignori. l. 1. C. si quisquis creditor pignus vendiderit.* Rot. *decif. 617. num.* 2. & 7. *parte 4. recentior. tomo 3.* & post test. Metlini de *pignori. decif. 61. numero 6.* & apud Duran. *decif. 445. num.* 5. & 7. Gratian. *decif. 66.* Theaur. *decif. 179. n.* 2. & ibi in dictis decisionibus citati.

Ad Cap. 23.

Notandum est, quod quando dominus directus uenit bona emphiteutica iure prælationis, extinguuntur omnes hypothecæ, & res reuertitur libera ad dominum retinentem ab omni onere & servitute: Canc. *de rescriptis. l. 1. c. 11. n.* 16. Offic. *decif. 156. Rot. Auenionen. decif. 28. n.* 1. & 2. Guid. Pap. *dec. 373. n.* 2. Bertrand. *lib. 3. conf. 33. p. 1. Sued. dec. 102.* & 286.

et 186. Benedic. in cap. Rayninus, in verbo, Et exorem deest. 4. m. 15. Boet. deest. 181. m. 3. Charond. lib. 3. res. f. 66. Franc. deest. 126. m. 3.

Nec obstat quod feudalis in his partibus redacta sit ad iustitiam patrimonialium: quia hoc procedit ad effectum vt emphyteusis vendens sine consensu domini, non cadat in commutatum: sed non ad effectum vt fiat præiudicium aliis iuribus domino directo competentibus: vt explicat Thezaur. dec. 169. m. 2. verbi hoc tenent addit. Lud. Bell. deest. 1. m. 60. Beterand. deest. 3. m. 5. et lib. 3. p. 1. Charond. lib. 3. res. f. 66. circa medi. verbi qui feruit chore facti absurd. de Tiraq. de retr. d. l. n. cunctis. 5. 3. glo. 1. m. 3. in fine.

Sed prædicta regula intelligi debet cum quibusdam limitationibus.

Primò, vt procedat quando res reuertitur ad dominum iure feudali, non autem tanquam ad priuatum, vt dicunt omnes Doctores superius citati. Vnde si dominus directus emerit rem emphyteuticam, aut eam acquireret titulo legati, non extingueretur hypotheca: Rot. Auentonen. d. l. n. deest. 188. m. 2. & alij omnes supra citati. Oportet enim ad hunc effectum quod res decoluatur ad dominum ex vi, & natura primarie & originalis concessionis: vt ait Masit. deest. Sicil. 1. 3. 4. m. 16.

Secundò, vt locum habeat fauore domini directi, non autem eius cessacionis: quia in istud resoluendi hypothecæ per retentionem feudalem est personallimum, & procedit à virtute quadam attractiua, & veluti magnetica domini directi, quæ non potest conuenire Tertiò, qui à domino directo concessionem iuris retinendi obtinuit, quamvis ius illud prælationis ex generali huius parcie consuetudine cedit possit, vt aliis ostendimus. Et hanc limitationem suse comprobat Clapper causa 100. q. 1. m. 4. & 19.

Tertio, quod licet per retentionem iure feudali extinguantur, & resoluatur hypothecæ, & onera, ac seruitutes post concessionem emphyteuticam impositas, non tamen resoluatur substitutiones & fideicommissa. Ratio differentie est, quia alienatio facta per hæredem grauatim in præiudicium prohibitionis legalis est ipso iure nulla, nec valet nisi respectu grauari alienantis, & durante ipsius vitæ: vel mortuo, seu adueniente casu fideicommissi, alienatio remanet ipso iure nulla ex tunc, & à principio. Ideo statim oullitue alienationis, non extinguuntur fideicommissa, & teneantur domini locum non habent: per hanc rationem in ita determinat Solsona in lucerna laudemuram d. 3. q. 4. principi. m. 1. 62.

Quartò, quod si tenensio emphyteusis fiat ex causa commisi, vel sepelior, & sic ex causa quæ superuenit de nouo post primam concessionem, onera & hypothecæ remanent in suo robore, nec resoluuntur: quia ex quæ tradit copiose Louët, & ibi Brodeur lit. C. m. 5. & decidit testatur Claudius Henrj in recollectione arrestorum lib. 3. c. 1. q. 8.

Ad Cap. 26.

Debitum fuit, vtrum patet duodecim liberorum qui negotiationem excuset, habeat immunitatem à gabelis, quæ imponuntur super mercibus, aut aliis super negotiatione. In hac questione Thezaurus, pater, & filius, deest. 167. m. 14. videtur concludere, quod patet duodecim liberorum non sit immunitas ab huiusmodi impositionibus, quæ exiguntur ratione negotiationis. Patentur tamen contrarium sententiam maxime aequitate pñti, & in effecta per eam huiusmodi habere immunitatem pro rebus quæ de feruntur gratis negotiationi iuxta Ruipos causi, 127. m. 10. verbi, Et etiam quæ vol. 4. quia

vehicula, pedagia, & similia non sunt munera realia, sed personalia: quæ imponuntur personæ pro rebus, à quibus mouentibus personalibus excusatur numerus duodecim libertorum: quam opinionem sequi videtur Trentacini. lib. 1. tit. de iure immunitatis, res. l. 1. m. 2. verbi, Item d. l. de iure.

Neque obstat, quod Clerici qui sunt immunes à dictis muneribus, non tamen sunt exempti à negotiatione, vt in Clementina, prefente de censibus: quia hoc speciale est propter prohibitionem negotiandi de iure factam Clericis: cap. 1. & 10. tit. m. Clerici, vel Monachi & c. & fin. de vitæ & honestate Clericorum.

Ad Cap. 31.

Controversa est questio, vtrum colonus possit agere ad remissionem mercedis ante vltimum annum suæ locationis: quem licet expectandum esse dixerint DD. hic allegati; contrarium tamen tenet Valascus in trati. de iure emphyteut. q. 17. m. 47. dicens, quod licet alijs videntur iudicium non statim fieri remissionem, sed expectandum esse finem locationis, vt sciatur vtrum aliqua contingat vberitas, cum qua fieri possit compensatio, & quæ ratione motus fuisse Iudices, quia nulla lex cogit remissionem statim fieri, & sic non videri pendere ex futuro eventu, vt interim negetur ad id per textum in l. non intelligitur, §. si quando, ibi, placuit euentum expectari, ff. de iure fisci. Nihilominus tamen verius existimatur statim dandum esse actionem colonis ad remissionem mercedis, quia vberitas sequens est resolutiua tantum remissionis, non autem intermitten suspensiuæ: Quod dicit probari per textum in l. si vno anno, ff. locati, eandemque sententiam videtur amplecti Barbosa, ad l. locat. 8. m. 19. in fine, C. de locato.

Ego tamen existimo non esse recedendum ab opinione Rotæ, quidquid dixerit Valascus: nisi tamen in instrumento locationis conuentum esset de facienda remissione mercedis: tunc enim vigore pacti statim perire possit remissionem censu, ex iis quæ tradit in hoc capite, m. 18. & 23. Atque ita consulti anno 1654. in fauorem cuiusdam colonis partiarij maxime vigore pacti, & conventionis expressæ de facienda remissione in casum damni contingenti in fructibus: quia pactum illud debet aliquid operari vltra dispositionem iuris communis: Angel. in l. idem, in fine, C. de locato. Peteg. conf. 8. m. 2. vol. 1. Cynac. controuers. 151. m. 11. & seqq.

Et in eadem causa dixi, quod quando agitur de colonis partiaris, damnum spectat ad ratam dimidendum ioter dominum & colonum: vt explicat Mozz. in trati. locacionis, colom. 1. m. 26. quia cum tales coloni sint socij, damnum inter dominum & colonum debet esse æquale: Mantie. de ratiocin. conuenientibus lib. 1. m. 2. m. 30. 3. 1. & 33.

Priore d. dixi, quod cum ageretur de damno per incendium illato ab inimicis dominorum, periculum pertinebat ad dominum: Castillo lib. 3. exten. 1. c. 3. m. 1. Mantie. de locat. lib. 5. tit. 8. m. 17. Valasc. de iure emphyteut. q. 10. m. 6. Barbosa in Decretali c. 3. de locato, m. 9.

Rursus, quia agebatur de incendio quod contingit in grans nondam excussum, licet recessis, maximam dixi esse inter Doctores controuersiam, vtrum hoc casu colonus agere possit ad remissionem mercedis, vt aduertit Carocius in trati. de locato, tit. de remissione mercedis, q. 18. m. 11. Cynac. controuers. 49. m. 2. Verius tamen existimari locum etiam hoc casu esse remissioni mercedis, quamvis fructus sine separati à solo, non tamen excussum à palea: vt explicat idem Caroc. d. q. 18. m. 25. fol. m. b. 1086. Valasc. de

20 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

inve emphyteut. q. 27. n. 5. versu sed in intellige: Moztaz de acedentia locum, n. 35.

De hac materia remissionis mercedis tractat Mantica d. lib. 5. tit. 8. Fontanella de iur. 210. Moztaz d. de acedentia locum. Rota post trall. Zacharia de obligatione Camerali, decis. 115. DD. omnes in cap. propter sterilitatem, de locat. & in licit. 3. Cod. ad iur.

Ad Cap. 41. num. 7.

Vera quidem est hæc conclusio, quod duo possunt esse dominia; vnum supremum, aliud subalternum quod competit primo emphyteutæ faciendi alium subemphyteutam. Sed illud non est propriè emphyteutis, sed potius census: nam hoc casu laudimium non debetur huic secundo domino, sed superiori & mediatæ; vt dicit & probat Clapet. conf. 153. p. 2. v. 87. Emphyteuta enim, cum sit tantum vilis dominus, non potest facere alium emphyteutam qui eum recognoscat, cum non habeat directum dominium, & tunc emphyteuta secundus tenetur prius dominum recognoscere, & eius consensum in alienatione requirere, & laudemium illi soluere, non autem secundo, cuius consensum non est requirendus in alienatione, vt ibidem probat Clapetius, cui addendus est Burg. in trall. de laudem. p. 1. tit. 4. n. 18. & sequens. maxime n. 10. in fine, versu. item confert. Vnde sequitur, quod si secundus iste emphyteuta solueret laudemium huic domino immediato, nec consensum domini mediatæ requireret in alienationibus, sine ex eo oporteret concedere adhuc illi dominum directum supremum & vniuersale. Quæ procedant in emphyteuti. Si enim ageretur de retrocasso, laudemium de iure spectaret ad dominum immediatum, hoc est, dominum feudis à Principe, aut alio Domino superiori dependentis: vt probat Rosenthal, in trall. de feudis cap. 6. conclus. 66. n. 1. cum à solo domino immediato feudis seruientis inuestitura petenda sit: idem Rosenthal. d. 2. b. conclus. 63. n. 1. Blancard. ad Amed. de laudem. tit. 9. 24. Menoch. conf. 126. n. 166. & sequens. & n. 159 ad 189. conf. 318. n. 14. Codex Fabr. tit. de iure emphyt. definit. 73. Camil. de Medic. conf. 145. in fine.

Ad item Cap. num. 17.

Notandum est, quod in feudis vassallus tenetur ex consuetudine Parisiensi, & aliorum locorum Galliarum, dare Domino catalogum contineentem descriptas res Feudales; vt notat Chiffaut. ad consuet. Burgundiarum. 3. §. 3. in verbo, Decembrement: & §. 4. in verbo, apres ledit hommage: cum aliis citatis per Rosenthal. de feudis. 2. conclus. 32. num. 3. Chopin. loquens de consuetudine Andegauensium. lib. 2. de feud. tit. 5. n. 1. & sequens. Quod etiam est consuepe iuri communi, cum declarationibus tamen; de quibus per Rosenthal. d. conclus. 32. n. 5. & sequens. quod etiam locum habet in emphyteuta, qui tenetur specificare & dinumerare; iuxta tamen declarationes relatas per Gratian. c. 188. n. 36. versu. amò etiam.

Ad item Cap. num. 21.

Quod onus probandi transfundatur in emphyteutam, quæ bona sint emphyteutica, & dandi illorum dinumerationem, aliquam omnia quæ possidet in illo loco, præstantur emphyteuticæ, caute intelligendum est: si quidem facta designatione aliquis rei vel prædij per emphyteutam, si dominus præterea alia etiam bona reperiit, quæ sint sub eius directo dominio, onus probandi in illam transfundatur vt ostendit Mantica. de iur. comm. lib. 22. tit. 20.

num. 19. & sequens. vbi fusius tractat hanc materiam, & præsertim quærit, quid agendum sit quando tractatur de emphyteuti antiqua, & termini prædiorum sunt mutati, vt per Eund. n. 10. circa med. versu. sed per instrumenta.

Quod autem dicitur omnia possidenda in loco, præsumi feudalia, quando emphyteuta non facit suam dinumerationem; vt per Mantica. d. tit. 10. n. 16. sic intelligendum est, vt procedat in domino dicto vniuersali, qui habet intentionem fundatam in toto territorio. Si enim ageretur de domino particulari certæ rei, cessaret illa præsumptio; & negante emphyteuta, onus probandi transferretur in dominum: vt probat Mantica. loc. citato. n. 10.

Notandum præterea, quod ea quæ hic dicuntur in 9. conclusione, locum habent in feudo, ratione cuius præstatur seruicium & fidelitas; & ideo non habent locum in emphyteuti, de qua dictum fuit n. 9. in 5. conclusione: cui suggerenda sunt dicta quoque cod. cap. num. 32.

Ad Cap. 44. num. 12.

Non adeo certam existimo, quod immunitas in casu huius capitis, dici possit concessa per modum beneficii, quia concessa fuit à summo Pontifice in casu, in quo non agebatur dumtaxat de præiudicio Principis concedentis; sed potius de præiudicio Tertij, nempe aliorum particularium quibus tenentur ad solutionem collectarum. Vt enim concessio dicatur facta per viam beneficii, oportet vt concernat præiudicium solius concedentis: Surd. conf. 140. n. 50. Cyprian. contrariet. 297. n. 8. & 9. Et propterea licet ex aliis rationibus in presenti capite deductis, priuilegium transeat ad successores etiam particulares; tamen hoc debet restringi vt locum non habeat pro debitis contractis per Communitates, post venditionem factam certis possessoribus: quia priuilegium immunitatis non extenditur ad collectas, quæ imponuntur pro debitis contractis post acquisitionem tertij possessoris: iuxta communem theoricam Doctorem in l. §. ex iure 8. ff. de leg. 1.

Ad Cap. 45. num. 21.

Resolutio proposita circa obligationem mulieris indotatæ, quam dicimus rescindi pro parte, & pro rata lætionis, non autem in totum, & obligationem remanere validam quatenus non excedit dimidiam partem dotis: Quiddam Advocatus in dubium renouauit, & acriter contendit vt obligationem mulieris in totum rescindendam esse. Sed non obstantibus illorum impugnationibus, subsistentia est sententia conformis resolutioni hic propositæ; & fuit iudicatum, quod si mulier pro marito plures obligationes fecit diuersis temporibus, quarum quælibet de per se non reddat mulierem indotatam, nec læsam ultra dimidiam dotis, quamuis omnes obligationes simul iunctæ illam indotatam reddant, non debent rescindi omnes illæ obligationes, sed ea dumtaxat per quas mulier redditur indotata vique ad dimidiam: cæteræ vero, quæ sunt infra dimidiam, valide sunt, nec rescissioni suppositæ: & postea repeti hanc resolutionem bene fuisse comprobatum per Salgado in l. lib. v. reddituram. p. 2. c. 4. n. 68. & multu sequens. cuius scripta hic non repeto.

Ad Cap. 50.

In materia huius capitis quæritur finis, si testator plures gradus substitutionis fecerit; sed in primo dederit hæredi facultatem eligendi vnum ex liberis, quam tamen electionem non fecit, vel facere non potuit

potuit propter prædeceffum liberorum eligibilium vtrum non facta electione, fideicommissum expicit quoad alios gradus, & sic locus successioni ab intestato: In qua controuersia Respondi fideicommissum non expirasse, non obstante defectu electionis, quia cum testator digressus fuerit ad plures substitutionum gradus, voluit fideicommissum esse repetitum in omnibus gradibus; alioquin inutilis fuisset testatoris dispositio, per quam fideicommissum ad plures gradus successusse pretenditur: ad quod conferant tradita per Menoch. *confil.* 1107. *num.* 20. & sequent.

Ad Cap. 51. *num.* 31.

Sententiam, quam nos secuti fuimus, nempe anicipatam electionem quæ tempore mortis fieri debebat, non sustineri; quamuis in contractu matrimonij facta fuerit, approbavit Senatus Tolosanus, teste Maynard *lib.* 2. c. 89. n. 2. & 3. propter generalem illam regulam, quod grauatius relictuere vni ex liberis cum moreretur, si ante tempus mortis vni ex his donaret, iudicio eiusmodi, destinatio est, non electio: quia omne spatium vitæ liberum est ad eligendum. *cum pater, §. à te filia, ff. de leg.* 2. quo fit vt mutare liceat voluntatem, quia possit euoicare, vt is qui ante tempus fideicommissi electus est, die fideicommissi cedente non capax futurus non esset, aut ante hæredem grauatam decederet, & sic heret præiudicium alteri, qui eligi potuisset tempore mortis grauatæ: quod eueneret contra testatoris voluntatem. Quæ rationes eque militent in donatione facta in contractu matrimonij, seu in constitutione dotis: vt etiam aduertit Cald. *de iure emphyteuticæ, lib. 3. de puse. c. lxx. §. 2. n. 49. versic. quod in praxi.*

Ad Cap. 52. *num.* 6.

Relatum mihi fuit, quendam Iudicem in causa huiusmodi iudicasse, fundum non esse dotalem; vtpote scripturæ errore deceptum: quem etrociem deuitasset, si huius *Capituli* rursus perlegisset. In primo enim io argumento generali *eiusdem Capituli* dicitur expressis verbis, fundum non esse dotalem, nisi datio in solutum facta fuerit vtrique coniugi. Secundo, in casu *eiusdem Capituli*, quærebatur vtrum fundus esset dotalis; & per *terminum caput* probatum fuisse non esse dotalem, nisi maritus illum acceperit tanquam coniuncta persona, & omnia sive vxoris.

Vnde quod dicitur *n. 6.* præponitur tanquam obiectio, nempe quod in casu proposito agebatur de cessione mixta facta marito & vxori, & per consequens videbatur quod in casu *huius Capituli* fundus esset dotalis, quia cessione facta fuerat vtrique coniugi: & ad hoc allegabatur *Oldradus conf.* 245. *num.* 5. *versic. & hac pars summum.* vbi concludit datum marito nomine vxoris esse dotale, & ipsi vxori actionem de dote dari. Quod & voluit Baldus citatus *eodem n. 6. cum conf.* 160. *versic. & retentis, vol.* 1. vbi dicit sustineri libellum vxoris petentis se declarari dominam bonorem in dotem datorum, ex eo quod agebatur de cessione mixta, nempe vtrique coniugi factæ: allegat *leg. non solum §. 3. ff. de iure dotib.* quia *ipse fundus est in dote.* Quod etiam clare per nos dictum fuit *n. 9. versic. ceterum.* his verbis, *Ceterum si maritus pecuniam vxori non recognouisset, negari non posset quin censis ille esset dotalis: & surrexisset n. 6.*

Idem *n. 7.* delecta est negatiua, & legendum est *fundus efficitur dotalis: & in summario eiusdem numeri, promissio datio in solutum, reponendum est si datio in solutum.*

Ad Cap. 54. *num.* 15.

Continueris est quæstio, vtrum donatio quæ reuocatur per natiuitatem liberorum, reconualescat si liberi patri præmoriuntur: Et illam reconualescere sentit *Rota dec.* 1. 2. a. n. 14. p. 1. *diuers.* quia cum volentes donans sibi facere successorem donationum, verisimile est, quod si cogitasset de filio qui sibi præmoreretur, eadem ratione donatarium alius successoribus præferre voluisset: Tufch. *lit. D. conclus.* 7. 1. a. n. 15. dicens hanc esse communem opinionem. Quæ tamen conclusio limitatur vt non procedat, quando mortui liberis pater superfluis donationem expressè, vel tacite reuocauit: secundum Iul. Claram in *5. donatio, §. 2. §. n. 9. in fine. versic. quæ quidem conclusio.*

Ad Cap. 56.

Non levis est controuersia circa locum infamationis faciendæ tam in Gallia, quam in Comitatu Venetiano. In Gallia siquidem disputatum fuit, vtrum infamatio fieri deberet in loco donationis in Officio seu Tabellionatu Grauij Regij, an verò in sede principali de *Bailiège*. Et pro infamatione faciendâ in loco contractus, & non in sede superiori, videtur facere Ordinatio Christianissimi Regis Ludouici XIII. *die 17. Decembris 1612.* per quam declaratur infamatio valida, siue fiat in officio Grauij inferioris Curie, siue apud sedem superiorem, quando ambo repetiuntur in eadem Ciuitate, vel loco. Ergo à contrario sensu, quando sunt in diuersis locis, videtur quod infamatio priuatiue fieri debeat in Curia inferiori illius localis valida omni sit. Atque ita fuit declaratum per arrestum Senatus *die 26. Iulij, 1613.* Quod tamen locum non habet in donationibus Nobilibus, seu Fendatariis, qui non agnoscunt in Iudices, Magistratus inferiores: aut etiam in donationibus factis per non Nobiles, de bonis existentibus sub feudis vassallorum, in quorum iurisdictione fieri debet infamatio: vt fusiùs explicat *Claudius Henrys in sua recollectione arrestorum, lib. 4. c. 6. §. 49. per totum.*

Sed in Comitatu Venetiano disputatum fuit, vtrum sufficeret infamatio facta coram D. Rectore Comitatus, qui est Præfex totius provincie Comitatus; an verò fieri deberet in locis particularibus in quibus bona donata reponebantur, priuatiue quoad D. Rectorem ipsius Comitatus.

In hac quæstione Ego consului pro validitate donationis factæ in Curia Dñi Rectoris, seu eius Locumtenentis, quamuis donatio non fuisset infamata in loco particulari in quo bona sita sunt, sequentibus motus rationibus:

Quia cum duo diuersa facerent facta regulamenta super infamationibus, vnum *anno 1577.* per bono mem. Cardinalem de Armentia coalterum *anno 1594.* per Eminentissimum Cardinalem de Acquasana, de singulis separatim agendum est.

Quod attinet ad infamationes factas post *annum 1577.* & ante *annum 1594.* indubitatum est D. Rectorem esse Iudicem competentem; quia regulamentum non habet aliquem respectum ad locum particularem Comitatus, in quo bona donata sita sunt, sed tantum in eo statuitur, quod donationes irrevocabiles, quæ sunt intra dictam pariam Comitatus, infamantur coram Iudicibus ordinariis dicte patriæ.

Sed negari non potest quin D. Rector sit Iudex ordinarius vti Præfex Provincie, cum habeat merum & mixtum imperium in toto Comitatu: *Cardinal. conf.* 406. n. 4. *vol.* 1. Vnde & Præfides Provincie

22 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

cix omnium Magistratum iure funguntur. *omnia*
11 ff. de offic. Praesid. Ioann. Faber in §. 1. *Infl. de Acti-*
lian. int. n. 10. VV. clem. in d. §. 1. in verbo, Praeside-
bim Promissum. & probati in *trall. de praesent. p. 1.*
e. §. n. 9. & seqq. & de promotione tutoris, est textus in
§. non valentes in *authent. de defensorib. Civitat.* Vnde
sequitur sensu fuisse dicto regulamento per
insinuationem coram D. Rectore factam.

Quod autem attinet ad insinuationes factas post
Regulamentum Cardinalis de Aquaviva *ann. 1594.*
nihil in hoc postea Regulamento continetur,
nisi sequens clausula, *Insuper ut prius mandavimus.*
Videndum igitur quid à dicto Domino Cardinali
petitum fuerit.

Sanè petitio Patriae hoc solum continebat, quod
addendo Regulamento *anni 1577.* insinuatio fieri
deberet non obstante renunciatione iurata, & quod
ficeret donationum registratio, etiam si ageretur de
donationibus reciprocis, vel contemplatione ma-
trimonii factis.

Verum quidem est, quod Primos status dicti Co-
mitatus precebat insinuationem fieri in domicilio
donatorum, aut in locis ubi bona sita essent.

Secundus status composuit ex Dñis Vassallis,
simpliciter precebat insinuationem fieri, & attestatio-
nem Notarii quod donationem stipulatus est, regi-
strari.

Tertius status petit dictum Regulamentum *anni*
1577. observari, exceptis donationibus in casum
supra iuxta in contractu matrimonij factis, & quod
insinuationes fieri coram Iudicibus & Magistrat-
ibus.

Itaque clausula illa, *ut prius*, non respicit po-
tius requisitionem Primi, quam Secundi, vel Terti
status, & sic est ambigua: & per consequens debet
explicari, ut quemadmodum iuxta primum Regu-
lamentum (ad quod vltimum referunt) insinuat-
io fieri potest coram quocunque Magistratu ordinario,
ita & per vltimum.

Vel in omnem eventum, quod istud vltimum
Regulamentum recipiat interpretationem ab ob-
servantia, quae talis fuit non solum ante, sed etiam
post Regulamentum *anni predicti 1594.* ut insinua-
tiones donationum in Comitatu factarum indistin-
cte fiant in Curia Domini Rectoris, cum agatur de
observantia interpretatur: *Butat. dec. 390. n. 3. 679.*
n. 9. 647. n. 1. 1. cum similibus.

Secundò, quia posito sine praedictio veritatis,
quod Iudices speciales ad faciendas insinuationes
essent deputati, talis deputatio censetur facta cum-
mulative, & non priusquam quoad D. Rectorem. Vnde
in Civitate Mediolanensi Praetor, & Capitaneus
concurrunt in cogitione causarum criminalium:
Boll. *in r. de foro compet. n. 79.* Et in patria Montu-
ferrati, licet deputati essent duo Iudices annox,
decisum fuit talem deputacionem non praediacare
Capitaneo Iustitiae: *Butat. caus. 56. n. 22.* quia per spe-
cialem delegationem alicuius, non fit praediacum
ordinariae iurisdictioni: l. 1. & ibi Bartol. ff. de offic.
praesid. orb. & in patria Sabaudiae, quamvis causa
Criminalium ex decreto Principis sicut cognoscenda
per Referendarios, non fit ex eo praediacum cogi-
tionis & iurisdictioni Iudicis ordinarij, nisi iurisdictioni concessa fuisset taxativa, videlicet quod
illi soli Iudices priusquam cognoscere possent: *verus*
& ibi Bartol. Cod. de offic. divers. iud. lib. 12. Angel. in
l. 1. C. ubi & apud quem. Dec. caus. 3. Menoch. de arbit.
9. 40. num. 1. *Butat. dec. 9. 1. n. 4. & 5.* ubi explicat,
etiam si adesse clausula taxativa, *scilicet, & donec*
in concessione iurisdictionis, quae in casu proposito
locum non habet.

Tertiò, quia quamvis Dominus Rector nullam
potestatem haberet iurisdictionem super insinuationi-
bus faciendis, tamen illam acquisivisset recipiendo
insinuationes per spatium tanti temporis, quod ef-
fluxit ab *anno 1577.* vel *1594.* & sic per spatium est
vna parte 79. annorum, & ex alia 62. quibus annis
durantibus constabat ex perquisitione actorum Cur-
iae Domini Rectoris quod continuè, & indistinctè
omnes, & quaecunque donationes in quibuscunque
locis Comitatus factae, fuerunt indistinctè insi-
nuatae in eadem Curia Dñi Rectoris: quae diligens
perquisitio praefecta facta vocata parte & de man-
dato Iudicis, sine dubio probat dictam consuetudi-
nem, & sufficit instrumentum per Notarios praesti-
tutum in iuratio sui officij ut tales diligenter per ipsos
factae fidei faciant, quoad perquisitionem actorum:
Ludov. Lancel. 187. per tot.

Et propterea stante tali consuetudine, quamvis
Dñus Rector nullam habuisset iurisdictionem quoad
insinuationes, illam tamen acquisivisset consuetu-
do siquidem eius est efficacia, ut alicuius iurisdic-
tionem acquirat, quamvis illam non habet: Hentio,
Bolt. *in cap. ex parte, n. 4. de send.* textus est in *cap.*
cum contingat, de foro compet. Lup. in cap. per vestras, de
donat. inter vir. & vxor. in 2. notabil. §. 1. n. 27. fol.
mihi 82. ubi dicit hoc habere locum tam in iurisdic-
tione voluntaria, quam contentiosa, & hoc fuisse
comprobat.

Quartò, quia etiam si omnes praedictae rationes
cessarent, tamen hoc certum est, quod quia ex com-
muni opinione Dñus Rector fuit, & est semper ha-
bitus pio vero, & legitimo Iudice insinuationum,
ut mox ostendimus copiose, communis observantia
vel error (quatenus adesse) facit ius, & reddit insi-
nuacionem validam: *Barbatus Philippi ff. de offic.*
Praesid. Pat. de resignat. lib. 7. §. 24. n. 47. ubi loquitur
de eo, qui crederetur legitimus Vicarius, cum
tamen talis non esset: *Rot. dec. 608. n. 12. p. 2. recit.*

Vltimò, mirum est quod istud negotium deduca-
tur in controversiam, cum reperiatur expresse deci-
sum per Regulamentum dicti Comitatus Venassini,
in r. de salute dei Inger. fol. 43. ubi dicitur quod
quando agitur de insinuatione donationum, Capita-
nei, Vignerj, Castellani, & Baiuli locorum Comit-
atus Venassini non poterant habere aliquam cog-
nitionem, sed ius eo casu referaturum fuit Reverendi-
ss. Dño Rectori, cuiusque Locumtenenti, vel Iudi-
cibus trium Iudicaturarum, vel Dominorum Vas-
fallorum, praesentibus quoad dictos Capitaneos. Et sic
patet quod ius insinuationes recipiendi spectat cu-
mulative ad dictos Iudices particulares, & ad dictum
Dominum Rectorem, etiam quoad donationes fac-
tas in quibuscunque locis dicti Comitatus Venassini,
exceptis tamen locis, in quibus iurisdic-
tione spectat ad Vassallos, seu Feudatarios summi Pontificis,
cum iurisdic-
tione fit illis concessa in feudum, & per
consequens privative probabimus in *trallat. de*
praesent. p. 2. c. 1. n. 24. & p. 1. c. 1. n. 11.

Et secundum praedicta insinuatia facta coram
Dño Rectore Comitatus, seu eius Locumtenente,
de bonis suis intra locum Sanctae Cephae, qui est
sub Iudicatura Villae Valnaci, fuit declarata valida
& legitima per Illustrissimum & Excellentissimum
Dominum meum, D. Joannem Nicolaum de Com-
itibus, Prolegatum Avenionensem in iudicium,
cuius vitae integritas, morum sanctitas, incre-
dibilis pietas, & inimitabilis iustitiae zelus promo-
vent expectationes, & vota nostra, ut credamus, &
speremus, & exoptemus, ut ALEXANDER. Maxi-
mus, purpureos illi quaeque dignitate exhibeat honores,
eius virtutibus, & Antiquissimae, Nobilissimaeque
Familiae

Familiz de Cominibus dicitur. Quod ego vi obsequen-
tissimus eius famulas toto corde desidero.

Ad Cap. 57. *num. 26. & seqq.*

Res difficilis est, propter varias Doctorum sententias, quas hic ad longum referimus; dum quaeritur vtrum donatio ex causa dotis indigeat insinuacione quæ exigitur Med. Pignarel. lib. 2. *contra*. 59. qui in hoc inclinatur sententiam, vt necessaria sit insinuacio tam in donatione causa dotis, quam in ea quæ sit contemplatione matrimonij, propter amplā & generalia verba constitutionis, & propter clausulas irritantes in ea appositas. Sed quidquid sit, non existimo recedendum à distinctione per nos allata *hoc eod. l. n. ult.* secundum quæ relatu mhi fuit hodie in Curia præfentis Ciuitatis Aueniæ iudicari.

Ad Cap. 68. *num. 4.*

Quod hic dicitur, filiam familias de dote aduocata sine consensu patris inter viuos disponere posse; locum non habet in donatione causa mortis, in qua consensu patris omnino requiritur: qui si non interueniat, donatio causa mortis vitio nullitatis corruit, etiam quoad aduentitias: *lul. Clar. in §. Donatio. q. 6. n. 3. Bart. de success. lib. 1. tit. 7. n. 8.* dicens hanc sententiam veniorem esse, & receptiorem. Nec potest sibi ipsi pater auctoritatem præstare in hac donatione causa mortis, vt ex communi sententia refert Capriol. *de success. ab intest. in præf. n. 221.*

Ad Cap. 74. *num. 9.*

Non sine ratione recursus habemus in casu proposito ad verba testamenti, & coniecturas ex testatoris mente desumptas, ad colligendum quod in legato generali ususfructus comprehendatur bona fideicommissio supposita. Nam cessantibus coniecturis, verius est bona fideicommissio subiecta non comprehendendi in legato generali ususfructus, etiam si ipsimet hæredi fideicommissum esset restituendum, vt vltra plures superius allatas à *uero. l. resque ad 6. & nominatim Pegueram decis. 523. Cane. Castill. Peregrinorum & alios fuisse comprobat Cynus. Niger. contram. 283. perus. & maximè non. 33.*

Ad Cap. 78. *num. 14.*

Notandum est, quod in Gallia donatio inter viuos, nulla est & inualida, si non fuerit acceptata per donatarium, vt decisum testatur Louëtus *in sua recollectione arresterum. lib. D. n. 5.* Quæ acceptatio requiritur in Gallia, etiam si agatur de donatione inter viuos, facta fauore pia cause: Item *lul. D. num. 27.* Si tamen ageretur de donatione facta libetis nascituris, valida esset etiam sine acceptatione, quia nascituris nihil impati potest si non acceptauerint; siue donatio facta fuerit in contrahenda matrimonij, siue extra illum: sufficit enim quod Notarius tanquam persona publica pro nascituro stipuletur; ita vt suprenatus filij maritatus resoluat omnes alienationes, & hypothecas posteriores contractas in præiudicium donationis prædictæ: & hanc sententiam firmavit eorum iudicatum auctoritas: vt testatur Louët *lul. D. n. 51.*

Ad Cap. 84.

Quid in castri venditione, vel concessione comprehendatur, pendet ex verbis concessiois. *In primis* enim si concessio, vel venditio Castri facta fuerit cum suis pertinentiis, illarum appella-

tione continentur omnia quæ cum castro acquisita sunt: *Menoeh. lib. 3. præsumpt. 99. n. 6.*

Secundo, quæ dicantur de pertinentiis castri, colligitur ex coniecturis, & ex destinatione patrisfamilias: *Argenteum in consuetud. Britannie. art. 265. n. 10. n. 26. verfic. ex quibus. colum. 97.*

Tertio, si concessio, vel venditio Castri facta fuerit integrè siue integro statu, intelligitur facta cum pertinentiis: *l. C. de bonis vacant. lib. 10. Baldan. frand. de Capitaneis qui Curiam vendidit. n. 9. Nat. conf. 505. n. 28. & 32.*

Quarto, si concessio faciat mentionem loci, & dominijs his verbis, *de la Place, lieu, & Seigneurie*, appellatione *Loci*, continentur omnia coherentia ipsi loco: *Fabiao. de Monte in trall. de emp. vendit. in 6. quæst. princip. n. 22. in fine & n. 23. Capibianc. de iure Barum. pragmatica 8. p. 1. num. 49. fol. a 09. Roman. conf. 444. n. 7. verfic. quarto.*

Nomen autem de *Seigneurie*, est æquiuocum, vt dicit Argenti. loco citato. *sic. dei appropriaciones. artic. 265. c. 10. n. 30.* & potest intelligi in abstracto, vel in concreto: *Loiseau de Seigneurie. c. 1. n. 24. & 25.* In concreto autem significat *la terre Seigneuriale*, Idem c. 1. n. 2. quia nomen *Seigneurie*, componitur ex feudo & iurisdictione, tanquam à materia & forma: Idem c. 4. n. 27.

Sed quidquid sit de præmissis, nuper iudicatum fuit in Curia Palarii, quod in concessione, seu legato Castri factum cum clausula *integrè*, continebatur solum, & damtaxat bona feudalia, qualis est iurisdic-
tio, seruitus, hortus castro annexus, græuæ castro contiguz, molendina hannonia, & similia; non autem bona allodialia & rustica.

Notandum etiam est, fieri debere differentiam inter concessionem factam à Principe, & concessionem, legatam, vel aliam dispositionem factam à priuatis personis, vt distinximus *hoc eodem cap. n. 13. & 14.* post plures *idem* citatos: quibus nunc additur Rota *decis. 81. n. 2. p. 5. recent.*

Ad Cap. 89. *num. 5.*

Conventionem præcedentem de restituendo pecunias pro monstis exhibitis, probari ex præsumptionibus & coniecturis, veluti ex actuum vicinitate; determinat Mastell. *dec. 262. n. 40.* Et faciunt tradita per Capycium Lacro. *decis. 38. n. 36. & 37.* vbi loquitur de promissione ex causa mutui quam maritus recipit loco solutionis, si confisio & instrumentum mutui fiant eodem die, & coram eodem notario, & testibus; dicens illam confessionem esse respectum ad contractum mutui, sicut in casu *hinc caput* exhibito & demonstrato pecunie, cõsetur facta respectu obligationis itaxam subsecute.

Ad Cap. 91. *num. 14.*

Notandum est, dispositionem statuti Comitatus, per quam Emphyteota præfertur emptori rei emphyteuticæ, non habere locum, quando dominium directum non fuit venditum, sed sola exactio, seu ius exigendi acretagia censuum, seu laudimiorum vendita fuit: quia dispositio dicti Statuti, seu Bullæ de qua *d. n. 14.* est exorbitans à iure communi, cum ius illud perlationis secundum iuris communis dispositionem non competat emphyteutæ, quando dominium directum venditur: vt probauimus *hoc eod. c. n. 1.* Et propterea dispositio dicti Statuti non debet trahi, neque extendi vltra casu suu.

Ad Cap. 92. *num. 15.*

Adde quæ diximus *infra*, vol. 2. c. 168. n. 2.

Pratt. Legatoria Artistica
ACHILLE FIORE
Via Grande Archivio, 3 - Mc.

